

IDC

GLOSSARIUM
MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS

TOMUS III.

To be lawfully imported into Australia, Canada, Great Britain, India, Ireland, Japan, New-Zealand, South Africa, and the United States, this copy must necessarily bear the stamp of the United French Publishers and the personal signature in indelible ink of J. J. Chambenois.

Printed in France

GLOSSARIUM
MEDIAE ET INFIMÆ LATINITATIS
CONDITUM A CAROLO DU FRESNE
DOMINO DU CANGE

AUCTUM

A MONACHIS ORDINIS S. BENEDICTI

CUM SUPPLEMENTIS INTEGRIS

D. P. CARPENTERII

ADELUNGII, ALIORUM, SUISQUE

DIGESGIT

G. A. L. HENSCHEL

SEQUUNTUR

GLOSSARIUM GALLICUM, TABULÆ, INDICES AUCTORUM ET RERUM, DISSERTATIONES

EDITIO NOVA aucta pluribus verbis aliorum scriptorum

Léopold FAVRE

Membre de la Société de l'histoire de France et correspondant de la Société des Antiquaires de France.

TOMUS TERTIUS

Nouveau tirage

PARIS

LIBRAIRIE DES SCIENCES ET DES ARTS
106^{bi}, Rue de Rennes

1938

G. Rönnell, Antikvarisk Bokhandel

Stockholm

GLOSSARIUM

AD SCRIPTORES

MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS

D

D. LITERA *numeralis* quæ 500. deno. at
Unde versus:

Littera D. velut A quingentos significabit.

Seu, ut legit Ugutio:

Alpha D. compar duo sic tria nomina prodat. sc.
perdat.

Eidem litteræ si recta linea superaddatur, quingentum millia significat.

D. In superscriptione cantilene, ut de-
primatur, demonstrat. Notkerus Balbulus
Opusculo. Quid singula littera in super-
scriptione significant cantilene. Vide A.

1. D. nonnunquam pro R. scriptum. Sic
a Graco Δι. factum est Latinum Bis, et
a voce *Duellum* vocem *Bellum* ortam
arbitrantur. Mutatur in T. non semel,
ut Σετ pro Sed, aut vicissim, quod Ar-
ragonensibus presertim familiare est,
ut *Dada* et *Data*. D. etiam non raro
transit in Z. ut *Zabulus* pro *Diabolus*
apud Cyprianum, *Zarrhutus* pro *Diar-
rythus* in Itinerario Antonini. Apud veteres
proclivis est in nominibus propriis mutatio litteræ D in Th, maxime
apud Germanos, et litteræ G in D, ut
observat Mabill. num. 5. Prefat. in part.
2. sec. 4. SS. Benedict. pag. xi. In com-
positis mutatur in N. P. et S. ut *Anni-
tor*, *Appareo*, *Assideo*, pro *Advisor*, *Ad-*

III

DAB

pereo, *Adsideo*. Rariores sunt aliae compo-
mitiones apud Latinos.

1. D. inversum sic Ȑ̄. pro *Depositus* le-
gitur apud Mabilionum in Suppli-
Diplomaticæ pag. 113. ubi refert hanc
inscriptionem in Romano cœmeterio
ante quatuor annos, dum scribebat, re-
pertam.

ANIME INNOCENTI
GAUDENTIAE

QUE VIXIT AN. V. M. VII. D. XXI. IN
PACE MERCURIUS PATER FILIAE QVI LIID.
NOVEMBRIS, URSO ET POLEMIO COSS.
Quales litteræ inversæ nonnumquam in
Romaniis Inscriptionibus occurunt ut
apud Fabrettum pag. 566. Inscript. cap.
VII.

DA, prc D, prepositione, occurrit non
semel in Chartis Longobardicis in Bul-
lariorum Casinensi tom. 2. pag. 14. 54. 67.
etc.

1. * *DABER*. [Tonsor, raso. DIFF.]
2. * *DABER*. [Gemma in medio oraculi
et interp. loque-la, rs, ira, adulatio.
DIFF.]

1. *DABILIS*, pro *Dandus*, in Concilio
Pisanio apud Acherium Specil. tom. 6.
pag. 271: *Nunguid non sunt Dabiles alie-
via rationabiles pro habendo unionem
Ecclesie sancte?*

* *Charta Richardi abb. S. Germ. Prat.*

DAC

ann. 1312 ex Tabul. ejusdem monast.:
*Attendens preposituram meam de Anthogniaco.... esse ac fuisse de mensa seu
tabella mea, tamque tabulem ad firmam
majorem vel minorem, secundum tempora-
rum varietatem, non tantum religiosis,
sed etiam secularibus personis, etc.*

* *DABIN*. [Oraculum, DIFF.]

* *DACA*. Vide *Dagger*.

* *DACERIA*. Edes, in quibus *daciae* seu
tributa et vertigata pro mercibus et
meritis transvectione inferuntur, idem
quod *Daana*. St. Genvens. lib. 4. cap.
16. pag. 121. A quibus *Duganis* seu *Dace-
rius* portare debeat fidem authenticam
de rebus exoneratis, cum declaratione cui
spectent. Vide *Data*.

* *DACHEBRAND*. Leges et Consuet. Fur-
nenses in Archivo S. Audomari: *Domini-
nus Comes retinet sibi id justificandum
per curiam suam... coniunctionem de die
partam, id est, Dachbrand. Belgis *Dach-
Dies*, et *Brandt*, Combustio. Vide *Dagh-
brand*.*

* *DACA*, *DACIO*, *DAGITUM*. Vide *Data*.

* *DACRA*, vel *Dacrum*, consistit ex 10.
corus: decem tunc *Dacra*, id *Dacea*,
conscipient unum fastum, coriorum. Ita
Dacrum chirathecarum consistit ex 10.
paribus chirathecarum: *Dacrum* vero
terrorum equorum, ex 20. ferris. Hec
Fleta lib. 2. cap. 12. § 3. Statuta Gilde

4

cassei Butiri, vel Daeirix. Cap. 87 de Casatrice: Androchia pudica esse debet, et laborios in officio Daeirix. Vide Androchia. Habent Campani nostri ac Lotharingi vocem Dagger, sed alias notio. Ita enim appellant, ut auctor est Jacobus Bourgoing, de Origine et usi vulgarium vocum pag. 27, conventus serotinos quos muliercula pensa agentes sub vesperum facere solent, quos Belgae nostri Series vocant. [Vide Dayeria.]

○ DAFERNON exponit Stephanus, quod est saganum: et est samag, gumm, Glos- sar, medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 8360.

† TAGA, DAGARIUM, DAGARIUS. Vide Dagger.

DAGASCALCI. [Servii seu operarii diurni a Teutonico Dag vel Tag, dies et Saxon. Servus.] [oo] Hominis obnoxiae quidem conditionis, sed ut Cereariorum libertati proxime. Conf. Grimm. Antiq. Jur. German. pag. 302. num. 2] Charta Henrici IV. Imper. ann. 1065. pro Abb. S. Maximini Treviri: *Prebendariorum autem... vel qui foris ad curtes, Dagascalcum vel pescatores, aut pistores dicuntur, nulli Advocato vel Huniorum subjaceant, sed tantum Abatis, scut cereales, vel censuantes pro quibuscumque rebus respondeant.* Alia Henrici III. Imp. ann. 1066. apud Zyleneum habet Dagascalci. Alia Henrici IV. Imper. ann. 1118. apud eundem: *Probato etiam ut mansio eius mansiofratum circa Monasterium infra milliare unum et vicino proximantes, sive Dagascalcum, aut Cereari foris ubique per villas positi, nullius Advocati vel Huniorum placitum... recipiant.*

* DAGA, Operae. Schiltero in Glossario Teutonicum ex Diplomatico Sigismundi Imp. ann. 1417. pro Monasterio Lucensi: *Cum piscatione, molendinis, Dagen, horis, lignis, sylvis, nemoribus, etc.* [oo] Leg. fort. Hagen, que vox sepe, et locum sensibus cinctum significat.]

DAGEWARDUS. [Operarius, servus inferior Fiscalino, ut recte Schilterus.] Burchardus Wormaciensis Episcopus in Lega Familiæ cap. 18: *Si quis Fiscilinus homo ex familiare aliquam magnam vel parvam ad iustitiam patraverit, ad bannum Episcopi 5. solidos, ut Dagewardus, vadetur, et 5. solidos comporat et cui iniquitas facta est. Intra cap. 19: Si Fiscilinus homo Dagewardam accipit, ut filii qui nesciuntur, secundum pejorem manum vivant: similiter si Dagewardus Fiscilinam mulierem accipit. Rursus cap. 22: Si quis Fiscilus viro iustitiam sua infingere voluerit, id est, ad Dagewardam vel ad censum injustum, Fiscilus vir cum septem proximi suis non mercede conducta iustitia nisi innotam obtinat, et si ex patris parte interpretetur, ex eadem parte dues cognitorum monitiones, et tertia ex matre, accipiuntur. [Vide Grimal. Antiq. Jur. Germ. pag. 319, num. 31.]*

* DAGA, ut mox Dagger. *Habens sicam vel Daggam ad latus,* in Chronicis Corneli Zantliet, apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 357.

DAGGER, DAGGERIUS. DAGGERIUM Pugio, sica, Anglis Dagger, Hispanis Daga, Galli Dague, Cambro-Brittanicis Dagger et Day; [Kilianus: Dague, Dagges, Pugio, Sica, Dolch] Catholicum. Armoricum: *Dac, Gall. Dague, Lat. Pugio;* ou c'est badetaire. Statuta Wilhelmi Regis Scotiae cap. 23: *Habent equum, hatherine, capitulum a ferro, ensen, et cullellum qui dicitur Dagger...* Habeat arcum et sagittas et Daggarium, et cullellum. Thomas Walsinghamus pag. 232: *Mox extracto*

*cultello, quem Dagger vulgo dicimus, tetum Milii, ministrabat. Alibi: Ex fratre cultello Dagardo ejus ceterum perficerunt. Henr. Knighton in Edw. III. *Ha- bentes cultellos, quos Daggerios vulgariter dicunt.* Liber Anglicus inscriptus Justice of peace pag. 730: *Longum Daggarum suum extraxit, et in passation N. insultum fecit. Octavianus de S. Gelani in Vindario honoris.**

Harnois complets de fine armurerie. Tres, arbalistes, Dagger de Prague.

Alibi:

A son costé chascun la Courte Dagger.

Rursum:

A leur costé l'espée longue et large.
La courte Dagger pour son homme aborder.

Vide Monstrelletum 1. vol. cap. 94. pag. 143. Cluron. Flandr. pag. 232. Joinville in S. Ludovicus pag. 105. etc. Vocem a Dacis, quasi eorum propria fuerint arma, quidam deducunt, vel ab Hebreo Dacach, Acure.

* DAGA, Eadem notio. Concilium II. Pisacum pag. 150: *Nec Dagas seu cultello ferant ultra longitudinem palmi unius, preter Palefranorū os, cum Dominos comitobuntur.* Rursum occurrit in Synodo Taracum. apn. 1391. *Daga argentea,* apud Th. Madox in Formulari Anglo. pag. 431 bis.

* DAGHA, Pugio, sica, ensis, Ital. Dagger, nostris Dague. Annal. Estensi, ad ann. 1393, apud Murator. tom. 18. Script. Ital. col. 92: *Confiditor pugnibus, dulcibus Dagger, et ensibus in omnibus pugnibus corporis.* Dagger vero, pro Concupiscentia, multo modo metaphorico sensu, quatuor nominari possunt videlicet vindicantis Dagger, nostris administratur. Vel quod veluti Dagger, convivians, vel invenientur. *Dagger, qui deit ce par maniere de rassarde ou moquerie, lui dist, je te prie, ne me baile point de Dague, j'en ai assez d'une.*

* DAGARIUM, apud Rymer, tom. 10. pag. 508. col. 1: *Deferentes, sive non deferentes gladios, Daggeria, etc.*

* DAGARIUS, apud eund. tom. 12. pag. 583. col. 1.

* DAGA, non semel in Philippide Guillermo Britonis, et in Statutis Arelat. e MS. D. Brunet. fol. 21. verso.

* DAGA, sive magnus cultellum, in Hist. Translationis. S. Appollinaris, tom. 5. Juli pag. 384.

* DAGUICARE, Dagger - confondere. Chronicus Siciliæ inter Anecd. Marten. tom. 3. col. 41: *Royerio de Lauria, viro stigie strenuo et solito ab manutenerendum Siculos et Daguccios hostes.*

DAGHBRANT, Incendium quod interdit excitatur ex Fland. dag, dies, et botes, in Hispaniæ Consuetudines Aragonenses ann. 1231. in Tabulario S. Bertrandi: *Majorum cause, ut viro Raptus mulierum, herof, mordad, Daghbrant, a Choremanniæ in Curia de Arkæ audientes, sed eorum emenda per frances homines Ecclesie judicialiuntur.* [Vide Dachbrand.]

DAGLA. Charta Adalberonis I. Episcopi Metensis apud Meurisium pag. 303: *Statuimus quoque ad uras, atrium, in predicto sancto loco militantium, quamdam Daglam in finibus ville nostre sitam, nomine Purnedo, ubi etiam munditiae plurimi B. Arnulphi commandant, atque commanentes eandem supradictam Daglam legitima sanctione custodiunt ac procurant.*

* Predium rusticum, ut videtur, vel Vallis. Vide Daula.

○ DAGUICARE, Damnum inferre. Chartularium S. Vandreg. tom. 1. pag. 178: *Ne licet mihi fide media, nec meis heredibus prout datum Johannem nec suos heredes a predictis IX. solitis et predictis IX. denariis de cetero molestare, Dagnificare, nec gravare, in foro rectulari vel ecclesiastici. Actum an. D. M. cc. LX.* Vide Dagnificare.

* DAGUA, ut supra Dagha. Lit. remiss. ann. 1383. in Reg. 123. Chartoph. reg. 55: *Poncius secum deferens unam Dagham etensem, etc.* Monstra ann. 1511: *Claudius Jornandi habet... unam Dagham, etc.*

* DAGUBITA. Agnelli Lib. Pontific. de S. Neone: *Denum infra Episcopum Ursianæ Ecclesie, que vocatur Quinque Dagubitas a fundamento construit, et usque ad effectum perduravit.* In quem locum eruditissimus Muratorius: *Dagubita* idem fere, ut arbitror, significat ac Accubita. Scriptoribus corrupte Latinatus, et *zoxozca* apud Auctores corrupte Graecitatis. Est autem Accubita, et suo loco dicitur est. Locus editor ad quem accumbimus, seu Mensa ad quam accumbunt convive.

* DAGUICARE. Vide in Dagger.

DAGUS. Gloss. Gr. Lat. Editum et MS. incertis. subcellum, *Dagus.* [oo] F. Sagena, ex Vulg. in Castigat. ad utrumque Glossar. Vide Martin. Lex. in hac voce. Moursius consuet esse Gallicum, Daus, scilicet tapetem, qui sellæ insternit. At Galli ita vocant umbellam quæ Tyranno Regio interponitur: unde legendum *supersellum* videatur: cu'us quidem vocis *Daus* meminit Matthaeus Paris. in Vita Abbatum S. Albani pag. 92. ubi de Abbat. revens electo: *Solus in Refectorio prandebit supremus, habens vastellum, Priore prandente ad magnam mensam, quanum *Daus* vulgariter appellant.* Galli etiam *Daus* appellant umbraculum, et certe possidentis aut prandentis vel cenantis superponuntur. Proinde si ad *vastellum* referatur, idem significaverit, tametsi vocis notio non certa sit ipsi etiam Anglis. Si ad mensam, quod vox *que* videatur suadere, non facilis est divinare quid hoc loco sonet.

Putaverim tamen *vastellum* ipsum esse nostrum *Daus*, sicut appellatum ex Anglo Saxonico *vatel*, *tegulam*, *tegmen*, *umbraculum*. Alii melius divinunt. Ceterum haec verba, *habens vastellum*, etc. absunt in Concilii Anglie. tom. 2. voi eadem recitante, de modo constituti Abbatis exempti cap. ult. sub ann. 1235. Ejusmodi umbraculum, sic describit Menander Protector. in legat. pag. 181: *Tetragonum et quadratum *Daus* apparet, ut auctor in libro annorum *Exscriptio* auctoritate, *exscriptio*, *exscriptio* *Daus*, *Daus* pro *Daus* dixerit. Le Roman de Garin MS:*

*Quand fu la Cort des Chevaliers de pris,
Les mangiers fu apprestes et garnis,
L'assiette et le plat, la cuillere et la basse,
Au plus haut Daus rist li Roi Anne,
De justes lui se moulier au cheval.*

* Vocis etyma [oo] forte a voce Germanica *Dach*. Ante quidam ducent a Gallico *Aja*. Assi tabula, ita ut primum scriptum fuerit *dau* ex *tabibus*, quoniam alias umbella compingebat tabulis, quibus amneciebantur panis pretiosiores ad ornamentum. Huic etymo non faveat antiquus scribendi modus *Daus*: quare Mengius a *Dorsum* vel *Dossum*, quod pro *Dorsum* scripsissent

veteres Glossatores, putat esse arcensem dum; observatque simili modo olim a nostris dictum fuisse *Ders*, *Dersellet*, a *Dorsum* scilicet ac *Dorsileum*. Ordo Henrici II. Fr. Regis pag. 321. Ceremonialis Godfridi: *Contre la cheminée de ladite chambre y avoit un riche Ders, tout couvert, pentes, fonds et dossier de broderie à personnage.* Et pag. 335: *Le Roy se vint mettre à table sur un haut Ders, fait et préparé dans la grande salle du logis Archiépiscopal, sous un grand Ders: le fond duquel étoit tout d'or. Et pag. 312: *Ledit seigneur se mit à genou sur un grand drap de pié et deux courreaux, sous un grand Dersellet de velours croissant.* Vide *Dasum*.*

* **DAIRE** Vide *Dae*.

DAIENUS, Judeus Hispanicus sic dictus. Vitalis Episcopus Ossensis: *Inter Iudeos vero est Dainen, id est, Judex, ad cognoscendum omnibus causis magnis, parvis, et minimis constitutus.* Huc forte spectant quae habent Note veteres ad *Historiarium Burdigense de verbis Gallicis Rhodanum, Volentum: omni Rhenanum Dan, Iudicem, hoc et Gallicos, hoc et Hebreos dicuntur.* Glossæ Basiliæ, 127, *opus miscens, exponit, etiam Hispanos, utrumque etiam Maxymus traximus.*

* **DAILENUS** Vide *Dae*.

DAIS Vide *Dagus*.

* **DALERUS** vel *THALERUS*, a Saxonico *dal*, vel Germanico *Thal*. *Vallis*. Nummus argenteus uncialis sic dictus, inquit Kitanius, *quod ex vallis materia eius argenti testudinari*; sed potius ex montibus juxta Martinium qui *Dalerum* vocat etiam *Joachimicum* a villa Joachimica. *Jocheinsthal*, in Saxonia, ubi illa moneta censa est, Germani *Thaledale*. Tres valet libras, ut secundum nostram argenteum. In nova Gallia Christ. tom. 3. col. 186, narratur Godfridus II. Abbatis Veteris Carp. ann. 158: *Captivum, pro libertate recuperanda pendere omo*. *Dalerorum coctione fuisse*. Petrus a Becc. de Ecclesiis. Aquisgran. pag. 25. in p. *Posebat sequitur quamquam Dalerorum nulla. Et intra Volentes nolentes illius petitionem assentiti coacti sed rigunt Dalerorum nulla, non eorum est.* Legitur alibi non semel apud Scriptores ecclesiasticos. Vide *Dalrus*.

* **DALEINUS** Vide *Dalpus*.

* **DALHA**, *DALL*, *Fall*, *Gall*, *Fauz*, *primum est*, *fauz pars ferrea, nostris alias *Dal*, *Dalle*, et *Dart*; unde *Dalvare* et *Dallare*, *fauz*, *Gall*, *Fauzher*. Litt. remiss. ann. 1465 in Reg. 194 Chartoph. reg. ch. 2: *Ostendendo quoddam pratinus quibusdam falcatibus, qui herban dicti prati, falcare seu *Dallare* docebant.* *Quandam includem ferream, supra quam dicti homines falcatores, seu *Dallatores*, coram fidei sive *Dalthas* aptare consueverant.* Lende major, Carrasc. MSS. Item pro *cavga de Dallibus* iij. sol. *Turon*. Ut verso Gallica ann. 1544: *Item pour clat ou charge de Dalles pour faucher*, etc. *Lit.* remiss. ann. 1465 in Reg. 76. ch. 84. *Impostum fuit Francisco Pararami, prata dictae bovaria, Dallasse seu Dallari fecisse sua autoritate propria.* Apres quod rencontrant ledit Rondeau quod quid remedium a seu prete aveat neq; *Dallare* non possit, ann. 1465 in Reg. 201. ch. 45. *Acta anni 1465 in Reg. 163. ch. 338.* *Le supplément d'une fauve de Dalle frappa vellutum Pierre enroué le germe pris du poissie de la jaube.* *Rursum anno 1488, ex Reg. 147. ch. 48.**

Jehan des Ouches, qui portoit un Dart à faucher appareillé et emoul de nouvel, etc. Deux faulx ou Dartz, desquels les dessus-dit avoient faulché ladite herbe estant auditi pré, in aliis ann. 1481. ex Reg. 200. ch. 1. Neque alio sensu intelligenda videtur vox *Daux*, in lit. remiss. ann. 1473. ex Reg. 195. ch. 102: *Jehan Passeray dis au fils du suppliant qu'il lui avoit desrobé *Gouze* Daux ou saugibe Daux vero, pro *Gousse*, in aliis ann. 1482. ex Reg. 122. ch. 39: *Jehan Planquiele demanda une Daux d'ail pour dauxer son pain.* Vide *Dasum*.*

* **DALIA**, *La povera*, in Glossar. Lat. Ital. MS. [100] Isidor. Origin. lib. 7. cap. 6. sect. 56.]

* **DALLARE**, *DALLARE*, *DALLIS*. Vide supra in *Dalha*.

* **DALIVUM**, *DALIVUS*. Vide infra *Darus* 2.

* **DALMASINUS**, *Fructus species, primum Damascenum, nostris *Damas*. Stat. A. et ann. 1496, cap. 53. ex Cod. reg. 4024.* *Si aliqua persona portaverit... castanea, pira, pomu, *Dalmatinus*, persica, *nucus*, *amomum*, et *quincunx* atlos fructus, etc.* Vide *Damascena*.

* **1. DALMATA**, *Vestis Sacerdotalis condita cum clavis purpureis.* Gloss. Isid. Vide max. *Dalmatica*.

* **2. DALMATA**, *Hist. Franc. Sforz. ad ann. 1453, apud Maturator. tom. 21. Script. Ital. col. 638.* *Georgius Dalmata, cui a multa caseria cognomen erat.* Et ad ann. 1461. col. 725: *Georgius Dalmata, qui a petta, quam vulgo targata dicunt, cognominabatur, etc.*

DALMATICA. *Vestis sic dicta, quod in Dalmatia primi in It. reperta, ut habent Isidorus lib. 19. Orig. cap. 22. Alcuinus lib. de Divini off. Paplas. Durandus lib. 3. cap. 11. et alii. Usus autem Dalmaticarum in Ecclesiis primus invexit S. Silvester PP. cum arte et lobis ute- rentur Sacerdoti, vesti scilicet sic dicta, que manici caret. [Longe ante Silvestrum Pontius in Vita S. Cypriani scribit: *Ei cum se Dalmaticas expulsasset (Cypriani) et *Dacobibus tradisset, in linea statu*]. Sed cum nuditas bra- chiorum a pectoris culpiatur, Dalmatrica a B. Silvestro usus inductus est, ut ait idem Alcuinus, *qui dicitur vestis restituere in modum Crucis, habens in sinu et in parte fimbrias, dextra carens inconspicua, et cum largis manicis, his convenientibus lumbis, Epscopis de Uso Ecclesiastico, ubi de Diaconis. Stilo*]. *humorum sinistrorum ferre, et indui Dalmatica in solenibus, id est tunica ampli manica.* Dalmatricam sero in modum crucis factam docet præterea Missa Antiqua a Matthia Illyrico edita. Bruno Signienis de Vestimentis Episcoporum. *Dalmatica magis ad ornatum, quam ad significacionem pertinet, videlicet, quod etiam post alijs vestimenta inventa esse probatur. Fiducia timore que in Dalmatica a sinistro latere pendit, hujus videtur impedimenta, et perpulchritudo, et sollicitudines superficie possunt, quod que manici sunt altera non sunt, meritisque fimbriis in dextra latere ponuntur, etc.* Robertus de Flambore Catoniensis. S. Victoris in Penitentiali. *Dalmatique etiam quod attingunt Lenora, latitudine sui idem separata quod oscula, capitula, per duas lucas concavas, et oblique ipsa ante et retro a sacra usque dorsum decolorata, utriusque testa cunctum predicta Dalmatica et coram delectio preparatur. Dalmatice pudore transversum utramque 12 ramos cardinis exprimitur, quos Apos-***

tolus enumerat, dicens, *Caritas patientis est, benigna est, etc.* *Tertia linea que est inter duas, et tribus fimbriis ante et retro insignitur, caritatem fidei S. Trinitatis condecorat et demonstrat. Per fimbrias in sinistro latere sollicitudo actus vite circa plurima intelligitur. Dextrum latum, quod caret fimbriis, contemplatio celestem sine multitudo perturbationum significatur. Fimbriarum Dalmaticæ minim Theodoifus Aurelian. in Parænesi ad Episcopos pag. 238:*

*Candida ut extensis nitet Dalmatica rugis,
Fimbria nostra erit huic sine lego levia.*

*Necesse alia est fimbria Dalmaticæ, a clavis purpureis. Glossæ Arabicæ-Lat.: *Dalmata, vestis sacerdotalis candida cum clavis purpureis. Epiphanius: Δαλματική, εἰς οὐ κολοβών, εἰς πλευρῶν δια πόρων, ἀλογρούσις, κατασκευαζόμενη.* Vide Amalar. lib. 1. de Eccl. offic. cap. 21. Rhabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 20. Walafrid. Strab. lib. de Reb. Eccl. cap. 21. Petr. Dam. lib. de Dominus vobis hic cap. 17. Hug. a S. Victore lib. 1. de Sacram. cap. 53. in Speculo Eccl. cap. 6. Honor. August. lib. 1. cap. 21. Ingebor. II. lib. 1. Myster. Missæ cap. 40. Jacob. Vitriac. in Hist. Occident. cap. 35. etc.*

*Dalmaticam propriam Episcoporum vestem fuisse docent laudati Scriptores. Zacharias PP. in Epist. ad Austrorubrum Episc. Viennensis apud Jo. a Bosco: *Dalmaticam usibus vestibus minima, ut quia Ecclesia vestra ab hac sede doctrinam fidem percipit, et morem habitus corporis, talis ab illa etiam percipiat decorum honoris.* Hanc sub planeta ponit solitam scribit Joannes Diacon. in Vita S. Gregorii Magi lib. 4. cap. 88. 84.*

*Fuit etiam Dalmatica Diaconorum vestis propria, ut supra innatus. Amalarius in Eclogis de Officio Missæ: *Diaconi retro stant, qui et ministrantes sunt in sancto altari, et Dalmaticas portant, quas sollebat militaris usus portare.**

Heribertus lib. 2. de Miracul. cap. 9. Subdunciones tunice pretiosæ, Diacones Subdunciones fidigie decorabat it, ipsoisque Presbiterorum planteboles obseruer insigniorabant. Dalmatice tamen Diaconi non utebantur, nisi in majoribus festivitatibus, ut est in Concilio Salzburgensi cap. 2. et apud Gillebertum Lutetianensem Episc. Porro Silvestri PP. instituto fuit, *u. Diacon Dalmatica utebatur in Ecclesia, et pallio linostino terra coronigeretur* ut auctor est Anastasius pag. 13. Diaconi vero videtur tribuere Ammannus lib. 14. *Pectoralem tunicam, sive manicas testam.* Unde diversa illa fuit a Dalmatica manicata, quam *Chirodatam* vocal. Capitulo diversa illa fuit a Dalmatica manicata, non nocturna Diaconi usus scribuntur.

*2. Diaconorum vestis fuit nocturna, pectoraliter de rubis pojum intarsia, nume moesiensi. Vassilius monast. S. Emeram. Ratispon. art. 21. ex Bibl. S. Germ. Prat. cod. 1074. 3. *Dalmaticis tempore prandii et cena utuntur diacones, videlicet quando ad Sordam reficiunt, tempore veniorum planetis et casus Dalmaticæ, in invent. eccl. Camerac. ann. 1371. Tuniques, Domatæ, in charta dotata, capellar. de Blanville ann. 1335. ex Reg. 50. Chartoph. reg. ch. 175.**

Sed maxime Diaconorum Ecclesiæ Romanæ fuit Dalmatica, cum ceteris non nisi ex induito sumini Pontificis haec uti fas esset, qui eam interdum transmittebant ut haberet Gregorius M. lib. 7. Ind.

2. Epist. 143. Idem lib. 4. Dialog. cap. 41.

ubi Paschasio Diacono Ecclesiae Romanae Dalmaticam adscribit. Cyprianus in Vita S. Ceasaris Arelatensis: *Speciali quodam privilegio pallii usum ei permisit, et Diaconos ejus perinde, ut Romane Ecclesie Diaconos, Dalmaticis uti voluerent.* [¶] Johannes XVI. PP. ann. 996. Abbatibus Selensibus concessit cum sandalii et Dalmatica missarum officia celebrare. Idem privilegium indultum Abbatibus Murbacensibus et aliis. Vide Alsatian Diplomaticum. num. 171. 300. sqq. Jacobus Cardinalis de Coronat. Bonifacius VIII. PP. lib. I. cap. 8:

*Nos levitarum cuneos non illa Senatus
Dalmatica vestita togas.*

Cappa Dalmatica, in libello de Fundat. Monast. Biganiensis pag. 255.
Dalmaticas etiam indutus. Reges ac Imperatores in praecipuis solemnitatibus, eorumque inaugurationibus, palam est. ex his presertim que habet Hartmannus Maurus lib. de Coronatione Caroli V. qui inter solemnia illa indumenta quibus induntur, recenset. *Dalmaticam albam holosericam pretiosam margaritis gemmisque distinctam, auream stolam margaritis quoque adornatam, cappam holoserican violacei coloris cui aurum in modis aliquis interiectum est, et amiculus rubri coloris conteretur pari modo magna aures aqua. Petrus Rex Aragon. in Chronicis, quod ipse conscripsit, lib. 2. cap. 9. ubi de sua Coronatione: *E len-
dennem mati, que son diuine, nos som
apparellatis horae del sol eis ab nostra
Dalmatica, et ab aqua; arreantem quis
pertany a Rey pende Coronacio. Et lib.
3. cap. 16. de solenni in urbe Majorica processu: *E lo diuine der lo matinos
isquem de la Sacristia de la Seu, vestitis
e apparellatis in sede Majestatis, co es
ab una canissa Romana d'un drap deseda
primver, ab alcuns fullatges sens' toz
obres, et apres una Dalmatica de drap
vernella historial, ab obres d'aure, e ab
fullatges, etc. Ad id cap. 33. et Iaym.
Monachorum cap. 29.***

⁴ *DALMATICUM* Hist. Mediani Monast. pag. 292. *Casula tres de pallio, cap. ix.*
Dalmatica quatuor de pallio.

⁴ *DALMATIA* Instrum. ann. 1582. ex Archivo Rhedon. *Cum cappe, absque Dalmatis se congregaverunt in Ecclesia.*

DALMATICUS. Dalmatici indutus apud Lampidium in Commodo.

DALMATICAE. In Gloss. Gr. Lat. Δαλματική, idem quod *Dalmatica*: nam *Dalmatica* pro *Dalmatia* occurrit non scelum in Nummis apud Aurel. Victorem in Augusto, Claudio, etc.

^o *DALPEHNALIS.* DALPHINALITER. Vide infra *Dolphinus*.

¹ *DALPHINUS.* Vide *Dolphinus*.

¹ *DALRUS.* ut *Dalerus*. Wernerus Tidianus in *Prefatione ad Annal. Novenses*: *Post rescissam unionem nos corgit, quatenus Conventui corporis Christi ultra 4000. Dalros pro tam brevi cohabitacione unionis tempore numeramus.*

DALTINI. Scurra, velites, seu servi a pedibus Hibernis, apud Stanilhurstum libro de Reb. Hibern. et Jac. Waram in *Antiquit. Hibern.* cap. 12.

⁴ *DALDE.* Briton. *Gloss. Sax. cap. de Navibus. Dalon. Lxv. s. e. g. l. i.* parvum velum. Papias et Ugo: *Dalon, minimum velum ad proram finem.* Inde forte velum, quod Throno Regio superponitur. *Dalon* appellarent nostri. [Legendum est *Dalon* ex Isidoro lib. 19. Orig. cap. 3. *Dalon. Minimum velum ad proram defixum.* Graeci quoque δάλων.

Procopius lib. 1. de Bello Vandal. cap. 17. *Xalazovit; τι περίδια λοτί τοι; μη
κριπτός, δέλλοντος, καλόντος, έπειτα. Hesychius: Δάλων; παρχού λοτοι, etc. Livius: Dalonibus erexit altaria petra intendit.]* [¶] *Glossar. MS. et codices Isidori habent Dolum.*

¹¹ *DALUS.* Ticio. Papias in MS. Bituriciensi. pag. 326;

² *DALUS.* Alio nomine. Vide *Dayla*.

¹ *DAMACIUS*, Bombycinus pannus operis Damascini. *Gala. Damas. Inventus apud Cypri. ann. 1410. Ut etiam altera sellaria operata ad modum Damaci cum lapidibus medici valoris. Vide *Damascus*.*

¹ *DAMADARIUS.* Heldomadarius Cherta Corbeonis vetus. MS. de Mensa Dom. Abbatis. *In illa fruenda in qua servient Damadarii de corpina, etc. Alibi: Hoc totum debent preparare et administrare Damadarii ad feste stran reforiorum. Vide *Heldomadarius*.*

¹ *DAMALIO.* ex Gr. δαμάζειν. Juvenalia. Lampadius in Alexander. Severo. Ne quis summatius occideret, ne quis lac-

tantem, ne quis vacca, ne quis Dama-

tionem. *DAMARICHUS.* Vide *Canis*.

¹ *DAMASCUS.* Pruni species, Gall.

Damar, a Damasco opido unde prius aspor ad est, dicta. [¶] *Isid. lib. 17. Orig. cap. 1. Plinii lib. 15. cap. 13: In peregrinis arboribus dicti sunt Damascena, a Syria Damasco cognominata.*

³ *DAMASCUS*, ut *Damacus. Damascus* albus, in Apicarum bellis Caroli VIII. Regis Fr. in Italiani, apud Marten. Itinerarium tom. 2. pag. 398.

^{*} *DAMASQUINUM.* [Gallici *Damas*:

¹ Una casula de *Damasquino* parvatonio cum amitu, stolla alba, manipulo ac cingulo. (Invent. Calixt. III. an. 1458. in archiv. Romano.)]

² *DAMASTICUS* PANNUS, Damascenus, Gall. *Damas. Comput. MS. ann. 1472. ex Tabul. S. Petri Insul.: Johanni de Ou-*

*pelmes, pro una panni Damastici albi figurati, ... in hb. iiij. part. Vide *Damascus*.*

³ *DAMATA.* Fama volatilis. *Glossar. Lat. Itali. MSS.*

⁴ *DAMAYSELLA.* ut *Domicella*. Gall. *Domicelle*, in Hist. Daiphin. tom. 2. pag. 153.

⁵ *DAMEIGUM.* Idem, ut puto, quod *Damnus* 2. *Chartularium S. Vandreg. tom. 2. pag. 1240. Peccatum ferme... situm inter maturum Sibile de Peate ex una parte, et ex altera justa posturam Eva-*

line Gripe, et ab utratq. ad kannum Domini Regis ad unum caput, et ad aliud ad Dameigum nostrum.

⁶ *DAMEUS.* Damascenus. *Vestimenta* *Dameus* in Testamento Bertichrampi Ep se Cenom. Locum vide in *Paricula*.

⁷ *DAMICELLA*, ut *Domicella*, in Vita S. Francisci de Paula. *Domicella*, in Hist. Daiph. tom. 2. pag. 278.

⁸ *DAMITUM.* pro *Samiton*, Pannus holosericus. *Testamentum Hug. Ayer-*

lini Cardinal. Ostiens. ann. 1257. Item Ecclesie Claramont. legamus paramenta

seu indumenta nostra de Damito viridi. Vide *Eratomet. [¶] Chart. Lusit. ann. 1110. ap. 8. Rosa de Viterbo. Euclid. tom. 1. pag. 341. *Uno manto de greco, et alio de Eratoni: tres cappus una de violato et alio mudrago et alio de uno Damito, fortasse quod Dimitum, 2. p. 2. Parvum duplex filii textum.*]*

⁹ *DAMUM.* Glos. Lat. *Gram. S. Germani Paris.* *Damum, 9.5.2. δάλων* *rotulatus Festus. Damum. Sacrarium, quod siebat in operto, in honorem Rone deo, quod minime esset tristis. id est,*

*publicum, Dea quippe ipsa Δαμάζειν et Sacerdos Δαμάζειν appellatur. Hinc monet Scaliger, ita dictum, quod pro populo dixerit: est ergo a δάλων borice pro δάλων, Populus. Vide *Voxuum Orat. Institut. lib. 4.**

¹⁰ *DAMMA.* Emissarium, cataracta clausa-

trum, quo mare excluditur, vel admittitur. Theutonibus *Dam* unde locorum

nomina, Amsterdam, Rotterdam, etc. Ordinatio Marisi Ramesensis: *Nou-*

teat dicu ad rectro facie Dammas, aut fordas, aut alta impedimenta in ali-

qua loca latentes, watergangs, fossatis,

sive portuus, etc.

¹¹ *DAMNABILIS.* Extitialis. Comp. Tricass. ann. 878. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 303: *Qui etiam ab hominibus quis sacramentum, Damnable et damnandum blanditiis et terroribus tyrannie contra divina et humana iura extortis. Dicitur de pena criminis inficta, quod Glabri. Rudolph. tom. 10. ejusd. Collect. pag. 57: Protinus dominio ultore affuit illus unius, der, qui intento extiterat fratrem discordia. Multatus enim illico Damnabilis excedeat. etc. Vide in *Damnabilitas*.*

¹² *DAMNABILITAS.* θανάτος, θάνατος, in Gloss. Lat. Gr. Condemnatio, exilium. Ita *Damnatio perpetua*, pro perpetua de portatione, in leg. I Cod. Th de Fa sa mon. (9. 21) *Damnabilis injuria ductus*, apud Trebellium Pollioem. *Damnabilis cohæderia*, in lib. 8. Cod. Th. de appetit. (11. 30.)

¹³ *DAMNABILITER.* Damnose, apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6. pag. 70. et alibi.

¹⁴ *DAMNABILIS.* Damnoso, apud

Vita S. Bern. de Monte Jovis tom. 2. Jun. pag. 1075. col. 2: *Quam (magnum) longe post demones circumstantes, in idolatriacum statuum profanaverunt, dantes*

decepit concurrentibus ad eam. Dama-

iant, in Charta ann. 1297. ex Char-

tel. S. Vandreg. tom. 1. pag. 137. Et ou

li si seruo mutans Damaiant a moi.

¹⁵ *DAMNAMENTUM.* Damnum, incom-

modum, nostris alias *Damage*. Consuet.

Normann. cap. 8. part. 1. ex Cod. reg. 4651: *Ex irrigatione vero iniurie quis*

justitiandus est, quando talem alium in-

jurant inculperit, ex qua membrorum se-

culatur Damnamentum. Oi prejudicet et

Damage de nous, in Lit. ann. 1371. tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 431. Vita J. C. MSS.:

Qui est il rois ki si manache,

Qui nos sera si gran Damage?

¹⁶ *DAMNARE.* Damnum inferre, nocere. Radulphus *Cogeshale* in Chronicis T. S. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 568: *Videntes denique Saladinus quod nichil proficeret, nec sic quidem posse*

Damnare cito, capit cum suis cir-

cuire et infime civitatis persecutari,

quarendo locum ubi machias suas sine

timore Christianorum posset erigere, etc.

¹⁷ *Nostris alias Damaiger et Dampni-*

sier. Lit. ann. 1372. tom. 5. Ordinat.

reg. Franc. pag. 535: *Et pour ce que les*

dictes lettres originales.... sont Dama-

ger et Empires, etc. Libert. villa de

Perrasses ann. 1317. ibid. tom. 7. pag. 81.

¹⁸ *Et restaureront le dommage au*

Dampnus. Damaiger, eodem significatu,

in Lit. ann. 1372. tom. laudata Ordinat.

par. 600.

¹⁹ *DAMNATICUS.* Ad metalla damnatus.

Acta S. Cecilia Virg. et Mart. S. Cecilia

dicunt: *Miror ut non intelligas figuræ*

factiles, gypses, lignæs aliae lapides,

vel enjuscunque metalli Deos esse non

*pose, quas araneæ texunt, et aves sterco-
rant, in quorum capitibus solent ciconia-
nidos instruere, quas Damnatia faciunt.
Nam ad omnia metallum pro criminibus
Damnati mittuntur. Ergo Damnatis
initium accipientes, quomodo possunt Di-
vel testimoni vel credi?*

* **DAMNATIA** et **DAMNATITIA** MEM-
nus dicitur in Miraculis S. Maioli
Abb., que paralyst laborant. Similiter
Damnata lingua pro Lingua eodem
modo impedita ibidem.

DAMNATIO, Damnum, Gall. *Domage*
et *damage*. Epist. Caroli Martelli ad
Episcopos: *Tu ei nemo aliquam contri-
vietatem vel Damnationem adversus sum
fatuus praesumit*. Matth. Paris ann. 1387:
*Ne roheras vel Damnationem facerent.
Domage, in Legib. Normanicis Willelmi
Notii cap. 38. Vide Econsummatio, et
Ægid. Menagium in Originibus Ital. in
Dictionario.*

* **DAMNATITIUS**, *Deditius*. Gl. Isid.
Kratz. in Gloss. Lat. Gr. ubi etiam
Damnati, κατάπιεν, κατέβασθαι. Con-
stantiens: *Damnati*, *Deditius*. Di-
cubatur autem Deditius, qui a Judice
creditori addiccebatur et dedebatur ob
debita, cum non esset solvendo, ut apud
cum serviret. Hic in Gl. dicitur, ξύδος
κατάπιεν, κατέβασθαι, εἰδέβασθαι, propter
quam causam videntur etiam dicti
Damnati, ut apud Graecos κατέβασθαι
πάντα, quia damnati erant a Judicibus.
Hesychius: Αγρόποιος ὁ πάντα ποτίων, δι-
κατάπιεν. Αγρόποιος appellab-
antur, qui Judicium sententia damnati
in creditoris domum abducabantur.
Alii fuere *Deditius* de quibus infra in
Datitus.

* **DAMNATUS**, Detentus in purgatorio.
Visio Wetini inter Acta SS. Benedict.
Sac. 4. part. I pag. 268: *Circumbat
maximum flumen igneus, in quo innumer-
abilis multitudine Damnatorum pena-
tientibus detinatur, etc.*

* **DAMNITAS**. *Vide Damnitias.*

DAMNIFICARE, Damnum inferre.
Pseudo-Divinis de Vetus:

Damnificans hostem numerus quibus egredit illas.

Utuntur preterea Jacobus de Vitriaco
lib. 3. Cæsarius Heisterb. Will. Brito
lib. 4. 5. 6. 10. Philipp. et alii. (*Dam-
nificari*, Damnum pati, in Consuetud.
MSS. Augusta Aescicorum ann. 1301.
art. 92.)

* **DAMNIFICATIO**, DAMNIFICATIO, ut
Damnitias. *Transactio* Rogerii Siciliae
Regis de quadam lita, apud Rocch.
Pirrum. *Sicut Sacre pag. 84*: *De terris
autem Floriarum ordinatum est sic: Quod
quantacunque homines Episcopi habeant,
remaneant apud eos absque Damnifica-
tione, in perpetuum teneant et cognoscant
ea tanquam ab Episcopo. Compositio
Universitatis ville de Mari cum
Procuratore Monasterii Silva Regalis
ann. 1321 ex Schedis D. de Maizagues:
Ipsa possunt facere levatas piscium semel
in septimana sine Damnificatione retium
possunt.*

* **DAMNIFICATUS**, Damnum passus,
cul damnum factum est seu illatum.
Statuta Massil. lib. 1. cap. 53. § 7: *Ad-
dentes huic capitulo quod tollit defectus
farina debet reddi, si distum est, Dam-
nificate personæ. Damnificate persona
rursum legitur hac notione ejusdem lib.
cap. 41. 54 et lib. 5. cap. 10. §. 21. Vide
Damnpificare.*

DAMNITAS, Idem quod *Damnitia*, dam-
num. Vetus Notitia apud Franc. Mariam
in Mathilde Comitissa: *Ulla Damnitas,
aut intentionem, vel molestiam deveniat*

*per aliquid ingenium, etc. Charta Caroli
M. apud Perardum pag. 13: Neque Mo-
nachii aliquam molestiam neque Damnifi-
cationem inferre presumant. Occurrat pre-
terea in Capitulari Radelchii Principis
Beneventani cap. 3. 8. 20. apud Ugheli-
num tom. 3. pag. 301. etc. apud Gregor.
VII. PP. lib. 1. Ep. 18 etc. Ita in Addi-
tamentis ad Chronicon Casauriense ann.
1028 apud Murator. tom. 2. part. 2.
col. 933.*

DAMNIETAS, Eadem notione, apud
Marculfum lib. 1. Formul. 32. lib. 2.
Form. 18. et in Legib. Longob. lib. 2.
tit. 29. § 1. tit. 55. § 17. [29] Liutpr. 19.
(4. 1. 17. 6. 17.) Rach. 4.]

* **DAMNUM**, Multa. Judicis sententia

irrogata. Charta Sancti Lascarenensis

Episcopi anni 1001 apud Marcam: *Si forte* *hic duellum vel aliquod diuisio adver-
serit, Damnum se conseruat. Alii apud*

*eundem Liberaverunt totum proprium
honorem S. Mariae de tot carceri, et de toto
Damno, et de tot carnali, etc.*

* **DAMNUM**, quod nostri Danger vo-
cant, id est Proincutum seu territorium,

in quo si qua ob commissa criminis,

irrogantur multelet, ut Dominorum sunt;

maxime vero usurpatu pro animalibus

damnum factibus in alterius predio.

Liges Rothari Regis Longob. tit. 105.
[30] [29] [30]: *Si quis peculium de Damno
suo ad clausuram minaverit, etc. Max.
Habeat ille quod peculium qui in Damno
invenierit. Leges Luitprandi tit. 61 [29] 85.
[6. 32.]: Si quis caballum in Damnum
suum invenierit, etc. Magna Charta de
Libertatibus Anglie: Exceptis auriis
in alieno Damno inventis, Reg. Majestat.
lib. 4. cap. 23. § 2. Si quis latronem in
Damno suo invenierit cum furto. Leges
Burg. Scottior. cap. 126. § 4: Si quis
invenierit in Damno suo arcas, gallinas,
aut capros, etc. Bracton. lib. 3. tract. de
Corona cap. 37. § 9: Dicere enim poterit
captor, quod justè cepit aeria sua, quia
invenit in Damno suo, et secundum on-
suetudinem regni imparcavit illa. Flata
lib. 2. cap. 49. § 1: Possunt enim captio-
nes advocari, et quod dici poterit quod
auctor capta fuerint in loco certo in
Damno suo, vel in prato, vel aliis in suo
separati. Notitiae Anglic. tom. 2.
pag. 882: *Animales in Damnis dictorum
frustra inventa. [Chartularium Montis
sancti Michaelis articulus de Messeria:
Messorius si corvarit aliquam bestiam in
Damno caputibet homini. S. Michaels
de Genesis, debet eam redire homini
cuius Damno eam cepit, et homo debet
Messori unum Turoviense dare.] Bestes
trouées prius in Domage, in Con-
suetud. Hesdinensi art. 32. Vide Dan-
gerum.**

* *Vel Loca sub damno interdicta. Lit.
remiss. ann. 1309. in Rég. 100. Chartoph.
reg. ch. 413: Lequel Tassie avoit men-
vaches et autres bestes r's Dangiers de la
mère de l'expousant, sans sa licencie. Alia
ann. 1373. in Rég. 104. ch. 306: En la-
dite terre et ou Dangier didit sive trouva
certaines bestes desdites habitans. Icelles
bestes se bouterent en un Dangier ou pas-
turage defendu, in alis ann. 1406. ex
Rég. 161. ch. 173. Hinc Serpent danger-
eur, qui ejusmodi delicta prohibet et a delinqentibus multetas exigit, vel eos
judicet defert. Lit. remiss. ann. 1403. in
Rég. 153. ch. 60: *Esques bois nous avons
droit de Dangier, c'est assavoir que toutes
et quantefois que aucunes bestes son
trouvées endis bois, elles sont confisquées
à nous..... Robert le Foyt nostre serpent
Dangerous adstra de loing icelles brebis,
etc. Unde Damnager dicebatur appari-**

tor, qui animal in damno deprehensum
pignerabatur. Lit. remiss. ann. 1413. in
Rég. 167. ch. 187: *Comte Estienne Lucat
eust prime et Dommagé une jument....
laquelle il voulloit mettre en toit.*

* **DAMNUM**, Summus, impensæ, Gall.
Depens. Chronicon S. Trudonis apud
Acher. Specil. tom. 7. pag. 388: *Cumque
altero die sedens (Herimannus Metensis
Episc.) in cella Abbatis de negotiis suis
strenue ageret, prandiumque ingens ex
Damno nostro paratum interea expecta-
ret... Excepta autem Damno quod de
magnisce sibi parato seruito afflictus Ec-
clesie nostra, duos ei Herimannus (Abbas)
equos transmisit, pro quibus molendinum
de Stades in vadis positum fuit.*

* **DAMPNATICIUS**, pro Damnandus, in
Art. S. Januar. tom. 6. Sept. pag. 876.
col. 2: *Venientes ad carcere, cum
Sosio Dampnaticus in confabulatione
junguntur.*

* **DAMPNIFICARE**, ut *Damniscare*, Dam-
nus inferre. Charta anni 1272 ex Ar-
senallo Monasteri de Bono Nuntio Rot-
omarus: *Et si forte contigerit, quod dein-
cedi dicti Religiosi Dampnificati fuerint
super hanc causam non tenebimur... illud
eisdem penitus et plenarie resarcire. Ta-
bularium B. Marie Piperacensis Ecclesie
valde Dampnificata, id est, Col-
legium damnum suum statutum est. Charta
Guidonis Archiep. Burdig. ann. 1278.
apud Thomassetum in Bituric. 116:
*Ita quod lexus iniustus fiat, vel quod
propter iustus predictos non apparent
mortuari vel corporaliter Dampnificetur,
hoc est, damnum patiatur. Occurrat
alibi.**

* *Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg.
7657: Damnejar, Prov. Dampnificare,
vindicare.*

* **DAMPNIFICATIO**. Vide *Damnificatio*.

* **DAMUCULA** [Capra agrestis. Dif.].
* **DAMUS**, Dama masculus, apud Ma-
dor in Formulari Anglic. pag. 304 et
apud Rymer. tom. 1. pag. 357. col. 1.
Vide *Darnus*.

* **DANAFIL**, Tuba species. Instr. ann.
1317. tom. 1. Probat. Hist. geneal. dom-
inus reg. Portug. pag. 282: *Ipsa universitas
Villa-franche more solito congregata
ad sonum tubæ sive Danafil, etc.*

* **DANAMARCA**, DANNAMARCA, Dan.
Gall. *Danemarc*; unde *Danimarchæ*,
Dan. Gib. Radulph. tom. 10. Collect.
Histor. Franc. pag. 14: *Mortuus rege
Adalrado, in regno scilicet illorum, qui
Danimarchæ cognominantur, etc.* Ibid.
pag. 155: *In infinita multitudine Nor-
manorum ex Dannamarcæ, etc.* Et pag. 156:
Res vero *Canatus de Danamarcæ* pagina-
nas, etc.

* **DANANTBRAS** pro *Davanbras* vel
Davanbras, Brachiale ferreum, Gall.
Brassart. *Ducentos arcus, duodecim lori-
cas, octo paria Dananbras, seu paria de
gantelez*, apud Rymer. tom. 8. pag. 754.
col. 1.

* **DANELEGDUM**, Tributum Anglici indi-
ctum, ob pacando, vel vi propulsando
Danos, Angliam sapienti incurentes.
Joan. Bromptonus: *Danegeld est talla-
gium datum Danis, id est, 3 den. de qua-
libet bovata terra. Leges Edwardi Confess.
cap. 11. Danegeldi redditio propter
piratas primitus statuta est. Patriam enim
infestantes, vastationes ejus pro posse
insistebant. Ad eorum quidem insolentiam
reprimandam statutum est. Danegeldum
annuatim reddi, scilicet 12 denarios ex
unaquaque hidia totius patriæ, ad condu-
cendo eos qui piratarum irruptioni resis-*

tendo obviarent. Vide Leges Henrici I. cap. 15. Ab hac pensitatione exempta est Ecclesia Anglic. ut in iisdem Edwardi Legibus narratur, quae videntur esse recentioris Scriptoris, et forte Henrici de Knighthon lib. 2. apud quem ea reperiuntur pag. 2357. nisi ille ab alio hauserit.

Tunc vero primum indictum est, cum Swanus Danorum Rex Britanniae Insulam, quam magna ex parte occupaverat, vastaret et spoliaret, Ethelredo regnante, ut est apud Joannem Saibser. lib. 8. Postratici cap. 21. Henricus Huntington. lib. 5. pag. 357: *Edelredi Regis an. 18. primus statuerunt Angli consilio infausto Sircus Archiepiscopi, quod ipsi censum Dacis persolverent, quatenus a rapinis et cede cassarent, et dederunt eis decem milie libras.*

At quod ex necessitate, et Danicarum incursionibus occasionibus indictum est miseriis Angli tributum, propulsis postmodum et intra proprios limites secesserit. Namque inquit Idem Scriptor, unde iste horumque dies duravit, et diuinis: *Das pistas subveniat durabit. Pegibus nuncis nostris dico personum ac consuetudinem, quod Dacis persolverebatur ex inefabilis terror.*

Sed onus Angli gravissimum ab eorum cervicibus afferre, illudque relatare primus aggressus est S. Edwardus. Ferunt enim, verba sunt Inguli pag. 87: *Regem sanctissimum, cum dictum Danegeld cubiculari sui collectum in Regis cameram intulissent, et ad videndum tanti thesauri cumulum ipsum adducisset, ad primum aspectum exhorruisse, protestantem se demonum super accernum perunis saltantem, et nimis gaudio exultantem prosperuisse. Unde pristinus possessoribus iussit statim reddere, et de laeti actione ne iusta unum voluit retinere; quin in perpetuum remisit, arno scilicet 88. ex quo tempore Regis Ethelredi patrii sui Swanus Rex Davorum suis exercitu illud solvi singulis annis impetravit. Similia narrant Alfredus in Vita S. Edwardi cap. 7. n. 23. et Bromptonus pag. 942.*

At Willielmo Notho Angli obtinente, rursus Angli eadem pensatio*lib* indicta servata, *Danegeldi* appellatoe, licet Dani ceterique maris praedones Septentrionales incursus suos cohierunt. Cum ergo aut solvasset terra sub iugando Regis Imperio, solvit hoc ut annum solvi quod est urgenter necessitate bellicae tempestatis exactum; nec tamen omnino propter in-pinnatos casus dimitti. Raro igitur temporibus, hoc vel successorum ipsius solutio*lib* est, hoc est cum ab exterris gentibus bella sed opinione bellorum ingruerant. Ita liber Scacari lib. 1. cap. 11.

Præterea exsolutum sub Willermo Juniore cum Normanniam invasit, fratre suo Roberto in expeditionem Hierosolymitanam profecto, tradit. Knighthon loco citato. Henrico I. denique regnante, *Danegeldum* inter jura Regia recensetur in ejusdem Regis Legibus cap. 10. quod fortassis ejusmodi pensationem populus indicere solus esset Regis, vel potius quod ad Regium fiscum deferretur: *Hec sunt jura que Rex Anglie solus et super omnes homines habet in terra sua, commoda pacis et securitatis institutione, retenta, infraactio pacis per manum vel breve date, Danegeldum, placitum brevum, etc.* Atque inde forte *Danegeldum Regis vocatur in aliquot Chartis illo regnante descriptis tom. 1.*

Mopastici Anglic. pag. 111. et tom. 2. pag. 206. 207. in quibus terræ concessæ dicuntur liberae et quietæ ab omni seculari exactione et omni re qua ad Regem pertinet, excepto *Danegeldo Regis*. Henrico etiam imperante illud obtinuisse in Anglia docet adhuc caput. 16. earumdem Legum: *Danigildum, quod aliquando Ringe manus (alias Yngeman, Spelmanus legit Inglisman) dabatur, id est, 12. den. de unaquaque hyda per annum, si ad terminos non solvatur, wyta emendetur. Refert etiam Ranulfus Cestrensis lib. 7. cap. 17. Henricum in redemptionem peccatorum suorum vivise circa ann. regni sui 90. septem annis *Danicum Regale relaxatum*.*

Sed longe religiosor fuit Henrici successor Stephanus Rex: nam in die Coronations sue inter alia votum, quod *Danegeldum, id est, duos solidos ad hīdam, quos antecessores sui acciper solebant, singulis annis in eternum condonare*, ut auctor est Henricus Huntington. lib. 8. pag. 887. a quo hausti quae habet in hande rem Bromptonus. Nulla deinceps mentio obicitur *Danegeldum* apud Scriptores. Vide Analecti Seldenii lib. 2. cap. 6. [Vt etiā *Digo Saxonum* g 112. Solius.] Vida Gisela.

DANELAGA Vide *Lez Danorum*.

1. DANGERUM seu *Danger*, vocant nostri, quidquid juris stricto, atque adeo confirmatione obicitur, est ita ut res dicatur esse in *Dangerio* dominio forestalis, quia nisi quod de ea statutum est admittatur, confiscari possit. Ita *fofe de Danger* vocant Consuetudines aliquot municipales. Trecensis art. 37. Calvini montensis art. 36. Barrensis art. 1. etc. ejusmodi feuda, quae a vassallo adiri non possunt, nisi post præstitum Domino hominum: aliquin in commissum cadunt. Historia fundationis Abbaye Pleywellensis in agro Northampton. *Nisi audirent Abbes eidem resistere, quia aut pro denariis, aut pro bladiis semper fuerunt Abbes in Dangerio dicti Officiali*. Charta Philippi Regis Fr. ann. 1283: *Poterunt suas sagena ponere et retinere exsiccanda in secca terra, sine Dangerio Garenningariorum,..... salvo in predictis omnibus Dangerio traversi de Archis, quod retinemus. [Charta pro Minalibus Belli-pani. ann. 1270. apud Mirsum tom. 1. pag. 418. col. 2: Nec nisi vel successoribus meis aliquod in eius dominium vel Dangerum (Dangerium) dereliquerit; sed omnia ipsius libera et quieta omnibus decrevi temporibus permanere.]* Philippus Mouskes in Chilperico.

Et si omni poe quilement, Si omni les balances sans tricer, La signorie et la Danger.

In Carolo Magno:

Tous les avoi à Danger, Qui le poe sans son mangier.

Vide *Domigerum*.

* Quicquid confusione obnoxium est sive ratione feudi, sive ex conductione. Charta ann. 1358. in Reg. 96. Chartoph. reg. ch. 492: *Cum accipientem quendam locum, seu plateam, vel Dangerum, sitos super fluviis Esonem, ... ad molendinum ad molam construendum. Venies, relieves, Dangiers, chambrelage, et drouitres, In Ch. Joan. abb. Corb. ann. 1359. ex Charta ejusdem monast. fol. 272. v. Hinc Estre en danger de quelqu'un, significat aliquid obligatum et devinctum esse. Lit. remiss. ann. 1358. in Reg. 149. ch. 297: Quant vint à paier l'escot, Maronnat dist à l'exposant qu'il paierast pour lui; lequel*

lui respondi qu'il n'en feroit rien, et qu'il n'estoit point en son Danger, par quoi il deust paier pour lui. Vide infra in *Dangerum*.

2. DANGERIUM, in re forestaria, dicitur Jus quod Rex habet in forestis et silvis Normannie, in quibus proprietarii caslonem facere non possunt inconsulto Rege, aut illius officialibus, sub commissi pœna, quam *Danger* vocant. Regestum Cameris Computor. Paris. *Tiers et Danger sont, que toutes les forets de Normandie, qui ne sont du tresfond du Roy, desquelles les tresfonceiers n'ont speciale exemption par chartre et usage, sont tenus à tiers et Danger du Roy; et à espouvoir quiceux tresfonceiers ne peuvent faire vente ordinaire ni exploiter en leurs tresfonds sans licence du Roy, qu'il ne perdent toute la vente, laquelle pour ce est forfaite. In Charta 17. Jul. ann. 1471: De noble homme de Guillaume de Cassoune dit Coulomp Escuier Vice admiral de France, Maistre Enquêteur et Examinateur des Eaux et forêts du Roy. Dangerum dicitur esse decima acrarium silva: verbi gratia in 30. acris silva seu bosco. *Tertium* et *Dangeriun* 18. acras confluent: 10. pro *Tertio* et 8. pro *Dangerio*, quæ et decima dicitur: C'est à escouvrir pour le tiers, des [dix] acres: et pour le *Danger* ou *disme*, 8. acres que sera mirra fursum reputatum. Hinc *Tertium* et *Dangeriun*, in Charta Ludovici Rutini pro Normannis ann. 1315. art. 9. 10. etc. Vide *Tertium* et *Dangeriun*.*

* Inquisit. ann. 1258. in Reg. Olimparis. Paris. fol. 7: *Item utrum comes Ebriocensis vendebat sua membra, sine tertio et Dangeru. Arrest. ann. 1260. Ibid. fol. 168: Judicatum est quod Johannes de Nevilla miles non potest vendere boscos suos de Nevilla, sine licentia et Dangerio regis. Reg. Cam. Comput. ex Bibl. reg. sign. 8408. fol. 102. v: Dangerio vero (sunt) quando bosci non possunt vendi sine licentia regis, et tunc ibi habet decimum denarium. Ch. ann. 1470. ex Cod. reg. 9649. 4. fol. 158. r: Quant, ung boy à tiers et dangier est vendu par le tresfonceier tout ensemble, tant sa part comme la part du roy, le roy prent le tiers sur toute la somme de la vendue avec la *disme* ou *Dangier* due de sou: pour livre v. g. sur le pris de sou. Tournois l'acre ou l'arpent, ou le totage d'icelle vente, le roy y prent 20. sous Tournois pour son tiers, et le *Danger* ou *disme* sur le totage, qui monte pour les 10. sous Tourn. six sous Tour. Consule quæ de jure *Tertii* et *Dangerii* scriptis Lud. Greard cum Instrumentis et observationibus. Ibid. Froland. Unde *Sargent dangerosus* dicitur, qui jus illud habet de nos forestis. sic. Vide Glossary. ann. 1406. ex Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 346: *Jehan de Grosmont, sargent Danger, et de nos forestis, sic. Vide Glossary.**

* 8. **DANGERIUM MARITAGIORUM**, Multa servis interrogata, qui invito domino nuptias inibant. Reg. S. Justi ex Cam. Comput. Paris. fol. 211. v: Servici vaavassorum, *Dangeria maritagiorum, justitia paruc, etc.* Vide *Forismaritagiuum*.

* 4. **DANGERIUM**, Incommodum, difficultas, mora, contentio, nostris *Danger*, eodem sensu. Charta Ingeranni de Marign. pro fundat. eccl. colleg. Escolar. ann. 1310. in Reg. Phil. Pule. ex Cod. reg. 9607. 8. ch. 68: *Concedo tam ipsis quam aliis personis collegii liberorum moteris, ... et id facere abeque Dangerio*

vel exactione qualibet tenebatur in futurum molendinarius molendini. Testam. Aymary de Rossilione ann. 1361 ex Cod. reg. 6008, fol. 127, v. : Enchantur... caliz, missale et ali libri necessarii in dicto capella, et omnes ornamenatae altaria, taliter quod servitor dicta capelle possit et videat ibidem celebrare sine donigeris (l. Dangero) alterius personae. Gest. Ludov. Pii, cap. 16, tom. 6, Collect. Histor. Franc., pag. 152: Et leur commandement que se la roine fesoit Dangier, que il la sachassent a force hors de l'esp. Lit. remiss. ann. 1389, in Reg. 100. Chartoph. reg. ch. 247: Lesquelz supplicants dirent aux dites femmes folles que elles assaillent coucher avec eulz; et quelles en firent un por de Dangier; et sur ce orent un por de paroles dangereuses. Comme le taureau fesoit Dangier ou difficulte de ce faire, in aliis ann. 1370, ex Reg. 102, ch. 82: Hinc Dangereus. Difficilis, morosus. Lit. remiss. ann. 1389, in Reg. 136, ch. 150: Laquelle femme, quant elle apperut, jut la Dangereuse et s'escriva faintement de la. Causa Dangereuse. Implicata, quae difficultatem habebat. Lit. ann. 1388, ex vol. 8. Aristor, parlant. Parce: Comme ieculz particuliers ayant une tres grosse et Dangereuse cause en nostre parentement. Dangereuse denique. Morbo onusox, unde quis in periculo versatur. Lit. remiss. ann. 1383, in Reg. 115, ch. 173: L'un d'eulz coups, par cas de mechief et d'aventure, chey sur l'ueil dudit Thomas, lequel il avoit un pou Dangereux et malade. Aliar. ann. 1455, in Reg. 182, ch. 33: Icellui deculpe se refroidi tant, que une maladie appellee apoplesie, dont il estoit Dangereux, enferme et souvent malade, le print.

DANGERIUM, nostris *Danger*, Angustie, claustra iteris vel montium, vulgo *Detroit*, desile. Lit. remiss. ann. 1389, in Reg. 135. Chartoph. reg. ch. 282: Comme la ville de Miande soit située près des fins et mettes de nostre royaume es devoirs et Dangier des ctez de Foi et d'Aventurac.

DAN. Vide *Dunjo*.

DANIGELDUM. Vide *Danegeuldum*.

DANIMARCHES, Dani. Vide supra *Danamarca*.

DANIO, Piscis genus, Provincialibus. Vide infra *Glaucus*.

DANIO. Vide *Dunjo*.

DANISTA. Vide *Darnus*.

DANITARI, si tam certa est lectio, pro Morari, nutricari. Reg. Vinc. Odon, archiep. Rotomag. ab anno 1298 ad ann. 1299, ex Cod. reg. 125, fol. 347, r.: Oliverius socius prius frequenter venabatur et ibat ad perdices cum avell et falcone, et habebat tunc quoddam instrumentum in quo Danitauri falcores, quod nobis displicuit, pro eo quod erat ita in publico et propter scandalum. Leg. forte *Domastus*.

DANNAMARCA, Dania. Vide supra *Danamarca*.

DANRATA, Merces quavis. Gall. *Dernes Stat.* MSS. eel. Tull. ann. 1497, in unum collecta, fol. 101, r.: In eventu quo... transgrexi edicta ejusdem civitatis in exercitu ministeriorum predictorum, propter in pondere panis aut mercatura Danitaurum reprobatarum, tenebuntur acte depositione de Vellejo, vel capitulum, et iudicium justitiam super querelis suis, ita quod non panes et Danrata huiusmodi inventarentur defective, circuatio earum, competet nobis seu dicto preposito. *Danrie vero Modus agri*, t. unde redditum unus denarius census, in

Testam. Th. de Failli ann. 1479, ex Bibl. reg.: A legue, donne et devise huit familiæ et deux Danrees de prey. Vide infra *Denariaria prati et terce*.

DANSARE, Gallis *Danser*, Saltare: Cambro Britannis *Dawnsio* idem sonat. Hist. Monasterii S. Laurentii Leodiensis pag. 118: *Venerantur Dansatores Aquagranii, deinceps Trajectum. Mimi sunt et circulatoris.*

DANSATRIX, Saltatrix. Gall. *Danseuse*, in Chr. Cornelii *Zantliet*, apud Marten, tom. 5. Ampliss. Collect. col. 309.

DANTI, pro *Dextri*, ut conjecto. Praeceptum Caroli Simplicis ann. 919, apud Marten, Collect. Ampliss. tom. 1, col. 275: *Et insuper areas... intras muros Turonice urbis sitas cum muros et posterula, habentes in circuitu a parte Aurelianensis usque ad arenas perticas nonaginta sex Dantes. Vide Dextri.*

DANTULUS, Qui male et ridiculam ob causam dona largitur. Vita St. Waltheri abb. tom. 1, Aug. pag. 259, col. 2: *Qui (prelati) curu de obscuris parentibus genuinam trahant originem, donis mendacibus, militum et procurum sibi nondinantur consanguinitatis claritatem... qui tertium graduum cognationis vel quartum computant, aut concedunt Dantulo, certe geni numerare nesciunt.*

DANMARGHA, Dania, vulgo *Danemarca*. Vita S. Gerem. tom. 6. Sept. pag. 704 col. 1. Vide supra *Danamarca*.

DANUS, Usurio. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7092. Vide *Darnus*.

DANZA, Hispanus Saltatio, Gallis *Danse*. Ligitur in Concilio Tolet. anni 1582.

DAPAR, f. Procuratio seu Convivium, vel certa præstatio loco convivii, in Latino *Dapes*. Largior et oportu: ciborum apparatus, unde *Danipare* victimæ alijs apud Plautum. Testament. Manigandus Langobardæ pro erectione puerilaris Monasterii Caiatii ann. 26. Luitprandi et Hildeprandi Regum apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. pag. 705 col. 1. *Dare* debet *Dapar sancte Ticinensis Ecclesie*, et debet et facere dare et consignare Abbatissa, que pro tempore præordinata erat, et domum ipsius sancte Mediolanensis Ecclesie Antistitis, per ante dictas ferias de Domini Nativitate. Et si *Dapar* ipsius Mediolanensis Ecclesie Antistitis alia superimposta facta fuerit, quam supra videtur: *tunc solo et judico, ut habeat potestatem, commendationem et conservationem in quatenus Episcopum ipsa Abbatissa, que pro tempore præordinata erat, cum ipsa mutera, qualiter superius indicata, alia superimposta eis deinde pro non pat: forte pro *Nulla dapar non pat*, sed et hanc obsecura. (ex Dapar pro de parte Chart. Manigandus. sua stat. Indumentaria. Antiquit. Ital. tom. 2, col. 239, c.)*

DAPARE, Edere, manducare, maniar, Prog. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7657. Vide *Dapare*.

DAPAX, DAPATICUS, DAPIRES. Ugu-

lia et facundus ex cibo. *Dapaticus*, et *Dapitus*, i. manifestus, aptus, et largus, dapsus, munificus. *Dapatus*, id est, magna largus, dapsitulus. Vide Festum.

DAPER, Chæd manzare. Glossar. Lat. Ital. MS.

DAPERE, a *Dapes*, Epulari. Gloss.

Lat. Gr. *Dapet*, cogitari.

DAPES, Bona, facultates. Ermold.

Nigel. de Gest. Ludov. Pii lib. 2, vers.

485, tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 35:

Divisusque *Dapes*, nemus partibus hororum
In nobis propria Cesars amore pars.

Idem lib. 8. vers. 617. Ibid. pag. 50:

Cesar ei vitam tribuit, tribuitque salutem,
Et misericordia cessit habere *Dapes*.

DAPHARDIUM, perperam, ni fallor, pro *Caphardum*, capituli tegumenti species. Vide in hac voce. Protocol. de reformat. eccl. tom. 1. Cor. Constant. part. 10, pag. 603: *Officiales curiae, ut scriptores, abbreviatorum, procuratores, advocati... incedant indui Daphardis, ut antiquitus consueverunt.*

DAPIFER, Idem qui *Senescalus*. Chronicon Morinicense lib. 2: *Willemus Dapifer, qui et Senescalus appellatur. Leges Henrici I. Regis Anglor. cap. 41: Qui residens est ad domum suam, summoni debet de qualibet placito cum testibus, et si domi est, eidem dicatur, vel Dapifero, vel domique familia sum liberum denuntiatur. Dapifer vel minister manerii*, cap. 92. Vide Selenum de Titulus horar. 2. part. pag. 636 635 840. et infra in *Senescalus*. ¹⁰⁰ Murator. Antiq. Ital. tom. 1. col. 119. C. et infra *Drossarius*].

DAPIFER, *Officialis Monasterii idem qui alias *Refectarius*, modo *Depositorius* vel *Cellerarius*. Fol. XXIII. Tabulari Virzoniensis post Humbaldum Abbatem subscripti Monachi plures, inter quos *Rinaldus Monachus Dapifer*. Onomasticon vetus: *Dapifer, orope*.*

DAPIFERA, in Necrologio Laureshamensi pag. 34. *Vindemiarum Literaria Schannati: Agnetis Dapifera, etc.*

DAPIFERIA, Dapiferi dignitas, in Charta ann. 1318, apud Isaacum Pontanum lib. 7. Rer. Danicar. (*Dapifera et Senescalus Francie*, in *Edicto Philippi conformato Pultri ann. 1309.]*

DAPIFERIUS, Eadem notione, apud Husonem. *Clericis Robertum de Monte et Nicolaum Trivellatum ann. 1184 Levolum Notchovium in Chron. Marcano ann. 1307 et alios.*

DAPIFERIA, Idem quod *Dapifera*. Tabulari. S. Remigii Remensis. *Hec sunt feuda que tenet in manu eius Dapifera, terrum in Condato, etc.*

DAPICUS, Condimentarius, seu potius Coacus, qui *dapes* parat aut conicit. Matth. Paris ann. 1258: *Dapicos suos, Cocos, a Pinaceas, etc.*

DAPISCIDA, a *Dape* et *Cedo*, Sector mensarius. Gall. *Ecuyer tranchant*. Philippum Wentworth Militem unum *Dapicidum nostrorum*, in Indentura treugram Scotie ann. 1457, apud Rymerum, tom. II, pag. 397. col. 2. Rursus occurrit eiusdem tomi pag. 831. col. 2.

DAFOCLEORIUM, Papias. MS.: *Dapocleorium, Faldistorium*. Vide *Cliotheum*.

DAPSIBILITER, ut *Dapsiliter*, Laute, large, liberaliter. Vita St. Droctovei tom. 2 Martii pag. 40: *Avaritiam omnino vitabat et Dapsibiliter miserorum inopie subveniebat*.

DAPSILIS, Vox Latinis cognita. Glossar. Lat. MS. Regium Cod. 103. et Papas: *Dapsilia, Largus, profusus, vel qui soli erogat escas.* ¹⁰⁰ *erogat dapes, in cod. Reg. 7092.* Joan. de Janua: *Dapsilia, largus, præcipue in cibis*. Ebrardus Bethun: *Dapsilia est dapibus, alia rebus quoque largus.*

Gloss. S. Benedicti. Largus, δάψιλης. Glossa alia: Dapsilia δάψιλης. Fortunatus de Vita S. Medardi cap. 7: Erat enim

frugalitate laudabilis... Dapsilis in pauperum recreazione, etc. Ordericus Vitalis lib. 4. *Hic non Dapsilis, sed prodigus erat.* Occurrit in Notis Tyronis, et alibi passim.

DAPSILITAS. Liberalitas. Ordericus Vitalis, lib. 12. *Quem pro affabilitate sua et Dapsilitis oppida dilexerunt.* [Vita S. Genulfii Episc. tom. 2 Jan. pag. 84.] 17. *O Servi dei induit, mi caro Domine, obesse Dapsilitam tuam magnificos, ut declines in domum meam.* Matth. Paris ann. 1248. *Qui onnes Milites circumlegentes Dapsili fatis et hospitalitatis multuplicata honoribus supererat.* Ann. 1249. *Nec tam honos suos eum Dapsilitis aliquius inde suscepit incrementum.* Vide pag. 251. d. 538. *Et Vitam S. Adelheid. cap. 8.* Henricus Huntington lib. 8. Stephanus ad Saxonum Grammaticum pag. 177 [Anonymous in Vita S. Gerardi Abb. inter Acta SS. Benedict. sec. 5. pag. 270.]

DAPSILITUS. ut *Dapsilitier.* Large. Liberaliter. Chronicus Fontanell. apud Acherium Specil. tom. 3 pag. 250. *Eum eatis honorifice suscepit, necessaria Dapsilitier induxit.* Sueton. in Vespasiano. *Dapsili dixit radem notionem.* Vide *Dapsili.*

DAPTICUS. Vide *Dapax.*

DARAMMARE vel *Daramare* *bellum Spelmanni in Adriamire,* idem est quod Denunziare. Propter. Vide *Adramire.*

• *Hinc, ut videtur, Daramen.* Denuntiatio, in Charta Margar. comit. Fland. ann. 1387. ex Suppl. ad Miraeum pag. 436. col. 1. *Et de ce ont joyas et asse payssiblement avant les Darament, asse quer et commotion qu'ils ont esté à nostredit pays de Flandre.*

DARASTUÆ. Vide *Drautre.*

DARBUS. Animalis genus frugibus infestum. Comput. ann. 1480. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 342. col. 1. *Item solvitur pro litteris monitorii a curia domini officialis imperatis... contra mures, Darbus, et talpæ, et alii animalia ferae dampnum inferencia in fructibus excretis in campis et sigillis, ij. sol. a. tr. den.* Vide infra in *Ecclesiasticis.*

DARAY. *ut Dardus infra. Memoriale Potestatum Regiomontium ad annum. 1384 apud. Muratori. tom. 8. col. 1165. Quod audiens iste insanus, statim cum cultro suo sive cum Darda percussit Episcopum et perfuravit corpus ejus.*

DARDANA PUGNA. Ludi genus. Vide *Seno.*

DARDANARI. Septisarii. Pantopole qui nostris. *Regrataris.* [Qui merces, maximeque annonam emunt, ut postea carius vendant et iniquius.] Gl. Lat. Graec. : *Dardanarius, Hætorion, ταρωμάτος, αερούλος.* Gloss. Graec. Lat. : *Mæzobolos, Dardanarius, cociator, arrillator.* Alibi : *Παλαιόπαλος, Dardanarius.* Vide Cujacium lib. 10. Observ. cap. 19. et Turnebum lib. 9. Advers. cap. 7. [Leges Municip. Mechili. tit. II. art. XVII: *Dardanarii qui annoe pretermittuntur, in cruce traducendi a Suprema ad portam Neptuni, quam Necarium vocant; atque ita eliminandus est sine ulla relaxacione præce in eternum exilium.* In hujusmodi homines invehitur S. Ambros. Offic. 3. 6. Vide Lexicon. Martinill.]

DARDANUS Equus. Subniger. *Brunus.* Vide *Bruncius.*

DARDARI. Miles qui *dardos* gestant. apud Albertinum. Müssatum lib. 5. de Gestis Italorum. *Arbitria 2.*

DARDUS. Jaculum. Gallis *Dard.* [Italis et Hisp. *Dardo.*] Cambro-Brittannis *Dar.* est quercus, robur, *Dart,* telum, jacu-

lum. Abbo lib. 1. de Bellis Parisiac. vers. 89.

At turris nocturna gerit Dardis terribras.

Infra vers. 603 :

*... Dardumque ferens castella petivit
Ilorum.*

Lib. 2. vers. 213 :

Secta tonant, Dardique volant.

[Hist. Dalph. tom. 2. pag. 510. in Conventionibus ann. 1345. de armis ad queram necessariis. *Plata cervellerie co. gorgonie co. CLXXX. pavesi, co. lanceæ, co. Dardi.*] Guill. Guiart. ann. 1392:

La veissise au remier.

Lances bradie et Dars ruer.

Qui trapassat colon et bourse.

[Hist. de Gauchi in versione MS. libri de Regimine Principum. *La terce chose est cou leur doit apeure a faire sajetes, à lancer des Dars, et feir de lances.* Mot. *Et sachez qu'à bien jettir une lance, ou Dard, o le doit transier, et puis jettter rudement. In vibrans Dards, seu jactu max. ne industria fuerit Genueenses, et que o nomine commandantur non se mel in Chronicis Bertrandi Guesclini MS. :*

Et vint mille Genoës, qui vont tous Dars lancant.

Alibi :

Vinrent li Genevois deus giennes wans.

Qui lancent le Dars ainsi que l'ayent.

Ocavianus de S. Gelais in Viridario horis:

Bœs de faulcons, Dardes Portgalloies.

[29] De etymo consuli Murator. Antiq. Ital. tom. 2. col. 1185. c. 1. Vide *Darda.*

• Interdum Ensis brevis, pugio, scia, Ital. *Dardo.* Gall. *Darde.* Lit. remiss. ann. 1376. in Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 170. *Prefatus Pillardus euendens exponenterem cum gladiis venit;... quodividens dictus respondens ad sui defensionem quan-*

dam Dardam, quam in manu sua tene-

bat, opposuit; et finaliter dimisit per eos

hinc inde gladiis. Dardus. *ut expor-*

tione a Joannes Pillardus se ad dardum recuperari.

Prefatus respondens vim in

repellendo quendam Pillardum solo iuctu

dicta daga percurrit. Erponens portans

in zona sua unum baszardum et in

manu sua unum Dardam pistum de vi-

ridi, in allis ann. 1381. ex Reg. 121. ch.

55. Aliis ann. 1381. in Reg. 120. ch. 137.

Armes d'une cote de fer, d'une espée,

d'une taloche et d'une Darde ou démi-

glaise, etc. Rursus aliae ann. 1381. in

*Reg. 142. ch. 32: *Le suppliant en son**

defendant mist auderant dudit Martis

latide lance au Dard, dont il fut attaint

et naué. Comme les compagnions eussent

joué de la Darde, le Clerc gaga de neter

en cinq gée: ou à cinq fois une Dardie ou

dard, in altis denique lit. ann. 1381. ex

Reg. 148. ch. 438. Dardile, diminut. a

Darde, in Lit. remiss. ann. 1384. ex Reg.

*191. ch. 12: *Le suppliant getta icelle Dar-**

de..... laquelle cheva sur le front d'icel-

lus Poupart, qui la tire stots, etc. Hinc

• DARDEIRE. Gall. *Dardere.* Ital. *Dardeggiare.* *Darda seu jaculo ferire.* Inst.

• *Histor. Nem. pag. 60. col. 1: Bertrandus*

spiritu tristram erbe in terra, et dictus

Stephanus sedens super erbam cecidit con-

ca in terra: tunc appreenderet lanceas

quas ferebant, coperant inter se Dardelare

cum eis.

• DARDENA CORDA, Funis palea,

juncus aut cortice ex Dardania aut Monte Libano contextus, unde vulgo *Corde de Liban* dicitur. Leudes minut. Carcass. MSS. Item *de duodenæ cordarum Dardinarum, i. den.* Haud scio an ejusdem originis sit vox *Dardidine*, vel an non sit scripta pro *Carcidoine* aut *Calcidone*, in Lib. remiss. ann. 1382. ex Reg. 151. Chartoph. reg. ch. 133: *Le suppliant print à faire un pris de servire en la chambre de Trove, Jehan de Bousac, evêque de Dardidine, en la ville de Bourges.* Rursum infra occurrit.

• **DARE.** Statuere. Liges Ludovici Augusti et Codice Ambrosianu apud Murator. tom. I. part. 2. pag. 128. col. 1: *Quonodo Ludovicus Imp. Itali monodo Missi et Comites de Ecclesiastis, etc.*

• **DARE CONTRA.** Obsistere, vel quam oppingere, in aliquem irruere, Gall. *S'opposer, attaquer, courir sur.* Inst. ann. 1381. inter Probat. tom. 3 Hist. Nem. pag. 65. col. 1: *Venit du.* [Bituricensis] *cum gentibus armorum ad partes, pro destructione patriam et gubernando, offerne habere a comite, Euri ducentas lanceas et plures, et eidem mandare ad impedendum et Dandum contra gentes armorum dicti omni duci.*

• **DARE FAMAN.** Rumorem disseminare, fama vulgaris, Gall. *Faire courir un bruit.* Ital. *Dare voce.* Epist. scripta vicario et concilio Massil. ex Tabul. S. Vict. *Bene quingenti vel circos de inimicis debelant dormire in castro de Varaginibus, si fuerint ibi vel non, adhuc nescio; lucet Daren famam, quando se congregabant, quod volebant venire ad civitatem istam* (Massili.) Vide *Famare.*

* **DARGHETTA, DARGUETTA.** [Minor targa] a Salvatori de Valencia nictior. pro factura pangisiorum et *Darguetum*. [Arch. Vatic. mand. caimer. 1458. f. 81.] — * (Eidem) pro *pavesia, Darghettia et alii rebus.* (ibid. f. 64.) *

• **DARIUS.** perpetrator pro *Decius*, taxillus. Gall. *Ite.* Stat. crimin. Saone cap. 37. pag. 79: *Et quia interduum in civitate Saone et districtu se reducant persone male et suspecte, ut puta studentes cum falsis Dariis, etc.*

DARUS. Federator. Papias. *Danus, (τάρος) pater aciem, Grece, quod rusticus Darus, sive federator vel rex.* Gallus dicitur. Excerpta Pithorean. *Danus, Federator, Danista.* Hinc corrigit Glosse Isidor. ubi perpetrator *Danus, Federator;* quod non videt Gravius. vid. aliquin valde simus. Cambro-Brittannis *Darn* est pars, portio *Darsio,* in partes et frumenta dissecare. Ita etiam in Catholicis Arvernis, *Dearne, Darse, ea* dem notione, unde *Darne de saumon,* portio salmonis.

* **DARRUS,** ut *Dardus.* Locum vide in *Buchee.*

• **DARSENA.** Darsina, Darsinal, Darsina. Convent. Saone pag. 69: *Cum his diebus præteritis comparuisserint Vincentius Brixianus et Petrus Vincentius Rocheta, oratores civitatis nostræ Saone, et expoouisserint Darsenam dicta civitatis continue impieri... qui cum hocce retulissent nullam satubrioren formam reperuisse ad habendum pecuniam pro dicta Darsina reparanda, etc.* Stat. crimin. ejusd. cap. 20. pag. 32: *Si aliquis raubarum vel depredatiōnem violenter commiserit ... in aliqua civitate publica dicente communis, seu super modulū in portu aut rippa portus, vel Darsinali retro modulū, etc.*

• **DARTUS,** ut *Darus.* Iaculum, telum. Charta ann. 1383. ex Cod. reg. 5836. A. fol. 1. v: *Armaturas etiam in dictis ga-*

leis infrascriptas habebunt... lanceas ccl.
Dartos v. Vide supra Darda.

1 DATAGASTALDUS. Procurator. Testamentum Bertichrammi Episc. Cenom. ann. 615. Inter Acta SS. Jun. tom. I. pag. 725: *Dagastaldi qui voluerit ex ipsis cum ipso Abbate consistere vel Basiliæ deservire, de rebus sancte Basiliæ dicentur. Vide Gasticus. [O] Apud Breq. pag. 113: (Libertini) sub defensione S. Petri perseverent et Dagastaldus. Qui volunt ex ipsis, etc. poterunt.]*

o DASIA. Una figura. Glossar. Lat. Ital. MS. *Dasia, densitas spiritus, signum vocis, aspiratio*, in Amath. Glossar. vel ex Cod. reg. 7613: *Dasiæ, flatilis, a domine, id est ostendente flatum habere.* [o Dasiæ]

1 DASIUM. Mensa ceteris excelsior in refectorio S. germani Paris. sic olim, ut puto, dicta, modis super esset umbrelatum Gal. *Dasiæ*, sive nomen. Veteres hujuscem Monasteri Conventusque apud Marten. de antiquis Monachorum ritibus pag. 109, ubi de Collatione ante Completorium: *Conventus aversandis mensas, sed non sedentibus quousque Prior sederit ad Dasium, et sederit super sedem. Si vero Abbas fuerit ad Collationem, Conventus non erit superius ad mensas, sed stabunt inferius donec Abbas transierit, et sederit ad Dasium supradictum... Prius versus dicto lectio, quidam juvenis pulsabit uno ictu campanam que pendet super petram eleemosinæ, et tunc surgent quatuor, aut quinque, vel plures, et accipient modellos vitreos, vel argenteos, et implentibz eos vino. Et cum impletis fuerint, juvenis pulsat campanam supradictam; et tunc ibunt illi quatuor ordinatus, unus iuxta alium, versus Dasium, et illis inclinatis coram primo gradu ascensus Dassi, Cantor incipiet: Benedicite, etc... Tale debet esse lumina in refectorio per totam hyemem, dum bibit Conventus... Refectorarius debet accendere ad Dasium duos ceros, et in unum aquaque tabulam inferius tres ceros. Postea dabunt illi, qui modellos tenent, bilere Prior et Conventus, unicuique an ordine sua Schedula de Officio defunctorum inter Probat. Hist. ejusdem Monasterii San German. pag. 115. *Postmodum in prandio, panis, vinum, generale cum pientia, si evenescit, debet ad Dasium reponi per triuenta dies et pauperibus erogari. Idem sunt, si bene conlectetur, et prioris loci Petra eleemosynæ, et hujus posterioris Dasium, ibeo f. sic dictum, modis vel esset extra pars illius mensa excelsioris Dasium appellata, vel locum quidam peculiari inspi mensa proxima, ubi cibus pauperibus destinatus ponebatur, usque dum iisdem distribueretur, flittis prandio vel cena. Vide Dais et Dasus.**

o Cujus usus, cibos pauperibus post cenam vel prandium erogandis apponendi super abbatis mensam, mentionis in Chron. Casaur. laudato in Centenarium 3.

1. DATA, DATIO, DACIA, DACIO. Tributum, pensum, vectigal: nostris *Dace*. Eiusmodi autem tributis nomina indita, quod primus gratuita essent, et ultra Dominis darentur, et pensitarentur. Glossa vett.: *Data, dæxæ. Gracis dæxi. Preceptum Pandulli Princeps Caput apud Camillum Perigrinum in Hist. Leob. Ut faciat illi suorumque aredium ibi qui est. In delmundo, tuisque ereditibus omnem servitum et imperationem et Dationem, hanc et data, que est pensio publica. Preceptum Roberti II. Princeps Caput ann. 1128. apud*

Angelum a Nuce pag. 591: *Concedimus... scilicet trecentos Târemos quos singulis annis accipiebamus ab hominibus de Caen Genzana pro Data. Addit. Petrum Diac. lib. 4. Chr. Casin. cap. 96. Charta Alexander Comitis Cupersanensis ann. 1102. apud Ughelum. tom. 7. Ital. sac. pag. 804: Data, vel angaria, aut adjutorum quod ex nostra gentia consuetudine collecta vocatur, vobis non auferet, etc. Data vel clama, in Statutis Delphinalibus pag. 37. [ubi *Datæ* pro speciali tributo litigantibus imposito sumitur. Cum enim aliqua de re discepantibus in Curia Delphinali, tum *Datas* vulgo duorum assium pro libra vel litigiosæ solvere cogebantur, medietatem scilicet ante, alteram mediante post latum judicium. Si vero ante sententiam Judicis his amicis componebatur, *Data* erat solummodo sex denariorū pro libra, ut nos docent Privilégia urbi Ebreduno concessa: *Dicti Cives non teneantur sportulas sine Data dare in Cura de aliquo causa, nisi tunc denum cum libello dato de libello contestata, vel responsio facta est libello; et tunc teneantur dare medietatem sportularum, in fine vero cause aliquam remittantem. Ante responsum vero, se partes dividant ad litem, teneantur quilibet de *Cives* sex denarios pro libra ratione sportularum. Has datas sustulit Humbertus II. Vide Hist. Delphin. tom. 2. pag. 374.] *Tributum annum annum Datare* dixit Sidonius lib. 5. Ep. 13. id est, vectigal quotannis et saepius personale.**

1 DATUM, apud Rymer. tom. 8. pag. 234. tom. 12. pag. 281. Marten. Anecd. tom. 2. col. 905. et 906: [o] Chart. Carol. IV. Imper. ann. 1354. apud Guden. in Cod. Diplom. tom. 3. pag. 370.] etc.

DATUM, Itali. *Datio*. Sanctus lib. 2 part. 2. cap. 4: *Tributum aut Data et commercia*. Vide Hist. Cortusior. lib. 3. cap. 14. lib. 7. cap. 7. 18. Joan. Villanuev. lib. 1. cap. 28 [Bullam Bonifacii IX. PP. ann. 1396. apud Illust. Fontanum in Append. Antiq. Hortæ pag. 438] [o] const. Henric. VII. Imperat. ann. 1311. ap. Pertz. tom. Leg. 2 pag. 518. lib. 30. Chart. Comit. Oetting. ann. 1359. in Alsat. Diplom. tom. 2. pag. 226.] etc.

o Pro Pretio rei emata sumitur ab Anonymo in Chronico Parmensi ad ann. 1281. apud Murator. tom. 9. col. 716: *Item eodem tempore et anno fuit carum tempus, ita quod sextarium frumenti vendebatur VI. solidos imperiales, et staurum spelei II. solidos imperiales. Et tunc fuit ordinatum per Commune Parine, quod Datus solvetur ex centibus blavam de aliis Episcopatu, XVI. imperiales de stauri frumenti, et VIII. imperiales de stauri cuiuslibet alterius bladi... Et etiam fuit ordinatum quod quilibet habens valimenta, Gaudi, et ararium mutaret. Comuni XX. solidos imperiales pro dicto Datio solvendo, et ut nullus bladum haberet pro subsidio populi Parine.*

DATA. Albertinus Magistrus lib. 12. de Gest. Ital. post Henricum VII. pag. 86: *Populo communis Datæ exactionesque et mutua publica et privata subieccebantur. Utitur etiam Thomas Archid. in Hist. Saloniaca cap. 35. Hist. Cortusior. lib. 3. cap. 14. [Regimina Padua ann. 1291. Chronicum Veronense ann. 1285. et Philip. Aug. in Privilegio anno 1273. apud Miraeum tom. 1. pag. 437. col. 1.] etc.*

DACIA. Petr. de Vinea lib. 5. Epist. 113. [Charta Alberti Ducis Austriae pro Cenom. S. Crucis Viennæ ann. 1298. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. pag.

267: *Ad nullas teneantur collectas, contributiones, Dacias sive steuras.*]

DATIVA. Anonymus de Gestis Manfridi et Conradi Regum apud Murator. tom. 8. col. 609: *Omnes angarie, perangarie collectæ, taglie, Dativa, contributiones, exercituum, etc.* Utitur Leo X. PP. apud Illust. Fontanum in Appendix Antiqu. Hortæ pag. 438. et 491.

DATIARIUS. Qui *Datias* colligit, Telarius, in Charta Henrici Imp. ann. 1311. pro Monast. de Aqua frigida in Italia, et in Bulla Calixti Papæ ann. 1456. in Bullario Carmelitanu pag. 246. col. 2.]

DATIO. Eadem notione. Gloss. Lat. Grac. : *Datio*. *Synodus Romana* sub Eugenio II. PP. ann. 926. cap. 26: *Nulli licet Episcoporum a subiecto Sacerdote; vel aliquo qualibet loco et plus locis Dationes ultra Statuta Patrum exigere. Charta Ottone. I. Imp. apud Baron. ann. 962. n. 7: Nec non vel censum et pensionem, et ceteras Dationes quo annuatim in Palatium Regis Longitudinum inferri solebant de Tuscia. Petrus Diac. lib. 4. Chr. Casin. cap. 84: Ut nullaten Dationem vel censum inde exigeret. Benedicti Chron. ap. Pertz. tom. 990. ap. Marin. Pap. Diplom. pag. 255: De ceterum autem frugum nulla Dationes tributari. Vide Murator. Antiquit. Ital. tom. 2. col. 75. c.] *Pactum inter Venetos et Hierosolymitanos Barones apud Will. Tyrium lib. 12. cap. 25: Venetici... de nulla penitus causa aliquam Dationem persolvere debent, nisi solum quando venient, aut exirent cum suis navibus Peregrinos portantes. Occurrat ibi non semel. Vide Italiana Sacram. tom. 1. pag. 107.**

Si etiam appellabant Dalmatae et Croati dona seu xenia, quæ bis quotidianabuntur Bans, Comitibus, et Castellanis, scilicet diebus Nativitatis Domini et Paschalis, ut auctor est Joan. Lucius lib. 6. de Regn. Dalm. cap. 1.

DATICUM. Chronicum Farfense Monasteri pag. 637: *Similiter hominum nostrorum sive Datico, herbarico, scatico, aut glandatico, etc. Vide Laticus suo loco.*

DACITUM. Conventions Communis Januensis et Imperatoris Graecor. ann. 1261. in Hist. Gallo Byzantina: *Nec exige facit ab aliqua persona aliquod novum commercium. Dacitum, seu exactionem, etc. [Alterum locum vide in Bullatula.]*

o DACTA. Caffarus lib. 1. Annal. Geuenus. ann. 1158: *In mercationibus suis solvant innumeratas Dactias. Occurrat rursus in Annal. ejusdem urbis per Ogerium. Papern lib. 4. ad. ann. 1265. et in Statutis Massil. lib. 1. cap. 44: Quod nemo teneat bis Dactiam pristare pro eodem avere. Occurrat ibi non seriel, et alibi.*

DACITARI. Idem quod Tallari. Vetus Charta apud Garciellum in Episcopis Magalonensis. pag. 283: *Solentes pro tribunali de dactis et Clericorum collectis judicavit, ac clericos honeste ac clericat viventes non debere Dactari, nec bonorum suorum occasione collectari.....* P. Non obstat. Vide *Dactiare* suo loco.

o DACTA. Donatio, cessio, in Chartis Bellunensi pag. 17. 119. [Littere anni 1361. ex Chortophylacio Regio Regest. 91. Ch. 221: *Ita tamen quod morte alterius ipsorum provenient, ad alios fratres ac eorum quemlibet natos et nasciuros ac ipsorum liberos masculos in matrimonio*

procedendo, ut prefertur, gradatim et successive tota Data, prout se comportat et superioris continetur, deveniat consequenter.

3. DATA, seu DATUM, Anni, mensis, diei, et loci Diplomati seu Chartae adscripti notatio. Suidas et Glossa Basilei: Δάτην πρώτη Πομπαῖος τερτία γένεσις, καὶ τοῦ χρόνου ὅτε τὸ πόλεμον, τὸ τῶν τόνων ἀντορταῖ. Note Magnonis: **DATUM**. Concilium Lugdunense III. can. 2: *Dies Datarum, et pretia constituta... ibidem inseruntur.* [90] Usque in diem **Datice** presentium litterarum, in chart. ann. 1307. Alsat. Diplom. tom. 2. pag. 85.]

DATARE, Annum et diem literis adscribere. Subscriptio Chartae apud Hugo-nem Flaviniac. In Chr. pag. 270. 271: *Ego frater Milo datavi in mense Maio, etc.* Alio ibidem Achardi Lingonensis Episcopi Diplomati apposita. *Ego Wil-telmus Levita indiguo ab vicem Rotheris Archicancellarii hanc scripturam scripsi et Datae.* *Iudas Iuli, etc.* Vide Peirardum in Chartis Burgundieis pag. 8. 9. 11. 12. 14. etc. [et supra *Data* 1.]

DATUM. Charta Regis Chlodovei III. apud Mabillonum tom. 4. Vitar. SS. Ord. S. Benedicti pag. 617. 618. 619 sic clauduntur *Datum sub die, etc.* [Instrumentum XI. scilicet in Archivo S. Victoris Massili. Literarum paginis pro obseruatione inseruntur. Antiquitas valebat *Datice*, nec tamen incertatum..., modernus temporebus obsecratis men facimus, cum aliquis donamus. Gerardo de Arvernia in Epistola curia regis ad Iuonem Abb. Cluniac. in Chronicon Cluniac. ann. 1182 inter Aneod. Marten. pag. 1183: *Veneris presente Opusculum in novem particulas est dicendum. Prima cum pars continet historiam ab Asio ad Nostrum. Porro octava et nona particulae carent Data; id est, nullam praeserunt inscriptionem notis chronologicas distinctam atque determinatam. In quibusdam Chartis similiter occurunt *Datum* et *Actum*, v. g. in Placito Pipini pro Dionysianis Monachis: *Data non Kalendas Octobris anno XVII regni nostri. Actum in ipso Monasterio Sancti Dionysii*; que duo non sunt cor respondenda. *Data* seu *Datum* tempus co facti diplomatis. *Actum* rem transactam significat: quorum alterum alteri indifferenter preponitur aut subiicitur. Utrumque formula exempla in Pippino Regre invenies. Aliud tamen significare possunt *Actum* et *Datum*: neque ut *Actum* tempus confecti instrumenti denotet, *Datum* concessi, cum scilicet instrumentum in manus impetrantis tradatur, ut in Pontificum Romanorum litteris saepe. Ejus rei luculentum exstat argumentum in Diplomate Gerberge Regine apud Marlotum Metropol. Rom. tom. 1. pag. 607. quod est *Actum* iv. *Iudas Fe-bruario anno Incarnationis Domini MCCC LXXV. Datum ad Idas Fe-bruario anno Domini Regiae et suscep-tionis domino Abate Hugone. Ubi Action biduo. Datum precedit. Mabillonii obser-vatio est lib. 2. de Re Diplom. cap. 26. n. X.**

* Pro genio scribarum ridicule inter-dum occurruunt hujusmodi notaciones, qualis est ista que legitur tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 457: *Anno ab incarnatione Domini MXCV. quo stelle de celo spissim, quasi pluvia, cadere visunt.*

DATARUM. Idem quod *Data*. Sugges-tio Dioscori Diaconi inter Epistolam Hormisdas PP.: *Subscriptio ab eodem*

facta est libello convenientia, similiter et *Datarium*, cupus exemplarius et *Graece et Latina Apostolatui* vedea divisiones. Hormisdas Epist. 62: *Datarium quoque litteris vestris adjungite, ne nobis portitoris tarditas possit adscriri.* Amalariensis lib. 4. cap. 36. apud Mabillonum: *Videlicet ut eodem Datario quo accedit, si non protest persolvit, crastino redditur plenarium solenne.* Petrus Diaconus Opusculo de Viris Illust. Casinensis cap. XXVI: *Quonodo regula terminorum Hebreorum ex cursu solis inveniatur ad ferias unusquisque dies inveniendam. De quatuor temporibus, in quibus Dataris solstitialiter vacanter esse debent, ubi sequuntur veracriter creduntur esse.*

* **DATARIUM**. Eadem notio. *Facta electione pre scripto mense ipsiusque Dataro regnante Francorum Regis Rothberto, etc.* Alio ibidem Achardi Lingonensis Episcopi Diplomati apposita. *Ego Wil-telmus Levita indiguo ab vicem Rotheris Archicancellarii hanc scripturam scripsi et Datae.* *Iudas Iuli, etc.* Vide Peirardum in Chartis Burgundieis pag. 8. 9. 11. 12. 14. etc. [et supra *Data* 1.]

DATUM. Charta Rogerii I. Regis Siciliae apud Ughelli. tom. 9. pag. 45: *Conveniens, villanos etc. denarios nostros qui reddant singulis annis in duabus Datis, id est, ut loquimur, in deux paterneus, id est, Michaelatos, et centum Milarenseos.*

Hujus autem vocis origo inde inanavit, quod Imperatorum Constitutiones, quae Praefecti Ierutorio, aut annis Magistratibus in provincias mittebantur, dies quo *date* essent iis a quibus perferebantur annotacetur. Hinc crebro in Constitutionibus iidem haec verba leguntur, *Data* talis die. *Accepta* talis die. Verbi gratia in Epistola Anastasi ad Hormisdas PP.: *Data quinto Kal. Januarias Constantiopolis Senatoru V. C. Consule. Accepta pridie Iudas Maii Florenti V. C. Consule.* Vide Baron. ann. 314. n. 72. 319. n. 30. 331. n. 23. Jacobum Gottofred. in Prolegomen. ad Cod. Theod. cap. 9. Jet Mabillonum lib. 2. de Re Diplomatica cap. 25. et seqq. ubi varia Datarum seu notariorum Chronologiarum species, que litteris Ecclesiasticis, regis et privatis pro temporum ratione, apositis sicut ruse recensent et accipiuntur.

* **DATALUS**. Dactylus, palmae fructus, Gall. *Date*, Ital. *Dattero*, in Convent. Sionis ann. 1326. Vide *Dates* et *Dattilo*.

* **DATAN**. [S]epius citatur in sententiis excommunicacionis latus adversus charitarum futuros violatores. Confer exemplis sub verbo EXCOMMUNICATIO relata: * Si quis homo aut ullus de hereditibus nostris contra carta ista ire aut inquinat: aut tollere voluerit dominio Deo et sancto Petri et sancta Fide, cum *Datan* et Abiron et cum Iuda Scarioth sit particeps in infernum. (Cartular. Conchar. Ruthen. an. 1031. p. 110. v.)

* **DATATIM**. [Scambievolmente, invi-

ciendo dando, ut *Ludere datatim*, quemadmodum qui pila lusit, quem vicissimmittitur, et remittitur. Plaut. *Cure*. 2. 3.

17. Tunc isti, qui ludunt *Datatim*, servi scurrarum in via. ¶ 2. *Transferunt et ad obscurum sensum.* Ena (corrigere *Nenius*) de meretrice loquens, apud *Ibid.* 1. Orig. 26. quasi in foro pila Ludera *Datatim* dat se, et communem facit. Pompon. apud Non. 2. 213. *Datatim* in lecto ludere. Adde Afran. *Ibid.*

* **DATES**, Palmar fructus, Gall. *Dattes*. Codex MS. reddituum Episcopatus Au-sissio. e Chartophylacio ejusd. Episc. Res que non debent paucum: *figne, amigdale, rizus, Dates, castanea, etc.*

DATI, qui alias *Oblati*, et *Donati* in Monasteriis. Concilium Semonense ann. 1269 can. 6. *Sane intelligimus quod Temporarii et ali Religiosi privilegio exemptionis gaudentes de Regno Francie, hostes suos qui Datii Ordinum eorum, seu Oblati dicuntur, vel qui aliquem censum modicum eis solvent, per se ac conservatores a Sede Apostolica deputatos, privilegiorum praeterit defendunt, etc.* Vide Council. Later. ann. 1215. cap. 57. et *Oblati*.

* **DATIA**, DATIARIUS, DATICUM. Vide *Data*.

* **DATIARE**, *Datias*, seu tributa legi-time exigere. Statuta Pistor. ann. 107. apud Muratori. tom. 1. Antiq. Ital. med. av. col. 553. *Item statuta ut potestas et consules faciant jurare omnes homines de ciuitate Patras, et de suo districtu, quae distinctione ciuitatis Patras, Patat, quod non pertinet, etc.* Vide in *Data*.

* **DATICUS**. COLLECTA DATICA. Tributum seu vertigas quod a *Datitiae* vel vietiis exiguntur. Instr. que Janitenses Caroli VI reg. Franc. se dederunt ann. 1336. tom. 3. Cod. Ital. diploma col. 1957: *In civis vel districtu eius ipsius (civitatis Januiae) non imponet nec imponi facit rex per se vel per alios aliquam collectam Iaticam seu anariam, realem seu personalem.* Vide *Datiti*.

* **DATILIS**. Dactylus, palmae fructus, Gall. *Date*, Hisp. *Dattil*. Leudæ major. Carcass. MSS: *Item pro cargua de Dati-lis, 18. den. Versio Gall. ann. 1514: D'une charge de Datis, etc.* Vide supra *Datalus*.

* **DATICUS**. Vide *Datiti*.

* **DATIM**, Per manus Papias. Videtur esse pro *Datatin*, quod usurpat Plautus.

DATORIA. Ugitio: *A Do, plura iter Datoria, orum, quoddam instrumentum fabrile, vulgo forceps.*

* **DATTITA**, Tributum, vectigal, pensatio, item quod *Data*. Vide in hac voce. inquisit. ann. 1233. apud Cencium inter Cens. eccl. Rom. : *Recipiebat dictis Adam banna, tallias et Datitias et calaria integre, sine aliqua diminutione.* Deanne eodem sensu, in Ch. Phil. Plaut. ann. 1233. ex Lib. rub. 1. am. Compt. Paris. fol. 1. *Les cens des barreaux, les banniers, le Deanne, c'est assavoir cens, arreures et autres deniers de rente.* Vide in *Datiti*.

DATTITH. Gregorius M. lib. 1. Epist. 73. *Ita ut non parva loca patrimonii cui propriis nudata cultoribus largitatis Datitiorum habitatoribus restauraverit.* Quo loco *Datitias*, editio interpretatur Dadius Allaserra. Glossa Isidorii: *Datitius, Latinum non est, sed deditius. Si barbarus dedit se Romanis, deditius est. Papias: Datitius. Deditius, pro filio datus, qui victus hosti se tradidit.* [Gloss. Sangerman. num. 501: *Datitici, Hostes qui vici tradunt se in servitate.*] Concessa igitur nudata cultoribus loca *Datitias*, qui ea colerent. Sed hoc sensu sententia non omnino constat, nisi *largitatis Datitiorum habitatoribus*

idem valeat, ac ex *Datiis*: vel *Datiis* rurum *habitatores* fuerint incole predio- rum concessorum ad colendum, que *Datiis* appellata fuerint.

DATIVA. *Imitative*, in Gloss. Isid.

[Vide *Data* 1.]

DATIUS. *Tessera*, *taxillus*, *Ital.* et

Hisp. *Dado*, *Vita B. Guili. Erem.* tom. 4. Mail pag. 200. col. 2: *In quadam domo carcerie de Dadios, sic dicta quia Dadii in ea sibi sunt, etc.* Vide *Decius*.

DATIVUS, de moneta que in usu, commercio et conversatione est. *Denarii Constantini* vel *Hallenses usus* et *Datiis*, in Charta Caroli IV. Imper. ann. 1351. pag. 626. [Debet dari quinque solidi *Datiis* denariorum, apud Leibnitium Script. Brunsie, tom. 2. pag. 471.] ¹⁰² 12. sol. et den. *moneta Turicensis*, que tunc *Datiis* exciterit, in chart. ann. 1288. ap. Herrgott. Hist. Genet. Habsburg. tom. 2. pag. 259.]

¹ **DATIVUS JUDEX.** Idem, qui *Jurisconsultus Datus*, *Delegatus*, cui litis cognitio, vel pronunciatio, vel etiam utrumque commisum est. ¹⁰³ *Judex ordinarius*, quem *Datiis* appellabant, quia non a civitate eligebatur, sed ab imperatore designabatur. Vide *Savio*. Hist. Jur. Roman. med. temp. tom. 1. cap. 5. § 113. In *Placito de Moneta* pag. 439. et seqq. *Letus* quidam *Indicatrix* dicitur *Datiis* vel *Datus Judec*: ali quoque ibi memorantur *Datiis* *notices*, ut et in Notitia anni 1005. apud III. *Pontianum*, in Appendix Antiq. Horti, pag. 333. et 334. necnon in veteri *judicio* apud 1. *Le Blanc* in *Descript. Hist. de Moneta* pag. 90.

¹ **DATIVUS TURON.** Quod *testamento* *datus* est, apud *Ulpianum*, *Datiis* tam et testamentarios *tutores* distinguunt. Sed de his consulendi *Jurisperiti*.

^o **DATIVUS PRIORATUS.** Vide *infra*

DATORES. *Léges* Hoeli Boni Regis Walliae cap. 15: *Sed quia nullus Datore habuerit, sit vir sub dole sua usque ad 7. annos: et si habuerit tres noches de septimo anno, totius substantiae ejus medietatem in divortio eorum mulier habebit.*

^o *Fidejussiones, sponsores, nostris alias Datores.* Charta ann. 1270. in Chartul. S. Petri de Monte: *Et si li davant des Jacobes ne tenoit ces convenances davant dites, Simones Kalons, Buevelas li Lous, Simonds Abelineles les tenvoient comme droitis Datores.* Vide *Deyta*.

¹ **DATUM.** Ordo Romanus: *Et bibit de Presbyteri.* Id est, de vino quo concedit Presbyter. Ceremoniale Cenclii Camerarii: *Capellani talis Presbyteri, et taliter Datum accipiunt, quale in die Pasche superius nominatum recipiunt.*

¹² **DATUM.** Statutum, decretum. Radulphus de Gestis Friderici I. Imp. apud Murator. tom. 6. col. 1184. Et statut (Legatus Pape) ut omnia *Data* que facta erant, vel exinde fierent, Frederico Imperatore, donec non haberet pacem cum Ecclesia, vacua essent et irrita. Vide *Dare*, et *Data* 1.

^o **DATURA.** Donum. Marobodus Ms. ex Bjsd. S. Albini Andegav. ubi de Milone Bjsd. monast. abb.:

Ei multo plura nobis foret illa Datura.
Ei foret invictus, sed mors sibi sustulit ictus.

Hæc in editis desiderantur.

DAVATA TERRE. Agri portio, apud priscos Scotos, que continet 4. aratra

terre, quorum unumquodque trahitur 8. bobus. Alii 4. aratra duplicita intelligunt que sunt 8. simplicia. Scotti *one daunalt of land*. Leges Baronum, seu Quoniam Attachamenta cap. 23: *Ita scilicet quod ille Husbandus octavam partem unus Davate tenerit.*

Interdum pro Baronia, seu districtu, sumitur. Statuta Davidis Regis Scotie cap. 48: *Non fecit taxatio juxta numerum Davatarum, seu Baroniarum, sed secundum numerum honorum.*

^o **DAUBATURA**, ab Anglico to *Daub*,

Partici avenatum inducere, Paritem calce arenaria perpolire. Gall. *Enduire*.

Thomas *Motetus*. Formul. Anglic. pag. 145: *Prædictus Willenus Skreno et reperibus suis in principio termini, reparabunt et emendabunt omnes domos maneri predicti, tam in cooperativa stratis, et etiam in Daubatura domorum maneri predicti.*

^o **DAVENTRENSES** DENAVAT. Ex Da-

ventria, Gall. *Deventer*. Charta fundat.

abbat. Postul. ann. 1173. inter Instr.

tom. 5. Gall. Christi col. 410. *Quatuor de-*

gibus duodecim solidi et quatuor de-

nari Daventrensis *solvant*. *Dangerum*.

^o **DAUGERIUM.** Vide *dangerum*.

¹ **DAVID.** *Agyptensis* est Archimandrita, aut quis Monasterii Prefectus. Atque inde cum aliquem cum systematici sive formati mittunt, ipse Prefectus Monasterii iis subscritus nomen, *Hic David illius loci*. Huius presci moris vestigia habentur in Decreto Gratiani de Formatis, in quarum fine *David* ponitur. Ita Scaliger. [¹⁰³ Dist. 73. c. 2. ubi corr. Rom. sensu plane diversum restituunt.]

² **DAVID.** Psalterium Davidis dictum. Vita SS. Patrum cap. 10. pag. 320. tom. 3. Bibl. PP. Ascel. col. 601: *Scripturas omnes didicimus, ex corde David consummavimus*; id est, Psalterium memoriter recitavimus.

³ **DAVID.** pro Dedit, in Charta ex Ta-

bul. Rua: *Hic David Jacobus Sanglet journal de sua terra in marisco de Marequiana terra sancto Spiritu crucifixo ad Rue.*

^o **DAVICUM.** Psalterium Davidis.

Vita Eucher. tom. 6. Sept. pag. 474. col. 2: *Psalmi inquiete emavit, usque diu cuncta Davidica ex more pauperi.*

Vide *David* 2.

⁴ **DAUNA.** *Σπόν*. Gloss. Lat. Græc.

MSS. S. Germani a Pratis. Insipiens. demens. [¹⁰⁴ Vide *infra* *Baras* 2.]

^o **DAURA** est *Ellborus*; *aliud aliorum fo-*

tionum intelligent. Roche, *le Baillif*, in Dictionnaire Spagyrico.

[★] **DAURATURA.** [Italis *Dauratura*. *Doru-*

rum] Pro auro et manufacture, per eum positum in *Dauratura* duorum an-

torum portæ camerae S. D. N. pape-

(Mandat. Secret. Camer. Apost. an. 1490.

62. f. 23). *

^o **DAUREIUS.** f. pro *Dauoreius*. *Dau-*

ratorum seu quatuorūis mercium ven-

dit. Stat. Artæ collat. 17. cap. 61. pax.

61. ¹⁰⁵ *Marzarii et Dauoreius* pro qualibet

malo pondere seu malis mensura, per eos

facto vel facta, in rebus et mercibus, quas

vendant vel ement, solvant pro pena li-

tas duas Astenses. Vide *supra* *Dauata*.

^o **DAURETWE.** *Glossae Caesar. Heis-*

terius. Reg. Prum. tom. 1. Histor.

Trevir. Jos. Nic. ab Hontheim pag.

632. col. 2: *Dauoreta sunt cortices, qui*

exciorant de arboribus, quas vulgariter

appellamus Lovete; et de corticibus isti

dabit mansus quinque fasciculos. Que

vox varie infra scribitur, sed eodem

sensu. Pag. 633. col. 2: *Dicit de uno*

terram *duas Astenses*.

^o **DAVATAS.** *terre* *Agri portio*, apud

priscos Scotos, que continet 4. aratra

suo carras quinque, Durasceras v. ligna, etc. Pag. 635. col. 1: *In Rhumerheim manus xxx. solunt.... Durascerae di-* militer cl. Pag. 636. col. 1: *Claudit perticas in Durastuas v. Pag. 637. col. 1:* *Dicit etiam de Calburne de annona mediis decem, Durastuas iv. Denique pag. 167. col. 1: *Gardos tres, Darastuas lo-* vele quinque.*

¹ **DAVUS.** *θεος*. Leg. *Datus, dōtic*, vel *datus*, pro *datio*, *dōtic*, in Castigat. ac utrumque Glossar. ex Vule.

² **DAVUS.** *ἀρρών*. leg. *Dauivus*, ut et *Dauivum*, pro *Dauum*, *ἀρρών*, ex lisd. Castigat. Consule Scaliger. ad Festum in *Dauivum*. Vide *Dauus*.

³ **DAVERIA.** *DAYRI*. *Anglis vel DAIRI*, Cella lactaria, Gall. *Lauterie* seu locus ubi butyrum caseusque confecuntur. Antiqui Ambrosden. pag. 589. ad ann. 1425: *Et in LXVI. sol. VIII. den. receptis de Johanne Yve pro firma novi clausi juxta Grawenhull per annum. Et de XXXV. sol. VI. den. receptis de Dayerie de la Breche*, etc. Ibid. pag. 548. ad ann. 1407: *Copipotus Henrici Deyc et Johanne uxoris eius ad omnibus existibus et proventibus de Dayri Domini Prioris de Burnestre apud clausum suum de la Breche*, etc. Vide *Kenelmus Glossarium ad Calorem earumdem Antiqui et supra Daueria*.

⁴ **DAYG.** Vita S. Dega tom. 3. Aug. pag. 650. col. 1: *Tunc Mocetus spiritu propheticus ait. Igne Spiritus sancti puer ille multum ardabit, ideoque non immerito Dayg vocabatur; hoc enim nomen Scotica lingua magnam flammam sonat.*

⁵ **DAYL.** *DAYLUS, Daus*. *Charta hen-*

*rici III. Regis Angliae tom. 1. Monastic. Anglic. pag. 211. Et totum *Daylam* ma-*

risca tam de Rossa quam de prato. Charta Simonis Comitis Northampton. tom. 1. pag. 69: Et in eadem villa terram trium

carrucarum, et tres Dolos pratæ et unum

halbum. In alia, Dolos, scribitur Dale,

Anglis est validis, vel fossa. Ita Hector

Boethius in Descript. Scotie pag. 6:

[Derivatur a veteri Teutonica Dal, quod

idem significat.] In Consuetud. britan-

ica art. 638: et Claromontensi art. 231.

Dale sumitur pro *fossa*, in

*quam educuntur sordes. At hic *Dalus**

Dayla videntur usurpari pro modo

prati aut agri, nisi pro calcatione usur-

*petur: nam Occitanis, *Dalla*, *Dalha*, *dal*, *fa* facere; *Daihaye*, falcatore; *Dalho*, *fa*, quæ stenum secatur. In veteri*

Charta apud Meurrius in Episcopis

*Metropolibus pag. 112: *Pratum ad falces**

³⁰ **DAYNA.** *Bama, Ital. Daino, Gall.*

Daino. Nicolaus Specialis de Rebus Si-

*ciliis lib. I. cap. II: *Quis occasione ve-**

restituit, inhibe, ut eorum auferrent

substantiam, cervorum, dorcadum et Day-

nares pelliculas, in eorum mapalibus

concentratae esse videbant. Vide

^o **DAYNUS.** *of Dayna, Bama, ab Ital.*

Daino. Inventar. ann. 1389. in Annal.

Mediol. apud Muntor. tom. 16. Script.

Ital. ed. 80. Formularum unum auri ad

unum Daynum album, cum uno breve ad

literas dicuntur. Plus hault.

¹ **DAYRO.** Vide *Dayeria*.

² **DAYWORKE.** Vide *Bies* 3. initio.

³ **DE.** cum accusativo, in Epist. Sigeberti reg. ad S. Desider. tom. 1. Fehr.

pag. 232. col. 1: *De id vero scrivisti ut*

quasi prospere nos divina pietas degere

permittetebat, vobis ministrare deberemus...

De conditione vero vestras, unde in-

existis, tatis, Christo adjuvante, ad effec-

tum produrimus, ut vestra finitio

^o **DE.** pro Ab. Leg. Lusitan. sub Alph.

rege tom. 1. Probat. Hist. geneal. domus

reg. Portug. pag. 11: *Si aliquis comprehensus de infidelibus mortuus erit, propter quod non vult esse infidelis, etc.*

○ **DEABLATUS.** Vide infra *Deablatus*.
1. DEABLAGUM. ut *Bladagum*, Ius percependi partem *bladorum* demessorum, Gallic Champart. Charta Emmae de Vitre ex Archivo Majoris-Monasterii: *Quando erant uxor Ilagonis de Alicia de propriis denariis meis comparavi de Willenbo ex Astileio medietatem Deablagi de Charria cum pratis ad illud pertinentibus, et filio meo Joanni tenenda, iure hereditario tradidi. Hec con- ~ Monochisi Vitre, etc. Vide *Debladare* post *bladum*.*

○ **2. Vt.** Praestatio quavis ex *blado*. Charta ann. 1114. ex Tabul. episc. Carnot: *Concessit... quod ipsi (monachi Tironenses) et sui conversi, donati, servatores et ceteri homines sub ipso monasterio et ejus membris manentes,... a Deablagi, boissellagis, moltrius,... in perpetuum liberi sint et immunes. Charbel ejusd. eccl.: *Sicut episopus habet quedam iura apud se retenta ab initio sine comite, ita comes habet aliqua sine episcopo, sicut est Deablagium et busteriorum, que non de antiquo iure, sed de nova imponitur processerunt. Vide supra Bladeria*.*

○ **DEABLATUS.** Ablatus, etiam in ordine judiciorum. Lit. ann. 1370, tom. 5, Ordinat. reg. Frane, pag. 347: *Una cum rebus contenciosis in case novitatis, ad manum nostram tamquam superiori positis; locisque Deablati realiter et de facto ressaisisti. Deablati mendosio, pro Deablati, ibid. pag. 589, Lit. ann. 1380, tom. 6, eurid. Ordinat. pag. 533: *Loca Deablati (l. Deblata) si que sint, realiter et de facto prius et ante omnia ressaisisti, facias. Ocurrunt preterea in aliis annis, 1402, ibid. tom. 8, pag. 531.**

○ **DEABUTI.** Abutti, vastatio. Intra ann. 1384, inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 66, col. 2: *Abutus eo quod essent, confluenter ut tochini tochinantes et favescientes seu alias Deabutentes. Hinc autem Deabuter in Glossat. Lat. Gall. ann. 1352 ex Cod. reg. 4120.*

○ **DEACCINGERE.** Discingere. Chron. S. Ferdin. reg. tom. 7, pag. 316, col. 2: *Ipse rex suscepto gladio ab altari, manus propria se accincti cingulo militari, et mater sua regina nobilis euis cingulum Deaccinxerat.*

○ **DEACUTUS.** Exacutus. Virgil. Grammat. pag. 135: *Sensus acumen aliquantula liceat parte reperiri. Deacutum.*

○ **1. DEADVOARE.** Professionem clientelarem alibi. Vide supra in *Advoce*.

○ **2. DEADVOARE.** Abdicare aliquem, improbari, Gall. *Desavouer*. Pactum inter episc. et commun. Belvac. ann. 1276, in vol. 4. arrestor, parlum. Paris, 1301: *Si malefactor in premisiss. eis (majori et paribus) obediens non vellet, ultro propter hoc congeve non poterat, sed ipsius poterat Deadvoare, et deinde remittit sententiam. Deadvoare, videlicet remittit sententiam, ut ipsius sententia non poterat, nec alteri de hoc fidem facere. Vide supra in *Advoare* 4. et infra *Desavouer*.*

○ **DEADFICARE.** A vera pietate revocare, dimovere. Dicta B. Egidi in Actis SS. April. tom. 3. pag. 230: *Heatus ille quem nulla res a celo inferius Deadficabit, et quem omnium que videbit et auget vel sciet edificabit, et de omnibus studebit eligere utilitatem suam.*

○ **DEAFORESTARE.** Silvam in pascua vel culturam redigere. Vide *Foresta*.

○ **DEALBARE.** Liber t. ger Scaccarii cap.

De officio Clericorum Camerariorum, apud Spelmanum: *Memorandum vero, que si firma blanca semper fieri solletitia, paulo brevior est: quia facta essa per quod firma Deahatur, prima illa confingitur, et apposita sub talibus combustionis. Eodem lib. fol. 17: Per hanc taleam combustionis Deahatur firma Viccomit. Et cap. Quod alter de firmis, alter de custodi respond. Fol. 22: Soluta hor termino a Viccomiti firma, de qua exponit (per combustionem) facta est, etc. Deinde facta detractione per combustionem, sicut supra dictum est, eadem Deahatur. Et mox Similiter et soluta facta termino. Post haec Deahatur. Rursum. Sic quis in Thesauro solvantur Deahata per combustionem. Hic licet Spelmanus: tametsi ut et Sommeirus haec verba ad Deahationem monetae referri conjicit. Sed quid comme habet Deahatio firma cum moneta deahitatione? In Eletta lib. 5. cap. 22. § 9 Deahare rursum reperio: *Si contra mentem iudicaverit, tunc falsum reddit**

savouer Seigneur, dominum non agnoscer, apud Petrum de Fontanis cap. 18. § 15. In Consuetudine Meldensi art. 182. Britannica art. 142. Bituricensi tit. 6. art. 29 et alii.

○ **Liber nig.** episcopat. Carnot. ad ann. 1289: *Prefato domino episcopo emendamus et base omnia, quae sibi foris fecerat occasione Deadvocationis... Item dictus miles... asseruit quod nunquam dictum episcopum Deadvocavit, nec in posterum Deadvocabit; immo confessus fuit ea, de quibus inter dictum episcopum et ipsum contentio verbatherat. Ubi Deadvocationis est, Professiois clientelaris denegatio. Vide supra in *Advocare* 4. et mox*

○ **DEADVOCATIO.** ut *Advocatio* apud Anglos. Ius praesertim ad beneficium vacans. Charta Henrici Regis Angl. ann. 1155. pro Normannis apud D. Brusse: de Usu feudorum tom. 2. pag. vi. ad calorem: *Onnes Patroni Abbatiarum, qui habent terras in regno Anglie, Deadvocationem vel antiquam teneuram vel possessionem, habeant earum custodiam cum overint, scuti habere debent.*

○ **DEADVOCARE.** DEAOVAIRE Dominum non agnoscere, professionem clientelarem denegare. Charta ann. 1351. in Reg. 80. Chartiph. reg. ch. 710: *Dux Athenarum... eis... ejus mater... conquererabatur, videlicet de pluribus hominibus et feminis, cum status de Brea, qui se a dicto comite et ejus consortibus Deadvouaverant, et se burgenses nostros de jure Trecensi aduenabant, Alius Alfonso comit. Picav. ann. 1270. in Reg. 64. en. 312: *Feudum sancti Justi cum suis pertinentiis, quod Hugo de Alegre Deadvouaverat a nobis, ipso asserente quod de nostro feudo non movebat. Arest. parvum. Paris, ann. 1390, qui judicatur manu militari Salicarum de Dalphino. Vienna, 1396, col. 2: *De suo marchionatu fidem et homagium dicto comiti (Sabiudis) propter et fecerat (marchio Saliudiarum) et sic ipsum ulteriorum Diavoce non poterat, nec alteri de hoc fidem facere. Vide supra in *Advoare* 4. et infra *Desavouer*.***

○ **DEEDIFICARE.** A vera pietate revocare, dimovere. Dicta B. Egidi in Actis SS. April. tom. 3. pag. 230: *Heatus ille quem nulla res a celo inferius Deedificabit, et quem omnium que videbit et auget vel sciet edificabit, et de omnibus studebit eligere utilitatem suam.*

○ **DEAFORESTARE.** Silvam in pascua vel culturam redigere. Vide *Foresta*.

○ **DEALBATORIA.** [Gallice *Blanchisse*: * pro munaturata dicta lane, sive *Dealbatura* cum alumine. (Archiv. Vatic. Thesauraria secret., an. 1451, f. 71.)]

○ **2. DEALBATORIA** [Gallice *action de Blanchir, de badgerne*]. Pro: *mercede incollatura et Dealbature* 180. *passus* 100. *cauda* et *circumvultus* 100. *turris notori* 100. *facta pro retroto palati apostolico* (Archiv. Vatic. Ed. publ. 1461, f. 199.)

○ **DEALBATUS.** *Alio seu chrisma* baptisatorum vel combustioniorum, sive oblatio, que pro benedictione *albarium* fiebat, nostri. Aubé. Charta ann. 1173.

in Chartul. Cluniac: *Capellanus habere debet confessiones, enceras, baptisteria, reconciliationes mulierum, decimas militum, les Aubé, suas missas privatas, etc. Alia Rob. Cabilton, episc. ann. 1188. Ibid: Capellanus habere debet confessiones... decimas militum Dealbatos, etc. Vide supra *Albata* 1.*

○ **DEALITAS.** pro *Deitas*, seu *Divinitas*, occurrit non semel in Conflicto Arnobii junioris cum Serapione lib. 1. et apud Luciferum Calaritan. lib. 1. pro S. Athanasio pag. 79.

○ **DEAMBULACRUM.** Porticus, Gall.

Galerie. Chron. Jac. Malvechi apud Mu-

rator. tom. 15. Script. Ital. col. 784: *Sub*

ipso monte ab austrii parte in planicie

mire sazorum opere atrium edidit, Deam-

bulacrum ab eo ad arcem super sazeas

*columnas statuerat. Vide *Deambulacio-**

nem 11. Ita humilitatis magna fortiter

exhibebat exemplum, ut ipsa quoque in

coquina ministraret sororibus, et mundi-

tias vilissimas, etiam Deambulationes

sterorum ipsa mundaret.

○ Vel potius Culina emissaria, quibus

stercora seu sordes emituntur et pur-

gantur. *Deambuler*, a Lat. *Deambulare*,

in Ponit. Adami Ms. cap. 6: *Adam à la*

parole de Eve sa compagne se leva du

lieu triste, ou il s'estoit mis pour plourer,

rum mortuarum, si preventus et Debatus in cursu regio coram nobis de morte Petri de Vabris, etc.

DEBELLARE. Bellum inferre. Utitur Petrus Diac. lib. 4. Chron. Casin. cap. 17. Gloss. Lat. Gr. : *Debellari*, invadere, harassare, [Ogerio Pant lib. 4. Annal. Genuens. ann. 1210] *Debellare* etiam est Bellum inferre seu Prælliari. Latinis autem Expugnare, Superare, et interdum, ut Livio, Bello inimicorum imponere.

DEBELLARE. Duello cum aliquo certare. Statuta Davidis II. Regis Scotie cap. 28: *Si... aliquem appellantem de roboria, vel cœcione hominis, aut aliquo alio maleficio, per quod Duellum posuit oriri, bene licet eis... in curia D. Regis vel alia aliqua Curia defendantem Debellare, per interpositionem personam.* Occurrunt dicto capitulo non semel, et in Observantiliis Regni Aragon. lib. 8. tit. de Proditorib. § 3.

DEBEL LATIO. Clades, Gall. *Defaies* Sallas M. aspinas. Rerum Sicularum lib. 8. apud Baluzium Miscell. tom. 8. pag. 272: *Hos enim bellum aut Debellatione instanti felicitus deglutiens eventus.* Loquitur de expugnatione urbis-Beneventane, ubi vicitricibus Gallorum armis nibil supereral quod opponeretur.

DEBELLIUS. Eadem notio, ibid pag. 244: *Ex hac itaque Debellione quamplurima Gbellinorum fuerunt corda concurssata.*

DEBELLUM. Bellum vel pugna. Glossar. Sangerman. num. 51.

DEBELLARI, pro Debellare, in Epist. Joan. VIII. PP. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 198: *Grecorum navigia in mari Imaelitarum victoriosissime straverunt phalanxes, et eos... Debellari sunt.*

* DEBELUS. [Locutus] pascendo non aptus, non pecoralis, a de preposito, seu particula privativa, et *beta*, oves, ut dixerit veteres Latini, teste *Varrone*. *Tabula ariana* *Velleja*, qua vulgo *Trajanus* dicitur, col. 8. lin. 2. Fundos Avgream, Veculum cuius *Debelis*. *Ead.* col. 4. l. 39. Fundum Mellitum, cum casis, silvis, meridibus, et *Debelis*. *Ead.* col. 1. l. 87. *Saturnus* Autem. *Velleja* *Debetos* qui tiglinis. *Petr. de Lasso* in nov. *edid.* pag. 38 variis aliorum referit de hujus vocis significatione sententias: nos vero cum *Bart.* *Borghesi* sentimus, cui supra allatam interpretationem nobiscum per litteras communicavimus.

DEBENDUS, pro *Debitus*. Ennodius Dict. 6: *Superbi sumus, si nostris Debendum credimus institui*. Idem lib. 1. Epist. 16: *Salutationem Debendum restituens*. Lib. 2. Epist. 5: *Salutationis Debenda obsequium solvens*. Utitur et lib. 3. Epist. 21. lib. 4. Epist. 30.

* DEBERE. Posse, jus et facultatem habere. Vita S. Emmer. tom. 6. Sept. pag. 474. col. 2: *Intra semet ipsum mediari caput illuc venire, ut Christum ibi predicare debetur.* Et pag. 475. col. 1: *Pontifici possessione concedere Debetur, et eorum pontifex esse Debuerit.* Pactum Inter reg. et episc. Vivar. ann. 1907. In Reg. 122. Chartoph. reg. ch. 294: *Portare Debetur episcopus armis nostra regia et eius uti in veritatis et sigillis.*

* DESERIUM, Debitem, Gall. *Devoir*. Instrum. anni 1302. tom. 2. nova Gall. Christ. col. 301: *Quantum ad homagium, fidelitatem vel quocumque aliud nouum Debendum.* Vide *Deverium*.

* Inventar. ann. 1476 ex *Tatul*. Flamar. Item plus in eodem loco de *Flammaria* lotum emolummentum, jus et Deberrimus, iure laterna et macella, etc.

* DEBETUM, ex mutatione u in b, pro *Devestum*, Interdictum, prohibitio, *Debet*

etiam vulgaris sermone. *Charta Occitanica* ann. 1250. in Reg. 38. *Chartoph.* reg. ch. 19. *Viginti et uox in Debeto anni* *nisi redditus, id est quod nulli in dicto loco vendere menses Moysi nisi domino loci; quod valere potest in dicto viginti solidos domina Alia anna 1327. in Reg. 64. ch. 557: *Uaberia consuimus in dicta villa Marmande quoddam barnum vini, vocatum Debet, tale videlicet, quod in certo anni tempore per spatiuum viginti octo dierum continuo durante, nullus alius nisi nos... infra decos dictae ville audebat vel poterat vendere vina ad tabernam.* Vide *Bannum vini*.*

* DEBIBO. [Idem quod bibo]. *Solin.* 7. ad fin. Esse duo flumina, quorum alterum si ovillum pecus debilitat, pullum fieri, etc.

1. DEBILIS PERSONA, Infimi ordinis. Decretio Childeberti Regis cap. 7: *Si Francus fuerit, ad nostram presentiam diligatur; et si Debilis persona fuerit, in loco pendatur.* Apud JC. *Debiles persores* dicuntur, qui infirmitate, aut morbo aliquo perpetuo laborant, in leg. 2. C. de Curat. sur. (5. 70) *Personae miserabiles*, pag. 8. C. *Quand* Imp. inter pup. (3. 14) *Senes*, apud Capitulonium in Gordaniis. Gloss. Graeco-Lat. *Debilis*, *incapax*, *incapacis*.

* 2. DEBILIS, Detritus, Gall. *Usé*. Instr. ann. 1302. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 193. col. 1: *A dicto magistro Eustachio, pro alio recipio dicti manetelli Debilis, v. sol. Turon...* *De una concordia... folrata minutis variis Debilibus et antiquis, etc.*

DEBILES SOLIDI, non justi ponderis, in leg. 2. Cod. Th. de Ponderatorib. (2. 7.)

DEBILITARE, Mutilare: *Debilitatus, membro aliquo multatulus judicis sententia; vel alio quovis modo.* Lactantius de Mortibus Persecutor. num. 36: *Occidi Dei servos vetuit, Debilitari jussit.* *Commodianus Instr.* 71:

Inspicie tales, sed carie Debilitatos, Transierto sese qui non possunt, date subinde, A *Debilitato* vobis spondeo dari quadruplum.

Lex Burgundi, tit. 55. § 3. 4: *Ingenus manus incisione dannatur. Si vero Debilitatus suum redimere voluerit, medietatis pretii sui solvit.* *Eiusdem Debilitatus*, ibid. tit. 73. § 2. *Debilitatis reus, in Lega Alamannorum tit. 70. § 3. Usatini Bardenenses. MSS. cap. 18.* *Debilitatio et cæsio emanetibus per 50. sol. denariorum.* Ordreichus Vitalis lib. 8. pag. 674: *Aliis quoque pluribus.* *Debilitatio membrorum inficta est ex sententia Curie.* *Infra Multos.* *Debilitatis membris manaces aut torpedes...* redidit. *Charla* ann. 1345: *Si eidem membrum abutulit, vel ipsum Debilitaverit, soluat, etc.* Utitur S. Augustinus Epist. 158. *Capitula Theodori Cantuar. cap. 23. Edit. Jac. Petiti: Qui per rizam ictu Debilem, vel deformem hominem fecerit, etc.* Vide *Legem Salicam* tit. 31. qui inscribunt *De debilitibus, Concilium apud Theodosius villam ann. 821. cap. 1.* Odonem Cluniac. in Vita S. Geraldii lib. 4. cap. 7. *Probat. Historia Bressensis* pag. 166. etc.

DEBILITARE, Infirmare, inutili redire. Gloss. Lat. Gr. : *Debilitat, expropositio, rapido.* Lex 142. Cod. Th. de Debilit. (12. 1.) *Ne paucorum absentia Debilitat, quod a maiore parte ordinis salubriter uerit constitutum.*

* DEBILITATOR, pro Debilitor, in Epist. Gausi. Bitur. archiep. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 496:

DEBINARE, Metas figere. Vide post *Bonna*.

1 DEBITA, Debitio, Debitum. Instrum. anni 1163. ex Archivo Civitatis Massili. : *Et si Debita non esset soluta tam citio, quod esset reguata, dicto Communi Massilia debet haberet potestatem vendere, et plausum, dicti gaudiis. Pro speciali debito seu penitentiis. Propter solvenda sumptus in Indice Ms. Beneficiorum Eccles. et Dioec. Constantiensis et Museo D. de Cangé: Rectores debent Pro crismate XX. den. Item pro Debito solvunt sec solidos. Fol. 5. Item solvit octo solidos pro capa Episcopi. Item decem solidos pro Debite. Et fol. 44: Rector solvit pro circata tres solidos, et pro Debite quinque solidos. Quis sit ille census nos satis intelligo nisi forte indebitum sit quod Synodaticum. In recensione Gallica MS. redditum Abbatie S. Vandregessi *Droit de Debite*, est Jus percipiendi tributi et mercibus particulatim venditis, sic dictum a nostro *Debiter*. Merces singulatim vendete; sed istud nullo modo convenit Rectoribus.*

* Debelder, Sua nomina expedire, in Poem. du *Riche et du Ladre* Ms. :

Qui domine amicos, Il se Desdeble;
Cum amicos est el dons et debte.

* DEBITABILIS, ut mot *Debitaria*. Porci *Debitabiles*, apud Stephan. in Fragmentis Hyst. tom. 3.

DEBITALE, Debitum, pensatatio. *Charta ann. 1324. ex schedis meis: In omnibus et singulis bonis... dominis, baronis, censibus, redditibus, Debitalibus, servitutibus, homagii, etc.* Alia pro eccl. Aniciens. ann. 1374. in Reg. 105. *Chartoph. reg. ch. 386: Acquisiverunt redditus, census annuos et Debitalia in feodis et retrocedit... quorum redditum, censum et Debitalium, etc.* Vide *Debitalis*.

DEBITALIS, Idem quod *Sensualis*. *Sex gallinas Debitalis seu censuales, in Tabulario Brivatensi, non semel.* *Charta Guillielmi Comitis Arvernorum ann. 1200: Mille etiam solidos Claramontenses Debitalis persolvendo assignavit in terra de Laramia quoniam debenter in dictum Petronius auctor. Et in *Debitaria* *Debitalis* iatis reponiri non poterit, de reliqua terra suppletatur.* [Decem libri Podicibus Debitalibus in Audec. Marten. tom. 1. pag. 807. *Due sextaria frumenti Debitalis apud Baluzium* Hyst. Arvern. tom. 2. pag. 365.]

* DESTE, Gall. *Deuenient*. Ut par est.

Anni. Victor. MSS. ad ann. 1228: *Rasci etiam maturari non potuerunt Debite, ideque vina fuerunt viridia nimis.*

* DEBITIO, Pensatatio quævis, quam ex debito et iure quis præstare tenetur. *Charta Anselmi mil. dom. de Buisiaco ann. 1369.* in Reg. 30. *Chartoph. reg. ch. 461: Quicquid juris habet vel habere potest ratione homagii, servitii, eschentia seu Debitionis.* Vide infra *Debitum*.

* DEBITIS. Litteræ cuia etiam *Debita Regalia* dicta sunt in Edicto Philippi VI. Franc. Regis ann. 1338. in Cancellaria regia vel regali Judicis concedebantur oīne creditoribus, ut possent debitores suos ad solventium compellere, cum eorum obligatio sigillo dumtaxat ecclesiastico muniebatur. [Leg. *Debita Legalia*, ut ex Lit. ann. 1408. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag. 365. art. 12. emendat. doctus Edith. Lit. remiss. ann. 1382. in Reg. 122. *Chartoph. reg. ch. 355: Comme... Robert Aquenauus euoi bailli à Simon Blaessel postea sergent un Debite de nostre bailli d'Amiens ou de son lieu-*

tenant, pour justicier et contraindre plusieurs personnes qu'il disoit à lui estre tenues et obligées, etc. Vide Glossar. Jur. Gall. De hujusmodi Litteris sic Auctor Glossarioli in Arresto Joannis le Coq : Debitis, litterarum genus, que hodie vocantur *Lettres de committimus*, quarum ill mentio q. 32. Notandum autem est, quod per litteras regias de Debitis vocatae, etiam exequio de eo quod debitor, et in illis litteris ita solet apparitori scribi : *Nous mandons et commandons par ces présentes, que toutes les dettes bonnes et loyales cognues ou prouves suffisamment par lettres, témoins, instrumens, confession de parties, ou autres loyaux enseignemens, qui te apperont être duez a tel n. tu les fasse payer tantôt, incontinent et sans delay, et contraignant a ve les dobleurs et chacun d'eux, par la principe, levée, vendue et exploite de leurs biens, meubles et heritages, detention, arrest, et emprisonnement de leur corps, si necessair, et a ce q' son oblige.* Item inhibitiuncula est, ne generales litterae in forma Debitoris possint servari, sed a Rege, vel eius Consiliori, vel promulgatione in hoc Senato 1381 die 15. Jul. Archicapiscopus tamen Remensis generaliter concedit haec litteras, et fuit in Senato dictum ann. 1418 die 6. April. propter eius supremam dignitatem. Item Judicibus ad quos causa cogitio pertinet, apposito dirigitur debet, ut invenerit statutum per Cardinalem VIII. ann. 1410, prout est in stilo Parlamenti videtur in Rube, de rescripta versie, indebitum. Et ideo dictae litterae non attribuunt novam jurisdictionem, sed opponentes etiam eorum suis Judicibus assignari debent, ut fuit etiam indicatum in Senatu pro illustri Domina Claudiia Matre Regis ann. 1330, die 1. Decemb. quia omnes cause in regno debent terminari et finiri apud illos Judices in partibus qui de jure aut consuetudine, vel privilegio illarum cognitionem habent. § 1. Ebr. de causis, ubi scripti in concordia. Appellat tamen venient directo ad Parliamentum ratione harum litterarum, etiam si emitatur a Praeposito, vel suo mediatore, ut fuit pulchre pronunciatum anno 1326, die 10. Maii, et videbatur alterum Argumentum latum ann. 1522, die 10. Iuli. Huiuscmodi litterarum usus apud nos absolvevit.

2. DEBITOLUM. Vendere ad debitolum, Singulatum dividendo, vulgo Vendre en detail, apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 85.

DEBITOSUS. Lex Ripuar. tit. 67. § 1. Si quis moriens Debitorum, etc. Ita MS. ubi ali Debitores et Debitor.

1. DEBITUM. Honorablem debitum, Littera Caroli Franc. Regis primogeniti, anno 1357. Ordinat. tom. 3. pag. 211. *Sennascilli Pertragiocensis et Caturicensis... assissus suas de cetero bis anno qualibet... tenere debet... in quibus appellacionum cause dute ville et honorum ipsiusdem emergentes... sine Debito debeant terminari.* [¶] leg. fine.]

DEBITA. Tributa quae debentur, crebro in Cod. Theod. leg. 15. 19. 31. 34. de amona, (11. 1) et alibi, Ita

Debitores, pro tributorum debitioribus in leg. 16. codem Cod. de Exactione, (11. 2.)

In Diverso Post pro se vel pro alio, per legem, in Statutis Venetorum ann. 1424. lib. 1. cap. lib. 1. est obligari pro se vel pro alio. Vide lib. 1. cap. 15.

2. DEBITUM. Tributum, penitatio quevis, quam ex debito et jure quis

prestare tenetur, nostris Debite et Debitem. Charta Rob. vicecom. Cabilon. ex Chartul. S. Marcelli Cabilon. Redidii deo et S. Marcello.. hominem quemdam, Gunterium nomine, qui mihi persolvebat Debites et recepta proper se salvandum. Alia ann. 1259. In Chartul. S. Corn. Compedit. fol. 160. v. col. 1: *Et resiliat l'eglise toutes ses rentes et toutes ses Debites, si comme ele les a eues justes au jour dia.* Charta Guill. episc. Lingon. ann. 1358. In Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 502: *Item oppressoient nos d'enviers les marchans estrainez, amenaus ou vendanz sel en nostre dite ville, en exigeant excessivement les Debites acoustumées pour les chevaux, chers et cherelles. Occurrat præterea in Lit. ann. 1369. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 178. Frossart. vol. 2. cap. 81: *Sitost que le rooy fut party de Paris, les communies s'armèrent et emeurent et occirent tous zeux qui avoient assis les gabelles et Debitemens.* Devoit septenaria, Penitatio, qua septimo qualibet anno solitum, in Ch. Ludov. XI. ann. 1478. Vide supra Debito.*

3. DEBITUM. Gall. Debet, Summa,

qua expensis rationibus reliquit est.

Lit. ann. 1367. tom. 4. Ordinat. reg.

Franc. pag. 385: *De dictis 1300. libris*

Tunemendis superius contentis, fit mentio in Debito Tholose.

4. DEBITUM ANIME. Preces et elemosynas quae pro anima defuncti offeruntur. Charta Phil. I. reg. Franc. ann. 1106. In Charta Mauriniac. ch. 5: *Qui autem in domo sua viam universa carnis impensis fuerit, obsequio et onne Debitione animalium, et fratrum monachus a prefatis confratribus monachus, Deo voluntate, receperit, etc.*

5. DEBITUM. Officium, hinc Debitione facere. Officio funz. Gal. Fairis se devoir. Testam. Alph. III. reg. ann. 1271. tom. 1. Probat. Hist. general domus reg. Portug. pag. 50: *Rogo reginam Beatrixem uxorem meam... pro Debito, quod habet mecum, etc.* Gualt. Hemingford. de Gestis Eduardi I. reg. Angl. ad ann. 1267. pag. 127. *Non expedit domine coimes, ultorius protulare negotium, et thesaurum regis nostri in vanum expendere; nos, ascendantus et faciamus Debitorum nos trion, ut tenemus adstricti.*

6. DEBITUS. Debitor, obligatus. Sermo S. Humilitatis Abbatisse, inter Acta SS. Maii tom. 7. pag. 835: *O misera ego peccatrix, quantum sum Debitor meo Iesu Christo.*

DEBLADARE. [Metere blada.] Vide Bladum.

2. DEBLADARE. Quod ad blada proprie pertinet, de pratis etiam dicuntur, in Ordinat. tom. 1. pag. 211. *Se nescilli Pertragiocensis et Caturicensis... assissus suas de cetero bis anno qualibet... tenere debet... in quibus appellacionum cause dute ville et honorum ipsiusdem emergentes... sine Debito debeant terminari.* [¶] leg. fine.]

DEBLADATIO. Aressis, bladorum collectio, nostris Debiles et Desleure. Charta Odon. archiep. Rotomag. ann. 1255. ex Cod. reg. 1245. fol. 167. *Eas terras debiladabit, licet usque ad plenam Debbladationem firmare sura terminus adwarerit.* Alia ann. 1281. ex Tabul. Carton. *Item predicti Guillelmus et ejus uxor terras predictas cum Debbladatione earundem, prout sunt imbladatae, dimittunt et quitanit.* Lit. remiss. ann. 1410. in Reg. 165. Chartoph. reg. ch. 46: *Comme en la Debile et moissans dercheinement escheus, le suppliant est cueilli*

certain grain, appellé milt. Aliis ann. 1384. In Reg. 146. ch. 10: Vous promet que cette Desleure faite, je me dépariray de mon fere. Le suppliant gouverna et exploita ledit héritage, et la Desleure en cette présente année lève et exploite à son profit, in aliis ann. 1415. ex Reg. 168. ch. 280. Vide in Bladum.

3. DEBLADIRE. Blada mettere, secare, in Charta ann. 1281. ex Chartul. S. Mariani Autise. fol. 60. *Desblaver, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1415. ex Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 385: Comme le suppliant pol' icelles terres Desblaver et Despouller en la messon, ... eust envoyé faussilleurs pour faus-siller son bief.* Vide Desbladare in Bladum.

*4. Aliud vero est Desblaver et Desblauer, Purgare scilicet, exportare, expedire; unde Desblavement, ipsa purgatio et exportatio. Charta ann. 1311. in Reg. 98. ch. 8: *Item que tout le droit que nous avons et poons avoir de Desblauer et de oster toutes empeschemens qui se feront, tant ès voieries, comme ès chemins, à ladite ville de Failli... tout ce qui sera trouvé au Desblavement des chemins, etc.* Aliis ann. 1363. in Reg. B. ejusd. Chartoph. ch. 12: *Ichils chevaliers a promis et crante... en nostre main à icelle rente warandiv, delivrer, aefendre et Desblauer envers tous.**

DEBODINARE. [Metas figere.] Vide Bodinare post Bonna.

5. DEBONARE. Bonnas, seu metas figere. Charta ann. 1285. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 145. *Ita tamen quod predictæ maceria, granis, dominus thesaurarius et dicti helys, cum furno et porporiso predictis, et alia loca que de mandato predicti domini episcopi a viris discretis Hugone Lingonensi, magistro Petro Tornodorensi, archidiaconis... debent Debонari, habeant eamdem franchiziam et immunitatem, quas et alia claustrum nostrum. Vide in Bonna 2. et mox Debō nōre.*

6. DEBORNARE. Eodem intellectu. Charta sub Rob. reg. Franc. apud Stephanum in Antip. Bened. Lemovic. MSS. part. 2. pag. 271. *Robertus de Sadran concessit (S. Petro Vosieni) vineas suas de Vauvertia, sicuti sunt terminatae vel Debonnae.*

7. DEBOTARE ARCAM. Iliam aperire seris effractis. Consuetudines Bragiaci art. 93. *Si quis donor de node perforatus fuerit, et aliquid de dicto modo furatus fuerit, aut qui archas seu huchas Debotaerit, aut falsas claves, quae dicuntur Contra-claves tenuerit, furca suspenderatur. Gallus Interpret. habet: Qui aura rompu les serrures des coffres.*

8. DEBOTARE. a Gallico Debouter. Actione sua submovere, vox forensis. Arrest, parlam. Paris, laudatum, post Bonav. *Des Periers, a la Monoye* in Glossar. Burgund. : *Dicta curia Debotaerit et Debota dictum Colinum.* Quam vocem, quasi ocreas detrahere, Gall. Debottor sonaret, cum cavillatus esset Colinus S. Amb. Bituric. abbas, non Vindocinensis, ut vult Menagius in Observat. ad Ling. Gall. part. 1. cap. 106. occasio fuit ut debinita arresta Gallico idiomate pronuntiantur, rege jubente Francisco I. Nostris Debouter, pro Reperto vulgo Repousser. Lit. remiss. ann. 1390. in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 280. *Jehan de Goulcourt esme, tant dudit coup comme de la blessure de son couais, qui le tenoit estre mort, et Deboutant force par force, etc.* Unde Deboulement, Repulsus, in aliis ann. 1457. ex Reg. 163. ch. 243. *Pour le repullement et*

Debouement de nos ennemis les Anglois, etc.

○ **DEBOYNARE**, *Bonnas seu limites tollere, alio transferre, nostris alias Debouener*. Libert. Briancz. ann. 1343; tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 730. art. 25: *Volut et concessit, quod sindici seu consules dictarum universitatum Debouynare, restringere et ampliare possint in dicta baillivio, ut eis conveniens videbitur ex pedire, vias, patescere, et nemora*. Charta ann. 1316. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 8518. fol. 227. v°: *la religieuse d'Auberive sunt en sainssies, de mettre bones en la ville et ou fineage de S. Loup, et de Bonner, toutes fois que partie contre nous le regne.*

○ **DEBOYNSATUS**, *Sculptus, deinea-
tus, t. a Gallico Ebauche, quod juxta
Nicotum est ad Occitano Bauch, Stultus, rudi. Hoc translatum atque rudi dumtaxat manus delineata et parum polita. Testam. Beatrixis de Albo-
reya-Vicecomitis Narbonae ann. 1367.* inter Aneid. Marten. tom. I. p. 1524: *Hic legamus contentum Soriacum. Min-
retarium de Asturiana unum sedicim ar-
genti in quoque scutis et Debouy-
natus unus drachmorum statu. item
signis sine armis nostris. Vide Debouynare.*

○ **DEBRACARE**, *Deschaurer braies*. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7041. *Debraccare, ouster braies, in altero,*

○ **DEBRANDANARE**, *Brandoneum seu impeditum tollere. Vide in Brando, Volum.*

○ **DEBRIATIUS**, *Inebriatus, ingurgitatus, et per metathoram, repletus. Auctor Brevioliqui: Debriare, inebriare Gerbertus Epist. 31: Frontemque falsissimum poculi Debriatianum expurgans. Leo Ost. lit. 3. Chr. Casin. cap. 45: Mittet dia-
bolico furore Decadria pecuniam de Se-
cretario abstractam ad Principem defe-
runt. Ibidem: Theodinus diabolico De-
tria us veneno. Alanus lib. 4. Antichau-
diani pag. 60:*

*Flos viola perfundit eum, rosa Debrietas
Affines, narica thymi salutar odore.*

Ita Codex MS. Utuntur preterea R. M. Magistris cap. 27. Gordianus Monach. in Vita S. Placiid cap. 1. Galber-
tus in Vita Caroli Com. Fland. num. 47. Petrus Dlac. lib. 4. Chron. Casir. cap. 57. 72. 98. Baldricus Noviom. lib. 2. Chron. Camer. cap. 22. Vita S. Paterni cap. 13. Rodericus Toletan. Archiepisc. in Hist. Windsem. lib. 2. cap. 28. Brompton. pag. 1088. etc.

*Debriare, et Debriatuus, interdum in bonam partem usurpatum. Lambertus Ardensis lib. 170: Spiritus sancti Debriatus et Perfusus frater. Chronicum Fontaniellense cap. 1: Barbaricas ac indomabiles eorum mentes nectare evan-
gelique doctrina Debriata. Hinckmarus in Ferculo Salomonis:*

*Agnes, fons vita, proprio non sanguine potans,
Semper more suo Debriet atque regat.*

Epitaph. Venerab. Bede:

Daque Sophia illum Debriari fonte, etc.

Addit. Vitam S. Luciani Bellovac. n. 10. Baldricum lib. 2. Chronicum Camerac. cap. 39. Ingelramnum Scholast. in Proefat. ad Vitam S. Richarli. Ordiericum Vital. lib. 4. pag. 730. lib. 12. pag. 846. Vitam S. Paterni in Prologo. Vitam S. Leufredi cap. 5. Vitam Alcuini n. 10. etc. Ita D. Hilarius et Rufinus Presb. in Psalm. 64. Inebriari vocem in bonam partem usur-
pari annotant. [oo] Liudprand. Antapod.

III

lib. 1. cap. 6: *Adelbertus itaque prolatus
hujusmodi non solam gñarus, verum etiam
Debriatus, etc.*

○ **DEBRATIO**, *Vita S. Isidorii Episcopi Hispalensis in Prologo: Datur emines
Debriatione divina, quam felicitate ter-
rena. Braudius Cesaraugustan. in eo-
dem S. Isidoro. Tanta Debriatione sci-
entiarum claruit predictus ut,*

○ **DEBRIGARE**, *Briga seu molestia li-
berare, expedire, Ital. Disbrigare. Charta
ann. 1324. in Reg. 71. Chortoph. reg. ch.
100: Thesaurum predictus promis...
ipsius magistrorum Guillermum et suos to-
tulit. Debriare, usque ad somnam
predictam duxit. Vide infra Disbriga-*

** DEBRUCIO. [Insania. DICE.]*

○ **DEBERIUM**, *[Gallico Davor. Debi-
tum, penitentia] Charta Gundonis Episc.
Lingon. ann. 1350. inter Instrum. tom. 4.
nove Gall. Christ. col. 191. Concedimus
prafatae Vicarie... pro portione sua con-
grua, bona pura et Dolorie que sequan-
tia. Vide Dolorium et Dolorie.*

○ **DEBUKARE**, *Delincere, ut interpre-
tantur docet Editores ad vit. S. Avitius
tom. 3. Scpl. pag. 56. vol. 1: Omnis
his delegat Debrikatique celsitia, et tri-
plam pecuniam quantitatique ipsa sa-
cris libe is vaditam suscipiens archa-
conus, etc.*

○ **DECHINNARE**, *Deridere, apud Pa-
pam.*

○ **DECACHORDUS**, *Asciugazz. Intentus
deinceps fibibus. In selleronum Decachordum
occurred in Ps. amis et in Statutis Synodal.
Gundonis Episc. Helenensis. cap. 3. inter
Coneil. Hisp. tom. 3. pag. 500.*

○ **DECADAE**, *at. pro Decas 1' titut Hiero-
nymus in cap. 41. Ezechiel.*

○ **DECADENTIA**, *Ruina, lapsus, Gall.
Decadence. Chr. Nicon Bucense pag. 19:
Omnia maneria et molendina, quae ove-
nit in magna decadentia, et ruina, stu-
diose reparavit. Decadencia superius in
voce Avulacio, accipitur pro immunita-
tione monetar. seu ejus minori valore.
Gall. Dechet.*

○ **DECADIVUS**, *Decidius. Lachrymae tre-
menes Decadive pondere, apud vet. Poet.
in Pervigilio Veneris v. 17. ut feli-
citer restituit Lernutius.*

○ **DECACARE**, *Cecitatem auferre, illu-
minare. Acta S. April. tom. 2. pag. 356:
Contigit interdum etiam aliquem Theologo-
num nondum Decacare sublima scri-
bere, ac trutinare, sed nondum secun-
dam Spiritus sapere.*

○ **DECALANTICA**, *Calanticam detra-
here, apud Martinum.*

○ **DECALANZARE**, *Papice, Cantare cum
leitu.*

○ **DECALCARE**, *Calce oblinere, seu no-
tum d' albare. Glossa Isidori: Decalcare,
decalbare. Gloss. Lat. MS. Regum cod.
1013: Decalbare, Decalcare, opus tecto-
rium. [Festus habet. Decalcatum, Calce-
lum; Papiae vero Decalcare, de luce alba-
tum]. Glossa apud Gravium in Isidorianis
[Kosz. Decalco, abeo]*

○ **DECALCARE**, *Conculcare, pedibus*

*proterore. Instr. ann. 1339. inter Probat.
tom. 3. Hist. Nem. pag. 21. col. 1: Pe-
nunculus regis... amorem et ad terram
prostrando et cum pedibus Decalando,*

etc.

○ **DECALESCERE**, *Refrigescere. Gloss.*

Lat. Graec.: Decalesco, ἐξαπλεγω. Charta Adelberti Mogunt. archip. ann. 1123. inter Probat. tom. 1. Annal. Prae-
monstr. col. 661: *Et ne Decalescere ri-
gore, regulam et institutionem unquam
prevaricaretur, etc.*

○ **DECALICATOR**, *Calicum exhaustor.
Gloss. Lat. Graec. Decalicator, Καταλικτης.*

○ **DECALICATUM**, *Vide Decalcare.*

○ **DECALIGARE**, *Decalcare, Debalare,*

in vet. Glossar. ex Cod. reg. 5611. Vide

Decalcare 1.

○ **DECALVARE**, *Tondere, ad extremum caput
radere. Gloss. Gr. Lat. MS. Φυλακτοφάγα;
Decalvare. Psiolore Decalvare, apud Vege-
tatum lib. 2. de Re veterin. cap. 18. Diogo
Cardinalis Ostiensis de Sacramento Do-
minicae Passionis. pag. 64: *Et calvares
qui fuerat superbus, spoliatus capi-
lorum gloria... Decalvatus est superbus
verte. Statuta Ordinis de Scopriphorum:
Ad Pascha, et ad festum S. Marie Mag-
daeum, et ad festum Omnon SS. ad manus Decalvantis sorores [Vulg. Inter-
pres 1. Cor. II. 5 et 6]. Unum enim est
ac si Decalvator. Nam si non velut
moder tundatur. Si vero turpe est mu-
liari tondere, aut Decalvare, velet caput
sum. Sed proprie**

○ **DECALVATOR**, *Calicum exhaustor
et injuria, per abcessum capillo-
rum illata usurpatum apud Scriptores.
Quippe, ut att Constantinus Africanus lib.
2. Panthein. cap. 16: capilli caput custo-
diunt, honestum, et defendunt, quibus
etiam virgines et iuvenes industrati. Appen-
dix ad Theodos. Consil. IV. lib. 1. cap. 10.
Episcopus in Africa Veritas. Alios ad
solam divina cultus injuria, ac velu-
ciliu[m] parte faciat. Vide Tertullianum
poena vulgaris quia in sanctis supervalent
Gothi. Hispani. et Frane. Jo. Bla-
riensis in Chronicis. Primus reverbatus
derigatus, deinde torat, ac Decalvatus.
Post hanc deriva compudata, etc. Lucas
Tudensis. Notat Princeps eos mortis
sententia perdere, sed tantum Decalvatus
decisione excepit mortis ferro
ad prsesus sustinere vindictam. Infra:
Incurtus seditionum et us Decalvatis ca-
pitibus, abiasti barbis, pedibusque mida-
tibus, etc. Concilium Toletan. VI. cap. 17:
Detonsus aut turpiter Decalvatus. Emerit.
can. 15: Turpi Decalvatione maneat
emendatus. Historia Waupio Regis:
Nalla mortis super eos illata sententia,
Decalvations tantum, ut precipit, sus-
tinere vindictam. Monachus Sangall.
in Carolo M. lib. 1. cap. 10: Depositio et
Decalvatio ignorassimo Francorum Rega
Childeric. Vita S. Leodegarri cap. 11:
Condemnatum ab ipsa Synodo calvata
accepta in capite expulsus segregant ab
ipsa Congregatione Petrus Damiani. lib. 1.
Epist. IV: *Publice virginem curre, et sub
inhone to ludibriis tunc pater asserunt De-
calvatus. Tradit anchor. Vita S. Bayonis
cap. 10. Decalvationem etiam fuisse
ludibrium. Hoc ne compres s' das in te
conquisita omnia, necum flagellis cordis,
capitum necesse habe latronum. De aliis.
Odericus Vitatis lib. 8. pag. 682. Si
capite sceliciati sunt ut facias, occipite au-
tem prodigos instrumentos coras ut mere-
trices [Anonymous] Combentistis in Por-
phyri. num. 5. Ks. Θραύσις Ηρακλείου
xxv. xxvi. xxvii. δέσμης θραύσεως πα-
ναγίας. Vide Libros sacros, praeterea
Leges Wisigoth. lib. 2. tit. 1. § 7. tit. 2.
§ 7. tit. 1. § 6. lib. 3. tit. 3. § 8. 9. tit. 6.
§ 2. lib. 5. tit. 1. § 11. lib. 6. tit. 2. § 3. tit.
4. § 3. tit. 5. § 11. lib. 9. tit. 2. § 9. lib. 12.
tit. 2. § 11. tit. 3. § 3. 5. 6. Leg. Longob.
lib. 1. tit. 17. § 5. tit. 25. § 55. [27] Lintpr.
14. lib. 6. 88. 79. 6. 26. 3. Capit. Caroli M.
lib. 3. cap. 49. 50. lib. 7. cap. 335. [27] 433.
capitul. ann. 800. cap. 11. Addit. 4. Lud-
ovic. Imper. § 1. Nicolaum. 1. PP. in
Resp. ad Bulg. cap. 58. Adamum Bre-
mens. cap. 159. Regulan S. Fructuosi
cap. 16. Vitam S. Fulgentii Episc. Rusp.**

caperes, et nullus propter spatum. Ubi apparitoris officium describitur, quo sensu occurrit non semel, a Germ. et Fland. *Dienas*, officium, servitum. Charta propositi de Marislaico ann. 1318. In Reg. 56. ch. 298: *Faismes asavoir, dire et senesier par nos Doians et sergnes estableis de par nous à ce faire, etc.* Pactum inter Joan. de Jolnville dom. de Valle color. et habitat. ejusd. loci ann. 1330. In Reg. 63. ch. 501: *Item que il n'aura que deux Doyens en ladite ville, qui soient creu sur les ditz habitans... sauf tant que les sergnes que les bonnes gens de ladite ville estoiront pour garder les bois de ladite ville, seroient creu, ninsi come on a accustomed.* L.t. remiss. ann. 1452. In Reg. 181. ch. 231: *Ung appelle Estienne, lors maire de Warancourt au ban d'Espinal, pris et resquie le suppliant qui feust son Doyen.* V. de infra *Dienstmannus et Decanis 6.*

Ita porro apud Anglo-Saxonis Centuriæ (hundredos vocant) in denas *Decurias* partite erant. *Decuria* ex decem viris constabant, quorum singuli uniuscujusque sistendi nidejusserunt, et si quis eorum aliquid denisset damni, id omne reliqui resarcire debent. Qui *Decurias* praeerant, seu novem aliis. *Decuriones*, Saxonice *þeotungmān* dicebantur. [60] *Centuriæ vel decem friborgis praeerat Decanus, quem tenebant et dicebant.*] De hac partitione Angloꝝ agunt copiose Leges Edwardi Confess. cap. 32. et Leges Henrici I. cap. 6. et 8. Porro ex Decreto Aluredi Regis, quisquis liberæ erat conditionis, in Centuriam aliquam, et in decemvirale Collegium ascribi tenebatur. De minoribus quibus negotiis jutibantur, Decuriones, si quod esset difficultor, ad Curiam referebant. Hos etiam *Decanos* Frangorum vorantur Leges Edwardi Confessoris.

DECANIA. Pars *Centuriæ*, constans deem familiis cui praeerat Decanus. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 6. *Centuriæ in Decanias vel Decimas, distinguuntur.* Add. cap. 8. et Leges Wistigoth. lib. 9. tit. 2. & 4. Vide *Decennia*, *Friborg, Hundredus.*

4. DECANUS ECCLESIE CATHEDRALIS. Leges Alfonsinae seu *Partida*, 1. part. tit. 5. lege 4: *Decan es el primeri personaje, el mayor en algunas Ecclesias Cathedrales, a fuera del Obispio, etc.* Gezarius Doroberniensis in Episcopis Cantuariensis, in Egelnetho: *Eran tunc tempora Cantuariensis Ecclesie Monachi, quasi Canonicis Cathedrales, Monachorum quidem habitum gerentes, sed regulam non adeo plane observantes... Prepositum suum Decanum vocabunt, quem non post adventum Lanfranci Priorem appellamus. Idem in Ceolnotho: *Estuabat enim animo quid in tali faceret articulo, cum non videret Monachos nisi 5 ubi cum Decanis esset, quem nos Priorum vocamus, etc.* Radulfus de Diceto in Henrici II. Quær. in Ecclesiis Cathedralibus, ubi Canonicis divinis mancipantur obsequiis, *Decani ubi vendicant dignitatem sicut si Monachorum Conclavis in Episcopatu sede primaverint, sibi jus possunt vendicare Procurando Consilium Averellense sub Urbanio II. et Londoniense ann. 127. apud Continuatorum Florentii Wigorni: *Nullus in Decanum nisi Presbyter, nullus in Archidiaconum nisi Diaconus constituantur.* Concilium Colonense ann. 1280. cap. 9: *Consistent autem penes Decanos Ecclesiarum, potestate, lege, ac gubernatione canonicae disciplina exercenda, etc.* Constitutiones Odonis Legati in Cypro ann. 1248. cap. 9: *Statuimus ut in Nic-***

sensi Ecclesia de cetero sit dignitas Decanatus, percipialique Decanus quantum duo Canonicis, et habeat curam animarum personarum Canoniconum et Clericorum Ecclesie memorie, jurisdictionem tam aliquam contentiosam non habebit. Sitque major persona post Archiepiscopum, tam in Capitulo quam in Choro, vigiletque circa bonum et honestum statum tam spiritualium quam temporalium omnium Ecclesie supradictae. In quibusdam Ecclesiis Decani dignitatis sue possessio ne, ineunt superpetilio induit, gladio cineti, pera instructi, calcaribus aureis pedes revincti, cum accipere super pugno. Vide Historiam Ecclesie S. Antonii Aurelian. pag. 92. 111. et in Probat. pag. 50. Quale autem sit officium Decani, vide Statuta Ecclesiarum Leichfeldensis et Londiniensis, in Monastico Anglic. tom. 3. pag. 241. 243. 247. 335. 336. 347. [60] Plurima ecclesiarum Germanicarum ap. Wurdteinum, que indices demonstrant.

Non solum Cathedrales ecclesiæ decanos suis habebant. *Dean*, in Charta ann. 1262. ex Chartul. Latiniæ, fol. 143. *Decens de Figlise S. Maclo le Bar sur Aube, in Ch. ann. 1250.* ex chartul. Campan. fol. 90. v. Charta ann. 1325. in Lib. 2 S. Vulfr. Abbavil. fol. 111. *Disoit lidis Jehan de Frenvort, que decar devoient li dit Dean et capitols de la complainte quel avoient due. Mr. Jacques d'Andelauncourt grantz Dean de Laignes, in Ch. ann. 1350.* ex Chartul. S. Benigni Divon.

Episcopus Londoniensis dicitur Cantuariensis Archiepiscopo Decanum. In Provinciali Canturiæ lib. 5. tit. 1. Ubi Lindwodus observat. Archiepiscopum Cantuariensem somnis vulgo Episcopum Cantuariensem. Episcopus Londoniensem *Decanum*, Wintoniensem *Cancellarium*, Lincolniensem *Vicecancelarium*, Sarisbriensem *Precentorem*, Wigorniensem *Capellani*, denique Roffensem *Cruciferum* habet.

SUODECANUS. Dignitas in Ecclesia Carnotensis, qua in Charta Calixti PP. in Tabulario ejusdem Ecclesie ch. 2. post *Decanum* et *Precentorem*; et ante *Succentorem* recensetur. Obtinet etiam in Ecclesia S. Pauli Londiniensis, de cuius officio, vide Statuta ejusd. Ecclesie, in Monastico Anglic. tom. 3. pag. 387.

DECANUS SCHOLARUM. Dignitas Ecclesiastica, qui Scholis praeerat. Charta Hugonis Episc. Suession. ann. 1100: *In Ecclesia BB. Martyrum Geruasii et Protagosi assignata est predicta Ecclesie S. Joannis (de Vineis) in perpetuum Prepositus eodem ordine, quo solet prebenda Decanis Scholarum, etc.* [60] *De Decanis Facultatum* vide Savin. Histor. Jur. Roman. medianis temporibus tom. 1. cap. 21.]

DECANUS EPISCOPI. Idem qui vulgo Decanus ruralis, aut Christianitatis, in Legibus Edwardi Confess. cap. 31. *Christianorum, in Charta Stephani Episcopi Tropae ann. 1192 apud Miraeum tom. 2. pag. 1202.* Haec autem appellatur *Decan* et *Episcopo* constituitur. Et est in Charta Petri Archip. Senon. ann. 1301 apud Jacobum Petrum post Penit. Theodori pag. 721. Concilium Lateranense sub Alexandro III. can. 13. *Quidam in quibusdam partibus sub pretio statuuntur, qui Decani vocantur, et pro certa pecunia quantitate Episcopalem jurisdictionem exercunt, etc.* Inquisitiones synodales cap. 69. apud Reginonem lib. 2. cap. 5: *Si in unaquaque Parochia De-*

cans sunt per villas constituti, viri veraces et Decani timentes, etc. Innocentius III. cap. 7. de Offic. Archidiacionum: *Archipresbiteri autem, qui a pluribus Decani nuncupantur, sive (Archidiacionum) jurisdictionem se noverint subjacerent.*

o *Decanus publicus* sedis, eadem notio

ne, in Ch. ann. 1007. v. 1. Hist. Tre-

vir. Joan. Nie. ab Houthem pag. 449.

col. 2. *Decani Christianitatem*, in Pon-

tif. Senon. Ms. ubi de consecrat. chris-

tatis.

DECANIA. Decanorum Christianitatis jurisdictionis et territoriorum. Hinmarus ann. 12. Episcopalis: *Et semper de Kaledia in Kalendis mensium, quando Prebeteri de Decanis sonis conveniunt, collationes de primis nobis habebant, etc.* Capit. Cardi. C. 11. o. § 3: *Qui autem (Presbiteri) longius illis diebus conuenient, statuunt Episcop. Loca conuenientia per Decanias, sicut constituti sunt Archipresbiteri, etc.* Vide Leges Edwardi Confess. cap. 32. *

[DEANS] **BURALIS.** Gall. *Civis de campagne: s. Declaratio. Patriarchem ecclesiasticum de Cœnacano, salvato am in omnibus iure tam episcopat. tari archidiacioni, quam *Decani ruralis*.*

5. **DECANUS.** in Monasteriis, qui deinceps Monachis, sive *Decanum Monachorum* praeerat. *Alexandr.* in Vita S. Alexandri. *Episcop. Abbat.* cap. 2. *Rogat. S. Benedicti* cap. 21: *Si major fuerit congregatio, elegeretur de ipsi Fratres bona testimonia et omnia cohereditatis et constitutus Decan, qui sollicitudinem generali super Decanas suas, omnibus secundum mandata dei, et praecitate Abbatis, in quibus secundus Abbas partitur opera sua, et non elegantur per ordinem, sed secundum vita merita et sapientiae doctrinam.* De ejusmodi Decanis agunt preterea S. Isidorus in Regula cap. 14. S. Fructuosus in Regula cap. 12. Magister in Regula cap. II. S. Augustinus lib. 1. de Morib. Eccl. Cathol. cap. 31. S. Hieron. Epist. 22. Cassian. lib. 1. Institut. cap. 7. et 10. Adelbertus Abbas Heidenheimensis in Relat. pag. 355. Supplex libellus Monachor. Fuld. Carolo M. porrectus § 11. apud Browerum lib. 3. Antq. Fuld. Chronicon Casinensis uno loco, Concil. Moguntiac. ann. 813. cap. 21. Itinerarium S. Willibaldi num. 25. Fulbertus Carnot. Epist. 21. etc. Vide Haeftemum lib. 3. Disquisit. Monast. tract. 6. disq. 4. 5. 6.

DECANI SENIORES, MAJORES. Qui decanis isti praeerant. Capitula Lud. Pii Add. 1. cap. 55: *Ut senior Decanus reliqui Decanis præponatur, et Abbat vel Preposito presente locum proprium teneat.* De Decano isto majore cap. seq.: *Ut Prepositus, Decanus, Cellarius, de coram ministerio, nisi causa utilitas aut necessitas, non removantur.* De ejusmodi Decanis majoribus intelligendus Continuator Almoni lib. 5. cap. 42: *Robertus Comescipiditate magis ductus, quam de cura animarum sollicitus, Abbatum in S. Germano accepti, sequit Abbatum virtutis et statuerit. In illo non curabitur Monachorum.* Et petrus Diac. lib. 4. Chron. Casinensis cap. 5. *Domini ab Oderiso Abbat. Monasteri huic Decanis ordinatur.* Cap. 57. *Malleum Decanis esse Casinensis, quam Cluniacensis Abbas. Adde cap. 52. Chronicon Abbatiae Truidon. lib. 8. *Boco Decanus, quia sic tum in illo veteri ordine appellabatur, qui modo in isto Prior vocatur.* Vide Eckeardum Jun. de Casib. S. Galli cap.*

1. pag. 42. et Vadian. de Monasteriis Germaniae pag. 32.

FORIS DECANIS in Monasteriis, cuius munus describitur in Tabulario Monasterii S. Theofredi in Diœcesi Aniciensi, quod scilicet versatur circa res exteriores.

iores.
DECANA in Monasteriis puellaribus,
apud Rudolfum in Vita S. Liobæ cap. 3.
et in Actis S. Forannani Abbatis Wal-
ciodiensis n. 15.
• Doyenne, in Charta ann. 1441 ex
Reg. 177 Chortoph. reg. ch. 2: *L'abbes-*

*Decanum monachorum, cuius est deca-
nus, Doyennesse et chapitre de l'église de
S. Pierre de Remiremont. Vide in Deca-
nus 5.*

decanus operis vel operariorum, in Monasteriis, operis Monasticis perfectus. Eckeardius Junior de Casib. S. Galli cap. 3: *Cum alias in nullo esset utilis, Salomon operariorum positus est decanus*. Bertholdius Monachus de Abbatis. S. Galli: *Post hunc electus est decanus. Decanorum electio a priori Abbatum ab Horum, in fabro, mentio est apud Petrum Venetulam, lib. I. Epist. 28. Quia brevia ferramentorum et remon Monasterii Abbas non habet, et pro superbiu[m] rel[n]eguntur dicitur; et quare ab in loco legitur, decani tales ebagint, in quibus securis Abbas partutus onera sua * est. Vide Opera*

6. DECANUS. DECANI. *Procuratores vil-
larum* ad hunc dicuntur in Monasteriis,
apud Udalricum lib. I. Consuetud. Clini-
niae, cap. 66. et lib. III. sec. 5. ubi sit:
*Eius nam (Prioris Majoris) suffraganei
ad temporalia sunt illi fratres, qui sunt
villarum procuratores, et quos pro more
notare Decanos appellantur.* Et. Quia
verba sunt MSS. deo. et Bernardo Mol. in insl.
monasterio. MSS. cap. 66. lib. I. etiam
nomine numerata sunt. Vnde illi
conci. qui Monachorum villas et predi-
cabant. Codex MSS. Irminonii Abb.
Sangermano. fol. 72. verso col. 1. *Vala-
tensis Decanus ejusdem villa solit inter
utrasque festivitates porcellas 11. et fol.
123. col. 1. Regendum Colonus et Decan-
sus habet de terra arabili hungaria*

DECANI ibidem dicuntur, et in Statuta Cluni. in Bih. Ciun. pag. 147, eaque appellatio pro cellis, pradisi, et *Granaria* monastici maxime in Hispania obtinuit. [Acta consecrationis Ecclesie Gismonensis ann. 1099. in Appendix Marca Hispan. col. 120]: *Ei insuper donamus ipsam Decaniam de Bala-*
gario usque ad castrum de Paig alt;
quod ascendit de rivo meritaro, et vadit
in latus usque ad episcopationem. [Ausonius.] *chara* Ferdinandus Garcia Regis, apud Antonium de Y. in Chronico regal. S. Bonoi. tom. I: *Damnae cibis*
Monasteriorum propriorum foundatione in ho-
mibus S. Vincenti, etc., et insuper dannu-
matis illis quas decant, scilicet
Monasteriorum foundatione in honore S. Ma-
rietis, quod est interdum ab Altera Ecclesia
alii. Alia Sancti Regis. Narratur anno
*1414 apud eundem tom. 3: *Dono nobis*
liberationem et concordiam, ut habat die inaugu-
rationis natus homo sit, ausus domus vestras,
per Degalias, relabavias quas modis in
regno meo habeatis... molestare, intare,
frangere, presulat infra: *Ei donos*
*vestras, et Deianias, et, collatas, atque**

*omnia quaecumque nunc possidetis, etc
Charta alia s̄rte 1153. tom. 4. Iste Prior
ordinavit familias, et Decanias, unam
quamquid suo servitio congruam, ad hono-
rem et excellentiam Clericorum, intra-
tam dignam deseruntiam adam, etc.
Alio Romane dicto. Dec. 1153. Anno 1153.*

Alia Bernundi II, Reg. arc. 1053, apud
clementem tom. 5, pag. 439: *Et omnes
hereditates, quas testant amicos nostra-
mam Terram, Teresia ad Palatiumque gau-
Ambas mixtas, etiam Decanias et Ecclesias-
quas fuisse adjudicatas et factas, cum
gignato et honinies de Palatiorum. Mo-
Mandato jussio nostra, ut ibi servatu, stetit
et sancto Laurentio, cum omnibus suas
cuntiones, et Beganiis cunctas, alteras
Deganias que sunt in Bubalo, in Linia-
tis. Adego pag. 411, b. 498. b. Sandoval
in Episcopis Pamplon. fol. 35. 74.
In Episcopis Abb. Sangerman. f. 45.
col. 1. *Habebat Villam et mansum indo-
minicalium cum casa et aliis casibus sus-
fecit. Habebat et aliam villa inter maiores
et minores inter totas trias. Decanaria XXI*
*habebat binarum, cocinaria, quae posse-
sembari de modis frumentorum. M. I. f. 123.* col. 1: *De Decanaria frumentorum. M. I. f. 123.*
*Bagenulus colonus et Decanus, habebat
de terra arabiun bunifu VIII J. Pablo,* habebat
notione intelligendis Baraterius lib. de
Feudis tit. 4. § penult. : *Si quis pro culti-
caria, et ut ita dicam, pro Decanaria, vel
quibuscumque angariis... fidei-
mentum faciat, seu ex culticatore, ab Ecclesia
dependentis, dictur etiam*
DECANATUS. Eadem notione, Charta-*

Hugonis Abb. B. Dionysii ann. 1230, ex Tabul. ejusmodi. *Sinon filius defunctorum Girardi, dicti Deani, quondam servitius Monasterii S. Dionysii recognitus, quando venerabilis (tunc) iudeus Monasterio Ablasus concesserat dicto Sonone. De me gratia Decanatum, cum pro prefatis Girardi patrem quondam ipsorum Sononis teneratur, modo videlicet quod idem S. Dionysius evidebitur tonerat, et tabaret, quoniam Abbatii B. Dionysii quecumque fuerit, videbitur quod bene ac fideliter servata Monasteriorum, et residuum faciat in terra Monasteriorum apud S. Dionysium. Etiam idem S. Dionysius recognitus coram novis quodam in predicto Decanato, nimirum hereditario jure reclamaret, file data in manu nostra firmata. Alia temp. 1382, ibid. Recognovimus et se vendicabimus Ecclesie S. Dionysii in Franciensi totalem Serpentariam suam de Morelandia villa que vocatur Decanatus anno 10. lib. 1. cap. 1.*

tus pro 40. libris Paris. etc.
DECANUS VILATCI ET VILLARUM passim in Polypt. Irimonis. Guarudo sunt: Ministri rurales, prepositi culturae ville vel delinite aliquis agrorum quantitatis, operas laboresque rusticorum dirigentes, ac jurisdictionem quamdam inferiorem exercentes in colonos atque agri cultores. *Decanu-*s. Cetera quantitas agrorum excelen- dorum, jurisdictiones decani subiecta.
Decanus junior, ap. Irimoni, Brov. 9, sect. 88, et 26; Guarudo, pag. 85 et 105. Ut apud Longobardos *decani et saltarii* jungit solent, ita *Decanus et forestarius*, ap. Irimoni, Brov. B, sect. 99, pag. 119. Vide Cancian, Barbar. Leg. tom. 4 pag. 219. Capital. de villis cap. 10. et supra in *Decanis 3.*
DECANUS CLAVSTRI, quidam Hermansus subscripti compositione facta pro Abbatis S. Basili diocesis Bastidiensium ann. 1290 a. 87 Specielegi Acherni.
9. **7. DECANUS**, Idem qui Praefectus,

Reg.(Olim parlam. Paris. ad ann. 1302 : Jacobus de Tornodoro prefectus vigilium seu Decanus archidiaconatus Tornodoro.

nensis, etc. Lit. remiss. ann. 1371. in Reg. 102. Châl. reg. ch. 287. *Le Kuz, boulle supplication... de Robinet le Keuz, jeune homme, boucher démontant à Souson, contenant que comme en icelui mestier de boucherie soit accustomed chacun an estre un certain officier, appellé le Doyen dudit mestier, ... comme audis officie soit necessite aucunement faire plusieurs ou anciennes escriptures, etc. Vide Capit excurbiarium in Capit 3.*

DECAPELLARE. *Cardinalium auferre. Cardinalium degradare. Chronicis cum incerti auctoris editum a Cattello anno 1333. Complicibus et consenteantibus Columnenibus, ex quibus duos omnes Decapellaverant Cardinales. [i Chroniconis Francisci Pipini lib 4 cap 41. Bonifacius VIII. duos Cardinales Romanos, Jacobum et Petrum de Columna Decapellavit ad depositum, privatis eis omni Cardinalatus titulo, commendo et honore.] Vide Galerus.*

DECAPITARE. Quindecim. Ruodlieb fr. 3. vers. 81. 124. 184.
1. **DECAPILLARE.** Capillos per iudicium tondere. Gregor. VII. PP. lib. 1. Epist. 78 : *Nec servientes ejusdem Episcopi Discapillari, aut barbas eorum abrada praeperit, etc. Vide Decaluce et Discappellare. [oo] Decapillare et Decalvare pro p[ro]p[ter]ea ap. Ekkehard. IV. de Cas. S. Galli cap. 10. Pertz. pag. 121. lin. 23.]*

DECAPILLARE, pro *Decapitare*, caput amputare, in Glossar. apud Freher. ad calcem tom. I. Script. Rer. Germ. edit. Struvii. Pro Capillis vellere, in Stat. Palav. lib. 2. cap. 18. pag. 88: *Et idem in eo qui Decapillaverit se sprosquamaverit aliquem. Vide Capillare in Capulare.*

DECAPITARE, Caput amputare, capite plectere. Fficio lib. 2. Gestor. via Hie-

Quos tamen egressos contra fas Decapitantes.

Tidzianus. I. — A. — A. —

Tidericus Langenius in Saxonia :
Quem captivat, in Verle Decapitatur.
Addit Will. Armoricum in Philippo August. ann. 1194. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 92. [Rolandinum Patav. de Factis in Marchia Tarvisia reg. 4. cap. 15. Instrum. anni 1302. in Hist. Dauphin. tom. 2. nov. col. 1. Historiam Corstoriorum apud Murator. tom. 12. col. 788.] ^[non] Vitam S. Adalberti ap. Peritz tom. Scriptor. 4. pag. 589. 594] etc. Αποτέλεσθαι, in Synopsi Basil. lib. 60. tit. 1. cap. 25. Quia vox interdum nude pro occidere usurpatur. Origines Cr. de Crisp. quem calore habile extinguitur scribit Sidonius: Οὐ λέγουσιν αποτέλεσθαι τοῦ πατρός. Infra de Arcadio S. Ireneus Diacono: Συντάξεις τοῦ Ιερονύμου. Flagris sanctis vel occidere est.
DECAPITARE Culmen domus vel aedis diruere. Charta K. domus Hospitalis Jerusalem Custodis in Tabular. Ecel. Carnotensis n. 28. Et quod domus quædum quam anticipaveramus Carnot in figuram et formam capelle. Decapitare. Et redirecere in formam quadratam et alios usus transforverat.

DECAPITATIO. Capitis obturatio, apud Bernardum de Breydenbach iterum. Hierosol. pag. 233. et Marator. tom. 12. fol. 1084.

ch. 121. *Item quod nullus poterit seu debet aliquem pannum Decapitatum sartire, aut reaptare, cum sigillo, aut sine sigillo... Panis in quibus reperiatur contrarium factum, Decapitabuntur.*

• **DECAPITATUS GREX.** Capite seu pastore orbatus. Episc. encycl. monach. Floriac. ann. 1001. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 412. *Deum omnipotentem placere orationum hostis, ut dignetur sua gratia gregem Decapitatum et pro patre orbatum consolari.*

• **DECAPROTI.** *Δεκαπρότης.* Decemviratus in leg. 1. 3. ult. D. de Munib. (50. 4.)

DECAPULAR. [Cedere, frangere], radero. *Vide Capulare.*

* **DECAPULATUS,** [Decies multiplicatus. DEPEC]

DECARGERARE. Petrus Damiani lib. I. Epist. 9. *Hac iuxta difficultate concutus, Episcopale Decargerat officium; id est, deservit.*

• **DECARCONES.** Tribuni Romae temporis regnum XII. Papae. Bionianus Declar. 2. lib. 2. apud Maiores in Iurispol. Roma enim duo Consules ex nobilitate quotannis tunc fiebant qui ad vetusti Consulatus exemplarum sumrum rerum presentes, et Perfectus item ex nobilitate creatus, populo jux dicebat. Ex plebe autem crea: singulis annis duodecim, quibus Decarconibus erat appellatio. Senatus vicem in consilis et deliberationibus obtinebat. Melius scriberetur Decarchones & Graec. δέκα decem et ζεκά, Magistratus.

• **DECARDO.** *Ocupatio.* Gloss. Isid. in quibus etiam, *Distario, Occupatio,* pro quibus Gravinius censem legendum, *Distento, Occupatio,* et sic Papas: *Dis endi negotio* pro distrahi. Vide *Distario.*

• **DECASA.** *Vide Dacra.*

• **DECARE.** *Donare.* Glossar. Sanger man. n. 501. Forte est pro *Decinare*, a Graeco δέκα. Sed ibidem est pro *Decare*, ubi scilicet *Dedicare, Conseruare.*

• *Glossar. v. ex Cod. reg. 761: Decatum, devocatione, secretum. Rectius infra: Decata, Deo d-vota vel sacra.*

• **DECARGARE.** Exonerare, Gall. *De-chargear.* Littera Ludovici X. Regis Franc. ann. 1315. in Chartular. Autissiod. fol. 46. *Mercatorum quinque cum suis mercatoris absque aliquip impedimento possint de cetero transire Rotomagum... et insuper una apud Rotomagum in cellisque decargare.* Vide *Cargo.*

• **DECARYTRUM.** *Δεκάριτρον.* Monasterio monachorum, eademque cum aliis quas Majorina dicta. ex 1. 2. Cod. Th. Si quis pecun. confit. (9. 25.) Sic autem appellata, quod decem arquentis minutioribus estimaretur, prouinde sexta argenti libra pars esset: quippe ut est in 1. 1. eod. Cod. de Expon. Iudor. (15. 9.) argenti libra una in argenteos sexaginta dividebatur.

• **DECARIARE.** Vehere, Carro deducere. *Inducere et Decariare omnia mercionia et mercandias et bona sua, apud Rymer. tom. 11. pag. 2. col. 1.* Vide *Cariare.*

• *Vel potius Decarjare. ut Decargare, Exonerare.*

• **DECARNARE.** Carnem a cute recidere, resecare, separare, apud Apicium lib. 7. cap. 9.

• *Unde nostris Decarneler, nude, pro Recare, vulgo Couper, tailler. Lit. ann. 1387. in Leg. 130. Chartoph. reg. ch. 139. Wautier baillast une force a coustourer que il tenoit a l'expous pour garder, et tanant que ledit Wautier se jout a ladie fille, ledit expousant par force et extabement se prist a Decarneler le robe dudit Wautier.*

• **DECARNATUS.** Macilenter, grandi macie torridus. Gall. *Dochirne.* Joan. de Carlalhaco Orat. in excusis Clem. VI. PP. et exaltat. Innoc. ejus success. lib. 1. Solvit, dicto mandato, *terris precordis,* quod Decesserat tegulos portatos ad posse suorum conoperture tuoris Saracinarum, etc.

* **DECAPERE** pro Decerpere. *Iecar* per gladium. Varrius de Re Rustica lib. 1.

DECASSARE. Refelliare. Stephanus Africana Presb. in Vita s. Amaturi numer. 18. *Et his dictis Sacerdos suavissima verba Decassans, respondit.*

• **DECASTELLARE.** Castellum et munitiones detinere. Ricardus de S. Givanno in *Principio Rectorum ad Monasterium illud tantum Decastellare reliquias sub a tellis retentis.* Vide *Decastellare.*

* **DECASURAS.** Decessio, immunitio.

Gall. *Dechet.* Charta ann. 1253. tom. 1. Produt. Hist. Brit. col. 363. *Item si de corporis sensu alter post decursum patris nos ir infer nos et dictum Oliverum aliqui contenti a cetero oriarit, hinc inde cession est, quod per legitimam patris testimonium, sine Decasura fidei terminetur, et cuiuslibet nostrum remanebit, quod dictum testimonium declarabit.*

* **DECASUS.** Ruina, decessio, immunitio. Gall. *Dechet.* In tantam ruinam et paupertatem et Decasum multiformiter evenit et collapsam, apud Rymerum tom. 12. pag. 238. col. 1. *Prosternentes et Decasus dominorum, ejusd. tom. pag. 388. col. 1.*

• *Charta ann. 1253. in Reg. S. Lud. ex Chartoph. reg. fol. 14. r: Qua assignatur.... praeditus pro Decasus terminis de Marsano.* Comput. MS. ann. 1382. eccl. S. Vulfr. Abbavil. fol. 2. v: *Item pro Decasu pro toto anno, 1. sextar. 11. bissexti.* Vide infra *Decatum.*

* **DECATERE.** Caderre, dicitur cum actione quae in iure submovetur, nostris alias *Decar*, nunc *Décheoir*, *être déboute Decar devoient.... de la complainte qu'il avoient faire.* in Ch. ann. 1325. ex Lib. nig. 2. S. Vulfr. Abbavil. fol. 114. r. Placit. ann. 1314. apud Muratori. tom. 1. Antiqu. Ital. medie. sev. 467. - 1. 138. *Et ipse Teutpert dicto querum non erat ut de auctoritate condicione.* Et sicut ipse Teutpaldo dicit, *maioris dicti de ipso Brumingo anzorem, et nobis exinde auctor fuit;* et non *Decatus* de auctoritate. *Et Decaterint de auctoritate iste Teutpert cum fili suo Adalberto.* Et postquam de ipso auctoritate, *sicut wadia dedit, reciderat, etc.*

* **DECATERNA.** Pars decima tertia. Hist. Andaginensis. Monasterii apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 922: *Si quem rebellum Advocatus ad iustitiam compellebat, Decaternam suam accipiebat.*

* **DECATIA.** Decima mercium, qua vice tributi exsolvit, ex Graec. δέκτη, usurpatu non semel eadem notione Scriptoribus Graecis veteribus vocabulo. Charta Rogerii Regis Sicil. ann. 1137: *Præterea Decatinas et alia jura mercatorum, que Salernitanis in Alexandria prius persolvere soliti erant, reduci faciemus.* Lexic.

Gr. MS. Reg. Cod. 2002. *Δεκάτης; xx. δέκατης, ή τίτλος, Decatiarum et ac- sor. Politici, δέκατης et δέκατης.* Vide Hesychium, et Not. ad Cinnamum pag. 437.

* **DECATUM.** Decessio, immunitio.

Gall. *Dechet.* Charta ann. 1388. in Fabal. Flamin. *Fructus carundem (terram) habeat, tenui et percepit.... ejus nomine, et nos facere possit, absque hecato quantumque.* Vide *Dechetum.*

* **DECEDERE.** Ordinatio rescedere.

Gall. *Ranger.* Comput. ann. 1362 inter Probat. tom. 2. Hist. Nem pag. 202 col. 1. *Solvit, dicto mandato, terius precordes,* quod Decesserat tegulos portatos ad posse suorum conoperture tuoris Saracinarum, etc.

* **DECE,** pro *Decem.* in Charta ann. 1392. apud Felibianum Hist. Sac. Dionys. pag. XI.

DECEMBRICA LIBERTAS. Vide *Ka-*

* **DECEMBRIS.** Reg. *Olmo parvum.* Paris. ad ann. 1399. fol. 118. v: *Item ubi debitor est bono, propria et fratre, et quandovis debiti est modica, videlicet de debito et cetero, ad probandum solutionem talis debiti, sufficiat exhibere unus testis idoneus cum iuramento debitoris.* Leg. Decem libris, nisi sit vox composta ex *Decem* et *libra.* Vide mox *Decendiu-*

* **DECENDIUM,** ut *Decendum.* Spatium decem diarium. Epist. Rob. prior. Cis. ann. 1409. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1114: *Item pendente totu- to Decendio, cum ambassiatore Petri de Luna jam recessissent, etc.* Bulla Beneg. PP. XIII. ann. 1405. Ibid. col. 632: *Decendio coram salvo conductus infra Decendium exhibebat, etc.*

* **DECENPRIMUS.** Gloss. Gr. Lat. *Δεκ-*

τορπος. Decenprimus. Gloss. Lat. Gr. *Decemprinus, Δεκενπρινος.* Decuriones, Δέκατοι.

Ita autem dicti Decemviri civitatum. Deciproti Jurisconsulti, et Ciceroni pro Roscio. Decenprimus nobilium civitatum apud Firmicum lib. 3. cap. 7. *Maximarum civitatum Decenprimi juridi- ci, cap. 12. Popularium civitatum Principes vel Decenprimi, ibidem. Decen-*

primi Scholarum, in leg. 10. Codicis

Theod. de Domest. et protect. (6. 24.) qui in singulis Scholis domesticorum et protectorum, post Primicerium, ex decem sequentibus erant, et ad eum gradum temporis prolixitate pervenerant, quem Decenprimatus vocali lex 7. et 8.

Cod. Th. cod. 111.

* **DECENPRIMI CURIALES.** Decuriones.

Appos. in Cod. Theod. Constit. 9. Ut singulos binis libris auri inferenda serario nostro a Decenprimis curialibus exiguntur. [ε] Vide Savin. Histor. Jur. roman. med. temp. tom. 1. cap. 2. § 24.]

* **DECENA.** ut Decima. Gall. *Di-*

Charta Pondi Glandatensis Episc. ann. 1055. inter Instrum. tom. 3. novas Gall. Chr. col. 195. Possidet... Decenam in

Castellana et unum mansum in Roccausa, et *Decenam in Alonso, et Decenam in*

Thoramina cum tertia parte de Menaria.

* **DECENA, DECENNA.** Bractona lib. 3.

tract. 2. cap. 10. s. 1. dicitur Decuria, seu Decemvirale Collegium, cui praeerat

Decanus Friborgi, de quo egimus supra.

Decanus vocatur in Legibus Inae cap. anteponit: Diximus de ignotis pecoribus,

ut nemo habeat sine testimonio Hundredi

vel Decime. Et in legibus Kanuti Regis cap. 40: *Volumus, ut omnia homo liber*

in hundredo (i. Centuria) et in Decima

positus sit, etc. Addit. Leges Henrici I. cap. 6. *Decennalis numerus, in iisdem*

Legibus Henrici I. Vide Ingulphum pag. 870. et infra in Friborga.

estoit mesme et estoit en une maison, Desser-
ver des autres. Chron. S. Dion. tom. 7.
Collect. Histor. Franc. pag. 182: *Ecom-
memor et Désever: de la compagnie de
sainte église.* Lit. remiss. ann. 1888. ip
Reg. 99. Chartoph. reg. ch. 450: *Depuis
par le consentement desdés conjointe et
d'aucuns leurs amis, furent Désever: et
separez li un de l'autre. Il puet bien avenir
que un mariage est Desservert par sainte
église, quant au lit; et ne pourquant les
enfans que il orient, quand il furent en-
semble, si ne sont pas prouvs pour batart:*
*et comme quant aucuns pourchache le
Desservert par sa fame, pour che que il
l'a trouv en pechié de fornication, ou la
fame de son mari, por che que elle le a
trouvé. En tel cas les puet bien sainte
église Desservert; et si ne sont pas les en-
fans batars, que il orient devant le Desser-
vert; mes se la fame est enfans puis le
Desservert, il sont batart; et ne pour-
quant cheste maniere de Desservanche, etc.*
apud Bellomaner. MS. cap. 18. Lit.
remiss. in Reg. 127. ch. 59. ann. 1885:
*Le suppliant fery ledit Perrin du tren-
chant de son coustel le porcine, duquel
cop il lui Desservert latide oreille de la
teste. Poema inscriptum la Mapemonde
MS. cap. 30:*

Puisque deux et mae sont contraires,
Entre deux convient un moyen
Pour desservir le mal du bien.

Guill. Guittart. ad ann. 1249:

Sont more à cette Desservert
Deus amirus de grant puissance.

Sermo Roberti de Saincteraulx de morte
S. Ludov.:

Mors, moult perfa vilaine, tant ta i pris grude,
Qui qui tant bens faisoit, tu l'ocessis sans faille...
Par vos ot le role moult dure Desservert.

Vid: infra *Dissire e: Separalitas.*

o DECHARCHARE, Gall. *Décharger,*
Exonerare. Comput. MS. ann. 1244: *Pro
dolis charchandis et Decharchandis, xiiij.
sol. vij. den.* Charta Thomas abb. S.
Germ. Prat. ann. 1249. in Reg. 90. Chartoph.
reg. ch. 467: *Qui vero moram feci-
ri, nullo empore presente, vel Decharcha-
verit, panem totum amitteret.* Vide
Decharchaire.

o DECHARIAMENTUM, Area in littore
oneraundarum atque exonerandarum na-
vium causa, Gall. *Port, quay.* Acta capit.
ecc. Lugdun. ed ann. 1342. fol. 79. r.
col. 2. ex Cam. Comput. Paris.: *Hoc
salve et excepto, quod idem Lancelotus
non possit per se vel per alium in dictis
terris et brotello facere aliquod arrivaria-
gum.* *Dechargiamentum, vel aliquod
aliud.* *Dugange.* Tom. 1. pag. 100. mod
propriet vini aliamque mercium exo-
nerationem persolvitur. Charta scabinorum
Duascens. ann. 1886. in Reg. 97.
Chartoph. reg. ch. 154: *Les prouys et
emolumens... dou Dequarquaige et craigne
des vins.*

o DECHARGIARE, Exonerare, Gall.
Décharger. Edictum Philippi Aug. ann.
1207. Ordinat. Reg. tom. 2. pag. 413:
*Nulius nisi manens fuerit apud Rotho-
magum poterit Dechargiare vinum in
celario vel in domo apud Rothomagum
propter illud reverendum.*

o DECHIRUM, a Gallico *Dechet,*
Descessio, immunitio. Computus Guett
ann. 1261. apud D. Brusel de Feudorum
usu tom. 1. pag. 471. col. 1: *Pr. Finan-
cias gueci colligendis XL. sol.* Computus alter
ann. 1202. apud eum. tom. 2. ad calcem
pag. CXLIX. col. 2: *De Dechirio de XIII.*

den. usqu ad S. Joannem c. s. IIII. s.
minus. Ibid. pag. CLXXI. col. 1: *De Dechirio
Prepositore IIII lib.* Et pag. CXIII. col.
II. s. et VIII. d.

o DECHI, DECI, Tributum, quod pro
custodia agrorum, vel metarum posi-
tione exigebatur, simul et mulcte, que
ob delicta in agris commissa imponebat-
tur, taxatio et exactio, nostris *Deci;* quod a consulibus exerceretur ejusmodi
jurisdictio intra prescriptos *deco* seu
limites, sic appellata. Vide *Dextri*. Charta
ann. 1319. in Reg. 59. Chartoph. reg.
ch. 319: *Item reportum est quod nos ha-
bebamus soli et in solidum Deos territori
de la Mota, qui Deci communiter vendua-
tur 60. solidos Caturcenses...* Item tertium
partem aliorum Deorum dicta villa,
que communiter vendita quatuor lib.
decent solid. *Cature, reliqua vero due
partes sunt consuetum.* Confirm. libert.
castri de Casilio ann. 1327. in Reg. 64.
ch. 386: *Item huius vel eius locum te-
nemus et ratione de uato seu coltura ad levan-
tum Deci, more solito levare et conseruare,
de quibus Decis medietas erit domini nos-
tri regis, ali Parigi, inter eg. et monast.
Obasin, ann. 1329. in Reg. 66. ch. 384:
Item co ius Dechi tenui propria dictio-
rum religiosorum, quam habent inter-
dicta duas fluminia, et eorum emende sine
emolumenta ad don. regem et dictos reli-
giosos communiter pertinetibunt. Trivili.
Petre assisse ann. 1341. in Reg. 74. ch.
617: *Item quod gardagium, sive Dex, sive
messengaria dicta bastide ad ipsos consultes
et universitatem predictam... applicentur.*
Libert. villa de Gleolla ann. 1320. in Reg.
81. ch. 124: *Dicti consules possint
cognoscere de bannis sive Decis, si dehe-
nit aut committantur per aliquas perso-
nas.* Alijs ann. 1368. pro Villanova in
Ruth. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag.
307. art. 13: *Comme il aient la connois-
sance des Dex et bans; c'est assavoir de
ceulz qui font dommage ès vignes, blez,
vergiers, terras, prez, et les emolumens et
anandes qui en ysteront, etc.* Addit. tom.
6. carendum Ordinat. pag. 605. art. 7. et
tom. 9. pag. 559. art. 15. Vide supra
*Cotus 1. et infra *Decuarium.***

o DECHIFFRARE, a Gallico *Déchiffre,*
Exaratas notis occultis litteras explicare.
Materiali Déchiffre per minutum,
Menoto in Sermon. Quadragesim. fol.
139. verso, est Argumentum aliquod ac-
curatus particularium expone. Vide
Cifra.

o DECHRISTIANATUS, Ex sacro factus
profani. Epistola. ut videtur, tempore
Gregorii VII. scripta, inter Anecd. Mar-
tini. tom. 1. cap. 277: *Alii in lapides et
tigna profanorum, ut asservent, convacti
Dechristianata, scopis animadvententes* etc.

o DECI, Limites, Termini. Statuta Ed-
wardi I. Regis Angl. apud Rymerum
tom. 2. pag. 260: *Noveritis quod nos ha-
bitatoribus ville nostra de Valentia Agen-
ensis Diocesis, infra Decos seu terminos
dicta bastide, concedimus libertates, etc.*
Consuetud. MSS. Tolos. ex Biblio. Abba-
tis de Crozat fol. 19: *Termini Decorum
mesegarie, sive Dex villa Tholose proten-
duntur et sunt, scilicet a Tholose usque
ad Ecclesiam S. Michaelis.* Vide *Dextri.*

* DECIBARE. [Gibum auferre. DIFE.]

o DECIBILIS, Quem decet aliquid, vel qui
decet. Jo. de Janua.

* Vito S. Dunstan. tom. 4. Maii pag.
357. col. 1: *Ceteras Deo Decibiles laudes
spiritu perugili ex divinis imbutoriibus
diderunt.*

DECIBILITER. Decenter. Joan. Diacon.
lib. 4 de Vita S. Greg. M. cap. 81: *Mento
a confuso maxillarum Decibiliter promi-
nente.*

o DECIDERE et DECIDI, Occumbe-
re, mori, occidi. Eulogius lib. 2. cap. 2: *Qui
euu imitando decisi sunt.* [cap. 8: *Prus-
quam virgines beatu Deciderent.* Forte
Deciderentur] *Decisa, occisus, obtrun-
catus, apud eundem lib. 2. cap. 2. 4. 8.*
Ita *Decisa, morte, martyrium, eisdem lib.
2. cap. 1. in Apologetico.*

o DECIDERE, Decisus TERMINUS, DECIS-
TUS, voies Agemensorum, de quibus
Ritualis in Glossa.

* DECIDIUM, Dranum, ruina. Gall.
Dabat. Perie. Post queriarum arumnas
et Decisa apud Rymerum tom. 10. pag.
169. col. 1. Seneca Ep. 30. dixit. *Fortiter
ferre Deciduum suum.*

* DECIDUES, *Dedidicis, ignibus,* in
Gloss. Sangern. n. 501. Lege. *Desidius,*
Desidios, ignarus.

* DECIES OCULARUM, Quadragesima.
Jacobus Cardin. in Vita S. Calestini
Pape.

o DECIMAE quadrato subdere corpus
Meti justi amor, divino fonte reibens.
Taliter ut spretis, que gutus organa mulcent
Omnibus, ipsi cubum viridis plantagine caulin
Sumere, hanc coctis foliis, sed stipte crudis.

1. DECIMA, Idem quod *Decena* 2. Vide
in hac voce. Ugitio: *Decima, societas
decem virorum.*

o 2. DECIMA, Prestatio pecuniaria ex
agris, idem quod *Agrarium.* Charta
Drocon. de Melloto ann. 1292. ex Char-
tul. Pontiniac. pag. 212: *Petebamus ab
ipsis religiosis sex denarios anni reddi-
tum pro singulis arpentis, tam terrarum
quam vinearum suarum... Quem, inquam,
redditum extra censem et gardam, Deci-
mam nominabamus.* Alia Bern. abb.
Cassin. ann. 1273: *De qualibet vino, sive
vino vinearum sive vitium, que arboribus
substantantur, da extero Castinensi monas-
terio, solvant Deciman, nomine terratici.*

o 3. DECIMA, Tributi seu vectigalis
species ex meribus aqua advectis ad ra-
tionem decimae percepta. Charta Raym.
comit. S. Egid. ann. 1164. in Chartul.
Cluniac: *In omnibus consuetudinibus
quas de ratibus, que per aquam veniant,
accepere solent, que ad decimam et gu-
bernaula et transversaria, et in remo,
quem de antiquaque navigio descendente
per agmina antiquitus haberet.*

o 4. DECIMA, votari. Testamento que
fuerit omnes norunt: sed quando in
nova Lege Sacerdotibus dari coepit,
ne omnino constat. Non desunt quippe
qui non multo ante Caroli Mag. tempora
id accidisse volunt, atque in illis Paulus
Sarpis auctor Historia Concilii Tridentini
in Tractatu Italicu de Materie bene-
ficiati, quod sunting falsum esse arguit
saitem Constitutio generalis Chilotan-
nense II. ann. 585. cap. 5. ex quibus
longe antea id obtinuisse colligimus:

*Leges divinas ut est in eo Concilio, con-
sulentes Sacerdotibus ac Ministris Eccles-
iarum, pri hæred tatis portione omni
populo precepimus: Decimas fructum
suorum locis sacris prestare, ut nullo
labori impediti, hois legitimis spiritali-
bus possint vacare ministeris. Quas leges
Christianorum congerentes longis temporis
custodiunt interneratas. Nunc autem
paullatim prævaricatores legum pene
Christiani, omnes ostenduntur, dum ea
que divinitus sancta sunt, adimplere
negligunt. Unde statuimus et decernimus
ut mos antiquus a fidibus reparetur, et
Decimas Ecclesiasticis famulantibus cere-*

monas populus omnis inferat, quas Sacerdotes aut in pauperum usor, aut in captivorum redemptorum prorrogantes, suis orationibus pacem populu ac salutem impetrant. Exstat præterea Epistola Episcoporum Turonensis provincie ad plebem missa, post Synodum actam ann. 567, quæ hortantur, ut nonusque ad exemplum Abrahæ Decimas offerat de suis mancipiis, etc. adeo ut lievit subodorari tum primum episodus inductas decimas. Addit. Prudentiale Theodori cap. 13. Hoc observasse sufficerat qui enim plurim votis consulat Baronium ann. 56, n. 71, et Sepp. Seldem, et aliis qui de Decimis tractatibus integras edidere. Tantum monachos Decimas Ecclesiastices in tres partes divisas, quarum prima ad ordinatum Ecclesie, altera ad pauperes, tercia ad Sacerdotess specerat. Vide Capitulare ann. 729, cap. 7. Capitulare Episcoporum ann. 801, cap. 7. Glosse in Juri Gallo D. de Lauzire, ad vocem *Dimes* etc.

² *Monegas* sicut spectat. Domini nam non concessarunt ratio Ecclesiæ scilicet exemplum habemus apud Martellum lib. 6. de Re Diplom. in Praecepto Caroli Crassi, quo confirmat restitutio Monachorum in ecclesiis. Apri. ubi sic legitur. *Statuimus quoque, quod in Pardonio decimatione est, ut ex cunctis cœliques eadē latitudine loci medietate Decimam regnū vel antinomiam a porta Monasterii decet; et Breviario vero et Monte-Barro et Barroco, tom. de dominiis monas, quia abhinc huius Monasterio Decime datur. Ille usus deinceps frequenter.*

Decimaria alias sunt personales, aliae reales. *Personales* sunt, quæ debentur ex negotiis, artificio, scientia, militia, et huiusmodi, quæ potius respectu ipsam personam quam rem ipsam. Ita Lindwodus ad Provinciale Cantuar. Eel. lib. I. tit. 3. Adde lib. 3. ill. 16. pag. 245. *Decimam coabitationem*, in Capitulo Caroli C. tit. II. cap. II. Abre. 87. etc.

² DECIMÆ RÉALES AC PREDIALIS, in eodem Provinciali, ibidem, *qui de frugib[us] terra et animalium nutritiis per solvatorum, de quibus Lex Longob. lib. 3. tit. 3 § 5* [—] Ludov. Pn. 33] et Speculum Saxon. lib. 2. art. 48. Memorantur *Decimam prediales* in Indice MS. Beneficiorum Eccl. et Dioc. Constantiensis fol. 14 verso, et in Concio Salmant. tom. 3. pag. 87. etc.

² DECIMA ALMAYTA, an Decima, quæ ecclesia debetur, alijs inde *Aduita pro Abbat. inter est sancta, numerata*? Vide supra *Abbat.* Et quidem hoc a *Totia*, quæ significatur agrarianum, distinguuntur. Vide *Totia* et Charta Galli, quæ Gallo ann. 1335, in Chartul. Cluniae, ch. 300. *Addidi etiam quod illa tercua ramorum, per suba de dicto vicino debetur, inserviat decimator; et ne frans in solutio[n]e decimatione p[er]det a culturibus vieniorum, et ut et p[er]cept et deciman recipiant quodque ratiocinio valuerint, antequam perveniat ad Decimam oblatam.* Vide max *Decima* sanctualis.

² DECIMA ANNALIS, Præstationis species episcopi, carabinis quilibet anno exsolventia Stat. synod. eccl. Avenion. ann. 1290 apud Mart. tom. I. Anecd. col. 553. *Quodlibet vestrum etiam ante quoniam recedat soleat spadatem et cathedricalem et etiam Decimam annalem.*

² DECIMA ARATRI COMITIS, Ex agris qui arato comitis voluntur. Bulla Alex. III. PP. in Chartul. S. Nicolas. Mellet:

Apud Vallis pro Decima aratri comitis, decem solidos. Charta Phil. Aug. ann. 1195. Ibid. : *Concessit etiam secundam decimam, post primam decimationem, de domestica caruca sua de Vallis.*

² DECIMA BIENNALIS, Per biennium imposta. Charta ann. 1335, in Chartul. S. Joan. de Jardo : *Executor et collector Decimam biennalim noriter per dominum nostrum Papam imposita.*

² DECIMÆ CAPITULI, CLAMORUM, Pars decima emolumentorum, quæ ex causis et clamoribus seu litibus provenient. Pactum ann. 1141, inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 261, col. 1. *Procuratores regi... asserbant domino nostro regi pertinere emolumentum Decimorum causarum, que ventilabantur in Curia ordinaria dictæ civitatis Nemensis, et eundem die Decima athenus letari consueverant, et dari ad firmam Decimas et emolumenta occasione dictorum clamorum etc.* in Lit. ann. 1195, tom. 9. Ordinat. reg. Frane, pag. 705.

² DECIMÆ DOMINICE, Quæ domini seu Regis sunt, et quæ Ecclesie. Monasteria vel Capellæ Regis, vice doris, aut oblationis conferuntur. Vide Constitut. Gall. in Cone. Melton. ann. 560, tom. I. Concil. Gall. in Cone. Melton. ann. 75.

² DECIMÆ FRANCORVM, Quæ, si bene competo, a Franciis non ingenuis hominibus, subvidentur. Chartularium S. Wandregesili tom. 2, pag. 206. *In Ecclesiæ S. Georgij decem solidos et Decimam Francorum. Simili modo dictæ videtur ibidem.*

² DECIMÆ DE MILITIA, Vide Concilium Trosierianum anni 999, cap. 6.

² DECIMAM TENERE IN MILITIA, Ea

scilicet ratione, quæ miles decimam jo-

test obtinere, hoc est jure feudi. Charta Odoo, abb. Major, monast. ex Tabul.

ejusd., : *Decimam quoque quandoque, quan in iustitia tenent de fratre suo Roberto de Angulis, post decessionem suum in eleemosynam ecclesiæ S. Fronbaldi et nobis liberæ et quiete possidentam con-*

cesserunt.

² DECIMÆ MILITUM, Aliæ a Decimis militibus; ita videtur appellari obla-

tiones, quæ a novis militibus ecclesiæ

habentur. Charta Rob. Caboni, episc.

ann. 1188, in Chartul. Cluniae: *Capella-*

nas habent debet confessiones, excha-

pserunt baptisteria, reconciliations mul-

tierum, decimas milition, deallos, reddi-

ti, vel duellis, etc.

² DECIMÆ MINUTÆ, vulgo *Menus* dis-

mes, Charta anni 1104 ex Tabulario

Melismensi: *Quasque partes minute*

Decime et fevi et in Purificatione B. Ma-

ryonis omnes candelas, totamque magnam

Decimam, cum Decimam carnicarum

mediorum, Tabular. S. Crucis Talemon-

densis fol. 8: Dedi etiam... minutam

Decimam diuinarum parochiarum, sancti

radicel Vincenti de Jardis, et S. Hilarii

de Foresta: hoc est, Decimam de lana, de

lino, de canaba, de agnis, de porcellis,

de vitulis. [¶] Tam in grossa decima

quam Minuta, in chart. ann. 1271. Alsat.

Diplom. tom. I. pag. 469.]

² DECIMÆ MINUTÆ, Eadem que *Rea-*

tes, quæ ex diversis animalibus re-

bus, quæ solvantur, si dicte Arest. ann.

1116, 8. Aug. in v. II. brevor. parlap.

Paris.: Quod dicti habitantæ (Genoma-

nenses) decimam actionis erant, nec De-

cimas personales, o[rum] parum de mixtis et

predialibus solum habebant.

² DECIMA MONETÆ, Quæ ex monete

emolumento provenit. Vide Monetarium.

Charta Henr. I. reg. Frane, ex Chartul.

S. Magi. Paris. ch. 4: *Concedimus eis*

decimas omnium redditio[n]um, ad nos

pertinentium de marina portu Musterioli

castri, excepta Decima moneta, quæ quoniam

concessa est S. Austroberto.

¶ DECIMAE et NONAE, Interdum ex iisdem prædictis collecte. Vide *Nona* 2.

DECIMÆ NUMERATAE. Charta ann. 1206. ex Tabul. Ecclesiæ Carnotensis num. 49: *In iis tamen omnibus onnem justitiam, vendas de duabus bovibus terre, Decimam de residuo terre, Deciman et campipartem annumerato granice Canonorum ibi presidentium in campo numeratas idem Capitulum salvas in integrum habebit.*

¶ Quæ numerari debebant ab hominibus institutis, ut mergetis in agris pro decima aut campiparte ex officio numerarent. Chartul. Carnot. ch. 305: *Item apud Meinviere medietatem Decimæ numeratae... De numeratione autem talia est condita inter nos et illos qui excolunt terram, quod ille, qui primo vult sibi numerari, quærit numeratorem, semel tamen, nec oportet quod amplius queratur; et numerator poterit numerare, si voluerit, in qualibet campo et capere decimam sicut ibidem in capite numeri. Preter hoc et dono totam Decimam in terra patrimonii mei numeratam. Vide infra Numerationes et Numeratores.*

¶ DECIMAM PANIS ET VINI Cotiensibus Sanctimonialibus annis 1155. 1171. indulxit Ludovicus Junior, quo*tiens Compedit, Vermerie, Bistuciaci, sive etiam in foresta fuerit. Aliæ quoque deinceps hisdem Virginibus bona contulit cum uxore Adela, que Philippus Aug. in Litteris ann. 1183. indicat recenset et confirmat, quibus etiam Decimam panis et vini, quod expendimus, inquit apud Petramfontem in domo nostra, quando ibi erimus, adiicit. Præterea hisdem Montalibus S. Johannis de Cusatolan panis et vini Decimam Castri Caucacii Ludovicus Hotinus confert in Praecepto, quod est: *Actum apud villam Collitum anno Dom. MCCLXV. mense Novembri. Hec Mabilionius lib. 4. de Re Diplom. nro 41. Charta ann. 1169. ex Archivo Episcopatus Massiliæ. In Massilia vero superiori et inferiori villa Iecmarum panis et vini et carnis dimicant partem Episcopi et dimidiam Canonicorum esse cognovimus.**

DECIMÆ PAROCHIANÆ, in Concilii Meldensi cap. 75. Presbyteri Parochianas Decimas accipiunt, et populi necessitatibus debite insigilant, id est provinciali Cantuarensi Eccles. lib. 8. tit. 16. pag. 29. Etiam deinde, cum pars eiusdem persolvantur, pluribus agit. De carnis divisione vide Chrodoganum Episcop. Metens. in Regula Canonicorum, cap. 75.

DECIMA PAUPERUM, Pars tertia Decimorum Ecclesiasticarum, pauperibus primitus addicta. Charta Burgeri Ducis Sueonum ann. 1252: *Mandamus quatenus tertium partem de Decimis que Pauperum vulgariter appellatur... Upsiloni Ecclesie, benivolè, integre, et fideliter annis singulis de exteriori in perpetuum exsolvatis. Aliæ alterius Burgeri ann. 1289: Proper suggestions quorundam tertiam partem Decinarum, que olim consuevit Decimam pauperum appellari, etc. Chronicon Upsaliense num. II: *Hic etiam de mansione Biscupulum cum Ecclesia Cultum, et decimis Archiepiscopalis, atque Decimam pauperum provenientibus de parochia Cultum ordinavit probendam in Ecclesia, etc. Occurrunt præterea in Chartis Jacobi Archipp. Upsaliensis ann. 1280. et Erici et Waldemari. Ducum ann. 1307. et alii apud Joan. Scheferum. Eiusmodi erant apud Hebreos decimæ, quas pauperibus recondebant, et quas Graeco sermone**

παροχεῖδες appellatas scribit S. Hieronymus in cap. 45. Ezechielis.

¶ DECIMA PERSONALIS, Eadem quæ supra Industrialis. Charta ann. 1228. ex Tabul. archiep. Auxil. : *Promiserunt et conveniunt dare decimam de agnis, casis... et Decimam personali... ita videlicet quod fabri, salaberie, texture... solvit quilibet corum per annum duodecim denarios.*

¶ DECIMA PLENA, Index MS. beneficiorum Eccles. et Dioc. Constantiensis fol. 15. ex Museo D. de Cange: *Rector solvit pro Decima plena quinquaginta solidos.*

¶ DECIMA PRORECTA, Eadem fortassis quæ supra *Idem*; nisi sit Decima ecclimæ. Vide *Prodecima*. Reg. feudor. comit. Picardie ex Cam. Comput. Paris. fol. 66. r. in Charta ann. 1405: *Hec Decima prorecta diuariae teritorum dictarum, super quam decimam caput rector de Cloage unum prebendum frumenti.*

¶ DECIMA PACEMONICUM, seu vini, in Charta Joan. ducis Bitur. ann. 1092. ex Reg. Cam. Comput. Paris. fol. 109. ann. 1390. ad 1416. fol. 186. v.: *Donamus... medietatem decimæ et juris decime bladorum, vacuorum seu vini.*

¶ DECIMÆ SALADINÆ, dicuntur quæ in Concilio Parisiensi ann. 1228. Philippo Aug. Franc. Regis procurante, contra Saladinum, qui maximam Terræ Sanctæ partem perversat, et Guidone Re gem funditus deleverat, omnibus omnium bonis imposita est, in subdividum Christianorum regionum illarum: *quod quidem (verbis sancti veteris Chronicæ) in grandem pernicientem versionem est. Nam plures que Decimationes, Saladinias nominavint, exigebant, violentus Ecclesiastis gravabant, et infelixiter postea cessit Decimatio: coque res deducta, ut Philippus bujusmodi decimas a subditis suis extorqueri inhibuerunt. Diploma ann. 1189. quod in Tabulario Ecclesie Bellaviciensis erit Louvetus tom. 2. Hist. Belloy. pag. 309. et 311. ubi ejusdem Regis Diploma aliud profert, quod eorum Institutione continet, ut et Ringers ann. 1188. de qua decima, ac secundum etiam Hovedensis pag. 611. Mart. Paris. Neubrigensis, et alii ad ann. 1188.*

¶ DECIMÆ SALICE, Donatio Anselmi Abbat. Laurensiensi apud Tolnerum in Probat. Hist. Palatina pag. 17: *Dux vero partes omnium Decimaram ad Ecclesiæ Turde apportionant sunt in manus Prepositi preter Salicas Decimas, que recessit Laurentem Portarium [sic] Chart. ann. 1158. in Guden. Cod. Diplom. tom. 3. pag. 1058. Decima de terra Salica, ibid. pag. 1091. in chart. ann. 1226. Vide Haftausit Glossar. German. voce Salze (iden col. 1583).*

¶ Eadem atque *Dominicæ*, que nimis prædicti domino penitentiantur. Vide in *Lex et Salicis*.

DECIMATIONES SALICE, Charta Henrici II. Imp. ann. 1203. apud Nicol. Zylleum: *De Ecclesiis vero et de omnibus per totam Abbatum Salicis Decimationibus, nulli omnino beneficium aliquod conceda permittimus, etc. Charta Conradi Imp. ann. 1229. Relicta videlicet illa et specialiter delegatis quibusdam curtibus et villa... Ecclesiæ, quæcumque que in S. Marciensi priedio jacentibus, que cunctis Salicis Decimationibus, unde necessaria tantummodo suis deberent præparare fratibus, etc. In alia Henrici III. Imp. ann. 1244. ibid. : *Instupor omnes S. Maximini Ecclesiæ cum Decimis et Deci-**

*mationibus, et omnes Salicas Decimationes, quas in usus hospitum, peregrinorum ac pauperum destinamus. Alia ejusdem Henrici ann. 1266: *Omnes Ecclesiæ et Salicas Decimationes tam in agris quam in vineis, sive in silvis, etc. [¶] Alia Otto. I. ann. 966. in Guden. Cod. Diplom. tom. 2. pag. 3: *Dominicæ, quas tulgo Salicas vocant, Decimationes, quoniam, essent nostre regales, etc.]***

¶ DECIMA SANCTUALIS, Quæ sanctuario eiusdem ecclesie vel altari debetur. Charta ann. 1223. in Chartul. eccl. Lingon. Cod. reg. 5188. fol. 199. v.: *Et hoc pro quadam pecia vinea libere ab omni servitio seu onere, excepta Decima sanctuaria.*

¶ DECIMA SOMMATICÆ, Quæ ex cella vinaria, vel ex equis servitualibus exiguntur. Vide in *Sigma*. Charta Bern. Boindi archiep. Rem. ann. 1157. inter Probat. tom. 1. Annal. Praemonstr. col. 285: *Ecclesiæ vestram... ab omni Decima sommatica atque ab omni exactione liberam facimus.*

¶ DECIMA SPIRITALIS, Ea quæ ecclie debetur. Charta Bern. abb. Cassin. ann. 1273: *De aliis vero virtualiis et olicis solvant eidem vestario integraliter Decianam spiritualem, ut matrice ecclie. Ubi distinguuntur ab ea, quæ nomine territoriali eidem monasterio solvebatur.*

¶ DECIMA TALLIACÆ, Quæ nomine talliæ exigebatur. Charta ann. 1228. ex Tabul. Major. monast. : *Dedi monachis B. Nicolai de Sabolo... Decimam talliacem vinearum mearum de Sabolo. Vide infra Tallia 8.*

¶ DECIMÆ SEQUELA, Jus exigendi decimam ex agris alterius territorii, cum a summa hominibus coluntur. Charta ann. 1225. in Chartul. Pontiniac. pag. 264: *Cum discordia mota esset... super sequela Decimæ quam nos dicti decanus et capitulum habere asserimus... in villa et territorio de Soelliano, cum ibi terræ coluntur ab aliquibus in parochia et decimaria finitibus decimaria nostræ de Venussia conmorantibus. Vide Secta 4.*

¶ DECIMÆ TRACTUS, Vide *Tractus 3.*

DECIMÆ DECIME, Vetus Schœda de Ursinis, objectus Decimi Regis Hungarie: *Et eamoties Rex habuit Decimæ partes hujusmodi minorarum (auris, argenti et cupri) totes dixit et dedit Archiepiscopo Strigoniensi unam partem, et vocabatur ista data Decima Decima. Charta Waldemari Regis Danie ann. 1240. apud Pontanius lib. 9. Rerum Danicæ. Mandamus universi et singulis Clitibus, Castrenibus, et vassallis et feudatis, sive terram nostram, que Libera dicitur, sive quacunque aliam terram jure feudali vel quocunque alio titulo detineant, ut ex illis Decimas Decimaram per se Episcopo Revatiensi non omitant, etc. Vide Rēdecima (et Caro.)*

DECIMÆ SUBSIDIUM PROVENTUUM Ecclesiasticorum a Sede Apostolica concessum Philippi Regi Francor. de quo Gestio Guillermo Majoris Episc. Andegav. cap. 49. Idem concessum a Prelatis Francie pro redemptione Joannis Regis ann. 1338. ut docent Litteræ Caroli Delphini 24. Mart. 1338. descriptæ in Regesto Memorabilium Camere signato C. Vide Froissart. vol. cap. 155. Quæ vero actiones ejusmodi Decimam ab Ecclesiasticis exigerentur, licet peripere ex aliquot Diplomaticis, quæ ex Chartophylacio Regio erimus.

Ex 12. Regesto Chartophylaci Regi C. 159: *Philippus B. G. Francor. Rex, dilectis et fidibus nostris Archiepiscopo Renensi, Suessionensi, Catalaunensi,*

Laudunensi, Cameracensi, Tornacensi, Morinensi, Atribatensi, Ambianensi, Noviomensi, Silvanectensi, et Belvacensi Episcopis Remensis provinciae Suffraganeis, Abbatis, Decanis, Prioribus, Capitulo ceterisque personis Ecclesiasticis civitatis, dioecesis et provinciae Remensis in concocatione facienda per dictum Remensem Archiepiscopum congregatis, Salutem et dilectionem. Considerantes gravia per sonarum pericula et impotabilia onera expensarum, que dilecti et fideles subdit regni nostri a longis retroactis temporibus ratione guerra nostra Flandrie sustinuisse conspicimus, ac sollicite querentes vias et modos, per quos illo iuvante cuius est superborum colla deprimerre, inimicorum nostrorum Flandrensis superba rebello compescatur, et sedato querentrum discrimine, pacis amicitias et quietis tranquillitas regno regnique subditis omni adversitate propulsata paretur, post multarum revolutiones viarum, tandem in hac via, tanquam expeditori et commodiori negotio quod incumbit, nostra sollicitudo quevit, ut universos Prelatos, et personas Ecclesiasticas religiosas et seculares, Dukes, Barones, et quoscunque nobilis regi ejusdem requirevere deberemus, ut de singulis quingenitis librariis redditus, quas in regno ipsi habeant, de uno homine equitate, et ignobiles de sex hominibus, etiam patribus, et ignobiles de sex libet centum foecis subsidium nobis faciant iste. Aperte iuxta via huiusmodi, Ducibus, Comitibus, Baronibus, et aliis Nobilibus regno nostri, et eis ex parte nostra requisitus ut iusto modum huiusmodi prestant, et clementer prestari dictum subsidium subditis evenerunt, una suorum voluntat, ubi ab eis data est responsio, quod illud subsidium libenti nobis praevestibunt animo, et a sibi subditis praevari unanimiter consenseant, credentes quod vos et alii personae Ecclesiasticae praeclite simile nobis subsidium faciatis. Nos igitur spem gerentes de vobis ovidubio, quod siue ex suspecto cura pastoralis officio plus exteris illa debitis requirere que sint pacis, sic regni pacem, que ex dicto non mediocriter dependet, cateris impensis et servientiis procurare velitis : Dilectionem vestram atento requirimus, et affectiose rogamus, quatenus huiusmodi subsidium in tam urgenti necessitate, in tam miserabilis expeditione negotii praevestris liberat, et ut a vestra praestiteri subditis, nostrum nedum assensum, sed illud quod opportunitate fuerit accedere, praebeat, credentes, dilectis et fidelibus nostris Magistro Petro de Lutifico Canonico Parisiensi, Clerico, et Jo. Choiselli Domino de Placido. Multa novitas vel eorum alterius super usque circa haec ex parte nostra vobis dicimus, expovestit, et expostivit per eum grato compleatis affectu. Data Parisiis die 12. Aprilis anno Domini 1301.

Ex eundem Regesto Ch. 106; Philippus D. G. Franc. Rex, dilecto et fidelis Episcopo Cameracensi, salutem et dilectionem. Attendentes vestram non latere notitiam, que, quanto et quam gravia Non oportetis temporibus pro nostri defensione regni et periculum onera sustinere, vos requiriimus, et rogamus attente, quatenus illam Decimalem gratiam subventionem, quam vobis regni nostrae presentia negotio generose nobis concessistis, et quam generosius acceptabilem decimam reputandum, sic diligenter et celester protinus, exigere, et levare curatis, quod nobis seu gentibus nostris infra instant festum Nat. B. Ioh. Bapt. justa concessione predictie tamquam integre et indeficiente

valeat applicari, in negotio predicto, prout ordinatio fore dicoctum, committenda, quodque nostro in hac parte praeposito nostro fraudati, nullove pretextu nostri periculoso defectu subjacentes, vobis de prompta exhibitione, scilicet de concessione gratia subventionis huiusmodi tenendum ad uberes retributionis debite actiones. Actum Paris. die 8. Junii an. 1301.

Ex eodem Regesto Ch. 188: Philippus D. G. Franc. Rex, dilecto et fidelis nostro Episcopo Belvacensi, salutem et dilectionem. Ad vestram jam potius perennissime notitiam, quod nos personae proprietas parcentes in prosecutione guerra nostre Flandrensis insistimus, et jam possit nostris et vicino inimicis, sumus, ei Dei nostrorum adjutoris fidelium indigentes: idemque vobis ex abundanti necessitate huiusmodi articulam duximus exercitum, quo de accedendo ad nos et nostrum exercitum secundum status vestrum debitus et modum, quo tenemini in hoc casu absque dilatatione quaque apud Attribatum, vel ubi circaram per motum submis, submontes et expressae citantes partes illas fuerimontibus simplicies, quam retraham, quod ratione nostrae expositionis personae et necessitatis predicte vobis districte et firmiter intumanus. Est tamen intentionis nostra, quod si suoverenitate deveniendum inter gentes nostras vobiscum vel vestris numeris pro locum sollicitis vel in promptu solvere voluntatis, ut erga nos subditos diligentes et fideliter procurare solvi, submittimus praecipue ad conditionem dicti exercitus nullatenus vos coacte. Dat. Atribat. die 27. Julii anno Domini 1301.

In eodem Regesto Ch. 187 describuntur Charta ejusdem Regis ad Episcopos Regni data 27. Julii anno. 1301, et quia sequentia debibimus. Ad cuius etiam complementum cogitantes nuper vobiscom, stive cum Missis vestris, tractari per nos trates aliquip facientes Decimas aliquas requisitorias a vobis et a vestris subditis, quod vos ad hoc jam inducisse credamus pro causa communis operare in tam periculosa necessitate, a qua non possunt ne debent se aliqui seculares vel Ecclesiastici aliquigenas excusare, etc. Et ex Charta alia ejusdem Regis ad Tolosanum Episcop. 26. Augusti anno 1301. Ch. 189. Sane cum quod credamus a vestra memoria excidisse, quod vos et Ecclesiasticae personae subditis duas nobis liberaliter concessistis Decimas pro defensione necessaria regni nostri, quarum unam jam dicuntur soluisse, etc. Intra: Cumque bona memorie Benedictus PP. Undeimus decimam duorum annorum ab omnibus personis Ecclesiasticae regni nostri exceptis nobis concessit ad hoc terminus certosque solvendos, etc. Hisce, demanda que habentur in Specilio Acheniano tom. 13. pag. 317. 330. [2]

DECIMALIS TERRA. In Chronico Corbeiae novae Domus Liudwicus Rex die dedicationis Hennale in donum altaris obulit: tradidit etiam Henneton Abbatum, Visbice decimas, Con Decimatis bonis Ecclesiis in Episcopatu Asnabriggi. [Vide infra in Ecclesia.]

DECIMALIS TERRA. Quae decima obnoxia est, in Charta anni. 1212. ex Char. S. Evertii Aurel.

DECIMALIS RES. Ad decimam frumentorum partem locata. Stat. Mantua. lib. 2. cap. 24. ex Cod. reg. 4020: Si vero res fuerit emphatica, vel fictialis, vel Decimalis, etc.

DECIMAGUM. Territorium ubi percipiuntur decime. Charta anni 1251. in

Tabulario S. Nicasii Remensis: Cum discordia verteretur de limitatione Decimagi. Chartularium S. Martini Pontisar. Infra metas parrochiae seu Decimaeq; S. Audouini. Charta Visitatoris Fratrum Miltitae Templi ann. 1302. et secundo Chartulario S. Quintini in Insula pug. 170: Habeamus etiam perpetuo illam partem quam percipiebant in Decimagine, etc.

o Dismage, in Ch. ann. 1369. ex Chart. 21. Corp. fol. 317. v: Le moitié de toutes les dimes de tous les prêts, qui sont en tout le Dismage de ladite ville de Vers, qui sont à disme. Pro jure vero percipiendi decimam, occurrit eadem vox in Charta Phil. abb. Hasnon. ann. 1316. ex Reg. 56. Chartoph. reg. ch. 175: Avons vendu bien et biaument... tous nos terrains et Dismages... sans rien dequer ne retenir par devers nous. Ut et Desmerie, in Ch. ann. 1416. ex Reg. feud. Comitat. Pictav. in Cam. Comput. Paris. fol. 825. v: Le disme de Desmerie des blets et chaumage du lieu de Genoile et en toute la paroisse dudit lieu, tant en blets lyer et deslier,... et autres choses Dismages et appartenans à disme. Dimes, pro ipsa decima, in Ch. Simon. dom. Cas-trivil. ann. 1377. ex Bibl. reg.

DECIMARE. Decimam bonorum suorum impetrari. Edgarus Angliae Rex Orat. ad Antistites, apud Seideum ad Eadmerum: Provaus meus, ut scilicet, tota terra suam Ecclesie et Monasteriis Decimat.

DECIMARE. Decimam levare. Vide E- rardus in Burghondis pag. 331 [2] Chart. anno 1339. in Quidam. Cod. Diplomat. tom. 3. pag. 731.]

DECIMAM. Decimam persolvere, in Specio Saxon. lib. 2. art. 48. 43.

DECIMARIA. Prædicta ager, in quo percipiunt fructum decimam. Charta Theobaldi Comitis Blesensis ann. 1311. Et deciman a via que Ramerco veniens... extendatur usque ad Decimariam de Ormes. Alia ann. 1238. in Pregesto Tolosano Camera Comput. Paris. fol. 48: Sive in alladio, vel in territorio, aut in Decimariis ejusdem Castri, etc. Alia ann. 1246. in M. Pastorali Eccl. Paris. lib. 23. Ch. 95: Super eo quod dicebamus nos debere percipere medietatem decime in Decimariis corundem. Vide lib. 18. Ch. 12. et Tabular. Brivatense Ch. 304. Concilium Insulanum ann. 1288. can. 15: Item statuimus quod aliquis bladum de Decimaria aliquis Ecclesie int'a aliam Decimariam transferre non audiat, quousque fuerit decimation. Si quis vero contrarium fecerit, rectam decimam, scilicet deciman partem integraliter Ecclesie, de cuius Decimaria bladum extraxerit, intra octa dies solvere teneatur. Occurrit ea de notione in Historia Dalphin. tom. 1. pag. 29. col. 1. et pag. 30. col. 2. in Tabulario S. Albini Andegav. apud Burghondum tom. 2. Hist. Arvern. pag. 220. Stephanorum tom. 3. Antiquit. Pictav. MS. 200. in Charta anni 1256. et pag. 965. in Charta anni 1389. Desmerie, in Consuetud. Solensi. tit. 17. art. 2. Desmerie in Consuet. de Valancay art. 3. Bituricensi art. 16. 18. Marchensi art. 382. Deynari. Occitanis.

DECIMARIA. Jus percipiendi decimam ad aliquem pertinens. Tabularium S. Mariae Longipontis in diocesi Paris.: Donavit duas partes de Decimaria ipsius Ecclesie, hoc est... de annona, de vine, de lino, de cannabia, de oris, de porcis, de vitulis et de omnibus aliis rébus. Char-tular. S. Petri de Domina. fol. 63: Octavam partem Decimarie de Thedesio

acceptit D. Hugo Prior in quaestione. Ibid. fol. 64: D. Hugo Prior de Domina accipit quodam Milite nomine Aymardo octavam partem Decimarie de Tedesio in vado per centum solidos.] Vide veterem Consuet. Bituricensem editam a Thomassero cap. 87.

¹ DECIMARIUM, ut Decimatum et Decimaria prima notio. Charta ann. 1303 ex Archivo D. Marchionis. Flaminiana. In omnibus illis viciuntur contumis tenuis, que teneri diebantur ab sodalitione Petri in Decimario S. Marini. Transactio Abbatem inter et Monachos Crassenenses ann. 1351. ex Libro viridi fol. 59. Habet Consuetus dicti Monasterii, quoadam redditus, jura et prouen-
tus, et jurisdictiones... in termino seu Decimario Castro de Leizinhanie diocesis Narbonensis.

DECIMARII, Rustici, qui terrarum seu sularum rerum Decimas dominis vel Presbyteri persolvunt. Beneharnensis Domesni dicti. Vide Marciam lib. 5. Ilist. Beneharn. cap. 31. num. 1.

² DECIMARI, Qui decimas, vel suo, vel domini, aut alterius nomine, exigunt, in Concilio Burdigalenensi ann. 1255. can. 18. 23. 24. et Copriniacensi ann. 1260. can. 18. (Charta anni 1229. ex parvo Chartulario S. Victoris Massil. fol. 128: Decimarius congreget decimam S. Antonini et tascam simul.) Tabulari. S. Epar-
chii Inculsum, fol. 17. Quicquid scilicet habebant in tota decima, vel in Casterio de Elz, vel Decimari habebant ab eis. Desmarci dicuntur fol. 18. Ibidem fol. 18: Et quia manutenebat Decimarios invasores Cimiteri ipsius, etc. Infra: Quicquid habebat pater meus in tota decima de Elz... et quidquid habebat in Decimaria vel Decimari ab eo, etc. Rursus fol. 19. v.: Pater noster Sicher fuerat Deci-
mari: ut Ecclesia Eu, quia tenet de-
cimam, ut Laius a Laiis, et partem
terre de Sanctuario. Fol. 22: Ego Con-
stantinus Decimarius de decima Ecclesie de Elz... habebam in decima de Elz fa-
dium, ut colligerem quartam partem ex
ipsa decima ubique extendere de-
cima de omnibus rebus, de pane, de vino,
de lana, de agno, et de aliis, ut alii
ex quibus decimam datur. Tabularium Mo-
nasterii S. Andree Vienensis. Si niti-
ter ex aliquis ex auxiliaris vel Decima-
ria S. Hilari ultra predictam viam, in
propositum Occidentali aliquid ex deci-
mis requirere oculat. Charta ann. 1174.
apud Columbum lib. 3. de Episcop. Sis-
tarie. Preterea concessit et decimas in
hortis, et vineis, et Decimarius et bestia
ejus debet vivere de communis, et Deci-
marius debet jurare se decimas fideliiter
colligere. Cujusmodi decimariorum, seu
quibus decimas competit, passim ha-
betur mentio in Tabulari. Abbatie Da-
lonensis in Lemovicensibus, pag. 3. 12.
27. etc.

DECIMATA VINI, apud Anastasium in Hadriano: Ut Decimatas vini duas pen-
santes per unamquamque Decimata libras 60. Gregorius Mag. lib. 1. Epist. 41. lib. 10. Epist. 30. et lib. 12. Epist. 30. col. 385. Decimata tyana, infra in Tyana.

³ Mensusa vinaria species videtur, ut et inter Census eccl. Rom. apud Murator. tom. 5. Antq. Ital. med. aevi col. 886: Prestantes bisant. iij. dari solidi et vini Decimatam numero Lxx, in presentia missi Paracellarii. Ibid. col. 886: Vini megaricos centum.

⁴ DECIMATIO, Decima seu illius percepito. Instrum. ann. 1173. in Historia Mediana Monasterii pag. 305: Constitutus Ecclesiae Belli pratti in perpetuum non Decimatione, gringente de Oblatis autem decimam solidorum. Charta Braccialii Ducis Bohemorum apud Ludewig. tom. 6. Roliq. MSS. pag. 46: Ad hec in Brunensi provincia Decimationem frumenti, ac decem nummos, et villam Obucharii, et Decimam telouii, quod Brog uido appellatur, in humine Olzava do-
nauii [90] Henric. I. Imp. Convent. ann. 922. cap. 8. Ottom. M. ann. 92. cap. 10. Perit. vol. Leg. 2. pag. 17. et 28].

DECIMATOR, Idem forte qui Decimaria, vel qui jus habeat exigendi decimam in agris, Dienier, in Consuetud. Arver-
nensi cap. 17 art. 18. et Marchensi art. 96. Constitutio Chlotiorii Regis cap. 11: Agraria, pascuaria, vel decimas percur-
rum Ecclesie... concedimus: ita ut actor, aut Decimator in rebus Ecclesie nullus accedit. Qui scilicet decimas Regias ex-
petebat. [Litore ann. 1492 apud Georg. Christianum. tom. 2. Rer. Moguntiac. pag. 886: Nostris et dicta nostre Proposi-
ture redditiaris, censariis, pensionariis, arsencitoribus, Decimarioribus, colo-
nis, incoli, et subditis... intimamus, etc.] Vide Gulielmum de Podio Laurentii cap. 6. Speculum Saxon. lib. 2. art. 48. § 8. 9. 13. et Perardum in Burgundicis pag. 533.

⁵ Sergent dismier, in Ch. ann. 1247. ex Chartul. Campan. fol. 343. v. col. 1: Et se il avenoit chose par aventure, que li sergens terragieres et li Dismierres na soient au descharger les gerbes, ou creira leur deschargeur par son sairement.

DECIMATURA, Idem quod Decimaria, in Charta ann. 1157. in Hist. Vastiniensi pag. 199.

⁶ DECIMATUS, ut Decimatum, Territo-
rium ex quo decima colligitur. Charta anni 1239. ex Archivo Episcopatus Mel-
densis: Item in Decimatu de la Venne
unumarpentum terce, sex partitis minus.
Ex Chartula Steph. Noviom. episc. ann. 1130. in Charta. Mont. S. Mart. part. 5. lib. 92. v. col. 1: Quicquid infra Decimatu habetis de Brincort... et quicquid
infra terminos Decimatus de Nonibren possidetis.

⁷ DECIMANUS, seu DECUMANUS Li-
t. s. Maximus limes inter agros, qui ab Oriente in Occidente per transversum dirigitur; qui quia formam X. efficit. Decumanus est appellatus. Ager enim diversus divisus figuram denarii numeri efficit. Nam Cardo dicitur aliis limes in agris qui a Septentrione directus est. Uuglio et Joan. de Janua, ex Feste et Isidoro lib. 15. cap. 14. Vide Gromat. ann. 7.8. apud Ughellum tom. 2. Ital. sacr. pag. 105: Et paludes Gromulenses usque in limitem Decimanum, qui percurrit inter Gavanum et villam Utianam... et de via Decimanense habeatis communis et usque in fossatum finale cum Decimani-
nense, et Utianense secundum eorum coherentias, etc.

⁸ DECIMANUS, Obnoxius decimae, qui decimas debet exsolvere. Rutherford Veron. Episc. de Contemptu. Cap. 1. parte. apud Compend. fol. 153. r.: Quod bona memoria rex Ludovicus fecit ibi fieri unam Decimam pro bono infirmorum domus Dei, per quam aqua, que fluit per dictam domum, redit ad aquam Yarre.

⁹ DECIVIS, Minutatim. Charta ann. 1321. in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 70: Uniusque locali tales vannos vendare in grossu vel Decivis, vulgariter a detaili.

¹⁰ DECISOR, Arbitrarius qui de lite decidit. Charta Everardi Episc. Tornac. pro Ab. Thosana ann. 1177. apud Mirsum tom. 2. pag. 1819. col. 1: Igitur ex vene-
rabili Domini et Coepiscopi nostri Desiderii Morinensis arbitrari, quem et nos et ipsi communiter elegimus Decisorem. Decisor litis, apud Th. Madox Formul. Angl. pag. 22.

¹¹ DECIMUM, xxv. xviii. Bonum. Janus Laurenberg. in Supplemento Antiqua-
rii. In Glossis Lat. Græc. Sangerman-

insipienti existere, etc. Latinis Decumanus dicebatur exactor decimaru vel Publicanus qui Decumanus conducebat ad aratores exigendas.

¹² DECIMARE, DECIMARIA, DECIMARII, DECIMATA, etc. Vide in Decime.

¹³ DECIMATOR, Item videtur qui Deca-
nus in monasteriis. Stat. Cisterc. ann. 1352. ex Cod. Hardenhou. Nullus fiat Decimator, nisi legit et responderit in parvis scholis, ut fuit hancenus consuetum. Vide Decanus 5. et in Decena 2. Exstat alia notio supra in Decime.

¹⁴ DECIMUM, pro Decima. Majus Char-
tul. S. Victoris Massil. fol. 91: Donave-
runt totum Decimum de omni terra, que
habet vel habebit Ecclesia sancti Ste-
phani.

¹⁵ DECIMUM, Idem quod Decatia, de quo verbo actum supra. Charta Caroli M. apud Doubletum pag. 708. 709: Nullum telloneum, neque exclusaticum, neque Decimum, neque borganaticum, etc. Et mox: In nullo modo, nullo telloneo, nullo exclusatico... neque Decimum exire nec exactare non debeatis. Vide Notas nostras ad Cinnamum.

¹⁶ DECIMUM FORUM, Eadem, ut puto, notio. Charta Boleslai Ducis Bohem-
iæ pro Monast. Breunoviensi ann. 933.
apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6. pro 30: Super hoc appositi Decimum forum, Decimum denarium ei omni iudicio in his civitatibus Stanen, Pizen, Lithomer-
ietyl.

¹⁷ DECIMI MANSUS, An Mansus decimæ obnoxius, vel Decima unus mansi? Charta anni 1081. ex Archivo sancti Victoris Massil. Armar. Porroj. Diec. 17: Decima unus Mansus. Decimi pro ratione anima patre mei.

¹⁸ DECINA Ital. Decas. Acta SS. Junii tom. 3. pag. 938. de B. Michelina: Unus homo pro qualibet Decina sumantum cui-
justabit universitas. Vide Decina 2.

¹⁹ TESTAM. ann. 1312. tom. 2. Hist. Cas-
sin. pag. 563. col. 1: Item (relinquo) de
cera Decinas duas, tam pro cereis quam
pro glutinor tortis.

²⁰ DECINERARE, Incendio deleré, con-
cremare. Scriban. in Polit. pag. 57: Quot
nomina paucarum horarum flamma De-
cinerare?

²¹ DECINERATUS, Reductus in cineres.
Tertull. adv. Valent. Ipse quoque, Deci-
natur omibus, in nitilum sinetur.

²² DECINERESCERE IGXI, eidem Tertul-
lian. Apolog. cap. 48.

²³ DECIOSI, a Deciduo, dicuntur mures
ob pati corporis dum nascentur. Paras.

²⁴ DECISIO, Aqueductus, canalis quo-
aque elabuntur. Arest. parlam. Paris.
in Chartul. Compred. fol. 153. r.: Quod
bona memoria rex Ludovicus fecit ibi
fieri unam Decisam pro bono infirmorum
domus Dei, per quam aqua, que
fluit per dictam domum, redit ad aquam
Yarre.

²⁵ DECIVIS, Minutatim. Charta ann. 1321. in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 70: Uniusque locali tales vannos vendare in grossu vel Decivis, vulgariter a detaili.

²⁶ DECISOR, Arbitrarius qui de lite decidit. Charta Everardi Episc. Tornac. pro Ab. Thosana ann. 1177. apud Mirsum tom. 2. pag. 1819. col. 1: Igitur ex vene-
rabili Domini et Coepiscopi nostri Desiderii Morinensis arbitrari, quem et nos et ipsi communiter elegimus Decisorem. Decisor litis, apud Th. Madox Formul. Angl. pag. 22.

²⁷ DECIMUM, xxv. xviii. Bonum. Janus Laurenberg. in Supplemento Antiqua-
rii. In Glossis Lat. Græc. Sangerman-

habetur *Decium*; sed retinendum *Decium*
a *Dœc*, quia quod bonum est, devenit
DECUS, *Talus*, *Taxillus*, *Gallis* *Dœc*,
Ebrardus in *Grecismo* cap. 9:

Est talus, Dœc : talus, postrema pedis pars.

Et cap. 19:

Cum bene respondeat Dœc, compello jocose,
Coquello lumbum cur sic agi impetuose.

Ubi Metellinus, *Je Penis*. Editum S.
Ludovici Regis Fr. apud Nanglou:
Scholas etiam Deciorum prohibemus omni-
no, ita ut tenentes eas districte puniantur.
Fabrica vero Deciorum prohibemus ubique. Jacobus de Vitriaco in Hist.
Occident. cap. 10: *Et quae turpiter in Ecclesis incurvantur, in tabernacis et ludis Deciorum, in Concessioneibus... turpis eriperantur.* Summulari Raymundi de
Vita et honestate Clericorum:

*Nec sunt si luxos velitorum
Ludorum, sicut est ales, globi, Deciorum.*

Pseudo Ovidius lib. I. de Vetus:

Com Dœc sit alterum, sex et nonnumerum
Simplicem, tribus in Dœcius sicut orto devenerit,
Quorum non nisi tres possunt Dœcius superesse, etc.

Occurrunt præterea, in Statutis Massili.
lib. 5. cap. 10. apud Gervasium Dœc.
born pag. 1522. Guillel. Neuburgensem
lib. 3. cap. 28. in Vita B. Joan. Montis-
mirabilis, in Statutis Synod. Odofori
Episcopi Paris. in Synodo Bajocensis
ann. 1300. cap. 28. et Ep. J. Episc. Aconensis ad Honorium III. PP. tom.
8. Speciologiae Zherian. et in Praeceptis
Synodaliis Petri de Cimelio Archipe-
rotomag. pag. 211. in Statut. Ordini
Premonstrat. dist. 4. cap. 15. decisi. 3.
cap. 11. etc.

DEVICIES appellabant nostri Deciorum
artifices. I. Regest. Artificum. Paris f.
225. 226: *Dœciers, assavor faireurs de*
Dœc à tables, et esches d'or et d'voire,
etc. [9] *Dœciers infra Carpenterie.]*

De vocis etymo varia sunt sententiae,
Turnebus ad Orat. Chieronis pag. 125.
Edit. 1576. existimat ejusmodi nostrates
tesseras *Dœciers* appellarunt, quod qui in
scrupulis calculum promoverat, *Dare* di-
cebatur. Ovidius:

Tu male jactato, tu male jacta Dato.

Et Ausonius:

*Narrantem fidu per singula puncta recurso,
Quæ Data per longas, que revocata moras.*

Albertus Agricarius a dignis *Dados* di-
tos vult: *Dadi sono, tali de Latte, datti,*
con cui si giuoco a travagli con le mani,
detti Dadi che diti che più s'adoprano in
tal giuoco, che ne gli altri, Certe Dœc,
etiamnum digitalia appellanunt. Ali-
putant vocem esse puram putam Galli-
cam: quippe Cambrobritannia etiam
hodie *Dœc*, est cubus, alea, tessera:

Ego vero longe aliter sentio, si recte
vel male, aliorum esto judicium. Quippe
Iudum Deciorum dictum puto ex veteri
Gallico, *Jus de Dœc*, id est, Judicium Dœc,
seu sortes per tesseras aleatorias jacte-
unde postinodum *Jeu de Dœc effictum*:
vix enim *jeu a jœus deduxerim*: nam
cum id nominis solis fere taxillorum
vel chartarum ludis tribuitur. in quibus
ut plurimum datum, vel lucrum sorte
decretur, admodum probable est ita
appellari aleas, et alearum sortes, atque
inde certe etiam pluriimus ludos. Porro
Jus, judicia Dœc appellarunt in voce *Ju-*
stum, pluribus ostendimus. De autem
pro Dœc usurpatum doceatur ex vet.
Poëtis nostrisibus. Le Roman de *Huc*
de Tabarie MS.:

Che dit li Rois, Par le grant Dœc.
Le Roman de *Thibaud de Mailly* MS.:

*Ains scai à escent qu'ils auront plus honte,
Que n'eut de S. Thomas; qui fut occis pour Die.*

Le Charriot de Nismes:

*Bonne chanson plest vous à escouter,
Del meilleur homme qui ains croist en Die,
C'est de Guillaume le Marquis au cort des.*

Philippus Mouskes MS.:

*Et a son fil à remande,
Qui eut de la grace de Die, etc.*

Sed et ceteris Dœc. et Dœc, pro Deus
usurpatum reperire est, unde illorum

voce *Dœciers*:

*¶ Menagius in suo Dictionnaire Ety-
mologiarum Galli, improposita Gangii
nostræ conjectura, Turnebus sententiam
amplectitur, laudatque alteram Domini
de Caseneuve, qua fere eodem reddit, ab
adverbio *Datelem* nostram Dœc debi-
vando, ex eo quod sibi *datatia* taxillos
præbeant, qui iis ludunt. Plautus in
Circumloio:*

*Tom isti qui ludunt Datatim, serui securam in via.
Et Dœtes et factores omnes subdum sub solum.*

Major est *Dœc* quam *Datatum* cum voca-
bulo *Dœc* analogia.

¶ Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684

Dœc, Dœc pour jouer, Aljed Provinc.

Lat. Cod. 7651. Dat. Proc. Dœc, talus,

taxillus, tessera. Dœciers Deciorum op-

tix, in Lib. 1. Statut. artif. Paris, ex

Can. Comput. fol. 227. V. Quodqñnes

velli extre. Dœciers a Paris, cest assavar

faisseur de d'as, sorte et esches d'or et

d'ivoire, de cor et de cuir et autre maniere

d'estofe et de matat, esto la boute. Dœ-

ciorum ludum seu diectionum sub an-

nuncus tenebat cacumex formanans,

ut discimus ex Litt. remiss. ann. 1382. in

Reg. 121. Chartoph. reg. ch. 309. bis.

Pierre Damour exécuteur de justice et

Jacques du Rosy en orgien, qui avoient

pris à cense la seque table, breugh et

jeu de Dœc de la ville de Tournay, etc.

Vide infra in Ludus et Ribat.

DADUS. Eadem notio, Itali. et His-
panis *Dado*, Gallis *Dœc*, Orientis *Dat-*

constitutionis Neapol. lib. 3. lit. 57.

Qui aliens et Dados tenent, ut ea prædictis iudicentibus accommodent,

inter infantes habentur. Vide. Ex. lib.

Menagij et Octavi Ferrari Origines

lingua Italicae.

¶ DECLAMARE, Proclaimare, pro-

mulgare publico bono edere Charta

anno 1218. in Chartul. Cluniae: *Conques-*

tas est prior et conventus quod Simon

dominus Siemuri et serventes ejus gra-

viterunt homines ecclesie Marciniacae.

In villa Marciniacensi Declamare

fecerunt barbatus ex parte domini Siem-

uri.

¶ DECLAMARE, Rem promulgatam

contrario banio interdicere. Charta an-

circ. 1219. tom. 1. Probat. Histor. Bri-

tan. col. 811. *Et sicut feci clamari sine*

consensu episcopi faciet Declamare.

Hinc.

¶ DECLAMARE MONETAM, Illius usum

prohibere, vulgo *Dœcier*, et *monetarius*

declamatio, apud G. Pepin. tract. 2. opus.

Auper Confiteor part. 8. cap. 2. edit.

Paris. ann. 1614. in 8.

¶ DECLAMATIO, pro *Clamat*. Vocatio

in iure calumnia, rei repetitio. Occurrit

apud Baldricum in Chronic. Camerac.

lib. 1. cap. 85. et in Decretis S. Ladisla.

Regis Hungar. lib. 8. cap. 9. Vide *Clama-*

re.

¶ DECLIVARE, Incurvare. Papias in

MS. Bituricensi. Forte loquuntur *Declinare*.

¶ DECLIVOSITAS, Declivitas. Niclaus

de Jamstria in Gestis Friderici II. Imp.

apud Murator. tom. 8. cap. 530. *Ex loci*

montuositate et passuum angustia et De-

cliviositate defendi.

¶ DECLIVITAS. Liber de Disciplina Scho-

larum falso Boethio adscriptus, in Proe-

¶ DECLARARE, Illuminare. Gall. *Declai-*
rer. Virtutes B. Ambrosii Seneca. Inter
Acta SS. Martini tom. 3. pag. 213: *Sic*

influctus ad divine voluntatis in iudicis

suis conformitatibus, sic divinis verbis

declaravit eis ejus. Acta S. Francisci

*Rom. Martini tom. 2. pag. 138. *Movitis**

tencbras, et in luce nos declarasti. Papia

*in voce *Eligata*, *Declarare*, idem est*

*quod *Eligare*.*

¶ DECLARARE REGULAM. Eam inter-
pretari et ad usum modernos accommo-
dare. Chiron. Jordani apud Murator.

tom. 1. Antid. Ital. med. levi col. 1029:

*Qui capitulo statum communitatis dam-
babant et declarationes regule... si dog-
matizabant quod nullus summus pontificis*

*regulam hoc est. *Francisci* *Declarare* potuit.*

Vide mox *Declarare*.

¶ DECLARARI, apud Gromaticos. dicun-
tur fines confusi, cum ad veram limi-
tum signorum finalium auctorita-
tem per Agrimensores redintegrantur.

Ritual.

¶ DECLARATIO MULTE. Ejusdem ex-
actio. Lit. ann. 1373. tom. 5. Ordinal.
reg. Franc. pag. 629. *Contrarium facien-
tis per penitentia et multarum impositio-
nes et carum Declarationes et alias, prout
per conservatores dictie burgi, est hac-
tenem fieri consuetum, ad desistendum ab
hac compellendo.*

¶ DECLARATOR, Explicator. interpres.
Charila. Pute. ann. 1397. intell. Insti-
tut. Hist. Lugdun. pag. 48. col. 2. *Da-*

*dicta compositione custodienda et fideli-
tate observanda, salvis declarationibus per
dictos Declaratores faciens, correcti-
bus, mutationibus seu emendati-
bus supra. Vide supra *Declarare*.*

¶ DECLINAMENTUM. Vnde. Grammat.
pag. 12. Verum ego siue nequam et cer-
ta redigenda per omnes casus unam
tota redigenda per omnes casus unam
totam hanc declinationem.

¶ DECLINARE, Limitibus territorio
definita. Invenit ann. 1298. ex schedis
Pr. de Montaigne. *Rem dicit, quod cor-
sora, qui sunt infra dictos confines, fac-
runt disputa et Declinata per eorum
Arelatis. Sed leg. forte *Declarata* vel
Declinata.*

¶ DECLINARE VELUT, est illud Dimit-
tere. Contrahere apud Rymerum tom. 8.
pag. 273. CIVILIS.

¶ DECLINATIO, Gradus, descensus. *Des-
cente*. Gesta Innocentii III. PP. pag. 119.
In Declinatione Basilice B. Petri, coram
innocera multitudine, ipsam exponen-
tientur.

¶ DECLINATORIA EXCEPITIO. Prescrip-
tio juris deponens actionem petitione
sua. Vox juris Gallici *Declinatore*. Legi-
gitur in Procuratione Guillermi de Paris
anno 1182 ex Archivo B. Marie de Bon
Nuntio Rotomanensi.

¶ DECLINATORIUM, Sæpes notarium
cantus descendendo. Breviar. Biter. MS.
xx. sic ad obitum Pascha ex Bibl. reg.
Reg. *Hez dies, vers. et sine Declinatorio,*
et per omnes Horas similiter.

¶ DECLINANS, f. pro *Declinare*. Inclinans.

¶ DECLIVITAS. Liber de Disciplina Scho-

larum falso Boethio adscriptus, in Proe-

menta apud Territorianum de Cultu fem.
cap. 19.

2. **DECORAMENTUM**, Decus, ornamen-
tum, Gall. *Embellissement*, *Decoramentum*,
in Lit. Ludov. XI, reg. Franc. ann. 1474.
Inter Probat. tom. 8. Hist. Nom. pag.
328 col. 1. Pactum inter reg. episc. et
cousules Cature, ann. 1831. In Reg. 80.
Chartoph. reg. ch. 487: *Poterunt dicti
consules statuere super ipsa, quia concer-
nent Decoramentum et mundificationem
civitatis.*

3. **DECORATIO**, Organus apud S. Augusti-
natum. *Decorations pontificales* in Bulla
Pauli III. Papae, Maceriarum Insulae-
Barbarae tom. 1. pag. 261.

4. Inventar. S. Capella Paris. ann.
1376 ex Bibl. reg.: *Seqununtur ornamenti
et paramanta altaris et vestimenta sacre-
dotalia, et alia ad Decorationem dicti
scapulae ordinata.*

DECORATOR, *Fullo*, Gloss. MS. Regio-
Cod. 1013 et Isidori. Papias: *Fullo, lanca-
darius, Decorator.*

1. **DECORDIATUM LIGNUM**, Lignum, ut
arbitrio, mensura, quam Gallice *Corde*
nuncupamus, dimensum. Statuta vetera
MSS. Capituli Senon. cap. de Archidi-
acono: *Item pro igne qui sit in medio
claustrorum in crastino Nativit. Domini ad
Matutinas, debet septem mensuras ligni
grossi Decordiati.*

5. Nisi legendum putas *Decoricati*,
quod satis placet.

DECOREA. Vide *Decuria*.

1. **DECORARE**, Loris cadere, Gallis
Escocher (G. Lat. MS. Regium: *Degluit*,
(ie. *Deglit*) *Decorari*; G. Gr. Lat. *Ex-
po*, *Deorio*, *Exipo*, *Decorio*, *de-
glubio*, *Anelopis*, *Discoro*, *degluvo*. Mar-
tyrologium gallicanum, dicit S. Bartholomeo:
*Ait ultimus in Alboano majoria
Armenia ubi vivens a barbaris Decorata-
tur. Lex Ripuar. tit. 76. cap. 6. Et inde
cum capite *Decorato*. Ita praeferit Cod.
MS. monet Baluz ubi illi habeat *Decor-
ato*. Otto de S. Blasius cap. 39: *Et
quendam lese Majestatis convictum pelle-
xeritum Decorauit*. Decrips. S. Stephanus
Regis Hungar. lib. 2. cap. 26: *S. quis
fornicatur cum ancilla alterius, sicut se-
reum esse criminis, et pro eodem criminis
Decorari. Si vero secundo cum eadem
fornicatus fuerit, iterum *Decorior* et
depiletur. Vide *Exciorare* [et *Discorare*.]**

2. **DECORARI**, Nudare, spoliare. Be-
ned. abb. Petroburg. de gestis Henr. II.
reg. Angl. edit. Hearn. tom. 2. pag. 10.
Beati Marialis fratrum *Decorari*, et
alia monasterii illius rasa aurea et ar-
gentea asportavit. (Gaufridus comes Britanniæ.)

* **DECORITER**. [Ornate, decore, pulcre.
Apud. 5. Met. Crinum globos *Decoriter*
impeditos. Id. 11. ibid. Pallia ad ultimas
oras *Decoriter* confutabat.]

3. **DECOROSITAS**. Pulchritudo, decus.
Vita S. Nivardi episc. Rem. tom. 1. Sept.
pag. 278. col. 2: *Implicita gratia Christi
pectus infantis, et dum ornamenti scien-
tiae Decorositas mirabilis se illustrare con-
tendit, etc.*

4. **DECOROSUS**, *Elegans*; *Pulcher*, *Decens*,
in Gloss. Gr. Lat. Papias et Gloss. Lat.
MS. Regium Cod. 1013: *Decorous*, *De-
coratus*. [¹⁰⁰ *Vitium decorosum*, apud
Virgil. Grammat. pag. 62. Apud Sene-
cam Ep. 33. repositus et codicibus Grono-
viensis.]

5. **DECORPORARE**, Avellere, detorquere,
quasi a corpore separare. Vita S. Cas-
trensis Episc. cap. 1: *Quo pacto mentes
fidelium a tramite sanctæ fidei Decorpo-
rare valuerint.*

6. **DECORRIGARE**, et **EXCORRIGARE**,
Corrigere obverse, Ugulationi.

7. **DECORTICARE**, Corticem auferre, nos-
tris *Excorticare*. Gloss. Gr. Lat. *Excorti-
care*, *excorticari*. Hinc arbores *Decor-
icare*. Lex Salica tit. 28. cap. 10: *Si quis
venerium [Eocard. Molarium] ali piraria-
rium *Decoricasseri* Charta Imperiali Imp.
ann. 1014, apud Ughellina in Episc. Nu-
variensis: *Castris dirupta, domo reversa,
vinces incisa, arbores *Decoricasse*, etc.**

Statuta Provinciae: *Si quis arbores
adradicaverit, vel iaceriderit vel *Excorticari*,
etc. Fort. Benharrenses, Rubr. de
Bosages: Qui *Excorticato* quasso, o tau-
sin, etc. Lex arbres Cerner, in Stabili-
mentis S. Ludov. lib. 1. cap. 96.*

8. **DECORTICARE CABALLUM**, in Lega Sa-
lica tit. 68. § 1: *Si quis caballum alienum
sine consensu possessoria *Decoricasse*,
caviter, etc. Titulus habet, de caballo
Excorticato. Sic etiam habetur vox *Excorticare*,
eadem notione in Lega Ru-
longeb. tit. 86. et in Edicto Retharinis Reg.
Aldimontus ad dictum tit. 78. Legis
Salicae monet in aliquant. Codd. MSS.
haberit *Decorativerit*, id est, caudim abs-
tulerit, aut *Curtativerit*. Ita ut *Decoricare*
perperam scriptum sit pro *decoricatu*: nam
et curtales caballus dici supra ob-
servatum, quibus cauda decisca est.*

9. **DECOSTAMENTUM**, Expensa, sum-
bus, Gall. *Coust*, *Depense*. Charta Officialis
Claramont, ann. 1354. apud Baluz.
Hist. Gen. Arvernia tom. 2. pag. 319:
*Quousque eidem Domino Amedeo... de
predictis decem milibus dictorum flore-
num dicti autri erit et fuerit plenarie et
integre satisfactio, ac omnia universa et
singula danna, *Decostamenta*, inter-
esse et expensas. Chartularia. Advene-
re in Instrumento emptioni ann. 1329:
Reservare ipsorum venditorum... omnes
expenses et danna, *Decostamenta* et in-
teresse et expensas atque dependerit sua
super Legem. *Decostamenta* pro *Deces-
tamento*. Vide *Costatum*.*

10. **DECOSTARE**, *Costatire*. Gall. *Couter*.
Informationes Civitatis Massili. de pas-
sagio transmarino, ex Ms. San-Ger-
man. : *Item *Decostabit* novis cum suo
fornimento, et apparatu, et cordis quatuor
qui nulla lib. Turon. patrimonio. *Plures*
occurrit ibi. Charta Guillielmi Abb. Flo-
riac. ann. 1310: *Tantum defalcat
quantum *Decostant* empiones predicti*.
Inquisito ann. 1323. in Hist. Dalphin.
tom. 1. pag. 41. col. 2: *Postmodum ab
ipsis hominibus recuperari fecit in duplo
seu duplex pretium quam *Decostarent*,
sic opprimendo subditos suis. Computum
ann. 1321. ejusd. Hist. pag. 182. col. 1:
Decostat quelibet tressia LX. sol. Occurrit
rursus apud Rymerum tom. 8. pag. 684.
col. 2. et in Transactione inter Abbatem
et Monachos Crassenses ann. 1351. ex
Libro viridil. fol. 59.**

11. **DECOTARE**, Caudam auferre. Vide
Decorare caballum.

12. Ahud sonat Gallicum *Descoter*, per
costas nempe vulnerare, percutere, in
Lit. remiss. ann. 1385. ex Reg. 128. Char-
toph. reg. 128. *Decotare* *cella Jehan saiche un
couet et en Descote* *tadic Massina par le
corps, tellement que tenu jour apres la
mort s'en ensuy*. *Lieu supra Costatus*.

13. **DECOSTAMENTUM**, ut *Decostamen-*

14. **DECOSTARE**, ut *Decorare*. Quolibet

pede *Decorantes* XIII. Non. in Hist. Dal-
phin. tom. 1. pag. 182. col. 1. Vide
Costatus.

15. **DECREDERE**, Non credere, fidem der-
care. *Decroire*, *Macroire*. In Statuta S.
Ludovici lib. 1. cap. 64. 65. S. Bernardus
Epist. 289: *Intervenit Andreus, cui in
nullo Decredere possumus. Iterum Epist.
291. [et lib. 8. de Consideratione.] Petrus
de Vinelis lib. 2. Epist. 9: *Cui nullo
modo ex fide possumus promissa. Decre-
derat nec ex affectione preces quantum
cumque gravissimas obdare.**

16. **DECREDERE**, Eadem notione. Commo-
datus Instruct. 1:

... Quid Discrederat inca corda.

Instruct. 25:

... Ergo si quis ex Discrederat esse futura.

17. **ADDE INSTRUMENTUM** 20. 63. Hinc marcus

Laundunensis Episcopus: *Domini Reg...*

qui prius discesserat ex missi nihil ex sua

parte *Discrederat* ministrare est, etc. Sanctus

Bernardus Epist. 158: *Multa ex audi-
tive nunc peribunt, quibus Discreden-
dum non est. Utuntur non scholae Scrip-
tores, [99] Virgil. Grammat. pag. 35. 39.*

83. Jul. Valer. de Reb. Alex. lib. 8. cap.

58. Beda in Ep. Apologetica pag. 2. Al-
fredus Rievallensis. Fulbertus Cam-
bensis Epist. 4. Sugerius apud Double-
tum pag. 875. Simeon Dunelmensis lib.

4. de Dunelm. Ecclesia cap. 8. Baldricus

Dolensis in Translatia capit. S. Valen-
tini n. 2. Vita S. Deicoli Abbat. Lutren-
sia n. 15. Vincentius Belvac. lib. 81. cap.

86. Retheric Veron. in Apologet. pag.

231. Orderic. Vital. pag. 870. 739. Ermeng-
ardus de Mirac. S. Othmar. cap. 21. etc.

18. **DECREPITAS**, Senectus decripta, in

Vita S. Biblani Sancton. Episc. apud

Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col.

761. et in Laudibus Papae apud Mura-
tor. tom. 11. col. 86.

19. **DECREPITE**, nostris olim, pro *Decri-
pitude*, infirmitas, languor. Lit. remiss.

ann. 1446. in Reg. 178. Chartoph. reg.

ch. 46: *Icella Jaquette.... avoit senus de-
cepse six ans enças en grant maladie et
Decrepites une femme... par leurs sorceries.*

20. **DECRESCE**, Eleganter dixit Ter-
tullian. de Prudent. cap. 11: *Ad occu-
rsum majoris cujusque personae De-
crecentia*, id est, Corpus inclinantes,
venientibus testando grata.

21. **DECRESCE**, *Senectus*, *volvocite*, *Decer-
nit*, in Supplemento Antiquariorum.

22. **Glossa**. Lat. Gr. *Decret*, *dejunctus*,
volvocite.

23. **DECRETA**, Jurisconsultia, dicuntur quae

Principia causa cognita et parte unaque

audita pronuntiant. Glossa Basile. Ad

xv. *decras* Basile. xii. *decovere*. At

sequolori seruo obtinuit, ut Summorum

Pontificum Edicta et Statuta propria

appellatione *Decreta* appellarentur. Pa-

pis: *Decreta. Instituta propria Papae sunt,*

*præcepta vero Regum. Eiusmodi vero De-
creta *Decretalium regulas, et regulas præ-
sumunt Romanorum, quibus in omnibus**

Ecclesiasticis judicis utimur, vocat Leo

IV. PP. in Epist. ad Episcopos Britan-

nic cap. 6. Nicolaus I. in Epist. 6. ad

Photium: Decretalia autem quae a sanctis

Pontificibus primis Sedi Romana Eccle-

siae sunt instituta, cujus auctoritas atque

sanctione omnes Synodi et sancta Concilia

robantur, et stabilitatem sumunt, etc.

24. *Add. Concilium Romanum ann. 868.*

cap. De auctoritate vero Decretorum

Summorum Pontificum, multa habent

preterea idem Nicolaus I. PP. Epist.

25. *Concilium Romanum ann. 1074 cap.*

3. *Bernardus Presbyter Constantiensis*

lib. de Reconciliat. lapsorum pag. 250.
200. etc.

Decreta ista Pontificia, atque adeo Conciliorum Canones praecepitos, in unum corpus sub certis titulis restringere Regino, Burchardus Bononiensis, Alselius Brixianus, et Ivo Carnutensis: Guido Gratianus, qui sub Eugenio PP. III. visit. cuius compilatione quod ab Ecclesia recepta sit, prima dicti solet, de qua copiose agit vir doctissimus Stephanus Baluzius in Praefatione ad Antonium Augustini Dialogos de Emendatione eiusdem Gratiani.

Exhinc, aliam Decretalium Collectio- nem aggrebus est Bernardus Circa, Papiensis Prepositus, mox Faventinus Episcopus, at sub iisdem fere titulis, quibus Gregoriana Collectio hodie constat, rediget. Hanc ipse *Breviarium Extravagantium*, alli postea *Primam Collectionem Decretalium* appellarunt. In ea extant Alexandri III. Lucii III. et aliorum ad Celestinium III. rescripta.

Secundum *Collectionem* Bernardi imitati confecit Gilbertus aquila Alanus, quibus nomen praecepit Jo. Galanensis Voiternanus, qui post 12. a prima compilatione annos, eundem Pontificum Rescripta colligit, itemque Celestini III.

Terziom Collectionem incepert Bernardus Major Comptellanus Archidiaconus ex Recensstris Innocentii III. omnes dignando *Bonanae Collectio* dicta est. Sed offici Romana quid usq. Iudicium minus recepta ferret, ab eodem Innocentio impetravit, ut Pontificia auctoritate aliqua Collectio ederetur. Cui rei Petrus Beneventanus Notarius prefectus est anno ejusdem Pontificis duodecimo. Tunc primum publica auctoritate facta Collectio Juris Pontificii est, cum superiores omnes Collectiones privata auctoritate exarata esse.

Quarta Collectioni causam prebut Concilium Lateranense, in quo idem Innocentius capta 71. edidit, sed et illo quinquenni spatio post tertiam Collectionem aliquot ediderat Constitutores. Ita duplex existat Editio, altera Canones ejus tantum Concilii continens, altera alias quaque Constitutiones, illas quatuor veteres Collections edidi: Antonius Augustinus, Illeensis Episcopus, et notis illustravit.

Quinta *Collectio Honorii III.* Constitutiones habet a Tancreo Bononiensi Archidiaco collectas a Cesarione lib. II. cap. 46. *Magistri Decretale*, qui Professores Juris Canonici, in Charta anni 1228. apud Catelum in Hist. Tolos. pag. 834. Otto de S. Blasio cap. 47. *Decretale* propter *notarii indiciones et testationes* contra *confunditatis* reprehendit. [Occurrunt semel et iterum in Statute Academiae Parisi, apud Acharium Spicil. tom. 6. pag. 383. et 385. *Decretorum Doctor* apud statuta in Concilio Toletano anni 1235. etc.] *Decretalist* in Statut. Univers. Bonon. lib. 1. pag. 19. rubr. de Statut. Idem sunt *Canoniste*. Vide Savini Hist. Jur. Roman. med. temp. cap. 22. § 191.]

* *Discretistre*, in Mirac. Ms. B. M. V. lib. 2:

Tout plaideur, tout Discretistre,
Tout avocat et tout legiste, etc.

1. *DECRETALE*, Constitutio, Statutum, Decretum, Charta xi. saeculi ex Archivo S. Victoris Massili. armor. Forolii. n. 16; *Clementis Decretale omnino irrumpon debere paternum, maximeque Ecclesiasticum*, etc. *Decretale* precum, quo scilicet preces Deo fundenda decernuntur ab Episcopis, apud Baluzium tom. 1. Capitul. col. 199. Vide alia notio in *Decretum*.

1. *DECRETALES*, Epistola summorum Pontificum *Decreta* complectentes, seu responsa iis, qui aliquia de re iis consilunt. Dicitur his Gelasius PP. in Synodo Rom. anni 414: *Iam Decretales Epistole quas beatissimi Papae pro diversorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiuntur*. Prima *Decretale*, quae ad nos pervenerit, Epistola S. Clemente ad Himerium Episcop. Tarraconensem; alia omnes, quas Isidorus impostor non nisi seruili Sircili predecessoribus affixit, spuriis esse et suppositis auctoribus auctoribus erudit omnes. De carni superpositio consule, si velis. D. Petru. n. *Constant* in Praefatione tom. 1. Epist. 1. Rom. Pontif. nn. 153. et seqq. Vide *Decretale*.

2. *DECRETALIS MONACHUS*, Litibus

prosequendis prefectus, ni fallor; vel Clericus canonici professor. Serm. anonymi Ms. ex Psal. Schneurt. ord. Premonstr. dico. Ambian. : *Bentus Benedictus institutus tres magistros aliorum in suo ordine, scilicet abbatem, priorem et procuratores rerum temporalium: sed modo dubiolus de novo substituit quartum, scilicet monachum Decretalem, qui clavigad bona totius domus et perturbat omnes fratres*. Vide mox *Decretale*. *Decretale*, Fustis genus vocarunt nostri. Lit. remiss. ann. 1242. In Reg. 71. Chartop. reg. ch. 1. *Collecta Regnante aucto febrile auctoribus, appella Decretale, ledit Nicolas parmi la teste si grand coup, que ledit Nicolas estoit cheu à tete*.

3. *DECRETALITER*, juxta Patrum. De creta et sacros Canones. Occurrunt apud Acherium Spicil. tom. 2. pag. 176.

4. *DECRETARE*, Decernere. Passio S. Medici Martyris tom. 5. Junii pag. 8: *Quid decretasti circa salutem tuam amice?* Insuper Decretale firmare in Onomastico ad calcem, tom. 1. SS. Mail. Gall. *Decretare*, Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 899. col. 1. In Ordinatione anni 1340: *Faciat Decretari qualiter super ipsis supplicationibus fiant littere opportune*. Ibid. pag. 397. col. 2: *In audiencia literariorum Decretandis supplicationibus ac litteris signandis, et perceptio juris sigilli, modum et formam servare beheat (Cancel)arijus infra scriptas. Et infra: Item, dicta supplicationibus admissis vel Decretatus, dictus Cancelarius inter Notarios proportionatae distribuat, sicut decet*.

4. *DECRETATIO SUPER LITTERIS*, Edem notio ibidem.

5. *DECRETATA*, *Decretus*. Notata, signata utrūque ab initib[us] ex Deceto scriptis, vel iuridice inscripta. Charta ann. 1148. Inter Anecd. Marlen. tom. 3. col. 641: *Ecclesia thesauri-distrahantur, cibaria, servita ceteraque jocalia auro et argento Decrustantur. Lege Decrustantur, id est, evelluntur incrustations aurum, forte mavis a Graeco γρανίτη. Aurum, effundit esse. Decrusare vocabulum* [50] Adalberti Miracul. S. Heinrichi cap. 4. ap. Peritz. vol. Script. 4. pag. 812: *Quidam editus... fortis copit auescere*

* *DECRETIO*, *Decretum vel Dispositio*. Papias MS. Bituric.

DECRETISTA, DECRETORUM DOCTOR. Vide post *Decretum*.

6. *DECRETR*, iudex, arbiter. Glab. Rodolph. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 7: *Romanorum principem, imperatorum, Decretorum, datoremque legum, atque ordinatore pontificum, etc.*

7. *DECRETORII DIES*. Vide infra in *Decretum*.

8. *DECRETUM*, Epistola Cleri et populi Ecclesie Episcopalis missa ad Metropolitanum et Episcopos diocesos Metroropolis, qua eum, quem in Episcopum elegerunt, ab his ordinari et consecrari posulant. T̄c. γερονίας, τ̄c. θύμης, Palladio in Vita Chrysostomi pag. 30. Edit. Emeridi Bigotii. Istiusmodi Epistola formula existat in Ordine Romano, hoc lemmate: *Decretum quod Clerus et populus firmare debet de electo Episcopo*. Alii compluscula habentur in Diurno Romano cap. 2. tit. 2. 3. 4. cap. 3. tit. 1. apud Sirmundum ad calcem tom. 2. Concil. Gall. pag. 647. et seqq. et tom. 3. pag. 430. apud Petrum Priorem S. Joan. Senon. Epist. 3. Usserius Armachanum in Epist. Hibernicus Epist. 25. 38. 40. in Probat. Histor. Cabillonensis tom. 2. pag. 78. Gul. Prynneum in Libertatib. Angl. tom. 2. pag. 354. etc. Adde Anastasium in Conone PP. et Ordericum Vital. lib. 10. pag. 776.

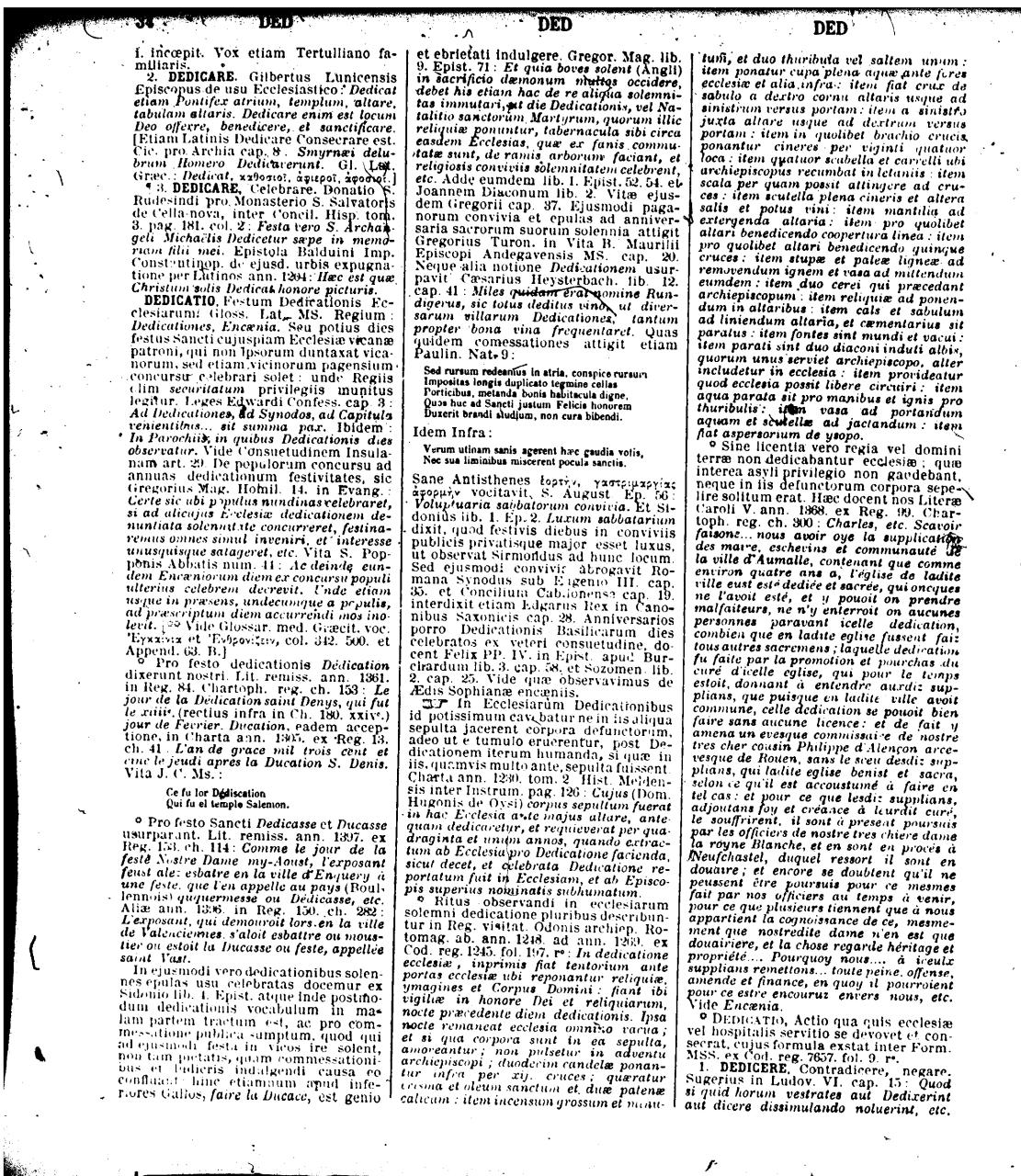
9. *DECRETALE* vero in Diurno Romano cap. 3. tit. 3 apparetur Epistola cleri et populi ad Papam, vel ad Metropolitanum, qua rogatur, ut electus consecretur Episcopus.

Per *decretum* vero fieri dicitur Episcopus qui a Clero et plebe legitime electus est, et postea a Metropolitanu et Episcoporum consesso publice decernitur Episcopus, viso electionis decreto, ab omnibus fiti subscripto, ita in Epistola Symmachii 1. PP. 5. et 6. ad Cesarium Arelat. in Concilio Arvern. can. 2. Aurelian. IV. can. 1. Aurelian. V. can. 1. Sueton. II. act. 1. 3. et Gregorius Tiro. in Vita S. Maurili Episc. Andegav. MS. cap. 13. de ejusdem Sancti electione: *Ideoque in unum non valdebant venire Decretum. Infra: Mor pari Mente ac volo in unum venerare sentiam*. Vide Liberatum Diac. cap. 20. Epistolam synod. Concillii Tricassini ann. 867. Epist. Cleri Senonensis tom. 2. Concil. Gall. Gregorium M. lib. 2. Epist. 19. lib. 7. Ind. 2. Epist. 51. 52. 89. Joannem VIII. PP. Epist. 221. Lambertum in Vita S. Heriberti Archip. Colon. n. 7. veterem Schadem da Episcoporum ordinat. editam post Capitularia Baluziana pag. 132. eundem Baluziana in Notis ad Concilia Narbon. pag. 161. et Notas nostras ad Cinnamum. [50] Glossar. med. Grexit voce Βαζαρι.

10. *DECIMINARE*, In crimen vocare, accusare. Rothars. Rex Longob. tit. 4. Legis sue § 3: *Si quis urorem suam Deciminarerit.... quia adulterassel, etc.* [50] Grimoldi. cap. 7. Marutor. legit in *Deciminarerit*.

11. *DECURSARE*, [50] *DECURSTARE*. In hac ipsius ann. in Chronico S. Bertini od ann. 1148. Inter Anecd. Marlen. tom. 3. col. 641: *Ecclesia thesauri-distrahantur, cibaria, servita ceteraque jocalia auro et argento Decrustantur. Lege Decrustantur, id est, evelluntur incrustations aurum, forte mavis a Graeco γρανίτη. Aurum, effundit esse. Decrusare vocabulum* [50] Adalberti Miracul. S. Heinrichi cap. 4. ap. Peritz. vol. Script. 4. pag. 812: *Quidam editus... fortis copit auescere*

DEC	DEC
<p><i>et in ipso ecclasia quæque poterat clavis decernibat.)</i></p> <p>* DECURA. Vide in <i>Directum 3.</i></p> <p>* DECTUS. pro <i>Dacus</i> vel <i>Dacus</i>. Terminus limes. <i>Pactum ann. 1100</i>, tom. 9, Ordinat. reg. Franc. pag. 561, art. 25: <i>Quatuor condites, pro nunc existentes in villa Laurici, utantur eorum officio consultatus, et illud exercent in dicta villa Laurici et ipsius Dectus et pertinentia solitus et consuetus. Vide Deci.</i></p> <p>DECUBARE. Vigilare. Egutioni exxer- tiva. Gracis, Wallones, etiam nunc dicunt <i>Découche</i>, pro <i>de lecto surgere</i>. Gloss. Lat. Gr.: <i>Decubus, pueris, ar- xos.</i> Vide <i>Exubiar.</i></p> <p>* <i>Lit. remiss. ann. 1372</i>, in Reg. 101, Chartoph. reg. ch. 136: <i>Ouquel hostel ledi chappellans demoura et coucha celle- nait; et quand il fut tendemain Descouche, etc.</i> Alia ann. 1100, in Reg. 155, ch. 298: <i>Trouerent ledi Merigot, qui encor- estoit couché ou lit, et sa mère qui estoit Descouchie</i>, præterea, pro Tempore et lecto surgendis apud Christ. Pisani Histor. Caroli V. part. 1, cap. 16: <i>L'heure de son Descouche à matin estoit reglemente comme de six à sept heures.</i> Lit. remiss. ann. 1378, in Reg. 13, ch. 69: <i>Al Descoucher au matin ledit Ma- thieu, sans faulte complaint de ses diz dé- miers, qui ostet lui estoient.</i></p> <p>* DECUBIZ. Joan. de Janua: <i>Decubiz,</i> riguisse vel quod vulgo dicitur <i>Palez mu- tiers, unde dicitur Ilic-jacit in Decubiz,</i> et dicitur a <i>Decubito</i>, vel a <i>Decubo</i>, quod est jacere in parte, vel in infirmitate. Ut in MS. habet: <i>Vigilare, quae vulgo dicitur Pale mutiers: illa forte pate, idem valit quod iudicatur, euquodmodis- solent illa que Vigilia gravantur.</i> [Mira- cula S. Amalberge tom. 1, cap. 1, pag. 107: <i>Quod si coquenter iugis et ambi- hilaretur illius cornu inflato, veniret mater, quam cito surreget a Decubito, ut B. virginis Amalberga filium suum cum oblationibus immolare.</i>]</p> <p>* DECUBIS. <i>uxoris, excoecis, Procuris,</i> Adulterii, in Supplemento Antiquariorum.</p> <p>* DECUCULLARE. Cucullum seu ves- tem monasticam deponere. Hist. Me- diæna Monasterij pag. 179, e Richieri Chronicis Senon. lib. I, cap. 17: <i>Monach- i ones in modo tempore sunt Decucul- lati, et ita male adunati, dispersi sunt.</i></p> <p>* DECUDIA. <i>Itergaz, Nugæ, Irrita- menta</i>, in Supplemento Antiquariorum.</p> <p>DECULARE. Papie, <i>Decurtare</i>, quasi culum ascindere.</p> <p>* DECULCA. <i>Valde occulta.</i> Glossar. San- german. n. 501. et Laurent. in Amal- thea ex Glossis Legendum <i>Decures</i> ut apud Festum.</p> <p>* DECUDIA. <i>Itergaz, Nugæ, Irrita- menta</i>, in Supplemento Antiquariorum.</p> <p>DECULARE. Papie, <i>Decurtare</i>, quasi culum ascindere.</p> <p>* DECULPA. Culpam eluere, vel a se aut ab aliis amoliri. Gallo: <i>Déculper.</i> Consuetudines Lorrainæ: <i>Contra petitio- nem impotentis per solam manum suam se Deculpabit.</i></p> <p>* <i>Libert. castri Mailliæ ann. 1229</i>, tom. 5, Ordinat. reg. Franc. pag. 517, art. 25: <i>Si cui impositum fuerit quod in genua mea in planum venatus fuerit, solo juramento se Deculpabit. Vide infra Deculpare.</i></p> <p>DECULTUS. Leges Luitprandi Regis Longob. tit. 39, § 3: <i>Si requiri negle- cerit quod per fraudem Decultus est, etc. [59, 59, 6, 6.] Murator. per fraudem tultum est, In Margine scribitur, abla-</i></p> <p><i>tum, vix glossematis. [Malum Occulum.</i> Vide <i>Decula.</i>]</p> <p>* DECUM. Vox efficta a Gallico <i>Digus</i>, Moles, agger. Menotus Sermon. Qua- dragesim. fol. 148: <i>Nunguam riparia fatu num magis sicus est aqua luxurie excessus omnis. Nonne sunt ultra pontes et Dega?</i> Vide <i>Ducus.</i></p> <p>1. DECUNNI in Ecclesia Mediolanensis, quos modi <i>Capellanos titulares</i> vocant, ut auctor est Joan. Pricellus in Monumentis Ambrosianis-Basilicis pag. 355, 366, quæ quidem <i>Decumanum</i> nomenclaturum primum, legimus circa annum 1000. <i>Canonici Decumaniani</i>, in libro cui titulus <i>Flos Florum</i>, fol. 86, pag. 2: <i>Ipse beatus Simplicianus 24. Canonicos Decumanos [leg. Decumanum] in Ecclesia majori ordinavit. Unde dicit colligere cosdem esse quos nostri Canonicos Vicario, de quibus suo loco diximus, appellant. Charta Galdini Archip. Mediolan. apud Ughellum tom. 4, pag. 221: <i>Sedes autem et stadia Sacerdotum vel Diaconi- orum ad eos sceler spectare decumentus,</i> adeo ut in tisis sedibus vobis presentibus nulli. <i>Decumanorum sine vestra passione sedere licent: nec ad stadium cum Messan- cant, per medium Chorion ante vos transire, sed more solito post sedes vestras ad altare ascendunt. Canonici Decu- manorum</i>, in Charta ann. 1200, apud eundem ibid. 1163, 1171. <i>Decumanorum</i> Eccles. Mediolanensis crebra est mentione in veteribus Tabulis apud eundem Pu- rificationis pag. 359, 360, 369, 375, 413, 425, 541, etc.</i></p> <p>2. DECUMANUS. Fluctus vehementius sui nunc dictus, quod ut habet Festus. <i>Fluvius decumanus, seu decimus maximus</i> dicitur. Tertull. de Pallio cap. 2: <i>Sic et mar fides infannis, dum et fabris sequi mutantibus, de tranquillo prostrum, de flustris temperatum, et ex- templo de Decumanis inquietat.</i> Item lib. de anima cap. 52: <i>Vix est illa nraigis, qui longe a Caphevis sanctis, nulla depu- gnata turbina, nisi quassata Decu- manis, adstante platis, absente cursu, lestante comitatu, intestate, repente per- cutu, cum tota securitate desident.</i></p> <p>* DECUMANUS. LIMES. Vide <i>Deci- manus.</i></p> <p>* DECUMBERE. pro Decurrere, ut legitur in Dipl. Henr. V. Imper. apud Lam. in Delle erudit. inter not. ad Chron. imperat. Leon. Urbevet. pag. 192. Aliud Henr. VI. ann. 1187, ibid. pag. 197: <i>Concedimus ut in expedito summe Arni- am in omnibus atriis aqua, que sue per allodium, sive juxta allodium monasterio Decumbant, quilibet utilia sibi adficia construant.</i></p> <p>* DECUMBITIO. vel <i>Vel sepultrura, vel etiam reque- que defunctorum animæ poijuntur, non semel occurrit in Vita MS. S. Winvaloëi e Bibl. Landevenecensi: unde dictum suspicor Decumbitio foedi vel afterius vel datae pro Fodo plane amortis- to, Re. Et Ecclesia concessa, ut inde mibilis sit preservari, qui tam donat.</i> Charta Gradlonis Regis Britonum apud Lobinell. tom. 2, His. Britan. col. 17: <i>Volo illi dare et tribus Petran, xxx. villas in Incumbitatione ater, et omnem plebem Teleriu, excepto Lantion, in Incumbitione aliorum. Cruxas in alteram hereditatem. Alapren in Incumbitione aeternam. Lantion apud Incum- bitionem Decumbitionem. Et col. 80. in Charta Alani Ducis pro Johanne Abbo: <i>Donat decimas vini ... prefato S. Giacopoleo eiusque Abbatu Johanni in Decumbitione et hereditate perpetua pro stabilitate</i></i></p> <p><i>regni et pro redemptione animæ sua.</i> Tabularium Kemperleg. : <i>Dedi Monas- terio S. Crucis..... in Decumbitione eterna, etc. Vide Dicambitio et Dicom- bitum.</i></p> <p>* <i>In locis ex Hist. Britan. laudatis idem sonat quod <i>Manus mortua</i>. Vide in hac voce.</i></p> <p>* DECUNA. pro <i>Decima</i>. Charta Fun- dationis Cellæ S. Theobaldi, in Annal. Bened. tom. 5, pag. 888, col. 1: <i>Sint libera omni Decuna, terragio, impositione et onere, que mihi debentur.</i></p> <p>* DECUNATI. pro <i>Decimatio</i>. In Charta ann. 1162, apud Thomasseri in Bitu- m. pag. 708.</p> <p>* DECUNDUS. an <i>Decimus</i>? Chartul. magn. S. Vict. Massil. fol. 108, vs. : <i>Spa- tula una, et emina <i>Decunda</i>, et pannos.</i> Vide <i>Decunus.</i></p> <p>* DECURARE. Nimum curare. Stephanus Episc. in Vita S. Guillelmi Firmati, tom. 3, April. pag. 388: <i>Quare filia De- curas transitoria Quare res queritis re- tineret volatilis?</i></p> <p>* DECURES. Vide <i>Decudes.</i></p> <p>* DECURIA. <i>Idem quod Decena 2.</i></p> <p>* DECURIA. Nota X. seu incisio quo in arboribus fieri solet, cum terminorum vicem obtinet. Lex Wisigoth. lib. 8, tit. 6, § 1: <i>In arboribus, faciat tres Decu- rias, qua secundum Chartæ actores. Lex Bajwari. tit. 11, cap. 3, § 2: hec signa defuerint, tunc in arboribus notas, quas Decoras vocant, convenient obser- vare, quæ totidem verbis habentur in Legi Wisigoth. lib. 10, tit. 3, § 3. At in Legi Bajwari. Egit. Heroldi cap. 15, tit. 8, § 2, sic ha- bitur: <i>Si hec signa defuerint, tunc in arborum notis, quas Decoricas vocant, convenit obseruare, etc.</i> [Bajwari. habet Decoras, tit. 11, cap. 3, § 2.] Papinian. Respons. tit. 39: <i>Ait arbores terminales que Decoras accipiunt; al. Decurias.</i> [Præceptum Caroli Calvi inter Aeneidot. Marten. tom. 1, col. 90. Terninat pre- dictus alodii de una parte ad molinos Gualampadi, qui sunt certi in riva Ur- bione, ubi signa supradicta atque Decu- rias... et sic vadi ad isticem, ubi facta sunt Decurias.] <i>Decusum et Decum</i> vo- cant Gromatici Auctor incertus: <i>Ter- minus et Decum X. habuerit quadrifinium exponet. Innocentius habet, <i>Decus et plumbum et quarternarios et calcem. Pa- tria Decurias, lapis Decussatus</i>, apud Siculum Flaccum. <i>Decusa</i> eadem notione non semel habetur in Charta edita a Madonio lib. 6, de Re Diplomat. pag. 46. <i>Vita Decuri.</i> [Vide Grimmii Anti- quit. Juris German. pag. 545, et 566.]</i></i></p> <p>* DECURIA. <i>Alix;</i> <i>Decuria pellum tinctiorum triginta</i>, in Epistola Vale- rianæ apud Politionem in Claudio, sunt fasciæ decem pellibus constantes. Vide <i>Dacra.</i></p> <p>* DECURIALES. Qui erant ex decuris urbis Roma, et acta omnia et monu- menta servabant, præcipue sententias judiciorum, etc. Vide <i>Henric. Valesium</i> ap. lib. 5, Socrat. cap. 18. <i>[Decurialis,</i> Festuca, ad Decuriam pertinens. <i>Decurialis monachus</i> de Anna cap. 37.] <i>[2] Vido Savio. Tractat. Jur. roman.</i> tom. 2, § 88, not. d. <i>[Anæcœs;</i> <i>Decu- rialis</i>, in Gloss. Græc. Lat.]</p> <p>* DECURIANUM. Decuria, Decenna, Decena. Charta Eivaudi Comitis Tolosani ann. 1229. Regesto. Tolosano pag. 51. qua- forteriorum dicitur Lugano emit: <i>Vel in allodio, vel in territorio, aut Decuriano de Lugano, scilicet homines et femi- nas... domos et casulas, etc.</i></p>	

Reg. Majest. lib. 8. cap. 8. § 10: *Sed si sigillum aliquod Dedicatur, et per collationem probari poterit. Statuta Willeimi Regis Scottie cap. 29: Potest bene warantian illam Dedicere. Consuetudines Tenermundae ann. 1233. cap. 18. apud Lindanum lib. 1. Tener. cap. 9: Si vero aliquis ea que a Scabinis iudicio, vel testimonio fuerint affirmata, Dedicetur; unicuique Scabinorum qui Dediti fuerint, 60. sol. persolvit. Eadem habentur in Libertatibus MSS. ville S. Desiderii in Campan's ann. 1228. [et in Charta Philipp. Aug. ann. 1194 pro atrebatenibus.] Addit. Fictam lib. 1. cap. 31. § 2. cap. 38. 1. lib. 2. cap. 44. § 4. cap. 50. § 1. et Perardum in Burgundicis pag. 266. [Anonymum in Carmine tom. 8. An. nat. Bened. pag. 632. col. 2. et alios.]*

DESDICERE. Forl. Ossenses Jacobi I. Regis Arag. fol. 36: *Dicat... quod ille quem repaverat, non meretur matum de facto illo unde ipsum repaverat, et Dedicat se ter, et sic alias sit salus.*

2. DEDICARE. Devulgare. Glossa MSS. ad Conc. Antioch. cap. 4: *Dedicare, devulgarini.*

o 3. **DEDICARE.** Denegare. Gall. Dénier, refuser. Chron. Joan. Whethamst. pag. 378: *Suggererunt utique ipsi sibi, decere regem largum esse et liberalem, nemini quequam Dedicare, qui vellat ab ipso aliud per viam supplicationis humiliter postulare.*

o 4. **DEDICARE.** Idem quod Diffidare et Contradicere. Germ. Abrog. Confer. Otto. IV. Imper. inter et Marthion. Brandenb. ann. 1212. ap. Pertz. vol. Leg. z. pag. 221: *Primit regi Daciee suique factioribus Dedicare.*

DEDICTUM. Gaufredus Monachus de Rebus gestis in causa Gisleberti Porretani: *Ergo sicut Rex, inquam, vestrum dictum et Deditum habet. Gall. dicunt, Vouz avez vostra dit et vostra Dedit.*

o **DEDIGNANTIA.** Desdegnae, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 784. Vide infra *Desdinores.*

DESIGNARE. Respovere, designari. Lx Alemann. tit. 41: *Et Deditum eum audire, et spernere eum. Ita Edit. Heroldi. Ubi Deditum est, in aliis Edit.*

o **DESIGNATIO.** Indignatio. Acta SS. Martini tom. 1. pag. 412. de B. Petro a Castro novo Mart.: *Seruis servienti incutientem timorem, minantes eis rerum depredationem. Regum ac Principum Designationem intonantes, etc.*

DEDIGNE. Indigne. Chron. Nangii Deda 1280: *Hab. Francia ferens graviter Deditum et dicitur, etc.*

DEDILIGERE. ab amicitia discedere. Cesar d'Almer. Stephanus Tornac. Ep. 71: *Confido quia quem diligenter privatus, non Deditis promotus [Petri] Biesenensis Epist. apud Achorium tom. 8. Specil. pag. 433: Quem semel dedit, vix Deditum.*

o 1. **DEDITI.** Vide *Deditum.*

DEDITII. Oi πέτρα λεπίδων, την τῶν νησιών πολεμίου Επονού λεπίδων επιφέρειται, in Gloss. Lat. Graec. Speculum Saxon. lib. 3. art. 41. § 2: *Et ex his qui iuri derogabant suo, Dedititorum conditioni subiecabantur. In leg. 16. Cod. Th. de Tironib. (7, 13.) Dedititi federatus junguntur. Principi sanc eorum servos, quos milita armata detinent, Federatorum nihilominus et Dedititorum. Ubi Dedititi sunt, qui ultra ex gentibus ad Romana castra transibant, nulli ad id ictu federe et eorum copitis sese adjungebant, et ut loquitur Amman. lib. 20: Gentiles, qui relatis lariis suis ad Romanos transibant. Vide *Deditum.**

o 1. **DEDITUI.** Rustici qui educandis apibus præsertim occupabantur, quique in speluncis habitare consueverant; unde Saxonica lingua *Gothska*, quasi *Cotteti* seu *Cotarii*, inquit Ludewig, utpote qui in *Cotia*, id est tuguris sedentem. Ex eorum multitudinis Domini feudales censum aliquem percipere solebant, unde in Privilegio Theodorici Landgravii Thuringia ann. 1230. Monasterio Dobriliensi conceduntur mellificiorum jura et eorum redditores qui Deditui dicuntur, apud eum. Ludewig. tom. 1. pag. 168. Et pag. 169: In Privilegio ann. 1206: *Deditores mellificorum, qui vulgo Dediti appellantur, et eorum mellificorum iura vendendum, ibid. pag. 171. In Privilegio anni 1287: *Donavimus mellifica et eorum solutores, qui Deditus nuncupantur. Privilegium anni 1276. Ibid. pag. 112. Nos Henricus Dei gratia Misenensis Marchio recognoscimus... quod inter Fominum Abbatem et Conventum in Dossirug ex una et dom. Johani de Sunnwald ex parte alteri, pro duabus villis Boren novo et Boren antiqua contentio verteretur, ueroque Joannes affirmaret, quod cum rusticis dictarum villarum sive essent Dediti, non posset bona sua praeter ipsius voluntatem et consentiam, vel venderet, aut quomo libet alienare, aliter, predocto dom. Abbat contrarium assertente: Nos de co ienu tam ejusdem dom. Abbatie, quam prefati Johannis per interlocutoriam sue sententiam requiri volumus a subscriptis Bodone et Ottone, etc qui omnes cum communiter affirmabant, quod predicti rusticis predictarum villarum, non ostendit, quod essent Dediti predicti Johannis bona sua prehabita possent vendere, dare, aut quocunque modo alienationis alienare, nec esset necesse suum consensum vel voluntatem requirere, super eo adiungentes, quod item Johannes nullum iudicium vel jurisdictionem habere debet in eodem; sed si pro melle, quod sibi debetur, repetendo sive petendo, aliquid actionis habetur contra ipsos, illud prosequi: debet coram prefato Domino Abbatie justitia mediante. Hic fusiora quidem, sed ad notitiam conditionis Deditorum haud inutilia.**

o 2. **DEDITUS.** Casu et fortuito oblatus. Lit. remiss. ann. 1358. in Reg. 86. Charoph. reg. ch. 321: *Supplicantes memorati... vocali ad quarenum et effodendum vassallam argenteam, jocata atque bona supradicta... ipsi maligno spiritu temptati, credentes bona falia... quasi de deo magno et Dediti existere quaedam de dicta vassella... clam coperiunt.*

DEDUCATUS. Godfridus Windoc. lib. 3. Ep. 12. *Annum pecuniam extorqueret Deditum.*

o 3. **DEDUCATUS.** pro Deditus, ta Scarc. s. Mich. apud Rotomag. ann. 1230. ex Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 23 v. col. 1.

o 4. **DEDUCCIO.** [Deductio] *<in Deductione majoris summe pro servitis factis de arte sua galeis s. d. n. pape. (Arbitr. Vatic. Mandat. camer. apostol. ann. 1458. f. 207.)*

o 5. **DEDUCERE.** Gall. Déduire. Enarrare, exponere. Charta Henrici IV. Regis Angl. ann. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 425: *Ad aures quarumdam nobilium personariorum, tanquam invicem facibus successi, susurratore Dediturant, quod prefatis Magister Petrus de nobis quemdam annuum censon pro termino ritue sue, ad finem quod matrimonium hujusmodi arbitrium sortiri posset effectum. Vide Deditum.*

o 6. **DEDUCERE.** Peragere. Divisito ju-

risdic. villa Chableiarum in Chartul. Camp. fol. 258 v: *Si vero ibi fuerit duelum, duellisti Deditur coram praeposito, etc.*

o 7. **DEDUCERE SACRAMENTUM.** Capitulare Pipini Regis ann. 783. art. 29. apud Baluz. tom. 1. Capitul. col. 518: *Et talis s. t. ipse Advocatus, liber homo, bona opinio nis laicus aut Clericus, qui sacramentum pro causa Ecclesie, quam peregerit, Dediture possit iuxta qualitatem substantiae, sicut lex illorum habet. Capitula excripta ex Lege Langobard. apud eum. Baluz. tom. 2. col. 337. art. 25: Singulis Episcopis, Abbatis, Abbatissis duos concedimus Advocatos habere, unum qui clausum procuret, alium qui sacramentum Deditur. [99] Vide Grimm. Antiquit. Jur. Germ. pag. 883.]*

o 8. **DEDUCERE.** f. pro *Dedicere*. Contradicere, negare, vel Declarat. Charta H. episc. Matison. ann. 1224. in Chartul. Cluniac. Hugo de Petra Campi. eccl. Cluniaci in capitulo, et Petro Barneesse mercian clamavit super morte dicti Johannis Barneesse, patris ejusdem Johanne, et Deditur ac negatur quod ipsum Johanne non inquirebat, persequebatur, sed fortuita iniuria.

o 9. **DEDUCERE.** Sese gerere. Gall. Se conditur. Merthii Glossa. ex Antonini Hist. Palat. cap. 19. Sic itaque robuste et prospere Deditur se Tancredus donec Antiochia esset capta. Cap. 11. Ipsius Christiani nequiter Deditur, se quia palatia urbis sternebant et ardebant.

o 10. **LIT.** remiss. ann. 1358. in Reg. 95. Charoph. reg. ch. 97: *Potavit ultra mensuram vinum, sequi calcefit et moritur, et alias se Deditur circa mulieres Galli eodem sensu dicimus, se démenier aupris des femmes.*

o 11. **DEDUCTIO.** Narratio, expositio, Gall. *Deduction.* Narv. Delegatio Basiliensis Synodi pro Roberto de Rupecula Abbatie contra Iudovicum Badati, inter Instrum. tom. 3. nova. Gall. Chr. col. 241: *De et super nonnullis pecudibus, summis et bonis mobilibus, rebusque aliis in Deductionem processus latius exprimendis. Vide Deducere 1.*

o 12. **DEDUCTIO.** Animis oblectatio, ex Gallico. Dedit. Constitut. Sicula lib. 1. tit. 52. de Judicib.: *Si a litigantibus aut impetrantibus esculenta et pacientia, seu injicias, aut Deductionem recipuisse... prohabetur. Guill. de Baldensel in Hodope. Vidi pataccos mirabiliter instrutos gestibus suis homines mirabiliter ad Deductionem procedentes, deinde de dicta qua (historiam) vestre reverentiae pro quotidiana Deductione transiit.*

o 13. **Glossar.** Gall. Lat. ex Cod. reg. 7881: *Deductus, dedit. Eodem nomine appellatur id omne, quod Deditum inservit, in Lit. remiss. ann. 1358. ex Reg. 96. Charoph. reg. ch. 293: Serfs, biches, sangliers, et autres Deditus et gibiers, etc. Vide infra *Deportare*.*

DEDUCTUS. Eadem notio, in Inquisitionibus de forisfacturis forestar. § 13. Locum habes, in *Trista.* *Le Reculus de Motibus in suo Mise ero:*

Chil qui ruerent les Dediti faire, Sun chil qui querent les Dediti.

DEDUCTOR PAULO NUMERUS. Minor, pag. 11. Cod. Th. de Medeis. (13, 3.)

DEDUCTORIUM. Sic appellat Pascha-

listi Llybitanus. Episcop. ad Leonem PP. Canalem, per quem effluent aquæ fontium baptismatum. *In cuius baptisterio nocte SS. Paschali, baptizandi hora, eon nullus canalis, nulla sit fistula,*

nec aqua omnino vicina, fons ex se reple-

tur, paucisque qui fuerint, consecratis, cum Deductorium nullum habeat, ut general aqua, ex sese discedit. Cloaca dictum Gregorio M. Honil. 17. in Evang. [Polidadi lib. 12. cap. 6. sect. de Castaneo] locus Deductorium liquoris accipiat, ne humor insidens limo, germen extingua.

DEDUCTUS. Vide *Deductio* 2.

DEELMANNI, bonorum persequentes, a Belgico *Deel*, pars, portio, et *Mann*, homo. Vide *Sanderum* tom. 1. fol. 192.

DEEQUITARE, Equo dejicere. Chro-nic. Dominic. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 677: *Hungari cum eo-rum arcibus circumdantes in momento omnes Theotonicos ipsos Deequitarent ab equis, et cum ensibus certioribus in illos, octo ex dictis Theotonicos occiderunt in campo.*

*** DEESIS.** [Deesis], obsecratic, vel ob-testatio, qua *Deos* oramus, aut homines. Cic. (*Deiot.* 3.) Per dexteram istam tuam ego obtemperare, etc.]

*** DEESTIMARE**, Non estimare, non existimare, non putare. Oratio Ratbodi Noviom. Episc. de Annunciatione ann. 1081. in antiquo Lectionario S. Eligii eiusdem urbis Monasterii num. 8. pag. 29: *Quicunque igitur haec Conceptione se redemptos non Desinat.*

DEFABRICARE, Destruere. Epistola Synodalis Concilii Duziac. 1: *Pardulus Episcopali... altare S. Marie Laudunensis Ecclesiae pulcre satis ornavit, quoniam iste Defabricatus.*

¶ Chro. Domini de Gravina apud Murator. tom. 12. Scriptor. col. 700: *Murum levigatus... cum cibellis et securibus Defabricare coepimus, etc.*

° DEFACERE, DEFACIENS. Atolere, abrogare, nostris alias *Defaire*. Testam. Rog. I. comit. Carcass. ann. 1202. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 21: *Sicut scriptum est, sic habeat firmatorem ista scriptura. Ego Rogerius non hoc Defaciem. Ubi Defaciem editit P. Vaiselet tom. 2. Hist. Occit. col. 160. Chartian. 1203. in Chartul. Campan. fol. 801. v. col. 1: *Nos redditum eidem (Theobaldo) litteras suas, per quas Defaciem communiam S. Memmii. Alla Hugo, duca Burg. ann. 1208. in Chartul. eccl. Ling. ex Cod. reg. 5188. fol. 12. v.: *Liber tollam illam communiam et Defaciem. Lit. Caroli regent. ann. 1259. ex Memor. D. Cam. Comput. Paris. fol. 20. v.: Defagons et abdissions toute note et tache, que lit pourront avoir encours de fait ou autrement. Defaire vero, pro dannum restituere, emendare, etiam dixerunt. Charta 1216. et monach. Luxov. ann. 1286. ex Chartul. Campan. fol. 403: *Nos vos mandamus que en ne nos a riens Defait ne rendu de quanqu' avons or an covant, ne defoient, que n' ariens. Et nostre maister de Lesc. Alia Theob. comit. Campan. ann. 1281. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 550: *Et se li dus par aventure encontre ses lettres lor forfaisoit riens... ge le requeroie le duc qu'il le defais; et se il ne le voloit Defaire, se (je) le seroit deffaire en bonne foy. Vide Defaceve.*****

° DEFACILI, Facile, in Anecdota. Martin. tom. 1. col. 1833. apud Rolandinum Patavin. lib. 12. de Factis in Marchia Tarvisina cap. 1.

° DEFECTIO, Purgatio. *Defectio carnis*, apud Tertull. de Anima cap. 27. *Defectio securitatis*, apud Pacianum. Parensis ad Penitentiam inter Concilia Hisp. tom. 2. pag. 37.

° DEFASIUM. Vide infra *Diffasum*.

° DEFALCAMENTUM. De summa decessu, deductio. Charta ann. 1388: *Non nos et in Defalcamento et solutione debiti superius dicti et expensarum factarum per ipsum clericum. Vide Defalcatio 1.*

DEFALCARE, Hisp. *Defalcar*. Ital. *Defalcare*, Gall. *Defalquer*. Deducere, substrahere. Testam. Wolther apud Ludewig. tom. 2. pag. 253: *De qua quidem salvo debito precarius Vicarius Celerario Ressonis pre decima modicis hordeis, quem Defalcatibus dicitur decima Arnoldi Charta Henrici IV. Duc. Siles. ann. 1288. apud eundem. Ludewig. tom. 5. pag. 493: *Item que prouentus multiplicaret, non Defalcent. Charta Philipp. Arbosii Episc. Tornac. ann. 1366 pro Ecclesia S. Martini Contri apud Mirsum tom. 2. pag. 1242. col. 2: *Scriptum in premissis privati sunt lucro distributionum, quas luteri erat in dicti Vesperia et Missis altera voce celebrandis remandato, et tantumde te suu amittant, quod sia deficiens Defalcatur de his quas proximo lucrari erunt, vel lucrabuntur in Ecclesia predicta. Rursum occurrit supra in Decostare, apud Baluzium tom. 8. Miss. coll. pag. 328. Rymerum tom. 8. pag. 288. etc. Defalcare Columello est F. ce. sc. A. falsa igitur deductio vocabulum, unde etiam dictam volunt legem Falsidem eo quod falsam injicere legitio.***

° DEFALCATIO, Detracatio, deductio. Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 718. de S. Wernerio puer: *Tota pecunia abeque illa Defalcatione. Statuta Joannis Episcopi Leodiensis ann. 1287. Inter Anecdota Marteniana tom. 4. col. 860: Item, committimus Decanis, quod inquirant de Ecclesia Defalcatis, et nobis referant, quod Ecclesia sunt Defalcatae, et per quos et in quibus: et si non omnes Defalcationes Ecclesiasticum minus legitime factas reuocantur, et praeconimus sub pena excommunicacionis omnibus qui bona Ecclesiasticorum habent per Defalcationem minus legitimam factam, quod in Ecclesia a quisbus sunt Defalcatae restituantur, et de receptione satisfactionis eidem infra quatuor mensas a tempore presentis Cumque aliqui sibi omnes dicta bona sic Defalcata detinentes, si sint personae Ecclesiasticae vel Religiosi suspendimus a diuinis: si laici sint, eas excommunicamus. Hoc in loco Defalcatum est Usurpatio rerum Ecclesiastis ratione debiti.*

° DEFALCATIO, Feni secilio, in Chartul. Crisenon. fol. 71.

° DEFALCATORIA, Diminutio, subtraction. Lit. officia. Paris. ann. 1380. in Reg. 118. Chartoph. reg. ch. 428: *Et quando sacus, in quo huiusmodi bumbucinum positum fuerat et ponderatur, debuit ponderari per faciendo Defalcaturam, Gallice rabat, ut moris est, etc.*

° DEFALLENTEA, Defectus, apud Menag. In Observat. ad Ling. Gall. tit. 2. pag. 99.

DEFALSARE, defraudare. Charta Renati comit. Prov. ann. 1467: *Quapropter, quia presudio principum facienda maxime veneranda est, etiam sic sunt exhibenda et observanda prout stans, ut exsolvatur etis integrè debitum, nec Defalcatur in aliqua cuiusvis malignitate astutia.*

DEFALTA, Defectus. Eremodictum ex Gallico. *Defaut*, vel Anglico *Defalte*: vox Practicis frequens. Habetur in Reg. Glani. Majest. lib. 1. cap. 8. II. cap. 12. § 7. in Quoniam Attach. § 4. apud Bractonam, [29] Glani. lib. 1. cap. 8] et Practicis Anglos passim. Vide *Defaulta*.

° DEFALTUM, Eadem notio apud Rymer. tom. 15. pag. 219. col. 1.

DEFALTA, Negligentia, in Vitis Abba-tum S. Albani pag. 99.

DEFAMARE, Convitari famam quae-ter. Joan. de Jan. de *Publica Defama-tus*, apud Rymerum tom. 2. pag. 982. Vox nota Gellio.] [Vide infra *Defama-tio*.]

° DEFANARE, Profanare. *Spatiosa De-fanata*, apud Arnobium.

° DEFARINATUM, Semen in farinam cumininutum, Tertulliano lib. adv. Va-lent. cap. 81.

° DEFICIPIO, Aversio, Oppositio. Vide *Fodio*.

° DEFULTARIUS, Qui deficientes di-vino officio, seu absentes a choro disti-tut. Stat. eccl. Rotomag. ann. 1861. apud Marten. tom. 8. Ampl. Collect. col. 1581: *Forum (capitulum) De-fultarii eos in defectu ponunt, et in dicto officio non fiducant, et eidem De-fultarii sub sororum juramento et perma-perjurii districte prescipimus, ut quatuorquinque aliquem uiderint, ut supra dictum est, recedentes, ipsi statim sum in de-fectu opponant.*

° DEFAUTA, DEFPAUTA, Vadimonium desertum, non oblitum, simul et multa apud id exsolvenda. Gall. *Defaut*. Scacar apud Cadom. ann. 1284. in Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 27. v. col. 1: *Quando domina petit dotatum suum, reus non habebit nisi unam assigniam; et post Defautam citabitur reus ad assi-siam, et si veneri, dabit Defautam, et faciet dotatum; si non veneri, rex faciet. Scacar. Abrinc. ann. 1286. ex Cod. reg. 451: In placito de debito vel castello, si una Defauta attingatur contra debitorem vel demandatorem, postquam super hoc fuerint in curia, perditur querela, secus si ante. Vide *Defauta* et *Defectus* 4.*

° DEFECARE, A face purgare, vacuum facere. Reinard. Vulp. lib. 4. vers. 606:

Defactum prodigis extra sopor.

Vide *Defactio* et *Forcellinum* in *Defec-tio*.

° DEFECT, Morbi genus. Linnguor, forte antistitis Vita S. Johannis Hispani, tom. 6. cap. 11. pag. 144: *Eo in loco tanti fervoris, tauique regulare distictionis actissime refertur, ut res nimis fejuniorum exercitio abstinentia cumque frequen-tia, gravem in se morbum pestoris, qui Defact a Medicis vocatur, conciperet.*

° DEFECTARE Culpar in se commi-tere. Henrici IV. Imperat. Constit. de pace ann. 1083. ap. Peritz. leg. tom. 2. pag. 56: *Si alio modo vel pugno sine fuste vel lapide percussione Defactaverit, detundatur et excorietur. Vide Defec-tus 2.*

DEFECTARI. Vide *Defectarius*.

° DEFECTIO, Animi desponsio. Barthii Glossarium ex Baldrici Hist. Palæst. *Defectionem obsecrum*. Vide *Defectus* 1.

DEFECTIVA FERRIS. Intermittens, apud Cælium Aurelian. lib. 2. Auctor. cap. 10.

° DEFECTIVUS dicitur Judex vel feudal dominus, qui vassallo jus sibi fieri postulanti vel plane denegat, vel curia sue placita differt, ultra quam leges feudales permittant. Charta Phil. V. ann. 1320. in Reg. 69. Chartoph. reg. ch. 428: *Cum per judicium curie... dictum fuisse, nullam Atrebatensem et ipsius justitiarii sententiam de Aucta fuisse Defectivos in iure sibi fecundo, et ipsam dominum a dicto iure defecti legitime appellasset, etc. Vide *Defectus* 3. et *Intra-Defectio* 3.*

DEFECTIVUS, Qui fidem seu pro-

missa non servat. Lit. Phil. Puc. ann. 1318. Inter Probat. tom. 2 Hist. Nem. pag. 11 col. 2 Flandres omnes qui fuerint sic vel erunt inhobedientes et Defectivi dicam pacem teneare ad san- terandam faceremus compelli. Vide De- fectus 3.

o 2. **DEFECTIVUS**, Vitiōsus, deprava- tus, Gall. Défectueux Stat. MSS. eccl. Tulli collecta ann. 1497. fol. 101 r Ita quod si panes et danrate hujusmodi in- venirentur Defectus, execulio eorum... competet nobis seu dicto proposito. Dē- fecti, Mancus cui aliquid deficit, in Lit. remias ann. 1397. ex Reg. 153. Chartoph. reg. ct. 151 : Et aussi est icellui Raoulis naūré et Défaut de Jaquenart d'Avermal escuier, tellement et si inhuanement qu'il en est Defectif d'oye. Défaure vero, pro Défaillir, Déficer. Charta ann. 1292. ex Tabul. S. Joan. Laudun : Nous pro- mettons... pour chascune semain... en laquelle nous défaurions ou païement de ladite rente,... des sous de Parisis avec- que la rente, qui deseure est expressée.

1. **DEFECTUS**. Defectus p̄dīa, in Cod. Th. leg. 8. de Censorib. (13. 11.) De- fectus domus, in leg. 8. de Indulg debit (11. 28.) Maisons Defautes, destructe. Viri senesi ac Defecti, in eadem leg. Gens de païe, uti vulgo loquimur Defectio p̄dīorū, in leg. 12. Cod. Just. de Annona et tribut. (16. 16.) Abandonnement. Decretum Synodi Sardic. in Fragment. S. Hilarii 249. 85 : Oratus etiam, et preci- piatis ad Episcopos qui Arminio delinquent, inter quos plurimi, qui etate et pauper- tate Defecti sunt, ad suam provinciam removere. Vide Afanica.

2. **DEFECTUS**. Transgressio legis, sta- tuti, in primis Statuti Roberti I. Regis Scottie cap. 2. et 3. Chancery Librariatu opti. de S. Paladio in Brit. lib. anno 1399. Dicit homines solvent de clamore 20. den. Paris. de Defectu 5. solidarum Parisiensium tantummodo, et nihil ultra.

3. **DEFECTUS JUSTITIA**, dicitur, curi- jux, vel feudalis dominus, vassallo- jus sibi fieri postulanti, vel plane len- gat, vel Curiae sua placita differt ultra quam Leges feudales permittant. Ita Philippus Bellomanerius MS. cap. 61. cuius quidem deficit cognitio ad Regem nude spectat. Leges Henrici J. Regis Angl. cap. 59 : Defectus justitia, ac vio- lenta recti detentio primo, secundo, ac tertio secundum legem requiri, communis Regis placitum est super omnes. Ade- cap. 83. Vel certe ad dominum superiori- rem. [o] Vide Glanius lib. 6. cap. 5. 6. et lib. 12. Quippe ex Legibus feuda- libus si vassallus dominum suum de Defectu, tenet in Curia domini super- iorū appellaret, et in Curiam domini sui jus ab eo recepturus remitterebat, ab illo pro arbitrio emenda multataba- tur. Si et contra dominus in justitia facienda defectisse convictus esset, Juris- dictionem et Curiam, quae habebat in vassallum, non detinebat, multatabatque graviori emenda erga dominum super- iorem, et exinde ab vassallo non dis- cebat. Stabilitamenta S. Ludovici lib. 1. cap. 52. Quoniam li Sires esse Jugement de Cour, il ne tendra jamais rien de lui, ains tendra de celui qui sera par dessus son Seigneur. Petr. Fontanus cap. 13 : Se aucuns Sires est appellé de son homme de Defaut de droit, et il est alains, il pert l'onage, et pert aussi respons en Cort. Charta Philosophi Aug. Regis Franc. ann. 1214. in Tabularia Burguliens. fol. 101 : Quod Prior haberet justitiam de ho- minibus de Coldris, et aliis de suo tene- miento, donec Curia sua abjuretur pro

Defectu juris ; et tunc teniant ad Nonan- court p̄tate ad defendendum jus et capi- tum, de Arrestum, fol. 129. apud Bel- forestum in Hist. Franc. : Janneus de Nigella à contrario respondet, quod ad Curiam Comitissim nullo modo reverti vo- lebat, quia ipsa Defecorat ei de Juce et de Defectu juris illam appellaverat ad Curiam D. Regis, ubi paratus erat, eam convincere de Defectu juris. Ita Judica- tum Arrestum Parlementi ann. 1399. et 1811. quibus appellans de defectu justi- tiae exempli fuit a jurisdictione Comi- tissim Arebatrum, et ab omni hominī et fidelitate absolutus, dictusque vas- sallus domini superioris. Et altero O. S. ann. 1279. idem judicatum fuit contra Regem Angliae pro domino de Gmel- Regestum homagiorum Nobilium Aqui- tanorum, ann. 1279. fol. 44 : Bernardus Jordani de la Reer Miles... dixit per juramentum suum quod multo tenuis requi- sivit dominum Constantiam, et faceret eis jus, et quod non faciebat; et ei Defi- cebat in Justitia : dixit quod ertum nole- bat esse de Curia del Sere, immo renunci- bat omnino, et hoc habebat Curia in testimonium. Vide Stylum Parlamenti cap. 26. part. 4. et 5.

Exstat in Regesto Parlamenti signato Olim. fol. 127. Charta Phil. Regis Fr. mensis Jun. 1286. confirmata mense Mar.. ann. 1302. et a Philippo M. mense Martio ann. 1316. quia Regi Angliae ad vitam concedit, ut neque ipse, nec illus Senescallus in terris, quas in Francia possidebat, ullam emendam incurrepossit ratione appellationum ab illius vassallis factarum ad Curiam Regiam, super iniquo, pravo, et falso, iudicio, vel Defectu juris, seu quoconque alio modo, a super his alijs casu succumbantibus, et concursum. Quod si ex appellantibus in eadem Curia succumbant, permittit Officialibus Regis Angliae, ut multicas et mendas, in quas illic incurrit, possint exigere, etc.

Sed priusquam dominus de defectu justitia convinceretur, debet vel vassallos appellare de defectu, et vobis claudem et audi Paupibus, contumaciam tres et tres videntur dominum de recto sibi faciendo interpellare, quod quidem inter vassalos nobilis obtinebat, nam ignobilibus seu his qui tenebant in ville- nacum, alibi erant non adeo solemnes formulae, ut observare est ex eodem Bellomanerius cap. 62. et 67. ubi hanc materiam pluribus exsequitur. [o] Vide Glanius lib. 12. cap. 7. sqq.] Judicium igitur de defectu justitia agitatur in Curia domini superioris, coram feudi- Paribus. Will. Brito lib. 5. Philipp. :

Jus tenet est, et tu recum esse faberis, et quod
Sunt mihi subjecti, subeant examina nostri
Prima fori : qui si Defecero, quod absent,
Judicis Parium tunc me traxi moribus.

Vide Baguelum verbo Deni de Justice.

1. 4. **DEFECTUS**, Vadimonium deser- tud. Gall. Défaut de comparoir. Consuetud. Bragerian. art. 79. Item ad hoc ut dictus creditor gaudente possit de dicto Defectu contra suum debitorem... oportet necessario, quod personaliter citetur, et si legatur et exprimatur dictum instrumen- tum et contentia in eo, et quod ei assignetur per dictam citationem certa dies, et per spatiū octo dierum ad minus... si alias dicta citatio facta fuerit, dictus creditor de dicta citatione et Defectu minimi gaudente possit. Cod. Legum Normann. apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 7. pag. 820 : Nec tamen ex Defectu facio post visionem in hujusmodi querelā ab-

sens vel Defectus tenetur causinam amit- tere.

5. **DEFECTUS**, Quo quis non stat promissis. Stipulationes anni 1247. apud Acheraum Speci. tom. 9. pag. 191 : Nos vero dictus Humbertius... damus dicto Ray- nauo fidjessores et obides... qui ad Defectum nostrum promiserunt... tamdu teneret ostigia... donec de dicto Defectu prefato Raynauo... plene fuerit satis- factum.

6. **DEFECTUS**, Mors, Obitus, in Glos- gario Gasp. Barthii ex Baldrici Hist. Palest.

7. **DEFECTUS EXITUS**, id est Hereditas.

cum nullus est heres. Vide Exitus.

DEFECTUS SERVITII, Assista Hierosol- mitana MSS. cap. 231 : Se le Seignor fait sonner ses hommes par le Banier, et par trois de ses hommes, d'aler en Court, et ils ne viennent, ils sont Défaillis dou service, se ils ne sont essoignés, et que ils facent assavoir leur essoignes as trois hommes, ou à Banier. Se il vont en la Court par la sonnerie desusdictes, celui qui se parira de la Court son Seignor sans congé, tant comme elle se tenra à celle fois, sera Défaillant du service, etc.

oo DEFECTUM RECUPERARE, Reguire- re quod deest. Chart. Albert. Landgr. Thur. ann. 1280. ap. Haltaus. Glossar. Germ. col. 394. voce Sich Erholen : In- cole... villa Crowley iure civili et senten- tia cum ciubis Yenadensis gaudentes penitus eidem, Defectum suum in iure et sententia, Recuperent apud illos. Vide Eichhorn. Hist. Jur. Germ. § 238. not. c.

oo DEFECTUS VERBORUM, Vitium Im- pedimentum Juris Appellatum Cecilia... nullatur pro Defectu et errorum appellum facientium in Abbey. Placit. Edw. I. anno 1. Staff. re. 31. pag. 300.

DEFEDARE, pro Diffidare, in veteri

Charta apud Besilium pag. 388 : Contra- tari se Hugo, et Defecato Comitem de se, etc. Vide Faida.

1. **DEFELUS**, Bernhardus de Breyden- bach Itiner. Hierosol. pag. 277 : Corpus eius calthasplasmatur cum argento vivo occiso, cum olio adjuncta, aristologia longa et Defela. [o] F. Follii spoliatus, Gal. Efeuile.]

1. **DEFENDERE**, Prohibere, vetare, Gall. Défendre, Leges Edw. Confess. cap. 37 : Usurarios Defendit quoque Rex Edwardus, ne remanerent in Regno. Usos etiam hac vocis notione ista constat priscos Latinos : occurrit enim in Fragmento Legis Agrariae apud Gruterum 202. Claudius Quadrigarium, Ciceron. 10. 8. Offic. Vegetum lib. 4. cap. 10. et alios.

DEFENSOR, Inhibitio, in Lega Longo- bard. lib. 3. tit. 4. § 8. [o] Car. M. 14.] et in Capitulis Caroli M. lib. 5. cap. 190. [o] 301. Vide Defensa 9.

2. **DEFENDERE**, ostendere locum, agrum, Usurpare, et asserere, apud Aggerum, Siculum Flacum, et Frat- tis. In leg. 3. Cod. Tit. de Maternis bon. (8. 18.) et in Concilio Braccar. ann. 563. cap. 21.

DEFENDERE, L. Wisigoth. lib. 10. tit. 11. § 1 : Quod si canonem constitu- tum singulū annis implera neglexerit, terram dominus pro suo iure Defendat; quia culpa sua beneficium quod fuerat consecutus, amittat, quia placitum non implesse convincitur. Ubi terras defen- dat, videtur sumptum ex Novella 7. cap. 3. [o] Quia vero, versic. Scire autem. Quo loco vetus Interpret utitur verbo Defendere, pro quo Julianus Antecessor reponit p̄dīa abstrahere.

DEFENDERE, Domesdel, in Monastico

Anglie, tom. 3, pag. 307 : *Canonicis S. Pauli tenuerunt Breves tempore Regis Edwardi, et se Defendit pro octo iudicis. Hic habeat gelducorum et geldant cum Mototake manuero Archiepiscopi, et ibi statim computate.*

DEFENDERE SE PER PATRIAM. Vide Patria.

DEFENDERE SE PER CORPUS SUM. I, per duellum, apud Bractonum lib. 3, tract. de Corona cap. 36, cap. 52, § 4, et alii, ut et Practicos easteros, et Scriptores Anglois passim.

DEFENDITUR. Conservare, sibi reservare. Capitulare 2, ann. 803, cap. 10 : *Unusquisque Comes de his in suo Comitatu Defendat, ad opas illius hostis, etc.* Vide *Defensa*, 3.

DEFENDITUR STALLUM SUMUM dicitur Canonicus, qui munere suo impar non est. Charta ann. 1331, inter Probat, tom. 1, Annal. Premonstr. col. 625 : *Dictus Johannes et heredes sui in perpetuum praevident idoneam et aptiun canoniciam ad studiorum suorum Defendendum, et ad officiorum predicationem excedendum. Sed leg. forsitan Desseretur.* Vide *Deseire*, 1.

3. DEFENDERE, Vindicare, punire. Tertull. lib. 1, adv. Marc. cap. 21 : *Circum probat admitti, quod non Defendit admissus? Recurrit sepius eadem notio apud euineum Tertullianum, ut et apud vet. Interpretem Irenaei. Vide *Defensa*, 1.*

4. DEFENDERE, Denegare, abnuere. Charta comit. inter Henr. reg. Angl. et Rob. comit. Fland. in Lib. nig. Scutar. pag. 10. *Nec natus Defenditur eis, scutis concurvante et cedavante volerint.*

DEFENDICULUM. Munitio, qua quis serva sua defendat et tauratur. Acta SS. April. tom. 2, pag. 718, de S. Wernhero puero : *Petitum est multa manus et compedibus corporis magnis, cerei immitibus et soliditudinibus, et pugnatis Defendiculis.* Charta Caroli IV ann. 1301, apud P. Benoi Hist. Trop. in Probat pag. XXXVII. *Tarribus et propugnaculis, et alias munimentis fortificare valent et nuncare, ac circa ipsam novas fossatas etiam in rīis publicis facere, novas barras construere, et alia Defendicula possint erigere, ac fossatas, barras et Defendicula factas et facta, etc.* Vide *Defensa*, 4.

DEFENERAVIT. Dicitur, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 5611.

1. DEFENSIO, Ultio. Tertull. lib. 2, adv. Marc. cap. 18 : *Incredibile videbatur a Deo expectare Defensionem, edivendam postea per Prophetam: Mihi Defensa, et ego defendam, dixit Dominus. Pro quo votus Interpres Rom. 12, 19: Mihi vindicta et ego retribuiram. Vide *Defendere*, 3.*

2. DEFENSA, Tuitio, auxilium. *Defensa*, in Historia Celsiorum, lib. 1, cap. 1, et alii non semel. [Chartular. S. Vaudois, 12 decant dite Eve ai renuncie à tout privilege, et à toute aide, et à toute Doffesa de droit et delais de courtoise et de coust de chrestienté... fait en l'an de grace M. CCCC. IIIIe, et v. bi] *Defessa est pro Defense, ut infra Defessum pro Defense.*

3. DEFESSA, dicitur ager, pratnum, vel silva, ubi aut pascua seu animalia immittuntur, aut aliud quidquam agere, quod nisi noceat, non licet. Glossar. Graec. Lat. : *Defensa, rīos i'zōtōs. Ubis yōzō, est seges, seu ager consitus. Ita in Consuetudine Normannie, art. 8 : [Teres sont aucun tems en Defens, et en autres sont communes.] Toutes terres cultives, et escencées sont en Defens, de quoy les bestes peuvent legerement tollir*

*les fruits. Vuides terres sont en Defessus depuis la mi Mars jusqu'à la sainte Croix en Septembre. En autre tems elles sont communes.] Defens, vel Defsus, in Consuetudine Andegavensi art. 171, 172, Defsus, in Stabilimentiis S. Ludovici lib. 1, art. 148. Lex Bajwar, tit. 9, cap. 12 : Qui autem signum quod propter Defensionem ponatur, aut injustum iter descendendum, vel pascendum, vel campum Defendendum... recederit, etc. Horum, ann. 1320, apud Statutus pro Regno Neapol. ann. 1320, apud Rainald. n. 46 : *Prishibonus ne quisquam p' animi situs extra Defensum vel limites Defense invento, pascatur. Inquit, Knighyton, ann. 1362 : Item Defensum fecit instaurare predictum parvum de fave. Defensa Leistrecensis. Idem ann. 1350 : Due Lacastra fecit magnam concavationem. Manuationem apud venandum apud Leycestrem in foresta et Defensa, et in omnibus parcis suis ibidem. Occurrunt prete in Monastico Anglie, tom. 1, pag. 219, in Vitis Abbat. S. Albani pag. 33, apud Bestium in Comitib. Pictor. pag. 475, tom. 4, Gall. Christ. pag. 889, et apud Ughellum tom. 7, Ital. saec. pag. 87, etc. Vide Leges Scaniae Andre. Suenonis lib. 10, cap. 12. [Hickesi Thesau. Linguarum Septentr. pag. 63.]**

DEFENSIO. Charta Will. Ducis Aquitanorum, apud Comitib. *Fratribus Coroniis s. Cypriani concedimus Defensionem in aqua Chinni, secundum consuetudinem mean: et de cetero nemo sit qui audeat piscari... sine licentia Abbatis, etc.*

DEFENSIO. Statuta Arelat. MSS. art. 35 : *De Defensionibus pastorarum Item statutum, quod quilibet qui fuerit inventus in Defensionibus suis bladis, vel vineis, vel pasturorum, vel nemorum, vel pratorum, etc.*

1. DEFENSIO, vel *Defensionum* Consuetudines MSS. Augusta Ausciorum ann. 1301, art. 54 : *Exceptio piscaris et simili, columbaris, claperis et Defensum. Ibid. art. 35, habetur, Devesis.*

DEFENSIO. Eadem notio. Charta anno 1318, de Thiberto Prioratu Belli loci in Normannia pag. 162 : *Decima pars forestae de pratali, scilicet essartorum et omnium venditionis tam majorum quam minorum, quounque motofactarum et herbagiorum. Defensorum omnium rerum et prouentuum ad dictam forestam pertinenter. Monast. Anglic. tom. 2, pag. 111 : Si ergo mox porcus in parco meo, vel in aliquo alio Defenso posuerit. Vetus Inquesta, in Regesto Philippi Ang. fol. 169 : Habet in foresta Defensio grossum merennium ad domum suam faciendum... et tigna extre. Defensa.*

[Charta Henrici Regis Angl. ann. 1153, pro Normannie incolis apud D. Brussel de Feudorum usu tom. 2, pag. 4V, ad calcem : *Nalla riparia Defendatur de cetero, nisi illa que fuerint in Defeso, tempore Henrici [I] Regis avi nostri, et per eadem loca et eodem terminos, nos qui esse conservaverunt tempore suo.*

Occurrunt in Charta XI, sacculi ex Archivo S. Victoris Massil. armor. Forjul. num. 76. Charta Gaufridi Comitis Astridum, ann. 1202. Charta alterius Gaufridi Comitis Castri-crisi, ex Archivo Majoris Monasterii, Chartulario S. Vincentii Cenom. fol. 32. Chartulario SS. Trinitatis Cadom. fol. 43, vi. eve. Vide *Defensum*.]

FORESTA ET SILVE DEFENSIO dicuntur, quod in fratre nulli licet, nisi quisbus usagi aut aliud ejusmodi competit, aut in quibus venari, nisi domino, non

licet. *Bois de Defens, vel de garde et Defense, in Consuet. Norman. art. 85. Nivern. cap. 17, art. 4. Bois Defensables, in Andegav. art. 182. Cenom. art. 200. Vastani art. 18. Bituric. cap. 10, art. 12. B. 14, in Lothar. tit. 15, art. 7. Bois Veter: dicit vulgarement Redats, velutus silvae, seu defensae, in Consuetud. Aquensi cap. 11, art. 12, 18, 20. Charta ann. 1190, in Tabulario Ecclesiae Carnotensis n. 81. Sed Vetus prelati nemoris et custodia ad Comitem spectant. Vix Vetae, in Charta Ricardi Regis Angliae apud Sanmarthanos in Archiepiscopis Turonensis. Capitul. 5, ann. 819, cap. 22, lib. 4. Capitul. cap. 65, et Lex Longobardorum lib. 3, tit. 35. [oo Ludov. I. 49.] De forestis nostris, ut ubicunque forent, diligentissime inquirantur, quod forte salve sint et Defensa. Silva Custodie, in Concil. Suession. II, ann. 833, cap. 6. Capitulare de Villis cap. 96. Us. custode, vel forestae nostra bona sint Custodie. Monastico. Anglie, tom. 2, pag. 111 : Si ego meos porcos in parco meo, vel in haya, vel in aliquo alio Defenso posuerit. Charta ann. 1118, apud Ughellum, in Episc. Bovinensis. : Si in die capti fuerit aliquis lignis de ipsa silva Defensa, ad iudicium ipsius et depositi judicentur. [oo Notitia de Casa Vicecom. in Pictor. circa ann. 1110, post Irmino, pag. 378. Fara seu venatio in terra S. Nicholai ab aliquo sturum hominum in Defensum, si in terris vel justis fortius comprehensa fuerit, monachorum erit.] Domus dei in Monastico Anglie, tom. 3, pag. 306 : Memorandum quod boscius de Nafiske debet esse in Defenso, dum durat pannagium, videlicet a festo Michaelis usque ad festum S. Martini, ita quod aliena animalia cupiuntur vel pasci in eodem sine licentia. Firmariorum, per finem factendum in eodem. Nemus in Defensum ponere, et ab ipsis usagio arcere, apud Perardum in Burgundie, pag. 139. Regestum Philippi Aug. Herouallianum, fol. 172 : *Hec Lire, et Haia de Aubenas inter cheminum Perre et semiata Decani, et usque ad hanc Catorum sunt Defensa. Spissa Bosci Arnaldi et Defensa Cellarum sunt Defensa, etc. Buisse a Conina Defensa, in Consuetud. Andegavensi art. 32. Garennes Defendues, in Consuetud. de Menetou art. 23. Arvern. cap. 28, art. 22. de Trembley art. 8.**

PRATA DEFENSIO, in quibus pascua et animalia immittuntur non licet. Martini ad festum Crucis, ut est in Consuetudine Normannie, art. 82 *Præ Defendentes*, in Consuetudine S. Anian. art. 8. Vastani art. 15. Cabriti art. 1. Bituric. cap. 10, art. 19. Burbonensi art. 82. Arvern. cap. 28, art. 6. Lotharingie, art. 15, art. 5. Marchensi art. 25. Jutland. cap. 19, art. 1. Pictav. art. 109. Santon. art. 15. Aurelian. art. 147. Turon. art. 202. Lineriarum in Bituric. art. 20. Lezalei in Bituric. art. 10. de Nançay art. 22, etc. Lex Wisigoth. lib. 8, tit. 3.

12. *Qui in pratum in tempore quo Defensit, pecora immiserit. Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 20: Exceptus silvis, et cultis terris, et pratis Defensis.*

HERBLE DEFENSIO. Capitulare ann. 779, cap. 17. Capitula Caroli Mag. lib. 5, cap. 139, [oo 201.] et Lex Longob. lib. 3, tit. 4, § 3. [oo Car. M. 14.] *Nemo herban alterius tempore Defensionis tollere presumat, nisi vel in hostem pergerendo, aut Missus noster sit.* Addo Capitulare 2, ann. 813, cap. 10. Vide Hospitalitas.

VINEAE DEFENSIO, Vignes et jardins

sont l'«fensables en tout temps, in Consuetud. S. Aniani art. 4. Bituric. cap. 10. art. 9. Burbonensis art. 526. et Pictaviensis art. 194.

VENATIO DEFENSA. *Chasse Defensable à grosses bestes.* In Consuetud. Andegav. art. 36. Vide Stabilimenta S. Ludovici lib. 1. art. 138.

PREDIA DEFENSA. *Heritages Defensables cloz à fousz et haises.* In Consuetud. Turon. art. 202. 203. S. Aniani art. 1. Bituric. cap. 1. art. 7. Norman. art. 89. Sellensi art. 1.

MARE DEFENSUM, seu Palus. Vetus Charta apud Sammarthanos in Abbatisbus Valis S. Stephanus. Santon. diocesis. Dederunt et furnum, et in salibus parochie ad calefactionem furni necessaria, excepto Defenso mari circumiacente Supra stagnum et palus dicitur quod hic mare appellatur.

AQUÆ DEFENSE. Quoniam Attachamenta cap. 87. § 1: *Omnes aquæ, in quibus capiuntur salmones, ponuntur in Defenso ad capiendum salmones a die Natalis vel Assumptionis B. Mariae Virginis, usque ad festum S. Martini.*

DEFENSA, DEFESO, generatim pro loco pascuo, vel prato Defeso, non semel in Chartis Hispanicis. Hispanis *Defera*, *Colo*, *locis prohibitis*. Charta Garcia Fernandi I. editio anno 1010. apud Antonium de Yezpe. in Chronicis Ord. S. Benedicti tom. 1. *Illi genito Ecclesiæ S. Petri talem foro habent sicut dei locis de illis villas ad pascuum, omnes terminos et in fontes, in paludibus, Defenses etiam, et in molinariis, fluminibus, etc. Infra: Si non habuerit, carretra directa, licentiam danus perget per Devesas, per terras laboratas, per vineas, et iunctas frangere, etc. Alia Alfonsi Regis Castellæ anno 1115. ibid. *Fontibus, valibus, montibus, in Defesi, paludibus, pratibus, etc.* Alia Alfonsi VIII. anno 1227. ibid. *Cum collatis et solariibus, cum portatis, pascuis, aquis, nemoribus et Defesi, cum montibus, etc.* Alia Fernandi I. Regis Castellæ anno 1100. *Pratis, paludibus, Defesi, lignis.* Addre eundem Yezpe. tom. 5. pag. 444. b. et Michaelm. del Molino in Repertorio pag. 164. v. Vide *Devesum.**

DEFFENDULA, DEFFENDUTA. Provincialibus *Devendulas.* Charta ann. 1242. ex Archivo Montis-rivi : *Exceptis bladis, vineis et Defendulis.* Transactio ann. 1317. ex Schedis Praesidis de Mazauges : *Nec etiam in terris laboratis tempore quo bladarentur, vel si signata fuerint pro Devendulis; si vero avere horum in domine dicti castri possit liberare pascere, sicut in alio territorio.*

DEFENDULA. Charta Curiae Arelat. ann. 1224. de Corsoriis et MS. D. Brunet fol. 86. *Judei istius Corsoriuum non possunt Hospitalerum... facere Devendulam in palude, neque in agro, neque in villa nisi venatorum.* Item, *et quandoque aliquibus venatoris seu venantibus cunctant transvolatibus, et transvolando in vineam vel devensem, aut Devendulam intrabit, licet illi venatorи vel ejus scutifero, vel alii quem secum habere illi venator, intrare sine equo et equitante... causa... recuperandi dictam arem, et hoc sine pena banni.*

DEFESUM. Idem quod *Defensum.* Charta Philippi Regis Franc. ann. 1309. in 2. Regest. ejusdem Regis num. 85. ex Tabulario Regio : *In loco etiam praedicto et extra, mercaturas et denariatas suas vendere poterunt, consuta solvendo deveria, Defensaque de cuniculis in suis possessionibus facere, et in Defenso tenere, prout alias fieri consuevit : et qui*

in dictis defensionis venati fuerint, sicut de eo constiterit, emendis multabuntur. Vide Boalare et Veterum.

4. DEFENSA. Munitio, arx, propugnaculum, Gall. *Defensa.* Lit. remiss. ann. 1376. in Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 335. *Item quod dictus Girinus... venit apud Guiorgium, ad locum qui dicitur à la Frajti, ubi pro tuitione et defensione ville Guiorgi quadam bastida seu Defensa... posita.* Vide *Defenculum, Defensaria et Defensorium.*

DEFENSABILIS DOMUS. Munita, *Maison de Defense*, apud Galbertum in Vita Caroli Comitis Flandr. a. 178. Gest. Consul. Andegav. cap. II. n. 3: *Habeentes singulis domos Defensabiles.* [Ibid. cap. 7. n. 3: *Ista domum Defensibilis habebant.*] *Mudor Formul.* Anglie. pag. 118: *Contra ventum et pluviam Defensabiles facere edificia.* [60] *Propugnacula et alia munimenta Defensabilia.* in Chart. ann. 1381. ap. Guden. in Cod. Diplom. vol. 2. pag. 1045. *Nares Defensabiles, armis et militibus instructae, munite, apud Knighthounum pag. 2421. [Homines Defensabiles]* apud Rymerum tom. 4. pag. 781. vol. 2. Gallie. *Honnees de Defense. Homines Defensales*, apud eundem Rymer. tom. 3. pag. 1012. Le Roman du Renard MS. :

*Ne gara, ne clef ne serre,
Ne mur, ne fossé, Defensabile.*

Joannes de Condato MS. :

N'a force sans ne Defens.

1. DEFENSACULUM. Defensio, propugnaculum, munimentum. *Peregrinatio in MS. Speculo virginum : Maria Virgo est justis ne ruant Defensaculum.* Vita S. Leonis Papæ IX. April. tom. 2. pag. 689. *Universa plebs muros ascendiunt, quasi ob ciapienda civitatis Defensaculum.* Vita S. Marciuli tom. 1. Maii pag. 77. *Sed iste vir sanctus his Defensaculum circumseptus extiterat.* Aug. in Psalm. 87. n. 21. *Umbra porro ista Defensaculum intelligitur ab extu concupiscentiarum carnalium.* Chronic. S. Petri Vivi apud Acher. Spl. 2. tom. 2. pag. 758. *In item, que ad defendendum in aliis Ecclesiæ est, ascendit, et ostium post se clausit, in quo Defensaculo jam se miserant aliqui de nostris.* Vide *Plecta.*

1. DEFENSALIS. Vide *Defensabilis.* Munitio, Munitio vel Arx. Nova. Gall. Christ. tom. 2. col. 126. ex Donatione Gaufriti Vicecomitis : *In pago Biturigo, in vicaria Fabricense, in Defensaria ipsius civitatis, in villa cuius vocabulum est Colangiacus. Data mense Febr. ann. XX, regnante Karolo Rege. Chartularium S. Sulpiuti Bituric. fol. 35 : Autarvus Subdiaconus cedit ad Saliciana S. Sulpiuti res proprietas sua, quæ sunt istæ in pago Biturigo in vicaria Cortriciæ, Defensaria ipsam civitatem in illa Nantua.* Vide *Defensa 4.*

1. DEFENSATA, SILVA. Eadem que *Defensa* in Legibus Luitprandi. Vide *Defensa 3.*

2. DEFENSORATOR. Qui et *Defensor*, Tribunus plebis, cuius munia describuntur in *Defensor 2.* Placit. ann. 927. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 19. col. 2. *Ut auctor vel Defensor Fredeloni de castro Andusiente in ejus presentia facinus plancturiam...* *Precarum vos domine Fredelo, actor vel densator (i. defensor) cum judices vestros vel ceteraque personas possessio nostra per hanc occasionem non rumpat...* *Unde laudamus te, vir laudabilis, Defenor Fredelo, nec non et vos honorati, que (qui) curas*

publicas agitis assidue, ut istam plancturiam invaserit et faciat.

1. DEFENSATRUM. *Quæ defendit.* Legitur apud Arrianum Diploma Belg. tom. 1. pag. 665. col. 2. *Bularium Hist. General. Arverni.* tom. 2. pars. 312. Rymerum tom. 16. pag. 320. col. 1. etc.

1. DEFENSIBILIS. Vide *Defensabilis.*

1. DEFENSIO. Asylum, immunitas. *Suggestio Germani Ep. tom. 1. Epist. Rom. Pontif. in Hornisda : Et nisi misericordia Dei et Defensio S. Marci Basicis eruerisset eos de manibus eorum, ibi perierant.*

DEFENSUM. Eadem notio, vel potius septum Ecclesie. *Charta* ann. 1066. apud Joffredum in Nicia : *Donamus ad ipsam Ecclesiam... et hortos duos qui sunt iuxta pratum Arnaldi, cum ipso Defenso qui dicitur Altare.*

2. DEFENSIO. Protectio. *Defensio sacri Palatii*, in Lega Longob. lib. 1. tit. 2. § 100 Aist. 8. add. 10.] *Defensio et munib[us] Ecclesiarum*, in Formulis veteribus cap. 18. *Defensio Sacerdotalis*, in Concl. Toletano V. cap. 72. *Defensio Religionis*, leg. 27. Cod. Th. de Epscop. (16. 2.) *Charta Edw. I. Reg. Angl. apud Gul. Prynneum in Libertatibus Anglicanis tom. 3. pag. 423 : Dedi etiam eis omnes Ecclesias non vacantes totius Defensionis mee, in quibus jus adicationis habeant, etc.*

3. DEFENSIO. forte. Idem quod *Defensio 3.* seu *Locus defensus.* *Charta Raymundi Berengaril anni 1179.* inter Instrument. tom. 1. novæ Gall. Christ. pag. 67. col. 2. A: *Concedo in perpetuum Priori et Dominatibus de Arta-cellæ quidam habeo, vel habere debeo, in villa d[omi]ni Cabane et in territorio ejus, in dominis, castellis, terris, villa, et curulis, vicinis, pratis, paucis, usaticis, iustitiis, et Defensionibus, et quidquid ibi pro me habetur aliquo modo, etc.* Vide *In Defensa 8.*

4. DEFENSIO. Inhibitio. Vide *Defendere 1.*

1. DEFENSIVA. Munitio. Gall. *Defensiva.* Tract. MSS. de Re milit. et mach. helic. cap. 98. *Palatium cum turre circumdatum, ab arboribus et postea a fosso pleno aqua, pluvia, opere macanico (mechanico) est factum ; et habet duas Defensivas... arbores sunt prima Defensiva ; secunda Defensiva, est fossum aqua plenum.* Vide supra *Defensa 4.*

1. DEFENSIVA ARMA. Quibus quis sese defendit ac tegit. Gall. *Armes Defensives*, apud Rymerum tom. 8. pag. 981. col. 2.

DEFENSIVE. Radulfus de Diceto ann. 1153: *Defensive locorum seu Vicocomites locis statuentur statutis.* Et ann. 1198: *In Marchia principales Defensive locorum pro munitionem illam... ad pugnam accincti concurserunt hostiliter.* Si porro his locis vocantur *Vicomites*, quibus locorum seu *Comitatum* vel provinciam cura commissa erat, quodcum et injuriam propulsarent, et viconia compescerent, pacem publicam custodirent, et ab omni injury regios subditos conservarent.

1. DEFENSOR. Advocatus, in Cod. Th. leg. 2. de Postulando (2, 10) leg. 3. de Dilatation. (2, 7) apud Symmachum lib. 8. Ep. 17. lib. 9. Ep. 28. lib. 10. Ep. 32. etc. Vide *Advocatus.*

2. DEFENSOR. Tutor, in Lega Longob. lib. 1. tit. 30. § 18. [100] Ludov. PII 7. in Capitulis Caroli M. lib. 4. cap. 22. et in Cod. Theod. leg. 8. et ult. de Tutor. (3, 17.) leg. 1. de Adm. et perfic. tutor. (3, 19.) leg. 1. de Denuntiat. (2, 4.)

DEFENSORES CIVITATUM, Syndici, qui suscipiunt negotia civitatum, in Formula defensoris civitatis, apud Senatum lib. 7. Ep. II. Apud Ammanum lib. 25. *Sistratus Causarum defensor* dicitur, qui in Chronico Alexandri xxix. test. Nest. Decurio. Vide leg. 7. et lib. 10. D. de Munerib. et Honorib. (50. 4.) Sed et.

DEFENSORES CIVITATUM dicti, ut optimi Tribuni plebis, qui eligebantur civium decretis, in civitatum curie civium frequentia celebres erant, ut essent, cui disciplinae invigilarent, plebem et Decuriones ab omni insolentia compescerent, nauceros et mercatores tuerentur, tributa curarent, injurias patientium quarelas exciperent, et alia ejusmodi quae habentur in tit. Cod. Justinian. (I. 55.) et Theod. (I. 11.) **Defensoribus** civitatum, de quibus agunt præterea Desiderius Cadorensis Episcop. Ep. 16. Marculfus lib. 2. formule 27. Formule veteres cap. 53. 54. Lex Wisigoth. lib. 2. tit. I. § 26. lib. 12. tit. I. § 2. **Editio Theoderici Regis** cap. 53. Capitulo Caroli Mag. lib. 5. cap. 231. [¶] 387. et Julian. Novi Epistola Severi Episcopi apud Baron. ann. 418. num. 41. Symmach. lib. 1. Epist. 63. lib. 9. Ep. 35. Vide Cujac in Paratit. et lib. 3. Obs. cap. 14. et Juretum ad Symmach. lib. 9. Epist. 35. [¶] Savin. Histor. Jur. Roman. med. temp. tom. I. § 29.]

DEFENSORES ECCLESIASTICIS, quorum institutum a Patribus Africanis manavit, qui ad Imperatoribus facultatem subdari petierunt, in Concilio Carthag. quoniam habuit est ann. 407. constitundi **Defensiones scholasticas** qui in actu erant, vel in numero defensionis causarum, ut more Savardorum provincie, idem ipsi qui defensiones, et causas susciperent, haberent facultatem pro negotiis Ecclesiasticis, quoties necessitas agniret, vel ad obserendum obrepentibus vel ad necessaria suggestenda, ingredi iudicium secretaria. Haec Codex Canon. Afric. cap. 97. Ex quibus patet Ecclesia Africanica antea suos **Defensores** habuisse, sed ex ordine Ecclesiastico. Addit. leg. 38. Cod. Th. de Episcopis. (16.2) et leg. 7. de De�nuntiat. (2.4) Vide *Advocatus*.

Erant et Ecclesiarum **Defensores** interdum ex ordine Ecclesiastico, ut diximus. In Conc. CP. sub Agapeto PP. art. 2. Iaov; v. οὐρανούτωτος προσβήτος εἰς ἔκκλησιν τοῦ θυτῶν μετά τοῦ θυτῶν. De **Defensoribus** Ecclesiarum ex Clericorum ordine, agunt præterea Concil. Milevit. II. cap. 16. Concil. Afric. cap. 42. 64. Codex Can. Eccles. Afric. cap. 75. 97. Epist. Gelasiti I. cap. 3. Hor. mis. Epist. 25. sub fin. Gregor. Magnus lib. I. D. cap. 10. lib. 1. Epist. 25. 26. lib. 2. Ind. 1. Epist. 39. lib. 7. Ind. 1. Epist. 4. Ind. 2. Epist. 39. lib. 12. Epist. 30. Anastasius in Epist. PP. pag. 72. Gregor. Turon. de Vitis Patrum. cap. 6. [Vita Aldrici Episc. Cenoman. num. 8.] etc.

DEFENSORES ROMANE ECCLESIE, ex ordine pariter Clericale, quorum munus erat pauperum potissimum et Ecclesiarum defensioni et utilitatibus invigilare, et ut legata ad plas causas refixa in elemosynam pauperibus distribuerent, ut est in formula Defensoris constitundi apud Gregorium M. lib. 4. Epist. 25. lib. 7. Epist. 63. lib. 11. Epist. 21. et Senator. lib. 3. Epist. 15.

Mittebantur etiam a Summo Pontifice in provincias, ut implorantibus Apostolis Sedis auxilium adessent. Ita idem Gregor. M. lib. 1. Dial. cap. 4. lib. 2.

Ind. 2. Epist. 63. lib. 9. Epist. 32. lib. 10. Ep. 4. 47. lib. 11. Epist. 52. Joan. Diac. lib. 2. Vitæ ejusd. Greg. cap. 58. Curabant præterea Patrimonio Romana Ecclesiæ in diversis provinciis constituta, ut est apud Gregor. M. lib. 7. Ind. 10. Epist. 17. Ind. 2. Ep. 24. lib. 8. Ep. 39. et Senator. lib. 3. Ep. 45. Acta S. Sebastiani num. 68. de Cao PP.: *Tranquillum fecit Presbyterum: S. Sebastianum autem, qui ad multorum profectum sub specie militis latebat, Defensem Ecclesiam instituit, ceteros vero subdiaconos fecit. Meminit Tuti Romane Ecclesie Defensoris Felix III. PP. in Epist. ad Zenonem Imp. et in aliis ad Monachos urbis CP. Quae ait: *Quod credimus de protectionibus intra Ecclesiam Clericis, nempe Romanam: nam de alliarum civitatum Clericis non deligebantur, ut est apud Gregor. M. lib. 4. Epist. 25. Exigitum istud munerus genus a Patribus Africanis, ut jam observatum, par est crederre, ex Concilio Chartag. IV. cap. 9. Propter afflictionem pauperum, quorum molestias sine intermissione fatigavit Ecclesia, ut Defensores eis adversus potentias divitium, cum Episcoporum provisio delegentur.**

Horum numerum Roma ad septem adiutum idem Gregor. M. eosque sepiem regionibus assignavit, ut ipse testatur lib. 7. Ind. 1. Epist. 17. ubi de eorum officio ac privilegiis agit, ut et ordo Romanus, in quo **Defensores Regionarii** dicuntur, ut et in Epist. 22. Fausti PP. in Ep. 8. Stephani III. PP. etc. Joan. Diac. in Vita ejusd. Greg. lib. 2. cap. 20. *Septem ex Defensoribus honore regnario decorandos indicit. Addit. Anastasiu in S. Hadriano PP. pag. 110. [et Morinum de sacris Ordinat. part. 3. exercit. 16. cap. 6. 7. 8.]*

Primus Defensor, qui *Primicerius Defensorum*, in ordine primus ex septem Defensoribus Ecclesie Romana apud Gregor. M. lib. 7. Ind. 1. Ep. 17. in Epistola Ep. 17. PP. 20. 24. apud Anastasiu lib. 85. tom. 4. *Histor. Franc. pag. 783. ms.* etc. qui solitus ad primatum gradum pervenit: Græci. Hippocrate, de qua dignitate multa Graeca. Meurus. Thessal. et alii congescentur.

Subdefensor, qui a **Defensoro** ad vicinas suas agendas interdum delegabatur. Gregorius VII. PP. lib. 8. Ep. 8. *Oleario quoque Subdefensori predicto possedit.*

DEFENSORES SENATUS, in leg. 2. et 3. Cod. Th. de Pradiis Senator. (6. 3.)

DEFENSORES, in militia Graecanica, qui *Cursors* subsecabantur, ut eos defenderent, si ab hostibus ingruitibus ad cladem paterentur, aut propellentur. Ita Glosse Basilie. Leo in Tactic. cap. 7. ¶ 37. 41. cap. 12. § 78. et Mauritius laudatus a Rigaltio in Glossario. DEFENSOR NAVIUM. Sexta Synodus Act. 8. et 9: *Ἀναγέρασθε διάκονος καὶ ναῦποι θλοικός. Vetus Interpres Defensorem navium verit.*

1 DEFENSORIUM, Munitio, Beruneni Chronic. Marienrod. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunsav. pag. 49. *Presterea cum villa Wenthusen totaliter esset defensum præter Capellam, erexit ibidem juxta cæmeterium forte Defensorium cingens*

ipsius cum fossato simul cum cæmeterio et Ecclesia, et villulam circumdedi grandi spe.

DEFENSUM. Prohibitio quavis, *Défense*. Statutum S. Ludovici ann. 1255. cap. 21: *Defensum autem bladi vel vini, aut mercium aliarum non extrahendarum de terra, sine causa urgente non faciant Ballivi. Vide *Defensa* 3. [et *Defensio* 1.]*

DEFERULARE, Fercula de mensa auferre. Vita S. Ottomoni Episc. Bambergensis lib. 2. cap. 11. *Mensa illorum nunquam dismatur, nunquam Defervulatur.*

* **DEFERIATA**, pro DEFERRATA. Actio captivos et vinculis eximendi. Italis Scarcerazione. Gall. *Délivrance*. Stat. Bonon. ann. 1250-67. tom. III. pag. 169: *Additum quod aliquis custos alicuius carcera... non possit nec debet... auferre vel accipere aliquid alicui detento... ultra quam xij bonorum in prima die pro inferiata vel intratura et *Deferrata*, nec aliqua alia de causa a dicta die in antea nisi vi de-nario pro qualibet die.* [Fr.]

1 **DEFERRE**, a Gall. *Deferrer*. Avoir de la *Deference*. Revereri, honorem deferre. Chronicum Trivelli apud Achierum Spic. cil. tom. 8. pag. 567: *Muros cum turris, bura evertit... Templo tantum et turri David Detulit.* Id est, peperit honoris ergo. Charta Edw. II. Regis Anglie ann. 1223 ad Ballivis portus Doverie, apud Rymerum tom. 3. pag. 1012. col. 2: *Et quie, in quantum poterimus bono modo, vobis parcer volumus et *Deferre*, gratum habemus, etc.*

DEFERTUS, pro *Deflatus*, in Gestis Regum Francor. cap. 11. Vide *Ferto*. 1 **DEFESA**. Vide *Defensa* 3.

DEFESANTIA, vox Practicorum Anglicorum, de facto quod infectum reddi tur, vulgo *Defiance*, ex Gallico *Desfaire*. Vide *Deficere*. In Charta feodi seu libro Anglo *Justitia of peace*, pag. 164. habetur *Indentura Defesantia inter partes, etc.* Addit. pag. 168. 169. etc.

DEFESUM, Sub banno positum, quo frumentis et aliis vestimentis cui competitio puta Vivarium. Gall. *Defe Defact et Diffig*. Charta Phil. Pulu. ann. 1298. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 349. f. col. 2. *Item Defesum at piacara que habebamus in aqua de Jauia certum solidos annui redditus estimatis. Aliis Rati- dulis vicecom. Bellim. ann. 1287. ex Tabul. Cartus. B. M. de parco: Monachi Cartusienses habent nemus mortuum ad usum dictar grangie, exceptis parvis meis et meum. Défes de Montenje. Plus les grains, broyes, Défages et appartenances... situées en la rivière de Cher, in Decreto anno 1538. ex Tabul. castri de Chiffé in Turon. Vide *Defensa* 3. et infra *Defesa* et *Defeum*.*

DEFESSUM, eadem notio, in Charta Alvar. Diaz ann. 1107. inter Probat. tom. 1. Annal. Premonstr. col. 391: *Donamus quantum ad illum monasterium pertinet, ... videlicet in omnibus exitibus in Evas tercia parte, et in *Defessis* in duplo Tojar.*

DEFESTUARE, per *festucam* tradere. Clista Henrici I. Ducus Brabantie pro Cronobio Bruxellensi S. Jacobi in Monte frigido ann. 1201. apud Miraeum. tom. 1. pag. 727. col. 1: *Terram in Rusbruc a censu anno, ab omni jure suo et ab*

omni exactione liberam mihi resignavi
et Defestucavif. Vide Festuca.

• Nudo pro Dilitiere. Charta Theodo-
dor. comit. Fland. ex Chartul. Episc.
Gandav. fol. 70: Galerus omnem contra
S. Bavonem injuriam suam depositus et
Defestucatus.

• DEFESUM. Vide Defensa 8.

DEFETARI. Ita libros Consuetudinum
appellabant Siculi, ut auctor est Hugo
Falcandus in Hist. de Calamita. Sicili-
lie pag. 864.

• Greg. Grimaldi Hist. leg. et magistr.
regni Neapolit. lib. 4. cap. 1: Quae
consuetudini (feudali) specialiter del
nostro regno e della Sicilia, furono rac-
colte in certi libri, Defetari corrispondentia
appellati, i quali libri, dicesi, che da Ru-
giero nel palagio reale conservavansi.

• DEFFACERE. Vide supra Defacere.

• DEFFACTUS. Tritus, Gall. Broyé.
Charta ann. 1856. inter Probat. tom. 2.
Hist. Nem. pag. 177. col. 2: Quod con-
sules seu vintenarii sequensur molen-
dinae olearium, tempore quo oltre erunt
Defacere; et iusta quantitatibus olearum quan-
tum habebit, indicetur sibi vintenarum
in pecunia... et quisque tenetor solvere
et portare partem sibi tangentem de dicto
vintenar oleari... infra quindenam, post
dictum oleum Defactum. Vide infra
Defacere.

• DEFFAIA, Silva defensa, ubi nec pas-
cere nec cedere cuiquam licet, nisi ex
concessione domini, nostris alias Défay
et Défossé. Charta Rob. comit. Alenc. in
Reg. forest. Alenc. etc. et Cam. Com-
put. Paris. fol. 22. r.: Concedo (Domini-
chis de Persanis) usq[ue]num ad om-
nia et cinq[ue]mila haec predicta... tam in
haies, parchis, quam in defensis et def-
ensoribus, et nouis... illi Amal-
Comit. Montuf. ann. 1228. inter Instr.
tom. 7. Gall. Christ. col. 100: Concessi
in ecclesiis dominis Wallium Sarnaci
defensem suum, quod dicitur le Défay
de planeto. Charta ann. 1383. in Reg. 92.
Chartoph. reg. ch. 316: Exceptis def-
ensis nemorum, qui vocantur Gallice
Défossé. Litt. remiss. ann. 1374. lit. Reg.
106. ch. 46: Trois charrues chargées atto-
lées de bœufs trespassans parmi certaines
terres labourées et cultivées, et en lieu de
Défossé, où il n'avoit point de chemin
Défossé, in Stabilim. S. Ludov. cap. 150.
tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 281.
Sic etiam legendum videtur de Défossé,
in Cantil. 26. reg. Navar. tom. 2. pag.
58. et pro Défroy, in Litt. remiss. ann.
1454. ex Reg. 182. ch. 127. Vide Defensa
et mox.

• DEFFASIA. Eadem notio. Charta
ann. 1220. inter Probat. Hist. Sabol. pag.
384: A nemoribus S. Albini usque ad
dictos locos, et usque à Defassis de tail-
lis, vocatis Malepineta. Vide infra Defen-
sa.

• DEFFALCARE. Deducere, subtrahere.
Charta ann. 1489. inter Probat. tom. 4.
Hist. Nem. pag. 51. col. 1: Dicta summa
vj. lib. Turon. in vestris allocabitor compotis
et de vestra, per quos pertinererit,
Defalcatum recepta. Défalquer, pro Sup-
prime. in Lit. remiss. ann. 1389. ex
Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 37: Pierre
Bequin accusé d'avoir été complice au
grenier, qui lors estoit dudit grenier,
d'avoir Défalqué de grant quantité de sel
vendu auxd[icti] grenier, grant partie dudit
sel... Item d'avoir vendu à leur profit dudit
sel ainsi Défalqué senz gabeler. Vide
Defalcare.

• DEFFAMARE. Glossar. Provinc. Lat.
ex Cod. reg. 7637: Defamar, Prov. Def-
III

famare, diffamare, infamare. Vide Defa-
mar et Diffamare.

• DEFFAUTA. Vide supra Defauta.

• DEFFECI, Provl. Veterum in Glos-
sar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7637.

• DEFFECTIVUS. Vide supra Defectivus.

• DEFFENCIJO, DEFFENDUDA, DEFFEN-
DUTA. Vide Defendere 8.

• DEFFENDERE. Vide Defendere 4.

• DEFFENSA. Praesidiu[m], Gall. De-
fense. Visitatio castrorum anni 1847. in
Hist. Delphini. tom. 1. pag. 68. col. 1:
Item, quod portale, per quod ingredi-
burgum, lib. Defensam ponit faciat sum-
ptibus dictie ville.

• DEFFENSATIVUS, Ad defensionem
aptus. Joan. de Cardalaco serm. in
Epiph. Dom.: Tertio dieo quod isti Magi
obtulerunt munus hostiticatum, Defensa-
tivum; quod designatur cum dicitur
arma et equos. Vide infra Defensum.

• DEFFENSETUM, ut supra Defoia. In-
quisit. ann. 1288. ex schedis Fr. de Ma-
zaugues: Interrogatus qualiter scit quod
homines Arcatia visi fuerint: bovacire
in dicto territorio, dixit quod vidit ibi
Stephanum Gaillardum, qui faciebat ins-
cidi ligia in Defenselo, quod est ad
caput illius cravii, et habebat ibi quam-
plures incisores. Vide infra Defensem.

• DEFFENSIVUS, Id quo ad defensio-
nem suam quis ultor, Gall. Arme defen-
siva. Lit. remissa. ann. 1408. in Reg.
183. Chartoph. reg. ch. 76: Cum dictus
Bernardus gladium vel alium Defensivum
non haberet, accedit ad donum
suum, et gladio balasardus accepit, dic-
tum Guillelmum tribus vel quatuor icibus
de dicto balasardio percussit. Vide supra
Defensivus. Defendement vero, pro
Defense, protectio, patrocinium. Glos-
sar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7634: Defen-
dement, patrocinium. Vita J. C. MS.:

Que bien sachée, si je veole
Ne mort, ne passion n'aurie,
J'auroie asses Defendement
Angles, archange plus de cent.

Unde Defenderes et Defenderes. De-
fensor, protector, in Annal. regni S.
Lodov. edit. reg. pag. 189. et 190.

• DEFFERRATUS, dicitur de animali
soleis exempto. Charta Alfonsi comit.
Pictav. pro Villafranca ann. 1256. in
Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 46: De asino
ferrato, sed denarios; de Deferrato, unum
denarium. Deferrato appellatur veteres
soles ferreas, in Ordinat. hospit. reg.
ann. 1283. ex Rep. reg. 11. Cam. Com-
put. Paris. fol. 51. v: Item marces-
cantes, qui aueront en toutes choses
autant come les escuiers, ... et la Deferra-
ser le Roy. Litt. remiss. ann. 1413. in
Reg. 167. ch. 101: L'exposant trouva es-
sen chevins us sac, ou il avoit environ
neuf francs... le prist et mist en son saing,
et auant Pierre Beno qui estoit a reques
lui, lui demanda quel cestoit une Deferra.
Deferrero vero, vel Défrayer, sumptus
suppedate, legendum puto in Ordinat.
ann. 1861. tom. 8. Ordinat. reg. Franc.
pag. 598. art. 11: Le marché dudit
ducé (de Bourgogne) sera ordonné et
commis pour recevoir les gens d'armes et
leurs monstres, et pour les faire Deferrare
en la maniere qu'il esté gardé et accou-
tumé de faire. Vide supra Deferrare.

• DEFESUM. Vide post Defensa 8.

• DEFFESUM. Idem quod supra Defen-
satum. Charta Alfonsi reg. Casti.
ann. 1181. apud Baluz. Hist. Antel. col.
498: Concedo villam, quam vorant For-
nellos, ... cum nemoribus et Daffesis, et
cum omnibus aliis directuris et pertinenti-

tia suis iure hereditario in perpetuum
habendas.

• DEFFIDARE. Vide Diffidare.

• DEFFRANERE, DEFRAYARE. Sumptus
suppedate. Gall. Défrayer. Defraire
in Reg. Corb. 18. sign. Habacuc ad
ann. 1511. fol. 124. v. Comput. ann.
1482. inter Probat. tom. 4. Hist. Nem.
pag. 19. col. 1: Item solverunt Johanni
Boneti, hostellario trism regum pro Def-
franendo dictum Comte, et expensis factis
per eum in suo diversorio, x. solidos Tu-
ron. Allus ann. 1495. Ibid. pag. 62. col.
1: Aliis expensis factis per dictos dominos
comes, Defrayando dominum Narbo-
nensem archiepiscopum, accedenter pro
ambulatorio apud dominum nostrum
regem pro negotio patriae.

• DEFFRACTUS. Vide infra Defructus.

• DEFFIBULARE, Fibulam detrahere, ves-
tem exuere. Hugo de Cleerles de Senes-
callie: Francie: Cum vero primum vene-
rit ferulum... Comes de Beaulans, e
camino surges. Ibidem: Pallium que in
Curia affibulatus erit. Gallo-Belgas
etiam affibulare. Affibular, ali Affu-
bler dicitur, nam piteus capitl aptatur,
stet detrahitur.

• Lit. remiss. ann. 1397. in Reg. 152.
Chartoph. reg. ch. 22: Lesquels lis sa-
lueront... et euls Dassulant et dianant aux
bonnes gens qui là estoient, à Dieu vous
coument Dassubler, in Poem. Roberti
Diabolli MS.:

De son maniel se Dassable
Tout sanglement en pur le corps.

Vide Diffibulare.

• DEFICERE, Destruere, Desfaire. Vita
S. Mederic cap. 13: Interim venturus
Pontem Carantonis, audiuit quod guidam
fur nocte furatus esset, et Defeciaset
pontem.

• DEFICERE, Cessare. Acta S. Abund.
tom. 5. Sept. pag. 300. col. 2: Jubat
ergo clemencia vestra ut Deficiant (Deos
insultare) aut thura et libamina ponant
Dis nostrios.

• DEFICERE IN JUSTITIA dicitur
Judeus vel feudalis dominus, cum vas-
salo jis subi heri postulanti vel plane
denegat, vel curia sua placita differt,
ultra quam leges feudales permittant.
Iteg. Iudic. Aquit. sign. 1. rub., col.
3. ex Cam. Compt. Paris. Dicit
etiam per juramentum suum (Bernardus
Jordanus de la Barre) quod multiorum re-
quisitus dominum Constantiam ut faceret
sibi jus, et quia non faciebat et si Defi-
ciens in justitia, dixit quod extunc nole-
bat esse de curia del Sere, immo renun-
ciabat omnino, et de hoc habebat curiam
in testimonium. V. Defectivus 1. et defec-
tus 8.

• DEFICIENS. Declivis. Tract. MS. de
re milit. et mach. bellic. cap. 1: Oportet
quod locus in quo est exercitus, sit cir-
cumdatu[r] a ripa aut flumine... causa...
aguandi equos, et Deficiens dictus locus
ex ripis una parte.

• DEFIDERE. Diffidere. Virgil. Gram-
mat. pag. 29: Quorum opinioni nec mul-
tum Defidimus, nec nimis favorem

• DEFIDIARE. Vide Diffidare.

• DEFIERI, Abrigari. Charta Hugon.
ducis Burg. ann. 1208. in Chartul. eccl.
Lingon. ex Cod. reg. 5108. fol. 12. v.
Libenter tollant i[n]am communiam et de-
ficiant, si ju[n]cti de sua curia dictaveri,
quod defieri debant et tolli. Vide supra
Defidere.

• DEFIGERE, in sortilegiis. Vide Vultu-
voli.

• DEFIGURARE, a Gallico Defiguer.

Deformare, fedare. Menotus Serm. Qua-

dragesim. f. 1. v: *Omnes immunditie et lutum... non possunt corpus vestrum tantum maculare et Defigurare, quantum peccata animam vestram.* Vide *Diffigurare*.

* **DEFINIMENTUM.** Pactum, convenitum quo controversia definitur terminatur. Charta ann. 1114: *Hec est carta de placito et Definitione quod fecerunt Bernardus Atonis vicecomes et uxor eius Cecilia et filii eorum Rogerius et Rainundus cum Lupato de Biteris etc.* Vide *infra Definire*.

* **DEFINIS.** [Qui habet fines; hinc definitor definitus, cui nempe dati sunt fines. Legitur in *Nat. Tir.* p. 57, Finis, in his, ad finis, confinis. *Definis*.]

* **DEFINISCERE.** Dimittere, deservire. Charta sub Phillip. I, reg. Fr. ex Bibl. reg. cot. 17: *Ego Ugo Adalberti garpicco et evacuo et pacifico tibi Rainundo Johanni... campo uno... et cum hac scriptura predicto campo Definisco et garpicco vobis ab integrum, sine vestro enganno.* Vide *infra Definire*. Hinc

* **DEFINITIO.** Rei alienus cessio, abdicatio. Narratio vexat, illatur, ab Aimer. vicecom. Narbon. archip., inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 30: *Dolens et coactus predictas lesas diffiniit injuste, cum leges dicant irritum esse Definitionem factam ab exploitio, nisi prius protestativa revestitauit.* *Definire*, Finis, in Bestiario MS:

*C'est bien commence et bien déjoué,
C'est véritable et saint et fine,
Est très avantageux et en doit
Entre les deux que je l'ai fait.
L'œuvre de bonne connaissance,
Qui sera bonne Définition.*

DEFINITIO TONI. Modulatio vocis seu Cantus Gregorianus. [¶] Malm. de nocturnate seu iudicio interpretari.] Bernardi Ordo Cluniac. part. 2 cap. 15: *Sic on mes Horae absque versu Deus in adjutorium, inchoabitur, cum venia tanet et arripit, quarum nulla cum Definitione toni finitur.*

DEFINITOR. DIFFINITOR. Visitator. Offic. Monasticum, de quo Gregorius IX. PP. in Constit. pro Benedictinis, pag. 837, apud Brothum: *Onnes vero Abbates et Priores annis singulis ad Capitulum venientes, definitiones, si quae facte fuerint, in suo redditu habeant bis in anno in suis Capitulis, et visitacionis tempore nihilominus recitandas.* Vide Nomasticum Cisterc. pag. 307. [Apud Augustinianos, Benedictinos Congregationum recentis instituturum et reformatum et alios, Definitores appellantur Superiores novem electi tempore Capituli generalis, penes quos principia est totus Capituli potestas sive ad electiones Superiorum, sive ad statuenda et definienda quaecumque monasticam speciem dicuntur. In quibusdam aliis Ordinibus Definitores dicuntur Superioris Assessores, seu Consultores etiam extra tempus Capituli generalis.]

DEFFTERI. Negare, abnuere. Papias. ¶ **DEFIXIONES.** Species sortilegia. Vide Vultivo.

* **DEFIAMMO.** [Extinguo. Apul. 5. Met. sub fin. Pharetram explet, et sagittas dearmet, arcum denodet, tædum Deflammet.]

¶ 1. **DEFIARE.** Quidquid in buccam venit effundere. S. Ambrosius Epist. ad Sabinum: *Nobis autem quibus cura est sermonem sermonem familiari usi ad unguem distinguere, et lente quodam figere gradu, apud videtur propriam manum nostro offgere style, ut non tam Deflare aliquid videamus, quam abscondere, ne-*

quis alterum scribere temet erubescamus. Sed ipsi nobis consici, sine ullo arbitrio, non solus auribus, sed etiam oculis, ea pondemus, quæ scribimus. Deflare cibum Plinio, in eumflare.

¶ 2. **DEFLARE.** Intudere. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7611: *Deflat, intudit.*

* **DEFLECTERE.** [Declinare, Deformare.

¶ 3. **DEFLETIO.** [Pictus. Jurenc. 4. 12: Adventus iam tunc tristis Defletio terris.]

1. **DEFLORARE.** Devirginare. Glossa Puteani: *Defloratio, Defloratur. Eadem Deflato, defloratio, libido, Ugitio. Cum virgo devirginatur, Defloratur, et flor virginitatis auctor. Carmen MS. ex Codice Brencensi.*

Virginitas vos est, et virginis uero vos est.

Martianus Capella lib. 7:

Aurora eximia roscis spectabilis ocellis Floris resculptus.

Leges Hoeli Boni Regis Walliae sub ann. 940, cap. 13: *Sic vira datus pueri statim habens, dicatur vir illam ab alio Deflorata percepisse, etc.* Addit. cap. 25: *Libertates Bellivillia ann. 1231. Si quis puellam in vix Defloraverit, debet eam ducere uxorem, vel ad Consilium Burgensem maritare. Concilium Arlatense ann. 1267, can. 12: Qui violenter virginem Defloraverunt, etc.* Forti Oscenses Jacobi I. Regis Arag. fol. 31: *Si inconveniens post violentiam dixerit, se in silva aut in eremo ab aliquo defloratum, etc.* Magnum Chron. Belgie, ann. 1284: *Predicatum Episcopum super Defloratione virginis, ac alias factis enormibus clam accusaverunt. Defloratio mulierum, in Consuetudinibus Tolose, Defloratores, in veteri Consuetudine Nozmanie cap. 10. Les Defloratores violentement des vierges. Virgines Statuta Omonis. Episcopi Parisiensis cap. 6 § 4. [Genius, ed. Aldus, Futureum genitif fructum spes tibi jam Deflorabit. Iacobus 1 editione] Paus. Aldi et alii: Gloria victoria Deflorata. Id est, flore seu honore spoliata, sed in quibusdam editionibus habetur *Deflorata ut et Preffloravit apud Goliath.**

¶ 2. **DEFLORARE.** Flores legere. Notkerus Balbulus lib. de Interpretibus Divin. Scriptur. apud Bernardum Pet. tom. 1. Anecd. part. 1. col. 2: *Quod si exceptione Patrii, quod de libris R. Gregorii per ordinem singulorum liberorum Deflorando conficit, unquam reperire potueris. Gerardus de Arvernia Epist. nuncupatoria ad Ivonem Abb. Cluniac. in Chronic. Cluniac. ann. 1282: Ut uobis Monachorum speculo inchoata succincte præstringerem, et inde utilia quaque brevi compendio Deflorarem.*

¶ 3. **DEFLORATUNCULA.** Idem MS. in prefatione: *Quicunque autem has Deflorationes legere aut forte scribere volerit.*

¶ 3. **DEFLORARE.** Floribus ornare And. Floriae in Vita MS. S. Genzlini archip. Biturie lib. 1. Translatio eius quaque seriem Giraldus haud spaciose scientie fulgor, elegerat. Defloratio pentametro. Sigebert. in Chronic. ad ann. 1008. Burchardus... magnum illud uniuersum volumen editit scripturarum sententias uniuersum compilatis Defloratione.

¶ 4. **DEFLORARE.** Pascare, vel prata facare. Charta ann. 1339, apud Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hodoepon. Charit. part. 2. pag. 471: *Quod dictum*

commune Ficechis tenevatur et deberat permittere dicta communia S. Crucis et Castri Franchi tenere et possidere dictas pasturas et eis uti et frui locis, et Deflorare, etc. Occurrat rursum ibid. pag. 473.

¶ 1. **DEFEDERATUS.** Rebells, sedifragas. Sugarius in Vita Ludovici Grossi apud Duchesnum tom. 4. pag. 393: *Confederatus igitur (Hugo Putolensis) regis Defederatus, videlicet Palatino Comiti Theobaldo, et egregio Regi Anglorum Henrico, cum dominum Regem Ludovicum in Flandriam pro regni negotiis prefecturum accepisset, collecto quantocunq[ue] equum et pedum potuit exercita, Putolonus castriu[m] restituere deliberat, adjacentem pagum aut eversum iri, aut sub subiecto matu[m].* Ibid. pag. 281: *Quo siquidem tempore inter venerabilem B. Dionysii Adam Abbatem et Burchardum nobilium vir in dominum Monmoriacensem accidit quasdam contentiones pro quibusdam consuetudinibus emersisse, quæ in tantam ebullientur irritatio[n]is molestiam, ut rupto homino, inter Defederatos armis, bello, incendis concertaretur.*

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

¶ 1. **DEFOLARE.** Liedere, perentere. Charta Philippi Augusti ann. 1194 pro Attrebatenisibus: *Qui alium per capitulos ad terram trajinare, vel pedibus Defolaret, unde in libras et dimidiat perdet, unde Nos decem libras habemus, Castellana decem solidos, trajanorum quindecim, Homines civitatis quinque. Nostris olim Afoles erat Leviter ledere, vulnerare, ut dictum est in Afoleare. La bataille des sept arts MS.:*

Aristote fieri Percien,

Nosce hui Baron ancien,

Quelle fist à terre voler,

Du cheval lo volt Defuler.

Turenens. pag. 35. Le Roman du Renard
MS.:

Pour ce que grants estoit les cors,
Renard le fist par Defors.

○ **Defoueurs**, In Liberte ville de Braoux ann. 1311 tom. 4 Ordinat. reg. Fr. pag. 360 art. 13. Hispan. *Defuera*, eodem significatur.

Defouors. Notus inscriptio: *Recognitum est ex tabula zinea qua fira est brouz in Capitulo ad aram gentis Julie Defouors podio sinistriore.*

Defouors. *Vet. Interpres Gen. 7. 16. Inclusi et in Dominus Deforis. Matth. 23. 25. Mandatis quod Deforis est] Admonitio sancti Fausti. Et testes contra eum non aliudius Deforis, sed intus de ipsa profensorum. Idem forte Faustus Regius. Si evadere pericula non Deforis ingrustra, sed intus concepta desperas, etc. Metellus in Quirinalib.:*

Nec Deforis quispiam remansit usquam.

Visiones Futilae. Videl. B. Remigium et S. Martinus. *Deforis eisdem crucibus obviante. Octavius Horatianus lib. 4. Rerum medicar. De argilla Deforis finis. Constantius Africanus lib. 7 de Morbor. cognit. cap. 22. Deforis est superponendus dissolutiva. Beda in Vita S. Cuthberti. Morus ipse Deforis auctor longitudine stantis hominis. Occurrit ann. 583. cap. 18 apud Ordericum pag. 355. etiam in Concilio Bracarense, et alibi passim.*

1. **DEFORCIMENTUM**, DEFERCIARE. Vide *Deforcire*.

2. **DEFORIS**, Ultra. Gall. Oltre, de plus. Stat. crimin. Saona. cap. 43. pag. 39. *Infra ipsius tempus arbor prolationes suas facies tenebant, quo elaps magisteria sua dicitur deforis, nulla Deforis delatione data. Vnde alia notione in Deforos.*

* **DEFORMA** [Dicuntur exta, que dan-

tur calida: a formis, calidus. Fest. in Forma.]

○ **DEFORMARE**. Acta S. Gaudericis tom. 2. Ann. pag. 681. col. 2. Aliquando vero historiam typice tractans, memorati exitu Deformabat id est, ut interpretantur docti Editores. Ita tractabat, ut narracione historice primo propositam, formandis deinde moribus accommodaret.

1. **DEFORMATUS**, Scriptus. Rembertus in Vita S. Anscharii n. 18: *Præfati servi Domini cum certo suo legationis experientia, et cum litteris regia manu more ipsorum Deformatis, ad serenissimum reversi sunt Augustum.*

1. **DEFORMATUS** [Vide *Defonare*.

1. **DEFORMIS**, Gibbosus. Capitula General. MSS. S. Victoris Massil. *Statutum, quod nullus de cetero aliqui accipiatur in Monachum... claudis, surdus, monacus, alter gibbosus.*

1. **DEFORMOSUS**, pro *Deformis*. Vita S. Vincentii Ferrerii, April. tom. 1. pag. 504. *Adolescentes autem cernens feminam Deforosissimam, utpote quæ erat deputata, etc.*

○ **Defourm**, Contumeliosa vox, que apud Lodienses fortassis spurium significat. Ut. remiss. ann. 1493. in Reg. 158. Chartoph. reg. ch. 68. *Icellui Jehan dist audit escuier de l'evescie de Liege: si tous les Defournez de Liege l'avoient dit, si aurorent ilz fully de dire la vérité; et pour ce que ces moz, tous les fournez (sic) de Liege, selon l'entendement et commun langage du pais, estoient et sont très injurieux et contre l'onour dudit escuier et de sa mere et parens, etc.*

1. **DEFORTHARE** Se, Manus alicujus effugere. Inquisitiones factæ per Magi-

strum Ricardum auctoritate. Philippi Beccii Francum. Libertatibus Monasteriorum Bavaricis. *Facientes Pontis Auditori invenient cum a diuidua locua pacificare Beccii et volunt eum duocre ad priscum Regis, et ipse nol d'ire, immo Deforthaverit se et faciat usque ad postam Beccii, et ihi dictus Facientes arrestavit eum, et captus fuit, et positus in prisone dictorum Reliquiariorum. Vnde *Deforciare*.*

4. **DEFORTIFICARE**, Menia diruere. *D. Carolus fit ut Defortificari partem dictae ville, apud Libellinum Hist. Britan. tom. 2. col. 559.*

5. **DEFORVMATI**, Eodem intellectu Chironicon Parinense ad ann. 1307 apud Mator. tom. 9. col. 865. *Gnastula (oppidum) vero venit ad mandata dicti Deforvorum, et per eum accepta fuit et spoliata de foris, et disquirata et Deforvarit in totum circumiacque; et multe alia terre distincte faciunt et derobatae.*

6. **DEFOSARE**, Devorare, fauibus haurire. Etheries et Beates lib. 1. adversus Elipandum. Toletanum. Art. 1. ep. Lupus... solus in tenebris ambul et ulrandus, et oves que ingressus sunt sub pastore, Defosat et spargit. Lib. 2. de Dracone: *Hunc agnem se fugit, quod agnus secundum Defoset. Rursum Proscriptas pastoriis vix Christi Defosare non possunt.*

7. **DEFOSSA**, Fons et. Charla fundatrix Monasterii de Bosco. Ratheri prope Turonestrum. illi Grandimont. Inter Amed. Marten. tom. 1. col. 551. *Defensus etiam et conservatus. *Defosso* supradicta per latram forestam metropolitana de Bragano usque in aquam illa post dicti Fores in dictis forestis et in montibus defosca corucoleas facit vel faciendas a nobis vel successoribus nostris indifferenter capiant et expletent quodquid ad usum et adiutoriam ipsorum... viderint expedire. In hunc locum Editores in Onomastico ad calcem. tom. 4. *Defosa foresta*, videlicet esse Cestiones Casurgi. Gall. Capuz. Sed puto legendum *Defensis* pro *Defosso* hincque licet dari Grandimontibus capiendi ligna in omnibus forestis tam libris, quam *Defensis*, id est, quorum usus non est sicut fictum, nisi iis quibus hoc usq[ue] singulari privilegio induitum est. Vide *Defensa*. 3.*

8. **DEFOSSUM**, Poma apud receptores recepta maxime in feminis. Consuetudines Arkensem ann. 1231. in Tabulario S. Bertini: *Si concubina ei fuerit, et particeps exitterit in crimine (ferti), via fodietur, nisi pregnata sit, quia tunc servatur, etc. Tabular. Campania Thuan. ch. 21. ann. 1212. Cum discordia esset de quibusdam hominibus suspensis, et de quadam u fe nitna interrata, qui capti fuerant in turgo nostro S. Dionisi, etc. Non sunt, quæ de Vestalium supplicio habent Scriptores. Vide veterem consuetudinem Turon. tit. ult. art. 8. [Et Grimmi Antiquit. Juris German. pag. 694.]*

9. **DEFOVENTUM**, Kep̄deik̄, παρά οντος. Sors. in *Scriptum Antiquarium*. *Ita et Glossar. Lat. Gr. ubi Vulcanius emendat: παρά νό Ηρακλο.*

○ **DEFRACTA**, ἀποχρύσει, in Gloss. Lat. Gr. Sed leg. ex castigat. *Defacta* et *Defracta*. Cod. Sangerm. *Anoxymō, lassus, defectus.*

DEFRAGIARE, Papie, *Defulgare* [Edito, *Defragare*, MS. Bitarie. *Defragare* et *Deflagrare*.] *Glossar. in cod. reg. 7611. *Deflagrari*, *Devulgiari*.]*

^{oo} **DEFRAGLASCERE**, Odorem amittere. Reinard. Vulp. lib. 2. vers. 420.

Posto quam primus fecit confecta bibenda est.

Ne defraglast, vim minuere mora.

○ **DEFRANGERE**, Perfringere, repromere. Epist. Soldani ad Pisan. inter nos. Lambi ad Hist. Sieul. Bonincont. pag. 211. *Et si aliquis vestram alienam nequitam in se habuerit, hoc Defrangere et castigate. Defringer, eodem significatu, in Lit. ann. 1311. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 45.*

* **DEFRAUDARE** SCRIPTRIAS, Adultere, corrumpere truncale aut mutando verba, vel ea in pravum sensum detorquendo. Libellus. Episcoporum Italie contra Elipandum in Concil. Hisp. tom. 3. pag. 98. *Defraudare etenim sacram non reverenti Scripturam, particeps Magistris Gentium prohibitionem dicuntis. Nolite adulterare verbum dei.*

○ **DEFRAUDATUS**, Oneratus, oppressus. Gall. Surcharge. Correct. statut. Cadubr. cap. 131: *Et si riederit (vicarius) aliquem Defraudatum in hisjusmodi Lidelorum exactionibus, eo quod æquitatem excedant, juris remedii inhibeat et eis succurrat.*

* **DEFRENS**, a *Frendere*. Arvum quod detonderi vel domitari solet. Gloss. apud Martinum. *Defens*, ἄρουρα, θρίσας, 259, 259 *Defreños*. Suppli. Antiquari: *Defensa*, ἄρουρα τερμηπερ, Gloss. Lat. Graec. Sangerm. *Defens*, ἄροφ, *Defren*, 1. Arvum, Messis. Festus *Defren*, *Defrenum* alijs defensione. Papies: *Defensum*, *Defratum*, unde adhuc *Fresa* fabi distinet, que obruta frangitur.

* **DEFRESUS**. Vide *Defrens*.

* **DEFRETUM**, pro *Defretum*, quod habent Celsum. Nonius, etc. Vinum, coctum. Gall. *Vin doux, cot, da raisiné*. Papies in MS. Bituric: *Defretum, Vinum coquendo defraudatum... Defrata, Quod arat, unde et Defretum*. Gloss. Sangerm. MS. n. 501: *Defretum, Vinum coquendo defractum...* *Defretum dictum ex quod coquendo arestat, minuere faciat*. Isid. lib. 20. cap. 3: *Defretum dictum est, quod defruderet, et quasi fraudem patitur.*

* **DEFRICARE** [Abstergere. Dief.]

* **DEFRICTUM** VINUM vocatur *sapa*, ut in *tibur antiquo*. Ita Glossar. medic. Simon. Januensi. ex Cod. reg. 6369. Castigat: ad strumum Glossar. *Defrictum* *sapa*, *posura*, *ēpex*. Sie in MS. Latina desunt in edito. ubi 492, 492. Sed leg. *Defrictum*. Vide *Defretum*.

* **DEFRIGERE**, contrario sensu. Inclesione. Gall. *Sichambor, Chambor, ie frond*. *Defrigere sicut in sole diebat, etc.* In Big. Asst. IP. tom. 3. pag. 298.

* **DEFROCAR**. Froce exuere, Gall. *Defrocar*. Graec. ann. 1212. *In dominum Amalricum et socios suis impinxerunt, Defrocarunt dominum Amalricum bis. Vide *Decucculare*.*

* **DEFRONDARE**, Frondes amittere. Uglatio. Vide *Defolari*.

* **DEFROSSAR**, Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Defrondate, Exbranchier. Defraichir, pro exstirpare, exellere, vulgo Defricher, arrache, arrancar, in Lit. pmiss. ann. 1427. ex Reg. 174. Chartoph. reg. ch. 2: Pendant que le suppliant Defraichissoit lesdites seches plantes de hulos, pour y planter des nouvelles, etc.*

* **DEFRUCTARE**, Usufructu privare. Vide Vossium de Vitas Sermonis ad vocem *Usufructuare*. Vide *Defrustare*.

* **DEFRUCTATUS**, Marcidus. Naigodus

In Vita S. Maioli Abb. Cluniac. Mail tom. 2. pag. 664: *Dies illucrat, et minister de pulmulo sollicitus inventit morulas penitus Defructatas et immunitas, ita ut omnino parari non possent. Vide Defructum.*

DEFRACTUM. Vide supra in *Defructum*.

DEFRACTUS, DEFRACTUS. Ita vocant fratres vel dapes, quas dare clericis colobat ille sive ecclesiastici sive laici, quibus honoris causa praesente fuerat antiphona *De fructu ad vesperas natalitatis Domini*, quae solemniter in litu cantabatur. Concil. Narbon. anno 1351 can. 47: *Parochis prohibemus, ne postulat ad concessiones, quas Defructus appetit, vel modo parochianos suos admittant. Comput. ann. 1479. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 89. col. 2. Item solverunt die xiiij. Januarii dicti anni lxxix. amore Dei, pro Defructu natalis, dari solito conventum fratrum Predicatorum dicti ciuitatis Nemausi, v. scil. Turon. Item dicta die, pro simili Defructu, solverunt conventum fratrum Carmelitarum, amore Dei, v. sol. Turon. Alius ann. 1393. ibid. pag. 125. col. 1: *Die xxiii. Decembris, que fuit die nativitatis Domini, domini consules ieruntur ad seconnam in domo Predicatorum, et fratres dicti conventus fecerunt eis, sive uni ex ipsi dominis consultibus, dicere *De fructu, in vesperis*: et ideo dicti domini consules ordinaverunt eis dare pro pitanca duos agnos. Vide Mercur. Franc. ann. 1726. mens: Febr. pag. 218. et ann. 1727. mens. Maii pag. 92.**

DEFRUGARF SEGETEM. Nimia fructura extinxire agros, terram extenuare. Turneb. lib. 11. cap. 2. Verbum actuum a Dei et Fructu.

DEFRUCTO. [Doleo, Consumo, Difr.] **DEFRUSTARE.** Frustulam, per frusta excerpere. Annal. Tom. 1. fol. 31: *Sed semel obsoleti coloris tunica, colla, inseria, non ante depositur, aut mutatur, sed in diuturna carie in pannulus fluctu nequiter infringendo, et ad alia multa te ver se credunt, quae vergunt in percussione animalium.*

DEFUNGERE. [Ab officio cessare. Depravare.]

DEFUSTARE. Fuste, vel baculo, cedere, fastigare. Gloss. Lat. Grac. *De fustat*, *tuoxonti*. Gloss. Grac. Lat. : *Ex hoc vero et rite tunc tibi Defusto, est fustato, fustigo.*

In MS. pro *fustato*, est *fustato*, *fustigo*.

DEFUGA, Desertor, refuga. Prudentius lib. Peristeph. Hyun. 1.

*Ira ad aram iuuenient
Iglis liare nigri, cum Christi Defugis.*

Curus vel Collegii Defugis, in leg. ult. Cod. Th. de His, qui condit. prop. (12, 19.) *Defugere originem*, lege 18. de Decurio (12, 1.) Vide *Refuga*.

Defuimus nostris, pro Fuir, fugere.

Pactum inter Car. comit. et capitul. Carnot. anno 1392. Quod si ille (les coupables) 'en seront fuis au corps le Corban, ou quant il auront pris le fes sur eux, ou quez Defuient, etc. Lit. remiss. ann. 1377. in Reg. 112. Chartoph. reg. ch. 117: *Bertran Chambercl estoit tenus envers ledit chevalier (de Canillac) en plusieurs sommes de grain et d'argent... ledit Bertran n'en voulloit faire satisfaction; mais si Defuuoit et démucoit. Aliis ann. 1398. in Reg. 154. ch. 165: Pour ledit cas s'est Defuis et absentez le supplicant. Defouir, in Lit. ann. 1379. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 615. Defouquier, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1416. ex Reg. 17. ch. 460: *Lesquelles bestes s'estoient Defouquies ou separees des autres, et demourées aux champs comme espaves.**

* **DEFUGO.** [Idem quod *Fugo, Theod.* Priscian. 1. 4. Capitulos locis propriis *Defugabis, si, etc.*]

1. DEFUNCTIO, est a debito liberatio: inde *Defunctus, liberatus. Secundo idem est quod Mortuus. Vocabul. Juris utriusque.* ^{oo} *Vide Forcellinum.*

2. DEFUNCTIO. Quod datur Parochio, cum quis vita fungitur. Conventus Episcoporum apud Gissonam ann. 1099. Concil. Hisp. tom. 8. pag. 810. col. 2: *Confirmans Ecclesiam prenotata omnes suas decimas, et primicias, et universas oblationes, et Defunctiones, et cæmentes. Similis locus habetur Marca Hispan. pag. 1038. qui et memoratur in Annal. Bened. tom. 4. pag. 887. Vide Mortuorum.*

3. DEFUNCTIO. Mors, obitus. Bulla Alex. PP. III. ann. 1179: *Et si in die Defunctione aliquis servitum suum habuerit, telomouing, et sic dicitur, est per medium dividì debet. Officium Codicis tripli episc. Lingon. ex Cod. reg. 9812. A. B. N.: Rainierius abbas ita suscepit Odensem ducum Divisionem quinque uxorem ac filium in beneficio donum Albergo, ut tantum fieret pro unoquoque sororu ita obitu ipsorum, quantum pro Defunctione unius monachi ejusdem domus. Alii ann. 1220. in Chartul. Thenol. ex Cod. reg. 5649. fol. 10. v: *Emelina Marlia cognomino Billarde... concessit ecclesia Thenolensi omnia immobilia et mobilia sua... tempore Defunctionis sue.**

DEFUNCTORUM JUDICUM. Eadem notio. Epist. Gregorii IX. Papa ad M. Cenoman. Episcopum. ann. 1228 inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 948: *Conjurantes autem huiusmodi se reputant obligatos ex econsummatis minime detrahendis, nec compellendos quanticumque tempore in econsummatione persistenter inducendi, et ad tertiam partem Judicis Defunctorum Ecclesias parochialibus non redditandam, laudabilem consuetudinem pietate fiducilium nequiter infringendo, et ad alia multa te ver se credunt, quae vergunt in percussione animalium.*

* **DEFUNGERE.** [Ab officio cessare. Depravare.]

DEFUSTARE. Fuste, vel baculo, cedere, fastigare. Gloss. Lat. Grac. *De fustat*, *tuoxonti*. Gloss. Grac. Lat. : *Ex hoc vero et rite tunc tibi Defusto, est fustato, fustigo.*

In MS. pro *fustato*, est *fustato*, *fustigo*.

DEFUSTARIUM. *Supplicium.*

DEGA. Moles aqua opposita, agger, ripa. Gall. *Digue, écluse, Transact.* ann. 1515. ex schedis Pr. de Marques: *Damna maxima preberi in capienda aquam dictorum vallatorum, et ripas seu Degas illorum frangentes et rumpentes. Et infra: Quod non audeant seu presumant dictam Deganum vallatorum seu ripas illorum frangere, cavare, etc. Vide infra Degania 2.*

DEGAGIRE. Pignori capere, vel pinguis auferre et retinere. Charta S. Ludov. ann. 1255. in Reg. Cam. Comput. 10. de Agricult. cap. 37. [Derivatus ab Hebreo *Doug*, per reduplicationem *Dagag*. Piscaris, per.

DEGAGIRE. Galenus *spoliare*. Ugo. 1.

DEGANARE. Permutare, unde *Deganum, Permutatio*. In Chartis Licensibus et apud notario eiusdem civitatis, quia etiam familiaria est hac formula: *Título permutationis ei Deganus, teste Muratorio tom. 1. Antiquitat. medii sibi col. 136. Vide infra Viganeum.*

DEGANIA, [Species vasis seu dolii.]

Vita sancti Eparchii apud Labbeum tom. 2. Biblioth. *Quidam homo dives... Deganciam vini ad festa solemnia B. Confessoris direxerat ad pauperum refectionem.*

1. DEGANIA, pro *Decanaria*. Concil.

Compostell. ann. 1058. can. 1. *Ipsi Episcopi duos vel tres Prepositos electos habent cum sensu ceterorum Clericorum, qui curam Diocessuum Deganiarum procurant. Vide Decanaria in Decanus 4.*

2. DEGANIA, ut supra *Dago*. Charta Alph. VII. reg. ann. 1169. inter Probat. tom. 1. Annal. Premonstr. col. 107: *Cum omni hereditate sua, cum montibus et foribus, et Deganiis et molendinis. Vide Dago.*

DEGANNARE. Idem quod *Ingannare*.

Falere, decipere. Epist. PP. Liud. Comiti scripta, tom. 3. Hist. Franc. *Te tuusque conjugi auctoritate Spiritus Domini nostri corpore et sanguine D. N. Iesu Christi separamus, et a concubito Chaperantatis, donec predictum feminam Galindam loco unde Degannata resituatur. Agitur de Monacha a Monasterio fraudulentissima suspicione abstracta. Vide Ingannare, post Inganium.*

DEGANUS, pro *Decanus*. Qui praest decem familias, apud Muratoriū tom. 1. part. 2. pag. 60. col. 2. Vide *Decanus* 1.

DEGARIRE. Caverre ab evictione, possessionem assere, defendere. Gall. *Garantir*. Reg. feudor. Aquit. ann. 1273. ex Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rub. fol. 10. v: *Petrus frater dicti Bernardi Beraudi juratus dicit et recognovit illud, quod dictus Bernardus Beraudi tamen dicit quod dictus Bernardus frater suis debet eidem Dagarire omnes res supradictas. Ibid. fol. 42. v: *Reymundus Ara de Puy... tenet a domino rege et duce duo casalia;... et ista duo casalia debet Dagarire dominus S. Albini, de cuius hereditate habent illa pro parte particula vel divisa, et alia duo in parochia de Brocars; et ista debet ei Dagarire unus de Brocars, de cuius hereditate tenet ea de parte particula. Vide in Warantus.**

* **DEGARIUS.** Vide infra *Degunarius*.

DEGATIGARE. Rem copingerat redimere. Gall. *Dégayer*. Lut. Montisfer. ann. 1291. in Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 154: *Quam citio galatigatus de suo cumino, jetu seu tallia sollefecerit cuminoris seu levatoribus predictorum, ipso facto sit Degatigatus. Vide Disdiuare in Vadium.*

DEGENER. Nothus, spurius, Gall.

Batard, in Lexico Philosoph. Goelenii

in antiquis quibusdam Chronicis.

DEGENERARE. Depravare, animos avocare, *Debaucher*. Historia Wamba Regis: *Diversa fraudis argumento fidem popularum Degenarans, etc.*

DEGENIARE. Formæ gratis fraudare.

Cassiod. lib. 5: *Usurpatione Degeniare aliquid.*

DEGENIATUS. Vide *Geniatus*.

DEGERA. Vide *Degora* et *Dugalia*.

DEGERARE, DEJERARE. Perjurare, promissi juris causa firmatis non stare. Ordinat. reg. 1683. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 622. art. 11: *Et si repertetur ipsos Degerare,.... debite puniantur. Charta ann. 1368. ex Tabul. S. Victor.*

Massil. Raymundum hortati sumus ut ab ipsis excessibus omnino cesaret, quod solemniter se facturum sepe juravit, et sepius Degeravit veniendo contra jurata. Alia ann. 1186 apud Spon. tom. 2 Hist. Genev. pag. 43: *Et dum iuramentum suumque constantium expectaremus, Dejoravit. Stat. Montis-reg. pag. 180. Statutum est quod quicunque inventus fuerit Dejorasse vel Dejorare, possit et debet condannari in libras sex, si de perjurio fuerit convictus.*

○ **DEGERIUS.** Vide infra *Deguarus.*

DEGINA. *Græce, Morsus, Latine, Ita Papias et Ugutius.* Sed legendum Digma, [ut in Ms. Ritur.] ex Græco θύμη.

○ **DEGLAFIDE.** Vide *Degraphides.*

○ **DEGLOBARE.** Ut mox *Deglare.* in Vita MS. S. Wenwaloe fol. 102.

○ Chron. Bald. diaconi tom. 2. Monum. sacr. Antiq. pag. 80. *Bona pastoris esse tondere per te, non Deglobare.* Vide mox *Deglare.*

○ **DEGLONERARE.** Glomerata fila evolare. Gall. Deudor. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684. *Deglomerare, Desnucere.*

○ **DEGLUBARE,** pro *Deglubere.* Pellem detrahere. Tertull. de Pælio cap. 3. *Mercurium, Deglubasse oculatum.* Alii legunt *Diglubasse.* [○ Vide *Forcellinus.*]

○ Abob. episc. Lugdun. Epist. 6. tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 363: *Ne quibus Christianus carnes a Judæis immolatas et Deglubatas emeret.* [○ Vide S. Rosa de Viterbo in Supplimenti. Elucidar voce *Deglubator.*]

○ **DEGLUVARE,** pro eodem *Deglubere.* Hinc corrigendum. Glossarium Sangerman. MS. n. 501. ubi *Deglubitus, Palli exstutus, id est, clite expoliatus, a Deglubo enim legendum Deglubitus, sicut cetera sunt emendanda.* *Deglubitus, Palli exstutus, id est, crite expolitus.* Vide *Dacriare.*

○ **DEGLUERIUS.** Eadem notione. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7641: *Degluit, decoravit.* *Deglainer vero, metaphorice pro Occidere, gutam quasi spicam secari, in Lit. remiss. ann. 1481. ex Reg. 207. Chartoph. reg. ch. 251: *Icellui Savoye porta le cousteau à la gorge du suppliant et jura en disant: Par le cap de l'ieu je te Deglainerai.**

○ **DEGNATUS,** ab Italico *Degravare,* Gratum et acceptum habere. Histor. Curtius. lib. 1. apud Muriel. tom. 12. col. 937: *Offerebat enim populo pacem cum Janiensibus a nobilis Degnatus.*

○ **DEGNIGRATIO,** famina, contumelia, vituperium. Gall. *Degringeretur deinde-*

natur. Lite remiss. ann. 1498. in Heg. 151. Chartoph. reg. ch. 71. *Johannes Beffet... potest quampuriorum verbis injuriorum et ignominiosum ad Degrigratiōnēm generis et fame dici.* Durandi suo-rumque parentum et amicorum.

○ **DEGORA.** Jus Vicentini. lib. 1. *Aquarunductus, sive canales, lectos aquarum, ac Degora aperiri, perfodi secundum quod melius fuerit viuum, etc.* [○ Ideo videtur quod supra *Dega.*]

○ **DEGOT,** vox vernacula. Stillicidium. Gall. *Goutiere.* Charta ann. 1357. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem pag. 197. col. 1: *Cohoperatur (domus) tali lecto, quod procedat a merteis, et lo Degot veniat in careria.* Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. *Degotar.* Prov. Stillare, distillare. Vide *Deglutire.*

○ **DEGRADARE.** De gradu in quo quis est, removere. [Gall. *Degrader.*] Chronicon Fridericari cap. 82: *Cognito more Gothorum, quem de Regibus Degradandis*

habebant. Ditzmarus lib. 2. pag. 28: *Everhardus Dux, Regi diu infidelis, Degradatus est. Regula S. Benedicti Exceptio iste quo Abbas Degradaverit certis ex causis. Regula S. Pachomii cap. 92: Degradabunt eum in ultimum gradum, donec corrigitur.* [Addit. ad Capitulum. apud Baluz. tom. 1. col. 1176. Stat. Montis-reg. pag. 180. Statutum est quod quicunque inventus fuerit Dejorasse vel Dejorare, possit et debet condannari in libras sex, si de perjurio fuerit convictus.]

○ **DEGRADARE,** Beneficia Militibus au-

ferre. Charta Caroli Calvi Regis Franc.

ex Tabulario S. Cyrici Nivern. *Duncue memoramus, quam fideleri Miles ejus-*

debet solita fratribus contra hostes nostros

solvita prebuerunt, et simul se nobiscum

tradicerunt pericula, placuit nobis auto-

tores atque electos ejusdem sedis monere,

ut nullus eorum proximatum aliquem illo-

rum, aut ullum de hereditis ipsorum

Degradare, et beneficia tollere, nisi prius

in causa platinum fuerit adductus, et crimi-

ni malorum venturis contingenter,

tunc curae electio non habeat ultra quid

faciat, debet illum Degradare et curiae

restituere in nomine. *Tunc Degradatio fit*

hoc modo. Nam ipsa degradandus indi-

mensis sacerdotibus, si sacerdos sit,

indivis; vel diaconibus, si sit diacon-

nus; et sic de reliquis ordinibus et indu-

mensis. *Episcopos quasi exequendo sen-*

tientiam depositionis in illum prolatam

dudum, presente seculari judice, cui de-

gradandus debet relinquiri, publice abridat

cum vitro, vel alio hujusmodi loca ma-

nuum illum, que in collatione ordinum

inuncta fuerint, et siiam tonsuram, si

vellet; et consequenter seriatim et sigila-

tionis detrahit omnia insignia sive sacra

ornamenta, que in ordinum susceptione

cepit; et demum ex illum habitu cle-

ricali et induit laicam, dicente publice

judicii seculari presenti ut illum proprii

sceleris sua sic depositum, degradationis

spoliatum et exancoratum (lib. exacto-

ratum) in suum, si vellet, recipiat forum...

Et talis Degradatio solemnis depositio

vocatur.

○ **Degradationis Militaris ritus,** apud Aragonenses describit Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Osca ann. 1217. fol. 16.

○ **degradatio militis.** *Cum pervertum*

fuerit ad ejus depositionem, ipsem cin-

cat subi ensim; quo facio, Princeps terre,

accepto cutello, in posteriori parte, id

est, super renes, scindat ensim corrigan-

omnium, de qua est accinctus, ita ut

frons in conspectu omnium, ac peni-

tas scissis Episcopalis indumentis, ba-

culatus super eorum capita confractis,

neque non annulis singulorum ab eorum

digitis dedecore cum magno avulsi, ob

omni ordine Clericatus penitus defecti

erunt ex depositis. Adde Gregorius Tu-

ron lib. 5. Hist. cap. 19. Liber cui titu-

lus Δοπτερ, seu Disputatio anima et

corporis.

○ *Δοπτεράς νόμος ξενοσιής ἵνα τὸ ἐκληγός.*

Ἀρχεπίκη, επικονωνο, σὺν τοῖς Μαρτυρο-

Και ὅστις τοῖς λεπέσι τὸ λυγνόν τοῦτο.

Ἐν πόροις τοῖς τούποις τὸν τρόπον τοῦτο.

Και ὅστις αὐτὸς τούτοις τοῖς τούποις τοῦτο.

Και ὅστις τὸ τοῦ τούποις τοῦτο.

Ἐν πόροις τοῖς τούποις τοῦτο.

Αὐτοὶ τοῦτο τοῦτο τοῦτο τοῦτο.

Legendum prospiciuntur degradans
tum. Vide infra Degradans et Degranum.
1 DEGRADERE. *Igitur. Degradare.* La-
factare, evertere. Charta Caroli M. apud
Doubletum Hist. San-Dionys. p. 714
Obsecravimus autem Successores nostros et
ejusdem loci Abbatibus, et rectores, et obtene-
tam per sanctum et individuum Trinitati-
atem, et per diuinum iudicium tremendum, ut
predictas res, quas non pre reverentia
tantorum Sacerdotum, seu remedio anima-
nostris, vel cibitate regni, nostra auctor-
itate munimur, Degradare non pre-
sumat.

DEGRE. *Praecepta, statuta.* Papias in MS. Bituricensi. In Glossario Sangerman. MS. num. 501. habetur, *Degrē* pro *Degrē*. Forte utrobique legendum *Degrē*.

DEGRANA, Grana excussa, qua ex spicis cadunt. Reg. feudor. comitat. Pictav. ex Cam. Comput. Paris. fol. 86 r. : *In qua quidem terraggeria... ego dictus Johannes de Foresta capio tertiam partem grani dictorum terragiorum et omnes palcas. Degranas, scobas et spicas.* (leg. spicas).

DEGRANAGIUM. Vide infra in *Degranum*.
DEGRANARE. *Gramum ex infusione*

• DEGRANARE. Granum ex infusione
bullo removere. Pactum inter Arn. de
Villanova dom. de Transio et homines
pejaud. castri ann. 1283. ex Tabul. D.
Vencie: Postquam posuerint dicti homi-
nes bladum suum in entreymu, quod
monerius non possit removere dictum bladu-
m de dictis entreymu, nec eos Degrana-
re possunt. Degranare codem signifi-
cavit in Chancery ann. 1418. ex Chartul.
2. Carb. Sub nomine degranare designa-
bantur à qui leditum significauit
protrö, Degrenonent leditum habitan-
tium et assavor quant leditum habitan-
tibus sicut mis leur ble en corbeillon pour le
mettre en le troumye et a multus, coulr
qui avoient en le Degranem leur nel ient dudit
corbeillon, et y mettoient le fassotent met-
tre le leur. Hinc

DEGRANATORA. Jus granum suum
ante alios molendi, absque ulla pensi-
tatione pro ejusdem molitura. Charta
Hugon. dom. Berziaci ann. 1215 in
Chartul. Cluniac: *Pro custodia et de*
pensione aliis (leg. illius) molendini De-
granatorum meam ibi habeo. Vide infra
deseranamentum.

DEGRANUM. DESGRANUM. Eodem intellectu nostris Desgrain et Desgren harba ann. 1197. in Chartul. Leuhun. 20. *Johnas miles de Hapelincurte abet in molendinis de Lehons apud Pon-* *tenum degranum, cuiuscumque sit frumentum,* post illud quod inventet in trimodia, *et pro Degranu lodo quoque habet dictu-* *molum in molendinis de Lehons apud* *Pontem, prior Leuhuni et monachis de jure* *assunt et debent la hardine accipere ad* *sua suos ubique in omnibus aquis dominii* *de granum, ubiqueque voluntari, per cal-* *pata reficienda et pro ponte refundendo* *cifra cb. 34. legamus Reganagrum.* Alla 1187. ibid. ch. 105. Avoit esté ordene
sur les terres de Chateau d'Yvres de Pons, que
il desgaigneret et leurs successeurs sei-
nours de medire de lais de Hapleincurte
qui ardent deles en avant le Desgren
suis moulins, apris que che il trouve-
ront en le trimouye, et pour che Desgren,
etc Charta Phil. abb. de Cultura
ann. 1224. ex Cod. reg. 962. A B. M.
Arch. anteab. abbas vel loco quo aliquip
panebet in principali manorio de Chau-
teau, habeat Desgranum in molendino
item Pagan de Borneio. Alia ann. 1324.
Peg. 62. Charton. rez. ch. 203. Ledit

Henri moudra son blé à Desgrain après celui de la tremme franchement, sans payer autreure. Chartul. sign. Ezechiel Corb. ad ann. 1415. fol. II. 11. Et si ce ledit fermier le Desgrain et franc-moult aux molins de Sailla l'yaures. Desgrain et franc-moult au molin de Dompierre en Reg. Corb. 15. Sign. Hadacu ad ann. 1514, fol. 218. v. Desquerian, edem in intellectu. Ch. Phil. Puly an. 1508. ex Lib. publ. Compagnie Comput. Paris. fol. 11. col. 1. Le frang moult de l'ostel et le Desquerian, pracie secante sout. Vide supra. Desquerian.

DÉGRAVARE. *Decalatura.* Papias et Glossar. Sangerman. n. 501. Male in Bucturicensi. *Declaſſeſſe.*

1. DÉGRAVARE. Notioe contraria nativa, a Gallico *Décharge*, Expensa resarcire, Restituere, Compensare, Gall. *Dedommager*. Hist. Dalton tom. 2 pag. 68. com. 2. In Instrumento ann. 1300: *Déexpatria quas dicit Don. Dolphina fe- cert in decravare summa, de suis exponit denariis ad donum Dolphini* (Episcopus Valenti) debet *Degravare*.

2. DÉGRAVARE. Sublevare, liberare, Gall. *Décharge*, diminuer. Act. capit. eccl. Lugdun. ad ann. 1847. fol. 30. ex Cam. Comput. Paris. : *Quia custos necessario habet librare omnes capellatos et clericos servitores S. Stephani, aliquae eorum quod eis possit dimittere, ordinamus quod per Degravatur de subventione predicta, in tantum quantum sit alii persona Degrava- runtur. An inde Faire ses Degravas, pro Ventre exonerare, tom. 2. Fabul. pag. 120 :*

Quand il n'y a pas de femme

Si quelqu'un sera relevé
l'aider et faire ses degrés.

DEGRERE. Vide *Degr̄e*.

DEGREDRARE, ut *Degr̄adare*, De grādo in quo quis est removere. Stat. Placens. ad 84. vs. *Item in casu quo clericus e actualiter et realiter Degr̄adatus, judicati sui jurisdictionis subjeccat, cum sit praesump̄tio omni primogenitū clericis. Vide s̄p. a pro *Degr̄adatio*.*

DEGREGATUS. Errans a grege. Vit. S. Genoveſe, Januarii tom. I. pag. 144. *Deinde Degr̄agata ob pastum forte pecorū*

DEGRI. *Egri*, in vet. Glossar. ex Coe reg. 7613.

DEGROSSARE. Lucentulus scriberet in fermam publicam instrumentum redigere, Gall. *Grosso* Stat. comitatis Venissa sub. Clem. PP. VII. cap. II. e Cod. rep. 4600. A. *Notarii... acta inter partes eorum mercibus descripsa ordinata et Degrossata seu alias in formam reducuntur publicam. Vide Ingrossare* 1. **Hinc.**

DEGROSSATO. Eadem notitia Avienon, lib. 2. rubr. 9 art. 49. pag. 232. *Statum quo notata in Degrossatione terminatur et annua pars instrumentum mutata est cumque mensis et. Vide Degrossare*

*** DEGRUMOR.** In rectum dirigere pruna que dicitur a Nou. 1. 316 essentia mensura quadam, qua flexa via ad illi minorem dirigitur, ut est agrimoneros. *Enn. lib. Deprunari ferrum Lucius. Enn. lib. viii Deprunari, ut castri*

DEUGUADIRE. Guadum frangore
domini de Janua, Déjugeor. Tabularium
Majoris-Monasterii Robertus Comes de
Doverio dedit S. Martino, pro anima
Regis Willielmi fratris sui, et Matildae
Reginae et Matildis uxori sive medietate
anno Ecclésie de Legravaria, quam ipsa
Regina Regaduaderat per eum soldos
Tunc Dicenduimus ut Vallum

o DEGUARIUS. DEGUERIUS, Custos agrorum, hortorum, vinearum; decorum etiam, unde nomen, seu multicularum ob commissa in illis delicta impositarum, admodum tributorum exactior; **Degan**, in Cœsarea. Solitens. tit. 5. art. 1. et 4. tit. 6. art. 1. et 2. tit. 7. art. 1. et 2. Vide supra **Diebini**. In Reg. 60. castri de Casciulo ann. 1827. In Reg. 64. Charatog. ch. 586. **Item** **bajulio**, vel ejus locutorensis et consules anni 1814. **Item** **eligiuntur** **Deuguarius** seu **coteries** ad levandum decum, more solito levere consuetos. Charta ann. 1814. In Reg. 50. ch. 145. Petrus de Baro et eius successores habent et habere possint suum **bajulio** et **Deuguarius** pro suis **dilectorum locorum levanda et custodiendae**. Alia ann. 1320. In Reg. 60. ch. 117: **Item** **quod judices bajuli**, ... banneri seu **Dequerii**, et **alii** **dui** **juridictionem predictam regendam necessarii**, etc. Alia denique ann. 1404. In Reg. 150. ch. 237: **Item** **quod servieget et Dequerii dicti paragii erunt communis et **deinde** **noscimur**, regem et abbatem et conventum predictos**. Vide supra in **Cotensis**.

Vide supra in *Coteries*.
¶ *Eiusdem originis* est, a voce nimirum *Duci*, *limites*, *Deguier*, pro metasfigere, et *Dégouement*, ipsarum positio. *Probat*. Inter abb. de Fontenelle et Gaffe de Charny ann. 1413. In reg. 79 Chartoph. resp. 39. *Par dehors* lesquel: murs d'environ, bonnes serments joignants en tout lieu que Deguieront et confineront ladite justice, et garderont le-ditz bois par maintenir Deguier à ses personnes communs de nous parties dessus d'assain de perpétuel confinement et empêchement. Aliud inter ducem Burg. et episc. Augustod. ann. 1387. inter Probat. tom. 3. Hist. Burg. pag. 109. col. 1. *Nous (duc) avions tout droit de y saisir, bran- donner, sceller, penonceler, bonner et Deguier fonds d'héritage.*

DEGERIUS DEGERIUS. Eadem natione. Libert. Mirabilis in Reg. 74. Char. topoph. reg. ch. 564. *Item quod dicit Consules pro his (fructibus) consulem possint instituere Degerios. Charta ann. 1822. in Reg. 61. ch. 440.* *Item consules, qui nunc sunt de Scura... cum suis Degerios infra pertinentias de Roseirais cum armis miserunt. Libert. Petras assisim ann. 1341. in Reg. 74. ch. 617. Item quod dicti consules... possint imponere talitias... et compellere rebentes... ad silvendum per suos messagarios sive Degerios, sic et in tantum, quod si dictis messagariis seu Degerios in levandas collect... heret injuria et iniurias et injurias puniat.*

DEGUASTARE, Destavare, destruere.
Acta S. FRANCISCA Rom. tom. 2. Martii pag. 149. **S**icut facit columbus non domesticus, qui sumit nidum in altum ponit, ut a transuentibus non **Deguastetur**.
Digaster, codem intellecto, in Lit. remiss. ann. reg. ch. 12. **E**x Reg. 163. Charpentier, l'ordre d'une charue de certain nombre de bœufs, avoit fait champion et **Digaster**, grant pracie ferbe desdites fauches de paille. Hanc etiam illa legendum pro **Digaster** modic bus intercessione in alis Lit. ann. 1588 ex Reg. 124. ch. 29. **J**e ne vous veulz point **Digaster**, ne faire vilene **Diguecher** vero, pro Codere, au fugere, vulgo **Seafair**, in Lit. remiss. ann. 1474 ex Reg. 195. ch. 155. **S**e facone mos arbaleste, je te serroie bien **Diguecher**.
DIGESTARE, VENTREM, Abortum facere destruere, Stat. eccl. Reat. apud Marten. tom. 8. Ampl. Collet. col.

zanius omnes et singulas mulieres procurantes sibi vel alterius abortum, vel quocumque modo Deguastantes ventres suos sive alienos, et qui hoc fieri fecerint, vel dederint huic facinori auxilium, consilium et favorem. Hinc

DEGUASTATIO VENTRIS. Abortio, recensetur inter causas reservatas, ibid. col. 1514.

*** DEGUAZIARE.** ut Deguadiare, Pignus liberare, Gal. Degager. Anno ab Inarnatione Dom. 1082. Goffredus filius Guinguano inquitur Utrico Monachus et ceteris Monachis S. Florentii terram quam habebat dominicum in parochia de Carsestrom... ni ad usuram eius inquaziatu illa repudietur. Cumque ad novem annos veniret, si ipse terram Deguaziarit, sua propria erit. In Tabulario S. Florentii.

DEGUARIUS. Vide supra Deguarius.

1. DEGUERYA. Charta ann. citetur 1082. Notula in Chartulario S. Victoris Massili. fo. 9v. Quod tenuant et debeat dicinam portuorum, etiam numerum decem tui Deguerya non estet, vel numerus infra decem post Degueryam seu Degueyas non reverenter.

• Degue r. pro Detrahere, diminuere, in Charta Phil. abb. S. Petri Hasnon. ann. 1110. ex Reg. 56. Charto. reg. ch. 175. Arvae vendi bien et loauant... tous nos tervages et diamages, ... senz riens Dégueur ne retenu: par devers nous. Infra: Senz rien Déchir des pourys: de toutes les choses devant dites vendies.

° DEGUATUS. Personatus, aliena veste et specie induitus, a Gall. Deguise. Lit. remiss. ann. 1302. in Reg. 91. Charto. reg. ch. 371. Cum quadrum mulier antiquis matrimonium contraheret cum uno homine, quorum ambo fuerint conjugati, ipsa Petrus una cum quisdam juvenibus... more solito Deguatus unum iudicium facerent, qui communiter vocatur chorvari. Deguise vero dicitur de eo, quod a veteri modo alienum est in Ordinat. ann. 1300. tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 372. art. 194. Et qui roura avor roubet Deguisees, autres que la com- munitate, etc.

DEGULATOR. Glosa gumenus, Ugutoni Gloss. MS. Rog. Cod. 1033. Degulator, quod gille sit deditus. [Eadem habet Iusd. Orig. 1. 10. Apol. pag. 322. Omnia in pacis annis sic Degulator sudisse in centro condidit, et omnimodis culturivationibus dilapidavit. Nonius dixit Degulare simili notione, et Plautus. Degulatum patrimonium.]

1. DEGENERE. Degustare, apud Festum, sic et in Glossa Philoxen. Degener, άνοιξε, ογκάζει, et in Glossis Lat. Gr. Sangerman. Degener, άνοιξε, Degustare. Ubique legendum degumare ab antiqua voce Gumen, Gulo, lurco. Vide Etymologicum Vo-sii.

1. DEGOPTUS. Vide Degutare.

1. DEGUS. Arvernus. Aiciensisibus Degus. Notula. Chartularium S. Illidi Clunianensis. Degus homo vires.

° DEGUTADUS. Declivis ut videtur. Char. ann. 1054. ex Tabul. S. Vict. Massil. Et insuper agit in chronam mundi, et sicut est Degutada, in terra. Nisi idem sit quod terminus circumscriptus, Gall. Borne, alias Degue. Vide supra in Deguarius.

° DEGUTORIUM. Torrens vel cloaca, Gall. Egout. Vita S. Catuodi in Chartulario S. Crucis Kemperlegiensis fol. 82 v. : Ubi cadit predictio flumen Ectell in mare, scilicet in Degutorio quod cadit in predicto flumine.

DEGUTTARE. Matthaeus Paris ann. 1153: Nec minori tormento verabantur,

qui verubus transfixi, ad ignem assuti Degettabantur a deonibus ex metallis liquefactis. Id est, quibus guttatis infundebantur metalla liquefacta.

DEHABERE. Carere, Gall. Cesser à avoir. Ethicus in Cosmogr. de Tiberi et Ostiano createm, tante iriditatis amanitatisque est, ut nego estius men-

abilis herbas Dehabeat. Arnobius junior in Conflicto cum Serapione: Semel animus contentionis attinuit, etiam cum integer lectus fuerit, non Dehabeat quot ingrat. etc. Interpres Palladii in Appendix Hist. Lausiaca cap. 13: Maxime sic Dehabent, et egeniores sunt. Petrus Damiani lib. 8. Epist. ult.: Sed esto, quia Judith dicitur causamini vobis copiam Dehabent, etc. Vide Chronicum Abbatiae Trionensis lib. 4. pag. 394. Vitam S. Alphonsi. Epistolam cap. 15. etc. Michael S. Riedrichus lib. 2. cap. 11. num. 42. Sed ne in ecclesiis Dehabentem contingat, etc. id est, egore.

*** DEHABITATUS.** Non habitatus.

Nomus de Gestis Manfridi et Conradi Regum ac jd. Murator, tom. 8. col. 615: Terra que vocatur Schiaccia, regalis domini, sed Dehabitata.

DEHABITARE. Exheredare, spoliare, de prouris hereditatibus peltere, Desheriter. Henricus Huntindonus de Contemptu mundi cap. 3: Omnen vim sapientie sue congetit ad simplices Desheritandos.

DISHEREDITATE. Eadem notione, in Statuta Venetorum anni 1242. lib. 4. cap. 36. Desheritance, defectus hereditis, in Consuetudine Britanniae art. 556. Normannia art. 146. etc. Desheritare, in Testamento Alfredi Reg. Angl. post eius vitam pag. 194.

° DEHOERE. Autre. Proc. Occidere. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657.

1. DEHOMINARE. De statu hominis dicere. Epistola Hugois Metelli ad S. Bernardum inter duas Operes tom. 1. col. 67. Edit. 1600. Quos sapior stupis infecerat, immo factio Achernensis defecrat, et Dehominarerat, gustu necareto reformati remis. Remigius Autissiod. in Psal. 11: Non solutus ab his qui se Dehominarerant adorando opera manuum suarum.

DEHONESTARE. Probro afftere. Gloss. Lat. Gr. : Dehonestat, ἀρετή, Gloss. Gr. : Ἀρετα, Dehonestamentum, Dehonestatio; ἀρετα, Dehonesto, Papias: Decorare. Dehonestare. Alibi: Dehonestare, convicari, contaminare. Lex Raj. tit. 2. cap. 10. 1. Si quis filius Ducis cum superbis vel stultis fuerit, et patrem suum Dehonestare voluerit, etc. (Capitula Ludovicii IIII ann. 822. cap. 4: Si quis Episcopo insidias posuerit, comprehendere, vel in aliquo Dehonestaverit, decens quadragesimas cum subditis armis ponente, et Presbyteri occidit tricipite compositione componeat. Non sinatis (Episcopis). Dehonestare sive primgere, Capitula Caroli C. 4. pag. 869. cap. 1. Mursom occurrit cap. 12. Charta anni 290. apud Balzizium tom. 2. Capitulo in Appendice col. 1581. dicitur Acta XIV. Kal. Martii anno tertio quo Karolus Rex per iugos Francos Dehonestatus est. Anno 923. fuerat regno constitutus) Anastasius in Hist. Eccl. Petrum vero magistrum Dehonestationibus submittens. Ut Theophanes: Ἡρός ἀρετα: ἀρετα: ηρός. Andradus Modicus in Revolut. cap. 9. Scias te sequenti anno... ab ini- micis tuis Dehonestandum, ut virus eva-

das. Vide Concilium Viennense ann. 892. can. 2. [et Bodonem in Chronicis Clusin. apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunsvic. pag. 364.] [oo] Exstat apud Livium, Suetonium, alios. Consule Porcellinum. Dehonestatio parentum, apud Iraban. Maur. de reverent. fil. cap. 2.] Vide Dehonorare.

DEINHONESTARE. Tabularium Brivatense: Datum fidei istum communissimum 5. Id Octob. ann. 5. quod Franci Deinhonestarent Regem suum Karolum, et contra legem elegerunt Radulfum sibi in Regem.

• Nostris alias Ahontier et Ahontir. Joinvil. in S. Ludov. edit. Cang. pag. 89. Sila bruslent nos char chateiz, nous sommes ars et brusles: et si nous faisons nos gardes, nous sommes Ahonte: Ubi edit. reg. pag. 44. Honnis. Lit. remiss. ann. 1457. in Reg. 185. Charto. reg. ex. 389. Lequel habitat primitus icelle femme paix veuement de Ahontir icelle prestre. Dehonestate probro affectus in Chron. S. Dion. tom. 3. Collat. Histor. Franc. pag. 280. ubi Aimoin. lib. 4. cap. 10. ibid. pag. 122. Dehonestamento dignus. Dehonté vero, dicitur de ca quem pudet, in Lit. remiss. ann. 1112. ex Reg. 167. ch. 71. Le suppliant... Dehonté et maladise mussa icelle tasse en un moncel de boe.

° DEHONESTAS. Dehonestamentum.

Gall. Dehonesteur. Memor. D. Cam. Com-

put. Paris. ad ann. 1283. fol. 53. v. In

rituprium, et disfamacionem et Dehonest-

mento camere, etc. Gloss. Gr. Lat. reg. :

Autr. Dehonestas.

DEHONORARE. Eadem notione qua Dehonestare: ἀρετέ. Capitula Caroli C. tit. 5. § 3. [oo] ap. Tolos. ann. 844: Ne ministri illorum Presbyteros Dehono- rent. Addit. tit. 8. § 6. tit. 26. § 10. tit. 34. § 13. [oo] convent. ap. Marsham ann. 851. in Basil. S. Castor. ann. 860. ap. Fistas ann. 889.] tit. 42. [oo] tit. 43. Capit. except. cap. 1. ap. Christiac. ann. 877.] col. 8. Cod. Th. de Fide test. (11. 39.) el. ch. 1.

Dishonorare, in Lex. Aleman. tit. 35. § 1. Odo Comes Campanie apud Fulbertum Carnot. Epist. § 1: Magis ei- gerem honoratus mori, quem vivere Dishon- oratus. [Statuta Widonis Anicensis Episc. ad pacem conciliandam, inter Instrum. tom. 2. novas Gall. Chr. col. 226. Nullus presumere audeat neque ali- quia male consuetudine Dishonorare.]

1. DELONORARIUS. In honestus. Terull.

Apol. cap. 39: Si quod arce genus est,

non Dehonoraria summa, quas redemptio

reigionis congregatur.

DEHONORATIO. Autr. Jonas Episco-

pus Aurelianensis in Pref. ad Opus.

de Instit. Regia: Qucntum... genitorum

dixeritis.... eisque Dehonorationem

agre tulerit. Et cap. 9. Nec alterius

injuria aut Dehonestationem compa-

nditur. Cuncti. Flodoardus lib. 2.

Hist. Rom. cap. 20. Anastasius in Hist.

Ecc. pag. 80. Capitula Caroli C. tit. 19.

[oo] Capit. miss. per Hincmarum ann.

856. Concil. Duzlacense I. part. 4. cap.

4. 6. Baldricus lib. 1. Chron. Camer. cap.

82. Fulbertus. Epist. 98. etc. Deonor.

Deshonore, passim in Usatibus Barcino-

nensis MSS.

DESINHONORANTIA. Eadem notione,

sed actua, qua s. alium dehonorat,

in Capitul. Caroli C. tit. 16. § 7. [oo] De

Carisic. ann. 856.]

INHONORARE. Eadem notione dixit

Tertullianus de Fuga in persecutione:

Inhonores illum. Inhonorabilis, apud

eudem. Vetus Interpres Epist. S.

Ignatii ad Philadelph.: Ἀπρίσαντες αὐτούς, *Inhonorerunt ipsos*. Utuntur præterea Anastasius in Hist. Eccl. pag. 189. Fulbertus Epist. 99. etc.

Fulbertus Epist. 99, etc.
DEHORESARE, Exire, foras ire, Gall.
Aller dehors. Statuta universit. Aquens.
ann. 1489, pag. 30: *Ne occasionem ha-
beant vagandi, discurrenti et Dehore-
sandi.*

DEHOSPITARE, Locum *hospitibus*, seu incolis spoliare. Sigerius de Administratione sua cap. 15: *Villas omnino rapinis Dehospitatas rehospitari fecimus.* Vide *Hospes*.

DEICERE, pro *Dejicere*, ut *Abcere* pro *Abjicere*, pluries occurrit in Instumentis euri modis.

DEICOLA. Monachi. Martinus Episcop. in Epist. ad Mironem Regem Gallie. De vita honestae formula, in Spicilegio Achieriano tom. 10. pag. 626: *Quia non illa ardua et perfecta, qua a paucis et peregregis Deicolis patruntur, instituit, etc.*

DEICUS, *Divinus. Deico virtus*, in
Vita S. Ursuarii, tom. 2. April, pag. 568.
DEIDATIO, *Concessio ecclesie facta*.
Charta ann. 1368, tom. 2. *Histi Trevir.*
Joan. Nic. ab *Houtheim* pag. 248, col. i:
Obventiones recepit, ac de et ex exactio-
nibus autunmalibus et aliis Deidationibus
officiorum ecclesie Coloniensis.

DEI DONO. Eadem formula, quæ *Dei Gratia*, in *Charta ann. 962*. apud *Guichen. Bibl. Sebus. pag. 1*: *Ego Bertha Dono Dei regina, etc.*

DEJEUNARE, *Jeninium, ut vocant, infringere, solvere.* Regula Magistri cap. 28: *Dejejunatum jam fratrem non vellet taberna suscipe.* Hinc nostris Dejeuner, pro jentaculo, quod qui jentacunt primum iomini gradum iefin-

tant, primum *jejunum gradum* *jejun-*
tum. *Gloss.* Gr. Lat. : *Ἀρχέτονος ιατού,* *iusto ante prandium*; *ζειτονίας, jan-*
*tacum, i. primus cibus q[uod]o[rum] *jejunum**
solutio[n]e. Sed et inde vix *Distor*, pro
*prandere, deducitur, abbreviata ex *Pes-**
jejunare. Itali *dissimare* dicunt. Papia
lentaria non prandebant, sed crenabant
tantum, ut ex *Scriptoribus* constat, quos
laudat Savaro ad Sidon, lib. 6. *Epist.*
12. Ita *jejunum* solvere, Graeci *ἀποτρί-*
ψασθαι dicunt, unde legendum in can.
90. Synodi in Trullo, *ἀποτρίψασθαι* pro
τριψάσθαι, ut est in *Edit.* Paris.
Balsam. *Exstat* in *Dionysii Alexandrinii*
Epistola ad Basiliensem inscripta, *τριψ-*
ασθαι pro *τριψάσθαι* *τριψάσθαι* *τριψάσθαι*
τριψάσθαι *τριψάσθαι*. Tabula *Pascialis* apud
triternum pag. 140. *Ἀποτρίψασθαι* scilicet *εἰς*
τὸν τριψάσθαι *τριψάσθαι*. Vite *Salmas*,

Désenjeument, eadem notione, in Lit. remissis, ann. 1110, ex Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 336: *Le suppliant et aucons des autres distent plusieurs execrations, en disant qu'ilz ne pourroient estre au Désenjeument.* Adjeune vero, in Reg. 162, ann. 1111, ex Reg. 162, ann. 1174, ex Reg. 165, ann. 1183. *Le Meicodou* premier jour de Korschne, icelle jeune fille... se Adjeune et ne voudt mener que une fois... tellement que accusé de ce que elle estoit foible, Adjeune et esmeue, etc.

DEJERARE. Vide supra *Degerare*.
DEIFERI, Apostoli, Θεοφόροι, in Epis-
tola Ludovici II. Imp. ad Basilium Imp.
P. apud Baron. Præsertim vero id epि-

theti attributum S. Ignatio. Anastasius ad Act. I. VIII. Synodi : *Tradunt Graci quod parvulus quem Dominus advocatum statuit in medio, dicens. Nisi conversi*

statuit in domo, dicens. *Nisi conversi
seritis, et efficiamini sicut hic parvulus,*
*etc. iste Ignatius fuit, idcirco hunc Deis-
serum nuncupant, etc.* Vide eruditissimum
et amicissimum Joannem Baptistam. Cote-
lierium ad Epist. ejusd. Ignatii ad Ephes-
ionis pag. 442.

DEIFICIO, *Divinum, faciens divinum.* Papias et Laur. in Amalthea. Vide *Deificus et Martin. Lex.*

DEFICUS. Divinus. Optatus lib. 1. *Omnium interrogatio supra scripta manifesta, est, nullas scripturas Deificos, vel invatas, vel corruptas, vel incensas fuisse. Acta Passionis S. Felicitis Episcopi Tabzencensis: Erit Edictum exponendum. Cararum, ... ut libras Deificos extorquentibus de manibus Christianorum. Habetur ibi non semel. [Epistola Concilii Francofurti inter Hispaniam tom 3 pag 105.] Adjunctionis: In professione Nicenii symbolo non inventimus dictum, in Christo duas naturas et tres substantias, et homo deificus et Deus humanitas.]* ^[20] Henric. II. Imperat. Chap. fundat. episcop. Bamberg. ann. 1007: *Deificis obtempem-*

DEIFORMIS. Conformatis Divinitate voluntati. Vita S. Godeleva. Juli tom. 2. pag. 428 : *Ignita et Deiformia casti cordis ejus desideria. Possint intelligi Desideria cordis a Deo formata.*

Et cordis a Deo formata.
1. DECIRE. Scriptoribus Christianis est, Tentare, pervertere. Cassianus de Spiritu vano gloria cap. 7: *Quem non poterit per honorem De vere, humilitate supplantat*. Ut Terpulianus.

Quod aliquot exemplis firmare placet, nisi tamen omisis, que reges vel principes spectant. Philippus Premonstratensis ecclesiae *De gratia* abbas inscribitur, in Charta anno 1181 ex Chartr. Theop. Cod. reg. 5649, fol. 8 r. Herveus *De gratia* decanus Autissiodorensis, in Ch. ann. 1191 tom. I Tract. novi dipl. pag. 889. Nicolaus et Jacobus Duivonenses decani eodem titule utuntur in Ch. ann. 1407 et 1417 ex Charta

ter in Ch. ann. 187. et 1207. ex Chartul. Buxer. par. 8. ch. 1. part. 29. ch. 3. Vide Tract. dipl. Jam laudatum fundat. 10. pag. 64. Inter laicos vero. Hugo castri S. Mauri *Dei gratia* dominus intitulatur, in Charta ante ann. 1030 ex Hyst Sabol. pag. 232. Ita et Radulphus dominus de Maria in Ch. ann. 1061 ex fundate bartuli. Theob. fol. 18. 1° in *Isauris de Autraurus Dei gratia potestas Arvalensis*, in Ch. ann. 1221. apud Murator. pag. 4. Antip. Ital. med. eva col. 335. *Dominus Ravennae Zeni altissima Dei gratia*. Venetianus. 1200. in Ch. ann. 155. ibid. vol. 1. pag. 109. *Joannes Chavelachne* in Ch. ann. 1229 ex Reg. 188. Charaloph. regn. ch. 44. Testam. ann. 1422. Ego Arnaldus de Villanova. *Dei gratia* dominus regn. 100. miles. basa casti. de Transitu. etc.¹⁰ rum. Miles. Capitan. Dictator. Epistol. pag. Halim. tom. 1 pag. 284. *Modiciores personae vel minores nos debent de se dicere Dei gratia*. Electus autem aliquis in episcopatu vel manum abbatem roget

de se dicere Dei Gratia, electus autem in Romanum pontificem non dicit, etc. Vide Heumann. de re Diplomat. Carol. M. § 23.]

23.] DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA
EPISCOPOS sese iidem inscriperunt
Episcopi, seu quod a summis Pontifici-
bus confirmaret eorum electio, seu
quod Sedes Apostolica Principlum ac-

quod Sedes Apostolica Principium ac fons sit omnium Episcoporum. Concilium Roman. ann. 883. cap. 3: *Cum sede Apostolica unde ois principium Episcopatus sumpsisse manifestum est.* In Tabulario Lingonensis Ecclesie Joannes Episcopus *Dei et Apostolicas Sedis Gratia*, ann. 1828. ut alias similes Chartas omittam, [inter quas nullam antiquiorem] nimus litteris Eberhardi Bambergensis Episcopi ad Eugenium III. in quibus se dicti Episcopatus Divina et Apostolica miseratione. Venientiam paulo ante illam rem attigerat. Officium Vincendi Sacerdotum Abbas libro 2. Epist. 1. Episcopum Carnutensem moniens, ne brachia erigat contra Apostolicam Sedis benignitatem, que vos inquit, si nos creavit, non nostri meritis, sed sua gratia. Nihilominus trinita curta annis post huc Abbatem ab hac formula multum abhorruisse videtur Guillelmus Aptensis Episcopus. hic enim in Charta anni 1160. tom. I nove Gal: Christ. col. 1. ait: *Ego Guillelmus solius Dei gratia Aptensis Episcopus: quia loquebamur rationem ide fortassis affectata, quo suo tempore ceperisset Apostolice Sedi gratia memorari. Vide Thomassini Dis- plinam Eccl. de Benef. part. 4. lib. 1. cap. 22. et Mabillonum de Re Diplom. lib. 2. cap. 2. num. 10.]⁹⁰ *Adelboldus*, *Dei solunmodo Gratia S. Trojectorsis Ecclesie presul*, in Charta anno. 1021. ap. Pfeffing. ad Vitriar. tom. 1. pag. 395. usq; fuse de hac formula agitur] In Chartophylactio Regio serinio *Vallis 2. Ch. 35*. habetur Diploma Fulonis de Villano anno. 1316. in quo se *Dei et Sedis Ecclesiasticæ prævidentia sancte domus Hospitalis et pauperium Hierosolymitanum* Mistrum hominem et pauperem Christi. 8. Ita ut nihil minus atque illi notescatur. 9. Ita ut nihil minus atque illi notescatur.*

^o Ita et abbates, atque illi potissimum, qui Romane sedi nullo medio subjecti erant. Charta ann. 1320, in Reg. 60. Charthop. reg. ch. 96: *Nos frater Nicolaus Dei & Apostolice sedis gratia humilis abbas regalis monasterii Trenchoriensis, ordinis S. Benedicti, Cabileonensis dioecesis, ad Romanam diuinitat et ecclesiam pertinens, etc.* Vide Tract. novum de re diplom. tom. 5. pag. 588.

DEI JUDICIO. Vide *Judicium Dei*.
DELUOQVI, *Exod.* 25:22, Gregorii Nazianzeni Episcopi *expositio*, apud Petr. Damiani lib. 1. Epist. 9
• **DEIMPARARE.** Cedere, rem occupata dimittere. Gall. *Désenparare*. Charal. S. Joan. Anglor. fol. 38 v. : *Cum non sissemus sibi p[ro]p[ri]e, quod nonquid nullus repararet h[ab]ere que Deimparare possit, exceptis quae sibi annuebat or[bi]p[er]fatis abibus.* Vidi *Besparare*.

DEINBRIGARE. Ubiq; seu molestia liberare, expedire. Charta Yoland, de Legazinum comm. March. et Engolism, ann. 1398 in Reg. 40. Charlotph, reg. ch. 175: *Primitus ipsos et successores suis ab omni impedimento, inquietatione, perturbatione, inbriagatione... immunes facere, Deinbrigare et defendere. Vide sub Debrigare.*

DEINDE, pro *Deinceps*, apud Victorem Scotti, cap. et in I. ult. C. Th. de Ca-
nada, fuit p. (14, 15).

DEINTE ATTRIBUERE. Procurare, ad-

tumore, Gall. *Desensif*. Vita S. Philippi Archiep. Bitur. inter Anecd. Marten. tom. 8. col. 1389 : *Invenit eam sanatam, stantem supra pedes, licet debiles et erectam, et vidit eam Deinfatam, et cessavit fluxus.*

* **DEINHONESTARE.** Vide *Dehonestare*.

DEINITIO. *Denuo. Papias.*

DEINSTAURARE. Vide *Instaurare*.

* **DEINTEGRERO.** [Rursus. Dief.]

DEINTER, ex *De et Inter*, Gall. *D'entre*. S. Bernard. in Vita S. Malachiae Episc. : *Veneratum et tumidum animal, quod bissonem vocant, visum est vestans extra Dein. ex femore mulieris.*

DEINTRO CLAVEM. Pactus Legis Sacrae tit. 7. § 5. Si quis accipiterem Deintro clavem reportum furaverit. Cui Lex Sacra. *Si quis acceptorem intra clavem reportum, etc. Tit. 12. § 4.* Si quis vero supra 5. denarios furaverit. *Deintro clavem, etc. L'x Salica tit. 9. § 1.* Si quis unum vas argenti. *Deintro clavem, et subter furavit, etc. Gall. dicitur. Enferme sous le chef. Consuetudines Arkarum in Tabul. S. Bertini. Ille in cuius domo res furtiva ablate invente fuerint posite in loco observato, furti reus erit.*

DEINTUS. *Intra. Dedans. De dedans.* Pactus Legis Salice tit. 8. § 1. *Si quis pomarium... Deintus curte, aut latius curte furaverit.* Innocentius de Casis: *itter. Super arcana memoriam Deintus seriatim parte, etc.*

* **DEINVESTIRE SE.** Alcibus rei possessionem dimittere. Charta Bernardi de Turre ann. 1257 apud Balazium Hist. Arvern. tom. 2. pag. 511 : *De nominatis rebus renditis prefatus Alterius venditor coram me dicto Bernardo Domino de Turre se Deinvestit, dictum empotem corporalite, investit.*

* **DEIPARTRIX.** Vide *Glossar. med. Graecit. voce θεοτόξος*, col. 491.

DEIPASSIANI. Vide *Patripassiani*.

DEFIRATUS. *Exco²toris*, in *Gloss. Graeo-Lat.*

DEIS. Genus mense in Monasteri s. Vitae Abbatum S. Albani. *Priore predidente ad magnum mensam, quam Ies appellat, et cibis sumptuosis et Maledicis, pag. 148.* Et scilicet quod non potest constitutur cibus cum pede in Refectorio, nisi tantum in majori mensa, quam Ies appellamus. Mensa forte illa, cui ut honoriatorum umbraculum, quod Domus dicimus, imminebat, quomodo Regum ac Procerum mensa, tali solent, ac etiam, ni fallor, Abbatum in Refectoriis Monasticis. Vide *Dagus* [et *Dasum*].

* **DEITA.** Vide *Depta*.

DEITAS. Divinitas. S. Augustinus lib.

7. de Civit. Dei cap. 1 : *Hanc divinitatem, vel ut sic dixerim, Petteat, nam*

et hoc verbo uti iam nostros non piget, ut e Grace expressus transferant id quod illi obsequit appellant, etc.

* **DEITURA.** Debitorum, penitentia, ius quod quis habet in re aliqua. Gall. *Droit. Ordinat.* ann. 1383 tom. 3. *Ordinat. reg. Franc.* pag. 622 art. 16. *Quod nullus omnibus vel aliis quicunque serviens in guerra seu provisione presenti cum armis, cuiuscumque status fuerit, tenetur solvere Deituras seu ea que de cetera vorata sunt, et subtiliter, marescato, etc. Vide in *Directione* 3.*

* **DEJUBERE.** Jubere, praecepere. Charta ann. 840 tom. 2. Hist. Ecel. Moldensis pag. 4. *Uanquaque alteri in quibuscumque indiquerit auxiliu et subsidio recte conferre Dejubemus.*

DEJUDICARE. prae*Di*judicare. Capitula Saxonum ann. 757 cap. 4 : *E si tunc inde rediens se pacificare et justi-*

tiam facere renuerit, et iterum pro ista causa ad palatium fuerit convocatus et Dejudicatus, etc.

* Nostris *Dejugier*, eodem sensu ; sic enim lego pro *Dejugier*, in Praef. ad capitula Consuet. Norman. ex Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 44. 1er col. 1 : *pou ce que notre entention est à déclarer en cette œuvre, au meix que nous pourrons, les droits et les estableissementz de Normandie, parquoy les contens et les disentions des querellez seront par droit finies et Déjugiez, etc.*

DEVIDUS. Qui Deum videt. Petrus Blesensis Serm. 18. *Secundum Hierarchiam Dionysii duo sunt genera fiduciarum in Ecclesia, prima quod dicitur *Dei fiduciam*, altera quod appellatur *Pedis fiduciam*. Quibus credita sunt eloqua Dei, quibus dictum est. Vobis datum est nosse mysterium regni Dei. Pedisque vero de dominis populi multitudinis, qui sedet secundus pedes Deividii, ut audiatis Legem ex ore eius, etc. Addit. Sermonem 10.*

* **DEJUNGO.** [disjungo. Cie. *Univers* 5 U; eadem s'nt ea que de juncta fuerunt plaut. *Astr.* 3. 7. *Dejungere amantes. Inscript. apud Grut. 1031. 2. Si quis hac transeat juncto Dejuncto jumento.*] *Dejungere.* Ejurare. Chart. Ernest. Due. B. unsw. ann. 1235. in Leibn. Script. tom. 2. pag. 515 : *Post emendam judicium reus dabat consilibus unam manum, et ad unum unum civitatem postponet et Dejurabit, non intratu us nisi per amicium consilium et laci. Vide Italiensis. Glossar. Germ. voce Auschwernen.*

DEJURUM. *Jurjurandum*, in *Glossis MSS.*

DEJUSTIFICARE. Notitia antiqua apud Loiselium in Hist. Bellovac. pag. 248. *Ians ei medietate Viccomitatis et auctoritas leges de forensibus hominibus, ita ut minister Episcopi et minister Comitis justificant res, et leges equaliter dicantur: neminem vero hominem non servum manuacionem, nec Dejustificabat Comes aut master eius, nisi fui it latro. Vide Italiensis.*

DEJURUS. *Dejuratus*, in *Glossis MSS.*

DEJUDICARE. Modus atri. Charta Edwardi II. Regis Angl. in Monasticis Anglic. tom. 2. pag. 633. *Donationem... quoniam fecit eidem Abati et Conventu de 7. Depercis terra, cum pertinentiis, in qua terra continetur quoddam fossatum, etc.*

* *Dejureretur* editum ex eadem Charta inter Probat. tom. 1. Annal. Praemonstr. col. 195.

DEJUTXA. pro *Juxta*. Fortunatus in Vita S. Germani Paris. Episcopice cap. 25: *Dejuxta Monasterio B. Sistreni in Ternodensis. Ebrardus Betun. in Graecisimo cap. 2.*

Supr. vel contra, Dejuxta del super ista.

Nostr. olim. *De juxta dicebant eadem notione.*

* *Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7557. Dejuxta. Prox. Juxta.*

* **DEJUXTE.** Deum imitari, deum se gener. Ruodlieb fr. 2. vers. 146 :

Nenne Deizare nobis merito videare,

Indulges sponte peccantibus absque petente.

* **DELA.** pro *Tela*. Excerpta Joannis a Bayone de Abbatis Medianis in Hist. eius. Monasterii pag. 256 : *Conjuratio Principiorum in extremo ejus vita termino metebatur cum eo, ut dicitur, novam Delam. hoc est, Consilium initiat. Gall. Transm. in desin.*

* **DELACENTIVA.** Tributi genus, idem, ut videtur, quod Pontificium. Vide in hac

voce. Charta ann. 1850. in Reg. 80. Charthoph. reg. ch. 165. *Cum omni iure pescarie et Delacentive seu pontanagio et portu in riparia.*

* **DELACERARE.** Frangere, rumpere. Gall. *Rompire, briser. Lit. remiss. ann. 1373.* in Reg. 100. Chartoph. reg. ch. 888 : *Præfatus exponus seras dictorum carcera Delaceras et fractas inventit.*

* **DELAMATUS.** an *Lama* seu lamina cuiusvis speciei cooperata Inventar. S. Capelle Paris. an. 1353. in Reg. J. Charthoph. reg. ch. 1. *Item unum sceptrum Delamatum. Item septem alia angelorum ducantur. Vide Latina 3.*

* **DELAMINARE.** Laminam auferre. Annales Augustani ad ann. 1081. ap. Peutz. tom. Script. 3. pag. 131. Wigaldus *ornamenta ecclesiastica... communiuit, altaris S. Maria tabulam Delaminavit.*

* **DELANIARE FESTUM.** Chorae permumpere. Gall. *Rompire une danse. Lit. remiss. ann. 1350.* in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 213. *Plures habitantes, ducentes festum tuum, ut moris est, unus vocatus Noe festum dictorum habitantium de Valle diripiasset seu Delanivisset, etc. Diuersas, pro affligere, more confovere, nisi legendum sit Disoler, in aliis Lit. ann. 1408. ex Reg. 162. ch. 245. Ainsi que ledit Tarville se Delassoit et menoit grant dueil pour la mort de son maistre. etc.*

* **DELANTERRE.** Hispanis *Delanteria*. Prima aries in prælio. Gall. *Avant Garda.* Charta Petri Regis Castellæ de primo bello Regibus Anglia concessa anno 1366 apud Rymerum tom. 6. pag. 382. col. 1. *Ad Guerram quem nos habebimus. idem Reges et eorum primogeniti habeant primum bellum, sive Delanterie.*

* Cujusvis rei pars anterior et facies in Directione Academ. Hisp. 1. Prima actio in prælio *Delanterie* dicitur.

* **DELAPIDARE.** Capitibus obruire. xxv. 25. in *Gloss. Gr. Lat. Delapidata*. Facto Lapide strata. Hinc *Delapidata* via, apud Algradum in Vita S. Ansberti Episc. Rotomagi inter Acta SS. Benedict. sec. 2. pag. 1061. num. 45.

* **DELAPATIO.** Prestatio pro frumenti molitura, vel ius piscarie. Charta Guillelmi. *Capitibus obruire.* xxv. 25. in *Gloss. Gr. Lat. Delapidata*. Facto Lapide strata. Hinc *Delapidata* via, apud Algradum in Vita S. Ansberti Episc. Rotomagi inter Acta SS. Benedict. sec. 2. pag. 1061. num. 45.

* **DELATARE.** pro *Deferrare*. Gall. *Deferer. Acceser. Denocer.* Acta SS. Maii tom. 6. pag. 661. de S. Julio Martyre : *Delato, quidem virum Presidi, incusus auctoritate.*

* **DELATIO.** Villicus, Actor, Auctarium glossarum Isidori, ubi Janssonius, Mat. *Delator.*

* **DELATIO MITRE.** dicitur de iure militare, vel ius piscarie. Charta Guillelmi. *Capitibus obruire.* xxv. 25. in *Gloss. Gr. Lat. Delapidata*. Facto Lapide strata. Hinc *Delapidata* via, apud Algradum in Vita S. Ansberti Episc. Rotomagi inter Acta SS. Benedict. sec. 2. pag. 1061. num. 45.

* **DELATIO ARMORUM.** vulgo *Port d'armes*. Jus supremi dominii, quo de delictis in hanc rem commissis cognoscit et judicat judex regius. Lit. ann. 1340. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 603. *Per arrestum ipsius curie dictum fuit, quod dicti religiosi de Delatione armorum, de fractione salvergande et de punitione suorum curialium inmediate sub reserto dicti senescalii remanebent. Vide Portatio armorum.*

* **DELATOR.** Explorator, speculator, qui rem quam vidit, defert. *Espion. Gloss. Lat. Graec.* *Delator, x̄t̄z̄ȳz̄D̄evs, evē-*

^{xxx} Isidor. lib. 10. *Delator, dictus, eo quod delegat quod latetabat.* Matth. Westmonasteri ann. 870. *Jussit commitentes ad armis convolare, asservare dignum pro pugna, præparare et patria, ne deserteres militiam, etc.* *Delatores populi pro barentur respectu fortis.* libid. 2. Machab. cap. 1. *Sinu, autem predictus pecuniarium et patrum Delator.* Un capitas *Delationem, accusatorum esse, vel delatorum, delectorem pro speculatoro usurpat.* Grgorius in Vita S. Basili Junioris n. 2 de eodem Sancto invento a Magistris in quodam Asiae monte. *Kx. Διλατερος τοντος οντοντος επισημως μεταποιησας απογενεσθεντος.* Et num. 3 *Kx. διλατερος επισημως μεταποιησας απογενεσθεντος.* Et num. 4 *Kx. διλατερος επισημως μεταποιησας απογενεσθεντος.*

DELATURA. Accusatio, dissidium, calumnia. Jo. de Janua: *Delatura decisio accusatio, vel prodicio, detractio, deportatio.* Eccles. cap. 28. apud Carolin. M. lib. 4. de Imag. cap. 5. *Homo inveniens inventum item, et vir peccator turbat amicos, et in medium pacem habet, ut inveniat Delaturam.* Ubi vulgariter versio habet, *invenientiam.* Ita *Delatura* acceptior in Legibus. Hinc Regis I. Regis Angl. cap. 64. nempe pro accusacione vel calumnia et actione. *In quibusdam locis parvamente vel antiquamente multa est distincta, sicut in Delatura, et phœnix distinguitur deputatio in delatura, seu actione, remittente anteriora sententia, id est, iuxta metum de calumnia, quod vel actore presertim exigitur, qui si sucreundebat, delatetur, non calumnia per se incurribat. Adde chartarum Aleman. 89. Goldst.*

Sic *Delatatura* valgo a viri dictio, *præsum quod delator est constitutus,* definita, qua quidem notum usurpatum in Lexibus. Hinc Regis Westsax. 3. 20. apud Bromptonum, ubi *pecunia indictionis esse dicatur quo loco redditio saxonica* § 17. habet in eisdem lib. ad. est. Lambardo interprete, *in huius mercede.* (Vide Grimm. Antiqu. sur German. pag. 65.)

In Lege Salicano vox *Delatura*, qua omnibus ferme titulis occurrit, idem nomine. Vide ambig. Ita autem ibi inventur haec sententia, ut quirem aliquam, verbi gratia, *furatus fuerit, tot denarii non debet faciunt solitus tantos, culpabilis judicis recepto capitali et Delatura.* Id est, præterea, non est delatetur. Ita *Vetus Glossa Delatatura, fredo interpres.* Sed prorsus dubium esse *fredum* a *Delatura*, ostendit Pactus Legis Salic. tit. 11. *Siquidem que traditor, furbo Regis fuerit, propter fredo 200 denarios cogatur rapto persolvere, ex quo capitali et Delatura.* Et lev. Anglorum tit. 5. § 2. *Qui serfus seu com. verre, furatus est, in talius compounit, et Delaturam sol. 7. et, in fredo fidelium.* Add. § 3. Alii, ut Capaciens, Bignonius, et Wendelinus, *Delatatura* pro eo quod in terest propter *delationem* et moram, interpretantur, haec forte mixta ratione, quod *Delatura* perpetuo scribatur in Editionibus Legis Salicæ Pithei et Lindenbrogi, alii in Pacto Legis Salicæ *Delatura* semper habentur. Cui quidem connotatur et *Lei Ripuariorum* Edit. Heroldi tit. 35. § 3, quae pro *Delatura*, uti habet Lindenbrogi, *Delationem* preferat. *Et illa qui interfuerit, furtum et Delationem ab eo reparat, qui solvere capit.* At § 4. *Capitulo et Delatura habentur.*

Quidam denique existimant *Delatura* scribendum, atque hisce locis sumptus

in cause prosecutione, et in *Delatione* vel actione factos hocce vocabulo significari, quos reus possessori refundere tenetur. Ita ut *Delatura* sit vel delatio, vel actio calumnia qua quis rem suam repetit. Deinde *delator* pro *delator* habet etiam Gloss. Lat. Gr. *Delator, πρεσβυτης, πρεσβυτος*, quod Graci recentiores *πρεσβυτος* dixerunt, ut est apud Meursium. Ita *descripsio, distructio, dictio, divergina, et aliud hujusmodi* in codice *Glossario.* Vide *Decretionem Chlotarii* § 12 et *Legem Ripuar.* lib. 17. § 1. 3. 10. 37. 41. etc.

DELATRINA. In *capitulari* de Villis cap. 42 inter ateusula rusticę recensetur sed *legendum Delatura*, ut sit Gallicum. *Delatore, dubia.*

DE LATUS. Ad latu, parta. A coste *De latu se, De latu casu, de latu monte* passum apud Agrimenos. *Vale latu.* **DE LAUARE.** Abluere, diluere. Gall. Laver, *deliger, lustrare, translati, S. Andri spelli, tom. I. Jam. pag. 589* col. 2. *Quia quidem sacra ossa faciunt recordationem Delaturam, et postmodum repedita incipit marea.* Alex. *Antropos.* MS. lib. 2. Pison. cap. 6. *Huc poter posset Delaturam expellere per ventrem corruptus abas.*

DELAVATUS. Non latuus. *Capitula. c. 10. Cal. tit. 29. § 1. [29 Synt. Pisan. ann. 862.] Quando solemus reverti ad manus nosas detonsi et Delaturam, cum deinceps et calamitatem deponamus, etc.* Id est, minime tensi et lavati.

*Desire, codem sensu in Lit. ann. 1000 tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 588 art. 11. *Li agnus Desire, sond de la custode de laine Desire.**

DELICATA. Mensura in *cartulari* Codicis Roffen p. 468. an 1056 ex dicto emendato Pamplonie scripto. *Si in Delata et a deputato, non debet esse.*

DELECTABILITAS. *Indumenta grata.* Gall. *Acce platis. Chrestianus.* 1000. inter Inst. tom. II. Gall. *Cant. 1. 1. 8. Cupus preces Delectabiliter arctius, sed justus est, suscipiens tum id eatus amplectens.*

DELECTUM. pro *Delatatura* in charta Joan. de Castel, comit. Bressane ann. 1265. ex Chartul. S. Joan. Cap. 1. S. severo contingit, quod aliquis horum communitatum vel communitate una vel aliquo dictorum locorum invenientiam vel *aliquo dictorum locorum invenientiam vel aliquid quod est de aliis malitias.* Et *Delecto, seu causa pecuniarum propter quod sui propter quam dicitur et quod eaque duci.* etc.

DELEGALITER. *Legitime, p. 8.* Blasius cap. 21. *Liberisque sies omittitios apprime condiri faciens, os pacificatio redditus, excellentes dignitatis portio, et provocans Delegatus submittit.* Et *quod est in eiusdem delegatus.*

I. DELEGARE. Dare, concedere. Gross. Lat. Gr. *Delegare, παραδιδειν, παραπομπα.* Vetus. *Emendat. Petrus cap. 38. Et quod parere in eorum et post laborarium, condonare et Delegare, pugnamus relatae ratus Acta Episcopiorum, Roman. juv. 28. Legibus Delegatum, et absque illis contradictione pacifice possidendum regendum deroquel.* Add. pag. 92. Vide *Mediator.*

II. DELEGATOR. Statuere, delegare. *Pugnat ad Chartul. Agam ex Fabio S. Petri Carnot.* *Quadam dolositate conceperit, non vi, sed strophoso ludo Delegat capere.*

III. DELEGATIO. *Delegatio, Dile-*

gare. Vide *Salamanicus.*

IV. DELEGATUS. *Judex.* Vide in *Judex.*

V. DELEGATORIA. Mandatum. Principis, quo quid alium faciendum delegatur,

precipitur. *Glossa veteres Delegatoria, etc.* Exstant *Delegatoria* formularia, apud Senatorum lib. II. Epist. 31. 33. In Codice lib. leg. 16 de *Exalt.* fol. 7.) *Delegator* dicuntur principes Epistolarum, quibus proximate jacentur species principes. *Delegatores*, qui provident amoneantur. *S. Cajac ad Nov. Lat. et Gloss. Cod. Th.*

*** DELEGERARE.** An pro *Delegare*? Acta Dedicationis Ecclesie Monasterii Cavaensis anni 953. in Appendix. Marca Hisp. col. 88. *Cunctipotenti Regi gubernanti sive presidenti in arte poli, qui principio ex nihil verbo creans omnium scilicetque gubernans, scriptum regnum perpetuum, affatimque ineffabiliter possident, tropica verba Delegerant, qua postmodum climata biperto orbe diffuso, Apostolos suis bonis ubique exercitatio predicationis ingenerunt, etc.*

*** DELENNICUS.** I. *Plaudas,* in Omo- mastro ad calcem tom. 2. SS. Julii Ausonius Epist. 1. *Quia nullus res sit subtilius quam Delennicus.* Hac notione usitata. *Plaudas.* M. 2. 2. 3. et Symmach. lib. 1. pag. 6. et lib. 7. Epist. 25.

DELENTIALIS. Moneta Bohemiae innotescit. Species *Charita* ann. 1386. apud Perugia tom. 6. Annex. part. 3. pag. 76. col. 1. *Ex tuae pulpeti dictorum nominum de area sua nobis pro Berria dare debet unum grossum, et duas parvas Deletales.*

DELENTINATIO. *Σειρα, ιδια γενε, in gloss. Ms. gr. Lat. Editione habet. Adiunctione, continuatione, etc. Addecentatio. Vide Addecentia.*

*** DELEQUATA.** Mirac. s. Biss. tom. 2. Sent. pag. 46. col. 2. *Florentia pulla, cum petetur gravissimum formatum etiam, ridetur de ita diligere, quia non sepius superercent et uno oculo, ita ut par illa et her oculi, et est ita cooperata et effusa, ut nihil videat.* *dati sub circumflexo quodam et in oculo sic caco, appositio, et sic foveant et recessant illo instanti profecti septem Delequata, et clavis et mandibula remansit scelus.* Ubi dicti Eustochius has fortassis mendacio descripta esse monitum, quodvis rursum invenientur. *Contra omnes ipsius nomine; matris consilio, despiciunt dicta Delequata.* *Delequata, et pars, et pars Delequata, et pars, et pars.* *Ex quodcumque intentu episcopis, etiam cum illis, quod fluxi et refluxi humores etiam, ortuque inde modicula delectari possint, et sunt adhuc in tacto, hanc inde ita forte impinguata, quod moles aut et tenacitas quodvis siquicunque Delequata usurpare.* Vide initia *Dele-*

*** DELERE.** Repellere, proponere. Anna. Victor. MSS. ad m. 1. c. 1. *Uapa Domesticae coniunctio, et a me in celebratio in octabis omnia. S. et frater, dabo que conferant aliquos libros et aliquos Deletra De beveri, pro diligenzare, detinere, et ad lib. 16. sicut videtur, in statu praemissionis et lib. 1. Sit statu super etiam Paris. in am. Comp. 1. fol. 21.*

Ua necessaria deponit post ne penet.

Instaurare, et sicut ille pad et by the bone, et plantus aesculent, qui est quod de conatu, et quod aut plant de perinde charo. *Nostre ratione de Paris, et est a rea, et amanda, et a domino que il rend au destrier.* Id est, omnis trahentium modice remittit. Id est, Delequere leg. De beveri. Idem est quod mox *Deletrare* vall. *Eare perde son rang à quelqu'un.*

*** DELERUS.** pro *Deletrare*, apud Papam in MS. Buturi. Item. *Deletrat, Errat.*

Deletrat vera ratione esse significat. In edito legitur, *Deletrat et Deletrat.*

Episcopis Magalon. num. 280 : *Super jurisdictione de Corone, super lesda et stacha, quas Bajitus et lessoris de lati percipiebant, et percipere conabantur ibi ratione stagno maris, et plague atque gradus, etc. est auctoritate acadi, idem quod fusus est illius, uti in hac voce docemus. Delicia autem idem quod ficta, nostris locis sonat. Vido Licia.*

3. Festo. *Delicia est Tigrum quod a culmine ad tegulas angulares intimas versus fastigium collocatur, unde Tectum Deliciatum, et tegula Delicatores : ut inde aqua deliquet, ait Hadr. Jun. Sed mault Martinus, quia aquam deliquat, id est, effundit; vel quod inde delicatur aqua.*

1. DELICIARI. Epulari. S. Bernard. Serm. 1. de S. Victore Confess. : *Hui uscianter, isti ut Delicentur. Vido Deliciari.*

2. DELICIARI. Deflectari. Acta S. Domini. tom. 1. Aug. pag. 607. col. 2 : *In hunc hortum, regio cultu et manu constitutum, regina mundi superna comitatum procerios ac virginibus ad Deliciandum progredens, etc. Déliter, pro Délécteur.*

Vita S. Ludov. edit. reg. pag. 369 : *Pour ce que pure conscience seur toutz les biens de l'ame Delite les regar: de Puer, etc. Charta ann. 1344. ex Reg. 75. Chartoph. reg. ch. 270 : *Nous Beatrix dame de Fahey et d'Aille sur Somme et Jehans de Pinkney chevaliers, sires de laudite ville d'Aille et de Horay en Vimeu, Sal. t. En le glorie du nom de Dieu nous es estechons et en affluens : de gne multeplie nous Delicis. Comte qui appartenient a Delit, Voluppiantie au Cons. Petri de Font. cap. 35. ann. 38.**

*** DELICIO.** [Proprie est deorsum trahere, a lacini, traho, duro. Sumitrum auctem pro aliudre illucire. Allettare. Tigrum apud Non. 4. 112. Parasitus, qui illum sciat Delice.]

*** DELICIOSITAS.** Luxus, delicia. Vita B. Coletae tom. I. Mart. pag. 577. col. 2 : *Iten in Francia erat quidam princeps... qui priusquam videres predictam ancillam Christi, mundanus erat, carnalis, pomposus et deliciosus. Cujus quidem principis per ejusdem ancilla medium et adiutorium... conversa fuit... Deliciosa in durum et austera amiserat.*

DELICIOSUS. Gloss. Lat. MS. Regium Nutrimenta. *Deliciosa, vernacula. Lex Bajuv. tit. 3. cap. 15. §1 : Nunquid evadat, quoniam Delicosis sit apud hominem suum. Lex Longob. lib. 3. tit. 16. (¶ Rich. 9. (8)). Sunt aliquae prava homines, qui submittuntur in palatiuum, ad noscum regnorum degrediunt, ut per Delicos aut per ostiarum, vel per nos homines captiue, aut absconde, inventi postea possint, quidquid nos agimus. Nicolaus I. PP. Epist. 17. Missagiae etiam... sanctissimae Episcoporum Delicosis nostra pro eo vestre caritatis direximus. Adde Epist. 19. 21. Anastasis in S. Hadriano PP. pag. 101 : *Gulfardus religiosus Abbas, et Consiliarius, seu Albinus Delicosis ipsius Regis, etc.* Occurrit preterea in Narratione Adventi Episcopi de Valdrade adulterio, apud Joannem VIII. PP. Epist. 72. 217. 277. etc.*

DELICUTUS. Eodem significatu. Passio SS. Perpetuae et Felicitatis : *Sequebatur Perpetua lucido incessu, ut matrona Christi, ut Dei Delicata. Vetus Inscriptio Bergomi in iese Cathedrali : ATES-*

TEA. I. D. L. ATESPIE. TERTIE. PA-
BENEFICENTIA. ET. CAPITONI.
BISCI ET. EP. MARIE. ET. BRUNIL.
DELICATIS. ET. TEALMO. CELESTI.
AMICO. CAROSSIMO. ET. ATESTIA. EGNA-

TL. *Delicatos vocabant Latinis τὰ καλά, τοῦ ἐρωτῶν, qui et Delicia Ciceroni pro Clio, Suetonio in Aug. cap. 88. et in veteribus Inscript. eidem Suetonio in Vespasiano cap. 7. Spartiano in Hadriano, et aliquot aliis.*

*** DELICATIS.** carus, familiaris. Vide qua de *Delicatio et Delicatis* disserit Maturatus tom. 1. Ant. Ital. med. avii col. 129. *Delicatus vero, Delicarum cunctis et secretior, apud Boet. lib. 2.*

Consol. Me.

Cil. qui se non bionaurous,

Et qualiter Delicias,

Et persone Delicias.

Et courroue de pou de chose.

DELICIAS. Papim. *Puer in delicias matris nutritus.* [Glossar. Sangerman. MS. 501. *Delicus. Per (Puer) in delicias matris a domino.*] Vido *Litium.*

DELICATOR. pro Peccator. *Commodia-nus Instr. 52.*

Refugiat Regis pete, si Delictor fuisti.

*Exsurgetiam S. Cyprianus Epist. 59. *Delicior vel forefactor, in Charta donis Dom. Hamensis ann. 1227.**

DELICUTUM. SPINE Dorsi. Sodomitum precastum. Chiron. Ms. Mich. de Audars laudatum a Borellio v. *Espine : Joannes Pelabini, mercator duxit afflens de heresi Albigensis suspectus, et de Delito spine dorsi accusatus, a Bertrando vicario Tolose incarceratur et inquisitoris fidei traditur. De supra dictis criminibus convictus, ad flammam ut haereticus et sodomitus condemnatur, et sententia condamnationis excusione mandatur apud plateau de Salinis iuxta pilori.*

*** DELICUTUS.** Verricator. *Papias in MS. Biturice. [oo] Verriculatus, in cod. reg. 702.*

*** DELICUTUM, ut Delicatum.** Gloss. Lat. Gr. *Delicatum τείχις.*

*** DELIGARE.** pro Delegare. Tradere. Diploma Conradi II. Imp. ann. 1027. apud Illustr. Fontanum, in Appendix Antiq. Horti pag. 289 : *Et in predicto Comitatu terram de Ortelie, quam Joannes cum suis consortibus in jam dicto Monasterio per cartulam Deligavit. Vide Delegare.*

*** DELIMARE.** Joanni de Janua, *Valde*

liminare, vel limen aferre; in alia etiam significazione eodem verbo utimur, ut iste Delimare vicinos iei, desierere, quasi omnino de limo, i. mundo aferre.

O glossar. vet. in Cod. reg. 761. Delimat, precepti.

*** DELIMATIO.** Collisus, Gall. *Frottement.* Vita B. Goberti tom. 1. Aug. pag. 383. col. 1 : *Ascendit et in equum, qui edo era maceratus, ut patius videtur ascerere quam carneus. Ex ejus utroque inde pili recederant pro assida temonia*

Indumentis.

*** DELIMATOR.** Δεποντης. Glossa Cy-

rilli. Qui abradit lima.

*** DELIMINARE.** ut Eliminare. Extra

limen ejective. *Catholicorum in Amaltheia Deliminar. Limen aferre.* Privilegium S. Martini Papae circa annum 651. pro Monasterio Blandiniensi iuxta Gaudium apud Miraeum. tom. 1. pag. 383. *Priviliegium auctoritatis nostrae experientur de quodlibet Canobio, quod ipse Deliminator Gentilium spurciis, fundo tenus ex-truccis dignoscitur.*

*** DELIMINATUS.** alias notio. Deter-

minatus. Limitibus conscriptus. Priviliegium Fernandi Gonzales Comitis Castleto pro Monasterio S. Sebastiani inter

Concil. Hisp. tom. 3. pag. 175. col. 2 : *Omnia determinata, quæ continentur a*

parts Ecclesie vestre, cuncta ad integrum Deliminate; jure perenni Ecclesie vestre concedimus. Melius legeretur Delimitata.

DELIMITARE. Valde limitare, ligationi, conilitare. Frontinus de Agrorum qualitate : *In longitudinem Delimitum, per strigas appellatur. Item : Decumatum et Cardinum Delimitatio ratione arcuata riparum, etc.*

Guidonis Hist. Palae. Delimitanda Castris. Hoc est, Castris in portis fines redigendis, ut explicat Barthius in

Glossario, apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS.

DELLIMPIDARE. [Clarificare, Lauren-tio. In *Amalthea.* Vide *Limpidare.*

DELINQUENTIA. Delictum. Utitur Pas-

chasius Rabertus in Epitaphio Wallo Abb. Corbieensis lib. 1. cap. 28. [Char-

tularium S. Vandregisli. tom. 1. pag.

154. *Si eux ou autre de par eux allient de riens encontre ladite vente, ou à qui conques cette lettre apparterez, tous coust et damages, queux soutiendroient par defaut de la garantie et Detinganche.*

DELIQUEO. pro Deliquit, apud Th.

Madox in Formul. Anglie pag. 175. ut

in aliis Instrumentis. Velud pro Velut.

DELQUIO. Oblivio. Papias. [oo] Vide Forelinum in *Deliquum.*

*** DELIRUS.** Cui qui reide. *Deliran-*

tuem. Reiderie. Glossar. Lat. coll. ann.

1392. ex Cod. reg. 4120. Vide infra *Enare.*

DELITIARI. [Epulari. Gesta Abbatum

Lobiensis apud Achierium Spicil. tom.

6. pag. 644 : *Ne alius, undz alii ingurgita-*

rent esurientibus ; et alii, unde alii

Delicentur, regentibus ; ordinis tenor,

quem non nisi exequitatem constat durare

*postea. Recreatur.] Amedeus Lausannensis Episcop. tomil. 1. *Ipsa virgo virgi-**

nus, cornua in floribus, et in fructuum

*auaritiae Delitiosi, etc. Vide *Delicari.**

DELITIGARE. [o] Litigare. Disputare. Epistolae Abbatis S. Sernini ad Innocentium III. PP. apud Bavarium tom. 5. Miscell. pag. 415. *Cum vero esset*

tanta perturbatione, vidi alium militem qui

abstracto cultello ac tunido Delitigans

ore, prout mihi videbatur, predicto Ro-

berto et aliis Monachis, qui Abbatem

sicut Walterum accusari solebant, gra-

missime minabatur. Alia notio. pro Ju-

dicari videbit, seu extra item ponit,

*accipitur] in voce *Elitigare.**

*** DELITIGARE.** Debilitate, effutire.

Mirac. S. Germ. Autiss. episc. tom. 7.

Jul. pag. 297. col. 1 : *Et quæ antea in-*

fatis buccis, tumido ore insana verba

Delitigare conservaverat; deinceps verbere

superero duriter et tene corripita, suavia

et dulcia verba far addidicit.

*** DELITOR.** [qui delinit, h. e. delet,

tolit, oblitetur. Accid. in Areo, apud

Priscian. s. sub fin. Epularum factor,

scilicet fractus Delitor.

DELITIUS. Vide *Litium.* [ubi adnotatur

Columnis Delicis, mendoso scriptum pro

*Columnis de litis. Vide *Delicis.**

*** DELLIONES.** Στρατοι. Tyranni. Sup-

plem. Antiquari. Legendum *Duelliones.* Vide *Duello.*

*** DELLO.** Ita et Gloss. Lat. Gr. ubi leg. ex Cas-

tagat, ad utrumque Glossar. *Duelliones,*

διατριπτοι ἀστριωτοι, στρατοι, τι τριπ-

*ποιοι, Vulc. *Duelliones*, διατριπτοι, ἀστριω-*

τοι. Vide Salmas. ad Hist. Aug. pag.

294. **DELMANUM.** pro *Domaniū.* Charta

Odona de Garlandia ann. 1259. in Char-

cul. parvo episc. Paris. fol. 144. *In quo*

feodo sunt plura retrofeda et Delmania:

que Delmania tenent Nicolaus de Rostignaco et Johannes de Roseris, dictus horicaut, mitites. Vide *Demanum*.

1 DELMATICA. Vide *Dalmatica*.

DELOCARE. Charta Odonis Borelli de Curtalano in Tabulario Ecclesie Carnotensis num. 72: Si autem aliquis accusabatur de molle fornicatisse, purgat se solo manu coram Magiore terra, et sit quietus: quod si multo tempore, et non poterit, reddat duplice maliatio toni. Molestarum iurabit, quod non Delocata est, non ementer injuria tractabit. Id est, a dono sua exire coget ad judicium superundum. [Chartularium S. Martini Pontis, ex Charta Anselli Domini de Insula ann. 1208. Serviens Monachorum S. Martini Delocabit omnes homines de Monovilla. Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerman: Deloco, Eicio, desolo, amando de loco, expono. Gall. Deloger.]

¶ E loco amovere. Gall. Faire perdre son rang à quelqu'un. Hunc esse sensu. Charta a Cangio laudata, et eo maxime patet, quod ibi sermo est de illo, qui ad molendinum bannalem molere tenetur, quique multe plectuntur alibi molentes, nisi per diem et noctem ad molendinum domini expectaverint, ut habeat in predicta Charta. ¶ Quam integrum exhibet Gherardus in Proleg. Chartul. S. Petri Carnot. pag. 39. Vide in *Exeter* et *Delocare*.

DELONGARE. [Depellere. Gall. Eloigner. Procui ablegare, amandare. Chronicon Pisanius de Captione Hierusalem et Majoricarum, apud Murator. tom. 6. col. 102. Sicut factum est, ut Christianorum casselis a Paganiis mangani quam plurimis confractis; et ab urbis menibus Christianorum virtute Delongatis, Saraceni mangani se tuendo muros reficerent, et Christianorum exercitum usi timentem.] Vide *Delongare*.

DELONGARIUS. Luitprandus in Legatione cap. 35. Delongarius enim, sub cuius manu vacuum est omnis potestus... curam tui agit. Legendum ibi indubie Drangaris aut Drangarius. [¶ Delongaris, delovyras, τελωνια, scribit dem Litopr. in Antapod. lib. 3. cap. 28. et o Delongaris tu ploris, lib. 6. cap. 10] Andreas Dandulus in Chron. MS. ann. 804) Hic Imperator factus misit pro Romano, que Delongari fungebatur officio. Vide *Drangarius post Drangus*.

DELPHICA. Abacus, mensa, in qua vasa vinaria reponuntur, &c. spatha apud Lucianum in Lexiphane. Martialis lib. 12. Epigr. 67:

Argentum atque serum non simplex Delphica portat.
Vetus Interp. Juvenal. Sat. 3: Ornamentum abacum quod nos Delphicam dicitur. Hidem cenderuntur. Cf. Lat. Cat. *Delice usserioris*. Legendum enim *Deluca*, vel *Delphica*, pridem monerunt Woverenus ad Petron. et Meurs. in Gloss. Vide preterea que de hac voce commentatorur Salmasius ad Spartanum pag. 130.

DELPHICUM. Eadem notio. Hesychius: Αρχαῖον ποιόντα. Ita porro Triclinium in Majori Palatio Constantino-politano appellatum, in quo Imperator epulari consueverat, de quo Victor Tunensis in Chr.: Vitalianus CPoli intra Palatum, loco, quem *Delphicum* Greco vocabulo dicunt, Justiniani Patricii facie dicitur *interfactus fuisse*. Vix vocis et originem diserte indicat Procopius lib. 1. de Pello Vandai. cap. 21. a Delphica nempe, seu abaco ministratorio. Apocryphus nomine indigitat istud Magni Palati Triclinium Anna Conn. lib.

14. Alex. pag. 438. Vide Notas nostras ad eandem.

1 DELPHINA, vel *DALPHINA*, Uxor Delphini, vel Delphinatus Domina. Vide *Delphina*.

DELPHINI. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINI. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae accentus, a Gregorio M. lib. 1. Epist. 66: Ministeris Ecclesiae. Id est, argento caliceis duas coronas rum Delphini.

DELPHINUS. Ministeris Ecclesiae

qui, qui audeare aliquid contra Dei licetiam usurpare consilium.

* **DELUBRUM**, Fons Baptismalis. Sebastianus Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae, Maii tom. 5, pag. 357°. Apud Delubrum ac sacrum fontem. Ibid. pag. 358°. Investigaturam se sponponit Senia de hoc diligenter in libro sacri Delubri cathedralis Ecclesie. Delubrum a de luendo sicut Pollubrum a Proluendo dictum censem Isid. lib. 15. Orig. cap. 4. his verbis: *Delubra veteres dicebant Tempa fontes habentia, quibus ante ingressum Dilubabant. Ipa nunc sunt Ecles cum sacris fontibus, in quibus fideles regenerantur purificantur.*

Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. *Delubrum, Locus ubi pueri habent baptismum.*

DELUGA. Vide *Delphica*.

* **DELUDERE**, Jactura, damnum, de cesso (Gall.) *Perte, déchet*. Fodus inter Joan Galéat. Vicecom. Mediol. et Vene tot. ann. 1390. tom. 3. Cod. Ital. diplom. coll. 31. *Hoc enim dominus duce et con mune Venetiarum contrahere et solvere teneant et debent teatum Deluci seu perdidere omnium victualium.*

* **DELUGATIO**. [Iuctatio, Translate. Capell. 5, p. 139. *logutur Rhetorica*. Et viribus gloriam. *Deluctio annixa.*] *Et*

* **DELUDERE**. Contumelie afficeret. I. It. remiss. ann. 1385. In Reg. 127. Chartoph. reg. ch. 16. *Eadem relictam ipsi rei et sui complices plures requisiuerunt, ut ad pacem faciendam de morte sui maritis predicti consentire vellet... aliquoquin ipsam deluderent; que relicta... respondit se hoc facere non posse. Item quod dicti rei... prefatam relictam preter et contra ejus voluntatem, vi et violentia illuserunt ea et abusi fuerunt, ipsaque infortiaverunt et carnaliter cogoverunt. Vide Deludens. A Lat. *Deludere, Desjoueler*, pro vulgar. se moquer, legitur in vet. Poem. Ms. ex Bibl. Coislin.:*

Li lechieres fu Desjoueler,
Et par la sale fu buer.

* Sic a verbo *Deridere* eodem significata nostri *Deridere* et *Deridere* dixerunt. Lit. remiss. ann. 1388. In Reg. 128. ch. 8. *Icellui Simon in Deridant et eschew nissant ledit Jehan Avignon, etc. Alter ann. 1405. In Reg. 180. ch. 91. Le suppliant, qui estoit sourt et ydiot, croiant que sa femme se moquaient et Derisoit de lui, etc. Denique alias ann. 1394. In Reg. 116. ch. 100. Pour ce que ladite femme ruit que ledit Perier, qui estoit son serviteur, la Derisoit, etc.*

* **DELUDIFICO**. [Iluo, irrideo, deci pie. Plaut. Rud. 1. 2. 59. *Deludificari* me ille homo indignis modis.]

DELUDIUM, Deriso, contumelia, ludibrium. Gloss. Lat. Grac. : *Delusus, zidat*. S. Eulogius lib. 5. Memorial. SS. cap. 7. *Dum in nos hujuscemodo irrisio ne et insultaret, et hoc Deluduo nostram pene consummatam claudis fatigarent miserians.*

* **DELUMBE**, Debilitas. Glaber. Rodolph. Hist. lib. 5. cap. 1. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 56. *Unum spetur et erat, inter oratum, frequenter spure, ac Delumbe salivam emittere.* [Pars. Sat. 1. vers. 104.]

* **DELUSCERE**, Atapir, in Glossar. Lat. Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120. pro Delitescere, ut voleat; nisi ita dictum possit unus *Demancus* frumentum. Est autem.

* **DEMANSUS**, Mensura frumentaria eadem, qua infra *Demencus*.

* **DEMANCIA TERRE** in Foresio, Tam ponit terra spatium, ut in eo seminari possit unus *Demancus* frumentum. Est autem.

* **DEMANCIA**, Mensura frumentaria eadem, qua infra *Demencus*.

* **DEMANCIA**, Gall. *Déménche* et *Démencie*. Modus agri, in quo seminari potest unus *Demancus*; qua mensura est ponderis 64. librarium. Vide *Demencus*.

ira voluerint, per molturam suam predi ciam reddendam est eis licitum moliri absque Delusione et adulteratione molendi supradicti.

* **DEMA**, Corpus, ab indeclinabili *mixx*, quod idem est apud Poetas Gracos. Wolstanus in Vita S. Ethelwoldi Episc inter Acta Ss. Benedict. sec. 5. pag. 633.

Signipiens in ea paucis quoque domate Swithun,

qui precibus cunctis subiicit hunc populum.

* **DEMACTARE**. [Occidere. DIER.] **DEMAGIS**, Vehementer. Papias. [oo e Nonio 2. 229.]

* **DEMAN**, ut Domani, Gall. *Domaine*. Charta ann. 1210. ex Chartulario Campaniae apud D. Brussel de Feudorum usu tom. 2. pag. 692. Vendidi etiam eidem *Dominae Comitissae* advocacionem ejusdem ville, et quidquid habebam inter Mesum *Demanicum* ipsius ville. Illud tamen mihi retinui, etc. Vide *Demanius*.

* **DEMANALIS**, Ad *demanius* seu *dominium spectans*, Gall. *Domanius* Charta ann. 1377. ex Cam. Comput. Aquiens. : *Disponitus, ut debemus, iura emissa et debita, locorum fiscalio more facere, sicut alia pars Demanalis contractari.*

Hinc nostri *Demanci* et *Domani* rationes precipiosiores regionis, aliosque prae

ceres, quod multa domania possident, vel quod a potentiori principe tenerent domania sua vel feuda: unde et *Demanci* adjective dixerunt, pro nobilibus et pri mario. Le Roman des Loherens:

A lui se tennent li *Domain* et li *per*.

Alibi :

Leons avoit mainz riche pongoiez,
Comtes et princes, Demoines, vassors,
Qui de Gilbert tenoient lor armois.
Ibidem :

Pognant ensemble iuit il meilleur Frauois,
Là veint sur un estor *Demancio*.

Li Lucidaire MS :

Ne duc, ne prince, ne coutor,
Ne *Demancio*, ne vassor.

Rursum :

Tos sei barons apéléz,
Sez demoines et ses casés.

Poema laudatum a Seldeno in Tit. hon or. pag. 627.

Sage, a prince, duc, e coutor,
Baron, *Demaine*, vassor.

Chron. Ms. Bertr. Guescl. :
Vers le pont de l'Uasse chevauchent *Demancio*.

Ibidem :

De là ne partira de l'an, ne de semaine,
S'aura à son vouloir le bon chaste *Demaine*.

Deménier, dominii possessori, praedil dominus, in Charta ann. 1312. ex Tabul. episc. Carnot. : *L'énergie ne peut pas bonnement faire cette demande en l'absence de celui qui est *Deménier*, lequel en est en poursuite pardevers Mgr. le Conte. Occurrat præterea vox *Déménier*.*

In Sat. ann. 1376. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 285. art. 48. et in aliis ann. 1402. tom. 8. pag. 530. art. 48. Vide *Demancus* et *Demancio*.

* **DEMANCIA**, *Mensura frumentaria eadem, qua infra *Demencus**.

* **DEMANCIA**, *Gall. *Déménche* et *Démencie**.

Modus agri, in quo seminari potest unus *Demancus*; qua mensura

cum Terrear. S. Maurit. in Foresio ad ann. 1472. *In quadam Demanchiata terre* Charta apud. ann. 1412. ex Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 272. *Item une terre contenant une Démánchezie de terre ou environ Lit. remiss. ann. 1483. in Reg. 169. ch. 43: Un champ contenant entour neu Démánchezies de terre joute les terres du lieu de Vernel. Vide *Demancata et infra Demencus*.*

1. **DEMANDA**, *Demanda*. Exactiones, que sub nomine gratuita prestations exigeabantur. *Coacie petitiones*, in Charta Theodorici Comitis Flandr. ann. 1147. Tabulario S. Bertini. Diploma Philippi Aug. Regis Franc. ann. 1202. Si fecerimus *Demandam vel talliam in Christianis vel iudeis de Senescalii Antidegavensi, Turon. et Cenoman. illa Demanda et tallia levibus per manum predicti Senescalii, etc.* Aliud ad ann. 1204. pro Oppido Niortensi in Pictoriis: *Præterea nos et hæredes nostri habemus Demandam nostram in tota Communia Niortensi, et Guillelmus Cucus (qui Niortum erat oppugneratum) Demandam illam levabit per manum Senescalii Pictavensis ad opus nostrum. Aliud Theobaldi C. Campanie ann. 1228: Duxerunt a omni tallia, tollia, et Demanda a quacunque ville, turri et gabiola, et quacunque actione.*

Tabularium Melense fol. 85. *Universi presentes littera inspecturi Majister 4. Archidiaconus de Bala Meld. valutem. Notum facimus quod nos pro via via nostra et pro debito cujusdam domus, quam emeramus pecunis a Reverendo Patre P. Dei gratia Meld. Episcopo, licentiam faciendi Demandam in nostro Archidiacanatu, quam nobis liberaliter concessit, et Demandam quam faciemus, de ipsius licenti speciali faciemus Actum ann. Domini M. cc. XXXII. mensis Decembri. Et in Charta ann. 1201. inter Instrum. Hist. ejusdem Eccl. Meld. tom. 2. pag. 87. *Archidiaconi nullam in suis Archidiacanatis Demandare facient, nisi Episcopo assensum prebent.**

Vetus Charta in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 205. *Tenendam libere, et quiete ab omni seculari servitio et Demanda.*

Vide tom. 3. pag. 186. Will. Thorne. ann. 1280. Probat. Histor. Monmorensiae. pag. 75. *Li Luttrell* tom. 2. Ordinat. reg. pag. 258. Martenium tom. 1. Anecd. col. 483. et infra in voce *Queste*.

* 2. **DEMANDA**. Vox forensis. Gall. *Demande*, *Requieste*. Potitio. I. bellus super postulatio. Decretum summe Cuper in Archivo Casti Nançay. *Curia nostra dictum de Rohan ab omnibus aliis Demandis, requiestit, finibus et conclusi onibus per Procuratorem nostrum generalem facta et capitio absoluta. Requies. Parlamenti ann. 1379. apud Baluz. Hist. Arvern. tom. 2. pag. 165. *Dictus insuper avunculus noster causam vel actionem non haberet facie*di Demandas et conclusiones*, etc.* Ibid. pag. 538. in Regesto Parlamenti ann. 1408. *Ostensio Demanda in scriptis non erat introducta, nisi ad instructionem seu certiorationem Defensorum, an cedere vel contendere vellent.**

Demanda articulata, ibid. pag. 257. *Controversia seu Demanda*, in Confirmatione transactionis ann. 1483. ex Archivo Praesidis de *Montaigu*. Hist. foundationis Monasterii Montaigne. *Supposition apud Marten. tom. 6. Annales. Coll. 1. col. 604: Incipimus processum Parvius in curia Parlamenti ann. Dom. 1400. in quo petivimus ea que in Demanda, quam ipsi curie proposuimus in hujus initio processus.* Vide *Contestus*.

oo DEMANDAMEN, in Ruodlieb fr. 2 vers. 182. fr. 16. vers. 34.

• **DEMANDAMENTUM**. Petatio iuridica, actio, Practici nostri *Demande*. Charta ann. 1108: *Gurpimus et solamus cum has carta omnia hec suprascripta Demandamenta, sicut in ea carta scripta sunt et legi potest. Alia ann. 1102 inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 589: *Super omnibus et singulis questionibus et iuriscaus, seu Demandamentis, quas vel que qualitercumque vel etiam quocunque modo contra nos factis vel intemperie proponitis, etc.* Charta ann. 1289 in Reg. feudor. senescall. Carcass. etc. fol. 318: *Episcopus et capitulum Nemauis, quittaverunt domino regi omne jus, Demandamentum, actionem seu petitionem, et quidquid juris habere debebant in feudo castorum. Vide *Demandare* 2. et mox *Demandare* 6.**

1. **DEMANDARE**. Poscere, vel mandare, Gall. *Demandare*. Rodericus Toletan. lib. 2. de Rel. Hispan. cap. 9: *Per Legatos pacifice Demandavit, ut... recederet a finibus alienis.*

DEMANDARE, Mandare, remandare. Monachus Gall. Sangall. lib. 2. de Carolo M. cap. 19: *Sic Carolus consilium meum dignaretur, non ad tantas me deponeret injuries. Ego nihil illi Demandando, dicit ei quid me agentem invenierunt. Infra: Nihil aliud ei Demando, nisi quod facio, etc.*

12. **DEMANDARE**. Supplicio, Morte punire. Charta Henrici VII. Angl. Regis ann. 1492 apud Rymerum tom. 12. pag. 496. col. 2: *Auctoriam damus, eorum quoniam justa eprima demerita castigandi et punendi, alioquin suppetio Demandandi. Similia leguntur infra, et rursus ejusdem tom. pag. 721. col. 2. Vide *Demandare*.*

3. **DEMANDARE**. Citare, vocare, arcessere, Gall. *Mander*. Citer Charta Willielmo Domini Montispessulan. ann. 1107. apud D. Brussel de Feudorum usu "om." pag. 727. col. 1: *Et vicarius non Te mandabat eum per se vel per suos experientias curia sua recte. Montispessulan.* Charta Joan. Reg. Angl. in Libro nigro Scaccarii pag. 288: *De legiones Herfordiarum, in cuius Balliva hoc sacerat, Demandari fecit eum in committitu suo tanguano malefactorem.*

4. **DEMANDARE**. Notum facere se non comparatum coram Judge. Litera P. de Corboil ad M. Archiepiscopum Senoni adversus Stephanum de Vetus coram se judice ad Archiepiscopo delegato compareto detrectantem, in Tabulari S. Clodwaldi: *Quoniam enim diem utriusque parti assignavissim, idem Stephanus non venit, Canonicus enim Demandavat et non nichil Postea ipsum auctoritate vestra bis citatu. Vide *Contramandare* et *Demandare* 7.*

5. **DEMANDARE**. Sub nomine gratitiae prestationis exigere. Charta ann. 1142. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 495: *Dimitto... totas carvaladas, quas Demandabam in hominibus supra scripta omnia S. Tiberii, et totas justicias et totas financialias, quas Demandabam in omnibus et mulieribus in eadem villa commorantibus et in toto eius terminio.* Alia Phil. Belvac. episc. in Chartul. Guill. abb. S. Germ. Prat. fol. 100. v. col. 2: *Onnes predictae ville redditus, demandare vel exactiones, que sive per potentiam sive prece, aut per amorem facie fuerint inter ecclesiam S. Germani et predictum militem communiter dividetur, nec alter sine altero Demandare*

vel requirere poterit, aut per se aut per servientem suum. Vide *Demandare* 1.

6. **DEMANDARE**. Actionem seu petitionem intenderet, aliquid in iure reponere. Practici nostri: *Fomenter une demanda.* Charta ann. 1106. inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 169: *Bernardus predictus comes Convenarum faciebat demandandum jam dicto Jordano de Insula ad Casteras... Item dictus Jordanus Demandabat predicto Bernardo totum illud castellum, quod vocatur sanctus Thomas. Alia ann. 1224. ex Chartul. Campan. fol. 330. col. 1: *Jacobus et Girardus filius et heredes eorum nichil inde a me poterunt Demandare, quantum pertinet ad duas partes quas habebo. Hinc Demandans, vulgo *Demandeur*, in Instr. ann. 1416. tom. 10. Ordinat. reg. Fr. p. 398: *Agentes et Demandantes ex una parte, etc.* V. sup. *Demandamen-***

tom. 7. **DEMANDARE**. Differre, procrastinare, Gall. *Accorder des délais.* Charta Hugo abb. S. Germ. Prat. in Chartul. Guill. ibid. fol. 108. v. col. 2: *De igitur iudicij nullis casibus Demandare et prolongare, postrem ad festum S. Bene dicti e Iudis Iuli statuta est. Alia Rob. f. ducis Burg. ann. 1284. inter Probat. tom. 2. Hist. Burg pag. 56. col. 1: *Nos procurabimus per nos et amicos nostros quod dicta sententia constat parlemento Pentecoste, nisi Demandandum fuerit, et si post Demandatum in proposito parlamento subsequenti feratur.* [P. Petringus hunc ad *Demandare* 4.]*

8. **DEMANDARE**. Prius iussum posteriori revocare, vulgo *Contremandare*, alias *Demandare*. Glossa Lat. Gall. ann. 1248. ex Cod. reg. 4120: *Abrogare, demandare*. Lit. Phil. V. ad archipr. Rem. ann. 1318. in Reg. 55. Chartoph. reg. fol. 37. v: *Nos ex certi et legitimis causis solentes quod ipsum Concilium teneratur ad presens, requirimus vos quatenus adhuc, ratis presentibus celeriter Demandatus, donec vobis aliud super hoc duxerimus intimandum.*

9. **DEMANDARE**. COMMENDARE, Protectionem aliquis, et ob id debitam prestationem abnovere, vel denegare. Charta Joan. comit. Cabillon. ann. 1236. in Chartul. Cluniac. : *Dicti homines debent mihi vel custodiam meo (propter commendam et custodiam eorum) reddere singulis annis apud Cluniacum c. panello avens infra octadas S. Michaelis. Possunt vero homines predicti commendare Demandare commendationem divisa coniuncte ad omnia, quae in tanta operi possint, quando ipse homines reddent commendam. Et tunc, si Demandare volunt, commendam, teueretur reddere litteras suas predicto comiti vel eius mandato. Et similiter dictus comes, quando coluerit hominibus præfatis commendare. Vide supra *Commenda* 4. et *Deauducare*.*

1. **DEMANDATIO**. Postulatio, Gall. *Demande*. Concilium Inerti loci inter Aeneid. Marten. tom. 4. col. 149: *Idem et de his qui ab Episcopis hereticis, schismaticis, vel nominatis excommunicatis, vel alii Episcopis sunt ordinati præster suorum Demandationem Prelatorum.* [O. *Mandatum*.]

2. **DEMANDATIO**. Species tributii. Charta Philippi Regis Franc. de Constitutinibus Lorriaci ann. 1187. ex Archivo Archiepiscop. Sens. : *Natus hominum ville illius debet Demandationem Preposito Stampario. Altera Charta ejusdem Regis ann. 1201. pro Incolis oppidi de Claraco apud Stephanotium*

tom. 13. *Fragn. Hist. MSS. pag. 177: Si aliquis de Claraco dixerit sed vel tunicae Auriatice, pro quadriga hominem demandare debet tamquam militem. Claraco debet Demandationem Preposito Stampio, nec Preposito Piveris, nec in toto Castineto. Vide *Demandare* 1.*

3. **DEMANDATIO**. Ipsa protectionis detractione vel repudiatio. Vide supra *Demandare* 9.

4. **DEMANDATIO**. Dilatio, procrastinatio, Gall. *Delay*. Charta Math. de Montemor. ann. 1200. in Chartul. S. Dion. pag. 394. col. 1: *Hec autem assemblatio postquam ab alterutra parte submonta fuerit ultra tres justas Demandationes, nisi de consensu partium differri aut prorogari non poterit, etc.* Vide supra *Demandare* 7.

5. **DEMANDATOR**, Hisp. *Demandador*, Gall. *Demandeur*, Pettor, Actor in litigii. Vide locum in *Riedra*.

6. **DEMANDIERES**, in Stabil. S. Ludov. cap. 1. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 108. Vide supra *Demandare* 6.

7. **DEMANDIMENTUM**. Genus praestationis, ut supra *Demandare* 1. Transactio ann. 1144. ex parvo Chartulario S. Victoris Massil. fol. 188: *Terre quas habent Fratres Militia de Baides sunt libere ab omni Demandamento.* [Vide supra *Demandare* 3.]

8. **DEMANDUCARE**, *Corrodere* in Gloss. Arabico-Lat. [Gallis. *Demanger*, Pruire.]

9. **DEMANDUM**. Muleta ob crimen vel delictum imposta. Charta Henrici VII. Angl. Regis ann. 1494. de Pardonatione pro Archiepiscopo Dublinensi, apud Rymerum tom. 12. pag. 556. col. 1: *Unde punitio caderet in Demandum debitum, seu in finem et redemptionem, aut in alias penas pecuniarias aut imprisonmenta. Eadem habentur tom. 13. pag. 222. col. 1. Vide *Demandare* 2. et *Finis*.*

10. **DEMANERE**. Decedere, declinare, Gall. *S'écarter*. Charta ann. 1282. tom. 3. Cod. Ital. Diplom. col. 1503: *Predicti nobiles videtur discessisse et Demandasse a fide, et amore servituli ac devotione. Desmarcher et Desmarchier, nostri, pro Recedere, se ranger, reculer, lit. remiss. ann. 1375. in Reg. 107. Chartoph. reg. 126. *Leclerc Niclaus et vnguvers l'exposant plus le tiers du corps, et mesme l'ayant desmarcher.* Alia ann. 1401. in Reg. 137. ch. 113: *De fait l'estatut ou navys, vailainement, sil ne se feust Desmarchier et traitz arriere.**

11. **DEMANICARE**. Manicas auferre, spoliare, [vel f. Manus abscondere], Gall. Turonensis lib. 7. Hist. cap. 15: *Coups queque, sive piastres, vel quacumque de ho. itineris regresso esse cognoui, temos, spoliatusque, de Demaniciatis reliquit.* Vide lib. 9. cap. 8.

12. **DEMANIUM**. pro. *Dominium*, Gallic olim. Anglist. *Demaine*. Domine Alexander Abbas Celsus de Vita Rogerii Regis Siciliæ lib. 3. cap. 14: *Mandatur... illis in castro ejus præsenterunt, ut et ipsi Regis super se quartocius suscipiant Demandatum. Rogerus Hovedenus in Ric. II: Episcopus illud (in transierum) debere habere in Demanio. Occurrunt passim in Constitut. Sicilis, et apud Scriptores aevi medi. Octavianus de S. Gelais in Viridiani honoris:*

Firent au Roy ce qui leur fut possible.

En lui offrant la ville et leurs Demaines.

A libi:

Car tout estoit soumis à son Demaine.

DEMANIUS. Vide Domanius et Dominicus.

DEMANUTENERE, id est, *Non manutene*re, Tutelare abdicere, et protectionem aliecius. Usatim Barcinonenses MSS. cap. 107: *Quod si filii Senioribus patris sui aliquid forfecerint, pater cogat filios suos, ut ilam forfacturam ipsis Senioribus redirigant et emendent, et ipsas emendet pro eis.* *Quod si facere notuerint, exheredet filios suos omnino, et Demandantem inimicis engan.* Vide Manutenero.

DEMARCHUS Δημάρχος, Praepulus Magistratus Neapolitanus in Italia, apud Spartanum in Adriano. Strabonem lib. 5 Vide Magister militum.

DEMARCHUS Comes. Praeceptum Caroli Simplicis pro Monasteri. S. Dionysii apud Spartanum in Adriano. Strabonem lib. 5 Vide Magister militum.

DEMARTIO, Partitio seu Divisio, si bene conjecto, a de Maritato, Copulare. Praeceptum Carlomanni Majorisdomus pro Monasteri Stabulenos. apud Marten. Collect. Ampliss. tom. 2. col. 20: *In ea scilicet ratione, ut quādū ipsi Anglii adūderit, ipsas res usualiter excollerē debet; et si neppos sua nomine Gobaldus illum superest fuerit, ipsius Undelino oblique prejudicio et per pecaria vel consensu ipsius Monachis, predicto Undelino teneri vel excollerē debet sine illa Demaritione tantum ista superioris denominatio, totum et ad integrum traditum et dono ad ipsius Monasterium.*

DEMAS, dis., Vinculum, Papae, ex Greco. *δίαιτα.*

* **DEMÆCULUM.** [Desensus in loca subterranea. Apul. 6. Met. sub iuxta Proscopia noctiuarum Demæcula.]

* **DEMEL**, Dimidius, Gall. Iemni, Charularium S. Martialis Lemovic. In cratino reperi XIII. marcas et Demei auri.

• Giōssar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Demiaci, Prov. semia, dimidius.*

* **DEMELLUS**, Mensura annonaria. Index MS. Beneficiorum Eccles. et Dioc. Constant. fol. 7. v: *Rector habet manerium, et inde tenetum annuatim reddunt tres Demellois frumenti ad mensuram Constanti. Thesaurario Ecclesia supradicto. Rector habet manerium, et inde tenetum annuatim reddunt tres Demellois frumenti ad mensuram Constanti.*

Charthop. Reg. 58. Charthop. V. ann. 1820. In Reg.

58. Charthop. reg. 68. r: *Item tres Demellois seu Demiau frumenti et unum denarium et ipsius Brodin Guem... Item tres Demellois et Demiau frumenti super Colinum. Gallo. Item unum boissellum frumenti, etc. Alio ann. 1820 in Reg. 64. ch. 448: Cing Demiau de froment, usi denier sus Gisfray Monari, un Demiau de froment sus Pierre Chonet. A boissello itaque distinguendus Demelia qui a Lat. *Dimidius* originem habere videtur. Vide infra Demencius.*

DEMELBRARE, Membra corporis auferre, discerpere. Hincmarus Remensis in Epist. ad Adrian. PP. in Concilio Duziac. 1: *Et jam plus quam duo sunt anni, ex quo prefatus Trisingus superscriptum Livulam volens occidere. Demembravit.* Hildebert. Cenomanensis P.P. 67: *A quadam fratre Decani captus est, et allorum auxilio... Demembratus, de-*

quibus cum mihi frater abscessus lacrimabile deporserit clamorem, addidit... suggestione et consilio ipsius membrorum se abscessione imminentum, quarum violencia ipse tentus fuit et abscessus. Addit Ep. 10. ejusdem Hildeberti ex iis, que editae sunt tom. 10. Script. Acheriani. Oct. præterea apud Baldricum lib. 1. Chr. Camerac. cap. 82. [et apud Rolandum Patavin. de factis in Marchia Tarvisina lib. 8. cap. 12 et lib. 5. cap. 23.]

DISMEMBRARE. Eadem notio. Capitula Caroli C. tit. 89. cap. ult. [60 ap. Carislac. ann. 878]: *Non est æquum, ut ibi (juxta Ecclesiam) homines ad mortem judicentur, et Dismembrantur, et flagellantur. Consuetudo Tornacensis tit. de Criminibus art. 15: Si aucun navré, Demembré, ou blessé estoit juge et tenu pour offensif, etc. Addit art. 22. et Mietam lib. 1. cap. 16. § 7. [et Vitam Caroli Boni Comitis Flandriæ n. 26. Martini tom. 1. pag. 185.]*

* **DISMEMBRARE.** Gall. Démembre, figurata separatio. Avellere, disjungere, separare. Regestum Parlamenti ann. 1849. apud Baluimus. tom. 2. Hist. Arverna. pag. 770: *Dicebat insuper dicta Comitissa, quod cum dictum castrum ac stagnum essent membra dicti Comitatus Alverne, Demembrari. Occurrat rursum ibid. pag. 327. art. 14. et 388. art. 20.*

* **DEMEMBRATIO.** Eadem figurata notio. Separatio, divisio, paritio. Gall. Démembrement. Litteræ Capituli Moguntini pro Conventu S. Albani, tom. 2. Rer. Mogunt. pag. 762: *Ad hec ut ex donatione humumodi nobis facta, Ecclesia vestra nullius Demembrationis sentias detrimuntur... liberaliter promittimus, ut illi quodlibet Rodulphi Rom. Regis ann. 1274. 14. Dissert. Hist. de Comitatu Co-macii Edi. 1708. Append. pag. 28: Sine Demembratione imperii, etc. Occurrat rursus apud Ruyerum tom. 2. pag. 415.*

* *Charthop. Phil. P. ann. 1818. In Reg.*

181. Charthop. reg.: *Uatum ad boscum siccum, ad branchias seu ramos addidit, sine Demembratione arbore. Quæ Gallice redundunt in alia ann. 1837. Ibid. ch. 221: Usagis a bois sec, à branches ou rameaux vers, sans Demembrance d'arbres.*

* **DISMEMBRATIO.** Eodem intellectu Litteræ Phillipi VI Franc. Regis ann. 1340: *Abegue Dismembratione, divisione seu diminutione aliquatiuer fadenga etc. Dismembratio jurisdictionis, in Conventione ann. 1889. ex Scheditis de Mazaguages.*

DISMEMBRATOR, Expilator, distractor bonorum. Cesarius Heisterb. lib. 8. cap. 69: *Cui (Archiepiscopo) cum post mortem multi detrahent, dicentes eum Ecclesiæ fuisse Dismembratorem, et ciuium suorum patrem.*

* **DEMEMOR** Invenit. Prefatio Tabulari A. Genitensis Monasterii: *Mundana sollicitudinis status instabilis, memoria Dememor, et labor tabilis, etc.*

* **DEMEMORARE.** Immemoratum praeterrit. Gall. *Ne per fatum mémorie Laudes domus Aurora Januæ, et ad Murator. tom. 21. Script. Ital. col. 179:*

Preterea siemque Dominicum ipsum non Dememorabimus, Stephano parente ortum

Innocentii pontificis maximi capitaneum invictum armis. Vide Dememor.

* **DEMENCUS**, ut Dememor. Mensura annonaria species, que 64 libras appetit. *Dicitus confites tenatur solvere Demencum ordsei.* in Declarat. ann. 1474. Ex Terreario S. Maurit. in Foresio. Vide supra Demanchia.

DEMENCUS. Annonaria mensura species, ex Latino forte demensia. Charta Arnaudi Archiepisc. Lugdunensis ann. 1212. apud Joannem. Mariam de la Mare in Hist. Ecclesiast. Lugdun. pag. 530: *Hospitali S. Joannis dedit id, quod habebat apud Fuaix, scilicet unum Demencum siliginis, et 5. denarios, etc. [In provincia Forensi Demencus, patrio idiomate le dement valet duos Carolinos: Cartonus autem siliginis est circiter 82. librarum, ut me monuit D. Aubrey Advocatus Domensis Clarissimus et Historiographus.]*

* **DEMENCIUM,** ut Domanius. Instrumentum anni 1817. ex Archivo Veteris-ville: *Cum contentio verteretur inter Monachos Veteris-ville et Alanum de Monteferrandi Armigerum super petitione decimuarum naporum crescentium in feodum et Demensio dicti Alanii. Vide Demenium.*

* **DEMENIA,** Eadem intellectu. Liber niger Scaccarii pag. 232: *Teneo ego in meam Demeniam.*

* **DEMENICUM,** Eadem notio. Tabulari Majoris-monasterii: *Ego Petrus de S. Hilario filius Hascoff de S. Jacobo, testifici ipsam patrem meum dedisse Ecclesie S. Martini de Sacco totam decimam omnium Demeniorum per totam terram suam de Anglia.*

* **DEMENEURA.** Proprietas, doma-

nium nostris etiam Demeneure. Charta Renieri dom. Nogenti ann. 1206. in Chartul. Lingon. fol. 141. r. ex Cod. reg. 5188: *Accipi de episcopo Lingonensi in feodo et in casamento imperpetuum quicquid habeo vel habere potero, tam in Demeneure quam in acquisitione mea. Alia ann. 1214. Ibid. fol. 188. r: Ita erit quod homines de Nulleio, qui venerunt manus apud Luseum, tenebunt tenementum suum apud Nulleum ac si essent apud Nulleum sive Demeneura dominorum ejusdem ville. Pour tenir et avoir en leur Demeneure, in Charta ann. 1255. Ibid. fol. 171. r. Vide Dominicum 8.*

DEMENTARE, Furiosum, dementem fa-

cere, Jo. de Janua. Ita Actor. cap. 8. Gross. Lat. Greco.: *Dementat, et ignorat.* [Statuta Ordinis Vallis-Cau- lii ann. 1262. Inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 1666: *Si Prior Priori aliis Dementaverit vel proprium vel hos- pitem, ponat levioris culpe solvere tenetur. Hic est, S. ad fructuaria provocaverit.] Priscis Francis. Dementer. Le Chastellain de Coucy, Cant. II.*

Tant ne me say Dementer ne complaide.

Allius Poeta:

Où elle se Demente d'auours.

Le Roman de Ronceraux MS. :

Li Cases Renaux s'est forment Dementes.

* Se plaindre, se lamentar, Queri, lu-

gere, lamentari. Mirac. S. Ludov. edit.

reg. pag. 307: *Laquelle Enmelot se com-*

menca moult à Dementer, à pleindre et à

doulouiser, et avoit moult d'angoisse. Lit.

remiss. ann. 1308. in Reg. 138. Char-

toph. reg. ch. 280: Après souper il se

complaintigny et Dementer d'acheter vin en

la ville de Funes à ladite Marguerite.

Alio ann. 1408. in Reg. 163. ch. 2: *Es-*

quelles estuves icelle Marinette... se feust

Démentie du chapeuron sa fille, que elle avait perdu. Vide Dementire 1.

DEMENTARE, Insanire. Lactantius de Mortib. Persecutor. num. 7: *Ita semper Dementabat, Nicomediam studens Urbi Roma cosequare. Vide mox Dementire 1.*

1. DEMENTATIO, Iracundia, si bene conjecto. Fredegarius in Chronico num. 68: *Istamque victoriam, quam Winidi contra Francos meruerunt, non tantum Scilicinorum fortitudine obtinuit, quantum Dementatio Austrasiorum, dum se cernerant cum Dagoberto odium incurrisse, et assidus expolaverunt.*

DEMENTARUS. Mente alienus. Hincmarus de Divortio Lotharii: *Alii autem potu, alii autem cibo a soritaria Dementati sunt. Occurrunt præterea apud Anastas. Bibl. in Vtj. S. Joan. Eleemos. n. 78. et Baldricum in Chr. Camer. lib. 2. cap. 5.*

DEMENTATOR, Qui mentes hominum pervertit. Epist. Fr. Joan. de Monte Corvino Ord. Fratrum Minor. apud Waddingum ann. 1806. 10: *Sed esse magnum explorator et Dementator hominum.*

DEMENTATUM, Usque ad dementatum. Histor. Translatio S. Guthlacri n. 8: *Arnoldum passa diutino intolebilis languore, scilicet capitis vertigine, lamentatione torquens.*

• DEMENTANI, Desciscere a se, a consuetudo detinere. Gall. Se dementari. Vita S. Tauri. tom. 2. Aug. pag. 689. col. 1. Atque non solum quod auncinatione celebratur paululum dohisciente, et magnificenter illius in dubium ventrat, et pietas devotorum Dementarum.

1. DEMENTIRE, Insanire. Tertullian. lib. de Anima. *Cum Dementiat homo, Dementi non posse impuniti sed compatisse tunc nimis. Utitur etiam aduersus Gentes, ut et Lactant. in libris Institut. Apuleius in Apolog. Marian. Capella. lib. 8. Saxo Grammat. lib. 7. Hist. etc.*

2. DEMENTIRE, Mendaci arguere. Gall. Dementir. in Charta ann. 1187. tom. 8. Spiloglii Acheriani pag. 201. et 202. Vide Leges maris Oloronenses art. 12. et ibi Cleiracum.

* DEMENTITIO, Mendaci exprobratio. Gall. Dementir. alias Desmentientem et Dementissementem. remiss. ann. 1803. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 482: *Inter multiplicata fuisse verba injuria et inhonestia, ita quod per utrumque fuit Dementitio subsecuta.*

Alia ann. 1857. in Reg. 88. ch. 171: *Après plusieurs Desmentientem d'une partie et d'autre, etc Icallui Valois desmenti ludit Robinet, pour lequel Desmentientem, etc. In aliis ann. 1879. ex Reg. 115. ch. 98. Denique aliis ann. 1446. in Reg. 178. ch. 69: *Le suppliant pour aider à venger... son oncle de certaines vilaines, attaques, Desmentissement et autres injures, etc. Desmentir. eadem notione, in Lit. remiss. ann. 1878. ex Reg. 109. ch. 213: Icallui de Piz fu moult indigne et respondi qu'elle mentoit et son mary aussi; ausquelle Desmentions su-vint ledit Tassart.... qui dis au-dit de Piz... qu'il n'estoit mie tautes de desmentir sondit frere ne sa femme. Si clericu autem vel monacho flebat ejusmodi exprobratio, reverentia causa debatur: Excepté chappellerie. Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. ch. 70. et 71. Quod coram leys (A fren. Richel) respondi telles paroles: vous y mentez, excepté chappellerie. Vide infra Dementire.**

DEMENTITIUM. Gloss. MS. Sangermanense: Dementitium, iwpwki. Gloss.

III

Gr. Lat.: *Evpoxi, Reverentia, Verecundia.*

• DEMENTUS, ut supra Dementius vel Demencius, quomodo etiam forte legendum est, mensurae annonarie species. Charta ann. 1819. ex fabul. Savignacensi: *Unum Dementum frumentis pro chachauderi, etc.*

* DEMEO. [Deorsum meo, descendendo. Apul. 6. Met. Ad Tartarum Manesque Demeare. Id. 10. ibid. Corpus candidum, quod calo Demeat. Capell. 2. p. 38. Sphere ad solarem circumlocutionem Demeantes.]

oo DEMERGATUS, Ekkehard. IV. Casus S. Galli cap. 3. Pertz. pag. 109: *Ymon.... cum incudem noviter sub terra reperiat sibi dorso petetur, nominam Demercatus dorso validam inferni jussorat. Pinguis dorso interpretatur Arius: an de mercato?*

• o DEMERERE, malo sensu, Peccare. Gall. Démérir. Bartol. in Digest. lib. 81. leg. 77. § 25. scribit meruisse eum, quem non appareat Demeruisse. Gloss. Lat. Gr. Demere, xipnotoupi. Dimerere, evanescere. Vide Demeritus.

• o DEMERERI, Demereri, Rem possessam abdicare, dimittere, re vel officio privari. Charta ann. 1283. ex Cod. reg. 10197. c. 2. fol. 11. v: *Omnia foeda que comes (Gelrie) te a dux (de Lotharingia) tebet, 1388 comes Demereris et in manu ducti libere remanebunt; foeda quaque que a rege tenet comes similius Demereris et de manu regis recipida. Alii ann. 1274. fol. 82. v: *Quicunque de magistris salm (bannum) ad officium direxerit, amittit et Demereris officium suum per annum continuum.**

• 8. DEMERERE, Mereri. Lit. remiss. ann. 1800. in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 379: *Ipsa Joana, in infirmitate sua debet, et dicit, quanquam quod bene Demereris hoc ubi facit, fuisse. Galli dicagramus. Il auctio boni mérité.*

• o DEMERITE, Male, pessime, apud J. B. Helmont. pag. 467. A. B. Theatr. Sympathet. *Demerite de Deo sentire.*

• DEMERITUM, Peccatum, culpa, Gallis, Demerite. Magister Rogerius de Destructione Hungariorum cap. 10: *Meritis et Demeritis personarum non discutias. [Ocurrit apud Murator, tom. 12. col. 495. et sibi non semel.]*

• o DEMESSIO, Messis, in Epistola. Concil. Hisp. tom. 2. pag. 196.

* DEMETERE, [Incidere. DIEF.]

• DEMERA LONGA, Gallis. Longue demere, Mori diurna, longum tempus. Decretum Philippi III. Franc. regis, ann. 1282. Inter Instrum. tom. 2. novae Gall. Chr. col. 146. et 147: *Usus communis est notiorius et approbatus a tunc tempore, de cuius contrario memoria non existit, in terra Arverna et in loca vicinis, quod bona villa habent et possunt habere predicta (Jura et privilegia) per longum Demeuram et per longum sufferentiam, licet super hoc non habeant coniunctionem ab aliquo seu litteraliter vel sigillum.*

* DEMICULUS, οὐρών πυρός. Scyphulus. Supplim. Antiquarii et Glossar. Grac. Lat. Sangermanense. Ad hanc Martinus: *An quo aliqui demutri a cratere?*

1. DEMINORATIO, [Imminutio, damnum, detrimenntum. Charta Caroli Calixti. ann. 848. inter Instrum. vte Hist. Occitan. tom. 1. col. 55: *Et omnia subpredicta absque ulla inquietudine aut Deminoratione semper tertia temporibus*

possidere valeant.] Vide [Deminorare et] Minorare.

• 2. DEMINORATIO, Contemptio. Epist. Hadriani I. PP. ann. 774. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 546: *Et non nobis placet.... ut in tantum despectum aqua humiliatis Deminorationem sancta, Dei ecclesia Romana... veniat.*

• DEMIONUS VINI, apud Lugdunenses duas quartas contineat, et quarta sex pintas. Vox videtur ibrida ex Gallico Demi, dimidius, et Lat. Onus, Gall. Charge.

• Minoris est capacitas Demion, dividitur nempe sextarius, seu chopis dimidia pars, Gall. Demi-settier, in Lit. remiss. ann. 1453. ex Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 240: *L'un d'eux dist qu'il failloit avoir Demion de vin, et le supplient dist que ce seroit peu et qu'il en convenoit avoir chopine. Alii ann. 1482. in Reg. 206. ch. 813: *Une chopine et ung Demyon d'estauant, etc.**

• DEMISTADIUM, f: pro Domaniuum, vel saitem eadem notio. Vide in hac voce. Charta Joan. ducis Brabant. ann. 1284. inter Probat. Annal. Premonstr. tom. 1. col. 618: *Cum omnibus libertatibus, Demistadiu et Mestrinatu, et cum omnibus immunitatibus, justitia, etc. Vide Dominiu in Dominiuum 3.*

• o DEMONERIT, DEMMONTA, f. pro Denuncianter et Denunciata, ut suspicatus est doctus Editor, in Lit. Henr. reg. Angl. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 648. art. 2.

• DEMGRAMMATHEUS, Δημογραμμάτευς, Plebis scriba, in leg. 4. C. de Tabular. lib. 10. tit. 71.

• o DEMOLERE, Molere, Gall. Moudre. Charta ann. 1361. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 329: *Duo molendina venti... in quibus gentes dicti loci de carcassona blada sorum Demolebant.*

1. DEMOLIRE, pro Demoliri, legitur apud Esdras lib. 8. cap. 1. v. 55. Supplem. Antiquarii. Demoliti, xerxisti, Demolituri, Dirut.

• o DEMOLIRI, Tabescere, deperire. Almo. in Translat. SS. Georg. Aurel. et Nathal. Sec. 4. Bened. part. 2. pag. 46: *Dum apud Barcinonem castrum morantes (ut sic verbo clavar) diutino quasi longiora Demolirentur, etc.*

• DEMOLITIES, Rudera, ruinae, Gall. Démolition. Comput. ann. 1479. ex Tabular. S. Petri Liessi: *Item pro amendo et despicioendo Demolities et immundities mias etc.*

• o DEMOLITIO, Acta S. Januar. tom. 6. Sapt. pag. 875. col. 1: *Numerianus igitur augustus cum ex Partibus regionis Démolitiones reverteretur, etc. Id est, ut notant docti Editores ex bello Persico.*

• DEMONACHARE [Monachu statu deliri] Vide in Monachus.

* DEMONEO, [Disuadere, moneo, ne facias: a et moneo. Not. Tir. p. 88. Monet, Demones.]

• o DEMONIUM, pro Demanium, apud Thietmar. lib. 6. cap. 29.

• o DEMONSTRAMEN, Exhibito, demonstratio. Chartul. S. Sergii inter Probat. Hist. Saboi. pag. 384: *Cartarum Demonstratione, tam presentibus quam futuris intimauimus vocationem, quam Gaufridus de Jortiaci fecit cum monachis S. Sergii, etc. [oo Demonstratione chartarum sepe apud Anglos.]*

• o DEMONSTRATIO, Species exactio. Charta ann. 1122. pro Monasterio S. Bertrandi apud Mirsel. tom. 1. pag. 84. col. 1: *Terram quam B. Bertinum infra ministerium de Merck possidel... a comitatu et omnimoda consuetudine, necnon ab*

omni prorsus exactione liberam fecisse... preter decimam et fossatum: si tamen ut de eodem fossato Demonstratio illa, que vulgo Besene vocatur nullatenus exigitur. Vide Besenagium.

DEMORARE. Regere. Chronicum Novicense lib. 8: *Demoravit Abbatum suum 10 annos, non omni moderatione equa.*

DEMORATA. unde nostri *Demouer*. Lex. Cod. Th. de Liberali causa (4, 8). *Si in libertate esset per annos sedem cim Demoratus.*

◦ *Demouer*, nostris pro Statu immobili, vulgo *Repos*. Le Roman du Richet et du Ladre MS:

*Et les soirs et les esoirs,
T'es depairé, tes Demouers
Soient tempré sans mesprison.*

◦ **DEMORTIVUM.** PREIUM dici videatur illud, quod in manu mortua tenetur, oneribus, quibus alia obnoxia sunt, exemptum. [20] Caducum, fisco vindicatum. (Charta Ottonis III. ann. 1000 apud Muratori tom. I. Antiq. Ital. med. avii col. 577) *Noscat omnium nostrorum fiduum industria... qualiter Hereditas Colonensis archiepiscopus... nostram humiliiter exorando aggressus est clementiam, quatenus praedicta et terram sive Demortivum, sive nostro pertinentem imperio, Raimbaldo... imperiali largiri dynarum precepit. Cuius itaque petitione nostra benignitatis animum prebentes, totam terram et praedicta, seu Demortiva, que videnter in iam proximatis locis et finibus... ei, prout iuste et legitimer possumus, imperiali concedimus pagina. Vide Admiritatio.*

DEMOSMATUS. Vide *Froccus post Fraustu*.

◦ *Lex. Desmantatus.* Obstirpatas, runcatus. Vide *frustra* in *Foca*.

◦ **DEMOTINUS** L. A. S., est quando quis morte retina obiit. [20] *repentina* spagyricon.

◦ **DEMOVERE.** Avertere, avocare, Gall. détourner. Memor. G. Cap. Comput. Paris. ad ann. 1404 fol. 32 v. Ad S. Clodaldum domini mei ex parte Camere ierant pro Demovendo dictum dom. dum (Biluricensem) a receptione dictorum thesauriariorum. Desmovoir vero, rixam sedare, contentionem componere. Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. Chartoph. reg. ch. 210. *Le supplément et autres dessus nommez, qui virent et oirent ladite noise, se avancerent pour le Desmouvoir seulement. Lesquels furent Desmeuz et dessemblez par les compagnons à ce presents, en aliis Lit. ann. 1410. ex Reg. 161. et 27. Vide Morita.*

◦ **DEMPTITAS.** ut supra *Dannitas*. Dammus. Scripta MSS. Augeril II. Epise. Conseran. ann. 1280: *Injuncti natus offici cura sollicitat, commissa preterita nos impellit, tamen presentis innovatione statuti quam ex sollicitatione adiectione puerarum, nostris atque Coronanensi Ecclesias Demptitibus consulamus, ne nos qui alios in sua justitia fore tenemur, jus nostrum imprudente negligere videamus. Agitur de dannis Ecclesias resarcendis.*

◦ **DEMPNOSUS.** Damnosus, in Constitutionibus MSS. Cluniac.

◦ **DEMPITAS.** Hist. MS. Gemeticensis pag. 70: *Quos loci propinquatas, habitus et Dempitias... nobis reddunt et omnibus excellentes anabiles.* [20] *Ornatns, Gall. Embellissement.*

DEMSTERS, illa dicuntur duo Juges in Insula Manica, qui de litibus ibidem emergentibus cognoscunt. A Saxon. de-

nia, quod judicem, consulem, interdum ducem exercitus significat. Spellmannus.

◦ **DEMULCIA.** ιδογι, ἀντολλά, *Eletio, Delectus, Supplem. Antiquari. Martinus Demulcia, ιδογι, ἀντολλά, Collectio e multis. Gloss. Lat. Gr. S. Germani a Pratis: Demulcia, ιδογι, πολλώ, Electio e pluribus.*

◦ **DEMULGATAM.** *Estimatio*, in Glossis ad caelestem Veteris Collectionis Canonum ex Bibl. DD. *Chauvelin Custodis sigillorum regiorum.*

◦ **DEMULGATAM.** *Passio SS. Seraphiae et Sabinae n. 1. Dimittit illam nefandam, que malicie te expulsa Demulgit a mortalitate. See videtur legendum *Demulga*.*

◦ **DEMULSUS.** *Ejusdem artie emulator in glossario Sangerman. num. 501. f. legendum. *Emulus.**

◦ **DEMUNDINAT.** *omnibus notum facit. Gloss. Isid. Sed melius infra in Denundinare.*

◦ **DEMUNERARE.** *Munerare, supponere. Gloss. Lat. Gr. Sangerman.*

◦ **DEMUNIRE** *Urbem, Ex munita facere infirmam, apud Petrum Blessem. Serm. 33.*

◦ **DEMURARE.** *Hostium, Januam muro occlusam aperire. Gall. Demurer. Lit. remiss. ann. 1377. in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 458: Hostium dicti monasteri series ac fortis pariete bene firmatum et obstruens... Demurant et aperuerunt.*

◦ **DEMUSARE.** *Papias et Glossar. Sangerman. n. 501: Demuso, Dissimulo. Gloss. aliud Lat. Grac. Sangerman. Demuso, ιδονοτός, ιδονωτός, Dormito, sileo.*

◦ *Nostris Demuere, eodem significatu. Lit. remiss. ann. 1377. in Reg. 112. Chartoph. reg. ch. 117. Ber van Chamberal estod tenus envers ledit chevalier (de Cambrai) en plusieurs sommes de grain et d'argent... ledit Bertran n'en voulut faire satisfaction: mais je defuyoit et demyoy de Demuere vero, pro Latere, occultare, vulgo Cacher, in aliis Lit. ann. 1377. Reg. 86. ch. 388. Leguel Colart et sa femme n'osent encore demoner audit pays sur leurs heritages pour veuls faire labourer et cultiver; mais comment qu'ils se Demusent en tap... ent à grant misere et paurete par boyz et autres lieux divers.*

◦ **DEMUTATIO.** *Translatio. Vita S. Willfr. tom. 3. April pag. 311. col. 2. Deus... quorundam bene religiosorum mentes in considerationem tantae rei excastra, atque ad Demutacionem illius affectionem effectuunque ministrat.*

◦ **DENNA.** Modus agri, aut terre, vel potius silva, portio, apud Anglos. Domedespi apud Spellmannum. *De silva.*

◦ *Deus parer, et 3 magna Aliibi: De silva Regis habet, Wad tantum, quod reddit 16 denar per annum, et dividitiam Denam. Rorsum: Et una parva Denas sita. Ibidem: Et 3. Denas de silva reddit tristitia parcos. Will. Thorn. ann. 826: Dederunt Abbati terram 20 aratrorum... et 13. Denas glandes portantes. Spellmannus et Sonnerus, Denam, locum Silvarem, aspernum et incultum, porosumque propter aqua accommodum, de notare consent. d.e.n., quod Saxomibus speluncam, cavaam, forarum latitudinem, interdum et vallem sonit. Vide Edw. Cokum ad Littletonem sect. 1. pag. 4. 6. [20] et Recutindines Personarum ed. Leo. pag. 91.*

◦ **DENAIRE.** vox vulgaris, Denarius. Pactum inter reg. Robert. comit. Prov. et Ptol. de Sabaud. eorumque vassallo-

ann. 1225: *Quoique satisficerint de dannis statis usque ad ultimum Denaire.*

◦ **DENAIRA.** Vide *Denariata*.

Gall. *Denari.* En prestat. Hisp. *Denante.* Lib. Goth. f. 87 apud Monitum Antiquum Navarra pag. int. *Factum testamentum de illa mea villa que vocatur Opolo, cum sua Ecclesia S. Stephani, Domante illo, et Denante toto Conventu de illa Cella, et Denante toto illius mens mequinus.*

◦ **DENANUM.** Vide infra in *Panis 2.*

◦ **DENARATA.** ut *Denariata*, apud Thom. Madox Formul. Anglie. pag. 227. *Sc. Denarate minute, et grosse.* Gall. *Grosseta et menues Denrees.* in Charta Hugo Comitis Registensis ann. 1233 de Maceris supra Mosam e Museo D. de Lange.

◦ **DENARATA.** DENARIATA VINI id est quantum vini pretiorenum denarii potest. Stat. Bononi. ann. 1250 67. tom. 1. pag. 211. *Et talis sit mensura quod ille qui vendit vinum habeat quartarolum et quartam quartarole, et medium quartarolum, et ad dictas mensuras biliatas vendat volentes emere in tanta quantitate, et nichilominus habeat sacrum pro una denarata (denariata Codd. 60, 62); et qui cum eo sacrum non vendidit puniatur in C. ad hunc [sic].*

◦ **DENARIALE.** PRECEPTUM, quo servus manum suam per Denarium presente Rege. Existat et quismodi Preceptum inter Formulas Lindenthali.

◦ **MONETARIUS.** *Denarial, vulgariter Dé-néral, est specimen monetae fabricandæ Lit. remiss. ann. 1374. in Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 212. Jehan du Solier, Lieutenant du maistre particulier de laide monnoye de Rouen, trabuchot des denrees blanches à un Denari, etc.*

◦ **DENARIALIS.** DENARIATVS. Manuscr. sui per Denarium presente Rege. I. Vide *Manumisus per Denarium.*

◦ **DENARIATA.** DENARATA, DENAIRATA. Pretium rei per denarios. *Denaria, Italiæ, Denree, Gallæ, Miracula S. Ursuarii n. 23. Et deducuntur abeque damno vini unus Denarata.* Statuta Wilhelmi Regis Scotti cap. 37 § 2. *Præcipit etiam dominus Rex, quod nullus ex-aneus mercator, vendat in Denariata, sed in grossa Denariata redditus.* tom. 1. Monast. Angl. pag. 501. tom. 2. pag. 96. Vide Probat. Hist. Limburgens. pag. 9. Hinc nostris Denree. Le Roman du Renard MS.

Et jay bien mangié sept Denrees
De nouvel miel en fresches roses.

Le Roman de Garin MS.

O'il n'y perdirent vaillant une Denree.

Alibi:

Qui prent l'avoir, nad ne dona Denree.

Testamentum Joannis de Burgundia, Regine Fr. Philippi Magni universi 27. August. ann. 1319. *Et donra l'en clas- can porve, que y sera, deur denree, ou deur Denrees de pain.* Adenerer. Rem venditam in deparios convertere in Consuet. Blesensi art. 89. et Insulensi art. 31. Sale. Insulensis art. 10. Vide *Adenerare.*

◦ **DENARIATUS.** in Legib. Edw. Confess. cap. 10. *Denariatus et Denariata terre vinear.* Modus agri ad valorem annum unius denarii. Tabularium Priorat. Lewensis in Anglia: *Sibylla Barthelot tenet unam acram et 5. Denariatus terre in eadem tenementio.* Ibidem: *Tenent dividiam rodum et 8. Denariatus terra in fine boreali messuagii.* [Vetus Charta

apud Thomam Blount in Nonnolexiō Sciant quod ego Willimius filius Philippī de Colewal dedi. *Ego de la Borne de Hereford pro quadam summa pecunia... octo Denariatas annui redditus. Monasticiū Anglie. tom. I. pag. 501.* *Duas acras terre et dimidiam, et duas Denariatas, et duas gallinas annui redditus... duas solidatas, et septem Denariatas redditus cum pertinentiis in eadem tenura, novem solidatas, et duas Denariatas, et unam obdatam, et 9. galinas. Regestum Constabul. ann. 1288. fol. 91.* Item restituit sibi et successoribus suis unum Denariata terrae ad mensuram Agennensem ad opus construendi ibi domum. Ex qua sane *Charter. Denariata terre, videatur fuisse agri modus certus ac definitus. Et alius vero, Denariata terra non solum acra minor fuit, sed et dimidium rode, quid acra pars octava est, plures etiam Denariatas complexa est. Charter. ann. 1300. In Regesto 2. Philippī Pulcri i. 121. et Tabul. Regio: *Nous avons eu et receu dudit Simon cent soudees et douze Denrees de terre en sief, etc.**

Uno piece de terre contenant vingt Denrees, in Lit. remissa, ann. 1474. ex Reg. 133. Chartoph. reg. ch. 1386.

1. DENARIATA MILITIS. Modus agri unius denarii redditus ad Militem pertinentis. *Vide Libram nigrum. Scaccarii pag. 56. et lib. notar. Edic.*

DENARIATA VINEÆ. [D]onatio Bernardi Monachi facta Monasterio circa ann. 1160. *Dono ad ipsum locum ipsam hereditatem duodecim Denariatas de vinea et duas caputmanuras.]* Tabul. Cilurensis. Ecol. *Iamus duas Denariatas de vinea in pignore per 12. solid.*

Vetus Chartera apud Dominicum lib. de Aduio pag. 216. *Cum omnes vineas, que ad ipsum pertinet, excepto 4. Denariatas, que dimitti Hugoni, etc. Adele Historia. iam Abb. Condonsensis pag. 468. 464. 480. 490. Vide Libra terce.*

1. DINARIADA DE VINEA, apud Tho- masserium in Biturigibus pag. 541.

1. DINERATA DE VINEA, in Ch. Ecol. Auxitane.

1. DENARIATA PRATI. Modus agri certus ac definitus, f. unde unus de narius census redditus. Chartera pro ecc. Trecc. ann. 1303. in Reg. 105. Chartoph. reg. ch. 558. *Item pro mediatale triana Denariatarum prati in loco dicto les Reboirs. Dix Denrees de pre tenantia a Mons. l'evêque de Troye, in Lit. ann. 1361. ex Reg. 139. ch. 424. Vide supra Daurata.*

1. DENARIATA PANIS. Panis preti unus de marci. Statuta Massi lib. 2. cap. 34. *De calafate et magistris magis quantum delatim et acceptum per panis et bovarum in manu singulis diebus, unam Denariatas panis et pro gustando in eodem die unam oblatam panis tantum.* Testamentum Roberti II. Comitis Claramontensis ann. 1261. apud Baluz. Hist. Arverne. tom. 2. pag. 278. *Legamus Denariatas panis vel unum denarium. Antiqua Recens. de Alba ripa, Regest. Probus fol. LXII. Ricardus Paners est homo ligius Comitis, et tenet de eo dominum suam in castro, et tenet de eo II. Denariatas panis in furno de burgo, prima die qua incipit furnus coquere post Natale.* *[oo Cum sex Denariatas panis spaltae iuria rini, in chart. ann. 1274. ap. Gu- den. Codic. Diplomatic. tom. 2. pag. 359.]* Memorantur rursus Denariatas panis in Tabulario Bethuniensi fol. 55. v. in Chartulariis Kemperiegensi, etc. Hincque corrigenda Historia MS. Beccensis n. 14. pag. 565. ubi male, in fallor/legitur, *Denariata panis. Denariata panum,* Vide *Denariata panis.*

apud Mirsum tom. 2. pag. 1154. et Mar-

tin. Anecd. tom. 1. col. 432. *[oo Vide in*

Borbone ann. 1310. ex Bibl. reg. Soit bailler par les meures dessusdicts deux Denrees de pain et une pointe de vin pur a chacun a la mesure de Paris ou l'entour.

1. DENARIATA VINI. Polyptychum a Schannato laudatum in Hist. Ful. pag. 32. Singul. XX. *Denariatas vini.*

Charter. Odon. episc. Paris. ann. 1199. ex Chartul. ejusd. fol. 51. Si vinum veriditum fuerit in villa ad tabernam, vienae episopis tradet mensuras, et pro eius habebit Denariata vini a tabernaria.

DENERATA CERE. in Chron. Besuensi pag. 540. in Chartera ann. 1061. apud Jac. Petrum post Peuentem. Theod. pag. 665. Capitul. Caroli Calvi tit. 31. § 20.

[oo Edict. Pistense ann. 864. Ibi qui pa-

nem] coctum ac carnem per tenebras, et vi-

habet Denariata vini a tabernaria.

DENERATA CERE. in Chron. Besuensi pag. 540. in Chartera ann. 1061. apud Jac.

Petrum post Peuentem. Theod. pag. 665. Capitul. Caroli Calvi tit. 31. § 20.

[oo Edict. Pistense ann. 864. Ibi qui pa-

nem] coctum ac carnem per tenebras, et vi-

habet Denariata vini a tabernaria.

DENARISMUS. Proportio ad denarium:

[oo apud Epiphanius. De Denariis vel uncis lib. 1. cap. 107. Cod. Ti. de denario. 12. v. et Denariis in uncis obnoxius. lib. 12. cod. tit. di-

cebarat, qui pro modo prediorum vel agriorum denarios vel uncias (suri vel uncius) incertum) Principi pensabat.

DENARIUS, a daudo (decem) dictus,

qua pro decem nummum imputatur. Isla-

do lib. 14. cap. 24. Primo Denarium decem asses valuisse notum est omnibus, deinde sexdecim, postea duodecim.

Gloss. Sangerman. MS. num. 501. Denarii habet selligas (sillicas) decem et octo.

Denarius Romanus pendebat siliquas 24. ex Pistico, quem consule. Denarius in Lege Alaman. tit. 6. § 3. est quarta pars tremissis et duodecima solidi:

Sagis autem est quarta pars tremissis, hoc est. Denarius unus. Due sagis duo Denarii dicuntur. Tremissus est tercia pars solidi, et sunt Denarii quatuor. Vide Legem Ripuar. tit. 36. § 12. et Capitul.

[oo DENARIUS ET NUMMUS pro simile

sumuntur in duabus Chartis. Cluniacensis sub S. Matilo dati. de vadim

re. In priori que est num. 284. habetur.

Ita ut duodecim Denarii equaliter in

in certiora Monachis penitentiis; in

posteriori vero, n. 430. Ita ut duodecim

Nummos, etc. Testamentum XII. seculi:

Dat tria solidos et unum Nummum; hoc

est Denarius.

DENARIORUM LIBRA. Charta ann.

6.6. tom. 1. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab

Honthem pag. 335. col. 1. *Ut omni anno*

mihi dentur... due Denariorum libra

ante Domini Natale. Vide in Libra 3.

[oo Denariorum Marca, in Chart. Raven-

girsburgensis ann. 1312. ap. Würdtwein.

Subsid. Diplomat. tom. 6. pag. 121. etc.]

AD DENARIOS ALICUOS. Ejus sumpi-

tibus. Charta ann. 1284. in Chartul.

Thienol. fol. 14. v. *: Dicebamus quod*

quotienscumque terra existentes infra

fines parochialium dictarum villarum

de Bonon et de novavilla de Bonon ex-

colebant ab habitantibus in dicta villa

de S. Petri monte... cum carnis et equi

vel animalibus in locis habitantibus...

vel ad Denarios corundem, etc.]

[oo Charta que Willem. Comes Hol-

landi regis Angliae ap. Rymer. tom. 1.

pag. 54. Veniam ad ipsum in Angliam

ad defendendum terram suam, pro-

pose men ad Denarios suos. Infra:

Viginti et quinque milites ei mittam de

terra mea usque in Angliam, ad custum

meum, et a die, quo applicuerint in Angiam, servient domino regi, ad Denarios Ipsijs.

DENARIUS FRANCICUS. Nummus: argenteus, cuius mentio in Legge Salic tit. 1. § 1. 2. tit. 2. § 1. 2. et alibi passim, ex qua quadraginta denarios solidum aureum Francicum sequasse docemur, quos ad 12. reduxerunt Pipinus et Carolus Magn. Vetus Agrimensor de Ponderibus: *Juxta Gallias, vigeissima pars uncia Denarius est, et 12. Denarii solidus reddunt. Charta ann. 849 apud Perardum pag. 148: Fisco auri Denarios tres componit. Vide Solidus, et Wendelinum in Glossario Satico. [9] De Anglosaxonum Denariis, quorum tempore quatuor, Normannorum vero tempore solidum efficiebant vide Phillips. de Jur. Anglosaxon. not. 288. et Lappenberg. Hist. Engl. tom. 1. pag. 627. not. 1.]*

DENARII AREI vel AEG. Aurelianus Imp. apud Rollonem: *Philippes minutus quinquegenos, eis Denarios centum. Haec modi denariorum sex milia solidum conficiebat. Senator lib. 1. Epist. 10. Secundum Denarios solidum esse valerunt. Hesychius: Toletus, (denarius) ita exaginatur in auro, id est, solidi. Vide legum ult. Cod. Theodosii et Valentinianni 25. De Denariis ex his inferioris statuis, sic Eadmerus liber de Similitudinibus S. Anselmi cap. 96. Trii cuique bona inueniuntur. Denarius, qui cuique bono inesse debet. Monachus Denarius quippe bonus puro ex ore, recto pandere, monetaque legitima debet consistere, etc.*

DENARIUS sumitur etiam pro minutiore moneta, ut apud nos hodie, et minimo nummo, apud Cassian. lib. 4. de Inst. Cenob. cap. 14: *Præter duo paximaciam, que tribus viri Denariis videtur distrahanuntur. Apud Macrobius dene, il in ludo puerorum ponuntur; et quæ apud Marcum cap. 12. lxxviii Lucas cap. 10. Ambrosio duo aro appellantur; unde conficitur ejusmodi denariorum aerei fuisse. Ordericus Vitalis lib. 6. pag. 569: Patria sui satellites regale sic servant aeraeum, ut viri unum tuis clementibus inde possidat Denarium.*

De variis Denariorum speciebus et eorum pretio agit Cangius in voce *Moneta, Maturator, Disserit.* 28. Antiqu. Ital. med. sev. Savin. in Append. 1. tom. 3. Histor. Jur. roman. med. tem-

TERTIUS DENARIUS. [dilectebatur Tertia pars emolumentorum] et causa apud Comites provincialium actis provenientium. Due partes Regis, tercia pars erat Comitis, ex regio tamem privilegio, non culvis Comiti concessa. Littera Edwardi III. Regis Angl. pro Eubulone le Strange ex uxore sua Comiti Lincoln. apud Conventum Antiq. Ambrosden. ad ann. 1381. *Concessimus... custodiem et wardam ciuitati nostri de Lincoln, cum balliu obidem et viginti libratis annui redditus cum petit. præter Tertio Denario Comitatus Lincolniensis. Panormum Joannem Ducem Silesia Inter. et Regem Bohemiae. ann. 1390. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 532: Et si non predictam civitatem Lubin infra quadragesimum continentem excloviere polerimus, in hismodi resolutionis subsidium, ipsas Rez Tertiuum Denarium, nobis dare tenetur.] Vide Ad vocatus, et Comes de tertio denario.*

DENARIUS DEI. Qui datur in arrham empionis. Dicitur autem *Denarius Dei*, quod in plios usus, non in venditorum communum convertatur: [ut habeat

Bulla Leonis X. ann. 1519. in Archivo Ecclesiastico Maclovienis. Statuta Arelatensis MSS. art. 191: *Denarius Dei, qui carcerarum in contractibus in honore Dei et cordiale S. Trophimi, distribuatur. Denarius a Diu, in Consuetudine Insulensis art. 50. 80. 81. 92. 160: Statuta Gilda Scoticæ cap. 22. § 4: Si quis enerit haloces, vel via mercimonia, et dederit Denarium Petri vel aliquo argentum in Postmodum statuta Massili. lib. 8. cap. 6: vel armis forte seu datus, inde fuerint, contractus illæ sive venditio ex fune rata, et firma habeatur, quantum ad eos inde contrahentes et eorum heredes, ac si res ipsa fuerit ipsi emptori tradita, et pretium inde numeratum venditio. Aliter in mentio de Arvha sive, ut Hugo dicitur, Denario Dei. In Statuta Avenion lib. 1. rubr. 66. art. 1. Stobaeus cap. 42 referit ex Theophraesti libris. Thuriacis cum venditione contrahentem exiguum nummum tradidisse tribus proximis viciniis memorie et testimonium causa. Discrevit ex causa in Senatu Pariseni 1. Aprilis ann. 1381. acta, Denarius Del in manus Scribere a licitatoribus et emporiis traditum fuisse.] [9] Vide Haltius, Glossar. German. voce *Gottes-Pfennig*, col. 743. Dicitur *Denarius S. Spiritus*, id codice Lubeckensi primo Hachti. cap. 72: *Si quis Denarius S. Spiritus super contractum vel mercationem quam excedente vel mediocri erogaverit, identiter ac si mercipotum exhibuerit vel dederit. Inde in Statut. Ripensis, antiqu. cap. 79. et novis cap. 66. ap. Westphal. Monument. Cimbric. tom. 4. col. 200. et 2015.]**

DENARIUS APPENSUS CHARTÆ. Vetus Notitia ex Tabulario S. Laudi Andegav. fol. 84: *Omnibus... natum in eis quod Rahrus Augsburg filius, ipse et mater sua dederunt Ecclesie S. Laudi terram quamdam, que est trans rivulum juxta dominum Chalopini, et facientes donum super altare posuerunt, accepta a Canonici caritate, quam decuit. Postea vero Rahrus partem predictæ terre, Canonici necessitibus, Chalopino tradidit. 4. Denarios census ab eo accepturus. Quod ubi cum eis contendens voluit, scilicet jus Ecclesie recognoscens. 4. Denarios, quos iniuste accepérat, in manu Normanni Decani in Claustru S. Laudi, redditum videntibus Canonici... Denarius autem, qui huic Cartule dependet in testimonium, unus est ex illis 4. quos Rahrus redditus suum habebat. Vide Louvetum. tom. 2. Hist. Bellovac. pag. 212. et in verbo *In vestitura.**

5. DENARII PERFORATI in rei alicuius memoriaem et testimonium asservati. Chartul. S. Petri Bellovac. cap. 61. *Lancetus... duos quoque solidos denarios, et dimidium, quos eodem die de predictis villis haberamus, ecclesie. B. Petri remitti, et eosdem Denarios p̄forari et perforatos in sacristia B. Petri reverendi et reverari rogaunt, ut posterius essent in testimo nium redditionis.* [9] Altius sensu vide in *Moneta Perforata.*

QUATUOR DENARIOS super re, quam ut suam vindicabat, ponebat is coram judicibus, qui furtæ sibi ablatam contendebat, de quo ritu agunt Stabilimenta S. Ludovicæ lib. 2. cap. 12. 12.

SERVUS PER DENARIUM MANUSSISS. Vide *Moneta per denarium.*

6. DENARIORUM QUATUOR super caput impositio servit utiliter profectio. Chartul. Major. monast. pro pago Vindoc. Ch. 153: *Stephanus Gambacensis de Ferraria... abnegavit se esse servum S. Mar-*

*tini, et de hoc arramivit bellum contra nos. Intra terminum autem, quo bellum fieri debebat, recognovit se male episcopæ; venit in capitulum Majoris monasterii et dedit recognitionem suam, scilicet decun dum consuetudinem impoedit super caput suum quatuor Denarios, et per illos tradidit se sancti Martino et monachis ejus. Vide *Manumissio per denarium.* Eadem ratione rei possesse abdicatio ejusdem que alteri, præsertim ecclesia cesso significabatur. Charta circa finem 11. sec. in Reg. 8. Armor. gener. part. I. pag. vij. *Hez suprascripta de silva confravuit Jordanus filius ejus domino Fulcherio abbati et monasterio Stirpensi... ponens super caput suum quatuor Denarios.**

7. DENARIO capiti exulta occisi supposito ab interfectore, ex consuetudine Atrebenses pœna reus absolviunt. Vide supra *Brevire in Bannum.*

DENARIUS ET CANDELA CARITATIS, inter oblationes, quæ Sacerdotibus sunt, recensentur. *¶ Charla Manassis Episcopi Lingonesis ann. 1185. apud P. Roverium in Romanis pag. 218.*

8. DENARI PRO CRUCINIO Kalendorum Maii. Vide *Cruces.*

9. DENARI dati in nubentibus in foribus ecclesiarum. Pactum inter decan. et paroch. S. Germ. ann. 1224. ex Chartul. episc. Paris. fol. 41. v. *Item de Denariis qui dantur nubentibus in foribus ecclesiarum, habebunt decanus et ejus successores mediatorem, et presbyter parochialis aliam mediatatem.*

10. DENARI qui dantur in confessionibus memorantur, in Chartula Barthol. episcy Paris. ex Chartul. ejusd. ann. 1224. fol. 41. Vide supra *Confessio 4.*

11. DENARI ALBUS. Chronicon Corneille Zanfiel apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 472: *Nihilominus eodem anno (1150) modus spelta mensura ab aliis Denariis Flandrie, dictis Aydans, quorum origini vix valent unum flor. et unus Rhenensem. Vide *Albus* et in *Moneta.**

12. *Charla ann. 1211. in Chartul. Mont. S. Mart. part. 6. fol. 103. v. col. 2. Predicti domini. viij Denarios albos concensit quod uiveret annuatim, et post decasum ipsius heredibus suis duos solidos ejusdem monete.*

13. DENARI ALLIGATI. Orcinatio Prepos. ad S. Sever. Erford. ann. 1121. ap. Guden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 50. *In festo S. Martini unicuique phalatinam unam que voleat. 3. Denarios et in fine illius duos Denarios Alligatos. Ubi Gudenus haec habet: Hoc interpretari necesse est modo pecunia seu Denariis, qui in phalatinam, et in fine illius sublineatis recte interfice, sive in phalatinam suturam secundum mirabiles veterum mores alligari potenter. Et ex obsoleta isthac consuetudine derivari reor, quod etiamnum Bambergi canonici et vicarii summe redi, cuiilibet bini distribuantur denarii, involuti hinclo floccis consuti.*

14. DENARI AGNORUM. Nummi vice agnorum prestatios exsolunt. Charta Wettmar. ann. 1361. ap. Guden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 700. *Noxem denarii in festo Penthecostes qui dicuntur Agnorum Denarii, duos denarios in Cathedra Petri qui dicuntur Piscium Denarii.*

15. DENARIUS S. ANDREÆ dictus, qui ad S. Andream de Villanova prope Avenio nem pro mercibus extra regnum exporsit solvebatur. Inquisit. ann. 1385. in Reg. 139. Chartoph. reg. ch. 133. Revam et Denarium sancti Andreæ, trac-

tam et alia jura regia de talibus exsolvi
consueta non solvendo.

^{oo} DENARIUS AREALES, Census pro singulis ares ad locum persolutus. Chart. Sigfrid. Episc. Hildes. ann. 1289. ap. Hallaus. In voce Vogt-Schillinge: *In casis hortorum ad vocatum et Denarios Areales habebimus, sicut in aliis ares ibi sitis. Denarii censuales supra dicuntur.*

^o DENARIUS AUREUS. Charta ann. 1071. In Chartul. Major. monast. pro pago Vindoc. ch. 94: *Uxor sua Agathae, que pro hoc habuit unus Denarium aureum. Alii A. abb. S. Medardii Suess. ann. 1265. ex Chartul. Campan. fol. 251. col. 2. Dicitur multies et coram heredes imperpetuum ecclesie nostre singulis annis... xl. solidos Provinieniensem monete et unum Denarium aut reddent. Charta Adalber. Lod. episc. ann. 1124 in Chartul. Cluniac. ch. 401: *Unum aureum Denarium Loiedensis moneta in Pascha ipsi fratres persolvant. Alia Joan. ducis Lothar. ann. 1283. in Suppl. ad Miraeum pag. 189. cap. 1: Chacun an un Denier d'or, qui doi valoir trois deniers Liegeois. Vides Moneta.**

^{oo} DENARIUS BANNALES. Vide Hallaus. Glossar. German. voce *Bann-Pfennige*, col. 2105.

^o DENARIUS BONI apud Ansegis. lib. 4. cap. 110. in Edict. Pistens. cap. 21. etc. Vide *Denarii meri*.

DENARIUS CALEFACTUS, fronti impressus eorum, qui denarios bonos et bene pensantes rejecabant. Capitula Caroli C. tit. 28 [oo] Edict. in Carisiac. ann. Sil.: *Habebat missus reipublice in civitatibus, et in mercatis, Denarium sic affectatum, et deprehensum in fronte Denario calfacto salve venus taliter coquat, ut ipsa homo et ceteri castigentur, et homo non pereat, et ridentibus castigationis signum ostendat.*

^o DENARIUS DE CARNE. Conrad. Archiep. Mogunt. Ordinatio Scholastica ann. 1189. in Guden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 291: *De quibus (scolaribus, nati- gister) non vult habere curam vestiendi, dummodo sint adulii Denarios omnes de carne magister recipiat, et de pice. Re- fectiones, porcos de nativitate et Denarios qui dantur ad supplementum panis magister retineat. Ation. vero Denarios de testibus scolaribus recipiant.*

^{oo} DENARIUS CENSUALES. Vide *Denarii Areales*.

^{oo} DENARIUS CERE pro *Denarii Cere* in Chart. Muriae. ann. 801. in Alsat. Diplom. tom. 1. pag. 80.

DENARIUS COMPPLICATUS er roto ad Tumbam Sancti ollatus, apud Radulfum in Miraculis S. Richardi Episcopi Cisterciensium num. 4.

^o DENARIUS CONSOLATIONUM. Vide supra *Consolatio* 3.

^o DENARIUS CRUCENCIUS, SANGUINOLENTUS. Multa, quae ob effusum sanguinem exiguntur. Jura advocatio eccl. Aquilej. ann. 1202. inter Monum. ejusdem cap. 66. col. 618: *Gruentum Denarium habebat (advocatus) a patriarcha, quem similiter dividebat. Charta Ottomis IV. Imper. ann. 1210. tom. 4. Cod. Ital. diplom. col. 161. Ducatum Forijulii, cum omni jure et pertinentiis suis, et sanguinolentum Denarium, sed et feritas plaga, vulnera, homicida, sibi et successoribus eius (patriarche Antiocheno) in perpetuum... conformatu. [22] Vide Hallaus. Glossar. German. voce *Battig*, col. 178.*

^o DENARIUS DOMINICALIS. Qui parochi qualibet die dominica penititur. Arest.

ann. 1407. in vol. 11. arestor. parlam. Paris. ad 28 Jun. *Cum habitantes patrie Andegavie... ratione septuaginarum et funeralium... ad solvendum qualibet die Dominica cuiuslibet anni suo curato unum denarium Turonensem... fuissent condemnata; et deinde so quod supradicti habitantes dictum Denarium Dominicalem solvere recusaverant, etc. Vide Denarius de Palma.*

^{oo} DENARIUS ELEMOSINARES. Vide *Denarii de Carne. Denarii Elemosinares non spectantes ad mensam, dicuntur in chart. ann. 1190. ibid. pag. 298.*

^o DENARIUS FEODI, quem quis percepit annuatim ratione feodi. *Willemius Faber sex solidos currentis monete ad med. XL. Et ad Natale Domini tres capones et tres denarios. Ad Pascha LX. ora et tres Denarios Feodi, in quadam veteri Charta.*

^o DENARIUS FOCORUM, Census qui pro singulis focus qui domibus quotannis a domino feudali existigit; nisi sit primitus sive census species, Dominica prima Quadragesima exsolvida. Vide *infra Denarius de Palma*.

^o DENARIUS FOGLIUS. Vide *Fogium* 1.

^o DENARIUS FORTIS, cuius materia purior erat. Tales erant Denarii Parisiensis quocirca etiam Reges appellati. Vide *Moneta fortis*.

^o DENARIUS FRANCICUS. Vide supra.

^o DENARIUS FRIDONICUS, in Addit. ad Leg. Frison. tit. 3. § 44.

^o DENARIUS GROSSUS ARGENTI. Charta ann. 1349. in Reg. 78. Chartop. reg. ch. 78: *Item unum Denarium grossum argenti cugue beati Ludovici, quod dant... pro quadam boria. Vide in Moneta.*

^o DENARIUS IMPERIALES in Henric. VII. Imperial. Edict. de Moneta Italiae ann. 1311. ap. Pertz. vol. Leg. 2. pag. 517.

^o DENARIUS LEVE, in Charta ann. 1227. in Guden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 545. Vide *Moneta Debiti*.

^o DENARIUS LUCOSUS, Qui presbytero pro administratione Sacramentorum in extremis offertur. Pactum inter monachos S. Crucis Burdigal. et presbyteri. paro. S. Mich. ann. 1316. ex Tabulo ejusdem monasterii. Assignatur eidem scilicet illis Denariis quod Lucos vulgariter in dicta ecclesia appellantur. *solidus pro labore administrationis ecclesie Eucharistie et Extreme unctionis, quos de jure vel laudabilis et pia consuetudine in dicta ecclesia est prestatre hactenus consuetum. De numero etiam, qui lucos vulgariter appellatur, partes praefatae taliter concenerunt, ut illum solas percipiatur capellanus, in Charta Gut. archiep. Burdigal. ann. 1225. ex cod. Tabul. Vide *Denaria Sacramentorum*.*

^o DENARIUS MASCULUS. Idem qui fortis. Annal. Bened. tom. 5. pag. 13. ad ann. 1068. *Statutum est ut Lorarii homines pro multa decem libras Denarium Turonensem Masculorum, id est, fortius Hugonis persolvant.*

^o DENARIUS MERI et bene pensantes, in

lege Longob. lib. 3. tit. 28 [oo] Ludov. Pi 26. et Capitul. ejusd. Baluz. ann. 819.

Pertz. ann. 817. cap. 18.) et in Capitul. Carolini. tit. 28 [oo] Edict. in Pistens. ann. 811. tit. 31. [oo] Edict. Pistens. ann. 811. § 8. 10. Synodus Francofurt. cap. 5. *De Denariis, si mero sunt argento, et plenter pensantes. In Visione S. Bartoloni n. 13. Solidus bene pensatus pro bene pensans: Et sic per singulos menses*

in anni circulo in unumquemque mensam unum solidum in manu pauperis misere bene pensatum. Vide Merus.

^o DENARIUS MIXTUS opponitur Mero, in Capitul. Caroli C. tit. 31. § 13.

^o DENARIUS NUMERALES. Vide *Denarii Penderis*.

^o DENARIUS DE PALMA. Charta Prioris

S. Fromondi in Chartulario ejusdem loci pag. penult. Gaufrido Clerico conceditur

Vicaria S. Fromondi: *Donando et tictum*

sum honorabiliter nobiscum, et XL. sol. usus moneta ad se vestendum... et

Denarium de Palma, et probandam suo

palefrido. Ejusdem Vicaria redditus

ibidem recentissim in Litteris Episcopali

Constantiensiis istud fere verbiis: ha-

bit cum eis victim suum competenter,

et ad vestes sibi emendas XI. sol. And-

gar... et Denarium singula diebus Domini-

nicae ecclesiasticae consuetudine offeren-

duntur... et palefrido suo necessaria. Erat

itaque Denarius de Palma ille, qui sin-

gulis diebus Dominicis a fidilibus offe-

rebat. Cur autem dictus de Palma,

non conicio: nisi forte sic dictus fuerit,

quod in manu seu palmarum tradiceretur.

[Vide *supra Denarius Dominicalis*.]

^o DENARIUS AD SUPPLEMENTUM PANIS. Vide *Denarii Comitum*.

^o DENARIUS PARATUM, in Codice MS.

redditum Episcopatus Autiensem. II.

sunt, quos exsolvere debebant Ecclesia-

rurum ruralium Presbiteri, cum diocesi-

simus suam visitabat Episcopus. Vide *Paratus*.

^o DENARIUS PARATUS, id est, Numera-

tus. Charta ann. 1228. apud Ludewig.

tom. 9. Belli. MSS. pag. 507: *Pro huius-*

modi guidem libertate... pretiacti burgen-

nos debent devenir centum identa, et qua-

tuor talenta Denariorum Brandenburgi-

num paratorum. Vide Paratus 2.

^o DENARIUS PARISIENSIS, in Charta Philippi I. Regis Franc. ann. 1080. apud Doubletum in Hist. Sandionysiana cap. 12. Vide *Moneta*, ubi variae Denariorum species indicantur.

^o DENARIUS PARISIENSIS qui in ec-

clesia Autiensem appellabatur, do-

cent Status ann. 1538. Inter Probat.

Hist. Autiss. pag. 219. col. 1: *Item qui-*

libet canonicus volenti lucrari Denarium,

vocatum Paterensem, qui est officium re-

sidentibus solum, in locis Paratorum

et Magdalenes cuiuslibet anni, debet re-

deretur per tre menses cum uno die ad

minus.

^o DENARIUS PARISIENSIS, qui dicti fuerint

colligere licet ex Alessandro III. PP. in

Appendice ad Concilium Lateranense

III. part. 2. cap. 9. *Et inter cetera De-*

Nariis Chrismatis ab eis pro voluntate

vestra in salutis vestre periculum extor-

quere presumitis: huiusmodi actionem,

ut eam liberius videamini exigere, quan-

doque consuetudinem Episcopalem, quan-

doque Synodalem, quandoque Denarios

Paschales appellant. Vide Synodatum.

^o DENIERS DE PELICES, in Aresto ann.

1344. in Probat. Hist. Ecclesie S. Aniani

Aurelian. pag. 105. Vide *Pelicia*.

^o DENARIUS PENTECOSTALES, Qui ad

festum Pentecostes solvabantur. Bulla

Innoc. III. PP. ann. 1214. ad Guill. episc.

Autiss.: *Tres (matricularios) ordinarii...*

ullis certis redditibus ab eccliesi... Ver-

mendone et Bariac... et Denarii Pentecos-

tales... Venerabilem... Venerabilem... per-

mittente... et assensu Autiensem... capitulo

assignatis. Vide infra Nummi Pentecos-

tales in Nummus.

^o DENARIUS PISCUM. Vide *Denarii*

Agnorum et Denarii de Carne.

^o DENARIUS dicti Placita Natalis et Pas-

*ches, quod illis temporibus ex pacto solubantur. Charta ann. 1311. in Reg. 47. Chartoph. reg. ch. 129: *Derrechies lvi, Deniers, que l'en dit les plaz de Noel et de Paques, que plusieurs personnes doivent par an pour raison de sept pieces de vignes.**

♦ DENARIUS E POESA. Vide *Pogonia*.
♦ DENARIUS appellati *Les poisons de morz*, in *Charter Ludov. comit. Nivern. ann. 1312. ex Reg. 48. Chartoph. reg. 8. Itali. Deniers deus a Cose, appeler les poisons de morz, priere dix sole Tournois de rame chadoue an; et son paie chascun an le tour des brandos.*

♦ DENARIUS PONDERIS, et DENARIUS NUMERALES, in *Statutis Davidis II. Regis Scotie* cap. 46. § 2. 3. 5. 6. *Statutum Edwardi I. Regis Anglie, de Compositione mensuramentorum, apud Speilmannum: Denarius Anglie, qui nominatur Sterlingus; rotundus, sine tonatura ponderatus 32. grana frumenti in medio spicæ, et 30. denarii faciunt unciam, et 12. uncias faciunt libram.*

♦ DENARIUS PRESENTIARUM. Qui presentibus divino officio distributur. Vide supra *Consolatio* 3.
♦ DENARIUS REGALES, *Census regalis, fisco regio praestandus. Privileg. Comiti. Holst. in Staphorist. Histor. Ecclesi. Hamburg. pag. 616: Iti nobiles viderunt.. duas partes decime cum omni iudicio majori, videlicet coll. et manus, et minori, videlicet aliorum excessum, et nihilominus cum Denariis Regalibus, qui vulgariter Könige-pfennig appellantur. Vide Haltaus, col. 1116.*

♦ DENARIUS RHEDARI, qui ex *rheda* seu aratri percipiuntur. *Chron. Danie. ad ann. 1249. apud Ludewig. tom. 9. Reliq. MSS. pag. 30: Rex Ericus contulit totam *Daniam* ad Denarios rhedari: sive arraretof, et veniens in Scianiam idem petens et fugatus est a rusticis cum culta strage.*

♦ DENARIA SACRAMENTORUM, f. idem denarii, qui singulis offertantur Dominicis, Ideoque *Sacramentorum dicti, quod tempore sacrosancti Missæ sacrificii pro excellenti interdum nude appellati Sacramentum, a fidibus operantur. Annal. Bened. tom. 4. pag. 498. n. 80. ad annum 1045. ex *Charter Odri Vindocin. Abb. pro Gorffido Presbytero, cui Maziac Ecclesia Presbyteryleratum tenendum concedit, sicut prius habuerat Bapisterium totum, benedictionem viri et mulieris, offerendam quoque feminæ tempore purificationis ad Missam venientes, confessiones omnes, infirmorum visitationes, et agenda mortuorum: preterea Denaria Sacramentorum, et de signia sonantis. Erat forte qui tria has postrema referat ad Defunctos, adeo ut *Agenda mortuorum* sint Oblationes pro funeribus facientes, Denaria Sacramentorum pro Missis Defunctorum celebrandis, et signa somnia Fructus ad Curionem redeuntis, et campanæ pulsantur pro mortuis. Vel forte brevius *Denaria Sacramentorum* sunt omnes fidelium oblationes Presbyteris. Sacramentaria quævis administrantibus facientes.**

♦ DENARIUS SANCTI SPIRITUS. Vide *Denarius Dæi*.

♦ DENARIUS SANGUINOLENTUS. Vide supra *Denarius Cruentus*.

♦ DENARIUS SECRETALIS, qui sacerdoti datur, ut Inter Missæ secreta pro offrente ore. *Charter ann. 1327. Inter Probat. tom. I. Annal. Premonst. col. 449: Unam etiam ecclesie nostra portionem habebit in Denariis secretalibus, quoniam*

ipsius prebendariorum ad manus dari contigerit, antequam aliquibus sacerdotaliibus ad Missam spectantibus inducantur.

♦ DENARIUS SENATUS. Idem cui Romanis, qui fallor. *Charter ann. 1198. apud Murator. tom. I. Antiq. Ital. med. script. col. 448: Et si ego Ricardus per me et atque nepotes omnia supradicta attendere nolueris, vobis vestigia que successoribus panemam libramur Denariorum Senatus componere promitto. Alla ann. 1200. apud Cencium inter Census eccl. Rom. Confessus est se recipuisse ab eodem tringinta libras Denariorum Senatus. Vide supra Augustinus.*

♦ DENARIUS STERLINGIQUE, pro *Denarius Sterlingus. Charter Caroli Reg. Fr. ann. 1324. qua confirmat *Chartram Henrici Reg. Angl. in Hist. Harc. tom. 8. pag. 40: Habuerunt tres marcas argenteas et diuidit et viginti octo Denarios Sterlingi. Vide Esterlingus.**

♦ DENARIUS SYNODALES, *Prestations Archidiaconum vel ei qui synodo presidat debite. Charta civitatis Montis Heresberg. ann. 1229. ap. Fürstenberg. Monument. Paderborn. pag. 97: A'chidiacolum.. cum omni jure admissimus, duabus tamen articulis non de jure sed de beniginitate et gratia archidiaconi exceptis, quod nec Denarios vel obulos Synodales per sollem, et quod, etc. Alla ann. 1231. Ibid. pag. 99: Prepositus ejusdem loci nomine abbatis et conventus Corbeiensis Denarios Synodales tantum de habitatib[us] Montis colliget annuatim.. de quibus Synodales Denarius prepositus Idem sex solidos graves archidiaconi... persolvit.*

♦ DENARIUS, grecum *Tourne. Qui ut opinor, in pretiis supplementum vel in tornu seu compensationem solvitur. Gall. Denier de retour. Lit. remiss. ann. 1388. in Reg. 99. Chartor. reg. ch. 589: Jehan de Lilliers dist au supplicant et au dit Gillet son compaignon que si paient tout l'escot; .. et lors respondi ledit supplicant que il n'y estoit pas tenuz, mais voulentiers paienter le Denier tourne, se il y estoit. Vide infra Tornare 2.*

♦ DENARIUS DE VESTIBUS. Vide *Denarius de Corne. In Willigs, Archipe Moguntia. chart. ann. 978. ap. eundem Guden. tom. I. Cod. Diplom. pag. 366 dicuntur Denaria ad vestitus pertinentes.*

♦ DENARIUS DE VILEGOMITIBUS, Qui vicecomiti seu viario debentur, *Charter Rob. comit. Augi ann. 1059. inter Instr. tom. II. Gal. Christ. col. 11: Item in Uterioribus portu et in Augo oppido dicimus Denariis de vicecomitiibus Vide in Vicecomes.*

♦ DENARIUS VINI, ut supra *Denariata vini. Lit. remiss. ann. 1415. in Reg. 169. Chartoph. reg. ch. 29: Ipsi Johanni *Denarii Sacramentorum* sumptus omnes fidelium oblationis Presbyteris. Sacramentaria quævis administrantibus facientes.*

♦ DENARIUS VOTIVALES. *Chart. Senat. Middenwald. ann. 1394. in Gerck. Fragn. March. part. 2. pag. 87: Presbyter autem dicit capella omnes oblationes et Denarios Votivales et quæ parochie contingentes ipso preposito.. debet presentare.*

♦ DENARIUS dicti *Wariis*, id est, Boni, legitimi. *Charter ann. 1340. in Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 391: La somme de six vins et douze livres Parisis de Deniers Wariis. Alii ann. 1393. in Reg. 145. ch. 500: La somme de cent francs royaumes, francs Deniers et Wariis. Vide Vara 4.*

♦ DENARIUS S. PETRI, *Pecunia, qua ab Angelis quotidianis Sedi Romane penitabatur, in Legibus Saxonieis Kanuti cap. 9. et Henrici I. cap. 11. et in Canonibus Saxonieis Edgar. Reg. cap. 34. et o m*

feoh, i. e. nummus. Romanus: Romescot, in Legibus Edwardi Confess. cap. 10. et apud alios: Le Denier S. Pere, in Legibus Guillelmi Notii veraculis cap. 18. Denarii, quos Roma ad S. Petrum debemus, inquit Kanutus apud Radulfum de Diceto ann. 1081: Censu B. Petri in Anglia, apud Hugo Flaviniac. ann. 1101.

♦ Inventar. MS. ann. 1366: Salvo per omnia Denario B. Petri, videlicet mille marchas sterlengorum annuatim percipiat (ecclesia Romana) in festo B. Michaelis v. et in Pascha v. marchas: viij. pro regno Anglie et iiij. pro regno Hibernie. Vide Murator. tom. 3. Antiq. Ital. med. col. 827.

Hujus pensitationis auctorem Inam West-Saxonum faciunt Angili, Rob. de Monte Offam Mercia Regem. ann. 1116: *Hic est Offa Rex, qui dedidicatio Vicario B. Petri Romane urbis Pontifici redditum statuum, quod vocatur Romescot, de singulari domibus regni sui in eternum. Quod ali Inæ et Offa, Will. Malmesburiensis lib. 2. Hist. cap. 2. et Bromptonius Ethelwolfo Regi tribuant. Postea Romam abiit, et contulit Deo et B. Petro singula anni de qualibet domo totius Angliae unum denarium, qui hodie Denarius S. Petri vulgariter appellatur, et ipsius de devotione, quam erga Deum generaverat, purum denarium obtulit pura mente. Rem concitat Polyd. Virgil. qui a tribus his regibus Denarium S. Petri viciesim concessum, eamque pensitationem, substantiam recte, hoc est, sub H. VIII. oblinuisse scribit. Exigebatur igitur in singulis domos At Legibus Edw. cap. 10. et Gild. Notii cap. 16. ad hanc tantum, qui haberent 30. denariatas vide pecunia in domo sua.*

A Denarii B. Petri pensitatione nemo ferre erat immunitus. Vitis II. Regis, de Ecclesia S. Albani: *Que tanta libertate primiugita refugerit ut ab Apostolica consuetudine et reditu, Romescot dicitur Anglice. Denarius S. Petri Latinæ, cum neque Rex, neque Archiepiscopus, vel Episcopus, vel Prior, aut quilibet de Regno, ab illius solutione ni iniuriant: ipsa quidem Ecclesia, que Banister S. Petri dicitur, sola quieta est. Eadem habet Matthæus Westmonasteriensis ann. 201. [Chartularium SS. Tripartit. Codemensis fol. 56: Unusquisque qui habet feminam debet dare unum Denarium S. Petri, et qui non habet unum obolum præter franchalorum.]*

Denarius S. Petri summanebatur in festo Apostolorum Petri et Pauli, et colligebatur in festo Vinculum S. Petri, ut est in Canonibus Edgari cap. 51. in Legibus Kanuti cap. 9. Edwardi Regis cap. 19. et Henrici I. cap. 11. in Concilio Eboracenensi ann. 1099. cap. 11. etc. Colligebatur vero a Vratislatis ipsius, ut liquet ex Innocent. III. lib. 16. Ep. 178.

Non tamen in tributum, hec ita applicetur: Malmesburi. lib. 2. cap. 2 sed in devoniam penitabatur: unde

Henry. Eleemosynæ nuncupatur in Legibus Edwardi cap. 10. et Eleemosyna S. Petri. In Charta Pastoralis PP. apud Eadim. lib. 5. Hist. Novar. pag. 113. Ita

Ioannes Rex Anglie apud Innocentium

III. lib. 16. Epist. 131. Matth. Paris. ann.

1213 (et Acher. Spec. tom. 8. pag. 351.)

In Charta, qua Regnum Anglie, apud

Apostolicam subdit, Denarium S. Petri a tributo distinguunt: Ad indicium autem

huius nostre perpetuæ obligationis et con-

cessione, volumus et stabilimus, ut de

proprietate et specialibus redditibus nostre

predictorum regnorum pro omni servitio et consuetudine, que pro ipsius factis debetur, salvis per omnia Denariis B. Petri, Ecclesia Romana mille marchas esterlingorum percipiat annuatim, etc.

At quod gratuito primitus dabatur, postmodum Ecclesiastici patrimonii vicem obtinuit, Censusque Ecclesiastici dictum est, ad cuius solutionem etiam adhibita censura Ecclesiastica, ut est apud Innocentium III. lib. 16. Epist. 178 et in Chronicis Aula regia cap. 9. sed tantum ap certam summam, scilicet 200 lib. 26. sol. ab Episcopis colligendum hic census redactus est. Vide Primum in Liberatibus Eccl. Anglie, tom. 8. pag. 1171. Adeo eundem pag. 50.

*Illi porro pensitatum annus pars una in usus Romanii Pontificis, altera in usus fratrum Ecclesie, sancte Marie, qua vocatur *Schola Anglorum*, defrebat, ut hi:bet Epistola Alexandri II. PP. ad Willelm. Nothum apud Baron. ann. 1088. n. 2. Vide Lanfrancum Epist. 7. Ordericum Vital. lib. 3. pag. 46. Will. Malmebur. pag. 73. Spelmanum in *Romescot*, Jo. Foxum lib. 4. pag. 371. Edit. 2. et infra in *Romescot*.*

Denarius S. Petri non modo exactus in Anglia, sed et in ceteris ferme regnis.

*In Gallia enim pensitatum, auctor est Gregorius VII. PP. lib. 8. Epist. ult.: *Dicendum est autem omnibus Gallis, et per veram obedientiam precipientibus, ut unquam quaecumque satelli unum Denarium exactum solvant B. Petri, si cum recognoscunt Patrem et Pascorem suum mortuorum. Vide supra in via *Censu-***

*In Polonia Chronicum Ante. Bieg. cap. 9. Hoc anno (1281) Lokoito Dux Sandomirum a Sede Apostolica obtinuit Coronam regalem Poloniae... incipiens statim Denarium S. Petri de unoquaque capite humanae Sedis Apostolicae decimatis solvere qui ante longo tempore de- necatus fuerat, ut dicitur de facto, non de jure. Verumtamen quia Dux Silesiae hunc dare decrevalem Denarium denegant Apostolico, ipsorum donatio, usque hodie sunt sub Ecclesiastico interdicto. Add. cap. 81. Epistola MS. Ducis Silesiae huc regni Poloniae ad Joannem PP. ann. 1323 ex Boli. Regia *Denarium vero sancti Petri*, lucet modo insolito exigitur, ipsorum tametsi ego et frater mei in signum obedientiae, quia sanctissimus paternitatis vestra et Apostolica Sedis inmediate nos recognoscimus esse subditos, in diuina terra et distractis nostris solida ibidem. *Denariarios*, etc. Charta alia ibidem. *Super solutionem denariorum in parte bus Poloniae, etc.* Datus magnum lib. 6. et Gregor. VII. lib. 2. *Postea*.*

*Inventar. MS. ann. 1323. *Dicit littere diversis sigillis capitula continentes finian- cias per cives et milites Culomenses ac Pomeraniae. Wratislaviensis dioecesis de Denario B. Petri pro arregeris ecclesie Romane debitam... et constituerunt pro curatores suis dicti incole et cives, qui jurarent in animis coriorum perpetuas temporibus solvere prestatum Denarium B. Petri Camere Apostolice in Quadragesima, item transcriptionem ipsius Instrumenti vii sigilli sigillatione super instru- tione census, qui Denarius B. Petri nuncupatur, in partibus Poloniarum, videlicet in civitate et dioecesi Culomensis et terra Pomeraniae illius diocesis, que cessaverat solvere dictum censum per aliquos annos. Anno 1323.**

In Bohemia Carolus IV. Imper. in Vita sua Processit cum ipso versus Ave-

*nomen ad PP. Benedictum XII. ad con- cordandum cum eo de Denario S. Petri, qui datum te dicetiam pensitatum docet Bulla Alex. PP. III. ann. 1173. lib. 1. Probab. Hist. general. domus reg. Por- tugal. pag. 8. Ad indicium autem quod prescriptum regnum (Portugalia) beati Petri juris existat, prae amplioris re- rentia argumento, statuisti duas marchas auri anni singulis nobis nostrisque suc- cessoribus persolvendas. Quia vero de causa istud regnum B. Petri juris crisi- tera ibi dicatur, declarat Cencius in lib. cens. eccl. Rom. ex Cod. reg. 4188. *Ad- fonsus rex Portugalensis de tota terra sua, quam nunc habet et in futurum, Deo proprio, poterit adipisci, iij. uncias: procedurent vero tempore, oī Alejandro III. regio vocabulo insignitus idem Ad- fonsus, prescriptas mij. uncias in duas marchas auri purissimi post Lateranense Concilium augmentavit.**

*o DENARIUS S. PETRI etiam vocabu- turum annuis, quia ecclesia S. Petri Coblenzis solvabatur ab ejusdem hominibus. Charta ann. 1344. ex Chartul. 21. Urbis: *Comme decors fuit meus... pour cause de unze livres Parisis ou envoi de cheni, cascun an denbis audiens religieux à la cause de leurdite ville de Walluy ve Arras... à deux termes: est assavoir le mattois ou Dimechne prochain apres la Trinité, et l'autre mattois le Di- manche apres la Toussaint, et lesquels deniers sont appelles les Deniers saint Pierre, etc.**

*o DENARIARE. Placitare, causam suam coram iudice expondere, *Plaider*, occurrerit in veteri Notitia anni 1103. in Tabulario Monast. Fiscanens. fol. 78. Vide *Narratio*.*

*o DENNARATIO. Lis intentata, causa exposito et discussio. Chartul. ex. An- degan. in Hist. Sabol. pag. 51. *Unde nos quidem aduersus ipsum Berleum ad De- narrationem in domo nostra de Baulcis convenimus: et probata et audita utrinque pars ratione, cum iudicium inde proferre preparamus, etc.* Charta ann. 1101. to Chartul. S. Cornel. Compend. fol. 137. vs. col. 2. *Compendium eccliesie canonici quotquot de familia S. Cornelii in regno mea mansione, habeboent, a mea invocatione liberos esse denarrare. Huic autem Denarrationis interfe- runt Rainerus, etc. Vide Narratio I.**

*o DENARRATOR. Patronus, tutor, heres Abbas Calmiosianus de primis episodis monasteri, inter Anecd. Marten. tom. 3. col. 1104: *Testes autem fiduciosores ac Denarratores idonei hujus donationis, hi liberi homines extiterunt Widicus, etc.**

*o DENARIA. Absque passo, in Chronicis M. Sarci pag. 35. Hugo Plagio, in Versione Gallica Will. Tyrrell. 2. cap. 21. *Naves habentes multillas, vertili renitentes.* NASI Aps. Issio. 10er portas receptas apud Oecidentales, ut constat ex Reg. Wisiboth. lib. 12. tit. 3. 1. et in Lib. Longob. lib. 1. tit. 25. § 61. 190. Carol. M. cap. 44. Capitali Carol. M. ad Leg. Sa- ri. tit. 3. cap. 7. ex Capitulari Pippini Regis ann. 744. cap. 22. Capitali ann. 773. cap. 23. ex lib. 5. Capitali. cap. 130. [90-206] addit. 4. cap. 142. etc. Vide praeter Leges Canuti Anglo-Sax. cap. 27. Novell. 134. cap. 13. Novell. Leon. 32. 31. Harmenopoli. lib. 6. tit. 1. 1. 14. 25. 27. tit. 3. § 3. 4. 6. 9. 10. Statuta MSS. Caroli I. Reg. Sicil. cap. 20. etc. *Huc perirent proverbiis, in veteri Poemate MS. de Garin de Lohrani.**

Qui son Nes cope, il dessert son vis.
Sed et ista ex Legibus Scaniae lib. 5. cap. 23. apud Andream Sunonis Ar- chiepisc. Lundensem: *In membrorum abscessione referit, quod membrum fuerit amputatum. Quorum enim amputatio majorum generat deformitatem, amplio- rem requirit etiam emendationem. Unde cum amputatio Nasi plurimum hominem debeat et deformet, statutum est, ut ho- minis emendatione debeat adequari.*

o Stat. Avenion. ann. 1248. cap. 73. ex Cod. reg. 4639: Si aliquis produceret fal- sum festem, vel nivis fuerit, quavis ad- fectum non perduerit, scienter, amit Nasum cum labro usque ad dentes.

Nares sibi invicem preciderentur adiutorum eorum qui conspirationes fecerunt, in Capitul. 4. Caroli M. ann. 805. cap. 10. et in Capitul. Ludovici Pil. ann. 824. cap. 6. apud Holstenium.

*o DENATA. Diploma Joannis Comitis Flandriae et Hannon. pro Monasterio apud Buzelin. in Gallo-Fland. lib. 2. cap. 30: *Vendit Ecclesie primitave... 50. capones, centum solidos in Denatas, duobus solidis honorari pratu. etc. An in- dumenta?**

*o DENATICATUS. Absque natibus. Par- pater. *De pugna Denatatu sine natibus: non possum credere para corporis.**

*o DENATUM. Melioris pro eggis de- pascentibus seu marjoribus. Tertull. Apolog. cap. 23: *Exclusum domesticus scordii et lenitatis et negligienti submis- trator Denaci pro Mori dixerit Varro, et Cassius Hemina, apud Nonium. [?] Thanatio legunt autem. Vnde Forcelli- num in *Aeleciplodotum*.**

*o DENATURARE. Naturam destruere, evitare. Acta varia ad Conc. Basil. apud Marten. tom. 8. Ampl. Collect. col. 444. *Unde putando evitare illo modo morali peccata publica, inciditur in magis malum, quam est illud quod vitatur, quia natura humana Denaturatur.**

*o DENEMANNI, dicuntur in Charta emptionis ann. 1252. apud Guden. in Cod. Diplom. tom. 2. pag. 360. Testes memo- res rerum gestarum prater iudicem et seabinos adhibiti. *Denuntiant enim domino Roine, etc. (sequuntur duodecim viri). Et ad ampliorum predictorum casu- telam, ad petitionem etiam utriusque partis acta sunt hec sub testimonio D. Gerardii de Lumis Sculteti, D. Wilhelmi Advocati, iudicium Aquensis Conradis, etc. Scabinorum Aquenum. Et ad mai- orum predictorum certitudinem Dene- manni sunt adhibiti, utrumque rogati (sequuntur octo virorum nomina) et alii quari plures cives Aquenses.**

*o DENCONESA. ut infra Diaconia, Col- latio, elemosynarum, etc. Epitome Constitutionum Ecclesie Valentine tom. 4. Concil. Hispan. pag. 106. col. 1: *Pro laudem spectantibus ad adminis- tracionem dipterarum et anniversariorum et Denconesa, non possit fieri gratis ul- tra tertium pacem.* Ibidem pag. 189: *In denuntiatione anniversariorum pauperum elemosynae dicta Denconesa.**

o DENDROPHORI. Corpora et Colegia confiebant in civitatis, que frequen- tia hominum multiplicari expedire ait Constantinus Imper. in leg. 1. C. Th. de Centonariis et Dendrophoris (14. 8.). In qua junguntur Centonarii et Fabri: sed quia eorum fuerit ars, non omnino constat, tametsi videntur suisse occupati res militari. Nam Centonarii cre- duntur suisse centonum, vel tentoriorum confectores, Fabri, xix. 3. in Gloss. ferrarii et tignarii: unde Dendrophorus

Gall. *Cherille.* Lit. remiss. ann. 1382. In Reg. 120. Chartoph. reg. ch. 846: *Ad habendum Dentes seu cavillas pro hercia ibidem accessisse.* Vidi infra *Dentellus.*

* **DENS.** Angulus, cornu, Gall. *Poîne,* ut videtur. Charta ann. 1259. In Chartul. Buxer. part. 14. ch. 7: *Nensus dou Boichart . . . prout se ingerit Dente rupis de Bues descendendo usque ad vadum de Noa.*

* **DENSATOR.** pro *Defensator* vel *Defensor*, ut etiam legitur in Charta ann. 927. inter Probat. tom. 1. Hist. Nom. pag. 19. coⁿ. 2.

* **DENSESCERE.** Densari, densum fieri, Gall. *se cridzare,* apud Gilbertum lib. 1. de Vita sua cap. 21. [sic] et in Adson. Miracul. S. Mansueti cap. 11.]

DENSITUM. Locus densus in silva. Ebrardus in *Grammatico* cap. 11.

Densatum proprie, quod fit densum, lique esse, *Lud. Desetos dicas, ubi coru opecum.*

DENTALES. *Aures aratri, quibus latior scutus redditur.* Papias.

* **DENTALIS.** *Serpe dentatus* in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. Louther. Nor. Carcass. MSS. *Item de saumata dentalium, 1. den. nostris.* *Dental.* Lit. remiss. ann. 1478. In Reg. 195. Chartoph. reg. ch. 918: *Icellui Michiel print ung Dental d'arare en'e main, etc.*

* **DENTALIA.** *La ferre du canare,* denti. Glossar. Lat. Ital. Ms. Vide *Dentaria.*

* **DENTARE.** [Dentes adquirere.] *DENTARIA.* *Ferrum unde Medicis dentes tollunt.* Uglitius. Apud Jo. de Janus et in *Catholieco Armoricu Dentaria* scribitur. Fer or instrumentum pour traire dent. Gloss. Grac. Latin.: *Ὀδοντία, forser dentaria.*

* **DENTARAGA.** [Instrumentum, quo dentes evalluntur. *Varro apud Non.* 2. 237. Hic bipennis forcipes *Dentarpaga*]

* **DENTATA.** Morsus. Gall. *Morsus, Coup de dent.* Miracula. S. Zita. April. tom. 8. pag. 525: *Lupus ipsi mulieri dentat ser.* *Dentatas.*

* **DENTE.** Vide *infra Dentrix.*

* **DENTELLUS.** diminut. *Dens,* Clavis lignea vel ferrea, manitoniis spiculae, crater dentata. [Charta ann. 1259. Litter. Probat. tom. 2. Hist. Octol. col. 45.] *D. edificio vallo, unde comes conqueritur, judicatum est in Dentellis destruantur, et ipsum scandafale, et edificium ipsum de cetero altius non put. Vide *Henticum.**

* **DENTER.** f. pro Linter. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692: *Denter, petite nef aqua.*

* **DENTERSIS.** Epistola Johanni Presbytero seu Regi Abissiniorum perpetram adscripta in MS. Corbeiensi. *Singulis annis visitamus corpus S. Danielis Prophetae in Babylonie deserta, et omnes armati sunt prope propter Turos et serpentes qui vocantur Denterses.*

* **DENTEX.** *σπόνιον, σύρπος, Pagrus piatus,* in Supplemento Antiquari. Vide *Dentrix.*

* **DENTICARE.** *Dentes imprimere vel movere.* Papias.

* **DENTICUM.** Oeca, crates dentata, Gall. *Herse.* Acta S. Hoarvel MSS. *Runcula perfecta, jugo seminata, aliquam cum auctor Dentis cooperire.*

* **DENTICULUM.** A. *cionum, cionopisum.* Sic Gloss. aliud Martiniana.

* **DENTICULUS.** diminut. *Densis.* Apul. Apol.: *Quia malum, ratio est, linguam mandam et latam vocem contra spiculas et telvan postulare?* ripere ritu niveo Denticulo alium venenum inspirare?

DENTIDUCUM. Instrumentum quo dentes avelluntur. Erasistratus apud Caelium Aurelian. lib. 2. Chron. cap. 4. ait plumbum odontagogum, (στορχωβόν) quod nos *Dentiducum dicere poterimus;* apud *Delphos* in *Apollinis templo ostentationis causa probossum quod demonstrat opertore eis dentes auferri, qui sint facies, vel mobilitate laxati, vel quibus superficiali plumbi ferramenti conanem ad summum. Locus insignis pro illo qui dentum morbo laborant. *Dentarium ab Uglitius appellari supra observamus.**

* **DENTIFRAGUS.** [Dentatus. DIEF.]

* **DENTILLUM.** Charta ann. 1383. ex Bibli. reg. cap. 2: *Ad aliud locum ejusdem insule, ut sunt Dentilla gressi in pariete, in quo erat etiam baculus seu astella dict. dominii archiepiscopi appositus.*

* **DENTILUS.** Denticulus, ut suspicuntur docti editores, ad vitam S. Rosse. 5. Aug. pag. 335. col. 1: *Non meminam . . . nemus quam vel modicum in tenui aut Dentilis repetitum est, etiam qui hinc inter nos mena pubem illius floridi, politaverit. Flores enim, alium illi, et scapis a luminanti prodeunt instar variorum dentium.*

* **DENTILLA.** Singulis quibus dentes irrept. Croute. Windesemense lib. 2. cap. 68: *Anerioribus quibusdam excusia dentibus, Fentivisque collisia. Legendum forte gingivis.*

* **DENTOSITAS.** [Plenitudo dencuum. DIEF.]

* **DENTRITA.** [Pro capillis decipendis. DIEF.]

* **DENTRIX.** Carminarium, Gallis un Serin. Occurrit apud Cantipratanum. Est etiam nomen pisces apud Isidorum lib. 12. cap. 6: *Dentrix pro multitudine et granditate dentum dictus.* De eo forte intelligenda Charta Henrici VI. Regis Angl pro Monasterio Ramselensi: *Et sint quieta a quibuscumque prisis... caponum, gallinorum pullorum, columbarum, Dentricum, et anguillarum, ac omnium aliorum piscium recentium. Ubi Dentrix, in fallor, appellatur, quod non habet dentes et aculeos.*

* **DENTRUS.** Gall. ex Cod. reg. 7692: *Dentrix, sic Tract. Ms. ex Cod. reg. 6338. dentris apud paganos erant et ea eferie quando aquam non licebat inducere agris parasit ob honore nimisarum. Vide Forcellum in *Denymphalis* et *Denicales* ser.*

* **DEOBELIUS OPERATUS.** Mantile opere vario distinctum, Gall. *Serviette ouverte.* Litt. remiss. ann. 1353. In Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 83: *Furate fuerunt unam magam et duos Deobelios operatos.* Charta ann. 1322. In Reg. 64. ch. 29: *Et si devoit avoir blancs Doubliers et blanches touaillees.* Vide *Duplicrum* 2.

* **DEOBIGATUS.** Absolutus. Monetus Servi. Quadragesimal. fol. 147. recto. Tu et Confessio tuus qui consulti tibi, quod transmutes rotum, raditis ad omnes diabulos; unde si indulgentiam haberes B. Petri, non essem Deobigatus, quia redditio voti est de jure divina.

* **DEOCUPARE.** Rem occupatam dimittere. Lit. Caroli IV. imper. ann. 1353. tom. 2. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Nontheim pag. 196. col. 2: *Barnabas restituit et Deoccupavit Sergium Mantuanum, quod Rosengarte dicitur.*

DEODA. *is est divina.* Papias.

* **DEODANDA.** appellantur bruta omnia et inanimata, quorum impetu vita hominis tollitur: verbi gratia equus calcitrans, bos cornupeta, trabis aut dominus casus, vel ruina, navis in flumine fracta, etc. Cum enim lege Mosis bos homicida lapidibus obruerundus esset, Anglis placuit, ut eorum pretium in pios usus erogaretur, et Deo donaretur. Bracton. lib. 3. cap. 2. secundum n. 2. *Item obelli de ratis, tales submersi, fuerint appertentur, et alia que sunt causa mortis aliquam; et sunt Deodanda pro Regis, ut si submersus fuerit quis in aqua dulci, et non in mari (ubi nec navis, nec mercarium, si navis fracta fuerit, erit Deodanda) quia omnia ista erunt dominorum, si virant, sicut coru catalta; nec sunt Deodanda ex infortunio in mari,*

vreccum, nec etiam murdrium de occisio
in mari. Quod dicit pro Rege, exponere
videtur Fletib. I. cap. 25. § 9. pro anti-
mo Regis et omnium fidelium defuncto-
rum. Adeo eundem Bractonum de libro
et Arac. cap. 15. § 6. Monast. Angliae,
tom. I. pag. 977. Willhelm. Stanfordie
lib. I. Placit. Corona. cap. 12. Cowellium
lib. I. tit. 8. § 1. et Rastalium virgo Deo-
dicata.

DEODICATA. Sacra, Sanctimonialis,
que Deo contineat et integratatis
votum vorvit. Capitulare Hailtonis Episc.
Basciensis cap. 16: *Utrum mulieres ad altare
non accedant, ne ipsae Deodicatae in
nullo ministerio altaris intermixentur.* S. Cyprianus Ep. 62. *Quod si eccl. fidig. se
Deo dicaverit, pudicet castae sine alia
fabula perseverent. Idem de Disciplinis
et habita Virg. *Et quae se Clerico dicaverint
et a cornale conceperint, reprobentur.* Et a cornale conceperint, reprobentur.
Sanctus Hieronymus Epist. 15. *Et tunciam fusiorem, quam a matre
imperative non poterat, induit pro nega-
tione, auspicio se repepte Deomina con-
secravit.* Elib. I. aduers. Jovinianum
cap. 7. *Virgines, qui post consecrationem
nuperint, non tibi adalente, ut, q. an
inceste.* Vide Cinc. Elib. I. cap. 26.
leg. I. Cod. Th. de Raptu vel in matrem.
Sanctimonial. (9. 25.) et leg. 12. de Sacri-
niciis cod. Cod. (15. 7.) Acta S. Marciane
Mart. num. 3. Vitam S. Projecti in 4. etc.*

DEO SACRATA. Vetus Inscriptio Me-
diolani ad D. Protasii:

Clara genit. cens. polenta et mater egendum,
Virgo sacra Deo Manu Dedita.

Vide Vitam S. Austroberthe n. 11. *Deo
dicata virginem, apud S. Fulgentium
Episc. 3. ad Problm. de Virginitate.
Ego Deo deditum, apud Gennadium de
Scriptor. Eccles. in Paulio Presbytero.
Deo vota, quoniam Sanctimonialis ali-
quot subscriptum Chartam Mun. Ab-
batissae ann. 322, apud Ypere. In Chron.
Ordin. S. Benedicti tom. I. leg. ult. in
alta Christina libe Bernundi II. Regis
tom. 5. pag. 426. *Virgo sacra apud S.
August. Epist. 103. Sacra tua virginis leg.
2. Cod. Theod. de Raptu vel in matrem.
(9. 25.) Historia S. Clementis PP. Con-
et Deo vallis virginem, neptem Domini
tiani Principis, sponsam Arelatiani, cre-
dentes Christo, sacro velutamente ad
integratis perseverantia consecratae. Hist.
S. Apollinaris Mart. *Filia vero ejus
consecrata est Deo, et permanuit virgo.***

Eiusmodi portio devotus virginis, quae
debet virginem vocari. Sozomenus lib. 6.
cap. 24. *Propter exercitum, quod
heretici, qui dicuntur Deodicatae, seu Pa-
picanici. Et mox: Contra eum, quod so-
lam dominitatis essentiam, ova confite-
ntes omnia penitus Ecclesia Catholica. Se-
menta excoquunt. Ille forte quos Postas
dicitur, qui omni religione postulat, so-
lent enim colunt. Vide Papicanici.*

* **DEGENERARE.** Vituperare. Bitt. I.

DEGENERIRE. Detegere, declarare.
Gall. *Decouverre.* Vita Veterar. Ode-
tom. 2. April. pag. 5. *Le porcier patet
et matri secretae Decouverre.* Occidit
alibi.

* **DEGERTUS.** Disce. ap. 4. detegere.
Gall. *Decouvert.* Miracul. s. W. Utrama.
Martini tom. 3. pag. 158. *Pecuniam dedit
quod abscondit. Decupertus ore dedit.*

DEORDINATI. Pravi mores, disso-
luta viventi ratio, honesta. Gall. *Des-
ordement.* *Desordement.* *Libertinage.* Memo-
riale Veterar. Regiomonti ad annum
135. apud Muratori. tom. 8. col. 1121.

*Sic ergo regimur, coram nobis, ac alius
boni operis fructu. Ecclesiasticus IV. Papa*

papa pueris fatus Ecclesiasticus IV. Papa

<

DEPACTUM. Pactum, conventionem, apud Flodoardum, idem quod *Depactio*.

DEPACTIO. *Pactis confederatio*, in Glossa Arabicoo-Lat. [Papias habet : *Depactio*. *Pactis confederatio*.] *Charia ann. 1183* in Hist. Gorboed. pag. 337. *Ut autem huc Depactio facta, ... rata et firma habeatur, etc.*

DEPAGARE. Glossa Arabicoo-Lat. : *Depago, defecto, a pagendo dicitur, vel transigo, a paciendo. Glossa Isidori: Depago, defecto, vel transigo. Vox confusa a pagare, solvere, *Pater: pagare* vera a parlare: unde legendum videtur, depago, defecto, a pagando dictum, vel transigo, etc.*

DEPALARE. Paliis vineam instruere, vitibus palos jungere. Hermas in Pastoralib. I. cap. 5: *Eaque assignavit vineam, praeceptis ut vitibus jungere, palos... cumque deplasasset vineam illam, et annuadvertisset eam herbis pleteam, etc. Occurrunt ibi plurimi. Apud Tertullianum in Apologeticis, *Depalare civitatem, ut paliis cingeret*.*

2. DEPALARE. Manifestare, *Gloss. Arabicoo Lat. : Depala, manifestatio*; *Gloss. Isid. et Papias : Depalata manifestata* [Tertull. adversus Hermogenem: *Depalata quadrannona munera*]. *Constantinus prebyter de Vita S. Germani* cap. 16: *Virtutum marorum ostenta Depalata*. Stephanus Africenus Presbyter in Vita S. Amphilis num. 7: *Votiorumque saecula desideria Depalantes* [Eadem intellectu d'xit Plautus Bacchid. 4. 9:

Penitus auxius est, quam illud flagitium vulgo Depalescere.

* **DEPALATOR DIVINUS.** DISCIPLINE S. Paulus a Tertulliano lib. 5. adv. Marcionem.

* **DEPALLARE.** Pallium exuere. Tertull. de Pallio, *Generatio Depallari magis quam arceri*.

DEPALLIARE. Vide *Detenacare*.

DEPANARE, DEPANATUS. Papias: *Depanare, dilanare, de panino rapere*. Isidor. in Gloss. *Depanare, dilanare, rapiere*. Joan. C. *Janna Depanare, dilanare, vel pannos audire, expolare, denudare*. Capitulae Caroli C. tit. 29. [29] Synod. Pictens. ann. 862. cap. 1: *Sicut quando solemus de ipsis frequentibus itineribus reverti ad nosciones nostras decantare, et detinari, coni drappo, et canticare, Depanare, tunc, tunc, tunc, et canticare, et separare nos ad lacertos, in discomitem, et solum desponsos desponsorum* [Abbo Samsonianus: *Sormani apud Alerium Speci*] tom. 9. pag. 101. *Quodlibet sicut isti rapaces lupi, qui sine cassatione persequentes devorant et Devorantur* [Petraracis in MS. Speculo Virginum lib. 12. Secundum peccati lucet testea redemptio operari et obiecti; justi nate a deinceps lucet deformans et Depanare, et assuadit] Le Roman de la Compte de D'Orléans, apud Falsetum:

La poussent vers tant vies dras Depanes,

Et tant grande barbe, et tant ces herbes.

Graecopontus lib. 1. cap. 17: *Frigidus humor capitis similiter dentem virtut, emungerendo, pertundendo, frangendo, et rupido Depanando*.

* *Depane.* Laborata et panissa vesti instituta, vulgo *Depaudille*. Vita S. Laudov. edit. reg. pag. 319. *Com il rovent delivres des prisonniers de mes voeux, mis et epaner, etc.* Mirac. B. M. V. MSS. lib. I

Aval la vie vit un homme,

Nus fu, despise et Depane.

Le Roman d'Alexandre Ms. part. 1
Et la broigne du dos déroute et Depane;

* *Guenné*, éodem significatu, in Charta ann. 1184, tom. 2. Probat. Hist. Brit. col. 484. *Le Vendredi prochain ensuient vint et arriva a ladite mairie un homme assé : Guenné, vestu d'une hope lande et d'une houle de burl, etc. Loquelé, eadem acceptio, in I. remiss. ann. 1415. ex Reg. 158. Chartoph. reg. ch. 419: Un petit homme vestu d'une robe de persan... ne seut on des icellus suppliant que ledit homme Loquelé decint.*

* **DEPANNIE.** *Inrops, side panis*, apud Laurentium in Amalthea.

DEPARARE. Vestimenta, seu paramenta exuere, deponeere, uti *parare* Ital. est induere, in Inquisitione de vita et moribus B. Joannis Episcopi Vicentini.

* **DEPASTORGium.** Ager pascuus, maxime pecuniam. Terrear. Ms. Bellijsco fol. 42v. *Tam in domibus, terris, pratis, pascu, Depastorgius, quam ollus possessionibus, etc.* Vide *Pastorgium*.

DEPACERARE. *Papaver facere, vel a papaverem removere*. Uglioni. Alanus in Planeta naturae.

Nam tumor aggradiat mentem, pariterque expida.

Condit. et tamen modis Depapaver crimen.

[Charta ann. 1161, ex Scholae D. Lancret. Et 1. radice Ecclesia (Viniensis) et redditus eius, fructibus et emolumentis adeo Depapaver et domum, quad, etc. Rolandi in Patav. lib. 5. de Factis in Marchia. Larvina cap. 13: *Depapaver sunt prorsus et quasi comparsi ad mendicandum. Hoe verbo usus est Varro apud quem Dominus Depapaverare apostol. a. Vide *Papaverare*.*

* **DEPAPAVRATIO.** Egestas, inopia, horum spoliatio. *Et ipsi haecenes et nostra Depapavratio datiti*, apud Matth. Westmonaster in Floribus Hist. Britan. Depapaver spirituum, id est, Defectus. Debitibus, apud Medieos.

* **DEPECIARE.** Cedere, dispergere. Gal. Motte en piece Chronic. Corneli Zanchiet apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 392. *Jacobus dictus Baddi in quatuor portiones apud Trajectum extitit Depeciat et exenteratus, Heretas de Fide clara in agro decollatus*. Vide *Pecia*.

DEPECTIO. pro *Depactio*, Pactus, pacatum, turpis pactum. Ita usurpat. lex 1. cod. Th. de Abbat. (9. 37) et lex 1. de postulando. (2. 10). Vide Cujac. lib. 2. obs. cap. 15. Spec. in *Depactio*, [29] et Mart. Pict. Pict. tom. 53. in. 11.]

* **DEPECTUFE** Vide supra *Depactio*.

DEPECIATUFE Peccatum spoliare, peccatum abutio, Charta Henrici Conradi Palatini ann. 1271. in Metropolit. Salzburgensi tom. 1. pag. 166. *Super diversiorum dissimilacionis articulus, dannis, incendis, rapinis, damnificationibus, DepeciatuFE hominibus, etc.* [29] Confer *Depactio*.

* **DEPEGUINIARE.** Pecunia spoliare, curionem Salzburgi, apud Raumindum Mtschel. lib. 2. pag. 130. *Edictum anno (1083) incepit guerra inter Haetricum Dacem Baravis filium Friderici Ducis et Cives Lanzthuetenses... Idem Duc Gises in prandio cepit et DepeciatuFE vita S. Trudberti April. tom. 3. pag. 198. Magna sis exactione DepeciatuFE homines et colonos.* [28] Pecunia persoluta seu promissa captivos reimproba. Charta ann. 1251. in Guden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 53. *De capitis est taliter dispositiva, quod si qui ex utraque parte ob hanc habeant exceptio, absolvendi et adverbiorum sui, illi antea quod percepientur sunt, per quam sunt percepient, quam in duas promiserunt. Confer Depretture.*

* **DEPEGUINATIO.** Exactio pecuniae. Diplomaticum Ludovicii Ducis Brandenburgi, apud Ludewig, tom. 6. Reliq. MSS. pag. 76. *Judeos exemptos esse voluntas et solitos, quacunque specie exactio, Depecuationis seu precarie. Vide alius locum in *Depactio*.*

DEPECCATUS. [In pecias seu frusta ditis, scissus.] Vide *Pecia*.

* **DEPELATA.** Manifestata, in quibusd. edit. Gl. Isid. Melius *Depalata*, ut supra in *Depalare*.

DEPELLICULARI, apud Papiam, *Decipere, a pelliciendo dictum*.

* **DEPENDENTIA.** Gall. *Dependence*, Appendix, accessio Acta SS. Junii tom. 3. pag. 538. de B. Petro Gambacorta: *Cui causam et causas beatificationis huiusmodi cum omnibus et singulis incidentibus, emergentibus, Dependentes anniversis, etc. Occurrerit etiam in Charta Henrici IV. Regis Angl. ann. 1193 apud Rymerum tom. 8. pag. 493. col. 1.*

* **DEPENDERE.** Gall. *Dependre*. Rom. suspensam demittere, suspensum hominem solvere. Acta SS. Iuliani tom. 1. pag. 298. de S. Lanfranco. *Prosum de facta Dependere et evicta eius vincula resoluere, ad nos cum cum festinatione perduci. Rursus occurrit in Vita S. Jacobi Eremitae inter Acta SS. Benedictin. sec. 4. part 2. pag. 18.*

* **DEPENDITUM.** Sumptus, impensa. Gall. *Depende*. Charta ann. 1161. Somptus, missus. *Dependita et expensas eius*. Unde *Dependere*, pro *Depenser*, sumptum facere in Lit. ann. 1333. tom. 5. Ordinatus, reg. Franc. pag. 649. art. 18. et alibi passim.

* **DEPENNARE.** Avi pennas avellere, demere. Acta S. Domin. tom. 1. Aug. pag. 588. col. 2: *At ille (Dominicus) evitit eum passerem festine Depennare, etc.*

* **DEPENNATUS.** [Pennas, seu alas] habens. Translate. *Varr. apud Folger. de priso serm. n. 11. Deum Depennato attollam orationis eloquio. Al. leg. Depinato, col. sensu]*

* **DEPENSARE.** Reputare. Gall. *Pensare*. Mirac. S. Emmer. tom. 6. Sept. pag. 390. col. 2: *Tato... exercitare corpore, sed illuminatus mente... nequequam valde Depensare privatum se lumine, quod subi, communis esset cum universis, etc.*

* **DEPENSATOR.** Martulus. S. Vandragene tom. 1. pag. 392. *Si vero tempore temporis idem Vicario cuique libet, non sicutus excessus in Ecclesia memoria sua aliquas processus decimas... satagant vindicare, et eos Religiosi supra illas decimas molestare, et tunc Depensare quidam. Taron. eidem Vicario et ejus cuncti successori per mecum ordinationem reddidisse ab ipsis Religiosis tresdecim libras detrahantur, quoniamque a petitione dictarum decimam cessaverit omnino.*

Hanc locum existimo sic legendum: *Et tunc de pensione quindecim librarum Taron. etc.*

* **DEPERDA.** Damnum, jactura. Gall. *Perte Sententia arbitrii, ann. 1500: Pretestu quoniam dictus Lamberti dictos patrinos dicti martineti de Reveniers in causam traxerit... ad sibi emendandum damnum, interest et Deperdam per eosdem facta.* Vide infra *Depertum*.

* **DEPERDITUM.** non semel, neque adeo male, legitur pro Damnum apud Scriptores atatis inferioris. Vide *Depertum*.

* **DEPERITUS.** passiva acceptio. Descriptus, deterior factus. Gall. *Depertum*. Placita, ann. 925. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 19. col. 2. *Quod si strumenta cartaria per turbas hostium, aut*

*fures, vel incendiun, aut per quodcumquā
ingenium genera naufragiorum destruc-
tas vel Deperitas, etc. Charta ann. 1400 :
Vident quod dicta molendina erant De-
perita, et quod plus probabant dicto do-
mino nostro Dulphino dicta decem restaria
frumenti, etc.*

• DE PER SE. Se ipso agente, auctore,
Gall. *De soy même*. Mirac. S. Nictet.
tom. 4. Sept. pag. 8. col. 1 : *Ipsa quidam
(miser) De per se necessaria corpori
exercere non poterat; sed continuo adju-
tatio adstantium indigebat, ... que De-
per se descendens de lecto cum clancore
jucundo cucurrit. Steph. de Infestura
MS. Bello inter Sixtum IV. PP. et
reg. Ferdinand. ann. 1482 : *Videntes igitur
eiusmodi statim esset, cupientes eorum
indumenta providere, De per se multi
statuerunt segetus, quae in campis erant,
ad quem tristram portare.**

DEPERSONARE. Vide Dispersonare.

• DEPERTIGO. Vide Depeligo.

• DEPERTITUM. pro Depertitum, Dam-
num. Chartular. R. Magdalene de Cast-
trudine fol. 42. *Pecunias quoadusque
super dictis damnis et Depertiti esdem
eset plenaria satisfactio que stampa
et Depertia per sacramenta, quod stampa
Abbas poterunt declarari. Charta de fieri
servitu Odonis de Dolis ann. 1290, tom.
1. Ampliss. Collect. col. 1196 : Si autem
his conventionibus deficerem, concedo
ut quicquid ad me pertinere debet do
prodicto Castro-Melianu, et toto feodo
quod est de feodo domini Regis, si mihi
in perpetuum erga dominum Regem.*

• DEPERTUM, ut supra Deperda, nos-
tris alias Déperi. Charta ann. 1221 in
Chartular. Campan. fol. 49. v. ex Cod.
reg. 5983 : *Conservabimus indempes
predictos Blancham conitissam et The-
obaldum comitem natum ejus de omnibus
damnis et Depertis. Allud Chartol. ex
Cam. Comput. Paris. ad ann. 1147. fol.
251. v. col. 2 : Et toutes ces choses et ces
conseances ai es fiances à tenir à celles
Girart et à ses hoires, et tous les domages
et tous les Dépers que Girart ou si hoire i
aueroient, je lous suis tenu à rendre et à
restorer. T. 1. fol. 1. ann. 1345, in vol.
2. arrestor. parlam. Paris. *Est réservé à
eux de demander le dommages de leur
Dépers et dommages sur leurs malfaic-
teurs.* Lit. remiss. ann. 1378. Reg.
114. Chartoph. reg. ch. 118. *Le sup-
pliant regarda que icelle ferme avoit pris
à trop grant pris, par lequel estoit moult
perdans, et que pour icelle Dépers ne
pourroit bonnement paier. Addit. Ordinat.
reg. Franc. tom. 7. pag. 547. Vide Deper-
titum.**

• DEPESCAR, a Gallico *Dépecer*, in
frusta dividere, frustatum concidere.
Ordinatio Humberti II. ann. 1340. in
Hist. Dalph. tom. 2. pag. 394. col. 1.
*Nec carnes crudas seu coctas accidunt vel
Depescant, aut truncant.* Glossar. appd
Matiolum : *Dépecer, dépecer.*

• Dépecer, raccare, alias *Dépecer* et
Dépecher. Charta ann. 1306. in Lib. rub.
Cam. Comput. Paris. fol. 329. v. col. 2.
*Otroia que le nom de ui et dudu. Wil-
laupur devers son pere son Dépecer et effacez
par devers les trésoriers nostre seigneur
le Bot. Vita J. C. MS. :*

*Tant prisen [potenza] ne parent sachier,
lor rois covint à Dépecher.*

• *Dépecer un jugement, judicium res-
cindere, in Stat. ann. 1290, tom. 1. Or-
dinat. reg. Franc. pag. 32. art. 8. *Dépe-
cer un marché, a pactione recedere,* in
Lit. remiss. ann. 1403. ex Reg. 157.
Chartoph. reg. ch. 391. *Dépecer la**

*noise, risam sedare, in aliis ann. 1416
ex Reg. 169. ch. 248. *Acquittier de l'in-
terest et Despechier de tous dons, Libe-
rare, in Ch. ann. 1450, ex Chartul. 23.
Corb.**

• Unde *Dépecheur de commune*, Com-
munus violator, in Charta Gallica Joan
comit. Pontiv. pro communia Abbavii
ann. 1184. In Lib. alio domus publ.
ejusd. urbis fol. 1. v. : *Il est estauh que
nusles marcheans venans d'Abbeville
mesprisent à destourber dedans le ban-
lieue,.... si meismes chil boursouz aron-
peu prendre lui ou ses choses, il feront
justiche, tant de lui que de ses cose, tant
comme de Dépecheur de communie. Ubi
textus Lat. *tanquam de violatore com-
munie. Dépecheung vero Expeditio-*
nem significare videtur in Ch. Joan.
comit. Catalonia. ann. 1222 ex Tercear.
comit. Clarimont. *Adecherites chil qui
demeurent en la maison de Vincent Rou-
iron en men Despechement, si comme
il ont accoustumé.**

• DEPETIGO, ut Impetigo, Gall. *Dartre*.
Gratell. Nonius : *Petivo. Genus morbi.*
Lucit. lib. 30.

*Illiues, Scabies. oculos huic denique petigo
Concedente.*

Melius scripsisset Nonius : *Depetijo,
Genus morbi. Deinde ex Lucilio.*

Illiues, scabies. oculos huic deuge petigo.

Per timesim figuram Lucilio frequen-
tem que interposito. Cato de Re Rust.
cap. 157 : *Depetijon porce brasican im-
ponit, canum faciet. Alii habent : Peti-
joni, non male. Sed hinc corruganda*

*Glossa Cyrrili et Salernitanus MSS.
in quibus perperam, Depetijo, Depetijo.*

• DEPETIGIOSUS, *κερπός*. i. Scaber.
Gloss. Sangerman. *Iaudatur.* Cyrrili
vero : *Depetigiosus, κερπός. Leprosus. De-
petigiosus, et Depetigiosus.*

* DEPETO. [Ident. quid peto, vel valde
peto. Tertull. 4. aduers. Marion. 20. Non
Depetum ab alio, quod ministrum
petendum sibi a Proptore. Alii leg.
Patent. Not. Tir. p. 31. Depent.

DEPETULARI, Petulans fieri, to GI. MS.
Regio.

• DEPICATUS, Denigratus quasi pice.
Vita sancti Dunstani. Mai. tom. 1. pag.
348 : *Projecterunt in latulenta palatiora a
loca.... Vic ipse e palude fluminis quasi
Depicatus surrexit.*

• DEPICTUS, pro Detitus, in tallo.
Pontiv. MS. Senon ad usum evel. Pa-
lis. ubi de consecratione episcopi. *Com-
punctiones ipsum electum dedicavit
oblatione duos magnos panes, duos plotos
vini, duas torchias cum pecunia in tor-
chis Depicta pro electi voluntate. Eadem
rursum leguntur infra in benedictione
abbatis.*

• DEPIGA, Vacca. Glossar. Lat. Gall.
ex Cod. reg. 7692 : *Depigis, eschein, et
dicitur Depiga, vacche.*

• DEPIGERE, Contemnere. Glossar.
vet. ex Cod. reg. 7641 : *Depigt, contem-
nit, aspernat. Vide Depigis.*

1. DEPILARE, Decalvare, ad dentem
radere, injuria species, in Speculo Sa-
xonico lib. 3. lit. 37. § 1. Est etiam peccatum
genus, Hungaria familiare, quod occur-
rit in Decretis S. Stephani Legis Han-
gar. lib. 2. cap. 8. 26. S. Ladislai R.
Hung. lib. 2. cap. 11. lib. 3. cap. 26.
Gloss. Lat. Græc. *Depilate, ψαύσθε. Depi-
latus est, ταῦτον.* [Depilate barbam, in
Anonym. Hist. Sicula, apud Murator.
tom. 8. col. 749.] Vide Decalvatio, et

Olum. Borrichium de Variis linguae
Latinae attingit, pag. 82.

• Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg.
7692 : *Depilar, chevalier, f. pro Décheve-
ler vel Echeveeler.*

2. DEPILARE, pro Excerpare ex alienis
scriptis, apud Petrum Blesensem.
[Papias: *Depilar, Extirpare, devastare.*
Depilar in illam rem. Vide Lexicon Mar-
tinum.]

• DEPISCI, Pacisci. Gloss. Sangerman.
num. 50. *Lega Depesci ut apud Cicero
non et Terentium.*

DEPITARE, Discerpere, in petias mit-
tere. Gall. *Depicer, Mettre en pieces.*
Lambertus Ardensis pag. 161 : *Quo
(turco) adducio, et coram populo demons-
tratio, et canibus ablatratio, et ferre usque
ad intercessionem discipio, et Depitato,
etc. Minimum dicimus a Depiter et se
mettre en pieces [Charta anni 1283 apud
Stephanum in tom. 3. Antiq. Pictav.
MSS. pag. 946: Quant au Depies de men-
bre, esstoirer, especier, exsorviller, se-
gnier, esstoirer, etc.]*

• DEPLANCO. Gloss. Gr. Lat. Etapa-
xio. *Deplanco, ορεγον.* Glaber Rodolph.
lib. 1. apud. Dunhegan. tom. 4. Hist.
Franc. pag. 6. *Altius quoque Saracenorum
oraculum cultus. Deplanans ligni
hastulam, posuit incunabula pedem su-
per viri dei codicem. Bibliam videlicet,
etc. Utuntur Laetant. lib. 4. et Veget.
lib. 2. cap. 19.*

• DEPLANCUS. Planctus, querimonia,
Gallis Plante. Legitur in Epistola 407.
S. Bernardi ad Abbatem Belli loci.

DE PLANO, Compendiose. Vetus In-
scriptio. 48. 1. *Ut et ipsi sint, cum quibus
munera decurionatus ut pacis iam ca-
roba honeste De plano compartiamur. De
plane judicare, citra ambages et pro-
cessus: Formula, que occurrit passim
apud Juriscons.*

DEPLASMARE, Disformare, valde for-
mare, in Gloss. MSS.

• DEPLECTERE, Plectere, punire, ve-
xare. Steph. de Infestura. MS. cbi de
Innocent. VIII. *Ubi aliqua domus fani
reperiatur, absque ulli licentia ac si
suum est, examorabatur; et sic gives
et habitantes in urbe, tam ab
iunctis quam a defensoribus nostris, De-
plectantur omnes die.*

• DEPLENDERE, De pleno deducere.
etiam scilicet ut ex Cod. reg. 5641.

• DEPLERE, Exhaurire, apud Stadium.
Columellam et Plin. *Deplere, sum.* Epist. 49.
e 2. unde Epist. 5. n. 16. per transla-
tionem art. *Neque enim difficile exis-
timari, quam facile Deplere sine lege
vix culture labore, quos in vicina sua
Christus elegit, ubi labore perlungit. Pa-
nas Deplere, T. usque ad pro uno
laboribus legi rem, plectat, hoc est,
fudit seu implorem ex uno vase in aliud
transfudit.*

• Temps depleble inde appellarent
nostris tempis, quo vitium admittuntur
ex vino asportantur. Lit. remiss. ann.
1304. in Reg. 158. Chartoph. reg. ch. 420.
*comme le saignant se feust en l'annee
derniere passer, ou temps D'pleables
transporte en certaines vignes distes ou
terroirs de Montfort l'Amaury, et en
celles eust prins farrement certaine
quantite de vinhallas, etc.*

1. DEPLICARE, Isidoro in Gloss. *De-
plicere, decavare, ut applicare, est ad-
movere.*

2. DEPLICARE, Explicare, ex Gall. *Des-
plicare.* Miracula Sancte Genovefae n. 30:
*Cujus pedis tanta erant contractione na-
tibus complicati, ut nulla possent arte*

Deplicari. Et n. s. *Manus plicavit se-
plicet et Deplicari* [Vexillum Deplicatum,
in Hist. Italior. tom. 4, pag. 208, et
210]. Gall. *Drapicau vel Enseignis de-
ployer*.

Deploier. pro *Delier*, Solvere, in
Vita J. C. MS. ubi de Joanne Bapt.:

Qui chi doit venir avec moi,
Qui para si grant pointe,
Qui je vous di par verite
Que son digne de Desploier
La corolle de son cauchier.

DEPLORATA FEMINA, pro Defflorata,
ut videtur. CHRON. ANGL. Th. *After-
bowme par 5. Nec minus Deploratas
prodit et agates lippis feminas per mutu-
turam.*

DEPLOROSUS, Gall. *Deplorable*, La-
mentabili. *Schisma Deplorans*, in Lit-
teris Regis Francie, ann. 1391, ad Cle-
mentem P. piam, apud Acherium Speci-
fum, 6, par. 115.

DEPLUMARE, Gall. *Plumer*, Avi plus
mas avellere demere. Utitur Anonymus
de Gestis Manfredi et Conradi Regum,
apud Murator, tom. 8, col. 601. Meta-
morphos sumitur pro *Vistare*, apud
Martini. Ein. 2. Ampliss. Collect. fol.
113. *Deplumare castren flamma et ferro*.
Pro Spoliare in Opusculo Guadalcanale de
M. Flaminio apud Murator, tom. 12 col.
169. *Et sic induxer Deplumatus fuit
qu'allorum plumbis elatus color consue-
ta.*

DEPLUMATORIUS. Vide *Diplonata-*

DEPOCULARE. *Deprehendi*. Gloss.
Sangerman. MS. n. 501.

DEPOLLARE, Gall. *Depouiller*. Pa-
pas. *Depoulat*, *Depoulat*, *detrahul*, sed
proinde ad parum redigit.

DEPOMPARE. Ugutio. *A pompa, pom-
posus, ei pompa, as, superbire, gloriari*.
*Uide Josephus in 20. In gentem nostram
non plus magnitudo ponipabat. Et inde
compator, qui aliquid superbe vel pom-
posum agit. Et compo Depompo, as, id est,
ut superare, detestari, etc. S. Hieronymi
in Ruthenum lib. 1, cap. ult. : *Prestem-
bito, que contra me loquens, proposuit
tuum deturpassi, que in Depompatione
omnium Christianorum et verbis et opere
febris*. Vide *Pompare*. Vetus Interpres
Concilii VI. Oecumenici art. 12. *Bun
re largissel atque Depompassi rravon-
cias impeditum*. Ubi Grac. Edit. *Op-
p. 2222. tcc. pugilares roros*. Etsal. 20.
Vetus Interpres. *Urgitio*, in *oppositio*,
let. Omimast. tom. 4. SS. Johni.]*

Dialog. cat. natur. dial. 51. *Herodius
per aerem spaciebat celans*; sed mirus
post ipsius, subdere et vel europa Depon-
pare, id est ut superare. *Accens*, etc. Et
dial. 10. *Inveniens quendam dominum
Depompartem, id est ut superante, servos
sos, etc.*

* **DEPOMPATIO**, *Spoliatio ornamento-*

et translate opprobrium Hieronymi.

Advoces. Rufia, n. 31. In Depompatio-

nō Christianorum.]

* 1. **DEPONERE**, Gall. *Deposer*, Testari.

Instrumentum appellationis Guillermi

Ruauere ann. 1381, ex Archivis B. M. de

Bello-pato Rotomag. *Testes ipsius de
Pois ignoranter Deponunt, quidquid*

Deponere nuntiatur. In Glossar. Barthii :

Deponere, Concludere, Definire, ex Gau-

tero de Bellis Antiochenis.

* 2. Art. MS. capit. Carnot. ad ann.

1380. *Johannes Daucar cuius Carnotensis,*

magis receptor ordinarius regis apud

Carnotensis. Deponit se tempore offici

s recipere iuris regalia.

* 2. **DEPONERE**, Ponere, statuere, defi-

nire. Libert. Figiaci ann. 1318. tom. 7.

Ordinat. reg. Franc. pag. 667. art. 39.
*Et quemadmodum in premissis statum
communem predictae ville Deposuisse,
etc. Deponde, Exponere, in Poem. dicto
Li Lusidores.*

Por. *Deponde sainte Escriture*

Mis Diez en lui et sens de cure

Le Roman de Robert le Diable MS. :

L'empereur en la fin Despond

Chou que chascuns dist et espont

Huidem :

Li senescens lors li respont,

Et ses paroles li Despond.

3. **DEPONER** ALITER. Commandare.

Vita S. Liebetti tom. 1. Jun. pag. 507.
col. 1. *Sei qui regis orbem terrarum in
equitate. Conseruare ecclesie prebatus
attender, quibus ei suum Depongebat die
nocturnae pontificis, in hoc tanto mortis
discrimine cum suis omnibus eis, conser-
vare incolorem.*

* 4. **DEPONERE** VOTUM. Solemni ra-
tione illud emittere, castitate vivere.

Charta Jean. episc. Camerac. pro fundat. hospit. S. Joan. Bapt. Bruxell. ann. 1211 ex Cod. reg. 10197. 2. 2. fol. 15. 1°.
*Tunc de nostra si... unicodester placuerit
scire e. propriez de propria voluntate re-
mune, ratione continentie sub stola in
manu sacerdotis Deponat.*

* 5. **DEPONERE**, Ponere, in aleam

dare Ruydheb. T. 2. vers. 211.

Is multi Deponit, sibi me Deponere nil vult.

Et dat que posuit, pas quod non una remanat.

Vers. 230 :

Quo deponebant, mihi mox darebant.

Conf. Virgil. Eleg. 3. vers. 32.

* 6. **DEPONERE** ALLÉLIA. Vide Allé-
lia. *Clausion in Allélia I. et Haltaus.*

Calendar. med. sevi part. 2. 7. *In sabbato
proximo ante dominicanum Circumdedicunt
quando Deponit A'lelia, in chart.*

ann. 1274 ap. Würdtwein. Subsid. Pil-
pom. tom. 10. pag. 81.

* 6. **DEPONI** AD TERRAM. Dicitur de mo-
ribundo, qui cineri superponebatur.

Origo B. M. de Voto inter Iust. tom. II. Gall. Christ. col. 229. *In qua (infrin-
mitate) fuit omnino de sua deperatus,
et ad terram Depositus, ut jam moriturus
datis reliquiis sanctorum ejusdem
ecclie carioribus, quas in sua capella
gestabat.*

DEPONTANUS, Ugutio, qui ad tam

gravem devent etaten et vitam, ut magis

prout ei de ponte se projecte, quam vi-
vere: *quod facient, inquit ille, in ali-
quibus provinciis. [Festus : Depontani.*

Senes appellabantur, qui serageariis de

*ponte degabantur, hoc est, inquit Mar-
tinus, quod pugabantur, quod de*

ponte ferri solebant.

* **DEPONPARE**, Populo, seu incisus splo-
lare. Gregorius. Turon. lib. 4. Hist.

cap. 36. *Pestidentia hanc urbem clade
whememissima Depopulavit. Barbarica*

Depopulatio, in I. ult. Cod. Theod. de

Infrin. his, que sub barb. (1. 14.) Depo-
pulator Judeorium, in leg. 11. cod. Cod.

de Iudeis. (16. 8.)

* **Depopular**, eodem significatu, in Lit.

Phil. comit. Fland. ann. 1447. ex Tabul.

Automar. *Et par ce est Indice ville fort*

Depopulare. Sensus vero, quo Latinum

Depopulari, legitur in Charta ann. 1480.

ex Reg. 207. Chartoph. reg. ch. 232. *Le*

tempore et patrimonio de l'église de

Lengres i este comme du tout destruit et

Depopule.

1. **DEPORTARE**, [DESPORTARE.] Favere

allicui. Gall. *Supporter quelqu'un*. Charta
Henrici Comitis Campanie pro Com-
munitate Meldensis institutione ann. 1179.
in Tabulario Campanie Thuano fol.
289. *Ad hoc statuti homines juraverunt,
quod neminem propter amorem vel cogni-
tatem, Deportaverint, neminem propter
timiditatem, lessent; sed rectum iudicium
per omnia fecerint [Chartulae. Di-
cion. fol. 4. Ad hoc homines statuti jura-
bunt, quod neminem propter amorem seu
propter odium, Deporbutum seu gravava-
bit, et ad hoc iudicium iudicent facient*.
Vide Chartam Communie Suessionensis
tom. II. Specilogii Acherium. pag. 311.
et Vallaci ann. 1181. tom. 13. ejusdem
Specilogii pag. 325.

* Nostri. *Deporter*, eodem intellectu.
Gesta Ludov. Pi. cap. 18. tom. 6. Collec-
tect. Histor. Franc. pag. 148. *Le conte
Asinare Deportement, pour ce que il es-
toit de leur lignage. Atterario vero tan-
quam qui eos affinitate sanguinis tan-
quet pepercissent, in Vita ejusdem, imper-
ibid. pag. 106. Stat. ann. circ. 1362. tom.
4. Ordinat. reg. Fr. pag. 410. art. 1. *Ausi au poore comme au riche, sans
nul Reporter. Sanx* Deport, in altero
ann. 1379 ibid. pag. 445. art. 11. *Empart*,
eodem sensu, in Lit. ann. 1381. ibid.
pag. 336. art. 6. et *Emportement*, in
alios ann. 1390. pag. 301. Vide infra *De-
portatio* 4.*

2. **DEPORTARE**, Tolericare, suffrere, pati.

Annales Francor. S. Nazarii tom. 2.
Hist. Fr. ann. 786. *Rex vero, quia erat
miserrimus atque sapientissimus, mode-
rassissimus illud Deportavit*. Vide Monas-
tic. Anglie. tom. 2. pag. 521.

* Charta Hugo. milit. de Beetyl ann.

1221. *Alier vero de servitio quod ei debet,
quandiu ero in illo servito, me debet
Deportare*. Quo sensu *Deporter* legitur
in Middat. ann. 1301. tom. 1. Ordinat.
reg. Picard. ann. 1319. art. 4. *Et quanto
aux malables de haut et de bas a volonté,
vous Deporterez se il laist à leurs sei-
gnures, et ensi vous Deporterez au bas des
de bras*. Lit. ann. 1374. ibid. tom. 8.
pag. 515. *Les receveurs pour Deporter et
attendre ceux qui nous estoient tenus
accuse desdiz aides, etc. Deporter prete-
rea usurparunt, pro Objecfar, recreare,
vulgo Se diverbir, se réjouir. Unde Glos-
sarie Provine. Lat. ex Cod. reg. 7057. *Deportar*, Prov. *Spatiari, deambulare.*
Vita Patrum MS.*

Pour déduire, pour Deporter

Et pour son cors reconforter.

Porter faiso faisons muiers

O lui et mener deus leviers.

Le Roman de Robert le Diable MS. :

La tasse de petit jaune

Ve à le festinero souvent

Pour Deporter et pour deduire.

* Hinc Prendre en deport. Jocose et
ridendo dictum accipere, in Lit. remiss.
ann. 1178. ex Roc. 28. Chiroph. reg.
ch. 28. Icello Vespere commissa a dire
aut. supplicant, tu ne prans pas ceci en
Déport, ne à feu. Vide *Depositus*.

1. **DEPORTATIO**, Relatio.

Gall. *Bannissement*, apud Utpianum et Juris-
consultos. Pluribus occurrit in Instrumen-
to anni 1270. apud Stephanotium
tom. 3. Antiquit. Pictav. MSS. fol. 888
et 891.

2. **DEPORTATIO**, Idem quod mox

Depotus. In Indice MS. *Beneficiorum*

Ecccl. et Direc. Constantiensis fol. 67. v.
et in Chartulario S. Vandregesili tom.

1. pag. 752.

3. **DEPORTATIO**, Transvectio, vec-

tura, Gall. *Transport*. Chartul. Buxer. part. 10. ch. 7. *Hobertus... recognovit... quod nullum jus habebat in Depositione tertiarum de Pantie.*

• 4. **DEPORTATIO**, Gratia, favor, studium, Gall. *Support*, protection, Sacram. fidelis. Olivari de Terminis ann. 1241. in Reg. feudor. senescal. Carcass., etc. fol. 405. vi. : *Nec Deportionem, nec confederationem cum inimicis ejus habebo, etc.* Vide supra *Deportare* 1.

DEPORTUS, Jus caduci in Beneficiis Ecclesiastici, quando vacant, quod ad Episcopum aut Archidiaconum spectat, seu *Annata*, et *reditus* primi anni Beneficii Ecclesiastici vacantes, de quo juri inulta Chopinus lib. 1. de Sacra Polit. tit. 3. art. 16. lib. 3. tit. 3. art. 4. 5. 6. 7. Ragulus in voce *Depot*, et Innocentius Cirous in *Paratitul*. Decret. lib. 5. cap. 12. Vide *nuperam Conciliorum Ecclesiae Rotomagensis Collectionem* pag. 323; et Hist. Eccl. Meld. tom. 2. pag. 281.]

• 5. In Chartulario S. Vandregesilli tom. I. fol. 311. habetur Instrumentum anni 1337. quo notum fit, Abbatem et Monachos ejusdem Monasterii consuevit Episcopus habere, colligere et tenere in suarum Ecclesia parochiali (S. Vandregessili) nonne fructus, obventiones et emolumenta, et cunctae obventiones in eadem parochiali Ecclesia per quadraginta dierum spatium commissequentes, diu et quantum ipsam Ecclesiam vacare contigit parochiale, quoris modo vacaverit et hoc percipere consuerunt per prefatis Religiosi per modum *Depotus*, e. medianibus suis ipsi Religioni tenentur et sunt affecti in eadem parochiali Ecclesia, pendente termino dictarum quadraginta dierum, facere deservire in dominis. Idem ius habent idem Monachii in paroecia de Rensecon, ut patet ex laudato Chartulario fol. 843.

• 6. **DEPOSITARE**, Deponere, Gall. *Deposer*, Mettre en Deposit. Acta B. Thomassii. tom. 3. Martii pag. 904: *Manda isti claueros capse Depositare penes... Julianum Archipresbyterum presertim*. Fr. Leonardus in Additionibus ad Vitam S. Antonii. tom. 1. Mail pag. 386: *Repertum fuit fuisse drappos per duos fures Depositorum penes quosdam*. Appendix ad Vitam B. Augustini Novelli. Mail tom. 4. pag. 625. *Urae apparet et conderetur in dictam majoram Ecclesiam ibique Depositaret*. Occurrit parsus apud Muratorium tom. 9. col. 54.

• 7. **DEPOSITARIUS**, Custos depositi, apud Clibanum, et in plerisque etiamnum Monasterii.

• 8. **DEPOSITARIO**, Officium apud moniales, quod ita describitur in Relatio sororum Fontis-Ebraaldi cap. 30. Ad *Depositariam* (pertinet) *tenere compositionem, scribere et recipiat sacerdos de omni auro, argento, telis, paucis concentuis vestro datis, emptis, aut quoniam dolibet alias spectantibus, que reponi in deposito debent.*

• 9. **DEPOSITARIUS**, Custos depositi, apud Clibanum, et in plerisque etiamnum Monasterii.

• 10. **DEPOSITARIO**, S. Laurent. Rom. : *Item volerunt quod ille, qui pecunias levavit de tribus in tribus mensibus, alias duas sociis suis legales et bonum compositionem de receiptis et datis reddere teneatur, et id quod supererit dicto Depositario sive constructori tradere teneatur*. Apud Benedictum de Maximis Congregationis S. Mauri. *Depositarius mensam et res quotidiani usus sub litterario curat.*

• 11. **DEPOSITIO**, Pona Ecclesiastica,

qua rei Clerici et suo gradu ejcluentur,

miltior degradatione. Vita Ludovici Pil.

ann. 818. *Episcopos porro har constricti-*

*tos immanitate ab Episcopis reliquis Depositos, Monasteriis incipavit. Regiam Majest. lib. 2. cap. 18. § 14. de servo Clerico : Et si iudicio redditus debet, Deponendum est, vel degradandus, antequam reddatur. Vide Gualterum in Tabulis Sicilis pag. 40. 41. etc. et supra *Degradatio post Degradare*.*

• 2. **DEPOSITIO**, Dies obitus, quo mortuus terra mandatur, in terram depositur, vel quo quis vitam depositum: cuius appellatio causa fuse explicita S. Ambrosius Serm. 70. Vetus Inscript. Ebore apud Resendum : *Depositio Pauli, famulus Dei viri annos L. et uno, requievit in pace D. III. Id. Mariani era d. XXXII. Huius dies lib. 4. Chron. Centr. cap. 21. Attentus, qui patri succedebat, in die *Depositionis ejusdem patrum sui jam dictam villam Sancto contradidit. In Charta donationis, quae sequitur : Quod pater meus... Cenac scilicet Hugo, adhuc vivens, sea die non mortis extremitus trahens, pro suo cemendo anima villam... S. Richario tradidit. Passim in Martyrologio, quod D. Hieronymus titulus circumferit, et alii. Hinc.**

• 3. **DEPOSITIO**, pro diu obitus anniversario. Joannes Episcopus Abricensis de Offic. Eccl. : *Sunt quedam Ecclesiae, in quibus exceptis *Depositionibus* solum per Kalendas mensium Misae festive celebrantur Mortuorum. Occurrunt mox rursum. Proprie autem usurpatum haec vox de festo sancti Joannis Evangelista, quod vulgo appellatur *Depositio*, quia locum sepulture eius intravit, et ita seipsum depositum. Ita Durandus lib. 7. cap. 1. n. 19.*

• 4. **DEPOSITUS**, Mortuus, vel certe humando. Inscriptio Romae : *Hic jacet... Depositus illi Kalend. Decemb. Alia Media. C. Celio bene merentis, qui viri annos p. m. XXXV. et *Depositus* est XIV. Kal. November, etc. Passim in Monumenti Christiani apud Gruterum pag. 882. 9. 1051. 1. 2. 3. 1052. 9. 10. 1054. 1. Serrundum lib. 1. Epiph. Ennodii, et aliorum, in Notitia ad Epist. ejusdem Ennodii lib. 6. Epist. ad Epigr. 8. 79. etc. apud Laurent. Schradenerum in Monument. Ital. pag. 91. 6. Ughellum tom. 4. pag. 596. tom. 5. pag. 287. 284. etc. [Gualterum in Tabulis Sicilis pag. 40. 41. etc.]*

• 5. **DEPOSITIO**, an pro Translatione aliquicis sancti interdum accipiatur, disquirunt docti Hagiographi tom. 5. Jun. Act. SS. pag. 409. quos consulte.

• 6. **DEPOSITIO**, Emporium, ubi iure privilegiis vectores per aliquot dies merita deponeant et venientes habeant cogebantur. Vide *Stapula* I. Privileg. Civit. Stettin. ann. 1283. apud Haltaus. Glossar German. col. 1417. voc. *Niederlage*: *Omnia bona qualiacunque fuerint que de portibus superioribus Oderam descendendo, et de portibus inferioribus Oderam ascendendo ad ipsam nostram civitatem. Statim dicuntur, ipso in civitate debent depositari et servare ibidem *Depositionem*. Plus apud Haltausum I. 1.*

• 7. **DEPOSITOR**, Qui depositum aliqui credit. Stat. Avenion. fol. 124. cap. 30. ex Cod. reg. 4639: *Compellatur a curia depositarius ad submittitionem Depositorum tenere ostium donec, ut dictum est, depositum restituatur memoratum: ostium autem teneat in qua parochia Depositor elegit.*

• 8. **DEPOSITORY**, Repositorym, napa-

trix. Gloss. Lat. Græc. Sangerman.

• 9. **DEPOSITUM**, Arca in qua pecunia depositur, vel locus ubi alia quamvis bona deposita asservantur, præcipue in

monasteriis. Reg. visitat. Odonis archiep. Rotmang. ex Cod. reg. 1245. fol. 409. *Habebat (moniales monasterii Villaris) in Deposito seu theatro, solutis debitis omnibus quae debebant, ut libras. Vide supra *Depositorum*.*

• 10. **DEPOSITUS**, Vide *Depositorum* 2.

• 11. **DEPOSIDERERE**, Gall. *Deposider*. Aliquem rel. alicuius, v. a. beatus, si Clericus sit, possessione privare, depellere. Statuta Ecclesiae Nannetiensi ann. 1289. art. 9: *Si denum in talibus nefariorum actibus animis induratis perseverare non abhorribant, privandos et Deposidendi fore declaramus.*

• 12. **DEPOST**, Pone, post, *Derriere*. Acta Proconsularia Marcelsei P.P. ann. 900: *Aliud nescio, nisi quia Deposit orcam eam (ducernam argenteam) fecit. Acta Martyrum S. Theodoriti: Introductio ergo Theodori, legis de post manibus, etc. Utuntur præterea Stephanus Tornac. Epis. 131. Nizo Abb. in Vita S. Basini Archiep. Trevir. n. 2. 17. etc. Henricus Aquilonipensis in Lubecca. cap. 10. [Vide Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 137]*

• 13. **DEPOSIT**, Exinde, postea, Gall. *Deposit*. Vita S. Godlevae tom. 2. Jul. pag. 31. col. 1: *Certe Deposit tamen conservatum experientia didicimus. Acta dissoluta. Crim. Ludov. XII. reg. Franc. fol. 146. II. ex Bibl. reg. *Prætevere deposit quia deposit ipse fecit plura alia rea in Britanniam. Chron. Joan. Whetham. pag. 367. Sieque ipsi adieciunt et proponunt in omni parteamento Deposit per septem annos unum spaciun in regnum ferme, etc.**

• 14. **DEPOSTARE**, Devchere. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7611: *Depositar, devenit. Sed leg. videtur *Depotari*.*

• 15. **DEPOSITO**, pro *Depositorum*, in Inscript. Gudii CCCLXV. I.

• 16. **DEPOSITUS**, Versus cantici. *Magnificat*, ac cuius cantum pluries aliquando repetitum, episcopus stultorum ludiendo dignitatis insignia, a recets electo suscipienda, adjunctis quibusdam ludis, deponebat; unde *Ludus Depositus* appellabatur. Hujus ritus non veneranda, sed ridenda antiquitas constat ex Statuto Odonis episc. Paris. contra festum statuorum ann. 1198. in Chartul. ejusdem fol. 49. v. : *Statuimus etiam ne dominus festi cum processione vel cantu ad ecclesiam adducatur, vel ad domum suam ab ecclesia reducatur... Depositus quinque dies in loco suo. Stat. capit. S. Petri Insul. 13. Jul. ann. 1581. ex Reg. K. act. capitular. ejusd. eccl. : Non de canus et canticum ecclesie collegiante S. Petri Insulensis per singulos et per jurnamentum durantem capitulum generalibus, capitulariter congregatis, pro comperto habentes scandala et ludibria, que sub fastidio prelecta per hanc officia et habituatus dictae nostre ecclesiae a vigilia usque ad completas octavas Epiphania fieri et exerceri consuerunt, in ecclesia statutus ecclesiastici dede-ut, vilpendunt et contemptum redundare matura salubriter contemplatione premissa, statutum et ordinamus, quod deinceps nullus nominetur, assumatur et creetur prelatus sollorum, nos ludus, quem Deposit vocant, in dicta vigilia, aut alio quocumque tempore, ludatur, exercetur aut fiat. Eadem ceremonia, non minus fortassis ridicule, adhibita etiam eorum pli aliquicis societatis prefectus. In signum dimissi officii baculum patroni ejusdem, ut vocant, deponebat: quod discimus ex Stat. ann. circiter 200. Hospit. S. Jacobi Paris. : Apres le dinner on porte le baton au coeur,*

et la est le trésorier, qui chante et fait le Depositum. Stat. synod. ann. 1642. Petri de Broc episc. Autiss. : Pendant que les batons de conférence seront exposés pour être encheris, l'on ne chantera Magnificat, et n'appliquera t-on point ces versets Depositum et Suscepit à la délivrance d'icelle; ainsi on chantera quelque autre et réponds avec l'oraison propre en l'honneur du Saint, duquel on célèbre la feste. Vidi Mercur. Franc. ann. 1733. mens. Aug pag. 1764.

1 DEPUTOR, *procurator*. Gloss. Lat. Gr. Sanger. Est quasi a *Depotur*. Inebratus, et *De potu*.

DEPRECIDERE. Precedere, Gall. Couper. Nat. crimin. Sacra cap. 29, pag. 38. *Su autem ex proponte vel dolose ferre percusserit, ultra predica manus ei Deprecatur*.

1 DEPRECATIO, *pro Depreditat*. Ecclesiast. *deprecatio* et *Depreditatio*, apud Rymer. tom. 1, pag. 77, col. 2.

2 DEPRESENTARE. Vicem, auctoratum aliquis obtinere, referre (gall. Représenter). Charta ann. 1380. Inter Probat. tom. 2. Annal. Praemorstr. col. 364. *Datum et actum Colonie... nobis alabatissa et virginibus, conventu Depresentantibus... congregatis. Eadem rursus occur- runt col. 368.*

DEPRESENTARI, *SENTENTIA*. Rem aperte expone, ut de ea quis judicare possit. Vita S. Emmer. tom. 6. Sep. pag. 477, col. 2. *Mitte quemvis pruden- tem mecum pariter, ut Depresentetur in- conspicuit tanti pontifici hac de re senten- tia, et ibi normaliter judicetur.*

0 DEPRECANSATIO, Tributum, quod exigunt quasi *Deprecando*. Charta ann. 1383. apud Ludewig. tom. 9. Reliquiar. MSS. pag. 546. *Nolentes insuper ipsos Iudeos, donec a predictis consultibus pro- prefata pecunia liberati fuerint et soluti, per nos aut officiales nostros exactioribus seu Deprecansationibus, quibuscumque quoniodobet aggravari. Vide Depreca- tio et *Precaria* 2. [90] Vide *Demando*, *Petitione*, *Requies*, etc.*

1 DEPRECARI, *Per precari* seu char- tam preedium aliquod ecclesiasticum ad vitam sub anno censu possidere. Codex MS. Irminonis Abb. Sanger. fol. 62, vr. col. 1. *Hæs xi. donationes Depre- cata et Ermenberga et solvi inde solidos ii. ad lumina S. Germani. Ibi. col. 2. Et pro hac donatione Deprecata est duas donationes super eis scriptas. Donat. inde donare. IIII. Vide *Precaria*, et mox *Depre- carius*.*

0 Nostri Deprecari dixerunt, pro *Precari*, supplicare. Lit. remiss. ann. 1386. in Reg. 153. chartop. reg. ch. 566 : *Le sup- pliant se feust trait par devers ledit curé... en lui Deprante que de ors-en avant se voulusi déporter du plus ne fréquentar avecq[ue] elle (sa ferme) Aïas ann. 102. in Reg. 166 ch. 260 : *Les aucunes Depriente au suppliant qu'il leur voul- ur donner des pommes etc.**

1 DEPRECARIUS. Qui *precario* tenet preedium ecclesiasticum. Testamentum Brunonis Arsen. cap. Colon. apud Leibnitz. Script. Bruxov. tom. 1, pag. 280. *Depre- carius puerulus quod Wulfridus Depre- cario nostro dedit. Folium Codex. M. in Archivo. S. Audomari. Venient de melle sextarii vi. Item de bumaris vi. ve- niunt piaces quanti possunt. De terra censoli in Colonia a Deprecariis veniunt de formatica pense LX. Vide Deprecari, et Deprecatura.*

DEPRECATORIE EPISTOLE. Vetera Co- dex Canonum ex Bibl. Regia in Concilio Antioch. cap. 8 : *Presbyteri, qui in agris*

Canonicas Epistolas dare nos possumi, ad- solos tantum vicinos Episcopos literas des- tinabunt. Ubi Glossa Interlinearis. Lite- ras simplices. Et ad marg. : Id est, De- precatoria, non formatas.

DEPRECATORIA EPISTOLA, [90 LEGA- TIO.] qua quis rogat, precatur. Liber MS. Miraculorum SS. Floriani et Flor- rentii : *Et quia tunc praesens Abbas non aderat, obnoxie deprecatus est Fratres, ut ex nomine Abbatis ac ipsorum, Depreca- toriam Epistolam prefato Episcopo, a quo in ponitentiam missus fuerat, trans- criberent, quatenus cum in proprio paro- chia misericorditer recipere. [90] Vita Burchardi Episcopi. cap. 3. ap. Pertz. Scriptor. tom 4, pag. 831. *Deprecatio- leto*, in P. Damian. Vita S. Romualdi cap. 65. ibid. pag. 831. *Verba Depreca- toria*. Vigilat. Macab. 1, 10, 21.]*

DEPRECATORIA, Idem quod *Precaria*, *per Precaturam*. Charta Anglianum! Comitis Pontani apud Harlufius lib. 4. cap. 21. *Sub excommunicacione inter-dixit, ne aliquis amplius in illa villa, neque per- sona, neque per Deprecaturam, neque per ad vocatum de omniis consuetudinibus amplius aliquid exspectet. Vide *Precaria* et *Prestaria*.*

DEPRECARI. Pretio minuere, Gallis, *Deprisus*, Papias, *Depretiare*, *de prelio auferre*, *deprimerre*, *reflexio e*. *Tertullianus* Apologet. cap. 43. *Sic et Epicurus omninem cruciatum doloremque Deprecat, modicum quidem contemptibilem pren- tiendo, etc.* Eu de Spectac. cap. 22 : *Amant, quos multant, Deprecant, quos probant.* Fortunatus lib. 5. Poem. in Enist. ad Svagnum : *De compendio cogi- tan, ne utilitate pretiu[m] Depretariet, tuba merces captivi, etc.* Mattheus Vindocinensis in *Tobia* :

Te mediante ratum Depretiatur opus.

Alibi :

Alterius pretium Depretiatur studet.

Egidius Corboliensis. MS. lib. 3. extremo de Virtutibus antidotorum :

Sed perversa tui lex est et regula mortis,

Ut quod scire nequa, id Depretiatur labores.

Utrumque præterea Cyprianus de Ascens. Christi, et in Symbol. Sidonius lib. 1. Epist. 7. lib. 2. Epist. 10. et Carm. 22. Marius Mercator. pag. 73. Ambrosius de Bono Mort. Will. Malmesbury in Vita S. Aldhelmii cap. 10. Julianus Antecess. Nov. 57. Halitgarius cap. 4. Petr. Da- mian. lib. 4. Epist. 17. etc.

DEPRETARI, Dicitur, inquit idem Papias ex Isidoro lib. 10. *quod non sit aliquo prete dignus*. Gloss. Lat. Gr. *De- pretiari*, *Extrahere*; Gloss. Alfrici. *Depretiatus*, *wurgleas*. Paulinus Carr. 14 :

Nanque ubi corpore curatur gloria pompa,

Vilescit prelio Depretiatur homo.

Vido Pretiare.

DEPRECARI, alia notionem accipitur in Canonibus Hibern. lib. 41. cap. 22 : *Fi- lius deatus, servus est ejusdem (Ecclesie) nisi Depretiatur. Id est, titus projectus, et affatus ad Ecclesiam, ejusdem servus est, et sibi date pretio redimatur. Confer *Depreca-**

2 DEPRENDERE, *pro Deprehendere*. Re- cipere quod cupimus per vim ablatum est. Charta ann. 1383. apud Lam. in De- lic. erudit. inter not. ad Hodopeor. Char- it. part. 1 pag. 181 : *Inter aliquas sin- gulares personas Vulterranae civitatis vel eius districtus, nulla represalia seu De- prendendi licentia,... de cetero concedi-*

tur vel concedetur. Deprehendendi. In alia ibid. pag. 184.

DEPRISUS. Charta Rotroci Comitis Perticensis ann. 1136. *Volumus invi- per... quod ipsi et sui homines a pedagis, traxeribus, Depribus, et quibusvis con- suetudinibus... liberi sint et immunes. Seitur quid sit *Deprisus*, apud Parisiens- ses, cum quis prædium emere volens, dominum feudalem convenit, et cum eo de laudmis paciscitur, et de prelio quidpiam sibi condonari obtinet.*

*Exactionis seu *cavata* species. Charta ann. 1114. ex Tabul. episc. Cart- onis. *Et alia quibuscumque nominibus vocentur consuetudinibus... et exactio- nibus secularibus.... et horum omnium Depribus, una cum suis equis,... liberi sint et immunes. Vide infra *Depre- cium*.**

0 DEPRIVARE, Aliquem e suo gradu de jure, officio vel dignitate privare, apud Hicles, in Pref. Thes. Septemtr. pag. xlvij. ubi de Wilhel. Lloyd episc. Norwic. : *Cum ecclesia Anglicana magno labore et gregis sua gravissimo dolore doceat et Deprimitur. Ibidem accipi videtur haec calida vox pro eum angus- tia res est. Depriven vero, Alienus familiaritate abstine, in Consolat. Boettii MS. lib. 1:*

*Pour ce q[uo]d Depriven le roya,
Ne me voit, ne me ne regarde.*

1 DEPRIVATIO, *pro Privatio*, *Deposi- tio*. *De translatione Roskynsis Episcopi ad sedem Londoniensem per Deprivationem Edmundi Bonner*, apud Rymer. tom. 15. pag. 222. Non semel occurrit ibi et pag. 253.

1 DEPROMERE, *Cantare*, apud Papiam.

Hinc in Officio Dominicæ Palmiarum : Cui puerile decus promptit Hosanna pium, id est, cantavit.

0 DEPROMITTERE, Promissa non ser- vare. Vita S. Eustasi abb. Luxov. Sec. 2. Bened. art. 12 pag. 117 : *Cogentibus ergo cunctis Agrestis simulata pacem postulat, quod postea actis Depromist.*

DEPROFERUS. Valde *Properus*, et pro- brosus. Vide Gothofred. ad l. 13. Cod. Thes. Reg. Brit. (7, 1).

DEPROFITUS, *Comparatus*. Liber Diur- nus cap. 2. tit. 9. *Si preter hoc aliud agers presumero, eris mihi in illa die terriblem judicem Deprofitus, etc.*

DEPROPRIARE. Extra proprietatem ponere. Mattheus Vindocinensis in *Tobia*:

Sic tria Depropriant proprium, divina potestas

Claudens cuncta, jugum mortis, avara iaces.

DESPROPRIAMENTUM. Statuta Ordinis Hiersol. S. Joannis Hiersol. tit. 1 : *Quod Fratres quilibet anno conficiant Despropriamentum. Addit. tit. 8. § 5. tit. 4. § 16. 17. tit. 12. § 19. Quale autem illud sit, sic exponitur tit. 19. de Verbor. si- gnific. § 34 : Despropriamentum est veluti priuatum abdicatio, cum Fratres id declarant, quod in supellectili ac re domestica- familiari habent. Hinc liquet, mea quidem sententia : Despropriamentum non tam esse abdicationem pecuniarum, quam ejus declaracionem, et quae notionem su- perstat in aliis locis Depripius et Henry Chartulari. Gemmellus. tom. 1. cap. 10. : *Quand nos vins ou autres boissons de nostre creu, maisons et provissons passent traversant les rivières de Seine, ou entrent en ladite ville de Rouen, nous sommes quittes pour Depripius à la Vicomté en affirmant le nombre de dits vins et autres provisions, et après ledit Depripius, pouvons passer franchement sans pour ce payer**

aucun peage, acquit ou tribut. Deprier
Declarare est. Depri Declaratio.]

◦ DE PROXIMO. Brevi, infra proximos
dies, Gall. *Dans peu.* Steph. de Infesta-
tura MS. de Bello inter Sextum IV. PP.
et reg. Ferdin. ann. 1482. Accedentes
(cives Romani) gratiam habuerunt au-
dientiam et pollicitationes infinitas pro-
missaque pontificis se provisurum oppor-
tune de proximo.

◦ DEPTALIS. VINUM DEPTALE, in
Chartul. Celsian. ch. 249: Breve pro-
penitentia Pontii et pro anima redimen-
da, quando Lazarus... denarios sexdecim
et leuam medium de vino Depale. An
Debitum et pensuale?

◦ DEPTAUM. La plaga navale sictra.
Glossar. Lat. Ital. MS.

DEPTIVUM. Diptychum. Papias: *Dep-*
titum, duas tabulas plena enim Graece
tibula dictur. [Hinc *Depatica*, pro Tabulis
pugilatibus eburneis. Leg. I. Cod.
Theod. de expensis ludorum. (15, 8.) Vide
Diptycha.]

◦ DEPUTUS. Secutus. Papias. f. quod

Audentis sit idem qui Assutus.

◦ DEPUBIS. Porcus sogenus. Gloss. Isid.

Festus: *Depubem porcum lactantem, qui*

prohibuit sit pubes fieri.

◦ Hinc eundemandum. Glossar. Lat.

Gall. ex Cod. reg. 7092. *Depupis, porci*

qui tete.

◦ DEPUBLICARE. Deperdere. Additio
ad Legem Frision. cap. B. Si... quodlibet
animal fugiens dominum suum ab alio
fuerit receptum, et querenti domino ne-
gatum, et iterum. *Depublicatur, reddat*

*aut ipsum, quod suscepit, aut aliud si
mile, etc.*

◦ DEPUBLICARE. Publicare, nostris
alias *Depuluer*. Edictum Caroli M. apud
Martien. tom. 7. Ampl. Collect. col. 25:
*Ei si mala est fama, Depublicetur ab omni-
nus, non per invidiā, neque per aliqui-
us mala, persuatione, sed ex veritate
preferendum.* Mirac. MSS. B. M. V.
lib. I.

Après ma mort, la Dépoule
En tous le liez que la sera.

◦ DEPUBLICATIO. Publica declaratio.
Vita S. Goar. Julii tom. 2. pag. 836:
Melius fuerat antea absconsa confessio,
quam ista principialis Depublicatio.

◦ DEPUDESCERE. Gloss. Gr. Lat. *'Am-
phibio, Depudesco, Luberesco. Depudo,*

antizygotivo.

◦ DEPUDICARE. Stuprare. Pudicitiam
auterre. Onomast. apud Martinium. *Biz-
cipio.*

◦ DEPUGIS. Κατανύειος, κατανύειον. Cy-
nædus. Suppli. Antiquarii Papiae: *Depu-*

gis, Denaticate sine natibus; nam Pyga
extrema pars corporis. Vox nota Horatio.

◦ DEPULPARE. Macle confidere, tenu-
re, depulpare detrahere. Gall. *Decharner*.

Gloss. Lat. Gr. Saengerian. Gall.

exstirpare, extirpare.

◦ DEPULSARE. Vide *Pulsare campanas.*

◦ DEPUNCTAMENTUM. Abdicatio, ces-
sio rei possessae. Ares. ann. 1368. 17.
Mali in vol. 5. auctor. parlam. Paris.:

*Ipsos (defensores) presenti lito durante
sine alio Depunctamento seu notacione
per modum provisionis aut aliter custo-*

diri, etc. Hinc.

◦ DEPUNCTARE. DEPUNCTUARE. Rei
allicuius dominio et possessione exire,
privare, ab officio removere, nostris
etiam *Depointer*. Ares. ann. 1354. 23.
Jun. in vol. 4. auctor. parlam. Paris.:

*Ipsum Beguin de possessione et sainsa ac-
statu suis, in quibus fuerat et erat pacifice,
Depunctauerant sine iudicio, sine lege.*

Allud ann. 1347. 19. Jan. Ibid. vol. 2:

*Dominus de sancto Venantio, Francia
mariscallus de dicto sua possessiones et
sainsa Depunctauerat sicut fecerat. Charta
Phil. comit. Eland. ann. 1347: En dé-
chargeant et Dépointant soigneusement,
si mestier est, ceux qui de nos villes sont en
la loy de notre dame ville (de St. Omer.)
Lit. ann. 1359. tom. 3. Ordinat. reg.
Franc. pag. 357: Que très grant despar-
tier leur seroit et empêchement de leur
vivre, les Despointer dudit fait. Despoint-
er et Despuisier, in Lit. ann. 1370,
tom. 5. earum. Ordinat. pag. 373.
ann. 1370. tom. 6. pag. 436. Vide infra
Desapundare.*

◦ DEPUS. Vide supra *Depubis*.

◦ DEPURARE. Purum reddire, purgar,
Gall. *Dépurer*. Arnald. in Rosar. MS.
lib. 1. cap. 1: Verum tali continua
sublimatione *Depurat*. Joan. de Carda-
lhaco serm. in Assumpt. B. M.: *Et tunc
mutatis nostra et turpitudi Depurabitur et
mundificabitur.*

◦ DEPUTA. [Amputare. DEP.]

◦ DEPUTATI. Gloss. Lat. Greco. *Deputa-*

tus, καταπέμπως, αποκρίσως. Deputantur, κα-

τερόποι, αποκρύψως. Fabricis et aliis ope-

ribus publicis. Deputati in L. 8 C. de

Sevis fugit. (6, 1.) Ὁροσοι, qui nu-

meri cuiusque arma procurabant, fa-

brienses. Peculiariter vero appellatione

Deputati, quod essent in eis apud

etiam ad militis etiam unde Statuti

numerorum vocantes a Juviano Ante-

*Const. 79. § 2. Glossa Basil. *Αποκρύψως,**

αποκρύψωσι. Tottius de verbis

Suidas in Etymologico. Sit. legendum

in Graeca Inscriptione apud Jac. Spino-

nium. tom. 3. Hiner. pag. 165. A.D.

ΦΑΒΩΝΗΝ. ΠΟΥΦΕΙΝΟΝ ΕΚΑΤΟΝ-

ΤΑΡΧΟΝ ΑΕΙΘΟΤΑΝ ΕΠΕΙΜΗΕΙΑ-

ΠΟΙΟΝ, etc. Perperam enim Editi ΔΙΣΗΟ-

TATON. Eiusmodi. Igitur sunt qui in

*Nostria Imperiū dicuntur *Deputati schola-**

*Agentium in rebus, et *Deputati Domes-**

*ticorum, et *Deputati Equitum et podi-**

um. Vide Jac. Gothofredum in Parati-

at tit. de Re militari lib. 7. Cod. Th.

◦ DEPUTATI dicti postmodum sequiore

Grecis, selecti quidam ex singulis ordi-

nibus vi: aliqui alacres, ex iis poti-

vulneratos, qui minus locupletes erant, qui

collegios ab equis erigebant, aut labo-

rante, certamine asportabant. De his

copiose Rigaltius in Glossar. ex Mauri-

ci et Leonis Tacticis. [Vide *Scrobi-*

ne.]

◦ DEPUTATI, in Ecclesia Graecanica,

quorum ministerium erat, Patriarcha

procedente et via populum abiger.

Ordo M. Ecclesiæ. 'O Δεκάτη της Επι-

κοροφορος τοῦ Αρχοντος, καρβονι-

τονος την τριτην την τεταρτην την πέμπτην την

την επτατην την εξητην την επτατην την

την επτατην την εξητην την πέμπτην την

venturus, qui contra me audiebat ferre sentiam. Vita B. Lanfranci p. 31. Mali tom. 6. pag. 801: *Cui Lanfrancus in faciem restitit, et coram omnibus testimoniis antiquorum Anglorum, qui peritie erant legum patrie, Deratocinatus est libertatem terrae sue.* Vide *Derainare* et *Ratio*.

* **DURATIONARE**, Rationibus sibi vindicare, apud Th. *Madox* in *Formularium Anglicum*, pag. 309: *Ego Ricardus filius Gere quietam clamavi de me et de hereditate meis Willemo de Burleia titam illam dimidiam hidam terre in Burleia, quam predictus Willemus Durationarioris de Gero patre meo.*

* **DURATIONARE**, Eadem notione, apud eundem *Madox* *Formularium Anglicum*, pag. 205: *Principio, quod Monachus de Bordele habebat rectas divisas suas, sicut fuerint tempore Regis H. avi mei... et quod vos eos juste adjuvatis ad hanc Durationationem faciendam.*

* **DURATIONARE**, Liber niger *Scaccarii* pag. 110: *Hugo de Drybon 11. Milites et tertium negat, qui nondum Durationarunt.*

* **DURATIONARE SE**, Crimen a se amoliri. *Hist. Beccensis* MS. fol. 300. num. 3: *Si quis extrans... ira subita aliquem infra ecclesiam Becci percusserit, si captus vel retinens fuerit, Durationabit se in die iusti Abbas, aut secundum curiae ipsius judicium emundabitur.*

* **DURATIONARI**, Rationibus sibi vindicare. *Eadem Hist.* fol. 283. n. 8: *Ego Willemus Rothomag. Archiep. concilio et confirmo, ut Ecclesia S. Mariae Beccii hereditario possident Ecclesiam S. Mariae ex Ermentrudis villa, sicut Willemus Abbas ejus, loci et Monachi Durationariorum sunt in Capitulo.*

* **DURATIONARIA PER DUELLUM**, Rem sibi per duellum asserere. *Epistola Galerante Comitis Molentii ad Eugenium Papam III. Hist. Harcor. tom. 3. pag. 44*: *Item Richardus Broc et Robertus Probyter filius Ferondi hereditatem suam de villa S. Sansoni, quam per Duellum Durationariorum, Radulphus de S. Sancone predictis fratribus vendiderunt tripla et sex libras.*

* **DISRAINIARE**, Chartular. S. Vicentii Cenoman. fol. 156: *Sed tantum venerunt cum eis ad placitum coram Roberto de Julaio et filius eius, et Disrainiaverunt, quod non debebant dare tallianum de tenuis nec adjutorium.*

* **DISRAINIARE**, Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 67. *Sciendum est quod Johanna Abbatis et S. Trin. Cad. anno ab Incarn. 1183, Disrainiaverunt, quae fuerat Wigwanae Britonis ad eam. Fonsnum et Benedictum, qui faciebant se de parentela illius in curia Domini Regis, in plenaria assisa. Vide *Deranare* quo loco.*

* **DISRAINIARE SE PER JURAMENTUM**, apud Lobinellum in *Hist. Britan.* tom. 2. col. 324.

* **DURATIONARE**, Chartula anni 1195, ex Tabulario S. Richar. *Abbas Gaufridus per bellum victoriam Durationaverat.*

* **DRAUBARE**, Furari, expilare, raubam, id est, vestem, eripere. *Gall. Derober Mirac.* MSS. *Urban. V. PP.*: *Vidit quendam hominem cum armis accedenter velociter passum erga ipsam, timens ne ipsam Draubaret, quia erat in bono statu de raubis suis. Vide *Draubare*.*

* **DERAZELLARE**, Navi velhere, f. a voce nautica *Rader*. Vadum petere. *Extractum computi anni 1821*, in *Hist. Delphin.* tom. 2. pag. 160. col. 1. *Et pro tota dicta fusta quando fuit ante dominum*

III

Domini de Lupduno in Sagone. Derazella, alterando et in domo Domini responda. Ibid. eadem notione legitur Inrascellare, quod videlicet suo loco.

* **DERBERAT**, *A* *interrumpit*. *Glossar. Sangerm. MS. num. 501.*

* **DERBIO**, Pisces genus. *Vide Infra Glauclus.*

* **DERBIOSUS**, Octavianus Horatian. lib. 1. Rer. Medicar. cap. 10: *Derbiros occulos, quos nos impetrignos dicimus, asperitatum vitius laborantes, sic curare conuenimus.*

* **DEREAMENTUM**, Charta Stephani Comescai Cassaris ann. 1200: *Item secundum Di- reamenti boum in terra dicit Odonis non pertinere debet; dicto Odono di- cente pluribus rationibus, quod cum in terra sua haberet omnem iurisdictionem ullam ei bassam, casus iste sicut ceteri causas, in terra sua emergentes, ad se persisterere debet. Infra: Ordinatum in- surrexit super justitia Dereamenti boum, quod dicto Odoni... remanebit. Ubi*

*Dereamenti boum dicit videtur, de bobus, qui extra agri dominici limites aliquid de alieno agro sicut et usurpat. Nostri *Derens* et *Dereamentum* etiam dicunt, ex Gallico Rane. Suleus.*

* *De bobus vastitatem in agris vel silvis efficiunt intelligandam, potu- vocem Dereamenti, eamque deducendam in Tertio Derien, Beren, vel Daron, Novo re Kilianus: Beren, Dreyren, No- ffere obesse urgere. Dore, Deyre, Documentum, offensa, noxa, displicientia. Vide Glossarium Schilteri et *Infra Va- tum facere*.*

* **DERECTARIUS**, Qui foris offringit fu- randi animo. *Gloss. Lat. Gr.*: *Derecta- rius, o dic τας αλτηριες fuisse τον κίνητο επιτρέψεος οντας. Derectarius, Ομηρο- ωντος, επιτρέψεος, κατάρας. Ex quibus idem Gloss. emendat Cujacius lib. 10. Observ. cap. 34. Derectarius, lib. de Off. Procons. επεργόντως, ubi legit. Derectarius. Glossae Bagillie. Οι τοιχωπούς, και οι οίκους έπαρχοις, και οι επεργάποι, και οι επεργάποι. Derectarios quasi Directio- nes appellari censem viri docti ejus- modi fures, voce dura, a *Dirigere*, quod est *Efringer*, uti notat Festus. Apud Basilium in Epist. επεργάποι furibus junguntur. Vide eudem Cujac. lib. 10. Observ. cap. 27. et Aegid. Menagium in Amentatit. Juris pag. 289. 2. Edit.*

* **DERECTUM**, *In rectum vadens*: *Directum vero, in latere rectum. Papias.*

* **DEREFALE**, vel de orfald, vox Sa- xonica, apud Alfredum, pro vivario cer- vatore, qui in pueris, qui includuntur in carcere, a deo, a cervo, fera, et falso, stabuntur. *Vide Parcus.*

* **DERELECTORIA** *Vitio*, Tabularium S. Aniani Aurelianens. *Ut vero istud fir- mius sit, virgam, quam vocat vulgo *der- elictorianum*, signum quidam traditum, super altare publice imponeo. Ibid Virga *Derelictoria* videtur illa esse, que uie bantur vulgo in investitur, seu tradi- tionibus rerum, quas Ecclesiis *der- linquebant*, et quia ad id, in manus donatorum aut restituentum Canonici vel Monachi tradebant. Vide *Investitura per baculum*.*

* **DERELICTA**, Vidua, nostris *Déguer- pie*, *Lit. remiss.* ann. 1376, in *Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 112*: *Ja piega à un certain jour Robin le Vasseur voulut ôter un baston à la Déguerpise de ses Robin Cornart, les deux enfans d'icelle Déguer- pie se prirent audit Robin le Vasseur, etc. Vide Relicta.*

* **DEREMONDARE**, Purgare, emundare. *Stat. Matin. rubr. 205. pag. 38. v.*: *Ca- nales Clari de ramo venientes per quos molendina macinatur, debeant derodi et Deremondari usque ad fontes in quibus origine sunt.*

* **DERENUS**, Moneta, quae eadem, ni fallitur, a *Taricus Joan.* XXII. PP. tom. 4. part. 2. Et *Secret.* pag. 89, apud Rolandum ann. 1221. num. 9. *Soldanus debet habere ab Arminio librum con- sumum anno qualibet, quod est 12. certa milium Derenorum per annum, quorum Derenorum singuli, quatuor comprehendunt pro Ruytanio albo de Cypro. Vide *Taricus Joan.**

* **DERERAGIUM**, DERERAGIUM. Dob-

tum, quod in Iure Reliquum dicitur, Gall. Arrage: unde *Estre en derrières* dicebant, pro *Frenoribus obligari*. *Charta Phil. comit. Fland. ann. 1447. Augue- les causes ladite ville (de S. Omer) est à present moult forte endépét et en *Derrerie*. Charta ann. 1325. in Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 395. Concessit Guirardo Livoye, viginti solidos Tholos, thiarum, et plus si sunt, cum dominationibus, et omnia De- reraugia dictarum, obitarum, etc. Pluries ibi, et in *Derreragia*. Vide *Areragium*.*

* **DERESCIAT**, Capitulare Caroli M. ann. 802. cap. 36. apud Baluzium: *Si quis autem post hoc in perjurio probatus fuerit, manum dextra semper *Deresciat*: tamen harereditate propria preventur usque ad nostrum judicium. Ubi forte leg. *der- tram se perdere sciatis*.*

* **DERESNARE**, Litterare, causam suam rationibus comprobare, alias nostris *Derasnare*. *Scacar. apud Cadom. ann. 1224. in Reg. S. Justi ex Cam. Comput. Paris. fol. 29. r. col. 2: In essonia de via curiae, sufficit quod resonator dicit ante garrotato, quod pectoris est *Derasnare* ad excedendum curiae. Pactum inter Ingae- ram Codic. et Nitid. Comitac. episc. ann. 1224. Reconnoitit lidia, compagines que en pain, s'il est mensres qu'il ne doit... et en autres choses semblant, nous aimeront tel droitre comme nous devons avoir, c'est-à-dire, le sistre de l'heure ou la tierce, et *Derasnier le poème par droit*. Aliud so- mat *Derasnier* il éligeant scilicet, in Poem- at. Roberti Diaboli MS.:*

*Quasi l'empereur et Derasnier
Le camp, a force armée
Li Scars et l'armement.*

*Derasnare vero, per Derasnabile, ratione contrarius, in *Libert. Novi castri* ann. 1258. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 395. art. 19.*

* **DERESATIO**, DERESNATOR, DERES- NIA. *Vide infra Derasnare.*

* **DERETRO**, pro *Retra*, ab ante, *Der- rere*. Baruch cap. 6. v. 3: *Vida turba Deretra.*

* *Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 767. *Detras*, Prov. retro, *Deretro*.*

* **DERITUM**, DERICUTUM. *Vide Directum 8.*

* **DERIVARE**, Originem durere ab aliquo. *Chronicon Danduli apud Muratori. tom. 2. col. 475*: *Carolus de Durachio... qui a Carolo Duco Andegavensis filio Re- gis Francorum per descendenter lineam Derivavit.*

* **DERIVATA**, DERIVA, Defectio, de- clinatio. *Gall. Derive. Stat. Taurini MSS. ann. 1300. cap. 68. ex Cod. reg. 4722. A: De molendina non faciendis a Derrius. Durie usque ad vadum... Item quod nullum molendinum, nec parato- rum, aut batanderium fiat a Derrius Durie usque ad Padum.*

* **DERIVATIM**, PURCHARDI GESTA WI- TIGWONIS ap. *Pertz. Scriptor. tom. 4.*

10

pag. 622: *Cum totius fons sapientie videatur Derivatim e vestri cordium fluens emanare. Deducim, ap. Dionedem 2. pag. 168.*

DERIVERE, *Dinumerare*, in MS. Eccliesia Bituricensis.

DEROBARE, Furari, expilare, *Robam*, id est, vestem eripere, ex Gallico, *Dérober*. Sanitus lib. 3, part. B, cap. 10. *In insula vero descendentes, Derobato uno casali redire.* Occurrunt apud Michaelum Madium de Barbizans in Hist. cap. 17. J. Lucius de Regno Dalmat. et veteri Chaldae, pag. 175. 183. [Julianus Cardinals] in Epist. ad Eugenium IV. PP. Murator, tom. 8, col. 439. 448. tom. 12, col. 421. 491. *Derobatus*, in Litteris ann. 1223, apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 239. Vide *Derobare*.

DEROBARE, apud Petrum de Vinea lib. 2. Epist. 45. lib. 5. Epist. 48. 62. 76. [Nicolaus de Jamilla de Gestis Friderici II. Imperat. Inter Scriptores Italios Muratori] tom. 8, col. 500. Vide *Robare*.

DEROBARE, apud Parisium de Copta in Chronico Veronensi ad annum 1228.

DEROBARE, Eadem notio, Boningtonis in Actis SS. Junii tom. 1. pag. 265; Iudicatus, ubi de Sanguine S. Joannis Bapt. : *Tu cogitasti eam (terram) Desipare, ut maneat inhabitata.*

DEROBATORIA, Furtum, Ital. *Roberia*, in Diplomate Jacobi Insulani Cardinallis, apud Illust. Fontanini in Appendice Antiq. Horta pag. 463.

DEROBATORIUS, in Litteris ann. 1337. ex Archivo S. Victoris Massil.

DEROBATORIUS, in Arresto Parlamenti Paris. ann. 1335, inter Probat. Annal. Tolos. D. la Faile tom. 1. pag. 89.

DEROBATIBUS, Epistola Roberti Regis Calabriae ad Barcinonenses, inter Anecd. Marton, tom. 3, col. 70: *Recepimus vestras litteras continentibus Disrobationem cuiusdam, quod Bernardi Garrigae civis Majoricarum, factam ut usserit per quosdam piratas regni nostri Siciliae. Legitum etiam in Instrumento anno 1332.* ex Archivo S. Victoris Magli.

DEROBATOR, Expilator, predicator, Gall. *Pilleur*, Chron. Estense ad ann. 1229, apud Murator, tom. 15. Script. Ital. col. 346: *Invenierunt gentes dicti domini Massei, que derobat campanum... alii pars excurrerit ad campum, et occidet, vulnerabat et capiebat inimicos Detrahantes. Vide *Derobare*.*

DEROCARE, *Derocare*, Diruere, evertre, dejeicer, arboreo extirpare, nostris aliis *Derocer*, Ital. *Dirrocare*, Hispan. *Derocar*, Annal. Casenat, ad ann. 1291, apud Murator, tom. 15. *Malatestinus tunc potestas Casenatis Derocari omnes quis potuit fortificare. Et col. 1113: *trallassus capitaneus Casenatis cum vicario ecclesie Ravenatus obcedenter castrum cum manganti, Derocando* (littera), Bergom, ad ann. 1404 ibid. tom. 16, col. 91: *Cavaverunt ipsam turrim circuncastra et ipsam diripi et Derocari fecerunt* (Charta ann. 1227 in Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 65). *Eis imponebatur, quod... nulla arbores Derocando sibi non licet, atque usus suis convertendo, etc.* Vita SS. MSS. ex Cod. 28. Vict. Paris. fol. 65. v. col. 2: *Li Tybre crut tant que il aloit sous les murs de Rome et plusiours maisons Derocera. Vide Derochatura, Derucare, Dirocare et Deropare.**

DEROCHARE, Er rupe dejeicer, precipitem dare, dejeicer, detrudere, nos- tris etiam *Derocquer*. Stat. Vallis Se-

rian. cap. 41. ex Cod. reg. 4619. fol. 113. r: *Non sit aliqua permissio que audeat portare... aliquas carnes, Deroceras, vel aliquo alio casu fortuito mortuas ad bechariam.* Lit. remiss. ann. 1459, in Reg. 190. Chartoph. reg. ch. 18: *Lesquelz compagnions firent response qu'ilz alloient querir une fille auhureuse avecques les clers du pais, et pour Desroquer les et- coliers, s'ilz les trouvoient.*

DEROCHATURA, a Gall. *Roche*, Di- ruptio, abscesso ruptio. Extractum comp. anni 1336. Hist. Dauphin. tom. 2. pag. 325. col. 1: *Pro fractura ruptis super qua dictum castrum est adificatione, et pro Derochatura ruptis super turris, licet nondum sit apiana, etc.* Delphinates etiam dicunt *Derochatura* de quamque ruina et prolatione.

DERODERE, alluere, Gall. *Baigner, couler contre.* Charta ann. 1228, tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 555: *Incipi possesio fluvii Ligier et farinaria cu- jusdam Bromedamii, et decurrat per ripam sancti Hilarii usquedam cuiusdam loci nomine rivi Derodendo fines Ligier, alio non modo invictu- roder les terres, eas ad cultum redigere,* in Hist. Dauphin. lib. 4. pag. 52 et 53 quo sensu *Desroder* et *Desrouder* usupratum occurrit in "h. ann. 1455, ex Chartul. Latinas. *Sunt tenus aussi leuds preneurs... de desrocher, Des- rouder et labouren toutes lesdites terres, et icelles defranchir les terres de- en avant en bon et suffisant labouren sans les essaionner. Desfacher et Desrouder lesdites terres, in alia ann. 1455, ibid. Desrieguer, eadem notio, apud Math. de Concilio in Hist. Car. VII. pag. 546. Desrieguer et essarter leurs terres, vignes et jardines. Vide *Deroumure*.*

DEROGAMEN, Derogatio, Gall. *Deroga- tion*. Actio qua praeceps statuum, v. & testamentum immunitur vel ab- lute. Privileg. Sigismundi Imp. ann. 1431, apud Ludovig. E. lib. MSS. tom. 1. pag. 48: *Diviti cultus et ecclesiastici juris notablem Derogamus votu detrahe- ret peditum et procassentiam testa- mentorum inuidiorum, etc.*

DEROGARE, Detrahere, Papias: *De- rōrare, derōrare, detrahare, ritupare* Alii: *Deractare, Derogare, degignari, temnere.* Concilium Emetriense cap. 17: *Nullus subiectus decendentei detrahat Episcopum, nullus de eodem Deroget, ne- matum quicquam loquatur. Ordinicus Vi- talis lib. 10, pag. 58: *Stephani quoque Riesencomes pene ab aliis subiectis Derogat- tur, et indecincter vereturadatur. Passio SS. Seraphimi et Sabinae num. 2 Quid tibi ipsa Perugia, aut tua teme tipsum vileni reddit?* Ut titul. non semel Ruffinus in SS. Hieronymum, et in Apolo- logia pro Origene, ut et Symmachus, Sidonius, et alii.*

1. DEROGATIO, Contumelia, Facundus Hermianensis lib. 7, cap. 7, pag. 506: *Et post modica Episcopo Edessa Deroga- gans dicit: Hic noster civitatis tyranus, etc. Hesse Sch. lasticas. Ut omnia os adversariorum surceret, et vocem Deroga- tionibus omnibus asperget. Cor. viii. Lemovicense ann. 1081, sess. 1: *Excusat in medium, et libere dicat, ut aut doceat, aut doceatur, et Derogatio confundatur de frumentitate Ecclesie.* Idem Ordinicus lib. 11: *Ne noster sibi Derogati non occa- soriretur. Et eodem lib. Ibi que lega- litatis et future Derogationis immemor.* Addo pag. 824. Vita S. Waldefridis n. 6: *Hujusmodi irrationibus ac Derogatio- nibus fatigatis, etc.* Intra: *Derogationes, irrationes, consumetas, etc.**

DEROGATOR, Detractor, Anastasius Bibli. in Praefat. ad VIII. Synod. : *Quod Patriarcha Ignatius Derogator esset episcopus sancte memorie Melodi, et idcirco quasi parricide fore habendus, summa censu. Concilium Remense ann. 1049: Gobinus Laudunensis Episcopus et Hugo de Brauna Castello, qui inter ejus Derogatores quasi signiferi existent, edent anno ignoratis morte vitam finierunt. Addo: Historiam mortis S. Leonis IX. PP. n. 1. [Sidonius lib. 3. Epist. 13: *Im- portunus petenti, Derogator negati, emu- lator accedit.*] Epist. seq.: *De ceteris studiis nostri Derogatoribus, etc.]**

2. DEROGATIO, [fr. Pars a toto distracta- ta] Charta Abbotis Patrelli pro fundatione Monast. Novacensis, ex Tabul. Ecclesie Gratianopol. fol. 51. 52. *Et illud mihi in hunc testamento meum ad- dere placuit, ut dum et dominos patruus meus Semforianus condam Episcopatum Waperecum in suam habuit punctionatione, et devotione sua, ut mediatore Derogatio- nes portionis ipsius in valle Signaria da- ipsa Ecclesia per sua estimata delegare voluit, etc. Intra: Ipsi cartam donationis de medietate locello nostra commune Derogationes in valle Signaria ut iam dicta Ecclesia sancta Maria Wapencense quod scriperat, dum et lex hoc prohibet, et postea ipse de ipso monos Episcopato a ma- tis hominibus ejusctus fuit, et ipsa portio Derogationis ad ipsa Ecclesia Wape- encense nunquam fuit traxita nec recepta, ideo, etc.*

3. DEROGATORIUS, Derogans, Qui im- minuit legis, vel eiusvis statuti prece- dentis auctoritatem. *Derogatoriun* *Derogatoriis*, voces in Cancellaria Ro- mana notissime. Vide, si vis, butam. Gall. Christ. col. 108. Bullian. Pauli III. apud Miracum. tom. 2. pag. 1055. col. 1. Bullian. Carmelit. pag. 288. col. 1. etc.

4. DEROGATORIUS, apud Marten. tom. 1. Collect. Vet. Script. in 4. part. 2. pag. 243.

5. DEROR, Septimus annus remissionis. Papias.

6. DEROTARE, Auterre, extrahere, pos- tris alias *Derotar*. Inquisit. ann. 1218, inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 60. col. 2: *Requisitus si Bertrandus Derota- vit erbam de bestia Stephani Chautardi.* Dicit quod non, sed volit eam. Ubi forte legendum *Derotari*, id est ad terram depeicit. Vide supra *Derochare*, I. ut re- miss. ann. 1335 in Reg. 148. Chartoph. reg. ch. 280: *Le supplant aidait a Des- rayer un chariot d'une mare ou radeau ou il estoit. Hinc Desra, Daminum, etates, vulnus Desraro. Mirac. B. M. MSS. lib. 1:*

Un archer et pris de l'image.
Qui grant Desra et grant Iana ge
Faisoit souvent a chez de fors.

7. DEROTICUM, Butia Agapiti II. PP. ann. 55, inter Inst. tom. 1. cap. 1. Christ. col. 425: *Stabilimus ut nulla qualibet persona monachii vestri monasteris con- sentientibus injuste ad Derotatum aut ad deportare levantis persona presuma- tur. Locus mancus.*

8. DERRATA, Pretium rei per dena-rios, ut supra *Denariata*, vox Italica. Charta ann. 1125 apud Murator. tom. 3. Antiq. Ital. med. avii col. 1140. Bo- tacci per omnem annum dant in stacia onona et in panes et iij. *Derrata de carne et vinum.* Vide *Deralia*.

9. 2. DERRATA, Ital. etiam Rel aliqui- jus portio. Stat. Montis-reg. pag. 137:

michi venit pro meo patre, ita ut ego teneo, vel homo pro me, remaneat mea filia minori; et de qualcumque harum duarum sororum Desanaret sine infante, quoniam predicti honores revertantur aliae sorori vel ejus heredibus: at si de filio Desanaret, mariti harum duarum sororum, jurent inter se ritam ei membrum et suos honores. Aliud Sicardi vicecom. Lautrie, ann. 1287, ibid. tom. 4, col. 83: Et dicimus specialiter... quod si a te (Bertrando filio meo) in vita nostra Desanaret, sive moreris abisque herede legitimo ex te descendente, quod dicta donatio ad Philippum fratrem tuum devolvatur; et si de dicto Philippo, modo predicto, Desanaret, Githolo filio nostro, fratri tuo totaliter devolvatur. Vox, ut patet, in substitutione usurpat, ut a verbo mori, quod mali omnis putabant, abstinerentur. Idem idem valet atque nostrum Gallicum: s'il venoit faute de etc, si quid huic humanitas accedit, etc. Vide Desinire.

* **DESANNATI**, *Sabannati, paxx-paxx*; Gloss. Lat. (grav. Sangerini).

* **DESANNO**, *[Idem] subanno. Physique, ad illud Horat. 1. Sat. 6. 5. Naso suspensus aduncus, hoc habet. Quod vulgo dicunt Desanna, id est per fastidium quoddam rudes.*

* **DESAPEIRE**, *Desparare. Glossar. vetus ex Cod. reg. 7641. Despat, delirat. Glossar. Provine. Laic ex Cod. reg. 7657. Dessenner. Prox. enare, delirare, furire.*

* **DESAPODERARE**, *Potestatem dimittere, dissuadere. Charta Gastonis Vicecomitis Bench. ann. 1000: Possit tamen defendere et judere de castris et terris predictis, non tangendo seu occupando redditus ipsorum locorum, nec Desapoderando de castris illis, quod pro nobis illa tenerent, quousque esset de ipsius debitis et iuris plenarie satisfactum.*

* **Desapoderar**, Academ. Hispan. in Diction. Aliquem a possessione depellere, dejicere, revocare concessari aliqui factorem. Vide Disapoderare.

* **DESPROPRIATUS**, Gall. *Desappropriatus. Exclusus vel alienatus dominio, depositus. Chartular. Rhenense. In Decreto Curiae Paris, ann. 1460. De qua (gaudencia) sicut dictum est per dictos Cousinot et Varmeni Desapropriatus seu expulsus fuerat.*

* **DESAPUNCTARE**, *Aliquem ab offerto, vel alia qualibet re amovere, nosatis etiam de sapientia; unde Desapunctatio, ipsa expulso. Arest. ann. 1402, 22 April, vol. 9, arrestor, parlam. Paris. Quod a statu suo amatos extitit et Desapunctatus ex inaudito. Hist. Caroli VI, reg. Francie, ad ann. 1490, pag. 79: Lesquelles choses vinrent a la cognissance du roy, dont il fut tres desplaisant, et dit quil n'y scaut venide, sintos de le Desapunter. Messire Jean Herpeudez le secut, et fit savoir au due de Berry comme sur le voulont Desapunter du gouvernement quil avoit... Mais il vint a sa cognissance que le due de Berry tres impatientement portoit son Desapunter dudit gouvernement. Vide Desapunctare. Aliud vero sonat Desapunter. Versum quod dicit exere. Vulgo Deshabiller. Hisp. in Dict. remiss. ann. 1498, ex Reg. 191, Charnoph. reg. ch. 23: Ainsi que vellut Iohannin Emery bastard se Desapointoit et mettouit jus so robe, etc.*

* **DESARESTARE**. Vide supra Dearrestare.

* **DESARTERE**, *pro Desistere, in Charta ann. 1252: Eisdem responsum dadiimus quod nos o dicto opere fiesarteremus aliquamdiu, donec ipsi potuerint ostendera-*

jura seu rationes, per que nos deberemus distinxire ali opere antedicto.

* **DESAVENANS FEDATIO**, Illegitima, minime copiosa, cum settecento censu ex feudo peripendente, feudi ipsius valore longe inferior est. Auct. Abribne, ann. 1283, in Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris, fol. 31, 1° col. 1: *Mulier de dicta partem terrae sue cuidam servitu postea feedavit ei duas partes pro uno denario vel pro duabus redditu: postea contracta mali monium cum ea, illa autem sine prole docedit, frater ejus impletar breve de prouincia herede.*

In casu predicto, si frater cepisset redditum, nos posset con queri de foedatione Desavenant.

* **Desavenant**, *pro Malhonne, indecent, in honesto, in Vita S. Ludov. edit. reg. pag. 301: Il eschivoit tout gieu Desavenant, et se retrouvoit de toutes deshonestez et de toutes laidesse.*

* **Desavant**, *Devins, in Lit. remiss. ann. 1273, ex Reg. 104. Charnoph. reg. ch. 375: Pour laquelle cause paroles se naissent entre le supplicant d'une part et Drouet Férey d'autre, Desavant de leur sens et bon mémoire par leur trop grant*

partie. Il casu predicto, si frater cepisset redditum. Vide infra Desavant.

* **DESAYENS**, *MARITAGNUM. Impar, mutuo conveniens. Vide Maritagium desayens.*

* **DESAVOUR**, *Desenare, in Lit. remiss.*

Lit. remiss. ann. 1348, ex Chartul. 21, Corp. fol. 108, 1°: Dantes dictis procuratoribus nostris... potestatem... adiuvandi, Desavouandi causam nostram de hominibus nostris et ecclesia nostra predictam. Desavouer vero, id est Excusare se, in Epist. ann. 1307, tom. 3, Dissert. 1: Le Reuf pag. 413: Et pour ce que vous ne vous puisez mie desavouer une cause ne vous puisez estre pardonee au fait des trois, je vous doing terme de la S. Michel prochain venant jusques a un an. Et ne vous desavouez mie que je ne souisse gentilis homis pour vous combattre etc. Vide supra Desavouare.

* **DESAYSIRE**, *ut supra Desavouare. Vide Saire.*

* **DESBARATUM**, *GANATUM, seu pecus, in Foris Aragonum, sed sine domino inventum, inquit Michael del Molino in Repertorio Foror. Aragon. in voce *Balduus ex Regis Desbarato.**

* **DESENDARE**, *Zonam solvere. For-*

mule MSS. ex Cod. reg. 7657, fol. 28, vs:

Quandani schlawn... per brachia accepti,

ut illi quod permittitur se cognoscere carnaliter per eundem, quo cum sua evi-

tuntatis libet consentire penitus reci-

saret, ipsam tamen secum et violentiam

ad capitulos ac regas et Desendaverit, ipsam

qui in terram priuacione animo et inten-

tione adulteriorum cum ea.

* **DESOZARE**, *t. Equare complanare.*

Hisp. Desbarcar. Stat. Placent. lib. 1, fol.

10, 1°: Omnes res magnae et pars distri-

tuens Plachtor, per quas conuenit mihi

et careari, et quae sunt interposita et im-

bitur seu quidam Desbentur et repon-

tentur per homines villarum et locorum,

in quorum territoriis sunt illae viae magna-

vel pavore.

* **DESCA**, *Statuta provincialia Walteri*

Gray Archep. Cantuar. ann. 1230 et

1232: Cum Desca et scamus et alias orna-

menta Monastie. Anglie tom. 2, pag.

370: In Claustra habeat quilibet Frater

capellanus et litteratus certam searem et

distractam, et batelatum, vel Des-am Oc-

itanus. Desco est corbis, Desquel, cor-

cula. Italis vero mensam, in qua edulio

ponuntur, sonat, unde Agidius Men-

cius a discia doravit. Est etiam hisdem,

scamnum, sedes, banco: qua notione hic accipitur, ita ut pro batelum, bancelum legatur: Bancelle enim appellamus bancum in quo sedemus. [Legendum Bare-]

lum, Gall. Bureau. Vide Barelus.]

* *Desquet, vasis seu corbis genus, quo in vendemmia utuntur. Lit. remiss. ann. 1463, in Reg. 197. Chartoph. reg. ch. 88: et supplicant et aliant parme laide vine greve trouva les paniers, vulgalement appellez Desques, ou l'on le langage du pais d'A-*

Daque) plante de raisins.

* **DESCA**, *Justitia consecrata particula. Ordinari. M. reg. Veron. ann. 1082, ad for. 6, hobl. sancte Tunc episcopus surgiat a sede sua et radiis ante alterare, et dicat: Oromus. Preceptis salutaribus moniti, Pater noster... sequitur, Libera nos... Cum autem dixerint Amen: sumit sacerdos Descam, et ponit in calice nihil dicens.*

* **DESCANTARE**. Vide Discantus.

* **DESCARGA**, *Accipititio, liberatio, Gall. Décharge. Littere ann. 1354 apud*

Diecous, tom. 3. Ordinal. Reg. pag.

104: Nec poterunt dicti quatuor Thesau- rarii generales habere Descargam suffici- entem, nisi illam haberent de mandato dictorum viginti quatuor, seu majoris partis ex ipsi. Vide Descharchia.

* **DESCARGADORA**, *SAGOMA. Vide in Sagoma.*

* **DESCARGUARE**. Vide Discargare.

* **DESCARLAGIUM**, *Tributum pro mer- cibus exonerandis, Gall. Droit de de- charge. Vide Caubius.*

* **DESCARLATUS**, *Cocineus, Gall. d'E- carlate. Testam. ann. 1300, in Reg. 3. Armor. gener. part. 2, pag. 6: Dedit atque erogavit Katherine Brachele nepi- sae suae tunicam luteam et Descarlatus, videlicet Scarlatum.*

* **DESCAVALCATIO**, *pro Decavalatio, Crines, capill. Usatii Barcinon. MSS. cap. 8: Qui vero per barbam (aliquem aperte) et capillis (solidos), per Descava- lationem quadrangina solidos (emendet). Vide Decavalatio.*

* **DESCAZARE**, *A casa seu domo ejere Academ. Hisp. in Dictio. Desca- sar. Conjuges sequngere. Vide Casare 2. Chron. Bergom ad ann. 1388, fol. 1, Mu- rator, tom. 16, Script. Ital. col. 862: Pars Guelpha de Valle Seriona superiori Descazaverint homines parti Guelphae habitantes in loco de Clusonia.*

* **DESCENDENTES**, *Gall. Descendans, Posteri. Occurrunt supra in voce Collato- res 2, et apud Baluzium Hisp. Arvern. tom. 2, pag. 397.*

* **DESCENDENTIA**, *Descensus, deci- vitas clavis, culvis, Gall. Descente Charta anni 1212, tom. 2. Hist. Eccles. Mold. pag. 689: Dicit corpus a dicto suo sepulcro Descendunt, et sua processione soleant illud detulerint in sepulture.*

* **DESCENDENTIA**, *Summa, qua ex- pensis rationibus reliqua est, Gall. De- scende. Descendentes a computo, in Memor. D. Cam. Comput. Paris, ad ann. 1364, fol. 82, 1°.*

* **DESCENDERE**, *active. Demittere, pro activo Gallico Descendere. Miracula R. Raymundi Lulli, Janu. tom. 5, pag.*

689: Dicit corpus a dicto suo sepulcro

Descendunt, et sua processione soleant

illud detulerint in sepulture.

* **DESCENDERE**, *Lat. ann. 1361, tom.*

4. Ordinat. reg. Francie pag. 214: Of-

ficiari et ministri nostri... tam populares

quam nobiles, variis officiis flagellis Des-

cederunt. I pro Intenderunt, aut quid simile.

* **DESCENDERE**, *Deponere, exone-*

rare, Gall. *Décharger*. Stat. pro refor-
mat. regni Navar. ann. 1322, in Reg.
sign. *Noster Cam. Comput. Paris.* fol.
442, r^e: *Fianc decem tabule carnicerie,
videlicet in quolibet rivo quinque tabule,
et subtil dictam coperturam quod Des-
cendant pescamina, que ad villam Pam-
philonensem venerint, et quod ibidem ven-
dantur.*

* 4. **DESCENDERE**, Dependere, eadem
notione quia in re feudaria. *Movere*, Gall.
Movere dicitur. Charta ann. 1229, tom.
2, Hist. Trever. Joan. Nir. ab Honsheim
pag. 113, col. 1: *Nos Johannes de Orteo
scabini Treverensis et Loretta coniuges,
notum faciunt unicuria, quod bona nostra
tra inscripsta Descendant in feudum ab
ecclasia, videlicet officium pincerna-
tus etc.*

* 5. **DESCENDENS**, Successio, hereditas
qua progenitoribus obvenit, nostris
etiam *Descendens*. Arest. ann. 1279, in
Reg. 2, *dim parlain*, Paris, fol. 48, r^e:
*Qua (bona) et Descendens seu succession
patris sui et aliorum progenitorum suo-
rum ad se pertinente dicitur (comes Gle-
cestriae). Pactum ann. 1234 apud Marten.
tom. 1, Ampl. Collect. col. 1226.*

*Pour enseigne de la Descendens, que cil
euens leur demandoit par raison de la
confesse sa fame, qui fut fille dou rois de
Navarre. (charta Phil. Pule, ann. 1302
in Lib. rub. Cam. Comput. Paris, fol.
23, vi, col. 2) *Ordonnes que la terre et
la Descendens, qui ausdi: ensfz est venue
par le deces de leur mere, et celle qui leur
venra par la Descendens doudit Oudart
leur pere, etc Descendens ou successio, in
alii ann. 1304, ibid. fol. 232, v, col. 1) Descendens, eadem notione, in Chron.
S. Dion, tom. 8, Collect. Histor. Franc.
pag. 319. Cil. Robert: disoit que il n'avoit
pas eue partie du roaume, qui li estoit
exchue du Descendens par son frere.
Bellomauer. Ms. cap. 11 *Deschendens-
ment, si est: quant huiologes deschent de
pere ou enfais, ou de aoi aux enfans de
ne enfais. Vide Descendens et infra
Descentus 1.***

* 6. **DESCENT**, Vixit, obiit. His-
pan. *Descent*, *descender*. Constat. MSS.
Petr. III, reg. Aragon ann. 1350: *Qui-
dam abusus in civitate Be-tuse molevit,
quod mercatores et alii blandum et alia
virtus inde extrahere volentes prohibi-
tent virtute prohibitus, que Desce-
nent vulgarii nuncupatur. Ordina-
mus quod non licet dictam prohibitu-
mem seu levem facere in futurum.*

* 7. **DESCENSIBILIS**, *descendere conve-
tus*, in Barthol. Glossario ex Hist. Palest.
Ulpian. Carnot.

* 8. **DESCENSUS**, Successio, ex ordine.
Charta ann. 1333 in Reg. 30 Chartoph.
reg. ch. 1 *Escrivebant descens instru-
menta, vel quadruplicata doblous annis et
de tria, tria paucis, et ita postea de ali-
quibus Descensae.*

1. **DESCENSUS**, Hospitalies, quo-
modo nostra etiamnum dicunt, *Descen-
tes*. *Couventum Budense ann. 1279, cap.
11, cum suis dorcessel parochias vis-
tant, vel ex aliis causis ad Ecclesias ipsi-
tas deveniunt, gravibus et importunitatibus
for. Descensae, aggraves et molestas-
tant, etc. (charta ann. 1302, ex Tabula-
rio S. Florentii: *Cum esset contumelie
Episcopum Bedensem et Abbatem
et Monachos S. Florentii super Descensu
et procuratione Episcopali in Ecclesia de
Isio... compositione facta statutum est,
quod Prior et Capellanus de Isio singu-
lis annis pro Descensu et procuratione
episcopali reddent x. solidos Andegaven-
ses.]**

* Charta Phil. V, ann. 1318, in Reg.
7657 Chartoph. reg. ch. 320: *Domum nos-
tram ave colutam de Novoburgo, in qua
placita nostra tenentur.... donamus: re-
tentio tamen in domo seu coluta pre-
dicta... Descensus vicecoronis nostri Pontis
arcuatis.*

* 9. **DESCENSUS DOMINI**, Simili notione.
Archivum Majoris Monasteri. *Ego Do-
minalis Mitemus Episcopus dom. Monas-
terii S. Martini etiam partem redditum
ad Ecclesias S. Marci et de Molior per-
petua et feuer quam Bruxelles quod
reddidit de manuaria XXII, decarios, et
descensus Domini, et matrimonii redi-
mptionem etiam corporis, et cunctorum ter-
re, et aquatilium cum Domino elo-
que Aldronius Bussellus dederat ante
quam Monachus esset.*

* 10. **DESCENSUS**, apud Anastasium in
Historia Ecclesiastica, ubi Thessalonicas
ann. 5. Leonis Isauri xaraxas habet,
Latitius *Confessio*, seu locis sui altari,
ubi recondebant Sanctorum reliquie,
et in quem gradibus patet aditus.
Vide *Confessio*.

* 11. **DESCENSUS**, Aqueductus, rivulus.
Tabular. S. Albini Andegav. *Donans...*
Descensu in unum, quem habebat in rivulo,
qui appellatur ducto, cum omni consecu-
tione etc. Alibi *Quendam suum des-
census pescatorum Walterio Abbati et
Monachis S. Albini rendit. Vide Mon-
ticia.*

* 12. **DESCENSUS**, ut supra *Descendens*,
Annual. Victor. Ms., ad ann. 1237. *U
hereditatem que sibi delevavit ex Des-
censu cupridam fratris sui super de-
functi, obtinere, etc.*

* 13. **DESCARGA**, Tributum pro merci-
bus exonerandis perceptum. Littera
anno 1255 apud D. Secousse tom. 3, Or-
dinat. Reg. pag. 61: *Quos consuetudines
et usagis que dicta Maria et vir suus ejus
nomine habent in castro seu villa predic-
tis et pertinentiis, in pedugis, ledis ac
usagi, leda panis et salis, Deschargis,
candidega giotla blata, codornibus ligatu-
rum, etc. Vide *Descharge*.*

* 14. **DESCARGACIO**, Exonratio, Gall.
*Descharge Officium chargany et Deschar-
gati ratione reconsuetura inter oleum
domini Rotis in urbe Laudina ann
1380 ex Memoriali D. Camerac Comput
Paris, fol. 57, v.*

* 15. **DESCARGIA**, Gall. *Descharge, Lettre
de charge, Acceptatio, Liberatio,* Epistola Joannis de Monasterio ad Petrum et Guntherum Praeceptores
suis, apud Marten. Collect. Ampliss. tom. 2, cap. 1402: *Non dicam, meam
enim professionem non respici, denario-
rum numerum infinitum sub nescio qua-
rumdum invictu litterarum, quas Des-
chargias vocant absorbitus negoite, op-
tim Regi tuo et ablatum, gratia quidem
faciestris tactura. Vide *Descharge*.*

* 16. **DESCARCIARE**, Gall. *Descharge,* Exoneratione, ut 6.

* 17. **DESCARGATIO**, Gall. *Descharge,* Exoneratione, occurrit in Obituario S. Geroldi Lemoviae, fol. 7, et 24. Vide *Des-
charge et Deschargeare.*

* 18. **DESCIDERE**, pro *Descidere*, Gall. *Des-
cidoy, juger*, in Charta ann. 1451, inter
prol. tom. 2 Hist. Nost. pag. 278, col.
2: *Per quod descendunt Descenduntur et
descidi ex consuetudo omnis causa ciuilis
et criminale pendente in eadem curia.*

* 19. **DESCRIBE**, obliuionis tradere.
Joannes de Janua (Papies: *Descio, Fa-
tico, minus sapio, Describit, Separavit,*
aperuit, deseruit. Hoc postremum Descri-
bit est a *Descidere*.)

* *Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg.
7657: Descrire, dedicare, obliuisci, Des-
cidere, Pro.*

* 20. **DESCIRE**, Descidere. Chron.
Bald. diac. tom. 3 Monum. Sacr. antiqu.
pag. 119: *Gregorius Papa... Italem et
totam Hesperiam ab eis iure Descri-
saci et rectigalia interdicit.*

* 21. **DESCISCO**, (ignoro, desipio, minus
sapio. DIRE)

* **DESCLAVARE**, Clave aperire, Ital.
Dischlavare, Stat. Montis-reg. pag. 31:
*Nisi quissemus intermediato, sem-
per ira (debet) cum notario, qui tenet lib-
rum communis ac clavandum et Des-
clavandum cofixum communis.*

* 22. **DESCLEBLADA**, Locum cledis seu cratibus
clausum aperire. Crates amovere,
tolle. Regest. Tolos. ann. 1248, fol. 89:
*Dum predicta paxeria, fuerit Descle-
blada quod debent et possunt pisare ubi-
cumque voluerint. Vide Clelia.*

* 23. **DESCOBBLADA**, Cani, s.u. frustum
carnis sine adipe. Occitania alias Ecou-
blada. Charta ann. 1177, ex Archivo S. Victoris Massil. Corroadas vero et Des-
cobbladas secundum attestacionem testium
a vi. anni accipiat. Charta anni 1231, ex parvo Chaltrukio ejusd. S. Victoris fol. 142. Serviunt supradictis Ecclesie
unam eminens civitas et unum panem et
unum Descobbladam porci et vi. denarios
regales. Vide Descobblada.

* 24. **Hinc emendandum** Glossar. Provinc.
Lat ex Cod. reg. 7657: *Desacobblada,*
Prov. *Dislunba.*

* 25. **DESCOLATADA**, Species vestis. Capitu-
lum Generale S. Victoris Massil. ann. 1506: *Nulus Religiosus portet ves-
tites vulgariter dictas Descolatadas cum
coelo alto, quod cooperiat onus alia indi-
cumenta.*

* 26. **DESCOLATUS OCULUS**, a Gallico *De-
coler*, Effluere, Oculus ex quo humor
effluit. Miracula B. Simonis. Erem.
tom. 2. Aprilis pag. 831: *Eran in totum
Descolati (oculi) et unquam videre non
poterat.*

* 27. **DESCOLPARE**, Culpam eluere, vel a
se aut ab aliis amoliri. Ital. *Descol-
pare*, Hispan. *Descupare* nostris *Des-
cupare*, *Decouper*. Chron. Bergom.
ad ann. 1493 apud Muratori. tom. 16.
Script. Ital. col. 948: *Qui duo accusa-
tioni infrascriptos, dicendo quod Ascan-
dinus et Superleo predicti debebant
dere sibi auxilium et favorem ad facien-
dum in ratam in dictis horgetis, et postea
Descolparerunt, etc. Lit. remiss. ann.
1377, in Reg. III. Chartoph. reg. ch.
2: *Icelli Thomus ou lit de la maladie,
son il mour, les en Descupare et des-
charge, et en acoupla et charge du tout
dedit Couvere et son fit. Desencuser, eo-
dem sensu, in Lit. remiss. ann. 1389, ex
Reg. 137. ch. 90. Aliis ann. 1408, in Reg.
165, ch. 364: Se Jehan de Maillo... vult
dira que fay fait ledit fait, je l'en com-
batray, et l'en feray desdire, ou tel
chose qu'il devre souffre, et m'en devrà
l'en tenir pour bien Desencuser. Hinc
Descupare, innocens, *Descupo* et *Des-
couper*, excusatio latinitatis defi-
nitio. Lit. remiss. ann. 1373, in Reg. 91.
ch. 138: *Lequel Enguier Desencuser se dist et
sentit plus tanques et Descupables des
fondementis. Charta ann. 1289, inter
Probat. tom. 2. Hist. Burgund. pag. 33
col. 1. De laquelle peignie, et il dic la
volont de demander, et il mieit raisons, qui
ne fassent raignables; et il mieit raisons, qui
ne fassent raignables. Il s'en doit suffrir. Alia Phil.
V. ann. 1316, ex Reg. 55, fol. 30: Nous***

lui acorlasmes (a Robert d'Artois comte de Beaumont) lui oir en ses bonnes defenses et en ses Desculpes. Vide supra *Deculpars*.

° DESCOMBATUD. Vide infra *Discutatud*.

DESCRIBERE, Censum per capita imponere, eumque exequatum in libros censuales referre : *Descriptores* vero dicti, qui tributa exigebant. Greg. Turon. lib. 9. Hist. cap. 30 : *Childebertus Rex Descriptores in Picavos... justitiae... ut scilicet populus censum, quem tempore pars addiderat, facta ratione innovante... addidere debet, cum populus tributariorum functiones infligere vellent, dicentes, quod librum pro manibus habent, qualiter sub tantum tributum Regum tempore dissolvissent, respondunt nos, dicentes : descriptum urbanum Turonicum Chlatrii Regis tempore, manifestum est, librique illi ad Regis presulum remanevit. Idem Gregorius Turon. in Vita S. Aritii : *Quodam tempore et accliti, ut populus tributa vel census a Regibus fuisse. Descripta, quae conditio universitatis urbibus, ad Gallias constituta, summopere est adhuc. Infra : Adiunctione Regis, ut libros ipsos, quibus Inscriptione praeiusta Census populus regni eius tenebatur afficiat, etc.* Apud Fortunat. lib. 10. tit. Poematis 14. siue concepitur : *Vetus facti super mensa in villa S. Martini, ante Descriptores.**

DESCRIPTIO, Indictio, contributio, uti definitur in leg. 173. Cod. Th. de Decurion. (12. 1.) Διατάξεων in Nov. 119. Capit. Caroli M. It. 6. tit. 107. [90 109.] : *Possessions ad rel. iuxta loca pertinentes, nullum Descriptionem agnoscant, nisi ad constitutionem viarum, vel pontium. Gestis Regum Fr. cap. 34 : Childebertus autem Iter. Descriptiones novas et graves per constitutionem Fredegundis in cunctis regno suo fieri jussit. Vita S. Sulp. Pil Ep. Mlur. num. 27. Veloctiter insuetus absolvitur, ut *descripicio rescinditur impia*. Ch. Adelio Comitissae Carnotensis ann. 1100. in Tab. Abb. Bonaval. *Descriptionem pecunias que consuetudinaria tollia nominatur, in burgo honorellensi fieri præcepamus.* Vide leg. 1. C. de Apoch. (10. 22.).*

° DEScriptio etiam dicta Recensiones prediorum, suppellectilis Ecclesie, librorum ac veterum chartarum, regio nomine facta : quod probat Millonius de Re Diplomatica lib. I. cap. 2. n. 3. Vide etiam n. 4. ubi de quibusdam Episcoporum atque Abbatum *Descriptionibus*. [10] Ut iterum per *Descriptiones manus eque trumperent regnum Francorum*, in Annal. Xantens. ad ann. 843.]

DESCRIPTOR, in Gloss. Arabico-Lat. dictus, qui *populum per centurias et tri-bus dividit*.

° DESCRIPTIO CAUSARUM. Index seu libellus, in qua cause judicandae ex ordine recensentur. Gall. *Mole*. Reg. 51. Chartoph. reg. ann. 1316. fol. 1. vs : *Item officium Descriptionis causarum Constantiniensem et etiam Bajocensem concersum est magistro Nicholao de Lut-cerna.*

° DESCRIBARE, De auro eruire. Laurent. in Amalthea. Item Inserere, includere. Gall. *Enchaser*. Tertul. de Resu-rect. carnis. cap. 7 : *Gemmas operosissimo Describare auro.*

° DESCUS, Plutus, Anglis *Deak*. Chron. Joan. Wethamst. pag. 530. *Et circa nudam facturam domus istius ex-pendit se furti, deducta rictacione, crea-tione posicioneque Descurum, ultra*

summam centum quinquaginta libraram. Vide *Desca* 1.

° DESDICERE. Vide *Dedicare*.

° DESDINOSUS, ab Italico *Disdegnoso*, Fastidiosus, Gall. *Désaigneur*. Bareli-serm. in fera 2. hebdom. 2. Quadrag. : *Deus in testamento veteri erat Desdino-sus et volebat omnia pulca.* Vide supra *Designatio*.

° DESDOBLATA, ut *Desdoblata*, si bene coniecto. Libertates Calmar. ann. 1209. Hist. Dolphin. tom. 1. pag. 19. *Præterea quod Desdoblata servire soliti fuerant, ultimus non serviant.*

° DESEBREI, DEZERREI, vox Occitana. Charta homag. ann. 1020. inter Probat. tom. 2. Hist. Oœit. col. 174 : *Ego Petrus eupræscriptus de ipsum castrum supra scriptum non Desbrei Baren-garius supra scriptum negu filium, etc.* Desbrei, in Charta ann. 1061. in Append. ad Marcum Hispan. col. 1129. Alia ann. 1066. Inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 21 : *De ita hora in ante non Desbrei Guifredum archiepiscopum de ci-vitate Narbona, etc.* Id est, ex dicto Castro ex parte non ejiciam.

° DESCUS, pro *Secus*. *Descus aqua* apud Inven. Agrimens. pag. 26.

° DESIRE, pro *Desinere*, ut opinio. Scriptura. Monasteri del Pino, inter Concil. Hisp. 106. 3. pag. 167. col. 2 : *Descendit de Remessar et discurrat Santaylam, et Descit ad illum portum de Porriani.*

° DESEMBARGATUS, apud Martin. Didiaci *Daux Justitiam Aragon.* 1. 6. Observant. cap. de Interpretat. qualiter, etc § 9 : *Ei habent promittere, si judex cognoverit vel volunt, quod pro illa pena dabunt bona Desembargata, etc.* Ista est, ut mox exponitur, disobligata, etc. Hisp. *Desembargado*, solutus, nulli obligatus.

° AB Hispan. *Desembargar*, in sequastro liberare, solvere, quo etiam sensu *Desempêcher* diximus. Lit. ann. 1389. in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 284 : *Loppier lieutenant général... tout empêchement mis en ses biens. Desempêche et met à di-litance.*

° DESEMEL, Simul et semel. Victorini is Afri de Principio diei : *Ideo mundum universum sua apice Desemel intulnatur non potuit, immo non debuit, ne Deus de finita esse adjudicaretur.*

° DESEMPARE. Rem possessorum dimittere. Vide *Desempare* et *Desparare*.

° DESERTARE, Gall. *Desertare*. Stat. Montispezzo. ann. 1204. *Si qui ceteraque pro qualibet horum hominum auctoritate fuerit et in Montispezzuarii auctoritate proesta- gna, deinde liber est ad e. nomine, dum tam honore proinde fidei homo, domo* *Desempare*. Charta ann. 1380. ex Tabul. Flamin. *Et tituli donacionis Desemparaverit, solvitur in Desempare quittaverit possessionem suam. Desempare vero, pro Destruere, evantere, in Lit. remiss. ann. 1384. ex Reg. 38. Chartoph. reg. ch. 288 : Comme le bally de Melun eust mende à tous nos sergents que ledz moustier de Praeles et maison feusent Desemparer, abatre et arraser, ... et meis-ent en tel estat que jamais n'y peult avoir fort, etc.* Stat. ann. 1387. tom. 5. Ordinat. reg. France. pag. 16 : *Feront abatre quant au fort et Desemparer, etc.* Hinc.

° DESEMPARIATION, Abdicatio, res posse sese cessio. Charta ann. 1175. Inter Probat. tom. 3. Hist. Lothar. col. 280 : *Hab. autem remissionem, cessionem, re-nuntiationem, resignationem et Desempa-rationem premissas per dictum magnifi-*

cum dominum de Stogis, etc. Vide supra Desamparato.

° DESENARIUS, ut *Decennarius*. Qui urbis decurio preest. Gall. *Dizainer*. Stat. Narbon. 1381. Inter Probat. tom. 3. Hist. Narbon. pag. 47. col. 2. *Item ordinata dictus commissarius, quod quilibet Desenarius per desenariam suam et in custodia sua portare lapides et merletos de latitudine minuta, bene et sufficienter. Vide Decenn.*

° DESENGRANARE, [Gallis] *Engrenare*. Molerine granum infundere, unde secundum analogiam lingue *Desengra-nare* videtur idem esse, quod Molerina granum non infundere, vel jam infusum detrahere. Vide an haec convenienter loco citato in *Cupa octaualis*. [Vide supra *Desgranare*.]

° DESENTIRE, Abdicare, nuntium remittere. Gall. *Renoncer*. Stat. Petri ar-chep. Narbon. contra Albig. ann. 1384. Inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 370 : *Mandamus quod omnia pignora capta, vel pecunia extorta ab illis probis hominibus de burgo, qui valuerunt alii prestatre iuramentum, nec Desentire conti-nutati corum, vel ad quistam dare, res-tituentur eidem.*

° DESEPARADUS, pro *Desemparatus*, in Chartul. Celsinian. ch. 279 : *Fili Pe-troi filii Rainaldi habent ipsam appendariam... Deseparadum.* Vide supra *Desemparare*.

° DESEPELIRE, Exhumare. Gal. *Dé-terre*. Vita S. Gildes. tom. 6. Jul. pag. 26. col. 2 : *Peracta quoque prefixa ecclasia. Desepelirunt eam de loco, ubi antea jacetabat, etc.*

° DESERARE, [Separare, obscurum facere]. DIF.

° DESERARIUS MILES, f. pro *Deser-ari*. Vide *Carrocius* lin. *Carroci inventio*, etc.

° DESERTARE. Dissipare, vastare, de-sertum facere. Lex Bajwar. tit. 9. cap. 3. *Si quis Desertaverit, aut culmen eje-cerit, quod sepius contumeliam aut incendo tradidenter... restituat dissipate, vel incensa. Capitulare I. Caroli M. ann. 812. cap. 16 : Ut beneficium Domini Imperato-riis Deserare nemo audiat, proprium suum exinde construere.*

° DESERTARE. Lit. remiss. ann. 1175. in Reg. 115. Chartoph. reg. ch. 159 : *Item quod idem reus cameras, latobras et alia loca ipsius domus inducendo et cum magno impetu et violentia Desertando, etc. Nostris Deserter et Desertor, eadem acceptio. Lit. remiss. ann. 1348. in Reg. 77. ch. 391 : Les biefs et vaches de Bernart Restourt, qui gastoient et de-sertioient le boy. Le Roman d'Alexandre MS. part. 1 :*

Et li baubres li deront et Desertia.

2. DESERTARE, Deserere, quomodo Deserter dictimus. Capitol. I. ann. 815. cap. 11. et lib. 1. Capit. cap. 106 : *De propriis servis vel ancillis, ut non supra statim Monasteria cumulantur, ne De-serterent villes, etc.* Ansegis. et villes non sint desolatae. *Deserti agri, Deser-tum predium, in Cod. Theod.*

° Etre desert, cedere sensu, in Lit. remiss. ann. 1390. ex Reg. 38. Chartoph. reg. *Guidare que l'assentement donne devant autre juge que les autres ne raultist, ne soitist aucun offensors jusques à 40. jours, et uicez 40. jours passer, feus Desert et de nulle valeur.*

° DESERTITUDO. Desertio, derelictio, Gall. Abandonnement, délaissement. *Dé-sertation*, in Instr. ann. 1490. tom. 9. Ordinat. reg. France. pag. 483. Chartul.

eccles. colleg. de Leproso : Monachi de Landesia persolvunt annuatim capitulo de Leproso octo sectarios frumentos, quamdu erunt molendina, et si contingat alterum destruxit et ad Desertitudinem redigi, reddent tamen quatuor sectarios eidem capitolo.

DESSERTUM. IN DESERTO. Dicitur de agro inculto, in Obituari, evul. Lingon. ex Ord. reg. 5191, fol. 224, r^e: *Hinc super tres operatas vites vel circa in Deserto sitas in eodem finaggio. Désertine, pro Deserti, desertum, solitudo, in Bestiar. MS. ubi de Phenice :*

De Désertine servole
En la chô de Lopole.

* 1. **DESERVIRE.** Fungi aliquo munere, Gall. Déservir. Hinc locutiones illae in instrumentis frequentes. *Déservire Ecclesiam, vel Ecclesie. Déservire in divinis, pro P̄ficiacim administrare, vel Ratione beneficis ecclesiastici debitum munus obire, officium persolvere.* [29] *Déservire feudo.* Consuetudo de eo servitia prestatre. Carol. IV. Imper. chart. ann. 1377, ap. Haltaus, voce Verdien, col. 1842: *Fudum et bona feudalia ad masculos duntata heredes et successores legimus feudorum, ut ad debitos Déservitatem eisdem, successione debitis devolvantur... debent.* Conf. eund. Haltaus, voce Vermanni, col. 1873. [29] *Déservire de sief, qui fendi servitaria alterius nomine exhibet, in Stat. ann. 1315, tom. 1 Ordinat. reg. Franc. pag. 538: Ex quez cas nous baillerons au seigneur dou fiz Déservour souffrissant, qui gouverneroit cete chose, qui avenez nous seroit, en la maniere que cil de elle nous seroit avenue, la gouverneroit.]*

* 2. **DESERVITO.** Servitium, ministerium, functio. Sacerdotus Papa Epist. ad Himerium: *Quibus (Sacerdotibus Leviticis) etiam explatio Déservitionis sue tempore, etc.*

* 2. **DESERVIRE.** Merori, a veteri Gallico Déservir et Déservir, nunc Mérerie. Charta Alberti ducis Brabantie, ann. 1277, apud Ludewig, tom. 10, Reliq. MSS. pag. 22: *Burkoster eorum auctoritate et ex parte conditum, et burgensem habebit judicare super omne pretium Pe- servitum. Eadem rursus legituntur infra pag. 54, et 64.* [29] Germ. Verdien. Ruodlieb. fr. 1. vers. 5:

Nil Déservisse potuit, putat ut meruisse
Vers. 62.

Déservire domi quod nil valet emolumenit.

Vide fr. 1. vers. 60. fr. 2. vers. 23. fr. 3. vers. 276. fr. 10. vers. 41. Charta ann. 1312 ex Tabul. episc. Carnot: *Hinc d'un vallet, appelle Guiot Breton, qui fut pendu à Chartres, trouv' est que il l'avoit bien Déservir. Déservir, in Annal. regni S. Ludov. edit. reg. pag. 176: Pour ces choues et autres bonnes euvres Déservir li rois Loys l'amour et la grace Nostra Seigneur, beureut liam in Chron. S. Dion. lib. 2. cap. 29. Hinc Déserte et Déserte, meritorum praesertim, dominus S. Ludovicus, edit. reg. pag. 157: Dieu a fait main basse sur le poinc audit Gilet. Alia ann. 1403, in Reg. 138. ch. 25: Il leur semblent que le sénéchal de ladie église avoit mal païé leur salaire ou Déserte. Testam. ann. 1382, inter Probat. Hist. Sabol, pag. 392: Item à Jehan de Mellan, lequel demeure*

avecques moy, en outre ses Désertes, cent sols une fois paie: Occurrunt præterea in Consil. Petri de Font. cap. 38, art. 51. tom. 1. et 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 560, art. 22. et 380, art. 28, etc.

* 3. **DESERVITRA.** Servitium, functio, In Infernali, vnde I. Leod. ann. 1416, apud Labbeum. Vile Déservitare.

* 4. **DESESSIRE.** SE, ill. SE. Désessair. Rem aliquam possessum alieni dimittere. Chartular. S. Martini Pontisar. ex Charta anni 1251: *De quibus XXX, soli se Deseravit in mandibus Dragonis Abbatia.*

* 5. **DESESIRE.** ut Saisire, gall. Saisir. Rogiam manum injicere in rem aliquam.

Satuta Ludovici Regis Franc. ann. 1154, inter Aneid. Marten, tom. 1, col. 439: *Quis vero nemo sine culpa, vel causa, priuandus est jure suo, Belloris nostris et alii predictis omnibus iniuribus, ne Desenant aliquem sine cause cognitione, vel nostre speciali mandato.* Vide Saisire.

* 6. **DESESSIRE.** SE, ut Désessair. SE. Char- tular. S. Martini Pontisar. in Charta ann. 1222. Guillelmus Presbiter de Holoët se de jure suo in manu nostra Désessir. Occurrunt rursus in Chartulario S. Vincen- ti Cencian, fol. 83. in Charta Joani Comiti Carnot, ann. 1234, ex Archi- vis Monasterii Bonae-vallis, etc.

* 7. **DESEIRE.** SE. Eadem notione. Non Déservier nos unquam de dominio quo in nobis habemus, apud Acherdum Spicil. tom. 10, pag. 170.

* 8. **DESEVERE.** Torrere, gall. Brûler.

Liber. ville de Granata ann. 1291, tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 22, art. 25: *Et si culpa furoris panis Déservabatur, quod emendat panem ad cognitionem con- sultum dicta ville.* Si tamen legendum non est Déservabatur.

* 9. **DESPILATIUS.** Vide supra Desplatus.

* 10. **DESFACERE.** Vide supra Desfacere.

* 11. **DESPENSARI.** Vide supra Despensari.

* 12. **DESGACIUM.** Muletia, que ob vastationem in agris, hortis factam exiguntur, unde Désagair, hanc porcipere seu propinque eam aliquam pignori capere.

Charta Aymer vicecom. de Rupecavardi ann. 1251, in Reg. 77. Chartoph. reg.

ch. 311: *Concedimus quod de tribus collis, qui levantur de emenda seu Désagio ex maleficio seu fornicatis ortorum, vide- rum, etc. Si vero talis sit forefactionis qui non habeat undevolat dictum Désagion et dampnum emendat, ponatur in piliario.*

Lit. remiss. ann. 1451, ex Reg. 181, ch. 20: *Se je vous y trouve une autrefois* (en dommage) *je vous Désagairai et le vous ferai réparer.* Vide supra Désagaire et Désordiare infra in Vadum.

* 13. **DEGOMBRARE.** Purgare, mundare, Ital. Dégombrare, gall. Décombrare. Stat. Mutin. rubr. 23, pag. 4: *Domum, casamentum de terra, luto et putredine (faciat) remondari et Dégombrare.* Vide infra Dégombrare.

* 14. **DEGRANUM.** Vide supra in Degra- num.

* 15. **DEGRURARE.** Tinctoribus nostris

Déservire, i. rixiam facere. Comput. ann. 1388, inter Probat. tom. 3. Hist. Nem.

pag. 151, col. 2: *Johanni Audeberti dra- peau, pro una canna panni Desgrurati, habita pro tactis factis die beati Ludovici, xxiij. iros.*

* 16. **DEGUARNIRE** CASTRUM. Illud pre-

sidiis seu defensoribus nudare, gall.

Dégarnir. Tirer la garnison. Bartholo-

mäus. 1. 6. Annal. Genuens. ad ann.

1224: *Quoniam homines illius loci eis temere*

occurserint ad præliandum cum eis,

relicto castro Désguarnito, quidam de Alexandria ex improviso per quemdam transitem transierunt ad castrum, et ipsum ingrediens, antequam Burgenses se recolligerent posset, ceperunt et penitus concremarunt.

* 17. **DESHEREDITARE.** Gall. Desheriter.

Vide Déshereditare.

* 18. **DESHEREDARE.** Exheredare, spo- bare. Charta Phil. Pule, ann. 1311, in Reg. 48. Chartular. reg. ch. 37: *Prius importe dictam dominum, et dicto redditus Desheredari. Faciat admodum recepturos adicta domina Deshereditationem, et redditu supradicto Desheroir, eodem sensu, in Ch. ann. 1381, tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1856: *Laquelle dame ne pouoit pas par sa disposition Desheroir son principal heir dudit manoir par la coutume. Unde estre du tout Deskers, Bonis spoliari, fortunis deturbari, in Lit. ann. 1374, tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 79, quomodo etiam legendum est in aliis Lit. ann. 1371, ibid. tom. 5, pag. 324.**

* 19. **DESHOMENAGIUM.** ut Deshomina- mentum. Hist. Dalphin tom. I, pag. 184, col. 2, in Litteris Joannis Dalphini ann. 1317: *Acto quod in commissionibus seu apertis rerum feudalium, census seu emphyteuseum dict. D. Guillelmus et ejus successors, nec etiam in Deshomenagio nihil percipere debeant, nisi, etc.* Et tom. 2, pag. 495, col. 1, in Donatione Humberti Dalphini ann. 1384: *Censibus, fructibus, redditibus, tailibus, manumortuis, Deshomenagiis, decimis, angariis, parangariis, pedagiis, leudis, corvatis, pratis, etc.*

* 20. **DESHOMENENTUM.** Eadem notione.

Donatio ann. 1317, in eadem Historia pag. 65, col. 1, edit. Paris: *Item, quod n̄ ex causa Deshomenenti, vel legati, vel donationis, vel aliquo quovis justo titulo, aliquo de bonis rebus et iuribus hominum et subditorum dicti D. Raymundi Medu- litionis in dicta Baronia.... ad ipsum per- venient.*

* 21. **DESHOMINAMENTUM.** Manus mortue-

sem hominis manus mortue ad dominum devoluta successio, ut vocem hanc in-

terpretat vir clarissimus, ac eruditissi- mus Dionys. Salvatorius Boissardus lib.

de Usu feudor. cap. 32, et 37. Charta ann.

1361, ab eodem descripta: *Item reduc- tus ad memoriam idem dominus tes- turat se olim vendidisse et remississe om- nibus suis mandatorum Morgiarmum,*

Podi Bonoris et Pipeti Deshominentia

quacunque, que percipiebat, et percipere

conseuerat ab eisdem, etc.

* 22. **DESICUT.** Sicut, velut, gall. De-

mēm. que, Comme. Desicu signa forestae

antiquitas posita demonstrabunt, apud Th. Madoc Formul. Angl. pag. 302. Liber

niger Scaccarii pag. 40: *Barones sui*

prénominati Desicu devenerunt ligii

homines domini Regis, etc.

* 23. **DESIQUE.** Quaque legendum in Lit. ann.

cir. 1145, tom. 5. Ordinat. reg. Franc.

pag. 417, pro Désic, ut ex nota abbrevia-

tions littera e superposita in Reg.

Chartoph. reg. colligitor.

* 24. **DESIDERIA.** Gedalia, gall. Non-

chalance. Poëse. Statuta Eccl. Ebriei,

ann. 1576: *Scimus in residencia Curato- rum potius requiri persona industria-*

et diligentia, quam corporis in eodem

locu desiderant, et innotiam, atque inter-

residentes numerandas potius qui aben-

ter corporis spiritu et aspidua speculations

propij invigilant. Littera Philippi Pulcri

Fr. Regis ann. 1383, apud de Lauriers

tom. 1. Ordinat. Reg. pag. 380: *Cum per*

desideriant, negligientiam et defectum

quorundam, etc.

* 25. **DESIDERABILIS.** Cupidus. Felix in

Appendice ad libellum S. Isidori de Viris illust. Eccl. : *Nisi enim in subditis docendis operas virtutis in profectu seruum Desiderabiles, in servitio Dei ferventes, in desiderio decoris Domini strenui.*

• **DESIDERABILITER CUPERE**, hoc est, ardenter, in Processu de Vita sancti Thomas Aquin. Martini tom. 1. pag. 888.

DESIDERARE. Decret. Colomani Regis Hungar. : *Si duo Comites pro causa aliqua Desiderant, in supra dicta Synodo venientur, i. contendunt ad se pertinere.*

• *Desirer*, eadem acceptio, in Stat. ann. 1483, tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 629, art. 2. Vide mox *Desiderare*.

DESIDERARE, Velle. Otto Morena in Hist. Rerum Laudensis pag. 5: *Insuper adam tuis primiter precepserunt, ne cuicunque angua illud amplius dicerent, nisi omnia morte Desiderarent. Pag. 6: Nisi omnes ipsos morte Desideraret. Formula louquendi vulgaris.*

• **DESIDERATA**. Glossa. Lat. Gr. : *Desiderare*, luxuripia, vobis. Ubi mendem est manifestum, in quo tollenda viri docti inserviantur. Sed potius videtur Scaliger et Casauboni conjectura sit *Desiderata* legendum censem, cumque vocem pertinere ad ritus Christianorum. Nam illa luxuriosa vox nunquam usurpata legitur a Scriptoribus paganis in suis mysterioribus. *Desideratam* esse censem initiamen in Christianismo, veluti Baptismum, et quodvis Sacramentorum, antonomasticum vero SS. Eucharistiam, de quo Sacramento verbum *desiderare* presertim usurpat Tertull. ad uxorem l. 2. cap. 4. 6. S. Ambrosius de Fratre suo, et de Sacramentis. 4. et S. Eligius Hom. 8. S. Zeno Veron. Episc. Invitat. 8. ad Fontem: *Eia quia statis, fratres? vestram quos per fidem genitatis unda conceperit, per Sacramenta jumparunt, ad Desiderata quantocum feiantur.* Vide *Desiderata* quoniam ostendit, non ostendit.

• **DESIDIUS**, in Actis SS. Julii tom. 8. pag. 128, ubi de S. Canuto. Papias: *Desidius, Diurnus. Vide Desidius.*

• **DESIGNAMENTUM**, Probabit ita, verisimilitudo. Judic. ann. circ. 1075. In tur. Probat. Hist. Sabot pag. 388: *Ego Silvius* (Redon. episc.) *humilis servorum dei sororis hujusque designatione designatione designatus natus in dicitur affirmata affirmatione affermo, etc.*

• **DESIGNATUM**, Terminus, limes designationis. Charta ann. 1204, apud Muratori. tom. 4. Antiq. Ital. med. sev. col. 218: *Reservata in me Uberto vicecomite Bononiae potestatis ponere terminos inferiores a strata in illis Designatus, et per illa que superius continetur. Vide Signum 3.*

• **DESIGNEARE** ALICU. Apud aliquem deponere. Gall. Coaignier. Testam. Guill. milit. de Castro Barco ann. 1319, tom. 8. Cod. Ital. diplom. col. 1940: *Et aliqui (destrerum) secundum meliorem relinquo fratribus de Hospitali S. Joannis de ultra mare, Designandum praeceptori S. Sepulcri de Verona, qui ipsum equum mittere debet, commendatoris generali dicti ordinis ultra mare.* [oo Assignare. Chart. ann. 1277. in Guden. Syllog. pag. 265: *Quandocumque nos vel fratres nostri dicto conventu comparaverimus et Designaverimus... 4. libras Hallens. vel plus... pro illo censu Designato, bona nostra prehabita absolvetur. Vide Haltaus. Glossar. German. voce Beveinen, col. 162.]*

• **DESISTERE**, Nomination. Charta Caroli VI. ann. 1490. in Reg. 155. Chartist. reg. ch. 18: *Redditus ceteraque rebus sua, que Designative secuntur.*

• **DESIGNATUM**, Designatio, descriptio, exemplar. Ital. *Designazione*, Gall. *Dessein*. Tract. MS. 100. minit. et mach. bellic. cap. 29: *Dicitur caedes in bello marino sunt prelibatiles contra hostes tuos, prout facile in Designo certatur.* Et cap. 40: *Cum suo naspo possunt pondera altius elevari et facili declinari ad beneficium operantis, prout in Designo certatur.* Designe, figuris ornatus. In Lit. remiss. ann. 1385, ex Reg. 147. Chartist. reg. ch. 290: *Tous trois estoient en habis Designe, si comme jeunes gens ont accustomed de faire sur Care ne prenante.* Vide infra *Designum*.

• **DESILLAGE**, Usatica MS. Viceroemittitus Aquarum Rotomagi: *Il est une coutume, que l'on appelle Desillage, que l'on doit prendre le plus prochain Vendredi après ou devant la S. Audrieu à la volonté des Vicomtes, et ce qui adent vendra à col se aquitera par 4. den. et aux sergns 1. den. à carete par 16. den. et aux Sergens 1. den pour chascune charette à un cheval, 1. den. etc.*

• **DESILIGARE**, Gall. *Désier*, Solvere. Habetur apud Rymerum t. 8. p. 327. col. 2.

• *Desloier, sejungere dissociare, vulgo Désunir, séparer* in Lit. remiss. ann. 1400. ex Reg. 155. Chartist. reg. ch. 308: *Laquelle femme confessa à son mary que ledit Tymnonier la maintenont et qu'il avoit eu sa compagnie plusieurs fois, et qu'elle n'y povoit résister ne soy Desloier de sa compagnie, etc.* Vide *Desligare*.

* Item alii libri in papiro *Desligare* in volumine medlocri. (Invent. Calixt. III. & an. 1458. in archiv. Vaticano.) *

• **DESLOGIARE**, Gall. *Désloger, Decamper*, E loco migrare, apud Lobinellum in Hist. Britan. tom. 2. col. 563.

• **DESMA**, Potestas ligandi et solvendi, a Graco *desma*, Vinculum, ligamen. Pridigodus in Vita S. Wilfridi num. 9:

Nonchalance, Paresse. Legitur in Vit. S. Udalrici, tom. 2. Juli pag. 180. **DESIDIUS**, Deses, ignarus. Gl. Lat. Gr. : *Desidius, olivescop. Gloss. Isid. Desidius, ignarus.*

• Nostris vero *Desel* et *Desitez*, Pauper, inops, egenus. Lit. remiss. ann. 1380. in Reg. 117. Chartist. reg. ch. 178: *Le supplicant, sa femme et enfant, qui estoient ainsi que nuz ou peitement vestuz et Desitez, etc. Se voi i estes poure, viendrez de son avoir, apud Villehard. paragr. 72. A Latino vero Ottium, vulgo Oisiveté, et otiosus, Oisif, nostri alias dixerunt *Wiseuse* et *Wiseus*. Laur. Vital in Itin. MS. Caroli Austr. ex museo D. Godofredi Insul. : Pour éviter *Wiseuse* et par maniere de passetem employer le temps à écrire quelque chose à la récréation des auditeurs. Guignevil. in Peregr. hum. gen. MS.*

Audi hunc qui *Wiseus* est, Et rons ne fai, en péril est, etc.

• **DESIDIUS**, in Actis SS. Julii tom. 8. pag. 128, ubi de S. Canuto. Papias: *Desidius, Diurnus. Vide Desidius.*

• **DESIGNAMENTUM**, Probabit ita, verisimilitudo. Judic. ann. circ. 1075. In tur. Probat. Hist. Sabot pag. 388: *Ego Silvius* (Redon. episc.) *humilis servorum dei sororis hujusque designatione designatione affirmata affimatione affermo, etc.*

• **DESIGNATUM**, Terminus, limes designationis. Charta ann. 1204, apud Muratori. tom. 4. Antiq. Ital. med. sev. col. 218: *Reservata in me Uberto vicecomite Bononiae potestatis ponere terminos inferiores a strata in illis Designatus, et per illa que superius continetur. Vide Signum 3.*

• **DESISTENTIA**, Cessatio. Epistola anni 1299. ad Edwardum I. Angl. Regem apud Rymerum tom. 2. pag. 859: *Ab omni hostili invasione... desistamus, et ipsam Desistentiam seu sufficientiam erigere litteras patentes... approbavimus.*

• **DESISTERE**, pro *Desfore*. Iudas Episcopus Urgellitanus in Prefat. ad Cantica membranis *Desistentibus, minutioribus literis eandem scripturam in paribus quaternionibus suscipere, nec studiouse fabrefactis lateribus ambiretur, etc.*

• **DESITISCERE**, Contemnere. Papias, Glossa Sangerman. n. 501. et Amalthea ex vett. Glossis.

• **DESITUTA**, Papie, *Delinita forma.*

• **DESLIAGE**, Usatica MS. Viceroemittitus Aquarum Rotomagi: *Il est une coutume, que l'on appelle Desillage, que l'on doit prendre le plus prochain Vendredi après ou devant la S. Audrieu à la volonté des Vicomtes, et ce qui adent vendra à col se aquitera par 4. den. et aux sergns 1. den. à carete par 16. den. et aux Sergens 1. den pour chascune charette à un cheval, 1. den. etc.*

• **DESILIGARE**, Gall. *Désier*, Solvere. Habetur apud Rymerum t. 8. p. 327. col. 2.

• *Desloier, sejungere dissociare, vulgo Désunir, séparer* in Lit. remiss. ann. 1400. ex Reg. 155. Chartist. reg. ch. 308: *Laquelle femme confessa à son mary que ledit Tymnonier la maintenont et qu'il avoit eu sa compagnie plusieurs fois, et qu'elle n'y povoit résister ne soy Desloier de sa compagnie, etc.* Vide *Desligare*.

* Item alii libri in papiro *Desligare* in volumine medlocri. (Invent. Calixt. III. & an. 1458. in archiv. Vaticano.) *

• **DESLOGIARE**, Gall. *Désloger, Decamper*, E loco migrare, apud Lobinellum in Hist. Britan. tom. 2. col. 563.

• **DESMA**, Potestas ligandi et solvendi, a Graco *desma*, Vinculum, ligamen. Pridigodus in Vita S. Wilfridi num. 9:

Petrus ab altillores dantes Domum Jem.
Blandit igne terquentis lora amicta,
Sceptici officia justus spatha rotula.
Urgo coquens rotundis pro membra cleve.

DESMANDARE. Tenuas, Inducias tollere, illis nuntium remittere. Pactum inter Jacobum Reg. Aragonum et Raymundum Comitem Provincie ann. 1341. ex Schedis Petrosianis: Alter alteri posset Desmandare tenuas, ita tamquam post Desmandationem ipsam tenuas predictas firmas darent... per sex menses continuas.

DESMANT. Charta Communis Successionis apud Perardum pag. 887. Si quis Majorum Desmant per servos emendabilis. Kadem habentur in Chardunio Divisionsi. Desmant I. idem est, sed non Desmant. Menutius exprobatur Gallici dictum: Si non Desmant, etc.

DESMANTURA. Diminutio vel injuria petitio. Charta anno 1350. ex Cod. reg. 4630. Promittimus dispensatorum aquas et aquam predictam ab omni violencia vel iniuria ob omni Desmarus seu injuriam devenus. Unde Desmantura justa, de minoribus mensuris intelligendum. Vide supra Ammone.

DESMESURALE. Justitia de viro puro, in Consuetudinibus MSS. Festivitatum Monasterii Solemnitaciensis, eadem vindicatur quam Majore, a Gallico Desmarus, Immodicus, enormis. Vide Desmarus.

DESMILITARE. A militia removere. Paschalis I. Papa Epist. ad Petronacum Ravennae Episcopum, apud Murator. tom. 2. pag. 320. (v.) col. 1: Si militati fuerint, eos discipi et Desmilitari iuvemus vestrae venerande redditus parti. Vide infra Desmilitatus.

DESMONTATUS. Hispan. Desmontado, Obstirpatus, runcatus. Vide infra in Fisco.

DESNODARE. Dissolvere, endolare, explicare, Ital. *Dissodare*, Gall. *Dénouer*. Inventar. ann. 1889. tom. 3. Cod. Ital. diplom. cod. 361: Collane seu girtanda una Desnodate, munita paris... Capelatus unus euri Desnodatus. Vide infra Desnodiare.

DESOCHANE. Separare, quasi a socio avellare. Utitur Petrus Blesensis Serm. 82. [Vide infra Dissortes.]

DESOPLANUS. Subsolano. Gloss. Isid. Subsolanus idem est quod sub sole positus, ut norunt omnes.

DESOLOARE. De solo ejicere. Vide De-locare.

DESOLOARI. Desolari. Barthol. Glos- sarium ex Fulcherio Carnotensi.

DESOLOMUS. Desolatio, apud Radulfum Cadomensem in Gestis Tan- credi, inter Anecd. Marten. tom. 3. col. 141.

DESOLOLARE. Soela percutoru vel protocere. Charta commun. Atrebatis. ann. 1184. in Reg. 136. Chartoph. reg. ch. 249: Qui culum per capitos ad terram trahuerit, vel pedibus Desololaverit undecim libras et dividuntur perde.

DESOLOLUTUS. pro *Desolitus*, Gall. *Desolatus*, B. *Desolatus*, vita Henr. V. reg. Ann. 1399. p. 8. edit. Hearn. pag. 16. Non per ad partimentum, modo tamen Desolatum: per regis extum, etc.

DESOR. *Dimissili sorte*, Papiae. [Mellus Gloss. San-German. num. 501. et MS. Bituric: *Desors*, *Dimissili sorte*.]

DESORDINARE. Gall. *Désordonnez*, Perturbare. *De memoratis Epistolis de- truendo et prepostorando aliquis Desor- dinando collegisti*, apud Hincmarum tom. 2. pag. 416.

DESORDO. Confusio, Gall. *Désordre*, Ital. *Disordine*. Tract. MS. de Re milit. III

et mach. bellic. cap. 1: *Duo exercitus castramentari debet in locis montuosis, si potest, ut videre possit si hostes sunt in ordine aut in Desordine. Vide Desordine.*

DESOBE. Vide Desor.

DESPALARE. Divescere. Gloss. Lat.

Grec. *Despalat, ksewta*.

DESPARARE. Auterre, tollere. Fori Os- censes Jacobi I. Regis Aragon. ann. 1447. fol. 31: *Si Monterius vel qui numerus oscianteri et, qui in monte ceperit parvus, vel laqueus, quod eum solitus, quem ipse cum aliis aquila et canibibus vidi, et, si quis parvus, legemontis et Desparare, quod oscianteri desparare aquila et canibis Monterius per ipse laqueum arquantem fuerit, etc.*

DESPRECIARE. Frequenter aspicere, Sive epi fieri. Papil.

* **DESPRECTARE.** Despar intendere. Glossar. vel. ex Cod. reg. 7641.

* **DESPRECTATOR.** [Contemptor. Ter- tull. 2. ad Uxor. 8. *Despectatores divina- rum sententiarum*.]

DESPRECTO, DESPECTUS. In Pacto Legi Salicis titulus 59. est: *De Despecto-ribus*. Ub. § 1: *Si quis ad malum venire Despiceret. Ali in Lega Salica titulus concipitur: *Si o, qui ad malum venire contempnit. Ita Despectio, est contumacia contemptus judicii. Charta Ludov. II. ann. 1141. pro Bituricensib. Prepositus urbis prescripte, sive Vigiliae atque hominem ad se mandabat, et dicebat: Mandavi te ad me, et tem- ptevi venire, fac mihi rectum de Des- pectu. Infra: Pro Despectu aliquis nullum duellum faciat, sicut ante soletab. [Lu- dvicus in Confirmatione eius Charta ann. 1224: Si quis de Despectu uerit accusatur, per unum plenum sacra- mentum transacte sine duello.] Statuta MSS. Talemellorium Capit. 1. ann. 819. cap. 32. de varietate amendea pro: *Si quis de causa qui cognoscitur, sicut bisca que de causa quae nescit, poterit in raison de ce que en la justice n'a point de Despit, ne plus n'en peut il lever d'amende.***

DESPRECTUS LITTERARUM REGIARUM. Criminis ac delicti in Regiam majesta- tem species, in Capitu. 1. ann. 819. cap. 16. in Capitu. 5. ejusdem ann. cap. 19. et Capitu. 4. Capitul. cap. 80. 55. quod *Contemptus brevium regiorum appellatur in Legib. Henrici I. Regis Angl. cap. 18. Adde Leges populares Tassilonis Regis Bajwar. cap. 24.*

* **DESPRECTRIX.** [Quem contemnit. Ter- tull. Anim. 28. Virtus Despectrix mundi.]

* **DESPECTOSE.** Irato animo; nostris etiam alias Despectoseum. Lit. remiss. ann. 1889. in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 293: *Rainundinus ex hoc non modicum indignatus... mulier Despectoseum ponit dicto bajulo... Cuncti isti atque bajulus videtur quodcumque uolebant interficeri, etc. Alius ann. 1889. in Reg. 137. ch. 77: *Utralibet lui respondit mouili Despectoseum, qui maugredit il in eum, si servit paixies ses beufs en une sente, qui astoit touchant quodcumque uolebant interficeri, etc.**

DESPERANTIA. pro *Desperatio*, in Con- cil. Wormaciensi ann. 988. cap. 30: *His ita peractis, si ponantibus fructis in eis conspicitur, corporis et sanguinis Domini N. J. C. participes flant, ut Desperantia non inducatur caliginem.*

* *Desperance* in Lit. ann. 1840. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 544. art. 10: *Post encors que par Desperance il se noient ou pendit, etc.*

* **DESPERATUS.** *Desperatus*, in Gloss. Lat. Grec.

DESPERATUS. De cuius anime sa- lute nulla spes est. Codex Legum Nor- mani. cap. 21. et Ludewig. tom. 7. ann. 1842. cap. 194: *De multis sororū qui de os evan- hemicide, et sororū qui excommunicati vel Desperati moriuntur... Desperati eu- tem moriuntur qui per octo dies vel sim- plius gravi aggradiuntur et periculosa op- pressi communionem et confessionem ebi oblatam recueunt ac differunt, et in hoc moriuntur.*

* *Despers*, eodem sensu, in Mirac. B. M. V. Ms. lib. 1:

terem baptismi: quod est valide falso et Despectuum, et contra prophetam di- citionem: filius non portabit iniquitatem patris sui. Ubi f. leg. Dispersionem. Vide in hac voce.

DESPENIRE. Gallis *Dependre*, Des- penser. Auctor Grecciani:

Qui plus Dependi quam horum summa repedit,

Nisi admittatur, si prosperitate graviter.

Vide Dispenser.

* **DESPERNA.** **DESPENSIA.** Penaria, promptuarium, Gall. *Dépense*. Hist. fund. monast. Celestini. Session. apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 608: *Despensam et expensam suis ornatissi- monis et decoloribus vasis... complevit.* Lit. remiss. ann. 1889. in Reg. 28. Chartoph. reg. ch. 370: *In Despense dicto Johannes dictus reus cepit tres cibos argenteos. Despense præsteræ appellatur potus specie domesticæ destinata, posca, virgo Pugno. Lit. remiss. ann. 1884. in Reg. 126. ch. 211: *Desps. ex rappresentat le morte ou jette au trou des Despense... principale des vins qui s'en allait pour les autres types... pour faire ce lorgneau de la perte vin ou Desps. que l'on a accepte fuisse faire ou pais pour peure gens et laboueurs de vignes.* Alim. ann. 1457. in Reg. 189. ch. 228: *Le supplique revestit à son Poncelet lui sieur d'auzillier les nefles, appellees au pais (laonnois) masles, pour faire des Despenses et brou- vres pour le boire et user de son mes- sage, comme les messenqiers dudit pais ont coutume de faire chacun en. Addo tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag. 718. Vide Despense 2.**

* **DESPENSETA.** [Gallice *Dépense*, lieu où l'on repoit et où l'on distribue les objets en nature: e Parvum dispensatorium seu Despensast. (Cart. Magal. ap. Rev. Soc. sav. 1878. p. 416.)]

* **DESPERALITER.** Desperanter. Mi- rac. S. Bert. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 119: *Itaque compertentes curiosus ut undique secus fugam motien- tes, Desperaliter ruperunt ad orientalem plagiem, etc.*

DESPERANTIA. pro *Desperatio*, in Con- cil. Wormaciensi ann. 988. cap. 30: *His ita peractis, si ponantibus fructis in eis conspicitur, corporis et sanguinis Domini N. J. C. participes flant, ut Desperantia non inducatur caliginem.*

* *Desperance* in Lit. ann. 1840. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 544. art. 10: *Post encors que par Desperance il se noient ou pendit, etc.*

* **DESPERATUS.** *Desperatus*, in Gloss. Lat. Grec.

DESPERATUS. De cuius anime sa- lute nulla spes est. Codex Legum Nor- mani. cap. 21. et Ludewig. tom. 7. ann. 1842. cap. 194: *De multis sororū qui de os evan- hemicide, et sororū qui excommunicati vel Desperati moriuntur... Desperati eu- tem moriuntur qui per octo dies vel sim- plius gravi aggradiuntur et periculosa op- pressi communionem et confessionem ebi oblatam recueunt ac differunt, et in hoc moriuntur.*

* *Despers*, eodem sensu, in Mirac. B. M. V. Ms. lib. 1:

A Chartre fu che uide uno clero

Orgelous, vesiles et Despers.

* **DESPERATUS.** *Perditus sicarius.* Stat. ant. Florio. lib. 8. cap. 184. ex Cod. reg. 4821: *Si quis, uadimque sit, aliquem offendit facit... per aliquem vel aliquas, qui assassinat, malandivus seu Desperatus appellarentur, si talis offensio*

moriatur, talis offendit faciens pana capitio moriatur.

• **DESPELARE.** De re ponderata detrahere, pondere minuere. Charta abb. de Conchis in Ruthen. ex Reg. 64. Charthop. reg. ch. 471: *Tantumdem ponderis de farina reddere (molinierius) teneantur, hoc salvo, quod si... de aliis pro mōtendo debeat Despeliari, illius inde deducatur, iuxta ordinacionem per consules super hoc facientiam.*

• **DESPICABILIS.** Contemnendus in Epistola Xysti II. Papae ad Episcopos Hispanie.

• **DESPICABILITER.** Contemnit, in Instrumento anni 1181. tom. 2. nove Gall. Ch. 187. et alibi.

• 1. **DESPICARE, DESPICHARE.** Despicere, contemnere, in Statuto Bartholomaei Biteni. Ex lib. inver Anecd. Marten. tom. 4. col. 654. Abrogant, renegant, blasphemant, Despichent, &c. Memoriale Protestatum. Regiensium, ex ann. 1270. Scientiam florem et pontificalem dignitatem quadam statidicata Despicavit. Vide Despiciare et Despicare.

• 2. **DESPICARE BLADUM.** E spicere, separare. Ital. Despiccare. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 702: *Despicari, batre gerbes, vel regarder. Charta ann. 1434. et Tabul. Auxil. Accommodare domos vel areas pro Despicando bladum. Stat. ann. 1476. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 388. col. 1: Quod antimalia rosatina pro blada Despicandis in territorio Nemausi existentia, urgente necessitate ad Despicandam dicta blada, et Despicatis blada exigatur pana. Lit. remiss. ann. 1444. in Reg. 178. Charthop. reg. ch. 153: Existentibus (supplante et ejus uxore) in quadam solo sive area Despicando fabbas, etc.*

* **BESTIARI.** [Spicas spargere. Dicitur.]

• **DESPICCARA.** Charta ann. 1202. tom. 3. Probat. Hist. Brit. col. 1768: *Quantum tu... mōre permititis Despicendi circa prefaciā inserviā. Perperam pro Despicare. Vide in Minib. 1.*

• 1. **DESPIGNERATO.** Gall. *Dégagement, Redemto rel oppignerato.* Charlatarium Ecclesiasticum Auxitanum cap. 64: *Convenientia hujus impigneratio et Despignatio facta est coram istis testibus. Vide Despignare.*

• 2. **DESPINA.** Aenrope. Grace, Dominatrix. Papias. [Pro Despona.]

• **DESPINARE.** Ouster espine, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684. Deepnos, vox Gallica, qua otiosus excitatur. In Lit. remiss. ann. 1376. ex Reg. 108. Charthop. reg. ch. 65: *L'un frapant et ferant l'autre de la main sur la tete quant il musoit, en disant un tel mot, Deepnos, Deepnos par jeu et par rebatement.*

• **DESPITTARE,** ut supra Despicare. Despitare. Statuta Ecclesiarum Trecensis ann. 1477. *Sic vero Deus negaverit vel Despitauerit pro prima vice duos dies, pro secunda qualiter in pari et aqua jejuno compelletur; pro tercua etiam in scalo, ut moris est, repentes.* Statuta Eccl. Meldens. ann. 1489. inter Intrat. Hist. ejusdem. Eccl. tom. 2. pag. 505: *Qui de Die vel sacraissima Virginea ejus Genitrix Maria aut alio quoque Sancto, eos renegando, Despitiando, malgreando, aut alias execrabiliter blasphemis verba protulerit, etc. V. Despitus.*

• *Despiter nostris, eadem notione. Lit. remiss. ann. 1407. in Reg. 161. Charthop. reg. ch. 272: Le supplicio dist que lui Perrinot et autres avoient autrefois Despise ou sanglanter Dieu et sa mere. Se des-*

piter vero dicimus, pro Indignari, stochamari: unde *Despitare, et Députaire, Ad iracundiam pronus vel Perfidus, proditor.* Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1. ~

Despat et frons et debonare.

Or ea calvus et Députaire.

Le Roman d'Alexandre Ms. part. 2:

Et que point n'a trouvé le veillant Députaire :

Mais sage et bien parlant pour que raison faire.

Le Roman de Robert le Diable Ms.:

A felon tient et Députaires.

Bestiarius Ms. ubi de vulpe:

Tant est traire et Députaire.

Vide supra Despectus.

• **DESPITUS.** Despectus, contemnendus:

Despito, Italis. Fletta lib. 4. cap. 5 § 4:

*Ballivi et servientes Regis populum sibi subditum gravare conseruerunt, ponendo in assis et iuratis homines languidos, et Despitos, perpetuo vel temporali langore detentos. Despirer, Contemnere. Vetus Poema MS. cui titulus, *Le Despirement du corps:**

On ne peut trop le cors Despire.

Le Catch en Rouvre MS.:

Ichil n'a gueres de savoir,

Qui le grain Despit pour la paille.

Alibi:

Un meunier de toi et Despire.

Id est, minorum te non despicias. Hinc vox nostris familiaris, *Despicer quelqu'un, despicer, contemnere nihil facere.*

• Chron. S. Dion. lib. 2. cap. 1: *Vous ne devez pas Despire ne mespriser le cause de ma complainte. Contemps, redit dit Gallice Despoir, in Stat. eccl. Turon. ann. 1386. cap. 67. ex Cod. reg. 1287.*

• **DESPLEARE.** a Gallico *Dépier.* Explicare. Lit. remiss. ann. 1370. in Reg. 101. Charthop. reg. ch. 186: *Ad dictum locum dictus expensus (dominus Malbecci) accessus cum suo vexillo Desplesato seu patenti, cum proposito interficiendi dictum praecopere (de Vallibus.) Vide Despicare.*

• **DESPLENDDESCERE.** Obscurari. S. Paulin. Ep. 89. sub finem: *Nec... rubiginem insipiente nostra colligatis, qua Desplesantur cordis vestri.*

• **DESPLOCHIUS.** Ingratus, molestus. Gall. Despoliat. Anna. Victor. MSS. ad ann. 1387: *Et quae obitus (Egidii Alvarii) fuit madura, tota ecclesia dampno et prefatis Urbanus Pater Desplochius ab honoris. Vide latra Desplochius.*

• **DESPONSALE.** Quod pro desponsatione sacerdoti datur. Charta ann. 1250. ex Chartul. S. Mart. Pontisar. Nec terra non solvit decimam aut campipartem aut oblationem ait Desponsale.

• Dicitur de qualibet re cuius possessionem quis adipiscitur. Charta ann. 1244. in Chartul. Montis S. Mart. part. 4. fol. 87. r: *Preterea sciendum est, quod quondamcumque aliquis abbas de novo fuerit institutus in ecclesia dicti Montis S. Martini, tenetur dictam domum cum gardo a dictis Johanne dicto Beduin et Johanne de Bulteo, aut ab illis, qui successerint in eorum praebendas, Desponsum et transire utrigue eorum duodecim denarios pro iure Desponsationis illius, et medianis annis secundum censu iure Desponsationis predicti, absque omni aliena exactione et foragia, nos et nostri successores tenemur portare garandiam perpetuam de dicta domo et gardo predicto.*

• *Despiter nostris, eadem notione. Lit. remiss. ann. 1407. in Reg. 161. Charthop. reg. ch. 272: Le supplicio dist que lui Perrinot et autres avoient autrefois Despise ou sanglanter Dieu et sa mere. Se des-*

piter vero dicimus, pro Indignari, stochamari: unde Despitare, et Députaire, Ad iracundiam pronus vel Perfidus, proditor. Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1. ~

Despat et frons et debonare.

Or ea calvus et Députaire.

Le Roman d'Alexandre Ms. part. 2:

Et que point n'a trouvé le veillant Députaire :

Mais sage et bien parlant pour que raison faire.

Le Roman de Robert le Diable Ms.:

A felon tient et Députaires.

Bestiarius Ms. ubi de vulpe:

Tant est traire et Députaire.

Vide supra Despectus.

• **DESPOLIARE.** Spoliare, Gall. Despoliat, arēs, exculvare. Glossar. Græc. Lat. : *Anadouōs, Despoliat. S. Fulgentius Epist. 8: Virgo, quæ ornatum corpore vestu affectat, animam suam virtutum splendorē Despoliat. Lex Bajwar. tit. 8. cap. 14. § 2: Si autem aliquis tam prestatuus fuerit, ut peregrinus nocere voluerit, et fecerit, aut Despoliaverit, vel lacerbit, qd. Adam Bremensis cap. 108: Et tunc cum exercitu veniens, Episcopatum, quasi non suum, Despoliavit. Vita B. Fridi Cappenbergensis:*

Despoliare, Spoliare, Gall. Despoliat, arēs, exculvare. Glossar. Græc. Lat. : Anadouōs, Despoliat. S. Fulgentius Epist. 8: Virgo, quæ ornatum corpore vestu affectat, animam suam virtutum splendorē Despoliat. Lex Bajwar. tit. 8. cap. 14. § 2: Si autem aliquis tam prestatuus fuerit, ut peregrinus nocere voluerit, et fecerit, aut Despoliaverit, vel lacerbit, qd. Adam Bremensis cap. 108: Et tunc cum exercitu veniens, Episcopatum, quasi non suum, Despoliavit. Vita B. Fridi Cappenbergensis:

Nam debet pati, plures ut Despoliant. Ob mala que忍受, hinc nostra temer?

Occurrat præterea in Vita S. Altmanni Episcopi Pataviensis, in Capitulo Caroli M. lib. 5. cap. 212. [cc. 364] apud Gregorium VII. PP. lib. 8. Epist. 8. præterea apud Nonnum in Fome, etc. Venerabilem et apud Cleronom ipsum Attic. 7. Cum ferret litteras vulneratus in Despoliatio est. Cassares quoque de Belo Gall. 2. 31. Armis Despoliare. Ibid. 5. 8. Despoliare nobilitate. Quamobrem hinc amandari potuisse verbum Despoliare politioribus Latinis notum, ut et sequens Despoliare : quod simil modo Tullius usurpat Verr. 4. 20: Ut siiam una cum ceteris Siculis Despoliaretur. Lactant. 6. 11: Hominis se appellatione Despoliat.]

• **DISPOLIARE.** Gloss. Lat. MS. Regium :

Despoliat, nudat. Vetus Interpres Epist. 10. Barnabæ cap. 8: *Et observant quasi in simplicitate ambulantes, quem Despolient. Paulin. Epist. 5. Si Despoliatio corpore, non inveniaris nudus ab opere. Et Epist. 10: Despoliatio priorum parentum. Prudentius contra Unionem :*

Sed fortasse valis patria pietatis honore Despoliare.

Gelasius I. PP. Opusc. contra Pelagianos: *Si ista despiciunt, semipatos sanctificatione Despolient. Addit. Trebil. Polionem in Zenobia. Fragmentum Petronii pag. 6. Concilium apud S. Macram ann. 881. cap. 8. etc. Despoliatio despoliator, in Cod. Th. leg. 6 de Septu. violat. (9. 17.) et leg. 28 de Episc. (16. 2.) [Despoliatio carnis, apud Tertullianum de Resurr. carn. cap. 7.]*

• **DISPOLICUM.** Spolium, Gallis Despoliare. Vetus Noitilia Monasterii S. Juliani in Picton. ann. 834: *Quod ipse Agnaldus venisset super homines in sua forcia ex villa Caudado, et exforciasset, et eis batuissest injuste et eorum Despoliatio distracta et alias res... exportassent. Vide Spolium.*

• **DESPONSALIA.** Desponsatio, Gall. Piscator. Acta Passionis JESU-CHRISTI in Codice. MS. S. Vedasti Atrebatis: *Veritatem loquimur, etenim in Desponsalia Maria interuenimus.*

• **DESPONSARE CASTRUM.** si bene con-

jecto, illud sibi vindicare ut sponsus

sponsam. Fragmenta Hist. Dalpin. tom. 2. pag. 825. col. 1. Init. Ita die

XII. Maii (1348.) apud Crimiacum Dom. noster. Dalpinus Desponsavit castrum

Miribili, promittens ipsum nunquam redi-dero. Domino Bellioci. Vide Desponsale.

• **DESPONSO.** Desperatio, apud Cæsium Aurelian. lib. 8. Chron. cap. 18.

• **DESPORTARE.** Vide Deportare.

• **DESPOTUS.** Dignitas in aula Constanti-

nopolitanæ, ex Græco Aenōn; Domi-

nus: quam quidem appellationem Im-

peratores ipsi amplerunt, cum in

nummis suis, non basiliæ, sed monetae

titulum describi curarent, ut potissimum observare est in Alexii et Manueli Comenii Annales, in quorum extitum exhibentur in Notis ad Alstedam. **Michallicus Despotus**, in Chartis ann. 1267, 1294, et 1313, in Hist. nostra Gallo Byzantina pag. 18, 85, 81. **Despotus Rascia**, in Decretis Alberti Regis Hungariae ann. 1439. **[Despoti Serbie]**, apud Robertum Creyghton in Histor. Concili Florient. Sect. 3, cap. 2. Vox **Despotus** plurimes occurrit ibidem Sect. 6, cap. 11. **Hac porro & ex eius dignitate donatos presertim Imperatorum filios et consanguineos ex Scriptoribus Byzantini colliguntur: ut quando primum usurpari solita, diximus in Notis ad Cinnamum pag. 408. [Vide Macros in Hierolexicon] et in Glossar. med. Graecit. voce **Aeternus**, col. 283.]**

Hoc etiam nomine designatur Otto III. Imper. ab Arnolphi in Vita S. Raimundi Abb. S. Emmerammi num. 18: Accessit ad eum **Despotum quidam Symmista ejus, nomine Heribertus, tunc fortis Capellanus, postea vero Colonensis Eiacoporus. Is ex consulto ad eum dixit: Domine non oportet vobis indignari contra virum Dni. Ad huc Imperator infi, etc.**

DISPUTUS ROMANIAE, in Aresto anno 1400 apud Duchesnium in Probat. Histor. Castillion. pag. 188.

DESPRETUM, apud Parisenses **Dép**ris. Premium pro laudinio, de quo qui preedium acquirere vult cum domino loco, passiciscit, et de eo quidiplanis sibi concurrit obliquet. Vide **Depressus**. Charta anni 1212. In Cod. reg. 459: **Guillelmus Maluclius** (dixit) se et predecessoris suos huiusmodi usatica, videlicet **lesdum panis, et omnes alias lesdus et Depretum, et pedagia...** percepisse. Hinc **Dép**ris, pro quovis de solvenda leuctuna pacto. Litt. remissa. ann. 1461. In Reg. 192. Chartoph. reg. ch. 40: **Après que le suppliast ot paët ou Dép**ris au tavernier... Appointement et paement ou **Dép**ris de douze bretons en avoit été fait. **Deroire**, codem sensu, in aliis Litt. ann. 1464. ex Reg. 199, ch. 469: **Lesquelz compagnions Deroire et paient leur escot.**

DESPROPRIAMENTUM. Vide **Depropriare**.

DESPUNCTORES, **Despunctores**, **Debitorum expositores**. Papilas.

DESRAINARE, ut **Deratiorare**. Ratibus adductis crimen a se amoliri, etc. Codex Legum Normann. apud Ludewig. tom. 7. pag. 165. **Si quod negatur non offerat Desrainare, emendabit. Si vero Desrainare obliquit, et inspectio tori assignetur, quod ei ad capere nec debuit hec iudicata.**

• Loco i. costrinare et Desrainare, lego Desrainare et Desrainare in cap. 9, can. fund. Consuet. ex Cod. reg. 451. Hinc

DERESNATI, **DERESNIA** et **DERESNATOR**. Ibid. cap. 19. part. 2: **Notandum est quod si Desrenator verba dimiserit et mutauerit quae ei in Desrenatione fuerint exheretata, ejus Desrenatione reprobatur. Vide supra Desrenare.**

Est ergo, ut apud eund. Ludewig. pag. 403, dicitur

DERESNINA, vel **DERESINA**. **Lex quedam in Normannia constituta, per quam in simplicibus querela insecutus factum, quod a parte adversa objicitur se non facere declarat... unde est quod homo Desrenator id quod proponitur ab adverso, id est, deratiorat aut demonstrat extra rationem vel sine ratione, et sic per Desrenationem irritat quod contra ipsum proponeatur ab adverso. Ibid. pag. 294: Si vero**

in non ecce sorum receptionis maleficium redigatur, per legem Desrenare, si justiciarius ex auditorius super hoc voluerit impetrare, poterit se purgare. Et pag. 299: **Et cum Desrenare iniquum, et quod pro exponit coram justitiis et purgatio per sacramentum querelati et coadiutorum suorum in curia facienda. Item pag. 298: Non enim ducenti sunt ad Desrainam, si defuerint, sed ex testimonio assidentium debet submonito recordari.**

1 DESRAINATIO. Eadem notione, ibid. pag. 291: **Quod in placitis enim factum est, si negatum fuerit, per Desrainatorem penitus potest irritari.**

1 DESRAISNIA. Idem, ibidem. pag. 247.

1 DESRENARE, ut **Desrainare**. Ibidem pag. 291: **Habito autem consilio debet sacram negare, quo accusatus est, et offere illud Desrenare in hac forma: Istam lesionem tibi non feci, et iste qui super huc testem se constituit, nec vidit nec audivit, quod paratus sum Desrenare. Le Roman de Flores MS.:**

Mais tant de respect me deunes,

Que je me sois Desrenes,

Qui ge av si de quel pais

Et quel autre j'au si quis.

1 DESROBARE, **Furari robam**, Gall. Derober. Idem Codex Leg. Normann. cap. 2 pag. 151: **Bonum jus habuerit de eo qui cum Desrobavit, cum proprius hoc suspensus fuerit.** Guillelmus Archiepiscop. Tyriensis continuata Hist. Belli sacri Gallico admodum: **Grant partie de marcheaux des autres gens, qui estoient eschopés des Desraines, et n'en eloient pas moins chairent et estoient des corsaires Desrobant id est Pirates qui Desrobant in mari.** Vide **Desrobare**.

1 DESSSA. Idem videtur quod supra **Desfaia**, Silva defensa, seu in quo venari non omnibus licet, f. pro **Desfa**. Charta ann. 1321. ex Tabul. Flamar. **Nos Reginaldus de Ponte dominus Bragayraci, damus et concedimus... Petro Raimundo et Arnaldo Bermondi Desfa et garenam cuniculorum, leporum et perdicium in toto repagio seu tenemento de la dermondia.**

1 DESSAISINA, Gall. **Desaisissement**.

Abdicatio, derelictio vel amissio aliquis rei possessio. Charta Henrici Regis Anglie ann. 1153. apud D. Brussel de Feudorum uso. tom. 2. pag. III. ad calcem: **Recognitiones de nova Desaisina de mortis antecessoris non capiantur nisi in sua Comitatu.**

1 DESSAISINATIO, Dejectio de possessione. Codex Legum Normann. cap. 9, apud Ludewig. tom. 7. pag. 166: **Nisi per breuiter novae Desaisinatione, vel legem apposita descairiam vel jus suum propter obliteracionem.**

1 DESSAISONARE, **Desessionare**, **desall.**

Desaisinatione alias Esaisinatione. **Brasscriptum** colendi agrosrationem mutare. Charta ann. 1278. Petri abb. Fossat: **Manasserus prior prioratus de S. Arnulfo in Aquilia recognovit se concessisse et tradidisset ad firmam... terras arablem (dicti prioratus) sub conventionibus... istis, videlicet quod... dictas terras non poterit Desessionare.** Reg. visitat. Odonis archiep. Rotomag. ab ann. 1248. ad ann. 1269. ex Cod. reg. 1245. fol. 167. r: **Terras nobis restituit in eo statu in quo recipi eas, videlicet gacheras et binatas, nec eas poterit Desessionare.** Vide supra **Desroisare**.

1 DESSERARE, **Laxare, remittere**, Gall. Desserare. Litt. remissa. ann. 1442. In Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 185: **Gaiardus Boris, qui suam ballistam habebat onerata quodam ratiōne, dictam suam ballis-**

tan Desseravit, et cum dicto ratiōne corpus dicti Boris omnino perforavit. Edballer, eadem acceptione, apud Guiart. ad ann. 1241.

Conducere dura et lassa Diballant.

DESESIAIRE, Possessione exuere. Vide in **Sesiaire**.

DESESSIONARE. Vide supra **Desaisinatione**.

DESSIDENS, pro Dissidens, in M. rac. S. Veroli tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 375: **Inter Dessidentes compone... etc.**

DESSIGILLARE, Signum vel signilu in dissolvere, eximere notam, nostris alias Desaignier. Litt. remissa. ann. 1390.

in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 396: **Dictum Ludovicus cepit ipsum saccum et alienis rigillis antis sigillatum Desigillavit.** Aliis ann. 1388. in Reg. 122. ch. 328: **Comme Gile Tariaron, marchand des boys du comte de Flandres en ses forez plusieure chaines et autres arbres, qui avoient este plaguees et signez au saing et marques de nostrede cousin, etc.** Vide infra **Desigillare**.

DESSA, Papie. **Desugusta.**

DESTALLARE. Vide supra in **Baulare**.

DESTARE, Valde stare, in Gloss. Ara-

bico-Lat. Itali. **Destare** est Somno exclu-

re, expergesfacere; **Destarsi**, Expergesci-

1 DESTARIUM, Mensura eadem, ut

puto, que **Sextarium**. Bulla Nicolai IV.

Pape. Collect. Ampliss. tom. 2. col.

392: **In Archiepiscopatu Vienensi Ecclæsa Romanae debet annuatim pro**

anno unum Destarium amygdalarum, quod geminatum facit medietatem au-

nus.

1 DESTEGLARE, **Destegliare**, Italisch.

Destigliare, Dividere, intersecare. Stat.

Astas ubi de Intrat. portar. **Canapa as-**

palinata sive Destegliata solvit pro quo-

libet rubo lib. 1. Canapa grossa non labo-

rat, videlicet Destegliata et non pectinata

solvit pro quoilibet rubo sol. 15. Destergor,

distrubere, partiri, ut videtur, in Ch.

Valteri abb. S. Humberti Maricoli. ann.

1394. ex Cod. reg. 10196. 2. 2. fol. 75. r:

Et si t' avenoit que aucun importaisent et karraissent le tierrage... ès terres deseur-

ties Destergues et départies par nous, etc.

1 DESTELLAR, f. Assulas, in quibusdam locis Esteles dictas, cedere. Inqui-

sit. foresta Britol. in Reg. 34. bis

Chartoph. reg. part. 2. fol. 137. r. col. 2:

Forstarus... non consuevit aliquem ca-

perire, nisi consequitus esset cum antiquum

Destelleset, nisi esset merorennum de vanda.

Vide supra **Assula**.

1 DESTERTUS, mendicans pro **Districtus**,

Territorium. Vide locum in Baugium.

1 DESTERIUS, Equus maior, idem qui

Destriarius infra. Vide locum in **Cla-**

pono.

1 DESTERNINARE, Exterminare, abo-

lere. Ital. **Desterninare**. Tabul. Cassin.

: Et si quista caria destruere aut Desterni-

naire eam boluerit, istmet Deus nomen

suum de libro bice et carnes ejus disrup-

pot batallibus crevi. Vide Desterninare.

1 DESTERNERE, Stratum jumentis au-

ferre. Vita S. Paterni. tom. 8. Jul. pag.

299. col. 1: **Depositis oneribus Destrav-**

erunt camelos, et lauerunt pedes sororū,

hominemque hospita recuperant.

1 DESTIGO, Strepo, Sonum edo, ut so-

rez. Verbū scitum ab Autoris Philo-

mete, forte a sono. Lexicon Martinii.

1 DESTINA, Vitruvio, Vinculum quo

medicium continetur, seu Columna qua

sustinetur. Papis in MS. Bituric. : **Des-**

tine, Furca, Domus, Furca. Hinc idem Papas corrigendus in Lexico Martini et in Amathea, ubi Furca perperam legitur pro Furca. Arnob. lib. 3: *Nos post Thesaurum Egyptium, aut post Atlantem, ut quidam dixerint, gestatorem bejum, tibicinem illum ac Destinatum esse. Corpus de Laudibus Justinii 1. 17:*

Ei Thomas Lycius sententia Destinum terra.

Beda lib. 8. cap. 17: *Unde factum est, ut accidit Destina que extrinsecus Ecclesie pro maximis erat exposita, spiritum vita exhalaret ultimum.* In hunc ipsum observat Bollandi Continuator Henricus Destinus in Vitruviana architectura rectarum piliarum formans habuisse, in Gothicis autem insistere basti longius procurrent, et subinde forniciata esse ut inter ipsam et paritem possit transiri, atque adeo etiam loculus instar cellule excavatus habet. Hinc pro conciliis privato vel etiam scelio usurpatur in Vita S. Vandregessili, Julii tom. 3. pag. 277: *Monstrabantur in Destina ipsius Basilice et grabata et sedes, ubi Pontificis B. Audouenus et S. Confessor Christi Philibertus... concessere soliti erant.* Chronicon Fontaniense apud Acher. Specii. tom. 3. pag. 188: *Monstravit usque hodie lecta eorumdem Christianorum instituta ac pretiosi Philiberti Geometricon Coenobii Patis, in Destina quadam justa Basiliaca aliis Confessoriis Amaniti. Osbervari in Vita S. Dunstani, tom. 4. Maii pag. 308: Cui etiam adhaerentes cellam, sive Destinam, sive speleum, sive alio qualibet nomine rectius nominari potest (non enim inventio quo illud appellatione quam praeziosa vocem, cum non tam humani habitaculo, quam formam pergitus sepe) propriis lichenibus fabricari. Destina a Distinere forte derivari ait Henschenius: potius cum Fabro deduci crediderim ad obsoletum verbo Stinar, vel Stenare, quod a Stare est, ut censem Vossius, vel ut Beccaninus docet, a silvo: Robur.*

• **DESTINAMENTUM.** Legatum. Vide *Destinatio*.

1. **DESTINARE.** Legare, mittere, depingere. Joan. de Janua, Gloss. Lat. Gr.: *Destinare, inserviare, sic legendum. Sidonius lib. 1. Epist. 7: Captus Destinatus peccavit Romam.* Vide Savaronem.

* 2. **DESTINARE.** Oppugnare, aggredire. Tertull. ad Iudeos cap. 9: *Sicilice contigit ad ariva esset contra aturus infans, et signum bellum non tuba, sed crepitacillo daturum: nec ex qua vel in muro, sed de nutricia et garula, sive dona, sive collo hostem Destinaturus.* Et adv. Valent. cap. 1: *Quis nunc Destinamus hereticos.*

3. **DESTINARE.** Testamento legare: *Destinamentum, legatum. Forum Iure in Aragonia: Quod homines de Jace de bonis, que ei Deus dederit, si habeant infantem, sive non, possint ordinare de bonis suis, et hereditatis, sicut si placeverit... si autem non Destinaverint, remaneant res eorum magis propinquae, etc., si Destinamentum fecerit, etc.*

DESTINATIO, Testamentum, dispositio bonorum. Tabularium Prioratus de Domini in Delphinarium fol. 124: *Hugo ad obitum fratrem suum fecit Destinacionem apud Bonum, et videlicet dedit Deo et sanctis Annibaldi, etc.*

* 4. **DESTINARE.** Decerpere, statuere. Corpus. ann. 1494. Inter Probat. tom. 8. Hist. Nov. pag. 194. col. 1: *Gentes armorum prout in praesenti patria, propero quod fuit Destinatus, quod ferent eccebus in tuis magna.*

* 5. **DESTINARE.** Accidere. Vita S. Ber-

tell. tom. 8. Sept. pag. 469. col. 2: *Res versus itaque Bertelinus, oppressionem illum peccati sui causa credens Destinatus, etc.*

• **DESTIPULARI.** Promissione pactum deponere, in Glossis MSS. Regis Cod. 1701.

DESTITUTO. Destructio, in Glossis Isidor. [ad quas Gravinius: Lege Deserto et hic et apud Constantiensem Episcopum. Nam Destituti Duces dicuntur milites apud optimos Scriptores, qui eos deserunt. Hinc Papas: *Destituta, Desolata, Idem: Desolatus, Desitutus, Nodus, Eugenii. Desolari dicuntur, qui ab omnibus desertur. Justin. lib. 7: Victricis Jane de Desolatus in regnum refluxit.*]

* **DESTITUTIO.** Statutum vel decretum legi et rationi contrarium. Concil. apud Rodiacum ann. 1367. cap. 1. ex Cod. reg. 1590: *Cum militis et thureno et fere omni layci, clericis opido inseanti et pacata exigentibus fore per omnes regiones militis et barones, rusticis et burgenses constitutionis, imo verius Destitutions... machinationes alias varias et diversas facere presumunt et presumunt, etc.*

* **DESTROCIERE.** Italis Distrorcere. Distorquere. Charta ann. 1083. apud Murt. tom. 2. Antiq. Ital. med. sev. col. 352: *Duabus vicibus arbore pecto ponendo de Destorco. Distrorcere, in Poem. Alex. Ms. part. 1:*

*Exauditis le plures et in Distror et dolo,
Saltem le reggates et in dist meo certe.*

* 1. **DESTURNARE** ICTUM. Gall. Distrorcere un coup, ictum repellere, excludere. Lit. remiss. ann. 1361. in Reg. 91. Charthol. reg. ch. 128: *Prefatus Johannes dictum Clastum percussus de quodam baculo... nisi videtur, vocatus Galus, tecum Destornasset. Destrinir, pro Retinere, retinere, in alia Lit. ann. 1475. ex Reg. 185. cb. 187: Laquelle (trayne) ainsi qu'il custodi frapper Destrinir ledit coup.*

* 2. **DESTRORNARE** FERAM. Itam adiungere in certa cubilia, vulgo Destrour, vox venatoribus nota. Arvensis parlam. Paris. ann. 1399. inter Probat. ap. Hist. Trenorch. pag. 257: *Pro eo quod quendam leporum quem dictus abbas praecepatur, ad libitum ipsius abbatu non Destornaverat, sed pugno et stria de quo berberaverat.*

* **DESTRORNARE.** Sarcinam solvere, relaxare, Italis, Scogliere il fardello, il bagaglio, Gall. Destrare la malle. Stat. Bononi. ann. 1250-47. tom. II. pag. 278: *Et dictum quod nullus qui stat ad portas circuicustodenadas debet Destrornare, seu disigere/malum seu torsam aliqui mercatores per dictas portas transirent.* [Fr.]

• **DESTRONIUM.** Lenocinium, quod dextrorsum dolo perciscitur. Gloss. Prov. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Destralage, Prox. lenocinium Formulae MSS. ex eod. Cod. fol. 20. v: Culpa et defectus delate predicta se lenocinatio seu test: alayum in premisie committenda.* Hinc

* 1. **DESTRALIS.** Que lenocinium exercet. Stat. Avenion. ann. 1249. cap. 116. ex Cod. reg. 4559: *Statutum quod publice merecritis et rufians et Destrates in contractu seu vicinia honestarum personarum nullatenus commorenent. Destrat, Prox. conciliatrix, lena, lono, aqua, lenoculus, in Glossar. Jam jam laudato.*

* 2. **DESTRALIS.** Securis. Tabul. Casin. IIII. *Destraes, e 11. feras, etc.* Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657:

Destral, Prox. Destralis, que arbores secundantur terram. Vide infra Destralis.

DESTRALES. Vide *Destralis.*

DESTRARE. Vide *Destralis.*

1. 1. **DESTRARIA.** Porticus Ecclesie.

Joannes de Monasterio in Epistola, ubi describit Monasterium Carduci apud Marten. Ampliss. Collect. lit. 2. col. 1388: *In cuius quidem Ecclesia iuxta ampla spatioria plateas propositis porticus est triplex. Destriariorum non desumulatoriorum. Vide Desumulatorium.*

* 2. **DESTRARIA.** Equa major. Stat. Vercell. lib. 1. pag. 18. v: *Et predicto intelligantur de equis et armis, dextrario vel Destriaria de armis. Vide Destriaria.*

* 3. **DESTRIARIUS.** **DESTRIUS.** —Vide *Destriarii.*

* **DESTRAT.** Mensura, quae dextris

stat. Destrator, qui ita ex officio mensurat. Stat. Avenion. ann. 1248. cap. 16: *Si super terminacione vel Destriatione dubium fuerit, Destratores sine prelio terminare et Destrare iterum tenentur.*

Vide *Destraes 3. et Daxri.*

DESTRIARIA. Vide *infra Destriaria.*

1. **DESTRI.** Vide *Destri.*

DESTRICARE seu potius Destrigare, Isidoro in Glossis, Consummare. Infra: *Destriare, Consummare. Ubi Cerdia: Destrigari equi, quando faciunt finem stallandi, haec est, urinam militendi. Occitan: Destriga, pro Distrir, Detournier dicunt: Destriga, pro Employer son loir a quelquie chose.*

DESTRICTUS, DESTRINGERE. Vide *Distriare.*

* **DESTRUCTUS.** Prima, multeta a Justice imposta, nostris alias Destrit et Destroz. Charta Archembaldi proposita. Vindoc. ch. 17: *Homo vero meus militum monachus restituat, mihi vero factio amendaio, legem et Destruitum per solvit. Charta Ludov. VII. ann. 1141. apud Fleureau in Hist. Bles. pag. 108: De sanguine effuso, anserem virum: de Destri, gallinam nummorum duorum. Ubi Destrius, de rixa intelligendum videtur, ut et Destri in Lit. ann. 1382. tom. 8. Ordinal. reg. Franc. pag. 604: Desquies Destrie ou controversion... les juges ordinaires, soubs: qui ledicte partie demourront, auront la cognissance d'escrit. Alia Alex. abb. Gemmet. ex Bibl. S. Germ. Prat.: *De singulis clamoribus justitia prepositi præstatutis de diversis habebit, quod una terra vocat Destri. Lib. niger episcopat. Carnot. Simon de Faverier miles habet in marcia de Espinacris citatione, les Destri, mediaitem ad forragines, etc. Vide in Distringere 8.**

* **DESTRUERE.** Debilitare, male mulare. Inquisit. ann. 1388. ex schedis Pr. de Mazaguas: *Et dirit quod totum Destruerunt dictum Guillelmum... verbendo.*

* **DESTRUUS.** Modus agri ad mensuram. Destracta dictam, estimatus. Lit. Car. V. ann. 1375. pro admortizat. bonor a Card. Alban. emptor in Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 40: *Item in quadam petia terrena campi una quarteratam continente et xx. duos Destrates terre... Item in quadam petia terrena campi continente unam quarteratam terre, minus quatuor Destrates... Item emit dictus cardinalis... quadam petia terrena vineatam... continentem novam quarteratas terre et tres quartones, minus uno Destrato. Vide *Destrato*.*

* **DESTURBIUM.** ab obsoleto Gallico Desturbier, Impedimentum. Impedimentum, molestiam Desturbium, apud

Rymerum tom. 9. pag. 395. col. 1. Vide *Disturbium*.

* *Destourber* est empêchement, in Lit. ann. 1859. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 357. et alibi passim. *Destourber* et *Destourber*, pro *Détourner*, empêcher, troubler. Avertire, empêcher, intertourbare. Joinville. in S. Ludov. edit. reg. pag. 62 : *Il li avoient Destourber en chace, et leur fist les testes coper.* Et pag. 188 : *Pour son domage Destourber, etc.* Le Roman de Ros, ibid. in Glossar.

Toute la terre fu mise en chassivé.
N'il a réi ne heros qui l'ait Destourber.

Vide *Disturbare*.

* **DESVARAILLARE**, Vassallum a loco detinere. Vide *Vassal*.

DESSUS, pro *Sub* : Galli *Deesse* dicunt.

* *Gali de deesse*, vox Latinis non ignota. I. Pausio SS. Perpetuo et Felicitatis : *Deesse* (non scilicet *Pactus Logis Salicis* ut 9. § 3. Deesse teste Lex Longob. lib. 2. lit. 41. § 3. [9] Litig. 26. (4. 8.)] *Deesse* que, etc. [19] *Deesse* sono, etc. S. Gragn. M. lib. 8. Epist. 30 : *Deesse* descessoribus ejus. *Deesse* ite modo, in Concilio Durliac. I. part. 1. cap. 8. et apud Hincmarum Rem. in Quartierlo. lib. 8. Art. videris. cap. 28. Occurrit in Regula S. Benedicti. cap. 68. apud Agrimensores, et alios.

DESUBITATE, vox formata ex *Desubit*, que occurrit apud Diomedem lib. 1. Art. Grammat. Donatum, et alios pro *Desubita*. Jul. Firmicus 8. cap. 4 : *Nihilo minus etiam si artus fuerit largitus, eadem crebre exercitione Desubit. Leges Alredi Regis West-Sax. cap. 36 : Si canis hominem Desubit, aut mordet facias, in prima causa redentur 6. col. sec. Six. Edit. cap. 32. habet gil hund man tollit. Id est, si canis hominem mordet. At *canis* in Brompton Editione et versione, canis in duplice modo hominem lasset, primo *Desubitam*, secundo mordens tacere. Hie vero *Desubitare* est, cum canis latrato continuo hominem lasset, adeo ut nesciat, quo se vertat, denumque mortibus lacaret. Macet etiamnum vocis notio apud nostros Picardos, qui *Faire Soublair*, et *Desoublier* quelques, usurpant, cum eum continuit et repetitis contumelias ad iram et furorem adgredit. Vide *Subitare*. [De improviso occupare, Guili. Sur-*

* **DESUBITER**, Desubitus, ut supra *Desubit*. *Glossar.* Gall. Lat. ex Cod. reg. 784 : *Desubiter*, desubitus, de *Desousser*. Terroar. S. Maurit. In Foresio ann. 1472 : *In et super quadam sua camera quam tenet in turri rotunda viridaria Desubitus camerae Claudiis de Chengiaco. Unde Mentre à son desousser, pro Aliquem opprimere.* In Lit. remiss. ann. 1874. ex Reg. 10x. Charnoph. reg. ch. 470 : *Languis et languor* (Gallia) per tale maniere accuelli et misse à son Desousser, que pour auctor occurrere est ad son Desousser, que pour auctor occurrere est ad son Desousser, que remeda que de crier à son Desousser, cum quis alteri praevaleret in alius Lit. ann. 1480. ex Reg. 109. ch. 186 : *Iocellus Pierreguin dist... que s'il pouvoit trouver ou rencontrer lefit Colis à son Desousser, qu'il le rueroit jus et afoleroit. Desousser, Pars corporis inferior, tergum. Lit. remiss. ann. 1880. In Reg. 118. ch. 68 : *Iocellus Pierre lors non esant en bonne disposition de raison... monstra audit Rocket son Desousser tout nu, en lui disant que autrement ne seroit peine.**

DESVERGINE. [Decodere, mori. Testamentum Ranimiri Regis Aragonie serm.

1099. apud Martinezum in Hist. Pianensis lib. 2. cap. 38 : *Et si Desvergnari de se, et laisserit filium, tenest ipse quis filius eae per missum de Sancto filio meo in eae fiduciae.* Idem videtur quod *Messivire*, quomodo dicemus : *Et si Desvergnari de tui, etc.*

* **DESVIATORIUM**, Canalis, per quem aqua a consueto cursu deflectere possit. Stat. Saluciari. collat. 5. cap. 189 : *Statuum est quod quilibet molinarius in suo molendino... habeat suum Desviatorium ad dividendum aquam, ita quod si volenter adaptare sumum molendinum, vel effudere sumum ingenium, quod alias molendinas non ingenta non cessant molere. Desvatore, eodem significatu, in Lit. remiss. 1868. ex Reg. 194. Charoph. reg. ch. 321 : *Johan Paganus acutus fecit auctum Desviatorium et excavatus (reculus infra excavatus et Desvatore) dedecit se pre condicione Grossmanni, pour easter l'eau de leur pr.**

* **DESULTOR**, voltum, parvulum. Gloss. Lat. Gr. Sanperi. Sed hoc ad modum *Glossarium* *Glossarium* politus quod ad modum Latinitatis : vocem enim *Desultor* usurpat Livius codem intellectu, scilicet pro eo qui ex uno in alium equum transit : quem etiam apparet Graci dixerit.

* **DESULTRIX**, VIRTUS, Instabiles et parum firma, apud Tertull. adv. Valent. lib. 16. extreme.

* **DESUPER** Esas. Supereminere, superabundare. Habetur in Statutis Humberti Belli-joci, apud Acherium t. 9. Spec. p. 181.

* 2. **DESUPER** Esas. Supereminere. Charta Reginaldi comit. Bolon. ann. 1308. in Chartul. Campan. fol. 195. r : *Si autem ipsi duo (arbitri) non poterint concordare, dominus rex Francie erit Desuper, et quod inde nobis desideri, ramum habebimus et inconcurremus.* A son desusse, Loco et tempore opportuno, in Lit. remiss. ann. 1880. ex Reg. 117. Charoph. reg. ch. 68 : *Iocellus Michelot dicit de Desuperis et de son courage que se il trouva ledit Baudouin son Desusse, il le fureut.* Vide supra in *Desubitare*.

DESUPERIUS Inferius, Desusse. Grgor. Turon. lib. 6. Hist. : *In Galicia quoque nos res acta sunt, que Desuperius membrorum. Alias inferius.*

DESUPERUS. Ex alto, *D'en haut*. Pseudo-Ovidius lib. 8. de Vetus :

... *Sed liber spissus humus*
Eritis et Domini, quod Desuperus dedit illam.

DESUSCRIPTUM. Cautio de suscepta pecunia, seu scriptum, quo accipiens rem debitanus a se suscepit sibi a debito tradimat factur, quodque penes dantem remanet pro securitate solutionis.

* *Adiecti r̄v xps. Desuscriptio*, etiam *scriptum*, Scholastic Harmenopoli lib. 9. Ind. 11. Epist. 49 : *Hoc autem quod apud eum invente sunt, in cincinno Ecclesiae tuis servare omnibus modis statim transmittere. Sed et Clerici ejus, si ratione illis aliqui presentes sint, a pari alio facere Desuscriptio te convenit, in quo tua fraternitas fatetur, qui Desuscriptum de stadiis rebus in scripicio nostro*

emissem, quantum dum necessaria fuerit, compendiatis, remittens r̄m omnia sine determinante recipitur. Idem lib. 8. Epist. 16 : *Omniū ostendit remittit r̄m non aliis Desuscripto eae, qui eae traducant, recipere possumus, sed si eam a te noscere non possimmo, retinari, etc.* Vide cumdem lib. 8 Epist. 11. 44. lib. 10. Ep. 65. lib. 11. Ep. 21. Anastasius in S. Agathone : *Hic ultra communitatem Arcumis Ecclesie Romana officiatur... emitente Desuscripto per Nominaclorem manus sua obumbrata.*

* 1. **DETIA**, pro *Dieta*. Vt institutum. Guiter. Hemingford. de gestis Eduardi I. reg. Angl. ad ann. 1284. pag. 57 : *Omnis in necessitate debet esse communis, et omnes unum et similem Detiam paciemur.*

* 2. **DETIA** vel *DETURM*, Debilitum, Gall. *Detia*. Instrumentum anni 1830. apud de Lurriere tom. 2. Ordinat. pag. 479 : *Quod dicti Consules possessi cognoscere de beneficiis eius Detia, si debentur, aut committentur pro aliquo personae, catalogum habentem pro Detia.* [O Legendum Detia pro Detia. Vide supra Deck.]

* **DETALLUM**, a Gallico *Detali*, Entio vel venditio qua sit particulatum. Sententia pro foragio contra Burgenenses Compendienses in Tabulario S. Cornelii : *Reliquum jus habere percipiendi... de Detaliis pacia et magna et pars... ad Detallum seu brevi venditi das sanctarum vieni... et pars modo de qualibet pacia venditio in grossis sumis sacerdantibus vni. Vide Brocs.*

* 1. **DETALH**, Eadem notio. Consuetud. Brageriaci art. 74 : *Item permisum non est in villa Brageriaci et in barris ejusdem vendere panem, neque sal et Detia.*

* 1. **DETALLIUM**, occurrit supra in *Berugium*.

* Gall. *Detail*, Arrest, parlanti. Paris. ann. 1872. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 400 : *Boulogarii paucis conficientes et vendentes ad Detallium in villa nostra Paris. etc. Unde Detallier, qui singulatim vendit, in Lit. ejusd. ann. Ibid. pag. 577. art. 5 : *Akces marchant regnator et Detallier, etc. Detallier, ut vulgo enuntiat, infra art. 9. Hinc etiam Detallier dicitur vestigial, quod ex mercib[us] ea ratione venditio perciplitur, in Chartula Latinic. fol. 26. v : *La Detallerie et la toutes des caisses, rivi, terres.***

* 1. **DETALLIUS**. In Statutis Massili. lib. 3. cap. 13. 1. *Nisi formis eodem consuectibus venderet ad minimum vel Detallum.*

* 1. **DETETUS** agitur modo, id est, propter si frumenta. Gl. Isid. Leg. *Detetus agitur modo.* Probari enim veteribus propriis tributariorum frumentis, qui in dictis legebantur militis. Vide *frumentum*.

* 2. **DETENERE**, Conferre, operire, Gall. Courvir. Joan. de Cardalhaço serm. In festo S. Nic. : *Habent qui omnes corporibus scutorum incisionibus curvitate depictis: pampreas qui habent pampas, cum quibus sunt Detegunt pudiende.*

* 3. **DETERRERE**, Decrare, declarare. Charta Injoranni abb. Resbac. ann. 1818. In Reg. 58. Chartoph. reg. fol. 61. v : *Varum quia dictus Johannes Briensis per bigamiam vel aliam in primis potest recidere servitatem, in illo erentis, ubi recidet in primis servitatem per bigamiam vel alias, manumittimus et liberum esse ab omni iugo et onere servitatem ex parte Detegimus.*

* **DETEMPERATUS**. Qui amplius non est consueta temperie. Acta SS. Junii tom. 5. pag. 88. de BB. Salome et Judith : *Delicatissimi diudum corporis ejus*

serenissima complectione Detemperata, tepla respersitur.

* **DETENTACIO.** Tentacio, molitio, vexatio. Gall. *Entreprise*. Littera anni 1398. tom. 2. Rer. Mogunt. pag. 480: *Ceterum non injurioso et tam enormis Detentacio predicti Reynoldi apud heredes ejusdem, ipsis Decano et Capitulo in suis membroribus, occasionem in posterorum successione questionibus, volumus, ut contra specie non monitione tuam legitimam de reacione qualibet Capituli non destinentur, sevioriter sententiarum, quae in predictum Reynoldum ultimum, districtus exequaruntur.*

* **DETENTATIO.** Addictio, traditio, Gall. *Deliverance*. Libert. civit. Caturc. ann. 1844. In Reg. 88. Chartoph. reg. ch. 812: *Item illi qui res emunt ad quantum vel substatuionem... tenebantur incontinenti solvere quod prouinuit, et Detentionem habent de rempta.*

* **DETENTAO.** Detinere, reservare. Bartholomeus de Tolomitis in *Vita B. Luchesi*, April. tom. 8. pag. 604: *Praeter horolitium seu agellum predictum, quod ad subventionem pauperum magis quam ad sustentationem Detentabat, nihil aliud possidere cupiebat in terra.*

* **DETENTATOR.** ιδειαγόνος, δημοκράτης, δικαιοχος. Lexicon Martinii. Gloss. Lat. Gr. Sangerman. : *Detentator, Possessor, Retentor, δικαιοχος, Possessores et Detentores, apud Rymerum tom. 1 pag. 876. col. 1.*

* **DETENTIO.** Hospitalitas, ut coniatio, quam quis benigno ab alio excipitur et detinetur. Passim occurrit in Necrologi MSS. Corbeiniensibus et aliis sociatum instrumentis, in quibus promittunt sibi invicem *Anniversarium, societatem precium, Detentionem, et sustentationem*, et qui ex Miserere aliquando fuerit non suo vito expulsus vel ejecitus.

* **DETENTIO.** Possesso, occupatio; Gall. *Détenir*. Stat. criminis Saone cap. 43. pag. 99: *Ei inquietus illum detinere, que dictam possessionem acceptori, commendare debet in decimam partem valorem rerum acceptarum ... nisi esset persona ad quam successiva defuncti spectet, vel nisi esset nurus vel uxor defuncti, aut pater uxoris aut nurus, qui remaneret in Detentione pro iuribus suis. Vide Detentor.*

* **DETERESCERE.** Fieri deterius. Electro S. Maloli in Abbatem Cluniac. Spicil. Acher. tom. 6. pag. 419: *Ego Haymardus, estate defatigatus, officiis quoque corporis immunitus S. Patri Cluniac. Cestib. Abba indignus... Clericum fratrem suum Monachis Maliolim eligimus et Abbatum esse determinamus Ordo Deterescat. Vide Deterior.*

* **DETERIARE.** pro Deteriorare. Si predicta moneta Deterioratur, pondere sive curva, in Charta Massil. ann. 1229. IV. Idus Jan. Vide Deterior.

* **DETERIE.** [Porca, id est macilenta Festus.

* **DETERIORARE.** Deteriorare facere, [Practicis nostris Deteriorare.] S. Ambros. super Levit. ad Simplician. : *Facile corruptus et Deterioratur. Utuntur Gregorii M. lib. 4. Epist. Lex 2. C. de Peric. et com. rei vendit. (4, 48) Casar. Heisterb. lib. 4. cap. 59. (Henricus Comes Trecensis, apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 873. Consuetudines Brageriac art. 67.) etc.*

* **DETERIORATIO.** Gall. *Deterioration*. Rei deductio in statum deteriore. Occurrat in Consuetudinibus Brageriac

articulo mox laudatio, apud Thomam Madax Formul. Anglic. pag. 181. Rymerum tom. 4. pag. 488. col. 1. [Vide Verderbung.]

* **DETERIORATUM MOLENTINUM.** in Litteris Hugonis Abb. tom. 1. Collect. Ampliss. col. 1098.

* **DETERMINARE.** pro Distaminare, distinguere. Comodria sine nomine act. 2. sc. 5. ex Cod. reg. 8163: *Sindonico vacas (Hermiones) operi, mira præstans gemmis ex quo Deluminat arte.*

* **DETERMINARE.** Aliquem in album doctorum vel magistrorum, qui studiorum terminus est, referre, adscribere; qui recipiendis ritus una cum thesi tunc disputanda Determinatio appellatur, et Determinator, qui receptione præsidebat et qui recipiebat. Stat. colleg. Navar. ann. 1815. In Lib. rub. Cam. Comput. Paris. col. 517. ¹ Nullus habuum regiat, nisi tabulam seu housiam longam de brunitate antequam Determinaverit, et illi qui Determinaverint, capam habeant de perso. Stat. universit. Tolos. ann. 1888. ex Codic. reg. 4222. fol. 101. 84. v. *De terminaciones vero magistrorum fiani de manu, et tunc vacas, unde facultas theologiae. Quibus resumuntur et Determinationibus omnes theologi, tam baccalarii quam studentes, debeat interesse. Questiones vero et argumenta ad initium magistrorum Determinantes communient, ut eas discant et in forma. Stat. S. Flori Mos. fol. 48. v. *Decimus nonus (casus) est contra facientes commentum, scripturas, et bellum ex certa scientia et deliberate Determinantes in ecclias seu predicationes contra ea, que in constitutione continentur predicta. Stat. colleg. mag. Gervasi cap. 10. ex Cod. reg. 4554. A. fol. 28. vi. Volo quod artiste pro Determinationibus eorum, vel licentias, vel principiis adducant ad dominum turbam sociorum, etc. Stat. universit. Andegav. ann. 1410. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag. 500. art. 15: *Quod recior tenebatur a majori parte nationum in congregations generali et in collegiis Determinationem predictam ampleri concideret. Vita S. Yvon. tom. 4. Maii pag. 586. col. 1: *Unda factum est, ut in variis liberalium eruditio super multas constantes spatio breviores proficeret, et tandem in modis ex disciplinis et auditore magister et Determinator fieret. Determiner, pro Terminari vulgo Fermin finit. In Lit. remiss. ann. 1414. ex Reg. 169. Chartoph. reg. ch. 20: Desquelles naureures icelui Iohannes Determinatus: tot aprim via mort.****

* **DETERMINATOR.** Lector academicus, in Onomastico ad calcem tom. 4. SS. Maii. Vide Determinare 2.

* **DETERRESCERE.** Tesseris, seu ludo amittere pecuniam, in Speculo Saxonico lib. 2. art. 60. 72.

* **DETESTABILITAS.** FACINORIS. Quod in facinore detestandum est et abominandum, apud Rymerum tom. 2. pag. 824.

* **DETESTAMENTUM.** Vide Decostamentum.

* **DETESTARE.** pro Testari. Testamenum Riculif. Esc. Helen. ann. 915: *De his itaque rebus de aliis per testamento, quod Detestatum habeo, dono prestatu Ecclesiæ etc. [Testam. Guillelm. Vicecomitis Agathensis, inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 127. 130] et brevis testamenti quem Detestavi usi ordinavi.*

* **DETESTATIO.** Testatio, declinatione. Stat. ann. 1478. inter Probato. tom. 3. Hist. Nem. pag. 892. col. 2. *Et ad Detestationem criminis seu dampni sic inf-*

rendi, credatur unicuique dicta animatio, sic dampnum inferentia, reperiens, cum unice teste.

* **DETRONARE.** De throno seu dignitate depellere. Gall. *Détroner*. Bonincont. Hist. Sicul. ad ann. 1185. apud Lamium pag. 188: *Innocentius postquam in Galatas adaptus, Claromonachus synodus habuit, Vide Petrus Antipapa. Dethronatus est. Vide Dethronare.*

* **DETRONARE.** De dignitate seu throno delijere. Vita S. Maloli Abb. Cluniac. Maii. tom. 7. pag. 689: *Perfunctus non longi tribunatus officio, præsto Dethronizatus assistit.*

* **DETINERE.** Sarta lecta tueri, Gall. Entrainier. Charta Gerardi prepos. S. Pet. Insul. ann. 1190. ex Chartul. Sign. Decanatu ch. 20: *Tectum et vitres tempis meum est Detinere, canonicorum est de novo reparare.*

* **DETINERE.** Tractare, Gall. Traiter. Epist. Soldani ad Pisan. apud Lam. ter notas ad Hist. Sicul. Bonincont. pag. 218: *Et ut sita Detenti secundum quod scriptum est in cartulis vestris, quae a nobis habetis, ut per hoc provide sita Detentum vos eritis in amicitia nostri regni.*

* **DETIRPARE.** Extirpare, Gall. Abotir. Stat. sabater. Carcass. ann. 1402. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 558: *Ut legalitas in eodem ministerio in dicto burgo obseretur et fraus Detirpetur ac in futurum evitetur, etc.*

* **DETITULARE.** Titulum delere. Vide in Titulare.

* **DETITUM.** Vide Decium.

* **DETORNARE.** Tornare, Plinio. Vide aliter in Torna.

* **DETORTUS.** (Detortus. Cato apud Priscian. 9. c. 51). Pusch. Marrucini voluntur de Mars. *Detortum nomen.*]

* **DETOFTUM.** Transversum. Consuetud. Lemovic. art. 73: *Illi qui faciet fori parietem illum, facies fieri communiter in terra vicini et sua, et ponit faciet tantum Detorti in pariete ex una pars, quantum ex altera. Gallica versio habet. Autant de traversa.*

* **DETOURNARE.** A recta via deflectere. Gall. *Détourner*. Arest. ann. 1346. 28. Mart. in vol. 3. arrest. parlam. Paris. : *Cum scabini et habitantes banni archipiscopi Rhemensis dicenter, se esse in possessione... venienti, iraneundii, ante portam de Vedule, necon sedendi, recessendi. Detournandi seu devandi, super quadam tabula, sede seu stallo stante Rhemis, etc. Megetter nostri dixerunt, quod Detournier, a via declinare. Lit. remiss. ann. 1382. in Reg. 121. Chartoph. reg. ch. 20: *Comme l'exposant eut joué de son arbalète, et parce que elle ne tirait pas bien sur terre, ou que sa vire ne tenait pas bien sur coche, ou se Megetta pour le grand vise qu'il faisoit, etc.**

* **DETRACTARE.** Equis a diversum actis reum dispergere. Tixer a quadre chevaux. Fleta lib. 1. cap. 37. § 2. Apostate, sacrilegi, et huiusmodi. Detractari debent et comburi. ¹ 4. Si inde pavincantur. Detractentur et suspenderuntur.

* **DETRACTARE.** Vox Italica. nostris Detracter, Medire, Famas detrahere. Legitur in Actis S. Franciscus Rom. n. 70. tom. 2. Mart. pag. 167.

* Alias *Destraire* et *Détraire*, Ital. *Destraire*. Chron. S. Dion. lib. 1. cap. 19: *Il commençierent à Détraire à li et à ses fai, qui estoient digne de loinge. Lit. remiss. ann. 1396. in Reg. 147. Chartoph. reg. ch. 389: *Icellui barbier avoit Destruit et deshonore lui, sa femme et ses enfans.**

Paroles détrahens, que fame détrahunt, in alia Lit. ann. 1870. ex Reg. 102. ch. 49 : Pour ces paroles superables et détrahentes l'ame de deoit l'andree etc.

* 3. **DETRACTARE** Se dicuntur, qui unius exceptionibus renuntiant. *Charla ann. 1386. Inter Probat. domus de Chaban. pag. 67 : Super premissis dicti homines se Detractant omni exceptioni dolis mali, fori et omni actioni... renuntiantur, etc.*

* **DETRACTATUS**, male tractatus, hanc notiōne prebet. *Festus vocabulo Detractare, illatis, maltractato, malconcio, Gall. Et très mauvais état. Stat. Bonon. ann. 1250-67. tom. II. pag. 421 : Statuum quod picture omnes Detractate (legi detractato), que facta sunt et fuerunt in palatio communis, etc. [Fr.]*

* 1. **DETRACTUS**, Excoriat. *Cui vivo capitis cutis abstracta est. Gasp. Barthii Gloss. ex Gaterio de Bellis Antiochensis.*

* 2. **DETRACTUS**, Subsidium ultimum quod reipublica datur a migrante ex bonis quae secum auferit. *Passim in Statut. German. Vide Mittlermaier. Princip. Jur. German. § 111.*

* **DETRADERE**, pro *Tredore*. Conventus Melo-junensis ann. 1548. apud Baluzium Miscell. tom. 7. pag. 114. *Causa eadem sed et auctoritas Detradendarum devolucionum, cognito quoque possessoru[m] Sanctorum.*

* **DETRAGICO** Gloss. Arabic-Lat. : *Detragico, detraher. An detraheret? [Amaltheus detrahet. Detraheret.]*

* **DETRAHINARE**, DETRAINARE. *Trahere. Ital. Trainare. Gall. Traîner. Chron. Extense ab anno 1288. apud Murator. tom. 15. Script. Ital. col. 840 : Marchio fecit cum Detrahanari per totam civitatem Ferrarie sine assidibus ad causam quatuor asselorum usque ad furcas, et ibi fuit suspensus. Et col. 365 : Fecerunt Detrahinari per totam civitatem Ferrarie, et ibi suspensi ad furcas tanquam proditoris. Etiam Detrahinari fecerunt usque dictum locum Maynardinum. Vide Trainare.*

* **DETRANS**, pro *Trans*, apud Innocent. de Casia literarum.

* **DETREMMENTUM**, (Damnum, Jactura, diminutio. *DIEP.*)

* **DETRECALE**, zona pendens in cinctibus tricatis, et dictur a de, quod est deorsum, et trica, quod est coma, quia pendet deorsum in trica. Ita interpres Joannis de Garlandia in *Synonymis* :

Ei Detricare, armilla adde monile.

* **DETRICARE**, [Morari, remorari.] *Vide Tricare.*

* **DETRICATIO**, Mora, dilatio. *Acta S. Nicolas ex Cod. S. Germ. Prat. : Benedicat sicut Altissimum, qui sine Detractione hac scriperint in melius. Nisi sit pro Detractione vel Detractatio. Et quidem a Latino Detractare, Detrier, pro vulgariter Refuser, dixerunt nostri. Annal. regni S. Ludov. edit. reg. pag. 183 : Et fist (l'Empereur Frédéric) par la force de ses baillies... que ci qui avoient fait hommage à l'église de Roume, des possessions que il tenoient de l'église, qu'il li Détrierent et li prent hommage. Ut si est Detranche, pro Mora, dilatio, et Detrier, pro Morari. Impedire, diffire, legitur in *Charla ann. 1224. tom. 2. Hist. Lecd. pag. 447 : Que de l'ordre de Detranche ne accouche. Et si est advance, que accouche de chevaux qui viennent par deours leadis esquerins furent Detrieus ou prolongés, oultre le terme contenut en la modification delle noavelles loy, etc. Stat. ann. 1850. tom.**

3. Ordinat. reg. Franc. pag. 680. art. 8 : *Se plus en prouent ou Detrirent les marchans ou les vouturiers à délivres lessites lattez sous coaz, fras et intreis, qui per lez Detrirement seroient faiz, etc. Vide Trireme.*

* **DETRIMENTABILIS**, Blasphem, in *Gloss. Gr. Lat.*

* **DETRIMENTARI**, Detrimentum pati, in *Constit. Justin. Imp. de Adscripti. et Colonis : Et ex hoc Detrimentari fundos et corvus functiones recedentibus agriculis, etc.*

* **DETRIMONIA**, DETRIMONIUM, Detrimen. *Charla Frederici II. Imper. inter Probat. Histor. Tolos. pag. XXXII : Hujus Precepti auctoritas nullam patitur Detrimoni. Mabill. in *Annal. Benedict. tom. 8. pag. 603. col. 1. legit Detrimoni.**

* **DETIRARE**, Triturare, molere. *Charla ann. 1879. ex Cam. Comput. Aquena. Ibi tenetur facere Detritari eorum blada, cum habet ventum. Kursum : Et homines ipsi possunt facere Detritari sua blada ubi volunt.*

* **DETITIO**, Detrimentum. *Chron. Ditm. episc. Mersburg. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 124 : Avicula insidiando omnes Detriture frequentare occulit potius.*

* **DETJUMPHARE**, Extrahere, in *Gl. G. et al.*

* **DETROUSSARE**, a Gallico Detrousser, Spoliare. *Lit. remiss. ann. 1858. in vol. 4. auctor. parlam. Paris : Detroussare, ac etiam abstruder, meliora unius dictoris, commissariorum. Detroussare, ex iudeo. Lit. in Leg. 82. Chartrop. reg. ch. 118.*

* **DETRULLARE**, Diffundere, de trulla seu vase effundere. *Apitius lib. 4. de Reculin. cap. 2 : Utib[us] cocum fuerit, levibus cum jure suo, et in pelta alterius Detrullare convenient cum piperis grana integris.*

* **DETUDES**, [Detunso, deminutus. Festus scil. ab obsoleto tudo pro tundo.]

* **DETULARE**, [Declarescere. *DIEP.*] * **DETULENTES**, pro *Deferentes*, in *Anns. Bened. tom. 4. pag. 112.*

* **DETUMULATIO**, Exhumatio. *Robertus Mon. in Vita S. Foraniani, tom. 8. April. pag. 811 : Ut autem ejus corporis Detumulatio sacro scorsum in leva Mortuorum fuit facto, etc.*

* **DETUNICA**, Palam facere, detegere, quasi tunica oblatu nuditatem ostendere. *Matth. Westmon. ann. 1240 : Et sua tunica preditiones manifeste toti mundo Detuniscaverunt. Idem ann. 1249. Debet, evadere, eadem notio usurpat. Nulla voluerunt ratione latronum cestus detunicare.*

* **DETURARE**, Vide *Disturbare.*

* **DEVACUARE**, Glossar. Lat. *Gall. ann. 1248. ex Cod. reg. 4120 : Detracuaries, Gallici Devacuaries, a verbo Devacuo. Aliud ann. 1852. ex eod. Cod. : Detvacuare, Devonduier, inde Devacuatoria.*

* **DEVADIARE**, Rem oppignerant remidere. *Vide infra in *Vadio*.*

* **DEVALIDATIO**, Decessio, imminentio. *Gall. Detchet. Comput. Ms. fabr. S. Petri. Ann. 1499 : Item pro Devalidatione quorundam flororum, ante festum nativitatis Domini receptorum, surifabro traditorum per manus Remondi Potier clercis ecclesie, viij lib. xvij. sol.*

* **DEVALLARE**, DEVALARE, Gall. *Devaller. Descendere, demittere. Vita SS. Voti et Felicis, Mall. tom. 7. pag. 64 : Devallare unam spinuncam que est sura Orotis facie... et inde Devallare contra illa serre de Pezillos. Eadem occurrit apud Mo-*

*retum Antiq. Navarrae pag. 200. Hist. Cortisiorum lib. 1. apud Murator. tom. 12. col. 750 : Ipsa autem sentientes capitatas, et iam vulneratae caderebant, et sic lanceas suas Devallare relaxabant. Vet. Rituale Ambian. art. de sepulturis ad antiphonam. *Huc requies mes habebo : Corpus ad Devallatum in suo sepulcro. Vocis quae Devallat.**

* **DEVALLIS**, Prosa vallis, in *Glossario Barthii ex Gaterio de Bellis Antioch.*

* **DEVANTAGIUM**, t. e. Verled, in *vetus. Glossar. Lat. Germ. apud Hiltaus. col. 1958.*

* **DEVARICARE**, Prosechere, dissimilare. Papias.

* **DEVARTARE**, Suppedite. *Gall. Fourmar. Comput. ann. 1850. inter Probat.*

o Ponicus Jordani pro media libra candelarium, quas Devastavit de manu, quando dominii associaverunt dominum cardinalem d'Amis in suo recessu.

* **DEVASTATOR**, Concilium Platian. ann. 861. cap. 4. sub fine. *Ecclesia iniunctio et regni Dei Devastator. (p. 22. A.)*

* **DEUBILLA**, DUBILA, Prestatio oblationum seu tenuissimorum panum certis temporibus Dominia subditis facienda, aspe in aliquantum pecuniae communitata. *Gall. Droit d'oubilia. Chartul. Prioratus S. Petri de Domina f. 60. v. : Massus de Malbure XIII. lib. de porco, Dubilius (Dubilius ut infra) vi. denar. et v. spillas et XI. denarios. Massus terciarius XI. lib. de porco, II. sol. de mulrone... et IX. denarios inter omnes spillas et sex denarios Dubilius. Massus mensis VIII. lib. de porco et VI. den. Dubilius et IV. spillas et XII. den. et II. sol. de mulrone. Melius legere ut de oblea propositione ab aliis oblea seu de subita propositione ab aliis voca separata. Vide Obla post Oblia.*

* **DEVICIUM**, f. pro *Devonium*, ut infra. Instrum. Archivi Magni Prioratus S. Johannis Tolos. : *Recognoscit se habuisse tendas et laudiam et alia Devicia usque in hoc.*

* **DEVECTIO**, Vectura, Gall. Voiture, Transport. *Devectio et revectio frumentis sive farine, in Charta Adelberti Archiep. Mogunt. ann. 1135. Rerum Mogunt. tom. 2. pag. 588.*

* **DEVENSURA**. Vide in *Defensa* 8.

* **DEVENIRE**, Gall. *Devener, Evadere, regestum Campanis f. 64. apud D. Brusel de Feudorum usu tom. 1. pag. 124 : Gibinus Devener homo ligius Domini Contiuse. Chartular. S. Crucis Kemperie. Secuto abrenuntione et Monachus S. Crucis Devensis. Habebatur item apud Rymerum tom. 1. pag. 245. col. 1. et pag. 159. col. 1. [See also Murator. Antiqu. Ital. tom. 2. col. 1173. B. Charta ann. 1238. inter Probat. tom. 8. Hist. Occit. col. 537 : Nascenti quid Devener dictus Alanus filius, etc. Phrasis Gallica : Il ne squat ce qu'eoit devenu, id est, quid illi factum est.*

* **DEVENSUM**, Idem quod *Defensum*, de quo supra in *Defensa* 8. Charta Baralis de Baclio pro Monasterio S. Pontii ann. 1268 : *Confirmamus vobis donationes... juri bouquerandi seu etiam lignorandi per totam terram nostram ad opus edificiorum vestrorum et dormitorum et etiam criminandi... exceptis tamen Devensis et culturis apud et dominum nostrorum. Occurrit rursum in Chartulario Aptensi et in Statutis Massili. lib. 5. cap. 19. § 6. et 10.*

* **DEVENTITARE**, Eadem notio. *Laudes domus Aurius Januens. apud Murator. tom. 21. Script. Ital. col. 1180 : Piso-*

num nomen, quod multos per annos anter cancelli nationibus valde formidolosum erat in ultimum aliarum vilipendium. DEVENTUS Devensianus.

1 DEVENTUS. Casus, Gall. Eventus; idem. Adversus, Gall. Arrivée. Charta Alexandri Abbatii Mediani ann. 1283. in Historia eius Monasterii pag. 390: Convaldus ipsum curiam a cunctis incursionibus et Dependentibus... defendere tenet. Oratio Ferdinandi Vacecapituli Regis Castelli Legati ad Ludovicum Ducem Andegav. ann. 1378. Collect. Ampliss. tom. 1. col. 1504. E: Justa Viana, quam tunc obcessam, nunc vero in Deventu nostro, duris et angustis tenebat obsidionibus cordiam.

• DEVENUSTARE. Vituperare, deformitatem aliqui exprobare. Dialog. creat. Dial. 68: Tunc fideulis, id est pauperrim, apud eam (avem, scilicet corvum) accedens plurimum vltipperabat, nec in pace ipsam dimittebat... Fideulis reveres copit verba consumantes reciprocere cumque ut prius, Devenustare. De quo corous indignantius cupiens se vindicare, fidelium totum decurrant.

1 DEVILLE. Subductions, declinationes, effugia apud Marten. in Onomastico Gallico tom. 5. Anecdotorum.

1 DEVERIUM. Debrium, penitatio. Gall. Devoir. Vitalis Episcopus Oscensis: Item percipit Ricus haec Deveria, hoc est, quedam personaliter tributa, ut est panis et pulvis etc. Joannes XXII. tom. 3. Epist. 1539: Molendinum etiam de Jesso, et cirmangage, que primita Viccomes (Beneharnensis) et ejus simili habentur in locis ds., et quedam Deveria in locis ds., etc. Infra: Nec non condamnae. Causa, terrae, censu, et Deverie. [Conformatio compositionis cum habitantibus castri de Leucata ann. 1818. ex Bibl. Colbert. Regist. 58: Pro ipso bonis in talliis et quista communibus dicti castris et aliis Deveriis. etc. Occurrit apud Beuz. Hist. Arvern. tom. 2. pag. 160. 314. 362. Martenius tom. 1. Anecd. col. 159. tom. 4. col. 800. 1009. etc. Vide Deberium.]

• 2 DEVERIUM. Debrium a vassallo servitium, clientelaris professio. Inventar. Chart. reg. ann. 1482. fol. 116: Quod quidem homagium non debet durare nisi quoniam prefati filii majoris essent, et ergo servient. Dominum regam sua Deveria facient. Et anno 1280. Ibid. fol. 119: Faciendo tam homagia aliquae Deveria consequentia et debita.

• 3 DEVERIUM. Officium, munus, nostra etiam Denovi. Aret. 1406. 10. Dec. in vol. 9. arrestor. parvum. Paris.: Magister Henricus de suo Deverio factio summa et requisitus, non curaverunt. DEVERSUM. [Inversum, Gall. Devers.] Monasticum Angl. tom. 1. pag. 850: Debet... avinum unum, 8. pedibus longum, introrsus de Deverso lanceando propellere.

1 DEVERSUS. Gallici propositio, Deversus, Versus. Testament. Jacobi Regis Aragonie, apud Achierium Specii. tom. 9. pag. 198: Et ipse sedendo sedilla Deversus quae partem dicti sigilli in orbite ejusdem Bartholom. Scriba lib. 8. Anna. Genuina. ad ann. 1284: Dedit versilium militum, quatuor compagniarum Deversus civitatem viri nobili Petro Vento.

1 PER DEVERUS. PER DEVERUM. Eadem notio, Gall. Pro Deverso. Charta S. Ludovici Reg. Franc. Ampliss. Collect. tom. 1. col. 1206. E: Boecus autem qui est ultra predictum aquam per Deversus Ebroucen, nobis romanum et hereditibus nostris. Chartular. S. Vaudre-

ginili tom. 1. pag. 1048: Fodari... unam pacchiam terre longam tristitia seu podibus et latam per Deversum vicum, etc.

1 DEVES, ut mox Deverso. Vide locum in Palearia post Palearia.

DEVERIA. [Deversum, Deversum, etc. Locus defensus, ut supra Deversus s. Donatio ann. 1283. apud Baluzum tom. 2. Hist. Arvern. pag. 489: Campos de Ecclisia et Deverso, ac Habevani in eodem maneo, ius pacendi, exceptio Deversis et junctoris, in Fragmentis MSS. Stephani tom. 8. pag. 243. Charta Curiae Arelat. ann. 1226. et MS. D. Brunet fol. 84. v. Quis... cognoscere debent, quid patrum, quid concordia vel Deversum, quid priussum, quid publicum, quid ad communis uersus de Crux: quid pertinet. Littera Johannis Fratris. Reg. ann. 1351. apud D. de Lauriers tom. 2. Ordinal. pag. 478: Foras, Deverso, seu nemora dicti universitatis defensoris et custodis. Inventari. Pignor. num. 18. cap. 41. de Voula fol. 81. v. ex Archiv. Principia de Rohan: Item plus quoddam Deversum nemus et pratum. Capitul. Generale S. Victorii Massili. ann. 1288: Statimque quod neque Prioris, neque Monachii habent vel teneant casas veniales in area cuiuscumque praetexti, nisi illi soli qui in suis Prioribus habent certas garenas et Deversis: et tunc non per se, sed per homines leycos faciant venari garenas vel supradictos Deversis. Instrum. anni 1082. ex Archivo ejusd. S. Victoria: Dono ad Monachos Deversum in aqua, qui vocatur Welsa. Charta ann. 1304: Et quod gentes D. Regis non audirent immitti bestiariorum sue ad pacendum ultra dictos limites in Deversis hactenus conseruas usque terram Savariensis. Vide Deversum.

Deverso, eodem intellectu, in Lit. remiss. ann. 1480. ex Reg. 207. Charthop. reg. ch. 367. Oquel village de Distras (en l'auvergne) a ung terroir appelle la aste de Cadrac et autre Deverso ou pasturages... lequel... sont ordonnes... a faire paies et herbages des beufes arans du village. Develo, in Recognit. burgi S. Andeol.

* DEVESTERE. [Hora vesperarum. Diff.]

• DEVESTIMENTUM. Mensis, fructuum vel segetum collectio, Gall. Dépouillé. Charta ann. 1377. in Reg. 8. Armor. gener. part. 2. pag. xxi: Habitio... devestimento partis dictae terre, nonobstante quod nobilis R. de Albergis ut basilius dicti prioratus, ut asserti, dictum Devestimentum habuerit, etc.

1 DEVESTIRE. Se, Rei aliquius dominium abdicare, Practici nostri, se Deverso. Littera Guillelmi de Damptera. Blitham Comitissam Campanie. Collect. Ampliss. tom. 1. col. 1140. E: Ego reddo et cito dabo carissime Dominae et matri mea Viccomontium Irrenensem, et semdam de eo in loco et me Deverso pro denario, quo eidem assignaveram et debebam singula anni. Occurrit alibi non semel!

1 DEVERUM. Vide Deverso.

• DEVEREABLE. Vtare, prohibere. Barbilli Gios. ex Hist. Palset: Cumque videlicet Reg. Cœceras consubernum Francorum tam prope civitatem hospitalium, dolum animo et iussi illis Deversari percuti, nisi disciderent a civitate. Usus est Quintilianus, ut quidam volunt.

* Nostra Deverso, eodem sensu. Glos-

sar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 708: Deverso, cohorte, cohibito. Allud Provinc. Lat. ex Cod. 7087: Deverso, Provin. inhibere, restare. Bestiar. Ms.:

Mais la ley Deverso et deverso, etc.

DEVENTATUS, Interdictus, vetatus, prohibitus. Vetus Charta apud Castellum in Comitibus Tolos. lib. 1. cap. 16: Et hoc editcum transgresus, sit maladicus et Deventatus a Deino officio.

• DEVENTATOR, f. ab Italico Devorre, Eville, qui arbore evellit. Stat. anti. Florent. lib. 2. cap. 77. ex Cod. reg. 481: Contre omnes incendiarios, depolitores, devestatores, et Deventatores, incendiatores, omnes et singuli... teneantur silvas et rurum, sonare campanas, percuti et levigare.

• DEVENTILLA Charta ann. 1383. ex Reg. sign. Leopoldus Cam. Comput. aquens.: Item capitale cum suis Deventilla omnium pascuum regalium, qui in mare Tholoni per quoquecumque capiuntur. An partes placium anteriorum vulgo de deverso, veluti capitl appendices, intelligenda?

• DEVENTUM, Interdictum, prohibito, ex Gallico Vter, vetare, Deverso, devetare, seu potius exactio sub preceptu prohibitionis. Charta Conradi Imp. Provinc.

Nis Tyrum incolentibus ann. 1147. Et de nulla re fiat eis Deversum, nec eis occasione aliquius Deverso aliquid possit extorqueri. Infra: Et ut nihil nomine superexscriptiarum rerum si concessum aliquis occasione ab eis possit evadit, vel machinari per Deversum, vel aliquis arte vel ingenio, unde jus eorum lindatur.

Factum inter Michaelem Palaeologum Imp. CP. et Januenses ann. 1361: Item promisi et convenit, quod non faciet de celero communis Janus Deversum aliquod in toto dicto Imperio... de aliquibus mercationibus, victualibus, alijs grano... sed ipsi mercationes, victualia, et grano... sine aliquo impedimento dactis, commerci, sine exactions, etc. Gallica versio

habet Deverso. Occurrit præterea in Conventionib. inter Ludovic. II. Regem Siciliae et Arduennenses ann. 1361. art. 22. (et in aliis ann. 1363. e MS. D. Brunet fol. 7. Capitul. de Officialibus Arelat. n. 8. ejusd. MS. fol. 95: Non faciant aliquod interdictum nisi Deversum de blada nel de seculo.)

• DEVEZ, ut mox Deversum. [Vox usque hodie usitata in comitatu Farigian. Chartr. Aureliense: Ego Fulcherius de Meirac et Bernardo donamus S. Johanni de Aurel... dimicatatem dei Deverso, qui est apud aquam Sparsum.] Charta ann. 1345. ab Salvagno Bolso alia pag. 828: Quod possent uti et frui perpetuas temporibus pascu... plantis, et montantis et nemoribus, excepto nostro Deverso.

• DEVERIUM, Deversus. Idem quod Deversum, de qua voce supra, quasi Deversum. Charta Simoni Comitis Montisforis ann. 1211. in Regesto Carcassonesi pro urbe Pezenacen: Furnum, homines, feminas, et predia urbana et suburbanas, et villas, et nemora, et venationes, et Deverso, et tascas terrarum, et pascu... et paludes. Alia Raimundi Comitis Tolosani ann. 1226. in Regesto Tolosano pag. 51: Et barres, et alberas, et rameras, et Deverso, et ademptrice, etc. [Vide Deversum.]

O. Ms.:

Che si il arbre volontement
Que Deverso s'assez faire tout,
Qu'il soit Adam ou non Deverso,
Qu'il n'osez del fruit goettet.

Charta ann. 1348. ex Chartul. 8. Vincenti. Laudun: Maintenons entre en eschate de faire les edes, et les Deverses par notre Justice. Que loco Deverso videtur interdictus absolutio.

* DEVIALITAS. Defectio a fide vel virtute. Bareta in serm de paucitate salvandorum: *Quia pauci sunt maledicti... probatur quia iniquitatem; 1° ratione infideliitate; 2° ratione malignitatis; 3° ratione Devialitatis.*

* DEVIMENTUM. Error. Acta 8. Franciscus Rom. Martil. tom. 2. pag. 128. * Si aliquod adspicit Devimentum, subito illud removet.

DEVIARE. Exorbitare, extra viam ire. Joan. de Janus: *Davide, nostris Occurrit in Cod. Th. non semel, et in Visione S. Baroni num. 16. [apud Bern. de Breydenbach Itiner. Hierosol. pag. 244. Oberturn Cancellarium lib. 2] Annal. Genuens. Ludewig. tom. 6. pag. 468. Macrobius, Symmachus, etc.] Hinc Diver, dicitur pro *Devire*, qui a recto mentis et judicij trahite abcedit. Le Roman de Garin MS.:*

An Roy Charbonne est vers la novelle.
Ces il entend qu'il ne Diver.

Alio loco:
Herman l'entend, le nene esde Diver.

Diver part, letement ves dall.

Deservire. Insania, apud Hugonem Paganon in Versione MS. Guill. Tyrril lib. 17. Idem Poeta:

Ses homs entel, et great Diver.

[* Ita et Diver atque Deserter. Chron. S. Dion. lib. 8. cap. 10. Evidenter il est effractus et Diver que il en nausserent mentis suorum a l'effraction du sens. Concl. Petri de Flot. cap. 28. art. 20: *S'il fut ne forgerende ne Diverde, il testamente ne fut neve.* Vita S. O. Ms.:

Ses ent affilie comme Diver,
Pour un petit n'est forgerende.

Miracula B. M. V. Ms. lib. 1:

Pete entel en frénésie,
Une Diverde malade.

Ibidem:

Theophytes si Diverde,
Li d'arbes, li fenoit, etc.

Li Lusidaires:

Eles furent molt affilie,
Et couvrent comme Divers.

Diver, in Poem. Rob. Diaboli MS.:

Par les malades rues de Rome
S'en court à ley de Diver home.

Marvoit, eodem sensu, in Vit. Patrum MSS.:

Si s'en teme com Marvoit,
A une vila est avoile.

Devoride, insanita in Glossar. Lat. Gall. ann. 1862. ex Cod. reg. 4190: *Amentia, Devoride.] Hinc vox vulgaris, Endesuer.*

DEVIL ERRORE, fide deviti, in Cod. Th. Est etiam Diver, De vita deciderem, migrare. Diver sans issue, apud Littletonem sect. 4. est mori absque Iberis. Guillelmus Guitart de Ludovico VIII. Rego Francis:

De Roy que mort morant tria,

Quant à Meuspender Deva, etc.

[Le Roman de S. Leocade MS. ubi de Clothario Monasterii S. Medardi Sueus. fundatore:

Mestre mestier edifa

Sur ses Maest quant Deva.]

DEVIARE, A via sua aliquem per vim

III

abducere. Charta Pontii Archiepiscopii Arelatensis ann. 1000. tom. 5. Spicilegium Achierianum pag. 429: *Si quis per viam, et extra viam aliquam injuriam fecerit, aut exinde invenientur in reverendo aut aliqd de tulari, alio nos Devire, si maledictus et excommunicatus, etc.*

* INQUISIT. ann. 1268. ex schedis Pr. de Matavages: *Patetebat et custodiabat per totam vallem... et non inventa unquam aliquem qui cum Deviraret.*

* DEVIAT. Disciplina solutio, remissio, Gall. Relachement. Berenensis Chironicon. Marienrod, apud Leibnitium Script. Brunsvic. tom. 2. pag. 494: *Primum videlicat status regularis observatio eius ab initio domus in Isenhausen et adaptio eius huius Monasterii per annos LXX. sub septem Abbatis. Secundus status est Deviationis etiam per annos LXX. sub decem octo Abbatis.*

* DEVIATUS. Devius, errans, disolutus, Mulleres dissolutas et via perditatis et honestatis, in Vita B. Coletis cap. 1. num. 10.

* DESROY, in Lit. ann. 1570. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 577. art. 18: *Tenir en prison Desroyé, qui ne soit our rues publiques et communes. Desroyer vero, pro vulgaris se rejouer, quasi animalium a tristitia avocare. Lit. remise, ann. 1448.*

Reg. 176. Christoph. reg. ch. 691: *La supplici et plusieure autres edans sur des mariages ou gros bote... pour Desroyer et estoire ensemble.*

* DEVATORIUM. Iter devium, Gall. Chemin detourné. Stat. Aventon. ann. 1548. cap. 80. ex Cod. reg. 4669: *Nec istum iter, cuiusdam habet et faciat aliquis finiorum in embarrasse, uscilia, valletas, iis vies publicis vel Deviatoriarum publicarum.*

* DEVILLE. Vigiles; vulgo palles mulieres. Glosa. Isid. Lex. et vide Devibus.

* DEVISIGLARE. Vigiliare, Ital. Disegliare. Glosa. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 6567: *Devethar, Prov. Devigliare, evigileare.*

* DEVISINARE, pro Deviriginare, Silvestrem regionem procedendre, in arborum formam redigere. Chart. antic. ap. S. Rosa de Viterbo. Euclid. tom. 1. pag. 874: *Fratres mei, qui in illa habetis, de plantature, quam ibi plantaveris, de terra etiam, quam Devisinaris in embarrasse, uscilia, valletas, iis vies publicis vel Deviatoriarum publicarum.*

* DEVISI. Stat. Montis-reg. pag. 818: *Item pro qualibet dozena Deviglarum, sociis demariis fras.*

* DEVILLARE. Discendere de villa, ire, proficiat. Liosomique ab ipso Domino

Clementorio petita et opista, die illa Domini venit et cito dicuntur. Libellus, apud Rymenham. tom. 9. pag. 586. col. 1.

* DEVINTARE. Exirent campanis ab Italia. Deneys, accidere, evenire. Stat. Genuens. lib. 4. cap. 56. pag. 118. v: *Si vero socius, qui vadit laboratum, sine socii voluntate pecuniam societas vel accommodatione portaverit in Devintum, laudet magistratus.*

* DEVOLARE. Rescindere, irritare, facere, violare. Charta ann. 1197. in Charl. Mont. S. Mart. part. 6. fol. 98. v: *Si Stigilli nostri impressione concire dignum duzimus, et Devolare (Concessione) praesumente anathemati perhenniter obligavimus. Vide mox Devocare 2.*

* DEVOLARE PUELLAM. Violare, stuprare, in Capitulis additis ad Legem Alaman. 149.

* DEVIRAT. Alanus de Insulis in Planctu nature contra Sodomitas:

Cum Venus in Venetum paginas illos fecit illas,

Cumque est meglas Devirat arte viva.

* DEVIRAT, Effeminatus. Hugo Falcondus in Hist. Sicula, apud Muratoriū tom. 7. col. 307: *Nec enim Regem sanum habuisse consilium... qui vires contemnibiles, uno Devirato homines et regnum regni pateretur posse sufficere.*

* DEVIRINARE, Devirginare, Devirginator, Glosa. Devirginare. Glossar. Lat. MS. Regi. *Contra virgines Devirginaret. Ita etiam Glosse Iaidori, Urufo: Deforare, forem auferre. Virgo Devirginatur deforatur, per virginatus deforatur. Glosa. Lat. Grac. Duipingine, Duipingata. Gloss. Grac. Lat.: Auscupatio, Devirginata. Glosa. Isonia Magistri: Virginis, locus, in quo Devirginantur virginis. Glosa Biblica MS. Trices dicuntur impedimenta pedum, quibus virginum pedes ligabantur, ne Devirginarentur in via. Dudo lib. 1. de Act. Norm.: Omnia puerorum accusa ab ipsius Devirginatore. Liber Statuta Veneta: *Siquid virginem aliquam per vim Devirginaretur, etc.* Utuntur vetus interpres Juvenal. Stat. 9. v. 71. Paulus JC. leg. fin. D. Offic. Presid. Petronius Arbitr. Hieron. de Monogam. Epist. 25. Caesarius lib. 2. cap. 25. etc. Vide Catellum in Comitib. Tolosan. pag. 218. Serum virginitatis aperte, et corrumper, in Constit. Sicul. lib. 1. tit. 21.*

* DEVITA. Vide Dives.

* DEVIRAMENTUM. Inscriptio, symbolum, Gall. Devise. Vide locum in Colere.

* NOSTRIS Devise, Gentilium insignia, vulgo Armes. Fregissart. vol. 4. cap. 114: Et leurs gens vestis chascun de es herbes en Devise. Alanus Chartier in Poem. La Dame sans mercy :

Le noir perdit, et sans Devise.

Vide Divers. 1. Gangi ad Hist. S. Lud. et infra Devise.

* DEVISIA, ut Devessia, in Litteris Joh. Franc. Regia ann. 1580. apud de Louriere tom. 3. Ordinat. pag. 479: *Quod dicti Consules possent et valent metas eis boles plantare in Devisia et terris dictae Universitatis.*

* DEVITOR, pro Debitor, in Charta anni 878. apud Mabili. Diplom. pag. 548. Instrum. tom. 1. novis Hist. Occitan. col. 194: *Quod eis debebat vel Devitor est homo.*

* DEVITUM, pro Debitor, in eadem Charta.

* DEVITUM, ut Divise, Testamentum. Vide locum in Partire.

* DEVITUM, Species vestis clericalis. Statuta Ecclesiae Tuteleensis ann. 1595. inter Anecdota Marteniana tom. 4. col. 768. *Monesom omnes et singulos Rectores, Presbiteros et alios Beneficiatos nostrarum dicentes, modice Religiosos, ne de celero defensione, dubitatione, nisi Devitum longum in medium habeant.*

* DE ULTRA. Ultre, apud Bartholomaeum lib. 6. Annal. Genuens. ann. 1595.

* DEBUM, pro Eum, pluribus ab antiquis scriptis observat probatque Bainius in Notis ad libros Capitularium tom. 3. col. 194.

* DEUNICULUS, diminut. a Deva, ficti numinis simulacrum. Acta S. Susani. tom. 8. Aug. pag. 699. col. 1. *Macdonius... copit costruire eam ad sacrificium, defensare Deunculum sursum Jovis, et mensam tripodem.*

* DEVOGATIO, Clientelaris professionis negatio. Vide supra in Advocare 4.

* DEVOGARE. Papias editus: Devoco, accuso. MS. Bitur.: Devoco, accuso, despici per voco, dedico. Perperam, ni fallor, in Glosse Isid.: Devoco, accuso.

* 3. DEVOGARE IN IRRITUM. Irritum

facere. Charta ann. 1190. In Chartul. Mont. S. Mart. part. 7. fol. 118. m. col. 2: **Ez-**communicati sunt qui renuntiationem istam et legati recognitionem deinceps voluerint Devocare in irritum. Vide supra *Devolare*.

* **DEVOCATUS.** Stat. Premonst. Ms. dist. 8. cap. 1: Si lector mense Devocatus benedictionem neglexerit, etc. Fortassis pro *Devotus*.

* **DEVODUM.** [Ut DEVOTUM. « Tabula I. Devodi. (Thesaur. eccles. Claramus. arch. dep. pag. 33. an. 880.) »]

* **DEVOLATORES.** Ambones, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7641. Pro *Devotores*. Vide *Ambro*.

* **DEVOLATORIUM.** Déveour. In Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7652.

DEVOLVERE. Manifestare, propalare, revolvere. Gloss. Arabic-Lat.: *Depalo*, *Devolo*, *manifesto*, *Devolvo*, *de-* *tores*. Vide *Ambro*.

• **DEVOLVIT.** Gall. *Devolution*. Jus devolutum. Locum habet in quibusdam provinciis Batavorum praesertim et Belgii, competitio liberis primi matrimonii, adest atque exercetur, cum una immobilia his primi matrimonii liberis securitate, mobilibus duxat bisextus ad alterius conjugij liberos pertinentibus. Stokmanni Tractatus de hac re consilendus. Charta Wenceslai Ducis Silesiae pro Rege Bohemiae ann. 1843. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 540. Et possessiones nostras universas et singulas, quas pro nunc et ex successione seu Devolutione possidebinus. Libellus Forensis ann. 1478. apud eundem Ludewig. tom. 6. pag. 76: *Hec omnia uxori mea filie predictae Duciane Devolutioni jure attinebant.* [oo] Utroque loco *Devolutio* Successionem communem significat, quo sensu *Devotio* de hereditate saepe usurpatum et apud Romanos JC. et mediis temporibus, e. g. in chartis ann. 1275, 1278 et 1288, apud Guden. Cod. Diplom. tom. 2. pag. 963. 968 et 977. De *Devolutione* vide idem Mittermaier. Princ. Jur. German. p. 438. 438. not. 8; *Devolutio* autem in rebus beneficiariis dictur Collatio beneficiorum. Aldhelm. de Laude Virg. ubi de Balaam:

Vocibus humanis sonum testular asella,
Garula que prudens bombos a fuce ruderat,
Devotarius populum cum pergere vates
Volat, et incusos verborum sternere telis.

Id est, cum Propheta vellet suadere populo, ut asina vota sua exsolveret.

Quae de Balaam notat Cangius, male ab ipso intellecta scribit Balaam. I. Regis. quest. Provinc. pag. 498. non injuria sane, sed ut asina vota sua exsolveret, sed illi insidiebat cum ad Israhelitas incantamenti ad maleficiis irretiendos addecebatur, unde idem est *Devotarius* apud Aldein. al. *Devotarius*.

DEVOLUTORIUM. Ugulio: *Girphilum, instrumentum ferreum, quod a nomine dicitur Devolutorium, quia vertendo in girum filo involvatur. Filum enim a colo ducitur in fusum, a fusio in alabrum, vel transductorum, a girillo in glomeratum, a glomerio in parum, a panno in telam. Gallis uero Devidoir.*

• **GLOSSAR.** Lat. Gall. ex Cod. reg. 7892: *Devolutio*, *Devettuere*. Aliud Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Devolutorium*, *girphilus*, *Devoutouere* a fil. Infra: *Devodum*.

* **DEVORANCIA.** [Cista de qua Cadit frumentum in mola, super molarem in molendino.] (MER.)

* **DEVOTE.** Femenae et virginis, quas iux. nuptias vocat Sozomenus lib. 6. cap. 19. nuptias iux. nuptias, lib. 8. cap. 24. quae castitatem venerunt: quae a Deo venerant, ut est in Concilio Valentino sub Damasco cap. 5. cuius titulus sic concipitur: *Devoles si eis marceret, etc. Deo devote*, in Epist. 2. Sicuti PP. aduersus Jovinianum. *Virgines consecratae, seu in proprio, sub devotione viventes, in Concilio Aurelian. III. cap. 18. Devotarum more induita, in Concilio Barcinon. ann. 599. cap. 4. S. Ambrosius in Tract. ad Virginem devotam. Ipse*

que observat Olaus Borrichius lib. de Variis linguis Latinae statibus.

2. **DEVOTARE.** Devoro, in Gloss. Isid. est accuso. S. Hieronym. Ep. 10: *Concurrent process, et adversus epistolam meam turbu Patricio Devotabili, me magnum, me seductorem clamitans.* [Vide *Devocare*.]

3. **DEVOTARE.** Cum sacramento spon-

dere, affirmare. Acta SS. Valerian et Librini n. 14: *Tunc Maximus Devotabat se deo, Fulmine ignis consumans, si, etc.* Charta Alamann. Goldasti 85: *Optime ejusdem Concilii apprehensionis spatis suis Devolaverunt se hec ita affirmatores coram Regibus et Principibus usque ad sanguinis effusionem.*

(Del) te derovisti esse sponsam, Devota Deo diceris, quid tibi cum hominibus ascularibus, aut quem tractatum habes cum illis? Infra: *Devonati animam tuam ad destructionem omnia, quae sunt hujus seculi.* *Deo puerla*, apud Papianum lib. Responsio tit. 10. Concil. Toletan. I. can. 16. et Capitul. Caroli M. lib. 7. cap. 16. [90-294]. *Devotam peccatum non recipiendum.* In Ecclesia, nisi peccare desierit. Infra: *Quae cum maritum accepterit, nos administratus ad penitentiam, nos adhuc vivente marito ipsa casta rives corporis, aut postquam quis decesserit.* Ausonius, in Parental. Carm. 6: *Emilia virgo Devota.* Idem:

Credit Devota virginitalis amor.

In Cataphrona:

Insula Devota que virginitalis amorem Parcae annus coluit.

Vide Mart. Bracarensem in Collect. Canon. cap. 90. 81. Zonaram et Balsamensem in eandem. 19. Concilii Niceni, et ac cap. 16. Concilii Chalcedoni. Gregor. Tuus in Vita Patrum cap. 6. euc. scura *Devotio*.

* **DEVOTAMENTE.** vox Hispanica, pie, devote. Hista. deponens. Frid. III. Imper. cum Euseb. Lusit. ann. 1451. tom. I. Probat. Hist. general. domus reg. Portugal. pag. 615: *Quae (imperatrix) cum ceteris personis Devotamenta confessio- nes fecit.*

* **DEVOTAMENTUM.** Anathema, execratio. Tertull. adv. Gnosticos cap. 2: *Ut Devotamenta fierent universa nos.*

1. **DEVOTATE.** Idem valet ac *Devotare*, in Vita S. Othonis lib. 4. cap. 9. [et lib. 2. Mirac. S. Angilberti Abb. inter Acta SS. Bened. sec. 4. part. 1. pag. 141.] Gloss. Lat. Gr. Grec. : *Devoto, idem* *Devotio*. Gloss. Gr. Lat. : *Aponia, scelera, devoco*, *Devoto, Minutus Felix, Ahi os cum: In die religiosa Devotatio.* I. Vota asinae perinde ac Isidi redditus. [Cleopatra ipse Paradox. 1. 8: *Quae vis patrem Decium, que pliun Devotavit, atque immisit in armatas hostium copias?*] Aldhelm. de Laude Virg. ubi de Balaam:

Vocibus humanis sonum testular asella,

Garula que prudens bombos a fuce ruderat,

Devotarius populum cum pergere vates

Volat, et incusos verborum sternere telis.

Id est, cum Propheta vellet suadere populo, ut asina vota sua exsolveret.

Quae de Balaam notat Cangius, male ab ipso intellecta scribit Balaam. I. Regis. quest. Provinc. pag. 498. non injuria sane, sed ut asina vota sua exsolveret, sed illi insidiebat cum ad Israhelitas incantamenti ad maleficiis irretiendos addecebatur, unde idem est *Devotarius* apud Aldein. al. *Devotarius*.

2. **DEVOTARE.** Debili agnitione et professio, in lex. ult. Cod. de Duobus reis stipul. et promitt. (8. 89). Vide infra *Indevotio*.

* **DEVOTIONALIA.** Devotionis seu pietatis exercitia. Acta SS. April. tom. 2. pag. 279. de S. Lidwina: *Præfatus Patrius... frequentavat Ecclesiam ceteraque sua Devotionalibus, prout poterat, intendebat.*

* **DEVOTINES.** ἀποστόλος, εὐχή, ἵνωσι, in Glossis Lat. Grec. : *Devotionibus*, hoc est, operibus plus, consistere, in Vita veter. Turketulli Abb. inter Acta SS. Benedict. sec. 5. pag. 504. Mox infra *Devotio*, pro Pietate sumitur, ut vox nostra *Devotion*.

• **DEVOTEL.** serm. in feria 4. hebdom. 1. Quodrag. : *Ego dico quotidie talon Devotionem, trius Pater ad Trinitatem, septem Ave Maria ad reverentiam de septem gauditis Devotionem, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1889. ex Reg. 188. Charthop. reg. : Le jour de la fete N. D. en ma-ouest Symon Girault et Perrin Coulonnier allèrent en pelerinage à N. D. de Vregny avec Guillaume de la forest... Leur devotion faite ils vinrent en une taverne auditi Vregny.*

* **DEVOTISSIMUS.** Καθεστώτος, Titulus honorariorum concessus *Domesticis et Protectoriis*, leg. 8. 8. 9. Cod. Th. de Domini et Protector. (6. 24) leg. un. de Prepos. labo. (8. 25) [item *Agentibus in rebus, Collatio Carthagin.* anno 411 : *Astantibus viris Devotissimis Protectoribus Domesticis, adstantibus etiam viris Devotissimis Agentibus in rebus, etc.* etc. Vide Glossar. met. Grec. voce *Kaθesτωτος*, col. 540. et Marin. in Pap. Diplom. num. 75. not. 6. *Devotio*. Titulus honoris magistratibus superioribus concessus, in Coll. Leg. Mos. tit. 15. cap. 8. § 8. et Theodos. Cod. lib. 7. tit. 20. const. 1. et tit. 22. const. 2.]

1. **DEVOTIZARE.** vota et orationes ad

4. **DEVOTARE.** Incantamenta ac maleficia irretire. Apuleius de Vipre. heruerit in suis nuptiis, etc. Et cap. 84:

5. **SI QUI MALEFICUS DEVOTAVERIT HOMINEM.**

16. **DEVOTARE.** Fraudare votum, illud non reddere. Vita S. Trudperit. April. tom. 3. pag. 437: *Promissi transgressor effectus proximus experitur, quasi sit Sanctos Devotare periculi?*

15. **DEVOTARE.** Papiae, Per furorem maleficere, exprobriare. Hoc intellectu Apuleius Met. 9: *Cuncta celi numina deferando mere devotasti.* Vita S. Wolfgangi Episc. Inter Acta SS. Benedict. sec. 5. pag. 828: *Devotando suppliciter suis malodictum oculis ingressit. Mac hujus malodictionis finita, etc.*

1. **DEVOTATIO.** Impetratio. Tortarius in Macmillis S. Benedicti cap. 7: *Qua de causa dolens illa, assiduas in ipsum Devotionem aggrediat.*

• **COLLECT.** Massa a D. Floro Lugdun. ex schedia D. Le Beuf : *Dictum domini Flori: Anathema est maleficio. Devotatio. Hinc vulgariter est ut Devotatio. Devotatur; nam devotus et quemquam nemo fere dicit, nisi maleficenda.*

* **DEVOTARIA.** Devota, religiosa, pia. Chronic. Wormat. apud Ludeking. tom. 2. Relic. MSS. pag. 186: *Tertia Priorissa Corona celi sui soror Margaretha, magna Devotaria.*

1. **DEVOTIO.** Tributum vel tributu illatio, vel *derotio*, que debetur in collatione tributorum: usurpatum non semel in Cod. Th. leg. 20. 22. 23. 32. 31. 35. de Annona, (11. 1.) leg. 7. de Divers. rescrit. (4. 2) [Vide *Devotum*.]

2. **DEVOTIO.** Debiti agnitione et professio, in lex. ult. Cod. de Duobus reis stipul. et promitt. (8. 89). Vide infra *Indevotio*.

* **DEVOTIONALIA.** Devotionis seu pietatis exercitia. Acta SS. April. tom. 2. pag. 279. de S. Lidwina: *Præfatus Patrius... frequentavat Ecclesiam ceteraque sua Devotionalibus, prout poterat, intendebat.*

DEVOPTIONES, ἀποστόλος, εὐχή, ἵνωσι, in Glossis Lat. Grec. : *Devotionibus*, hoc est, operibus plus, consistere, in Vita veter. Turketulli Abb. inter Acta SS. Benedict. sec. 5. pag. 504. Mox infra *Devotio*, pro Pietate sumitur, ut vox nostra *Devotion*.

• **DEVOTEL.** serm. in feria 4. hebdom. 1. Quodrag. : *Ego dico quotidie talon Devotionem, trius Pater ad Trinitatem, septem Ave Maria ad reverentiam de septem gauditis Devotionem, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1889. ex Reg. 188. Charthop. reg. : Le jour de la fete N. D. en ma-ouest Symon Girault et Perrin Coulonnier allèrent en pelerinage à N. D. de Vregny avec Guillaume de la forest... Leur devotion faite ils vinrent en une taverne auditi Vregny.*

* **DEVOTISSIMUS.** Καθεστώτος, Titulus honorariorum concessus *Domesticis et Protectoriis*, leg. 8. 8. 9. Cod. Th. de Domini et Protector. (6. 24) leg. un. de Prepos. labo. (8. 25) [item *Agentibus in rebus, Collatio Carthagin.* anno 411 : *Astantibus viris Devotissimis Protectoribus Domesticis, adstantibus etiam viris Devotissimis Agentibus in rebus, etc.* etc. Vide Glossar. met. Grec. voce *Kaθesτωτος*, col. 540. et Marin. in Pap. Diplom. num. 75. not. 6. *Devotio*. Titulus honoris magistratibus superioribus concessus, in Coll. Leg. Mos. tit. 15. cap. 8. § 8. et Theodos. Cod. lib. 7. tit. 20. const. 1. et tit. 22. const. 2.]

1. **DEVOTIZARE.** vota et orationes ad

Deum et Santos facere. Johan. Longinus in Vita S. Stanislae Episc. Maii tom. 2. pag. 265: *Orta siquidem immannissima tempestate, omnes mortis periculis involvuntur; et quia mare furens iudevotum Devotizare compellit, hujus hi, hujus isti, illius illi, Sancrorum suffragii althoribus vocibus implorabant.*

1. **DEVOTUS**, Votum, oblatio facta Ecclesiae. Privilegium Ferdinandi Gonzalez Principis Castiliae pro Monasterio S. Augustini ann. 934: *Auge Devotionem census veneranda Basilicae B. Jacobi Apostoli... eponit. Eodem modo, cum tam dignum Devotum divulgata relatio nostris auribus annosacerdoti, visum sibi nobis, etc.*

2. **DEVOTUS**, Pius, Gall. *Devot.* Bis legitur in Translatione et Miraculis S. Cuthberti Episcopi cap. 25. ubi etiam habetur vox *Devoto pro Pietas.* Vide also sensu 1) *Devotissimus.*

3. **DEVOTUS**, Sanctus, cuius tutelae quis secepsit, missum commitit, velgo *Patron.* Chron. Monach. et Murator. tom. 2. Sicca Ital. vol. 1083. Septem dies laudando Domum et sanctum Iohannem Baptistam ejus Devotissimum, etc.

4. **DEVOPARIUS**. Laiicus, qui se et bona sua monasterio devotebat. Charta anno 1183 apud Raimundum. tom. 1. Antiq. Ital. med. xvi co. 840: *Decennium et volumen abbatem, monacos, conversos, Devotos ipsius monasterii Locedii, etc. Vide Donati 2.*

DEUPARIUS. Lambertus Ardensis pag. 258: *Paratores quoque, et Wallactores, et Deupari, et Hiatores, cum convenientibus et necessariis armamentis, et instrumentis... operantur.* [Vide Durpium.]

1. **DEUS**, templum Del alcujois Lac-tantius de Mortib. Persecutor. num. 36: *Qui et sacrificia per omnes Deos facerent. Ita et cap. 16.*

2. **Deo ipso altari** ubi Dominicum Corpus asseritur, vel Liturgia sacra celebratur. In Ch. ann. 1314 ex Chartu. S. Maglor. ch. 41: *Unes veues que les gens saint Maglore doivent avoir faites en leur meson, par lequelques l'en puet veoir Dieu en l'eglise dudu cur de sa nre Dame d'Ars.*

3. **DEUS VULPIS**. Clamor bellicus peregrinorum Hierosolymitanorum, seu nostrorum in bellis sacris militantium. Robert. Monach. lib. 1. Hist. Hierosol.: *Erit universis hac ex parte Del una societas. Deus vult, Deus vult.* [Vetere Gallico idiomate. Deus vult, vel *Den le vol.*] Vide Dissertat. 11 ad *Joinvilleam* pag. 206. [Ruinartium in Vita Urbani II. Papae inter Opera posthumam Mabillonii tom. 3. pag. 224. et Barthium in Glossario.]

1. **DEI GRATIA**. Vide supra.

2. **DEI JUDICIUM**. Vide *Judicium Dei.*

3. **AD DEUM**, Vale, Gall. *A Dieu,* in Processu de Vita S. Yvnis, Maii tom. 4. pag. 554.

4. **DEO LAUDANTES**. Vide *Lollard.*

* **DEO REGNANTE**. [Occurrunt sapientiae formula in cartulario Conchar. Ruthen.: «Facta carta ista in mense octubrio, feria V, domino Deo rege Regnante (p. 100, an. 1031-1065).» «Facta carta die decimista sub die sabbato, in mense Junio, Regnante domino Deo (p. 426, xi sec.) Quia indicatur reges Neustrie ab Occitanis non accipiuntur.

1. **DEUS**, a Gallico *Deux*, Duo. Char-tular. S. Cornelii Compend. in Indice utensilium de Rumintaco: *Deus paclatis et Deus vassobis et una brota.*

2. **DEUSE**, vel **DEUZE**, Statuta Massili. lib. 3. cap. 14: *Omnes razoire, cum qui-*

bus radetur, sine ligni de suo Deuse, vel ut habetur in MS. de suo vel Deuse, hoc est, de Ille, Gall. d'yeuse, quare melius scriberetur d'Euse vel d'Eute.

3. **DEUTERARIUS**. Secundarius, a Stephani Sabatiae, Juli tom. 3. pag. 574.

4. **DEUTERESIS**. Graue διεύθυνσις, que complicatis invicem dextris sancteblantur. [Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Dextra, Trabe, sourci.*] Lactantius de Mortibus Persecutor. n. 83: *In ipso fratre fodus fit, ac Dextra co-pulantur. Hesychius: Attic, εὐθύνας. Conspiratio, facta per Dextras, in Capitulo ad Legem Salicam cap. 7. et in Lege Longob. lib. 1. tit. 17. § 11. [oo Lo-thar. I. cap. 65.] et in Capitula Caroli M. lib. 3. cap. 9. Hincmarus de Ordine Palatii cap. 90: Si inter Marchios in qualiter regni parte ad aliud tempus Dex-trae date fuissent, quid mox post Dextras exorsis agendum esset, virum renouande, si finientes essent.*

5. **DEUTEROMIUM**, Secundarius, a Liber Moysi, apud Laur. in Amath. a Grecis, apoc. secundus et vpo. lex. [oo *Deuteronomium*. Novum Testamen-tum actum in S. Aldhelmi Septenario ap. Mainz. Classic. Autor. tom. 6. pag. 665.]

6. **DEUTERUS**, *δύρπος*, Secundus, apud Raimundum Miscellana lib. 1. pag. 104.

7. **DEVULGARE**, idem quod *Depopulare*, Populo seu vulgo urbem aut locum spoliare. Papias. *Populari, vastare, depa-rari, Devulgare.* Est etiam apud eudem. *Devulgare, publicare.* Goss. Lat. Grec. *Devulgat, δημόσια.* Gall. *Di-vulquer.*

8. **DEX**. Vide *Dextra.*

9. **DEXIA**, &c. *Prosperitas.* Fridge-dius in Vita S. Wilfridi cap. 15.

10. **DEXTER**, *rectus, æquus, integer, Gall. droit, in moralibus.* Epistola vetus de Ritibus, inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 532: *Pergit vero (Sacerdos) ad dextram cornu altare, quia Dextra enim sit aquilonaria, et sit in oriente gloria. Festus: Dextera recta, propria.*

11. **DEXTERA**, *æqua, Prospera.* Et lib. 2:

12. **Miscere Dextras**, apud Tertullianum adversus Marcionem. Paulinus ad Cythrium Poem. 18:

13. **In oscula pacis secum.**

14. **Dextras dare et Accipere**, in Encomio Emmae Reginae pag. 171. *Dextras datis in pristinam concordiam redierunt, apud Will. Gemeticensem lib. 6. cap. 2. Fredegarius cap. 87: Omnes Primate et exercitu. Dextras in invicem dantes, ut nullus Radulfo vitam concederet.* W. Tyrus lib. 18. cap. 16: *Super placitis conditionibus Dextram dedit. Dextram se-curitatis dare inter se invicem, apud Flodoard. lib. 4. Hist. Rem. cap. 8. Quo sensu Witikindus 1. 1. Gestor. Saxon.: Dextris datis, et acceptis, copiam viris fandi concessit. Dextris dare et Dextris fidem facere, apud Gregor. Turon. de Glos. Confess. cap. 88. [In veritatis si-gnum Dextram dare in manu Comiti, in Capitul. ann. 789. cap. 11.] Dextram pacem promittere. Ditrarius lib. 7. pag. 111: *Pacemque ejus supplex petti, quam cum Ekkhardus ex sua parte promitteret, et ratet suum, a me desideratus a Po-lensi veniente Dextera nomine sua pacifico promitteret, uterius habeat non bene cer-vasit. Erchembertus in Hist. Longob. cap. 88: Quo terror percussi multi ad Augustalem clementiam con fugientes, dari sibi petebant Dextras, quibus tunc solitam misericordiam denegat. Per Dextras con spirationem firmare, in Capit. 2. et 4. ann. 805. cap. 10. in Capitul. ann. 894.**

cap. 8. apud Holstentium Concilium Audentiorum anno 1008. cap. 8: *Hanc constitutio p[ro]p[ter]e sacramentum vel Dextrar[um] dationem in manu Episcop[us] sui confirmavit. Dexterae poteris, sicut apud Grecorum Turon. lib. 10. cap. 8. Dextras potere, in vet. Chronicis de Roberto Kegam. ann. 1032. et in Chron. S. Vincentii de Vulturno lib. 8. pag. 895. Ita Dextras datae pro securitate usurpat. Annales Francor. Beritini anno 988. Albertus Aquensis lib. 8. cap. 11. l. 6. cap. 51. l. 9. cap. 28. Synodalia decreto Concilii Anhemensis anno 1009. cap. 1. etc. Addit. Procopium lib. 2. Persic. cap. 18. etc. vid. Petr. Fabrum lib. 2. Sematric.*

DEXTRAS DARE preterea dicebantur, qui aliorum potestati se committebant. *Dextras et iusticias dediderunt*, in Annal. Franc. ann. 777. et in Chronic. Molisiac. ann. 812. *Dextras dominis dare*, apud Walsinghamum pag. 822. Ita Pal. Iulius H[ab]it. Laus. cap. 28. *Sed et dextris dedita dicit pro policeri Deo, priuilegiis Dextrarum amicis auxiliis*, apud Sugerium lib. 2. Ludov. VI. pag. 280. 818.

DEXTRARUM ABSORPTIONE multat monetaria adulterata, apud Matric. Paris. ann. 1125. Vide Notas nostras ad Alexiandri. [90] et Grimm. Antiq. Jur. German. pag. 706.]

18. **DXTRAE**. Supplicij genus, in Chronicis Parmensi apud Murator. tom. 9. coll. 777: *Omnes illi vero snortui exsisterant in dictis carcerebus propter gravitatem... nam q[ui] iustitia ponebant ad cavallarios et ad Dextras in modum crucis pendentes.*

DXTRALE. Ornamentum dextrae, armilla in dextra brachio gestari solita. Glossa Isidor.: *Dextralia, Brachialis. Ornavit pro Dextraria cense legendum. Dextralia quod idem Isid. Orig. lib. 19. cap. 81. sic.* Dextralia communis esse videntur ac fermatum quia ultra aquae secundum Dextram sunt amplius anima maiorem portantur et possunt ibi usq[ue] clavu uno. Hinc Papias: *Dextralia, Brachialis, genus ornamenti communis virtus et feminis: ante manus portantur cum clavo. Glossar. Arabic-Lat.: Dextralia, ampla erant ante manicas, ut possent sibi conjungere uno clavo. Cassarius Arelat. Homil. ad Sanctimoniales: Ex ipsius (paradisi floribus) anulos et Dextralia, dum exercit opera bona, sibi componet. Leontius Episcopus in Vita S. Joannis Eleemos. n. 10. ex Versione Anastasi. Bibl.: Venientibus autem quibusdam induit ornamenti aurei, et Dextralia, et queruntur esse eleemosynas, etc. Vide Exod. cap. 39. num. 81. S. Augustinum Homil. 20. Gaudentium Brixianensem Ep. tract. 8. [Sarlaib. 8. 30. Salmas. ad Hist. Aug. pag. 246.] Notas nostras ad Alexiandri pag. 261.*

Dextralia, apud P[ro]p[ter]e, apud P[ro]p[ter]e. Occurrat Judith. 10. 8. [et in Vetus. 3. Bathymode per Agium. cap. 1. apud Bern. Per Aneod. tom. 1. part. 8. col. 99.]

DXTRALIS, Idem quod Manaria. Joan. de Janua: *Dextralia dicunt securis dextra habitis*. [Hausta sunt hec ex Isidoro, apud quem lib. 19. Orig. cap. 19. H[ab]it. et dolabra, quod habebit duob[us] labra; nam securis simplicis est: Dextralia dextra habilitate. Victor Utic. 1. de Persecut. Vandal. statim initio: *Ubi foris venerabilis cultus clausae repererunt portas, certamine totibus Dextrallium adiunctorerant, ut recte tunc dicatur: Quasi in villa signorum securibus considerare januas sive in idipsum, etc.* A Victore

hausit pleraque ex his Petrus Diac. lib. 4. Chron. Casin. cap. 126. Vetus Interpres Homeri: *H[ab]itare, τοιούτοιον κατέβασθαι, το επ τον λόγον πάνω μέρον έγειρεν, δέ καταβαίσθαι κατέβαινεν.* Vide Theophylactum Simoc. lib. 8. cap. 4. [Falsa] Dextraria, sive securis, in Litteris anni 1840. Hist. Dauphin. tom. 1. pag. 58 col. 1. *Dextrarum etiam Provinciarum.* Chronic. Petri IV. Regis Arag. lib. 3. cap. 32: *E trou lo portail de la vita francoise, et fu si har grans coups de Destr[al]sic.* [Vide Dextraria sua notio in Destrarit.]

[90] *Nostri Destrar[um] et Destraria. Vita SS. Ms. ex Cod. 29. S. Vict. Paris. fol. 45. v. col. 2]. *Cum una vilaine vausist arer le jour du Dimanche, tantost li manges de la Destrar[um], etc.* Lit. remissa. ann. 1457. in Reg. 176. Chastoph. reg. ch. 288: *Ice[um] varlet portoit en sa main une coingnde ou Destrar[um]. Une coingnde appelle Destrar[um] à copper bois, in aliis ann. 1457. in Reg. 189. ch. 161. Eiusdem originis videtur vox Destrar[um], qua mallei genus significatur, in Ch. ann. 1874. ex Tabul. S. Petri de Corte: *Pradicus vero Arnaldus (faber) promisit: ... panera in ea (foigia) unum magnum ferri mallesum, unum marblesum, vocatum Destrar[um] ferri, unas tenellas ferri et alia. Vide supra Destrarit.***

1. **DXTRALIS**. Vide post Destrarit.

1. **DXTRARE, DEXTRARI, Gall. Adextrare**. A dextris ire vel incendi, tege[re] latus dextrum. Radulfus de Diceto. ann. 1177. [90] Pertz. vol. leg. 2. pag. 158. Recipio a nobis pacis oculu[n]o novu[m] d[omi]ni Destrar[um] nostro devote suscipio nos in Ecclesiam introd[uci]ci. Idem ann. 1198: Ordinatis igitur quia sunt in aplausibus hujuscemodi, Destrar[um] Archiepiscopum Londoniensis Episcopum, sinistrarii Windotoniensis. Vita Urbani V. P.P. pag. 176. de Caroli I. V. Imp. Ac usque ad Basiliacum B. Patri pedester equi Papa frequentem tenet ipsum Destrar[um]. [Canonizatio S. Petri Celestini, apud Murator. tom. 1. pag. 661 col. 1:

Hi fratres discimus force, Destrar[um] habentes

Prætorum et Regis illustr.]

[90] Clement. V. PP. Ordo Coron. Imper. ann. 1819. ap. Pertz. vol. Leg. 2. pag. 681: *Re... Destrar[um] sed et Destraribus usque ad gradus predictos.* Vide Destrarit. ** Baronibus super ipsum balachinum portantibus (regem) et alias equum regium Destrar[um]. (Diar. Burchard. ed. Thuanus II. 147. an. 1194.)

2. **DXTRARE**, Aptare. Parare. Vita S. Godeleva. statuta Magli. lib. 8. cap. 81: *Accurrit qui nunias esse Comitem. Destrans illuc decrari... fit Heinfror obvius venienti.*

3. **DXTRARE EQUUM**, Eum domare, fingere, Gall. Dresser ut cheval. Vide locum in Destrarit.

4. **DXTRARE, DEXTRARE, Mensurare**

Destraria. Statuta Magli. lib. 8. cap. 81: Si aliquis dederit ad accipitum aliquem Anchusa rusticana... et fundum illum... et cantharis... et cannaberri, sive Destrarorii, sive mesembria, et cunctarii, seu Destrarri, sive quicunque alio fecerit, ipso domino ratum habente, non licet dicto domino, dictum fundum... remensurare, seu remansurare, vel iterum mensurare. Statuta Arelat. MSS. art. 71: Destratores terrarum et vinorum habent 11 sol. pro singulis diebus, quibus Destrabunt, et pro dictu 11 sol. teneantur. Destrare per totum districtum Arela-

tis et indifferenter sive delectu personarum.

1. **DXTRARIALE SERVICIUM**, f. Presatio Destrar[um], quem vasillus Domino debebat, si qua esset expeditio facienda.

Diploma Bernhardi Ducis Silesia pro

Noilibus de Rusl. ann. 1318. apud Lu-

dew. Reliq. MSS. tom. 6. pag. 472: *Decem marcarum redditus cum dimidio*

fortuna sicut in quarto decimo dimidio

mansi, in villa que Merico vacatur, prope

civitatem Stremoniam, sine servicio Dex-

trarii seu servito quod pro expeditioni-

bus faciendo nos contingit, constituti. De

rujusmodi præstatio intelligendum

aliud Diploma Boleslai Ducis Silesia

pro Monasterio Grisoviensi ann. 1356.

Indu cum. Ludew. pag. 515: Dominus

Abbas et Consuetus Monasterio in Gri-

sone terram, partem unus Destrar[um], in

quo nobis de bonis suis in Wirbena tene-

berunt servire.

2. **DXTRARI, DXTRALES, DESTRALES,**

maiores et cataphracti, quibus uteban-

ti potissimum in bellis et præliis.

Willenhus Neubrig. lib. 3. cap. 11: Equo

et milite, quem Destrariorum vocant,

oblato, etc. Chon. Colmariense ann.

1298: Habebant Destrariorum id est, equos

magnos, qui inter equos venientes, quies-

Bucephalus Alexander, inter omnes empe-

bant. Brunetus in Thesaur. MS. part.

1. cap. 155: Il y a chevaux de plusieurs

manieres, à ce que il y sont Destrariorum

grant pour le combat, il autres sont ale-

roy pour chevauchier à l'aise de son corps;

il autres son rouche pour sommer porter,

etc. Consuetudo Andegav. art. 47. et Co-

nomanensis art. 55: Est entendu Dex-

trier, un grand cheval de guerre; Cour-

tier, un cheval de lance. [90] Destrar[um]

Josann. Villan. Ricci et grossi cavello, ut

auctor est Murat. Antiq. Ital. tom. 2.

col. 486. B.] Genealogia Comitum Fian-

dris, inter Aneod. Marten. tom. 8. col.

404: Fugiti Alemanni, fugi et ipse Otho

Imperator corum in palafredo suo; sum

Destrariorum, mire probatissimum magni-

tas preciosus, et occidit a quadam mi-

litia religiis in ecclesia.] Radulfus de Diceto

ann. 1198: Destrar[um] capi sunt ducenti,

quorum septies 30 cooperari fuerunt ferro.

Knighthon ann. 1191: Capit sunt ... du-

centi Destrar[um] ferri compliciti. [90] Ab-

br. Placit. Edw. in Hibern. rot. 38.

pag. 234: Dualium undicatum ... Willi-

mu[m] venit die constituto equo et armis

armis militaris videlicet, cum Destrario

guoperto, lanceo, scuto, etc. Vide Con-

cord. Brixiens. ann. 1158, cap. 4. ap.

Pertz. Leg. tom. 2. pag. 107.] Occurrunt

passim, apud Radevicum de Gest. Fri-

der. lib. 3. cap. 26. 87. Fulcherium Can-

not. lib. 1. Hist. Hieros. cap. 8. Raym[on]-

du de Vitriaco lib. 8. pag. 1123. 1180. Petrum

de Dusburg. in Chronicis Prussiae cap.

40. 101. 388. Carolum IV. Imp. in Vita

sua pag. 91. Thwrocs. in Petro Rege

Hung. cap. 88. Brompton. ann. 1178.

Gregorium Decanum Hajocens in Ur-

bano IV. PP. (in Chronicis Trivetti apud

Spicil. tom. 8. pag. 611. et 612.)

5. **DXTRARII PHALERATI**, in Chart.

ann. 1449. in Gudens. Syllig. pag. 609.

Destrar[um] Phalerati, in chart. ann. 1466.

et 1498. in Lappo. Int. Feder. Han-

sen. pag. 74. et 789. Vide Destrar[um].

6. **DXTRARI**, in Epistola Alfonsi VIII. Regis Castellie ad Innocentium III. PP. tom. 4. Concil. Hispan. pag. 478.

7. **DXTRARI**, apud Ottosen Morenam

pag. 81. (in Historia Dauphin. tom. 1.

pag. 87. edit. Genev. et pag. 78. edit. Paris.)

DESTRARII Ambennenses, quos predicat Wilhel. Brito. I. 18. Phil. initio, ut Arabicos vetus Poem. MS. de Vulpe:

Dexes les Dextriers Arbles.
A leurs costes le bruns ferbls.

Vide Notas ad Alexiadem.

DEXTRALLES Hispanici, apud Rigordum ann. 1201. quos Asturones quidam vocant, quod apud Astur Hispanicos possit alii habeantur. Eberardus Estensis in Grimciso cap. 7.

Asturis Festivitas est. Astur egypti ejus;
Nam propter Astur opus dextrorum remanserunt, pere.

DEXTRARI DE PRETIO, apud Brompton pag. 1082. Vide Equus.

DEXTRALIUS. Arnoldus Lubecens. lib. 5. cap. 8. Videligit principem ipsius egesti in ferida aquo, quem Dextralium dicunt, eminus venientiam.

DEXTRALIS, pro **Dextraria**, ut **Dextra**, pro **Dextra** in Gloss. Lat. Gr. Monachus Majoris-Monast. lib. 1. Hist. Gufredi Ducis Norman.: Tuba multiplicis varia vox intonata, dant **Dextralia** discoursus huiusmodi, etc. Sic etiam Gallis **Dextrier** dicuntur. Le Roman de Carin MS.:

Elevate li vint Dextriers sejourn,
Et vint capons au peist d'or metallis.

Aliibi:

Li rend li pars cose Dextriers sejourn.

1. DESTRARII, in Epistola Alphonsi VIII. Regis Castellie ad Innocentium III. Psam, inter Conc. Hisp. tom. 3. pag. 47.

2. DEXTRARI, apud Murator. tom. 6. col. 1044. tom. 8. col. 514. tom. 11. col. 68. tom. 12. col. 612.

DEXTRARI sic porro dicti, quod dextra ducetur donec adcesset tempus prelli. Uigilio. **Dextrarius** dicitur, quod per dextram ducitur. Joan. de Caelandia in Synonymis:

Et que massa Massana, dextra Dextraria optima.

Jacobus Cardini. lib. 2. de Coronatione Bonifacij VIII. PP. cap. 9.

Post ipsum quadratus equus dexter ad ante.

Cognoscit ad Dextram vestitum.

Continuator Nangii MS.: Et apris veulent les grans chevaux et palefrois du Roy tranchement ensellez, et les valaets les menant en Dextra sur autres rossins. Le Roman de Carin:

En Dextra mordant les sotterans de pris.

Compositus Hospitiis Reginis ann. 1330.

Loretin, qui meint le grant cheval en Dextra. Hinc ejusmodi ejus, qui dextra ducabantur, *sopros*, seu *oxys* appellabant Byzantini sequentes, ut docent Codinus de Offic. cap. 5. num. 7. et Anna. Conn. lib. 1. Alexiad. pag. 13. Haec egypti: Evagrius Valesius. Perperam igitur istud damnat etymon Laurent. Pignorius in Notis ad Massatum Quasi. Inquit non astinus et bos Dextra ducere possunt.

Atq[ue] Scriptoribus Byzantini dicuntur Leo Grammaticus in Michaelio pag. 480. Kai arabis... cypri... lyci... ypios... tū... zara... rō... sī... lō... mā... rō... dā... vē... Ille profectus, equus Dextralis, quo vehi solebat, sagittis insutus repetit [sic]. Vide Glossar. med. Graevi in Aet. 177a col. 25. 26. et in Aet. 177b col. 27.]

3. DEXTRARIO Vide **Dextralia**.

DEXTRATA et **SINISTRATA** PARIS esse

in **Dextrata**; esse in **sinistrato**; **Dextrata** et **sinistra** regio, uices Agrimensorum.

4. DEXTRATIO. Motus qui fit a **sinistra** ad **dextram** apud Solinum cap. 57.

5. DEXTRATOR, Agrimenor. Vide **Dextrare** 3.

6. DEXTRATUS MANU SUA, Idem qui

Jurans sua manu, de quo in **Juramento**.

Formula 30. Sirmundica: Ideo esse-

jam dictus ille adprehensam manum, vel

arma predicti judicii, siue mos est,

apud homines duodecim manu sua tertia

decima **Dextratus** vel conjuratus dant,

etc.

7. DEXTERRIA, DESTERRIA. Navis spe-

cieles, forte quia agilis, ab Ital. **Destr.**,

dexter, agilis, sic nuncupata. Charta

ann. 1388. ex Tabul. Massil. Item sol-

vatis 140. florenta auro de Regina Iohanni

Arnaudi de Massilla pro gagiis sue

Dexterris armate... missa in Rodopium ad

servitium dom. Papae. Item pro penitus

aut exillis armorum Massili. factis pro

dicta **Dexterria**. Item pro trius quar-

torum quintali cepit ad ungendum seu

expalmandum ipsam **Dexterriam**. Mirac.

Msc. Urban. V. PP. : Navigatio per mare

procedens. **Dexterria**, et diu fuit in playa

Romana.

8. DEXTERRII. Vide **Dextrarii**.

9. DEXTRIPI. Papias: **Dextri** dicuntur pas-

sue mercurandi apud quoddam. [Quodda-

tum est apud Massilienses constantia-

quindicim palmis. Memoratur haec then-

sura in Statutis ejusdem urbis lib. 1.

cap. 52] Florentini in Vita S. Felicis:

A loco illo usque ad castrum Thorungum

habentur **Dextri** ducenti. Tabular. Aga-

nonis, seu Ecclesie Carnotensis: Est

autem ipsa area... habens in longum per-

itus 33. et in uno capite pert. 8. et **Dex-**

trum unum. In altero vero capite pert. 7.

et **Dextrum unum**. [Vide Gerard. Pro-

legom. Chartul. S. Petri Carnot. pag.

173. § 168.] Tabularium Abbatis Con-

chensis in Ruthenia Ch. 389. Consortes

pro uno fronte Archimodius, et **Dextros**

secedunt; et de aliis fronte Lautardus, et

Dextros secundum, pro uno latus Ador-

dus, et **Dextros** 21. et de aliis lati via

publica. **Dextros** 21. Forma Linden-

prolongata. 140. Tunc habet in longo **Dex-**

trum 10. Tunc habet in longo **Dex-**

aberrazari, nisi publicus latro fuerit, quoque emendet, et quod rapuerit redit, excommunicetur. [Huiusque discriminis exemplum habemus in Charta Petri Senecensis Episc. prius Monasterio S. Victoriae Massam. 1089. Item Instru- ment. tom. 3. Gall. Chirib. col. 197. et 198. Item confirmo ibi alias tria Ecclesiasticae, que ibi sunt, videlicet S. Iohannes et S. Petri Apostoli et S. Laurentii... et confirmo ibi in circuitu earum Ecclesiastarum Cimiterium de LX. passibus ecclesiasticis... Item confirmo ibi Ecclesiastica S. Petri de Bagarris, simil cum ipso Cimiterio de XXX. passibus... Item confirmo ibi ipsam Ecclesiastica S. Martini de Alona cum suo Cimiterio in circuitu ipsius Ecclesie de XXX. passibus ecclesiasticis. Hic cernere est tribus Ecclesiastis non Cathedralibus spatium IX. passuum attribui: majoris igitur Ecclesie nomine non soles Cathedrales intellexisse videtur Nicolaus II. in alato Decreto.] In Constitut. Honori- ri et Theodosii, edita Sirmondo in Appendice. Cod. Theod. de cuius fide, ut et caterarius hic editarum, subdubit viri docti, ejusmodi Ecclesiastarum immunitas, quinquaginta passibus ultra Basiliacae forces definitur. Quibus addenda, que habentur in Decreptione Chilotiorum II. Regis cap. 18: Nultus latronem, vel quemlibet culpabiliter, aetro Ecclesie extrahere presumat. Quod si sunt Ecclesiae, quibus artia clausa non sint, ab utraque parte in interiori terra spatium arpen- nis pro atra obstat. Cur autem dextra seu a leprobus extra templo ipsa definita sint atra, spatha, ratione prodit lex 4. Cod. Th. de His, qui ad Eccles. Confugunt (9, 45). Non in uno Dei templo et sacrosanctis atlantibus con- fugientem quenquam massa vel vespere cubare vel per nocturne licet, ipsius hoc Clericis religionis causa ventubus, ipsius, qui confugunt, pietatis ratione ser. onibus.

Ut porro Dextra sumuntur pro Ecclesiae exteriori parte, quia immunitate et iure asyli gaudet: ita Dei, pro Ban- leuca, seu districtu urbis vel oppidi, qui eadem, quia urbes et oppida immunitate fruatur, passim usurpati Occitani, voce pariter a dextra formata. Fori Bene- harni seu Morlani art. 8: Et non debet extra urbem extra Dei villa. Consuetudines Toulouse part. I. Infra Dei seu terminos Tolose. Occurrit ibi non semel, et in veteri Charta apud Catellum in Comitib. Tolos. pag. 882. Ita etiam haec vox scribitur in Consuetudine Solensi- tit. 29. 7. Dect. in Consuetudine Bayo- nensi tit. 4. art. 17. Dect. Godetino, Dect. in Charta vernac. Gastonis Vic- com. Bencharni, apud Marcam lib. 5. cap. 1. n. 4: Et toutes les autres heres- tats, qui sont dans les autres Dect. De- cts. in Charta ann. 1389. pro Montal- bano apud Galgand. in lib. de Franco alodio pag. 189.

At Catellus in Historia Tolosana pag. 194. De terminos Tolose, seu urbium, a crucibus, quæ limitum vice sunt, ap- pellatos putat, quod crux figuram decimi numeri X. effingat, qui Dei Occitanis dicitur. Quod si ita est, multo probabi- lis videtur, si non a Dextra, certe a Dextera, que et Dextera dictur Gromaticis, etymon etymologum. Nam lapidibus aut arboribus decimus a dextera appositus termini ac limiti vicem prestat. [Huic etymo non parum affragatur vox ipsa Dectus, que eadem notione pluribus occurrit in Consuetudinibus MSS. Augustae Ausclororum ann. 1301. Sic art. 46. Item consuetudo est ibidem,

quod si aliquis occidit injuste aliquem, quod si inventatur in villa, vel intra De- cos ville, interficiens predictum possit a quocunque capi et ad dominum Comitem captus duci. art. 28: Item consuetudo est ibidem, quod porci non intrent praet- negra casalia, neque vineas in aliquo tempore anni infra Deos civitatis pre- tenuerint. Rursum occurrit art. 70. et 85. Aliud in voca originali conflict. D. de Lauriere in suo Paris. dicti Glossario. Quemadmodum, inquit, Barolinus An- dengvensis urbis aliquaque Pictaviensis provincia. Quinta a Quinto miliario, Bituricensis Septente a Septimo miliario dicta sunt, ita forte Dexta a Decimo miliario dictum est. Alia refutatio ibi Brodelli conjectura ducta ex ejus Commentario ad articulum 49. Consuetudin. Paris. num. 28. Vide Dexta suo loco. Dectus et Salvias.

DECTROCHERIUM. Brachii dextri orna- mentum, viris æque ac feminis com- mune. Ugitio: Armilla, torquis, brachiale, Dextrocherium. Alibi: Brachiale, torquis in brachio, quod est Dextrocheri- um. Mamotrectus. J. de Janua: Dextro- cherium, ornementum dexterum, et pat- torquis aureus. Gloss. Alfridi: Dextrocherium, brad carmbe, i. manus armilla. Gemmata Dextrocheria, apud vetrem Interpretem Juvenal. Sat. 9. v. 50. Capitonus in Maximino Majore: Pollicis ita vasto, ut uxor Dextrocherio uteretur prouulno. Trebellius in Quieto: Viri in auro et argento, multire in reti- culis, et Dextrocheria Ambrosius Sermon. 9. ubi S. Agnes sicut loquitur: Ornauit me inestimabiles Dextrocherio Dextrocherio. Viris tribut Lucifer Calanitanus de No. parcondio. In Deum delinquenteribus: Debemus tibi lupo par- care, debemus vereri regni, tu diademata insigne, quas esse concessum, debemus honorare. Arculfus de Lorie sacris, brachialia et dextrocheria ut diversa ponit: Ornata virginis ferrea, pendentes, bracia- lia. Dextroceria, murena, monilia, anulis, etc. Antoninus Monachus in Itinerario Hierosol.: Pendit super brachia Dextrocheria, monilia, et anuli capitulares, cingula, baltehi, etc. Leo IX. PP. contra Leonem Achridanum cap. 36: Sic ma- num dignitas et marina utilitas, quan- tum componat insignis Imperii coronam, nos tam hanc subi adoptat, et imponit, sed capit, contenta suis armillis. Dextro- cherio, et annulis. Fortunatus lib. 8. Poem. 4:

Dextra armilla datur Calchedone jaspido mixta,
Aut hyscynbulo sudat honore manus.

Xapide; ἡπτάρχος, apud Pachymer. lib.

8. Hist. pag. 12.

* **DECTRUM.** Mensura genus. Vide Dexta.

* **DEKUM.** &c; Dextrum. Supplem. Antiquari.

* **DEYMERIUS.** Qui decimam ex iure percipit et exigit, Hisp. Danner. Arest. parlam. Tolos. ann. 1287. inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. col. 85: De petitione consulum de Galliaco potentium, quod ullus Deymerius ponat manum in fa- ciendo saumadas vindemias... Item de petitione eorumdem potentium... quod Deymerii percipiunt decimam in vineis dictorum hominum.

* **DETIA.** Fidejussor, sponsor, Gall. Caution, Repondant. Charta Roberti Comitis Arvernæ, apud Baluzum tom. 2. Hist. Arvern. pag. 95: Nos Robertus Alvernæ Comes... constituimus nos Dey-

lam et principalem debitorem penes dictos. Burgenses pro ipso, pro predictis omnibus attendendis et firmiter adimplendi. Ibid. pag. 124. in Charta Ebbonis Vicecomitis de Ventodoro: Recognoscimus nos pro dictis mille libris solvendis terminis pre- dictis et assistia facienda, ut dictum est, posuisse in Deytan penes dictum Falco- nem carissimum avunculum nostrum B. Dominum de Turre nobilem Domicellum. Pag. 281. in Charta Guillelmi de Hala Tenentis sigillum regium in Arvernia ann. 1288: Gerardus de Mureto, etc. ex- pressores fiduciosores, Deyle seu prin- cipales debitores. Ibidem Dicenti prius. principales debitos esse conveniendos quae Deytas seu sponsores. Item pag. 370. in Charta Ascenlini de Machis ann. 1374: Ad faciendum fieri dictum Dominus Margarite per cursum vita sue duxiam, Deylam et concessionem a persona pre- dicta debentibus et debitoribus. Pluries scribunt Deyta pag. 194. et seq. in Charta ann. 1285: Vox L. orta a Gallico Dexta. Es alius enim debitor Dexta est, qui spondet pro alio, unde Adversus: Qui répond pays. Qui spondet, scilicet. Alias Dexta, Detœus et Detieres. Charta Theob. comiti Barri ann. 1249. in Chartul. Campan. Cam. Comput. Paris fol. 288. col. 2: Je me sui otres plieges ou Dextas vers le roi de Navarre à la requeste le duc de Loheregne. Arest. ann. 1290. in Reg. 2. Olim parlam. Paris. fol. 87. r: Ce sont ci qui se sont estably pleige, Dexta et rendeur pour Jehan de Chapelz esquier. Charta ann. 1284. ex Chartul. episc. Carnot: Lesquels plieges es establisse principal Detœus et ren- deus. Detieres, in Stabilim. S. Ludov. cap. 68. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 162.

* **DEZEBRE, DEZEBREI.** Vide supra Desebrei.

* **DEZENA.** Decas. Gall. Dizaine. Leude- nin. Carcass. MSS. Item oro saxtario nuncum et castanearum, de quilibet xv. Detenes.

* **DEZMARIA.** ut Decimaria 2. seu Jus percipiendi decimam. Charta Stephanii Episcopi Claromont. apud Baluzum Hist. Gener. Arvern. tom. 2. pag. 43: Damus etiam et alias duas Ecclesias... cum Dermarias et baptistariorum et sepulturis.

* **DERERYNNESE.** Muletæ species apud Anglos. Vide Caelitie.

* **DIA.** Generosa. Papas [¶] Vide For- cellin. In Dius I Forsan pro Dea. Statuta Canonicularum Regularium sœc. xiii.

Dic et ave Dia pro eiusc. Virgo Maria.

* **DIABESTERIA.** Tornentia, Ugulationi, forte ex βασιλεύοντι.

* **DIABLAGIUM.** [Jus percipiendi Cam- pipartem ex bladis demessis. Deblage in Regesto censuum Carnot. fol. 1. et 2. Vide locum in Debladare post Bladum et ibi Bladagia, necnon suo loco Debla- gium.]

* **DIABOLARIS.** Meretrix, pro Diabolari, quæ duorum oboorum. Castigat. in stramine glossar. Diabolaris, 266-10. Glossar. Provins. Lat. ex Cod. reg. 7657. Putat. Pro Diabolari, diabolaria, diuola, diuulria. Vide Diolares.

* **DIABOLE.** Zabdaris. Annales. Lexi- con Martinii post Calepinum. Hiic Diabler, Calummari, aliquis famæ detrahere, nostris etiam nunc Dire le diable de quelqu'un. Lit. remiss. ann. 1446. in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 492: Jehan Demain dist au suppliant qu'il les avoit Diabler, et que le Diable y en avoit bien tant mis.... lequel respondi

que, sous leur grace, il n'en avoit onques perdu.

• **DIABOLICUM DICERE**, Nostris Dire quicunque diablerie. Pessime loquel, aliquid malo demone dignum agere. Charta ann. 1218. ex Chartul. Campan. fol. 88 : *Dicit Umfredus: Domine Hugo, timeo ne illi, qui sunt cum uxore mea, facient illi aliquid aliquid inabiliabilem; et tunc uerbi credam, quod audeamus dicere ei. Ecce illi abducunt uxorem tuam;* et *in fine Iosephinus inseguenter eam dicit :* *Ecce Domina, non es hec recta via ad hospitium tuum, redcas ad me. At illa submissa capite in aliam viam se convertit. Byblie, nequitia, Improbitas, in Vita J. C. MS.*

Mais que li fist la Juerie ?

Or oies la grant Dyable.

• **Déable**, vulgo *Diable*, dicitur de eo quod Diabolus auctore fit. Le Roman de Clémades MS.

Tel capel bon plus avantage
Que chil qui sont fait de beaubant,
Ne d'orgueil, ne de gloireuse,
Chil sent capel de Déable.

• **DIABOLIZARE**, Demoni coripi. Heptanus in Vita S. Wiboradæ num. 12 : *Non post multum temporis capiti Diabolizare.*

• **DIABOLUS LIQUENS**, Venefici species. Liber rotulor. curia Manerii Juxta insulam de Axholme in comito Ebor. sub ann. 11. Eduardi III : *Robertus de Roderham... qui obtulit se versus Johanne de Ithen de eo, quod non tenet conventionem inter eas factam : unde queritur quod certo die et anno apud Thorne concevit inter predictum Robertum et Johannem, quod predictus Johanne vel tempore predicto Roberti Diabolum ligavit in glandem lignorum pro iij. d. ob. et super predictum Robertum tradidit predictio Johanni quoddam obolum-carles (i. e. Earnest, money, Gall. Arches) quod proprietas dicti Diaboli conservatur in persona dicti Roberti, ad habendum deliberationem dicti Diaboli infra quartam diem proximam sequentem. Ad quam diem idem Robertus venit ad prefatum Johannem et petit deliberationem dicti Diaboli, secundum conventionem inter eos factam. Idem Johannes predictum Diabolum deliberae soluit, nec adhuc vult, ad grave dampnum ipsius Roberti ex sol. et inde producit sectam, etc. et predictus Johannis venit, etc. et non dedit conventionem predictam. Et quia videtur curiae, quod tale placitum non jacet inter Christianos, ideo predictum adjournatur usque in infernum ad audiendum judicium suum, et ultrae pars in misericordia, etc. Diaules, nostris olim, pro Diabo. Exposit. Ualimon. seu Ramon. in Epist. ad Hebr. tom. 17. ad 1. Cod. Inscr. pag. 726 : *Si Diaules est vestre peires, et vos volo: faire les deuers de nostre peire.**

• **DIABOSIS**, Conuersio. In Gloss. ad Alex. Iatroph. MS. lib. 1. Passion. cap. 99. *Et rixam faciat aut Diabrostrum a Graeco dia et spáxeiv, come dare.*

• **DIACAMERON**, Medicamentum ducens hominem de morte ad vitam. Calyp ex Nicol. Onomast. med. Vide Martinii conjecturas in hanc vocem.

• **DIACATOCHI**, Διακότοχοι, Bonorum de-tentatores, in leg. 1. Cod. Th. de Fisci debitor. (10, 16.) Unde *Diacatocia* in leg. 7. Cod. Just. de Omni agro desert. (11, 59.) bonorum detentio. [oo] Add. Cod. Theod. lib. 5. tit. 18. const. 30.] Gloss. : *Διακάτοχοι, possessio, διακάτοχοι,*

possessor, detentor, retentator. Practicif nostri vulgo ejusmodi Diacatochos, Detentores vorant.

• **DIACIMINUS**, Italia Diacimino, Diacyminum, medicinalis compositio. Inventar. ann. 1389. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 363. et apud Mirator. tom. 16. Script. Ital. col. 809 : *Opelandia una scarlate grana, laborata ubique ad Diacimino perlarum minutissimum. Id est, ad Cum diuinum forem effigie.*

• **DIACITINUS**, Italia Diacitinus, DIACITINUS, Διακίτινος. Cittirini coloris intensioris. Monachus Sangall. in Carolo M. lib. 9. cap. 27. *Et pavonum collum cum tergo et clavis mox floruisse incipientibus Tyria purpurea vel Diacitini lilia decolorant.* Epistola. *Ecclesiastes*. Macedon. Imp. ad Hadr. PP. in fine XVII. Synodi Transmisionis Sanctiss. vestig. *Memoranda diapora. 3. Exophorin Dicatini cancellatum unum. Legendum. Diacitini unu. au. Diacitini. Leo Ost. lib. 2. cap. 61. Planeta Diacitini optimam.* Ita Codex MS. ubi editus *Catrina* a prefect, ut mones Angelus de Nure Lib. 8. cap. 20. *Pisianam Diacitini magnam aurei, listis undique decolorat ornatam.* [oo] Vide *Diacynirus*. *Diacitini* corticem stiri melle conditi sua state appulit, ait Simeon Sethi de Cibor. ffa. utl. Ita forte *Diacitinos* erit color ille, quem habent cortices citri saccharo conditi, nostris, *Escoce de ciron.*

• **DIACODIUM**, Potio ex papaveri. Walbert lib. 1. de Miracul. S. Waltrinius num. 35. *Vt Diacodio ceterarumque potionum vel confectionum expellere hujus morbi genus non destit. [Vide Diacornis.]*

• **DIACON**, DIACONES, pro Diaconis.

Diaco : occurrit passim apud vet. Script.

• **DIACONA**, DIACONISSA, Uxor Diaconi, seu cuiuslibet maritus in Diaconum promovatur. Erat quae enim ad hoc dignitas Ecclesiasticæ erat. Ille vero revererat, abstinebat uxore, que honoris causa Diaconissa et Diaconæ appellabantur, quemadmodum Presbyteri, Presbytera, ut est in Concilio Turon. ann. 567. can. 14. et 20. Illa vero, si maritum mori contingeret, a secundis nuptiis abstinebatur sub pena excommunicationis, quemadmodum Presbyteri, ut caverat in Conc. Rom. sub Greg. II. PP. cap. 2. 15. et Conc. Rom. sub Zacharia. PP. cap. 5. Add. Capitulo. Caroli M. Add. 8. cap. 47. Atto Verceilensis Episc. Ep. 8. Sunt etiam quae eas prisca temporibus Abbas asseruere appellatas, quas nunc Abbatis nominavimus, quod nobis nomine congrue videatur. Abbas namque Pater dicitur, etc. Infra : Quapropter si huius officii nomen nunc etiam quaque adhuc dispensari videntur, illas Diaconas putaremus, puritate senili devicta, religiosum vitam cum castitate servantes, oblationes Sacerdotum offendentes, fletentes, prepeditas, ad Ecclesiarum minima exercitaria partem erit. Passim quoque Presbyteras vel Diaconas illas exquirimane, quae Presbyteris vel Diaconis ante ordinationem conjugio copulatae sunt, quas postea caste regere debent, etc. Vide Diaconissa.

• **DIACONALE**, Vestis Diaconorum, ut Subdiaconale Subdiaconorum. Chronicon Abbatum Gemblacensem pag. 528. *fecit tabularum argenteam ante altare S. Petri, ... capras ex peltis 18. casulas 2. 10. Diaconis 2. Subdiaconis 4. albas, etc.*

• **DIACONIA MINISTERIUM**, id est, Diaconi. Capital. lib. 7. cap. 206.

• **DIACONATUS**, Dignitas Diaconi. Russ. omicurrit apud Scriptores Ecc. Vide Diaconum.

• **DIACONIA**, Collatio elemosynarum, quæ colligebantur et distribuebantur in pauperes Christianos, quemadmodum S. Paulus 2. ad Corinth. cap. 8. et 9. *διεργίαν usurpat, Cassianus Collat. 18. cap. 7 : Cum Diaconiam nostris fratribus deferremus, id est, elemosynas a fidibus collatis. Quia etiam notione accipit id est, Diaconiam censem vii docti apud eundem Scriptorem Collat. 21. cap. 1. 8. et 9. quod illi pre ipsa economia et dispensatione Monasterii ibi intelligunt putant. Dispensationem etenim Latini esse idem munus appellant lib. 5. cap. 40. Præterea*

• **DIACONE**, dicuntur loca, in quibus per Diaconos regionarios pauperes vivunt, sibi, nomine propriæ regionis alebantur publicis quodammodo pauperum hospitales domus, quæ oratoria et sacella adjuncta habeant, in quibus a Diacono ergo necessaria sustinuntur.

Erant enim Diaconi isti, ut verbis utar Cujacii ad Nov. 3. *Exercitio Ministeri, id est, mensarum, quæ convebantur egenis, viduis, orphanis, quæ convivia agitabantur domi, non in templo, adhibitis precibus divinis. Vide Diaconites.*

Erant autem eiusmodi hospitales domus Roma in regionibus omnibus, quarum usu praecipuo exolescente, ipsiusque dirutis sedibus, Diaconia nomen ipsius scallis et oratoriis mansit, a quibus earum prefecti, Diaconi Cardinales urbis Roma postea dicti sunt. Anastasius in Stephano III. pag. 81 : *Nam et foris murorum hujus civitatis Romane secus Basiliacanum Petri Apostoli duo fecit Xenodochia, in quibus plura constituti bona, que et sociis venerabilibus Diaconi illis foris existentibus perenniter permanere, id est, Diaconie S. Des genitricis, et B. Silvestri, etc. in Hadriano I. Hic congelatus vir, constitutus Diaconia tres fori portam Beatorum Apostolorum Panepiscopis, ubi et dona plurima modis aliisque immobilia pro remedio contraria sue oblitii, et constitutus, ut per unamquaque hebdomadam quinta feria die cum paucis annis a Diaconia... usque ad balneum parceret, et uidem dispensatione per ordinem pauperum consolari, atque elemosynam fieri. Infra : Idem episcopus Presul. Diaconias constitut, in quibus et multa bona fecit per suam sempiternam memoriam, concedit : *ei agros, vincas, olivetos, servos, anciles, et peculia diversi aliquae res mobilia, ut de redditu sorum cruxis actionibus Diaconie proficientes, pauperes Christi resercentur.* De Diaconis istis intelligentius etiam videtur Ado Viennensis in Chronicis : *Symmachus Papa inter multa Ecclesiarum opera, quæ vel a fundatione creavit, vel prisca renovavit, ad Beatum Petrum, et Beatum Paulum, et Beatum Laurentium pauperes habitarum constitut.**

Cloet. vers. seu Diaconi, qui Diaconis præsiderat. Dispensator. Diaconiarum interdum dicitur, quod videlicet elemosynam pauperibus distribuerent, quas Diaconiarum appellatione donari monimus, ut haberet in Concilio Rom. ann. 595. Unde Diaconiam exhibet et Diaconis exhibitionem, dicit Gregorius M. PP. lib. 9. Epist. 24. Anastasius in Hadriano : *Item Diaconiam SS. Sergii et Bacchi ejusdem Diaconis dispensator, propter metum templi, quod situm super eam videbatur, avertens, etc. Epitaphium Theodimi Subdiaconi Neapol. in Eccle-*

rabilis diaconia, pro remissione peccatorum nostorum, omnes Diacones & pauperes Christi, qui ibidem convenienti, Kyrie eleton exprimare studeant. Vide Diaconia.

DIACONUM. Dignitas Diaconi, quae alias Diaconatus dicitur. Ita Cyprianus Epist. 49. Eniodius in Vita S. Epiphanius Ticepensis, etc.

DIACONUM. Idem quod *Diaconon*, Ecclesie Secretarium. Hadrianus I. PP. in Epist. Canon. Laodicen. can. 21. *Ue subdiaconi remoti sunt a Diaconi, id est secretario, ne dominica rata contingent.* Gregorius II. PP. in Epist. 2. ad Leonem-Iasum VIII. Synodo: *Pontifices, ubi que peccari... eum tanguant in carcere in servitaria sacrarumque vasorum araria conjuncti, in Diaconi et Cathecumenos elegant.* Vide Descriptionem ecclesie S. Sophie post Silentiariam cap. 84.

DIACONUS. Dignitas Ecclesiastis. S. Cyprianus Epist. 41. *Meminisse enim Puerum, quem tu quatinus apostolatus, id est, Episcopos, et Protoprius, Domini electi Diaconi autem post ascensionem Domini in celos Apostoli tibi constituerunt Episcopatus sui, et Ecclesie sue ministros.* Apud S. Iagnatium in Epist. ad Trallianos, dicuntur etiam ministri Episcoporum. Clemens PP. lib. 2. Constit. Apost. cap. 4. Diaconi vocat Episcopi auditum oculum, os, cor et animam.

Ecclesiorum officium presertim erat, Evangelium legere ac recitare in sacris Liturgiis. Ita Clemens lib. 5. cap. 61. Sacramentarii, Ordo Romanus, Amalarinus lib. 2. de Ecl. off. cap. 32. Canones Saxonici Alfridi, ad Vulnifum Episc. can. 16. Lex Aleman. cap. 14. Regino ann. 870. Vide S. August. quest. Ex utroque maxt. q. 1C. Consecratum a Sacerdote Eucharistianum delibetur porrigerere. Ita Justinus Apol. 2. Cyprian. lib. de Lapsis, Isidor. lib. 2. de Ecl. off. cap. 28. Canones Alfridi cap. 16. Alcuinus de Divin. off. cap. de Tonsura Clericorum. Canones Hibern. lib. 3. cap. 8. etc. Epistola ad Presidium Diacon. de Coro Paschal. 9. Operum S. Hieronymi, in quod vetitum. S. Diaconis in Concilio Laodiceno can. 29. aliud ideo Ipsi Diaconi presenti Presbytero, nisi id exigat necessitas in Concilio Carthag. V. can. 48. et in Canone Hibern. lib. 3. cap. ubi preservata restitutendum, pro *prudente*. In libro Ordinis S. Victoriae Parisiensis MS. cap. 42. Diaconi, non Eucharistianum, sed calixem eommuniatis tibus portigunt. *Singuli quoque postquam de manu Sacerdotis corporis Domini sacerdotem, directant ad missam altaris, atque quis Diaconus de missa subsequitur, ita ut ipse destra manu calixem tenet et securamente etiam sponpat.* Ita etiam in Libris antiquis ord. cisterne cap. 101. Vita S. Amatori Episcopi MS. *Acessit ad beatissimum Amatorem, bene Diaconum, qui sacratissimum calixem in etiam utrumque populus portugebat.* Quisdam volunt, alio dicitur Diaconus ex. Am. tr. a lib. 1. Other cap. 10. lib. de S. Laurentio. *reponere certe, atrox adorans, innotescere deinde, et communione Domini sanctorum consagrari.* Qui consecratio Domini saepe accipit potest pro sanguine consecrata, quem fidelibus porrigitur, tametsi consecrationem olim prasumpuisse negligit ex Concilio Ardeatense I. cap. 1. et anno raro cap. 11. in quibus offera vestimenta. Sed et plures recte dicuntur in

Concilio Eliberit. cap. 77. et apud Gregor. Turon. de Gloria Confessor. cap. 80. *Eorum voce communis oratio indecebat, ut est apud Anonymum Epist. 21. de celebrat. Pasche tom. 9. Operum S. Hieronymi.*

De ceteris officiis Diaconorum, vide Acta Apost. cap. 6. 7. 8. S. Ignat. Epist. 7. cap. 12. Clement. lib. 2. cap. 61. Dionys. lib. 3. Hierarch. Hieronym. lib. 14. in Ezechiel. cap. 48. Liberum de 7. Ordin. Eccles. cap. de quinto Grado Eccles. inter Opes Hieronymi tom. 9. Rabanum lib. 1. de Inst. Cleric. cap. 7. Gillebertum Lunicense. Episc. de Us Ecclesiastico. Honor. Augustod. lib. 1. cap. 190. Ivonem Carnot. Serm. 2. de Reb. Eccles. Paul. Warnefrid. lib. 5. de Gesu Longob. cap. 27 [Hierolexicon Matronorum fratre] etc.

A solo Episcopo manus Diaconi imponitur, cum ordinatur, quia non ad Sacerdotium, sed ad Ministerium conservatur. Ita in Concilio Carthag. IV. S. Gregorii, Canones Hibern. lib. 3. cap. 8. et Odo Rom. quem ritum nonprobavit. Arsenius lib. 2. 46. Offic. Eccles. cap. 12.

Diaconi numerum 7. numero instituti ab Apostolo secundum Episcopum de 25. et alii Afr canus apud Symmachum pag. 32. Qui quidem numerus in omnibus Ecclesiis diu servatus est. Vide Concil. Neocesar. cap. 14. Synodus Romanam sub Symmacho sub fin. Anastasiom in S. Evaristo, Sozomen. lib. 8. cap. 19. Steph. Eduensem de Sacram. alt. cap. 7. Rabanum in Inst. Cleric. lib. 1. cap. 8. Baron. ann. 112. rum. 9. etc.

Diaconi stabant in Conciliis ac consessibus Episcoporum. Ita Concilium Nicenum can. 14. Laodicen. can. 20. VI. Syn. can. 7. Concilium Arelat. II. can. 15. Trullan. cap. 7. Eliberitan. in Princip. Chrysostom. Homil. 33. in Matth. Gregorius Magn. lib. 4. Epist. 40. HS. 9. Epist. 28. Anastas. in Martino. etc.

DIACONI: S. CARDINALIS, dictus, qui ad

Ecclesiis aliquam *Diaconus in cardinali*, apud Gregor. M. lib. 5. Epist. 11.

Vide Legem Bonav. iii. cap. 10. § 1. et in voto *Presbyter Cardinalis*, ex Passio. II.

Videlicet præterea ita appennatus antiques, et primus Diaconorum Ecclesiæ, qui ad eam dignitatem evolubatur cum Episcopis Clericis, non populi, non sacerdoti. Ideo Gregor. M. lib. 1. Epist. 81. alt. Liberatum, qui Diaconi fungebatur officio in Ecclesia Calabritana, si ab Episcopo non factus est *Cardinalis*, ceteris Diaconi se preponere non posse. *Diaconus in Cardine constitutus in urbe Roma*, in Capit. ann. 806. cap. 31. et lib. I. Capital. cap. 13. Primitus autem in Ecclesi. Romana unicus fuit, ut ex Synodo Romana sub Sylvestro PP. colligitur, qui et *Archidiaconus* et *Diaconus circulatorius* et *persecutor* vocabatur. Postea Diaconorum in Ecclesia Romana *numerous auctus est*, et ex septem quatuordecim per primum, deinde 18. facti, qui *omne ut ab aliis Diaconi, non Cardinalibus different, Diaconi Cardinales vocati sunt*, id est, Principales, qui præcipue Xenodochi-rum et Diaconi, et ministri eius, qui ad certa Diaconi et in cardinalem Diaconi Recitabant, dicti in Ecclesia Romana, qui singularum Urbis regionum, que septem erant Diaconis principiobreviter. Augustinus in S. Evaristo. *Hic titulus in uoce Roma dicitur Presbyterus, et septem Diaconos constitut.*

qui custodiunt *Episcopum predicanterem propter stylum veritatis.* [In Eucheriano Catalogo, cuius antiquitas inde probatur, quod in Liberio Papa desinat, a Fabiano dicitur Roma divisa in septem Diaconias: quod si verum est non ad Evaristum referenda est *Diacorum Regionariorum Institutio.*] Ex Collegio Diaconorum Cardinalium erant. Ordo Romanus: *Observandum est, septem esse Regiones Ecclesiasticas Ordinis urbis Romæ, et unamquaque regione singulos hanc Diaconos Regionarios: et uniuersus iusquaque regionis Acolyti per manum Subdiaconi Regionarii Diacono regionis sue offici causa subduntur.* Quorum Diaconorum, si quando quispiam moritur, donec loco eius subrogatur aliis, illius regionis Acolyti Archidiacono obediunt [Vide Somenium lib. 7. cap. 19.] Vetus Ceremonia apud Baron. ann. 1067. n. 22. alt. 12. fuisse *Diaconos Regionarios*, eorum munus, cantare Evangelium in Stationibus. Horum Diaconis ibidem describuntur.

DIACONI PALATINI, vel BASILICI, dicti 4. ex 18 Cardinallibus Diaconi, quod in Palatini et Basilica Lateranensi Papæ ministrantur, inquit Onofrius Panvinius. Et Ceremoniale vetus, laudatum a Baronio ann. 1067. n. 22. duodecim Regionarios, et sex Papalinos Diaconi, fuisse innot. Palatini unus erat; Evangelium in Ecclesi Lateranensi, ut Subdiaconorum Palatinariorum, Epistolas ad Lectiones in eadem Ecclesia cantare. Eorum Diaconia perinde ibidem recensentur.

DIACONI STATIONARI. Horum munus perpetuum non erat, sed ad tempus. Ita perro appellabantur illi, qui Pontifici ad Stationem aliquam prefecto ministrarent.

DIACONI TESTIMONIALES, qui Episcopum prædicantem custodiebant, [qui tales esse possent corum, que ab ipso dicebantur ad populum, ut si opus esset, eadem declararent iis, quorum intererat.] Vide *Synclerus*.

Inter Diaconos testimoniales Syncleros numerandum puto Hiacinthum quemdam Alexandri III. PP. *Diacorem*, de quo fit mentio in Fragmento de Rebus Ludovici VII. Franc. Regis apud Duchesnum tom. 4. pag. 425: *Quod ut cognovit Alexander, missus ad Ludovicum Regem legatus, scilicet Bernardum Porcius, opere suorum, ut Hiacinthum Diaconem nominem, qui Regis armis leveneret et familiare colloquio inviret.*

DIACOPINA. *La confectione de lacte.* Glossar. Lat. Ital. MS.

DIACOPOSIS. Molestia, angustia, ex Gr. *τακτος* a τακτῳ. Lasso, fatigo. Petrus II. PP. in Epist. ad Gregor. Diaconum apud Je. Diaconum lib. 1. Vide S. Gregorii PP. cap. 32. *Et super illam Diacopinam, vel unum Magistrum militum, et unum Dicem dignetur concedere.* etc. Petrus Damiani. lib. 7. Epist. 3: *Et revera, qui peculatus erit en incurrat, in Diacopin cogitur inferire, quod tutus.* Apud Baron. ann. 1067. n. 16. ubi eadem Epistola describitur, habetur *referre, pro inferire:* sed videatur legendum *inferire, Diacopina*, in Glossis MSS. exponitur *divina ostensio*.

DIACOPTUS, ex Gr. *τακτος*. Intercessor, cuius est Anastasius in Adriano: *Fecit vocem Diacopion.*

DIACOPUS. *τακτος*, Scissura, vel Meatus, in auguris intercessori, por quem rarus transmittitur in loca remota. Minimus Ulpianus I. pen. ff. de extraord. crim. (47. II.)

• DIACOREGUM. *Lò Sterco de capre,* in Glossar. Lat. Ital. MS.

• DIACYNTHINUS. *Anxilivio, Iacynthini* coloris intensioris. Leo Ost. lib. 8. Chronici Gasinensis cap. 19: *Planeta Dia-*

cynthina magna aureis listis undique decenter ornata.

• DIADEMA. *Passio SS. Perpetuae et Felicitatis: Et inter me et illum grande erat Diadema, ita ut uteres ad invicem accedere non posseamus. Quo loco dia-*

tem legendum censem Holstenius, quae vox Aglafensoribus nota est. Alter tamen concit eruditus Possinus, em conse

• DIADEMA. *pro ipso Regi qui diademata regis charta ann. 1357: Vir magnificus dom. Fylico de Aguote miles, congregatus generali consilio Massilia, dixit et exposuit quod magnos et arduos habet tractatus pro parte dom.*

nostri Diadepatia Jerusalem et Sicilia. Pluribus ibi.

• DIADEMA REGNI. *Regis inaugurations ratio ex Medicorum preceptis. Vide Henricus Stephanum de Abusu Lingue Graecae pag. 100. et Gorreum in De finit. medicis, et infra de Dicibus. [Hildebertus Cenoman. Serm. Synod. tom. 21. Bibl. PP. pag. 170. me-*

taphorice: Prima sans Dieta a malo ab initio. Simili modo Gaufr. Autiss. lib. 2. in Cant. Cant: Prima Dieta est ad memoriam mortis incipere. Hac voce

nativi sensu Cicero ipse usus est ad Atticum: Dieta curar incipio.]

At Latinis Scriptoribus Dieta similitur pro conatu ex loco, ubi comen-

batur. Gloss. Græc. Lat.: Dieta, τὸ προτερόν, Dieta, cenaculum. Vide Plin.

lib. 2. cap. 17. lib. 3. cap. 6. Sidon. lib.

2. Epiph. etc.

• DIETA. *Conventus apud Germanos*

et ceteris, Gall. Dietta. Vox derivata, si

credimus Menagio, ex huiuscmodi

Conventus ab antiquis Germanis celebratur in cenaculis et convivis. Sic de

his Tacitus: Sed et reconciliandis vicem inimicis, et jungendis affinitatibus

et adscensione Principibus: de pace de-

nique et bello, plerunque in convivio

consultant: tamquam nulla magis tem-

pure, aut ad simplices cogitationes patent

animis, aut ad magnas incalescat. Gens

non astuta nec tollida, aperit adhuc se-

creti pectoris licentia loci. Ergo detecta

et nuda omnium mens, postea dis re-

tractatur, et sua utriusque temporis ratio

est. Deliberant dum fingeres nesciunt:

constitutum dum errare non possunt. Jo-

nerii Chironicon S. Bertini, apud Mar-

ten. tom. 3. Anecd. col. 691: Rex indi-

gnans Ferrandum odio magno collegit,

et Dietam super hoc eidem assignavit in

Arkas villam prope S. Audomarum:

ubi die statutum Ferrandum coram Rege

comparuit: sed Rex Dietam prorogavit.

Quod occurrit apud Ludewig. Reliq. MSS.

tom. 9. pag. 99. In Hist. Dalp. tom. 2

pag. 251. col. 2. alibi non semel.

[c] Vix unquam a Germanis latine aut

vernacula scribentibus pro Comitis im-

peri adhibita haec vox fuisse per de-

signat. Diem statutum ad iuri standun-

vel aliud agendum. Etymon est Diet,

Germ. Tag, unde Reichstag, Tagzetting,

Tagfahrt, etc. Confer Dietta.] Quod au-

tent in Dietia seu conacatu olim habe-

rent hi Cetus Germanici, inde faci-

tum est, ut Dietas in vett. Glossis

reddatur, Disceipulator, Arbitr, Interven-

tor, et Auxilia, Intervenio, Disceip-

tor. Vide Glossa media Græcitat. [29] et Henric.

Stephanum. Auxiliis seppissime memo-

rant oratores Attici].

• DIETA. *Dies ad iuri standun-*

assignata, vadimonium, Gall. Ajourne-

ment. Arest. parlam. Paris. ann. 1899.

Inter Probat. ult. Hist. Trenorch. pag.

237. Dicebant insuper quod dictus abbas,

fanidu erat, contra ordinationes regias

ventendo, Hugonem Clucheti prebyle-

rant: . . . coram abbatie de Ambrunejo

extra regnum, virtute certiorum privile-

Fulbertus in Epist. 116: Unde quotidie-

nam tua anima Dietam summa, etc.

[Vita S. Albani inter Acta SS. Benedict.

sec. 4. pag. 59: Pro cuius anima tempo-

dio quedam sancto Marturi constul predia-

de unde hodieque Fratribus ministratur

Dietia. Concordia inter Hugonem et

Conventum S. Benigni Divion. ex Char-

terio ejusdem Monasterii: Dietia impor-

tabat ei quae sequuntur, videlicet facere

equinam generale et pictantiam, secun-

dum quod in nocte refectorio fieri con-

suevit.]

• DIETA. *Aizaria, άιστρα, [Gall. Diette.]*

Certa victus ratio ex Medicorum precep-

tit. Vide Henricus Stephanum de Abusu

Lingue Graecae pag. 100. et Gorreum in

De finit. medicis, et infra de Dicibus.

[Hildebertus Cenoman. Serm. Synod.

tom. 21. Bibl. PP. pag. 170. me-

taphorice: Prima sans Dietia a malo

ab initio. Simili modo Gaufr. Autiss.

lib. 2. in Cant. Cant: Prima Dietia est

ad memoriam mortis incipere. Hac voce

nativi sensu Cicero ipse usus est ad Atticum: Dietia curar incipio.]

At Latinis Scriptoribus Dietia simili-

tarum pro conaculo ex loco, ubi comen-

batur. Gloss. Græc. Lat.: Dieta, τὸ προτερόν,

Dieta, cenaculum. Vide Plin.

lib. 2. cap. 17. lib. 3. cap. 6. Sidon. lib.

2. Epiph. etc.

• DIETA. *Conventus apud Germanos*

et ceteris, Gall. Dietta. Vox derivata, si

credimus Menagio, ex huiuscmodi

Conventus ab antiquis Germanis celebatur

in cenaculis et convivis. Sic de

his Tacitus: Sed et reconciliandis vicem inimicis, et jungendis affinitatibus

et adscensione Principibus: de pace de-

nique et bello, plerunque in convivio

consultant: tamquam nulla magis tem-

pure, aut ad simplices cogitationes patent

animis, aut ad magnas incalescat. Gens

non astuta nec tollida, aperit adhuc se-

creti pectoris licentia loci. Ergo detecta

et nuda omnium mens, postea dis re-

tractatur, et sua utriusque temporis ratio

est. Deliberant dum fingeres nesciunt:

constitutum dum errare non possunt. Jo-

nerii Chironicon S. Bertini, apud Mar-

ten. tom. 3. Anecd. col. 691: Rex indi-

gnans Ferrandum odio magno collegit,

et Dietam super hoc eidem assignavit in

Arkas villam prope S. Audomarum:

ubi die statutum Ferrandum coram Rege

comparuit: sed Rex Dietam prorogavit.

Quod occurrit apud Ludewig. Reliq. MSS.

tom. 9. pag. 99. In Hist. Dalp. tom. 2

pag. 251. col. 2. alibi non semel.

[c] Vix unquam a Germanis latine aut

vernacula scribentibus pro Comitis im-

peri adhibita haec vox fuisse per de-

signat. Diem statutum ad iuri standun-

vel aliud agendum. Etymon est Diet,

Germ. Tag, unde Reichstag, Tagzetting,

Tagfahrt, etc. Confer Dietta.] Quod au-

tent in Dietia seu conacatu olim habe-

rent hi Cetus Germanici, inde faci-

tum est, ut Dietas in vett. Glossis

reddatur, Disceipulator, Arbitr, Interven-

tor, et Auxilia, Intervenio, Disceip-

tor. Vide Glossa media Græcitat. [29] et Henric.

Stephanum. Auxiliis seppissime memo-

rant oratores Attici].

• DIETA. *Iter unius diei. Vide*

Dietta 2.

• DIETA, *iter unius diei. Vide*

Dietta 2.

Fulbertus in Epist. 116: Unde quotidie nam tua anima Dietam summa, etc.

[Vita S. Albani inter Acta SS. Benedict.

sec. 4. pag. 59: Pro cuius anima tempo-

dio quedam sancto Marturi constul predia-

de unde hodieque Fratribus ministratur

Dietia. Concordia inter Hugonem et

Conventum S. Benigni Divion. ex Char-

terio ejusdem Monasterii: Dietia impor-

tabat ei quae sequuntur, videlicet facere

equinam generale et pictantiam, secun-

dum quod in nocte refectorio fieri con-

suevit.]

• DIETARE, *Gr. Διαιτησαι.* Victus ra-

tionis, que docet victus ordinari artem.

Constantin. Afric. lib. 11. de Victus ra-

tione: Post accessionem, Dietsentus modo

predicto. Petr. Blesens. Epist. 101: Pur-

gatur agrotus, aequaque Dietatur. Vide

eudem Epist. 27.

• DIETARI. Qui in dieta, seu cena-

culo, mensas ornare et mensas ministrare

reverent, in leg. 19. D. de Inst. et

Instr. (38. 7.) Historia Translat. S. Se-

bastiani cap. 12: Εται namque si inter-

prandendum familiare inopum, debili-

umque, quo mensa rura Dietarios

delegatur, cursum agere. Ille vero διαι-

ταριος, apud Theophanem in Chronico

Lat. Vide Scylitzem in Michael. [et

Continuatorum Theophanis lib. 4. n.

• DIETARII. Qui in dieta, seu cena-

culo, mensas ornare et mensas ministrare

reverent, in leg. 19. D. de Inst. et

Instr. (38. 7.) Historia Translat. S. Se-

bastiani cap. 12: Εται namque si inter-

prandendum familiare inopum, debili-

umque, quo mensa rura Dietarios

delegatur, cursum agere. Ille vero διαι-

ταριος, apud Theophanem in Chronico

Lat. Vide Scylitzem in Michael. [et

Continuatorum Theophanis lib. 4. n.

• DIETARII in re nautica, apud Ulpiu-

num quod dicuntur, vide apud Scheffer-

lib. 4. de Militia navalib[us] cap. 7.

• DIAGONA. Vide Diaphonia.

• DIAGNA. perperant pro Dragna, vel

potius Drachma; in Stat. Vercell. lib. 3.

pag. 88. v.

• DIAGNATUS. Cognatione proximus,

Scaliger vero dicitur, Edictum, constitutum pro Forte per compendium scriptum pro *Dialitis*, sive *Dialis*. Vide *Dialis et Dialitis*.

° **DIALE.** Tantum terra, quantum quis per diem uno ardore arare potest, nostris *Journals*, Chartul. S. Joan Angerac, fol. 116, m: Ego *Ramulfus de Belo* domino Doo sanctoque Joanni Baptista... tertiam partem trium piscaturarum et duo *Dialis* pratorum. Vide infra *Dies* 3.

° **DIALITER.** Unoquoque die, Gall. Chaque jour. Anonymi Leob. Chor. ad ann. 1265 apud Pezum, tom. I. Rer. Austr. col. 823. *Menfridus Menfridionianus et alias civitates Siciliae et Apuliae communivit et ad reuentiam Dialis se paravit. Vide *Dialis*.*

IALOGISTA. [Exotericus.] Disputator, qui disserit. *Wicatus in Cassio. Adams futurum se Sergius, si Dialogistam occidet, Antoninus hoc nomine significans, qui tantum enituit in Philosophia, etc.*

IALOGIUM. *Dialis serui, in gloss. MSS.*

° **DIALUS Liber,** in vet. Glossar. ex Cod. reg. 5641.

DIAMANTES. *Adamas, Adamantinus : Diamante, Adalis, Gallis, Diamant, Graeco-Barbar. οὐρανός. Gloss. MSS. ad Etro-soph. Diamantes, de adamante. Doctrinalis.*

Ex ait alii: elephas gigantes del natio. Et Iamas, adamans, etc.

Vide Mours, tet *Diamant*, med. Graec. in Διάμετρος, infra *Diamantem*. [★ Pro pretio unius crucis de *Diamantibus*, ac pro valore unius casselle cum uno rubino et uno *Diamante*, rum certis perulis. (Manuel. camer. apostol. f. 101, an. 1458-60).]

* **DIAMANTINES COLORI,** in Actis S. Francisci Rom. Mart. tom. 2. pag. 107. ♀.

DIAMARE. pro *Diamare*. Gloss. Lat. MS. Regium. Cod. 1033. *Diamat, valē amat.* Abbo Bb. 1. de Bello Paris. vers. 198.

Valles diffugunt humiles, tumidi prius Alpes Arma simul Diamant.

Et lib. 2. vers. 58:

Fallacesque fuga Diamant.

Ubi Glossator ipse Abbo: Valde amant.

° **DIAMENTUM.** *Adamas, Gall. Diamant Necrologi. eccl. Paris. MS. Volo quod, Diamentum venditas plus, offerto. Diamentum acceptum Eustachius patro pio Secundus auctor, quodlibet scuto paleo 25. id est deponit auctor preto media pace data post ordines. Pater vero uno anniversario in loco perpetua tempora pascere celebrans pro dictis J. hanc archiepiscopo Remensis et ejus sorore De quo se operari decanus et capitulum Paris. per litteras datas die 1. mensis Maii 1381. Vide *Diamantes*.*

* **DIAMEROS.** *Personae comicis mitrata.* Gloss. Sanger. n. 501. Gr. θύρων, vel θύρα, Bipartitus. [★ An διάμετρος.]

DIAMETRUM. *Intermetrum, Dichel.*

Harpocrat. *Diamentum, et διάμετρος* τοῦ διάμετρου prefibris. Ita usurpat Codex Th. in leg. uit de Nauvill. (13. 5) et leg. 5. de Naufrag. (13. 9)

DIAMICUS. *Valde amicus, familiaris.* Willibalmus. Matthesburiensis in Vita S. Willibalmi Episcop. cap. 3. Non est narratus facile, quam efficac fuerit in exhortando *Diamicos* et *discipulos*, etc.

° *Diamati*, eadem acceptione, in Lit.

remiss. ann. 1404. ex Reg. 159. Char-toph. reg. ch. 183: *Lesquelz dirent que il n'y prendroient ja avis ne Desami que il ne feust batu. Hispan. Desamado, opposito sensu, amore ulterius non prosequutus, modo hafitus.*

° **DIAMORON.** Isid. Orig. lib. 4. cap. 9 de remedio et medicaminibus: *Diamon* a succo mori nomen sumpsit, ex quo conficitur, sicut *Diacodon*, quia ex *χωρίῳ*; id est ex papaver fit, sicut *Diaspermation*, quia ex seminibus compotitur. Vox *diamorum* Pharmacopolis nota est.

DIANA. *DIANUS.* Vita S. Cesar. Arelat. apud Surium: *Demonium, quod rusticum Diana vocant. Cum Diana equitare, sortilegii species. Fragmenta Capital. edita a Steph. Baluzio cap. 13: Itud etiam non omitendum, quod quando scelerata mulieres retro post satananam converte demonstrum illusionibus et phantasmatibus seducte, credunt se et profectas nocturnis horis eam Diana paganae dea et innomera multitudine mulierum equite super quadam bestias, et multa terrarum spatia intempeste noctis silentio protrahire, ejusque Jasonus, velut dominus obediens, etc.*

Act. Capitula Hierardi Episcopi Turon. cap. 3.

° **Inazinariarum** harumque equitationum etham meminerunt alii recentiores. Algerius II. Episc. Conseran. ann. 1280. in Statutis MSS. habet: *Nulla mulier se nocturnis equitare cum Diana paganae, vel cum Herodiadem seu Herodiam, innomera mulierum multitudine sortilegia; hec enim demoniacata est illius. Fader alibi Patre. Concl. Treviri ann. 1290. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 257, ex illius coniecto hanc multum absurdiem definitionem illis convertible, quos Sabbathi vocant, quibusque diabolibus sub forma hirci praesidere aiunt, ibique servititia quia subi competent, hoc est, turpissima a suis exigere. Nostri sedentur non parum patriciatur. Iohannes Sarisberiensis lib. 2. Polycrat. cap. 17. ubi de hujusmodi dicitur: *Quale est, inquit, quod Noctuidam (lego *Noctilucam*) quamdam vel Herodiadem, vel presidenam noctis dominian concilia et conventus de nocte asserunt convocare, raria celebrari concilio, ministeriorum species diversis occupantibus exercit, et nunc istos ad noctem trahi pro meritis, nunc illos ad gloriam sublimari.* Vide *Diana Fada*, ¹⁹⁹ Bensonia, Abundia, et Grimm Mythol. German pag. 174. 849.]*

* Bulla Joan. XXII. PP. apud Ordor. Raynald. ad ann. 1317. num. 53: *Diactonibus et sortilegiis se immiscerunt perperam, Diana nonnunquam utentes.* Acta S. Jacobi Mevan. tom. 4. Aug. pag. 730, col. 1. *Impugnat (Jacobus) errorum carum multitudinem, que radium ad certam in Diana. Ejusdem deliracionis momenti canique graphicis describit, nisi quod Diana Habsburgam substituit, Le Roman de la Rose MS.:*

Elles clins sens ainsi deçoivent

Dont malice goutte et des folies

Quidon entre par nult extremer.

Etrans avecque dame Habende.

Et dient que par tout le monde

Le leurs enfant de nascion

Sont de este condition

Qui de la force de la nature, la semaine

Se con destinos les mainne.

Et par tous ces osties se boutent,

Ne clos, ne barres ne redouent.

Ailes s'est entret en les fondacs,
Par charliers et par cravacs,
Et se partent des cors les armes,
Et vont avec les bonnes dames
Par les forains et par marians.¹

Infra:

D'autre part que li tiers du monde
Alle assent ave dame Habonde,
Avec tales vieilles le preurent,
Par les vision qu'il y trouvent.

Vide *Herc* 2. et infra *Holda*.

° **DIANATICUS.** Dianae cultui addictus. Sermo S. Max. Taurin. apud Muratori. tom. 4. Anecd. edit. Patav. pag. 99. Cum matrua vigilaveris et videas saeculum vino rusticum, scire debes quoniam, sic ut dicunt, aut *Dianaticus aut aruspex* est; in anum enim numen insanum solet habere pontificis: talis enim sacerdos parat se vino ad plagas. *Deo sue*, ut dum est ebrios, portans suam miser iste non tentiat..., Nam ut paulisper describamus habitum vestis hujusce, est ei adulterinis criniculis hisutum ca. ut, nuda habens pectora, pallio crura seminicta, et more gladiatorum paraus ad pugnam ferrum gestat in manibus, nisi quod gladiatore peior est, quia illa adversus alterum dimicare cogitur, iste contra se pugnare compellitur.

° **DIANUNT.** θύων. Dant. Suppl. Antiquari. Ex Castigat. in utrumque Glossar. est pro *Dianunt*, a *Dano*, is. Priorius in Gr. legit διάνων.

° **DIANUS.** Vide *Diana*.

* **DIAPANTON,** διά πάντων. [Per omnia in omnibus. Inscript. apud Macr. G. 1. 1. 10.]

° **DIAPASON,** διά πάντων, per omnes, supina chordas. *Musicus nostris Octave, Martinianus Capella* lib. 9: *Ex sonis qui et singulis et omnibus corporis parte conuenient, symphonie tres, carmine, oratione, et sacra, quia Latine. Ex qualibet una symphonie quinaria est et dicitur διά πάντων, quia ex omnibus oculo sonos recipit. Vitruvius lib. 5. cap. 4: Concentus quoniam natura hominis modulari possunt, Graecorum συρροιαι dicuntur, sunt sex, Diatessaron, Diapente, Diapason, Diapason cum Diatessaron, Diapason cum Diapente, Diapason.*

* **DIAPENDIUM.** [Electuarium valens, ad pectus. DIEF.]

° **DIAPENTE.** διά πέντε. *Potio Diapente.* Vegetio lib. 1. Malum. 10. dicitur a numero specierum, scilicet myrrae, gentiane, aristolochiae longe, baccarum lauri et eboris rasurorum, ex quibus mixta conficitur, in Musica vero *Diapente* vocatur Mensura: tribus consimiliis sonis et dimidio. Gall. Quint. Jac. Continuis de Coronatione Bonifacii VIII. pag. 10.

Conspicat inde chorus, duplicit sua vulnera posson. Ille canit. Ronauit et clarum Diapente. Ille canit. Ferri ille grave, queram diatessaron. Lubricus in vocem, etc.

○ Reinard. Vulp. lib. 4. vers. 651: Sus super aqua levans monachorum jura canebat. Alius et sex Diapente sono.]

Vide *Diapason*.

* **DIAPHONIA,** διάρροια. *Vocab. discrepantia.* Glossar. Sangerman. n. 501: *Diaphonia, id est, vocum discrepantes vel dissonae.* Occurrat in Vita B. Notkeri Bulbuli, tom. 1. April. pag. 582. Vide *Dulciana*.

° **DIAPISTUS.** Leo Ost. lib. 2. Chron. Casin. cap. 44: *Planetae Diapistim lassis aureis ornatae. Mox Tunicam ejusdem operis... cum mappula Diapistim*

auro nitilominium decorata. Lib. 8. cap. 73: *Planete. Diapise deaurata* 5. et 3. *sine giro, diarodinae deaurata* 3. *Diapisa 2. et alia citrina.* Lib. 8. cap. 20: *Tunicaria. Diapista cum urna amplissima*, etc. Bullita Borelli VIII. PP. ann. 1023. In Bullario Casinensi: *Oloserica autem auro tecta, et planetam de picta diapisa tincta, adornatam optimis listis aurae, et orarum, etc.* (Hugonis Faleandi Historie Sicula, apud Murator, tom. 7. col. 256) *Hoc Diapista color subridit intuenienti oculis opato blanditor aspectu.*

DIAPRASIUM. Διάπρασιον. Malagma autem electuum, confectione prælio seu *mari-*
rubio herba, vel corte ex *argunio*, quam
vocant nostri *Veed de gris*: nam et ita
τρόπος interpretatur Myrepns Lan-
francus Cantuar. Archiepisc. in Epist.
46. Omitto tibi *Diaprasium magnum*,
quod ad hunc *informatorem* certe utile
esse Medicis perhibent, de quo in modum
silvestris nucia tertius semper die accipies.

Diaprasius, *Viridis coloris vividorum*
Historia Episcoporum. Autis. cap. 44. *Altum pallium Diaprasius coloris. Festi-*
mentum Riculii Episc. Helen. 915. *Casulas*
Epipacopales otopomas tres, 1697.
Diaprasianum, etc. Leg. diaprasiana.
Diaprasinus, Eadem notio. Flo-
doard. lib. 3. Hist. Remens. cap. 21
Mittens ei quedam i pretiosa ornamenta,
casulam scilicet Diaprasinam, quam ha-
bitabat.

DIAPRETUS. Vide in *Diasprus*.

DIAPASMA. Optatus lib. 4. *Legimus quadragesimo nono Psalmum sub secundo quadruplicem Spiritum S. dicitur, etc.* S. Hilarius, in Epist. ad Marcell. 139, variis de verbis notione sententias refert. *Quidam, inquit, Diaplasma communationem metri inquirunt esse, alii pausatiam spiritus, nonnulli alterius sensu erordant: sunt qui rythmi distinctio a: et quia psalmi tunc temporis junctio voce ad organum canebantur, cuiuscum tammodi eruditatis existimant silentium.* Eadem forma Isidori lib. 3. Orig. cap. 19. S. Eucherius, in Psalms, de variis vocabulis et Casioidi, in Psalms. S. Augustin. in Psal. 1. *Diaplasma, interpositum in psalmo silentium interpretatur. Amalasius lib. 5. cap. 48. Unde et Diaplasma apud Hebrewos de nouuilia interpretatur quod significat intervallum vocis distinguende.* S. Hilarius in Prologo ad Psalmos extremo. *In Diaplasia vero, quod interjectum plurimis psalmis est, cognoscitur enim demutacionem aut personam, aut sensu sub conversione modi musica inchoari, etc.*

At Hieronymo nihil horum videtur: censem enim diuersam vocem esse. *Habemus semper* denotat, Ita ut quislibet illi conueniat, ut etiam confirmet. Unum enim Hebreos in fine librorum. unum et tribus subiectore *Amen.* *Sela.* *Sela* idem est quod *Diaspalma*, pacem exprimit, unde et *Salomon* dicitur, id est, pacificus. *Igitur*, aut Hieronymus, ut solemus nos completi opusculis ad distinctionem res sequentes medium interponere. *Explicit* auf *Feliciter*, aut aliquid istiusmodi: ita etiam Hebrei, ut, que dicuntur sunt, roborentur, facere solent, ut dicant *Amen*, aut *In semper*, aut *in semper* etiam commemorantur, ut ponantur. *Sela.* autem, cum fuerit protestantia, pacem in ultimis substantiis. Sententiam suam *Origenis* verbis fulcit, additique ut probet *Diaspalma* non esse sensus, aut rhythmus immutabilem, quodandone in *Alsurmon*, fine, ut inchoatur, etc.

in 8. et 28. contra in Psalmis multorum versuum non ponit, ut in 38. 77. et 118.
Ejusdem vocis notioles Grammatici etiam recentiores proferunt, atque in illis Uguilo: *Volunt quidam esse Hebreum, quo significat. Semper, videlicet ut illa, quibus hic interponitur, semper terna esse confirmat. Quidam vero Graeci verbum esse existimant, quo significatur interruptio vocubuli praedicti. Alii volunt esse Gramm. et significare intervallum paellend. ut psalmia sit, quando paellatur. Diapsalma in paellendo silentium, ut quoniam symphonia diuina vocis copulatio in cantando sit. Diapsalma disjunctio eorum, etc.* Ebrardus Betanius in Graecismo cap. 10.

Diapalma, pause de pseaume.
DIATRILON. *Uno certo unguento*
Glossar. Lat. Ital. MS. *Diatulon*, in Lit.
remiss. ann. 1420 et Reg. 171. Chartoph.
reg. ch. 23. *Certaine quantité de me-
meun denrées d'espicerie... huiles d'olive,*
Diatulon, etc. Hispan. *Diachylon*.
DIAR seu *DRÖTNA*. duodecim Praefecti ceteris eminentiores, quibus sa-
crorum et juris populo dicendi curam
commissari Odings Sueonum Principia
ita Hickes. Dissert. pag. 49. et Stor.
Stur. in Hist. Regn. Septent. cap. II.
DIARECTUS DIES. *Matus per anti-
phrasin, in Vocabulario Sussani.*
¶ *Perperam pro Diarectus, ut legitur
apud Festum, ad quem vide notam
Salmas. Nonius: Dierecti dici crucifisi,
quasi ad dies erecti. Vide Martin. et
Lexic. crit. Parci.]
DIARECTOR. *Concilia Africana sub*
Bonifacio PP. cap. 45: *Rursum placuit,
ut quoniam Hippomensium Diarectorum
Ecclésie desistitio non est diutius negli-
genda, etc. Ubique forte legendum Directo-
ri: qui enim Diaretor Hippomenum**

DIARHODINUS. Color roseus intenſior.

DIARHODON, Pulvis sic vocatus in Pharmacopeis, quem **hepatiz**

DIAPIUM. Diapium, sive diapeum, est catus in Pharmacopeis, quem *hepatis*, non *abbatis*, vult dici Hor. Augenius medic. Haec ex animadversionibus D. Falconet.

DIARIUM. Diurnum cibarium vel obsonium; quotidianus et diurnus vietus; quantum dñe sufficit. Papas. *Salaria*, *Diaria*, cotidiana cibaria. Glossae Isid. *Diaria*, cibus unus dies. *Diaria*, quotidianus salaria. Gloss. Gr. Lat. οὐδένος, *Cibarium*, *Diarium*. Στράτεως, *Ope-
num*, *Barum*. Ebrardus Betuniensis in Graciano:

Sunt, quae sufficiunt in luce Diaria sumptus.

[Testamentum S. Leodegarii ann. 671.
apud Miraeum Diplom. Belgic. tom. I.
pag. 35. col. 2 : *Quadragesita fratres
quotidiana Diaria et stipendia omni
tempore accipiant.*]

Vite Abbatum S. Albani : Constituit
quedam Diaria dari scriptoribus de Ele-
mosyna Fratrum et cellaria.., ad eden-

moxym Fratribus et celioribus... ad edendum Mox Dietamque eorum, et Diaria sub certa quantitate... assignavat. Rursum Pro tribus Diariis de reliquis.

sum : Pro tribus Diariis de reliquo
mense Conventualis, ne scriptores in es-
cis emendis impeditur. Liber Miracu-
lorum S. Joannis Abbatis Reomaensis
n. 7 : Ubi diutissime tabescens, nil Diarii

Epist. 2. Nam ubi diurno operi Diarii redditur, etc. Diaria servorum, Satyrico.

reddatur ei Maria serorum. Satyrus,
Cibaria in diem ad eorum vietum quo-
tidianum fuit tunc Ulpianus in leg. 21.
de Adim. leg. 34. 41 Julianus antea es-

Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Diarium, Expense sunt, que fiunt*

DIARODINUS, ut *Diarhodinus*. Vide *Rhodinus*.

• DIARSICE, Elate, a Gr. Ελάτη, elatio, ut notant docti Editores ad Acta S. Lupi tom. 7. Jul. pag. 81. col. 2: *Hec tantum, que procul dubio scimus, curarum indicare: ne videamus anatomico*

DIAS. Numerus binarius, a Graeco διας, Bis. Abbo de Obsidione Lutetiae a Normannis:

Occurrit apud Martianum Capellam lib.

* DIASINTETICUS, [Pars grammaticae de constructione.]

DIASOPISTA, Medius Sophistes, a
Græco ξερός λόγου Sophiste et ago. Acta
SS. Maii tom. 2 pag. 616 de S. Anthimo
et sociis : *Quanti quotque Medici et Ar-
tifici.*

chiatri et Diasophista ad te venerunt et nulla ratione curare potuerunt.

Gloria cum Diaco meo exercitu. Supra cap. 57. Sieque minus, ut res porcebat, turbatus, exsoror, id est, Ductori meo 51. aureorum res pretio dedi. Diasoste exercitus, in Novell. Justin. apud Iulian. Antemissa. cap. 520. 527. 531.

ian. Antecess. cap. 532, 537. *dictores exercitus*. Vide Notas ad Alexiadem pag. 332. [et Glossarium mediae Græciatice.]

DIASPERATUS, DIASPERUS, mox in
Diasprus.
DIASPRUS, *Panni pretiosioris species*.
Bulla Benedicti VIII. pp. ann. 1023. in

ann. 1464. ubi *Dica* est exactio publica,
Dicatur exactor, et *Dicere* exigere. Liber
Rubeus Scaccarii Anglici fol. 30: *Ea-
præter hoc debet Magister Marescalcus
habere Dicas de donis et liberacionibus,
que fuerint de thesauro Regis, et de sua
camera; et debet habere Dicas contra om-
nias officiales Regis, ut testis per omnia.*
Ubi *Dica*, est prestatio in taleolum re-
lata. Statuti Ordinis de Sempringham
pag. 748: *Institutum est etiam ut dilige-
re per Dicam notetur, quantum ex-
istens genere bladi vel leguminis expende-
tur in mensa. Sapra: Dica illa dividua
in duas, et una pars deputabitur cus-
todi hospitalis fratribus, ... et altera Gran-
gario. Rubeus. Per aliquem Fratrem
fidelem Clericum vel laicum ad hoc assi-
gnatum exultabunt decima, et summa
inde provenientia annoletur. Dica inter
fratrem predictum, et Grangarium. Ibi-
dem: *Et singulas quartieras annolet per
Dicam* (sic) *Abbrevis. Placit. Johani reg.
ann. 9. Herib. reg. 11. pag. 383. Foliot dat
duis marcas et dimidiat et pacat illas
ad seccarium per hincam et tampon-
natur in summonectione, quia non est
allocata Dica. In Secunda Curia Generali
celebrata Barcimone ann. 1332, a Jacobo
Rege Aragon. MS. *Item quod omnis
Dica quan campor faciat, vel dicti ali-
qui qualcumque ratione, quod inde tene-
tur sicut per depositum et commandat, et
quod campor habeat scribere nomines Di-
cas, quas faciet in capri brevi oratione
suo iurato, et non alias libris vel scriptis.*
Curia Generali celebrata ap. Alphonso
Rege in Villa Montis ab ali ann. 1333.
*De quibus quantitatibus dicti campores
Dicas facient, ut ear traddant inquisi-
toribus. Jurisconsultis, Dica, est judi-
cium, actio, libellus, actionem conti-
nens.*
• *Glossar. Lat. Ital. MS. Dica, la carta***

Respondit: Vivit, valet et bene, vel tibi misit istas litterulas, melius quibus ac mihi credere. Suscepitque. Dice acionum facit bene peccata.

9. 2. DICA, DICHA. Oblata condicione Gall. Offre. Charta anno 1319, in Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 313: *Quod quicunque immobilia bona et jura immobilia... emere vellent, prout vellet dicentes et offerentes coram nobis, qui ad recipiendum Bicas seu oblationibus huiusmodi... fuerant deputati,... factas in et pro dictis bonis per plures monasteria et ecclesias Dicua seu oblationibus nostris. Alia anno 1328 in Reg. 68. ch. 2: item quod cum ipso monasterio regia sue... reundit reuidit, quod dicta Regia undus est quandam oblationem sive dictam monasterii regia Tholose, et guidam Gealdus de Martello fecit quandam oblationem in tunceriam de quatuor libris pro militari, etc. Vide infra Ditum.*

DICABULUM, *DICIBULUM*, *Nugæ*,
abula puerilis, *dicterium*. *Tertul.* *adv.*
Valent. *cap.* 20. *Puerilia Dicibula*, *in*
tari poma nasci, in arbore pisces. *Mart.*
capella lib. 8. *pag.* 273. *Dicabulus cavil-*
antibus saleque contenta.

DICAMBITIO, Permutatio, Inquit Hollandi Continuator. Acta SS. Junii tom. 1 pag. 411. de S. Nennoco: *Calix aureum... in testimonium offero in dicambitio eterna promitto. Lumen legerem dicambitio, eadem notione, ens supra dicambitio. Vide in hac voce.*

DICASTERIUM. Δικαιοστήριον. Forum
adiciale. Appendix ad vitam S. Henrici

APPENDIX AND VITAMIN S. HENRICH

Imp. Julii tom. 8. pag. 789: *Sequentur deinde Domini status *secularia*, nobilitas aulica, tum *D. Consitarii*, et reliqui ex diversis Dicasteriis suo ordine *Officiales*. Occurrat et apud Ludwig. tom. 6. Repliq. MSS. pag. 219. et 222.*

8 Congregatio iudicium. Vite. S. Rosa. tom. 5. Aug. pag. 951. col. 2: *Cui (publica supplication) tum ipsi, tum singularerum ordinum regulares, et universa tribunalia Dicasteria interventunt.*

DICATIC Vide *Diatheca*.
DICATIO, laus, gloria. Lex 2. Cod Th. de Famosis libellis (9,31): Qui accusandi fiduciam gerit, oportet comprebare, non occultare, que scribit: quoniam predictio erit ad Dicationem publicam predictio perveritur.
DICATOR, Titulus honorarius. Gloss. Grac. Lat. *Ratiocinio*, *Devotio*, *Dicatio*, *Majestas*. Epist. Anulini Procos. Afric. apud Augustinum Ep. 68: *Libellum sine signo obtulerunt Dicitione mee*. Occurrat apud Senator. lib. II. Epist. 7. et 9. in Epist. Constantini ad Ablavium, in Actis Concilii Arelat. I. in Colatione Carthag. I. cap. 10. 19. in Cod Th. leg. 1 de Veteran. (7,20) leg. 1. 21. de Appellat. (11,30) etc. Vide Salmasius ad Pollioensem pag. 289.

DICATOR. Vide in *Dica*.
DICATURA, *Judicatus, officium judicis.* Statuta MSS. Augerii II. Episc.

*Conseran. ann. 1280. Nullus in sacro
ordine constitutus... tabellionatus officio
fungatur in curia seculari... aut Dicatu-
ras secularium Principum tenere præ-
sumat.*

DICCARE, *Diccare*. Vide supra *Dicare*.

Akget. Dicare, Diccare, apud Aegidium de Roia ann. 1322. Ducken, aggerem extrahere actum.

extreure, agrum aquatum terra compiere. [Genealogia Comitum Flandriae. Anecd. Martini, tom. 3, col. 414.] *Eduardus (1320) tanta fuit in mari temperata et subiecta vehementi marino flutuum quod agmina et Dici maris fluctibus oppositi rupi sunt in multis locis.* [Ch. Joanne Comitissae Flandriae, ann. 1220.] pro Marquetiano Monasterio apud Buzelimum. *Terram illam cum appendicis, que versus mare jacet, ultra Dicunt illum, qui fuit, et est ultra terram Andree.* intra quam terram videlicet illa terra, que Calvekinscura dicitur, et Dicunt illam in ealvesmoryna deditisse mus. *Ordine*.

*mus. Deditus et concessimus... totam
terrā nondum Dictatam a loco, qui
nomine ipsius Ecl. dictatus est... et
quidquid Dicari potest, et. Charta ann.
1242. Cum omnibus pertinentiis, scilicet
et jactu mariis. Salmas de Hellen,
a nomine eiusdem murus, etymon accedit.
JUS AD DICTIONEM, PRESTATIO AD DICUM
SOLVENDA. Charta anno 1242. Castel-
lani Gaudensia de Fundatione Abbatie
Canonicorum in Hornehem circa ann.
1101, apud Mirsum tom. 1 pag. 188
2. Ad usum Canonicorum.*

*Antoniorum videm
Regularium omnes deinde Martini
ad Butserhem pertinentes unum
mansum terre inter Brockland et Geestland,
reuter Jus ad Dicun, necnon et usum
ach durroes et ad silvam... dedi.*

nikato... revertendo in Occident. ubi

*tres Dicas convenient. Rursum occurrit
ibidem.*

• DICARE, DICCARE, Molem fluctibus
opponere, agerem extrusare, nostris
alias *Diccer* et *Diegur*, Flandris *Dicken*,
a Duk, agger, Gallo *Fland*, *Dicage*;
unde *Dicwellinghe*. Aggeris destruc-
tio, in Ch. ann. 1289, ex Chartul. 2.
Fland. ch. 18 in Cam. Comput. Insul.:
*Cu ciuna devantous nous a acquitte pour
lui et pour ses hoirs de la calenge qui
faite me fu, con appulse Dicwellinghe.*
Charta Margar. comit. Fland. ann. 1289,
in Suppl. ad Mirum pag. 602. Et occa-
sione hujusmodi vocabuli, *Udici*, intelli-
gerent abbas et conventus de *Cam-
berona omnes factus maris, et quod Dicare
possent et acquirent super mare ad libi-*

*tu n sum in officio memorato Aliis ann.
1292 in Chartul. Jam laudato ch. 22
Cum incole ac possessores ejusdem terrae
cepissent Diccare terram, et non possent
consummare... ordinavimus Diccasio-
nen predictae serrae. Rursum alia ann.
1303. ibid. ch. 20. Si avenioit c'on Dic-
cast dehors le dic, qui orendoit est de
nouvel vers la mer... Si avenioit que
en aucun temps on fecisset Diccage, c'on
claimie incertae non utetem. Dikage, in
Charta ann. 1301. ibid. ch. 584. Cœurs
de la ville de Gand... disoient que chil
de Leet-polre et de Hout-polre, nului ex-
cepte, doivent paier et contribuer avec
queus eaus tous couz, tous frés et tous des-
pens que il seroient a les wateringshen et
Dikages de leur Leet polre. Lit. remiss.
ann. 1460. in Reg. 190. Chartolp. reg.
ch. 121. *Lesquelz: marezat icalluz Olivier*
avoit fait clore. Dieguer et gaigner de la
mer; *lesquelz cloustures et Diogueries*
avoient cousté a faire et maintenir plus de
mil livres. Alla noticie Diccare, videstis in*

DICELLA. Genus ensis vel jaculi, quod bisarium cædit. Rhodig. ex Theone. Vox est Græcanica. Ita Car. de Aquino in Glossar. milit.

DICENTARIUS, Rhetor, orator. Gloss.
Lat. Gr.: *Dicentarius*, δικτωπός. In Gloss. Gr. Lat. Alexr.; [Vide *Decentarius*.]

* DICERE FABAS, *Dire feves nostris,*
Irrisoria et nugatoria loquendi ratio.
Lit. remiss. anno 1883. in Poes. 1884.

Lit. remiss. ann.^e 1883, in REG. 124.
Chartoph. reg. ch. 8: *ICellui supplant
leur dist: Beaux seigneurs,-lez vostre
chemin, je ne vous demande riens. Les-
quelz Henry et sesdiz compagnions
distrent, si ferons nous malgre vostre et*

autant, et ferons nous malgré vous, et
si vous demandoûs et vous diûsons feus;
et ledit supplicant respondi, je vous di-
pose, ou paroles semblables. Dire d'une
fleute, Fistula canere, in alius Lit. ann.
1482, ex Reg. 207. ch. 133. Le supplicant
Disant d'une fleute et regardant illec son
bestia.

VIII. PP. Cum etetissel (imperator Turcarum) Coram pontifice aliqua ad vicinem Dixerunt, mediante interprete.

- **DICERE**, nude, Auctionari, licet, Gall. Mettre l'enchere. Locus est infra n Exira sub Exira 2. Vide supra Dica 2.
- **DICERIUM**, Dictum Glossar. Pro-

Dicerium, ossar. Proprine. Lat. ex Cod. reg. 7651 Paraula, Pror verbum. Dicerium, famen.

diversi in parte ista diversa sentirent, via media incidentes statim magistrum Gsellinum cancellarium tribus Dictrionibus cum duobus serventibus et uno portione esse debere contentum. Leg. forte Dissertoribus. Vide Dissertor.

DICHA. pro *Dica*, Schedula vel *Talio*, si bene conjecto: unde *Diche Cyregrapharum* eum existimo, qui curam habet in *Dica* notanti que sunt annotanda, ut *talius* seu impositiones, etc. Charta Edwardi I. Regis Angl. anni 1277. apud Rymerum tom. 2. pag. 83: *Cum nuper provideri fecerimus, quod Judei regni nostri manerent in ciuitatibus et buris nostra propria, in quibus Dicas Cyregrapharum Judaeorum nostrorum esse conseruerat.* [¶] Vide supra *Dica* 2.]

DICHEONUTONES. Αὐχένετον. Bis rectoem et cimatiem, mixtura forte alterius metalli adulteratum, de quo in leg. 1. Cod. Th. de Contatione Meritis, (11. 21.) ubi consulendus Jac. Gothofredus.

DICIA. La rete, in Glossar. Lat. Ital. MS.

DICIBILIS. Qui dici potest vel debet. (G. Lat. Grac: *Dicibile*, λύτρων, ἀπότομος). Arnoldus lib. 2. Ligni vita de Scriptor. Eccl. littera G. apud Murator. tom. 6. col. 70: *Tres sermones qui sic incipiunt. I. Dicibilis sermo de indicibili Verbo in verba Dicibilitus II. In principio erat Verbum, etc.*

DICIBULUM. Vide *Dicabulum*.
DICIMATIO. pro *Decimatio*. Praedium, ager in quo percipitur fructuum decima. Charta apud Meichelbeck. tom. 2. Hist. Friesing. pag. 91: *Quicquid de Dicimatione liberorum hominum vel barescalorum perirem debet ad easdem ecclesias, hoc in arbitrio et potestate Altone episcoporum posuerunt. Vide Decimatio.*

DICIPULA. pro *Decipula*. Glossar. Lat. Gall. ann. 1322 ex Cod. reg. 4130: *Dicipula, Loucere.*

DICITORIUM. Rostra, Gall. Tribuna aux harangues. Acta SS. Martini tom. 3. pag. 244. de H. apud Senn. Unde ex Conventu sacerdotum Corinthus sens in dicto *Conditio et Dictiorium super contentis in dicta pre-senti proposita, dicit, etc.*

DICITURUS. Vide *Dictrinurus*.

DICLUG. vocabular. *Antichristus, cuius numerus est LCLXVI, per litteras Graecas*. Ita Papias MS. Editus habet *Didux*.
DICO VOBIS. Vox familiaris religiosus seu predicatoribus, quam irridet Barletta Serm. in fer. 6. hebdo. I. Quadrage. *Recipe medicorum, cetero notariorum, Dico vobis religiosorum destruunt mundum.*

DICOFRIT. *Dicophrum*. Species operae dominis praebenda. Charta anni XVI. Ludovici Imp. apud Lobinellum tom. 2. Histor. Britan. col. 24: *Tradito tibi villam... sitam in pago Venetia... sine renda, sine opere Dicofrit, difosot, et sine ulta re homini sub celo, nisi denarios vii, ad sanctum Leopherianum in monasterio Conoch pro anima mea, etc. Intrit: Dicofrict ipsam terram... sine opere Dicofrit et diwohali, etc. Tabular. Rothomense. *Emo particulariter de terra nostra... sine opere Dicofrit.* Alibi: *Fau-nas inde quid voleris in iuh... in Dicombito, in alode comparato, iuh, Dicofrit, diwohali et sine ultra re. Rursum alibi: Cunamel et frater eius Judael vendiderunt Budwento presbytero terram proprietas sue... in potestate, dominatione, in iuh, in dicombito, in alode comparato, Dicofrit, etc.**

DICOGRAFPHUS. Δικογράφος. Causarum scriptor. Vox forensis.

DICOMBITUM. Ut supra *Decumbitio*. Tabularium Rothomense: *Drivinel dat Trebede cum mansu in alode et in Dicombito. Alio in loco: Ita ut facaret empator quidquid illi placaret, licentia et Dicombito venditoris. Vide Dicofrit et Dicombito.*

DICORA. Vide *Dacra*.

DICROTUM. Δικρότον μέσον. Birome navicularum, a δικρότον κρότῳ, pulso. Lexicon Matritense.

DICTA. Repetitione, iteratione, Gall. *Redite*. Judic. inter episc. Lincon. et cunctum Burg. ann. 1153. inter Probat. tom. 1. Hist. Burgoind. pag. 48 col. 2: *Das non veniente (ad judicium) sumus missi nuncium, qui inde eo solo excusatibus dimicium sumus non veniente, quod tantas Dicetas ferre non poterat. Nisi legendum putes Dicetas. Vide supra *Diceta* 5.*

DICTALES TABULE. In quibus dictantes seu componebant. Vide *Tabule dictales*.

DICTAMEN. φόνον. in Glossis. Hinc *Dictamen recte rationis saepius dictum. Vide post *Di-tare*.*

* **DICTANA.** [Sunta verba jocosa. DIES.]

DICTARE. Scribere, orationem, epis-tolam compone. Britannico ad Juvenalis Sat. 8: *Dictare est aliquid docere in omni genere doctrinae, quod aliis excipiat: et Dictata, que traduntur in omni genere disciplinae.* [Engelhusius in Vocabulario Saxonico MS. ut docet Ercardus in notis ad Prologum Pactus Legis Salicae, *Dichten, Fingere, Dictare, Teutonista: Gedicht of lyset intagmenem, Dictamen, Carmen, Poema, Dictatura, Ficio, Dichten, Dictare, Componere, Dictature, Fingere, Confingere, Dichter, Dictator, Compositor, Confuctor, Poeta, Vocabularius Anonymi secundo xv. impressus: Proscriptor, sive Tichter on versch, est Artificis faciens Dictamina neque metricis, neque rythmatis legebus contata.*] Marcelli PP.: *Licet non delecter Dictandum, sed plane si rationabiliter. Anno domini peregrinatus Candidus Monachus in Vita eiusdem habebat. Fidet: Exerce tempestatem legendo et aliquid utilitate addere. Dictando Petrus Damiani lib. 1. Epist. 15: Contemplandi quidem aitque Dictandum praeferit otio. Ursus Abbas in Actis S. Marcelli PP.: *Licet non delecter Dictandum, sed plane si rationabiliter. Anno domini peregrinatus Candidus Monachus in Vita eiusdem habebat. Fidet: Exerce tempestatem Magistrum memorie, oblitum sa- lutoris fides arbitrata, contra Catholicas Dictare Ecclesias compellata. Anselmus Cantuar. in Epist. ad Anselmum nepotem: *Dictare quotidie assuevit, et maxime in prosa: et ne multum amas difficile Dictare, sed plane si rationabiliter. Anno domini Ratisponensis de sua fortuna part. 2: Occurrit anno, ut in Dictamina me occuparem aliquo, quod sepe expertus sum mentem lasciviam curiositatem scholastice instructi in nullo posse magis constrinxit, quam studio Dictandum, loco Constat. Chronic Herman. in chronica apud Hahnium Collect. Monach. tom. 1. pag. 387: *Ego scriptor hujus libri illud quod sequitur, non proprium Dictaminis, sed ex aliis cronici dictorum sumpi: 1. Occurrit anno, apud Bononiensem, Anonym. Basenianum, laudatum a Grisetro in Episcopio Eystelenis, cap. 15. Williel. Britonem lib. 1. Phillip. pag. 96. Gre gor. Turon. lib. 6. Hist. cap. 22. et alios passim. [Vide jam laudatum Ecardum loco citato.]****

* **Glossar.** Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Dicier, Dictare. Ditié, Dictamen. Diteur.*

qui bien die, dictator. Ibid: *Diley, carmen*. Lit. remiss. ann. 1401 ex Reg. 156. Chartoph. reg. ch. 448: *Lequel Arnouet tenoit en sa main un Dicte de la Vie de Marie, qu'il voulloit lire. Le Roman de Robert le Diable MS:*

Si vous je traie en mon Dicte,

De lui on si très grand pise, etc.

Le Roman du Riche homme et du Ladre MS.:

Chila qui tout sont et qui tout voit,

Mis douai sa grace et me pourvoit

De Dier che que j'empire :

Car de Dier ne sei spris.

Vide *Dictum*.

DICTARE. interdum est pronuntiare, ἔχοντες. Gloss. Lat. Gr. *Dictat, ἀναθέτων, ἔχοντας.* Regula Pauli et Stephani in Concordia Regularum Mon. : *Juniores, et maxime, qui adhuc Psalmos discere meditantur, per choras ex ordine et sine negligientia Dictent, ita ut ab eo loco, quo minores ignorant, hi juniores, qui iam Psalmorum finierint, hi ordinem sibi in Dictando succedant, ut omni tempore pronuntiandi usus non desit.* Vide Notas nostras ad Cinnamum pag. 492.

* **DICTARE OPERAM.** Leges Rotharis [¶] 145 apud Moratorium tom. 1. part. 2. pag. 25. col. 1: *Si quis magistrum Concamum unum aut plures rogarerit aut conducterit ad operam Dictandum, aut solatium diurnum prestantem inter suos servos, ad domum aut casam faciendam, etc. Quem in locum Cl. Editor: Operam Dictare significare videtur præesse operariis, cisque normam tradere atque ordinem strunctionis... Sed nunquid pro Dictare legendum Dictare operam, hoc est, dictum præstare operam?*

* 2. **DICTARE.** Bulla Lucii III. PP. ann. 1181. Inter. Pugnat. tom. 2. Annal. Praenestr. col. 418. 4 prato Bonini. *Dictat labium nemoris quod dicitur Forest, usque ad viam ovium, ab eodem prato Bonini, sicut Dictat labium Chelme usque ad fontem Beliardis. Id est, prout jacet et distendit ora nemoris, etc.*

Vide infra *Discepare*.

DICTATOR. Scriptor. Gloss. Gr. Lat. : *Ἀντίρρηστος, Dictator, Recipitor. Alibi: ἔχοντας, Dictatura, Dictatum, Dictatio, Dictatio. ἔχοντας, Dicto. ἔχοντας, Dictator.* In MSS. Codd. Festi Breviaril. Historia Romana. Festi Dictator. Breviarium appellatur, ut monet Andr. Schottus in Notis ad Victorem. Forte q. n. era Magister Memoria, qui ἔχοντας τις πρώτης Petro Patricio. Lucifer Calaritanus lib. Moriendum esse pro Del Fillo: *Quando ipse, cum sis, ut ibi videtur, paritus, habeasque Dictatorum designationum numerum, etc. Dominico lib. 2. de Vita Mathild. cap. 12.*

Dictator quidam, de quo nostra protulit ista.

Epist. 16. Inter Francicas tom. 1. Hist. Frank. *Sed hec unde irrigua et imperio deponnat sensum et componit barbarum Dictatorem, qui potius apud Dodorensem dicit gentium. Linguis dispergit, quam con bona memoriæ Parthenio obtinuisse rhetorica dictio.* In Leg. 1. Cod. Th. de Legatis et decretis. (12. 12.) *Dictator videtur sumi pro eo, qui alicui re pro imperio suo intercedit. Nullus igitur obitualis certibus Dictator, nemo consilii obloquatur.* [¶] Nisi, quod sat placet, accipias pro Magistratu in provinciis Africaniis constituto, qui hoc titulo gaudebat, teste Jac. Gothofredo ad hanc legem. Ita etiam Otto de Edilib. cap. 2. pag. 72. Eodem præterea nomine clivita-

tes quedam donabant magistratus suos, apud Spartan. in Hadriano cap. 19.] Vide *Antigraphus*, et *Dictr.*

DICTARIO. Scriptum, oratio scripta, apud Senatorem lib. 6. Epist. 12. lib. 8. Epist. 13.

DICTATUM. In Gloss. Lat. Gr. "Αρχή, ζενέσθητος τοις μάθηταις. Ita emendo. Didem. *Dictat*, αὐθιδίσθητος, ὑπαγόμενος. Gradius fauus. *Pomari Dictatum de contento mundi*. Edidit P. Pitheus Julianus. *Dictator*, *Consilium*, post Collationem Legis Moscovitae.

DICTATUS. apud Ordinarium Vital. lib. 11. pag. 834. Inscriptio veterum. Formul. Andegav. : *Incipit Dictati seu veteres formulae Andegavenses. Occurrunt iterum in Actis SS. Junii tom. 3. pag. 810. Dicculus quartae declinationis. In Annal. Benedict. tom. 4. pag. 719. col. 1.*] **DICTAMEN.** Scribendi forma et modus, formula, stylus, prosa, oratio soluta. Ebrard. Betun. in *Grecismo* cap. 11:

Dicamen pro est a mei legi solutum.

Auctor Maimoniti in Saplent. : *Stylus id est, Dictamen. Innoc. III. PP. lib. 14. Epist. 137. Littera ipsius diligenter inscriptis, ipsi rescripsimus eas tam ex Dictamine, quod a stilo Cancelleriae nostra discrepabant omnino... falsas esse. Idem in e. 2. de Falsar. in 3. Collect. : Nam fieret in dictum Dicaminis et forma scriptura aliquantulum corporibus dubitare. Petrus Damiani. lib. 1. Epist. 15. : *Dictatis... quia... non debemus prouersus omittere, qui non aliquando Dicaminibus visiterem. Infra: Et a Dictamine, vel intime contemplatione, intuitu mentis accusamus undique. Thron. Abbat. S. Trudonis lib. 8. pag. 440. Pueros... non tamen Dictamen, quam matrem componere docuit. [oo] Cisterciid. in Summa de arte dictandi. Dictamen, inquit, est orationis series perfectarum, nullis intermissione distractarum, nullis metrorum legibus distarum. Hac ex MSS. profert Hahnus I. 1. Vide Arxium ad Ekkehard. IV. Casus S. Galli pag. 101. not. 38.) Laudatura a viris doctis Liber Dicaminum Guillermo de Mandagoto, postmodum Cardinalis, in quo continentur formulæ, quibus pater filio, illius patri, avus nepoti, amicus, etc. scribere, vel etiam eum aliquo debet. Eiusdem sunt argumenti *Magistri Matthei Dicaminia*, seu *Artis dictatoria*, Liber de Stylo Romani Dicaminis, qui adscribitur Greg. VIII. PP. et alter Magistri Transmundi de Arte dictandi. [In Guelfitanis] Bibliotheca Codice membra necardo teste in nota ad Prologueum pactus legis Salicæ, habentur *Benedic. Monachis Episcopi Rationes Dictandi prout ex modorum gestis in unum collecta. in libello meminit quoque Benno Dicaminus. Albertus Monachi. Verba eius sunt: Sic enim Albertus Monachus viri eloquentissimus librum rituperavit, qui etiam plene per singula Dicaminis documenta non scriberet, in epistola tamen scribendis et Dictandi privilegiis non iuris creditur ceteros excellere. Idem Benno adducit Aginulfus et Abbat. Samaritani scripta eiusdem argumenti, in quibus tamen temeritatem et indiscretitatem doctrine novitatem culpat. In ead. Bibl. Guelferb. existat et *Henrici Francigenae* libellus de Arte dictandi. Vide Anhal. Bened. tom. 8. pag. 92. n. 50.] ^{oo} Hahnus Collect. Monum. praefat. tom. I. num. V. quo volumini continetur *Thoma Capuani Dictator* *Epistoliarum*. Eiusdem generis libri enumerantur in *Nouveau traité de Diplomatique* tom. 5 pag. 584. et in Hof-***

mann, *Vermischte Beobachtungen*, tom. 4. pag. 1. sqq.]

DICTATI. Scribe, *Avtypasei*, pro *Dictatores*. Epistola Gregorii prelicia Notis Tironis et Senecæ in Codd. MSS. : *Per Dictato suos scribendum curavit. Vide Salmasium ad Vopiscum pag. 481. [et supra in Dictare.]*

DICTATOR. Municipalis Magistratus, ita dictus in veteri Inscript. apud Gruter. pag. 214. Vide *Dictare*, *Dictores*, ^[oo] et Savin. Histor. Jur. Roman. med. tempor. tom. 1. cap. 2. § 9. not. g.]

DICTATORIUM. *Lo logo da dire*. Glossar. Lat. Ital. MS. Vide *Dictum*.

DICTATURIRE. Scribere, commentarium compone, meditari. Gilbert. abb. Novig. in prolog. ad Abdianum proph. Annal. 6. Annal. Rened. pag. 689. col. 2: *Et plane tempore, quo animus Dictaturoreis erat, Osee librum meticulosissime jam aereate conabatur, etc. Vide Dictare et Dictari.*

DICTICA. pro *Dipticha*. Pugillaris liber. Glossa apud Gratian. c. 24. quæ 2. cap. 8. *Dictica sunt tabulae, a dico, dictis. Ugitum: A dico, hinc Dictica, tabula manualis, quæ et pugillaris diritur, et ephemera: unde,*

Cleric. Dictica lateti ne depresso unquam.

Nam non Dictica via rebus ea.

Cleric. Dictica lateti sit semper amica.

In alio Gloss. MS :

Cleric. Dictica lateti sit semper amica.

Buschius in Chronico Windessemensi lib. 2. cap. 6: *Mandavit ut scriberet hec verba in Dictica: Misere mei Deus; et statim complanando, hec delevit. Haec legitur in Decreto Eust. Conti loco laudato. [oo] ubi Correcit. Romani Diphycis ex ipso concilio quod ibi descriptum est emendaverunt.]*

DICTIO. Scriptio rhetorica, seu vera, seu ficta. Declamatio, qua publice et in consesso virorum eruditorum dictatur, recitat. Gloss. Graec. Lat. : *Μάτη, ἀπόστολος. Declamatio*. Eniodius lib. 3. Epist. 11. *Ipsam quoque ad te dictioem, quod commandatum es, destinata, in qua nos eloquimur, sed volo cognoscas. Ideo dictio. 10. Supradictam secreta dictioem ab auctoritate non eraminuntur lingua, sed pectora. Tunc illa non semel, lib. 2. Epist. 10. II. lib. 7. Epist. 81. lib. 8. Epist. 3. lib. 9. Epist. 12. Eiusmodi etiam sunt dictiones illius complices, que in ter eis Opera legitur. Vide Sidenum.*

DICTIO. *Dito*. Barthili Glossar. ex Hist. Palest. Ramundi Aglibi sepius. Diploma Ludovici Germania Regis pro Ecclesia Argentorat. apud Mabilionum in Suppl. Diplom. Charta. XII. *Quas moderno tempore in quibuslibet pagis ac territoriis infra dictum imperii nostri justae ac legaliter possident.*

DICTIUM. Scriptum, Epistola, Diploma. Harulfus lib. 3. Chronicci cap. 3. Chronicci Centul. cap. 30: *Hac stabilita conditione, Inglandus Abbas, jam reverens, et sicut dictum ipsi Episcopo, postulans, ut hec conditione iterum firmaretur. Idem lib. 4. cap. 22: At ne posteritas succedentium abbatum eadem perderet alaria, prudentissimus Gervinus, ab Episcopo obtinuit, inde fieri testamentarius Dictitia, que ita se habent, etc. [oo] Vide supra *Dictare* 1.]*

DICTIO AUDIENTIA. Obsequium, obedientia. S. Ireneus lib. 4. cap. 79. *Secundum Dictio Audientiam non omnes Dei filii sunt. Sic Plautus et Cicero dixerunt,*

Audiens Dicto vel edicto, pro eo qui obediens dicto seu edicto.

1. DICTORES. Arbitri selecti a partibus pro dictimandis controversis, quorum dictis seu Judicis stat. Charta Episcopi et Capituli Cablonensis ann. 1221. apud San Julianum in Cablon. : *Elegimus 12. Dictores, qui jurematum presto, non super consuetudinibus et jure suo mod unoquisque nostrum habeat apud Cablonem, certificare. Vide Perardum in Burgundicis pag. 495. Sammarthanos in Gallia Christ. tom. 2. pag. 446. [et tom. 4. novæ edit. Instrum. col. 248. *Dictor mortis* apud Martenium Anecd. tom. 4. col. 8.] etc.*

DICTATORES. Eadem notione, dixit Roger. Hovedenus pag. 742: *Rex autem Francie duos elegit Dictatores, et Rex Anglie similiter duos; quorum arbitrio vel majoria pars, et alter Regnum adversus alterum, vel aliquis hominum suorum inter se intercipere, emendatio hinc inde feret infra 40. dies. Utitur etiam Rigordus ann. 1190. pag. 92. [Richardus Rex Anglia in Charta anni 1195. apud D. Brusel de Fodurum usi tom. 2. pag. XVI. ad calorem.] *Discours in Chartis vernaculari. Charta Jacobi Episcopi Menthoni ann. 1231. apud Hieron. Vigneron in Hist. Alsat. pag. 140: Nous Jakes le gr. de D. Evesque de Metz, et Regnau: nostre frere Cuens de Castres et le de Butes, faisons cognossant a totz le nostre freres Maheus Dux de Lohengrin, que jau, nous estably Discours et eouardours de treffons qui auoit entrepris a son leme de l'Eglise de Remiremont. Alia ann. 1271. apud eundem. Li quatre Chevalier Duos, co nomine assignantur in Charta Phil. Aug. ann. 1214 ex Reg. eiusdem. part. 2. fol. 56. vs. cor. 2. qui treugam inter ipsum Philipum et Joannem reg. Angl. compondere curvabant. Dictatores treugarum nuncupantur qui de violatione treugarum judicant. in Charta treugarum inter S. Ludov. Franc. et Henr. Angl. reges initiatum ann. 1242. *Discour*, eodem sensu, in Ch. ann. 1286 et Tabul. S. Petri Insul. *Arbitre Discour*, miteur et ordeneur prius de consentaneis de partis.**

2. DICTORES. videntur præter a spelunca actores, qui aliquem in jus vocant. Jacobus I. Rex Aragon. in Feris Oscæ ann. 1347: *Quicunque homo fuerit repatus de domino, vel de toto Concilio ville, non tenetur se salvare ad dominum, nec totum Concilium, nisi tandem ad dominum. Hominem, qui repaterit cum, et quod respondet at illum Dictorem in illa forma, etc.*

1. DICTUM. Judicium, sive sententia arbitrorum, vel *dictum*. Willibaldus Malmesbur. ann. 1228. pag. 180: *Protulit Dictum suum et sententiam soleniter pro Rege Anglia*. Charta Manensis Aurelian. Episcopi. Arbitri electi. ann. 1214. in Tabul. Eccl. Autissiod. fol. 226: *Ego, inquam, taster dictor electus, formo Dictum meum, et profero in hunc modum. Alia S. Ludovici ann. 1230: Qui arbitri Dictum suum, seu arbitrium taliter protulerunt, etc.* [Littera de Præbendis Tornodorensibus conferendis ann. 1228. apud Acher. Spec. tom. 8. pag. 230: *Non vero de consensu ultruque partis Dictum nostrum pronunciamus in hunc modum. Chartularium S. Vandredi tom. 1. In Instrumento anni 1282: Dictum suum et arbitram sententiam inscriptam pertulerunt unanimiter coram nobis. Littera Philippi Franc. Regis ann. 1277. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. pag. 53: Super secundo. *Dicto a dictis fratribus prolato, seu ordinacione ab ip-**

six secundo facta. Hinc nostris, *Dicta Arrestorum, les Dictions des Arrests*, quia ita ut plurimum claudebantur *Dictum fui per arrestum Curie, etc.* Vide Dissert. 2. ad Joinvillam pag. 143.

* 2. **DICTUM.** Pretium, pro re venali indicatum, ut explicat D. de *Lauriere* tom. I. Ordinat. Reg. pag. 16. Littera Ludovici VII, cognomento Junioris ann. 1168, quibus reprobat quasdam consuetudines Aurelienses num. 2. *Ab homine extraneo Aurelius rem suam ad vendendum facere, propter oblationem et dem suum tantum, non exigatur coruscato.* Pro *Dea annatos dictiss.* Editor, in *Regesto Philipp Augusti haberi Dictum.* Sic autem se habet verso Gallicus: *Le loume estrange, et d'Orleans offrant la soue chose a vendre, par s'offre, ne por son Die tant seulement, ne soit demandee constance.* [Vide supra *Dica* 2. et iuxta *Dictum*.]

* 3. **DICTUM.** Charta, seu Actus, vel Scripta. Charta denotationis Burgo de Bociai. Monasterio Pruthiaci in Turonia (nn. 1096). *Per hoc vero Dictum dedit illi Abbas, et Monachis caritatem, id est, centum solidos.*

Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 705: *Dich. Prox. Dictum, narratio.*

* 4. **DICTUM.** Narratio, Gall. *Report*. Littera Ludovici VIII. Franc. Regis anni 1212, apud D. *Seuose* tom. 3. Ordinat. pag. 360: *Ipsa vero sicut in sua ratione continetur testimonio litterariorum, et sic ut ex Dictis, eorum accipimus, etc.*

* 5. **DICTUM.** Testimonium, Gall. *Déposition*. Charta anni. 1224. ex *Chartula Mauri.* *Ines est assignata venerabilis fratri episcopo Carnotensi contra abbatum et conuentum Morigniaci ad diem Jovis post Quasimodo, de dicendo in testes, et Beta testimoni ex utraque parte produc-torum.*

* 6. **DICTURA.** Sententia, phrasis. Vii. *gloss. Grammat. pag. 58. Omne verbari, quod non ad Dicturam capit pertinet, conjunctivo semper modo ponatur.*

* 7. **DICTURIRE.** Dicere, cupere. *Omnia dictario, id est, Macrob. lib. 7. Saturn cap. 1. Fortiter se facta semper dicturum.* Rursus utitur cap. 3 [- Vide supra *dicturare*.]

* 8. **DICUBULUS.** *Dicens, loquens.* Glossar. Sangerman. nnn. 50.

* 9. **DICUMBITIS.** Vide *Decumbitis*.

* 10. **DICUS.** Moles oppressa inquietus, ager. Gall. *Disque.* Flanders. *Dix Charta Philip. comit. Flandri pro Libert. fratre eiusdem Wenz ex Cam. Compil. Inscrit. Quaecumque *dictum* aut *dictum*, destruere amatis.* Alia Margareta comit. Fland. anni 1330. in *Suppl. ad Maranum* pag. 662. *Nisi tempore factar collatione habebitis et *dictum* omnino adherens, quoniam commode inhabitu poscunt vel adiri, etc.* Vide *dictor* et supra *dictare*.

DIDA. *Natura, usque apud veterem Interpretationem Mosaicum de mortis mulier. e. 36. ex Gr. forte θάνατος, quod idem nominem.*

* 11. **DIDASCALARE.** *Magistrare, docere.* Ugu-tio.

* 12. **DIDASCALLI.** *Διδασκαλία, dicti Majores Iudeorum et sapientiores in Legi Mosis,* apud Rigordum anni 1181.

* 13. **DIDASCALICUS.** Gloss. Lat. Graec. *Doctissimus, διδασκαλεότατος, θεωρητος.* Ennodius in *Apologie* pro Synodo. *Videamus tamen, si placet, et illas Didascalicas libelli vestri relegamus argutias. Cui tamen Sirmondus διδασκαλίας, Disputationes accuratas et ad condumadonēas, interpretatur.*

* 14. **DIDASCALIUM.** *Διδασκαλίον.* Gymna-sium. Vide *Magistrare.*

* 15. **DIDASCALUS.** Quae epis dignitas fuerit in aula Byzantina vide in *Glossar.* med. Graec. voce Διδασκαλος; col. 303. inde vera Theophanae imperatrix tempore apud Germanos passus hoc nomine frequentabatur, ab his præsertim qui in comitatu imperatoris degabant. Ita Berwardus episcopus Hildesheimensis, cuius *fides* imperatoris dominum regem litteris imbucundens moribusque instituendum commendaverat, ut scribit Thangmarus in ejus vita ap. Pertz. vol. Script. 4. pag. 739. sub hoc nomine tribuit in chart. ann. 1022. ibid. pag. 779. *Cum esset auditus scriba dictus et beatus memorie tertii Ottonis impatoris Didascalus simus et primicerius.*

In charta Willigist. Archep. Magunt. ann. 932. in Cod. Diplom. tom. I. pag. 352. p[ro]p[ter]e leguntur: *Postquam Herwardus, dominus natus et eccl[esi]asticus, qui ad dictu[m] prefecit Didascalus, a trepti Maguntiaca jux scolares cimicione apud se in domo retinendi una exceptione obtinuit. Alamarus dicti Didascalus se cundarius auctoritate ipsius et mandato quenam scolarem canonicas, etc. ubi Ecclesie Didascalus videtur esse quem Scholasticum dicere solebant, qui dimitus in collegiato ecclesias omnibus extitit. In notitia ann. 1152. apud enim Guden. tom. 2. pag. 555. contemptum Iudicagristi et doctores umbratibus Ita nominantur. *Ne a Didascalis et eorum sculi scibis id inculcari posset, etc.* Conf. Didascalicus.*

* 16. **DIDASCOLARE.** *Disciplinare, magistrare, docere.* *Enschor.* Prov. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7057.

* 17. **DIDATIM.** *Didicimus.* *Gloss. Istid.* Est a *didere.* Dividere.

* 18. **DIDEMARII.** Commodanus, de Senu lacini Deorum.

Debetis vos paci sceleris.
Exsticte suam dum querent vitam.
Suberant alii esse sub mysterio, falsum.
Irascimulantes concusus numine quidam.
Mysticatim colunt, et se non figura fatigant.
Vixit sp[iritu]e D[omi]n[u]m, et se non trahunt.
Inserviant, dum forsan fugae querunt.
Ai cum dura sui albini pars ligent.
Cum doctrina sua servant quid cruce sanant.

Incertum, qui sint hi *Didemarii* falsi, non deorum. Sacerdotes, ac cultores, nisi legendum sit *Didymato*, ut fuerit Rheo, seu Citharo, quando *Didymus* et *Ascoprus*, vogantur, etiam *Didemar*. *Item* sacerdotes, non modo Galli, qui existenti soli *Corphantes* vocati, quod cum insimilium ac bellumq[ue] armatum in locum sunt crederat, caputa insimiliorum more procerum, cupido modi *Didemarii* lusorū facere inveniuntur a Commo-dio.

* 19. *Aham circa vocis hujus originem, non hominem conjecturam proferit. Jac. Grotius. in Leg. 2. Cod. Th. de Collect. tit. 7. pag. 131. quis. *Videtur. Hunc consule, si placet.**

* 20. **DIDENS.** *Firmus, robustus, ingens.* Papas. Vide.

* 21. **DIDONET.** *Vixit, valens, apud unum dei Papam.* Forte pro *Idoneus* littera superaddita, ut in voce *Deon* pro even. [oo] Glossar. in cod. reg. 704 ut ex Cicer. *Didens, firmus, robustus, validus, idoneus, virax, valens, magnis viribus, vehementi corpore.* Legendum videtur *vixisse aut vigenus.*

* 22. **DIDIMARE.** [Dividere, dubitare. Dier.]

* 23. **DIDRAGMARE.** Baldricus in Chronico Cameracensi lib. 3. cap. 38: *Aurum plu-ramum Didragmarit, id est, per partes distribuit, per Didragmas.*

* 24. **DIECULUM.** Dies. S. Eulogius lib. 2. Memorial. Sanct. cap. 1. de Saraceno-ruu jejunis: *Post expleta jejuniorum saecula tricena Diecia, in quibus gastrimigra erupitis, et fluxu libidinis.... prouenient solito insistunt, etc.*

* 25. **DIEGEMA.** *sive Paraphrasis,* apud Ali. Torni, in libr. Joan. Damasceni de Febr. curatione.

* 26. **DIELE.** Asseres. *Charta* ann. 1322. tom. 2. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Hon-theim pag. 100. col. 2: *Quod... ad nostre requisitionem asseres sive Diele ipsa pontis deponant, et necessitate cessante reponant.*

* 27. **DIESMANNUS.** *DIESMANNUS, a Gerini. Dies, filium sororium, mulierum etiam homo, Vassallum, qui domini servia prestare tenet. Item aut apud Anglos *Dyenech.* Vide ibi. Chl[er]o Utric[ter]i marci. Tasciū ann. 1170. in Monum. eccl. Aquilej. cap. 63. col. 601. *Insuper prefatis jugales donaverunt postfato altari Aquilejanis ecclesie... ministeriales suis *Diesmannos*, videlicet *Sifradum* cum filia... Et major pars *Diesmannorum* et ministerialium illo-rum feudum quod habebant a suprascripto marchione presente, et a domino patriarcha receperunt. Et col. 606. *Min-erant enos (patriarcham) per terram et portam in tenutam pro castro et omnibus possessionibus superius dictis... Et ibidem Arbo et Henricus de Attens juravere filetatum domino patriarche, sicut *Diesmanni*. Vassalli sunt Bernardo de Rubets, nec vills quidem seu obnoxiae conditionis, quos ipse et *Diesmannos* in annotatis vocat, nescio an ex Chartarum ille. Hinc, ipso etiam teste, vox *Dessmans* et *Gimans*, qua hodieque familiæ quendam noncupantur in ea Foroijensis provincie parte, quæ Carnia vocatur. Ilorum denique conditio-nem nulli patefaciunt Charta Joanne de Moravia patriarchæ scripta ann. 1302 quas hic profert item Bernardus: *Vassallos sue Germanno* (deg. *Gimano*) *nostros in dicta gestalita nostra habitan tes declaramus immunes a quibuscumque speculatoribus, explorantibus, inuidibus, passum custodi bellorum gravissimis, personali militia, et aliis servitutibus, quibusque diebus nostra regna-venientem ponendis, et remunente, tamen seruo militi debito equitatu militi, et equitatu nostram nostrorum nos troscopicis sociorum. Rursus ann. 1331. *Auditio-nis* *Ha-sublimis de Lamea nomine suo et alterorum *Gimannorum* Carnes se delectant de capitaneis quartierorum, qui volunt ad gravissimes... et quia non sunt in numero suppositorum dictis capitaneis, sed vassalli in gestalita nostra ad servitum equitatu militie, etc.* Vide infra *Diesmannus.* *oo* Vide *Ministerialis*.****

* 28. **DIDIENNIUM.** Biennox. Ugozio et Joan. de Janua.

* 29. **DIENSTMANNUS.** Ejusdem originis atque *Dienismanne*. Apparitor majoris et magistratus civilis minister, Flandris *Diesman*. Charta Phil. comit. Fland. pro Libert. fratre et castell. Brug. ex Cam. Compil. Insul. *Item in nullius domum Dienstmannum mittent de omni eo, quod ad scabinum pertinet, nisi per scabinos, et illa erit legitima Dienstmannus.* Alia Guid. comit. Fland. ann. 1287. ibid.. *Nous Guis, cheux de Flauas, et marchis de Namur, faisons savoir a tous ke comme debas et contens fust vice en-*

tre les keuriero dou tieroir de Furnes d'une part, et les mayeurie, et les Dienstmans doudi tieroir d'autre part, de ce ke lidis mayeur et Dienstman pour le raison de leur materioir et de leur Dienstmans-chephe disoient ke il n'estoient mie taillaule, anchois estoient frans, et lidis keuriero disoient le contraire... Nous et nos conseaux, diligamment oies les raisons de l'une partie et de l'autre, disoions pour rason et pour droit ke lidis mayeur et li Dienstman doivent paier taille, assise, etc. Vide Decimus 9.

DIEPENSELE, Flandris *Diep*, Pro-
fundus. Comput. ann. 1302. ex Cam.
Comput. Insul.: *Super Diepensele, sca-
gham et ignem, xlviij. lib. ix. sol.*

DIRECTUS. Vide supra *Diarectus*.
1. **DIES.** *Ad diem, pro cottidie. Capitulo-
linus in Macrino: Non enim est quis-
quam in vita, qui non ad Diem quodcum-
que fecerit. Galli dicenter par jour. [Dis-
pro Jour, Dies, ex nostris quidam dixerunt.
Le Roman de Partonope MS.]*

Trois mois j'fui et quinze Dis,
Puis m'en gita l'Kapereria.]

o Nostris Toudiz, quasi omni die. Lit.
ann. 1853, tom. 4. Ordinat. reg. Franc.
pag. 882: *En persévrânt Toudiz en leur
parfaite loyauté, etc.*

2. DIES, Pralium, seu dies prælii, Gal-
lis Journée, Italis Giornata. Will. Brito
lib. 10. Philippid. :

Venitum regale Die portavit in illo.
Ita etiam usurparunt Latinis Scriptores.
Lucanus lib. 7. v. 92 :
Testor Roma tamquam *Magnus*, quo cuncta perirent,
Acceptos Dies.

Florus lib. 2. cap. 6 : Non fuit major
Imperio Romano Dies, quano illi cum
duo omnibus et anteas et postea Ducas
et latius, ita Italis, hic Hispanie victor,
latissimis signis direxere actem. Et
lib. 4 Carnemcum Diem vocat, quod alii
Sannense preiugium. Vide Casaub. ad
Sueton. August. 40.

DIES. Tantum terra, quantum quis per diem uno arato arare posset; nosris, *Journe de terre*; Anglis, in Chro-
mico Will. *Thorn*, pag. 220. *Dayworke*,
quantum terra arabilis, unus dies
latura sufficit; ad verbum, diel opus.
Aprias Jureries, unus Dies opus arabi-
lis Terra trimer Dierum, in Charta
abbatiae Abbatiae Dervensis in ejusdem
blattie. *Tabula Charta Balduni*
comitis Guensemis ann. 1084 apud Du-
boscum in Comitatu Guinensis, pag. 20.
3. Terra 14. Bierum in villa Busen-
heim, et terram 31. Bierum apud Al-
phenes, et apud Morlenphenachum
apud Suaveciam 3. carucatas terreni. (e)
arrit in haec Charta crebrus. *Terra 3.*
33. etc. Dierum ibidem. *Dedit terram,*
et jact. . . . 8. Dies ad montem Can-
nanes. Rursum 15. Dies terra, quam
*abebat ad Westos. Alio loco: *Debet**
scimam. . . . 8. Dies. 4. tene. Fret-
tabulam, et 4. Baldunus, etc. Similia habet
Carta Girardi Morlinorum Episcopi apud
Hildegundem Andreensem eod. ann. 1084.
declarationes heritages appartenans au-
signatae . . . 10. maisons dependans du
terrore de Bellegu, in Comitatu Vaudan-
*ticum, ann. 1084. *Tenuit una piece de**
terre contenant un mille pas, au ban du
Velle. Sit ibi passim. (*Pluries etiam*
Charta Girardi Tervanensis Episcopi
ann. 1084, apud Miraeum tom. 1. pag.
col. 1.]
Nostris etiam Jour Charta ap-

8. in Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 209.

DIE

Item une faisele que Jehans li Caron eut... et tient quarante et cinq vergues; c'est es deux faissetes un Jour... Item deus Jours et demet et vingt et deus vergues, qui furent l'oiselet.

DIES, Eadem forte notione, in Charta Pipini Ducis, filii Anchisi, apud Meurission in Episcopis Metensib. pag. 112: *Terram aratoriam indominicata plusquam jugera ducenta: prutum etiam ad falcis triginta et silvam minutam ad dies nonantula.*

Dies nonaginta.
Quo etiam sensu *Jour* legitur in
Charta ann. 1371, ex Reg. 106. Chartoph.
reg. ch. 306: *Henui une maison assise à
Reims devant le guers de la porte à
Veelle, un Jour de bois, un pré, etc. Vide
supra Dialle et infra Dieta.*⁵

DIES, Opera unius diei. Diem 1.
facere quaris hebdomada, et similia pas-
sim in Polyptycho Itminonis. Vide Gue-

4. DIES, pro festo. Annales Franc. ann. 802: *Ipsa Rex celebravit Diem S. Jo. Baptistæ, etc.* Ita Dani etiamnum Lodie

Apostelsdage, seu diem Apostolorum,
Subrybra Daghr, diem septem fratrum
mense Julio, *Juladaghr*, diem nativitatis
Christi, *Stephanadaghr*, diem S. Stephanii,
etc. in Calendario Runico, ab
Oleo Wormio edito, vocant.

Commodianus Instr 64:
Nec enim dico, ut te in trivio tinnites,
Cum pro Dñe tuo vigiles, sine fraude vivendo.

Item pro diei almonio Regie familiæ prestante, Domedesdi apud Spelmanum. Et redditum linuidum Diem mellius et consuetudines melius. Alibi: Redebita unam Diem de firma, et valebit 15 lib. 6. denar. Ibidem: Comitatus Irenensis reddit firmam 3 nocturni hoc est, 150. lib. Vide *Firma, Convenit.*

6. DIES. Consensus judicium, assisa; quo sensu dimitus *Les grande Jours de Troyes*, etc. Vide *Dies Magni*. Lit. reformatio anno 1812 in Reg. 143. Chaptograph. 1812.

reg. ch. 73. *Simon Quarre, demourant a Monestail lez Aucerre, fist appeller le suppliant aux Jours du soir dudit jour; ... auquelques Jours ledit suppliant alo*
⑦. **DIES.** Tempus, hora. Lit. remiss. ann. 1405 in Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 161. *L'eccluse de la*

ch. 163 : *Lesquels se logerent en un cugnet des bergeries, ou il avoit un tas d'essais à brebis, ouquel ilz furent en attendant que celle Gilon venist, quant Jour seroit, assourrir celles brebis.*

DIES ADORATUS, Sanctæ Parascevæ

arateces
seilie, quo Crux adoratur. *Chattani*
cire. 1130 ex Chart. Stirp. *Ieronim*
adorato piscatus fuit stagnum de Vila
lano. *Tunc domini signi quaesierunt*
michi rectum. Le Vendredi adoré, in
Lit. remiss. ann. 1387 ex Reg. 151.
Chartoph reg. ch. 24

Dies Egidi seu *Maladicti*, Bidom qui
Egyptiaci Petr. Subesti de Cultu vinea
Dom. part. 3 cap. 4: *Observatio Kalen-*
darium, mensis, dierum Egyptiacorum,
vulgo imperitus sicut dicit dies
Egrius seu maladictus, est superstitiosa et
reprobata curiositas.

DIES EGYPTIACI, qui in veteribus Cædarnariis, quia a Bucchero in Canone Paschali, a Georgio Herwarto, et a Petro Lambecio lib. 4. Commentarij. de B. Cassareya edita sunt, et in Victorino MS. et aliis notantur in quolibet mense. Igitur. In quolibet mense dicuntur duos dies maii Egyptiaci, quia ab Egyptiis uerunt inventi.

rientes, quod in aliquæ hora dierum illorum non erat bonum sanguinare, id est, sanguinem minovere, ne aliud opus incepiretur, tunc dies vocaverunt. Petrus Comestor in Histor. Scholast. cap. 84. Exodi: *Dies Egyptiaci dicuntur, quod haec passa est Egyptus, quorum duos tam in singula mensibus notamus ad memoriam, cum plures forte fuerint. Nec est certissimum, quod *Egypti*, iacet astro portans, comprehenduntur. Dies huius in faustis in inchoatione operis, vel itineris, vel missione. Ita de S. Augustinus in Ep. ad Galat. v. 4. Plena sunt conuenticula nostra Menses, qui tempora rerum agendarum a Mathematicis accipiunt. Januero ne aliquod inchoetur, aut edificiorum, aut huiusmodi quoniam ruribet operum. Diebus, ne *Egyptiacos* vocant, sepe etiam nos moxere non dubitamus. Debet causas 28. q. 7. n. 10. In observatis dies, qui dicuntur *Egyptiaci*, aut Calendas Januarii, etc. Fortius et iteris Penitentialis, edita a Jac. Pottio. Item ne debere servari dies *Egyptiaci* item et minuendam sanguinem, vel aliud facendum, Honorius Aug. lib. 2. de Imag. mundi cap. 108. *Dies Egyptiaci* ideo dicuntur, quia ab *Egyptiis* sunt inventi. Et quia *Egyptius* dictur Tenebra, ipsi Tenebris inde nominantur, ovo quid incantior ad tenebras mortis perducere aspirantur. Durant. in Ration. lib. 8. cap. 4. n. 21. Illud autem notandum, quod in nobiliter mensis sunt dies *Egyptiaci*, id est ab *Egyptiis* comprehensa, in *Egypto* enim erant quidam Astrologi, qui quadragesimam noctivam humanæ actibus in illis diebus inveniebant, id eoque illis nota: *hominius esse volerunt*. tamen illarum constellacionum puncta super proprieatem nostris compiti non valent: vel forte plurimi. *Dies bene constellatos*, ut ales vero, in Kalendario notaverunt, ut in illis diebus plurim quam in aliis, actibus instaurari: prout etiam in aliis, in Ecclesia sequi videatur, a talibus carverunt. Quotus autem sit *Dies Egyptiacus*, a principio vel fine mensis his continentur.*

Augerius decies, auditio lunula clangor.
Liquit oleum Abies, coluit Colus, excute Galium

In his verbis sunt 12. dictiones, 12. membris servientes: prima, primo, secunda, secundo, et sic per ordinem, sumpto invenimus. Januarii: ita quod quot dies est primi anniversarii prima syllaba aliquis istarum dictiunum in alphabeto, totus est illius annus. Egyptiacus in illo mense, cuius solis in die 1. computando a mensis principio versus fuit. Item quoda erit prima littera secundae syllatae in alphabeto, totus est annus. Egyptiacus in illo mense, cuius solis in die 1. dictio, verbi gratia, Augurio, et annus primo dictio, et anno primo mense, secundum Januarii, et anno primo annus, et prima littera ipsius syllata, et g. e. optima in alphabeto, videlicet prima annuarii est Egyptiacus. Item et si tempore annuarii est Egyptiacus, et si tempore annuarii numerando a fine versus, prius annus, est Egyptiacus, et sic in aliis, hoc ostenditur. Quilibet autem premissorum annuarii, quod est in hoc lib. pro litera non determinatur. Annus proper unicam horam vel denonciam annutur. Egyptiacus. Adde Martinianus Arles in lib. de Superstitionib., pag. 5. Olauum Wormium lib. 1. Fastor. Lib. decor. cap. 24. Willielmus Neurius Lib. 1. cap. 4. lib. 4. cap. 1: Richardus quatuor annus. Londiniensis est consecratio eius ad calvino Cantuariensis Archiepiscopo tertio Nonas Septembri, qui dies ex gracia sancti Willm. superstitio Malus vel Egyptiacus.

vacua dicuntur, etc. [Statuta MSS. Augerii II. Episc. Conservan. ann. 1290] *Dies quoque Egyptiaci, constellationes, luntiones, Kalendas Januarias, annus mensum, dies annus, curiae luna, solis et siderum, suppositiones, obseruari solis et hunc, credendo videlicet in illis virtutem esse, et quoniam superiora non sunt certa, rerum et signa: sed nec in primis diebus seu temporibus mensis, cum pulsi vel lampadibus in dominis sunt parandas, vel per vias et plateas cantores et chorii duocandi. Nulla etiam tempora sunt fausta nisi infanta existimanda, ut in eis nolit revellit aliquid inchoare [Huc referuntur videntur, quia habet Petrus in Sylvestri Altera (tabula). Luna cursus stellarumque septem imagines pictas, et qui dies boni, quique in eo accidunt, distinguente bullis notabantur. Habentur porro in Bibliotheca Thuviana Cod. 615, versus de diebus Egyptiacis. Vide Hesychium in *Ancepsis*, p. 128: et infra in *Sanguinaria*.]*

DIES AMORIS. [Dicta dies ad controversiam amicorum componderandam. Charta odonis de Vadaramonte Hist. Tull. pag. xviii. *Nos vero controversiam, agra mente ferentes, litteris justitiae a Domino Tremensi nobis delegatis et auditis, Diem amoris Domino Duci et Romaricensi Abbatibus, denominavimus.*] Vide Amoris dies Marchie.

DIES ANIMARUM. Dies commemorationis fidelium defunctorum, Picardis, *Jour des anes*. Legitur in Breviariorum ann. 1550 Londini edito, quod asservatur in Abbatis Benedictinariis Anglicarum suburbii Pontisariorum. Vide Animae.

DIES ANNAE: ES. Vide Festa annalia.

DIES ET ANNUS: Vide Annus et dies.

DIES ALBOLICUS. Festa Apostolorum. Charta Philipp. Comitis S. Bertini. Ann. 1761. In Tabula Monachorum. *Ipis tamen propter palefridum, vestimentibus hor ter in hedonam, et in omnibus Apostolicis diebus, et in omnibus festis S. Marci, in quatuor diebus natalibus Domini, etc.*

DIES APPENSAMENTI. Vadimonii di Latio. Gall. *Diebus*. Stat. ann. 1383. tom. 2. Ordinat reg. Franc. pag. 632. art. 6. Si vero Diem appensamenti petierit... non sibi tempus annuale ad habendum appensamentum tribuatur. Vide supra Appensamentum.

DIES ATRI: Papias: *Atri dies qui Communus dicuntur. Varroni lib. 5. de Linguis Lat. : Dies postdie Kalendas, Nonas, Eidus appellati Atri, quod per eos dies novi.*

DIES AVNNANS, vox fori Normannici. Assis. Falesia ann. 1236. Inter Arest Sacar. Norman. ex Cod. reg. 461. *Si quis conuenienter de hereditate et suam captur, et ei redditur in assistia, quoniam non dicit quod requiratur ante, tam non habebit Diem evenantem, quem non dicit habebit Diem evenantem, in eadem causa. Reg. S. Just. Cam. Comput. Paris. fol. 29. col. 2.*

DIES BALONTRUM, quibus seculer Barones conuenienter solent ad dijudicandas vassallorum litigias, Parliamentum. Charta Philippi III. Regis Franc. ann. 1290. In Tabular. Ambian. Episcopat. fol. 76. Promittens idem Dominus, quod in proximo venturo Parlamento ad Diem Baronum veniet, et specificabit sigillatum, etc. Alia Regis Philippi IV. ann. 1290. In Regesto feudorum Ecclesie Lingon. Si quid enim ipsi civis velint petere ab Episcopo, adjournetis eundem ad Diem Baronum futuri proximo S. Martini hiemalis Parlamenti eisdem civibus respon-

surum. In Responsis, factis a Rege Francie Regi et Regina Navarra: *Dies devenientibus de rente de la Dameuse de S. Cheron. Pour mal la besongne au Parlement, qui sera au Jour des Barons.*

DIES BORI: apud Sidonium lib. 5 Epist. 17. dies feriatis esse dicuntur Savaroni. Sane festa majora etiam in les Bons jours appellamus.

o Bon jour: Dies Paschalies, in Lit. remiss. ann. 1376. ex Reg. 110. Chartoph reg. ch. 213. *Comme en la sepmaine peneuse l'an 75, derrain passé, ledit Guillaume le Roi, li ditz et monstre comme il estoit bon le sepmaine et prie du Bon jour, et qu'il appartenoit un chascun e-re à paix.*

o DIES BURAHM: *Jour des bures*, apud Lotharingos. Dominica prima Quadragesima. Vide supra *Bure*.

DIES CENSORUM: Dies supremi iudicij, cuiuslibet in quibus sic iuxta iuris tractato exerceantur. Vide *Censor dies magnus*, in Epistola Caroli Mag. ad Elbadum. In *Die magno ante conspectum glorie sue gloriosus stare concedat* [Lib. 6. Capitularum cap. 38]. Quia ipse Dominus dictus erit in remuneracione magni diuersus erat et suscepisti ne, etc. Et cap. 40: ex imputacione Constantino refutetur de accusationibus Episcoporum: *Hab. quidem accusatores in tempore habent proprium, et Diem magni iudicij, etc.*

DIES CINERUM: Caput jejuniu. Synodus Berengariana ann. 1091. cap. 4. *Natus omnino laicus post Diem cinericis et circis, qui Caput jejuniu dicitur, dies cinericus, et tunc audeat. Vide Absolutio, Caput jejuniu.*

DIES COLLEGICE: Supplicatio facta Reg. ann. 1253. In Concilio Romensis.

Ne repulit eum Archiepiscopum Remensem? Dominus rex et dicti sacerdotum Collegium Decani, ipsi contra illos

(accusatores), cum in nulla fuerit defectu erga eos, et cum ipsi sint excommunicati, infra Facta autem supplicatione modo predicto, dixit Dominus Rex quod super hoc habebit et constitutum, et super hoc anguebatur: diem ad crastinum quendam Assumptionis B. Marie apud Melendrum.

Quo auditio, Dominus Rex et dicti Episcopi cum prefatis nuntius Capitulorum, accesserunt in partem, et habitu Concilio

in hoc convenierunt, quod Diem istam Colligerent. [oo Vide Collocare.] [2] Vadimoni stare, ut opinor.]

DIES COMMUNES: Festis opponuntur in I. un. Cod. Theod. de Imag. Imp. (4. 4) [Vide supra *Dies atri*].

DIES CONSECRATI: In Concilio Suessionensi ann. 831. cap. 7. et in Capitulari Caroli C. Compendiensi ann. 838. cap. 8. ubi vetatur *mala aut placita tenere, a quarta feria ante Nativitatem Domini usque post Consecratos. Ihesus* eos tempore quoniam dies, quos in Natali Domini celebri praecepit Capitulari. Carol. lib. 2. cap. 35. In Conciliu Magon. Lingon. cap. 36. Vide Baron. ann. 831. n. 29.

DIES CONSULETIDINALES, quibus nempe *consuetudines*, seu tributa, vel census exiguntur. Charta Almonis Comitis Gebremensis ann. 1081. apud Ginchonon. in Bibl. Schusi. pag. 825. *Concole Ecclesie S. Eugendi*, a iudeo illis, quos ab ingenuis hominibus in peste Seisia censi. Monachi prefatis Ecclesiae haec tenent obtinuerunt, et amodo obtenturi sunt, ab illis videlicet ingenuis, qui *Dies Consuetudinales*, quos esse 12. tradunt, et alia debita excepis aratura boun in corvata et observatione placiti generalis consue-

*tudinaliter mihi non debent. Apud Grossos aliud sonat *bipes*: *vices*, quae in Gross. Lat. Gr. exponitur *Dies solennis*, togo.*

DIES ET CONSUL. Dies diplomati ascriptus, vulgo dico. Hincinarus Remensis in Ep. ad Adventum Episc. Metenses, de Episcoporum Consecrat. Opusc. 44. *Et complectitur M. habeat Episcopus, qui cum ordinario literas manibus suis subscriptas, et praefecentes Diem et Consul, etc.* Flodoard. lib. 8. cap. 11. *Possunt literas canonicas, et Diem praefecentes et Consul.* Vide S. Athanas. de Synodo Ariminensi pag. 871. Cujacium ad leg. 20. D. de Testain. et Notas ad Senatorem lib. 6. Epist. 1.

DIES CORONE REGIS. Vide *Curia Coronata*.

DIES DECREPITORI. Qui vulgo *Criticis* medicis, apud Auger. Ferrar. August. Niphum, Mich. Angel. Blondum, etc. ex D. Falconet.

DIES DEVORI. Quibus piis exercitu vacant idiles, feriati. Charta ann. 1394. *Item quod nulla persona habeat in taberna post quod pulsatum fuerit pro Ave Maria, nec tantum quantum celebrabunt missae in Diebus devotis et festis in dicto castro (de Graueris).*

DIES EVENANS. Vide supra *Dies Avemaria*.

DIES FACERE. Formulae vett. Pithosi cap. 71 in MS. *Sicut reliqua seru nostri et vicinorum vestrorum faciunt Dies tantas in unaquaque hebdomada facere debent. Id est, employent tant de jours, ut tot dies impendunt operibus tributariis. Codex MS. Irminonis Abb. Saengeri fol. 2. col. 2: *Ermengaudus temet hospiciorum soluit inde in anno pultum 1. Ita v. Faci in unaquaque edomanda Dies 11. Ita in Lege Bajwar. tit. 14. § 6. Vide Facere.**

DIES FESTIVE. Alia notione. Formula Pontificia edita ex Uod. Thuano. a viro doctissimo Jacobo Petito post. Parte intitulata Theodori pag. 349 de Interrogatione de 10. Praeceptis Decalogi: *Item Facere Diem vel sorties Item si observet diem unam plus quam aliam ad seminandum vel aliiquid faciendum.*

DIES FELICISSIMUS. Dies Paschalis, quo pignus et arrabone accepimus in vitam aeternam. Commodianus Insuet.

Coquunt in Pascha. Die Felicissimo nostro.

Castor et illi qui possunt subiecta divisa, etc.

DIES FELICISSIMUS NUPITALIS, in Appendice Marculli form. 37. *Die Felicissimo Nupharum*, form. 5. inter Bignontianas, apud Baluzium tom. 2. Capital. col. 455. et 498.

DIES FLORUM, Palmarum dies festus, Gall. *Papues floribus.* Vide *Capitulum* viii.

DIES FUNERIS, pro Defunctis, in Cod. Th. leg. 17. de Prator. (6. 4.) et leg. 5. de sepulcr. violat. (9. 17.)

DIES FOCCORUM. Dominica prima Quadragesima, que foci seu facibus accessus celebrabatur. Charta ann. 1251. in Chartul. Buxer. part. 7. ch. 17. *Qui clerici debent solvi annuatim dicto Johanni Mascharex apud Chambole in Die foecorum. Reg. episcop. Nivern. ann. 1287. Item dominus episcopus debet cui libet cornifici, qui vendunt in burgo Comitia, duos sultos vini die Dominica foecorum. Chron. S. Mariani inter Probat. Hist. Autiss. pag. 282. col. 1. Anno 1358 octavo die mensis Martii, capta fuit civitas Autissiodori ab Angliis, videlicet*

Die fociorum ante avorum. Et pag. 282 col. 2: *In sexta feria post focus, de Vile supra in Bypndo I. Dénariorum fociorum et infra Foci.*

• **DIES FORENSIS.** Quo focium habebat, Galli *Jour de marche* Stat. sabater, Carrascon, ann. 1402, tom. 8, ordinat. reg. Franc. pag. 501 art. 10. *Si autem die Luna, quae est dies forensis in borgo Carcassona, tali festina vel tali fes- ventebant, sonet ad pluries, tunc iuste quiescens illa dies Luna forensis inter- venient, etc.* Vide max *Die catalysis*.

• **11. DIES GALLI.** Georg. Christian. Rerum Moguntinum, 2, pag. 78, ex Chro- nico Sante Albenensis. *Anno Domini MCCCCXII. Die Galli obit honesta Domus da Marquaria, etc. Ad. MCCCCXXIV. ultima Aprilis, obit Emericus de Ingel- heim filius.*

• **12. DIES GROSSI CARNICUM.** *Dies pa- carniūm. Dies grossi piscium, Dies pa- piscium.* Codex Mis. constitutio distributionum Ecclesie Coloniensis. Ne Bibl. Archab. *Cantion omittit et novum. Dies grossi carnium ascendunt ad vacca- marcas.* *Dies parci carnium ascen- dunt ad, etc.* *Dies grossi piscium ascen- dunt ad, etc.* Grossos dies eis intelligendos esse superior, quibus meridie et vespero, parvus vero quisbus una dumtaxat vice carnibus vescerantur vel piscibus, nisi mavis grossis diebus rapaceis, parvus vero minore distributum fuisse carnium vel piscium quantitatem, nulla unius dupliceve sumptuosis carnium vel piscium habita ratione. Vellent paulo fusiū locum exhibuisse, qui excipit illum, et si res tanti fuisset, erasurem secundo consulemus.

• **DIES HUMANUS.** Vane glorie. Johannis Abb. Mettenii, in Vita S. Johannis Abb. Gorzensis, inter Acta SS. Bene- dicti, sec. 5 pag. 590 n. 93. *Nam quam diu foris erat humani Dies leviorum soliter attendens secreti sui cigarum hinc marcedem serubat, seculares ar- bitrio non carebat. Diem hominis non desiderauit Jerem. 47. 16. Et I Cor. 4. 3. Mihi autem pro minimo est ut a vobis judice, et ab hominibus die, hoc est, ab illo homo.*

• **DIES JEUNESSES.** Jeyano sacri Vide infra *Jeunesse Dies*.

• **DIES INSOFRICIA.** Quae habet primum officium in titulo ecclesiastico Stat. Odon episc. Paris. apud Marten. tom. 7. Ampl. Codex, col. 1421. *Si fer- tum habens program sansa supererat in Die insofricia, id est, habeat program officium.*

• **DIES JURIDICUS.** qui et *Juridus* in quo dies dictor. *Vallis* ser rati- bb. 3, Cod. reg. 432. *Notatus perficit domini vicarii, tenaciter, deservit, et una via heta dictor qui debet dies feriarum ut videj possint. Dies uiles et Juridicus.* Stat. comitat. Venass. sub Clem. VIII PP. cap. 12 ex Cod. reg. 4330 A. *Nota- ra officia exercitare siquilius. Dies uiles et Juridicus quibus curia tenetur, etc.* [103] Leg. Jundia. Vide Cod. Theod. const. 19. de Foris. 2, 8.

• **DIES LAMENTATIONIS.** Sancte scri- vest hodiernum in quibus *Lamentatio- nes* Jerome deponuntur in ecclesia Stat. synod. eccl. Carcassona, ann. 1290, cap. 21 ex Cod. reg. 1613. *Dies autem lamentationis et Dominicæ passionis in publicum non procedant (Julian).*

• **DIES LEGALES.** quibus *Lege agere* licet. Quoniam *Attachmenta*, cap. 2. *Est autem summum certi diei, et tui exhibito, paribus facta ad Diem legalem.*

Est autem Dies legalis in predictis placi- tis, paterdenus, et unus Dies, sive 15. Dies. Ade cap. 10 § 1. Et cap. 60. Sta- tutum est, quod quolibet judicium bi- num et legale, debet habere has condicione, 1° quod Dies, in quo datur judicium, sit Legalis; et non festivus; 2° quod loca- sit legalis, etc.

• **DIES LEGIBILIS.** Quo in schools publice legitur et docetur Stat. ann. 1314, pro universi. Toto, ex Cod. reg. 422, fol. 43. v. *Ei ei di Dies legis, non legatur postea de tali die ordinarie nec extraordinaire.* Ade Stat. universit. ex dega ann. 1410, tom. 9. Ordinat. reg. Frane pag. 488, art. 2.

• **DIES LEGITIMUS.** *Viginti quatuor horarum est, usque ad dies et non spatu sui corus ab oriente usque ad alium orientalem sicuti rotulibitudo concludat.*

• **DIES LEGITIMUS.** apertularum libarum testamenti post mortem testatoris intra trihunc vel quinque dies fuit, ut apud Paulum lib. 4. Sentent. tit. 6. *Exstante Widrati Abbat. Flavianiensis.* *Cum quando Dies legitimus post mortem meum advenire, recognitus aquilis, mens uno, perperam lignum at lego decreto et autoritas, etc.* Eadem habentur apud Marculli lib. 2, form. 17.

• **DIES LEGITIMUS.** Feriat. opponuntur diebus legibus. Sicutum Saxonum lib. 2, art. 10 § 1. *Principis unde Dies feriatis vel legatos feriatis vel detinatur.* Art. 66. § 2. *Omnes enim Dies feriales seu celestes ex legato, ad pacem mundam hominibus sunt observandi, et cum his in quilibet abdicatione a dies, vide- liet quinto et vi. feria. Sabbatum et dies Dominicus.*

• **DIES MAGNETS.** Dies extremi iudicii Vide supra *Dies conservi*.

• **DIES MAGNES.** Festi in Pas battis, ag- gregatis Iacob. Exang. cap. 19. 31. in Cognome. Petri Apostoli tributa, apud Clementem Alex. 18. ann. 16. in Consil. Almer. can. 6. et apud Prologum lib. 2. de Iulio. Vindal. cap. 14. Kozzoz. Pachym. cap. 1. et ann. 10. Tertullianus lib. 2. in Mart. *Dies obser- vatis, et mensis et temporis, et annos, sabbatos, ut quatuor et cuncta portas, et po- pula, et Dies magni, cap. 17. dicitur.* fol. M. lib. 3 cap. 71. *Ex novo Euseb. de qua penteconta. Dies geret debent una annua esse cum aliis dies, ut Aus- dicatur vel usque ad Magnum Dies, et hoc est, ad ferias in predictum Corpus Domini, quae inueniuntur ad publice per- intentem. Vide Scholasticum in Prolegomenis ad libro de Euentudate temp. et Academiam, cap. 1. et hebdom. gra- corum cap. 22. *Ex Migne. Gene.* in Capitulis lib. 1. cap. 1. *Ex Migne cap. 14. Dies Secundus et Tertius, invocabant Asturias pribatim, ut genit. et cunctas claves. Venatione genit. ut arce Tres. et Libr. et dñe. et dñe. undas sapientiae. Et ratio maioris momenti con- troversiarum, et quod per appellationem ad Assisias. Balnearium, devolvabant presertim vere ritus Baromani Compagnie qui scimus nullo modo pendebant a Concio. Vide CL D. Bries. I. tract. qd. de Ecclesiis usb. 2, cap. 12.] Inter ratiōnē autem hisce Annas publicis ex ordo et Miserari ac nobilitate judicis selecti, pro tercii quatuor quotannis in eum dñm cohabent, et iudicia secundum Balnearium ordinem exercitant, iudicato. Unde servato, id est per *inques- tas*, et per *placitamenta*: quae quidem iudicia, siquidem in casibus generalibus proposita essent, referabantur in Codicem**

municipalium consuetudinaria. Campa- nia ut collig. satis datum ex veteri iure inde ipsius compitum, a Pittore editio eiusdem confitit.

Postquam vero Campania Regibus nostris accessit, miscit identem Proces- selecti pariter iudicis, ordine Ecclie statuere. et Militaris quibus adiuncti sepe sunt Baronii ex ipso Campaniensi Co- mitatu, qui quidem vulgo indigitantur *Magister, tenentes magni Dies Tresores*.

Forum vero iurisdictio *Curia Commissa* appellatur. In Assistis Campaniisbus anno 1267 quartum Codex asservator in Camera Comptorum Paris. *Domina de Nantolli Curiam Commissam* supponit, *quod arrestum factum in Curia Commissa diebus Tresores, etc.* Et alia f. 93. *Astro atque consilia facta et expedita in Curia Commissa per venerabiles viras.* *Dies Tresores pro domino Regi Francie* tenentes quod si lites et controversia agitantur, que Curiam Francie spectarent, ad eam remittentur, ut ex sequenti iudicio patet. *Auditia quesitione, mala in Curia Commissa inter Decanum Tulleensem et parte sua, et Gaufridum de Danfe Aragonum, ratione prorundam attentacionis factum, ut dictum, per dominum Decanum et atra dictum Aragonum post appellata nem ad Curiam Francie, etc.* quodnam ista cognito ad Curiam Commissam non pertinet, dictum fuit rationibus non inde- posuit, quod adeant Curiam Francie, super hoc sub fuit justitiae complementum. Sed et statutum fuit a Rege Philippo Puto 20, ut quodammodo bis temeritate *Dies Tresores*, ut ex his Edicto anno 1302, post Reformatione Regis docetur. Cur quidem Statuto occasionem praebuit Noloidi Campanie Regi facta postu- latione anno 1267 hisce concepta veritas. Item requiecat in *Geatidomino*, que on- tenuitque les jardins de Troyes deus fons tan- et latram et caron, tali gens, qui prouidet et tradidit delver les bonnes gena selon la raison.

De primaria *Magnorum diescuria Tresores* origine recte consistit in fallor. P. Pittore, quod in paris Commissa Cam- panie attributum seruit, ex dignitate *Comitatus Palatinus* quia donati sunt, cum praecessit supremus iudicium a Re- gibus ad eis delecta *Comites Palatini*, regis potest. Sunt autem iudicis dñe dñe dñe reali, uti placuisse a nobis obser- vatum in Dissertatione. II. ad Joins- villem.

Maxinos Dies vocant etiam Reges nostri plena extraordinaria, quae in Regi provincis remuneritoribus excelebat, delegatis ad ea tenenda selectis iudicibus, qui superni iudicis iustis diri- mabant, et in rebus, quos regibus con- guebat in perpetuandis circumstans iudicibus adducerentur. Severe impune- bant iugis et ergo Missa Domini, qui a Regibus ad iustitias fa iudicis in tribus. Regum partes matibancur, sunt altera Regum Francie stirpe. His excentibus, regis et regis iudicium nomen a Magistris Tresores, diebus, quorum nomenclatura *Curia Commissa* obtinuerat. Ho- rum parte Magistrorum liberum in pro- vincis coactorum modum non semel occurrit in Actis Parlamenti Parisiensi, Pietavi, Senect et in Monteferrando in Arvernus mensis Sept. anno 1403 in or- dinat. Barbini. f. 15. in Monteferrando Stat. Ludov. XI. 25. Jul. 1481. in Reg. Ordin. Iud. fol. 302. Pietavi. Statuto Francisci I. 10. Aug. 1519. in Ordinat. eiusd. Reg. f. 151. in Monteferrando. Alio Stat. 12. Maii ann. 1520. ibid. f. 380.

Turonibus, alio Stat. 21 Aug. ann. 1531
et anno 6. 307 Molini, alio Stat. 22 Jan.
1534 f. 323 Testis, Stat. 2. Mai 1535
f. 334 Andegavia, Stat. 17. Jun.
1539 3. Jul. f. 182 Molini, Stat. 7. Jun.
1540 3. Jul. f. 228 Romagni in Arvernia,
Stat. 22 Jul. 1542 f. 346 rursus
Romagni Stat. 19. Aug. 1546 val. fol.
36 Turonibus Stat. 6. Jul. 1547 Reg.
1548 21. Jul. 21 Molini, Stat. 10. Jul.
1552 2. Oct. f. 163 omittit illas deinceps
actio in in conuersio hoc ex exerci-
cione

opus
Panthom in eis Reges nostros interficiunt ut privilegium in industria Regi sans-
guinis Principibus, ut Magnos nos pe-
nitentias habet cogere. EQUITATI quippe
in loco isto Andegavensis Camera Con-
stituta est. 1561 Diploma Caroli V. Regis
quod Ludovicum fratrem Turonum et
Andium Ductum faciliatorem esse dicitur
duces magno tenendi, seu Letatice Par-
tiorum, seu in quadam Ductacum su-
mum civitatis, quorum appellatio ad
Parlamentum devolveretur. Eadem con-
stituta sine inducitio privilegium a
Carolo VI. Auctoritate Ducis fratris et
Vicarii, comitatu, quem Valentini
debris juris ordinatur, interius 6. Martii
1601 in Regesto Ottoe descriptis fol. 153
Duci Barboni pro Ducto Arver-
nensis Interius 3. Jan. 1633 descriptis in
Regesto Parlamenti Petivianensi
1617 et Claude de la Ludovicus NIH pro
Barburga Cadurcensi et Comitatu
Saessensi in mens Septembris anno 1620
descriptis in Regesto Ordinarii Ludov-
ici 223.
Et sonus cuius præterea legimus duci
Barboni ex Alverino in Invenit Charta
7. Septembris 1582 fol. 130. *Littera regis*
in primo Galle per quam sonus
et deinde duci Barboni tenore sunt ductus
Eduardo de Alvear in parva et habere
Barburgam. Duxit enim

Maius dñs. De anno 1496.
Dñs MANTOVAS Opus beatissima per
dñm Gallo Corre Charr. Henr. imper.
an 1492 p[ro]m[ulg]at. F[ac]tum. *Sabbata*
*a G[ra]duo] ad iudicato ro[ta]tis facit ad
easter primaria[m], non aliis diuinum
manuale[m] in anno, et h[ab]et non in ter-
ris suis l[oc]a, h[ab]et deinde statu-*

² DIOS. MERCATORIS. 1940. *mercatorum* seu forum habetur. Loens est intra in Mercatalis. Vide supra *Dios faciens*.

Dues Mercatoris, quae *Mercato* seu
monimus tenebuntur, *Collis Lou de Mar-*
che, *Charta Bernardi Viocomitis Car-*

*** Dux Moxo, &c. Dux Moxo.**

² Dic. M. 1793. Dic. M. 1793. Dic.
dico. M. 1793. Dic. M. 1793. Dic.
Zulch. Regis. no. 180. A. 1793. A. 1793.

³ Dic. M. 1793. Dic. M. 1793. Dic.
in Stat. Carolinae de L. V. 1793. 1146.
Cod. reg. 1024. A. fol. 27. A. 1793.
Procurat. 1793. Dic. M. 1793. Dic.
p. 10. p. 10. p. 10. p. 10.
dictio. stigmaria. *Dubia Memoriae et Sab-
batis, etc.* Lat. adnot. 1793. 1143.
Reg. 206. Chartiph. 1792. 1143. Speci-
gibus septimanae et duas temporales
dubia Donumus, M. carmine et Veneremus,
etc.

DIES NATURALIS. Spatum 24 horarum. Lit. Ludov. evant. Vasington. ante 1835. in Reg. 188. excepit reg. ch. 211. *Valeamus fortiori de clavis castriuum impudicis et viciis a nostris apponere in locorum suorum dict. coniugatissimorum et tenore patiente per unum P. D. naturalem.*

DIES. Nequid est dies nisi unum sicut
gnus Pascha, et Pascha clausum inter-
sist in quibus alius inducitur: resens
baptizati. S. Augustinus. Epist. 119.
cap. 17. *Ubi quadrigaudia in dies obser-
vante. Eccl. iuxta consuetudinem roborant
se ut in dies Neophytorum distinguatur
a felicis, id est, ad celatum pri-
conitatis.*

DIES OPERARILIS nostris pro operibus
in deo laboris operis. *Vide* *littera* *Val-*
Seiso post Satu-

DIES PALUSTRES. Willielmus Tyrtae
lib. 21 cap. 23. *Sed neque it qui abu-
tages et assida rubeantur, negligenter
torquent aliquod urita ut, nescianter
terebant istia, et palustres trahent illes
Rixpœvi, istud Persi Sat. 3. vers. 64.*

Tunc et rassum transisse dicit, lucisque Paulus
Ubi enim plus *Oboeiam propter uulnus*
lam, quod de paludibus nascitur sed
at animi castitatem refecit. *Nec* *V.* *et*
non auctem modo, sed et et ipsi *de*
distanti intelligi putant. *Omnes* *en-*
tertiis, dicunt S. Augustinus. Seruit

et, inquit S. Augustinus, Seru-
ta Tempore 33 tales sunt, quales patru-
les eadent, etc. nisi potius pat-
rumenti militi enim annis 120-250
qui in eodem semper statim permane-
tibus annis satis nihil evolvens ac extenu-
tibus. Pro Ep. 29 de padagogio humore Petrus
concurat bonum, ubi patrules statim
progesse, sicut perfecti de lege. Vi-
de et in ep. 30 ad laudes, quid patru-
les vocant, respondebat ib. 12 cap. 6
in eam quisque voluntarius. General-
iter, enim dicimus, de us, qui perpetuas
computationibus vacant. Aspergimus in
Epistolas his moribus et Auctoribus, I. I.

Epistolas presbiteriorum de Ammonio, I. 1
Epistola ad suos fratres de Lycopolis, xxi.
Проповеди апостола Павла в Египте и в Азии, xliii.
Письма к апостолу Павлу из Азии, xliii.
Письма к апостолу Павлу из Азии, xliii.
Письма к апостолу Павлу из Азии, xliii.

DIES PLACITABILIS, in quo placa-
bunt, apud J. Fortescutum de Laudib.
Legum Angliae cap. 48.

DIES PLACITI. Dies placiti dictus est prelinitus. Lex Ripuar. tit. 63. *Quod sacramentum in Deo Placito non conju- rasse: Dies placidus, ibid. tit. 72. § 1.*

*Doms. Profectiss. f. mendini, loco,
Profecta, Gall. Instr. ouverte, in Aeneid.
Martial tom. I col. 188.*

¶ In PETRO DIE, Quod dicimus En
plea pour de die Acta MSS. Inquisit
Carcasson, anno 1398 fol. II. ¶ Cum
ipse facerit translatum per Tarascon,
rit ad dominum Petri de Galache... Cras
tinum de pulcro Die recessit Ibid infra
De magna die

• DIES REPETITIBUS. Quo de lege aut
alia questione publice hispuntur. Stat.
universit. Andegav. tom. 8. Ordinat.
reg. Franc. pag. 243 art. 48 *Quod licen-
tia et bachelarii honor non et comple-
tioris leg. notes, a lectura huiusmodi cessa-
re debuit repetitibus, et alio diebus
quatuor doctores repeatent, seu licentiatis
respondebent, huius nona. Vide infra
Repetitio.*

• DIES. Scimus vocantur in antiquis
etiam dies. Vnde etiam dicitur dies
repetitibus. Quod licentia et comple-
tioris leg. notes, a lectura huiusmodi cessa-
re debuit repetitibus, et alio diebus
quatuor doctores repeatent, seu licentiatis
respondebent, huius nona. Vide infra
Repetitio.

⁵ Dies Sacri vocabantur in quibus a bellis privatis abstinere preceptum erat. in Secret. Greg. IX. P.P. Vide *Treca*.

DIES SACRI, dicti dies Quadragesimæ.
Vnde Baron. ann. 519. n. 42. et Jacobum
Graecfr. ad 1. 2. Cod. Th. de Feris.

DIES SANCTUS, dicitur dies *Dominicus*, ac est Alternum lib. de Offic. divin. cap. de Die Sancto.

DIES SANGUINIS, quo *Bellonari*, seu *Bellona* servientes, missione sanguinis sui *Bellonam Deum* placabant. 9. Kal. April. Vide *Casanbonum ad Luminis*.

April Vide Casaubonum ad Lampridium —
Dios SAVINUS, Gall. *Jour servant*,
Dios liti diminende et ihniende assi-
gnata, in Consart. Insul. art. 216, 217
Hammon. cap. 61, etc. *Journée servante*,
in Montfort, cap. 52.

in Monteiro, cap. 53.
DIES SIDERALES. *quibus sidera monte-
rient et a navigatione homines exclu-
duntur. Papini.*

Dicitur Satis, ut postmodum Dominicus, Torturatus Apolog. cap. 16: *Aequo dote Satis latere indulgentiam*. Ita et ab Iud. Nation. cap. 13. Maximus Treg. in Serm. in Pentecosten: *Domini ad diem ab hominibus secundi diem Satis, speculatori scribit, ut gemitus Turon.*

DIES TENTERI. Festina sen. Curiam celebrare, quod tenebant Reges, cum Curias suas solennes aut *Coronatas* tenebant. Gregorius Turon. lib. 5. Hist. cap. 2. *Gulpericus.* Tonitis venit, ibique et *Dies sanctori Pasche tenet.*

DIES TRIBORGATI. Charta. Woldberg. 1000. anno 1. Reg. 1. 1000. 1. 1000.

marci Divers Jutte ann. 1362 apud Pontanum lib. 7. Hist. Dan. *Et si medio tempore . . . alterum coram nos contingat, nos sine reprobatione vocamus, et consenseremus hoc dicere ipsorum, Deum Treparum, aut sonum uocibus faciemus.* Id est, treupum vel compositionem. Vide Sicut, Par.

SANCIS, nec in Maiis, nec ullo tempore in otio sacerdotis, neque *Dies sinegram*, vel meritorum aut vel unum omnino diem, nisi tantum *Dies missarum*. Vide *Defriuum* lib. 3. part. 2. qu. 4. sect. 8.

• **DIES VIGINTI.** A *Natali* ad octavam Epiphaniae computandam, *Prædictum* aliud tempus. *Lit.* remiss. ann. 1420. In *Reg.* 172. *Chartoph.* reg. ch. 42°. *La veille de xx Jours, nommee les petits rois, etc.*

• **DIES VIRIDARIE.** Gali. *Jours de la verdure*, Quibus viridariorum seu custodes forestarum, eorum supremo iudici quidquid ad forestas spectat, referunt. *Lit.* remiss. ann. 1402. In *Reg.* 156. *Chartoph.* reg. ch. 44°. *Jehan de Pandoune esclerc, maistre et enquesteur de nos eaux et forets es parties de Normandie... tenant les Jours de la verdure de la forest de S. Stuer, etc.* Vide in *Viride* 1.

• **DIES VIRIDIUM.** Feria quinta Majoris hebdomadæ apud *Haltauisum* in *Calendario Germanico* pag. 81.

• **DIES VIRTE.** pro die obitum, seu ultima vita. *Spartianus* in *Adriano*: *Iaque ut plerique in Diem vite sue dimensus sine dilatatione restituuntur. S. Ambrosius Epist. 21: Tu obutuli quasi arbiter iuri, ut soror in Diem vite sua posideret partem predi, post obitum ejus fratri cedere omnis possessio.*

• **DIES VORONUM.** Sponsaliorum et nuptiarum. *Lit.* *Longob.* 1. 2. tit. 4. § 3. [co.] *Liutpr.* 102. (6. 49): *Nulli sit licentia conjugi sume de rebus suis dare amplius per quatenusque ingenium, nisi quod ei in arte votrum in methio et marginas deducatur.* *Lit.* 14. § 21. [co.] *Liutpr.* 3. (1. 3). *Quantum in Die votorum accepimus, quodcum maritum ambularemus.* Vide *[Baluzium in Nolis ad Capitularia tom. 2. col. 933. et infra] Votum, Nuptiae.*

• **DIES UTILES.** a *Judicibus* rec. concedendi ad vadimonii dilatationem. In *Statutis Massil.* lib. 2. cap. 4: *Non detur reo vel eius parti dilatio ultra spatium decem utilium Dierum, etc.* Idem sunt, ut puto, qui supra *Legales*.

• **Feriatis opponuntur, sic dicti quia in his operari, litigare, suisque negotiis vacare licet.** Stat. *Vallis-ser.* rubr. 84. ex Cod. reg. 4019: *Notarius prefati domini vicari teneatur... describere in una racheta distincti quolibet dies feriatis, ut videri possint Dies servientes et juridicases in quilibet causa.* *Dies utiles et non feriatis.* Vide supra. *Dies servientes.*

• **DIESCERE.** Instar diet lucere. *Glossæ Isidori.* *Dies fit.* [Item: *Dies, nunc dies fit*] Will. Brito lib. 12. Philip. de nocte corvis illuminata:

Tunc lumenibz, tanto fulgor Dicentes.

Utuntur saepè Alanus, Galterus, Devonius, Petrus de Riga, et alii.

• **Glossæ.** Lat. Gall. ex Cod. reg. 782. *Dieseave, Ajourner.* Vide supra *Ajournare* 2.

• **1. DIETA.** Conventus. *Dies Dia 4.*

• **2. DIETA.** Iter, quod una die conficitur, vel quodvis iter. Jo. de Janua *Dieta, dies itineratio, unde Dietare, perenditare.* Breviloq.: *Continet autem Dieta legalis 20. milliaria Italica; Dieta vero vulgaris dicitur illa, que habetur secundum consuetudinem regionis.* Procopius lib. I. *Vandal.* cap. 1. Mæc. Et γράπεις οὐδὲ εἰ δέκα τοις διακόνοις δικαιοσύναις οὐδὲ Αθηναῖς Μητρόπολει ἵβαν. Concilium Andegav. ann. 1365. cap. 8. *Sane quia nonnulli in nostra provincia Dietas diversimode in casibus præmissis nituntur computare... nos de communis consilio et*

assensu hujus Concilii 12. locas taxamus pro Dieta vulgari, vel etiam usuali, in diocesis Taronensi et Andegavensi; in Britannia vero et Cenomania decem locas taxamus pro Dieta. Bracton. lib. 4. tract. 1. cap. 46. et *Fleta* lib. 4. cap. 28. § 13. *Omnis rationabilis Dieta constat ex 20. milliaribus.* Ita etiam Gervasius Hibernensis in *Otto Imperialibus apud Selenum* in *Dissert.* ad *Fletam* pag. 523. ex leg. 1. D. Si quis cautionib. (2, 11) procedardis in *Descr.* T. S. 4. *A Valonia usque ad Antiochiam sunt 4. Dietæ.* Rodricus *Tolet.* lib. 8. de Reb. Hisp. cap. 1. *Dietis plus fasti regio festinatio, die prehaca nonit Toleton.* Alanus in *Antichaudiano* lib. 4. cap. 9.

Hic Saturnus spatiis percurrit avaro
Cursu, progressus gravi, longaque Dieta.

Et lib. 6. cap. 4:

Tandem fessa, tremens, admirans virgo Dieta
Eplet, etc.

Albertus Chron. ann. 1221: *Tantumque ab illa processit, ut nonnisi per decem Dietas distet exercitus ejus ad Auctam maxima et famosa civitate.* Vide Apparatus bellicinus Caroli VIII. Reg. Fr. in Ital. apud Marten. *Itinerarium* 2. pag. 388. *Chronicon Trivetti* ad annum 1154. *Vitam B. Coletæ* tom. 1. SS. Martin pag. 500. *Laudes Papie* apud *Murator* tom. II. col. 19.]

• **DIETA TERRE.** Quantum terra quis per diem peragrat potest. *Tudebodus* lib. 1. *Hist. Hierosol.* pag. 78) *Imperator permisit Baenundo 15. Dietas terre in longitudinem Romanie et 8. in latitudinem Lib. 2. Quod si libenter jurasset, et 15. Dietas terre in extensione ab Antiochia daret.*

• **3. DIETA.** *Cursus Ecclesiasticus ordinarius, seu officium, quod quotidie celebrari solet in Matutinis horis. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. cap. 27: *Hec sunt autem tempora, in quibus circumfrendit est ecclesia; quales Dietæ cantatur, ad singulas stationes circumferuntur.* *Bulletus de Divina Officina* cap. 21: *In noctibus istorum Dietorum, propter solitaires non sunt, psalmi duodecim, propter aliquas Dietam vocant, cum sex antiphona cantantur, atque lectiones totidemque respondunt recitantur.* Acta Episcoporum. *Conoman* pag. 319. *Tunc Episcopus. Profiteriuptus si hodierni interfuerit mysterio. Respondit. Non Panorum erga Dominum Iudeorum matutinales. Quibus inscpit, Heinricus profiterit, se Dietans ignorare. Episcopus tamen voleat omnino ejus reservare incertiam. Dei genitrici solitos Psalmos canere cupit. Horum quoque nec versus novaret, nec seriem. Addo Durandum lib. 5. cap. 3. n. 29.**

• **4. DIETA.** officium serie vel pars ejusdem officii, seu Preces que diebus tantum jejuniorum recitantur. Ordinar. MS. S. Petri Autem-val. *Per octabas hujus festivitatibus (S. Joan. Bapt.) sunt tres lectiones cum Dieta, et una antiphona super Dietam.* *Dieta punctiatur in Cæremon. MS. oevl. Brioc.* : *Quant l'on fait la Dyé, c'est assavoir quant l'on fait la matine sur septaine, comme en Cæremon ou en l'Avant... l'on doit faire prostration, c'est assavoir que l'on doit estre tous à genouz durant les Preces et Misericordie à toutes les heures.*

• **5. DIETA.** Diuernum spatium. *Opera diurna*, Gall. *Journde.* Charta Bernardi de Turre ann. 1398. apud *Baluzium Hist. Arverna* tom. 2. pag. 781. *Et pro qualibet die, qua lessus propter tensionem illam operari non potuerit, dabit, prædicto*

leso sex aerarios pro qualibet Dieta. Salsimentum Comitatus Tolosæ art. 22. apud la Faille tom. I. Annal. Tolos. Probat. pag. 16. Item recognoverunt quod dominus Rex habet ex consuetudine in dicta villa de qualibet foco habente par houm duo jornalia in terminis villa, salvo metu babulei (babulei) ad ipsas Dietas. Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol. 83. Sello filii Ursidi unam arcam in manus facit duas Dietas cooperare.

• **5. DIETA,** ut *Dias* 3. seu *Tantum terra*, quantum per diem uno aratro colli potest. *Charta Elizabethæ de Castellione Comitis* S. Pauli ann. 1229. apud *Duchesnium Histor. Bethun.* lib. 3. probat. pag. 110. *Cum inter Guidonem et Hungarum filios meos ex una parte, et Matheum de Rolleps Militem et heredes eius ex altera, super duabus carriugis rœxx. Dietas que Jorneta dicuntur continetibus, et super quadam alia terra, que Baulesche dicitur, verteretur questio, etc.*

• **6. DIETA.** *Chara ann. 1215. ex Tabul. S. Petri Carræ.* *Dedit etiam ei... Dietas trium falcatorum in nois meis de Falgermont.* *Rog. 31. bis. Chartoph.* reg. fol. 91. 1°. col. 2. *Quæ Dietas terre cultæ et rœxi. Dietas en rœxi. Unum pratum unus Dieta, in Ch. ann. 1398 ex Lib. sal. eccl. S. Thom. Argent. fol. 100. Vide supra Dieta.*

• **7. DIETA.** *Vita institutum, Gall. Dieta. Vide Dieta 3.*

• **8. DIETA.** *Mores diurna. Constitutio Lut. Reg. Stell. ann. 1332 e MS. D. Brunet. fol. 101. Illud quod curie nostre debetur sub nomine salarii vel Dieta.*

• **9. DIETA.** *Norma recte vivendi. Vide Dietus.*

• **10. DIETA.** *Dies, spatium diurnum. Chron. Esteense ad ann. 1345. apud Murator. tom. 15. Script. Pal. col. 424. Quod sentiens dictas rei (Hungariae) relicta omnibus, accessit cum suis in subdita dictæ civitatis (Zara) sibi stetit per multas Dietas, sperantes habere civitatem.*

• **11. DIETAM ET PALEÆ.** *Tantum, si bene configito, straminis et paleæ, quantum condeitur uno die, cum frumentum flagellatur. Tabularium Geometricæ cap. 192. in *Charta anni 1219: Domini... unam Dietam straminis et paleæ in prædicta diuerna.**

• **12. DIETARE.** *Iter agere, pergere, a Dieta 2. Iter unitus dien. Gest. Ludovici VII. Franc. Regis apud *Duchesnium* tom. 4. pag. 483. Statim directo itinere cum suo exercitu versus partes regni Hispanie *Dietavit.**

• **13. DIETARIUM.** *Opus diei. Historia Translationis S. Sebastiani cap. II. Celebrem festum gaudium omnia... ducentibus diei, iste solus solita cupiens explorare exercititia, junctis bobus properat ad agrum, exequi cupiens Dietarium; Galli dicebunt, voulant faire ouachever sa journée.*

2. DIETARIUM. Idem quod *Jornale*, Jugerum, modus agri. Charta ann. 1226. apud Joann. Carpenterium in Hist. Camerensi. *Et tria Dietaria terra dicitur. Lo. etc.* Perperam editum *Dietaria*. Vide *Diet. 8.*

3. DIETARIUM. Accepti et impensi diurni libet. Gall. *Journal Stat. colleg. de Marchin* fol. 80. ex Bibl. Reg. in ipso collegio habeatur manuale seu *Dietarium commune*, sicut etiam extraordinarie, et omnes recepta.

1. DIETARIUS. ut *Dietarium*. Charta Gerardi de Grimbergis anno 1167. apud Miraeum in Donat. Belgic. *De terra Arelatia 8. tunaria, et sonoris hujus Clarius unus tunaria. Sex Dietarii a Balduino de Eichen... de terra Theodori de Inferno. 9. Dietarii : terra tota de suo Bus Grisengem, excepto uno Dietario et uno tunaria Ermengardis.*

2. DIETARIUS. Qui ad Officium Ecclesiasticum statu die deligitur. *Qui est de jour*. Ordinarius MS. Ecclesie Rotomagensis. *Vespere finiantur a Dietario. Alibi. Per hebdomadarium vel Dietarium revestitum omnibus sacerdotibus induentis, etc.* [92] Vide *Zetarius* et *Glossar. med. Greg. 1. voce *Aetariz*.*

3. DIETARIUS. MENSE. Ad mensam quotidie admissus. Translatio S. Sebastiani num. 32. *Erat namque ei* (Gilesberto Suessorum Comiti) *inter prandendum familiariter in opum debilitumque, quos mensa sua Dietarios delegaret, curam agere, eosque ex his que sibi ex industria subtrahebat, pie reservare.*

4. DIETAS. Domus. *Glossar. Sangerman. n. 501.* Est, nisi fallor, pro *Dietia*, Coenaculum. Vide *Dietia* 3. et 4.

DIETENUS. Totus die, in Vita B. Mattheoli regina 14. Martii.

DIETICUS. Johannes de Janua. *Dieticus, & regularis, scilicet se de die in diem custodiens, sicut faciunt *Claustrales*. Mattheus Silvaticus : Dietici, Clerici regularis. Glossa MSS. : Dietia, quod Lati in Regulari dicunt, est observatio legis et vita.*

DIETIM. Per singulos dies, apud Jermanum de Janua quotidie, de die in diem custodiens, sicut faciunt *Claustrales*. Mattheus Silvaticus : Dietici, Clerici regularis. Glossa MSS. : Dietia, quod Lati in Regulari dicunt, est observatio legis et vita.

*** DIETUS.** [Major dies. Dif.] *** DIEWITZIA.** Puella. Chron. Bohem. apud Ludewig. tom. II. Reliq. MSS. pag. 159. *Castrum ex opposito super forti camine montia contrarerunt (i. construxerunt) quod Diewum vocavunt sua nomine. Puella enim nominantur Diewitz, et ex nomine puellarum vocatum est castrum Diewum.*

*** DIFALCARE.** Difalcare, Difalcare, Demere, deducere, Ital. *Difalcare*, Gall. *Difalquer*. Stat. Cadubr. cap. 17. pag. 56. *z. De Difalcando quintum de pugnioribus estimatis. Affirmatum fuit quod Difalcari debeat et possit quintum de pugnioribus que estimabuntur per jutatores... pro aliis rebus debendis, nihil Difalcari debeat. Difalcetur libris quinque Imperiales de ipsa condemnatione, in stat. Falavie, lib. 2. cap. 6. pag. 80.* Vide *Difalcare*.

*** DIFFAMARE.** Vastare, spoliare. Charta ann. 1226. ex Tabul. Narbon. *Qui Diffantes dixerit dom. Amalrico, quod monas-*

chi dicti monasterii (Fontisfrigidi) circa auroram hodie Diffamaverant et ruperant cabanam, quam fecerant in dicto opere, et piones et palas... inde asportaverant.

DIFFESUS. Che nega, in *Glossar. Lat. Ital. MS.*

DIFFACERE. Destruere, Gall. *Diffare*; Ital. *Diffare. Difface e justitiam*; Capitulo ac Legem. *Saneam cap. 2. Capit. Carol. M. int. 3. cap. 26. et capit. Cap. C. int. 31. fecit. Pictens. ann. 864. cap. 18. Jurat, quod ipse eum ad justitiam caputbat. Diffacienda fugere non fecerit, id est fugientia, statim. In Capit. Caroli 1. legitur *Diffacienda*. Eadem Capit. Caroli C. int. 31. subi. them. Expresso mandato, ut quisque istis temporibus casella et firmata et haec sine nostro verbo fecerit, Kalendis Iugusti tales punitas Difficatas habent. (Baluzius legit *Difficatas*). *Charta Diff. Capitulo*, ad leg. Salic. cap. 7. Lex Longob. lib. 2. tit. 31. lib. 152. Carol. M. 107. *z. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 81. Si vero non compareat Charta, sed ab illo, qui interiret mult. *Difficata* sit, id est, fuerata *Facti Difficato*, apud Rutherford. Veropponem in *Qualitatis conjectura* pag. 216.**

HOMINUM PRACTICAE. indicio interveniente reum membro aliquo mactare, de ornare, *Diffaire quelqu'un*, dimicinus de reo, qui morte punitur. Lex Longob. lib. 1. tit. 27. *z. ex [Car. M. 86.]* *Nisi per justitiam et pacem faciemus hominem difficerit, statuta S. Ludovici lib. 1. cap. 82. Se si Cleve fit chou, dont le doigt est pendu et Diffoe.*

DIFFACTIO. Mutilatio membrorum. *Leyes Henrici I. Regis Angl. cap. 63. In falso, et murdro... et eis, que ad Diffactionem pertinent.* Id est, criminibus, quae capite aut membrorum mutilatione launtur. Cap. 92. *Qui murdrum (fecerit), si captiatur, debet reddi Justitia Regis, et talis, de quo justitia fieri posat, vel videlicet occisus, vel *Difficatus*. Bursum cap. 88. Nemo ipsius suum inferendum reddere cogatur, quem voluntarie non occidit, nec exoneracione pecuniali, nec Diffactione corporali. Ade cap. 80. 82. 92. 93. *Leges vernaculae Wilhelmi. Notii cap. 35. Femae est jugée à mort, à la *Diffactione* des membres, etc.**

DISFAIRE. Idem quod *Diffacere*. Destruere. Capital. ann. 11. *Qui per odium, aut per malum ingenium, nisi honorum perdita, tendit ministrum *Difficerit*, nisi auxilium, vel *Difficato*, vel *Difficatus*, et alii facti, alteri *Difficato*.* (Vallarium Rothensem. Post tempore volvi Catuvetum istam elevationem *Diffacere*, et venit in lege coram Scaccari.

*** DIFALCARE.** Olivas. Eas trituras. Stat. ann. 1226. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 177. col. 2. *Item quad nulla persona, sit auxa olivas suas portare, nec *Diffacere*, vel *feri* *Diffacere* ad aliquod molendinum, nisi ad molendinum dicto civitatis.* Vide supra *Diffactus*.

*** DIFALCARE.** Vide supra *Difalcare*.

DIFFALCERARE. Exponit, edito, expone, est. *Diffipare, dispergere.* Gl. Isid. Difalcescere, dissolvitur. Unde forte legendum *Diffipare*, pro *Diffalcerare*, vel certe *Diffalcescere* [Papias habet *Diffalcescere*, dissolvitur, aut marcescit, languet, arcet, Simplex *Diffipare*, dissolvitur excepto Servius ad 1. Georg. Neu pulvere vixit *Diffipat*; id est in pulverem *Diffipat*, aut dissolvatur]

DIFFAMARE. Vulgate. Gloss. Graecolat. *Diagnose, Infamo, deculpo, per vulgo.* Flodoard. lib. 4. Histor. Item. cap.

50: Cum hujus virtus miraculum *Diffamare*. Anastas. Bibl. in Epist. ad Martin. Episc. Narbonensem: *Potui ei scribere ac innescere omnia, que de ipso Diffamabantur. S. August. in Epist. ad Quodvitileum. Epiphanius in doctrina Catholicæ fidei laudabiliter Diffamatus. Facundus Hernianens. lib. 1. cap. 6. de cod. Augustino. In Catholica doctrina sinceritate ac prudentia Diffamatus. Lib. 4. cap. 2. In doctrina Catholicæ fidei laudabiliter Diffamatus. Addendum Augustini. lib. 3. et lib. 22. de Civit. Dei. Tertullian. in Apolog. cap. 7. Apulejus, et alios.*

** Epist. 1. ad Thessalonice. cap. 1. v. 8. A ratio *Diffamatus* est sermo Domini. Ubi Remig. episc. Rem. Apostolum, ut parum sollicitum de proprietate verbo rum carpit, quasi Latinus scripsisset S. Paulus. Graec. *Diffamare*.*

DIFFAMARE. Interium in malam partem sumitur, ut apud Tacitum. *Probroso cornu *Diffamatus*, et in leg. *Diffamari* C. de Ingen. manu. (7. 14. const. 5.) Gervasius Remorum Archipisc. in Epist. ad Nicolum. II. PP. *De vestro alerenti in nostram Galliam, quid animi habuerim vinctus Rege, hoc *Diffamatus* sum ita noluisse, satis, ut puto, significavit paternitatem vestre.**

DIFFAMARE TESTES. Ilorum testimoniū informare. Notitia Judicij ant. 881. apud Baluz. tom. 2. Capitular. col. 1490. *Si me erwaco ego Recosindus quod non possum *Diffamare* ipos testes et ipsas scripturas, nec testes ampliores nec metuentes ut legibus convincere possim, etc.*

DIFFAMATIO. Contumelia, convi-

cium; quo sensu *Infamie* usurpamus.

Lit. remiss. ann. 1857. in Reg. 89. Char-

toph. reg. ch. 36: *Dictus Johannes... tot*

*injurias, *Diffamatores* et villonias verbis et aliter dicto commissario fecit et intulit, etc. *Diffalmentum** in Ch. ann. 1242. tom. 2. Hist. Leod. pag. 457: *Ordinans que se aucune personnes soy plaindoit de *Diffalmentum* etc. *Diffameur*, obrectator, aliena fama violator, pro *Diffameur*, in Lit. remiss. ann. 1864. ex Reg. 91. ch. 38. *Lequel Aliae estoit hoqueleur, bateur, brigueur, tanseur et *Diffameur* de ces vame et autres. Vide *Diffamia*.**

DIFFAMATORIUS LIBER. Gall. *Liber diffamatore*, apud Rymerum tom. 11. pag. 288. col. 1. et alibi.

DIFFAMATUS. refatus, in Act. S. Januarii tom. Sept. pag. 881. col. 2.

DIFFAMA. *Diffamatio* fama, infamia.

S. August. in Opus. 1. fest. S. Nazarii. *As ferias *Diffamia* est. *Diffamatio* reuocabilium nonnum, et dissipata ritu-*

peratio defunctorum, apud Facund. Ier-

mianensem. lib. 8. cap. 2.

DIFFARDARE. *Fardello* seu sarcinas auferre, spoliare. Charta ann. 1226. in Reg. 141. Charl. reg. ch. 38: *Gentes regias hostiliter capiendo, interficiendo et *Diffardando*. *Defardeler* et *Defardeler*, nostri pro *Defardare*, Sarcinas resolvire. Reg. sign. *Pater Cam. Comput. Paris. fol. 255. v.* *Et seront creus les marchans et les conduiseurs de dire par leurs servemens ce qui sera bales, sans *Defardeler*. Lit. ann. 1409. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag. 438. art. 3: *Et avant qu'ilz (les draps) soient *Defardelez*, etc.* Ita etiam legendum pro *Defardeler*, tom. 2. car. 1. Ordinat. pag. 148. Vide infra *Fardellus*.**

DIFFARREARE. Matrimonium dis-

solvire. *Diffarreatus*. Cujus matrimo-

nium dissolutum est, in Digesto.

DIFFARRETIO. *Dissolutio inter vi-*

rum et feminam. Gloss. Isidor. Festus

habet: *Diffratio genus erat sacrificii, quo inter virum et mulierem fiebat dissolutio.* *Dicitur Diffratio, quia fiebat farreo libro adhibito. Contrarium est Confarratio: quia vocis usi sunt Plinius Tacitus.*

DIFFASUM. Sub danno positum, quo frui nulli fecerit, nisi cui juri compitit, idem quod *Defensio*. *Harta Guille de Ruthibus ann. 1280: inter Probat. tom. 2 Annal. Premonstr. col. 336.* Et in annulis nemoribus suis, tunc in *Difffatio*, quam usus percipere et habere omnia ligna ad sua necessaria. Non semel ibi. At inter Probat. Hist. Sabot pag. 365 legitur *Defensio ex ead. Charta. Vide supra Defensio.*

DIFFATUARE. Infatuare. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 367: *Fatuare, Diffatuar, Enfatuare, Prov.*

*** DIFFERAROLA.** Instrumentum ad equis soleas detrahendias. Stat. Bononi. ann. 1250-67, tom. 1, pag. 149: *Quam utille et utilitas publice credimus expedire propter milites equitantes et teatantes tam curiam quam forensium, ordinamus atque statuimus quod quelibet terra debeat habere x serios et clavis necessarios illis ferris, et ferrivolum et Differarola, et punctirobum et martellum [Fit.]*

DIFFERENTER. Eminent, in Gloss. MSS. qd Concilium Averianum, can. 4.

DIFFERENTIOR. Praestantior, *excellenter*, uttrum Interpres S. Irenaei lib. 2 gloss. Isid. *Differentior, Eminentior*. Vide *Differre*.

^o *Charta Rob. episc. Carnot. ann. 1160, inter Instr. tom. 8. Gall. Christ. col. 35. Quia vero predictas moniales sub Differentiis regula viveri coegeri, etc. Ubi leg. videtur. Districto.*

*** DIFFERENTIA.** Controversia, contentio, dissidium, Gall. *Different*, Carolus VIII. Franc. Rex iiii Epistola ad Nicolum V. Papam Script. Acher. tom. 7, pag. 257: *Beatisse Pater, Con misericordia regni nostri in civitate nostra Romanae congregari man lassemus, et super quibusdam Differentiis inter vestram Sancientiam et Ecclesiam nostram Gallicanam discordans, etc.* Occurrunt in altera epistola: *Instruunt Regis Dicacie ad Cardinalem Carolum Regum, Script. tom. 9, pag. 321, anno Rymerus tom. 12 pag. 32, col. 4. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6, pag. 108. Lohmehl in Glossario ad calceum Hist. Britanni. Aremor. etc.*

^o Alias etiam *Differance*, Annal. Placent. ad ann. 1143 apud Muratori, tom. 20. Script. Ital. col. 870: *Reverendi priores... reverunt Placentiam pro tollenda Differentia inter Frates Observant. Lit. remiss. ann. 1468, in Reg. BH. Charto. reg. ch. 281: Se meut debat et Differance entre eudr. etc.*

^o **1 DIFFERE.** Eminere, Glosso apud Gravimum in Notis ad Isidorianas. *Differ, Excedere, Conscientius, Differ*, inter alia exponit *Honorat*, ^o *Regim. Chronic. ad ann. 888.* Nec *Differ a omnibus christiana religio de tanto pontifice doceat, et omnis ordo ecclesiasticus de prudenterismo papae ingemiscat, revera nos potius defensio*, etc. Pertinet interpretatum non dubium est, sed fortasse scriptum pro non refert.]

^o **2 DIFFERE.** Committare, Practicas nostras *Committere* Charta ann. 1225, in 1° Lib. ms. 8. Valfrain. Abbavil. fol. 8. v. *Tenebatur terraque et grangiam invenire apud Riomviller, nisi capitulum voluerit ei Differre de loco.*

^o **3 DIFFERE.** Distare, abscedere, Gall. s' *Eloigner*. Acta Inquisit. Tolos.

ad ann. 1228, inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 386: *Heretici consolati fuerunt et recuperaverunt eundem testem in hunc modum: impositis in quadam banco manutergia albis, et desuper librū, quem vocabant testum, quiescerunt ab eodem teste. Differentia a libro aliquantulum, utrum vellet ordinacionem dominis recipere.*

^o **DIFFESIO.** Sententia, forte quam interculturam direcent, pro *Diffusio*. Chart. Carol. IV. Imper. ann. 1368: *de arbitris, apud universitatem Rer. Siles. tom. 1. pag. 2. Tenebant et debebant etiam dicti duces diffisiones seu Difffessiones predicationum in omnibus dictam causam conseruandas fieri posse credere.*

DIFFESSIO NEGATIVA. Negatio. Miser. S. Emmer. tom. 6. Sept. pag. 504. col. 2: *Quia indigos vos bei judicatus gratia, ac omne bonum usque hodie a salate vestre negativa Difffessione repudiat.*

DIFFIBULARE. Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Quod dandis tricentra Diffibulans, etc. Inter Adulatores, rotundata cultum, ab animo rebus, ad intellectu lapidem, amplio discorsus intervallo Diffibulant. Ubi aliud Cod. disjungat. Carmen de Cura Romana.*

^o *Si res Diffibunt omnes, Si longas causas terminant brevi.*

Vide Sidonium lib. 3. Epist. 3. et ibi Savaronum, et supra in *Abbatiale*.

DIFFICAN, inventari pro *Difficilia*, inquit Joan. de Janua, unde *Difficilia*, *Difficacitis*, ceterum.

DIFFICERE, pro *Deficere*. Statuta Arclat. MSS. art. 192: *Et initiat Deus suus servos in omni, et Difficiles ante iniunctus.*

DIFFICILIS, VENUS DIFFICILE. Vide infra in *Venus*.

DIFFICULTARE, *Δισκόλωσις*, in Gloss. Gr. Lat. Difficilem se probere Magnum Chronicum Belgicum: *Qui dum hesitando, propter mercaturas negotiorum surorum, Difficultareunt negotiorum, [Littera patens ex parte Cardinalium, qua Petrum de Luna convicione, ad Concilium Pisanium, Script. Acher. tom. 6, pag. 243: Hoc enim convicatio ad locum et terminum antedictos, nullo valet colore Difficilior, impediti, etc. Ejusdem tom. 26: Propositorum certos dubitationes ad Difficiliandum congregationem Cardinalem agendum in eo.]*

DIFFIDAMENTUM, DIFFIDANTIA. Vide *Diffidare*.

DIFFIDANTIARE. *Fidantiam seu illestitus in frangere.* Vide *Affidantare* post *Fidantia*.

1 DIFFIDARE, proprius est a fide quam quis aliquid debet, aut politicus est, per litteras aut epistolam decure, nostris *Deficere* *Desafiar* in Chron. Raimundi Montaneri cap. 158, et alibi Utuntur passim Scriptores hoc significant. Is. Bernardus Ep. 222: Alexander Abbas Celsus lib. 2, cap. 27. Gesta Philippi III. Reg. Franc. pag. 381. Gesta Innoc. III. PP. pag. 10. Levodolus Northow in Chr. ann. 1393. BII. B36. Albert Argentin. pag. 127. Monachus Vallis Sarnei cap. 67. [Breviarium Hist. Pisane ann. 1172. Caffarus in Annal. Genuen. ann. 1162. Bartholomeus lib. 3. coram. Annal. 1235. Jus feudale Saxon. cap. 41. § 3. Thivroz in Lut. Reg. cap. 31. Nicol. de Cusa lib. 3. de Concord. Cathol. cap. 31. Concilium apud Pennam Bidelem ann. 1302. cap. 11. Petr. de Vineis lib. 1. Epist. 21. lib. 3. Epist. 85. Vita Lietberti Episcopi Cameræ, cap. 54. Gobet.

linus Persona in Cosmodromo pag. 241. Hist. Cortisiorum lib. 1. cap. 8. Concil. Noviomense ann. 1344. cap. 3. Andegavense ann. 1365. cap. 26. etc. [Defidare, apud Rymerum tom. 6. pag. 218. vol. 1. Le Ronan de Flore MS. 218. etc. cort n'a Chevalier.

S'il ne voloit Desafier,
Qui ne me trova armé
Sor mon cheval ennuie le pré.]

Vide Leges Alfonsini part. 7. tit. II: *De los Desafimientos* [scilicet Haltius. Glossar. German. col. 336. voce *Entsagen* et supra *Contradicere*.]

Hinc imprimit notandum, quod *Diffidere*, ut vocabant, per viros primarios, non vero per praecones, seu facias, aut heraldos liebant, ut videge est apud Villardurum n. 112 in Chron. Flandr. cap. 71 [in Annalibus vett. Mithim. ad ann. 1280] etc. Sepe etiam ex Episcopis et Abbatibus, ut colligitur ex Matth. Paris. ann. 1233. pag. 266. ann. 210. pag. 366. ex Chron. Flandr. 1269. Froissart. 1. vol. cap. 237 etc.

Elephant quibus diffidillationes plerumque servatae ad hostem missa: [quod scriptum *Diffidulatorum litteras* vocant Telomonde Bellum cum civitate Brunsvic. apud Leibnitium. tom. 2. pag. 38. et Auctor. Chronica Episcoporum Merseburg. apud Ludovic. Belo. MSS. tom. 4. pag. 40. *Litterae Diffidulatorum Caffarum lib. 1. Annal. Genuen. ad annum 1162] Fori Oscis ann. 1247. fol. 25. Statutum *Pex Petrus*, quod magnates Aragonie et *Infanterie* inter se gueram facientes, nisi post monitionem suam factam per notarios, aut per chartas, id faciant, etc. Gobelinum. Persona in Cosmodromo itato. 6. cap. 91. *Episcopus Lodensis. Electio Paderbornensis litteras Diffidillationis* recitat. Nicolas de Cusa lib. 3. de Concord. cap. 31. Si. Clericorum etiam divina legi tu latius capere propria auctoritate, and male tractare prohibetur, quam credi recte utur fabricare Diffidillationis secunda mense, ut tunc omnia pia divina et humana cessare, et mortua esse credas, quando litteradam premitis. Vide Cartellus 1.*

Scripti hujusmodi exemplum profert Chartul. Godef. dom. Aspermon: fol. 26 v: *Messires Henry sires de Lavantgarde et vous Hoquin, Nous Joffrois sires d'Apremont nous faisons savoir que nosre peyne nous fait rayer et tenir nosre heritaige, et vous encore le tenez: outre nosre volonte; pourquoy reallez savoir que nous vous empochasseron le plus tout et le plus battrement que nous pourrez, et vous porteron damage au corps et l'aroir au plus tort que nous pourrons. Nonobstant nosre seet le Vendredi au vesper devant les murs du pal. tout ce que nous possedons et avons. Note omnibus sunt diffidillationis litteras. Franc. I. reg. Franc. ad Carolinum V. cap. 1. quas idcirco hic omissas consuevit etiam Imperator ad illas respondere. Non obstat Gallice, ut opinor, nisi in Comment. de Bellay editio Lamberti. pag. 38. hanc profero ex authentico descriptum. 2. Delbur ann. 1545. *Charles par la divine clementie E. Empereur des Romains, Roi des Allemanies, des Espagnes, etc. a vous Francais par la grace de Dieu, Roi de France fais scouter comme pa. Guenne votre heaull. Jai le heaustue de ce mois de Juin vecu vasest cartel du xxij. de Mars, lequel de plus long que de Paris en ce lieu eust peu plus long venir, et en suivant ce que de ma part fut dit a vostre*.*

dit hérault, je vous répond: à ce que discutes, que en aucunes responses, par moy faites à vos ambassadeurs et héraults envoyez devers moy pour bien de paix, me voulant sans raison excuser, vous ay accusé, que je n'ay jamais vu hérault venant de votre part, sinon celle qui vint à Bourges me intimer la guerre; et quant à moy, ne vous ayant en rien failli, je n'ai nul mestier de me excuser; mais i'stre faulce est celle que vous accusez, et en ce que dites que j'avoie votre foy, i'ay est, entendant de celle que vous avez donnee par le traicté de Madrid, selon qu'il appart par escriptures signées de votre main, que retourneren: en ma puissance comme prisonnier de bonne guerre, en cas que n'accoste; ce que par ledit traicté n'avez promis; mais que j'ay dit, comme audit cartel d'estes, que sur icelle et outre votre promesse vous estiez alle et party de mes mains et de ma puissance, ce sont mots que onques ne diz, car jamais n'a pretendu d'avoir votre foy de ma part, au contraire, et si l'aucesses ainsi fait, n'escuse faulce à vos enfans ny à l'ac pattez, vos biens, ni, et a ce que que pour defendre votre hérault honneur, lequel en ce cas seroit trop charge contre verité, vous avez bien voulu envoyer votre cartel, par lequel dites que excuses que tout homme gardé ne puisse avoir obligation de foy, et que cela vous fust excuse assez suffisante, ce nonobstant veullant satisfaire à une chascun et à votredit honneur, lequel dites voulloir garder et que garderez; si Dieu plait, j'ajouer à la mort, me faciles entendre que si vous au youl ou veulez charger non pas de votre foy et deli traue secullement, mais que vous ayez fait chose que ung gentilhomme aynant son honneur ne daive faire, dites que j'ay manty par la gorge et que austant de fois que le diray que mantray, existant délibre de defendre votre honneur justes au dernier bout de votre vie; je vous respond: que ensuivant le forme traicté, votre excuse d'avoir este garde, ne peut avoir lieu, et puisque tenu peu extim: votre honneur ne mest merveille que n'ies estre obligé d'accorder votre promesse, vos armes, et au suffisance assister à votredit honneur; car j'ay dit et dirai sans mefuir que vous avez fait laschement et meschamment de nos accordé la foy et promesse que de nous, selon ledit traicté de Madrid, et en ce disant je ne vous charge des choses secrètes ou non possibles de prouver, puisqu'en appart par escriptures signées de votre main, desquellez ne nous povez excuser ni les nier, et si vous voulez affirmer le contraire, plus seulement en ce cas que vous tenuz habuit pour combatre, je vous diz que pour le tiers de l'existente et eviter effusion de sang et morte par ce fin à ceste querre, et pour defendre ma juste querelle, je maintiendrai ce que dit est de ma personne à la votre estre véritable, et ne veultraus envier vous de telle mort que vous faciez, veu que vos envies mesmes sont celles, sans ce que je, ne autre que le die, que vous demandent, et aussi que vous, ne autre que le die, que vous demandez de longue de preuves que dites que puis contre verite vous au vous charger, donecavant ne vous excuse aucune chose, mais que je vous assure le camp, et vous me pourtez les armes; il vous fault avoir patience que l'on die ce que vous faciez et que je vous escripe ceste response, par laquelle je vous dis que je accepte de vous livrer le camp, et suis content pour ma part le vous asse-

III

rer par tous les moyens raisonnables que sur ce seront advisez; et à cest effect et pour plus prompt expedient, je vous nomme dessaintement le lieu dudit combat sur la riviere qui pause entre Fontarabie et Andaya, en tel endroit et de la maniere que de commun consentement sera advise plus sécher et plus convenable; et me semble que par raison ne le povez aucunement refuser, ne dire de non estre bien assuré, puisque j'ustes delivré en recevant vos enfans pour hostages et moyennant votre foy paravant baillée pour votre retour, comme dit est, et veu aussi que sur la mesme riviere fastes votre personne et celles de vos enfans, pouvez bien fer la votre seulle, puisque je y mettrai la mienne, et que nonobstant la situation dudit lieu, se trouvera bon moyen qu'il n'y aura avantage plus à l'ung qu'à l'autre, et à l'effect que dessus, et pour apponter sur l'election des armes que je prévois me appartenir et non à vous, l'afin qu'il n'y ait longueur de débat, et que l'aucesses amys fait, n'escuse faulce à vos enfans ny à l'ac pattez, vos biens, ni, et a ce que que pour defendre votre hérault honneur, lequel en ce cas seroit trop charge contre verité, vous avez bien voulu envoyer votre cartel, par lequel dites que excuses que tout homme gardé ne puisse avoir obligation de foy, et que cela vous fust excuse assez suffisante, ce nonobstant veullant satisfaire à une chascun et à votredit honneur, lequel dites voulloir garder et que garderez; si Dieu plait, j'ajouer à la mort, me faciles entendre que si vous au youl ou veulez charger non pas de votre foy et deli traue secullement, mais que vous ayez fait chose que ung gentilhomme aynant son honneur ne daive faire, dites que j'ay manty par la gorge et que austant de fois que le diray que mantray, existant délibre de defendre votre honneur justes au dernier bout de votre vie; je vous respond: que ensuivant le forme traicté, votre excuse d'avoir este garde, ne peut avoir lieu, et puisque tenu peu extim: votre honneur ne mest merveille que n'ies estre obligé d'accorder votre promesse, vos armes, et au suffisance assister à votredit honneur; car j'ay dit et dirai sans mefuir que vous avez fait laschement et meschamment de nos accordé la foy et promesse que de nous, selon ledit traicté de Madrid, et en ce disant je ne vous charge des choses secrètes ou non possibles de prouver, puisqu'en appart par escriptures signées de votre main, desquellez ne nous povez excuser ni les nier, et si vous voulez affirmer le contraire, plus seulement en ce cas que vous tenuz habuit pour combatre, je vous diz que pour le tiers de l'existente et eviter effusion de sang et morte par ce fin à ceste querre, et pour defendre ma juste querelle, je maintiendrai ce que dit est de ma personne à la votre estre véritable, et ne veultraus envier vous de telle mort que vous faciez, veu que vos envies mesmes sont celles, sans ce que je, ne autre que le die, que vous demandent, et aussi que vous, ne autre que le die, que vous demandez de longue de preuves que dites que puis contre verite vous au vous charger, donecavant ne vous excuse aucune chose, mais que je vous assure le camp, et vous me pourtez les armes; il vous fault avoir patience que l'on die ce que vous faciez et que je vous escripe ceste response, par laquelle je vous dis que je accepte de vous livrer le camp, et suis content pour ma part le vous asse-

zist, l'afin qu'il n'y ait longueur de débat, et que l'aucesses amys fait, n'escuse faulce à vos enfans ny à l'ac pattez, vos biens, ni, et a ce que que pour defendre votre hérault honneur, lequel en ce cas seroit trop charge contre verité, vous avez bien voulu envoyer votre cartel, par lequel dites que excuses que tout homme gardé ne puisse avoir obligation de foy, et que cela vous fust excuse assez suffisante, ce nonobstant veullant satisfaire à une chascun et à votredit honneur, lequel dites voulloir garder et que garderez; si Dieu plait, j'ajouer à la mort, me faciles entendre que si vous au youl ou veulez charger non pas de votre foy et deli traue secullement, mais que vous ayez fait chose que ung gentilhomme aynant son honneur ne daive faire, dites que j'ay manty par la gorge et que austant de fois que le diray que mantray, existant délibre de defendre votre honneur justes au dernier bout de votre vie; je vous respond: que ensuivant le forme traicté, votre excuse d'avoir este garde, ne peut avoir lieu, et puisque tenu peu extim: votre honneur ne mest merveille que n'ies estre obligé d'accorder votre promesse, vos armes, et au suffisance assister à votredit honneur; car j'ay dit et dirai sans mefuir que vous avez fait laschement et meschamment de nos accordé la foy et promesse que de nous, selon ledit traicté de Madrid, et en ce disant je ne vous charge des choses secrètes ou non possibles de prouver, puisqu'en appart par escriptures signées de votre main, desquellez ne nous povez excuser ni les nier, et si vous voulez affirmer le contraire, plus seulement en ce cas que vous tenuz habuit pour combatre, je vous diz que pour le tiers de l'existente et eviter effusion de sang et morte par ce fin à ceste querre, et pour defendre ma juste querelle, je maintiendrai ce que dit est de ma personne à la votre estre véritable, et ne veultraus envier vous de telle mort que vous faciez, veu que vos envies mesmes sont celles, sans ce que je, ne autre que le die, que vous demandent, et aussi que vous, ne autre que le die, que vous demandez de longue de preuves que dites que puis contre verite vous au vous charger, donecavant ne vous excuse aucune chose, mais que je vous assure le camp, et vous me pourtez les armes; il vous fault avoir patience que l'on die ce que vous faciez et que je vous escripe ceste response, par laquelle je vous dis que je accepte de vous livrer le camp, et suis content pour ma part le vous asse-

zist, l'afin qu'il n'y ait longueur de débat, et que l'aucesses amys fait, n'escuse faulce à vos enfans ny à l'ac pattez, vos biens, ni, et a ce que que pour defendre votre hérault honneur, lequel en ce cas seroit trop charge contre verité, vous avez bien voulu envoyer votre cartel, par lequel dites que excuses que tout homme gardé ne puisse avoir obligation de foy, et que cela vous fust excuse assez suffisante, ce nonobstant veullant satisfaire à une chascun et à votredit honneur, lequel dites voulloir garder et que garderez; si Dieu plait, j'ajouer à la mort, me faciles entendre que si vous au youl ou veulez charger non pas de votre foy et deli traue secullement, mais que vous ayez fait chose que ung gentilhomme aynant son honneur ne daive faire, dites que j'ay manty par la gorge et que austant de fois que le diray que mantray, existant délibre de defendre votre honneur justes au dernier bout de votre vie; je vous respond: que ensuivant le forme traicté, votre excuse d'avoir este garde, ne peut avoir lieu, et puisque tenu peu extim: votre honneur ne mest merveille que n'ies estre obligé d'accorder votre promesse, vos armes, et au suffisance assister à votredit honneur; car j'ay dit et dirai sans mefuir que vous avez fait laschement et meschamment de nos accordé la foy et promesse que de nous, selon ledit traicté de Madrid, et en ce disant je ne vous charge des choses secrètes ou non possibles de prouver, puisqu'en appart par escriptures signées de votre main, desquellez ne nous povez excuser ni les nier, et si vous voulez affirmer le contraire, plus seulement en ce cas que vous tenuz habuit pour combatre, je vous diz que pour le tiers de l'existente et eviter effusion de sang et morte par ce fin à ceste querre, et pour defendre ma juste querelle, je maintiendrai ce que dit est de ma personne à la votre estre véritable, et ne veultraus envier vous de telle mort que vous faciez, veu que vos envies mesmes sont celles, sans ce que je, ne autre que le die, que vous demandent, et aussi que vous, ne autre que le die, que vous demandez de longue de preuves que dites que puis contre verite vous au vous charger, donecavant ne vous excuse aucune chose, mais que je vous assure le camp, et vous me pourtez les armes; il vous fault avoir patience que l'on die ce que vous faciez et que je vous escripe ceste response, par laquelle je vous dis que je accepte de vous livrer le camp, et suis content pour ma part le vous asse-

45

*avons en cel à qui l'en apelle Mire, et en
cel à qui l'en apelle le moins. Et le bon
Est romain, au fol. 111, in leg. 11. Char-
tepe, 17, ch. 12. Dix illi cap. fat. bles-
ciale de la Pierre in Dog. medieval de sa
mam dextre. Le petit Dogt nomme le
godein, apud Monstrel 1 vol. cap. 106.*

DIGITUS INDICATIS. Index Acta S.
Lumin. tom. 1. Ann. pag. 588. col. 2.
*Item du Deimonis satis permaneat donec
ingressus Indicatis usque ad pion turam
ananas tatus crenatus est.*

DIGITUS NUMERANS. Index, apud
portulat in vita S. Med. tom. 2. Jan.
pag. 78. col. 2.

Incluso Regio in actio Numerante libet.
Ne potest dolo police his dat.

DIGITUS SALUTARIS. Index, apud
et Polliom, quod salutabunt.

DIGITUS AGRICOLARIS. Isidor. Orig.
lib. II. cap. 1 sect. 51. *Quavis
Agricultura pro quo eo aereum scalpi-
vus.* Richerus Histor. lib. 2. cap. 59.
*Decidias tu cum inter Agricultorem ac
calidarem occultatum ejus cibo sumendo
reservas.* Vide *Digicellus.*

DIGITUS. Liber *digito* scriptus. Ratti-
bertus de G. sub S. Galli cap. 11. *Pre-
cautio autem in scriptorium Digi effor-
nit, etc.* Eusebius. *Cum omnis orbis
disciplinae Studiorum Ingitos metaret.*

DIGITI ANTISSIO. *Truncato, vel Ex-
ciso, qui multitudini, pluribus ricturum
in Leg. Alman. cap. 63. in Almaniam
ad cantharidum Legem apud Brabantum
et L. apud alman. 80. in Leg. Bur-
gund. 10. cap. I. tit. 4. et 5. in Capitu-
laria Carpi M. ex Leg. Salica tit. 30.
Palma. tit. 22. solidorum 15. multa
positum. *Homines ingens, qui femina
invenit in manu aut Digitum strinxerat.**

DIGITI ET LINGUÆ PROMITTEKE. Jus-
ticia e S. von cap. 18. 13. *Illi promi-
tecentem Digo, et lingua rathabi-
tem in curvo et domino cap. 28. § 4.*

*Ei qui vassalli si conferat alteri dominus
linguo vel lingua sibi promittat eadem
latere, id est, sollempni promissione et
scripto *Digo* cautionem prestat. Spec-
tum saxonum lib. 2. art. 15. § 1.*

*qua coram judicio causam inchoaverat,
et ipsa ipsam varendum pristare oper-
ari, et Digo cautionem prestat per eo
ne, unquam alijs per easter eundem
impedit in dicta causa. Max. Cire-
niana dextra, cum qua parentem promi-
tit. Hoc etiam pertinet Charta Lie-
gei Archiepisc. Bremerius ann. 1088.*

DIGITI COMES F. ALTOCETUS ECCLESIE, qui
charactere traditionis, sacris reliqui-
a possumus, et mos est, abstulit, et ab ipso
Gherardo per *Digitorum extensionem*
promissionem confirmationis accepta Anna-
polis, et ab aliis, et confirmacionem
tempore et modo. *Sacrae fidei Reges*
tom. 1. pag. 10. *Constitutio ex causa
tempore Paris.* *Et vestrum eam cum
tempo suo. Huc etiam facti pertinet
velut Charta sub Philippo I. Rego
Franc. apud Garciellum in Episcopis
Magazion pag. 30. *Et exterritum, et
condit, et quantalem via dedit ad Be-
nevolentiam, et ad infantes suis in *Digo* ad
fædere, proprie hoc facti Bernardus homo
de prælio lo. Godefredo, etc.* Vide quae ex
B. historiæ Arte Dictaminum damus
in voce *Chirographum* [22 et Hatt. Glöss-
sar. Germ. col. 46. voce Finger.]*

DIGITI MUTILATIO. Interpenas a Lega
statutas. Vide Walsingham. pag. 124.

DIGLADIABILE ODITUM. Crudele, in-
festum. Willemus Malmesburg. in Vita
S. Wulstani Episcopi Vigorn. Januari
tom. 2. pag. 244: *In cujusdam Ecclesie*

*dedicatione sermonem fecera, ad populum,
in quo multa de ceteris, piace de pace
dixerat, quo communis omnibus, qui *Di-
gladiabili dissudebant odo, offensas utrius-
que donare.**

• DIGLADIABILE DISCIDIUM. id est, inex-
orable in Hist. Translat. S. Cornelii
tom. 4. Sept. pag. 183 col. 2.

• DIGLADIARI. gladio transfigi. Car-
dinatis Aragonensis in Vita Alexandri III.
Papæ, apud Marator. tom. 3. pag. 493
col. 1. *It quia per nimis locorum omnes
auctoritas parva nostra nec fugere poterat
neque relata pariter comprehensum sunt
intelligi tamquam greges in ore unum.
Quodplura. 2. Seive *Digladiati* sunt a sevi
Taurorum, Arribum, et multis ac variis
diversis expulsos.*

• DIGLADIATIO LINAGE. Convicium,
malochitum, quoniam dicimus *Un coup
de langue.* Chartul. Cartus. Abbrev. ad
ann. 1043. *Multo jurgis et lingue Digla-
diomachia induxit est.*

• DIGLEMA. La varagine, in Glossar.
Lat. Ital. Ms.

• DIGLIDARE. Vide *Diglidiare.*

• DIGMA. specimen rei. *Eschallillon.*
Monstre, in leg. 9. Cod. Th. de Suanis
11. 4. *Indicium et Proba*, apud Amma-
num lib. 2° extremo. Harporation, et
ex eo Mos hebreus lib. I. Hisce, qd. 20.
20. *Allyps xpiros ro diximusq; qd
excessus nos possimus, xxi. 6. ibid. qd
ex excessu diximus.* In portu seitent
Almenismus, eorum loci meminim
Eneas in Tacito. cap. 30. et Polyianus
cap. 128.

• DIGMA. Papies, et Ugutioni. *Urina.*
ex Graec. *Zygos.* Indicium, signum, quod
urina denotat febris qualitatem et inten-
sionem. Alias *teyma*, sumitur pro armori-
aria insigni. Vide Notas nostras ad
Cinnamomum pag. 45. Joanni de Janza,
Digma est Dignitas, decus, gloria.

• DIGNABILIS. Dignans, dignum haben-
tibus, apud Mareulfum lib. 2. formul.
42. 44.

• DIGNABILITER. Cum dignitate, in
Epist. 44. inter Francicas tom. 1. Hist.
France.

• DIGNANTER. pro *Animo benigno* Ut-
rum Vespucius in Tacito. Sidon. lib. 4.
Epist. 7. lib. 2. Epist. 16. Symmachus
lib. 5. Epist. 65. et aliquot alii e paulo
recentibus.

* [i] Regia *Dignanter* adimplat digna-
tia (Nantoli. 21 oct. 87. mus. arch.
dep. pag. 243.)

• DIGNARE. Dignum reddere. Ital.
Dignare. Sent. adv. Florent. ann. 1311.
apud Lantium in Dehe. erudit. inter
not. ad Hist. Sicul. Bonniv. part.
3. pag. 102. *Et ad hec per salutaria munera
monumento eo invenit et Dignarent
directamente opportuni.*

• DIGNATIO. Misericordia, liberalitas,
humanitas, vox frequentis Tertullianus et
Cyprian. S. Zeni Invitat. 5. ad Fontem
O'admirabilis et vere divina sacramenta
Dignatio, ut que parturit, non genit; qui
renascatur plorare non nosit. Lex ult
Cod. Th. de Privilieg. eorum, qui in
sacra Palat. (n. 45). *Quae dum in palatio
constituta sunt, aut Dignatione nostro
que seruerant, etc.* Supra. *donis nostris.*
Vide Juretum ad Symmach. lib. 9
Epist. 63.

• DIGNATIO. Gloss. Gr. Lat.: *Atiwuz,
hec Dignatio, hec dignitas, honor, merita,
meritum, stipendium.* Gloss. Lat. Gr.: *Digna-
tio, etc.* Qua notione vocem hanc usur-
pant Tacitus non uno loco, Cicero ad
Attic. Epist. 10. lib. 10. Curtius, Seneca,
Justinus, et alii. Vide Festum. Est
præterea titulus honorarius, in Episto-

lis S. Augustini, Ruricci, Arnulfi Legov.
et aliorum frequens. Willem. Brito
lib. 6. Philippidos.

Audiat et nostris placide sermonibus aurore
Inclinate vel Dignatio vestra benignam.

• DIGNATIVE. Benigne, humaniter.
Chron. Jean. Vitodurani in Thes. Hist.
Helvet. pag. 8. *De gratia minus prece-
gnata et sperata sibi tam Dignative in
su, absentia collata. Vide Dignatio 1. et
Dignatus.*

• DIGNATIVUS. Benignus. Vita S. Car-
dinali Episcopi num 2. *De miraculis
vero, que Deus per eum, Dignativa sua
bonitate, dignatus est mundo ostendere,
etc.* [S. Bernard. lib. 5 de Considerat.
cap. 8. *Dignativa unitas, qua sumus nos-
ter a verbo in unam assumpsus est
personam.*]

• DIGNERIUM. Pastus, procuratio, pran-
dium, ex Gallico *Diner*, seu, ut effertur
in Usatice MSS. Vicecomitatus. Aque
Rotomag. *Digner:* *Il doit à scellus Di-
gnance et Vicente de l'Eau de Rouen à
Digner 4. pains de Convent.* 4. pichiers
de vin en pa tous neufs, etc. Charta
Adami Meldensis Episcopi ann. 1289. ex
Tabulario Ecclesiæ Meldensis fol. 82.
*Item cum nos Episcopus Dignerum seu
prandium, quod habebamus singulis annis
super hospites nostros de Berciaco, habere
volimus, etc.*

• DISSEGUUM. Charta. Philippi Regis
Franc. ann. 1275. in Tabulario S. Ger-
minalis Pratensis. *Volumus quod nulli
Religiosi, num et in perpetuum liberi-
tatem et immunitatem a quadam Dignerio seu
prandio, in quo ipsi in domo sua ville de
Montedon Preposito nostro de Castroforti
canuuato tenentur. Itac Bouillard in
Hist. Sangneri legit Dignerum.] Vide
Dignare. Dejejunare.*

• DISNARIUM. Chartularium S. Van-
dergesili tom. 1. pag. 1178 in Instru-
mento anni 1224. *Afferentes bladum et
capones habebunt Disnarium suum.*

• DIGNIFICARE. Dignum censere. Capit.

Caroli C. [22] Synod. Metens. ann. 850.]

tit. 24. § 8. *Et quinque illorum recta
ratio Dignificaverit, digne honore suo
fruatur.*

• DIGNITAS. in Ecclesiastici benefi-
cios, dicitur, quando beneficium habet
administrationem rerum Ecclesiasticarum
cum jurisdictione, vel ex eo, quod
habet nomen dignitatem cum preroga-
tiva in Choro et Capitulo, demque
quando Constitutio vel Consuludo Ec-
clesie habet, quod beneficium habebatur
et repaterat pro dignitate. Ita Archi-
episcopus de Consuetudinibus, fol. 1.
lib. 6. [Singulare est iudicium. Annull.
Bonif. tenth. pag. 250. ad annum
1000. ubi Abbas S. Martialis Odolarius
dicitur, adfuisse ordinacionis Analfredi
in S. Eparchi. Abbatem electi. *Stipendium
Dignitale Monachorum*, hoc est, si bene
conjecto, a Monachis. Dignitate aut
virtute conspicuis, nisi maxis Dignita-
tis hic pro ambitu sunt vel comitatu.]

• DIGNITAS. Titulus honorarius, quo
compellant Reges. Vide Besbum in
Comitibus Picav. pag. 257. et Casaubon
num ad Politionem pag. 463. 1. Edit.

• 3 DIGNITAS. Jus, privilegium. Char-
tabularium S. Magdalena Castrodun. fol.
1. in Charta Theobaldi Comitis de Jura-
mentis. *Ne alcui licet exhibere Sancta
ad sacramenta facienda in villa Castridi-
num, praeter Ministria prestatæ Ecclesiæ...
omnibus duellis vel sacramentis, que in
curia eorum... insumpta vel arramis-
tauerint... Ne autem alcui deinceps pre-
fatam Dignitatem illius Ecclesiæ infrin-*

gere vel immixtuere auderet, hanc cartam fieri et sigilli mei auctoritate confirmari precepit. Charta Willhelmi Angliae Regis et Matildis Reginae pro Monasterio SS. Trinitatis Cadom. in Chartulario ejusdem Præterea constituerunt quendam feriam annuatam S. Trinitatis in Octava Pentecostes concesserunt omnes dignitates suas totius villa, quendam feria duraret, in concordiaque inter ipsius theonum, sicut feria Prati habebat. Hujusce concessio- nis vi etiamnum quotannis. Abbatia officiales et ministri solemniter et splendidae equitatione, præsentim tubicinis Abbas nomine in totius urbis eum possessionem; atque ipsius Monasterii gentilitia insignita ad omnes urbas porta afflent, inde nisi post tri- dum non amovenda Interim Monasterii clie- tibus militum more ante fore exceptant armis. Hoc idem privilegium concessum est Monachis S. Stephani ab Iudeo Fundatoribus quod pari ratione observari debet in mundis ad Festum S. Michaelis Simili quoque prerogativa gaudet Monasterium S. Cornelii Compendense.

* 4 **DIGNITAS**, pro ipso ducere vel Praefecto, in Glossar. mifl. Car. de Aquino ex Veget. lib. 3: *In aliis expeditionibus, per cajta militum, magis quam per Dignatus ab antiquis præbabantur an-*

num. * 5 **DIGNITAS**, Idem quod Majestas imago et effigies alieenus Sancti. Charta anno 1000 in Lib. rub. S. Vulfr. Abba- vil. fol. 10 v. *Les bastonnies et con- freres de S. Lô furent faire à leurs despens une armure en reposition, dont ils aront des def's, plus mettez et endore de deux et ostendre toutes ces armes le temps semblaient la Dignitas et sancte reliquie de Mous. S. Luc, avec plus autres Dignates et reliques. Leur accordons armes et tablette pour mettre au pieds toutes reliques et reliquies quatre fois chose que Dignitas.*

DIGNITATI, Vizior. Gloss. Ge. Lat. **DIGNITER**, Dignanter, honorifice. **Dignus** Dominico lib. 2. de Vita Ma- thild. cap. 1

Quem recte Petri via Dignitas illa recipit.

Orderen. Vital. lib. 4. pag. 524. *Non video, quia lege Dignitas pressere valent.*

DIGNITOSUS, In dignitate constitutus. *Dignitatis* Danti. Gloss. Lat. Gr. *Digni- tatis*. *Erasm.* Occurrunt in Fragmento Petronii pag. 42.

DIGNITOSUS, est etiam idem, quod *Dignitas* in codicibus. Althelred de Lunde Virg. cap. 28. *Propter Dignatu- sita dominica parvulus id est, dignitatem venerandus. Vetus Interpres Chrysostomi apud Mattheum. Quando in illo secundum eam infima Dignitas minor fuit subiecta. [Alborum. Francia. pag. 41. Efectus exterminare stola Di- gnitatis, quia in gloria Sanctorum.]*

* **DIGNORARE**, Supplicem Antiquari. *Dignus* rat. *Excellens, excellens, Ex- cellens, Dignosus. Festus. Dignoratus. Signo imponeat ut fieri solet in pecoribus. Sci. ut Digno cantur.*

1. **DIGNOSCENTIA**, Cognitio. Epist. Ludovic. Pii ad Sicharium Archiep. Burdigal. *Uta cuncta, quae acta sunt, vestro utrumque scripto notentur, atque per ipsum utrumque Missum nostre Di- gnoscantur intinxitur. Codd. alii Dignos- centia habent ut et Capitul. ann. 824. cap. 1.*

* 2 **DIGNOSCENTIA**, Forma, species, image. Vita S. Leonis IV. Papa April. tom. 2. pag. 650. *Cujus corporis acciden- talium Dignoscendentia ita hactenus com-*

memorat, quasi pre oculis carnis adhuc habeat.

* **DIGNUS** Est, Formula adhibita in Episcoporum electionibus. Vide locum ex Missali veter. Francor. in Glossar.

med. Graecit. voce *Mos*, col. 92.

* **DIGREGARE**, Disjungere, dividere, quasi a gregi separare. Unio Ecclesiastiarum Mensa Episcopali facta a Petro III. Aptensi Episcopo iv. Non. Jul. ann. 1257. ex Scholis Præsidis de Marcauca: *Nos invitati ad predictam unionem faciemus... locorum vicinias, seva poter- vitas dominorum, tyrannica pravitas, sive iniustitia, sive avaritia, sive inconstans, qua inturatur. Digregare, tollere et dissoluere, que SS. Patres nostri graviter. Vide *Digregare*.*

* **DIGITUM**, Digitus. Gall. *Digit*, disti- chon apud Bernard. Pez. Prieaf. in tom. 1. Anedot. pag. xxi.

Qui scribere nescit, nullum putat esse laborem: *Nan tres dicta scribant, sed tota membris laborant.*

Italicum *Dito*. Digitus habet in plurali, de *Dito*, digitus.

* **DIGRIPITOR**, Qui dimittit rei aliena- pri possessionem. Gall. *Qui degrepit.* Charta anno 1068 apud Stephanum tom. 1. anti. obedi. MSS. fol. 481. *In no- mine Domini IESU Christi Ernegardus Vucco matris Interrogem et carcassonneum, et filius eius Bernardus, et uxor eius Cecilia, us simul in ecclesia Dignipartores suorum Domini Dei et SS. Apostolorum Petri et Pauli in Monasterio Camenni... alterum quod habemus in villa Recinimo. Vide *Gueripe*.*

DIHONONG Rutherford. Veronensis in Apologetica. *Post tanta enim, talia, tam feda, tam impetu, tam incredibilis, et ipsa citata etiam maxime contraria, que bal- somia Bohemia, ut patet, non adeo nihil teneri existit. In Grec. Lat. Buno, est xvi. pag. 11. *Die Bono.**

* **DIJONUM**, a Gallico. *Dijon*, Divio Capitul. ann. 1165. inter Probat. tom. 4 Hist. Norm. pag. 61. col. 2: *Differbant litteras domini baptytis de Dijon, per quas mandabatur in providerie de victus libus.*

* **DIJUDICATUS**, Vide *Judicatus*.

* **DIKA**, *DIKATUS*. Vide *Dicas*.

* **DIKTA**, *pro Dica*. *Dicas*. *dicta*, motus agri, in Testam. Bernundi domediis de Thionaco ann. 1357. ex Tad. Flamin. *Quia Dikta socii journala terre. Vide supra Dicas 5.*

* **DILANCINARE**, ut *Lancinare*. Iac- raro. Gall. *Deschr. Preudentis* in Hymno S. Vincenti. v. 256. *Membra dilancinata interficiuntur.*

DILAPIDATA Via. Lapidibus strata, apud Columellam lib. 1. cap. 6 et Alig- drame Mon. in Vita S. Ambrosii Archiepiscop. Eustom. n. 46. Vide *Calzea*.

DILARGUS, in Gloss. Lat. MS. et Isidor. *Mutuodonans.* *[In]fusori frequentem occurrit eadem notione apud Latinum.*

* **DILATANA MEDIA**, Scriptura genus. Vide *Scriptura*.

1. **DILATARE**, Differre, moram texere.

Capitul. I. ann. 890. cap. 33. *Ut nudus quislibet Missus noster neque Comes, eu- culibus justitiam Dilatato presumat, etc.*

Hincmarus Landan. Epist. *Si quis cogni- tores suscipi, ne ridetur, velle canamus Dilata- tare, ac Dilatatio fallacie temporis regi- strari.* Lex Longob. lib. 2. tit. 21. § 27. [99] Lutpr. 128. 6. 75. Si vero amplius Dilataverit ad fiducijsorū standos componat, etc. Add. tit. 40. § 3. tit. 41. § 1. tit. 5. § 5. etc. [99] Lutpr. 25. 4. 7. 5. [Cas- tol. M. 51] Capitula Carol. M. lib. 3.

cap. 58. etc. *Tempora Dilatari, proueni, in leg. 4 Cod. Th. de Denuntiat. (2, 4.)*

* **DILAYER**, eodem sensu. Lit. acn. 1367. tom. 5. Ordinat. pag. Franc. pag. 20. art. 3. *Dont les marchands des Dilatier, sont empêchés et Dilayers. Unde Dilate- ment, Dilatatio, procrastinatio, in aliis Lit. ann. 1371. ibid. pag. 484. et Dilata- tion in Ch. ann. 1382 ex Chartul. Pon- tis. Hinc*

* **DILATORIA EXCEPTIO**, Practicis nos- tris. *Exception dilatoire. Sit. Vercel. lib. 1 pag. 21. v. Non obstant dicta vel alia exceptione Dilatoria vel declinatoria. Dilatorient prover, id est, cum dilatationibus a jure vel pacto assignatis, in Lit. ann. 1358. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 658. art. 7.*

2. **DILATARE** est etiam *Dilatari*. La- teri Hermas in Pastoralib. 2. cap. 5: *Non obscurabitur ab aliquo nequissimo spiritu, sed gaudentis Dilatabitur. Hinc nos, Dilater son erat* (sic in Psal. 18. 32). *Viam mandatorum tuorum excurre- cum Dilatati cor meum.* Et Psal. 4. 2: *In dilatatione Dilatasti mihi.*

* **DILATATA**, Eluvio, exundatio. Gall. *Dabordement.* Chronicon Parmense ad ann. 1299. apud Murator. tom. 9. col. 88. *Enton animo operante fuit aqua- rum abundantia in burgis de Terento et Eclesia et domus mones dicti burgi per Dilatatas marinas que ibi fuerunt, destruta et dilata furent de loco eorum longe rata et disrupte. Dilatata furent possit esse pro Dilata furent: saltem idem est intellectus.*

* **DILATATIO** FIDEI CATHOLICE. Propa- gatio. Gall. *Propagatione* in Bulario Carmel. pag. 343. col. 1. *Dilatatio justi- tiatione.* Et *Dilatatio* in Capitularibus pro Eu- lio. Vide *Dilatare*.

* **DILATATUS**, Dives factus. S. Ambro- sius, seu quisvis auctor Actiorum. S. Se- bastianu. n. 1. *Eraut enim non solum genere clarissim viri, sed et facultatibus Dilatati.*

* **DILATIO**, ut *Dilatatio*. Propagatio. Charta Ruperti Comitis Palatinii Rheni anni 1336 qui confirmat infundatio oppidi Plauen ad regnum Bohemiae, apud Ludewig. Regn. MSS. tom. 5. pag. 550. *Tantique solertia de ipsius meditatur augmento, quanto ei suorum Dilatatione propagantur, vel a membro nobis sacrum Romanum imperium non angustiatur laudibus honorari. Alius Dicat a Progra- minatu isto, mora, clementia, et in litigio radiatum protinus, Gall. *Dela*, pro quo Dilatatio habetur in Litice Johanni. Franc. Regn. Regn. 1350. ap. 1. D. Secundus tom. 3. Ordinat. pag. 47. *Vous mandons et commandons, d'eschef es- tratement que sans aucun Dilatation, etc.**

* **DILATURA**, Vide *Dilatatio*.

* **DILAVIM**, Eluvio, exundatio. La- teri Brianz. ann. 1343. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 529. art. 31. *Quod ci- nes hincmodi sunt plenum periculose propter Dilavia et cinas, etc.*

* **DILE**, Gloss. Cesar. Heisterbac. in Reg. Primi. tom. 1 Hist. Tivior. Joan. Sic ab Houthem pag. 671. col. 2. *Gardi- sunt instrumenta torcularia, que appellant pullos et Dile.* [22] Vide *Dile*, vox Germanica.

* **DILECARE**, pro *Dilegare*. Concedere.

Formula Andegav. art. 1. *Incipit cessa- tio. Tu dulcissima sponsa mea a die felici- sum nuptiarum tibi per haec cessione Di- leco, adque transfuisti, ut in tua jure hoc recuperem dicas.*

* **DILECHIMUS** Severus. DIFP.

* **DILECTIO**, Vide *Caritas*.

* **DILEMMATUS** Marius Mercator. lib.

Subnotation cap. 6. pag. 14: *Rogo si simphoier, et non dilemnatus, tanquam ad Crozon et Pyrrhus Loxias, loquuntur. Dilemnata interrogatio, quae dilemnante constat. Ruffus Pana statim de Fide cap. 52. Cum nos interrogaverint, utrum Deus procreaverit filium, necne, et accepertin nobis respondam. Procreavit: statim adiungunt interrogacionem hujusmodi, quam Graeci dilemnatum vocant: Invitus, an sponte? etc.*

DILESIDUS, DILESIDUS. Vas, Fidejussor, Gallo Caution, Respondent, apud Lobinellum Histor. Britan. tom. 2. col. 70. *Dederint supradicti venditores Dilesidos filius Birran et Caranton. Factum in plebe Werran ab Domini MCCCLXV. Tabularium Rothoneum: Tuitores vendidit Drevalionum campum juris suis in Conditia plebe Rannac; et allegavit illi fidejussores suis Dilesidos in securitate istius campi Calligone, Jarnithon, etc. Idem Tabular. Dedit seu allegavit fidejussores et Dilesidos, etc.*

oo **DILIDENTARE**, pro Diligentare, verbum efficiens a Diligere. Chart. Lan-gob. ann. 752. in Brunetii Cod. Diplom. Tusc. pag. 543: *Si de jani dicta pecunia exire volueris aut ipsa pecunia non la borabo aut Diligenter, pro eo quod ipsa pecunia demittere presumebus... tunc compone proposito, etc.*

DILIGARE. Probare, Papias.

DILIGENTIA. Ex vera affectione. Barthius in Glossario ex Hist. Palæst. Fulcherii Cartonensis.

DILIGENTIA Beatorum Monachorum: Armenii (f. Ammonii) et Honori, quam breviter viro industri Theophilo direxerunt. Si inscribatur Professio fidei vestitus, quam exhibet Mabill. Analect. tom. 4. pag. 177.

o **DILIGENTIA** REDARGUERE DE DILIGENTIA. Negligentiam, seu incuriam exprobare. Comput. ann. 1357. ex Tabul. 5. ult. Abbavil. fol. II. v^e. Gal. eunti apud S. Richarion pro habendo plures actus et unar litteram facientes menio-nem, quod domini mei non possunt re-dargua de Diligentia: et quod pars ac-versa tenet e^r pro Diligentia.

DILIGENTIUM, Preces pro mortuis, si dicta quod est dilectione, vel quod pro benefactoribus fundantur. Vita Ca-vitas 2. Ordinar. eccl. Ambros. Mediol. ann. circ. 390. lib. de laudib. Virg. Cat. Dom. apud Martini. tom. 4. Antip. Ital. med. et col. 967. *Hora vero undevia ostiaria, dicitur, et alii duo minoribus sonant Diligentium. Postremo valunt ad S. Michaelm in Bonu, et cuncte (subdiaconio) super cimetiaria cum septi-manali cincendiarior, ac dicente: Requiem aeternam. Et illo respondente: Et lux perpetua lucet eis. Respondet subdia-conus: Animæ istorum requiescent in pace... Et scendum est quia hoc Diligentium eodem modo fit in Empania, et eodem ordine.*

DILIGITAS. Extra Legem positus, do-lege, seu Legis patrocinio ejectus, alias Uttagatus Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 45: *Si quis Diligatus legatem hominem accuset, faciemus dicimus vocem eius. Tunc Diligato, est vilis, spretus, cuiusmodi sunt exeges, exiles. Vide Academicos Crisanos et Pergaminum.*

DILIGIBILIS. Amabilis, diligens. Chart. Anglorum. Man. 97. tom. 9. Colleget. Histor. Finie, pag. 721. *Tam domini Hugo Francofurtus duvis, quam etiam Hadodus, ipsius amabilis et satis Diligibilis virorū, etc.*

DILIGIBILITAS. Amabilitas. Vita B. Coletæ tom. 1. Mart. pag. 541. col. 2:

Placuit Altissimo pariter illi conferre multas condecentes gratias extorius in corpore, et gratiissimam Diligibilitatem. Notris Diliger, a Lat. Diligere, in Lit. Phil. VI. ann. 1346. ex Cod. reg. *Nous mandons à tous que en faisant les choses dessusdites roya (sic) obéissent à cha-cun de vous, Diligent et entendent.*

* **DILIMPIDAR**, Claram et limpitudinem efficer, purgare. Acta S. Leonis II. Pa-tie Junii tom. 5. pag. 375: *Luna eclipsim pertulit. Post Cenam Domini nocte pene tota in sanguineo vultu laboravit, et nisi post galli cantum corpus paulatim Dilim-pidari et in suum reverti respectum.*

* **DILINGUA**, quasi Bilingua. Duorum lingua. Theodosii Placitum anni 880. apud Mabill. Diplomi. lib. 6. charta XI: *Tam ipse (Anatolius) quam Hameda sua Dilinguis eorum deresistans, scilicet ad jurandum villam, de qua intimum erat, a se possessum fuisse annos trintigia et unum.*

* **DILESIDUS**. Vnde Dilesidus.

DILITERE pro Diligere, apud Aldhelmum de Laude Virg. cap. 20:

Bestia Diluit, qui præde seire solebat.

* **DILLIGARE**, Solvere, Gall. Delier. Charta ann. 1239. ex Chartul. S. Corn. Compen. i. sc. 144. r. col. 2: *Recognovit... vendisse bene et legitime Compensi-dens ecclesie garbas Diligatas, et ius quod habebat, in granaria ecclie prenominare. Vide Diligara.*

DILONGARE *Ungu: Longare, longum facere. Unde Dilongare, diversi modis, vel diversas partes longare. Dilongare, valle longare.*

DILORICARE. Valde loricare. Uquitio. [Latinis est Loriam seu vestem templa-cumque exire. Sic Tullio, Deloricare tunicam, Apuleio Deloricare vestem, Dilocata statim pannulus, etc.]

DILORIS. Vopiscus in Bonoso: *Intertexta Dilores duas. Quibus scilicet in-texta fia duo aurea, que videntur lora appellebatur, ait Cujac. ad leg. 1. Cod. de Vestibus holoser. II. II. Vide Dissert. nostrorum de Nummis Imp. CH.*

* **DILUCEBRE** Dilucide. Vita S. Celsi num. 12. Febr. pag. 403: *Longe lateque innotescit volunt Dilucebre.*

* **DILUCULUM**, [Tempus matutinum. Dicitur de nocte.

* **DILUDIUM**, Lo logo de zoco. Glos-sarium Lat. Ital. Ms.

* **DILUVI MAGISTER**. Qui aquis et ea-rum ageribus praestet. Gall. Maître du deluge Consuet. Genovef. MSS. ad ann. 1263. fol. 56. v^e. *Laquelle information fuit fata diligentiam per frere Baudoin meatre du Déluge et per Roberti jadis clericu de la prædictio de Montelheri.*

* **DILUVIO**, Abfluo, expatio. Diploma Roberti Regis Franci in Amed. Marten. tem. 1. col. 108: *Expedit ita pro nostri nostrorumque erratis Diluvione commo-veri atque Sanctorum, etc.*

* **DIMACHE**. Milites duplice genere pugnare habentes ut et equi et pedibus pugnare possent. Græci Αρχιτά. Vide Turnebum lib. 19. Adversar. cap. 32. et Martinum in Lexico.

* **DIMACHERI**. Qui duplice pugnat, seu gladii pugnantes. De his vide Com-mentarios Trevonianos, mensis Maii anno 1260. pag. 730 et 740.

* **DIMAGNUM**, DIMAGIUM. Perceptio Decimariæ, vel ager unde percipi-atur. Gall. Dimage. Passim occurrit in Chartulario S. Martini Pontisarensis.

* **DIMEMBRARE**. Atourneir pison, in Brossar. Lat. Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120. Vide supra Demembrare.

* **DIMEMBRATIO**. Distractio, divisio partis a toto. Gall. *Demembrement*. Charta Henrici Duci Silesia ann. 1318. qua renunciat juri suo in Marchiam Budissinensem, apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 5. pag. 536: *Ceterisque omnibus et singulis, iuribus et pertinentiis universis ad ipsam terram, provinciam sive Marchiam Budissinensem de jure et consuetudine spectantibus, absque Di-membratio qualibet. Vide Demembra-tio.*

* **DIMENTIATA TERRE**. Agri modus, vulgo Dimanche. Constat quatuor car-totatis. Passim legitur in Terrarum Cas-se-Del.

* **DIMENSUM**. Mensurum, mensura. Nova (Gall. Chr. 3. om. 3 col. 384. col. 1. ubi de Martino I. Abb. S. Vedasti Are-tensis). Ludovicum Regem Francorum ju-bentem sibi apud eodem instru convi-vium, solito Dimenso contentum esse docuit. Regibus olim, Principibus, Epis-copis, aliisque debebantur convivia, quæ Conrada, Procurationes dicebantur: horum occasione ne nimium vexarentur Ecclesie, ad certam duxat fer-culariorum, vini, panis, avene, etc. quantitate quantitatimque tenebantur: quod hic quidem Dimensum appellatur. Vide Conredium, Procuratio.

* **DIMENTIRI**, DISMENITRI, Mendaci-argere, Gall. Démentir, alias Desmentir. Charta ann. 1218. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 60. col. 1: *Villelmus de Vico audivit quod Bertrandus et Stephanus Dimentiebantur inter se. Stat. Ver-cell. lib. 4. pag. 116. v^e: Et si quis Dis-mentitus dicat incontinenti alteri, tu mentiris; non solvat bannum sit secundus. Lit. remiss. ann. 1489. in Reg. 13. Char-ton. reg. ch. 352: *Le supplicant respon-dit que plus n^e le Desmentist et qu'il estoit homme marié, et estoit honné à lui de Desmentir, ung autre estant en mariage. Tanta est iniquitas quia ergo nup-tiæ reverentia, creoles quibus erat, qui alterum mendaci arguebat. Unde *fe-dementir*, Mendaci redarguerere, in illis ann. 1372. ex Reg. 103. ch. 183: *Icelli Chienet desmentit ledit Adam; lequel Adam, qui est gentilshomme, le fe-de-menti semblablement. Vide Dimentire 2. et supra Dementitio.***

* **DIMERIA**. Ager, unde percipitur de-cima. Terrear. Castil. Dumbar. ann. 1438. In Dimeria de Montmerle, etc. Vide Dimerivm.

* **DIMIDARE**, f. pro Dimidiare, Dividere, in duas partes separe. Chartul. S. Petri Petri. Capit. ch. 10: *Cum quindecim agrigen-tis terra qui per singulos sunt Dimandi tripli in idem hospitantibus.*

* **DIMICULUS**. (Gladius, pugio DIEF.)

* **DIMIDIA AVENA**. Praestatio dimidia, que ex avenis domino penitenti solet. Charta ann. 1288. in Chartul. Domus Del Pontissar. *Qui redditus tales sunt, videlicet tres Dimidiæ avene ad Natale Domini per solvendæ. Item ad ipsum ter-ram in eam dimidius. Vide Avenagum 1. et Dimidium.*

* **DIMIDIALIS**. Canonicus, qui dimidium fructuum percipit. Gall. *Semiper-bendé*. Charta Joan. VIII. PP. ex Tabul. S. Gauger. Camerac.: *Hec autem omnia superius scriptæ ad sexaginta fratres et decem Dimidiales constitutus. Vide in Prebenda.*

* **DIMIDIARE**. Dividere, in duas partes separe. *Quid Dimidiæ mendacio Chris-tum?* apud Tertull. de Carne Christi cap. 5. Septius apud Scriptores inferioris avi. Sed et apud Ciceronem legimus,

Mensis Dimidiata, Dimidiati vericuli, etc. Vide Partibus Glossariorum.

1 **DIMIDIATIO** Divisione, sectio. Tertull. adv. Marc. lib. 1. cap. 24. *Unde haec Dimidiatio salutis.*

2 **DIMIDIETAS** pro *Medietas*, in Chronic. Mauriniacensi lib. 2. pag. 372. [In Charta anni 1099. Tabularii Britannici Majoris Monasterii; et in Litteris anni 1306. apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 5. pag. 231.]

3 **DIMIDIUM**, Mensura frumentaria, quae majoris continet medietatem. Index MS. beneficiorum Eccl. et Dioc. Constant. fol. 10. v. *De redditu predicto Prestoyer debentur quinque Dimidia frumenti Constant.*

4 **DIMIDIUS**. Vox in re monetaria non antiqua, cum enim nummi speciei praeponitur, non augel numerum, sed de eo *Dimidius* demundum docet. Verbi gratia, *quintus Dimidius solidus*, est quartus cum dimidio, et ita de ceteris. Lex Rip. tit. 20: *Quinto Dimidio solidu* culpab. judicetur. Tit. 24: *Tertio Dimidio solidu* culpab. judicetur. Tit. 34: *Quarto Dimidio solidu* culpab. judicetur. Tit. 58: *Et de quarto Dimidio solidu* culpab. judicetur. Fiduc. Afric. et Godrini Regum cap. 4. *Redditus 34. solidi cum Anglia et cum Dania tres Dimidiadas marcas Regis Ethelredi Regis cap. 11. Reddat unusquisque 6. Dimidiadas marcas.* Et Speculo Saxon. *Quartus Dimidius numerus Ita. Gracilis sextus quodlibet pro duabus obolis et semis, dicebant 6. solidos quartos pro sex talentis cum dimidio, uti observatum a Casaubono ad Theophrasti Characteres. Vide Jac. Gothor. Iudicium ad leg. 4. Cod. Th. de Suaris (14. 4.), ubi de *Semidecima*, et infra in voce *Nundecim* [60] Confer. J. Grimmii Grammat. German. tom. 2. pag. 930.]*

5 **DIMINICULUM**, Diminutio. Joan. Capgravis in Vita S. Ercowaldi, April. tom. 3. pag. 796: *Cum enim puer lectorem sine libro proferre cogeretur, non solum quod magister ejus traiderat, alioquin etiam atque Diminicum reddidit, permutatio, etc.*

6 **DIMINORARE** Minorem tacere, minuere. [Forthall. de Altina cap. 38. *Diminoratur illa illa. Occurrunt etiam*] in Charta Caroli Simplicis apud Aimoenum lib. 5. Histor. cap. 32.

7 **DIMINORATIO**, in Chron. Farsensi pag. 667. tom. 4. Ughelli pag. 663. [In Charta anni 689 apud Miranum tom. 1. pag. 129. et Praecepto anni 828. Collect. Ampliss. tom. 1. col. 81. Vulg. Interpres Eccl. 22. 3. *Confusio patri est de filio indisciplinato: plus autem in Deminoratione fiet.* Vide *Minore.*

8 **DIMINUARE**, Minuere. Lit. Caroli VI. ann. 1401. in Memori. F. Cam. Comput. Paris. fol. 91. v. *Diminutio auctoritatem et potestationem vada officiorum, servitorum et curionum, diminuandi et augmentandi.*

9 **DIMINUCIO** Vide infra *Diminuere.*

10 **DIMINUTIO**, Diminutio. Charta anni 1177 apud Corbinet. inter Probat. domus de Gaudi. pag. 43. *Item... sociis omnibus, qui perirent, erant, addere et diminuere de his, que auctoritate scripta sunt, et secundum quod esset, adderent, tuncantur, et de ipsi diminuentur sint absolute.*

11 **DIMINUERE**, Sanguinem detrahere, venam incidere. Gall. *Saigner.* Libhart. Pontis-Ursen. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 640. art. 25. *Si pretor aliquem mandaverit, dum ipse est in balneo, non verit coram ipso, donec cum ipse voluerit exire; ... vel si Diminutus fuerit, coram prætore non verit, donec Diminutionem implere.*

12 **DIMINUTIO** Id est explicto illo tempore, quo quis

post sanguinis detractionem domi sedem solet. Vide *Minuere.*

1 **DIMINUTE**, De verbo ad verbum. *Et quod Hieronymus Diminute Biblio translatisset, in Diario Belli Hussiticæ apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6. pag. 202.*

2 *Hinc interpretationem præstare nolim: ut utrum Diminute, pro Summatione breviter legitur in Chron. Joan. Vitudur. in Thea Hist. Helvet. pag. 1: Et si quando me contingat in prosecutione ipsarum aliquatenus procedere, et metas plene mercede certis accedere, et incaute, vel Diminute, vel superflue, seu propterprocedere ordinem sit.*

3 **DIMINUTOR**, Diminuens. *Infrastructores seu Diminutores hujus mœc elemosyna;* apud Th. Mador Formul. Angl. pag. 240.

4 **DIMINUTUS IN NATURALITATE**, Non satis sanus, apud Scholasticos. Goclenii Lexic. Philosoph.

5 **DIMISSIO**, Morbi remissio, apud Caelium Aurelianum lib. 1. Acutor. cap. 16.

6 **DIMISSIO**, Locatio, Gall. *Baî à ferme*, apud Th. Mador Formul. Angl. pag. 148. *Presenti Dimissione in aliquo non obstante Agitur de locatione maneria per quinquaginta annos, quod non obstante Dimissione a locatore recuperari poterat quovis tempore, si conventions minime servarentur.*

7 **DIMISSIO CARNIUM**, Tempus, quo a carnibus vesendis abstinent. Charta Phil. II. reg. Rom. ann. 128. tom. 2. Hist. Leod. pag. 389. *Oto diebus ante Dimissionem carnium, et octo post,.... illi civis Leodiensis per civitatem liberæ, etc.*

8 **DIMISSORIA**, Legatum. Vide *Dimittere.*

9 **DIMISSORIA LITTERE**, quæ Synodus in Trullo can. 17. *et ceteras*; vocat, et clerici ab Episcopis impetrabant ut in alienam diocesem transire, in ea manarent, aut ab aliis Episcopis ordinarentur. Gloss. Gr. Lat.: *Atrahere, Dimissoria* Harum mentionem agunt Canonis Concil. Afric. can. 106. Copti. lib. Arelat. V. can. 7. Capitulare Cypriani Reg. Hattine ann. 793. cap. 3. Lex Longob. lib. 3. cap. 23. tit. 2. § 1. 2. 3. (8) Pipin. 15. Carol. M. 6. (2) Synodus Roman. ann. 886. can. 1. (2) Flodoardus lib. 3. Hist. Rem. cap. 23. pag. 485. cap. 29. pag. 510. Baldwinus lib. 1. Chr. Camerac. pag. 51. Joannes VIII. Epist. 138. Formula vett. tom. 2. Cancr. lib. 1. pag. 696. 698. 670. 673. et tom. 10. Spicileg. Achterian. pag. 639. Nomocanon editus a Joan. Bapt. Cotelero can. 295. etc. Vide preterea Sirmundon ad Sidon. lib. 6. Epist. 8. Ferrarius de Antiq. Eccles. Epistol. lib. 1. cap. 8. Baroniun. ann. 112. num. 8. Carolus Labbeum ad Synops. Basil. pag. 191. 201. etc.

10 **DIMISSORIALES LITTERE**, in Concil. Hispan. anni 1512.

11 **DIMISSORIALIA**, in Limano anni 1501.

12 **DIMISSORIUM**. Eadem notio inter dum scribitur, ut 1503. Legis Longob. et alii.

13 **DIMISSORIUM** Littera M. Juris-consultis, qui et Apostoli et dicitur ab eo, a quo appellatum est, ad eum, qui appellatur. Vide tit. Digest. de Libell. dimisoris.

14 **DIMITTERE**, Relinquere testamento, legare, donare, usurpari. Lampridius, ut observavit Casaubonus. Hist.

15 **DIMISSORIA**, Legatum, seu donatio, in

Statutus Venetor. ann. 1243. lib. 1. cap. 39. lib. 4. cap. 2. 4. 5. etc.

16 **DIMITUM**, Ital. *Dimito*. Species panii crassioris. Hugonis Falcani Hist. Sicil. apud Murator. tom. 7. col. 256. *Hinc enim videoas (in officina pannorum) amita, Dimitaque et trimita minor perita sumptuque perfici; hinc estimata uberior materia copia condensari.* [O Pannus binis lictis textus a Gr. δι-, bis, et πάτη, licet, flum. stamni impletatum.]

17 **DIMORIA** [Actio morandi: • Prandio peracto, post aliquam *Dimoram*, recessione, cibis. Diari. Burchardi. p. 329. ann. 1488.]

18 **DIMORARE**, Dimerari, Gall. *Demeurer*, manere morari. *Vetus Chronic. Veronense apud Hieron. d'alla Corte*, lib. 4. Histor. Veron. pag. 179. *Quunque in hac contentione dicitur Dimorant* [Glossar. San German. n. 50]. *Dimorare, Deducere*; sed puto legendum *Dimovere*.] Vide *Dimorari.*

19 **DIMOSSARIUM**, Δημοσίων. Municipium, burgus respectu castelli, seu burgus, qui castello immunit. Innocentius III. PP. lib. 16. Epist. 98. *Adjiciens (Archlep. Patracensis) conqueritur, quod per dictum Principem et homines eius sele propria, et castro, et Dimosario Patracensi, possessionibus et fructibus eorum, fuerat solitus.* Herium occurrit lib. 13. Epist. 105. Adde Rocchum Pirum tom. 2. Notitia Sicil. pag. 150. Δημοσίων apud Constantinum Porph. in Tacticis, est municipis. Ταῦ Σημεῖοι τις πράξεις, η Δημοσίων, etc. Hinc patet.

20 **DIMUS**, Binus. Gloss. Isid. et Plaut.

21 **DIMUTATIO**, pro *Demutatio*, in Instrumento anni 1162 apud Miraeum tom. 2. pag. 1172.

22 **DINAIRADA**. Vide *Denariata.*

23 **DINAMIDIUM**, DINAMIDIA, Medicamentum, virgutibus pollens, a Greco Ζεύς, de qua hoc vocem videns Henricus Stephanus Thesaar. Ling. Graec. tom. 2. col. 1708. edit. Didot. Richer. Histor. lib. 2. cap. 59. *De quendam de Dinamidiarij differentia disputatum est, tractatumque ubera quid officia farmaceutica quid vero chirurgia, quid etiam botanica.* Ibid. lib. 4. cap. 50. *Cum eis in arte peritissimum Dinamida farmaceutica, botanica atque chirurgia non lateant.*

24 **DINARADA**, Valor seu pretium unius denarii. Chartul. Celsi. ch. 189. *De unoquoque mano a Paschale 1. Dinarada de cera.* Vide *Denariata.*

25 **DINATA**, an Modus agri, pro *Dena rata*. Vide supra in hac voce. Charta ann. 1345. in Reg. 75. Chartoph. reg. ch. 10. *Item Arnaldi offiaria dicti loci (Monte statu) tenui fraktion quatuor ortos, unum angulus et heriatum et unam Dina tam annua ova, portum occurrerit ibid.*

26 **DINCHORU**, Prandis, Præstationis species. Charta 1346. ex Chartul. Namare, in Cam. Govaris. Insul. fol. 12. v. *Et avie aves, le touche don Dinchoru et le tire le des gîmes, etc.*

27 **DINDIMUM**, vel potius DINONYMUM. Myrtarium, Templum. Vita S. Friderici Epise. tom. 4. Julii pag. 61. *In eis fabulas deritans, seniores non increpans, minores non contempnens, habentes fidem Dindimum in conscientia bona.* Albus sic est ad hanc Apostoli verba I. Timoth. 3. 8. *Habentes mysterium fidem in conscientia bona* Angelinus Pratal. in Generis apud Bern. Pet. tom. 1. Aneidot. col. 46.

Hic Tertiuschierum clavisina post legum
Mysticae ministrum gradus typicus figuris
Scrutor Christi, ostendens et dona salutis.
Hic sacer iam sacre communione Dyndina legis
Atque evangelica salpinx typica intonat orbis.

Papias. *Dindyma, Mons est Phrygia, sacra Mysteria, tunc noster destinatur. Natus est mons Phrygia, Cibola sacer Dindyma nuncupatus, unde Virgilinus:*
O vere Phrygia! neque enim Phrygia, ita per alia
Dyndima.

Ad quem versus aspexisse videtur Pau-
lus Iacobus in Carmine de S. Scholas-
tica scribens:

Appens ait poli, tempissati dulca seculi,
Dyndima perfusa spissis atra poli.

Hoc est excelli tabernacula. Tem-
pla, qua etiam notione Dindyma dixit
Friderodus in Vita S. Wilfridi cap. 46.
ubi narratur secundo Romanum petuisse.

Transmissis tandem Jovialibus aquae cavernis,
Maccari penetrant rutinaria Dyndyma fuit.

Epitaphium Joseranni Abbat. Flori-
censis apud Mabiliolum tom. 5. Annal.
pag. 459:

Idus septembris Aprilis aprice tenetibus
Cum subit excolsi Dyndyma celo poli.

* **DINALIS.** Pretii unius denarni.
Charta ann. 1130. In Appendice Marce
Hisp. col. 1260: *Per sensum sacrarum do-
nent annuatim unam candelam Dinalen-
tem predictae Ecclesie. Vide Denerata
cerca in Denariata.*

* **DINERATA.** Vide Denariata.

* **DINERIUM.** Vide Disseratum in Di-
gneria.

** **DINGHOF.** Vide Curia Dominicales
in Curia Legis judicii, praedium cuius
domino ius placiti competit, jus ipsum
domini superioris. Chart. S. Gallens.
ann. 1297 ap. Neugart. Cod. Alemanni-
tan. pag. 346. *Utrumq[ue] nostra in villa
Kilchhausen conditione emeretur. Cum
quod non parceret qui primitus offerret
100 marcas, propria tam et dominio n-
datione curia memorata constentia
est, quod vulgariter dicitur Dinghof, et
in villa Kilchhausen cum omnibus aliis
suis vendidimus et tradidimus. Vide
Herrgott. General. Habsburg. tom. 2.
pag. 76. not. 2.*

* **DINGNUS.** pro *Dignus*, ut *Stargnun-*
to, *stagnum*, legitur apud Thomam
Malorum in Formul. Angl. pag. 386.

* **DINIARE.** Denegare, Galli. Denier,
Refuser. Charta Pippini Regis Franc.
anno 751 apud Friburgum in His-
tor. Franc. pag. XXV. *Mariam indecunda
det esse Principem, ut ea que a Sa-
cristibus Christi pro opportunitate Ecclesie-
rum Dei fuerint postulata solleter pers-
pere et congrua regopartia eis beneficia
eis non Deniare.*

DINIDOR. Malus odor, in Gloss. Isid.
(Hinc exegesis Papias in MS. Bitu-
tus ubi male *Dindor* *Dindor* enim a
Nador dicti manifestum est.)

* **DINISMANNUS.** Vide supra Deni-
mannus.

* **DINGMILUS.** qui dum colloquitor, a
gr. ζει, et λογιστη, colloquitor aut conver-
sor, ut notat docet. Editores ad Vit. S.
Rosse tom. 5. Ang. pag. 390. col. 2. *Rosa
angelorum suorum non modo custodem, sed
et congerionem habuit amissimum; inno-
parum, symmetram, binominum.*

DINOSCENTIA. Vide *Dignoscencia*.

* **DINOSIS.** δύνων; Indignatio. Titular

Martian Capella lib. 5.

* **DINTELLUM.** Vide infra *Diutellum*.

† **DINTHIRE.** Pipiare. Auctor Philo-
mela: v. 61:

Velox mustelaque Dintiri.

* **DINUMERAMENTUM.** Professio feu-
dalis, qua seipso quis feudarium pre-
diorum cum suis limitibus ac terminis,
atque adeo iuribus ac oneribus descripsit,
item in Consuet. Paris. § 8. Glossoar.
v. *Dénombrément* num. 6. *Vassalus offert
Dinumeramentum, patronus petit ed et
ostendit sibi vetera Dinumeramenta et ins-
trumenta feudi.* Vide supra *Denombramen-*
tum.

* **DENUMERARE IN SEMETIPSO.** Ter-
tullian. Apol. cap. 1. *Certe damnati (ma-
lefi ci) merentur. Dinumerant in semetip-
so. Menitis male impetus vel fatu vel
astris impunit. Hujus locutionis inter-
pretem habemus Tertullianum ipsum
lib. 1. ad Nationes cap. 1. ubi pro *Innu-
merare* in semetipso habet: *Exprobant
eteniā quos erant in semetipso. Innu-
merare iactur in semetipso idem est,*
quod facta quasi denumeratione facinorū
sibi ea exprobare.*

DINUMIUM. seu *DINUMMUM*. Vecti-
gal, quod fisco, vel reip. prestabilitur
Alexandris pre meritis que importan-
tabantur vel exportabantur, a presta-
tions quantitate et modo, ut videtur,
appellatum, in l. un. Cod. de Alexandri.
Primit. lib. 11. tit. 29. Theodos. Cod.
14. 27. 2.) Gloss. vett.: *Bino, δινούρα,
Binonēs, δημάρα, nostris Double.*

* **DIOCESA.** ut *iheros* Charta ann. 715
apud Murator. tom. 6. Antiq. Ital. med.
av. col. 31. *Ego Guntheram notarium in
curte regia Senensis inquisibi de Dioces-
is et Arelate eleseme idemque episcop-
um reverberab... Interrogavimus Semeris
priuilegia... de Cuius Dioces easset, aut
ad qualem episcopum habuisset secretio-
nem.*

* **DIOCENSIS.** e diocesi. *Cum ergo
monaretur in usu suorum adiunctum Dioces-
is, in Vita S. Anslovini, t. 2. Martii
P. 39° E.*

* **DIOCESA.** pro *Diocesis*, in *Diocesia-*
nus.

* **DIOCESANUS.** Qui est e diocesi.

Gall. *Diocésain*, idem qui *Parochianus*.

Saint synod. Gund. episc. Lexov. ann.

1821 ex Cod. reg. 4638: *Doceant sape
sacerdos populum, ... nec permittant
Diocesanum infirmis sanctum corpus Domini, nisi in necessitate, cum
sacerdos fuerit absens vel infirmus.*

* **DIOCESIANUS.** Episcopalis, ad *Die-*

cusanum, hoc est, qui diocesi praeest,
pertinens. Charta B. M. Gracian. : *Nos
philippus archiepiscopus Bituricensis ven-
ditionem, hanc decimam vix ratae, et
regulam habentes, authoritate Diocesiana
confirmamus. Charta Rod. episc. Lingon.
anno 1234 ex Chanc. Campan. t. 20.
c. 1. Salvo tanto iudeo dico ex rescripto
nostris episcopos Lingonensibus jure Duo
centimo per omnia. [sic] qui est e diocesi est*

in Constant. Vita Adalber. II. cap. 15.

Pertz. Scriptor. tom. I. pag. 683. *Car-
videlic in sua diocesis et Diocesianis ea
qua similitudine ac per hoc spirituali fa-
re secundava erant, non ressecerant²⁾*

* **DIOCLESI.** passim pro *Diocesis*.

* **DIOCLESIS.** Qui docet, doctor. Glossar.

vet. ex Cod. reg. 7613.

* **DIOCOMITE.** Levis armatura militis,

qui ad persequendum hostem ipsa levita-

te habiles sunt, atque non levata dicti,

apud Capitolinum in Marco, et Ammian-

um lib. 27. Ita Turnebus lib. 25. Ad-

versar. cap. 18. Casaubonus ad Capitul.
et Henricus Valesius ad Ammian. *Διογ-
πατα* apud Metaphrastem in Vita Atha-
nasii, et in Epist. Eccl. Smyrnensis de
Martirio S. Polycarpi n. 7.

* **DIOSES.** Persecutor. in Onomastico
ad calcem Actorum SS. Junii tom. 5.

Estro Graec. Zizyri.

* **DIODUS.** Transitus, aditus, ex Gr.

διόδος; Guillermus Apuliensis lib. 2. de

Gestis Normannorum, de urbe Barensi:

... Quem clausus negabat
Undique septa mari, quod non est insula, terra
Exiguitas Diodus.

Scholiastes Gregorii Nazianzeni Stel. 2.
pag. 89: Διοδής ἦταν ἡ θάλασσα οἵου τοῦ πατέρος
τῶν θεών, Εὔφρατος ήτος τὸ κατατελεῖται
τὸ θεόντος πρὸς θεόντος.

* **DIOCESANUS.** Proprius diocesis
Episcopus. Gall. *Évêque Diocésain*. Oc-
currunt in Synodo Pergami ann. 1811.
rubrica II. spud. Muratorum tom. 9.
col. 547. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6.
pag. 130. et alibi.

1. **DIOCESES.** Διοκήσεις, dicebatur plu-
rimum provinciarum prefectura. Balsa-
mon in can. 9. Conc. Calchedon: Διοκή-
σεις δι έργον καὶ πολλάς επαρχίας ἔχουσαν
ταῦτα. Harum dioceseon mentio fit pas-
sim in Cod. Th. et Just. que interdum
Tractus appellantur apud Marcellinum,
in veteri Provinciarum Libello, edito a
Schonhovio, et in Cod. Just. et Tb.
legibus, ab aliis indicatis. Quilibet vero
Diocesis, quae plures complectebatur
provincias, suas habebat Metropoles.
Regebantur singula a Comitibus et
Vicariis; plures vero una et simul a
Prefecto. Praetorio. Sed cum de hisce
diocesibus viri docti haec ex insti-
tuta dissident, ut ad illos Lectores
amandamus. Contra et agitur, si est
autem Berthorum lib. 1. Pitt. cap. 2.
et Jacob. Gothorum lib. 1. leg. 18. Cod.
Th. de Medicis, et in Topographia ejusdem
Codicis part. 1. etc. Aliae inde
manavit, ut

Dioceses dicentur potissimum pro-
vincia, quibus praeante Metropolitanis,
vel Archiepiscopi, ut in Concilio Cal-
chedonensi can. 28. Anastasius in S.
Dionysio PP.: *Ilic Presbyteris Ecclesias
divisit, et Parochias, et Dioceses instituit.* Addo Baldricum Noviom. lib. 1. cap. 7.
Hincmarus Remensis: *Non solum Dioces-
is, verum etiam Parochia mea inter-
dia regna sub duabus Regibus habetur
divisa. Gilebertus Lunicensis Episcopus
de Usu Ecclesiastico, de Archiepiscopo:
Cujus Ecclesia subscrivatur diocesis. Abu-
sive vero postmodum appellati Episco-
porum districtus, qui proprio vocabulo
Parochie passim nuncupantur.*

2. **DIOCESIS.** Parochia. Guid. Brito
in Vocabul. *Diocesis proprie est baptis-
maticus Ecclesie territorium et gubernatio.*
Concilium Agath. can. 34. et Epactense
can. 1. Presbyter, dicitur Diocesum teneat,
duo, quae non sunt Ecclesias, sed Dioceses
territorium faciat. Concilium Aurelian.
IV. cap. 31. Si quis in agro suo aut ha-
bitet, aut postulat habere Diocesim, pri-
mum ei deputet suffici iuncto, et Clericos,
qui ibidem sua officia impluant. Capitula
Carol. M. lib. 7. cap. 363. [100 405.] Pla-
ciuit, ut unusquisque Episcopus per singu-
los annos circunctas Dioceses Parochiasque
sua circuive non negligat. Messianus in
Vita S. Cassaril Arelat.: *Venit ad agrum
Ecclesie nostrae, ubi Dioceses sunt, qui
succentriones recantur.* Ita Diocesim pro-
Parochia curiana usurpant etiam Sidonius
lib. 9. Epist. 16. Gregor. Turon. lib.
4. Hist. cap. 13. lib. 4. cap. 5. et lib. 7.

cap. 38. Concil. Tolestanum. IV. can. 23. Capital. Caroli M. lib. 7. cap. 49. pag. 67. Charta Ludovici Pii apud Ughellum in Episcopis Veronensis, etc. de Flesacum lib. de Parochiis cap. I. *Dioecesis Ecclesiae*, parochiales, in Conditio Tarrae chensi sub Hormida PP. cap. 2. 8. 18.

* **DIECESTAE**, Administratores, apud Anas-tasium in Hist. Eccl. Glossa Basilei. Διοικητής ἐπίσκοπος διοικεῖ τὰ τοῦ ἀπόστολος πράγματα. Έπίσκοπος δὲ τὸν τοῦ διεκδικητήν, καὶ ἔποντας, καὶ σύνθετος Διεκδικητούντων, qui operariuntur et artificibus praerant, in leg. 5. Cod. Th. Eccl. aud. (1, 1) et in leg. I. Cod. Th. de Alexand. pleb. Primal. (14, 27).

DIECESTAE, Διοικηταί, Publicani, collectores tributariorum ac vestigatio, Leon. Nov. 61. Theophani in Chronico, Leon. Isaur. Etiam Episc. Adriano. PP. ad Carolum M. in Cod. Carolino. 92. Miss. Graecorum duo Spaltaria Imperatoris cum Ducatim quod Spaltaria Disputatio-Sicilia dicitur, etc. His nominatae Myza, διοικητής, cuius digitatus modus est apud Antiochenum lib. 3. cap. 14. pag. 33. et Codim. de Offic. Vide Jacobino Gothes, ad leg. I. Cod. Th. de Alexandrina plebis Primal. (14, 27) ²² et Glos-sar. med. Graecit. col. 312. a. et Append. 59. c.

DIOGENES, Willelmus Apuleiensis lib. 2. de Gestis Norman. de Romano Dio-gene Imp.:

Diogenes cognomen erat, quia harba bifurca. Quasi διέφασι, qui mento est bipartite.

* **DIGOMITE**, Idem qui supra *Dio-crite*.

DIMATIUS. Charta ann. 1197. apud Ughellum tom. 7. pag. 125. *Unam sim-donem Franciscanum Dimatiatum, unam sim-donem cum fratre magno, tres sindones Dimatas.*

* **DIONARIES**. [Qui] denarium non valens, denarius qui gratia nummi honorem suum ammit. DIF.

DIPORASIA, pro *Diporasia*. Vide locum in *Orientalia*.

* **DIORISMA**, Definitione, Graec. διορίσεις. Fidejunctio in Vita S. Willfridi, inter Acta SS. Benedict. sec. 4. part. 1. pag. 723.

Ex hinc convalorem nimis Diorsmatis fortis Athlete, percutiunt mali sepius mala civis.

* **DIOTHONATUS**, Bis mortalis. Charta Roger. II. epise. Catalana. ann. 1022. inter Instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 150. *Violentum vero si quislibet illicita rapacitate ingresserit, excommunicatus gladio a catholice matris ecclesie corpore segregatus inter Diothonatos sortientem seruare inserviret, exceptu. ²² leg. Biutha-nos.*

DIOTHINUM Sicutum. Charta He-wardi Comitis Augustod. apud Perardum in Burgundieis pag. 26. *Et sigillo Dio-thino... et sigilla de berlio, etc. Forte Dio-nichino.*

* **DIOVOLARIS**. Vide supra *Diabolaris*.

DIPACATUS Concilium Varense. ann. 1212. *Inclusus etiam volis, quod si coquens Fucensis notuerit siccere plasto illi, et vos*

postea non audieritis preces nostras pro eo, non erimus inde vobis Dipacati; id est, proponera pax inter nos rupta non erit.

* **DIPERTAGUS**. Vide *Dipagius post Diphyche*.

* **DIPLANGIUM**. Vas duplex. Dioco-srus διπλός γραμμή. Prismatum. lib. 1. cap. 19. Amurensis *diplangiūcta*. Vide Reine-sium var. Lat. pag. 512.

* **DIPLARE**. [Duplicare, geminare.

* **DIPLEX**. signum in libro presertim Ecclesiastico ad distinctionem appo-situm. Vide Isidorum Orig. lib. 1. cap. 20.

* *Diple* sive *antilambda* pluribus agit. Bremelius. lib. 2. Hist. Francet. cap. 3. pag. 117 etc. Glossa Lat. Ital. MS. *Diple. La nota in testamento.*

* **DIPLODIATORIUS**. [Duplicator ves-tium. DIF.]

* **DIPLOIS**, Διπλοί, Lierna duplicata, Gal. Surtout double. Psal. 108. *Operari sic ut Diploide confusione sua Legitur* Paruch. 5. 2. in Actis SS. Junii tom. 1. pag. 531. Concil. Hisp. tom. 3. pag. 663. Tom. 4. pag. 614. ubi hujuscemodi vestes Clericos prohibentur, quemadmodum et Monachis, in Statutis Cisterne anni 1143. apud Marten. Aneidot. tom. 4. col. 1585. ubi pro *Diplodoriis* perperam legitur *Diplodoriis Virili habitus dicitur apud Leibnitium Scriptor. Brunsiv. tom. 2 pag. 300.*

* **DIPLOMUS**, Duplicatus. *Planeta in ploda*, in Testamento Everardi Comitis anni 857. apud Miraeum tom. 1. pag. 21.

* **DIPLOMA**. Vide ²² Append. Glossar. med. Graec. col. 20. *diplōma*

DIPLOMATARIUS. *Glossar. MS. Regnum* col. 1032. *Diplomatarius, Diplomaticus*. *infra Diplomatarius, diplomaticus*. Sed apud Iunius *Diplomatarius*. *Idem* apud Iunius *Diplomatarius, diplomaticus*. *Idem* apud Diplomaticus. *perpetrum Papas, Diplomaticus*. *Graec. videtur Diplomatarius fuisse qui duplice in seca dictacionem chartam vendit, quia interchanging in diplomaticis, unde et nomen inveneruntur, ut variarum, cleariarum, librariorum, pomaria, et huic generis alia, qui vinceret, oleum, liberos potuas vendit.*

* **DIPLOMATICUS**. IMPERII GALLICUS. qui serbantur regim. instrumentorum diplomaticis prelectus erat, comitis di-gitate insignitus, idem prouide qui *titulus notariorum* inscribitur. Epitaph. quod existat in ecclesia parochiali Billuy. in Basta. Ed. *Dipl. Avareco-Bitanicus* *notulae, comitatu diplomatico-Diplomatarius imperei Gallie primatus electorum dignissima oratione, etc. obit uig. Id. Sept. cu. cc. 300.* Vide in Comes 2.

* **DIPLOMUM**, *Gubernatorium*. Gloss. Isid. An legendum. *Diplomaticum pro Gubernatu-m* ²³ Vide *Diplomatarius*.

* **DIPLOMIA**. *Sedes que diplomatica* DIF.

* **DIPLOMA**, *Diploma et separata*. *Gloss. Sangerini* MSS. num. 501. *Mulius male, ut Videatur*

* **DIPLOSA**, *Diploma, separata*. apud Papam.

* **DIPLOTYUM**, ut *Diplas*. Vide *Diplomotum*.

* **DIPLOM**. [Thabeta ex ultra parte pilosa. DIF.]

* **DIPODIA**, Papae est. *Tertia pars he-roci versus, que constat duobus extremis*

pedibus, Dactylo et Spondeo. Graecis tro-biz. Bipex.

* **DIPONDUS**, Pondus duorum ob-i-*lorum. DIF.*

* **DIPPUS**, pro *Oedippus*. Vide *Amara-tusa*.

DIPTAGUS. Vide *Dipycpha* versus finem.

DIPTERIUM. Floris Magister in Ex-

positi Missar. *Uis fuit antiquorum, sicut etiam Romana agit Ecclesia, ut statim recutarentur ex Dipteris, id est, tabulis, nomina defunctorum. Sed vide legendum, Dipychis, nisi Graecum expresserit διπτῆς, membrana. Vide Dipycpha.*

* **DIPYCHA**. Vide *Dipycpha*.

DIPTEIRE. Ezechardus Junior de Casib. S. Galli cap. 1. pag. 46. *Altare vero S. Marie et analogum evangelicum, ejusdem fratri nostri artificio in locu congruis deaurata, Hattonis sae de sororu vestitu argento, et Dipintu, ut videtur est, ex auro electo. Goldastus hic putat legendum giparit, quod est, inquit, induxit et illeget, adductaque hunc locum ex Burchardio cap. 1 ad sententiam *tabula Ecclesiae crypta et formicibus gipsi atque auri speciebus conspicueretur etiam, auro et coloribus ornaverat.* At Specimanias a Saxonico dippian. i. *Tingere, infi-ferre, deductum, mavult, aut a Grago dixisse, quod est, Tingere, mergere.**

* **DIPYCHA**, Graecis, διπλα, Tabellae platiche, geminas se pandentes ac portrantes. Διπλα, διπλα γραμmatizō, vel γραμmatizō, Herodot. Pollio. et Hesychio. γραμmatizō διπλα. Libanio Epist. 311. *Dipycpha pugillar. Auton. Sundas. Hesychius. Διπλα, διπλα περιβαλλοντα τοινον, τοι διπλοῖς.*

*Dipycpha, quae diabas constant tu-nis seu operimentis, quoniam alterius operimento subseruantur, altero videntur be-ligatur, folios. Isid. *Dipycpha, Tabella quae feruntur papas. Dipycpha dicuntur tabulae, quibus corruptores suum insertu-bantur, animum. Quod sumptum videtur ex Commentatore Juvenale ed Sat. 9.**

Evidenter, assidue, denique tabelle. Sollicito.

Ua tabla, Blandus te epistolas et Iaphethis sollestat. Sed haec Criticorum filia.

DIREXIX CONSULEM. *Quaristorum et maiorum Magistratum, eorum membra inscripta, et imaginaria, adfatuata, quae ipsi ad annos nati sunt. Vide apophoreti, in. Magistratus, init. et adiit. symbolum. De his mentio est in leg. 15. Cod. Th. de Expens. Tudor. 15. 9. apud Theodosium Orat. 6. pag. 106. Symmachum lib. 2. Epist. 81. 55. lib. 5. Ep. 56. et 57. 3. Epist. 13. Chrysostomum lib. 3. de Lata. Libri. 2. Libri. 1. Libri. 8. Libri. 9. et Libri. 10. quos laudant. Libri. 10. Celsus. Celsus. Libri. 10. Libri. 11. Libri. 12. Libri. 13. Libri. 14. Libri. 15. Libri. 16. Libri. 17. Libri. 18. Libri. 19. Libri. 20. Libri. 21. Libri. 22. Libri. 23. Libri. 24. Libri. 25. Libri. 26. Libri. 27. Libri. 28. Libri. 29. Libri. 30. Libri. 31. Libri. 32. Libri. 33. Libri. 34. Libri. 35. Libri. 36. Libri. 37. Libri. 38. Libri. 39. Libri. 40. Libri. 41. Libri. 42. Libri. 43. Libri. 44. Libri. 45. Libri. 46. Libri. 47. Libri. 48. Libri. 49. Libri. 50. Libri. 51. Libri. 52. Libri. 53. Libri. 54. Libri. 55. Libri. 56. Libri. 57. Libri. 58. Libri. 59. Libri. 60. Libri. 61. Libri. 62. Libri. 63. Libri. 64. Libri. 65. Libri. 66. Libri. 67. Libri. 68. Libri. 69. Libri. 70. Libri. 71. Libri. 72. Libri. 73. Libri. 74. Libri. 75. Libri. 76. Libri. 77. Libri. 78. Libri. 79. Libri. 80. Libri. 81. Libri. 82. Libri. 83. Libri. 84. Libri. 85. Libri. 86. Libri. 87. Libri. 88. Libri. 89. Libri. 90. Libri. 91. Libri. 92. Libri. 93. Libri. 94. Libri. 95. Libri. 96. Libri. 97. Libri. 98. Libri. 99. Libri. 100. Libri. 101. Libri. 102. Libri. 103. Libri. 104. Libri. 105. Libri. 106. Libri. 107. Libri. 108. Libri. 109. Libri. 110. Libri. 111. Libri. 112. Libri. 113. Libri. 114. Libri. 115. Libri. 116. Libri. 117. Libri. 118. Libri. 119. Libri. 120. Libri. 121. Libri. 122. Libri. 123. Libri. 124. Libri. 125. Libri. 126. Libri. 127. Libri. 128. Libri. 129. Libri. 130. Libri. 131. Libri. 132. Libri. 133. Libri. 134. Libri. 135. Libri. 136. Libri. 137. Libri. 138. Libri. 139. Libri. 140. Libri. 141. Libri. 142. Libri. 143. Libri. 144. Libri. 145. Libri. 146. Libri. 147. Libri. 148. Libri. 149. Libri. 150. Libri. 151. Libri. 152. Libri. 153. Libri. 154. Libri. 155. Libri. 156. Libri. 157. Libri. 158. Libri. 159. Libri. 160. Libri. 161. Libri. 162. Libri. 163. Libri. 164. Libri. 165. Libri. 166. Libri. 167. Libri. 168. Libri. 169. Libri. 170. Libri. 171. Libri. 172. Libri. 173. Libri. 174. Libri. 175. Libri. 176. Libri. 177. Libri. 178. Libri. 179. Libri. 180. Libri. 181. Libri. 182. Libri. 183. Libri. 184. Libri. 185. Libri. 186. Libri. 187. Libri. 188. Libri. 189. Libri. 190. Libri. 191. Libri. 192. Libri. 193. Libri. 194. Libri. 195. Libri. 196. Libri. 197. Libri. 198. Libri. 199. Libri. 200. Libri. 201. Libri. 202. Libri. 203. Libri. 204. Libri. 205. Libri. 206. Libri. 207. Libri. 208. Libri. 209. Libri. 210. Libri. 211. Libri. 212. Libri. 213. Libri. 214. Libri. 215. Libri. 216. Libri. 217. Libri. 218. Libri. 219. Libri. 220. Libri. 221. Libri. 222. Libri. 223. Libri. 224. Libri. 225. Libri. 226. Libri. 227. Libri. 228. Libri. 229. Libri. 230. Libri. 231. Libri. 232. Libri. 233. Libri. 234. Libri. 235. Libri. 236. Libri. 237. Libri. 238. Libri. 239. Libri. 240. Libri. 241. Libri. 242. Libri. 243. Libri. 244. Libri. 245. Libri. 246. Libri. 247. Libri. 248. Libri. 249. Libri. 250. Libri. 251. Libri. 252. Libri. 253. Libri. 254. Libri. 255. Libri. 256. Libri. 257. Libri. 258. Libri. 259. Libri. 260. Libri. 261. Libri. 262. Libri. 263. Libri. 264. Libri. 265. Libri. 266. Libri. 267. Libri. 268. Libri. 269. Libri. 270. Libri. 271. Libri. 272. Libri. 273. Libri. 274. Libri. 275. Libri. 276. Libri. 277. Libri. 278. Libri. 279. Libri. 280. Libri. 281. Libri. 282. Libri. 283. Libri. 284. Libri. 285. Libri. 286. Libri. 287. Libri. 288. Libri. 289. Libri. 290. Libri. 291. Libri. 292. Libri. 293. Libri. 294. Libri. 295. Libri. 296. Libri. 297. Libri. 298. Libri. 299. Libri. 300. Libri. 301. Libri. 302. Libri. 303. Libri. 304. Libri. 305. Libri. 306. Libri. 307. Libri. 308. Libri. 309. Libri. 310. Libri. 311. Libri. 312. Libri. 313. Libri. 314. Libri. 315. Libri. 316. Libri. 317. Libri. 318. Libri. 319. Libri. 320. Libri. 321. Libri. 322. Libri. 323. Libri. 324. Libri. 325. Libri. 326. Libri. 327. Libri. 328. Libri. 329. Libri. 330. Libri. 331. Libri. 332. Libri. 333. Libri. 334. Libri. 335. Libri. 336. Libri. 337. Libri. 338. Libri. 339. Libri. 340. Libri. 341. Libri. 342. Libri. 343. Libri. 344. Libri. 345. Libri. 346. Libri. 347. Libri. 348. Libri. 349. Libri. 350. Libri. 351. Libri. 352. Libri. 353. Libri. 354. Libri. 355. Libri. 356. Libri. 357. Libri. 358. Libri. 359. Libri. 360. Libri. 361. Libri. 362. Libri. 363. Libri. 364. Libri. 365. Libri. 366. Libri. 367. Libri. 368. Libri. 369. Libri. 370. Libri. 371. Libri. 372. Libri. 373. Libri. 374. Libri. 375. Libri. 376. Libri. 377. Libri. 378. Libri. 379. Libri. 380. Libri. 381. Libri. 382. Libri. 383. Libri. 384. Libri. 385. Libri. 386. Libri. 387. Libri. 388. Libri. 389. Libri. 390. Libri. 391. Libri. 392. Libri. 393. Libri. 394. Libri. 395. Libri. 396. Libri. 397. Libri. 398. Libri. 399. Libri. 400. Libri. 401. Libri. 402. Libri. 403. Libri. 404. Libri. 405. Libri. 406. Libri. 407. Libri. 408. Libri. 409. Libri. 410. Libri. 411. Libri. 412. Libri. 413. Libri. 414. Libri. 415. Libri. 416. Libri. 417. Libri. 418. Libri. 419. Libri. 420. Libri. 421. Libri. 422. Libri. 423. Libri. 424. Libri. 425. Libri. 426. Libri. 427. Libri. 428. Libri. 429. Libri. 430. Libri. 431. Libri. 432. Libri. 433. Libri. 434. Libri. 435. Libri. 436. Libri. 437. Libri. 438. Libri. 439. Libri. 440. Libri. 441. Libri. 442. Libri. 443. Libri. 444. Libri. 445. Libri. 446. Libri. 447. Libri. 448. Libri. 449. Libri. 450. Libri. 451. Libri. 452. Libri. 453. Libri. 454. Libri. 455. Libri. 456. Libri. 457. Libri. 458. Libri. 459. Libri. 460. Libri. 461. Libri. 462. Libri. 463. Libri. 464. Libri. 465. Libri. 466. Libri. 467. Libri. 468. Libri. 469. Libri. 470. Libri. 471. Libri. 472. Libri. 473. Libri. 474. Libri. 475. Libri. 476. Libri. 477. Libri. 478. Libri. 479. Libri. 480. Libri. 481. Libri. 482. Libri. 483. Libri. 484. Libri. 485. Libri. 486. Libri. 487. Libri. 488. Libri. 489. Libri. 490. Libri. 491. Libri. 492. Libri. 493. Libri. 494. Libri. 495. Libri. 496. Libri. 497. Libri. 498. Libri. 499. Libri. 500. Libri. 501. Libri. 502. Libri. 503. Libri. 504. Libri. 505. Libri. 506. Libri. 507. Libri. 508. Libri. 509. Libri. 510. Libri. 511. Libri. 512. Libri. 513. Libri. 514. Libri. 515. Libri. 516. Libri. 517. Libri. 518. Libri. 519. Libri. 520. Libri. 521. Libri. 522. Libri. 523. Libri. 524. Libri. 525. Libri. 526. Libri. 527. Libri. 528. Libri. 529. Libri. 530. Libri. 531. Libri. 532. Libri. 533. Libri. 534. Libri. 535. Libri. 536. Libri. 537. Libri. 538. Libri. 539. Libri. 540. Libri. 541. Libri. 542. Libri. 543. Libri. 544. Libri. 545. Libri. 546. Libri. 547. Libri. 548. Libri. 549. Libri. 550. Libri. 551. Libri. 552. Libri. 553. Libri. 554. Libri. 555. Libri. 556. Libri. 557. Libri. 558. Libri. 559. Libri. 560. Libri. 561. Libri. 562. Libri. 563. Libri. 564. Libri. 565. Libri. 566. Libri. 567. Libri. 568. Libri. 569. Libri. 570. Libri. 571. Libri. 572. Libri. 573. Libri. 574. Libri. 575. Libri. 576. Libri. 577. Libri. 578. Libri. 579. Libri. 580. Libri. 581. Libri. 582. Libri. 583. Libri. 584. Libri. 585. Libri. 586. Libri. 587. Libri. 588. Libri. 589. Libri. 590. Libri. 591. Libri. 592. Libri. 593. Libri. 594. Libri. 595. Libri. 596. Libri. 597. Libri. 598. Libri. 599. Libri. 600. Libri. 601. Libri. 602. Libri. 603. Libri. 604. Libri. 605. Libri. 606. Libri. 607. Libri. 608. Libri. 609. Libri. 610. Libri. 611. Libri. 612. Libri. 613. Libri. 614. Libri. 615. Libri. 616. Libri. 617. Libri. 618. Libri. 619. Libri. 620. Libri. 621. Libri. 622. Libri. 623. Libri. 624. Libri. 625. Libri. 626. Libri. 627. Libri. 628. Libri. 629. Libri. 630. Libri. 631. Libri. 632. Libri. 633. Libri. 634. Libri. 635. Libri. 636. Libri. 637. Libri. 638. Libri. 639. Libri. 640. Libri. 641. Libri. 642. Libri. 643. Libri. 644. Libri. 645. Libri. 646. Libri. 647. Libri. 648. Libri. 649. Libri. 650. Libri. 651. Libri. 652. Libri. 653. Libri. 654. Libri. 655. Libri. 656. Libri. 657. Libri. 658. Libri. 659. Libri. 660. Libri. 661. Libri. 662. Libri. 663. Libri. 664. Libri. 665. Libri. 666. Libri. 667. Libri. 668. Libri. 669. Libri. 670. Libri. 671. Libri. 672. Libri. 673. Libri. 674. Libri. 675. Libri. 676. Libri. 677. Libri. 678. Libri. 679. Libri. 680. Libri. 681. Libri. 682. Libri. 683. Libri. 684. Libri. 685. Libri. 686. Libri. 687. Libri. 688. Libri. 689. Libri. 690. Libri. 691. Libri. 692. Libri. 693. Libri. 694. Libri. 695. Libri. 696. Libri. 697. Libri. 698. Libri. 699. Libri. 700. Libri. 701. Libri. 702. Libri. 703. Libri. 704. Libri. 705. Libri. 706. Libri. 707. Libri. 708. Libri. 709. Libri. 710. Libri. 711. Libri. 712. Libri. 713. Libri. 714. Libri. 715. Libri. 716. Libri. 717. Libri. 718. Libri. 719. Libri. 720. Libri. 721. Libri. 722. Libri. 723. Libri. 724. Libri. 725. Libri. 726. Libri. 727. Libri. 728. Libri. 729. Libri. 730. Libri. 731. Libri. 732. Libri. 733. Libri. 734. Libri. 735. Libri. 736. Libri. 737. Libri. 738. Libri. 739. Libri. 740. Libri. 741. Libri. 742. Libri. 743. Libri. 744. Libri. 745. Libri. 746. Libri. 747. Libri. 748. Libri. 749. Libri. 750. Libri. 751. Libri. 752. Libri. 753. Libri. 754. Libri. 755. Libri. 756. Libri. 757. Libri. 758. Libri. 759. Libri. 760. Libri. 761. Libri. 762. Libri. 76*

rum eorum, tertium mortuorum : de quibus sigillatum dictendum.

DUPTVCHIA. EPISCOPOCOMIT. (*Tableta Episcopalis*, quibusdam dicuntur) illa nuncupant, in quibus sanctiorum Praesul, vita functionum, qui Ecclesiam reverent, nomina exarabantur, eorum presentum, qui aliquis vita sanctificata inclarerant, que ad futurorum exemplum et mortuorum memoriam inter Missarum solemnia publice recitabantur. Georgius Alexandrinus in Vita S. Joan Chrysostomi Πανεγερίᾳ τοι νόμοι τοι λέγουσι τοι λέγουσι τοι επίσκοπος, οι αποφεύγοντες πάππας. Simil adhortatio ad Iohannem tabulis sacra iubet inscribi, tanquam digni Patris, cuius fama celebratur. Facundus Herimianensis lib. 4. cap. 1. de B. Cyrillo. *Recensens quippe B. Attico*, hujus Regie canticis Episcopo, dicit: Legens literas a nostra Reverentia missas, cognovit monachus Iohannus in sacris Diphylachri scriptum. Id est Virgilius habet in eccl. libro 1. cap. 1. de laudibus Virgini, quod in Diphylachri inscripta erant Episcoporum nomina. Idem lib. II. cap. 1. de Eustachio, Episcopo, qui Synodo Nicenea interfuit. *Solenitatem inter suas decessores ac successores ad sacrificia nominavit*. Collatio III. Catthaginensis cap. 230. In Ecclesia sumus, in qua Cœlestis Episcopatus gessit, et diem obiit. *Eius nomen ad altare recitamus, quis memoria communicamus tanquam memoria fratris, etc.* Fortunatus lib. 10. Poem. 10 de S. Martino :

Nomina vestra legal Patriarchis sicut Prophetis,
Qui hodie in tempore Dptychus edit ebor.

Ad litteras Diaconum cap. 16.
Breviariorum.

Eorum porro Antistitum, quorum non
mnia in ejusmodi sacra Dptychae refe-
reabantur post illorum excessum, que
recitatatur in Liturgia memoria longe
alia erat ab ea que febat pro defunctis:
cum Sacerdos, non pro iis oraret,
sed deprecaretur, ut celestibus asperges-
tos, cum ceteris Sanctis, qui ante con-
secrationem invocantur. Atque hinc una
tum sumvit Canonizationis ritus, causa
vocabuli vis nulla alia est, quam pridem
summi Pontificis pessa et arbitrio, re-
plus dingerent expensa, virorum vita
integritate et sanctitate insigunt nomen
in Canonem Missae refertur,
quod alias docimur. Hadrianus II. PP.
Epist. 9. *Dictione Apostolice recordato-*
nam Papam Nicolaum ex Canticis vel
Dptycham Ecclesiastern restarum scribi,
nomina ejus inter saecula Misericordiam
longam imprimente recte faciat
Eusebius Hieronimus. Lib. 1. Cap. 10. Libri
summaria. *Diec etiam Episcopum supra*
nominationem Adalberti Remensis praes-
censorem suorum ductum usque ad se
consenserunt, ut inter Misericordiam
et in ea speciale commemoratione de
funerariis, quia supra Dptycham duxit,
et in consecratione Domini corporis so-
lempiter agitur, cotidie in aurore Presby-
teriter recitante silentio. Sudicione, omi-
nium ipsius Sedis nomina scripto viritu-
re deuterum Episcoporum. Vide August. de
Utrius. Eccl. cap. 7. Epist. 152. ad Dona
tum. Sozomen. lib. 6. lib. 7. 10 lib. 7
cap. 40. Nicieph. Gall. lib. 7. cap. 7. 50
28. Anastas. PP. Epist. 2. cap. 3. Alta
Concenti CP. Regist. Magistr. cap. 93.
extremo. Pachym. lib. 7. cap. 19. lib. 11.
cap. 20. etc.

Quemadmodum igitur scribi in Dip-
tychis, erat quodammodo inter Sanatos
collocari, ita ex iis deleri, erat e memo-

ria hominum aboleri, et perpetua notarii infamia, quod in latratoe potissimum, aut schismatis, vel etiam aliquia male-
dicta, utrare habeatfectus, quos Episcopi
succedentes eadem vel haeresi, vel vita-
ratione infamati, contra ius in Diphycis
retulerunt, habente summo Antistite,
cupido maius erat, contingebat Anas-
tasius in Agathone PP. pag. 52. Deinde
abstulerunt de Diphycis Ecclesiarum
nomina Patriarcharum, vel de picturis
Ecclesie, figuris eorum, aut in foribus,
ubi esse poterant auferentes, id est, Cyri,
Sergii, Pauli, Pyrrhi, Petri, per quos
error orthodoxe fidei plurillarum Justi-
nianus in Elytoe de Fide orth. de The-
odooro Mapspust inter Acta Synodi Nicolai
Antiquis et extinxit, τόν λαόν τον
ιεράρχων διάκονον προπτερούς την
δελεγένη ε καταστήσας Ecclesia Diphycis
nomina, Hincmarus Remensis Opus
17 ad Nicolaum PP. Nunc autem in
epistola Sanctissimae vestre... invenimus,
ut Tropidianum et Gantharium in Cata-
logue Ecclesiarum, etiam in
Astochorum Concilium, etiam in consuetu-
tis melius ipsa actis, de eo, qui post dominum
nationem urba precedenter, constituti
nam Episcopate presunt ministerium,
quod Ebbonem fecisse nisi dubium est,
rescribere nulli dignetur Apostolica restaura-
utoribus, utrum eundem Ebbonem inter-
Episcopos in sacris Diphycis in Ecclesiis
nosta nominare permittam, an ne de
cetero in Episcoporum catalogo nominatur,
mprobabile debeat, etc. Vide Comiti
Calendinoense act. 14.

*Interdum Ecclesiastis Praesentes, vel
haereticae labi infecti, vel odio anti melo-
dicto affecti diu Episcopatum ortho toxo-
rem nomina eraserunt. Ita agit Victo-
rius Tunnenensis in Chron. Petrus Pa-
triarcha Antiochenus haereticus *nominatus*
Proteri et *Safatayra* dcessorum de
Ecclesiasticis Diptichis sustinet, et *Duo-
cori* et *Hellari*, qui *Proterion interfere-
cavit*, seripst. Quia quidem postmodum
restituuntur ab or. *orthodoxis* Praesibus,
ut in Constantiopolitana Synodorum
decreto legitimus act. t. 59 Vide Glos-
sar. mod. Graec. voc. *Axvzqzpa* et
Δεσποτα. Et Vetus Testamentum dicta ea in quin-
que parvioribus nomine summa Ponti-
fici, Patriarcharum, Episcoporum et
curorum, qui Clericado-episcopi sunt deinde
Imperatorum, Augistarum, et aliorum
dignitate consipientium, qui eo tempore
vivebant postremo plebs ipsa et popu-
lus recessabatur Chrysostomus in
Liturgia. O λαονος βασις γενεση τε
ιαν πρωτην, και τη διπτην, την οι
κορυφαινουσιν και τονται, οι βασιλικαι
πρωτη. *Diacoyn in circuitu sacram mensam*
*charifat, et defunctionar ac pavou-
rum Dipticha, ut illi libet, percurrat*
Gregorius lb. 5. Paper simul eam alii
Patriarchis factam mentione testatur
ut et Georgius Pachymeres lb. 5. Sanctus
Maximus in Colatione cum Principi-
bus in Secretaria. *Verendumque quod*
volumus per illa discire i. *inter-*
sacras oblationes supra sanctam mensam
post Pontifices et Sacerdos et Diacoyn
memoriam sacerdotum Ordinationis
*et diaconorum memoriam deinceps Dia-
cono: Et curiosi, qui in fide dormentium*
lucorum, Constanti, Constantii et ceteri
racum. Sic autem et rurorum memoriam
facit Imperator post sacrata omnes
Concilium Vasense II. cap. 4. Et hunc
sobis justum visum est, ut nomine Domini
*Pape quinquecum sedis Apostolice presuef-
fatis, in nostris Ecclesias rectetur. Matri-
cus cap. 13. Scandunt enim autem, quodas**

Romana auctoritas nomina viorum fiduciam internumerae permitti, ubi dicuntur Memento. Dominis, famularum familiarumque etc. Leo Ost. lib. 2 cap. 78 Cumque ad eum vobis locum Canonis perpetuis seru quo viuorum solent nomina recenseri. Vide Liturgiam S. Marci, S. Cypriliani Epist. 10. Concilium Chalcedonense Act. 1° pag. 392. Edit. 1618. Suggestionem Germani et aliorum Episcoporum post Epist. 3° Hormisdide PP. Regulam Magistrorum cap. 93. etc.

Cur autem, vivorum in sacris Liturgiis celebratur memoria, docet Theodorus Antidorus Episcopus in Expositione Missæ, ut subditorum sciens erga superiores obedientia, et viventium in eadem fide ac mysteriis unita et commemoratio indicetur. Relatio Joannis Episcopi IC, post Epist. 28. Hornsidae PP: Tantum ad satisfaciendum scripturam, ut venerabile nomen sancte recordationis Leonis, quondam urbis Romanae Archiepiscopi, in sacris Dryptis tempore conservationis propter concordiam afigatur.

Et tantum abutantur et offentur nominis
seu eorum *commemoratio* flebat, ut eas
in Audit. 4. Ludovicus Pil cap. 59 [cc. 81].
Innocentius I. Epist. ad Decentium papa
2. *De nominis vero recitandis, ante-*
quam preces Sacerdos faciat, atque eorum
oblationes, quorum nomina recitanda
sunt, sua oratione commendet, quam su-
perfluum sit, et ipse pro tua prudentia
recognoscas, ut cuius hostiam necum Deo
offeras. ejus ante nomes insinuis, quam
vis illi incognitus sit nihil. Prius ergo
oblationes sunt commendanda, ac tun-
nomina, quorum sunt oblationes, edi-
cenda, ut inter sacra mysteria nominetur
tur, non inter alia, que ante premittimur.
ut ipsi mysteria riam futura pre-
cibus operiamur. Vide Capitulo Aquisi-
grandis anni 700 cap. 51. Capitulo
Francorum anno 700 cap. 49. Alcibiades
de divin. Offic. ubi de Canone Cumulo
*dicitur. *Meditatio. Domine famulorum*
famularumque tuarum, et datioe subiungit-
atur: Et omnium circumstantium, manu-
missum est, quod quasi quidam locu-
rit, ubi aliquibus specieribus nominatis
etiam ceterorum, qui assistunt in Ecclesie
commemoratio adjungitur. In qua
loco liberum est Sacerdoti, quos desidera-
rent, peculiariter nominare, aut nomi-
*nare. *Ivo commendare: aut certe tunc*
ab antiquis est observatum, ut ibi offeren-
tum nomine recitarentur. Prius enim
oblationes commendanda sunt, ac tun-
nomina, quorum sunt edicenda, ut
inter sacra mysteria nominetur, non
*inter alia, que premittimus. Eadem ha-*bit**
aucto. Exgesioe in Canonem Missae
*(quem quidam Floro Lugdunensi adss.***

tribuit) pag. 20
Tertium Diptychorum genus era
mortuorum, eorum nempe omnium, qui
in fide obdormierant, pro quibus Deum
orabant, quorum nomina recitabantur
non tamen omnium, sed eorum, qua
Sacerdoti a Diaconi indicabantur. Li
turgia S. Marti: Οἱ δοκιμα
τῶν κεκομητέων, nempe, λεπί. Cui S. Mar
cordios, se inclinans, apparetur, dicens
χαῖ τούτον πάντον τας φύσις ἀνάπτυξι
δέσποτα κοριτός Ηδὲ πρῶν ει ταῖς τούτοις
σοι επηγγύει, etc. Et horum omnium ani
mabus donec requiem dominator Dominus
Deus noster in sanctis tuis tabernaculae
etc. Liturgia S. Chrysostomi supra laudes
data: Οἱ δικονός τον κεκομητέων κα
ρκών, οὐ πούλεται, μηδενούσι, οὐ πού
λετι. Id propto pro dormitione aliquic
oblationem vel deprecationem nomine eius

in Ecclesia celebrare, vocat Cyprianus Epist. 66.

Hunc etiam usum amplexata est Romana Ecclesia, ut festivitas Alcuinii: *Post illa verba, quibus dicitur: In somno pacis, usus fuit antiquorum, sicut etiam hodie Romana agit Ecclesia, ut statim rectrantur a Diplychis nomina defensorum.* Alcuin consentit Florus Magister in Expositione Missae, et Auctor Vita S. Samsonis Episcopi Poenensis no. 1. cap. 1. Cuperantibz de multaria pententiaria in cap. 13: *Dicacut oblatissim oblationem adfere domine auctoritate tegamen quando rectuantur nomina pa- cantium, amitter ponteas.* Memoria vero illa, qua adgit pro defunctis in sacrificio Missae, itaque post divine hostie consecrationem, inscribatur aucto- Gregorius M. in libro Sacramentorum. *Super Diplychis*; in Expositione Missae. *Oratio super Diplychis*, atque in brevia concipiatur. *Memento etiam Domine, famulorum familarumque tuarum illi, qui nos processerunt cum signo fidei, et dormiant in somna pacis.* *Ipsa Domine, et omnibus in Christo quiescentibus locum refrigerii, lucis, et pacis, ut indulgas, deprecarar.* Quia quidem oratio a Sacerdoti, sacerfa faciens, inter ipsa Missae solemnia, recitat post consecrationem, quam Missae partem, *τὸν καρπὸν τῶν τέλεων*, vocat Quinta Synodus oecumenica. At in Ecclesia Graeca legebatur Diplychis a Diacono ad altare, ut ex predictis plus satis constat, quibus locis, Sacerdos sacra faciens, adprebatu*s*, iherosolima primaria recitata fuerant, varie autem pro variis Diplychis partibus. Nam cum vivorum et defunctorum recitabantur nomina. Sacerdos pro ihs Deum deprecabatur: cum vero Praesul aut aliorum pietate et vita integritate illustrium virorum, tunc populus illi acclamabat, dicendo: *Gloria tibi, Domine. Id docemus ex sy- nodo quinta laudata: Τὸν καρπὸν τῶν διπλύχων μητρὸς τῆς Ἰερουσαλήμ τοῦ πλήθεος καὶ κόσμου τοῦ θεοτείτρου, καὶ ἔκροντο, καὶ μόνον θέλοντας εἰ προτερο- πιστῶν διπλύχων ζώνων πεπάντα συνέδο- περ τοῦ ζεύκεων, καὶ τὸν εἰ δύο μήτρας Ἀριζαντούντων Εὐρώπην, καὶ Μακρανίαν, καὶ Λήγειον, καὶ τὸν μεγάλην Ἑράκλειον ἄπαν- τα. Δέξια ὦν Κύρον.* Tempore Diplychorum cucurrit omnis multitudo cum magnis silentio circa altare, et aspergunt: et cum sole teles fassent a Diacono appellato ne predictarum sanctorum 4. *Synodorum, et sancte memorie Archiepiscopo- rum Eusebii et Macedonii et Leonis* voces magna conuersi clamaverunt: *Gloria tibi, Domine.*

¶ Verum non solum in Ecclesia tempore sacrosancte Missae sacerdicii, sed etiam in Capitulo ex Diplychis rectata fuisse defunctorum nomina discimus ex Statutis antiquis Ecclesiae Parisiensis latidis in Observationibus ad Librum Johannis Abrinc, pag. 100, ubi sic legitur est: *Inde ad Capitulum pro- grediuntur, ubi gestis Sanctorum et Diplychis defunctionis perfectis, sunt preces pro eorum requie. Quo referri possunt ea qua etiamnum post Primam Acolythus canit: *Commemoratio omnis fratrum, familiarium Ordinis nostri utrum beneficiorum nostrorum: quibus Superior subdit, Requiescant in pace, ad quod Chorus respondet, Amen.**

Pero ut damnatorum vel haereticorum Episcoporum et Presulorum nomina de Diplychis celebantur, ita et Imperatorum, qui haereses labi infecti decesserant, ut in Gestis Concilii CP. in quo

deleta sunt de Diplychis Zenonis et Anas: *Augustorum nomina.*

Statutum præterea Concilium Emeritense cap. 19. recitat infra Missæ solenniæ eorum nomina, et quibus Ecclesiæ constat esse construcias, vel qui illi quidam contulerunt, siquidem adhuc essent in viuis, ante altare; si decesserant, cum defunctus suo in ordine. At quicquid Diplychis vocant quidam libros anniversarios, in quibus defunctorum, qui pro anime sua remido Ecclesiæ bona contulerunt, nomina describuntur, cum vulgo *Obituaria*, et *Necrologia* nun cupant. Et Bernardus junior de Casibz, Galli cap. 5. pag. 62.

In diplychis dignique quatuor prima Concilia relatæ fuisse dicunt Acta Syrii CP. oecumenica, id est, Syrii cap. 15.

Eran et alia Diplycha in Ecclesia, in quibus seculiæ recenti baptizantur, et suscepitorum nomina exarabatur, quod et hodie in Ecclesia fit, diversa omnino a Diplychis vivorum, que inter Missæ summa officia a Diacono recitabantur et in eo tempore versatas sit Pachymeres in Paraphrasi Dionysij de Ecclesiæ Hierarch. cap. 2. Et ejusmodi Diplychis intelligendus Joannes Diaconus in Vita S. Pelagie.

Predictis habet hoc loco addere, quod habet Hieronymus Rubeus lib. 3. Hist. Ravennatis sub ann. 515. *Quoniam*, inquit, *Ecclesiæ Diplychis palmarum fuisse tabule sacre dice, quorum in altera vicorum, in altera mortuorum Epis- coporum, qui recitantur in sacrificio Missæ, nomina describantur: non erat tam fortassis absonum opinari, fuisse dictum quoniam per vestem illam, quas supra vestrum sudatur Sacerdos, cum massu- rebatur, *ταστία*. *Plus tamen appetit*, ut hanc sequentem sententiam dñe, non quod ea sit vestis duplex, alterius et posterioris a humeri delatione, tunc quia in me sa- cras diversorum reliquias, in Classense sa- crario, humeris vestim, vestigiorum vel antiquitatem venerabilium, in qua talia inscripta sunt nomina. Et alio loco: *Quam genito diximus in hac historia, asulata Diplychorum magnum referendum, in sacra Classense seruari, ea et seruare ar- genteo texta est, in eisq; anteriori parte, intra duas lineas s; et in eisq; deorsum recte deductis descripta opera. Phragmo in cir- culis habet nomina. Siebertus Epis- copus, et Iohannes Episcopus, etc. Transver- sun vero ab uno humero ad alterum intra duas item lineas intime rectas, sed arcu modo sursum floros adem operæ, hec sunt. Gerasimus Episcopus, etc. In dorso, inter duas lineas item, sursum ab dorso recurrentes, in medio, paulo supra locum, et ius latus, in circulo manus est aperta transversum levata; supra manus habet, in circulo quadrum s; s; le- quante. Gerasimus Augustus, S. Rosicus, Euzebius Episcopus, etc. Infra manus habet Michael Angelus, Hesychius, Petronius Episcopus, etc. In dorso trans- versa, sorsum oblique sinuata, ita sublata, Zeno Episcopus, etc. Episcopus enim sorsum nomina brevissimis causa omittimus. De Diplychis sacris et profanis multa etiam congesit Rosweidus in Opomastico ad Vitas Patrum, ut et Card. Bona lib. 2. Iherum Liturg. cap. 12. et Steph. Baluzius ad Capitul. pag. 120.**

DIPLOCHIS, pro *ταστίᾳ*. Diplychum Charta Rudensdi Dumensis Episcopi anno 330, apud Antonium de Yez in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 5. *Dip- tagus argenteos imaginatos et deauratos,*

calices argenteos exauratos tres, etc. Charta illa, eiusdem Rudensdi: *Ad usum Sanguinis, crucis, Diplychis, copas, calices, et coronas, etc. Regendum, ut supra Diplychos.*

DIPYCHUS. Amularius in Eclogis de Missa. *Hic oblationes duas dicuntur, una super Diplychis, altera post locationem no-*

minum. DIQUE. Denique. Gloss. Isid. et Sangerman. MSS. n. 501. Videtur esse similes abbreviatio.

DIRADES. *Inequalis et aspera*, apud Sussannæcum in Vocabulary.

DIRE. *Collum superius, vel in angus- tione desinens prominentia, supercilium,* apud egnd. Sussann.

DIRARRE. Rarum, tenuum facere, apud Cælium Aurelianum lib. 1. Acut. cap. 15.

DIRECTIONARE, etc. Vide *Derecione.*

DIRECTA. Ludi genus. Stat. Pistor. lib. 5. rubr. 71. *Si vero lusserit palam et in aperto ad aliquem ludem cartarum, et in ludo qui dicitur *la Directa*.... ininde parnam librarian quinque. Vide anima pars *la Directa*.*

DIRECTANDUS. DIRECTANEE, unico voce tunc, nisi in modulatione dictus, aut pronominatum, primis, hydriis, aut aliis cantus. Ecclesiast. 1. Iudorū lib. 5. de Eccl. Offic. cap. 5. *Propria Ecclesia ita praebat, ut modice plena vocis faceret pallientem resonare, ita ut promuntiantur victoriæ etiam quoniam. Joannes Sartoriensis lib. 1. Polterati cap. 6. ubi de Musica. *Prædicta quidam venerabilis vir, crederet septentiarum monumdati pars, ut hanc Monasteris suis prescrupsi legere, ut omnia earum can- teta totius melicae pronuntiantur etiam at modis, et ut solo psalmorum et laudum sunt significativa pronuntiatione contenta.**

*Suspect equidem fuit sancto viro voluptati cognata molitiae, eo quod voluptas parvælibet est. Regula S. Aurelianii ad Virg. cap. 40. Ad Lucernarum, Di- rectores parvulus, id est, Regna terre dicuntur. Et tunc ipsa prima Directanea dicitur: *Missere mihi Deus, etc. Ibidem. Hunc vero Directora tripla volvitur, et in communione omni tempore, et festis et quotidiano diebus imprimis Directa- res Ita in Regno, etc. Benedicti cap. 17. S. Cassianus Ardent. cap. 30. ipsam Au- relianum in Monachos cap. 11. *de ordine palliandi*, et Magistri cap. 15. Adde Amalarius lib. 4. cap. 48. apud Mabil- lionum tom. 2. Analogor. Korm. Mabil- lionus in Gross. *Psalmi Directaneæ solu- man in ritu.* Apud eum hanc *Recta- Rehæta*. Amularius loco citato. *Tertius autem palmarum soni modulatione anti- phone in Directo dicitur, etc.* Statuta de Scapulengia. *Lectio modulatio de B. Maria legunt, et Lectio pro defun- tis in Directo, non selenatur.***

¶ Addo ex Maturator. tom. 4. Antiqui, med. eti col. 100. sed videlicet, num potius ita psalmi appellarentur, quod non alteratim, sed continuato progressu, atque una voce ab integro cloro recitarentur, aut etham canerentur. Philo lib. 1. de Vita. contempt. de Therapætis habet *Cantant hymnos in laudes. Dei compitos, carus metropoli communis generibus nunc ore una, nunc alterius, etc.* quam antiquis mos 180. etiamsi formantur etiam a plus hominibus frequentanter.

¶ DIRECTARE. Virgil. Grammat. epit. 6. pag. 130. *Ita etham littera ab ipsius cere- characteribus usque ad quassorum com- positionem hosce ordines Directat;*

DIRECTARIUS. Vide *Directarius*.

1. DIRECTATICUM DIRECTICUM, Directio.

Vide post *Directum* 8.

2. DIRECTUM. Directus Gall. *Droit*, directem. Mirac. S. Bér. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 119: *Arretoque titere insubstitutib[us] cursu Directum tendebat ad munitiunculam.*

3. DIRECTITAS. Dominum seu jus domini in territorium et censu properchelam ex eo percepientibus. Gall. *Domingi Direct.* Charta ann. 1480. Anthonius Chat vendidit praecostas suos redditis, una cum omni fundatitate et *Directum ex eorumdem*. Alia ann. 1509. ex Charta. *Cantons. Remittunt omnem jurisdictionem imperiorum. Directitatem, dominum utilem, potest solum patronatus erga via loci iure, cum molendinis, portis Argenti duplicitate ripariam sit, Directitatis est ipsius feudi Directitate.* Vide *Dominiun*.

4. DIRECTA LITERA. Epistola alieni inscripta. Annal. Placent. ad ann. 1461, apud Mracon. tom. 20. Script. Ital. col. 208. *Franciscus Maletta dualis commissarius applicatus Placentiam cum multis literis nobilibus et magnatibus Placentie Directum.*

5. DIRECTORIUM. Iter rectum. Vide *Dirigere*.

6. DIRECTORIJUM. Abacus, ministerium, ubi remponunt vasa ad convivia, Gall. *Dressoir*. Chronicon Beccense ann. 142. *Tabula in aula, que dicitur Miseroranda, fecit renovare, et Directorium, et similiter in refectorio, que prius erat verbius consumptum.* Vide *Dressorium*.

7. DIRECTUM. Idem quod *Rectum*, de qua voce infra. *Jus Praeceptum Rodolphii Regis Francie pro Monasterio Tulerensi. Hoc autem contra jus regis fieri non consentit, quoniam est contra legallitatem similitudinem. Directa sua, quales esse exercebit, leguntur immutasse.* *9. Directum ex Præcepto Rodolphii regis, ordinatio statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.* Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

8. DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1. *Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.* Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas. Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel mater, quicunque modo se habeat filius, cum non teneret responderi proprio, ad complice Directum, nisi in his casis, etc.*

DIRECTUS. Idem quod *Direction*. *Consilium Narbonense ann. 1064. cap. 6. Secundum modum culpa Directionem per fiduciam aqua frigida, aut per friguum, sicut statutum est.*

DIRECTUS, vox formata ex Directum, eadem notio, unde nostri *Droit* distinctiones, statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.

Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1.

Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.

Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas.

Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel mater, quicunque modo se habeat filius, cum non teneret responderi proprio, ad complice Directum, nisi in his casis, etc.*

DIRECTUS. Vox formata ex Directum, eadem notio, unde nostri *Droit* distinctiones, statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.

Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1.

Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.

Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas.

Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel mater, quicunque modo se habeat filius, cum non teneret responderi proprio, ad complice Directum, nisi in his casis, etc.*

DIRECTUS. Vox formata ex Directum, eadem notio, unde nostri *Droit* distinctiones, statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.

Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1.

Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.

Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas.

Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel mater, quicunque modo se habeat filius, cum non teneret responderi proprio, ad complice Directum, nisi in his casis, etc.*

DIRECTUS. Vox formata ex Directum, eadem notio, unde nostri *Droit* distinctiones, statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.

Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1.

Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.

Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas.

Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel mater, quicunque modo se habeat filius, cum non teneret responderi proprio, ad complice Directum, nisi in his casis, etc.*

DIRECTUS. Vox formata ex Directum, eadem notio, unde nostri *Droit* distinctiones, statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.

Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1.

Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.

Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas.

Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel mater, quicunque modo se habeat filius, cum non teneret responderi proprio, ad complice Directum, nisi in his casis, etc.*

DIRECTUS. Vox formata ex Directum, eadem notio, unde nostri *Droit* distinctiones, statuta interpretetur, que reges, quandocumque res postulabat, immutabant.

Romualdus Salernitanus. In Cronicis MS. ann. 1520. *Willelmus Fauquier atque Calabria devenerunt in una huma Papae Callisti factus per Directum contra annes honores.*

DIRECTUM FAERE, etc. Jus facere, Fair droit, etc. Marcellus lib. I. form. 1.

Iuhemus... ut ille vir omnes caues iuri, ubique per præceptum, vel admittare debet, ut unicus pro ipso vel homini suis repatiat conditionis Directum faciat, etc.

Charta Caroli Mag. apud Meurisium in Episcopis Metensis pag. 185. Sed in coram privatis audiendas agent ipsius Ecclesiæ unicunque de rebus conditionibus Directum facient, et in aliis simulque percepient veritas.

Vt. *Quarta apud Rubrum lib. 5. Hoc inventum est. Quia iudicium scriptoriis inde nescire potuisse. Querimonia Regum. Vicariorum Narbonensis ad versus Guillermum Archiepiscopum Narbon. ann. 1166. Deinde conjur mea videns cum regavit restituere corpora sancta, et idem in se ad Ecclesiam suam redire, tunc tumque nostrum supra modum accipere, neque audire voluit. Infra. Voluntate et affirmare Directum, et de me et de consue mea, et de omois mens in j. dieo sui forces Episcoporum, et Episcopis Averlato per decem milia solidos: qui renuit. [Edictum Sancti Regis pro pace seu treuaga servanda. Spec. Acher. tom. 8. pag. 3.1. Si infra quindecim dies damnum in posse dominorum suorum resarcire noluerint, aut Directum firmare;*

deinde Vicarius accipiat pignora in personis propriis. Appendix ad Formulas Marcelli Form. 26: Homo aliquis nominis ille, ita factus, apud arma sua super me vent, et colpus super me misit, et sic mea arma percussa, et talis colpus et dedi pro quid ipse mortuus est.

AD DIRECTUM HYDRIE. In jus voluntatis partibus Charta ann. 1157 inter prefob. tom. 2. Hist. Orléans. pag. 591. Exceptis meis hominibus, quos infra quadragesima dies ad Directum tubi labore potuero. Droitoier, videlicet sensu, in tunc Pet. de Font. cap. 21. art. 32. *Qui plies est d'irage, ne doit on me contraindre l'avverse partie te Droitoier a lieu, juske jour souffriront soit mis. Endroitoier.* Ibid. cap. 32. art. 26. Stat. ann. 1388. Tom. 9. Ordinal. reg. Frane pag. 98. art. 1. *Les fermons et gens dudit mestier se doivent venir Droitoier devant lui (maistre) de ce que touche ledit mestier.*

DILECTA. Eadem notio ex Epistola Leocai Regis Armenti in Gestis Innocentii III. P.P. pag. 127. *DIRECTUM VIGIS.* M. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 11. *Desistite ab hac intentione verbum enim Directum non habemus.*

DIRECIO ET RATIONI STARE, in veteri Consuetudine Jacobi in Aragonia: non dicimus, Ester a droi.

DIRECTUM COMPLETUM. Forti usq. Jacob. I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 9. *Pater vel*

Passim occurunt voces *Dretura* et *Droiture* in hoc anniversario libro: ubi observare est *Dreturas* omnes in speciebus semper, nunquam in pecunia fuisse exolutas. Similiter in *Charta Tabularii Portus Regii* ann. 1268: *Valeat Dretura integra unum sextarium aeneum, unum minutum frumenti ad menustrum Castri-fortis et duos capones. Complementum de Dretura*, in Litteris ann. 1268 apud D. Secousse, tom. 3. Ordinat. pag. 108.

1 **DIRETTURA.** *Salvo jure, Dretura et usatois Communis Massitiae*, in *Charta ann. 1268*, ex Archivo Commendaria Arelat.

1 **DREUTURA.** *Acquisitionis anni 1287*. Hist. *Dalphin*, tom. 2, pag. 348, col. 1. *Omne ius omnem actionem, partem, Dreyturaum, requisitionem et reclamacionem, quod ei quis dicit Dom. Guillelmus habet, etc.* *Charta anni 1357*, apud *Baluzum Hist. Arverna*, tom. 2, pag. 382. *Quidquid juris, actionis, possessiois, proprietatis, Dreytura, diversi, etc.*

2 **DIRECTURA.** *Pactum nuptiale Erehengardis filie Bernardi Atocius Nicocomi, filii et Gaufridi filii Giraldo de Rossillon* 5. Id. *Miii 1116*: *Et si non habuero alium infansum, don-tibi tuas meas Dreturias, ubicunque illas habeas et habere debetas*. *Charta anni 1228*, in *Magno Pastoralis Ecclesie Parisi*: *Reconquerant, se vendicant, ... tria sex-taria aenea; et unam Directuram, et di-midiam Dreturam, et quartam partem cuiusdam Dreturae, que omnia sita sunt in parochia, etc.*

3 **DIRECTURA.** *Præstatio, vestigia, Privil. Pisani concessa a Cœgrado II reg. Sicil. ann. 1269 apud Lantium tom. 3*. *Delle, erudit. pag. 278: Nullum inter-dictum faciemus vel fieri faciemus, et nullam ab omnibus Directuram seu teloneum etc. sed torta leg. Directuram.*

4 **DIRECTURA.** *Eadem notio*. *Charta ann. 1268*, pag. 47. *Charthop. reg. ch. 130*: *Ireni intendit probare quod homines qui miscantur in stagno de Melgono,.... dant Directuram seu pulmentum certum omnium piscium et avium capturarum in dicto stagno. Infra: Directura.*

5 **DIRECTURA**, ex Gall. *Directura. Magnum Pastorale Eccles. Parisi*, ann. 1270. *Quinque solidas annui censu cum dimidia Directura valente 4. sol. et 8. den. in censiva. Necrolog. Eccl. Paris. 7. Kal. Febr.*: *Item 3. Directuras, et quartam partem unius Directurae debitas in Nati-vitate Domini quoque anno 8. Kal. Aug. Dedit 50. sol. in villa de Areinville, vide-lit in 2. sextaria tam bladi, quam aenea unam Directuram cum dimidia et octava parte unus*. *[Vetus Poeta MS. e Bibli. Colloisi.]*

*Cil s'en a sans sa Directura
Pour le loier dont cil pris cure.]*

6 **DIRECTURA DIMIDIA.** *In Charta ann. 1268*, ex Archivo Portus Regii.

7 **DIRECTICUM. DIRECTATICUM.** *Idem quod Directum, ius quod quis habeat in re aliqua. Ch. Ramondi Arag. Regis apud Hieron. Blancae*, pag. 646: *Concedo vobis Castrum et villa, ... cum suis terminibus et Directaticum, et popu-latis, et montibus, etc.* *Alia Alfonso I. Regis Aragoni*, pag. 289: *Et mittas illis clericos, poteris in illis alboribus, et in totis illis Directaticos quos habue-runt in tempus de Moro ad unamquamque Ecclesiastis, que sit in illis Castel-los, etc.*

8 **DIRECTICUS.** *Eadem significatio. Littera Alfonso Regis Castille pro Capitulo S. Joannis de Burgos, apud Ste-*

phanotium Frgm. Histor. MSS. tom. 3. : Facio cartam donationis Deo et Mo-nasterio S. Joannis Ecclesie S. Roberti de Caso Ivi. de Ecclesie S. Petri de Cordioles cum omnibus Directicis sua. Ibid. legitur, Monasterium S. Martini cum suis Directuris.

9 **DRETATICUS.** *Charta ann. 1070*. In Appendix Marcii Hisp. col. 1158: *Vendo vobis omnes voces et Dretaticos, posses-siones, etc.* *Similia leguntur in altera eiusdem anni Charta Ibid. col. 1154: Advenirent ergo mihi predicta omnia per vocem et Dretaticum vel hereditatem jam dicti patris mei, in Charta ann. 1070, Ibid. col. 1154.*

10 **DIRECTIO.** *Alla prorsus notio*. In *Lege Ripuar. tit. III. § 11*: *Brunianum bonum, id est tributum, helium cum Directo pro 6. sol. tributu. Quid hoc loco Directum sonet, non facile est divinare, nisi sit apex galera, qui sursum ac in Directum dirigitur.*

11 **DIRECTURA.** *Vide Directum 8. et Di-ri-gere.*

12 **DIRECTUS.** *Gregor. Turon. III. 8. Hist. cap. 13: Gaufr. autem domino, Directus tenit ad locum Phrasis Gallica: Il vint droit au lieu. [Le Roman d'Alius MS. :*

*Au temple vindrent, si descenderent,
Leur Drouilles à l'autel tendent.*

Hoc est, recta pergunt ad altare, si bene coniecto.) *Oblationes intelligi, quae ad altare offeruntur.)*

13 **DIRECTUS.** *Ad rectum revocatus, emendatus. Epist. episcop. regni Lo-thiar. ann. 897. tom. 7. Collect. Hist. Franc. pag. 88: Quem nos quoque procul dubio subtiliter correctum atque Directum magis optamus retinere et habere principem, quam amittere et deserere.*

14 **DIRIBERE.** *Dirimere. Glossar. Vet. ex Cod. reg. 761. Vide Dirivere.*

15 **DIRIBITORIUM.** *Locus contubernii. Gloss. Isid. Papias male: Directorium, Locus contubernii. Locus ubi militibus recentis stipendiis diribebantur seu distribuebantur. Vim vocis non intellegit Graviss. Locus campi Martii: quod deinceps fuerit corruptum. Directorium memorant Sueton. Claud. cap. 18 Plin. 16. 40. Dio Cass. lib. 55 pag. 15 qui dedicationem eius operis describit, quod ipse Latino nomine *discessio* appellat. Fuit autem *oxos, pycnus, ...* *disce-sio* *propter σχόλους, Domus, ...* *quae unquam una culmine fuerit* *maxima*: *quam Agricola imperfecte reliquerat, Augustus autem absolvit et dedicavit. Vide Torquentum ad Suetonii locum laudatum, et Pitticum in Lexico Anti-quiti. Rom.**

16 **DIRECTURA, DIRECTUS.** *Vide Directum 3.*

17 **DIRIGERE.** *vix Agrimensorum. Di-ri-gere limites. Restituere, Redresser les limites;* in Novella Theodosii, et Valentin. *Fermos dirigere*, apud Agge-num. *Fines dirigi* dicuntur in leg. 2. D. Fin. regund. (10. 1) *Directura*, apud Innocentium de Casis literar. *Directoria, Itineraria recta, recte navigationes, viae solitarias, quae mutari veterantur in leg. 3. Cod. Reg. 1. Canine frument. urb. Roma. (14. 15).*

18 **DIREXERE ORITVM.** *Olivam mittere. Fragmentum Histor. apud Hieron. Blancae tom. 4 pag. 98: *Dux ergo audierat impri-males adversum te venire legiones. Directus ipse ex suis manu validam obviam illis itinere dierum sex. Galli dixerimus. Il-**

détacha un corps de troupes de son armée, et l'envoie au devant, etc.

19 **DIRIGITUS.** *pro Directus. Littera Philippi IV. Franc. Regis ann. 480. in Chariliario S. Vandregessili tom. 2. pag. 1844: Tale mandatum Dirigitum ex parte nostra non procedat ad sentienda, (sa-lientia) seu confuscanda predicta bona.*

20 **DIRIMARE.** *Iisdem syllabis eodem que sopor concludere. Gall. Rimer. Ro-ländia: in prol. ad Hist. Patav. apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. sv. col. 1049: Forte non erit inutile, vel de-licabile minus aliquibus, et precipua literaria id, quod de modernorum injuris et laboribus scriptum per Latinum invenient, quia quod de gestis nobilium antiquorum audiunt per vulgare, quod Diri-matum vulgo dicimus et Romanum.*

21 **DIRIMERE.** *Diripere. Barthius in Glossario ex Baldrici Hist. Palest.*

22 **DIRIVATORIUM.** *Vide Distributorium.*

23 **DIRIVERE.** *Dirimere. Dirivere. Divisores. Divirativa, Digesta, separata. Papias in-MS. Bifur. Editus habet: Di-rivere et Dirivata. Legendum est Dirivere, Diripiles, Diribita, voces Latinis familiares pro Distribuire, Distributor, Distributa, scil. militibus stipenda.*

24 **DIRMATIA.** *Chartera Kenulf Regis Merciorum, qui floruit ann. 798 apud Spelmannum Culham, cum omnibus utilita-bus ad eam pertinentibus.. videlicet præfate, pacues, Dirmatique, cursibus aquarum, in eternam targitus sum-meritatem.*

25 **DIROCARE.** *Italis Diroccare, Diruere, destruere. Domus predictorum. Diroca-te fuerunt ubique, in Chronicis Parnensiis ad annum 1268 apud Murator. tom. 9. col. 88.*

26 **DIROCHEUM.** *Gennadius in Cod. MS. Prudentii ex Bibliotheca Colbertina: Prudentius vir secularis, litteratus, et dilectus compensis Dirocheum de toto ve-teri et novo Testamento, personis exceptis.*

Ubi Aldus Manutius recte Dirocheum legit (?) etiam enim prefert Gennadius editus.) *autique, vocem formatam ex duplo, duplex, et bix, cibus, vanquam aquarum, in MSS. Prudentii Codicebus antiquissimis legi Dirocheum, scripto-rum, inquit, cupula, quid inde conjectit, quia inibi interpretatum est antiquis characteribus: Duplex refectio: quam interpretationem ad struunt etiam Glos-sas. MSS. Dirochium, Duplex refectio, et Charta Athelredi Regis Anglor. ann. 981. in Monastico Anglie. tom. 1. pag. 21. Regum vero munimine deinceps ipse domino protegente tueratur, ipsiusque loco. Abbas Regi servientes, gregem sibi commissionem Dirocheum id est, duplex pasto forebat. Papas lange alter apud Prudentium legit, ita enim illa littera C. Chirodeus, quidam liber carthus, dictus quod clausa manu posuit tenui Nam et manus, xix. clauso dicitur. Glos-sas. Prudentius hunc fecit. Sed retinunt vetusti Codices. Rursum in lit. D. Di-rocheum, duplex refectio interpretatur, de veteri scil. et novo Testamento: quem librum fecit Sedulus. Eadem tempe habeant Glossemata. MSS. in libro contra Symmachum, nist quod Dirocheum praefuerunt, nihilque de Sedulo habent. Ita quoniam aliis Prudentio, Papas Sedulus Dirochei titulum adscribit, in manifesto, ni fallor, errore, cum Sedulus Paschale opus, seu de Miraculis Jesu Christi tan-tum edidit, non vero V. Testamentum attigerit. Vide, quae de Sedulo annotat Simeon ad Ennodium lib. 1. Epist. 21. Vocis porro notioem allatum faciunt versus antiqui, scripti in fronte Biblio-*

rum, que fuerit Ecclesia S. Stephani Metensis, de Bibliotheca seu Bibliorum Codice:

Elegimus, mores, studium composi, et actus,
Et quis cibus, potus, exercita, via, uras, salus,

At Goldastus librum hunc non Prudentio Clementi sed Prudentio Ameno Hispano, alteri fere suppari, adscribit, legendumque est. Gisolfi emendatione contendit pro *Dirocheum*, *Dipychum*. Vide Edit. Oper. Prudentii ann. 1613. pag. 116.

* **DIRODIMUS**, pro *Dirodimus* seu *Dirodinus*. Rosetus Acta SS. Juli tom. 5. pag. 94 in Vita S. Ausensi Abbatis. *De vestimentis vero Dirodimum, optionum unum planctarum, casulas quinque, cindas duas, diadema coloris diversi.*

DIRODINUS [Rosetus] Vide *Rhodinus*.

* **DIROGATORIUS**, pro *Derogatorius*, ut supra. *Modus Dirogatorius*, apud Rymer. tom. 1, pag. 782.

* **DIROIAIRE**. A sulco distinante recedere. *Jura curiae dicuntur*. Tuscic. ann. 1106 apud Murator. tom. 2. Antidit. Ital. mod. 371 col. 92. *Item si in Ruminio à Torula usque ad campum Anselmi aliqui Diroiaire, perdet ritudinem, et tros solidos habet curiae, nisi esset sepehandae venatorum. Destroyer vero nostri est præscriptum colendi agros ratione suos suos mutare*. Reg. Corbi. 13. sign. *Habucue ad ann. 1510. fol. 42 v.*

Seront lerdiz preundeurs tenus de labourer, bien et deuenement toutes les terres de ladite cenee par droite sole et compoteure, sans les Destroyer, De-soler ne descomptuer. Vide supra Dessonature.

* **DIROTANUS**, ut *Dirophinus*, Rosetus color intensor. Charta ann. 863. inter Probat. tom. II Hipt. Lothar. col. 540. *Dedit etiam ad ipsum alium unum sacerdotale testimoniun auro ornatum, platenum scellet ex Dirophano cum gutta, etc.* Vide *Rhodinus*.

* **DIRROCOEUR**. Vide *Diracheum*.

* **DIRRIMENTUM**. Eversio, demissio. Charta ann. 1106. inter Probat. tom. I. Hist. Nem. pag. 292. col. 1. *Diruinentia faciendo ad præmissionem custodir diecavitatis et solvationis ipsius, fiant et faciant cum consilio talium exportor im in talibus Diruuent, a lat. Diruere, A latre, demoliri, in Lit. Caroli V. reg. Franc. ann. 1366. ibid. pag. 295. col. 1. *Il neni fait abatre et Purrer tous les hostels, qui entour ladite cité touchoient au murs d'icelle.**

DIRUBERE, *Obstupere*, in Gloss. Arabe-Lat.

* **DIRUCTIO**, *ἀποκατάστασις*, *Restauratio, in integrum directio*. Supplem. Antiquari.

* Ita etiam Gloss. Lat. Gr. sed leg. ex Vulg. *destructio vel diructio*.

* **DIRUPERE TERRAM**, Eam colere, arare. Vide *Bumpere*.

* **DIRUPARE** Anonym. Barenensis in *Chronicon sui regni Byzantini*. *Archiepiscopus Iurapare Episcopus Barum, et cepit laboreare. Itali Dirupare, et recipiatur, de rupe deponit, et mouit, et cadere de alto, utique etiam portaretum, extinxit alicui parare* [Memorialis Potestatum Regensium ad annum 1289. apud Murator. tom. 8. col. 1128]. *Gastrum Pelegum destructione fuit per Reginos, et Thoam similiter fuit Dirupata*. Ibid. ad annum 1251. col. 1131. *Observarunt Sanguinanum et Montem Umbrarum et habuerunt eos et Dirupaverunt*] [Vide supra *Derpare et Derochara*.]

* **DIRUPTA**, *Destructio, eversio*. Charta ann. 1216. ex Tabul. S. Crispini

in Cœvea: *Cum quæstio verteretur... super quibusdam intentionibus aprum (l. apum), Diruptione murorum, eradicatione arborum, etc.*

* **DIRUPUTUS**, Procissus, recens cultus.

Notitia vet. ex Tabul. Geclon: *Almara du manso uno, cum curte et ortos... cum terra culta et inculta, tam Drupatas quam suburbanas...* concedit S. Salvator. ann. xvij. Robertus regis. Vide *Rampere*.

* **DIRAWTI**, vox Walliea, Muicta, muleta-lio, ponca, pecunaria, Boxhornio, in Lexico Wallieo. Carrerii in Legibus Hotel. Burj. Regis. Wallie cap. 10. 25.

* 1. **DISADVOCARE**. Factum improbare. Gall. *Dissuovere*. Charta ann. 1241. ex Tabul. archiep. Auxit. *Procurator dicti domini comitis Asturarii Disauocat que quid factum fuerit*. Vide supra *Deadwraig* 2.

* 2. **DISADVOCARE**. A professione clientelari prestata recedere, eam revocare. Arrest. parlam. Paris. ann. 1454. Inter Probat. Liber. Eccl. Gall. cap. 9. num. 5. *Nihilominis prælibatus episcopus Nantensis... plures ex hominibus, et subditis ipsius Joannis Delbist, et marne Joannem Fuchsene, ad se traxerundum a dicti do nino de Thoire, et novum adveniamentum dicto dom. episcopo Nantensis facendum, ex ab eo litteras et salvas gardias accipiendum compellere nisu sunt*. Vide supra *Deadwouare*.

* **DISADVOCARE**. Iniciari, non agnoscere. Gall. *Des aduocar Radulfus de Hengham in Summa magne cap. 4.* Et ipse reus dedicat in pleno Comitatu ipsi pertinenti hujusmodi servitu petita, et ipsius Disaduocat pro Domino. [Charta Edwardi I. Regis Angl. ann. 1278. apud Rymerum tom. 2. pag. 117. col. 2. Si aliquis de familia predicti Regis transgressionem vel fornicacionem aliquod... ferter, hoc predicto Regi impetratur, dummodo Disaduocaverit.]

* **DISAGRE**. *Aquari*. Vita S. Antidit. Archiepisc. Vesontini cap. 7. *Sed parvissim corpora, primis certabantur. Disagre ultima.*

* *Nostris vero Desingal, idem est atque Inequalis, Hispanis etiam Desigual. Poema inscriptum La Mappemonde MS. cap. 14.*

Ansi con voi de la balance,
Quant li brach ont engt i instance,
S'eu fan plus qu'en l'autre mette,
La balance son droit tenure,
Car li brach seroch Desingal,
Li uns amont, l'autres aval.

* **DISAFFORESTARE**. Forestam seu silvam in pascua, vel terram cultam convertere. Charta Foresta ann. 9. Henr. III. cap. 3. apud Spellmannum in *Afforestare. Omnes bosci qui fuerint affores-tati per Richardum avunculum nostrum, vel per Reg. Johann. patrem nostrum usque ad primam coronationem nostram statim disafforestantur, nisi sit dominus bosci noster*. Vide *Disafforestar in Foresta*.

* **DISAISIRE** Sg. Possessionem dimitti-tere. Gall. *Se desaisir*. Occurrit in Char-tulario sancti Vincentii Cenomanensis fol. 82. Vide *Desaisire*.

* **DISAISISCERE**. Eadem notione, infra in *Saisire*.

* **DISALLOCARE**. Non allocare, Irru-tum habere, expensum improbare. Charta Henrici IV. Angl. Regis ann. 1401. apud Rymerum tom. 8. pag. 206. col. 2. *Et si per alias Officiorum aut Ministeriorum factur fuerint (tallie) penitus Disallocari volumus. Et pag. 510.*

col. 2. in altera Charta ejusdem Regis ann. 1405: *Littere patentes, tallie, assi-gnationes... Thesaurario et Baroniis nostraris de Scaccario, omnino Disallocen-tur. Vide Allocare.*

* **DISARMARE**. Gall. *Desarmar*, Ital.

Desarmare. Exarmare, Armis exiere. Habetur apud Bartholom. lib. 6. Annal. Januarii. ad ann. 1242. big Jacob. Au-trum. lib. 10. eorumdem Annal. ad ann.

1252. Martenium Anecd. [tom. 8. col. 79]: *Mensa eorum nunquam Disarmatur, num-juan defenculator, in Actu SS. Julii tom. 1. pag. 406 ubi de S. Ottone.*

* *Dis armare quoque de navibus, quæ ar-mamentis suis exirentur*. Chron. And. Daniell ad ann. 1408. apud Murator.

* **DISAVOURE**, u. *Disadvocare* super-ius. Onomast. ad calcem tom. 5. Anecd.

Marten. *Notum facimus... Filionem istum Carrerii... condemnatum... et a suis re-fertur Disavouatum.*

* **DISAURI**, Idem qui Obryzarii. Vide in *Obryzum*.

* **DISAXIRE**, Obsignacionem solvere. Vide in *Saximenti*.

* **DISBANNIRE**, *Disbandire*, *Bannum revocare. Lever le bon*. Charta Guill-eini Archiep. Narbonens. ann. 1250.

*Et aliqua, que per unam Curiam ban-niuntur, alteri non licet Disbannire. Alla ejusdem Archiepisc.: *Si quod habet Dis-bandiat et despararet quidquid bandi-vert in operatoris pontis*. Ibidem: *Item volumus, quod ex Ecclesiam S. Petri de Claro, Capellan, et res alias, ad dictam Ecclesiam pertinentes, idem Vicescomes Disbandiat, et Archiepiscopo disponendas relinquat.**

* Charta ann. 1260. ex Chartul. Caunensi: *Determinamus quod pro com-missu heresis dictæ Escure, medietas bonorum, que fuerint Arnaldi de Caunis condamnati patris sui, commissa est in manu dom. regis regnante, et alia medietas, quam dom. Adam de Millico tenente locum de regno dictum, in hac terra mediatis dom. abbatis eidem obbat Dis-bandientur, donec cum causa cognitione examinetur, si dom. rex in ea aliquid juris habeat; cum quando nos sam. existivissemus, eam possideret dictus abbas. De-terminalimus etiam quod illa bona, quæ Arnaldus Escarboti vir dictæ Escure ha-bebat pro successione paterna vel ma-ternita, vel per emptiorem... non de Es-cure predicta, ea Disbanniantur, abbatis Caunensi donec cum causa cognitione fuerit determinatum, si dicta Escure in ea aliud, vid juris habeat per obligationem pecuniaris dotis.*

* **DISBANNARE**, Eodem intellectu. Charta Joan. Delph. Vien. ann. 1315. in Reg. 101. Chartoph. reg. ch. 100: *Concedi-mus in emphithosis perpetuum... pas-cua... quod possint eidem uti et frui... et ipsa inbannare, Disbannare, etc.*

* **DISBENDARE**, a Gallico *Debandare*, Laxare, remittere. Lit. Germ. ann. 1274. in Reg. 183. Chartoph. reg. ch. 107: *Supplicare cum ea balista benda, uno quoque rillone, dasper posito, Disben-dantur dictam balistam*.

* **DISBONIARE**, Bonum seu metas figere. Stat. Saliciar. collat. 8. cap. 88: *Potassas faciat eas (vis) temere apertas, et ad hoc, si expedierit, probi homines eligantur, qui eas Disboniant et atermi-nent. Vide supra *Deboniare*.*

* **DISBOSCATIO**, Exstirpatio bosci, seu silva conversio in terram cultam. Occurrit apud Thomam Blount in Nomina ad vocem *Assart*. Vide *Exartus*.

* *Nostris Desbochier, pro Déraciner,*

eradicare. Lit. remiss. ann. 1420. In Reg. 171. Châtoph. reg. ch. 289: *Comme le suppli eut Desbochez et dessouz deux grands frenees, estans tous deux sur une choue en son jardin, etc.*

• **DISBOTARE.** A loco removere, disrumpere. Gall. *Débouter*. Charta ann. 1466: *Portas domorum suarum claudenda, aperiendo, sigillando, Disbotando, et si fuerit necesse, per vim aut alias ad terram ponendo, etc. Débrusen un pont, Pontem rescidere, apud Rob. Avesbur. In Hist. Eduardi III. reg. Angl. pag. 125: Cœus de la ville de saint Léon Débrusrent le peun, et le roy le fit référer, et passa lendenay.*

• **DISBRIGARE.** [Itali.] *Molestia et lite liberare.* Parvum Chartul. S. Victoris Massil. fol. 102: *Ex parte totum pro dictum affare, et Disbrigabimus dicte Universitat.* Privilegium anni 1383. apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 1. pag. 328: *Promittimus etiam veracriter prædicti scripti testimonio prædicta bona Disbrigare, et successores ab omnibus hominibus, qui dicunt Ecclesiam imperatores, et ipsam penitus inde non conseruare. Rursum occurrit apud eundem Ludewig. tom. 5. pag. 268.] Vide *Brida*.*

• Expedit, impedimentum removere. Charta ann. 1334. In Reg. 171. Châtoph. reg. ch. 109: *Theaurarurs promisi nomine regio... ipsius magistrum Guillelmum de Brolio et suos totaliter Disbrigare simpliciter et de plano.* Stat. Palavic. lib. 1. cap. 30. pag. 37: *Si debitor in dicto termino ex recuperare et Disbrigare non curat ipsa bona immobilia, etc.* Occurrat præterea in Stat. Astur. rubr. 5. pag. 7. et alibi. Vide *Debrigare*.

• **DISBRIGATOR.** Gerin. *Kriegs-heider*, Compositior rixæ, e Gloss. ant. ap. Haltaus. col. 1182.

• **DISBULLARE.** Idem quod *Dissicillare*, Bullam auferre. Charta ann. 1288. in Regesto Chartar. pro Hist. Gaiol-Byzantina pag. 3: *Habebis potestat: m... eandem sacrosanctam Coronam Disbullandi, et ostendendi Domino Duci... Venetie,... et iterum ipsam bullandi, etc.* Vide *Bulla*.

• **DISBURGESIA.** *Burgessiam seu iuris civitatis iurard.* Charta Phil. III. anno 1282. In Reg. 171. Châtoph. reg. ch. 389: *Diminutum iuri et communione villa de Vernilio... sex denarios, quando aliquis intrat dictam burgosiam; et quatuor denarios, quando ex Disburgosia.*

• **DISCALCIRE.** Discalceare. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Descaesar, Prox. Discalceare, exerceare.* Pro exerceare. Nosfris *Deschaussoere et Deschaussoe*, Ligoni species. Lit. remiss. ann. 1387. In Reg. 131. Châtoph. reg. ch. 62: *L'espousant doutant que ledit Guillaume le fèrist et vilenent, bouta d'une Deschaussoere ledit Guillaume en la poitrine, et après le fèry de ladite Deschaussoere parmi le costé.* Alii ann. 1394. In Reg. 146. ch. 83: *Icellus Guillaume Charle tenant en ses mains un ferrenement, appelle Deschaussoere, dont il labouroit, d'icelle Deschaussoere fèry et frappa plusieurs cōps ledit Naudin. Deschaussoere, in aliis ann. 1457. ex Reg. 189. ch. 10.*

• **DISCALDATUS.** Refrigoratus. Anonym. [Nicolonus de Jansilia. M. 1370. de Gestis Friderici II. cap. 1. In gradatio loco S. Gorias inter rationem solitaria et nemoris refrigoratio. *Discaldatus, aliquantulum expletavat. Non tamen propter illam Discallationem animus eius ex vana virtute corporis languescerat, etc.*] Adnotat eruditissimus Muratori in

uno MS. legi *Discalciatus*, in altero *Discalciationem*, sibi tamen magis arridere *Discaldatus*, et *Discaldatio* a particula privativa *Dis* et *Caldari*, Calere. Conclit *Cangio*.]

• **DISCALIGATUS.** Discalceatus. Th. Walsingham. pag. 248: *Discentes, nequam debre Regem adire tales Discaligati ribaldo, etc.* [oo] *Discaligandum*, in Ruodlieb. fr. 18. vere. 90.]

• **DISCALCATUS.** A terra separatus. Translatio S. Philastrii. Juli. tom. 4. pag. 394: *Arcu marmoreo, in qua reperitur venerabilis corpus S. Philastrii Episcopi Britie, discipulus est subterranea et modicique discalceatus, seu ex terreno pulitus separatus, calce dictus videtur Discalciatus, quasi a calce separatus.* Italiæ *Discalciatus* est *Discalceare*.

• **DISCANTUS.** DISCANTARE. Ugitio: *Decantare et valde cantare. Discantare et Excantare, id est, Discantare.* Gloss. Gr. Lat. Reg. Cod. 85: *Tenebit, Bucanto, facio tenorem, Gobelinius Person in Cosmodromio gestate.* 6. cap. 71. de Joan. XXII. PP.: *Item Prohibit fieri cantum in Horis Canonis, et in Missis cum Discantu. Tripli et Moteti vulgaribus.* Wilebrandus ab Oldenbora. In Itiner. T. S. pag. 189: *Processionibus igitur in unum convenientius hinc inde Discantari, indumenta Exstant in Biblioteca Victoria opuscula aliquot de Arte Discantandi, vel Discantus, seu ejusmodi cantus Ecclesiasticus, quem vulgo Falsum byrdonem appellamus.* [Obituarium MS. Ecclesie Morin. fol. 39. verso: *Solempnem Missam de B. Virginie decantandum... cum cantu Discantu et organis sonantis.*] Joannes Molinetus ap. *Chapelle des Dames*:

Tant pour ouir des oiseaux les Deschants.

Intra:

Pies, frions, linottes, et moissans.
La Deschante par diverses façons.

Idem in Throno honoris:

Oiseaux des champs chantans chans et Deschants.

• **DECANTARE.** Eadem ferme notione videtur ut supra. Albertus Stadensis anno 1063:

• **Glossar.** Gall. Lat. ex Cod. Reg. 7684: *Descantare, deschante, Discantus, deschante.* Annal. regni S. Ludov. edit. reg. pag. 229: *Commis devolement il fit chanter la messe, et solennement glorifie ses vepres et matines et tout le service à chant et à bêchant, à orgue et à treble.* Stat. S. Capelle Bitur. ann. 1407. ex Bibl. reg. *Jubera quod in omni missa, cuiuscunque solemnitate sit... semper officium, responsoriun, alleluia, offertoriu et post-communiu Discantabuntur, et similiter Kyrie eleison, Gloria in exercisis, prosa, sanctus, agnus Stat. eccl. Paris. ann. 1408. ad calicem Necrol. MS. ejusdem. eccl.: *Nec debet in cantu notulato regulariter immisceri Discantus, pueris exceptis, proper exercitationem suam.* Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1:*

Ki dont oint cantier archanges,
Descantier puceles et angles.

Et lib. 2:

En l'orgene, et verbloie,
Ou Deschante, ou quintaines

Vide infra *Organisare*.

• **DISCAPIA.** Vetus Charta apud Baldric.

Novum. lib. 1. cap. 52: *Torres cultas et incultas, porcia uia, Discapia, prato, pascu, etc.* Occurrat ibi adhuc semel: sed legum conjunctum. *Wadewicama ostendo in hac voce post Waterscapa.*

• **DISCAPILLARE.** Capillis avellere, radere, vel disjicare, et miscere: *Wallis Déchéveleur.* [Italiæ *Discapillare*.] Lex Burgund. tit. 33. § 1: *Si quia mulier ingenua in dono sua a quocumque ingenuo, aut in via innocens Discapillata fuerit aut detracta, etc.* Capitula ad tegem Alamannor. cap. 27. edit. nuper: *Aut qui eas Discapillaverit,...* 15. sol. compot. Eckeardii Junior de Casibus S. Galli cap. 10. de Hadwige Ducis Suevorum filia: *Jussit verberari et Magistro multa rogante, vix concessit non Detapillari.* Vide *Decalvare*.

• **DISCIPARE.** ut infra *Discipere*, Dividere, distrahere, si recte puto: quod hic de eo dicitur qui *villare* quod ab Aniano Abbeo precario tenebat, ipsi Abbatii subtrahebat sibi que volebat asserere, quasi proprii et immuniti ejus esset dominus ac possessor. Charta recognitionis ann. 801. in Probab. novæ Hist. Occitanæ tom. 1. col. 31: *Quomodo ego Pinaudus et parentes (MS. pares) mei Materindus et Fulgentius quod ipsas tascas et desertas, quae vobis (Abbatii Albi) pertinenda sunt, debent vos ipsas vobis intendentes, et nihil vobis erindite dedimus peritos (MS. perfectos) viarios et insuper de ipsa villare vobis cum (metu in MS. eum) Discipare volumus, et in fraude de ipso facinus (MS. facinus) ad ipsas pro (m)iliis in MS. sine) vestro conueant illas habere volumus: si que me recognoscere ego Pinaudus, quomodo ego et parentes (MS. pares) mei suprascripti pro vestro beneficio ante et per (MS. pro) preccaria nostra, quam vobis fecimus, eam ante halimus, et ea que facinus, veraciter me recognoscere in restrorum supradictorum judicio. Data recognitione sub die iii. Non. Maias anno XXXIV. regnante domino nostro Imperatore Karolo Rege Francorum et Longobardorum.*

• **Nostris Descharpir,** pro *Echaper*, dégager, separare, Evadere, se expedire, separare. Lit. remiss. ann. 1379. in Reg. 116. Châtoph. reg. ch. 57: *Jehannin le Moyns se Descharpi et deuouta d'avec ledit Excantonage, qui le menoit de bonne foy.* Alio anno 1417. in Reg. 170. ch. 300: *Le superstiti que ne poroit Descharpir d'icelle Mohier, etc. Regis ann. 1473. in Reg. 195. ch. 887. La forme de Jehan Boylaque se bouta entre le suppliant et Anthoine Cardinal cuidant les*

DIS

DIS

DIS

Descharpir et garder de faire mal l'un à l'autre.

1 **DISCAPUM.** Charta Henrici V. Reg. Angl. apud Rymerum tom. 10. pag. 236 col. 2: *Cum ipsa vinea vel campo, et una discapo. Lige Wadiscaopo, aquagio, aqueductu, et vide Waterscopum et paulo superius Discapia.*

1 **DISCARGA.** Acceptatio, Hiberatio, Gall. Décharge. Deliberatio trium Statuum Occitanie de Johanne Rege in carcere detento, apud D. La Faule. Annal. Tolos. tom. I. probat. pag. 96. *Nisi poterunt dicti quatuor Thaururii habere Disci jana sufficientem, nisi illam haberent de mandato dictorum regimt quatuor vii. Discaryia.*

1 **DISCARDE.** Natus deponebit, exponit, Gall. Descharier. Lex Salica tit. 29. § 21. *Si inde furum ad dominum suum perterritus duxerit, et Discargant. § 24. Si inde vinum in carro ad dominum suum adduxerit et Discargaverit.* [U. editio Heroldi tit. 27. § 11. habet Discargaverit, [Balum] tit. 28. § 21 et 21. Discaricaverit.] id est, de carro deponit, suerit.

Discaryia. Eadem notio occurrit in Charta ann. 1141, apud Catalogum in Comitibus Toscane pag. 192, [in Charta anni 1165, ex Archivo Ecclesiastico Massili altera ann. 1164 ex Archivo Monasterii S. Victoriae] claud. urbis, et in Glossa Pitheti apud Baluzium tom. 2. Capitol. pag. 601.]

1 Alias nostris Discarchier, ut legitur in Ch. ann. 1120, ex Chartul. 23. Corb. 1 **DISCARGATURA.** Exoneratio, Ital. Discarcamento, Gall. Décharge. Stat. Placent. lib. 6. fol. 81. v: *Item prouidum est, quod portatores non posint accipere ab aliquo de Discargatura aliquo carri vini, videlicet si discargatur desuper terram, ultra septem denarios. Vide infra Discargatura.*

1 **DISCARATOR.** Gall. Déchargeur, Exercitor, in Charta ann. 1214, ex Chartul. Campan. fol. 188. v: *Discarator, in altero Campan. Chartul. fol. 40.*

1 **DISCARICARE.** Idem quod Discaryare, de carro onus deponebit. Fortunatus in vita S. Medardi Noviom. Epis. cap. 6. *Discarcantes, que tuerant, tazati persent itinera. Occurrunt etiam in veteri Charta Vallimata anno 1222, apud Jo. Lucret. lib. 4. de Ratione palmar. cap. 9. in Statuta Massili. lib. 1. cap. 61. § 8. lib. 4. cap. 30. lib. 6. cap. 45. etc.]*

1 **DISCARIGARE.** Exonerare, Ital. Discaricare. Charta ann. 1228 apud Muratori. tom. 2. Antiq. Ital. med. svi cap. 32. *Omnis forensis, qui facit statuonem in portu Ferrarie, et Discarigat suum horum, non solvit riparium, sed statuonem. Vide Discaricare. Hinc.*

1 **DISCARIGATURA.** Exoneratio. Stat. Veret. lib. 8 pag. 94. r: *Exceptis portatoribus blase et vini, qui peccant capere et habere, pro Discarigatura vini... denarios duos. Vide supra Discarigatura.*

1 **DISCARRARE.** DISCARICARE. Vide Discaricare.

1 **DISCATEWARE.** Juncta disjungere. Mirac. S. Audom. tom. 4. Aug. pag. 820 col. 1: *In languidis de substritorio reticulis excussum, Discatenatis nervis, carne revoluta, arcuus cepit angustior. Ita, Discatenare, ex catenis solvere. Gall. Deschainer.*

1 **DISCAVACATUS.** Ex equite pedes factus. Gall. Demone, ab Italo Discaricare. Ex quo ex parte Reginalda Padre ad annum 1227: *Ibi fuerant discaricati dominus Nicolaus de Carraria, et Obizo de Papafarsa in faciebus, et dominus*

Marsilius... Discavacatus, et Paulus denti aliquantulum vulnératus.

1 **Nostris Deschevaucher.** endem significatu. Lit. refissa. ann. 1381, in Reg. 119. Chartoph. reg. ch. 288: *Icalul Henriet non cuidant meprendre de ostendit Juf le sien, pour ce qu'il n'avoit point de rouelle, Deschevauchal icellus Juf et print son cheval et la besace qui estoit derriere. Alix ann. 1361, in Reg. 92. ch. 27: *Tantot, après le suffrifiant estat été pris et Deschevauchas par lediz ennemis. Ita quoque legendum, pro Deschevaucher, in Stat. ann. 1308. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 400. art. 8.**

* **DISCAVEO.** [Diligenter caveo. Plaut. Men. 2. 1. 24. Dicitum facessas doctum, et Discaveo male.]

1 **DISCAZERNATUS.** Disjunctus, Gall. Detach. Comput. ann. 1402. Inter Probat. tom. 3. Histor. Nem. pag. 170. col. 2: *Pro uno codice, obsequ gloria; Discernato et sine positibus, cuiuslibet Turon. Ville infra Discaderare.*

1 **DISCERERE.** pro Decedere, mori, apud Fredregar. cap. 54. [Discens, pro Discerere, recessit, exitur apud Marten. Tom. 3. Amphiss. Collect. fol. 70. ult. ex dictio. Etiam Aconit.]

1 **DISCERNERE.** [Gall. Décès.] in gesta Dagoberti cap. 46. 84. 88. et alibi non semel.

* **DISCSSIONIS.** Ead. em. significatione Chart. ann. 773. in Neugart. Cod. Dipl. Alem. num. 54: *Et post nostram vero Discressio sem ipsras pro animas nostras ad ipsius monasterium sine ulla marritione reserantur.*

1 **DISCENS.** Discipulus. S. Columbanus Ep. 3. Ecce quibus circumdandum diversitatibus, et quibus circumfumur ac si vorticum fragoribus, charissime Discens, etc. Utitur alibi, sed locus non successit, ut et S. Ireneus Interpres lib. 8. cap. 14. imo Quintil. 8. 11. *Fatigare Discensem per ambages.*

1 **DISCINTIA.** Discendi actus. Tertullian. de Anima 1. 23. et 24: *Discintias remissientes esse. Utitur et Cael. Rhodig. 16.*

1 **DISCEPERE.** Paplas: Discipit, Divisit. Discipulas, Divisus, Scrutatus, Expertus. Vide Discipare.

* **DISCEPOLUS.** [Discipulus: « Marchio de Florentia, fabro lignanum in paleto apostolico... cum uno Discopolo. (Archiv. Vatic. mandat. camer. apostol. f. 1. fol. 109. 110.)】

1 **DISCEPTEM.** rapido, celer. Manifeste, clare. Gl. Lat. Græc. Sangerman. MSS. Mallem. Discetim, quo usus est, Apuleius, vel Disciplina, pro Disciple.

1 **DISCERE.** Docere. Jacobus Cardinal. S. Georgii in Vita. S. Petri Celestini, Maii tom. 4. pag. 411.

Tamen agnita dudum
Commemorant veteris moris Discantus imperio.

Vita S. Edwardi Regis Angliae, Martini tom. 2. pag. 643: *Discepit eum Rex sanctus pater eius Deum pro omnibus timere. Sidonius lib. 8. Epist. 6: Per alias vias doctrinam illius, quo more citius homo Discitur, iubens servatus imperi.*

1 **DISCERERA.** ex Gallico Deschirure, Laceratio: Deschirer, Lacerare, quasi Deschirer, Carnem avellere, lacerare. In questa anni 1270 Refut. Curie, quod ipsa domina habet ibidem justitiam de feudo terra usque ad duellum, et cognitio mesleuarum sine sanguine et Discerera, etiam si ibidem fuerit aliqua perciuere, et quia manum, vel mortis minima timetur. Vide Speculum Saxonicum lib. 1. art. 68. § 1.

1 **Deschirure, Plaga, vulnus, in Stat. Hm. S. Ludov. cap. 88. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 268: Se ce est de triste enfaistre, il doit monstrer sanc ou plaine, ou Deschirure, ou chapie.**

* **DISCERNENTES.** Lex Wisigothorum lib. 12. tit. 2. § 2 ubi disputationes fidei prohibentur: Nullus antiquorum Patrum impugnationibus suis sacras definitiones irrumpat: nullus modernorum Discernentium congruentis fidei tractatus spernat. Quo loco Discernentes videntur dicti. Sectari, haec appellatione donati hoc tempore in Hispania, atque il forte, qui θεοπόνοι dicuntur Theodooro Lectori lib. 1. Nicophoro Callisto lib. 6. cap. 29. lib. 18. cap. 40. Leontio Scholastico lib. 5. de sectis, et Codilio in Origin: Constantinop. qui nempe contra Calcedonensem Synodum Eutychis ac Dioscori partibus uehementer. Itaque sese appellavit, quod ab ea Synodo se segregatos innuere vellent, quomodo vocem hanc usurpat Scratates lib. 5. cap. 5.

* **DISCERNERE.** Decernere, statuere. Nostris, etiam Discerner, pro Décerner, ordonner. Charta Gerald. Trenorch. ann. 1354. Inter Probat. Hist. ult. ejusdem monast. pag. 246: *Et primo declaramus et Discernimus dictum marecallum esse de eis debet dum et quando nobiscum fuimus, camellatus seu senescallos hospitii nostri. Ordones et Discernimus par la teneur de ces presentes. in Lit. Caroli V. ann. 1371. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 492.*

* **DISCERNIBILIS.** [Qui discerni potest. Augustin. Enchir. 90. Ut in effigie sua cuiusque proprietatis et Discernibilis similitudo servetur.]

* **DISCERNICULUM.** Ornamentum capituli virginale et auro. Glossar. vel. ex Cod. reg. 764. Vide Discrimen.

* **DISCERNERE.** [Sicut serpens. Dier.]

* **DISCERTATIO.** Contentio, controversia.

Gall. Contestation. Tabul. Guemen.

Dedi terram, que mihi contingit ex transactione post longam Discertationem.

1 **DISCESSOR.** Decessor, predecessor, vel certi qui decessit, et obiit. Vide Canones Hibern. lib. 41. cap. 80.

* **DISCESSUS.** Discessus, Obitus, Gall. Dectes. Vide Discendere.

* **DISCHADERNARE.** Dissolvere, disjungere, Gall. Délier, détacher. Charta ann. 1327. In Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 115: *Hoc probabili per primum rotulum suorum compotorum... in quo non sunt ducenti libri predicti, si bene inspicatur libri primi centi, qui est quadratus et totus est de illa, et non Discaderne.*

1 **DISCHARGA.** Gall. Décharge, Acceptatio, Liberatio. Exoneracionem vel aliquam Discharginam camporum thesauri nostri, apud Hymerum, tom. 18. pag. 461. col. 1. *Littere exoneracionis et Dischargini non fuerint levatae, ibidem.*

1 **DISCHARGIARE.** DESCHARGIARE, Exonerare, Gall. Décharger. Littere Philippi Franc. Reg. ann. 1207. pro Rotomagensibus, apud Dueuenstium Hist. Norman. pag. 103: *Predicti cives... poterunt... eas (mercaturas) chargiare et Discharginare, et portare et reportare ubicumque voluerint... Nullus nisi manens fuerit apud Rotomagnum poterit Discharginare vimum in cellario vel in domo apud Rotomagnum proper ilud revenendum. Vide Discargare.*

* **DISCHARGIUM.** Vide Dischargina.

* **DISCHARJATOR.** Vide supra Discarjator.

1 **DISCHUS.** pro Discus, in Stat. Plant. lib. 6. fol. 78. v.

DISCIFER, Dapifer, *Maitre d'hostel*, Senescalus. Gloss. Saxonie. Alfrici : *Discifer, vel Discoforus : disc-ven*. Dapifer. [Vide *Discophorus*.]

DISCINCTA, Vestis absque cingulo, diffibulata, suprae nempe, et que alii superinduitur. Acta Martyrum Numidar. n. 7. Vide, inquit, *juvenem, inenarrabilem et satis ampla magnitudine, cuius vestitus Discincta erat, in tantum candide lucet, ut oculi in eum constanter intendere possent*. Scriptor Passionis SS. Perpetue et Felicitatis pag. 33 : *Ita reverentia Discincta induit, prior Perpetua faciat est. Hinc.*

DISCINTATUS, Discincta indutus, apud eundem. *Et ex illo vir quidam... Discinctatus purpuras inter duas claves per medium pectus.*

DISCINGERE, Dirimere, decidere lites. *Vita inscriptio :*

Ter vix qui sacra Discincta jugis iudicari.

Occurrunt passim hæc notione apud Scriptores locis indicatis a Savarone ad Sidon. lib. 2. Epist. 7. Jureo ad Symmach. pag. 277. Jacobo Gothofredo in Gloss. ad cod. Theod. et alii.

DISCINGERE, Cingulo magistratus exerceat, degradare. *Synodus Episcop. Pseudo-Syriac Sardensis. Dicitur Conclavis, ut Julianus urbis Romæ. Discinctus ageretur atque damnaret. Catalogus Pontificum Romanorum a Cuspiniano editus, in Pontificis PP. In eadem insula Discinctus est IV. Kal. Octob. et loco quo ordinatus est Anteros.*

DISCINTUS, Cingulo exutus. *Glossar. Lat. Grec. 2. Discintus, γαντζος. Lex. Sathica tit. 61. In camisa Discinctus et Discinctatus. Vide Cingulum.*

DISCINCLARE, Scilicet et sarcinam removere, auctori Mamotrecti cap. 24. Genes.

1. DISCIPLINA, apud Monachos est flagellatio, interdum virga ipsa, quibus flagellantur. *Flagella Disciplina, in Regula S. Augustini cap. 41. Liber Ordinis S. Venerabilis Parisiensis MSS. cap. 33 : Si aliquis Disciplinam accipere debeat, erigendo se super genua, et vestimenta sua eruant, deinde procumbens a cinctura doceamus eum vestimenta testare, nonne, et sic jacens aut prostrus taceat, aut hoc sollemnando dicat : Mea culpa, ego me emendabo. Sed neque alias interim loquatur, nisi forte aliquis de Prioribus pro eo intercedat usque ad iussionem Abbatis. Qui dum cesaverit, adjuvet illum fratrem ad iudicandum ; qui induitus et exuta non se moveat, donec Abbatu- diat. Ita sessum : et tunc inclinans erat in locum suum. Hoc etiam sciendum est, quod illi qui inferioris gradus est, non debet verberare superiori, id est, Diaconus Superiori, sed equalis aequali, vel superiori inferiorum. Leo Ostiensis lib. 3. cap. 22. Statut... ut per totus ahini sextas ferias pene tantum et aqua contenti essent, ac per singulas singulis diebus data confessione recipenter.*

*Matth. Paris. ann. 1232. Vestibus igitur apostolis foren in variis virginis, quam vulgariter *Baleas appellantur*, miravimus capitulum et confiteor culpam suam... singulis Fratribus Disciplina audacem accepit. Occurrunt apud eundem ann. 1198, pag. 122. Cantiprat. lib. 2. cap. 16. num. 5. cap. 39. n. 2. Casuarum lib. 1. cap. 22. 40. lib. 3. cap. 47. Petr. Damiani in Vita S. Romualdi n. 39. lib. 1. Ep. 19. lib. 6. Epist. 1. 27. Herimann. de Restaur. S. Martini Tornac. cap. 88. Vide S. Anselmum lib. 8. Ep. 50. et Joan. Morinum lib. 7. de Penitent. cap. 14. § 1. [Statuta*

antiqua Ordinis Grandimont. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 1286. 1287. 1288.] Eleemosynari munus, ut est in MS. Corbelensi de Mensa Abbatis, est providerere Disciplinas, scilicet virgas de bovol et vimis de Kalre in capitulo.

¶ Eadem poena ab archiepiscopis in presbyteros sibi subditos animadversam legimus in Reg. visitat. Odonis archiep. Rotomag. ab ann. 1248. ad ann. 1269. ex Cod. reg. 1245. fol. 274. v. : *In funeris presbytiero de Altisago, ... quod in kalenda sui decanatus unam in campanis et bracis acciperet Disciplinam, coram presbyteris illius decanatus existentibus in dicta kalenda, pro eo quod percusserat quendam parochianum suum de modo ecclesia sui predicta, et rictus fuerat cum priore dicti loci.*

Disciplina crebro etiam per flagellationem, vel alijs penas, quæ ex decreto iudicis infliguntur, usurpatum in Legibus Wisigoth. lib. 3. tit. 3. § 4. *Adjutori vero raptori, qui cum ipsi fuerint, plenaria accipiatis, scut et in legi altis constitutione. Lib. 4. Tit. 5. ¶ 1. Verberandi sunt ante iudicium quinqueviges flagelli, etc. Mor. Neque propter flagellam quæ corripiunt sunt, infamiantur ultilates sustinere. Lib. 6. tit. 5. § 8. ... Si indiscreta Disciplina percussione fortasse mori de flagello contigerit. Ad le. § 12. lib. 7. tit. 4. § 7. [Capitulari de Villis Caroli M. § 4. Excerpta ex Leg. Longobard. apud Baluzium Capit. tom. 1. col. 319. § 3.1.]*

2. DISCIPINA CONDIGNA, sive in ieiunio, sive in castigatione, his imponenda, qui Symbolum et Orationem dominicanam diligunt, Capit. lib. 5. cap. 161.

DISCIPINA CORPORALIS, in Capitulo. 5. ann. 808. cap. 1. *Ubi disciplina corporalis, lib. 3. cap. 66. lib. 4. cap. 35. Formulis Bigonianis form. 22. apud Marculfum lib. 2. Formul. 27. Chrodegangum in Regula Canonorum Metenium. cap. 3. 4. 14. *Disciplina corporis, in Vita S. Pardulphi Abbatis inter Acta SS. Benedict. pag. 579. n. 16. Desciplina e cura, in Stabilimento S. Ludovici I. 1. Vindicta corporalis, apud eundem Chrodegangum. 2. Ubi *Disciplina postule*, militaris in Leg. Bajwar. tit. 2. cap. 4. § 6.**

DISCIPINA CORNUFOSIS, in Capitulo. Pippini Regis Ital. ann. 733. cap. 31. Disciplina Ducatus, in eadem Leg. Bajwar. tit. 9. cap. 1. 3. 5. Id est, compito. Capitulo. anni. 808. *De intronis et Disciplina cornu.*

DISCIPINA LEGITIMA, Capital. lib. 6. cap. 122.

DISCIPINA SECULARIS, Capitulo. 2. ann. 789. cap. 16 : *Ubi Disciplina Monachorum regularium imponatur, non secularium, id est, non orientum, nec concivitatem alias haleant, nisi de auctoritate regule. Vide Capitulare triplex ann. 808. cap. 3. 8. Legem Longab. lib. 1. tit. 9. § 2. lib. 2. tit. 13. § 3. [oo Carol. M. 101. Lutpr. 108. (650.)] Concil. Emeritense cap. 17. etc.*

DISCIPINAM IMPONERE, servis domini dicuntur in leg. Bajwar. tit. 7. cap. 2. § 4. In Appendice ad Marculfum formula 16. *Impendere ad servos, formula 13. inter Bigonianas : hac autem Disciplina monachorum a dominis imposita Disciplina supra dorsum vocatur ihidem formula 20.*

DISCIPINARE, Castigare, corriger, virgis cadere. Vita S. Genovefae. Disciplinat itaque misericorditer filios suos Pater misericordiarum. Liber revelatio-

nis editus cum Joan. de S. Victore de Utilitate tribulatione. cap. 6 : *Sepius enim confessionem repeteret, et plures Disciplinarum gaudebant. Hist. Episcoporum Autisiod. cap. 54 : In Capitulo ejusdem Ecclesie, ubi fratres Disciplinabantur, sepulturam habuit. Statuta Ordinis de Sempringham : Quæ autem fecerit, Disciplinatur in Capitulo, vel in pane et aqua peniteat. Vita S. Galberti Abbatis. Ponti-sarensis num. 10 : Ex nodosis corrugis flagello confecta seipsum adeo dure Disciplinavit, etc. [Guldonis Disciplina Farfensis cap. 16 : Non Disciplinatis Magister pueros in choro, si dominus Abbas afferret aut Prior. Jejunare et Disciplinare, in brevi Histor. Ordinis Cartus. apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 211.] Michael Scotus [vel Theobaldus Angulbertus Hilburnus, ut Domino de la Monnoye in Menagianis tom. 3. pag. 106.] lib. Mense Philosophice cap. 18 : *Quidam vir selotypus uxorem suam, ad confessorem euntem, sequebatur, quarecum Sacerdos retro altare dueret ad Disciplinandum, hoc videns maritus aut. O Domine, tota tenera est, ego pro ipsa recipio disciplinam : quo pleante penitus datur misera. Percute fortius, Domine, quia magna peccatrix sum. Observa in me rectitudinem, et qui vota ter apud Habitacionem. I. PP. in Epit. Can. ex regulis SS. Patrum. cap. 25. Episcopus Probulus. Diaconus et servantes fideles. Verberare non debet. Vide Mabillonii Praefationem in Acta SS. Benedict. Sec. 6. part. 1. n. 39. et sequenti plura de disciplinarum usu ad redditum penitentiarum canonicas exiguitato, de ejusd. usus auctoritatibus, pro pugnatoribus et defensoribus, atque etiam impugnatoribus, etc.]**

* **DISCIPINABILIS**, ad disciplinam pertinens, docilis. Vita S. Zita. April. tom. 3. pag. 490. *Inde quoque virorum peritissimum olim Discipinabilis mos existit, Sanctorum celebres vitas exquirere Bern. de Breidenbach. Itiner. Hierosol. pag. 221. Animata ita que humana arte et industria excubant, Disciplinabiles his sunt, que secundum naturam sue specie generantur. Auctori ad Herennium. Disciplinantis scientia citatur, que ex arte exponi potest et certa methodo.*

* **DISCIPINARILIS**, Eadem notione. *Disciplina voluntates, apud Cassiodoro.*

* **DISCIPINALITER**, Ex disciplina. Joan. Sarisb. de Collegeri cap. 15. *Disciplinatior cruditas papulorum. Rudimenta Monachorum in Vita Eboracen. episcopi. Episc. Spicil. Aachen. tom. 9. pag. 229. Epule puden cariorum sufficienter apponuntur, sed passis et in Disciplinabili sunt habentur. In Cufonio 17. for. Jensi, inter Vindelic. Litter. Frieder. Schawat ad ann. 1138. Disciplinatior corrigent dicuntur. Sacerdotes qui penitentes quosdam gravioribus dolitus obnoxios flagellant.*

* **DISCIPINARIA**, Stat. Benedict. ann. 1248. inter Instr. tom. II. Gall. Christ. col. 260. *Qui alter fecerit, coram omnibus in capitulo recognoscit delictum, prioris iudicio Disciplinare puniendum. Id est, flagellatione.*

* **DISCIPINARIA SCIENTIA**, Mathesis, Mathematica. Goeleni Lexicon Philo-

* **DISCIPINATIO**, Flagellatio, apud Thomam Madoz Formul. Anglic. pag. 326. *Willemus Abbas Monasteri exempti S. Albani dominio Johanni S. Militi. Admittimus premonstratensem personam vestram... in consortum nostrum fraterna*

DIS DIS

cionis... in vigiliis, jejunita, in inclinatisibus, prostrationibus et Disciplinatisibus, etc. Utitur aliocto S. Augustinus pro eruditione seu institutione, ut dicitur in *Fall. Thesis.*

* 1. **DISCIPULORIA VITIA.** in Vita Gallicana Abb. *de fin. Acta SS.* Bened. Sec. 6 part. 2 pag. 82.

DISCIPULATUS. Moribus bonis discipline beneficio preditus. *Juvenis Discipulus*, apud Cesarium lib. I. M. cap. 3. Chrom. Montis Serent ann. 126. *De commissione sibi utilitate insufficiens sollicitus, moribus temperatus, quales Discipulatus vocare conueniuntur; quez duo severitatis aliquid moribus ejus admisuisse videbantur.* [Ecccl. 10. 21] *Vir prudentia et Discipulatus* [mitt. T. C. lib. 1. cap. 25. num. 5.] *Bene morigerata et Discipulatus* [mitt. Tertullianus lib. de Fuga in persecutionem. [Alcimus Avitus lib. 4. cap. 24.]

* 2. **DISCIPULINATE** Ruodred fragm 5 vers. 81:

Discipulante stans hoc auditus ex omni, etc.

* 2. **DISCIPILINA,** Prudentia, Gall. *Sacerdotis Sidon. Apolini epist. 1. lib. I. c. 5.* *Sinosa h[ab]it rotunditatem, C. Plinius Disciplinam ratiocinatimque vestigis preceptim insequuntur. Disciplina, Reprehensionis in Lit. remiss. ann. 891. ex Reg. 141. Chartoph. reg. ch. 155: Autem doyen le prévost dist par maniere de Disciplina et de reprehensione: vêc[ue] bel estat de prestre d'estre au soir de nuit en la taverne.*

* 3. **DISCIPILINA.** Prescriptio, Jussus. Charta Conradi reg. ann. 883. tom. 9. Collect. Hist. Franc. pag. 700. *Ex vero tenore, ut nulli episcoporum sine abbatum, neque comitum, neque alicui contraria potestatis aliquam Disciplinam sui servitatem per vim faciat.* Proib. Honor. Bon. et tom. III. Proj. pag. 894. editid. *Prohibit, ut sine potestate.*

* 2. **DISCIPILINATI.** Min. S. Rose tom. 2. Sept. pag. 451. col. 1. *Jacobus de Lajoude de Viterbo admodum rector hospitalis Discipulorum et Caritatis Fitriensis, etc.* Ex eo fortassis sic dictum, quod pauperes in eo instituuntur.

* **DISCIPILONUS.** Qui multos habet Discipulos in Amalthea ex Catholico. Melius f. *Discipulus.*

DISCIPULARE. *Edocere. Discipulati, e locu, in Glossis Isid. [et apud Johan. de Janua.]*

* **Glossar.** Gall. Lat. ex Cod. reg. 688. *Discipulare. Enseignare discipulo.*

1. **DISCIPULATUS.** Officiorum ministerium Chitonie. S. Michaelis Viridian. Hec igitur adhuc adolescentibus ab Abate suo in *Discipulatus Capellani constitutus, frequenter cum ea a Palatium, et per plena locorum habuit cimitationem.* [Gloss. Vcl. *Discipulatus* p. 26. 27. 28. 29. Hanc sumunt Zenzo Verponens. Serm. de Precepto. *Attende libe. Unusquisque nostrum in Discipulatum.* Verba *De mortuorum pietatis* a. 890. 1. 25. Epist. 40. Tortulus de Presbiter. cap. 22. Ordine Vitale. in Hist. Eccl. Carolus M. in Epist. ad Elphantum inter. Council. Hisp. 1. 2. 3. pag. III. et alibi.

* *Vita S. Abra. tom. 2. Sept. pag. 267. col. 2.* *Quando predictus Ilde no[n]dum ad presbiterium promovit Hervfledensis ecclesiae Discipulatum subserbat, etc.* Ubi dicit ministerium custodia ecclesiae sermo est, ut observant docti Eboracenses.

* 2. **DISCIPULATUS.** Disciplina. Institutio Vita S. Adath, abb. Corbi inter Act. SS. ord. S. Benedict. part. I. See. 4 pag. 310. num. 33. *Ile (Bernarius)*

Christi Discipulatus nobiscum habens formam, etc.

* **DISCIPULUS.** Minister, cui aliquod officium commissum est. *Charta Vel. Brabant.* ex Cod. reg. 10197. 2. 2. fol. 5.

* 2. *Dux Godefrida quinque milendinorum Discipulorum et eorum successoribus consuetudinem, quam haecen tenue runt, donavit. Hec est consuetudine anno, quatuor vasa sumuntur quorum unum ricevuntur quartum partem, sexta caput, duae portae duas sunt, terita Discipulorum; ... hoc idem quia molares lapides molendini ministrant.* Alia ann. 1388. in Reg. 51. Chartoph. reg. ch. 119. *Arnaldus Toronius Discipulus juratus iniquitatis regi Carcassone voce tuba precedente proceritari, etc.* Hinc *Discipulus*, pro eo qui alterius est adjutor, pata apparitor, vulgo *Hercors.* Lit. remiss. ann. 1382. in Reg. 145. ch. 534. *Lettu Extremie dist audi: exposans, vous estes Disciples; car se vous ne feussez les gens de mons de Bourgogne ne n'eussent peu mesme en prison.* *Disciples, non Disciple,* in Vita J. C. MS. ubi de Joan. Bapt.:

Ains qui Disciples à cel roi, qu'auz cez venir après moi.

* **DISCIPULES.** Adujor tabellionis. Vide Marin. Pap. Diplom. ad num. 75. fol. 9.

* **DISCIRCULARIS.** A circuitu retunditate semicircu. Will. Britto lib. 7. Philiod. nos:

... Aqua supericies omni ex parte rotundo. Cibicula sine, se non obliquat in illum. Divarcans canem; sed filios ipsa non se limitat, ut nullus Discipularis angulus illam.

DISCLAIMARE. Vide *Clamare.*

DISCLAUDERE. Quod clausum est, aperte. *Disclose.* Gloss. *Ælfric: Disclaudo, ie tod ge, dividio.* [90] *Avega lucan. Disclosure, e Glossar. Cotton. ap. Bosworthum.] Leges Henrici I. reg. Anglie cap. 90: *Si quis puteat, Discraudat, et aliquid incidat, etc.* *Vide Disclosure.**

DISCLAVISUS. Minime clausus. Gallis *Disclosus. Differm. Curtillus Disclausus.* *Disclosus. Differm. Curtillus Disclausus.* *Le Roman du Renard* MS. 42. *Le Roman de la Rose* MS. 100. col. 2. *Vide Combris.*

La ou li paix ier Disclos. Assouli si silm planté chas.

* **DISCLEDARE.** *Cledas seu crates tollere.* Vide *Cledare post Gleas.*

* **DISCLUSUM.** *Divisum, dimotum.* Papas. Glossar. Sangerman. MS. num. 501. *Disclosus, Diversus, patens.* Vide *Disclosure.*

* **DISCOFERA.** *DISCOPORUS.* Vide *Discofera.*

DISCOLARE. Edificare, dimunare, gall. *Découvrir.* Charta ann. 1180. apud Marian. Comput. in Regesto part. 2. *Histor. Eccl. Bascophilinae.* n. 29. Item de communione sollicitate rici, quez ex ipso rivo Discendant, etc.

* **DISCOLATORIUM.** Officina fusoria. Ital. *Fucina.* Gall. *Forge.* Stat. Bonon. ann. 1290.7. tom. II. pag. 229. *Quod fornax, et fornax vel furax, vel Discolatorius argenti vel metalli fiat infra terrae nos infrascriptos.* [FR.]

DISCOLATUS. Papas. *Coloni, sun cultores adorare, alienum agrum locatum colentes, ac debentes conditionem genitali soli, propter agri culturam, sub dominio possessori, pro eo quod Discolatus est fundus.* Ita etiam Codex MS. id est, noster, quia azer haecenus incultus ministrat, nec cultorem habebat. [Pro

eo quod ius locatus est fundus, ex Isidori Origin. lib. 9. cap. 4. sect. 36.]

* **DISCOLOR.** Decolor, cuius color visitatur. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7692: *Decolor, Découlourable.* Vide *Decolorare.* Hinc

DISCOLORARE. Glossar. MSS. ad Conf. Sardicense can. 17. *Infucata, Distincta, Discolorata.* Alanus de Insulis in Plantu natura: *Vestis autem ex serice lana contexta, multifaria protecta colore, puerella pelli serviebat in usum, quam Discolorando colorans alteritas, multiplici colore faciem alterabat.* [Seneca: *Decoloratur id, rujus color vitiat, non mutatur.*]

* **DISCOLORATUS.** Decoloratus, Gall. *Décoloré.* Mirac. MSS. Urbani PP. V.: *Habebat faciem... Discoloratum et ventrem inflatum, etc.*

* **MOROSUS.** Morosus. Papias. *Discolor, Disciflitis, aut morosis, indisciplinatus, a scolis dicitur;* vel a colore et dia. Gibss. Sangerman. MS. n. 501. *Discolor, Disciflitis, morosis.* Pro *morosis* utrobique legendum morosus. Vox *Discolor* vel *Discolus* en notatione legitur Petr. I. Epist. 2. 18. apud Achierum Spiel. tom. 7. pag. 60. Robertum *Goulet* in *Compendio Jurium Universit. Paris.* fol. 8. v. Ludow. Robiq. MSS. tom. 8. pag. 186. in *Bullario Carmel.* pag. 232 col. 1. etc. *Conf. Schmidler.* in *Poet. Lat.* sec. X. et XI. pag. 284.

* **DISCOMBARE.** Combras seu arbores conicis et vires occludentes austera, apud Valesius in *Nottitia Galliarum* pag. 100 col. 2. *Vide Combris.*

* Hinc nostris *Descombre*, pro Purgare mundare, in Chartul sign. *Escrivel Corb.* ad ann. 1415. fol. 18. r. et metaphorice pro *Liberare.* Gall. *Descharger.* Charta Beatri ducis Burg. in Chartul Campan. Cam. Comput. Paris. *Jehans de Comte de Cambrai.* nos pria moult que nos vos prissius que vos li fisez: a rendre xxij. livres, et xxij. solz d'Artisiens, que madame ma mere et vos la devot de jout quelle avoit eu achetez de lui; sire nos lez vos priames que per dieu en *Descombrisse.* *Pame de ti. Lou Descombrroit li servit sole et quite,* in Ch. ann. 1255. ex Chartul. Monast. fol. 1. *Descombre vero, Controversiā dīmīrare.* in Charta ann. 1355. tom. 2. Hist. Leol. pag. 420. *Tous les eschevins doyent demourer par l'espace de deux ans résidant à Liège, pour Descombre et faire toy à tous coeur, qui le reprirent.* Vide infra *Descombrare.*

DISCOMMUNICANTES. Quae cum celestis fidibus non communicant, nec communione communam nisi offerunt. Concilium Arlat. II. sub Stricte PP. cap. 10. *De his qui in persecuzione prævaricati sunt.* Synodus Nicena statut. ut 5. annos inter Catechumenos ergant, et duos inter Discommunicantes, ita ut communione inter *Parvenses* non presumant. Phi. Synodus Nic. cap. II. *Δέ τις οι κοπεῖσται παραπλανηθεὶς καὶ παραπλανηθεὶς τὸν ιερὸν τοῦ πατρὸς.* Id est, dec. annos sine oblatione participes erunt orationum cum plebe.

* **DISCOMPENDIUM.** Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Parvula, Prov. verbum, dicerim, famen, compendium, Discompendum.*

* **DISCOMPUTARE.** Subducere, detrahere. Gal. *Decompter, Rabatre, Detraquer.* Charta Hugois de Aquia ann. 1283. in Chartul. S. Vandregisili tom. 1. fol. 815. *Tenentur Discomputare et detrahere annis singulis duodecim solidos,*

lib. 9. Epist. 3. *Statuta regnum denuo per conditiones discordiorum an ipsa redduntur.*

DISCORDIOSE. Facundus Hermianensis lib. 10. cap. 2. *Et quod crudeliter et discordio fecerunt emendare aliquando dignentur.*

* **Glossa.** Gall. Lat. ex v. 4. reg. 7684: *Discordiose, Discorditer, Discordrement.*

* **DISCORIARE.** Gloss. Lat. Grac. Sangerman. *Discorso, Deglubo, ἀσόπτωσις.*

Vide *Discorsoare.*

* **DISCORPORATUS.** Dissolutus. *Corpus Discoratum dissolutum declaramus,* apud Le merum tom. 15. col. 214. cap. 1.

* **DISCORSORIUM.** *Discorsorum.*

Fossatum; aquarum ductus. Ital. *Fossoato.* Gall. *Fosse.* Stat. Bonon. ann. 1240-67. tom. II. pag. 578. *Cum hoc sit quid aqua non habent aliquod Discorsorum per terram bagne, ita quod laberia percutit amittuntur, que sunt in terra, statim et ordinamus quod aquum fossatum debet incipi et fieri in terra bagne, et alibi. tom. II. pag. 581. *De Discorsorio et clavige sub terra faciens.* etc.*

* **DISCORTARE.** Dissuere. Gall. *Dé couder.* charta ann. 1507. inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 87. col. 2. *Qua turba exire de dictis probos et juratis, ad fines ut melius mensurari posset, Discortata, etc.* pro *Discordatura.* Vide *Discordare.*

* **DISCRASIA.** seu *DISCRASIA.* Intemperies. *Excrasias.* *Discrasia et Discrasia capitula non semel in Chronico Windesheim lib. 2. cap. 38. 46. et *Discrasatus* cap. 52. 55. [Discrasia stomachi statim evanescere ciebatur], in Vita S. Lighwin. April. tom. 2. pag. 300. *Discrasatus*, in Aeneid. Martien. tom. 2. col. 1226. *Discrasatus*, eadem notio in *Chororum.**

* **DISCREBILIS.** Qui discerni potest. Jul. Val. res gest. Alex. M. (edente A. Munio) 3. 42. *Acuta quadam vox, sed enim Inscribilis, et intelligenda;* etc.

* **DISCREDERE.** Vide *Decredere.*

* **DISCREPANS.** Remotus, sejucutus.

Gloss. Barthini. *Glossar. ex Hist. Palast. Putebini Carnot.*

* **DISCRESCERE.** pro *Decrescere.* *An-*

auerba in Glos. Gallo. *Unde Butler a Decrescere, vulgariter Auverba.* Locard. *Imponere prout invenit.* in stat. ann. 1348. tom. 1. ordinat. reg. Franc. pag. 141. art. 17. *Que celoquice de recepta vera eae et baile a fere, et si decresceret et palmarum.*

* **DISCRESA.** Vide *Discreta.*

* **DISCRETE.** in Monasteriis Sanctissima maria, quibus ferum secretorum invenit curia, que ad secretora constituta admittuntur, et *Frates maturi, in virorum Reg. Eguali. Sutorum, Damantiarum* cap. 4. *Possint etiam Sutori et debeat, et ex dilectu et expedienti rite dare. Officialis et Discreti aliquando remunere, et alias locis ipsarum eligere. Regule Charissimum.* Ad ostium sane Monasteriis custodiendum aliqua talis ex Sutoribus deputari, qui omnia Deum tuncat, quae mortales moribus sit, diligens et discreta, etc.

* **DISCRETIO.** Titulos honorarius, quo nonnunquam compellati sunt Episcopi, interdum etiam laici nobiles, ut videre potes apud Th. *Medoc Formul. Anglie pma.*

* **DISCRETIO.** Dijudicatio, iudicium, acta natura, nostris *Discretio.* Acta MSS. Inquisit. Carcasson. ann. 1388. fol. 62. v. *Credo firmiter sanctam fidem catholicam, et hoc semper credidit post-*

quam habui Discretionem. Lit. remiss. ann. 1498. to. Reg. 183. Chartoph. reg. ch. 229. *Iecle Yaabeau demourant à Montpellier... comme alterre et hors de son bon sens et Discretion naturelle, etc.*

* **ANNO DISCRETIONIS.** Etiam pubes, homines qui sunt tuteles est, passim in chartis Germanicis. Vide Haltius, Glossar. col. 301 voce *Jahr. Discretio, Prudentia, sapientia in Reinard. Vulp. lib. 4. vers. 300.*

Non sicut inclusus Discretio esse sinatur.

* **DISCRETIO.** Arbitrium. *Discretio justiciorum.* Quod judices arbitrii suo praeter iudicium veredictum statuant. Alioquin. *Prudentia.* ann. 29. Edward. I. *Laws.* rot. 15. pag. 243. *Jurati allocant justiciorum quod 100. libra sufficiunt considerandum est quod predictus prior recuperet dampnum sua, qui taxant per Discretionem justiciorum ad 100. libras.* Plaut. ann. 20. ejusd. Edw. I. *Laws.* rot. 4. pag. 286. *O adroginta ubre date per Discretionem justiciorum, prius qui perjuratores non est culpabilis.*

* **DARE SE A DISCRETIONE.** Victor se permettere, nulla proposita aut accepta conditione. *Gall. Se redire à Discretion.* Steph. de Infestura. MS. ubi de Innoe. VIII. PP. *Dictum pontem cepit, et illi qui erant illi deueniunt se et dictum pontem, a modo quo inter milites dicuntur a Discretione, que Discretio talis fuit, quod omnes, qui de dicto ponte erant, fuerunt in effectu.*

* **AD DISCRETIONEM VIVERE.** disuntur milites in Chronico Astensi apud Murator. tom. 11. col. 279. *Qui sine ulla symbo pro libidine vivunt apud hospites suis, quod etiam Gailli dicimus. Vire a Discretione.*

* **DISCRETOR.** Scrutator, censor, qui discernit. Vulg. Interpr. Apostoli Hebr. 1. 12. *Discretor cogitationum, Discretor ingeniorum.* infra in *Distortor.*

* **DISCRETUS.** Officials civitatis. Discutientis, forte idem qui Magistratus. Virgo Scapul. 12. *Nisi discutienti et iuratis est a consilio.* I. Charta Odonis Ducis Berrendi apud Perarium in Brabantia pag. 238. *Ego Odo Duke Berrendus notabilis facio universus, quod Major et juris Communie Duxivis, nos sumus Discretorum excessus in dampnum universitatis nimirum excedentes impetraverunt a me sibi donari omnes illos excessus.* Apud Scriptores Notar. medii eti non semel occurrit. *Vir discretus pro viro prudenti, quod dannat Vossius de Virtus. Sermonis lib. 1. cap. 33. pag. 144.* quoniam Antiqui *Discretus* constanter passive sumuntur, quare Jovianus Ponanus *Discernens quam Discretus maxillit.* Utemque tamen ferri potest *Discretus*, ut observat Faber in Theatro. Si enim inquit Plautus *Notas dixit pro his qui neveruntur. Suspectus pro suspicione Dionysius Cato in disticti, non absurditer videt Discretus,* pro qui disserit die videtur.

* **DISCRETUS.** Titulus honorarius, consuetum Neimaiseniorum, sive ex juris scriptis, sive ex imperatorib. etc. etiam ex laboratoriis electorum, usque ad ann. 1176. Vide Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 32. col. 2. Anno 1479. ibid. pag. 42. col. 2. *is tantum tributur, qui doctores vel licentiati erant in legibus; ali vero consules honorabilitum appellatione donantur. Quae formula perseveravit usque ad ann. 1498. ibid. tom. 3. pag. 71. col. 1. ubi tituli honorarii ita distribuantur. Venerabilis licentiati in*

legibus, *Honorabilis burgensi vel mercatori, Discretus notario, et Provostus laboratori. Venerabiles et Honorabiles indistincte appellantur consules.* in Comput. ann. 1502. pag. 78. col. 2. *Ibid.*

* **ANNO DISCRETIONIS.** Etiam pubes, homines qui sunt tuteles est, passim in chartis Germanicis. Vide Haltius, Glossar. col. 301 voce *Jahr. Discretio, Prudentia, sapientia in Reinard. Vulp. lib. 4. vers. 300.*

Latens viri Discretus. *Discretus.*

* **DISCRIMINUM.** f. *Discretum.* Gall. *Intervalle, spatium, nempe chirothecam inter duas brachia.* Tract. Ms. de Re milit. et march. bellis. cap. 142. *Post equites armatos torace, ... brachialis, chirothecis, ... et pugno super Discretum.*

* **DISCRIMINUM.** DISCRIMINALE. Gloss. Lat. Gr. *Discriminum, exarvatum, hæc pugna, xi. xv. ann. Discerniculum, discernendis seu dividendis ante frontem mulierum capitellis idoneum.* Glossar. Lat. Theot. *Discriminalia, multib[us] capit[is] ornamenti, quae crines discernunt.* Joan. de Janua. *Discriminalia dicuntur, quae dividunt capit[is] per medium frontem.* Infra ex Isid. lib. 1. cap. 1. *Sunt proprie Discriminalia, quibus crines diversi reiguntur.* Idem Isid. lib. 19. cap. 81. *Discriminalia capit[is] mulierum sunt vocata ex eo, quod caput auro discernuntur.* nam discriminare, dividere dicitur. Isaias cap. 8. *Et monilia, et armilla, et mitra et Discriminalia, et perichaloides, etc.* Ubi Mamotret. *Discriminalia, quae sunt ad distinguendum capit[is], ne ad invicem intrincentur.* Lex Bajwar. lit. 7. § 5. *Si Discriminalia ejusce[re] de capio Wulfworf dicunt, [Baluz. habet, quod Walworf dicunt.] vel virginis libidinosus crine de capite extrahuntur, etc.* Act. crit. n. 392. Apuleio. *Martian. Capel. lib. 14. Epig. 24:*

Tonica ne modi violenti bonybocis crines.

Figat acutus businesque cornis.

S. Hieronymus in Isaiam cap. 8. *Habent acutus mulieres, quibus ornamentorum crinitum empago retinetur, ne latus fluent, et in sparsis dissipentur capit[is]. Discriminalis acus, apud eumensem lib. 8. in Ruffinum cap. II. Martian. Capel. 1. 9. § 392.*

Crinalem speciem pharetris depresso capido.

Labes capitum solvent.

Qui speciem pro spica usurpatur. Vide Priorum ad Apolog. Apuleii pag. 11.

* **DISCRIMINARE.** Periclitari, in discrimen venire. Itinerarium S. Willibaldi n. 8: *Nec non immannissima maris Discrimina sare decrevisset equora.* Nos discrimen. *Hazarder les mers.*

* **DISCRIMINOSUS.** Periculosus. *Discriminosus locus, apud Nicolaum de Jamisella de Gestis Frederici II. Intra-*

*nter Scriptores Ital. Muratori lib. 8. col. 504. *Discriminandi ignis incendium, in Vita B. Cola, Martini.* pag. 570.*

* **DISCUBITUM.** Titulus honorarius, cui presidebant Matronae. 1. *Parco, Dex-*

Paganorum, ut interpretatur Menestheus His. Lydi. pag. 128. ubi veterem hanc emblematis inscriptionem: Pro Sa-

lute Dom. N. IMP. L. SEPT. SEVERI

A. TOTIUSQUE DOMUS. EJUS AUFANUS

MATHONIS ET MATRIBUS PANNONIORUM

ET DALMATARUM. TI. CL. POMPELIANUS

TRIB. MIL. LBG. 1. MIN. LOGO EXCULTO

CUM DISCRETIONE ET TABULA V. S.

*Vide *Discubitum.* [Apud Forcellinum Discubitione.]*

* **DISCUBITUM.** f. Cubiculum, ubi *Di-*

cubatur Hugo Lingon. Episc. tract. de Corpore Christi contra Berengariorum

*sub finem: *Sicut necum in two Discubito**

contulisti. Expertus loquor audire, con-

git, nam non credorem.

DISSESTITUO Eloquii, in Actis SS. Junii tom. I. pag. 400.

DISERTOR. Sophista, Σοφίστης in Gloss. Gr. Lat.

o DISESA. Germ. Cabillon. episc. In Vita Phil. Boni apud Ludewig. tom. II. Reliq. MSS. pag. 82: *Contra Borboniorum ducem, qui ab eo defecera, per Diesas validissimum exercitus usque Avernos traxit. At per angustos montium aditus?*

o DISFACERE, ut supra *Defacere*. Abolare, irritum facere. Charta ann. 941. apud Murator. In Antiq. Esteris. pag. 147: *Nulus de hereditibus meis incostru hunc meum iudicatum... ire, in tempore, aut Disfacere, ac ostendere, etc. I'actum inter Sordan. et Pisani. ann. 1174. apud Lam. in Delle erudit. pag. 201: *Et isto statim hanc habeant Disfacto, etc. Vide Difficere.**

o DISFALCARE. Vide *Diffalcare*.

o DISFASCIARE. Solvere fasciam seu tamum circumligatam. Acta SS. Junii tom. 3. pag. 448. de S. Raynerio: *Et super tamum digitum erupit, ut non Disfasciat digitum pueri, usque dum alia die in sero reduceret ad eum puerum.* Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 1657. *Fayear, Prov. fasciare; inde Disfascare.*

o DISFERRARI, Ital. *Disferrare*. Ferrum seu vincula demere, compedes solvere, nostris alias *Deffergere*. Stat. Montis reg. pag. 289: *Item statutum est quod ferrari, qui habent in ferrari et Disferrare presonios, etc. Litt. remiss. ann. 1383. In Reg. 128. Chartoph. reg. ch. 24: Jean Guillou reliev folz enragiez... et iellent se démena en ses soleurs et tentations, qu'il convint qu'il feust enferme sur les mains... Lequel ainsi enferme fu mené en pelerinage à l' Matriel de l'Archant pour illes faire es novens... Cuda se qu'il feust amendé dudit pelerinage, le Neffergent; après lequel Deffergement icellus Guillou fut pis que devant... parquoy il constit qu'il feust renfermier. Allo. ann. 1387. ex Reg. 152. ch. 141. *Lequel viconto ordonna au geôlier deades prisonis que icellus exposent feust enferme par les pieds... Icelli exposant tout enferme par parti d'icelle prison, et quon il fut hors de toute ville se la Berga et s'en ala.**

o DISTIDARE, ut supra *Diffidare*. Gall. *Distiffrer*. Hist. Cortusorum lib. 2. apud Muratorum tom. 12. col. 794. *Videns hoc dominus Princeps statim Disfidans l'ystonem, et fecit actes preparari ad pugnam.*

o DISFLATUS EQUIS, in Statutis Media-
lan. 2 part cap. 487. [Lego. *Desflatus*.]

o DISFEDERATUS, Fede solitus, apud Erkempertum in Hist. Longob. pag. 69.

o DISFORIARE, *Disforiatio*. Vide *Deforire*.

o DISGAGIARE, *Disuagiare*, ex Gall. *Tabularium S. Agidii Pontis Audionari*: *Fratres de S. Egidio Disgagiaverunt domum et horos Engeranni. Vide Vadum, *Dequadiare*.*

o DISGLACIARE, *Regelari, solvi*, Gall. *Dejager*. Tabularium S. Agidii Pontis Audionari: *Fratres de S. Egidio Disgagiaverunt domum et horos Engeranni. Vide Vadum, *Dequadiare*.*

o DISGLOTTARE, *Regelari, solvi*, Gall.

Dejager. Hist. Cortusorum lib. 2. apud Muratorum tom. 12. col. 794. *Videns hoc dominus Princeps statim Disfidans l'ystonem, et fecit actes preparari ad pugnam.*

o DISGLOTTATUS, in Statutis Media-

lan. 2 part cap. 487. [Lego. *Desflatus*.]

o DISGLOTTATORUM, Disjungere, dissol-

vere. Martian. Capella lib. 8: *Hic ordo*

rebus, quique Disgregabitur. Vide Dis-

gregare.

o DISGREGARE, *Disjungere*, dissol-

vere. Martian. Capella lib. 8: *Hic ordo*

rebus, quique Disgregabitur. Vide Dis-

gregare.

o DISGREGATUS, Multiformis, varius.

Idem Capella lib. 9: *Venustate Disgrega-*

namus, unita dissimilans. Occurrunt iterum in Testamento Giraldi Matissonensis ann. 888. Inter Arcedota Martienensis

*tom. I. col. 58. *Disglutinare palpebras* dicit Plinius.*

o DISGNUM, Signum, nota. Gall. *Seing*,

marque. Stat. antl. Florent. lib. 5. cap.

6. ex Cod. reg. 4621: *Debeant (ambario-*

tors) scribi facere suos equos, quos secum

ducant, per pilos et Disigna. Vide supra

Designum.

o DISGOLARE, Distillare, effluere, Ital.

Diogocollare, Gall. *Ecouler*: unde *Dis-*

golatorum, alveus, quo aqua diffundere

potest. Stat. Vercel. lib. 3. pag. 89. r.^o

Et more solito per antiqua et solita loca

campi Dugolentum. Et quod faciat quod

habentes terrae et possessiones, facie-

sue terrae habeant formam. Disgolato-

rum, aqua pluviae crecentur et flui-

scit fluere consuntur; ut superioris dictum

est, licet consorti illum alveum seu Dis-

golatorum fieri facere, etc.

o DISGOMBERARE, Ital. *Diogombrare*,

Gallis wider, evacuare. Memoriale Po-

testitum Reglesimus ad ann. 1288.

Baynesius ibi est suffocatus et jacet, qui

in dicto puto intraverat ad Disgombra-

ndum et remundandum, et cecidit pu-

teus super eum.

o DISGOMBRARE, *Disgommare*, Pur-

gare, mundare, vox Italica. Stat. Mutin-

rubr. 20. pag. 3. v.: *In stratis Disgom-*

brandiis, etc. Stat. Castri Redaldi lib. 3.

pag. 47. v.: *Item quod vicinus seu vicini-*

coripelli possint... carare et Disgombrare,

et cavata et Disgommare temere ipsi fossata. Vide supra Discom-

brare.

o DISGOMBRARE, Liberare, quodvis

impeditum invenire. Stat. antl. Flo-

rent. lib. 2. cap. 58. ex Cod. reg. 4621.

fol. 63 v.: *Dominus potestas debet ad*

petitum nam exiubilis cui data esset te-

nuta... facere preceptum de Disgom-

brando ipsam tenutum.

o DISGRASIARE, *[Dis]temperare*: de-

gradu vite, sanitatis desuetudo. *Die-*

ris. Ital. Diagrasiato. Barelaet serm. in

Dom. Palmar. : Amor illius supremus De-

terra infelix et Diagratiatam naturam

hamanam, etc. Vide mox Diagratis.

* **o DISGRASIARE**, *[Dis]temperare*: de-

gradu vite, sanitatis desuetudo. *Die-*

ris. Ital. Diagrasiato. Barelaet serm. in

Dom. Palmar. : Amor illius supremus De-

terra infelix et Diagratiatam naturam

hamanam, etc. Vide mox Diagratis.

o DISGRATIA, Officiale, informatum ex

*Gallico Diagrasse. Gallicus de Podio Laurentii cap. 1. *Erigitur ergo ter-**

ram in confidantia Diagratis, vir

religiosus Beatus Bernardus Clarevallen-

Abb. visitauit. Innocentius VI.

PP. in Epist. MS. ad Ludovicum Regem

Siciliæ. Quia tamen regnum ipsum, ins-

tabit infirmi, prætente Diagratis reliqui

debetis, etc.

o DISGRATIUS, Vituperium, dedecus,

Ital. *Disgnore*, Gall. *Deshonore*. Charta

Petri Candiani ducis Venet. ann. 1361.

tom. 4. Cod. Ital. diplom. col. 1222.

Unde magna vituperatio erat in nobis, et

in nostra patria et Dishonore in nostris

cartulis, ... pro nihilo eus habebant. Vide

in Dehonore.

o DISHONORARE, Vide *Dehonorare*.

o DISHYPATUS, Vide *Disipatus*.

o DISIS, Grac. εύνη; Occasus, solidis.

Sigibertus Levita apud Leibnitium

Scriptor. Brunsvic. tom. 1. pag. 308. in

Vita Theodori I. Metenensis Episc.

Quoniam ecce plaga per qualior aperte portas,

Salicet Anatolias. Dina, Messenianum. Arcton.

[Vide infra Dysis.]

o DISISIO, Divisio, Testamentum An-

dreæ Dertoniense Episc. apud Ughili-

um in Apuleio lib. 1. pag. 9. *Aut*

ipsa casta et rebis in nonfragio misericordia ultiam Disisem exinde fecerat.

Est pro Decio a Decidere, Ampu-

ture, detrahere, vel a Ius et seare, ut

intra Disisem.

o DISLAUDARE, {Dislavadere} Vide Lau-

dare.

o DISLIGARE, in Charta Italica ann.

1287. apud Bollandum 20. Martii, et Jo-

na de Janua: nostris Iesieri. [Utuntur et

Bernardus Monachus. Ord. Cluniac.

part. 1. cap. 72. et Bartholomaeus Scriba

lib. 6. Annal. Genuesi. ad ann. 1280.]

Est etiam

o DISLIGARE, Solvere, solutione se libe-

rate. Gloss. Arabic-Lat. : *Disligo, solvo.*

Desligement de Cens, solutio censuum,

in Statutis Leodiensi. art. 11.

• Alias *Desloer*, *Deslouer*, *Eloissoier* et *Elossier*. Lit. remiss. ann. 1373. In Reg. 105. Chartoph. reg. ch. 240: *Icellui suppliant feri ledit Jehan d'un baston sur une de ses mains, et lui Desloa le pouce d'icelle main. Alio ann. 1381. In Reg. 120. ch. 48: L'exposant et ses deux cousins.... trouverent un des freres dudit exposant, qui avoit Desmoue (sic) l'une de ses epaules, laquelle epaule ledit Robert Buncel, qui estoit homme de mauvaise vie et renommee, lui avoit Deslondee d'un coup d'espée ou autrement. Lit. remiss. ann. 1384. In Reg. 154. ch. 277: *Icellui Colin feri d'une massue que il tenoit leant Jehan sur le grand cop sur l'un de ses bras, que il tenoit leant sur son epaule. Et eschate. La femme d'icellui suppliant fut abueue atteinte d'icelui arbre, et ot l'un des bras Eloissoie, en alio ann. 1390. ex Reg. 171. ch. 289. Deserénnat, ipsa membra aliquibus distorsio. In Lit. remiss. ann. 1386. ex Reg. 148. ch. 109: *Comment le suppliant se soit entremis de garir rompures et cassures et Deserénnement de bras et de jambes, et d'autres maladies, etc.* Vide supra *Desnade* et *infra Elocare*.**

* **DISLIGATOR** VITA, Dissolution, Gall. *Relachere*, *Dissolute*, ab *Præcepto Ludovici Augusti* ann. 19. imperii, apud *Baluzium* tom. 1. *Capitul. col. 678*.

* **2. DISLIGARE** ab Italico *Dislegare*, Vincula solvere, Gall. *Détier*, Stat. Bonon. ann. 1250-67. tom. II. pag. 276. *Et dicimus quod nullus, qui stat ad portas circi custodiendas debeat destorsare, seu Disligare malam seu torsam aliqui mercatorи per dictas portas transseunti.* [Fin.]

* **3. DISLIQUIDUS**, *Dies præcipius, clarus*, Papias in MS. *Bitruc*. Forte legendum. *Dies liquidus*.

1. **DISLOCARE**, Loco et sede movere, Gall. *Disloquer*, quod diei solet de ossibus sedis sua delapsi. Occurrit in *Vistoria S. Francisci de Paula*, April. tom. 11. pag. 220 in *Processus de SS. Virginibus Eucholensis*, Junii torn. 3. pag. 117, apud *Lobinellum* in *Bist. Britan.* tom. 2. col. 563. etc.

2. **DISLOCARE**, *Dislocare*. A locutione resiliere; practici nostri dicunt *Résister un huit*. *Charta ann. 1341*, in Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 380: *De iure locandi et Dislocandi bona predicta*. *Alio ann. 1315* in *Chartul. thesaur. S. Gerini*. *Prat. fol. 19. v°*: *Constitutum procuratores ad loquandum et ad Dislocandum omnes et singulas terras, domos, vineas, possessiones, etc.*

3. **DISLOGIARE**, a Gallico *Déloger*, Loco vel domo decedere. *Comput. ann. 1399*. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 150. col. 2: *Verum quod certe gentes armorum essent aliagatae in loco de Balhanica subhorribus Nemausi, dicti dominum consilites.... inerunt ad dictum locum de Balhanica pro visitanda dictas gentes, armorum, et taliter facere quod se Dislogarent a predicto loco. Vide Delocare.*

4. **DISLOQUARE**. Vide supra *Dislo-*

care.
5. **DISLOQUI**, Incogitante, imprudenter et inepte loqui et fabulari. *Eckehardus Junior* de Ca-Iulus S. Galli cap. 11. pag. 98: *At illi Disloqui eum, ut ægroti soleant, putantes. Vide Miskennino.*

6. **DÉPAROLER**, Famam alienigenus hederere, in Scrm. 45. ex Cod. S. Viet Paris. xiv. sac. *Plusor s'assemblent aux places et aux rues, si Dénarolent lor voisins, et les vis et les mors.*

7. **DISMAGIUM**. Vide *Dmagium*.

8. **DISMANARE**, et *DISMANNIRE*. For-

mula vetus apud *Bigponium*: *Ut neque vos, neque juniores atque successores vestri ipsius pro hoc inquietare, nec Dismannare non presumatis, nec facere dimittatis. Editio Lindenbrogii præfert Dismannire, [Baluzii Dismannire:] sed Dismannare habet etiam Charta Pipini Majoris Domus pro Monast. S. Dionysii apud Doubtibus pag. 602: *De villabus ipsius sancti suggestis, dicens, eo quod... a pravis hominibus... de ipsa sancta casa abstractas vii Dismannata fuerunt. Bigponius Dismannare, de domo extrahere interpretatur. Sed videtur eadem vis esse vocabulum istius, quae apud nos Demanter, inquietare, turbare. Se Deme- nere, est inquietare esse, ita Dismannare, inquietare quae in id, rimare, agitare. (Bigponianum interpretationem confirmat testimonia Berardi Episc. Cenoman. apud *Mabillon*. *Analect. tom. 3. pag. 211 ubi*: *Negat nos neque successores nostri, nec ultimi quilibet, quoniam ipsa adiutori, de ipsa Abbatis vel de ipsa Monasterio, nec Dismannandum nec intrahendum, ad hoc facientium non habeant pontificis.*)**

* **Nostris Se Démennier**, pro Se adhibere, agere, vulgo Se conduire. *Joinville in S. Ludov. edit. reg. pag. 117*: *Celi qui ainsi se Démennier, doit l'en appeler pseudomme, etc. Hinc Démennement dixerunt nostri quidquid ad rem tractandam pertinet. Chron. Ms. Bertr. Guesclin:*

Je suis pleu, mes sires, par droit accordement Pour la paix bon tenir, voire par un couvent, Con devot avoir fait tout le Démennement Dedans un certain jour qui fut dit plainement.

* **DISMANTA**, Nomen injurium, forte a Graeco, Marti, Hariolus, et b.; Bis, quasi Bis hariolus. *Carinacis Aragonis in Vita Alexandri II. Papæ apud Maritorium tom. 3. pag. 499. col. 1. A Clermontensis contra ipsum Ecclesiae invaserunt dicentes, Maladicti, filii madidi, Dismanta, non eris Papa, non eris Patis, Alexandrum rotundum.*

* **DISMANTIRE**, a Gallico *Démentir*, Monstrari angere. Lit. remiss. ann. 1399. in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 380: *Dictus Johannes Mailly Dismantirat Petrum de Curia, etc. Vide supra Dimentiri.*

* **DISMANARE**. Vide *Dismannare*.

* **DISMAS**, Nomen fictum boni Lectorum, apud Corn. *Van Gestel* tom. I. Histor. sacr. et prof. archiepiscop. Mechlin. pag. 67.

* **DISMASATUS**. *[Ager in quo nullum exstructum est aedificium.]* Vide *Ama-satus*.

* **DISMEMBRARE**, etc. Vide *Deme-mbrare*.

* **DISMINTIRI**. Vide supra *Dimentiri*.

* **DISMILITARE**, A militia removere, degradare, proprie ordinem Militarem antero, *Oster la Chevalerie*. *Pascalis I. PP. in Confirmat. Privilegiis Ecclesiasticis Ravenensis*, apud *Rubrum lib. 5. pag. 251*: *Sed si militati fuerint, eos dicendi et Dismilitari jubemus. Exstat enim apud Ughelum tom. 2. pag. 315. [Vide *Dismilitare*.]*

* **DISMIRANDO**, *Emirando*. Papias. Forte pro *Desmirando, admirando*.

* **DISMONTARE**, verbum Ital. Ex quo descendere. *Regimina Padua* ex ann. 1320, apud *Maritor. tom. 8. col. 622*: *Venit ad civitatem Padua... cum multa quantitate milium... et Dismontavit in magno palatio Henrici Scrovegni. Gallus Démontier est aliquem ex equo dejace-*

1. **DISMUNTARE**. Eadem notione ibid. col. 622

* **DISMUNDIARE**, *Mundum seu tutelam pueri abdicare et marito permittere Contract. matrim. ann. 1248 apud Corbinel. inter Probat. domus de *Gondi* pag. 71: *Quam siquidem Monacum dictus Ghondius pater eius ipsi Jacopo Dismundavit, et sub eis mundio et potestate misit, cum omni frea et anagnis et omni jure mundii, ipsis Jacopo et Monaca altero in alterum per verba de presenti matrimonialiter consentiendo, cum annuli datione et receptione. Vide Mundum.**

* **DISNARE**. Papias: *Jantare, Disnare, dicitur vulgo, Gallis, Disner. A servito, deducit vir ductus ad 14. Annal. Taciti, ut et Silvius in Isagoge: alii [quibus non faverit littera o occursens in Disnare] a *Dejejunare*. Vide in hac voce Octav. Ferrarium in Orig. Ital. verbo *Disnare*, [et Menagium in Gallicis verbo *Disnare*].*

* **2. DISNARE**, a Gallico *Disner*, Pastus, præcipiat, prandium. *Glossar. Provinc. prædicta ex Cod. reg. 787. Dinnador, Prov. transporum *disnandum*. Charta ann. 1122. inter Probat. tom. 2. fol. 103. Occit. col. 422: *Ego Petrus abbas Aniansensis... domo tibi Guillermo de Omaliatis..., et tuus successoribus bastiam in totum honorem de Carceris, et per istam bastiam superdictam habebas albergum cum Disnare in domo nostra de Carceris, per unumquemque annum, etc. Disnarie, eodem sensu, in Charta ann. 1404 ex Reg. feudor. comitat. Pictav. in Cam. Comput. Paris fol. 88. r°: *Je Colas Baronneau de Lessignen congnois et con fesse moi avoir... une Disnarie, appellée la Disnarie de Basse, laquelle part par indius o le gouverneur de l'église d'Airon et o le gouverneur de l'église de Foillet. Nisi temen, quamquam bis distincte Disnarie legatur, emendandum sit Disnarie, Jus scilicet percepit decimam. Vide supra *Decimatum in Decime*.***

* **DISNARICUM**, *DISNERIUM*. [9] Comput. Ms. ann. 1244: *Pro expensis domini comitis ad S. Germanum et pro Disnieri suo apud Confluentum, xxxviii. sol. Disnieri seu prandium, in Charta ann. 1244 ex Reg. 84. Chartoph. reg. ch. 106.]* Vide *Disnieri*.

* **DISNIMANUS**. Vide supra *Dien-*

manus.

* **DISNODARE**, vox Italica, *Disnolare*, disjungi. Gall. *Disnolare*. Art. I. Amadei tom. 2. Aug. pag. 58. col. 1: *Accipiens ipsam lessinam, cum suorum gravissimum et Disnodiata in modo variante concatavit. Vide supra *Desnoder*.*

* **DISNOICUS**, *Suspiciosus*, in Irrevi-

quo vocabul.

* **DISOLOGIA**, *La dissolutione de sor-*

mo. *Glossar. Lat. Ital. Ms. Vide *Dis-**

sologia.

* **DISOMUM**, *[Sepulcrum capiens cor-*

pora duo.] Vide *Bisomum*.

* **DISONODUCIT**, *trzygazli*, *gloss. Lat.* Gr. sed leg. ex Castigat. *Disnoudit*.

* **DISORDONARE**, Statutum revocare, Galli. *Desordonner*. Capitula Caroli C. tit. 43. § 3: *Ipsam dispositionem nos Di sordonare non possumus, nec debemus, id est, evitare. [Baluzius habet Disor-*

dinare]

* **DISORE**, *Disordrio*. Vide *Disso-*

rtes.

* **DISPACATUS**, Irratus, minime pa-

catus. *Responso Concilii Lavariensis*

Hijs. tom. 3. pag. 182.

* **DISPAULIE**, *vollem significatu*, apud

Scriptores nostros. Lit. remiss. ann.

1375. In Reg. 107. Chartoph. reg. ch. 377. *Ircelle supplante affoiblie de teste et devenue par heures aussi comme folieuse..... traversoit jour et nuit par champs, par boye et par ville comme furieuse et femme Despaiee. Le Roman de Cleomades Ms.*

Moult durement fu Despaiee.
Li rois Carcans et courchele.

1 DISPACARE. Fasem solvere. Gall. *Dispacter*. Panni ibi *Dispaccare seu apertus*, apud Rymer tom. 5. pag. 79. Eymon *Pack*, Germ. Angl. (1 Belg. *Fascina*, Gall. *Pacut*, Ital. *Pachetto*. *A Pangere*, *Pactum* deducit Menagius, aliunde Skinnerus in Elymologico Anglico et Junius: cuos, si vis, consule.

2 DISPADES. *Genus serpentium.* Glossar. vet. ex Cod. reg. 7618.

3 DISPAGATIO. Charta Henr. II. reg. Angl. pro liberto. Normann. ex Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 84. rect. col. 2. *Heredes ab origine Dispagationes matrarentur.* Ex eodem Reg. Brussel. tom. 2. de Uso feudi editio. *Dispagatione.* Utrum non minus recte: legendum enim ut apud Matth. Paris *Dispagatione.* Vide *Imparageare* et *Dispargare*.

4 DISPALAR. In diversum tollere, in Gloss. Arab. Lat. [Nonius] *Dispalar est separare.* Siveon. Hist. lib. 3. *Dispalti ab signis digressi omnes, ac dissipati.* Idem. *Tanto plura passim Dispalauntur;* hoc est errant, ut recte exponit Martinus, qui *Dispalar generatim reddit Palis disjungens.* Papias: *Dispalamus, Dispugnamus.*

5 DISPARAGARE. Ea invalidit jam ab olim, non apud Francos modo, sed et apud exteris omnes ferme nationes, consuetudo, ut viri nobiles in matrimonii uxores sibi adiungerent, simili natum splendore illustres, ne si obiecte conditionis feminis commiseretur, generis nobilitatem turpi commercio commicilarent, et ut alii Novella Theod. de Mulierib. que se propriis servis junxerant, ne insignis familiarum clara nobilitas indigni consorti fuditate celeret, et quid splendore forsanis Senatorie generositas obtinueret, contactu officia mea socialiter amitteret. Quo spectabilis Salviani lib. 4. *De Normana sancti connubii honore per dispensationem contra bernes uititatem, non erubescentes maritos se fieri ancillorum suorum, precipitantes fastigium nobilium matrimoniorum, in cubili obsecra seruarum, digni prorsus etiam gloriarum statu, quarum se putant dignos esse consorios.* Et hec Lactantii lib. de Mortib. persecutor. num. 38: *Ingenuas virginis immunitas servis suis donabat uxores.* Boetius in Topicis impar matrimonio vocat, cum civis Romana peregrino vel servo nubil. Haec etiam Lambertus Schafnaburg. ann. 1057. In Lega. Wigisgorham. lib. 5. tit. 7. § 17. prohibentur ejusmodi connubia, quia, inquit, generosa nobilitas inferioris tactus turpis, et claritas generis sordecat coniunctione objecta conditionis. Sed et apud Illos ea Lex viguit, ut puella nobilis, qua honestatis sua oblitia, persona sua non cogitans statum, ad inferiorem forte maritum devenerit, portionem suam, sine divisam, sive non divisam, quam de facultate parentum fuerat consecuta vel consecutura, amitteret, nec fratratus sit sororum hereditatem, quae posset. lib. 3. tit. 1. § 8. Haec etiam de veteribus Saxon. testatur Adam Bremerensis cap. 5. ex Eginhardo. Tradit præterea Conradus Uspurgensis Heinricum IV. Imp.

III

a suis incusatum, quod alias illustrum, quibuslibet obscure natis conjugaret. Alias in hanc sententiam concessimus ad Jolivillam. [¶] Vide Grimm. Antiq. Jur. German. pag. 489.]

De Francis nostris id constat, eos abhorruisse semper ejusmodi conjugia, quod testatur Gregorius Turon. lib. 3. Hist. cap. 81. ubi de illis Theodorici Regis Italiae ex Clodovei Regis sororu-que, spredo matris consiliis servis suo Trauvillani nupserat. *Cumque mater ejus contra eam valde freudaret, petrebat quod eam ne humiliaret diutius nobis genus, sed dominus seruo, similis sibi de genere Regio, quem prouiderat, debet accepere illatenus voluit acquiescere.*

Legibus Francorum, a quibus morem hunc hauserunt Angli, Scotti, et alii, habebat Dominus feudi superiori pueriam nobilium, cuius ex lege tutor erat, cum ad legitimam etatem pervenisset, que ad annum decimum quartum definitur, matrimonio, dummodo compar esset copulare. Charta Libertatum Angliae ann. 1215. apud Mattheum Paris. *He redes maritentur sine dispensatione.* Cuoniam Attachalainia cap. 91: *De herede vero cum si 14 annorum, vel ultra, usque ad plenam etatem, si eis maritari vixit sine licentia domini sui, ut ei audeat maritatum, et Dominus ei offert rationabile maritatum, ubi non alias Dispargetur, vel dispensetur, etc.* Charta anni 1206 apud Will. Thorn: *Ita quod Rogerio habebit predictum vardam, dñeque pueri habeant etatem, quod possint terram tenere et tunc maritabilis illos, ita quod non sint Dispargati.* Charta Heredum Comitis Nivernensis ann. 1215. apud Duchesnum in Probat. Histor. Castilleone pag. 41: *Ita tamen quod si ego a dicta Matilde uxore mea filiam vel filias suscepero, predicti domini Ludovicus filius, qui cum dicta Agnete filia mea sponsalia contrahet, eam vel eam post mortem meam, et uxoris meae, maritabit per terram vel per denarios sine Dispargamanto, ubi male Dispargamento editum.* Regestum Fr. Ed. de Norm. fol. 16. *Castilleum Noi tenui du Roy son marché et ses frères, en telle maniere, que le Roy puet marier, et remettre fille, sans la Dispargare.* Apud Littletonem sect. 108: *Si heres, seu pupillus nobilis, infra etatem 21 annorum sit, donecque le Seigneur avera la garde et mariage de lui.* Id est, tutor illum erit, et illum maritare poterit. Si puer sit heres, et 14. annum attigerit, potest Dominus, donec decimum sextum attigerit, quia legitima et plena est pueriarum etas, providere ei de convenienti matrimonio, sine Dispargatione. *Le Seigneur poit tender conveable mariage sauns Dispargemens.* Vide Matth. Paris pag. 271. [Thomus Madoc Formul. Anglie pag. 326. ex Rymerum tom. 11. pag. 771. col. 2.]

Quod si Dominus secus fecisset, et haeredem, puerum seu pueriam, disparsim patrem juxxit, multatabatur in Statuto de Merton. cap. 6. statuit apud Littletonem sect. 107: *De Dominis, qui maritarentur illos, quos habent in custodia etiam illorum filium, sicut burgenses, ubi Dispargentur, si talis heres erit infra 14. annos, et talis etatis, quod matrimonio consentire non possit, tunc si parentes ejus conquerantur, Dominus omittit custodiam illorum et statum heredis, et omnem commodum, quod inde receptionem fuerit, converteratur ad communum heredis infra etatem existentis secundum dispositionem parentum, propter dedecus ei impositum. Si*

autem fuerit 14. annorum et ultra, quod consentire possit, et tali matrimonio conserventur, nulla sequitur pena. Item verbis hoc continentur in legibus Baron. Scottic. sec. Quoniam. Attack. cap. 82. ex quibus habet Littletonus, *disparsatio nem locum non habere, nisi cum heres infra 14. etatis annum a Domino coniugio copulatur.* Vide Chartam feodi pag. 181. v. Cowellum et lib. 1. Insti. tit. 10. § 4. et 6. etc.

Per Statuta Hierosolymitana, seu Asias, cap. 190. et seq. Dominus poterat mulierem viduam, vel pueriam, quem 12. etatis annum excesserat, et feudum militare, aut corporale, ut alebant, servitio obnoxium, possidebat, compellere ad matrimonium, ipsaque maritare, *mais que il ne la Dispargie, d'apremodo compar easset conjugium.* Quo spectant, que habet Willelmus Tyrus lib. 12. cap. 12. de Baldwino II. Rege Hierosol. qui tanquam Dominus superior Antiochenum Principatum sibi assurerat, donec heres adolesceret: *Collatis iijit liberi vel aliorum graduum consanguineis, sororum, qui in acie occiderant, possessionibus, prout ratio vel regione consuetudo depocebat: viduis quoque apud Compares et compari res mariti viras nupciis collocatis, etc.*

Denique veteri Normannis jure municipali 1. part. *Les suers ne poent demander, ne clamer partie en l'héritage leur pere encontre leurs frères, ne leurs heres, mes eles poent demander suffisant mariage.* Et se les frères les poent marier sans Dispargare, soi de leur pere sole terre, ou de terre sans mobile, con leur doi souffre, etc. [que sic Latinus offeruntur apud Ladevigne. tom. 7. Relin. MSS. pag. 216: *Si fratres, eas ex mobili vine terra vel cum terra vel ex terra sine mobili voluntaria maritare viris ex ydoneis in Dispargatione hoc siudem debet sufficere, ubi pro Dispargatione f. legendum est. Dispargatione.]* Piores porro causas Dispargationis profert Edw. Cokus ad Littletonem sect. 107. Adde Novam Consuet. Norman. art. 229. et 151. Bracton lib. 3. cap. 38. § 1. 7. Fleetam lib. 1. cap. 10. § 2. Rastallum verbo *Dispargement*, et que observavimus ad Joinville. Dissert. 10. et ad Stabilimenta S. Ludovici lib. 1. cap. 61.

Hic porro voci opponitur alia, *Imparageare*, nostris *Imparageare*, id est, filiam per nobilis et conveniens matrimonium alieci copulare, ut est in *Consuetudine Andegavensi* art. 128. 241. Perperam vero editum.

6 DISPARATUS. pro *Dispargatus*, in Charta Willelmi Comitis Forcalquierii ann. 1211: *Fulique arbitrium Curie sua, quod non audierant, neque viderant, quod Baronia aliquis easset diris pro herede femina, in qua heres masculus haberetur; sed heres femina maritata, et heres, quod ei patre vel matre sua, vel matribus suis, tale significatione non erat Dispargatus, et modo ei conservari secundum genus et nobilitatem suam.* Habetur tom. 11. Spicilegi Archeniar. Vide Paragium.

7 DISPAGATIO. pro *Dispargatio*. Charta Henrici Regis Angl. ann. circiter 1155. pro Normannia, apud D. Brussel de l'au Feudorum tom. 2. pag. 11. ad calcem: *Heredes ab origine Dispargationes matrarentur.* Vidua post mortem mariti sui statut et sine difficultate habeat maritum suum et hereditatem suam.

8 DISPARITA. Chartular. S. Vandreg. tom. 1. pag. 1118: *Ad factandam voluntatem suam, et maritandum, cunctum voluerit, ita ut non sit Disparita de genere.*

1 DISPERGAMENTUM. Charta Conventuum Comitis Nivernensis de tradenda filia sua ann. 1115 apud Marten. Collect. Ampliss. tom. I. col. 1121. *Quod si ego a dicta Malilda uxore mei filiam vel filias suscepero, predicti Domini Ludovici filii, qui cum dicta Agnete filii mei sponsalia contrahet, eam vel eas post mortem meam et uroris mee mariabili per terram et per denarios sine Dispergamento.*

2 DISPERGATIO, apud Hymerum tom. 3. pag. 136. col. 2.

3 DISPARAGIRE, ut *Disparagare*, disparti matrimonio jungere. Feoda Normann. in Reg. S. Justi fol. 157. v. col. 1. *Item notandum quod Willenus de Merle tenet de domino regi suum mercatum et suas ferias, ita quod dominus rex potest maritare filias ejus primogenitas, sine Disparagare.*

4 DISPARARE. Ornatus spoliare. Gall. *Deparer*, quod de Tempis praeceptoribus dicitur. Lex. Ludovici II. Augusti. [cap. 7] apud Moratorium tom. I. part. 1. pag. 157. col. 2. *Quoniam multos Presbyteros occasione taliter entarantur, item Ecclesiastis, quibus presunt, Disparasse, et offendisse, et spoliasse, compenso. Diploma Ludovici VI. Franc. Regis anno 1117 inter Aeed. Marten. tom. I. col. 845. Ad capsum, in qua corpus B. Maglorii requiescit, superaugentandam, que propter matris Ecclesie necessitatem ex communis fratribus assensu fuit Hispanata et detecta, duodecim marchas argenti. dedit. Bernardi Gred. Cluniae, part. 2. cap. 8. In crastina Epiphanius Disparat altare... et pallia... unde medietas Ecclesiae parata erat, auferuntur.*

5 DISPARARE. Laxare, remittere. Lit. remiss. ann. 1159. in Reg. 188 Charto. reg. ch. 190. *Quandam balbutam tepsam, quam tenebat, contra dictum Bajus Disparavit et distetendit.*

6 DISPARASCERE. Disparem esse, et dissimilem. Claud. Mamert. lib. 3. cap. 9. *Quod a nobis Disparascere arbitraris.*

7 DISPARATIO, DISPARATUS. Vide in *Disparagare*.

8 DISPARATUS, Distans, separatus. Charta. Loth. reg. ann. 974. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 635. *Ablatio corporis terreni militari ab urbe Disparato*, etc. occurrit praeferre in Epist. Abbon. Floriac. tom. 10. q. iudic. Collect. pag. 437.

9 DISPARATE. Inequaliter. in Actis SS. Aprilis tom. 2. pag. 524.

10 DISPARERE. Evadere, fugere, cessare, desinere. Ital. *Disparire*. Gall. *Disparoire, finir, cesser*. Annales Berol. ad ann. 981. *Quod sentiens Radulfus, noctu fuga lapidi Disparuit.* Will. Gemetric. hist. Norman. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 162. *Sic diebus hostibus profligatis, sedito pressa in partibus illis ultra Disparuit. Dispar, pro Disperse, dispersus, in Litt. ann. 1573. tom. 5. vir dinat. reg. Franc. pag. 662. Dispar et retra in divers. feuer.*

11 DISPARIA. Vide in *Disparagare*.

12 DISPARILARE, Distribuire, in Gloss. Arabic. Lat. [Gloss. Sangerm. MS. n. 50. n. 10]. *Dispariture, Distribuere*. Maior in Anatolica. *Disparitus, Distributio* [Nos dicimus Distributor, seu alia notione].

13 DISPARITAS. Disparitas, apud Stephanum Africanum in Vetus S. Amatoris num. 19. [Vt ut Gorius in Epigo et lib. 7. cap. 3. Item Salomonis de Generatione Dei pag. 50.] Vide Olaus Borrichium de Varlis lingue Lat. et atq. pag. 89.

14 A dispareil, disparatus, vulgo Dépa-

reille. Lit. remiss. ann. 1380. in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 138 : *Le suppliant rompu ledit petit coffre, où il trouva... un esperon à l'espourel.*

15 DISPASSILIRE. Vide *Dispariliare*.

16 DISPATRIARE. De patria exire, peregre proficiendi. Galli dicunt *Despayser*.

Charta Philippi Aug. Regis Franc. ann. 1195. pro Communia Sanquintiniensi.

Si quis teneat anno et die in pace

*tenerit, postea eam in pace teneat, nisi aliquis, qui est in manuburia, super hoc clamorem fecerit. Galli etiam *Dispatrier* dixerunt.*

Si enim legendum in Consuetudine Namurensi art. 61. pro *Dispatrier*, que

vox nihil sonat. Est enim hoc loco, *Dispatrier, obsoner, ou receler quelque chose*, Reiu quanvis auferre, de suo loco tollere, amovere: nos etiam *Dispayer*.

Dispayer, in Cons. [Cf. *Dispar* de Font. cap. 17. cuius titulus est : *Cli parolle de chaus ki sunt Disپaise, ki sunt restabili sunt restabili in quatre cose. La premiere si est, sis ont est longement hors du paix, etc.*

17 DISPATVARE. Pavimentum refodere. *Gall. Depaver*. Arest. 8. Apr. ann. 140. in vol. 11. arrestor. parlant. Paris. *Dispatvare et ad dispaturum facere plateau prestiti lapides apud*

DISPENSARE. Pavimentum refodere. *Gall. Depaver*. Arest. 8. Apr. ann. 140. in vol. 11. arrestor. parlant. Paris. *Dispatvare et ad dispaturum facere plateau prestiti lapides apud*

DISPENSARE. Isidorus in *Etym. Dispe-*

catis, decipiat. An decipiat? Galli dicunt Depicer, nisi in piece a l'ea, quid vide. Alii enundant Dispatere.

Huc forte spectant dispeçti lapides apud

Agrimensores pag. 27. ubi apponi vi-

derunt politis, ita ut dispeçti lapides

fuerint, qui rudi manu cisis, decipiant,

quibus primum cornu desecutum est

Consuetudo Norman. cap. 17. de

Warccho : Se dedens tan et le jou vient

aut anciun, qui feust a la nef, quant

elle. Depicer. Id est, cum in partes

sesse est ac divisa. Sed et inde forte

Consuetudo Schoniens. art. 23 et Par-

sens art. 35. Depicer, demembri, et

divisione si jef vocant.

18 DISPECIUS. Autem legendum *Depicere*, quod contrarium videtur *dispe-*

ciare. Virgiliano. 3. Georg. Ferroque

face Inspecit acut. Ubis seorsim, acuto

ferro incidit, ad speciem et imaginem

aristarum. Depicer est rampere, fratre

Papae. H. sicutas, Decipatas, rap-

tas. Roffenses. lib. 3. Histor. cap. 6.

Roman. Depicatae foedas, precipites ir-

rubentes, ad est, efflantes.

19 DISPARATE. Et *Disparare* nostri alias,

per Disparum, non sive per Litt. remiss.

ann. 1580. in Reg. 188. Charto. reg. ch.

131. *Iecollis latronis, et scoti furor depa-*

ret et Disparat, et patet, quod tales

qui uidebantur, et uidebantur, ne possebant assem-

ber. Alii ann. 1115. in Reg. 153. ch. 746.

Le suppliant, d'au conseil... dont il

Debachat ou petit baston, ferri ledit

Chartet.

1 DISPECUS. Vide *Depicere*.

2 DISPENDERE. Expendere, dissipare.

Capitula. Caroli C. tit. 16. 122 de Caro-

li ann. 806. cap. 6. *Quod multo dies*

in illo seruato misit, et omnia, que

habuit, Dispendit. Tit. 31. [2° Edit. Pint.

ann. 804.] cap. 31. Polest fieri, ut qui

tas homines liberos necessitate coente

in seruos suscipiant, in alteras partes

illos Dispendit, et vendant.

3 DISPENDRE. Redem sensu, in Charta

prior. et monach. Luxov. ann. 1298. ex

Carta. Campan. 101. 403. *Et ce que nos*

Dispendimus pran l'an à créance,

4 DISPENDIOSUS, Damnosus, iniquus.

in Gloss. Graec. Lat. [*Cunctatio Dispensio-*

diosa apud Colomellam; *Conditiones* *Dispenciosae*, apud Sextum Rufum

ca. 29.]

5 DISPENDIUM, Idem quod *Dispensa*,

Expensa, sumptus. Praeceptum. Carlo-

manni Regis apud Acheryum. Speci-

tom. 8. pag. 159. *In usu et Dispencia*

et utilitatem fratrum suprastrictae ecclesi-

(Aurel.) vel Monasteriorum, idem

permanendo constituta.

Obertus Cancellerius lib. 2. Annal. Ge-

nuens. ad ann. 1164. *Et facto consilio*

obligatum foret Dispendum itineris.

Vite Lobinelli in Glossario ad calcem

H. Stor. Britan. Eadem fere notioe usi-

stunt Plautus et Plinius.

6 DISPENDIUM, compendio contra-

rium. Diverticulum, circuitus, ambages,

Gatlie Detour. Chronic. parvum

Ferrariense, apud Muratori. tom. 8. col.

47. *Si eundum erat ab Este situ in agro*

Paduanus usque Bononiensem, tantum via

Dispendum fiebat, deflectendo a

vico Variano... et accedendo Sermidum,

in Matinam, demum Bononiensem. Charta

Henrici et Conradi Ducum Silesie ann.

1139. apud Ludewig Reliq. MSS. tom.

*5. pag. 516. *Ad dictam civitatem Lubin**

personaller nos vel alterum nostrum cum

alterius mandato accedere absque mora,

absque Dispendo et dilatatione promitti-

mus. Litera universale Lige inter

Imp. Carolum IV. et Edwardum III.

Regem Angl. apud eund. Ludewig.

*tom. citato pag. 463. *Quidcumque im-**

pedimentum hujus faciemus, et procura-

nus absque mora et Dispendo, quantum

poterimus, abierto. Sed et Lucretius

eadi. notioe dixit:

Jam super Hercules fauces nemorosaes Tompe.

Amoenis deserta petens Dispensa sibi.

7 DISPENGIATO, male pro *Dispago*.

8 DISPENNUM, pro *Dispendum*. Ex-

pensa, sumptus, in Charta ann. 1129.

inter Probat domus de Châlant pag. 63.

Sub restrictione Dispensorum et expen-

sonibus suis. etc.

1 DISPENSA. Expensi ratio, sumptus.

Glossa vett. Barthol. *Dispensatio, Dispensa*

Will. Brito in *Vocabul. MS.*

Dispensa, expensa. Egmaridus. Epist.

1. Nam de Dispensa, quando in Aquas

accepisti, nullam volu aliam retrovenio-

ni, nisi uicinatum tuum. Capitulo Ca-

*roli M. lib. 4. cap. 73. *De Dispensa**

Misericordia nostrorum, etc. Capitulum D.

*zianense 1. part. 4. cap. 1. *Nobis re ad**

mansiones, quia sui homines premisso

accepimus, ad quas Dispensa sua ad

dicta fuerat. Ade Synodus Thienen-

um ann. 835. Capitula. Caroli C. tit. 5.

[cap. 1. Tolosan. ann. 811] cap. 3. 5.

Capitulum de Ville. cap. 21. Capitulum

*ann. 821. cap. 2. *Ad bellum in Comitibus**

Tolosanis, etc. pag. 100. Fragment

amphora Polyp. Sithonensis sp. Gherard.

*pag. 101. cap. 22. in *Utriusque Brevis**

de substantia et censu et Dispensa, etc.

*Hud. pag. 465. *In forma grossa ac Dis-**

pendens famulus et pauperum, etc.

2 DISPENSA. Penuria, paupertatum,

a Gallico *Dispense. Camera Dispensa-*

ria, in *Chronico sancti Trondi* lib. 10.

pag. 470. *[2° Solarium ad Dispensandum.*

In Formul. fiscal. describend. ap. Pertz.

Leg. tom. 1. pag. 178. lin. 37.] Leges

*Cantini Reg. Angl. cap. 103. *Sed si non**

horderium, quod dicere possimus Dispens-

am, et cistam suam... debet ipsa custo-

dire. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis.

*MS. cap. 11. *Sub manu Cellerari est**

espana, lardarium, Dispensa interior.
Jo. Brompton. ann. 1189. *Radullos Cle-
rius de Dispensa Regis.* Bracton lib. 3.
Tract. 2 cap. 32. § 9. *Habere debet uxor
sibi custodia sua claves Dispensa sua,
et servum suum. [Cellerarius Dispensa in
Capitulis Generali. S. Victorii. Massil.
MSS. ubi plures occurrit vox Dispensa
et notione: verum alia paulo diversa,
sicut pro obsonio Monach. usurpat
Gaudio Discip. Farfensiis cap. 36. ubi
se. Similiter pro ille, in quorum anni-
versario plenum Officium sit, tot Dispen-
sa vel festivitas recipiet, qua constituta
fiorint in loco.]*

SPIENS, Eadem notio, in Capitulariis de Villis cap. 61. et in Capitulo 2. anno 813. cap. 10. Leges Baronum Scoticorum, seu Quoniam Attache. cap. 12. **17.** Si furtum intentauerit sub claribus suis, quia ipsa (utrorum) habet sub custodia suis, cura sua, (utrum) Spense arcus suis vel seruimus aut. Occurrunt etiam in Statutis Willielmi Regis Scoticus cap. 19. **3.**

DISPENSABILIS. Ad dispensam seu Conacum aluicorum pertinet. Charta Henr. reg. Angl. et eius Norman. in Reg. 62. Cartorph. reg. ch. 388. Volo et confirmo quod in curia mea habeat (Odo) natus de Maria-palude serviens misus. quatuor missarum unum ex magnis, et duas ex minutis. Et unum Dispensabile. Id est quod non in dispensa auleis apponitur. **DISPENSARE.** Gall. **Dispenser.** Gloss.

DISPENSARE. Gall. *Depenser*. Gloss.
Lat. *Gratere*, *Dispensat*, *Dividere*, *Gloss.*
Will. Brito in *Vocab.* *Dispensare*,
tangiri donare, *commodum dare*, *commodum recipere*.
Gloss. *commodum recipere*, *rap.* 24. *Quae anno*
completum est deus recitabatur, quo restringe-
quantum acceptum, quantumque Dispensa-
tum esset, vel quidquid indispensatum
*vel *superfluum* remansisset. Flodora-*
dus lib.2. Hist. Rem. cap. 18. Unde
datur intelligi, in majoribus quoque locis
multa tuta parva fuisse Dispensata. Adeo
capitulare de Villis cap. 55.

DISPENSARIUS. Idem, qui infra *Dispensator*, Gall., *Dispensator*, Anglus *Spender*. Occurrit in Eteta lib. 2 cap. 72. § 17.
1. DISPENSATIO. Dei dispositio et providentia, qua vocare gentes ad verum Dei cultum et universum humanaum genus per Incarnationem, Nativitatem Mortem, et Resurrectionem Christi salvam prestat decretiv. Hanc dispositionem per excellentiam SS. Patres ~~exco~~ pax simpliciter vocant quidam ex *Actis* *Dispensationem*. Hilarius lib. 12. de Trinitate de hereticis. *Dispensationem assumpcio corporis rapinat ad contumeliam* *Domini nostri Iesu Christi* S. Aug. tr. 4 in Joan. *Quia quod ergo humiliter possum auditis de Iesu Christo, suscepta carnis Dispensationem cogitate. Virginis Tapscott lib. 1. contra Eutych. Alius, quoniam manet semper innatus, aliis qui per *Acta* *Dispensationem carnis causa nostra fragilitas offici eripit*, etc. Joan. Antiochii apud Facundum Hieronymus lib. 7 cap. 5 de Christo. Qui incarnationem corporis *Dispensationem per nos suscepit*. Le M PP in Epistola post Acta Concilii Calchedonensis. *Quoniam Dispensationis nra et camenam sit ab initio ex ratione dispositio* Iurius Romanus pag. 3. *ad existimatio* Dominice *Dispensationis infestata, utpote qui adorante Incarnationem corpus arcuatum Deum ab homine separando dispulerat*. Gaius lib. 3. cap. 10. Vita sua cap. 16 de quibusdam hereticis. *Dispensationem filii Virginis pharmasma fatigatur*. S. Hieronymus Epistola ad Oceanum *econome* verbo eius usus est ubi de Apollinario Laodicensi Episcopone. *Is dimidiatum Christi introducit Econome*.*

migr. Concilium Cloveshoviense anni 747. cap. 13. Domini Compensationis in Carne sacerdotum festivitas. Vide, quae de voce ~~exposita~~ eiusdem annuitavit Henricus Valesius ad eiusdem Hist. Eccles. lib. 1. cap. 1.

12. DISPENSATIO. Provida juris communis relaxatio. Galli *Dispense* vocabode Juris canonici peritis notissima; Graeci Patribus οἰκονόμως, συγχρηματίζειν, πρατηκάς, πολύπλοκος Latinus *Remissio*, *venia*, *indulgentia*, *clemens*. *Undas manuscula miseratio*. Hoc intellectu primus ut *Marcus* interpretatur, *Dispensatione* vocem inservit vel *Gelasius* Papa in sua epistola ad Episcopos Lucaniam scribens: *Necessaria rerum Dispensatione constringimur, et apostolice sedis munere non convenimur, si canonicis palmarum decretis libere, et ratio Prudentia decessorumque nostrorum praecipia metri, ut que precestitum necessarium temporum restaurare Ecclesia, et relatarum depositis, exhibite considerante diligenter, quantum fieri potest Temporenuis, prius igitur pro sui reverentia manentibus constitutis, que, ubi nulla rerum vel temporum vergerat an justa regulariter converit custodire. Haec quicquid *Gelasius*, cum propter instantem Ecclesiae necessitatem indulxit, ut in aucti intra annum, laeti vero intra menses decem et octo presbyterium gradum adipisceretur, quem non nisi post longiora tempora intervalla iuxtaganoles poterant obtinere. Perrata sunt apud antiquos huiuscmodi dispensationes in antecessum date. Haec enim antiquarum et hodiernarum dispensationum summa differentia est, ut Marcus loquitur, quod apud veteres nunquam darebunt venia canonis infringendi, sed infraicti et violati pena ob gravissimam causam aliquando remitterebant, et vero legum canoniarum venia in cessationem concedatur. Et sicut antiquitatem omnium adversus sacros canones reverentia, ut ipsi sunt, Pontificis penitus quos petitor auctoritas senior fuit, hanca subiicit, ut in eum fuisse potestoteque quamvis contra Patrum statuta fauenda. *Contra statuta Patrum*, inquit *Zosimus* Epist. 5. *Concedere vel militare ne homines quidem sedis possit auctoritas apud nos enim inconclusis radibus rive antiquitas, cui decreta Patroni sanctorum reverentiam. Eadem religione ductus Celestinus 1. Epist. 3. ad Episcopum Illyrici scribit: *Dominatur nobis regule non regulis dominorum: sumus subiecti canonibus, cuius canonis praecepta seruamus.* Idem *S. Pontifex* Epist. 5. ad Episcopos Apulias et Calabriae acris inventitur in eos qui spretis canonibus latentes ad Episcopatum promoveri cupiebant, non solum, inquit, *mala de nos senti*, in quorum contentum hoc facient, *nec dicantes*, sed *de nobis pessime querunt*, quod dant hoc posse facilius credere. Verum quanta quaestio non Romanus Pontificibus, et episcopis, virtute praestantioribus Episcopis, et opere diligenter observantibus Ecclesiis regulari, et proficiere pro majori Ecclesiis utilitate nominabit ab his secundore coacti sunt, banque mitioreni agendii ratione, non appellari. *Jurisconsulti Dispe- sa ionem*: cuius hodie es usus est, utique non ab ullo quoquam ignoratur. De Dispensationibus data operari egerunt Petrus de *Marcus* lib. 3. de *Cordia Sacerdotii*, et imperii cap. 13. seqq. *Thomassinus de Disciplina Eccl.* part. 2. lib. 3. cap. 24. etc.**

*sponte sua postularerit, correctionem non
accipiet: sed, sicut dictum est, sine Dis-
pensatione jejunabit. Dispensacion, pro-
Licentia, in Lit. ann. 1372. tom. 5. Or-
dinat. reg. Franc. pag. 565.*

DISPENSATIVUS, in matrimonio. Vide
Generatio.

MORTICANTIA non sunt, sed **Dispensativa** . . .
Multi namque modis domus veniale remittunt.
DISPENSATOR, qui expensa et accepta
compensat et impedit. *Gloss.* Græc.
Lat.: *Dispensator*, οἰκονός, ιδεύαν-
της; *Gloss.* Basili: *Δισπένσατος*, οἰκο-
νός; *Papias ex Varrone lib.* 4. *de lingua*
Lat.: *Dispensator*, *cui creditur adminis-
tratio pecuniarum*, *qui prius quam*
dabant pecuniam, non numerabant, sed
appendebant eam. *Apud Evidonium lib.* 2.
de Miraculo S. Stephanii cap. 5: *Dispens-
ator pecunie publice Garthaginensis*
Cuitius. *Epitaphium Ambrosii Primi-
teri Notariorium sub Pipino Rege, Ro-
mane*: *In creditum sibi reo fideliissimum*
Dispensator. *Denique JC. Dispensator*
est servus, quem dominus prepositus
Kalendario, hoc est, pecunias credidens
sub usiris. *Ia Cujacius tract.* 8. *ad*
African. Vide Salmas, in *Disputacione*
Mutuo pag. 265. *Vincentius Belvacensis*
lib. 29, *cap. 118*, *de quodam Economeo*
*Quia Tanfalus erat in rei familiaris cus-
todia, bonus Dispensator et prudens et*
*fidelis, quod rarissime in Dispensatoriobu-
rinventur. Sed proprie*

DISPESSATOR dictus, qui in palatiis
et curiis principum Economus. Ma-
jordomo, nostris Maitre d'hotel. Idem
Papias Economus, Dispensator, Dispe-
sator Regie domus. Vitalis Episcopus
Oscensis apud Biancam in Comment.
Ber. Arag. pag. 782: Post Regem (Ara-
gonum). Dispensator Domus Regie, qui
dicitur Major domus Leges Alfonso, seu
Partula, part 2, tit. 9, lego 13: Dispensadores
son otros oficiales, que han de comprar
las cosas, que son menester para gobernar
del Reu, y por eso les llaman assi por
que ellos despiden los dineros de que
las compran. Leonius Presbyter en His-
toria sacra MS. de Josepho:

Dispensatoria sive **Acta** **Utriusque** **Religionis** **in** **Anglia** **et** **Francia**.
... Ut Benjamin una
Videt adesse Joseph. **Dispensatore vocato,**
Interea teatra vix recipi, festaque parari
Præcolumpias, etc.

Dispensatores inter officia domus Augustana non semel memorant veteras Insti-
tutiones apud Gruterum pag. 546. &c.
397. Ibi apud Hinckelmanum Ordines
Palati cap. 17. recensentur inter Ministeria
tentales Palati Francie. In Veteris Chro-
matica descripta in Historia Prioratus S. Mar-
tini de Campis pag. 479. refertur 42.
Regis Francorum Dispensator. Vidi
Hugonem de Cleenii de Majoritate
Francie.

In Palatis Regum Angliae **Dispensatores**
non semel occurrunt. Apud Rogerum
Bardonecum portet et. Borelloianum

rum Hovedenam. I. part. of Florentius Wigorniensem. *Edictrice Dispensatorie Haroldi Regis Anglie et Sua Majoritate*. In Monastico Auctio-
nem tom. I. part. 132, 827, 857. *Hobertus Regis Anglie. et Osmundus Dispensator Comitis de Warencia.* Apud Matthaeum Paris. *Galfredi Dispensatoris Militis*
egregii, et Regis Anglie specialis Cor-
sicularii mors indicatur sub anno 1053.
Notissima præterea in eo regno nobis
simus *Dispensatorum. seu des Dispensatorum*
familia, que ab hocce munere nomine

assumpuit, quo etiam eiusmodi **Dispensatores** appellabant nostri non vero quod nepotes seu effussi essent, ut censuit Petrus Faber lib. 3. Semes. cap. 19. pag. 294. *Le Roman de Gérard* MS.

An Mangier aert Des Rue de Belin
Dispensiers fu li Bourgeois Aubois,
Girart del Liège, et Alement Oris,
Euchamps fu Goeffrois li Angoumois.

Le Roman de Jordain de Blaye MS.
Lors en apelo li fez ses Dispensiers,
Dedans la charie li portent à manger.

Oetavianus de S. Galais in Viridario honoris:

Varlez de chambres, escuieres, officiers,
Portefeuilles, eschancres, Dispensiers.

Vide Fragmentum Petronii pag. 6. Ralnaldum Vezel in Vita S. Hugonis Abb. Cluniac. n. 9. etc.

De Inter ministerialis domus Theodoricis continitis Plandrine *Royerus dispensator* subscripta Chartam ann. 1151. Vide Comment. Abad. Inscript. tom. 9. ubi de Inscript. legimus.

¶ **DISPENSATOR ECCLESIAE**: Marius Mercator pag. 186. *Charitas quidam nomine presbyter et Dispensator sicut de ecclesia Philadelphiae civitatis Vnde Oecumenus et Oxoniensis in Glossar. novi Graecis Dispensatoris in Monasterio Noviliarensi meminit Victoria IV. Pl. Brevi. ann. 1162. i. Alsat. Diploma num. 383: Victor. ep. sex. serm. Dei. dicitur in Christi filis, abbatis Ephorus sancti Petri Naviliarensis et Philippi Dispensator ecclesiae S. Adelphi... Dispensator vero prebendariorum annimisimorum ab abbate suscipiet et fidem faciet, licet abbas, illo deposito alium de jure constitue Dispensatorem. *Obedientiam autem pro susceptis beneficiis pretendunt tan ipse Dispensator quam reliqua fratres abbatis deinde promittere debet, et humiliter exhibere. Post obtutum vero abbatis a successore ipsius Dispensatorem ipsam Dispensator repetet, et in ejus erit arbitrio concedere vel non concedere.**

¶ **DISPENSATORIA CAMPANA**. Vide *Dispenser*.

¶ **DISPENSATORIA**, Ut prudenter dispensatorem seu remunram docet Epist. Abbion. Floriac. tom. 10. Collet. Histor. France. pag. 438. *Quoniam si animos adorum vestrum credidi, ut certius destinatur orationem vestris auribus dispensatoria allegarem. Vide Dispensator.*

¶ **DISPENSATORIUM**, Canalis, quo aqua dispensatur et distributur. *Charta ann. 1229. ex Cod. reg. 3630. Quam caprani accipietis in cuncta pontis Boni passu etre ipsum pontem, ubi facies Dispensatorium, per quod ipsa aqua taliter valent dispensari, ut semper ex ludi et detineri valent sue dampno.*

¶ **DISPENSATORIUS**, Ad Dei dispensationem pertinet. Vide *Dispensatio* I. Hieron. in Isa. 14. 31. 12. qui Dispensatoriam inter Petram et Paulum contentionem vero dicunt juxgauis fuisse atque contra. Marius Mercator pag. 302. *Ex utroque est clerulus, ex dictatore et humilitate, secundum Dispensatorem adiuvationem. Conventio Dispensatoria carnis*, ibid. pag. 296. Addit. pag. 365. et 381.

¶ **DISPENSATRIX**, Procuratrix, que dispensat, disponit, ordinat, distribuit. S. Hieron. Quæst. Hebr. in 1. Paralip. 1. *Mesach filia aurifex que duas patres habere describitur, ad significandum mysticum sub una interpretatione nominatum: ut aurifex generetur Dispensatricem, Dis-*

*pensatrix generetur benignitatem Domini. S. Amb. Off. lib. 1. cap. 12. *Plerique revocatur ad officio Dispensatricis misericordie.**

¶ **DISPENSIO**, ut *Dispensa*. Sumptus, impensa, tolli *Dispensa*. Huius, sumptus, Galli dicent. *En dépit du Roy*, in despctum Regis, pour faire *Desplaisance* ou *Desplaisir* au Roy. Ibid. cap. 30. *Et propter hoc Desplaisantiam Regis Majestatis incurrit. Cap. 34. Contra D. Karolus Imperatorem, pro quibusdam Desplacitum, Rex personaliter cum magna exercitu, periret. Ericus Upsalensis, anno 5. Hist. Suecic. pag. 166. *Pentente di ipsa suppliciis ut ipse ex omnem Desplacitum remitteret et rancore, Seneca de Tranquillitate vita cap. 2. Hinc illud traditum de Desplacitum sui Occurrat, apud Rymerum tom. 1. pag. 789. Et tom. 8. pag. 366. Murator. tom. 12. col. 598. 599.**

plencia,] Thuroczius in Ludovico Rege Hungar. cap. 27. *Bona eorum confiscatae in Desplacentiam Regis Majestatis. Galli dicent. En dépit du Roy, in despctum Regis, pour faire Desplaisance ou Desplaisir au Roy. Ibid. cap. 30. Et propter hoc Desplaisantiam Regis Majestatis incurrit. Cap. 34. Contra D. Karolus Imperatorem, pro quibusdam Desplacitum, Rex personaliter cum magna exercitu, periret. Ericus Upsalensis, anno 5. Hist. Suecic. pag. 166. Pentente di ipsa suppliciis ut ipse ex omnem Desplacitum remitteret et rancore, Seneca de Tranquillitate vita cap. 2. Hinc illud traditum de Desplacitum sui Occurrat, apud Rymerum tom. 1. pag. 789. Et tom. 8. pag. 366. Murator. tom. 12. col. 598. 599.*

DISPLACIDUS, Morosus. Gloss. Isid. Adit. Papas. *Inconveniens.*

¶ **DISPLANARE**, Exvertire, separare solo, Gall. *Raser* Steph. de Infestaria Ms. ubi de Innoc. VIII. PP. *Videns postea Inconveniens dictorum rusticorum inconstitutum, et quid rupta file itecum contra Ecclesiam ad Urinas reverterantur, in contingenti mandati dictum castrium funditus et a radice desplanari.*

¶ **DISPLANS NEMUS**, pro *Desplantatione*. Vide locum in *Berra*.

¶ **DISPLAYS**, Vide infra *Display*.

¶ **DISPLICARE**, Explicare, explicare, Gall. *Expliquer* Bernard. Monach. Ord. Cluniac. part. I. cap. 52. *Interea socius eius vestimentum dissipat, amictum dissipatum capiti applicat, album a parte capiti phacatum, teneat ora expensa, cum circulo et manipulo donat. Vita B. Coleti cap. 6. n. 37. Martin. tom. I. pag. 549. R. Et dissipato dicto rotulo legit, Barthol. in Glossario ex Fulcherio Carnot. Hist. Patet. *Despicari* Extendi et voltare, *Verilla Despicata*, apud Raym. tom. 3. pag. 924.*

¶ **DISPLICARE** Litteram, Reservare, videlicet litterae leticie. *Deposit* Guillel. Cataliani ex Libro. pag. *Videt in conseruando fundata littera plicata, quam quoniam litteras, *Despicat* iste, qui dissipat, possunt, in littera et ex Cod. pag. 562. *Despicat* Pro *Despicere*.*

¶ **DISPLICENTER**, Exponit, reserat in hebreo Gall. Chir. tom. 3. Inscript. col. 22. et in Bulario Carm. pag. 124. et 1.

¶ **DISPLICENTIA**, Dissimilans, contraria, vide *Disponent* Chart. reg. 1. 1092. et 1093. *Submissione de te deces. Ancilla deis de aliis pueris Displicentes, seco omnes uider ipsius et decess. Bueris de his habitis. Vide also notio in *Displa-**

centia.

¶ **DISPLICIBILIS**, Displicans, Gall.

Desplacans Legitur in H. D. Diph.

2. part. 35. c. 1. et in Alio S. Franciscus Romane. Martin. tom. 2. pag. 344.

¶ *Stat. ass. 125. ex Libell. Mass. Attrib. importunitatis. Amicitiam habet cordatus. Missus est de prædicto ex irritato, contumelioso, sceleroso, in aures et pompa. De et modis de *Desplacitione* de Virg. Stat. et Bes. totius remissim. ann. 146. fol. 1. 2. 108. n. 107. pag. 291. *Quae ergo displicans habuit ad magnam distractioem et alienigenam, Est a grande desplacitione. Vide *Displa-***

centia.

¶ **DISPLODERE** [Discutere] 101.

¶ **DISPOLOIS**, at supra *Display*. Laena duplicita. Hist. Ital. pag. 126. col. 1. in Compte ann. 1329. *Hoc dicitur in *Dispoloides de fastango* pag. XII. 4. gr.*

^o Stat. ann. 1330 inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. col. 102. *Item quicunque portaverit armis defensura, ut pote habereturum, Displayerem (sic) avejupam majora pondere, etc.* Lit. remiss. anno 1333 in Reg. 123 Chartoph reg. ch. 102. Petrus Petri, *magister iuris canonici hominemus, male uite et conversatione inimicatu... amatus quodam Displayere, talibus magistris, etc. Item plus duas Displayeres gipponas certe nigras in invent. anno 1334. Tabul. Flamar.*

* **DISPOSUS.** [Distructus. Dived.] **DISPOLIATUS.** Distructus. Vide *Despoliare.*

^o Lit. remiss. ann. 1388 in Reg. 135 Chartoph reg. ch. 101. *Dictos homines caluerant et occiduerunt Displayerem qui seceperant.* Vide in *Dispolare.*

* **DISPOSARE.** pro *Despolare.* in Vita S. Galli ap. Pertz. Scriptor. tom. 2. pos. 6. lib. 2¹.

* **DISPORTO.** Hinc inde porto. Not. *Ter. 11. Disportat.*

* **DISPORTUS,** ab Anglo. *Disport.* Objectivum. *Call. Divertissement.* Charta Henr. VI. Regis Angl. ann. 1449 apud Eymenius tom. 11. pag. 251 col. 2. *Causa tenandi, pescandi, aquarandi.* *Disportus ad solitum in eisdem crescendi Similia leguntur pag. 25 col. 2 et alii passim.* ^[o] Vide supra in *Disportare.* 2¹.

1. **DISPOSITIO.** Charta Ordonis Regis Hispan. aera 300 apud Anton. de Yeps: in Chron. Ordin. S. Benedicti tom. 3 *Liber Ecclesiasticus, hi sunt Antiphonarios, psalterios, libros speciales, i. Horiarium, Diatologorum, Homilia, Professarii, Dispositio Eusebi Profeta, etc.* Vide infra. 2¹.

2. **DISPOSITIO.** Administratio, magistratus, apud Iactantium de Mortib. Poese pag. 32; in Iurum lib. 3. Epist. ad I. 5. Epist. 7. lib. 7. Epist. 12. Hinc fortuna sequens in Notitia Imp. et alia. *Sed Dispositione viri industria perfecti Prostorio, etc.*

Alii. *Dispositiones esse volunt, quae a Princeps ad Republicam administracionem disponendantur, pro argentiis rebus necessitatibus, venti si in bellum prefectoribus esset, numeri amotantur, et metationes annue curarentur, etc. Quamdiu dispositionem seruum pecuniae erat, cui praeferre. Magister et Comes Dispositionem, super tubis copiosi gothostred, ad leg. 1. C. Th. de Proxim.*

^[o] Paulus alter. Commentator. Notitia Imperi in cap. 37. *Qac seruum Dispositionem tractabat.* *Requerendu scobulantur. Hi supponunt desiderant aut jocundum consuetudines Principi inserviant, et responsum data considerantur et valutur, quod Mandata decubatur. Hi rite et rite tradit, postmodum a Justitiam ex postea ad recta rectato. Præceptio responsum super tubis elabat.* *Dispositiones robarantur.*

3. **DISPOSITIO.** *cibus, tempus, situs, structio, eligandus, non semel apud A. Apote. Actio, menem in. Descript. oris.*

4. **DISPOSITIO.** Disponsatio, arbitratio, potestio, etc. *Dispositione Charta anno 847 tom. 3. Collect. Histor. Francie pag. 110. Ex cedelte modo, ut et successores omnino ob hoc arguantur, et stipenda eius et hac causa ad hunc sicutum episcopi tribuantur.* Galli disimus. *A le dispositione.* Hinc

^o **DISPOSITIVE.** Animum, voluntatem, desiderium significando. Annal. Viet. MSS. ad ann. 1338 ubi de Romanis per tentibus, ut nemo nisi Romanus aut

Italo. in Papam delceppe oligeretur. *Omnis una en tumultuosa et somnabili clamore et vociferatim Dispositore aliquo Romanum vel Yalcum et unus vel habebamus Aliq[ue] præcepte, Romanum vel Yalcum habramus, aliquo, etc.* Vide *Depositione.* 1.

1. **DISPOSITIONUM.** Animi decretem, statutum, constitutum, arbitrium. *Debet enim intentione Dispositio, ea Lex. Wimberlini lib. 6. tit. 1. lib. 1. q[ui] est in Dispositio vel mens voluntatis, offere tale nefas committit.* Leo III. Epist. 6. *In vestrum arbitrium et Dispositionem committimus. Et Epist. 10. De manu, quia per vestrum Dispositio Heros ac fidelis vestir nobis recognoscunt. Nov. 1. PP. Ep. 27. Vestimentum quoniam circa Missam S. Joannis, de quo dico, Lotharium Dispositio habet dono communione, non moleste tulimus. Am. Viennensis in Chron. ann. 725. *Ex quod Carolomannus Dispositum habebat secundarem militiam reliquere Julianus in Histor. Wamba. Regis.* Recognoscere has Dispositum pugne ab emulo meo procedere, hic ipse est, nec aliis, puta: *nisi ex eum unum Dispositum aliis recognoscere.* Paulus ante. *Dispositio bellii.* Flaminus Romanus cap. 6. tit. 19. *Cupit evitatem per nostrum Dispositum facias dignoscitur, id est, nostro mandato.**

2. **DISPOSITUM.** pro *Depositum.* nisi ita legendum sit, habent Constitutiones Galeri Schonensi Archep. ann. 928. cap. 2. *Propter scandalum gravia, que ex Monialium conversatione proveniunt, statutum de Monialibus nigris, ne aliquem Dispositum recipiant in dominibus suis ab aliis personis, nisi de licentia Episcop. sui, maxime arcis Clericorum vel Liberonum, custode causa minime permittant apud se depo.*

3. **DISPOSITUM.** pro *Expositione seu commentario.* Testamentum Hecardi Comitis Augustodunensis. *Misale pleatum cum Evangelis et Epistolis, unum textum minorem, unum Dispositum super Evangium maiorem Ita Dispositio supra sumitur.*

4. **DISPOSITUM.** Dispositio, Regula, Lex, Gall. *Dispositio Regule, Ordonnance.* Lambertus Abbas S. Ruffi ann. circiter 1110. Epist. ad Clericos in Anecdota Martenianis tom. 1. col. 382. *Te cuncti in publico, te in agro rusticis aratores ac cunctores quotidie graviori lacravant, si contra Dispositum fidei, cum feminis habentur contendit.*

^o **DISPOSITUS.** Vide *Despotus.*

* **DISPOSITUS BACALAUROPS.** Vide *Bacala ore formata.*

* **DISPOSIDERE.** Rei possessione aliquam depelere, deturbare. Gall. *Depositio.* Domini Bernardi Comitis Petracensis Monasterio S. Salvatori Saraceti, inter-Instrum. tom. 2. G. Ch. tom. 2. col. 16. *Si quis barefatiem Dispositio tentaverit, maledicere per nos.*

* **DISPOTESTARE.** Rebus alienis potestato seu possessione depelere, detinere. *Negata judicata ann. 86. Marie Hispan. col. 50. Illicum potestas erit de disputa unquam fuit usque hanc iste personas Domine eos exinde Disposito dat in parte.*

* **DISPROPORTIONARE.** Proportionem non servare. Gall. *Disproportioner.* Leonardi in Speculo lapid. 10. 1. cap. 1. *Et multoties tam humidum Disproportionare in flexibilitate, loco in quantitate sufficiens sit, et: tunc magis residet in una parte quam in alia.*

DISPUTITUM. Puduit, rubor fuit. *Pap.* ^{plus}

* **DISPULVERO.** [In pulvrem redigo. *Nemus apud Non. 9. 206. Saxa, silvas, lapides, montes disijs, Dispulveras.]*

* **DISPUNCTOR.** Gloss. Græc. Lat. *Escriptor. Dispunctor. Tertull. adv. Marc. 4. 17. Juder et Dispunctor meritorius. Vide Dispungere.*

* ^o In Cod. reg. *Dispunctor.* ex Castigat. in utrumque Glossar.

* **DISPUNCTUARE.** Dispungere, delere: quod he dicatur de his qui missi sunt, quibus datur abeundi licentia. *Charta Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1465 apud Rymer. tom. 12. pag. 280. col. 1. Potestatum generalem et mandatum speciale... stipendiarios, in dictis villa, turri, castri et marchi... exonerandi et Dispunctuandi.*

* **DISPUNGERE.** Gloss. Isid. et Papias: *Dispungere, Donare. Dispunctores, quando milibus ergant. Vide Juriscons. [et Grævium ad Glossas Isid.]*

1. **DISPUTARE.** Asserere. W. Brito lib. 11. Philipp.:

^o Imperiali. Standardo mundi dominum se Disputat Otto.

Intra.

^o Se dominatore totus Disputat orbis.

1. 2. **DISPUTARE.** Inquirere. Gall. *S'queri. S'inforier.* Petrus Damiani lib. 4. Ep. 7. *Noli Frater, noli patres musseibus: non omnes qui prebentur liber apud te patent aditus: sed quedam admittuntur, ut in necessitatibus subvenient, non regunt alienos ponderibus gravant. Dum igitur oblatu suscipimus, de offerten- tium meritis prius necesse est Disputemus.*

* **DISPUTATIO.** Collatio. Monachorum. Regula S. Pachomii cap. 21: *Disputatione autem prepositis domorum per singulas hebdomadastetrio fuit.* Vita S. Geremari Abb. Flaviniaciensis cap. 15: *Tertia vero hora diei post lectio Disputationem, id est, post Collationem de lectio-*

nem.

* **DISPUTATORIUS.** Ad disputationem elucidandam pertinens. Epist. Ludov. Pi. et Loth. ann. 825. apud Baluz. tom. 1. Capitul. col. 845: *In sacra sunt litteris admodum eruditis, et in rationibus Disputatoriis non minimum exercitatis.*

* **DISPUTULA.** Annal. Mutin. ad ann. 1300. apud Murator. tom. 11. col. 77: *Arana etiam Notariorum in dicto palacio existente, Disputulas et strumenta, et scripturas et etiam libros estimorum existentes in scrinia dicti palacio per plateam quadrangle lacravantur, et alii multa pueri et studii operari sunt ipso anno.*

^o Ab Italico Disputula. Quæsto, dispe- tatio, disputatione. Vide *Disputare.* 2.

* **DISQUIT.** Audit, cognoscit. Papias. f. Disquist.

* **DISRAINIWARE.** DISRAINNARE. DIS- RATIONALE. Vide *Disrationare.*

* **DISRABBARE.** Lit. ann. 1302. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 612: *Cum.. gentes loci predicti et ejus bajuile etiam extiterint, Disrabbaire ere omnibus bo- nis suis mobiliis per Hispanos, etc. Ubi doctus Editor recte emendat Disrauba- re. Vide *Derobare.**

* **DISRATIFICARE.** Improbare, Gall.

Déapprouver. Procurat. ann. 1340. ex Tabul. Flamar. : *Dana... speciali man- datum scipendi, impetrandi, contradicendi, etc.*

* **DISRATIONARE.** Rationibus pensatis

judicare, definire. Lit. Joan. comit.

Pontiv. ann. 1381. tom. 4. Ordinat. reg.

Franc. pag. 58: *Statutum est quod si*

in presencia duorum vel trium scabin-

*tum contractus emptoris, vel alias contractus iuratus (initus) fuerit, eorum testimonia Dissertationabitur. Vide *Deratione*.*

• **DISSERTATIONARIS** SERVUS. Qui per iudicium et ex rationibus approbat alii vindicatur et assentur. Charta Ludov. VI. reg. Franc. ann. 1129. ex Tabul. Carnot. *Notion fieri volumus, quod Gaufridus Carnotensis episcopus Rovierum totiusque generis nul familiam, super quos servitium calumniam imponebamus, in curia sua, dictante justitia et iudicio, in servis suis Dissertationaris; cui videlicet iudicio et veritatis me acquiescente, supra dictos homines, tam sibi quam omnibus ejus successoribus, in perpetuum concessimus. Verum facie est suspicari legendum esse Dissertationarum; hoc est, ex servis suis esse rationibus probavit, ex parte restituitionem sensus exigere videtur.*

• **DISRECITARE**. De aliquo detrahere. Baldricus in Gestis Alberonis Archiep. Tirovirens. *Ceditus quaque quod aliquando Regi et exercitui ejus formam similans contracti, et sedens in anno occurrat, et a Regina quinque solidos in elemosynam recipit, et in itinere longum comitatus processum, sub specie mendicantis. Regis sub mensa locatus, audient plurimi Regem ipsum cum Regina, et cum aliis suis fidibus, loquentes de his, que contra Papam machinatus erat, aliquae inter cetera de iniunctis contra ipsum Aliorum detrahantur, et quae vix ipsi Romanus tendunt essent, interclusae, etc.*

• **DISRIGERE**, pro *Dirigere*, consilio juvare. Placit. ann. 841 apud Mirat. tom. I. Antip. Ital. mod. aevi col. 368. Etiam iste Johannes comes, qui tunc comitatus Sepriense abobat, mihi comandauit, ut eum diariacissem, sed menime pota.

• **DISRIVARE LACHYMAS**, Fundere in Onomastico ad calcem Act. SS. Pened. sec. 3 part. 1.

• **DISROBARE**, [DISROBATO]. Vide *De robare*.

• **DISRUMPERE**, Interlocare silvas et in culturam redigere. [• Germ. *Umbrichen*.] Chartul. AD. S. Germ. Prat. fol. 106. v. col. 1. *Concessimus arpennos nemora iusta domum predictorum monachorum ad Disrumendum, si voluerint. Dêromps vero, pro Depravare, corrumperre vulgo Dêbaucher, in Stat. ann. 1392 tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 481. Vide *Rumpere*.*

• **DISSAGIRE**. Gall. *Dessaisir*. Possessione deturbare. Acta SS. Mail. tom. 7. pag. 128. de S. Joachimo Abb. *Data prima saeculo rerum et possessionum, quibus vel ipsi Monachi vel homines Caccuris monasteriorum Florii Dissagire presumposuerunt.*

• Qua ratione vero id peragebatur, docent Lit. remiss. ann. 1455. ex Reg. 199. Chartoph. reg. ch. 61. *Le suppliant demanda au procureur la maniere de Dessaisir ledit Malouin d'icellus bordage, lequel lui respondy et dist, que pour premiere fois la coutume entoit de mettre le feu hors de la maison, et faire commandement de ruyder dedens huit jours la dite maison.*

• **DISSAIARE**, Eadem notione in *In legiare*.

• **DISSAINA**, [Dejectio] possessione, Gall. *Dissainissement*. Vide locos post *Saisire*.

• **DISSAINIRE**, [ut *Dissagire*.] Charta Henrici Regis Angliae ann. 1155. pro Normannis apud D. Brusel de Feudorum uso tom. 2. pag. 5 ad calcem:

*Nullus liber homo capiatur vel imprisionetur aut Dissaiatur de aliquo libero tenimento suo vel libertatibus aut liberis consuetudinibus suis... nisi per legale iudicium Parium suorum vel per legem temporis occurrit alibi non semel.] Vide *Saisire*.*

• **DISSAISATOR**, Qui dejicit possessione. Vide *Saisire*.

• **DISSASARE**, ut *Dissaire*. Chartular. S. Vandregesili tom. 2. fol. 2037. *Dominus Abbas assensu Capituli sui et fiduciam Parium suorum vel per legem temporis occurrit alibi non semel.] Vide *Saisire*.*

• **DISSALLEGARI**, ab Italico *Dissiccare*, Amovere sulices, quibus via est strata. Gall. *Oter les cailloux dont est paue une rue*. Stat. Bonon. ann. 1254/67. tom. II. pag. 46. *Statuimus et ordinamus quod contra Portanum debet Dissallegari, a parte domus filiorum dicti Bernardini usque ad domos condam domini Gulielmi Geremie, et salegari tali modo quod aqua que venit et labitur coram domo magistrorum Rainieri de Peruzio currat et velocem et liberum decursum habeat per dictam contratam [FR.]*

• **DISSARIRE**, in Charta ann. 1294. inter Probat. tom. 1. Hist. Nom. pag. 160. col. 2. pro *Dissaire*. ut legitur in Glossario, ad calcem eiusdem. tom. I. Vide in hac voce.

• **DISSARARE**, a Gallico *Desserer*. Laxaro. remittere. Lit. remiss. ann. 1461. in Reg. 192. Chartoph. reg. ch. 19. *Portio de Fontarathac... venit cum septem equitis et balisteris... e. Dissaraverunt balistarum suas, et vulneraverunt unum de equitibus dicti e. ponens.*

• **DISSAIRE DE SACRAMENTO**, Vassallum sacramento, quod domino suo præstitti, absolvere, quod a domino superiori flebat. Charta Odon. ducis Burg. ann. 1200. in Chartul. Campan. fol. 28. v. *Cum Blanca illustris comitissa Trecenias palatina Milonem de Montegali, Dissairisset de sacramento hominum Chableciarum... Tandem dicta comitissa ad instantiam precium nostraum dictum Milonem de sacramento illo resolvit. Vide *Saisire*.*

• **DISSAVIARI**, pro *Dissavari*. Osculari. Hist. Cabillon. per Cussetum pag. 769. in Inscriptione arcus triumphalis eretti in honorem Marchionis Uxellensis. *Atride flore, cres-e, tua ut mediocrum numeris justa germanitas Dissaviarum proxima fuisse germanitatem Dissaviarum facies etenim ad dapiles illi amodo bercenties.*

• **DISSAZIRE**, ut *Dissaire*, in Charta Caroli IV. Rom. Regis apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 45. et in Edicto Philipp. VI. Fr. Regis apud de Lauriere tom. I. Ordinat. Reg. pag. 121.

• **DISSAISIRE**, Eadem notione. Liber Niger Sacrae Scripturae pag. 222. *De Cruce non Dissaisatus sine iudicio, quod est fundum unius militis. Vide *Saisire*.*

• **DISSAIMINA**, Dissaisitor. Vide *Saisire*.

• **DISSECTATIO**, Dissentio, dissidium. Chron. Guill. Bardini Inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. col. 22. *Mense Julio anni 1328 abbas S. Hilari sui excommunicatus per episcopum Carcassensem, ob illi quod in curia regis contradicerat Parisii jurius et privilegii episcoporum. Durum est quod amisimus sequelam tantu[m] Dissectionis.*

• **DISSEDERE**, pro *Dicere*. Dominus Bertrandus Dis. shot ad se pertinere, etc. in Archivis S. Joannis Tholos. Ord. Equit. tom. Metli.

• **DISSERTITUDO**. Vide *Dissertitudo*. **DISSERTOR**, Interpres. Commentator. Vita S. Hieronymi, edita a Mabillonio: *Sacra bibliotheca Scrutator*, (i. e. Sacra Scripturae Interpres) *divinorum Dissertor voluminum, etc.*

• **DISSESIRE**, Possessione deturbare,

Gall. *Dessaisir*. Charta Henr. II. reg.

Angl. pro libert. Norman. in Reg. S.

Iust. ex Cam. Comput. Paris. fol. 35. v.

cor. 2. *Nullus liber homo capiatur, vel*

imprisionetur aut Dissaisatur de aliquo

libero tenimento suo, aut liberis consue-

tidinibus suis, aut ligetur, aut exulet,

aut aliquo modo destruantur, etc. Quae ex

reg. Reg. Ita edidit Brusel tom. 2. de

*Usu feudi. pag. v. art. 31: *Imprisionetur,**

• **DISSEDERE** pro *Dissidere*, in Nit. hard. Hist. lib. 1. cap. 4.

• **DISELLARE**, Sella exire. *Glossar.* Prov. Lat. ex Cod. reg. 767. *Dessel-*

*lar, Pro. *Dissellare*.*

• **DISELLATI** Equi. Sella exuti, in Gestis Consulum Andegav. cap. 13. n. 5.

• **DISSEENSOR**. Vide *Dispensor*.

• **DISENSUS MATRIMONII**. Ipsius res-

clatio Gall. *Dissolution*. Acta dissolut.

matris. Ludow. XII. fol. 149. v. ex Bibl.

Dicit quod de tempore regis Caroli,

ex ordinibus non ausus fuisse declarare

num antea quodam dissensum hujus

*matrimonii. Dissense, pro. *Dissentio*,*

Dissentio, in Stat. ann. 1289. tom. 7.

Ordinat. reg. Franc. pag. 280. art. 12.

• **DISSENTERICUS** Monach. *Disen-*

teria, intestinorum tormenta, Gall. *Disen-*

teria. Joan. de Trachelou Annal.

Eduardi II. reg. Angl. pag. 35. *Monas-*

*enim. *Dissentericus*, ex corrupta chis*

conceptus, fore omnes maculanti. [oo Di-

sisteria, in Vita S. Anskarii cap. 10.]

Dissisteria, apud Guiart. ad ann. 1233.]

• *Qui sunt Leto le doux, le sale*

De jocante Ponteis et ponteis,

A Madibison en l'abas,

D'une tres cruel maladie,

Tres verineus et tres amere,

Que l'en appelle Dissisteria.

• **DISENTIVUS**, Discrepans, contra-

rius. Virgil. Grammat. pag. 49. *Legi*

ergo singuloribus libros, et scrutare, et

considera, et vide quid in eis congrua-

tum atque unanimi, ut ita dicam, quidvis

dissensus ac Dissentivum.

• **DISSEPARARE**. Charta ann. 1215. ex

Bibl. reg. cot. 10. *Concessi... culturaem*

de Murle: et magnum campum, sicut se

disseparat, de foedo de Esquet. Id est, ni

fallow, prout jacet et distenditur. Vide

supra Dictare 2.

• **DISSEPTUM** vocatur, quod ventrem et

caelum intestina secernit. Macrobi. Com-

*ment. lib. 1. cap. 6. Galli. *Diaphragme**

a Graeco Diaphragma nuncupant. Martin-

ius in Lexico et Laurentius in Analy-

*sis, eadem notione dicunt *Dissipium*.*

• **DISSEQUI**, Assequi, obtinere, Gall.

Acqueri. Responsio Radulph. Zemerum

Alzephe anno circiter 1120: Si dominus,

de jure nobis dissipatis, in clauso est,

igitur nulla latens possessionem habere

debet. Petrus filius eius etiam eam per clau-

morem suam nullatenus Dissequi debet.

• **DISSERARE**, Italis *Disserrare*. Aperire,

Gall. *Ouvrir*. Miracula S. Wernheri,

tom. 2. pag. 706. E: *Pro nobis*

supplicatione, ut secundum cistam pri-

cam, unica simplici ducentazat nota sera-

*tam... absque vi *Disserare* paternoliter*

dignaremus. Gallicus *Desserrer* est Ro-

lxzare.

aut dissimilatur... excludatur. Vide supra Dissigere.

DISSCESSUS, ut supra Disscessus, Obitus Gall. *Lectio*. Privilegiorum Agirradi Episc. Carnot. ann. 680 apud Felibianum Hist. San Dionys. pag. XVI : *Cui ipsam es vivente aut se aut post suum Disscessum instituerit.*

DISSICIO, pro Disseco. Jo. de Janua:

Dissicere, removere, separare; componi-

tur a dia, et secare. Gloss. Gr. Lat. Δια-

σώπτες, Dispergo, Dissipa. S. Am-

brosius: Illa veteris militie more Dissi-

cere hostium cuneos, etc. Prudentius

Hymn. I. Tu Christe sonnum Dissice.

Ubi Iso Magister, Dissice, defectivum

verbum est. Adde lib. Peristeph. Hymn.

3 v. 209 Paulinus [Epistola ad Deside-

rium pag. 261, edit. 1885: Non in area

sua ventilat, in nobis purgat triticum,

Dissicat pales, urit zizania.] lib. 3 de

Vita S. Martini.

Dissimilans cava fluitantia vellera subiis.

Lib. 3 :

Dissimilans rapitis membrorum viscina modis.

Eod. lib. :

Dissimiles sparsum procul a compage ruinam.

Denique lib. 6 :

Dissimiles, longeque suis Divortia rapi.

Ita in omniibus MSS. legi asservit Jure-

ut, ut apud Juvenalum lib. 2 :

Dissicit ille mel pecoris per dura pastu.

Et apud Marium Victorem lib. 1. in

Genesim :

Signaque limite certo

Tempora Distinctio certa statione peracta.

Et lib. 3 :

Si tunc in partes populus se Dissidit unus.

Carmen de miseria vita humanae, apud

Bartolium lib. 44. Advers. cap. 17 :

Utinam et tuorum nubila affectum

Vitalis endem Dissidet victoria.

Vide Savaronem ad Sidonium Carmine 6.

DISSIDERE, alias, pro Desegare, vulgo Couper, scier. Charta ann. 1290 in Chartul. S. Nicas. Mollet. : *Item les*

pastures et usages, quez les habitans

ont es marais de meun leur bestes pas-

ture et Desaser l'herbe, etc.

DISSIDEO, i. e. pro Dissidio. S. Gregorius lib. 4 Moral. initio. *Sed dum a semetipsa per contrarietatem Dissidunt, lectorem ad intelligentiam veritatis mittunt.*

Ita legit Jo. de Janua.

DISSIGILLARE, Urticatio. *Dissigillare,*

diversi modis sigillare, vel sigillum remo-

tere. Vide Dissigare 2.

• Hist. ann. 1405 inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 187. col. 1: *Auditio prius tenore dicti rotuli instructionum, de quo in dictis literis fit mentio, quam operari et Dissigillavit dictius domus locumtenens, etc. Vide Dissigare 2.*

DISSIGNARE, pro Dissinare, seu ex-

tra sassinam ponere. Ita in veteri Charta

Italia apud l'ghajnej tom. 7 pag. 571.

Misi mandato subsi.

DISSIGNARE, Signum sive sigillum dissovere. Gloss. Gr. Lat. : *Ano-*

gryzze, Absigno, Designo, Resigno, Ano-

gryzze, Resigner. Willelmus Neuburgensis lib. 2. cap. 7. Sepulto patre, tes-

lamentum Disignatum est.

DISSIGNATOR, seu solutor signaculi,

apud S. Augustinum lib. 2. de Morib.

Manicheor cap. 18.

* **DISSIMILARE**, [Subsannare. DIEF.]

*** DISSIMILITUDO**, [Pro Dissimulatione. Seop de stil. hist. 194]

DISSIMULATIVE, Dissimulante. Instr. ann. 1679 inter Probat. tom. 3 Hist. Nem. pag. 21. col. 1: *Interdu-*

nos, vicarie et judec, Dissimulante vos

obstantis per aliquos dies, etc. Dissi-

mule, pro Désiguer, simulatus, in Lit.

remiss. ann. 1011, ex Reg. 165. Char-

toph. reg. ch. 224: Lesquels compagnons

estouent en habet Dissimulez comme pillars.

* **DISSIMULATOR**, Blaudor. *xxxviii* in

Glossar. Lat. Gr. ex Cod. Reg. in Casti-

gat, ad utrumque glossar.

* **DISSIPARE**, L. Frangere, rompere.

Pactum inter Henr. IV. reg. et Pisan-

ann. 1081, apud Murator. tom. 4. Anter

Ital. med. av. ed. 19. Firmaster statuum

quamquam hominum, nisi communis con-

sensu sorum, nec rascis apprehendere, nec

Dissipare, nec sigillare infra civitatem

Pise, ne que in burgis, si foras civitatis

ipse houerint entinenda. Vide mox Disire.

1. **DISSIPATUS**, seu DISHYPATUS, Di-

gitus in Imperio CP, cuius pientis in

aliquot Chazis Italici apud Cagliolum

tom. 7. Italias sacra pag. 411 et 1071.

ubi Ricardus Iudeus Augustulus Disipa-

tus, sub Alexio Commeno Imp. et Joa-

nnes filius Ursi Imperialis Dissipati, sub

ann. 118 occurunt. At que τοις θε-

τρούς οι τοις διηγήταις, non memini mi-

legisse. Hanc certe appellationem Ko-

maniorum Dictator tribuit Lexicon Gr.

MS. Rog. Cod. 2682 et Suidas: Δισύ-

πατος ή δισύπατος την άρχη του, ή παρ-

ποποιος. Δισύρατος καρονέμος, ή παρ-

ποποιος, Δισύρατος καρονέμος, ή παρ-

ποποιος. Δισύρατος καρονέμος, ή παρ-

voluntate domini illarum mercium dissolvit, vel dissolvet, seu Dissolaret, etc.

Vereor ne legendum sit, Dissolubilitate, ab Italo Dissolubilitate, Sigillum detrahere,

1 DISSOLUTORES, Singulares. Glossa.

Isid. Idem videntur qui Desolatores, scilicet, qui de equo in equum transilunt.

Vide Gravium.

1 DISSUM, adspicio, Simplex, in Glossis Lat. Graec. MSS. Bibl. Sangerman. Integrum, sincerum.

8 DISSUPITARE, Sauciatio adhibere

fomenta, curare; unde Disupitamentum et Disupitatio, ipsa curatio. Constit.

Ms. Alfonsi II. reg. Aragon. ann. 1384.

Præcipuum quod cum contigerit... aliquem vulneratum Disupitari de morte,

vel membris perditione, seu mutilatione,

aut debilitate, aliqui ex cirurgico

renuant Disupitare vulneratum seu dif-

ferunt quibusdam inculpatis dicti

vulneris, seu is, ad cuius instantiam dicta

Disupitatio procuratur, aut cirurgicum

aut cirurgicos condonatur; sive se rede-

merit vulneratum ad delictum injic-

quod natus est illis, quodcumque Disupitatur

eudem die in infra unum aut duos dies

aliquotius moruntur, etc. Ordinamus

quod notarii curiarum, antequam reu-

piant se scribant dictum Disupitamen-

tum, recipiantur juramentum ad san-

ctuorum quatuor Iesu Evangelia a dicto cirurgico

sive cirurgico, quod ab ipso Disupitato-

mento non receperint nec habuerint, nec

cripere seu habere intendunt ultra decem

solidos pro uno eodemque vulnerato.

1 DISSUTURA, a Dissutus vox dicta,

Fissus, fissura. Vide locum in Calafat-

are. [Vide supra Dissire.]

○ DISTABESCERE, pro Tabescere. Vita

S. Guthl. tom. 2. Apr. pag. 45. col. 1:

Et cum binis annorum curibus dira-

peste venante vastaretur, et exerti inaci-

lentia arido in corpore vires Distabescen-

ter, etc.

○ DISTACIARE, perperam pro Di-

scratione, in Lit. Guill. comit. Pontiv.

apud Egid. Bry lib. 2. Hist. Comit. Per-

tic. pag. 118: Ita quod concessi et con-

cedo, et ubicumque opus fuerit ostendam

et Distaciabolo, et faciun confirmabo.

Vide Deracionare.

1 DISTAIN. Vide Distigia.

1 DISTANTIA, Distiduum, in Onomas-

tico ad calceum, tom. 2. SS. Aprilis.

1 DISTANTER. Procul, in Actis SS.

April. tom. 3. pag. 227.

DISTARIO, Occupatio. Glossa Isid.

Lege, ut apud Paplam, Distensio. Sic

Distensio a Distinere pro Occupatus di-

xit Tullius ad Atticum. Brevitate epis-

tolæ scire poteris, cum valde esse Disten-

sionem. Glossar. Sangerm. MS. n. 501.

habet Distensio occupato. Vide Decardo

DISTEGUM, Edes, vel redditum, con-

stantis duas reges, qua voce usus est

Plautus. Glossa Gr. Lat. Aretæc. dixixit,

superficiem. Codex MS. habet superfi-

cies. Glossa MSS. Διεγόσ, διεγύ. Ve-

Tus Inscriptio: Comparaverunt sibi me-

morias duas et Calphurnio Ammiano

Egu. Rom. filio suo et libertus libertibus

que posterisque eorum armarium Distegum,

cum taberna et hortulo. Si quis

armarium vendere voluerit, tunc inferet

arce Pontificum, etc. Vide Tristega.

DISTEN, vel DISTAIN, Praefectus, Pre-

positus, eponomus, Censor, Arbitri-

rus, Iuri Juxthorus. Occurrit in Legi-

bis cap. 1. 31.

1 DISTEMPERARE, Diluere, macerare,

liquare, Galli, Distemper. Palladius

de Architectura: Crocus quoque Hispa-

nicus cum lucidissimo glutino Distempe-

ratus, etc. Vita B. Gossuini Abbatis

Aquitinum. Vaculum insipit apie-

num Distemperande potionis. Constanti-

nus Afric. de Morbor. cognit. lib. 1.

cap. 1 Ficus folia pulverata, cum oleo et

acetone mixta, pro unguento adhibetur,

vel finum columbinum simum Distempe-

ratum. Addit. cap. 17 etc. Fulbertus

Epist. 113: Et ipsa nocte positum potio-

nem, in qua Distemperanda est, asperges

sal gemma. Vide Temperare.

1 DISTENDERE, Explicare, expan-

dere Galli, Deployer. Lit. remiss. ann.

1451. in Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 23: Quo-

dam conseruere seu velho posito supra balis-

tam, supplicana dictam balistam Disten-

dit seu laxavit. Vide supra Disparare.

1 DISTENDERE, Explicare, expan-

dere Galli, Deployer. Lit. remiss. ann.

1451. in Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 45:

Cum banneria Distensa et cum cornamu-

sa, more hostili sive guerre, personaliter

ad dictam bastidam de Vesobre accessit.

Vide Dispicare.

1 DISTERNARE, Perdere. Bartholus

in Galles. ex Robert. Monachi Hist.

Postea Ham famis asperdatatem, a suis

probaret, evenientem penitentem. De Natura et

opus premebat jejunio et vicinas nationes

Distemnabat gladio Gallis Exterminare.

Delere funditus. Exterminare. Apud

Plinius et Luculentum. Distemnare

idem est quod Terminus, seu Separare

fixis terminis, a verbo distinximus.

1 DISTERNUM, Spatum, temporis,

mora interposta. Hist. Translat. S. Guili-

elthac num. 15: Oculorum lumen tanta

et celeritate reddi satagit, ut ab illo diste-

nuntio, quia prius fuerat visionis pri-

ratio, epadem habitus crederetur.

1 DISTETT, pro Distituti, a verbo Dis-

titute Steph. de Infestura. Ms. ubi de

Inacio VII PP. Dicti custodes projec-

ruunt quondam spicardellum contra

eam, que parum Distetit ab eo, causa

cum interficiendi. Ab eodem verbo Distet

erunt nostri, pro vulgati Estre distan-

te, distane. Lit. remiss. ann. 1402. in

Reg. 157. Chartoph. reg. ch. 20: L'eu

Benoist s'en ala apres: en son hostel, qui

dist' illes environ demie lieue. Le

prieure de Valençay, qui Dist'e du lieu

de Celles de quatre lieues, in aliis ann.

1412. ex Reg. 167. ch. 88.

1 DISTICA, Jurisdictione, vel multeta

judicatoria. Charta ann. 901. apud Mur-

tor. tom. 5. Antiq. Ital. med. evi col.

11. Curtile Candavese cum castro, quod

dicunt Ripa rupata, et cum omni sua

proprietate, ita ut de ipsa castro teloneum

et arius. Distemperatae graves por-

porum agitantes sustinebantur.

1 DISTEMPERAMENTUM. Endem nonne

Constantinus Afric. lib. 7. Pantech. cap.

1. Er naturali actione teperamentum

humorum intelligitur in sanitate, et coram

distemperante vel privata rebus.

1 DISTEMPERANTIA, Interimaria loqua-

re, scilicet, seu nimis loquacitas.

Testamentum Gregorii XI. Epope. apud

Achernar. Spec. tom. 6. pag. 656. Item

volvuntur, dicimus, et protestamus, quod

in sermibus, vel collationibus publicis rel-

privatis ex lajis linguis aut alias ex

aliqua turbatione vel etiam letitia inor-

dinata, aut presentia. Magnatum, ad

erorum forisitatem complacentium, seu ex

aliqua Distemperantia, vel inadverten-

tia, aut superfluitate aliqua disserimus

eruisse contra catholicam fidem, illa

expressa, et specialisti revocamus, detes-

tanum et halatum volumen pro non dictis.

[¶] Hujusmodi Distemperantias, inordi-

nationibus, lascivis dispendiis et perci-

lis... occurrente volentes, etc. in Charta

Adolph. Archep. Mogunt. ann. 1468. in

Gedenk. D. D. D. pag. 104.

1 DISTENCIO, Contentio. Iste Galli

Contentio. Debat, Provis., apud Th.

Madox Formul. Anglie, pag. 104. Haec

indentura testatur, quod cum lis et Dis-

DIS

DIS

tencio fuerint inter Willenum Rogerum...

o 1. DISTENDERE, Laxare, remittere.

Gall. Laxare, remittere. Gall. remiss. ann.

1451. in Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 23: Quo-

dam conseruare seu velho posito supra balis-

tam, supplicana dictam balistam Disten-

dit seu laxavit. Vide supra Disparare.

o 2. DISTENDERE, Explicare, expan-

dere Galli, Deployer. Lit. remiss. ann.

1451. in Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 45:

Cum banneria Distensa et cum cornamu-

sa, more hostili sive guerre, personaliter

ad dictam bastidam de Vesobre accessit.

Vide Dispicare.

1 DISTINCA, Jurisdictione, vel multi-

tae tamquam ex Seneca, sed male post

Coriolanus Rhodiginum lib. 16. cap. 46.

Legendum enim apud Senecan Crustu-

larus, pro Distillarius Celsi. Vide Mar-

tinum in Lexico.

*** DISTINA, Distensa unius temporis,**

quae in una sono spatum facit, propri-

etas vel magus hemitonum. Sic Cale-

nius et Martinus in Lexico. Vide

Eugium.

DISTINARE. Repellere; sed destinare, est depurare, iso Magister in Glossis.

1. DISTINCTIO. Diviso, seu pausa, in officiis diversis. Vide *Diviso*.

◦ Minus, ibi enim de commate, quo sensus distinguitur, sermo est. Locus est in *Inciso* 4.

2. DISTINCTIVA. CONJUNCTIO, dicitur. Et apud Virgil. Grammat. pag. 81. In ammonicatione participiorum interposita Conjunctione. *Distinctiva* sic dicimus, orans, ortus, ortus et oriundus.

3. DISTIPLOM. Kzrzhv. *Dissolutum*, in Glossis MSS. Lat. Graec. S. Germani Parisiensis, & in Supplemento Antiquari.

◦ Forte *Dissipatum*, ex Castigat. in utramque Glossam.

4. DISTOLERE. Vetus Chart. tom. 3. Hist. Pergamensis pag. 192: *Ut qui se ista communione removere, aut Distollere quererit aut infringere tentaverit*, etc. Burchardus Monachus de Casibus S. Galli, cap. 3: *Malo suo exemplo priores Abbates et Monachos Distolit*, id est, depravat, corruptit, Gall. Debauche. Vide Ughelius tom. 4. pag. 63.

5. DISTORNATUS. Gall. *Distornare*. Distornare, dispertere, Regiam Majestatem lib. 2 cap. 7. § 1: *In aqua Distornatis a recto cursu*.

6. DISTORTOR. Qui distorquit, Tortion. Johannes de Monasterio in Epist. ad Nicolaum de Clemensi adversum Ambrosium qui (videtur Virgilius) praefabat apud Martin. Collect. Anaphil. tom. 2. col. 192: *Quod si minus credas multi distracti ingenerum et honorum Distor tu prospicuum ito.*

7. DISTORTUS. Divortio, Perversio, Arxam. in Gloss. Lat. Graec. Saengerian. **8. DISTRACTARE.** *Distractare*, in Glossis Arameo-Latini.

9. DISTRACTIO. Vendito vel Divorum apud Jurisconsultos. Non semper occurrit in Chartis.

10. DISTRACTO. Interversio, conturbatio, cum res pupilli avertitur vel affertur, i. tutor, ff. de libert. leg. pro divortio, in Ath. de nupt. 5. nupfias etc. Vide Calv. Lexic. jurid.

11. DISTRACTOR. Venditor, Gloss. Graec. Lat. *Διστράτος*; *Distractor*. Nonius: 1. *Servus remunatus ob aliquod vicuum aut malefactum ab aliquo Districtore, recipiatur* Main. ibi *Distractor* legi, recipi monet Faber in Thesauro. Sic *Argenti Distractores*, Nummulari, Mensarist, Gall. Banquers. Cod. Justin. 8. tit. 14. leg. 27. col. 12. tit. 35. leg. 1.

12. DISTRACTUS. pro *Distractus*, Territorum loci, scilicet in *Banquo*.

13. DISTRACTUS. J. C. modernis Contractus recessus. Vide laudantium jam Calv. Lexic.

14. DISTRAHERE. Venire, Vocabulari, juris ultrastrato.

◦ Nostri *Distrisper* et *Distrisper*, eodem significatu. Lat. remiss. ann. 1148. in Reg. 15. Chartoph. reg. ch. 140. *Icelli Eustiene videntur ventre et Distrisper les di balos*, etc. Lit. Caroli VI. ann. 1411. inter Probat. tom. 3. Hist. Nean. pag. 201. col. 1. *Les armes et harnois des habitans de nostre dicta ville de Noyes ont este vendues*. *Distrisper et distringuere*, etc.

15. DISTRACTUM. Opus plumarium. Vide in *Plumarium*.

16. DISTRARIIUS. Equus major et cataphractus, quo utebantur potissimum in Bellis, idem qui *Desparatus*. Guad. Hemingford. de gest. Eduardi I. reg. Angl. ad ann. 1298. pag. 163: *Ponique pausassen modicum, et nos quasi in suo*

medio processisset, contigit, quod *Distrarius* regis incautus a parvo custoditus, recalcitrando pedem posuit, super psum regem querentem. Vide *Distrariorum*.

17. DISTRATUS. Fortis, Cui stratura tollerari, seu sella. Anonym. in Vita S. Catharini Episc. lib. 1. n. 4: *Distratus Equum trahens in domum, et alligans ad portem, etc.*

18. DISTRIBUTARIUS. CAPELLANS, Cujus beneficium in quotidianis distributionibus positum est. Lit. Leon. X. PP. ann. 1523 ex Bibl. reg. cot. 19: *Significavit nobis dilecti filii vicarii et capellani, communicari seu Distributarii municipati, ac procuratori communitate congregacionis, aut parvi capituli curorum vicariorum et capellanorum ecclesie Ebrocensis, etc.*

19. DISTRIBUTORIUS. Stat. synod. eccl. Attrebat. xv. sive edita cap. 19. ex Cod. reg. 1610: *Plurimi curati, capellanos et alii beneficiarii, indifferenter faciuntatione suarum faciunt cessiones, quas Distributiores vocant: cum talis facere nequeant, qui apud hec et graves saltum facti infamia repescant.*

20. DISTRICTORIUS. *Distructio*.

21. DISTRICTUS. Stat. synod. eccl. in Archivio Ecclae S. Stephani Tolosani.

Quidquid in Ecclesiis de necis in iure ipsorum occurrit Sanum non *bi valorem* sed *propter alia augeri ad causam vindicandi, vel rei coniugatae, vel patrimoniali, vel hereditate, vel loco, vel tempore ingredi audeat, vel erat tunc personatum*. Suscipiunt ex loco hinc simili in *Distringere* 2. relato, legendum esse *restitutiones*: at si retinendum est *distributions*, dicendum sic appellatas fuisse exactiones, quod ita *distribuerentur* inter eos, a quibus exigebantur, ut sum quinque partem tenerent exsolvere.

22. DISTRIBUTOR. Executor testamentarius, in veteri Charta apud Ughelium tom. 7. Ital. sacra pag. 22. Vide *Erogator*.

23. DISTRICTUS. *Distructio*.

24. DISTRICTUS. Territorium: Capitula Generalia S. Victoris Massi: *Principatus et ordinatus*,

quod si Monachis ubiunque infra vel extra Monasterium mansionem habentes, ad quemcumque Prioratum veniant, ibi sunt opera parochialis, limites, metas, et eis Districtum delinquent se excedant.

25. DISTRICTIBILIS. Quia intra districtum aliquatis dominii habitat, soliditus. Charta Ludov. Hurtini ann. 1115. inter Probat. Hist. Ludg. pag. 55. col. 2: *Hoc in huius districte omnibus senescalibus, baillibus, et universis ac singulis justitiis, baillibus et Districtibilibus nostris quod dictos prelatos, personas ecclesiasticas, jurisdictionem ecclesiasticam non impediunt nec perturbent directe et indirecte*.

Vide in *Distringere* 3.

26. DISTRICTIO. *Districtualis*. Vide in *Distringere* 3.

27. DISTRICTUM. Via stricta, clausura, Gaustris de Bellis Antioch. pag. 43: *Decernuntque Madgerum de Alta villa cum 40. milibus summa manu ultra Districta militare. Districta Samartani apparet de pag. 43. Jan. 1148. in Reg. 15. lib. 3. Hist. Orient. Henr. (viam) longe distante a mari, per propria viam stivitam Districtum appellatur, etc.* Epist. 39. Inter Sugrianas: *Fuerunt enim mortui in*

*accensu montane Laodice minoris inter Districta locorum, etc. Hoc enim Hodeenus pag. 388. Cum transirent Districta de Merle. Strictio Manochi, apud Guill. lejnum de Pedro Laurenti cap. 48. et Samutum lib. 3 part. II. cap. 1 vulgo *Destrictus de Maroch*. Strictio de Marochi, seu de Maroch, apud Wall. de Baldeneus in Hodopepor. *Destrictus de Maroch* apud Willardunum, n. 25. et Giovannum vulgo *Estrecho de Gibraltar*. Addi. Will. Tyrum lib. 10. cap. 26. Brompton. pag. 178. etc. Vide *Strictio*, *Distringere*.*

28. DISTRICTUS. FLUVIUS, Locus, ubi fluvius trajectur, seu vectigal quod a trajectorybus exsolvitur. Lit. ann. 1371. tom. 6. Ordinat reg. Franc. pag. 90: *Nos super castrum et villam de Credulio, passagium et Districtus flavi Avis (Arax) quo medio sub nostra obediencia existente, etc.*

29. DISTRICTURA. Gall. *Etreccisse*, Coactura, seu angustia rei alienus. Vita B. Coleti. Martin. tom. 1. pag. 53: *Demonstrare corpori evidenter illius panni Districturam, et impossibilitatem efficiendi taliter habitudinem, qualiter ipsa posset.*

30. DISTRICTUS. Severus, etc. Vide in *Distringere* 3.

31. DISTRIGARE. Molesta, lite et quavis impedimento liberatio. Charta ann. 1383. apud Laut. in Bellis, et nullus internot. ad Hodopepor. Chart. 1. part. 2. pag. 52: *Et quod districtum communem Fiscorum terretur et debet perdictis pasturas et terras, defendere et In tropo predictis communibus S. Crucis et Castro Ponale, et cuiuslibet coram ab omni persona subordinata et subjecta jurisdictioni dicti communis. Esecchii. Vide altera notio ne in *Distringere* [22 Conf. *Distringare*].*

32. DISTRIGLARE. *Hodopepor. Lacare*.

Supplim. Antiquari.

◦ Haec emenda ex Gloss. Gr. Lat. n. 25. 26. 27. 28. *Distrigla me*; n. 25. 26. *Stringo*, *Distringo*.

33. DISTRIMA NAVETE. Napi graminum conutus. Lit. officinal. Attrebat. ann. 1319. in Reg. 7. Chartoph. reg. ch. 427: *Nutriunt cunctum buffonem Districtum natura et pane benedicto. Laur. in Annalib.: Districtum, cunctam partes confusa.*

34. DISTRINGERE. Cum severitate puniri, coercere, animadvertere. Senator lib. 2. Epist. 11: *Genus pietatis est in illo Distringere, quia contra naturae ordinis secularis se decinent actionibus misericordia. Aurelianus in Regula cap. 28: Si quis prout libidinosa appetit, et progesione, et rancore interpretatur, aut dissipatione, et opere, argenti responderet non posset, quia peccatum, quod hic Distringitur, in interna exanimacione non punitur. Turicens Lemovicensis. Episcopus lib. 1. Epist. 2: Parentum pietas. Distringit ut corrigit, non perseverat, ut puniat, etc.*

35. DESTRINGERE. Eadem notio ne. Gloss. Arabico-Lat.: *Distringo, per severitatem attendo. Le Roman de Vices MS.*

◦ *Distringit les Barons, et les fiefs chaste.*

36. DISTRINGERE. interdum est compellere ad aliquod faciendum, per multam, penam, vel captiuum pignore. (Capitulare Pippini Regis) tal. ann. 733. cap. 23: *Quod si iusta facere neglexerint, licentiam eis Distringendi Comitibus permittemus. Bursam occurrunt cap. 36: Distringere ad pacem etiam non naturam, etc. Ist. Apul. 1. part. 4. Charta Privilegiorum concessorum Hispani tom. 2. Hist. Franc. pag. 321: Et licet illi eis Distringere ad justicias faciendas, quales ipsi inter se definire possent. Charta Lu-*

novicii Pii apud San-Julianum in Matrice. *Nemo ad causas audiendas, aut fideijsores tollendos, aut homines ipsius Ecclesie tam ingenuos quamque seruos, super terram episodio commanentes, Distringendos, nec ullam redhibitiones, aut illicitas occasiones requirendos, ullo unquam tempore impedito audeat, vel erat- tare presumat.* [Præceptum Caroli Calvi ann. 81. Spec. Acher. tom. 8. pag. 331.] *Et iudicis judex publicus vel quilibet ex judicaria potestate... aliquam indebitam exactiōem ab eis vel ab eorum successoriis excepti... ad causas audiendas vel fidei exigenda, aut mansiones, aut paratas facienda, refideijsores tollendos, aut homines ipsius Monasteri injuste Distringendos, vel paratarios audi- cuarios exigendos, nec ullam redhibitiones, vel illicitas occasiones requirendos, et iudicari, ut in Breviario Angliae cap. 1. Breviar. de Uso fidei tom. 2. pag. xv. ad calorem. Nullus Constabularius Distrin- gat aliquem Militem ad dandum denun- ciam pro iustitia castri. Notandum. Ne villa, ne homo Distringatur facere pondes aut riparios, nisi qui ab antiquo et da- pue facere debet.] *Distringi per feodium,* i. e. ratione tenidi, par. causa de pref. Regum Magnatem lib. 1. cap. 10. § 3. *Heres sanguinosa, si negre servit, ne- que se exonauert, potest Distringi per feodium,* quod ad Curiam reuertit. Adde 5. 39. Cœvulus lib. 2. Inst. tit. 3. § 17. *Distringere,* est pugnior loco capere quicquid in feodo reperitur, donec domine de relevio satisfactum fuerit. *Contradicere la suis des biens.* Assi- villa. Hierosol. MSS. cap. 3. *Et si le Seigneur ne li vaut faire la connoissance paix, si le Destroigne a come il est devise apres en est lire, com pent et doit son Seigneur Destraindre de faire li faire connoissance de Court,* cap. 8. *Et si le ne volot ale, et s'en poroit de la Court, ne l'en poroit retenir e, la Court, ne Des- traindre le de demeure,* etc. Cap. 20. *Et ce qui est dessus d'euse, fu fait et estable pour Destraindre les gens a venir faire droit en la Court a ceaus qui de euse se clameront,* etc. Adde Stabilitum S. Ludov. cap. 61.*

⁶ *Si statuere non sensu in Chron. Vulturn. pag. 36. C. Homines ipsius monasteri Stringendum, ubi mox Dis- tringendum.*

⁷ Ab eodem verbo *Distringere*, nostri dixerunt *Destraindre*, pro Arrester, reprouver, Coercere, referre, Annal. regni S. Ludov. edit. reg. pag. 251. *Nus n'estot ille que la forceire de celle gent peut ne osat Destraindre.* Hinc etiam *Destraindre de pler,* in Stat. ann. 1260. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 91. art. 8 pro variis litigantum instrumen- tis, quibus causa implicatur. *De- trausse vero necessitate sonat in Assis.* Jerusal. cap. 36. *Sans connoissance de court et sans Detrausse de raison.* Il est, absque necessitate rationes preferendi. Demique *Destrait,* idem quod *Morror,* in Poem. Rob. Diabro. Ms.:

Un fier prier bien treendant de Glave,
Desens sa cause le fait.

A. Et
Siquid en fait en grand destroit.

3. **DISTRINGERE.** Judicio ac Sentence item dirimere, mulcta in male litigantiem irrogata. Senator lib. 5. Ep. 3. *Ne- cessarium duximus, illius sublimiori rati- onem ad nos Comitem destituere, qui, si quod inter Gothum et Romanum natura fuerit forte negotium, alibiito sibi pru- dente Romano, certamen possit aquabili- ratione Distringere.* Agobardus in Epist.

ad Proceres Palatii contra Iudeos: *Cum magister infidelium Iudeorum incessanter nobis comminetur, se Missos de Pa- latio adductorum, qui pro istiusmodi vel non judicent et Distringant.* [Lex Alaman. cap. 36. § 3.] *Et si quis alium mallare vult de qualcumque causa, in diem publico debet mallare ante ju- dicem suum, ut ille iudex eum Distringat secundum legem.* Et § 6. *Et si est talis persona quam Comes in placito, vel Cent- turarius, vel Missus Comitis Distringere non potest, tunc eum Due legitime Distringat, plusque querat Deo placere quam homini, ut nullum neglectum in anima Dicua a Deo reparatur.* Capitula excepita ex Lega Longob. cap. 39. *Volumus primo ut negre Abbatis, a neque- stribus vel a clericis personis suis ad pri- maria vel a secularia justicia trahantur vel Distringantur sed a suis Episcopis iudicati justitiam faciat.* Capitul. 3. cap. 8. *Convenient inter se (Comites et Missi) et communia placas faciant, tunc ad latrones distringantur, tunc ad ceteros justitias facientes. Rursus omni- currit hac notitia in Ap pendice Mar- culti formula 38. Vide infra Distrinctio. Judicium. [25] Eadem fere sensu dictor *Constringere.* Vide de Roze de Missis Dominicis cap. 15. Alter sensu infra in *Distrinctio. Vadum.**

4. **DISTRINGERE.** Eadem notione. Decretum incerti Concilii probatissimo. Secundo celebrati, inter Anecdota Marteniana tom. 4. col. 59. *De Presbiteris et Clericis incinctis sic ordinavimus, ut Archidiaconi Episcopi eos in synodus communi- nat uia cum Comite; et si quis contem- pat, omnis eum Distringere faciat, et iuste Presbiter qui de defensor suo LX. sol- lidos componat, et ad synodus venient, et Episcopus ipsius iresbyterum vel Cleri- cum iusta canonica auctoritatem de- judicari faciat. Solidi vero LX. de ipsa causa in sacculo Regis veniant. Et si al- quis per violentiam Presbiter, vel Cleri- cum vel iusticiam contrividerit, tunc Comis ipsa persona per fiduciosissima- tio- nate Regem faciat venire, una cum Missis Episcopi, et dominus Rex Distringat, ut ceteri emendentur.*

DISTRINGIBILIS. et *indistringibilis* terra, in aliis Burgos. [ibid. cap. 36. § 8. 9. 10. 11. 12. et Quoniam. At- tacch. cap. 46. § 1. Ubi *Distringibilis* dicitur, cuius fructus satiar possunt. *Indistringibilis,* vel non *distringibile*, quae vacua est et vasta, hoc est, que- vacat, nec omnia est. *Moudina Destrin- gables,* et Fours à ban in Consuet. San- tomenti. art. 95. Vide Rastallum in *Distrinctio.*

DISTRICTUS. *Severus, non solitus et lenis,* apud Placidum Grammaticum. [Papias *Districtus, Iuratus, severus, pa- tentis,* Epist. Stephanii PP. ad Carolum M. tom. 3. Hist. Fr. pag. 723.] *Districtus cum faciatis rationes.*

DISTRICIO. Eadem notione, apud Scriptores passim. *Districtus et defor-* matus, in lega illi. Cod. Th. de Defensor (1. II.) Greg. M. lib. 71. Epist. 2. *Cum Dis- trictus dies judicii venerit.* Lib. 6. Epist. 1. *Districtus vindicta.* Gregorius Turon. lib. 1. Epist. 1. *Districtus Judee.* [26] *Ut coram Districto Justice de hoc possint de- batam reddere rationem...* Sicut de hoc Ieo possimus in *Districto* *Judicio respon- dere,* in Testamento aut. Epist. 1. [ibid.] *Ecclesi- pirus in Vita S. Severini, Districtus diebus plebis intrat, usque ad quar- tum dico.* Statuta se uida Roberti I. Scotor. Regis cap. 15. § 2. *Si cicias super vicinum facial Districtos sine consi-*

exacte servata. Ita passim usurpat Cassian. lib. 5. cap. 38. Joan. Dia. lib. 4. Vita S. Gregorii cap. 84. Senator lib. 4. Epist. 29 lib. 5. Epist. 31 lib. 5. Epist. 1. Hinemar. in Vita S. Remigii. Ful- bertus Ep. 55. Casarius lib. 4 cap. 1. [27] Vita Burchardi Episc. cap. 13. ap- pert. vol. Script. 4. pag. 388 l.c.e.

DISTRICIO. Judicium. Capitulare. Saxonum a Carolo M. datum ann. 796. cap. 4. *Hoc etiam statuerunt, ut qualis- cumque causa infra patrum cum propriis viciniis pacifica fuerit, ut solito pro ipso pageneris soldos duodecim pro Distrinctio recipiant.* Capitula excerpta ex Lega Longob. cap. 42. *Jubema quo- que ut proper nullam Distrinctionem, quam non facere subemus, pro quibuslibet causa, servis non militantur in Distrinctione;* sed per *Missos nostros, vel dominos eorum, aut illorum advo- catos, ipsi servi distringantur, et ipsi, sicut ex jube, ra- tione pro servis suis reddant, utrum culpabiles sint an non.* *Ipsi vero dominii distringant et inquirant servos suis, acut ipsos servos.* Occurrat rursus cap. 19. *Distrinctio carceris excludit, Quia sons in tituli in carcere, vel existim, in Capitulari 2. Caroli M. ann. 813. cap. 12. *Distrinctio Episcopi.* Episcopi in judi- ciali animadversio, castigatio lib. 7. Capitul. cap. 281. *Pontificatus* cap. 284. *Ecclesiastica* cap. 26. *Quod si inventus fuerit aliquis in operibus supradictis, aut qui (die Dominicis) interdicta sunt exer- cere presumatur, qualiter haec emen- dare debeat, non in laicorum Distrinctione, sed in Sacerdotis castigatione con- sisstat.* Vide supra *Distrinctio* 3. et intra *Miti in Distrinctiones.**

DISTRICTO. Popula, mitieta, a Judge imposita. Senator lib. 8. Epist. 49. *In popula pietatis recidit mitigata Distrinctio.* Arnoldus Abbas Bonavalis de Ope- rib. sex dier. pag. 102. *In dissolutione huic corporis intersecatur peccatum, et quod estimatur Distrinctio invenientur in remedio.* Ita qui extra districtum, vel alterius est jurisdictionis, dicitur, vel, quem Comis eius *Distrinctio non potest,* in Lega Baywar. tit. 2. cap. 5. § 4. Est etiam

DISTRICIO. Vadum, pignus sed illud praserunt, quod judicio interposito, aut a legi caput, quod Angli etiamnum *Distrinctio vocatur.* *Distrinctio,* pignero, pi- gnus, *Distringere.* Rastallum. *Distrinctio* est la chose qui est pris et distraire sur aucun terre pour servir autre, ou pour autre d'autre coment que le proprio del chose soit pertinanci au estrange. Statutum Malabronense sub Henr. III. Regie Angel. cap. 6. *Nullus de cetero faciat due Distrinctiones, quas fecerit extra Comitatum, in quo capta fuerint...* *Distrinctiones insuper sint rationabiles, et non nimis graves;* et qui *Distrinctiones, fecerint irrationalibiles, et indebat, graviter amer- ciantur propter excessum Distrinctorum ipsorum.* [28] Placit. ann. 9. Edward II. in Abbre. Placit. pag. 322. Ebor. rot. 32. *Juxta statutum quod nullus Distrin- gator per aream curvarum suarum vel uel per quae Distrinctio super ipsum fieri pos- sit, etc.* Neque postante vadia capere licent baliuus, ibid. ann. 2. Edward. I. Wilts. rot. 4. pag. 233] Adde 1. Statutum Westmonaster. cap. 17. Quoniam Attachiam. cap. 4. § 4. *Et pro qualibet distrinctio capitulo unde Distrinctio, singulis diebus plebis intrat, usque ad quar- tum dico.* Statuta se uida Roberti I. Scotor. Regis cap. 15. § 2. *Si cicias super vicinum facial Districtos sine consi-*

DISTINCTIONES aliae sunt personalis, aliae reales. De realibus non fit distinctione, nisi per captionem rei petitam; de personalibus fit distinctione per personas, sed alter in criminalibus, alter in civilibus causis, etc. Vide Fletam lib. 2. cap. 65.

Distrinctio. Item quod *Distrinctio*, iustitia excedente facultatem. *Droit de Justice*.

titute exercitare facultas, *modi de Justice*,
Charta Adalberonis Episcopi Lead. ann.
1124, in Bibl. Cuniclaens: *Districtio
quaque ville ad Ecclesiam pertinet, etc.*
*ut Godescalcus... qui advocatus est ejusden-
allodii medietatem ipsius Districtiorum de-
Ecclesia teneat, etc.*

DISTRICTUS, DISTRICTUM, DISTRICTUM; Idem quod *Districtio*. Mallei iudicium.

ciaria, seu potius tributum, per negotia Loges Luthiper R Longob. tit. 35. § 99. 56. 66. 53. Si quis alium [99] alium] de furo pulsaverit, et per pugnam cum vice rit, aut forte per distractu[m] publicu[m] factum [99] Distractu[m] a publico factum] manifestetur, ep[iscopu]s Ch. Rob[ertu]s de Cortinacio anno 1216, apud Thomass, in Bitoru[m] pag. 84. Si clamor inde factus fuerit, h[ab]et illi concordare, ex quo distractio[n]e personali Tabul. Vindictio Thuan. Ch. 17. Mishi vero pro factis emendato, legem in distractio[n]e personali. Chara Ricardi Neumannior Marchion apud Bestium in Comitib[us]. Pietav. U[bi] nullus Comes, a locat h[ab]et distractio[n]em collata, non insfringere, nec aliquam calamitatem propter distractio[n]em, seu proximam aliquam casu[m] invicta vel presumpcio[n]e, aut sequitur, sed distractio[n]em immunita omni hostie, sed distractio[n]em immunit. Alia Papini Regia Aquitania. Et quod Tolosana, vel distractio[n]e, que erat ipsa etiam delectatio[n]e ac derelictione. Notitia in Chronicis S. Vincentii de Valvinter. Itam non Alvaldis ipsas servas nos per distractio[n]em, ne per Demandation ad modram placitum habere patuerimus. Otto Meren in Histor. Berum Landensum pag. 129. Prexter omnia distractio[n]e, que captiuitate vel aliquo a domini[us] aliquo castro soluta fuerit habere, et tenere in ipso castro, et usatica MSS. Vicecomitatu[m] Aquarum Rotomagi. Se au[m]o se plan[u]t, et deveni[ti]s Viromonti de Eau[di] d'anci[us] autre

Goustone, le plus haut est detenu à paier les Destours, ainsi que la somme qui l'Arrest soit fait, c'est assavoir de 12 den. L. den. contiue que pte l'en demande soit grande; et par ces Destours le plus est le plus haut de l'amende, se il en eut Alier. Et est assavoir que d'autant Marie ou citizen de Rouen ne sont pas paues les Destours, mes donra pleiges de siger sa cause.

* DISTRICTS, id est, dominus *Sebastino* rum, in Chirone Commo *Zantibet* apud Marten, tom. 3. Ampliss. Collect. ed. 480.

DISTRICTS, Territorii in feudis, et tractis, in quo Dominus vassalli, et tenentes suis distingue potest, iustitia exercendis in ea tracto facultas.

Distretto et territorio. *Constituendum* Modicentius art. 3. Herian art. 20. Bonaconius art. 1. art. 10. tit. 10 art. 10. *Distretto, Italia.* *Distretto, most, ist.* *Bulla Bonifacii PP ann. 1033. Mansuetus sub judice et Districtu nostro, etc.* Lib. I. Fou- derat tit. 5. 5. 1. *Siquis feudum in curta tem detinuerit, et dominus Districtum habuerit, et lib. 2 tit. 14. Quia allodium ven. folient. Distretion et jurisdictionem Imperator. vendere non presuavit* Charta Alberti Comitis Viromand. ann. 1083. *qui post Hemerem. Et totum Districtum ipsuden inside cum tota justitia detineat. Alius ann. 1171. Et omnem Dis-*

*tractum, et Consuetudinum Comitatus Vise-
contus in predictis locis. Comitatus ann. 990.
Si aliqua secularis persona B. tractio-
nem aliquam Consuetudinem alterius in
eadem terra sibi vindicare posse
Aha ann. 1017 apud cunctum Predictio-
nem farum, et Distinctionem eundem farum.
Charita Gengonis Comitis Forestus pro-
Insula Barbaria anno 1224 in Mæcens-
tum Montis monte tom. 1 pag. 130.
*Possunt res ad redditum sive ad librum
totum dominum suorum in predictis
Occurrit in Actis S. Benedicti secundum 5
pag. 21 apud Mariana tom. II. ed. 27.
pag. 59 totius 12. ed. 68. et libro
sua p. 1.**

altejus dominij habent. subditum
Charita nam 122, apud Joan. Lucien
lib. 4 de Regno Domini cap. 9 *Habita
tibus, filiis, Distinctibas, seu subditos
dicti Domini Iacob. Alio ann. 1397, in
Hys. Pergamensi: Inter communem Par-
tiam et Distinctibas ep. erat una parte,
etc. et Distinctibas lib. 6 cap. 9. Se fecer-
it Distinctio del communio di Firenze. Et
lib. 8 cap. 38 *Habera pui de sessantia**

mula Districotiale d'arce [Memoriarum
Districticulae in Epist. Paulippi Marie
Angelii Duci apud Marten. Collect.
Ampliss. tom. I. col. 1598. Obertum
Statuum ibid. 9. Annual. Generis ad
annos 220. et 270. Illustr. Fontanum
in Appendix. Antea pars per 45.

* **DISTRUCTIO**, Extinctione. Vide locum in *Aeternum*. *Distructio pro Esteriore*, si vera lectio est, scriptis *Suetonius* in *Caligula* cap. 41: *Distructis et rostratis compertibus cellis*. Alii malunt *Distructus*.

DISTULTA, Nominis, gloss. Graec. Lat. [Por-
tex] [Ptolemy Castigat. MSS. *Distulda*].

* **DISTULARE**, Impetrare. *Differre*, Procurare, in Supplemento Antiquar.

^o Glossar. Lat. Gr.: *Distulerō, Incepti-
būti, et Gr. Lat.: Τηρετικούς, differo,
procrastino, Distulero.*

DISTURBARE. Avertere, Gallis, certe
Picardis, *Détoucher*, quod pariores Franci
dicunt *Détouner*. Fulbertus Canotensis
Epist. 61. *Tertio quod insulatores epis.*

quis Disturbare potuit, non Disturbabit;
*et per sententia sui domini, ex recepta
tandis locum fecit. Charta Hete-
fonsi Regis Aragonum anno 1181 apud
Gueñesiano in Amatibus Massia. *U-
teat salvi et securi per totam mea ter-
ram, et nemo audet eis gravare vel Dis-
turbare, dum per meam terram transi-
cunt.* [charta Monis Domini de Clas-
si] (pro habitoribus vilie de Boessos anno
1291 apud Thomasserum in Bariugibus
pag. 8.) *Habentes quodcumque villa, vel res
eponia non Disturbabantur, quoniam
velint et possent justitiam exhibere. La-
bertates hominum S. Georgii de Espa-
nachia concessae per Comitem Sabina-
num, 1291 in Hisp. Daiphon pag. 25.
I. Si dominum nostrum et dicta villa
ad ejus notitiam pervenient, atque debet
Disturbare pro posse suo, et Castellano,
intimum Instrumentum Gallicum anno 1283
in Chartulario S. Vandregisni tom. I
fol. 60. *Ne pourront les devoirs des Reli-
gionneux leurs successoires Disturber ne
empêcher que eux ne fassent, ne puissent
faire dudit parage.*]**

DISTURBATIO, Aversio, impedimentum. *Absque impedimento seu Disturbatione*, apud Rymerum tom. 4 pag. 468 col. 2. *Disturbatio appellata*, apud Ludewig. tom. 5. Reber. MSS. pag. 466.

DETURARE. Ex Iem notione, in Charta Libertatum oppidi des. Ais in Biturigib, ann. 1341: *Nisi tu alijs causaratione
bile fuerit Deturbatus, etc.* Adde Consuet
localis Castellorum in Biturig. tit. 3
art. 5.

DISTURBIA, in *Disturbium*, impedimentum, in Charta ann. 1176 inter Probat. tom. 3. Hist. Lettar. col. 280.
DISTURBIA, in *Disturbium*, impedimentum, in *Actis Disturbialis. Disturbita Vita S. Euclastii Abbatis Luxor. num. 11*. Qui in *Ecclesiis veritate ac justitia sententiam Disturbia. Cosmas Praesens part. 2 cap. 1. Spevans, quod cessante Disturbia, debet beatum pax in regno. Ocurrunt rursus cap. 2 et apud Thorezzi, in Sigismundo Rege Hungar. cap. 25, in Vladislaus cap. 31. Eremit. Upasensem lib. 3 Histor. Speciei pag. 23. *Gothicorum Personarum* pag. 238 et 239 non solum, etc.*

DISTURBUM. Eadēm notionē, apud Rymerum tom. 8 pag. 741, col. 2. *Vet eos impedit, vel eis Disturbum faciat.*

- DISTIRTO.** Vide *Distirto*.
- DISVADRIARE.** [Pignori capere vel retinere.] Vide *Vaditum*.
- DISVARIARE.** Variare, Differre, dissimilare, intercedere. *Vetus Ceremonialis MS. B. M. Deaurata Tamq; in ista die secunda private Disvariat in hoc quod sequitur.*
- DISVERTIRE.** Auferrere, distrahere.

DIVERTIRE. Adserere, distractio
Gall. **Diverter.** Commemoratorium de
quibusdam willis S. Victori Massili, res-
titutis circa annum in 780. apud Marten.
Ampliss. Collect. tom. I. col. 41. **Arduin-**
gus ille Alamgnns ipsas casas Ecclesie
de Massiliis intemerato hordine.
Diversitatis et ad Bona herto suo vasso ha-

DIVESTIRE. Vestem exire, depolare, Gall. *Derivit Ceremoniale vetus MS. B. M. Deaurata Omnes illi qui dicturi sunt Lectiones vel Responsa dohent esse induti in albis, et huius dictis possunt beneficiari.*

efforce, tant que il fist sa Devise et son lais, et il départs son avoir, etc. Addé n. 23. 82. Le Roman de Rou MS. :

Quan li Dus a fait sa Devise,
Et a cœus rendus leur service,
Qui en sa Cour l'ourent servi,
L'ame du comte se départi.

[Chartular. S. Vandregisili tom. 1. fol. 157. Si comme le pionier qui est en la cour et les mesliera sont en Devise entre nous, et en parturons le fruit mortel a mortel... fu fet en l'an de grace M. CC. quatrerein et chine.]

DIVISIO. Testamento disponere. Lex Visigoth. lib. 10. tit. 1. § 10. Quidquid servis domino non jubente Diviserit, vel fecerit, excepto, quod tibi permittit, firmum non esse jubemus, etc. Append. Marcius. cap. 33 : Quod ego terram suam de eorum potestate per fortiam nunquam prisi, aut pervasi, sed de ista parte trinitatis et uno anno fere amplius semper exinde sibi vestitus, et post me Divisi, etc. Charta Petri Regis Arag. ann. 1200 : Supradicta revertentur ad proximos meos, vel filios, quibus ego Divisero. Decreta Steph. Regis Hung. lib. 2. cap. 5. Decretum, ut unusquisque habeat facultatem, Dividendi tribuendis uxori, filio, etc. Testamentum Ricardi Comitis Arundini, ann. 1350 appos. Sodenium in Titulus Honor. 2. part. cap. 5. § 14. Item, j'onne et Divise Richard monsua ma meilleure Caronne, etc.

Deciser, eadem acceptio, in Testam. ann. 1392, ex Chartul. 21. Corb. fol. 101. Je Bernard chevalier, sires de Moreuil, ... je dois et Devise à Contesse ma fille pour son mariage vingt cent livres de Paris.

2. DIVISA pro Eleemosyna, testamento ordinata, videtur, accipi apud Edm. ram lib. 1. Hist. Novor. pag. 8. *Huc qualcum ruce solidi, quaque de illis nam Divisa per temporum rices conservantur et precepto ejus dati sunt, etc.*

* 3. DIVISA. Terra portio, sic metra, quod sit sibi limitibus divisa, definita, vel quod per divisam, seu testamentum, relata sit portio hereditatis. Leges Henr. Regis cap. 44. *Civis habent heredem, et communia vel aliam compaginalem terram, et Divisa caudendum.* Pactum Philippi Aug. et Henr. II. apud Radulfum de Biotetani. [1] * Excep-
tio ministris fedis, et invicem terrarum nostrarum de Berri, et quid homines nos-
ter quid intercepimus. Matth. Paris pag. 394. *Iste sunt terre, que reddun-
tur, et velut montana de Harrutia, cum terra et Invicem sibi pertinentibus.
Iste cum omnibus eorum pertinentibus,
cum terra, que sunt nominatae in Invicem
Harrutia, etc.* Alius namque praedictus pro indiviso, ac a divisa possidet bantur. Hinc probatur in Chartis. Cullus et incul-
tus. In testamdivis, apud Guichenonum in Edit. rot. Schol. pag. 186. 188. Sicul. Proeius de Condit. actor. *Divisi et as-
pirantes appetentes sunt conditionis; nam
et Divisa sunt assignationes, et redi-
cuntur super Divisio. Divisandus ergo
agri homines instituti per centurias,
extinguuntur viri, et omnibus. Philippus de Beaumont MS. cap. 1. *Li Baillie
est n'en a special commandement, ne poi-
mettre l'estrange de son Seigneur en son
lement, ne Devise de l're-
tage son Seigneur vers autre, ne vendre,
n'engager, etc. Si indivisorum divisio et
exequatio ab heredibus postularetur,
debet illa Regia autoritate, ut colligatur ex Marcofo lib. 1. Form. 20. Idque
autem Devise, reguler Devise à son voi-**

sin, vocant Assisiæ Hierosolymitanæ cap. 237.

4. DIVISA, DIVISE. Fines, limites, metas locorum et prædiorum. Leges Henrici I. Regis Angliae cap. 57 : *Si inter comparates vicinos utrinque sint querelle, conveniant ad Divisas terrarum suarum.* Vide cap. 34. 91. Rogerus Ho-
ven. ann. 1072. *Cum cunctis rebus eidem pertinenientibus in bosco et piano, ... et omni-
nibus rebus Divisa ejus.* Et mox : *Et per
eudem Divisam ipsam spissam, sive ante
eum Tostus vel Sewardus ipsam, sive ante
monasterium tenuerunt.* Et ann. 1089. Ideo Rex et Ludovicus Rex Francorum dissone-
runt, propter quadam rerum manu
Divisas [Jacobus Graecus Villanius in
Vita B. Joachimi Abb. Florentini cap. 3.
Maii tom. 7. pag. 101. Venerabilis Ab-
bas S. Marie de Curatio nuper Panorum
venit, ostendit in curia nostra duo
scripta de Divisia terrarum, quas eidem
Monasterio concessimus. Chartularium
Gemeticense fol. 7. Et auctor audit fieri
auditorie, prisons, scis, carcerum, four-
ches patibulaires au Mont S. Pol, qui est
la Devise et separation de nostre die
Bonnae Juniges et Ducler]. Vide No-
tasticum angl. tom. 1. pag. 7. 373. 88.
Fletam lib. 4. cap. 2. § 13. cap. 6. § 3.

* 5. DIVISA. Arbitrum, Gallis Devis. Leges Henr. I. Reg. Angl. cap. 9 : *Omnia causa terrarum vel hundredo, vel comitatu, vel Divisa Parvam.*

* 6. Devise, eadem notio. L'Et. ann. 1385. tom. 7. Ordinat reg. Franc. pag. 199. *Et leur doit on bailler ledit tarron
à leur Devise.*

* 7. DIVISA, vox Italica, Vetus bicolor, nostris etiam alias Devise stat. ant. Florent. lib. 1. cap. 49. ex Cod. reg. 4621 col. 25. r. *Berrumar, quos recto-
tenebantur, sint induit eodem
panno et eadem Divisa, ita quod quilibet
rector possit facere Divisam suam.* Stat. Mantue lib. 1. cap. 6. ex Cod. reg. 4620. *Habent debet et secundum tenere ipse
potestas quatuor dominiculos et unum pa-
gium, induitos de una et eadem partita
se, Devise et eadem panno.*

* 8. DIVISA, Stemma, insigne, Gal. Devise. *Item Joan Galeaz ad ann. 1492 apud Murat. tom. 16. Script. Ital. col. 165.* *Alia duo (seuta) cum
arma comitatus Papie, atque duo cum
Invicem imperatoris, videlicet uno capitulo
cum una gassa.* Vide supra Devisa-
mentum.

* 9. DIVISATUS. Italis Divisato. Gallis bigarré. * Corpus illud transversale
pannis celestibus et albis Divisato tota-
liter cooperatum (Diar. Burckhard. Thusaen II. 13. ann. 1941.)

* 10. DIVISIA, ut supra Divis. 4 Charta ann. 1144. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 597. *Termini sunt a villa Aquilina usque ad Conrecos, et aliis ter-
minus est Divisa vetera a roca Servaria, ..
et aliis terminus sunt Divisa de Vache-
ria. Exceptio tamen omnes veteres Divi-
sa que ab antiquo fuerunt... Divisam
de Spalio et Divisam de Vacayrol et
Podium-mare, et Divisam Vitulorum,
etc.* Vide supra Divisatam.

* 11. DIVISIM. [Separatum, seorsum. Gel-

lus habet divise. Voss. de vit. 420. Borr. cogit. 29.]

1. DIVISIO. Tabularium Lascarense; Ecclesie ann. 1101. apud Marcam lib. 5. Hist. Beneharn. cap. 10. *Et si forte in
his duellum, vel aliqua Divisio advenierit,
dannum ei concessum. Ubi idem vir doc-
tissimus observat, in veteribus tabulis
Sordensis Monasterii, et S. Petri Gene-
vensis, Divisionem usurpari pro Examini
ferri candens, vel aqua calida. Idem
Tabularium apud eundem lib. 4. cap.
19. n. 3. Deinde venit Willielmus Prepo-
stus clamans de rusticis, et accepit justi-
tiam in manu ejusdem Vicecomitis, et
fecit Divisionem ferri, et gratia Dei vicit
eum. Vide eundem Marcam lib. 5. cap.
n. 7. Quo forte referri potest, quod
petrus Resenius ad Jus auxilium Canuti
lib. 1. Regis Danie pag. 618. ait, quosdam
existimare, vocem Ordini, quæ Anglo-
Saxonibus, Germanis, et Danis, quamvis
purgationem vulgarem significat,
compositam esse ab eis, locus, et
tempore, dividere. Utrumque sit, videtur
fuisse, non solum quævis, nam et sors
divisionis significat. Joann. Sarisber.
lib. 10. Politici cap. 12. et Petrus
Blesensis de Præstigiis regna. Sorti-
gi sunt, qui sub nomine facta, religionis
superstitionis quadam observatione rerum
politicorum eventus, quod genus Sortes
Apostolorum et Prophetarum, et Dividen-
tium, et inspectio fabule, appellatur.*

* 12. DIVISION, pro Frénésie, Insania,

animi perturbatio, in Lit. remissa ann. 1394. ex Reg. 146. Chartoph. reg. ch. 24. Laquelle Jeanne pour aucune fré-
nésie ou Division, qui lui estoit venue, ou autrement..., se pend à un tref de la
cheminée de son hotel.

2. DIVISION. Divisiones versus in Pa-
ris, xiquarts, in Capitulu. Aquisgran.
ann. 789. cap. 38. et lib. 1. Capitulu. cap.
66. Vide Inciso.

3. DIVISIO, Arbor incisa, agrorum

divisione faciens. Vide Lachus.

4. DIVISIO Apostolorum. Vide Festum
Divisionis Apostolorum.

5. DIVISIO. Testamentum. Vide Devisa.

6. DIVISIO, Congarium Vetus inscrip-
tio apud Guatlerum in Tabul. Sicul.
cap. 57. *Cujus Statue dedicatio item de-
curionibus Augustalibus episcopatibus,
populo virtutis Divisionem dedit.*

7. DIVISIO, Divortium. Canonis 10.
ber. apud Achierum Speci. tom. 9
pag. 31. *De eo quod melior Divisio, quam
discordia. Synodus Melius est Dividere,
quam semper discordare. Divisat en-
prat pacem, discordia vero destruit.*

* 8. DIVISIONALE, ut Devise. 1. seu Tes-
tamentum, quod testator sua bona divi-
dendis hereditibus. Testamentum ann. 813.
inter Instrum. tom. 1. Hist. Occitan.
col. 38. *In Christi nomine incipit Testa-
mentum. Datus et Divisionale bonorum.*

* 9. Testam. Petri Ermeng. de Pozolas
ann. 1088. inter Instr. tom. 6. Gall.
Christ. col. 131. *In nomine Domini. Hoc
testamentum vel Divisionale quod fecit
Petrus Ermengaudus de Pozolas, dum
benie memoratus jacebat in lectio suo.*

* 10. DIVISIONALIS. Brevis. Eadem notio. Tes-
tamentum anni 1088. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 85. *Hic est Brevis
Divisionalis, quem fecit Matfredus Vice-
comes, et uxor sua Adalais, a die qua
cognitum peregre Roman, de omnibus re-
bus illorum mobilibus et immobilibus,
propter remedium anime eorum seu inter
filios eorum.* Vide novam Gall. Christ.
tom. 1. pag. 3. col. 2.

* 11. DIVISITORIUM. Locus contuberni.

Gloss. Sangerman. n. 501. Lege et vide *Distributum*.

1. DIVISOR. Qui dapes in mensa dividit, dissecat. Gl. Grac. Lat. *disseparare*, *divider*. Gloss. Saxon. *Alfrid*: *Divisor*: fratere, i. e. *Divisor*, distributor, a divisione, dividere, dæl, pars, portio.

2. DIVISOR. eodem sensu, in Poem. Rob. Diabol. MS.:

Lors sont manda li criseours,
Et li maistre deis seours
Chou qu'il doit crer li spreand.

*** 2. DIVISOR.** Juxta, arbitrio, in Ordo-
mastro ad calcem tom. 5. Aneclot.
Martenianorum. Vide *Invia* 5.

*** 3. DIVISOR JURAMENTI.** Qui juramento
sacramentum formulam praescribit. Con-
suetud. Furnenses ex Archivo Capituli

Audomarensis: *Quicunque adiornatus*
*fuerit, et prima die non venerit, readjor-
nari debet ad secundam diem, et si tunc*

*non venerit, auctor est; et si venerit
et legitimum impedimentum ostenderit,
petendo *sacra sancta* et *Divisoris* *jura-
mentum*, hoc est, *Stavera*, stabit in placio
suo, et si ita non fecerit, auctor est.
Belgii Stavenden eedit, est alius juramen-
tum prescribere sed dictare, ut
iudicium ad verum recitat; hinc *Stavera*,
qui illud dicit.*

DIVISORIUM. *Celab* *alatis* *dihisa*, Jo-
hann. de Janua.

*** DIVISORIA.** Fulcrum quibus
in Choro sedes dividuntur. Regula To-
riphia Archiepisc. Lime, Concil. His-
tor. 4 pag. 665, col. 1: *In Choro mag-
natum membrorum et sensuum disciplinam
observabant, non ad sedes inclinati, neque
cubita ad sed. ium Divisoria fuit.*

*** DIVISUS.** Propriet. Stat. Aenlon.
MSS. fol. 89. r. *Singuli draperi tenean-
tur habere. Divisus et per se canan-
tineam. Forte pro Divisus.*

*** DIVITATIO.** [L'arrichire, ditandi
actus. Petron. Satyr. 117. Genus divitiationis
sibi non discipuli confessus est.
Ali. male leg. *divinationis*.]

DIVITES HOMINES. Vide *Rici homines*.
[et supra *Dives homo*.]

*** DIVITIARIUM.** Locus ubi reponuntur
divitiae. S. Ambrosius de Officiis: *Sapientia et justitia totus mundus Divit-
iarium est*. Vide Barth. Adversar. lib. 35.
cap. 22.

DIVITIOSITAS. Copiositas Joan. de Ja-
nua et Cattino.

DIVITIOSUS. Copiosus, plenus divitiorum:
Joan. de Janua. *Divitior Terentio in
Phormio*.

DIVITIIMUS, pro *Divitissimus*, apud
Augustini Epist. 1. 29.

*** DIVOLA.** *Divolatrix*. Vide *Diabolares*.

*** DIVOLARES.** *Divolatio*. Gloss. Lat.
grae Log. *Diabolares*, vel *Diavalares*,

B. in V. mutato, ut alibi sepe. Similiter
in sequenti voce pro.

*** DIVOLTES.** legendum est *Diabolares*,
hoc est, *Duorim obolorum*, a Graecis
zosteros. Duo oboli. Hinc ridiculum
emendato etymon *Johannis de Janua*, qui habet: *Divoltes, Vilissime mere-
trices, que se moaque gratias numerorum
probent, et decuntur gratiles, quasi
desiderio volentes, vel quasi pro numero
volute. Ad qua Martinus: *Mira vox!*
Sed non tam homines accusandi, quam
seculi deploranda valgo.*

*** DIVOLVERE.** Evolvere. Gall. *Diverler*.
Consuet. Norman. part. 1. cap. 17 ex
Gloss. *Divoltere*, id est, dividere (tricuum seu
invenitum) debet minuere, vel *Divolvere*,
vel *reversare*, *dimovere*, *aperire*, vel *ex-
plicare*, nisi prius a *justificario* videatur.

Ubi Gallicum habet: *Ne le doit appeler,
ne renverser, ne mouvoir*.

*** DIVOMERAT.** *Dimemerat*. Gloss. Isti-
deinde *de gen. Cravio: Dimemerat*,
Separaverat. Papias: *Dimovere, Disque-
re, dividere, deducere*. [90] Glossarum in
cod. reg. 7614. *Divaricavit, Aperuit*.

DIVONA. Fons Deorum, idiomatica ve-
terum Gallorum. Ausonius in Burdigala:

Divona Colatina lingua fons additæ divis.

Hodie apud Cambros, *Div Deum*, et
Vonan fontem significare testatur Zue-
lius Bocharinus in *Oriq. Gallic.* cap. 1.

*** DIVORTIARE.** Inducere motum
nominis, *Faire divorce*. Plures occur-
sunt apud Rymerum tom. 14. pag. 464.
col. 1. et pag. 465. col. 1.

*** DIVORTIONALE.** *Libellus* *divortii*
Almatheia.

DIVORTIRE. Divortium facere. Capit.
Leonis IV. PP. in Conc. Rom. ann. 883:

*Si vir et uxor solumente pro religiosa
vita Divortio inter se consenserint, nullatenus sine conscientia episcopi fiat.*

Epiſt. Petri Dein. tom. 10. Collect. His-
tor. Franc. pag. 483: *Hic tandem res* (Robertus) *coetus angustis, ad sanum
consueta rediens, Divortio incestum,
iniquum regule coniugium. Vide Divor-*

tio.

*** DIVURETICUS.** *Zoophorus*, *Urinalis*.
Cap. Auct. Tard. lib. 1. *Medicamina*

Priscian. de Diuata cap. 9.

*Triplex herba calida et Divuretic. Vin-
dicationis apud Puffadum.*

*** DIVARIUM.** *Scolio ventris unius dies*.
Papias. *Legendum Durnum, Seuecum,*
Cibarium unius dies sero prestitum: *Diu-*

riaria putativa in leg. 11. Cod. Theod.

Erog. milit. annon. (7. 4). [90] *Leg.*

Iacob. et pone virgulam post ventris.
Glossar. in cod. reg. 7644: *Diarria, est
jugis ventris cursus sine vomiti. Diarria,
a cyro scilicet unius dies.*

1. DIURNALIS. Vide *Diurnalism*.

1. DIURNALIS. *Supposicio*, in Gloss.

Lat. Gr. *[Diuinus, Diurnale officium et
nocturnale]* in Capitularibus lib. 6. cap.

171.

2. DIURNALIS. *Diurnales dicuntur Cal-
ci quibus interduiuntur Monachii.*

Qui Calciamenio Diurno appellantur in

Capitulo Ludovicii Pil. Addit. 1. cap. 22.

Usum antiqui Ordinis Cisterciensis cap.

84: Quod et faciunt quoties calcant

Diurnales consueti. Aude reg. 108.

Landafocens pro Ordine S.

Blancheti cap. 1. Antequam sonet ei-

let se Diurnibus suis, exceptis iis, qui-

bus extra claustrum cura obedientie in-

unctus est. Consuetud. Floriacenses

Post prandium omnes dormitorum as-

cendentes Diurnales calces ponunt, et

nocturnales induunt. Ita Statuta antiqua

Cartusienista 2. part. cap. 16. § 2. et

alibi. Eadem notione usurpant Udalrici

lib. 1. Consuetud. Cluniac. cap. 12.

lib. 3. cap. 27. Chron. S. Trudor.

lib. 13. pag. 510. Vide Nocturnales.

3. DIURNARIS. Idem quod Jugerum:

nostris, journal, quantum terra per

diem arare potest. [Papias MS. Bituric.:

Decem juga vinearum, decem juga, vel

decem Diurnales. Charta Hederis [ducis]

ann. 704. pro S. Hilario Episcopo,

apud Marten. Collect. Ampliss. tom. 1.

lib. 1. Donatur tibi terra casatas... et

centum Diurnales, id est, juga de terra

agricola. Charta anni 1223. ex Archivo

Ville nove. Ego Silvester de Recais

tradidi Monachis Ville nove duas Diur-

nales pratorum in valla mea tenendas.]

Acta Murensis Monasterii pag. 40. Suni-

ergo in vico 16. mansi, et 19. Diurnales.

*Et Egg. *De rebus monachis* fol. 29. *Diur-**

nalis et *Hostia* fol. 2. *Diurnales* et *dimidiat-*

ate. Eadem Acta pag. 45. *Rustica vera*

qui habent Diurnales 20. et duo sunt, atque

servantes, alii censum dantes. Ubi Diur-

nales servientes sunt, quorum posses-

sores certum servitum dominus debent,

ut arare, mettere solum, secare, etc.

Et pag. 47: In curte ordinata est, ubi

sunt 14. Diurnales servientes, et 2. mansi,

etc. Mox: In curte composite est, ubi

habentur 12. Diurnales 6. in cululla, et

6 ad Turnulon, et 1. mansus. In loco

Pratum, quod computatum est per 7.

Diurnales. Occurrat in his Actis plurimes

pag. 42. 49. 50. 51. 55. Tabularium Prioratu

*Domini in Bellifatu fol. 29. *Diuos**

videlicet Diurnales de terra, etc. Tabula-

rium S. Remigii Remensis. Avi annis

singulis Diurnale unum. Chron. An-

*dredene pag. 338. *Duo Diurnalia ter-**

re dedit, etc. Ichronicon Bonae Spei. Anno

MCCLXXX. emit. Diurnalia, LXVI. vir-

gas terre. Et pag. 337. *Bonarium*, et vi.

Diurnalia, LXXXIV. virgas circiter terra.

Vide Dies.

DURMARIS. Dura, exagerare, morari;

nostris Sejerner. Adelboldus de Gestis

S. Hieronimi lxxx. pag. 446. *Ibi in die Pal-*

marinis quo oportet celebrante, suos

Diurnare fecit. [60] Pertz. tom. 4. Scrip-

tor. pag. 89. lim. 38. Ade pag. 684. lin.

39.] Durnare dixit Gellius de Q. Claudio

veteri historico. *Nec optimum quen-*

pia duri durare seu vivere.]

DURMARIS. qui diurna conscribunt,

efficiunt, et quod diem flebat, vel de-

cernebatur, in Diaria describant. Jun-

guntur illi cum Subscribendariis, Logo-

graphis, Censuibus, in Lege 8. Cod.

Theod. de Cohortariis. (8. 4.) *Diurna pit-*

tacia, in 1. 11. eod. Cod. de Erogat.

milit. annon. (7. 4.) quibus, quid per

singulos dies ergordum esset, contine-

batur. Vide *Jornarium*.

DURNUM. *Diurnum*, *Calendari*. Gloss. Gr. Lat.

[Idem est quod Juvenali et Sereno *Diu-*

nus, Liber continens acta diernum sin-

gulorum. Suppl. Antiquar. *Diurnum*,

Calendari.

DURNUM. *vel Diurnis*, *Idem quod*

Diurnale 3. *Chronicon B. M. Bonae Spei*

pag. 5. Pro uno Diurno prati juxta Joan-

nae continentur.

DURNUS. ut *Diurnalis* 3. idem quod

Jugerum. Charta ann. 1088. in Tabu-

S. Petri Carnot. Ultra hos ser Diurni-

s, quibus totam deciman: ad dexteram

partem horum, r. Diurni, ex quibus

totam, ultra viam Bobbeci quatuor

*Diurni, ex quibus totam. Vide *Diurnum*.*

DUTELLUM. *Chartul. eccl. Glas-*

guense ex Cod. reg. 3540. fol. 68. r.:

Terra de Sarregues pro timida carucata

terre per has diuersas, scilicet a Diutello

de Westerden de sursum Hamelidunum

usque ad aquam Line, et de sursum

Westerden per transversum usque ad

sursum Diutelli Gillemuredeone. Nisi

leg. sit Dintellum. Vide supra Dentellus

et Dentillum.

DIUTINARE. Perseverare, in veteri

Letonico Asturicensi, ubi de S. Do-

minico Galatino.

DIUTUNA. Modus agric. qui alias *Jor-*

nal et *Dies*, etc. Taularum Monas-

terii S. Andrei Viennensis: Concedimus

tres corvatas dominicas nostras, et in

sponsalio Consecrationis Ecclesie unum

curtillo ante januam positum, et tres

Diutunias de terra, et veriūtem in dextra

et sinistra parte positum ad edificationem

domorum habitantium in servitio pre-

dicitur Ecclesie. Alibi : Similiter concedimus sponsalitum ipsius Ecclesie duas Diuturnas telluris, etc.

¶ **DIUTURNITER.** Diu, in Actis SS. Iuli tom. 1 pag. 106. S. Anatolia.

¶ **DIUTURNUM.** τὸν γένος, in Gloss. Graec. Lat. MS. Editum. Diuturnum habet Notum autem Graecis τὸν γένος esse vite diuturnioris adprecationem. Vide Polytechnia.

¶ **DIUTURNUS.** Usu diuturno peritus. Ammianus L. 19. Usu Diuturnus dicitur, quem lib. 30. Usu Castrensis negotii Diuturni firmatum. Et lib. 21. Sacerdotem ceterum Diuturniorem, senorum vocat.

¶ **DIWORT.** Species corvata apud veteres Aremoricos. Tabularium Rothoni. : Vendidimus... sine censu, sine reuia, et sine opere et dicofrit, vel Diwocart, et sine ulla re ulli homini. Vide theod.

¶ **DIVUS.** [Lexicon vet. apud Turneolum Adversari. 1. 28. cap. 6 : *Divus, Imperator, qui post mortem Deus habetur.*] Joan. Sarisberiensis 1. 3. Politer. cap. 10 :

Facti sunt ergo Divi indigentes, aut, ut alii placent, Heroes, quos nec etiam humana sorte digni. Romanorum perfidis raptis... Tractum est hinc nomen, quo Proceri noscuntur titulus et vera fidelice prorsus se Divos audent, neconquendam appellari, uterque pars consuetudine etiam in vita et adversa fortia Catholica obirent. Vide, quae in pane sententiam collegit Joannes Filosacri lib. de Idololatria politica cap. 1. pag. 10, neque enim hisce licet immorari.

¶ **DIVUS MINISTERIALIS.** apud Ant. Matth. de S. Nubilate, de principibus edit. Amstel. ann. 1866. is appellatur, qui atque ecclesia servitio adductus erat. Vide *Santuarius*.

¶ **DIXENERIUS.** Decanus, decurio. Dixerunt, in Lit. ann. 1388, tota. 5. Ordinat. reg. Frane. pag. 186. Monstrat facte apud Chassagniam ann. 1511.

Franciscus Charbonieri *Dixenrus habet unum genitorem; injunctum est quod habeat unum braganarium.*

Nostris *Dixi*, vulgatus. *Dixear*, Frumentarium basilei denarius. Lit. remiss. ann.

115. Reg. 106. Chartoph. reg. ch.

117. Le sieur pris ung autre *Dixi*, et lors volez Mortagne d'ou forche ferme qu'il avoit frappe ung cop de ledit

suppliant qui chey sur ledit *Dixi* de ble.

Vide *Dixius*.

¶ **DIZENEX.** Decanus vel Decurio. Miraclia S. Bernardi Menthonensis. Juli. tom. 2. pag. 1088. *Huc symbiotam quam Peaniam quoque regionis Primores quis Dicenos vocavit, conferunt.*

¶ **DIZIME.** Decima, pars decima, Hispan. *Diesmo*. Testam. Alph. III. reg. ann. 1271. tom. 1. Probat. Hist. general. domin. reg. Portug. pag. 56. *Obligo omnium redditus... et Dicimas omnes, tam maria quam terra.*

¶ **DIBDALT.** Species vestis, apud Stephanon. Fragment. Hist. tom. 8. fol.

21. *Lato etiam tunicam meam viridianam et tunc vestit et duas camisas.* [Leg. Buidot et al. *Blandus*]

¶ **DOA.** Possidit. *Douce*. Tabularium S. Sergii Andegav. : Ex transverso autem a *Doue* castelli usque ad alteram viciam, que est ultra vetus terrarum. Vide *Doue*.

¶ *DOA.* Charta ann. 1284. in Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 1263. Concessi triginta quinque poles in amplum de *Doa* seu fossato, adjacente muro predicto, ad faciendum et construendum in *Doa* *Don viridianus*. Alia ann. 1306. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 304. r.

col. 2. Sommes tenuz à soutenir les *Doez* de diez: moulins à nos propres couz et des pens à toujours; Ibid. ad ann. 1310. fol. 367. v. col. 2. *Jean de Goyet* 18. deniers de sa *Doe*.

¶ *Nostris etiam Dove et Douhe.* Charta Jea de Castell. comit. Bles. ann. 1255. Nullus alias ab ipsius poterat aliquid facere vel mouovere in dicto fossato nisi *Doue* fossat. Lit. remiss. ann. 1375. in Reg. 107. ch. 321. *Douhe varlet sensuus et Douhe fort de Niers, qui est sur le chemin en remont du port de Salles à Fontenay le Comte.* Alia ann. 1359. in Reg. 116. ch. 103. *Iedus Girard porto leitum Jamiat sur une Dove d'un fossé, pour recouvrir le le terrero.* Bur au cheval ann. 1397. in Reg. 152. ch. 57. *Il ne le coudoit point avoir feru, pour ce que le pô le lui fait, sur la Dove d'un fossé.* Quibus ultimus locis intelligenda fossa margo seu terra ex fossato circumiecta. Le Roman de la guerre de Troyes MS. :

Devant les Doves des fossez
Estoit le tornz aresiez.

Ibideum :

¶ **DOA.** Aser, quo dolium compingitur, Ital. *Doga*, Gall. *Douve*. Stat. dasiar. Riper. cap. 12. fol. 5. v. *De quelibet libra estimationis quarantibet Dourum pro faciendo tinas ab oleo, pro intrata denaria octo.* Vide infra *Doela*.

¶ **DOAGERIA.** Gallic *Douaire*. Miser vidua ex usufructus certa partis honorum meriti concessione est, apud Rymerum tom. 13. pag. 635. col. 1. *Marius prefatis potentissimi Regis Angliae soror et Francie Douageria in possessione habet et possedit, in o mō cau et eventuale Delphinus ad Regem regnum) pervenit sive non, et de eodem *Doaria* sive donatione propter nuptias adeo certam et secundum reddet et associetur, sicut praefata dominia Anna alio, seu dona Matrimonialis, vel aliqua *Regina Francie* de *Domino* sive donatione propter nuptias unquam certa et secunda seu assecurata, sicut, aut associari debentur: quod quidem doariunt, etc. Vide ejusdem tom. pag. 50. col. 1.*

¶ *Alia Douagiere* Charta ann. 1388. Reg. 13. Chartoph. reg. ch. 102. *Apropos mort desquelz enfans* Marie de *Monteau*, femme dudit Hebert, comme *Doua* giare a joy et usé par longtemps de ladite terre.

¶ **DOALIUM.** Donatio propter nuptias Gallis *Douare*. Charta Almari de Piesavia in uxore duciuri Alixentum ann. 1288. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 286. *Et donationem seu constitutionem dotacionis seu *Doali*, necnon prouisiones et conventiones predictas voluntis habita, volita et vestris successoriis et ipsi Alixent perficit et incolumiter conservabit.*

¶ *Alia Doale*. Libert. villa d'Aiguesperse ann. 1374. in Reg. 188. Chartoph. reg. ch. 390. *Item que se homs d'Aiguesperse, qui aut femme ou enfens, estoient dans veru nous pour cas de crise, la femme ne doit perdre sa chavelle ne son Doate.* *Doate*, pro *Douer*, domini assignare, in Vita J. C. MS. :

De vingt castians le *Doue*, etc.

¶ *Endoairer*, edem significatu, in Contract. matrim. ann. 1349. tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1410. et *Endoue-*

re

er, in Testam. Franc. ducis Brit. ann. 1449. ex Bibl. reg.

¶ **DOAMEN.** f. Dolii lamina, Gall. Doue. Inventarium ann. 1342. ex Archivo S. Victoris Massil. armor. Din. n. 38. *Item unum embunum, item Doamen unus vas de fraye;* hoc est, si bene interpretor, lamiñas fraxineas ad unum dolio faciendum. Vide *Doga*.

¶ **DOANA.** et *DYANA*. Edes, in quibus

fiscalia rectius, vigilalia, portoria, et cetera id genus tributum pro mercibus,

et mercede transactio, inferuntur.

Hugo Falcondus in Histor. de ciuitate Sicil. pag. 61. *Molti quibus San-*

cenorum, qui vel in apothecis sui mer-

*cibus vendendis praeerant, vel in *Douanis**

fiscalis redditus colligebant, etc. Gestu

Innocentii III. PP. pag. 18. *Institutus*

justitiarios et camerarios... vendebat et

*pugnabat *Douanas*, et *bagalibus* acci-*

piabat, etc. Vide Chron. Richardi de S.

Germann. ann. 1221. [Chron. Parmense

ann. 1277.] Constit. Sicul. lib. 1. tit. 36.

Bonif. Constant. in Sicul. pag. 188. 189.

Oderic. Raynald. ann. 1285. n. 39. etc.

Vocem efficiunt a telono Lugduni Gallorum, cui id nominis, atque inde translatum in Italiani censem Spelmanus. Alii a *Doen*, Britannico-Armoricis, *Pertare*, ferre, quod in hunc locum merces omnes deferantur, dictam *Doanam* opinantur. Sed potius videtur sententia, a Saracenis arcessendum etymon: nam auctor est Vincentius Belvac. lib. 81

cap. 145. *Douanam* appellari Sultanum Palatum, ubi scilicet forum thesauri asseverabantur. *In Douanam, id est in doa.* *Soldani eum ducentes.*

Erit igitur *Douana* Saracenis, quod nostris Camera, et Sacculum. Neque inferior videtur continentis, qui ab

Arabico *Digni* seu *Divana* pertinet, hocque ab *Hohne* *Doun*, Judicavit, de-

rivavit, quod in *Doua* solent de merce-

monis judicari. Vide Schast. de Co-

barruvias in voce *Aduana*, Menagium, et Ferrarium in Orig. Italic. [neonon pnomem, scilicet Menagium in Callicis]

¶ *Murator.* Antiq. Ital. tom. 2. col.

225. c.]

¶ **DOGHANA.** Eadem ratione, apud Ughelium tom. 7. pag. 901. *Dogana*, Boe-

Marten. tom. 3. Aeneid. col. 36. et supra

in voce *Cabella*.

¶ **DOHANUM.** *Dohane* tributa solvere.

Constit. Sicul. lib. 1. tit. 89. de offi-

cio Magistrorum fundacione. *Fun-*

*dicare seu *Dohanum* competunt...* que in

novo institutis fundacione seu *Dolanari* redimuntur.

Doxanum, qui *Douane* vestigalia ac

tributa exigit, vel recipit, apud Ughel-

ium tom. 8. pag. 859.

¶ **DOHANATIS.** in *Particulus* *Doha-*

narus, apud Muratorum tom. 8. col.

60. B. et *Dhanerus*, apud Baluz. Mis-

cell. tom. 6. pag. 277.

¶ **DOARE.** *Douare*. Reg. Olim Parl.

Par. tom. 1. pag. 236. *Doaverunt insi-*

mul dictam Hellydon.

¶ **DOARIA.** Gall. *Douaire*. Donatio propter

nuptias. Instrum. n. atrimentum anni 1253. Histor. Dalphin. tom. 1. pag.

198. col. 2. *Humbertus dominus de Turre*

consentiente R. Patre Dom. Guill. Epis-

copo Claromontensi fratre eius, dedit,

concessit et donavit eidem Anna, nomine

*doalitatis seu *Doarne* ad vitam ipsius*

Anne, ad bonum usum et consuetudinem

Burgundie, medicamenta tortis terra, ba-

ronne seu baroniariorum de Turre, etc. Vide *Dos* et *Dotarium*.

* 1 **DOARIUM**, ut *Doaria*, in Contractu matrimonio domini Anne de Turri anno 1115 apud Baluzum Hist. Arvernae, tom. 2 pag. 75. Occurrunt etiam apud Rymenham, tom. 10, pag. 241, col. 2 tom. 13 pag. 179, col. 2, et alibi non semel. Vide *Doueria*.

* 2 A doce tamen et a donatione propter nuptias, *Doarium* distinguunt videtur in Charta ann. 1386, ex Chartul. ad. S. Germ. Prat. fol. 52, r. col. 1. Promiserunt dicti venditores, ... quod contra venditionem et quietationem huiusmodi pice heret tario ratione daturi, *Doaria*, conquesus, donatione propter nuptias, aut aliquo alio pice, per se vel per alium, non videntur in futurum. Nisi hac redundanter et cumulatim dicta existimes. Vide Argent. in Consuet. Br. ubi de matrimonio.

* 3 **DOARIUM**, Donatio a fundatore facta Ecclesie recente adicatae. Vide *Dos Ecclesiæ*.

* **DOARYM**, Idem quod *Doarium*. I. Donatio anni 1388, in Hist. Dalphin. tom. 2 pag. 178, col. 1. Occasione donationis propter nuptias, vel causa donis augmentandis seu causa *Doarym ipsius domine Beatrix*.

* **DOBIO**, f. Mappula, mantile, gall. Servicie *De mappa et Dobionibus*, in Stat. Placent. lib. 6, fol. 80, vs. Vide infra *Doublerum*.

1. **DOBIA**, Mensura liquidorum. Vide *Duplicaria*, 1.

* 2. **DOBIA**, v. Hispania, Numamus aureus. Hist. Sievl. Bonifacij, part. 3, apud Lambeth. in Debet. Erudit. pag. 3. *Hec* (Henricus Alph. reg. Hisp. frater) qui accepisset Cardum sua liberatorem *pro alieno oppressione, quadrangula milie* aut *Dobias* (in enim id moneta genua in Africa adspicitur) et mutua dedit. Vide infra *Dobias*. [99] et S. Rosa de Viterbo. Elegi. tom. 1, pag. 882, voce *Dobra*.

* 3. **DOBIA**, ut supra *Doba* 1. Fossa, f. pro *Doba*. Lib. ann. 1351, tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 480, art. 17. Quod dicti coniules, cum suis consiliariis habeant potestatem cognoscendi de vni pribus et similibus reparandis, etc. (in Reg. electio, pro clavis *Dobias*, etc.)

* 4. **DOBIA**, v. Hispania, in Regula Toribii Archip. Linne, inter Concil. Hisp. tom. 4, pag. 684, col. 1. Cum inchoantur Vesperae defunctiones in die omnium Sanctorum, debet statim incipere duplex sonitus campanarum, quod vulgo vocant *Dobla*, et durare usque ad horam octavam noctis. Vide *Dobla*.

* 5. **DOBIALE**, Gall. *Doubler*, Duplicare. Chartular. S. Martind. Lemoviae. In octava Pascha tria *Responsoria Doubiale* cantantur.

* 6. *Doubler*, alia notio, nempe pro Humi Sternore, in Lit. remiss. ann. 1436, ex Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 207. *Jehan Darle print le suppliant par le colet et le Doubla soubs la table*.

* **DOBLE**, Idem quod *Doblar*. Regula Toribii Archip. Linne. In funere Prelati et Superiorum... fit solennitas crepitus campanarum vulgo *Doble*.

* 1. **DOBLERIUS**, Crumenaria, sacculus, vel. Gallis *Doublier*. Lamborch. lib. Sentent. Inquisit. Tolos. pag. 102. Custodiavit quemdam *Doblerius* dicti heretici, in quo erat unus liber et aliquis aliae res. Ibid pag. 153. Scambiabat sibi pecuniam et portavat sibi *Doblerium* de Tholos usque Avientonem, ubi reddidit sibi. Vide *Duplicaria* 2.

* Nostris alias *Doubler*. Lit. remiss. ann. 1407, in Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 246. *Aquel mestoyer icelle Giul-*

laume bailla mes besaces, appellies Doubler ouquel Doubler avoit trois aulnes de tote de lne

* 2. **DOBLETUS**, Duplex. Gall. *Double*, Ital. *Dobla*. Festa simplicis sic *Dobleria*, in Ordinal. Ms. S. Petri Aureo vallis. Vide *Duplicarium* 4.

* 3. **DOBLETIA**, Crustulum, Gall. *Oudlie*. Usus cultura Cenomana. *Ad cenam habebant nebulas, Dobletas*. Vide *Nebula* 2 et *Oudlia*.

* 4. **DOBLETUS**, Tunica vel pallii species, nostris *Doublet*, Lit. official. Sem. ann. 1339, in Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 22. Item viximus quatuor peccatum corporum seu *Dobletorum* de sirvo et uno ad usum mulieris. Comput. Steph. de Pont. argent. reg. Pour un fin drap d'or de *Domas* et un fin canavas d'autremer, delire a mons. le connestable de France et au marchal de Clermont, par ordene du roy donnee a Paris le 18 juillet de Fevrier 1352 redue a court, pour faire deux *Doubles* Lit. venis. ann. 1355, in Reg. 107, ch. 238. *Un treillis nuel en entoiger un lit, une piece de toute, un Doublet de mat, et Tailleur et couturier de robes et de Doubles*, in Lit. ann. 1396, reg. 82. Ordinat. reg. Franc. pag. 519. *Doubler* codem sensu, in Lit. ann. 1396 ex Reg. 138, ch. 28. *Dobla* supplimat prius *trois unes, que on nomme Dobla et sur unes (laisses)*. Testam. ann. 1408, ex Chartul. 21. Corp. fol. 237. *Hem a Dame Johanne Cleavelle, femme Hue Aquene, une Dobler de ruy junes, et une a Malette sa sœur*. Vide infra *Doubletarius*. Est et *Doublet*, etatis genia, in Stat. ann. 1327 ex Reg. 65, ch. 69. *Item nous defendons la Doublet, se ele n'est au mout d'un Parisis. Double*, editum tom. 2, carnum. Ordinat. reg. Franc. pag. 12, art. 21.

* 5. **DOBLETUS**, Ital. *Dobletto*, Tela Francese species, ex lino et gossipio contexto. Convent. Saone ann. 1326. *Item pro qualibet salmantia... Dobletum, etc.*

* 6. **DOBLETUS**, Adulterina gemma a cristallo colorata, Gall. *Doublet*. Charta ann. 1345, ex Tabul. S. Vict. Massil. : Robertus episcopus Massitenensis recognoscit se recepisse ab executore testamento supradicti dom. Johannis, quondam episcopi, unum annum pontificalem de argento deaurato, in quo sunt quinque *Dobleti* et quatuor perlae. Vide infra *Doubletus*.

* 7. **DOBLES**, Numerus aureus. Hisp. *Dobla*. Gall. *Doublion*. Charta ann. 1313. *Tres Dobles euri antiquis et primi ponderi, et quindecim angelos secundi ponderi, et duo duplexi euri antiqui boni et recti pondere. Vale Dobla 2 et Doblez*.

* 8. **DOBLO**, Duplo. Ital. *Dobla vel Dobla*, Hisp. *Doblon*. Gall. *Pistole*. Acta SS. Junii tom. 4, pag. 883, de B. Aloystio Gonzaga. *Genua venerandus flexit Dur, acceptoque aureo Doblone vita vocant* Italie et cromena aveva, quam ei dominus Petrus Maria Gonzaga, Epus Redemptoris, porrigit, ipsius obtulit in dieco ad hoc illi preparato.

* 9. **DOBLOS**, vox vulgaris, ut et *Doblige*, Candale species, f. quod bilichinus, sic dicta. Comput. ann. 1357, inter Probat. tom. 2. Hist. Noti pag. 193 col. 1. *Solit pro xixit, libris de Doblos et candales cerei, etc.* Altis ann. 1392, ibid. pag. 241, col. 1. *Pro sex libris candalarum, rotatis Doblos, etc.* In Comput. ann. 1412, tom. 3, eiusdem. Hist. pag. 265, col. 2. Vide infra *Doblo*.

* **DOBMA**. [Legitur ap. Ms. 300, Bibl. III]

Vatin. f. 16. * In feria dicta Silvestri *Dobmate* quarta. * Forsan hebdomade legendam est.

* **DOCARE**, ab Italico *Dociare*, Inspergere. Lit. remiss. ann. 1361, in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 234. *Comedit separatum seu capsas in oleo Docatas*. Nisi leg. forte sit *Docatas Docet*, pro Fasciculo, ut videtur, in aliis Lit. ann. 1400, ex Reg. 135, ch. 192. *Et en icelle cave prist deux end en demi de soif, un Docet de curu, et vendi ledit Docel enj. sol.* Una eschme *Doceresse assise au bout du pont avecques le premier pilie*, in Lit. ann. 1396, ex Reg. 139, ch. 158.

* **DOCARIUM**, ut videtur, a Graeco τόξον, Trabs, tignum, Gallis *Pontre*, *Sotie*, *Bors de charpente*. Agneth lib. Pontii, apud Muratorium, tom. 2, pag. 182, col. 1. *Omnia Docaria et subsequata, et omnia ligna abiegni, et que necessaria erant, Harenenses cives voluntates in angaria... camentariique ordinabant trabes super parietes, et perfecte sunt omnia*.

* **DOCATOS**, pro *Ducatus*, Gall. *Duché*, Occurrunt in Charta Caroli Magni, apud Doulbodium Hist. San-Denis, pag. 715. * **DOCCHIO**, Italica *Codex*, *Quibus*, Gall. *Codex*, Tiziano. Hugo de Pro. Serm. 88 apud Martinum in Lexico. Si quodam *Codale aquae veloxissime currentis deorsum, ut Docara molendini percuteret in murum, manifestum est, quod undique redundaret et dispergeretur; sic erit in gloria anime ad corpus*. Vide *Duciculus*.

* **DOCCIO**, *Doctrina*, *doctus*, in Castigat. ad utrumque Glossar. Vide *Doctio*.

* **DOCE**, *Cedo*, *δέχομαι*, ex eodem Cod. ibid.

* **DOCELLUM**, quoddam in pago Ruteno super rivulum Dordunum, cuius vobacionem est *Concas*, in Praecepto Ludovic. Pii ann. 819, apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 1417. Legi *Locellum* ut in Annal. Benedict. tom. 2, pag. 401.

* **DOCENTER**, Virgil. *Graianat*, pag. 71. *Dicimus enim Docenter, sapienter, instanter, perseveranter. Hanc vocem Barthini in Advers. pag. 1579, e codice reponere jubet apud Martian. Capell. 4, § 423, vers. 5, ubi vulgo legitur Docenter.*

* **DOCEONUS**, Assis. Francicus *duodecim* constantiarum, Gallis *Docain*. Testimoni. S. Stephani Abbe. Altamensis, apud Stephan. Fraem. Histor. MSS. tom. 1. *Maimonius domum nostram. Monachi nostri Altamenses habent cum principiis, qui quatenus arpenos vineas Monachis collant, uxores vero eorum Docenos argenteos singulis annis Monachis Altamensis persolvant*.

* **DOCERE**, Ostendere. Acta B. Petri Kribus, tom. 5 Sept. pag. 736, col. 1. *Ex illo (sanguine) dictus papirus fuit uncus, et illum publice Docui, testibus infra scriptis.*

* **DOCERE**, Concionem habere ad populum in ecclesia. *Doctor*, Concionator. Vide Glossar. in ea. Graecit. voce *Διδασκων*, col. 304, et Append. col. 58.

* **DOCESIS**, Vnde opinio a Gr. *Διδασκων*. *Docesim aut phantasiam*, ap. Mar. Mercat. pag. 178, 292.

* **DOCHA**, i. *Cupio*, in Glossar. Lat. Gall. Ann. 1352, ex Cod. reg. 4120. Ubi legi forte *Cupa*. Vide *Doga* 2.

* **DOCHA**. Vide *Doga*.

* **DOCHION**, quidam ordeum vocant. Glossa medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6159.

* **DOCIBILIS** *διδασκομενός*, in Gloss. Greco. Lat. Gloss. Lit. Graec. *Docibile*, *διδα-*

DOXXOS. *εὐαρτίς. Docibilitas, διδοκεῖσθαι.* Glossas. S. Benedicti cap. de Morib. Docibilis, εὐαρτίς. *Indocibilita, διδοκεῖσθαι.* Ugothio et Joan. de Janua. Docibilitas et Docilis differunt: nam Docilis est Discipulus, qui facile docetur. Docibilitis vero qui facile discitur. Mox autem promisum usurpari, ut apud Joannem cap. 6: Erunt omnes Docibiles Dei, i.e. dociles Grac. διδοκτονοί τοῦ Θεοῦ. Et 2 ad Timoth. Ad omnia Docitem, patientem. Gr. διδοκτονοί. Amalarius I.b. 1. de Ecol. Offic. cap. 35: Non erit Responsorius, quia nemini ibi predicabitur, sed erunt omnes Docibiles Dei. Stephanus Edius in Vita S. Willifredi cap. 9: Prudentem, non violentem, Docibilem, ut bene docentem Sermonem puro et aperto. Sigerus lib. de Attinibus cap. 3: Cum etate Docibilis adolescere mea antiquas Armaria possessionem et chartas. Hinc murus Romensis Epist. 7. ex Tabbeanus. Si ipse clericus criminatus non est, et Docibilitis est, quod etiam in Episcopo Canones requiriunt, etc. Infra: Si adem ipse Clericus, cui per tanta tempora ipsam Ex-lesion in Follanistratio habere, et in ea laborare consenserit, non placet ei per rationem, aut pro crimine, aut pro indocibilitate illum rejecere, quem contra regulas sine mea locutio et sine liberitate Canonico ordinatio ostende, et alium invenerimus. Ut Docibilitis est, ut dicimus. Capax; ut indocibilis, incapacitas.

DOCHILITAS. Alvarus in Vita S. Eugenii: Et hoc erat exercitium nobis mellie suarius, sive juvendus, et in aere nos quotidie extenderentes, multa inadibilia tentare in scripturis nostra Docibilitas egit. Infra: Quanta Docibilitas tam pre timo munere inesset animar, etc.

• Vita S. Ciceri tom. 1. Aug. pag. 600. col. 1: Docibilitas evangelica, qua quisque Christi discipulus nuncupatur, etc.

* **DOCLILLUS.** Clepsydra. Vide Doculus.

* **DOCMEN.** pro Dogmen, Dogma. Fridgeodus in Vita S. Willifredi, inter Acta SS. Benedicti sec. 4. part. 1. pag. 725

Fistula urestris cecinit prothomata cava. Callosas cani Melior velut excola sanas. Enervi tritumans exoticus poenina plectro.

Mabillonius legit Dogmen in Onomast. ad calcem.

DOCRUM. Charta Gennaldi Episcopi Asturicensis aera 933, apud Antonium de Yeper, tom. 4. Chron. Ordin. S. Bonedi pag. 418. *Carceris libos tam divinus, id est Bibliothecam totam, Moralia, Job, Pentateucham, cuius historiam Ruth, liber unus, sive etiam et specialiter, Docrum, id est, Vitas patrum, item Moralia, Ezechiel, Prosperum genera officiorum, Ethnologiarum, cathe Johannis, Libros Trinitatis, libros Apringi, Epistolas, Hieronymi, item Etymologiarum, Glossarum, liber Comitis, (leg. Comitis) liber regidarum, virorum illustrium, etc. Legendum forte Geronticum: name Vite Patrum, etc. inscribuntur.*

DOCTICANUS. Papiae. Qui doce canit. [Martianus capella lib. 2. in Cho Mus. Docticanus sollempniter sensibus. Hugo Etherianus in Epistola ad Americium Antiochenum. Pintacharam ann. 1170. Inter Anecd. Martini. tom. 1. col. 479: Dum in supernumerari recte cognitione versor Constantinopoli, Docticanus investigationi recte mire, etc.]

* **DOCTICULUS.** diminut. a Doctor, in Bodoni Chron. Clusin. apud Leibnitianus Scriptor. Brunsvic. tom. 2. pag. 381.

* **DOCTIFICUS.** [Doctor faciens. Capell.

1. initio. Virgo armata, decens rerum sapientia, Palas, Ingenuum mundi, prouta sacra Tonantis, Ardor Doctificus, etc.

* **DOCTILOQUAX.** Lourens docte. *Littera Doctiloquax, apud Dracontium lib. 2.*

oo DOCTILOQUA. Gesta episcop. Virdens. ap. Perit. Script. tom. 4. pag. 32.

Doctologum flumen salienti fonte refundis.

DOCTILOQUIUM. *Doctum eloquium, Ugoti.*

* **DOCTIO.** Δοκτησις. Doctring. Gloss. Lat. Graec. Sangemini MSS.

* **DOCTISONUS.** ut Docticanus. Arator in Act. 17. da. S. Paulo: *Quaratur profari Doctisonus mirata modis. Doctis artes, apud Sidonum cap. 15.*

* **DOCTITAT.** Frequenter docet. Gloss. Isidor.

1. **DOCTOR.** Dignitas in Clero et Ecclesiis, cui ex officio incumbere docere plebem. Passio SS. Perpetue et Felicitatis. *Vidimus ante fores Optatum Episcopum ad derteram, et Aspazium Presbyterum Doctorem ad strastram. Cyprig. Epist. 21. Doctoris Audientium, seu Catechumenorum, etc. meminit. Vide Notitia ad Antinum pag. 46.*

2. **DOCTOR.** Episcopo summis in Capitularibus Regis nostrorum lib. 6. cap. 357: *Criminationes adversus Doctorem et canticiones tenet audiat; quia indicatum est ut hi qui Throni Dei vocantur, aliquia motione turbantur. His enim hinc intelligendum esse, palam lib. 6. cap. 357. cap. 104. ubi: Nulla vita Presidium turbat excessibus: quia valde indignum est, ut qui Throni Dei vocantur, aliquia motione turbantur, aut inque tractantur.* ut ex capit. 156. libri 7. Si quis Episcoporum curia cecidit, ad summos Primates causam deferal accusator, cui adiutent discutiant, si causa pietatis hoc fiat necne Quod si aliquid inuidia, actione fuerit, nullo modo tale recipiatur negotium: quoniam inconveniens est, ut hi qui Throni Dei vocantur, et immobiles esse debent, pravorum accusationibus morentur vel perturbentur. Ibid. cap. 323: *Accusationes adversus Doctorem non suscipiant, quia non potest humano condemnari examine, quem Deus sua reservat iudicio. Et cap. 57: Inferiorum ordinum culpe ad nullos magis referenda sunt quam ad illi desiderantes negligentes Doctores. Vide eiusdem libri cap. 41.*

* **DOCTICR.** Author. Vetus Placitum ann. 1074 apud Tigliolum tom. 1. pag. 505: *Tunc supra dictus Imperator interrogavit supra dicta jure, quae erit fuisse iste lex? Tunc deo supra dicto iudice, Domine, interrogata cum adeo est suum Doctorem, vel si habeat testimonium. Tunc interrogavit ea supra dictus Imperator, si habuisset Doctorem vel testimonium. Tunc dixit supra dicta Albasia: Non possum habere Doctorem neque testimonium, quia illi volunt reire in vestram presentiam. Vide Autor.*

* 3. **DOCTOR.** Abbas, in Annal. Benedicti lib. 37. num. 108. ad ann. Christi 877.

DOCTORES LEGIS. Gloss. Gr. Lat. Novo-βιβλίον, Legis Doctor. Gloss. Lat. Gr.: Juris Doctores, εὐθύτερον τῶν νόμων. Lexicon. Graec. MS. Reg. Cod. 2062. Novo-βιβλίον, εἰς τριπάτην ἐγράψατο, τοιχίου τοιχίου κατὰ τὸ διέλυτον νομού. Ibid. : Νομάρχος, ἡ τοιχίου ἀνθούσα, τὸ τοιχίου ἔργον.

Adrevaldus lib. 1. de Miraculis S. Benedicti cap. 25: *Quidam Wastinenus regis Legis doctor, munere corruptius advenierat, verene, ne si duo inter*

se decertarent, testis eorum reprobus inventeretur, judicium protulit, etc. Paulus: *Plurimi legum Magistri et judices.* Charta Pipini Majoris. Dominus apud Dobribulum lib. 3. Hist. Sandon. pag. 692: *Sicut processus nostri, seu Comites Palati magistri, vel reliqua Legis Doctores judicaverunt. Fragmentum Historian Aquitanum. Misericordia in Marchiagum Robertum Epis Doctor, etc. Existat in Tabulario Ecclesie Carnot. Charta originalis Theobaldi Comitis Palati, data 5. Idus Januar. Indict. 6. anno Passione Domini 1083, quam pro enteris subscripti Robertus Legis Doctor, Capitulo Carolomanni tit. 2 cap. 9. Et Comes principiatus suo Viccomiti, nomine Contenarius, ac reliqua ministeria Reipublice non francis hominibus, mundane legis documentis Eruditus, etc. Chronicone Lichfeldiensis Ecclesie, in Anglia. Anno Guillermus regni sui 4. apud Londonias consilio Baronum suorum fecit summoniri per universas Anglia Comitatus, omnes nobiles, sapientes, et sua lege eruditos, ut coram leges et consuetudines audiret. Eadem verba habentur initio Legum Edwardi Confessor, cap. 1. *Dominum legum, apud Ottonenem de S. Blasio cap. 10.* [Vide Savin. Histor. Jur. Roman. med. temp. tom. 1. cap. 6. § 136.]*

* **DOCTORIBUS IN SACRA PAGINA.** Qui sacros Bibliorum libros interpretantur. In Instrumento anni 1123. ex Archivo Monasterii de Bello-prato Rotomag. legimus: *Die Veneris sancta de mane ante meridiem solet fieri, et est assuetum, quidam sermo solemnis seu praedicamentum solemnem per unum Doctorem in sacra pagina aut animi personam solemnum.*

DOCTOR DOCTORUM, in Actis Capitulacionis Ecclesie Lugdun. ann. 1311. fol. 37. v. et alibi non semel. Sed quae haec dignitas, tateor mihi incomptum.

* **DOCTOR IN DECRETIS.** * Johannes Abbatiss. Doctor Parvensis in Decretis. (Cir. N. D. Parte III. 174. an. 1315.) *

* **DOCTORARE.** Doctorare. Doctoris gradum conferre vel adipisci. Doctorare Itali: Doctorare, apud Chart. Pisani.

In Hist. Caroli V. part. 3 cap. 70: *Lequel (de parte suo loquuntur) très amé servent et cleve excellens, gradu et Doctoris a Boulonne la Grâce en la science de médecine. Charta Caroli reg. Sicil. ann. 1288, ex Cod. reg. 4659: Ambò et eorum quilibet, ipsius cancellarius in ejusdem partibus Provincia absentia incengerant, licentientur et etiam Doctorentur. Acta cap. evcl. Lugdun. MSS. ad ann. 1388. fol. 37. v. col. 1: *In casu, in quo Petrus de Pollens, antequam aliis essent de dicta militi provisi, licentaretur seu Doctorare, dictam militiam sibi conferunt. Occurrat præterea apud Murator. tom. 20. Script. Ital. col. 382. in Stat. Vercell. lib. 3. pag. 61. v. etc. [oo] Histor. Archiep. Bremens. ap. Lappenn. pag. 39. vers. 23:**

Aries statim dicitur, et ut ius doceret.

Hunc legem in cathedrali primus doctoraret.

Prebenda transmissa est, etc.

* **DOCTORANDUS.** Ad Doctoris gradum promovendos in Academias. *Baccalaureandi Doctorandique, apud Robertum Goulet in Compendio iurium Universitas Paris. fol. 14. v. Occurrat apud Leibnitianum Scriptor. Brunsiv. pag. 826. et infra in voce Suffratura.*

* **DOCTOREUS.** Ad doctorem pertinens, doctor. Annal. Placent. ad ann. 1464. apud Murator. tom. 20. Script. Ital. col. 916: *Post magnas recitationes facias, post multas disputationes publice confec-*

tas, sub Alberto Pipalita erat facillimum publico bonum de lectu et Doctores legere et cetera ultra auditorum.

* **DOCTORIZARE.** Approbare. Annal. Victor. Ms. ad ann. 1215: *Liber duum Sententiariorum Petri Lombardi et Glossa super epistolam Pauli ab eodem Petro facta Doctorizata sunt, etiam quae super Psalterium fecit. Sed fortassis leg. Autoren.*

* **DOCTORIZATIO.** Adeptio. Doctoris gradus, in Statutis Academie Paris. n. 33 apud Acherium Spec. tom. 6. pag. 384.

* **DOCTRINA.** Parochia, apud Indos Christianos. Plures occurrit in Concilii Hisp. XVI spec. 1.

* **DOCTRINALE.** Titulus libri de Grammatica, quem metrum serpsit Alex de Villa-Dei, qui, auctore Waddingis, viri bat. ann. 1240. *Scribera clericulis pars Doctrinale.*

* **DOCTRINALES.** Picunt dicuntur in coquens Hispan. XVI. scd. qui ministrant in Ecclesiis parochialibus. Vide *Doctrina.*

* **DOCTRINAMENTUM.** Documentum, preceptum Gall. *Precepte*, in Monastico Anglie, tom. I, pag. 11. ed. 2. *Per Doctrinamentum B. Archangelis Gabrielis.*

* **DOCTRINARE.** Docere, instruere. Ebrar. das. Butini in Gramm. cap. 11.

Sed quod in hoc opere solo Doctrinare minor.

occurrit apud Baldricum lib. I. Chron. Camerac. cap. 81. 116 lib. 3. cap. 15. Et in Actis SS. April. tom. 2. pag. 743.

et in Italis *Doctrinare*, nostris *Doutriner* at. *Doutriner* Petrus de Font in Cons. cap. 2 art. 1. *Tu qui te voulas Doutriner, de droit, etc. Unde Doutrineur*, doctor, ibid. cap. 27. art. 2. *Les Apostles ki furent Doutrineur de toute la Chrestienté.* Lat. remiss. ann. 1100. in Reg. 164. Chartoph. reg. ch. 149. *Icellui euré, qui devait garder le bien et honneur de ses paroissiens et paroissiennes, les enseigner et Doctriner dévotement, etc.* Vita J. C. Ms.:

*La poste febie aprise,
Li sans espir i' l'escoué,
Et enseigne à Doctrine.*

* Sed et *Doctrinier* dixerunt, pro Cascigare, verberibus docere, alii mero, Gill. Chilier corriger. Lit. MSS. ann. 1380. in Reg. 18. ch. 99. *Icellius iehan has tuit et Doctrinari se ferme, si come il deust a telz que Alix ann. 1221 in Reg. 172. ch. 671. Icellius abbé se efforça de prendre icellui frere Thomas, et le faire pugnir et Doctrinier, ainsi qu'il appartenoit faire. Hinc Doctrinier pro Chatigny, castigatio, in Lit. remiss. ann. 1389 ex Reg. 13. ch. 237. *Icellui Dunois... prist deux vergers de saule, et l'en batit son filz à ne pas les fesses, par maniere de Doctrinier et de chastoy.**

* **DOCTRINATO.** Documentum, preceptum Ital. *Doctrinamento*. Epist. abb. S. Albani in Chron. Joan. Wethamist pag. 439. *In tanto enim duo vestra mutuca fuicunt nobis acceptiosa, de quanto ilorum uolum varitatis nos ad bonum, alterius vero instruit ad mores, et de Doctrinamento Doutrinem, codem sensu, in Sermo Roh. de Saincteance de morte S. Ludovici.*

*Mout sont bel li enfant, Dex les croise et ament,
Et dont bone fruchance et bon Doutrinement.*

* **DOCTRINUM.** *Doctrinatio*, in Glossa. Græc. Lat. Schola publica. [9] Ade ex Castigat. in utramque Glossar. Codex Sangerini. [10] *doctrinum, magisterium,*

sublat regius et documentum. *Doctrinum*, radem acceptione, in Lat. remiss. ann. 1401. ex Reg. Es. Chartoph. reg. ch. 106. *Le suppliant dit que son entencion estoit de soi en aler demourer à Paris, et que c'estoit le plus notable Doctine pour enfans qui feust en France.*

* **DOCTUS.** *Docti homines*, quos vulgo dicimus. Lex Longob. tit. 41. [99] Rothar. 128]. *Operas reddet, et medicem Medici persolvat, quantum per Doctos homines formata est.* *Doctus* fuerit. Tit. 46. [100]. *Servas ministerialis et Doctus.* Vide *Boni homines*.

* **DOCUMENTA.** Tabulae, chartæ, instrumenta, quibus prædorum rerum alterius alterius firmatur. gloss. Basil. [101] *Expositio p. 552x.* Concilium Agathense can. 26. et Burcharius lib. 3. can. 183. *Si quis de Clericis Documenta, quibus Ecclesia posse possumus firmata, aut supprimere, presumpsumus.* *Vide Constitutio Aureliana IV. can. 14.* *Capitulum Doctrinale.* Documenta sunt signata, argumentata, terminorum, finium, limitum. Vide Agathon, et leg. 3. Capit. Thes. de Abilit. (8, 37) et leg. 41. [102]

* **DOCUMENTATION.** Admonitio, ratione, in Gloss. [103] Lat. [Institute, correctio, in Supplemento Antiquarii.]

* **DOBARIUM.** [104] Contractum matrem ann. 1389. Quia dos data donacionem propter nuptias habere inservat, contemplatione et causa matrimonii supradicti, sponte et pacifice, promisit domicella Johanna uaria sue in *Dobarium* et tecum annas unicas uari dentatas rugitus. [Vide P. 140. et 141.]

* **DODIS.** Tradit. S. Gallens. ann. 815. ap. Neugart. in Cod. Diplom. Alem. ann. 182. *Tradit. qui cum genitor meus nemine Wimberhori genitice mea nomine Kelalinda ad Dodidem egisset, id sunt 2. colonicas, etc.* Neugart. interpretatur. *Quicquid genitor meus matris Dots loco designavit.*

* **DODRANS.** Tres qualibet partes, quarta remota, ut novem, sublat tres, ex duodecim. Sic notari. *SS Papias in MS. Biturice. Vox quidem nota, ut signum hic expressum non ita.*

* **DODUS.** Abbo Monach. lib. 2. de Bello Partitato vers. 97.

*Lus segno reditura rotas spolia vacuavit.
Atque suis Dodus revocati motibus axem.*

verit. [105] Porz. in textu ipso habet clodium.] Etiamnam, *Dodu*, dicimus arca, cuatum, et in dorso formam effictum, a uox dos, dorsum.

* *Unce Doue* dicitur Alapa aversa manu, Gill. *du dos de la main*, inficta in Lit. remiss. ann. 1110. ex Reg. 164. Chartoph. reg. ch. 319. *Jehan de Noyas dist qu'il donneroit voulentiers a scelui Houset une Doue ou buffe.* Altæ ann. 1471. in Reg. 197. ch. 147. *Le suppliant bailla à icellui Perrinet de la quarré ou du Doule de la main gaulche en arrière main sur la joue.* Eiusdem originis videotur vox *Douasse*, qua Ripa seu agri, qui ad fluviorum litora positi sunt, significatur, in Charta ann. 1476. ex Chartul. Latinas fol. 216. *Confessa agravians et retinua a littera de crede de sensa, a rente annona, et perpetua, tunc, et rurum, et rurum Bodianum, qui audit uniuersitatem appartinet, a preudre au long de la riviera de Marne, entre ladite riviere et les ptes et terres edans affrontans aquilis Bodianes.* [106] *Vide Dorsum Arant.* Hinc quam fortassis accersenda vocis *Doua* origo, qua designatur inep-

tus, homo incompositi oris et gestus. Mirac. B. M. V. MSS. lib. 2.

*Main auech bien, c'en est la doue,
Que Indien est et boumaris doue.
Eau est ayers et durefous.*

Ki ces miracles a leus, etc.

* **DOELLA.** Asser. quia vas seu dolium com. invenitur, idem quod supra *Doua* [107] *Doue*, alias *Doelle* et *Douelle*. Lit. remiss. ann. 1454. in Reg. 191. Chartoph. reg. ch. 10. *Ipsa supplicante existente in suo operario carpenterie, utendo suo ministerio dolando et imungendo Doelas iugadum pipre seu dolii;* cum quadam *Doula*, etc. Auge ann. 1389. in Reg. 117. ch. 190. *Icellui supplicant prius furtivement, environ sonante pieces de Douelles a faire tonneau.* Le supplicant avecques une *Douelle de pipre*, rompt le mordant de la claveure de la hache, in ann. Lit. ann. 1450. ex Reg. 185. ch. 17. Hand scito, ut inde vel a *Doua* 2 *Douelle*. Vide *Boni homines*.

B. M. V. Ms. lib. 1.

Grant dolor et grant desir,

Grant force forte et grant generosité,

Siut comme il entra en chaire

Douelle de vin et escuadis, etc.

* *Douelle* vero in Hist. Joan de Sainte cap. 33. est ferrua cauam quo infelix pars extrema hastæ munitur, vulgo *boule*. Vide *Doua* 3.

* **DOERIUM**, ut *Doarium*, in Amalthea.

1. **DOGA.** Fossa, Gallis *Doue*, Gregor. Turon lib. 1. Miracul. cap. 25. *Fossa in circuitu Basiliæ fieri pessi, ne forte Dogn occidit lymphæ deduceantur in fontem.* [Pactum anni 1272. inter Jacobum Aragonie Regem Montisque Pessulanum Dominum et Berengarium Magalona Episcopum, de limitibus jurisdictionis utriusque.] *Einde sicul stur per carceriam que transit ante viridarium quondam Petri Salvatoris, usque ad eam quae est iuxta Dogam vallata Montispessulani. Juxta Dogas vallatorum murorum dicta eritis, in quodam veteri Statuto Massiliensi.] Vide *Doua* [108] et Murator. Antiq. Ital. vol. 2. col. 1089. C.]*

2. **DONA.** Eadem notio, in Jure Vene-

tia lib. 2. *Quilibet Doue cuiuslibet re-*

getet, et instrum. anni 1151 ex Archivo

Episcop. Bohemic. Ad hanc communiter

quod omnes Doue sunt de dominice Archi-

piscis.]

* **DONNA.** Instrum. ann. 1255. ex Ar-

chivo S. Fiorentini. *Doum Galterii*

Beissel item de prope Douam Dolensis

Abacce.

* **DOGA.** Poculum, vel dolium. Gloss.

Lat. *C. Doua*, *poitum*; *Dogarius*, *po-*

toxe; Cambro-Brittanicus *Dogn*, est de-

biuum, quantitas debita, mensura. Vi-

piscus in Aurelian. *Facta erat ratio*

Dogn, cuparibus, navium, etc. Ita emen-

dant Turnebus et Casaubonus, pro

Dogn. Culacus et Salmasius vocem

hanc a *Dogn* Receptaculum, duduc.

Vide *Doua* in *Butta* 3. et *Salmasius* in Hist. August. pag. 208. 49.

* *Dogn*, non absimil. propr. propr. no-

tionis. In Lit. remiss. arc. 1449. ex Reg.

179. Chartoph. reg. ch. 302. *Ung grant*

Dogn, qui vault autan: dire comme une

creye.

* **DODA.** Asser. proprie 15. quo vas,

seu dolium compactum est. Ital. *Doga*,

nostri *Doue*. Acta S. Thysri et Socior.

num. 25. *Et posuerant canu ejus in*

tinam, et cum vellent aquam immittere,

dissoluta est a circulis et Dogni, quasi

conclusa esset securibus. Ubi Agones eo-

rundem sic habent. Dissoluti sunt cir-

culi et asseres disconspaginati, et ita

frustulatum communitti. [Statuta Massili. lib. 2. cap. 17.] *Ordinamus presentis capituli quod omnes boterii Massiliensis qui vendiderint doas rendant... alias botas bonas et legales, tan... in Doga quam in arbore, etc.]* Vide Oct. Ferrarium in *Doga*.

1. **Doga.** Eodem significatur Codex Irmidonis Abb. Sangerman. MS. fol. 60 verso col. 2. *Sollicitum ad hostem multorum II... arcuicos e. et totidem scindolas, X^o Doga, circulos vi, xii, facultas.* Et fol. 65. col. 25. *A circulos c. scindolas totidem, Doga XII, circulos vi, etc.* [fol. 72 r. Brev. 13. fol. 90. edit. pag. 119. *Sabunt... Doga 780, ex quibus compununtur tonne 36, circulos similiter, etc.*]

4. **DOGA.** Italis est Fascia, limbis. Ita usurpat Joannes Villaneus lib. 7. cap. 108. Hispani *Dogal* vocant. Vide Chronicon Petri IV. Reg. Arag. cap. 7.

5. **Hand** scia an huc pertinente voces *Doe* et *Dosse* et *Lit.* remiss. ann. 1111. In Reg. 167. Chartoph. reg. 16. 367. *Une appelle Danton en partie de la ville de Chastellenon avecques une Doe, appellée Dose, de charge audi pays. Ubi fasciculus sarcinulam intelligit.* Vide supra *Dode*.

1. **DOGALIS.** pro *Dugal*, ut puto, quemadmodum Veneti Diaconum suum *Doge* nuncupant. Testamentum Telonis Episc. Curiosensis ann. xv. Pippini Regis. In Annal. Bened. lib. 2. pag. 710. col. 1. *Si quis... aut Regalis potestat... vel aliquis per Regalium potestatem concessam, aut Regalium praesentiam commotum... a cuius fuerit ab his Ecclesias abstrahere, etc.* Vide *Dux*.

6. **DOGANA.** Uicit hominum societas pro meritis ad arbitrium suum vendendis. Stat. ant. Florent. lib. 3. cap. 87. ex Cod. reg. 4621. *Homines seu consules alijus artis... non possunt... facere... conspirationem aliquam... vel monopolium aut [qui] bi ipse Abbe. Glossator. Dodum, Clodium] Doganar super aut de rebus aut negotiis ad artem manus pertinetibus, certo modo vel forma se preto vendendis vel emendis.*

7. **DOGANA.** Vide *Dona*.

8. **DOGARIUS.** Vide *Doga*.

9. **DOGANA.** Vide *Dona*.

10. **DOGMA.** *Ariz.* Quod faciendum videtur, consilium. Reinhard. Vulp. lib. 2. vers. 915.

Inscriptio, fave libimet, tuus testimoni hostis,
Sed ubi Dogma meum non ut ab hoste datur.
Sicut scilicet ait, etc.

11. **DOGMA.** Doctrina. Disciplin. Clerical. cap. 4. sect. 15: *Qui in doctrina defecit, parum generositas sua ei proderit, Dogmate indulget nobilitas, sapientia vero experientia.* Vide *Dogmatica*.

12. **DOGOMATICARUM.** *ut Dogmaticare.* in Bull. Eugenii IV. Papae ann. 1140. resoluta in Bullario Carmelit. pag. 199. col. 1.

13. **DOGOMATICUS;** *Doxus, sagax, prudens, sophisticus,* etc. Joan. de Janua. (Gloss. Lat. Gall.) *Dogmatus, Enseignans, sage.*

14. **DOGOMATISMUS.** *Accordatio Dogmati, docendi ars.* Rusticus S. E. R. Placonus Card. contra Acephalus. *Sepe proposui faciurnitatem prehonorare Dogmatismo.*

15. **DOGOMATISTA.** Gloss. Saxon. Elfrici: *Dogmatista, Lareov, Doctor, gloss.* Lat. Gall.: *Dogmatizo, enseigner, sage.* Eugenius lib. 2. Memorial. Sanctor. cap. de Mahometo: *Pseudo-prophetam illum et falsissimum Dogmatistam, qui plures seduxerit, etc.* Adde cap. 9. sub. fin. lib. 3.

cap. 6. et 12. Theodorus Abucura Opus. 21. *Iux. sic: aviximus dogmatistis, tunc... duximus.*

16. **DOGOMATIZARE,** *Ariz.* Dogmata presertim falsa et erronea disseminare. Gali: *Dogmatizare,* occurrit apud S. Augustinum. Radmerius Monachus in vita S. Adfridi. Romualdus II. Archichopus de Baldenbach. Himer. Hierosol. pag. 501. Rivot. fol. 100. pag. 315. In Bull. Johannis XXII. Papae, in Concilio Tolos. x. et anti sepe.

17. **DOGOMATIZATOR.** *Qui novas opiniones divulgavit assertoribus apud Ludewig. Relio MSS. tom. 6. pag. 71.*

18. **DOGOMATUM.** Dogma, documentum. Acta S. Euseb. episc. tom. 4. fol. pag. 450 col. 2. *Non negligit officium, sed cunctis tam majoribus quam minoribus, per perspicuum tribuebat Dogmatum.*

19. **DOGOMATUM.** Vide *Domen*.

20. **DORA.** In Regesto 49. Chartophylacii Regi. *Douhe, ibidem in Chartophylacii Litteris vernaculari idiomatici conscriptis: La Douhe, qui se tenit à leur maison... et a possede latide Douhe, et a faire en escliv educes us estelles, et non autre, et sans latice Douhe chassier, et a faire d'ell: Douhe toute leur pleniere et delivre volonté.*

21. *Consecundo municipi de Tremblay art. 30. Par la Coutume de la Chastellenie du Tremblay, qui a Douhe, il a fossé Id est, qui a la Douhe de fossé du costé de sa partie, Douhe et fossé, in Consuetudo art. 18. Arvinensi cap. 12 art. 51. Instrum. ann. 1290, apud Libellum His. Britan. tom. 2. col. 231. *Pro Doca illa que facta est in foeda Cenocicum, i cuius structura circuuntur uero ameral, assignamus, etc.*] Vide *Doga*.*

22. **DORANA,** DO TANAKA, etc. Vide *Douha*.

23. **DORANNA.** *Gall. Douane.* Ad purgandum et instaurandum stratum seu viam ante *Dorannah* S. Eastachi. (Mand. Camer. Apost. 1406. f. 31. Art. Vatt.)

24. **DOITKINS.** Moneta Anglicæ species. Vide *Gali-alpens*.

25. **DOITUS.** Canalis vel medioris laicus. Normannus *Dout vel Duit, Aquae signans et limpida, ubi hinc levavit et solleste aerarium cannabis, etc.* Charta anni 1138 apud Loblinum. tom. 2. Hist. Britan. fol. 272. *Selus aptus sive Douit, quem Monachii inter Haemum et Hic nam ferunt, quod inveniunt quod inveniunt baleham, totum illud cum modondum et piscaria liberum et absolutum perpetuo possidentium domini atque concessi. Douitum quoque Scarcelli cum capitulo, Iugum dui possederant concessi.* Charta ann. 1253. ex Chartulario S. Vandregisili tom. 2. pag. 1707. *Unam pechiam terre inter peciam sicut se proparat in longum et latum cum gardino, quod est iusta dictam terram Laurenti Abbatiae... usque ad Doitum Huelot.* Alia ann. 1275. ex codic. Chartulario tom. 1. pag. 105. *Unam pechiam terre sitam in parochia de Calido-beco intra manoram Martini la Gay ex una parte et Doitum et altera.* Chartularium S. Vincentii Leonian. fol. 73. *Terra que vocatur Ocha de groso Doito.* *Quand scio eo recessione a Latino *Ductus*, a quo dictum est *Dout*, et latino-barbare *Doitum*, ut a *Conductus* factum est Gallicum *Condut*; certe a *Ductus* derivata vox *Doit*, quam eodem intellectu usurpavit Christianus de Troyes Poeta vetus a Borelio laudatus.*

Les oreilles font voies *al-Dois*.
Par ou vient jusqu'au cœur la voix.

Vide *Ductus* 2.

26. *Charta anno 1068 inter Probat. Hist. Sabol. pag. 159. Concessi ducis fratribus stangnum de Picum et gemus, eion terra, que est per ducis Doitum usque ad molendinum de Placio, sicut Doitum exit de valle des Tenueres.* Hinc *Doy* nostri apud bellorum simebrem canalem. Lit. miss. ann. 1174. in Reg. 195. Chartoph. reg. 167. *Leguel (suppliant) pour la (fille) autre à voluptuosité... la toucha en pluseurs manières, et à certaine fois toucha aux secrèts de son Doy; pourqu'il celle fille l'arrache à haute voix, et à tant la laisse.* [See Digits.]

27. **DOLA.** *Anglis Dola a Saxonico dicitur, Pars, portio, a deinceps dividere, distribuere. Hinc in locis palustribus fundi portiones, quae virtus distribuantur, vel potius emolumenta, que ducti sunt inde colliguntur. Dole appellant, ut eorum præliorum metas Dolos, quæ partitiones. Liber. Priorat. Donatpl. cap. 5. In le Suthmade (i. prato austriaco) habet Prior per sortem illam, quæ vocatur Crundprest. 3. Dolas sicut sors illa cadit, et in qualibet Dola habet 4. polas, sive 8. andenas jacentes solum, et sic est summa illius sortis per totum 24. andans. Sepius ibidem. Haec Spelmanus.*

28. *Cambro-Brittannis Doli, et Doldar, est locus, vel azer humilis, planus, cultus, fertili, pascuus, pratenus. Planities pascuæ, pratenus, culta. Opponitur lo- ci superioribus et montanis. V. ad alii Dol, et actions. Doli, vallem dicunt. Cambria et Anglia annuat, Dole, a Brittanis appellant, jacente, et aptam ad mare, vel flumen planitatem. Id firmat Nennius. utrus. Scriptor Britannicus, Cesar ad Dole bellum pugnara. Atque inde urbi Armoricae. Isole nomen indutum quidam putant.*

29. *DOLABRUM.* Securis, apud Thwrcz. in Stephano Rege Hung. cap. 26. Gloss. Isidori: *Dolanes, delubrum. Legendum [Dolamen] Dolabrum, v. s. Dolabra: ut est apud Joanni de Janua. [2] Glossari, ut ex Cod. reg. 561. Dolabra, secoris, vel ascia lapidaria. Hinc.* Codex MS. Consuetud. Ecclesie Coloni. *Viticus de Worms dabit ei duas secures et unum Dolabrum. Consuetud. Augusta. Auctorum MSS. ann. 1301: Qui operatur cum Dolabro debet solvere unum denarium Morlanius quolibet die domino seu dominis quorum sunt nemora vel forestie predictae. Vide Dolatoria.]*

30. *DOLABRUM MAGISTER.* Faber tigrinus, capitolarius Charta ann. 1288. ex Tabul. Agric. Auxil. Ha videlicet quod fabri Dolabrum, tertores, magistri laborum, et Dolabrum solvatur quilibet eorum per annum duodecim denarios.

31. **DOLARIA.** Officina dolarii. Gall. Tonculare. Legitur in Charta anni 1369. Chartulario S. Melani Portuensis.

32. **DOLATICUM ARGENTUM.** Politum.

Anastasius in S. Silvestro. *Fastigium.* ex argento Dolatico.

33. **DOLATIO.** Actio dolantis lignum seu pollentis. Utitur S. Augustinus.

34. **DOLATUS, us.** Eadem notione, apud Prudentium Psychom. v. 817.

35. **DOLATOR.** Qui dolat, polit. Gloss.

Lat. Graec. *Dolator, naxetris.*

36. **DOLATORIA.** Dolabra. Galli: *Dolabra, M. Doltor, secures, etc.* Statuta antiqua

Korbejensia, lib. 2, cap. 1: *Fusorios* 6, *bessere* 2, *secures* 2. *Dolatoriam*, latrare 2, et. Hincmarus in Vita S. Remigii: *Com- percerat candem petram Dolatoria, quid in manu portabat. Vide Dolatoria et Dolaria.*

* **DOLATORIUM**, *Locus in quo dolatus* (pugnare) et *louans* de Janua [S. Hieronymo Epistola 135 ad Suniam et Frotum, *Ferramentum, quo lapides et ligna dolantur, ostendit. Vide Dolatoria.*]

* **DOLATURA**. Quodcum ex lignis dolatis excingitur, Aksula, Gall. Capena, Miracula S. Galterii Abb. in Actis SS. Benedicti, sec. 6, part. 2, pag. 829: *Ex par- rassimis Dolatibus, spales lancearum sive sagittarum hastas polientes faciunt.*

* *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7081: Dolatoria, Dolore, copeaux.*

* **DOLATURA**, Dolabra, securis. Charta ann. 1300, apud Bern. Pez, tom. 6, Anecd. 16, col. 73: *In carnis vestris utensilis diversi generis, id est cunata et Dolatoria; etc. Vide Dolatoria.*

* **DOLABA**. Eucherius Lugdunensis, de variis vocabulis: *Eruca, quana rulgo Dolbam vocant. [Pupias] a Erucis modicis, id est, Dolba.]*

* **DOLEATCHER**, *Dolore, Victor, dolarius, vel alias similes artifices. Occur- sit in Miracula B. Stanislai canonici Regul. Mat. tom. I, pag. 780 et B. Sim- monis de Lippia, folii tom. I, pag. 565 et in Chiron Wormalt, apud Lund. Reliq. MSS. tom. 2, pag. 154. Vide Doliator.*

* **DOLEQUINUS**, DOLLEQUINUS, Gall. Dolquin et Dollequin, Puglonis species. Lit. remiss. ann. 1122 in Reg. 122. Char- toph. reg. ch. 55: *Jehan Bernart tira un Dollequin qu'il avoit, et d'icelle cuiida courir sur au supplicant et l'en ferir. Aliae ann. 1455, in Reg. 188, ch. 70: Icellus Simonnet fery icelle jeune femme trois ou quatre cops d'un Dollequin qu'il avoit. Rursus alii ann. 1457, in Reg. 189, ch. 230: *Jacot Guercheville tenant sorde son manteau ung Dollequin hors de sa guene. Vide infra Dol.**

* **DOLERIA**, Dolabra, Gall. *Dolore, alias Doltere.* Lit. remiss. ann. 1357, in Reg. 89. Charloph. reg. ch. 315: *Qui Re- ginaldus le Tonnelier dominum suum intravit et illic quandam Dolariam cepit, etc. Aliud ann. 1381, in Reg. 141, ch. 32: *Un Dolere, une cognie, une assise, une hache, etc. Une serpe à Dolere, em- pêchant de boire aux bouteilles, etc. ann. 1482 ex Reg. 208, ch. 246 eodem signifi- catu. Haud scio an eadem notione Daucheron in Lit. ann. 1385 ex Reg. 98, ch. 355: *Aquel varlet Gule Valebos tonnelier il demanderont par emprunt un Daucheron qu'il tenoit en sa main. Vide supra Dolatoria.***

* **DOLEROSE**, Dolenter. Charta ann. 1374 in Reg. 3. Armor. gener. part. 2, pag. xvii: *Morsa relicta nobis Bartho- lomei de Prato conitatis, sicut domino bajulo Doleroze dixit et significavit, quod etc.*

* **DOLESCERE**, Dolere. *Mulier parti- riens Dolerebat, in Vita B. Coletta, Mar- ti tom. I, pag. 583.*

* **DOLESMANUS**. Eadem notione qua supra *Iherusalem*. Vide in hac voce Charta ann. 1261, Inter Monum. eccl. Aquilej. cap. 75, col. 749: *Uricus duz Carinthia,.... dedit libere et perpetuo D. Gregorio patriarche quecumque habe- bat,.... circa sylva Pozinor,.... tan cas- tris, quon in villis, preditis, Dolemanis, servis et ancillis, et aliis hominibus.*

DOLG, Vulnus, a Saxonico dolh, et

dolz, eadem notione. Caput leg. Fris, 22, de *Dolg* inscriptum, de variis vulne- rum compositionibus aut, que in lig- gibus Aluredi Regis Anglo-Sax. cap. 23. dicitur hoc dicuntur, id est, compositione, vel inuncta propter vulnus factum. Vide Siccamad ad d. caput 22 [22 et Grimm Antig. Jur. Germ. pag. 626].

* **DOLIA**, Dolor, ex Italice, *Doglio* occurrit in Mirac. Simonis Tuderini n. 24.

* **DOLATURA**. Quodcum ex lignis dolatis excingitur, Aksula, Gall. Capena, Miracula S. Galterii Abb. in Actis SS. Benedicti, sec. 6, part. 2, pag. 829: *Ex par- rassimis Dolatibus, spales lancearum sive sagittarum hastas polientes faciunt.*

* *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7081:*

* **DOLATURA**, Dolatra, securis. Charta ann. 1300, apud Bern. Pez, tom. 6, Anecd. 16, col. 73: *In carnis vestris utensilis diversi generis, id est cunata et Dolatoria; etc. Vide Dolatoria.*

* **DOLATURA**, Vinos Parisiis, ab officiis doliariorum sive dretus, vulgo *Tonnerie*. Charta ann. 1398, in Reg. 49. Charloph. reg. ch. 122: *Item trigna quinque solidos redditus Paris, quis in Dolatiorum Tonnerie supra domum Houquetis, quae tonnerie supra domum Houquetis de hatis. Vide Dolaria*

* **DOLARIUM**, Apotheca, hypogaea, in Leg. 31, § 7 de Contrah. ent. (18, 1.)

* **DOLATI**, *DOLATIVUS*, Dolium, men- sura frumentaria, Gal. *Tonneau*, eadem acceptio, *Tonnerre*, Heret. de L. et. ann. 1383, tom. 1, Probat. et. Britan. col. 1583: *Hoc ego Danieli famulo meo union Dolatiorum frumentorum Item leys Heret. Omnes union Dolatiorum frumenti et unam pipitan, stilizum. Et col. 1581: Item leys Morillo Metacor pison Dolatiorum fru- menti. Charta fundat. abbat. Belli-port. ann. 1364, ibid. col. 1588: *La disse de Brehee, valant par chacun an environ six Tonneaux de fronton. Vide mox**

Doliorum 3.

* **DOLATORIUM**, Dolarius, vitor, in Char- tolo S. Vincenti Cenonam, fol. 42, et II. Miracula S. Wernerii Martyris, Apri. tom. 2, pag. 728. Vide *Doleator*.

* **DOLIDUS**, Molestus. Vide *Cælium Au- relianum*, lib. 3, Acut. cap. 3.

* **DOLITIA**. Vetus formula: *Libertatis condere, testimoniis perhibere, emere, renderare, donare, commutare, habet potestatis, et cetera civis Romanorum.*

* **DOLIUM**, Charta ann. 1198, apud Garciellum in Epist. Magalonensem, pag. 181: *Auditus rationibus, decrevit quod Domini de Vico habent in per- petuum medietatem pulmenti, et quod Preposito et Ecclesie Magalonensi re- maneat salrum in perpetuum totum pul- mentum, seu uadicum Dolii Gradus: quod Dolium sit interpretatur, quantum durat undique littora maris, id est, quantum durat canalis a mari usque ad stagnum. Fatorne mo nos assequit: quid sit dolium hoc loco. Forte scriptum erat in MS. contracte *Dni*, id est, dominium, ex quo *Dolium* conficerit Garci- lius. Non tamen definitio.*

* **DOLIUM**, *Cordis*, pro *Cordolum*. Commendatus Instr. 73:

Filiorum causi licet et Dolium cordis reliquunt, In nigra circa tamen se planger fa est.

* **DOLIUM**, Idem quod supra *Doli-* charta, lib. 3, contr. Attributa ann. 1268: *Quatuordecim Dolia farina conti- nentia sexaginta et tres esquartas, pro- pretio quater viginti octo libraeum et quatuor solidorum Turonensem.... Qua- tuor Dolia farina continentia decem et octo esquartas.*

* **DOLIUM**, Cupa major, lacus vina- riis. Charta Gebhardi episc. Patav. ann.

1222, apud Bern. Pez, tom. 6, Anecd. part. 2, pag. 71, col. 1: *Ut omnes de- cimus, que solventur de cultura vinea- rum, in Dolium communis, que Taijolpe dicuntur, immittantur; que (decimis) soluta, in idem mittentur Dolium, de quo tunc Dolio cultibet debito et nova portio fidetier assignetur.*

* **DOLIUM**, Corbis, cista. Consuet. Ms. S. Crucis Bifrdgal. ante ann. 1305: *Hoc medium Dolium ad ponendum pa- nem bene honestum.*

* **DOLAIRIS**, Dolium. Charta ann. 1320, ex Tabul. S. Vict. Massil. *Hem- duos Dolaires, quorum unus est asa- rius, alter vinigerius.*

* **DOLLEQUINUS**. Vide supra *Dole- quinus*.

* **DOLO**, *Et tagina* pugnizis. Glossar. Lat. Gall. ann. 1302 ex Cod. reg. 4120. [oo Vide *Forcenin.*]

* **DOLONES**, *Tela abscondita*, in Glos- sar. vetv. ejusd. Bibl. reg. Codd. 7613, et 7611.

* **DOLON**. Vide *Dolium*.

* **DOLONE**, Dolore, afflictari, vox Ital. *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7614: Dolone, dolorem habere vel pati.*

Aliud Provinc. Lat. ex Cod. 7657: *Dolo- rare, dolere, Dolor, Provo. Diesler vero, Dolor, Doloser et Doulouser, dolere, con- queri, vulgo Se plaindre. Instr. ann. 1372 tom. 2, Probat. Hist. Britan. col. 37: *Le due se Dieult de ce que le roy a script pour la canonization seu mesure Charles de Blois, qui li est préjudiciable.**

Charta Caroli regent. ann. 1360, ex Chartul. 23. Corp.: *Pour lesquels excess, injures et delits iceuls religieux estoient complaincts et Dolus, afin d'avoir leurs domaines:... et s'en estoient Dolus et entendoient a Doloir en eas de nouvelelé.*

Lit. remiss. ann. 1460, in Reg. 192. Charloph. reg. ch. 64: *Le supplicant se Doloso et plaincho souvent de ce qu'il ne povoit entre paie de trois escus. Christ. Pisana in Hist. Caroli V. part. 3, cap. 71: Car parts de si excellent prince n'est mie merveille, se elle est Doulousé. Mi-*

rac. Miss. B. M. V. lib. 1:

Mout Dolous, moult se plaint.

* *Hinc Dolosum, dolor, Italis Dolora- zione, in Lit. remiss. ann. 1374, ex Reg. 106, ch. 405: Icellui Mercier ala comme tout sain et haüst, et sens se complain- dre d'aucuns Dolosum pour ladite ba- teure. Unde etiam Dolos, pro Dewi, luctus, rancor, in Vita J. C. MSS.:*

Genitio fu quant Deus fu néa.
Li grati Dolis quant se tormenta.

* **DOLORIFICUS**, Ingredens dolorem, molestus. Gloss. Lat. Græc.: *Dolorificus, dolere.*

* **DOLOROSISSIME**, Mestissime, Ital. Dolorosissimamente. Lit. remiss. ann. 1338, in Reg. 90. Charloph. reg. ch. 15: *Ob hoc dictus Johannes Dolorosissime de- solatus et afflictus, etc.*

* **DOLOROSITAS**, *Ærumna*, in Chro- nico Mosomensi apud Acher. Spicil. tom. 7, pag. 640.

* **DOLOROSUS**, Tristis, mestus, lugubris, dolorosus, ingredens. Italis *Doloroso*. Utuntur Vegetus lib. 4, cap. 22. Cel. Afric. lib. 4, cap. 53. Petrus de Virga lib. 4, cap. 16. Historia Corti- sior. lib. 1, cap. 7, etc.

* *Nostris etiam Dolerosus. Lit. remiss. ann. 1377, in Reg. 111. Charloph. reg. ch. 217: Ipse expomens istum dicti variis sibi Dolosum sentiens, eundem Manu- tum inter humeros vel circa uno tetu- percussit. Stat. Leprosor. Gandav. MSS.*

ann. 1424: *Dolorosi autem infirmi amper, cum ecclesia permitti, carnes comedere possunt.* Vita C. M. s.

Ait: *Dilectus ne fisi si Dolores,*
Contract, malade, ne impres.

* **DOLOSITAS.** Frustr dolus, apud *Bazilium Capital.* tom. 2, col. 10, pag. 226; 250, et *Miscell.* tom. 1, pag. 322. *Ludwig.* tom. 5. *Rolin.* MSS. pag. 619. et alibi.

* **DOLSAMIT.** Species panni Lemovicensibus. Vide locum in *Cortibaldus post Curcinbalduis.* [¶ Vox fictitia. Vide *Intra Dousanna.*]

* **DOLSUS.** Tractabilis, mollis, Ital. *Dolce.* *Convent.* *Saone* ann. 1320: *Pro aliquia quantitate pellum affaratum vassorum, et generaliter omnium pelium huiusmodi, denarios duos monetam Saone.*

* **DOLUMEN,** pro *Dolamen.* Vide *Dolamen.*

DOLUS, pro *Dolor.* [Janssonius in *Aycilio* Gloss; Isid. *Vulnus.* *Dolor,* vel *genui dolor.*] Vide *Savaronem ad Sidon.* lib. 5. Epist. 3.

* **DOM.** Vide *Doma* 3.

1. **DOMA,** Domus, ex Gr. *δώμα:* Hesychius: *δώματα οἰκοι, οἰκίσκατα, τάπεις, οἰκοδημάτα.* Gloss. Lat. Gall. *Doma, tis, Court, ou maison.* Liber Miracul. S. Mauri Abbat. cap. 10: *Doma illud, de quo exterior, funditus corruit.* Historia Translat. S. Sebastiani n. 18: *In angulo Domatus memoratos viros segregavit.* Petrus Damiani lib. 5. Epist. II: *Qui succos verni temporis ligna succidit, ut Domatus parvus erigat.* Occurrit preterea hac sententia in Poemate Hrabini, Miraculis S. Bavonis lib. 3, cap. 3. In Vita S. Aldegundis cap. 3, apud Oberleitum. Vitale lib. 10, pag. 77, 78. In lib. 2, de Miracul. S. Bertini cap. 14, apud Bayonem de Invent. iusticii S. Bertini cap. 14 in Histor. S. Marie Suestion. pag. 422, etc. Vid. Zonaram in Constantino Mag. [¶ *oo Ama doma revera.* in Ruodlieb. fr. 4, vers. 8. Addit. fr. 4, vers. 153, fr. 8, vers. 2, et 9.]

2. **DOMA,** Ager, praedium, possessio. Joan. Diaconus lib. 1. Vita S. Gregorii PP. cap. 6: *Monasterium in proprio Domate fabricavit.* Charta Caroli M. apud Browerum lib. 8. Antiq. Ful. cap. 16: *Cum in proprio Domate sibi Monasterium fecisset.* Chronicon Laurishamense: *Tradiderunt Deo et S. Nazario de suis possessiōnibus in evo Delta Ecclesiam, in proprio Domate fabricatam, tribus iugis, vīni et una certa dotatam.* Will. Tyr. lib. 4, cap. 9: *Vix venerabilis Theophilus, qui erat in eadem civitate potestissimus, in proprio Domate Basiliacum dedicare.* [¶ *oo Reichenbergense ann. 1001: Nobilitissimum Episcopatum Babenberg ex interno in suo Domate fundari, ac possessiōnibus et honoriibus locupletari.*] [¶ *oo Adalbert.* Vita Henrici. II. Imp. cap. 6.] Adelhertus Abbas Heidenhemensis pag. 338: *Cartam in proprio Domate fabricavit.* Anniversarii Ecclesie Alamanicae: *Gerungus, ... domum cum Domate sicut a conjugē sua iure proprietatis accepere, junctorum Domate, quod ab Odalrico coenaret, iure legitimo contradidit.* Charta Henrici Imp. ann. 1048 in Metropolit. Salisburgensi tom. 2, pag. 29: *Cum omnibus appartenitis iure ad eodem mansos pertinentibus, id est, Domatibus, agris, aliis, pratis, etc.* Alia Henrici Imp. ann. IIII ibidem tom. 2, pag. 549: *Seicent decimas de horis, de pomaria,*

de vineis, de agris, que de illo Domate coluntur, etc.

8. **DOMA,** Papia; Tectum, vel arsum, quod non legitur. Gloss. Græc. Lat. *Δέξα, tectum.* [¶ *Glossar.* Lat. Gall. ex Cod. reg. 768: *Doma, foete de maison.*] S. Hieronymus in Epist. ad Suniam *Doma in Orientalibus provinciis, is, ipsum dicitur, quod apud Latinos tegum: in Palestina enim et Egypto, vel interpretari sunt, non habent in toto culmina, sed *Domata,* que Roma vel Solario, vel *Mecanum* vocant, id est, plana tecta, que transversi trabibus sustentantur. Ead. habet in Ezech. in cap. 38, et 41. In Dan. cap. 6, [¶] *Beda* in cap. 25. Prov. Item Hieronymus in Soppon. cap. 10: *Eos qui in Domatibus adorant militiam ecclie, solent et lunam, et astralia reliqua.* Regula S. Pacomii ab ipso Hieronymo in Latinum versa cap. 87: *Nec in celo, nec in Domatibus, in quibus vivandorum estum causa regnare.* [¶ *Computus reparandum.* S. Martialis Lemovice, post annum 1227 ex Archivo ejusdem Ecclesie: *Coxa area, galla et concha cum arribus constituta.* XVII. lib. *Cooperatura Domae de plumbis cum lignis cooperatis et tegulis, novis comparata constituta.* XVI. lib. Hac notione usurpatur ab Abbone lib. 1 de Bello Parisiaco vers. 245:*

Ergo hic octaua factum mirabile visum.
Monstra rotis ignavis modis compacta trahi.
Roboris ingens super arcis quaque cubante.
Domate sublimi cooperato.

Galli etiamnum *Domes* appellamus [concavum] rotis, præceptum sacrum, fastigium, *Cupola* Ital. nunc quod *Domo* Ecclesiast. aliquando significat cathedralem, qua notio sumitur *Dot.* in Translatione S. Philastrii Episcopi. Julie tom. 4 pag. 334: *Deinde repauant dictum capessant: plumbeum ornate fabri catum in capitulo in sacristia de Dom circuulsa ferratis.* [¶ *Vide Leon. Osi. lib. 3, cap. 1 et 29. Odon. Cluniac. lib. 15. Orig. cap. 8. Harmenopulum lib. 2, tit. 4. 1 32 et tom. 5. Canisii Lect. antiq. pag. 780 [et Henr. Valesium ad Eusebium lib. 4, de Vita Constantini cap. 38].] Hinc *Domatibus tabularium* vocat. Mattheus Paris in *Vitis Abbatis.* lib. 4. Vita S. Albani, *Doma* ipsum interius quod tabularium restituvit: *Antequam medius operis ad tabularium surget Domatibus.**

DOMATUS, in modum *domatis* operatus. Marcus in *Carmine* de S. Benedicto:

*Mirant seculi fruges, non via poma,
Pomiferis uerbi sita Domata coni.*

* **DOMADERIUS,** pro *Hebdomadarius.* Qui munus aliquod obit per hebdomadam, Gall. *Hebdomadarius.* Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deaurata. *Preces dicuntur a Priore vel a Domaderio.* Occurrit ibidem *Domadarius.* Vide *Domeras.* [¶ *oo Doma* omnia apud Lusitanos due sunt pro Hebdomada, exemplum afferit S. Rosa de Viterbo Euclidar. tom. I pag. 384]

* **DOMINIUM,** Dominicum praedium, Gall. *Domane.* Chrysostomus de Lezintaco. Comitis Marsiphe pro Heba Abb. Nobilitaciensi apud *Geophanorum* tom. 3. Antiquit. Pietav. MSS. pag. 882: *Exceptis duxantur Dominae, feodis et retrocedunt meis, ubiquecumque sint infra metas predictas.* Vide *Domum et Domincium.*

DOMALIS. Charta Alemanica Goldas.

15. **Trado ad Monasterium S. Galli;** id est, *caballis Domatibus, cum celero troppo, caballis sanctis, etc.* *Porte Domatibus,* ex Gr. *δόματα.* Vide *Domatibus.* [¶ *oo Confer Domatibus.*]

* **DOMANARIA** Jususcriptio. Quod *domani* est seu dominii, Gall. *Jurisdiction Seigneurie.* Litera anni 1339 apud B. Secunus tom. 8. Ordinat. Rot. pag. 20: *Medium superioritatem vel ressortum et gardiam predictas, rerum etiam jurisdictionem Domananiam dictorum Religiosorum usurpare et exercere, et omnes redditus eorumdem Religiosorum percipere et levare intantur.* Hic intelligo jurisdictionem omnium minimam, quae ferme in censuum perrogatione consistit, quaque vulgo dicimus, *Justice fonda-* *cire.*

* **DOMANERIUS** DOMINUS. *Domini* possessor, predicit seu castri dominus, Practicias nostras. *Seigneur domainer.* Arrest. ann. 1366. 3 Apr. in vol. 5. auctor. parlam. Paris. *Guillelmus Chantiliacus senior miles fuerat dominus proprietarius et Domanius castri de Chantiliaco.* *Domanius jurisdictione,* in alio Arresto ann. 1394. inter Probat. Hast. Ludgin. pag. 72, col. 2. *Domener vero appellatur, qui in Domano alienus manet, vel qui intra illius fines possessionem habet,* in Recognit. feudali dom. de Xereti-ponte ann. 1366: *Vint et cinq grumes chascua na de rante, rendue a Domenech avant Quarante-premier, des Domeners dudit census.* Vide *Domanius.*

* **DOMANIALIS** PARS. Quae regii *domani* est, in Charta ann. 1381 ex Archivo S. Victoria Massil. *Domanius* idea in Ch. anni 1387 ex Archivo Comm. Massil.

* **1. DOMANIUM,** Gall. *Domaine,* varias habet notiones. In quibusdam consuetudinibus, ut in Aurelianensi cap. 1 art. 81, et 97. *Dominium* prædictum est seu principale *fiefum vel manerium,* unde cetera pendunt et cuius fiducia praestant et homazum, alibi solum significat dominium seu jus Domini in territorio et censu propter clientelam ex proprio percepitos, alia tandem quasvis possessiones ad Dominum pertinentes significat. Exempla non referam de re notissima. Illud unum, hic de servab, de *Domaniis Regum,* quae Legi regni dicuntur alienari non posse, scriptum esse in Flota lib. 3 cap. 6. ¶ 3. *Res quae domine sunt antiqua maneria, Regis homagia, libertates, et huiuscmodi: cum alienantur, tenetur Regis ex revoare, secundum provisionem domini.* Regum Chrysostomorum, apud Montem Possidoniensem. Regis Edwardi p[re]i Regis H[ab]it[us] latitans, anno 1255. Sed anno 1255 destitute, vel anno 1256. Sic hunc creditus. Anglico. Communitati non tam juri regnum, quam Regum consensu prohibito alienations regnum, dominiorum erit referenda. Verum apud Seldeni Disserat. in Fleetam cap. 10. n. 4. pag. 110. ultime edit. contendere nullum idem ei scriptori habendum esse, sed quantum pretri testimonium eius esse, satis indicant. Edicta plerorumque Regum alienationem prohibebant post annum 1256. Unum aut alterum hic referam. Primum est Jacobi Siciliae Regis anno 1265. imp. rantis. *Ceca donaciones, inquit, diligenter conseruatione pensantes, quam Regis dignitati expediat, ac si fructuosum et utile, absque fidelium nostrorum gravamine, curie nostra Domania alienari aliquatenus non debere, provisionis presentis*

edicto mandamus, et tam non, quam
heredes et successores nostros ad ipsorum
Demaniorum donatione volumus obstat-
nent; nam quanto ipsa Demania serva-
bantur, ipsorum concessione prohibita,
tanto potenter faci nostri libiores fieri
poterunt, et tamen copias et ubertates ip-
sorum, quibuslibet donationes impia status
specificat et conservare nos possemus. Num
lumen refutabit (reforebit). Ex ipsa Re-
gibus nostris Philippus cognomento
Pulcher, cui regni habebas suscepit
anno 1425. Praeceptum edidit, teste
Johanne e Coq Quest. 348, quo alienata
omnia Corone dominia repetebat. Eum
imitatus sunt Philippus Longus et Caro-
lus Pulcher, hujus sicutum sic se habebat:
*Karolus Dei gratia Francie et Navarre
Rex Galliarum Matronensis, vel ejus locum
tenetum, salutem. Recordationis in die
charissimae Domini et Germania nostra
Rex Philippus, dum matura deliberatione
constitit, male alienata de Domani dicti
regni sui sub donationis, permutationis
vel alterius tituli nomine ad huiusmodi
Domani reducenda decrevit: ei propte-
re edici fecit generaliter, ut quicunque
de Domani ipsa quicquam tenerent, in
eos, vel illas, a quibus causam haberent
suis titulis exhiberent deputatis, in negotio
alienatorum huiusmodi. Parisis in Ca-
mera computorum, cum intimations, quod
dicto termino exhiberent, quod ex tunc
omnia, quae de predictis Domani tenen-
tent, ad manum regiam ponebentur, etc.
Nos autem dicti Domini vestigia inher-
entes, etc. Mandamus vobis, quatenus in
nominatione in titulo, qui jam litteras suas
exhibuerint, qualitercumque alienata fu-
runt ad manum nostram ponatis, ac de
alienatorum ipsorum nobilitate, condi-
tione et valore perquiratur: et facias
eiam ex parte nostra publice proclamari,
iudicantes, qui de Domani ipsa quic-
quam tenerent, quicquidcumque exhibe-
runt litteras, infra statum B. Remensis
Parisis in Camera computorum deputatis
predictis exhibeant, ut vires ipsa, fiat
alterius quod videbitur expedire, etc.
Datum Vicinie 5. Aprilis anno Dom. 1431.
Hec Edicta post de Lauriere in Gioas-
ario juris Galli integra represento, quod
rara sint et parum nota.*

33. Verum non alienationis solum, sed etiam impignerationis domani sui
prohibuerunt Reges nostri Caroli Pulcri
successores, horumque ea de re sanctio-
nes illibatae perseveraverunt ad Caro-
lum VIII, qui primus impignerationes
introdusse dicitur. Vide Pasche-
rium Inquisit. lib. 6. cap. 28. pag. 556.
edit. 1638. Bromptonum pag. 1046.
n. 4. et Hist. Caroli VIII. probat.
pag. 338.

1 DOMANIUM CONGEABILE. Gall. *Domaine congeable*, in Consuetud. Britann. art. 541. inde dicitur, quod tenens di-
mittere debet ad voluntatem Domini
locatoris, compensatis tamen a Domino
aque ex eius sententiis domani *metio-*
ratim sive incrementis.

**2 DOMANIUM MUTABILE vel non muta-
bile.** in Consuetud. Tricass. art. 186 et
187. *Domane mutabile vel non mutabiles.*
Mutabile modo augetur, modo ministrum,
ut sunt locationes prediorum, quae pro
tempore mutantur. *Immutabile vero seu
non mutabile* constans est et fixum, ut
sunt quidam census fundo dominico
annexi, v. g. certae prestationes fru-
menti, siliquinis, aveñe, caponum, etc.
que quotannis Domino pendi solent.

• 2. DOMANIUM. Ager incultus, ut
videtur. Charta ann. 1306. in Reg. 47.
Chartoph. reg. ch. 87: *Concessimus.....*

quingentia acres Domaniorum et pra-
torum non factibilium.

DOMATIM. Per singulas domos. Gobe-
linus Persona in Cosmodromio mitate &
cap. 30: *Et faciunt statutum illud.....*

Domum publice intinare.

DOMATUS. Vide in *Doma* 8.

DOMATHIUM, ut *Domani*. Una cum

Domum sive *terris dominialibus dictorium locorum*, apud Rymer. tom. 18.

pag. 460 col. 1.

DOMBEC. Liber judicialis Anglo-Sa-
xonum, quorum lingua domi judicium.

Bec liberum significat. Hujus meminat

Edwardus Senior in Legibus cap. 1.

Vide preterea Steph. Skinnerum in

Etymol. Angl.

DOMEJARE. Vide *Domineare*.

DOMENCHIUS. Men-

sur annanaria species. Acta / capit.

ecl. Lugdun. MSS. ad ann. 1347. fol.

120. v. *Iem unum Domencium avens*

convolo ad mensuram Viriaci. Vide supra

Domencius.

DOMENGADURA. Predium domini-

cum, vel *Edes* dominica, idem quod

Dominitura. Contract. matrim. ann.

1089. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit.

col. 286: *Domus in comitatu Ruthene-*

nense peum castrum, quod vocatur Brus-

cha, otum et ab integrum, cum ipsos

us, et cum ipsos uscicos, et cum ipsa

Domus ingadura, que hodie habet et habere

debet. Vide in *Dominicum* 3. et infra

Domingadura.

DOMENURA. Proprietas, domanium,

eadem notio qua supra *Demeneura*,

quomodo etiam forte legendum est.

Chartra ann. 1240. inter Probat. ult. Hist.

Trenorch. pag. 200: *Accipi in feodium*

quidquid habeo in parochia et domino

Huchinac, et quidquid ibi tenetibus a me,

tame in feodium quam in Domenura,

vel alio modo Meideminae, eodem sensu.

Chartra ann. 1240. et Tabul. S. Joan.

Laudum. Li ab eo et li eglise desoriente-

rent penitent leur leys mires dedens

Meideminae, dedens le pais de la

commune de Crandelain.

2. DOMERGE. vor. Occitanica, Tracta-

bills, mollis: unde *Coiram domerge*,

Corium preparatum, Gall. Courroye,

Leude minor, Carcasson. MSS. *Item de*

centum bellibus de coiram Domerge, qua-

tuor denarios. Vide supra *Dolsus*.

3. DOMERUS. Hebbondadarius. Vita

B. Oldegari Martii tom. 1. pag. 494:

Quando ad Hebbondadarios, sive Dom-

derius ea cura translatu est. Vide *Doma-*

derius.

DOMELIA. Tabula Censuaria totius

Angliae, sive Anglicana Imperii Brevia-

rium, vel Notitia, duobus voluminibus

totius Regni Angliae descriptionem con-

tinens, in qua, quod Rex ipse, vel quis-

quis alias in unoquoque Comitatu

regula jugera, quas silvas, prata, qua-

chentelaris juris formula, quod servos

qui buservi obstrictos, quod vas-

satos, denique quatos proventus an-

non habentes atque id genus alla, pro-

vincientia aliquot, qui ad hoc munus

fide describantur, atque ut ver-

bis Willem. Briton utar lib. 4. Phil.

pag. 145:

Quid deberet facio, quae questa tributa,

Nostri regis, et vestigia, quantum

Quicunque invenerit modali solvendis jura,

Qui autem exempli, vel quae angaria domus,

Qui sint vel gibbi servi, vel conditionis,

Quae mancipias patrem jure ligetur.

Hujus aucto. Willemum Notum

productum passim Scriptores Anglici, at-

que in his presertim Ingulfus coetaneus

pag. 908. ubi de Guillelmo: *Total ter-*

ram descripsit, nec erat hida in tota An-
glia, quin valorem ejus et possessorem

scilicet, nec locus, nec lacus aliquis,

qui in Regia Rotulo existit descriptus,

et quis redditus exponens, ipsa possessio,

et quis possessor Regia noitis manifestatus,

justa taxatorum fidem, qui deci de

quilibet patria, territorium proprium de-

scriptum. Mox addit: *Int Rotula voca-*

ta et Rotulus Wintonie, et ab Anglico

et sua generalitate, omnia iumenta

latius terrae integrum constituta Domesday

cognominatur. Talem Rotulum et militi-

mum similem ediderat quondam Rex

Alfredus, in quo totam terram Anglie

per Comitatus, Centurias, et Decurias

descriperat, sicut prenotatur, qui nul-

lum Rotulus Wintonie vocatus est quia

dpondebatur apud Wintoniam conser-

vandus. At hodie asservatur archetypus

Westmonasterii, inter Scacario, i.e.

Fisci archiva, litteris antiquissimis, ipso

Wilhelmi anno 1086 descriptus. Vide Rotulus

Wintonie.

De nominis etymo convenerunt omnes

Domesday nempe dictum, quasi dies

vel diem iudicarum; *Domesday* enim

Anglis, est iudicium, *Day*, dies. At cur

hanc denominationem habuerit, docet

Gervasius Tilieber. in Dial. de Scacario:

Ob hoc, inquit, non sendum librum iudi-

carius nominamus, non quod in eo de

proprietate aliquibus dubit feratur senten-

cia, sed quod a predicto iudicio non licet

ulla ratione discere.

Confectum anno 1086, scribunt auctor

Chronici de *Bermundesey*, Matth. Flori-

legus, Parisius, et alli Scriptores An-

glici, Guillermo 16. vel 17. At Codex ipse

doct, descriptionem peractam ann.

1086. vel certe confectam. In calce enim

alterius voluminis, in quo seorsim cen-

sunt Essexia, Norfolkia et Suffolcia

huc litteris majusculis descripta leguntur

Anno millesimo octagesimo sexto ab

Imperatore Domini, vigesimo vero Regis

Wilhelmi, facta et descripta non

scimus per hos tres Comitatus etiam

per alios. Unde patet, recte Florentium

Wigorn, in eum annum Domesday

rationem rei publicae, quod Radulfus de

Diceto et Walsinghamus in ann. 1087.

quod conciliat Seldenus, dum ait, Flo-

rentium a Conceptione, alios a Nativi-

tate annos Christi suspicari, elicitque

inde absolutam esse descriptionem in eo,

quod festa illa intercedunt inter-

vallo.

Sic olim apud Romanos extiterit ejus-

modi totius Imperii provinciarum, et in

is contentorum prediorum accur-

atisimae descriptions, quae et limites et

possessorum nomina continerent, ad

quas si aliquia emergerent de his contro-

versari, recurrebatur. Idque ab Isporum

Regum aeo. Florus lib. 1. de Servio

Tulio: *Sunnaque solertia ita est ordinata*

republica, ut omnia patrimonii,

dinastiae, ecclesias, artium, officiorumque

disciplina in tabulis referuntur. ac si

maxima civitas minimis domum diligenter

inveniat. Asseruntur autem auctores illi

in Sacro Principi. Siculus Flaccus

de Conditi agrorum pag. 19. Quod si

qui contradicunt sanctuarium Cesarei

expic solet: omnian enim agrorum, et

divisionum et assignatorum formas, et

divisionem et Commentarii et Principi-

bus in Sanctuario habet. Qualescumque

enim formas fuerint, si ambigatur de

earum fide, ad sanctuarium Principis

revertendum erit. Horum etiam Commen-

tariorum meminat. Frontinus lib. 1. de

Aquaduct. Id etiam deinde peractum

Maximiano Galero imperante queritur

Lactantius lib. de Mortibus Persecutor. n. 28: *Agri glebatim metiebantur, vites et arbores numerabantur, animalia omnis generis scriberebantur, hominum capita notabantur, etc. Vide Catastrum.*

11. DOMESTICARE. Habitare in domo cum famulis et domesticis. *Charter Domini de Versay et S. Nicetii in Bressia ex Adversariis D. Aubret: Est actum quod dictus consitens debeat Domesticare et edificare dominum. Vide Hospes.* Lin. *Hospites dicitur homines qui in peregrinatione sunt.*

Hospites dici corpore apud nos, etc.
2. **DOMESTICARE**, Mansuafacere. Leges Bajwar tit. 20. § 6: Aves, quae de silvaticis per documenta humana *Domes-ticantur industria*. Eckeardus Junius de Casib. S. Galli cap. ult: *Aribus domesticis et Domesticatis*. Vide *Mansuetaria*. S. Glossar. Coll. Lat. in Codic. 7000.

DOMESTICATUS, Dignitas *Domestici*, in
Novell. Thucyd. de Scholasticis, ad loc.

Novell. Theod. de Scholaribus, et Apud Gregor. Turon. 1.2. Hist. cap. 8. *Domes-
ticatio Anna Cominena* pag. 157. 168 et 304. et apud Balsamon ad Canones Apostol. [Vide *Domestici* 3. ad. lin. *Ex
quibus patet.*]

4. DOMESTICATI. Familiaris Gerar-
dus Mauritus *Mist.* dissidit Marchionem
Estensem inter et Eccellenium de Romano pag. 29. *Videtur haberet gratiam domini
Regis super omnes Principes, semper
regiudo et stando pro ipseum dominum
Regem cum marina Domesticate.* Petrus
de Aliaio in *Vita S. Petri Celestini*,
Mail tom. 4. pag. 488. *Hec columba noi-
bi parvo tempore, sed triuia aurorum*

paro tempore, sed triuni amorum
spiritu. sub ea qua dictum est *Domesticus*
per pessimum.

11. **DOMESTICUS.** *Familiaris*, favoribus
annali. Benedict. 3, pag. 12.
20. ex Epistola Caroli alvi ad Nicetum
bonigene et familiariter recipit, quo ea
quae ab aliis communicauntur, mansuetudine
vestri apostolos *Domesticus* suggestione
eantur enarrare. Continuatio de gestis
Abbatum Lobiensium, ad Achierum
Sicili, tom. 8, pag. 611. *Id tempore a suis
potius quam alienis, id est, Leodiumbus,
quoniam a cameracensibus, cuius
propri personas non adeo *Domesticus*
habuerint catenus, prius tempore decre-
terent pertinere.*

12. **DOMESTICUS.** *Domesticus*. Quibus

Byzantinos Scriptores. Vide Procop. in Hist. Arcana pag. 108. 1. Edit ¹⁰⁰ et Glossar. med. Græc. col. 318. seqq.

DOMESTICUS. *St. Iust. lib. 1. cap. 1. art. 2. sec. 1. fol. 318. 809.*
DOMESTICUS PRESENTAJES, in leg. 6.
Cod. de Advokat. diversor. judic. (12, 17.)
Vide *Prærena*.
DOMESTICUS. *Præfectus, Praetorius, Dux, Comitis, etc.* Habebant etiam suos Domesticos, Praefecti provincialium, urbium, exercituum, etc. Ita apud Ammianum lib. 12. occurrit *Proculis Sylvani Dux Domesticus*. Lib. 29. *Romanii Comiti Domestici*. Lib. 30. *Cæsarius Maximini Prefecti Praetorio Domesticus*. Apud Theophanem pag. 90. *N*on* mentio Marcelliani *Domestici* τοῦ Ἀττικῶν*. Patricii. Apud eundem pag. 388. *Joannes Sacellarius Eunuchus dicitur fuisse οἰκαπάς;*

Epidii exercituum Duci. Apud Ibid. I.
rum. Pelusiotum Epistola 300. Ibid. I.
inscripta est Σωτήριον Δοκτορίον τον ιππότη.
Domesticus Comitis Gothorum, apud
Senator lib. 5. Epist. 14. *Domesticus, qui
destinatus Comitilis obsequitur*, apud
eum. lib. 9. Epist. 13. Horum ponsim autem
mentio in Cod. Theod. Eiusmodi autem
Domesticorum dignitas ac gradus illustris
videtur futisse: siquidem apud
Orosium lib. 7. Heracilius Comes Africae
Sabinum Domesticum suum *centurum*

sibi elegeris legitus. Sed et omnium fere consiliorum participes erant. Procopius lib. I. Vandal. cap. 4. Οἱ τοῦ δρόπτεροῦ Ἀνδραῖοι τὸν κονσέντιον εἶπαν Δομήσιον καὶ τοὺς τὸν στρατηγὸν γάλων, τοὺς δὲ Λούκιους. Theophilius Simocatta lib. 8. cap. 13. Πραγματεῖον τοῦ Ιερού πατριαρχεῖον, φέρεται, ότι Δομήσιον τιναὶ οἱ Λουκιανοὶ εἵλεντε ιδει λεγ. Cod. Th. ad Leg. Jul. repetund. (9. 27.)

DOMESTICI, inquit Joannes Episcopus Cittri. Iesp. apud Latinos item sonat ac Praefectus, Capi annis. **Dux**, θέρης προστάτης. Quod inde videtur fluxisse, quod Imperatores ac Principes ex suis domesticis deligerent, qui praecipua in Palatiis, in atris, et in provinciali munici obirent ut urbium et provincialium, etc. **Comites** dictos constat, quod ex Comitatu Imperatorum ad ea obiunda munera deligerent. Nam **Domestici** idem, qui in aula Regum, nostrorum sequioribus seculis **Familiares** **Reatis**, appellata sunt.

Reges Regis appellati sunt.
MAGNUS DOMESTICUS, apud Byzantinos enim cuius militaris terribilis praeceptor, ut militum *Magnus Dux*; Graeci *μεγαλοδοσιος* velut *δυνατος*, passim; *Megadomestikos* Tyrto lib. 2. cap. 15 lib. 15 cap. 23; *Lambdandus* lib. 3. Hist. cap. 7. *Focas vero Danducus* *Majorum hoc est, ter etrusci Duxerunt exercitus fecit*. Procop. lib. I. de Bello Vandal. cap. 11. *Kai Σωλομον, ος τη βασιλευσην απετηριζε, δυνατος και ρεβολος Πρωτοι.* Existit vero libro haec dignitatis sub Heracleio, Chronic. Alexandr. pag. 882; *Σωλομον αρχος xxi. Ανανδονος τοι μητρος* Chronic. MS. *Damea Danduli ann. 821.* Michael Domesticus sive *Comes Palatinus* *impedit Imperium*. Vide Notas ad Alexiadem pag. 226.

DOMESTICUS EXCEPITONUM, *δυνατος τοι επικουρος*, in Concilio VIII. act. 10. pag. 683. edit. 1618. apud Theophanem pag. 383; (*et Anonymum Combellianum* *prophyrg. n. 47.*) idem qui *Comes Domesticus*.

DOMESTICUS ICANATORUM, apud Anastasium in versione Concili VIII. *τοι επικουρος*, in Gr. et apud Nicetam *Paphlaea* in Vita Ignatii Patr. (P. pag. 883. edit. 1618), qui videtur numerare id dignitatis institutum a Nicetano.

rali imp. a quo ea donatus ex filia nepos eius
Nicetas Michaelis Rhangabeus postmodum Patriarcha CP. zo. et trivio
τοῦ πάγκαρπον κατατέθησεν αιντ. Sunt autem *Icaonat* catorrhini militares, ut
observantur a viris doctis, et ex Porphyrogenito satis colligitur lib. de Adm.
imp. cap. 50. pag. 183 ubi pro ιακώβιον
rescribendum ιακώνων. [Ιακώνων σύνοι
η] Synaxaris 17. Febr.) At eur idem
Antonius et eiusdem concilii ad
Domesicae laconaeformis vice nota
ad marginem reposuit *parvum*, non
plane percipio. [*Domesicae laconaeformis*
meminit præterea *Anonymous* *Cimbrianus* in Romano Lacapeno n. 41. Vide
Glossarium medium Graecit. ad vocem
Ιακώτον.]

[Domestico.] DOMESTICUS MENSE. Qui *Prefectus Regie mensae* dicitur Monacho. Sangallensi in Carolo M. Sexta Synodus ad I. meminit Leofith *στρατηγός τοῦ προτάξιον την πατέρα*. Apud Pachymerem lib. I. cap. 31 pag. 219 *Cantacuzenum* lib. I. cap. 31 pag. 157. Codimum de Officiis cap. 5 26. fol. 7. 121. *Δομητής πρεσβύτερος*. Huius suberat επί την πατέρα. Anna Commena. Codinus, et alii ad Alexandrem nobis laudanti pag. 390. *Δομητικόν*.

DOMESTICUS MURORUM, θορεύτικος τῶν τερέων, Cui Castigatio reficiendorum cura incumbebat, apud Cedonum de Offie, cap. 2. n. 59. cap. 5. n. 79.

DOMESTICUS NUMERORUM. Qui Cohortis Praetorianis praefact, apud Nicetam in Vita Ignatii Patri. CP. pag. 692. edit. 1682. idem, qui *Domesticus Scholarum*, ut colligunt ex Constantino de Adm. Imp. cap. 51. pag. 192.

DOMESTICUS OPTIMATUM. Qui copias militarium Thematibus, quod *Optimatus* vocatur, administrat, quo dignitate, ut Thematice lib. I. de Thematibus. cap. 5. ex quo docemur *Optimatus* institutos p. missimum, ut essent qui comitaretur Imperatorem, cum in expeditione proficeretur. Censebantur autem illi inter fabros et abjectos, perinde ac *Cordelini*, quod si *coenariae* rati *optimate* sicut *coenariae* *praefecti* essent instituti. Unus eorum Praefectus non Dux vel *exaratus*, sed *coenarius*, appellabatur. Atque inde dissumpsit de hoc *Domesticus* agere *coenarias* Basilioc. *coenariae* rati *optimate* sicut *coenariae* *praefecti*.

τοῦ πατέρα τούτου. Qui vero fuerint Optimates, vide in hac voce.
DOMESTICUS. SCHOLARUM, ιδιάκτονος στρατοῦ, qui Scholis Domesticoeum, vel certe militariibus copis, quas ad Imperatoris custodiam exhibebant, praefecit. Perperam Lupitprando lib. 6 cap. 5 dictetur *Omnes domesticos los ascalibas*, pro domesticis seu δομεστικοῖς λόγοις, ut apud Constantium de Adm. Imp. cap. 31. Zonaram, pag. 125. 145. 148. 150. Manasses Οὐρανοὶ Βίβλοι τῶν Φάνταστρων καθοδον εἰς τὸν τρόπον Δομέστικον εἴπειν ἐν Ρωμαιοῖς Δομέστικον τοὺς τε αὐτούς, sed cum enim Zonara, pag. 153. 159. Vide Codicem de optimis, cap. 2. n. 31. cap. 4. n. 31. cap. 5. n. 42.

DOMESTICI STRATORUM, apud Anastasium in Hist. Eccl. pag. 127. Vide *Strator.*

DOMESTICUS THEMATICUM. Σοφίσταις τῶν δεκάτων, duo erant, alter τῶν δεκάτων ἔνδικος, Orientalium, - alter τῶν δεκάτων seu Occidentalium, de quorum officio Codicis cap. 5, p. 92.

3. DOMESTICUS. Domesticorum in Gallie Regum Palatiis cerebra est apud

in Vita S. Germani Episcopi Parisiensis cap. 61: *Attula vir illustris ac regalis aule Domesticae*. Ut in Vita S. Arnulfi Episcopi Metensis cap. 4. Idem Arnulfus, *Regia Domestica et Consiliarius*, antequam Episcopalem consequeretur dignitatem, dicuntur. Gregorius Turon. lib. 8. Hist. cap. 11: *Gundulfum ex Domestico Dicentum factum de genere Senatorio Massiliam dirigit*. Idem lib. 9. cap. 36: *Cur Comitibus Domestici Majoribus atque nutritiis, et omnibus, qui ad exercendum servitum Regis erant necessarii delegatis, etc.* Ibid. 10. cap. 15: *Adui... Iudeus idis Flaviae... ut deinceps Domesticus. Idem de Mirabilis S. Martini filii 1. cap. 22: *Charigulus Hyscerculus Regis Clotolitus, postea antedicti Regis Domesticus fuit, etc.* Nolgerus in Vita S. Remaevi lib. 11. de Dagoberto I: *Deinde continebat Rex fideleri suos... Episcopos, Optimate, quoque suis... Grimaldum Majorum domum, Folco et Bohonem, itemque Domesticos suis Clotolitum et Ansu, iuxta Fredegarius in Chronico cap. 4. e. ex Almoius lib. 8. cap. 75: *Domini Domestici, et Wandalmarus Camerarii, etc.* Cap. 76: *Oto quidam filius Berzois Domestici, qui Baljotus Sagerti ab idoneitate fuerit.* Cap. 9: *Ermenevicius Domesticus S. Audoinus* in Vita S. Eligii lib. 1. cap. 14: *Ac vellet Domesticus simul et Monasterii auctor acrum ipsum fornaci coctione purgare, etc.* Addo Vitam S. Sulpijii lib. II. Episcopi Bituricensis posteriore n. 3.**

Domesticorum eiusmodi, quod fuerit munus et officium in Palatio Francico, ambigunt doctores: quanquam vox ipsa curiae circa domum seu aulam Regiam videatur satis indicare: quod est ex parte testatorum Fortunatus lib. 7. Carm. 16. ubi de Condone Domestico:

*Tudoberto cum Comitiis prima cessit,
Auxil et obsequiis cingula digna tuis
Vidit ut ergo animos meliora meret,
Max volunt meritos amplificare gradus.
Institutum cuicunque, ut deinceps Domestici esse,
Cresceret, et auctor acrum, et auctor
Floschati partem veneranda Palatia tecum,
Plaudebat vigil Dispositore domus.*

Ex quibus patet, *Domesticorum* dignitatem non modo illustrem fuisse, cum Comitis dicitur longe praecellere, sed etiam idem numeri obsequiis quod apud Orientales. *Cura Palatii*, atque *deo curia Regie curam habuisse*, quod et auctor auctor Vita S. Arnulfi Episcopi Metensis. Si deinceps Episcopatus gestavit insulas, ut etiam *Domesticorum* solitu-
dinem atque *Primum Palatii* ac si
volens teneret. Quibus consona habet auctor Vita S. Licini Episcopi: *Iude
factum est, ut etiam Domesticanam solitu-
dinem atque Palatianum... teneret.* Ne scio, an Servilio, cuius Entaphium exaravat Fortunatus lib. 4. Poem. 13. hanc dignitatem obliterat:

*Ipsa Palatina rex moderata solam,
Communisque domus crescere fecit opes.*

Nequaque tamen *Domesticorum* dignitatem eamdem fuisse cum dignitate *Majoribus domus* recte contendit Browerus, quod ex penitatis satis colligere licet. Egidius Parisiensis in *Caroline Senescalium. Domesticum aule vocat*, ubi de Ansello, Meldensi Episcopo.

Ascela regis. Magnus Domesticus aule.
Unde *Domesticorum* eiusmodi munus fuisse videtur circa familiam Regiam, ut est eorum, quos *Magnos Domesticos* Magistris vocamus, qui ut ecenter *In-
piti Magistris* inferioribus presunt, ita

olim maiores *Domestici*, ceteris id nominis ac tituli in aula Regia obtinente-
bus simus functos dignitate in Palatio
satis prebellat declarant, qui supremo
ac Magno *Domesticorum* suberant.

Ex *Domesticorum* porro inferiorum
Palatiorum catery soli sibi elebant, qui
catery in provinciis Palatia Regia, villas
Regias, et vicinas publicos, evan-
guelizantes curarent: vel certe id nominis
ejusmodi villis attributum, quod que-
madmodum *Majores Domestici* Palat-
iorum in *Marcius lib. 2. Form. 52*
cujus initio inde verbi concipiuntur.
*Ego in Deinomis ille Domesticus et
indignus gloriosissimi Domini illius Regis
super villa ipsius illas, illi ex familia
dominicorum de villa illa. Dum generaliter ad
omnes Domesticos Regia ordinatio pre-
cessit, etc.* Ejusmodi prope *Domesticis*,
seu villis, praeberat *Domesticus* alter
major. Chronicus Fontanellae cap. 1:
*Ecclae est huc confusio... et directa
Teutpolitana Ponetum, et Custodi saluum
villarumque Regalium in vita Ludovici
III p. 355. Richardus Comes Villarum
Regiarum prior dictus.*

Domesticorum munus non tantum

circa villas Regias fuit, sed et interduum
circa vias provincias, quas revere-
re. Autem vita S. Arnulfi Episcopi Metensis
cap. 4: *Illa ut sex provincias, quas et tunc
et in totidei agunt Domestici, sub
illis administratione solius reperuntur.*
Quae quidem verba omnino firmant, quae
diximus, inferiores *Domesticos*, et villa-
rum Regiarum villis, *Majori* sub-
fuisse *Domesticis*. Sed et si quid
provincialibus injungendum haberent
Principes, id non *Episcopis* duntaxat,
Ducibus ac Comitibus, sed etiam *Domes-
ticis* exequendum committebant. Hinc
formula ista familiaris, in Histor. Franci-
corum 8. pag. 62 et alibi passim.
*N. rex omnibus Episcopis, Abbatibus,
Ducibus, Comitibus, Vicariis, Domestici,
vel omnibus Missis nostris discutientibus,*
etc. Vide Capitulare 5. ann. 804. cap. 19:
*Judicis præterea, tum Palatinis, tum
provincialibus interfuerint testatorum Mar-
tibus lib. 1. *Chancery* lib. 11. Regis,
editio a circa decimosa Joanne Malib-
eu lib. 1. Vit. SS. Ordinis S. Benedicti
pag. 619 et Gregorius Turon. lib. 9. cap.
28. *Lxx Ripuariorum* tit. 88: *Johannes,
et optimates, Majores domus, Domestici
Comites, Grafiones, Cancillarii, vel qui
huiusmodi gradibus sublimati, in provincia
Ripuaria in judicio residentes, munera
ad judicium percurrentem non recipient.*
Ibi diverso fuisse a *Majoribus domus*
evidenter patet, eorumque dignitatem
perillustrem: siquidem Comitibus pre-
ponuntur, ut et in Praefatione ad Legem
Burgundie ipsius *Majoribus domus*.*

4. **DOMESTICUS.** Dignitas Ecclesiastica, qui in Ecclesia post *Protopaten*, cantu praeberat, et cantus Ecclesiasticos incipiebat. Bini erant, unus in dextro Choro, alter in sinistro, dicunturque Joanni Episc. *Citri exortu* pag. 127: *Et aperte*. Ejusmodi *Domesticorum* meminerunt Constantinus de Adm. Imp. cap. 50. pag. 189. Scylitzes pag. 639. Joannes Cantacuz. lib. 11. Hist. cap. 4. pag. 123. Codinus de Offic. cap. 6. n. 4. Euchologium Gr. pag. 372. *Et* Basilius in Quiescit. pag. 100. Vite Glossar. med. Graefft. col. 321. Alii vero apud *Occidentales Domestici ecclesie* Papier Ravenn. ap. Maxm. tom. 5. Classie. Auctor. pag. 362. *Sacerdotes, clericum,*

*tonos, sanctimoniales feminas, actores
ecclesiasticos, domesticos, aut communi-
cantes ecclesia diverso sexu, staurophoros.*
Forte propositi inferioribus ecclesiis
ministris et familiis, quibus domus
ecclesiastica cura erat]: [9] Orga eccl.
Ambros. Mediol. ann. circ. 1130. apud
Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. evi
col. 888: *Inter haec magistri de Domo, qui
vocabantur Domestici, debent habere prepara-
tum vas magnum, plenum aqua calida
juxta fontes, in qua predicti cardinales,
quum exirent de fonte, debent lavari in
codem vase.]*

5. **DOMESTICUS.** Hospiti dominius,
qui hospitio excepit. Constit. Woldegk.
reg. Danor. ann. 1351. apud Ludewig.
tom. 12. Regn. Nass. pag. 197: *Hic
Item nullus, cuiuscumque conditione existens
cum aliquo clericis seu laico, sine Domestico
voluntate hospitetur; quod si aliquis
fecerit, Domesticus eum cum sua familia
si sufficerit et sibi aut cum vicinis et
nostro advocate tunc presente, seu nostro
advipro, tangere publicum raptorem
potest et impeditur tunc. Alio. Epici-
tudo. Reg. p. 1. ann. 1280. Ibid. pag. 207:
*Item volumus quod nullus apud clericos,
clausura vel loco hospitetur in secrete,
sed contentus sit huius, que Domesticus
habuerit et voluerit sibi dare, etc.* Vide
Domesticare.*

DOMESTICUS. OFFICIORUM, & DOCTRINAE.
Ecclesia, Dignitas Ecclesiastica in Ecclesia CP. apud Codinum de Offic. cap. 1. n. 43. præcipuus ex *Officiis*.

DOMESTICUS SUBDIACONORUM. in VIII.

Synod. act. 2. pag. 619. edit. 1618.

DOMESTICUS. FIDELES. Fideles, qui ex
dono fidei sunt, id est, Ecclesia: *oxi-
tos mortis* apud [Paulum Apost. ad Galat. 6. 10.] S. Anthochium Hom. 99. *Fidei
Christianorum Domestici*, in Epist. Hadriani
PP. apud Baron. ann. 803. n. 100. Pontius Diacon. in Vita S. Cypriani: *Quod
bonum est ad omnes, non ad solos Domes-
ticos fidei. Regula S. Benedicti* cap. 53: *Omibus (hospitibus) congruus honor ex-
hibeatur, macime tamen Domestici fidei
et peregrini. Occurrat prætere apud S.
Augustinum in Psalm. 126. Arnobium in
Psalmos. Paulinum Epist. 28. Sidonium
lib. 6. Epist. 10. lib. 9. Epist. 8. Marcu-
lum lib. 1. Form. 2. in Formulis Rega-
libus cap. 18. Guillelm. Abbatem S.
Theodosii in Vita S. Bernardi lib. 2.
cap. 8. 52. Ab Menorem Episcop. in Vita
S. Silvii Episc. n. 1. in Vita S. Agriceli
Episc. Trec. cap. 1. in Vita Proiecti
posteriori n. 25. in Concilio Toletano
XVI. cap. 6. in Regula Magistri cap.
91. tom. 6. Spicilegium Acheliani pag. 492.
et alibi passim. Vide *Domus fidei*.*

DOMESTICI DEI. Eadem ferme notione,
apud Euseb. Emiseram Homil. de S.
Blandina, [et S. Paulum ad Ephesios
2. 19.]

6. **DOMESTICUS.** Qui proprias redes
habet. Antiq. Statut. Susat. art. 3: *Pre-
positus Susattensis de iure debet facere
denunciari synodus... cui interesse te-
nentur omnes qui Domestici sunt infra
oppidum; dum modo sint domi. In Ger-
manico de Huissitten sind.*

6. **DOMGIO.** Gall. Donjon. Vide in
Duno.

DOMICELLA. Arcilla, famula hono-
ratrix. Vita S. Amadei tom. 2. Aug. pag.
574. col. 1: *Cum... genitrix sua... causa
sunt, una die esset super porta domus
sua... una cum aliquo ei. Domicella
sua... que audiens ipsa Domina cum
ancilla sua rediens... Domum suam, etc.*
Vide *Domicella* 4. [60] Rudolphi. tr. 18.
vers. 2:

Miratur dominas Domicellarumque daturas.]
2. DOMICELLA. Virginum Deo sancte seruentiae contra Charta ann. 1392. ex Chancery. 21. Corp. Novitatis quae domus Marguerite de Navarre, dicitur le Moisier, boghina magistri seu Domicella conventus Regis in parochia S. Nicolai supra fossata apud Airebatum, totiusque conventus seu boghina ejusdem loci, etc. Quo etiam nomine abutentes, Domicelles nostri appellarunt meretrices et ipsorum magistras. Lit. remiss. ann. 1391. in Reg. 120. Charnoph. reg. ch. 219. Connue... Raoulin Bruguet et Adenot d'Orgebruit feusserent ales pour eulz estabatre en l'ostel de Guillette la Damoiselle, qui estoit lors coutumiere de tenir el avoir en sondit hostel a Rouen filles amoureuses pour estabre les compagnons; à laquelle Damoiselle ils demanderent avoir pour la nuit deux fistes, etc. Alijs ann. 1400. in Reg. 155. ch. 13. Vindrent pardevers le suppliant la Damoiselle de l'abbé de Pontlory, et un petit moine de son abbaye, etc. Rursum aliae ann. 1451. in Reg. 181. ch. 112. Icella Ancelet dist à icelle femme: Avezise la Damoiselle, qui est à dire et entendre au pais (Lannois) qu'elle estoit reprochée ou blasmee de son corps. Verum non omnipotens desit huc appellatio apud nostrates. Vide Abbatisse in Abas.

3. DOMICELLA. Parva domus, cavaea.

Ruodl. fr. 8. vers. 14:

Palula nulligena vel aqua stant in Domicella.

Sternorum, etc.

1. DOMICELLE. universis dictae filie Principum, Magnatum, Baronum, et Militum, innumere Quemadmodum enim istorum filii, qui nondum ad Militarem ordinem proiecti fuerant, Domicelli tantum, ita et eorum filii, Domicelle indigitabantur, cum Baronum et militum uxores Domini, uti conjuges Pomin. vocarentur. Apud Bromptonam, ann. 1000. Ducis Normanniae filia, quam postmodum in uxorem duxit Eustherodus rex Anglie. Domicella dicitur. Sic apud Sartum lib. 3. part. 12. cap. 13. Maria, que jus suum in Regnum Hierosolymitanum Carolo I. Siciliæ Regi transcripsit, illa Boemundi IV. Principis Antiochiae, eadem donat donat appellatione. Rogerius de Destructione Hungariae cap. 34. Domine vero, Domicella, et puerule natusse in Ecclesiæ recipere voluerunt.

At France nostra ius invuln. vel Regimis filia, Domine, ceterorum vero, Regimorum tamen esterna, Propter quod Domicelle compulsa. Tilius. Le surnom de France appartient aux filles des Rois de France, soient nées avant ou durant le règne. Vray est, que si elles sont nées auparavant, nele prennent qu'après l'avènement à la Couronne, et si elles sont filles de fils ains du Roi, sont appellées Medias, des leurs naissance, pour l'assurance de la Couronne à leur père sans sa mort. Les autres ne sont appellées que Medias, et après l'advenement Medias, avec le surnom de France. Primitus addit contra receptum hunc in Gallia invenit, Francia cum H. Brittanica Armorica Duceum, Annam et Isabellam filias, Iacobas appellasse, in quo quid enim Corio VIII. Regis sanctivit. fidele ultimo Anglia stram. 1388. Vide Chartam originis regni annas Longe, ubi inscribitur, quod auctor le Roi, Maister d'hostel nos Domine filie le Roi, ann. 1390.

Sed et initium exponit, sicut comprobantur nomine et cognomen ex Charta ann. 1347. in Reg. 48. Charnoph. reg. ch. 236. Yabel de Combes. Domicell.

ville vesve de Paage da quatre vingt ans, sic. Nisi domicelli uxorihi indigetur.

2. DOMICELLE, et DOMINAE, Canonice sæculares: de quibus, ita Jacob. de Vitriacis indist. Occid. cap. 31. In quibusdam Teutonicorum et Alemanorum prouinciis quedam sunt mulieres, quae Canonicas sæculares sive Domicellas appellant. Non enim Moniales nominari volunt, sicut Canonici seculares Monachi dicuntur. His siquidem adeo personas accipiunt, quod non nisi filias Militum et Nobilium in sua Collegio volunt recipere, etc. ubi plura de earum vestimentis, convictu, cantu in Ecclesiæ, etc.

DOMINAE etiam appellantur in Regula Clarissarum, Sanctimontales omnes. Fori Bigorreenses artic. 9: Omnis tempore pax tenetor, Clericis, Ordinatis, Monachis, et Dominabus, et eorum comitibus: ita quod si quis ad Dominum confugerit, restituo danno quod fecerit, persona salvetur. Liber Evangeliorum Monasterii Ord. S. Benedicti S. Petri de las Puelles in Hispania, in quo depictis sunt Abbatisse et Moniales, cum hisce characteribus:

Hoc sunt Dominarum et nomina scripta bonarum Quae sunt nores Adalera.

Rodericus Toletan. lib. 6. Hist. Hisp. cap. 4. Sepultus est in Serena, quam matrem sua Regina Sancta construxerat hospitali, et instituuerat in Collegium Domicellorum. Necrologium Monasterii S. Petri Hispanensis 14. Mart. Domine Gela Abbatisa B. Petri Remens. In memorie mater pietatis, que redempta Ecclesiæ in vestibus Dominarum ostendit institutum, confirmavit. Charta ann. 1233. apud Uglelium tom. 1. pag. 330. Monasterio S. Stephanii, in quo S. Spiritus gratia inflammatum, ordinem omnianum inclusum instituere statuit. Sed et apud Graecos xvii^e seculo. Sanctimontales, etham ab sororibus: xxi^e et xxii^e. In Vita Euphrasie virg. n. 23. 25. et aliis.

Vetatur tamen id nominis usurpare

Moniales Ordinis S. Benedicti in Stato

tutis Joannis Archiepiscopi Cantuarie-

sis ann. 1279. Sciat, vos Monachas vel

Moniales, dicendas esse, non Dominas;

neut nec Monachi possunt sine ridiculo

Domina appellari. Vide [Domina 5. et] Domini.

3. DOMICELLUS. Domicilium habens,

in ea Gall. Domicile. Tabul. S. Vict.

Massil. Raimundus Rogeri, alias abusus

Cellarius, sed incola in communione pace re-

cepimus. Vide infra Domicellum.

4. DOMICELLUS. DOMICELLI s. dimi-

nutive a Domo. Glos. antiquæ MSS. :

Herles. Domini manus, quod possumus

alteridere Domicellis. Ut gaudi Domicelli

et Domicelle dicuntur, quod inde natus

venes magnatus sunt, sed sorientes. Sic

porro primis appellabantur magnatum,

atque adeo Regum filios. Marcus lib. 2

Form. 52. Dom generatorem ad monas-

Domicellos Regis ordinato processit, pro uti-

titate Domicelli nostri filius, et a Do-

mino filius conservatus, etc. Leges

Edwardi Confess. cap. 34. Rex vero

Edwardus Edgarum filium eorum secum

retinuit, et pro filio nutrit, et quid con-

tatur ipsius hereditatem facere, nominavit

Ethelege, quod nos Domicellum, et Da-

melle: sed nos indiscretus pluribus di-

cimus, qua Baronum filios vocamus

Domicellum. Angli vero nullus non natu-

Regum. Sic Ludovicum VI. postmodum

Regem, Domicellum vocal Hist. Francor.

MS. quæ desinit in Carolum V. in Bibl. Memiliana, ann. 1085: Si assemble une fois le Roy son conseil pour savoir qu'il avoit à faire, auquel Conseil le Dauphin Louis le Gros... parla. Vetus Poema de Garin Lotharego:

Croce front le Dauphin Pepin.

Froissartes 1. vol. cap. 325. Edwardum, postmodum Anglia Regem, Principem Wallie filium, Le jeune Demoiselle Richard vocat. Apud Danos, et Sacros Regum filios non semel Domicellos nuncupatos obseruo in Chartis variis apud Isaacum Pontanum lib. 7. et 8. Histor. Dan. pag. 432. 471. et 503. et apud Ericum Cypaliensem lib. 3. Hist. Sacra. Daberos Mauricii Imp. Parvulus Dominos vocat. Gregorius M. lib. 6. Epist. 23. Apud Byzantinos Augustos, seculorum presertim tui, eorum filii Despotica dominabantur appellatione, Id est, Domini dicibantur, induito scilicet Principis: aliquo non dicitur, sed dicitur, id est, Domicella appellabantur, quod de Constantino Andronico Segloris filio ait. Pachymeres lib. 8. cap. 26. extremo. Is enim cum pater Despotus dignitatem illi denegasset, rōs Peixiaw, Astoraw, vocabatur, i. Domicellus Romanorum.

Universum vero ita indigitantur Magistrum et Baronum illi, quod obseruat ex Legibus Edwardi Confessor. Rodericus Tolet. lib. 3. de Reb. Hisp. cap. 19. Mos erat tunc temporis apud Gotos, ut Domicelli et Domicella, Magnatum filii, in Regali Curia nutritur. Et lib. 3. cap. 2: Nunus vero pater ejus fere ab omnibus Castellis Milibus Domicellos fratres petuit nutriti. Domicellus Hollandus, apud Joan. de Beka. Domicellus Erardus de Marka, apud Levoldum Norvegia, in Chronicis Markano.

Præserum vero hec titulo donati Militum, non dum Milites, sed equites singulariter accepunt, at recte annotat. Nam cum solis Militibus, non Domicella, sed Domicelli audiunt, ut qui exteris Scutiferis et natalium splendore, et parentum dignitate præstarent. Andreas Bosch dels Titols de l'hoste de Catalunya lib. 3. cap. 3. 5. 16. Los Donsells son aquells que no son armats Cavallers, sino son filis que descurrent dels Cavallers armats: demarcara que lo que s'arxa, y obtevi privilegi es propriament Cavaller, son descendentes Donsells. Charta ann. 1231. apud Perardum in Burgundie, pag. 429. De laude et ascensu... filiorum meorum, edulces Hugonis, jam Militi, Elizabeth uxoris eiusdem, Alani et Gathori fortiorum, non audire Domicellorum, etc. Carta Ludovici de Belliaco Militis D. Montis territorum Arvernia. Contra tempore Arvernas Domicellus, et ante tempore Milites, nomine donare mons et concessarim, etc. Talius, libe ripa in Domesi Linzon ann. 1232. Nobilis ma-herem Andria de Rupressa, et Renaudum Domicellum que per nos credidit etiam auctor ejus, de Maximo Romanus, filius Andria dicitur. Andria Joannem Belam in Wilhelmo Episcopo Tropet. Theobaldus Comes Hollandie, nomen sui juris factus, Domicellus appellatur. Exstant in Archivo Massil. Litterarum, 1342. inscripta Nobilis Domicella Iohanni Vaudui filio nobilis Domicelli Jacobi Vi-vaudi. Gervasius Tilleberiensis MS. de

Ottis Imper. decisi. 8. cap. 61. de quodam Militie : *Unum de nobilibus armigeria eligit, qui comite locum adiit, ad ostensum locum loricatus appropinquans, sonipedem ascendit, dimissaque Domicella canump solus ingreditur.* Observat Marca Hyst. Beneharn. lib. 6 cap. 24. Nobiles istius tractus vulgo distribuit in tres ordines, Baronum, Milium, et Dominegiorum, quos Domengers vocant, ut Milties, Cavers. Proutne ut plurimum *Domicellis* inde sunt, qui in ceteris provincialibus Sculferi nuncupantur. [Chronicon Monast. apud Murator. tom. 12. col. 1069] *Cleph nobis Lombardus Lombardus Rex secundus, regnavit anno uno et mensibus sex.* *Hic primus et ultimus qui in Papia coronatus, et a quodam Domicello gladio jugulatur quis Domini DLXXIV.* Atque hac notioe Domicelis, et Danielli vocabula apud vernaculae Scriptores accipiunt constat. Le Roman de Garin :

*La veissie tant Danois venir.
Qui portent lances lor Signor servir.*

Idem Poeta :

Si los sirroet et Danzel et meschin.

Alibi :

*Et li Danzel que Bors et norris,
Qui attendent Chevalier les feist.*

Rursum :

Borgois, et Danes, Chevalier et Danzel.

Adem :

*La veissie maint Danois gentil
Qui le vin portent en argent en or fin.*

Le Roman de Florimont MS. :

*Li fous fait apporter s'espée,
Si la li est au col fermes,
L'es, le ca n're no voulou,
Parce que Danoissons estoü.*

Alibi :

*Li Rois aura moult sou service
Armes li donas à la guise,
Tous les Nemisis adoubs
Que Florimont y amera.*

Rursum :

*Li du enfant ayant moult bel,
De bon age Danoissons,
Li Rois es vil force et legers,
Ambedous les fit Chevaliers.*

Vide Samutum in Hist. Hispaniol. pag. 21 et Hist. Castiliensem Duchesni lib. 6 cap. 1. Probatumque in Hist. Bressensis pag. 290. infra *Domicellus et Dancellus* lib. 6 et Murator. Anteq. Ital. tom. 4 cap. 130.

At testimonia sequuntur *Domicellorum* in Recem et Principiis Itali. volvunt apud patentes astrolabique ut *Domicilli ducenit, prout ex tunc nominis appellativo Scopelensis, qui in han regni habet Episcopatu, qui sub Henrico VI. Rege Anglie vixit, in Tractatu MS. de officio Heraclii dominii, hoc loco adverbio : Exclusi se ducenit, saluer in quatre manibus, les plus hauts se ducenit saluer Tres nobles et tres honoris Exclusi, et les exclusus. Testimoniis Exclusi, et les exclusus. Honore: Exclusi, et les exclusi. Gentilis Exclusi, Dux ipsius ducenit accrassement d'honneur, et d'ust clypeastru no Heraclii, qui tunc pte de Rous sont Princes, et se ducenit saluer comme Princes, non obstant qu'ils ne s'assent pro exclusis. Et si ce sont dux qui entour de Dux, le Dux et son arme plus combablement, et si le fils dux Seigneurie de Bouché ou de Comte, il se saluent comme Dux, ou comme Comte. Et si c'est autrez autres enfans, selon les Seigneuries,*

en quoi ils seroient gourceus : et s'ils estoient sans Seigneurie, ils se devroient comme Comtes. Car quand l'on voit le fils d'un Duc, l'on ne dit point voit un bel Escuier; mais l'on dit, voit un beau Seigneur. Et enfans et Comtes se doivent saluer selon les Seigneuries, et que l'on sont pourveus, et s'ils n'ont pas Seigneurie, et sonneur. Monsieur apres leur prouve nom, comme que voudroit dire, Jean Monsieur, ou Ricard Monsieur.

¶ 2. **DOMICELLUS CANONICUS.** Idem qui inox *Domicellaris Charta Adolphi Archichese.* Mogunt. ann. 1380. Recur. Mogunt. tom. 2. pag. 678. *Effectum statutorum per b. in Dommum Gerlacum A. M. praedecessorem nostrum contul. i.e. erga Scholasticis Ecclesiasticis nostris cunctis ciuitatis et die sis Majestate pro juvenibus, qui communiter *Domicellis* nuncupantur, factorum, ex certis causis nos ad locum montibus, circa tuam personam telligimus. Vide ibid. pag. 688. [¶] Idem *Canonici minores et junioris Domicellorum et Domicellariorum, frequens apud Germaniam, qui canonicos Dominorum nomine videlicet appellabant].**

¶ 3. **DOMICELLUS.** Urbis Praefectus. Acta SS. Jnvi. tom. 3. pag. 536. de B. Petro Gambarita. *In manu dilecti filii, nobis nos Galeotti Roberti de Malatesta, Domicelli Arimini.*

¶ 4. **DOMICELLUS.** apud Willemum Thorn, videntur dicti nobiliores famuli *Domicellus Abbatis* pag. 1284. *Domicelli et servientes Monasteri* pag. 1380, quemodo *aletos appellatos infra ostendimus.* I. gutto et Joan. de Janua. *Domicellus et Domicella quandoque dicuntur pulchri juvenes Magnatiae, sive sint servientes, sive non.* Vnde Hist. Curtius. lib. 7. cap. 7. lib. 9. cap. 10. et Statuta urbis Mediolan. part. 2. cap. 108. 494. et sequi.

¶ 5. **DOMICELLUS PAPAE.** Idem qui *Canonicus, Custos camerae Papae, Ord. Rom. apud Mabill. Musenp. lib. 1. tom. 2. pag. 125.* *Domicellus vera sapientia interdomicellum, cum ad amorem suam rediret, conuenit nos cardinalibus creationem de eius manus per Domicellum suum, interdictionem non habet.* Vide pag. 250. *Domicelli etiam vocantur nobiliores e familia Cardinallium.*

¶ 6. Formula qua cardinalis aliquem in *Domicellum suum eligit, in Formul. MS. 21. cap. 33. vs.* *Volentes personam tuam propter hoc prerogativa nostra benevolentia prosequente in Domicellum et familiarium nostrum durum admittendum, voluntates ut Domicellus et familiaris noster re et nomine consueparis.*

¶ 7. **DOMINELLIUS.** Idem quod *Domicellus, Joanni de Janua [Vnde suo loco].*

¶ 8. **DOMICILLARIUS.** *Domicillarius, ut supra Domicellatus.* Lib. ann. 1380. tom. 5. Ordinal. reg. Franc pag. 710. *Larem forentes et Domicillarii ejusdem loci de Petrus, etc. Charta Caroli VI. ann. 1380. in Reg. 118. Chartoph. reg. 375. Quod civitates, villes loca et contra earumdem sententiam, et communione habitatoribus Domicillarii compulsa fuisse.* [¶] Ait ann. 1381. in Reg. 112. ch. 51. *Non prefatus Geraldus sit velus inveni, Domicillarius et habitator in loco de Villamontane, etc.*

¶ 9. **DOMICILLARIS.** Vide *Domo. 3.*

¶ 10. **DOMICILIUM.** *Domicilius.* Idem qui patentes sub assertum. Concipl. Leman. ann. 1382. *Quantum vero abusus padronum iam pedem involvit, ut per Domicilia predaria justata, quae verbalia et coniectatio plerisque sunt, in*

fraudem Ecclesie... ad ordines indigni irrepant ; declarat her Synodus, neminem sub praetexto Domicili esse ordinandum, nisi illud legitime... contractione ferit.

¶ 11. **DOMICILIUM ANBULATORIUM.** Machina bellicis species. Tract. Ms. de Re milit. et mach. bellic. cap. 52. *Domiciliun ambulatorium, cum potu et scalis levatoribus, passant cum (eo) pedites transire, flumen de una ripa ad aliam, et posse scalas mura castelli justa flumen possit.* Et cap. 54. *: Domiciliun ambulatorium portans secum perticas, cum calcaris ardenteribus uncis tormentina, pice et sulfae bene contritis, et in medio stupro oleo uncta, de quibus fit incendiarium, quod ab aqua non extinguitur. Vide *Catus*.*

¶ 12. **DOMICILLARIS CANONICUS.** Junior Canonicus cui needum est jus capitulo. In Ecclesia Argentinoe duodecim sunt Canonici *Capitulares*, totidemque *Domicillares* : de quorum receptione inter Probat. Hist. Alsac. pag. 178. et sequi extant Statuta Majoris Capituli ejusdem Ecclesie, ann. 1713. condita, approbata primum ab Eminentissimo Cardinali de Rohan, ac tandem Ludovico Magno auctoritate confirmata eodem anno. [¶] Coloniae erant 25. *Capitulares* totidem *Domicillares*, Moguntiae 23. Capit. 22. Domine Treveris 16. Capit. 21. Domine Auguste Vindelicorum 20. Capit. totidem Domine Bambergi 20. Capit. 11. Domine Spire 11. Capit. 15. Domine. Vide *Electora. Jas. Eccles. German. tom. 2. pag. 603.* ssp. *Domicillarii* jas. capituli non erant sed ecclesie redditibus gaudibus, ad hoc etiam canonicis, quos in *horta* dicebant, qui locum in capitulo canentes prebenda erant, quos spectare valentur cap. 9. et 19. de proband. 13. 5. ¶ Vide in *Capitulo*.

¶ 13. **DOMICILLARIUS.** Vide supra *Domiciliarius*.

¶ 14. **DOMICORRUPTOR.** *Oberzhof, gloss.* Lat. Gr. MSS. S. Germani a Pratis.

¶ 15. **DOMICUS.** *Oberz, in gloss. Lat. Gr.*

¶ 16. **DOMICUDA.** Deo que pressus existimabatur cum sponsa duceretur dominum, apud Tertull. lib. 2. ad Nat. cap. 11. hinc etiam.

¶ 17. **DOMICUTUS.** Deus eidem rei adhibitus, apud S. August. lib. 6. de Civ. Del cap. 9.

¶ 18. **DOMICAMENTUM.** Edium extructio. Vide *Domicare.*

¶ 19. **DOMICIFICARE.** *Domas, edificare.* Aedes extruere. Inquisit. de Moris ann. 1382. ex Regesto *Probis* fol. 32. *Attenuati illi de foris debent predictas operas, manopram corvataque antecam Domicificare in castro, et propriis fabricamenta que eo in castro operari facere. Domes remisit eti illi. Rota Pauli PP. de Secretariis et Monast. Vene- zian. ann. 1382. inter Instrum. tom. 4. nov. 21. Christ. col. 115. *Et residuum non comprehendens est qui sunt a dormitorio et refectorio. Capitulo et Canonici prefatis remisit ad Domicandum... habeantque liberam uicu in memoribus tam a Domicandum in claustru. Rursum occurrat in Charta ann. 1400. Abbatis Cassanii in Bressia, et in Vita B. Gratiani de Salis apud Marten. tom. 6. Ampliss. collect. col. 398. *Abbatis bene sita et satia Domicata, id est, satis ele- ganter extructa, apud Stephanotum tom. 13. Efragm. Hist. MSS pag. 188.***

¶ 20. **DOMICIFICATIO.** *Edificium, ut vide- tur, majori annexum et ab eo pendens.* Litterae Caroli Hungarie Regis ann.

1069. apud Jo. Lucium lib. 2. Hist. Dalmat. cap. 16. *Illiad...* autorizo, *Dominatus corrobore, potentialiter confirmo.*

○ 2. **DOMINALITER.** In supremum dominum. *Gloss. En euzerainel. Charta ann. 1227. Inter Probat. tom. 3. Hist. Oevit. col. 580. Quam terram cum Aradicis de Hispania... recognovit et tradidit ostendit. De comiti Bigorre Dominatus, et receptus in feudum ab eodem. Vide mox Dominatio 2.*

○ **Dominari.** Re aliqua, velut propria uti et frui. Inquisit. ann. 1288. ex schema Pr. de Macaqueus: *Requiritus qualiter vidit fieri in dominum Barralum. Dominari, dixit, quia hujus suus, nomine Guilleni juris de Castillone, vendidit herban domine Riende de furcis. Rursum ibid.: Dixit quod ipse fuit hujus Castillonia pro dom. Barrallo, et Dominabatur per dictos confines pro dom. Barrallo tanquam hujus.*

1. **Dominatio.** Proprietas. Gloss. Lat. Gr. : *Dominatio, Tugavie, & grecorum. [Diploma Caroli Mag. pro Nosocomio B. Mariae de Bono-passo, ann. 816 : Et quod renovare vellemus que avus quondam noster Carolus Major dominus ei concessit et quae ipse nobis protulit relegendo, scilicet castrum ipsum vetus de Bonopasso cum Ecclesia que ibi edificata est cum omni jure et Dominatione, hoc est cum terra, dominibus, edificiis, portis.] Tabular. Belliencense in Lemovicib. n. 117 : Ut possit hodiernum diem facient exinde tam ipsi, quam successores eorum, iure Ecclesiastico, in omnibus, quidquid elegerint, ea quidam ratione, ut si illius Rector aut Abbas in beneficio, seu in Dominatione, in aliorum usibus, nisi in suspendenti Monachorum transferre voluerit, etc. [In Chart. ann. 722. In *Dominatione* 11. pag. 9 : *In Dominatione* 11. pag. 11.]*

2. **Dominatio.** Tributum, quod Dominus prestat. Concilium Rom. sub Eugenio II. P. : *Si Episcopus a subiecto. Sacerdotibus et Clericis Dominationes erigit. Charta Hugonis Regis Ital. apud Ughellum 2. pag. 193 : Aut alias quaslibet annuales Dominationes exigere, cum consuetudinario more aliquid tollere, etc. [Alii ann. 1281. in Regesto Tolosano Camera Comput. Paris fol. 68. *Expletiva et adempriva, oblige, Dominationes, introitus et exitus, etc. Consuetudin. Tolose part. 4. tit. de Feudis art. 10 : Debet solvere pro dicto feudo obligas et census et alias Dominationes in Chartis feudi contentas. Addit. Anecd. Marten. col. III : Dominationes, adempriva vel expletiva, debita vel nomina debitorum, etc.]**

3. In proprietatis vel superioris dominii recognitionem. Arest parvani. ann. 1319. in Reg. 82. Chartoph. reg. 1. *Item septem solidos Caiorenenses annus redditus et census et Dominationes in Domibus, ayralibus et casulis et censu et aliis Dominationes in terra, vocatis Cauras, prope boderium. Charta ann. 1361. in Reg. 109. ch. 78 : Petrus Antonii servit quaque anno tres denarios Tolosanorum cum Dominationibus, pro quodam hospitio. Vide supra Dominagium.*

* 8. **Dominatio, TUS.** [Gallice seigneurie : *Pecuniam vel alium aliquid quod ad Dominationem nostrum pertinet eis pro Karitate largiri decreverit. Concedo... vilificationem, scilicet Dominationem, censum et hospites. (Cartular. Conchar. Ruthen p. 352. an. 1107.)]*

4. **Dominatio.** Titulus honorarius Regum, in Epist. Francicis tom. 1.

Hist. Franc. 29. 52. 55. 64. 73. 74. In Capit. Caroli Calvi pag. 53. etc. Will. Brito lib. 6. Philip. v. 156 :

Vesta quidem plane Dominicatio novit, si a quo

Tam insubtiliter regitur tam nobis regnum.

Ita Graeci recentiores vocem κυρίαν usurparunt. Gregor. Decapolita de Mirac. S. Gregorii Mart. p. 46 : *Era & επού πάροντος μετέπειτα Ιταλού, etc. For*

tuula loquendū Italiā familiaris, νοστρα

σημαῖα.

○ 5. **Dominatio.** hoc titulo honoris donati etiam Visitatores monasteriorum. Schramb. Chronicorum Mellissenze pag. 422. col. 1 : *Prefatos articulos de vita nostra monastica observantia humili et piano style duximus... offerentes debita cum subjectione et condigna veneracione solem vestris Dominationibus prudentissimis, etc.*

○ Indiscriminatum non raro concessum. Eo compellat cardinalium Oliverium episc. Baldui. Baldus JC. in tract. de *Cujus consummationem, si in longiori protracta moram, quam tunc reverendissimum. Dominationi fuerit desiderium; co noscat tua reverendissima Dominationis id preter meum contigisse desiderum. Eodem quoque donantur vicaria generalis archiep. Turon. in epist. isdem inscripta anno 1271. a Petro archid. Andegav. tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1024 : Dominationes vestras, de quibus plenam in Domino fiduciam obtulerimus, requiremus, etc.*

DOMINATIONES. Angeli ex secundo sacro Angelicis Hierarchia gradu : sic appellati ex eo, quod liberalissime dilectione servit. Ita gaudent et gloriantur Creatoris super se dominatione ut alter nulli, praeterquam ipsi subjiciuntur. Ex qua, ut ad Dominationem possum se adjungant, et ab omni veru creaturarum oppressione violenta remota sint, et, ut ait D. Gregor. Homil. 84. in Evang. *Quoniam mira potentia preminens, pro eo, quod eius cetera ad obedientium subiecta sunt. Addit. D. Bernard. lib. 5. de Consid. cap. 14. Guill. Paris. 2. P. de Un. pag. 2. cap. 127. Isidor. lib. 7. cap. 5. Sophron. in Encom. Angel. etc.*

○ **DOMINATIUS.** Dominans. Prefat. operis Conradi de Monte pueriar. Ratispon. eccl. canon. qui vivebat sec. 14 : *Tractatus tertius est de communicatione Dominationis, que est principiant et subjecta in domo.*

1. **Dominatura.** Ius Domini, Census pertinens ad Dominum, Gall. *Droit seigneurial. Instrum. S. Albini Andegav. apud Loblinnum Hist. Britan. tom. 2. col. 212 : Quidam miles... donat Doo et S. Albino Ecclesie. S. Optat. Comitaturum est, suam quam habebit in ea in altari et in sepulchro.*

* Idem quod Dominatione. Vide in hac voce Charta ann. 1285. in Chartul. Cluniac. ch. 327. *Dicti habent... Dominationarum et justitiam in predicta terra sua de Maziliaco, accepta ultra justitiam, que remanet... dicto abbas et ejus successori perpetuum.*

1. **Dominatura.** Potestas imperium. Camillus Peregrinus in Hist. Principium Longobard. apud Murat. tom. 2. pag. 887. col. 1 : *Satis infamis et iniuriosa sustulit temporibus istis hinnolevit, dum quedam malicie, defunctionis virus, maritali Dominatione solute, licentius proprii arbitrii libertatem fruerunt.*

DOMINELLUS, Domicellus, et Domicella et Dominella, a Dominus. Ugulio. Vide in Domicellus 4.

○ Charta Bald. Noviom. episc. ann. 1154. in Chartul. Montis S. Mart. fol. 91. 1°. col. 1 : *Domino Iona Nigellense ex parte Dominelli sui Radulphi, comite concedente.*

○ Ruodlieb. tr. 8. vers. 60 :

Hunc Dominella regit que secum tenere habet.

DOMINICA, seu DIIES DOMINICUS, qui Christi potissimum dicitur, est apud Christianos Graecis κυρίαν, quae et ἡμέρας, βασική και δεσμός των γραψών, dicitur S. Ignatius in Epist. ad Magnesianos n. 9. Nomocanon nuper editus a Joan. Bapt. Cotelerio cap. 416 : *Illo της Χριστοῦ γεννήσεως, εἰς τὴν κύριαν καὶ χρήστην γένησιν.*

Ita κυρία τῶν γραψών nude dicitur Johanni Anagnosco de Excidio Thessalonice. cap. 6.] Edictum Theophilii Alexandrini Patriarche : *Et mas et honestas a nobis exigit, ut omnem diem Dominicum honorem, eumque celebremus, quoniam Christus Dominus noster preclarum in ea sue resurrectionis munus obiit. Sedulius lib. 5. Paschalis operis cap. 20 : Interca cooperat illud triste post Sabbatum dies irradiare felix, qui Dominino Dominanti gratissimum nomen ab eius Majestate sortitur, dictus hoc honore Dominicus : quippe qui tantum consecutus est dignatus, ut primus meruerit inveniendi mundi pascientis originem, et resurgentis Christi virtutem, etc. S. August. Epist. 119. cap. 13 : Dies Dominicus non Iudeis, sed Christianis resurrectione Domini declaratur, et non illa habetur cepit festum suum. Et Serm. 251. Tempore Ideo sancti doctores Ecclesie decuerunt omnem gloriam Iudicii sabbatissimi in illam (diem Dominicam) transferre, ut quod ipsi in figura, nos celebraremus in veritate; qui tunc erit requies nostra vera, quando resurrectio fuerit perpetrata, et remuneratio in anima et corpore simul perfecta. S. Maximus Taurinensis. Homil. 3. in Pentecost. : Dominica nobis ideo venerabilis est aqua solennis, quia in ea Salvator, velut Sol oriens, discussa infernorum tenebris, luce resurrectionis enicuit, ac proprieitate ipsa dies ab hominibus seculi dies Solis vocatur, quod ortsus eam Sol justitiae Christi illuminet. Ordo Romanus, et Isidor. lib. 2. de Eccl. Offic. cap. 24 : Dominica die Apostoli ideo religiosa solennitate sancerunt, quia in eodem Dominus et Redemptor noster a mortuis resurrexit : quibus ideo Dominicus appellatur, non in errenis operibus, vel mundi illecebris abstinentes, tantum dominis cultum serviantur, dantes cultu huic deo honorem et remuneratio propria premi resurrectionis nostre, quam habemus in illo, etc. Gregor. Turicens. lib. 1. Hist. 22. *Hic est dies resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, quem nos proprie Dominicum pro sancta eius resurrectione vocamus. [Dominica dies, Apocal. 1. 10.] Dominorum dies, in Epist. Encyclica Vigili. PP. Vide S. Hilarius in Prologo ad Ps. pag. 187. S. Hieronymus in Psal. 117. Brissolum ad L. Dominic. Henric. Valesium ad Eusebium de Laudibus Constant. cap. 9. et ceteros passim.**

* Diemence, in Charta ann. 1224. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 821. *Diemence, infra. Diemone, in alio Ottone. comit. Burg. inter Probat. tom. 2. Hist. Burg. pag. 15. col. 2 : A l'an de l'yncarnation de notre Seigneur mil et deux cent et quarante et douz, le Diemone devant feste Symon et Jude. Diemone, in Hist. Joan. IV. tom. 2. Probat. Hist.*

Britan. col. 325. *Dimoinge*, in Lit. ann. EEE9, tom. 4. earumq. Ordinat. pag. 389 art. 1. *Dioes*, in Ch. scabin. Cambrac. En l'an de l'incarnation nostre Seigneur Jesus Crist M. CC. et sissant, le Dioes apres les octaves S. Pierre et S. Pol. en Ch. ann. B317. ex Cod. reg. 10136. 2. 2 fol. 19. p.

4. DOMINICA RESURRECTIO. Quovis dies dominica, anonymous lib. 1. M. S. Bertini cap. 1. *Tres sint in pietatis arte periti nomine dominica, nam in ascendentes, etc. Super eos enim proprietatis dominicae resurrectionis transgressione ultra supervenientia dicitur. Et cum fratres in predicto loco commemorant nocte dominicae resurrectionis in eadem clausa, in qua corpus B. praesul bertini, etc. tanguntur in vita S. V. berardi. Epist. Hildes. inter Acta SS. Bonae, tom. 16. pag. 225. cap. 43. Deinceps apertissimum est quod ecclesia gaudens et gaudemus Ecclesie dedicacione in amplia Epiphania domini induit, que est prima forma dominicae resurrectionis accident, relationem ethiam annularum. De ipsa sacra ethiam enarratur.*

Domi-nica sacra die Epiphaniarum.
Dominicas omnes festas hilaresque
sanctae Ecclesiae, ut loquitur Epiphania
in Expositio[n]e libri num. 22, nec ulla
jejunia celebrantur, ne ipsius quidem Quad-
agesimatis dominicas, qui usus semper
fuit apud Christianos. Terrelli lib. de
Corona cap. 3: **D**omino jejunium
nigra ducentia, vel de genitice adorare.
Canon 65 apost. statuit clericum depo-
nendum est. **D**ie Dominico jejunari
verit, et ad eamcum libri 3. Constit.
Apost. loquitur: **R**eum est, peccati, qui
Domino die jejunari, cum sit dies
Resurrec[tionis]. Haec prima ratio fuit
prohibiti(j)o jejunii, ne tristis esset dies
festissima Resurrectionis. Dominicus con-
secrata Alterum subinde referit. **S**te.
Augustinus Epist. 31, cap. 12 in Ps. 72 ad
Casilinum scribens: **D**ie Dominico je-
junare scandalum est magnum, maxime
postea quam innotuit detestabiliis multum
qui fides apostolica Scripturisque divinis
contraria heres Manicheorum, qui sua
auditoribus ad jejunandum illum tan-
quam constitutum legimus diem. **P**er quod factum est, ut jejunium die Domini
nici horribilis habetur. Hinc in Cone-
carthag IV. can. 61. legitimus: **Q**ui die
Dominico studios jejunat, non credatur
Catholicus, et in Synodo Gangrenensi can.
84 ex interpretatione Dionysii Exigu[i]
Si quis proter continetiam, que put-
atur, aut contumaciam in die Dominicana
jejunat, anathema sit. Quia duo Concilia
sunt et Casaraugustanum adversus
Priscillianistas, etiam manicheos dici
solitos, ann. 381, celebratum, dum can.
2 prohibet, ne quis jejunat die Dominicana,
cause tempora aut persuasions aut su-
perstitionis, jejunium etiam de Dominicano
modo absit superstitionis causa,
permittente quadam modo videtur. Et
Hieronymus quidem Epist. 28, ad Luciu[m]
scribit: **C**itam omni tempore
jejunare possimus: quod in Actibus Apo-
stolorum (ut etiam Augustinus Epist.
31. num. 28 observavit) diebus Pente-
costis et die Dominicana apostolus Paulum
et b[ea]titudines fecisse legimus. Ne
hinc tandem Ecclesiastice morem ac legem
improbata videntur, mox dictum tem-
petans addit: **N**on hor dico, quod Domini-
nica diejejunandu[m] potest. Haec fer-
post Petrum Constanti tom. I. Epistolatu[m]
Rom. Pontificatus. col. 335 et seqq.

21: *Ut dies Dominica a vespera usque in vesperam servetur.* Ita in Concilio Bergamensesdensi ann. 637. et Foro Julii ann. 791. can. 13. Capitulari Aquisgranum ann. 789. cap. 15. lib. 10. cap. 15. *Eadem.* *Ratio est,* inquit Richardus Ep. Cremonensis in Muniti, et ex eo in Durandib. lib. 3. Ratio cap. 9. n. 2: *Quia vespera tunc synaxis seu hora, primus est officium dei sequens.* Simon Islepe Episcopus Cantuarie in Provinciali Ecclesiastice Cantuarie apud Lindwodium lib. 2. tit. 3: *In die sacrum diem Dominicae ab hora diei sabbatis vesperina inchoando, non minus horam ipsam praewento, ne Iudeus, professionis particeps videatur, quod autem in festis, quae habent vigilias, obseruat.* In plenis que veteribus Statutis MSS pro Artificiis vobis VeterisMS citavitis id assiduum caverat, ut dominus Dominicus a festis, anno Samedis depuis le dernier coup de l'heure anné en la Paroisse, où aucuns de nos mestiers demourront. Vide in hanc rom. S. Augustinum Serm. 31. de Tempore. Herardum Turon. in Capitulo, cap. 2. Gregor. Turon. lib. 3. de Mirac. S. Martini cap. 31. 56. Vitam Alcaldi Abb. Geometrica cap. 25. Matth. Paris et Rogerum Hoveden. ann. 1201. etc.

Hoc die ab omni opere servilli cessatum, ietiam ab ipsa venatione. *Theodorus Cantuarie Episcopus* in Capitulo. cap. 7: *Greci et Romani in die Dominica non navigant, necequunt panem non faciunt, nec in curru ambulant, nisi ad Ecclesiam tantum: nec halucant se Greci, non scribunt publice, tamen pro necessitate scriptio in domo scribunt.* Addit euendum in Porrentruenti cap. 44. præterea. *Concilium Averillanense III.* cap. 28. *Venerno ann. 75.* cap. 14. *Motu proprio* Capitulo Caroli Mag. cap. 1. etiam cap. 10. [90. 110. etc.]

33: *Nec Dominica nisi vel festis diebus Placita publica teneri leuita, nisi forte ora magna necessitate, aut hostilitate proptege, ut habet Carolus M. in aperte partibus Saxonum ann. 789. cap. 1. que Mercatus aut. ut in Capitulo 1. ann. 809. cap. 18. Capitulo 2. clementi anni cap. 8. Vide Capitularia Cœlesti C. tit. II. cap. 7. tit. 36. cap. 19. tit. 38. cap. 7.*

Dominica die sedebant ut ius dicere Magistri regestuarum, ex Arest. parlam. ann. 1291. in Reg. S. Justi. Cam. Comput. Paris. fol. 42. r. col. 2: "Pro causis et regestis generaliariis et parva partium, que reguntur brevi scripto, audiendi et expedientis, sedebant diebus Veneris, Sabbati, Dominica, et aliis diebus quibus videtur expedire, qualibet septimana, quatuor vel quinque persone.

DIES DOMINICUS primum apud Latinos in hebdomada ubi locum vendicat, si quis primus dies hebdomadæ, ut dies secundus secundus qui est in hebdomada. *Feria secunda* nuncupatur ut dies Martis pater est feria *tertia*, et sic de ceteris. *secunda* Lex. *Dominic.* Codicis Theod. de precipiat. (15. 8. 5) Atque inde habenda secreta nomine sumit a Dominica aminicaria precedente, que *Passionis* sicut in Graeci hebdomadis a subseciente Dominicali appellatione trivunt: v. gr. *Palmarum hebdomada non est*, que subsequitur *Palmarum Dominicam*, seu que precedit, que *Latinus* *casionalis* est. Ita quarta hebdomadæ *usdrasimenes*, Graeci illa est, que

qua Latinis erit tercia hebdomada Quadragesima. Graecis erit quarta; qua illis quarta. Graecis quinta. Excipiuntur tamen ex hebdomadis, qua a Paschae ad Pentecosten excurrunt, qua a prima et precedente, non a subsequente nominatur.

At cum Dominicus totius anni suis
queque fere appellationibus donentur,
opera pretium videtur ut nisi sigillatio
observare, quae ad illarum nomina spectant:
qua quidem cum saepe etiam ab
Introitu, ut vocant, cum saepe *Missam* dicti
solet, designentur a Scriptoribus, qua-
tus ille in singulis sit, ad singulas Domi-
nicas adnotabitur. Prima igitur Domi-
nica est.

Dominica prima Adventus Domini, a qua Ecclesiastica Officia incipiunt, ut ad Durandus lib. 6. Ratione cap. 1. 2. et 3. que est quarta a Natali Domini. Hujus Introitum ad Missam est: *Ad te levavi* [sic] *Dicitur etiam Dominica Asperges a longo*, quod est initium primi responsorii officii nocturni.] Respondet haec Dominica Latinorum, Dominica Graecorum, quam κυριακή δέκατη νοεμβριανη, vocant, et dicit ex illis Dominicis, in quibus Evangelium S. Lucas per Lectiones ad Missam et inter Officia legitur: *nempe de Muliere habente spiritum infirmatum*. Nam, ut id semel munetur, Graeci ita evangelia in sacris Liturgiis legunt: a Dominica Paschalis Evangelium Joannis: *Matthel a feria 2. post Dominicam Pentecostes ad Parasceveum subsequenter festum diem Exaltationis S. Crucis: Luca a 2. feria post Dominicam Exaltationis: denique Marcu pars potissimum inter Matthaeum et Lucam absolvitur. Vide Allitum de Dominicis. Gr. cap. 31.*

30 In ordine AdVENTuRiano, ut et in Morazobaro sex de Adventu Domini missae assignantur in Ordine vero Gelasiano adnotantur quinque, pre totidem, ut videtur, Dominicis Nativitatibus Domini precedentibus. Unde palam est quibusnam in locis adventum Domini olim a Dominis ante anno Natale Christi, in multis auctoribus. Incepit.
Vita Adventus 2. Observandum patriter antiquitus remotores, a Natali Domini dominicam quartam dicitam esse, primam vero, qua proxima.]
Dominica 2. **Adventus**, qua est tercia a Natali Domini: **Dominica prima ante Natu**ra Domini, in Kalend. Iom ante **annos** descripto apud Allatium lib.

de Domin. Graec. cap. 37. Hujus Introitius est: *Populus Sion. Graec. Dominica undecima Luce, seu de Vocatis ad nuptias, nupneatur.*
Dominica 3. Adventus, que *Dominica secunda adventus Domini*, in Kalend. Nov. Hujus Introitius est: *Gaudete in Domino semper, et iterum dico. Gaudete. Graecis. Dominica duodecima Luce, sive de decem leprosis dicitur. [oo Johannes in captivitate, ab evangelio lectio apud occidentales.]*
Dominica 4. Adventus, que proxima

Nativitatis: *Dominica tertia ante Natale Domini*, in Kalend. Rom. Graecis, κυριακή τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως. Introitio omni: *Memento nostri, domine*: [hodie, *Rorate clementia*,] ¹⁰⁰ *Le Dimanche dernier des Oleries le devant Noel*, in Lit. remissa ann. 1478. scilicet dicta Antiphona septem, qua in ecclesia Adventus Domini tempore cantantur. Vide Carpenter. *Infra in hac littera O.*

dominica infra Octavam Natale Domini

Rom. Græcis, κυριακὴ μέρη τῶν Χριστοῦ γένενται.

Dominica infra Octavam Circumcisio-

nis, que Græcis κυριακὴ, τῷ τὸν πάσιν.

Dominica I. post Epiphaniam, [οὐ νο-

μετα Octavam Epiphanius], cuius Introitius:

In excelso throno, etc. Græcis,

κυριακὴ μέρη τὰ πάσα, id est, Dominica

post baptismum Christi, quem παρουσίαν,

Illuminationem vocant, ut festum ipsum,

τὰ ἄγια πάσα, vel ἡμέραν et temporis τῶν ἀγίων

πάσιν.

Dominica 2. post Epiphaniam, cuius

Introitius est: *Omnis terra, Græcis Domi-*

nica decima quinta, scilicet Zacheo. Vide

Festum Architrichini. [οὐ *Dominica post*

Octavam Epiphanius, in chart. sec. XIV.

ap. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 7.

pag. 133.]

Dominica 3. post Epiphaniam, cuius

Introitius est: *Adorate Dominum, Græc-*

Dominica duodecima Luce, sive τέλον,

de Publicano et Phariseo. Dicitur nisi

προσερχόμενος, ut ei ipsa quia antecedit

hebdomadā, in qua ieiunant Armeni,

qui istius hebdomadæ *Ieiunium ap̄t̄ōnōvō-*

πον vocant, ut quo copiose Allatius de

Dom. Gr. cap. 8.

Dominica 4. post Epiphaniam, [οὐ *Domi-*

nica τετρατοιλία στη sextam post Epiph-

aniam dicitur etiam Adorate primum,

secundum et tertium, quartum.

Dominica 5. post Epiphaniam.

Dominica 6. post Epiphaniam.

Dominica Septuagesima, cuius Introitius:

Circumdederunt me, Græcis κυρια-

*κεῖσθαι, seu *Dominica de Prudico*,*

quod in ea de illo legatur parabola.

[οὐ *Item Festum repositionis sc̄. Alletui-*

et Dominica qua Alletui clauditur vel

dimittitur vel depositur. Vide *Alletui*

Clausum. Dicitur etiam *Dominica In*

Septuagesima et Infra Septuagesimam,

que scilicet in diem lunæ ante hanc

Domini nuncadit.]

Dominica Sexagesima, cuius Introitius:

Exurge, Græc. κυριακὴ τὸ ἄποκριτόν. Est

auctem ἀποκριτόν, quod Latini *Carmi-*

primum, qua appellatione hebdomadā, quod

precedit hanc *Dominicam Ite κυρια-*

κεῖσθαι vocant, quod non ultra eam

descendit caribus operam den̄, sed

una cum eis edendis in eum imp̄nant.

Dominica quinagesima, cuius Introitius:

Ego mihi. Gr. κυριακὴ τὸ τετράκις,

et τριηκόντα, cuius dominus ad tebeboon...de,

quidam nomine utitur hebreo...de,

quod postea *Dominica* p̄cūsēt, inditum,

quod postea *Dominica* p̄cūsēt, ov-

rum est dimittitur. Quippe post hanc

Dominicam dicitur *Lunge Græcis ieiunium*

quadragesimalē, auspicatur, alter ac

Latini, qui Mercurii die incipiunt.

Borgharenensis dicitur *Domenge cabē,*

id est, *Dominica in capite Quadragesimæ,*

ut observat Marca lib. 6. Hist. Borghare-

cap. 24. n. 9. [οὐ *Dominica prima, que*

est antep̄cūsēt ieiuniū in Concil. Narbon.

ann. 1051. *Dominica ante Cineres,* in

Chron. Alber. ad ann. 1220. pag. 507.

Vide in *Carnisprīcum*.]

[οὐ *In libro Petri Mällii cap. 30. etiam*

appellatur Dominica in carne levatoria,

seu in carne levatoria, uti legendum

conjectat Mabilionius tom. 2. Musæ

Ital. pag. 159. alibi *Dominica ad vel*

ante carnes tollendas; ante brandones,

in Chartulario S. Martini Pontisar. ubi

Joannes dictus te Diabolus vendit duo ar-

pentas terre apud Commentacum die

Dominica ante Brandones. Dominica bran-

dona dicebatur *Dominica prima Qua-*

dragesimæ, ut dictum est in voce

Brandones; *Dominica Ignoti ante Bran-*

dones erat *Dominica Quinquagesimæ,*

non *Quadragesimæ*, ut habetur apud

Labbeum Chronol. Histor. parl. 3. pag.

169. *Carolus IV. cognomento Fulcher...*

*inunctus Remis 21. Februario *Dominica**

Quadragesima, que olim dicebatur devant

les Brandons: quibus in verbis error se

ipse prodit; anno enim 1322 ad quem haec

referuntur, *Dominica*, non *Quadrage-*

sima, sed *Quinquagesima* incidebat 21.

Februario, cum Paschatis dies incideret

hoc anno in decimam Aprilis.

Dominica Primæ Quadragesime, cuius

Introitius: *Invocavit me Quintana* etiam

dicitur, quod sit quinta a Paschate, ut

auter est Durandus lib. 6. cap. 32. n. 1. [οὐ *Dominica Brandon vel Bran-*

dorū appellata est Instr. 1318. Hist. Dalph. tom. 2. pag. 177. col. 1: *Ite anno quo supra* ; *scilicet die Domi-*

nica Brandon sequenti Indict. II. Vide

in Brando I.] [οὐ *Etiam Dies sacerorum et de orditis lignis*] Græcis κυριακὴ τὸν νερού,

et κυριακὴ τὸν ἀρδεότατον, ob restitu-

tam sacrarum Imaginam adorationem.

* Ordinar. MS. Rotomag.: *Ad processio-*

nem hujus Dominice in ratione N.

Cum sedet. Quidam sacerdos canonicus

inditus ab a. omittit cum stola, tenens

crocen nō pectus suum ad similitudinem

Domini et dicuntur *benignitas, caritas, ca-*

retusus, et [οὐ *et* *bonitatis*] *Chorus*

respicit. Et ibunt, etc. Tunc intrat

processio chorum residuum; *et post fiat*

ad populum.

Dominica secunda Quadragesima, cuius

Introitius est: *Rominiere.* [οὐ *Ab*

Evangelio Dominica Chanona, item

item focas vel ignes, etiam Rohr dicunt

secundum.] Græcis κυριακὴ τὸν νερού,

etc. [οὐ *Dicitur etiam Latinis Adorande* crucis.]

Dominica quarta Quadragesima, cuius

Introitius: *Letare Hierusalem.* [οὐ *Evan-*

gelium: Quinque panes] [οὐ *Dominica*

de Rosa nuncupata, eo quod in eam fit so-

leris illa Rosa aurea benedictio. Vide

Rosa aurea.] Græcis κυριακὴ τὸν νερού,

etc. [οὐ *Εὐχαῖτε* pag. 7: *ωραὶ τοῦ τοῦν,*

τοῦ εὐχαῖτε] *Dominica indulgentie*

dicebatur ob penitentium reconciliatio-

nem, que fit in 5. sequenti somni-ritu

Capitulare vero quia tunc dies

est, inquit Rabanus, 2. de Insti-

Cler. cap. 35. lavandi capita infantum

in fonte mundi. Quod de adultis po-

teri hoc est intelligendum. Hic usus

desist circa 12. seculum.]

Dominica Osanna, apud Ademarum

c. canensem non semel, *Dies Osanna*,

apud Abul Faragium in Hist. Dynastia-

rum pag. 167. et in Charta ann. 1170

apud Duchesnum in Probat. Hist. Castegnera pag. 32. Capital. de Villis cap.

28. *Dominica in palnis, quae Osanna*

dicitur. *Osanna*, nuda in Regula Mona-

chorum Fontevraldensium cap. 16. Li-

bellus Fulonis Comitis Andegav. apud

Holstenum in Collect. Rom. de Urbano

II. PP.: *Ubi mihi floren aureum, quem*

manu gerebat, donavit: quem ego ob

memoria et amorem illius in Osanna sem-

per mihi merique successoriis deferend-

rum constitui. Eadem habentur in

Fragn. His. Andegav. n. 8. Tafel.

*S. Eparchi. Invenimus fol. 37. *Dominica**

de osanna remansit in Osanna singulis

annis Ecclesie nostre reddendo. Addo

fol. 116. Epitaphium Guillermi Comitis

Inclemensii: Hic jacet Dominus Ama-

bile Guillermo Comes Engolismæ, qui

ipso anno, quo redditus de Hierusalem, obiit

in pace. 8. Id. April. vigilia Osanna,

1028. anno ab incarnat. Ita etiam hanc

Dominicam appellari ab *Ethiopibus* docenur ex illorum compude, spud Ioseph. Sacrag. lib. 7. de Emedant. temp. pag. 70. Porro dicuntur apud Hebreos *Oceana* termite palmae, oleave, aut salis, aut laetissime arboris, Graeci *paxia*, pompe dicuntur in honorem eis, cui pompe dicuntur, quod Graci dicunt *azōnia*, tunc *Epiphanius* Serm. cc. 12 et 13, et *S. Chrysostomus*, in *Magistrum Septimianum*, cc. 81. dicit et *Emilianus*, ut observatum a *Baronio* annal. n. 6. et *Casaubon*. Exerc. 16, in *emendatione Baronii* cap. 2. Henr. *Valesio ad Hist. Ecclesiast.* lib. 2 cap. 22. *Joann. Baptista Cotelieri ad tom. I. Monument. Eccles. Gr. Hinc *Επιφανίου Βαζερού* *Cyrillo Scythopolitanu* in *Vita S. Euthymii*, Auctori *Vita S. Theodori Studite*, etc. *Hilarius* cc. 3 et 4, Cedreno et *Epiphanius Mo-
nachus de Locis sanctis*. Vide *Liturpranum lib. 2* et *Doctrina Christ. cap. 11. Hu-
i s. Dominicus Introitius ad Missam est:*
Dominus non longe. Denique appellatur Lazarus, in Vita S. Proculi
Ulpiano. Vermonensis n. 16. quia, ut ait
Ulpianus lib. 20. Sabbato, quod hanc
dominicam praecepit, Lazarus resuscitata
memoria recolitur. Et addidit. Graecos
ostmodum magna pompe apparatu
ramis olivarum, palmisque in Cruces ac
altis formas confeatis. In ramsis appensis
reuentum diem Dominicum solemniter
*celebrare. De voce *Oceana* variis*
significationibus vide sanctum Hiero-
*nympum Epist. 143.**

^o Nostris etiam Ozanne, sine addito.
charta ann. 1316. in Reg. 56. Chartoph.
ch. 227: *Nous estanç en la Rouchelle
à la fin de l'an 1315 ou commencement
de l'an 1316 environ l'Ozanne. Ali-
en. 1340. in Reg. 73. ch. 23: *Laquelle
quinzaine) commença le mardi entré
Dimanche, que l'en chante Oculi moi,
feni le mardi avant l'Ozanne. Vide
fra Festum 1.**

¶ Inter varias hujus Dominiu[n]ca nomen-
menciae non est omittendum, qua
legitur illi. **S. Gestus SE.** Rotonen-
sum in Act. SS. Benedicti, seculo 4.
part. 2, pag. 25: **Receptusque est in Mo-**
nasterio in sancto Sabbato id est,
in Ramis palmarum. Quod tamquam de Ipsi
Sabbato sancto haud absurdie videtur posse intelligi; atque adeo quoq[ue] eximpli-
cationis causa additum est, **id est, in**
Ramis palmarum, nihil aliud indicare
quam Sabbathum, quod est de hebdoma
qua dicitur in **Ramis Palmarum**

Dominica prima post Pascha. [vulgo ab Introitu, *Dominica Quasimodo*] quæ in Kalend. Rom. *Dominica octava Pasche,* in Missali Gothico-Gallicano, *Clausum Pasche,* Gall. *Pâques cloes :* [po alias *Antipasche* et *Conductus Pasche,*] alilis sicutur *Dominica post Albas,* quæ nempe Sabbatum sequitur in quo nuper Baptizati vestes candidas, quas induerant Sabbato ante Pascha, deponebant, ut est in Ordine Romano. In Missali

siana appellatur **Dominica in Albis de posita**. Unde liquet in Missail et Breviario Romano, ubi **Dominica in Albis** dicitur, vocem **depositam** et **baudiri**, dona quae Augustinus Sarm. 177: **Pascha** *lata Solemnitas* *hodierna festivitate* concluditur, et ideo hodie *Newpluvia* haec *communitatur*, ita tamen ut *candor*, qui *de habitu* *deponitum*, *tempore* in *corde* *teneatur*. Sic porro **Dominica secunda tertia**, etc. post **Albas**, apud Rupertum, lib. 9. de Divin. Offic. cap. 1, 2. Gregor. lib. 9. et vix xxiij. p. 50. avvmaria [Dicitur] etiam **Ora pro Infantibus**. Vide Allatium de Dominicis, et Hebd. Graec. cap. 28. Dicitur etiam **Exortus**, xvjxx, apud Eustathium in **Vita S. Eusebii** Patri. CP. n. 95. Id est secunda post primam, Paschalem scilicet.

*Dominica secunda post Pascha, cuius Introitio ad Missam est: Misericordia Domini. Eadem Dominica prima post octabas Pascha, in lib. I, Sacramentorum Eccles. Rom. cap. 57. dictum: Dominica post octabas Pascha, [sic] etiam Dominica triua septuaginarum Pascha, secundum Evangelium hujus dei. [!] Deinde minita de Pastor bonus in Ord. Rom. 10. Alias Dominica unam Domini, Dominica post ostensionem reliquiarum, Dominica mapparum albarum, et dominica parvularum. Domini. Gracilis, xxiij*xxvij*, 56^{ayor} 202257059, quod in ea festum celebatur trium milieum quae compitum ariauitibus ad christi Sepulcrum accesserunt ut eum ungenter.*

Dominica tercia post Pascha, quæ in Kalendario Romano et in lib. I. Sacrament. Eccles. Rom. *Dominicus secundum dum post clausum Pascha, et Dominicus secunda post octabum Pascha* dicitur, eius Introitio ad Missam est: *Jubilate dominis terra*. Greci επειδη τοῦ πραγμάτου, Latinis *Paralyptic*.

clausum Paschor, et in Calendario Romano Dominica tercia post octauam Pasche iugis Introitus ad Missam est: *Canamus dominum Graecis, ex parte plena tunc Sacerdotum, vel presbiterorum.* [10] *Evangelium Samaritanum, apud Latinos, dicitur:*
Dominica quinta post Pascha [febus] iugunditatis. *Vocem jucunditatis*, quae est dominicae Rogationum dicitur: *Vel ante iustitias,* ut in Vita S. Eligii apud Archetypum tom. 5. Specill. pag. 194. *Dominica post Pascha*, in Kal. Martii. In libr. Sacram post clausum Pasche. [10] Secundum Evangelium dominicae cori nosti. Dicitur etiam *Festum Evangelii* [10] *Festus Corpus Christi* [10] *ad aliud*.

Dominica post Ascensionem, quae **Domi-
nica post Ascensionem Domini**, in Kalendis
Iunii, sicut in Sacramentis, quae iuxtrah-
bitur Missam est. Exaudi Domine misericordia
mea dominica de Rosa vel in Rosario dicta,
audire dubia quae ut legitur in Rosis dicta.
Rom. 7. 24. Mabill. tom. 2. Musæ Ital. pag.
7. de altitudine templi (sanctæ Mariæ
Portundæ, in qua era statio) mitiuntur
posse in figura Spiritus Sancti. [Graecis,
piquantur tunc dyvum tritoxionum illæ xxi. et xx.
prophetar. pietatis tunc in Nixis.]
Dominica Sancta Pentecosten, in Ka-
lendis Rom. Graecis, κυριακής της Ιούνου Ηε-
Dominica prima post Pentecosten, quae
sancte Trinitatis, Dominica Pentecosta,
caput apud Hononius Augustod. lib.
cap. 147. lib. 4. cap. 41. **Domi-
nica ab Pentecosten**, in Kal. Rom. **Domi-
nica octavas Pentecosten**, antra. Granat.

DOM

τῶν ἀγίων πάντων, σὺν τῷ πρώτῳ τῷ Μαρτύρῳ.
*Rex dierum Dominicorum, ut est in veteri MS. cuius titulus, Le Roman de la Malemaraisure: Par un jour, qui est apelé: le Rois des Dimanches: ce est li jours de la sainte Trinité. Regestum consuum Carnotii ann. 1302. fol. 20: Item le Maistre des Peleterie doit chacun au le Roy des Dimanches un beurage à toutes les personnes nommées par devant. Id vero nominis tribuitur Dominice Paschafita, que Kuzip lozant dicitur Pachymer lib. 7. cap. 15. Vide Festum S. Trinitatis et Menardum in libr. Sacrament. S. Gregor. pag. 163. Etiam Eliam Dominicam duplex, Dominica Domine in tua Dominica prima estatis, Conductus Pentecostes.]
Dominica secunda, post Pentecosten.*

cujus Introitius ad Missam: *Factus est
Dominus protector meus.* [¶ *Alias Domini-
nica trium septimanarum Pentecostes.*] Grecis, Dominica secunda Matthæi, de
Christo docente.

*Introit⁹. Respice me. Græcis, Dominica
tertia Matthæi.*
*Dominica quarta post Pentecosten, cu-
jus Introit⁹. Dominus illuminatio mea.
Græcis, Dominica quarta Matthæi, sive
de Centurione.*
Dominica quinta post Pentecosten, cu-

Dominica sexta post Pentecosten. [cujus
Introitus: *Exaudi, Domine, Græcis,*
Dominica quinta Matthæi, de Veritate a
dæmone.

*Introtitus: Dominus fortitudo.] Græcis,
sexta Matthæi: sive de Paralytico.*

*septima Mattheri, sive de Duobus cecis.
Dominica octava post Pentecosten, cu-
jus Introitio: Suscepimus. Deus. Graeci,
octava Matthaei, sive de Quinque panibus
et decem pisiebus.
Dominica nona post Pentecosten, cuius
Introitio: Ecce Deus adiuvenus.*

Introitius: Ecce, Deus, adjuva me. Græcis, nona Matthæi, sive de Ambulatione in mari.

Jus Introitū ad Missam est: Dum clārem. Græcis, Decima Matthæi, sive de Lunatico.

*Dominica undecima post Pentecosten,
cujus Introitus: Deus in loco sancto.
Gratias undecima Matthi sine deo.*

Dominica duodecima post Pentecosten.

Grecis, duodecima Matthæi, sive de Interrogante Jesum divite.
Dominica decima tertia post Pentecosten, cuius Introitus: Hesippe. Domine

*Dominica decima quarta post Pentecos-
ten, cuius Introitus: Protector nostror-*

... eujus introitus: Protector noster. Træcīs, decima quarta Matthæi, sive de Vocatis ad Nuptias.

en, cuius Introitus Inclina aurem
uam. Graecis, decima quinta Matthæi,
ive de Interrogante Jesum Juriscon-
ulto.

Dominica decima sexta post Pentecosten, cuius Introitus: Miserere mei, Domine. [Græcis, Dominica ante Exaltationem S. Crucis.]

Dominica decima septima post Pentecosten, cuius Introitus: Justus es, Domine, Gracias, Dominica post Exaltationem S. Crucis.]

*Dominica decima octava post Pentecos-
ten, cuius Introitus: Da pacem. Gracis.*

vere tenebitur singulis annis dicto Bernardo in die Dominica veteri.

○ **DOMINICA APERTA.** Quae aliquius Sancti vel octava officio non est praeoccupata Carem, vetus MS. eccl. Carnot. : *Dicuntur dominica officia in Dominica, si sint Aperte, si vero Aperte non fuerint, dicuntur per ferias, prout praeferuerit.*

○ **DOMINICE PRINCIPALES ET SOLEMNES.** dicuntur quinque illae, in quibus officia mutantur, scilicet Dominica prima de Adventu, Dominica in Octavias Pascha, Dominica in Octavias Pentecostes, Dominica quae cantatur *Litterae Hierusalem*, et Dominica in Ramis palmarum. Durand. lib. 7. cap. 1. n. 4. [His quinque sexta deinceps addita est, Dominica prima Quadragesima, quia fit, officii in ea mutatio, una fletab antea Dominica quarta Quadragesima.] In Statutis Lanfranci. ¶ 4. spud. Marten. de Antiq. Monach. Rituib. lib. 4. pag. 55. ubi de quinque Dominici principaliibus sic legitur: *Quinque dies Dominicis sunt, qui communie quedam inter se habent separata a ceteris diebus Dominis. Dominica videlicet prima de Adventu Domini, Dominica prima S. P. tuagessima, Dominica prima Quadragesima, Dominica in medio Quadragesime, Dominica in Palmis.*]

○ **DOMINICE PRIVILEGIOSA DICTA,** quibus Historiae sunt appropriate. Idem Durand. lib. 7. cap. 1. num. 14.

○ **DOMINICE VACANTES,** seu VACAT, dicuntur in Sacramentario S. Gregorii, quatuor Dominicæ, que jejuna quatuor Temporum proxime subsequuntur, eo quod propriis carant officiis. Vide Micrologum cap. 29. 32. 59. Rupertum lib. 8. de Divinis Offic. cap. II. Honoriu. August. lib. 4. de Ritu Missæ cap. 94. 95. et Durandum lib. 6. Ration. cap. 11. non Dominicæ etiam infra Octavam Natale Domini et Circumcidicione dicuntur vacantes, alio sensu, neque enim proprio unquam carere officio, ideo autem eas, quod aliqui Saneti vel octave Natale Domini officio aliave ratione preoccupant. *Dominica Vacans* etiam dicta est Quarta Adventus, quia tunc Pontifex Romanus reficit alias occupationibus solum largiendis elemosynis incumbebat. Vide Lexicon Hofmanni in voce *Aventus.*

○ **DOMINICORVM DIFERUM REX.** Vide *Dominica prima post Pentecosten.*

VENDITIO DOMINICÆ DIETÆ forte facultas exponendi et vendendi merces Dominicæ diebus. Charta Gaufridi Comitis Andegavensis ann. 1061. apud Sammarthanos in Abbatis. S. Florentii. Item iudeo, ut minister mei nullatenus audeant repetere, quod judicauis eos iniuste accepisse, scilicet commendationem vestram, Dominicæ dietæ, coronacionem violentem, scilicet, etc.

○ **DOMINICA DOMUS.** Hospitium, seu diversorum publicum, ut suspicuntur docti Editores ad Precepta S. Pachom. tom. 3. Maii pag. 340. col. 2: *Nemo in domo spirituali comedat nisi potius in Dominica, vel in monasterio ejusdem repositi, etc.*

○ **DOMINICA MATER.** Beata Virgo Mater Christi: *De celebitate festivitatis Dominicae Matris,* tom. 3. Concil. Hispan. pag. 35. col. 2.

DOMINICE LITTERE. [Eadem, qua Communicatoria vel *litterate*] Conciliabulum Sardicense sub Julio I. PP. : *Quæ cum ita sint, custodiunt vos ab ipsius et abstinere debet, dilectionis fratres, nec eos aliquando ad Communione admittere; sed nec ipsorum litteras accipere, nec ad illos litteras Dominicas dare.*

1. **DOMINICALE.** Vide *Dominicalis et Dominicum.*

○ **2. DOMINICALE.** Liber, in quo continetur lecturem et alla quæ ad officium dominicarum vel festorum dominicallum pertinent. Consuet. MSS. S. Crucis Burdigal. ante ann. 1805: *Cellarius habet tenere chorum infra ecclesiam bennumum de libris... videlicet octo peccaria... unum Dominicale, unum selecto-rale ad legendum et cantandum lectiones.*

○ **DOMINICALE.** Concilium Autiodorens can. 42: *Ut unaqueque mulier, quando communicat, Dominicalem suum habeat. Vetus Penitentiale MS. sub fl. 5: Si mulier communicans Dominicale suum super capit suum non habuerit, usque ad aliud diem Dominicum non communicet. Ex quibus patet, Dominicalem, vel Dominicale, non fuisse linum, in quo communicare multiores Evangelistarum deponebant, quam illi non liebat nuda manu accipere, ut est in Cap. 28. eiusd. Concilii, quod viris cult. S. Augustinus Serm. 152 de Temp. Omnes viri, quando communicare desiderant, laver manus, et omnes mulieres nitide exhibentes linicamina, ubi Corpus Christi accipiant. Fuit enim Dominicalis velum, quo mulieres caput in Ecclesia tegebant, cum illi vesti velatis illius ingressus ptoce, ex Lib. 12. PP. Constitutione, ut est apud Anastasianum (quod ab Apostolo jam satis aperi prescriptum est, 1. Cor. 11. 5 et 6) Provincale Theodori cap. 7. et Leo I. P. ad Theodoricum Episcop. : *Mulieres possunt sub nigro velamine sacrificium accipere, ut Basilus indicat.* [Mulieres Provinciales Domino vocant velum sericum, quo caput tegunt, alii vulgo *Coffe*. Vide Card. Bona Liturg. lib. 2. cap. 17. num. 3.]*

○ **DOMINICALITER.** Proprietario, vel supremo jure. Arest. Parlam. Paris. ann. 1232. in Reg. Olim: *Pronuntiatione super aquacalitatem a priore et fratribus S. Johannis Jerusalymitanis in iis solonmodo, quæ Dominicæ pertinente, ad regem (Angliae) Richardum.* Vide *Dominicaliter* 3. **DOMINICARE.** Manu dominicanæ apponere, ut video adducere. Charta ann. 1064. tom. 1. Hist. Trevir. Jo. Nic. ab Hontheim pag. 329. col. 2: *Si cuius bona vel predia, propter culpam aliquam vel querimoniem in plausi abbatis... Dominicata vel publicata, summa omnia ipsa erunt.* [Vid. *Moza. I. Germ. Franken.*] Demiss. eodem, ut vide, sensu, in Ch. ann. 1335. tom. 2. Hist. Leod. pag. 420: *Item que debitis et hereditariis gisants fours de Lieges, soient Dominicæ et forgié: par trois pluis générales tant soit lement. Unde Remenimiento, in Stat. Losseus, apud Mantel. in Hist. comit. Losseus, part. 3. pag. 13. Vide alia notioe in *Dominicaliter* 3.*

○ **DOMINICARIA.** Dona ecclesiæ legata ultima voluntate. Vide S. Rosa de Viterbo Euclidarii tom. 1. pag. 333. Vnde Boero. Charta ann. 1194. ibid. : *Dominicorum clericorum et militum, sicut in ipsa compositione fuerunt sortita.*

○ **DOMINICATIO.** DOMINICARE, DOMICATUS, etc. Vide post *Dominicaliter* 3.

○ **DOMINICELLUS.** Idem qui supra *Dominicellus.* Johan. Longinus in Actis S.

Stanislai Episc. Cracov. Mail. tom. 2. pag. 245: *Rinardus de Cyzuchanowicz Dominicellus et Armiger Cracoviensis Diocesis, morem nonnullorum militarium Polonie celebrantes dierum sanctorum modice lance appendentium, secutus, etc.* ○ **DOMINICI NUMMI** memorantur in chart. vendit. ann. 589. ap. Marin. in Pap. Diplom. num. 114. lin. 36. et facili emendatione num. 118. lin. 15: *Nummo usuali Dominicæ uno; quæ ex veteri mancipiatione ritu tabellio sine sensu numeri. Dominicum nummum vocatum putat Marinius, quia a principe confabat S. Marinius in Hist. Jur. Rom. tom. 2. cap. 12. § 66. not. e. quia secundum ritum mancipiationis ad tradendum Dominicum militarium adhibebatur.*

○ **DOMINICUM.** Ecclesia. Ades sacra Domino, seu Deo, Glossæ veteres: *Dominicum, Kypaxov.* S. Cyprianus de Opera et Eccles. In *Dominicum sine sacrificio venit.* Idem Epist. 38. de Lecture: *Dominicus legit, id est, in templo, alli de die Dominicæ interpretantur. S. Hieronymus in Chronico: In Antiochia Dominicum, quod vocatur Aureum, edificari coptum. Et mox, in Antiochæ Dominicum Aureum dedicatum statuimus lib. 1. Hist. Eccles. : Tunc sensu. Si nec inquit, ita esse credidit, suus et sequere me ad Dominicum. Et lib. 9. cap. 9: Orationis dominus, id est, Dominicæ sua. Idatus in Fastis. His casis dedicatum est Constantinopolis Dominicum die 15. Kal. Mart. Itinerar. Hierosolymit. Intem modo jussu Constantini Imperatora Basilica facta est; id est, Dominicum mira pulchritudine. Marcellini et Faustini libellus precum ad Imperatores pag. 63: Post illas coram cedes, quæ in Dominicæ facta sunt, etc. Pag. 64. Ad cumulum perpetratis sacrilegiis, ipsum altare Dom de Dominicis sublatum in templo sub pedibus Idoli posuerunt. [Passio S. Philipp. Episc. Adrianop. apud Mabill. pag. 4. Analect. pag. 136: *Dominici fidelibus innitus a sede sibi credita non patitur obredere.* Ibid. pag. 138: *Ipsum teatrum, Dominicæ tectum, devincto omnium tegularium fraudulabatur ornari.]* Domus Dominicæ, apud Salvianum lib. 6. de Gibernat. Del. Ad dominum statim Dominicus currimus, corpora humi prostravimus, misis cum felu gaudis suppliciam. Basilica Dominicana in Actis SS. Saturnini et Sociorum mag. 2. K. 222; ex Vite S. Nih. Jutland. pag. 161. *xpox* in Concilio Anagniano can. 14. Necesar. can. 5. 13. Laodicenian. can. 28. etc. Addit. Itinerarium. S. Willibaldi n. 16. Pachomium in Regula cap. 54. Martyrolog. Rom. 27. Decemb. Isidorum. Amalarius lib. de Reb. Eccles. Honoria Augustodun. lib. 1. cap. 127. Eusebius in Orat. de Laudibus Constantini, quo loco, auctor est euindem Augustum curasse ades sacras et tempora unum omnium Deo, atque universarum rerum Domini dicenda consecrandaque. Hinc etiam Germani, et Belgæ Kirche, et Kerke, et Angli Church, adem sacram addidit, voce a *xpox* deducta, ut quid extimant: unde uts *Dunkerke* in Flandria, sic appellata, quod primi tuis fuerit Ecclesia in *Dunia* edificata. Hanc sententiam multis confirmat Ecardus in Not. ad Legem Ripuarior. 214. et 215. At Linguis in Epistola ad Belgas Cent. 3. Epist. 44. Kirke Germanicum a Circo deducit, quod veterum, inquit, tempora instar circu rotunda fuerint. Sed haec oculis et testibus indigent. Ita et Gretserus, in Muricibus Christianis pag. 158.*

2. DOMINICUM. Sacrificium mysticum, Missa Dominicum convivium, S. Augustino in Brevi Collat. contra Donatist. καρπόν τεκού. Cyprianus lib. de Operi et Eleemos. : Locuples et dives es, et Dominicum celebrare te credis, que Corbanum omnia non respicias? Et Epist. 63, ad Cæciliūm. Ni quid ergo Dominicum post carnem celebrare debemus? Quibus verbis intelligit ipsum divinum Missa sacrificium. Veterem ejusmodi loquendi morem docent Acta proconsularia SS. Martyrum Saturnini et socii, ubi sancti Martires iudicio postulati, quod sacra Missa contra Imperatoris precepta exiessent, sic Proconsuli responderunt: *Dominicum cum fratribus celebrari. Et iterum Sine Domino esse non possumus.* Et inferius, ex verbis Proconsulis suis interrogantes: *Sic tu collecta fuis?* Respondit: *Quia Christianus sine Domino est possit, aut dominicum sine Christianis celebrari. An nescis, Satana, in domino Christianum, in christiano dominicum constitutum?* Et post alia: *Ego deusta mente celebrari dominicum, collectam cum fratribus feci quia Christianus sum. Hoc ita Felix Martyr, Saturninus autem cum rogaretur ab eodem Proconsuli Antiphonem dicens: Tu Saturnina interfici? Respondit: Saturinus interficiatur? Respondit: Saturinus. Christianus sum. At ille: Non a te quia hoc, sed utrumque dominum.* Cui respondit Saturninus: *Ego dominicum, qui salvator est christus.* Hunc Baroniūs, qui putat, ex referri debore hanc verbi notationem, quae habetur in Martyr. Rom. 23. Decemb. Nicomedes Pesio multorum millionum Martirum, qui cum in Christi natu ad dominicum convenienter diocletianus imperator januas ecclesie claudi jussit, etc. Vide eadem Acta apud Bolland. II. Febr. n. 3. 6. 9. 11. 12. 17. 19. et eundem Bazon ann. 303. num. 81.

3. DOMINICUM. Proprietatis, Donacionis, quod ad Dominum spectat, quo dominus ad propriam gloriam famam fructuferit. Unde JC. Anglis Dominicum definit, *quod quis habet ad mensam, sicut sunt predia, quae bordardes inde vocant. Ita Bract. lib. 4 tract. 3. cap. 9. § 5. cui coniuncti Eleta lib. 5 cap. 5. § 18 et seqq. Est, inquit, dominum propriam terra meam assignata.* (a) butar. Vetus villa. Ego Hugo de chobar deli abbatis. Vetus villa. Dominicum meum de plenaria potest. Regum regnum ex parte. *Principes ab abbate et ab Roi. Dominicum, dominum possessiones, id est principis, in leg. 8. Cod. Theod. de Iustitia aur. (33. 1) leg. 2 de his, qui condit. (12. 19) leg. att. de Jure fisc. 10. 1.) Dominicum. Cowellus est tota illa terra intra manerium, quod dominus feudi, aut in manibus suis retinet, aut sicut ad annos, aut voluntatem suam parta consuetudinem majorit alius locit. Pactum inter Lunday, Frane, et Henricum Angl. Reges apud Rogerum Hoved. pag. 551. Terreni illius, et homines sicut sui propria et dominio fiteliter custodiet. Regum Mates catena lib. 2 cap. 71. § 1. *Dicitur perpetuaria, quando aliquip super dominum, Regum in ute occupatur, ut in dominica Regis, in ute publicis asto- pati, etc. Vide lib. 2. cap. 60. § 3. Nota Willielmi Rotomag. Archip. apud Rad. de Ducto. *Marinam partem dominici nostri occupans. Matthæus Westmonast. ann. 1151. Rescant in ipsa præponit dominum sua, quæ pater suis illi dederat.* Vide Sigerium de Adm. sua cap. 10. Bestiarum in Comitib. Pietav. pag.**

125. 491. Monast. Angl. tom. 1. pag. 118. tom. 2. pag. 25. etc.

¶ Nostri *Demouine et Demoune* Charta ann. 1235. ex Chartul. Campan. fol. 28v. col. 1. *Nec porro reteneri nos homines ne les homes de nos fîs, qui tiennent de nos en Demouine. Ne nos, ne notre home, qui tiennent aucun de nos en Demouine, ne porront ausques retenir les lor homes.* Alia ann. 1255. ibid. fol. 46v: *Vix lirées de terre que il (Thibaut comte de Champagne) tient en son Demouine et ransone et as apartenances.*

DOMINICUM PROPRIMUM. In Capitulis Caroli M. lib. 4. cap. 34. Rhabanus a1 Orlam. *Proprietas Dominicana, quæ domino Imperatori ex paterno successione hereditario jure pertinet.*

DOMINICUM dicitur etiam respectu servorum, quod scilicet ad dominum eorum spectat, ut in Lega Abenac. III. 22. in Lega Bayar. tit. 1. cap. 14. § 6. et in Lega Longob. lib. 2. tit. 1. § 15. Lothar. I. cap. 52. et Capitul. Ludov. Pii ann. 821. *Et libet nobiscum, qui proprios non habent, sed in terra dominica resident.* Bracton. loco citato. *Dominica rescripta ad differentiam quod tenet in servis.*

DOMINICUM ASYRIPUM. apud Anglos, continet omnes illas terras, quæ ad Regem spectabant tempore Edwardi Confessoris, aut Willilmi Nothi, seu quæ tenebantur a Maneris, descriptis in libro, quem *Domeday* appellant, ejusmodi enim tenebantur. *Antiquum dominicum* dicuntur, et eorum possessores se tenentes extra maneria, a quibus dependent, implacabili possunt, quæ nomine ab omni telone liberis et imponentes sunt. Antiqua vero dominia, quæ in Manu Regis sunt, Francia fenda sunt, et secundum communem Legem implacabuntur. Rastellus, et Cowellus lib. 2. Insti. Jur. Angl. tit. 3. § 25.

DOMINICUM. Ficere dominicas. Capitul. 3. ann. 813 cap. 2. *Qui hominem francum occiderit, solidos 600 componat a ipsa dominicum.* Et cap. 3. *Qui hominem ingenuum occiderit, solidos 200. componat, et exinde in dominico tertiam partem componat, id est, fisco Inferiori. Ibi si non semper.*

¶ 2. *Dicitur pro dominicatu in chart. ann. 791. apud Langart. Cod. Allem. num. 161. tom. 1. pag. 101. In dominio anno.*

DOMINICALE. Libet quod dominicatum, dominum proprium, proprietatis, Gall. Seigneurie, domine, proprietate. Will. Tyrus lib. 12. cap. 7. *De propriis dominicibus certa pro via et amictu beneficia... contulerunt. Lib. 19. cap. 11. Res ad dominicam principis pertinentes.*

Traditione. Fuldenses lib. 1. (ex. Itar. ann. 867). *Tradit una captiua, quæ contupia est tota illa, quæ vocatur... eum dominicale, alias salicula, arca, canpas, etc. Adelbertus Eydene monachus pag. 33. Quodlibet Wallerus dominicale quod in Tilenheim situm est, in recompensationem accept. Chronicon Tridunense lib. 3 extrahit. Inter quæ constat, cum tam gravis domino Ecclesiæ nostre dedisse, quidquid nunc de Rembode videntur terra dominicale nostra esse. Dominicana apostoli, sicut Paper. apud Rad. vienam lib. 2. cap. 29. occurrit præterea apud Becket. Stephenson lib. 1. Chronicon. cap. 16. 51. Petrus Drac. lib. 4. cap. 18. etc.*

DOMINICALE, pro dominicale. Tabul. Casuar ann. 1050. *Et ipsa mea dominica et feria de terris et cingis, et mes debilitate de cantalupo.*

¶ **DOMINICALIS TERRA.** Quæ ad Domi-

nium seu dominium pertinet. Charta ann. 1124. inter Instr. tom. 5. Gall. Christ. col. 445. *Hec autem sunt beneficia et predia ad predictam ecclesiam pertinencia: decima ejusdem villa cum familia et dominicale terra, in agri, e nos, etc. [¶] Jura abb. Metloc. sec. XII. in Diario vel Diplom. tom. 2. pag. 119. *De dominicale terra habenus 4 cariales, 2. a vñtur ex nostro aratro et alia 2. cum familia. Vide Haltaus. Glossar. German. col. 1582.]**

¶ **DOMINICALE PASTURE.** apud Thomam Madoz Formul. Anglic. pag. 148. **IDOMINICALE PORCI.** In Chronico Bosuensi pag. 700.

DOMINICARE. Possidere proprietario jure. Charta Caroli M. in Chron. Laurishamensi ann. 778. *Tam quod videtur possidere vel dominicare, quam quod adhuc ex numero Regum vel Regnum, seu quod pro collata populi, vel de comparsa, vel de qualibet adtractu augmentare... potuerint. Alia notio vide sub nomine.*

DOMINICATUM. Idem quod dominicale. cum Charta Ludovici II. Imp. pro Ecclesia Volaterrana: *Illa de rebus seu familias Episcopi ipsius tanquam dominicatis nostris per idoneos et credentes homines inquisitionem fieri jubens. Burghardus Wormaciensis. Ep. in Lege Familia. cap. 11. Et si quis nuperit ex dominicato Episcopi,... sin autem ex beneficio in dominicatum Episcopi nuperit, rebus suis respondeat domino beneficii. Vide dominicatus.*

DÉMINISTRATIO. Dominium, possessio. Tabularium Ecclesiæ Viennensis ann. 877. fol. 53: *Ut quidquid ex predictis rebus collectum fuerit, in eorum jure et dominicacione perenne debeat. Vetus Charta apud Perardum in Burgundicis pag. 37: Que quidem in prefata villa... conquisiavi de meo jure, in ius et dominicacionem servorum Dei ad jam dicto eynobio transfero in futurum possidente. [Privilegium Caroli Simplis pro Monasterio Moneltoni ann. 906. ex Chartulario Monasteri S. Amandi. In perpetuum primum esse columnas, et jam dicta villa diputata, monachis ad presentem concedimus, quæ omnia ad eam pertinentibus illorum dominicacioni in eum subdatur.] Addit. Chiron. Bosuensi pag. 616.*

INDOMINICATIO. Eadem notio. Gesfa Abbatum Lobiensium pag. 601. *Venditudo et Indominicatio Ecclesie, etc.*

DOMINICATURA. Dominium, proprium, proprietatis. *Predium dominicum, dominicale, in Foris Beneharn. rubr. de captione, art. 10 ubi interdum sumitur haec vox vernacula, præstide, in qua in predictis suis inhabitant viri nobiles, ut auctor est Marca lib. 6. Hist. Beneharn. cap. 24. n. 14. ut *dominae in Consuetudine Aurelianensi cap. 1. art. 84. 97. Tabulari. Burgulensi cap. 97. Medietatem de Curtis Carlona, quantum in dominicaturam tenere videbar. Ideo autem dico de dominio, quia sunt in curtis casamenta, quæ nisi retinuit, sic ut cuiusdam Militis, qui tantummodo in omnibus quantum ego in curte ipse de terra tenebat, Concedit. Henonis ann. 1055. Nullus tenet in omnibus dominicaturas Canonicas, vel Monasteriorum, neque aliud rasiat inde [charta anni 1055. ex Tabulari. S. Florenti]: Quidquid de dominicatura patris sui in Ecclesia illa reclamabant concesseram, et quidquid de casamento suo erat. Charta Roberti Hibernopolitani Comitis Flandris ann. 1105. apud Mirarium tom. 1. pag. 273. col. 1. Et ex dominicatura mea duas**

partes decimorum eidem Ecclesiae... tradidi. Charta anni 1144. ex parvo Chartrario. *Vitis et Massil. lib. 140.* *Monachi habeant terram decimum suarum Dominicaturum.* Sigerius de Administrat. sua cap. 1. *Hoc insequuntur incrementum Dominicaturae. Deo auxiliante, augmentari elaboravimus.* Ad eam cap. 15. 23. Monachus. *Vallis Sancit. lib. Hist. Albig. cap. 43.* *Volebat quod... omnes Dominicaturas et proprietates suas habere integras et intas.* Charta Roberti Claromont. Episcop. ann. 1088. apud Justulum. *Acquisitum Castrum Mauduni, et pertinentia fodi, vel Dominicaturam.* Addit. Vitam B. Odilegarii Episc. Barcinonensis n. 19. 27. Concil. Auditoriense ann. 1099. cap. 2. Probationes Hist. Duc. Burgund. Duchesni pag. 23. 24. Bibl. Cluniac. pag. 1455. Marcam in Hist. Benecharini lib. 4. cap. 10. n. 3. Catellum in Hist. Tolos. pag. 279. [Marcam Hispan. col. 884. et 971. 1558. D. Brusel de Feodorum usu tom. 2. pag. 138. Gall. Christ. tom. 4. Intrum. col. 269.] etc.

DOMINICATUS. Eadem notio. Senator lib. 3. Var. 25: *Sicuti tituluri, quem fide Dominicata jure dedemus.* Capitulo Caroli C. tit. 82. cap. 5: *Ipsi aliodes in nostrum Dominicatum recipiantur.* Hincmar. Opusc. 60: *Tenuit Dominicus Caro Remens Episcopum in suo Dominicatum.* Charta anni 1158. apud Gallandum. *De terra, que ad ipsius Dominicatum pertinet.* Alia ann. 1088. ex Tabulario S. Cypriani Pictav. *Concesserunt partem in Ecclesias, que ex feodo inorun erant... ut non alibi nisi Ecclesia S. Romani darentur, et quicquid ac casamentis coram, accepto Dominicato acquiruerent potuisse.* Charta Zuenteboldi Regis apud Chappel. *Largior Ecclesie... villam nostri Dominicatus, sitam in pago Lauga, et... Alla Caroli Crassi Imp. apud eundem. Mancipia... de quoquaque nostro fisco sint, aut ex Dominicato, aut ex beneficio... adiiciuntur.* Acta Episcop. Rotomagensium pag. 438: *Todinacum, qui in Dominicatu Archiepiscopi erat cum omnibus appendicibus suis fratri suo... dedit, etc.* Addit. Hemereum in Aug. Viromand. pag. 100. 136. Beullum in Comit. Pictav. pag. 269. etc.

INDOMINICATUS. Eadem notio. in Capitul. Caroli Calvi tit. 82. § 8. [100 ap. Tu. 1063.] in Charta ejusdem Caroli, apud Buzelnum pag. 84. in Gestis Abbatum Licens. pag. 84. etc.

DOMINICATUS. adject. de eo, quod est in Dominicato. Charta Caroli C. ann. 845. apud Beullum in Edicto. *In villa Bediasaco Casam Dominicaturam Agri Dominicati,* in Capit. Caroli M. lib. 5. cap. 147. [278.] In Capitulari Wormatiensi ann. 829. cap. 10 etc. [Dominicatus manus, in Precepto Ludovici Imp. ann. 886 apud Marten. Ampliss. Collect. tom. 1. col. 96. Dominicatum beneficium, in Actis SS. April. tom. 8. pag. 821.] *Dominica terra, et Dominicatus,* in hisd. Capitul. Caroli M. cap. 150. [801.] dicuntur. [100] Guerardo Dominicatus est Ad dominum pertinens ipsaque proficiens, non colonia vel alii quibuslibet subjectis iure beneficij, ususfructus, locutionis concessus. Vide Indicem Generalem Polyp. Irminon. vocibus Dominicata Cultura, Ferre, Vinea, Caso et Dominicata Manus et eundem virum distinctum in Prolegom. Chartul. S. Petri Canot. § 22. Confer supra Abusus.]

DONNICATUS, et DOMINICATUS. Eadem notio, in Chartis Itallicis apud Ughelnum. tom. 1. pag. 389. 340. 341. parte 2. pag. 386. tom. 3. pag. 47. 290. 291. Hieron. Rubicum in Hist. Ravennat. pag. 308. etc. [100] Vide Murator. Antiq. Ital. tom. 2. col. 46. et 47. [Vinesa Dominicata Regis, in Chr. Farfensi apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 604.]

DOMINICARIUS. Idem quod Dominicus.

Tabularium Abbatis Bellioccensis in Lenovicib. chart. 20: *Cum casa mea Dominicaria, ubi ego ipse viuis sum manere.* Occurrunt in eodem tabulario non semel. [Placitum anni 1282. inter Inst. novi Hist. Occitane tom. 1. col. 135. *Aliam mediationem similiter Fucrada obtinebat.* Ita illa duas Ecclias Domincarias.]

INDOMINICATUS, adjective, Dominicus.

Tablem. *Villa Indominicata.* in Edicto Pistensis cap. 5. 8. *Manus Indominicatus,* apud Hincmarum Laudum. tom. 2. Operum Hincmar. Rem. pag. 611. et Hemereum in Regesto pag. 33. 38. [Char. Ludovici II. ann. 878. inter Inst. tom. 4. Gall. Christ. col. 271. *De terra Indominicata modiatis quinqueaginta, habet ibi de terra ipsa modiatis sexaginta.* Ibi quia Indominicata terra opponitur abe, hoc est, inquit, statim eadem esse videtur quia culta; non quod sit nativitas hujusce vocis sensus, sed quia terra quae ad Dominicum pertinet cultior atque ferocius esse debet.] *Alodus Indominicatus,* in veteri Notitia, apud Besilum in Episcop. Pictav. pag. 45. *Terra, curta Indominicata,* in Charta Chrodegangii Episc. Metensis apud Meurisius pag. 167. in Chronico Normannio ann. 1141. et in Chron. Laurisham. pag. 68. Charta Caroli Calvi pro Monastero. S. Germani Parisiens. *Sive sine Incomitatu, sive sine in beneficio quibuslibet dati: ubi Indominicata opponuntur beneficiis.* Ita Charta varia apud Saillianum in Matris. pag. 237. 242. Besilum in Comit. Pictav. pag. 202. 231. 237. et alios.

INDOMINICATE POSSIDERE. quod dicitur in aliis et in Domine, in Charta Stephani Episcopi Metensis apud Meurisius pag. 416.

DOMINICUS. adject. Proprietus. Capitulo. ann. 829 et Additio 5. Capital. cap. 301.

De libera honinibus, qui propriis non habent, sed in terra Dominicana resident, etc. Charta Richardi Regis Angl. apud Hovedenum pag. 882. *De terra, que quas haberet in Anglia, seu Dominicis, seu fodiis, etc.* Charta Edw. III. Regis. Angl. tom. 2. Monast. Angl. pag. 259.

Et quod idem Abbas et Canonici haberent porcos suos proprios, sive Dominicis, tempore pannagi iiberos et quietos. [Omnes Dominicenses res monachorum Bocci ad vicum vel vestimentum pertinentes, in Tabulario Bocci.] *In iure Dominicano,* in Charta Ottonis Comiti Viromandensis apud Hemereum ann. 1025. *Domus Dominicana,* Gal. *Maison Signeurale,* apud Superum de Administr. sua cap. 10. 18. Possessio Dominicana, proprie, apud S. Anselmum lib. 4. Epist. 75. Vida Radulfum de Diceto in Abbrev. Hist. ann. 912. et Beullum in Comit. Pictav. pag. 210. 498. Hanc locandi formulam expresserunt Franci nostra per vocem affectivam Domine, quam a Dominicis constat. Robertus Bourrou in Hist. Merlini MS. *Il feront au lait leur enfant de l'autre femme, et cheletu neiriront come leur fil Domine.* Historia Abbatum Brekenstensium in Anglia. *Si priest le Roy Jean les terres et les chaumes le avant dit Willaume de Bruse*

par sa volonté Domine. Histor. Prioratus Wigmorensis in Agric. Heredem. *A force li convint en refut domener en ses Chateis Domene pour deute de ly Ibidem: Les lettres par sa autorité Domene furent ensellées.* Alio loco. *Et donk returna il à sa terre Domene.* Occurrunt ibi pluries: præterea in Stabilit. S. Ludov. lib. 2. cap. 20. apud Littleton. sect. 88. 123. 172. 212. 258. 314. 360. 381. 383. 667. et apud Villharduin n. 119. Addit. quæ adnotamus ad eundem Villhard. sed et *Demarios*, hac notio habet Bulla Innocentii III. PP. apud Ughelnum tom. 1. Ital. Sacr. pag. 784: *A Demanis vero dominibus ipsius Episcopi a nobis non tenetibus, istud tamen habebimus, etc.* Occurrunt ibi semel ac iterum, et tom. 9. pag. 45. 99.

DOMINIGADURA. Pradium dominicum; vel *Ädes dominica*, ut supra *Domigadura.* Charta apn. 1064. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 180: *Et ad ipsum qui haberet Carcassona per Pratas et de Canuras, et ad ipsum alodium de Viveris, et ipsa Dominigadura, que Petrus episcopus habet in Dunes.* Vide *Domigadura in Dominicum* 3.

* [Ipsam partem que Rodgarius ibi abe, et ipsa vicarias et ipso comitatu et ipsa Dominigaduras comitatu que Petrus episcopus et Rodgarius abent de Plinauram et de Martinala. (Conventio inter episcopum Gerundensem et comitem Fuzaram, XI. sac. mus. arch. dep. p. 50.)]

DOMINIO. Idem ac *Dominium*, apud Rym. tom. 15. pag. 718. *Infra regnum nostrum anglie, vel Dominiones nostras.*

DOMINIOS. Imperiosus dominus, et homo, qui habet ardus precepere, homo magne auctoritate. Joan. de Janua. [Vide *Dominores*.]

DOMINISSIMUS. pro *Dominus*, in aliquo Chartis Hispanicis. Charta Ordinis Regis era 992. apud Anton. de Yez. in Hist. Ordin. S. Benedicti tom. 1. pag. 158. *Subsequentem Dominicissimum Principem, etc.* Et in alia tom. 5. pag. 437: *De regno aui sui Dominicissimi Ordinii Regis, etc.*

1. DOMINIUM, alias *Dominium* et *Dominicum.* Gall. *Dominus.* Gloss. Lat. Gr.: *Dominium, Kups. Jus, tutela, potestas,* leg. 15. Cod. Th. de Jure fisci (10. 1.) Richardus Hagulstad. lib. 2. de Episc. Hagulstad. cap. 5: *Sicut ipse eam in suo Dominicato querat, Ecclesiam tradidit.* Radulfus de Diceto: *Sibi quidem videbatur incongruum quod Cadurcum redideret, et totum Comitatum, et alia multa de Dominio suo.* Vide *Demandum* [et *Domanum*.]

¶ Charta Ludov. comit. Bles. ann. 1197: *Omnes de Dominio meo et de dominio meis Castriduni manentes, qui de mea servitu conditionerant, ... ab omni iugo servitutis meae penitus quieto et absoluto.*

1. DOMINIUM BANNALE. Vide *Bannum Leuge.*

2. DOMINIUM PATRONALE. Idem quod *patronatus*, in Consuet. Norman.

cap. 81. ex Cod. reg. 4651. Vide *Patronus* 2.

3. DOMINIUM, JC. Anglis dicitur principale manerium, quod Dominus et antecessores semper possederunt, cum manerio appenditilis. Ita Rastallus. [Gallis nostris, *Chef lieu du fief*, qua notio in Charta ann. 1201. Matthæi de

Homo ex Chartul. Abbatia S. Nicolai de Arida-Gamantia Dicte. Atrebatens. : Fratribus Ecclesie S. Nicolai de Arida-Gamantia in elemosynam sub perpetuo censu tenendum dedit pro xii missis et mensis et v. modis ave maria. Peccatum, sive Dominium secundum mensuram Peronneum.... ita tamen quod Mattheus auct. festivitatem S. Remigii ubi et cui sit tradendum ad Dominium fratribus nunciat. Dominium magis, in Hist. Delphin. tom. 2. pag. 14. col. 1.)

13. **Dominum.** Nomen honoris Reipublice Principibus attributum. Exstant apud Rymerum tom. 14. pag. 199. Littera Henrici VIII. Angl. Regis inscripta: Illustrissimo Domino Venetorum, et quibusvis aliis Principibus Christianis, Domenis, Civitatibus et Communitatibus, etc. Angelus Pechinolius in Epistola ad Innocentium VIII. Papam ann. 1489. apud Illust. Fontanum ad calcem Antiq. Herte pag. 480: Ad que dominus Orator Veneturum respondit: Ego habeo in mandatis ab illustrissimo Domino meo, etc. Ibid. pag. 485: Nec vales Majestati suaderet, quod non solius Do ninii Veneturum exquirendum sit consilium, sed Majestatis sue precipue, ac ceterorum Christiani nomine Potentiam habenda sunt vota.

1 DOMINO. Sacerdotale capituli et humerorum per hyemem tegumentum. Synodus Constit. Ludovici de Carnosa Episc. Bajocensis: Quotidie caputum seu Domino panni nigri deferant. Et pileo atque corneta precipue in ecclesia officiando deponit, utatur a cetero caputo, vulgariter ung Domino.

Dominus. Imperious homo, scilicet magne auctoritatis. Ugat. Vide **Dominus.**

Dominulus. In leg. 41. § 4. testamento D. de Legatu. (22)

1. **Dominus.** pro Deus, Kynog, occurrit passim in libris sacris. Unde forte dali Domenedio, Galli nostri Domedieu dixerunt, id est, **Dominus Deus.** Vide Philonenm de Nomini mutat. pag. 7. 1. Edit. Sulpius Severus lib. 1. Hist. Mundus a Domino constitutus est, etc. Ruffinus in Symbole de Christo: Et dicuntur alii Domini, concessa tamen non iniuria potestate, dicuntur. Hic vero so'us est unicus filius, et solus unicus Dominus, sicut et Apostolus ait: Et unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia. Isidorus lib. 2. Different. Inter Deum et Dominum ita quidam distinxerunt, ut in Dei appellatione Patrem, in Domini Filium intelligent. Sacra Scriptura utrumque et Deum et Dominum affirmat: tamen hec vocabula invicem discernuntur. Primum enim nomen naturae est, pertinens ad aenorem. Secundum potestate, congruens ad timorem. Denique et Dei vocabulo edice, quid diligas, ex Patre, ex appellatione cognomine quid metuas? Vide Iohannes S. Benedictus ad Fulgenium lib. 10. contra Fabianum Fragm. 10. apud Chiffetum, (sic) et Marium Mercatorum pag. 68. edit. Baluz.

Dominus. Vobiscum, verba, quibus Sacerdos in sacris Liturgiis populum salutat, sumpta ex libro Ruth. 2. sic enim legitur Booz salutasse messores suos. Quibus verbis responderunt populus, et cum spiritu tuo. Vide Capitul. Caroli M. lib. 5. cap. 83. [¶ 159.] Addit. 2. cap. 7. [¶ 9.] Durandum lib. 4. cap. 14. Bilingual ad Concilium Braccarensis II. ann. 583. cap. 8. et Card. Boni lib. 2. Rerum Liturgic. cap. 5.

2. **Dominus.** DOMINI et DOMNI, Sancti vulgo appellati. **Dominus Johannes,** apud

Cyprianum in Vita S. Cesarii Arelat. **Dominus Dionysius,** in Placitis aliquot Clodover. IV. apud Mabillonum. tom. 4. SS. Ord. Benet. pag. 617. 618. **Dominus Germanus,** ibid. pag. 630. Char. Caroli M. pro Ecclesia Parisiensi in M. Bostorali lib. 19. Ch. 56. S. Germani et sancti Marcelli.... vel ceterorum Dominorum, quorum signora in ipsa plebe vel ipsa Ecclesia Parisiaca, adunata requiescant. Hinc S. Martinus, **Domnus Martinus** appellatus in prefatione Concilii I. Turon. et can. 13. in Concilio Turon. IV. can. 18. Autissiod. can. 5. apud Odonem Cluniac. lib. de Transla; Corporis S. Martin. Fortunatum in Praefat. lib. 3. Gregor. Turon. lib. 5. Hist. cap. 14. lib. 10. cap. 30. in Gestis Consulium Andeg. cap. 10. n. 3. etc. **Dominus Vincentius,** in Capitulo Cabili. 1. **Dominus Petrus** Apostoli, in Synodo Rom. sub Symmacho, et in Concilio Turon. II. can. 23. **Dominus Gregorius M.** in Concilio Sueciano. **Dominus Paulus,** apud Gregorium Turon. lib. 9. Histor. Fran. cap. 41. **Domini Apostoli,** apud Ennodium lib. 9. Epist. 26. **Domina Opportuna,** apud Adelhelium Episc. Sagiensem in eius Miraculis cap. 2. **Domini Sancti,** in Charta Caroli 4. tom. 2. Analecto. Mabillonii pag. 40., observat Josephus Scaliger in Notis ad Fragmenta veterum Scriptorum nostris libros de Emendat. temp. pag. 93. Chaldaeos Christianos praecipuerunt Sanctorum, ut Apostolorum, nominibus, vocem **Mar,** quae **Domina** sonat, præponere, ut **Mar Marcos, Mar Phetros, Marminus Marcus, Dominus Petrus.** Vide **Dominus.**

3. **Dominus.** DOMINI, saepe appellati Episcopi, etiam non adjecto dignitatis nomine, ut **Domini Episcopus** et **Domini Episcopatus** in Mabillonii lib. 2. Indic. pag. 38. lib. 4. Epist. 17. **Domini Vicaria;** **Domini Ecclesie;** apud euudem lib. 4. Epist. 27. Haymo Homil. Domini. 16. post. trinitatem ex S. Augustino: *Nisi forte hoc evenerit, scit S. Augustinus dicit, ut ille, qui filius est, per misericordiam Dei sublimatus ad Episcopalem dignitatem, et officiarum Episcopus, et tunc poterit esse Patri et filius et Dominus proper honorem dignitatis.* Vide [Librum nigrum Scaccarii pag. 115.] Willemum Neubrig. lib. 5. cap. 20. Epist. 72. et 104. ex Sugerianis Stephan. Tornac. Epist. 236. 237. etc.

4. **Dominus Senensis.** Michael archiepiscopus, in Ch. ann. 1198. ex Chartul. Campan. Cod. reg. 5938. A. fol. 181. r. **Domini Noviomensis,** in Ch. ann. 1221. ex Chartul. Barbelli.

5. Ut **Domini**, sic et aliquando **Principes** appellati sunt per jocum, inquit Valensis in Notitia Gall. pag. 614. col. 1. quid potius auctoritate sua male uidentur more **Principum** asculatium. Mutatione Adrevaldus in Villa Alguill Abbatis. Languedoc. scilicet in villa monachum Littorens ad Mumonolum se contulisse. Vicissime [Valensis emendat. Vintise] ciuitatis **Principem**, susassiseque ei, ut ad Monasterium iret, quasi multas pecunias ibi reperturus. Vita S. Leodegarli. cap. 8. Erant in hoc mendacibus primi et quasi Rectores palati. **Desideratus cognominis Dido,** qui quondam Cabilioti habuit **Principatum**, necnon et ejus collega Bobo (Mabillon. Albo,) qui urbem Valentiam habuerat in dominium. **Nec enim digni sunt ut urbium nominentur Episcopi,** qui magis terrenis desiderius inhababant, et celestia non curabant.

6. Sæpius etiam serio principes appellati sunt episcopi, ut a S. Hilario in

Matth. cap. 29: *Speciale tamen populi Principibus, id est, Episcopis... sollicitudinem mandat.* Vide in **Episcopus** et infra **Princeps.**

6. **Dominus.** MAGISTER CHRISTIANITATIS

magister nuncupatur Patriarcha Jeroolimitanus, in Charta Almer. comiti Ascalon. ann. 1157. tom. 3. Cod. Ital. dipl. col. 1478: *Concedo eidem (Plasiane) locum unum ad fabricandum sibi in eo ecclesiam, si tamen Dominus et magister Christianitatis patriarcha hoc ipsa concasserit.*

7. **Dominus.** nude dictus Abbas, in Consuet. Fontanel. pag. 94: *Et hoc facientes secundum Dominum et secundum nos omnes.* Et in Gallico Reliquiarum Indice: *Tel croix est au logis de Mon-*

7. 4. DOMINUS, nude dictus Abbas, in Consuet. Fontanel. pag. 94: *Et hoc facientes secundum Dominum et secundum nos omnes.* Et in Gallico Reliquiarum Indice: *Tel croix est au logis de Mon-*

7. **5. DOMINUS.** Domini interdum dicti Canonici addito nomine Ecclesie, cuius sunt Canonici. Testament. Guillelmi Montispessulanii ann. 1211. tom. 9. Spicil. Achri. pag. 156: *Monasterio Grandis-Syle dimitti c. lib. inter opus et mensam Dominorum Ecclesie Magalone dimitti MM. sol. in honore emendo, de cuius fructibus fia annuatim anniversarium in festo S. Michaelis pro anima mea et parentum meorum.* [¶ 60] Ubi virgula distinguendum post **Dominorum**; ita etiam in ecclesiis German. tabulariis Canonici haud raro nude Domini dicuntur. Chart. Ottonis Episc. Mindens. ann. 1270. ap. Würdtwein. Subsid. Diplom. tom. 10. pag. 32: *Dabunt 15. solidos Dominis et vicariis, qui dirinx interfuerint.* Chart. Conradi Decani ann. 1882. Ibid. pag. 85: 12. solidi dabuntur pro consolatione **Dominis nostris et vicariis, qui pre-**

sentem regem.

8. **DOMINUS.** DOMINI, nullo adjecto vocabulo, nullus auctoritate intelligitur ratione vas-

8. **DOMINUS.** in Legibus et Statutis

Principum, nullo adjecto vocabulo, **Domini feudi** intelligitur ratione vas-

8. **DOMINUS CAPITALIS,** vulgo **Chef Seigneur,** et in Assatis Hieros. cap. 193.

137. in Consuetud. Normann. art. 126.

180. 186. Pontivensi art. 110. Andegav. art. 201. et seq. Genoman. art. 216. Ta-

bularium Vindocin. Thuanum. Ch. 40:

Archibalodus dudum de terra memorata Capitalis Dominus auctoramentum suum super S. Martino donavit. Tabularium Majoris Monasterii Ch. 175: *Autorizaverunt etiam hoc in Capitulo Capitales Domini ejusdem terre, scilicet Fulco Comes Vindocinensis, etc.* Tabularium Vindocinense ch. 345: *Annuit domum Gautrius Granarius, de cuius erat fisco, et cimissa columnia ante Hamelum Montis aurei Dominum, qui Caput erat fisci maximum.* [Chartularium S. Vandregesili tom. 1. pag. 5] *Salvo jure et redditu omnium Capitalium Domini.* Ordene-

tud. Vital. lib. 3. pag. 491: *Hoc Radulfus, qui Capitalis Dominus auctoramen-*

ter autem. Vide pag. 491. 576. 594.

601. 602. 603. 772. Regiam Majest. lib. 1.

25. ¶ 1. 2. cap. 18. lib. 2. cap. 44.

66. lib. 4. cap. 5. 7. Statuta Roberti I.

Scotti Regis cap. 6. ¶ 8. etc. In Consue-

tud. Normannia art. 188: *Cappelle le*

Chef Seigneur celui seulement, qui pos-

sede par soy et par hommage, et qui à

cause dudit fief tombe en garde. [¶ 60] De

*sensu quem in Gallico consuetudinibus obtinet vox *Chef Seigneur* videndum Lau-*

riera ad Raguelum. tom. 1. pag. 237.

Anglis **Capitalis** Dominus erat, cui quis,

plures habens dominos liganciam fecerat,

ut ut est in Regiam Majest. lib. 2. cap.

44. Gianvilia lib. 9. cap. 1: *Potes autem*

quis plura homagia diversis dominis fa-

cere de feodis diversorum dominorum;

rum et monasteria, cui operibus publicis vacare incumbit. Reg. capituli Carnot: *Ordinari capitulo quod Domini ordinis per industriosum pictores, reperire poterunt, faciati, etc.* Vide *Operariae*.

† DOMINI ORDINIS vel in ordine. Praep. post Abbatem Superiores in Monasterio Clunian. ut Subprior, Decanus. Bula Nicola IV. PP. in Constitut. Clunian. MSS. *Nec aliquis distinxit seu acta vel audeat immixtare, nisi in causa magni necessitatis et evidenter utilitatis, in quo potestas Abbati intelligitur relinquenda: de consilio et assensu peritorum et discrutorum durorum et illis qui Domini Ordinis appellantur. Actum capitulare pro coniunctione Prioratus de Bischilis anno 1329 in Archivo B. Mariae de Chariate, subscriptum *Gerardus Subprior, Guillelmus secundus, Ludovicus tortus, Theobaldus quartus, Domini in ordine*. Vide *Domini Ordinis*.*

Vel seate aut professione antiquiores. Vide infra *Megister Ordinis*. Conseruit. S. Germ. Prat. Inter Probat. Hist. ejusd. pag. 148: *Domini ordinis ibunt ad consilium capituli, et dum erunt in consilio capituli, subcamerarius apparetur solutarius suis supra duo tripodes in capitulo. Quando Domini ordinis valuerint, pulsabunt capitulum, et nos veniemus. Infra, Domini nude appetantur non semel. Comput. pientiarum ejusd. monast. ann. 1374: *Au terme S. Remy pour l'anniversaire maistre Jehan Dye, baillié aux Seigneurs de l'ordre xxij. solz.* Vide supra *Domini Ecclesie*.*

DOMINI PARLAMENTI. Supreme curia senator, vulgo *Consilier*, alias *Maire*, Necrolog. priorat. Nostra Dominae de insula Trecens. ex Cod. reg. 9612. T. *Anniversarium nobilis ac discreti viri dom. Joannis de Dom. Comitis initius utriusque utilitatis, quondam bailli Trecensis postmodum Domini pellenni (leg. parlamenti.)*

DOMINI REGUM crebro Imperatores et Reges contulit a modo statu Scriptoribus. Symmachus lib. 10. Epist. 38: *Sicut meliorem esse judicem causam, que rerum-Domini reservatur. Cassianus de Morifacit. in fin. *Ipsi quoque rerum presentium Domini. Cyprianus in Vita S. Casarii Arlat.* Civis aliquot aliquotatur, ipsaeque rerum per infernarios appellat. Desiderius Episcop. Cadurcensis in Epist. ad Chlodulfum: *Ipsi Domini rerum, quibus rite nostri Redemptori servire videmur. Aimoinus de Vita S. Abbon. Floriac. cap. 8. Ad Dominos rerum inclitos scilicet Francie Reges, Hugonem ex eius filium Robertum apologeticum scriptis. Idem lib. 8. Hist. Franc. cap. 71: Nempe pro similibus ausis, a Dominis rerum, regibus scilicet Francorum, sepe attulimus.* Vide lib. 2. cap. 17. Privilegum Corbeiense ann. 846 editum a Sirmondo, etc. Sic passim Sidon. in Paneg. Magistr. Senator Lib. 1. Epist. 4. lib. 1. Epist. 6. 7. 11. et 13. Greg. M. PP. lib. 1. Epist. 6. 16. lib. 2. Ind. 11. Epist. 1. lib. 7. Epist. 13. Iustinius lib. 1. et. 2. Vide Jurestrum ad Symmachus lib. 1. Epist. 8. *Imperatores rerum atque Principes, apud Petrum Diacon. lib. 4. Chron. Castin. cap. III. Domini terrarum, apud Alypium Antiochen. in Descript. orbis cap. 17. ¶ 6. Domini terrarum apud Arnulph. Lexov. pag. 32. *Antiquitatis alexandrinas in Actis Concili Calchedoni et Concili Ephesini II. Oi. yz. xxi. belatryx. xai. nātōv. ἀνθρώπων θεούντων***

θεούντων. In libellis Photii. Bassiani et Eunomii ad Valentianum et Marian. in eodem Concilio Calchedon. Act. 5. 11. 18. et in Epist. Varadati Monachi ad Leonem Imp. parte 8. ejusdem Concili. l. 25. xii. *ταῦτα; & τότε;* ut Antoninus Severus Caracalla appellatur in Thiatyrensi inscriptione apud Thom. Smith in Notitia 7. Eccles. Asia pag. 130. et Spontium tom. 8. Itiner. pag. 118. *Terra marique Dominus*, in Epistol. Africanorum Episcop. ad Constantino Imp. in Concilio Lateran. sub Martino I. PP. Act. 2. S. Hieronym. Ep. 9: *Contubernialis et Conducipulus Augustorum, quorum mensa ministrat orbis, terra ac mari servient, ut patet omnibus exercituum exercituum. In Concilio CP. sub Menna Act. 5. *Dominum totius orbis gese appetitasse Constantium, auctor est Ammannius lib. 15. init. Imperatores et Reges Dominos, unice vocatos cuius notum. ioo. Annas Syrius de ortu et auctoritate Imper. Roman. ap. Si hard. pag. 338. *Etiamen quis non videt et populos et principes omnes ab imperatore qui mundi Dominus est, recipere tempora?***

DOMINI STATIONIS i.e. qui acta publica continet. *Tabellione* scilicet et *Tabula* id. acceptior in Nov. 44. ad quam *Glossa: Tabellio erat minor. Tabularius major, et Magister stationis major utriusque.* Vide ibi Gothofred.

DOMINI TENURE vel *Tenure*. Vide supra *Domini Ecclesie*.

DOMINI TITRAE Gall. *Seigneurs*

Titer viri nobiliorum. Regula Toulbi Archicop. Linne inter Concil. Hisp. tom. pag. 665. col. 1: *Domi celebratus Officium in choro, nemo secularium illuc intronitatur preter Proverem, Gubernatorem, vel Auditores regios... Dominos Titulares ac horum filios, Pretorem ordinarium hujus urbis.*

DOMINI VINI Cui vini cura incumbit in Monasterio B. Mariae de Charitate, Gall. *Cavier. Vinter.* Constitutione D. Valentini Prioris ejusdem Monasterii ann. 1416: *Domini vini eti et sedeat hora prandii iurta senectenae per quam ministratur vinum in refectorio.*

DOMINI URBS Gall. *Les Messieurs de Ville*, Urbs Prepositus et Scabini seu Consules. Compendium Jurium universitatis Paris. fol. 15. v: *Laudabilis est etiam consuetudo... licetianis omnibus... accedere... ad Dominos urbis.*

DOMINUS UTILIS Prædicti possessor,

Practicis nostris, Seigneur utilis et prefable. Charta ann. 1336. In Chalcul. edcl. Lingon ex Cod. reg. 5188. fol. 102. v: *Dominus utilis dicta villa (de Martilio) consuevit uti labore... quendam redditum... vulgariter appellatur les Tiers. Et fol. 106. r: *Debet major praesentia villa Domini utilis dicta villa interputata omni anno in crastino festi Nativitatis Domini unum porcum.**

DOMINUM FACERE. Aliquem pro Domino habere, clientelam aliquid proficer. Charta ann. 1281. Inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 446: *Precipinum universis et singulis firmiter observari, quod non faciant aliquem Dominum per hominem corporis et servitutis, quandiu in dicta villa voluerint commorari.*

DOMINOPOLIA Idem quod *Halo*. I. Aula

major et publica, ubi mercatores merces suis venient exponunt: vox hibrida, a Lat. *Domus*, et Gr. *καλλί* vendo. Intermiss. ann. 1358. in Reg. 86. Chalcul. reg. ch. 541: *Cum magnus Johannes, quadan die in Domopolia villa de Atheto, cum quibusdam amicis seu sociis suis*

causa soliti existentes, etc. Charta pro abbat. S. Anton. prope Paris. ann. 1374. in Reg. 106. ch. 25: Quinqainginta quaque libras... supra quendam domum sitam in Domopolis Parisiis ante fontem facientem eum cugum vici Johannis dicti Begue.

DOMISEDA Quæ solitudinem amat et domi sedet. Inscriptio apud Fabretum pag. 282: *Hic sita est Amyngone pucherrima Janifici pia pudica frugi casta Domiseda.*

DOMISELLUS pro *Domisellus*, in Litteris Officiali Lemovicensis pro Monasterio Solemnianensi anni 1261. et 1370.

DOMISTADIUM Teutonice *Huystede*,

quasi domus locus: *hunc enim est Domus, stede, locus, statio: ut hoffsted Villa, quasi hobia statio. Chronicorum Mons, Agnetis pag. 149: Totam curiam suam cum Domistadio pauperibus delegavit. (Charta anni 1269 apud Miraeum tom. 1 pag. 778. col. 1: Partem terrae nostrarie alodialis, prout sita est et adiacet Domistadiis eorum, juxta castrum nostrum apud Fribigia-montem a fine Domistadii... usque ad murum. Charta anni 1345. ibid. pag. 736. col. 2: Domus et confirimus pro Conventu in eo fundando castrum sive Domistadium in villa nostra de Wateringe cum omnibus pertinentiis et edificiis infra fossatum extrellum clausum. Opus rarum Leodiensem apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 1373: Conclusum fuit quod... de qualibet Domistadio solveretur unus scurus.)*

DOMISTADIUM in Constitutione Ludovici Borbonii Episc. Leod. ann. 1466. in Bullaria Carmel. pag. 282.

DOMISTATIO in Charta Henrici I. Brabant. Ducis, in Cod. Donat. Plar. Miraei pag. 321. 322: *Concedo prefatis Regularibus Domistationes cum curribus eorum, que concluduntur inter plateam, etc. Occurrat ibi plures.*

DOMITEXTILE Testamentum S. Remi. qd apud Flodoardum: *Dono si Domitellis causam subitem, si aliis pleniori. Forte Aurilexilia. [sic] German. Haugemache Leinwand, Domus tenuis. ADPL. Forte Legendum. Dono eidem i (unam) testitudo causa, etc.*

DOMITALIA Domesticus. Herkemperius in Hist. Longobard. pag. 75: *Domitiale rotulae est reddita.*

DOMITILIA pro Domitor. Preceptum Thordorici Regis Gothorum ann. 508. Inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 1: *Domitili orbis, praesoli at reparatori libertatis Servati urbis Roma. Flavius Theodosius Rex. Sic col. 20. Cultus pro Cultor. et alibi non semel.*

DOMITUS in Leg. Sal. tit. 8. cap. 5: *Si quis vaccans Domitiam etc. Ubi Codex Estensis habet, Domesticam, teste Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. aevi col. 287. Doté, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1416. ex Reg. 169. Chartoph. reg. ch. 312: Simon Miel estoit sur une jument poulaine, dont il ne se povoit descendre, pour qu'el le n'eust pas encors Doté. Leg. forte Domitie.*

DOMINARIUS Dominii seu prediū possessor, Gall. *Seigneur domainer*. Arrest. ann. 1364. 15. Jun. in vol. 1. Art. 10. Artor. parlam. Paris: *Dicto militie in contrarium proponente, quod ipse et Alenor de Poissardus et usq. sunt veri Domini proprietari et dominari, terre de Boulerie. Vide supra Dominiannum 8.*

DOMINA Vir Domus.

DOMINEDIUS Vide *Dominedius*.

DOMINARE Latinis et Italis *Domare*, Gall. *Dompter* vel *Donter*. Jacobus de

predictis malefactribus, seu conductoriis, vel Dompriorebus, vel factoribus.... aliquo pacto generari adseri, etc.

• DOMUCURIA. Vide Domucuria.

• DOMUICOLITIS. Vide Domus 2.

• DOMUNCULA PORTATILIS. Tabernaculum, tectorium, gall. Tente, in Instrumento apud Matth. de Conciaco in Hist. Caroli VII, pag. 682: Acta fuerunt hanc in campis, in exercitu dicti illustrissimi principis, prope castrum de Gauvre, in Domuncula portatilis ipsius domini Ducis (Burgundie).

• DOMUNCULARIS. Vide Censu-
muncularia.

1. DOMUS. *Equis, dictum, quod sit color ejus de ariño, id est, cireneus, et sunt agrestes generis. Papias in MS. Ecel. Bitur. Cireneus est pro Ginevra. Et domus pro Domus. Vide Domus.*

2. DOMUS. *Domus culta, Predium domo ad commandandum colonis apta instruc-
tum: nos Feremus, vnam. Anastasius
in Zacharia PP. His Domum cultam
Laureatum sacerdos ordinarius, adjiciens et
massam. Vnde plakan. Ibidem. Hic mas-
sas, que regantur Autors et Formulas suo
studo iure B. Petri acquisivit, quas et
Domus cultas statuit. Stephanus PP. in
Epist. ad Pipinum: Omnes Domos cultas
B. Petri igni combusserunt.*

DOMUS CULTILIS. *unica voce. Vita Ludovicii PII Imper. ann. 815. Predium omnia,
que illi Domuscultas appellant, et noviter
ab eodem Apostolico instituta erant, ...
diripere conati sunt.*

DOMUS CULTILIS. *Charta Ludovicii II.
Imper. [20] Additam, 2. cap. 9. i. apud
Muratoriū tom. 1. part. 2. pag. 100. col.
2: Statuimus de decimis... si est in sua
propriate, habeat, sicut in Capituare
constitutum est, ipsam decimam de suo
Domocultile rebus, Domocultiles per-
mittendis in integrum, etc.*

• DOMUS CULTILIS. *Charta ann. 1023.
apud Muratoriū, tom. 1. Antiq. Ital. med.
evi col. 15. Una cum rebus Domuscul-
tis, sive casis massaricis, vel per ce-
teris locis, ubicumque esse videntur, et
ipsi cotes et castris, seu capellis et casis
massaricis et rebus, Domuscultis per-
mittentibus in integrum, etc.*

• DOMUS. *Bona, facultates. Charta
ann. 1100, apud Muratoriū in Antiq. Es-
tens, pag. 207: Welfo Dei gratia dux
Spoleto, marchio Tuscie, princeps Sar-
dinie, dominus Domus comitatus Mat-
tildis, etc. Alia ann. 1106, Ibid. pag. 209:
Ego Welfo... totius substantiae comitatu-
Matildis dominus, etc. Vide Substantia 3.*

• DOMUS. *Curia suprema, parlemen-
tum, Joan. de Cardalhae Orat. in quo-
quis Clem. VI, PP. et egreditur. Innoe-
VI, ejus success. : Ipse Innocentius
et dominus magne experientia in tem-
poralibus et ecclesiasticis curia fuit. In
Domo Francie bona pars quindecim annos.
Curia Francie nomen patet in Ch. ann.
1307. Chron. Joan. Whethamst. pag.
321: Cujus traditus in temporibus infe-
riorenum quinquebillas millas suas in Domum
inferiorum inter Communes. Et pag. 325:
Ubi dicitur, primo provisionem con-
gruam billae dictae infra Domum illam
consue, deinde ipsam appetari ad Do-
mum superiorum, ut ibidem tam per do-*

minum regem, quam sciam per singulos
dominos alios approbari.

• DOMUS. *In suis vasa et utensilia.
Carta ann. 1187. In Chartul. S. Joan.
Laudun. ch. 95: Quod si ipse aut aliquis
successorum ejus alibi ad habendum
voluerint transnigrare, Domos suar licet
eis ausportare.*

• DOMUS. *Tumulus honorarius,
pegma funebre, vulgo Catafalque. Tes-
tam. Aliis de Britan. ann. 1369: Ne viel
pas que entour mon corps l'en face Me-
son, ne carrie, ne roubans, ne cointize
quelle que soit.*

• DOMUS. *Item quod Curtis, Pra-
gium. Vide Miser. Hist. Osnabr. sec.
4. § 7. not. d. et supra Domus 2.*

• DOMUS ANIMAHUM. Nosodochium,
hospitale egenorum. Vide Hiltaschi
Gloss. Germ. voce *Seel haus*, col. 1669.

• DOMUS ALTARIS. *I. Ciborum, seu*

*Umbraclium excelsum et concameratum,
et praeditis quatuor colum in sul-
fum, quo totum altare tegebatur.
Fulcinius Epist. Abbatis Lobien-
sium, Spicile. Acher. tom. 6. pag. 579:
Quod alia ista tabulam, quia nulla erat,
fecit arge steam, Domum ipsam altaris et
laquear vestus optime pizzi.*

• DOMUS. *AD BALIA. Ecclesia, que
vulgo nuncupatur La St. Bawne. Charta
ann. circ. 1050. ex Tabul. S. Vict. Mass-
sil: Vinea tua annona ab occidente Do-
mum, que dicitur ad Balia.*

• DOMUS BASSA. Humili, vel Conors.
Gall. Bassocer. Charta ann. 1358. Inter
Probat. dominus de Gondi pag. 157. Item
union palatum magnum cum cluonibus
et cella et curia et una domo bassa, et
castris.

• DOMUS BOVERIA. *Predium rusti-
cum. Charta ann. 1388. In Reg. 155.
Chartoph. reg. ch. 88: Unam Domum
boveriarum seu grangium, sitam in parro-
chia de Vessieres, cum uno fano, uno
molendino, etc.*

DOMUS CAPITANEA. Vide Caput mani.

• DOMUS CAUTAREM, Archivum, Gest-
Abbat. Fontanell. ap. Pertz. vol. Script.
2. pag. 296: In medio autem porticus,
quae ante dormitorium sita videtur Do-
mum Cartarum constitut.

DOMUS DEI. *Tempulum, Ecclesia. Op-
tatus lib. 3: Quando nec sepultura in*

*Domo Dei exhiberi concessa est. Zeno
Veron. Serm. de Psalm. 126: Conventus*

*Ecclesiarum, sive templi, quos ad secreta
Sacramentorum Religionem saecu-
li septa concludant, consuetudo*

*nosta vel Domum Dei solita est nunci-
atura, vel Tempulum. Oito; v. 029. In*

Concio Laodiceno. can. 9. 28. et in

*Concio Gangi. can. 5. Adversus Carthagin-
ensem IV. can. 98. Forjoul. can. 1.*

Meldone ann. 815. can. 35. etc.

DOMUS DEL. *luga Ecclesia et religio*

Christianiana. Lucifer Calaritanus lib. I.

propt. S. Athanasio. pag. 22. Maxentius,

propt. et cuncti illi persecutores Domus

Dei, etc. Infra pag. 67. Noli. Constanti-

cum. Arianius pugnat contra Domum Dei.

Bursum: Domus etenim Dei est Ecclesia,

in qua est inhabitans Dominus.

• DOMUS nude, etiam aliquando dicta

est Ecclesia. Jacobus Cardinal. in Vita

S. Petri Celestini:

Reducunt, quoad alta Domus plateaque sublintrant.

Ait sacer interna prætolana parte thesauri.

Hinc certus processit iter, longampus per salum

Egregius, qui pars Domus festigia parvum

Excedunt scale spatiis, quod sedibus instat.

Translatio S. Floriani Martyris, Mail-

tom. 7. pag. 575. col. 2: Istud est corpus

gloriosissimi Martyris S. Floriani, quod

inventum fuit in altari sub suo nomine

institutio die XIV. Martii MCCCXXV,
quod certificatur per tabellam super-
scriptam, reportam in fundo cassae, in qua

*corpus reconditum erat, in presentia ve-
nerabilis viri Archipresbyteri, et Sacriste*

*Domus, et D. Abbatis et omnium Mon-
achorum, etc. Italis, Domo, ut et Germanis,*

*Dom, Ecclesia principalis appellata
Domus S. Petri, Ecclesia Cathedralis*

*Trevicensis sub nomine S. Petri conse-
crata apud Evervinum in Vita B. Sy-
monis Monach. simili modo Domus S.*

Petri, pro Cathedrali Coloniensi, apud

Conradum Mon. in Vita B. Wolphelmi

Abb. cap. 15.

• DOMUS S. BENEDICTI, Ecclesia sub

nomine S. Benedicti deo conservata in

*vetusto Ordine Officii divini ante Pas-
cha, quem exhibet Mabillonius Analect.*

tom. 4. pag. 43.

• DOMUS DEI, Gall. Hotel-Dieu, Nos-
dochium vs Nosocomium, ubi recipiuntur
et alatur pauperes negroti. Index

*MS. Benedicti. Eccles. et Dioc. Index. Con-
stitut. fol. 6: Domus Dei Constantia-*

per duas partes garbarum. Littere

Caro. VI. Franc. Regis. ann. 1365. adv.

*Cardinales, qui fero omnia regni obti-
nabant beneficia in Anecdoto Marte-*

nianis tom. 1. col. 1615: Volumus...

quod statim atque aliquem Episcopum

regni nostri, vel abbatem seu Priorem,

aut Orphanotrophum seu Domus Dei vel

hospitalis ad ministratorem... ab hac luce

migrare contingit, dictus Propositus Pa-

riensis, aut Senescallicus, vel Bailliu-

*us eius Locionensis, in cuius Propri-
sitate. Senescallicus, aut Bailliu bona ex*

decessu talis decadentis relicta reperta

fuerint, illa realiter et de facto ad ma-

nimum nostram apponat, si per Executores

aut peregrines ipsius Episcopi mortui, aut

per Religiosos Conventuum Monasterio-

rum, aut Fratres hospitalium vel Domu-

s Dei, regis, repudiat, aut si, etc. Si

hospital, sive Domus Dei, apud Rymerum

tom. 10. pag. 111. col. 1. Charta

Johannis Domini de Doyaci pro Monia-

libus infirmarib. B. M. de Fountanis ann.

1249. ex Archivo eius. Ecclesie: Justa

nemus Domus Dei de Ramea, quod olim

bonae memoriae Dominus Matthew de

Doyaci Miles arvandus meus, Monia-

libus infirmarib. Ecclesie B. M. de

Fontanis... in puram dedit elemosinam.

DOMUS DIRITA VEL CONDEMNATA.

Vide Condemnata.

• DOMUS DOMINICA. Propria, tit. 37.

Capit. Caroli Calvi cap. 12.

• DOMUS DOMINICA. Vide Domus Spi-
ritus.

DOMUS EPISCOPI. Vide Episcopium.

DOMUS ECCLESIE. [9] Gregor. Turon.

Hist. lib. 2. cap. 23: *Preparato epulo,*

justis (presbyteri) cunctos cives in Domu

ecclesie invicti. Vide Episcopum.

DOMUS FIDEI, ipsa Ecclesia et religio

Christianiana. S. August. Epist. 75: *Qua-*

niam ipse in Domu Fidei justius flagi-

taber, ubi docetur. Hinc Domestici

fidei, qui ex Ecclesia et in Ecclesia sunt,

Fideles. Vide in hac voce.

• DOMUS FORTIS. id est, Munita. Oc-
currit pluries in Regesto 87. Chartophy-

laci regii. Vide Fortis Domus.

• DOMUS INDEFICATA. Locus domi

adficandie aptus. Stat. Montisepus.

ann. 1291: *Item ponitur quod si emittur*

Domus indeficata, datur quinta pars

pretii domino pro consilio.... Quicunque

*comparat Domum vel solum forte inad-
ficatio in Montisepu.*

• DOMUS JUSTITIE. Ubi jus dicitur.

• DOMUS JUSTITIE. Vide Episcop. et cives

Camerac. ann. 1185. ex Tabul. Camerac.: Ceterum si memorati stali vel biga... pro forefacto capiantur, ad Domum iustitiae deferentur; sed nisi per preponitos non redditur.

* DOMUS KARITATIS, vulgo *Maison de charité*, in qua erga pauperes charitatis officia exercuntur. Liber. testis de Cutiaco ann. 1223. in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 54. *Berardus Giraudi, Aquitanus Salas, etc. electi per sindicos universitatis hominum castri de Culiacano, congregati in Domo karitatis communis universitatis predicti, ubi moris est infra castrum congregari.*

* DOMUS LIBERATIONIS Avenio, Domus in qua pauperibus quotidie distribuebatur panis, ob cujus panis figuram predicta domus *Pignam* etiam dicta est. Memoratur in Instrumento anni 1385 ex Histro. Delphinali quam consule tom. 2, pag. 294.

* DOMUS NECESSARIA, Latrina, seu Locus ad necessarium ventris exonerandum accommodatus. Antiqua Consuetud. Canonico. Regular. Inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 1224: *Intrantes vero Domum necessariam, quantum possunt abscondunt vulnus suis in capitibus suis. Domus necessaria in longum septem (habebat tesiis) in latum sex, in Charta Iteri Domini de Tociaco pro Monaster. de Rupibus ann. 1211.*

* DOMUS PATRICA, f. Principalis, inde sic dicta quod sit quasi Parens inferorum: Galli dicimus *Chef d'Ordre*, ubi de prima Monachorum domo agitur. Testam. Jacob: Arrag. Regis ann. 1272. in Anev. Marten. tom. 1. col. 1143: *Item (legamus) ope Fratrum Pannentie Iesu Christi Domus patrue decentes Morabaltinos. Vereor ne sit nomen proprium.*

* Passim occurrit in Chartis xvij sec. pro Domine paterna, apud Provinciales, quibus vernaculae sunt *Quatuor peirou-lau*, *Catalana*, *Ostal p'gal*.

* DOMUS PENITENTIA, Eucharius Lugdunensis in Epistola ad Phrygiensem Presbyterum: *Hoc lamen patet ab ipso fratre nostro, ut Domum penitentiam quoniam iugum fieri, nobis praevararet, et branias.* Columella lib. 12. *Penitentia horum dixit, repositoriu[m] sublimis et editum. Cameram pendente[m], Sidonius lib. 2. Epist. 2. Koquicrouz mōbōdō. Palladius in S. Chrysostomo cap. 13. Koquicrouz xixoy. Manuel Chrysoloras in Epist. edita post Codini Orig. Constantiop. pag. 127. *Penitentia horum olim Thebis Egyptiis memorables. Domos vero penitentia, que pontibus inedificatae sunt, appellavit auctor Vitas S. Leobini Episcopi Carnotensis num. 15. de Lutefita. Parisor. : Ignis exiliens Domos pendulas, que per pontem constructe erant, exure corripit.**

* DOMUS PIE DOCE. An Schola sic dicta, quod ibi pia et ad salutem necessaria doceantur? *Domus quae est intra Domum pie doce et Domum Hunfredi Asperiorum.* In Instrumento anni 1224. ex Chartulario S. Vandregessil tom. 1. pag. 102. Vereor et hic ne sit nomen proprium.

* Iuad dubie cognomentum hominis, vulgo *Pied-d'Oye*. Lambertus Pesauze, in Charta ann. 1125.

* DOMUS PIETATIS, Xenodochium, ubi pauperescantur et aliantur. Charta Henr. IV. Imper. ann. 1118. apud Mafra. tom. 3. Antiq. Ital. med. aevi col. 570. *Preceptum quod appellant bannum, emitis super Domum pietatis, hoc est, ospitale et constructa est iuxta Renum in curte Marchionis, ut in omnibus rebus, que committuntur, Matildis eidem pietatis Domum largia erat, ad omnia iuris permaneant intesa.* Vide supra Domus karitatis.

vile posint construere... in dicta villa... duas Domos pietatis... in quibus pauperes Christi recipiantur.

* DOMUS QUADRATA, Ex quadratis saxis constructa. Charta ann. 1230. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 198. v. *Ego Girardus de Montigneto miles notum facio, quod cum venerabilis pater et dominus episcopus Lingonensis habetur medietatem per omnia in illa Domus messe petrinus et quod datur ei.* Vide Quadratarii.

* DOMUS REGIS CURIA. Leges Henr. I. Regis Anglie. cap. 80: *Domum Regis dicimus abiecumque in regione sua sit, cuiuscumque fundum, vel mansio sit. Ludovicus VII. rex Francorum apud Thwrcium, dicebat, *Dominum Regis esse quasi Ecclesiam.* Vide Notas nostras ad Cinnamum pag. 450 [et tom. 2. Capital. Baluzii col. 1150].*

* DOMUS RELICIOSA, Monasterium, Gall. *Maison Religieuse*, Occurrit apud Rymer. tom. 10. pag. 803. et alibi.

* DOMUS REVOCARE, in Vocabulario Juris utriusque est *Dicere te non debere item pati eo loco quo conuenieris, sed ibi ubi Domum habes.* Unde *Legatus qui mittitur Romam, vel vocatur a Princeps pro necessitate vel utilitate Reipublice non tenetur tunc ibi respondere, sed habet jus revocandi Domum.*

* DOMUS SPIRITALIS. Regula S. Pachomii inter Acta SS. Maii tom. 3. pag. 846: *Nemo in Domu spirituali comedat, sed potius in dominica vel in Monasterio ejusdem fiduci.* Postremum hoc addi videtur, inquit Editor, propter Monasteria Arianorum vel Origenistarum, quoniam potuerunt illis temporibus defuisse, maxime si Monasterium intelligas, in prima ac propria significacione, in quo unus aliquis solitarius degit; vel duotantum simul: que autem *Spiritualis*, que *Dominica Domus*, dicatur, non facile est divinatio. Fortassis *Dominica* dicitur hospitium seu diversorum publicum, ad Domini, puta Caesaris, ius pertinens: *Spiritualis* autem locus aliquis deniclosus, liberum aerem undique admittens, nec satie clausus honestati. Haec vir doctissimus. Mallem *Dominica* nomine catholicam Ecclesiam seu Religionem intendere, ut *Domus Dei* paulo superiorius explicitata est. *Spiritualis* vero hereticam. Domum. Fuerunt ante id tempus heretici, qui se factarent *Spirituales*, orthodoxos vero *Pythagoricos* appellarunt, ut de Valentianis expresse docet Ireneus ad. Hær. Valentini lib. 1. cap. 1.

* DOMUS TERRANEA, f. Tugurium terra et luto constructum, domuncula rustica, Gregorii Monachi Chronic. Farfense apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 536. *Et dedit in supra dicto sancto Adriano portionem Leonis, et in Regione quoque vocatur Vicus Patrici Domum terraneam cum canticella, et in fundo Lippiano vineam ordinum xc.*

* DOMUS TURRALES. Turribus instructa, in Chronic. Willem. Nangii ann. 1226.

* DOMUS VENERABILIS, Xenodochium, ubi pauperescantur et aliantur. Charta Henr. IV. Imper. ann. 1118. apud Mafra. tom. 3. Antiq. Ital. med. aevi col. 570. *Preceptum quod appellant bannum, emitis super Domum venerabilis, hoc est, ospitale et constructa est iuxta Renum in curte Marchionis, ut in omnibus rebus, que committuntur, Matildis eidem venerabilis Domum largia erat, ad omnia iuris permaneant intesa.* Vide supra Domus karitatis.

* DOMUSTADIUM. Vide Domistadium.

* DONA. Capitulare Caroli M. ann. 807. cap. 3. edit. Baluziana: *Omnes itaque fideles nostri Capitanei cum eorum hominibus, et carre sive Dona, quantum melius preparare potuerint, ad conductum placitum veniant.* Capital. Caroli Calvi 877: *Dedit omnibus licentiam cum Dei gratia et sua redendi ad propria, excepto his, quos specialiter pro specialibus causis considerandis, vel pro Dona librandis secum aliquantum diebus manere precepit.* [Vide Donum 2]

* DONA, Gall. una *Donnée*, hoc est, Donatio et distributio, praesertim illa, qua publice fit pauperibus. Testamentum Beatrixis de Sabaudia Comitissa Provincia ann. 1263: *Volo, quod fiat generalis Dona sive distributio ter in singulis septimanis omnibus pauperibus. Gardar la Donne*, in Consuetudine urbis Insulensis art. 59. 1. *Donum a se factum in se recipere.*

Testam. Burgond. de Podio-luper. ann. 1350: *Item volo et ordino quod incontinenti post dictum meum cantare, fiat una Dona de pane, vino et carne in dicto nostro pauperibus Christi amore Dei, et cuiuslibet vocatione acciperre, detur elemosina usque ad valorem qualiorum denariorum. Aliud Giraldonidom de Coquinario, dom de Pelemy in Bellioc. pago ann. 1438: *Testator vult dictu sue sepulture erogari Christi pauperibus unam Donam debite notificatam per polo dies in ecclesiis parochialibus, distantibus circa et hinc a villa Laii triduus leucis, et cuiuslibet Christi pauperi ad dictam Donam videnti dari et erogari valorem salis duorum obolorum regiorum semel, et etiam eius distributus die ejus Donez in pane viginti asinatis stigginis menseure Laii.**

* DONALE, pro Donum, Donativum. Rigordus ann. 1201: *Potentioribus imperiis per multa et magna Donalii sibi ascritis.*

* DONALIA, Donationis Charta. Charl. Bituric. fol. 161: *Facta Donalia teta in mense Julio. Vide Donale.*

* 1. DONARE, Pretio dare, vendere. Charta ann. 1150. ex Cod. reg. 5182. fol. 106. v: *Et solebat obere cones (Barchinonensis) in isto honore tabernam cum vino, quod ibi Donabat.* Vide Donum 2. [Germanis Schenken etiam est Potuenda vendere. ADEL.]

* 2. DONARE, Terminari. Charta ann. 103. ex Tabul. S. Vict. Massil: *Pergit de alto fronte usque in area decimaria, et usque in via subtilis crota, et gressi super viam usque ad vineam S. Marie, et postea flentis super percum et Donat usque vixi quod erit de Freyjuro. Sed leg. fortassis Duran.*

* DONARIA, f. Idem quod Donum 2. Charta Richardi Regis Anglie ann. 1192. pro Fundatione Monasterii Sarrancie Ord. Grandimontensis inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 617. *Acquisitiones facies et facientes teneant (Grandimontenses) aut teneare facient ad arbitrium suum, vel deficit decimas homines, domos, terras, nemora, prata, vineas, latonias, pressorias, aquas, molendina, usq[ue]a et pascua, pasnagia, Donarias et huiusmodi in puram et perpetuam eleemosynam perenniter, plenarie, pacifice, libere, quiete.*

* DONARIUM, Oblatio, qua de fidibus fit in esculentes aliisve rebus. Charta Raynaldi archiep. Rem. ann. 1125. in Chartul. Cluniac. fol. 200: *Sæpe fato prebito prebito concessum est, ut singulis Dominicis de missis celebratione ex communione oblatione panem, vinum et Donarium, metatatem quoque oblationis parrochiano-*

rum ad beneficium presbiteratus pertinientium habeat, reliqua omnia sint monachorum.

1. DONARIUS, f. pro *Denarius*, qui idem sit ac *Decanus*. Minor iudex qui jus dicebat per *Decanias*. Praeceptum Caroli Calvi apud Acherium Specil. tom. 8, pag. 349: *In nomine sancte et individus Trinitatis, Carolus gratia Dei Rex, omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, ac Donariis, Misericordiis discurrentibus, vel certe Fidelibus sancta Dei Ecclesie*.

2. DONARIUS, qui donatus est re aliqua, f. pro *Donatarius*, Gall. *Donataire*. Charta ann. 1496: *Renunciaverunt... juridicent donationem seu cessionem faciem ex causa ingratisdinus posse et debere revocari, si post eamdem donantur Donarius fuerit ingratius*. Vide mox *Donatus*.

Aliud vero sonat vox Gallica *Donaries* in Gest. Ludov. Pii cap. 13: *Et tens maires vindre aux noveles a cort que Théodores secrétaires de l'eglise de Rome et Leons Donaries estoient occis. Ubi idem quod Notarius, ut colligunt ex Vita eiusdem Imper. cap. 37, unde haec desumpta sunt: Sub hoc tempore perfidus est imperator, Theodorus princeps ecclesie Romane et Leonem nomenclatorem luminibus privatos ac deinde decollatos. Leon donor, eodem sensu, in usl. Gest. cap. 12. Vide in Nomenclator.*

1. DONATA, Soror laica inter Moniales ut *Donatula* sive *Monachos*. Testamentum Amandi d'Agles ann. 1293 inter Alceste Marton, tom. 1, col. 1117: *Moniales seu Donatas dictarum domorum de Compas et de Cheras*. Fundatio Monasterii Salteratum Ord. Cartusianis ann. 1270. Hist. Dalphin, tom. 2, pag. 92, col. 1: *Possit mulieres nobiles et innobiles in Conversa seu donatas scipere, dummodo dicto monasterio tales et tantos redditus perpetuo assident, unde commode sine darino dicti Monasteriorum valeant, quamvis vixerint iustitari. Donatas iterum memor Buschius de Reformatione Monasteriorum, apud Leibnitium tom. 2. Scriptor Brunsvic. pag. 886. Vide *Donati*.*

2. DONATA, Spuria, Catherine, *naturae filia Humberti Delphini pluries Donata vocatur in eius Tractatu matrimoniali ann. 1337. Hist. Dalphin. tom. 2, pag. 329. Vide *Donati*.*

3. DONATA TERRA, mendose scriptum pro *Bonata terra*, Modus agri. Vide post *Bannarium*.

4. DONATARUS, ut supra *Donarius*, Lit. Phil. VI, ann. 1333 in Reg. B. 2 Cam. Comput. Paris. fol. 91, v.: *Mandamus vobis quatenus si aliquam Donatarium vel aliquos Donatarios ad vos... accedant, requirentes se in possessionem vel satisnam aliquibus vel aliquorum per nos vel alios nostro nomine sibi donatorum, induci in possessionem vel satisnam, etc. Occurrat præterea in Lit. ann. 1333, tom. 5. Ordinal. reg. Franc. pag. 636, art. 2. in Stat. Cadilbrii cap. 42, et alibi passim. Vide *Donarius*.*

5. DONATELLUS, Italis *Donadello*. Chron. Patav. ad ann. 1282, apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. avol. col. 1149: *Et multi presbiteri, clercici et religiosi fuerunt occisi in Padua et Padiuno districtu, quoniam tunc fuit per commune Padua statim et scriptum in quadam parvo volumine, quod vocabatur *Donatellus*, quod pro homicidio commisso in persona aliquius ecclesiastice personæ, condemnari*

debeat homicida in uno solo denario' Venerabile grossu.

1. DONATI, in quibusdam provinciis Nothi ac Spuri appellati. Descripti Duchesnius in *Dolphinis*. Viennensisibus Chartam Humberti Delphini ann. 1351 in qua ait, se Amedeum *Donationem suum, ad ordinem Militarem promovisse, etc. P. de Lucinio Donatus et filius natura lis Melinceti de Lucinio*, in Tractatu matrimoniali ann. 1337. Hist. Dalphin. tom. 2, pag. 329. Eadem notio occurrit in *Charter Dumbensi*. Joan. de la Gouge in Histor. MS. Principum de *Deols*, in Bibrizib. *Et avot en son hostel un siez Donné et avoué, dit le Bastard de Chauvigny.*

*Testam. Franc. de Bellovid. ann. 1477 in Reg. 3. Armor. gener. part. 2, pag. xvii: Item dat et legat idem donator nobili Margarete Donatus dicti condava. Doli. Veracovi, ... pro sua maritanda, videlicet centum scutis auri novis regios... Item dat et legat nobili Eleazar aliis Donate, etc. Testam. Sibueti de Viriaci ann. 1491. Ibid. pag. XX: Item dat et legat pro semel... nobili Philippo ejus Dom. ultra sibi dat in contractu matrimonii iiii ixiij Philipi, videlicet centum florins moestie porca. Aliud ann. 1503, ibid. pag. xliv: *Guillelmus de Pratocami ad canonicos ecclesie collegiate S. Crucis Montis Adhemari... relinquit Rolando ejus Donato 150 floreros... quos sibi solvi vult, ... tocias quicunq; dictus Rolandus ad. etiam 25. annorum denarii... et quod... suis heres ipsius Rolandum intineat in scolis... usque ad statem predictam*. Denique aliud ann. 1510, ibid. pag. xxv: *Item dat et legat idem nobilis testator (Guillelmus de Pratocami) nobili Petro de Vauvilliers Donatario omnibus et paupulis juxta... aliud et nobili Petru Donato pertinetibus... in hunc et hereditatem ipsius nobilis testatoris, videlicet ejus actionem et restitucionem dum et quando mancioneam suam facere et transhera voluerit in domo habitationis dicti testatoris et cum hyskede dicti testatoris subscriptio ac alius liberis ipsius testatoris, operis et negotiorum dicta sua donus et dicti sui heredis subscripti faciendo toto suo posse, et non alias. Nostri Donoier et Donoier dixerunt, pro Amori operam dare. Fabul. tom. 1, pag. 235:**

Quant il valés exposé est
Et sa force le vous aperçut
Et mit et jor à Donoier,
A acolet et à besier, etc.

Vide *Glossarium*.

2. DONATI, dicti Laici, qui sese et bona sua Monasteriorum donabant et superbant, de quibus multa observamus in vice *Oblati*. Hisce ut est in *Præceptis Synodus Petri de Collemodo Archip. Rotomag. ann. 1245: Jubetur ut aliquod signum in eminenti laco portent ad arbitrium Archiepiscopi, et religiosi conuentu indumenta, ut per hoc distinguantur ab aliis, et sicut Religiosi ab Ecclesia defendantur. Statuta Ord. Cartusians. ann. 1398, part. 3, cap. 3 § 1: Cum ex inculta et indiscreta receptione Donatorum et Prebendariorum damna et scandalum quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 4: Qui Ordini se et scandalum, etc. Et § 5: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 6: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 7: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 8: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 9: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 10: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 11: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 12: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 13: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 14: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 15: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 16: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 17: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 18: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 19: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 20: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 21: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 22: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 23: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 24: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 25: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 26: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 27: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 28: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 29: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 30: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 31: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 32: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 33: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 34: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 35: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 36: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 37: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 38: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 39: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 40: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 41: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 42: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 43: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 44: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 45: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 46: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 47: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 48: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 49: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 50: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 51: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 52: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 53: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 54: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 55: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 56: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 57: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 58: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 59: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 60: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 61: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 62: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 63: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 64: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 65: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 66: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 67: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 68: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 69: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 70: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 71: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 72: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 73: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 74: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 75: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 76: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 77: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 78: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 79: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 80: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 81: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 82: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 83: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 84: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 85: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 86: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 87: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 88: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 89: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 90: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 91: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 92: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 93: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 94: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 95: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 96: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 97: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 98: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 99: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 100: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 101: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 102: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 103: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 104: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 105: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 106: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 107: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 108: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 109: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 110: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 111: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 112: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 113: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 114: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 115: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 116: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 117: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 118: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 119: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 120: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 121: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 122: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 123: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 124: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 125: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 126: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 127: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 128: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 129: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 130: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 131: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 132: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 133: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 134: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 135: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 136: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 137: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 138: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 139: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 140: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 141: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 142: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 143: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 144: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 145: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 146: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 147: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 148: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 149: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 150: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 151: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 152: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 153: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 154: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 155: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 156: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 157: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 158: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 159: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 160: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 161: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 162: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 163: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 164: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 165: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 166: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 167: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 168: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 169: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 170: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 171: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 172: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 173: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 174: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 175: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 176: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 177: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 178: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 179: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 180: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 181: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 182: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 183: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 184: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 185: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 186: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 187: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 188: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 189: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 190: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 191: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 192: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 193: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 194: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 195: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 196: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 197: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 198: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 199: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 200: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 201: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 202: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 203: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 204: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 205: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 206: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 207: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 208: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 209: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 210: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 211: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 212: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 213: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 214: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 215: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 216: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 217: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 218: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 219: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 220: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 221: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 222: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 223: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 224: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 225: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 226: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 227: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 228: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 229: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 230: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 231: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 232: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 233: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 234: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 235: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 236: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 237: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 238: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 239: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 240: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 241: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 242: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 243: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 244: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 245: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 246: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 247: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 248: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 249: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 250: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 251: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 252: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 253: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 254: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 255: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 256: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 257: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 258: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 259: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 260: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 261: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 262: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 263: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 264: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 265: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 266: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 267: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 268: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 269: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 270: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 271: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 272: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 273: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 274: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 275: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 276: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 277: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 278: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 279: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 280: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 281: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 282: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 283: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 284: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 285: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 286: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 287: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 288: Qui Ordini se et scandala quamplurima nostro Ordini prævenirent, etc. Et § 289: Qui*

inofficiorum et transporta plurimorum hereditatigorum suorum fecerit, etc. Vide Inofficiorum testamentum.

o^o **DONATIONIS LUCRUM.** Vide supra *Antefactum.*

DONATIO PER PRESENTEM. Donatio inter eos. Chrodegangus 14. Regula Canonica. Metenium. cap. 31. De rebus quae habent seleniter donatione per presentem. *dicit ad Ecclesiam B. Pauli ad opus Dei, etc.*

o^o **DE DONATIONE REGIS.** esse dicebatur apud Anglos nobilium viduus et filiae, que muritis vel parentibus mortuis in custodia regis erant, ut domini capitatis, qui eas pro arbitrio suo nuptium collocaret. Vide supra in *Disparagare et Glanvillam* lib. 7. cap. 9. et 10. *De placito iniuste disponitionis cujusdam dominique fuit de Donatione domini regia eius, in Placit. pasch. ann. 9. Rich. I. Northumb. in Abbrev. Placit. pag. 20. Hub de Monte attachatus fuit ad respondendum domino regi de placito quare disponitio Elam, quia fuit uxor Roberti de Sherton, que fuit de Donatione domini regia sine licentia domini regis, et eadem. Ela sint illiterum summoniti fuit ad respondendum domino regi quare permisit se maritari, in Placit. ann. 26. Henr. III. Hertford. Ibid. pag. 130. *In Donatione dom. regie, in coiche pour tirer, et qu'il l'abbesse chappahe.* Alia ann. 1419. in Reg. 171. ch. 198. *Il lui bailleront d'un vireton ou d'une Dondaine parmi la ponee.* Pro machine jaculatoria ad oppugnandas uberes occurrit in *Dictionary Gallicis.**

o^o **DONDRECO.** Moneter aureum genus, cuius meminit Charta. ann. 1428. in Chartul. 23. Corb. *Parmy la somme et pris de quatre vingt couronnes d'auant d'eulz reconnoissantz vendours et chacun d'eulz ensemble en out aujourdhuy en et receu dudit acheteur en la presence desdits auditores du Roy les soientz, est assavoir cinquante neuf couronnes ang Dondreco et six sols en monnoie et tenu. Nisi legendum sit Doudreg. Vide infra Doudre.*

o^o **DONDUM.** f. Adeps, idem quod *Uncatum.* Ut quidem *Donde*, pro *Engrasum*, Saganum. in Lit. remiss. ann. 1457. ex Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 272. *Le supplicant getta hors de l'estable, sans le sceau de personne quelconque, une paire de buef.* Dondreco. Lit. Joan. reg. Franc. tom. 4. Ordinat. pag. 425. *Licet ipsi Guillelmus Pellicerii. . . . Jacobum Sageti conductisset tradidissetque eidem Jacobo infra dictum lambum causa portandi ad regnum nostrum, videlicet quasdam quantitates Dindi, bagnatelli, pipera, gingibris, et nonnullarum aliarum rerum seu mercium, etc.*

o^o **DONATISTA.** Qui sequitur *Donatum.* Cath. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7681. *Donatus.* *Donatista.* qui *stuler in illo libro.* Charta pro unione scholarum Trecens. ann. 1327. in Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 28. *Illi qui extra scolas et litteras literas Latinas usque ad Donatum in Trecena civitate et suburbio addiscabant, etc.*

o^o **DONATIVUM.** *Donum.* *Donatio.* Charta Agaumensis. ann. 993. *Conseruet hoc Donativum pictatis gratia perpetuo Concordia inter Auseitanum et Cassaram gustanam Ecclesias.* Concil. Hispan. tom. 8. pag. 897. *Asserebat se predictam possidere Ecclesiam ex Donativo.* Regis Aragonie. Apud Tacitum et alios. *Donatum donum erat Imperatoris militibus concessum.*

DONATOR. Leguleius Anglia. *Dono.* qui donat prodiis vel tenementa alteri ad tallianum: is autem cui donantur, dicitur *lisdic.* Ita Rastellus.

o^o **DONATORIUS.** Is cui aliiquid donatur. Gall. *Donatore.* Diplom. Henrici VI. Imper. Collect. Ampliss. Marten. tom. I. col. 1002. *Ei quis ab Omnipotente, cuius est terra et plenitudo eius, ex quo emant omnia bona transusa in Donatorum, secundum mensuram donationis gratiae sua.* Et apud Rymeycum tom. 5. pag. 830. col. 2. *Ei ipsos Donatorum de sic datis investitenti et testendi, et sic testis in possessione sua defendendi et tuendi.* Alfa legitur *Donatarius.*

o^o **DONATUS.** *Donum.* Acta S. Huberti Monachi. Mail. tom. 1. pag. 377. E: *Quia magis Deum, cum in tempore, integrum caritate dilexit, eo potius Donatu curandis morbi excellit.* Vide *Donati.*

o^o **DONCELLUS.** ut supra *Domicellus.* Acta SS. Junii tom. 1. pag. 508 de S. Sanctio: *Ut juvenes hinc militaris exercitamentis imbuti, necessitatibus cogentes, facili ad armam properarent, quos ea etatis Doncellis nominabant.*

o^o **DONCENA.** pro Italico Dazzina, ut.

conjecto, Congilarium, annua pensio. Chronicum Domini de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 532: *Regales Domini in annis juvenilibus constituti, licet sub regime et Doncena Sancie Regine recte.*

o^o **DONDALINE.** vox Gallica. Sagittæ crassioris species, jaculum. Expensis promunt, cujusdam castelli MSS. ann. 1320. *Item pour xii^e.* *Dondaines achaete de Guillaume Quintin.* Lit. remiss. ann. 1406. in Reg. 160. Chartoph. reg. 230. *Icelui Jehan tendi son arbalstre, et apres ce qu'il ot mis na Dondaine pour prendre a laise, laide Dondaine eschappa.* Alia ann. 1419. in Reg. 171. ch. 198. *Il lui bailleront d'un vireton ou d'une Dondaine parmi la ponee.* Pro machine jaculatoria ad oppugnandas uberes occurrit in *Dictionary Gallicis.*

o^o **DONDRECO.** Moneter aureum genus, cuius meminit Charta. ann. 1428. in Chartul. 23. Corb. *Parmy la somme et pris de quatre vingt couronnes d'auant d'eulz reconnoissantz vendours et chacun d'eulz ensemble en out aujourdhuy en et receu dudit acheteur en la presence desdits auditores du Roy les soientz, est assavoir cinquante neuf couronnes ang Dondreco et six sols en monnoie et tenu. Nisi legendum sit Doudreg. Vide infra Doudre.*

o^o **DONDUM.** f. Adeps, idem quod *Uncatum.* Ut quidem *Donde*, pro *Engrasum*, Saganum. in Lit. remiss. ann. 1457. ex Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 272. *Le supplicant getta hors de l'estable, sans le sceau de personne quelconque, une paire de buef.* Dondreco. Lit. Joan. reg. Franc. tom. 4. Ordinat. pag. 425. *Licet ipsi Guillelmus Pellicerii. . . . Jacobum Sageti conductisset tradidissetque eidem Jacobo infra dictum lambum causa portandi ad regnum nostrum, videlicet quasdam quantitates Dindi, bagnatelli, pipera, gingibris, et nonnullarum aliarum rerum seu mercium, etc.*

o^o **DONEC.** Nisi. Rigordus ann. 1190. *Hoc respondero, quod transire non poterat Donec in Augusto.*

o^o **DONEGARE.** eadem notio, ut videtur quod *Dominate.* (Vide supra in hac voce.) Possidere proprietary jure. Stat. Bonon. ann. 1220-67. tom. III. pag. 378. *Si quis res cuius absentia pertinentes, quas ipse vel sui majoris nomine dicti absentis tenet, vel locaverit, dictas res in alium alienaverit, seu ei vel quem dictas pertinent dictas res deneget, seu eorum possessionem restituere differat, volens cum privare dictarum servorum pertinentium in possessione seu proprietate, statim et ordinamus quod ex hoc si ad quem dictis res pertinent in possessione seu proprietate, previduum generet de jure vel de facto; sed sit ad quem dictae res pertinent licet sine pena dictas res apprehendere ac si in alium alienare non essent, sed non Donegarentur eidem, alienare dictarum rerum in aliquo non valente. [Fr.]*

o^o **DONENTALE.** *Donetalum.* *Donum.*

munus, donato, Ital. *Donamento.* Charta

ann. 1283. apud Cencium inter Censu

eccl. Rom. *Hec sunt Donentalia et manuaria, que dominus Offrediculus de*

Miranda assignavit domino Dolio non

mirando. Item dictus Offrediculus

habuerit pro suo dominio et Donetalgo tenementum, quod tenuit Rapiconus.

Charta sic inscribitur: *Instrumentum*

Donatalia et manuarium roce Miran-

do. Vide Donata.

o^o **DONESIA.** *Donezia.* Charta Ricardi I.

Regis Anglia in Regesto Philippi Au-

gusti. Heroualliano fol. 89. et apud

Chopin. lib. 3. de Sacra polit. tit. 7. § 5.

Apud Cainonem recipient omnes consue-

tudines et emendas equaliter Prepositus

Archiepiscopi et Prepositus Comitis: ita

quod neuter expectabil alterum ad reci-

piendum, nisi quando fuerit ibi Donezia

vel commendisia: et tunc Prepositus Ar-

chiepiscopi non recipiet sine Preposito

Comitis. Nihilominus Jamen habebit Ar-

chiepiscopus dividiam partem in omnibus,

præterquam in emenda Donezia vel com-

mandisia.

o^o **LEGO.** in utroque loco *Donezia* in eod.

Reg. ex Chartoph. reg. idemque videtur

quod supra *Donatio.*

o^o **DONETALUM.** Vide supra *Donen-*

ta.

o^o **DONGHO.** a Gall. *Dongeon* vel *Don-*

jon. Castellulum, minus propugnacu-

lum. Terrear. castell. *d'hois* in Reg.

24. Chartoph. reg. fol. 87. v. : *Pro*

quadam tollia, sita a Ybois iuris mu-

rum sita Donghoni dicti castri. Vide

Dongio. Vide *Dunjo.*

o^o **DONGONUS.** Eadem notio. Charta

ann. 1319. *Cujus quidem vinteni media-*

ta in clausura villa Alavard ponatur,

et alia medietas ponatur in clausura cas-

*tri. *Dongonus* de Alavardo.*

o^o **DOMICATUS.** Vide *Dominicus post Do-*

minum. 2.

o^o 1. **DOMICUM.** *dicabant antiqui pr-*

Donec. Glossar. vel. ex Cod. reg. 7813.

o^o 2. **DOMICUM.** *LABORATORES AD DO-*

MICUM. Qui sub praestante fructum

terram primum aliquod temp. Stat.

Placent. lib. 3. fol. 89. v. : Laboratores

terrarum ad Dominicum tenentur condicere blade et leguminas Placentiam ad

domum domini infra octo dies, postquam

levata fuerint de area, nisi inter eos

*alii sit conventum. [oo] Vide in *Domini-**

nicum 3.]

o^o 1. **DONJO.** *DONJONNUS, DONJONUS.* Vide

Dunjo.

o^o **DONIQUIES.** *Donec.* *Vetus Inscriptio*

607. 1. *Doniques locus, quem emerant*

edificare.

o^o **DONITALIA.** Vide supra *Donentale.*

o^o **DONITUM.** pro *Donatio.* in *Præcepto*

Caroli M. pro Hispanis edito a Steph.

Baluzio [et in alio Ludov. Pii ann. 815.

apud eund. Baluz. tom. 2. Capitul. col.

1406. necnon in Charta ann. 845. Marca

Hispan. col. 781.]

o^o **DONNA.** *Domina.* [Concil. Vallis-

Oletanum anni 1127. inter Hispana tōm.

3. pag. 346. col. 1: *Ego Alphonsum Im-*

perator Hispanum una cum uxore mea

anna. 1204. 116. 1. cap. 15. - Sanctimus, ut

si aliquis reliqua uxore suam Donnam et

dominam vel domo sua, quod per hæc

verba habeat de bonis defuncti ea tantum,

que sibi necessaria sunt ad cœlestionem et

et postum, etc. Galli dicent, Dame et

matre. [2]

o^o 2. **DONNA.** pro *Tonna.* *Dolium.* *Gall.*

Tonneau. Belg. Tonne. Charta B. Marie

*de Charitate ad Ligerim. *Domas* quo-*

que, trecentas quaque trecentos modis

vinum continentur, et cupas que ad canem

mensuram vinum continere sufficient,

necnon et arcas/venigat anno non modis

*continentes. Vide *Tonna.**

o^o **DONNECALE.** Vide *Dominicus post Do-*

minum. 3.

o^o **DONNICALIA.** *Donatio.* munus.

Charla Petri et Sofredi S. R. E. card.

ann. 1188. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col.

1385: *Merandi, inno fenerandi detesta-*

*ble genus, quod *Donnicalia* consuevit*

nomine paliare, in Sardinia penitus irritans.

o **DONNICATUS.** Vide in *Dominicum* 3.

DONNULA. Vide *Domina in Dominus*.

* 1. **DONNUS**, pro *Donnus*. Codex MS. Iminonis Abb. Sangerman. fol. 19: *Tempore Domini Walonis Abbatis fuerunt duo fratres, etc.* Occurrit passim ut apud Acherius Specil. tom. 2. pag. 715. in Concilii Hisp. tom. 3. pag. 321 et alibi.

* 2. **DONNUS**, nude, pro *Abbas*. Praecept. Odon. reg. pro monast. Belliocc. ann. 889. Inter Probat. Hist. Tute. col. 320: *Si aliquis temerario animo et his omnibus, que jubemus et determinamus, aliquid infringere nec violare tentaverit, servetur unum solidorum pretio Domino digno judicatur iustusque fratrum rite deputetur.* Vide *infra Bonum* 4.

* 3. **DONOIS**. Vide *Achivium Montis S. Michaelis Ep. Od. Borelli*, . . . donavi Monachis Michaelis kontines Polleti, qui tenet censum ab eisdem . . . tantum nobis retinens sanguine, bello, latrone, ruptu, incendio, cetero bonis, multa, charreto semel in anno. Forte legendum *Bonis*. Vide *infra Bonum* 2. quod idem videtur.

* 4. **DONTSLACH.** Vide *Durslach*.

* 5. **DONTSLAGA**, Flandris *Doodslag*, Homicidium, a *Dood*, mors, et *Slag*, iecus. Charta Phil. comit. Fland. pro libertate castell. Brug. ex Cam. Comput. Insul.: *Protractus de Dantslaga sive harna, dabit homini ecciesie unam libram..... Quicunque de vulneribus, sive de harna, sive de Dantslaga in causam tractus fuerit, scabinis hoc cognoscendibus, debet intrare lapidem super veritatem, et a lapide plagiari.* Vide *infra Dunschlag*.

[* 6. **DONUM**, Corpus Christi mysticum, quod offertur in Missa sacramento, Gr. ἄριστον δῶρον, seu τὸ ἄριστον. To δέρψ, τοῦ προσώπου, apud Cyrilium Alexandrinum contra Anthropomorph. cap. 12. Hildebertus Nonoman. Carm. de Mysterio Missae:

Interea veniens in sacra vespa Sacros,

Altaris deatrum Dona daturam edit.

Infra :

Hinc est quod post hac offert sacranda Minister
Dona, debitis populus quod sibi lego hoc:

Ibidem :

.... Post hac Dona sacra sacram.

Rursum :

In quo Iesu mortis, militiae piase regordans,

Appellat triplex nomine manus idem.

Dona vicit permissus, quoniam Deus has dat ut inde

Sustentaret lego modicue care.

Munera sunt, quoniam Deus hic donatur, et inde

Munera succorem, cui deinde auctor est.

Nisi quod Sacrifici omnis cura munera, monstrar

que ratione prius munera dicat eas.

Vita Metrica MS. S. Mauri Abbatis:

Semples vivicias sacro libidine Donis.

In Liturgia S. Chrysostomi Sacerdos ait: *Ἄτιθεσσον προστεγόμεναι οὐ γάρ ιποτοῦ δημόσιον καὶ εἰσιτούσιον εἰς τὰ δώρα ταῦτα. Id est, Donū, ut a me peccatore et iniquitate seruo tu. Iesu, Donū tibi offeratur. Et inox, satis innuit, quid munera, et δῶρον vocabulo intelligatur: Σὺ τοῦ δὲ προσφέρω καὶ δὲ προσφέρω:*

Y

*Tu Christe idem es, qui offeras, et qui offerris. Hinc apud Graecos Patres parakrēsion τὸν ἄριστον δῶρον est participare sacra Comm. Balsamon ad Canonem 19. Concilii Carthag. : Δίδοται τὸν εὐχαριστίαν τὰ ἄριστα δῶρα. Concl. Calchedon. Act. 10: Ταῦτα δῶρα ἔνοπλον τοῖς επιχωρίων εὐχαριστίαν μητὶ ἀλλάγειν. Sed et Graeci εὐχαριστία interdum dicuntur sacri panes, oblati ad divinum Sacrificium, ex quibus participia desumuntur ad Corpus Domini confundendum. Vide Caballian cap. 2. 3. 10 infra in *Missus* 60 et *Glossa* in *Matric.* voce *Agape* 1.*

2. **DONUM**, Praestatio quevis tributum quod sub donationis ultronem titulo Domino praestabatur. Salvian. lib. 8. extremo de Gubernat. Dei: *Insuper etiam fiducios ipsi nos facimus, aurum, quod pendimus, munera vocamus. Dicimus Domum esse, quod pretium est, et quidem pretium conditione durissime ac riser- rime. Capit. ann. 807, cap. 8: Oinner itaque fideles nostri Capitanem cum eorum hominibus et caro sive Dona, quantum melius preparare posuerint, ad condicioneum placitionem ventiant. Charta Ethelbaldii Reg. Merciorum ann. 749. apud Ingulph. et Will. Malmesb.: *Concedo, ut omnia Monasteria et Ecclesie regni mei a publicis vestigialibus, operibus, et oneriibus absolvantur, . . . nes Manuscula prebeat Regi vel Principibus, nisi voluntaria. Matth. Paris. aliij. 1251: Nec jan- cives habebant hi, qui Regi et Regali bus hospitia cum procurationibus splen- didi exhibuerint, nisi Muneribus notabilibus et magnis Regis ipsum, Reginan, et Ed wardum, et aulicos sigillatio respectus honorarent: ipso nec erubuit ipsa non tamquam gratitudo, sed quasi debita parti- culare. Charta Will. Notii Regis Angl. tom. 1. Monastici Anglie: pag. 32: Ut libera sit ab omni consuetudine . . . et omni geldo, et scoto, et auxilio, et Dono, et Danegeldo, etc. Adde pag. 192. tom. 2. pag. 827. Tabular. Ecclesie Amian.: In omni territorio Corinnum Nigella ha- bilitat Canonici tres partes terragii et me- diatitudinem Doni, et in terrena etiam con- medietatatem terrangii, et mediatitudinem Doni. Aliib: *De Cognitio et tenet Majora- torum predictarum villarum . . . ad Majoratum vero ejus nihil pertinet, nisi Donum predictarum ville et denarii in emendationibus ho- minum. Rursum in eod. Codice: Sed et terre corum debent et terragium, et Donum, et Decimanum. Ibid: In loco villa de unoquaque equo solvuntur due garbe. [Et alio in loco ubi de juribus ejusdem. Eccles. in villa de Camons: Donum etiam totius villa pertinet ad partem Canonico- rum, et est tale: De unoquaque equo quem habet homo in vincitura persolvit XII. garbas et dimidiat; illi vero qui equum non habuerit X. Quarta etiam pars Doni erit de frumento, quarta de siliquine, quarta de hordeo, et quarta de aveina, si toti specie annone habuerit; si autem unam tantum speciem, stet duas, siue tres, de tali annone quam habebit secundum iuramentum considerationem Doni, ut cum integritate persolvat. Charta ann. 1267. ex Tabul. S. Richaril: Salva in omnibus predictis Abbatet et Conventis: quoniam Doni et decimae, quae prout au- tem predicti consueverunt, percipient.] Charta Roberti Comitis Lauretelli ann. 1115. in Chron. Beneventano S. Sophim: Ita ut nullum herbaricum vel Donum, ullamque solutionem exinde postulent, vel exigant. Charta ann. 1307 apud Thomasserium in Consuetud. Bituric. pag. 436: Et altrione, que nous, nos hairs,***

nos successeurs, ne autres, ne sera, impo- sero audire hommes tailles, ne vengage, ne aussi dorenavant pour lever, exiger Don, venoage, exactio, ne autre chose quelconque, etc. Ubi fateor, vim vocis venoage me non percipere, nisi ventage scriptum fuerit. Vide *Venda*, [et Guidi- gium] Portorium; Id enim forte signifi- cat Venoage ut ex. 10cis ibi habentur licet conjectare.] Adeo Furos Morlani- es art. 37. Libertates Villarum de Luraco de Moneto, et alias in Biturigibus apud Thomasserium lib. 1. cap. 56. 65. 68. etc.

* 3. **DONUM**, Collatio beneficij ecclesiastici. Charta Matth. episc. Tull. in Chartul. eccl. S. Genulf. *Prestyteri qui in predictis ecclesiis ordinandi fuerint, de manu decani S. Genulfii Donum vicariarum in capitulo recipient, curam tantum animarum a dicto capitulo pre- sentata de manu episcopi recipient. Vide supra *Donatio ecclesie*.*

DONA ANNUA, ANNUALIA. Quae quoniam Regibus nostris a subditis offerabantur in Campo Martio, aut in Conventu generali, *cives sue defensionis ac res publice*, inquit Hincmarus in Quarnero pag. 405. 406. apud Cellotum: a quibus ne quidem Monasteria eximebantur, ut est in Synodo Veneris ann. 755. et tom. 2. Hist. Franc. pag. 323. Vide eundem Hincmarum de Ordine Palati n. 22. Opusc. 14. tom. 2. Spicilegi alii Achieriani pag. 682. et Dissertationem 14. ad Johnvillam. [oo Anonym. Vita Lud. Pli cap. 48.] Ita etiam appellatae quæstus præstationes annuas. Priviliegium Aldrichi Archiepiscopi Senonensis pro Cella S. Remigii in Suburbio ejusdem urbis: *Episcopis quoque exigenda mu- neribus Abbatem ejusdem loci non gravet, sed sufficiat ei ad annua Dona equus unus, et scutum, cum lancea, etc.*

DONA REGIA. Eadem quæ dona ang- liae. *Cartula ad Legem Salicam* cap. 10. *Et hoc nobis præcipiendum est, ut quicunque in Dono Regio caballos detinatur, in unumquemque suum nomen ha- beant, scriptum. Addit. Capitul. 5. ann. 803. cap. 20. Frotharius Epist. 21: Nam ad horum itinerum incommoda, que vel nunc equinus, vel acturi sumus, seu ad Dona regia, que ad Palatium dirigimus, pene quidquid ex optime equis habuimus, distribuire compulsi sumus. Vide Annales Fr. Metenses ann. 758. 758. Munera regia, scilicet Regi deferuntur, apud Orderi- um Vitalem lib. 4. pag. 528. Ethelbaldus Rex Angl. apud Willm. Malmesb. lib. 1. de Gestis Angl. pag. 29: *Nec Minucula prebeat, vel Regi vel Principibus, nisi voluntaria. sed liberi Deo serviant.**

DONA præterea appellauntur munera, quibus sese invicem prosequebantur Principes, aut cum legatos intulissent, aut cum sese invicerent; quod jam olim obtulisse. Idque etiam in obituere apud Turcos. *Suorum inimicorum inimicis in- Nicias ad Alexiadem* pag. 298. Charta Divisionis Imperii Ludov. Pli Inter- filios, edita a viro doctilis Steph. Ballo- zio, cap. 4: *Item volumus, ut semel in annis, prout fratello amore tractandi gratia ad seniorem fratrem cum Donis suis veniant, etc. Et cap. 5: Volumus atque monemus, ut senior frater, quando ad eum, aut unus, aut ambo fratres sui cum Donis, sicut prædictum est, vene- rint, . . . ita et ipse illos fraternaque amore, largiori Dono remuneret. Addit. cap. 12.*

* 4. **DONUM DE AVERE** et **Donum de in- genitores**, in Conventu Episcoporum

apud Cesaraugastam ann. 1058 inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 220. col. 2. ubi *De avere*, idem est ac *De rebus possessis*. *De ingenatores* vero idem, si bene conjecto, quod de rebus *ingenio et industria* comparatis.

♦ **DONUM GRATIOSUM.** Idem quod *Gratianum*, Gall. *Dop gratuit*. Hujuscemodi donum ab Equitibus Melitensisibus contra Sedis apostolicę privilegiorum exhibebant nonnulli Superiores Ecclesiastici: quod reprobatur Sixtus IV. Papa Bulla anni 1470. relata inter Privilegia equestris eiusdem Ord. pag. 136.

♦ **DONUM MATUSINALE.** [Dos à marito prefecto.] Vide *Morganieba*.

♦ **DONUM COMMUNE.** Dictrit quædam præstatio agraria, in Lib. nigr. 1er. S. Vitorian. Abbavill. fol. 46. v^r: *En campo au Foy... habet novem jornalia, que debent ducimur, terragrum et Donum commune de duodecim garbis.* Idem forte est *Gerbe de Day*, in Ch. ann. 1521. in Chartul. Latinae, fol. 25^r. *Et s'il y a mesure mourant de ladite église, et n'en eust que trois ou quatre mètres, il doit point de gerbe de Day, mais il doit deux gerbe de moisson printes en sa grande... Et si eut en son election de payer lequel que result, ou Day ou moisson.* *Don* legitur ibid. fol. 128. v^r.

♦ **DONUM SANUM.** Simplex, absque conditione, qualibet. Charta ann. 1324. in Reg. 49. Chartoph. reg. ch. 28: *Præmisit Gasto comes Fuxi solvere dicta dominiæ matri sur quolibet anno... sexcentas libras Turonensem parvorum de redditibus et extribus castri et affarii de Sono in Dono sanorum diminutione datis.*

♦ **DONUM FACERE PER CULTELLUM.** Vide in *Inventura*.

♦ **DONUS**, pro *Dominus*. Dominus, in Pacta legis Salicæ tit. 25. ex MS. quem laudat Ercardus pag. 125.

♦ **DONZELLA**, Pisces species. Tract. MS. de Pisc. cap. 78. ex Cod. reg. 6888. C.: *Julia digitæ magnitudinem vir superat, a liquoribus girella et a nonnullis Donzella vocatur. Sunt qui juellam, ali julian nuncupant, Antipoli et Lerina et in aquæ justæ sive frequentissimum pisces est. Donzelle vero vocant Matisconenses Instrumentum ferreum suspensum ad signum vasibus aptum.* Lit. remiss. ann. 1415. in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 418: *Une arce de fer à soutenir les pote sur le feu, appellée au pays (Massenois) Donzelle.*

♦ **DONZELLUS**, ut supra. *Domicella*, Ital. *Donzella*. Bartholomæus Seriph. his. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1225. In ipso vero exercitu fuerunt nobiles Lotheringiæ de Martineo civis Brixiensis cum Milibus quinqueaginta: quorum quisque erat cum duobus equis: et cum tribus Scutiferis et Donzella bene armatis. Rursus occurrit ibidem, et in Memoriali Potestatum Regium ann. 1270.

♦ **DONZENANS.** Heraclius Christianellus de B. Ursulina, April. tom. 1. pag. 725: *Unum autem ex virginibus ad sacram habuit admissi postulantibus (nigro) Donzenantes dicuntur) peste contractam, etc.* Ital. *Donzenante*, Qui vel quia apud alium convit. Gall. *Pensionatus*.

♦ **DOORIUM**, ut *Doarium* 1. quomodo etiam forte legendum est. Donatio propter nuptias. Charta ann. 1257. in magno Pastor. Paris. fol. 308. *Orta inter eos materia questionis supra hereditatem dicti Stephanii, videlicet supra Doorio dictæ Mariae sibi assignando, et quanto assignando liberis dicti Thomæ, etc.*

♦ **DOPERIUS**, Ital. *Doppiere*, Funale,

cereus, Gall. *Torche*. Testam. Joan. Franc. de Gonzaga march. Mantua ann. 1414. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 1783: *Item sollo et jubeo quod, ubi cunque moriar, corpus meum sepeliatur nocte, cum sociitate non ultra viginti personarum, computatis personis ecclesiasticis et illis, que portabunt corpus, et que portabunt Doperios, qui non excedant numerum sex Doperiorum.* Vide *mox Doperius*.

♦ **DOPPLERIUM**, Fax, sic dicta a fine duplicato, Ital. *Doppiere*, Gall. *Fleambœuf*, *Torche*. Acta SS. Junii tom. 1. pag. 791. de Bertrando: *Et posuit ad partem superioriem caput unum Dopplerium, et aliud ad partem inferiorem.* Et tom. 2. pag. 377. in Miraculis B. Henrici Baucen: *Et hodie venit cum Dopplerio et magna devotione ad visitandum corpus sanctissimi Henrici.*

♦ **DOPPLERIUM**, Eadem notione. Chron. Esteense ad ann. 1388. apud Murator. tom. 15. Script. Ital. col. 517: *Sercenti præterea Doppleri, ponderis libarum varius singularis, nobilissimum corpus circumquaque illustrabant.*

♦ **DOPPLERIUM**, Eadem significatio. Stat. ant. Florib. lib. 3. cap. 191. ex Cod. reg. 4621: *Qui de nocte per civitatem Florentinæ re volunt... sufficiat habere Dopplerium accensum ponderis statu unius librae cum quatuor astis... si in quatuor dictorum casuum ipsorum Dopplerium habuerit, lucentiis sive papiris arcens, etc.* Vide *Dopplerium*.

* **DOPLONES**, Ital. *Dopponi*, Gall. *Coupo*, *coupo*, bombeum deteriorum. Stat. Bononi. ann. 1281. 67. tom. II. pag. 191: *Et his quibus conceditur hic redditus livet habere et recipere iij bononios et captione et totidem a revalatore pro qualibet libra foltellorum siccorum, et ij bononios inter captione, et vendidore pro qualibet libra foltellorum viridum; et de qualibet libra foltellorum siccum et Dopponum unum denariu[m] inter emplore et vendidorem.* [Fr.]

♦ **DOPPIDIANUM**, Sacculus, crumenæ, ut videtur. Acta MSS. notarii Senones. ad ann. 1295. ex Cod. reg. 4725. fol. 40^r: *Cum dominis et quinque vegetibus, et uno botticello, et una arcieranna, et uno Doppidianu[m], quas fuerunt olim domini Buonsignori. Vide Duplarium 2.*

♦ **DORARIUS**, Bracteator, inaurator. Ital. *Doratore*, Gall. *Dore*, cuius ars *Doraria* nuncupatur. Stat. Montis-reg. pag. 270: *Item statutum est quod nullus Dorarius, vel exercens artem Dorarie undique sit, vendit seu vendi faciat, etc.* Vile *Dorarius*.

* **DORCA**, Caprea. Glossar. San-German. n. 100. Est pro *Dorcus*, Caprea silvestris. Dalm. *Gallis*. Dalm. Vide *Canis petrunculus*, et *Dorcus*.

* **DORCA**, Gall. *Cruche*: *o Dorcas in quibus fit nectar seu pimentum.* (Cart. Magalon. ap. Rev. soc. sc. p. 410.)

* **DORCHA**, Mendax bonus apud Anlienses. Chartular. Camalaniensis. Monasterii Dion. Anic. Ademani Archiæ donavit terram de Laspoleiras cuius exetus est una *Dorcha de peia*.

♦ **DORCIUM**, *Pulcra visu*, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613. Cath. *Dorciu[m]*, mulier dicta causa adulatio[n]is, quæ pulchra visu.

* **DORCO**, Avidus, vorator. Gloss. San-German. n. 100. Papias. *Dorcone*, *Avidi*, voratores.

♦ **DORDOREL**, DORDORIS. Moneta aurea genus. Lit. remiss. ann. 1422. in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 102: *Le suppliant rongna pareillement six Dord-*

*rez d'or, ou autres pieces d'or. Aliæ ann. 1483. in Reg. 199. ch. 203: *Ung florin d'or, ou deux deniers Dordoriz pour la valeur d'icellui.* Vide infra *Dordure*.*

♦ **DOREA**, DOREATA, Pisces marini genus. Aurata, Gall. *Dorada*. Chartul. Font. Ebraid. ex Cod. reg. 9612. U.: *Petrus.... dedit Deo et sanctimonialibus costumans piscium, scilicet Doreatarum et multorum.* Vide supra *Citula*.

* **DOREUM**, Tributi species. Lit. Innoc. pp. IV. ad Senescal Bellivad. ann. 1360: *Hortinur... quatenus p[ro] adictis equites et pedies cum per partes tue senescalim transitum fecerint, benignè... recipiens et praetrascat... liberè et expeditu abque aliquibus Doreis, gabellis et exactiōibus quibuscumque transire permittas.* An vero inde *Dorage*, qui ejusmodi tributum existit, in Lit. remiss. ann. 1406. ex Reg. 160. chartoph. reg. ch. 400: *Guillaume le Barbier Dorage de la paroisse de Verneuil, etc.*

* **DORELLA**, (Chamælinum, Camelina. DIKE).

* **DORELOTERIA**, a veteri Gallico *Doreloterie*, Ars vittas et trenias texendi, quarum artifex *Dorelotier* et *Dorelotier* nuncupabatur, a voce *Dorelot*, ornatus fusillis nimirumque exquisitus. Lit. remiss. ann. 1383. in Reg. 100. Chartoph. reg. ch. 381: *Lors estant audit jeu Lynardis Hamon, qui avoit apprendu aux boutons ou fermilliers de son japon, ou autre garnement, une bourse à sonnettes d'argent, ledit Pigné par maniere desbatement et de jeu... lui eust dit: Guidette tu esre miez ame des dames pour telz Dorelot, ou paroles en substance. Arest. parlant. ann. 1421. in Lib. I. Statut. super artif. Paris. ex Cam. Comput. fol. 81. r^v: *Nichilominus dicta Alipidis... de alio ministerio, scilicet Doreloterie se intronit, rubanos, scuisoria et scutellæ ligneas faciebat, etc.* Stat. ann. 1403. ibid. fol. 132. r^v: *Quiconques vouldra dorese[n]tar tenir en la ville de Paris le mestier de franges et rubans, tant de soie comme de fil, et des appartenances ancienement appelle le mestier de Doreloterie, faire le p[ro]curu. Infra: Dorelotiers. Stat. civit. Tournai. ann. 1383. in Reg. 66. ch. 1288: *Iens les doreliers mettron les gardes sur l'œuvre des rubans de fil et sur l'œuvre des Doreloteurs.***

* **DORERIUS**, Inaurator, Gallice *Doreur*. Extractum computi anni 1328. sub quinque *Dolphin*. : *Item solvit et tradidit Peronet[us] Dorerius pro una marcha argenti ad faciendum litteras ad opus malecole Domini..* IV. lib. III. sol. Rursus occurrit in Instrumento ann. 1347. Hist. Palph. tom. 2. pag. 214. col. 1.

* **DORETUS**, Mensura annonaria. Charta Alienora Comitissæ S. Quintini ann. 1193. in M. Pastoral. Eccl. Paris. lib. 13. ch. 1: *Unusquisque hospes B. M. Viriaci debet mihi singulis annis in festo S. Remigii Duo Dorelos ave[n]e, et unum panem, et unum pullum, etc.* Infra: *Isti quatuor liberi sunt a tallia, et a Dorelis ave[n]e et pullo, etc.*

* Vulgo *Doreus*. Charta ann. 1162. in Lib. caten. S. Petri Insul. for. 112. v^r: *Geraldus abbas de Casa Dei... scribi feci quod Engelarius de Wambreches terra sua quae de ecclesia B. Petri de Issida hereditatem projectabat, in manus Disleris iusquem ecclesie prepositi, presente Eustasio decanu universoque capitulo reddidi.* *Sic etiam in festo S. Remigii: mensura ave[n]e, quæ Doreus appellant, et quartum partem unius, proprio sumptu apud Insulam conductam, pro-*

dicta terra eis persolvet. Ibid. fol. 219: *Sub censu xxiiij. mensurarum vene, quae vulgo Dorus appellant. Idem quod infra Dorinus 2. Vide in hac voce.*

1 DORGHINGHA, DORGHINGA. Belgica vox ducta a *Doorgaen*, Penetrare, pungendo sauciare. Consuetudines Furenses ex Archivo Capituli S. Audomari: *Pro vulnera penetrativo, id est, Dorghingha in capite vel corpore dimidiasa debetur lesa et de residuo in gratia Comitis. Infra: Tresvertates generales, id est, Dorghingha debent in quilibet anno fieri ce omnibus forefacit librarum. Charta vernacula scripta Comitis Flandri ann. 1274. ex cod. Archivio: Quonconque in nichil autem transpassant qui ad dii Dorghingha wond ou apilure d'oeil de membre qui soit ad ire poverus envers le Maieres et enviers nous en merci de tout son avoir.* [oo] Dicitur etiam *Dalmauus penetratio*. Vide Wartkenius Hist. Jur. Flandr. tom. 3. pag. 244. In Consuetud. ville Pia ann. 1265. apud Cundom. tom. 2. part. 2. pag. 22. dicitur *Dorjaende wonde.*]

2 DORICUS, Mus. in Gloss. ad Doctrinale Alex. de Villa-Dei.

3 DORIGNUM, Quod alii *cacabum dicunt*, habet folia in colori similia olive, sed paucis longiora et aspera, florem album. Glossar. MS. medic. Simon. Januensis. ex Cod. reg. 639.

4 DORINA, Teloneum S. Bertini, in Tabular. ejusdem Monasterii: *De Dorina de Cordewan, 1. den. 4. dorine tripodium 2. den.. de dorina patinarum sinus emporum, etc.* [o] Pro *Dosina*. Vide *Dosina*.

5 DORIS. Vide *Dosis*.

6 DORILE informationes civitatis Massil. pro passaggio transmarino ex MS. San-German: *Heo sunt mensura navium de tribus copertis . . . Item media copertia de tabula in tabulam octo palmos altitudinis; item Dorse quatuor palmos et c. cum dimidio. Sed puto legendum Orelvel de Orte, ut ibidem proxime: *Nem ariet de Orte in Orle XXXVIII. palmo. Est autem Orte, ut mihi videtur, Marginal. Orte, Gallis, Orlie et Orelvel, quod transpennis inter se fere dictum alibi hic transferitur, non nisi tabulatum.* [oo] *Altitudine in Orte, palmorum quinque.* in Litt. comm. Januæ apud Jal. Antiqu. Naval. tom. 2. pag. 388. Gall. *Scibord, pavonade.**

7 DORIUM. Vox f. ejusdem originis, cuius superior, nisi mavis a Saxonico Ital. *Orie*, Gallis, *Orie* et *Orelvel*, quod transpennis inter se fere dictum alibi hic transferitur, non nisi tabulatum. [oo] *Altitudine in Orte, palmorum quinque.* in Litt. comm. Januæ apud Jal. Antiqu. Naval. tom. 2. pag. 388. Gall. *Scibord, pavonade.*

8 DORMITARIUS. Qui dormitorium curabat, cuius officium *Dormitory* appellatur. Exstat etiamnum in ecclesia Remensi officium *la Dormenterie* dictum, cui et *Dormitorius* atque dormientes excitandi cura erat commissa, cuius possessus iisdem, quibus antiqui capellani privilegiis gaudet. Stat. Apoll. S. Thom. Argentaria fol. 40. *Exstat etiamnum super officium dormitionis.* Ei fol. 42. *Quod dormitorius quilibet pro tempore existens est generalis servitor et pedellus ac nunciis capituli, etc. Hujus præterea officium erat annuatim obserantes et sero venientes ex iisdem stat. fol. 43. Vide *Dormitorarius*, *Dortularius* et *Dortorarius*.*

9 DORMIA. Anima. [o] *Nequaquam*; idem atque *Dormitio*, oblitus, mors, a

veteri Gallico *Dornie*, ut legitur in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7081: *Dormitio, Dornie, dormitione.* Hic itaque *Dormiam* intellige Cadaver, corpus exanimis. Testamentum Audas de Lasserano Dominae de Boniaco ann. 1351: *Dormitio eadem Domina et alia Dorniam quam et corpus Domino nostro J. Ch. et B. M. Virginitate omnibus SS. Domini et elegit sepulturam.* Quanvis autographum ipsius, clara et distincte preferat. *Dormitio*, vix credo alio non esse legendum.

10 DORMIRE, Coire. In Concilio Vermeriensi anno 752. cap. 10. 11. 12. etc. Wormatiensi ann. 888. cap. 63. In Gestis Regum Francorum. cap. 31. etc. passim in veteri Testamento.

11 DORMIRE, Mortem obire, fati fungi, Scriptoribus Ecclesiasticis, Joan. 11. 1. ad Corinth. II. et 2. ad Thess. 4. Eucherius Episc. Lugdun. *Dormire, transire, et apud Christum requiescere, ut in PS. Numquid qui dormit non adjicietur resurgat?* Oratio super diptycha, in Sacramentario Gregorii M.: *Momeno etiam, Domine, sanctorum famularumque tuarum illi, qui nos precesserunt cum signo fidei, et Do-mi-ni-um in sonno pacis.* Theophilus Par. Alexandrin. in Commentario: *Post baptismum in Clerum promovat, in Clero maneat, si illa (uxor) Dormierit, et post baptismum cum ea non hauerit.* Vetus Epitaphium Pisæ in Italia apud Laur. Schraderum: *Hene merenti in pace Sylvane, que hic Dormit, vixit annos 21. mensea 8. horas 4. scrupulos 6. deposita nono Kalendas Iulianas.* Aliud Roma in Ara Galli *Respectus, qui vixit ann. 2. et menses 8. dormit in pace delicium.* Neque Christiani tantum, sed et Pagani veteres hoc usi loquendi formula. Moschus in Epitaphio Bionis v. 104:

"Αρμόσ δοι μεγάλοι καὶ κάρτεροι, η σοσοὶ θεοί, οι ἐργάζοντες οι διάδεκται, cui οὐρανοῖς πρώτα δύνανται, ἀνάκοι τὸ χρόνον, εὐ πάλα μαρχῶν, ἀπέρνων, νηρέτων τούτων. Moschopolus Πιπή σχεδῶν pag. 173: *Νηρέτοις οὖν ἐργάζοντες οι διάδεκται, cui οὐρανοῖς πρώτα δύνανται, διάδεκται, cui οὐρανοῖς πρώτα δύνανται, οὐρανοῖς, apud Theocrinum in Herculisco v. 7. Μαρχόντοι αἱ vocant, ut Orpheus hymno εἴραντο, et vetus Epigramma apud Laert. in Biante. Silius Italicus lib. 5.:*

" . . . Et longo composit lumina Somno. Ita longam Noctem, morte appellat lib. Itipō Σύνον, Callichamus Epigr. 15. dum ait, viros præclaros non mortem obire, sed sacram somnum dormire, quod de viris sanctitate aliquis illustribus dicebat Christiani:

Tῆς Σάων δίδυσσος Ἀκάθιδος ιερὸν Σύνον Κοιράται, θνήσκων μὴ λήγε οὐνάτων. Quonodo etiam Sibyllina oracula lib. 1. pag. 164:

" . . . οὐ γὰρ ἀνίστηται Τειρέμενοι θνήσκων, ἀλλ' οὐ; δεδημένοι Σύνον. Theocrinus in Dioscuris v. 203. capiv. 40: idem Callimachus Epigr. 22. τὸν Σάων δρῦσιδένων, vocant.

12 DORMITIO, Obitus, mors, S. Cypriano Epist. 66. S. Hieronymo Epist. 29. 78. 89. S. Hilario in Psalm. 126. et aliis passim. Chron. Centul. Hartill lib. 4. cap. 12: *Quod superfuit totius vita in sancto ibidem expletivit servitio, qui etiam VIII. Kal. Maii Dormitionem accepit.* Joan. Mon-

thus lib. 1. Vita S. Odonis: *Factum est non multo post ut ipsa Dormitionem accepta in Domino.* Vita S. Pharonis cap. 108: *Post Dormitionem Walberti Biscopi.* Vita Ludovici III ann. 816: *Inter hec D. Leonis Romani Antistitis Dormitio nuntiatur Imperatori Acta Murensis Monasterii pag. 55. Ut dies Dormitionis sue cum se celebraretur II. Kal. Marci.* Vita S. Anstridis Abbatisse Lauduniensis cap. 11: *Defectus corporum, non mors, sed Dormitio et Somnus in Scripturis sancti appellantur: quia substantia humana corporalitatis non tollitur, sed per gloriam resurrectionis in perpetuas eternitas reformabitur ab illo, qui mortem sua morte dissipavit.*

13 DORMITIO S. MARIE, Deipara Assumptio, quo *Pausatio* dicitur in vetustissimo Kalendario. Eckeardus Junior de Casib. S. Galli cap 11: *Jusso etiam Kabone in loco ipso usque ad Dormitionem Marie hospitari.* Dominozlib. 2. de Vita Matildis cap. 14:

"Sancte Dormitio Virginia sique in medio mones, qui sexta noctis curta esse possum in Menœis et Scolopendris Graecis.

14 DORMITIO S. JOANNIS, Burchardus Monach. de Casib. S. Galli cap. 2. *Ad decessum vero partem ejusdem capelle Assumptionem S. Mariae cum depinxisset, aram etiam ei ibidem consecravit: in sinistra vero parte Dormitionem S. Joannis cum decolorasset, sibi etiam inibi altare edificavit.*

15 DORMIRE, Residere, Gall. *Restare.* Charta ann. 1310. ex Chartul. prior. Villapetr. : *Habentis potestatem ponendi et habendionis dietras nasas Dormentes seu facientes in certo loco, qui incipi a cogeni muri monachorum predictorum, etc.* Hinc

16 DORMITIO, pro Interquiescentia et avançante in eodem statu, apud Argentr. in Consuet. Brit. art. 266.

17 DORMITABILIS, *Bien dormant*, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7081. *Dormitores*, quo somnus provocatur in Lit. remiss. ann. 1489. ex Reg. 193 Chartoph. reg. ch. 228: *Dormitores et genitores pour faire dormir. Endormir de gen.* Fallax, fraudulentus homo, in Consuet. MSS. S. Galli fol. 81 v.

18 DORMITOR, *o Tignum immobile, Gall. Dormitor* | Consuetudines Municip. Mechliniensium tit. 14. art. 20: *Qui cantharium habent interangularem, qui a proclivitate recubatione, quia se a columne ad transira resupinat (Dormitorem vocant) vicini edibus injunguntur, ita illum ipsum tueri debet, ne qua noxa aut incommodum ad vicinum perveniat.*

19 DORMITORIUS, DORMITORIARIUS, Is cui cura est dormitorii in Monasteriis, vel Ecclesiis, ubi fuerint hujusmodi loca communia ad dormendum. Constitutio Arnaldi Episcopi Barchinon. ann. 1277. Inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 603: *Omnes officiales nostre Ecclesie presentes et futuri, scilicet Monachus, Dormitoriarus, Portarius, Diaconus, Subdiaconus, Ministralis, Pistor, Pintrici facient in propriis personis perpetuam assiduum et continuam residentiam.* Altera anni 1280. Ibidem. col. 606: *Monachus vero et ceteri officiales, scilicet Janitor*

*inferior, Pistor, Ministralis, Dormitorius, Janitor et Botellarius, quandiu eattenuerit officia, de anniversariis partem percipiunt consuetam. Rursus memorantur col. 607. in Constitutione anno 1281. Vt. *Dormitorius 3. et Dorellarius* [9] *Videtur supra Dormentiarum]**

o **DORMITORIA CAMINATA**, Cubiculum, Gall. *Chambre à coucher*. Charta ann. 1021 apud Marial in Antioch. Estens. pag. 129. *Dormitorium Caminata*. *Dormitorius ad regalem imperium*. *Judicio resideret dominus gloriosissimus Henricus Romanorum imperator augustus, etc.* Occurrunt rursum in Ch. ann. 1361. Ibid. pag. 139. *Vide supra Dornitoriorum 2.*

1. **DORMITORIUM**. Genus vestis, quam induabant cum cubitum ibant. Gloss. S. Bened. cap. de Vestimentis: *Dormitoria, ἔργον τρόπου*. Gloss. Lat. Gr. *Dormitorium, ἔργον τρόπου*, seu, ut est in Gloss. Greco-Lat. *erographe*.

2. **DORMITORIUM**, Plinio lib. 2. Epist. 17. et lib. 15. Epist. 6. et Sidonio lib. 2. Epist. 2. est Cubiculum. Marcellus Empir. cap. 23. *Dormitorium cubiculum dixit.*

3. **DORMITORIUM**, Scriptoribus avi medii sumitur pro Conclavi Monasteriorum [et Collegiorum Canonicorum], in quo sunt plures lecti, vel plures cellae, ubi decumbunt; vulgo, *Dorlor*. *Alfricus: Dormitorium, s. p. a. ē. n. id est, Domus somni*. Ordericus Vital. lib. 12. pag. 827. *Dormitorium et Crotostichum et reliqua Carnobitarum abdita, etc.* Capit. Ludov. Pii Addit. 1. cap. 68: *U. Dormitorium iuxta ora orium constitutur. Agunt de ejusmodi* *Dormitoriorum Concilium Turon. ann. 813. cap. 24. Concilium Cabillonense 11. cap. 59. Regula Canonica, ex Corelli Aquisgran. cap. 128. Regula Sanctimonialium canonice vivent. cap. 10. *Chrodogangus in Regula Canonica*, cap. 13. Matti. Paris ann. 1. Col. Hugo Flav. facies pag. 250. Concil. Coloniense ann. 1291. cap. 7. Vita Aldrichi Episcopi Canonum num. 12. [Caroli M. Capitulare primum ann. 813 cap. 4. ut illud edidere Simmodius et Galatius post caput 20]. Ludovicus Pii Capital. Aquisgr. cap. 58. Capitaliar. Caroli Calvi tit. 7. § 14. 53. Ite. Joach. Vadianus lib. 2. de Monast. Germ. *Monachorum communiter viventium cellas fenestratas et patulas esse libitum, ut quosdam separatis dormirent, habere vel somni, vel cubiculi inspectores et arbitros posset: inde hodieque vete unum cubiculorum, que vulgo Dormitoria vocant cellulas perspicuas esse videmus.**

Monastica ejusmodi *Dormitoria* non semper distincta erant in cellulas; sed in eodem conclave erant multi lecti, in cuius medio lectus erat Abbas; ut colligunt ex Regula S. Benedict. cap. 22. Reg. Monach. S. Cesarii Arelat. cap. 7. Aurelian. cap. 8. Ferreoli cap. 18. Istori. cap. 13. ex Novellis Justin. apud Julian. cap. 15. 482. Liber Ordin. S. Victoria Paris. Ms. cap. 37. et Udalric. lib. 3. Concl. Cluniac. 2: *In medio Dormitorio est lectus ejus prop. murum, sonitus enim facit, quo Fratres dilucido ad surplicium excipiunt. Et certe id obtinuisse etiam in Ordine S. Benedicti, docent Statuta antiqua Corbeiensis Monasterii, pag. 18. ut et in Ordine S. Augustini Statuta pro Fratribus et Sororibus Hospitalis S. Leonardi Eboracensis istius Ordinis, tom. 2. Monastici Anglie, pag. 370: *Dormitorum omnes fratres simul in uno Dormitorio, ita quod nullus frater habeat cameram separatam, nec curam aliquius camere, excepto Cel-**

lerario. Vide Leon. Os. lib. 2. cap. 34. et Nomasticum Cisterciense pag. 604.

o *Ubi dormitoria in cellulas distincta fuerint, ita cellula disposita erant, ut in his quid ageretur facile esset advertere: quod in Galliis etiam nostris usitatum fuit ut discimus ex Articulis reformat. S. Elig. Noviom. ann. 1370: Item in Dormitorio habent cameras clausas... Quantum ad cameras clausas, abs, quantum polerit, tolerabit; dum tamen hostia camerarum, saltant pro tercia parte, de trecenti existant, ita quod infra cameram, videri possit, nulla cortina, vel alio obstaculo repugnante.*

DORMITORIUM. *Dormitorium inter vehicula* (apud Hieronymus in cap. 66. Isaiae: *Sed et quadrigas, et rhedas et lecetas, sive bassternas, et Dormitoria, mulieres et mulierum et carrietas, et diversi generis vehicula*). *Pasc. S. Maximiliani Pompeiana matrona, conus eius de judice meruit: et imponit in Dormitorio suo produxit: et imponit in Corthaginem.*

o **DORNABELLUM**. Hasta species, spiculum Monstre facte apud Chassan. ann. 1511: *Claudius filius Benedicti Maris habet unum Dornabellum, sive epieus, alias epieus.*

o **DORNS**, Offala, frustum, Gall. *Dalis, morecum*. Consuet. MSS. S. Crucis Burdigal. ante ann. 1305: *Tempore puerum in Adventu, quilibet monachus recipit quinque lampredones, vel unum Dornum de luce... Collerarius quando facit suas infirmarias... dat abbati et suis familiaribus in quilibet illarum diuinum unam canem bovis, et sex Dornos dictarum equinorum porci. Et nota quod Dornus debet esse largus quinque digitos. Hinc Dorn, Mensura genus, quarta scilicet pars pedis geometrici, atque parlam. Tolos. ad ann. 1488. 20. Ju. ex Cod. reg. 9879. 6: *La cour adjuge à frère Armand de Poligny, prieur du prieuré du bourg de Dumière... une besanche de lart ou charr salée de la longueur Dours (sic) et de la largeur d'un Dour.* Stat. ann. 1402. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 136. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 136. n° 72: *Ne autre poisson de Laires... si il n'est plain lhour, etc.* Vide infra *Durna*.*

o **DOROSCA**. Avis species, peloris. Carmen de Philom. ad calcem Cod. Reg. 6810:

Duces peloris sonat, dicunt quam nomine Doroscam,

Sed fugiente die, illa quieta silent.

Forte *Droscam*, ut metrum postulat.

DORSALE, Pallium, sive pallium, quod parietibus appenditur, sic dictum, quod sedenti ad dorsum appensum sit. *Durus lib. 1. Ration. cap. 3. n. 23: Dorsalia sunt panni in choro pendentia a dorso Clericorum.* Addit. lib. 6. cap. 81. n. 6. *Cortina, que pendet ad dorsum, apud Monach. Sangallensem de Carolo M. lib. 1. cap. 4. Epiphatium Adalbero-nis Episc. Laudunensis:*

Traes dedit cappas, Dorsalia plura, tapetas.

Petrus Damiani. lib. 2. Epist. 2: *Inter has autem delicas ambitionis insaniae, quid sibi Dorsalia querunt, que a suis consipici Dominus non merentur: gravis quippe dispendium sui patiuntur ornatus, dum in occipito, vel cervicibus oculi non sunt, etc.* Chronicum Mindense cap. 28: *Dedit Ecclesiam indumenta duo Dorsalia, passionis S. Petri Apost. sanctorum Gortonii et Dorothei continentia.* Vita Episc. Autisiad. cap. 50: *Dedit Ecclesia pallium ingens optimum, quod vulgo Dorsale dicitur.* Marianus S. Iohannes in Chro. ann. 1064: *Ubi vero Episcopi sedebant, Dorsalia pallia pendebant.* Rogerus Ho-

ved. ann. 954: *Dederat eis duo Dorsalia honesta. Tabular. Monast. S. Theofredi in Velavia. Unum Dorsale ejusdem operis, quod totum solebat, ambi ciborum.*

Vide Auctar. ad Matth. Paris pag. 158. Jlist. Episc. Autisiad. cap. 51. 53. pag. 452. 457. Egidiu. Aurem Vallis Monachum in Oberio Episc. lib. cap. 19.

*Udalricum in Consuetud. Cluniac. lib. 1. cap. 11. Hariulfus lib. 4. cap. 7. Christianum in Chron. Mogunt. Simeonem Duneli.. Evidentias Eccles. Cantuar. pag. 222. Chronicum Mindense Meibomii pag. III. Chron. Montis-Sereni ann. 1181. Adamum Breu. cap. 161. Beletum de Divin. Offic. cap. 85. et 115. Ruperum de Divin. Offic. cap. 23. Chron. Upsilonense pag. 152. tom. 6. Spicilegi pag. 456. tom. 12. pag. 271. [Hist. Mediani Monasterii pag. 242. Freder. Schenck Vindem. litter. pag. 38. S. Willenli Constitut. Hirsauji cap. 19. Itinerarium 2. Edmundi Martenii pag. 241. ubi *Dorsalia pro Dorsalis librari oscitanta perparam obrepissse puto.]* [In Glossa Germ. Lat. *Rukklaħħan* redditur *Dorsalia* et *Cortina*. Vide Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 2. col. 157. Addit Ecclasis vers. 575.]*

DOSSEAL [DOSALIS.] *Eadem notione, apud Mattheum Paris in Vita Abbat. S. Albani pag. 35. 40: Dossale, sive tapetum. Occurrunt etiam apud L. Ost. lib. 3. Chron. Casin. cap. 19. (al. 20.) 32. 73. [Codex MS. Irminonis Abb. Sangerman. fol. 64. col. 1. Br. 12. sect. 50: *Hec sunt ornamenta Domini Walcheri, que apud nos sunt, Dossalem 1. bancalis 11. tapetia 11. mappam 1.] Necrolog. Eccles. Parisiensis: 3. Id. Oct. obit. Adelardus Comitis de Rupesti, qui dedit nobis quoddam Dossale, etc. Tabularium Monasterii S. Andreæ Viennensis: Unde et accipio ab ipsis, sive ab eodem sancto Maximo pallium ex auro contextum, quod vulgo dicimus Dossalem. [Dossales tapaci, in Testamento Ermengaudi Comitis Urgell. Marcus Hisp. col. 973] Hispanis etiamnum *Dosel* est la *Cortina* con su dole, que ponen a los Reyes, y despues a los Titulados, y lo mismo es en *Cortado* Ecclesiastico entre Prelados, apud Sebast. de Cobarrubias.**

o **DOSALUM**. Chronicum S. Bertini apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. 61. 620. *Chorum et presbyterium amictum, chorumq[ue] ipsum et cavelitas pavimento stravi, Dossatum lignum imaginibus antiquis ac deauratis ornatum posuit.*

o **DOSALAR**, Endem significatione legitur supra in Bancale post *Bancus*.

o **DOSSELLUS**. Inventar. Ecc. Noviom. ann. 1419: *Item unum paramentum altaris, videlicet frontellum et Dossellum de bouguerano albo et nigro.*

o **DROSELUS**. Charta Garsandis pro Monasterio Gellonensi ann. 1029 apud Stephanotium tom. 2. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 486: *Capan pallede II. libros XVII. adolras III. Droselos III. barmos II. crucem I. casulam III. etc.*

o **DORSARIUM**. Acta Episcop. Cenomanensis pag. 324: *Corpis... Ecclesiam pallis, pallis, cappis et Sacerdotibus atque Leviticis indumentis et pretiosissimis ad chorum parandum Dorsarium sive scannalibus laudabiliter cum januis ante chorum adornare.*

o **DORSALICUM**. Chronicum Episcoporum Merseburg. apud Endewig. tom. 4. Reliq. MSS. pag. 338: *Thuribula argentea tria, Dorsalica sericea plurima, campanas, cappas sericeas nullas, etc.*

cap. 18. § 1. Addo cap. 15. et 57. quomodo etiam *Donatio usus* sunt. *Constitutio municipales S. Severi* tit. II. tit. 12. art. 36. et *Tolosae* part. 3. tit. de dotib. Vide *Salmisian lib.* de *Utris* pag. 215. et lib. de *Moto usur*. pag. 155.

○ *Cesar de Bello Galli*, lib. 6. cap. 19. *Viri quantas pecunias ab uxoribus. Donis nomine, accepimus, tantas ex suis bonis, estimatione facta cum dotibus communiant*. *Charita ann. 1118. ex Bibl. reg. cot. 19. Ego Benincasa. tradit corporis meum tibi Itaimondio Raterio in uxorem, et dono tibi in Dotem omnia mea iura et omnes meos directos honoris et averi, ubique illos habeo*. Vide *max*.

2. **DOS, sive leges.** *Donatio propter nuptias* uox a marito facta, que jure *Gothorum* decima pars erat bonorum mariti. *Longobardorum* quarta, lib. 2. tit. 4. § 1 [2] *Luitpr. 7. (2. 1.) Sicutur* tertia, in *Lege Neap.* lib. 3. tit. 13. 13. 16. ut et *Romanorum* lib. 2. Feud. tit. 9. *Habent plures formulae ejusmodi* dotis constituta de a marito uoxi, in veteribus Formulae apud *Bignoni*, *Goldastum*, *Lindenbrogium*, et *Galandum* de *Franco Alodio* pag. 321. et seq. Steph. *Baluzium* in *Append. ad Capitularia num. 43.* ex *Chartulario Casanensi*. En allam, quam ex *Thibaltario Ecclesiæ Gratianopolitana fol. 31.* eruditus. *Dilectissima atque multam ambulans* ex minis sponsis mea nomine *Eusebia*, propter amorem et bonum voluntatem, quae contra te habeo, et pro hoc quod dicit in *Evangelio*: Relinquit homo patrem et matrem, et adhaeret subi uxori sua, et ergo duo in carne una, et quod Dominus conjugxit, homo non separat: *Igitur ego sponsus tuus nomine Albertus in primis uoxi, que contra te habeo, dono tibi aliquid ex mea hereditate, quae est sita in pago Gratianopolitanensi, in Comitatu Salmoiacense, in villa, qua vocatur Temenousa, loc. et manus unius quem tenet Johannes Paulus, usque ad inquisitionem vel inquisitionem. Dono tibi et in alio loco, hoc est in ipso pago, vel in ipso agro, et in ipso Comitatu aliis mansioni, in villa, qua appellatur Durioscho, et quantum ad ipsum mansum pertinet, vel aspicit: excepto vinea una, quem pater meus Herwardus in sua manu retinet. Hanc autem hereditatem, sicut supra memoratum est, tibi dono, tali videlicet ratione, ut si ex nobis herres non remanserit, post suam discussum a propter nos revertatur. Dono etiam tibi tertiam partem de quicquid habeo, vel inantea conquirere potero, ut habeas potestatem ad faciendum quicquid facere volueris. Si quis vero, quod futurum minime credimus, contra hanc cartam aliquip dixerit, non valeat vindicari, sed capi, sed insuper culpabilis componeas fine autem unicas quinque, et iuncta haec carta firmo, permaneat, cum stipulatione sublitera. *Signum Alberti*, qui hanc cartam prius et firmare rogacit. *S. Bernardi*, *S. Alberto*, *S. Constantini*, *S. alio Alberti*, *S. Davanni*, *S. Ardenc*, *S. Rainaldi*. *Data per manum Silvestri* in feria vii, pridie Nonas Januarii, anno XXX, regni *Rodulfi Regis*. Describitur præterea in *Tabulario S. Cornelii Compensis* *Charia Caroli Simplicis*, data in *Attinaco*, *Palatio* 13. *Kalend. Maias* Indict. 10. ann. 17. redintegrant. 10. In quæ huc habentur: *Comportum sibi fideliibus, quod cum nostri regni nos negotia tractantes consiliariis, de nostro nos componere conjugio salubre iacentes force et opportunum, si conjux condigna lateri adhiberetur regio, ex qua filiorum Deo**

*largient totius regni profutura procedere propago. Eorum itaque admonitione sollicitati, et consultis exhortati, quandam nobilitas prosapia puellam, nomine *Fridervicus*, communis duxat et consensu fiducia. Deo ut credimus, cooperante, secundum leges atque statuta priorum, nobis Iaponi consilio convivio sociatus, regnique conservato signatus. Quocirca regio cum more propriis rebus disponentes dare, dona et *Dotis nomine* concedimus, noscas justis possidentis, et pro libitu disponendos. Continetur in *videlicet in Comitatu Laudunensi, eam Ecclesia, etc., perpetualiter habeat, tenet atque possideat, et quicquid exinde facere volunt, liberam et suam misericordiam in omnibus habeat potestatem*. Ehebatur denique alij eiusmodi dationis in dotem formula in *Tabulari*. S. Dionys. Paris. ann. 1214. quae his verbis concepitur: *In nomine Sancte et individui Trinitatis, Amen. Quoniam Sacramenta Ecclesie presignata sunt in fidebre nuptiarum, ut tempore opportuno de maris et feminis conjunctione Ecclesia dilatetur, hoc de causa, ego Gaufredus Jachelinus p[ri]mus Dodoni villani in uxorem accipio, et do ei in Dotem feodium quod *Emelina* filio Chevalier a me tenet, et quicquid habeo apud Trembliacum, etc.**

○ *Charita ann. 1152* inter Probat. tom. 2. Hist. Ocrit. col. 517: *Quapropter ego Guivaldus Amicus in Dei nomine accipio Guivalburen in uxorem, et me de tibi in virum, et dono tibi in donatione propter nuptias ut *Dotis*, qui fuerit vel est nisi data, iusta Romanae legis autoritatem, et equalitate remigatur; et tali siquidem pacto de tibi, ut si de tibi problem habuero, habas quoque in vita tua post, ad eam reveratur.... Et ego in Dei nomine Galburgis te accipio Guivaldum in virum, et me de tibi in uxorem, et de tibi in Dotem, ita tamen ut *Dotis* et *donatio propter nuptias*, quae fuerit vel est, nisi data, in quantitate et in pactu, quis passibus subdolent. *Charita ann. 1390* in Reg. B. Chartoph. reg. ch. 174: *Jehan viscont de Toussaint* sederat, si come il disoit, que entre son cheve compagnie et espouse *Blanche de Breyhan*, laquelle, se ele le servit, par gracie et coustume de Portou et de Touraine et des autres terres, ou les choses sicut, notable et antemamente gardée et esprouvée entre toutes nobles personnes du pays doit avoir la tenuce partie de toute sa terre par ration de *Domus* et une part, et les heritages doudit viscont d'Orne, etc.*

○ *Quod si litigium aliquod circa dotem oriebat, ad curiam ecclesiasticam, vel secularem pro libito, mulieribus liberum erat, causam deferre: et id quidem ex regni consuetudine*. Arrest. parlam. Paris. ann. 1299. in Reg. Olim: *Cum secundum consuetudinem Francie, in optione dominarum sit, de Dotalitis suis fratraliter ad curiam ecclesiasticam, vel ad eum dominum fedalis, vel ad curiam dominii superioris, ad quam curiam hogus modi volunt, etc.*

Dos. *Praticis Anglis*, dicitur donatio, que fit a viro uxori, in ipso contractu, ad ostium Ecclesie, tempore desponsationis: que, ut ait Bracton. lib. 2. cap. 7. § 3. non dicitur proprie *Donatio*, sed *Dotis* nominatio, sive *constitutio*. Idem cap. 33. § 1. *Dotis est, quod liber homo dat sponsa sue ad ostium Ecclesie*, propter nuptias futuras, et omnis matrimonii, et ad sustentationem uxoris, et educationem liberorum, cum fuerint praereati, si vir premonstrat. Addit. § 4. et *Fletam* lib. 5. cap. 29. § 2. Regiam Majest. lib. 2. cap. 16. § 1. *Glanvillam* lib. 6. cap. 1. Little-

ton. sect. 33. 40. etc. Existat formula ejusmodi *assignationis Dotis in ostio Ecclesie*, in *Charita Feodi* pag. 157. v. in libro Anglico, inscripto *Justice of peace*.

3. **Dos** idem obtinuisse in Gallis testatur le Roman d'Achis MS:

Le prestre fut apperçue,
A leur entree les a designé,
Ains n'y fut Douares nommee,
Ne seroient ung seul jures,
Fianco fait, ne pleuve,
Mais le vasal regal se mie.

Dos autem alibi constituta, quam ad ostium Ecclesie exigiri non poterat, coquie ipso matrimonium dicebatur illegitimum, quodatotem, licet esse legitimum quantum ad haeredem et hereditatis successionem. Idem Bracton. lib. 4. Tract. 6. cap. 8. § 2. et *Fletam* ibid. 14. Ejusmodi etiam dos uxori a marito concessa, apud Saxones flebat *antequam rurum ea ad prandium discubuisse*, *"Morgengabe"* ut est in Speculo Saxon. lib. 1. art. 20. § 1. ubi cuius generis esset ista donatio, explicatur, ut et § 7. longe diversa a dotalito, de quo art. seq. *"Lifuchi"* Ita porro Dos defit in Observantia Regni Aragon. lib. 5. tit. de Jure dotum, § 52: *De Foro Dotis, que assignatur per virum uxori, ille vocatur de jure Donatio propter nuptias* de Foro vocatur *Dotis*, et ista talis *Dotis* vel *dotio* propter nuptias, mortuo viro, reddit ad haeredem, et tenebit viduatem in illa, etc.

○ *Eodem Dotis seu *Dotarii* nomine apud nos appellabatur pensio, que virginis viuente assignabatur a clauso violatore, cum eam in uxorem dare non nobebat. Lit. rem. ss. ann. 1452. in Reg. 181. Ch. reg. ch. 283: Il fut appointé par devant l'Official d'Amiens, que icelle Michault prendroit à mariage celle jeune fille (par lui déshonoré) ou se ce ne faisoit, il seroit tenu de lui faire *Dotaire*.*

Dos RATIONABILIS est, cuiuslibet mulieris de quicunque tenemento tertia pars omnium terrarum et tenementorum, que vir sua tenuit in dominica suo, et ita in feodo, quod eam inde dotare poterit, die quo eam despontavit, apud Bractonum lib. 2. cap. 39. § 2. in *Fletam* lib. 5. cap. 5. § 11. in Regiam Majest. lib. 2. cap. 16. § 5. et apud Little. sect. 97. ubi quidam dotifus species recensentur, scilicet:

Dos PER COMMUNEM LEIGEM, que eadem cum *Rationabili* sect. 37.

Dos PER CONSETUDINEX, quæ ex municipiis consuetudine tertiam bonorum mariti excedit, sicc. 37. quæ forte est media pars tenementorum mariti, ut in Francia observabatur ex Edicto Philippi Augusti anni. 1214. quo statuit, que la femme emporteroit la moitié de ce, que li homme a au jour qu'il l'espouse, excepté la Couronne et plusieurs Baronnes, ut est apud Bellomercierum MS. cap. 18. ante quam ordinacionem uxori nullam aliam dotem habebat, quæ in illam de qua venerat.

Dos AD OSTIUM ECCLESIE, de qua supra.

Dos EX ASSSENSU PATRIS, cum minor annis uxorem dotat ex assensu patris, § 40. 47.

Dos PELCIORUM, seu *Document de la plus belle*, cum scilicet uxori post mortem excessum patrini, seu melius tenementum in dotem subi eligit, sub certis conditionibus, que recensentur in sect. 48.

13. **Dos**, *Donatio*, res testamento donata. *Testamentum Rostagni de Podialto*, apud Acherium Spicil. tom. 8. pag. 214: *Et rolo istud presens testamentum meum statim executioni mandari; et quod*

dicitus Rostagnus bona predicta auctoritate sua propria apprehendere possit, et regire, et gubernare; et de ipsius bonis me ex eiusdem Rostagnum nepotem meum investio, et renuntio usufructui quem possem habere, quamdui vivorem in Dolibus supradictis, et de meo jure in ipsius iura transfero.

4. DOS ECCLESIE. Quod ad sacerda te, et Clericorum in ea deservientium sus tentationem ab auctoritate conferatur. Neque enim licet Episcopo Ecclesiam, aut oratorium, consecrare, nisi Dos sufficiens Clericis in eis Deservientibus auctoritate conferatur, ut delibetum passim Concilii Epaonense can. 25. Aurelianense IV. can. 33. Valent. III. can. 5. Braccarense III. can. 5. Nicenum II. can. 16. Toletan. III. can. 15. Tolet. IV. can. 33. Tolet. IX. can. 5. Wormatiense ann. 688. can. 2. 6. Justinianus in Nov. 67. et apud Julianum Anteross. Const. 61. Zacharias PP. in Ep. 9. ad Pipinum cap. 15. Ordo Rom. pag. 18. edit. 1634. Taurinus Roman. pag. 6. 11. et seqq. Capitu. Herardi Turon. cap. 10. leg. 3. Dicte. Canonici Regis Hungar. lib. 2. § 17. etc. Adde Chronicus Montis-Seraph. ann. 1146. Sammarthanas in Archip. Carpent. in Charta ann. 983. Bestiun. in Ep. Pistor. pag. 49. Joffredus in Nica. pag. 161. Melobionum ad Wittikindum pag. 117. 131. Hubertum in Hist. S. Anian. Auriel. pag. 55. Appen dicem ad Capitulo Regum Fr. n. 130. etc.

Datem porro unice Ecclesiarum baptis malium, fusse videntur docere. Acta Murensis Monasterii pag. 34. *Istud ergo sacrum Monasterium quid cum ab initio hic fuerit Ecclesia, edificataque fuerit baptismalis, et que habeat separatum mortuorum, et alia omnia iura, que et aliae Ecclesie habent, nunquam audiuimus eis, vel dictum ab illo Episcopo, vel ab alio Principi hoc modo huiusmodi ablatum: cedere oportet esse principalem Ecclesiam, que in ipso loco edificata est, ubi prior edificata fuerat, etque ipsam Potem et omnia alia iura habeat, que et priophabuit. Cum ergo constet, istud monasterium esse principalem Ecclesiam, penitus et miserabiliter ignorantis obscuritate erant, qui dicunt Ecclesiam S. Coarisse esse in isto loco matrem Ecclesiarum quia nonnullum auditum est, aliquam Doiem, vel aliud quatenusque jus illi Ecclesie esse concessum: sed sicut semper solent altaria vel Ecclesie edificari ad honorem Dei in locis, qui jam matres Ecclesias haberunt, sic et ista hic edificata est vel ad honorem Dei, sive ut populus illuc conveniens ad seruacionem Dei inquietitudinem Monachis non facerent. Vide Manus Ecclesiasticus.*

Charta vero, que ad Ecclesiarum donum exarabatur, *Libellus data numeratio in folio 10. Brittonis ch. 412. que tum confidetur, cum dedicabatur Ecclesia, ut ex eadem Charta constat. Adde Chartam Gorziensem, de qua mox, et Ordineum Vitale lib. 5. pag. 538. 549. Data scriptura, in Charta Herardi Archip. Turonensis ann. 867.*

* Terram quoque ex Dote altaris additio, et ut sit deinceps in possessione prefati monasterii constituo. (Diploma Ricardi II. ducis Normann. XI. sec.; mus. arch. dep. p. 44.)

*** DOARICM.** Eodem intellectu. Maghe in Chronic. Bonae-Spei pag. 8. *Cessit Ecclesie S. Ursuarii Lobienensis... Doaria quedam ibidem ad septimum manipulum terragii. Pag. 113. In Charta Hogeri Camerac. Episcop. *Altare de Carnieris,**

Altare de Haina... cum eorum appenditiis, decimis, Doaria et oblationibus, Ecclesie S. M. de Bonis spe... in perpetuum assignata. Pag. 191. Nobisque predictum patrosum, decimas et Doaria confirmavit. Pag. 217. Att. duendo decimas integras quaque horariorum Doarii vicinorum. Occurrunt ibidem pag. 211. et alibi saepe.

DOTALITUM. Eadem notione, in Charta Edgar Regis Angl. in Monastico Anglie. tom. I. pag. 235. *Quocunque alter per sonae in Dotalitum ejusdem Ecclesie et juxhereditatis perseverabile indaserunt. Charta Gorziensis ann. 701. Dotalitum, quo Pipinus Rex donauit Ecclesiam Gauzensem in die, quod dedicata est. Alio Roberti Burgundiorum Domini Cardenensis pro Ecclesie S. Landi Andegav. Quae omnia... Dominus meus in Dotalitum Ecclesie habendam constituit. Occurrunt præterea hac notione in multis in Charta Rothardii Regis Franc. ann. 987. et Michaelem Carbonellam in Ciron. Hispan. fol. 8. apud Asturiam in Specie legum. fol. 7. pag. 292. 293. apud Ruthen. in Comitatu Provincie pag. 198. et Meirissium in Hist. Episcop. Metensis pag. 181. ubi ritus, quo Ecclesie doctarentur bello describuntur. In Charta ann. 1217. ex Archivo S. Cornelii Compend. in altera anni 1232. Hist. Mediani Monasterij pag. 319. in Chronicone Farfensi Gregorii Monachi apud Murator. tom. 3. part. 2. col. 556. 1. Charta ann. 833. inter Probat. tom. I. Hist. Lothar. col. 308. *Dotalitum in antiquum statutum reformamus, ut scut fuit temporibus Thebari ejusdem loci, etiam cum necessitate fratrum deservire faciat. Fundator et Doceur, fundator et qui ejusmodi doitem assignat, in Lit. ann. 1329. tom. 7. Cardinal. reg. Franc. pag. 615.]**

DOPARE ECCLESIA dixit Fortunatus lib. 8. Carm. 1:

Se potest inde Dei Dotare manentia tempora.

Occurrunt passim.

*** DOTARE MISSAS,** quia singulis diebus celebari debent, in Necrologio Ecc. Vixit. MS.

*** DOTATIO ECCLESIE.** Charta Episcopi Camerac. ann. 867. in Chronicone Bonae-Spei pag. 336. *Ad cuius Capellane Dotalitionem et fundationem idem Dominus Johannes plures redditus, terras, prata et bona, etc. Templorum Dotalio, apud Ludewig. Reih. MSS. tom. 6. pag. 202. Vide Dote et Dotalite.*

*** DOSARE.** Potione medicam tempre rare. Gall. Doser. Methodius Dossarium a Matth. Curtio.

*** DOCSIS.** Apices pallis. Gall. Petit.

Or. sic dicit ab animalium quod Itali vocant Dossa. Epitome Constitutionum Eccles. Valens. inter Concil. Hisp. tom. I. pag. 175. Canonici vero forsan et alii tri in Theologia. Doctores Juris. una vel altera facultatis muras panni nigri ex cetero rizolato fedat, et cappas panni predicti cum cappucio ex Dosibus sive griseis forsan portent. Vide Dorsus et Vates.

*** DOSCLUM.** Donatio propter nuptias. littera. Elwardi Regis Anglie apud Rymer. tom. 2. pag. 115. Acceptandi nomine nostro, et dicto filie nostra assignationem dotalitii seu Docli, vel donationis propter nuptias. Vide Docli.

1. DOSINUS, vel Cinerous color. Saxonice assedum dictus, in Gloss. Elfric, id est Assinus. Saxonibus enim assa, Asinus sonat. Glossa Isidori: *Dosius, vel Dosinus, equus asinus pili.* Vile

Isidor. lib. 12. Orig. cap. 1. et Papiam in Cinerous.

2. DOSINUS. MSS. Sang-riman. *Dosinus* equus dictus, quod sit colore de asino. Item et cinereus (i. cinereus) Sunt autem de astricti generi orti, quos equiferos dicuntur, et prout ad urbanam dignitatem transire non possunt. Bestiar. MS. cap. 41. *Dosinus autem dictus (equus) quod sit color ejus de asino, idem et cinereus.*

2. DOSINUS. Mensura annonaria, Gall. *Dosia et Dorsia*, forte quod pars duodecima majoris mensurae. Charta Joannis de Lodi. ann. 1267. inter Probat. tom. I. Alain. Premonst. col. 375. Item dictum acto Dosiini cincenzante et perpetua redditus. Redit. Comit. Namenti. 1257. xx. Reg. sign. Papier regis in Cam. Comit. Insul. fol. 16. r. Si a la quene a Flamanve et Ronney le kieneve. Cest à la cuse fu de la ville ij. Dousins d'avoine, et ij. gelives à la saint Remy. Rursus ad ann. 1283. ex Reg. sign. Le papier a ce appelle en ead. Cam. fol. 50. r. Si a la cuse à la saint Remi veante cum appelle châcherie de cuseau feu un bosin d'avoine et un poule. Vid. *bodus et Dorsus.*

3. DOSIS et DORSUS. *Scatebra seu Conductus aquarum.* Glossar. MS. XIII. sec. S. Andrei. Aveni. *Dousi Vasconibus* dicitur. Aqua in actu expulsa et in scadens. Gall. *Le Dors*. in Chartulario S. Martial. Lemovic. Vide *Diculus.*

1. DOSIUS. Vide *Dosinus*.

0. DOSSA. Onus seu fascis, quo *Dorsa*, Ital. *Dossa*, portatur. Stat. Avillie. ann. 1193. cap. 46. ex Cod. reg. 4624. *Si vero Dossas predictorum frasigiorum vel leguminum exdossaverit vel cepirit, etc. Dossa vero, Ascis species est, in Lit. remiss. ann. 1400. ex Reg. 135. Chartoph. Reg. ch. 136. *Le supplicant eust aussi une aiseille, nommée Dossa, ou la valeur de seize deniers ou environ, qui fu portee en l'astier dudit supplicant, qui est faiseur de nefre.**

DOSSAGIUM. Præstatioñis species. [¹] Ratione plenum, quo *Dorsi vs Dorses* appellabantur, venditarum. Vide *Dorsus* et *Dosci.*] Reges censum et feodorum Comitatus Carnotensis. fol. 16. *Les Peuleurs doivent en vassal chacun 18. den. le jour de la S. Barthélémy. Item il doivent chacun 2. den. de Dossage le jour de la S. André. Item les Peuleurs de Dossage, chacun 2. den. le jour de la S. André.*

DOSSALE. DOSSELLUM, etc. Vide *Dorsale.*

0. DOSSENUS. *Gonus parasiticorum.* Or. Ratione dato. Græco. Gloss. Sangerm.

0. DOSSERIUM. Vide supra *Dorsarium.*

DOSSERUM. Corbis dosseria, quo dabo ab homine geritur, Anglis a *dosser*, Gallis *Hotte*, panier à dos. Leges Ethelred. Reg. Angl. cap. 4. *De Dossari cum gallinis, una gallina thalonei et de uno Dossaro cum Corvis, ova thalonei. Dossari, vox nostris nota.*

0. DOSSTIA. Fenestra species, ut videatur. Consuet. Neapolit. MSS. *Ubi aliquis construit vel construere vel edificium in solo suo, ubi alias edificatione non sunt, justa (juxta) solam vicini, non est sibi licet pensum tecti vel abstracti. Dossitiam, vel aliquam aperturam facere in pariete, quam construit justa solum vicini.... Si quis habet domum super arietaria domum, ortum, locum vel aream vicini, si dominum suum vel illum extollere, et solarium alium facere sive membrum, potest in ipso solarium sive membrum, q. o. l. de novo cons-*

truit; tot Dossitas et alias aperturas facere, quod habet alienum suum membra veteri. Quae sossis (sic) vel apertures non sint ampliores nec longiores veteribus aperturis. Vide infra Sosia.

• **DOSSUM**, lexio, Coxendix. *Gloss. Lat. Gr. In Amalthea Dossum est pro Dorsum.*

• Addo ex Castigat, in utrumque Glossar. *Dossum, lumba, lexio. Germ. Dorsiun, jumba. Reg. dorsum, lumba, pars justa nates.*

• **DOSUS**, Species animalis, Ital. *Dosso. Gall. Petit gris. Vide locum in Vares.*

• **DOSUS**, Collis, locus editus, Ital. *Dosso. Charta ann. 993, apud Murator, tom. 3. Antq. Ital. med. ævi col. 144: Ad superscriptas fundoras seu casalias, et Dosso atque coralias, et valles, atque proras pertinentes ad omnia in integrum, etc. Alia ann. 999, ibid. tom. 2. col. 171: Et vultus que ad Dossum Fraxanaria, et usque ad palude Mala, et usque ad conifera Tengola, etc. Vide supra Dosso.*

• **DOSTA**, Informations Civitatis Massili, præ passione transmarino eius MS. San Gerini. *Item Gallo ad formitionem arborum angustorum, fol. x. totius Item tallis Dostaxet de larrogas d' medicis de prora XII. [99] Convention interl. nov. IX. Franc. reg. et Genuens. col. 1. Antq. Nav. tom. 2. pag. 302: Tegit 4. de jonchis. Ostis 3. etc. Ostis sunt Galles bras de l'antenne. Vide eund. ibid. pag. 307.]*

• **DOTA**, vox Italica; Dos. Additamenta ad Chronicum Cassiurense ann. 1047, apud Murator, tom. 2. col. 998: *Et mean portionem de ipsa Ecclesia, que intus in ipso castello edificata est, cum cellis et Dotis, et libris, et ornamenti Ecclesiarum et oratoris. Vide Dos 4.*

• **DOTALE**, Quod sub tecta Ecclesiæ, et clericorum seu monachorum in ea deserunt sustentationem a fundatore illi collatum est. Charta Henr. Imper. ann. 1012, pro monast. Florin.: *De avena ad vocatio et corveia sint illi liberi, qui manent superæstra, et Dotale, et apiculata, et servientes et ministri ecclesiæ. Item atria et Dotalia et curtes et indumenta et servientes et ministræ a districtu domini atra et illi liberi. Vide Dos 4. et infra Dotalitium 2.*

• **DOTALIS TERRA**, In dotem assignata. Charta Ugon. de Raucio anno 1200: *Propter et in veritate recognoco, quod predictæ due terce, ut dictum est, a Barraula non sunt Dotales, sed ex successione Adalaicæ quondam matris suis obvenient. Vide Dotalitium.*

• **DOTALITAS**, Patronus, Jus in Ecclesiæ, quod Patrono, qui eam datur, competit. Provinciale Ecclesie Cantuariensis lib. 5. tit. 3: *Non licet Ecclesiæ nomine Dotalitatem ad aliquem transferre, vel pro presentatione aliquid personæ aliquid... accipere. Infra: Quod si quis fecerit... patronatu ejusdem Ecclesie in perpetuum privari statutum.*

• **DOTALITER**, Jure dotalitii. Charta ann. 1244. In Chartul. S. Cornel. Compend. fol. 126. v. col. 1: *Dicta vero Eremensis que in supradicta rebus venditis Dotaliter dicebat se habere, etc.*

• **DOTALITUM**, Dos, vel dotus precium, Joanni de Jania. Definitur Vita provincio multitudine in vicinum proprietasibus data, in Speculo Scotorum lib. 1. art. 21. § 1. 2. art. 22. lib. 2. art. 21. § 3. lib. 8. art. 74. et in Wicbald. Mag. art. 57. § 1. ¹⁰⁰ Litsch.) Testibol. Jurisconsultis Gracis, ut multis probavit Sal-

mansi lib. de Modo usurpar. pag. 150. 151. Henricus Bodo in Chronicus Gan-

thelmensis: *Quia serenissimus Rex Otto Regiam matrem illustrissimam Machi- tiden aliquantulum in honore dicunt; priuam villam Dotatibus, etc. Charta Lo- tharii Regis Fr. pro Corbiniacensi Monas- terio. Villam Corbiniacum, quam eadem Regina iuri Dotalicum accepatur, atque libera habere possidebat. Charta Wil- leimi de Rupibus Senescalli Andegav. ann. 1197. Quoniam desponsans Margaritam de Sabolia uxorem suam, dedit ei et em- presum in Dotalitum suum, sic in donationem propriei nuptias, annas, acquisitiones; etc. Littera S. Lotoph. ann. 1250: Quia vero quæstus, quid nobis de creditoribus, qui credita sua repudiat, vel eorum uxoris dote, vel Dotalitum repetenterbitur sit tenendum, vobis taliter respondemus: Quod licet de contractu Gallicana alter obseruat, quia tamen terra illa regi consuevit, ut dictum, et Ædificis regitur jure scripto, volumus cre- ditibus et uxoris suis suffici, qui cun- cia antequam essent heretici contrare- runt, usque ad valorem bonorum, si culpa propria non obstat. I. Willhelm. Britorib. 3. Philipp.:*

Sicut germanus reddi, nihilominus omne Germane Dotalitum mihi reddere debet, quæ cum germana sunt data nomine.

Addo Vitam SS. Boni et Dodæ num. 9. [Literas Jacobi Dalphi Vienn. ann. 1300. Maceris Insulae Barbaræ tom. 2. pag. 581. et Chartam anni 1327. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 48.] Vide Dos Ecclæ.

• Ita applicata Donatio propter nup- tias in J. cap. 1. et 2. cap. Plurimæ ex donat, inter vir. et uxori et cap. Ex part. ex. foro comp. cap. 1. Statutum 36. quest. 2. Robert. in Chron. Willelmus rex Sicilia fecit chartam Johanne regine de Dotalito suo.

• **DOTALITUM**, ut supra Dotalitum 1. Seclar. apud Cadom. ann. 1244. in Reg. S. Justi Cain. Comput. Paris. fol. 27. v. col. 1: *Quando domina petit Dotalitum suum, reus non habbit nisi unam econ- gniam; et post defautam, cubitum reus ad assūmam, et si venerit, dashit defautam, et faciet Dotalitum: si non venerit, rex faciet. Vide Dotarium.*

• **DOTANTA**, Quædam species esculen- tientiæ Usus Cultura Cenom. In ista tribus diebus (25. 26. et 27. Decembri) debet habere Dotantas in sagimine con- sumi (cepibus). ¹⁰⁰ Lex. Docanta. Vide supra. *Docare.*

• **DOTARE** Ecclesiæ. Vide Dos Ecclæ.

• **DOTARIUM**, quod nostris Doarium, seu Dotare, dotalitum. Constitut. Sicil. lib. 3. tit. 1. art. 1: *Liceat ei (marito) unus Doarium, aut unus de tribus fidelium con- stituer. Occurrat propositio lib. 1. tit. 55. lib. 2. tit. 8. in Charta Willhelmi Regis Siciliæ ann. 1177. apud Bromptonium, et in alia ann. 1313. Post Historiam nostram Gallo-Byzantinam pag. 77. (Occurrit rursus apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 903. et alibi.)*

• **DODARUM**, Eadem notio, Chronicorum Dominicæ de Gravina, apud Murator. tom. 12. col. 557: *Denique dicta Regina capit se contentam ostendere de matrimonio supradicto; et tradidit sorori sue dotem conjugal, donavit illi pro suo Doario Comitatu Alba, et in auro su- per juribus collectarum generalium regni unciarum nullaria triginta duo. ¹⁰⁰ Pact. Matrim. Frider. II. Imperat. cum Isa- bella sorore reg. Angl. ap. Pertz. tom.*

missus lib. de Modo usurpar. pag. 150. 151. Henricus Bodo in Chronicus Gan- thelmensis: *Quia serenissimus Rex Otto Regiam matrem illustrissimam Machi- tiden aliquantulum in honore dicunt; priuam villam Dotatibus, etc. Charta Lo-*

tharii Regis Fr. pro Corbiniacensi Monas- terio. Villam Corbiniacum, quam eadem Regina iuri Dotalicum accepatur, atque libera habere possidebat. Charta Wil-

leimi de Rupibus Senescalli Andegav. ann. 1197. Quoniam desponsans Margaritam de Sabolia uxorem suam, dedit ei et em-

presum in Dotalitum suum, sic in dona-

tionem propriei nuptias, annas, acqui-

sitiones; etc. Littera S. Lotoph. ann. 1250:

Quia vero quæstus, quid nobis de creditoribus, qui credita sua repudiat, vel eorum uxoris dote, vel Dotalitum repetenterbitur sit tenendum, vobis taliter respondemus: Quod licet de contractu Gallicana alter obseruat, quia tamen

terra illa regi consuevit, ut dictum, et Ædificis regitur jure scripto, volumus cre-

ditibus et uxoris suis suffici, qui cun-

cia antequam essent heretici contrare-

runt, usque ad valorem bonorum, si culpa

propria non obstat. I. Willhelm. Britorib.

3. Philipp.:

Sicut germanus reddi, nihilominus omne

Germane Dotalitum mihi reddere debet,

quæ cum germana sunt data nomine.

Addo Vitam SS. Boni et Dodæ num. 9.

[Literas Jacobi Dalphi Vienn. ann. 1300. Maceris Insulae Barbaræ tom. 2. pag. 581. et Chartam anni 1327. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 48.] Vide Dos Ecclæ.

• **DOTE**, f. pro Docte, bene, apte, eleganter. B. de Amor. in Spec. sacerd. MS. cap. 30. de Modo et continentia?

Noll latara lingua, sed premodite?

Doce quid debet...

Cores quo, datas, quid, quomodo, quando requirent,

dicta deinde Dote, siens retacenda.

• **DOTOSA**, Charta ann. 1230, apud Le

Rousseau Hist. Comitatus Ebroucens. Instrum. pag. 12: *Quod si Eustachia uxoris meæ aliquid in donatione meæ ra- ratione dote reclamare voluerit post deces- sione meæ, heredes mei tenebuntur de voluntate Domine dictæ dictam Dotosa*

post legendum Doton.

• **DOTUM**, *ad Dos Ecclæ. Codex MS.*

Aminonis Abb. Sangerman. fol. 59. col.

3. Br. 9. geol. 1. Apicil ibi Ecclæ

edificata in honoris S. Martini cum Bolo,

attamen nihil soluit.

• **DOTENUM**. Vide Dosenum.

• **DOVA**. Vide Dova 1. et 3.

• **DOVANA**. Vide Dvana.

• **DOUBLERIUM**, Mantile, Gall. Ser-

vette, olim Doublier. Instrum. anni

1383, apud Lobinellum Hist. Britann.

tom. 2. col. 1618: *Sumptuus pectorale,*

et Dominus Dux, tanquam Baron, et

Dominus Radenarum habuit Doublieria,

mapas et manutergia, que fuerant ex-

tentes et exhibita in dicto prædio.

• **Atlas Doublier**. Lit. remiss. ann.

1380, in Reg. 1383. Chartoph. reg. ch.

201: *Quatre napes et deux Doubliers valant 21. cols. Item en la maison Jean*

le Pastichier à Beauvais deux Doubliers

et une nape. Alia ann. 1397, in Reg. 152.

Colis fuit aporter un Doublier, et mettre

sus une autre table. Vide Dupliarium 2.

• **DOUBLERIUM**, *Doli species, quod*

duplici contineat sic dicti, nostris Dou-

blier. Charta 24. Malivic. ann. 1234.

Ex. Priorat. tom. 1. Annal. Premonstrat.

*col. 225: *Dedi etiam dictis canonici...**

Doublier plena vini, percipienda

singulis annis in tempore videri.

ann. 1397. Arest. ann. 1414. 12. Maii

in vol. II. arrestor. parlam. Paris.: Pro

qualibet tor nolle quinque solidos, pro

tres solidos cum secunda pars. Un doublier

de vin fairent et tenant les deux parts

duis journel de mouson, in Ch. ann.

1365. ex Tahul Portus-reg. Pedag. Pe-

ron. ann. 1265. ex Chartul. 21. Corp. fol.

*355. v. *Ung tunnelot ou corbel d'alle,**

int' loyens pour le coquet, dont quaire

densiers. cest assavoir la queue Doublier

xxv. den. Eo etiam pertinet videtur vox

Douleur. inter Redit. comit. Hannon

ann. 1255. ex Can. Comput. Insul.

Si à la cuen en le ville forage, de cascun

brassies de cervoise, deux Doublier;

fa un Doublier iiiij. cadrans, vii. los et xiiij. de

catherine. Vide infra Dublarum et Du-

plarium 1. Doubler vero nunc Doubleau,

igni genus, in Stat. ann. 1389. tom. 8.

Ordinat. reg. Franc. pag. 367. art. 4. Si

aucun dudit mestier (de couvreur) est

troué coupable d'avoir fait aurum faulx

magaz. comme davor fait faulx Dou-

bler. Vide infra dublier etc.

• **DOBLETTARIUS**, *Dobletorum. seu*

vestimentum, que nostris Doublette diceban-

tur. artifex Gall. Doublette. Charta ann.

1358. in Reg. 88. Chartoph. reg. ch. 52:

Jacobus Britonius Doublettarius, etc. Lit.

ann. 1858 tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 282. Consideré que le plus des gens usent et se vêtent de Doubles, lesquiez lessid: couturières savent aussi bien faire, comme font les Doubtelières: car yeulz couturières se cognoscent mieux en couture et en taille que ne font les Doubtelières. Vide supra Doubletus 1.

° **DOUBLETES**, vox Gallica. Génus appellatione. 23. Doublettes, 24. jakkas, ap. Ryn. tom. 8. pag. 384. [°] Idem est quod supra Doubletus 1.]

° **DOUBLETUS**, Gejimus adulterina species. Gal. Doubt. Invent. S. Cip. Paris. atn. 1876. ex Bibl. reg. Item duo nornis ali argenti decurvis et esmailiatis in factioe B. Marie, muniti de ferraria, videlicet de Israel, de paris, de Doublettis, de saphirus, etc. Stat. Auri-fab. Paris. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 12. Nul ne puet faire, ne faire mette en or Doubles de vroirines pour vendre, ne pour s'en user. Vide supra Doubletus 1.

° **DOUR**. Vox vernacula in agro Blesensi, t. pro Toul. Reliquacum ad instar turris seu turricula fabricatum. Visitatione Lethicarum S. Launom. ri ann. 1274. Inter Acta SS. Benedict. sec. 4. part. 2. pag. 258. Vase quadam *en eo* ejusdem laminis coperio, quod *vas* vari-gitter a dicti loci indigenis Dour vocatur, *vas* autem tertium, quod *de Dour* dicitur, *vas* reverans, plurimo *osa* similiter *enemicus*.

° *Celtis*. Aqua, quibus etiam Dour vel Thor portam significat, ut Docet D. Le Jeuf tom. 2. Collect. var. Script. pag. 193. Consulte Bulleum in Dictionario Celto. Alia notio, vide supra in Dourus.

° **DOVRA**, Fossa, locus ubi est aqua stagnans, vulgo *Douvre*. Charta ann. 1036. ex Chart. Latiniac. fol. 204: *Ille nō est droit... d'avoir près d'iceulz mares; certains grans fosses ou faches, appellez Douvres; esquelz Douvres, quant la riviere de Marke se desvoie et est hors de son chanel, se arreste, etc. Alia ann. 1489. ibid. fol. 211: Pour raison des pescheries du Douvre de Plastry, etc. Cujus Charta titulus sic concepit: *De Douvre et pescationibus Plastry*. Vide supra Douva 1.*

° **DOUDERE**, DOUDERET, DOUGELRET, DEDRENE, Monete autre species, Dor-dreche, vulgo *Dordrech*, euse, unde nomen, de qua ad calcem Diar. regn. car. VI. et VII. pag. 528: Doudere, modus d'or non fin, valant seize sols parisis: depuis fut créée à quatorze sols parisis. Lit. remiss. ann. 1422. In Reg. 172. Chartoph. reg. ch. 60. *Le somme de quarante quinze escut, c'est assavoir deux denarii et trois monetaudre en or, et le restade un blanche maroune*. Alia ann. 1425. in Reg. 173. ch. 28: *Comme dans l'ordre eust pris fuitivement de la gibecière ou allouyere de son oncle une fleur appelle Doudret, etc. Trou Doudret: Guillermus, trou francois, prie, in alius Lit. ann. 1448. ex Reg. 176. ch. 558. Alia ann. 1458. in Reg. 189. ch. 277. Huit mailles ou environ, et ung Doudret, montant xl Durdret. Vide supra Don-drech.*

° **DOUSSANNA**, Vox Itetia. Series abbat. S. Aug. Lemovic. in Append. ad tom. 6. Annal. Bened. pag. 636. col. 1: *Præterea emit predictus abbas (G. Fabri)*

in ornamentum huius ecclesie quendam cappam, casulam, dalmaticam, contibaudum, Doussana rubbeam, et alias cappas, et alias vestimenta. Perperam prorsus, ut videtur est in v. Curcimbalus, ubi editum Dolganit; sed leg. del vel dou samit, distinctus vocibus, hoc est, ex Samito, paucu scilicet holoserico. Vide Exacmetum.

° **DOUSLACH**. Vide in Durslach.

° **DOUTA**, Idem quod Tulta, Gallis *Toult* vel *Toute*. Injusta exactio. Charta anni 1256. apud Columbinum lib. 3. de Episcopis Sistaricensibus n. 13. quia Raifundus Berengarius Comes Provincia dat Radulpho Episcopo Sistaricensi *Castro* *Castorupi de Reveto et de Angulo, et omnes questas, Douitas, seu ademptio nem dorundam, que haciemus erant in predictis Castris et hominibus eorum.*

° **DOUVA**. Fossa, vel fossati arcer, Gall. Douve. Charta S. Ludov. ann. 1289. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 390: *Concessimus Richardo Abrincensis episcopo et eius successoribus, quod possint ad augmentationem dicti vicarii amorem Douvanum sive agerem dicti fossati... Tenebunt refiger: dictam Douvanum sive aggerem, et fossaturi. Lit. remiss. ann. 1382. in Reg. 120. ch. 304: *Lengula trois varles feussent ferentes armes d'espées et de dagues, et leurs visages estropiés et minces de leur chaperons au long d'assez de laçons et de laçons de laçons de la latte ruffe*. Vide supra Douva 1. et Douva 2.*

° *Celtis*. Aqua, quibus etiam Dora vel Thor portam significat, ut Docet D. Le Jeuf tom. 2. Collect. var. Script. pag. 193. Consulte Bulleum in Dictionario Celto. Alia notio, vide supra in Dourus.

° **DOXA**, Gr. iota. Gloria. S. Bernardus de Conversione ad Clericos. O. Duxa, Duxa, sit Sapiens in milibus mortalium nihil aliud est, quam aurum inflatio vani. Epitaphium Huboldi Monachi, Atonal Benedict. tom. 8. pag. 892.

Tu lampas monachis, los et Duxa peritis.

Gaufridus Abb. in Vita S. Petri Archip. Tarent. Maii tom. 2. pag. 229: *O Duxa, Duxa, inflatio aurum, quam pernicione miseris, cum quibus lucis, illudis!* Vide Raymundi Duellii Miscell. lib. 1. pag. 151. et Acta S. Cassiani apud Illust. Fontaninum ad calcem Antiq. Hortig pag. 359.

° **DOXA PATRIS**, Verbum Divinum, Filius Dei. Vita B. Idesbaldi, April. tom. 2. pag. 589:

Nam sibi Duxa Patris te sumptis ab aere Matri.

° **DOXALE**, Odeum Ecclesie, quibusdam in locis Flandrie etiamnam Duxale, Gall. Jube. Processus de B. Hermanno Joseph. April. tom. 1. pag. 171: *Chorus ab ipso nave ecclesiæ abside sep Doxale. Analyta Bonifaciana Inter Acta SS. Junii tom. 1. pag. 496: In facie Ecclesie ante Doxale erectum fuit theatrum tapetibus ornatum. Alterum familiatur in Doxale.*

° **DOXALUM**, Vide in Duxale.

° **DOXIFIGARE**, Glificare. in Glossis MSS. Vox herida, ex Gr. θέατρον, et facere.

° **DOXOLOGIA**. Vita metrica S. Eusebii Abbatissae Hamatienensis. n. 7:

Inter virginis faventibus ergo chœrus, hanc habet dicti canoris novitatem.

Quoniam illi canunt comitatis londibz. Agnum Militia coniensa, decies bis biza, quaterna:

Nec valet hanc quicunque modulari Doxologiam.

Quem non integras vita docet hoc aliegma.

Eadem Vita prosa conscripta n. 12: *Ubi organicas Canticum Immaculatum Agnum sequendo tripliudat. Apud Graecos duplex est doxologia, πρώτη, et πρώτη.*

Hæc est Hymnus Angelicus: Gloria in excelsis: hæc, quæ sapientia in fine Psalmorum repetitur. Trinitatis glorificatio:

Gloria Patri et filio, etc. Hic Magya Doxologia, seu Hymnus angelicus innu-

ter. Vide Germanum Pair. CP. in Hist. Eccl. pag. 154. Jacobum Gothofredum ad Philastrium pag. 147. Meursum in Gloss. Goarum ad Eucholog. Græc. pag. 58. etc.

° **DOXOLOGUS**, Eloquens, disertus. Acta SS. April. tom. 1. pag. 232. B. de S. Urticu: *late plane Pontifex miro Doxologus callens ingenio.*

° **DOZELLUS**, DOZELUS, Mensura frumentaria. Chartularium primum Monasterii Aquicinctensis fol. XXV: *Lamberti tenet partem unius modii una coppa minus, aliis hospites cetera, et sitram, de qua censum habemus quinque Dozellos aveue. Eremburgia de Namur dedit nobis curtille suum et recipit illud a nobis ad censum vi. d. et dimidii Dozellos aveue ad mensuram de Orcis. Et fol. 36: Tiris de Nuthe dedit nobis terram quatuor Dozelium. Vide Dozinus [°] et Dozinus 2.]*

° **DOZENA**, Duodecim, duoden. Gall.

Douzena, Ital. Dozena, Dozena. Archivum Miserelli: *Gaufridus Dominus de Ancenis, Notum facio iudeo G. de Ancenis arus meus dedit Monachus B. M. de*

Melerio duas Dozenas lampredarum sive

aliorum in redditibus suis de Ancenis semper habendas in Cœna Domini. Vide Dozina.

° *Dozenarius* numerus. Stat. Montis-reg. pag. 312. *Item pro Dozena sellarum de maioris fornis sol. v. Item pro qualibet Dozena tunc dicitur formam vel scilicet Dozena fascis duodenaria. In Lit. an. 1382. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 745. art. 12. *Dozaine vero, premium duodecim denariorum, in Stat. an. 1415. ex Reg. 170. Chartoph. reg. ch. 1: Item en en-suant la coutume, appellent les Dozaines, de toute ancianeté unité en Saine la vielie entre les marchans, maronniers et compaignons d'eau fréquentans icelle rivière, quant aucun marchant ou voitrier louera aucune compagnons d'eau pour conduire ou mener aucunes denrees ou marchandises par laditte rivière, il paiera à chacun desdicti compaignons, outre et pardessus leur salaire, dont ilz auront marchandise pour faire la besongne, xij. deniers parisii par jour pour leurs despens.**

° **DOZENUM**, DOTZENUM, Mensura viaria. Statuta Massili. lib. I. cap. 89. § 2: *Quilibet venditor (vini) debeat habere et habeat diriduum Dozenum et Dotzenum. Ibid. cap. 56. § 2: An mensuræ justæ sint. Dotzenum, et medium Dozenum, et carterum, et poizale, et mellarola.*

° *Dozaine*. Modus agric. cui seminando sufficit Dozinus, vel qui Dozimum census edidit. Charta ann. 1316. tom. 1. Probat. Hist. Britan. col. 1265: *Et les terres qui sient dessous dudit clos, qui contiennent trois Dozaines de terre ou environ, etc. Vide supra Dozina 2.*

° **DOZENDS**, Assis. Francicus, Gallis

Douzain, a duodecim, quos valebat, de-

nariis dictus. Dozenorum duos erant species. Albi et Nigri. Dozenus albus duodecim constabat denariis albis seu argenti; Niger duodecim nigris seu ære et argento mixtis. His addi potest species eorum assium, quos Gallice vocamus Sous-marques, quorum recentior origo est. Extractu n. computi Siardelli Massicariae Magistri monetarum ann. 1389. Hist. Delphin. tom. 1. pag. 35: *Item quod fierent denarii albi curribiles pro duodecim denariis, sub forma et cuncto aliorum Dozenorum qui siebant super, sub minori talia tamen, et quod essent de lata ser denariorū argenti fini, et de pondere decem solidorum Dozenorum pro qualibet marcha, sub remedis lige et*

*delis, speciebus et Dragia que accepereat
Giletus Camerarius in domo sua
xix, lib.*

○ Charta ann. 1285. in Chartul. Boniport. : *Asserbant (monachii) se habere
debet in molendinis domini regis apud
Pontem archa. iv. modia. iii. sextaria et
viii. boissellos ybernagi redditus annua-
tus; pro quo redditu dicti ybernagi, Dra-
gea a dictis gentibus dom. regis eisdem
religiosis, ut dicebant, reddebatur an-
nuatum. Dragea perlatia, in Comput.
ann. 1357. inter Probat. tom. 2. Hist.
Nem. pag. 188. col. 1. quan. Praline Inter-
pretetur D. Menard in Glossar. ibid.
licet adinventus ut fertur, ab ostiis in
proposito marescalli du Plessis Praline
Vide Tragema.*

○ DRAGERUM, Patera vel pyxis, alias
plurimum in usu, ubi *Dragiae* servantur.
Gall. *Dragorae*. Historia Monasterii
S. Laurentii Leod. apud Marten. tom.
4. Ampliss. cod. col. 1129. *Syphu*
argenteum XXIV. cum vi. *gobinetis* deau-
ratis, duodecim coqulearia argentea, et
Dragerum argenteum cum coquleari.

○ Charta ann. 1288. *Item unum Dra-
gerum cum pede de argento immalutto,
Gallici emittit. Vide Tragema.*

1. DRAGMA. Vita S. Eusebia. Abba-
tissa Hamarie. :

*Laura coedocerat erup. in quo illa vernescit.
Pectora Dragma nascit, quae rite smaragdus in-
umbra.*

Alias *Dragma* est manipulus. Marius
Mercator lib. Subnotationum in Scripta
Juliani cap. 8. pag. 21. *Hoc et de Dra-
gmate vel manipulo, nisi perierat. Zephyrus,*
Grecia.

○ *Gennia vel Manipulus. Chron. Joan.
Whethamst. pag. 49. ubi de donis fau-
tis monast. S. Albani. Largitionique
Dragmas in tipicam nostram Jeruzalem
intulere.*

4. DRAGMA, *Interrogation. Question.
Dragmaticus. Interrogant. Gl. Lat. Gall.
Sancti. MS. J. de Janua : Dragma.
Questio sive interrogatio; hinc Dragma-
ticus. i. Interrogatus, unde quoddam
genus loquendi dicitur Dragmaticus, quod
fit inter interrogantem et respondentem,
etc. Est Grac. ζεψη, Fabula, tragedia,
etc.*

* DRAGMATICUS. [Questionarius, in-
terrogativus. Dief.]

* DRAGO in vexilla. Vide Drago I.

* DRAGONARIA. Rolandinus Ratavin.
de Factis in Marchia Tarvisiana lib. 6.
cap. 18. *Audiret haec alius retulit in
exemplum, quod ipse videbat in principio
guerra per Extensem confinium, nonne qua-
dam invise quondam Dragonarium sive
nubem, quae sic destruxit arbores, fruges,
vincas et herbas radicibus, ut mane facta
vici et omnibus manifeste, quod illi
convenit. non quoniam unquam herba,
arbor autem vel cultura. Nubes haec Dra-
gonaria, quia id videtur, quod ad instar
Dragonum omnia vegetantium, omnia et
ipsa distractissit [sic] Academ. Cruscans,
Dragonis, pro Procedendo.*

* DRAGONES. Dimicche, seu Equites
vulgo *Dracones*, Galli *Dragons*. Acta
SS. Junii tom. 5. pag. 417. de SS. Petro
et Paulo. *In his ergo canonice domibus,
dui milites Buteranei coloritis, vulgo
Dragones dicti, rimas quasque curiosi-
sime scrutaventur, etc.*

* DRAGULUM. Jaenium, Odo Clunia-
ensis lib. 2. de Vita S. Geraldii cap. 29.
Viderunt pisces, qui Capito vocatur,
contra se notare. *Unus autem qui hoc
ipsius referit, extendit bragulum, et vul-
nificari pisces. Forte ex Gallico Trait.*

DRAUGUMANUS. DRAGUMUNDUS, DRO-
MANDUS, DRUGEMUNDUS, DRUGOMAN-
NUS, TURGENIUS, TUHOMANNUS. His
omnibus vocabulis Latinii Simptores
sevi modii Graecanici, δραγούντος, ef-
ferunt, quae Interpretetur linguae Grae-
carum sonat, ἴγριός γλωσσός, apud D. Paulum I. Corinth. 12. 10. Michael Dra-
guianus in Charta Rogerii Ducis Schau-
vie ann. 1180 apud Jo. Lucium lib. 5.
3. Regno Dalmat. cap. 10.

DRUGOMANNUS. Albericus et M. Chr.
Belg. ann. 1122. *Per Interpretem, qui a
Grecis Dragomanus dicitur, collactus.*

DRAGUMUNDUS. Eudebodus lib. 3. Hist.
Hierosol. pag. 79. *Interrogaverunt Tuvi
Dragumundus, quid Raynoldus dicebat.*

DRAGUMUNDUS, eidem dicitur lib. 4.
pag. 810.

TURGENIUS. Jacobo de Vitriaco lib.
3. pag. 1126. *Per Turquengem, id est
Interpretum, sed responsum nuncius.*

TURCHIMANNES et TURCHEMANNUS.
Richardo de S. Germano in Chr. ann.
1214. et Statuto Episi. 10. 18. et 19. ubi
nescit quis Sirupulus *Grecus* Tucho-
mannus appellatur. Jo. Villaneus lib. 7.
cap. 144. *Turchimanni v'habeva de tutte
le lingue. Habebant porro Byzantini
Imperatores inter aula sue Officiales
Interpretes, quos, ut dixi, Δραγούντος;
vocabant, quibus, qui praeferat. Μία
τυπεργία dicitur Pachymeri lib. 5.
cap. 6. et Codino. *Maximus Palatinorum*
Interpretus, Tyrio lib. 17. cap. 20. *Mai-
stre des Draguemens*, Tyri veteri et inedi-
to Interpreti. Nam et Gallis istius
statutis *Draguemens* Interpretes sunt, ut
ex Wilhardino num. 96. et Philippo
Musko in Carolo M. alibi a nobis ob-
servatum: unde subiit, quae apud nos
involutus ex *Truchemano*, quam similiter
pro *Exoticarum linguis* *Interprete*
uscrupamus: cuius originem et etymon
ignoscimus quidam accersunt, aliis a
Chaldaeo. In quibus est Isaacus Ca-
saubonus. Eccl. scit. 16. 14. Baronum, ubi
annotatione vocem *Melitus Hebraicam* Genes.
42. 23. Paraphrasatas, Onkelotus et alios,
exponere *Melitum* nos, inquit, Galli corrupte
interpretantur. *Truchemano* dicitur
Greci, quod quidam accersunt, aliis a
Chaldaeo. In quibus est Isaacus Ca-
saubonus. Eccl. scit. 16. 14. Baronum, ubi
annotatione vocem *Melitus Hebraicam* Genes.
42. 23. Paraphrasatas, Onkelotus et alios,
exponere *Melitum* nos, inquit, Galli corrupte
interpretantur. *Truchemano*, id est, qui ut
lingua transferit alieni, sed vim et significum
voles ipsa prodit. *Turchimanni*. Tunc
clatura sunt enim *Turchimanni*. Tunc
ipsi, quibus vox man. id est, homo ad-
dicta. Qui igitur *Turcum* sua lingua
est, Arabicus, vel Turcicus, leuentium
Interpretes erant. Item *Turchimanni*. Tunc
appellati a nostris. De eiusmodi Inter-
pretibus Sidonii in Narboni:*

Tom. si forte fuit quod Imperator
Eos sociari venire in aures
Fido interpreti vellet et perito.
To commerci duplicit loquebit
Doctum solvere protinus legebat.

Vide Carolum Paschalium in Legato
cap. 49.

* DRAIEHATUM. GRANUM, Cribratum,
Gallice *Cribit*, a voce Massiliensis *Dray*,
Cribrum. Liber inscriptus *Talmut pen-
sionum anni 1357*. ex Archivo S. Victoria
Massil. *Debet solvere decimam in area
et in grano Draihato.*

* DRAILIJUM. Certus campana tinc-
nitus, ut opinor. Charta ann. 1346. ex
Tabular. s. extr. de Carta. *Ut consules et
universitas mani Genuensis haberent jo-
culatores seu quatuor publicos, qui in
noctis crepusculo et mane modicum ante
auroram, et alias horis competitibus so-
naret cornu suum vel tubam, et postmo-
num *Draihato*, ut sonaret, erat, in turri
Ubi, si *Draihato* aperte a cornu vel tuba
non distingueretur, facile suspicarer*

legendum esse *Grailium*. Vide infra
Grata, Graylator et Grelare.

DRALEA. [Tributi species. Charta ann.
1350. apud Justellum in Hist. Vice-
mitum Turenensium: Cum jure percipi-
endi pontonagia, pedagia, botagia,
Drahas, guidagia, aspergia, etc. Bri-
tanis Armorici *Draillou*, sunt Galli-
taine, ou sarments de vignes. [Is-
dem Armorici *Draill*, et Cambro-Bri-
tanis *Dryll*, quod pronunciant *Dreill*,
quod segmentum est ac ramen-
tum. Gall. *Retaile, Coupeau*.]

○ Proprio sensu, vallis species, *Ponto-
nage*, quod pendebatur pro transitu
fluminis navigio ducto per extensum
fumum vulgo *Traille* nuncupatum.

○ 1. DRAMA. Fista vel posa. Glossar.
Lat. Gall. ex Cod. reg. 7092.

2. DRAMA. vis. Demande, vel instru-
mentum musicum; una *Canticum drama-*
tis, in cod. Glossar. Vide *Drama* 2.

* DRAMEA. Post fransarum Gloss.
Isidor. sed quas Graevus: *Forte post
Francia, sed quid post Franea?*

* BRANCULUS. Minimus, ide videtur
qui supra *Dracinculus* vis. et cancri
species. Vita Hugonis Abb. Marchia-
nensis inter Anecdota Marteniana tom.
3. col. 1784. *Ecce Dranculo morbo, qui ei
natus erat, a capite descendente, facies
eius intumescere caput, et pavitum pre-
cedere usque ad locum cordis.*

* DRAMINUM. [Sacrifictum in apto
loco. Dief.]

* DRANSIS. [Dicitur ille qui cespitat.
Dief.]

* DRAPA, DRAPALE, DRAPARIA, etc.
Vide *Drappus*.

* DRAPAMENTUM. Quidquid ad *drap-*
pos vel pannos pertinet. Testam. Joan.
Frances de Gonzaga. Mant. march. ann.
1441. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 1738.
*Ipsa (consors mea) testari positi et legare
vestes suas quacumque et quelibet Dra-
pamenta. Vide *Drappale* in *Drappus*.*

* DRAPARE. *Drappos* seu pannos te-
xere, nostris *Drapper*. Charta Theob.
comit. ann. 1222. in Chartul. Campan.
fol. 307. v. *Concessi eisdem burgensis, quod nulli de cetero licet drapare apud
Pruevinum, nisi fuerit mansio[n]aris in villa Pruevin, vel homo meus. Stat. pan-
nis. In Lib. rub. fol. magn. Abbavil. art.
3. *Qua n[on] ne p[otes]ti drappare de gratuse,
ne de pelch fad deputis tonisons jusques
a la S. Remi. Drappo, cruz, non Drapier,
Sign. Pater Cam. comp[ar]t. Pan-
nis. fol. 132. col. 2. id est, nec abilit[er],
nec timet. Liuum vero vetus ac la-
cerum sonat, in Lit. remiss. ann. 1412.
ex Reg. 186. Chartoph. reg. ch. 190.
Cellui Mokiet traxi unum gaudree ou
veux Drapper pour nettoier le four.**

* DRAPARIA. Vide in *Drappus*.

* DRAPARIUS. Pannorum textor et
mercator. Charta Guill. episc. Paris.
ana. 1222. in Reg. B. Cam. Comput. fol.
150. v. *Dominus exult et concegit, ut
Paris episcopus et successores nostri... habeamus apud Parisium unum Dra-
parium. Vide in *Drappus*.*

* DRAPELLARIUS. Qui has vel ventiam
habet pannos in choro ferendi, ex Stat.
ecl. Andegav.

* DRAPELLUS. DRAPELLUS, dimin. a
Drappus, Pannulus, nostris, *Drapel* et
Drappel. Lit. remiss. ann. 1356. in Reg.
B. Chartoph. reg. ch. 83. *Nigrius...
percussit dictum Richardum... in men-
tione de extremitate digitorum manus sue
tunc induit de quadam mitana Drappel-
lorum. Alio ann. 1357. ibid. ch. 187.
Quo facto ipse cum quadam fardello Dra-
pellorum suorum et quibusdam aliis rebus*

suis ad domum suam rediens, etc. Alia ann. 1330. In Reg. 188. ch. 171 : En laquelle (thuché) il appertut un Drappel enveloppe, scilicet De Marre voulloit prandre un petit Drappel, pu un pou d'estouppes en l'ostel dudit Angrant, pour envelopper un pou de graisse, qui il avoit acheté, in aliis ejusd. ann. (ibid. ch. 174). Invent. S. Capeli Paris. aña. 1383. ex Bibl. reg. *Unus rubinus ornatus auro, 2. seminali, et plures aliæ lapides in uno Drappello. Plurimes autres, pierres in un Drappello.* In Invent. Gall. Aliud ann. 1376. habet : *in una paniculo linea involuta. Drappaille, eodem significatu in Lit. remiss. ann. 1419. ex Reg. 171. ch. 138 : Ouequel coſſe il ne trouue que lingue et Drappaille.*

o BRAFERIA. Vide supra *Dracaria*.
c. DRAPERUS. Officium in Ordinibus militaris. Charta Alfonsi constat. Pic-
tav. ann. 1270. in Reg. 30. Chortoph.
ch. 1. *Dilectis in Christo frati Guil-
lermo de Villeraco ejusdem domus Acco-
nensis Drapero. Item idem qui apud alios
Vestiariorum appellatur. Vide in *Drappus*,
ubi alla etiam notione occurrit.*

* 2. **DRAPPELLIO.** [Drapellus: « Tam pannis laneis quam aureis et sericiinis banderius. Drappellionibus et aliis rebus pluribus. (Mandat. Camer. Apost. Arch. Vatic. an. 1430-34, f. 60.) »]

pro 34. *Drappellionibus*, dicti baldachini.
[Mandat. Camer. Apost. [f. 28, an. 1458.]

DRAPPUS. Pannus, Galljs Draps, Ita-
lis Drappo: quæ vox occurrit in Notis,

Item Triponi adscrubantur pag. 161. Capitalia ad Legem Almannorum cap. 31. Edit. Stephanus Baluzii *Si quis altero per vane aut per Drappo iratus prius, solutus*. Marcusfus lib. 1. Form. 12. Cum... argenteo, auro, fabricaturis. *Drappis vestimentis, vel omni supellecione*, et ceteris. Eadem serie lib. 2. Form. 10. 14. 16. Capitularia Caroli C. tit. 29. § 1. *Quando solemus reverti, ad maniones nostras detonas et dilatavatis, cum Drappis et calceamentis. Depannatio Capitalia ad calceamenti cap. 32.* Ut super alterius Drappum non sedetur. Vetus Charta exarata. Conrado Rege regnante, Capitularia Ecclesiastica Venetiensis cap. 29. Et *admodum tenui tena, in vina quaque in annona, et in auro aliquo argento, et in Drappis et ruscatis, simul cum bobus et porcis, uno cum meliore equo meo, et spata, et lancea, etc. Chronicon Fontanellense cap. 16. Drappos albos 20. de quibus camisia 16. Drappi possent Drappus plumatus, in Clerio Hecardi Comitis Augustodun apud Pardum in Burgundie pag. 26. Addit. Capitulare de Villis cap. 42. [Novam Gallia] Chir. tom. 3. col. 488 etc.] [oo Polyplyt. Irmin. Brev. II. cap. 13.]*

* DRAPPIUS vel DRAPPIA. Instrum. ann. 771. Ampliss. Collect. tom. I col. 35. *Ea scictis ratione ut afnis sinquies ad Missam S. Salvatoris ser deponas valentes, aut in cora, aut in Drap- pos aut in pecunia solvere debant.*
DRAPPA dixit Adrianus II. FP. apud Argentum in Hist. Armor. lib. 2. cap. 23: *Triginta canarias et 30. Drapas lanae varii coloribus tinctas.*

DRAPERUS. Eadem notione. Testamentum Seniofredi Comitis Barcinon. ann. 966. Mare Hispan. col. 887. *Et album meum mobilem quidquid habuero, quando migravero de hoc seculo, sive in argento,*

sive in pane et vino, sive in bestia maiores vel minores, sive in Draperos, etc.

18. In Form. V. ex Baluzianis, etc.
Cæterum notanda est, Extrait des Draps de quelqu'un, apud Frosio anno 1500, vol. cap. 77. et in Arestis ann. 1401, et 1474, de eo, qui en aliquo familia est et illius liberationes seu liberiores percepti Speculum Historiale MS. Joann. Abb. Laudun. I. 10. A Lelle estoit un Chevalier, qui estoit dou pais de Paille, et estoit aux Draps Robert de Flandres.
Charta ann. 1346. In Reg. 75. Chartoph. reg. ch 590: Lequel Pierre Gaudet estoit, si-come l'en disoit, cleric et familiier et des Draps des religieux de St. Pierre d'Abbeville. Alia ann. 1362. In Chartul. 23. Corb.: Accordem auditi religieuse (de Corbie) que aux e. leurs successores, leurs gens, familiers et serviteurs, estoient a eulr, a leurs Draps et pensions; etc. Lit. remiss. ann. 1473. In Reg. 1495. ch. 115: Jehan le Bourrelle prestre... estoant des Draps de la sainte Chappelle de nostre palais à Paris, etc. Vide Rob.

¹ DRA'ERA, ut Drappus. Codex MS. redditum in Episcopatus Autissiod. circa annum 1290: *Tela pelliparia, merces Draperia, grainne, alnus, cuminum, cuperum operatum debent paagi vel, relata alia res desuper nomine.* Chiron. Parma ann. 1904. apud Murator. tom. 9. col. 850: *Cum omnibus fondachis, et mercantibus, et Drapperis, et alia mercantantibus.*

textura vel officina. Charta Phil. Aug. 1399. apud *Fleuré* in Hist. Blesm. cap. 29. pag. 133. *Hiemant quatuor (misteriales) custodiunt quadam Drapparia super fibris et bona.* Comput. ann. 1397 inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 152. col. 1.

Drapparia. *Pro uno corvo salvarsan pro Drapparia vij grossos. Pro caseo pro Drapparia, viij grossos. Drapparia dictur Vectigal, quod est pannorum venditoribus precepit in Chartul. Latinae fol. 216. v. *Ces sont aux anciennes fermes qui estoient de l'abbaye de Laigny es foires de Champigny et Brie à Laigny sur Marne.* Premièrement la Drapparia tault cresser luges, etc.*

DRAPERIA. Locus ubi venduntur vestimenta conficiuntur *drappi*. Charta Gervasia Dominae Dinanni pro Abbatia S. Albini Ord. Cisterc. ann. 1236. in Hist. MSS. ejus Abbatiae per Guillermum *Gauthier Concessa.* xii. lib. annui redditus et ea-

Concessio... XII. lib. annui redditus, et eius assignari nonna recipiendas in Praeparia Diannae de primis redditibus meis. Charta Edwardi I. Reg. Angliae anno 1290 apud Rymer. tom. 2 pag. 85. col. 2 de assignatione dotti Margarete regine Anglie: *Civitatum Wintonie cum pertinientibus suis. Scamnum Drapery Scamnum ubi Drappi venales exponuntur, in Charta Calomontis anno 1299. Procuratio Gerundae civitatis anno 1299. Tota Universitas predicta civitatis Gerundae congregata et congregata per preceptum, ut moris est, in Forum proprium placeat ejusdem civitatis... Articuli sunt hanc in Drapery sua placita civitatis Gerundae. Sic videtur dictum Forum, quod in eorum drappi maxime venerandetur. Cum enim quis... veritatem ad Draperium causa emendaret vendendi pannos, in Statutis Massiliis lib. 2 cap. 40. § 2.*

DRAPERICUS. DRAPPERIUS. Drapporum mercator, nostris *Drappier*, Italis *Drapperio*. Curia Generalis Catalanae, acta in Villa Montane, anno 1485. sub Alphonso Rege Aragon. *Ordinatio*, quod *negotiatorum mercatorum*, vel *Draperiorum*, et eorum negotiatorum sui factorem, teneant cum mandatis alterius, etiam mercatorum, etc. (Statuta Massili. lib. 2, cap. 40. De Draperiis; Constitutiones quod omnes Draperei, existentes supra bancam non trahendo, sed extrendendo de plano. Plura, ibi de Draperei, ut et lib. I, cap. 36. Statuta Arelat. MSS. 51. Statutum quod Draperei non sint nisi proibitare, aliquem sartorem recipere pannos in operariis suis causa emendi pro aliquo. Pluribus memorantur Draperei in Codice MS. reddituum Episcopatus Autissiod, semel in Macereli Insulae Barbarae tom. 2, pag. 678. et alibi.)

DRAPPARIUS, Textor drapporum. Charta Bernardi de Turre ann. 1308. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 783: *Drapparii, ferrarii, et coyarii, sutores sotularium peliparri, tres deng-
rios quilibet pro annata.*

Hieros, cap. 19, § 37: *Ubi statuta loquuntur de Drapero, si intelligatur, qui nunc magnus Conservator appellatur, qui Bohemus Conventualis est et veneranda lingua Aragonie, Cataloniae et Nasprea. Recensetur inter 6. Majores Baginios Conventuales Ordinis, id, 10, 1, 1. Illius officium describitur, ¶ 3: Drapero seu ejus locum tenens, intervenient et adit contractibus panorum, telarum, camelotorum et casuarinorum pro soldatis solvens. Adit quoque spoliis frumentorum distribuendis. Vide Trapus.*

4 DRAPERIA. Statuta Equitum Theuton. art. 78. apud Duellium Miscell. lib. 2. pag. 60: Si misere facti allicui Fratri ganus qui sufficiat ad unam vestem, recipere posiet, sed non retinere sine conscientia Draperari.

DRAPARIUM. Locus ubi servantur vel abutuntur rapi seu vestimenta. Eadem Statuta Theuton. art. 78. Quicquid vestes abhuncq; feruntur ad Drapararium. Erit forte qui maliit Drapariam intelligi mulierem abhuiendis Drappis seu vestibus occupatam.

DRAPIFER. Venditor, vel potius Tex-
tor. *Drapporum*, Testamentum Beatrixis
Alboceya Vicecomitissae Narbone
ann. 1357, inter Anecd. Marten. tom. I.
vol. 1: *Et ad finem ut melius satisfat*
illis de nobis conquerentibus in his, in
quibus non eidem teneri apparuerit tem-
pare mortis nostra, sicut sunt sartores,
Drapifeti, sutores, et alii qui laborant, que-
bus forte secundum etiam laborant, tene-
nunt eidem per attestationem in reimento
laboris de sua que emuntur ab eidem.

★ **DRAPUS** [DRAPPUS] = *Drapo* I.
siria. *Toxila I stricia*, (*Thessaur. eccl.*
chromon. Avern. in Mus. Arch. dep.
p. II. ap. 990. II).

DRAQUILLI *Manus iuridi*. Papias. *[Isidorus in Glossa hatet Draquilli. Manus]*

dorus in Glossa hat et Draught, Manus
inridi. **DRAUSC.** Hordeum, sive *Braserum*
culturum postquam cerevisia inde ex-
pressa est, non de la Drague diciimus,
(ali Drache, Angl. *Draines* et *Draff*, Mat-
theus Paris in *Vitis Abbatum S. Albani*: *Et prebendam quotidianam ad*
datus et quod de granario nostro sumendam:
unum cibrum surfuri, el maiorum cuvam
de Drasco unaquaque septimana.

Oblationibus, arietibus, augusto nostro, si nos braciare configueris, Drasqua, et etiam omnibus aliis ad dictum servitum pertinibus. Eadem, ut puto, notione, de Roman de Cortois d'Artos MS.

*Mais mon pain ressemble becquet,
Il est fait ou d'orge ou de Dros.
A caise menage il flos.*

*Vocis etymon puto Teutonicum *Drascan*. Triturare, ut exponit Schillerus in Glossario Teutonicorum [oo] Potius Germ. Triesen, Gr. Tpysn, spk. Fex. ADEL.]*

*• DRAVERIA. Leguminis species, vulgo *Dravée* vel *Draviera*. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1473. *Johanni Caster pro Gladio, Draveria, linea et sou-**

cionis. *• DRAULIA.* Quae prater rationem abs-
rels et accusatis delicto exigeant Offi-
ciales Dominorum. Hist. Dalphin. tom. 2, pag. 324. ex Praecepto anni 1383. *Ne etiam subdit extorsionibus et Draulias,* que quandoque plus quam apprehenderet pena, ascendunt ex exterio opprimuntur. Vide *Draulia*. [oo] Germ. *Drullen* est vexare.]

• DRAYA. Drayo Provincialibus et Oci-
tanis, Semita, Gall. *Sentier*; propria
via, qua pecus transire solet. Charta Joan. dalph. Vienn. ann. 1316. in Reg. 87. Chartoph. reg. ch. 84: *Sicut proten-
dit Draya, qua descenditur de versus
dictam rupam usque ad dictum pontem
Sicher. Alter ann. 1391. in Reg. 101. ch.
96: Prudentia ab ipso loco usque ad
Drayan de Monceto, et a dicta Draya
procedunt usque ad solum de passu
Roum. P. condit. ann. 1460: Segundo la
Drayan, que veult la Lars, qua ita
ad furias justitiae. Item alterius dedit
unum terram confrontatam cum Draya,
qua ita versus putatur. Permut. ann.
1539. ex schedis D. Chaz. Autres, patr.
Item quendam aliam terram, quae con-
frontata ad Oriente cum Draya ten-
dente versus Iclonam des Maynes,
et cum Draya tendente versus Durentiam.
Confrontata cum Draya, qua ita ad
castrum, in Instr. ann. 1548. ex eisd.
schedis.*

• DRAYETUM. Cribrum, Drayo Provincie. et Occit. Invent. Ms. ann. 1379: *Item
unum Drayetum de area parvum. Vide
Drayatum granum.*

*• DRECHURA, sive Pulmentum Domini
soli consuetum, ab eo qui modis vetito
piscatur est, ut habeatur in voce *Batuda*:
sed veretur in legendum sit *Drechura*.
Vide Directum 3. [o] Vide supra *Dre-
chura*.*

*• DRECTATICUS, DRECTURA, DREI-
TURA. Vide supra Directum 3.*

• DREGEMUNDUS. Nomen cursoria, idem
quod *Dromo*. Epist. Solani Agypt. in
Chron. Joan. Whethamst. pag. 407: *Tu
habes galeas, nos hispanos, tu classes, nos
Dregemundos. Vide *Dromo*.*

*• DREISSA, diminut. a *Drina*, Semita.
Vide supra in hac voce Charta ann.
1419. ex Schedis Pr. de Mazaguas: *No-
minando pro descentione dictorum boum
islam justa Verdonum, ... et a dicta
draya et Dreissa quantum durant iste
islae.**

• DREITURA. Jus, quod quis habet in
re aliqua, redditus, prestatio. Pactum
ann. 1383. inter Probat. tom. 2. Hist.
Occit. col. 246: *Neque de aliis sevo,
neque de alias Dreituras, que ego Rodga-
rius comes filius Garsenda hodie habeo.*
etc. Vide Directum 3.

• DREITURAGIUM. Eodem intellectu.
Charta ann. 1271. in Reg. feudor. Aquit.

*ex Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rubr.
fol. 48. r: *Tradidit... voluntatem et pa-
tientiam liberam recipiendi, habendi et
retinendi iure et Dreiturgia pertinentia
ad predicta.**

*• DRENCE, DRENGUS, DRENGAGIUM. In
Domedes Drench sumuntur pro homi-
nibus domino feudali obnoris, seu certa
vassallorum specie, tit. *Cestres*. Hujus
manerii aliam terram 15. homines, quos
Drenches recabant, p[ro]p[ter] 15. manerii ten-
bant. Alibi: *Ad ipsum manerium perti-
nebant 3. Drench, et totidem maneria
habeant. Ex quibus inferit Spelmanus,
ejusmodi Drenches vassallo fuisse haud
omnino infirmi sortis, ut qui maneria
singuli possiderent: additique, in veteri
Charta Drangos appellari, hosque dici-
tenuisse terras suas per servitum Dren-
gagi. De eorum origine ita *Schedula*
ab illo laudata de familia Sharneburne-
rum in agro Norfolensi: *Edinus* (de
Sharneburne) *quidam alii, qui ejeci-
fuerunt (te terris suis) aibent ad Con-
questorem, et dixerunt si, quod nunquam
ante conquestum, nec in conquestu suo,
ne post, fuerunt contra ipsum Regem in
consilio et auxilio, sed tenuerunt in
pace, et hoc parati sunt probare, quomodo
Res facta inquiri posse totam Angliam si
Res facta inquiri posse totam Angliam si
ita fuit, quod guidem probatum fuit.
Propter quod id Rex precepit, ut om-
nes illi, qui sic tenuerunt in pace in
forma predicta, quod ipsi rehabetur
omnes terras et dominaciones suas, adeo
integre et in pace, ut non possint habuerunt,
vel tenuerunt ante conquestum, et
quod ipsi in posterum vocarentur
Drenches. Ex quibus, inquit Spelmanus,
notandum est, eos omnes sororum an-
tecessores, qui e Drengeorum classe
erant, vel per Drengeum tenuere, sua
incoluisse patrimonia, quo possidebant
ante adventum Normannorum [oo] Dan-
nis Drenge, Comes, satelles, probrie Vir-
fortis. Vide Ihre Gloss. Suto-Gothic.
tom. I. col. 349. et infra *Drungus*. ADEL.]***

THRENUS. Eadem notio, Epistola
Monachorum Cantuariensis Ecclesie ad
Regem Henricum II. apud Somerulum in
Tract. de Gavelkynd pag. 123. 210:
*Quia vero non erant adhuc tempore Regis
Wilhelmi Miles in Anglia, sed Threnes,
princeps Rex, ut de eis Miles fierent ad
terrā defendendam. Fecit autem Francus
Threnos suos Miles, Monachi
scurunt, sed de portione sua
ducentes libratim terre dederunt Archite-
piscopo, ut per Miles suos terras eorum
defenderent et omnia negotia eorum apud
Curiam Romanam, et expensis expedi-
ret; unde adhuc in tota terra Monachorum
nullus Miles est, sed in eis archite-
piscopi, etc. [o] Idem qui apud Ger-
manos Dianisimannus. Vide supra in hac
voce.*

• DRENGUS. Chart. Henric. I. in
Abbreviat. Placit. pag. 67. *Sciatis me
dedisse et concessisse Hildredo ... terram
que fuit Gamel, filii Berni, et terram illam,
que fuit Glassam filii Briericri, Dren-
gnorum meorum, etc.*

• DRENGAGIUM. Rot. 7. pasch. ann.
6. Edward. I. Northumb. in Abbr. Pla-
cit. *Henricus de Fenwyke tenuit villas
de Fenwyke, etc., in Drengegi, et postea
convenierunt inter se, et duxit Othelle
remittit servitum Drengegi, etc. Ibid.
rot. 14: Drengegi est certum servitum
et non servitum militare.*

• DRENSARE. Clamor exgnorum Auc-
tor Philomenae:

Cygni prope feminas Drensan.

*• DRESSADERIUM, Abacus, tabula, ubi
vasa reponuntur ad mensa ministerium,
Occit. *Dressedou*, portug. *das Dressoir*.
Inventar. ann. 1478. ex Tabul. Flamar.:
Item plus unum Dressaderium corali,
cum duobus armariis et duobus tressis,...
munitum de suis scrophulis et clavibus,
et supra eundem Dressaderium unum
candelabrum metalli. Vide *Dressorium*.
Dressoir vero, Cochleare maius, quo
dapes disponuntur, in Lit. remiss. ann.
1408. ex Reg. 183. Chartoph. reg. ch.
6: *Une cuillier d'airain, appellée Dress-
souir.**

*• DRESSARE, a Gallico *Dresser*.—Diri-
ger vel square. Libert. Petre-assissim
ann. 1341. in Reg. 74. Chartoph. reg. ch.
6: *Modo similis possunt circum circa dic-
tam bastitam pontem seu pontes cons-
truere, et itinera mulata et Dressare,
prout facienda fuerit pro utilitate regia
et reipublice.**

*• DRESSORIUM, DRESSATORIUM, ex Gal-
lico *Dressoir*, Abacus, tabula, ubi vasa
reponuntur ad mensa ministerium:
Anglis, *A Dresser*. Willem. Thorn: *In
tabulis, tressellis, Dressorii faciendo*.
Ceremoniale Romanum lib. 1. sect. 8:
Credentiam antiqui Ceremoniarum Codice-
s Dressatoriorum dicerunt. Christina
Pisana au *Tresor des Dames* 3. part. cap.
6: *Un grand Dressoir couvert comme un
autel tout chargé de vaisselle d'argent.*
Vide Directorum [Dressaderium et *Dre-
sorium*].*

*• DRESTA, Prov. *Correa*, in Glossar.
Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7057.*

• DRESTE. Descriptio bonorum Do-
mini de Eska ex Archivo S. Audomari:
Item, quidam debent adductores, quae
Gallice dicitur *Drestes*, adducere ani-
malia, cuiuscumque generis fuerint, ubi-
cumque Censurarii volentes.

*• DRESTURA, ut supra *Drestura*, pos-
tris etiam *Dredura*. Charta ann. 1347 ex
Chartul. Campan. fol. 342. col. 2: *Nous
Aubres abbés et tout li covans de Chatri-
ses faisons savoir... que nos avons donné
à Thiebaud... le mont de Passavant... Nos
n'am porons panne ne issues ne autres
choies, fors nos *Drestures*. Tabul. S.
Germ. Prat. ann. 1233: *Cum omni jure,
domino, possessione, proprietate, justitia
et Drestura, que in ipsi rebus et singu-
lari earum eidem competitabat. Charta ann.
1246 in Chartul. Guill. abb. ejusdem mon-
ast. fol. 177. r. col. 1: *Cum omnibus
juribus, dominio, justitia, redevenientia,
Dresturia, commidis et emolumentiis.****

• DRETATICUM. Vide Directum 3.

*• DRETATULA, Instrumentum, ni fal-
lo, quo aliquid attollitur. Charta ann.
1147. ex Tabul. tom. 2. Hist. Occit.
col. 518: *Caritative lamen ega recep[er]t
Hogeris premonstratus a te Guillermo pro-
posito prefato. D. cc. id. Melgor. et x.
marcellos cum suis *Dretatulis*, et vi-
maximos ballones. Nisi de lis intelligas
que ad marcellos pertinent.**

*• DRETECTORIUM, ut *Dressorium*. Ordi-
natim Humberti II. Dalphin. ann. 1349.
Hist. Dalphin. tom. 2 pag. 381. col. 2:
de Magistro coquina: *Item, quod ad-
vertat et presentiabiliter videat dishis sup-
gulis carnes crudas truncari et scindiri,
antequam ponit ad copendum, ita quod in
Drectorio per consequens
revideat, ne per cognos vel atios de coquina
fraus committatur.**

• DRETTURA, DRETTURA, Vide Directum 3.

*• DREVA. Leges Hoeli boni R. Wallie:
Dreva manipulorum unius vinculi de
avena.*

• DREY, Munera. Ut clalibus Dalphin.

Vlenn. oblatia, ideo Drey dicta, quod juris sui. Gall. Drou, ea esse existimarent ordinari Humberti II; ann. 1340. Hist. Dolphin. tom. 2. pag. 387. fol. 1: *Super iure seu Drey Officiorum Item, expresso praeceptu intrat resibiliitate oblatiarum nullus predictorum Officiatum honoris potest aliisque iure Drey p[ro]p[ter]e vel per alium ejus nomine recensit, sed quidquid per eos consuetum erat recipi hactenus debet nostris communis rationabiliter applicari.*

• **DREYLING.** vox Germanica. Dolum communi ter tanto maius. [oo] Tertia pars cutie. Abel. J. Charla Wladislai. IV. reg. Bohem. ann. 1517. inter Probat. tom. 2. Annal. Praemonst. col. 557: *Volumus ut abates Lucentes hodierni et futuri abbatibus Strahovensis quotannis duas Dreyling-vini transmittant: vel loco horum duorum Dreyling viginti quinque sexagenas grossorum monete Bohemice eis fratre teneantur.*

• **DREYTRUTA.** Vide Directum 3.

• **DRICITA.** Jus, quod quis habet in re aliqua, ut supra Drestuta. Sentent. ann. 1281. *Ipsa die, quo Imbertus accepit ipsam castellum usque ad diem, quo pluerunt Drichtam in manu vicecomitis ad ipsam valentiam, qua valebat in ipso die quippe ipsum castellum accepit. Vide in Directum 3.*

• **DRICTUM.** Tributum, pensatio, vestigia. Ogerius Panis lib. 4. Annal. Gentium ad ann. 125: *P[er] nominatus Comes pro jam dicto servito et dictorum Januensium in Malta habitantium instituta, canitis Januensis Dacita vel Drichton, que vel quod in Tripoli soliti erant dare, remittit Bartholomeum Seribra lib. 1. corund. Annal. ad ann. 120: *Mixtum et generali domini Bajula in ultramarinis partibus constitutum, contineat quod ab hominibus Janue et de districtu Drichtum Cathariz aciperet, scilicet decunum. Vide Directum 1. et 3.**

• **DRICITA.** Vide Directum 3.

• **1. DRICHTUS.** Tributum, vestigia, nos-tris Drot. Couvent. Saona ann. 1520: *Item de grata speciali concedunt quod Saonenses pro commarchis, Frictibus et gabellis... non possint nec delectant trohi ad presentem civitatem Janue. Et pag. 34: Quod Saonenses teneantur solvere caratos maris, et Drichtus, et alias quascunque gabellas, quacunque nomine teneantur. Vide Drichtus.*

• **2. DRICHTUS.** Erectus, Gall. *\Droit.* Tract. Ms. de Re milit. et machin bellic. cap. 114: *Lucerna ambulatoria in manu[m]etlo... ardens stat Drichta, et cum ea p[ro]dest faciat portare seu praeponitum exercitus. Vide infra Drichta.*

• **DRIMEIPEN.** Vide in Oathorn.

• **DRINCELLAN.** Tributum pro potu: vox Saxon. Drinc, potus, et leian, stipendium, mores, tributum. Leges Castrorum, cap. 101: *Et Drunclean, id est tributum pro potu.*

• **DRINDIRE.** Auctor Philomeno Mus-tologia. *Drindit. Vox fingitur ab ejus custode. Vide Drichtor.*

• **BRINGUET.** Ludi genus. Lit. remiss. ann. 1380. in Reg. 118. Chartoph. reg. ca. 220. *Regnant Dargent, s'embat en une compagnie de jeunes hommes, par lesquels il fu inclus à jouer à un jeu, que l'on appelle au Bringuet. Bringuet, pro Bringuet, in aliis ann. 1383. ex Reg. 121. ch. 19. Aliis ann. 1396. in Reg. 150. ch. 180. L'espousant estant à la force de Montreuil empres Guise, fut alors parmi fadute force, et y eust trouvé un lieu peu bléue où l'en jouoit au Bringuet. Rursum*

alii ann. 1405. in Reg. 160. ch. 219: *Aucuns de la compagnie demanderent au supplicant s'il voulloit jouer au Bringuet. Ut fortasse legendu[m] Bringuet, atque adeo idem est quod Tringueron, vulgo Tringueron. Vide in hue loco. Nop[er] enim insiens omnino nuntiat littere t in d. DRINOLATE. Vot mortellor[um], in Glossar. ex Cod. reg. 7657. Drinolare, in alio laudato supra in v. Baulare. Utrum que rectius quam Drivolare.*

• **DRIOGALAPTES.** Vide Druoclaptes.

• **DRISARE.** Vide infra Dricate 1.

• **DRISUM.** Lo tribunale. Gloss. Lat. Ital.

• **DRIVORARE.** De clamore mustela dicetur supra in Baulare. Vide Drinolare et Drinudre.

• **DRIZAGNOLUM.** Canalis directus, per quem effluent aqua. Stat. Mutinae rubr. 259. pag. 49. v. *Statimius quod per omnes homines, habitante in villa Ramii fieri debeat unum scalarium sive Dizagnolum per insulam, etc.*

• **DRIZARE.** Eriger. Ital. Drizare et Drizzare. Gall. Dresser. Guido de Vig. Ms. de Mode acquir. et expugn. T. S. cap. 2. *Sed antequam sit tota Drisata, intrent ba tricam qui debet intrare, et cum battaglia fuerit cresta, trahantur super homines: sed antequam Drizare, sumet battaglia in capite. ... Drizans cultus et portis. Vide supra Directus 2.*

• **2. DRIZARE.** DRIZZARE, iisdem Itali. Dirigere, figuram rectam rei alieni restituere, unde Drizata et Drizzato, ipsa ad rectum restitutio. Dresser. eo item sensu. Charta ann. 1225. apud IMPATOR. tom. 2. Antiqu. Ital. med. avul. col. 312. *Et quod extimatores communis Mutinae non posse combinar, neque dirigitur in vicis et terris, etc. Et col. 313. Ego extimator juro bona fide combina sine permutatione, et Drizzato, et divisione ad metu officium pertinentes, facere secundum statuta et ordinamento communia Mutinae. Stat. Mantua. lib. 2. cap. 24. ex Cod. reg. 4820. *De ingrossationibus et Drizzationibus et rerum divisionibus. Statutus quod dom[us] potestas et eius judicis ad ipsa deputatis teneantur et debeat improssare et Drizzare justo pretio, re per testes idoneos diligenter scrutata, potestibus improssationem vel Drizzationem ubi fieri in aliquo terro vel possessione posta infra terminos lapides. Plurimi ibi Stat. Montis-reg. pag. 249. Item statutum est quod si esset in dicta beatoria seu beatorum aliqua vota, quod dicta beatoria non iret acta, quod massari dicta beatoria possint facere Drizzare, ita quod vadat recta. Vide supra Driza e.**

• **DROJEDENN.** Saxonibus. Silva, clavarium, ubi ferre nutritur. Vetera Charta apud Th. Blount. Nomolexicon. Domini deo habeat Drifedenus arborum crescunt, et namorem et infra.

• **1. DROMEDARIUS.** DROMONIUS. DROMONIUS. Vide Dragonanus.

• **2. DROGARIA.** Aroma quodvis, materia ex qua medicamenta, et aliae compositiones conficiuntur. Ital. Droga. Gall. Drague. Convent. Saona ann. 1283: *Pro quibuscumque generibus specierum, seu aromatum et Drogariarum, etc. Rursum: Item pro qualibet salmata... aliorum quorunquecumque generum aromatum, seu specierum et Drogariarum, soldum moneta Saona.*

• **DROITURA.** Vide Directum 3.

• **DROITURA.** ut Drichtura. Jus, quod quis habet in re aliqua, redditus, pres-

tatio, in Charta Phil. III. reg. Franc. ann. 1275. ex Reg. parvo S. Germ. Prat.

Ifinc Drichtura dixerunt nostri sacramenta potissimum aliquae ecclesie sub-sidi, que moribundis debentur ad-ministrari. Lit. remiss. ann. 1347. in Reg.

Charloph. reg. ch. 27. *Léquel Jehan Beauvais, lequel appelle de temps par neuf jours ou environ, et dicit Drichtura comme bon catholique. Alii ann. 1388. in Reg. 121. ch. 29. Jehan Guillou accusatur malades de grieve maladie, par telle maniere, que d'icelle maladie il se confess, conuenient au lit et annulie, et ot toutes les Drichtures de saint église. Rur-*

sur alii ann. 1394. in Reg. 136. ch. 184: *Laquelle femme calle de vie à trespassement apres ce qu'elle ot eu toutes ses Drichtures. Italiam legendum, pro Doctrines. in Lit. remiss. ann. 1383. ex Reg. 124. ch. 22. Icelui Delamae... prius ses sacra mens et Doctrines, comme bon catholique... assez lost apres il ala de vie à trespassement. Vide supra Adresciare.*

• **DROLLIA.** a vulgar. Drollite, quod id venditionibus corollarii vice pretio rei emptis superadditur. Charta ann. 1360. ex Cod. reg. 5187. fol. 81. v. *Dictus Hugo solvat... dicto Petro tres florenos... pro rata sua Drolliarum per dictum Petrum solutarum, quando dictam vineam acquisiet. Vide Drogilia. Hinc*

• **DROLIA.** Quo-1 prater debitum a justicie ministris exigitur sub munera nomine. Charta Car. dalph. ann. 1356. in Reg. Cam. Compt. Paris. sign. Vienne fol. 5. v. *Johannes de Bonnenco... per officium cessum delatus apud nos... pretertu quod Drolias et alia munera a pure probabilita, etiam frequenter excedente, sigillata, et infra reduplicando, etc. Vide Druitia et infra Druitura.*

• **BROMEDIA.** Julius Africanius. lib. 6. Histor. Apostolium. pag. 77: *Venerant muncii, qui missi fuerant cursu velocissimo in Broncadi, etc. Joan de Jannai: Dromeda, quoddam genus camelorum, minor quidem statuta, sed velocioris. Ibid. lib. 12. Orig. cap. 1. addit. *Unde et nomen habet, nam ἡρακλεῖον. Grecocrusus velocitas appellatur. Centum, et amplius militaria uno die pergere solet.] Vopiscus in Aurelianis: Camelis, quos nomina Dromatas vorant. S. Hieronym. in Vita Malachii: Videmus camelos quos ob nimiam velocitatem Dromedas vocant. Et in Vita Hilarius: Qui locatis Dromedis, capelis, etc. Vide Fulcherium Carnot. lib. 2. cap. 31. sed et**

• **DROMEDARIES.** dicitur pro Dromade. Gloss. Camberonense. *Dromedas, et Dromedaries, idem animal est minus Camelus, sed velocius. Papiae: Dromedarius, genus camelorum, minor quidem, sed velocior, unde et nomen habet. [Glossar. Sangerman. n. 301. Dromedarius, camulus velox.]*

• **DROMEDARIUS.** *Camelus, qui durit dromedas, Ugolino et Joan. de Jannai. Muster Dromedariorum, Papiae. Camellum autem Dromedas vocat Livius.*

• **DROMEDUS.** ut Dromeda. Gloss. in Bibl. Heilsbr. pag. 54:

Bubalus al. pardus, velut nimiumque Dromedus.

• **DROMONARIUS.** Vide in Dromones.

• **DROMONES.** Naves cursorie, expediti cursus navigia. Isidorus lib. 19. Orig. cap. 1: *Longe naves sunt, quas Dromones vocamus, dicta, quond longiores sunt ratieris, etc. Ugolino: Dromo, longe naris et velox. Elfricus in Gloss. Saxon.: Dromo, E[st]re, vel Bar[ca], navigium. Domo p[ro]p[ter]a, Procopio lib. 1. Vandali. pag. 103.1. Edit. a quo sic describuntur: Moveret p[ro]p[ter]a.*

καὶ δρόσος θύρεψ ἔγνωται, δικαῖος οἱ τέλοι
ἀποστολῆς πρὸς τὸν πολεμίουν ὡς ἔχεται βάθος.
Μόx subdit: ἀρδευόμενος καλούσθη τὰ
τέλοι τέλοι οἱ νῦν ἄνθρωποι, καί τινα γῆρα
τέλος δύνανται μάλιστα. Αὐτούτοις λιγάνιοι
cursus dicta navigia ista censem. Proco-
plus. Et certe primus *Dromonum* usus
fuit ad cursum publicum. Nam non equis
tantum vehiculisque stetit; sed navigis
etiam hac Dromonibus, per flumen,
lacum, sinus, ut res tantum, distributis, quod
ex Tabula Itineraria apparet, que iter
Verona Ravennam per Hostiliis designans,
Hostiliis Ravennam per Padum
iter faciendum notat; et ex Senatori,
apud quem Theodosius rex Dromonibus
Hostiliensibus in hunc modum
scribit lib. 2. Epist. 81: *Et ideo Comiti
sacrarum larygonium nostra precepit
auctoritas, ut in Hostiliensi loco constitutus
debatis, quatenus fiscalis humanitate
recreant, excusus cum verisimiliter
alveum Padi, more solito, facias: ut
diviso labore equis publicis debatis subveni-
tur, nonne carceres nostrae litterae,
qui per nos liquidas expeditur. Ubi Dromo-
narii ducuntur remiges Dromonem.* [ee *Propositus Dromoniariorum* in ch
ann. 589. ap. Marin. in Pap. Diplom.
num. 114.]

• Quod onerarias, eodem nonipine
nonnulli appellantur, hinc vocis etyma,
contra recipient opinionem, a Gotthico
Droma, tarde progrede, parum verisimiliter
accersit Peringiskiol. In vlt. Theodo-
dor a Cochlearo pag. 563. ut monuit D.
Falconet.

Eiusmodi erant navigia illa, quae Leo
Imper. fabricari jussit, quibus uteretur,
cum peregrini proficiat et navigare
necesses esset, ut cura in Palatia subur-
bana, vel Asiatica, mari emenso, vellet
transire. Quae quidem βασικῶν δρόμων
appellata scribit Constantinus de Adm.
Imp. cap. 61. *Cursibus* vocat Sidonius
lib. 1. Epist. 5: *Ticini Curyriam (sic
navigio nomen) ascendi, quia in Eridanum
breui delatus, etc. Adeo leg. 2. § 2. Cod.
de Offic. Praef. Prst. (1. 27.)*

Dromonum etiam in Pado statuit idem
Seneca lib. 5. Epist. 17. et Epist. ad
Quintil. lib. 1. ex tom. I. Hist.
Franc. pag. 871. ut et in causis fluminis,
Theophylactus Simocattus lib. 7. Histor.
Mauric. cap. 10. ubi inquit, Dromones
fuisse onerarias naves, quas δρόμοι
vocant Graeci. *Οχύδες παραστρατεῖον*,
εἰ δρόμοις, σιδερών οὐρανοῖς τοις πέπλοις. Et
lib. 8. cap. 9. *Ωμέρη δρόμοις*, appellat,
Dromonem illum, quem Mauricius, sal-
luti sua fuga consulens in portu Con-
stantinopolitanum concordavit: *Δρόμοις δὲ
ταῦτα μέσοι τὰ πόδες αποκλείειν*. Dromo-
num igitur usus etiam fuit ad onera
deportanda, cui adductos potissimum
Dromones testatur præterea Senator lib.
5. Epist. 16.

At postmodum transit Dromonum
appellatio ad maiores naues bellicas.
Radulph. Coggeshal. in Chron. MS. ann.
1191. *Apparuit ei quaedam nave per-*
merina, quae Dromonand vocant.
Eadem fere Robertus de Monte et Matth.
Paris hoc anno. Nec aliud describitur a
Leone in Tact. cap. 19. § 4. c. Ann.
Com. lib. 9. Alberto Aeg. lib. 9. cap. 23.
lib. 10. cap. 14. Joanne VIII. PP. Epigr.
45. 240. 251. Will. Tyro lib. 30. cap. 14.
Jacobo de Vitriaco lib. 1. cap. 99. Gau-
fredu Malaterra lib. 2. cap. 8. Walsin-
gham anno 1222. Henrico de Kington.
lib. 3. cap. 14. Ethelwerth. lib. 3. cap. 3.
lib. 4. cap. 4. Will. Neubrig. lib. 2. cap.
17. et aliis, qui varie nomen effuerunt.
Dromonos, Dromundos, Dromos, etc. voca-

tando. De his etiam *Philippos Mouskes*
in Hist. Franc. MS.:

*Enseque et Dromona ferens,
Roges et busses et viatorum.*

Le Roman d'Amiles et d'Amy MS.:

Les grans Dromons et les bargez s'en entrent.

Le Roman de Jordain MS.:

Que ges laissez en mer ouz el Dromont.

Le Roman de la prise de Hierusalem par
Titus MS.:

Un Dromont fait loer, mult fe plenier et grans.

[Le Roman de Blanchardis MS.:

*Lors fait les charpentiers mander
Pour faire bargez conserver,
De trente piez fu le Dromont,
Li plus longz du droit contremont,
Uz lequel est el front devant,
E un autre devant le d'alent.
Le tierce fu faita derriere,
Pour defendre la genc derriere.*

Infra:

*En mer trouvez un Dromont
A brencheches et a chevalier.]*

Scribit Philippos Pigafetta in Notis
Italicis ad Leonis Tactica pag. 292. que
in mari tractu a CPoli ad Thessalonicam
navigia decurrunt. *Dromonum* appellant.
[oo] Vide Ithil Glossar. Sulo-Goth. voce
Dromonder. ADEL. et JAL. Antiq. Naval.
tom. 1. pag. 230. sqq. et 490. sqq.]

DRUMON. Idem quod *Dromon*. Grego-
rius M. lib. 8. Epist. 37: *Cognoscentes
quale stadium in preparandis Dromo-
nibus gestanter Cypranus in Vita S.
Cæsaril Arelat. pag. 230: Sed cum ex
utraque ripa Dromonem, qui hostium
obsidione injectus fuerat, *Gochi Dei ntu*
erigerere non valerent, nūc sanctum virum
*in Palatium reveracunt.**

DROMONARII. Dromonum remiges, de
quibus supra.

DRONUS. Via, semita, ex Græc. δρόμος.
Vetus notitia sub Rogero Rege Siciliæ
ann. 1144. apud Rocchum Pirrum in
Archiepiscopis Messan: *Et sic peruenit
ad lapidem fassum propæ Dromonum, qui videt
ad Trayanum, etc. Occurrit ibi non
semel. Vide Dromones.*

• DRONA. Territorium, districtus, per-
petrata forte pro *Trona*. Fundat. hospit.
Cusani ann. 1428. tom. 2. Hist. Trevi.
Joan. N. ab. Bontheim pag. 436. col. 1
Onus in loco bona in prediata in
dicti oppidi, ne in non in *Trona* episcopi
dictæ diocesis parochialium ecclesiastiarum
parochias ac aliis consistentia, etc. Vide
Thronus.

• DRONA, E. *Infares, ornamenta mulie-
bria*, apud Laurent. in Amalthea.

• DRÖPACISTA. Gloss. Græc. Lat. Δρό-
πακιστα. *Drapacista, Depilitor, Drap-*

*Græcis, Unguentum ad levigandam cutem adhi-
beri solitum; unde Martialis 3. Epigr.*

74: *Psiloto faciemque lavas, et Drapace
calvam: unde et*

• DRÖPACE, Drapace involvere.

Octav. Horatianus: *Linimentus est, ita
tamen, ut ante hydropicus notio corpore
Drapaceatur. Similis est notio verbi δρω-*

πακεῖν apud Græcos. Demonax apud

Lucianum. Δρόπακος γένεται αὐτὸν

τοτε αὐτὸν.

• Unde *Drapaciens*, de quo G. Roflinc.

Method. med. special. lib. 11. pag. 11.

sect. 9.

• DRÖSCA. Vide supra *Dorosca*.

• DRÖSELITUS. Lapis varius, nominis

causa: qui si ad ignem adipicetur, velut

audorem mitit. Glossar. Sangerman. n.

501. ex Isidoro lib. 16. cap. 12. Scriben-
dum esset *Drosolithus* & Græco δρόσος,

Ros et lœc. Lapis.

• DRÖSELUS. Vide in *Dorsarium*.

• DRÖSSARDUS, ut mons *Drossatus*,

in Charta ann. 1278. apud Mirenum tom.

2. pag. 1028. col. 2. Iterum memoratur

Drossardus Brabantie, in Instrumento

anni 1648. nov. Gall. Christ. tom. 4. col.

425. Verum ratione paulo diversa. Thua-
nus Hist. lib. 40. pag. 408: *Jan fama de
milite a Brunsivico conducto, et per Fri-
siam licetiosae rogante percrebuerat,
succinctus Quesitor, quem illi Drossardum
vocant, etc. Succinctum Quesitorem
Gallice vocamus Prevost des Maréchaux.*

DRÖSSATUS. Praefectus provincie,

Theutonice *Drossat* et *Drossart*. Saxon.

drose d'oste. *Drossatus regni*, apud Ericum

in Hist. Suecorum lib. 3. pag. 81. Idem

lib. 4. pag. 121: *Dapifer vel Drossatus
Regni Mathias, etc. Gubernator Regni*

pag. 122. *Principa Senatus exponi-*

tur Jo. Læcenio. Quem vide lib. 2.

Antiq. Sueco-Gothic. cap. 18. ut et

Suecorum in Upsaliacap. 16. ^{oo}Ihrum

in Glossar. Sulo-Gothic. voce *Drott*, tom.

1. col. 386.

• DRÖSTMAR. Vide *Diar*.

• DRÖTUM. Charta ann. 1297. Charta

Joan. ducis. Brit. ex Bibl. reg. Cum

impressaria unicæ scuti arma Brianniæ,

velut scutum illius herminæ in quartiero

destro illius scuti, et in residuo ejusdem

scuti arma *Drudo continentalis*, ut dice-
batur et prima facie apparebat. Hoc est,

insignia gentilitudinis domus de *Dru*, ex

qua Petrus fuit primus dux Britanniæ,

qui ejusmodi insignia in clypeo seu

scuto opepsisti jussit.

• DRÖTMAR. Vide *Diar*.

• DRÖTUM. Charta ann. 1235. in Char-
tul. Campan. fol. 383. col. 1. *Honi-
nisi nostri manentes apud Drotum S. Brasoli
et apud Drotum S. Maris et apud S. Pe-
trum in præstd. Occurrit ibidem semel
et iterum.*

• DRÜAYLIA. Accessio, corollarium,

Droules, in Statutis Bressæ art. 88. ubi

Colletus potest consulti. Munusculum pre-
tatio rei emite superadditum, et Judici-
bus fere concessum, haud multum

absimile hunc, quod vulgo dicimus *Pot-
da vin*. Extractum computi ann. 1336.

Hist. Daiphon. tom. 2. pag. 324. Item,

deliberavit mandato Domini Drubo de

Losana et Aymon socio ejus pro malis

cotis datis per Dominum pro Draylus

domina Domini Gaudonis de Grolea, quam

*Draylus detinente. In quibusdam provin-
ciis Droules etiamnum vocantur minu-
tiae in locisibus exceptiones. Vide*

Droula [o *Drouille* et *infra Droula*]

• DRÜCHTE. Druhne. Vide pacta spon-
sata, quae sponsa fidem dedit de *Trewe*.

Germano *Fidaz*; seu *Drut*, amicus, ex

Salica tit. 14. § 10. Si quis pueram, qua

Drut ducatur ad maritum, mechatus

fuerit. Editio Heoldi: Si quis pueram

sponsatam, qua *Drut* ducatur ad maritum,

etc. Germani sponsas *Drud* vocant,

unde nostri *Bru* sponsam illi appellant.

Danis certe, auctore Pontano, *Histris*

est uxor, ab *Ihus*, domus, et *Fru*, fideli.

Vide *Drudes*.

• Voce *Drut* non virginem spon-
sata, sed paranympnum hic significari

recte monet Schilterus: quod Murato-

rius etiam præsensit. Clarissimum

scriptorum interpretationem firmant

tim vox ipsa, qua secundum originati-
onem suam, fidem, amicum, dilectum,

ndum designat, tum editio Eccardi,

ubi legitur: Si quis pueram sponsatam,

Drut ducente ad maritum, etc. ac

tandem vetus Glossa a Muratorio laudata, ubi *Tructe, id est, per nuptatores*; hoc enim bello convenit parvynpho. Saxonibus Driht-gumna. Parvynphus, apud Somnerum.

DRUCULA. Vetus Charta in Metropoli Saarburgensi tom. 3. pag. 224: *Tum incipimus edificare predictam capellam, et posse fundamenta eiusdem ecclesie sepulchra eorum, inventimissa eorum, et oblationes predictas, quodam Drucula deoluta.* [Lubens legere in Arcula.] [A Germ. *Tructe, Arc, cista, cuius dominat, Fructel, vulgo Druchel, Apel.*]

DRUDA. Amica, amasia, Gall. Matresse, alias *Druce*. Acta MSS. Inquisitoris ann. 1308 fol. 24. v^e: *Quod dicta Moneta, que erat amica seu Druda Petri Aterii heretici, etc. Unde Druerie, Prava animi affectio, in Lit. remiss. ann. 1377 ex Reg. 112. Chartoph. reg. ch. 10. Comme l'espousant se fera en amouretz par jeansass et Druerie de ladite femme, et elle de lui. Prester notione vocia Dru in voc. Drudaria prolatas, occurrit etiam pro Crasso, valente, replete. Hinc *le Dru* de la joc d'ultur male pars crassior, in Lit. remiss. ann. 1407 ex Reg. 101. ch. 245. *L'elluy Thierry fery ledit Simonnes de ladite esse droit sur le Dru le joc assez pres de la temple. Unde Desdruir et Desendrur, pro Debilitate, enervare, vulgo *Afroblir, rendre moins fort*. Guinevil, in Pergn. hum. generis Ms.:**

De che me souvient il sans plus,
Que me dist qu'estoit trop Dru :
Mais se je ne Dredreisais,
On suerai mal ja ne fesoie,
Felon me devont sur clamer.

Mirac. B. M. V. Ms. lib. 2:

La char convient Desdrerire,
Qui les pechies veut assuer,
Qui sendrai trop et envoise,
A peche faire tout a eslaies.

Druus et Septemtrionalibus Drenos. Pueri juvenes, robusti et nobiles olim: hodie viutores et minori vitate. Ita Ott. Sperling in Testam. D. Absolonis pag. 11. An inde accersenda vocis *Dru* ea, quam hic interpretor notione, origo: dicere non sumus.

DRUDARIA. [9] Prestationis spicies, que Dominorum vel iudicium mulieribus exsoluebat. [Charta MS. Willelmi Montepessulanii Domini ann. 1103: Pertinet etiam Vicarie, omnes donationes et onnia Concellia omnium honorum, et omnium pugnorum totius Montepessulanii, cum scitis denariis et omnibus pluribus Montepessulanii, excepta Drudaria uxoris Domini Montepessulanii, et excepta Drudaria Pontis Raymundi. Scindunt est enim, quod uxor Domini Montepessulanii habet, Drudaram in placitum Montepessulanum sollemmodo quando totum pugnat, fuerit xv. solidorum, et quando fuerit aliud xx. solidorum.] Partim in Italia MS. Annalium de Omelaz et Sibyllae de Obilione ann. 1129. Exercito usumfructu feudi Guillermi Montepessulanii, et Drudaria Pontis Raimundi, et unius maris, quem usumfructum in tota vita mea retineo. [Charta Rogerii Vicecomitis Biter. anno 1094, apud Catellum lib. 4. Rogerii Decit, pag 644. *Habent de consuetudine homines Biteris, quod si vicecomes justitiam habuerit pro qualibet delicto de qualibet homine vel feminina ipsius ville, uxor ipsius Vicecomes nullam debet habere Drudaram de ipso homine vel feminina, nisi tantum de pecunia illa, quam Vicecomes jure habeat. Servatur in Tabulario Palensi in Beneharnis Codex, hucus titulus: *De las compositions de las Drudes,**

dites femmes de caporans ann. 1878, ab deus caporans de sus scrits per la composition, feyle ab Messi per que portassen los senhaus. Mox: 12. florins pagi lo prebende deu castel de salles per composition de Mariana de Gernon de la Motte, et de Iugues de Cassez les femmes de Par le 1. jor de Drudaria. Et le 1. de october Apud Dominicum lib. de Proactiva alodior, in veteri Charta. Guifredo Archiepiscopo Narbonensis defertur a Rainaudino Comite Tolosano feudum quoddam per Drudarianam, quod idem est, sit Dominicus, ac per amicitiam: Drudi enim dicuntur amici, quod in Deudet docemus. Certe *Drude* id Gallis sonat. Le Roman de *Garin* MS.:

Vos Drues s'il vous plait me donnez.

Chron. Bertrandi Guesclini MS.: Et si os pri trestous per bonne Drucie.

Le Roman d'Aubrey MS.:

Ma Druerie voes otrei sans fausser.

[Vetus Poëta Bibliotheca Colisinianæ: Signe 't fait de Druerie,
Et cil la refusa mie.]

Italis *Iuderia* est jocus amatorius. Vide *Amliticia* Joan. Molinetus Valentinensis fol. 108:

Jay vos Roy de Hongrie
faire præceptement
De tres-hoste Druie
Tres-glorieusement.

Ub: *Druerie, est Drudorum coriis*

DRUDES. Druini, voces ejusdem originis ac *Druchi*, de qua supra. Fideles, idem, amici, sed Dominus obicitur sunt, quod *Drude* aut *Tructe*; Germani, quod *Treus*, idem sonat, ut *Treus*, fides, Apud Kilianum, *Drut*, *Drut*, et *Druct*, Fidelis et amicus, redditur. Idem sonant *Drud* et *Drude* apud Arvernos. Sed et Cambro-Brittaniæ *Drut* est carus, interdum fortis strenuus, audax. Denique in Glossario Theodosio Lipsi. *Drothi*, et *Drothi*, et *Drothi*, Dominum significant, [et *xat* *Hoxx*] Deum, ut ait Schillerus in Glossario Teutonicæ; unde ibi Somerus: *Saxoni, Drith et Dreythen*, vox, ut *Verstegana monitum*, non omni *Domino communia, sed Domino dominorum*, *Deo scil. propria et peculiaris, de cuius etymo pluribus Martinus in Etymol. voc. Deus. Sed voces *Druhin*, *Druzin*, *Druhini** in Philippo Augusto, et Ottone Imperatore:

Li Roi il a sa fille monstrée.
Li autre fuit pour lui veue,
Se dit ja qu'alle l'est sa Dru.

Le Roman de la Rose:

Cli qui l'a voulu retrouver,
Qui elle ne prouve alez venir,
Qui la a fait au Roi,
La fille au Roi estoit sa drue,
A feme l'avoit espouse,
Ainsi la guerre lui fu bounue.

Jacques Millet in Poem. cui titulus, la Destruction de Troye, de Helena:

Mesmeles, a qui je sai la Dree.

Joan. Lingonis. in versione libri Boëtilii de Consolatione:

Jadis quand j'oi fortune Dru,
Chascuns curus me disoit.

Ubi *fortune Dru* est *fortune amica*. Itali *Drudo* usurpant pro amasio, et eo, quem *Galano* vulgo dicimus. Dantes in Inferno Cant. 18:

Taide e la pietana che rispose
Al Drudo suo.

In Parad. Cant. 12. [ubi de patria S. Dominici:]

Dante li naquis l'ameroso Drudo

Della fide Christiana il santo sieta,

Besigno s' muo ed e nomidi crado.

Quo ex loco conficit Crescimbens in

Testes de auctoramento Comitis Gaufridi fuere Comes Eudo, Odo frater Regis Heinrici, Hungarius Drudus ejus.] Ita crebro in Poemate, cui titulus, *Garin de Loberans*, hac notione vox *Dru* accipitur:

O est mes Dru li Loberans Garin.

Alibi:

Ja se tel tane, Garin fu vostre Dru.

Rursum:

Hermana mes moe, mes Dru et mes amis.

Idem:

Delei lui fu Gerine, qui fu ses Dru.

Alio loco:

Ensemble d'ui ses amis et ses Dru.

Denique:

Mari avés et ai voldé Dru sera.

Chronicon MS. Bertrandi du Guesclin:

A toujors maist seruo vos amis et vos Dru.

Le Roman de Rou MS. in Richardo I. Duke Normannia:

Bien caide avoir Normans maies et confondas,

Et tous les caide avoir assas bataille vaincas.

Grand joye et grands gubis en meute entre ses Dru.

Le Roman de Florimond MS.:

Or seron bon ami et Dru.

Alibi:

Le Roy apela de ses Dru.

Alter Poëta:

Gofifer et Bebis et autres de lor Dru.

A trouvé combatans desoies deus plus fuillus.

Le Caton en Romane MS.:

Teus post entre riches et Dru,

Qui puis devient porres et nus.

Le Roman de Girard de Vienne:

Seigneur Baron, avés vos entenda

De ces glosans qui eslaient mi Dru.

Drud, pro amica. Le Roman de Florimond MS.:

Li Roi il a sa fille monstrée.

Li autre fuit pour lui veue,

Se dit ja qu'alle l'est sa Dru.

Le Roman de la Rose:

Cli qui l'a voulu retrouver,

Qui elle ne prouve alez venir,

Qui la a fait au Roi,

La fille au Roi estoit sa drue,

A feme l'avoit espouse,

Ainsi la guerre lui fu bounue.

Vitis Poetarum Provincialium pag. 159. vocem **Drudo** bonam in partem accipiendam esse, adversus Nostradamum, qui hanc de dissolutis mulieribus intellegit. Sententiam confirmat suam idem Crescimetus auctoritate veteris Poetae vocem **Druderia** usurpantis notionem religiosa; hic enim de B. Virgine Maria scribit :

*La bala tu n'hai avuta.
Lungo temp' l'hai tenuta
Per pieta, Madre o m'aïta
Che l'ci presi la Druderia.*

His addit inter cetera Crescimetus Glossarium vetus Provincialis, ubi **Druso** redditur, **Ductetus, amans, fidelis**. Ex iis quidem patet ab antiquis bonam in partem acceptum fuisse hoc nomen, sed in pejoratum accepunt plerique retentiores, quod temporibus S. Ludovici contigitisse ait Besius Hist. Comitum Pictav. cap. 18.]

• **DRUELERIA**, Idem quod **Laudatio**, quod scilicet domino fendi penditur pro facultate alienandi feendum, vel in professione vassallorum. Charta Jocerani Grossi ann. 1266. In Chartul. Cluniae, ch. 286 : *Vendimus et tradimus pro pretio mille quingentiarum marchiarum argenti et quadringentiarum librarum Divisitionem pro laudationibus seu Drueritis. Quia rursus occurrit in sel. Ch. Hugon abb. Cluniae, ejusdem ann. Pro laudationibus dominum, videlicet mille et quingentiarum marchiarum argenti et quadringentiarum libras Divisitionem pro Drueleria.* Vide infra *Drueleria*.

• **DRUGA**, Charta ann. 1130. Inter Probat. tom. 2 Hist. Lothar. col. 280. Si autem fuerint duella, raptus mulierum, quod vulgo *wifiver*, *druga*, etc. Sed legendum. Enica vox *Wifverdraga*, dictum est in *Wifiver*. *Druga* vero nostris, idem quod *Fuga*, recessus, vulgo *Fuite, retraite*. Le Roman de la Rose MS. :

*Muit a souris pour securer
Et fet en grand peri a la Drage.
Qui n'a pas pertus a refuge.*

Guill. Guitart ad ann. 1249 :

*Sarrasins comme chiens glaissant,
Leur grant cri, leur horible Drage
Semblent le meschier du deuge.*

• **DRULLA**, pro *Trulla*, seu Instrumentum, quo cementarii uti solent in lapidibus mortario conglutinandis atque imbindis parietibus. Gall. *Truelle*. Vita S. Rodani, April. tom. 2, pag. 385. A : *Sed vir super Drullum illud in stercore orion proficit*; etc. Vide *Truella*.

• **DRUMON**. Vide *Dromones*.

• **DRUMUS**, *Nomus densum*. Gloss. vett. apud Laurentium in Amalthea. Est a Gracco *spadix*, *Silva*.

• **DRUNGARIUS**. Mox vide *Drungus*.

• **DRUNGUS**, Globus militum. Vegetius lib. 3 cap. 16 : *Sicre dux debet contra quos Drungos, hoc est, globos hostium, quos equites portant ponit. Et cap. 19. Aut a sagittario globo, quos vocant Drungos. Vipiscus in Stratego. Omnia gentium Drungos usque ad quinquegenos homines ante triumphum dicitur. Isidorus Pontanus vocabulum etymon a Germanico *Gedrung*, et *gedrung*, quod idem sonat, accersit. Nec ab aliis. S. Mannus, qui Anglo-Saxonibus vocem drung a n. significare ait, confortat multitudinem, seu Globum militum, uti apposite exposuit Vegetius, unde Angli eadem notione *Throng* mutuatis sunt. Leuenclavus in Pand. Turc. num. 173 a *Truncus* seu baculo *Drungum* dic-*

tum putat, quod esset insigne potestatis *Drungariorum*. Certe a Latinis accepte *Drungus* est. *Drusilla*, *Una generatione, in Globis*, *et in Ita. MS.*

• **DRUSUS**, *Patiens aut rigidus, aut contractus*. *Glossas Arabico-Lat. et Isid. [Vide *trecentum*].*

DRUTHE. *Vide Drucheta.*

• **DRUILLIA**, Munusculum, quod ab ingreditibus officium aliquod, in professionem clientelam offeratur. *Bulla Adriani IV. PP. ann. 1157. Un. 3. Cod. Ital. diplom. col. 925 : Tantum denique familiaritatē ex dilectione in domo episcopali habere debet (comes Gabenensis) quod in mutationibus officiorum ejusdem domus, si tu inde questionem habueris, *Druidiam ibi admidum habere debet*. Vide supra *Drolia* et *Drudelia*.*

• **DRYOCOLAPTES**, *ἀρχόλαπτος*, Species avis, Plinio Picus, Galli *Pueri*. *Gloss. vet. Sangerm. p. 501 : Dryogalaptes (lege *Drucolaptes*) *Avis que in capite suo in modum galli cristam habet, quae suo arboreo fodens ibidem subi nidum facit*.*

• **DRYPHACTUM**, *δρύφακτος*, Cancelli, fores tribunalis seu sepes. S. Cyprianus Epist. 21 : *Pro te dona numeravit, ne detracaret, sed tantum ascendisse videtur usque ad Dryphacta et inde descendere.*

• **DUA**, pro **Duo**, neutr. plur. dixisse veteres, notum ex Quintiliano I. 1. cap. 9. et alii Veteres *Glossae*: *Biceps, Dua capita*. *Vetus inscriptio nuper detecta in Ecclesia Monast. S. Acheoli juxta Ambianum :*

*PRO SALUTE ET
VICTORIA EXX G
APOLLINI E TICER
JUGODEMNO
TRIBUNALIA DUA
SE TUBOGHUS ESUGGI
F. D. S. D.*

Ita in Codicibus MSS. Capitularium, et in Lega Bajwar. *Dua crux pro duo legi monet Stephan. Baluzius in Not. ad ead. Capitul. pag. 1125. Dua Capitula*, in Capitul. Aquilsg. ann. 789 cap. 22. 23. ubi alii Codices duo preferunt. [Codex MS. Irminonis Abb. S. Germani fol. 61. col. 2. *Facunt Dua carra ad vine-riacum*.]

• **DUACZATORIUM**, Hist. Ralph. tom. 2. pag. 232. in Computo ann. 1331 et seqq. : *Item, pro tabulis ad fastidium unum Duacztatorium pro Domina Daphna et duo tabularia ad opereundum igni cum pedibus et clavis necessariis ibidem VI. sol.*

• **DUALIS**, *Divisa femina*. *Gloss. Isid. ad quas Grevius*. Si unquam haec vox pronoste habetur, dualis femina est adultera, que duo viros sectatur. Constantiensis *duale generatum exponit* : *Dualis, divisa, femina*.

• **DUALITAS**, Marius Mercator. pag. 48. *Quid Dualitas naturarum, quid substantiarum diversitas in uno. Domino Christo magna et impia loquacitate nobis adfertur?*

• **DUANA**, *Duanerius*. *Vide Doana*.

• **1. DUANUS**, Debitus. Cantatorium MS. Abbatis S. Huberti fol. 6. v. : *Hermannus vero et Rodolphus aliquandiu cum nimbo dolore superstites, defecerunt sine penitentia et Duana recognitione.*

• **2. DUANUS**, *Qui a deus dorsi*. *Gloss. gall. Lat. ex Cod. reg. 7684.*

• **DUARIA**, Donatio mulieri facta propter nuptias. Charta Edwardi III. Regis Angl. ann. 1322 de Sponsalibus, etc. apud Rymerum tom. 4. pag. 509. col. I :

Procuratores prefati Comitis eidem sorori nostre nomine donationis propter nuptias, donum seu Duariam assignassent.

Vide *Duarium*.

DUARUM, Eadem notione. Chartular. S. Vandregisili tom. 2. pag. 1934 : *Ego Robertus Lupus concessi omnino matrem meam, quod ipsa facta unam domum in Duario suo in cardinale meo.*

DURALATIO, Designatio. Gloss. San-German. num. 501. An mendum pro *Dubbatio*, ita ut *Designatio* hic idem sit quod actio, qua quia *Eques Designatur aut creatur*? [Vide *Dubitative*.]

DUBARE, Dubitare. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657 : *Duptr. Prov. ambigere, dubitare, Dubare*. Itali. *Dubbiare*.

DUBBATIO, Equitas creatio, sic a dubba vel dubban dicta. Saxorice, dubban to rideare, Equitem creare, Climbice, *At dubba illi rideat*, quod est iuxta Oliam Verulum. Percutere aliquem in Equitem, seu Percutendo aliquem in Equitem create. Num Ali dubba primario significat percutere, percutere. Et istud moria a Normanniis in Anglianum locum stiamnum perseverat: ubi casus datum. Eque stricto gladio a Rege percutitur. Propterea, inquit Hicetus Gramm., Anglo-Sax. pag. 151, creatio verbis per hoc verbum denotari contigit, post introitum Normannorum: ante quem apud Anglo-Saxones mos erat, non per *Dubitationem* a Rege, sed per consecrationem, militiam legitimam ambientem Equitem creari, facta prius exomologesi, nocte in vigiliis et orationibus in Ecclesia consumata, sique Sarcorum in Missa participatione: quibus peractis Equiti candidato a Sacerdoti gladius colu cum benedictione imponebat. Hunc autem consecrandi Militis modum Normanni, ut scribit Ingulfus, abominari sunt, talem non Militem legitimum existimantes, sed Equitem sacerdotem et degenerem. Haec post Hicetus loco allegato. Vide *Dobare*.

DUBBERIA. Fleta lib. 2. cap. 52. 4. 35 : *De his, qui dubius utuntur officiis, videlicet.... tanneris et carnificis, vel officio scisoris et Dubberis.*

• Ars vestes. *Dobleti dicas, tamen.* Vide supra *Dobletus* 1. et *Dubberarius*.

DUBENUS, opus antiquum dicebatur, quod *Dubius*. Ita Festus, quem emendat Scaliger : *Dubenus, apud antiquos dicebatur, qui nunc dubius*. Gloss. *Dubenus, turpis*. Et tamen mirum, inquit idem Scaliger, quod in eodem Glossario legitur : *Dubius, turpis*; videtur enim vulgaris lectio hujus loci favere. Supplementum Antiquariorum habet : *Dubinus, turpis*. *Dubius, Duplex*.

DUBETAS, Dubitatio. Itali. *Dubbista*, Gall. *Doute*, Testam. ann. 1228. Rainheric, comit. Prov. Item statuimus quod si aliqua ambiguitas *Dubietas* vel obscuritas super predictis oriaretur, etc. Occurrat praeferenda in Stat. Montis-reg. pag. 44. Utitur etiam Amian. lib. 20. cap. 6.

DUBIETUM, Eadem notione. Charta ann. 1241. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 35. col. 2 : *Cum esset altercatum et Dubitetum inter ipsos et esse posset in posterum, pro qua parte seu partibus singulis eorum, vel sororum successores possent uti vel debentur jurisdictionem omnino modo, ut videtur infra Dubitabile.*

DUBINGENIOSUS, Ineptus, quasi vir dubius, ingenuus. Gloss. Lat. Gr. *Dubingeniosus, ineptus*.

DUBIO, Instrumentum incurvum, vel quo aliquid curvatur et inflectitur;

Hispan. *Doblar*, curvare, inflectere, nos *Doublous* appellamus arcum maiorem primarium. Guido de Vigev. MS. de Modo acquir. et expugn. T. S. cap. 2 : *In perfice circa calorum sectum sint Dubiones quatuor, cum quibus plicentur seu ligentur ipsi podii,.... et illi quatuor podii ligentur cum suis Dubitionibus.*

DUBIOSUS, Periculosus. *Dubiosum*, in Statutis et privilegiis MSS. pisicatorum Massili.

DUBIOSUS, Dubius, incertus, Gall. Douteur. Serm. Barel. in festo S. Domini : *Prima (regula) fuit Basilia, sub qua militant monachii Orientalis seu Greci, et fratres Armenii vulgo dicit, que regula est sive Dubiosa.*

DUBIOSUS, Dubitatio. *Dubiosus*, in Statutis et privilegiis MSS. pisicatorum Massili.

DUBITATIVA, Dubitative, Ital. *Dubitativamente*, Gall. *En hesitant*. Correct. stat. Cadub. cap. 14 : *Si vero contingit ipsum reum Dubitative, obscure, vel impicitus ipsi libello responderet, sic.*

DUBITALIS, Charta Rudolph I. imper. ann. 1273, inter Probat. Jur. domin. Bav. ad regna Hungar. et Bohe.

pag. 11 : *Propter quod scripturarum apicis Dubitatis scrupulos, et obtenebrare reminiscitur caliginem sui claritatis lumine repellentes, etc. Ubi leg. Dubitatis. Vide supra *Dubietas*.*

DUBIUM, Timor, metus, periculum, nostris alias *Doubte*, Arest. parlam. Paris. sub Joan. reg. Franc. ex Cod. reg. 1227. fol. 18. r. : *Et illud, guerris vel earum Dubio cesserantibus, caperent sicuti antea tenebant. Lit. remiss. ann. 1385. in Reg. 147. Chartoph. reg. ch. 330 : Erant quedam gentium armorum societas supra patriam, que valde proper hoc in Dubio constituebatur,.... exponens recordans quod patria erat valde Dubia, etc. Hinc Doubtis, pro Timido, formidolosus, vulgo Timide, crantif, apud Monstrel. 3. vol. fol. 104. r. : Le duc de Bourgogne respondit à ce que le chancelier de France avoit dit, que son fils estoit Doubtis ; s'il est Doubtis, dit-il, il ne tient pas de moy : car oucques en ma vie je ne Doubtay homme. Vide supra *Dubietas*.*

DUBIUS, Loca DUBIA, Reficienda, munienda. Charta ann. 1381, inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 46. col. 1 : *Obtulerunt se fore paratos dictum fortalicium et loca Dubia dicto commissario ostenderunt, ut loca reparanda, cum consilio ipsius commisarii, valeant brevius quam potuerint reparare. Galli dicere-*

mus. Les endroits foibles.

DUBLA, Moneta aurea species, Ital. *Driola*. Charta ann. 1497. 1. Maii in Reg. 4. Armor. gener. pag. xii : *Valente quo libato (scuto aurii cugni solis) quadraginta tres Dublas cum dimidia. Vide Dupa 3.*

DUBLARIUM, Dolli species, idem quod supra *Doublerium*. 2. Bullia Honor. III. PP. ann. 1221, inter Instr. tom. 7. Gall. Christ. col. 92 : *Apud Croisy quoque trecentorum arpennorum terre decimam, et unam Dublarium vinti, et unum medium bladi.*

DUBLATIS, Tunica species, nostris Doblet. Conat. Freder. reg. Sicil. cap. 107 : *Item quod predicti comites, magnates, barones, milites, et uxores eorum possunt habere in estate guardamentum unum de serice, sub eo faretum, vel Dublectum ac juppan. Vide supra *Dobletus* 1.*

DUBLERIUM, Duplum, Gall. *Le Double*. Deux fois autant. Charta Petri de Gerlaco Prioris de Regula ann. 1801 : *Assignationes... ipsi Conventui facimus pro sustentatione XX. Monachorum... inclusio Dublerio Subprioria. Vide Double-*

rius.

DUBLIA, Crustulum, Gall. *Oublie*. Chaetostrium Prioratus S. Petri de Domina fol. 93: *Monsus de la Varz debet unum sextarium vini de tascha... ix. sextarios de frumento... sex denarios Dublias per Sexagesimam*. Et fol. 107. *vi. Post Calendus sex denarios Dublias et unum fassum de cignonis (oignonis) et dimidiam horiam. Vide Deublia.*

DUBLOS, pro *Duples*, Gallis *Double*, in Instrumento ann. 812 tom. 1. novae Hispanie. *Deicitan. col. 76.*

DUCA, vox Itallea, Dux, Gall. *Duc*, supra *Civitatis Duxare*.

d'Urcio Modio, Bonincont. apud Murator. tom. 12. Script. Ital. col. 1151: Ibi nobilissime receptus fuit a Castruccio principe Lucano, quem Ducam Lucanum constitut. Non semel ibi. Vide Ducha.

DUCA, *La formula*, in Glossar.

Lat. MS.

DUCALE, Gloss. Lat. Gr.: *Ducate*, ἀγορεύει τὸν κτηνόν. Ubi perperam Vulcianus duxor reponit. Vetus Gloss. cap. de Pelibus: *Ducate*, ἀγορεύει. Glossar. Alfieri: *Ducate*, latte. Ὡδὶ Somniorum, id scilicet, quo εργάσονται manus ducitur. Anglo Saxonibus Lattoevo, est. Dux. Vita S. Frontonii Abbatis, in Vita Patrum cap. 8: *Dimisit servulus primum camelum, cuius Ducalem temebat: ubi quidam Duclem pro fine, quo animal ducitur, intelligi valunt.*

DUCALIS, Pertinens ad Ducem, Gall. *Ducal*. Passim occurrit apud Murator. tom. 12. col. 455, 456, 458. etc.

DUCALIS *Vestitus*, Ducus scilicet Austria. Ita desribitur in Charta Frieder. 1. Imper. ann. 1156. inter Probat. jur. dominus Bavar. ad Regnar Hungar. et Boh. pag. 5: *Dux Austriae principatus vesti, superimposito Ducali pilleo circumdatu certo pinnatu, baculum habens in manibus, equo assidente, et invaper monachorum principum imperi, concierge ab ipso feoda sua debet.*

DUCALITER, *in morem Duci*, qui procedit, apud Sidonius. lib. 5. Epist. 13.

DUCAMEN, Ducas. Glaber. Rodulfus lib. 1. cap. 5: *Ulorum gruppe Ducaminis principatus fuit Metropoli civitas Holomagorum*. Lib. 4. cap. 8: *Universos sui Ducaminis Principes militariae administravit sacramenta*. Charta ann. 999. In Codic. Buriensis Monasterii Ch. 44: *Concedo ex rebus meis benefici, quod ex Ducamine tenere video quartas 3 etc.* Utitur non semel Dudo de Morib. Normann. pag. 102, 112. [Charta Roberti Duci Burgundie ann. 1090. inter Instrum. tom. 4. Gall. Christ. col. 143; *Suscipimus Ducaminis gubernacula Burgundie*] Occurrit etiam in Gestis Consulatum Andegavensis cap. 4. num. 1.

Unde nostris *Duchameum Duchameum*, pro *Duche*, *Le Duchameum de Lohermann*, in Lit. ann. 1390. ex Lib. rub. Campan. comput. Paris. fol. 127 vs. col. 2. *Pacta matris, inter reg. Boh. et Beatr. filiam 1. anno duci Borbone ann. 1331. in Reg. 46. Clermont. reg. ch. 1435. Nous le asservons mille livres de terre à Tournay, accepimus chartas ou meson convenable ou Duchameum de Borbonnoys. Honnac. Odon. IV. Duci de Burg. ann. 1389. inter Probat. ult. Hist. Tremorey. pag. 241: *Li dux qui servit pro le temps, seray tenuis de faire hommage à Valbe.. doudit monastere de Tornay, deans l'eglise de Tornay, ou autre part ou Duchame de Bourgogne, en leu convenable.**

DUCANA, pro *Doana*. Vide in hac voce. Epist. Soldani apud Lantium in Peltie, erudit. inter notas ad Hist. Sicul. Bonincont. tom. 1. pag. 222. *Præceptimus*

domino stoli nostri, et domino nostra Ducana, quod homo vestros in personis et rebus salvent et manuteneant;

DUCARE, *Guideret vel nutritre*, Joan. de Janua: *Unde Educare, i. Enutrire.*

DUCARE, Dux agere, Duxatum tenere. Versus pale altaris ædis S. Marci Venetis inscripti:

Tunc Ordinalibus Faledrus in urbe Duxabat.

Rursum :

Dandolus Andreas preclarus hooore Duxabat.

Charta Veneta ann. 1390: *Duxante inclito Donato Franciscu Foscari, Andreas Dandolus in Chronicu, de Petro Candiano Duce Venetio. Duxavit menser quinque. [Et apud Murator. tom. 12. col. 466: Duxante illust. D. Andrea Contarens inclyto Venetiarum Dux. Col. 469: Duxa- venit fideliter anni xv. etc.]*

DUCARIA, ductus aquæ. Vetus Charita apud Ughellum tom. 3. pag. 454: *Latus unum extenditur in palude, alterum latus in Cœli, que duxit Cula, sicut ipsa Duxaria defuit versus predictum flumum.*

DUCARIUM, Palatum. Ducus Venetiarum. Vide *Duxatus*.

DUCARIUS, Gloss. Lat. Gr.: *Duxarius*, *Duxatus*. *Duxate*, ἀγορεύει τὸν κτηνόν. *Ubi dicitur legendum Duxarius.*

○ *Vide Duxatus*. Duxator, in Chron. S. Dion. lib. 3. cap. 5: *Riens ne sunt pueri, sed quibusque Deus veult estre nostres Duxator.*

DUCARIA Schora., Duxtrix alliarum serofarum in Lega Salica tit. 2. § 13. et in Lege Alemann. tit. 99. § 14. *Duxtrix*, in Lega Bajwar. tit. 12. cap. 4. § 2. Gloss. Greco. Lat.: *Δυξις*. *Dux greci*. Catalog. cap. 150. *Sextarius porphyrii*, qui gregem precedens duxit. *Vice Bourde* tot ad lib. 2. *Heliogori* piz. 46.

DUCAS, seu *DUCAS*, Grecis Byzantinis *δούκας*, Latinis *Dux*, Rogerius Scalonianus Dux sub Manuele Imp. sic Charanton subscibit ann. 1180: **Ego Rogerius Scalonianus Des et Imperialis gratia Dalmata et Croatia Duxcas mani mea subscrīpsa.*

Inscriptio vero sic concipiatur. In *Duxcas Dalmata et Croatia existente* D. Rogerio Scaloniano Duce, Conventiones Michaelis Palaeologi Imp. et Genesii ann. 1281. in Historia nostra Gallo-Byzant. *Quod si aliqua navi mercatorum Januensem fuerit in Imperio nostro, et nunc acciderit, quod stolus Pisaronum, et Venetorum, vel aliorum, qui habent quatuor portas, et requireret de hominibus navi predicta, pro munendo castrum, etc. In versione Graeca MS. : Et le Chapitain, Due, ou Chastein du lieu, etc. Crotensis Insula, et portus Praefectus semper Duxas Crotte appellatur in Chronicis MS. Andrea Pandolfi. Vide Meurisium in *Δούκας*.*

DUCATISSA, Dux uxoris, Gall. *Duchesse*. Obituar. MS. Rotomag. ad 18. Jan. *Obitus Duxisse Normannie.*

DUCATORIUS, Nummus argenteus valens circiter quatuor libras Francicas, Gall. *Ducator*. Memorantur *Ducatori* apud Murator. tom. 12. col. 412. sic dicitur quasi minor *Ducatus*. Vide *Ducatus*.

DUCATOR, a *Ducare* pro *Ducere*. Glossa Lat. Gr.: *Ducatores*, ἀγορεύει. *Ducatores naves*, in leg. Quinquadmodum. D. ad Leg. Aquiliani. (9. 2. fr. 29. § 4) *Equites Ducatores*, in Not. Imper. lib. 1. cap. 149. *Δούκατος*, via duxes, apud Leonem in Tacticis cap. 8. Occurrit apud Tertullianum ad-

versus *Judeos* cap. 18. S. Augustinum lib. 3. contra Maximum, in *Vita S. Frontonii Abbatis* cap. 7. etc. [eo Vnde Glossar. med. Grecoit. in *Δούκατος*]

DUCATORIUM, Gloss. Gr. Lat. MS. *Δυτερός*, *Ducator*, hoc *Ducatorium*. Edictum. *Ductum*, *Ductarium*.

DUCATRIX, apud Apuleium lib. 1. de Dogmate Platonis: *Ille vero vitorum Ductrices iracundia et libido. Ita ex vet.*

*Cod. restituit Scaliger ad Manilius. Item *Ducissa*, *Ducis uxoris*. Domizio lib.*

1. de Vita Mathildis:

versus Judeos cap. 18. S. Augustinum lib. 3. contra Maximum, in *Vita S. Frontonii Abbatis* cap. 7. etc. [eo Vnde Glossar. med. Grecoit. in *Δούκατος*]

DUCATORIUM, Gloss. Gr. Lat. MS. *Δυτερός*, *Ducator*, hoc *Ducatorium*. Edictum. *Ductum*, *Ductarium*.

DUCATOR, apud Apuleium lib. 1. de Dogmate Platonis: *Ille vero vitorum Ductrices iracundia et libido. Ita ex vet.*

*Cod. restituit Scaliger ad Manilius. Item *Ducissa*, *Ducis uxoris*. Domizio lib.*

1. de Vita Mathildis:

... Suo tempore acta Ductrix.

Occurrit plures ibi, et in Chartis ipsius Mathildis apud Franciacum Mariam in eius Vita lib. 3. pag. 106, 156. etc. [Item in Charta anni 1012 apud Muratorum tom. 2. part. 2. col. 510. Vide *Ductrix*.]

DUCATUS, Magistratus. Prepositura.

Gloss. Lat. Gr.: *Ducatus*, *προπονία*. Quomodo usurpat a Suetonio in Neroni, Vopisco in Aureliano, Lampridio in Heliogabalio, etc.

DUCATUS, Joannes de Janua: *Ducatus est dignitas ducis, vel ejus terra.*

Ducatus Provincia, in Concilio Verriensi ann. 752 cap. 3. Ad honorem Duxatus progehi, in leg. 13. Cod. Th. de Proxim. Comitib. dispos. (8. 26.) Gunther. lib. 5. Ligurini:

... Per septem signa Duxatus

Rite resignavit.

MOX :

Marchia tunc tellus erat hac, nunc vero *Duxatus*.

Namque volens prisci defendere nomen honoris,

Et nomen, cum tres Comitatus illi teneant.

Hic quoque consuevit, et in uno corpore junctis,

Consilio Procerorum celebret jubes esse *Duxatus*.

Duxatus, in *Legi Ripuar. tit. 88. § 1.*

videtur sumi pro Bajuvariorum provinciis,

et quae *Duxatus* appellatione vulgo donata est, ejusdem provinciæ legibus, quod a Duxus regeretur, praesertim tit. 2. In

*Capitulari 3. ann. 813. cap. 42. Duxatus sumit pro corona, quæ a Duce regitur, respectu *Comitatus*.*

DUCATUM, neutru genere, in *Legi Bajwar. tit. 2. cap. 9.* et apud Leonem Ost. lib. 1. cap. 7. *Δυξατος*, Auctor Vitæ S. Sabæ. Nilus Duxatorius, et Constant. Porph. de Adm. Imp. cap. 50. lib. 1. de Themat. cap. 1. pariter diverunt.

DUCATUS, Villa cuordam in agro Ravennate, cuius dominus duxus titulum assumebant, in Charta anni 1017 apud Murator. Antiq. Ital. tom. 1. col. 459. Vide Savin. Hist. Jur. Rom. med. tempor. tom. 1. cap. 5. § 117 not. d.

DUCATUS, Palatum Ducus. Albertus. Mussat. de Gestis Henrici VII. lib.

3. apud Murator. tom. 19. col. 376: *Quos*

Petrus Gradonico Dux Venetiarum cum

comitiis obiam navigans, coniter hono-

*rificèque admodum except, in Duxatum adducens. Alii, teste Pignorio, *Duxatum* appellant.*

DUCATUS, appellata primum Moneta

Duxator. Apud eius curia a Rogerio Rege Sicilia ann. 1240. Falco Benventanus:

Monetam suam introdixit, unam vero,

cui Duxatus nomen impedit. Occurrit in

Charta anni 1281. 1186. apud Ughellum

tom. 4. pag. 227. et tom. 1. pag. 38. 106.

DUCATUS, Moneta Venetica aureæ species, ab impresso hocce lenitate

sic nuncupatum:

Sit ibi, Christie, datu, quatuor tu regis, iste Duxatus.

Zecchinum hodie vocant, ab officina mo-

neta, quia Zecca Italii ducator, duxo

nomine, Venetos autem Duci subesse

nemo nescit. Δούκατος apud Phranzem

DUCILLUS. *Parvus Dux*, Joanni de Janua. Vide [9] *Duccellus* et alia notione in *Duciculus*.

DUCICULUS. *Vide Duciculus*.
• **DUCISALIS.** Ad ducis dignitatem spectans. Testam. Jacobi de Pignatario ann. 1352, in Access. ad Hist. Cassin part. I, pag. 409, col. 1: *Recomendo filios meos sacre regie et reginali majestati ac etiam Ducisali*. Vide *Ducianus*.

DUCISCATUS. Ducatus. Gall. *Duché*. Charta ann. 1281, apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. Aërom. col. 1638: *Nec eorum homines compellere ad obedientiam ratione sefodorum suorum de Vicecomitatu de Rohan, si aliquo in Duciscato Brabantie, nisi apud Flormel solum*.

DUCISSA. Duci uxor, apud Rymegrum tom. 5, pag. 616, col. 1. Ludewig. Reliq. MS. tom. 5, pag. 501, etc.

DUCILIS. *Ducha, trum unciorum*. Ex Glossa Arabicæ-Lat.

DUCONES. Vide *Durcones*.

• **DUCABILIS.** Qui facile duci potest, ductilis. Arrest. ann. 1359, 12 Apr. in vol. 3, arrest. parlam. Paris: *Si dicti canonici vellent tradere pignora portabiles Ductabilis, etc.* Vide *nox Ductibilia*.

• **DUCTARE.** Duxerit. Duxem ager. Gerolomus Propositus Hirschbergi. Exposit. in Psal. LXIV, ad Eugenium III. Papam apud Baluzius Missell. tom. 5, pag. 65: *Sicut hi quorum interest exercitum campo ductare, congrue investiuntur per veritatem, sic non indecenter ex longo usq; Praefectus urbis ab Imperatoribus cognoscitur investitus per gladium contra malefactores urbis exercitum*.

DUCTARIUM. Gloss. Lat. 6r: *Ductarium, àyteric, fratre, Ductarius, àyteric, Ductus, àyteric, sexto, 362x24x10*.

• **DUCTIBILIS.** Eadem notio. Charta ann. 1286 in Chartulariis Litteris ex Cod. reg. 5180, fol. 222, v^r: *Faciunt a nos in solidum fiduciosissimis principes ducatores et redditores in pignoribus sufficiens, potabilibus et Ducibilibus, rederendis et deliberandis apud Castellionem*.

DUCTILE. Vide *Ductus*.

DUCTILIS. Ductileus. Joan. de Janua: *Ductilis, a duco dicitur, unde Ductiliter, adverb, et Ductileus, lea, leum, Duci, la, tum*.

• *Duci*, tractabiles. Elmhiam, in vita Henr. V, reg. Angl. edit. Hearn, cap. 87, pag. 241: *Tandem tamen post plurimas fariolas alternatas insanas, conquantur in iusi fieri Ductiles in tractatum*. Vide *Ductibilis*.

DUCTITIA. Tributum, quod pro meritis, quas educuntur et exportantur, pretocri, pour les nautes. Charta Rotredri Comitis Pertensis ann. 1336: *Deputimus quod... a pedagis, traversaris, depribus, et quibusvis consuetudinibus et aliis tributis secundaribus, una cum ammalibus, suppelletibus, et aliis quibuscumque bonis, etc. mercimonis, et Ductitius pubibus, etc. invenimus, etc.* Un forte legendum *Ductitia*, id est, *Ductures*, seu tributis, quae exsolvantur.

• **DUCTIVUS.** Vide *Ductus* 2.

1. **DUCTOR.** Dux, Dignitas Duci, apud Paulum Warnefr. de Gestis Longob. lib. 2, cap. 2, lib. 4, cap. 46, lib. 5, cap. 18, lib. 6, cap. 1, 27, 44. Istmarum lib. 4, pag. 47. Henricum Roslam in Herlingsberga v. 474, etc.

2. **DUCTOR.** Idem etiam qui Gracis *Diœcœvix*, qui ad conductendum aliquem in via per alterius regionem datum est a quovis Princeps. Luitprandus in Legat.: *Turbatus, Diœcœvix, id est, Ductori*

meo, 50, *currorum res pretio dedi*. Vide *Ducatus, Universus*.

• **DUCTORIA DIGNITAS.** Duci, Annal. Quedlinburg. ad ann. 965, ap. Petri Scriptor. tom. 3, pag. 67: *Heinricum,... gratias fidelis donatus, Ductoria istam dignitate sublimatum..., debito dilectionis venerantur affectu*.

DUCTRIX. *Ducixa*, Duci suxor. Leo Ost. lib. 3, cap. 60. *Mathilda Ductrix Liguria, etc.* Occurrat preterea apud Helmoldum lib. 1, cap. 71, apud Ruodmannum Abbatem in Epist. ad Eckerardum, Pirmarum lib. 2, pag. 16, lib. 4, pag. 36. Eckerardum Jun. de Casib. S. Galli cap. 10 et 11. Continuatorum Hist. Episcoporum Virgini, n. 4, in Bulario Casini, pag. 105, etc.

• Pro Abbatissa occurrit in Act. S. Jean, episc. tom. 6, Sept. pag. 30, col. 2.

DUCTRIX. Scrofa, porcorum mater, in Lege Baij. lib. 12, cap. 4. § 2. *Ductrix jumentorum*, in Leg. Aleman. tit. 72, § 1. Vide *Ducaria*.

1. **DUCTUS.** Marensus lib. 1, Form.

• *Si hoc conjurare potuerit, de hac causa Ductus sedeat. Lib. 2, Formula 18, non est de securitate pro hominio: Sed in omnibus exinde Ductus et absolu-tus apparet. Ut Bignonius, ductum, pro educatione positum probat, hoc est, de causa eductum. Sed natus, hocce vocabulo securorum cum diei, tanquam conductu et salvaguardia obtinet. Apud Caroli M. ann. 880, cap. 9: *De illorum hominum conquiantu, qui modo foris ducti fuerint, et postea adipiscerentur, postquam patres eorum et parentes Ducti sunt. Ubi ad ipsorum, post videtur pro adipiscerentur. Vetus placitum ann. 870, editum a Balzio in Append. ad Capitul. n. 104. Et hanc meam responsum praesente vestre judicium conditionis ostendit, sepedicte Fredericus mandataria de Ardesina Episcopo, qui legibus Ductus est, atque ibidem res- nat, ea que auctoritate predictis locis sum. Felius sub dictio S. Eulalia esse debet. Canonis S. Patricii cap. 21. Christianus, cui dereliquerit aliosque et prouocat eum in Ductum, non in Ecclesiam, ut ibi examinetur causa, qui sic fecerit, aliosque si in Curia, ad marginem posuit, iudicium: sed directione legem dum videtur, id est, in ius. Vide *Ductum* et *Edicere*.**

• *H*ec ut est de hispace vocis in Martini formalis interpretatione a Bignonius, videlicet: *Cantio proposita, atque secundum illam interpretatio, atque legibus in placio hic fundato, Legibus enim ductus, idem mutu quo, in legibus peritus, exercitatus, unde vetus Gallicum Ductus, eodem intellectu, a verbo Ductus, docere vel adducere. Lat. remiss. ann. 1338, in Reg. 145. Chartoph. reg. 6, 149: *L' suppliant baillies ses bœufs et charrette a son fils pour les mener et conduire, lequel de ce faire n'estont pas bien Duct. Aut. ann. 1336 in Reg. 61, ch. 234. Pour ce que ce villeau Village suppliant est fort Duct et experimente en fait de nargage, etc. Le suppliant print toutour en la de son mettez au bout de Ducture au fait de marchandise, in aliis episo ann. ibid. ch. 235. Domine alio tempore, 1410, ex Reg. 136, ch. 1528: Ce que le suppliant en faisait, c'étais pour le profit d'icelle Pierre Renel, et le Ductre au dit mestier (de marchandise) Vulgaris vox Ducture, pro Convenire, pertinere. Charta ann. 1330, in Chartul. S. Martin. Pontisar. fol. 35, v^r: *Recognuerent et confesserent pour tant comme et chacun d'eulz touche, puet toucher, Ducture et appartenir, etc.***

2. **DUCTUS.** pro *Aqueductus*, in cod. Th. leg. 1. de Aqueduct. (15, 2) ubi Fri-bonians restituit *Aqueductus*, Pap. s. *Ductus, aquæ decursus*. Ita autem appellatur locus, ubi aquæ confluant. *Duccus*, Ital., est canalis, tubus netus, per quem aquæ aquæ: *Douet*, Andegavensis. Gloss. Lat. Gr. *Ductus, aquæ decursus*. Alvarus in Vita S. Eulogii: *ad prominentem canalis Ductum, qui super illa lata producitur, per-venit. Tabulari. S. Alvarus Andegav.*

*Bonans nobis ob remedium ars artificis et patrii sui descendens unum, quem habebat in rivo, qui appellatur Ductus, non omni consuetudine, excepto canonicis, et de auctio decensu, quem Eminus de Reginaldo Banario in Altione dedit nobis similis modo, et consuetudinem, quam ibi habebat, excepto canonicis. Charta Fundat. Monasterii S. Landi Andegavensis. Et cum villicaria, et fodrio, et omnibus con-suetudinibus terre et fluminis a rupe Colubaria, usque ad Ductum, a Ductu vero usque ad vallem, etc. Occurrunt eadem verba in Charta alia Fulonis Regis Hierosol. et Comitis Andegavensis pro Canonicis ejusdem Ecclesie. Vide tom. 5. Ughelli pag. 1572. Ordineum Vitalem lib. 3, pag. 479. Historiam Monast. S. Nicolai Andegav. pag. 20, 39. Monasticum Anglie, tom. 1, pag. 38, etc. Occurrent *Douts*, idem valet ac aqua vel fontis caput, origo. *Douale*, in Consuet. Burgedale, art. 115, pro canali latrine, seu ductu. [Vide *Doutus*.]*

• *D*icitur. Alia Charta ex codem Tabulari. Eccl. S. Landi Andegav. *Volumus posteritati simpliciter relinquere, quo pacto Sanctimonialis Ecclesia Cardatus cum Canonico S. Landi Ducte sub buco Mediator communiter habuerunt. Occurrunt ibi pluries *Ductus aquæ* in Charta Hispanica, arg. 1096, apud Anton. de Yezpe lib. Chron. Or. S. Benedicti tom. 3, pag. 411, v. *Productus*, nude, crebro in Tabulis Hispanicas apud eundem.*

DUCTIVUS. *Ductibus scatens*. Charta Sancti Regis Aragon. arg. 1331, apud eundem de Yezpe tom. 7. *Montusus sine Ductibus, etc.*

DUCTUS VITALEM. in eadem Charta.

Aqua aquarumque exitibus, et regres-

sibus earum, vix Ductibus, et reductibus earum, etc.

• 3. **DUCTUS.** f. Capistrum, quo equus

dicitur eo ceterum sensu vox *Duct* secundari in Lit. remiss. ann. 1339, ex Reg. 145. Chartoph. reg. ch. 237. *Velut Ductus, le menage de paroles, et assu lui ouent le Duct des son cheval par la con-ture, que ce soit fasse semblaient de lui enfuir, et en estat le ramen en sa maison.* Annal. Gironens. pag. 104, 104 apud Murator. tom. 6. Script. Ital. vol. 226: *Imperator respondit: Ego non su-per equum et hebo pedes in Ductu eius, etc.* Ut alter Codex MS. habet. *Strevis.* An bene, haud sat satis.

DUDENA. pro *Duodenæ*, Gallis *Duodenæ*, Gloss. Gr. Lat. MS. 1. *Duodenæ, Dudeona, duodecim. Editum 26xx, 2. 55xx, Duo-decim.* [Vide *Duena*.]

• **DUCEIA.** Embregma, Ital. *Duccia*, Gall. *Douche* et *Douge*. Andr. Thurinus librum inscripsit, *de Embrocha nova seu Duceia artificiali, etc.*

DUELCH. est in homine tartari spe-cies, lapis spongiosus periculum et maxi-mum dolorem creans. Roch. le Baillif in Diction. Spagy.

• **DUELLA.** dicta quasi due sextule;

nam vi. scriptus constat, queque sic scri-

bitur C. C. Papias MS. Hickesio Dissert.

pag. 111 est tertia pars unciae. A. Jonas Islandus Crimogar lib. I. cap. 8. pag. 85. *Marco Islandica valebat unciam argenti defecatis cum Duella.* Gloss. Sangerman. n. 501 : *Duellis Sextula bis adsumpta duellum facit.* [90 Vide Isidor. Origin. lib. 16. cap. 25. sect. 15.]

* 1. DUELLARE. Belligerari, in Dario Belli Hesiti, apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 157.

* 2. DUELLARE. *Duello decertare, vox Italice. Charta Phil. Pule, ann. 1313 ex Bibl. reg. : Si ea negarent, offerebat se eadem per gagum Duellare in campo contra que nibet eorumdem successive, convicti prodicto Guidone ipsaque sanato prout de plaga sua, si quas haberet, legitime per se vel per alium probaturum.* Lit. remiss. ann. 1388. in Reg. 130. Chartoph. reg. ch. 171 : *Idem Arnaldus dicendo quod super hoc dictum exponemus Duellare, seu propter hoc duellum facere.*

DUELLARIS. Ad duellum spectans. Vita S. Galli. Ercit. tom. 2. Febr. pag. 40 col. 1. *Magni viri in medium arcuata column more militare compen- taneas et luteas Duellari vocant pugillare.* Charta ann. 1322. in Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 52. *Holias Gelos burgensis castri Lemontensis, alias delatus fuit, ad finem gagi Duellaris. Duellaria verba, quibus duellum provocatur. Vide in Duellum, pag. 95. Hinc.*

* DUELLARITER. Alterum. *Duellum provocare.* Vide infra. Apelar de batalia. Aliquid in jus vocare ut duello crimen a se amovet, in Lib. rub. fol. parvo dominus publ. Abbat. ad ann. 1241 fol. 52 v. : *La fille Hue Verdierre appela de l'atelier le Mercier de taupe, de veuve, de larverchin et de feu bouté en le grange son pere Chiez s'en defendi et fu batailli juzié pere Chiez s'en defendi et fu batailli juzié et firent pais u camp saint Jory à le veau du senescal et le gent le conte.*

* DUELLATOR. Qui duello pugnat. Herman. Neuvald. in Tract. de Exam- sag. Super aquam frigidam project. pac- to. Et sic nos fui (David) proprius Duet- torum sed divine justitiae predilectus eramus.

* DUELLIO. Gloss. Isid. *Duellio, Re- bellus, ubi forte legendum Rebeller, id suadet Hugo Flavinius in Chron. pag. 8. Cives Verdunenses oppidi defensionem atque Duellionem contra eum decantur meditati. Duellio coniuratio quid Rollundum in Chron. lib. II. cap. 15.* [Vide *Duelliō*.]

Duelliō. Pro *Duello*, Belbello. Gloss. Lat. Gr. *Duellio, τάρτιος, Δυλίτης, τάρτιος, τάρτιος.* Alibi *Duelliō* (leg. *Duelliō*) τάρτιος. Tzegzes. *Duel- lium* Enigmus Cordub. lib. 3. cap. 4. *Undeque Duellionum insurgentes bella magnam et molestissimam infor- bant.*

* 2. DUELLIO. Pugil, qui statim Duellum dicitur, et unde *Duellio* ²⁰ leg. *Perduel- lis* per compositionem, id est, ille pugil, qui perseverante durat in duello. Jo. de Janua.

* Hist. Franc. Sfort. apud Murator. tom. II. Script. Ital. col. 21. *Duelliō* sive *duellus* avicula comitatu data folio extremitate in manu, palma treque diffractato. *Amatori* proposito.

* 3. DUELLIO. At *Duelliō* 3. Singulare certamen. *Buffonius, ut per Duelliō- nem placuisse illud dicimur et in veteri Instrumento. Vnde *Duellum** ²⁰ et sentent. Rudolph. I. Imper. ap. Pertz. Leg. tom. 2. pag. 455. lin. 43.)

* DUELLIS. Vide *Duella*, et *Duellio* 3.

1 DUELLUM. Bellum, proprie *tyran-*

*nia. Glossae Gr. Lat. : Ταρτσινίς, *Duellum*. [Aliae Lat. Gr. Samgerman. *Duellum*, τάρτιος.] Dudo lib. 2. de Actis Normann. pag. 20. *Unus vero nostri spatio perse- verante inter Regem et Rollonem *Duellio*.* Et lib. 3. pag. 96.*

Bella, superclivum, frondeisque, Duellia, telum.

Joann. de Janua. *Duellum, quasi du- bellum, vel dubellum, i diuorum bellum.* Ita pro monomachis usurpat Simeon Dunelm. ann. 1183. *In Duellio vici oculos eruere.* [90 Glossa ad Panegyr. Berengari. lib. 2. vers. 40. ap. Pertz. Script. tom. 4. pag. 197. *Distal autem Duellum et Duellum, nam *Duellum* est spatium quo bellum præparatur, *Duellum* dici, ur- ipse conflictus, etc.]*

* 2. DUELLUM. *Jus duelli, seu quid- ad principes locorum Dominios redi- bat emolumenta ex judicio duelli ex- examine direntis. Concordat. inter Abb. tem. J. Montis et Conventum de partitione suorum reddituum inter se ann. 1212. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 888. In his maneris seu vilis habebit ipse Ahas, sicut Dominus, revelacio- nes et homines et *Duella*. Vide *Duellum* 3. fin. De compositione duello, etc.*

1 DUELLUM, ut *Duelliō* 1. Anony- mus Poeta de Episcopis Eboracensib. :

*Oris lunc tonitru septem geni pigna Britonum
Quis ferre continuo pictorum pressa Duella
Serruli pondus tanquam subcta subet.*

Occurrunt iurisnus infra, et apud Anonymum Goldasti de Suevorum pressa Duella. pag. 150. Vide Festum, et Quintil. lib. 1. cap. 6.

* 2. DUELLUM. *Pratum, certamen, apud Dutmarum lib. 2. pag. 22. lib. 4 pag. 35.*

3. DUELLUM. Monomachia, seu singu- lare certamen, quo ambiguntur discepta- tes dirimuntur, qui ordinario judicio terminari non poterant. Σεπτεττική, άναδική, Acropolite cap. 50. Joann. de Lydiensi veteri JC. *Pugna corporaliter hinc inde diuorum, ad pugna- torum, gloriam, vel odii aggregationem.*

In qua definitione non comprehenduntur duxatxat duellum, quod induxit ad arbitrio arbitrii, non sed etiam illud, modi inter hostes publicos, combate, vel ex innato odio, vel ad vindictam ac probitatem specimen, et ex Principiū in consenso intuit, quod vulgo *Combat a outrance* a nostris appellatur, de qua duelli specie Uptonis lib. 2. de Militari Offic. cap. 5. 6. et nos pluribus in Dis- ser. 27. ad Jonivillam.

Duili judicium, seu duello controversia ambiguis dirimuntur originem a Septentrionalibus populis manuassat, apud quos ab initio in usu erat, ut ex Patrocle colligere eis, qui armis decernere lites suas solitus fuisse scribit. Apud Stobaeum Serm. 10. pag. 131. Umbrii cum controversiam inter se habebant, pugnabant armati stet in bello, et qui suis adversarios inter- merant, justiorum causam habuisse vi- debantur.

Sed præsentem id invalebit, ex quo Gaudichaud. Rerum Gallicarum Legibus. lib. 1. statim. *Et si pars eiusdem oblationis fuerit negligandum, non erit au- cernatia suspicere, sed adversarium cum veritate fiducia armis dirimenti posse convint, et pars diversa non cessent, pu- gandi licentia non negetur.* Que quin- der duello lites dirimendi ratio recepta est postmodum, in Legi Alemannorum tit. 44. § 1. tit. 56. § 1. tit. 84. in Legi Baiwar. tit. 2. cap. 2. tit. 9. cap. 4. in

Legi Longobard. lib. 1. tit. 9. § 20. lib. 2. tit. 25. § 3. 4. [90 Henr. II. cap. 2. Or- moïd. cap. 1. 2.] etc. Saxo Grammati- cus lib. 5. Hist. Danicae de Rege Fro- thome. *De qualibet vero controversia ferro decerni sanxit, spectiosus viribus quam viribus confiduntur existimat.* Sed potissimum propria fuisse Erancorum dicitur in Vita Ludovici Pil. ann. 831. de Bernardo : *Is ergo Imperatore adi- mendum se purgandi ab eo quererat more Francis solito, scilicet crimen objiciens semet objicere volens, armisque impac- ditus.* [90 Vide Grimmi Antiquit. Jur. Germ. pag. 909. et 927. sqq. et Murator. Dissertationem 39. in Antiquit. Ital. tom. 3. col. 633. sqq.]

Neque tamen cuivis suspte duello li- cebat contendere, sed necesse erat, ut de eo subeundo Judices decernerent. Libellus Catalanicus MS. de Batalia facienda : *Et a dona aquel usalghe, que bataya nos deu fer per violentat, mes per necessitat, quando la Cort conneccera quel repenant es tal que bataya son dejo fer, co es per beya, o per treues trancadas, o per trahycio.*

* Interdum duellum decernere Judici- vel domino nequamque licet nisi ultraquaque pars consentiret. Stat. Montis- pess. ann. 1204 : *Duellum, vel judicium candalis ferri, vel aquæ ferventis, vel aquæ canonibus, vel legibus improbadata, nulla modo in curia Montispessulanis rata sunt, nisi ultraquaque pars concenerit.*

* Interdum duellum decernere Judici- vel decretum ex Judicis decreto,

Vadium seu sequitur, ut postmodum pro damni ac ja- turæ compensatione cederent, quod

sunt in radio iuri standi, vel de objectis rectum faciendo, actitatum docent Lex Alaman. tit. 36. § 3. et Lex Baiw. tit. 2.

cap. 15. § 2. id porro *Duellum vadiare* dicitur. Usatice Barcinon. MSS. cap. 21. *Bataya judicata, antequam sit jurata, si per militis debet esse facta, per 200. uncias audi Valentie si per Pignora firmata; et si per pedones sit firmata, per 100. propter hoc, ut ad illum, qui vice- rit, sit encendat malum, quod in bello accepit, tam in corpore, quam in ca- vallo, sive in armis, et assequatur hoc, pro quo bellum factum erit, et omnes missores, quas per illud bellum fecerit, et distinctum illud, quod accepit ille, qui victus fuerit. Assisi Hierosolymitanus MSS. cap. 163. : Le Guarent que son lieu, si com espargur, doit respondre maint nant à celul qui ensa le lieue. Tu meut, et je veux que je l'envoie contre le sieur et defendra mon corps contre le sieur et te rendrai mort ou recreant, en une autre dou jour, et vassi mon Gage, et tendra au Seignor son Gage à genouil, et le Seignor doit les Gage recevoir, et asse- ner le jour de la bataille. Cap. 79. : Louis s'engouille l'Apeloir et lui tent son Gage Cap. 87. : Et se celui que l'on appelle ensi s'en veult aerdre à celuy qu'il appelle de son cors au sien, il le doit demenir mot à mot, et ouffrir s'en à dessen- dre de son cors contre le sien, et tendre son Gage au Seignor, et se il le fait, le Seignor en peut recevoir les Guagés. Le Roman de Garin MS. :*

A ces paroles salut on piez Gorin,
Tenez mon Gage, Empereires, dit-il.
Envers Fromond que le vos ici,
Des grans af, le vos a de tot menil.

[Le Roman de Florance et de Blanche Flore MS. :

Et si parlez aussi avant,
Il a au Roy bailli ses gages,
Pour la bataille confirmer.]

Vetus Consuetudo Normannia 2, part. cap. 2. *Plainte de mure d'or estre fete en ordre de dueil.* P. se plus tôt T. qui li mordri son pere felonement, la paix Dieu et Roy, que il est pres de prouver et de faire lui reconnoître à une hore du jour. Et se T. le nre mot à mot, et il en offre son Gage à defendre soy, l'en doit premurement prendre le Gage au defendeur, et puis celuy à l'apelleur, et chescun doit donner plages de mener la loi. Ne pourquant il doivent ambezeux estre retenus en la prison le Duc et fere sus ces qui sera regardé que l'en deuroit de droit. La bataille li doit estre otroiee par la justice, et si puet bailler l'un et l'autre en une prison, se il veult portant, que li soient bailliez à bonnes gardes, qui les rendent au jour de la bataille fere.

Interdum *Gagia Duelli* ad Dominum spectabant. Charta Communie Fidemensis in Campania ann. 1318 : *Gagia duelli Majoris et Juratorum dictæ Communis erant, sed victus in Legi duelli meus erit.* Nam et in eum finem apud Dominum vel Judicem depositabatur, ut in emendam seu multam propter illorum errorum Tabularium Monasterii S. Savini Levitanensis ann. 945 : *Eadem Monasterio donamus et concedimus, ut si quis contra predicta placita aut batailles duelli vel Masterio nobis eveniret, etc.* Charta Philippi A. de Francia ann. 1385 in Hist. Vastinensis pag. 17. *Cornifices reddit stalla quae debent habent, radio due libi ad consuetudinem Gassines solvent.* [9] Charta locationis prepositi Ambian ann. 1222 in Reg. 70 Chartoph. reg. ch. 232. Item in custodia parci, in armando pugiles, in gagie duelli admittendis.]

Aliquando tamen duelli pugni: apud ecclesiasticos depositum, usque ad sacramenta in ecclesiis tunè juranda. Charta Theob. comit. Trece. ari. 1188. In Reg. 153 Chartoph. reg. ch. 310 : *Vadiu duelli in manu prioris (de Condis) dabuntur, et tenebit illud usque ad majora sacramenta. Exinde duellum in manu prepositi mei erit.*

* [Legitur in Cartula Sophiae, commissaria Barrensis 28 nov. 1071 ap. Mus. Arch. dep. p. 32 : *Hoc quoque non retinerit censimus quod sub tali dissensione remansit, ut ipse Liethardus ver clam partem Duelli in tota advocatio proponeret, quod abbas de Saint-Miket studiis instauratis sit delegatus, a primis ipsius ecclesie fundationis nonquam configuisse vii audisse se perhibetur.*] Legitur præterea in libertatibus a Theobaldo IV. comite Campanie communie de Fismes concessis 6. janv. 1227, ap. Mus. Arch. dep. p. 119 : « *Gagia Duelli majoris et Juratorum dictæ communie erunt, sed victus in legi duelli meus erit.* »

Jam vero diebatur *est falsum vadiu* incurrire, *se mettre en faux gage*, qui cum reo, quem appellasset, duellum initab ante peracta coram Judice sacramenta in hisce occasionibus fieri solita, in Assistia Hierosolymitanis MSS. cap. 65. ut et si sis, qui aliquem de homicidio appellasset, quidquam diceret, de quo appellatus non esset convictus, in cap. 76. ubi e contra, *se mettre en loiaus gagas*, dicitur, qui rem, quam intendit, combat, modus *se mettre en droit gage*, rursus dicitur cap. 82. et 88. Neque, opinio alius est omnino *Vadiu mentitur*, in Legibus sine Regis cap. 14 : *Si quis coram Episcopo testimonium suum et Vadiu mentitur, 30. sol. emendet. Va-*

dium enim mentitur, qui de juri stando vadum dedit, illud deserit, nec iuri stat. Vide Probat. Histor. Turicensis pag. 39. Histor. Beneharn. pag. 375. Leopold. Henr. 1. Reg. Angl. cap. 50. etc. [oo] Glavillia lib. 2. cap. 3.]

¶ *Ex gagis nomine militabant quidquid coram Judice projectum erat, ut quis duellum in se suscipere profferatur. Chron. Angl. Th. Oldbourne pag. 222. *Dux Allemarlis accusatus et fortiter appellatus, fuit deus ducis Gloucestrie per diversas personas, et principue per dom. de Fitzwalter, qui ad duellum inde probandum capitulum suum fecit coram rege publice in parlamento.* Infra pag. 250. Arniger dictus dominus, projecto capitio coram rege, in causa dominante sue se obtulit pugnatum.*

Interdum parti ipsi *Vadiu* dabatur, quod et olim factitium in duellis, arguit qui habentur in Legi Bajw. cap. 17. § 2. [Id confirmare licet ex Arresto Scaccarii Pasche ann. 1277. apud D. Brusel torn 2. In Us feudorum lib. 3. cap. 18. pag. 983 : *De quadam humine vicecomitatu Caudebeci petente bona adversarii sui que per vadium bellum determinari, et suspendi fecit, ad ipsam pertinientiam per consuetudinem Normannie, ut dicet, que quidem bona dictus Vicecomes tenet pro domino Rege : concordatus fuit, quod dictus homo victoriam habens, bona modius habebit, et immobilia, dominum in quorum terra consistunt, remanebunt, et de consuetudine debent haberi. (Quodcumque) is usus invulnerat et appellatur chthonothecus, seu rem quam vadium coram Judice projectet, eamque appellatus judicis prædicta venia, et terra levaret, eoque factum duellum in se suscipere proferatur. Petrus Cluniacensis lib. 1. c. Miraculis pag. 1291. *Jussus post hoc a justitia reuictus, et ea que dicerat, comprobare, propria accessi, et iterans, que dicerat, capita meritoria, que vere dicere confirmabat. Cumque instaret, rursus si judices præcepissent, ut secundum morem regis Gadium, rei videlicet ab eo probandis argumentum, manu propria in ejusdem Gerardi prioris poneret, qui velut ex bona conscientia audacter Gadium in manu eius ponens, ait : Hujus, ut dixi, rei ego testis sum, alias quoque testibus, vel id ipsum probaturus. Frossart. 2. vol. cap. 81. Et pour moi purger en la presence Monseigneur que vezz-le, j'en ferai mon Gage, or le levez. Idem 4. vol. cap. 42. *Quand il eut pené un petit, il se tira devant, et pris son chaperon en sa main, et vint devant le Roy, et le Comte Marechal, et dit : Comte Marechal, je di, que tu es fau, mauvais et traître, tout ce que tu as fait mes rois contre le tien, et voila mon gage.* Monstrelet 2. vol. pag. 68. *Maladit, jetta son Gage, et Messire Hector le leva par le coupe du Prince Guignevilla in Peregrinatione anime.***

It est marais, fuit et traître.
Quelque nom ut, ou quelque titre,
de l'appelle de trahison,
Et sans faire dilatation,
Devant tout votre barbage,
J'en offre et bailler mon Gage,
Et si vient en champ mortel entrer,
Pour vous sa trahison montrer.

Le Debut du cœur et de l'evil, MS. :

Le cœur replica ce langage,
Et dit à evil, tu es menteur,
Un soupir l'en jetta pour Gage :
L'evil répondrit, Aucunement, mais ty.

Datus autem et receptis vadis, Appellans et Appellatus pacem inter se inire

non poterant, inconsulto et invito Domino, qui, si paci nollet consensum praebere astringere eos poterat ad perdiendum duellum. Ita Assistia Hierosol. cap. 87. et Philippus Bellomanerius cap. 56. et 63. [quod de Dominis Ipsis non est intelligendum : poterant enim nisi pacem inter se comparet, et firmato duellum antiquet. Inst. ann. 1301. Antiquit. Benedict. Pictav. MSS. tom. 3. pag. 532. Cumque *hic de causa predictus Abbas duellum cum Amico filio ipsius Ferri sumpsisset coram ianuero dicto Comite, tandem placitum tale fecerit, ut, etc.*] [oo] Gianvilla lib. 2. cap. 8. Postquam *Duellum inde fuerit vadiatum, aperlebit eum, qui tenet, terram defensare per duellum, et non de celero poterit se inde in assistam ponere.*

Non modo *Gagia* a pugnaturis dabantur Domino, sed et obsidibus qui quidem, si is, cuius vades erant, superaget, indictiam multam persolvant. Consuetudines Lorriaci : *Et si de legitime hominibus Duellum factum fuerit, Obsidibus devicti centum et 12 solidos persolvant.* Hinc natum proverbium apud nostros volunt, quod hocce tetrastico comprehensum :

C'est un proverbe et commun dis,
Qui la Costance de Lorrain,
Quiquon si juste demande,
Le bate pas l'ameade.

De ejusmodi obsidibus egit le Roman de Gorin :

Demand Il Roi sort li gage porfri,
De Jesus Barons qui ne son gages cher,
Li Empereur ne son gages cher,
Et ce fest mal qu'il n'es fait Ostieier,
Pe cele chose lor fut grant encombrer.

Alibi :

Et Vsoré son gage porfri,
La pleurent et parent et ami :
Dont sont avanti li Lohereau Gorin,
De son defaut son gage porfri garris,
En porfriant son gage porfri,
Pluvies mult li Aleman Orlé,
Et vos Girart, le Borguing Auber,
Mi nevere salo, ne mi devez failir,
Ce ne vuol mal, il Empereur a dit,
Autres Ostages i covient a venir.

Vide Chartam libertatum oppidi Cellarum in Biturigib. ann. 1216 apud Thomassimum in Consuet. Bituric. lib. I. cap. 58.

* Charta ex Tabul. S. Mach. in Appendix. ad tom. 6. Annal. Bened. pag. 608. col. 2 : *Sic autem clamor exoritur, qui necesse sit ut duello dissimatur, abbas vel prepositus suis, cum ministerialibus ecclæsticis, totum placitum sine advocate de duello, fiduciis pro summa duelli persolvendo suscipiet.*

Otagis recipit ac obsidibus datis, dies pugnae ad quartageminum indicabitur. Donum vel Judicis. Assistia Hierosolymitana MSS. cap. 36. *De toutes manieres de Bataille que de tourtere ou d'omecide, a l'on 40 jours de rester, puis que les gages sont donnez : et au quarantiesme jour entre prime et tierce se doivent les champions venir pour offrir en l'hostel dou Seignor l'ameilleur avant, et le Defendor apres.* Et cap. 63. *Le Seignor doit le gage a envoyer, et assener le jour de bataille au quarantiesme jour, se ce n'est d'omecide, en quoi il n'a que 3. jours de repas de bataille.* [oo] Vide Hautaix. Glossar. German. col. 1226. voce *Lehrtag*, et col. 1064. voce *Kampfacht.* Erant et *Gagia duelli, de quibus non dabuntur obades*, ut est in Charta ann. 1240. ex Tabul. Fossatensi f. 51.

* Interveniente adversus alterum ex

campionibus excommunicatione, dies duelli prescripta, quoniam vallis asserta, differentia causa que id causa eadēbat excommunicator. Secar apud Cadom. anno 1234 in Reg. S. Justi Cam. Comit. Paris. fol. 28. v. col. 2. Quis (quid) si die belli excommunicatione sit alter camporum? *Responsio:* differtur, ne perdit querelam.

Sed neque morte ipsa, duello semel statuto, causa finita censebatur, verum pene haereditate erat eam persequi et duellum perficere. *Charter Blanche* comit. Treve. ann. 1212. in Chartul. Campan. ejusd. Cam. Comput. *Statutum est etiam quod si aliquis firmaverit duelum, et decesserit infra dies, qui ei jure possent assignari, non idcirco perdat querelam suam; sed heres eius sit loco ipsius pro iure suo requirendo vel defendendo. Et si alii quis, firmato duello, hoc decesserit quod coram justitia dederit adrogationem suam alios, qui facere debet duellum pro ipso; si illi qui receperint adrogationem illam, decesserit infra dies, qui ipsi pro iure possent assignari, non ideo perdat querelam suam iste, qui duellum firmavit, qui si dederat adrogationem suam; sed licet et alium substituere loco illius qui decesserit.*

Sacramenta que in his occasionibus de more debant super sanctam Crucem, sanctas Reliquias aut sancta Evangelia proferebant coram Sacerdotibus vel Ecclesie Ministris. *Charter Theobaldi Comitis de Juramentis, e chartul. S. Magdalena Castrodon. fol. 1. No olicui licet exhibere Sancta ad sacramentum, juranda in villa Castriduni preter Ministeris presentiis Ecclesie omnium duellis vel sacramentis, quae in curio, eorum seu in manu Preceptorum ipsorum, in prefata villa. Et fol. 28. In primis nisi sacramenta Ecclesie Ministris, sicut extrahens Sancta Grande ad sacramenta in duellis, que in Curia Consilii seu in manu sui prepositi inscripta fuerint vel arramissata. Item fol. 56. In duellis et aliis purgationibus, quibus sacramenta sunt necessaria, pugiles venient ad Ecclesiam canonistarum, audire Missa Canonici portant Sanctuaria Ecclesie eiusdem ad bella in domo Comitis, et alias sacramenta faciendi. Denique fol. 59. Ad duellum autem vidit sacramentaria S. Leobini portaria Presbyteri S. Leobini in domo Comitis. De sacramentis super res sacras plura vide in *Juramento*.*

Sacramentum ad Sancta a pugnaturis nonnunquam præstitum fuisse inter ipsius campi repugna, discimus ex Usagiis pro duello apud Cameracenses MSS. *On prent celui qui a fait l'apel et l'amainne sur devant les Sains ou parc, aussi comme à trois agambées ou à quatre pas de l'entrée, et la tient une des maitres sergians les Sains, et une des eskevins prend le baston, de celui ki a apelé et le tient en sa main de ci à dont k'il a fait l'armement, et au faire le sairement une des eskevins, en la présence des prouves des des eskevins, tient le main de celui ki a apelé et li met sur le dos les Sains, et dans le devant une escarpe tenue devant en le veue et en l'oye des gens adversaire, ki près est. Cujus sacramenta formula his verbis concipitur, ibid. Ce od li pais et li eskevin ke tel clain, tel apel et tele arramie ke jou ai fait sour N. si comme de men N. ke mauvaisement il me voudra, à droit l'ai fait comme cius ki i fui et le vi et oi et senti et m'en convint partir, ne pour péril de mort ne li oisai aïdicte, se Dieus m'aït et cil Saint et tout li autre.*

* Ne maleficio quovis uterentur pugnare inituri, a preposito duello judicibus sollicito examinabantur, nullumque sortilegium adhibuisse jurare ipsos adibebant. *Consuet Norman. part 2 cap. 2. Deinde juravunt sorcerias, et primo jurabat defensor quod nec per se, nec per alium in campo sorcerias fecit aportare, que ei possint et doceant juvare et parti adverse nocere. Iis praiverat Langob. Lex Rothar. cap. 371. Nullus campio presumat, quando ad pugnam contra alium vadit, herbas que ad maleficia pertinent, super se habere, nec alias similares res, nisi tantum arma sua, que conveniant.*

Arma duello decertantium, si pedatum, erant Gladius et Clipeus, quorunq; armatura si etiam describuntur in *Scutulo Saxonico lib. 1 art. 63. Iudez cuius que duos præbere debet, qui videant, quod secundum consuetudinem prepararentur. Quantum voluerint de corio et linea induant, dummodo frontes, id est capita atque pedes permaneant eruditi. In manu non nisi simplices habeant chirothecas: nudum in manu quilibet habeat Gladium, et cum uno vel pluribus, secundum rufus arbitrius præcingatur: Clipeum, lignum coric tactum, et non nisi un bonum ferreum in manu ferant, et unicame tunicae intulant, cujus manica usque ad cubitum se extendant.*

Arma vero *Militum seu Equitum* duello decertantium pluribus describuntur. *Assisia Hierosolymitanus MSS. cap. 36. Et se la sont Chevaliers, ils doivent venir à cheval en l'host dou Seigneur pour empêcher et doivent avoir les Chausse de fer chauchies et lors Espaçoles vesties et doivent faire amarrer les chevaux couverts de fer, et toutes autres choses appartenantes, ainsi que entrer en champ, et faire apporter lor autres armures, que ils doivent entre armés en l'champ, de Haubert, et de Chausse et de Heaumes et Viseures, et que chacun sit Côte à armer, et Gambison, se veaut, et se il ne veaut Gambison, il peut mettre devant son ventre une Contrascruse de tête, ou de coton, ou de bourse de fer tête, et si fort com il va droit, et doit avoir un Escu et une Lance et deux Espées, et que les lances soient d'un long, et que les fers des lances et des espées des Chevaliers, qui se combattent en champ guigées de bataille, et doivent être de tel façon com il vodront; mais que ils ne soient pas tels que ils puissent passer par les mailles dou Haubert, sans tailler ou rompre mail, et doit avoir en l'oreille dou Heaume tout autour Orlies de fer, tels com il vodra, ou Raors: Et en l'escu doit avoir deux Broches de fer tout emmi l'escu, et l'autre au pied de crête, et dovent entre de tel grosse, come il vodron, et de tel longour jusques à un pie et neent plus. Et entour l'escu tant de broches de fer com il vodront, agues, ou raours: Et le cheval doit être couvert de fourrure, feut ou autrement. Testiere une Broche de fer, et si en la Testiere une Broche de fer, telle come celle de l'escu: et peut mettre chacun en ses couvertures de fer d'entour cheveu et lani come il vodra, pour les jarres et les jambes de son cheval couvrir et garder, et chacun doit avoir l'une de ses espées attachée à l'arcion de la selle devant, et l'autre doit avoir ceinte, et le feur taillez jusques à renges, et peut avoir, se il veaut, un ou deux fourreaux pleins de ce, que il vodront, mais que de chose que il puisse nuire son adversaire, ne greigner, et peuvent courrir leurs chevaux d'autres couvertures sur celles de fer, telles come il vodront. Ade cap. 96.*

* Idem pluribus prosequitur, le Roman de Partonopeus MS:

*Roi Sanguor gât bien armes,
Bastard sei commandor m'encostez;
Et Gouvernor sei commandor faites
Balot, bous et leperotes
Si a un bon Hauberc vestis,
Et a un bon double Escu,
Et bon Heaume et cheif lacié,
Et en son poing un bon Espéz,
Et bon Gambison et lani de fer
Et bon mailles à son escu
Une autre à son arçon pendez,
D'autre part une Besague,
Et a Misericorde e calice
De fras entournez en entante,
Et en son bras un brasier portant,
Et un bras pour faire la foy,
Et sur son escu grant cheval,
Qui bien covient à tel vasal,
Bien est covert de Costures
De fer, tenant com pevres dures.
Et a son bras grant arme,
Et à loi de France admetez.
Chausse de fer à lani tallides,
Et bon de sonz apperillades,
Heaume et Escu et fort Espéz,
Et bon Hauberc mane maille;
Et n'a croix sur son Repéz
Ciel a la croix sur son escu
Et siel sur le bon cheval noir,
Bon le cuide à son os avoir,
Et Caliers et bonne Coopière,
Aste de fer et logiere,
N'a cuve de Misericorde,
Et Almouys par son bordz,
Ne croise n'a de Besague,
Ja n'en est pas tel escuose.*

* *Campions, qui militum causam duello defendebant, fidei armis comedimique apparatu, quibus milites ipsi instruuntur, sicut etiam etiam etiam colliguntur ex Chartul. Cletonis armarium vicecomitis de Rohan a domino de Belhomero ad duellum provocati ann. 1309. tom. 1. Probat. Brit. col. 1229.*

* Cum autem Campiones ex militum ordine non erant, clypeo et baculo decertabant, ut patet ex Capitular. Ludovici PII. Velut subinde Philippus August. ann. 1215. ne baculus trium pedum longitudinem excederet. Vide D. de Lauriers tom. 1. Ordinal. Reg. pag. 35.

* Piebelis hominibus duello decertaturis capilli super aures attendebeantur.

Consuet. Norman. part 2. cap. 2: Ut ergo debet habere super aures capillos rotunde adequatos. Ubi Gallic. Et chascun doit estre roignez par dessus les oreilles.

Usatice MSS. Camerac. pro duello: Et quant il soit armé et rogniet et envoit, etc. Matth. de Couclaco in Hist. Caroli VII. pag. 697: Par la même sentence il fut ordonné que chacun d'eux (combattans) auroit les cheveux coupez tous jus, etc. Vide Campo.

* Testes interdum vel controverses, ab actore vel defensori producti, ab altero discordante ad duellum provocabantur. *Chartul. ann. 1161. in Chartul. S. Joan. Laurier. Prodicti testes legitimis et sufficientibus juratis facti auctoritate Teste une Broche de fer, et si en la Testiere une Broche de fer, telle come celle de l'escu: et peut mettre chacun en ses couvertures de fer d'entour cheveu et lani come il vodra, pour les jarres et les jambes de son cheval couvrir et garder, et chacun doit avoir l'une de ses espées attachée à l'arcion de la selle devant, et l'autre doit avoir ceinte, et le feur taillez jusques à renges, et peut avoir, se il veaut, un ou deux fourreaux pleins de ce, que il vodront, mais que de chose que il puisse nuire son adversaire, ne greigner, et peuvent courrir leurs chevaux d'autres couvertures sur celles de fer, telles come il vodront. Ade cap. 96.*

Per Statuta S. Ludovici lib. 1. cap. 3. Miles de crimine aliquo capitali et atrociori appellaretur a Villano et Custumarie. Militi liberum erat Equitem, contra, si Vilianus a Milite appellaretur, Militi Peditem pugnare. Vide Campo.

Atlas, qua quis duellum inire cogot erat 21. annorum, Juxta Stabilita S. Ludov. lib. 1. cap. 71. et 140. et Statuta MSS. Caroli I. Regis Sicil. cap. 137.

A duello inundo eximebantur primo

mulleres, apud Bractonum lib. 8, tract. 2, cap. 21, § 11, 12. In Fleta lib. 1, cap. 34, § 25, cap. 35, § 4. Vide *Campio* [90], et *Grimm*, *Actus Jur. German.* pag. 930. Gener socrus pono duello dimicans in Placit. ann. 10. Rich. 2, rot. 27. Abbrev. Placit. pag. 7. *Radulphus et Hamundus tradiderunt terram illam in manum Hodiernam matris uxorum predicatorum.... Duellum fuit inter predictorum Hodiernam et Hugonem. Mala de terra illa in quo duello ipse Hamundus pugnavit.*

2. Qui annum statim sexagesimum excesserint, ut est in Statutis S. Ludovic. apud Bractonum loco laudato, Brittonem fol. 40, etc.

Denique Sacerdotes, Clerici, Monachii, atque hi *Vicarios* et *Campiones* dare tenabantur. Vide *Goffredum Vindocin.* lib. 3, Epist. 39. Statuta *Alexandri Scotorum Regis* cap. 5, § 1, et supra verbo *Campio*. [90] Placit. ann. 2. Joh. reg. rot. 24. Leicest. Abbrev. Placit. pag. 31. *Placitum concernente Duellum inter Warinum de Snipesdon et priorem de Coventria pro carnis terre.... Prior defendit, etc. per quendam liberum hominem et vadu datus fuerint ex uraque parte.*

Enim præterea casus complures, in quibus duellum locum non habebat, quos recenset *Rollomanus* cap. 63. Horum

Primus est, si mulier appellavit, nec sum ad vocatum retinuit: nam mulier pugnare non potest.

2. Si mulier sub viri potestate appellat sine illius consensu et auctoritate. Vide *Assistias Hierosolymit.* cap. 98.

3. Si appellans nullam parentelam vel affinitatem habet cum eo, pro quo appellat.

4. Si appellatus jam pugnavit, pro quo appellatur.

5. Si appellans est servus, et appellat hominem ingenuum ac liberum.

6. Si appellans est Clericus: quia non potest se obligare in Curia laice, nisi de proprietate temporali.

7. Si appellatus est Clericus.

8. Pro casu, de quo iudicium datum esset.

9. Pro casu notorie falso.

10. Si illas res est bene probata.

11. Si appellans est bastardus, seu notus et appellatus homo ingenuus et liber: quia non accedit homini ingenuo cum noto pugnare. Sed inter duos notos appellatus valet.

12. Si pax facta est de facto, de quo fit appellum, et confirmata a Justitia superiori, quia deficiente confirmatione valet appellum.

13. Si quis appellatus est de homicidio, et mortuus, antequam moreretur, nominavit suos interfectorum, et appellatum a crimen innocentem dixit.

14. Si appellans vel appellatus est minor annorum.

15. Quando leprosum hominem sanum appellat, vel si homo sanus leprosum.

16. Quando casus non cadit in viam.

Predictis addunt Feri Beneharnenses rubi de *Bathala*, art. 1, in rebus, que per testes, aut alio quovis modo probari possunt appellum non valere. [90] Frider.

I. Imper. Constit. de Pace tenenda ann. 1150, cap. 1, § 6.

Assistiae Hierosol. cap. 102. dicunt,

assismus seu usum fuisse in Regno Hierosolymitano, Dominum non debere recipere vadia patris contra filium, nec filii contra patrem, nec frater contra fratrem. De ultimo casu vide Statuta S. Ludovic. lib. 1, cap. 165. Addit. *Foros Aragonenses* lib. 8, tit. de *Duello*, et *Molinum* in *Reporitorio*. Vide *Batalia*.

○ Neque rara sunt privilegia quibus ne Duello se defendere cogantur mercatores extranei caverunt. *Chart. civitatis Brevens.* ann. 1255, in *Origin. Freder. Hanseat.* pag. 70. *Universitas civitatis et mercatoribus Flandrie concedimus in nostra civitate et potestatis, quod nullus et coram Duelle provocetur, sicut nec in Flandria mercatores imperii. Duelle possum monaci.*

Tillus tom. 1, pag. 313, ait, *Principes sanguinis Regii excepti debere a duelliis: sed has exceptiones ponit Bellomarius cap. 1. Haec de Rois ne doit pas combattre d'un homme par perte de mueble, por caiz, ne por heretage, mais s'il appelle son homme de muraille ou de traison, en tel cas conserveroit, qu'il se combatte a son homme. Car li vilain cas son si vilain, que nult expargnemus ne duez entre vers le qui accuse.*

○ A duelli excipiabantur etiam Duces, ita lamut ut per *Vicarium seu Campionem* appellanti responderent. *Charta Frederici I. Imper.* ann. 1156, apud *Mireum* tom. 1, pag. 540, col. 1. *Insuper potest idem Dux Austriae, cum impugnatius fuerit ab aliquo de duelli, per unum idoneum, non in enormitatem macula detinent, vices suas prorsus sup plere.*

○ Eventu aliquando, ut ipsi Clerici se defendentur aut etiam aggredierentur duello. Id manifeste natet *Constit. Guillielmi Conquerorius* : in 1090, inter *Concilia Rotom.* ult. edit. pag. 59, art. xix, ubi sic legere est: *Si Clericus duellum sine Episcopi licentia suscepit, aut audierit fecerit, Episcopo per pecuniam emendetur. Id puto fuisse parvissimum.*

*Ubi Episcopi vel Abbatibus talls erat contumelie, vel juxta pravam temporum consuetudinem, poterat nisi duello dirimi, tum laicos cogerant, qui vices suas obirent, et *Carmen* animus mure fungeretur. Vide *Vicedominus*.*

○ Clericis, qui per se vel per campiones duellum excipiabantur officia sua exercendi facultatem interdicabant canoness. *Bulla Innoc. II. PP.* ann. 1134.

Consecutum quendam, quin potius corruptela in plurius locis regni Francie, ut acceptimus, inolevit, qod indebet quando ecclesiastiarum homines de corpore ad altum dominum se convertant, si eis quicunque aliqui, quorum ipsi sunt homines, forte convenienter coram iudice competenter, necesse habent suam per duellum intentionem fundare, alioquin ab actione propria repelluntur, licet per testes vel alia documenta intentionem ipsam velint, et valent legitime comprobare. Cum igitur clerici absque sui ordinis periculo duellum accipi nequeant vel offere, pro eo quod sine per se sive per alias, in duello pugnarent, ipsos ab executione sacrorum ordinum, non sive constitutionis severitas alienat, non habentes consuetudini medio, quo postumus obirent volentes, et duellorum, praesertim cum deus ecclesiasticus agitur, penitus interficiens absum, quo Deus temporaliter et vera sapientia iudicicia pervertuntur, ut in quibuslibet judicicia omni probationum genere a iure concessio liceat libere, dilecto filio, oblati Majoris monasteris Turonensis uti, predicta consuetudine non obstante, auctori-

DUE

tate sibi litterarum nostrarum durimus indulgendum, edicto perpetuo statuentes ut si, pro causa in quibuslibet casibus per duellum defendere causam suam, eis in hujusmodi reprobando probationis genero succumbente, sententia seu execilio quecumque processu, eadem ei quicquid ex ea secundum suam sententiam, ob ipsam, nullus penitus sit momentum.

○ Fuere tamen ex clero, qui veluti privilegium a principibus obtinerent facultatem, cum opus esset, litteras suas per duellum dirimendi. *Dipl. Henr. II Imper.* ann. 1052, apud *Murator.* tom. 3. *Antiq. Ital. med. a vii col. 611. Concedimus predicto episcopo (Volterrano) suis successoribus clericos et famulos, atque super terram sua eccliesie inhabitantes in sua potestate, ut licet eum ante se causam agere, et per duellum qualibet legali sententia item diffinire.* Addit. *Chartam.* *Conradi I.* ann. 1028, apud *Ughell.* tom. 4. *Ital. sacr.*

○ Quin etiam apud Anglos Scotosque inire episcopi, abbatesque et clerici per se ipsos cogerantur, ut discimus ex *Bulla Innoc. PP.* in *Chariol.* *eccl. Glasguensi.* ex *Cod. reg.* 5540, fol. 67, r. *Quedam pestifera consuetudo, que corruptela potius debet nuncupari, ut pote juri ac honestati ecclesiasticae prorsus contraria, inolevit inter regnum Anglie ac Scotie ab antiquo, et usque nunc observatur existit per abusum, videlicet ut episcopum, abbatem seu quilibet clericum super aliquibus offensis pro quibus duellum inter laicos fieri consuevit, ab aliquo concionari contingat, cogatur hic qui convenit, quantumcumque religiosus existat, super his personaliter subire duellum. Non igitur consuetudinem supradictam, tanquam Deo et sancti canonicis iniurias penitus delestantes, ne quis de cetero talia quomodolibet attemparet proximum auctoritate presentium subdeterminatione anathematice districthus inhibemus.*

Duello succubentium pena fuit ultimum supplicium, suspendum, capitio minatio, vel certe in membris debilitas pro criminis qualitate, ut diserte produxit *Stabilmenta S. Ludovic.* lib. 1, art. 8. *Speculum Saxonicum* lib. 2, art. 16, § 2. *Wichbild.* *Magdeburg.* art. 82. § 1. *Bracton.* lib. 3, tract. 2, cap. 21, § 6. *Cujus moris exempla suggestum* *Ditmarus* lib. 3, pag. 29. *Willielmus Malmesbur.* lib. 4, pag. 124. *Will. Neubrig.* lib. 2, cap. 5. *Rogerius Hovedenus* pag. 406. *Galbertus* in *Vita S. Caroli Comiti.* *Flandri.* n. 94. *Gualterius Tervan.* in *Vita sacerdotum Caroli* cap. 39, et alii a nobis laudati. *Scholares in Notis ad Alexiadem* pag. 299, ubi ad Normannos nostratos secus olim observatum in delatoribus ostendimus, quod in Anglia obtinuisse inuit. *Bractonus* lib. 3, tract. 2, cap. 21, § 7. *Si autem appellans: victimus sit in Campo, aliud est, id est non afficitur ultimo supplicio, ut (Appellans) quia non stat per ipsum quin hat diracutatio: et quinvis ad gaolam mittendus sit, tamen sit ei aliquando gratia de misericordia, quia pugnat pro persona.*

Eadem habentur in *Fleta* lib. 1, col. 34. *Verum Philippus Augustus I. ex Franc. Normannicum* istum morem recedit, et ad ius commune reduxit, quo talionis pena in appellantem, si succumbat, decernitur, uti *Guntherus* lib. 7. *Ligur.* ait:

Passum similem non vito criminis penam.

○ Matth. de Couciaco in *Hist. Caroli VII.* pag. 638, ubi de duello apud Valen-

thanashabito: *Iceluy Mahioten en ce martyre s'envra plusieurs fois pour avoir confessio[n], n'antmoins il n'en peult onques rien finer, et en ce estat fut par le bourreau de ladite ville traitee et menee a la justice, lequel rendit l'esprit auquel qu'il y vint, et en ce point il fut pendu.* Ut notanda confessio[n] denegatio. Vide supra in hac voce.

8. *Victus interclusum, qui causam suam defendebat, pecunia vel carcere tantum que posset, non alia pugnabat, memori mutatione plectebatur. Libert. ville S. Theob. sub Bormonte ann. 1209, in leg. 50. Chartoph. reg. ch. 149. Victus etiam in duello centum solidos et oblongo reddere tendebat. Pugil vero conductus, si vinctus fuerit, pugno vel pede priuabitur. Eadem leguntur tom. 5. Ordin. reg. Franc. pag. 600. art. 8. in Charta communie Claromont. ann. 1248. Alia ann. 1182, ex Reg. 95. ch. 12. *Fu dit par jugement que gage y chouet et que les parties ne combatroient, c'est assavoir ledit Guillaume comme appellant et ledit Gilles comme appellee... Et cint se combataut longuement ledit apellant et appellee, et tant que ledit Guillaume son che[ur] al mort et son corps plai[se] et narre; mais en la partie des confesio[n] fu tel prononcie et repute: ledit Gilles, et ledit Guillaume victoriau et vainqueur, et ayant tout son devoir; et pour ce comme confesio[n] et attaing, fu ledit Gilles par justice despouille en son doublet, et d'honorabillement mis hors des lices la poitrine et menes en prison fermee ou chastele de Dreux, et maintenu ledit capitaine et bailli; et ledit Guillaume desterrato et honorabilmente par conge de justic comme vainqueur se parti aupre du champ, et delivree avec ses hostages et ames ala en sa maison, regurans toutes vostre raison et que justice li fu faite de sondit et enim et de ses hostages, e que l'en s'en tenist sois, et de leurs biens meusement, tant qu'il fust deffraie, sacrefie et restituie. Haec pluribus, uti potest digna, excrispi.**

Scribit Lucianus in Taxori apud Seythus, si quis singulari certamine superatus sit et dextram abscondi solitam, ponat causa.

Duello victi arma a victore Ecclesiis offerebantur. Charta Henrici I. Regi Angl. in Monastico Anglie, tom. 3. pag. 136 et apud Guill. Prynne in Liber. Ecc. Anglie, tom. 3. pag. 1103: *Ubi[us]que in Duellu, Eboraci juramento debent fieri super textum, vel super reliquias Ecclesie S. Petri: et facto Duello, vitor et remittiens ad Ecclesiam S. Petri offerat, grauitate doni. Donec S. Petri pro victoria. [oo] Vide Haltagu. Glossar. Germ. voc. Fronkonus, col. 544.]*

Aia a preallatis et laudatis, purgatione per duelum exempla, describunt passim Scriptores, Gregorius Turon. lib. 7. Hist. cap. 14. Fredegar. in Chron. cap. 51. Paulus Warnefridus de Gest. Longob. lib. 4. cap. 49. Theganus de Gest. Ludov. Pii cap. 38. Vita Aldrici Episc. Cenoman. pag. 120. Baldricus Camerac. lib. 1. cap. 10. Aimoinus lib. 4. de Miraculis S. Benedicti cap. II. Ditmarus in Chronico lib. 3. pag. 29. Wippo in Conrado Salico pag. 439. Regino ann. 930. Hugo Flaviniacensis in

Chr. part. 2. cap. 27. Luithprandus in Legatione [oo] cap. 6. Addo Antipod. lib. 3. cap. 46 et de reb. Ottone. M. cap. 7. Ermold. Nigell. lib. 3. vers. 549. sqq.]. Lambertus Ardensis pag. 140. Lambertus Scafnaburg. ann. 1048. 1029. Chronicus Morinacense lib. 2. pag. 366. Petrus Vene fabi. lib. 1. de Miracul. cap. 8. Albertus Stadensis. lib. 116. Vita S. Austregisii. Varianus de Calamitatibus. Sicc. pag. 629. 630. W. Tyrius lib. 1. cap. 9. cap. 98. Antiquitates Fuldenenses pag. 492. Marca in Hist. Beneharn. lib. 4. cap. 8. et 10. Sirmondus in Notis ad Epist. Goffrii Vindocin. lib. 3. Epist. 28. Marlotus in Chronicu. S. Nicasii Remensis cap. 10. Oliverius Markanus in Tract de Duelli, initio, etc.

Pravam stam duelli examine lites ac

controversias ambiguas dirimantem con-

stituimus, quan*dupiam* etiam vocat

Luit. et Rex Longob. tit. 51. § 4. [oo] 118.

(6. 65.)] quiaque propter consuetudinem

gentis us*us* Longobardorum retarre se non

potuisse aut, abrogare sepius annixi sunt

summi Pontifices, Episcopi, et Concilia,

et anathemate damnarunt, vel certe

improbatorum, episcoporum Concilium Va-

lentianum ann. 855. can. 12. Nicolaus I.

PP. Ep. 50. ad Carolum Cai. ex qua

desumpta 2. q. 5. *Monachiam*, Ago-

bardus lib. Adversus legem Gundobadan-

cam. 14. et lib. Contra iudicium Dei,

Calestinus III. Freder. I. in Constitut.

Sti. libro 2. tit. 32. Alexander III. PP.

Epist. 19. denique Synodus Tridentina

sess. 25. anno 1545. Sed et hanc etiam habet

Canonicus Senator lib. 3. Epist. 21. two

Cart. Epist. 108. 247. 280. Auctor Fleita

lib. 1. cap. 34. § 26. ut et aliquot alie[n]us

statim Scriptores.

Quipetianus Reges ipsi ac Principes

hunc aboile penitus in dominis suis

subinde conati sunt, presertim S. Ludovicus Rex Francie, qui duella omnino

in suis terris ferri prohibuit, ut ex Sta-

tutorum ejusdem Regis lib. 1. cap. 2

colligitor. Sed haec proibitione locum

habuit tantum in propriis terris, non

vero in terra vassallorum. Unde cum

Prior S. Petri in Monasteriis, qui in

quantum Prior Regem associaverat in sua

villa, quæstus esset, quod regius Balili-

lus duella pariter amovisset ab eadem

villa, quia sine assensu suo inde amoveri non debuerat: *Placuit D. Regi, quod si*

Prior teneret ibi Duellum, teneat per

spurc et totum per proprium servitum

sum, et non per servitum omnimum

inter ipsum et D. Regem, quia Rex non

rult habeo aliquod in Duellu. Si tamen

duellum quod nullus statutum in terra relata-

vit D. Rex portionem suam, sibi addi-

catione associationis predictæ. Inter

Aresta Cand. 1280. in 1. Reg. Parl.

I. 109.

Plissimi Regis exemplo, Alphonsus

Comes Picternensis et Arvernensis sub-

ditus suis, vice privilegi, concessit, ut

eorum nemo ad duelum faciendum

cogereretur. Id certe expressum legitur in

Libertatibus ab eo concessis urbi Rio-

mensi in Arvernisi ann. 1270: *Item quod*

nullus habitanus in dicta villa de quo cum

que criminis appellatus vel accusatus

fuerit, teneatur se purgare vel defendere

Duello, nec cogatur ad Duelum facien-

dum, et si refutaverit, non habeatur pro-

conciencia; sed appellane, si velit, probet

crimen, quod objicit, vel per testes, vel

per probationes, justa formam juris. Id

privilegium hisdem verbis concessum legit-

tur, ab Edwardo Rege Angliae incolis

Viane, Valentine, et Castelli-Amorosi

in Aquitanniæ Provincia, in Charta des-

cripta in Regesto Constabularie Burde-

gal. fol. 33. Bastida in Petrogoria a

Philippo Pulcro Rege ann. 1193. homi-

nus de corpore domini Fossati, et

ab Alixandro PP. in Tabular. eiusd.

Monsati pag. 7. Tornacensis in Philip-

pp. Aug. ann. 1197. in Charta Commu-

nies Tornacensis, incolis S. Audomari a

Guillelmo Comite Flandriae ann. 1127. in

Charta descripta in Probat. Hist. Gui-

lensis pag. 193. Monachis S. Dionysii in

Francia ab Innocencio PP. apud Dou-

bleum pag. 590. Wiennensis Aus-

triacus a Friderico II. Imper. in Charta

ann. 1287. descripta a Lambecio lib. 2. de

Bibl. Cesar. pag. 81: Si septima manu

hostiarum personarum expugnare se

possint. Arnhemensius Otto Comes

Gelrie ann. 1288. Bommeliensisibus Thy-

lanis, et Neopaduanis Rainoldus Comes

Charlisi ann. 1287. 1289. et 1385. ut auctor est Freder. Sandus in Con-

suetudine Feudal. Gelrie pag. 436. etc.

Vide Probationes Hist. Vergiac. pag.

212. et Sonnerum in Glossar. ad Script.

*Angl. voce *Duellum*. Sribit Saxo Gram-*

maticus lib. 10. Hist. Danicæ pag. 171.

*abrogatum apud Danos *Duellerum* con-*

suetudinem, servato tantummodo feri

candentia judicio.

30. *Duello prohibuit etiam Philippus*

IV. ann. 1308. quod subinde anno sci-

llet. 1314. renovatum et confirmatum

iuit, sed ad certum præstitutum tempus

*Provocationes ad *Duellum* et *gagia**

*Duellerum recipi, vel admitti, ipsa *Duello**

feri vel trii duellorum quatuor, nam

excessus prohibemus. Vide D. de Lau-

vre tom. 1. Ordinat. Reg. pag. 390.

Ibid. pag. 567. legitur Edictum ann.

1315. Ludovicus X. qui quod antiquitus

inaudiu[m] fuerat in Francia, natiu[m]

duellum permittit etiam cum quis de

*furto postulat: *Nous voulons et**

octroyons, que en cas de mortre, de lorren-

cin, de rapt, de trahison, et de roberie,

que de bataille soit ouvert, se les cas ne

poroient autre prove: par temoign.

31. *Tantum vero valet consuetudinis,*

quantumvis barbaræ, prajudicata, opini-

o, ut animis etiam celestibus arrideret

oculo, adversario suo eruptus, ob idque

Deo gratia agerentur devotissime

Chartul. Guill. abb. S. Germ. Prat. fol.

*108. v. col. 1: *Adductus est in medio**

terguli et ab duello multumque

conficiuntur et se se invicem gravissime

afficiuntur; tandem Deus auxiliante, pugil

et auctor invadens oculum et eripuit, et

latus conamine eum gravavit, quo illo

proficente se victimæ esse, victoria sibi

cessit.

Denique cum pronuncie duella decer-

terentur pro quibusvis controversis,

etiam levioris momenti, decrevit Hen-

ricus I. Angl. Rex in Legib. suis cap.

59. Ut non fuerit bellum sine capitati ad

minus 10. solidi, nisi de furto, vel huius-

modi requitis compellatio esset, vel de

pacte Regis infracta, vel in illis, in quibus

est capitale mortis. [Et Ludovicus VII. in

Charta ann. 1168: Pro debito citra quin-

que solidorum datationem, inter aliquos non

*judicetur *Duelum*.] [oo] Neque apud*

*Anglos *Duelum* admittitur, nisi in*

quibus casibus magna assesa fieri potuit.

Vide Placit. ann. 40. Henr. II. Kent. rot. 5. in Abbrev. Placit. pag. 144. Gerte constat, non modo pro criminibus capitalibus admissa duella, sed etiam in probationibus proprietatis praedorum status ac conditionis, et similium. At cum nostri pravum hunc usum abolerere penitus non posset, eo rem deduxere, ut duella non agerentur, nisi in quatuor istis casibus enarratis in Aresto 22. Junii 1422, quorum primus est, ut crimen capitale esset, 2. ut de crimen perpetrato omnino constaret, 3. ut accusatus notorio infamatur, 4. denique ut res probari non posset per testes.

• DUELLUM nonnunquam privatum actum est, praesentibus duxatibus duobus testibus, quos patrinos vocabant. Chron. Guili. Bardini tom. 4. Hist. Occit. inter Probat. col. 4: Anno Domini 1250, cum inimicitia capitalis intervenisset inter nobilium Gauscelinum dominum de Lusello militum ex una parte, et nobilium Guillermum de Bouvieu militum ex alia... hi duo nuntius fieri voluerint campiones, et clam acceptis duobus patrini, et in eorum presentia, ad Duellum ventum est; et utroque vulnerato a patrini separati et dimissi sunt.

DUELLUM TENENDI, ut tunc loquuntur, facultatem ac jus non habebant feudales omnes Domini, sed si tantum quibus id ei legi, consuetudine, vel lapsu temporis competitabat. Aresta Penitent. ann. 1283. in Reg. Parlam. f. 33. Item: "Ius est habere pectorum, et tenere Duellum, et dictum est quod habeat causinam justitiae, et debet servare. Idque potissimum locum habebat in atrociori criminis. Stabilitas S. Ludovici lib. 1. cap. 38: Et ancora ont plus il vassauoir: car eust ennen leurs batailles devant eux de toutes choses, force de grans mefes. Nam licet in inferiori Curia duellum vadiaret, seu admittetur, vel decerneretur, in ea tamen non persagabatur, sed in Curia Majoris Domini, ad quam id juris spectabat, ut est in Reglam Majest. lib. 8. cap. 28. § 9. 10. Tabularium Dunense apud Mabillo: Non absurde autem videtur hic inserere, quod predicta villa non solum ipsa ab omni prorsus exactione liberaria huc usque perseveraverit: verum etiam in tantum hujusmodi privilegio omnes certe- rans accedit, ut de proximi circumqua- que villa ad judicium calidi ferri portandam, et ad Bellum Championum clypeo et baculo faciendum ex antiquitate semper illuc accusatores et accusati con- venient, totaque causa ad illius villa domum ferantur, audiendam. Charta Almonum Comitatus Virmondensis ann. 1191: Minister P. M. dobet tenere usque ad Duellum placita, et tunc ab eodem ministerio recipit obidib[us] Duelli, ipse minister Duellum, et obides tradit servienti meo, qui est Prepositus Viridis, ad duendum Cauacum, usque ad domum meam. Charta Communia Peronensis anno 1207: Si Duellum inde indicatum fuerit, sicut in Curia nostra, sicut dobet fieri, de quibuscumque rebus Duellum fuerit indicatum. Inquesta Parlamenti S. Martini ann. 1254: Abbas Columbensis dicit contra dominum Regem, quod usus fuit habere judicium Duelli de hospitiis suis, cuiuscumque rei sit: et usus fuit addicere predictum Duellum, quando adjudicatum erat, in Castro Domini Regis de Nogento ad justitiam Domini Regis. Et si dictum Duellum pacificatum fuerit per justitiam Domini regis, Abbas dicit, quod usus fuit habere emendas. Et si res accidit, quod dictum Duellum eat ultra, et

quod aliquis pugnantium sit victus, quod unus fuit habere bona illius, qui vicitus fuit, et hospes suus fuit. Regestri Castri Lidi in Andibus fol. 24. 25: Omne Duellum, undevisque venire, vicitus erit Comitis, hec modo, quod Prepositus Majoris ducat victimam reddendo Preposito Castri Lidi 10. sol. excepto hominibus Monachorum. Ad Majoris non potest fieri Duellum vel iudicium, quod non mittatur ad casum in Lidi, excepto hominibus S. Martini. De omni terra Archiepiscopi, si contentio fit iudicci, vel Duelli, vel elian sacramenti, debet terminari ante Senecallum Comitis ad Castrum Lidi etc. Vide Notas nostras ad Stabilitas S. Ludovici pag. 108. [de Lau- riere in Institutione Loiselii lib. 2. tit. 2. regula 47.] Historiam Monast. S. Nicolai Andeg. pag. 6. 14. tom. 5. Vitar. SS. Ord. S. Benedicti pag. 762. Probat. Hist. Monmoriensiae pag. 395. et supra in vocabulo *Bannaria*.

De compositione duello ante iustum vel post, quod jus Justitia pro Duello dicitur in Charta Guillielmi Aquitanie Ducis tom. 2. Gall. Christ. Instr. col. 128: scilicet post vadum data, emenda debet fieri Dominio. Charta Mathildis Comitis Nivernensis ann. 1228: De gagis Belli, quod pacificabitur, non nisi 7. solidos et 6. denarios tantum capiam, de uno quoque. [Charta Hugois Abb. Centul. ann. 1228 ex Tabul. S. Richar.: De qua emenda (nempe VII. solidorum et vi. denariorum) soli iuramento Seruuntur S. Richarii credetur, absque lege alia seu Duello. Littere ann. 1236. ex secundo Chartul. S. Quintini in Insula: Si qui provocaverint se ad Duellum in predicta villa, causa tracari debet per Ecclesiam... et tota matatio Duelli ad Ecclesiam... perirebit. Libertates urbis Belensis, in Burgundicis Perardi pag. 275: Si compo- situs de Duello ante iustum vel post, fiat 65. solidos et 6. denarios habebit. Charta Gaufredi de Lezitiano Dom. Meruenti ann. 1210: Si autem aliqua causa moveat coram Canonice, de qua Duellum debet adjuicari, si pars intervenient ante iustum, quod exinde perveretur inter me et Canonicos per medium dividatur. Si vero adjuicatum fuerit Duellum, exinde totus extremus, quod exinde pervererit, et ex quo causa fuerit querimonia coram Canonice pro Duello, non poterit nisi pace vel iustitia. Consuetudo Lorriaci ann. 1187. Si homines de Lorriaco vadia Duelli temere dederint, et Prepositi asserint ante quam tribuantur obides, concordaverint, duos solidos et 6. denarios uteque persolvant. Etsi. Vide Rovierum in Reoma pag. 667.

BANNUM DUELLI. Charta Willeimi Dom. Talemontensis Castri: Quod si homo S. Crucis prehensit in Campo, sine vincat, sive vincatur. Bannum non redet nisi S. Crucis et ejus Abbatii.

DUELLIA ET DUELLARIA VERBA, verborum formula, quibus quis ad duellum provocabatur, in Speculo Saxon. lib. 1. art. 68. 12. Verba Duelli in Charta Philippini Regis Francie. 1256. apud Marcam in Hist. Bouchain. cap. 29. n. 4. Verba appellativa, apud Isaacum lib. 3. tit. 2. cap. 20. § 1. 3. Dueillariorum alloqui, in Wichchild Magdeburgensi art. 82. 12. Cujusmodi autem fuerint Dueillaria verba, docent Assisie Hierosol. MSS. Bracton. lib. 3. tit. 2. cap. 21. § 2. Fleta lib. 1. cap. 34. § 29. Philippus de Beaumanoir cap. 63. Edictum Philippi Puleri de Dueillis, Oliverius Markus de Dueillis, liber Anglicus

inscriptus *Justice of peace* pag. 61. Britton. cap. 22. 24. etc.

DUELLARIA VULNERA, in Wichchild Magdeburg. art. 81. propter quae duellum fieri debeat.

DUELLUM VICTUM, in quo appellans vel appellatus occumbit. Charta Communalis Divonensis ann. 1187. in Liber. urb. Belensis apud Perardum: Si Duellum Victor fuerit, in dispositione mea sit. Libertates Pontaliens apud eundem pag. 48: Se Bataille est vain- cue, je aurai 60. s.

DUELLUM FIRMANDUM dicebatur Jux aut Dominus, qui inter partes litigantes duellum degenerbat, et ab illis edata recipiebat. Fori Mortonienses art. 8: Si aliquis Bellum cum aliquo habuit, et prusquam ante Dominum Firmandum fuerit, se retraxerit, etc. Vetus Charta Apud Gui- chenonum in Probat. Hist. Sabaud. pag. 26: Si homo sancte Maria Firmaverit duellum, et ceciderit, Monachi habentur legem.

DUELLUM LIGARE. Charta Libertatum Raucurtis et Haldicurtis ann. 1255: Et secundum, quod Duellum Ligari non poterit, nisi pro valore 200. solid. vel amplius.

DUELLUM CUSTODIRE. Charta Ermengardis Dominae Risnelli ann. 1213. in Tabul. Molismensi: Si Duellum firmatum fuerit, in Curia Prioris deducetur. Et si Prior per se Duellum Custodiare non poterit, ego et dominus Risnelli illuc ser- vientes nostros mittemus, qui Priorum et suis custodiunt. Si autem alter eorum, vicitus fuerit, corpus tantummodo, nihil domino Risnelli reddetur, et quicquid vicitus habuerit, Prioris erit. Ut duelli leges serventur, ex jure vel officio invi- gilare atque duelli campum custodiare. Charta ann. 1090. in Tabul. S. Albini Andegav. In constituto igitur termino utriusque apud Salutulum auferunt; sed, quae Duellum Custodiarent idonee personae defuerint.]

• DUELLUM DEDUCERE, Peragere. Lex Godfr. episc. Camerac. ann. 1227. art. 18: Si fornicatus civem appellaverit, et si fornicatum appellat, Duellum debet Deducere per proprium corpus suum, et fornicatus similiter per proprium versus Gallica. Ille doit le camp de bataille deducere per son propre corps. Duellum ad finem per- duere et Finaliter duellum terminare, in Ch. ann. 1230. ex Chartul. episc. Carnot. Hinc.

• DUELLUM DEDUCTIO, in Charta Nic- abb. de Sigilli ann. 1241. ex Chartul. Campan. fol. 358: Deductio Duelli et falsa mensura... ad predictum dominum regem (Theob. Campan. comit.) imper- tuum pertinebunt.

• DUELLUM EMENDATIO, Idem quod Justitia pro duello. Emenda scilicet, quae domino debebatur ab iis, qui duello controversiam dirimebant. Charta pro eccl. Corisopit. tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 376: Soliti sunt accipere medie- tam talium... medicamenta de Emenda- tione Duelli, postquam pugiles ingressi fuerint intra cordam.

• DUELLUM JUDICARE, Sententia seu iudicio illud statuere. Libert. Clarimont. in Bassign. ann. 1248. tom. 5. Ordinat. Franc. pag. 600. art. 6: Si vero Duellum fuerit iudicatum, coram domino vel coram preposito suo deductur. Occurrat præterea in Ch. ann. 1250. ex Chartul. episc. Carnot.

• DUELLUM TURPITATE. Eadem notio- ne. Charta ann. 1246. ex Chartul. Miciac. fol. 5: Ego Petrus de Encancilla, balivus domini regis, et ego Adam de Monte-re-

*gali, ballivus episcopi Aurelianensis, non
lum facimus quod nos ab abbate et con-
ventu S. Maximini impreparamus curiam
quandam, pro tenere Duellum de com-
muni assensu nostro, pro contentione que
erat super hoc inter dom. regem et dom.
episcopum Aurelianensem, et etiam pro
quandam guarcione murtrario judicando.*

DUELLUM DE MONETA. Cum de adulteratione monetae quis duello se purgat. *Charta Phil. III, ann. 1290, in Reg. 66 Chartoph. reg. ch. 1226. Offere-
bant (abbas et conventus S. Petri super
Divam) probaturos se usq[ue] fuisse dicta
justitia in causis seu articulis qui segun-
do... exceptis sollempnitate placito de ex-
ceptione nostra et Duello de Moneta, si
civide duellum orietur.*

DUELLUM MONSTRARE. Ad duellum provocare. *Divis. jurisdict. Chableiar.
in Chartol. Campan. fol. 258. v. Si
cetero judicetur quod unus possit monstrare
contra alium Duellum, etc.*

DUELLUM REPETERE. Provocationem ad duellum heretare. *Libert. Pontis
Ursin. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag.
612. art. 47. Quolibet (quodlibet) Duellum
debet Repetari (repeti) tercio de coram
duobus hominibus.*

LEGE DUELLI ALPHONSIARE, apud Suge-
rium in Ludo. VI, cap. 15.

DUELLUM PERCUSSUM. id est percu-
tum. *Utrum Puccus, lib. 3, tract. 2,
cap. 1. p. 9. 10. Duellum Puccus cum
puncto, in Flota lib. 2, cap. 54. p. 25.
Vide Statuum 2. Westm. Casar. cap.
18. Vide Battalia. Bellum. Campio. Can-
pus. Circulus. [sic] Duellum radiatum et
armatum et Puccus fuit inter eos et
in armis concordati fuerunt, etc in Placit.
ann. 15. Joh. reg. Buck rot. 2. Concordia
Vita de 3. carucatis terre dividua...
inde duellum radiatum et armatum fuit,
in Placit. ann. 18. Joh. reg. Ebor. rot.
2. h[ab]es datu[m]... ad audiendum recordum
curiae de Malmesbury de: Duello Concuso
idem, etc in Placit. ann. 10. reg. Joh.
Buck. rot. 12. in Abbrev. Placit. pag. 91.
83. et 62.]*

Duellorum usum etiam extremis secu-
lis invalusus constat. *Charta ann. 1353.
in Vasateni apud Occitanos d'ocesi
obtinuisse hac etate innuit. Ann. 1386.
per Curiam arrestum decretum fuit duel-
lum inter Joannem de Carouges et Jaco-
bimile Gris, de quo Frossart, et Joan.
Galli quast. 76. 77. Judicato Ballivi Aug-
ensis; d'Ero] ac 1390. decretum perinde
duellum inter Joannem de Quenel Mi-
litem et Joannem Crochon, cui ut hoc
adversus obiectum fuit a Quenel
quodlibet pugnare debet, et non natura-
erat praeinductio pugnare debet, come-
non nobis. Sub Francisco I. Galechorus
de Tocula et omnibus Vanali, cum in
Italia esset, ad sanguinare certamen pro-
vocatus fuit, ob criminis aliquot perpetra-
tum, a Joanne du Plessis consanguineo
per Regem armorum Francie, Regis
consensu, qui cum non compa-
risset, ad mortem condemnatus fuit
per Arrestum supremi Consilii regi 20.
Febr. ann. 1388 sed, Regis extinto, in
Franciam rediit. Legi Chartas provocatio-
nis. Sub eodem Francisco I. illius
permisso. Franciscus de Virona domi-
nus de la Chasteigneraie et Guido de
Chabas Dominus de Montlieu duellum
interior in parco Vineennensi pedites,
omnibus duellorum observatis ceremoni-
mis ann. 1347. apud Thuanum, et alios.
[sic] Hoc duellum spectat consilium Molli-
hai, impressum in *Bibliothèque des Cou-
tumes par Berroyer*, pag. 273.] Vide Gui-
domen Papae quast. 617.*

III

*9 Lit. remiss. ann. 1154. In Reg. 182.
Chartoph. reg. ch. 95. Accus. d'aucunes
parolles qui furent rapportées à Olivier
de Gleon escuyer, que Odorat de Pompadour,
seigneur en partie de Villegocq,
avait dites et proférées contre l'enseigneur
dudit Olivier, iwell Olivier regnau ledit
de Pompadour, de combatte, parleval, t
qu'il estoit content de combattre, pour ce
qu'il eust sur ce congé de nous, etc.*

DUELLUM. Duelli judicium, admini-
stratio, atque alia que ad duelli ex-
ecutionem pertinent, inter officia que ad
apropositi spectant, recenset. *Char. a Th.
decani S. Vulpi. Abbavil. ann. 1298.
In Lib. nig. ejusd. eccl. fol. 8. r.
Retenta sibi et heribidis suis praepositura
cum dominio et libertate et fructibus
grangie per servitium, quod ante nobis
reddere solebat, videlicet Duellum, et
citations et alia servicia.*

DUELLUM GALLORUM. gallinaceorum,
etiam in alijs Provinciis usurpa-
tum a scholaribus pueris, vetatur in
Concilio Ciprianiensi ann. 1290 can. 7.
quod scilicet superstitionem quandam
saperet, vel potius sortilegiu[m], aut purga-
tionis vulgaris nescio qui redoleret.
*Quia e. Diello Gallorum, quid in parti-
bus is, tam in Scholis Grammaticis,
quam in alijs fieri voleat, nonnulla
multa antiquitas sunt exorta, etc. Diogenes
Laethus in Socrate: "Emp. xxi. c. 526-
vix. Isxippe non reseretur, etc. xxi. 570
vix. Isxippe. Mox. Isxippe. avix. 569
Koz. reseretur, etc. Vide infra Gal-
lorum pugna in Itali."*

Duellorum vero regulas ac ritus, et
ceremonias, ex quibus quendam hic atti-
vunt, multis proscuti sunt, qui ex
professo de Duelli scriptoris, Honoratus
Bonet in *l'Arbre des batailles* 4. part.
cap. 110. 112. et sequentibus. Comes
Glocestrensis in Tract. MS. des Gages
des batailles, Hardunus de la Jaille
Joan. Dom. de Lisle-dam et Oliverius
de la Marche, simul editi. Parisiis ann.
1380. Paris de puto, Hotmannus, et
Sevaro in *Tractatibus de Duellis*. Quibus
adjungendi Nicolaus Uptonus lib. 1. de
Militari offi. cap. 6. 7. Braetons lib.
3. tract. 2. cap. 19. 20. 21. Flota lib. 1.
cap. 34. 41. Guillelm. Stanforus lib. 1.
of Placit. Corona cap. 14. Libellus Cal-
talanicus de. Battalia facienda. cap.
71. Cod. 33. Bibl. Thuan. Leges Scotor-
rum, seu Quonianis Attachiamanta. cap.
35. Speculum Saxonie. lib. 1. art. 63.
Wichsild Magdeburg. art. 35. Thomas
Walshingham, in Ricardo II. pag. 237.
charta Amedei Comitis Sabaud. ann.
1397. apud Guillelm. in Histor. Sa-
baudi. pag. 240. etc. præterea. Edictum
Philippi Puteri Regis Fratricorum quod
quidam, licet non in exercitu, ac vacante
in Tract. de Duellis, et Andra Favvo
in Theatro Honour. pag. 1714. hic cur-
sum longe emendatus exhibemus. MS.
Codice, quo universam duellorum usq[ue]
ad ritus seriem continet.

**PHELIPPE PAR LA GRACE DE Dieu Roy
de France.** A tous ceux, qui ces présentes
lettres verront, Salut. Savoir fassons, que
comme enca en arrivera pour le commun
prosfit de notre Royaume, nous cussions
doffendu generallement à tous nos subjects
toutes manières de guerres, et tous gaiges
de batailles, dont plusieurs malfaiteurs
se sont avancé: par la force de leur corps
et faus engins, à faire homicides, trahis-
sons et toutes autres malfaisances, grieves
et excess pour ce que quand il les avaient faits
convertement et en repos, ils ne pouvoient
estre convaincu par lesmoins, dont par

ainsy le malefice se tenuoit: et pour ce que
nous en avons fait, est pour le commun
prosfit et salut de nostre Royaume:
mais pour oster aux mauvais dessusdit
crise de malfaise. Nous avons nostre
ceffense dessusditte attemp[er]ée par ainsi,
que ou l'apperra évidemment homicide,
malfaisance, secrettement ou en repos, ex-
cepto de larvatu, pa. quoy peine de
mort se deost ensuivra, si que relach qui
l'aurroit fait n'en peut faire continuer
par testimoniu ou autre maniere suffisant.
Nous voulons que en defaut d'autre poind,
celuy ou ceulz, que par indices ou pre-
sumptions semblables a verité pour avoir
ce fait, soient de tels faits vaincuoz,
appellez et citez a gaige de bataille, et
souffrevoys quand en ce cas les gaiges de
bataille avoir lieu: Et pour ce que a celle
justice tant seulement nous attemp[er]ons
nosse defense dessusditte ès lieux et ès
termes esquels les gaiges de bataille n'a-
vont lieu devant nosdrade Ordonnaunce,
et pour ce n'est mie nostre entention que
reste defense soit rapelée ne attemp[er]ée
à nul cas passer devant ne après la date
nostres presentes lettres, desquelles con-
demnations et absolutions ou enquêtes
soient faitz procz, affin que on les puiss
juger, absoudre ou condamner, ainsi que
le cas le requerrra et évidemment s'appar-
tiendra. Et en testinog de ce nous avons
ces presentes fact seiller de nostre grand
seel donne à Paris le Mercredy l'an mil
cccc. al. 1306.

**¶ 2. Nota quatre choses, qui appartiennent
avant que le gaige de bataille puisse être
adjudic.**

*Et premièrement nous voulons et ordon-
nons, qui soit chose notoire certaine et
evidente, que le malefice soit advenu, et
ce signifie la clause, Où il apperra évi-
demment homicide, trahison, ou autre
vray semblable malefice par évidente
suspicion.*

*La seconde est, que le cas soit tel que
mort naturelle en deost ensuivra, excepté
cas de larruin, à quoy gaige n'eschet
point, et signifie la clause, De quoy peine
de mort deost ensuivra.*

*La tierce est, que nul ne peut être
puny autrement que par voie de gaige,
et ce signifie la clause, De homicide ou
trahison iposte, si que celuy qui l'aurroit
faite ne se pourroit defendre, que par
son corps.*

*La quarte, que celui que on veut appeler
soit disfame du fait par indices, et ce
signifie la clause, Presumptions sembla-
bles à vérité. Encors voulons et ordon-
nons selon le texte de nos Ordonaunce,
jacoit ça que en larruin n'y eschet peine
de mort, toute fois en larruin ne eschet
peine de mort, toutes voies en larruin ne
chel point gaige de bataille; si comme
il est contenu en la clause, De larruin,
excepté, etc.*

**¶ 3. Comment le defesseur se vient pre-
sentant devant le juge sans estre adjourné.**

Hic § deest in MS.

*Nota que en gaige de bataille tout homme
qui se dit vray pour honneste se doit ren-
dre et presenter sans adjournement, s'il
le sciat, mais on lui donne bien delay
pour avoir ses amis; et s'il ne vient sans
adjournement, je pour ce son droit n'est
anondry, ne son honneur avancie.*

**¶ 4. Comment l'appellant propose son cas
devant le juge de l'appellant.**

*Encors voulons et ordonnoys, que
quand on propose aucun cas de gaige de*

27

bataille, de quoy mort se deust ensuivre, excepté larrecin comme dit est, il souffrit que l'appellant die que l'appelé a fait faire le cas pour lui ou pour autre, supposé que l'appellant ne nomme pas qui.

Encore se le cas est supposé en généraux termes, comme de dire : Tel dis et veult dire maintenir et soustenir que tel a traitreusement tué ou fait mourir tel : Nous voulons et ordonnons, que telle proposition soit non souffrante et indignante de réponse, selon le stile de notre Cour de France, mais lui convient déclarer le lieu où le maléfice a été fait, le temps et le jour de la personne du mort, ou de la bataille. Toutes voies en telle condition pourront être l'information du maléfice, qui ne sera pas nécessaire d'être fait le jour, qui pourroit être trop occulte de savoir.

Encore voulons et ordonnons, que se juge ordonne gage ou combat contre les coutumes, contenues en nosdites lettres, tout ce qui sera fait au contraire pourra estre puni.

Encore voulons et ordonnons, que le demandeur ou appellant doive dire ou faire dire par un Advocat son propos, devant nous ou son juge compétent contre sa partie adverse, et lui présent : et se doivent garder de dire chose où il chée vilenie, qui ne serve à sa querelle seulement.

Et doit requérir le défendant que se l'appellant ne preuve les choses proposées estre vrayes, que il soit condamné à avoir confisqué cors et biens, et estre puny de tel peine comme droit le veut : alors ledit appellant doit et peut dire, qui ne le pourroit prouver par témoins ne autrement, que par son corps contre le sien, ou par son avoué en champ clos comme gentilhomme et preudhomme doit faire, en notre présence, comme leur juge et Prince souverain : et alors doit jeter son gage de bataille, lequel gage receu par le défendant doit puis faire en sa retenu, et puis faire retenue de conseil d'armes, de chevaux et de toutes autres choses nécessaires et convenables à gage de bataille, et que en tel cas selon la noblesse et condition de lui appartiennent avecques toutes les protestations, qui s'ensuivront. Lesquelles protestations, appellations et ordonnances seront enregistrées par juge, s'il aura gage ou non, ou disant.

Et pourra, dira : Très-excellent et puissant Prince, et notre souverain Seigneur, ou s'ils ne sont de notre Royaume, en lieu de Souverain Seigneur, diront. Et notre juge compétent, pour donner plus bref fin aux choses que j'ay dites, je proteste et retiens, que par loyale essoine de mon corps, je puisse avoir un Gentilhomme pour ceuluy jour mon avoué, qui en ma présence, si je puis, ou en mon absence, à l'aide de Dieu et de notre Dame et Monseigneur saint Georges le bon Chevalier fera son loyal devoir à mes coust et despens, comme raison est, toutes les fois et quantesfois qu'il vous plaira ordonner comme à tel cas appartient.

Encores voulons et ordonnons, que le défendant, s'il veut, sur les perils, puisse dire au contraire, et requérir les injures par l'appellant dictes à lui estre amenées, de telle amende et peine, que devroit porter s'il n'avoit fait les choses dessusdictes, et que ledit appellant, sauve l'honneur de notre Majesté, ou de son juge compétent, et faulement et naturellement mené ; et comme chose mauvaise, qu'il est de ce dire, il s'en défendra, l'avis de Dieu, et de notre Dame, par son corps, ou de son avoué par loyale essoine de son corps, s'il est dict et jugé que gage de bataille

y soit, ou lieu jour, et place que par Nous comme leur souverain ou autre juge sera ordonné. Et alors doit lever et prendre le gage de terre, et puis faire ses protestations dessusdictes. Et requérir son avoué en cas de loyale essoine, et nous demander retenu de celui selon la noblesse, et condition du lui, et le surplus ainsi que dict est : lesquelles appellations et défenses voulons et ordonnons, que soient semblablement escriptes et registrees pour savoir s'il y aura gage ou non. Et pour l'amender l'un à l'autre selon que justice requerra, dans une incluse, s'obligera de comparaître au jour, heure, et place à eux assignés, tant à la journée de savoir le gage y sera, comme à celle de la bataille, se bataille y exchier, selon l'information de leur proces, lequel sera bien veut et salement regardé par nobles et preudhommes, Clercs, Chevaliers, et Escuyers, sans sauveur de nulli, lequel gage ou non sera devant les parties adjuge au jour et place pris nous ou par leurs juges ordonné, sur lequel d'assise repose pour recouvrir, celuy à qui la partie sera, et autre ce voulons, que soient arrêtées, juras de ce qu'ils donnent bons et suffisants pleges à ne partir sans notre congé, et de se présenter aux journées ordonnées par nous ou par leur juge compétent.

Comment l'une des parties se part sans congé, et est pris de par le Roy.

Aussi voulons et ordonnons, que se aventure des parties se déparoient de notre Cour, après les gaiges jetés et receus, sans notre congé, icluy portant voulons et ordonnans qui soit tenu et prononcé pour recreant et convaincu, et faite la justice que le cas requiert, retenu notre volonté.

Encores et pour ce qu'il est de coutume que l'appellant et défendant entrent en champ, portant avec eux toutes les armes quelles ils entendent offrir l'un l'autre, et eux défendre, partant de leurs hostels à cheval, eux et leurs chevaux, housses de couter, et paremens de leurs armes, les visières baissées, les glaives en poings, les espées et daghoues cintes, et en tous les esfaits et manières qu'ils entendront euz combattre, soit à pied ou à cheval. Car s'ils faisoient porter leurs armes par aucuns autres, et portassent leurs visières levées sans nostre congé, ou de leur juge, leur porteroit tel préjudice qu'ils seroient contrainx de combattre en tel estat qu'ils seroient entré au champ, selon la coutume de présent. Et parce que cette coutume nous semble pour les combattants aucunement estre enuyeuise : par nosdits chapitres et ordonnances, de présent attemperions et voulons, et ordonnons, que telsdits combattants puissent porter aux heures par nos ordonnances mousies et armes, comme dit est, de leur maine, les visières levées, faisant porter devant leur cheval, plastrons, haches, espées, s'ils veulent, et toutes autres armes raisonnablez pour offrir et defendre en tel cas. Et tant plus pour avoir cognissance de vrais Christiens, partant de leurs hostels de pat en paix de leurs mains droites se signeront, ou porteront le Crucifix ou bannieres petites où seront pourtraius nostre Seigneur et notre Dame, les Anges, Saints ou Sainctes, ou ils auront leur desseu et devotions, desquelles croix ou bannieres ainsi que dict est, jusqu' à ce qu'ils descendront dedans leurs pavillons, se signeron.

Cy s'ensuit la premiere des trois crier, et les cinq defenses que le Roy d'armes

ou Héraut doit faire à tous gaiges de bataille.

Tout le premier ledit Roy ou Héraut de la Marche doit monter à cheval sur les deux portes des lises, et là doit une fois crier l'appellant. Secondement une autre fois quand l'appellant sera entré, et que aurons commandé de appeler le défendant. Et là troisième, quand ils seront tous deux entrés, et auront devant nous faites leurs présentations, et fait tous leurs serments par la forme qui s'ensuit, et retournes en leurs pavillons.

La première des cinq defenses.

Or ouez, or ouez, or ouez Seigneurs Chevaliers, et Escuyers, et toutes manières de gens, que nostre Seigneur par la grace de Dieu Roy de France, vous commande et defend, ou de leur juge, sus peine de perdre corps et biens, que nul ne soit armé, ne porte espe, ne dague ne autre harnois quel qu'il soit, se ce ne sont les gardes du champ, et ceux de par le Roy nostre Sire, ou le juge, en auront congé.

Encores ce le Roy nostre Sire vous commande et defend, ou le juge, que nul de quelque condition qu'il soit, durant la bataille, ne soit à cheval, et cè sur peine aux Gentils hommes de perdre l'cheval, et aux serviteurs de perdre l'oreille, et ceux qui convoyeront les combattans descendus qu'ils soient de leurs chevaux à la porte du champ, seront tenus incontinent les renvoyer, à la peine que dit est.

Encors le Roy nostre Sire, ou le juge, vous defend que nulle personne de quelle condition qu'il soit, durant la bataille, ne entre les deux lises, siron ceux qui pour ce y seront ordonnez sur la peine de perdre corps et biens.

Encors le Roy nostre Sire, ou le juge, vous commanda et defend à toute personne de quelque condition qu'il soit, qu'il assise sur banc, ou à terre, afin que chacun puisse veoir les parties plus à son gré combattre, et ce sur la peine du poing ou du pied.

Encors le Roy nostre Sire vous commanda et defend que nul ne parle, ne dise, ne tuisse, ne crache, ne crie, ne face aucun semblant, et ce sur peine du corps et des biens.

Autre Ordinance du Roy, comment les deux combattans doivent entrer en lises.

Encores et jadis, que par les anciennes coutumes de nostre Royaume, l'appellant doit estre au champ avant l'heure à dire heures, et le défendant devant l'heure de midi, et quiconque sera diffuant de l'heure, il est lenu et jugé pour convaincu, et nostre mercy ou du juge s'y entend, lesquelles coutumes nous voulons et approuvons, que d'oresavant se contiennent et vailent. Neantmoins pour aucunes bonnes raisons à ce nous esmouvoir, lesdites ordonnances attemperons, et conventions, que nous ou leur juge puissé advancez ou tarder de jours et de heures, selon les dispositions du temps, ainsi que à nous et à tous juges plaira, et les prendre en nos mains pour les accorder, et ordonner à l'honneur et bien de tous deux qui pourra, et ou pour donner autre jour et heure, tant avant la bataille commencé comme en combatant pour parfaire leur bataille, se le jour ne souffrois, et en les remettant aux mêmes et semblables pointz, et party comme les avions pris ; sans ce que nul ne s'en puse jamais excuser, complaindre, defendre ne protester contre nos Ordinances, comme nous leurs juges competentes.

§ 8. Ensuite les requêtes et protestations que les deux parties doivent faire à l'entrée du champ.

A la porte des lisses au Conestable se le Roy luy a commis, ou aux Mareschaux ou Mareschal du champ, qui là se trouveront, avecquels l'appellant dira ou sera dire par son Advocat, qui est pour plusieurs causes le meilleur, et puis celles qu'il dira, ou sera dire semblablement au juge, quand il sera tout à cheval entré dedans, au Mareschal ayant que d'entrons dedans, et premier elle de l'entrée du champ :

Nostre très honore Monseneigneur le Marschal je suis tel, ou l'Advocat, voyez cy tel comme appellans que pardouanez le Roy nostre Sire et souverain Seigneur et le juge competent, se v'nt presenter armé et monté comme gentilhomme dolt entrer en champ pour combattre contre tel, sur telle quelle commefais et malade transirent au combattre, le coe et les membrez de son estat. Et de ce il est nomme Monseneigneur le bon Dame, et Monsieur Saint George le bon Chevalier à temoign a este journee, qui aujourd'huy huy est assignee, et pour ne accomplir est venu et se presente pour faire son vray devoir, et nous requiert, que luy liers et despartir, sa portion du champ, du vent, du soleil, et de tout ce qui est necessaire, profitabla, et convenable a tel cas. Et ce fait, il sera son vray devoir a l'aide de Dieu, de nos Dame, et de Monseneigneur saint George le bon Chevalier, comme dict est. Et proteste qu'il puisse combattre a cheval ou a pied, ainsi que mieulx lui semblera. Et le soy armé ou de ses armes ou desarmé et porter celles qu'il voudra tant pour offendre comme defendre a son plaisir avant combattre, ou en combattant.

si Dieu lui donne loisir de ce faire.
Encores que si son ennemy tel ou ad-
verse, portoit autres armes ou champ,
qui ne devoit porter par la constitution de
France, que icelles luy soient ostées, et que
en lieu d'icelles nulles autres n'ayent
durant adoir.

*Encores que si son ennemy avoit armes
fondre d'armes art et brefes churros,
sors, ou invocations de dieux, ou autre
que il en fust copenue manifestement,
que son bon droit lui fust empêché, avant
la bataille, combattant ou apres, que son
bon droit et honneur n'en puisst
estre amendry, ainsi soit le fault et mau-
vais puny comme ennemy de Dieu, tristre
et meurtrier selon la condition du cas, et
il est requerir que sur ce il doye speciale-
ment jurer.*

Encres doit requerir et protester, que si le plaisir de Dieu ne fust que au Soleil couchant il desconfit, et autre son ennemy, laquelle chose il entend à faire si à Dieu plust, neanmoins peut requerir qui lui s'ont donné du jour autant comme il en s'ont passé selon les droicts et anciennes coutumes, ou autrement peut protester s'il n'est l'espacé d'un jour tout long, lequel nous lui devons consentir et aclover.

Encores que en cas, que le tel son adversaire ne seroit venu dedans l'heure d'eus, et par le Roy nostre Sire assignee qui ne soit plus receu, mais soit tenu pour reprobree et convaincu, laquelle requete est et sera en nostre liberte. Namançons que s'il tardoit sans nostre volonté qu'il soit comme dict est.

Encores doit demander et expressement protester, qu'il puisse porter avecques luy pain, vin, et autres viandes, pour manger et boire l'espace d'un jour, se besoin luy en estoit, et toutes autres choses a luy convenables et necessaires en tel cas, tant

pour luy comme pour son cheval, des-
ques protestations et requestes tant en
general comme en special il doit deman-
der instrument, lesquelles requestes et
protestations voulons et ordonnois que
l'appelle ou defendant puisse sembla-
blement faire, et par la forme que dist est,
lesquelles requestes et protestations s'il
ne leur sont en special defendus, voulons
et ordonnois qu'ils puissent combattre à
cheval, et à pie armes chascun à sa vo-
lonté de tout bastons et armois; de mau-
vaises engins, charmes, charrois et in-
vocations d'ennemys, et toutes autres
semblables choses defendus, selon Dieu
et Sainte Eglise à tous bons Chrestiens

Commer. les pavillons des combataans doivent estre mis.

Encor se voulons et ordonnoys, que le siege et le pavillon de l'appellant, quiconques il soit, sera, à nostre main dextre ou de son Juge, et celuy du defendant sera à la ser-estre.

Comment les deux combattants doivent entrer au champ.

Encores voulons et ordonmons que quand chascun d'eux auront ou par leur Avocat fait dire les choses dessus dictes, ainsi qu'ils entrent ou champ, doivent baisser leurs visières, et entrer les visières baissées faisant le signe de la Croix, tout ainsi que dict est. Et en icelluy estat devant venir devant nous, ou leur Juge, portant les armes sur eux, desquelles ils entendent defendre et offendre ayant que d'entrer dedans, et nous dire et faire dire ce qui ensuit : Tres excellent et tres-ruissant Prince, et nostre Souverain Seigneur, ou voiez cy tel, qui en vostra presence, comme a nro droitier Seigneur et Juge competent, et si le Juge est autre que le Roy, dira ou sera dire : Mon tres redoubit Seigneur, je suis tel qui en vostra presence comme a nro Juge competent, suis venu au jour et heure par vous a moy assignée pour faire mon deuoir contre le tel, à cause de meurtre ou trahison que il a faict, et de ce j'en prens Dieu de mon costé, qui me sera aujourdhui en aide : et quand il aura ce dict, ou par la bouche de l'Advocat fait dire, alors nous lui donnerons congé de entrer et aller en son pavillon descendre, se quelles choses accomplies, nous ordonmons, que nostre Roy d'Armes de la marche ou Heraut montera sur les deux portes de la lise du côté du defendant, et fera son second cry, et defense par la propre forme et maniere que dict est.

Cy apres s'ensuivront les trois sermens,
que sont tenus de faire les Combattans,
ceux qui veulent combattre en gaige de
bataille.

Et premier ordonnoys, que l'appellant
sa vissiere haussée, tout à pied, pariant de
son pavillon armé de tout armes, dont il
entend offendre et defendre, accompagné de
ses Conseillers et Gardes du champ
seulement, alors se mettra à genoux, dé-
vant nous, et lâ sera la figure de nostre
v.ay Sauveur Jesus Christ en Croix. Lors
que le Mareschal ou un de nos Conseil-
lers, ou celuy, que le Juge commettira, qui

luy dire par la maniere qui ensuit : Sire Chevalier ou Escuyer, qui est ry appelleant, voyez-vouz icy la fras vray remembrance de notre Sauveur vray Dieu Iesu-Christ qui voulut mourir et lurer son tres precieux corps à mort pour nous sauver. Cr luy requierez mercy et luy pris, que à ce jour vous nescile aider, si bon droit avez; car il est bouverain Juge: souvenime vous des serments que vous ferez ou autrement contre ame, votre honneur, et vous estes en peril. Alors le Marechal ou Conseiller, finies ces paroles, pret l'appellant, par ses deux mains ostées des gantellets, et luy dit, que il ditz les paroles apres luy que il dira, et les met sur la Croiz: Je tel appellant, jure sur cette remembrance de la Passion de nostre Sauveur Dieu Iesu-Christ, et sur le soy de vray Christ, et du S. Baptême, que je tiens de Dieu, que j'ay et cuide fermement avoir pour certaine bonne, juste et sainte querelle, et bon droit d'avoir en ce gaige appelleé le tel, comme fault et mauvais traître, ou meurturier, ou soy mentis selon le cas que c'est, et lequel a tres faulx et mauvaise cause, et de soy en defendre, et combattre contre moy, et ce lui monstrera-je aujourd'huy par mon corps contre le sien, à l'aide de Dieus et de nostre Dame, et de Monseigneur saint George le bon Chevalier. Lequel sermon fait, ledit appellant se leva, et s'en retourne en son pavillon avecques ceux qui l'ont amené, et lors par semblable facion est fait du defendant.

*Comment le defendant fait son premier
semblable serment devant le Juge.*

Lequel serment fait, après ce que l'appellant est en son pavillon, les Gardes du champ vont au pavillon du défendant, lequel ils menent pour faire le semblable serment, armé de tous ses armes, et le surplus comme dit est, et quand le Marschal ou Conseiller l'a bien amonété, comme dit est, le Marschal ou Conseiller après tout ce, prend ses mains ostées des gantelles, et les met ainsi qu'il a fait à celles de l'appellant, et puis lui dit : Vouz tel, ou Seigneur de tel lieu, dites come moy. Lors il dit : Je tel, défendant, jure sur cette remembrance de la Passion de notre Seigneur Jésus-Christ, et sur la foy de vray Christian, et du saint Baptême, et de l'assumption de la sainte Vierge, et cuidefertement avoir pour certain, bonne, sainte et juste querelle, et bon droit de me defendre par ce gage de bataille, contre le t.i., qui faussement et mauvaismement m'est à moyen jour appellé, et meausais qu'il est à moyen jour appellié, et ce luy monsieuray je aujourd'huy de mes corps contrer le sien, à l'aide de Dieu et de nostre Dame, et de M^esigneur saint George le bon Chevalier. Lequel serment fait, ledit défendant se leve et s'en retourne en son pavillon, ainsi que l'appellant a fait.

Comment les deux parties font le deuxième serment devant le Roy, ensemble aux tenans par les mains.

Après ce que chacun d'eux auront fait leurs serments ainsi que dit est au chef de piece, nous ou leur autre Juge feront parir les Gardes autant de un lez que de l'autre, et iront querir les Combatains accompagniez de leurs Conseillers, ainsi que dit est, lesquels viendront pas à pas de suite, et quand seront à genou devant la Croix, le Conseiller leur fera oster des mains leurs gantelets, et prendra leurs mains droites et les mettre sur les deuz pieds du Crucifix et des senesters se toucheront l'un l'autre; alors derafet nosrie

Mareschal dira les paroles qui ensuient :
Vouz tel appellant et vous tel defendant,
voyez icl la vraye remembrance de la tres
sainte Passion de nostre Seigneur Dieu
Jesus-Christ, la perditon de reluy qui
aura fait en ame et en corps, aux grands
sermens que ce fait et ferez, et feront
la Sentence de Ihesu, qui est pour aider a
bon droit, les confortans et assurant plus
plutot a la mercy du Prince que en la ire
de Dieu et pouvoir de l'ennemy. Lequel
serment nous ordonnes que ce soit le
dernier des trois pour la mortelle haine,
qui est entre eux. Alors estant leurs deux
mains droites sur le Crucifix, et eux tenans
des autres a senestre, adiungues le
Mareschal ou Conseiller leur demandera,
et prenner a l'appellant, et puis au defendant:
Vouz tel, comme appellant, et
vouz tel comme defendant, voullez-vous
jurer; et si aucun d'ux se repent de son
tort, et fait conscience comme bon Chrestien,
alors nous, et se le cas le requiert
devant, nous le retenons a nostre mercy
ou de son Juge, et le cas le requiert,
devant qu'il ait combattu pour lui domuer
penitence, ou ordonner a nostre plaisir.
Dont se ainsi est, nous ordonnes qu'ils
soient ramenez en leurs pavillons, et de
la ne partent juscques a nostre commandement,
ou du Juge devant qui ils soient
venus. Se tous deur veulent jurer, alors
le Mareschal ou Conseiller dura l'appel-
lant qu'il ait comme luy. Je l'appellant
jure sur este vraye figure de la Passion
de nostre Seigneur Dieu Jesus-Christ, sur
la foy de Baptisme comme vray Chrestien,
que je tiens sur mon vray Dieu, sur les
tres souveraines joies des Paradies, les-
quelles je renvoie pour les trois angous-
seuses peines d'enfer, sur mon ame, sur
ma vie et sur mon honneur, que j'ai et
cude avoir bonne, juste, et sainte querelle
de combattre ce fault et mauvais tra-
meray, par force et force mentie, sel'on le
gape tel que je vous serre la main et
tiens par la main, et de ce j'as appelle
Dieu a mon vray Juge, nostre Dame,
Monsieur saint George le bon Chevalier,
et pour ce loyauant faire par les
sermens que j'ay fait, je n'ay ne entendu
porter sur moy ne sur mon cheval, paro-
les, pierres, herbes, charmes, charges, con-
jurations, ne compotions, invocations
d'ennemis, ne nulle autre chose, ou je
aye esperance qu'il me puisse ayder, ne
luy nuire, ne m'ay recors, fors que en
mon bon droit par mon corps, par mon
cheval et par mes armes; et sur ce je
baise cette vraye Croix, et me taiz. Apres
lesquels sermens fets ledit Mareschal ou
Conseiller se traict vers le defendant, et
pour abreger l'un et l'autre, disent tout
aussi que dit est, et puis laisvent le Crucifix.

Et quand tous deux font ledit serment,
le Mareschal ou Conseiller les fait prendre
par leurs deurs mains droites, et les fait
entretenir. Alors il dit a l'appellant
que die appelle, et en parlant a son en-
nemi. Oyez tel que je tiens par la main
droite, par les sermens que j'ay fait, la
cause, pourquoi je l'ay appelle, est nulle,
par laquelle j'ai bonne raison et loyale de
toy en avoir appelle, et a ce jour l'en com-
battra, et tu as mauvaise cause et nulle
raison de t'en combattre et defendre con-
tre moy, et tu le sais bien, dont j'as
appelle Dieu, nostre Dame, et Monsieur
saint George le bon Chevalier a testi-
moing, comme faux traistre, meurtre,
ou foy mentie que tu es, selon le cas.

*Response au serment et paroles
de l'appellant.*

Apres ce, le Mareschal ou Conseiller dit

au defendant qui ditz comme luy en par-
tant a l'appellant : Toy que je tiens par
la droite main, par les sermens que j'ay
faits, la cause, pourquoi tu m'as appelle
est fausse et mauvaise, parquoy j'ay donne
et loyale cause de m'e defendre, et me
combattre contre toy a ce jour, et de ce
tu as mauvaise cause et fausse querelle de
men avoir appelle, et combattre contre
moy, et tu le sais bien, dont et de ce j'en
appelle Dieu, nostre Dame, et Monsieur
saint Georges le bon Chevalier a testi-
moing, comme faulx et mauvais que tu es.
Et apres les sermens tous faits et les
paroles dites, ils doivent chasser le Crucifix,
et puis chacun ensemble lever et
retourner en leurs pavillons pour faire
leurs devoirs; et lors sera ostee la Gote
des lices, et le siege surquoy elle est, les
quelles choses faites ledit Roy d'Armes ou
Heraut remontera sur les coings des lices,
et sera son quatresme et dernier cry.

Le dernier des trois cri.

Apres ce que le Roy d'Armes ou Heraut
aura crié et que chascun sera assis et
ordonne sans dire mot, et que les parties
seront toutes en point de faire leurs
devoirs, alors par le commandement du
Mareschal viendra ledit Roy d'Armes ou
Heraut au milieu des lices, entre les 2
Combatains, par trois fois criera : Faites vos
devoirs; et apres ces paroles incontinent
aux deux de: de la lisse a l'endroit de leurs
pavillons, leur seront mises leur bou-
teilleterre et leur pris et tonnaillottes, et
alors les Combatains incontinent sailliront
sur leurs escrabeaux pour monter qui voudra
sur leurs devoirs, qui seront le tous
pretz, et devant eux et leurs Conseillers
tous en tout. Alors subitemps leurs pavil-
lons seront par sur les lices gettez dehors
esperant nostre Ordonnaunce de le bataille
par le cry du Mareschal.

*Comment les deux parties sont hors des
pavillons pour faire leurs devoirs a la
voix du Mareschal, quand il jettera le
gant.*

Alors quand tout sera en point, laquelle
chase leur sera demandee le Mareschal
pour nostre Ordonnaunce, et lors sera le milieu
du camp, qui portera le gant en samme
lequel par trois fois dira a haute voix :
Laissez les aller, et la derniere parole
dite, il jettera le gant au milieu des lices, alors
par a pied ou monte a cheval qui voudra,
car en gages de querelle, soit
est enpris, face chascun le mieux qu'il
pourra, et au parme que les Combatains
feront, les Conseillers d'honneur sailliront
hors de la prochaine lisse voir comment la
chose se passera, se par nostre Ordonnaunce
n'est que pour aucunes bonnes
raisons ordonnes que les deux parties
un ou deux y fussent pour mieux ouir,
voir, et requirer le droit de son parti se
besoin estoit.

*Comment ils combattent, et l'un est vaincu
et traistre, l'autre victorie, et parquantes
manieres, gages de bataille sedant oultre.*

Encore voulons et ordonnoys que gage
de bataille ne soit point d'autre, fors
que par l'usage des deux, faisons, c'est a
savoir, quand l'une des parties confesse
sa coulpe, et est rendue a la force, et
quand l'un met l'autre hors des lices, et
son mort, dont mort ou vis quel qu'il soit,
le corps ou membre sera de Juge lere au
Mareschal pour en faire justice, ou lui
pardonner, a nostre bon plaisir; et quand
il sera mort ou aura dit le mort, le vain-
queur se doit presenter a genou a nous
et nous demander, se il a bien fait son

devoir, et alors nous le quittons; et a ces
paroles il se leve, et en sa partie s'en va
monter a cheval accompagné de tous ses
amis.

*Comment le vaincu sera desarme par le
Heraut, et son harnois jette par le
champ.*

Encore voulons et ordonnoys que se le
vaincu est vif, qu'il soit en estant leve, et
luy soient les esguillettes coupees, et tout
son harnois et la par camp jette, et
puis le tete couché, et se il est mort, soit
ainsi desarme, et la laisse jusques a nostre
ordonnance, qui sera de pardonner ou
faire justice tout ainsi que bon nous sem-
blera; mais ses pleges seront arrestes
jusques a satisfaction de partie; c'est a
savoir sur la defense, et le surplus de
ses biens a notre Court conseque.

*Comment le vainqueur se part des lices
honorblement, et le corps du vaincu
demeure la jusques a la volonté du Juge
en la garde des Serjeants de la Justice.*

Encore voulons et ordonnoys, que le
vainqueur honorblement s'en parte a
cheval par la forme qu'il est, et s'il n'a
enine de son corps portant le baton de
quoy il aura desconfit son ennemis en sa
droite main, et luy seront les pleges et
ostagers delivres, et que de cette querelle
ne soit tenu de respondre, ne nul juge
l'en puisse plus contraindre s'il ne veult.
Quia transiit per rem judicatam, et
judicatum inviolabile observari.

Encore voulons et ordonnoys, que le
cheval, comme dit est, et les armes du
vaincu, et toutes autres choses qui lui
soient venies, soient de droit au Mares-
chal du champ, qui pour ce jour en auroit
la charge.

*Iey fuient les Ceremonies, Ordonnances,
et Statuts de France qui s'appartient
a tous gages de bataille fait par querelle.*

Or faisons a Dieu priere qui garde le
bon droit a qui l'a, et que chascun bon
Chrestien defende ne encheur en telperil
Car entre tous les perils qui sont, c'est
que on dont plus craindre et douter,
dont plus noble ayant bon droit se sont
trouves trompes, ou pour avoir trop confiance
en engins, forces, et autre-venues; et
aucune foy pour honte au monde,
donnen ou refusent paix, ou convenables
partis, dont manentes foy, et plus pour
des vieux proches nouvelles penitences,
non chafant le jugement de Dieu. Mais
qui se plaint et justifie ne trouve, la doit
bien Dieu requierer, et se l'integret, sans
orgueil ne mal talent pour son bon droit,
requiert bataille, ne doit abuter engin ne
force, ayant espoir auvray et tout-puissant
Juge qu'il sera pour luy.

*Eadem duelli leges omnes refert
De Lauriers ad annum 1306, tom. I.
Ordinat Reg pag. 435 et seqq. ubi si
otium et libuitum est, variantes plurimis
lectio[n]es potius observare. Unum hic
admitt, non semper ad ultimum extimum
productu fuisse duella, cum scilicet, qui
certamini praeceptis Judicis, Camponi
bus, ut terendo cessarent, reclama-
bant quod factum legimus in Historia
Harcourt, quod a dicto anno 1306, et de
controversie, qua annis 1306-1307, inter
Dominum de Harcourt, et Cambrelagen
de Tancarville: Lui ou vint en champ ludit
Seigneur de Harcourt, triumphaverunt
accusatores, tout armes de fleurs de lys, qui
vaillamment se porta, si que finaliter
est son enemni occis, n'eust esté qu'en
iceluy combat estoient presents les Roys*

Mox inde cum in stratu suo recubans, veluti soporem Dulciculum carperet, etc.

DULCICUM, *Genus panis melle conservatum*. GL. MS.

• **DULCICORUS**, *ut Dulcicanus*. Ordinatio processionalis ab obvendio D. Imperatoris anno 1473. In Guden. Cod. Dipl. lib. 10, pag. 111: *Quando D. Imperator excedens B. V. accesserit ex tunc D. Joh. Totoles in organo Dulciorum musicis, quae bene nouit, carmine propinabat.*

• **DULCIFICARE**. *Levere, mitigare.*

Disciplina Clerical. cap. 1. sect. 3: *Duritate cordis ejus recordatus, ut facilius retineat, quodammodo necessario malitia et Dulcificanda est.*

• **DULCIFLUUS**. *Dulce fluenus. Dulciflui*

fontes, apud Draconium Hexaem. v. 49.

Dulcifluus, in veteri Oratione ante Psaltilia

recitationem facienda, apud Martene-

nium Itiner. tom. 2, pag. 188.

• **DULCILIOQUUS**, *πλειος*. *Vet. Ona-*

mast, et apud Apuleium Apol. pag. 129.

Sidonium lib. 8. Epist. 11. etc.

• **DULCIMODUS**, *apud Prudent. Psy-*

chom. 667.

• **DULCIMONIUM**, *Dulcedo, suavitatis*

Acta S. Gauger. tom. 2. Vide pag. 677.

col. 2: Cujus vita et doctrina Dulcimonio

quandus filii Israel dirigendi, etc.

• **DULCINERUS AURUS**, *apud Martian.*

Capellam lib. 9, pag. 30.

• **DULCINISTE**, *Hæretici Valdenses*

seculari, sic dicti a Dulcino Novarensi

hæretico, de quo S. Antonius part.

8. tit. 21, cap. 1. § 2. et Blondus Dec. 2.

lib. 9, sub. ann. 1307.

• **DULCISINUS**, *apud Sidonium Carm.*

6. Apuleium Asclep. pag. 407. Martian.

Capellam lib. 9. Dulcione. In Additione

S. Isidori ad Librum S. Hieronymi de

Vitis illustr.

• **DULCUM**, *πλειος. Placenta, in Sup-*

plemento Antiquariorum. Vide Dulcia.

• **DULCO**, *Vinum dulce, in Glossis MSS.*

ad Alexandrum Iatrosophistam. Vide

• **DULCOR**, *Dulcedo, apud Tertullianum.*

Vide Forcellinum. Reinard. Vulp.

lib. 8. vers. 456:

Pocula Dulcorum non habuita timens.

• **DULCORARE**, *Dulcem reddere. Papias:*

Dulcoratum, dulcedine repletum. Ugutio:

Condire, saporare. Dulcorare. [S. Ambro-

sius de Institut. Virginum: Fons Mara-

per signum Dulcoratum.] Auxilius de

causa Formos: Unde Antiquatum odium

felle amaritudinis parvo stillicidio ver-

borum Dulcorari non potest. Alvarus in

Vita S. Eulogii Presb. Mart. 11: Corobia,

hic pucrurus, multorum patrum

et amicorum Dulcoratur. Alanus de Insulis

in Plantu natura. Meaque ora pudicus

osculus Dulcorando, melittu sermonis

medicamine a stupore morte curavit

infirmum. [Charts Egyllia Abi Flacc. act.

ann. 86. inter Insti. tom. 4. notes

Gall. Chr. colf. 59: Si quis vero infidelis

aister felle amaritudinis Dulcoratus (i.e.

infelix, etc.).

• **DULCORARIUS**, *Assentator, adulator.*

Dulcorarii mendaces, apud Joan. Saris-

bur. Polycrat. lib. 8. cap. 18. Pro eo

qui saccharo vel melle condit, acci-

plendus videtur supra in voce Barbator.

• **DULCORATIO**, *Dulcedo. Virtutes B.*

Ambrosii Senensis. Inter Acta SS. Martini

tom. pag. 213: Tanta verborum ejus

Dulcoratio affecti.

• **DULCOROSUS**, *Gallicus Doucerereuz.*

Alvarus in Vita S. Eulogii Presb. num. 11:

Undique fulgidus rediens, limpidus, Dul-

corosus, nectarius, amicabilis omnibus.

• **DULEUSIS**. *Vide Dusa.*

DULGERE, *Dulciter facere*. Descer-

rere, gurgire. Veteres Annae. Fr. ann.

758. cap. 16: Cupiebat supradictis Hais-

tolis nefandis Rex mentiri, que antea

politicus fuerat, obnides Dulgere, sacra-

menta irruerpere. Ubi [oo ap. Canisium

obidae degener] in MS. in Glossa inter-

lineari, est reliquere. Monachus

Egoisimensis in Vita Caroli M. cap. 4:

Saxones iterum rebellaverunt ruptis sa-

cramentis, et obsidibus Dulgit, mentitis,

et Erebisca castrum.. capientes,

Francos expulerunt. Annales Fr. ann.

778. Tunc nuncius veniens, dixi Saxonem

rebelles, et omnes hospites suis Dulgitos,

et recesserunt ruptis, et Heresburgum,

captum. [oo al. Dullos.] Annales Franc.

Beroliniani habent hoc loco Tullos. Idem

Annales ann. 777: Iisque multitudine Sa-

xonum Creatores sunt, et secundum mo-

rem illorum, omnem ingenuitatem et

alodium manibus Dulgitum fecerunt, si

Dulpus mutassent. Alias, [oo Dulgum.]

Dulm. Monachus Egoisimus, manibus

gurgierunt, et Pertz. vol. Script. 2.

pag. 140. 154. 158. [oo Ap. Pertz. vol. Script. 2.

col. 148: Dulgo, atque transcribo.]

• **DULIA**, *Grecis θεοῖς Servitus.*

Theologus Cultus qui Sanctis exhibitor.

Papias: *Dulia et Dulueus. Servitus est*

qua Deo, quantum oportet, et homini-

bus reddenda est. Joannes de Janus:

Dulia, Servitus que exhibenda est homini,

sicut latra est servitus que debetur Deo.

Gerhobus de gloria Fili Hominis cap.

18. apud Bernard. Pez tom. 1. Anecd.

part. 2. col. 258: Concederunt vero illi

adorationem, que Greco Dulia dicuntur.

Gaufridus Abbas in epistola ad Albinum

Cardinalem, inter opera S. Bernardi

tom. 2. col. 1822. edit 1610: Non illa

deinde adorazione que Latra est, que soli

Creatori debetur, sed illa que in Dulia

debet est. Dulia enim adoratio est, que

etiam creature exhibetur, que duas spe-

cies habet, utramque que hominibus indis-

terenter, alteram que soli humani-

tae Christi exhibetur. Histor. Episc.

Nobis: Dulia, atque statum

multum habens gratiam, etc. Sic leg. cum

MS. Editum habet Dulcas.

• **DULIANI**, *Grec. Δουλικοί. Hæretici*

ex Ariani, qui Verbum divinum, non

Filiū eterni Patris consubstantiale,

sed servum esse assertabant. Hofmanni

ex Hierolexico Macri.

• **DULICE**, *[Serviliter Plaut. Mil. 2.*

2. 58. Astitit Dulice, et comedice. Alli-

minus recte leg. dulce.]

• **DULO**, *Charita ann. 1178. apud Mu-*

tator. in Antiq. Estensi. pag. 248: Et

vito ut nullus marchionum faciat in cas-

tris suis turrem, abeque voluntate omnium

Ita quoque editum tom. 1. Cod.

Ital. diplom. col. 1546. Sed legendum

etirolo. Dunonom. Vide Dunjo.

• **DUMA**, *Floricus II. Imp. lib. 1.*

Arte vendredi cap. 45: Innascitur vero

avibus plumagium multiplex; pullis

namque noviter genitis primo innascit-

ur illas, sed hanc natum inter utrumque

quae cooperuntur, et a frigore quoquo-

modo defendunt. Secunda innascitur

Duma. Ha sunt exiles et molles, densiores

et plus defendunt, illa et his natu collantes

illae. Ita cap. 48. et illi hec vox scribitur.

sed puto legendum Dusa: nam Galli-

cum *Duse* expressit: quomodo ejus-

modi plumas molliores dicimus.

• *Licet ex Duma nostrum Duse*

derivetur, non continuo sequitur esse

scriendum Dusa; Galli namque veteres,

atque etiam Britones hodierni sepe sua

pronunciationes mutant in v consu-

tuem. Andegaves, Picte, Normanni

et Normanni etiam dicunt Dunes pro

Duna, sed a Tussum vocabulo censem

esse deducendum.

• *Addit ex D. Falconet: Menegius*

male a Tusso. Antiquissima vox est

Duma, Celta forsitan. Anglis Doun,

quam pronuntiationem rethinerunt provinci-

rum habitatores, nobis solis pure loquen-

tibus Duse. Oion dusaté, apud Rabelais

lib. 1. Vide Orig. Dalph. a Dumeis

et Bullet in Diction. Celto-Germ.

Dunen, Daunen, Pluma molliores. Adel-

Danis antiquis Dus. Pluma mollissima,

unde Dunolog. Adeo mollis aer ut mol-

lissima pluma nulla sentiat autam.

Apud Graffum in Thes. Ling. Franc.

tom. 5. col. 148: Colinduni, plumacium.

Vide Iheril Glossar. Suio-Goth. tom. 1.

col. 500. Vide Dunum. MSS.

• **DUMARE**, *DUMRE*. Laurent. in

Amalthea ex Catholico Johannis de Ja-

nus: Dumeo, Fl. spinosus: Duno, ae-

Facio spinosum. Non dicam a Dumus,

Spina, haec ficta verba derivari.

• **DUMEX**, *Sella Equorum, in Glossis*

MSS.

• **DUMGIO**, *Vide Dunjo.*

• **DUMICOLA**, *Habitans inter dumos.*

Anienus Perieg. v. 895: Dumicolas Ari-

nos.

• **DUMJONUS**. *Vide Dunjo.*

• **DUMTAXAT**, *Videlicit, scilicet. Lu-*

pus Abb. Ferrarensis Epist. 5. ad Egin-

hardum: Praeterea scriptor regius Beri-

caudus dicitur antiquarum litterarum,

Dumtaxat sarorum, que maxime sunt, et

urcales a quibusdam dici existinuntur,

habentes menuram descriptam. Inter Acta

SS. Benedict. sec. 4. part. 2. pag. 121.

existat. Epistola S. Anscaril Episc.

Ulmensis. Dunom. Inscripta omnibus Sanctis

Dumtaxat. Sud. Reg. commandentibus. Vide

Dunazat.

• **DUMA**, *Mons, collis apud vett. Gallo.*

• **DUNELMENSE** Opus, seu Dunetimi ur-

bus Episcopalis Angliae. Visitatio The-

sauriarum ecclesie S. Pauli London. ann.

1285: Item scrinium de opere Dunelmanni

continenit reliquias sigillatas.

• **DUNGA**, *Moneta Moscovite species.*

Je ne vei ville, fermé, ne Dujon.
Le Roman de Garin MS :

Nos les gars Dujon ne rolls.

DUNGEOR. Eadmerus lib. de S. Anselmi similitudinibus cap. 76: In villa vero Rex habet Castellum quoddam, supra Castellum autem unum Dungeonem, etc.

DONGIO, in Charta Willelm. Episcopi Nivern. ann. 1157, apud Sammarthanos.

DANGIO. Eadem notio Ordericus Vitalis lib. 11. pag. 834: I predictus Comes et Helvica Comitissa Dangionem Regis apud Ebrias funditus decesserunt. Lib. 12. pag. 878: Robertus de Candas munio regii Dujonum. Pag. 851: Aliaque castro ei concessit, preter Dangiones, quos propriis exercitibus assignavit. Addit. lib. 8. pag. 864: Le Roman de Rou MS :

Et il Dux fit son guébaon
Porter et lever son Dauphin.

DONGIO, in Chronicone Andegav. ann. 1025: Turrem mire altitudinem super Dangionem ipsius castri exerit.

1. DOMPIJONUS. Instipm. anni 1388. Hist. Dauphin. tom. 2. pag. 422. col. 1: In Dompijonus tamen ipsius Domini Claramontis, que non tenetur a Domino Dauphino, sed tenetor recipiare ipsum Dom. Dauphineum nec gentes eius.

1. DONJO. Johan. Iperli Chronicone S. Berlini, inter Anecl. Marten tom. 8. col. 664: Dicunt enim est supra, quomodo Sifridus Ducus nobis Ghianas obstulit, ibi Donjonem instituit, et se Ghianarum Dominum nominavit.

1. DONJONUS JUILLACI, apud D. Brusel de Feudorum usu tom. 2. pag. 928. ex Regesto Campanie ann. 1266.

1. DONJONUS, in Historia Dauphin. pag. 86. Edit. Par. et apud Salvagnum de Feudor in usu pag. 16. et 45.

DOMNIO, in Chronicone Mosomensi pag. 635: Militia oculis consenserit Domnione, domo scilicet principali et defensiva, etc.

DOMNIONE, apud Besilum pag. 904. [et in Instrum. tom. 2. novis Gall. Chr. col. 172.]

1. DUNSCHLAG. Charta Ernesti ducis Brunavie. ann. 1388. apud Ludewig. tom. 10. Relig. MSS. pag. 27: Quicunque autem infert aliquantum lassitudinem, qui vocatur Dunscschlag, sine effusione sanguinis incurrit penam quantum voluntate et diuorum deiuariorum. Vide Donschlag et Dunschlagen.

DUNSCLAGHEN. Consuetudines Arkarum in Morinis ann. 1281. in Tabulario S. Bertini: Pugna, que dicitur Dunschagen, 10. sol. Domino, et solidem Ieso, si de hoc super eum clamaverit;... emendabit. Germania et Fland. Slaghen est percuteere. Slach, iactus, verberatio. [Vide Dunschlag.]

1. DUNTAXAT. Scilicet Barthius in Glossario ex Baldrici Hist. Palæst. Vide Duntaxat.

DUNUM, DUNUS, veteri Gallo-romano lingua montem vel collinem significat. Unde factum, ut omnium pene oppidorum, que collibus aut montibus ineditata sunt, nomina in Dunum terminetur. Verbi gratia Lugdunum, a Lugs, quod Celis Corrum, et Dunum, quod montem sonat, dictum author est ex Clitophonte Plutarchus lib. de Flu- min. Αὔγειν γα τη σφέας διάλυτη το χώραν καλούσι, δύνων τη τοιήδε. At Ericus lib. 4. de Vita S. Germani nuncupatum vult, quasi Lucidum mons: Lesam celebrent Gallorum familes nomes. Imponit quondam, quod sit Mons lucidas idem.

Denique Notæ veteres ad Itinerar. Burde-

gal. Lugdunum desideratum montem interpretantur. Ita in Britannia, que eadem cum Gallo uss est lingua, ut testatur Cambdenus, complura observare est oppida, in dunum terminantia, quod ad montes vel in montibus condita fuerint. Florentius Wigorniensis pag. 618: In monte, qui Assandum, id est, mons Asini nominatur. Beda lib. 8. Histor. Eccl. cap. 4: A loco qui vocatur Wilfarae Dun, id est, Mons Wilfari. Asserus in Alfredo: In loco, qui dicitur Accedum, quod Latine Mons Fracini interpretatur. Josselinus in vita S. Patrici cap. 1: Est autem locus celebris... lingua geniti illius Dumbretan, id est, Mons Britonum, quod dicitur. [See Sigeberti Vita Deoderic I. Episc. Mettes. ap. Pertz. tom. Script. pag. 477: Nec quoniam preceptum tibi accidisse credas, quod master huius vocabula te, Dumbretanum traxit vocatam antiquitatem. Gallica enim lingua montem vocari. Dunum studiobus non est. incognitum. Quidam de neutericis interpretatus cur Beduus urbe vocetur Avgustodunum inter cetera sic ait:

Celites nam dabis volatis certiges vocari,
Augustodunum dicens concava vocari,
Augusti montem quod translati cetera lingua.

Sicut ergo Augustodunum Augusti mons, sicut Viridarium vi-orum dumum nuncupatur est, ita Dumbretanum, quasi diuorum dumum vocabulum accupatum est. Complura alia oppidorum tam in Gallis quam in Britannia, Germania, Hispania, et Illyrico in Dunum designantur nomina recentea preter Buchananum Cliverius lib. 1. German. antiq. cap. 7. unde concilij, his populis eadem fuisse originem. Mausacus vero vocem Dunum a Graeco βόλων, Collis, deducit. [Mirum videtur, quod Dunus nusquam apparent in Britannico idiomate pro Colle seu monte positum; sed tantum Dun vel Doun. Profundus. Ceterum dubia non est vocis Dunum significatio.] Pontanus accessit a tunc, Arendorum cumulat. Vide Menagii Amenitatis 1. vols. cap. 8. Edit. 2. Goropium Bekan. lib. 1. Gallicor. pag. 12. et 13.

* Leviora sunt, que prolata hactenus fueru contra Gallicam vocis originem, quam argumentum iterum probantur statim veriusque auctoritatibus DD. Le Beau et Bullet in Diction. Celt. v. Dun. ut eas repudiemus vel corrigitur. Neque enim Teutonicam vel Germanicam vocem esse verisimile est, cum praeceps locorum nomina, que in Dunum terminantur, ita fuerint appellata, longe ante quas a Teutonibus vel Germanis hanc potuerint habere denominacionem: aliunde ergo repetenda videtur. Unde vero, nisi a vetere lingua Ibidem usitata. Sed si eorumdem locorum positione voce Dun, quatenus profundum sonat, nusquam adaptari possit, quod probat Vir eruditus in Mercur. Franc. mens. ann. 1758. pag. 629. et seq. recepta hactenus ejusdem vocis notioni applicanda est. Minus etiam attente additum est supra, hanc vocem pro collie nusquam apparere in Britannico idiomate: non sine quippe ea acceptatione occurrit in Diction. Gall. Celt. R. P. de Rosentre v. Colline et Falaise. Vide Mercur. Franc. ann. 1758. mens. Dec. 1. pag. 244. et ann. 1759. Jan. 1. pag. 498. et April. pag. 619. Jun. 1. vol. pag. 1050. et 9. vol. pag. 1286. Denique ann. 1759. mens. Maii pag. 924. Sed et etiamnum Dunes, Sabulosos et

arenarios colles ad Flandris Hollandisque, atque adeo ipsius Anglia littora Galli nostri Dunes, Belgæ Duynen vocant. Annales Fr. Berliniani ann. 898: Ut aggeribus arenarum illic copiosie, quod Dunes vocant, ferre conquestratur. [See Pertz. Script. tom. 1. pag. 488. lin. 23. quos Dunes.] Lambertus Ardensis: Per medium Dunerum, nse arenosum motis, dorsum, etc. Alibi: Ut secum in adiutori et Dunes secum mare levata. Furness venire. Charta Willielmi Comte Pontivii anno 1303. in Tabulario. Judic. Ordo. Dun in fido S. Judic. predictis sunt Ecclesia et littera maris. [Charta Baldini Comitis Flandris pro Abbatia Dunenai Brugia ann. 1197. apud Mirsum tom. 2. pag. 1891. col. 1: Quinque mensuras partim Dunarum, partim verplanis di mei apud Grueninga ad retia dericanda. Consuetud. Furn. ann. 1240. ex Archivo Audomarensi: Item retinet sibi forestarum Dunarum et fortioriarum.]

* Nostræ Dunes dixerunt quemvis locum editum, ut in Charta ann. 1460. ex Chartul. Latinac. fol. 75: Comme process feust meu... entre les religieuses... de Launy et Pierre d'Orgemont pour raison de la terre et seigneurie, que chauncun desdites parties pretendois à lui appartenir, entre les Dunes de la fermeture de ladis ville et le bord et rivage de la riviere de Marns, etc.

1. DUO, scipps, Circumfuo. Gloss. Lat. Grac. Sangerman. Alter Janus Launderberg. in Supplemento Antiquaril: Duo, xipps, Gaudeo. [¶ Castigat. in utrumque Glossar. : Duo, xipps, Germ. Ovo.]

* DUODECELLUS. Mensura annonaria, pars alterius, ut videtur, duodecima. Charta Bald. episc. Noviom. ann. 1102. inter Probat. tom. 1. Annal. Premonstr. col. 70: Concessit quadrageinta octo mensuras avens, que vulgo Duodecelli nominantur, quinque solidos obolorum, et quatuor denarios. Vide Duodecies et Duodenaria.

1. DUODECIM. Mensura annonaria. Tabularium Vosense fol. 45: De hoc nomine Romulfus tenet medietatem, et reddit unam Duodecim. Ibidem paulo superius: Ducas Duodecias avens. Vide Duodecim.

DUODECIMA Hora, que et VESPERA. Officium Ecclesiasticum, quod persolvitur hora duodecima, post nonam. Regula Magistri cap. 54: Sed prima sic debet dici quomodo Duodecima, que dicitur Vespa. Concilium Turonense II. car. 18: Patrum statuta præsperant, ut ac Sextam sex Psalmi dicantur, cum Alleluia, et ad Duodecimam duodecim, itemque cum Alleluia. Addit. Regulari S. Fructuosi cap. 2. 6. [et vide Duodeno 8.] [¶ atque Glossar. med. Gracit. in Duodeno opa. col. 386.]

DUODECIMVIRATUS. Vide Juratores.

1. DUODENA, Duodecim viri juratores in indicientibus. Thomas Wyls. Schamus pag. 276: Robertus Tristianus Juratus... apud S. Albemarli convocari fecit Duodenam, quam pridie auerauerai ad indicientibus et prodendum malefactores, etc. Intra ann. 1250. Jurati convocati ab eis sita Duodenam demonstrauit eis et nomine et indicientibus personarum per primam Duodenam, etc. Vide Indicentibus, Jurata.

2. DUODENA. Mensura liquidorum badi magna. Occurrat passim in Chartis Abbatis Albinaci in Biturig. Duodena uasa. in Charta ann. 1308.

* Et ardorum. Charta ann. 1307. in Reg. 44. Chartoph. reg. ch. 171: Item

quatuor sextaria et medietatem unius quartae et una Duodenam ordinis.

3. **DUODENA.** Una ex Hora seu liturgia Ecclesiastica, quam ali Duodecimam vocant. Vita S. Rusticulus Abbatissae Arelat. cap. 31: *Vesperam cum filiabus ex more decantans, adjuncta etiam Duodenam valde ex corpore jam fatigari sentiens, etc.* Mabillionus sac. 2. SS. Benedict. pag. 146. intelligit Completorium. Hunc si tanti e si consule.

4. **DUODENA.** Duodecim, Gall. *Dozoine. Quinquaginta Duodenae cordarum pro sagittis*, apud Rymerum tom. 5 pag. 245. col. 2: *Cum quatuor Duodenae utrum, duabus Duodenis arcuum, sex Duodenis cathapularum, et quatuor Duodenis cornuum, apud eundem tom. 8. pag. 684. col. 1. Occurrunt etiam apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 783.*

5. **DUODENA.** Ludovicus ord. Prædictus a confessionalis Ludov. XII. serm. in Domin. Palmar.: *Pauper concubinaria, quot sum anni quibus tenes concubinaria? Frater, sunt bene decem. Pone audacter Duodenam plenam.* Galli dicere mus, *Mettez hardiment la douzaine pleine.*

6. **DUODENA.** DUODENARIA, Oblatio duodecim denariorum et ultra, quam per eos qui consueverant curati primitivi in Ecclesia et Capelis intra sua parochie limites crederis. Tabularium S. Cloadoaldi Charta 8: *Recepimus in numerata pecunia deinde libras Parisenenses.... pro jure oblationum et Duodenarum, quod exigebamus et dieclamamus nos habere in parochia de Garchis, Arrebia, quam quidem sumnam pecuniam tenemus et promittimus implicare et ponere in utilitate predicti S. Cloadoaldi.* Ibidem. Ch. 11: *Dicit etiam talens esse consuetudinem, quod si oblatio in eadem Capella et in alia Ecclesia similiter sit xii denarioribus amplius, totum esse Canoniconorum, excepto uno denario, quod habet Sacerdos, qui cantat Missam.... Sed si minus offeretur in cappella XII, denar totum esset Capicerii pure parochie sue.* Si statutum ejusdem Capituli ann. 1255: *Statutum etiam fuit dicta die inter eos quod pecunia ratione Duodenae proveniens, que consuevit Quadragesimali tempore distribui, Dominica qua cantatur, Invocavit me, sit de cetero distribuenda.* Ibidem. Instrum. ann. 1301: *Tus ipsorum Canoniconorum diminuit, non recipiendo oblationes, donando de eis et faciendo, quominus pervenirent ad numerum Duodenae.*

7. **DUODENA.** Cetera jurisdictionis distictus, territorio certis limitibus circumscriptus. Mandat. Franc. card. thesan. evol. Lactant. ann. 1309. in Reg. 65. bis Chiroph. reg. ch. 156: *Legitimus filius, factus illorum et qui de Duodenae vulgariter appellantur, quam aliorum hominum thesaurarum predicit, etc.*

8. **DUODENA.** Praestitio duodecim denariorum, forte ob tutelam domino exsolvenda. Charta Phil. milit. dom. de Cauleincort ann. 1217. ex Tabul. abbat. Ham.: *Promotivaverunt quod predicti hospites ecclesie memorante michi et heredibus meis annuatim in festo S. Remigii suam ammodo tenebunt persolvere Duodenam; ita quod unusquisque hospitum duodecim denarios persolvat: et ego vel heredes mei nullam in districto vel hospitibus justiciam habebamus, nec in hospitibus nec districto aliquid capere poterimus; et nos propter candem debemus mittere Duodenam.... Si vero aliquis ortus vacare contigerit quādūcūt vacabunt, in manu ecclesie dicta erunt, que quamdiu eos tenebit, Duodenam inde aliquam*

non personam.... Qui vero plures ortos tenerit, de singulis tenebit persolvere Duodenam. Charta Caroli regent. ann. 1338. ex Bibl. reg. : Item Duodenam regiam de Villere, que valēt circiter triginta solidos annuatim.

9. **DUODENA.** Quod ratione duodecim denariorum ad libram corollarum vice in locationem satuit. Stat. MSS. evol. S. Petri Insul. ann. 1388. *Item statutus antiquum consuetudinem ecclesie nostrae declarando, quod nonnulli canonici ecclesie nostre habeant vel possident Duodenas, que presentibus et residentibus canonicis pro acclamatione decimam nocturnam consueruerunt dari et distribuiri sint in sacra ordinibus constituti.*

DUODENARIA. Acta Capitularia capituli Ecclesiae Luggdin. ann. 1343 fol. 88. ex Cod. Reg. *Item commiserunt dominis Archidiacoно и Sacristi declarandi et providendi de vicemastro, et ad quem Duodenaria vacans per obitum Dom. Guillelmus de Ge: debeat pertinere. Occurrit rursus infra.*

DUODENARII ARGENTEI. Vide Moneta argentea in Moneta regia.

10. **DUODENNIS.** Duodecim annos natus, in Chartulario Landevenec fol. 106.

11. **DUONUM, Bonum, Festo, Duonus, Bonus.** Papie, ut alias Duellum, Belum.

12. **DOUVIR.** pro Duonvir, in fragmento antique Inscriptio relata in Commentariis Trevolianis Februario ann. 1715. pag. 309.

13. **DUPA.** Genus vasis, quod vulgo *Douce dicimus.* Gloss. Lat. Gr.: *Dupa, clavis, clypeus.*

14. **DUPINI.** f. Bini vel Bis bin. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 4. pag. 450. ex quod Epitaphio.

Hic Fratres Werder Dupinos reterat an ius. Tres menses quoque, quia mors et vita cohererent.

15. **DUPIO.** Gurges, Saxon. *Dupe.* Ita Ecardius ad Leg. salic. tit. 44. num. 3.

16. **DURLA.** Durandus lib. 1. Ration cap. 4 in tintinnibullis que in Ecclesia pusantur. Nolum sou *Duplam* recente, additique sic vocari campanam (q. in Horologio pulsatur). *[Vide infra Duplam.]*

17. **DUPLA.** Muletta. Lex Wisigoth. lib. 5. tit. 4. § 8: *Qui alienam fortasse rem vendere vel donare præsumpsit, Duplam se Domina cogatur ertulde.* Hec muletta Dupla vocatur, quod fieri fuerit duplum re vendite pretium. Vide Dupla. [oo] Vide JC.

18. **CHARL.** Ludov. comit. Clarimont. ex Terrear. ejusd. comitat. ann. 1197: *Se aucune chose ara defailli de celle chance à rendre en son honneur jour de S. Remi, elle sera rendue à mon communément tendance au Double des bourgeois.* Manuscr. b. 100. de Boussac ann. 1427. in Reg. 170. Chiroph. reg. ch. 42: *Nous avons offrachi et volonts donezenavant à per puel eys frans de devor de toille et de Double, que n'ayent tenus d'en paier à nous, ne à nos freres devor de taile, ne Double quelconque, responz à nous... que le simple de la taille. Ibi exactioms species est, que prestations, quan talliam vocabant, certis in occasionibus dupla erat.*

19. **DUPLEM.** Pretium duplam, quod apud Romanos in tabulis venditionum pro evictione stipulari solitum. Vide Savin. Histor. Jur. Rom. med. temp. tom. 2. cap. 12. § 60. not. h. cap. 14. § 82. not. c. et Glossar. med. Graeci. in Dictr. Inde Duplaria lex et Duplaria nude, in chart. vendit. ann. 583. apud

Marin. num. 114. et in alia ann. 772. in Murator. Antiq. Ital. tom. 1. col. 151.

20. **DUPLA.** Moneta species. Rodericus Sanctius part. 4. cap. 17: *Sidi directum Almorarifum ad Thesaurarium gladio ferri jussit, a quo sercenta milia Duplauri auri extorsit.* [Rursus memorantur Dupla auri, in Litteris Jacobi II. Majorie datis Idibus Septembris ann. 1302. laudatis tom. 5. SS. Junii pag. 656. ubi doctissimus Solerius ait, non incongrue monetam istam auream potuisse appellari *Florenū*, cujus tum magnus usus futur Majore.]

21. **DUPLA.** Nummus aureus, Hispan. *Dobla.* Lit. remiss. ann. 1453. in Reg. 182. Charol. reg. ch. 145: *Cum hoc quod quilibet ipsorum... debet solvere... quatuor Duplas valentes tres solidos, quatuor denarios Turonenses.* Charta ann. 1483. ex Cod. reg. 4223. fol. 128. v: *Voluerunt quatuor presbyter celebrans ipsam missam habentes tres Duplas, diaconum unam et subdiaconus altam Duplam.* Comput. 1483. inter Probat. tom. 4. Hist. Nov. pag. 49. col. 2: *Item pro duodecim pantalibus fene... ad quatuor duplas pro quantitate duas libras.* x. lib. Turon. Vide supra Dobla. 2.

22. **DUPLA.** Vox passim usurpata in Epitome Constitutionum Ecclesiæ Valentinianæ. Conclit. Hisp. tom. 4. semperque conjuncta cum voce *Aniversarium*, quod est Dies annus, qui præfuntur Missa celebratur, vel officium defunctorum peragitur, ipso die obitus recurrens. quocirca suspicor Duplam vel nihil aliud esse, quam Anniversarium ipsum, vel Missam et officium quoddam in ea Ecclesiæ peractum, atque ideo Dupla dictum quod fuerit Missa et officio dies superaddendum, hincque factum esse, ut peculiares assignentur mercedes Clericis, qui Duplis interfuerint sicut et Anniversariis, Administratoresque Duplarum et Anniversariorum ibidem seipissime memorentur.

23. **DUPLARE.** pro Duplare: nostri, Doubler, Ital. *Dobblare, Duplum facere.* Joanni de Janua. Gloss. Lat. Gr.: *Duplum, id. πάντα, διπλόν, Βιπλε, Duplex, Duplus.* [Vett. Formula Andegav. art. de Cessione: *Et si fuerit, qui contra hanc cessionem istam.... venire voluerit.... omnia libet ingressus Duplet tibi tantum, et alio tantum, quantum cessa ista contenter. Dupla pondē digni sunt, qui Duplum sedula sua, lib. 3. capitulo. cap. 32.]* Vide Sadon. lib. 8. Ep. 17. et ibi Savaroneum.

24. **DUPLARE.** Inducere, illinir. Gall. Enduire. Consil. ann. 1328 ex Fabrol. Massil. *Item portale domini Massiliensis episcopi Dupletur calve et area.*

25. **DUPLARIS.** Joan. Vignol. Inscript. vett. pag. 283. D. M. VALENTUS.

NAT. ALEXANDRIN. EX VELAR. DUPLARIS MIL. etc. Ubi Editor. *Ex velaris duplicarius vel duplarius.* Ita enim vocabantur, qui duplex ob merita stipendium diurnum accipiebant, qui vero unum, *simplices.* Veget. lib. 3. cap. 7: *Armati Duplares, que binas consequuntur annas: simplices, que singulas.*

26. **DUPLARIUM.** Mensura liquidorum. Tabularium Fossatense: *Dicta Abbatis percepit in vindemias annuatim in vinea de Barbello I. Duplarium rixi de mera gutta.* Occurrunt eadem verba, alibi semper ac iterum. [Computus anni 1202. apud D. Baudel. tom. 2. de Fendorum usu ad galero. pag. CXLI: *Pro vino Fontis Blandi dicendo ad portum Samessi, et pro tribus ferratis, et uno Du-*

plario, LXXXIII, sol. Ibid. pag. XLVII col. 2: *Pro duobus Duplariorum vini vi. l. benedictus Camerarius pro tribus Duplariis eum IX. l. Tabulari, Portus Regi in Charta ann. 1238: *Duo Duplariorum vini annuatim percipientes.**

⁸ *Sed Dolii species idem quod supra Duplarium 2. Munit. Peronne in Reg. 31. bus Chartoph. reg. part. I. fol. 97. v. Quatuor targar, duo lemoiselle filii, tres Duplariorum vini, etc. Charta Phil. Aug. ann. 1215. Ibid. part. 2. fol. 125. v. et. I. *Concessione monachorum Lo. i restaurari . . . nolle circulos de colatre et de charme ad Duplariorum . . . et 500 circulos de boc ad magna dolia.* Vide infra Duplarium.*

DUPLA. Eadem notio, in Charta Isenbardi Praeceptoris domus Hospitalis Hieros. ann. 1222 ex Tabulari Fostationis fol. 26: *Decimas cum fructuosis temporis, quo estimabatur 15. Duplarium.*

2. DUPLARIUM. Sacculus, crumenaria, Gall. *duobus*, *Doublier*, Hubertus. Sibuntur apud Vincennes Belvayensium lib. 26. cap. 35: *Tres Milleri ducunt Duplarium ad S. Jacobum pergant, quae invenerint quandam multitudine regant, ut sibi miseri Duplarium suum aurore S. Jacobi deportarent, etc. Infra Sacculum vocat Le Roman d'Aubery MS.*

Le Chapel prent, l'escarpe et le Doublier.
Et le bordon qui ne volt pas laisser.

⁹ **3. Albi Doublier** idem est quod Mappa, sic impunit, Nicottus, dicta, quod mense superposita duplicaretur; interdum tamen non maiorem mappam significat, sed mappam, Gall. *Serrvette.* Le Roman de Partonope MS.

Fu tables mises et Doubliers,
Couteaux, scissiers et ciseliers,
Cous, bous et escuelles
Dor et d'argent bonnes et belles

Albi:

Beaux feux, beaux cierges alumet,.
Beaux Doubliers sur leurs deux dards.

Vide *Doublier*, *Dbler* [9] et *Doublierius* [1]

¹⁰ **4. DUPLARIUM.** Exemplar. Gall. Copie Practicus nostris *Doubl* ab *Aremo* *Doubli*. Exemplum ex alio descriptum, *Doublier*. Describere. Charta ann. 1258 pro Capitulo Aquensis Schedes. Praesidii de Mazangues: *Procuratio Capituli, petit, per ipsum Dominum Judicem dari in mandatis miti Notario, ut Duplarium cuiusdam littere sacra regere Majestatis in publicam formam reuigerem.* Vide *Duplicata*.

¹¹ **5. DUPLARIUM.** Festum duplex. Gall. *Fete double.* Chron. Comodiae. inter Eragm. Histor. Stephanotii tom. 2: *Constitutio certum redditum pro Duplario ibidem ad honorem S. Georgii annis singulis celebrando. Inferius Raylus tamquam de predictis acquisitis assignare ipsius ad opus Ecclesie, quod anniversarium diuinam factendum, processione, Duplarium festum, et ad opus Matutinum et nocturnum Horarum.* Vide *Duplario*.

¹² **DUPLARIUS.** Vide *Duplarium*. **DUPLERIUS.** Funale Italis *Doppiere*, (ital) *Flambagai*, *Torche*. Historia Curtiusorum lib. 7. cap. 10: *Erepuere fuerunt solemniter ordinatae, ibi erant omnes Clerici cum singulis Dupleris incidentes.* Bulla Gregorii XI. PP. ann. 1372. pro Collegio Gregoriano Bononiensi apud Ghirardaccum lib. 25. Hist. Bononi. pag. 328: *Emantur quatuor Duplerti de era*

III

pretii 4. librarum, etc. [Prc de era lego de cera. Acta SS. April. tom. 2. pag. 95: *Obtulit . . . unum Duplertum cere novum.* Chron. Parmense ad. ann. 1287: *Cum Duplerto et candela accessit.*]

¹³ **1. DUPLEX.** Versellis, esprit double, qui aliis loquitur quam quia in mente habet. Utitur Gregorius M. lib. 8. Epist. 16. 52.

2. DUPLEX AUREUS. Double d'or, Nummus aureus Francicus. Vetus Regestum 29. April. 1310: *Fabant Duplices auri de Kara: pondere 33 Diarium Compotis Thesauri I Jan. ann. 1292: Pro negotiis secretis suis 865. Floren. Aur. de Florentia, et 110. Regales aureos grossos, et 180. Duplices auris, tres grossos Augustinos auris, etc.*

¹⁴ **3. DUPLEX.** Autrefois, Double d'or, Nummus aureus Francicus. Vetus Regestum 29. April. 1310: *Fabant Duplices auri de Kara: pondere 33 Diarium Compotis Thesauri I Jan. ann. 1292: Pro negotiis secretis suis 865. Floren. Aur. de Florentia, et 110. Regales aureos grossos, et 180. Duplices auris, tres grossos Augustinos auris, etc.*

Et je le vous dirai, sans point de l'arrêter.
Ce que je vous diray, sans point de l'arrêter.
Soixante mille Doubles d'or à faire parler.

Infra:

Et leur a dit en haut, Me scail-til bien gaber,
Qui sortant mal Doubles florins ne veut donner.

Historia expugnata. Minorice apud Mich. Carbuelianum in Chron. Hisp. fol. 86: *Pagan, emperor cascun de aquells al Senyor R. e set Doubles e autre, etc.* Vide *Maria, Moneta*.

¹⁵ **DUPLEXES DELPHINIALES.** Ordinatione Humberti II. super facta monetarum ann. 1340. Histor. Delphin. tom. 2. pag. 416: *Hem faciat . . . monetam migrat curribus pro duabus denariis quae appellat ir Duplices Delphinalis, qui Duplices sint et esse debent de liga quatuor denariorum, etc.* Hujuscem ministracionis monetae formam sic describit altera eiusdem Humberti Ordinatione ejusdem. ann. ibid. pag. 420. col. 1: *Duplex niger Delphinialis habeat ab una parte in medio unum magnum piscom Delphinum, circuncircuva premisa cruce litteras continentes huc verba, Humbertus Delphinus Viennensis, ab aliis vero parte sit quidam crux magna, quae vadat a qualibet parte usque ad summum circuitum, et unus unus Delphinus, et littera circumcircuva missa est in continuo hac verba, Duplex Delphinalis.*

¹⁶ **4. DUPLICITA.** Gallo Practicus. *Duplicata*, Iterata responsio in litigio. Occurrat in Charta ann. 1280 apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 237.

¹⁷ **5. DUPLICA.** Gallo Practicus. *Duplicata*, Iterata responder. Procuratio ann. 1482. ex Archivo B. M. de Bono Nuntio Rotomag.: *Contra producta et exhibita et adverso dicendum, encipiendo, Duplendum triplicandum, et si necesse fuerit, quadriplicandum, testes publicari petendum, etc.*

¹⁸ **6. DUPLICARE.** TRIPPLICARE. PLANETAM. Illata bis terce in se replicare, apud Honor. Augustod. : *Errabundus planetarum utriusque in brauua sublevatur: in pectore et inter humeros Duplicatorum, in utroque brachio Triplicatore. Ubi Triplicare legitur in Caram. Rom. apud Mabill. tom. 2. Mus. Ital. pag. 100. dupl. 101.*

¹⁹ **7. DUPPLICARIUS.** Jean. de Janua: *Duplicarius, qui dubibus partibus facit, fraudulentus.* Eadem velut Vetus Glossarium Lat. Gall. *Fraudulentus, qui fait fauours à deux parties.*

²⁰ **8. DUPPLICARIUS.** Vide supra *Duplarius*.

²¹ **9. DUPPLICATA.** DUPPLICATUM, Exem-

plar, nostris vulgo *Duplicata*, copia. Invent. Chart. Reg. ann. 1482. fol. 118: *Rotulus in pergamente continens informationem et Duplicata plurium litterarum exequitarum, super facta et gardia eccliarum Britaniz anno 1312. Rursum fol. 121: Quorum articulorum copia vel Duplicata fuit data dicta duci Britanniam, id uno requirente consilio.* Vide *Duplicatum* 3.

²² **DUPPLICATA.** Idem quod *Diploma*, de eius voce mox. Raimundus de Capua in Vita S. Agnetis de Montepolitano n. 48: *Sicut publice etiam Duplicata, quas ego plures vidi usque hodie manifistant.*

²³ **DUPPLICATOR.** Qui duplicat. Sidonius lib. 5. Epist. 13: *Sinistrarum opinionum Diplomatici.* Vide *Diplomaticarius*.

²⁴ **DUPLICE.** Duplex, vel *Duplum*, Gall. *Le double.* Permutatio anni 920 apud Marton. tom. I. Ampliss. Collect. col. 281: *Quod sibi concubare suas e contra Duplice dando obire flagitant, etc.*

²⁵ **DUPLICES.** Festa *Duplicata* vel *Officia Ecclesiæ solemnia*. Sesta. Guidonis Episcopi Cenom. apud Mabill. Analect. tom. 1. pag. 339: *Concessione idem Præficer de censu proprio unde Duplices fieri, ut thus valent preparari in endem Associatione ad nocturnos.* Vide *Duplicatum* 4.

²⁶ **DUPLICITAS.** Duplicitas, ambiguitas, Lactantius de Opif. Dei cap. 8. et Nicetas de Jamsilla de Gestis Friderici II. Imper. apud Murator. tom. 8. col. 514. Fraudulentia. Gall. *Duplicite*. Urbano II. ut ex eius Vita patet, inter Opera posthumia Mabillonii et Ruinartii tom. 3. pag. 214. et in Testamento anni 1280. apud Baluzium tom. 2. Hist. General. Arvern. pag. 506.

²⁷ **Hinc Duppe,** ea qua nunc adhibetur notio in politiori sermone, vocem fictitiam et a plebeis Rotomagensibus adinvitam discimus ex Lit. remiss. ann. 1426. in Reg. 173. Chartoph. reg. ch. 456: *Lequel Nobis dist aut suppliant qu'il alast avecques lui en l'ostel, où pend l'enseigne des petits sollers, près de l'ostel archiepiscopal de Rouen; et que il avoit trouve son homme ou la Duppe, qui est leur maniere de parler, et que ils nomment jargon, quant ils trouvent aucun fol ou innocent qu'ils veulent decevoir par ce jargon, et avoir son argent.*

²⁸ **DUPPLICARIS.** Vide *in Duplarius*.

²⁹ **1. DUPLO.** Idem quod *Diploma*, quod *Diploma*, *Iena* *duplicata*. Stat. ann. 942. inter Monum. eccl. Aquileg. cap. 90. col. 93: *Nullus homo, militibus duplatur exceptis, audeat portare vel ferre curium, vel argentum, perolas, Duplices aureas, vel argenteas... Item quod pannos curion (mullerium) non possint alter fratre vel ornare, nisi cum Duplone aureis vel argenteis, seu seta. Nisi ornementum sit, quod innuere videtur ultimus locus.*

³⁰ **2. DUPLO.** Candelæ species, forte quod bilychnis sic dicti. Testam. Gallardæ de S. Petro ann. 1333. in Reg. 170. Chartoph. reg. ch. 66: *Ipsa testatrix ordinavit quod dies sepulture sue . . . quinque torchæ, quilibet duarum librarum medie cere, . . . et de lumina ceræ, Duplonibus.* Vide supra *Dobla*.

³¹ **3. DUPLO.** TORMENTUM. Bellicum tormentum magus. Acta SS. Junil. tom. 6. pag. 573: *De S. Donato Martire: Quibus circumquaque et tormentis et ex arce editio in loco sive Duplonibus tormentis, boato magno intertrapente campanarum sono, cetero respondebant.*

³² **DUPLODES.** ex Graeco διπλός, Gam-

besones, ni fallor. Liber Anglicus inscriptus *Justices of peace*, pag. 69: *Vi et armis, videlicet baculis, gladiis, arcubus, sagittis, loricis, Duplovidis defens, palaeis, lanceis, securibus guerrinis, gonnis, baltestris, etc.* Vide *Gambeso*. [Le Roman d'Athis MS.]

*Ung Doublet et chausson vestis
D'un vert samet pourpoint mesur.*

[^o Vide supra *Duplo* 1.]

DUPLOMA et **DIPLOMA**. *Gloss. Graec.* Lat.: *Axiōv. Duplum; helenus, Diploma*. Caper de verbis dubiis: *Diploma, non Diploma, apud Diplomatum. Sunt autem Diplomata, apud JC. Codicilli qui dantur cursum publico utentibus, qui et fractariorie, combinare, et evocatione, Joannes Sariberiensis in Euthethico in Polygraphic:*

*Accies gressus, ianuam Diplomatica perges
Ad mare, quod morum littera nostra petuit.*

[^o *Pro tanto alias cauo, et pro morum Morini.* Addit euendim. Epist. 265. Petrus Blesensis Epist. 52: *Dominus Rex in Gasconiam tendat, ego autem Duplomate utens eum sequor.* Idem Ep. 59: *Ad vos in eadem tempestatis insaniam Duplomata utens remeavit.* Ita omnes MSS. non *Diplomata*, ut illi editiones preferunt. Utitatem hac voté Radulphus de Diceto ann. 1172. 1179. 1184. Vide leg. 187. D. de verbis signif.

* **DUPLUM**, Pulsatio omnium campanarum campanilis, idem quod *Classica*. Bulla Innoc. VI. PP. ann. 1869. ex Cod. reg. 4228. fol. 26. r^o: *Ordinamus quod... ad capella... cum campanili... duplexus campani, que per modum classici sue Dupli pulsari debent, sub vocabulo sancti Martini construatur.* Vide *Dupa* 1.

* **DUPONDARIUS DOMINUS**, Petronio, Dominus est ipius *Dupondii*, id est, villoris pretii. Vide locum in *Testata*. *Dipondarius vel Dupondiarius*, Bilibria, Plinio et Columella.

* **DUPONDII**, a pondere *Dupondii*, quasi durum assuum vel drachmarum, seu vilissimi pretii, appellabantur primo anno, qui juri studebant, veteres tam frivolo quam ridiculo nomine, inquit Justin, in præstat. Digest. Vide Gothafr. hoc auctu hunc locum et Calvin. Lex jurid.

* **DUPPLA**, Nummus aureus, idem quod supra *Dupa* 8. Charta ann. 1277. In Reg. 66. Charop. reg. ch. 715: *De dicto regno (Francie) extrahere et apud Ferrarensis ciuitatem portare fecit... cetero et mediana Duppia auri.*

* **DUPPLARIS**. Vide supra *Duplaria*.

* **DUPPLATIUS**, Duplicatus, Gall. *Doublé*. Charta Alfonsei Regis Toletani pro Monasterio Casm. Del. aera 1216: *Insuper regis partis M. aureos et vocis vel vocem vestram pulchri dumprum quod intulerit Dupplatum in cauto per solvatu.*

* **DUPPLERIUM**, Dolli species, idem quod supra *Dupliarium* 1. Census eccl. Reatin. MSS: *Sanctus Johannes evan-* gelista u. spatalas et xii tortulas episcopo *Dupplerium* et speram olei.

* **DUPPLERIUS**, Funale, cereus, Ital. *Doppiera*. Stat. Crimin. Cumana cap. 204. ex Cod. reg. 4622. fol. 110. r^o: *Nemini spissario seu apotecario... licet facere... vel vendere... aliquos Dupplerios... cum missione larcinae, peccat seu raze.* Vide *Duplerius*.

* **DUPPLICUS**, Duplex, Gall. *Double*. Reg. feudor. Aquit. ex Cam. Comput.

Paris. sign. JJ. rub. fol. 16. v^o: *Geraldus abbas Silvae majoris... debet provide... sicut domino, dum erit apud Silvam magorem, et dare sibi Duplicem prebendam de bonis, quae ipse abbas habebit.*

* **DUPPLOTTUM**, Pallium, idem quod supra *Diployo*. Computum anni 1883. Hist. Daphni. tom. 2. pag. 274: *Pro canis tribo et palmis quinque de panno ad rationem de tarenio uno et granis quinque per cannas pro faciendo Diployo pro Domino, taren. IV. gran. XI. Et pag. 275: *Pro fractura sex paritorum et de primis lini pro Domino et uno Diployo secundo, taren. XII. In MS. De Lancelot legitur Diployum.**

* **DURA**, Privilegium. *Baldulius Regis Ierusalem ann. 1190. apud Murator. tom. 12. col. 275.* Quod... apud Acon furnum, molendinum, sub balneum, statuere, sive modios, et Duram, Durum, oleum, vel mel mensurandum in sicca facere voluerint, libere licet, quicunque volunt in omnibus initibz habitantibus absque omni contradictione preceo suo conques. molere, balneari, mensurare. Videtur esse species mensurae. An non legi possit *Durna*? Vide in hac voce.

* *Samdem Chartam rursum edidit idem Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. sevi col. 919. Sed utrobique legendum Duzam et Will. Tyroli lib. 12. cap. 25 et ex Charta ann. 1128. tom. 4. Cod. Ital. diplom. col. 1540. Vide in *Butta* 3.*

* **DURABILITAS**, Diuturnitas, Gall. *Dure*. B. de Amoribus in Speculo sa- cerdot. MS. cap. 28. de Modo vincendi tentatione:

Si bene prævidas posse Durabilitatem.

* **DURANA ANTIQUA**. Vide *Scriptura*. **DURANAL**. Vide *Durianus*.

* **DURANTINGI**, DURANTINI, Monetae Clarimontensis species. *Chartul. Celsini* ch. 901: *Dedit ei pro ea (medietate feci) quinque solidos denariorum Clarimontensis (sic) monete, sorum videlicet qui Durantini vocantur.... Laudari et concessi Deo et sancto Petro Hugo Balbus pro quinque solidis Clarimontensis (sic) monete, qui sunt Durantini vocabantur.*

Vide in *Moneta Baronum*.

* **DURARE**, Extendi. *Chartular. S. Vandregislli* tom. 1. pag. 47: *Terra nostra Durat a publica via usque ad forsanum Domini Regis.* Et tom. 2. pag. 182: *Terra Durat vico de Weravias usque ad vicum de Fauveri. Occurrunt rursus apud Lobinellum* tom. 2. Hist. Britan. col. 889.

* **DURARE**, Stare, manere. *Comœdia sine nomine* act. 4. sc. 10. ex Cod. reg. 8163: *Festina eo. Durare hic comites.*

* **DURASCRE**, pro *Durare*, ut videtur Solleto. *Miracula B. Bernhardi Episcopi*, Juli tom. 5. pag. 111: *Quo (morbo) mirandum in modum Durascre, Physica convalevit decrevit.* Propter adjuncta *mirandum in modum verba*, potius crediderim *Durascre* ponit pro *Duratore* evadere seu *Ingravescre*, quem pro nudo Durare.

* **DURASCRE**, DURASCUE, DURASCREU, DURATUE. Vide supra *Durascre*.

* **DURASINA**, Firma pars, vox formata ex *Sona*, que Danis pacem et pactum sonat. *Diploma Reinoldi Archlep.* Col. ann. 1166. apud Bolland. 6. Febr.: *Et ut reconciliatio hec permaneret indissolubilitas et definitissima, quae vulgo dicitur Durasina, etc.* Vide *Suna*. [^o et *Haltius*. *Glossar. Germ. voce Durasina* col. 248.]

* **DURATIO**, Durities, contumacia Du-

rane et perseverans, Gall. *Opiniaret*. Offensionum condonatio rebellibus Cassassona incilia Karolo Franc. Regis Indulta ann. 1388. Inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 1593: *Attento tempore periculacutus et Duracionis ipsorum, etc.*

* **DURATIONARE**. Vide *Derationare*.

* **DURBILUM**, DURBUM. Vide *Durpi-* lum.

* **DURBUCCUS**. Vide *Durbuccius*.

* **DURCONES**, Navigia fluvialia. Abbo Hb. de Obsid. Paris. vers. 128:

*Antequam Durones multi repente merentes,
Quem lapides jacent.*

Pag. 502. ad marginem habetur *Ducones*, ubi in textu natus.

*Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7837: Nau. Prov. natis... Durco. Gloss. MSS. Sangerm.: *Ducornem* (I. Durconem) Graci vocati, quae alto nomine trivis appetuerat, sed quia in Isaias: Non transibit enim triaris magna.*

* **DURDO**, DURDRE, Moneta aurea specie. Vide supra *Doudre*.

* **DURDO**, Piscis genus. Vide supra *Coracinus*.

* **DURGA**, pro *Durna*, vel certe eadem notionis. *Amphora, vasis species. Charta ann. 1380. ex Tabul. Massil.* *Senescalus dixit se pridem impugnasse prius syndicos ciuitatis Massilia unum basatinum de argento.... Item Durgam unum de argento.*

* **DURGINGA**. *Charta Phil. comit. Fland. pro Libert. Franci Burg. ex Cam. Comput. Insul.* *Finita omni agitacione sua, comes habens poteri veritatem suam, quae dicitur Durginga, et hoc semel in anno.*

* **DURIBILIOR**, Durabilior. *Diutius durans. Expositio divinorum Officiorum ad calcem Johannis Abricensis de Offic. Eccl. pag. 885. edit. 1679. Signo- rum usus a veteri Testamento est sumptus; habebant enim filii Israel tubas argenteas, quibus convocabant populum. Non habemus signa area sonoriæ et Duribiliora, significativa ora Predicatorum.*

* **DURIBUCCIUS**, DURIBUCCUS, Qui nunquam vult aperte os. *Amalthea ex Catholico Joannis de Janua, ubi tamen lego Durbuccus. Isidoro in Glossis Duribuccum sunt qui Barbasteri, steriles barbi, quia cutem buccæ eorum non potest barbi porrumpere.*

* **DURICA**, *Corda, italiones natiuum, in Isid. Gloss. Grævio morente, Dorica casta, ex Virgili 6. Aen. vers. 8:*

*Non Simile ubi nec Xanthus, nec Dorica casta
Defensum.*

* **DURICORDIA**, Durities cordis. Tertull. adv. Marcionem lib. 5. cap. 4: *Circumcidetis Duricordium vestram. Martini legit Duricordium, ex eodem Tertulliano.*

* **DURICORDIUS**, Qui durit cordis est, ut *Duricors*. *Vet. Intrepres. Origen. Comment. in Matth. tract. 30: Teneri et non Duricordii rami progrediuntur in folia estate instant, et manifestos fructus ostendunt. Sed legendum forte est, Duricordi, a Gr. *αὐλόθερπον*.*

* **DURICORS**, Durit cordis, immixta, servus. Utuntur Gerardus Episcopus Campaniensis in Epist. ad Archidiacos Lodenses, [Johan. Sarist. Epist. 182. John. Belhoute Carthusiensis, Ampliss. Collect. tom. 2. SS. Febr. pag. 1668. Acta S. Nicet. tom. 2. SS. Febr. pag. 894. et Regula Magistr. cap. 30. Duricordes dicuntur Fratres, qui litteras discere nolunt, et non possunt. Gallice dicere

articulo, *An-dœus*, Gall. *le Lutin*. Hoc nomen proprie significat Evanscere, berire. Ita Ludovicus *Palletier* in suo Dictionario Etymol. Britan. nondum edito [100] Vide Grimm. Mythol. Germ. pag. 272.

• **DUSIOLUS**, diminut. a *Dusius*, Demon. Codex reg. 4609. 2. laudatus a D. *Le Beuf* tom. 1. Collect. var. Script. pag. 304: *Sunt aliqui rustici homines, qui crudeliter aliquas mulieres, quod vulgum dicitur stricas esse debent, et ad infantes vel pecores nocere possint*, vel *Dusiolus*, vel *däquaticus*, vel *geniculus esse debet*.

• **DUSMUM**, *Inculsum*, dumosum. *Pa-*

DUSTIE-FOOTE. Vide *Pede pulvrosus*.

• **DUVA**, ut superius *Doge*. 8. *Aser*, Gall. *Douve*, Charta Caroli Calvi ann. 862 apud *Mabiliolum Diplomat*. pag. 688. et *Felibianum Histor*. *San-Dion*. pag. lxx. *De Madriaco tantum ex Duvia, quantum sufficit ad unum pontonem scindendum a carpentariis Abbatis in cellario per vindemiam deseruitis*.

• **DUVARHIL**, Keri. Monachus : *Map-pa-pochka*, Itali. *Touaglia*, Gallis *Touaille*, Mantle versatile, qui utunlur ad detergendas manus. Vide *Menagium* in *Etymologico Gallico*, et infra vocem *Toacula*.

• **DUVARHUM**, et *Doirium*. Charta anni 1267 apud *Mirsem* tom. 1. pag. 484 col. 2: *Quam quidem donem, sive dotatulum, aut Duvarhum, matre sue predictae in manu nostris humiliter reportavit*.

• **1. DUX**, Epistomium. Vide in *Duculus*.

• **2. DUX**, sub Constantino M. qui *τραχύνει τὸ έπαρχον τόπον τάπει*, inquit Zozimus lib. 2. [99] Vide *Glossar. med. Gracit.* col. 327. et Append. 61.]

Dux DUCUM. In *Synaxarilis*. 4. Octob. Sanctus Andactus Ephesius dicitur fusisse δοῦλος τοῦ θεοῦ καὶ ἐπάγος Μακρινού. In *Passione SS. Seraphini et Sabinæ* n. 10. *Vindictans Dux Dicum*. Vide *Gloss. med. Gracit.* in *Ἀρχόντες*.

Dux LIMITUM, quibus gentes que maxime caevedae sunt, adpropinquant. In Nov. *Theod. de Ambito*, etc. in *No-Uta Imp. etc.*

• **3. DUX**, sub prima Regum nostrorum stirpe dicebatur qui multis civitatis, quem singulae a Comitibus regebantur, praesertim. *Gregorius Turon.* lib. 2. cap. 20: *Eorius Gothorum Rex Victorium Dux cum super septem ciuitates proponit*. lib. 8. cap. 18: *Nicetus a Comitatu Arverno summatus Ducatum a Rege Childeberto excepit, et sic in urbe Arverna, Ruthena, aique Uceta Dux ordinatus est*. Ita apud eundem non semel lib. 6. cap. 26. 81. 41. lib. 8. cap. 26. lib. 9. cap. 7. Aimoenum lib. 4. cap. 4. in *Gestis Dagoberti* cap. 36. apud Eginhard. in *Annales* ann. 748. Vita Aldrici Episcopi Cononiani. n. 1: *Rex autem hec audiens oppido tristatus est, promisiteneque ei duodecim et amplius Comitatus se datum, si hoc dimiseret, et in sua militia perseveraret*. Id est: *Ducatum Duxa provincie, et per primum constituta* et apud *Lege Rajwar.* tit. 2. cap. 1. et apud *Walafridum Strabon.* lib. de Reb. Ecclesiast. cap. 31. etc. *Gradus igitur a Comitatu ad Ducatum fuit. Fortunatus lib. 10. Poem. 22:*

Qui modo dat Comitis, dat tibi iura Duci.

Addo lib. 7. Poem. 31. lib. 10. Poem. 25. et *Cinnamum* lib. 2. n. 18. Habet formula *Præmonstris ad Ducatum apud*

Marculfum lib. 1. Form. 8. ut et apud Senatorum lib. 7. Ep. 4. ubi quale corum fuerit munus indicatur. Vide præterea Petrum Pithœum lib. 1. Advers. cap. 8. Hotomanum de Verbis Feudalib. Marcam in Hist. Beneharn. lib. 1. cap. 18. num. 5. etc.

• **DUCEA FRANCORUM** dicti Majores domus Regum Francie, in vita S. Bableni tom. 2. Histor. Franc. pag. 650. de Erkenaldo: *Qui tunc Francorum Ducatus præserat, et omnia palatina officia sua moderaverat, procurabat*.

Eodem etiam titulo dofiati vulgo leguntur Parisiensis Comites, aut qui regiones adjacentes vel Comitis vel Ducis titulo regebat, quod il præcipuum in Regum auctoritatem possiderent, et Francorum in hisce tractibus duces essent: unde postea Parisiensis tractus de Francie peculiaris nomenclatura, quam hodie *l'Isle de France* appellamus, quod ejus fines Ligeri et Seudana fluvii majoribus concluderentur; tameus pro Regum nosprum induit interduca illi longe ultra producti regantur. Primus autem hic dignitatis donatus.

ROBERTUS cognomento *Magnus* ann. 867. ut apud Reginonem lib. 2. cui successus.

Hic etiam cognomento *Magnus*, et *Abbas*, filius ut est apud eundem ann. 867. isti filii.

Oro Roberti perinde filius quem Comitem Parisiensem vocat Abbo de Bello Parisiaco pag. 502. et vetus *Charita* apud Hemerem de Academ. Paris. pag. 10. postmodum Rex Franc. dictus ann. 888.

ROBERTUS, ejusdem Odoni frater, Dux et Marchio Francie. Rex pariter ducis ann. 922.

HUGO Magnus, Comes Parisiensis, a Ludov. Rego *Dux Francie* dictus ann. 943. Hugo Flaviac. hoc ann. Hist. Episcop. Astur. cap. 45. Beslius pag. 239. 241. 247.

HUGO CAEPIUS, hisdem quibus pater donatus dignitatis ann. 950. Flodoard. Ann. 943. 950. *Chronicon S. Albini* ann. 867. Ademarus pag. 164. etc. Rex deinde dux, et iterum haec nomine regalis Regum Francie stirps auctor.

DUX PARVII, in *Test. Dagoberti* I. cap. 31. et apud Friderikum in *Chron. Palati* lib. 74. ubi de Adalasso Duce Palati *Sigiberti Regis. Vide Major domus*.

• **4. SUMMUS DUX Longobardorum**, semel et iterum in chart. antiq. in *Chron. Vulturi*. ap. Murat. Script. tom. 1. part. 2. pag. 350. seq.

DUX IMPERIALIS CARLE Acerbus Morena Laudensis civis dicitur in eius *Historia Rerum Laudensis* pag. 118.

• **5. DUX ALPINUS** vocatur Wladislaus Casimir III. ex fratre nepos in Epitaphio quod videtur ejus tumulo incisum in *Ecclesia S. Remigii Divonensis*. Obit ann. 1388. 1. Kal. Martii.

• **6. DUX ET EPISCOPUS BOHEMIORVM** inscribitur Henricus in *Charta ann. 1197*. qua varia concedit privilegia abbatis Tepensi, inter Probat. tom. 2. Annal. Præmonstr. col. 572.

• **7. DUX VENETORVM**, Orator, procurator. Vide *Hylaius*. *Glossar. German.* voce *Worther*. col. 2022.

• **8. DUXILE**, Agger, vel peribolus. Gall. *Parapet*. Charta ann. 1192. apud *Muratori*. tom. 5. Antiqu. Ital. mod. avii col. 87. *Dicunt scilicet quod canalis novus mitatur in veterem iuxta Durile de Sancto Madrone... et Durile, quod est super fossam levitatis, per duas partes unius brachii rationis abassetur. Stat. Mutin. rubr.*

1. pag. 1: *Statutum est quod poteris teneat circa ciuitatis Mutinae canari facere et aptari, et clavigas et Duxilia canalium super-circos transcurrentium de lapidibus sive da muro fieri facere*.

• **9. DUXENA**, Duodecim, Gall. *Douzaine*. in Hist. Dauphin. tom. 2. pag. 292. Vide *Douze*.

• **10. DYAGRIDIUM**, Scammonia, Planta crescente in Asia, quae excavata succum emittit quem vocant *Scammonium*, Gall. *Scammonde*. *Sallias Malaspinae* lib. 1. Rer. Ital. *Fritum adamantem cum pulchra Dyagridi in aqua clysteris impetratur et illa centrum spiculum introrsus recipiat. Adamas enim violentissime surat et (sic) nec sine pondere iusto fortissime perfringendo fortia: Dyagridium vero, quod alias dicitur Scammonia resoluti omnes quod tangit*.

• **11. PYALAGIUM**, f. pro *Halagium*. Vide *Halagium*.

• **12. DYAPERANON**, *Dyapiganon*, id est, de *dyapigo*, in *Glossis ad Alex. Iatrosoph. MS.* lib. 1. *Passion. cap. 140*: *Similiter autem et pegani, quādā quidam Diaperanon appellant salis in profundo potest florē et digerere per se*.

• **13. DYAPPRE**, *Dyapretum*, Panni pretiosioris species. Invent. Capit. Paris. ann. 1383 ex Bibl. Pap. *Item* *canalis dyapretum* *dalmatica et tunica dyapreti aliud molitas*. Aliud ann. 1376: *Una tunica de Dyappre alba ad molatas. Invent. Gall. Nam un autre chasuble, dalmatique et tunique de Dyapre blanc à mollettes d'or. Vide Dyaprus*.

• **14. DYAPULA**, *Radiar*, in *Glossar. Lat. Gall. ann. 1352* ex *Cod. reg. 4120. Asseries species. Gall. *Madrier*.*

• **15. DYLLA**, *Charta Osheri Reg. Huicclorum* circa ann. 922 apud *Hickestum* tom. 1. pag. 169: *Dabo terram que dicitur Penianham quindecim tribulariorum cum Dylla u u i u caratas. Vide Dylla, cui dylla affine satis redetur, cum Saxonum pronunciat or, teste Hickestio pag. xii. Prefat. ad *Grainmat. Anglo-Saxonum*.*

• **16. DYMACHERUS**, Qui duobus gladiis seu machinis pugnat. Vide *locum in Asdarus*.

• **17. DYNAMIDUM**, Vide *Dinamidu*.

• **18. DYERIUS**, *Pastus, procuratio, prandium. Gall. Diner. Charta ann. 1280. ex Tabul. S. Germ. Prat. Concedimus quod duci religio et nunc perpetuum liberis sicut et immunita a quodam Dynerio seu prandio, in quo ipsi in domo sua de Montclar villa perpetuo tarmine de Castroforti annualim tenebantur. Vide supra *Dinare* 2.*

• **19. DYOCESIANUS**. Vide supra *Dioce-sianus*.

• **20. DYOPASTIS**. Vide *Diopistus*.

• **21. DYPHTIUS**. Vide *Diphticha*.

• **22. DYRRACHIUM**, Discidium Fridego-dus in *Vita S. Wilfridi* cap. 46.

Intestina Pater postquam *Dyrrachia* planit. Ad vicina rotis levitatis habilitas planit.

• **23. DYSIS**, *Ocasus, plaga orientalis, Gr. ζηζη*; *Vita S. Neotti* tom. 7. Jul. pag. 320. col. 2: *Qui (Neotus) facit... moratur in partibus ab anatole atque mesembris ex opposito remotissimis, sub glaciatis tamen Dyrrachio, sicut apud caritative etiam pietatis ardore. Vide *Disia*.*

• **24. DYSEPSIA**, a Grec. *δυση* difficultas, et *ἐψία* concoctio. Gall. *Indigestio*, ut notant docti Editores ad *Glor. posth. S. Ross* tom. 5. Aug. pag. 1008. col. 2: *Beatrix*

de Montoya sanctimonialis, stomachi Dyspepsiam annis viginti passa, domum con-

vulsionum atrocitatis ad extrema prope-

DYSPNIA, dysnoea, Difficultas abhe-

litus. Vide Suffugium.

E. LITTERA numeralis, quæ 250. desi-

gnat. Unde versus :

E. in superscriptione Cantuere, ut
equaliter sonetur, eloquitur Ita Notke-
rus Balbius Opusc. Quid singula lите-
ra in superscriptione significant Cantu-
rene. Vide A.

³³⁷ E pro A interdum ponitur, ut
Condemnatus pro Condemnatus, in Pri-
vilegio ann. 698. apud Felibian. H. St.
San-Dionys. pag. XVII. Ebbonatus pro
Abbonatus. Insuper pro A. ut Estantia
pro Aisanitia. Passim pro E quia simili-
lis est pronuntiatione. Sepa etiam pro I,
Basilica, pro Basilica, Possedere pro
Possidere, et apud Antiquos Amicus pro
Amicus : etiamque promiscue scribi-
mus Eis et Ea, Deis, et Dii.

E. Prepositio vel privativa, ut Ener-
vis ; vel intensiva, ut Enarratio, vel pro-
Extra, ut Educo. Glossar. vet. ex Cod.
reg. 7618.

EADELINGUS, [Nobilis.] Vide Ada-
lingus.

EAGIUM. Etias nostris etiam alias
Eage, pro Age. Charta Phil. V. ann.
1319. In Reg. 39. Chartoph. reg. ch. 250.
Convenerunt quod Constantia de Fuso,
domina Eadipris, habeat et ad ipsam
pertinente dispositio et regimen persone
familiarium, etiamque ex parte eiusdem
Gastonis de Laus, filii sui minoris Eageo.
Vite SS. MSS. ex Cod. 38. S. Vict. Paris.
fol. 100. v. col. 2 : La forme de Saint
Marc fu tele, long nés, sourcils rau-
tius par iex (yeux), les cheveux cerclés,
longe barbe, de très bels composition de
cors, de moyen Eage. Vide supra Aegia-
tus et Aegiatio.

EAHTAYN. Leges Ethelredi Regis Angl.
cap. 6 : Et n EAHTAYN occidatur, periti-
neat infractio pacis intra Curiam, vel

adjacentias ejus. Eahtayn personatur
plena uera. Obi Somerus Eahtayn,
occursum interpretatur. [oo] Fedus
Anglicorum et Danorum cap. 5. § 2. In
Anglo-saxonico est eahtan. [oo] Ospona,
ALANUS, Anglo-Saxonibus, Ospona,
vel populus ab Eale [vel Eala³³⁸] ce-
revisia, et huius domus : unde Anglis
Allehouse, pro compositionis domo. Oc-
currunt hec vox in Legibus Aluredi Regis
West-Saxie.

EALD, Saxonice, Vetus, antiquus ;
unde Johannes Abbas Ethelingensis
dictus genere Eald-Saxo, hoc est ex veri-
teri Saxonia, in Actis SS. Benedict. sec.

4. part. 2. pag. 507. et 508.

EALDORMANNUS, a Saxonico Eal-
dor man, Senator, Senator, Tribunus,
Comes, Praefectus provincie. Consensus
Episcopi cum Comite vel Ealdormanno,
apud Hickesum in Dissert. Epistol.
pag. 4. Vide Aldermannus.

EALSCOP, Cerevisarius confector, Ocre-
vissarius : vox Anglo-Saxonica Leges
Presbyterorum Northumbrenium cap.
41 : Si Presbyter ebrius, aut scurrilis,
aut Ealscop fuerit, compensato. [oo] In
Anglosaxonico Ealascop, quod Bos-
worthus male interpretatur an aleshop,
alehouse, scop enim hic est Poeta,
unde cala-scop, qui in cauponis can-
tilentibus joculator.

EARINUS, Gr. ερών, Vernus, ab

Ia. Ver. Tertull. de Habit. mulier.

cap. 3. Earinus oues, id est, Vernæ, viri-

des. Martialis Earinus nomen est formosi-

des, adnotescens ab eadem origine.

EASTINTUS. Natus ex Orientali plaga,

a Saxon. EastInne. Orientalis plaga

Cubiculum, caverna, cella, et per trans-

lationem, plaga, regio. Leges Edwardi

Senioris : Si sit Eastintus, si sit Nor-

thintus, emendet, sicut scriptura pacis

continet, [oo] Concil. Exoniens. cap. 7.
§ 8. Gif hit sy herinne, gif hit sy

east inne, etc. Sive sit in hac, sive

sit in orientali, sive sit in boreali

parte regni, etc. East. Oriens, oriental-

is alia plaga, i.e. non in intra, quod sepe

post substantiam ponitur.

³³⁹ EAUER. Aquila. Angl. Euer. Gall.

Aiguier. Testamentum anni 1336. apud

Th. Madox Formul. Angl. pag. 477.

Thomas filio meo XXXIII. discos argenteos,

XII. saucers, II. bacynnes et II. Eauer". etc.

EERAL, Acerous lapidum. Vocab. Sus-

sannus.

EARANUS, Ebenus, Ital. Ebano, Gall.

Ebene. Invent. MS. thes. Sedis apostol.

ann. 1390 : Item quatuor cascadulas de

ebore tractas, et unam de Ebano guar-

nita n argento.

EERATUM, a veteri Gallico Ebat, De-

lectatio, oblectamentum. Charta ann.

1488. Inter Probat. tom. 8. Hist. Nem.

pag. 261. col. 1 : Quia plerisque, tam

ipsos montes quam cives, manentes et

habientes ciuitatis Nemusi, ad umbras

ipsorum salicis acciperent placitum et

Ebatum.

EBBA. Refluxus, recessus maris, An-

glis Ebba. Bracton. lib. 4. tract. 1. cap.

5 : Si extra regnum in peregrinatione

fuerit... peregrinationem habebit 40. diierum et

dies, peregrinationem uero Ebba, quia

de ultra more, sic. Lib. 4. tract. 8. cap.

8. 1. Habebit spatium de ultra mo-

re 40. diierum et unius Ebba et unius flue-

s. Lib. 5. tract. 2. cap. 2. § 8 : In qui-

bus assonis dabitur delatio ad minus 40.

diierum et unius flue et unius Ebba. Vide

Britton. pag. 145. v. [oo] De etymo vide

Grimm. Gramm. Germ. tom. 8. pag. 884.]

Hinc Normannicum adagium, ubi

de bonis male partiis que male dilabun-

tor, sermo est : Tout ce qui vient d'Eba,

s'en retournera de flet. Rectius dicent : ce qui vient de flet, s'en retourne d'Ebo. Ut mouet de Brieux in Origin. Vide *Ledo*. Nostris *Ebo* dicitur, Valvula canalis punctum rugosum venae. Lit. remiss. ann. 144. in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 142 : *Iocellus Hereticus* ale sur la chaussée dudit estang, pour leur l'une des *Eboes* ou vannes du moulin.

* **EBDOAS.** [Spacium viii dierum, Dixit.]

EBDOMADA PENOSA. Hebdomada Sancta, *Penitentia*, quae precedit diem Recurrectionis Christi : Gall. *Semaines peneuses*. Chron. Britan. apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 838 : II. *Nones Aprilis IV. feria de Ebdomada que dicitur Penosa*.

* **EBDOMADALIS.** pro *Hebdomadalis*, qualibet septimana recurrens. Charta Caroli C. ann. 896. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 317 : *De mercatis annalibus in supradictis locis medietas, et de Ebdomadalibus summae integras*.

* **EBDOMADARIUS.** V. *Hebdomadarius*.
* **EBEARTE.** Beatusitudo privare. Onomast. apud Martinum : *Ebo, exponaxa- gita*. Perrott. in Epigr. 115. Martialis : *Ebo, Beatusitudo privo, cuius passuum Ebior, a quo Ebeatis dicuntur, qui felici- tate aliquis cediderunt*.

* **EBEDIO.** Tributum Cambrobritannis notum, quod Nobilium heredes capitali provincia Domino post mortem antecessorum suorum pendunt, audeunt pa- trimonii causa, quod nostris *Relevium*. Ita Specimannus ex Cod. Landavensis Ecclesiæ ubi plura. Occurrunt plures et semper amboragio conjunctum in Composito inter Abbatem de Enly et Canonicos socios. de Aberdard. ann. 1201. in *Ellia Leges et Consuetudines Wallie*. pag. 292.

* **ERENINUS.** Coloris ebeni. Vita S. Dunstani. Mail tom. 4. pag. 346 : *Horum apicellorum tenuum congeriem, ut Ebenina titulatio stylaque fuscantia crebatam*. Hic doctissimus Editor : *Ebenina titulatio indicari puto scripturam per atramentum ; et enim Ebenum color nigrum*.

* **EBEREMURDRUM.** vel ABERREMURDRUM. Murdrum manifestum, seu operatum murdrum : a Saxonico ebere, id est, probatum, vel manifestum, et mord, murdrum, homicidium. Eiusmodi mordebatur crimen istud, ut de eo componeatur non licet, sed data pecunia ac emenda illud expiare ac redimere : et ut est in Legibus Canuti Regis cap. 60. apud Bromptonum, *Eberemurdrum inmemorabile erat.* [See cap. 61. in Anglosaxo distincte ebere morib.] Leges Henrici I. cap. 12 : *Ex his placitis quedam emendandar centum solidis, quedam, uera, quedam uite, quedam non possunt emendari que sunt Hubre- che, et Berneti, et Openches, et Ebere- mortum, etcetera.*

* **EBIRATUS.** Vide *Epibato*.
* **EBIDS.** Pauper. Libell. de Rem- peccat. apud Martien. tom. 7. Ampl. Collect. col. 47 : *Qui per fraudem, comedit (morticinum) et sciit, et est inops, et Ebidi, vix diebus primitat*. Vide *Ebiones*.

* **EBILISTRUM.** [Bis gemina lustra sc. xx. anni. Dier.]

* **EBIONES.** Pauperes. Vt. Onomast. San-Germ. num. 501. [See Vide Isidor. Orig. lib. 8. cap. 5. sect. 38] Est ab Hebreo יְבִזֵּר, Pauper : a quo et *Hebionites* hebrei, qui ut habet S. Hieronymus in Isaiae 66. pro humiliitate sensus no- men Pauperum suscepuntur. Asserbant Christum esse purum hominem, ut ce-

teros et viro et muliere natum. Legemque Mosaicam necessario observandam.

* **EBIS.** *Gurdus*. Papias. Forte pro *Hebes*.

* **EBITAFFIUM,** pro *Epitaphium*, in Chron. Laureham. ad ann. 786.

* **EBITUDO,** pro *Hebetudo*, in Prefat. ad Lib. Agapii ex Tabul. S. Petri Car- not. : *Quae hujus libelli ex privilegiis... usque nunc distulit per ordinem colligendo- sare, cum proprie Ebitudinem mei in- genit, vel rusticitatem inculti sermonis, etc.*

* **EBILITURA,** Gallico *Ebullementum*, Diction. ruina. *Charta locat. preposit. Ambian.* ann. 1202. In Reg. 70. Char- top. reg. ch. 222 : *Item in cambiis, in custodia et Ebilitura seu ruptura chami- norum, etc.*

* **EBONWAGIUM,** Jus quod majoribus villarum maxime competit in defensione bonis seu metis in terris vassallorum. Charts. Phil. V. pro abbat. Regallio. ann. 1317. in Reg. 76. Chartoph. reg. ch. 292 : *Tradimus atiam eadem vendes, cirophacas et Ebonnagia, que ratione fundi terreni ad dictam majorum noscum- far quomodolibet pertinente. Ita quoque legitur in Chartul. dictis abbat. art. 1. ch. 46. Vide *Bonagium in Bonis*.*

* **EBONNATIUS.** Determinatus, definitus, Gall. *Abonius*. Bulla Adriani IV. Papa in Chartulario S. Crispini Sue- sion. : *Duo circa trium librarium, dimi- dium sextarium, olei et acerrum, thermis Ebonnatis. Charta Curia Noviom. in eodem Chartul. : Tertia parte ejusdem terre, scilicet duabus bovibus, in una parte metatis et Ebonnatis. Vide Abon- natus.*

* **EBOR.** pro *Ebor*. Lucas Abbas Montis S. Cornelii in Cantica Canticor. : *Ebor quadius carne obtegitur, non appareat preiosus.*

* **EBORARIUS.** Artifex eboris, in L. I. Cod. de excusatione Artificum. (10. 96.) Vetus. Inscriptio apud Grut. pag. 65 : *L. Petrus Sabino Ebiorum.* [See *Eburarius*. in Cod. Theod. eod. tit. const. 2. (18. 4.) et in Inscript. ap. Murator. 947. 6.]

* **EBOVARIUS.** Eburinus, eburnus : occurrit apud Sidon. lib. 8. Epist. 8. 12. *Eburati lecti, Eburata vehicula*, apud Plautum.

* **EBORUM,** quid sit declarant Statuta Asti pag. 88. r^e : *Nultus possit laborare de lana curta, que appellatur Ebors, nisi quod ponit possit ei veleant libere tres prætra una quaque pecia.*

* **EBRALDUM.** MURIMUM. Idem quod Coactum. Vide in *Mutum*.

* **EBREX.** [Senex. Dier.]

* **EBRIAMIN.** Liquor qui potest inebriare. Tertullianus de Jejunio cap. 9 : *De Samuele inebri. Et vinum, inquit, et Ebriam non bibet.*

* **EBRIARE.** Inebriare. Macrobi. lib. 7. Saturn. 6 : *Mulieres raro Ebriantur. Ampelius cap. 12. de Signis : Quibus vi- num dedit, Ebriati sunt. Vita MS. Win- waloei : Furioso guttis invide venenois, quasi vino, per cuncta viscera Ebriato, etc.*

* **Nostris alias Yrainga, pro Iysesse.**

* **EBRIETAS.** Charta Joanni ducis Brit. ann. 1438. en Bibl. reg. : *S' il y a aucun desdis chappellain en Yrainga continuel, etc Unde Yrainga, pro Iysesse, Ebriosus.*

Lit. remiss. ann. 1390. in Reg. 138.

Chartoph. reg. ch. 219 : *Lequel Jehan a tousjours esté porcheur et p[ri]x gouverne- ment Yraing et Yresse dixerunt de faire ebria. Lit. remiss. ann. 1395. in Reg.*

148. ch. 60 : *Iocella Isobel a este tousjours*

Yresse une fois ou deux chacun jour.

Alii ann. 1394. in Reg. 163. ch. 320 : *Laquelle femme estoit de tres mauvaises vies si deshonoree, et avec ce estoit sou- vent Yresse. Hinc Yresse ad ebrium pertinens, in aliis ann. 1395. ex Bag- 128. ch. 225 : Iocella Guillot, qui estoit tout yres... leur respondit en Yresse que ce lui avoit fait Robin.*

* **EBROLATIBUS.** [Ebrius. Labor. apud Non. 2. 303. Ebrolat mentem bilarem accipiunt. Add. Plaut. fragm. ibid. ubi Non. habet *ebriacus*, sili *ebriatus*.]

* **EBROS.** Ebrolcm. Urbs Normannie. Gallice, Eureux. Comitissa de Ebros, pro Ebrolcensi, bis legitur apud Rymerum tom. 5. pag. 317. col. 1.

* **EBULLARE.** Sigillum litteris appone- nere. Vide post *Bullire*.

* **EBULLIRE.** metaphorice. Cum abun- dantia et copia erumpere. Tertull. lib. de Idolatria : *Prisquam hujus mons- tri artificis Ebullient, sola tempia et vacas ades erunt. In Scorpiano : Tunc omnes martyrum refrigeratores Ebui- lunt. Regula Magistri cap. 54 : Intratu ad oratorium fratrum examen Ebullit. Historia Translat. S. Sebas- tiani cap. 11 : Evangelizans omnibus quaquaversum ad Sancti exequias Ebul- luitibus. Will. Brito lib. 1. Philipp :*

Ceritane carna simili Ebullire videtur.

Lib. 7 :

Quos ubi nostra cohors videt Ebullire decursum.

Vide *Vitam S. Deicoli Abb.* cap. 8. [Capitu- lare ann. 784. cap. 13 : *Experimento enim didicimus, in anno quo illa valida famae inscripti Ebullire vacas annones a demonibus devoratas, et voces exprobationis auditas.*]

* **EBULLIUM.** Ebullitio. Gall. *Bouillen*. Vetus Scheda apud Mabillonum tom. 5. Sanctorum Ordin. S. Benedicti pag. 68 : *Anno 1149. Dei permisitione, solente p[ri]o martyris manifestare, a loco quo seculpi jacebant, scilicet sub leprosa Pres- byteria, Ebullium sanguinis exsivit, etc.* Infra post : *Secundum Ebullium, etc.*

* **EBULUM.** [Allesop, Helleborus. Sup- pliem. Antiquari.]

* **EBURATUS.** [Ebore ornatus. Plaut. Stich. 2. 2. 53. Letti *Eburati*, aurati. Id. Aut. 2. 1. 46. *Eburata vehicula*. Lam- prid. *Elagab. 4. Sella Ebordis, an arger- iata. Add. Varr. apud Non. 8. 254.]*

* **EBUTARIUS.** Charta immunit. pro

monast. S. Galli apud Murator. tom. 5. Antiq. Ital. med. evi col. 961 : *Cunctos Ebutariorum vel consules, qui res suas tradiderunt eidem ecclesiæ, vel antea tradidit sunt, in perpetuo suo (sub) de- fensione ejusdem ecclesiæ per hanc nos- træ autoritatem consistant. Ubi legen- dum singulariter Tributariorum vel consules.*

* **EBUTRATUM LAC.** Ex quo butyrum

expressum est, in Medicina Salern. pag. 301. edit. 1692.

* **ECANTARE.** Vana spe deludere, ver- bis fallaciebus factare. Epistola Anonymi ann. 1204. de capta urbe Constantino- poli. Inter Anecd. Martien. tom. 1. col. 783 : *Quo facto juvenis Imperator Ecanta- tavit nobis, quod toti exercitu per annum integrum virtutia largiretur, et quod decem milia equitum ad annum Ter- ræ Sanctæ succurrus ad sumptus suis haberet.*

* **ECBASIS.** [Figura est, Latine excur-sus, seu digressio, cum ab oratione ins- titute obiter ad alia excurrir. Serv. ad 2. G. 209.]

* **ECBOLUM.** S. Augustinus in Brevisculo collat. 8. cap. 18 : *Misso petenter di- vinos Codices exurendos,.... et qui ab eo velint aliqua Ecbla, aut quodcumque*

accipere, etc. Occurrit rursum cap. 15.
ubi Interpres putat Ecdolum hic sumi
pro parte, aut fragmento divinorum Co-
dicum, quos integros tradendos a Chris-
tianis imperabant Tyranni.

ECCENTROS, ἐκκεντρος. Habens centrum a centro terre diversum. Utitur Martianus Capella.
ECCENTRICUS, ἐκκεντρικος, Eadem nomine, apud Astronomos.

* **ECCHERERE**, Ecce, per Cererem, in vet. Glossar. ex Cod. Reg. 7618. Eccers, apud Plaut. et Terent. Vide **Eccire** et

* ECHEUMA, [Effusio a χωρι, fundo. Plaut. Pœn. 8. 3. 87. Ibi te replebo unguentum Eccheumatis.]

ECCLESIA Gloss. Lat. Gr. *Conuen-*

1. **ECCLESIA.** Gloss. Lat. Gr.: Conven-
tus, 'Excerpta' Gloss. Lat. MS. Regium:
Ecclasia, Evocatio, vel collatio, conuentus.
Gloss. MSS. ad Canones Concil.: Ecclae-
sia. Convocatio. [Lib. I. Maccab. 8. 18:
Congregavit Judas congregacionem fide-
lium et Ecclesiam secum] Amalarius Bd.
de Ecol. offic. cap. 9: Ecclasia est con-

3 de Eccles. offic. cap. 2: *Ecclesia est co- vocatus populus per ministros Ecclesiam ab eo qui facit unanimes habilitati in domo. Ipm domus vocatur Ecclesia, quia Ecclesia continet. Epistola Cyrilli Alexandrini Patr. Alexandr. inscripta Aurelio Valentino Episcopis et omni sancta Congregationi in Carthaginensi Synodo congregatae sit clauditur: Et aita manu, Deus et Dominus sanctam Ecclesiam, id est, congregationem custodiat. Edictum Constantini et Licinii pro Christianis apud Lactantium lib. de Mortibus persecutor. num. 48: *Copris Christianorum vocat, quae omnia Christiani ipsi Ecclesiam: Quae omnia corpori Christianorum propriae... tradi oportebat. Et mox: Quoniam idem Christiani non in ea loca tantum, ad quem conservare conseruerunt, sed alia etiam habuisse noscuntur ad ius Corporis sorum, id est Ecclesiarum, non honinum singulorum pertinencia. Anonymus in 8. Rhetorico. Aristot. pag. 165: Ἐκκλησία μετά τραν συνδέονται πολλά χρήσιμα βούλια καὶ οὐκέτις. Ammonius: Την ἐκκλησιαν διαγόνοι οι Αγνοοι την σύνοδον των κατα την ηδών. [Qua notatione etiam Conventui Monachorum applicatur a S. Bernardo in Epist. ad Episc. Suassuensem tom. 1. edit. Mabill. 1890. col. 261: *Quod juris est Monasterii sui perdat propter verbum incaute a se inconsolueque prolatum, et adeoque Ecclesia sua assensu.]***

Ia vocem hanc Gregcam sum passim notum est; sed postea pro loco ipsa in quo congregantes sunt, usurpari cest, proinde pro templo seu sede sacra publicae pietatis exercitio et cultui divino destinata, in quam convenient fideliū cœtus. Quod nuperum non esse arguant quae leguntur apud S. Paulum 1. Cor. 11. Nam cum dixisset vers. 18. *Quoniam conveniens in Ecclesiam, mox versus 20. repetens, quoniam conveniens eodem loci indicans exaudiens non tam denotare multitudinem eorum qui conveniebant, quam locum in quem conveniebant.* Et 22. *Eminere nam domos non habentis consuetudinem et libenter in Ecclesiam. Deinde continetur:* Ut Ecclesia pro domo in quam convenient, etiam certum est. S. August. Epist. 157. *Sicut appellamus Ecclesiam, basiliam, qua continetur populus, qui vere appellatur Ecclesia, ut nomine Ecclesie, id est, populi qui continetur, significetur locum qui continet, sicut in libro de Quest. super Levitic. lib. 8. quest. 57. Ecclesia dicitur*

locus, quo Ecclesie congregatur, sc. Ec-
carius Episcopus Cameracensis in Sy-
nodo Alrebateni ann. 1026. cap. 8.
*Porro enim dominus idcirco vocabulum
habet Ecclesiam, quia continet ab Ecclesiis,
id est ab populum convocatum ab eo qui sa-
ciis unanimes habentes in domo, S. Ger-
manus Patr. CP. in Theoria Mystica:
*Ecclesia icti vado. Etio, triuox syro,
eius sponte, pugnabo, et agam, etc. Lac-
tantius lib. de Mortib. persecutor. num.
12: In alio enim constituta Ecclesia
paulino videatur. [S. Tertullianus de Idol-
olo. cap. 7: Tota die in hanc partem
zelus fidei pororabit, ingemens Christia-
num ab idolis in Ecclesiam venire, de
adversari officina in dominum Dei. Vide
etiam Forcellini.]**

Prima Ecclesie Romae a Beato Petro
constructae et consecratae dedicationem
referunt vetera Martyrologia die Kal.
Aug. Quia autem illa sit, et an adiacit
superiori, disquirunt in primis Fra-
nciscus Maria Florentinus ad vetus Mart-
yrolugum. Lucas evulgatum exercit. 11. et
Cardin. Bona lib. 1. Rerum Liturgic.
caec. 9. n. 1.

^{cap. 19. n. 1.}
Primam vero Ecclesiam palam et publice a Christiani conditam; eam esse Rome, quam S. Salvatoris vocant, tradidit Nicolaus in PP. Epist. 7. ad Michaelae Imp.: Ecclesia Salvatoris, quae ab auctore vocatur Constantini, et quae prima in toto terrarum orbe constituta est.

Prima denique in honore Delpharum ad ecclesia, a fuit Diopisoltana, seu Lidensis, 18. miliarib. ad Hierosolymis, quam a SS. Petro et Joanne, ipsa adhuc vivente Delphar, ut et ejusdem in ea repositam imaginem a S. Luca depictam, testatur Joannis Damasceni seu Orientalium Synodich ad Theophyllum imp. pag. 115. De qua legendi præterea Simeon Logotheta in Leone Armenio n. 6. et Anonymous de imagine Delpharum quam Ecclesia vocat, apud Lan-
cianum lib. de Mirabilibus. Cesar pag.
880. Id sibi Tommaso de' Attardino in Syria adscrivunt. Illic enim Ecclesiam dicitur Virginis a Petro et Paulo cum An-
tiochiam proprium, propriis manibus
sedificatum, ex veteri traditione scribitur
Willibrandus de Oldenburgo in Itinerario.
Terre Sancte. Vide quo de hac
sede adnotamus ad Joinville pag. 98.
Sed et in Tabulariis Ecclesie Carnotensis
existat Charta Iacobi Regis Francie ann.
1358. qua is memorat scriptum esse in
libris antiquis ejusdem Ecclesie, eam
ad antiquissimum tempore fundatam, vide-
lacet adhuc vivente beatae Mariae virginis
gloriæ. [Sed hoc ut credantur omnia.
Iude opus est, non Criticorum inqui-
sitione.]

BETHNA. nude pro **Cathedrali** apud
Proculipium lib. 2. de Bellis Persicis cap.
9. ubi de Antiochenis urbis directione a
Chosroem Persarum Rege: «Et tunc levavit
et sic exiit xataphis, exiit exklavias
xaladon. Et cap. 10: «H uia ab exklavia,
xaladon etiam vici menses, diei nonnum, etc.

ECCLESIA. nude etiam pro **Parochia**.
Charta. and. 1065. apud **Loblinium**
Hist. Britan. tom. 2. col. 145: Pateat
utitur donasse mihi S. Martino... mei juris
Ecclesiam quam in parrocchia Redonesm
Epic. etiam in honorem B. Audomari Ar-
cadensis Redonem extrectam, quam
Ecclesiam de Redone vocat.

* Si nostris etiam **English**, pro Paro-
chial districtu et territorio. Lib. remissa
anno 1885. in Reg. 127. Charthop. reg.
ch. 1: **Icois mariz**, qui estoient taver-
niers, alerent boire et essoier en l' **Eglise**
d'**Ardin**, qui est forte des vins de **Mabille**.

Ratande. Alias ann. 1406. in Reg. 160.
ch. 308 : Jehan le Teller estoit demeurant
en l'Eglise de Warmilouasses,... et Mar-
tie d'Estier à Bulles, assez près d'icelle
Eglise. Yglise, pro Eglise, non semel in
Testam. ann. 1317. inter Probat. Hist.
Sabot. pag. 879.

Ecclesia. Dominus, ut videtur, Curialis, Gall. *Ex Presbyteris. Canonis Hibernalium apud Marth. tom. 4. Anecd. col.*

4. Nomini Clericorum sufficiens datus locus quem anni circuito inhabessit, super quem Ecclesiam, id est domum suam adserivatur. *In hac Synodo iudicavimus est: In quocunque loco Sacerdos edificiavit Ecclesiam suam, id est domum suam in una anno, hereditate ejus erit semperium.*

Eglise, eadem acceptioe, in Lit. Rémiss., ann. 1400, ex Reg. 150. In Chartres, reg. ch. 117: *Le suppliant et son compaignon enfrenger dedans l'Eglise, en laquelle ilz trouverent une femme, qui se disoit chambrière du curé dict l'eccl. de Bricy, couchée en ung lit, etc.* Eodem nomine appellatur Eremita habitaculum, cui scilicet capella seu sacculum adjunctum est, in aliis Lit. ann. 1467. Ex Reg. 150, ch. 151: *Un hermite qui faisait sa demeure en une petite Eglise, nommée Notre Dame de Prémucande,* surnommée *Somniere.*

ECCLESIA. Monasterium. Charta anni 1176. apud Mirsum tom. 1. pag. 718. col. 2. pro Monachis Marchianobus: *Vinumque et pidagium de omni vino, quod Fratres dicunt ad Ecclesiam, ad opus suum, per transitus nocteas libere transire et nihil omnino a ducitoribus vesti exigere, etc.* Charta anno. 1186. Hist. Eccl. Brixiana. cap. 2. *Ego* . . . *Monachos. Deinde sententia Compescitio eccliesie humilia minister. Idem infra dicti abbas Compescitio. Statuta MSS. Augerii II. Episc. Consernat. In virtute sancte obedientiae precipimus, ne aliquis Monachus solus abeque uno sollem Monachico sociis in villa sua Ecclesiam commoveratur, id est, Prioratus, a majori Monasterio fero pendulibus, quo mitti solebant Monachi vulgo dicti Obedienti-*

* Charta Alberti Latinac, abb. ann. 1228, in Chartul. Campan. fol. 280, col. 1: *Cum discordia verteretur, inter nobis
lumen virum Theobaldum illustrum comitem
Campanie et Brie palatinum ex una
parte, et nos ex altera, super gisto quod
tempore comes de Brie per voluntatem
regis in Ecclesia sancti Petri devenimus
que ad Ecclesiam veniebamus tandem pro-
memorando animis suis et antecessorum suo-
rum admensuravimus idem gustum ad centum
libras Prusiensis monete... Concessit
supradictus comes... duos matriularios
in Ecclesia, unum carpentarium, etc.*

¶ ECCLÆSIE APOSTOLICE. Vide *Apostolica Ecclesiæ et librum de Concordia S. et 1. lib. 7. cap. 17. § 6. et 7. et cap. 4. § 7.* Cangio sunt Cathedrales omnes,

Ecclesia articulata, ubi baptis-
tizatur, ut est apud Attoneum
Ecclesie baptismales.

mus celebratur, ut est apud Attonem Episcopum in Capitul. cap. 20. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 80: Presbyteri plebium, qui Baptismales Ecclesias tenent, et minoribus Presbyteris

presunt. Occurrit passim, in Concilio Venerensi ann. 755. Meldensi ann. 845. can. 48. Ravennensi sub Joanne VIII. can. 12. in Lege Longob. lib. 3. tit. 1. § 17. 24. 29. tit. 10. § 4. [oo] Pippin. 1. 18. 26. Lothar. I. 84.] et lib. 3. tit. 47. In Capitula Caroli C. tit. 41. cap. 11. [oo] Synod. Pontigon. ann. 876: *Ecclesiastis Baptismales quas plebes appellant.*] in Hist. Pergamenti tom. 3. pag. 899. etc. [Quibus in locis per *Ecclesiastis Baptismales* debent intelligi *Parochiales*; quamvis et *celia* principales quandoque possint intelligi, in quibus bis in anno, in Pascha scilicet et Pentecoste solemniter Baptisma conferri consuevit.] [Charta Hugo, abb. S. Dion. in Chartral. epis. Paris. fol. 29: *Mauricius Parisiensis episcopus in Novavilla beatissima Donauia. Ecclesiam Baptismalem edificandam nobis benigne concessit, et ut circulus et simonala, et cetera parochialis diaconia episcopo et archidiacono persolvat, fontes, et cisterne, campanas, et cetera vernacula absoe omni exceptione sicut matrix et baptismata Ecclesia obtinet, et proprii sacerdotio praesentia gaudeat.*] [oo] Vide *Baptistarium, Ecclesia Baptismalis.*

* **ECCLESIA CAPITALIS.** Allarum caput, in qua aliae dependent. Vide supra *Ecclesia Articularis.*

ECCLESIA CARDINALIS, quæ vulgo *Parochiales* Charta Caroli III. Imp. et Ludovici Imp. ann. 908 apud Calestium et Ughelium in Episcop. Bergomensib; *Monasteris, Xenodochis, vel Ecclesiis baptismalibus, aut Cardinalibus, seu Oraculis, etc.* Vide *Cardinalis.*

ECCLESIA CASTELLANA. Ordericus Vitalis lib. 3. pag. 499: *Goisfredus autem Gomerius municeps eundem cum thesauro, quem ferrebat, horisprice detinuit, et magistratum Castellane Ecclesie, ubi 4. erant Canonici, usque ad mortem concessit, id est, Ecclesie, quæ in Castello erat: diversa ab ea, quæ vulgo Extramuranæ vocabant.*

ECCLESIA CATHEDRALIS, Episcopalis, quæ Episcopus sedet in *Cathedra.* Vide *Concilium Tarraconense* ann. 516. can. ult. et *Vita Cathedrae.*

ECCLESIA CATHOLICA. dicitur nostris que in toto orbis diffunditur, quam generaliter omnes ecclesiastici vocantur, et apud Optat. lib. 1. et in Decreto Juli I. PP. apud Iwon. 1. Decret. que per totum terrarum orbem diffunditur, ut ait S. Augustinus Epist. 107. *Quod ejus cultus per omnes pene mundi terminos emanavit, Catholicis vel universalis vocatur, ut Boetius lib. de Sancta Trinitate. Non enim, inquit Isidorus lib. 8. Orig. cap. 1. et lib. 1. Sentent. cap. 19. n. 6. sicut conventicula hereticorum in aliquibus regionum partibus coacturatur, sed per totum orbem terrarum dilatata diffunditur. Adeo eudem lib. 1. de Ecclesiasticis officiis cap. 1. Marius Mercator lib. Subnotat. cap. 9. § 7. pag. 88: *Ecclesia universalis, quam Greco sermone Catholicam dicimus.* Vincentius Lirneus. *Commentorio I: In ipsa Catholicam tamen propere curandum est, ut id feremus quod uide, quod semper quod ab omnibus creditur est; hoc si enim vere proprie Catholicum, etc.* Et cap. 25: *Catholicus vere esse aut, qui in fide firu et stabili permanente, quod est universaliter antiquitus Ecclesia Catholicam tenuisse cognovit, id solum sibi tenendum credendumque decernit.* Scribbit Lactantius lib. 4. cap. 30. singulos cotus hereticorum existimasse suam esse Ecclesiam Catholicam, et Catholicos vo-*

luisse videlicet dici, cum primam hanc esse Ecclesie Christianæ conditionem pro certo haberent: sed cum id probare haud possint, ea res veniebat, ut eamdem nostris tandem ultra concederent: quod non segnem insinuat S. Augustinus lib. de Vera relig. cap. 7. lib. de Util. creden. cap. 7. et Contro. Epist. Manich. cap. 4. Hinc magna illa de hoc titulo Controversia inter Catholicos Romanos et Donatistas, de qua idem Augustinus lib. 3. *Contra Crescon.* in Brevic. Collat. 8. cap. 3. Epist. 48. 168. et alibi sepe, Collat. III. Carthag. cap. 101. Optat. Tertullian. et Padianus Epist. 1. ad Symphonianum, cuius hec sunt: *Ne existas, Frater, Christianus mihi nomen est, Catholicus vero cognomen, etc.* Vide *Gregorius Turon.* lib. 6. cap. 40.

CATHOLICÆ nnde, dictæ olim Ecclesiæ Catholicorum, cum eas etiam hereticis ipsi hac appellatione agnoscerent. S. Augustinus contra Epist. Manich. cap. 4. In *Catholicæ*, inquit, *Ecclesia gremio me tenet ipsum nomen Catholicæ: quod non sine causa inter tantum multas hereses sic ista Ecclesia obtinuit, ut cum unius heretici se Catholicos dici velint, quibus tamquam peregrino aliqui ubi ad Catholicam conseruantur, nullius hereticorum, vel basilicas suam vel domum audiat ostendere. Contra Catholicæ, in legi 1. Cod. de Episc. (1. 3.) id est, Clericis Ecclesia Catholicæ.*

CATHOLICÆ dictæ præterea majores et Episcopales civitatum Ecclesiæ, modum omnium quoddammodo essent, nec uni plebi addicte, ut parochiales, vel quod ea viris ac feminis patenter, ut etiam parochiales Ita Epiphanius in *Heresiariis* majorum Ecclesiæ urbium Alexandriae xzib. 147. u. Damascenam Theophanes ann. 2. Justiniani Rhinomithi, Sophianam Ancyra in Galatia Eleusius in Vita S. Theodori Syceota n. 58. 89. magnam Ecclesiæ CP. v. xzib. Niciphorus lib. 15. cap. 22. vocant. Sed et auctor est Guillelmus, nuperus et eruditus Scriptor in Athenis hodiernus pag. 214. 271. Ecclesiæ ejusdem Urbis Cathedralem *Catholicon* vulgo a Græciis appellari. Sane in Vita S. Nili Junioris pag. 72 et 128. xzib. 1xxviii. Episcopalem verti Caryophyllus. [oo] Vide Marin. in Pap. Dipl. num. 75. not. 1. pag. 270. et Constant. in Epistol. Pontif. pag. 83. not. a et 107.]

CATHOLICE ECCLESIE, dictæ etiam Parochiales, ut lib. 1. in Episcop. Neapolitanis, in Sotore. *Hic Catholicam Ecclesiam beatorum Apostolorum in civitate constituit, et plebem post S. S. secundus instituit.* Occurrit præterea in Bulla Benedicti VIII. PP. Ind. I. apud Ughelium in Episcop. Portuensis. tom. 1. pag. 189. [Hac etiam notione accipi videtur in Canonibus Hibern. tom. 4. Aeed. Marten. col. 4. *Quod si mundialis hominis pecunia ablatu sit ab Ecclesia, et Ecclesia sit Catholicæ et ab omni censu libera, dummum Domino restitutur, et usura ejus erit Ecclesiæ.*] Apud Græcos virorum Monasteria et in eis constructa oratoria viris tantum, mulierum mulieribus patent: quod de Sanctimonialium Monasteriis omnino prodit Auctor Vita S. Nili Junioris pag. 70. Quod etiam apud Latinos obtinuisse in Isidem Sancti Monasteriis. Monasteriis, seu potius oratoriis, ubi viri clericis viris ingressum præterea viris virgines, etc. ad agenda Missarum solennia, testatur Anonymus in Vita S. Liobæ cap. 1. ut vicissim mulieribus in Monachorum oratoria,

cap. 22. præterea Vita S. Theofredi cap. 9. Vita S. Leontiefi cap. 6. Anonymus in Mirac. S. Bertrandi lib. 2. cap. 12. etc. Vide Greg. M. lib. 4. Ep. 44. *Eas vero Ecclesias, que viris et mulieribus, quales sunt paroecie, patentes, ecclesiæ dicuntur, seu generales: atque hac notione usurpan passim, Synodus Trullanæ can. 59. Codinus de Offic. cap. 1. Leo Grammatic. pag. 459. [Symeon Logotheta in Michaeli n. 11.] Jo. Agapostola de Excisa Thessalonica cap. 20. Vide Eleusum in Vita S. Theodori Syceota n. 35. præterea Gloss. med. Grecit. in Kæbæix. Sed et inde apud Messanenses. Ecclesia Graecorum etiamnum *Catholica*, nude appellatur, quicquid dicat Bonifacius Constantius in Messana lib. 8. pag. 21. Porro in majoribus civitatibus ab ipsis fere Christianism' initis, Presbyteri per singulas regiones erant disperiti, quo morientibus facilius subvenirent: qui quidem domicilia sua habebant juxta suam quisque Ecclesiam, ut est apud Epiphanium in heresi Ariani: atque inde origo variorum in urbibus Ecclesiæ parochialium.*

ECCLESIA CEMETERIALIS seu *Templum cemeteriale*, apud Lambertum Ardensem pag. 166: *Sepultus est in Templo Cemeteriali juxta sepulchrum uxoris sue.* **ECCLESIA CIVICA.** Quæ est intra ciuitatem. Charta ann. 1286 in Suppl. ad Miraeum pag. 142. col. 1: *Retinentes nomine... medicamenta oblationum, ... que fecht in denariis, ... sive projicuntur vel ponuntur in truncho infra Ecclesiam civicam, vel extra.*

* **ECCLESIA CHRISMALIS.** Eadem quæ *Baptismalis et Parochialis.* Charta Mass. epis. Aurelian. ann. 1138. in Chartral. S. Auct. I. *Capelam ullam, que est Cobelia* (leg. de Esquibollis) *in villa beati Aucti, que usque ad tempus nostrum sine proprio sacerdote et sine cimiterio extiterat, christiana constituentibus Ecclesiam, proprium sacerdotem et cimiterium ei addidimus.*

* **ECCLESIA COLLEGIATA,** vel *Collegialis.* Quæ est *Collegii Canonicorum.* Voces Recentioribus notissime.

* **ECCLESIA CONVENTICALIS.** In qua est collegium canonicorum vel monachorum. Vide in *Conventus*.

ECCLESIA CURIAZÆ, PAROCHIALES, quibus presunt Curiones, apud Hermannum Lerbeckum in Chronicō Comitium Schwamburgens. pag. 7. [Concilium Salimuriense ann. 1313. *Ad officium Archidiaconorum spectat examinatio Clericorum ad sacros Ordines et... ad sanas Ecclesias promovendorum.* Vide *Curata Ecclesia.*]

* **ECCLESIA DECIMALIS,** Quæ alteri decimalm debet. Martyrol. eccl. Pistor. tom. 1. Biblioth. Pistor. pag. 54. *Ecclesia S. Vitalis est Decimalis et suburbana capituli majoris ecclesie Pistoriensis.*

* **ECCLESIA DECIMATA.** Quæ jus habet percipiendi decimalm. Charta Ludov. reg. Germ. ann. 906. Inter Probat. Hist. S. Emmer. Ratisbon. pag. 37. *Tradidit idem Druant Ecclesiam decimalam, quam cum curte, etc.*

ECCLESIA DEFENSANA. Parochialis, in Legi Wisigoth. tit. 5. § 6. Vide *Duxces.*

* **ECCLESIA DE DOMO.** Italæ Ecclesia Cathedralis quam vulgo vocant *il Duomo.* [oo] Germanæ etiam, presertim in Archiepiscop. Coloniensis diocesis.] Vita B. Henrici Baucensis tom. 2. Junil pag. 374: *Circum plateam Ecclesie de*

cimis recuperatum, vel restauratum: decimam quippe Ecclesiam nuncuparunt, ut videre est infra Charta anno circ. 961 apud Ughell. tom. 1. Ital. sac. col. 722: *Camus, sicuti appendicibus, monitatis virtutis, et ceteris Ecclesia recuperatius, et irreconciliatius, pratis, patens, etc.* Vide in *Reconciliari*.

ECCLESIA REGALIS. Quae ad Regem ratione Foundationis et iure Patronatus pertinent aut que sunt Census Regis Charta H. Abbatii S. Genovefa anno 1228 in Chartul. Sangerman. fol. 195. Præterea ratione talis quam Abbas et Conventus Fossentiani solent facere in dictis hospitibus, quando Dominus regnus Regales Ecclesias tolliat.

ECCLESIA SECUNDARIA. Quæ secundum obtinet locum. Ita appellantur Ecclesie collegiate in oppositione ad cathedraliem ecclesiarum in Ch. ann. 1345. ex Lib. Sal. A. eccl. S. Thom. Argent. fol. 27.

ECCLESIA SEDALIS. Eadem quæ Baptismal. Parvicia. Charta anno 819. apud Murator. tom. 1. Antq. Ital. med. evi col. 747: *Ego Petrus gratia Dei episcopus... Lucane civitatis... ordinare videor te Andriperitum presbiterum... in nostra Ecclesia sedalem sancti Donati, sita prope murum hujus Lucane civitatis; in eo vero tempore, ut in tuis potestate ipsa Dei ecclesia, una cum casis et omnibus reluis ad eam pertinentibus abundum, resedendum, gubernandum, usi fructuandum, et officium Dei die nocte recto moderamine faciendo, et nobis obediendum.* Alia ann. 829. ibid. tom. 2. col. 974: *Sicut, Jacobum episcopum abentem ecclesiam sancti Fridiani, ubi ejus corpus requiescit, ... et ita eum ordinabat, sicut alias Ecclesias sedales, et pertinentes erat de isto episcopatu sancti Martini. Sicut Jacobum episcopum habentes ecclesiam sancti Fridiani, ubi in corpore requiescit, et intromittentes sicut in ceteris Ecclesiis sedibus, et pertinaciter episcopatus sicut Martini. Ubi Ecclesia Sedalis dici videatur, quod peculiariter ratione a sede episcopali penderet: aliquin de Ecclesia cathedrali, ubi sedet episcopus, intelligitur. Vide in *Sedes* 2.*

ECCLESIA SENIOR. Matrix, cathedralis, in Acti. Episcoporum. Cenoman. pag. 111. 157. 181. tom. 4. Antelector. Mabilonii. Charta Palladii, Episcopi Autolisorum, apud eundem Mabilon. I. 6. de Re Diplomatica. pag. 465: *Reliquas duas partes ad lumen Ecclesie Seniori. S. Stephani reservatas. Infra: Ad basilicam Seniori. S. Stephani. [Paulus] Emeritensis Diaconus in libro de Vita, et miraculis Emeritensis Patrum: Tam in thesauro S. Eulalii, quam in thesauro Ecclesie Senioris, qui vocatur S. Hierusalem. Sic et Gregorio Turonensi Ecclesia Senior vocatur, que allis Major, item Cathedrals vel Matrix. Ita Valesius inter Valesiana pag. 86. [oo] Chron. Moissiac. ad ann. 813: Sepelierunt eum in Aquigrani palatio, senior in Ecclesia, quam ipse fabricare jussera. [o] Vide in *Sedis* 2.*

ECCLESIA SUBALARIS. Gall. Episcop. Succurrale. Chron. Bonne-spei pag. 288: *Ego Jacobus Curatus Ecclesie Parochialis de Lestini in monte... considerans quod Parochialis meis de Vellerelle, ubi est ecclesia Subalaris, seu Succursus, propter locorum distantiam, imminebat periculum, etc.*

ECCLESIA VILLANA. Ruralis. Acta Episcop. Cenoman. apud Mabil. in vett. Analect. ult. edit. pag. 804: *Ecclesia vero ad instar Villana Ecclesia redacta,*

uno tantum colitur sacerdote, fame dispergit ubique canonica.

ECCLESIA CONFUGERE. Vide *Pax Ecclesiæ*.

ECCLESIA FACEPE. Visitare supplicationis causa. Phrasis Italæ haud infrequens. Miracula B. Ambrosii Senens. tom. 3. Martii pag. 224: *Quo D. Beccaha donavit predictum Pagnum, cum fortiter acutus, febraret, S. P. Ambrosio promittens cunctas Ecclesias et eidem certas reverentias facit.*

ECCLESIA. olim in secularium bonis censitis, quippe ex evo, quo Abbatis in Comendatione viris proceribus, ceteris etiam minoribus Ecclesia viris allis militariis. B. Ambrosii Senens. tom. 3. Martii pag. 224: *Quo D. Beccaha donavit predictum Pagnum, cum fortiter acutus, febraret, S. P. Ambrosio promittens cunctas Ecclesias et eidem certas reverentias facit.*

ECCLESIA. Vide in *Secundaria*.

ECCLESIA. Vide in *Secundaria*.</p

cap. 3. lib. 5. cap. 8. [¶] 10.] **Hominis Ecclesiastici seu fiscalini**, eodem lib. 5. cap. 210. Distinguntur autem a mancipiis Ecclesiasticis in Concilio Suesiensi II. can. 12. quae appellabantur **Servi Ecclesiastici**, vel **Ecclesie**. Vide infra **Servus et Ecclesiastica femina**.

¶ **ECCLESIOLA**, Capella, Sacra aedicula, res ad eam pertinentes. Charta Adeonis Regis Toleti pro Monasterio Casa Dei aera 1216: *Confirmo... Monasterium S. Juliani de Lamato cum suis Ecclesiis et suis Collacis et Parochianis*. Hist. Comit. Ardens. apud Ludewig. tom. 8. pag. 526: *Ardensis Ecclesiola altare cum ejusdem altaris pertinencis*. Statutum Capituli S. Martini Turon. de Statione in festo S. Georgii ann. 966. Inter Aneod. Marten. tom. 1. col. 88: *Elegant Fratres unum S. Martinus gregis Sacerdotum religionum et Deum timentem, cui sine aliquo munere male cupiditate prenominant Ecclesiolum S. Georgii, cum omnibus rebus ibi nisi traditis commitunt*.

¶ **ECCLESIOLOGIA**. Eadem notione. Exet. Eccl. 1. cap. 1. pag. 57.

¶ **ECCLESIOLOGIA**. Particulae in Eccl. Epist. 42. Hugo. Metelli tom. 2. Monum. sacr. antiqu. pag. 289: *Postmodum vero crescente fiducia fratum numero, Ecclesia inobuit cimento*. Vide in **Ecclesia**.

¶ **ECLIPSARE**. Vide **Eclipsare**.

¶ **ECLIGIUM**. Elogium vel Eclogum. oratio, ut in pinor. Meisterlin. Hist. Rerum Noribergens. apud Ludewig. tom. 8. Reliq. MSS. pag. 121: *Post etiam pace facta inter redactos Senatores et expulsores, ne quid in civitate malo paleretur, existentes amphibileto Eclogio decipi intrusque civitatem cum incredibili plausu excipitur*.

¶ **ECCO**, pro Echo. Elmhamb. in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. cap. 20. pag. 43: *Intollerabiles itibus partes aereaes adjacentes in tonitrua, in rugitus flumina nemore in mugitus, in reboatione vales, in Ecco phœnia..., resoluti terribiliter coegerunt*.

¶ **ECCONA**. La monacha villana. Glossa. I. 1. 1. 11. MS. Vide **Ego**.

¶ **ECCONIZARE**. Resonare, instar echo responderem. Elmhamb. in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. cap. 110. pag. 207: *Ecconizans nubes lituram magistris, ethereos sinus inquieti companionum sonitus, ascendunt ad astra modulamina prolatione. Vide **Ecconizare***.

¶ **ECCRARIUM**. Prima litterorum rudimenta. Vita MS. S. Winwaloei fol. 1v. verso: *Statimque sub unius dies curriculo cunctas totius Eccliarum plenter notas edicimus, edicimus, etc.* Vide **Abecedarium**.

¶ **ECHAEA**. Vide **Ecaeta**.

¶ **ECHALATUS**. Palus, pedamentum, quo vitiis innittitur, Gall. **Echadas**. Fragmentum Edicti S. Ludovico attributi apud de Lauriere tom. 1. Ordinat. pag. 294: *Quod ipsi cultores vinearum Dianae Regis non aferant Echalatos vel ligna vinearum in quibus ad locum operantur, præter voluntatem eorum quorum sunt etiam ann. 1265. Vide **Echara***.

¶ **ECHANDILARE**. Mensuras ad examen publicarum mensurarum exigere, gall. **Echanterier**, liber. Viena. ann. 1361. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 433. Art. 1. *Quod nullus civis Vienensis vendit vineam propriam per se, ueroem vel propriam facturam suam, ad mensuram domini signataem Echanteratur. Vide infra **Echantere***.

¶ **ECHANGIUM**. Gall. **Echange**. Permutatio. Res re permutata. Charta Philipp. Archiep. Bituric. ann. 1257. apud Tho-

massetum in Bituric. pag. 91: *Eidem Decano et Capitulo reddere et assignare in perpetuum competens Echangium, seu competentem recompensationem*. Charta Guidonis Archiep. Bituric. ann. 1267. apud eundem Thomasseri pag. 116: *Si voluerimus facera stagnum seu stagna, et nobis sit necessarium capere de pratibus, terris seu vineis, tantummodo ipsorum hominum (S. Palladii) hoc nobis licet exinde, reddendo alibi Echanguum sicut in villa seu dominio S. Palladii... ad valorem rei que ad hoc capi contingat. Vide Echanguum*.

¶ **ECHETA**. Vide **Ecaeta**.

¶ **ECHENAS**, Echenies. Piscis genus. Bestiar. MS. cap. 120: *Echenas, es semipedalis pisciculus, nonem sumpit quod narem adhucendo teneat, livet ruant venti, seviant procella, nata tamen quasi radicata in mari stare videtur, nec moveri potest*. *Hunc Latinis moram appellant*. Vide infra **Plota**.

¶ **ECHETTE**. Rectum lignum aratri, quod inter arandum continet arator, tuncque ararium promovet, in Vocabulary Sus-sanei.

¶ **ECHEVINUS**. Scabinius, Judex urbani. Gal. **Echevin**. Charta Gauftidi Prioris S. Pauli de Bosco ann. 1191. Inter Aneod. Marten. tom. 1. col. 638: *Et de promonendo Motore et Echerinus et Juratis, et omnibus aliis, fiat secundum quod consuetudo de Verity docet. Vide Scabini*.

¶ **ECHETA**. Vide **Ecaeta**.

¶ **ECHIOMA**. Species exactionis mihigna. Historia liberacionis Messenae a Rogerio Comite Normanno, apud Barlu. Miscell. tom. 6. pag. 192. Et Mazar. tom. 6. col. 623: *Adjungimus etiam quod nullus unquam tempore in eadem civitate... lalia, collecta, ingaria, paragaria, Echiona, gabella, mutuum, extorsio jacutari, imponatur, etiam si rex quamcumque necessitate productus contra regni statuta vel secundum collatur*.

¶ **ECHOICUS**. Resonans, ab r̄z. Sonus. Eleg. **Echo**, querum principia; et idem est, apud Sidon. lib. 8. Ep. 11. Sirmondii notis vide p. 90.

¶ **ECHOLA**. [Consonina. DIFP.] **ECHOLA**. Sacerdotes rusticis, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7613. Vide **Ego**.

¶ **ECHONES**, in plurali, apud Germ. Cabillon. episc. in vita Phil. III. tom. 11. Reliq. MSS. Ludewig. pag. 65: *Nam si orbiculos, quos bombardorum petras appellant, coniceris, a concus rupibus reflexos sonos, quos Echones dicunt, pro ruitu portabis*.

¶ **ECHONIARE**. Respondere instar Echo. Barthii Glossar. ex Roberti Monachi Historia Palesti.

In giron montis cum valibus Echonabant.

¶ **ECHONIUS**, pro Ossimum. Chartrarium S. Crucis Kempert. *Necat Dunquallorum Echonomum qui vulgo Sneschall appellabatur, salam intulisse calumpniarum Benedicto Abbatu S. Crucis, et eius Monachis de quibusdam suis terris. Et alio in loco Guyeron Echonomus, qui vulgo vocatur Senescalus. Vide Ossimum et Senescalus.* [¶] **Echonus**, in Charta Lothar. Imperat. ann. 815. In Alsat. Diplom. num. 101.]

¶ **ECHETDINGHT**, vox Germanica. Charta Ernesti ducis Brunsvie. ann. 1351. apud Ludewig. tom. 10. Reliq. MSS. pag. 29: *Item si duo vel plures comiserint delictum qualcunque, ... prece civitatis accusabit illos pro tali delicto in plebisito, quod dicuntur Echetedingt.* [¶] Ju-dicium ex jure et more habendum sta-

tuo tempore, ter plerumque in anno. Vide Italaiss. Glossar. German. vox **Echtedinght**.

¶ **ECHTWART**. Vide infra **Egthwart**.

¶ **ECHUDIUM**. Echuditum ab aqua ca-

dente sic dictus ait in molendini. Feriarum Villanova in Dombis ann. 1350: *Juxta Echudiu molendini*. Charta Mosciensi ann. 1462. signata. Bonet. *Et labefaciendo aquas Echudiorum molendi*. Altera Charta Thossiae ann. 1494: *Juxta becum d'out Esches*; ubi Esches idem est quod Echudium. Vide **Bedum** et **Eyqualgium**.

¶ **ECLINARE**. Corpus refodere, in Vita

Balduni Lutz. Archiep. Trevir. lib. 2. c. 6.

¶ **ECLITUM**, Periculum. Gloss. Isid. ubi

f. legendum **Eritium**, **Periculum**, ut

Gravius conjectat. Gloss. Lat. Græc.:

Exitio, κύνων, et Greco-Latinæ: **Kivōn**, **Eritio**.

¶ **ECLAFFA**. Alapa. Charta Libertai, urbi Seyselli ann. 1265: *Si garcia dicat aliquid probo homini et mulieri, quod sit turpe, vel mulier det ei unum Eclaffa, non debet bannum Occitanis Eclaffa est Eacher, [Oberere]* [¶] **Cambriis Clapa est Ferire**, German. **Klappen**, **klopfen**. ADEL.

¶ **ECLIGNIATI**. Vide **Eclignatio**.

¶ **ECLIPSARE**. Evanidum facere, apud Petrum de Vineis lib. 1. Ep. 14. [¶] **Eclipspare**, apud Pertz. Lfg. tom. 2. pag. 340. lin. 21.] lib. 3. Ep. 45.

¶ **Obscurare**, officere. Testam. ann.

1350 inter Probat. tom. 3. Hist. Lothar.

col. 638: *Quoniam prothoplasti rubiginosa humana continuata condit sic cellula memoria*. **Eclipsatus officio**, ut obliuionis facilitate teneant universa, que gerimus quae hac parte habit, etc. Elmhamb. in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. cap. 73. pag. 201: *Rejiciunt vero præclaras nobilitates, quae nulla infidelitas tenebra Eclipspare vel obclaspere, etc.*

¶ **ECLIPSATI**. Eclipspis seu defunctionem pati. **Eclipspatus tota sol**, in Diario Belli Hussiticus apud Ludewig. tom. 6. pag. 134. Hinc metaphoricaputum Rimer. tom. 3. pag. 631. col. 2: *Dicitur Eclipsatus et Regni, quod plurimum Eclipspari*. apud Labbeum tom. 1. Bibl. MSS. pag. 357. in Hist. Episcoporum Autiss. **Eclipspata consuetudo predicta extitit**. Hinc etiam.

¶ **ECLIPSATUS**. Mortuus. Jacob. de Vologine in Chronico Januensi apud Mu-

rat. tom. 9. col. 47: *Anno Domini*

MCXXXIX. *fuit tanta eclipsis solis, ut*

nulla etas meminerit tam magnam...

Ita eodem anno supradictus Archip.

Otto reverende memoria et fane fuit si-

militer Eclipspatus, qui lucem corporalem

perdidit, sed lucem coelestem inventit.

¶ **ECLIPSPATI**. Defectus, imperfectus, non integer. Monachus Campoden-

sis in Vita B. Hildegardis Regine,

April. tom. 3. pag. 370: *Jubilans ex mi-*

sculada quam in ex operibatio operatio, Eclipspata est oratione. Petrus Conserm. in Sermonem ad Sacerdotes

Eclipspatus qui iustificatis terram, paulo

post medium. Non enim sufficit Sacer-

doti ista intercessus, ut ergo bona omnia

operetur mala, nec vita Eclipspata, ut

quandoque declinet a mala et faciat ho-

bonum.

¶ **ECLIPSPATES**. Extinctus, depletus.

Anonymous Leob. Chiron. ad ann. 1314.

apud. Lfg. tom. 1. Script. Aust. col. 913: **Eclipspatas amicitia, ab initio dicensi-**

reunt Ludewicus et Fredericus.

¶ **ECLIPSATIO**. Defectio solis vel lunæ.

Gall. **Eclipse**. Rolandin. Patav. de Factis

ceptio, sanctio, Edictum. [o Edicitalis Dirksenio, Quod vim constitutionis generalis habet.] Conc. Terracon. anno 1291 apud Marten. tom. 7. Amp. Collect. col. 292 : *Hac Edicitalis constitutione sancimus, ut si quis Clericus faena sum prodigus, etc.* Annal. Cesenat. apud Matur. tom. 14. Script. Ital. col. 1166 ad ann. 1328 : *Hac Edicitali lege, de nostrorum principum ac procerorum consilio et assensu, sancimus, etc.*

* **EDICITALIS EPISTOLA.** Eadem notio. Dipl. Ruperti Rom. reg. ann. 1401. apud Lam. In Delic. erudit. part. 3. Hodoepor. Charit. pag. 856 : *Concedimus et largiorum cum omnibus sororum iuribus... atque districibus has Edicitali nostra benignitate epistola.*

EDICIO ut *Edictum.* Vide Formulam 16. et Galvanius.

* **EDICTO,** [Eloquor, enunciō: frequent. ab edicō, quid interdum pro simplici acceptū.] *Plaut. Epit. 1. 2. 2.* Atque amorum summorum *Edicatio* cib. Id. Amph. 3. 2. 184. Tute *Edicatio facta tua, ex me queris quid debetis.*

* **EDICITOR.** Placit. ann. 827. Inter Probat. om. 1. Hist. Nom. pag. 19. col. 2. *Ego Ugoberius, gratia Dei, eus Neimavensis episcopus, Edicitor, mandatarius de jā dicta ecclesie S. Marie, etc. Ubi legendum opinor, et Ictor mandatarius. Et quidem paulo infra habetur: Ictor, qui est mandatarius de jā dicto episcopo, etc.*

1. **EDICTUM.** Quaevis regalis Constitutione vel precepto, in Decreto Childeberti Regis cap. 4. In Edicto Chlotharii II. Regis, in Concilio Parisiensi V. can. 24. in Capitulo. 2. ann. 805. cap. 4. in Capitulo. 4. ejusdem anni cap. 5. etc. Presertim vero ita Legum Longobardarum codicem a se compactum, appellari precepit Rex Rotharis, ut auctor est Paulus Warnefridus lib. 4. cap. 44. lib. 5. cap. 83. Id etiam habetur in titulo Legibus Longobardicis editionis Heroldi praecepto pag. 245. Charta Desiderii et Adelchisti Regum in Bullario Casinensis tom. 2. pag. 8. *Facinus eum apprehendere, et in vincula mittere, nonne re eis, secundum quod Edictum continet pagine, impubilcare.* Vide Henr. Valesianus ad Eusebii Histor. Eccles. lib. 9. cap. 10. * Intra in voce *Indictum.* [o Regum Ostrogothorum leges hoc nomine romanis opponuntur ap. Cassiodor. lib. 9. ep. 18. et alibi. Vide Savin. Histor. Jur. rom. med. temp. tom. 2. cap. 11. § 61. not. a. et § 64. not. c.]

2. **EDICTUM,** pro *Indictum,* seu his nundinis San-Dionysianis, quam *Indictum vulgo resumunt,* usurparunt Odo de Digilio lib. 1. de Profect. Ludovici VII. Regis in Orientem pag. 15 : *Illi anno in quarta feria Pentecostes Edictum accidit. Vide Indictum.*

* 3. **EDICTUM,** Proclamatio. Consuetud. Tolos. rubrica de in ius vocando : *Si vero non comparuerit accusatus, debe tubicinare per concilium et burgum Tolosae tribus Edictum vel tubicinatioibus.*

4. **EDICTUM.** Bona fides [seu ius vendendi] Domino competenter hominibus suis a venditione cessantibus, vel non vendentibus, nisi certo pretio ipsi per Edictum indicato. [Concilium Pistoiese VI. ann. 829. lib. 1. cap. 52. Pauperibus sibi subjectis solent Edictum imponere, ut nullus illorum tempore mensis modicum frumenti, nec tempore vindemiarum modicum vini majori pretio, quam quod ab eis constitutum, vendere pressentur. Charta ann. 1104. apud Duchesnium in Historia Castroviella : *Et omnes justitas, con-*

*suetudines, et corveias, roagium, telonum, Edictum, et furnum, et quecumque in eadem villa possidebant. Alia Hugois Dicta Burgundia ann. 1182. apud Perrot. pag. 300 : *In villa, quae Poissone dicitur, Dux nec Edictum, nec aliquam exactiōem, nec jus aliquod habet. Consuetudo Lorriacensi ann. 1187 : Nullus Lorriaci vinum cum Edicto vendat, excepto Regis, qui proprium vinum in celario suo cum Edicto vendat. Charta ann. 1228. ex Tabulario Campaniae fol. 360. Nullus apud Calvimonem vinum cum Edicto vendat, excepto Comite, etc. Charta ann. 1241. apud Thomassensem in Conscil. Bituric. lib. 8. cap. 15. pag. 419. Nullus autem licet vendere ad hancum: mihi autem licet vendere vinum ad hancum semel in anno, per mensem tantum. Vide *Bannum* vini.**

* Homag. Raym. de Alesto praestito. Simoni Montisfort. ann. 1217. in Reg. feudor. senescal. Carcass. etc. fol. 61. v. : *Ad mutationem domini debet voluntas heredes levare vexillum in turre mea de Asto, et signum seu Edictum vestrum facere ibi clamare.*

5. **EDICTUM,** pro *Banno* quod pro matrimonio delibera solet in Ecclesiis, in Cortili Sarisberiensi ann. 1217. cap. 18. et in Statutis Odonis Paris. Episc. cap. 7. 1. 1.

* 6. **EDICTUM,** Conventus. Statuta Academias. Paris. apud Acher. Spicil. tom. 6. pag. 386. *Nos Decanus et Collégium facultatis Decretorum Parisiensis, matura deliberatione prehabitis pro statuendo, ut mortuus est, tribus Edictis solemniter evocatis. Si deinde Conventus, ut puto, quod soleret edictis convocari.*

* 7. **EDICTUM,** Statutum. Regula : *hinc Edictum Augustinicum, pro Regula S. Augustini. Vita S. Petri de Cavaillon cap. 4. apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 698. Deus autem suorum fideliū, mensum augmentare volens, numerum suradūtum visitans, in unum plures adunat, et Regularium, qui sequantur victimū Apostolicū, secundum Edictum Augustinicum nihil habentes in hoc mundo propria.*

* 8. **EDIDA,** Salomon, in Glossar. Ital. MS. Vide *Edita.*

* **EDIFICAMENTUM,** Comparatum, antiquum. Gall. Aquet. Tabular. S. Albinus Andegav. : *Quidquid Edificamenti vel mobilis possessione habere poterit in excessu de hac vita suo, monachis S. Albino conferat. Ibidem : Sui Edificantiū, item, quo non de patrimonio suo habet, sed de proprio labore cum uxore sua emerat, atque coedificaverat, etc. Rursum : Illud Edificamentum, quod simul coenarent et coedificaverant, etc. Ubi de vinea, quam vir et uxor simul S. Albino concedunt.*

* 9. **EDIFICIUM,** pro *Edificatio, Exstrucatio, Reparatio et Edicium* fortificati, in Litteris ann. 1338. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 839.

* 10. **EDILA,** id est. *Dictum, quo nomine dicitur est Salomon.* Papias in MS. Bituric. Est pro Hebreo Iustitiae, quod varie effurerunt Interpretes.

* 11. **EDILIS.** Custos domus regis. Gall. Concilia. Charta Phil. Pule. In Reg. sign. Vates. Carr. Comput. Paris. fol. 208. v. : *Si sunt Ediles aliqui seu conciergi in dominibus nostris, etc. constituti. Vide supra Edits 2. et Edictum.*

* 12. **EDILAS.** Caritas annonae. Vita sancti Ricardi Episc. April. tom. 1. pag. 290. *Quodam siquidem Edilitatis tempore ad ejusdem S. Viri eleemosynam*

inopinata concurrente inopum copia. Vide Edilitas.

* **EDILITIUS,** qui ex *edile* est scriba. Papias cum Glossis Isidor. Gravius cense scribendum, aut *Edilitus Exeditus*, aut *Edilitus scriba*, qui est *adilius scriba.*

* **EDIPETA.** *Che demanda l'altro.* Glossar. Lat. Ital. MS.

* **EDIPNIA,** *Dificultas oneribus,* apud Paplam et in Glossario Sangerman. n. 501. manifeste pro *Dyspnia a Graeco dixerat.* Dificultas respiracionis.

* **EDISSESTOR,** [Qui edisserit, et explanat. Auson. Sept. Sap. proi. 61. sed si memoria. Rebus rebus eludit, veniet ludus *Edisstori* harum, quas teneo minus. Al. leg. *Edisstori*.

* **EDISSTORIO,** [Edisstorialis, dissertatione Hieronym. In Matth. 21. Vestis Apostolica vel doctrina virtutum vel *Edisstorio* Scripturarum intelligi potest.]

* 1. **EDITIO,** Spectaculum. *Actio in Fastis Consuli. Valentiniiano III. et Eutropio Consulibus quinquennaliis. Arcis dies Aug. propria cum Theodosio Aug. patre suo Editionibus ludique celebravit.* * Acta SS. Abdon et Sennen. tom. 7. Jul. pag. 188. col. 1 : *Alta die veneruntur et nuntiaverunt Docio, quia ursi et leones in caveis mortui fuissent; Decius autem iratus jussit sibi Editionem in amphitheatre parari.*

* 2. **EDITIO,** Declaratio est, qua actor de sumptibus et litis expensis solvendis se esse obligat, et qua etiam accusator se similis poena sublicit in causa criminali, cum inscriptionem fecit: quod etiam eveniebat in causa civili. Sic incertus Auctor in notis ad veteres formulas secundum Legem Romanam. [o Bignon. ad Formul. 29.] Consule Pitiscum in Lucca, et vide Sirmondi Formulam 29. [o Martin. ad Pap. Dipl. num. 79. pag. 285. *editio narrationum videtur actio editio.*]

* 3. **EDITIO,** Diploma, instrumentum, charta. Dipl. Ludov. VI. pro monast. Tiron. ann. 1121. in Append. tom. 6. Annal. Bened. pag. 636. col. 1 : *Has autem nostrarum perennitatem, et regiam largitionum Editiones nemo infringere quomodolibet nudeat in futurum.* [o Pro Editiones.]

* **EDITITIUS, JUDEX,** quem una pars elegit. Glossar. vet. ex Cod. regio 7613. * **EDITOR,** *Lo hostiario,* in Glossar. Lat. Ital. MS. Vide *Editis.*

* **EDITURE,** *Edicto promulgare, edicare, nostris alias Editer, eadem: acceptio. Charta ann. 1224. inter Ordinat. reg. Franc. tom. 4. pag. 375. art. 3 : Et septima dies de banno vini, quod debemus accipere, et Editus iubere in vigilia Ascensionis Beate Marie : et si differre non possemus, illud non possemus anno isto recuperare. Quae rursum leguntur ibid. pag. 376. Stat. ann. 1339. tom. 8. eadem. Ordinat. reg. 383. art. 18 : Que il soit Edite et public que succur marchans, etc. Litt. ann. 1400. lib. 1. pag. 10. Certaines ordonnances aient esté et seront pieces faciles et Edites par nos prédicteurs et nous, etc. Vide supra Edictum 3.*

* 2. **EDITUM,** pro *Edictum, Constitutione, preceptio.* Litt. ann. 1350. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 62 : *Volentes et per nostrum Editum auctoritate nostra regia decernentes, quod, etc.*

* **EDITUS.** Præceptum Dagoberti Regis de Episcopali dignitate Cadurcum urbis conlata. Desiderio Thesaurario : *Ut dum sais nobis est in Palatio nostro necessarius, ipsi nobis quodammodo violentiam*

JC. Vetus Consuet. Turon. tit. ult. Crocheteurs, aussi larrons, qui ont fait bris, doivent être pendus et étranglés.

EXFACTOR. Eadem notione, Acta S. Quirint Mart. n. 9: Horum autem (qui in carcere detinebantur) quidam Esfractores sunt, alii adulteri et malefici, ac diversorum criminum res.

EFFRACTUS. Fractus animo, pavidus, Gal. Effrayé, Gesta Philippi III. Regis Franc. pag. 331: Utterius pertransire non audentes, Esfracti et vacui, ad illum, qui eos miserat, redierunt.

• **Effrēe**, codem sensu, in Mirac. B. M. V. Ms. lib. 1:

Theophylas est in angone
Et Effrēs trop duramente.

• **EFFRĒNIS**, Esfranatus, Willel. Malmebur. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 243: Ubi considerari potuit ingenta et Effrēnis viri barbaries, etc.

EFFRETARE. Fretum, seu annem pertransire. Baldricus lib. 1. Chron. Camerac. cap. 37: Quia iste fluvius, si quando inobres incumbunt, in tantum excrescere solet, ut absque navigio Effretari non possit.

EFFRONDARE, pro Esfrondare. Desmocroire a vet. Gall. Esfrondare et Esfrondrier, eadem acceptio, Chrest. Phil. VI. reg. Franc. ann. 1327, ex Bili. reg. col. 15: Et ipsam lacrimam mari Esfrondaverant. Jovinil. in S. Iudov. edit. nov. pag. 130: Il avait bien honte ces personnes en la nef qui touz feussent saltis gaties pour leur cors garantir, et ainsi le seussent Esfrondes. Le Roman de Garin ibid. in Glossar.:

La lafg Esfrondre, etc.

• Sed non uno significatu Esfrondre, nostris usitatum. Pro Esfrondre, in Ch. ann. 1321, ex Chartul. 23. Corb. Lesquelz marées poront et poent ledits religieus tourber et Esfrondre toutesfois que il teus plaira. Scalpelli Incideret, ut sanctes effundatur, sonat, in Lit. remiss. ann. 1388, ex Reg. 99 Chartoph. rez. ch. 519: Plures moletas, quas dicebat paucum habere intibus, flebotomari, Gallice Esfrondre. Pro Exenterare vulgo Eventrer, in aliis Lit. ann. 1470, ex Reg. 195, ch. 478: Ne loget pas ribaudailles; car se vous tirez, il Esfrondera.

• **EFFRONS**, impudens. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7632: Effrons, sans honne, vel effronte. B. M. V. Amor. in Spec. sacerd. Ms. cap. 41 de Verendula:

Nunquam sis Effrons, nam virtutis pudor est fons: Effrons sis biforme non est a soribus mox.

Vide Effronte.

EFFRONTARE, Impudenter, apud Gaiffierum Monachum in Vita S. Lucii PP. n. 6. Vopiscus in Numeriano: Consid semper alti, nonnumquam Effrontis sed pridentis.

• **EFFRONTICARE**, Pullulare, germinare instar fructicis, apud Tertullianum lib. 1. ad Nationes cap. 5. et lib. de Anima cap. 27.

• **EFFUCTIO**, *ἀποτέλεσμα*. Glossar. Lat. Gr. ubi cod. San-germ. Effuctio.

• **EFFUCTURUS**, Obvienturus. Charta ann. 1158, inter Probab. tom. 2. Hist. Occit. col. 483: Quidquid etiam mihi vel meis a successorio jure, sive alio modo Effucturum est, hoc cum plenaria tibi cedo, ut dominus sis, etc.

• **EFFUGACIO**, *ἀποστράτη*. Effugium. Suppl. Antiq.

• **EFFUGARE**. Abire vel abducere quasi fugiendo, apud Thomam Madox Formul. Anglic. pag. 108: Licebit prefaits Abbati

et Conventui et successoribus suis, in predicto maneria nostro... distinguere et districcionem ibidem videlicet iunc inventas capere, abducere, et Effugare, et penes se retinere, quousque dictus dominus redditus viginti solidorum sive altius per rectella ejusdem... sint persoluta. Apud S. Augustinum Serm. I. Foria. 2. Pentecostes. Effugari est si fugam opifici, ut et apud S. P. Chrysologum Serm. 12 ext.

EFFUGUS. Fugitus, vel extra fugiens, qui scilicet continuet sape fugit. Joan. de Janua.

* **EFFULGIRE**, [Plene fulgere. DIFC.] * **EFFUMIGATUS**, [particip. ab inuisit effumigo, fumus expulsus. Tertull. ad Martyr. 1. Tanquam colubris excantatus, aut Effumigatus.

* **EFFUMO**, [fumum emitto. Sever. Attn. 497. Effumat molas.]

• **EFFUNDAMENTUM**, Fundus, ager. Charta ann. 932, apud Murator. tom. 2. Antig. Ital. med. avol. col. 133: Scola Sacerdotum de ecclesie beate Dei genitrici Virginis Mariae, quan. nos ipsi jugulamus in nostro proprio Effundamentum edificavimus, quae nos liberis et possidente viss sumus in loco et fundo, que vocatur flumen Vedio, etc. Vide Fundamen. mentum 1.

EFFUNDARE. Papiae MS. Radicitus erunt, quasi et fundo: perperam edit. Esfrancare, hec ita etham alias MS. preferat. Neapolit. habet Effungare.]

* **EFFUNGENIA**, [Effectus. DIFC.]

* **EFFUSIONES**, Loca in quibus sal ex calidiori aqua patellata effunduntur. Bulla Innoc. III. 1. p. 1. Episcop. de Tartann. 1200 inter Probat. tom. 2. Hist. Burg. pag. 91. col. 1: Et quindam Effusiones salis, et sex solitos et tres denarios, quos habet ex domo Stephanus quadratus. Melensis episcopi. Vide Sedes salinaria in Sedes 4.

* **EFFUSOR**, [qui effundit. Augustin. Serm. 27 de divers. in pr. Redemptor. tunc. Effusor preti, etc.]

* **EFFUSORIUM**, *ἐξεργάσιον*. Gloss. Lat. Graec. San-German. Janin. in Suppl. Antiquar. pag. 17. Effusorium, *ἐξεργάσιον*. Effusio. Vide Fusorium.

• **EFFUSUS**, Effusio, effluvium. S. Vict. Rotomag. episc. lib. de Laude SS. apud D. Le Beuf tom. 2. Collect. var. Script. pag. 14: Nullus Effusus sanguinis ad prasens, ne perscorus inseparabiliter, et replem gaudia triumphorum. A Latino. Effus. nostri Esfrondement dixerunt, pro Abondiam Hyst. Carol. VI pag. 105. His le remouerent humblement, et basant la terre et en pleurant Esfrondement.

* **EFFUTARE**, *ἐπεργάσεσθαι*. Conferti. Gloss. Lat. Gr. Sangerman.

* **EFFICARE**, Judicium ann. 802. inter Instr. Rom. nova nova Hist. Occitane col. 116: Tu de reuervis judicium per Gothorum legem, et ordinatum Randoiro missis nostra ad te ipsas res reuere faciat, et de fortibus Petrone Eficat, et partibus Richimiro mandatario Richimiro Abbe jure reuerte faciat. Suspicio legendum Esfroniam, etc. enim videtur notio. Hic agitor de Petrone, qui rem Abbatis Richimori propriam vendiderat. Juxta Legem Wisigothorum in predicto Judicio landataan lib. 5. tit. 4 § 8: Qui alienam rem tenet, vel donare presumpsit, Duplicata se domino cogatus exsolvere. Ad hanc legem, ut puto, referuntur haec verba: De fortibus Petrone Eficat, hoc est, si recte interpretor, efforcet, seu multet Petrone, quod rem suam vendere presumpsit. Fortibus pro fortis hic existimo. Vide Effociare et Furtus.

[o potius Efecere, f. pro Efficer: adeo

ut sensus sit, de fortis Petrone inquirat vel officia, etc.] [oo f. de foribus Petrone ejusdat.]

EFORA. Orig. Murensis Monasterii pag. 10: Librum Regum cum Job et Thobias, et Judith, et Hester, et Machabaeorum, et Paralipomenon, et Efora. Pag. 30. Duo libri Machabaeorum, et Paralipomenon, et Efora. [Medium est pro Esdras.] [oo f. Judicum.]

* **EFFRANGERE**, Effringere. Testam. anni 680, apud Felibianum Hisp. S. Dionys. pag. xi: Ut nullus cum illa persona, quae in delatione nostram aut deliberationem Esfrere voluerit, communcare non presumat.

* Hinc nostris Effrēs, eodem significato. Mirac. Ms. B. M. V. lib. 1:

La grise claque de chequier,
Qui ne se degage pas le chequier.
Se n'est pour fu ou pour malades,
Bridé fu et Effrēs.

* **Efrācer**, pro Dilacerare, vulgo. Diccirer, in Lit. remiss. ann. 1822. In Reg. 120. Chartoph. reg. ch. 275. Eccl. Biest procedant de pir en pir le prie et alert per tele maniere, qu'il lui Esfrā mantel, chaperon et auumse.

* **EFRICUM**, Idem quod Italii Ripa, quibus, ex Acad. Cruscans, e ogni tagliamento di terreno, Incisio agri, fossa species, qua agri separantur, et distinguuntur. Consuet. Neapolit. Ms. : Si duorum terrae sunt confines, quarum una est eminenti loco, alia inferiori, sine in loco depresso, ... nisi ostendatur sine distinguunt una terra ab alia per terminos finales, vel per instrumenta publica, per quos dicatur et declaratur esse ejus, qui in inferiore terram, sive terram, que est in loco depresso, habet, ut quod servatur in ripa, idem in eo, quod secundum vulgarem unum loquendi Neapolis Esfrīcum dicitur, habens (t. habebit), terram inferiorem, sive in loco depresso, potest per ripam sive Esfrīcum cum bobus junctis juncare terram suam, et in tantum quantum potest, cum ipsius bobus junctis arando terram suam, poterit appropinquare ad ripam Esfrīcum.

* **ECALARE**, Esfrallare. Esfrare, census et servitia inter homines collaborantes sequa portione parti. Terrae Belli. ann. 1529. fol. 96. vi: Debere confiteatur, unum denarum Viennensem moneta predicta de annuo servitu. Egallatio can dicto Michon Instr. Egallato. Hinc.

* **EGALLATIO**, Partitio, divisione, in eodem Terrar. fol. 8. r: Itera novem denarios Viennenses, ... Egallatione facta inter dictos confitentes. Bonit et Johannem Crozier. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 567: Egalea, Pro. *egualitas*, paritas. Egallatio, equaliter, in Charta ann. 1381 ex Reg. 110 Chartoph. reg. ch. 31: Vint libres de rente annuelle et perpetuelle, à distribuer Egallatio à ceulz, qui seront au long desdices meszes. Ingauant, eodem intellectu, in Chron. S. Dionys. tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag. 287: Odatmen, in Charta Joan. comit. Catalogn. ann. 1222, ex Reg. Comitat. Clarimont. Les amende se feront Odatmen, communites de moy et douze pieux de Brugny. Ornament, eadem notione, apud Bellum. Ms. cap. 14. Vide infra Epitantia.

* **EGALATIO**, Exequatio. V. Egallatio.

* **EGALDIUM**, Idem quod infra Esfrādition, Judicium, sententia. Consuetud. Lemovia. art 41: *Satisfacio de meliorationibus, si quas fecerit acquisitor, ad Egalidum Consulatus*.

* **EGALISARE**, Exequo parti. Pac-

tum inter Ludov. dom. de Castro-novo et homines eius, loci ann. 1461: *Ex dictis habitatibus eligentur quatuor probi viri, qui dictam taliam Egali-
tatem, tam super se, quam super alios
habitatores. Vide Perguatores.*

* **EGALISARE** PONDUS, Illud ad exemplar expendere. Stat. Avenion. lib. 1 rubr. 24 pag. 96: *Habebat curia penes se simile pondus Parisiense legale, et alia pondera legalia ad ponderandum scuta, testones et alias monetas, cum quibus pondera legitimamente servare Egali-*

EGALITAS, Equitas. Charta Petri de Brund. Abt. S. Joannis Angeriac. ann. 1333 ex chartulario ejus Monasterii pag. 567: *Nos de vita, moribus, probitate, Egaliitate, experientia et industria fratris Johannis Pasquier... debite corto-
rit, etc.*

EGALLARE, EGALLATIO. Vide supra Eguaria.

EGALUM. De ego, id est, *Eque-* ppter, Gall. Egalem. Formula exponens apud Baucum lib. 2. Capitulum. col. 691: *Ut vos non offendit Dominus de radio solis, sicut vos offendit Egalo flos - n nomine sancte Trinitatis Amen.*

* **EGAUNNUM**, pro Engannum, Fraus, dolus. Chartul. de Domina in Dolph. ch. II. *Si quid juris in supradicto horu-
re habeant, totum fideliter et sine Equanno
ad predictum monasterium de Domina donaverunt. Vide Ingenium I. Hinc Egé-
ner et Egasper, pro Fraudare, nocere,
ut videtur, in Lit. ann. 1375, tom. 6
Ordinat. reg. pag. 148: *Et quoniam le com-
mun de ladice ville et du pais d'ehavron,
qui achate set en ladicie ville, a este et
est moult fraude et Egene par ledit: ven-
deur. Lit. remiss. ann. 1394, in Reg.
146. Chartoph. reg. ca. 215: *Plusieurs
gens ay portent du sel en petis: vaisselles
et le moussoient pour nous Egener et tolir
notre droit. Pro. Immuniure, privare
volge Appauoir, diminuer, in aliis Lit.
ann. 1407, tom. 9, eurund. Ordinat. pag.
312: *Sans grever partie ou Egener son
droit. Charta ann. 1322, ex Tabul. S. Pet.
Carnot: *Et nous regardons en
petit et meus de bone volonte, ne voudra-
pas que l'eglise fut Egene des dons que
les gens avoit fais, etc.*****

* **EGEATOR** Horitor natus, a mari Egae. (Gloss. Isid. ad quas recte Gra-
ecum. *Agae, nigrus. Leg. ex
Dappa. Egator, cyprinus Graece. Horitor.*
** Rectius in Glosso. Provinc. Lat. ex
Cod. reg. 767: *Egator, locator natus,* Nauchier, Prov.

* **EGENTIA**. Charta Henrici I. Regis Angl. in Hist. Harcar. tom. 3, pag. 151: *Sicut me redditiss. et presenti carta
confirmasse Balbino filio Gscheleri Ser-
vienti meo totas Egentias suas et minis-
teria sua. Legendum Sequentias, Gall.
Sergenterie, Officium Servientis, seu
Apparitoris, Gall. Sergent. Vide Ser-
vientia.*

* **EGER**, [Tristis, infirmus. DIFF.]

EGERARE, apud Papam MS. est Sp-
nere, detestari, execrare.

* **EGERIA**, Naria. Gloss. Isid. Optime Reinessem in Varis lib. 1, cap. 8 cor-
rectit Naria; quod Egeria sit nymphe,
quae presit pueroem. Sunt verba
Gravii.

* **EGEROSUS**, [Medicus. DIFF.]

* **EGERSIMON**, [Ab tycgo, Excito, ex-
pergescatio, usurpatum a Capell. 9, p. 308.
de carmine suavi, excitandis animis,
oblectandisque idoneo.]

* **EGESTAS**, Infirmitas. Albin. Alcuin.
Charta in Miraculis S. Richarli April.
tom. 3, pag. 455: *In gravissimam incidit
Egestatem, ita ut nec se valuisse in aliud
vertere latet.*

EGESTUOSUS, Egensus, egens. *Mendi-
cans, Isidoru in gloss. Misericors oppressus,*

Papae. Gloss. Gr. Lat.: *Egēs, Egēs,
tuos, indigena, indiga. Salvians lib.*

2. de Gubert. Dei: *In comparatione sui
solus Idem lib. 4. Observans, ne homini
miserio et Egestuoso rem ab substantiis
suas tolleret. Utitur et lib. 5, et 7, et ad*

Eccles. Cathol. lib. 3, et 4, et ad Victor. in Epit. in Occidente Nerva.

EGESTUS, Exstinctio; Gall. Décharge.

Charta ann. 1322 *Dicto Bernardo Petrus
la Verita de die aquagum et Egestus
sue mutation per terras et prata ejusdem
dilecti et aquagum.*

* **EGEUS**, [Ego, etc. Vide Ego.].

EGHEWAPERE, vox Germanica.

Charta Egester, dicitur Brunsbuettel ann.
1335 apud Lundevig. tom. 10. Reliq. MS.
pag. 27: *Item a aliquis incassatio de hu-
mano latrone ubique comparsa, vel de
proscriptis latronibus accepta, nisi latro hat-
cum armis, que exstant Arma Eghewape.*

Vide Wapendixc [29] Santi Arma acuta.

Vide Haftaus. Glossar. Germ. col. 251.

voce Ecke waffen.

* **EGIDIARE**, pro Egidiare, cum Egidi-
pugnare, certare. Glossar. Lat. Gall.

ex Cod. reg. 762: *Egidare, Egrediur.*

Vulgaritas, Escraver. Vide infra Easti-
tudine.

EGIDIENSIS DENARI, Qui cudebantur
in civitate S. Egidi, vel nummi Comi-
tum Tolosæ, qui Comites S. Egidi vulgo
appellabantur. Solidi Egidiensium dena-
ri, in Charta Ghibelin. Archiep. Artatensis ann. 1106. [Vide in Moneta
Baronum.]

EGILDE, Leges Henrici I. Regis Angl.
cap. 88: *Si quis alium fugiens, ut in de-
certantia vel causa persequentiun se-
pius impetravit, praecipito vel aliquo
mortalium, reddit eum, qui iniuste per-
fugebat nec sub morten intrasse, nec
egilde meruisse videatur. Vide Gildam.* [85 Al. egilde jacuisse]

* **EGILOPA**, EGILOPHUM. Vide supra
Egilona.

EGISO, Glossarium Seguiano. Co-
dicti premissum. *Orrecens, dispiciens,
seu ratiocinans, Egiso.*

* **EGIUS**, Agius, Tertulliano. Comi-
tum lib. 1, cap. 21.

EGLEOPALA, Genius Cretæ seu mangi-
columbina Gallo, ut auctor est Plinius
lib. 17, cap. 8.

* **EGLISIA**, pro Ecclesia. Hisp. Iesylia.
Gall. Eysse. In Instrumentis ann. 821
et 823, tom. 1, nova Hist. Ooccitana col.
56 et 125.

* *Bis legitur in Lit. ann. 1411, tom. 9
Ordinat. reg. Franc. pag. 617 et 618.*

ELEGIE, apud Petr. de Font. in Consil.
cap. 21, art. 52.

EGLITRE, [Eglidire, i. Aquilis, Gal-
lis Aignere, ab Hydria. Vas liquidorum.
Apud Taronem in Notis, eo Capite, ubi
vasa plura recensentur pag. 161, lego, ubi
Annua, Annula, Catacassis, Egiture,
Peleis, pag. seq. Candelabrum, Cen-
ditre, Egidiane, Stuppa, Bitumen.

1. **EGO**, nis, et Egona, α , seculum,
Papae. Egones penitentia producta, sunt
Sacerdotes rusticorum. Joan. de Janua. (Gloss.
Isid. Egones. Sacerdotes rusticorum. Su-
pra Egones. Sacerdotes rusticorum. Papas
habent. Egones. Consulte Grævium in
Notis ad glossas Isidori.)

** 2. **EGO**, Virgin. Grammat. pag. 18:

*Ego autem diptongo careat, et sic decli-
natur: Ego, Egis, et præterito tempore
egi breviatum, etc.*

* **EGOCEROS**, [Capinus. DIFF.]

EGOMENUS, pro Hegumenus, Abbas.

Elias Episc. Jerosol. in Epistola pro

Malaceno Episcopo, apud Mabill. tom.

3. Analect. pag. 434: *Si et per totum
estimato Christi, Episcopi, Presby-
teri, Diaconi, Egomeni, Reges, Comites,* etc.

EGONICUS, Formula veteris Formatus

apud Baluzium. tom. 2. Capitol. pag.

41: *Scientis quidem non extollitur a
nobis, quia nec p. test. Homerica, sed, ut
ita dicitur, ut in pluribus non cibibus,
sed exterioribus rudo Egina.*

EGONIUS, Vetus interpres Moschionis,

apud Josephum Scaligerum Epist. 327.

egonum. An Egocum? nos enim

Ego dicimus sordium eluvium, clo-
cam.

* **EGRADATIM**, pro Gradatim. Gaute-
rius. Canceller. de belis Antioch. pag.

41: *De gestis prius edisserant, ut Egra-
datim exarantem partem matorum, etc.*

EGRAGINARE, Fragmentum Petronii:

*Itaque per scutum, per arcem Egra-
ginatus, quemadmodum ad illam perce-
nirent.*

* **EGRANIUM**, Vectigalis species, an

pro lignis quadratis? Inter Redit. præ-
posit. Corbol. ex Reg. 31 bis. Chartoph.

reg. part. 2, fol. 108, et col. 1: *Taloneum
merreni, uij lib. Egrani, uij lib. con-
suetudo carpentariorum, le. sol.*

* **EGRAPSI**, pro Subscripti, Graeci-

sans dixit Christianus Autissiod. Episc.

apud Mabill. de Re Diplom. lib. 6. Ta-
bella 57. [* Verbum semi-graecum,

semi-latinum, έγραψε, subscripti;

et Christianus, Autissiodensis episco-
pus, egrapsi. » (Pistis, ann. 861, mus.
arch. dep. p. 20.)

* **EGREDARIUM**, Graduum series, Gall.

Escalier. Testam. Burgond. de Podio

Luper. ann. 1350. ex Tabul. S. Vict.

Massil. : *Actum..., infra cameram pen-
senham, que subtilis magnum Egreda-
rium, quo ascenditus supra magnam au-
tam. Charta ann. 1393 ex Tabul. Montis-
maj. Asportaverat duas parvas cam-
panas de cloquero majori et unam aliam
parvam prope Egredarium dicti monas-
terii. Form. MSS. ex Cod. reg. 767, fol.
32. v. : Talem sic percutsum, vulneratum
et materatram cum eos de dicto campa-
nali ipsius ecclesiæ per Egredarium
interferre procuravimus. Comit. ann. 1400.
interf. tabul. tom. 3. Hist. Com. pag.
159, col. 1: *Pro claustris... emptis per
Stephanum Coli fustiferum, qui aptavit
autem piech Egredarii domus consuls-
tus de novo.**

* **EGREDATUM**, Eadem notione. Charta

ann. 1328, ex Tabular. Massil. : *Item
complacuit Egredatum fastæ portalis*

Guildelmi de Massilia.

* **EGREDI**, Educere. Translatio S. An-
geli Carm. Maii tom. 2 pag. 60: *Anti-
quiores cives assueverunt illam (arcam)
Egredi a cancellis et clausuris.*

EGREGIATUS, seu Egregii titulus ho-
norarius, concessus ut plurimum iis,

qui in Palatio militaverant, aut quibus

provincie commisso fuerant. Primiti-

laribus post emeritana militiam, et Ge-
nerariis ut est in Cod. Th. leg. 1. de

Honorat. codicilli (6, 22) leg. 3. de Co-
hortal. (8, 4) leg. 1. de Cesarian. (10, 7)

leg. 5. de Decurion. (12, 1) et quibus

colligitur. Egregiatum dignitate Perfe-
ciendum inferiorem fuisse. Ad hos titu-
los honorarios resinxit Lactantius lib.

5. Divin. instit. cap. 13: *Nemo denique*

Egregius, nisi qui bonus: nemo Clarissimus, nisi qui opera misericordia largiter fecerit: aut Perfectissimus, nisi qui omnes gradus virtutis implenerit. Vide eundem lib. de Mortibus Persecutorum n. 21.

***EGREGIE**, *Extantie*, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 7641. Rursus infra: *Extatice*, *Egregie vel essentia*.

***EGREGIE**, Dure, acriter. Inquisit. ann. 1238 ex schedis Pr. de Marcaques: *Cepit eum, et Egregie fecit cum verbaveri*.

***EGREGISSIMUS**, *Egregiosissimus*, pro *Egregius*, maxime egregius. Charta ann. 1448 ex schedis Mabill. vol. 7, fol. 211, r. *Cum Egregissimus et potensissimo principe et metueissimo domino D. Franciso duce de Britannia, Alia Caroli VII. reg. Franc. ann. 1426 ex Reg. Cam. Comput. Paris: ab anno 1421 ad 1438, fol. 99, v. Attendentes Egregiosissima, maxima, ardissima et memoriandissima, quae prudenterissime nobis videntur deservita... Gilbertus Motern, nunc dominicus loci de Fayette marcellus Francus*.

***EGRESSORUM** Non, Locus ubi Noe egreditus est ex arcu. Berol. lib. 3.

***EGRESSIONIS**. Frustra seu prouentus pradii. Chron. S. Bonif. Divin. apud Acher. tom. I. Spicil. pag. 370: *Cum mancipiis plorim... ecclias et Egregio, omnibus robis exquisitis et inparando. Vide Erius*.

EGREX. *Eximus, emines*. Gloss. Isid. (Ab Eger, quem cadem vox est atque Egregius, quasi selectus a grege, it Egregior apud Lucretium lib. 4:

Nam nihil Egregius, quam res discerne.

Et Juvenalem Sat. II:

Egregius comat, meliusque miserimus horum.]

***EGRIMONIUM**, *sporoz*, *Morbis*, infirmitas. Supplement. Antiquari. Vide *Aegrimoniun*.

***EGRIPUS**, f. Pomarium, G. d. *Verger*. Pactum inter episc. Neapolt. et abbatis monast. SS. Sergi et Bac. apud Murator. tom. 5. Antiq. Ital. med. avii col. 455: *Et a parte meridiei est Egripus, qui est in terra a campus, qui vocatur Catianum, per primum partem marmoreum, quod est Sticta, qui est fictus in scriptorum Egripum a parte meridiei, et pluribus ibi. Vide *Aegripomion*.*

***EGROISATURA**. Cutis ungulorum per trita. Gall. *Egratique*. Privilegium Thossaci in Dumbis ann. 1310 art. 24: *De verborum cum sanguine, si clavis factus sit, Dominus debet habere virsal, non nisi sit sanguis narium vel Egrosatura.*

***EGROTATITIUS**, Qui frequenter segrat. Gloss.

***EGROTICUS**, *astivaciz*, in Gloss. Lat. Gr. MSS. ex Castigio ad utramque Glossar.

***EGRUNUM**, Gall. *Egrun*. Nomen genericum omnium oleum aerium. Compt. preposit. Paris. ann. 1311 in Reg. sign. *Noster Cam. Comput. fol. 246 v.*: *De fructibus, Egrunis et panisperna pro l. lib. xy. sol. per annum*. Consuet. Aarelian. apud Thannus ad calorem Assis. Jerosol. pag. 472: *Le Egrun que croit dedans la bouteille ne doit point de couche et ne devra ne contient quatre deniers obol. Egrunis, in charles ann. 1312 ex Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 310. *De fructis, des aux, des oignons et autres Egrunes*. Stat. ann. 1412 in Lib. I. statut. archy. Paris. fol. 38, r. *Nulz ne peut entre regnatus a Paris de fruit ou d'Egrun*.*

grun, cest assavor d'audre au d'ongnon, d'eschaillonnies et de toute maniere de tel Egrun, sil n'achette le mestier du roy. Egrun in Lit. ann. 1409, tom. 9 Ordinat. reg. Franc. pag. 486. Vide *Acramen*.

***EGHWART**, Echtwaert. Vide *Egwart*.

***EGUA**, pro Equa, jumentum. Gall. Cavale. Vide infra *Equata*. Testam. Berengar. Bern. ann. 1009 ex Bibl. reg col. 17: *De meo quidam mobile lato ad filium meum Bernardum Equus quatuor. Hinc*.

***EGUESINUM ANIMAL**. Eodem significatu, in Charta ann. 1370 ex schedis Pr. de Marcaques: *Animula vero Equa sua braci, conseruerant dare probatum, pro qualibet animali de die, denarios quatuor et de nocte denarios octo corona*.... *Animulus vero equina et molotina, etc. Vide infra *Eguesinum* Ave*.

***EGUESERIUS**. Equorum custos. Ordinatio urbis Caroli Comitis Provincie ann. 1274. e MS. D. Brunet fol. 69, v. *La vacherus singulis decem bestias bu ius*.... *Et a singulis Equis et quinque bestias vacantes (decem) ad Equis qui curat eos factus est Egueserius, qui circa 5 milibus legogetur Eguas.*

***EGUETI**. Dos, vox Cambriae, in Legibus Hocili. Boni Regis. Wallie cap. 12: *Datus in suo dictum. Cambro Britan. habet. Eguetli. Dos.*

***EGUEYRIA**. Aquatis. Gallis *Aiguere*. Inventarium vasellae ann. 1337 in Hist. Dalph. tom. 2, fol. 35, col. 2. *Reu. duas Egueyrias clavis a grecata doce ratas, signatas codicis signo, cum picheris supradictis. Rursus occurrit pag. seq. col. 2*.

***EGUEZERIUS**. Equorum custos. Equorum custe, vel dominus. Inquisit. ann. 1292 ex schedis Pr. de Marcaques: *Hic isti papa statut pro Egueserio. Transact. ann. 1307 ex isti sched. Nec debant solvere, pro papa calvaturum. Egueserius, seu illa vel dictis quibus tales epes, seu tale abeboressatina erit, nisi ricas manu et matuta. Vide infra *Eguarius*.*

EGUMENUS. Abbas [Vide *Hegumenus*].

***EGUNNUS**. *Le podo signe e*, in Glossar. Lat. Ita: MS. Virg. *Promessi*.

***EGURGITO**, (Egumus, thalid). *Plaut.* 1, 1, 12. Egurgito domus argentea, quae in 2, 1, 22 et ergogito.

***EGWORT**. Hermanus de *Lobbecke* in Carta Comitatus Lobbeckensis pag. 33: *Jus alii quod Thalidum. Egwart dicitur. Jus communis secundum legem istam, quod dicitur Achilleus in Martia ann. 1439 fundata a Melchom. Intra ann. 1224. Debet ipsi inventari et comunitate solus quod dicitur Achilleus. Ie. Ius sive seu digni endem in satis Charta Giselae comit. Arnsberg. ann. 1348. Inter. Prud. tom. 2. Annal. Premonstr. col. 357. *In predictis, capitulo Egwart actus inter meliora et sydias, quae malice etiam, et iniquitate aliquid prius habebantur. Hic istis predictis Egwart in ipsis sydias et melioras, tunc quoniam bonis Deo et sibi appropriate, quiete poteruntur*]. Vide Hattas. Gross. Germin. col. 251. ssp. voce *Echtward*, et Grimm. Antiq. Jur. Germ. pag. 494.*

***EGYPTIANI**. Errones, ut supra *Egyptiani*.

***EHENG**. Charta Herman. march. Brandenburg. ann. 1303 apud Andewitz. tom. 12. Rely. MSS. pag. 318. *Expedita tamen quendam judiciorum vel judiciacionis, qui confidit vel Echting nominis*.

natur, *ibidem habere volumus*. [100 Vide *Echtingh*].

***EHUSSEOC** Consuetud. Furnenses ex Archivio S. Audomari: *Qua ad dominum aliacum cum armis reverent contra Ehussoc, de quo tuatu, non forefacti, nisi armis ipsius alter forefecerit. Belgis Kus soci est Osculum dulcis, quare superior Ehussoc hic esse Osculum pacis, quod iudeum autoritatem sibi invicem dabunt dissidentes in signum reconciliationis, contra quam agere nefas erat. Vide Consuetud. Antwerp. tit. de pace pag. 33. ed. Colm. 1699. 15. *Legi Hassoec*. Irruptio violenta in iudeis alterius. Vide Warkenius. Histor. Juris Eland. tom. 3, pag. 233. et Haltius. Glossar. Germ. voc. *Hausachung* et *Heimachung*, col. 831. et 830.*

EIA, Insula, a Saxonicis Eage. In libro Ramesensi sect. 2. *Ramescia*, expontitur *Inaia arietum* apud Hantingensem. *Helet, insula cervi* apud Matthaeum Westmonasterium ann. 833. *Scapaea, orionis insula*. Interdum aquam sonat, unde nomina locorum, qui aqua sunt vicini, aut paucibus, plerique in ea saepe desunt apud Angelos. Hinc nostri eau, vel eau, pro prima accepterunt. Vide Lexicon Runicum. Ota Wormi in *Ei* [et glossarium Tontius. Scholier in *Ath*].

***EJECTA**, remota. *Canones apostolorum* cap. 18, 18. *versione Diuyni*. Exigit et *quod excedat et Ejectam accipiat, et mercatorum et auctiularum, etc.* Graeca habeat *excedere*.

***EJECTUM**. Quodquid ad littus recessit. *Capitul. 10. Gall. 1390, inter Istr. tom. II. Gall. Christ. col. 254. Decima. talus Ejectus, quid in dies pibus dictu: cerevis. Vide *Ejekus* 2.*

***EJECTAMENTUM**. Er. t. 11, v. Item quid nos Ejekas, seu Merces que post nafragium ad littus ejiciuntur. Vide *Varechan*.

***EJECTIO**. Verbum f. rense, alias *Insassas* in rebus immobiliis, ut tenementis et terris, emponunt *Sylva*, sive *Spoliata*, que dicitur de rebus immobiliis, ut edificiis, bobis, orbibus, pecunia. Ita Skinner. Charta Vindredi Barbegal. Antiquiscepti apud Marcianum in Hist. Beneharn. lib. 4, cap. 7, n. 5. *Tertio a me cognitum. Ep. n. etc. Observans Vitatus lib. 5 pag. 369-370. Hic ita utrumque possit de *Nominata*, quia ipsa que de manu mea, dum adiuvio, non *Ejekam*.*

1. ***EJECTUS**. Monasterium Angl. tom. 2 pag. 388. *Res fundat dictum hospitale super decem Leperos, et dicunt, quod dicti Leperos erant de *Ejectibus* ciuitatis Lincolniensis ex donacione D. Rupis Angelis.*

2. ***EJECTUS**. Exempt. *Accepit, quid valde Jet nostri dicitur emporum ingenuis tempore, tate moris et inde in manu premeatur, tapis ipsius et Accerum servandum causa, ut est apud Niham lib. 2, cap. 216. Liber Raimonis. Cap. 95. Reijstald in *liberitate apudente et omni marie Ejekta, quid Wree dicitur. Ecclesia Ramegensis lacryma est [Hoc est, cum omnibus meribus in littus ejekta] post multum etiam Edw. Confessor, et Audom. in Charta Willm. I. Confessor alij p[ro]cendo Reijstald eum omnibus ad se pertinencias, et con omni marie Ejekta, quid Wree appellatur. Jactura maris, dicitur in alia Charta ejusdem Willm[er]is in Ch. 156. Scilicet me concessisse.... Tol et Theam, et latrocinium, et Jacturam manus apud Ringstedt et Brancastre. Charta**

Henrici Regis Angl. ann. 1226. *Et si de nari taliter periclitata aliquis homo virus evaserit, et ad terram venerit, omnia bona et catalia in nari ista contenta remaneant, et sint eorum, quorum prius fuerant, et eis non deperant nomina Ejecti. Mox: Si vero infra predictionem nullus venerit ad exigenda catalia sua, tunc nostra sunt et heredibus nostrorum nomine Ejecti, vel alterius qui libertatem habet Ejectum habendi. Ita exarata habetur haec vox in hac Charta, descripta apud Cleveracum de Consuetudine pag. 102. At in Regesto Burdigalense Constabulariae Camera Comput. Paris fol. 195, pro Ejecto, Wrecum substitut. Vide Leges maris Oleronenses art. 8 Contractus Marit. art. 33. 33 præterea Legem Rhod. de Jactu, let infra Varchianum.]*

* 3. **EJECTUS.** Exceptus. Charta ann. 1178. in Chartul. Clarifont. ch. 48: *Sive omni decima et terragio, Ejecto jure missorum.*

EIGUERERIUS. Vide supra Egue-
serius.

* 1. **EJCERE.** exonerare, Gall. Dechar-
ger. Chartul. Compend. fol. 69. r. col.
1. *Dolum vini si Ejectum fuerit ab aqua,
obolum debet et denarium de retrago.*

* 2. **EJCERE.** Lanceam, telum in ali-
quem conjectre, contorquere. Charta
ann. 1666. tom. 1. Probat. Hist. generalis reg. Portugal. pag. 2. *Qui Ejec-
teret lancea aut alia arma per ira, for-
ta sua casa, sessagin solidos pro feri-
tum, etc.*

* 3. **EJCERE** DESPIR SE CRIMEN, se
purgare, in leg. Longob. Rothar. cap.
1. Vide Haltius. Glossar. German. voce
St. Entschaffen, col. 333.

* 4. **EJICUM.** Ibi possesse dimissio, qua
quis ab illa ejicitur. Charta ann. 1061.
apud Marcari lib. 4. cap. 7. Hist. Bearne.
Satis fieri ergo sibi principi... talis pacto,
ut per seipsum manu ac voce auctor fer-
ret, terram a me emptam Ejico et Guillelmum filio Guillelmu qui pater erexit
suprascripsim terram mihi vendidera.

* 5. **EIKARISTIALE.** Sacra pax, in qua
asservatur Eucharistia, ex vet. Ponti.
xii. spec. tom. 3. novi Tract. diploma
pag. 139. Vide infra Eucharistiale.

* 6. **EILNECIA.** Major astas, gall. Ainesse.
Vide locum in Messagium capitale.

* 7. **EINECIA.** EINESCA, EINCHUS, apud
Belloman. MS. cap. 13.

* 8. **EINUNGA.** Pacta conventa unani-
mi consensu condita, a Ger. Einung.
Chart. Joh. de Weinheim ann. 1208. in
Guden. Syllog pag. 236. *Non licet eidem
villano deinceps ligna crescinta in
terra dictar curie resecare sine fratribus
licentia speciali; nec aliquam Einungam
facient, nisi de fratribus constat et as-
sanum constitut. Rudolphus Imper. ann
1272. faciet curie, cum ei quod dicitur
Einunga vulgariter ordinatur, et in sil-
vas transgressor ipsius alibi tenebatur
ad emendandum. Inde etiam Emender ipse
sic dicuntur in chart. ann. 1317. ibid
num 1450. Vide Haltius. Glossar. col.
307.*

* 9. **EIPERICUS.** Asturco, pullus equiti generosi, in Decretis S. Ladislai Regis
Hungariae lib. 3. cap. 24.

* 10. **EIRAUDUS.** Area, seu lo us, ubi fru-
mentum teritur quibusdam in provin-
ciis Eral. Charta foundationis B. M. de
Fontanellis inter Instrumenta tom. 2.
Gall. Christ. col. 420. *Præterea dedimus*

*eis minagrum Rocha... et unum Eirau-
dum, apud Porequa iuxta Ecclesiam S.
Michaels, liberum et immunitum ab om-
nibus costis et rebus aliis.*

* 11. Vel potius Ager, qui nec colitur nec
aratur, idem quod Areal. Vide in hac
voce. Neque aliud sonat Gallicum Eyr-
al, in Lat. remiss. ann. 1455. ex Reg.
189. Chartoph. reg. ch. 55: *Se meut dé-
bat et question de cause de certains Eyr-
aule assis entre le village de la Bastide
et le village de Veurieres ... Adiut que
certains pruniers estant dedens testid:
Eyrade, etc.*

* 12. **EISIAMENTUM.** EISSANCIA. Ius
utendi in alieno praedio rebus non suis.
Gall. Arsanse. Donatio anni 1150. apud
Marten. Collect. Ampliss. tom. I. col. 883.
*Omnibus animalibus corum in toto territo-
rio de Amblera, quod est juris mei, pa-
norum beneficia et omnes Eissancias
concessi. Vide Aisantha.*

* 13. **EISSADONUS.** Parvus ligo, Massiliensis
sibus issadon. Statuta Massil. lib. 5.
cap. 52. *De omnibus infra scriptis (Fabri)
possint accipere, sicut inferiori co statuerit,
et non aliter, videlicet de causaudo quendam
Eissadonum (Eissadonum in MS.)*

* 14. Inquit it. ann. 1288. ex schedis Pr.
de Marcares: *Pronovacu quendam....
de tribus Eissadonis.*

* 15. **EISALETT.** ESSALET. Nomen venti
apud Massilienses, idem, ut videtur,
qui Ital. Stroco, nostris Sud est. Charta
ann. 1311. et Tafsil. Massil. *Item dom.
Stephanus de Sancto Paulo patrois alterius
gates consuluit, quod non est ad
presentis tempus ad naugandum cuius
estates gateis in Catalonia, cum i. La-
vanda ventus contraria. Dominus
Jacobus Massiliensis patruus alterius ga-
tes consuluit, quod cum tempus est à
l'Issolet, et plus foras, et sit ventus, qui
non est tempus naugandi in hoc presenti
tempo Catalonia, etiam quanto durabili
ventus. Item Bartholomeus de
Ibelna naugherius dixit, quod ventus est
ad Eissale, et non est tempus naugandi
ad hoc paregio.*

* 16. **EISSARIATA.** EYSSARIATA. EX-
ARIATA. Collis inculta et lacunosa, a
vulgari Provinciali Eysariade, sulcus
ab eluvie formatus. Charta ann. 1460.
ex Tabul. S. Vict. Massil. *Versus solis
occasum, usque certos limites plantatos
inter duas Eysariatas de la Chama-
vinaria, tendendo usque ad rial Cabo-
rel, et a dicto riali ascendendo per Eysa-
riata, que protendit ad vallem de
Cores.... Usque ad iter de Oriolo descendendo
ad Exariatum versus orientem,
usque ad vallatum, etc.*

* 17. **EISSEGUUM.** f. Latriñe, cloaca, Gal.
Ejout, ab Ergutum a Gutta, inquit
Menagius in Etymol. [9] Neququam, est enim Eiseguum vel Huiseguum, semita, via
stricta. Rudolphus Imper. ann. 1272. Diplom. num. 138. *Quando
facta fuerit curia, non quod dicitur
Eynunge vulgariter ordinatur, et in sil-
vas, transgressor ipsius alibi tenebatur
ad emendandum. Inde etiam Emender ipse
sic dicuntur in chart. ann. 1317. ibid
num 1450. Vide Haltius. Glossar. col.
307.*

* 18. **EIPERICUS.** Asturco, pullus equiti generosi,
in Decretis S. Ladislai Regis Hungariae lib. 3. cap. 24.

* 19. **EITA.** Inscriptio, apud Bertolium
in Auct. Aquilej. pag. 180. *Judei (AC-
TUS) FILIE DULCESIMILE, QUE
LOGO PEREGRENO. EITA DECESSU. Ubi
suspicuntur nonnulli pro Vita scriptum
esse.*

* 20. **EISUC.** Vide infra Exaudi.

* 21. **EITA.** Inscriptio, apud Bertolium
in Auct. Aquilej. pag. 180. *Judei (AC-
TUS) FILIE DULCESIMILE, QUE
LOGO PEREGRENO. EITA DECESSU. Ubi
suspicuntur nonnulli pro Vita scriptum
esse.*

* 22. **EJUCARUM.** Genus vasis, uero ex oleo,
G. lat. Gr. ¹⁰ Ejuacrum labrum, ap.
Caton. de R. R. cap. 10 et 11.

* 23. **EJUDICO.** *Judicio. Borrich cogit. 275.*

* 24. **EJULARE.** [Plorare. DIER.]

* 25. **EJULITO.** [Freneticus, al. ejido. Lucil.
apud Nom. 1. 76. sic rudel e rostris, at-
que Epulabili. Al. aliter leg. 7.

* 26. **EJUNCIDUS.** *Interricat. Tenuis fac-
tus. Gloss. Lat. Greec. Sangerman. Vide
Lexicon Martinii.*

* 27. **EJUS.** pro *Suis*, contra Grammaticis
leges vel usum frequenter ad Nomina-
tivum verbi referuntur apud Gregorium
Taron. et alios: quod monere visum
est, ne quis erret ex ambigua loquendi
ratio.

* 28. **ELABORARE.** [Acquirere.] **ELABORA-**
TUS. [Acquisitus.] Vide *Labor.*

* 29. **ELABORATUS.** Qui laborare præ-
finitimute vel estate non potest. Fun-
dat. nosip. Cusant ann. 1458. tom. 2.
Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Hontheim
pag. 46. col. 1: *Ordinamus ut in dicto
hospitali... teneantur... Elaborati senes,
quinguaenari et ultra.*

* 30. **ELACRIS.** pro *Alacris.* Acta S. Cas-
siani apud III. Fontainum ad calcem
Antiq. Horti pag. 345:

*Unde Elaeus una dicuntur voce cassara,
Est Cassiana nobis ador recomplenda,
Nobilitate nitet, etc.*

* 31. **ELAPTUARIUM.** Idem quod *infra
Electarium.* Sorbillonis species. [oo Pa-
pias Electuarium] Computum ann. 1388.
in Hist. Dolphin. tom. 2. pag. 279: *Pro
claridine et Elaptuario, taren. 1. Infra
pag. 290: Pro Elaptuario facta pro Do-
mina in Marsilia de consilio medici Do-
mini, taren. vi. Rursum pag. 294: Item
in munitione facta apud Lugdunum per
fratrem Simonem, de speciebus, cera,
Elaptuarius et pannis lineis, XXXIII. flor.
ob grossum in MS. D. Lancesot habetur
Elaptuarium.*

* 32. **ELAQUEARE.** Eripere et laqueis, Libe-
rare. *Capit. Toledo XV: Cupiens peri-
cūlūtis hujus Elaqueari pericula, fiduci-
a illa quo cōbū sicimūtē Deum non
ambig, vestris hac perturbatā sensibus
vestrigue judicis dirimenda committit.*

* 33. **ELARGAMENTUM.** Dismissio, eductio,
a Gal. Elargissement. Lit. remiss. ann.
1352. in Reg. 81. Chatoph. reg. ch. 290.
*Hujusmodi processu pendente, Elargi-
mentum dicto prisonario, faciat. Memor.
C. Cam. Comput. Paris. fol. 148. r. Die
iiiij. Aug. 1354. Elargamentum prisonis
Philippi Andreæ, capit. pro xiiij. den.
auri ad scutum et aliis summi pecuniae;
elargatus per dominos consili. Arrest.
parlam. Paris. ann. 1394. in Hist. Lug-
dun. pag. 77. col. 1: *Et postea de persona
eius informatus, quia repeterat ipsum
non sensatum, et miseram esse per-
sonam, fuerat elargatus; pendente vero
tempore Elargamenti, etc. Vide mo-**

* 34. **ELARGARE.** Gall. Elargir, Liber-
tate donare, educere et custodia. Elar-
gare sive lacare a prisone, apud Rymer.
tom. 10. pag. 778. col. 2 ubi pluries re-
petitur verbum Elargare.

* 35. **ELARGLAMENTUM.** Dismissio, eductio,
a Gal. Elargissement. Lit. remiss. ann.
1352. in Reg. 81. Chatoph. reg. ch. 290.
*Hujusmodi processu pendente, Elargi-
mentum dicto prisonario, faciat. Memor.
C. Cam. Comput. Paris. fol. 148. r. Die
iiiij. Aug. 1354. Elargamentum prisonis
Philippi Andreæ, capit. pro xiiij. den.
auri ad scutum et aliis summi pecuniae;
elargatus per dominos consili. Arrest.
parlam. Paris. ann. 1394. in Hist. Lug-
dun. pag. 77. col. 1: *Et postea de persona
eius informatus, quia repeterat ipsum
non sensatum, et miseram esse per-
sonam, fuerat elargatus; pendente vero
tempore Elargamenti, etc. Vide mo-**

* 36. **ELARGLARE.** Gall. Elargir, Liber-
tate donare, educere et custodia. Elar-
gare sive lacare a prisone, apud Rymer.
tom. 10. pag. 778. col. 2 ubi pluries re-
petitur verbum Elargare.

* 37. **ELARGLAMENTUM.** Dismissio, eductio,
a Gal. Elargissement. Lit. remiss. ann.
1352. in Reg. 81. Chatoph. reg. ch. 290.
*Hujusmodi processu pendente, Elargi-
mentum dicto prisonario, faciat. Memor.
C. Cam. Comput. Paris. fol. 148. r. Die
iiiij. Aug. 1354. Elargamentum prisonis
Philippi Andreæ, capit. pro xiiij. den.
auri ad scutum et aliis summi pecuniae;
elargatus per dominos consili. Arrest.
parlam. Paris. ann. 1394. in Hist. Lug-
dun. pag. 77. col. 1: *Et postea de persona
eius informatus, quia repeterat ipsum
non sensatum, et miseram esse per-
sonam, fuerat elargatus; pendente vero
tempore Elargamenti, etc. Vide mo-**

* 38. **ELARGLARE.** Differ. prosternare.
Judic. ann. 1345. 28. Febr. in vol. 2.
arrest. parlam. Paris. *Cum Bailliu
dictas partes ut prisonarias arrestasset,*

et usque ad certum diem eorum prisionem Elargasset, etc. Vide infra Elargamentum.

o 8. **ELARGARE.** Amplificare, augere. *Chronicon Whethamste edit. Hearn pag. 371. Ad declarandum est ostendendum idem (vestre excellenter) ac sciam ad Elargandum fidem nostram et ligiam erga metuendissimum personam vestram. Elasementum, Ampliatio, in Charta ann. 1243 ex Reg. 8 feud. episc. Met. fol. 187 v. in Bibl. reg. : Nous avons fait paix dou bestenz, qui estoit entre nous de l'Elasement des foyes dou chastelet de Conflans. Vide Elargatio 2.*

1. **ELARGATIO.** Ibidem. Emissio e custodia. *Gall. Elargissement.*

1. **ELARGIMENTUM.** Eadem notio, apud eundem Rymerum non semel longe. *pag. 275. col. I. et pag. 306. col. 2.*

1. **ELARGITUS.** Emissus e custodia. *Gall. Elargi, semel et iterum in iis ipsius locis proximis laudatis.*

2. **ELARGATIO.** Ampliatio. Chronologia Augustiniana Cantuariensis: *Charta de Elargatione Curie [Mados] Formul. Angl. pag. 165. In Elargacionem cimetiер, manxi et claus predictorum. Hac etiam notio sumitur Gallicum Elargissement.*

o 9. **ELARGIRE.** ut supra Elargare 1. Arrest. parlam. Paris. ann. 1385. ex Cod. reg. 9822 2. fol. 152 v. : *Curia parlamenti, domino Philiberto tenente sedem, Elargiuit certos prisionarios lacos de Harro super Albam.*

1. **ELASSEPIERI.** Lassitudine detinere, in Lexico Philosoph. Goletini.

1. **ELATA PALME.** Ejus tenellum gerumen in altum sese extollens. *Cant. Cant. 5. 11. Come ejus sicu Elata palmarum, nigra quia cornuta. Hunc locum commemorant Hamelinus de Verulamio in suobiblio de Monachatu apud Marten. Aneid. tom. 5. col. 2. alt. : Come Flesse sunt fideles qui Deo adherent, et bene agende quia in cœlo pendentes honorem conferunt; bene Elata palmarum comparantur, que valde in aliis crescunt, et inferius graciles ac in summis grossiores sunt.*

1. **ELATERARE.** Ad latus ponere. *Mettre à costé. Vita SS. Severini et Victorini: Paululum se ex aggre Elaterat pavens.*

o 10. **ELATIONES DICERE.** Elate, superbo et arroganter loqui. Epistola civium Biterrensiensium ann. 1212. In Reg. 30. Chartoph. reg. ch 57. *Tantum iram fecit sive meletem in civitate Bitteris, dicendo Elationes et arrogiantias, atque etiam convicia, etc.*

1. **ELATIVUS.** Gloss. Lat. Gr.: Elativa, exponit.

* **ELATORIE.** [Per amplificationem, vel per hyperbole. Asco. in Divin. Ver. 14.]

1. **ELAVIUDIUM.** Vide Elavitudium. * **ELAVO.** Elavi, elautum et elatum, a. t. lavato aufero, probe lavo. *Elavuse bona dicitur qui bona amisit: sumptum a manufracto Pro. Asi. 1. 2. 9. In mari reperti, hic elavi bonis. Id. Rud. 5. 2. 20. Haec proxima nocte in mari elavi: nam contracta navis est, perdidi quidquid erat, miser ibi omne.]*

o 11. **ELBIDE.** Uva dicta a colore inter nigrum et album. *Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613. [o] Vide Isidor. Orig. lib. 19. cap. 28. sect. 7. et lib. 17. cap. 6. sect. 26. Germanus dicti Elbischer Wein auctor est Adelungius.]*

1. **ELCAMBIARE.** Permutare, Gallice Echanger. *Charter ann. 1208. Inter Probat. Hist. Comitatus Ebroic. pag. 10. Si forte decem aeras boschi garantizare*

non potero... alibi jam dictis Canoniciis Elcambiare tenemur. Fortassis melius legeretur Elcambiare. Vide Cambiare.

o 12. **ELLE.** Elementa litera Alphabetica. Vita S. Samsonis Episcopi Dolensi lib. 1. cap. 10. In Actis SS. Ord. S. Benedicti. *Eodunga de vicinas Elias, tesserae queas et intas.*

1. **ELBORIUM.** Scandula, tegula tabularis. *Gall. Elias. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7893. Elborum, Escole.*

1. **ELECTA.** Moneta innotio in uso ann. 1223. Chartarium Abbatum de Burgo: *Egidius Abba. Burgo medi Blesensis attendens utilitas sua Ecclesie concessit pignore Richario Marchionem per c. libras et xx. libras Turon. res publicas frumentis valentes duos denarios minus Electa, et sex modios avene valentes unum denarium minus Electa.*

1. **ELECTA.** Vidua. *Sanctorum Mengundi Electe et Prisca virginis, in Actis SS. Jutii tom. 1. pag. 318.*

o 13. **ELECTA.** Instr. apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. et vii co. 13. Monetam et Electam, id est bannum, medietas reddituum de placitis, etc. Vide Electa 2.

o 14. **ELECTA JUSTITIA.** Vide in Justitia.

o 15. **ELECTA.** Ructare. *Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613 : Electat, ructat. Vide Electat.*

1. **ELECTI.** Beati, qui jam celo potiuntur. *Gall. Elus, in Statutis Monasterii S. Claudi pag. 99. et alibi: Apostoli vero Petrus 1. Epist. 1. 1. Paulus Rom. 8. 33. Coloss. 3. 12. 2. Tim. 2. 10. Tit. 1. 1. Electos vocant Christianos adhuc viatores. Vocabi, Electi, et fideles. Apocal. 17. 14.*

o 16. **Martyrol. MS. S. Joan. Laudun.** 81. sec. exaratum ad 1. Maii. *In monte Lauduno Eustasii Electi. Calendar. MS. abbat. Beinnac. ord. Praemonst. 14. aut 15. sec. de 8. Jun: Chrotildis Electe. Electis, codem sensu quo Lat. Electus, in Vito J. C. MS. :*

*Lors vint notre sire en un mont,
Avec tel trois de ses amis.
Dont le plus fort, S. Elsis,
Sain Jeanne, Jakes et Perron.*

1. **ELECTI.** qui et *Sacramentales* dicti. Testes et, qui jurabat, adjuncti: de quibus plura in *Juramento, Leges Caroli M. apud Murator. tom. 1. part. 2. part. 30. col. 1. Et quae in Ecclesiis jurando sunt, vel cum v. Electis aut XII. esse debent, quales potuerint legibus inveniri. Non seculi memorantur Electi apud Thomasseri in Biterio pag. 128.*

8. **ELECTI.** sic nuncupati quidam habentici ex secta Manicheorum, qui nec carnibus vescebant, nee uxores ducebant: *Execto xxi Elxetra, in Anathematismo heres. Manicheorum apud Cotelerium in Notis ad Recognit. Clement. pag. 373. de his S. Augustinus Epist. 74. et lib. 2. de Morib. Manicheorum. cap. 13. 16. 18. 19. Possidit in Vita eiusdem S. Augustini cap. 15. 16. Leo I. PP. Serm. 5. de Jejunio. Prosper Manicheus in Anathematismo Manicheorum cap. 8. apud Sirmund. tom. 1. Concil. Gall. S. Hieronymus in Epist. ad Ctesiphontem adversus Religiam cap. 2. Auctor Praestabilis lib. 1. hæresi 46. Archelaus Mesopotamiae Episcop. indisput. adversus Manichaeum etc. Vir. Auditores.*

4. **ELECTOR.** qui est in Ceremoniis Romano lib. 1. sect. 10. appellatur Promotus ad Ecclesiis, sive Monasteria etiam consuetudinem, sive benedictionem, quam infra tres mensas sumere debent. Quæ enim appellantur Episcopi sive Abbates, et quamvis utantur Episcopali

sive Abbatiali habitu, non tamen possunt ut paramentis et mitris sine speciali indule Pontificis, etc. Vide Willenmum Neubrigensem lib. 2. cap. 22. [oo] Archieci dicuntur Archiepiscopi electi. Vide in hac voce.]

o 17. **ELE.** Sive papali sive episcopali dignitate donandi. *Bulla plumbæ imaginibus SS. Petri et Pauli insignita. Electos in Romanos Pontifices et needum consecratos, literas suas obsignasse jam observatum est supra. In voce Bulla. Dipl. Clement. VII. ann. 1378. Clemens Electus episcopus, servus servorum Dei... Datum Fundis sub bullæ capitibus apostolorum Petri et Pauli consignata, qua utiuntur ad coronationem apicem assumpti ante sui coronaionem, vix. Kal. Oct. assumptionis nostre anno 1. Electis in episcopos jus ecclesiasticum suarum bona administrandi competit, ut discimus ex Charta Gaufr. Meld. episc. ann. 1209. In Char. Barbell. pag. 880. Noveritis quod dum potestatis Electi habentur ante consecrationem nostra, in die novationis totius parochie de Nigella... Stephano clero de Presir, quando ipse vixerit, salvo jure cuiuscumque ecclesie... concessimus possidendas.*

5. **ELECTI.** Qui ad baptismum sunt electi, baptizandi, in lib. 1. Sacrament. Eccl. Rom. cap. 26. 33 et in Missali Gallicano vet. pag. 449.

o 18. **ELECTI.** Idem interdum qui *Jurati vel Scabini appellantur; illi nominibus promiscue designantur in Libert. castri S. Joan. ann. 1227. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 383. In primis, ut elegant quatuor homines, qui.... talem habeant potestatem,.... qualiter habent apud Diuineniam major (et) iurati communis Diuinenia: ... et illi quatuor iurati possint mutari per singulos annos... Et illi duodecim denarii erunt quatuor scabini... Si quis autem exterior de manus in Castro conuestibus (conquestibus) fuerit, jus recipiat et faciat in Castro coram quatuor Electis. Infra semel et iterum legitur.*

o 19. **ELECTI.** etiam vocabantur olim, qui tribus regi ordinibus selecti, auxilia seu tribula in publicis comitiis regi concessa, ex aequo inter cives partebantur. Lit. ann. 1389. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 422. *Quibuscumque commissariis et Electis ad indicendum, levandum et exigendum dictas imponit diocesis Carcassonne destinatis, etc. Ab eismodi Electis originem habent judices inferioris, quos Elus etiam nunc appellantur, qui de his, qui ad rectigula peritent, iudicant. Non in singulis proferendis nimis videar, consule accuratissimos indices ad Ordinat. reg. Franc.*

o 20. **ELECTI DIPLOMATARII.** Vide supra Diplomatarius.

o 21. **ELECTO.** Constitutio, Charta communis sic appellari videtur, quod facultas officiales communis elegendi per eam penes cives remaneat. [oo] Quia cives eam talem elegerant. Vide Chora] Charta Henr. ducis Brabant. pro communia Bruxel. ann. 1229. ex Cod. reg. 10197. 2. 2. fol. 21. r: *Quilibet burgensis et filii burgensis, qui habent quindecim annos vel amplius, jurabunt pacem et hanc Electionem observare... Si quis hanc Electionem infringere, etc.*

o 22. **ELECTIONARIUS.** Elector, ad eligendum deputatus. Stat. ant. Florent. lib. 1. cap. 1. ex Cod. reg. 4621. fol. 12. r: *Quod camerarii et cassierii cameræ dicti communis possint, teneantur et debeat solvere incontinenti dictis Electionariis et*

*corum notario salarium, ad rationem pro quilibet corum, ... libras escaginta, ... et in unum mensem... debant dicti Electionarii elegisse rectorem illum, ad cuius electionem facienda electi fuerint. Stat. Ord. S. Joan. Hieros. ann. 1584 tom. 2. Cod. Ital. diplom. col. 1842: *Elections peracta, Electionarii a conclavi discidunt, comparentque coram praecopere electionis ac universo fratrum catu.**

* **ELECTORES.** Collegium Novemviratum potentissimum in Imperio dignitatis, unde in Bulla Aurea *Illustres Imperii Principes, eiusdemque decus, columnae, lagera, propinquora membra, etc. vocantur.* Inter principias Electorum prærogativas primus locum obtinet *Imperatore virtute Regni et Principatum suorum eligendi, eundemque, si necessitas et utilitas publica postuleti, a Imperio removendi, non tamen ut scribunt quidam, sine reliquo Principe consensu.* Vide *Electorum Sententiam excautorationis Wenceslai Romamprorum Regis, apud Goldastum tom. 1. pag. 189.* Majores sunt Imperii Officiales, *Imperiorum Consulari, citra quatuor consularia, et multis, que ad imperium administracionem spectant, nullae autem valide paragi possunt.* *Qui de corum necesse factum est, vel factioe sacramentum dederit.* Majestatis reus declaratur. *Jus habent cuncti moneta in solemni Imperiorum Curia omnes cuiuslibet dignitatis præcedunt.* Privilégio gaudent de non appellando, quod per Recessum Imperii ann. 1584 renovatum ipsius denuo est confirmatum. Hactenus Bulla Aurea. Vide præterea Limneum lib. 1. Jur. publ. Imp. cap. 20. et lib. 2. cap. 1. ubi Electorum Juri et prærogative fusiū recensentur. Ab anno 1847 vel 1654. Fratres salutantur a Rege Francorum.

* *Eliseurs de l'Empire.* In Hist. Caroli VI reg. Franc. ad ann. 1460. pag. 144. Elegantissimus quoque Electoralis ornatus et vestitus: *Electorum Ecclesiasticorum, toga est ex panno coccineo rubro, pellibus e: albo et nigro variegatis, quas hermelinas vocant, suffulta et pretexta: pileus quoque ex ejusdem coloris panno, pellibus variegatis pretextus; Secularium, ex paludamentum holocerum rubrum, pellibus hermelinis sursum et pretextum, pileus quoque ejusdem coloris, coloris ac pretextus.* Limneum ibid. lib. 2. cap. 1. n. 13.

Septem ab initio instituti, haud dubio quia totidem Imperii Officiales, Septemviri sunt appellati: tres Ecclesiastici, Laici quatuor. Unde versus pingui crassaque Minerva olim decantati:

Magnificens, Tivrensis, Coloniensis, Quod Palatini Dux, Dux Palatinus, etc.
Et Palatini Dux, Dux Palatinus, etc.
Marchio Propositus Camere, Pincera Romana;
Hi statuunt Dominum cunctis per secula sumnum.

Qui Septemviralis Senatus in Novemviratum exinde projectus est, de duobus recentioribus suo ordine dicimus.

Non eadem vero omnium Electorum jura eademque prærogative. Ecclesiastici electione et suffragio hanc obtinent dignitatem; Seculares, si Regem Bohemicum excipiant, succedunt ei jure hereditario Electorum possident. Hi jure utriusque suffragii, sive nimis et alieni in electione gaudent: illi tantum Ecclesiastici non nisi expletato trigesimo sua astatis anno in Archiepiscopos atque aed in Electores cooptari possunt: Laicis sufficit decimus octavus annus completus ut suo fungantur officio. Bulla Aurea cap. 7. num.

2. Ut autem quid ad unumquemque eorum pertineat, quodve jus sit proprium et singulare penitus cognoscendum, de singulis scorsim paucis est agendum.

Archiepiscopus Moguntinus Collegii Electoralis Decanus, Principes Coelectori, et futuram electionem litteris patentibus significare. Harum litterarum formulam, si videre libeat, reperiire est in Bulla Aurea cap. 18. in electione Imperatoris Coelectorum suffragia colligit, quibus suum additum calculum. B. A. cap. 4. num. 2. 3. Imperatorem electum proclamat. Decreta Imperialia sicut subsignat, quia Archicancellarius Germaniae. Vide *Archicancellarius.*

Archiepiscopus Trevirensis, secundus Elector et Archicancellarius per Galliam universam, seu potius eam Gallie partem, quae Regni Arelatensis nomine censetur, primus suum fert suffragium. B. A. cap. 4. num. 3.

Archiepiscopus Colonensis, tertius Elector et Archicancellarius per Italiā, secundus eligit. B. A. ibid.

Rex Bohemiae, ratione Regie dignitatis Inter Seculares primus Elector et Imperator, et Archicancellaria, tertius eligit. B. A. cap. 4. num. 1. et 2. Albertus Saxonius Abbas in Chron. ad ann. 1240. et inventus Author in Chron. Scholasticis ad annum 1245. scribunt Regem Bohemiam non eligere, quia non est Teutonicus. Quod intelligere licet ex Chron. Engeliensi et Andreas Presbyter Ratisbonensis, ubi in Hist. Boemica lib. 6. narrat: *Additus tamen sex illius Principibus post tollendam discordiam que inter pares numero, pars suffragio concurrente, non nunquam intercedebat.* Quod ita industrium nonnullis visum est, ut a Rudolpho Imperatore id factum esse scribat Cromerus lib. 8. de Rebus Polonorum; imo Instrumentum Rudolphi ann. 1299. referat Windekius in Comment. de Elector orig. cap. 1. Horum tamen omnium sententiam scite refellit Limneus lib. 2. Jur. publ. Imp. cap. 7. num. 1. Vide *Archicancellaria.*

Dux Bavariae, hodie Imperii Archidiapher, quartus eligit. Electorali dignitate primus potius est Maximilianus, qua ann. 1623. a Ferdinandio II. in Dieta Collegialidionata, cum Palatinus Rheni, perduellione titulo, ea excautoratus susset. Quod autem 1648. art. 4. Pacis Westphalicae, Bavariae Ducis confirmatione factum, statamen ut linea Wilhelmina extincta, familia Palatina restituente Electorum, vide Struvium Syntag. Hist. Gram. MSS. 35. p. 20. Post obitum Fugimandi III. ann. 1657. Viceroy Imperii officio, loco Palatini Electoris, functus est Iux. Bavariae. Item intendit Palatinus, sed adhuc sub judicio est.

Dux Saxonie, Imperii Archimarescalpus et ejusdem Vicarius, vacante Imperio, in locis ubi Saxonica jura servantur: quintus eligit. B. A. cap. 4. n. 3. et cap. 5. n. 2.

Marchio Brandenburgicus, Imperii Archicamerarius, sextus eligit. B. A. cap. 4. n. 5.

Palatinus Comes, olim inter Seculares secundus Elector et Imperii Archidiapher, nunc Archithesaurarius, septimus eligit: quod definitum est art. 4. Pacis Wesphalicae ann. 1648. cum Carolus Ludovicus in Palatinum inferiorem est restitutus, atque octavus Electoratus

ipsius causa institutus est. Vacante Imperio ejusdem est Vicarius in partibus Rheni et Sueviae. Coram eo Imperator conveneri potest. B. A. cap. 5. n. 1. et 3.

Dux Hannoverensis, Vienne 12. Martii ann. 1692. nonus Elector creatus et Imperii Archivxilifer, octavus eligit: de quo Schramb in Chr. Melicensi part. 10. n. 42. pag. 920. hoc habet: *Nomiu-ratus ab Augustissimo Leopoldo est constitutus, create Ernestum Augustum Principem Hannoveranum in Electorem novum, et Collegii Electoralis Signiferum... Hac nova dignitate Electorali, qua catholicus Palatinatus Princeps insignieatur, cum nuper calculus Protestantium Electorum, iuxa quod Dux Neoburgicus catholicus Palatinatus Electoratu fuerit concederatus) esset minutus, resarciebatur.* Ad Electorum vero officia in Imperatoris coronatione quod spectat eorumque in sessionibus ordinem et alia iura, vide Limneum lib. 2. cit. cap. 1.

Quae hactenus dicta sunt de dignitate, prærogativis, iuribus et officiis Electorum a nemine, quod sciam, in dubium revocantur, ut pote quae ex Bulla Aurea, que eu fundamentali Collegii Electoralis habet, erat, sint et descripta. At very longe alter res se habent cum deorum institutione et origine auditor. Tot fere contente, quod hac de re Scriptores nullum quippe existat monumentum, ut ipsa visum est, unde quicquam certi explicant. Necat. *Viris qui Viri doctissimi pro diversis sibique invicem oppositis opinionibus stant decertantque, inter quos litera dirimere non sine temerario ausu forte quis tentabit. Precipue ex his prius hic expone libet, quam id quod nobis probabilis visum fuerit aperiamus. Qui ceteras nosse voluerit audeat Thulemarium qui eas omnes congressi cap. 7. dissert. 12. Syntag. Jur. publ. et Jo. Gulielmi Janum in Judicis Eruditorum de orig. Electorum.*

Prima est eorum qui Collegii Septemviratus institutionem Gregorio V. et Ottoni III. acceptam referunt. Eam sic proponit nihil hasitans Windekius in Comment. de orig. Elect. cap. 1: *Ergo, inquit, Electores cum consensu Ottonis III. ann. 997. sanctione a Gregorio V. lata, sed a Sylvester II. ann. 1000. promulgata, constitutos compertum habebut, cum pluribus MSS. tum ex eius Historia. Fucum facit Windekius; quae enim profert argumenta aut ad rem non pertinent, aut levioris sunt momenti, quam ut rem tantam definire valent, et id sensit ipse Windekius, cum adductis argumentis quae ipsi gravissima videbantur a subiecto fatetur etiam proposita in electione. Interfectoris adfuisse, non quidem ut eligerent, sed ut quem vellet eligendum Septemviris proponerent. Hac enim faferi causa cadere est. Windekius hoc in re consentaneus Geduldus lib. de S. R. I. Septemvir. quos refutat Limneus lib. 2. sepius cit. cap. 1.*

Hic opinioni præferre sine dubio antiqui Chronicorum Scriptores qui omnes fere ubi de Ottone III. mentionem fecerunt, eodem tenore Electorum institutionem referunt. Ita Martinus Polonus, Andreas Presbyter Ratisbonensis, Engelbusius, Nauclerus vol. 2. Chronogr. gener. 34. et alli. Suppositione vero Gregorii V. de electionibus Imperatorum sanctionem, quam melius forte non verius, inter Constitutiones Ottonis IV. recenset Goldastus tom. 3.

Constitut. Imper. his verbis refert. Linneus lib. 2. cit. cap. 1. n. 1: *Imperatorum nullus hereditarius dignitatem vindicato. Principes sex, sacri Ordinis tres, proficiunt totidem, cum deligitur. Hi discordes si fuerint, Bohemia Regem cooptant.* Immerentur Baronio injuriam fecerunt qui eruditissimum virum hujus sententiae patronum arbitrati sunt. Scribit quidem ille sub ann. 996. tom. 10. Annal. pag. 913. potestatem eligendi Germaniam Regem, in Imperatorem postea adsumendum, Principibus sed diserte negat ex eo tempore ad septem tantum Electores id spectasse: quod probat ex Epist. ad Innocentium III. PP. de electione Ottonis IV. Baronio preelecto Bellarmius lib. 3. de Translat. Imperi.

Rectius ergo utrumque Cardinalem accessibeli inter defensores sententiae, quo a Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi ann. 1245. celebrato, id factum esse defendit. Nec sua huius opinionis dicit probabilitas: præter quam enim quod circa haec tempora in electione Imperatorum prelates confit. Electorum auctoritas certum est ab Innocentio IV. Fridericum II. Imperiali dignitate in hac Synodo privatum fuisse, præceptumque a Rom. Pontifice Ecclesiastico Electoribus, ut Henricus Thuringia in eis locum sufficerent. Thomas Wikes tom. 2. Hist. Anglic. Scriptorum pag. 45. in Chron. ad ann. 1245. scribit: *Innocentius Papa, convocatis universis Ecclesias Prelatis, celebravit generale Concilium apud Lugdunum, in quo sententia degradavit Imperatorem Fridericum, dicens enim ipsum finaliter amandum ab Imperio.... præceptique Colonensis, Treverensis, Moguntiensis Archiepiscopis, ut Henricus dictum Legavitum Uthuringum sigerent in Regem Teutonicorum, quod et factum est.* Vide etiam Chron. Alberti Staderis ad ann. 1240. Engelhusl tom. 2. Coelct. Leibnitz pag. 1117. et Walter. Hemingford. ad ann. 1250.

Terza de Electorum origine nobis super est expona sententia, quana docimini quique Germanici Scriptores amittunt. Hoc autem statuit id accidens principis sui Fridericus II. (verba excerto Myleri) *abesse ultra intermissiones singulari Constitutiones, quae non nullus scriptor sensibus alterius aut produceret potest, sed modo latenti, et insensibili quasi, cum tacto Ordinum Imperii consensu.* His apprime consonant Linneus lib. 8. Jur. publ. Imp. cap. 1. Statuo, inquit. Collegium hoc Electorale, non tam speciali et expressa aliquis Constitutione, quam consuetudine sensim Ordinum consensu approbata, introducendum, postquam aliquot mutationes intervenientes, tandem a Carolo IV. et reliquis Imperi Proceribus aurea Bullæ firmatum fuisse. Vide Nicolaum Mylerum Archologia Ordinum Imper. cap. 9. n. 4. Conringium de Republ. Imper. Germ. Exercit. 5. thes. 23. et seq. Crustum lib. 5. Annal. Suevicorum part. 2. cap. 7. Onuphrius Panvinus de Comitis Imper. cap. b. Michael Schiffererum de Orig. Electorum. 16. apud Arndt. vol. 1. Bellarium de electione et senectate lib. 2. Dissert. 3. n. 1. et seq. Aventinum lib. 5. Annal. Boiorum. Goldast. in Constit. Imp. tom. 1. Struvium Syntag. Hist. Germ. disserr. 22. § 15. Natal. Alegandrum part. 2. sac. ix. et x. Heissium in Hist. Imp. lib. 5. n. 1. Hoffmann. In Lexico ad vocem *Electores*, et alios.

Quibus vero argumentis et probationibus haec sententia, jam tot Eruditorum Virorum calculis approbata, fulta sit et munita paucis representabo. Et quidem repudiata semel Gregorii V. Constitutione, de qua nullus Scriptor ab Ottonis aetate ad Fridericum usque II. meminit, ne ipsa quidem Gratianus qui circa ann. 1151. Decreta, Constitutiones et Statuta Pontificum collegit; rem demonstrare videtur silentium omnium Historiorum qui de rebus Germanicis diligenter scripsierunt; nemus quippe eorum, *neque Hermannus, neque Romerius, verba sunt Aventini lib. cit. neque Stigibertus, neque Otto noster, Guntherus poeta, et ceteri quique proximi horum temporum gravissimi diligentissimumque Scriptores, ullam Electorum mentionem faciunt: profecto illi, constituerunt Caesaris legem et prærogativam accepissent.* Quod quidem argumtum, quamquam gravissimum sit, potest tamen et alio roboretur, quo res pressus urgeatur. Constat testimonio Historiorum omnes Ottonis III. et Imperii Successores usque ad Fridericum II. vel iure hereditario vel omni Principium suffragis. Imperium obtinuisse. De Henrico II. et Conrado eius successore, id testatur Otto Frisingensis. Chron. lib. 7. cap. 7. et 8. De Henrico IV. et V. Abbas Urspergen. in Chron. ad ann. 1063. et 1106. De Lothario Continguiti Siegberti in Chron. ad ann. 1126. De Conrado III. laudatus Otto lib. 7. cap. 22. de Friderico I. idem Otto lib. 2. de Reb. gest. Frider. cap. 1. Guntherus, et Chron. S. Ulrichi ad ann. 1152. De Ottone IV. et Friderico II. citatus Urspergen. ad ann. 1220. Iis addi posunt Ditzmarus lib. 5. pag. 52. Wippo de Vita Conradi Salici ann. 1024. Ordericus Vitalis ann. 1124. pag. 882. Radevicus lib. 3. cap. 16. Fridericus I. in Epist. apud Baroniun ann. 1150. Matth. Paris ann. 1245. 1257. pag. 456. 638. Roger. Hovedenus pag. 776. Willel. Bruto lib. 4. Philipp. pag. 141:

Est etiam talis dynastia Teutonica. Ut nullus regnet super illos, si prius illum. Eligi etiam animata Cleri Procerum voluntas.

Ex quibus omnibus manifestum est Electores non prius, ceteris Principibus exclusi. Imperatores elegisse, quam in parte obiesset Fridericus.

Hic premisis que nostra sententia illustrande necessaria duximus, jam quod probatur nobis visum est, ea quo nos decet verecundia, praesertim in rebus obscuris, proponendum. Ne longe profecto ab ea, quam modo expositum, sententia aberrabimur. Itaque, ut rem ab initio repetamus, certum videtur post Ottонem III. rationem succedendi in Imperio innovatam fuisse, suffragisque, habita interdum latalium ratione, electos deinceps Imperatores, qui prius solo iure hereditario nataliumque privilegio sceptro potiebantur. Hac aperte significat omnis Historia Germanica, que supersunt, monumenta. Nec alia fuit, ut opinor, errandi occasio Scriptoribus, qui Electorum originem ad haec tempora retulerunt. Cum autem in eligendo Imperatore poterem partem habere, seponit. Imperii Officiales, hinc potestiores essent Germania Principes, sensim pedimentumque ad hanc devenero auctoritatem, ut sibi potestatem, anterioris Principibus excusis, exigendi Imperatorem tribuere tentarent. Ne gratis vero id dixisse videamur, consu-

lendus vetus Auctor de Beneficiis a Struvio citatus Syntag. Hist. Germ. disserr. 22. § 15. ubi legere est: *Res quem eligunt Teutonici, cum Romanis vadit ordinari, secum ibunt de jure sec Principes qui primi sunt in ejus electione.* Idem docet Speculum Saxonum lib. 3. art. 57: *In Principiis electione primus erit Episcopus Moguntiensis, secundus Treverensis, etc. secundum hoc omnes Illustrates Imperii tam Seculares quam Spirituales eligunt.*

Ut sit de eorum in electione Imperatorum præminentia, Collegii Septenvirales institutionem ad Caroli IV. tempora, ad annum scilicet 1356. quo Bulla Aurea, prævia deliberatione Imperit Officialium, reliquorumque ejusdem Procerum et Ordinum consensu, promulgata est, referendam arbitramur; vel ut mentem nostram aperitus explicemus, existimamus nullo, quod indubitate sit, monumento probari posse ante Bullam Auream septem Electores pleno subiecte proprii jure, quo scilicet ab electione alii Principes excluderentur, Imperatorem elegisse. Nec enim indicias imius prius existuisse Principes, qui Electores appellarentur, quicque in eligendo Imperatore potiores partes agerent. Haec aperte significare videtur successiva Imperatorum series, qui, ad Bullam Auream promulgationem, suffragis aliud, promulgationem, prius septem Electores in hac Constitutione designatos, Imperium adepserunt. Unus in exemplum sufficiat Carolus IV. hujus Legis celebrerrima pars, quae ad regnum culmen electum refert Albertus Argentino. in Chronico ad ann. 1348. partim Principibus electoralibus postea privilegio donatis, partim ab aliis quoque inter Electores non recenset Bulla Aurea. Nec minoris est momenti quod in Bulla Aurea nullus Edicti, Legis, aut Constitutionis, que Electorum Jura numerumque prius assignaverit, occurrit mentio: neque enim id tacendum erat in Constitutione que solo novitatis titulo poterat repudiari a Principibus quos constanti asserto sibi hactenus iure spoliabant. Iis addi potest Epistola Benedicto PP. XII. scripta ann. 1388. ab omnibus Electoribus, Rege Bohemia excepto, que legitur apud Goldstum tom. 1. Constitut. Imper. pag. 100. Hanc scio suspecta fidei viris quibusdam eruditis vident: ex ea nihilominus, cum spuriis nemo, quod sciari, certo probaverit, quemam observabo, atque imprimitus haec epistolam, que Bullam Auream decessit anno 1356. non tantum praescissit, sed Electorum numerum praferre: in ea tamen aliorum. Coelctorum expressam repetitamque ab iis Principibus fieri mentionem. Ita dicitur breviter eam, quam in eligendo Imperatore habent potestatem, sibi ex *consuetudine vel de jure compere.* Quid hoc dubium? rogo, itane scripsissent Electores eodem jure, quo per Bullam Auream, iisdemque privilegiis jam decorarunt? Num Coelctors, promulgata semel Bulla Aurea, usquam agnoverunt? Hinc igitur recte Septenviratus Collegii originem institutionemque repetimus. Notandum 3°. Electores minime persuasos fuisse jus suum electorale Romanis Pontificibus acceptum referri debere. Sed præstat locum exhibere, ut quisquis prudens requiesque rerum estimator judicet: *Gravamus non modice, et turbamur ex intibus, cum reverendam sacrosanctam Romanam Ecclesiam, matrem nostram, et ipsius Summos Pontifices,.... ac sacro-*

sancutum Imperium, et Imperatores seu Reges ipsius, quorum defensio ad nos accedit, alios Coelectores propter ceteros mundi principibus specialisti pertinere dicitur, sicut temporibus presentibus videtur, ad invicem discordare. Intra: Cum autem omnibus Principibus Electoribus Imperii in unum fumus congregati... et firmavimus jurejurando per Sacraenta corporaliter a nobis et omnibus Coelectoribus nostris praestata; quod iura, honores, bona, libertates et consuetudines dicti Imperii, et nostra, nobis in electione Imperii competenter et consuetudine vel de jure, manuteneamus, defendamus et libera conservemus... et quod hoc non obmittamus propter aliquas parvula rerum et personarum, aut precepta... contra Imperium et vel nos Coelectores nostros; per quo dicto Imperio ad nobis et Coelectoribus nostris... posset prejudicium generari. Ibid. In predicto Parlamento per nos et alios Coelectores nostros... sententialiter diffitum est: quod vacante Romano Imperi, ut qui eligitur concorditer, vel a major parte Principum Electorum, pro Rego Romanorum ab omnibus est habendum: et quod nec nominatione, approbatione, confirmatione, consensu, vel auctoritate Sedis Apostolice, super administrationem honorum et iurium Imperii indiget, sive titulo Regio assumendo: quodque iura et bona Imperii amministrare et gubernare poterit, et de jure et consuetudinis, nulla Sedis Apostolice super hoc licentia habita vel obtenta. Hec clariora sunt quam ut fusi expositio indigent: cetera itaque Lectoris iudicio permittimus, quae otiosae fortassis annotaremus.

ELECTRAT. Ructat. Papias. [Bituric. MS. habet Electat, forte pro Electat.] Videl. Electate.

ELECTRUM. Mixtura quedam aeris et salinis, nam sumens cum electro a coloris et utilitatis. Nicol. Bertrandus in Vita B. Guillermo Eboracensis quidam. Disciplinabat enim se catena tribus Electri vel de latore. Rocho le Bailli in Diction Spagny. Electrum est septem metallorum in unum coniunctio.

° S. Flori. Ms. fol. 58. v. Interdictio ne quisquam cum calice ligneo, vel vitro, vel stagno... vel de Electro infra fines dioecesis nostre ulteriori celebrare presumat. Comput. MS. fabr. S. Pet. Insul. ann. 1493. Item Iohanni Maldenner liquefactori Tornacensi, pro omnibus columnis et arquebus de Electro, servientibus ad clausuram capelle B. M. de Trilia, ponderan. insimil iij. mil. iij. c. iiiij. rij. lib. pretio v. sol. pro quibus libra. Idem est, ni fallor, quod Eletrum appellatur in Chron. S. Dion. tom. 7. Collect. Histor. Franc. pag. 151: Ovec ce dona un autre grant raiessel d'Eletrum, si est aornez ou milieu et tout entor de grant plente de sardenes et de granez.

ELECTUARIUM. Isidorus lib. 4. cap. 9. Electuarum, vocatum eo, quod molle sorbeatur. Matth. Silivicus: Electuarum, id est, molles sorbitio. Ex Graeco τεκτυπτικός ab τεκτυπτί, delingend pectare. Alii ab electis speciebus dictum volunt. Joann. de Jaqua: Electuarum dictum ab electione rerum, et quibus confertur. Electuariorum alta sunt dulcina, quedam amara, quedam acris, de quibus Champerius. Octavius Horatianus lib. 4. Her. medicar. Ad Tussem, Electuarium, etc. Cesarius lib. 7. cap. 48: De pueris, quam in manu portabat, Electuarium per cochlear haerentem, singulis in os mittebat. Brocardus in Descript. Terra Sancte: Habent poma

citrina magna, ex quibus optimae confituntur Electuarium. Statuta Ecclesia Cadurci. ann. 1289. Inter Anecdoto. Marten. tom. 1. col. 689. Parasiti species vel Electuarium, non causa ratione, sed ut vimini tibi melius saperet, et ut libendum te fortius incitaret. Statuta Arelat. MSS. art. 187: Non vendant Electuarium corruptum. Vide Constitut. Siculas lib. 8. tit. 34. § 4. Durandum lib. 6. Ration. cap. 7. num. 20. etc. Utuntur passim Medici. Guiotus Pruvinensis in Biblia MS. de Medicis:

Sila reverentia de Montpellier.
Les Lectoris sunt mortui obit:
Les, dient-ils, ce n'est pas éris.
Qui les ont gigibras et plirs, etc.

o Laituaria, in Vita S. Ludov. edit. reg. pag. 850: Disiit sequenti li bnoies rois nostre Laituaria tel ou, nos chose tales furent bonnes à ces malade. Occurrit etiam in Mirac. MSS. B. M. V. lib. 3: L'ame toute esbranche
Quanti est sent tel Laituaria.

o Opitale Leiture, in Lit. remiss. ann. 1467. ex Reg. 500: Chartoph. reg. ch. 64: Lequel medecin ordonna en la boutique d'un apothicaire d'icellui lieu de Perennes plusieurs bevrages... et opitales Leitures en diverses foiz.

ELECTALIUM habet perpetuo Caelius Aurelianum Siccensis lib. 1. de Tardis passion. cap. 4. lib. 2. cap. 7. 18. lib. 2. cap. 1. etc. Axoviop. et Axoviop. pro Axoviop. habet Myrepus sect. 1. cap. 74. 48.

2. **ELECTUARIUM** et florem bellatorum dixit Lambertus Ardensis pag. 84. [Pro quo nos dicemus l'Elite et la fleur des troupes.]

ELECTUBILIA. Vita S. Desiderii Episcopi Caduricensis cap. 18: De presidio meo vestimenti, scamnia, mensalia, et Electubilia, aurum, vel argentum, etc. Scd. legendum, ut praeferat. Codex MS. Electuaria: nam editionis prima hujus vita ex mendoso apographo prodierunt. Ursinus cum ipso archetypo contulit Stevenus de Viribus.

3. **ELECTUS** vel Electi.

1. **ELEMOSYNA** Misericordia, seu Merces. Concilium Franciscord. ann. 704. cap. 3: Idecirco dominus noster misericordia motus, presto Tassiloni... culpas perpetratas induxit, et gratum suam plenieri concessit, et in sua Eleemosynam cum amore dilectionis vius est suscepisse. Charta Ludovici Pii ex Tabulario Fossatensi f. 8: Cujus petitioni in Eleemosyna nostra liberter auren accommodare placuit. [Lupus Ferrar. Epist. 45. ad Carolu in Calvum. Tangat itaque vos effectus dorum, per quos esse corripit Instauratus eorum Eleemosynam ingenti periculo intermissam. Ne obliviomyndam, stenim nos jam Eleemosyna indiget.] Codex Epistolarum S. Bonifacii Archiepisc. Moguntini Epist. 115: Nobis quoque paterna hereditate spoliatis pro vestra Eleemosyna auxiliari... utcumque faciat. Add Epist. 117. Concilium Verenne ann. 756. cap. 6. 28. Remense II. cap. 42. Formulas vett. Bignonii cap. 31. Capitulare Pipini Regis Italiam cap. 6. Capitulare I. ann. 802. cap. 29. Epistola Caroli Magni ad Offam regem, Capitulare 6. ann. 809. cap. 7. Chartam Ludovici Pii apud Mabilionum tom. 5. Vitar. SS. Ord. S. Bened. pag. 68. etc. Vide *Merces*. Eadem notio.

o Nonnunquam nostris Aumone, idem sonat quod recte factum, plumbum, opus, vulgo *Une action double, une bonne ouvre*. Bellom. Ms. in Consuet. Bellovac.

cap. 19: Creone qua bien et Aumone se récl de contrefaire telle testamens. Libell. suppl. ad Phil. VI. ann. 1288. in Reg. B. Cam. Comput. Paris. fol. 83. r.: Primo dit le signifiant que onques si grant Aumone ne fu faite, comme ce que vous avez commencé de faire sur vos officiers de fait, enquerre sur eux. Lit. remiss. ann. 1288. in Reg. 145. Chartoph. reg. ch. 518: Quo cestoit greigneur Aumone qui d'allez à S. Jacques. Aumone vero, qz Aumone, eleemosyna, in Ch. ann. 1245. en Chartul. S. Apoll. Tom. et Aumone, in Invent. ann. 1398. tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1202. et 1208. Aumone, in Ch. ann. 1282. inter. Probat. tom. 2. Hist. Burg. pag. 28. col. 1.

ELEMOSYNA REGUM, in Capital. 8. ann. 819. cap. 7: De viduis et orfaniis et pauperibus vel omnibus impotensibus, ut in *Eleemosyna Dominorum nostrorum Regum sicutum justitiam plenius occupiant*.

ELEMOSYNA CARUCARUM procararia. Lambardo. Aratensis Eleemosyna, sui selmessum, in Canonibus Saxon. Edicti cap. 54. i. aratri vel arationis eleemosyna, a sulc. arastrum, et selmesse. eleemosyna. Concilium Enthamense ann. 1009. cap. 10: Jura Deo debita unusquisque annuatim recte pendula, aratri scilicet Eleemosynam decima quinta nocte a Paschate. Aratiales Eleemosyna, in Decretis Synodalibus ejusdem Concilii cap. 10. Denarii in singulas carucas impositus, pauperibus in eleemosynam ergandus, ab Ethelredo Rege, ut quidam ferunt, impositus. Leges ejusdem Regis cap. 1: Ut detur de omni caruca denarius, vel denarium valens. Eleemosyna carucarum, in Legibus Canuti Regis cap. 11. Saxon. 7. Ejusdem Canuti Epistola ad Ethelnotum Metropolitanum Britanniam apud Ingulfum, Mattheum Westmonast. Florent. Wigorn. et Rad. de Diceto ann. 1031: Antequam ego in Angliam veniam, omnia debita, que Deo secundum legem antiquam debemus, sint persoluta, scilicet Eleemosyna pro aratris et decimis animalium ipsius anni præceditorum, et denarii, quos Romas ad S. Petrum debemus.

ELEMOSYNA REGIS. Inter privilegia regis Francorum, quae enumerantur in Reg. sign. Pater. Cam. Comput. Paris. fol. 195. v. Illud mutandum recensetur: Item quod Paschalis PP. apud Eadmerum lib. 5. Novor. pag. 118. 1. edit. Vide *Denarius S. Petri*.

ELEMOSYNA REGIS. Inter privilegia regis Francorum, quae enumerantur in Reg. sign. Pater. Cam. Comput. Paris. fol. 195. v. Illud mutandum recensetur: Item quod Eleemosyna, quas dominus rex faciet, cedant loco restitutio.

ELEMOSYNA PASCHALIS, quae etiam obtinet in Episcoporum Palatini. Anastasius in Hadriano PP. pag. 112: Ubi Fratres nostri Christi pouperes; qui ad accipiedem Eleemosynam in Paschalem solemnitatem annua occurrere et lavari solebant. Vide Gaufridum Vosensem 1. part. cap. 30. Probat. Hist. Monmorensiac. pag. 40. et Henric. Valecrist ad Euseb. de Vita Constant. lib. 4. cap. 22. etc.

ELEMOSYNA RATIONABILIS, quae ex bonis intestatorum sequestrabantur ad plas causas, de quibus pluribus agimus in voce *Intestatus*. Charta Liberatum oppidi des Ais in Biturg. ann. 1801: Si vero aliquem mori contigerit propinquorum generis sui, qui meus sit vel feminis,

meam habere eschelam ad solutionem predictae cense, et nisi aliquis heres presentes fuerit, sex electi omnes res suas servabunt per annum et diem: et si infra annum et diem heres venerit, omnia sua habebit, salvo tamen Eleemosyna rationabilis. Infra: Vel sine herede mori contigerit, respectu sex electorum habebit Eleemosyna rationabilis.

¶ JACOBUS DE ELEMOSINA dicitur, cum quis grauitate seperatur. Chartul. priorat. de Gulio fol. 15 r. Miles quidam, nomine Godofridus, disponitivus Deo, devenit ad mortem. Cujus cithum filii parentesque plangentibus monachos qui tunc temporis Gulio morabantur, tridicliter patientur ut corpus sepultum triderent: quod monach secundum posse suum honorifice fecerunt. Post tumulacionem vero, ne patet eorum in Elemenosina jacere videtur, filii eius Walicherus atque Johannes donaverunt Deo et S. Albino ejusque monachis sex denarios de censu, quos illi monachi reddebant.

* [s] Elemenosina pauperum verecundorum (Lugduni) xx solidos fortium s in testamento presbyteri Tymotei, apud Mus. Arch. Den. p. 142, an. 1245.]

2. ELEMOSYNA, nuda dicuntur Ecclesiastiarum possessiones: Tenementa que conceduntur per donationem Ecclesie Cathedralibus, Conuentibus, Parochialibus, viris religiosis, vi pro donatoris et suorum tam vivorum quam mortuorum animabus apud Deum orationibus et divinis officiis intercedant. Ita Bracton. Paschasius Ratperus in Vita Wale Abb. Corbeiensis lib. 2, cap. 2, ubi Wale ad Ludovicum Pium: Quid est quod das, quando honores Ecclesiastium, immo, ut sentio, onera que largius? quid si res Domini jure Elemenosynarum legitimè conservare sunt, Ecclesiastium ejus sunt: quia suis pauperibus, et speculatori nibi sevientibus legaliter date sunt. [Charta Quentibaldi Regis Lotharing. ann. 886 apud Doubletum pag. 809: Et nullus unquam dominator alius nisi qui hoc infringere audeat; quod aliquis protulerit hanc Elemenosynam interfingere, ipsius, proutius in iram Domini, inuenientur.] Conuentudo Normannia art. 109: quatuor species tenentur statuit, per homagium, per divisionem, per elemosynam, et per vadum: et art. 139. ait, possessionem per elemosynam esse quidquid Ecclesie aut viris religiosis conferunt. In Regiam Majestatem lib. 2, cap. 21. 12, et apud Glaniwillam lib. cap. 1. Episcoporum et Abbatum Baronie dicuntur esse de Elemenosyna Domini Regis antecessorum ejus. Decreta Regni Anglicani apud Clarendum ann. 1184: Si calumnia emerget inter Clericos et Laicos, vel a converso deullo tenentem, quod Clericus velut ad Elemenosynam atrahere, Laicus vero ad Laicum feendum, etc. Index MS. Beneficiorum Eccl. et Dic. Constantini, fol. 22, verso: Et totum manerium supra et infra dictas domus est in Elemenosyna: alia est in feodo laicali. Et fol. 59: Elemenosyna Presbyteratus continet diuidim acram terram et conseruari Presbyteratus sicut in ead. Elemenosyna. Leges Simonis Comitis Mortuifordi: Littibet nulli sive rustico hiscui erit legare in Elemenosyna de hereditate, sed quecumque ad quinque partem ad consuetudinem et usum Francie circa Parisum, salvi fons, Baronias, et forcia, etc. Chronicum Mauriliense lib. 2: Apud Longum Pontem, quod regularis Camobium antecessorum Milonis Elemenosyna erat. Epistola 104. ex Sugerianis, de quadam decima: Conqueritur super Hugonem Brostum, qui antiquam

Elemenosynam Regum Francie, que est apud Calciatum.... quietam et liberam quietat et auferit. Monastic. Anglic. tom. 2, pag. 827: Prohibemus etiam, quod nullus Viccomes vel Minister, seu alio persona magna vel parva, infra Elemenosynam suas hominem capere, verberare ligare audeat. Charta ann. 1190. apud Radulfum de Diceo: Nulla flet recognitio, et Charta, vel alio modo Elemenosynam esse possessionem probare poterit; sed ad Ecclesiasticos judices remittentur. [Charta ann. 1220. ex Archivo Abb. Belli-loci: Dedit etiam Juvelia Meduana omnem talitatem, et mediatis quam percepit in terra Canonorum Belli-loci, cum omni jure et dominio, quod habebat in omnibus terris et feodo Elemenosynam et omnibus hominibus suis in Elemenosynam dictionum Canonistarum communenentibus. Charta ann. 1261. ex Tabul. Abb. S. Sulphili Bertranus de S. Egido Miles, Dominus Montebello, de consensi Tito-nisi filii sui concessit Conventus S. Sulphiti quod homines Montis habebant usum in salibus Elemenosynam eisdem moribus a Domino Comite Britannie.] Add. Statuta Alexandri III. Regis Scottie cap. 20. Statuta Roberti I. Regis Scot. cap. 1. § 7. Monast. Anglic. tom. 2, pag. 827, etc.

¶ ELEMOSYNA. Eadem notio. Preceptum Scacarii Pasche apud Cadomium ann. 1222. tom. 3. Hist. Harcor. pag. 89: Preceptum est quod Abbas de Beuvron per cartas Comitis de Meulenn et Henrici Regis habeat unam Elemenosynam a Roberto Manuio, quia cartas confirmant donationes et elemosynas, quae Monachi illi poterunt acquirere.

¶ ELEMOSYNA. Praed. vel etiam pecunia que mercede leco dabunt pro celebrandis Missa. Concil. Hispal. ann. 1512. tom. 4. Conc. Hispan. pag. 11. col. 1: Mandamus et ordinamus, ut cum aliquis Sacerdos recuperet Elemenosynam seu portionem pro celebranda Missa seu Missis, teneat illas celebrare eadem die vel tempore commendato. In Concil. Toledo provincie ann. 1582. ibid. pag. 209: Gravior doloris sensu est a Patribus auditum, magnum Missarum numerus in quibusdam Ecclesiis.... omitti vel diffiri, propter veteris Elemenosynae tentacum. Et in Synodo diocesana Valentina ann. 1584. ibid. pag. 287: Nonnulli autem Clerici pro singulis hujusmodi Missis et iudiciorum decem Elemenosynam, non eo plus.

¶ ELEMOSYNA LIBERA, seu Libera Elemenosyna. Bracton. lib. 4. tract. 5. cap. 2. n. 24 et lib. 5. cap. 9: Et quanta hujusmodi terreni dentur in Libera Elemenosynam, non solum dantur Ecclesiasticae personis teneende in Baronie. Charta Philippi Augusti ann. 1219. in eius Regesto Heraulianio fol. 163: Domum Dei de Genezia... ab omni seculari potestate et dominio tanguum Elemenosynam in perpetuum Liberam esse concedimus. Alia ann. 1227. ex Tabul. S. Arnulfi Crispaci: Recognovit, se contulisse in perpetuum et Liberam Elemenosynam Capellam B. Marie de Louvery, etc.

Liberautem Elemenosyna dicitur, quod

nihil servito vel redhibitione autocensi obnoxia sit. Charta Gaufridi Comitis Mauritanie in Bibl. Cluniacensi pag. 538: Et omnia, que data sunt vel dande ab aliis in futuro, ita Liber esse volo, ut neque ego, neque succedentes mei, neque per bannum, neque per teloneum, neque per escarum, neque per collationem nostrorum Militum, neque per altam quamvis modicam consuetudinem Monachos de

servitio Dei disturbent, neque suis hominibus inferant inquietudinem. Ita omnia Libera ita esse volo. etc. Vide Covilleum lib. 2. Insti. tit. 8. § 24. (Ex Glanvillam lib. 9. cap. 2, et mox Elemenosyna pura. Placit. Cantabrig. 10. t. 2. art. 9. Joh. in Abbrev. Placit. pag. 56: Ultrum terra de Pappeworth quam Eliana de Pappeworth tenuit, quam D. Rec dedit Roberto Russel sit de Libera Elemenosyna D. Regis et si illam de jure dare possit, dicitur quod tota terra est libera Elemenosyna D. Regis et quod ipse de jure illam dare potest cui volunt. Ubi est terra ab omni feudalitate nexo libera, quamvis non ad ecclesiam pertineat.]

ELEMOSYNA ECCLESIASTICA. Monasticum Anglic. tom. 3. pag. 40: Hanc itaque Ecclesiam et omnia ad illam pertinente concessi et dedit Athelwado Clerico, filio Erlavi Sacerdotis, liberis et quiete teneret sic ut Ecclesiasticum Elemenosynam. Vide Jus Ecclesiasticum.

¶ ELEMOSYNA. Forte predia seu feuda, quae Advocatis Ecclesiastiarum mercidis loco ex possessionibus ecclesiasticis tribuebantur. Charta ann. 1205. tom. 3. Hist. Harcor. pag. 102: Item diximus per sacramentum nostrum, quod si Clericus teneat aliquid de quo Laicus conqueratur, et Laicus dicat se teneri illud nomine Elemenosynae. Chartul. S. Vandrag. tom. 1. Instr. ann. 1287: Juravit insuper dictus Rogerus tactis Sacrosanctis Evangelii spontanea voluntate coram nobis, quod in dictis masura, edificio, gardino et dimidia aera terre ratione hereditatis, partitionis, successoris, conquetus, dominios Elemenosynae, seu quicunque alia ratione sub competenti nihil de cetero reclamat.

¶ ELEMOSYNA PURA, id est, in qua Princeps nihil terrene retinet sibi jurisdictionis, seu dignitatis, et huius Elemenosynae totalis jurisdictionis ad Ecclesiasticam pertinet dignitatis. Natura autem in Normannia potest de feodo. In Gallia Puram facere Elemenosynam, sine concessione et assensu Principis principialis, etc. Iura et Consuetudines Normanniae cap. 117. [¶ Apud Anglos etiam Libera Elemenosyna jurisdictionis ad curiam Christianitatis spectabat, at est in Rot. ann. 8. Joh. Oxon. 15. in Abbrev. Placit. pag. 54: Plura apud Altaserram de Jurisdictione Eccles. lib. 6. cap. 12. [¶] Indatus Hist. Tenerimundi. lib. 2. cap. 2. pag. III. edit. ann. 1612: Philippus Bonus concessit olim puram Elemenosynam cuide numeros eros prelii quatuor obolorum Flandricorum quas mittas vocant.] Vetus Charta Gallica apud Seldenium de Titulis honorariis 2. parte cap. 5. § 24: Il ne tient rien en chief du Roy, ne per Baronie, mais en pure et perpetuelle Almoi. Vide Littletonem, et Chartam ann. 1242 post Ordertum Vitalem pag. 1000.

¶ ELEMOSYNA LAUDABILIS. Epitome Constitution. Eccl. Valenti. tom. 4. Collect. Conc. Hispan. pag. 149. col. 2: Ordinarunt quod signum Laudabilis Elemenosynae de cetero dum pro tempore vacabunt, dentur per vota Canonistarum. Ibid. pag. 167. col. 1: Ordinarunt quod si quis habens signum Laudabilis Elemenosynam Denencia illud alium resignari voleat, ejus non possit admitti resignationem, etc.

¶ ELEMOSINAS CONYLARE, hoc est. Coligere To. 2. Hist. Britan. apud Lobinellum col. 1809: Multorum relatione percepimus quod nonnulli abusores sive trufatores absque sedis Apostolice, et nostris litteris constanter Elemenosynas. Eadem notatione in Concl. Tarragon. provincie ann. 1591. tom. 4. Collect. Conc. Hispan. pag.

557. legitur : *Eleemosyna questuata*, id est, emendatata.

CHARTA ELEEMOSYNARIA. qua quis aliquia Ecclesie confert. Tabularium Ecclesie Gratianopolitanae. *Signum Dragoni*, qui Cartam Eleemosynariam istam scribere et firmare rogavit manu ejus firma. Occurrunt plures in eodem Tabulario. Vetus, Charta sub Roberto Rege, ex Tabul. S. Ambrosii Biturie. *Hanc igitur Eleemosynariam Chartam, et decretum nostrae voluntatis volumus esse firmum et inviolatum, etc.* Tabul. S. Eparchii Inculsum, fol. 49: *Si quis homo aut ultro de parentibus meis istam Cartam Eleemosynariam infrangere aut inquietare presumperit, etc.* Addit. fol. 118. Vide Rulnum, in Comitib. Provinciae pag. 58.

1. **ELEMOSYNARIA**, nude, in Charta Amblardii Episcopi, regnante Radulpho rege, in Tabulario Ecclesie Caduricensis. *Qui Eleemosynariam istam ullo modo inquietare voluerit, apponat quod suus fuerit, et petitus sua nullum ostentat efficiat, sed huc Eleemosynaria stabile permaneat.* [Charta Amblardi Archiv. Lugdun. ann. 978, regante Lothario in Francia inter Instrumentum, tom. 4 Galli Christi, col. 5.] *Itaque jurejurando precepit radiaturibus suis, ut chartam, mea Eleemosynaria integrum et expressum faciat et supponat.* Monach. Ibid. col. 6. Indigeruntim habent Eleemosynarie vel Eleemosynaria Tabularium Abbatum Conchensis in Ruthenus Ch. 389: *Si adveniret ullus homo, aut ultro de parentibus meis, qui contra donationem vel Eleemosynaria ista ire, aut agere, tentare vel intrumpera voluerit, etc.* Charta Eleemosynaria, in Ch. 408.

2. **ELEMOSYNARIA**, Domus Monasterio vel Ecclesie, adjuncta, in qua eleemosyna pauperibus erogabantur ab Eleemosynario; proprie *Hospitale pauperum Aumone*, in Charta Gallica ann. 12⁴ in Prob. Hist. Castillon. pag. 63. Tabularium Eleemosynar. S. Pauli Viennensis: *Eleemosyna pauperum, que Grace dicitur Synodochium.* Concilium Isleobonense apud Ordericum lib. 5: *Si ei ratum habere, (pecus) quod vulgo dicitur Weredis, in Curiam Sacerdotis vel Clerici, qui in atrio manent, venerit, vel in Eleemosynam ejusdem Ecclesie, vel in atrio, Episcopi erit.* Hugo Flaviniensis pag. 169: *Illum, qui contra justitiam tumius superhebet, captum, in Eleemosynas Vedasti scelere et de Eleemosyna eveneri instituit.* Vita Godfridi Comitis Campebiensis cap. 2: *Cecus quadam in illius deponit Eleemosynarum.* [Bula Alexандri III. PP. ann. 1178, apud Monasterium in Prob. Hist. Languedoc. pag. 37. col. 2. Terras planas, quae et acquirere, Ecclesia pro Canonio vel pro Eleemosyna, ita quod fiat sine intervenienti personae, et in obediencia suis discimus, gardas, vicarias et omnia alia ad obedienciam pertinentia. Similia repetuntur pag. 38. col. 1. Miracula S. Gibiani tom. 7. Maii, pag. 22. Pavalius percutiuntur est, et in Eleemosynam S. Remigii defatus. Charta ann. 1275, ex Tabular. S. Vandreg. tom. I. pag. 420: *Vendidi viris Religiosis Abbatii et Conventui S. Vandregesilli quamdam masuram terre cum edificiis supra positis, quam habebant in dictis parochiis... sitam intra keminum Domini Regis ex una parte et campum dictum Aoyn ex altera, et adbutata dicto campo Aoyn usque ad domos Eleemosynas dictorum Religiosorum. Occurrunt alibi non semel.]*

2. **ELEMOSYNARIA**, Eadem notione:

Aumonerie, in Consuetudine Turonensi art. 50, 295 et Jullodunensi cap. 5. art. 1. ubi, interjura que ad Barones spectant, recensetur *Donus Eleemosynaria*, apud Marbodium in Vita S. Roberti Abbatis. *Casa Dei num. 4 in Miraculis S. Eu- tropi Episc. Santon. n. 28.* apud Cen- ciuum Camerarium in libro Censuum Ecclesie Romane, Guignem in Statutis Ord. Cartusiensis cap. 79. Dalcicum lib. 8. Consuetud. Cluniacensium cap. 24 et Christianum in Vita S. Geraldii Abbatis Grandis Silve n. 30. Tabular. Dalonensis Monaster. fol. 49: *Factum est hoc ante Donum Eleemosynariarum Autoforti an Dom. Invarn. 1182.* Lau- rentius Leodiensis in Episcopis Vir- tensibus: *Eleemosynariamque novam in- tegraliter cum Capella constructa.* Hermannus de Restaurat. S. Martini Tor- nacensis cap. 109: *Qui ad felis procurator Eleemosynarie S. Marie existet.* [Ordi- narium Canonorum Regu.] S. Laudi Rotomag. *Pauperes ducantur ad Eleemosynariam, ubi data unica pre- benda, in eorum arbitrio relinquunt vel ibi comedere vel secum deportare.* Occurrit præterea apud Guillelmum in Chro- nico Antreians ann. 1181 in Vita Abbatis S. Albani pag. 24. in Statutis Sy- nodalit. Guillielmi Majoris Episcopi An- gievensis ann. 1314. cap. 18. in Concio Andegavensis ann. 1365. cap. 21. Historia Sabaudica Guichenonis pag. 43 in Historia Segobiensi Colmarenis cap. 13. 12⁴.

Quod significatu Aumonie et Aumone nostri usurparunt. Testam. Mariae De Craon ann. 1317. Inter Probat. His. Sa- bel. pag. 379: *Nous donnons et lisons toutes nos robes pour faire chausibles et paremens de gaignes de l'Aumonerie de Chasteaugonier, de l'Aumonerie de Se- gre, etc.* Lit. admort. ann. 1481. in Rog. 300. Chartoph reg. ch. 55: *Nicolas Rou- geville a de nouvel fait édifier ung hostel-Dieu ou Aumone pour recevillier loger et héberger les poures malades, pé- terins, passans et indigens.*

3. **ELEMOSYNARIA**. Officium et munus Eleemosynar. Willhelm. Thorne. ann. 112⁴: *Decima predicti molendini Eleemosynarie S. Augustini solvatur. Nam unicus officium Monasticorum assignati erant certi redditus, quibus eorum necessitatibus subvenirent.* Bulla Pauli PP. de secularizac. Monasterii Insulae Barbare tom. I. pag. 361. Maceriarum ejusd. loci ann. 1549: *Ac Eleemosynarie in unum et unam Eleemosynar, et Cantorian in unum et unam Cantoris.*

4. **ELEMOSYNARIA**. Stipendiaria seu illa cu[m] eleemosyna datur. Miracula S. Gairi. Episcop. August. inter Acta SS. Benedicti. sec. 5. pag. 408: *Eleemosyna quædam Abrahami, Friesingensis Episcopi ciuitatis de villa que dicitur Herold, etc.* *Et de Eleemosynariis 2. et Eleemosynarum 7.*

5. **ELEMOSYNARIA**. Loculi seu po- tius arcula, ubi reponuntur eleemosyna, nostris. Trone. Synodus Valentina. ann. 1584. tom. 4. Concil. Hisp. pag. 290. col. 1. *Impensas (pro cereis in altari ascendendis) iumentur ex Eleemosynariis B. Marie Virginis et animarum patinæ, ubi eleemosyna abundaverint.*

6. **ELEMOSYNARIA**, Galli. Aumoniere, Marsupium, ex quo promi solent Eleemosyna. Charta Simonis de Bal- genciano ann. 1149. in Tab. S. Evertii Aurel.: *Et super altare ipsius Ecclesias per Eleemosynariam meam lapidem berylum intus habentem propria manu impensi.* [¶ Invent. Ms. thes. Sedis Apostol. ann. 1205: *Item unam Eleemosynariam de argento decuralam, cum tribus pedibus, et coparcu[m] et manica. Cupa Eleemosynaria, ibid.*] ALMONARIA, ALMONERIA. Eadem notione. Computus Ballivorum Francie pro termino Candelossi ann. 1238: *Ex- nesse, pro cendais, burra ad gambeso[n] tapetis, sargis, etc. pro chirothecis, Almonaris, et aliis.* Alius computus pro termino Ascension. ann. 1239: *Relictæ Joannis Godeluche pro Almoneria lacus serici, etc.* Aumonieres à las de soye. Williel. de Podio. Laurentii cap. 21: *Præcitat literas de sua Almoneria, dicens: Legite istas literas.* Gaces de Brulez, Cantu 24:

Moult à de ceux
Qui deviennent Aumoniere,
S'en font leur amanier.
Et l'en fait bouté arrière.

Le Roman de la Rose:

Tors a de s'Aumoniere traite
Une petite clef bien faite.

Le Roman d'Aubrey MS.:

O Aumoniere, ce ceinture, ou anel.

Le Roman du Renard MS.:

Ois Pechez qui li dormoit,
Une riche Aumoniere avoit,
Qui art laide à sa curse.

Aumonieres ou bourses Sarazinoises, in Statutis MSS. Artificum Parisiens. tom. I. pag. 168. 169.

ALMONARIUM. Eadem notione, in Charta Rogeri de Frifrid. *Et dedit mihi dimidiam marcam argenti, et union aureum byzantinum infra Almonarium.* Ubi perperam Spelmanus armarium videntur.

* ELEMOSYNALITER. In eleemosynam Vita B. Nicolai Eremitæ tom. 2. Act. SS. Maii pag. 708. A. *Per quem cadem domina praefata Eremita Eleemosynaliter obos sepe miserat.* Eadem vox occurrit in Bullario Carmelit. pag. 624.

* 1. **ELEMOSYNARE**, Daro in Eleemosynam Ecclesie. Monasterio vel pau- peri. Tabular. S. Vandreg. tom. I. pag. 11: *Vel quibuscumque eas renderere aut donare vel Eleemosynare voluerit.* Charta ann. 1205. apud D. Brussel de Usu feu- dorm tom. 2. pag. XXV. Nunquam ri- dinus, quod aliquis redderet decimas de seni, vel de genitio aut de hiscis, nisi prius fuerint Eleemosynare. Apud Ry- merum tom. 10. pag. 243: *Super centum redditus anni redditus, monete currentis, quos idem Willielmus illi Eleemosynarebat.* Charta ann. 1214 ex Chartar. S. Vincenti Cenoman. *Herbertus Dominus de Guerchia coram nonis constitutus Ele- mosynarunt Abbatie S. Vincentii totam decimam suam de Montugson.* Charta Matildis Filia Roberti Bethunis. Domini ann. 1216 ex Tabular. S. Bartholomei. *Montugson f. s. Quoniam insel- lum molassarum in molendino de Coissius Eleemosynari.* Charta Humberti de Belliaco et Isabelli de Mello ex Ta- blario Capituli Autiss. *Pro quietatione et admorticatione secundum librataram tebre moventium de foedo nostro, quas idem Episcopus (Guido de Mello) Ele- mosynaverat perpetuo Decano et Capitulo Autiss. Ex Chartulario S. Martini Ponti- sat. : Johannes de Breuria Abbas S. Martini juxta Pontisaram Eleemosynari XIX. sol. pro faciendo Anniversarium suum.*

* 2. **ELEMOSYNARE**, Eleemosynas colligere, mendicare. Acta S. Pet. Gam-

bac. tom. 8 Jun. pag. 587. col. 1: *Quod ipse et socii ejus pauperes eremiti facientes ritum Apostolorum, iniunctu pietatis et misericordiae, posset pro sustentatione et victu suo quietere in modum Eleemosynarii super plateis. Vide infra Eleemosynarium.*

9.4. ELEMOSYNA. Idem quod *Capellania*, Munus et beneficium ecclesiasticum. Stat. MSS. S. Flori fol. 61. v.
Principius ut clericis, qui Heliemosinias seu capellaniis a fidelibus per cuitatem nostram et diocesim pro tempore ordinatas in posterum recipient, infra duos menses a receptione huiusmodi computandas, se personaliter debeant presentare, ut vide possumus an honesta sit eorum vocatio, et utrum digni sint ad talia vocari, et ut a nobis licentiam et autoritatem recipient celebrandi et orandi pro animabus eorum, qui capellanias seu Heliemosinias huiusmodi ordinarent.

9.5. ELEMOSYNA. Pradium sub annuo censu, titulo *Eleemosyne*, hominibus servilis conditione concessum. Charta Ludov. Comitis Blesiens. et Claram. ann. 1197: *Omnes homines in dominio meo et in Eleemosynia mea Castriduni manentes, tallianu muchi debentes..., quinto et immuno esse concedo... Si quid de censa haec reddenda ea die deficerit, defectus die crassina in duplo a virginalibus de domino meo communiter michi reddetur. Similiter unaqueque Eleemosyna per se et per majorem suum censem suam ea die reddet. Omnes de domino meo et de Eleemosynia mea Castriduni manentes, qui de mea servili conditione erant, et eorum heredes et tenores, et omni iugo serviuti non penitus recto et absoluto. Vide infra Eleemosynarium.*

9.6. ELEMOSYNARIA. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Vide post *Eleemosyna*.

9.7. ELEMOSYNARIA. Mulier, cui eleemosyna seu legata pia distribuenda committuntur. Charta ann. 88°, inter Probat. tom. I Hist. Nem. pac. 20. col. 1: *Ego in Dei nomine Testudines, Deodoveta, qui fuit Eleemosynaria de filio meo Auberto, qui fuit condam, sicut ille in sua recta memoria suppliciter precavut, sic dono... manso, que vocant Magalia,... ad jam dicta ecclie, pro anima mea et filio meo Auberto. A isomoni, eadem acceptione, in Testam. Joan. II. ducis Brit. ann. 1302. tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1185: *Premièrement je veil e commandant que par les mains de mes Assoiuers e executours dessous nommés, mes débts et mes tais soient paies. Rursum infra non somel : Assoiuers ou executeurs. Vide Eleemosynaria 2. et Eleemosynarium.**

9.8. ELEMOSYNARIUS. Qui sedi Eleemosynaria, in Monasterio, praestet, et qui Eleemosynas Manuoborum et aliorum pauperibus distribuit. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. cap. 14. quod inscribitur de *Officio Eleemosynarum*: *Ad eleemosynam faciendam, nisi de frumento de Fratribus piis et mansuetis, ut per pieatatem compatis sciat indigentibus, et per mansuetitudinem possit etiam importunitatem petentium tolerare. Ad hujus officium pertinet torras, et vineas, et nutrituras, et si quia alia sunt, que proprieas Eleemosynarii pertinent, secundum consilium et prudentiam Abbatis manutener. De panibus de inanis accipiat; reliquias resectorii tam de panibus, quam de cibaris et vino ipsa habebit;... oportet autem in eleemosyna distribuenda Eleemosynarii magna uti discretione, ut infirmioribus quibusque teneriora et delicatoe reservet, et ut eos forte, qui ex*

*consortio aliorum erubescere potuerint, si qui tales advenserint, seorsim sedere faciat, ut secretarius, quod ei impertinet, est, et secretarius, etc. Lanfrancus in Dicatis pro Ord. S. Benedicti cap. 8. sect. 3: *Eleemosynarii sunt per se perquiriri, aut per veraces et fideli homines cum multa sollicitudine perquiri faciunt, ubi agri et deobiles jacant, qui non habeant, unde se sustinerent, valent, et ingressus domum blande consoletur egrum, et offerat ei, quod melius habet, et sibi intelligit esse necessarium, etc. Occurrunt in Capit. Carol. C. tit. 48. cap. 18.]* [9] Convert. Tinciens. ann. 878. Describitur etiam Eleemosynarii officium ab Udalrico lib. 3. Cluniac. cap. 21. Ejusmodi vero Eleemosynariorum monasticorum meminerunt Ordineris Vitalis lib. 8. pag. 487. S. Anselmus lib. 8. Ep. 117. Sugerius in Testamento suo, Matth. Paris ann. 1251 pag. 598. Chronicon Andrense pag. 357. Regula Talariorum cap. 15. Hispania Monasterii S. Nicolai Andegavensis pag. 100. etc. Tenebant porro Ecclesiastum possessores et Monachi decimam honorum surorum seu redditum pauperibus elargiri. Addit. I. Capitul. cap. 49. *Ut de omnibus in eleemosynam datissim Eccliesie quam fratribus, decimus pauperibus dentur. Pet. Damian. lib. 2. Epist. 14. Enim vero et copiosiora in pauperes alimenta proficiant, datur in Monasteris et Eremis deinceps quorunque prouentuum, et non modo pecorum, sed et ornatum partem et ovorum.**

2. ELEMOSYNARII interdum dicti, qui Eleemosynas morientium pauperibus distribuebant, qui vulgo *Erectores testamentorum* appellantur, quibus legata pia distribuenda cimmittuntur. Testamentum Aldrici Episc. Cenoman. lib. 1. usq. pag. 190. *Prescripti et preordinati ad noscere Eleemosynam faciem. Grandis. Turnus. de vita. Vitis Patrum cap. 8. Post cujus obitum non pauci ab Eleemosynariis pro Sancti memoria capiebant. Capitularis Cardic. tit. 43. 199. ap. Carisiac. ann. 877.]* § 12. *Sin nos in Dei sanctorumque ipsius servitio mores preoccupaverit. Eleemosynarii nostri, secundum quod illis commendatum habemus, in eleemosyna nostra decercent. Alio loco [99] Capit. secund. ejusdem. ann. cap. 4]: *Volumus, quod si aliquis Episcopus vel Abbas, aut Abbatissa, vel Comes, aut vassallus noster obiret, nullus ad illorum eleemosynam faciendam Eleemosynarii eorum impedit. [Testamentum] Acrefidi. Ducis Aquitanorum ann. 928. apud Baluzium tom. 2. Capitul. col. 158: *Quoniam obsecro vos... ut sitis Eleemosynarii mei, sicut estis fidissimi amici, ita sitis meum rerum rerum distributores. Testamentum Ponci Raimundi Comitis Tolosani et Rutenensis, ex Archivis Ruteni: *Onnes res mobiles donet Eleemosynariis meis Deo, et ad sanctos Presbyteros, et ad pauperes pro anima mea. Tabularium Brivatense Ch. 46. Nostri et Histerius Eleemosynarii Odiorum, qui fuit quondam, per fiduciam suam, quem ipse nobis comunit, dedimus Deo et S. Juliano in stipendiis fratrum pro anima illorum, aliquid ex suis rebus, que conquista illudicerant, etc. Ibid. Ch. 138: *Nos... Eleemosynarii Garnieris, qui fuit quondam, per fidem comissionis auctoritate, quam de manu eius accepimus ad sua omnia distribuenda, cedimus, etc. Tabularium Conchensis Abbat. in Ruthenis Ch. 27: *Iacobodus et Frotardus... Eleemosynarii Universitidona- verunt pro anima ejus ad ipsa casa******

Domini Dei, etc. Adde Ch. 158. et Excerpta Egberti Archep. Eborac. cap. 40. Dicti etiam.

ELEMOSYNATORES. Charta vetus apud Perardum in Burgund. *Quos testes et Eleemosynatores de mea voce esse substantia. Vide Joan. Sarisberiensem epis. 57.*

3. ELEMOSYNARII interdum dicti, qui eleemosynas testamento relinquabant, Capitula Ludovicii Pitti Addit. I. § 50: *Ut pretermis partitionibus Peallerii, Pealini specialis pro Eleemosynariis et defunctis caritatis. Eleemosynarii in Vinea Benedictina cap. 50. [C]u hunc locum illustrat Baluzius, hec affert Libello supplici quem Monachii Fulenses obtulerunt. Carlo Magno. In secunda quoque feria unius cuyusque septimanae orationem pro omnibus Eleemosynariis nobis tribuantibus, id est, eundem psalmum L. quem tota congregatio justa corpus B. Martyris simul prostrata cantavit, cum oratione Dominica et versibus Pro defunctis ergo fratribus nostris commemorationem, quam quotidie his habuimus, id est, post matutinam celebrationem et vespertinam, que est antiphona videlicet Requiem eternam, et prima pars psalmi Te decet hymnus Deo, versus et collecta.]*

ELEMOSYNARII SUMMORUM PONTIFICUM, qui eorum eleemosynas diatim pauperibus distribuunt. Gesta Innocentii III. pp. pag. 150. *Universales oblationes, provenientes ad pedes ipsius, secundum antiquam consuetudinem accipiebat Eleemosynarius eroqandas. Mox Circubat et investigabat diligentius Eleemosynarius ejus pauperes ac debiles, maxime Nobilis, daboque illis suilla, ut per eos, quispa referent, singulis hebdomadibus acciperent ad victimum, etc. Ita*

ELEMOSYNARII EPISCOPORUM, in Concilio Oroniensi ann. 1222. can. 2. et in Provinciali Eccl. Cantuariensi Lindwodi lib. 1. tit. 12.

ELEMOSYNARII REGUM FRANCIE. Horum dignitas alia prorsus fuit a Capellanorum dignitate, nec alter sensurit Frisonius. Id pre ceteris arborum Statutum S. Ludovic. quod descriptum a Miramonti lib. de Praepositio hospitiu pag. 50. *Nu n'ait chambre en l'hostel du Roy que celul, qui porté le Sel, et le grand Maistre d'hostel, et la Chambre aux deux portes, et au Chapelain, et au monier Aliud Statutum. Philippus Vulcien. Toutes chambres sont astre decrues le Roy, fors le Maistre d'hostel, la Chambre aux deuiers, les Chapelaines, les Confesseurs, l'Amosnier, et le Sel, qui auont chambre. Que toutdem verbas habentur: proutera in Statuto pro Regio hospitiu a. Philippe Longo, exarato Turonibus 17. Nov. ann. 1317. Eleemosynarii S. Ludovic. Regis, qui illius eroqabat eleemosynas, ineminit Gaufridus de Bellococo de Vita et conversat. S. Ludov. cap. 8. et Nangius in ejusdem Regis Vita sub. ann. 1248. Exstat Charta ejusdem Principis ann. 1261. apud Broilius lib. 3. Hist. Parisiensis pro Typhlocomeo Parisiensi, in qua Eleemosynarii regius habetur mentio. Exhinc occurrit aliquot Regum Eleemosynarii, verbi gratia.*

FR. JOANNES DES GRANGES. Prior Vallis Scholarium, sub Philippo Palero, a quo testamento executor cum aliis datus est anno 1311. Hunc exceptit

FR. JOANNES DE GRANDPRE, qui Eleemosynarii regius inscribitur ann. 1311.

O. GUILLEMUS MORINI Eleemosyna-

rius regius, in Charta Caroli IV, ann. 1225, ex Reg. 62, Charloph. reg. ch. 433.
MAC. SILVSTER DE LA CERVELLE
(al. de la Servolle) Eleemosynarius
Regis Caroli V, mense Aprili ann. 1367.

EGIDIUS DES CHAMPS, postmodum
Episcopus Silvanectensis, ann. 1409,
apud Monastrell I, vol. cap. 55. Alios
præterea recenset hæc dignitate insignes
Prisonius, atque in his.

PETRUM CAUCHON, Bellavacensem
Episcopum, sub ann. 1481.

MAG. PHIL. AYMENOS DE ENNANIO
in Comitatu Lemovicensi diocesis ortu-
s, seruiss. mpt. principis regis Karoli
VI, quendam Eleemosynarius, in Necrol.
ecl. Paris. Ms. ad. II. Non. Decembr.

JOANNES D'AUSSA Episcopum Lingon-
ensem, sub Carolo VII.

JOANNES DE BREVICOXA, postmodum
Genevensis Episcopum ann. 1421.

JOANNES BALAM Episcopum Ebrol-
ensem, ac denum Cardinalem, sub
Ludoxio XI.

JOANNES L'HUILLIER Decanum Par-
siensem, sub Ludovico XI. et Carolo
VIII.

JOANNES NEPUY abbas hujusce mo-
nasterii, Eleemosynarius et sacerdote
christianissimi regis Francorum, in
Necrol. Mart. B. M. de Josaphat ad V.
Non. Mart. Obit. ann. 1490.

Aucta postmodum, et novo titulo
donata ea dignitas; nam qui primum
nude Eleemosynarii dicebatur, post
modum Mag. de France Eleemosynarii
appellatus, qui quidem in Regum aula
debet primas tenere, cum ad id
obeyendum manus delecti fuerint viri vel
pietate ac doctrina, vel natibus illustris.
Primus autem hæc appellatione
donatus ligitur.

JOANNES DE RELI doctor Theologus,
Regi Carolo VIII, a Confessionibus,
episcopus Andegavensis, nobilissima
Relicorum ad Hesdinum in Arrebiutibus
familia oriundus, cuius Elogium des-
critus præ ceteris Joannes Laundus
in Historia Navarre Collegii, sub ann.
1488. Post hunc

FRANCISUS DE MOULINS Abbas. S.
Maximi in Aurelianis, Magnus Francie
Eleemosynarius occurrit in Tabulis
Typholocomi Parisiensis ann. 1500.
Deinde

GOFFRIDUS DE POMPADOUR in Camera
Computerum Preses, Petracoricensis,
mox Aniciensis Episcopus, Guiferii D.
de Pompadour et Isabelle de Combert
fillius, sub Carolo VIII. et Ludov. XII.

ADRIANVS DE GOUFIER, Cardinalis de
Boiss ann. 1516.

FRANCISUS LE ROY DE CHAVIGNY,
Jacobi Archæpiscopi Bituricensis fra-
ter, sub Francio I.

JOANNES LE VENEUR Cardinalis
Episcopus Levoientis ann. 1530. ut est
in Francio Ceremoniis.

PHILIPPE DE COSTE, Constantiensis
Episcopus, sub ann. 1535.

PETRUS CASTELLANUS Matisconensis
Episcopus, vir singularis eruditio[n]is, de
quo Thuanus lib. 3. Sammarthanus in
Elog. viror. Illustr. et Pet. Gallandius in
eius Vita, nuper e nostra Bibliotheca
edita a Stephan. Baluzio.

ANTONIUS SANGUIN Cardinalis de
Meudon sub Henrico II.

LUDOVICUS DE BREZE, Episcopus Mel-
densis, sub eodem Regi, cuius exequiis
hac insignis dignitate interfuit ann. 1550.
ut est in Ceremoniis Franc.

CAROLUS DE HUMIERES Episcopus
Bajocensis, eadem donatus ann. 1578.

JACOBUS AMIOR Melodunensis, Epis-
copus Auti-sodorensis, Magnus Francie
Eleemosynarius a Carolo IX, cui Pra-
ceptor a parente datus fuerat, institutus.
Obit ann. 1581.

REGINALDUS DE BEAUNE, Bituricensis
ac deinde Senonesis Archiepiscop.
Mortuus ann. 1606.

JACOBUS DAVY Cardinals du Perron,
Senonesis Archiepiscop., sub Henrico
IV, et Ludovico XIII. Obit ann. 1618.

FRANCISCUS DE LA ROCHEFOUCAUD,
Cardinalis.

ALPHONSIUS-LUDOVICUS DU PLESSIS
DE RICHELIEU Cardinals, Archiepisco-
pus Lugdunensis, Magnus Francie
Eleemosynarius ad fidelitatem sacramen-
tum admissus 24. Martii ann. 1632 per
Rupifucaldi Cardinalis renuntiationem.

ANTONIUS BARBERINI Cardinals,
Archiepiscop. Remensis.

EMANUEL-THEODORUS de la Tour
d'Auvergne de BOUILLOIS Cardinals
ann. 1672.

PETRUS DU CAMBOUT DE COULIN
Cardinalis, Episcopus Aulichanensis
VIII. ann. 1700.

TUSSANUS DE FORBIN de JANSOON
Cardinalis, Episcopus Bellavacensem
Obit. 24. Martii 1713.

ARMANDUS-GUSTAVUS-XAVIILLIANUS DE
ROHAN Cardinals, Episcopus Argentorati-
ensis ad fidelitatem sacramentum
admissus 10. Junii 1713. [Obit. 19. Jul.
anno 1749.]

ARMANDUS DE ROHAN DE SOUBIZE,
Cardinalis, qui in successore receptus
fuerat 6. Jan. ann. 1745 mortuus est 28.
Juli ann. 1756.

FREDERICUS HIERONYMUS DE ROYE
de LA ROCHEFOUCAUD, Cardinalis, 12.
Julii ann. 1756, sacramentum regi pro
hac dignitate praestitit. Obit. 29. Aprilis
anno 1757.

MAGNI porro Eleemosynarii apud Reges
nos trahit quanta hodie sit dignitas et
prærogativa, accipie ex laudato Petro
Gallandio in Vita Petri Castellani,
Matisconensis Episcopi: *Est enim i-*

honoris gradus omnium Ecclesiasticorum
in Galia facile princeps; quoquid donatus

est, Regi et sonno excitato inter primos

saluatoris adesse solet, et de eis cognoscere,
quo in loco et tempore rem sacram peragi-

vit. Est totius Regie unus Epis-

copus est: quoquaque in loco per totum

regnum Rex versatur, ab eo Sacramenta

potere solet: Sacello regis ordinando,

Cantibus ejusdem et Sacerdotibus

omnibus Aulam sequentibus præses: dis-

pensatio Regis in pauperes beneficentie

et pauperum omnium curatio ejus unitus

proprietatis est: ad ejus etiam curam pertinet

per universum regnum illi omnibus pau-

peribus peregriniorum domini, quaecumque

Proctodochia, tum Xenodochia appellant.

Quodcumque labora infelix olim a

Regibus attributa sunt, administratores

idemque perficeri, preposteros et mulieris

loco mouere. Quæ si etiam ab aliis quam

Ribibus condita primum, in eundem

finem et census dotata sunt, et præter

Conditorum et Institutorum mentem,

contraquam et bonum quid in iis

geratur, ejusdem est omnem inadver-

sionem ad se revocare, numerum lepro-

sorum, aut aliorum miserorum explore-

re, ad referendas rationes omne Procurato-

rum, et administratorum genus cogere,

corrupie, infideles, aut socios in suo

munere versatos exigere, aliosque in sorum

locum subrogare: omnia quoque Sacer-

dotia, que regis potestate sunt, que

plurima sunt, præter Episcopatus et

Abbatias donare et conferre. Ad ejus

audque officium pertinet primo quoque
Regis in oppida ingressu maleficis carce-
ribus inclusos regis venia sic concessa
lazare, et liberos impunes emittere.

ELEEMOSYNARII apud Anglos officium

describitur in Flita lib. 2. cap. 23.

4. ELEEMOSYNARII denique ipsi pau-
peres, quibus Eleemosyna erogatur, in
Vita S. Adalberti Pragensis, apud Bzo-
vium. Quotidianis diebus quinquagenos
Eleemosynarios habere solitus erat, quos
in Apostolici nominis honorem dape et
potu satiabat. [Miracula S. Adalberti
Episc. inter Acta SS. Benedict. sicc. 5.
pag. 489: *Nobilis quedam matrona... quendam claudum Eleemosynarium precepit comitari secum. Vide Eleemosynaria 4.]*

Chara Phil. I. reg. Franc. ann. 1092.
In Chartul. Compedit. fol. 81. v. col. 1:
Hec autem omnia... eo tenore ecclie

tradidimus, ut per singulos annos, infra

quadraginta dies, pascant fratres

ecclie. Eleemosynarum unum in elemo-

nario Karoli, pro salute et remedio animis

decedit.

Chara Phil. I. reg. Franc. ann. 1092.
In Chartul. Compedit. fol. 81. v. col. 1:

Hec autem omnia... eo tenore ecclie

tradidimus, ut per singulos annos, infra

quadraginta dies, pascant fratres

ecclie. Eleemosynarum unum in elemo-

nario Karoli, pro salute et remedio animis

decedit.

[Idem videtur qui Eleemosynarii 3.]

5. ELEEMOSYNARII, Aliæ notione.

Chara Natranni Episcopi Nivernensis,
ex Tabular. Eccl. S. Cyrici Nivern.:
Dedit atiam idem p[ro]p[ter]a predictis Cano-
nicis alodium quendam sibi ad Antidio

canonicis consanguineo suo tenore dimisit in

codem pago Nivernensi et in villa Pucco-

sum, clausum videlicet, sub coherentem,

cum terra, et prato, et silva, et quendam

ili aliis Antidio dimisit, et ipse postea

ab Eleemosynariis suis comparavit, ipsi

Canonicis possidentem perpetuo dimisit.

In eodem Tabulario Chart. 40. hac

lego: *Hieronymus, Isenbarthus, Guido*

Eleemosynarii, et Cumenu dant mansum

usum cum vinea... regnante Rodolfo Rege.

[Idem videtur qui Eleemosynarii 3.]

6. ELEEMOSYNARII, Aliæ rursum, ni-

flor, notione, in Charta Fundationis

Abbatie de Fonteneto in Normannia

sub Willemo Notho, in 10. Regesto

Tabularii Regi ch. 370: *Dedit unum*

vassorum cum 12. acris terre... dedit

quocunque omnes Eleemosynarios de Cou-

deillo, qui habitant juxta silvam, in om-

nen terram, que est habili ad arandum,

etc. Aliæ ann. 1143. in Concilii Nor-

*mannicis pag. 146: *Quinetiam ea, que**

Galeranus Comes Mellenti vobis conces-

sisti, videlicet unum Eleemosynarium apud

Villevillem, et decimam de Extaldis, etc.

[Idem videtur qui Eleemosynarii 3.]

Qui predium, Eleemosyna dictum,

colunt, homines vicuius ecclie ser-
vitiu[m] adscriri. Arest. scacar. S. Mich.

ann. 1282. In Reg. S. Justi ex Cam.

Comput. Paris. fol. 41. v. col. 1. *De*

habito et consilium qualiter debet procedi

contra homines Eleemosynarios, assentes

*et esse liberos et exemptos ab anni justi-
tia seculari, de qua libertate usi fuerint*

usque nunc, sicut dicunt; licet domini, a

qui (sic) fuerint dati dicti Eleemosynarii

et concessi, talem justitiam non haberent,

quod possent facere eleemosinas modo pre-

dicto. Habito consilium, concordatum fuit,

quod dicti homines non possint habere

nisi taleni franchiam, qualem possent

concedere dominis, a quo eleemosinarii. Ne-

que ali esse videtur Eleemosynarii ex

Tabul. eccl. S. Cyrici Nivern. in Ele-

mosynarii 5. Vide Eleemosyna Pura et

Eleemosyna 5.

7. ELEEMOSYNARIUS, Qui eleemosyn-

nam corrogat, scilicet coactor. Gall. Quæ-

teur. Vita S. Clara tom. 2. Aug. pag.

762. col. 1: *Et statim omnes fratres ad*

ministrum remisi, nolens habere Eleemo-

sinariorum, qui panem corporalem acquire-

rent, postquam panis spiritualis Eleemosynario non habet. Quo secundo loco Eleemosynarii, metaphorice intelliguntur Verbi divini predicatori. Vide supra Eleemosynare 2.

8. **ELEMOSTNARIUS**, adject. Ad eleemosynas pertinens. *Charia elemosynaria*, *Elleemosyna*. 2. *Cupa elemosynaria*, *videlicet in Cupa 2.*

9. **ELEMOSTNARIUM**, Eleemosyna publica seu generalis. Necrologium S. Benigni Divonis a Mabillonio laudatum in Actis SS. Benedict. sec. 1. pag. 23 ubi de venerabilis Aligrino Episc. Lingon. : *Adieci... duarum quoque decimas et paratas Ecclesiarum in Asie... in Longo-vico consistentium, ob diem anniversarium depositionis sui corporis et cunctorum Ecclesie Lingonensium. Eleemosynario et sollemni officio celebrandum. Formulare Anglici. Thome Modox pag. 79: Abbas et Monachi dederunt et concesserunt dicto Fulconi in vita sua officium collocutorum, cum illi que ad officium pertinent, scilicet per duas unum panem Monachii et duos panes Squierit; et quilibet die duas cibas cervisiae, et unum ferulum de Eleemosynario, et potagium quod ad officium pertinet, et dimidiam marcam per annum, et unam vestem pelliciam.*

10. **ELEMOSYNATA**. Vide Eleemosyna 2.

11. **ELEMOSYNATIO**, Idem quod Eleemosyna 2. Donatio. Charta anno 1220 ex Tabul. 2. S. Vincentii Cenom.: *Monachii huius Eleemosynationis nolentes esse integrati, dederunt Radulfo cx. solidos Cenomanenses. Charta ann. 1251. ex Archivo B. M. de Bon-nuntio Rotomag.: Eodon et Eleemosynationis nostra tenebant et possidebant. Charta Thome Goherii ex Chartul. S. Fromondi: Ego concedo et confirmo hanc Eleemosynationis esse perpetuam.*

12. **ELEMOSYNATOR**, Qui eleemosynam frequenter largitur, in Vita Godefridi Comit. Campeberg. cap. 1. (Vide sial notione in Eleemosynario 2.)

13. **ELEMOSYNARIX**, Muller eleemosyna dedita. *Gocelinus Monach. de Translatione S. Augustini Cantuar. tom. 6. Maii pag. 490. Sipha namque Eleemosynario presterentissima forma.*

14. **ELEMANTISSIMUS**. Vide Elephantus.

15. **ELEGUS**, ELEGIACUS, ELEGICUS, [ab Deyo, Lamentatio, Luctus.] Papias: *Elegi, versus miserorum. Sidonius lib. 2. Ep. 8: Naniam funebrem non per Elegos, sed per hencas syllabas, etc.*

ELEGUS, Miser. Ugutio: *Elegus, Miser, Elegia, Misera*. Gloss. Lat. (sall.): *Elegia, Misere, ou traité de misere. Elegies, Miserae, ou vers faits de misere. Elegiacus, adem. Abbo lib. 2 de Bello Parisiaco vers. 91:*

Certabant Elegi acapsula cornuque juveni. Ubi Abbo operis sui Glossator, i. miseri. Infra vers. 101:

... Maltant Elegum, maltant et ipsi. Et lib. 1. vers. 367:

Sed quidam cerebrum servio trahunt Elegorum. Uffingi Monach. in Carmine de S. Ludgero Episcopo Mimigardensi:

Inter et hos Elegi recolas miseris hudi Uffingi, etc.

[oo] Unibos vers. 9:

Trials non magnificum. Borem rapit novitatem, Jam res minor fit Elegi. Egredi vocem illi.]

Ordericus Vitalis lib. 8. pag. 690: *Et contemptis Elegi supplicationibus, invenerunt... per fenestras precipitavit, [Acta SS. Juli] tom. 1. pag. 835. de S. Swithuno. Ad catenatam accessit mulierculam dulcibus affaminibus interrogans, quid haberet Elegam.]*

Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684. *Elegus, chifif. ab Elego, Lamentatio, luctus, unde fortassis Elegionner, Lamentari, ejulare. Lit. remiss. ann. 1885. In Reg. 128. Charthol. reg. ch. 206: *Le suppliant veant ainsi autre destruit et exilié de son estat et chevance, comme tout désespéré et courcise se Elegonna en la rue.**

ELEGIUS. Alcuinus Poem. 177:

To prope virtutis mortis mibi, Sancte Sacerdos, Elegus precibus auxiliare tibi.

Ubi leg forte Elegi, et meis.

ELEGICUS, Eadem notione occurrit apud Aldhemium de Virginitate cap. 14. Ex ipsius Elegica scriptio conjectura capitulo. Sic leg. pro Elegica Hist. Obsid. Jadrensi lib. 1. cap. 83: *Elegica ei lugubris induerunt vestimenta. Lib. 2. cap. 9: Orbatis parentes Elegicas exsunt vestimentaque... assumunt.*

16. **ELEMANS**, Eadem notione. Vide locum in Mensurum.

17. **ELEMENTA**, Solem et lunam et reliquias planetarum appellavit Hieronymus in Epist. ad Hedyam, quæst. 4: *Omnis hebdomada et Sabbathum, et in primam, et in secundam, et tertiam, et quartam, et quintam, et sextam Sabbathum dividuntur, quas Ethnici idolatri... et Elementorum nominibus appellant. [Lactantius lib. 2. Instit. divin. cap. 6: Duplex ergo ratione peccatur ad insipientibus primum quod Elementa, id est, Dei opera. Deo praefarrant: deinde quod Elementa, ipsorum figurae humanae specie conprehensionis continentur. Nam solis lunisque similitudine humanum in modum formant, etc.]* I. Leo M. Serm. 7 de Nativitate Domini, Mass. Taurinensis Homilia de Luna, etc. etiam etiam etiam Graci aliquot Scriptores solem et lunam vocant. Chrysostomus Homil. 58. in Matthæum, Gregorius Nyssenus in Vita S. Macrina, Theodori. lib. 5. Hist. 39. Martyrium S. Accepsum num. 4. Nicetas in Migne. lib. 7. pag. 482. Edit. Reg. etc. [Vide Gloss. media Graec. in Erosio, col. 1438. c.]

18. **ELEMENTARIS**, CHAOS ELEMENTARE, Quaorū elementa ad invicem mixta in vita B. Raym. Lulli tom. 5. Jun. pag. 680. col. 2.

19. **ELEMENTATUS**, Ex elementis seu literis compositus. Characterum autem apribus artificiosus Elementatum, apud Cheviller. Oris Impress. pag. 14.

20. **ELEMENTUS**, Pertinens ad elementa. Elementata substantia, apud Tullianum de Animis. cap. 32.

21. **ELEMENTUM**, de cibis et potu usurpat Gregorius Turon. de Viris Patrum cap. 15: *Nam esse illi panis tantum hordeaceus erat et aqua, de utriusque Elementis libras singulas per dies singulos sumens.*

22. **ELEMONIA**, in chart. Chiff. ann. 716. pro Eleemosyna. Vide Elmonia.

23. **ELEMOSINA**, [Eleemosyna: * Eleemosina pauperum verecundorum XX. solidos fortunum. (Testamentum. Lugduni scriptum, an. 1245. mus. arch. dep. p. 142.)]

* **ELEMOSINARIUS**, [Eleemosynarius: * Insper volumus et mandamus quod in domo et congregatione dictorum cecorum numerus trecentorum pauperum, prout alias ordinavimus, perpe-

tuo observetur, et quod ab Eleemosinario nostro vel herediti nostri predicti, quem Eleemosinarium ad visitandum loco nostri dictam domum constitutus, quandcumque de dicto numero aliquis defuerit, suppletatur. (Litt. pat. sancti Ludovici de Quince-Vinge, 1870. mus. arch. dep. p. 185.)]

24. **ELEMOSYNA**. Vide Eleemosyna.

25. **ELEMUS**, pro Elmus vel Ermus. *Lumen S. Elmi, vulgo Feu saint Elme, Helena, Mirac. MSS. Urbani V. PP.: Facto votu invocante dominum Urbanum papam, incontinentem apparuit eis lumen S. Elmi, et videntes hoc signum fuerunt valde consolati.*

26. **ELENCHUS**, Unguio: *Elenchus, titulus libri, quia lotum opus illuminat. Unde Evangelium secundum Lucam sic intitulatur: Elenchus Luca, i. Titulus. Ita etiam Jo. de Janua.*

27. **ELENCHUS**, codem significato accepit. Videtur, apud Guigevil. in Peregr. hum. gen. MS. :

*Je temps festes, et dimanches
Pour lire successus les Elenches
Pour manches commentier,
Et faire les voirs ressembler.*

* **ELENIGARE** [Purificare. Dirig.]

28. **ELENODIUM**, mendose pro Clenodum, Res quævis pretiosa, in Epist. car. din. de Varemone ann. 1442. inter Probat. ult. Hist. Trenorch. pag. 288.

29. **ELENTHERIUM**. Vide Eleutharium.

30. **ELEPHANTIA**, Lepri sic dicta Quod cutem reddat elephanti corio similem. Utitur Celsus et alii recentiores. Herodoteus *Elephantis lepra*, in Vita S. Antonini Abb. Surrentini, ssc. 4. SS. Benedict. part. 1. pag. 428. *Elephantias*, apud Plinius a Graec. translat. Goss. Lat. Gall. San German. MS. *Elephantia, Una mantere de mesclerie.*

31. **ELEPHANTICUS**, Qui Elephantia laborat, apud Julian. Firmicu. lib. 8. cap. 28. *Elephantica contagio, ejusdem libri cap. 19. Vocem Elephanticus notione morali usurpans Lactantius lib. 4. Divin. Institut. cap. 26. habet: Leprosi enim vere atque Elephantici debent haberi, quas vel infinitae cupiditates ad sceleram, vel insatiable voluptes ad flagitia compellunt, et dedecorum maculis instos, labe afflictionem patiuntur.*

32. **ELEPHANTUS**, *Eadem notione, apud S. Augustinum de Genesi ad litteram, et in Actis SS. Januarii tom. 1. pag. 88. Elephantius, in Chronico Nonvaliciensi lib. 2. cap. 5.*

33. **ELEPHANTUS**, pro Ebore. Gloss. Lat. Gr. *Ebor, ἔβρας οὐ τὸ ζῷον, ἀλλ' ἡ τοῦ ὄντος οὐκέτι. Eburnum, ἔβρυνος. Gloss. Lat. *Ebri, ἔβρος, τὸ οὐρόν, hoc Ebore. Ebryvrypos, ἔβραρις. Dioscorides. ubi ait, Ebore hordi succo, quem Graci cōsunt dicunt, perfusum, tractabilis in opere fieri. Elysyphe δὲ καὶ ἔβρα γίνεται, αὐτὸν. Quo loco Plinius perperam Elephantem pro ipso animali cepit, ut observant wri docti. Ratberus de Casib. S. Galli cap. 10. [oo] Pertz. pag. 72. lin. 10.]: *Lectionarium Elephanto et duro paratum. Vide Goldastum ad hunc locum. Elephantinus liber, apud Vopiscum. In facto, qui Eboreus Codex Ulpiano. lib. 32. de Legat. tertio. (82) Martini. Capella lib. 3: Ferculum, quod levri exteriori Elephanto præmitabat.***

34. **ELEPHAS**, Scriptoribus nostris, pro tituli vel tuba specie crebriles usurpat. Quod proboscideum, seu, ut vocat Plinius, manu elephanti referat, vel, quod cornu eboreum fuerit. [oo] Tuba Eburnea Rolandi, apud Turpinum cap.

24. quis a poetis vulgo Oliphant dicitur.]
Le Roman de Garsin:

Les cors as roches commencent à charier,
Sonent cil greville, et cil Olifant clair,
Cil meusid prenent à recognoir.

Alibi :

Cest Oliphant en ma main ne batiller,
Il le regarde, et le greville, et en chier.
De ses corilles d'or fin estoit lies,
La guige estoit d'un bras paille estoillie.

Idem Poeta :

Sonent buissons, cornent cil Olifant.

Le Roman de Guillaume au Court-nez MS.:

Pas de cest Oliphant i sonent la boudie.

Chron. MS. Bertrandii du Guesclin cap. 8:

Sonassent hastement trompes et olifants.

Alibi :

La cist-on sonner trompes et Olifant.

Alter Poeta :

La sonnet molaudes, tropes, et Olifant.

Laudamus ab Olaus Wormio lib. de
Corona aurea pag. 27. veteris cantilenae
 Islandica, quam sic Latine vertit : Per
 viginti miliaria Gallici audiebatur sonus
 Olivantis, dum ecclorium expugnator cornu
 in favo durissimum. Ubi miror, viro doc-
 tissimo non venisse in mentem cornu
 elephantinum, dum aut. Olivantum no-
 men fuisse cornu istius. Adde eundem
 pag. 28.

ELEPHORIUM. Vide *Esophorium*.

ELESREFOLI. Thibular. S. Eparchii
 Inculcamentis pro 89. Ipsa post acceptum
 medium vini pro *fodina* sua suscepit
 Elesrefolius ingenuus, et secundum mem-
 sument et ratiocinat.

ELESSION. *Falsus laudator*. Papias.

1. **ELEVAMENTUM.** Extractio in alti-
 tudinem. Gall. *Elevatione*. Testamentum
 Anglici Episcopi Alban. Gard. ann. 1388.
 apud Stephanot. tom. 10. Fragm. Hist.
 MSS. pag. 328 : Volo ei ordinio, quod fu-
 nus sis corpus meum, cum ab anima se-
 paratum fuerit, sepeliatur integrus et sine
 diminutione et Elevamento quibuscumque
 ante maius altare Ecclesie Monasterii su-
 predicti. Que verba sine diminutione et
 Elevamento sic interpretor ut lapis se-
 pulcralis planus sit, non demissus aut
 editus. Vide mox *Elevare* 1.

11. **ELEVARE.** Verbum Italicum. Gall.
 Elever. Attollere, extruere. Breviarium
 Histor. Pisana apud Murator. tom. 6.
 col. 168. E : Eodem anno (1101) Pisani
 ceperunt Liciam sive Liciam et Eleva-
 verunt Yappam. Vereor ne hic elevare
 sit pro Gallico *Elever*. Occupare.

ELEVARE PUEROS de sacro fonte, in
 Concilio Albiensi can. 15. tom. 2. Spicilegium Acheriani. Vide *Lever*.

2. **ELEVARE.** Auferre, extruere. Gall. *Elever*.
 Pactum inter Aymer. de Nar. et abb.
 de Quadrag. ann. 1317. In Reg. 61. Char-
 top. reg. ch. 483 : Item quod pro dicta
 compunctione dictus dominus abbas et
 per se seu genitos suis, posset portas seu
 januae dormitorum ipsarum a cardinibus
 elevare, et secundum prae signioribus asper-
 tare. Vide *Lever* 2. *Elever* vero, pro
 Elever in basso. Eminentiae figuræ sculp-
 pere, apud Joinvill. in Hist. S. Ludov.
 edit. Cang. pag. 25 : Il fut entailler et
 Elevver par image l'Annonciation de la
 Vierge Marie. Comput. Rob. de Seria ab
 ann. 1392 ad 1314. In Reg. 5. Chartop.
 reg. fol. 8. r : Deux corses de scorpions
 semer. *Elever*, bordes d'or de Chypre.
 Unde *Elever*, et *Elevver*, ipsa pro-

minentia, ibid. fol. 5. r : Les billettes d'or
 fauves de haute Elevatione dorées à fleur.

Invent. Ms. local. Edwardi I. reg. Angli.
 ann. 1297 : Item un autre petit doré ou-
 vres d'images pourtraies sans Elevatione.

o 3. **ELEVARE.** Imponeere, exigere.
 Gall. *Lever* us impon. Charte ann. 1206.
 in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg.
 5188. fol. 11. v : Ego non possum *Eleva-*
re novas costunias ad Castellionem vel
 infra bannulegum Castellionem. Vide *Le-*
vare 3.

o 4. **ELEVARE.** Valere, Gall. *Valoir*.
 Comput. ann. 1384. Inter Probat. tom.
 2. Hist. Nem. pag. 80. col. 2 : Solvi dicto
 Nero Bertrach xxi. florens auræ de flo-
 renis sive papenos qui Elevant xv. libras,
 xii. solidos. vj. denarios.

o 5. **ELEVARE.** Removere, Gall. *Retirer*.
 Sent. contra Florent. ann. 1311. apud
 Lamium inter not. ad Hist. Sicul. Bo-
 nincourt. part. 8. in Delle. erudit. pag.
 206 : Requisiti per ambasciatorum ipsius
 dominii regis, quod exercitum, quem habe-
 bant contra Arreinos, facerent Elevari
 sub certa pena, quod facere cassaverunt.

Nostris vero alias as *Elevare*, idem quod
 vulgare *Se délivrer*, accudere. Lit. remis-
 s. ann. 1401. In Reg. 157. Chartop. reg.
 ch. 151 : Apres que lodice Guillemette
 fu cheue la seconde fois, s'en ala...
 et trois jours apres ladite Guillemette se
 Eleva de ux enfant, laquelle estoit tout
 nouvellier grosse. Aille ann. 1472. In
 Reg. 197. ch. 229 : Icella femme ensoult
 son enfant en l'un des boutz de la gran-
 che, ou elle s'en estoit Entierre et accouchee.
 Puerpera, vulgo Accouchée, in aliis ann.
 1384 ex Reg. 146. ch. 216.

ELEVATIO. Reg. Hoelli Boni Regis
 Walliens. cap. 18. *Adulteri reddit pro stu-
 pria invicta, et una Elevatione, illi,
 cuius auctorat, violaverit, quia de genere
 honestatis est. Pro palpitatione primum in
 culpe, quia dicitur Gouy, reddit injuriam
 sine Elevatione.*

ELEVATIO S. CRUCIS. Vide *Ezaltatio*.

ELEUFUGA. Alanus l'v. 3. Anticlaudi-
 anii cap. 6. de Geometria :

Hujus typus curvula Elenchi terret.

Above prima cogit ille exire, profundens

Quem littera subvenit, indeque, quem in arte laborvet.

* **ELEVIGARE.** [Purificare, planificare.
 Dief.]

ELEVIGATA. Purificata. Papias : ab

Elevigare, Complanare, polire.

1. **ELEUTERIUM.** xóτερον, εὐπλάτηον,
 Ornamentum coll. Gloss. Lat. Græc.
 MS. Sangerman. Perperam in Supple-
 mento Antiquar. *Eleutherium*.... εὐπλά-
 τηον.

o 2. **Morille.** sive libertatis. *Eluthet-*
 rium legit Vulcanius in Castiglat. ad
 utrumque Glossar.

ELIBERARE. pro *Liberare*. Acta Pro-
 consularia Martini SS. Didymi et Theo-
 dori n. 8. Et nunc misit in habitu militi
 agnum Eliberare suum. Eliberato, pro
 Liberato, sive liberacione. *Eliberare* Dier.

* **ELICATHOR.** pro *Elicathore*. Canalis

ligneus, quo aqua ductur ad rotam mol-
 endini. Reparat. facta in senescal.
 Carcass. ann. 1389 : Item pro preparando
 Elicathorum dicti molendini, si pro fe-
 cundo ab una parte dicti Elicathore unam
 cannam parietis cum calce, etc.

1. **ELICATORES.** οἰδόκοροι. Aquarioli.
 Janus Laurensberg. in Supplemento An-
 tiquar. Aquarioli. Festo sunt, Mulierum

impudicarum sordida adedicta, qui illis
 aspergit aquam ministrant ad lavandum;
 οἰδόκοροι vero Græcis, Speculatorum

aquarum, qui rimantur ubi lateant;

quare minus accurata est Jani interpre-
 tatio. Pro *Elicatores* puto legendum *Eli-*
catores ab *Eliquore*.

* **ELICES.** Sulci in mariibus per quos
 aqua elicuntur. Glossar. vet. ex Cod.
 reg. 7618. Vide *Elix*.

* **ELICATUS.** [Amisus. Dier.]

* **ELIDER.** INTENTIONEM dicitur in
 iure, cum quia intentatum sibi crimen
 eligit atque se amolitur. Lit. remiss.
 ann. 1383. in Reg. 124. Chartop. reg.
 ch. 124 : Ad docendum et ostendendum de
 innocentia... Domini Ymberti, ... et ad
 klidendum intentionem curie... domini
 auditoris curie camere Apostolicæ, etc.
 Elider vero, pro Attinger leviter, Gall.
 Glaser. Lit. remiss. ann. 1385. in Reg.
 ch. 26 : Lequel exposant marche ou-
 tre sous le cop, et ne fu point attaist
 du fer; mais tant seulement du manche
 par la teste en Estidant. Vide supra in
 Clidare.

* **ELIDIARE.** ELIDICARE, etc. Vide *Eli-*
tigare.

ELIGAMENTUM. έλεγχα, in Gloss.
 Græc. Latin. MS. Editum *alligamentum*
 habet.

* **ELIGANTES.** Urbani, Eliganier, Fa-
 cete, joconditer, Janssonius in Auctario
 Glossar. Isid. Sunt pro *Elegantes* et
Eleganter.

* **ELIGIRIUS.** Melius, magis prefe-
 rendum. Chron. Jac. Malvechi apud Mu-
 rator. tom. 4. Script. Ital. col. 820 :
 Scripterat nihilominus ipse Patrius Ro-
 manus Brizianus Eligib[us] suo Longo-
 barbarum confederatus poemam habere,
 quæcum illis divi guerrarum dis-
 mine dubio exitu contendentes, delecta
 patria, siem atiam denique subiacere.
 Eligid, non multum dissimili notione,
 de eo scilicet, quod pretio estimari non
 potest dicitur in Poem. Alex. Ms. part. 1 :

San ecce est à er à un vermeil lion,
 Et son cheval ferrant, qui vient tous les Gascons,
 Ne servit Eligid pour un mal de mangon.

* **Elete.** Optio, vulgo *Choir*. In Charta
 ann. 1308. tom. 1. Probat. Hist. Brit.
 col. 1181 : Cinc cens livrés de rente à
 l'*Elete* de ladite Katerine. Elyre vero
 nostri usurparunt, pro Intelligere, putare.
 Chron. S. Dion. lib. 2. cap. 17 : Cil
 qui cestore lisent, ne devouent pas Elyre
 que tuit li roi, que nous nommons ci, furent
 rois de France, fors cil seulement,
 qui tenoient leur siège à Paris de leur
 royaume.

* **ELIGIDICARE.** Vide *Elitigare*.

ELIGIMA. ELIGOMATUM, εὐπλάτηον, Me-
 dicamentum, quod ori inditum, sensim
 liquet, et deglutitur. Matth. Silvaticus : *Elymata*, *Medicina*, vel *potiones*
 caidae. Occurrat, apud Octavianum Hor-
 atium lib. 2. Rerum medic. cap. 16.
 Vide *elymata* in *Antiquar.* Dier.

* **ELIMATOR.** [Qui elimat, et purgat :
 a furore. Terull. 4. aduers. Marcion. 35.
 Christus Elimator humanarum macu-
 larum.]

* **ELIMES.** ξένος, καρόπος. Qui extra
 limites degit. Gloss. Lat. Græc. San-
 german.

* **ELIMINARE.** pro *Elimare*, ut opinor,
 Intento animo expellere. Charta ann.
 1300. In Chartul. S. Joan. Laudun. ch.
 143 : Hui inspecta et Eliminate veritate,
 jam dictam causam... diligenter et aten-
 tius investigantes, quicquid super ea
 bona fide disfingiri aut abjudicaverint,
 resum omnis habetur.

* **ELIMITARE.** In exilium agere, extra
 regni limites propellere. Vita S. Delicoli
 Abbatis Lutrensis cap. 2 : Dei famu-

lum... Burgundionum regnum Eliuitare fecit. Hoc est, extra regni Burgundie limites exulare coegit.

* **ELIMITATUS.** [O] Limitibus circumscriptus, intra legitos limites positus.] Concil. Tolst. XII. inter Hispan. tom. 2. pag. 681: *Eccce in brevi complexa vel exarata devotione mea negotia in hujus terti complicatione agnoscenda perlegite, perfecta discutite, discussa Eliunitata ac decreta titularum sententias definite.*

* **ELIMONIA.** pro Eleemosyna, in vet. Inscript. laudata a D. Lancelot inter Comment. Acad. Inscript. tom. 6. pag. 607: *Hanc capsam ex Elimonio Caroli rege, etc. Quod de Limonaria minus apte interpretari sunt Auctores Galli. Christ. tom. 2. col. 251. ut jam monuit eruditus vir Academicus.*

* **ELIMOSINA.** pro Eleemosyna, in Diplomatis novis Plii, quid Ludov. Gallo-grec. Histor. volsat. Probat. pag. 41.

* **ELIMPIDARE.** Limpidum seu clarum facere, elucidare. Vide *Limpidare*.

* **ELINGARE.** pro *Elinguare*, Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 765. *Elinguare, Elingere*. Prog. Vide *Elinguare*.

* **ELINGUATU.** *Elongatorius*, in Gloss. Graec. Lat. MS. *Pseudepigrapha*. *Elingua*, in eodem Gloss. perperam in dicto. *Elinguacio*, et *Inqua*. Est autem *Elinguare*, *Inquaginare* secare. Cornel. Fronto. Ebro de nominum verborumque differentia. *Elinguis habet linguum, sed usus eius caret; Elinguatur amissus.*]

* **ELINGUITAS.** Infantia, ineruditus. Nita S. Marcelli in proemio: *Nita enim in his mortalitatibus curriculo dignus auctor, quam si Elinguitas nostra loquacitatis in Dei laudibus jugiter moteretur.*

* **ELINO.** [Luci, apud Nov. 2. 273. Si hie vestimenta Eliuiti luto. Nonius expōnit, maculavit.]

* **ELIOTRIPIUM.** [Taberna. DIFC.]

* **ELIOTROPiUM.** [Lapis, Germania. DIFC.]

* **ELIQUARE.** Apud Papiam, *declarare; Eliquata, Purgata, Aperita, Manifestata*.

* **ELIQUiUM.** [Quod eliquatur] a liquo Solini. 18. Simus mediterraneos esse *Eliqua* irrumptus oceanus. 2. Item dejectus, dilapidatus a *tempore* 23. extremitatis oceanus communiquerunt lumen curvatum, adeo ut vicissitudines inter marinem aquaram, et plenitudinem, resplendant adactus ejus, vel *Elquia*.

* **ELISEI.** Jacobo de Vitriaco apud Martion. tom. 3. Anecd. col. 281. idem sunt qui *Aesepini*, seu *Populi Oriente* tales de quibus actuum in voce *Assassini*.

* **ELiSTiMUS.** Fortunatus lib. 6. Carm. 12.

Hoc sibi Elistimo modulatus simplex cantu, Sed tonit archypho barbitos inde sono.

Vide, quoniam hunc locum annotat Broverus.

* **ELITIGARE.** in Notis Tyronis pag. 198. et in Veteribus Formulis apud Bignonum pag. 307. 339. 339. edit. 1. [O] Formul. Sirmond. 40. 42. Bignon. 12] [in Legibus Ludovici II. Imp. apud Muratori. tom. I. part. 1. pag. 161. col. 1] est extra omnem item et controversiam ponere, ita ut *Elitigato ordine* possidet, pleno iure et absque ullius reclamacione possidere dicatur. Quae quidem vox postmodum depravata et immutata: atque pro *Elitigare*, *Eliticare*, et pro *Elitice*, *Elitencia* et *Elidens*, *Elidictus*, occurunt non semel. Charta Caroli M. pro. Monasterio S. Dionysii. Sed sicut ipsius mercatum cum omnibus teloneis legitorum vindicaverunt, et actores ipsius Monasterio... ipsius teloneum ad integrum Eliudicaverunt, ita.... pr-

mum atque concessum omni tempore habeant. Alia Pipini Majoris domus pro ecclesiis Monasterio: *Ut sicut consalat, quod ipsas res per legem et justitiam in Palatio nostro evindicaverunt, vel recipi-erunt..., habeant evindicatas, atque Eliudicas*. Charta Theodorici Regis Fr. pro eod. Monast. : *Ad integrum omnia et ex omnibus, inspecta eorum instrumenta, omni tempore habeant vindicatas, atque Eliudicas*. Placitum Chlodovici III. Regis, apud virum doctissimum John. Mabili. tom. 4. Actus SS. Ordin. S. Benedicti pag. 310. *Item et regem aliter ipso locale predictum Chlotharum ad partes ipsius Ingratione omni tempore habent evindicationem atque Eliudicas*. Placitum aliud pag. 309. *Habent evindicationem atque Apudicationem*. Placitum Caroli C. ann. 22. in Tahut. S. Dionysii. Ch. 38: *Ut et evocatione Brodati monachum una cum Antreaco Majorum partibus S. Dionysii talium notitiam recipere jussimus, per quem superdictis series ad ipsam scripturam invenimus teneat atque Eliudicas, et sit inter eas postmodum ex hac causa Eliudicas, in alio Placito Chilperici ibid. pag. 622. Formulae ve us apud Bignon. cap. 7. *Propter ea iubemus, ut ipsam terram que Abbas habent, atque Eliudicas sit postmodum ex hac re, omniaco tempore subita causatio, Formule Lindenbrogiense for 52. Quicquid ordine vel Eliudico ratales possidere. Form. 30. Sicut ultius judicis consignatione pars monasteria nostra, Eliudato ordine presentatoris recovare facias dominum. Form. 167. Habent evindicationem Eliudatiorum Adde Præceptum evindicatorum Eliudatiorum Caroli M. in Chron. Laurishamensis pag. 59. ex his emendanda, in tallor. Charta Hispanica era 1016 apud Antonium de Yeper in Chronico Ord. S. Benedicti. tom. 5. *Et si aliquas homines venerant, qui contra eos vocè iudicio susciverint, aut aliqua calamitate petiverint, nullus fieret super eos: sed illos dent duodecim homines, et Debetur sibi de quocunque iudicio illis petiverint. Ubi videtur legendum Eliudicas.***

* *Eliudicas*. Etiam *Elitipanum*. Carolum ann. 1045. pro Monasterio Prümensi. tom. 1. Annals. Collect. col. 33. *Jacobus, ut ab hac die ipsa silva de iam diffici partibus nostris, una vena de ipsa fontana, habere debent evindicatas atque Eliudicata, tam nostris quam futuri temporibus.* *Deletigari*, *Judicari*, extra item poni. Decreta Coluniani Regis Hungarie. *Dicas minister, qui in mea judicia stat... aut Comitem et judicem, minores vero, ante iudicem Delitigant.*

* **ELITORES.** Hortulanii, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 764. sed legendum *Olitores*.

* **ELIX.** *Exponit, ligat, Fistula aqueductus*. Supplim. Antiquarii. Festus habet *Elices, Sulci aquarii, per quos aqua collecta eductari et liris. Columella Sulcos aquarios nonnulli Elices vocant. Et leg. 1. 39. D. de aqua et aquae plus. (39. 3.) Sulcos aquarios qui Elices appellantur, si quis faciat.*

* **ELIXATURA.** apud Paulum capitulo de *mirabilibus mammillarum, pro sapta accipitri, et sic debet accipi, quando sine determinatione repperitur*. Glossar. medie. Simon. Januus. ex Cod. Reg. 639.

* **ELIXE.** [Est major ursa, Constellatio. DIFC.]

* **ELIZARIA.** Ager, ut videtur, exaratus, proscrutus, idem quod *Erarius*.

Charta ann. 930. inter Probat. tom. 2.

Hist. Occit. col. 144: *Ego Willelmus vi- ccomes gurpincortaque dimitto Deo ipsam ecclesiam S. Tiberii,... cum ipsis boschos et cum ipsis Eliarias, et cum ipsis pas- caros, etc. Vide infra Elietus.*

* **ELLACI.** Lusoria tessera. Charta ann. 1331: *Item quod nulla persona lu- dat ad taxillos, nec ad Ellacos infra dictum castrum nec ejus territorium For- tassis mendose scriptum, pro Escacca, per mutatione Provinciali. Vide Scacci.*

* **ELLECTI.** Vide supra *Electi*.

* **ELLERA.** von Italica, Hedera. Chron. Esteuse ad ann. 1347. apud Murator. tom. 15. Series Ital. vol. 1. *Coronatus fuit magnificus miles dom. Nicolaus tri- buonis Romanus et clericis dicta urbis, et tenuerunt ei ser coronas, primam quer- cas, secundam Ellera, etc.*

* **ELLUATUS.** Kizogios. Spurcus. Supplim. Antiquarii cum Glossis Lat. Greco. Sangerman. Scrivendum *Helluatus*, Vo- rax.

* **ELLUDIES.** Ipo-si, Aratia. Idem Sup- pliment.

* Adde ex Castigat, ad utrumque Glos- sar. post. Vulc. leg. *Illuvies*, pro *Ellu- ries*. *Elluviae*.

* **ELLUTARE.** Luto oblinere, nostris Embœ, et *Enfanger*, in luto demergi. Glossar. Provine Lat. ex Cod. reg. 765: *Autare, Ellutare, collutare, Prov. *Enfan- gar*, Lit. remiss. ann. 1383. in Reg. 123. Chartoph. reg. ch. 212: *cellui enfant et son chaperon estoient honni de boë, et lui demanda pourquoi le plurou, et qui l'avoit ainsi Embœ. Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1:**

*Quant se golds arriere traire,
D'Enfangi si durement
En esperte du pavement, etc.*

* *Eschaboter* et *Esclaboter* olim, pro *Esclabosser*, Lato vel aqua respurgere. Lit. remiss. ann. 1441. in Reg. 176. ch. 76. *Isellay Loget fery d'un baston contre terre pour Eschaboter ung mons d'enfans, qui estoient assez pres. Alii ann. 1461. in Reg. 189. ch. 313: *Henneric d'un baston qu'il avoit, frappa en ladite eave, telle- ment que la grignear partie des sup- pliques furent Eschabotes; et moult... ou contenter de ladite moulleure et Esclabo- teur, etc.**

* **ELLYPSIFORMIS.** Formam habens ellipticam seu curvam. Acta SS. Julii tom. 3. pag. 799. de S. Henrico Imp.: *Eusem. S. Henrici proprium bissecan tem... habentem manubrium Ellipsi- formis ex crispato ligno buxino, unguis tribus fere pedibus, latum sequipollice.*

* **ELMA.** Genus morbi, in Historia MS. Albatrice Gymneticensis pag. 53.

* **ELMETUS.** Ital. *Elmetto*, Gall. *Ha- auine*. Cassis, galea. Processus anni 1430 in Histor. Dolphin pag. 64. col. 1: *Præfato Marescallo, qui semper spem de victoria habuit, genibus flexis manibusque junctis ad colum erectis, et Elmeto suo a capite deposito, etc.*

* **ELMETUS.** Eadem notione, apud Ruymer. tom. 12. pag. 611. Jovius in Vita Storze: *Hu es ille Albericus (Balbina- nus,) qui equitem cataphractum, ea spe- cie, quia videmus, formavit et institut: adiuvante hoc conclusse duplice galea genere, quo nunc maxima uitatur, et Go- thico nomine Elmetum vociamus. Vide Elmetus.*

* **ELMUNIMUS.** Dignitatis nomen apud Saracenos Caliphæ proprium. Vide *Mi- rammelinus*.

* **ELMUS.** ut supra *Elmetus*. Galea. Computum anni 1333. Hist. Dolphin.

tom 2 pag. 275 : *Aim de Ciscaio promendo uno Elnu et alia arna pro domino, unc. I. taren. XII. Caffarus lib. 1. Annal. Genueus apud Murator. tom. 6. col. 261 : Cum loricis, et Elmis, et alias armis. Obertus Cancellar. lib. 2. eorumdem Annal. tom. 6. Murat. col. 304 : Extregit de capite suo Elnum, et depositum scutum, etc. Rursum occurrit apud eundem Muratorum tom. 8. col. 431. tom. 12. col. 791. 844. Rymer. tom. 4. pag. 779. 809. tom. 5. pag. 369. etc. Plerique scripserunt Helvonus. Vide in hac voce.*

* **ELOCARE**, Condere, Gall. *Louer*. Vide *Expone*.

* **ELOCATIO**, Conductio, Gall. *Louage*, in Legi Satyr. lit. 31.

* **ELOCARE**, acutere, vulgo *Elochier*, Commovere, acutere, vulgo *Elochier*, Arrest. ann. 1349. p. 8. Jus. in vol. 8. ares. parlam. Paris. *Eudem Oudet* denot. *episcopos successores cum quibusdam tenetos traxerat... ceteros dentes tali modo Elochando, quod idem Oudetus... conatus non potuerat*. Lit. remiss. ann. 1447. ex Reg. 170. Chartoph. reg. ch. 60.

*Lour ce que le suppliant vit que le petit Jehan s'efforçait de courir sous à scellé Nicolin, il Elocha ledit empie et en frappa le petit Jehan. Les clous de quai les planches de la nef estoient atchiez, estoient tous Elochez, apud Joinville in Hist. S. Ludov. edit. reg. pag. 3. Vide supra *Dislocare*.*

* **ELOCUTILIS**, [Vel *Eloguensis*, e ad eloquendum pertinens. *Apul.* 11. *Met* *Copia Eloquutilis* facundia.]

* **ELOGA**, Inuitio, exordium. Papias.

* **ELOGIUM**, Vox in malam partem interdum supta, maxime pro brevi annotatione criminis, uti observatum ab Henrico Valesio ad lib. 14. Ammiani pag. 15. [*In fama satis Elogio notare, in Aucto Synodi Flaviniac. ann. 804 apud Mabil. tom. 3. Annal. Bened. pag. 291. Testamentum S. Remigii apud Miraeum. tom. 1. pag. 5. col. 2. Elogion segregatum a corpore Christi ab omnibus ei porrigitur.*] Sigefridus Episcopus Nogantinus Epist. 1. Quia audiisti Elogio suonatae heresecos eum esse notabilem. Gzechinus Scholasticus. *Dicere quid non est eloquio quod omnes inserviant ducem, turpi quatinus Elogio?* Mox. *Dic ego minipud Elogium intulit legie?* Intra Non Elogio notam, sed honori canona. [Arnulphus Lexov. Episc. in Epistola ad Alexandrum Papam, apud Acher. Spec. tom. 2. pag. 497. Subtato pristina servitius Elogio, Ecclesia dei testabamento procedat, etc.] Ita eadem vox usurpata legitur de exhortatione, in leg. 4. Cod. Th. de Legit. hared. (5. 1) [oo] Vide Burmann. ad Petron. cap. 53. et Forcellini. [Statuta Avenion. rubrica 59. de Testamentis art. 1. *Sep- contingit multos decedere intestatos, quod non facile reperi possint septem testes, quibus sua Elogia fideliter et secreto comittant; hoc est, rationes cui ita testamentum disponant, hunc v. g. exhaerent filium; qua notione Tullius in Cluentiana: Unum est etiam quod matrime sue conturbat; quod Elogium recitat, de testamento Cn. Egnati patris, hominis honestissimi, se exhortasse filium, quod it ob Oppiniaci communamenti propositum recessisse. Sicut in milibus lib. 7. cap. 1. *Sic exhortandum est se filium pater testatus fuerit Elogio, propterea quod est meritiorem amavit. Fulgentius de Prisco Sermone: Elogium est hereditas in male. Cornelius Tacitus libro Faciarum: Casi itaque morum Elogio in filii relatio. Sub Elogio praeconsu fus-**

tibus cœsus, apud Spartianum in Severo. Papias. Elogia, Laudes... Carmina vel criminalia mala... Ordo criminum, Titulæ, cuiuslibet rei... Proverbium... Ignomina. Textus gestorum maiorum. Responsum divinum. Similia habent Johannes de Janua et Isidorus in Glossis: ad has Gravium consulto]

* 2 **ELOGIUM**, Testamentum. Testam. ann. 1145. apud Murator. in Antiq. Estens. pag. 331. *Ultimum in rebus suis dispositionem fecit, et hoc ultimum Elogium condere curavit in hunc modum, etc.* Charta ann. 1383. in Reg. 97. Chartoph. reg. ch. 699. *Ex dono et elemosina sancti Petri Bertrandum dum cardinalis Ostiensis in sua Elogio seu ultima dispositione. Alio anno 1380. in Reg. 117. ch. 81. *Distantia Robinus et dominica Maria uxoris eius pia consideratione et spirituali devotione successi in suis Elogiis, sui testamentis ad supremum voluntatis, unam capellaniam fundari, sagaciter ordinaverunt.* [90] Vox his significativa passim occurrit in Justinian Codice].*

* 3 **ELOGIUM**, Inquisitio iuridica de aliquis vita et moribus, apud Chopin. de Leg. And. part. I. pag. 227. col. 2.

1. **ELOGIUM** dicitur Princeps, cum aliis de bistori ex certa causa dat inducias sovendi debita. *Elongamentum*, ipsa littera Princeps, qui nostris Lettres de respit, vel d'Estat. Gloss. Gr. Lat. [Mxxvii, Elongo, Mxxviii, Longo. Uusatrica Majoris uram Regni MSS. Stau-tiuus, quod si aliquis de aliquo debito obligatus tenetur, semel a nobis vel successoribus nostris fuerit Elongatus, et ait postea de eodem debito specialiter ut, simus cum aliis debitis obtinuerit Elongamentum, illud secundum Elonga-nem non prosit eidem Curia Generalis Barcinon. ann. 1291. MS. De Carta vel Littera Elongamenti, de qua consequentur dari 50. solidi pro mille in anno. Exstal Charta Jacobi Regis Arag. ann. 1388. 18. Jul. cuius titulus est: Ut aliquis non Elongetur, qui habeat bona probata. Vide Foros Aragon. Edit. 1624. ch. 17. et Observantia eiusdem regis lib. 9. tit. 1. quod est de Elongatione de bistori, et Michaelum de Molino in Repertorio Foror. Aragon. Vide Littera Elongamenti.

* 2 **ELOGARE**, Proculamovere, amandare. Gall. *Eloquer*, Ital. *Allontanare*: hoc notione plurimes occurrit in Psalmis et aliis Scriptura libris, ut et apud Murator. tom. 8. col. 230. 517. Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 72. etc.

* *Elongier*, eodem sensu, in Mirac. MSS. P. M. V. lib:

*Mores devint, chez est la soume
Par le conseil du bon preudome,
Pou siecle plus Elongier,
Ber auder fait et roulongier,
Son chef e ravaon blont et poll.*

* Hinc *Eloquençia*, Recessus. in Poem. reg. Navar. tom. 2. pag. 99. cantil. 43.

*Parti vel de votre geot
Par votre Eloquençia.*

* 3 **ELOGARE**, Auferre, abripercere, detrahere. Gall. *Elever*. Epist. reclamat. ad Ludov. Plaut. tom. 6. pag. 11. Histor. pag. 1. *Elevare, et superrecedere, que lito, et a peccatore et mala sonora, paterna hereditas nostra erat primo Elonga-ta, et adhuc etiam abstracta.* Lit. remiss. ann. 1353. in Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 13. *Billonum à moneta regis Elongando, fundendo, rechassando et etiam affinando, etc.*

* 1. **ELOGATIO**, Extensio, productio,

Gall. *Allongement. Usus stagnorum Villarici et Bressie, apud Guichenonum in Probab. pag. 170. et Revellum pag. 266. et 267. An licitum sit Elongare et altiare valcentam sui stagni inferioris, et an possit altiationem et Elongationem calcata ipsius stagni inferioris comprehendere majorum comprehensionis prediorum.*

* **ELOGATIO GUEURE**, Inducie, Gall. Treve, a Gallico *Elongier*, Removere vel tuerre. Charta B. Connestabuli Arvern. apud Baluzium Hist. Arvern. tom. 2. pag. 90. *Sed tamen dictam Elongationem guerra premisit si bona fide servacione quamvis determinata prestatum.*

* 2 **ELOGATIO**, Litera principis, quibus dat inducere solvendu de dicta, nostris *Lettres de respit* vel *d'estat*. Constit. Jacob. I. reg. Aragon. ann. 1261.

Concedimus... quod nunquam de cetero elongabitur aliquem vel aliquos debitores vel fiduciarios vestros ab aliquibus, quibus vel aliquibus vestrum debent vel debebunt, de quibus a nobis semel sunt vel fuerint elongati, violentes et concedentes nobis, quod si forte causa ignorantiae vel alio quoque modo aliquem vel aliquos debitores vel fiduciarios vestros secundo vel plures elongaverint ab illis debitis, de quibus a nobis semel fuerint elongati, quod secundum Elongationem, vel plures, si plures fuerint, non teneamini aliquatenus observare: immo non obstantibus dictis Elongationibus, secundo vel plures factis, possitis ipsos debitores et fiduciarios vestros compellere et pignorare ad solventium debitum, que vobis debent vel debebunt aliquo modo. Vide *Elongare* I. *Elongio*, pro *Delay*, dilatio, in Assis. Arros. cap. 35: *Conviens au plaidoir ses filles et ses eschampées et ses Eloignes faire.*

1. **ELOQUENTIA**, Lingua, idioma, Dialecta, Romana *Eloquentia*, apud Duden lib. 3. de Morib. Norman. pag. 112. [Acta S. Winwaloei MSS. : *In verba susannationis et convictionis tam detectanda comprehendat, quod si tecet Christianum Elognitionem somnitari.*]

* **ELOQUENTIA**, Loctio. Helgaudus in Roberto Regis *Eloquentia tantum in cumbersa, ut nullus labetur dies, quin leviter Peccatum, et exoraret cum sancto Davide.*

* **ELOQUENTIOLA**, apud Virgil. Grammat. pag. 2.

* **ELOQUET**, Libert. castri de Monteolivo. ann. 1312. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 500. art. 3: *Quod contractus constitutus, unusquisque vias secundum propriam dominum, Eloquet purget, etc.* Ut in Reg. 143. Chartoph. reg. ch. 172. *Iego Eloques vel Eloquer cum nota abbreviationis, f. pro Eloquerium, quod Emisarium aquarium, vel pavimenti incile interpretor. Gall. Euer, ruisseau.*

* **ELOURDATUS**, Attomitus, stupetactus, actu sopitus. Gall. *Etourdi*, alias *Ajourde, Eslourde, Eslourdi, et Eslourdi*; unde *Eslourdement*, stupor, vulgo *Eslourdissement*. Lit. remiss. ann. 1353. in Reg. 153. Chartoph. reg. ch. 314. *De dicto actu Eslourdatus, et fore vacillando et titillando ad terram cedit.* Alia ann. 1389. in Reg. 182. ch. 37. *Lequel suppliant coidant que ne feust que Eslourde du cheoir, etc.* Alia ann. 1401. in Reg. 156. ch. 50. *Iellui Droutin frappa ledit exponant sur le teste tel cop, que il chey à terre tout Eslourde.* Alia ann. 1407. in Reg. 162. ch. 203. *Simon Thibault frappa Guillaume Courtois de son baston un seul cop en la teste, dont il fu Eslourde, et cheut à terre.* Alia ann. 1408.

In Reg. 163, ch. 109: *Le suppliant avoit été très-bien battu de tant de coups orbes, qu'il en estoit tout esbardié.* Aline ann. 1400, ex cod. Reg. ch. 301. *Douze coups de l'avis cheu à terre tout esbardié.* Denique alio ann. 1467, ex Reg. 200, ch. 130: *Le suppliant tous esbardié du coup de pierre... à pour ledit Esbardement ou autrement, le tumba à terre.* Hinc Abourdement, Fallacia, dolus, deceptio, vulgo *Surprise, tromperie,* a verbo *Alourder.* Decipere, in errorem inducere, in Charta ann. 1424, tom. 2, Hist. Leod, pag. 446: *S'il adenoit que par seduction ou Alourdet de curatier ou curatresse... filie desous l'eage de dous ans fuisse emmuniée par aucune personnes; que chis ou celle qui aussy l'emmonroit ou l'arroit Abourdée... fussen cascan, outre l'amende que loy donne, à une vion de Outremere, etc.*

* **ELSATICA.** [Alsacia.] DIFP.

* **ELUGACRUM.** [Labrum, apud Caton R. R. 10. et 11; si sana est lectio, vix in gens significat ad. eluendum, seu levandum.]

* **ELUBIUM.** Constantiensis: *Pelagus, Elubium, quod pro Eluvium videtur esse, sustinuit.*

ELUCIDARIUM. Ita appellavit S. Anselmus, seu quis alio. Anonymus liberum, quem scriptus de Summa totius Christianae Theologiae in Praefat. *Titulus itaque operi, si placet, Elucidarium prefingatur; quia in eo obversarius diversarum rerum elucidatur.* [Vide *Elucidarius.*]

* **ELUCIDUS.** [Perepicus. Borrich. co. git. 25.]

* **ELUCIBRATUS.** *Excusus vi telorum.* Barth. in Glossario ex Baldrici Hist. Palest.

* **ELUCIBRE.** *Languidus.* Papias MS. In Editio Lucidum: quo sensu oritur a verbo *Elucibrare.*

* **ELUDERE TEMPUS.** Consumere, Gall. *Passer le tems.* Lit. remiss. ann. 1380, in Reg. 127. Chartoph. reg. ch. 16: *Verba trufatoris seu jocosa et ociosa ad tempus Eludendum inter se preferendo, etc.*

* **ELUDIUM.** Jodus, Iudus Miraculis S. Augustini Cantuar. n. 58: *Inter hæc Studia vel seria, Isid. Chron. Regum Gothorum: Sepe etiam lacertos contra Romanos insolentias ac irruptiones Wasconum novit, ubi non magis bella tractare quam potius germen quasi in palo, tra Eliudi pro sua utilitate videtur exercuisse.*

* **ELUDIUM.** Deception, in Glossis MSS. Vide *Confundere.*

* **ELUERE.** Prestatore, uero, caverre ab evictione, Gall. *Garantir.* Charta ann. 1261, inter Monach. eccl. Aquilei cap. 75 col. 749: *Eudem dominio patriarchæ promisit (Utreus dux Carinthiæ) Eluer omnia et singula, quæ ei donaverat.*

* **ELUES.** ab*εύειν*, *Transire, tabulata navis.* Supplementum Antiquariorum.

* **Gloss.** Lat. Gr.: *Elues, εὐεύειν,* avōz. Ubi Vule, emendat, ab*εύειν*.

* **ELUMBRA.** [Craticeula que in Candens describitur.] DIFP.

* **ELUMINARIA.** Luminare, Charta ann. 1150, tom. 4, Cod. Ital. Diplom. col. 1515: *Per unumquemque annum duo militaria de oleo, id est, in opere S. Marii, et alteri Eluminarum persolvere debemus.* Vide *Luminare.*

* **ELUMINATUS.** Excoecatus. Sidon. lib. 8. Epist. II: *Quis ita gemino obtutu Eluminatus, qui exanimatis cadavere inspecto non statim signa vita colligeret extorte.*

* **ELUSCARE.** Luscum facere. Gloss. Greec. Lat. *Ἐλύσασθαι, Excico, Eluso.*

Utuntur Ulpianus leg. 5. ult. Dig. ad Legem Aquil. (9. 2.) et Marcellus leg. 27. Dig. de pignorib. vel hypoth. (20. 1.) Vide *Lucus.*

* **ELUSCATOR.** Coecitas. Gloss. Cyrilli Educatione monachorum.

* **ELUSORIO.** Derisor, illusio. Lit. Joan reg. Franc. ann. 1333, in Memor. C. Cam. Comprom. Paris, fol. 188. r: *Idem decani et claustrorum matris Ecclesie, eidem sententia (excommunicationis) obtemperare contempnunt. Ares parlam. Paris. ann. 1334 ex Cod. reg. 1602. 3. 3 fol. 8. r: Quamvis premissa in nostræ jurisdictione cituperum facta fuerint, adhuc tamen quidam molendinare, Cartula nuncupata, in nostri contemtum et Elusionem, quendam asinum equitanus postpropter peniculatum litus depictum ad caudam ipsius asini ligatum per villam trebat, clamando. Nos amplus regem non habemus, totum lucratum, etc.*

* **ELUSIO.** IN ELUSIONE BANNI, id est, Nomine banni. Lex. Godefr. iurarac. episc. Ms. ann. 1227. art. 47: *Nullus omnino bannus, vel præceptua, vel commandes, vel quocumque modo nominetur, quidquid sit in Elusionem banni fiat, nisi per episcopum.* Versio Gallica: *Nus banns, nus commandemens, nus commandie, u comment ke on l'apai, koi ke se soit en non de ban, ne soit fait se n'est pas l'eveske.*

* **ELUSORIUS.** Fallax, Gall. *Illusoire Elusus versutus.* in Charta anni 1196, apud Mirorum. tom. 2. pag. 1197. col. 2.

* **ELUTUS.** Aquatus. Papias, ab Eluere.

* **ELUUS.** Gall. Faue. Papias: *Fallos, Fallos, Eluus.* Varro legit *Helius* haud absimili notio.

* **ELYEA.** [Like.] DIFP.

* **ELYMAS.** [Magus.] DIFP.

* **ELYSIUS.** [Valde solitus.] DIFP.

* **ELUTZUS.** [Agor qui in longum pro-

tendit, nisi idem sit quod super Elu-

aria. Charta sub Alex. archip. Viena-

in Chartul. ejusdem eccl. fol. 26. r. col. 2.

Ego Jernundus resvero michi Elustum, qui terminat de uno latere fluvio Walab.

* **EMANATORIUS.** Fons. Gall. Fontaine, sic dictus ad Emanare, Couler Meisterlinus Hist. Berum Norberg. apud Lude-

wig. tom. 8. pag. 31. Aqueductum porro

Consules a longe per nivalia subterranea introduxerunt, hinc indequè per cutitatem locis opportunitas, tam ad usum incolis,

quam pro ornato. Emanatoria fecerunt.

EMANCIPARE. [Mutuare.] Vide *Mancus.*

EMANCEPS. Famulas a servitu liberatu-

s. gl. Isid.

* **EMANCIPARE.** A servitu liberare.

Sexto Grammaticis lib. 6: *Supervenient alii, qui prioris exemplo conditionem fateri posse, vincitam se cujusdam in matrimonio habere, eisque domino Emancipanda conjugis gratia rusticum opus dependere conabuntur.*

* **EMANCIPATRIX.** Alii conditione liberare.

Suggerit in Ludovic. VI. cap. 7. *Ipse vero manu potenti disrupti et defossi circunspicque omnibus municipiis, Acummonent Emancipant, et tam armis quam rictualibus corum sophismata deno-*

dans, copiosum redditum.

* **EMANCIPATIO.** Cuius apud nostros

ea erat formula, que habebat in Registo Feodor. Burgundie 2. part. fol. 211: *Nos Hugo, Dux Burgundie, non fac presen-*

tes litteras inspecturis, quod in nostra

presentia specialiter constitutus propter hoc Robertus Miles filius noster petit

Emancipari a nobis, seu liberari a patria potestate. Non vero videntes et attentes ipsius Roberti consenserunt et voluntatem circa Emancipationem habendam et demandam a nobis, mutuo consensu intercedente ex parte nostra et ex parte dicti Roberti ipsam praesentem Emancipationem acceptantem legitimam Emancipationem a sacris, seu a patria potestate. In cupis testimonium presenti Emancipationi ad requisitionem dicti Roberti sigillum nostrum duimus apponendum. Dat. die

Sabbathi post Festum B. Luce Evangeliæ, ann. D. 1272. [In Historia Dalphinat. tom. 2. pag. 84 legimus. Humbertum Delphinum anno 1277. Ind. xi. tertio Nonas Febr. coram Guillermo de Ruino Officiali Curiae Gratianopoli constitutum, Hugonis filium emanematus, et etiam potestatem standi in judicio, mutuum accipiendi, testamentum codicillos, seu ultimam voluntatem facienda, et cunctis contractus intendi, et generaliter omnia sua facienda, quælibet paternitas, et sui juris constituta facere potest vel debet, etc. Existat alia emancipationis formula in tom. 8. Specielegi Acheriani pag. 281. et apud Rollandum in Summa Notaria cap. 7. Rub. 5.

* **Formulam emancipationis recentiori-**

rem subiectio ex Tabul. S. Vict. Massil. ann. 1400: *Antonius Massarat, filius Jacobi, in praesentia judicis alterius curia-*

rum Massilie, praesente uidelicet patre suo, floris genibus rogavit instanter de rebus suis patre humiliter et deinceps dictum Jacobum patrem suum, ut placet eum emanci-

pare et a sua potestate liberare. Qui quidem Jacobus, audita requisitione predata dicti Antonii filii sui, ipsum continuo

Emancipari, ei a sacris suis et a sua propria potestate dimisit, relaxavit ipsum Antonium filium suum, juris et patrem familiæ fecit, accipiens eum per manum ac testibus, liberavit ipsum a manu sua atque a sua propria potestate, datus, con-

cedenas, etc. Adde Formulas MSS. ex Cod. reg. 763. fol. 2. r. [oo] Vide Grimm. An-

tid. Juris German. pag. 462. et Mitter-

maier. Prince. Jur. German. § 372.]

* **Cum autem hujuscemodi eman-**

cationis, solimmodo fieri soleat, pertinens filii, si præ minori etate hanc postulare non posset, per emancipandum, tum consensu Regis requirebatur

juxta Legem Jubileus 5. Cod. d. Finan-

cie. lib. 8. tit. 49. quad observatum

legimus in emancipatione Ludovici spennensis filii natu maioris Caroli Comiti Valesii ann. 1325. Eius emancipatio-

nis formulam a Carolo IV. Franc. Rege datam exhibent Acherius Spec. tit. 8. pag. 296. et de Lauvra in suo Juri Gallici Glossario. Vides etiam Consue-

tud. Pictav. art. 311. et Britan. art. 526.

* **Sed non una haec erat emancipa-**

tionis causa vel ratio. Fiebat etiam

per liberorum conjugium, et dominum

quod etiamnum statuit in Consue-

tud. Victav. art. 312. Engolism. art. 129. Britan. art. 527. Santon. art. 2. Rupell. art.

* **Juxta quadam alias Consuetud. ad**

emancipationem satis est, ut liberis, vi-

decentibus ac scientibus parentibus, pro-

pud. habeant domicilium. Vide Consue-

tud. Catalaun. art. 7. et Rhem. art. 7.

quod ad solos pertinet ignobiles, non

ad nobiles masculos juxta Consuetud.

Pict. art. 113. Pueri quod spectat, sive

nobiles sint, sive plebeia, parentum jure

matrimonio extimuntur fluncte marito-
rum. *Pietax art. 814.*
5 En atri apud Normannos eman-
cipatio lex, ut filius, sattem per annum
de quo surius factus fuerat, man-
cipium. In domo paterna man-
cipium. *Ch. 124. P. 1. C. 1. Art. 134.* *Reugnat*
d'Hour emancipe et mis hors d'aueques
s'espere, se comme l'en, a accourette au
faire au paye de son pere, vint de
l'assiduité et pour avor de la force
et de sonter et armer, et ne se logo pas en
la manipulation dessaduite, pour cause que
la manipulation dessaduite, qui est tels,
qui pas que a l'homme a soumis, il
est mis hors l'aueques sou, si ne le
l'recueillir ne logier jusques à ce que
et jour soit passé.

Emancipabantur etiam qui a liberis unum statim annum preverantur. Item. art. 6. **C**atafaun. art. 7. 8. et 8. art. 57. et **n** quibusdam provinciis liberi omnes mortua matre: quod hodie statutum. **C**onsequendus Montarg. cap. 7. art. 3. **V**itrac. art. 101. 143. **C**astri Novi. art. 134. Carnot. art. 103. **D**urocass. art. 33. **H**ec post de **Lauriers** in exsilio Jam laudato.

Necne: **b** re futurorum est opinor, sicut eod. Cl. **S**criptore observamus, non cum quidem fuerit veterum "Francorum in filios potestatem, ut eos possint interimeri, sed tamen patrem patrissimis filios vendere, si necessitas compellat legitimus enim capitul. hiib. 6 cap. 4. ^{oo} Exod. cap. 21. vers. 7. et 8]. **S**ic quis vendiderit filiam suam in familiam, non egredietur sicne ancille exire conuerteret. Si placuit domino suo cui ex tua est, dimittat eam liberam, et ad alium populum non licet eam vendere. Vide Etymoticus cap. 33. int. **C**ontra, de patribus qui filios distractarunt, vi. 43) et Formularum An legav. 48. ^{oo} de saeculo plenio.)

35. Non solum autem pater apud antecessores nostros, verum etiam ma-
trem vendendorum filiorum jure gaudebat,
sunt enim habemus Auctori Vitæ S. Ju-
stini, tom. 2 Bibl. MS. Labbe pag 573
Cumque puer velociter iusta explessat
reunivit patri dicens: Mulier pauper-
est ea, cui, et panis deficit, nec un-
eniat habet. Quia audio iussit eam in-
spectare suo nastore, hilari vultu et
interno affectu interrogans, cur tantu-
mula ueretur, et clamoribus eum impue-
scere. Tunc adha responderit: Videlicet
Sacerdos, quod omnia fons pericitur;
panis deest, emptio nulla, famæ quotidien-
imaleat, et eae proximani morior
quoniam tuam tuam adiuvi elementam, ut si
me de periculo famis eripueris, am libe-
re petuo ancilla, et filia quem utero
proto serua sumptibus et jugiter servire insa-
vit. Tantundem adiutor me non percam.
Tunc sicut adiutor me non percam.

³⁰ Verum prae Francorum barba
non interantibus tertie stirpis Robigus
seusus mitigata, tunc leniter tamquam
indulgenter filii a parentibus habita
fuerat, ut Acurius, qui circa annum 1200
scribat, dicit ad tit. Institut. de patria
et usit. (1.9) *Alio vero gentes que
dum vel seruos tenent filios, vel scilicet aliis
ut prorsus Absolutos, ut Francigena, etc.*
Hinc colligunt quidam nullum fundum
temporis in Francia jus fuisse patrum
in filios; at conjecturam expoliunt tum
Consuet. Vitrac. art. 100. Rhem. art. 6.
et 7. Montarg. cap. 7. art. 2. Borbon.
art. 188. Pietav. art. 818. Catalaun.
7. Sedan. art. 5. Carnot. art. 103. Castris.

Novi art. 133 *Biturie* tit. 1, art. 3, *Bri-*
tan, art. 48 que paternum ius agnos-
cunt omnes, tum etiam nostri veteres
Prædicti Autor magni Francie Con-
suetudinarii, qui scriberat anno circiter
1630, art. lib. 2 cap. 40 pag. 263 des-
cripte: *Par la Coutume noire de la*
Prevôture et Vicomté de Paris, loz ou don-
que n'en point cause, laisse ou donne de
aucun enfant étant en la puissance du
pere, le pere a droit au pere, mere
et au pere de l'est, tout encombrement
y a cause, et ladite cause. Article pag.
265, et des Mares Decis 1648. Item patrum
tum plane confirmant Emancipatoria lit-
tere, tum jam memorare, cum alia
plures in Historia familiarium illustrum
relate. Vide Hist. castellionis ad Matro-
nam pag. 190. Probat, et Perardum in

nam pag. 190. Probat. et Perardum in Burgundia pag. 521.

¶ Paternae potestatis haud modice depravatio aliquando invalidit, cum inter Hoc patres nullos, nequid etiam in natura eleo et ratione tamquam parent. Vide infra de *Obnoscere*.

2. **EMANCIPATIO**, in Monasteriis diciat
monachus ad aliquam dignitatem promovetur, et eo ipso ab obedi-
entia Superioris eximitur. Secundum
duos Epist. 17. Promotio Abbat. *Emanci-
cipatio filii est*. Isteam Epist. 202. Quasi
Emancipatio filii ad Capitulum, et non
potius ad *abutum speciei* Abbatem, ut
de Diceto anno 1179. *Rogauer a Collegio
sancte Trinitatis ad supradicti loci curiam
in Abbatum assumptis ab Alessandro PP.*

5. Kal. Febr. *Tuscani benedictionem et
in signis Emancipationis indules emi-
trant, annulium chirothecas accepti Chro-
niton Maurinacense lib. 3. de Macariis
Cluniaciensis Monachos electio in Abbatem
Maurinacensem : Prelubato itaque
Monachos Cluniacum mittimus, et ut
Abbas loci illius Macarium a iugo obe-
dientia absolvit et Emancipi postulente
intimamus. Infra : Asserens, se nunguia
ei benedictionis consuetudinem impene-
surum, nisi plenus a iugo obedientie
cognosceret abolutum.*

EMANCIATORIE LITERA, que ad
Abbatem in eum finem Monachum electo-
datur, in eodem Chronicu Mauriniensi
const. Literas Emancipatorias postulantes
(Archiepiscopo Senonensis) ostendentes
etc. Ex quibus conficitur ad hoc, ut
Monachus in Abbatem alterius Monas-
terii electus benedicatur, necesse fuisset
ut emanciparetur a suo Abbatore, tametsi
ipsa promotione emanciparetur, quo
præterea docent sequentia, descripta et
Polyptycho Monasterii S. Remigii
Remensis. Anno ab Incarnatione
1097 postquam de Gallia Urbanus PP.
Roman redierat, misit litteras Manassei
Remensis Episcopo, non priori simoniaco
deposito, sed successori M. catholico, pre-
Roberto Abbatore S. Remigii, qui Monachos
fuerat S. Martini majoris Monasterii, et
quiem diocessani Episcopi Remensis Ecclesiæ
sue prejudicium fecerant, dicentes, euri-
de judicio et iustitia Abbatis sui pondere
et ejus obdientie et disciplinae subcessus
debet, et de eo in Capitulo suo, sicut ex
Monacho suo tractare, quod his verbis
cassari Romanæ Ecclesiæ, et Romanæ
Sedis Apostolicæ. Urbanus Episcopatu-
servis servorum Dei, venerabilis Fratri S.
Remigii Archiepiscopo salutem et Apo-
tolicam benedictionem. Abbas S. Remigii
gl̄ia clausa in praesentia nostra et Confrat-
rum nostrorum Episcoporum et Cardina-
lium diligenter discussæ in inquisitione
et ad hunc tandem finem perducta, judi-
cium Episcoporum probatum super eum
cum hac ratione reprobatum noveris, qui

*postquam filius a patre Emancipatus est
sub curam et dominacionem patria redire
districione legum non cogitari, nisi sponte
ipse regauerit. Promotionem enim Abbaties
Emancipationis accipimus, et video sub
potestate Abbatis redire non debet
judicamus. Existat formula alia ejus-
modi emancipationis apud Jacoba Petri-
tum post Poenitentiale Theodori pag.
149. Vd. Petrum Blesens. Epist. 90. &
S. Anselmum Cantuariensem lib. 2.
Epist. 42. 52. lib. 3. Epist. 82. 139. Quin-
dam si Abbas ipse ad majorem digni-
tatem v. g. Episcopalem proverebatur,
totius Conventus consensus requireba-
tur, ut ex S. Anselmi lib. 3. Epist. 6. 7.
v. colligatur. Vide Vitam Adriici Epis-
copi Cenoman. num 54. 55.*

EMANCIPATIO CANONICORUM dice-
batur actum quo a Scholastici potestate
juniores canonici emancipati, et capitulo
et clero ecclesie solentem non more deducebantur.
Vide Statuta Ecclesie Bingenensis
ap. Würzburg. apud Diplom. tom. 1.
pag. 175. spp. et Mindensium tom. 10. pag.
141 ubi habet. **Dum Canonicos eman-
cipari desiderat**, de maxima hora capituli
et scholasticorum vel ejus vicis tenentibus
decano et capitulo presentebantur, et inge-
natur de litterature sufficientia, de ido-
nitate personae et habilitate ejus ad
Emancipationis actum legitime subeun-
duti, et de aliis circumstantiis opportu-
nis; ex tunc per decanum in loco claus-
tralib. ad huc ut maris est debite locabitur
seu reponetur, ibidem die ac nocte conti-
nuis usque ad horam capituli dies imme-
diata subsequenti permaneatur nec a
claustru intermixta recessurus; qui tunc ema-
ncipanda hora primo prostratus enancipabitur
sive a primis solis eripitur per deruman,
et eodem contextu et hora deferetur ei-
dem parmentum et jurabit statuta, etc...
Sed quia alia consuetudo de seruicio per
canonicos sic emancipatos tempore eman-
cipationis dudum observata, videlicet
quod talis canonicus expensas graves et
inutiles circa effrenatam multitudinem
hosquies quod a prandium tamquam
convivis invitare conseruerat, propter
quod multis debitiorum oneribus gravaba-
tur, etc... quoniam consuetudinem reputa-
mus abrogare... durissim statuendum
quot ad armarium ecclesie 5. marcas...
ad fabricam ecclesie totidem et ad struc-
turas et reparaciones et emendas edifi-
ciorum claustru 2. marcas provisoribus ad
hujus officia deputatis ante ereptionem
ipsius canonici de carcere in parata pec-
catoria et solvere teneatur, etc.
Vide Scholastica.

3. EXANCIPIATIO etiam dicitur de Ordinibus religiosis, qui ab Ordinariis jurisdictione exempti. Sedi Apostolicae nullo medio subjiciuntur, apud Joan. Sarisberensem lib. 7. Policrat. cap. 19. ubi in ejusmodi emancipatos gravius invehitur.

EMANCIPATIO MONASTERI. Exemptio a jurisdictione Ordinarii. Vita B. Heliodori demari Eremita cap. 5. *Pascalam Par-* para super *Emancipatione sui cemiteriorum sollicitus, et quod petit impetrat.* Verdictum Bartholi Fizien in Hist Leodiensis pag. 106.

4. EMANCIPATIO. Disinvestitio, traditio, ex parte Wibaldii veteris Corbieo Abba- tis ann. 1152. in Monuments Paderbor- nensis. pag. 105. : *Cujus possessiones empte a predicto venerabilis Episcopo legitimata per huc scripta Emancipatio non facientes, etc. Ita usurpat Actus S. Forannani Abbatis Walclodensem ann. 15.*

5. EMANCIPATIO, f. pro Mancipatio-

Addictio. Stat. crimin. Saona cap. 87. pag. 78. Si quis eorum contra inhabitationem (inhibitionem) presentem presumperit quandocunque postea ad civitatem Saone vel districtum (redire) et capti poteris seu haberi per magistratum predictum, tenetur ipse magistratus ipsam talem iterum expellere, eum etiam impunendo usque ad Emancipationem irrevocabilem (sic) per trea annos.

* **EMENDAMENTUM.** Vide ipsa Emendamentum 4.

EMANERE. Extra domum manere, vagari, peregrinari. [Papias in Codice Bilituric: *Emanere, Excubare.*] Gloss. Gr. Lat.: *Exiitio, Emaneo, Endant, exiunt, exponunt.* Gloss. Lat.: *Grec. Emaneo, expono.* *Emessiones, Excubitor, Exsorito.* Vide Cujacium lib. 6. Observat. cap. 26.

EMANESSES. [Gloss. Lat. Gr. Antikos, Εμανεσσες.] *Emansio, Emansio.* [Qui diu vagatus ad costas regreditur. Modestino leg. 3. § 2. Dig. de re milit. (49, 16).] Petrus Blesius. Ep. 142. de Monachis vagis. *Transfugae et Emansores a clauso effrane, vagi et Sarabante.* Contra Mansores, qui domini manent, resident. Vita S. Theodardi Archiepisc. Narbon. apud Catellum pag. 757. *Sive Mansor, sive idem esel viator.*

EMANITAS. Immanitas, crudelitas. Privilegium Agradi Carnot. Episc. ann. 696. apud Felibianum Hist. San-Dionys. pag. XVI: *Secundum statuta canonum de objecto Emannitis crimen feratur.*

* **EMANATUS.** pro *Emanatus*, promulgatus. Stat. Freder. Trajet. episc. ann. 1318. In Batav. sacr. pag. 180. col. 1: *Sciendu quod, tam decani christianitatis quam provisores, ecclesiastarum rectores decretales libri septimi noverit Emanatus, et non obiecto nobis, sed de causa, quae interierunt, publicaverint.*

* **EMANO.** De sanctitate Glastoniensis Ecclesiae tom. I. Monastici Anglie. pag. 7. col. 2. Si quis Emano aliquod edificium justus locasset, quoniam at uniration sua lucem impediret Ecclesia, statim patuit ruina. Pro Emano puto legendum et vicino. Utroque permisimus erat scriptura in antiquis libris, ubi neque voces separabantur, neque littere i punctum superponebatur, adeo ut faciliter labi potuerit lector minus attentus.

* **EMANSOR.** Vide *Emanere.*

* **EMARCITAS.** [Emarcio. Gloss. ms. Bibl. Nat. n. 7612.]

EMARCIARE. Maredum reddere, facere. Stephanus Edius in S. Wilfrido cap. 62: *Credo enim indubitate fide, hanc meam manum incurvatum, et brachium longo tempore Enarciatum, in eo lavato pro sancti audioris commitionem, Deo volente, posse sanari.*

EMARCIUM. Gallis veteribus, vitis genibus medicinis vini. Columnella lib. 3. cap. 5.

* **EMAS.** *La profondita,* in Glossar. Lat. Ital. MS.

EMASCULARE. Enervare, debilitare, castigare. Jo. de Janua. [Titulus Apuleius Met. 7. ut et voce *Emasculator* Apol. pag. 321. pro *Sodomita*, σαποκοτης.]

* **EMATHOICA.** Richer. lib. 3. cap. 5: *Res... pedestri lapsu decidens, multo epatis dolore recutaxit est. Nam quia in epatis sanguinis sedem phisici perhibent, ea sedis concusa, sanguis i Emathoican redundavit. Cui sanguis copiosus per narres et gulam diffusebat. Forte pro Emathoidea a Aliopoi. Sanguinifluum scripta aut a Aliopoi. Vena sanguinalia derivata vot.*

* **EMATIO.** Charta Foundationis Trisa-

gii Ord. Cisterc. inter Instrum. tom. 2. Gall. Christ. col. 422: *Præterea dedit eisdem Monachis alias terras, quas ab aliis, tam per Emationem, quam per Emptionem sis acquisivit. An pro Cambio, Permutatio, Gall. Exchange?*

* **EMATRIUM.** Moneta minutior, ut videtur. Gregor. Monach. in Chronico Farensi, apud Monach. tom. 2. part. 2. col. 422: *De casale Victoria Carocium suis consortibus denarii XXII. et x.*

Ematria. Etiam *Ematrum.* Ut x.

* **EMATURO.** *Naturare, maturum faci.* Eumen. Gratia. act. ad Constant. 10. *Ematuro, Ematuro.* [Ematuro, Ematuro.]

* **EMAUDUS.** Gall. *Emati, Ital. Smalto.*

Emecatum, Inventum. Ecclesiæ Antic.

anno 1444. Item duo asselli argenti pro cappello Ædiparis XII. uncianum et dimidiz.

quorum unus est quadratus ad modum voragine, cum uno *Emaudo* cadru, et in quadratus quatuor lapides. Sunt qui hanc vocem deducunt ab Hebreo

Hasmal, quod bis legitur apud Ezechielem, quodque *Electrum* vertit S. Hieronymus.

* **EMAX.** *Tenuis, macer, vel qui imat aliquid emere.* Papias. Posteriori significatione latissima haud ignotum. Gloss. Lat. Gall.: *Emax, Achetabile.*

EMBADIA FORMA. *Anonymus Gromaticus.* Termiui si duo in unum fuerint, embadiam formam ostendunt: si autem ambo quadri fuerint, naturalem lapidem in 15. pedes ostendunt, etc. *Embadia et quatuor Graeci dicuntur* ταῦτα ἔπειραν ταῦτα, ut est apud Varium.

* *Additio.* Ad *Emadim*. D. Falconnet:

Embadon. Area circuli, apud Auct.

Geomet. et Gromatic. vulgatum ab Andr. Schott. inter Auct. Rei agrar. edit. a Gestio sive *Ordines fictionum* pag. 24. *Varium* scribitur *Embadia*, *Embadia* *Embas, adit, tibz, cothurnus*, in Lex. Martin.

* **EMBALMATA.** *Alejandro capitulo de Reumatismo ventris, sunt intumesciones seu saltem in quibus morselli contingunt.* Glossar. medic. Simon. Januaps. ex Cod. reg. 6359.

* **EMBARIC.** *[Impatiens. Diff.]*

* **EMBARICIA.** Stat. Guili. ar-hiep. pro universit. Tolos. ex Cod. reg. 422. fol. 68. v: *Cum... institores seu stationarii hujus studi, per quos debet pandi et aperiri major copia librorum, et fieri Embaricaria librorum et raritatem inducent. Ubi fortis-sus legendum, Embaricaria, preti scilicet immoderatio.*

* **EMBASIS.** [Balnei. Gloss. Cyril.]

* **EMBASSATOR.** Legatus apud Rymurum tom. 3. pag. 221. col. 1. Vide *Amblador*.

EMBAZARIA. Legatio, mandata rei cuiuscumque facienda alii cui cura, præsencia, &c. *Embarazaria.* Stat. Avienum. ann. 1263. cap. 21. ex Cod. reg. 4639. Statuum quod in Embazararia nullus mittatur, nisi semel in anno, et intelligentius Embazariam, si extra jacuerit per noctem. Hinc.

* **EMBAZATOR.** *Embaricator, Hispan.*

Embarador, Legatus, ibid. cap. 2.

Arbitrio consulendum omnium vel presentationem relinquatur utrum ipsi fuerint vel misere-

re Embazatores pro facto communis, et possint mutare Embazatores longe per duas dietas. Lit. ann. 1357 inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 186. col. 1: *De bona intentione, quam erga civitatem nostram atque Embazatores nostros vobis pridem missos, etc.* Instr. ann. 1884. in ter Probat. tom. 3. ejusd. Hist. pag. 70. col. 2: *Cum ipsi legati... ad ipsum dom. nostrum regem accederent,... gentes bas-*

tardi Caylarii... dictos Embazatores in-

ter Lunellum, et Montem pessulanum in-

teriorum inhumaniter tradiderunt. Embaz-

ator, Ali Lit. ann. 1407. tom. 9. Ordinat.

reg. Franc. pag. 207. et Embazadeur, in

aliis Lit. ejusdem an. 4bld. pag. 310. Vide

Embazarato et infra Embazator.

EMBAXATURA. Legatio. Ital. Am-

basciata. Gall. *Ambarada.* Occurrat

apud Sebas. Fantoz. Histor. Avenion-

tom. 2. pag. 12. in Charta an. 1251.

* **EMBAXATORIA.** Embaxatoria. *Emba-*

dem notitia in Statutis Arecae. MSS. art.

76. *Embaxatoria, in Conventione Caroli Comitis Andegav. et Provincie cum Areolatus ann. 1251.* MS. D. Bru-

net fol. 58. verso.

* **EMBAXATOR.** *Embayssator, ut*

Embayssator, in Isidem. Statutis art. 76.

et 78.

* **EMBOLA.** *Idola. Papias.* [In Amalthea legitima Embola.]

* **EMBOLA.** Consilium, molitus, mili-

taris expedite, ut videtur. Gall. *Entre-*

prise. Charta ann. 1294. ex Reg. comit.

Faxens. A generali et felici expeditione

vel Embela principia et dominii regis

Francie, quod pro defensione regni su-

in quo publica versatur utilitas, possit vel

debet excusari. Vide infra *Empresa.*

* **EMBLA.** Equus sarcinarius, sic dictus ab Embola, Transvectio mercium.

Leges Palatinæ Jacobi II. Regis Majori. inter Acta SS. Junii tom. 8. pag. XXVI: *Unum preesse Subembelerio et Embelerus nostris ipsius, qui Embelerus major debet numerupari et de nosris Embles sit sollicitus.* Pluri. ibid. occurrit *Zembla*, eadem notione, sed ut videtur, additio euphonica cassata. [oo Ambulator cavall. Calidore. Giralarus. Lovari. equus. Gallus. Cheval qui va au combat. Forelinum. in Ambulatorius et infra Equus Ambulatorius.]

* **EMBLASMA.** pro Embelma. Testamen-

tum Perpetui Episcopi Turonensis Ju-

lia Perpetua. Crucem parcam ex Em-

blasma, in qua sunt de reliquis Do-

mini, do. lopo.

* **EMBLEMÆ.** ex Gr. εμβλημα quod operi

cuiquam adiungit ornatus gratia, opus

tessellatum, musivum, et. *Emblens*

sculptura, Joanni de Janua dicitur. Pa-

pas: *Emblema, superabundantia, vel*

obscuritas, quod celatur. Gloss. Lat.

Gall.: *Emblema, scultura apparente, or-*

nemem de rauisca. Dudo lib. 3. de Morib. Normannor. pag. 30. *Emble-*

timus ubertate laudes, rerumque omni-

Emblema dives. Fortunatus lib. 2. Vita S. Martini:

Emblema, gemma, lapis, torquemata, thura, falerni.

Rabanus apud Browerum Antiq. Fuld.

lib. 2. cap. 10:

Eco Cruci lignum, quo Christus a se beavit.

Emblema inclusum ex tenet ista Crux.

Ubi, ut et apud Fortunatum, secunda

corripitur. Vita S. Sor. Eremita n. 6:

S. Martyris naufragum opere polynoto,

auro gemmisque miro construxit Em-

blema. ^{oo} Vide *Forcellinum*.

* **EMBLERIUS.** Cui cura juniperorum

sarciniorum est commissa. Vide Em-

bla.

1. **EMBOLA.** Transvectio mercium,

qua in navis inveniuntur. *Felix Embola,*

in leg. 2. C. de Navibus non excus. lib.

11. tit. 4. in Nov. Theodos. de Navib.

ultra, etc. *Aiora* *ιπόλιθοι*, in Edicto Justini-

anii 18. cap. 4. § 1. ubi sic appellatur

solemnis et annua publicarum specierum

transvectio, qua ex *Egypto* flebat CPO-

lin, qua alias sacra Embola dicitur in

leg. 10. C. de Sacros. Eccl. (1, 2) et Nov. 183. cap. 2. est enim ipsorum quidquid sic: *vix ipsorum*, ut observatum a Salmasio ad Vopiscum pag. 387. [Ut felix esset, Embola Romani singulis annis apud Ostiam sacrificium instituerant placidus ventis et sedando mari, similiisque sacrificia habebant pro conservione fructuum, florum, etc. Thwrocius in Salomonem Rege Hungar. cap. 41. *Hoc igitur et gloriosi Ducea fortibus pagans interfecit, et omnibus Christianis a captivitate liberatis, usque ad triumphum totius Hungariae, cum triunfo vi togis, gaudentes redierunt. Vide Riazium Ortizibz in Itinerario Adriani VI. Pap. n. 41. pag. 460.*

1. EMBOLANTIS. Vide in *Embolus*.
2. EMBOLIA. Alia notio, si tamen mundum non est, in Charta ann. 1272. inter Probat. com. 4. Hist. Occit. col. 36. *Dicit, sibi videntur qui communem esse domino regi, cum in adventum regie magistratus et eius felicis Embolos, omnem, omnium cessante privilegio, certitudine beatitudinem occurrere, et ei sua ministeria exhibent. Quid si legatur, et sua felicia sunt?*

3. EMBOLIS, EMBOLM, EMBOLIM. Græcis *embolus*; Additio, additamentum, proprie autem dicitur, quod Epiphilea iam scripta additur, vel quod extra præcipuum illius materiam, ad calorem reicitur. *Chartam insertitum* vocant Centuriatores Magdeb. ait *Postscriptum Epistola Pauli PP. ad Pipinum Regem: In Embolim vero durexil nobis a Deo protecta Excellentia vestra praefatio vos Desideramus admunitione, Reges Neapolitanos ac Cajetanos constrin gere, ob restituenda patrimonio protectori vestro B. Petro, etc. Alia Adriani PP. ad Carolum M.: Eniuit nobis Stephanus Neapolitanus Episcopus per suos opes, in iubibus Embolim posuit, significans nobis de nefando Adaligio, etc. Vide tem. 3. Hist. Franc. pag. 717. 745. 747. 770. Baron. n. 390. num. 35. etc.*

4. EMBOLIM. Eadem notio, apud Leonem III. Epistol. 5. 9.

5. EMBOLIS. seu EMBOLUM, apud Scriptores Ecclesiasticos, dictum parsim, qua clauduntur Dominicana oratio et libra nota a malo, quia, ut in S. Cyprianus Serm. 6. et in conciliorum lib. 3. de Iust. Offic. cap. 23. in consummatione orationis tenet clausula, universum petitionem et precium nostrae collecta breuitate concludens. *Ordo Romanus. Sequitur in altum Prefatio. Dominica orationis, et Oratio Dominicana cum Emboli sua, in qua tres articuli orationis inventur. Vide Card. Bona Lib. 2. Rerum Liturgic. cap. 15. n. 2.*

Pro conclusione cuiusvis officii ecclesiastici usurpari videtur, in Rituali MS. eccl. Senon, in Cœna Dom. fol. 70. In eo vero loco ubi solemnus uetus benedictare, consecratore oleum pro infirmis consecuturque conclusione. Per quem haec omnia semper Domine bona crea, etc. Unde intelligimus Embolum esse supradicti officii.

6. EMBOLISMALIS ANNUUS. Gervasius über. Otorum Imperial. cap. 6: *Est ergo annus circumvoluto siderum, et hic nunc Lunaris constans CCCLXV. diebus, nunc Solaris constans ex CCCLXV. et quod dante, scilicet sex horis. Nunc Bissextilis constans ex CCCLXVI. diebus: nunc Embolismalus, etc. Super precepsas, quia CCCLXXX. dies excedit, habens tridecim lunationes. Vide mox Embolismus 1. et supra vocem Annum pag. 233.*

1. EMBOLISMUS, ipsozōs; Saltus lu-

nus seu superexcessus anni solaris super lunarem, [sive ut loquitur Isidor. lib. 6. Orig. cap. 17.] *Superaugmentum, eo quo expletus numerum annorum communum, quibus undecim lunares dies dantes certiuntur,* de quo præter Durandum lib. 8. cap. 10. et ceteros Compotistæ, sic vetus Codex Victorinus à primo Embolismo. *Sunt Epacte 22. in primo anno Embolismi, sexto in octo dodece. Idco Luna in Kl. Septemb. et Octob. est 24. in Kl. Novemb. et Decemb. 29. que ipsorum est Luna 2. que est prima 3. No. 4. Decemb. et finit. in Kl. Sept. 30. que ipsa est Luna vero que est prima 4. Non. Sept. 30. in Kl. Octob. Embolismi est. Luna quoque que est prima 5. Non. Octob. et 30. in Kl. Novemb. et Decemb. 24. in Kl. Januar. 26. in Kl. Febr. 27. in Kl. Martii 26. in Kl. April. et 30. in Kl. Maii. et 29. Non. ejusdem. Luna Aprilis est. Illa quoque que est prima 5. Non. Maii. 30. in Kl. Junii Luna Maii est. Herum ipsa, que est prima 4. Non. Jun. et 29. prid. Kl. Julii. Luna Junii est; nec non et illa, que prima est in Kl. Julii 30. et in 3. Kl. Aug. que est saltus Egyptianorum, Luna Julii est, ipsa que que non 2. secundum compotum; sed tercia computatur propter solium in Kl. Aug. et 29. 6. Kl. Sept. Augusti est. Illa quoque que iterum prima est 5. Kal. Sept. et 30. Kal. Octob. Sept. et iterum ipsa, que prima est 5. Kal. Octob. et 29. 8. Kl. Novemb. Octobris est: ipsa vero que est iterum 1. est 7. Kal. Nov. et 7. in Kl. ejusdem, 30. queque 8. Kal. Decemb. Novembri est.*

2. EMBOLISMUS. Thomas Cantipratus lib. 2. de Apib. cap. 15. § 2: *Quamquam et vix aliter dici potest, cum quis in una virtute præpositat, ut in abstinentia, parsimonia cibi, eoque qui Embolismum, vel naturaliter, vel diuinititer præstunt secum abstinere etiam cogitantes. Ubi Culverinus re cum Medicis collatis censem Embolismum sic perperam dici pro bolina, et saepe Ingenui nempe dicunt. Tunc de voce, præster Medicos, A. Gallius lib. 16. cap. 8.*

3. EMBOLIUM. Vide *Embolis*.
EMBOLUS, IMBOLUS. Urbis angportus Græcis Byzantinis, *"Euseb." [Caffarus lib. 1. Annal. Genuens. ad ann. 1157: Amicus de Miro Constantiopolis legatum miserunt pro exigendis Scaldis et Embolo promissis.]* Charta ann. 1161. apud Ughellum in Archlep. Pisanius: *Tibi... concedimus Ecclesias videlicet, Embolum, et Scalas, et Stateram, que sunt in CPoli. In aliis annis 1224. apud eundem, fit mentio Emboli Peltipariorum in urbe Pisana, nos diceremus, le quartier des Tanneurs. Ita Cinnamus lib. 6. n. 10. ait, ab Alexio Comneno Imp. concessum Venetiis etiam in Bucavio et Embolo ovocatoe et molle. Sic autem appellabant Byzantini ut plurimum porticos, quæ in urbe sparsim erant; unde postea voca ipsa regionibus, in quibus eas erant, attribuite, ut doculimus ad Alexiadis Annexo pag. 160. Paplas, Emboli, dicitur vel quia sub volumen sunt, et quia sub ambobus sunt enim platearum porticos hinc inde. Charta ann. 1208. apud eundem Ughellum tom. 7. pag. 276. Et apostolus in *Imbulo Amalphi*. Hinc emendandus Erkemperius edit. Caracolli pag. 45. Tota urbs Sicopolis igne cremata est, ita ut ne una guidem domus remaneret invata, præster Empolis autam Legendum Emboli aulam.*

EMBOLANI. Quis in Emboli istis commorabantur, aut possis, qui illis præparent. Charta laudata ann. 1161: *Ita ut*

neque Archiepiscopus, neque Consules Pisani, neque Misatii, neque Vicecomes, neque Embolani, qui modo sunt, vel pro tempore erunt, nisi aliqua persona occasione Pisana civitatis potestatem habeant aliquo modo de predictis ambibus vendendi, vel pignorandi, aut alienandi.

* **EMBOSSARE.** Os obstruere. Actus MSS. Inquis. Carcass. ann. 1308. fol. 16. r.
Philippe de Lernaco domellus et Petrus de Agri dixerunt sibi, quod quadam nocte iniquum dictum begunum in ponte de Alato, et statim ceperunt, et Embosserunt eum taliter, quod non posset claram.

EMBOTUM. Infundibulum. Embotum, nostris Entonsons. Hinc

Embotum dicta concavitas palati, quod infundibulum vicem presertim. Constantinus Afric. lib. 3. Panchein. cap. 11. *Hec via quanto plus decensum, tandem magis se rotundat, atque strigil, cuiam postea jungendis glandi, que concavum et rotunda sicut sphera, viciatur ossi colorio simili. Hoc autem est superstitio est palatio. Concavitas iste Embotum est vocata, quia sicut vinum per Embotum, ita superfuitas nostrae grossae per hanc influunt. Embotum autem illud ex palliis componitur a secundina matre egreditur, etc.* [Vide Embutum.]

EMBRACITORES. lib. 4. Inst. cap. 52, dicuntur causas personarumque illiciti defensiones, qui suas poenas sibi constitutas habent, a Gallico Embraser appellati, quod quascumque causas defendendas suscipiant et amplectantur. Anglis, Embra-sour, vel Embraceour. Vide Rastallum.

* **EMBRASMENTUM.** Exstio, incendium, Gallice Embrasement. Arrestum Parliamenti Paris. ann. 1381. pro Alta justitia Monasterii Bonne-vallis, ex Archivis eiusdem loci: *Super casibus sumptuosis occisions, Embrasmentum, factum in latrociniis thesauri inventi et recolandi, etc.*

* **EMBRAXIUS.** Tegula species, Imbrex, Ital. Embrixi. Conver. Saone ann. 1520. *Quae formarari debent pro unaquaque formata sua coccis laterum, seu tegularum, vel capporum, aut Embrioxiorum, etc.* Vide infra Imbrex et Embriox.

EMBRIDIUM, in Glossis MSS. Matta ex grosse papero tenuiter pectinata. Casianus Collat. I. cap. 23. *Iudam ipsius, quibus insidebanus pietatis admonens incubatur, Embrimis pariter capitum rostro cervicalium vice suppositis, grossioribus paperys in longis graciles fasciculis coaptatis. Embriimi mentis est etiam apud Cyrrilum in Vita S. Euthymii Abb. n. 90. et in Apophthegmat. Patrum num. 7. Vox, ut videtur, egyptiaca, cuius notio hic satis indicatur, quem etiam reponenda videtur in Reguli S. Pachomii cap. 14: *In die Dominica vel oblatione tempore, nullus deersit de hebdomadaria, sedens in loco Ebymii, peccantibus respondens, ex una duntaxat domo, in majora terrena hebdomada. Nam quod ad hunc locum conueniatur. Hoistius, vir problemi, qui Embridiuum esse presentorem vel cantorum existimat, voce ab Egyptis ex Graeco cogitans, aut evanescens delicta. Fustra etiam vocem hanc Cassaubonus Exercit. I. ad Annal. Baronii suspicatur formatam a Epiphysi, dormitare, et somnum levem capere. [Vide Gloss. medie Graecit. in Epiphysiove.]**

* **EMBRIS.** [Tempuries Dier.]

EMBROCARE. tubayu, seu tubayu facere, infundere. Glossar. S. Benedicti

cap. de Medicina: *Fomentum. tubayu.*

Math. Silvaticus: *Embroca, i. infusio, quam nos dictimus fomentum: et Embro-catio, i. infusio, scilicet quando ab alio infunditur et aspergitur. Occurrit non semel apud Alexandrum Iatrosophistam lib. 1. Passionum. Vide Gorrsum. In Euseb.*

* **EMBRORE.** f. Glutino. Linne. Gall. Empeser, vox artis pannificis, in Stat. revolut. ann. 1400. pro pannif. Carcass. ex Reg. 201. Charlroph. reg. ch. 121. *Item quod frumenta dicta villa Carcasone seu ministeriales (ministeriales) ejusdem probobus et tenetibus bene, decen-ter et sufficienter parare et aptare dictos pannos, tam in garniendo, quam in ver-sando et Embroso.*

EMBRUM. Gloss. Lat. Græc.: *Embrum, πραγματος, ινδιαζης leg. forte πραγματος, τελ πραγματος, negotios, in Gloss. Gr. Lat. Nescio, an ad hanc vocem spectent hi versus en veteri Poemate versaculo MS, cui titulus est: Le Ro-main du Chevalier au Barzel:*

*Alm trou le grez & Embres
Et si croez et si felon.*

[Le Roman de Floire MS:

*Sire merci de nos Barons,
Que go vols pensis et Embres.*

Le Roman de Partonopex MS:

*Partonopex se tient Embres
Tresol les jors tant com est long.*

* *Addre ex Castigat. ad utrumque Glossar. leg. Embrius, πραγματος invadere, etc. Vide Scaliger. ad Festum in Embro. Nihil emendandum potest: si quidem vox Gallica Embro, idem mihi videtur quod vulgare Embarrassé, negotiis distinetus; unde intendum pro Sollicitus, morosus, iracundus, hinc forte Embrius, Irasci, Invadere, et Embriu-ssement, Aggressio. Lit. remiss. ann. 1401. ex Reg. 156. Chartoph. reg. ch. 156: *Icellui Valeriu s'avance et se Embryu si fort et tellement contre ledit prestre, que dudu coust il le blega.* Alise ann. 1368. ex Reg. 97. ch. 152: *Lesquiez par ma-nieres d'assault et d'Embrissement, à tems descoverties... vindrent audit hostiel, etc. A voce Embro, vel ab Inbricare, haud dubie, Embriochier dix-runt, ut hominem dubium et incertum significarent. Vita J. C. MS:**

*Piles fu moult Embriochies;
Car hon se tot's tou fu jugiez.*

* Et certe Embrucher et Embriucher passim, pro Implicare, involvere, tegere, operie, vulgo Embarrasser, tortiller, unde Embriu-chement, ipsa involutio. Lit. remiss. ann. 1383. in Reg. 123. ch. 174. *Icellui Henri vint contre Guillaume Gourden, et lui Embriucher son chaperon, et lui donna du poing sur la teste.* Alise ann. 1385. in Reg. 147. ch. 222: *Leurs chaperons telenent Embriucher entour leurs testes, que on ne les cognosoit. Rursus anno 1410. ex Reg. 165. ch. 68: *Icellui Tassart frappa le supplici d'un baston, tant qu'il lui embrancha son chaperon devant ses yeutz, et ledit supplici qui ne veoit gout, pour cause dudit Embriu-chement, etc.* Vide infra Inbricare. Hinc Embriucher appellatur baculus quidam ad usum carceris, etc. remiss. ann. 1412. ex Reg. 183. ch. 528: *Un baston appelle Embrioyer de charrette.**

* **EMBRUMIA.** Matta, Gall. Natte. An-dr. Floriac. MS. lib. 2. Mirac. S. Benedicti. Correptis itaque a Deifica mensa pepita, nullumque signum repenterent crustanis;

similique omnia salva animadvertisentes, usque ad minimam Embriu-rium stip-tatione. Vide Embriu-rium.

* **EMBURA.** Arabic. Sugorium, scilicet canula, qua rugitur aqua, vel aliud liquidum quod cadit in aarem. Glossar. medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6369.

EMBUCHLET. Insidie, ex Gall. Embu-ches, occurrit apud Continuatorum Nangii ann. 1358.

* *Nostris Embriu-ches et Embriu-chement vel Embriu-chement, pro Embriu-ches a verbo Embucher, Insidieri. Lit. remiss. ann. 1378. in Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 278: *Icellui Guiuolome viuit par une nuit accompagné de deux compagnons et Embriucha près du Chastel-Alle ann. 1381. in Reg. 120. ch. 144: *Le suppliant, se mist en Embriu-ches accompagnier de plusieurs autres en certaine grange près du chastel de Goustant tous armes. Les dessus nommés ont fait plusieurs Embriu-chemens environ la maison du suppliant pour le trover et cuider mettre à mort.* in alii ann. 1369. ex Reg. 100. ch. 287. Guill. Gulari. ad ann. 1194:**

*Mais entre Blais et Frontenac,
Oront un jour confonnes,
Anglois fait un Embriu-chemement
En une foret, etc.*

Vide infra Embuca.

EMBULUM. Rostrum navis, ξεβολος. Fragmentum Petronii: *Quorum imam partem, quasi Embulum, navis genere finiebat. Hesychius: Αρχηνάς: δι πασι τοις νεού τριβολον το χελώνα το επιπλέοντος την πρόρρον.*

* **EMBUTUM.** ut Embutum, in Inventario anni 1312. ex Archivo S. Victoris Massil. anno 1312. Dic. num. 88.

* **EMBUTUM.** ut supra Embutum, Infundibulum. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassonaes ann. 1351. ex libro viridi for. 33: *Abbas deut. Abbes ibi senales, lagena, Embutum, cancellum, et acutum, et vas in quo temporatur.*

* Inventar. ann. 1320. ex Tabul. S. Vict. Massil. *Item unum Embutum et duas calcadouras. Item unum Embutum, in altero anno 1379. Ensonni, eadem acceptio, in Lit. remiss. ann. 1457 ex Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 396: *Le suppliant se transporta en l'ostel de son frere, pour avoir et prendre ung sien entonnoir ou Ensonni, qui y estoit à entonner et couler son vin.**

* **EMCONBRAE.** pro Embrunche. Op-pingnare. Seclar. S. Mich. ann. 1210. in Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 17. v. col. 2. *Debet deliberare hoc quod elemorinavit et Emconbrait de feo-dia torice et escacis. Hinc Amconbrie, pro Possessionem censu aut annuo re-litu onusare.* in Charta ann. 1255. *Et ce dicitur Amconbrie de wagiere ou de sans (rens) ou d'autre chose, etc.* Vide infra Iacobinare.

* **EMDOLA.** Idola. Vide Embolda.

* **EMEATUS.** [Emensus. Annian. 29. 5. Ematius mari cum classe, et cum duc-tabat, deferunt de Mauritania. Iuli]

* **EMEDIUM.** Vehiculum, in Glossis Isid. et Pittheanis. [Girrevius putat scripsisse Isidorum, Epiphedium ex Juvenali Sa-tyra 8. vers. 66:

Totique trahant Epiphedia collo.

Sequuntur:]

* **EMELICUS.** Juglear, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7032. Aliud Lat. Ital. MS: *Emelicus, lo joculator.*

* **EMELIORARE.** Meliorem reddere.

Veteres formulae Pithei cap. 38. Et

quidquid ibidem adtrahere a *Emeliorare*
pertinet. Occurrit preterea apud Baldri-
cum Noviom., lib. 2, cap. 35. [Sirmondum
Formula 83. Martiniom tom. 1. Ampliss.
Collect. col. 18, etc.] Hinc *Emelioratio*,
quod nostris *Amelioratione* dicunt. Vetus
Charta apud euudem Baldricum lib. 1.
cap. 32. *Hec omnia cum omni integratiss.*
et Emelioratione ad prefata[m] Ecclesiam
revertantur. Infra: Ulo modo non ha-
beamus potestatem dandi, vel conmu-
tandi, aut alienandi, nisi ad salvandum,
aut emulsum. [Meliorato res apud
Marciliom lib. 2. Formula 5. Sirmon-
*dum Form. 13. 84, etc.] Vide *Melioratione*.
¶ *Emmudrementum*, eadem *Acceptiore*,
in Charta ann. 1235 ex Chartul. sign.
Decanus S. Petri. Insul. apud L. v. Le
tailant de lrx. sols doit il laisser à l'ému-
*drurement de la maison.**

o. 2. EMELIORARE. Corrigere, emendare. Conff. Ratispon. ann. 932. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 58: *Ium denum hi, quibus maxima cura est iunctio pastoralis, semetipsa fraterno caritatis amore mones curabant, ut si aliquid in semetipsa dignum esset ostendationis, huius segniter Emeliorare stude- rent.*

o E MELLUS. Charta ann. 1424. ex Ta-
bul. S. Vict. Massil. : Constitutis in pre-
sentia et audiencia magnifici et potentiis
viri dom. Hectoris de Petra... in parvo
Emelio inferiori hospitio Christi pauper-
rum S. Spiritus ipsius civitatis. Sed male-
lectum aut scriptum pro timello. Vide
Tinillus.
o E MELLUMENTUM. nec Emelum mentum

- **ELEMULENTUM**, pro Emolumumento, in Charta ann. 1285.
- 1 **EMENBARE**, Membra truncare. Fulcherius Carnot. Prefat in Hist. Jesu-rosoli: *Quos... audivimus, pro amore Christi Emenbari, crucifigi, excorri, legitari, et, si ei deinceps mirabili-ter consumari, Et metamorphosari in Edicto, Philippini III. Fons Regiae ann. 1275. Ha tamens quod pro elemosynis, seu admortificationibus hujusmodi, coram tenet non Enembari, sed eiam de-formentur. Vide Exenmbrare.*

Emouigner et *Esmougnouner*, eo-lens-
sus, in Charta Edwardi I. reg. Ang-
liae Lib. albo domus publ. Abbavii. fol.
13. v^r: *Ou li avenoit aus (les bourgeois
d'Abbeville) Emouigner ch^e messaitour
d'aucun membre en aus defendant, etc.*
*Ou li avenoit aus Esmougnouner ch^e mes-
saitour d'abbeville*.

fatteur, etc. in Ch. *Alienoris ejus uxoris* ibidem.
EMEMBRIS, Sine membris, enervis. Gloss. Lat.-Gall. *Sangerum*. MS : *Emembris, Sans membre, c'est sans force.*

EMENDA. Pecunaria mulcta, compensatio damni, emendatio, quæ arbitrio judicis irrogatur. *Willem. Armor. lib. I. Dist. 1. art. 100.*

lib. I. Philipp. pag. 103:
Quod quicquid tolerant clavis clavis colonis
Præcedente præmis Emenada restituuerunt.
Differt vero multa ab emenda: multa
enim iudicis, emenda parta lessa datur.
Speculum Saxonicum lib. 8. art. 53. § 2.
Iudex in sua judicio multam habet, et
non Emendam,¹⁰⁰ Germ. **Gewährde unde**
nemini Bute eo quod iudex agere non po-
test et iudicare: nemini vero emendatur,
nisi actor. Ideoque illustribus Emenandis
non competere, injuste ab aliquibus cul-
patum est. Lib. I. art. 53 et 2. art. 6.
Emenda definitur *satisfacio*. Sed et hoc
notandum, quod legitur art. 5: Post
quindenundam reddendum sunt debitos, quia in
judicis acquirentur, post esse debitos.

das multa, si post multam per quindam
praestat. *Emenda*, etc. Addit lib. 1.
art. 8. § 4. art. 42. § 8. art. 58. § 1. lib. 2.
art. 8. 11. § 10. [Vide *Bosca* s. et *Grimm*
mlti Antiq. Jur. German. pag. 657. num.
13. ubi saepe apud Germanos etiam
Emendandum judicem spectare recte monen-
tar. Vide inter alias *chartam ann. 1513.*
ap. *Guden*. Cod. Diplom. tom. 3. pag. 89.]
At secus obtinuit apud nos : nam
Emenda judicem spectat, vulgo *Amendo*.
Petrus de Vinea lib. 3. Epist. 37: *Sem-*
per cresci cuique, quandiu difterunt
Emenda, et mora, que ingruerit, donec pur-
getur, morosor judicatur.

getur, morosus & judicatur.
Quidam hic dicitur. *Emendam apud nos Iudeum*, recte non *apud nos Iudeum*, ut nulla sit exceptio, legimus enim in Literis Caroli primogeniti Joannis Franc. Regis ann. 1373 apud D. Secousse tom. 3. Ordinal. pag. 208. *Si quis alcui aliquia conviciis se operabrebat vel alia verba contumeliosa erit animos dixerit, et inde fiat clamor, dictis* *Emendam in duabus solidis et dimidio puniatur, et faciat Emendam injuriam passo.* Eiusmodi. *Emendalet injuriam passo.* Consue-
Augusto Aesculiorum MSS. art. 33
Item consuetudo est ibidem, quod si al-

quis dicit purus vel dannum deficerit alicui
propter quod delictum vel dannum de-
beat condemnari ad Emendam faciendam
injuriam passo et ad legem solvendam
Domino, prius debet fieri Emenda inju-
riam passo, quam domino solvi pena.
[**] vid. Emenda 4, et 5.] ^

• **EMENDA HONORABILIS.** Multa ho-
noraria, Gall. Amenda honorable. Arrest
parlani. Paris aut. 1804 ex Cod. Arrestr.
8822. 3. fol. 86. Petrus Burle, Pe-
trus Guernerius... ad Emendam honorabili-
bilem faciendum nudi in commissis, faci-
t accessio in manibus seu tenoribus con-
demnarentur. Aliud aut. 1712 Horum
ratione ad faciendum Emendam honorabili-
bilem in curia nostra... et ulterius pro
emenda iuliis in 2000 lib. Paris erga dic-
tum Anaream condamnavi.

EMENDA in US APPELLATIONIS, de qua haec in Antiquo Stilo Parlamentari part. 1. cap. 25: **D**um appellatione a sententia tertia in patria Juris scripti, et per Curiam pronunciatore bene judicatum, et male appellatum, appellans nullam debet Emendam, sed secus si sic pronunciaretur in patria Consuetudinaria, quia appellans compellatur ad solvendum Regum 60. libras Parisienses pro Emenda. Item ubi pronunciaretur bene appellata et male judicatum, si Judices sint patres Juris scripti, a quibus est appellatum nullam debet Emendam, sive sint Judices regi, sive alterius, secus si sint patres Consuetudinaria, quia tunc Judices regi, Baillies vel Prepositi nullam debent Emendam, et si pronunciaretur contra

scilicet bene iudicatum, ipsi appellantes
sunt Bailliulus alterius quam Regis, de-
bent Domino, 60. libras, si sint homines
judicantes, debetur eis Emenda, iurata
locorum consuetudinem unde appellatur,
sed de stilo in hoc casu, vel alia per con-
suetudinem regni Francie, generaliter
est certa determinatio. **Emenda, Item**
iudicatio regni nulla solvitur Emenda in
nullum locum, quia in casu conversio nulli
lum solvitur. **Emendam, sed Regi solvitur**
Emenda, sic.

EMENDA DAMPNORUM, quæ nobiles passi fuerant in servitio Principis, quæque ab eo erant compensanda, in Histor. Dalpiniani tom. 2. pag. 262. ex Computo anni 1334. [oo Vide Emenda 4.]

Emenda de gage, in antiqua Consuetudine pertinens cap. 18. art. 19. Gager l'Amende, in Consuet. San-Paulana art. 32. Statutum S. Ludovici anni 1255. cap. 17: "Emendas autem pro maleficiis seu debitis, a Balvii nostri levavi non volumus, nisi in foro, aut iudicioru publice de honorum consilio fuerint judicatae, vel estimatae, quamvis ante fuerint Gagiate.

¶ **EMENDAM GAGIARE.** Vadem de emenda solvenda constitue, ut multa multum solvere. Charta curia Came-
rac. ann. 1380: *Gene plicato per tradi-
tionem sui capituli Emendam gagiat in
manu dom. prepositi in ecclesie Came-
racensi. Gagiatem emendam ab burellum,
passim in Memorial. Cam. Comput. Pa-
ris. Stat. ann. 1382 tom. 4. Ordinat.
reg. Franc. pag. 411. art. 7: "Tous les
baillis et seigneurs sur la fin de leurs
assises, avant qu'il se partent, laisseront
toutes les Amandes gagées.*

EMENDA PLICATA. Charta Gallica ann. 1300. in Regestis Philippi Pulerii Regis Fr. ann. 1299. ex Tabul. Regionum. n. 54 : Ce n'est pour leur propre dettes connus ou prouves, ou pour Amendes employee, ou connue ou pour plege, etc. [o Vide infra Plicata Emendam.]

PLENA EMENDA. *Plene Emendæ medietas, in Legibus Opstalbomicis Frisianis cap. 34. [See Vide Grimmii Antiq. Jur.*

cap. 34. [¶ Vide Grimmii Antiq. Jur. pag. 663. num. 8.]
EMENDA SIMPLEX septem solidorum est et sex denariorum in Consuetudinibus Pictaviensi art. 25. 38. 76 etc. Engolismensi art. 14. et Angeriaciens art. 8. 10. 11. Grossa vero est sexaginta solidorum per plurimum. Ita D. de Lauriere, apud quem aliae etiam sunt emenda, nimirum

ARBITRARIAE, quæ pro Judicis arbitrio, et **Consuetudinariae** quæ Consuetudinibus locorum definitiuntur. Sed hujus Cl. Scriptoris Glossarium est consulentum ad vocem **Emende**.

¶ EMENDA RECORDI. Charta Aymericorum de Rupecavardi ann. 1296 in vicecom. Reg. 77. Chartoph. reg. ch. 311: *Item Emendam recordi, videlicet que debentur et solvi conseruit ex eo quod aliquis cadit a recordo, tauxamus et reducimus ad quinque solidos tantum. Vide infra Recordum.*

EMENDA UTILIS, Pecuniaria. Vide supra *Emenda honorabilis*.
INEXINDABILIS DELICTUM dictur quod *Emenda* via multa pecuniaria nonnulla etiam cum morte punitur, aut est in Regis misericordia ut est in *Regibus Henrici I. Regis Angl.* cap. 12. Leges Karoli 1. 2. Si quis infra parietes *Exchequerum* hominem faciat hoc *Inmemorabile sit*. Et 500 *Infidelitas erga dominum secundum legem securi Inmemorabile sit*.

dabite est.
EMENDARE. Multam inferre, perpetuum ram actum resarcire, restaurare, reparare. Leges Edwardi Confess., cap. 85. **Dominio Regis grauiter Emendare debet.** Rigordus ann. 1208. Et cum non ad hoc pertinet, ut papa generaliter presul patitur, sed contra eum patitur Rex, ut hoc Emendaret. Ipsi autem Emendare non libenter. Rex curum regalia confiscavit. Mor: Emenda tandem facta et Regi soluta... recuperaverunt omnia, que a Regis fuerant confiscata. Vide Leges Bajwari. tit. 1. cap. 12. **Finita causa et Emendata,** in Lege Alamanum tit. 94. **Emendatione data, ut ibi statuitur.** [oo Reinard. Vulp. lib. 2. vers. 1073.]

Tam reus hic quater est abbas et episcopus Idem.
Quae lupus esse solet latus aliquo radis.

Pone corpus natus ad Emenadum passet, etc.]

Ecclesie vel restaurare. Capit. Caroli M. lib. 1. cap. 122. [oo 116.] [Synod. Aquiligrana can. 17. Ut dominus Ecclesiarum et tegumenta ab eis sint Emendata qui beneficia exinde habent.] Beneficia Emendata, i. instaurata Capitul. lib. 4. cap. 88. Addit. Capital. 2. ann. 818. cap. 19. [Emendatio stegni, apud Th. Madox Formul. Anglie, pag. 276. Emendatio Monasterii, in Precepto Caroli Calvi tom. 1. Ampliss. Collect. col. 163.] Emendatio domorum et sepium, apud Kennetum Antiquit. Ambrosden, pag. 76. Emendare domum, in Chronico Fontanellae et Acherium, tom. 3. Spicil. pag. 290.]

Emenadare LEGEM SUAM, Multatam vel iudicio illatum persolvere. Leges Caroli M. apud Martuator. tom. 1. part. 2. pag. 96. col. 1. Si iurator vicerit, Legem suam accusator. Emendat. Chartular. Dunense Charta III. XIII. Iudicatum est. Funerium (qui arsum in alio S. Martini frigerat) legem suam Monacho Emendare debere, et Emendau et totas persolvit.

Emenadare EQUUM, in Glossar. Sambuci ad Legem Hungaricae, est. Iustitiae, emptitare, seu potius siterum dare iuxta valorem amissi : quod maxime fieri consueverat a Principibus, qui equos in suo servitio amissos subditis nobilibus aliis restituere tenebant. Hujus rei exempla plura profert doctissimus Auctor Histor. Dalphina. tom. 1. pag. 48 et 49. Unicus exscribo : Si vero Equus vel Equi morerentur in servitu Domini Dalphini, idem Dominus Dalphinus teneat ipsum Emendare. Similiter etiam modo usurpat Pet. de Vinea lib. 5. Epist. 62. [Pro emenda duorum equorum, quos amiserat in servitio... 50. lib. Morlano ure, apud Rymerum tom. 2. pag. 237. Vide Egit Appelliati in Equis.]

E2. **EMENDA**, Satisfactio seu Pena monasticae delinqutientibus imposita. Regula reformationis Monasterii Mellitensis ann. 1451. in Chronico ejusdem Monast. pag. 410: Pro errorum diversitate in Cultu Divino commissorum solent secundum consuetudinem triplices fieri Emendas et humiliaciones.

E3. **EMENDA**, Aprilis tom. 1. pag. 59. Sagittarius cum per crux cum Emenda penetravit.

E4. **EMENDA**, Damni reparatio, Gall. Dedito management. Libert. Petre assis. ann. 1841. in Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 647: Quicunque voluerint possint obsequia licentia alicuius construere pontem super flumen Agoti, et firmatoria facere ubique videbatur eis fore expeditius, facta emenda sua satisfactione.

E5. **EMENDA**, Satisfactio de jure leso, vel de illata iniuria. Charta ann. 1202. in Chartul. Latinat. Hujus transgressionis presumptione publica in capitulo nostro, assistente convenit et militi aliis, tam militibus quam burgensibus et servientibus, per annum suum in manu dom. Johannis abbatis Emendav (Blanche comitissa Tresensis). Alia ann. 1273. in Chartul. episc. Paris. fol. 138. Mathew dominus Monmorencius miles.... Emendata fuit eidem episcopo, in episcopali domo. Postea in camera officialis Paris. de hoc quod eos (milites) non misserat, sic ut tenebatur. Aliam notatam diuissimam satisfaciendi perperamque actum reparandi rationem, video supra in Capitulum 1. Huc etiam spec-

tant que leguntur in Poem. Alex. MS. part. 2 :

Dous furent par conte, chascun au poing tenoit
Siapde pris la poiste, que bles accouloit
Mort ou mort, il n' a pas de perte
O sij compaignon (Emendata) s'est a la voie mais
Douschus, se mes testes, en costes des ames,
Chascun tenoit s'espôs toute nus a son ples....
A jenouilles si mis sur le marche liste,
Si j' estois en ce, quant il oit confus
Par les Dames de Venise et de Dyson ;
Que face de son corps testes en valence,
Or de mort, ou de vie, ou li amprisonne,

E1. **EMENDABILIS INIMICI**, qui recensentur in Momento vivorum Missalis MS. annorum circiter 600. apud Martenium. Hyper. litter. tom. 2. pag. 206. Ividetur sunt emendandi et de quorum conversione honeste desperandum. **Emendabili** Tito Livo et Seneca dicitur illi, qui potest corrigi.

E1. **EMENDAMENTUM**, Incrementum, Gall. Melioratio, ut Amenda dictimus pro Melior. Meliorum efficere. Charta Curia Suec. ann. 1260: Obligaverunt dictam domum cum omnibus appendicibus et cum omni Emendamento et acquiesci.

o Melior rei alicuius status. Charta Phil. V. ann. 1318. in Reg. donor. Caroli V. ex Cam. Comput. Paris. fol. 8. r: Salte eisdem Emendamentis seu meliorationibus quibuscumque, per eos circa loca firmarum... apponendis.

E2. **EMENDAMENTUM**, Donum in peculatorum remissionem Ecclesie pecuniarum. Conventus Episcoporum apud Hemoniam ann. 1068. Inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 220: Destructores Ecclesie dedecunt Emendamentum ad Canonicanam S. Eulalia pro peculatorum suorum redemptio. Ibidem: Donum Emendo omnipotenti et sancta Eulalia ad Canonicam villam que dicitur Salellas. Ibidem: Si quis... contra hanc scripturam percipiebat ibidem ratione mei ministerii est Emendationis.

E3. **EMENDAMENTUM PANIS ET CERVISIE**, Ius statuendi pondus panis et mensuram cervisia feudorum Domini olim in Anglia concessum; unde in qualibet ejusdem regni jurisdictione inferiori etiamnam existat Ale-taster, id est. Praestator cervisia, qui pristinum sacramento invigilat, ne quid preter leges fiat in venditione panis et vini. Instrumentum ann. 1123. apud Kennetum in Antiquit. Ambrosden, pag. 196: Ad nos spectat... Emendatio panni, panis et cervisia, et quidquid Regis est, excepto murdrodo et latrocincio probato, prout charta nostra testantur.

o Malum de multa pecuniaria interpretari: que scilicet ab illis exigitur, qui fraudem in venditione harum rerum commitunt.

E4. **EMENDATIO**, Lectio. Carem. vetus eccl. Carnot. Ms. in Nativit. Dom. : Puer cum candelabro et cero precedit subdiaconum ad Emendationem epistle.

E5. **EMENDATOR**, Magistratus in urbe Janua foras idem qui Censor apud Romanos. Prefectus morum, qui delinquentes emendat et male facta corrigit, etc. Bartholomeus Scribus lib. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1229: Celebrato Consilio ante Kalendas Augusti justa formam Capituli de Emendatoribus eligendis, fuit de voluntate Consilii electus datus dominus Jacobus de Balduno solus deberet esse Emendator, qui Capitula emendavit, et ipsa per libros distinxit usque ad finem sui regimini. Caffarus lib. 3. coram Annal. ad ann. 1190: Processit quidam annus nova et inaudita per Emendatores constituta fuerunt, unde nimium noue et inaudite cause evenerunt in civitate... fuit enim per Emendationem (MS.: Emendatores) constitutum, ut Consules justicie, qui vetusto et antiqua consuetudine solebant in Palatii D. Archiepiscopi pro tribunali sedere... predictam vetustam solemnum sedem relinquenter; et... apud S. Mariam de Castello placita tenebant, (vel tenebant, ut in MS.) etc. Dicatores et Emendatores treuge, apud Rymerum tom. 1. pag. 199. col. 1. in Litteris Johannis Regis Angl. ann. 1215.

E6. **EMENDATOR**, apud Cartusienses,

de cuius officio sic Statuti antiqua

ejusdem Ord. cap. 40: De Emendatore:

In Ecclesia, in Refectorio et in Claustro,

et in sacra recordatione, ille emendat,

cui injunctum est prior. Emendator emendat

in omnibus, quae soli dicimus, excepto

quod ad recompositionem emendat ille, qui

et iusta librum...

o⁹ 3. **EMENDATOR**, Emendans, Qui sa-

tisfactionem dat. Vide Emenda I. Rel-

nard. Vulp. lib. 2. vers. 1111:

Emendans agens ritum lupus stragula tendit
Brachia regalem cervus ante thorum;
Obnubus caput placuisse supplice gesta
Emendatoris dicoe verba pars.

* EMENIA [Mensura. DIF.]

○ EMENIUM. Theod. de Nien de Vita et fatis Bonstant. Joan. XXXIII. tom. 2. Cane. Const. part. 15. cap. 10. col. 349: *Hic etiam Balhazar, dum aliquis forensis transiit faceret per Bononian et aliquod Emenium aut jocale portaret, ... si tituli forte gabellitoribus Bononiensis statim non ostenderet, permisit ut bonis omnibus ille propterea splendet. Ubi legendum opinor, Encenium, donum, munus. Vide in hac voce et mox Emen- tum 2.*

* EMENITAS. Vide Eppichreus.

EMENTARE. Mementum auferre. Victor III. PP. lib. 1. Dial. : *Leo vero rugiens irruit in eis... nicas eum Ementatum ac seminecum relinquent, dispergit. [Vita S. Aldhelmi], Mallom. 6. pag. 90: Tunc Ementati hostes ceteri, omnia que in Monasterio erant sacerdoti relinquunt.*

○ EMENSURATE. Parce, cum parchmonia. Gall. Aver. epargne. Regule Hospit. S. Iac. de Alto passu ann. circ. 1240. ex Tahul. archiep. Paris. cap. 10: *Sicut vero (fratres) non invenient, qui tribuant eis, Emensurata entiam unum solum victimum, unde vivere possint.*

○ EMENTARIA. Mentula seu peni pri- vare. Hist. Novientium Monast. II. Inter Anecdota Marten. tom. 8. coll. 1154: *Come eum de lapidatione sua dominus interpellat, et subito tacito furore, denudato corporali impresso.*

○ Vita et mirac. S. Majan. circa ann. 881. inter Probat. tom. 2. Hist. Oret. col. 13: *Rogerius autem maior filius patris, et festinans ad Carcassonam, multos coram violenter cepit, quos excrucivavit et Ementulanus, etc. Chron. Lirensse Ms. ad ann. 1217: Nocte adveniente se armaverunt milites et satellites, et usque ad domum sacerdotis perrexerunt, et frangentes domum, sacerdotem Ementularentur, quod totum circa partes illas excoriaverunt.*

1. EMENTUM. Excoquatio. In Gloss. Pithoran. [Vide Eminisci.]

○ 2. EMENTUM. Prestations species ex oviibus et porci; f. Encenium. Vide in hac voce. Chartul. S. Joan. Angeriac. fol. 74. r: *Dono unum mansum et octo sextarias terre, simul etiam Ementum ovorum ibi communitum.... Qui aut modo, aut postea ibi habitauerint advenient, iusti miti Ementum reddent; ceteri vero.... sancto Johanni Ementum da- bunt: Ementum vero pororum monachii ibi commentantur ipsius evit. Vide supra Emenium.*

2. EMERE. Mensus vinaria species. Glosse. Etat. Heisterbæc in Reg. Prüm. tom. 1. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Hontheim. pag. 651. col. 1: *De vino modios, Emere quinque; quinque Emere seu modii faciunt unam (lvg. anam). [scilicet] Amphora, Germ. Emere. Abib.]*

○ EMERE. Ad censem recipere. Gall. Prendre à ferme. Libert. Briancz. ann. 1343. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 731. art. 32: *Concessit et ordinavit quod nulli quicunque officiales Dolphinges dicta baillive. seu nobiles ejusdem Emere possint vel colligere aliquos redditus seu census aliquius ecclesie,.... exceptis illis qui accesserunt pro tempore accensa- menti, quibus liceat recolligere per tem- pus in accensamento contentum. Vide infra Emptio 2.*

* EMERGENS, quasi extrinsecus evenit,

III

et nihil communis habet cum negotio; sed Incidens intrinsecas respicit negotium principale. Ita Vocabular. Juris utriusque iuxta tamen vim vocis Emerges, Oriti, Emergens et cassa nascet videtur, ut sequens Emergentia. [scilicet] Ita perseguitur auctor Vocabul. jur. utr. : *Quamvis enim utrumque oritur ex circumstantiis, taliter palis et Emergenz ex circumstantiis juc- dicti vel processus. Unde :*

Incidens permit, Emerges juxta differt.]

○ EMERGENTIA. Quod emergit ex ali- quare re vel causa. Acta SS. Junii tom. 3. pag. 548. de B. Petri Gamba-carta. Cum omnibus et singulis incidentiis, Emergentis, dependentiis, annexis. Char- tul. Edenuse in Litteris anni 1147: *De et super prementatione controversia et debitis, ab hisque dependentiis et Emer- gentiis unanimiter convenorunt. [scilicet] Re- dictis accidentibus, emergentes, præcepte Emendis judicari. Charta Vendib- bonor. monaster. Corbeiens. ann. 180. ap. Guden. cod. Diplom. tom. 2. pag. 79: Et eidem tangunt suo vero domino obediunt, et de omnibus Emergentiis cui Emersis a die dictæ vendicionis ipsi Ge- rardo satisfacient.]*

○ EMERITUM. Premium, quod datur pro meritis labore, ut locutum est lex 3. Cod. Tom. de Meritis. Agent. (6. 28.) et id. 7. cod. Cod. de Re militari. (7. 1.) Modestinus in leg. 8. D. de Re militari. (49. 1b.) *Qui militis tempus in defensione implaus, Emerito privatur. Arrius Me- nander leg. 5. eod. : Pugnia et Emeriti capi- tium capiunt. Hyggenes. Erat tunc pre- sumum terra, et pro Emerito habebatur. Utitur etiam alio loco. Emeritum sti- pendium, apud Plautum in Mostellaria.*

○ EMERITUS. Praeteritus. Lit. Caroli VI. ann. 1418. tom. 10. Ordinat. reg. Franc. pag. 485: *Qubus commoti sunus, improbis ac perditis viris, per hoc jam Emeritum iuratrum regum gostrum tur- bantibus, nullum prestare consenserunt.*

○ EMERALETARE. Turris vel muri fastigium pinnis seu merletis distinguere. Gall. Creneler. Stat. ann. 1837. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 197. col. 2: *Item reparant parietes, que sunt extra dictum portalis per modum barbacane; et fiat in eisdem atlatis circumquaque desuper, et Emeralentur.*

○ EMERERE. [Excedere, evadere, erumpere. DIF.]

* EMERITA FERRIS, in Miraculus B.

Ambros. Sevens. Martii tom. 3. pag. 223. eadem qua paulo inferius Emetria. Secundum etiam Emetria. Emetrius.

* EMETRACIUM. Tributum vel presta-

tionis species. Libert. Bellivis. ann. 1383. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 162. art. 21: *Mandamus quod ipsi sint franchi,.... alii leydis, pedagis, vestigalibus,.... quoquinque nomine nuncupentur, vel nuncupari possint, senagis, Enemagis, pasturis, etc. Sed Avenagis legen- gis suspicor. Vide Avenagis 1.*

○ EMFLETHONATUS. Armatus acle fer- rea Regestum Probus ann. 1348. fol. 130: *Pro ducentis garrotis Emflethonatis et empennatis folio cupri. Vide Flethonus, et Garrellus.*

○ EMFRIA, dicta eo quod sit sextarii medietas; continet autem ciatos novem, ut habetur ex tertiu Alexandri, capitulo de Diuinteria, de lacte dando. Glosso- medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 699.

EMICADIUM, Isidoro lib. 20. cap. 7.

Vas olearium, quasi dimidius Cadus. Hinc emendandum Gloss. Anglo-Saxon. Eſſelſt: Emicadium. Eſſelſt, i. lecy- thus, ampulla olearis. Legendum enim Emicadium. [Forte etiam pro Emicadium legendum est Emicadium apud Fulculum de Gestis Abbatum Lob. tom. 8. Spec. Acher. pag. 578. [scilicet] Pertiz. Script. tom. 4. pag. 70. Ita. 45.] ubi sic habetur: *Pulpium quoque Evangelii tali modo fecit, ut essent quatuor Emicedia altrius- secus et regione in modum crucis posita, que ex arte ductilia, et ad libitum artificis per loca scalprata et deaurata.]* [Libentius emendarem Emiculum, pro Hemicyclum.]

○ EMICATIM, Splendenter. Jo. de Jaua. Alla notione uititur. Sidonius lib. 2. Ep. 18. *Emicatim prolixus.*

○ EMICATIO. [Actus emicandi, et sese attollendi. Apul. de Mundo. Torrentium cursus, et humores undarum, emicatio- nesque silvarum.]

* EMICEDUM, Emicodium. Vide Emi-

catione.

○ EMIGRANEA, Dolor. capitlis, Gall. Migrons, a Graeco γυραπτις. Vide Soda. Papias habet: Emigranus, Vermis capi- tis, et Codex Bituric. MS. Emigranus, etc. Vide Hemigrana.

* EMILLIANUS. Vide Gignadius.

○ EMINA, [Species, mensura; unde Emigina. *] Et Habet Geraldus et Johnnes in *Emigina* unam *Eminam* (de siglo et Nam de vino, a Cartulari Conchar, Ruthen. p. 42. an. 1030). — Petrus Odo donavit ella fabrega tres *Eminatas* de terra. » (Id. p. 397. XII. sec.)

* EMINARE. [Effluere, ejicere, erum- pere. DIF.]

○ EMINATIM. Generatim, Gall. En gros. Translat. S. Modonidi tom. 3. Maii pag. 77. col. 2: *Deinde fidei symboli prelibata, et confessione plebis Eminatim suscepta, de indulgentia et remissione presentium omnium, pro sanctorum precibus et meritis collata, cunctos admodum audientes testificavit. Eminus interpretantur docti Editores.*

○ EMINENTIA, Titulus Honorius Regum et Imperatorum, in Epistolis Francicis 38. 41. 49. tom. 1. Hist. Franc. apud Nicolaum PP. Epist. 40. Joannem VIII. PP. Ep. 72. Gregor. VII. lib. 1. Epist. 75. 85. lib. 2. Epist. 8. lib. 4. Ep. 17. in Charta L'uthari Regis Provincia ann. 853. tom. 12. Spicilegium Acherae pag. 182. In Epistola. 10. Alexander. PP. ad Lullum Regem Anglorum etc. Pape tribuitur. In Anselmo lib. 3. Epistola 32. [et a Richardo Cantuariensi Archiepiscopo in Epistola ad Alexandrum III. Epistolis etiam a Gregorio M. lib. 2. Epist. 22. Ind. 11. Lupo Ferrar. Epist. 125. Petro Blesensi. Epist. 23. et 68. Ardulpho seu Erdulpho Roffensi Episc. Epist. ad Lullum Archiep. Mogunt. et ad Walchelium Ventanum, Spicilegium Acher. tom. 2. pag. 410.] Novissime vero *Eminens* et *Eminentissimus* titulus ut proprii, concessus fuit ab Urbano VIII. PP. Decreto 10. Junii ann. 1630. Cardinibus, ut et Electoribus Imperi, et Magistro Hospitalis Hierosolymitan. Vide Frisonum in Apparatu ad Gal- liam Purpurat. cap. 10. Mercurium Francicum tom. 16. pag. 502. [scilicet] et Glossar. med. Graecit. voce Ελοχωτον. col. 407.]

○ EMINERE, pro Imminere. Vita S. Pro- jecti ex Cod. Atrebatis. Quia jam dies S. Pasche Eminebat. Liber Ordinis S. Vic- toris Parisiensis MS. cap. 68. Quid si

percusserit alium de gladio **Emoluto**, et percussus de illo iactu mortuus esset, percussor ad nostrum remanebat voluntatem. Qui gladium **Emolatus** contra alium irato animo traxerit, deinceps solidis pro justitia punitur, et cunctis injuriis passo, in Litoreis anni 1357, apud D. Secundus tom. 1 Ordinat. Reg. pag. 207.] Vide *Arma moluta*.

• **Nostris Emoldre et Esmeudre**; unde Esmodur. Lit. remiss. ann. 1414, in Reg. 107 Chartoph. reg. ch. 402. *Le suppliant faiou Emoldre une force*. Aliis ann. 1490, in Reg. 190, ch. 139. *Le suppliant se parti de sa borte ou habitation, pour aller Emeudre sa cougne à la forge de Pez*. Comme Jehan Daian vignéros eust baillie un feussoeur pour amollir, c'est l'Esmeudre, in aliis ann. 1334, ex Reg. 66, ch. 1461.

• **EMOLIMENTUM**. Arma acuta et polita, oboe de varia fortuna Ernesti Bavariae Ducis, apud Marten. tom. 3 Anecd. col. 352.

Deinde vires arcis decum ad bellis decutens. Et quadrigintis deusse Molimontia latiss. Astutis armis Armocons concut, urbes obrut, et villas domum popularum et arva.

Vide *Emolumenta 2*, et *Arma moiuta*.

• 1. **EMOLUMENTUM**, Curriculum, spatium. Miracula S. Gibriani cap. 1. Maij ton. 7, pag. 620. Post namque Emolumenta annorum a venerabilis Comite Hadriano, divino admonitu, a proprie sepulture sua loco sublatibus in Ecclesia prefatis Anistis alibi, in scruine argenteo decenter adornato, iusta euendum. Sanctum conditus est.

• 2. **EMOLUMENTUM**, pro Emolumenta Charta Pet. Bermundi anni 1384. *P' devicti me ego dictus domicellus de Emolumenta predictis, etc.*

• **ELOGIARE**, Confermare, laudare, approbare, nostris *Elogiisque*. Osculum nuptiale apud Augustinum Mussum de gestis Henrici VII. lib. 1, cap. 6, lib. 3, 10, 18 etc. in Hist. Dalpinum. tom. 1, pag. 125. Formulari Andic. Thome Madar pag. 35, apud Baluziem. Hist. Arvern. tom. 2, pag. 163. etc.] Vide *Homologare*.

• *Emoloyer*, in Charta Joan. dom. de Gramales 1339 ex Chartul. S. Vinc. Landun. *Et scellos (lettres) volons, lues, grivis, approuvens, et expressément Elogiisque par ces présentes*. Paulus ante. *Laquelle chartre ou sentence arbitrale est ratifiée, approuvée et expressément Ethnologique par lettres infirives en latice chartre.*

• **EMOLGATIO**, Confirmation, in Charta anni 1309 ex Chartulario S. Vandreg. tom. 1, pag. 333.

• **EMOLUMENTA**, protributis, usurpari in Cod. Th. observatum a viris doctis.

• 2. **EMOLUMENTA**, Arma moluta. Extractum Computi anni 1321, tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 326, col. 2. *Item una mada ad emolanda ferramenta, gladios et alios Emolumenta ferens pro xv. d. gran.* Vide *Emolumenta*.

• **EMOLUTUM**, proprie *Lucrum molendum*, in Grossi. Lat. Gall. pag. 109.

• Quod instrumentum molito percepitur, et inde factum, unde etiam Gallicum *Emouter* molitare, ut ipso Lat. remiss. anno 1411, in Reg. 165. Chartoph. reg. ch. 208. *Lepuel prestre dist au meunier qu'il Emoustat ou prist mouture de Guillaume de Banquemare*, qui lors moulot; auquel il respondi qu'il estoit bien tost de l'Emouter ou moullurer, et qu'il n'avoit a peine moulu. Vide supra *Emolurator*.

• **EMONDE**, **ESMONDE**, Decerpti vel excisi rami, Gall. *Emondes*. Charta Thomae comit. Pertie, ann. 1214 in Reg. forest. eremitat. Alenc. et Pertie, ex Cam. Comput. Paris. fol. 55. v^e: *De arboribus quas in usc nostra capimus, non habent copellas nec Emundas*. De omnibus arboribus quas depamus, dictus *Germinus* et dicti ejus heretesi, unionem denarium *Cenomanensis moneta*, et copellas et Emundas percipiunt. Vide infra *Emunda*.

• **EMORBIS**, *Maladis à fame*, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692.

• **EMOPHIS**, *Che pissa sanguine*. Glossar. Lat. Ital. Ms.

• **EMORTUALE**, Ritualis liber Sagiensis de administranda Eucharistia et Extrema unctione, in quo et agonizantium precies, simul etiam exequae continetur, ita etiam appellatur; imo et editus ann. 1738, eodem titulo inscribitur, teste D. *Le Beuf*.

• **EMOYCUS**, *Mango, agaso, pastor, pastorecula, pecudarius, pastor*, Prog. Glossar. ex Cod. reg. 7657. Vide supra Ennos 2.

• **EMPARA**, id omne quo quis defendit utrumque protegat, quo ictus declinatur. Lit. remiss. ann. 1376, in Reg. 108. Chartiph. rez. ch. 316. *Credendo percutere de dicto gladio dictam Marianam ejus uxorem pro ipsam vulnerando et potissimum occidendo, fecit dicta Maria clipeum seu scutum et Emparam de dicta Karolina coron filia.* Vide supra *Emparatio* 3. Interdum idem quod *Protectio*, tutamen, tutela. Vide in *Empara* 1.

• 1. **EMPAMENTUM**, *Protectio*, tutela. Vide in *Empara* 1. *Protectio*, Tutela. Vide *Emparatio*.

• 2. **EMPAMENTUM**, munitione, pro

pugnaciale, nostris *Emparage*, a nobis *Emper* et *Emperare*, munire, quo sensu intelligendum *Emparare* 2. Charta ann. 1388, in Chartul. Richardii abb. S. Germ. Prat. fol. 9^r. *Perceptio fuit et mandatum ecclesiam necessariam S. Germani* muris, propugnaciale et fossatis, aliusque *Emparatum* necessarium claudi, circundare seu fortificari debere.

Charta Car. V. reg. Francie ann. 1389, ex Chartal. episc. Carnot. *Et ont desja des testis homines, qu'ils ne contribueront audat Emparage, ne ne feront que en l'adite fortresse...*

Vous faites contraindre tous les manans en la ville et paroisse de Pontogez... a Emparer et fortifier la tour et nef dessusdictes.

Pour la fortification et Emparage de la ville de Meudre, etc. en alia ann. 1405 ex Reg. 160. Chartoph. reg. ch. 330. Charta ann. 1401 in Reg. 155, ch. 221. *Comme Ysabeau de Meudre, aut entendue de faire Emparer et fortifier le tel hostel de la Riviere, etc. Lit. remiss. ann. 1358, in Reg. 86, ch. 137: *Dame Jeanne de Vendome, dame de Bertereourt, nous a fait proposer que,**

pour la gaine et offense de son chastelet, elle nous Emparer et garder et enforcer tout chastelet. Ch. ann. 1408, Inter. Probab. domus de Castelletto, pag. XXVII. *Pour toute celle place Emparer et enfourcer de murs, de tours, de tranchees et de fosses*. Emparer, in Ch. ann. 1411, ibid. pag. XXXI. Adde, Ordinat. reg. Francie, tom. 3 pag. 362, art. 5, pag. 647, art. 3, tom. 5, pag. 16, art. 1, pag. 220, et tom. 8, pag. 258. Vide supra *Emparatum* 1.

1. **EMPARARE**, [Tueri]. Vide *Amparare*.

2. **EMPARARE**, Preparare vel ex-

struere. Computum anni 1324. Hist. Dalphin. tom. 1, pag. 132, col. 1: *Pro Emparando et cooperiendo magnus cha-*

fallum Ville in summa L. lib. III. s. III.

d. Vide *Emparamentum* 2.

• **EMPATOR**, Intercessor, Practicus nostris *Oposart, qui met emp'chement*. Charta ann. 1271, ex Reg. feudor. Aquit. sigl. JJ. rub. in Cam. Comput. Paris. fol. 48. v^e: *Promittens...* se portaturum super predictis bonis et firmam perpetuam garantiam contra omnes Emparatores et petiores, qui in predictis justitia et dominio aliquid peterent, vel impedimentum praestarent vel deferrent. Impedientes, infra fol. 59, v^e: Vide supra *Emparator*, et infra *Impedire*.

• **EMPARENTIA**, ut *Emparantia*, Tutela, protectio. Monasteriorum istud... columnis sub nostra protectione, *Emparantia, custodia et securitate gaudeare*, in Instrumento Ecclesie Aqu. pag. 68. tom. I. Gall. Chr. col. 1. Vide *Emparantia*.

• **EMPASTATA**, Fagimen. Gall. *Pale*. Transactio Abbatis et Monachorum Crassenses ann. 1331, ex libro viridi fol. 53. *Articulae sine Empastata, caucasae sine pastilla, etc.*

• **EMPEDIA**, *Golice, Empangne*, in Glossar. Lat. Gall. ann. 1392, ex Cod. reg. 4120. Vide *Empanga* et infra *Empedia*.

• **EMPENARE**, Manubrium aptare, Gall. *Emmancher*. Libert. ville de Portello ann. 1407 in Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 386. *Dictus est nobis, dobet Empenare sive caucis quaeque et vulnera in rotundo pro uno donario Turonensi. Quo sensu intelligenda etiam quae in v. Empennatus laudantur. Empener Sacitta pennis instructa ferre, in Lit. remiss. anno 1421 ex Roy. 171, ch. 53: *Le suppliant trait d'une fleche a icellui Fouquet et le Espena en l'espale*.*

• **EMPERIA**, *La experientia*. Glossar. Lat. Ital. Ms.

• **EMPEDITIS**, Vide in *Epideca*.

• **EMPENNA**, Hispan. *Empenna*, Gall. *Empeigne*. Calcei pars superior, Tegmen. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses ann. 1351: *Sabaterius facit ad minus culibet ipsorum tria parva solatarium, et postea tot solas vel Empenhas quot poterunt rumpere*.

• **EMPENNATUS**, *Pennatus*, pennis instructa ferre, in Lit. remiss. anno 1421 ex Roy. 171, ch. 53: *Le suppliant trait d'une fleche a icellui Fouquet et le Espena en l'espale*.

• **EMPERIA**, *La experientia*. Glossar. Lat. Ital. Ms.

• **EMPEDITIS**, Vide in *Epideca*.

• **EMPENNA**, Hispan. *Empenna*, Gall. *Empeigne*. Calcei pars superior, Tegmen. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses ann. 1351: *Sabaterius facit ad minus culibet ipsorum tria parva solatarium, et postea tot solas vel Empenhas quot poterunt rumpere*.

• **EMPENNATUS**, *Pennatus*, pennis instructa ferre, in Lit. remiss. anno 1407 in Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 386: *Dictus est nobis, dobet Empenare sive caucis quaeque et vulnera in rotundo pro uno donario Turonensi. Quo sensu intelligenda etiam quae in v. Empennatus laudantur. Empener Sacitta pennis instructa ferre, in Lit. remiss. anno 1421 ex Roy. 171, ch. 53: *Le suppliant trait d'une fleche a icellui Fouquet et le Espena en l'espale**

• **EMPHANISICUM**, Quid a Clericis ab Episcopis sedatis ex more dabatur Clericis aliis, quorum cura erat, Clericorum recons ordinacionis nomina in matricula describere et insinuare, quae vis est vocis, quam habes sapid Julianum Antecess. cap. 131, et in Justin. Nov. 56. [¶] Vide Glossar. med. Graecit. in *Fazit*; col. 384, et Marcum de Concordia S. Et I. lib. 6, cap. sect. 6.]

• **EMPHIOTÆ**, pro *Emphyteotæ*, Gall. *Emphyteotæ*. Charta Ruberti Comitis Palatini Rheni ann. 1356, apud Ludewig. tom. 5, pag. 576: *Nec non vassallis, feudataris, militibus, clientibus, ciuitatis, judicibus, scutletis, rusticis, Emphytis et ad gleban adstrictis.*

• **EMPHIS**, *Terroribus, convicis*. Papias edit. et MS.

EMPYTHEOSIS. Prædicti vel fundi sub certis conditionibus perpetua locatio. Practicis nostris *Empythœre*. Passim occurrit. *Spiritus nuncupatur* in vet. poem. a Thaumass. laudato inter notas ad Assisi. Hieros. pag. 251. ubi de Castellano Conciliaci:

Dans son goban mie n'est chose
La spuriens Empytheos,
Qui contemple la noble gent,
Qui caust et meurt quai l'argent.

Cujus contractus origo ad Zenonis imper. tempora referenda est. [90] Zenus circa hunc - contractum definitiones novas sanguis, cum a quarto inde sæculo admodum usu frequentaretur. Vide Winspeare, *Storia degli abusi*, lib. tom. I, pag. 104 et Maturat. Dissertat. 36. in Antio. Ital. tom. 3.]

EMPYTHEOTÆ. EMPYTHEOTOR. Qui per Empytheosum possidit, nostris Empytheotæ. Charta ann. 1230. ex Char. Ocit.: *Quos tres denarii de quolibet modo salis dicti facheri, Empytheote seu feodales dare consueverunt et debent jura domini Affundatari sive Empytheotæ dicti nobilis Joannis de Gorzola.* Invenit. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. Stat. eram. Saone. cap. 35 pag. 77: *Quicunque et directus dominus cuiuscumque terræ vel possessio- nis impune posset ingredi de die cum voluntate illius Empytheotor vel fructuari.*

EMPHYTEUTICARI. Qui per precariam possidit, seu per Empytheosum contractum, ut est in Legi Longobard. lib. 3. tit. 1. § 37. tit. 10. § 4. [28] Ludov. Pii 55. Lothar. I. 84] in Capit. Caroli M. lib. 2. cap. 29. [29] ex Julian. Nov. 1 per bellum et Empytheotæ, in Charta Ugonis et Lotharii Ital. Regam ann. 934 apud Ughellum tom. 2. pag. 123. Charta Astulfi Regis Longob. ann. 73. apud eundem Ughell. tom. 2. pag. 100: *Aut homines tam ingenuos, libertos, quamque servos super terra ipsius Ecclesie manentes, sive Empytheotæ, etc.* Vide Petrum Damian. lib. 4. Epist. 12. et Bigoniuia ad Marculfum.

EMPYTHEUTICUS. Ad Empytheosum pertinens. *Bona feudalia et Empytheotæ.* in Bulla ann. 1510. ex Conting. Bullar. part. 4. pag. 12. col. 1.

EMPIDEMIA. pro *Epidemia*. Morbus contagiosus et popularis. Charta ann. 1481. in Probl. tom. 4. Hist. Nem. pag. 116. Sunt proportiones aada pauperibus ergastularibus et dicti pre- texta pestis. *Epidemiam applicabitibus in hospitali militum, etc. Impuniti.* Tjusmodi morbo laborans. in Lit. regiss. ann. 1499. ex Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 4: *Icelli Guillaume ala veine un sien frere, qui avoit la bose et estoit Impuniti.* Vide infra *Epidemia*.

*** EMPIDIARUS.** [Qui Congregat gazam. DIFF.]

*** EMPILENIA.** Vide *Epilepticus*.

EMPINIONES. Fridericus II. Imp. lib. 1. de Arte venandi cap. 50: *Sunt præterea quatuor penne et durz in alia posite, extra has decem forinsecas, et adhaerent illi parvo ossi forinsecu, que dicuntur esse loco puliticis: hec quatuor vocantur Empiniones, et sunt minores peninis, et maiores plumis.* Addit. cap. 50.

EMPIRIMENTUM. Deterioratio, ex Gall. Empirimentum. Charta Alani Episcopi Autissiod. Empirimentum forstæ Comitis est. [Empirimentum, perte de vin, in Chartulario Gemelli. tom. 3. pag. 128.]

Empirimentum dicerunt nostri quid corrumpero vel depravare potest. Stat. pro candelarum opificibus ann.

1294. in Reg. 205. Chartoph. reg. ch. 301: *Que ille ne mettent en la chandelle point d'Empirimentum Empirer, pro Male dicere vulgo Décrier, in Lit. remiss ann. 1475 ex Reg. 193. Chartoph. reg. ch. 198: *Jehan Blaster dist au supplicant qu'il les avoit Empirez; et les avoit nommez et baillé par escrit, à quoy ledit supplicant respondi qu'il ne les avoit point Empirez, ne blasmez. Empirier vero, pro Nocere, incommodum importare, pro**

adon ne l'osent apprecher: Ains lancient pour lui Empirier Gueules, et mesches li russt.

Cest merveille qu'il ne le tient.

Emplieuer, pro *Emplieuer*, ut videtur. Deteriorus efficeret, in Lit. ann. 1401. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 479: *Ils se doutaient que les mortuaire, et vaccans d'icelui prieure... se pourroient perdre ou Emplieuer, etc.*

EMPIRISTA. Al. xando, capitulo de frensi de cura, i. fomentatio. Glossar. medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 609.

EMPLAGIUM. Isidorus lib. 19. cap. de Retibus: *Minus autem rete, Emplagium dicitur, a plagia.* Ex Graco ut videtur, *Epagyxi a toto rōz slayio, quia oblique et transverse tenduntur in viis, cujusmodi sunt Zixia tibbie, apud Pollucem.*

O legendum esse Semiplagium iam monachum ist. Vide in hac voce.

EMPLASSEARE, a Gallico *Emplacer*. Locare. Necrolog. MS. Corbeilense ad calorem. *Tria quartaria Emplesseans in terra Benedicti.*

EMPLASTICA. Inventar. monast. Cassin. ann. 1497. tom. 2. Hist. eiusd. pag. 500. col. 2: *Pam quatuor effigies oculorum argenteis cum uixi Emplastica et una mammula.* Ut in agro, figura? Vide *Plasticus*.

EMPLASTRATIO. Emplastrorum confessio. Chiron. Joan. Wethamst. pag. 402. *Habenit igitur ex gracia tunc secun cirurgicum, in arte hujusmodi Emplastrorum doctum et sufficienter instratum, etc.* Vide Petrum Damian. lib. 4. Epist. 12. et Bigoniuia ad Marculfum.

EMPYTHEUTICUS. Ad Empytheosum pertinens. *Bona feudalia et Empytheotæ.* in Bulla ann. 1510. ex Conting. Bullar. part. 4. pag. 12. col. 1.

EMPIDEMIA. pro *Epidemia*. Morbus contagiosus et popularis. Charta ann. 1481. in Probl. tom. 4. Hist. Nem. pag. 116. Sunt proportiones aada pauperibus ergastularibus et dicti pre-

texta pestis. Epidemiam applicabitibus in hospitali militum, etc. Impuniti. Tjusmodi morbo laborans. in Lit. regiss. ann. 1499. ex Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 4: *Icelli Guillaume ala veine un sien frere, qui avoit la bose et estoit Impuniti.* Vide infra *Epidemia*.

*** EMPIDIARUS.** [Qui Congregat

gazam. DIFF.]

*** EMPILENIA.** Vide *Epilepticus*.

EMPINIONES. Fridericus II. Imp. lib.

1. de Arte venandi cap. 50: *Sunt præ-*

terea quatuor penne et durz in alia

posita, extra has decem forinsecas, et

adhaerent illi parvo ossi forinsecu, que

dicuntur esse loco puliticis: hec quatuor

vocantur Empiniones, et sunt minores

pennis, et maiores plumis. Addit. cap. 50.

EMPIRIMENTUM. Deterioratio, ex

Gall. Empirimentum. Charta Alani Episcopi

Autissiod. Empirimentum forstæ Comiti-

est. [Empirimentum, perte de vin, in

Chartulario Gemelli. tom. 3. pag. 128.]

Empirimentum dicerunt nostri quid corrumpero vel depravare potest.

Stat. pro candelarum opificibus ann.

ribus... habeo. Mox: *Et Ecclesiæ prædictæ predicti homines et eorum successores Empresiam et suum fiduciam facere tenentur.*

*** EMPLUMAIRE.** Vox Occitana. Specie automati. Vidi. Vara.

*** EMPOLINOVICATUS.** f. Tumefactus.

Gall. Bourrouché Mirabeau MSS. Urbani V.

PP. : *Habebat faciem Empoliviciataum*

et discoloratum, et ventrem inflatum, et

erat magna ponderatatem totius corporis.

EMPONEMA. ex Gr. ignōvax. Julianus

Antecessor cap. 31: *Emponemata diu-*

mua ea, que labore contrahentes in agro

meliorata sunt. Addit. cap. 22.

1 Charta ann. 1301 inter Probat. ult.

Hist. Trenor. pag. 232: *Quæ meliora-*

tiones sive Emponemata summan ducen-

tarum marchiarum argenti, sub fide

veritatis excedunt. Ius monasteri nostri

et nostrum sentiamus et cognoscamus

aperte felici melioratione gaudere, vota

vague Emponematorum in feudi nostris,

que idem Guillermus tenet a nobis, incre-

menta succedere.

ENPONEMB. Unum e 12. auguriis, de

ribus in verbo Venta, quod sic describi-

bitur a Michaeli Scoto de Physiognomia

cap. 56: *Emponemb est augurium, quando*

homo, vel avis, venit a latere sinistro et

transit ad dextram, nec eam vides

reparare, sed evanescit a te, tunc est

tibi bonum signum super negotio.

*** EMPOR.** Eductum Johannis Franc.

Regis ann. 1361. apud D. Secouze tom.

3. Ordinat. pag. 498: *Et si aliqui arren-*

datores seu Empores proper finiantiam

dictarum impositionum sint vel fuerint

in aliis obligati, etc. Censo pre-

terendum Empores, ut legitur in alio

exemplari. [Vide Enere et Empor.]

*** EMPYSONARE.** a Gallico Empoi-

sonare. Veneno extingueire. Charta

ann. 1300. et Tabul. Massil. : *Probi viri*

piscatores conqueruntur apud judicem,

quod nonnulli pueri ex ipso cirtitatis

st aliunde, eorum salis et venenosos,

lesionem multiplex et periculum

omnium hominum cuitatis predicti,

pieces cum tays, lothosela, et vesca alio-

pes poyon, in mari occidunt et canunt

pes. Unde dominus locutus est et

dicit consilium statutum at cognoscendum

dictas pieces Empysonatorum, etc. Apo-

soner, eodem sensu, apud Plagon in

Hist. Guill. Tyrr. tom. 1. Ampl. Collect.

Mart. col. 688: Quant il le roi Jean

fu en Acre, si le firent aucunes gens

acriore que sa fame volent Apoysser sa

fete, dont le tenoit le royaume. At vero

Empysonner. In sortem mittere, fasci-

nare, incantare, vulgo Ensorceler, sonat,

in Lit. ann. 1480. ex Reg. 206. Chartoph.

reg. ch. 554: Perrete la Baudouyne Em-

poisonata supplicant et lui bailla ung

mauvais morceau, tellement que cause

de ce et depuis ledit temps, il ne s'est peu

ne peut aider, labourer, ne gaigner sa

vie: mais a tousjours depuis estre, comme

encore est, en languer: et se cognosant

ledicti supplicant, apf d'avoir alliance et

confrerie, et la duditte Baudouyne lui roulent

sur le mauvais conseil que elle lui avoit

baillé. In Ch. Suppliant. Le supplicant

dissot par icelle la Baudouyne este ensor-

celé, et que trois ans avoit quelle le

tenoit en son sort, l'inde Empysonneresse,

pro Venetica, vulgo Sonante, sonat,

Lit. ann. 1480. ex Reg. 137. Jane meu

de mauaise volonté répondit a ladite

welle sorciere du Empysonneresse, et

qu'il regnion Dieu, il ne la faisoit

Impotionare.

EMPRENDIMENTUM. Fori Aragon. lib.

*natus hominibus Castellonis... paludem
naturam, sicut vadi de Barbegal ad En-
antrum.*

ENANTARE. Fori Aragon. lib. I. fol. 25 edit. 1621. *Statuimus et ordinamus,
quod omnes iure, que imparitate vel
obtuse fuerint anodo contra forum et
consuetudinem regni Aragonum, ad im-
pedientium officium Justitiae Aragonum,
quod ipsa Justitia non possit Enantare,
vel procedere, nec Justitiam facere parti-
bus, secundum quod suo officio convenit,
etc. Lib. 3 pag. 49: *Cum processus, qui
habitus est ad unum effectum et finem,
prout est Ecclesiasticus, ad alium finem
sive Encantatum quod ad alium effec-
tum tendit, subsequi non debat, etc. Lib.
4 pag. 115. v. Ilii contra quos dici pro-
cessus, Enantiam, vel executions
etc. Pignorari. Vide *Nanum.* [oo] Enantars est Procedere et Enanta-
mentum. Processus a Latino in ante
voco Sanchez in Glossar. Poem. del Cid,
voco *Enandar.*]**

• **ENANTAMENTUM.** Proscriptio, ab-
alienatio, ab Hisp. *Enajenamento.* Charta
Petri III reg. Aragon, ann. 1351. *Licet
criminis aliqui per aliquem ex voli...
banitis fuerint, vel a pace et treuga ejecti
per alios officiales forsan ignarus de
hiusmodi anantim et Enantiam...
hiusmodi banitos vel a pace et treuga
ejecti, non debent detinendi.*

ENAFOTI. Anastasius in Paschali
PP. pag. 132: *Facit iam predictus Ponti-
fex uniuersa Enafoti ex argento duo pens.
lib. 10. In Valentino II. pag. 163. Obtu-
lit... contra Enafotis duo pens. lib.
15. ubi eniustra videntur esse loci porti-
vel loca porto, unius, vel novem lumi-
num, hoc est Latora, vel Tavapora. Vide
Enafoti.*

• **ENARE.** Glossar. Provine. Lat. ex
Cod. reg. 1557. *Descennar.* Proc. Enare,
delare, furire. Ibidem. *Enare, furere,*
Enrabiar. Proc. Hinc, ni fallor, *Enra-
basseur*, pro Demens, furibundus, pro-
tervus, in Lit. remiss. ann. 1472 ex Reg.
P7. Chartop. reg. ch. 345. *Ictulus tala
Tare disou.*, que ledit Jehan Modone
estou faulx, traite, Enrabasseur. Lade-
tiamo *Enares* et *Enaredes*. Ptervus.
Gall. *Effronterie, impudence.* Poema
inscriptum Le Messia.

*Cours vil à tant de bodie.
De traison et d'Enares, etc.*

Chron. Bert. Guescl.

Ei brachant le cheval si come par Enarde.

Guill. Tyr. lib. 5. cap. 17: *Proterve ni-
mis asservat. Quae Gallice redduntur,
par une Enredier Enrele vero et Er-
redre, pro Pertinax, ratione devius,
Gall. Extrahant, Opinatur, apud Pe-
trum de Font. in Opin. cap. 15. art.
27. Et se l'uns ou l'autre est si Enrele,
ke il ne demandent nul ameasurement,
etc. Stat. pro pistoribus ex Lib. statut.
arti Paris. in Cam. comput. fol. 4. vi.
Se cil ne l'amende a faiet, est si Erredes
ou si fait que il ne veule obeir au com-
mandement du maistre, etc. Vide supra
Beltrus.*

EMARGIA. Henricus Rosla in Herlings-
berga.

Sed licet anxietas premat, ac Energia cuncte.

Vota tamquam solvent regnatori, etc.

Forte *Anergia*, ex Gr. ἀνέργια, otiositas,
segnitas.

• **ENBROUDATUS.** Angl. *Imbrodered.*
Gall. *Brodé*, Aeu pictus. *Una capa tota-
litar de auro.. Enbroudatus nobiliter cum
imaginibus*, apud Rymer. tom. 9. pag.
278. col. 1.

• **ENCABUM.** vel *ENCABUS*, f. pro Ca-
cibus. Gall. *Chauderon*. Inventar. MS.
honor. Raym. de Villanova ann. 1449.
*Item una tunica baguessa clausa, in qua
sunt stude, una cum quadam Encabo eris
et alias foramentis dicte tunc.*

ENCENIA. *Exxviii. Temporum dedi-
cationes. Quintillianus Declamat. 823:
Dedicatio est illa, que deo inducit, que
sede destinata locat. Papias: *Encenia*,
initia, vel novitatem dedicationes. Gloss.
MS. *Dedications, Encenia.* Glossa MSS.
ad Conciliorum Canones: *In Encenis*
id est, *dedicationibus novis.* Isidorus lib.
1. de Ecc. Offic. cap. 35: *Quandocumque
vocum aliquid fuerit dedicatum,*
Encenia vocatur: [que sunt S. Augusti-
nus. MS. Sangerman. Lat. Gall.: *Encenia,*
Commencemus, en nouvelles festes,
comme dedications d'Eglise, estrennes.]
Fortunatus lib. 3. Poem. 4:*

Can Salomon coloris genos Enceni templi.

Addo eundem de Vita S. Mardari cap.
19. Theodulfus lib. 2. Carm. 4:

Estula et quondam Solyma Encenia facta.

ENCENIE. feminino genere, apud
Malone Monachum. Elisionem in
Histor. Translat. S. Amandi n. 4.
Sacra scilicet Encenia Basiliaca, etc.

Ex senzim numero singulari. Eadem
notione. Hericus Monach. de Mirae. S.
Genani cap. 18: *Quod subi censaret
evidenterim impediri Encenai func-
tionem.*

Enceniorum templi varii sunt ritus,
quorum precipuus is, quod Sanctorum
reliquie recordantur sub altaris.
Charta Alexandri Archilepiscopi Vien-
nensis, in Tabulario ejusdem Ecclesie
fol. 67: *Quo opere perfecto, Richardus
sancte Viariensis Ecclesie Episcopus,
ob meo iussu atque rogatu, ad eundem
venit Oratorium, et more Episcopali illud
consecrari studuit, atque pignora Sancto-
rum in honore sancte Genetricis Marie
in pila altaris ibidem recordavit, etc.*

Hoc eius ritum observant Scriptores alli.
S. Ambrosius Epist. 80. Paulinus Epist.
12. pag. 145. Beda lib. 5. Hist. cap. 12.
21. Cyrilus in Vita S. Euthymii n. 22.
Gregorius M. lib. 5. Epist. 149. Gregorius
Turon. de Gloria. Poëss. cap. 20. Cap.
didus apud Browerum in Antq. Fuld.
lib. 5. cap. 4. 14. Balsamon. lib. 1. Resp.
38. cap. VII. pag. 7. Baron. ann. 389.
n. 29. etc.

Oleo sacro inunguntur parietes, quod
prater authores qui de officiis Ecclesie
scilicet eis scripserunt, doct. Historia De-
dications Ecclesie Cavensis num. 5
apud Bolland. 4. Mart.

Lustrantur aqua benedicta intas et
exterioris. Vide Tabularium Lemovicense
ann. 1055 apud Beslium pag. 500. 510.
et Hemerogram in Augusta Viromandu-
pag. 124.

Diebus tantum dominicis Encenaria
nisi debere sanxit Concilium Cesaraug-
stanum ann. 688. can. 1.

Ad Ecclesiasticum dedications vicinos
Ecclesiasticos evocatos testantur Scriptores.
Gaudentius Brixiensis tract. in Dedicat.
Basiliense. SS. Martyr. *Nam ut vene-
randas Sanctorum reliquias habememus,
Deus noster tribuit... et hodie, non adepti
summorum Sanctorum, primum de
dictionem celestibus memoremur, ipse con-
cessit. Concessit enim sanctissimi An-
tientis et Apostoli viri, ad persolvendum
bastissimis Patribus et preceptoriibus suis
debita devozione obsequium, ut ubertate
plenissima benedictionum spiritualium*

daturorum. Fortunatus lib. 3. Poem. 4.
ad Felicem de Dedicacione Ecclesie
sue.

Corocat egregios sacra ad solemnia Patres.

Adde S. Augustinum Epist. 251. S. Am-
brosum Epist. 5. Vitam S. Athanasii
pag. 22. Sozomenum lib. 4. cap. 13. Vi-
tan. S. Bernardi Archiep. Vienensis
pag. 6. Vitar. Ord. S. Benedicti. Epist.
58. inter Francicas tom. 1. Hist. Franc.
Candidum Monachum apud Browerum
in Antq. Fuld. lib. 2. cap. 4. Fulbertum
Epist. 118. Hemerogram in Augusta Viro-
mand. pag. 124. etc.

*Convivia publica parabantur in Encen-
niis, de quibus copiosa Savaro ad Sidon-
ium lib. 4. Epist. 15. Vide *Dedicatio.**

Deferebantur reliqua praes. quo totius
diocesis, que, multa dedicatione, in
suis Ecclesias referantur, de quo
more agunt Baldwinus in Chron. Cam-
bridg. lib. 3. cap. 49. Hist. Translationis
S. Liffardi Abb. cap. 4. in tom. 1 de
SS. Ordin. S. Benedicti. Fragm. Hist.
Aquitani. pag. 81. edit. 1360. Charta Austin-
andi Burdeger. Epis. prop. Ann. 1092.
and. S. Bernhardi in Archiv. Aus-
census. 124 etc. Has et ceteras Encenio-
rum seu dedicationis Basicarum cere-
monias attigerunt Gregorius M. in libro
Sacram. pag. 117. ubi Monardus. Ivo
Carnot. Serm. 4. de Reb. Eccles. Rha-
banus lib. 2. de Instit. Cleric. cap. 45.
Durandus lib. 7. Ration. cap. 48. Duran-
tus de Ritib. Ecc. lib. 1. cap. 24. vetus
Charta ann. 1186. apud Ughellum in
Episcopis Veronensis pag. 761. etc.

Celebrabantur etiam *Encenia* urbium,
ut et eorum anniversarii dies, quorum
ritus et ceremonias pluribus descripsi-
mus in nostra CPoli Christiana: prete-
rea Thermarum Statarum, et aliorum
rum novi excitatorum operum publico-
rum, ut sparsim observamus in ea lucu-
bratione. Vide *Dedicatio.*

ENCENIA. Initia. Alanus in Antielau-
diana cap. 3:

Et velut quendam canthus Encenia donat

Aribus, etc.

ENCENIARE. *Exxviii. Initiae.* *Encenia.* *Com-
mencemus, en nouvelles festes,* etc. *Encenia, idem quod Innovatio-
nes, Gallice Estregnat: Encenarie, Es-
trenier, Gallice.]* Durandus lib. 7. Ration.
cap. 1. num. 27: *Nam et quis tunica
inductus, Encenarie dicitur: [quod a S.
Augustino mutatus est Tract. 48. in
Johan. ubi: Jam et usus habet hoc ver-
bum: Si quis nova tunica, etc.]* Epita-
phium Aligerini Abbat. Casinensis, de
Monasterio Casinensi: de novo instau-
rato:

*Quod quis frustrum fecerit tam temporis, illi
Nisi quis omnigena Encenaria hians.*

Ethelwerdus lib. 4. cap. 4: *Enceniarit
in Wintonia urbe ardenti turrim, que
cum noviter fuerat struta in honore Dei
Genetricis Marie. Gest. Rerum Francor.
usque ad Robertum. MSS. ex Bibl. Lo-
selliana ann. 1018. Floriacense Cenobium
causalium conflagratum est incendio: sed eo
instante infra biennium est instauratum
et Enceniatum. Innocentius III. PP. in
Epist. ad Parisium. Archiepisc. Panor-*

mitan. apud Lelium part. 2. § 82. pag. 46. Noverat enim languam doctus, quia Quod nova testa capi, inveterata sapit, et ideo ne accresceret, quod vasi quis infundet: nam sincerum vasi tui pectoris adiuc recens non permisit, nisi recenti Encenari liquore, nec massam teneram passum est malitia aux nequit corrumpi fermenito. [Appendix ad Agnellii lib. Pontif. apud Murator, tom. 2. pag. 192. col. 1: Quod autem vir sanctus de Lanifici opere victimi sibi quotidianum queritatis, simplicitatem eius sanctam commendat; quia numerum decebat, ut ovis Domini rationis, quae illius Agni, qui tollit peccata mundi, vellere Encenaria, non altitudine quam de ovi mundorum vide licet an animal regnum suum sursumque sustinetare possit. Ioh. Longinus in Actis S. Stanislai Episc. Cracov. Maii tom. 2. pag. 273: Secundo rationabilis modernorum more auctorum, qui noua compilantes opera, reverendis consueverunt Pontificibus, aut praeiudicis in Theologis Magistris, vel Doctoribus aliis Encenariare, etc.]

* ENCEINNARE, Lietari, ut fit in Encenaria juxta La Cerdam. Vide Sancientare.

ENCENIUM, pro Exenium, Donum, munus. Ebrardus Betun. in Graecismo cap. 11:

Fercula sunt Epulo, sed sunt Encenia Dona, que quandoque probis causa ministrantur bochoris.

Durandus lib. 6. Ration. cap. 7. n. 21. Senescalchi vel alii servitores, vel portantes Encenaria, non solvant jejunium, si pragstant cibos ante dominos. Ubi vetus interpres Galenus pag. 177: Les Seneschauers des Oeufs, les Cuisiniers et serviteurs des grands Seigneurs, qui portent presents de viande, etc. Itinerarium Virgili XI. PP.: Offerunt ubi Encenia, etc. (Hermann. de Breydenbach Itiner. Hierosol. pag. 222. Quatuor potentissimis viris suis encenicia Encenia transmittit. Liber de Doctrina Novitiorum Ord. Grandmont. cap. 5. inter Anecd. Marten. tom. 5. col. 187. Encenia non mutatas per mensam, nisi factas, illi qui iurata sedet: quia Encenia frumenta facere non ad te pertinet, sed ad Abbatum vel Priorem conventualem, qui de cibis ante se apportatis possunt debilibus et delicatis facias pitiantiam pro substantiatione naturae sine scandalo.] Vide Exenium.

○ Comput. ann. 1483. inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 20. col. 1. Quia ex deliberatione consilii fuit conclusum quod fieret Encennium sive donum dicto domino gubernatori, pro suo secundo adventu, usque ad summam decem librarum Turenensem, etc. Hinc patet appellatio-nis ratio.

ENCENIUM, Muneribus quemplam dare. Joannes a Leydis in Chroniclo Belga. tom. 13. cap. 2. Qui postquam repatriare cum certiori Principebus decrevisset, legatus fuit Encennius a Wennero Marchione Ferrarie. Utitur prate-re lib. 24. cap. 2. ut et Chronicon Belgicum. pag. 187. [Vide supra alia notatione.]

ENCALCARE. Vide Encercare.

* ENCANTARE, Auctionari, Sub hasta vendere. Italis Incantare, Nostris Vendre à l'encan. Statuta Arelat. MSS. art. 153: Pelliaria et Incantatores Arsatias jurent, quod bene et fideliiter vendant et Encantent omnes res, que sibi traditae fuerint ad Encantandum vel vendendum. Vide Incantare 2.

* ENCANUM, Gall. Encan, Ital. In-tanto, Auctio, hasta publica. Littere

Petri Infantis Arragon. Senescalco Pro-vincie ann. 1392. De quibus Encanum publicum tenuerunt in loco S. Felice.

* ENCARCERATUS, Monachus inclusus in cela privata, idem qui Reculus. Vide infra Incarcerari.

* ENCAUSAR, Prov. Fugare, in fugam vertere. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7057. Nostris quoque Enchaucher, Enchaucher et Enchausser, pro Persecut. insectari, quod et Enchaser dixerunt: unde Encaus, Enchaus, Encauchier et Encaussement, Insectatio, persecutio. Villehard. paragr. 71: Li Griez lor tornent les dos: . . . et li nostres les Enchaient bie une liue grant. Chron. S. Dion. lib. 1. cap. 12: Moult en ocist en fuant, il Enchaus les Enchausa, que est apeles Hester. Ibid. lib. 5. cap. 24: Ebrouins les Enchausa, et sis d'eulz en cel Enchaus si grant occision, etc. Lit. remis. ann. 1361 in Reg. 91. Charlolph. reg. ch. 278: Yezuls supplices courciche de ce que il suppossoient ledit Estienne este feru à mort, Enchaucherent vellus Hes, et le battirent. Alia ann. 1376. in Reg. 110. ch. 85: Et pour double que nous son cousin ne feust tue: par ledit de Fauz, qui très fort l'envassa et l'Enchaucherent. Rursum alias ann. 1359 in Reg. 90. ch. 180: Lequel Berny le pour-suoit asprement, . . . et lors autres aussi complices duoit Berny lui faisoient grant Enchaus. Alia denique ann. 1376. in Reg. 90. ch. 209: Icellui dgs Pouille qd que . . . il ne pouoit eschouer et soy dé-partir par le grant et aspre Enchaussemant et approchement que ledit Fromage le faisoit, et que plus ne pouoit fuir, etc.

Quant Robers voit que l'Encaus chose, que tout courront al gauguer, etc.

Le Roman de Clémodes MS.:

Lors veisséus parmi ces plains,
Et parmi mors, et parmi vaults
Graus rourrières et grans Encaus.
Tressus li chans estoit jouches
De morts et de mors, de blaches, . . .
Tant avoit li Enchaus dure.

Ibidem:

Trop houppement et à emy
Voulez faire, se recorder
Vous voliez, que n'avoient . . .
Les fures, ne les Encaus,
Les retours, ne les ralyers,
Ki furent doncquachevee.

ENCAUSTUM, ex Graec. ἔκστυρος, Gloss.

Gr. Lat. ἔκστυρος, Encastrum, Patis. MSS. Encasta, Pictura, ou vetus molitor. Rectius Gloss. Eccl. Parisiens. Pictura, que ex cera molitor. Jo. de Jana. Encastrum, Tinctura, scribendi. (Perperam Gloss. Sangerman. Latin. Gall. MSS. Encastrum, Encre pour escrire). Matth. Silvaticus. Medid. Madi. Arab. i. Encastum scriptorum et maxime Saracenum, quod Diocorides daramentum vocat. S. August. lib. 13. contra Faustum. cap. 18: Impulet ergo ibi Encastus munditia, que corio inhesit agmina, . . . pergamenio. Fortunatus in Ep. ad Sacerdotium lib. 3. Poem.: Lacrimantes oculi, serpentes miti, pincerunt, ad vicem Encastus, et admodum nodo, aqua, que delere solet, per flatus script. De Encastua pictura ita dicta agunt Phinius lib. 35. cap. 11. lib. 36. cap. 25. Vi-

trivius, Marbodeus lib. 1. de virtutib. herbar. cap. 3. et alii.

INCAUSTUM, pro Encastum, Ital. In-chostro, Gall. Encre. Gloss. Saxón. Elfric. Incastum vel atramentum. Blac. Balleus Monachus in Vita S. Fridolini Abbat. n. 2: Et Incastum seu membrana non adfuit. Bracton. lib. 5. tract. 5. cap. 7. § 2: Licet aliud pergamenum, et aliud Incastum. Ita in Flita lib. 2. cap. 27. ¶ Charta ann. 1228: Que propter Incasti et charte actionis aboleri incipiebant. Statuta Ordnal. de Sempringham: Calefac-torium nullus aggrediatur, . . . excepto Pre-ventore ad planoram tabulam, quam non scribat tempore laboris, et ad calfa-cendum Incastum, et scriptoribus ad siccandum pergamenum. Vetus Notitia seu Judicatum, apud Roccham Pirrum tom. 1. Notit. Sicil. pag. 811: Unde ad certitudinem dicta sententia posuisse nostra sigilla et Dominus Rex posuisse signum per litteras rubras, et signum Crucis fecit ad suam confirmationem, et factum instrumentum Episcopatu et Domino Gilberto cum alphabeto cum Incastio (perperam incastro) rubeo de donatione et contractibus. Gaufredus Monachus de Cestis in causa Gilberti Porretani: At-tili chartian, calamum, et Incastum. Occurrat in Regula S. Cæsarii ad Virgines in Recipit. cap. 7. apud Udalricum lib. 2. Consuet. Clun. cap. 36. lib. 8. cap. 18. Lanfrancum in Decret. pro Ord. S. Bened. cap. 17. Thomam Walsingham. pag. 258. In Libro Usuum Cisterciens. Ord. cap. 72. in Statutis Guigonis pro Ord. Cartusiensi cap. 7. § 9. in Monast. Angli-cano tom. 1. pag. 277. etc.

* Nostris Enque, ut in Charta ann. 1228. in Reg. sign. Noster Cam. Comput. Paris. fol. 169. 1°.

SACRUM ENCAUSTUM. Scriptura spe-cies, qua solis Principibus uti fas erat, purpurea videlicet, cum cocti muricis et conchis, ardore, in leg. 6. Cod. de Di-ver. rescript. 1. cap. 23.)

1. ENCAUTUM. Scriptura species, qua ut adiunctionem et cestrum, tyxxu-los. Gloss. Lat. sic. Encastum, exxau-xylos, τύξαυγόν. Lex 4. Cod. Th. de Extraord. numeri. (11, 16): Ma-nuque propria percibebant atque Encastu nomina adcelectant. Tabulis. Encastu et cerussa conservare, in leg. 1. cod. Cod. Veteranis (7, 20) [Udo Pancratolum lib. 1. var. lect. cap. 77.]

ENCAUTARIA, seu ENCAUTARI, civi-tatum et provincialium libri Consulares et publici, in leg. ult. Cod. Th. de Censu (13, 10) et leg. 9. de Agricola (Cod. Just. 11, 48) Encastus breves, libri in quibus nomina et modus censualis possessionis continebantur, in leg. un. eodem Cod. de Collegiat. (Cod. Just. 11, 18.)

2. ENCAUCTUM. Charta ann. 1280 apud Anton. Brandabonum tom. 4. Monarch. Lusitan. pag. 279. v. ① Interdictio, vetitu. Leg. Alph. III. ann. 1251. tom. 1. probat. hist. general. dominus reg. Portu-gal. pag. 53: Dominus i.e. Portugalæ et comes Boloniae fecit eum consilio suorum alio tale Encastum. Pectetur istud Encastum domino regi per omnes iudeos, qui ibi cum eo fuerint. Vide Incastum.]

1. ENCEFALUS, Celebris, summus, a Graeco ἔγκεφαλος, qui in capite est. Acta S. Frederici Episc. tom. 1. Juin pag. 461: Nomen autem ejus, divina providente clementia, per universam terram in tan-tum subito factum est Encefalus, ut etiam regales verberaret aures, et a cunctis ho-noraret.

* **ENCENATUS.** [Invocatus. DIF.]
ENCENGIA, [Modus agri] Vide *Ande-*

^{cum}
○ *Enseigne et Encenge*, eodem significatu, nostris. Charta ann. 1334 ex Lib. Iur. S. Germ. Prat. fol. 124. v. : *Un Enseigne et un tercel de pré. Une Encenge de terre arable... Une Encenge de vignes, in alia ann. 1384. Ibid. fol. 130. v.*
Vide *Andecinga*.

* **ENCENIA,** f. pro *Encenta*, Locus pa-
lis cinctus ad capiendos pisces, vel pro
Ireclusa. Vide in hac voce. Charta ann.
1115, inter Probat. tom. 2. Annal. Prae-
monstr. col. 126. **Terras, vineas, aquas,**
pesqueras, *Encenias, molinos, montes...*
dono.

* **ENCENIUM,** Convivium; et illud ma-
xime, quod in solemni aliisque inaugura-
tione partur: unde vocis origo. Vide
Encenio. Tabul. eccl. Massil. : *Anno*
1486. 1. *Martini, fuerunt soluti de pecunis*
capitali, tamen in piscibus empti quam in
*altis expensis, pro Enceno facti per capi-*tum R. D. o. episcopo Massiliæ*, die sua
consecrationis facte Aquæ in ecclesia S.
Saluatoris, de Dominica 28. Februario,
etc. Acta S. Sebaldi tom. 3. Aug. pag.
730, col. 2. **Sed illico quadam nocte cum**
post suam predicationem Encenatum char-*tato secum facerent, discipuli suo nomine*
Inenysio, Bacchi potum ipsi precepit
enimare. Vide una notione in Enceno
et *Encenio*.*

* *[Feli] omnicenaria:* * Pro quadam
antiqua cum lapide zaphir... emplo
[sic] *Encenio* unus ex dominis cardina-
bus. [Mandat. Camer. Apost. Arch.
Vatic. an. 1439-1448. f. 41. s.]

* **ENCENIA,** Monilia, gemmæ, an-
nuli, aliquæ id genus pretiosa, Gall.
Jouan. Testam. Joannæ comit. Tolos.
ann. 1270, inter Probat. tom. 3. Hist.
Ocit. col. 594. *Item legamus et relin-*quamus eidem Philippi omnia nostra*
Vicenaria, scilicet anulos, et monilia, et
*certa (seria) sive coronas aureas et lapi-*des pretiosos.* Vide supra *Encennum*.**

* **ENCENSERIUM,** Thürbulum, acerata,
tall. *Encensio*, alias *Encencier*. Acta
Capitul. eccl. Lugdun. ex Cam. Comput.
Paris. ad ann. 1348. fol. 95. v. co. 1.
*Item unum Encenserium argenti ce-*reum.* Lit. remiss. ann. 1478. In Reg.
Pto. Chartoph. reg. ch. 1159. *Jehan le*
Bourrellet prestre... print et vota ung
*Encencier d'or du poix de six marcs, qua-*tre unes et dix esterlins d'o.* Glos.
Provine Lat. ex Cod. reg. 7657.
Encensier, Prov. Turbulum, ignibulum.
Vide *Encensiar* et *Incensum* 1.**

* **ENCENSIA,** Gall. *Encensoir*, Hisp.
Encensario, Ital. *Incensario*. Inventari-
tum ann. 1377 ex Archivo S. Victoris
Massil. armor. Massil. n. 988. *Item En-*censario, et unum genitum.**

* **ENCERCARE.** Inquirere, Gall. *Chercher*,
chercher. Tertia Curia Generalis Ca-
talanae sub Jacobo II. Rege Aragon.
ann. 1311. *Et inquirant, et indagent, seu*
Enquerent contra dictos Officinas. Vide
Cercare.

* Nostris *Encercer* et *Encercher* Glos.
Provine. Lat. ex Cod. reg. 7657.

Encercar, Prov. explorare, investigare.

Encerceret, Prov. rumor, scrutinium.

Enquerre et Ecercher, in Stabil. S.

Ludov. cap. 46. Guill. Guiart. ad ann.

1207 :

*Hé comme il est souvent plainté
Es chiens nous qu'Encercer,
Maudit Espagnols leur rues percées.*

Vide supra *Cercare* 2.

* **ENCALCARE.** Eadem. potion. Usatici

III

Barcinon. MSS. cap. 64: *Omnes homines
habent seniores... neque quayent per-
sonas eorum, nec Encalent, nec re-
quirant, nec vulnerent, nec capiant. In
tit. capit. legitur incalcat.* [oo] *Encalcar*
Catal. Fugientem insegu. Vide *En-
causar.*

* **ENCETECIA,** ENCTECONA. Vide *En-
ceteria.*

ENCETERIA, Machina lignea, qua am-
phora sustinetur, in Glossis antiquis
apud Casaubon. ad Atheneum, ubi existi-
tim vocem corruptam ex *Incitea*, seu
iyyārī, uti posteriorum vocabunt Ter-
etes, quod ad Festum observat Jose-
phus Scaliger [Papias habet: *Encelata*
Machina (Antinna) linea, amphora am-
phora sustinetur]. Pro quo Gloss. Vet.
Sangoriam legit. *Enceteria, etc.*

* **ENCERAMENTUM.** An a Gallico *En-
cherē*. Pretii augmentum, vel *Auctio*,
Ulitatio Compitus anni 1202 apud D.
Brusel. de Feudorum uso tom. 2. ad
calorem pag. 128. *Ex parte* *Ex parte* *pro*
*moitione de Chaudet. LXXV. Prepo-*situs de dono. X. I. pro Enceramento*
*proprietatis de Cepois. Vide Inceramen-*tum* [o] *et* *Incere*].**

* **ENCERARE.** Auctionem facere. Gall.
Metra *l'enchere*. Charta Alfonsi comit.
Tolos. a. in. 1283. inter Probat. tom. 3.
Hist. Ocit. col. 492. *Si aliquis voluerit*
monstrare predicationem Encherare, a nobis
*vel mandalo nostro non possemus Enche-*rare, recuperare, recipere, etc. Vide Incar. art.**

* **ENCHERIA.** Vide infra *Incera*.

* **ENCHENDIX,** Corpendix. Gall. *Hauche*. Li-
bert. Bellivis. ann. 1318. tom. 8. Ordini-
nat reg. Franc. pag. 162. art. 20. *In*
venacionibus aporum relinquimus nobis
*caput et ungulas; et de venacionibus ur-*servum Enchiam, etc. Vide Incar. I.**

* **ENCHIRIDIO,** ut mox *Enchiridium.*
Vita S. Aldhelmi Episc. tom. 6. Maij
pag. 87. C. *Sed egregio Enchiridione*
monitos, sedulaque oratione subleratos ad
veritatem reduratur viam.

* **ENCHIRIDUM,** iyyārī, apud Pau-
lum Diaç. in Praefat. ad Vitam S. Marie
Ægypt. [Hoc nomine S. Augustinus ex-
cellentissimum Opusculum de Fide. Spe
et Charitate insinavit, quod manibus
facile gestari posset vel potius continuo
deberet, utpote, continentis res ad tu-
tem maxime necessarias. Hero de
Machinis Bellicis utitur pro Jaculo ma-
nuis, et Pollux pro Gladio et ejusme-
modi armis, que sint ad manum et
possint facile gestari.]

* **ENCHIRIUM,** Manuale a Graco yzq.,
Manus. Acta S. Leonis Pape III. Junij
tom. 1. pag. 588. *Tum epiphacelum*
quaque et Enchirium aura variegata et
colorata.

* **ENCHORI,** ENCORES, INONES LAPI-
DES, apud Gromaticos et Agrimensores,
dicuntur indigenæ, nativi, nati in ipso
solo, quasi iyyārī, ut censem Rigaltius.
Frontinus. *Sed et lapides Incores si-
gnata sint Areriana fragmenta. Alii*

*ponunt silices, alii Tiburtinos, alii En-
chori, alii perigrinos, alii autem politos
et scriptos. Quibus in locis Incores et*

*Enchori, lapides sunt, quos idem Frontinus de Condit agror. et Latinus pe-
ras naturales. Balbus nativas. Innocen-
tius lapides nativos, quod est ex ipso solo.*

*Mago denique et Vegoia, sara ex ipso
metalio vocant. Nam et lapidum metallum,*

*prater Ulpianum dixit Senator lib. 3.
Epist. 9. ut et leg. 1. et 18. Cod. Theod.
de Metal. (10. 19.) Nec aliud, opinor, so-
nat iyyārī, apud Annam Comm. lib.*

*4. Alex. pag. 72. Constantinus de Adm.
Imp. cap. 29. Codinum Orig. CP. et*

alios, quibus id vocabulū sumitur pro
materia ipso in loco, ubi edificatur
eruta, quod pluribus disceptamus in
Notis ad Alexiadem. His opponuntur
lapides peregrini, apud Siculum Flaccum
de Condit. agror. pag. 5. Ordericus Vi-
tales lib. 9. pag. 789: *Subtilitas sapien-
tum constitutum murum de lapidibus impo-
lithi, et sine cemento inter cintalem et
oppidum edificare. Ipsa enim materia
opportunit, ut defendent, se Christianis
presertim auxiliū. Vide Salmasium
de Jure Attico pag. 336. Sic denique
vocem *Incoris*, pro indigena usurpat
Joan. Subdiaconus tom. 13. *Duo fratre-
s eius et ei peregrini, et peregrinus, et unus*
Ioachim. Sed et Enchiridum genero,
*dixit S. Hieronymus. Ep. 140.**

* **ENCIMUM,** Occidio mulieris pre-
gnantis vel fetus eius. Consuetudo Ande-
gav. *Ence, si est quand l'en fier*
*femme enceinte, et clé si l'enfant se me-
reut Charta anni 1285, et Archives S.*
*Albini Andegav. Excepta vilicularia sui
jurisdictionis trium deicitorum videlicet
raptus, mutri, et *Ence*. Charta Gallica
Hilis Abbat. Nobilitac. ann. 1293 apud
Stephanotum tom. 4. Antio. Piclav.
MSS. pag. 946. *C'est à sauoir que la
grande Justice, moyene et basse, en cas de
rapt de *Ence*, de mortre de fraisom, de
bañir, et de cas qui desservent mort.
Vide Menagli Etymol. Gall. ad vocem
Ence, et infra *Incusum*.**

* **ENSUS,** eodem sensu, in Lib. nig.
episc. Carnot. *Toute seigneurie et toute
justice haute et basse, c'est asavoir rait et
mortre et *Ensus* en tout mon demaine.*
Hinc emendanda Ordinat. ann. 1301.
tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1167. art.
8. ubi unica vox *Lancis* legitur pro
*Pancis: Lancis si est femme enceinte
quand l'en a fier ou enfant l'i est. Vide
Intusum.*

* **ENCINUS,** Machina que crepitum
edit. Stat. Avell. ann. 1496 cap. 191. ex
Cod. reg. 4624: *Si aliquis canis vel ca-
tula inventus vel inventa fuerit in alienis
vineis, altenis vel plantatis vinearum,
postquam usus ceperint variare et matur-
ari, quounque fuerint vindemiant, sine
croco sive Encino longo ab hastis uno bono
senus seu medio pede, etc.*

* **ENCLESIS.** Vide *Incletis*.

* **ENCLETI,** Gloriosi. Papias pro *Incyti*.
ENCLETICARE, Inclinare, iyyārī. Ali-
nus in Flancu naturæ: *Caput demis-
tione profunda dejectum, humilius En-
cliticulus in terram.*

* Italis *Inclinare, inflectere, salutare.*
nostris *Encliticus.* Le Roman de Robert le
Diable MS. :

*Li bourgeois et li cytadins,
Et li courtois et li vilains,
Gont li vies, et li rodom, ...
Tout l'Encliticus es mains jointes.*

Hinc *Enclin*, Inclinatio corporis, salu-
tatio, in Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1:

*Sunt dolans fit un acronia,
Et Enclin devant s'ymage, etc.*

Vide infra *Inclinare* 2.

* **ENCLETICUS,** iyyārī. Inclinatus. Es-
clesis, seu potius *Enclesis*, ab *Inclinare*,
inclinatio. Idem in *Anticlaud.* lib. 8.
cap. 8:

*Encleticum pertit illi caput, nec corpora aliena
Inclinem patitur, sed hanc legem invenit in corpore.
Ut quibus insidet mens Enclesis illa legatur.*

Liber miraculorum S. Eadmundi Angl.
Regis apud Marten. tom. 6. Ampliss.
Collect. col. 828: *Ad signum vero trium-
phi insignia Eadmundi hic Encleticus*

morti contiguus, etc. Ibid. col. 833: *Aebi Encletica nocte eadem (matrona) in Ecclesia, ut erat solita, consuevit Sancti suffragium prestatutum*, etc. Gloss. Lat. Gall. MSS. Sangerman. *Enclessis, Inclination, Encletica Enclos.*

* **ENCLIPSARE.** Vide *Eclipsare*.

* **ENCLUGIA.** Arvernus. *Encluge*, Gall. *Enclume*. Incus. Instrumentum Ecclesie Brivium ann. 1365: *Informatio facta super Enclugia Petri Bodet, que fuit inventa in hospitio seu furgia, in qua moratur Jacobus de Ulmo*.

* Alias *Encluge*. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 767: *Encluge, Prox. Incus. Leuda major, Carcass. MSS.: Item pro carga, grasse de Encluges, xij. den. Tunc. Versio Gallica ann. 1544: Item pour charge, charge grosse d'Enclumes, etc. Vide infra *Enclume*.*

* **ENCENIARE.** Vide *Enceniare*.

* **ENCOLPISMUS.** *τύπωσις*, apud Hesychium lib. 3. Her. medie cap. 2. pag. 72. dictum *infusio*, que fit in sinum, quod aliis per pressum aut nastale medietate pressum. *Encolpizare* apud eundem lib. 4. pag. 83. *Encolpismus* adhibetur. *Primum effigiam modicam, et Encolpizatum pigmento*. Makris. *Silvaticus*. *Encolpismus*, *in injecta aliquas medicamentum in matricem*. *Hinc Encolpizare, medicamentum in matricem implice, quasi insinuare*. Glossar. Grac. Latin. *Exco^zto, intimo*. (Priscian. 3. 5. *Encolpismo* 1. *Vide Rethesium Var. Lect. pag. 515.]*

* **ENCOLPIUM.** ex Gr. *τύπωσις*. Anastasius ad Act. 5. VIII. Synodi. *Crucem cum pretioso ligne vel cum reliquias Sanc- torum ante pectus portare suspensam ad colum, hoc est quod vocant Encolpium.* [Acta SS. Junii tom. 2. pag. 588. de S. Leone III. Papa. *Misimus fratrem vestrum beatitudinem Encolpium aureum, cuius alterum latus crystallo est inclusum, alterum opere fusilli effigiatum.*] Theose- rictus in S. Niceta num. 88: *Et tunc ex te & ex teō τύπωσις ἐργοποιεῖται, καὶ ἔνοπλοι τοῦ προσώπου, etc.* De eiusmodi *Encolpia* plura diximus ad Al- liadum Annecum pag. 247. 248. Vide *Phylacterium* [oo] et *Glossar.* med. Grac. col. 345. [700.]

* **ENCOPPIRE.** Vide *Encolpismus*.

* **ENCOMBORA.** *Aebi* ad quam exigebant milites. Vide *Incomba*.

* **ENCOMBONATA.** [ab *τύπωσις*; nodo constrictio, significat genus vestis, quod nodo substringebatur corpori. *Polidi* 4. c. 18.]

* **ENCOMBARE.** Oppingere. Seccari. S. Mich. apud Falesiam ann. 1210 et Cod. reg. 4633. *A Judicatum est quod illa a quo petit fieri portionem, debet libare hoc quod elemosynat et Encombra vit de feudo lorice et ecclesiis. V. infra Incombare 2.*

* **ENCOMBARE.** Impedire, etc. Vide *Combra*.

* **ENCOMIOGRAPHUS.** [Qui encionium seu laudationem scribit. *Imp. M. Aurel. ad Front. 2. ad M. Ces.* (edente item A. Mai) ep. 9. *Encomiographus* istos audimus, Graecos scilicet, sed miros mortales.]

* **ENCORNIS.** Vide *Enchori*.

* **ENCRATICI.** Iso. Magister in Glossis: *Enbrates, abstinentia Græca, hinc En- cratici, qui creaturas Dei dannant, dicunt non esse bonum manducare car- nem, et bibere vinum.* Encratite, Adoni Vienensis ann. 425. et alii. Vide *Con- tinentes*.

* **ENCUDO.** *ἄρμα.. Incus.* Supplim. An- tiqvarii.

ENCUMBARE, ut *Encombare*. Vide *Combra*.

* **ENCYCLIA.** Littere Encyclopiæ circu- lares. Vide Baron. ann. 386. n. 50. Meur- sum in Gloss. [et Glossar. media Gra- citatis.]

* Consule dissertationem Fr. Domin. Bencini de hujusmodi Litteris editam Turin. ann. 1728.

* **ENCYCLOPEDIA.** *τύπωσις*. Disciplinarum series ostendens omnium artium inter se connexionem, seu ut habet Quintilian. lib. 1. cap. 10. *Orbis litteræ doctrina quæm* Graci *τύπωσις* vocant. Vita S. Ildephonsi inter Concilia Hispan. tom. 2. pag. 539. *Et omnium scientiarum Encyclopediam absolveret.* Virtutibus Praef. lib. 6 habet: *Encyclo- doctrinam omnium Disciplina*.

* **ENDECONUS.** an. Tripes 7. Invent. ann. 1361 ex Tabul. D. Venetie. *Item unum Endeconus feruum.* Vide infra *Endes*.

* **ENDEGUS.** Indicus color. Ital. *Iada* Stat. Placent. lib. 6. fol. 80. ve- *Sive de colore seu de medietate ab homine cum suo repositorio albo et Endegus, etc.*

* **ENDELECHIA.** [Animamunda, mundana, perfecta etas, perfectio. DIFF.]

* **ENDELTHUS.** Tantum spati quantum quis diversitas curribus dimetriatur. Vide *Andulus* in *Andena* 2.

* **ENDEMI.** Iadem nomine ibidem.

* **ENDENEUR.** Idem quod *Indentura*. Vide lib. 1. *Vide Invent. Chart. reg. ann. 1482. fol. 213.* *Alius rotulus conti- nui magnum Endenorum de tractatu inter regem Johanneum (Francie) et re- gen Edwardum Anglie.*

* **ENDES.** *Endes* [legitur in Cart. N. D. Paris. III. 117. an. 1283. *Item unum Endes, duas pecias contineat, quadrum una se protendit de mota domini dominum.*]

* **ENDEROCARE.** *Enderocare*. Di- rriere, deponere, dem-deri. Pactum ann. 1142. inter Probat. tom. 2 Hist. Occit. col. 488. *Nullo modo est manuteneam, usque facias tibi reddi Balagerum et Dornianum, et faciam pacis tibi Gratia- letum, et faciam Enderocare ca-tel- lum novum de Villanoro.* Aliud ann. 1143 ibid. col. 301. *Si castellum Villa- muri, quod Guillermus Ato hi fecit, non poterit ipse comes facere Enderocare, ad metus quod poterit querere tantum hoc ipse et usque Enderocare sit sine tunica Rogerio.* Vide supra *Derocare*.

* **ENDES.** Coquarium instrumentum, tripes. Gall. *Trepie*. Invent. ann. 141. *Item unum Endes ferri*. Glossar. Prov. Lat. ex Col. reg. 767. *Endes, Prox. triplex.* Vide supra *Andrus*.

* **ENDES.** Eadem nomine. *Item unum Endes feruum* in Invent. ann. 1329. ex Tabul. D. Venet. Massil.

* **ENDETICUS.** Aliquis. Onomast. Est a Graco ita illigata.

* **ENDICA.** Vide *Enthera*.

* **ENDIMITA.** *Kestimenti*. Ugution, ex Gree. οὐδέποτε, indumentum.

* **ENDO.** *Μακετεύειν*. Glossar. San German. MS. n. 501. Veteribus Latinis *Endo* vel *Indu* idem erat quod intus, a Graco ιζόν, unde voces plerique sequentes.

* **ENDOCANT.** *Ιαττάζειν, Incantum*. Supplim. Antiquarii.

* **ENDOCLESUS.** *Ιαττάζειν, Inclusus*. in Glossis MSS. Sangerman. Leg. ιαττάζειν, ut in Supplemento Antiquarii. *Endoclesa, ιαττάζειν*.

* **ENDODICARE.** Indicare. Gloss. San German. et aliae Lat. Gr. *Endodecarit, πνεύσει*.

* **ENDOPESTARE.** Infestare. Glossar. Lat. Gree. *Endopestabat, ιαττάζειν*.

* **ENDOGENIA.** *Natura Endogenitus, na- turalis*. Ugutio. [Jo. de Janua addit. *Endogeneity, naturaliter*.]

* **ENDOGESTUM.** *Indigestum*. Papias, ex quo corrigendum MS. Biturice ubi perigrinam, *Endocetum*.

* **ENDOTTUM.** *Inutum*. Lexicon Mar- timi.

* **ENDOPESCEIRE,** quasi *Impescere*. Im- mittire. GL. Lat. Grac. *Endopescere*.

* **ENDOPETITUS.** Impeditus. Gloss. Lat. Grac. *Endopetitus, ιαττάζειν, ιαττάζειν*. Hinc emendanda feta *Endopetus*, de qua Martinus in Lexico.

* **ENDOPTORALE.** Implorare. Supplim. Antiquarii. *Endoplaton, ιαττάζειν, Im- plorat, Melius ιαττάζειν, nisi pro Implorato, legas cum Papa, Implorato*,

* **ENDOPHATIS.** Irrigans. Gloss. Lat. Grac. *Endophatus, ιαττάζειν, ιαττάζειν*, melius quam in Supplemento Antiquarii, in quo *Endophatus, ιαττάζειν, ιαττάζειν*. Tiberius. Fluenter dixit Hornerus non simili, et *ιαττάζειν* per syno- pen ali.

* **ENDOTHYS.** Hieron. Rubens in Histor. Ravenn. ex MS. att. Maximianum Archiepiscopu domus Ecclesie Ravennati *Endothym his sonnam pretiosissimam omnem Christi. Dei historiam continetem: præterea adjunxit ex auro alata Endothym; in qua auro testu pictæ erant omnia qui illum præcorserant. Archi- episcopum imaginem. Cui recte viri docti ιαττάζειν, aut legi aut intelligi debere censem. Nam et Gracis mappam altaris majoris seu mantille quod instaurat altari, ita vocare, auctor est Gorarius ad Endothym etsi prius videtur conjectura mea ιαττάζειν sumi pro voto, quo altaris pars anterior legebatur. Id confirmat Agriclus in libro Pontif. cum att. de S. Victore. *Festique Endothym sacerdos S. Endes attarum Ursarum ex auro purpurea staminibus serice punde- rosa, ictus mactans halens osciam, et ictu quod illæ imagines suam dideant cer- namus, et subitas figuratas pedes. Satira- toris pugna, iactata est purpura.* In hunc locum vide Martiorum tom. 2. pag. 101. ubi integrum agendat angusti explicationem. Vide Descriptionem nostram S. Soiphie nunc. Ky. ubi addi apud pleros pte Scriptorum ιαττάζειν masculinum generi efferr.*

* **ENDROMA.** pro *Endromus*. Vilosa vestis, qua uteruntur in ιαττάζειν, hoc est, cursu vel palastra. Lintrandi. Hist. lib. 2. cap. 17. *Endromes dum ante eum sine femoralibus, evicta indutus Endromade, ductus Regis ad ptes concidas enderet, genitalium ostensionem membrorum al- risum omnes rounauit.* Martialis 4. Epigr. 19.

* **Dona peregrinum matutinus Endromadem**. Polluci lib. 3 extr. *Endromades* dicitur. Calci ad cursum expediti, ιαττάζειν στρατæ. Vide *Salinatum de Palma* pag. 310.

* **ENDROMES.** *Endromes, Eros* vester, ictus, ictus et pedes, de motu. in Glossis Lat. et Gal. Sangerman. MSS.

* **ENDROMA PVS.** *Endromide* nomen. Sidon. lib. 2. cap. 1. *Endromides exterius interius fasciatus*.

* **ENDURA.** Albitensium hereticorum abstinentia Limbiorum Sent. Inquisit. Tolos. pag. 179. *Mortem tibi infligis, quia posuisti te in illa abstinentia, quam heretici vocant Enduram, in qua Endura jam per sex dies sine cibo et potu stetisti,*

NECOLUSTI COMEDERE. nec adhuc vis, etc. Non solabant autem illi heretici in Endura se posere, nisi in extrema infinitate, ne bonum, quod in heresi se acceperunt summabant, denou amitterent quare et venia sectione, balneatione adjuncta, mortem etiam sibi accepterabant. Idem Limbore pag. 59: *Heretici dixerunt hereticorum predicta infirmitate, quod non daret sub cibum aliquem cum pinguedine nisi aquam ad blandiam, quod vellet iterum recocari lari ad sectam Hereticorum, qui peccaverat in ea comendato posse dictam hereticorum, contra ordinacionem dicti heretici.* Et pag. 70: *Dicitur Guilelmus p. 59 et 60: Pardonem ut moreretur, et valdebat et in dicto palmeo fecit aliquid. Bursus pag. 91: Quis se poserat in Endura, ut citius moreretur. Item pag. 201: Posuit se in Endura Hereticorum, in qua Endura sine infirmitate alia multis dubiis perdurans fuit heretici... antequam moreretur. Vide ibidem pag. 28 30 128 etc.*

* **ENEBRE.** Aves in angustis aliquod terribiliter habentes. Vide *Inhibitus*.

* **ENECATRIS.** Quae emeat. *Tertullianus Maronis 29 sub fin.* Duritia Pharaonis nascentem *Enecatris*.

* **ENECEA.** Pars primogeniti. Vide *Ametria*.

* **ENECTERE.** Explicare, endare. Vide *S. Dunstani*, tom. 4. Mail pag. 357. *Igitur quantum sub iunctione sue scia nuper promulgata solvendo iunguisse.*

* **ENEMA.** proprie vocatura decoctio, que per elaterem injectio. *Glossar. medic.* MS. Sam. in Januensi ex Cod. reg. 6359.

* **ENEPWERTH.** ENEPWERTH. Vide infra *Margaretha*.

* **ENERBONES.** [Sunt pauperes. Dier.]

* **ENERGIA.** Gr. ενέργεια, Operatio, actus, efficiencia, conatus, labor. Glos. Ital. Galli. Sangerman. MSS. *Energia, expone, effort, agilitate, angusse de coquere, labore, occupatione, Rythmus Satyrius, opere temporebus Rofferti Regis, apud Mabill. tom. 3. Analict. pag. 333.*

Prorsus magni monachorum datus Landini nuntiatur
Per ergo studium solemniter exercere.

ENERGIMA, ex Graec. ενέργεια, Operatio, Prudentia in Apothosis v. 461.

Inde insenam hactenus Energia monstra.

Uta Magister. Illusionem, vel imaginem, furias, etc. Energuma, imaginatio vel fantasias unde qui fantasias demont potuerunt. *Energumentum dicuntur.* Sed in contra quantitatem peccat tridentatus, cum penultima longa esse debuerit.

* **ENERGITAS.** La levita, in Glossar. Lat. Ital. MS. Vide *Energia*.

ENERGUMENI. Papie, Demoniaci, Coepit enim cultus qui contempta Catholica doctrina, operationes diabolicas imitantur. Vide Concilium Carthaginense IV, can. 32. *Videtur nam I. can. B. 16: Antiqui et strenui Canonum, apud Achernum in Spicil. pag. 134, et infra Eboracense.*

* **ENERVITAS.** inertia, in Actis SS. Martini 7 pag. 28.

* **ENESIS.** Vide *Eneesis*.

* **ENETA.** Avis aquatica, Gall. *Anete*. Vide *Aneta*.

* **ENETUS.** Hereditaria pars primogenitura, Gall. *Dout d'ainesse*. Vide *Anetia*.

* **ENFIOTHECARUS.** ENFIOTHECARUS. Ad *Emphyteosum* pertinens. Charta ann. 1033 apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. xvi col. 15. *Precaria atque*

Enfitecharia nomine concedere dignemini tantummodo ad abundum. Et col. 16: Abendum tradidi precaria atque Enfiothecarum nomine. Vide supra Emphyteosis.

* **ENFITEARE.** Negare. Gloss. San German. MS. n. 501. Papias habet, *Enfiteuti*; que vox formata videtur ab auxiliis, circunferre, in orbem eo nisi legendum sit *Infectari*.

* **ENFITEUCOS.** *Quod ex fice bonis apparentibus accipitur Papias.* ¹⁰⁰ Pro istius in Col. reg. 780. fisci habetur. Ita etiam in glossar. cod. reg. 764. ubi *Enfiteuticos*.

* **ENFITEUTICARIUS.** ut *Emphyteotarius* seu *Emphyteus* datus. Charta anni 1001. atud Mabill. Diplomi tabella 51. *Quae predictae res juris S. Ravennae Ecclesie Enfiteuticario modo postulatis largiori.*

* **ENFLURA.** a Gallico *Enflure*, Tumor. Ital. *Enflatura*. Mirac. MSS. Urbani V PP. *Passa quamdam Enfluran in cava sua sinistra*.

ENFORTEAT. Vide *Efforciare*.

* **ENFOZATI** Soliti, Moeta, cuius materia parior erat, minusque adulteria. Lib. censuum eccl. Rom. apud Murator. tom. 5. Antiq. Ital. med. xvi col. 88. *In episcopatu Xanthonensi, eccliesi S. Petri de Archia tres solidos Enforzatori illius terre. Vide in Efforciatus.* ^[92] Vide *Infocati in Moneta*.

* **ENFRACHESERE.** Francia seu libetum et vanum reddere. Gall. *Affranchir* Charta Petri Regis Aragon. ann. 1206. *Prateresse Enfrachescet heros et minores facio omnes fratres, et homines, et omnes res predictiarum domum suum per totam terram meam.* Vide *Affranchise*.

* **ENFRANQUIMENTUM.** Immunitas, Gall. *Affranchissement*. Secunda Curia Generalis Catalanae sub Jacobo Rego Aragoni ann. 1230. *Quod non possumus facere donum, vel gratiam, nec renditionem, nec Enfranquimentum, nec aliquo alio modo relaxare horumcetera illis personis, etc.* Vide *Affranchise*.

* **ENFRATICIA dicit** *Oribasius vocari quae facile corrumptum in cibis*. *Glossar. medic.* MS. Sam. in Januensi. ex Cod. reg. 6359. ^[93] *Emphytistica*.

* **ENFRAXIS.** Alex. Lethesoph. MS. lib. 1. Passion cap. 109. *Stridente Enfraxi, i constipatione dolores in auribus fiant, etc.* ^[94] *Engra*.

* **ENGAN.** *Enganum*, Ars, machination, fraus. Charta ann. 1037. ex magn. Char. S. Vict. Massi. fol. 37. *Sine ullo Engan*. Pactum inter Hafons. Tolos. et Raym. Barchin. comit. ann. 1125. *Sicut vos vel aliqui per vos, ad utilitatem vestram indehinc intelligere potest spectare sine Engan.* Et de hoc spectabitis sine vestro Engan per menses sex. Et de h. e spectabitis vos sine vestro Engano per menses sex. Vide *Engannum*.

* **ENGANNADOR.** Vox Hispana. Deceptor. Imposter. Legitur in Legibus Alfonisni part. 7. tit. 16 lego 9. *Et de h. e spectabitis vos sine Engano per menses sex.* Vide *Engannum*.

* **ENGANNATOR.** Vox Hispana. Deceptor. Legitur in Legibus Alfonisni part. 7. tit. 16 lego 9.

* **ENGASS.** Provine. Lat. ex Cod. reg.

657: *Engassador*, Prove dolosus, subdolus. Engassar, Prov. Decipe. Unde Engignier, codem sensu, in Vita J. C. M. S.

Quant. virant qu'il les guerris,
Qui remouent grain et riz,
Que si estoient Engigne

* **ENGARNARE.** Hisp. *Engagnar*. Decipere. Occurrunt in Charta Petri Regis Aragon. ann. 1035. ex Spicilegio Achae-

rano torn. 8. pag. 223. *Enginer, apud Thomasseri in Bituric. pag. 102.*

* **ENGANNUM.** [Fraus, dolus, Hisp. Enganno. Charta ann. 1028. pro Ecclesia Ruthenensi, inter Instrum. tom. 1. Gall. Chr. pag. 49: *Erinum adiutorio D. Dio et S. Petro sine Enganno Juramentum Canonorum Anich. inter Instrum. torn. 2. Gall. col. 336: *Et hec omnia... fideliter et sine Enganno attendam. Nurus habet in Vita B. Ideo prius Barca. Mart. tom. 1. pag. 484. et in Charta Roger. Comitis Narbonensis ann. 1196. inter Aneod. Mart. torn. 1. col. 336. etc. Engan.* Marc. Hisp. col. 1098. 1111. 1112. 1157.] Vide *Engenium*.*

* **ENGARIA.** [Prestatio jumentorum vel pluviatorum per viam rectam.] Vide *Angaria*.

* **ENGASTER.** Vide *Hogaster*. Porcellus.

* **ENGNIATOR.** Machinator et inventori bellicorum tormentorum operumque, Gall. *Ingenieur*. Computus ann. 1336. Hist. Ralph. tom. 2. pag. 280. *Johanni Engenatori... flor. XL* Idem appellatur *Magister ingeniorum* in *Computo ann. 1334*. Vide *Ingenuum* 2.

* **ALIAS Engnieur.** Froissart. 1. vol. cap. 60. *Il y avoit en Mortaigne un Engnieur tres-bon maistre... si leva au chastelet un engin*

* **ENGINGATUS.** Contextus, ut videtur; si tamen asserta est lectio. Arest. parlam. Paris. ann. 1321. 9. Mail in Reg. Olm: *Item unum scutum elevatum acri forme de armis Burgundie Engingatum de serico. Galli dicerebimus, travailly en soie.*

* **ENGLARATUS.** Glareastratus. Annal. Mutin. apud Murator. tom. II. col. 66: *De anno 1362. Evacuata fuit civitas Mutina de omni letamine, et contrarie fuerunt Englарат, et multi porticus salegatis.*

* **ENGLATA.** pro *Oglata*. Vide in hac voce. Charta ann. 9. Roberti reg. ex Tabul. Gallon: *Placut animo Roi mandi... ut Gerardo abbatu S. Salvatoris Geltonensis... mansum unum, cum appendario dominica in comitatu Lutetensem... in cassis, casacibus, cutis, Englatis, ortis... componaret.*

* **ENGLERIUS.** vel *ENGLIESUS*. Anglieanus, ab Angl. English. Hist. bell. Francj. apud Murator. tom. 3. Antiq. Ital. med. xvi col. 1906: *Cum pluribus latrone ut et arceris Englieus venerant currentes usque ab binom olim Antonii a Porta Engleus editum ex eadem. Hist. in Append ad monum. eccl. Aquilej. pag. 31. col. 2. *Dames Englesches de Saint Saan*, in Ch. ann. 1310. ex Lib. Bur. Cam. Comput. Paris. fol. 325. v^e. col. 2. Vide *Engleschia*.*

* **ENGLESCHERIA.** vox formata ex Saxonico *Englisc*. *Anglieus*, quasi, nativitas *Angliae*. Est autem forma juris, qua quis Anglus origine ac nativitate esse probatur. Cujus vocis origo inde nata, quod ut ait Bracton lib. 3. tract. de Corona cap. 5. § 3. *In diebus Canuti Regis Danorum, qui post Angliam acquisi- et pacificata, rotugu Baronum Anglorum, remisit ad Daciam exercitum suum, et ipsi Baronies Angliae erga ipsum Regem Canutum fideiassores extiterunt, quod post Regem in Anglia secum retinere, formam pacem per manuam haberent. Ita quod si quis Anglieus aliquem hominem, quos Reg. secum addicuit, interficeret, si super hoc defendere non posset judicio Iher. scilicet aqua vel ferro, fieret de eo justitia, si autem aufugeret et capi non posset, solverentur pro eo 60. marcas,*

sigillatas sigillo regio in cera viridi et in lac: seu Enna de cerco. Enne vero, Anas foris appellatur in Cönum. Paries ex leg. sign. Noster anni. Comput. fol. 34.

Le peler de poitoule, des conins, domus de perdetz, de mallars, de Ennes et de plouvertz, q. den.

ENNAFODIUS. Vido Enaphoti.

ENNANUM. Editicium parvum alterius apensum, f. ab Hispan. *Enano*, parvis, brevis. Liber. Barchinon. MS. ann. 1281. *Item est consuetudo quod si de laernis, clavis, parie, ibus et Enanis, qui sunt in honore qui teneat pro alijs, etc.* Charta Jacobi II. reg. Aragon. ann. 1301. *Institutiones accepimus continentem quod bagulus Barchinone temporibus retroactis nonnullis constitutis Enanna aliisque adiutoriis locantem concessisse, etc.* Quia Charta sic inserbitur. *Inhibitio facta per dominum regem Jacobum bagulus Barchinone super Enaniam construenda.*

*** ENNEATICUS.** [Nonarius. Anni enneatice dicuntur a Firmic. 5. Mathes. 3. qui post octavam quinque annum recurunt, sicut hebdomati, qui post sextum].

*** ENNOMIO.** γεράσις ἔπονόμων. Notator hereditatum, in Supplemento Antiquari. Fictum videtur a Graeco γεράσις, legitimus.

1. ENNOS. Habitat vel profundum. Jo. de Janua.

2. ENNOS. ENNOYCS. Ebrardus in grecismo cap. 9. et itiro in Synonymis.

Margo cabellorum sit porcunorum bubulus. At satis peior sit agno, bovinus bubulus. Muho mulorum. Encyclopus caprimum. Nam caper est Endo, ovunque sit opilio dux.

*** ENNUTIGIUM;** Vespera. Lit. remissa. ann. 1381. in Reg. 30. Charol. reg. ch. 29. *Quasi hora Ennutaq, Giffel-locus Aymes. Rigny habens suorum numeri magnitudine etiam etiam, etc.* [29] 1. al. 1. Vnde infra. *Nostator Ennuta, illico vulgo Aoud'hu, in alias Lat. ann. 1381. ex Reg. 138. ch. 22. Jeron. de Dan, se tu ne la conperras Ennat qual que part que tu allies. Colin Raoul nuncie de Barigot ha dit: Beau neva, ta ten, tu es bien taillé de faire Ennat une grant folie.*

*** ENOCHLIS.** Piscis stagnus, id est anguilla. Gil Sangerman. 501. Graecis et ceteris. Anguilla unde Enoculis, non satisticus.

*** ENOCILLIS.** Piscis stagnus, que latitare anguis. Glossar. vel. ex Cöd. reg. 361. Vido Enochlis.

*** ENODAT.** Solitio, divisio. Vita S. Charodog. tom. I. Sept. pag. 750. col. 2. *Beati viri corpus absque illa Enodatio membrorum incorruptionem reperunt, et velut recenti depositione, adhuc inservit manebat.*

*** ENODATOR.** [Qui enodat, et explicat. Test. Pall. 6. Primus Enodator vocis. Al. minus recte leg. edomator.]

*** ENODUS.** *αὐτοῦ, 5. πρ. τοῦ οὐρών.* Odore carnis. 6d. Lit. Gr. Sangerman. Alia notione, pro Enodus, sine modo seu similitudine Theronimus, si vera est. Erasmus correctoris conjectura. sed pro Enoda fides, quod vellet Erasmus, lego. *Enoda fides, id est probatio.* Dianus Trevoitensis. Janit. ann. 1717. pag. 399. que si tanti est, potes constabere.

*** ENOGRATUS.** Chron. Johan. Bayone tom. 3. vall. Christ. col. 88. Anno M. LXXI. *Mathildis comitissa, quae dicitur Andela, religiosa abbatissa, cuius pugnava, argenteus scutec calix, aliquo patti capsula Medianus cenobita habetur, (Eno-*

gratus) mortale hic consummat fædus. An ingratius nostris, Gall. à notre grant châtrier.

ENOLA. in veteri Glossario Saxonico, redditur. Pærli, i. unio, margarita, perle. Ubi Sonnerus legendum putat gemmula lundula, vel murænula. [f. Enulum wear.]

ENORMATE. Cui addi minus nihil potest, in Glossis Isidori. [Excerpta Pith. Enormata, cui addi minus potest. Sed potius est lectio Papiae qui habet:

ENORMIS. *[Ingen, sine mensura, vel forma, cui nihil addi minime potest.* Sic Papiae. Pro Clarus, illustris, accepitur in Actis S. Cassiani apud III. Fontanum ad calcem Antiquit. Horte pag. 34,

Hinc plus Auctores Zonis, post Martyr Enormis. Instruita redimunt signum pulchrum.

Vide pag. 350.

la Sagitta ergo Pastor sufficit Enormis. Sic ut eues nota moderabat habuisse.]

Vide Abnormis.

*** ENORMITARE.** Normam excedere. Vita S. Forannani. April. tom. 3. pag. 817. *Ne excedens ab ea justitia, contra eam Eno mitem.*

ENO MITAS. Excessus normæ, mensura atque etiam numeri. Diomed. in Praefat. i. Qui rusticatus Enormitas inculps sermonis ordine sauvient, uno deformant exanimis normatam orationis integratatem. *Exultis crux et Enormitas pedum, apud Senecam lib. 2. de Animi tranquillitate cap. 18. Enormitas stipendi, apud Spartianum in Caracara cap. 2. et Geta cap. 6. Tertul. de Anima cap. 43. *Omnis natura aut defraudentia aut enormitate rescindatur.* Gippertus i. 2. de Vita sua cap. 8. *Confut. Enormitas ut miremur tantum hominum frequentiam! Enormitas scelerum, in Maccus Insula-Barbare totius pag. 5.**

*** ENOTARE.** Notare, detegere. Translat. S. Troph. tom. I. fol. pag. 24. fol. 2. *Curique Domini sacerdos du tandem, que pars latenter tumuli thesaurum possent Enotare, etc.*

*** ENQUANTUM.** Autio, hasta publica. Gall. Lucan. Charla ann. 1319. in Reg. 39. Charol. reg. ch. 349. *Vindicta, encomendatum Enquanti, et Enquantum ponit ad manum domini regis.* Vide in Incantare 2.

*** ENQUESTA.** Inquisitio. Gall. Enquette. Legitur in Instrumento anni 1348. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 371. col. 1. et alibi.

*** ENRABIADA Hora.** Vido in Hora. ENS. pro Existens, abesse. Charta Pisaniorum Capitani, apud Guisnaiara in Anabili. Massiliensis pag. 397. *Dominio et Patronis unius galea vocate S. Catalina, tunc Eritis in portu Massiliense.* [Et infra. *Eritis galea tunc Eritis prope plagiis civitatis Massiliense.*]

*** ENSA.** Ad Ensa. Deinceps, in posterum Charta ann. 1304. apud La Faute tom. I. Annal. Tolos. pag. 54. Probat. *Sedec de omnibus illis quae erit, quas inter se fecerint de illa die ad Ensa, quo concordia antiqua inter homines Tolosenses et homines de Fabastensis oblii facta fuerit.*

*** ENSAISINARE.** a Gallico Ensaissinare. In possessionem immittere. Charta ann. 1381. *Ensaissinare per libertos de feodo Malefici quod dequeruerit Odoardus Damontes. Sed et Ensaissinare, pro Capere, subvenire, utique Se sustinere, preceude, dixerunt poterit. Lit. remissa, ann. 1113. in Reg. 167. Charol. reg. ch. 171. *Disoit l'en contre icellu Jehan qu'il c'etoit En-**

saisiné fortiterement d'une coote herdie... dont il fut trouvé assis. Laquelle implique aust prima et se f'eust Ensaissinare fortiterement d'une robe de drap vert, in aliis ann. 1419 ex Reg. 171. ch. 96.

*** ENSALMUS.** Incantatio certis superstitionis precibus constantis, inquit Hoffmannus in Lexico, cuiusmodi fuit oratio illa, *Crucis Christi salve me, a quadam Greco Archip., composita, de qua Diana part. IV. tom. 8. Resol. 62. Vlde Hieron. Bardum Tract. Medico-Politic. Has precum formulas vocant Hispani Ensalmadores a verbo *Ensalmar*, Fascinare, vel præstigii uti, Gallice *Enchanteur*. Vide Concil. Mexicanum anni 1585. inter Hispana tom. 4. pag. 373.*

• Hisp. *Ensalmo.* Incantations species, sic dicta quod in ea certis Psalmorum versiculis potissimum uterentur, ut observant Academicus Hispani in suo Dictione, quibus præverat Naudeus in Apol. illust. vir. artis magice postulat. cap. 14. Existat opusculum de Incantationibus seu *Ensalma* auctore Eman. de Vale de Moura Iusitano editum Eborac. ann. 1620.

ENSAPERDA. *Quoddam unguentum.*

Papiae.

*** ENSARIUS.** Ensium artifex. Glossar.

Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884 : *Ensarius, faiseur d'espèces.*

ENSATUS. Ense armatus. Joan. de Jana.

• **ENSAYALADUS.** Hispan. *Ensayalado*, Sago induitus. Vita S. Ignat. Loyolae tom. 7. Jul. pag. 671. col. 1 : *Erau id temporis Ignatio socii res... eodem panico vestiti... Quis propriez a paneti similitudine Ensayalados vulgo Hispanico vocando, collabunt.*

*** ENCONTRUS.** Vide *Incantrus.* [Fr.]

*** ENSEIGNAMENTUM.** Ratio, argumentum, probatio in litigii. Gall. *Enseignement.* Chartular. Monasteri S. Quintini pag. 132 : *Poteri causam ostenderi per Enseignementum Scabinorum, quare ad illam non terit submonitionem. Statuta Lossensis cap. 2. n. 7. apud Johan. Mantelium Hist. Comitum Lossi. part. 3 pag. 11 : Item quand l'on a Enseignement contre quelconque de le devoir panier, etc.*

• *Vel potius Judicium, sententia, maxime que per Judices additio profertur. Enseignement, in Lit. ann. 1346. torn. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 141. *Par sentencie ou Enseignement de eschevins de ladite ville de Bethune, etc. Inf: Par la sentence ou jugement des eschevins. Rursum ibid. Sentence ou Enseignement.**

*** ESENATOR.** Vexillifer equestris, ab Italo Insegnia, Vexillum, Gall. *Enseigne.* Guidon. Chronicón Dominicó de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 705 : *Quos (equites) quam Rex ridit, regnantes Ensenatori, illos, datis armis et equis, acquisitoribus sui liberari mandavit.*

*** ESENSENIUM.** Munus, donum, oblatio. Vide infra *Ensenium venationis.*

*** ESENENNUM.** Merces pretium, Gall. Salaire. Comput. ann. 1351. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 142 col. 1 :

Quibus (præconibus) dedi, facitis dictis provisionationibus, pro Eusenius, etc. den.

*** ESENERATUS.** Ceramibus. Comput.

ann. 1334. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 87. col. 2 : *Item solvi Petro*

Iurandi piperoario de uno palmo telo albe

Eusenatus, in quo plicari arrestum regium nondinarum, etc. Vide infra Eusenatus.

ENSICLUM. Occiso, facta cum ense, Ugutio. Alio videtur apud nostros vocis Encia nota. Statim menta S. Ludovici lib. 1. cap. 2. *Hoc est fons efferiens. Encia si est fons engainie, quant l'en la ferte, elle meurt de l'enfant.* Vide ibi Notas nostras, [et supra Encium.]

ENSIFERI. Ordo militaris Livonie, de quo vide Lexicon Hofmanni.

ENSIGNE. Sanguine minutus, phlebotomati Gallis, Qui ont été saignez, vel ipsa sanguinis minutio. Statuta Ecclesie Leichefeldensis, in Monastico Anglici, tom. 3. pag. 244 : Si Vicarius Ensigne fuerit, duas noslummodo quietis habebit, communionem non amittat. Et quod solum 4. Vicarius, videlicet 2. ex utraque parte chori qualibet mense solum Ensigne recipiens in festis tam 3. quam 9. lectionum, duplicitus festis, diebus Dominicis et festis omnino exceptis : proposito tamen quod si aliquis vel aliquis de dictis Vicariis fuerit, duas noslummodo quietis habebit, communionem non amittat.

Et quod solum 4. Vicarius, videlicet 2. ex

utraque parte chori qualibet mense solum

Ensigne recipiens in festis tam 3. quam 9.

lectionum, duplicitus festis, diebus Dominicis et festis omnino exceptis : proposito

tamen quod si aliquis vel aliquis de dictis

Vicariis diebus Dominicis et festis ex

causa opportuna Ensigne recipiens, quod

horis interint Canonice et Missis... sub

pena perdendi communioniam diurnam.

Charta Gallica ann. 1228. in Hist. Monast. Deiparae Sessuon. Et si volens...

que toutes les Dames et les rendues qui

après l'audelus se vanneront, aient leur

Sainte anna come en autre tane.

ENSILIDIUM. Ludicra cum ensibus

decoratis. Contin. Chron. Estens. ad

ann. 1381. apud Murator. tom. 15. Script.

Ital. col. 487 : Dominus marchio fecit fieri

Ensiliidum in palatio suo. In usu quo-

que fuit apud nostros ejusmodi lu-

dus. in Lit. remiss. ann. 1380. in Reg. 173.

Chartoph. reg. ch. 477. Le suppliant se

faust transpasse un lieu près de

Bayrou, ouquel avoit une grande nombre de

gens assenables pour une jere publiche qui

y estoit, c'est assavoir de l'espéce à deux

mains. Alire ann. 1450. in Reg. 170. ch

775. Le suppliant et plusieurs autres ce-

tant assemblez en nostre ville de Paris en

l'ostel de la pie près S. Germain, pour

aprandre à jouer et eulz châtre du jeu

de l'espéce à deux mains soubs maistre

Guilleme de Montroy, etc. Neque aliud

sonat vos. Escrem in Lit. remiss. ann.

1386. ex Reg. 149. ch. 100 : Lambelin qui

tenoit une grosse... et ledit suppliant un

badelot commençerent à eulz châtre du jeu

et jouer du jeu de l'Escremie, et en getter

l'un à l'autre. Unde Escrem, in alis

ann. 1380. ex Reg. 138. ch. 150 : Ouidet

le Fevre, pauvre saint feure tira un ba-

delote qu'il avoit, et en reculant com-

mença à Escrem contre eux qui le sa-

voyent... en Escrem, etc. Chron.

MS. Bertr. Guescl. :

Car il savoit assez d'estour et d'Escremie.

Mirac. MSS. B. M. V. lib. I :

Els de la Vieze, set tant de l'Escremie,

Que de tous ces es Escremies,

Et par tout me gardonne.

ENSOUCHER. eadum in acceptione, in

Lit. remiss. ann. 1380. ex Reg. 149. ch.

525. Icelui Berg commone à Ensou-

cher et defendre de son coustel, et en ayant

Ensouchant en bleu les aucuns. Alire

ann. 1403. in Reg. 138. ch. 329 : Nacha

icellui Frelon un petit coustel,... et s'en

prit à Ensouchier et demener contre le

dit Bourdois,... ainsi que s'ils voulissent

jouer du bouclier. Unde etiam Esquar-

muncher, in Lit. remiss. ann. 1380. ex

Reg. 138. ch. 458 : Icelui exponant, tire

un coustel ou bavelure qu'il portoit à sa

ceinture, et en ferri ledit Besançon en soy

Esquar munciant. Glossar. Lat. Gall.

ann. 1352. ex Cod. reg. 4130 : Domicare, Esquermer. Vide Scramma.

* **ENSIPOTENS.** [Fortis, strenuus, qui ensa valet. Coripp. 4. Laud. Justin. 368. Nec non ensipotens membrorum robore consistans.]

* **ENSIS.** A Esto. Cuspidatus. Arest.

partum. Paris. ann. 1381. in Reg. Olin-

hol. 74. Sufficiens inventum est quad

dicitur Euse auctor in descripto proprii

manu, et de ipso iuu cedendo ductus Ademarus.

Cui opponit Valerius Moschus qui

Batus nuncupatur in Lit. remiss. ann.

1385. ex Reg. 138. Chartoph. reg. ch.

188. Perrin Bonnat, qui avoit une Euse

batus in se main, de laquelle il avoit

joué le jour dessusdi au jeu du bouclier.

* **ENSIS.** GARNITUS. Vagina sua ins-

tructus. Charta ann. 1276 ex Tabul. archip. Auxil. Et faciat dicto domino

archiepiscopio unum Eensem garnitum

trium solidorum Morlancorum

coepit. carucatores frigum decima-

rumque in horreo nostro. Entassatorem

garbarum bataves bladi, etc.

oo **ENTCERA.** ESTERRO. pro Integro,

in Tradit. Sangallensi ann. 745 ap. Neu-

ger. Cod. Diplom. Aleman. num. 14. Et

15. **ENTELLINUS.** Idem, ut videtur, quod

Gastus, seu Arma quibus pugiles pu-

gnare conseruerant. Katherine in Apo-

logetico, tom. 2. Spicilegi Archer. pag.

222. Qui pugnis vel potius certibus ut

hec ita pro Vergilianis dictum sit Entellinus, in gremio Ecclesiae inter se dimicantes. [oo Vide Aeneid. lib. 5. vers. 445. sqq.]

ENTELMA. ENTHIMA. Praeceptum man-

datum, a Greco trivizzi, Mando, iv-

ta apud Georg. Acropolit. rap. 68.

Glossa Nomiae MSS. Reg. Cod. 336.

Mzvitzos, Ivrit. Leo Ost. lib. 1. cap.

51. Hic Symatrus cum esset Imperialis

Protospatus... Entima facit predicto

Abati de Monasterio S. Sophie, etc. Re-

gestum Petri Diaconi apud Angelum a

Nuce. Ego Symbatico Entima facio tibi

Regem Prando. Et infra: Videntes et

cognoscentes nostram Entiram. In al-

tero Praecepto ibidem: Entima facia a

Joamatio Imperiali Protospathario et

stratigo Langobardis, etc. Perperam

Entima habetur apud Luitprandum, pro

Entima. Vide Ughellum. tom. 8.

pag. 68. et Notas ad Cinnamum pag. 475.

* **ENTENADUS FILIUS.** Idem qui Pri-

vigil. Gall. Beau-fils. Hisp. Andado

vir Almado. Vide locum in Viduatas.

* **ENTENNA.** Insecta. Glossa in Amal-

tho.

* **ENTERIA.** Intestina, ut logo, apud

Io. de Janua. Rectius Enteria, ab entro,

in Annalibus.

* **ENTERRAMENTUM.** Gall. Fata re-

memoria, sequitur. Ludicra pro-

visio. Cardinalatus relata superius in

Abbas Condarorum: Tua talis qualis vita

et sancta reputatio cum bonis servituis.

Enterramens ac obsequis, pura olor

nobilis et cathedrae nostre perforata feisti,

etc. Alludit. Scriptor parum gravis ad

hoc Gallica verba, Service, Enterrement,

Obsequis, que totidem munia sunt de-

functis debita, inde ridiculi arrepta

causa, quod nostrum Gallicum Service

perinde significet feriale defunctis et

obsequia vivis praestata.

* **ENTHECA.** ENTHICA, INTHICA, Recon-

ditorum, ex Greco ένθη. Glossarium

MS. Ecclesie Parisiensis. Enticam

Greco nomine reponit re copione subs-

tantiam appellamus. [oo Ex Isidor. Ori-

4634. Personae que in alieha sorte... arbores parvas elevatas, ibidem Entata vel non Entata, nundum tanem fructiferas... inciserit, erradicaverit, vel ciperat, etc. Hinc Anthaisons. Juniores arbores recentissima appellantur, in Lit. remiss. ann. 1448. ex Reg. 179. Chartoph. reg. ch. 237. Le suppliant appercurat la chevre qui broustoit ses antes; que sa chevre avoit mengé et destruit ses Anthaisons.

Ente vero, pro Meatus, incile, canaliculus, in lat. remiss. ann. 1381. ex Reg. 140. ch. 281. Icelli munier fuit un faulz condit, appelle une fausse Ente oudit munier, par lequel conduit pouvoit choir occultement blé ou farine, tenz ce que d'autre ne apperçeu. Vide infra Entus.

* **ENTASSOR.** Qui messem congerit et in stratum ordinat, a Gallico Entasser, In struere componere. Charta Nicolai Abbat. Corbeiensis ann. 1138. ex Tabulario eiusdem Monasterii. Dicens esse sui iuri instantem tempore Augusti mensis se posturum in campus nostris secatores ceperunt, carucatores frigum decimaru[m] in horreo nostro. Entassatorem garbarum, bataves bladi, etc.

* **ENTCERA.** ESTERRO. pro Integro, in Tradit. Sangallensi ann. 745 ap. Neu-ger. Cod. Diplom. Aleman. num. 14. Et 15.

* **ENTELLINUS.** Idem, ut videtur, quod Gastus, seu Arma quibus pugiles pu-

gnare conseruerant. Katherine in Apo-

logetico, tom. 2. Spicilegi Archer. pag.

222. Qui pugnis vel potius certibus ut

hec ita pro Vergilianis dictum sit Entellinus, in gremio Ecclesiae inter se dimicantes. [oo Vide Aeneid. lib. 5. vers. 445. sqq.]

gin. lib. 15. cap. 5. sect. 8.] Glosse Sax. Elfrici: *Entheca, suppleret, in-ed-*
-*clise, [oo Bosworth, in-eddise] vel*
in orf Glosse Audomarenses Encheva,
Repositorium, vel servatorium, sive pecu-
nia, vel opes. Memoria Entheca, apud
Placentiam Fulgentium in Biblioth.
Lambeth tom. 1. pag. 668. Glossa aliae
MSS. Entheca, pomeris commercis de-
betis, flosca, petores. Mox, ex gr.
Ba Entheca, summe pro pecunia de-
poter ad quas suis usus, et thesaurum,
usurparunt. S. Augustinus in Sermo de
Inventis 19. cap. 4. Enthecam nobis ha-
bere non licet, non enim est Episcopi ser-
vare aurum; Iustinianus lib. 4. de Cenob.
Institut. cap. 14. Cumque totam Enthe-
cam Crux suam credit esse substan-
tiam, etc. Anastasius Bibl. in Versione
Vita S. Joannis Eleemosynar. Leontio
scripta num. 11. Emit Enthecam, et
ridit in naven. Nam 50. Erit autem
sacra multa Enthecarum suarum: ha-
bebat enim tantum vestimenta, et argen-
to, et alia: restitueret, ut computaretur
paulus. Centenarius 30. Entheca cor-
dis in Miracula S. Gibriani, Maii tom. 7.
pag. 620. id 1.] [oo Germ. Schriss des
Hercules. Vide Armorialum.] Apud JC.
ibid., fur dum, seu fundi instructum
significare observat Salmias. Hb. de
Modo significare. Inter id ea, IV. sis vocibus,
hoc est. Interid vel Intera.
[o] Casti, at, in uniuersitate Glossar. Leg.
Endotela pro Interidea. Vide Meurs.
lib. 1. Exercit. cit pag. 69.

** Nolite aliis sequitur, nisi scilicet unus,*
qui vel Enthecum rebus varis operatur.

Vide ibid. fr. 8. vers. 561. fr. 9. vers. 1. et Murator. antiqu. Ital. tom. 2. col. 585. et 198.]

Entheca, pro Entheco habetur in leg. 12. Cod. Th. de Operibus publicis. (15, 1) obseruantur alii.

Entheca, in Regula Magistri cap. 27. extremito.

Entheca ibidem cap. 93. Entheca vox etiam Italica. Vita B. Faustini Tertiani; num. 2. Frumenta eius et blada singula observabat, Endice, ut alio dicatur, faciens, etc.

Ex H. CARD. S. Negotiator. Ugitur.

Entheca, In horrea recondere, apud Eusebium lib. 1. Mythol.

Entheca, Edmundus de Ede sive Cantuariorum. Venerabilis Odo corvus B. Wilfridi, in editori Entheca, ut ipsomet scribit, hoc est in majori altari, quod in Orientali Presbyteri parte parieti contiguum de impositis lapidibus et cimento extremitum erat, digniter colloquaverat. [Vide Dicussare].

* ENTHECATUM. [Repositus in theca. Translate. Fulgent. Mythol. 1. Quicquid Heacon verbibibus horreis. Anthecatum possederat.]

ENTHONISTICUM. Vide in Thronos.

* ENTHYMESIS (Animatio, anima in-
fusus, item cogitatio, inventum. Textu-
lators. Valent. 9. extr. Totam enthy-
misenitatem animationem cum passione,
quae insuper accelerat, exposuit Adde-
ctors. Heretic. 7.]

ENTOLIN. Luthprandus in Legatione.
Cum Entolin, id est praeceptum... non
halcerent, ex Gr. exor. Glossa Gr. Lat.
Uxor. Commixtio. Mandatario. Hinc
exor. Mandatario, in Concilio
Bisbonensi pag. 302. edit. 1618. Vide
Entona.

ENTOMA, Insectum, quasi exor. Vita
S. Schonina Virg. num. 4. de Ratis.
Tunc Schonina garrulas animalium mo-
lestorum voces consopire disponens, ne in

ceterum perspergerent, imperavit: quod
evenit, nam ulterius nullum hujus generis
in termino illo conspicatur Entoma.

* ENTOMADE, Infundibulum. Vide in-
tra Plenaderum.

* ENTONARE, Hisp. Entonar, Gall. En-
toner. Praeconire, alius in cantando
prece. Statuta Petri Episc. Helen. ann.
1370. Inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 607.
col. 2. Cantor chori dicit Ecclesia Hel-
lenensis, qui omnibus horis diuinis et nocti-
bus habeat esse in dicta Ecclesia pro
Entonando et incipiendo ipsius horis. Vide
Entonare.

* ENTORCA. ENTORCHA. Corvus intor-
cus, Gali. Torche. Comput. ann. 1372. inter Probat. tom. 2. Hist. Nemi
pag. 383. col. 1. Item, solus Bertrandus
Auajan spectator Nemau, propter in-
torcas sua brandonibus habitus alie eodem,
ponderantibus xx. libras, y. grossos me-
diis, pro libra; que Entorcha erant ne-
cessariae donum consulibus Nemau, etc.
Vide supra Antorca et mox Intercurcum.

* ENTORIDA. In. sive. Interida. Intereda.

Gloss. Lat. Gr. Sangernard. Janus in
Supplemento Antiquariorum legit. Interidea
Puto legend. Inter id ea, IV. sis vocibus,
hoc est. Interid vel Intereda.

[o] Casti, at, in uniuersitate Glossar. Leg.
Endotela pro Interidea. Vide Meurs.
lib. 1. Exercit. cit pag. 69.

* ENTORTICUM, id supra. Entora.
Stat. Confrat. S. Affred. ann. 1388. in
Reg. 145. Chartoph. reg. ch. 363. Accen-
dant et illuminant dicta Entorticia et dicta
cereos. Vide Entortius.

* ENTOTTIUS. Fax, teda, Gall. Torche.

Testamentum Mascalone Comitis Ruthen. ann. 1391. apud Balizum tom. 2. Hist. Arvern. pag. 551. Damus dicta
Ecclesie unum Entottium quatuor libra-
rum semel. Charta ann. 1380. ex Arcivo-
S. Victoris Massil. armor. Ruthen. num.
15. Sacra S. Genesii tenetur annis
singulis in Natale Domini dare domino
Priori unum Entottium quatuor libra-
rum cere factum et operatum sine fraude.

Statuta MSS. ejusdem. S. Victoris ann.
1404. seqq. Dicit Monialis solvit unum
Entottium duarum librarum. Vide Tor-
tius.

* ENTAPELIA, perperam pro Entrap-
elia, expansio, apud Alan in Dial. super deplorat. Gall. calamitatis pag. 456.

* ENTRATA, Vox Italica, Gall. Entrée.

Introit, ingressio. Memoriale Testa-
mentum Regiomontium apud Murator. tom. 8.
fol. 117v. Dixi Capitanio dicti domini
Marchionis, quad intrare volebat, et si
dictus Capitanus volebat sibi dare Intr-
tam, et habuit consilium respondit, quod
sibi daret Entrata sed non liberum.

[o] Charta ann. 1217. tom. 1. Probat.

Hist. general. domus reg. Portug. pag.
39. Casalia ipso... concedimus... cum omni-
bus suis Entratis et cum omnibus suis
foris, que in eis ad ius nostrum spectant.

Charta Senioris Galidossani era 1124. apud
Stephanotium tom. 1. Antiqu. Vas-
con MSS. pag. 667. Dono B. Petro Gene-
rensis Ecclesiam S. Juliani de Serre cum
territis et aliis ad dictam casam pertinen-
tibus, ut sedeat meliorata illa casa, et
fabricent iam dictam Ecclesiam, et ha-
beantur ibi Clerici qui cantent in illa
Ecclesia die quotidie, et ego, vel filii mei,

et posteritas mea per secula cuncta, et
habeamus ibi Entrata et exitas, et servi-
tum et bona amore, et nos quod ampare-
mus eam similiiter de totas gentes. Vide
Gistum et Procuratio.

* ENTREGA, In integrum restituio, vox
Hispanica, occurrit in Observantis Re-
gni Aragon. lib. 5. tit. de Fidejussionib.
§ 32.

* Entreget nostris, idem quod vulgo
jeu de passepassé, tour d'adresse, Prasti-
gue. Lit. remiss. ann. 1406. in Reg. 163.
Chartoph. reg. ch. 127. Le supplicant et
Marquer par esbatement prendent des
festus et les mistrent sur le plat d'un
couleau mouillé de leurs salives, en fe-
gant qu'il savoient bien jouer d'Entre-
get. Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1:

En la ville ou Juls avait,
Qui tant d'engreng et d'art avoit,
D'Entreget et d'entameant,
De barre et d'encastrement.

En greve de tables et d'eschaquiers,
De boules et de manillars,
De des et d'Entregies,
Et de mains entre massier.

* ENTREJETTERIE, eadem notione, apud Gui-
nevel, in Peregr. humani gener. MS. :

Gres de tables et d'eschaquiers,
De boules et de manillars,
De des et d'Entregies,
Et de mains entre massier.

* ENTREMAILLUM, Retis species. Gall.
Tramail. Pactum ann. 1388. Possunt pi-
care cum copia, et tempore Quadrage-
mali cum filato, et aliis angustis quibus-
cumque Extremalio duntaxat exceptio.
Vid. Tramallum.

* ENTREMULA, Viscera, exta, Gall.
Pressare, sic dicta quod tremula sint.
Homaz, præstitum Aymer, vicecom.
Narbon. ann. 1278. inter Probat. tom. 4.
Hist. Nemi col. 59. Tenetis pro ipsa vicaria...
ut uicaria carnis de bocairia et Extremulam
bocairia, videlicet de qualibet tabula carnes qualibet septimana, una
vice, ad opus annum, et qualibet die sab-
bati de qualibet tabula unam Extre-
mulam.

* ENTREMUTIA, ENTREMUA, Infund-
ibulum molendini, nostris alias Entre-
muys, nunc Trémie. Pactum inter abbat.
et consil. Aureliaci ann. 1350, in Reg.
78. Chartoph. reg. ch. 246: Item quod
bladum ponderatum, quod fuerit ingrana-
tum, non levabunt de Entremuya, in qua
projectum fuerit, etc. Aliud inter Arn.
de Villa-nova et homines de Trans. ann.
1283. Posuimus posuerint dicti, homines
bladum suum in Entremuya, quod mone-
rius non possit removere dictum bladum
de dicto Entremuya. Lit. remiss. ann.
1478. in Reg. 201. ch. 196: Le supplicant
get le ble dedens le malage du molin, et
pus descendit de latide Entremuya, etc.
Illi est, de loco ubi est infundibulum.
Vid. Tremua.

* ENTRENIER, forte pro Entremets,
saturni, secundum notione, scil. Medium
grandi ferendum. Charta Petri Abb. de
Talmundo ann. 1366. de Aquariatu:
Item tenetibus dictis Aquariis dare et
ministrare dictis Religiosis, in quatuor
festis principaliibus, totum generale dum-
tarat, et Abbas tenebant facere Entrener
et pictantiam, et ullus pictantiam in
cena.

* ENTUS, Insitum, Gall. Ento. Stat.
Ast. pag. 9. v. Et tenetibus nudo sacro-
mento inquirere et capere lignamina vi-
rida et sicca vinearum, et omnis scal-
mina et plantas et Entos arborum, etc.
Vid. supra. Entare.

* ENVANARE, ab Hispan. Envainar,
In vaginam mittere: unde metaphoric
pro Fossatis aliisve propugnaculis lo-
cum includere, munire. Comput. Ms.
senescal. Bellicadri ann. 1360: Dominus

Guiraudus Amici miles dom. Ruppefortis
capitanus electus ad custodiam turris ca-
pituli pontis Avinionensis, qui de ordina-
tione senescalii Bellicadri, seu eius locumte-
nentis, et consiliis ejus, pre timore inimico-
rum, qui tunc occupaverant locum S. Spi-
ritus, fecit Envanare seu bolcrestare tur-
rim predictam, etc. Vide infra Invanare.

ENUBILARE. Nubes seu tenebras

dissipare, illuminare. Occurrat apud

Tertull. ad Marc. lib. 4 cap. 36. Apo-

loca cap. 33 de Animæ cap. 3. Quiricu-

Epsic. Epistola ad Taisonem inter

Concl. Hisp. tom. 2 pag. 532. Mabillo-

Litter. Gall. pag. 444. etc. Hinc

* ENUNCIUS, Illustratus, apud S.

Paulinum Cap. ad Cytherium versus 667.

* ENUCLEANTE, pro Enucleate, Clare,

dixi. Anastasius in Vita S. Hadriani

Pape, apud Murator. tom. 3 pag. 179.

col. 2.

* ENUCLEARE, Crescere Acta S. Cas-

sian. tom. 3. Aug. pag. 29 col. 2: Ex

* eadem hora tam fratim quam de longis

regionibus, Regis aeterni magnus

etque mirabilis Enucleavit affectu.

* ENVERNISSEARE, a Gallico Vernisser.

Gluinoso liquore linire. Cestus ann.

1882. Inter Probat. tom. 3 Hist. Nem.

Nem. pag. 257. col. 1: Solvit magistro Bernardo

pictori, qui depinxit astam dicti penon et

sanden Envernissavit, pro toti iij. gross.

iiiij. den.

* ENULESTIO, et ENULESTINUM, vobis:

borkov, in Gloss. Gr. Lat. [Janus in

Suppl. Antiquari. Et Enulestum, vobis:

habet Enulestum, vobis: Graecis est

legumen.]

* Castigat, ut utrumque Glossar. Cod.

Sangerm. habet nude Eulvus Vulc.

emendat, Leguminum eulvus: at regius

habet Eulvistum.

* ENULUM, Caldarium. Gloss. Isid.

Festus habet Enulum: quod est quasi

Ahemulum diminutivum Aheni.

* ENULUS, vobis, Hinnulus. Supplem.

Antiquari. Gloss. Lat. Gr. Sangerman.

Enulos, vobis.

* ENUNDINO. [Mercari. Tertull. Idol.

tot. 9. Spiritum Sanctum Enundinare.]

* ENUO. [Abnuo. Gloss. Philox.]

* ENUR, est fumus aquæ occultus, ex

quo rapides generantur. Roch. le Ballif

in Diction. pagy.

* ENUS, et vox, Sicubi, in Glossis

Sangerm. Lat. Gr. sive.

* ENXENIUM, Munus donum. Appen-

dis ad Vitam S. Humilitatis, Maii tom.

7 pag. 891. Qui die noctiue mibi dant

conformatum, et de suis deditis Enxenia.

Vide Enxiens.

* ENZENGAT, Frusta mali aurei sac-

charocondita, Gall. Orangeat. Comput.

ann. 1357. Inter Probat. tom. 2 Hist.

Nem. pag. 193. col. 1: Solvit eidem pro.

vixi, onciis confitentorum, videlicet, Gra-

geya perlati, Enzengat et manu Christi,

etc.

* ENZENIUM, ut Enzenium. Acta S.

Franciscus Rom. Martii tom. 2 pag.

113: * Enzia nobis portastis, ut nos ec-

sis consolareis.

* ENZES, Aucupi species. Constit.

Mss. Alfonsi II. reg. Aragon. ann. 1333:

Quod nullus audeat capere columbus alie-

nos ad Enzes, similes, ne fillata, vel alio

modo.

* ENZIA, ENZIACUS. S. Hugonis

Monach. Aduensis, sicc. 5. Benedict.

pag. 98: Enziacus namque quasi Laudati-

bus, seu Laudatibus dici potest. Enzia-

quaque Argolice, Landes latialiter nuncu-

patur. Origo fortassis. Gracum Aver-

aus, Laus, vel ut legitur apud Callimachum

aitevia.

* ENBLAGIE, Capitul. Aquisgran. 817.
ad calcem Chronic. Casin. Angelii de
Nuce art. 50: Us Eblagia Pratribus o
Presbyteris in reectori dentur. Legi et
vide Elogie.

* EODORBYCE, vox Saxonica, sepius fra-

ctio: occurrit apud Bryce, fractio:
occurred in Legibus Aluredi. Regis
Westsax. cap. 45. editionis Saxonice 36.

* EOLOGIA, Formula Andegavensis 2.

Quia conjunquerunt mihi culpas et meas

magis negligentes, pro fulta quid fieri

deinde ego in turmentis fui, et Elogias feci,
et morte periculum ex hoc incurvare debui,

etc. [Idem videtur quod Elogie, Munus

debitum, coactum.] [Idem videtur

quod Elogium. Vide in hac voce.]

[* Elogia pro Elogia in Vita S. Galil. ap. Pertz. Script. tom. 2. pag. 12. lin.

11. et pag. 17. lin. 8.]

* EOLUS, Aitole, Varius. Gloss. Lat.

Grec. etc.

* EOPSE, [Eoipo. Plaut. Curc. 4.8.6.]

EORLA, et EORL, Comes, Dux, Consul,

Anglo-Saxonibus, vox Danica ut qui-

dam volunt: quod in dubium vocat

Somnerus in Glossario Saxonico. Certe

Jarl, Danis priscis, Barones appellari

observat Wormius. Ethelwerdus lib. 4.

cap. 3: Consules ruunt, quos illi Eorla-

solent nominare.

* EORLUS, Coelestis, a Graeco iwo. Jaco-

tus Gardini de Canonizatione S. Petri

Cœlestini, Main. tom. 4. pag. 482:

Moresque sene complexus Eos,

Prosequitur.

* EORTUS, Perfectus. Papias. [I legen-

Eparchus a Graeco Iraxpo. Prefac-

tus. MS. Bituric. habet Eparcus.]

* EPATULA, Aqua. Papias. [oo Glossar.

in Cod. reg. 7644: Epatula, patula aqua]

* EPATA APUM, in Statutis S. Claudiil

pag. 73. dictum de apibus perditis et a

nemini repetitis, Gall. Epave d'abeilles.

Generatim Epave vel Epavice Practicis

nostris dicitur de animalibus errantibus,

quorum verus igit oratur dominus

queque proinde sunt Dominorum ad

quos pertinent hujusmodi jura caduca.

Vide D. de Lauriere in Glossario Juris

Gallici et initia Epava.

* EPAULEUM, Ascensio tortuosa. Glos-

sar. Sangerman. num. 301. Unde illud.

vel subiectum, præterea.

Certe aliud omnino est inzvia, vel

inzvia, quod est dies secundus a nup-

tis, quo muniberis donantur sponsus

et sponsa.

* EPDOMADA, pro Hebdomada. Charta

G. comit. Foros. ann. 1219. et Tabul. S.

Th. in Foros. Conventus sanctimoniorum

dedi et concessi merita et bona conser-

vante in una Epdomada unam quartam

salis in foro Montibrisonis; et hanc quar-

tam debet reddere qualibet septimanâ ille,

qui pro me tenet mensuram salis. Hinc

* EPDOMEDARIUS, pro Hebdomadariorum.

Testam. Petri de S. Vlario ann. 1177. ex

Bibl. reg. cot. 17: Capellano de Lurano

dimitti . . . duos superbellios et unam

flaciatam et unum frumentum, que habeat

Petrus Epomedarius in pignore. Ubi

nomen proprium, non offici, esse existi-

to.

* EPELEMNTICA PASSIO, pro Epilep-

tica in Hincmar. Remens. Annal. ad

ann. 806. ap. Pertz. tom. 1. Scriptor.

pag. 262. lin. 37. Vide Epilepticus, in

Epilepticus.

* EPENDON. Vide Epidecen.

* EPENDIX, pro Appendix, in Chartario

Eccles. Auxitane cap. 65.

* EPENDYTIS. Vide Epidecen.

* EPERBOLIRE, Ebullire. Vita S. Mo-

duenne, Juli tom. 2. pag. 303: Vident

* EPANAGNOSTICON, ut ait Anastasius
Bibliothec. ad Synodus VIII. dicitur
Scriptum quod palam legitur.

* EPAPLESIS, Επαπλεψία, Repeti-

tio. Orderatus Vitalis in Historia Eccles.

pag. 716: Materiam scribendi nupti ab

Uicensi Ecclesia corpori, sed ampla terra-

peri, longe lateque oratione voluntan, et per-

plura peristrana longissimam Epanalep-

sis.

* EPANALEPSIS, Ascensio tortuosa. Papiae

[Vide Epapleum.]

* EPANOCLISTUS, Superne clausus,

ab iżra. Supra, et ażra. Clausus.

Anastasius in Hormisa d. Regnum de-

auro purissimo Epanoclistum cum calo-

nulis suis, habens in medio crux au-

ream.

* EPAPHERESIS, Apud Graecos est

ablatio, detracatio. [Transferit ad ton-

sonem barbit. Marcial. 8. 52. Expingit

que cutem, facitque longam Detonsio

Epapheresis capillis.]

* EPAR, RIS, Fossa, in Glossar. Lat.

Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120.

* EPARGUS, a Graeco Izapys. Praefec-

tus. Instruct. Inscript. Pisan. legal. ad Alex.

imper. CP. ann. 1199. tom. 3. Cod. Ital.

diplom. col. 1492: Præterea studeant

legati quod omnia pro Pisana civitate

dat, sint libera, nec aliquo modo suppon-

antur, vel subjacent Eparco et vestario.

[oo Ap. Liupr. Antap. lib. 8. cap. 26.]

Vide Eparus.

* EPARTUS, Perfectus. Papias. [I legen-

Eparchus a Graeco Iraxpo. Prefac-

tus. MS. Bituric. habet Eparcus.]

* EPATULA, Aqua. Papias. [oo Glossar.

in Cod. reg. 7644: Epatula, patula aqua]

* EPATA APUM, in Statutis S. Claudiil

pag. 73. dictum de apibus perditis et a

nemini repetitis, Gall. Epave d'abeilles.

Generatim Epave vel Epavice Practicis

nostris dicitur de animalibus errantibus,

quorum verus igit oratur dominus

queque proinde sunt Dominorum ad

quos pertinent hujusmodi jura caduca.

Vide D. de Lauriere in Glossario Juris

Gallici et initia Epava.

* EPATUM, Ascensio tortuosa. Glos-

sar. Sangerman. num. 301. Unde illud.

vel subiectum, præterea.

Certe aliud omnino est inzvia, vel

inzvia, quod est dies secundus a nup-

tis, quo muniberis donantur sponsus

et sponsa.

1. Ependytes, seu vestis que alis inservit.

EPPENDIS, *Amphibalum*, in Glossis MSS.

EPIDETES, in Vita S. Aventini Presb. cap. 2: *Vestimentum autem ejus ad membra corporis hirsutum cilicium tunica squallida cingulum pelliceum. Epidetem habent latitudinem velutinum.*

EPIDETUS, *Mammatotrectus ad Legendum*. S. Hilarionis: *Epeditus ad Vestis Monachorum congruens honestus, usque ad pedes descendens in modum Diaconis Dalmaticae.*

Nescio an *Epudetus* intelligant Assisi Hierosol. MSS. cap. 91: *Les Chevaliers qui se combattaient pour mortre ou pour homicide, se doivent combattre à pied, et sans coiffe, et estre rognés à la ronde, et entre vestus de cotés vermeilles, ou de chemises, ou de doubles Descende courtes jusqu'au genou, et les manches copcées jusqu'en dessous le coude, etc.*

EPIDEMIA, Morbus contagious et popularis, ab inv. et inv. Populus, Gall. Epidemie. Passim occurrit. Vide *Epidemia*.

Nostris etiam *Epidemie*. Lit. remiss. ann. 1389. in Reg. 137. Chartoph. reg. ch. 17: *Finablement la bosse et Epidemie le print, de la laquelle et de la batteure, il ala de vie à trespassement. Impedimentum, in aliis ann. 1400. ex Reg. 155. ch. 583: Pour l'Impedimente et la mortalité qui a été et encors est en ladite ville d'Arras et environ, ledit Baudet qui estoit et a été Impédié et prima de la bosse. Epidémie, infra in ch. 299. Vide supra *Epidemias*.*

EPIDENDE. Felix Monachus Gyrensis in Vita S. Guthlaci n. 5: *Peractis vero mensuris Epidendarumque cursibus, cum pariendi tempus imminet, etc. Ctilensis Codex, uti monet eruditus Mabillon, mensum Epidendarum: dierum cursu absopta copula præferit. Ex quibus sat patet barbaro hoc et incerti licet etyma, sed in aliis totus illos novem monenses, quibus uteretur, gerit nullus. Editio vero Bollandiana non præferit: Peractis vero mensuram hebdomadamque cursibus. Ubi Henschenius monet vocem Epidendarum, que in aliis codicibus peritur, ponit pro Interdependentem: sed id meritis est conjectura ac incerta. Alia suggesterit eruditus Cotelerius in Notis ad tom. 1. Monumentor. Ecclesiae Graecæ pag. 715.*

EPILERMEN, perperam pro *Epidemic*, vestis monachorum. Vide in hac voce. Andr. Floriac. lib. 4. Mirac. S. Bened. MSS: *Cunque me ad simile opus propatulo jam Epidermine, cum clericoli birro aptato, etc.*

EPIDETES, EPIDICEN. Vide *Epideten*.

EPIDIALIS, pro *Epididialis*, contagiosus. Mirac. MSS. Urbani PP. V: *Patiens febre, Epididale cum bossa, etc.* Vide in *Epididialis*.

EPIDIMIA, Ut *Epidemia*, Morbus populus. Septius occurrit presertim apud Scriptores Italicos. Hinc.

EPIDIMILIS, Alio apud Nicolaum Speciosum lib. 4. de Rebus Siculis cap. 16. hoc est Pestilens et contagiosus.

EPIDOMALIS MORBUS, apud Murrator. tom. 12. col. 470.

EPIDOMARIA PESTIS, in Epist. Johan. de Monasterio apud Marten. Collect. Ampliss. tom. 2. col. 1417.

EPIDIPNIS, *ἐπιδύνως*. Postea, (Belaria, Gall. *Dessert*), Fragm. Petronii pag. 60: *Nec ullus tot malorum finis suis est, nisi Epidipnis esset allata, turdis,*

ilagine, uvis passis, nucibusque partis. [Martial. lib. II. Epigr. 32:

Hic serua Epidipnidas parabit.

* **EPIDIAS**, [Specimen, demonstratio ostentatio] Histriones artis sua specimen dantes *Epidias fader* dieuntur in *Inscript. apud Mass. Ver. 127. 4.*

* **EPIDOMETIGI**, Dieuntur qui habeant sub se mensuratores, qui mensurabant hospices, et in eminente loco describerant nomina eorum, qui ibi habebant hospitari. Vocab. Juris utrinque Vox formata ab inv. Zay. Domus, adiudicatum.

* **EPITORA**, *Ἐπιτόρα*. Medicis Fluxio in aliquam corporis partem irrumpens. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. MS.: *Epitora, une maniere d'ordure des yeux, la toilette. Vide Frumenta.*

* Alex. Ietrosoph. Ms. lib. I. Passion. cap. 93: *Nescio an hoc melius sit ad ipsius aliud collatum, vel ad chamos et Epiforas reumaticas.*

* **EPIGERGIUM**, Fulserum focarium. Difff.

* **EPIGIUM**, Wareoles, in Glossar. Lat. Gall. ann. 1352 ex Cod. reg. 4120. Vide *Vercaleumen*.

* **EPIGRAMMA**, perperam editum ex Charta Roger. Sicil. reg. ann. 1129. tom. 4 Cod. Ital. diplom. col. 404. pro *Epsigrama*. Vide in hac voce.

* **EPICRAPHIUM**, Epitome. Chron. Tornorch. inter Probat. ult. Hist. ejusdem. abbat. pag. 16. *Hicdenique Epigraphium inserendum, et de beati Philiberti vita virtutibus gloria silentum, vel transiit quoniam haec a precedentibus sufficienter edita pernoscantur. Vide Epilogum 2.*

* **EPIGRARE**, pro *Epigravare*, si bene coniecto, a Graeco ἐπιγράψει, chartam subscriptione firmare. Chartyularium Ap. subscriptione carta XIII. *Julii regante Rodulfo. Indictione IV. Mortinus Epigrare et firmare precepit, manus sua robora.*

* **EPIGRI**, Isidorus lib. 19. Orig. cap. 10. *Epigri et clavi sunt, quibus lignum ligna adhæret. Ita etham in Glossat. Isid. gloss. Saxon. Aethrii: Epigri, vel clavis Nigiles. I. Clavi. Meursius in Gloss. Epigri et clavis, censet. Gloss. Gr. Lat. *ἐπιγραφή, ἐπιγραφή, Compages Hesychius: ἐπιγραφή, τοιοῦτον. Vide epigram. Metrum. Verum et ipse Seneca de Benef. 2. 12: Nam in os Senatoris ingesset Imperator Epigros suos. Ita Gronovius restituit: *nam virgo regatur pigros. Vide ejus notas pag. 626, et Gatus. in Cino 2. 19. pag. 278.***

* **EPIGROMA**, [Tabula, in qua ab agrimensoro descripti sunt limites et mensura agrorum. *Not. Tir. p. 124. Comendarium, epitoma, epigroma.*]

* **EPILATUM**, *Læve adiutorum*, ex Glossis ad Alex. Ietrosoph. Ms. lib. I. Passion. cap. 144: *In pleureticis enim et ventrem deduci oportet, et non solum clisteri, sed et Epilatis ut necesse est.*

* **EPILEPSIA**, EPILEPTICUS, etc. Vide *Epilepticus*.

* **EPILENTUM**, [Vehiculum puerorum. Difff.]

* **EPILEPTICUS**, Gloss. Lat. Gr. *Caducus, ἐπιλέπτως*. Emendandum, *Caducus, ἐπιλέπτως*. In Gloss. Graeco Lat. Willem. Apul. lib. I. de Gestis Normannorum:

Dux sedi Michael Epilepticus Imperialis Praesidet.

S. Bernardus in Vita S. Malachiae cap. 30: *Erat autem Epilepticus, et cadebat frequenter. Vide Gregor. Turon. lib. 4. Hist. cap. 12. lib. 5. cap. 5.*

EPILENTIERS, pro *Epilepticus*, scribitur apud Plinii lib. II. Epigr. 32:

Hic serua Epidipnidas parabit.

* **EPILEPTUS**, [Specimen, demonstratio ostentatio] Histriones artis sua specimen dantes *Epileptus fader* dieuntur in *Inscript. apud Mass. Ver. 127. 4.*

* **EPIDOMETIGI**, Dieuntur qui habeant sub se mensuratores, qui mensurabant hospices, et in eminente loco describerant nomina eorum, qui ibi habebant hospitari. Vocab. Juris utrinque Vox formata ab inv. Zay. Domus, adiudicatum.

* **EPILENTUS**, apud S. Odonem. lib.

4. de Vita S. Gerald cap. 8.

* **EPILEMPTUS**, Charta Ethelredi Regis Angl. tom. I. Monastici Anglie: *Si quis tam Epilempitus philargyra seducit amentia, etc. Utitur etiam Alexander Iatrosophista lib. I. Passionum cap. 8, et alii non semper. Vide *Epilecta passio*.*

* **EPILENTIA**, Gloss. Lat. Gall. *Epilentia, le mal de quo on chut [Aliae Sangerman. : Epilenta, le mal de quo ton chut.]*

* **EPILENTICUS**, Celui qui a tel malade, et *Epilentatus*, *Idem*, in i dem Glossis Sangerman.

* **EPILENTIA**, *Unguis Empilenta, passio sic dicta, quia mentem apprehendens, et corpus possidat, etc. Ita apud Cantipratus, *Epilentia*, pro *Epilepsia*.*

* **EPILENTIA**, in MS. Bituricensi.

* **EPILENTIA**, *Epilenta*, in Vita S. Lamberti Epitom. Venetiorum, et apud Michaelum Scotum lib. de Physion. cap. 12. Egidius Corbohensis MS. de Virtutib. medicamentorum.

Per momenta suo Epilenta donat omnem Aures nequiam.

* **EPILENTIUS**, in Statutis Ordinis de Sonningham pag. 736. *Epilenticus* ibid. jet. in Capitulo General. S. Victoris Mansi. MSS. *Epilentus*, etiam nostris olim. Vide Galileum Tardis Lectorem. Caroli VIII. Reg. Franc. in tractatu de Falconaria parte 2. cap. 5. Gariopontus lib. I. cap. 7: *Epilepsia dicta est a mentis et sensus oppressione, quibus occupatis, corpus citiani occupatur. [Epilentia passio, apud Bernardum de Breydenbach Itin. Hierosol. pag. 106.*

* **EPILECTICUS** MORBUS, pro *Epilenticus*, tom. 3. Aeneid. Marten. col. 1741.

* **EPILOGARE**, *Iterare*, in Glossis MSS. Regis Ital. *Epilegare*, idem valet ac recapitulare, seu breviter repete, ac in Epitome redigere, ut observat Alexander in Responsione ad Oechial. Andreas Monachus Fontis-Evraldi de Morto B. Roberti de Arbressello. *Ponitbat et altera pars ex hoc quod omnia mandata non observaverat, et ut omnia eius verbis dicram Epilogando, et serrum invenimus fuisse per omnia plantula ejusmodi. Alanus de Insulis in Planeta naturae: Illa datur suo viduata consorte, amorum Epilogare dignans, bigamus refatalat solita. Rursum. Tunc Hymenaeus solitudo multa latit. Gratiarum actiones Epilogans, etc. S. Bernardus de Consideratione: *Libet iam et hinc claudere liberum, sed in calce aliqua velut vel ante dicta quasi Epilogando repeteret.* Vita B. Agnelis de Montepoliitano num. 67. April. tom. 2. pag. 306. *Cetera omnia, quedam Epilogando in presenti paragraphe, Deo dante, narrabo.**

* **EPILOGATIO**, *Epilogacion, c'est longue chose brievement recitée.* Gloss. Lat. Gall. Sangerman. MS.

* **EPILOGIUM**, *Gloss. Lat. Regium: Epilogium, novissima pars controversie, que preces tantum habet, vel narratio miserationis.*

* **EPILOGIUM**, Epitome. Epist. Alexand. IV. PP. apud Baron. ad ann. 1148:

Qualiter scilicet 28. titulis eorumque Sapientibus tota urbs (Roma) distributa sit,

Episcopissa, etc. [Abbatissas etiam quandoque dictas fuisse Episcopas] conjectant Macri fratres ex quadam Ecclesie S. Praxedis lapide, ubi de reliquis a S. Paschali Papa eo translatis fit mentio. Sic ibi: *Quocirca et in ipso ingresso Basiliæ manu dextra, ubi utique benignissima genitrix, scilicet domina Theodora Episcope, corpus quiescit.* Erat, inquit, Theodora eusdem Papæ mater, forsitan Abbatissa, quam etiam Antista dicebatur, nam sicut Episcopus et Antista synonyma sunt, sic Episcopa et Antista.

o EPISCOPALE. Quod ab episcopo cantatur dictum, in Ordin. eccl. Amb. Mediol. ann. circ. 1130 apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. avia col. 883. In die Paravere post cantatum Tertium presbyter vel archiepiscopus vadit post altare, et dicit Dominus vobissem: *Et minor diaconus indutus rubea alba ascendit pulpitam, et dicit appelleamus Ecclesie prophete in majori tono Evangelizemus.* Cantatus Episcopale aut sacerdotale, sive diuinae jussa archiepiscopi. Vide in Episcopate.

o EPISCOPALES. Qui partes episcopi tueruntur, sicut familiares, quatuor Hengmford, de Gist. Eduardi I reg. Angel. ann. 1300, pag. 181. *Oui præsens status episcopi admodum difformitate obseruat et non coniuncti debentur, invenient Re chardon priorem in stalllo suo reclamantem ut priuere appellantem.* At illi Episcopales et quidam falsi feiores appositorum manus exterritorum christiana domum de loco suo, tradentes custodia. Vide in Episcopate.

o EPISCOPALIS. nudo pro Episcopi filius. Charta ann. 1017, ex magno chartul. S. Vict. Massil. *Bernardus abbas et monachus S. Victoria secundum placitacionem filii Episcopatus.* Erat autem Gerardus filius Ingilanni episcopi Chelie, et Adaligida eius uxor. Vide in Rer. tom. 1. Gall. Christ. pag. 155 col. 2. Non enim titulo Ricavus subscriptum Chartam Bertrannii Foroi, epise. patris sui in eodem Chartul. pag. 122 ubi et *Episcopus medius inscribatur: Ego Bertrannus gratias Dei auctoritate Foroiensis ecclesie ordinatus episcopus, ... et ego Ricarus medius Episcopus hoc donum firmo.* Vide in Episcopate.

EPISCOPALISSIME Anastasius Bibk. in Verso se Vita S. Dionysii Methodio conscripsit: *Fu cum excusset Ateadas, ac si quodam fructu amplissimum, Episcopatus venit Romam, praepotens et in honorem.* Ibi vir decessus Paganorum, Prodigiorum, infelicitatum, viximus. Cetero haec tempore Anastasius observat *fratres sorores.* Directe ad scopum, quem sibi Dei iustitiae proposerat, etc.

1. EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopaliter dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

2. EPISCOPALITER. Episcopali aneto plate. Charta Gaufridi Carn. epise. ex Chartul. argenteo S. Pet. Carnot. fol. XI. *Has tres ecclesias in ea quæ antiqutatis habuisse noventum libertate a synodo et circulo seu qualibet alia eratōne, salvo episcopali iure, perniciencie Episcopatæ decernit.*

o EPISCOPANI. Episcopo addicti et subditi. Gombertus. lib. 3. de Vita sua cap. 5. *Cum Abbatianis in Episcopanos,*

et Episcopani in Abbatianos indebito hoste furarent.

o EPISCOPARE. Vide post Episcopus.

o EPISCOPATIO. Dignitas vel iuria Episcopatus. Diarium bellæ Hussitici, apud Ludewig. tom. 6. pag. 180. *Pro prelatibus dignitatibus, personatibus, plebanis aliis et Episcopationibus; et renditionibus indulgentiarum.*

1. EPISCOPATUS. Munus Episcopale, dignitas, redditus, Epist. Ludovici XII. ann. 1138. *Quando Episcopatus in manus regas devenire, et in sanctuariorum redditus et talium statute tempore episcopo debatum, manisteriales nostri et successorum nostrorum in regio mandato possint accipere.* Ad. Caroli V. ann. 1375 tom. 2. Probab. Hist. Brit. col. 160. *Tous les profits et établissements que nous appartenient pour la personne de la régade de ladite Episcopale.* Si quis mordet, que faciat Episcopale. *Sic nos mandamus, dabo et ducemus a te nos facies.* dabo et ducemus a te nos facies.

2. EPISCOPATUS. Potestus Episcopale subiectus. Monachus Arthurius, Penninus Epist. ad Lambethum Archedi. Kinsay. tom. 5. Miss. Baluz. pag. 325. *In factu autem Episcopatus dominio officium interditum.* Et pag. 329. *Lion in Tallensem Episcopatum tradidit;* ubi postquam Talleca Episcopatus non esse dedit, recato at se. *Ince Theodericus veteris Episcopatus sub Principatu, etc.*

3. EPISCOPATUS. uetus Venetiæ regi nes apparet hunc in Statutis Venetiis lib. 1. cap. 8. *Vero ad.*

o EPISCOPELLUS. diminutus ab Episcopus. Comment. Benzon. Epise. Albenus apud Ludewig. tom. 9. Relig. MSS. pag. 239. *Invegitur Episcopelli sustentant manus unius proxime regule.* Ora recta præterita apud Lycium Cusent. et Marten. de Offic. divin.

o EPISCOPIANI. apud Byzantinos Oficiales quidam Chartophylaxi, qui Episcoporum rationibus vacabant. Vide Glossarij med. Greec. in hac voce col. 426 et Append. 53.

o EPISCOPICIDA. apud Adalbold in Vita Henrici II. Imperial. cap. 15.

o EPISCOPISSA. Vide Episcopus.

o EPISCOPIUM. Vide Episcopatus.

EPISCOPIUS ex Gr. επίσκοπος, qui nomine magistratus aliquip e suis vocatis Attimenses, qui per provincias et regiones suæ divisiones commissarii exercitant, super eam quæcumque res administrant. Latinæ vero nomina qui præstant, pag. 57. D. M. et pag. 100. Et hoc non est in votis insertum, sed apud Joffredum in Not. ad Novac. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

2. EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

o EPISCOPALITER. Episcopali more, ut docet Episcopum. S. August. Confess. lib. 5. cap. 13. *Precognitionem meam Episcopatæ dilecit.* De modis observandis in Coronatione Regis Hungarie apud Ludewig. tom. 6. pag. 311. *Assistentibus omnibus Episcopis, similiter Episcopatus induit.*

constituti sunt in Ecclesia, ut non parcent obiungendo peccata. Rabanus Poem. 4

Tu deus es populi, vocaris Episcopus ipse,

Et Superintendens, dux crux atque gregis.

Et Poem. 10:

Nam superintendens pie, Episcopus ipse vocaris.

Vide S. Hieronymum Epist. 85. Synodus

Romana sub Eugenio II. PP. cap. 3.

Episcopum bono opere consistere oportet,

ut factus congruentibus luceat, ut optimus

speculator existat, etc. Et cap. 26. de

Episcopo: Cum sit optimus Prospectus,

Nicolaus PP. Epist. 12. Append. Fras-

tra speculatorum dicuntur, si venientes

lupum a longe non cernamus. Frustra

enim Episcopi, id est, Superintendentes,

vocari, si futurum eritum per ante-

cedentia signa minime contemplanur. Ad-

nuntiatio Herardi Archip. Turon. in

Concilio Sessio. III: Hoc enim speculator-

um officium est, quo nomine nos

Episcopi, non merito, sed gratia nominare

a Domino, ut immunitate propria-

entes perinde, his quorum salutem

admirantur. In Charta In-

Hieron. Anglorum Occidentalium a Speli-

monio. Concepit. Cap. 725. edita.

Dicit Inspector Libellus Dux subscriptit.

Vide Epist. 85. Episcopum. Mo-

guntius apud Teodosiac. Annal. Amal-

icum in Ecclis. de Officio Missæ pag.

1337. Innocentius III. lib. 1. de Sacra

Missæ cap. 7. Rabanus lib. 1. de Insti-

tutio. cap. 5. Hincmarum Penitens-

ia. cap. 11. 5. etc.

Episcopos. Apostolorum successores

esse et dieci colliguntur ex Cypriano Epist.

o D. Hieronymus Epist. ad Eusebium.

D. Gregorio Hom. 26. in Evang. Cle-

mente Ep. 1. ad Jacob. fratrem Domini.

o D. Episcopis. Apostolorum successores

esse et dieci colliguntur ex Cypriano Epist.

D. Hieron. Diplom. lib. 2. pag. 25.

Circum initium XI. secundum Fratitium No-

mensensis Episc. Summa Pontifices ap-

petulat in Chartario Astur. Diplom.

Ibid. pag. 63. Vocati etiam Pajaz. Frag-

mentum Episc. Bony. Auct. 1. pag. 1.

Epistolæ R. Rom. P. 1. pag. 262.

Hanc regiam et Chartarum Bozo

Papa nostro Mercurio a epoca Hunc tatu-

lam son Rom. Pontificis reservandum

censuit Charibertus Francorum Rex

ann. 582 quæna tamen subinde alius

Episcopus aliquando rursus concessum

legimus usque ad temporum regnum VII.

Vide Pajaz. Principes app. lantur in Ca-

non. Hibern. Spec. Acher. tom. 9. pag.

25. Synodus: Oportet Principem omnia

peccata per manus ministrorum in usus

parochie, et subjetorum et pauperum.

Quod ibid. sepultus recurrit. Episcopos

vocat. Præsidus Julius PP. Ep. ad Eu-

sob. apud D. Constant. tom. 1. pag. 382.

n. 18. Jamque antiquos Præsules,

qui multos annos in Episcopatu transigerant.

Quo titulo ipsi etiam usi sunt (a Præ-

dicitus, quippe) modestæ causa cons-

Finaliter etc.
Huc domino et Humiliatio sese in-
tra inservientis episcopi Privil Joan.
VII. PP. ac. 878 Tom. 3. Annal. Bened.
2. 29. *Datum... per manus Walperti*
clericum Episcopi sancte Portuensis
etc. Charta ann. circ. 1063 in
annal. secil Vienna II. fol. 38. v. col. 2
Venerabilis sancta Vicençiana ecclesia
Hierarchia Episcoporum. Plurimi occurrit ibi
ad exempla videtur tom. 5. novi Tract.
et dipin. pag. 478. etc.
Con qui vero fuerit modus eligendi
Episcopum primis Ecclesie seculis n-
on est institutio longius perscripsi.
Miserere tantum sufficiat Episcopum
eius Ecclesie cui praeficiendus erat de
magno Cleri et consensu plebis ab
Episcopo eiusdem Provincie assum-
ptum ubique et semper fuisse. cum
autem difficulter prorsus esset ab unius
quemque vellet eligendum cognoscere,
et unde arbitrio trium aut quatuor
cum aliquando permisum est, certo
tempore adsignatio quo inter se concorde-
rat. Si anno 185 per viam compo-
si. ad certa candela constitutionem
etiam Iohannes Mahé in Episcopum
eiusdem in Ebusi Capituli
et Vincentium Archip. Tu-
mpter Ansel. Marlon. monachum a col.
13 etiam in Adua excepit. non a col.
fuisse testantur Annales Waver-
leyenses. Tom. 2. Hist. Anglie. Script.
Exteriori aliquatenus distingue-
tissime Episcopum, namque ipsius distinc-
tus S. Athanasius in Historia Arianorum
dicto numer. 20. utri secreto publicum
situm ab Ariano secreto in cubicula
Imperatoris noctu immisum repre-
sente dormientem virum quem Episcopum
esse ut cognovit. viribus
exanimavit. Verum qua fuerit illa nota
laid in promptu est definire. Secundo
sequenti Cælestinus Epist. 4. apud D.
Constant. tom. I. pag. 1066. quodam
Episcopos exigit quod Monachorum
pulmo alienarentur, aut pincipciis
umbilicis sacra parerentur, additique mori-
ribus non vestimentis Episcopos a La-
cis debtere distinguui. Unde non absurdus

colligi datur, nullo exteriori habitat a
ceteris tunc fasce distinctos, que pu-
gnantia ut quaque modo coactis,
dandum videtur eodem usus non ubi
que eodem tempore viginis, qui pluram
vovent ad eadem Fratres. Vix qui ha-
de re ex professio sex puerorum.

37. Martus. Episcopo. Eccllesiæ vi-
duate regnum, apud bonum Episcopatu-
m ad Laios pars propinquatissima probata
domini inter duas pertinuisse probata.
Charta Hasenpus ex Archivo Majoris
Monasterii apud Lalouey, tom. 2, Histo-
riat, col. 150 Hasenpus D. G. Moni-
bus Combaras et signatur S. Mansu-
tus Cura de parte Iseldi utros mea ad me
pertinet vacans sedet Dolensi res vegeta
Pontificales, et de terris et hominibus Ar-
chidiocesis tanquam Archiepiscop s' dis-
ponere, ea, ne me concedente in prestatu
mea propt' tantum reportis et roboris effec-
tive et pars habeant, et ita rata sunt
dum vocat sedes, tanquam si coronat Ar-
chidiocesis et ex concedente fierent.

² Nostris Veske, in Charta ann. 1267
Vesque, in Poem Ms. Rob. Diaboli.

Archives de l'Évêché d'Avranches.

EPISCOPUS ABRAS. Vide infra. **Episcopus vagantes.**

EPISCOPUS CARDINALIS, id est pro prius, Gal. *Enchœf*, in capite, quoniam *Abbas Cardinalem* dicit, supra ambo tamen s. Gregor. M. lib. 2. Ind. II. Epist. 24 de Episcopo vidente: *Ex parte ordinaciones Clericalem, latero omnia tanquam Cardinalium et proprium et volumen agere Sacerdotem, ita Presbyterum, Sacerdotem, et Episcoporum Canonicum.*

dinalium, pro proprio Episcopo nihil non
semel usurpat, lib. I. Epist. 77. 79. lib.
2. Ind. 10. Epist. 25. Ind. 11. Epist. 13.
14. lib. 12. Epist. 2. Hadrianus II. PP.
Epist. 11. de Actando Nannetens. Epis.
copo, qui a paginis Ecclesia sua pulsus
fuerat. *Decernimus hunc sanctissimum.*
Actardum Ecclesie, que forte sui fuerit
inductus restare, penitus, in accorduari,

vitudata rectore, penitus incardinari, quatenus in ea constitutis officiis Episcopatus exercetur. Ita Idem propter Auctoritatem suam admodum admodum legitima incardinatus, *Cardinalis Metropolitanus et Archiepiscopus Turonensis Ecclesie*, dicitur in Epistola eiusdem Hadriani PP. ad Episcopos Synodi Duaciensi edita a Sirmione: ut Frithomarus Burdigalensis Archiepiscopus ac Bituricensem Ecclesiam incardinatus dicitur *Cardinalis factus in Bituricensem Ecclesiam*, in Epist. 8. Joannis VIII. PP. Vide eisdem Epist. 13. et 11. Epistolis Urban. II. PP. de Lamberto Episcopate Atrebatis, tom. 5. Spicilegium Acherianum pag. 321. *Vestrum ergo dilectionem litteris meis perducere ad deponentes tam in Corinthon quam in Episcopato, tanquam Beati Petri mandatis consecrato subesse et obediens eritis Addidit enim Statutum Huius Archip. Lugdunum studiorum pag. 362. Alio Epist. eiusdem Urban. tom. 3. ejusdem Spec. pag. 121. *Per presentis stipue proutdam pacauimus, ut Atrebatis Ecclesia den-**

*cepit semper Cardinalem suctur Episcopum.
Hic autem agitur de Episcopate
Abbatum, qui unitus Cameracensis
ab abbas, qui fuit ab Urbano IV. dato
ei Episcopate Cardinali, seu proprio. Bulla
Anacleti II. Antipape pro. Erectione
Abbatie Cephalidensis in Episcopatum
apud Rochem Purrum tom I pag 300.
Prefatam Ecclesiam sedem Episcopalem
deinceps ... determinata, ... sua Can-
diacula Episcopum voluntaria ceterorum
normaliter, ... per manus Archidiocesis*

EPI

277

**Messanensis mysteria consecratio acci-
piti.** Atius Episcopus proprie dictur.
Herimannus de Restaurat. S. Martinis
Tornacensis cap. 37. **Mandavit etiam
Clementis Tornacensis ut ad eum irent,
liberetatem recepti propter Episcopum.** Eccl.
cap. 114. **Nomini pastore Tornacensis
destitut, et eos ab obedientia Novimense
Episcopis absolut, usque semper habeant
proprium Episcoporum iurisdictione privilegium
sui promulgant.** Vide Hadrianus PP.
Epist. 15. Journum Romanum cap. 3.
tit. 11. Hincmarum Rem. Opus. 45. cap.
8. 12. Foloardum lib. 3. Hist. Rem. cap.
21. lib. 4. cap. 6. Concilium Duziacense
1. pag. 299. 301. 302. edit. Cellotti, et
Franciscum Florentem ad lib. 7 Decre-
tal pag. 267. 268.

Fratr. preterea Episcopi quibus id
indumentum erat praerogatum, ut Romanae
sedis Cardinibus accenseretur: quod
quidem ius attributum Archiepiscopo
Mazdeburgensi auctor. Historia Fundatio-
nis eiusdem Archiepiscopatus edita ab Henrico Melchiori. Ordinatio et pri-
elegit. Apostolice autoritatis sancti ac
magis in primis in ordinine Ecclesie
secundum primatum habere ordinari
descenderunt Archiepiscoporum qui in Ger-
mania sunt ordinati. et inter Cardinibus
Episcopos Romanae sedis consortium ha-
bere: pristinare 12 Presbyteri. 7 Dia-
coni. 21 Subdiaconos Cardinales ad morem
sancte Romane Ecclesie ordinare, qui
ad principale altare ministrantes quoti-
die, excepto jejunio, dubitatis, festis
ter, sandalios uentur.

Episcopi CARDINALIS, Quibus jus eligendi summum Pontificem datum est in Concilio Romano anno 1059: Statutus, ut aheunte hiis Romana universalis Ecclesie Pontifice, in primis Cardinales. Episcopi diligentissime simul ad electione tractantes non ipsi Clericos Cardinals adtractant, siue reliquos Clericos et populus ad consensum nova electionis accedat, etc.

EPISCOPI CATHEDRALES, ad discrimen
Chorepiscoporum, in Capitulari Aquis-
gran. ann. 843, cap. 6. et lib. 7. Capit.
cap. 424. Vide *Cathedra*.

Episcopate Catholice Ecclesie Italicae
summi Pontifices seipsos indigitarunt
non semel. Vide Italianam sacram tom. I.
pag. 385, 592, etc.

EPISCOPI COMMENDATARI. Observat
Onuphrius, Avenione, sede Pontificum
Romanorum ibi translata, nulla habita
antiquissimi instituti ratione, nullum
fere ordinatum creatum, qui non ha-

tere cardinalium creatum, qui non habet Episcopatum. In titulum, qui non habet episcopatum, vel in proprio ordinis administratione, cumque canonice homini. Ave monachus inventa: cumque consuetudinem ad sua tempora perdurasse, in cardinalibus ex devotissima ficerat, ut unus in cardinalibus Presbyter vel Diaconus non unum tantum haberet in commendam Episcopatum, sed aliquando tres, quatuor, vel quinque, et aliquando sex: cui rei impositus fuit modus in Concilio Tridentino.

EPISCOPUS EPISCORUM. Vide Notata
a Savarone ad Sidon. lib. 1. Epist. 6. et
Franciscum Turrionem lib. 2 pro Epist.
Pontificis cap. 2. preterea Monachum
Sangallensem lib. 1. de Carolo Mag.
cap. 27.

lum in Italia sacra tom. 1. etc. Vide etiam *Suffraganeus*.

¶ EPISCOPUS FATORUM. Festi fatorum praecepit Statuta MSS. Capituli S. Audonis. Item et quis temporibus retraetis multi defectus et plura scandala, deordinaciones et mala occasione. Episcopi fatorum et suorum evenerint, statuimus et ordinamus quod de cetero in festo Circumcisionis Domini Vicarii certe que chorun frequentantes et eorum Episcopi se habeant honeste, cantando et officiando sicut continetur plenius in Ordinaria Ecclesie. Vide *Kalenda*.

EPISCOPI FORENSES, in Diurno Romano cap. 1. tit. 8. dicuntur eadem ratione, quo Presbyteri forenses, de quibus suo loco, Episcopi scilicet alienae Diacones quam Romanae.

¶ EPISCOPUS INNOCENTIUM, qui Ohoro in festo SS. Innocentiorum praeferat. Hujus ludici Episcopi quedam ornamenta exhibet Inventarium ornamenta. et Reliq. Ecclesie Noviom. ann. 1419. ex Archivo ejusdem. Item una parva Croce argentea ad baculum nigrum pro Episcopo Innocentio. Item tres sendales rubae. Item aliae parve sendales pro Episcopo Innocentio. Et in Breviariorum ad usum Ecclesie sarisburg. edito Londini ann. 1555. et asservato Pontificale Monast. Benedictinorum Anglic. pro Feste Innocentio. Pueri chori suum habebunt Episcopum. Vide infra Episcopus Puerorum.

¶ EPISCOPI LEGALES, Legitime et canonice electi, via et doctrinae conspectu. Gregor. PP. VII. Ep. 49. lib. 2. tom. Concl. Laub. col. 104. Iterum cum mentis intuitu partes Occidentis, cuius Meridiei, aut Septentrionis video, vix legales. Episcopos introitu et vita, qui Christianum populum Christi amore et non seculari ambitione regant, inventio.

• EPISCOPUS MEDIUS. Vide supra In Episcopatis.

• EPISCOPUS NULLATENSES, Nullus sedis, qui carent clero et populo. Conc. Armen. ann. 1342. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 318. Episcopi vero nullatenes sunt isti. Dominus Johannes. Dominus Constantinus. etc.

¶ EPISCOPUS ORDINUM, a sacris ordinibus, quos conferre solet, sic dictus Episcopus coadjutor, vulgo Suffragani, in Historia Monasterii S. Laurentii Leodiensis, apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1145.

EPISCOPUS PALATINI dicitur Leo qui datus in Vita S. Adalberti Episc. Pragensis. p. 20. deinde forte qui Episcopus Regalis Capelle dicebatur, apud Bohemios, quippe Charta Caroli IV. Impensa data Praha ann. 1364. pro incolis opipidi de Romanis in Delphinitu, quae habetur in Tabulariu Regi Regesto ann. 1363. etc. ch. 97. Ita clauditur. Ego Johannes E. G. Colmicensis Episcopus Regalis Capelle Boem. Comes, et sacre Imperialis aule Cancellarius vice. Moguntiensis Arch... recognovi. [Et in Charta Ludovici Regis Aquitanorum pro Monasterio Nobiliacensi apud Stephanum Antic. Pictav. MSS. part. 3. pag. 238: In Dei nomine Reginpertus seu indignus vocatus Episcopus sive Caspalanus Hodoico Regis Adigitianorum] Sic porro dicti videntur Episcopi, qui ex indulgentia summi Pontificis in Palatio Regum morabantur, ut essent cum quibus illi de rebus Ecclesiasticis tractarent. Concilium Francofordense cap. 55: Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, se a sede Apostolica, id est, ab Hadriano Pontifice licentiam habuisse, ut Angilramnum

Archiepiscopum in suo Palatio assiduo habebat propter utilitates Ecclesiasticas. Deinde sicut Angilramnum habuerat ita etiam Hildeboldum habere debuit, quem et de eodem, sicut et de Angilramno, Apostolicam licentiam habent. Omnis Synodus consensit, et placuit ei eum in Palatio esse debere propter utilitates Ecclesiasticas. Ad hoc porro delecti Angilramnum Episcopus Metensis et Hildeboldus Archicapiscopus Colonensis, ut Capelle Regis praesessent, atque adeo Cleri Palatini curam gererent. Nam Archicapellani dignitate functi sunt. Hinc Hildeboldus Archicapellanus, sacri Palatii antistes dicitur Agobardo in Epist. ad Proceres Palatii. Vide Archicapellanus, et Codicem Carolinum Epist. 26.

Ejusmodi Episcopos habuisse etiam Croatorum Reges, testatur Thomas Archidiaconus in Hist. Saloniaca cap. 15: Voluerunt etiam Croatorum Reges, quasi speciale habere Ponitentes, petierunt ergo ab Archiepiscopo Spalatinus, et fecerunt Episcopum, qui Crotenses appellabatur, posueruntque sedem eius in campo in Ecclesia S. Marie virginis iuxta castrum Tinense. Hic multas obtinuit parochias, habuimus predia, et possessiones per totum pene Regnum Croatiae, quia Regalis erat Episcopus, et Regis curam sequebatur, eratque unus ex Principibus aucto. Sed et Reges Hungariae, quod colligere est ex Diplomate Caloniani Regis ann. 1100. quod existat apud Joannem Luculum lib. 3. Hist. tom. Concl. Laub. col. 104. item ann. 1100. cum mentis intuitu partes Occidentis, cuius Meridiei, aut Septentrionis video, vix legales. Episcopos introitu et vita, qui Christianum populum Christi amore et non seculari ambitione regant, inventio.

• EPISCOPUS PORTATIFIS. Vide supra In Episcopatis.

• EPISCOPUS PUERORUM, qui omnino carent, non omnino constat, inter omnes, cum nulla civitas Palati nominata, cum occurrit in veteribus Notitiis.

Neque enim ausim contendere Petrus fuisse ex Episcopo Palatini de quibus egimus. Marca in Histor. Benchariensi pag. 847. fieri posse existimat, ut es Palentia in Hispania ex Metropoli Tolletana, quae tum a Gothis tenebatur, fuerit Episcopus, ita ut Petrus in aula Alarici tum commorans, Concilio Agathensi pag. 508. fieri posse existimat, ut es Palentia in Hispania ex Metropoli Tolletana, quae tum a Gothis tenebatur, fuerit Episcopus, pro Sumis in festo Innocentio faciendo, in Stat. eccl. S. Dion. Leod. ann. 1350. tom. 2. Monum. sacr. antiq. pag. 42: Statuum est quod ultimus receptus in canonicum, qui in perceptione erit fructuum, et non fuerit foraneus, cuiuscumque sit ordinis, solvet Episcopatum puerorum illius anni et semper, quoque aliis de novo receptus fuerit canonicus, nisi canonicus scolaris sub virga existens, ipsum extermerit qui tempore subducendum Episcopatum, quando fuerit sub virga, et dum sub virga fuerit, ultimus receptus tenebitur.]

¶ EPISCOPUS PORTATIFES. Vide Chart. Episcop. Mindens. ann. 1319. 1320 et 1322 apud Würdtw. in Subsid. Diplom. tom. 10 pag. 77. 103. et 152. Haltius. Calend. medie. Ievi edit. German. pag. 168. ad dieu 28. Decemb. et Dürri Commentat. histor. de Episcopo Puerorum, que prodit. Moguntia ann. 1755. Dicitur etiam Episcopus Scholasticus, Germ. Schulbischof.]

• EPISCOPUS CAPELLÆ REGIS. Idem videtur qui nunc Maire de la Chapelle nuncupatur, Inspector. Charta ann.

1362. ex Chartul. AD. S. Germ. Prat. fol. 63. r.: Domus in vicu de hyrundele coniuga ex una parte domui defuncti Danielis vinearum, et domui Episcopi capellæ regis ex altera. In alia ann. 1250. ibid.

Satyrus Menip. pag. mihi 90. Vide notam ibi.

Episcopi PRIMÆ SEDIS, Primates, in Concilio Carthag. III. can. 26. Milevit. II. can. 24. Cartag. V. In proemio, in Capit. Carol. M. lib. 7. c. 17. [oo 29.] etc. [oo Vde Glossar. med. Græc. in Illyriopovoc. col. 498.]

EPISCOPI IN VICEN Metropolitanorum constituti, in Synodo Vernensi ann. 756. can. 2. 4.

• EPISCOPUS alterius episcopi capellæ regis et vicarius inscribitur, in Lit. remiss. ann. 1372. ex Reg. 103. Chartoph. reg. ch. 159. Guillaume de Cerneau, de l'ordre des frères Precheurs; pourve Evesque de Cupr, oultre Naples die lieux ou environ, chappellain et vicaire de nos trez-cher et feal cousin l'archeveque de Rouen.

EPISCOPUS alterius episcopi capellæ regis et vicarius inscribitur, in Lit. remiss. ann. 1372. ex Reg. 103. Chartoph. reg. ch. 159. Guillaume de Cerneau, de l'ordre des frères Precheurs; pourve Evesque de Cupr, oultre Naples die lieux ou environ, chappellain et vicaire de nos trez-cher et feal cousin l'archeveque de Rouen.

EPISCOPUS BETHLEEMITICUS, frater Guillelmus de Valan, regi Carolo VI. a confessionibus, pensione annua xxiii. lib. Turon. donatur literis ann. 1385. in Reg. 128. Chartoph. reg. ch. 75.

EPISCOPUS PUERORUM. [Idem qui Innocentium.] Concilio Salzburgense anno 1274. can. 17. id huc quodnam iudi

norit, quos vulgariter eloguntur. Episcopatus puerorum appellat, in quibusdam Ecclesiis exercentes adest insolenter, et modi nonnunquam enormes culpes et gravissima subsequuntur. Ex ipsi his ludos in Ecclesiis si a personis Ecclesiasticis de cetero fieri prohibemus, nisi forte pueri 16. annorum et infra fuerint, qui hujusmodi ludos exercent, quibus ali, senioribus ipsi nullatenus se miscant ac interficiunt. Vide *Kalenda*. [Testamentum Domini Le Serop apud Rymer. tom. 9. pag. 273. Et etiay copa et casula, tunica et dalmatica, cum omni apparatu, quas habeo pro Episcopo Puerorum.] Hinc Episcopatus puerorum, pro Sumis in festo Innocentio faciendo, in Stat. eccl. S. Dion. Leod. ann. 1350. tom. 2. Monum. sacr. antiq. pag. 42: Statuum est quod ultimus receptus in canonicum, qui in perceptione erit fructuum, et non fuerit foraneus, cuiuscumque sit ordinis, solvet Episcopatum puerorum illius anni et semper, quoque aliis de novo receptus fuerit canonicus, nisi canonicus scolaris sub virga existens, ipsum extermerit qui tempore subducendum Episcopatum, quando fuerit sub virga, et dum sub virga fuerit, ultimus receptus tenebitur.]

¶ EPISCOPUS CAPELLÆ REGIS. Idem videtur qui nunc Maire de la Chapelle nuncupatur, Inspector. Charta ann.

1362. ex Chartul. AD. S. Germ. Prat. fol. 63. r.: Domus in vicu de hyrundele coniuga ex una parte domui defuncti Danielis vinearum, et domui Episcopi capellæ regis ex altera. In alia ann. 1250. ibid.

filiam meam, ditabam eum muneribus et dabo ei urbium Constantie Episcopiam.

* 2. EPISCOPIUM, Dicresis ipsa Episcopo subiecta. Charta ann. 1109 apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 268: *Ipsa quoque Johannes Episcopus concessus nobis et quidquid exinde acquirere possemus. Vetus Breviarium ad usum Monast. S. Germani Autissiod. XIII. saeculi, ad diem Novemb. 8: Instituti (Episcopatus) subliniter fieri ab omni catu humano ejusdem Episcopii festivum diem omnium Martyrum Confessorum ac Virginum qui intra confinia hujus tumultuosa consistunt. Vita S. Severi Episc. Abrinc. tom. 1. Febr. col. 191: Et quoniam adhuc eo tempore in Episcopio plurimi vanisimo tenebantur idolorum errore. Vita S. Guillelmi Abbat. Divion. tom. 1. Jan. pag. 59: Sed predictum Monasterium in Verelleensi urbis Episcopio situm, a quoque ejusdem Episcopi dictio subiectabatur. Rursum occurrit in Additamentis ad Chronicam Casauri apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 902 et in Capitulari Metensi anni 157. f. 5. See Ade Chart. ann. 990. sp. M. M. Pap. Dipl. pag. 25.*

* 3. EPISCOPIUM, i.e. Ecclesia Cathedralis. Translatio S. Merici Episc. Atienensis n. 7: *Et eadem parte deputata Clericis, in hymnis et spiritualibus conitatis tota nocte per vigiles justis manere, ut facto mane, ad Episcopium ejusdem, cum laude et gloria deportaret. Occurrunt rursum infra. Apud Theophanem Cerneum, homilia quarta habita dicitur ita: in hoc tempore, i.e. in nocte, id est, in Ambone Cathedra in Ecclesia 190 Marcius Mercator pag. 171: Synodo congregata in Episcopiorum metropoli et sedentibus in Episcopio rev. et rel. episcopi. Mennonis sanctissimis et Deo dilectionissimis Episcopis, etc.] [Vide "Exordio" in Glossario medie Graecitatis.]*

* 4. EPISCOPIUM, Domus Episcopi. Capitulare 2. anni 802. cap. 9: *De adulterio et iniurice causis perpetratis tam per Episcopos et monasteria virorum et puellarum quamque inter seculares homines. Additio 3. ad Capitularia cap. 79: Sea priusquam ad consecrationem presbyteratus accedit, maneat in Episcopio discendi gratia officium suum, tamdui donec possint et mores et actus ejus animadverteri. Synodus Meld. cap. 26: Sugerendum est... ut Episcopum, quod Domus Episcopi appellatur, etc. Vide Appendicem ad Tabulariam Marcius cap. 8.*

* 5. EPISCOPIUM, 4. Reditus Episcopatus. Charta ann. 971. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 251: *Huc Mangene dedit Gualtherius Episcopus frater suis S. Circum de Episcopio.*

** EPISCOPALIS AUDIENTIA. Vide Audientia I. et Codic. Theodos.

* 1. EPISCYNIUM, Superclitum, ab iui et exuvio. Cillum, summa palpebra. Terrull. de Pallio cap. 4: *Censoris intentio Episcynio disperso. Vide Turneb.*

Adversar. lib. 7. cap. 20. et Salmas de Palli. pag. 342.

EPISIMUS, ex Gr. *ἰκνημα*, Epistola Joannitii Regis Bulgar. in Gestis Innocent. III. PP. pag. 70: *Misi autem ad pressens in signo parvus recordationis examina duo Episima dupla, unum est rubrum, aliud est album. Perperam editum est examina duo Episima. Ubi examina Episima seu iknem, sunt tesseras auro textis vel purpureis clavata. Ita iknem apud Laertium in Aristotele Interpretantur viri docti. Vide Atenaeus.*

* 2. EPISTAGMA, Sigillum, ut videtur,

dictum, ab inscrutori. Instillatio, quod cera instillatur ad sigillum compendium; nisi forte legendum sit. *Epistagmum* ab *ικνημα*, Notis compungentes, sive Sussannahus in Vocabulari. *Epistagmum*, Subscriptio charta Rogerii Siciliae Regis ann. 1129 apud Murator. tom. 6. col. 623: *Nec ad regis Epistagmatus nec exemplorum cogantur solutionem. Et col. 626: in Charta Willielmi Regis Siciliae ann. 1160: Ad huius autem concessionis et munitionis nostre memoriam ac perpetuo stable firmamentum presens hoc privilegium nostrum per manus Matthei nostri Notarii scribi jussimus, nostroque quo utimur Epistagmata roboretur.*

* 3. EPISTOLE, [Prases, praepositus aliqui rei: *Cate. R. R. 56. Familia Clericorum, qui opus facient, per hiemem triticis modios quatuor, per sestatem modios quatuor semis: villici, villicae, Epistole, epilioni modios tres.*]

EPISTOLE, pro Epistola, Fridericus in S. Wilfrido Episcopo cap. 30:

Aliud Regi dicitur Epistola Testa.

EPISTOLE, Charta et tabulae veteres, diplomata, ceteraque, quibus negotia gerabantur, instrumenta, quod in Epistola modis conciperentur, atque adeo illius salutatione, in cuius scribentur gratiam, inscriberantur. Iuvenalii Epistolarum formulae existant apud JC. paucis, quae postmodum, inclinata imperio, crebreiores esse ceperunt, ut obiectum est prae scriptorum ex Senatoris formulis, unde quidam existimarent a Gothis, Lombardis, Francis, ceterisque Arctois Gentibus in Gallicas Gallicaque plaga dimanasse. Et certe apud nos Epistolarum invalluisse usum donec plus satis Formulae Marci et aliorum, et infinita propinquitas diplomata. En aliquot in exemplum Testamentum S. Cesarii Arsatii, Episcop. Et si cui aliquid per Epistolam, aut per pitacium, aut verbo, pietatis intuitu contul, valere volo. Vetus Charta sub Chilotano Regi apud Doubletum lib. 3. cap. 2. Sed quia votus meus fuerat, ut per paginam testamenti villas ipsas superius nominatas basilicas S. Dionysii concedisse, seu ut mos est loci illius, habebat per Epistolam delegasse, etc. Alia Caroli Martelli, apud eundem cap. 4: *Si qui... contra hanc Epistolam donationis nostre... venire voluerit. Que tamen Charta in formam Epistole non concepta est. Tabulariam Brivatense ch. 296: Propter Epistolam cessionis in sua elemosyna pro sui luminariorum condonavit. Mitto reliqua.*

De Epistolis Canoniciis et aliis agimus alibi et Clavis in voce *Sigillum secretum*.

* 4. EPISTOLE FARCITE, Quae leguntur in sacris liturgiis, nec soles constant Scriptura verbis verum plures etiam continent parvulares intermixtas, quibus quadammodo farcitur, quinque dicuntur farcite. Vide in Farca 2.

* 5. EPISTOLE DOMINICALE, SANCTORUM, Qua diebus Dominicis et festivis Sanctorum in sacris liturgiis leguntur. Chartul. majus S. Vict. Maest. fol. 96 v: *Ipsa senectatis de via sua terra nominata donauit pro filio suo Arcando pro psalmis, hymnis, canticis, et Epistolas dominicales et sanctorum.*

* 6. EPISTOLARE, Vide Epistolarium.

EPISTOLARIS, Amanuensis. Ab Epistola, Secretarius. Saxo Grammaticus in Prefat. ad Hist. Danicam: *Regius Epistolaris effectus. Exordio;*, in veteri

Inscriptiones apud Mabillon. tom. 4. Anlector. pag. 503. Vide leg. 7. Cod. de Palatin. largit. lib. 12. tit. 23. 1^{oo} et Glossa med. Graecit. in "Exordio apud col. 70 et Append. col. 78."

* 7. EPISTOLARITER. Vide Epistolatum. EPISTOLARIUM, Liber Epistolarum S. Pauli et aliorum, qui leguntur in sacris Liturgiis. In Oste lib. 3. cap. 10 (a. 20.): *Librum quoque Epistolarum ea Missam describitur. Intra: Similiter fecit et de Sacramentariis... diobus nichilominus Evangelius et Epistolato uno. Nam usque ad illud tempus in Pleinario Missam tam Evangelia quam Epistles legebantur: quod quam asset tunc in honestum modo satis adseritur. Addit. cap. ult. ejusdem libri, et lib. 4. cap. 90. al. 92. et Vita Abbat. S. Albani, [necnon Bernardi Monachi Ordinem Cluniac. part. 1. cap. 14.]*

EPISTOLARE, Eadem notione in Usb. antiq. Ord. Cisterciensis cap. 64 (et in Hist. Mediani Monasterii pag. 242).

Glossar. Gall. Lat. ex Cod. 7684: Epistolare, Epistolarium, liber epistolarum. Epistoller. Inventar. S. Capelle Paris: Un Evangelier et un Epistoller de grans volumes.

EPISTOLARIUS, Nuntius, Epistolarum lator. Salvianus lib. 5. de Gubern. Del. Venient plerunque novi nuntii, novi Epistolarii a summis Sublimitibus missi, qui commendantur Illustribus paucis ad exitia plurimorum.

EPISTOLATUM, per Epistolas. Alvarus in Vita S. Eulogii n. 3: *Non odiose, sed detectabiliter Epistolatum in invicem egimus. Epistolariter eadem notione dixit Scriptor Vita S. Gaugerici Episc. Camerac. lib. 1. cap. 10.*

* 8. EPISTOLELLA, diminut. ab Epistola brevis lectio, quam Capitulum vocant, ex Epistolis S. Pauli aliquis libris breviter detinuta, quae ad Horas ecclesiasticas servatur, vulgo Capitule. Constit. Franc. Pizzopassi archiep. Mediol. ann. 1440, apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. sevi col. 83: *Volentes insuper et mandantes quid in diuersis, quibus de sancto aliquo divisione celebrabitur officium, Epistolellas ad Tertium, Sextam et Nonam speciales, prout inveniuntur in officio Ambrosiano dicantur... Certas Epistolellas, ut eorum verbo utamur, quae in Tertius, Sextis et Nonis ordinante sunt, breves quidem valde et compendiosas in Matutinis dicunt, loco ipsarum lectio num. Vide Capitulum 3.*

* 9. EPISTOLICUS [Epistolare, epistolaris, ut Epistolicus questiones. Gell. 14. 7. et 8. ubi citat Varro librum eo titulo. Item 7. 10. ubi eadem inscriptione librum Catonia appellat. Unde apparet ibi illis quoque eam vocem fuisse usurpatam.]

EPISTOLIUM, Litera formata. Synodica Concilii Sardicensis in Fragm. S. Hilari pag. 17: *Et ne ignorantes eorum accipiunt literas communicatorias, id est Epistola, quos justa Sententia degradavit. Infra: Omnes fratres et Coepiscopos nostros tuis admonere digneris, ne Epistola, id est literas communicatorias eorum accipiant. Concilium Turonense II. cap. 6. Ut nullus Clericorum vel Laicorum, preter Episcopos, Epistola facere presuma.*

* 10. EPISTOLOGRAPHUS, Scriptor Epistolarum. Utitur Notkerus Balbus lib. de Interpretibus Scripturae cap. 8.

* 11. EPISTOLA, pro Epistola, Charta, Diploma, apud Marchese nec. tom. 1. Hist. Frising. pag. 52. Acta hac Epistola, accipit eam ipse Timo propriis manibus

coram testibus seu ceteris ostantibus,
atque *hac consentaneo, involuto pallo*
triduim Epistulam super altare posita tra
didiit in manus, etc. Vide Epistole.

* **EPITA**, a Gr. ιπτα ap. Virgil.
Grammat. pag. 87. et 88.

* **EPITAPHISTA**, Scriptor epitaphiorum. Sidonius lib. 1. Epist. 1. Merito enim collate vestri mea carmina non Herorum phaleris, sed Epitaphistarum namus comparabuntur.

1. **EPITAPHIUM**, pro sepulcro in veteri Inscriptione apud Gruterum 669.

2. **EPITAPIUM**. Quae in Inscriptione, apud Superiorum lib. de Rel. in Administr. suis gestis cap. 28. et lib. de Consuetud. Eccles. S. Dionys. pag. 384. Descriptio eruditus Mabilionis in Vita S. Radobodi Hexasticon, hoc titulo Radobodo Epitaphio de vita Christi, et aliud Gallicum Guillelmi A. Vetus Fontanellae Monachus in quadam Regesta MS. fol. 21. quoque et hic scribere visum est. Sic inscribitur Epitaphie a metre sur la porte de Marcoussis.

En l'an cent et quatre que regnoit
Hildebert Roy des Roys d'Angleterre,
Et que le peuple de Bretagne,
Le gouvernement gardant de souffrance,
Il confera de la volonté francoise
De Marcoussis la noble seigneurie
Au bon Abbé de la royale Abbie,
Qui son nomme pour lors la Fontanelle,
Est en un autre endroit de la ville
Au nom de Dieu et du bon saint Vandrille,
Lequel estoit de Royale famille,
Avant ce don quatre ans trespassé,
Ce noble Roy en soli recompose.

* 3. **EPITAPHIUM**. Sermo funebris. Sic sors de Vita venerabilis Walæ Abb. Corbenensis libros inscriptis Paschalis Euthbertus, quos statim ab ejus morte orationis funebres vice aggressus est, cum ad modum, Inquit Mabilionius, quod Ursus S. R. E Subdiaconus, ejus temporis auctor, Basilii Magni Epitaphium appellat. Orationem funebrem, quam de eo scriptis Gregorius Nazian. Ieou iste habetur in Ursi prefatico ad Vitam Basilii Amphiphilico adscriptam, his verbis: *Sane notandum est, quia cum quidam legunt in his actibus, quia S. Amphiphilus scriptis, discrevase auctoribus ab his quae S. Gregorius Nazianenus in Epitaphio hujus magii viri commemorat.*

* **EPITATISTA**, *Lo scriptor de Epistole.* Glossar. Lat. Ital. MS.

EPITECTICUM, *Epitecticus terminus,* voces Agrimenorum, forte ita dictus, inquit Rigaltus, quia sit *τείχος*, et restarum aliorum terminorum ostendat et communoret. Auctor incertus: *Lapidés nativos, quod est, ex solo ipso, Centrales in Epitectico assignerit.* Item: *Terminus, si aliquid fictum haberet super se aurum, (τι ἀρευ) aut plumbum, aut stannum, Epitecticum, hoc est massatum fabricatum inter censa Centuriae.* Vitruv. et Arcadius: *Terminus Epitecticus, sive in finione agri, sive Prefectus, extenderit in pedes 40.* et pedes 50. in quadrifilio vero si plus, quatuor lapidibus fuerint inventi, *Epitecticas terminas: nam terminus iste vocatur massimus.*

EPITENDESION, vox male confecta ex Greco *τείχος λεγεται*, dignitas in Ecclesia CP. de qua Codinus et ejus Commentatores Epistola Michaelis Palaeologi Imp. ad Joannem XX. PP. apud Waddingum ann. 1277 n. 4. Et honorabilissimo Archidiacono certior Imperialis cleri, et Epitendeson ejusdem sancte Constantiopolitanae Ecclesie Georgio Melchite, etc.

III

* **EPITHANIA**, pro Epiphanie, in Con-suit canon Castell. apud Cl. V. Gar-ramp. In Dissert. 6. ad Hist. B. Chiarre pag. 200.

* **EPITHECA**. [Additio, adjectio Plaut. Trin. 4. 3. 18. Nisi etiam labore ad diuinum omnium Epithecam insuper.]

* **EPITHEMA**, *επίθημα*, quod res aliqui sustinet, inservit. Vita S. Guillermi Eremitae, libro 2. pag. 436. *Infundens oleum consolationis cum vino mordaci Epithema.*

* Unde *Epithemare*, *Epithema admovere* in Velsch Sylog. observat. pag. 87.

* **EPITHEMIUM**, pro Epitadium, ut infra. Paulus Berniediensis in Vita S. Gregorii VII. Papæ Maii tom. 6. pag. 331. *Mittentes supplices ad apostolicam sedem mutantes, Epithemum penitentia postulantem.*

* **EPITHETICOS**, Vulgariter Mirac. S. Bertini tom. 2 Sept. pag. 590 col. 1. *Plurimaque pro sui numerositate (velati Epitheta, ux loquamus) magnus exercitus ab omnibus dicebatur.*

* **EPITHYMUS**, *επιθύμω*, Desiderium. Vita S. Frederici Episc. Jalin. tom. 4. pag. 460. *At cum sanctioris vite Epithymus, vigilia et orationibus jejunusque jugibus, pro Christi nomine corpus suum capit a figura, etc.*

* **EPITYMUM**. Vide Epitodium.

* **EPITIMIA**, *επιτίμω*, Bona existimatio. Modest. leg. 21. § 2. de Tuf. et Cur. (26.)

5. **Manent Epitima**. Alii exponunt ut Epitium.

EPITIUM, Gloss. Gr. Lat. *επιτίμω*, Perna, multa; sed proprie poma deliciae Ecclesiasticis indicta Clericis delinquentibus. Anastasio ad VIII. Synod. Epitium, est *increpatio, vel inductio* *Perna pro culpis*. Joannes Diacon. lib. 2. Vita S. Gregor. M. cap. 45. *Tristatus est, quia antequam exiret de hac vita, non solvit eum ab excommunicatione* Epitimo. [Albertus Abb. Michae. Epist. ad Johannem XVII. Patam, apud Mabilion. tom. 3. Analect. pag. 410. *Monasterium novas indiculorum biblos corroboret, quibus ipsa Congregatione ab omni strenuus quiete Deo servire possint, marime sub Epitimo excommunicatione.*] Tantumque ἐπιτίμων ἔχεται τοιούτους, apud Palladium in Vita Chrysostomi pag. 21. editionis D. Emerici Bigotti, Vita S. Nili Junioris pag. 47. *Ορθος αὐτὸν καὶ επιτίμων γενεστάτως ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ πατέρος τοῦ επιτίμου* etc. Vide S. Basilium et Anonymum qui ei subiungitur nepti Epitimiaw. Pachymerem lib. 7. cap. 6. 22. lib. 9 cap. 21. lib. 11. cap. 6. et Nas. lib. 3. Cinnamomum pag. 458. [Praterea Morinum lib. 1. de Pernit. cap. 1. 14. et subiungens Epitimum.]

* **EPITIUM**, Flos thymi. Vide Epitum.

EPITOGLIUM, Britannico ad Juvenalis Sat. 6. *Est genus vestis quod togam pre-*

trindebat. J. S. Sacchariens. lib. 8.

Polini cap. 11. Hic septuagintior.

densitas pallibus et Epitogia, clamonti

punctulis superfluit. Occurrat in Notis

St. Iohannis pag. 157. apud Quintilianum

lib. 1. cap. 9. Dicitur etiam vestis super-

torum Clerici Epitogia, in Vita S. Joannis

Theristae cap. 1. [in Actis MSS. B. Yvo-

nis non semel] Vide in vocibus [Alna

et] Capillardum Concilium Londinense

ann. 1342. cap. 2. de abusu Clericorum

in vestibus. Epitogia ac cloaca ubi pa-

tentur videtur. Statuta Ecclesie Caduc.

inter Aeneid. Marten. tom. 4. col. 727.

Omnibus (Clericis) etiam prohibemus. ne

Epitogium, tabardum, seu mantam folia-

tam (folratam) usque ad oram curtam sic deferant, quod vestis inferior stabiliter videatur.] Vide tom. 4. Hist. Academie Parisiens. pag. 390. [et Lobinelli glossarium ad eamem Hist. Britann.

Ei grecorum federatum, spud Rob. Goulet

in Compendio Jurium Univers. Paris.

¶ 14. *o* Gislar. Gall. Lat. ex Cod. reg.

7684 Epitogium, house. Aliud ex Cod.

7632 Epilogium, house vel secol. Log.

Serot. Memor. D. Cam. Comput. Paris.

ad ann. 1281. fol. 53. v. *In iunctum fuit...*

omnibus clericis (camera) quod de cetero

habeant et deferant Epitogia longa,

honesta, ipsaque deferant in camera et

ex ea per ullam continet. Conjugat vero

in mantellis foratis penna alba vel ni-

gra, et capsula forata similiter vel Epit-

ogia curta saltem ad honorem et decen-

tatione camera supradicta incedant, veniant

et recedant. Epitogum anaptum, inde-

cens, ut videtur, in Inquisit. ann. 1217.

apud Spon. tom. 2. Hist. Genev. pag.

419. Fuit quoque in alterum vestis, ut

colligitur ex Testam. Hugo videtur ann.

1347 in Chartul. Anton. Massili. fol. 220:

Iten logo Virande Michaëla de Massilia

tunc et Epitogium meum panni coloris

pebrati pro diversis servitis mihi per eam

impensis.

* **EPITOGLIUM**, pro Epitogium. Statuta

Cisterc. ann. 1281. inter Aeneid. Marten.

tom. 4. col. 1585: *Abbes et Monachi...*

a gestatione camisiorum linearum, gip-

tonum, tunicarum nigrarum, diplodorum,

Epitogiorum, aut aliorum quorumcum-

que habitu inordinatorum prorsus abs-

tinguntur.

* **EPITOGUS**, ut Epitogium. Glossar.

Lat. Gall. ann. 1322. ex Cod. reg. 4120:

Epitogus i. Sourcot.

EPITOGLIUM, in Notis Tyronis pag. 184.

balneariis ades.

EPITOMA, Ermenicus Monachus Au-

gensis de Grammatica: *Sed et hactenus*

ratio jacundissima ac in ornati virtutum

strenuitate præfulgido ex primoribus fon-

tribus totius Europei emananti Cohære-

ti, Itudorico scilicet dilectissimo Regi nostro,

qui tunc augustiniori limite terrarum, virtute

tamen vincit Herculem Centauros

dominantem, et agilitate Utesem. Inter-

rogav. Sclavos in gyro, et non miraris

Epitoma inueni. Id est laudes meas, (vel

memoria) quae memoro: Epitoma

namque apud Papam significat memoria-

rum.

* **EPITOMARE**, Epitomen facere, non

semel apud Scriptores inferioris avi.

Vide Fabri Thesaurum et Lexicon Go-

clenii.

* **EPITOMARIUS**, Abreviator, Papias.

* **EPITOMATOR**, Iechi, in Thesauro

Fabri.

EPITOMIUM, pro Epitome, apud Orde-

rius. Vide Vitalem lib. 4. pag. 597.

EPITOMO, [In epitomen redigo. Tre-

bali. Pol. XXX. Tyrann. 30. de Zenob.

ad fin. Historia Alexandria] ita perita,

ut tam Epitomasse dicatur.]

* **EPITRACHELIUM**, *επιτραχύλιον*, Col-

lare. Locum vide in Enchirium.

* **EPITRAPEZIUS**, [Super mensam

Hercules Epitrapes] inscribitur Silva 6.

4. Statis, in qua describitur, et lau-

datur mensarum vas, quod profecto,

ut Itali dicunt, ad uso di deseri

inseriebat, opus Lysippi referens Herculem

dextra poculum, sinistra clavam tenen-

tem, substrata pelle leonis. Laudatur

etiam a Martial. 9. 41. unde lux magna

Statiane carminis accedit.]

* **EPITRIMUS**, Hippodromus, ut post

Massum monent docti Editores ad Acta

SS. Firmi et Rust. tom. 2. Aug. pag. 420. col. 1: *Sequenti vero die praecepit sibi tribunal in Epitribo circi preparari, et sanctos Dei Firum ac Rusticum conspectibus suis presentari.*

* **EPITRITUS**, Gr. ἐπίτροπος, Sesquiterius. Dudo apud Duchesn. Hist. Norm. Script. pag. 68:

Sequocatae locum quoniam proprio claudit, Et discessare non possunt ligati.

Vide *Diaspon* et *Lex. Martin.*

* **EPITROPHUM**. [Dominus in qua alunter pauperes infantes. DIFF.]

* **EPITROPUS**, ἐπίτροπος, Curator, cui re aliquis cura committitur. Testam.

Bernardi Comitis Armaniac. ann. 1392.

tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1409:

Constitutus et ordinamus Epitropos et fiduciarius ad executores et fiduciarios preacti testamento nostri R. P. D.

Aenevnum Archep. Auxitan. Fecit Testa-

tatio ipsa sua Epitropos et testamenti

executores eos prescriptos apud Achaeum

Spicil. tom. 9. pag. 287.

* **EPITRUM**, Epitrum. Orderibus

Vital. lib. 7. pag. 650: *Ducatum Nor-*

manniae, antequam in Epitribo Sentac

contra Heraldum certaverit. Roberto filio

meo concessi, etc. Idem Can. Regul. Mai. tom. 1.

pag. 775: Ultra pontem Enguenie in Epitribo

spatioso tenuiora fagi praecepit. Quibus

locis haec voces Campum procul dubio

sunt, sed etymon inquiru. Apud Isidorum lib. 17. Originum pag. 9: Epitri-

mum, seu Epithrum, est flos timi, vel

thymus.

EPI TU YKACON. Anonymus Barenensis in Chron. ann. 1082: *Et adduxit Anatolyki Epi tu ykaccon. id est, ixi τὸν οὐαβῆν*

Dignitas in Palatum CP. qui οὐαβῆν

τὸν οὐαβῆν dicitur Pachymeri lib. 1.

cap. 13. lib. 2. cap. 21. lib. 5. cap. 13. in Gloss. Lat. Gr. *Domesticus*, est οὐαβή,

οὐαβή. Ex quo forte hunc magistratu-

rum praefuisse Domesticis Palati con-

jectuarunt viri docti. Sed in nostra Con-

stantinopoli Christiana, evadent fuisse

*cum eo, quem veteres *Comitem rerum**

privatarum vocabant, pluribus ostendimus.

* **EPITRUS**, Clavus ligneus. γύψος,

ἰνοῦς, in Gl. Gr. Lat. Occurrit apud

Palladius lib. 11. tit. 8. et S. August.

de Civitate. lib. 15. cap. 27. Vide

* **EPLEMA**, Lo impiastrato, in Glossar.

Lat. Ital. MS.

* **EPILIOCUM**. Vide in *Epitribo*.

* **EPLOCUS**. Vetus Interpres Juvenalis

Sat. 6. v. 571: *Membra Mathematicorum,*

ut actus diurnos, que assidua tracta-

tione colorem suum induant, et Eplocus

fascia est, colorem fecit, ut succinum. Ieg.

forte Glauea.

* **EPOMA**, Mensura temporum seu

Terminus fixus a quo numerantur anni.

Epocha Christianorum est Nativitas

Christi Domini, ex quo Dionysius co-

gnomine Exiguus eam, qua Dioclesia-

na dicebatur, abrogavit. Tot fere

uerunt Epochæ, quod populi: sed de

lis consulenti Chronologista. Vocis

etymon ἐποχή, Inhibitio, retentio, sic-

que dicitur, quod Epochæ, tempora si-

stantor et terminantur. Vide *Era* et

Anno.

* **EPOMIS**, ἐπωπή, Superhumeralis. Vide

locum in *Circumpedæ*. Sussannicus in

Vocabulario: *Epomis apud Erasmum*

significat capitulum magisteriorum, non etiam

ceremoniam.

* **EPONDALE**, f. pro *Expositionale*.

Vide in *Spondale*.

* **EPOPTA**, ἐπόπτης, Inspector, inspec-

tator. Utitur Tertull. initio libri contra Valentianos, ubi totam mysteriorum Atticorum scenam et apparatus explicans ait: *Diutius initiant, lingua quoniam instituit, ut opinionem suspendo cognitio-*

nis adficiunt, etc. ubi Epopta indem-

sunt qui Mystra sacra discentes myste-

riisque majoribus necdum initiati, alii

tamen Scriptoribus ἐπωπά juxta vim

vocis Inspectores erant arcionorum et

ad ipsa sacra interiora majoraque mysteria admittebantur. Vide Scaligerum

temp. 3. Tibulli et lib. 5. de Emendat-

tem, et Casaubonem ad Atheneum.

* **EPOPIDIA**. Plinius lib. 3. cap. 17.

Oppidum Eporedia, Sibyllina libris a-

poppulo Romano conditum. Eporedia,

Galla bona equorum donatores vocant.

Merula sic dictos putat, quas Oppri-

ders, Belgae, i. primos equestris milita-

ri agustros equum, vel equiones eximio-

res. Alii carent. Id constat ejusdem

originis haberi debere nomine appellatum

Gallici Ducis, Eporedios dicti

Casauri. 7.

* **EPENDIS**. Vide *Epidecen*.

* **EPENPINARE** CELESTIANS. Bibere

vel eam singularem dividere. Mirac.

B. Stanislai Can. Regul. Mai. tom. 1.

pag. 182: *Holaguinus Bychangyn de*

Casimiro communis tempore astata cere-

stata braxare, et cum adhuc esset in

lectacori, destructa est a tempestate

tempeste tantum, quod omnino alba et

fotida effecta est. Cum votum fecit ad

sepulcrum ibi P. Stanislai, et statim

meliorata est, in tantum quod eam totum

Epuroparat.

* **EPULE**, Septimianus, ad *Iota*, Sep-

tem. Vide *Tupica fabria in Tupis*.

* **EPUDORATUS**, Epudoratus. Sens ver-

gogne, neant honteum. Gl. Lat. Gall

Sangerman. Sine pudore.

* *Glossar.* Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084

Epudoratus, Epudorius, sans honte, af-

*fronte. Vide *Epudoratus*.*

* **EPULAE**, pro Epulari, in Vt. S.

Maximi tom. I. Jan. pag. 92 col. 1.

* **EPULATIVUS**, qui epis dat operam.

Glossarium Isidri.

* **EPULICARE**. [Excludere. DIFF.]

* **EPULICENIUM**. *Vas in quo epule ad*

comeretur, fuit.

* **EPUNDIUS**. Epundius deditus. Scirian.

de Pascua. Hr. istrii cap. 18. *Magis dilige-*

bres breves Epulonius dies, quam breves

jeunos Iacobus.

* **EPULUM**. Chartular. Vindocin. Ch.

374. ann. 10. *Venditoribus inter cen-*

suum et sui consuetudinis Epulam XVIII.

den. rededica sunt omni anno ad diem

festum Palmarum.

* **EPYBATA**. Vide *Epibata*.

* **EPYCEPHIUM**, Capitis tegmen. Glos-

sar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7082 *Epyce-*

phium, couverte de cheve.

* **EPYFORA**. Vide supra *Epyfora*.

* **EPYLEUTICUS**, Epyleucus. Lit. re-

miss. ann. 1376. in Reg. 100. Chartoph.

reg. ch. 300: *Qui ex morbo caduco se*

Epyleutico passione frequenter afflit-

gitur.

* **EPYMINIA**, Xenia quæ dantur per

singulos menses. Glossar. Sangerman.

num. 501. Lege *Epymenia*, et vide *Epi-*

menia.

* **EPYPHEA**. Lippitude oculorum. Idem

Gloss. Legenda *Epyphea* ab *ī* et *ī* ve-

re. Oculus.

* **EPYPIUM**. pro Ephippium. Glossar.

Lat. Gall. ann. 1349. ex Cod. reg. 4239

Ephyppia dicuntur ab epi, quod est supra;

et phanox, quod est apparere, sed et illud

quod apparet in loco equi, Gallice Paroe

*Vide *Ephyppia*.*

* **EPYPIA**. Macror. equorum. Idem

Glossar. Leg. *Ephyppia*, Macor, ab *ī* et

ī ve-re. Equus.

* **EPYROGUS**. Fumiere, in Glossar. Lat.

Gall. ex Cod. reg. 4682

* **EPYSIUM**, Coler, in cod. Glossar.

* **EPYTHALAMUM**. Garderobe, vel bal-

que l'en chante à coucher la bru, ibidem.

* **EPYTHOGIUM**. Vide *Epitogion*.

* **EQUALIA**, Equa, Gall. Cavallo, alias

Eque. Inquisit. MS. ann. 1418. *Per eum*

calcarum ipse loquuntur ad infirmum Equa-

bat, rasturum enim fuit, f. pro Equa

vehelatur, vel leg. Equitabat.

* **EQUARIA**. Equorum grec. Gal.

Haras. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod.

reg. 5857: *Equaria. Pro. armentum*

equorum et aliorum jumentorum Pola,

idem Charta pre monach. de Fontan.

in Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 31. *Si*

constitue et in eadem silva vaccares, aut

Equarias, vel porcarias, seu caprarias,

sive ovifaria, decedunt simillimi minores deci-

tae frumenti et aliorum reddituum. Vide

Equaria.

* **EQUARITIA**, Equorum grec. Equaria

Varron. lib. 7. cap. 39: *Ventidius eis in quendam saltum, pô-*

tebus. Equaritiam, id est, grecorum equa-

rum de longe passare consperat. Lib. II

cap. 17. *Habebat Conventus dextrarum*

pedeherorum, quem Equaritiam sue prop-

teritatem subiret, et perirebat. Tractat.

Sangall. ann. 849. in Reg. 100. Gall.

Diplom. Aleman. num. 321: *Domitotatum*

Equaritiae mense et totam vaccinariam

mean. Addit. chart. Henric. I. Imperat.

ann. 929 ap. Erath. Cod. Diplom. Quedlinb.

lib. n. 6. pag. 6.

* **EQUARIUS**. Glossar. Lat. Gr. *Teneoz-*

ē; *Equarius*, *Equipastor*. Jo de Janua.

EQUORUM, custos equorum. Ita in Gloss. Lat. Gall. Et equorum custos. Inquisit. ann. 128. ex schedis Fr. de Marcaques: *Et quod Equum et vacueri Arelatus custodiunt equas et vacas.* Vide supra *Equocerius*.

* **EQUASTRUM**. [Vas vini DIEP.]
° **EQUATISSA**. La femina a cavallo. Glossar. Lat. Ital. MS. Vide supra *Equalia*.

1 **EQUES**, Equus, aut equa. Gest. Regum Francie, cap. 24. *Ascensio episcopatus arcescit*. Eckeardus Junior. de Casibus S. Galli cap. I. *Sternatur utique atque ambulatoria mea ascensione*. *Fq item illam velocissimam... circa Nonam aderat Corinio*. Cap. 10. *Equite ascenso S. Gallum noctu invadens clausum clandestine intravit*. Add. Vitam S. Arcadii Abbat. Genetice, cap. II. Vitam S. Hungendus Virg. cap. 18. Chronicor. cap. 90. Waltherius vers. 216. 602. 1227. 1443] etc. Ita *Equitis usurparius Gellius*, *Marcellus*, *Macrobius*, *Servius*, etc.

° 2 **EQUES**, Titulus honorarius militi inferior, it observat Murator. ex vett. Inscript. tom. 16. Script. Ital. col. 214. Inscript. ann. 124. *Dominus Remundus de Annibaldi Eques Romanus et Sevenus potestas fecit fieri hoc opus*, etc. Alia ann. 1300.

Urus qui legitur de Floria campo vocatus,
Matthes: filus Equitis de fore renatus.

Rursus alia ann. 1384: *Johannes Acutus Eques Britannicus, dux etatis sua castrorum et rei militaris peritissimus habitus est*. Consule ibi Murator. Et Dissert. 6. P. Honor. de S. Maria pag. 106. et 107.

* **EQUITES CHRISTI**. Monachi Christianae militiae peculiariter addicti. Grandis Matrona sic alloquitur viatores in suo Epitaphio, tom. 4. Annal. Ben. d. pag. 532.

Quinque mihi nati fuerant, Equites duo Christi,
Ordine dissimili tre Equites alli.

EQUITES, ita dicti nescio qui viri obnoxiae conditionis, in Charta Philippi I. Regis Fr. ann. 1080 pro Ecclesia S. Audomari Rotomag. tom. 13. spicil. Achier. pag. 287. *Et beneficium totum quod Gueslinus Clericus tenet a superdicto Roberto de Barnavilla, et 40 acres de terra, et 2 rusticis, et de imam de equalibus suis, et duas Equites, scilicet Gueslinum et Osbertum, etc.* Vide *Collationem et Osbertum*, etc. Vide Prolegom. ad Chartul. S. Petri Canont. § 25. Adelung idem videtur, qui in Saxonia *Pferderer, Pferdebauer* dicuntur, Rustici equis instructi.

° Eques pro Viro obnoxiae conditionis, in Charta ann. circ. 1082 inter Instr. tom. 11. Gall. Christ. col. 73. *Ego Bernardus filius Ospari tradid conobis beati Stephani... prata que habeo ad Balpalmas et unum Equitem cum terra sua, qui eadem prata custodit.* Vide in *Eques* 1.

3 **EQUES**, Moneta species, eadem pro *Scutum* appellabatur. Comput. MS. fabr. S. Pet. Insul. ann. 1400: *Dom. Guillelmus Morel pro scriptura trium codicium de officio dedicationis pro quolibet codice unum Equitem. (Tunc temporis pescu valuit 40. soli.)*

° 4. **EQUES**, Ureus aquarius, Gall. Aquiera vel *Equiera*, forte etiam quod equis formam referret, sic dicitur. Test. Brunon. archiep. Coloni. ann. circ. 955 in Suppl. ad Mirraum pag. 235. col.

1. *Cuppan auream, sigillum... Equitem argenteum a Magistrato archiepiscopo datum traditum*.

° 5. **EQUES**, indeclin. usurpatum in Lit. Joan reg. Franc. tom. 3. Ordinat. pag. 77. ann. 1354. *Barragum possint a transuentibus per locum predictum emergere et levare, rufelunt a quilibet Eques transuentum per locum eundem unum denariorum Turon. Comput. ann. 1399 inter Probat. tom. 3. Hist. Nom. pag. 134. col. 1: *De exitis diversimode Eques per dominos consules, etc.**

* **EQUESTER**. Equita ligatio DIEP.

1 **EQUESTER**, Papie dignit. illi qui certaminibus medius intervenit, per quem utraque pars rectam fidem sectatur, et tunc videtur dici ab equis. Sequeser. GL. MS. Ecclesie Parisiensis. *Eques et Equester unum est*. Aliud porro sonat apud Guillermum Bibliot. in Adriano II. PP. pag. 222. *Cum die quadam a... PP. Sergio consuetudinaliter denarius 40. percepit domus sua portas revertentes ingredi vel ac pra multitudine peregrinorum, qui ibi fiducialiter more solito, velut ad horrum commune confusatam, omnino requireret misericordia mox. Equester suo retulit, nec sine tanita fratribus in tantibus denariis sibi esse communem. Intra in qua redundante cum miraretur Equester non solum defecisse denarios, etc. A i Equitator. Ita videtur innovere Petrus de Alectis Episcopus Senegalensis in Itiner. Gregorii XI. PP. *Equestres seu habenarum Praesulz directores, erant manipuli induit vanno armati* [Vide *Equina*].*

* **EQUEVALENTER**, Gall. Equitalam- ment. Parti seu tanto valore. Legitur in Instrumento ann. 1271. et Chartulario escrivannensi.

EQUIALE, Equile. Glossar. Saxon. cum. Alfried. *Equale, hors-ern. I equorum locus, si paulo ante Boetiale, pro Bonis*.

EQUICINUM, Officina ubi equi ferrantur, seu *Equinum* in platea andromachae, seu *Equinum*, hoc est officium ubi equi ferrantur, sine certum consensu.

EQUICUM, ovina, iuxta, iuxta. Grek. equorum. Suppl. Antiquari. Vide *Equitatum*.

1 **EQUES**, ita. Exritis. Suppl. Idem [° Add. ex Castigat. in utrinque Glossar. MSS. Equejus f. *Exequia*].

EQUIFER, EQUIFERUS, in Glossario Lat. Gall. Maucherau. id est, malius equus: *Exros. Zigos. Aristotele. Gloss. Saxon. Alfried. Equifer, illide cynnes equus, et in omnibus equus. Glossar. MS. Ecclesie Parisiensis, de Equis. Sunt autem hi de agresti ordine orti, quos Equiferos dicimus. Equiferi, apud Capitulum in Gordianis, et in Gordiano III. *Agrestis caballus*, in Epist. 1. Gregorii III. PP. ad Bonifacium Mo- guntin. *Equus silvaticus*, in Epist. 18. Zacharie PP. ad euendum Bonifacium. Vide Notas nostras ad lib. 2. Cinnam.*

EQUILIBRATOR [REGIS. Idem. ut vide id. qui alias *Magister Regis*, hodie *Gouverneur du Roi*.] Vide *Equilibrator*.

EQULOCUS, seu *Aequilocus*, Par. Smeini. Dunelmensis in Gest. Ansil. ann. 892. *Elfred Rex Saxonum audacissimus, Duxum navalium prelii suffulsus, contra paganicas naves in mari congregatus est. Ex quo ipse Equilocus duas potenti virtute naves exuperavit, occisis omnibus qui in eis erant.*

* **EQUIMULGA**, Qui mulget equas, apud Sidonium lib. 4. Epist. 1.

* **EQUINOCEPHALUS**, Vox ibrida, ab Equo et *xixz*. Caput. Gervas. Tilber. de Ottis Imp. cap. 78. *Equinocephali jubes equorum habentes, valdissimi immensis dentibus, flammam spirantes, etc.*

* **EQUINUM**, Equestris palestra, Equestre curriculum. Electio Potestatis Horste ann. 1359 apud III. Fontanum ad calcem. Antiq. ejusdem urbis pag. 417: *Et tenetur dum luna ante carnisprimum ponere in Equinum dicte civitatis, veluti consuetum est, unum anulum de argento, valoris medi floreni, ad quod currere possunt cives Ortani.*

* **EQUINUS**, *ιππεύς*; *ἵππων*, Equester. Equus in Suppl. Antiquari.

* **EQUIRIA**, *Cursus equi*. Prov. Cors. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7637. Vide infra *Equitatio* 3.

* **EQUIRITA**. Vide *Equarista*.

1 **EQUITATUM**, *Stabulum ubi equi stant*. Johannes de Janua.

* **EQUITATUM**, *stable à chevaux*.

2 **EQUITATUM**, Officina, ubi equi ferrantur. Lit. remiss. ann. 1388. In Reg. 99. Chartoph. reg. ch. 519: *Qui marecallus dictum equum posuit in Equitatio, Gallice travail, et ipsum, prout sibi visum fuit, ex pedibus ibidem attigavit.*

* **EQUITRACIUM**, *Estable à chevaux*, in Glossar. Lat. Gall. Sangerman. MSS.

EQUISTRATOR, qui nude Strator certaris Scriptoribus, nostris Escuer, avx- bozzi, de quo Manlius lib. 5.

Aut onerabit equos armis, aut duet in armis.

i. herum armatum in equum imponebit, uti vult. Scaliger. Auctor. Vitæ S. Cypriani. *Venerant ad eum Principes duo, unus Strator offici Galerii Maximi Proconsul, qui Aspasio successerat, et aliis Equistrator custoditis ejusdem offici, etc.*

° **EQUITA**, Equitus ordo, dignitas. Charla Alph. reg. Castel. tom. 6. Jul. Act. SS. pag. 56. col. 2: *Quisquis ex illis (Mozarabibus) Equitam voluerit in quibusdam temporibus, equitet, et intret in mores militum. Ubi Equitare est inter Equites seu milites adscribi. Vide infra Equitatura 4.*

° **EQUITANTIA**, ut *Equitatura*. Brevis Hyst. Cartusiensis, apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 155. *Ex tempore magis paupertatis et humilitatis ardore succensus dictus Episcopus, voluit Equitantias suas vendere omnes, et diviso pauperibus pretio propriis pedibus in predicatione discurrere.*

* **EQUITARE SUPER BESTIAS**. Vide Diana.

EQUITATE BANNITOS, Perquirere, provinciane percurrente, ulrum bannum sum servent. Charta Phil. Comit. Fland. pro libert. franci et castel. Brug. ex Cam. Comput. Ingol.: *Castellanus Equitabit bannitos, si vacaverit, sin autem officiales comitis et castellani Equitabunt, et hoc semel in ann., et si scabinis vacum est, bis; et si adhuc opus est, ter.*

Ubique incepit totum peregitum; nisi adhuc (if. solum) *tertius* p. comite *ad opus agricoltoris construxerit.* *Finita omni equitatione sua, comes habens poterit veritatem suam. Vide alla notione supra in Equita.*

* **EQUITATIO**, [Exercitus vel necessitas, cundi in exercitu.] Vide Hostis, 100 et chart. ann. 1223. in Albanus, mox Equitatura 2. et Equitatus 1.]

* [Gallice *Droit de Chevauchée*: « Episcopum Parisensem... ab omni exercitu et Equitatu absorbitum penitus et quatinus. (Cart. N. D. Paris. I. 59, an. 1200.)】

12. **EQUITATIO**, Idem quod mox *Equitaria*. Juxta Pontis Avenlon. inter Acta SS. April. tom. 2 pag. 261: *Ut de singulis Equitatuibus illi denarios, de anno 1.*

* 3. **EQUITATIO**, Equorum cursus. Ordinat. ann. 1280. in Reg. Olim parlam. Paris. Item quod ducatur guerra regis territorio, joste vel Equitatuibus non sicut.

1. **EQUITATOR**, Cui cura est equorum. Littere Johannis Franc. Regis anno 1280 apud D. Sacouss tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 479: *Secundum eisdem (Iudeo) quod nulli magistrorum hospiciorum nostrorum, Equitatores, captores, forrari, aut alii officiari nostri, etc.*

* Nostris olim *Chevauchée*, officium in stabulo regio. Lit. remissi ann. 1380. in Reg. Chartoph. reg. ch. 678: *Ad requestam Girardi de Longo campo Equitatores nostri ad Avignonem litteras fucce per nosra defensit, etc. Vide supra Cavalierius in Caballus.*

1. **EQUITATURA**, Equus seu animal quo quis vehitur; vulgo *Chevauchée*, monture. Pandulcus in Vita Gelasii PP. Abbas Cluniacensis adveniens... 30. si Equitatuibus preparavit. Dynamius Patricius in Vita B. Marii Abbatis Bodanensis cap. 2: *In urbe Lugdunensi vicilia sua Equitatuibus recuperavit. Chrotonicon Reichenbergense pag. 275: Exercitus et Equitatura nostra ad nimam erant ducitae in eisdem. Et pag. 282: Castrametati sunt justa quamdam magnam aquam, ubi Equitatura nostra hunc primum ducitae erant. Petrus Abaelardus in Hist. de Catamit. suis cap. 15: *Die quadam de nostra lapsum Equitaturam manus Domini recuperante: collat. Addie S. Bernardus de Viri et Lib. Relig. cap. 7. initio, et Epist. 276. Lucas Tudens. era 1108. Concil. Parisiense ann. 1212. part. 8. can. 12. Guigone in Vita S. Ildephoni Episcop. Gratianopolitan. n. 12. euendum in Statut. Ordin. Cartusiensis cap. 19. Rodericum Tolet. lib. 8. de Reb. Hisp. cap. 18. Hugo in Monachum Epist. ad Pontium Abbat. Cluniac. Petrum Vener. in Statutis Ordin. Cluniac. cap. 40. Joan. Sarisber. Epist. 182. 285. 286. Gorffridum Vindoc. lib. 3. Epist. 18. Constitut. Sicul. lib. 8. tit. 8. § 4. Innoc. III. PP. lib. 1. Epist. 14. lib. 15. Epist. 4. Gestu ejusdem PP. pag. 116. 133. Willielmum Neubrig. lib. 8. cap. 23. Stephanum Tornac. Epist. 224. Edit. Molineti. Petrum de Westmonast. pag. 217. Will. Malmesbur. pag. 22. Concordia S. Venenensis ann. 1317. cap. 11. Miracula S. Eutropii Episc. Santon. num. 29. etc. ¶ Suis Cardinalibus ipsam in suis Equitatuibus sequentibus. (Diar. Burchard. ed. Thibasne, II. 181. ann. 1494. p. 18. editio)**

2. **EQUITATURA**, Idem quod *Chevauchée*. Exercitus. Speculum Saxon. lib. 2. art. 11: *Reus atiam ab ostio suo Equitatura tunc liberatur. Jacob Episcop. Accon. Epist. ad Honorium III. Papam, de Gestis in Terra S. Inter Anecd. Marten. tom. 8. col. 287. Sed scatis quod plures ex nostris in eadem amissi sunt Equitatuaria, quam capti ab alienis. Littere Johannis Franc. Regis anno 1280. apud D. Sacouss tom. 8. Ordinat. pag. 478: *Ipsos ab omnibus impositionibus, subeditis, maleolitis, gabellis**

et subventionibus, exercitu, Equitaturis, villarup et fortaliciorum custodii... quitos romanere volumus. Vide *Hostia*.

* 3. **EQUITATURA**, Equus clitearius, jumentum sarcinale. Inventar. MS. ann. 1366: *Item servire Romana ecclesiae infra Italiam de centum equitibus deceter armatis cum uno equo ad arma, et duabus Equitaturis ad minus per quemlibet et v. c. pedibus. Vide *Sagmarius in Sagmo*.*

* 4. **EQUITATURA**, Equestris dignitas. Acta SS. Franc. de Paula tom. 1. Apr. pag. 156. col. 1: *Postmodum ad conveniunt fratrum Ministrorum prope Turones accessit (Gregorius de *Vito*) et sprevis ac relictis mundo, Equitatura et omnibus que habebat, habitum dicti ordinis ibidem et operi. Vide supra *Equita*.*

* 5. **EQUITATUS**, Exercitus, servitium militare. Charit. et abb. S. Joan. Laudan. ann. 1196. ex Tabul. ejusdem: *Homines ipsius pars talentum non est. Equitatus persolvitur. Quia in de proprio negotio ecclesie nostre propriis sumptibus cum armis venient, ita quod ad villas quas die secunda redit, poterunt. Vide in *Hostia*.*

* 6. **EQUITATUS**, adjecit. Equo instructus. Mandat. senesc. Bellhead. ann. 1489: inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 50. col. 1: *Adeo quod ipsi... subjecti ad ipsum bannum et retrahendum essent prompti et parati ad arma. Equitati et armati decenter modo, prout tenentur.*

EQUITARIUS, Qui Equitatuorum curam gerit, Armentum custos. Gloss. S. Bened. cap. de Agricultura: *Equitarius, Irroxoxo: Firmus referit Equitarium futurom, qui natus fuji oriente Ceatauro, lib. 3. cap. 13. Est autem*

EQUITUM, Equorum armatum apud Ulpium: *equum, seu a. in ferro in Gloss. Gr. Lat. Vide Sealingum ad lib. 5. Manili. et Leges Forestarum Scoticorum cap. 8. ¶ 1.*

EQUITIBIALE, Gall. *Jambes*. Glossar. Lat. Gall. ann. 1392. ex Cod. reg. 4120.

EQUITINA, Equitum turma. Charta ann. 1324. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 183. col. 2: *Obedienter illi misi pro universitate Norwicensis liberanter et gracie de quinque milibus numerorum de glave equitum de facto base minima diuinarum Equitinarum, et de mille servientibus armatis equitibus.*

* 7. **EQUITUS**, Equus quo quis vehitur. Sebast. Faust. tom. 2. Hist. Avenion. pag. 58. in Charta Consulium Avenion. ann. 1195: *Concessimus ut de singulis Equitatuibus duis denar de asino unicum den de currulo quatuor den. de singulis pedibus singulos obulos, etc. Supra legitur Equitatio. Vide Equitatura.*

* 8. **EQUITISSA**, Chevauchere, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884. Vide supra *Equitator*.

9. **EQUITUS**, f. Equorum stabulum, vel grex. Vide supra *Equaria*. Charta ann. 1200 spvd Berner. inter Probat. Hist. Bles. pag. 4: *Adelicia Blesensis comitissa ibidem Equitia fecit. Vide alia notio in Equitariis. (¶ 2. Endem omnino notio. Custodes Equicu Regis, memorantur in Abbr. Rotul. tom. 1. pag. 234. b. Suth. rot. 10. et pag. 273. b. Iesse. rot. 12. et tom. 2. pag. 53. b. 71. b. 77. b. 80. Eque, jumentu et Equitia, pag. 257. Ebor. rot. 5. Custodia equorum, jumentorum, militum et Equicu Regis, ibid. pag. 211. Ebor. rot. 23. Equus, equas, et pellentes de Equio Dom. Reg. Oxon. rot. 11. pag. 181.)*

* 10. **EQUITRACTIO**, Supplici genus, cum

quis ad caudam equi allegatus per urbem trahitur. Chroh. Claustro-Noburg. ad ann. 1227. apud Perz. tom. 1. S. Valer. Austr. col. 481: *Milium equo ad caudam ligatum et confusse per civitatem tractum rotatur (i. rotavitis)... quorum unus... circis Winnensis Equitractionem et postea rotationem pertulit.*

* 11. **EQUITURA**, Equus vel animal quaque vehitur. Gualter. Heslingford. de Gest. Eduardi I. reg. Angl. ad ann. 1200. pag. 189: *Habebat enim secum episcopum jubileum, qui ab ejus episcopatu per Sarasenos expulso morabatur cum eo, cum Equituri sex. Vide Equitatura 1.*

* 12. **EQUIVALERE**, [Parificari, conferri, assimilari. DEIN.]

* 13. **EQUONOMUS**, Papiae, Ministerialis, vel qui modo Advocatus dicitur. Leg. Oconomus.

EQUORUMBILITER, [Navigio, Navigando.] Vide *Aquarare*.

* 14. **EQUUS**, *Taurus*. Gloss. Isid. Excerpta Pith. *Priapus vita*. Grayius putat legendum *Equitatus*, quod est *Vita priapus*. Vide *Equatus*.

EQUUS, Patibulum, force cui debollit. Martyrum cadaver affigebant. S. Eulogius. cap. 3. Memorial. SS. cap. 8. de Martyre decollati. *Nec morta consernatis corrum membris, Equo deorum versa suspenderunt. Cap. 10. Nec mortuus ut erat latus induitum cadaver sponte innuitus ab eo proponit. Principes mandarerunt, nec sic eterna deinceps cadaver, aut pro foribus neglexerunt. At Equulos suspendebant. Cap. 17. Consernit eranique corpus cuiusdam hominis patibulo, capite deorum suspendi precent. Ita passim lib. 1.*

EQUUS, Equus, ut olim triumphantium fuerit, quod docent Densterus lib. 10. Antiquit. Romanorum, et alii Critorum filii: ita et principum in solennibus in urbes ingressibus. Sugerius in Ludovico VI. pag. 318. de Innocente PP.: *Albo et palliato Equo insidente educunt. Adde pag. 281. Acta Alex. III. ann. 1177. de ejus ingressu in urbem Jaderinam. Itaque preparata sibi de Romano more Albo Caballo, professionaliter ducunt eum per medium circuitum, etc. Continuator Nangii de Ingressu Caroli IV. Imp. in urbem Lutetiam. Et futus sur un Cheval sur le destrier que le Roy lui a fait envoi à S. Denis, lequel est mort: et semblablement monta le Roy des Romains sur celui que le Roy lui a fait venir. Lequel estoit pareillement mort. Et au commencement le Roy de France les leur donna de celui poit, qui est plus long, et opposite du blanc, pour ce que cest coutume de l'Empereur, les Empereurs ont accustomed entrez et toutes villes de leur Empire, et qui sont des leurs provinces, sur un Cheval Blanc: si ne voulant pas le Roy que en son Royaume le fut ainsi, asin qu'il ne peut estre note, aucun signe de domination et ce temps partit le Roy de son Palais, monté sur un grand Paley Blanc, richement ensellié tout aux armes de France, etc. Vide Hadrianum Valestium ad Berengert Imper. Panegyricum pag. 203. Johanne VIII. PP. pro Ecclesia et Episcopo Ticinensi. Sancimus etiam Apostolica auctoritate, tuisque successoribus Crucem habere, et quocunque volueris ferre. Pallium quoque similiter concedimus, nec non Album Equum cooperatum equitare in Ramis palmarum, et secunda feria post Pascha. Bulla alia Honorii III. ann. 1217. pro eodem Episcopo: *Fraternitati siquidem tuis inter sacra Missarum solennia pallio uti, et tam tibi quam successoribus tuis in pro-**

in pedo habendam Servitio uniuersi. Cebus annuerat, ad summisionem domini Abbotti, vel ipsius vicarii redditandi. Fo. 273 : In molendine Corterii habemus unde Equum Servitio, et 2. annos censu-les Tabular. Absencia fol. 5 : Finisti et concessisti placitum quod in ea habebat, et Equum. Servitio, et omne servitium excepisti decimorum, etc. Alibi : Et concesserat se dare garde a defendere de Equo, de placito, omnibus Servitiis. Rursum : Quinque solidos quos in terra Garnerii Audebert pro Euso de Servitio mihi retinuerat. Hinc Piso de servitio, in Consuetudine Andegav. art. 177. Castellinovi art. 11. 21. Peticensi art. 76. Drocensi art. 12. Dunensi art. 24. etc. Vide Runcinus.

EQUUS AD STALLUM. Adminissarius, in Legib. Wisigoth. lib. 8. § 4. unde nostri Estacion. Vide Stalon.

• EQUUS STELLATUS. Stella in fronte signatus. Tabul. collegii. S. Martial. Tolos. ex Cod. reg. 422. fol. 82. T. Dictus Guillelmus cum bayardo modicum stellato, etc. Monstra ann. 1880. inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. col. 182. D. Arnaldus de Hispania miles et baro cum Equo bayardo claro, stellato in longitudine frontis, estimato cl. libras Turen.

• EQUUS STRATUS. Vide mox Equus vestitus.

• EQUI VASCONES. Vide infra Gasconianas.

EQUUS VESTITUS. Sago instructus, apud Arnaldum Lubecens. lib. 2. cap. 4. M. Justinus Lippensis in Lippifloro pag. 137 :

Tyro noster ad eum equum palere conmitte, Quos ornat phaleris, splendida vestis Equi.

Palliatus apud Sugerium in Ludovico VI. pag. 318. Equus phaleratus, nou semin in Annalibus Colmariensis S. Basilius Horni. ipso rov; xlaurovtrac, de Equis. Terciis alouysio xlaurovtrac rov; tricus. corona vespucii. Apud Constanti- de Adam. Imp. cap. 51. extr. : Irwipax terpervita na; gantua. Equus cooper- tatus, apud Albertum Argent. pag. 181.

Equus stratus. Angelus Episcopus Havelbergensis lib. 3. Dialog. cap. 12.

Isti ingressi urbem cum magna honorificentia suscepti die Dominicis ostocendi sunt in processione ad sanctam Dei Genitricem ad Blachernas in tanto honore,

ut etiam de Palatio Cabellos stratioces

dirigeret cum obsequio Pietas Imperialis,

ut sic eos susciperet. Qui cooperi, se

bellici, vel quibus in bellis utabantur.

Charita Edwardi I. Reg. Angl. apud Guillelmum Prynneum in Liberal. Ecc. Anglie. tom. 3. pag. 787 : Fecit nobis servitium suum... cum Equo cooperi, etc.

Joan. Britton in Legibus Angliae cap.

58 : Tantost sois enquis quez furent

à la dissension à bâner desployé, ou à

Chevaux couverts, ou autre force d'armes.

Cheval couvert et enselé, apud Willhar-

dunum n. 88. Rotulus Camera Comptorum Paris. cui titulus Compte du voyage de Gascoigne qui fu l'an. 1284. et

1285. Pour les gages M. Bertran Masso-

le retenu sur gages accoutumés pour lui

et 2. Escuiers, etc. Et estoit lui et autre

à Chevaux couverts, et un autre sans

Cheval couvert. Infra. Pour 11. Escuiers à Chevaux couverts. Ghescur 7. sols. 6. d.

per jour, et pour deux qui n'ont pas

Chevaux couverts, à chescun 6. sols. Hos

sic describit Chronicus Colmariensis

ann. 1288. ubi de Dextariori : Et qui

Cooperi fuerunt Cooperitoris ferreis, id

est, veste ex circuitis ferreis contexta. Sic

ERA

etiam describantur ejusmodi equi vestiti ab Hemircutio lib. de Bellis Leonisibus cap. 41 : A caly temps des warres, et ancor par l'espase de dix ans apres les regnes faites, tous Chevaliers et Escluies d'honneur soy habbant son escuier, ou son corsier de tel bontei, qu'il soy pouvoient s'en assurer, et estoient par hautes sellles de tournoy sans estoir, tous Couvers de couvertures overées d'orrees de brodure de leurs blasons armoiries et estoient armes de plates de bons harnas de memur fier, et hest sor les plates bons riches ordecores d'armes armoiries de leurs blasons, et avoit cascon un heume sur son banchon à on timbre bin joli, et plusiers Saingnars Chevaliers et autres ; avoit au dessos de lor couvertures avoient lor destrier armes de couvertures de meules mailles de fier por la dotance de leur chevaux. Philippus Mouskes in Hist. Francor. MS. :

Ses armes fu de ses Couvers. Par drache et un rond pierre. A boire d'or et les armes de Ro. De France, et sot tout le corsor.

Vide Notas nostras a Villhauduinum. [eo Glossar. med. Graecit. in Epistola, col. 1488. et Epistola, col. 1489. et supra in Dextrarius.]

Equis ejusmodi vestitos in Nobilium funeribus offerti solitos dicer. veteri Ceremoniale Gallicum. Vide Harlotum.

EQUUM ET ARMA. PATRUM. Equorum suis dare tenebant majorum Valvasorum filii, qui in eorum beneficiis succedebant, ut est in Constitutione Conradi et Henrici II. Imp. lib. 3. Legis Longob. 8. § 4. et lib. 3. Feudor. Vide Harlotum.

1. ERA pro Aera. Area, seu Ager vel locus incultus, Gall. Area. Chararium Ecclesie Auxitanum cap. 108 : De alia Era. Due Era fuerunt, ambae erant ei adhuc sunt francades S. Marie, ita tandem sunt in Cellariis habent clamorem de eis, quinque solidos habet per legem de una Era. Donatio Borelli Comitis Barcin. ann. 984. in Appendice Marcus Hispan. col. 884 : Faciens ad jam dictam Ecclesiam... journals novem ad ipsas vienes, et journala duos ad messes colligendas, et journala duos ad ipsa Era; id est, journal sive tectum sive apertum, ubi frumentum tenet. Charta Philippi Aug. Fr. Regis ann. 1211. apud Marten Collect. tom. 1. col. 1100 : Ab Era Venetia usque ad cuneum muri per viam pratorum S Juliani, et a cuneo muri usque ad Ligerum, totum est de eleemosynis Regum Francie. Ut Area quandoque, sic Era pro Coemeterio posset accipi hoc in posteriori loco. Vide Area.

2. ERA. Pecuniarium subodium ab Era, seris. Littera Regis Aragon. Edwardo I. Angl. Regi, apud Rymer. tom. 2. pag. 481 : Per loca terra nostra, ad defensionem ejusdem, adjutorium sive Era colligitur et presulatur; unde fit armata, cum qua poterimus, etc. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. : Era, Ere, Decime, monnoie.

3. ERA. Supputatio, numerus, sectio capituli, etc. de quo supra in Era 1. Almoines in Vita S. Abbonis Abb. Floriac. cap. 11 : Sed et idem venerabilis Abbo... scribens, quid capitulu, Ere, sive adnotatio, que in Evangelio habentur, inter se discrepant, etc.

4. ERA. [Initium aliquod fixum, unde anni numerantur.] Vide Era 2.

• ERABAMUS pro Eramus, Ital. Eramo, in Chron. Salernitano cap. 117.

ERA

ap. Pertz. Scriptor. tom. 3. pag. 591.

lin. 4. 1. 1. 1. 1.

* ERACIUM. [Cista in qua excutitur farina. Drap.]

* ERADICARE. Expellere, quasi radicitus aevillere. Ottobonus Scriba lib. 3.

Annal. Genuens. ad ann. 1186. At quam videlicet se est minima, non debet campo et castris Eradicare, et nihil proficere posse... retraxit se cum militia sua et fortia.

* ERADICARIUS. Radicitus, avulsus.

Faustus Hegelensis Serm. ad Monachos:

Quid gravius quando subito, tanquam aliquis repentinus Eradicarius de loco ad quem te Dominus vocaverat... oblitus.

loci illius, in quo primum et dulcissimum immunitationis habitum, et nomen secula-

ris exuersis.

* ERADICATIO. Extirpatio non semel

in bilis sacris interitus, cedes Ter-

tulliano de Resur. carnis cap. 27. Post

Antichristi Eradicacionem agitabatur re-

surrectio. Juramentum fidelitatis Ordini-

nrum regni Daciae Christieno Regi ann.

1283. apud Ludewig. tom. 3. pag. 322.

Postremo cum effusione sanguinis

nostris, etiam Eradicacione floruit Danica

Nobilitas... victoriam adversus predi-

cum regnum obtinuimus.

* ERADICITUS. [Vim majorem vide-

tur habere, quam radicatus. Plaut.

Mos. 5. 1. 62. Malefacta reperiire non

radicatus quidem, verum etiam Eradi-

citus]

* ERAMEN, pro Eramen. Opus ero-

confectum. Vide in Eramentum.

* ERAMENTIUS. [Ere confectus :

“Concas illi Eramentias. (Thes. eccl. Clarom. mus. arch. dep. 40. an. 980 *)”

* ERAMENTUM, pro Eramentum;

Opus ex ere confectum. Glossar. Lat.

Ital. Ms. : Eramentum, lo instrumento

de metallo.

2. ERAMENTUM. Enriuelatum, in

Glossar. lat. Gall. et Cod. reg. 762.

“ERAMINI. Qui stiitem accipie-

bant. Alii account Arenarii. Vide in

hac voce et Glossar. med. Graecit. in

Epistola. col. 432 et Append. col. 74.

ERAMEN EQUUM vulgus vocat, quod in

modum eremotoris. Papias. “Ex

Isidori Orig. lib. 12. cap. 1. sect. 33.”

* ERANGO. Pisces caninus. Tract. de

Piscibus ex Cod. reg. 682. C. ran. 49.

Aquila secunda pestinans species est,

qua dictur a Genesibus raro, id est

buso et pese rotto, a cornu, raro

nde, ab Aquitanis tarfranke, ab aliis

Erango et ferraria. Latera

veluti ale expanse magis in angulum

desinunt quam in priori (pastinaca), a

quibus ralepende, id est vespertilio, nun-

cupatur.

* ERANUM. Moneta minitor ex ere

apud Siciulos in uso. Vide locum in

Centauri.

* ERARE. Ducre nosrili olim Errer,

eadem acceptio. Vide Erraticus. In-

quisit. ann. 1288. in Access. ad Hist.

Macellarii tenetur ire per contrarias

Erando bestias, et ipsas macellares ad ex-

pensas curiae. Sed et Errer iter fa-

cere, ambulare ; unde Errer. Iter et

quidquid itineri necessarium est, in

annal. regni S. Ludov. edit. reg. pag.

177. Si appartenent leur Errer san: le

conseil des comuns et dou roya... Li

Froissart. vol. 1. cap. 9. Cependant la

reine Ysabel fist appartenir son Errer et

ses besognes. Guill. Guiart. :

Parmi les grosses chemins pleniens,
Ainsi pour aller en cette Errer,
Le come de Brie de sa terre.

Le Roman de Row ad calcem Joinvill.
edit. Pég. in Glossar. *Le jour dormoit, la nuit Erroit. Inde Desarger pro Aller et la, errare, in Vitis Patrum MSS.*

Un jour se mit à errer,
Et leva le rivage à aler.

Hinc etiam Errer, pro Viator, apud Guignevil, in Peigr. hum. gen. Ms. :

De che certes ois grand mestier
Tout pelerin et tout Esquer,
Qui passent par icelle terre :
Car on y tel longjours en guerra

Ever, pro Desser, apud eundem. Vide infra Errera.

ERATOR, Debitor, reus, obligatus. Glossar. Sangerman. n. 501. Scribe et vide Krator.

**RAVENENDERA, vox corrugata videtur, s. pro Cravenendera, aut quid simile; que tamē idem sonat, ut opinor, quod Incanulator, prequo publicus Libert. Figiaci ann. 1318. tom. 7. Ordinat reg. Franc. pag. 668. art. 13. Ipsius que consules insitivere poterunt correlatos, proxenetas, Ravenenders et incantatores quos et quod volunt ex volent, et distituere eundem. [¶] F. de Arrahabo sermata vox.*

**ERBAGIUM, Jus herbarum succidendum. De pasnagio et de Erbagio. Vide Herbagium.*

**Vel pascendarum Charta Gaufr. vicecom. Castridun. ex Chauhil. B. Magdal. epis. loci : Erbagum propriis animalibus, et pasnagium porcis, etc.*

**ERBALDUS, Germanice. Vir audax. Walafridus Strabo in Visione Wetini. num. 4.*

Pictor Erbaldeus, verbo sermonis Vir audax.

**ERBAND, vel Erbanum. Exercitus heretorum seu citationes aut submontionem subditorum coegerat. Vide Erbanum post Heretorum.*

**ERBATICUM. Idem quod Erbagium. Codex MS. Irmiononis Abb. Sanger. n. fol. 21 v. col. 1. Incol. S. Germani... ad tectionem annum propter Erbaticum germa. Vide in Herbagium.*

**ERBEJARE, Herbas depascere. Statuta Massil. lib. 5. cap. 19 § 5. Item quicunque Erbejara in aliena, seu alieni vineis, vel in alieno devens, vel in alieno prato, vel devenduda solvit, prouo XII. den. et de nocte v. sol. Vide Herbagare.*

**ERBERGAMENTUM. Lobinello in Glossario ad calcem Hist. Britan. Domus. Gall. Herbergement. Vide Herberga.*

**ERBERJAGIUM, Jus gisti ac procurrationis, seu divertiendi in domum vasallorum et in ea hospitiorum ; vel prestatio pecuniarum pro ejusdem redemptione. Charta ann. 1190. ex Tabul. Nivern. : Publici profesi sunt (Willelmus comes Nivern. et filius eius) se nullum penitentem gustum vel Erberjagum in locis sanctis Cyrici habuisse. Vide in Herbergaria.*

**ERCHIA, Candelabrum ecclesiasticum in modum occis triponi confectionatum, nostris Herbergo Ordinar. Ms. S. Pet. Insul. anni circ. 1190. F. 1. v. (hebdomada sanctae) ad matutinam circa horam quintam vespertinam accenduntur iugis septem cerei super Erchias portani super altare B. Marie in choro, qui per singulos psalmos in nocturnis et per singulas antiphonas, et ad 3. 6. et 9. responsoria, et antiphonas in Laudibus extinguntur; ultimus vero cereus extinguit-*

tur cum incipitur antiphona ad Benedic-

tus. Vide Hercia 2. *ERCIARE, Occare, Gall. Hercer.* chartular. SS. Trin. Cadom. fol. 20. vni : *In Ostreham habemus XXXIX. vilanos plenarios, acram terra arant per an-*

nus, et Ercian et seminant de semine

nostro. Vide Ercita.

**ERCIATURA, Occatio, Gall. Hergase.* Legituram cod. Chartulario fol. 61.

**ERCINIA, La rosee de rame. Glossar. Lat. Ital. Ms.*

**ERCTUM, Hareditas, patrimonium.*

Vide Hercum.

**ERCULINUS, Scirus, Gall. Ecureuil.* Paulus Venetus lib. 3. cap. 48. Varii producens animalia, ut sunt Rhondes, Armellini, Erculini vari, Vulpes, etc.

**ERCLITARIA, ERCLITRA. Charta*

S. Bern. abb. Clareval. ann. 1145. inter

Probat. tom. 1. Hist. Burg. pag. 46. col.

1. que etiam existat inter Epist. ejusd.

num. 426. col. 375. edit. 1690. De illis

qui pisces re idunt, comes habet quatuor

Ercilitarias in quibus episcopus nihil ac-

cipit... Sin iliter in aliis ritualibus fa-

ciant. Ercilitram habet episcopus in om-

nibus viis salibus quadraginta diebus lx.

Ubi legendum put. Credentiarum et

Credentiam. Vide Credentia 6.

**ERECTIO, Suspendum, ut videtur.*

Charta Pipini reg. Aquitan. monast.

S. Florent. in Reg. 107. Chartotp. reg.

ch. 264. Si vers in eadem immunitate

reus repertus fuerit vel ductus, a nomine

distringatur nisi si juri dicti loci manda-

torni ; nisi forte exinde ipsius latronis

fuerit Erectio [¶] f. Ercipio vel Erupio

vel Ercipio. Vide Ercipio.]

**EREGIA, Prov. Hareress. Eregie, Prov.*

hereticus. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod.

reg. 767. Italis Eresia, eadom notione.

Vide infra Heresia.

**EREMANNI, Idem qui Herimanni.*

Vide infra in hac voce.

**EREMIA, Vide in Eremus.*

**EREMICOLA, ut Eremita S. Hiero-*

nym.

**EREMIPETA, Qui petit eremum Ter-*

tulano.

**EREMITE, Monachii qui vitam solita-*

riam in eremis agunt, quorum vita est

devotioe secuti sumulatu, et permanere

in cellulis suis, quatenus vacent orationi

et silentio, alebat S. Stephanus Funda-

tor Ordinis Grandimontensis, apud Ger-

raldum in eius Vita cap. 3. Philoni,

oi ignatu ; Chrysostomo, et tunc eti-

am monachorum, et noviciorum, et novi-

monachorum, et novitiorum, et novi-

mon

dicium ex uno litigatore constans, cum reus, qui se non stetit in iudicio, condemnatur; quod in iure Romano non admittitur: nam *Eremodicium* ad rei et actoris absentiam referunt, ex Cujacio. Exstat haec vox in L. 7. § 12. ff de minoribus. (4. 4.) ubi Gothofredus notat apud Gallos dici *Peremptione instance*. *Hermodicum* non semel legitur in L. 13. ff iudicata, solv. (46. 7.) et in L. properandum 13. § 3. et 4. Cod. de iudic. (8. 1.) ubi *Eremodicum* ventilarunt. Vide *Bis*-son de Verb. jurid. significat, ad hanc vocem.

EREMUNCULA. Vide *Eremita*.

EREMUS. Incultus, *Erema terra*, in cultura:

Immunis, rastrequa intacta, nec ullis

Semina vomeribus.

Heremps. in Consuetudine Solensi, tit. v. 1. 3. 4. *Terme Herne*, in Marchensi art. 425. Burbonopef art. 331. Arvernensi cap. 28: art. 3. *Glossa*, Greco-Lat. *Eryopos*, *Deserta*. Lex 4. Cod. de Censib. lib. II. tit. 49: *Omne territorum censeatur*, quoies defectorum levarent expostiar, ut sterilia atque jejuna his, quae culta vel opima sunt, compensentur. Ubi Cujacius notat quosdam Cod. pro jejuna habere *Erema*, et Greco-Lat. verba sic extulisse, τα ἔρημα μετά των εὐθύνησιν: Michael del Molino in Repertorio fororum Aragon. in v. *Ganatum*: Si illa hereditatis est *Erema*, et tali, que non possit rigari nisi de celo, etc. Præcepimus, Caroli M. pro Hispanis ann. 1369. *Erema* sibi ad latitudinem porprisa. [Præceptum Ludovici Pi ann. 821. Marca Hisp. col. 767. *Cellulas quis insi ab Eremo conseruerunt*] Præceptum Carlomanni Regis ann. 881: *Terras quas ex Eremo traxerunt, quise possident*. Charta Sancti Navarre Regis apud Oyenhardt pag. 99: *Cum omnibus terminis et pertinen- tias... cum Erema et populis*. Alia Petri Episcopi Aginensis a. 1248: *Eudem montem cum suis pertinentiis licet desertum, nemorosum, et Eremum, ad nostrum dominium ratione feedi pertinere dicentes*. Alla Willielmi Comit. Tolosann. anno 1080: *Ipsius boscum cum omnibus terminis, affrontationibus, exitis, et regressis suis, omnibus et in omnibus, cultum et Eremum, sine reservatione*. [Vita S. Judoci Presbyteri n. 12. Inter Acta SS. Benedict. sec. 2. pag. 569. Posthuc vero precepit Haymo, ut incideretur *Eremus*, qui erat in gyro densissimum, quatenus locu illa habitationem Dei famulo redderet aptam. Spinutum hic esse intelligendum ex superioribus liquerit.] Adrevaldus de Translat. S. Benedicti cap. 1. Ita ut ex *Eremo* vastitatem loca prius desiderabiles conversa videntur. Cap. 2. Qui locus ex *Eremo* redactus capit esse ferarum... habitalia. *Eremus* hereditates, in Testamento Jacobi Regis Aragon. a. 1227. Vide *Foros Beneharn. rub. de Herbages* art. 13.

INHERITA TERRE. Cultæ, in Charta ann. 1148. apud Jostridum in Nicia pag. 168.

EREMI DIFFICILES, ex Graeco ἐρημοί, apud Luciferum Calaritanum lib. I. pro S. Athanasio.

ERENACHUS. Ecclesiastica dignitas apud Hibernos. Vide *Herenachus*.

EREPTOR. Libertatis vindex, qui vincula rumpit. Rhaban. Maurus de reverent. filior. ad Ludov. Plin. cap. 12: *Ereptori et defensori tuo Domino Christo in omnibus gratias agas*.

EREPTORIA. Admenda, reddenda.

Glossa. Isid. In *Excerptis Pithecan* omittitur *Reddenda*. Credit Gravhs, posteriorum temporum Scriptores *Ereptoria*, dixisse bona, quae eripiuntur seu admuntur. Vox *Reddenda* fortassis adiecta est, quod injuste ablata sint restituenda.

ERETINA. Charta Desiderii Morinorum Episc. in Chronico Andrei pag. 474: *Quod si forte in hieme, vel ex abundantia pluviarum, vel ex resolutione nivium aqua nimis inundantia fuerit, quam vulgo *Eretinam* vocant, etc.*

ERGA. Versus, Gall. du côté de Charta ann. 1010. apud Murator. tom. I. Antiq. Ital. med. s. vii, col. 185: *Et per ipsa bia pergentibus in partibus Septentrionis usque ballone, qui descendunt Erga campu, qui dicitur de *Ergessus*. Libert. civit. Caurc. ann. 1369. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 326. art. 10: *Intra duas leucas a civitate predicta, Erga dictum locum*. Charta ann. 1406: *Sicut se exten- dit de fonte et pascuali ac in brua Erga Vinhole...* per quam (viam) publice iter de nemore nobilis viri Aymerici Borgne domiciliis *Erga Tarallum ex altera*. Pluris ibi. [Prudent. Annal. a. 812. ap. Pertz. tom. Script. 1. pag. 438. lin. 27: *Erga Parisiorum Lotitium fluvium Sequana transiens*.]*

ERGALIUM. *Eryzaxion*. Instrumentum. Luithprandus lib. 6. cap. 3: *Per vertibile, quod supra laquearium est, Erga*... *campu, qui dicitur de *Ergessus*. Libert. civit. Caurc. ann. 1369. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 326. art. 10: *Intra duas leucas a civitate predicta, Erga dictum locum*. Charta ann. 1406: *Sicut se exten- dit de fonte et pascuali ac in brua Erga Vinhole...* per quam (viam) publice iter de nemore nobilis viri Aymerici Borgne domiciliis *Erga Tarallum ex altera*. Pluris ibi. [Prudent. Annal. a. 812. ap. Pertz. tom. Script. 1. pag. 438. lin. 27: *Erga Parisiorum Lotitium fluvium Sequana transiens*.]*

ERGALIUM. *Eryzaxion*. Instrumentum. Luithprandus lib. 6. cap. 3: *Per vertibile, quod supra laquearium est, Erga*... *campu, qui dicitur de *Ergessus*. Libert. civit. Caurc. ann. 1369. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 326. art. 10: *Intra duas leucas a civitate predicta, Erga dictum locum*. Charta ann. 1406: *Sicut se exten- dit de fonte et pascuali ac in brua Erga Vinhole...* per quam (viam) publice iter de nemore nobilis viri Aymerici Borgne domiciliis *Erga Tarallum ex altera*. Pluris ibi. [Prudent. Annal. a. 812. ap. Pertz. tom. Script. 1. pag. 438. lin. 27: *Erga Parisiorum Lotitium fluvium Sequana transiens*.]*

ERGARIA. *Glossa*. Isid. *Ergat, circat. Ler. Errat, circat. Vide *Gravum*.*

ERGASTERIUM. Radericus Frising. de Gestis Friderici I. Imper. lib. 2. cap. 2: *Nam et laborum et opificum multitudine mercatorum copio... sequitur exercitum etiam papilionibus ac Ergasteriis*. Muratori anotab. in uno MS. legi *Ergasteris*. Vide *Ergasterium*.

ERGARE. *Glossa*. Isid. *Ergat, circat.*

Ler. Errat, circat. Vide *Gravum*.

ERGASTERIUM. Radericus Frising. de Gestis Friderici I. Imper. lib. 2. cap. 2: *Nam et laborum et opificum multitudine mercatorum copio... sequitur exercitum etiam papilionibus ac Ergasteriis*. Muratori anotab. in uno MS. legi *Ergasteris*. Vide *Ergasterium*.

ERGASTERIACUS. *Agricola*, apud Mu- ratorium tom. I. part. 1. col. 1.

ERGASTERIUM. *Glossa*. MSS. *Ergasterium, Monasterium, vel officina medicorum, vel operatorium*. Iso. Magister *Ergastron*, *Operatorium*. *Ergastron*, Tabernacula mercimonis deputata, pas- sim in Cod. Th. et Justin. Vide *Jac. Gotofredum* ad leg. 4. Cod. Th. de Operib. publ. (15. 1) [Pro theod. sacramum reliquiarium accepit Bernerus Abbas in Translatione S. Hunegundis Virginis, inter Acta SS. Benedict. sac. 5. pag. 225. *Summopere effligitaverant, ut eis concederetur in tatione adesse, sanctaque ossa propriis conspicere oculis.. Clauso igit tandem cum diligita soleritaria honorabilis Ergasterio, cum cereis et thubribus, et crucibus de crypta orum-punt, etc.]*

ERGASTERIUM. *Glossa*. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: *Ergasterium, Ouverture*.

ERGASTICUS. *Ergastix*. Efficas, op- erosus. Martian. Capella lib. 6 pag. 281: *Ergastica schemata, que faciendo cujuslibet forme præcepta continent. Ergasticus*. Jurisconsultis idem est qui Operarius. Vide *Ergaticus*.

Quo sensu occurrit etiam in Cod. Theod. lib. 14. tit. 27. leg. 1. de Alexan- drina proposita primato. In consule Jac. Gott. quatuor de *Ergastici* capitulo. *Ergastici* laudato profert septuaginta. *Ergasteriacus* in Hist. Miscell. Pauli Diacon. pag. 718. ad ann. 775. Vide *Ergasteriacus*.

ERGASTULARIUS. Pertinetio ex ergastulum Ammian. lib. 14. extr.: *Eunus quidam, Ergastularius servus, ducavit in Sicilia fugitivos. Utitur Columella, pro-*

eo qui qui praestat mancipis in ergastulo conclusis.

ERGASTULARIS. Eadem notione. Sidon. lib. 2. Epist. 6: *In tenebris Ergas- tularius constitutus*.

Acta S. Valer. inter Probat. uit. Hist. Trenorch. pag. 8: *Qui (Photinus) cum aliis 48 martyribus, persecutorum instantia comprehendens, Ergastularibus tenetris manscipatur*.

ERGASTULUM. Compedes, quibus rei vincuntur in ergastulo, Gall. Extra- vas. Lit. remiss. ann. 1857. It. Reg. 89. Charloff. reg. ch. 278: *Cum dicti justitiarii capti adiuxissent gundem Johanneum cum duobus pedibus in Ergastulo seu compede ponendo... nonnulli carnales aut alii ipsius Johannis amici de nocte ad dictum carcere clandestine accesserunt, murum lapideum dicti carcoris ad latum versus campis perforarunt, et ibidem intrantes dictum compedem in Ergastulum, in quo dictus Johannes erat positus, cum quadam custello ad medium scire facto scinderunt, et dictum prisio- narium a dicto carcere extraherunt.*

ERGATA. Operarius, Papias: *Ergata, vicinus, vel operator*. *Glossa*. S. Benedict. cap. de Agricultura, *Operarii, ipæta*. Testatur Casaubonus ad Suetonium in *Vespas.* cap. 2: *Epirotarum agmina patriam quotannis relinquere, et ulteriora diitionis Turcicæ adire, operis simul et questus faciendo gratia, et ab illis *Ergata* patrio sermone dici. Italis *Ergata* idem est ac organum.*

ERGATICUS. uti legunt Note Tyronis, idem forte qui *Ergasticus*. *Glossa*. Greco-Lat.: *Ergastix, operous: Ergasticos enim vocari operas que in operibus publicis conductis ab aliquo quasi Princeps et magistro gubernantur, aut Holonanus. Sed an idem cum *Ergositanis*, de quibus in leg. 5. Cod. de Episcop. au- dent. (1. 4.) addubitant viri docti. Ubi Dionysius Gotofredus probabili conjectura pro diocete *ergositanorum* emen- dat *ergositanaria*, ita ut fuerint pre-fecti cum viri Alexandri et frumentum comparabant, quasi *ergositoxi*: *erit* enim dicuntur qui frumento compara- rando prefiguntur.*

ERGATIVUS. *Contemplativum*. Papias.

* **ERGEDIACRES** [Labor compulsionis, Difff.]

ERGODIOCITES. Gr. *Ergodioites*. Exec- tor operis. Walafridus Stridulus in Prolog. ad Vitam S. Othmarii Abb. Sangall.: *Quem etiam in hac occupatione instanti- sum Ergodiocten sine tedio leti susti- nuimus. Vide Glossar. media Graeci.*

ERGODOCHIUM. Officina, ex Graec. *Ergodochion*. Sermo Petri Damiani, ex B. Severo: *Audistis, fratres carissimi, ex B. Severi, dum tegerent historia, qualiter illum Deus de lanifici Ergodochio susti- tuti, i. gynaceto. Vide in hac voce.*

ERGOLABUS. Operarius, operarum re- demptor. *Glossa*. Greco-Lat.: *Ergolabos, redemptor. Lexic. Gr. MS. Reg. 1. Ergolabos, τοις ἑταῖροις ἐργοῖς οὐκέταις φέντες. Infra: Ergolabos, 6 in μετροῦχοις, έτοις καὶ τοῖς ἑργοῖς οὐκέταις φέντες. χρηστός. Glossa nomica MSS.: Ergolabos: τοῖς ἑργοῖς οὐκέταις φέντες. θεωρήσεις. De significatione huius vocabuli videtur Cujacius lib. 8. Obser. cap. 31. et ali. passim.*

ERGOSITANI. Vide *Ergationis*.

ERGUA. pro Erga. Nolens *Ergua ip- sum ingratu remanere*, in Charta anni 1322.

ERGUM. Causa. Virgil. Grammat. pag. 15: *Etam ex aliis Ergis genetivis in tum pluralis finiri solet. Pag. 75: Cu-*

teriam *Fosse*, quod fossa, ut pūtānt, utrinque munita fuerit; et quartam appellant, a Mercurio, quem sub nomine *Irminsuli*, i. *Mercurii columnam*, Germani coluerunt, qui quidem *Gracis* sīcōē dicitur, quod viis præcessere crederetur. Haec via quatuor *Chemini regales* dicuntur in Legibus Edwardi Confess., cap. 12. et 13. quorum duo, iniquint, in longitudinem regni, alii duo in latitudinem distinduntur. Hi *pacem Regis* habere dicuntur, ita ut qui delicta in his committunt, Regis iudicio nude subjaceant. Quod et statuerit in Legibus Vernaculis Willielmi Nothi § 39. ubi tres tantum ex his viis militaris urbani, *Wellingstreet*, *Ermingtonstreet*, et *Fosse*: quarta omittitur *Ikenildstreet*. Notum autem street, hic lool, stratum, seu viam denotare. Horum itinerum meminit, præterea Robertus Gloucesterensis in Poem. Anglico MS. ex Bibl. Bodleiana, apud Will. Dugdali in Antiquitatibus. Warwic. pag. 6.

Faire weyes many on ther ben in Englonde,
But four most of all ther ben understonde,
That thure an old king were made ere this,
As men schal in this boke after her tell Iwes.
From the South into the North goeth Ermingtonstrete
From the East into the West goeth Ikenildstrete
From Southeast to Northwest, that is sum of grete,
From Dover into Cheshire goth Walingstrete.
The forth of these is most of alle that telleth fram
[Totneys],
From the one end of Cornwalle anone to Cateneys,
From the South west to Northwest into Englonde.
Fosse men callith thise way that by mony town
[doh wende].
These four weyes on this lande kung Belinthe wile
Mada and frownden hevynlyng grete frachmen,
For whiche dide therien on this side ony woy
He made judgement therof and gret vengeance
[lynow].

Vide Galfridum Monumethensem lib. 1. cap. 18. [oo] Grimm. Mythol. German. pag. 212. seqq. et infra Pax Regis.
* **ERMINUS**, ut *Ermina*, in Litteris Caroli Franc. Regis pro Monspellensi ann. 1381.

ERMINIUS, pro *Cremavinus*, Gallicus Gramous, in Processu de Translat. S. Antonini pag. 789. apud Bolland. tom. 1. Maii.
* Nequaquam; est enim Sericus pannus subtilis, Ital. *Erminino*, nostris Armois, ut ex loco laudato patet: *San-dalibus ex Ermiso dicto*, etc. Ita quoque interpretantur dicti Editores. Unde Armoisseur, hujus panni artifex, in Lit. remiss. ann. 1421. ex Reg. 171. Chartoph. reg. ch. 44: *Lesquelz entrent en la maison d'un Armoisseur et la printrent chacun une huverte ou capeline*.

* **ERMOFRODITUS**, pro *Hermaphroditus*. Vide infra in hac voce.

* **ERMONYE**, pro Armenia. *Nuncii de* Ermonye, apud Rymerum tom. 4. pag. 678. col. 2.

* **ERMULA**, *Statua sine manibus*. Papias. Vide *Irminsul*, et mox *Ermulus*.

ERMULUS, Aldhelmus Abbas Malmesburyensis: *Et ubi pridem ejusdem nefanda matricis*, *Ermuli*, *cervulique crudelis* colebantur *stoliditate in profanis*, *terris* *vix discipularum gurgitata*, *imo* *alma orationum edes*, *architecti ingenio* *fabe contulit*. Ubi Osanna Armanchana ad *Erminsul* Saxonum demulcet aliud putat, de quo suo loco agimus, sed indubie legendum *hinnuli*, ut habet S. Augustinus. Locum vide in *Cervulus*. *ERMINIUS*. Vide *Infansiones*.

* **ERMIUS**, pro *Ermenus*. Inquit. Diploma Guilleimi et Fulonis Vicecomitum Massili. ann. circiter 1080. apud

Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 336: *Et in territorio quod dicitur Albaia, cum suis glaribus, et cum suo stode et suis adjacentiis.. cum suis garris et pascuis cum Ermis et basciis ipsius etc. Chartularium Aptense fol. 25. v. Est pecia de terra Erma, que habet consortes de uno latus, etc. Vide *Eremus*.*

* **ERNAUDINI**. Moneta species, eadem qua supra *Arnoldensis*. Inquisit. ann. 1311. in Reg. Olim parlam. Paris. *Quatuor specie moneta* *Ernaudinorum* in valorē sexaginta quatuor solidorum Turen-sium.

* **ERNES**, Spicula a messoribus derelicta, a Germano Ahr. Spica, *Ernde*, *Mesals*, *Erndens*, *Meterne*, unde quibusdam in locis *Glaner*. Kennettus in Glossario ad calcem Antiq. Ambrosden: *Conducto ad preparandum usque ad carceram XXIX. seueras.. ordet cum les Ernes viz. VIII. den.*

* **ERNEUS**, Anglis *Ernest*, Falsus. Gall. *Ernond*, Angl. *Erneous*. Factum iusticiariorum predictorum, ut sibi videatur *Eronium*, præcipere vident revo-care, apud Rymerum tom. 8. pag. 575. col. 1.

* **EROOD**. Charta Premibili Marchionis Moraviae ann. 1235. pro fratribus Hospitalis S. Francisci Pragensi, apud Waddingum tom. 1: *Absolucionis autem villam illam ab omni jure quod spectat ad usus principum, sita in jure quod datur de capite, vel Erood, vel pro fure.*

* **EROSNA**, male pro *Crosna*. Vide supra *Crosina*, mastruca. Charta ann. 1105. inter Delic. erudit. Lami part. 3. Hodoepor. Charit. pag. 1100: *Pro ipsa investiture et refutatione launicidij exinde fecerunt istorum omnibus jam dictorum comiti Erosna una.*

* **EROTEMATA**, Questiones, passim, auctore J. Falconet.

* **EROTUNDATUS**, rotundus factus. Translate Sidon. 9. ep. 7. Structura verborum lubrica, et levias, ac modis omnibus *Erotundata*, h. e. elaborata, composta, et perfecta.

* **ERPE**, Cingulus, id est, *Impetigo*, in Glossis MSS. ad Alexandrum Iatrosoph.

Vide dictum ant. rov. epav. Serpere repere. Vide album locum in *Frugilatus*.

* **EPICA**, *EPICARIS*, *EPICARIUS*. Vide *Eratica*.

* **EPICRONUS**. Qui serpit, grassatur, ab *Erpe*, morbus serpens, et *tyco*, genus Acta consecrationis Ecclesie Cuxensis ann. 974. in Appendice Marcæ Hisp. col. 900. *Papa*, *Sacerdos*, *Epigena* opinum infestabiliter calcata morte, resurgens et eructus utri rapias de fauce profundi, evictis excelsum, etc.

* **EPILLUM**, Cicer agrest. Papias in MS. Bituric. Est pro *Eravo* Επιλλόν, de quo Dioscor. lib. 3. cap. 6.

* **ERPLANT**, id est, *Terra accrescens*, quasi aer det plan. Terra plana: in Charta Winemarii Castellani Gandensis in Prob. Hist. Guinepsis pag. 66.

* **ERTPIA**. Adalarus in Statut. Corbeiens. Abbat. cap. De ordinations horum:

Ipsi dent unusquisque ad hortum cui deseruit in tertio anno aratur, id est, jugum cum ambulacio et coniunctis...

*et in quaero *Erptiam ad hortum* excendunt. Hic *Erpicam*, instrumentum ad*

terendas glebas interpretatur vir doctorus,

*nostri *Erce*. Ugutio: *Erptica, est ins-**

trumentum rusticorum ad terendas

glebas, et trahitur a bobus, unde dicitur

Erptica, quasi arptica, ab arpe, quod est

rapere, quasi arapta, aratra petens:

*prius enim terra aratur, postea *Erpicam**

*trahit et facit. Ex his patet *Erpticam* non*

esse hortorum, sed agrorum. [Papias

Principi coram populo distribuebat.

* **ERDATORIUM**. Gloss. Isid.: *Vestiarium*. *Ergotorium*. Vide *Vestiarium*.

* **EROCUM**, *La bataya*, in Glossar.

Lat. Ital. Ma. Vide *Heroicus*.

* **EROSA**, Apum examen in arboris cavo. Instrumentum anni 1083. aud. Lobinellum tom. 2. Hist. Brit. vol. 173: *De omnibus variis apum quae in tota silva illa repente fuerint, que vel truncos vocant vel Erosa. Hic vox forte derivatur ab Aremorio *Er-wer* in ligno, vel ab articulo er pro ar et Aremorio Rusc. Alveus apum, paululum, ad dulciorum sonum, immutata terminatione.*

* *Vel Erosum*, Geru. *Rusch*, Angl. *Rusc*, nostris *Ruche*, ejusdem originis atque Latinum *Riscus*, ut vult D. Falconet.

* **ERONIUS**, pro *Erroneus*, Falsus.

Gall. *Ernond*, Angl. *Erneous*. Factum

iusticiariorum predictorum, ut sibi videatur *Eronium*, præcipere vident revo-care, apud Rymerum tom. 8. pag. 575. col. 1.

* **EROD**. Charta Premibili Marchionis

Moraviae ann. 1235. pro fratribus Hospi-

talis S. Francisci Pragensi, apud

Waddingum tom. 1: *Absolucionis autem*

villam illam ab omni jure quod spectat

ad usus principum, sita in jure quod

datur de capite, vel Erood, vel pro fure.

* **EROSNA**, male pro *Crosna*. Vide supra *Crosina*, mastruca. Charta ann.

1105. inter Delic. erudit. Lami part. 3.

Hodoepor. Charit. pag. 1100: *Pro ipsa*

investiture et refutatione launicidij

exinde fecerunt istorum omnibus jam

dictorum comiti Erosna una.

* **EROTEMATA**, Questiones, passim,

auctore J. Falconet.

* **EROTUNDATUS**, rotundus factus.

Translate Sidon. 9. ep. 7. Structura

verborum lubrica, et levias, ac modis

omnibus *Erotundata*, h. e. elaborata,

composita, et perfecta.

* **ERPE**, Cingulus, id est, *Impetigo*, in

Glossis MSS. ad Alexandrum Iatrosoph.

Vide dictum ant. rov. epav. Serpere repere.

Vide album locum in *Frugilatus*.

MS. Bituric. : *Eripicarius*, Qui *Eripicam* trahit, qua *terre* planatur. Hinc emendandum Glossar. Lat. Gall. Sangerman. MS. ubi : *Eripica*, *Hercer à hercer terra*; *Eripicari*, *Hercer terra* : leg. enim *Eripica*, *Eripicari*. [100] Vide *Herpir*, *Occa*, Gall. *Herse*.)

ERRA, pro *Arrha*, quomodo *Erras* dicimus. Glossa MSS. : *Arra*, i. *erra*. Arrabon, id est, *vadimonium*, etc.

Chart. reg. ch. 216 : *Facta vocis praesonta palam et publice... presconzare... ut si quis esset qui *Erras* posere vellat in dictis dominibus... quod ipse hoc personale accresceret.*

ERRADIANI, Errabundum vagari animi gratia. Miracula S. Amalberge, Juli tom. 3, pag. 109: *Quodam tempore due mulieres in territorio de Brabantius juvenes... gradiebantur et Erradiabantur in platea quadam.*

Deambulare, Gall. *Se promener*. Vide supra *Errare*. *Esbanoir* nostris alias, pro *Oblectare* se, judere, recreare. Lit. remiss. ann. 1455. In Reg. 183. Chartoph. reg. ch. 38: *Lesquelles se retrahirent en ung jardin... pour danser et euz *Esbanoir*, comme l'en fait communement aux noyses*. Vita J. C. Ms. :

*Li rois ala un jour eschier,
En la forest Esbanoir.*

Guill. Gutart. ad ann. 1265:

*Et toutesfois que il vouloint,
Au chans Esbanoir aloient.*

* Unde *Esbanoir*, Laetitia, gaudium, ludus, in Chron. Bert. Guescl. Ms. :

*De monstrosi fuit moult grant li *Esbanoir*.*

* *Esbatani*, Lætus, hilaris, a verbo *Esbuti* in Lit. remiss. ann. 1399. ex Reg. 154. ch. 277: *Icellui Pictipain qui est homme jugeant d'Esbatant, etc. Sic Esbatan a tenu sumunt, lo allies Lit. ann. 1774 ex Reg. 106. ch. 509: *Johan de Verrignies qui avoit Esbatu les bonnes gens de la ville de Fullay à jouer d'une cornemuse, etc. Pro ludere vero, animum recreare, passim occurrit. Hinc *Esbatamentum* pro Amusement, Occupatio jocosa. Charta ann. 1338° in Reg. 90. ch. 92: Considerate plu- steurs bons, loyaux et aigrables services, avec plu- steurs bons *Esbatemens* qui nostre amé sergent d'armes *Jehan Muuard*, *d'Arras nous a fait*, etc. Sed et pro loco amono redansque animis apic, legitur in Lit. ann. 1364, tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 478: *Lequel (hostel de S. Poi) est hostel solenel et de grans *Esbatemens*. Tourneans et Esbatant, id est, inambulando, et spatiando in Stat. ann. 1344. tom. 2. earumq. Ordinat. pag. 222. art. 8.***

* **ERRAMENTA**, Practici nostris *Erremens*. Ultimus litis status seu ultima litigantium actions. Littera Ludovici Franc. Regis ann. 1226. super homagio de Supplevilia in Tabulario S. Clodobaldi : *De expensis autem factis pro ductu querelis et arrogacio equi annalis servient e. nende, et omnibus Erramentis occasione predictarum querelarum habitis, idem Gaufridus de Capell. partes hinc inde absolut, et per dictum suum quittavit. Adjorn. Regis Angliae apud Rymum tom. 2. pag. 655: Responsuri ac juri partitum secundum omnia Erramenta, et quod justum fuerit audituri. Arrestum Parliamenti. Paris. anni 1822. in Hist. Harcor. tom. 3. pag. 239: *Quod cum non ferisset, mandaverunt et Petrum de Constantiani predictos citari coram se ad certam diem, secundum processum et**

*Erramenta predicta processuros, cum intimatione. Hujus vocis etymon *Arrha*; quoniam exhibita litis instrumenta in cibilibus causis locum habent arrharum in criminalibus oculum dari solitum. Id manifeste nos docet Bellomanerius cap. 61. pag. 318. sub finem, ubi vocem *Erramento* vocibus *Gages de bataille* opponit.*

Chascun doit savoir, inquit, que li apiaus des apiaus soit de défaut de droit ou de faire jugement, comment que li apiaus soit demener, etc par gages ou par Erremens d'où plet le Cour ou li apiaus est, doit être demand selon le costume de lieu, où li apiaus fut fait, selon la Coutume qui courroit ou tant que li apiaus fut fait, etc. Idem cap. 30. pag. 271. versus finem:

Chascun de Quemunes... puet aussi bien appeler de défaut de droit et de faus jugement, comme seroit un étrange, qui ne seroit de Quemunes, et doit li apiaus demener par le Seigneur, à qui le ressort que le Quemunes appartient, et non pas par

*Gages de batailles, mais parles *Fremens d'ou plet*. Eundem vide cap. 7. pag. 49. lin. 7. et 8. et supra vocem *Adhramire*.*

* *Retitio nec juridice, litis instrumenta, Imo et iura Chartis vel ex consuetudine firmata. Charta Hug. primum. omitt. Regist. ann. 1221. in Châtel Campan. fol. 218. r. : Si vero inventerit (arbitri) quod ex parte dominante (Blanchis comit. Trecens.) sit aliquid intercepsum... contra me vel gentes meas secundum Erramenta mea; ipsa ad dictum ejusdem Simonia reddi faciet quod fuit intercepsum. Charta Drochonis de Melioto ann. 1222. ex Charta. S. Steph. Autiss. Compromisimus in eos videlicet de terra, quas homines de Esgigny venientes ad S. Mauricium tenent ad costumam vel tertias, ... tali modo quod dicti tres, quantum ad terras preditas, iniquitate bona fidei consuetudines, Erramenta et tenentias, que non quoam capitulum obtinimus. Sententia ab ult. ann. 1228. Ibid. : De terra vero que sunt ad tertias vel costumas, in iustitia omnibus et cogatis quodcumque circa hoc investigare vel inquirere potuimus, etc. Schol. Mich. ann. 1223. in Reg. S. Just. Cam. Comput. Paris. fol. 22. r. col. 2: Radulphus et Rogerus poterunt attorare alium, si voluerint; ita quod omnia Erramenta prioris attoratis computaveruntur.*

Unde Errumentum. Litigare postulare. Lit. remiss. ann. 1378. In Reg. 114. Chartoph. reg. ch. 38: Jaquier Girart priez à parler audi Pierre Martin telz paroles en effect: Pierre Martin, tu m'a fait ce monstre et Errementer de privileges par celles de chapitre de Reims. Nostris olim Erramentum et Erramentum, idem quod Contineo, nunc Incontinent, austrixi. Vita SS. Ms. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol. 360. rr. col. 1: Status releva de mort Erramentum, et si curra l'Apostole. Le Roman de Cleomades Ms. :

*Au roy Errament respondy,
Que pour chose s'art pas vous la.*

ERRANEI. Errantes, in Gloss. Isidori.

* **ERRANTIA**, [Erratio. Accius apud Non. 8. 88. Neque ego Errantia animi prave morigerabor.]

ERRARIUS, Errans, vagans. Charta Thomas Marescalli et Comit. Nottinghamis tom. 2. Monasticis Anglicis. pag. 240: *Habebunt etiam prefatis Canonici cognos suos Errarios, quantos voluerint, natantes et nidificantes cum pullis et cinesolis eorum/depascentes et errantes in omnibus aquae mens, etc.*

ERRATICUS, Errabundus, vagus, vagabundus, Italis *Erratico*. Gloss. Gr.

Lat. : *Mávoc, Erraneus, Erraticus, seductor. Cornel. Fronto: Erraticus, et potest errare, et soleat. Erraticus, animus est qui soleat errare, et desinit. Vita S. Detcoli Abb. Lutrensis num. 15: Cum quis vir sanctus per erratum, quasi Erraticus viator, convenientia manendi loca disquereret. Erraticum pacus, quod vulgo dicitur Weredif, in Concilio Islebonensi cap. 27. quod nostris Espave. Errandi verbum de pecoribus proprio efferi docet Maro Ecl. 7. vers. 7.*

*Nec nisi dum temera defendo a frigore myrtos,
Vir gradiq; ipsa copa. Derraverat.*

Plauto in Bacchid. *Errantia pecora, solivige et seorsim pascentia dicuntur. [Le Roman d'Ithie MS. :*

*Or ne vous chaut à demeurer.
Car tout sur prest de vous Errer.*

ubi *Errer* idem videtur quod condere.]

* *Unde Errandonner. Incomposito agmine ire, apud Frib. sart. 1. vol. cap. 27: Si venient (les Anglois) tout Errandonner, bannieres et pennons ventelans.*

ERRATOR, Papie debitor, reus, obligatus. Sed legendum *Errator*.

* **ERRATRIX**, [Front de differ. vocab. p. 2199. *Putsch*. Erratrix per se rapta est, et venatrix: Erratica, ut hedera, vitis.

* **ERRENISARE**, Lætari, triumphare, ab turris. *Pax*. Vide *Sancenissa*.

* **ERRHINUM**, Ερύνον. Quod legit nam. Vide *Nasone*.

* **ERROLUS**, Errans, vagus. Alphabetum orationis S. Isidori Episc. Hisp. April. tom. 1. pag. 341: *Et paterna pietate sume precor Errorum.*

EROR, Faticinatio, in Gloss. Isidori.

EROVAGARE, Vagari, errare, hinc inde discurrere, Alemannis *Irrivagen*. Erkehalanus Junior. de Casib. S. Galli cap. 7: *Compedit tandem Cralo fratres Erravagi, post arsuram solitos clauso stabiles vivere.*

* **ERSATUS**, Chartul. Pontisar. *Dedit Radulfus miles monachis S. Martini Pontisarensis Ersatos de Cleru, et ex hoc habuit sarcapina solidos. Alii pro Ersato ex muritione, s. in 7. Vide *Exartus*.*

ERTHEMIOTUM, Conventus vicinorum terre. Vocem Sonnerus deducit a Saxonico e a rd. terra, et gemote, vel motte. Conventus. Solebant quippe conveniente ad vicinorum inter se discrepantium querimonia summarie audiendas et sedandas, arbitrio. comparium Curiae vel convassallorum. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 57: *Ita ut ne dannum incurrat... aliquando in divisis, vel in Ertthniotis suum hominem ubique manu teneat, aliquando super ipsam terram.*

ERVATIO, Enervatio, exinanitio. Papias.

* **ERUBESCENTIA**, (Vercundia, pudor. Tertul. 1. ad Nation. 16. Exemplum Erubescientia sclerum. Add. Ponitent. 10.)

* **ERUBESIBILIS**, De quo erubescendum est. *Fuga Erubescibilis nimis, in Opusculo Guivalence de la Flamma, apud Murator. tom. 12. col. 1823.*

* *Lit. remiss. ann. 1354. in Reg. 88. Chartoph. reg. ch. 5: Hanc (pillori) portam publicam, et Erubescibilem eidem imponentes.*

* **ERUBIGINARE** vel *ERUGINARE*, Desrouylier. Eruginator, desrouylier ou fourisseur. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084. Vide infra *Eruginator*.

* **ERUCA**, Escalongue vel chatepeloze.

Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. Chartul. Latinac fol. 240. v: *La somme d'Excalongnes, obole.*

ERUCTUARE, Evertere. Acta S. Sabini cap. 1: *Tunc loquitur Imperator Crispino Prezidi in ira sua, ut exeat currere in furore suo, et milites principales in toto orbe Eructuant Christianos, et destruant eos.* Alli Cod. habent, *Evertant.*

* **ERUCTUS**, [Gell. 11. 7. Furtureum panem estiare vinumque Eructum et foedum portare, h. e. impurum, faeculentum, sordidum, corruptum, quasi ructu et vomendo emissum: ab troyo]. *Eructus*. Alli crudum, vel eruptum leg.]

* **ERUDERATUS**, Expurgatus, sanatus. Vita S. Joannis Abb. Parmentis, sac. 5. SS. Benedicti pag. 724: *Natura est manum dexteram ita a cancro Erudegata ut nullatus pristina incommoditate pena inveniretur vestigium.* *Erudatus*. Alli dixit Varro pro Ruderibus expurgato.

* **Glossar.** Gall. Lat. ex Cod. pag. 5084. *Fambris. Erudens. Frondis. Erudatur. Ubi Erudatur, est ridura totore ad mortarium confundendum, quo pavimenta terrena inducentur.*

* **ERUDIBILIS**, [Qui Eruditus potest. Fulgent. de contin. Virgil. p. 717. Staver. Neque enim eruditur, nisi quod Erudibile nesciret.].

* **ERUDIMENTUM DOCTRINAE**, Papias sum appellavit Elementarium, hoc est, Glossarium, in Prefatione.

ERUDIRE, Mederi, remedium dare. Gregorius Turon. in Vita MS. S. Felicis: *Cumque profunde sanguina nullus natus ad Erudendum auderet apponere, etc.*

* **ERUDIS**, Inductus. Vide *Iparidis.*

* **ERUDITAS**, Eruditio, in Actis SS. Julii tom. 1. pag. 112. de S. Pachis.

ERUDITORIUM, έρευνας τάξις, Academia, Schola publica. Vita S. Delcoli Abbatis Lutrensis num. 7: *U. in omniis transmarinis Eruditiorum nulli patet secundus.*

* **ERUDINE**, Ερύδη, (lege ἐρύδη; vel ἔρυδη). Gloss. Lat. Gr. Sangerman.

○ Addit. ex Castigat. ad utrumque Glossar. leg. *Erudine.* Vide Salmas. ad Hist. Ang. pag. 139.

* **ERUERE**, Evacuare, liberare. Dief.]

* **ERUGA**, pro *Eruga*. Genus plantae. Gall. *Erugueille.* Hist. Daphin. tom. 2. pag. 319. Ordinatione Huberti II. Lib. 1. stat. artif. Paris. ex Cam. Comput. fol. 55 v: *Ad supplicationem magistrorum juratorum Eruginatorum seu fourbusorum ensium ville nostre Parisiensis, etc. Vide supra Erubiginare.*

* **ERUGINATOR**, Armorium politor. Gall. *Fourbisseur.* Arest. parlant. ann. 1412. In Lib. 1. stat. artif. Paris. ex Cam. Comput. fol. 55 v: *Ad supplicationem magistrorum juratorum Eruginatorum seu fourbusorum ensium ville nostre Parisiensis, etc. Vide supra Erubiginare.*

* 1. **ERUGINUM**, Eruginosus, metaphoricus Morosus. Vita S. Severi Archiep. Ravennae, apud Muratori. tom. 2. pag. 189. col. 2: *Si quis superciliosus Erugina nunc et insula objectione R. vivo detrahatur, etc.*

* 2. **ERUGINATUS**, Lebetum faber. Gall. *Chaudronnier*, in can. 4. Cone. Andegav.

* **ERUGO**, pro *Hirudo*. Gall. *Sangsu.* Papias. *Erugo. Sanguisuga vel linea.*

* **ERULI**, Domini. Gloss. Isid. Excerpta Pro. 1. sicut Domini. Vide *Erutudo.*

* **ERUNDO**, έρυδη. Lat. *Hirundo*, ex Castigat. in utrumque Glossar.

* **ERUPTOR**, [Qui Erupit, seu Erupcionem facit. Amman. 24. 5. *Eruptores perterriti reverterunt.*]

* **ERUS**, ERUTUDO. Vide *Erutudo.*

* **ERUSIGIA**, [Agilitas, gestarum renum subtilia, inductio. Dief.]

* **ERYSIPELATA** TURGOLO, Erysipelas, tumor ex fervente tenuique sanguine, quem Latinum sacram ignem appellant, ut monent docti Editores ad Acta S. Gauger. tom. 2. Aug. pag. 688. col. 2: *Nunc autem quoniam Erysipela turgo præter spem sensum resoluta, etc.*

* **ERZA**, [Occa Gall. Herc.]. Vide *Hercia.*

* **ESACAR**, vox vulgaris, Ponere in sacco. Instr. ann. 1243. inter Probat.

tom. 1. Hist. Nem. pag. 59. col. 2: *Ponit Bertrandus quod Stephanus venit ad Esacar cram in prato domini episcopi.* Vide infra *Esacare.*

* **ESAIANI**, Ägypto dicti sunt Acephalorum quidam ab Esaiä Diacono, qui e Palestina missus Alexandriam, ut eum Episcopum esset, sed non receptus ab omnibus est. Hofmannus ex Brevia. lib. 1. fol. 1 cap. 18.

* **ESAMENTUM**, Jus utendi in aleno fundo rebus non suis. Vide *Aiasanta.*

* **ESABAIA**, Canalis ad educandas aquas superficias. Charta Lut. X. ann. 1314. In Reg. 50. Chartoph. reg. ch. 128: *Pro hinc, quem prepositus noster de Bellomonte... in dominibus eorumdem (prioris et conventus ejusdem loci) capiebant... pro exclusis et Esabia molendinorum nostrorum.* Vide *Bau* 2. et *Eidia*.

* **ESABDARE**, Scandulis tegere, ab Hisp. *Barda. Scandula. Gall. Hardeau.* Charta ann. 1382. ex Archivo Massil. Item plus pro omnibus adventigatis, vid. 2. palmarum canandi, et pro implendo dictam turrim, et pro antagia crote, et pro anguisis, et Esabando solerium et crotam.

* **ESBATHAMENTUM**, f. Ambulacrum, vel locus amoenus recreandis animis aptus, a Gallico *Esbatem*, Recreatio animi. Littere Garini Abb. Vallum Sarnai ann. 1261. ex Tabulario Portus Regi: *Quem quidem census debetebat Conventus Portus Regii... terra et prato res inter duos riuos duos solidos, et pro Esbathamento tres denarios.*

○ Legendum procul dubio *Estachamentum.* Vide in hac voce.

* **ESBATE**, Species ferramentorum. Statuta Massil. lib. 5. cap. 52: *De fabrica quantum debeat accipere... de pale forreto et de Esbatre tres oblos.*

○ Abest particula et in iisd. Stat. MSS. unde verbum esse manifestum est.

* **ESBIA**, EXHIA. Canalis adducens has aquas restabantem. Usus stagnorum Bressia apud Guichenomum. Probat. pag. 170. et Revellum pag. 284. *Et quoniam dominum possint Esbias marinus stagnorum in quaunque parte catellarum facere seu Esbiare et illas clavulare.* Charta Thosciae in Dumbis signata. Bonet ann. 1455: *Licentia datur faciendo molendinum cum omnibus Esbias et ceteris adiunctis necessariis.* Vide *Bedon.*

* **ESBIAE**, Aquas superficias et rectangulares educere, mox in Esbia.

* **ESBOELLARE**, Evenerare, gall. *Evensse*, alias *Eboeler et Esboeller.* Inquisit. ann. 1366. In Reg. 2. Oliva parlant. Paris.: *Commissarius fuit quod ipsam evenerat et Esboellaret.* Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1.

Sc tu la partie de nous ouvres... T'Esboellerais comme un cheva.

Bestiarus Ms.:

Dou pied trenchant coquille alemek.
Si formesi que test l'Esboeller.

* **Esbourler**, eadem acceptio, in Lit. remiss. ann. 1377. ex Reg. 110. Chartoph. reg. ch. 342: *Le supplicant lui respondi derochief que se elle ne se taisoit et ne lessoit en paix le devant dit supplicant, il la Esbourleroit.* Alie ann. 1391. In Reg. 142. ch. 65: *Pierre des Chogues dist au supplicant que se il aloit querre lessiez fagon, il Esbourleroit ses chevaux.* Esbourlier, in alis ann. 1478. ex Reg. 206 ch. 189.

* **ESBONACHIUM**, Jus Competens Majoribus villarum ex bonis seu metis defigendis. Littera Officialis. Paris. de emptione Majoris de Berromp. afn. 1266. In Tabulario Calensi: *Vendidi... partem suam vinorum et metatorum sive Esbonachiorum... exceptis censibus et subcensibus.*

* **ESBONARE**, ESBONIUM, [Eadem nomine. Vide *Bonna.*]

* **ESBONDATIO**, Terminus, limes: a verbo *Esbondare*, nostris *Esbonder*, limitem figere. Charta ann. 1280. ex Chartul. S. Vinc. Laudun: *Cum quiesco verteretur inter nos episcopum Laudunensem ex una parte et nos abbatem et conventum S. Vincentii ex altera super limitatione seu Esbondatione territorii ecclesie S. Vincentii predicti contra territorium episcopatus... Item habebunt predicti religiosi justitiam limitandi, certificandi et Esbondandi in tressundo eisdem. Alia ann. 1281. ex eod. Chartul.: *Li chemins de diverses dôres en avant, à tousjours de telle lessée, comme il est ore tous Esbondes.* Vide *Bonna.**

* **ESBORRARE**, Borram seu tomentum avellere, artificibus nostris Esborrare. Stat. Avignon ann. 1283. cap. 120. ex Cod. reg. 4659. *Teneantur Esborrare per annos antequam parentur.* Esborrare, in iisd. Stat. ex museo meo. Esborrer, eodem significatu, in Stat. p. min. Rotomag. ann. 1424. ex Reg. 173. Chartoph. reg. ch. 151: *Ne pourra nul mouiller les draps jusques à ce qu'ilz soient seilles tous eszrus, ou qu'ilz aient pris congé aux longueurs de les Esborrees seulement.* Esborquier, in alis Stat. ex Lib. rub. fol. magni domini publ. Abbavil. art. 13: *Tous pareurs seront tenus de bien et souffrausement parer les draps qui baillés leur seront et y Esborquier.*

* **ESBOZIGARE**, f. Officinas seu tabernacula sedicere, vel in culturam restringere. Stat. ann. 1332. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 152. col. 1: *Item quod nulla persona nisi ausa, accipere ab aliquo aliud patrum, causa rompendi, Esborzigiendi, plantandi seu alteri innovandi in aliquo loco patrum Nemasu. Vide supra *Borras* et mox Esborzare.*

* **ESBRANCATURA**, Ramorum abscessio, ex Gallico. *Esbancheare.* Rogerus Hispanus pag. 784: *Qui autem forfocerit in foresta Regis de viridi, sive per culpatum, sive per Esbrancaturn, etc. Vide *Bran.**

* **ESBRICA**, Later. Gall. *Brique.* Proces. crimin. Reg. 1488. ex Tabul. D. Venet.: *Invenientur... multos lateres fractos et Briques.*

* **ESBUNDARE**, Limites figere. Vide supra *Esbondatio.*

* **ESBURSARE**, Pecuniam e bursa seu crumen depromere. Gall. *Deboursier.* Apoches ann. 1433. in Tabul. S. Viet. Massil.: *Tam pro pecunia per eundem dominum baronem mutuatis, quam etiam*

pro alimentis prestatis et alii usque in presentem diem Esbuscatis et factis, etc.
Vide *Esbuscare*.

* **ESBUCARE.** Provincialibus *Desboucans*. Neptre extirpare, tollere. Ordinatio Iudicis Aquensis ann. 1471. Regest. Colonia fol. 282 ex Camera Comput. Province. Videant et incipiant, si valلات circumquaque sint debite curata, reparata, constructa et *Esbuscata*... si teneraria, sive rupes aquae frontieres... non sint legitime, curata, *Esbuscata* et reparata.

* Nostris *Esbuscates* dixerunt dumeta. Charta ann. 1471. in Chartul. sign. *Cesar* Corb. fol. 28. 1°: *Lesquelles terres par longue continuation de temps et au moyen de nosdiz hoc se soient aboquées et peuplées en partie d'aucuns menus bos, que on dit Ebus naturez ou espèces. Hinc Congne Esbouschare, securis quia tigna faber ad dolanda tigna uititur, in Lit. remiss. ann. 1464. ex Reg. 199. Chartor. reg. ch. 42.*

* 1. **ESCA.** Modus agri. Fundatio Prioratus S. Petri de *Pradicis*, anno 1070. edit. Ampliss. collect. pag. 481: *Tres Esca terres, ubi continentur duo modis frumentorum et amplius. Forte lego Acras.*

* 2. **ESCA.** Glandatius, Gallus. Masis Germanus et Anglus. Lex Iugwar. tit. 21. § 2. *Si quis aliena nemora prædicta portat Escam, et rubus est, cum solidi et simili compotan. Edit. Heroldi, ubi portiorum Escas et rubus est. Charta Alemania. Goldasti 82: Per singulos annos 2. cornadas de grano bona non scussa, 1. de spelta, et alterum de arina, et quando Escas est, porcum solido valentem, et quando Escas non est, arietem bonum.* Lex Longob. lib. 1. tit. 23. 13. [90] Rothar. 551: *De porcis, si in Escas alterius paverint, et inventi fuerint, etc.*

* **ESCHATICUM**, vel *ESCHATICUM*. Ead. notio. ac origine. Charta Frederici Imp. ann. 1178. apud Ughelium tom. 7. Italie sacre pag. 1834: *Cum casis, editheis, pascuis, capilo, aquario, herbario, Escatico, etc. Alia Aistutii Regis Longobard. ann. 753. apud eundem tom. 2 pag. 107: Quod si in ipsis silvis aliquis roncare fecerit, aut si peculia publaverit redditum, Escaticum, seu caesus ad fratres Nonantulam famulantes perenniant totum. Occurrat præterea apud eundem tom. 5. pag. 221. et in Chron. Farfensi pag. 661. Pag. vero 657. Seuacum, pro *Escaticum* habetur.*

* 3. **ESCA.** *edugo dicitur quod fomes sit ignis Papas.* Exx. Graec. Hispani. hispanica [90] *Eca* in Diction. Academ. Matriti. [90] Vide Gross. med. Grav. Gulig. II. Prior Cartusienus. Status eiusdem cap. 1. *Ad ignem solem Escas, lapidem patens lignis securis.* [Miss. Mozab. 109] *Oportet vero Episcopo patria et Escas et excusorium.*

* Mamito Peronneum Reg. 34. bis Char. reg. part. 1. fol. 97. v^e: *Et luna et ferrum quod sufficit ad xl dies secundum cibaria. Evam fuscum et chaillou ad faciendum ignem novum. Medicis Escas, quibus materia ustionis partium apta, ex D. Estomach. Theod. Prisc. lib. 2. cap. 21: Escas et cauteris partibus thoracis iugno Consule Reines. var. Lect. lib. 3. cap. 1. *Iexxi in Alex. Trallian. Vide Gross. med. Gracit. in hac voce [90] Confer Livium lib. 25. cap. 39.**

* **ESCAANCHIA.** *ESCAANCIA.* *ESCAANGIA.* Isdem notionibus quibus mox *Escoeta*. Chartularium Monasterii S. Quintini in Insula pag. 125: *Omnes Escaancias et omnia forisfacta parti debent. Hic Escaancia Jus est Domino competens*

*ratione forisfacti seu delicti, ut per se patet. Verum id non ita clarum est in omnibus locis mox subjiciendis. In priori saltem *Escaangia* posset accipi pro certo censu quotannis percipiendo. Charta anni 1288. ex Chartulario S. Vandreg. tom. 1. pag. 500: *Ita tamen quod nec dicti Radulphi Burgensis et Johannes Louvel, nec soror hæredes Monachis S. Vandregi illi reddent servitium, nec *Escaangiam* quam idem Monachus in dicto tenemento annualiter percipient sine percipient. In eo ergo et hæredes meis dictis Monachia predictum servitium cum *Escaangia* redditus tenementorum annualiter non aliud multum. Tenenda ipsius Joannis Louvel et suis hæredibus omnino predicta, que eidem vendidi libere.. reddendo inde multi et mea hæredibus pro omnibus queruntur et *Escaangiam* quoddam pars cyathorum vel tres denarios monete currentis. In antiquo Normannie Script. tit. de Successionibus pag. 301. edit. 1582. *Escoetas sunt Prædia vi reditibus iure successionei possessa, de qua notio Charta anni 1288. ex Chartulario Fiscampensi: Juaverunt insuper... quod in dicti campo seu dicta terra ratione hereditatis elemosina, petitionis, conquestus. Escaanchie, domini, nichil de rete reclamabunt. Similia leguntur in Charta anni 1270. Chartulario S. Vandreg. tom. 1. pag. 29. et in altera Charta Officialis Rotomag. ann. 1282. ex Tabulario P. M. de bono Xuntio Rotom. Charta anni 1225. ex parvo Chartulario Mogeneticensi cap. 118. *Tradidi feudum et hereditatem totam Escaanciam, quam habebam in parochia S. Petri de Warenwicita. Vide in Escoeta voces Escanchia et Escanchia.****

* **ESCAANTIA.** *ESCHAUNTIA.* Bona in fisco Domini feudi cadentia, cum quis sine hæredè moritur. Sic in quatuor Chartis Tabulariis Corbeiensis ann. 1219: *Recognoverunt se in omnibus... nullum omnino juri hæbre, nec i' majoria nec in mortuis manibus... nec in Escaantia illorum, qui ibidem sine hærede moriuntur. Eadem habent duas ejusdem Tabul. Charta: Nec in Eschauntia illorum, qui ibidem sine hærede moriuntur.*

* Nostris etiam *Escaanche*. Charta ann. 1288. in Reg. 4. Armor. genor. pag. 8: *Quod in dictis duodecim solidis annui redditus ratione hereditatis, Escanche, seu quacumque alia ratione sibi competenti nichil de cetero reclamabit. Alla ann. 1310. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 388. v^e, col. 2: *Janua sur latidate terre ne demandera, ne ferai demander par moi, ne par autre, chose nulle par raison d'Escaanche, ne de droitre nature, etc. Vide ipsa Escaanche.**

* **ESCABOTUM.** *SCABOTUM*, a Provinciali *Esocabo*, Grex, Gall. Troupae. Inquisit. ann. 1268. ex schedulis Pr. de Mazzaques: *Scabotum ovium dicti Andreæ intraverat in quoddam bladum dicti territorii. Infra: Vidi accipere pasquerum de singulis Escabotis, ovium, que*

* Aliud sonat *Escabot*; est enim vox contumelie, que idem forte significat quod *Escaisseur*, quo homo fraudulentus, vulgo *Trompeur*, indigitatur. Lit. remiss. ann. 1460. in Reg. 15. Char. reg. ch. 34: *L'exposant qui est boiteux et mutilez de ses jambes, tant qu'il estoit un faulz, mauvaix boiteux, Escabot, avec plusieurs autres paroles injurieuses. Aliae ann. 1390. in Reg. 140. ch.*

22. *Escaisseur, qui vault à dire ou pais* (d'Aunis) *trompeur de guerre.*

* **ESCACARIUM**, a Gallicis *Echiquieris*. Suprema crux Apoll. Normannos. Charta pro capitulo Carnot. ann. 1275. in Reg. 107. Chartoph. Carnot. ch. 299: *Item supra normam deponer dictum pontem S. Petri, quod tenuit in foodali firma seu foedo proprio Johanne de saint Lienart, xx lib. Turco, ad duos terminos Escacarii. Vide Escacarium in Scaccis 1.*

* **ESCADAFFAULT**, vox vulgaris, pro *Echafaud*. Tabulatum altius eductum. Ch. ann. 1879. in Cod. reg. 8542. 6. fol. 152. r^e: *Existens apud Montepesulanum serenissimus princeps dom. Ludovicus regis quondam Francorum filius... extra portale saunnerie super quodam Escadafault, in quo si quidem Escadafault laeta steterit sententia contra villam Montpesulanum, etc. Vide mox *Eschaufaudus* et *Scadafault*.*

* 1. **ESCADERE.** Decidere, deficere. Gall. *Déchoir*. Charta S. Ludov. ann. 1283. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 297: *Si vero continget, quod aliquod stallorum predicatorum *Evander* pro portione censu dictum stallum contingente, aut si combustio, vel aliquis alius casus fortuitus eveniret per quod halla predicta, sive aliquod stallorum predicatorum dampnificaretur.*

* 2. **ESCADERE**, Advenire, Gall. *Echoir*. Pactum inter Carol. VIII. reg. Franc. et Ferdin. reg. Castel. ann. 1493. inter Observat. ad Hist. Carol. VIII. pag. 667. art. 17: *Et similiter recipientum et recuperabuntur denarii terminorum Escadeturum et debitorum, sicuti Escadeturum usque in diem dicta possessionis. Vide Escadere.*

* 3. **ESCADERE**, Jure hæreditario obvenire: nostris *Echotier*, verbum actuum, pro *Hériter*, jure hæreditario obtinere. Homag. Ponci Amenei ann. 1214. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 29: *Feud hominorum ligum, et nomine Simonis comiti Leycastrie... de tota terra Guilhelmi Amenei, quæ ipsi erat Escaduta, quam minima erat, libet, hominum de housacian. 1497. i. Reg. 179. ch. 42: Item ille puiscent Echotier et succéder les uns à autres, et avoir les biens, exercevoir et succession quelconque les uns des autres par droit de succession et hérédité à eux appartenans. Vide Escadere.*

* **ESCAUCHA.** Occupatio rerum mobilium vel immobilium ex delicis et forisfactura, vel ex alia qualibet causa. Charta ann. 1280. ex Bibl. reg.: *Habeat episcopus Biter. ea, quæ occupaverat per Escaducham comes Montisfortis. Escadet, eodem sensu, in Assisi. Hierosol. cap. 146: Se le sié vient en la main dou seigneur par Escadet, ou par défaut de service ou autrement, etc. Vide Escadet.*

* **ESCADUTA**, Eadem notio. Charta Ermeng. abb. Montisoli. ann. 1231. Inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 448: *Excipimus tamen, quid de cetero non licet bajulo nostro alienare, dare ad acapitum, vel vendere seu impignorare possessiones vel Escadutas nostri monasterii absque nostro consilio et voluntarie expresa.*

* **ESCAEMENTUM.** Eodem intellectu. Charta Mauric. Episc. Paris. in Chartul. ejusdem. fol. 47. v^e: *Hudeardis de Victorio, assentientibus filiis Reginaldo et Godofrido, dedit in uxorem filiam suam Sancelinam, que erat semina nostra de corpore calidae libato homini. Dragoni scilicet Saviniaco. Et nos pistatis inititu eidem Dragoni concessimus..... quod si*

contingentem cum decedere sine liberis, nullum de bonis ejus habebimus Excessum.

ESCAETA. ESCHAETA, ESCHETA, ESCHEUTA, EXCAETA, EXCADENTIA, ESCASURA. ^{co} Adde Ecaanchia, Escaunaria, Escaducha, Escaduta, Escasementum, Escacencia, Excadentia et Excadatum, quae voces suis locis videntes sunt. Horum vocabulorum non una semper, sed varia et diversa est significatio. Nam interdum et ut plurimum, sic appellantur bona praedita immobilia vel mobilia quevismodi ex delicto et foris factura vassali vel alio quilibet casu cadunt in fiscum Domini. Ita Rastallus, et predicti Angli. Vide Rastallus, pag. 27.

Duplicis porro generis Echetas statuant Leges Baronum Scotticor, seu Quoniam Attachamenta cap. 48. *Echeat enim accidunt, quandoque in mobilibus, quandoque in terris et tenementis; in mobilibus, veluti escancias, quae nullius Domini sunt, Thesauris, rebusque aitis inventis, animalibus confiscatis, etc. in immobilibus, veluti bonis et praeditis dannatorum, proditorum, sine herede decedentium, ^{co} bastardorum et herede defunctorum et usurariorum apud Glanvill. lib. 7, cap. 16. et in Rotul. Abbrev. passim] Innotiorum, ut apud Perarium in Burgund. pag. 350. debet tam tallian non solentium statuto tempore, in Charta ann. 1457 ex Bressia, etc. Nihil autem, ut est ibidem § 13: *judicatur Echeta, nisi propter culpan aut transgressionem aliquius paria, quam ipsa res tangit. Quae quidem bona, Caducum dicuntur iuriusculsi. Gloss. Lat. Græc.: Caducum, τὸ κατεύθυντο τὸ εἰρον. Ita in Charta Guillermi Eppls. Paris. ann. 1244 apud Brolium in Histor. Paris. lib. 2, pag. 283. 2. edit. et alia, caducum vox usurpatum.**

Interdum et semper sumuntur haec voces pro legitimis hereditatibus, quas quisvis obvenient: unde ut ab escaetis, quae ex delicto vel ex defectu hereditis Dominii feudi obvenient distinguantur, sepe *Echetas*, vocabulo additur vox *recta* id est, legitima, ut qua ex legi obvenit, et que illam *Recta hereditas* dicitur, in Legibus Henrici I. cap. 1. Charta ann. 1179. apud Duchesn. in Probat. Hist. Burgund. pag. 91: *Salvo sibi et heredibus suis recto caduco, sive recta Echeta, et alio jure futuro, si in premissis contingere eventire. Vide Statuta S. Ludovici lib. 10, cap. 21. [Bellomanerius cap. 14, pag. 79.] Ego solito si est quanti hiretage descendit ducale per la defatue de che que chil qui muser, n'a nus en fans, ne nul qui de ses en fans soit issus, si que ses hiretages eloient à ses plus prochain parent, si comme à ses frères ou à ses sœurs, et se il n'a nus frères à ses oncles; ou se il n'a ne sœurs, ou à ses aunts; ou se il n'a ne frères, ne sœurs, ou oncles, ou à ses cousins germains, ou à son plus prochain parent dendant le quart degré de lignage. Littera Guidonis Comitis Nivern. ann. 1231. inserta Litteris Caroli primogeniti Johannis Franc. Regis. ann. 1356 apud D. Secouss. tom. 8. Ordinat. pag. 118: Si aliqui vel aliqua sine filio vel filia deceaserit, Echeta mortui vel mortuus sine merito vel aliqua ad propinquuorem librum herediti devenerit. Quod si statim hujusmodi propinquior heres Echetas non requiriatur anno et die reservaribut justo heredi per manum dictorum quatuor burgensium. Si autem ipsa propinquior heres infra annum et diem Excessum non requiriatur, dum tamen requirere*

potuerit competenter, deinceps super hoc nullatenus audiatur, uno ad nos alienarium devenerit Echeta. Altera Philippi cognomentum Audacis ann. 1281. Ibid. pag. 216: Comitatus Picassensis ex Echetae predicti patrum nostri ad nos devenerit.

ESCAETA CUM HEREDOR. Gervasius Tilberiensis lib. 2. At cum pater familiæ miles, vel serviens, de Rege tenet in capite sua debita solvere, relicta famæ liberis, quorum primogenitus minor est annis, hodieus guidem ejus ad fiscum redeunt: sed hujusmodi non simpliciter Echeta dicitur, sed Echeta cum herede, . . . de ipsa hereditate per regios Officiales tam ipse heres, quam ceteri liberi necessaria recipiunt. Vide Custodia Heres, et Warda. Varie porro haec voces exaratae leguntur:

ESCAETA. In Vitis Abbatum S. Albani pag. 88 apud Radulfum de Dicto ann. 1191. Matth. Paris. pag. 391. et alios.

ECHAETA. Charta Iherili de Menrac Domini de Closia ann. 1278. apud homassierum, in Biturig. pag. 110: *Quod Echeta seu successor ipsorum tam de bonis mobilibus, quam de immobilibus devenerit ad propinquuorem de genere eorum.*

ECHETA, et ESCHEERA. ESCHEATAE, ANGLIC: Echeat, apud Mat. Paris. pag. 179. Littleton, sect. 4. Tho. Walsingham. pag. 100. [et in Charta Theobaldi Comiti Campaniae ann. 1233. pro Abbat. Molinensi.]

ECHACIA. Charta anni 1284. ex Archivo M. de Bono nuncio Rotomag. *Totum illud tenementum meum, quod habui de Echanchia, avunculi mei.*

ESCANCIA. Charta Officialis Rotomag. ann. 1303: *Juraverunt . . . quod ratione hereditatibus, successione, partitione, divisione, dominio, conquesta, Echanchia, doitis, dotatibus, sed donacionis propter nuptias, seu quacumque alia ratione sibi competente vel competitoria in dicto anno redditu nichil reclamabunt in futurum.*

ESCHANCHIA. Chartularia S. Vandreg. tom. 2. pag. 1670: *In terris, edificiis, vineis, redditibus, ripparis, censibus, homagia, redenvanchis, et aliis quibuscumque ad me spectantibus, que omnia possidebam de Echanchia cognati mei Johannis de Frazinis defuncti. Vide Hist. Harcur. tom. 4. pag. 1277.*

ESCHETA. in Leg. Baron. Scottic. loc. cit. in Statutis Roberti III. Regis Scottic. cap. 28. in Regiam Majest. lib. 2. cap. 5. § 2. 3. in Itineri Camerarii Scottic. cap. 12. art. 16. 33. etc.

ESCHETA. in Literat. Montis regalis apud Guichenon. in Histor. Bress. in Consuet. Comitatus Burgund. art. 100. Auditor. veteri art. 39. Bituricensi art. 12. art. 16. 33. etc.

EXCAUCIA. Charta M. Abbatis S. Vedasti Atreb. in Chartulario v. ejusdem Abbatis pag. 1: *Domus, et justitia, et Excavias justitia nobis, et legere detinemus. Charta anni 1248. in Chartular. S. Vandregili tom. 1. pag. 384. Quod ego et heredes mei tam per Excavias, quam aliter de celero habens poteramus.*

EXCIDEERE. Obtingere, obvenire. Gall. Echoir. Instrument. anni 1242. ex Chartulario S. Vandregili tom. 1. pag. 505:

*Cum omni jure, libertate et domino quod . . . habebam, et quia mihi et meis hereditibus accidere posserant et Excideret de amore. Charta P. Ducis Britanniæ min. anno 1281 apud Lobinellum tom. 3. Hisp. Britan. col. 135: *Nos tradidimus domino nostro Regi Francie omnes terres, quas de eo temerum in Francia . . . et etiam terram hereditarium fratris nostri . . . si interim nobis Excideret, tenendas in manu sua, sic.**

EXCADENTIA. in Consuetud. Sicilis lib. 1. tit. 77. [et in Charta Officialis Rotom. ann. 1279. et Archivo B. M. de Bono Nuncio.] Terra Excadentiales, in Flota lib. 6. cap. 1.

ESCHASUCA, apud Acherium tom. 8. Spicil. cap. 212.

ESCASURA. Charta de Chableis in Tabulario Campan. Thuano fol. 189: *Comes habeat Escasuras apud Chableis omnium hominum liberorum, et suorum, et omnium extrarum, qui non habent Dominum. Charta Libertatum Villem de Villerey ann. 1233: Escasura ad propinquuorum heredem devenerit. [Charta Philippi II. Franc. Regis ann. 1261 apud D. Brusel de Feudorum usu tom. 1. pag. 7: Quidquid idem Comes habebat circa mare Anglia, et quidquid de Escasura ipsius Comitis ad eam jure hereditario devenerit, et potest devenerare circa Mare Gallie. Martenius noster tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1048. habet Escasura. Hist. ver. Harcur. tom. 4. pag. 212. Escasura perperam.] Vide Roverium in Reoma pag. 259.*

EXASSURA. Charta fundationis Monasterii Veteris pediculi ann. 1172. apud Marten. tom. 1. Collect. Ampliss. col. 887: *Item, dominus Matthæus Vanne et dominus Stephanus Puiset dederunt eidem Fratribus censum manus firmæ cum omni justitia et dominatione, et cum Escasura, et forte strenueri.*

EXCASURA. Acta Abbatum S. Germaine Antissiod. cap. 13: *Excasura de donum nequam ad alios homines, nec propinquos, sed tantum ad homines Ecclesiæ devoluntur. Et cap. 10: Nam cum dimidiat pars domus ex quadam Escasura, et Monasterii deveneret, aliam medietatem em. Charta P. Comitis Nivern. ann. 1104. pro Burgensisibus Antissiod. apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 328: *Certum est quod franchi homines suas habent in integrum Escasuras, et habent in perpetuo. Cognitio MS. reddituum Episcopatus eiusdem urbis: Escasura, hoc est, manus mortua . . . Escasura empia a Guillermo Armerero . . . Donus de Valen. que fuit de Escasura x. sol. Escasura, sive manus mortua circa LX. lib.**

EXCAUCIA. Pro hereditate vel Excavias uxoris sue, in Litteris Ferrandi Comitis Flandriæ ann. 1214. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 842. Mallem Excaucia.

EXCADUCA. in Charta ann. 1243. in Regesto Comitum Tolose fol. 88: *Aliergas, successiones, Excaducas, furnos, etc.*

EXCADUTA LEGITIMA. in Charta anni 1311. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 579.

ESCASUTA. Vide locum in Francalia. **ESCATA.** Inquisitiones factæ in loco Oysentii, pro Juribus Comitis, Hist. Delphin. tom. 1. pag. 20. col. 2: *Debet respondere domino Comiti de duabus partibus bannorum et Escatarum, que euenient quum tenuerit dicta placita.*

ESCHAAMENTUM. Charta Ludovicii filii natu majoris Philippi Aug. pro

Communia Atrebat. ann. 1211: *Duodecim Scabini debent eligere quatuor probos viros, qui debent recipere omnia Eschaemantia civitatis, et de eis debent reddere computacionem Scabinis.*

* **ESCHAEMENTUM.** Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 38 v: *Quae ad eum pertinent tan in hominibus, quam in campis... in censis, et in regiis, et in omnibus Eschaemantia, que ad Dominum pertinent.*

* **ESCHERIMENTUM,** infra in *Forismiragium.*

* **ESCHAYDA.** Charta Guillelmi Alainis ann. 1241. ex Tabulario S. Nicasi. *Nisi aliquis ratione datus vel Eschayda reclaimeret, Charta Curia Suess. ann. 1261: Tertiam partem totius hereditatis sororu et totius Eschancie, etc. Rursus occurrit apud Mirsum tom. 1. pag. 770.*

* **ESCHETA.** Homagium ann. 1205. apud D. Brussel tom. 1. de Feudorum usu pag. 108: *De portione, que me contingit de Escheta Comitis Barri super Senanam, deveni homo Iohannes illustris domine mes Blanche Comitiss.*

* **ESCHROITES.** Charta Commun. Division. apud Perardum le Burgund. pag. 83: *Dedi... omnes Escherites in hominibus, que ad me venire debent.*

* **ESCHEVTA.** infra in *Evenimentum.*

* **ESCHORTA,** apud Thomassier in Biterig pag. 129.

* **ESCHORTA,** apud eundem Thomass. pag. 782.

* **ESCHOUTEA,** apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 87.

* **ESCHUTTA.** in Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 184. et alibi. *Espava seu Eschuta opum et quorumcumque animalium, in Statutis S. Claudi ann. 1418.*

ESCAATOR. **ESCHAETOR.** Magistratus apud Anglos, cuius minus erat, res in fiscum Principis quilibet jure redactas in Provinciis diligenter exquirere et colligere: *Escheatores, vulgo. Articuli Episcoporum Anglie in Additam. ad Matth. Paris: In tantum jam crevit malitia, quod Escaetores non ad bona Abbatum et Priorum usi decadentium deputatae, escoumiantur, verum etiam ad blada instaurata, etc. Will. Thorne. ann. 1306: Walterus de Gloscestr. Eschator. Idem ann. 1316. In Charta Edward. II: Ita quod nullus Escator, seu aliis minister noster... se intronit. Vide eundem ann. 1368. Monast. Angl. tom. 1. pag. 48. Concil. Lambethense ann. 1261. cap. de Custodia Eclesie. Edw. Cokum ad Littletonem sect. 4. Fletam lib. 1. cap. 20. § 60. Prynneum in Libertatis Angl. tom. 2. pag. 978. etc. In Charta Gallica apud eundem Thorne. ann. 1368: *Eschator. Pascmodi erunt Caesariani, qui bona ad pauperes devoluta veluti vacantes occupantib; in leg. 2. Cod. Th. de Bonis vacantib; (10, 8).**

Habent autem Symphonius, vel potius habuere. Magnates aliquotus hujusmodi Officialem suum autem Rex in unoquoque Comitatu Anglie, qui a Magno Thesaurario annuatim constitutus, fisco militat et piscatur, exacto vero ministeri sui anno, iterum infra triennium non ad idem recipiat exequendum. Sicut. Henrici VIII. cap. 8. et ann. 8. ejusdem. cap. 2. [Vide Kennettum in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden.]

ESCAETRIA. Officium Escaetoris, in veteri magna Charta fol. 161 etc.

SUBESCAETOR. Locum tenens ac Vicarius Escaetoris, in Flita lib. 1. cap. 3. § 60. et apud Gul. Prynneum in Libertatis Ecclesie. Angl. tom. 3. pag. 847. *Eschelours et Dessoult-Eschelours,* apud Britton. cap. 21.

* **ESCARENTIA.** Legitima hereditas, quae alicui obvenit vel obvenire potest, nostris alias *Escheule, Eschete, Escheteon, Eschouiste, Eschote, etc.*

Charta Folqueti de la Fosa et Aymer. Bern. ann. 1407. ex Tabul. Flammar. *Se dera-*

tio totaliter et excessu de omni de-

ditorio, actione, possessione, proprietate,

parte, portione et Escarentia sibi per-

nitibus. Charta ann. 1270. in Chartul.

S. Pet. de Monte: Houdro et Hawsons

dontent et aguent pour Dieu et en au-

nomen d'eglise de S. Pierre leur menestries

davant dites, et tous tour preis et toutes

tour terres qu'il les ont, et l'Incheule

qui doivent avoir apres la mort le ma-

ristre Hawson. Alter ann. 1282. in Lib.

Cam. Comput. Paris. fol. 68. r. col. 1.

2. Denier affirmat per deum nos... ar-

droit qu'il avoit, recevoit... et poursuivoit

de la successio... et davant Jaques son

pare et l'arrondissement auquel que de l'E-

chete de feu Jaquet et de Robin ses

freres... vint livres de Paris... pour sa

participation division et Eschete qui

le appartenoit. Rursum alia ann. 1301.

ibid. fol. 142. r. col. 1: En ladite compo-

sition ait est... quid reservet a moi ladite Hysolent

les ayses en l'Eschete dudit Gilbert

Charta ann. 1264. apud Marten. tom. 1.

Ampl. Collect. col. 1826: Com il eust

conciens... pour Eschelion de la descendue,

a. Eschote, etc. Eschotie et Escheta.

ESCAIRE. Jure hereditario obvenire, Gall. *Echoir, alias Eschayer.* Scarac. Pasche ann. 1219. in Reg. S. Justi ex Cam. Comput. Paris. fol. 30. r. col. 2.

Judicatum est... quid custos talia sit,

quid hereditas pueri non possit si Es-

caire ex morte pueri vel sororum suarum.

Charta ann. 1294. ex Chartul. episc.

Carnot. *: Je Guace de Loigny... fais assa-*

voir à tous que je ay gage à R. pere en

J. C. et seigneur monagr. Symon par la

grace de Dieu esveug de Chartres à faire

toute sa volonté haut et bas de la finance

du rachat du fief et des appartenances de

la terre de Loigny, laquelle est Eschayd

de la mort monsugr. Girart jadis seigneur

de Loigny mon frere. Vide supra Es-

cade 8.

* **ESCALA.** Locus, ut videtur, ubi

religionis causa congregantur Judæi.

Testam. Isaac medici Carccas. Judæi

ann. 1205. ex Chartop. reg. Montpes-

sui. *: Item volo et mando Vincenzo filio et*

heredi meo inscriptio, quod ipse faciat

fieri nomine meo unam coronam... ad

opus rotul quod ego feci fieri ad opus

judiciorum Carccasensem.

* 2. **ESCALA.** Scala, escalier: *Labo-*

rii per eum facti in lumaca turris in-

troitus palati apostolici et in Escalais

dicti introitus. (Archiv. Vatican. Ed.

publ. 1480-1484. f. 199.)

* **ESCALARE.** Gall. *Escalader.* Scalas

muros ascendere. Fortalita obessa, as-

saliata, debellata, Escalata clandestine-

re, furtive capita, apud Rymerum. tom.

8. pag. 618. col. 2. [Vide infra Escal-

are.]

* **ESCALFATOR.** Instrumentum cibarilis

recalefacientis aptum, Hisp. Escalfador.

Gall. *Réchaud.* Invent. ann. 1361. ex

Tabul. D. Vencim: *Item Duos Escalfa-*

tores de armis.

* **ESCALIARE.** Eximus Salanova de

Privilégio Baronum Aragon. *Item pos-*

sunt Escalare in villa regalis ubi sunt

viciunt tantum. Vide Scalia.

* **ESCALINGIA.** Terra paludosa, ut

opinor; nisi sit nomen loci. Chartul.

eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5189. fol. 43.

* *Dominus Guillelmus Benenans re-*

dictatorem terrarum de terra Paan S. Va-

teri et mediatalem Escalingiarum. Vide

Scalia.

* **ESCOLLES.** Discus, patina. Vita B.

Osan. tom. 8. Jun. pag. 684. col. 1: *Cum*

mane acquisisset, universum tempus in

distribuenda rebus, quas suo imponebat

Ecclesi, consumebat.

* **ESCALIUM.** Charta Sancti Regis Na-

variae ann. 1158. apud Blancani: Con-

sumere etiam... omnes decimas terrarum,

villarum, Escaliorum, et omnium clodic-

rum, sive... etc.

* **ESCALLARDUM,** a Gallico *Escholas,*

pulus, administrulum, ridicula, pedamen-

tum. Chartul. S. Vandreg. tom. 2.

pag. 1291 in Charta anni 1279: *Juravi*

super ego dictus Gaufridus quod prædi-

cii clausi sermento, dictis Escallardiis

ego nec heredem mei nihil poterimus nec

omnibus in dicto cunctis existentibus

vel perlitentibus de celere reclamare.

* **ESCALLATA.** Coccum. Gall. *Esclarate.* Codex Legum Norman. apud Ludewig.

tom. 7. pag. 187: *Ebur, roballum, lapides*

preciosos, insuper Escallatam, warmigri-

um, et pelles sebelinas, etc. Vide Scar-

latum.

* *Comput. MS. ann. 1244: Pro quatuor*

alnis Escallata violeta pro domina comi-

tissa, alia xxvij. sol. cxiiij. sol. Testam.

Petri episc. Sabin. ann. 1372: Item man-

telium estellatum (l. escallatum) folium

de pennis de Narbona... Item capam et

mantellum Escallata, murete cum capuci-

tiis foliis fortis dominus de Podio nepi mes-

Escallata brune, purpuram intelligo, in

Lit. remiss. ann. 1406. ex Reg. 160.

Chartop. reg. ch. 444: Una piece d'Es-

callata brune, et une autre d'escallata

vermeille. Esquallate, in Reg. sign: Pater

Cam. Comput. Paris. fol. 251. r.

* **ESCALMANTUS.** Vide *Eschalmen-*

mentus.

* **ESCAMBIUM.** [Permutatio, Gall.

Exchange. Sententia arbitralis anni 1295:

ex Tabulario S. Nicasi Remensis: Di-

cedat dictam Escalatam sive terras in

Esperobello et immunitationem recipere.

Ocurrit rursus infra et apud Marten.

ann. 1. Aeneidot. col. 1277. et alibi non

semel.] Vide Cambiare.

* **ESCAMBIUM COMPETENS.** Prestatio

indemnitas ob rem eviclam. Gianvillia

*lib. 8. cap. 1: *Et nota quod cum consti-**

titur, cum que trahitur ad Warrantum,

debere si Warrantare rem illam, de-

cetero non poterit sam perdere is, cui

Warrantare debet sam, quia si res illa

in curia directionetur, tenebitur ad Com-

petens Escambum, si habuerit, unde id

faceri posset. Vide Escamnicum.

* **ESCAMBIUM CAMPIONIS.** Si... produ-

catur aliis Campio, quam ille qui duel-

lum vadavit, apud eundem Gianvillam

lib. 8. cap. 8.

* **ESCAMEN,** Esca. Esbasis vers 1113:

Mors hic est nunc virco Escamini tecus.

Propeit mortis dum fangit serva saltem.

* **ESCAMPSOR,** Nummularius, Gall.

Changer. Consuetud. Lemov. art. 42:

Aurifabri sive decurari et Escampeores

annulos, monitas, zonias et garlandas ar-

gentaeas, etc. ubi versio Gallica sic habet:

Orfevres, Changeurs de bagues, ceintures, perles et semblable orfèvrerie, etc. Vide Campoir post Cambiare.

1 ESCANCHIA. Vide in Escaita.

2 ESCANGIUS. Pincerna, a poculis, Gall. Echanson. Charta Ludov. VII. ann. 1188. in Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 200: *Ita Ebrardus servientem nostrum... et Escancium meum... recipimus custodiendum. Vide Escantio et Scancio.*

3 ESCANDA. ut Esca, Cibaria, si bene conjecto. Mabill. tom. 4. Annal. Bened. pag. 480. ad ann. 1044: *Ez villis monasterio Coriensis subiectis annuis censu prebeatibus de Escanda, de sacerata, de carnis et de sale.*

4 ESCANDALEUM. Mensura genus pro liquidis. Littere cuiusdam Iudei ann. 1471. Hist. Massil. pag. 307: *Item lego eleemosynae Iudeorum, que vocatur Marhor, unum Escandaleum olei annis singulis distribuendum in qualibet vigilius magno Ieronimi Iudeorum.* [60] Vide Scandalum.

5 ESCANDILARE, ut supra Echandilare, Mensuras ad examen publicarum mensuram exigere nostris alias Escandilare, nunc Echandilare. Charta ann. 1488. Inter Probat. vth. Hist. Trenorch. pag. 280: *Jus et facultas Escandilandi et signandi quaecumque iuris etiam tam bladi, vini, olei, salis, illasque fradendi, visitandi, marguandi nec non etiam ultimam pannum quam etiam tela etiam datur, Escandilandi et marcandi. Libert. Ville de Chagny ann. 1282. tom. 4. Ordinat. regi Franc. pag. 381 art. 6: Peuvent et doivent tenir et avoir boisseaut et meure de vin: et de oile, qui doivent entre Escandillies à la mesure du sognour Espaoler, Espaoler et Espaoler, vodem significati Picardis nostris. Charta ann. 1282. in magn. Chartul. nig. Corp. fol. 180. r.: Avons vendu... toute nostre mairie... en quellesques choses que che fust... en degren au moelin, du boutel faire et Espaoler au moelin. Alia ann. 1314. in Chartul. Regal. loci part. 1. ch. 70: Et meamente (auront droit) de penne les mesures dudit motin, ou faire penne par leurs gens, d'Espaoler et de justifier ledites mesures toutes fois et quantes li cas s'i offerront. Intra Espaoler. Charta commun. S. Valer. ann. 1376. ex Tabul. S. Vulf. Abbavil. Item toutes mesures doivent estre tailles et Espaolées par le bailli, par le maire et par les eschevins. Chartul. 29. Corp. ad ann. 1448: Pourves toutes vous qui ledites aunes, poies et mesures susent préalablement esté Espaolées à l'expal des mesures dudit reglement. Vide Echantilare et Intra Scandalare.*

6 ESCANEA. Stipes, palus, Gall. Pieu. Joan. Germ. Cabill. episc. in vita Phil. Boni apud Ludewig. tom. II. Reliq. MSS. pag. 38: *Perlengas pizidas, quas grossus bombarbes dicunt, ad bases turri complantantur, eas forti stipite, quem Escanis nuncupant, colligant, etc.*

* ESCANEA. [Pisa. Dief.]

7 ESCANGIUS. Permutatio. Gall. Echange. Charta ann. 1219. ex Chartul. S. Vinc. Laudun. ch. 221: *Robertus de Erlone foedarius meus in presentia mea recognovit se quosdam redditus... pro tribus galeatis terra arabilis site apud Erlone in Escangian contulisse. Ego autem prefatus Escangianum cum Margareta uxore mea ratu habui et firmam approbavi. Vide Cambiare.*

8 ESCANGIUM. Eadem notio. Charta ann. 1188. ex Chartul. Vallis B. M. diec. Paris. : *Dederunt vineam suam de Nais- sel assensu uxorum suorum et liberorum*

monachis de Valle B. M. in Escangio proxima de la Heise. Nostris Anteschanger, pro Vicissim benemeriti. Charta Hugo. Archiepisc. dom. de Partenay anno. 1288. Lesquaus chose il nos Anteschanger, et laisse, e quippe. Vide Escambium.

1 ESCANNA. Vide Escapie.

2 ESCANNICUM. ut Escambium, Commutatio vel Compensatio. Gall. Erchange. Instrum. anni 1079. apud Sevatum in Episcopis Matisson. pag. 114: *Eo tamen pacto utrum aliquid iude habetur supra medietatem, unde ipse Hugo Escannicum non habetur, hoc illi dividerent. Vide Escambium Competens.*

3 ESCANTIO. A cyathis, pincerna, Gall. Echanson. Liber niger. Scarcarii, pag. 350: *De Escantionibus. Quatuor tantum debent servire simul vix sua, etc. [2] Vide supra Decanius et Scancio.*

4 ESCAPIMENTUM. Vide in Escapium. 5 ESCAPINUS. ut Scabinus, Assessor in judicis, Gall. Echerin. Placitum anni 783. apud Mabill. lib. 6. Re Diplom. pag. 501: *Mobilia venienti Advocati. S. Dionysii... nobis suggerebat dicens, eo quod inter Riferem Comitem et suis Escapinos in pago Tellas, in mallo pu- blicino, etc. Vide Scabinus.*

6 ESCAPITIS. Præstatio, quæ fortuito qualibet ex causa domino feudi obvenit; nisi sit pro Accipitis: præstatio scilicet, quæ nomine relevii domino capitali reditur. Vide in Accipatre. Charta C. domini Larreii ann. 1271. ex Cod. reg. 9612. A. B. N: *Concessi... eccliesie Alber- rippe centum solidos Divisiones censu- menses percipiendos singulis annis in perpe- tuum in censibus de his ad festum beati Remigii... Si vero census tantum non valeret, id quod deficeret de predictis centum solidos percipiendos a fratribus dictis ecclesiis in Escapitibus predictis de Rie.*

7 ESCAPIUM. Evasio, fuga, Anglis Escaping, ex Gallico Escappher, et Angl. to Escape. Effugere evadere, ex captione se subducere. [Scapha] Arremicis Uschap, unde vocis origo: quod usquam uschapatur apud Anglos, de reo aliquo detento, et in carcere missio, qui libertate do- natur, antequam judicio, sed eti judicis sententia et pracepto liberetur. Dupin. ann. 1200: *Abbas, non debent respondere de ipsa Escapiorum Justitiariis. Vide Statutum 1. Westmisteriense cap. 3. et Stabili- menta S. Ludovici lib. 1. cap. 39. 81. lib. 2. cap. 35. et Consuetud. localem de Menelou, apud Thomasserium pag. 196. Incarceratorum Evasio dicitur in Charta Thomas Regis Mannie ann. 1055. tom. 1. Monastici Anglici. pag. 718: Et quod habeant incarcerationem, et incarcerated in evasione, et furcas seu patibulum super terram suam. Vide Radulfum in Vita sua S. Richardi Episcopi Cices- tensis n. 37. et Gul. Prinnenum in Liber- titibus Ecclesiæ Anglici. tom. 3. pag. 765.*

8 ESCAPIAMENTUM. Idem. Charta Henr. VI. reg. Angl. ann. 1457. in Chron. Joan. Wethamst. pag. 225: *Propter Escapiamentum dicti domini Egremond ex prisonam nostram et ipsorum custo- dium. Nostr. Se embler dixerunt, pro fugere, evadere, vulgo S'chappier. Lite remiss. anno 1460. in Reg. 161. Char- top. reg. ch. 148: Les supplices forju- rent nostre paes de Normandie... et furent conduis... jusqués à Traessy, au quel lieu... ils se Escaplerent et eschappèrent de ceux qui les condamnient. Hinc Embler le tonle, pro Solvendo, vertigall se subducere, vulgo Frauder, loc. cit. in Charta ann. 1249. ex Chartul. 21. Corp. fol. 99: Et s'il avenoit cose par averture que aucuns Emblast ou forcelet le tonliec, etc. Inde etiam accersenda vox Escap. Effugium, nunc Escappatore, in Poem. Rob. Diaboli MSS. :*

*Mais sans me vanterez croire,
Alchois teniez tout à faire,
Et à Escap et à folie,
A gas et à malenconie.*

9 ESCAMPÉE, eodem sensu, in Assis. Hieros. cap. 38: *Die toutes les raisons et les Eschampées que il pourra trover à ce que il ne devra respondre. Unde Escham- per, in Lit. remiss. ann. 1422. ex Reg. 172. ch. 47: Lequel cheval effroyé et espou- vanté accoups se Eschampa de costé, ou recula, parmi de grosses pierres. Vide Escapium.*

1 ESCHAPIUM LATRONIS, in veteri glossario apud II. Vanleium de ant. litter. Septent. pag. 284.

1 ESCAR, Lapideus agger ad ripam fluvii, Gallis Quasi. Legitur in Statutis Massil. MSS. lib. 1. cap. 51. § 3. ubi Edita habent Scar. Vide in hoc voce.

1 ESCARA, Combustio. Vide Scara.

ESCARAMIS, Gauthierius Cancellarius de Bellis Antioch. pag. 454 : *Aedes bellum campo clauditur, montium valiumque aditus Escaramis obscurantur, quod nec unius fugientium illibatus penetrare potuit. Leg. forte, et a ramis.*

ESCARCELLA, Crumenaria sorteia, Gallo-escarcella, ab Italico Scarcella, Crumenaria. Extractum computi ann. 1336. Hist. Delph. tom. 2. pag. 307. col. 2 : *Iten pro duabus parvis caligariis, pro una corrigia et una Escarcella pro Domina, III. s. v. d. gr.*

1 ESCARGATA, pro Escacea, quod vide. Littere Thomae Prioris S. Michaelis in pericolo marii ann. 1217. inter. Aeneid. Marten. tom. I. col. 862. A. : *Exceptis placitis, relegatis et servitatis vasorum ad equum, et aliis Escarcetis in predictis maneris, quae nobis volumus reservari.*

1 ESCARGATA, ESCARQUITA, Excubiae. Vide Scaraguita.

ESCARIA, Mensa escia plena, Uigulation.

1 ESCARIARE, quasi Escardare, Djudicare, Cognita causa dirimere. Codex Legum Norman. cap. 19. § 6. apud Ludewig. tom. 7. pag. 301 : *Notandum etiam est, quod deseminator, se verbo dimiserit vel mutaverit, que et in deseminatione fuerint Escarata, ejus desemina reprobarunt. Et similiter, si quis coadjuutor defuerit, vel verba Escarata dimiserit vel mutaverit, vel etiam si ad deseminatione oporteat evocari, vel compelli, vel attrahere.*

o **V^e potius Dictare**, Gall. *Dicter, suggere*, et veluti Gallico Escarir, codem significatur. Escariare, habet Codex M. et Bibl. reg. sign. 465. Ordinat. MS. super Duellis apud Camerac. : *Ung des eskerina, prent le main de celui li a apelet et li met sur les Sains, et dont li deuse-on et Escarit sen sairement en la veue et en l'oye de ses adversaire. Ubi in Edicto Ihil. Pule, edito in voce *Duelum*: Alors le mareschal ou conseiller... prent l'appellant par ses deux mains, ostres des gantelets, et luy dit que il die les paroles apres luy que il dira, et les met sur la Croix. Hinc Escerisseur, qui descendit suggestum, in Lib. rub. fol. parvo domus publ. Abbavil. fol. 29. r. ubi de Duelle : *Chil qui clame doit premiers venir ad Sains devant le viscont et devant le maieur et les eskerina, et en leur presence doit baillier sa vourie et son droit de chele querella a sen campion, et li autres au suen, et doit jurer li campions par ledit de l'Eskerisseur, que li vescuens et li maires i meteront ou jour.* **100 Germanis den Eid staben**.] confer Escara, Palus.]*

1 ESCARIUM, Census pro jure pascendi greges persolutus. Charta Henr. Imper. ann. 1040. apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 38 : *Et ubicunque supra terram ejusdem ecclesie residentes greges pascere videtur, nulli herbariis cive Escarium dare, nisi Aquitaniensi ecclesie debeat. Vide Escra 2.*

ESCARUS, Vetus Pontificialis apud Morinum : *Si est ministerialis, si est negotiator, si est monasterius, si est Escarius, etc. Infra : Si est Escarius, non tenet annosam familię. Idem videtur cum Cellerario.*

ESCARLETUM, [Coccus, Gallis Escarlate.] Vide Scratium.

1 ESCARRAZONATA. Vide Escarrazonata.

ESCARRETA. Inquesta de Foresta Andaluci in Regesto Heroualliano Philippi Augusti Reg. fol. 123 : *Habent suam Escarretam per liberationem Vicecomitum, et furcos fagi ad suas domos facendas. Forte pro Garreta. [Vide Escareya.]*

o **ESCARREYA**, Jus palos, quos Escaras vocabant, exscindunt, tunc emendanda vox Escarreta supra. Charta Phil. Pule, ann. 1040. in fol. 48. Char. reg. ch. 159 : *Reperitur extitit in dicta foresta habebant Escarreyan bacis decimorum per hirsutum viridarium ad confundendum. Lit. remissa ann. 1335. in Reg. 81. ch. 68 : *Furtive ceperat predictus Johannes certam quantitatem lignorum Escaras vulgatiori ratione. Pagos horribiles Escaras e. autem chose, in Reg. Corb. 13. sign. Ha-ec. ad ann. 1309. fol. xi. v. Vide Escara 1. infra Escarcho 100 et Scara 2.**

o **ESCARREL**, Angulus Gall. Encounure. Pactum inter Guichard. dom. Bellipuc et Guichard. de Marciaco ann. 1317. in Reg. 56. Charol. reg. ch. 474. *Uique ad Escarrel ejusdem muri eundo curte cimetieryum S. Germani, et ab illo Escarrel muri usque ad Escarrel dominum Joannetti Giraudii, etc.*

o **ESCARTEUS**, perferam pro Escartus. Ager resens processus. Charta Henr. reg. Angl. ann. 1130. inter Instr. ton. 11. Gall. Christ. col. 123 : *De Roberto de Escarreus et tunc autre pain qui est tournez pour vendre, etc. Et art. 15 : Chil rauastier ne cil Escaudiseur, etc. Charta Pet. de Maloëne ann. 1220. ex Tabul. S. Dion. : Concesserunt singulis diebus unam michiam in pistrino suo, vel unum Escaudetum in festis, item duas justas vni, etc. Vide Escaudati et infra Escaudetus.*

o **ESCAUSERIUS**, f. Scutarius, Gall. Escuer. Chronicon S. Martial. Lemovic. apud Stephanotium tom. 1. Fragm. Hist. MSS. : *Erat in Lemovico castro quidam Miles nomine Petrus, Escause-rius S. Martialis. Hic cum Abbatii Cluniac. Hugo filius familiaris existens, A. Lemovic. Vicecomiti, ut monasterium S. Martialis Cluniacensibus traxeret, sepi- simus persuaderet.*

o **ESCAZA**. Vide Escassa.

o **ESCAZUCHA**, Quidquid fortuito obvenit, sive iure hereditario, sive a qualibet ratione. Testim. Raym. VI. comit. Tolos. ann. 1209. inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 215 : *Totum residuum quod erga habeatur aliquo iure, vel aliqua ratione, vel successione, vel Escazucha, sive Charta Simon. Montifort. anno 1211. in Reg. 56. Charol. reg. ch. 126. Similiter habebat omnes Escazuchas et obventiones presentes et futuras. Vide supra Escazucha.*

o **ESCEITA**. Vide Escacea.

1 ESCENDERE, Contingere, Gallice Echo. Suppl. Antiquar. : *Escendit, evanescit. Descendit, accedit.*

1 ESCENGIA, Census in blado perciplendus. Gall. Ensege. Charta ann. 1233. ex Tabulario Floriac. : *Girardus quituit et concedit quidquid habet te granzie de Figgaco, scilicet viigesimam partem bladorum.. receptionem Escengiarum, etc.* [Vide infra Escengia.]

ESCENIA, Scindula, Escenge, Gallis. Charta ann. 1257. in M. Pastorali Eccl. Paris. lib. 9. ch. 26 : *Domus ejusdem granzie, sive appenditia cooperata de Escenio et stramine. Occurrunt etiam in Regesto Heroualliano Phil. Aug. f. 118.*

1 ESENDOLA, Eadem notio. Tabular. Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 114 : *Et 1. cartalium de fabis, et 8. tristes de lignis, et 10. fazos de majeria, et 5. Esendolas, obra et manobra, et per vindemias 2. costas.*

• **ESCIENNA**, f. pro *Esenia*, Scindula, assens scitulam ad legendum aptus. Giosas. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657 : *Eysenale*. Prox. scindula, quod scindatur. Chartar. Normann. et Bibl. reg. Cod. 4653. A. fol. 94. *Burgenses de Lyons et de Bellonidere habentes in forestis... faunes et quercum per liberacionem... facient domum tectam de Eseniana. Ercanda et Eschaula nostris, eodem significatu. Lit. remiss. ann. 1398. In Reg. 153. Chartoph. reg. ch. 483 : *Un pinceau panier de petits coupepeaux ou Escendes de bois*. Hinc emendanda Statuta ann. 1399. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 866. ubi *Estende et Esterde editum, pro Escende. Charta Joan. Albrecht. comit. Augi ann. 1379.* In Reg. 115. ch. 848 : *Donnons à nos très chers et très aimés fils Philippe d'Artois... son franc maisioner de cheune... et late, Eschale, etc.**

ESCIENUM, In formula 8. ex Andegav. titulus ita concipitur : *Hic est venditio de homine in Esceno posito. Titulus Form. 28. Marciulli lib. 2 : Qui se in servio alterius obnoriat. Vide Sunnis.* [oo Confer Eschenum.]

• **ESCHAPERIA**. Vide *Eschappa*.

• **ESCRAPA**, a vet. Gallico *Escepe*, nunc *Echarpe*, Fascia, balteus, zona: unde *Escrapsa*, oblatio, quae sacerdoti a peregrinibus fibebat pro benedictione a *Peregrinorum*. Charta ann. 1178. In Chartul. Cluniac. : *Capellanus habere debet confessiones, Escraspas, baptisteria, reconciliations multiserum, etc.* Lit. remiss. ann. 1379. In Reg. 115. Chartoph. reg. ch. 186 : *Colinet Luillier sachet un grant costeau batailleur qu'il portoit à Escrups pendu à son col. Ubi male scriptum Escrepe. Vita J. C. MS.*

Vous allez en nos sermons,
Portant Escraps et bourse.

Esquerpe apud Guignevil. In Peregr. humani gener. MS. ubi de Euchristia:
Et c'est le pain que doivent manger
Li poeris en leur Esquerpe.

Quomodo etiam legendum pro *Esquerpe* supra :

Toutefois après ma pourpre
Qu'Esquerpe et bourse me fait,
Et qu'avec me les convient;
Cest le pain que l'on avance
A ceux poeris orans.

Vide in *Burdones et infra Escharpa*.

• **ESCEWINGA**, [tributum nundinarum dominis fidelibus a mercatoribus ex-solutum.] Vide *Scavegnum*.

• **ESCHAAEMENTUM**, *ESCHAANTIA*, ut supra *Escaucha*. Necrol. MS. ad xiiij. Cal. Oct. : *Quoddam Eschaamentum apud Orlé, quod vonditum fuit quadrangula libris de voluntate capituli, ab Odono archidiacoно possessore ejusdem domus. Charta ann. 1328.* ex Chartul. Campan. fol. 520. v. col. 2 : *Si quod in aliis partibus terre castri Portuensis ad fratres suos et sorores suas pertinuerint eidem Radulfo ex Eschaantia fratribus suorum et sororum suarum seu heredum eorumdem in posterum perveniret. Vide in Escasta.*

• **ESCHACUS**, Modus agr., Vasconibus *Esach*. Charta ann. 1346 : *Tres conchales vinegarum, et octo Eschacos vi-nearum, etc.* Vide *infra Estrio*.

• **ESCHADERE**, a Gallico *Echar*, Obvenire. Charta ann. 1319. ex Tabul. Savignac. : *Et quandomcumque conigerit redditus et rendam de Drace obvenire vel Eschaderre per mortem illius qui tenet dictos redditus, actum est quod dominus*

Belljoci tenet Draciacum. Vide supra Escadere 8.

• **ESCHAFAUDUS**. Vide *Escastor*.

• **ESCHAFAUDUS**, Tabulatum vel Tiglium quo tabulata fulcuntur, Gall. *Echafaud, Etaye*. Lit. remiss. ann. 1351. In Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 128 : *Cum dicti Guillermus et Johannes quedam caminum de pistro... reparassent medianibus estessibus, qui Echafaudi vulgariter nuncupantur... et dum prefati deponuntur per spissas operarias Echafaudi, etc. Hinc Eschafauder, Fulcire, tabulatum construere, et Echafaudus, ipse constructio. Lit. remiss. ann. 1414. In Reg. 167. ch. 454 : *Lequel mayon et son compatriote dierent Eschafauder le lieu ou ilz devaient baigner... et pour ledit Eschafaudement faire furent empunir de merrien. Alias ann. 1471. et Reg. 196. ch. 62 : Pour ce que iceulz charpentiers avoient beseing d'eulz establir ou Eschafauder... et que a leur estableissement ou Eschafaudus, etc. Vide Echafaudus.**

ESCHAFAUDUS, Tribunal, pulpitum editius, Gall. *Echafaud*. Ordo ad concordarium Regem Franc. editus ad concordarium Benedicto : *Primo paratus solium in modum Echafaudi aliquantulum eminens, etc. De vocis origine vide qua adnotamus ad Jonvilliam, [et Meningum in Orig. Gall.]*

• **ESCHAILLETA**, ut *Escaeta*, quidquid fortuito obvenit. Charta ann. 1317. In Reg. 56. Chartoph. reg. ch. 145 : *Item nonnulla cavaria et quedam corveya, cum emolumentis obvenientibus et Eschae-tis premiosorum.* Vide supra *Escacha-*

• **ESCHAILLO**, *Eschallont*, Scala, gradus. Pactus ann. 1351. In Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 681 : *Nos dolphinus et comes (Sabadus) damus et dabimus concordarium potestationi ordinandi et discernendi limitationes hujusmodi sive per Eschallionum S. Apri, et per riparium de Biervo, sive per flumen de Guyer... seu de Eschallion S. Apri, etc. L'Eschallion de saint Aure, in Ch. seq. Eschallo et eadem Charta in Reg. Cam. Comput. Paris. sign. Vienna. fol. 35. v. Nonne loc. ab eius situ indicatum.*

• **ESCHALACIUS**, a Gallico *Eschalas*, Pedamenum cuiuslibet inititum. Inquisit. forestae de Resti in Reg. 34. bis. Chartoph. reg. part. 2. fol. 91. r. col. 1 : *Comes Suessensis in illa parte forestae, que dicitur S. cum atelum, habet Eschalacis ad propriam rincipes. Unde Eschalaciar. Pedatis 10. Lit. remiss. ann. 1336. ex Reg. 151. ch. 131 : Pour ce que en icelles vynnes... failoit metre et employer lors environ dix javelles d'eschalas pour icelles de tout Eschalaciar, etc. Vide infra Escharone.*

• **ESCHALATUS**, Eadem notione. Lit. remiss. ann. 1352. in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 489 : *Apporavit ad domum habitationis sue unum fasciculum sive onus passillorum sive Eschalarorum, Gallice Eschalais, ad quos vices ligantur.*

• **ESCHALGAI**, Exculpe. Regestum Probus fol. 12. ad ann. 1262 : *Excepti nobilis et illis qui debent gaytam et Eschalgaitem... omni tempore guerra de-bent gaytam et Eschalgaitem. Vide Scar-raqwaya.*

• **ESCHALHO**. Vide supra *Eschaillo*.

• **ESCHALLA**, Scala, Gall. *Echelle*. Vide locum in *fundamentum post Hurdicium*.

• **ESCHALLARE**, *ESCHELLARE*, Scalari muros ascendere, a vet. Gallico *Eschel-*ler/et *Escheler*, nunc *Escalader*: unde *Eschallamentum*, nostris *Eschallment* vel *Eschalllement*, ipsa admotis scalis as-

censio. Lit. remiss. ann. 1362. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 352 : *Plures male-factores ipsum accusaverunt fori conti-nuentem de Eschallando quandoam villas, que nunquam fuerant Eschallate, et que, si Eschallate fuerant, hoc fuit fac-tum ipsi ad dictas partes Pullus exis-tente... quid dicto bailliis de predictis Eschallainitis non constabat ipsum ar-migerum fore culpabilem, ipsum a dicto carcere relaxavit.* Alias ann. 1359. in Reg. 90. ch. 500 : *Plusieurs charrettes qui me-noient eschilles au chasteau d'Aleux, qui estoient pour Escheller icellui Escheler, in Lit. ann. 1365. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 582. Escheler, in alis ann. 1380. ex Reg. 118. ch. 431. Lit. remiss. ann. 1362. in Reg. 91. ch. 377 : Plusieurs bonnes villes, chastiaux et forteresses... estoient prises tant par Eschlement comme autrement.* Alias ann. 1373. in Reg. 104. ch. 145 : *Lequel chasteau de Gon-zac par l'Eschlement de nos ennemis fu pris. Eschlemens et orsins de villes, chasteaux, maisons, in alis ann. 1400. ex Reg. 162. ch. 362. Hinc Eschalleur, in ejusmodi ascensione exercitatus, in Lit. remiss. ann. 1445. ex Reg. 177. ch. 189 : *ICellui Gailleteau dist au supplicant que le sire de Pons (qui estoit en prison) avoit fait venir deux des meilleurs Eschalleurs de son pays, qui avoient failli deux fois à la mettre hors... Le supplicant fut ung petit Eschlement de corde de virg. toises de long. Le Roman du Chevalier Delibéré MS.**

Pour la grant cité de Die prendre,
Et pour les coulis beaux Escheler, etc.

Vide *Escaire* et *Scalare*.

• **ESCHALMAMENTUS**, Superior pars trunci, ubi arbor in ramos dividitur. Charta Petri de Rotey / carli Tolose ad Bajulos de conditione materia ann. 1272. in Consuetudinib. MS. Tolos. fol. 27. e Bibl. D'Abbatis de Grose. *Faci-tis fieri per magistros et carpentarios res-tros fustas bonas et pulcras et de logi-mia peciellis, videlicet, quod peatrulas de cor et de abiete de VI brachia, et de v. et de IV. quod illas habeant infra trancos et infra Eschalmamentos... et quod tra-betti de terrena brachia, habeant suas paucillas infra trancos et infra Eschalmamentos, etc.*

• **ESCHAMMENTUM**, *Hareidas*, suc-cessio, que alicui obvenit. Charta ann. 1235. ex Chartul. Vallis B. M. diec. Paris. : *Dedit preterea tres jornelloes terre apud Crucem de Sendewort, quas habuit de Eschamento Odeline sororis sue, excepta decima. Vide supra Eschaa-mentum.*

• **ESCHANCHIA**. Vide *Waterpan*.

• **ESCHANCIA**, *Eschancia*. Vide in *Esca-*

• **ESCHANDELEO**, *ESCHANDELIARE*, etc. Vide *Eschandeleare*.

• **ESCHANGIR**, ex Gallico *Eschanger*, Commutare. Vetus Charta in tom. I. Monastici Angl. : *Eschamnam virgatam Eschangiis ibidem ergo illa virgata.*

• **ESCHANGIRE**, in alia ann. 1197. in Probat. Hisi Vergiac. pag. 122. Vide Cambiare.

• **ESCHANGIUM**, Permutatio, Gallice *Exchange*, apud Thompasserum in Bitu-
rig. pag. 728.

• **ESCHANJATIO**, Permutatio, Gall. *Exchange*. Charta ann. 1219. in Chartul. Buxer. part. 6. chap. 26 : *Petrus li Ber-giers... dedit in Escangio Deo et B.*

Marie de la Boissiere et fratribus ibidem Deo servientibus unam peciam vines.

Istam autem Eschanjationem tenentur

dicitur Petrus li Bergiers et uxor sua... dictis fratribus... imperpetuum... garantire. Vide Eschandare.

o **ESCHANSONUS**, a Gallico *Eschan-*
son, a poculis pincerna. Memor. E.
Cam. Comput. Paris fol. 26 v. *Petrus*
d'Espineuse in comitatu Clarionensis in
Belocensi et militi ad bellum dictum
juramentum. 27 Sept. 1381. et est Eschan-
sonus dicti domini Karoli Eschansonus.
Instr. ann. 1401 inter Probat. tom. 3.
Hist. Nem. pag. 150 col. 1.

ESCHANTILLARE, vel *Eschandillare*.
Mensuras ad examen publicarum mili-
naturum expedere; exigere: Gallis
Eschantillone. Charla Libertatum Mon-
tis regalis in Bressia ann. 1287 apud
Guichenonum: *Et si dicatur mensura*
falsa vel ulna, ad mensuram vel ulnae
Ecantillandas vocentur duo vel tres bur-
genes meliores de villa, et illae cuius est
mensura vel ulna, et in presenta curum
Eschantillone, et videatur utrum si falsa
vel non. Eadem habet Charta Libertatum
Ville Belliaco. ann. 1374. Hinc
Ecantillonage, apud Satuanum in
Cabione pag. 394 pro eo iure, quod in
mensura cimprobandi domino seudi
comprobatis.

o **ESCHANDILIA**, Exemplar ad quod
mensura sunt exigenda. Gall. *Echan-*
tillo. Arrestum parlamenti Paris ann.
1472: *Ulnaque non conseruisse signari,*
sed *Eschandiliarum in Echandilis publicis.*

o **ESCHANDELHO**, Eadem notio supra
in *Bajulus contraria*.

o **ESCHANDILLE TABERNARUM**, in
Hist. Dalphin. tom. 2 pag. 369.

o **ESCHANTILLIO**, a Gallico *Eschan-*
tillio. Exemplar inventar. Chart. reg.
ann. 1482. fol. 381. v. : *Transcriptum*
litterarum domini regis concessarum Ce-
lestina Parisiensibus, per quas permitti-
tur eis quod possint facere flures per
conductus fontis hospiti S. Pauli usque
ad dominum suum... usque ad quod tam
tem grossissim capitis unius spinis
mediorum. Cum quo transcripto aliquantur
Echandillio aut quodam nigillo rubro
de anno 1402, unde Ecantillon, pro
Mantua, legendum in Stat. ana.
1894. art. 5. Ordinat. Reg. Franc. pag.
253. art. 8.

o **ESCHAOT**, Fasiculus filii. Gall.
Echeau, alias Eschet, Echeneite, et
Ecaigne. Arest. ann. 1380. 16 Jun. In
vol. 7 auctor. parlam. Paris. Septem
Echaoats filii albi... septem Eschaoats
tam parwas quam magnas filii nigri. Lit.
remiss. ann. 1397. in Reg. 153. Chartoph.
reg. ch. 88. La suppliant pris... trois
Esches de filii. Alie ann. 1401. in Reg.
156. ch. 158. *Deux Escheneites de fil. Rur-*
sum alle ann. 1409. in Reg. 163. ch. 467.
Le suppliant a prins et semblé es ystes de
Suresnes et de Puteaux... certaines
Ecaignes de fil. Trois eschevaules ou
Ecaignes de file, qui pouoit valoir huit
francs en environ, in alis Lit. ejusd.
ann. ex Reg. 164. ch. 184. Esches, eadem
acceptio. In Lit. remiss. ann. 1394. ex
Reg. 147. ch. 95: Le suppliant pris six
ou huit Esches de fil blanc. Hinc Echa-
oui. Devolutorum, in Lit. remiss. ann.
1389. ex Reg. 188. ch. 8. *Laquelle femme*
desvridoit du fil en un Echaoir.

o **ESCHAPOLUS**, Lectus quendam
appellat vel *Eschapius species*. Arest.
ann. 1380. 16 Jun. In vol. 7 auctor. parlam.
Paris. *Urum cooperitorum panni bruni..*
et unum Eschapolum panni albi. Escha-
pis vero, pro Cripida, vulgo Pantoufle.
In Lit. remiss. ann. 1384. ex Reg. 126.
Chartoph. reg. ch. 81: *Iosuui Thevenin*
estant en une houpplande, sans autre

vestiment form sa chemise et en Eschapias,
etc. At *Eschar*, vestiment genus vide-
tur, in Lit. remiss. ann. 1466. ex Reg.
201. ch. 110: *Jehan Chauz laisse... ses*
eclos qu'il avoit en ses pier, tous pierz nur
et en Eschar s'en courut.

1. **ESCHARA**, Pedamentum cui vitis
institutum, vulgo *Echallas*, vel *Echaras*,
quasi auctula Latinis *Ridica*. Quidam a
Graeco yapic, vocis etymon accersunt.
Onomast. *Ridice, pýjor, Upijanus* l.
11. § 8. D. Quod si aut clam, etc. (48.24):
Si quis in vineas mos veneri; aut Ridic-
as abstulerit. Charta Mauricii Episc.
Parisiensis ann. 1189. in Tabul. S. Ma-
giori: Boscum habeat in Foresta... ad
adscindamus et ad Echaras vinearum,
etc. Occurrit passim in Regesto Phillipi
Augusti Heroualliano. [Charta Rotrodi
Rotomag. Archlep. ann. 1168. Hist. Har-
cur. tom. 4. pag. 1888: Concedimus insu-
per in foresta nostra Echaras ad vineas
predicte terre.]

2. **ESCHARA**, Rocho le Boilis, in
dictionario Spagny. est Mortua ac luvida
caro, a carne sana separata.

o **ESCHARELLUS**, Cognomen Hilde-
berti cuiusdam, in Charta ann. 1095.
haud dubio a veteri Gallico *Echaras*,
Parcus, pars. Glossa. Gall. Lat. ex
Cor. reg. 784. Echarate separabatur
aut sobrietate, Parcitas. Echaras, parcus,
Echarmentum. Parce. Lit. remiss. ann.
1394. in Reg. 151. Chartoph. reg. ch. 8.
Icelui Rous dist qu'il n'estoit que un
Echaras et un larroncel. Alie ann. 1395.
in Reg. 149. ch. 151. Hennequin dist que
p. Echaras, ou le plus large paiveroit
leit escot. Chron. Bertr. Guescl. MS.:
Echarre prince n'a ja honneur conquistant.

Le Roman de Cleomades MS.:

Ce ne vault rien princi Echarre,
S'il avoit d'or chargé mil char.

Unde *Scharset*, Ital. *Scarsita*, *Parcitas*,
avaritia. Le Roman d'Alexandre MS.
part. 2:

Orgueil, *Scharset*, envie, ostreuidors, etc.

Echarment, Parce, moderato seu
villori pretio. Gall. Au plus bas prix, in
Invent. Jocal. Edwardi I. reg. angl.
ann. 1297. *Item une coupe d'or haute et*
de ample ouvrage sans pierres, poies, cinq
marcs. Escarsate prisie le marche
dit lib. Ita Escarsate diciut, qui parcus est
in solvendo quod debet, in Lit. remiss.
ann. 1297. ex Reg. 153. ch. 118: Henry
Dupuis qui tenoit a ferme l'imposition de
la marchandise de pourpontiere de la
ville d'Abbeville trouva Pierre Longheron
qui tedit Henry droit a lui estre Escarsate
pour cause de tadté imposition. Hinc
monetarius Echarer, immunitore, et
Echarcote, immunitio. Mandat. Joan.
reg. Franc. ann. 1380. 16 Jun. In vol. 7
Ordinat. pag. 128. Ne puisez faire l'ouvre de nos
grans et de nos tress Escharre d'us
grans de la ley que nous veurer desirerez.
Consule Poullain de Monet. pag. 432.
Boisard. pag. 24. et 27. etc. Inde etiam
accersenda videtur vox *Aecheri*, qua
aliovis parcis viris comitatus signifi-
catur, in Poem. Garini:

Mon n'ale mie de gent Aecheri.
Qu'en ceste terre soit tout votre aman.

Vide *Scardus*.

o **ESCHARFACH**, vox nautica. f. Tabu-
latum. Gall. *Pont. Contract. navium*
Massil. ann. 1288. in Reg. Cam. Comput.
Paris. sign. Noster fol. 287. r. : Si domi-

nus rex Francie voluerit habere aliquas
naves ad Escharfach, etc.

o **ESCHARGAITA**, [ESCHARGUAITA, etc.
Excuibis, Gall. *Le Guet.*] Vide *Scara-*
guita.

o *Eschargette etiam nostris, pro Execu-*
*bitor, vulgo *Sentinelle*, qui fait le guet.*
Lit. remiss. ann. 1385. in Reg. 147.
Chartoph. reg. ch. 88: *Wyardet le per-*
metier Eschargette de nostre chaste de
Passavant, etc. Hinc emendandus Marten.
tom. 5. Ampl. Collect. col. 615. ubi
Eschargette, pro Eschargette, legendum
in Ch. ann. 1443. apud Thaumasser.
inter notas ad Consuet. Bitur. pag. 429.

1. **ESCHARGAYTARE**, *Excurbias agere.*
Inquisit. de Moras ann. 1282. in Regesto
Produs fol. 42: *Illi da castro et demanda-*
mento debent gaytare et Echargettare
castro, et illi de burgo burgum. Visitatio
ann. 1847. Hist. Dalphin. tom. 1.
pag. 67. col. 2: *Item quod quatuor*
gaytare et duas Echargettare in dicto
burgo constituti facias, qui nocturnum tem-
poribus ibidem in dicto burgo gaytare et
Echargettare.

o **NOSTRA ESCARYTAIRE**, *Eschargettier et*
Eschargettier. Vide in Scaryayta.
Charta Phil. dom. Jonvi. ann. 1354. in
Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 388: *Item*
lidi habitant doivent gaitier et Escharet-
tier latide ville toutefois que mestier
seroit. Vita J. C. MS.:

Cli s'assillerent qui dormoient,
Qui malente Eschargettoient.

Unde *Echaugeter*, pro *Insidiari*. Gall.
Epier, *guetter*, in Lit. remiss. ann. 1483.
ex Reg. 209. ch. 268: *Icelui Michel espia*
et Echaugeta le supplicant. Sed et Es-
*chaugeter, pro *Vexare*, molestiam*
*exhibere. Gall. *Tourmenter*, chagriner,*
ocurrerit in illis Lit. ex Reg. 170. ann.
1418. ch. 267: *Icelui Denisot Echarget-*
toit et attainnoit toujoures le supplicant en
se injuriant. Echage vel Echarche, in
Lit. ann. 1371. tom. 7. Ordinat. reg.
Franc. pag. 391. art. 4. de servito excu-
biarum in interpretatur doctus Editor: at
vocem corruptam esse suspicor, quae
præstatiōnem agrariam significare mihi
videtur: idem fortassis quod *Tasca*
2 vbi.

o **ESCHARIARE**. Vide supra *Eschariare*.

o **ESCHARONCONUM**, Census qui pro
jure tigna seu palos, quos *Echarones*
appellant, exscindendi, exigebantur.
Vide supra *Escharrey*. Reditus Rom. in
Reg. 34. bis Chartoph. reg. fol. 91. v.
col. 2: *Sezminas de Bernastread modium*
Paris, et valet in talliae et foagis et
Echaronponis, etc. lib. iii. den. minus.
Vide supra *Echarre*.

o **ESCHARPA**, ut supra *Esarpa*. Charta
Rob. Cabillon. epise. ann. 1188. in Char-
tul. Cluniac. ch. 322. *Capellanus habens*
debet confessiones, Escharpas, baptismus,
etc. Vide mox.

o **ESCHARPIA**, a Gallico *Echarpe*. Hal-
teus, zone species que vestes constrin-
guntur. Lit. remiss. ann. 1382. in Reg.
88. Chartoph. reg. ch. 76: *Ipsi servientes*
nisi fuerint tollere et amovere dictis
mercatoribus enes rios, quos secum in
Echarpia deferebant. Memor. H. Cam.
Comput. Paris. fol. 4. r. ad ann. 1418:
Johannes de Pulligny, dictus Chappellain,
scutifer ordinatus custos... coffrorum in
quibus ponuntur sexa pon consenserunt
Echarpie, colleria, monilia seu fermalia,
et alia jocaria pro corpore regis. Antiquus
est, Francorumque proprius balteorum
alborum usus, maxime in praesiliis. Guill.
Guitart. ad ann. 1304:

Pour les uns les autres comblois
A trebuchemens et à leurs,
Outre eux tous ses leurs soours,
Et les grans soours et les moussoes
Escherches blanches couues.

Et ubi de prælio ad Montem in pabulis.
Lors fait faire commandement
Par le banner qui en l'ost cri,
Qu'il soit nomme et la patrie
Face tant, comme il est de son honneur,
Qu'il soit seigneur d'Escherche blanche
Pour entre au fere connusse.

Intra :

Ains que li midi fuit tournez
Pa' spet tout le Roy s'armez
Ses beaus garnemens et ses ferpes
Ça et là de blanches Escherches.

° **ESCARSO.** Pedamentum, cui vallis innitit, gall. *Echatal*, alias *Echarson*, *Echasson*, etc. Lit. remiss. ann. 1361. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 231: *Propter suscepitionem furacionis... certorum Echarsonorum et ceterorum captiorum in vineis ricuarorum ipsius Madole et suis delatorum, etc.* Aline ann. 1361. in Reg. 85. ch. 119. Item d'auoir emblé en la vigne Simone du puis de Acy deux faissus d'Echarsons. Six jaces d'Echatal ou Echarsons, in aliis ann. 1419. ex Reg. 172. ch. 20. Alijs eiusdem ann. in Reg. 171. ch. 15: *Echassons ou bastons à gloier et soutenir vigne, etc.* Echarson, in Lit. ann. 1384. ex Reg. 124. ch. 337: *Jehan Afflet et Guillaume Tribou avoient achats ensemble un cent d'Echarsons, etc., et emportez en leurs vignes.* Chartul. sign. Ezechiel Corb. ad ann. 1223. fol. 198. ¶ Pour le faichon d'un millier d'Echarchons, ij. solz iiii. den. Echarche, non alio sensu, in Lit. remiss. ann. 1441. ex Reg. 178. ch. 387: *Avec une Echarche ou baston de chene qu'il avoit en sa main, etc.* Echasse, idem quoque videtur, in aliis ann. 1374. ex Reg. 106. ch. 182: *Icelius Hennequin entra en sa maison, et priit une Echasse et puis issy hors, et en feray ledit Colart.* Vide supra *Escaraya*. Hinc.

° **ESCHARSONARE.** Pedare, vnuo Echarlasse. Arrest. parlam. Paris. ann. 1314. in Reg. Olim: *Judicatum est abbatem et conventum S. Remigii Renensis esse in scilicet scandenti boscum suum et decendenti ab dorso pro cineta suis Escharsonis, et aliis assamblatis suis.* Vide supra *Echarclacis*.

° **ESCHARTARE.** Intercularre silvas et eas in culturam redigere. Gall. *Essarter*; unde *Echartum*, Ager ecartatus. Charta Will. Comit. Poit. ann. 1214. fol. 1. Lib. nig. 2. S. Vulfe Abbavil. fol. 18. *Johannes comes Pontificis nenus iusta Abbatissimam, quod brusium appellatur, Echartarre præcepit... Canonici in quibusdam Echartis ejusdem memoriae decimam receperant.* Vide in *Ecartus*.

° **ESCHASSA.** Fulcrum sulcaxillare Processus de Vita Yvonis. Maii tom. 4 pag. 571: *Obravit Henrico sic contracto, euntibcum potuisse seu Eschassis. Nostris Eschases sunt Gralle. Vide *Eccassa*.*

° **ESCHASUCA.** *Eschata.* Vide *Eccacea*.

° **ESCHASURA.** Bona, quæ qualibet casu cadent in fiscum domini feudi. Charta H. episc. Trecens in Chartul. Floriac. fol. 61. r: *Cum discordia venisset inter priorem de Aquæ ex una parte, et liberos Vallatenses de Aquæ ex altera super eo quod idem prior petebat Eschasuram.* Vide supra *Ecaducha*.

° **ESCHATUM.** Vide in *Esca* 2.

° **ESCHAUDATI PANES.** qui Parisiensibus Eschaudat, leviter cocti. Charta Episcopi Paris. ann. 1222. in Tabulario Episc. Paris. ex Biblioth. Puteana, nunc

Thiana, fol. 50: *Ego Episcopus inducere bona fide studebo Capitulum Parisiense, ut panes, qui Eschaudati dicuntur, et oblate, et viuum que uidentur reddi Clericos Parisiensibus in capita Ascensionis Domini, quætentur. Rovestrum pegnorum Paris. Le jour de la festa des sainte Geneviève, qui est ex furiore de Noë, si ont le pleger de petit post, et le Prebost de Paris à chascune feste 12. sextiers de vin, et 12. Eschaudat; et 2. sols, et 12. Eschaudat: petis.*

° **ESCHAUDETUS.** Panis leviter coctus, nostris Eschaudat. Charta ann. 1243. in Chartul. S. Dion. pag. 286. col. 2: *Percipiant centum panes conuentuales et quinquaginta Eschaudetas in pistrinu ecclesiastice Dionysi. Alia ann. 1241. ibid. pag. 227. col. 1: Concesserunt singulis diebus unam michiam in pistrino suo, vel unum Eschaudatum in festis.* Tabul. capit. Carnot. ad ann. 1241: *Qui eccllesia nostra conservisset, et teneret canonicos ecclesiæ Carnotensis et etiam clericos de choro non canonicos, ebum et potionem in tritua processionebus, quas ipsi faciunt ad ecclias nostras, exhibebat, videlicet feria v. post Pascha quandoque panes, qui vulgariter vocantur Eschaudat, etc.* Vide supra *Eschaudat*.

° **ESCHAUGUETA.** Execubia. Gall. *Le Guet.* Vide in *Scarragaia*.

° **ESCHAYDA.** ESCHANIA. Vide *Esca*.

° **ESCHEAMENTUM.** Hereditas, successio que aliebi obveniunt. Charta Obispo. Paris. ann. 1190. ex Chartul. eiusdem. fol. 31: *Sic autem herbergaquon aut terram ad aliquam per Eschamento deveniente contingit, qui non sit mansuarius in villa, etc.* Vide supra *Eschamento*.

° **ESCHECUM.** Jurata, seu Inquisitio apud Matth. Paris. aen. 1240. fol. 198. ¶ Pour le faichon d'un millier d'Echarchons, ij. solz iiii. den. Echarche, non alio sensu, in Lit. remiss. ann. 1441. ex Reg. 178. ch. 387: *Item d'auoir emblé en la vigne Simone du puis de Acy deux faissus d'Echarsons. Six jaces d'Echatal ou bastons à gloier et soutenir vigne, etc.* Echarson, in Lit. ann. 1384. ex Reg. 124. ch. 337: *Jehan Afflet et Guillaume Tribou avoient achats ensemble un cent d'Echarsons, etc., et emportez en leurs vignes.* Chartul. sign. Ezechiel Corb. ad ann. 1223. fol. 198. ¶ Cum jure constat: *autem Eschatus, terrenos et exclusas necessarios dictum sacrorum mandatrum ducunt. Eschæve, pro aliwo molendini, in Lit. remiss. ann. 1440. ex Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 300: Icella Jehan raduit aler frapper sur la roie du molendin, chat en l'Eschæve, par ou contre l'enuie de lo riviere dudu molendin. Hinc Eschæve, Canalis, per quem aqua effluit, in Labrib. fol. parvo dominus publ. Abbavil. fol. 35. ¶ Li Escauvau, qui est deuseur le pont Setine, ne puet estre estoynes fors de wason et de ramille.* Vide *Eschatum*, *Eschaudat* et supra *Escha*.

° **ESCHEVELLAGIUM.** idem forte quod Chevagrum, Caput census, nostris *Chêve*. Recognit, feud. dom. de Veterponti ann. 1366: *Item vint souls de cens de enuiron et de Eschellages.* Vide in *Capitulo 5*.

° **ESCHEVINAGIUM.** Locus ubi Eschæve seu jahes urbani congregantur et causas velles dijudicant, dominus publicus, vñgo *Hôtel de ville*, alias *Eschervin*. Charta commun. Rotomag. ann. 1294. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 672. art. 5. *Nisi et eschævin sedeat in Eschervinaggio, et loquenter majoris aliquis verba ejus interiperit, etc.* Art. 7: *Si major et Eschævin sedent in Eschervinaggio, et tunc aliquis audierit in audiencia erit in minorando majoris et escherviniorum. Eschævatu præsumtio eschervini, ibid. pag. 673. art. 14. libert. Angeriae, ibid. pag. 673. art. 3: *Le sain sonnant, tous les eschævins conseillers et pairs s'en vont oredit Eschervinage.* Adde pag. 682. art. 7. Vide *Eschervinage*.*

° **ESCHEVINATUS.** *Eschivinatus*, fall. Echævin. Officium Eschervini. Legitur in Charta Communis Rotomagi, apud de Lauriere tom. 1. Ordinat. pag. 388. et apud Chesiun. Histor. Norman. pag. 167.

° **ESCHEVINUS.** *Eschivinus*, Consul. Magistratus. Gall. *Echevin*. Memoratur passim. Vide *Consulatores* et *Scabini*.

° **ESCHEURS** vel **ESHEURS**, Vox vulgaris, que inclamari solebat in rixis publicis. Vide infra *Haro*. Lit. remiss. ann. 1344. in Reg. 106. Chartoph. reg.

Charta ann. 1223. in Chartul. eel. Linthus Guillermus (tradidit) preposituram sergentiam perpetuam de dicto Monsignio, de Villa nova et de Champi, cum omnibus iuribus et pertinentiis quædam prepositura, videlicet laubibus venditionibus, percipienda uno Eschaudat in medioteate des Escheni villarum predicatorum in festo beati Remigii in capite Octobris. Ubi forte legendum Eschæve, et supra *Escherum*. Vide infra *Eschaudat*.

° **ESCHEPPA.** ESKEPPA. Mensura frumentaria modi Anglos species. Monasterium in Anglia, tom. 1. pag. 823. Richardus de Bressingham recepit unam bovetam in Streefordum per item scrutum per annum, excepto quod Eschæppa braci quam debet dare, ergo de area. Charta Henrici III. Reg. Angl. Ibidem pag. 888. Edw. Robert filii liberti dimidiat Eschæppam frumentum. Vide *Scappa*. ⁸⁹ Scappa. Scappa, et confer Bosworthi Glossar. Anglosaxon. Vñgo *Scappi*.

ESCHETTA, tom. 2. pag. 96. Et 30. *Eschæpum vice annona de molecordino de Hungaria.* Vide in *Mina*.

ESCHETA. Vide *Esca*.

° **ESCHEUDUS.** Canalis ad educandas aquas superficiales. Torrear Bellipot. Ann. 1229. fol. 340. ¶ *Cum jure constat: autem Eschævus, terrenos et exclusas necessarios dictum sacrorum mandatrum ducunt. Eschæve, pro aliwo molendini, in Lit. remiss. ann. 1440. ex Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 300: Icella Jehan raduit aler frapper sur la roie du molendin, chat en l'Eschæve, par ou contre l'enuie de lo riviere dudu molendin. Hinc Eschæve, Canalis, per quem aqua effluit, in Labrib. fol. parvo dominus publ. Abbavil. fol. 35. ¶ Li Escauvau, qui est deuseur le pont Setine, ne puet estre estoynes fors de wason et de ramille.* Vide *Eschatum*, *Eschaudat* et supra *Escha*.

° **ESCHEVELLAGIUM.** idem forte quod Chevagrum, Caput census, nostris *Chêve*. Recognit, feud. dom. de Veterponti ann. 1366: *Item vint souls de cens de enuiron et de Eschellages.* Vide in *Capitulo 5*.

° **ESCHEVINAGIUM.** Locus ubi Eschæve seu jahes urbani congregantur et causas velles dijudicant, dominus publicus, vñgo *Hôtel de ville*, alias *Eschervin*. Charta commun. Rotomag. ann. 1294. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 672. art. 5. *Nisi et eschævin sedeat in Eschervinaggio, et loquenter majoris aliquis verba ejus interiperit, etc.* Art. 7: *Si major et Eschævin sedent in Eschervinaggio, et tunc aliquis audierit in audiencia erit in minorando majoris et escherviniorum. Eschævatu præsumtio eschervini, ibid. pag. 673. art. 14. libert. Angeriae, ibid. pag. 673. art. 3: *Le sain sonnant, tous les eschævins conseillers et pairs s'en vont oredit Eschervinage.* Adde pag. 682. art. 7. Vide *Eschervinage*.*

° **ESCHEVINATUS.** *Eschivinatus*, fall. Echævin. Officium Eschervini. Legitur in Charta Communis Rotomagi, apud de Lauriere tom. 1. Ordinat. pag. 388. et apud Chesiun. Histor. Norman. pag. 167.

° **ESCHEVINUS.** *Eschivinus*, Consul. Magistratus. Gall. *Echevin*. Memoratur passim. Vide *Consulatores* et *Scabini*.

° **ESCHEURS** vel **ESHEURS**, Vox vulgaris, que inclamari solebat in rixis publicis. Vide infra *Haro*. Lit. remiss. ann. 1344. in Reg. 106. Chartoph. reg.

ch. 38: *Jehan Daoust frappa ledit Berne d'un halot sur bras et le fist suinnier, et commença lors li Escheurs, auquel survint ledit Henry Jorrion, Alix ann. 1363. in Reg. 101. ch. 30: Asses fust aprés fu apperçus que ledit Enguerrans estoit navré et que il se mourroit, dont lors fu crié Escheurs, auquel cry s'enfurent ledis Ferron et Regnau. Huc spectare videntur Escheurs, forte pro Rixator, vulgo Quelleur, ex Rixator, vulgo Quelleur,*

*Qui mondes est si desoulois...
Si Escheur à si guerrouent, etc.*

• **ESCHEUTA.** Re-litus species, alias ab Eschera, cortassis Praestatio, que ex esclavo a vassaliss domino penitentia tur. Eschier et Eschier vulgo d'Escha, verbo Eschier et Eschier, factis convenire, unde Eschierum Conventio, pactum. Chrt. Ren. de Choiseul militis dom de Bourbone et de Vercoeur ann. 1316, in Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 423: *Je ai Eschier et abonei apperpetuite pour touzours... toutzours hommes et femme de ladite ville de Vercoeur, Libert. de Perusses ann. 1347. tom. 7. Ordinat. reg. 101. pag. 82 art. 1: Mes dis hommes et femmes de Perusses, avec toute leur partie pour moy, pour mes hours... Eschier et débonie perpetuellement aux débances et redéances et services qui s'en avient. Art. 2: Il paugera à moy ou à mes hours par chascun an cinq sous de Tournois de rente ou Eschier. Et pag. 34: Lequel ass'anchissement, Eschierement et débonnement... je promest... bien et loyaument tenir et garder. Charta Henr. Dalph. episc. Metras, regent. Dalph. ann. 1323: Tertium partem judicaturorum, compositionum et Eschieratum quaruncunque ad nos in locis predictis... spectantum... ventilationibus, judicaturis, compositionibus et Eschieris. Alix ann. 1305 apud Spon. tom. 2. Hist. Geneven. pag. 115: *Prout in diversis inde conforis literis dictorum donationis, concessionis, et confirmationis sententia definitiva, Eschier et communis, etc. Charta Milos. de Marchais ann. 1210. in Reg. 66. ch. 122: Garbaum nostrum, et vicecomitatum nostrum, et omnes Eschies, sicut erant in blado et denariis... quattuor clamianinus. Reg. Cam. Comput. Paris. fol. 119. v: Touz... chomeluns... appartenans à ladite ville (d'Agenville) sont en hommages, feus, corvées, gelines, courvages, et une autre appellée Eschier. Ibid. fol. 128 r: En ladite baillie (de Chaumont) à 54, qui peuent valoir pour redéance, de Eschier qui an au jour de la feste S. Remi environ 52. s. Tour. Charta Henr. V. ann. 1310. in Reg. 51. Chartoph. reg. ch. 20: Item quodammodo redditus dicta ville (d'Aubervilliers) vocata Eschier. Item communis alijs redditibus, vocata Eschier, debet in soluitate festo S. Remi, in alia ejusdem, reg. ann. 1318. ex Reg. 51. ch. 50: *Toutes les rentes, les Eschies de bles, in Charta ann. 1339. ex Chartul. eccl. Lingon. fol. 281. r: Alix ann. 1354. in Reg. 81. ch. 21: Payeront lediz hommes de Récourt et leurs hoires pour cause de leur Eschier à tousjours chascun an seze livres de Tournois. Privil. ville de Chazeaux ann. 1312. in Reg. 61. ch. 229: Chascuns qui ara autres bestes à charre, porra mettre ses chevaux à la charre... se mestier li est, sans payer Eschier, et se li il mettent plus d'un tor, il en devot l'Eschier entier... Se aufuns de laditte ville defaut de paier Eschier, ou censive, ou redéance, etc. Charta ann. 1321. in Reg. 61. ch. 123: Guyot sires de Clermont... a loué, ostoie,***

conferme, ratifie et agréé cosdit abonnement, cestid affranchissement et cestid Eschier. Eschier, eadem notione, in Glossar. Jur. Gall. si tamen legendum non est Eschier. Vide supra Eschenum et infra Eschivire et Eschierum.

• **ESCHIUTA, ESCHENTA.** Vide in *Escaela*.

• **ESCHIES.** Vide Erichium.

• **ESCHIFFA.** Arachtaea, no-tris, Eschiffa, Murus scalarum basis quo tota illarum moles sustinetur. Compitum Castellani de Turre ann. 1324: *Pro una Eschiffa et uno furno factis in magno castello... sol. 4. de... Compitum Vienn. in Delphinatu ann. 1318. Item pro Eschiffa factis LV. sol. Vnde Eschifa.*

• *Vox haud bene intellecta: idem quippe quo Schafa et supra Chifa, Numinis genus, specula. Gall. Guerrie, alias Eschifa, Eschiffa et Eschiphie. Lit. remiss. Ann. 1380 in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 463: *Comme Guillaume Beauvallet et Odet Chappillet furent ordens à faire l'arruequeret en aucunes parties de la ville d'Accre, et une nuit entre les autres cults fassent leurdit arruequeret et feussent veru à une des Eschiphies d'icelle ville, et à icelle eussent urbi et dit, qui est la... elui qui devot faire le gueut en icelle Eschiphie leur respondi moult rudement, qu'en aveut nous à faire vous? Rursum occurruunt eadem. Lit. Reg. 90. ch. 502. uti bis legitur Eschiphies. Charta Guill. episc. Linyon. ann. 1353. in Reg. 105. c. 83: *Covene de nouvel en la fortresse de la ville de Montanier scienches et ruines deux pase des murs, ensemble les Eschiphies qui nus estoient Eschiphis. in Comput. ann. 1374. ton. 2. Hist. Autiss. pag. 262: Pro domuncula legitur in Lit. remiss. ann. 1474. ex Reg. 115. ch. 1096: Lerguel: lineaclus le suppliant ly par les deux cornet, et les attache à une Eschiphie ou petite maisonnette. Vide infra Eschopa.***

• **ESCHILLA.** Campania Italica Squilla. Gall. Cloche. Instrum. Ecclesie Brivat. ann. 1365: *Porta claudetur usque ad horam de Eschilla. Vide Skella.*

• *Nostris alias Eschelle et Eschiel. Lit. remiss. ann. 1410. in Reg. 105. Chartoph. reg. ch. 126: Jehan Daoust print la corde de la cloche ou Eschelle estable sur icelle tour pour resseuer le gueut, et icelle cloche ou Eschelle eust sonner de fort, etc. Vitae SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol. 406. r. col. 1: *Li abbes mes menes en refroitor, ou li premiers nages de l'Eschelle fu sone: Vide supra Chiller.**

• **ESCHINARE.** a Gallico Echigner vel Eschier. Multare, ergo verbare. Lit. remiss. ann. 1364. in Reg. 98. Chartoph. reg. ch. 9: *Dicitus Johannes dicit quod tradebat cum quod inti Philippe non freget renes, et Eschinareret, et morti tradiderat eandem. Unde Eskeni. Dismissus, fractus, in Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1:*

Aval la vila vit un homme...

Magre, remis et Eske.

• **ESCHIPARE.** Gall. Esquiper, Instreure. Vox a re nautice desumpta: naves enim bene adornante dicuntur, quae suis Scaphis instructae sunt. Scaphas porro vernacula Esquips appellamus. [Scapha, Navis, Anglosaxonibus, etc.] Matth. Paris: *Naves bene Eschipatas bonis et probis marinellis. Charta Philippi Aug. ann. 1207. in Normannicis Andr. Duchesni: Nulla nava de tota Normannia praterquam de Rothomago poterit Eskippares ad Hybernam. Vide Henr. de Knyghton pag. 2718. Ab hac*

porro voce Esquips derivata alia Esquivis, vitare, sese subducere. Quod qui in majoribus navigis tempestate actis et agitatis a vita periclitantur, in scaphas et plurimum mortis periculum vident. Vide Eskippares et Esquivare.

• **ESCHIRAPA.** Vasis genus. Arest. ann. 1390. 10. Jun. in vol. 7. aрест. parlam. Paris. *Duos pitalbos, unam Eschirapam stagii, unam parolam, etc.*

• **ESCHISA.** f. pro Eschisa. Computum ann. 1324. Histor. Delphin. tom. I. pag. 182. col. 1: *Pro merlando vintene burgi dicto villa pro facienda tribus Eschises, pro emparando et copiendo magnum chaffillum villa in summa L. lib. III. s. in d. Vide Eschissa. [Idem quod mihi Eschisa.]*

• **ESCHIVIRE, ESCHIVARE.** [Sibi vindicare, addicere, assumere. Gall. S'approprier.] Regestum feodorum Campanie fol. 73: *Ipsi autem Prepositi non poterunt Eschivire forisfactum, quod non erit plus quam 20. solid. nisi per Dominam Comitisam, nisi de humine errante: si tamen forisfactum illud non fuerit de furto vel raptu vel de multro. Forisfactum quod non montabil plusquam 20. sol. Eschivabit Prepositus et Scribanus, et duobus homines villa, quos Domina Comitis ad hoc faciendum apponet, etc. [Nostris Esquivire, Fugere, est; Vitare vel eludere. Fortassis inde fieri potuit Eschivare, Reme quasi furtum auferre, subiuste asserere. Vide versionem Gallicam D. Brusel. tom. I. de feodorum usu pag. 495. Littera ann. 1455. D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 35: Avons ordé et ordonnes que pour Eschiver les fausses postes et le peril qui en peut auoir, etc. Alix ann. 1356 pag. 130: Item pour Eschiver en relever les subges du royaume des grans mises et depens. Pour Eschiver le peril de feu, ibid. pag. 37.]*

• *Eschivire forisfactum, idem mihi videtur quod Abonare multcam ex forisfacto debitam, id est eam moderari atque ea convenire, in quo sensu Eschiver a nostris usurpatum monimus sum in Eschida. Hinc.*

• **ESCRIVIUM.** Praestatio que ex condicto a vassaliss domino penitentia, idem quod supra Escheta. Charta ann. 1270. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. 5188. fol. 172. v: *Ereditus de Ortis domicellis... recognoscit se... imperpetuum concessisse Guidoni etiamcōno Lingonensi... quartu... item omnium Eschiviorum de Ortis partem suam curvatarum carucarum, servitorum nativitatib[us] Domini, cunctum pratorum, etc.*

• **ESCHOCHARE LINUM.** Cum terere, seu ejus corticum eximere. Gall. Brevis. Polyptych. Fiscalis ann. 1285: *Et debet fene, facere, coquendis et adducere, et debet tundere et Eschochare sexaginta cheria lini. Vide Exschuchare.*

• **ESCHOETA, ESCHOITA, etc.** Vide *Escaela*.

• **ESCHOPA, ESCHOPIA, ESSOPIA, a Gallico Eschope, [oo Germ. Schoppen. ADEL.] Officina, domuncula, tugurium. Liber n. S. Vulfr. Abbavil. fol. 89. v: Domus Petri Lothringi et Eschope subtus domum dicti Petri, cum alia Eschopa versus pontem, debent ecclesia de novo censu xiiij. lib. Paris. Charta ann. 1391. in Lib. albo domus publica, iusdis urbis fol. 76. v: Septem libras Paris. super tribus dominibus seu Eschopias contiguis sita in cellaria Abbatis villa,... et octo libras Paris. quas Jacobus Lornerius debet... ratione duarum Essoiarum seu**

mansionum contiguorum, que sita sunt in dicta cellaria. Hinc

• **ESCHOPARIUS**, Qui *Eschopam tenet, Eschopier, in vet. Consuet. municip. Ambian. et Esopier, in Lit. ann. 1403. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 509. art. 3. Lit. remiss. ann. 1354. in Reg. 88. Chartoph. reg. ch. 6: Pro aliquibus canibus, de quibus dictus Petrus erga Johannem dictum Courtois *Eschoparium negotiori habebat, etc.* Vide in Schoppa.*

ESCHOT, [Contributio.] Vide Sot.

• **ESCHUA**, pro *Esclusa*, Locus ubi concluduntur aquae, Gall. *Eccluse*, vel idem quod *Esches aut Eschidum*, *Cannalis* ad derivandas aquas superstantes. Computus anni 1302 apud D. Brusel de Feudorum usu tom. 2. ad calcem pag. cxcvi: *Pro pollicio de Eschua fossator faciendo, et pro minutis expensis et nunciis, xix. l. et v. s. Andeg. Vide Eschidum, Eschodus et Esclusa.*

• **ESCHIDUM**, Vide *Echidum*.

• **ESCHUMELLUS**, *Modus agric. vel forte lucu quod Cheminellus supra, se mita ex ultra parte vinea constituta.* Tabula Fossatiense ann. 1382. fol. 44v. Possidens eschum hereditate duo ar- peta et dimidium terre arabilis, et duos Eschumellores treillee vinee, etc.

• **1. ESCRUTA**, Quod obvenit alii vel hereditario jure vel dominico. Vide *Eistica*.

• **2. ESCRUTA**, *Esconta, Hisp. Escucha, Espa, Gallis Epcion, quibus etiam Esconta est locum observando quid agatur aut dicatur aptus; hinc illud Gallicum. Etre aux Eccluses, Aucipium suribus facere; hinc etiam apud Santimoniales la Sacre aux Eccluses dicitur illa que Sororia alterius cum extenso sermonem habentis dicta observat et facta. Computa Daiphini, tit. Gratiosum, anni 1384. fol. 42: Pro diversis episia seu Ecchuis missis per sum diversis temporibus in Sabaudiam ad sciendum statum Sabaudensem, etc. xiv. 16. Ibid. fol. 238: Pro diversis consultationibus omnis et Eccluses et alias imminentibus vii. 16. x. 2. Vide Collocare sub finem.*

• *Froissart, vol. 1. cap. 17: Auss leur convenion continuellement guetter,.... et envoyer Eccluses,.... parquoy si ces Eccluses oyoint gens envoiour, etc. Eccluse, Excubitor, in Hist. compend. Caroli VII. pag. 341. Unde Faire escut vel Donner escot, pro Explorare, speculari, Gall. Epier, in Contiu. Guill. Tyrili apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 823: Li mandoi... que li Creissen s'en devoient la nuit fuir, et s'il ne le voloit croire, fasse faire Eccluse qui orroir la noise au port. Ibid. col. 687: Il avoit que chescus haut home faisoit l'echargatis une nuit a son tor, tans que cele nuit eschus, si commençait il sollement faire, et se merveillerent que ce pouoit estre.*

• **3. ESCIERE**, *an Tributum, quo pro statatione in portu exhibebatur?* Charla Amauri comit. Montis, ann. 1289. ex Tabul. Corb.: *Noveritis quod est in portu libratis redditus, quas assignare debebamus nobis viri G. vicedomino Ambianensi domino Pinconii, assignavimus eidem apud Confutatum in portu remigium et mediatatem Esciere.*

• **4. ESCIFER**, Qui fert escas. *Escifera volucres, apud S. Paulinum Natali S. Felicis 4. de Corvis Ellis.*

• **5. ESCIT**, *Lentus, Glossa Isidori. Lega Esculentus cum Gravio, forteque ad dendum Pinguis. Vide Esculentia.*

• **6. ESCLAFARE**, Infingere, impingere, quo sepsu vulgari locutione *Fianquer*

diciimus. Inquisit. ann. 1210. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 49. col. 2: *Ipsa cum decem vel cum viginti armatis venirent ad dominum B. de Geolon, et quemcumque prius inventis,.... Esclafare ei talem ictum, quod non oportere ei alium dare.* [Vide Esclaffe.] *Esclafare de rire, pro Cachinnum tollere, vulgo Esclater de rire, apud Rabelais. lib. 1. cap. 11. et 20.*

• **7. ESCALITADOR**, *Canalis ad educendas aquas superficias, seu aleves molendini, idem quod supra Eschodus.* Charta ann. 1287. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 78. col. 2: *Ita stiam quod juxta predicta staria tenetis dictus Petrus de Fons locum mundum curatum in profundo de iiii. palmis, et in latitudine per unam cannum et duos palmos, quod liberis posuit ibi currere aqua de sobrevers, se Esclatidor molendini canonici. Vide Echidum et infra Scalfiorum.*

• **8. ESCLAVA**, *ESCLAVUS, Caleceus lignarius, quod Esclavorum seu servorum calceamentum esset, vel quod confectus ex Ecclio suo ligno sectili dicitur, Gallice Sabot, alias Eclop. Leud. Nem. circa finem 15. sec. inter Probat. tom. 4. Hist. ejusd. urbis pag. 27. col. 2: Item pro qualibet Esclavo aut Esclava, duo denarii Turonenses.* Charta ann. 1341. in Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 368: *Item justes, trabes, cabriones, latas et alia necessaria ad fabricandum domos et cabanas, vasa vinaria, argutas, Eclop, et aliorum quorumque fustarum supletalia necessaria de dictis nemoribus et forestis accepterant.* Litt. remiss. ann. 1457. in Reg. 187. ch. 291: *Giraut Germeus se parlé du village de Fagole et s'en sont auz Eclops ou soldiers du bois chaussés.* Aliis ann. 1468. in Reg. 201. ch. 110: *leban Chauet la... ses Eclos qu'il avoit en ses piez, tous piet nut... s'en courut.*

• **9. ESCIAS**, *Servus, captivus, si tam legendum non est Ecclus, apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 849: Il vous diorent le chastel de fames et d'empêche et de fables gens, et de tous les Ecclias qui dedens estoient.* Quant le charpentier vist que li Sarrasins furent tuit fors du chastel, il vint à deus Ecclias Creations, etc. Vide *Sclavus*.

• **10. ESCLAUD**, appellatur Brachium sinistrum, in Reg. remiss. ann. 1407. ex Reg. 162. ch. 16: *Le suppliante frappa icellu Audinet in Noir en l'Esclaud bras, audessus du coude un cop tant seulement, dont mort s'ensuyt. Nisi legendum sit Esclant ut et Esclangue, pro Esclache, in aliis Litt. ann. 1418. ex Reg. 187. ch. 259: Icellui Manie feust narré ou costé de l'Esclache bras.* Aliis rursus in Reg. 189. ch. 118: *Le suppliante frappa du railon sur la hanche et sur le nez de la cuisse Esclache.* Esclanche, apud Guill. Guiart. at ann. 1297:

A main, ne sei droitz sur Esclanche,
Au plus viestement qu'il peut tresser,
Les cordes à quel l'en fare.

Hinc potior videtur Esclanche quam Esclache.

• **11. ESCLAVINA**, Vestis vilior. Vide *Sclavina*.

• **12. ESCLAUSA**, Locus ubi concluduntur aquae, Gall. *Eccluse*. Charta anni circiter 1185 ex parvo Charlulario S. Victoris Massil. fol. 146: *Colligat ibi ligna ad resiliendam Ecclausam molendini.* Alii ann. 12. regnante Rodulfo ex Archivo ejusd. Monasteri, armari. Arelat. num. 22: *Nos venditores sumus de una Ecclausa de subtus Ecclesia, per tale pretium*

*sicut boni homines protaverunt. Vide *Ecclausa*.*

• *Allas Ecclause et Ecclausure. Lit. remiss. ann. 1461. in Reg. 184. Chartoph. reg. ch. 23: Guillaume Larquier vint à ladite Ecclausure (infra Ecclause) et s'efforce l'ouvrir outre le gré et volonté du suppliant, lequel déboulant icellui Larquier le fit tumber dans le besai ou rase dudit molin.*

• **13. ESCLAVUS**, [Captivus, Gallice Ecclave.] Vide *Sclavus*.

• **14. ESCLAVUS**, Vide supra *Ecclava*.

• **15. ESCLICHRIUM**, *Asper, palus, tigillum sectile, nostris Ecclise, a verbo Ecclicher, Dividere, separare. Charta ann. 1337. in Reg. 70. Chartoph. reg. ch. 357: Concedimus ut ipse (Johanes) in dicto flumine (Rhodani) infra terminos ville de Grigny site juxta dictum flumen, unum vel plurimum molendina habere et tenere possit et valeat super navigis, cum Ecclichis firmis, tamen non in alveo dicti fluminis infixa, etc.* Charta ann. 1363. in Reg. 96. ch. 141: *Ladite tour et manoir doivent être séparés, Ecclichés et départs desdiz hommage et pairie.* Alii ann. 1371. ex Chartul. 21. Corb. fol. 206. v: *Requerant en grant instance que ledit vente je come sires voulissons gréer, consentir et accorder, et les onze mous de grain dessusdict Esclicher, oster et séparer de sondis fief qu'il tient de my. Le résidu des terres ostées et Ecclichés de la maison et conse de Guisy, in Reg. 18. sign. Hobocuc ejusd. monast. ad ann. 1511. fol. 85. *Ecclisier, eadem acceptio, in Ch. ann. 1459. ex Chartul. 23. ibid. Hinc Ecclisement de fief, in Comput. MS. ballivi Insul. ann. 1410. Vide infra *Feudum minusc.***

• *Allud vero sonat Ecclisier, Fraha scilicet, qui ex asseribus compingitur, vehere, in Stat. scabin. Macer. ad Mo- sam MSS: Si aucuns marchans... voulloient faire rouillir leurs vins, qui servoient pour du mariage, sans porter, Ecclisier ou charrier, ils doivent pour chacuns queues de vin vint... et comme s'ils estoient Ecclisier, etc. Unde Ecclaidage dicitur Tributum, quod pro jusmodi véhiculo exiguitur. In lisd. Sit. Sont tenus tous fermiers dudit Ecclaidage de souffrir toutes sortes cordes, charrois, Eccllasses, etc. Ordonnaunce comment la ferme de l'Ecclaidage se doit lever, ibid.*

• **16. ESCLIGNIATIO**, [vel *Ecclination*, Jus inquirendi per domos res furti ablatas. Singulare est Justitiaris Comitum Bellovac, sed alibi permisum. Mandari non debet huc inquisitio, nisi presente Justitiario aut eius locum tenente: ita intelligentius Plinius cum ait Per patres inquiritur.] *Vetus Inquesta apud Lovetum in Hist. Bellovac. tom. 2. pag. 384: Dicit quod Episcopus habet omnino dam justitium in villa, videlicet multrum, ruptum, sanguinem, anvoire, (leg. Avoure, i. adulterium) Eccligniationem, et viariam.*

• **17. ESCLIGNEMENT** et *Ecclung*, nostris eadem notione. Charta ann. 1282. in magn. Chartul. nig. Corb. fol. 180. v: *Aous vendu... toute nostre maire... en quellesconques choses que che fuit,... en ajournemens, en cherquemens, en Ecclignemens, etc.* Lit. remiss. ann. 1401. ex Reg. 156. Chartoph. reg. ch. 389: *Jehan Capon se plaigny de vol à justice requise que Ecclung fu fait; lequel Ecclung fut adjudicé, et par icellui Ecclung fu trouvé en un fumier en la maison de l'espousante grant planté desdites pommes.* Alii ann. 1464. in Reg. 184. ch. 489: *En laquelle ville d'Agenville le lieutenant du bailli de Rue sercha et*

est Esclung par les maisons et habitations d'icelle ville, et tellement que il trouva ledit sac et laine. Hinc Exclugnier et Exclugnier, pro Perscurtari, in Mirac. MSS. B. M. V. lib. I.

*Se souliement les Eschignons,
Moult troueront en lor aüre
D'angles de coi Dex n'a que faire.*

Et infra :

*Exclugnier faites sa maison,
Se li mardres n'est trouvé, etc.*

Eodem sensu a Lat. *Exquirere*. *Esquierir* legitur in Lit. remiss. ann. 1373. ex Reg. reg. ch. 22. *Depuis toutel l'ostel entra en l'ostel dudit Roibert et Esquierir l'ostel pour savoir se il pourroit trouver ledit prestre; et apres ce que il est cerché l'ostel, et que il ne pourroit trouver icellui prestre, etc. Alias ann. 1375. in Reg. 107. ch. 244: Furent les lieux distes et Esquierir, tant que ledit place fu trouve.*

* **ESCLOSA**, ut *Exclusa*. Legitur in Chartula Sebusiana. Vide *Exclusa*.

* **ESCLUSA**, Arger aquis oppositus, Gall. *Ecuse*. *Exclusa molendini*, in Charta anni 1284. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arverna. pag. 134. *Molendinum cum duabus Exclusis*, in Chartulario S. Fro-mondi pag. 1. Vide *Exclusa*.

* **ESCLUSAGIUM**, Penitatio, quae a domino feudi exigitur pro jure habendi *exclusam*. Reg. S. Justin in Cam. Comput. Paris. fol. 235. v. *Exclusagio molendinorum, cloturam culturarum et pratorum*. Hinc *Exclusor*. *Exclusam facere*, in Ch. ann. 1399. ex Tabul. S. Joan. Laudun. : Quant il veulent pescier leur estant d'*Exclusant*, il peuvent *Exclusor la riviere dessus le pont et faire rigolles pour ladire riviere escouler*. *Exclusor* vero est Aqua vel luto respargere, vulgo *Escabousser*, in Lit. remiss. ann. 1383. ex Reg. 145. Chartoph. reg. ch. 269: *Icellius Sarquin eust commençis à férir en l'eau d'un bâton qu'il tenoit et eust mouillé ledit Pierre; et persévérant de mouiller et Exclusor ledit Pierre, etc.* Vide in *Exclusa*.

* **ESCLUVIMENTUM**, Penitatio Domini feudi debita pro jure habendi *exclusam*. Charta Hugo Domini de Hesella ann. 1224. ex Tabulario Corbeiensi: *Ego vero dictum Preposituram... quitaui in perpetuum cum omni jure ad eam pertinente videlicet justini... assendentes vicinatu, Exclusiamenti, an- tensoriari, statim agendis cum omnibus censibus, etc.*

* **ESCO**, l'ap. *Cypso superinducō. Suppl. Antiquar.*

o Addit ex Castigat. in utrumque Glos-sar. *Esco*, p. 26. MSS. *Ceso*.

* **ESCORALARIA**, Scoparia, que scopis purgat, in mil. Chartul. S. Vict. Massil. Vide mox *Escobolerius*. A verbo *Escobare*.

* **ESCOBALS**. [Gall. *Balaïs*; *Escobals*, palas, furcas, plumulas pro scobandis tabulis. (Carl. Magalon. ap. Rev. Soc. Sav. 1878. p. 416.)]

* **ESCORARE**, Vertere, scopis purgare, Gall. *Replayer*, Provinc. et Occit. *Escoubar*; unde *Escoube*, Scopae, vulgo *Balay*, in Lit. remiss. ann. 1406. ex Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 130: *Une grant Escoube ou balay, dont l'en nettoie le blé batu en l'ave*. Stat. ann. 1350. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 188. col. 2: *Quod quilibet debeat Escobare suam frontierian et rigare qualibet des Sabbati*. Hinc *Escobat*, Virgilius *Cæsus*, in Chron. MS. Monspel. ex Cod. reg. 4636. L'an 1364. *le pilori fust dressé, ... et ung homme*

y fust foëté ou Escobat. Vide mox *Esco-bille*.

* **ESCOBER**, Casus seu ingruens necessitas, quo vassallus domino capitali vectigal ex iure vel consuetudine pres-tare tenetur, idem quod *Auxilium*. Charta ann. 1303. in Reg. 3. Armor. gener. part. 1: *Petrus Flamenc recognovit et confite-tur se esse homo franchus et liberus conditio-nis Bernardi Cati domicelli, et promisit dicto domicello domino sua dare ad qua-tuor causas sive *Escober*, prout est de hominibus franchis datus sub dominio in patria (francovicos) consuetum, videlicet ad qualibet causam sive *Escober* quinque solidos. Alia ann. 1328. Ibid.: *In quo die dicitur quod non obstat quatuor Escober*. Vide *Scheda 2. o. Scobones*.*

* **ESCOMILLE**, Sordes quavis, purga-menta. Gall. *Ordures*, *Boleynages*, Provinc. et Occit. *Escubillier*. Stat. ann. 1369. Inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 273. col. 2: *Quod nulla persona nisi sua prohicer Escobithas sive finies in-uitu circundicra muros ciuitatis vredicite, nec in fossa*. Vide infra *Scobone*.

* **ESCOMOLERIUS**, Clericus, cui ex officio ecclesiasticis scobis purgari incumbit: quod ad Ostiarium spectat. Testam. Petri de S. Hilario ann. 1177. ex Bibl. reg. col. 17: *Capellano de Luirano dimisso ut um milletum, quod Guillelmus Escobolerius habet de me in pignore. Vide Scobolerius*.

* **ESCOCHÉUM**, Quod aliqui, ut vide-tur, fare hereditario obyveni, hereditas seu successionalis pars. Charta Phil. Aug. ann. 1222. in Reg. S. Justi ex Cam. Comput. Paris. fol. 120. r. col. 1: *Nos Elia sorori quandoam comitis de Alençon con-cedimus Escoccheinum tenendum in perpe-tuum, sicut fuit assignatum hereditibus dicti comitis pro excambio de Essaya: ita quod dicta Elia et heredes sui tenebunt Escoccheinum de nobis, sicut dominus Escoccheinum ipsum Escoccheinum tenero solebat*. Assis. apud Cadom. s.a.n. 1284. ex Cod. reg. 4638. A: *Nullus potest uni eorum qui ei succederet debent aliquid dare vel venderet de his quae jure hereditatis debent ad eos devenire; ita quod partem alterius diminuat, ut nullus iudicatum de filio Maleti cui domina Alia deaderat Escoccheinum. Sed forte locum nomen est proprium*.

* **ESCOGIA**, pro *Escro*, ni fallor, a vet. Gallico *Escros*, Pannii species. Arest. ann. 1397. 2. Mart. in vol. 9. arest. parl. Paris: *Inferiores halle in quibus... venduntur pannorum pecies et Escocie. Escros et scobis pieces de draps, in Instr. Gall. ad calcem ejusd. arestil. Costum. Paris. ex Reg. sign. Nostr. Cam. Comput. fol. 33. v. *Les grans tiretaines de Caen, V. soie, Le Escrois d'icelle ville, vix den. Stat. pannii*. Botolog. ann. 1376. com. Ordinari. reg. Fland. pag. 265. *Ne de-licuum drapum portet... ne draps ou Escros tistre, foulir ne lauer hors de la ville de Rouen. Pro panno tot unlarum adhiberi videtur in Lit. remiss. ann. 1397. ex Reg. 153. Chartoph. reg. ch. 136: Quatre aulnes de Bruxelles et deux Escros d'autre drap montant à trois quar-tiers de drap.* [oo Germ. Kotz est Vestis intonsa, gausape. ADEL.]*

* 1. **ESCODATUS**, *Hircus castratus*, Occit. *Escouata*. Vide supra *Coitum*. Leudea min. Carcass. MSS. : *Item de duodenis Escodatorum apparitorum, tres denarios*. Id est, pellum hircorum cas-trorum. *Escouilla*, pro Eunuchus, in Vit. SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol. 245. r. col. 1: *Sainte Muther l'apostol entrez en cele cité et herbergez en l'ostel de l'Escouille de Candace Roi, etc.*

2. **ESCOLITHA**, Apud. *Provinciales*, Cloaca, clivies, effluvium. Gall. *Eqou*, *Ecoullement*. Possunt recipere seruidores et *Escouilles resclausas et bedalis*, in Re-gesta Columba ex Camera Comput. Pro-vincia. [o Lega *Escouille*. Vide supra in hac voce.]

* **ESCOLLATA**, perperam pro *Escallata*, in Charta ann. 1382. inter Instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 422. Vide supra *Escallata*.

* **ESCONDIRE, EXCONDITUM**. Vide *Excon-ditum*.

* **ESCONSA**, Cæca laterna, nostris alias *Esconce*. Vide supra *Absoncia*. Chartul. eccl. Carnot. ann. circ. 300: *Debet (ma-tricularius) cum luminari sufficienti po-*

*Escouller, Testiculos avellere, in Lit-remiss. ann. 1389. ex Reg. 128. Chartoph. reg. ch. 48: *Laguille Perrette s'adrepait toujours à prendre le supplicant par des-sous, et disoit que par la sang Dieu elle l'Escouller. Vide *Excoliatu*.**

* 2. **ESCODATU**, Cui præcisa est cœda. Reg. feudor. Aquit. in Cam. Comput. Pa-is. sign. JJ. rub. fol. 89. r. *Debet trahere currum duas vacas Escodatu vel sine cauda.*

* **ESCOERIA**, Merx coriacea, seu vecti-

ga quod ex ea percipitur. Belgis Schoen, calceamentum. Charta Phil. Puic. ann. 1322. pro locut. proposit. Ambian. in Reg. doctor. Cam. Comput. Paris. fol. 149. r. *Oncine jus nostri competens . . . in theatro bladi, aliorum granorum vte-riæ, Ecclæ, baterie, pœcia, ac. ubi Reg. 70. Chartoph. reg. ch. 250. præfert. Esteris; sed in aliis ut videtur. Peag. de Cappi in Chartul. 2. Camb. fol. 845. v. *Chœurus fedescula d'Ecclæ ex de-fre-pis doit i. den. Redit. comitat. Han-nion ann. 1365. ex Cam. Comput. Insul. Se li autem est vendutus, acalde en flase, et on the poire à cu, er cest Ecclærie, u cordure, u cruce, oure, le fardons de nos deux dñe dieux. Charta Margar. comit. Fland. ann. 1274. ex Chartul. 1. Fland. ch. 266. in ead. Cam. : *Nous avons donné à loyal conseil . . . ne tonique dou bleu, de l'Ecclærie, de la vise ware, lingem, et longes, etc. Hinc *Escobier*, Artifex coriaceus, in Chron. Bald. d'Avesnes MS. lib. 7. cap. 77: *Le Cambriens manda un Escobier pour un sien pelichon rapareiller. Vide supra *Cohierum* et *Escoffierum*.****

* **ESCOFFERIUS**, qui vendit coris, Cor-riarius. Gall. *Tanneur*, apud Sabaudos *Escoffier*, Calcarinus, Nostris. *Cordonnier*. Charta Thossiac. ann. 1404: *Hugo-nius Giraud Escoffier Thossiani tenet quandam parvarum pesam terre, in qua situs est suis pelanus justa decimam de his esches ex Meridie. Altera Calomonia ann. 1397: *Johannes mercator Escoffier*. Hinc *Banchi Escoffier* et *Scamnum Escoffier*, Officina Escoffier, alias *Es-coffarie*. Hinc etiam forte *Stallus Escoris*, in Privilegio Leduni Abb. S. Vedasti ann. 1036. ex Chartulario S. Vedasti Atreb. pag. 248. ubi sic legitur: *Qui facilis vendit, in anno 1. facillam. Qui ferrum palmarum, in anno 1. ferrum. Qui manubria palmarum, in anno 1. manu-brum. Stallus Escoris in Sabbatho 1. obol. Etiamnum Ambronaci platea est dicta de l'*Escoffarie*, ita quæ plures habitant coriaceum et pellium mercatores.**

* **ESCOGORIA**, Aduterium, raptus vir-ginum vel viduarum. Donatio ann. 1071. Marca Hisp. col. 1162: *Dono et prefato censu (Cuxianensi)... omnes apparetus, sive albergas, sive census, sive usaticos, sive horre, sive escobes, sive Ecclæria, sive ar-sina, etc. Vide Cucum in Cuges. [o Vide infra *Escofforium*.]*

* **ESCOLITHA**, Apud. *Provinciales*, Cloaca, clivies, effluvium. Gall. *Eqou*, *Ecoullement*. Possunt recipere seruidores et *Escouilles resclausas et bedalis*, in Re-gesta Columba ex Camera Comput. Pro-vincia. [o Lega *Escouille*. Vide supra in hac voce.]

* **ESCOLLATA**, perperam pro *Escallata*, in Charta ann. 1382. inter Instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 422. Vide supra *Escallata*.

* **ESCONDIRE, EXCONDITUM**. Vide *Excon-ditum*.

* **ESCONSA**, Cæca laterna, nostris alias *Esconce*. Vide supra *Absoncia*. Chartul. eccl. Carnot. ann. circ. 300: *Debet (ma-tricularius) cum luminari sufficienti po-*

sito in Escomes ostendere sacerdoti orationem.

• **ESCONTRUM.** Vide Escorum.

• **ESCOPE**, ut supra. Escobare, Vertere, scopi purgari. Gall. Balayer. Castigat, punit ex Cod. 28. S-Mart. Lemov. sig. 10. *Dic mihi, rogo te, quodmodo te penitentiam agere profiteris, qui quotidie peccata tua committis;* qui ad ecclesiam rarius quam secularis accedit, qui ecclesiam tuis manibus non Escopas, etc. Vide Scoba.

• Escopir vero nostris est Spuere, spuit conspurcare. Inspuere, Escopir, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. Aliud Gall. Lat. ex Cod. 7684: Escopusement, crachement, screa, spatulam Escopir, cracher, screare. Chiron. S. Dion. lib. 1. cap. 20: *S Remus récito la maniere de la passion Jhesucrist, comme il fu liés à l'estace, batuz et Escopis. Contin. Guill. Tyr. apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 588: Lors Jesus Christ Escopi à terre, et prist un poi de boe, etc. Vita SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol. 10. v. col. 2. ubi de S. Anast: *Là un le batoient de verges, là autre li Escopis soient en la face.* Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. Chartoph. reg. ch. 71: *feclu Lambin se prist à Escupir ou crachier contre terre en injuriant ledit expostor de paroys.* Vita JC. MS.:*

Le (J. C.) despatchat, fechement II.
Escopis, ou l'art d'Escopir
Li fel Juia, li malcavent.

• **ESCAPARIUS, ESCOPARIA.** Qui vel que Escopam seu officinam vel domum vel tenet. Lib. 2. nig. S. Vulfr. Abbat. viii. fol. 45. v: *Matheus Escoparius vij. sol. 1. den. minus ad Natale... Matilda Escoparie vj. sol. Ch. ann. 1301. ibid. fol. 136. v: Jacobus dictus l'Escoquier et Johanna dicta l'Escoquiere, etc.* Vide supra Escoparius.

• **Escoasse.** Vestis ex tela confecta, vulgo Souguenille, in Lit. remiss. ann. 1400. ex Reg. 207. Chartoph. reg. ch. 114: *Bernard Grand vesti une Escopasse de toile, etc.* Escopel vero, Fetiche seu tigillium scutellae videtur, Alius lib. lit. ann. 1474. ex Reg. 195. fol. 121: *Iscouer Ant. d'Isle lui rebouta le corp d'un Escopel ou baston qu'il avoit apporté en menant ses deute.* Ut et Escopche, in Instr. ann. 1470. quomodo forte legendum, in Lit. ann. 1315. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 800: *Lates et Escorberges, etc.* Vide supra Escuchium.

• **ESCORAGIUM.** Scacrum Pascha apud Falesian. ann. 1221. in Regesto Joannis de S. Justo, in Camera Comput. Paris: *Judicatum est quod forestaria que confragum suum, et Escoragium suum in foresta de Bonsmouline, que destructa est modo de arboribus, vel in breria vel hujiusmodi, nisi tantum escocagium vel Escoragium, cum in foresta illa evenerit.* [Idem videtur quod Escoraria.]

• Hac utcumque emendare licet ex Cod. reg. 4653. A: *Judicatum est quod forestaria que locagium (leg. escocagium) suum et Escoragium in foresta de Bonsmouline, que destructa est modo de arboribus, nihil in ea capiet, nescit in herbacio, vel in breria vel hujiusmodi, nisi tantum escocagium vel Escoragium, cum in foresta illa evenerit.* Vide infra Escoraria. Escoraria.

• **ESCORAMENTUM,** ut Instauramentum, Supplex, Instrumentum. Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 566. ex Regesto Parliamenti ann. 1408: *Ad restituendum ante omnia et in dominibus ipsius*

Episcopatus utenilia et instauramenta supradicta vel talia prout ratione caser, restitendum, aut corrum justum valorem, vel de aliis, utensilibus et Escoramento faciliendis et muniendo dictas domos, prout instructe et munite erant tempore decessus dicti Bernardi. [9 Leg. Estoramentum. Vide in hac voce.]

• **ESCORCA.** Cortex. Ital. Scoria. Gall. Ecorce. Chartul. S. Sulpi. Bitur. fol. 85. v: *Habebit vicarius, de unaquaque quadrigarris lignorum suorum buscam, et de Escorcia similiter.* Hinc forte virgam vimineam seu vinculum ex cortice intextum Escorte, Escortelle et Escortoire appellabant. Reg. Cam. Comput. Paris. sign. Bel fol. 156. r: *En reconnaissance dudit fe et service li feront au roy un lién de linier et une Escortelle, sans Escorte.* remiss. ann. 1353. in Reg. 148. Chartoph. reg. ch. 187: *Sehan des chiens serviteur et braconneur de nosre amé et fœl cousin et chambellan Guy seigneur de la Trémouille...* donna de son Escortoire ou verge, qu'il tenoit en sa main, deux ou trois ceps audit hoste. Nisi legendum sit *Estorte, Estortelle et Estortoire, vinculum nempe ex tortilis virgulis, ut infra in Extorta.* Vide infra Escorciare et Scoria 2.

• **ESCORCHERIA,** a Gallico Escorcherie, Lanjena, locus ubi mactantur et excoriunt boves, etc. Charta ann. 1816. in Chartul. S. Maglor. ch. 176: *Nobis episcopo Paris, licebit in aqua et loco predictis construere seu construere facere unum pontem, qui incipiet de domo Symonis Tyberii sita in Escorcheria Paris.* etc. Stat. ann. 1408. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag. 356: *Excoriar seu mactari consueverunt solent et dumtaxat infra dictam villam Bitterus, videlicet in quodam loco diuicis ad ho' destinatio, vocato lo' Escorciare, aliter la' boquaria.* Vide infra Escorciare.

• **ESCORCIA,** Putamen, Gall. Eciale. Stat. pannif. Carcas. renovata ann. 1468. in Reg. 201. Chartoph. reg. ch. 121: *Item quod nullus possit.... tingere seu tingi facere aliquos pannos... in lana seu putamen cum Escoria nucis.*

• **ESCORCIARE.** Conducere avellere, Gall. Escorcer. Pictum inter Joan. d'Alph. et Petri Barral. ann. 1319: *Ordinatum quod homines et singulares persone universitatis predictae (de Alavardo) in et de memoribz dictz vallis non possint impetrarum aliquatenus Escorciare seu escorciar vel ruchias percipere seu habere.* Escorciage nuncupatur Praestatio, quo pro eo jure domino foresta solvitur, in Ch. ann. 1343. ex Tabul. Castr. Radulphi. Vide supra Escoragium.

• **ESCORGARE.** Excoriare, pellere destrahere. Gall. Escorches. Stat. ann. 1332. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 150. col. 2: *Item quod nulla persona sit ausa Escorgera sine producere animalia mortua, etc.* [Habetur Escoratio in Culpatura 2.]

• **ESCORIO,** Hordei species, Gall. Escourgeon. Lit. remiss. ann. 1304. in Reg. 96. Chartoph. reg. ch. 427: *Furtive reperat certam quantitatem gerbarum Escorionis.* Vide infra Escario 2.

• **ESCORADORIUM,** Cursus aquæ, rivulus. Charta ann. 1818. ex Tabul. S.

Maur.: *Durat pecca terre de dicto molendino usque ad bosculam sitam in dicto prato ante primum Escorradorium sive iherba, remissa rivum de Gargus.* Vide supra Corratorum.

• **ESCORAGIUM.** Flagellationis supplicium pena. Ex charta ann. 1321, apud Revue hebdom. du dioc. de Lyon (1889) p. 111: *(Arbitrio) pronunciaverunt, quod tota iurisdictio alta et bassa ville Firmianici sit et remaneat omnino et directe priori Firmianici supradicto, exceptis tantum ultimo supplicio et mutilatione membrorum et Escoragiis.* In eo autem caso Escoragi si cognitus fuit per judicem dicti prioris... porca pecuniaria sit et remaneat ad priorem... sed debent insimul fastigare.

• **ESCOTUS.** Escis plenus, pinguis, crassus. Uigationi.

• **ESCOT.** Contributio, Conjectum. Vide Scot.

• **ESCOTUM.** Symbolum, a Galllico Eoot. Lit. remiss. ann. 1358. in Reg. 88. Chartoph. reg. ch. 457: *Quilibet in ejus similitudine seu Escoto vinum bibere incepserunt.* Vide Scot.

• **ESCOTUS.** pro Scottis, quomodo nostri Escoti dicebant, quos hodie Escossois. Formula 15. ex Baluzianis: *Vadit tanquam latro, ad auro plattis, ut Escotus mentit, semper vadit toritus, et occidit quod nunquam vidit.* Nempe solemne est peregrinatibus, ut fuerit Scotti, mentiri. Joan. Molinetus Valentianensis pag. 25:

Atheniens, Turca, Barbaria, Escota, Gaulis, Espagnols, Hongrois, Bretons, Gallois.

[Littera: Johannis Regis Franc. ann. 1360. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 1458: *Et qu'ils ne feront autres alliances avec lesdits: Escos en aucun temps à venir contre les Rois et royaume d'Angleterre.*] Alias Escot. Lit. remiss. ann. 1891. in Reg. 141. Chartoph. reg. ch. 148: *Colart de Benachin esquier Escot, familier de nostre chier et bien amé Stewart d'Orkney et de S. Andrieu, estudiant à Paris, fils de nostre tres-cher et tres-amé freres le roy d'Escocie, etc.* Vide Scot.

• **ESCOUFFLE.** Moneta Flandrensis specie milivo, quem Escouffle appellamus, in ea ut probabile est, insculptio, sic dicta. Lit. remiss. ann. 1353. in Reg. 143. Chartoph. reg. ch. 171: *Iecellus exponit l'en alle en la ville de Dilly, sur Noye (près Amiens) et prindit la course dudit Nicolas une piece de monnoye d'argent, nommée Escouffle, du pois de xij. deniers.* Alias ann. 1388. in Reg. 153. ch. 483: *Le suppliant prestis audit Alexandre jusques à la somme et valeur de xlviij. sol. Parisis, un Escouffle, monnoye de Flandres pour xij. deniers. Par une piece de monnoye, que l'en dit une Escouffle, in aliis ann. 1339. ex Reg. 154. ch. 679. Chartul. sign. Ezechiel Corb. fol. 260. vs.: 1. *Le Escouffle vault ij. gros, le gros iiiij. estrellins.* Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: Escouble, milivus.*

• **ESCOUTA.** Vide Escuta 2.

• **ESCRA.** Species vasculi apud Ibernos. Vita S. Moduenne, Julii tom. 2. pag. 303: *Protulitque vasculum argenteum, quo potum Ibernenenses Principibus haurire solent, quod vocant Escra.*

• **ESCRANIA.** Præstationis species. Assignat dotalit. Joan. regin. Franc. ann. 1319. in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 69: *Item pro Escrannis et costumis octo modia et septem sextaria.* Escrigne vero, vel Escrinnie ethamnum rusticum,

pluribus in locis, dicuntur camere, ubi hyeme mulieres vel pueras simul convivientes nendo per vigiliant ad medium noctem. Lit. remiss. ann. 1389. in Reg. 138 ch. 130: *Comme les exposans environ deux heures de nuit feussent alez en la ville de Combertrix de costé Chaalons pour eulz rebatre avec les jeunes filles à marier, et femmes qui filoient ès Escrines, comme il est acoustumé à faire en temps d'hiver, en ladite ville et pays d'environ.* Alijs ann. 1478. in Reg. 206 ch. 189: *Willems Maillart sairchant que le suppliant esoit de nuit aux Escrines, ... ou estoit entre les autres jeunes filles Maroye Clochte. Quod ibi linum preparatur seu excutitur, Escrusserie dicitur, in Lit. remiss. ann. 1480. ex Reg. 189. ch. 465: Lesquelz freres alerent au soir à la serre pour veoir les jeunes filles à l'Escrusserie de Iva. Vide Scree.*

° **ESCRANUM**, *an idem quod Infra Escrinum?* Comput. MS. ann. 1289: *Adam de Melleste pro Escrinia facit ad Meldeunum, xx sol.* (germ. Schranen sunt ligna concavatim loco sepsi posita. Adh.)

° **ESCRINUM**; Gallice *Escrin*, Scrinum, cimelium Charta anni 1311 apud Baluzum tom. 2. Histor. Arvern. pag. 111: *Retinuit actus donator.... omnia utensilia et joralia et vasa argentea quemque.... et portare et Escrinia et antimata quecumque.*

° *Arca, arcu, unde Escrinis, et Escrinis, quemcum artifex Escrinis appellabatur. Inventar. Guid. de Kaours magistri monach. ann. 1321. in Reg. A. 2. am. Comput. Paris. fol. 12. v.* Item ut *Escrinet a trebucis.* Lit. remiss. ann. 1380. in Reg. 142. Chartoph. reg. ch. 54: *Il fut ordene que par maniere d'estabement seroit donne un Joyel ou preuant au jeu de barres... avec l'Escrine, ainsi qu'il est acoustumé à faire au jeu de pris. Unde emendanda Lit. ann. 1389. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 279. art. 3. ubi editum *Escrivne*. Alla ann. 1404. in Reg. 158. ch. 425: *La suppliant print un petit Escrinet ou forcier fernant à clef, ... ouquel Escrinet ou forcier avoit un escu en or. Rursus a hie ann. 1411. in Reg. 166. ch. 152. Coart Monnart Escriguer, pour lors qu'il demourroit à Tourain, etc. Pierre Buridan Escrinier ou charpentier de menyserie demourant en la ville de Guise en Thiesse, in allis Lit. ann. 1454. ex Reg. 191. ch. 107. Vide Scrinum.**

° **ESCRIS**, Eadem notio. Inventar. Ecclesie Anicidensis ann. 1444: *Item quatuor mappae de circulo in quadam Escri fusteo rotundo, etc.*

° **ESCRIVETUM**, *Theca calamaria;* Gall. *Ecrtoire.* Charta ann. 1328: *Item unum Escrivetum de argento.* Vide *Scrip-ture rotundo, etc.*

° **ESCROA**, a Gallico *Escrone*, Professio-fudulis, qui scilicet quis feudalium prædiorum cum suis limitibus atermis, atque adeo iuribus ac—onibus descriptionem domino capitali ex debito offert. *Ecroes enim appellant nostri Schœdam, in qua per ordinem res desribuntur. Arest. 28. Nov. ann. 1380. in vol. 10. arrestor. parlam. Paris.*: *Quod non nisi compellenter ad tradendum saltem denunciantur.* *Escrone que contra usum et consuetudinem patris et loci est.* Lit. remiss. ann. 1387. in Reg. 97. Chartoph. reg. ch. 406: *Plusieurs biens, comme blé, vins et autres choses pris de plusieurs bonnes gens, auxquelz pour ce que paiez n'esloient, eussent esté faites et baillées plusieurs*

cédules ou Escroes de ce qui deu leur estoit; desquelles cédules ou Escroes, etc. Vide infra Scroua.

° Sed et ligamen pergamenum, *Escrone* appellatur, in Charta ann. 1399. ex Chartul. 23. Corb.: *Icellui bailli... avoir jure grant serment que ledit procès seroit scellé, et l'avoit repris en sa main, ren-tourteillie, et le lyé d'une Escroes de par-chemin en placant et mettant de la cire sur ladite Escroes pour scellui procès scellé. Haud scio an inde Escroes, pro Contractus emptiōis vel venditionis conclusio, in Libert. villa d'Aigueperse ann. 1374. ex Reg. 198. ch. 380: Se au-cuns marchans ou autres estrangiers achapiont aucunes denrees dedans la dite ville, et le marché se fassoit en la présence d'aucuns des habitans de la dite ville,... ou y sourvenoient tantost à l'Escrore du marché, il y auront leur place.*

° **ESCRONELLUM**. Species petis ad capiendas pisces. Vide Saurarium.

° **ESCROWETUS**, Praetor, ex Belgico *Scoutet.* *Escrutel.* Charta Ferrandi et Joanne. Co nitum Flandr. ann. 1228. pro Scabingio Duacensi, apud Buzelnum pag. 111: *Videlicet quod transaccis 12 annos de Scabini, qui erant a Scabino, del et eligere 4. burgenses in villa de Duacum in Escrovetus, etc.* Sed videtur erg. *Escrutel.*

° *Unde Escroveterie, pro Officio Escuteti, seu gloriosi, Charta ann. 1330. ex Chartul. 1. Fland. ch. 296. in Cam. Comput. Iasui: Renunctione... à nostra manus de Ardenborsch... à le Escoveterie de la ville de Ardenborsch, et à toutes les droitises et choses qui y appartenient. Vide Scutetulus.*

° **ESCUA**—*Escrue.* Edulia. S. Isidorus hymno in SS. Torquatum et Socios:

*Militant asseculari Escrua querere,
Ut fessa duplitas membra reliquerint.*

° **ESCUAGIUM**, [Obligatio] per ergendi in exercitum vel praestatio pro feudo militari.] Feuda Norma. in Reg. S. Justi ex Cam. Comput. Paris. fol. 160. v. col. 1: *Philippus de Blarru tenet unum feudum lorice de rego; unde debet unum annum et dimidium diem de custodia apud Vernonem ad custum suum et ad submonitionem dominii regis; et in anno quo facit custodium, non debet Escragium, et debet exercitum et equitatum suum custum.* Charta ann. 1225. ex Bibl. reg. cot. 19: *Prayfit vero homines et heredes eorum de tenementis praefatis reddent Escuagia et capitalia auriculis] Vide Scutagium.*

° **ESCUALLATA**. Vide Escuellata.

° **ESCUALLUM**, Patena, scutella. Gallic. Ecuelle. Charta official. Paris. ann. 1332. ex Tabul. S. Germ. Prat.: *Bona mobilia que sequuntur, videlicet viginti libras sterlingorum Anglie,... unam mataram, quedam Escualla, duo calatra, duo paria sotularum, etc. Escuale,* apud D. Bouquet. tom. 1. Jur. publ. Franc. pag. 320: *Et me doit-on trouver en ta-dicta maison pas de contre (i. dire) paries de couvre ou d'aurain, pas de platiis, Escucales et caussenors d'estain,... si male editum Escucales, Escuellier, Scutellier, Scutellarum mercator, Lib. 1. art. 1. stat. 1. Provis. ex Cam. Comput. fol. 188. r: Qui-ones ne veult entre Escuellier à Paris, cest assauoir vendierres d'escuelles, de hanape de fust et de madre, des auges, fourches, pelles, beches, pasteur, et toute autre fustaille, entre le peut. Ludi inter duas scutellas mention fit in Lit. remiss. ann. 1374. ex Reg. 103. Chartoph.*

reg. ch. 508: *Lesquelz jourent ensemble toute nuit.... à croix et à pille, et entre deux Escuelles, et à autres jeu. Vide Escuella.*

° **ESCUANGIUM**, ut *Escrugium. Char-tarium S. Vandregesli tom. 1. pag. 515: Reddendo inde mihi... decem et octo denarios moneta currentis annui redditus.... excepto Escuango Domini Regis, quem venerio in feodo, de quo predictis pecie terre moventur.*

° **ESCUARE**, Tabulatione, Scutum dicta, ad excutiendos imbreis munire, alias *Escrer*, nostris. Reg. 34. bis Chartoph. reg. part. 1. fol. 96. r. col. 2: *Tornelle erunt de vi, pedes epissitudina et x. petes concavatim, et duo parus sta-giarum, et scutum et krenellum magis altum quam murus.... Tota turris (de Ribemont) volvenda, planchanda et so-lennanda (sic) et quernelanda et Escuanda; et turriculata que erat ante portam oportet volvere, et deruper facere 1. Es-tage et quernelare et Escuer. Vide in Scutum.*

° **ESCUIERA**, *Liberitates concessa Bar-cinonibus, a Pet. Reg. Arag. ann. 1283. MS. cap. 91: Concedimus quod caset Escubiera, et quod de cetero non sit Es-cubiera in molendino.* (Forte idem quod Escutamente) [oo] Forte ab Escoba formata ex sociis signat. Purgamenta, quae tempore overritur. Vide *Scopaticum et Scopatia.*)

° **ESCUCHONETUS**, Gall. *Ecusson, La-mina per quam inducitur clavis in for-mam serrae.* Inventar. Ecclesie Noviom. ann. 1419: *Item duo coffreti pares trium pedum longitudinis vel circiter ferant et armariis armis de le Bousset; Escucho-neti autem cupri sunt.*

° Idem potius videtur quod *Scuchonetus*, Scutum gentilium. Vide in hac voce. *Hinc Escucenē et Escuchenē.* Scutis gentilium ornatus, in Inventar. MS. jocul. Eduardi I. reg. Angl. ann. 1297: *Une coupe esmaille et Escucenē (infra Escuchenē) dessus et desous de France, de Navare, de Flandre, de Brabant et de Ponttu.* *Esquigronné, Angulatus, vox heraldica, in Reg. Castel. ad ann. 1404: Noble homme Jehan de Garancieres... dit qu'il avoit laissé le jour précédent son seel à un sien serviteur, auquel avoit empreint deux lions tenans un escusson en trois chevrons; le premier Esquigronné avec une croisette pour difference des armes de seigneur de Garancieres son frere.*

° **ESCUDELEYR**, Scutorum opifex, a Gallico *Ecu*, Scutum. Charta ann. 1388. spud. Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 783: *Escudeleyr, frenneyr et celeyr, et carnificis tres denarios (solvunt) quilibet pro annata.*

° **ESCUDELLORIUS**, SCUDELLORIUS. Parva scutella, Occit. *Escudelo.* Instr. ann. 1348. inter Probat. tom. 3. Hist. Nom. pag. 139. col. 1: *Item xiiij. Scu-dellos, cum aurella, non brunitos. Item 1. Scudelloris brunitos.* Et pag. 200. col. 1: *Scudellor platellos, et alia proper-patella, et xiiij. Escudelloris, etc.* Vide infra *Escudella.*

° **ESCUDELONUS**, Eadem notio. Comput. ann. 1384. inter Probat. tom. 2. Hist. pag. 86. col. 1: *Loca quin-quinaria percutentes, et quinquinaria Es-cudelonus, etc.* Vide infra *Scudela.*

° **ESCUADERIA**, Stabulum, Gall. *Ecurie.* Histor. Daphin. tom. 2. pag. 433. col. 1. in Conventionibus Daiphini cum Agonto de Baucio: *Sitque unus ex dictis Scuti-feria Forrierius, et aliis Magister Escude-ria seu marcessalis sue.* Vide Scura.

ESCUDERIUS. Scutifer, ex Gallico *Ec-
cuer*, seu propriis famulis *nam ita
familiosus nos vocabat Monachi*, ut su-
bita in via. *Antiquo* *nomine* *Ec-
cuer* *etiam* *Ecclae* *Ecclae* *Ecclae* *Ecclae*
Raimundi Abbatis *Moissiacensis* *Ec-
cuer* *Ecclae* *Ecclae* *Ecclae* *Ecclae*
1212, in Regesto 3. Tabulariis Regii Ch-
urch. *Nec nec ali Monachi quicunque fuer-
int, et Escudieri nostri, vel curiam, nithi-
dabimus in portu de Moissiaci, sed uia
liberum transiit et redditum habemus.
Infra: In uno quoque, mano 3. minia-
tum, et 3. minus aveaz, et albergans
duobus Milibus, et duobus Escuderiis,
etc. Vide *Excherius*.*

° ESCUDETUS. Gall. *Ecuus*, Ital. *Scudetto*, Scutum, insigne. Comput. ann. 1380. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 29. col. 2 *Solus magistrus Bernardo pictori, pro emendo duos palmos telas albae, pro faciendo xij. Escudetos armorum communis, et sex palmos tela blavae, pro faciendo xij. Escuts armorum dominorum nostrorum reis.*

1 ESCUELLA Scutella, Gall. *Ecuelle*. Polyphys. Fiscamni, ann. 123. *Nicolaus Laurentius tenet unum mercatum, unde reddit us solidos ad Natale, et debet culturam et lineaem in adventu Abbatis, Escuelas et scutulas, etc.* *Nostra vox Ecuelle est superbum in Instrumento vero parva aridiorum mensura.* See in Statutis Gallie. Scutinorium Macerarium ad Massam, o Bibl. D. de Cange: *La quarte du xii d. p. la denie quarte d'aoüte p. 40. Et p. 41 Ecuelle vi. d. p. le picotie à l'arçonne... xi. d. p. Enumeratio mobilium immobilium et reddituum. Nosocomiū Commercei. Codice MS. Iudeum urbis pag. 25. Les heritages qui appartiennent à la noblesse, seans ou non au rang de Lérouville... doivent chacun en assurer les assises sur plusieurs heritages.* Niue. *Scutella* sur plusieurs heritages.

ESCUELLATIA SPONSARUM, Species
tributi, quod recens nuptiæ tenebantur
exsolve, Histor. Dalpits, tom. I. pag.
123 ex Computo ann. 1522: *Item pro*
tributo viduarum moritatarum vi. lib.
xii. *Item pro Escuallatis* (meius pag.
118. *Escuallatis*) sponsarum remissæ sunt
ei de gratia. Computa Castellan. Gras-
sidi, ann. 1533. *De coroatis boun.*
Escuallatis nuptiarum, de successiobus, etc.

Eccl. Espaæas. **SECURUS**, a Gallico *Eccuer*, *Scutifer*, non raro enim quod famulus, praeternum ubi de clericis vel monachis agitur. Charta ann. 1234 ex Elib. reg. cot. 3: *Lgo Johannes de Ferreris miles dedi, concessi et foodavi Roberto de Junelii Eccuerio meo pro homagio suo et servitio, quod minf fecit, quadraginta solidos annu[m] redditus. Pactum inter Odon. episc[ep]aris, et Joan. abb[ab]o, S. Genov. anno 1202*. *Constit. Instr. tom. 7. Gall. Christ. col. 27. Extra septia canoniconum sex servitios, scilicet tres Eccueris abbatis, unus servitios capriceris, etc. Thomas Dumport Eccuer de chambre du Duc de Bedford, Litt. lat. ann. 1432 ex Reg. 15. Chartoph. ch. 178. Vide *Eccueridus* et in *Securus*.*

ESCURIRE. Ob crimen aliquod per
rbem traducere, f. pro *Escurrire* vel
Excurrire. Charta ann. 1312, in Reg. 74.
thorpe, reg. ch. 637: *Item quod gentes
et domini de Revello fecerunt Escur-
ire et bannire per loca predicta quen-
dam hominem et quandam mulierem...
prehensum in adulterio. Vide *Currere*
Trotare, [oo f. pro *Exciorari*, Virg
Provincie, Provincie, *Escoarjar*; nisi sit pro
ryuorere.]
ESCOLARIJUS, an Cocus, qui escas
parat, in Sent. arbitr. Guill. archidia-
coni, anno 1312, in Reg. 74.*

Lugdun. ann. 1835. ex Reg. 72. Chartoph.
reg. ch. 385. ubi inter varios cives Matis-
conenses, quorum artes designantur,
occurrit *Gaufridus Escularius*. Vide
Eusebius.

ESCULENTIA. Pinguedo, in Gloss. Isid. Libellus, precum Marcellini et Faustini pag. 63: *Hic erat in eadem urbe Roma Presbyter mira continentia, non vino stomachum relevans, non carnis Esculentia corpus curvans, sed oleo solo escas appetiores mutigans, etc.*

1 ESCULETUM, pro *Esculentum*, in Statutis Arelat. MSS. art. 175.

ESCULEUM. Amplum spatium circa edem Charta Joanne Regina Castellæ ann. 1225 in Histor. Eccles. Abbavil. cap. 27. *Retinet nobis et heredibus Pontificis alia justitia, pomerio et Esculeo.* Etiamnum Picardi nostri **Esculus** vocant spatium quod sibi retinet qui longius prospire optat. Chronicum Bertrandi Guiscini MS.:

Pour monter au destrier, prenoit son Esculie.

Vox videtur effecta ab eo spatio quod sensu longitudinem occupat, nisi referatur ad spatium per se ipsum. Aditio ad Legem Erismonum tit. 3. c. 2. lex Ripuar. tit. 50. §. 1. et 2. Lex Rothan Longol. tit. 18. 18 [eoz 47]. Vide Scutum.
Vel ESCULEUS. Eadem notione qua Esculus, in vel. Glossar. ex Cod. reg. 7646. *Esculus, arbor glandifera.* Quod autem ex sensu intelligenda sit Charta a Cangio laudata, manifestum habet ex Ch. Mariae comit. Pontiv. ann. 1247. in 2. Lib. nig. S. Vulfr. Abbavil. fol. 20. et 76 quin confirmata Joanna reg. Castel. non ann. 1225. sed 1255. in qua legitur: *Rentia mith et heredibus Pontiv.* (in

dicto nemore de Crescavio) **alla justitia**,
pomerio et **mellierio**. **Escule** vero, Globus
lignae, qui clava propellitur, idem
quod supra **Choulla**, in magn. Coss'um
pag. 88. Sed leg. **Estulle**. A voce autem
Esculus, qua spatum, quod sibi retinet,
qui longius prossilire cupit, vulgo **Es-
couisse**, significatur apud Picardos eodem
Cangio interprete, averseendum videtur,
verbum **Esculer**, quod de vehementi
vento, qui ex impetu interdum statutum
dicitur in Chron. S. Dion. lib. 8. cap. 12.
tom. 3. Collect. Histor. Frang. pag 227.
Li venz... tournent les homes si forment,
quant il **Escoulot**, que à bien petit que il
en moroient.

ESCELSA, pro **Escula**, ni fallor,
Gall. **Echelle**, Terrear. Belliocc. ann. 1529.
fol. 645. *r.* *Una cum facultate... manue-
lita in dicta riparia de Magister unam*
Esculams pro capiendo aquam.

ESCVLUS, Vida supra **Esculeum**.

ESCMATOR, Pirata, Maritimus
predo, Gall. **Escameur de mer**, Rogerstum
Parlementi ann. 1574. *Cochinianum et
unitionem omnium prisiarum... per ma-
rinarios, Escumatores vel atios factorum
sececeatores.*

Cujus navigation Escumerie appellatur.
Lit. Caroli V. reg. Frane, in vol. 6.
istor. parlant. Paris, ann. 1371: *Les
uelles denrees et marchandises... furent
riees et roubres en mer par certains Escu-
teurs de mer de la coste de Normandie.*
lit. remiss. ann. 1407, in Reg. 162. Char-
oph. reg. ch. 44: *Robin Fosse dist au
suppliant que se il le voulloit croire il
eroyent riches et aueroient la finance des
compagnies du pays de Bretaigne, qui
eroyent venus d'Escumerie, et arriviez
en eult aussi bieu de Harefleus. Ayquoy
suppliant se consentit, et la nuit en-
tendit ainsi que ils estoient couchiez prez*

*de la chambre où estoient couchiez lesdiz
Éscumeurs, etc.*

• ESCURA. Stabulum Equorum, vel Horreum in quo fruges recundantur, Gall. Ecurie, granghe. Charta ann. Reg. in Reg. 84. Charthop. reg. ch. 82: *Cum domibus, albergamentis, horris, Escuris, grangiis, etc.* Alius ann. 1874: in Reg. 106. ch. 113: *Item acquisitione quandam Escuram, sitam in castro Lemovicenae prope arborem pigam.* Hinc Escueri. Statu bimaculare, in Lit. remiss. ann. 1879. Reg. in Reg. ch. 307: *La mère dudit Re gnaul dit à son fils qu'il se demourast à l'ostal*

l'ostel... pour Escuer et mettre en tout leurs vaches. Vide Scura et Scuria.

ESCRURE, vox panniculam, vulgo Stat. *Detergere*. Gall. *Dégraisser*. Stat. pannicula, pannex, renovata 'ann. 1466, in Roy. 291. *Ostetrophe*, reg. ch. 121: *Item quod casu quo si pertinet aliquis pannus... qui asset vel in Escutari ambrotius, seu alias quovis modo posset in toto vel in parte, etc.* Stat., ann. 1459, tom. 3. *Ordinat reg.* Fr. pag. 416, art. 19: *Que aucuns ne puise ou done soubsyez aucuns pannus Escuer au foulon aucunz draps a sain.* Attilus sonat *Escure*. Securum scilicet quis sine estra est, in Chron. S. Dion, lib. I, cap. 2, tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag. 156: *Les Alains trou-*

ESCURATUS, ut mox *Escurellus*, in
Litteris Caroli V. Franc. Regis ann.
1367. pro Monspeliensis, de forma
vectione.

ESCREULLUS. Scirus, Gall. **Ecuereul.** *Pro pellicosis Escurellorum*, in Comptu anno 1202. apud D. Brusel Tract de Feudorum usu tom. 2. ad calcem pag. LVII. Nova Gall. Christ. tom. 2. col. 241: *Canonicis deferant cappas et almitias de griseis... et Capellani de cirugolis sive* *T Escuroli:* [9] Charta Guill. dom. de Pesnes ann. 1230. in Chartul. Campan. Comit. Confl. Paris. fol. 421 v. col. 1: *Trax milie v. aunes de toiles d'Ale-* *manie et tenuis militier et v. Escripturis.]*

ESCUTARIUS. Arniger, Gall. **Ecuerie** Sicutarii.

ESCUTELLAS. Scutella, patena, Hisp.
Escudilla. Leude Ném. circ. fin. 15. sac.
Probat. tom. 4. Hist. ejusd. civit.
pag. 77, col. 2. *Item pro qualibet merce
aut quocunque extraneo vendente
Scutellulas... una Escutella. Item de cen-
trum Escutellias, quatuor Escutellas, de
cœud. minut. Carrasc. MSS. Aucellea, pro-
scutelle, in Consuet. Aurel. MSS. Hinc
quod scutella formam referat vas, in
ignis thermibus ponitur. *Euscusia*
appellatur in Lit. remiss. ann. 1889. ex
reg. 135. Chartoph. reg. ch. 180. *Icellui
chanin priest en l'église cathédrale d'Au-
vergne un encenseur... et en vendi deux**

nesnez et un *Escrutus* qui estoit audit
encier. Vide supra *Escudellorius*.
¶ **ESCRUTUS**, *et Scutum, Tesserae*
gentiliciae, Gall. *Ecu*, *Testam.* anni 1367.
anter Aenecl. *Martin.* tom. 1. col. 1525:
legamus Conventus fratrum Minorum
arcassonne: unam cupam argenti deaurata,
cum suo pede et signatam circum-
laque, Escus verti, et in medio unum
scutum cum arboribus.
¶ *Escrutel*, in *Cómput*. Rob. de Seris
Reg. 5. Charl. reg. fol. 3. r. *Six*
lles de guerre garnies de cordouan ver-
ti à un Escrute de bordure.
¶ **ESDEVENIMENTUM**, [Quod obvenit
ici vel ex heredate vel alio modo.]
Iuria Generalis Gerundensis ann. 1821.
¶ *Jacob II. Rege Aragonum MS.*

mentis vel iuribus officii sibi commissi.
[Vide Eventum.]

° **ESDIRE**, ut infra *Excondicere*. Excusare, satisfacere. Charta ann. 1122 ex Chartulario Aptensis fol. 18: *Nec auferemus tibi vel tuis, nisi pro forisfacto quod nec emendare possitis aut velitis.*

° **ESEDUM**, pro *Esedum*, in Glossis ad Doct. Alex. de Villa-Dei: *Esedum, currus quod claudi portantur.*

° **ESENCIA**, [Jus fruendi re aliena, Gall. Aixanc.] Vide *Aianca*.

° **ESENTUS**, pro *Eremus*, immuns, Ital. *Esenzo*. Charta Bern. abb. Casin. ann. 1273: *Sel onnino a prestatione predictorum viri uberi et Esenti. Esentii*, in Diar. Ital. D. Montisalce, pag. 324.

° **ESEX**, prò *Esox*. Vide in hac voce. Hist. Richar. Cluniac. tom. 1. Collect. var. script. D. *Le Beuf*, pag. 411. *In adventu eius et ingressu... dies noctis unius spatio in clausa monachorum certum magni caperentur pieces Esex, qui usq; saimones dicuntur.*

° **ESFORIUM**. Vide *Exfortium*.

° **ESGAGIUM**, Fundus oppigneratus, Gall. *Fonds engagé, hypothéqué*. Consuetud. Lemovici, art. 69: *Præterea emphiteute et alii qui debent census annos, si non solvant ad diem statutum casum vel canonem, vel etiam pensionem, non sunt ex hoc de Esgagio puniendi; sed illi cui debetur census, canon vel pensione potest pignorare pro censu suo, vel canon, vel etiam pensionis in terra de qua sibi debetur, nec debet aliqua arte vel ingenuo aliquid attendere propter quod Esgagium debetur seu etiam exigatur. Vide Vadium.*

° **Multa vietur pro censu ad indicatum diem non persoluto, vel fidejussio, ut mot.**

° **ESGAIDUM**. Fidejussio. Charta ann. 1263, in Chartui, archiep. Bitur. fol. 105. v: *Hier voluerunt quod ipsi procuratores, et quilibet ipsorum possint facere talias et Esgaidia pro promissis perficienda. Vide Gaidum.*

° **ESGARDAMENTUM**, Jus, potestas sententiam, causas incepitas et cognitias, ferendi et sustinuisse mandandi. Hom. mag. præstat. Aymar, vicecom. Narbon. ann. 1278, inter Probat. tom. 4. Hist. Ocit. col. 59: *Tenens pro ipsa vicaria Esgardamentum frangendi panes et sparandi per plateam, si ultra rationem vendatur panis in foro. Vide infra Esgardum.*

° **ESGARDATOR**, Inspector, rebus examinandis prefectus. Lit. ann. 1351, in vol. 2. auctor parlam. Paris. *Ul Esgardatores aucti drapari villa Catala-nensis*, etc. Protocol. vel. ex Cod. reg. 4184, fol. 60. v: *Esgardatores super aliis victualibus ponere... niteris, etc. Pro arbitrio, vide-sis in Esgardum 1.*

1. **ESGARDIUM**, ESGARDIUM, Judicium, sententia judicis cum cognitione cause, Gallis *Egard*. Esgardium, seu Scardium, in Statutis Ordinis Hospital. S. Jo. Hieros. tit. 2. § 23 tit. 8 § 1. 2. et seqq: *Gallica vox est, et significat ratio-nem, considerationem, seu, ut sic dicam, respectum Quod quidem scardium est antiquissimum et primum judicium domus Hospitalis, lit. 19. de Verb. signifie. ¶ 9. Constitut. Sicula lib. 3. tit. 17: De vassallo delinquente in Dominum, Domi-nus potest de eo quod tenet ab ipso, ipsum per Esgardium dissiare. Id est, judicio parium suorum interveniente. Assistit Hierosolymitanus MSS. cap. 23: Or dist Esgari quod connoisse n'est mie une inesme chose: car l'on fait d'une parole connoisse de court, ne Esgart peut hom faire d'une parole, pourquoi il est*

clere chose que Esgart et connoisse ne est mie une meisme chose. Cap. 29: Et se preigne à lui d'Esgart, que court ne peut faire Esgart d'une parole. La Cour Esgarde, demander conseil par Esgart de Cour, se mettre en l'Esgart de la court sauf son retenual, in tissem Assisus Hierosol. cap. 3. 4. 5. 6. 7. 8 etc. S'aerdre à l'Esgart de sa partie, cap. 28. Premer Esgart, second Esgart, cap. 30. Se prendre à sa partie d'Esgart, cap. 29. [¶ Regula hospit. S. Jac. de Alto passu ann. circ. 1210, ex Tabul. Archiep. Paris. 61: Frater si pro aliquia offensa in justitia (sic) per Esgardium fratrum sit, etc. Eswart, pro Statutum, vulgo Régule, in Lit. ann. 1399. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 387. art. 9.] [Charta ann. 1291. inserta in Litteris ann. 1353. apud D. *Seouise* tom. 8. Ordinat. reg. pag. 284: Soixante sols pour l'amende, ou l'Esgart du Maistre et des Ekevins devant le. Et pag. 235: Se aucuns manufacturier quois que il fust, estoit pris, en ch' lieu, en l'Eskerivage d'Abbeville seroit amenes et jugies sur l'Esbarri des Eskivins] Guillelmus Guiari: ann. 1209:

Li Rois voulut pour ce qu'en pais fesoient
Que l'Esgart de sa Cour oisent.

Le Roman du Renaud MS.:

tel amende li fera.

Comme vostre Cour Esgardere.
Alibi:

N'a pas este a bon escou
L'escou pour jugement faire,
Donc il n'esi mieux a faire,
De faire Esgard ne jugement.

Discours et Esgardure, I. Judicas, arbitri, in Charta Jacobi Episc. Metensis ann. 1251, apud Hieronym. Vigner. in Alsatia pag. 140. [Esgardator, et Esgardator non semel apud Rymerus.] Hinc formula in pronuntiationibus a restorum, eugard, etc. Vide Chronicor. Petri I. Regis Arag. lib. 8. cap. 30. Al. et supra in vobis Consideratio, mox Esgardum.

Esgardare, Judicare, sententiam ferre. Codex Leg. Normann. cap. 84, apud Ludewig, tom. 1. Reliq. MSS. pag. 269: *Hoc videlicet audiri, et quod curia Esgardaverit super hoc, facere sum paratus.* 2. **ESGARDIUM**, Rerum venalium inspectio et examinatione. Arest. ann. 1351. 30. Apr. in vol. 2. auctor. Parlam. Paris.: *Ipsi major et juratis ville de Hamo habent jurisdictionem seu Esgardium super victualibus. Vide supra Esgardiator. Esgarde vero pro Asperitus, contuitus. In Poem. Alex. Ms. part. 2:*

*Jouesse si avennes et vermeus et rouvens,
Du simple Esgardure, de bau contoumous.
Regardure, eadem acceptio. in Poem de Vacce Ms.:*

Ois droit et apes out et doure Regardure.

1. **ESGARDUM**, ut *Esgardium*. 1. Litera philippi Audaciis Regis Franc. ann. 1277, apud D. *Seouise* tom. 8. Ordin. Reg. pag. 67: *Si contra ordinacionem venerint in toto vel in parte, id ad bonum Esgardum Vicecomitis, qui pro tempore fuerit, emendet. Edictum philippi Pueri Fr. Regis ann. 1302, apud Menestierum Hist. Lugdun. pag. 82. col. 2: Si vero de cetero per aliquem vel aliquos contra predicta fuerit attentatum, ut dictum est, graviter puniantur, damnatio restabundatur... ad Esgardum Constat nostri. Charta anni 1399. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arverna. pag. 330. Ad Esgardum duorum proborum virorum per*

dicas partes eligendorum. Et apud Rymerum tom. 2. pag. 856. col. 1: *Ad quos bonorum virorum electorum seu eligendorum hinc inde refertur judicium vel Esgardum, seu in quibus de inquisitione vel examinatione per eandem facienda fit mentio. Vide Auvergandum.*

° 2. **ESGARDUM**, Modus, ratio. Charta Adami de Viders ann. 1227, in Chartul. Campan. fol. 339. v: *Dedit mihi xxx. libratas terre assidentas ad Esgardum terre, et dominus Mathaeus de Tosquino debet eas milii assidere ad Esgardum terre. Practici nostri dicent. Au regard de, etc.*

° 3. **ESGARRARE**, Popiles incidere, nos-tris Esgarter, Esgarter, Esgarrer, et Esgarrer. Charta official. Lemov. ann. 1326, in Reg. 73. Chartoph. reg. ch. 206: *Item et quod postmodum idem clericis... dictum quandam presbyterum Esgarrave-runt et sub poplites cederunt. Joinvil. in S. Ludov. edit. reg. pag. 69: Monsieur Raoul de Wanou, ayant été Esgar-rete à la grant bataille, etc. Lit. remiss. ann. 1391, in Reg. 146. ch. 388: *Item prius accorda à iceuls supplici certaine somme d'argent pour hatre et Esgarrer ledit Andreaz. Alter ann. 1417, in Reg. 170. ch. 16: Lequel Valeton ditz que sil trouvoit le supplicant, il le Esgarrerait lui et ses bestes. Alter ann. 1474, in Reg. 195. ch. 1379: Lesquelz compaignons ale-rent en la maison de Tassari Dupuy pour les Esgarter et affouler. Rursus enim ann. 1412, in Reg. 176. ch. 182: *Lesquelz dirent qu'ils seraient bien contens qu'icellus Fahre donnast à Pasquier ung cop sur la jambe, et qu'il feust Esgar-é de une jambe seulement. Esgarrade, Ar-vernia, item quod Grave vniuers. Lit. remiss. ann. 1411, in Reg. 165. ch. 267: *Une grant Esgarrade par le visage, qui vault autant à dire comme une très grant plaine.****

° 4. **ESGRATINEURA**, a Gallico *Egrati-neura*, Cattis evulso. Lit. remiss. ann. 1352, in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 49: *Vulnus medicina erat, et non apparabat esse nisi quod Esgratineura. Esgriffure, eodem sensu, a verbo Esgrifer. Usu quo-ibus notare, vulgo Esgriffure. Lit. remiss. ann. 1388, in Reg. 132. ch. 273: *Combien qu'il n'y ait place ouverte, ne mehainie, fors seulement ainsi comme une petite Esgriffure à sang. Lui fist une Esgriffure sur le visage sur le nez, in ann. 1463, ex Reg. 199. ch. 1. Alter ann. 1392, in Reg. 97. ch. 386: *Lequel Riffle: bat, féri et Esgriffa ledit Colin des mains et de poins en la teste et par le visage. Esgriffer, eadem notione, in Lit. ann. 1455, ex Reg. 180. ch. 41: *Le sup-plicant mist icellui Quenivet sous le visage, et lors ledit Quenivet l'Esgriffa au visage. Arraffier, eodem quoque sensu, in alius ann. 1394, ex Reg. 146. ch. 83: *Lequel Charle naiva et Arraffa des ongles ledit Naudin parmi le visage et es yeux jus-ques au sang.*****

° 5. **ESGRINIRE**, Liber Oruinis seu Regula S. Victoris Parisiensis MS. cap. 48: *Mense lector aperte, et distincte, et trac-tum legit, et dum legit auren accommodet Priori, ut si quando emendaverit, intelli-gere possit quod emendet, humilius dicat si non intelligi, versum reincipiat, et hoc totius faciat, quotiens Priorem proper-ter hoc Esgrinire cogoverit. Ubi Esgrinire, est nostrum Grander, vel Rechigner, Gruner.*

° 6. **ESGARDIUM**, Vide *Esgardium*.

° 7. **ESGUOGZAMENTUM**, Adulterium, seu ejusdem cognitio et judicium. Glos-sar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 767:

factum Aventio, ann. 1363, apud Garap in Disputat. de sigl. Garafagi pag. 87. *Hemera alia nostra maius nobis nec videt deo, et usq[ue] ad nos.* Exaudius, bala... etc. Vide *Esmeraldus*.

* **ESMATATUS**, ut *Esmaillatus*. Soution *Esmatation*, in Charta anni 1352 ex Archivo S. Victori Massil. num. 312 archivarii Massil.

* **ESMAUDUS**, et supra *Esmaldus*. Necri, eccl. Paris. Ms. ubi de calice et lamine argenteis emptis. *Aurum Esmaudus est iij. marche, quinque estilingis minima.*

* **ESMENDA**, ut *superius Emenda*, Emendatio, compensatio. Autentium Jacobi, Regis Majorie, ann. 1332, ex Archivo S. Victori Massil. *Facta satisfactione aliquia sive Esmeda*. Episcopus Botentiensis (Boutintinus) in quadam epistola Massiliensibus directa: *Si qua sunt dampna illata per gentes Regis Aragonum ad foecundas, procuravent quod foret Esmeda*. Testamentum Guillermi de Turre anno 1355 apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 539: *Donec tot ille ultimus voluntatem meam, exequas, legata, debita, clamores, et Esmedandas solvient et compleverint. Sua refectio, restitutioque et integra Esmedanda omnium et singularium dampnorum, expensarum, etc. in Schiedis Presidii de Mazangues non semet.*

* *Esmenda*, in Ch. ann. 1270, ex Tabul. S. Misi in Eremo. *Et en ruse rendent pris heu ou recuha Esmenda de ses soz et ses deniers.*

* *ESMI SNARE*, Emendare, satisfacere, reparare, compensare. Conventio Caroli Comitis Andegav. et Provincie ann. 1251, e MS. D. Brunet fol. 50 v. *Rapina factus tam in brevibus quam in rebus aliis, in abatis publicis teneat vel agere. Esmenda statim Massil. lib. 1. cap. 51. Quod dico inde homines teneantur facere Esmedandari et restituiri a molanderis dominum datum secum faciat in blado male mouo.* Confirmationis transactionis ann. 1463, ex Archivo Presidii de Mazangues: *Instruuntur que possint dictari, corrigi, refici et Esmedandari.*

* **ESMERARE**, Merum seu purum redire vel purificare, ad *Esmerare* seu ad monetarium in metallo probitatem, vel ad Legem, ut cum monetariis loquar, revocare. Vide *Esmerare*. Charta Phil. V. ann. 1410, in Reg. 54. Chartoph. reg. fol. 43 v. *Significari nobis rex Majoricarum illustris quod cum nos in parte nostra, quam habemus in Montepessulani, nostram faceremus eudi monetam in monetario nostro, quod vociter de Sunidrio apud Montepessulanum mutatum extitit, ex hoc valde dicta regi, juri et jurisdictione sua prejudicetur, ut dicit, qui cum ad Esmeram aurum et argenti Montepessulani, quod ad ipsius pertinet, totum argentum quod portatur ad dictum monetarium debeat Esmerari, ut dicit; hoc fieri gentes nostrae nullatenus patiantur... Non impeditus quoniam Esmeram aurum et argenti, in onibus tamen aurifera habere, tenere et exercere possit*. Charta Leon. Sublac. abb. ann. 1390, apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. ag. coll. 101. *Acceptimus nos supra scripta venditorum a vobis supra scripta, videlicet in argento boum pugnem. Generales libram justaque penitentem. Huc etiam referenda quae in Stat. Massil. laudantur in voce *Esmerus*, que in Encastio minus bene exponuntur. Hinc*

* *ESMERUM*, id quod monetarii domino, cuius est moneta, exsolvent ex

rei monetariae probitate. Contract. matrim. ann. 1156, inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 556: *Ego Guillermus Montipessulanus dominus in De nomine dicens te Mathilde... dono et mitto tibi... balnea Montipessulana et Esmerum argenti. Cujus vocis originem a Meru repete videtur Cangius in v. Erne- rare, que fortassis accersisse est a Gallica *Esme*, ponderare. Charta ann. 1155, ex Reg. 489. Chartoph. reg. ch. 150. *Lesquelz marchans tennent se- terent en leurs hostels pluseurs autres grans et grengueurs pois qu'ils appellerent Esmes... pour esmer leur denree.**

Unus sic metaphorice *Pesar usurparum ita Esmer diversarum pro Estimatio, opinari, censere. Cons. Pet. de Font. cap. 32; art. 3: Esco il conuent Esmer caudibus cascuns i east de preu et de domage.* Chron. Franc. Ms. desinens ad ann. 1322, sub ann. 1067: *Si estoit li os des Chrestiens Esmes a bieu trois cons mille hommes. Le Roman d'Athis Ms.*

Esmer leur voulent combien souz,
A trois milles les ont Esmer,
De bien faire tous conractz.

Garin le Loheraus:

Tot en la que nus nea puet Esmer.

Aesmer, eodem sensu, apud Phil. Mou-

ses:

Droit a l'entier de mi-quarante,
Si com l'estor al vor Aesmer, etc.

Hiac *Esme* et *Esmane*, pro *Estimatio*, opinio, vulgo *Estimation*, opinion Guill. Guiart sed ann. 1212:

Et de gens d'autres nations,
Qui nombrer ne les sarcins
Pe couple certain, non par Esme.

Albi:

Lois et Clostaires li tiers
Tindrent le roissane, a mon Esme.
Puis vint Childeke li deusme.

Le Roman de Robe. *le Diable Ms.:*

Et bien le cuident par Esmane
Qui n'a pas d'el semblance.
Li blans chevaliers qui ils virent.

*O Ejusdem originis videtur voces Gaithier Aesmer, Aymer, Esmer, Haumer, vel Haussner, pro Ajuster, dresser, mirer, viser, Dirigere, intendere, collinare, Lit. remiss. ann. 1374, in Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 386. *Fremin print une coignee; et atouc ille va courre sus, et ille ente- ser sur Aesmer sur le suppliant,.... tel quel doutant le cop de ladite coignee Aesmer sur lui, etc.* Alte ann. 1108, in Reg. 162, ch. 91. *Andriev d'Azencourt print hors des mains d'unes dedittes bachelettes ie baston,.... et le Aymer devant on contre le visage du suppliant, faisant sentant de le a e vouloir ferir per lessende.* Alte ann. 1388, in Reg. 158, ch. 358. *Le suppliant, qui estoit courroux et eschauff, tire son caustil,.... duquel il Esmer et cuide faire sadite femme.* Unde *faire esmane*, eadem acceptio. In aliis ann. 1452, ex Reg. 184, ch. 248. *Le suppliant voulant oblier au perlit, ffit Esmane d'un espien qd il tenoit,.... ne varer aucunement iellui Jaquet.* Lit. remiss. ann. 1116, in Reg. 108, ch. 445. *Jehanuin Armeault, iellui a soolt une pierre en sa main, Hauma son cop, et en la gettant droit contre Gau- chet.* Alte ann. 1418, in Reg. 170, ch. 221. *Iellui Cosseron sach a son espée, Hauma son cop, en cuidant bailler de d'icelle espe a travers du visage.* Hemer, eodem intellectu, in Lit. remiss. ann. 1388, ex Reg. 130, ch. 58: *Lequel Estienne d'icelle baston et couet Hemaroideum...**

contre lediz André et Mace, tant que se lier en eust attains, ils eussent été offerte. *Hemer*, in aliis ann. 1421, ex Reg. 171, ch. 496. Neque forte aliud sonat *Ha- tisser* in Lit. remiss. ann. 1406, ex Reg. 194, ch. 207: *Le supplicant esme de chal- leur Hatissa ung petit baston, qu'il por- soit et fist maniere d'en vouloir ferir uellui Thesnel.*

* **ESMERALDA**, a Gallico *Emeraude*, Smaraudus. Comput. Ms. ann. 1245. Pro dubius *Esmeralda* xl. sol. Vide *Esma- raudus* et *Smarauda*.

* **ESMERALDE**, Vide supra in *Esme-*

* **ESMERUS**, Encustum, Gallico *Email*. *Malus*, ut videre est in *Emeralda*. Stabita Massil. lib. 1, cap. 57. *Statutus violatori, sacerdoti obseruantu, ne aliquis homo si quis facere argenteum nisi in Esterro Communis Massilia, et quod illa vel illi qui habebant inde Esmerum, tem- nentur speciali sacramento facere in dicto Esmero argentum bene et legaliter,* e pluribus concordi, ibi.

* **ESMOTAEUR**, vox vulgaris, f. Flagellum, gall. *Utau*, lit. remiss. ann. 1351, in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 444: *Cum uno magno baculo, vocato ad partes Esmotaeur, natus fuit eundem percu- terem.*

* **ESMUNDIE**. Vide supra *Emondie*.

* **ESNA**, Scopis uarum. Gall. *Mors*, alias *Aisne*, et forte *Esne*. Charta ann. 1278, ex *Chartul. Vallis B. M. diec. Paris.* *Eustachius quondam vicecomes Menaci miles, olim in extremis laborans, legavit abbati et conventui Vallis B. M. ut ipsi religiosis possent aquam ponere in Enis suis vignearum, quas possident in parochia et territorio de Mesia. Alia ann. 1330, in Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 414: *Les bonnes gens du pais... doivent de tous les vins que il pressent le disime pour le disime may, ou le disime tonnel, et demeure toutz les Aisness au Seigneur.**

* **ESNETIE** Jus, id est. Primogenitura, Gall. *Droit d'ainess*, apud Spelmanum in *Enescia*. Vide *Aindexia*.

* **ESO**, pro *Esor*, Piscis genus. Lerboccius in *Chronico Episcoporum Mindens*, apud Leibnitium tom. 2. *Scriptor. Brunsvic.* pag. 176: *Esones et alios pisces in copia. Virile Esor.*

* **ESOCIUS**, Eadem notione. Vide *Esor*.

* **ESOLNA**, Assula. Vide *Esponium et Esponia*.

* **ESONO**, Anastasius Bibl. in *Epitome Chronicon Casin.* apud Murator. tom. 2. pag. 332, col. 2. *Aquinum cum Ecclesie, vallis... putubus, aquis, aquarum decubibus, aliis, pedatis, phocis, Esomonebus, nosocomi, omnia et in omnibus Phoca sit pro Phoca, Vitulus marinus, dici potest Esono esse pro Esor, quod vide supra loco.*

* **ESOPHICUS**. Alcuinus Poem. 198:

Hec studia foris sacris, Esophica jura
Perlegit et tractat encyclo dicta serum.

An vox haec usurpata pro *Philosophica*, an vero legendum, et *Sophica*, lector judicet.

* **ESOPHORUM**, *εσωφρον*. Interula, vestis interior. Glossarium Camberonense: *Esophorum, vestis interior, id est, camisia, qua a Marciano (Capella) Interula vocatur.* Glossae MSS.: *Esophorium, vestis que phula collo penditur.* Anastasius Biblioth. in versione Vita S. Joannis Eleemosynarii a Leontio Episc. scripta num. 38: *Expoliavit se Esophorium suum, quod illius melius erat, et dat ei.* Epist.

Basilii Mace. Imp. ad Hadr. PP. in fine VIII. Synodi: *Transmisimus autem Sanctitati vestre... vestimenta diaspria 8. Eosphorius dictrinum cancellatum unum. Huchaldus Monachus Elnonensis in Vita S. Rictrudis cap. 9. apud Mabillo-nium: Crebro ducene jejunia, Eosphorius amicitur cito. Ita legendum pro Ele-phorio, ut est editum.*

ESORTIA. a. *Canarium. Ugutioni.*

ESOX. Piscis, cuius meminere Plinius, Isidorus lib. 20. cap. 2. Gregorius Tu-ron. lib. I. de Glor. Confess. cap. 5. Se-verus Paulinus et Fortunatus in Vita S. Martinii, Adamnanus Scotus de S. Columba cap. 24. Chronicorum Montis-Serent ann. 1171 etc. *Glossa Latinae Saxonicae cap. de Piscibus: Esocia vel salmo, Lex: vel. Lex. i. salmo. [Esor, Esocia, Salmo] pietatis Papias in MS. Bituric. Editus. Esme, Salmo, piscis. Charta anni 1252 in Histor. Mediani Monast. pag. 319: Dederunt medieatenos Esocium, qui vulgo Salmones vocantur.]*

Floiodarus lib. 14. Câtrum. 14:

Sunt tres de quinque Esos, ad prelia tollunt.
Addit Legem. Wisigoth. lib. 8. tit. 4. § 29. Hesychius *Iot* est pisces, qui non aliis ab esoco: nam et tacem dixit Ardo. Mon. in Vita S. Benedicti Abb. Aniansensis n. 96 edit. Mabilion. [vide Esor] [oo] *Unum Esocem, qui vulgariter Chlob-hausen dicitur* in chart. ann. 1297 apud Huber, in Austria ex Archiv. Mellic. Germ. Haußen. ADEL.]

1 ESPAERIUS. Ensium faber, a Gall. Epée, Ensis, gladio. Computum Johan. Humberti ann. 1229. ex Adversariis D. Lancelot: *Amandrice Espatio pro quo-dam gladio emplo, etc.*

2 GLOSSAR. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Espier, qui vent les espées, spatu-rius, vel qui facit spatas.*

3 ESPAFUT. Nostris armorum genus, f. Gladii latioris species. Litt. remiss. ann. 1370. in Reg. 100. Chartop. reg. ch. 892: *Les aucuns armes de costes de fer, les autres portans et aiane hacheutes, Espafut, espées, boucliers et autres ma-nieres d'armes.* Aliae ann. 1381. in Reg. 125. ch. 236: *Colart priut un Espafut et féri le suppliant de rechies. Jehan de Loraine armé de haubergon et garni d'un Espafut, etc. in alii ann. 1415. ex Reg. 160. ch. 240. Vide Espata.*

4 ESPAGIUM. f. Jus sibi vindicandi res furatas, et de tis cum eis curam domini-nes. Et ut ipsi restituantur. Charta Hef. III. reg. Angl. ann. 1232. inter Probat. tom. 1. Annal. Premont. col. 584: *Pro licetia concordandi de Es-pagis latronum et roberis, de seina et de placitis et querelis, etc.* Vide Espati-

um.

5 ESPALIA, ut Spatala a Gall. Espaule, Armis ferarum, vel otiam porcorum, etc. quem tenentes dominis sepulcra præstare tenebantur, vel pecunia relati-mere. Rotulus XII. sec. de Priorato. S. Pauli de Tarlas in Archivo Casse Del.: *Ex quibus excutio duo agri... duo gellina ad Kal. et duas Espalias.* Antiq. Recens. Alber. Ripa in Regesto Probus f. 67: *Tenent insimul de Comite I. curtile... et de-bent inde III. myl. frum. et IV. quartas vini et XII. denar. pro Espalla. Similia mox repetuntur ibid. Vide Spalla, et Coppa post Cupa 3.*

* [*Et habet ipse massus censum, agnum in madio... et ad Kalendas III. sextarios de clavida et III. sextarios de vinum et III panes et III espadas.* (Cart. Conchar. Ruthen. p. 182. xi sec. s.)]

6 ESPALTUM. Charta Gaufridi Bucis

Aquitani. ann. 1078 ex Regesto 66. Ta-bularil Regil ch. 692: *Cuncta stiana que-geom ad presens dono, scilicet quantum ex silius meis necessa fuerit, tam Ecclesie, quam officinis, excepto Espaltu, vel ea que aliæ fidèles de casamentis ad me pertinentibus dedera... annuo et con-cedo, etc.* [Vide Espaltum.]

7 ESPAETUM. Idem videtur quod Es-paud et Espaut alibi appellatur. Charta Gaufr. episc. Carnot. in Reg. 104. Char-top. reg. ch. 49: *Concessi in eadem for-esta ubique, exceptio in defensis, que di-cuntur Espaud, pascua equis fratrum, etc.* Alia Ottone. ducus Aquit. ex Reg. 185. ch. 157: *Concedimus quod fratres de Gratia B. M. accipiant imperpetuum de lignis, quantum opus habebunt... siiam in de-fensi, que diruntur Espaut.* Forte quod plures ejusmodi loca claudantur, sic dicta. Vide infra Espaules et Espaudum.

8 ESPANDAGIUM. Vetus Charta inedita: *Ego G. Comes Andegavensis pro salute animis meis et uxoris meis... dimicito Es-pandagium quod in Montignacum s'elicit uilla Canonorum B. Petri de Coccia causa foagii mei capiebatur. Præcipio itaque, et sigillo meo confirmo ne amplius capiat, sed mina legitime men-sure tantummodo capiat, etc.*

9 INTELLIGENDUM. videtur de præsta-tione quadam avena, quia ad cumula-tum mensuram exigebatur. Aliud est Expenditure, furcæ species scilicet, ut remissa. ann. 1405. ex Reg. 160. Chartop. reg. ch. 91: *Le suppliant la frappa (sa femme) par le coûte au travers des flancs d'une Expenditure de bois, dont il chargeoit la junior. Espensément, Spissim, in Bestiario Ms.*

Tanti fait qu'en la vigna est montée,
Où l'on a mis des ploncs;
Si le croise si durcisse,
Que il chien l'empêne.
Quasi à terre sont espandas, etc.

10 ESPANNUS. Spithama, quantum manu extensa metitur, a veteri Gallico Espan, nunc Empas. Comp. Ms. re-diit. et expens. eccl. Paris. ann. circ. 1381. ex Bibl. S. Germ. Prat.: *Una transe pedum longitudinis et unius Espani latitudinis.* Stat. ann. 1377. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 904. art. 12: *Les rootles de copie auront trois Espan de long, et un Espan d'escritture en le. Reditus comit. Hannon. ann. 1285. ex Cam. Comput. Insul. : Et si à li que-same avouerons... en senial mois de can-dele de chire, quan qu'il en puest Espa-ner entre ses deux mains, et de le longhe-che d'Espane et denvie. Spina.*

11 ESPANIERE. vero Expaire, crimen eluere, vulgo Epiere, sonat in Serm. 20. ex Cod. Ms. Vict. Paris. : *Qui l'an es-gardast par quel poine il devroit Espa-ner le pechié que il auoit fait.*

12 ESPARVAGIUM. Libert. Cadom. ann. 1328. in Reg. 173. Chartop. reg. ch. 669: *Item predicti burgenses poten-tiarum cosferr... quatuor personis offi-cium deonernandi sal eristens in vasis in riparia et officium de l'Esparvage et ipsa de Oulne. Esparvage legitur in Confr. carum libert. ann. 1466. ex Reg. 202. ch. 51: Item peuent les dix bourgeois... donner l'office de l'Esparvage... auers d'Oulne. Ubi nauclieri littorarii, vulgo Lamaneur, officium significari videntur.*

13 ESPATA, pro Spatha, (Gladii latioris genus, Græcia exiit. Vincentius Ci-gault de Bello Italico: *Voluti ipsa Deus vincere Anglicos per femellam, cum de-femella ageretur, et cognitionem rei in-cognite eidem Pucelle (Aurelianensi) attri-buit de Espata ab illa nuncupata apud sanctam Katharinam de fortibus exis-tente.* Vide Testina.

14 ESPATIUM. Jus sibi vindicandi animalia depertida, quorum dominus ignoratur. Instrument. Eccl. Aniciens. ann. 1385: *Quedam equus fuit inventus de Espatiu et duxit ad Curiam. Vide Coche.*

15 ESPATIA. Armus, aut membrum fe-rarum, vel porcorum, quod vassalli do-minii sepius præstare tenebantur. Charta ann. 1150 ex Cod. reg. 5182. fol. 106. v.: *Et tenuit boju istius honoris ad seum iij. manus... et leviter Espatias de carne.* Vide Espalla et Spalia.

16 ESPAVA. Espavia. Gall. Espave, di-citur de animalibus aberrantibus quo-dum dominus ignoratur, que aut longe fugerunt Exposfacta, aut vagantur et dispalant sine certo custode vel domino, ut habeatur in antiqua Consuetudine Perticensi, sed et de rebus aliis mobilibus, quae domino carent, homini bus ipsius extra regnum natie rebusque nonnunquam immobilibus, ut predi-cus, que inter iura dominorum caduce re-resentent. Passim occurrit vox Espares in Consuetudinibus Gallicis. Littera Johannis Franc. Regis ann. 1352. apud Acherion tom. 10. pag. 220. pro Fundatione Canonorum S. Audoueni prope S. Dionysium: *Ut dictas forefacturas et Espaves integraliter tradant et reddant gubernatori seu preceptoris dictis domus... et de quacunque forefactura et Espave mobili vel immobili cujuscumque valoris existat, etc.* Ibidem pag. 219: *Concedi-mus et donamus per presentes ad opus dicti donus, omnes forefacturas tam in hereditatibus quam in mobilibus, et omnes Espavias, seu Espaves vulgariter, que in regno nostro evenient et ad nos pertinēbunt, propter crimina leze Majas-tatis, et alia quacunque de causa, cu-juscumque valoris existant, convertiendas in dotacionem dicti Collegii Canonico-rum. Espava apum, in Statutis Monas-terii S. Claudi. Vide Espava, Espavus et Espava.*

17 ESPAVAS. Quod de feris etiam, qua intra ali-cujus dominium reperiuntur a venato-bus fugientibus intelligitur, ut iam dictum est in voce Spause. Charta ann. 1278. in Chartul. episc. Paris. fol. 43: *Dicens quod illum (ervum) capiebat ra-tione alteri justitiae, eo quod cervus ille a case, que vulgariter dicitur de Espave, venerabatur ait illas.*

18 ESPAVEA. Eadem, notio-ne. Charta ann. 1311. in Reg. 84. Chartop. reg. ch. 517: *Habent eadem religiosas S. Marie Andegavensis mensuras ad vinos et bla-dum, et omnes Espaveas seu Espaves ibi-dem in ventas et repertas. Sed et Espaves dixerunt res ex forefactura fiscaliter. Stat. ann. 1378. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 390. art. 26: Et es-for-factures et Espaves qui seront trouves du lessis maistres des orfevres, du proufit que nous y avons, lessidz orfevres en auront le quint denier.*

19 ESPAULA. a Gallico Espaule. Armus.

Charta ann. 1225. in Chartul. Arre-mar. ch. 94: *Reddet dictus abbas annuatim... tres panes, unum sextarium vini et duas Espaulas porcinas, etc.* Libert. Belliv. ann. 1388. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 162. art. 20: *In venacionibus apro-rum retinemus robis caput et ungulas; et de venacionibus... bisclarum Espaulam.* Vide supra Espata.

20 ESPAULES. Charta Guillelmi Abb.

Floriac. ann. 1298: *Burgenses de Cas-tellione remanebunt et erunt quitti et*

fol. 96. r. : **Essel**, in Coest. Paris. ex Reg. sign. Noster Cam. Comput. fol. 87. v. Lit. remiss. ann. 1426. in Reg. 178. Chartoph. reg. ch. 599: *Le suppliant fist un trou en la couverture d'icelle maison, qui estoit couverte d'Essel ou d'Essaule vieille.* Alis ann. 1467. in Reg. 195. ch. 96: *Etiennne Noquin dist au supplicants qu'il tirassent hardiment, et que s'il avoit une petite Essaule de boyas, qu'il retourneroit bien toutes leurs fèches.* Denique alie ann. 1488. in Reg. 209. ch. 262: *Colin Robine voulut frapper Jahan Blandel d'une Essale, laquelle il prins en la couverture de la maison.*

• **ESSARCITUS**, pro Exercitus. Lit. ann. 1356. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 304: *Datum in Essarcitus nostro ante Bretholium.*

• **ESSARTUM**, **ESSARTABE**. Vide *Exartus*.

• **ESSARUM**. Edictum Philippi Pulcri Franc. Regis apud de Lauriere tom. 2. Ordinat. reg. pag. 159: *Essarum nostrum dicta villa parabitur et ponetur in talibus, quod dicti mercatores abeque solutione caugii poterunt suas denariatas et Mores in uno modo onerare et exonerare de die ad nocte.* Lubentius legemer Escarum quod puto Aggerem lapidem ad pugnandum Gall. Quia Idem de Lauriere in summario hujus articuli dueto ex Gallico exemplari habebat: *Le pavé de la ville, les Quai et les issues seront mis en bon état, etc.* Vide Escar. [9] Leg. Essagum. Vide infra hoc vocem. [2. notiore.]

• **ESSAVARE**, **ESSAVARE**. Trahere. Charta Thossiac. chn. 1461: *Pro licentia picandi in ripario Sagone... abegere ad hendo seu Essavaro aut Essavando ad terram. Altera Charta anni 1449. signata Bonet: Sive trahendo, sive Essavan to ad terram.*

• A veteri Gallico *Essaver* et *Essavare*. Effluere, decurrere, vulgo s'écouler. Sent. arbitr. ann. 1818. in Reg. 58. Chartoph. reg. ch. 58: *Aura dedans ce mur ou clouture un treillich de fer par cu les yues de la ville se porront Essavare.* Charta ann. 1822. in Reg. 74. ch. 448: *Leguel modin il feront le dit manoir à Essavare l'aura parme cedit manoir, en faisant venir l'eau par dessus et Essavare dessous.* Chartul. Corb. ch. Ezechiel ad ann. 1415. fol. 18. r.: *Regeter le fossé... et faire tant que le vivier soit puissant Essavare.* et qu'il soit à seqq. *Essavare vero, pro Valder, evacuare, in altero sign. Habacuc ad ann. 1511. fol. 92: Et il sera tenu lez prendreur de Essavare et oster chacun en tout lez pons abatu. Essavare, pro Exsiccare, in Ch. ann. 1235. ex Chartul. sign. Decanus S. Pet. Insul. fol. 129. v.: Si libres dor il n'euoit pas fossés faire por les terres Essavare Excegnier, eodem sensu, in cod. reg. 948. fol. 11. v.: Foué qui Excegne les bas champs. Ille mox Essavaria.*

• **ESSAEGOTUS**, Corbis species. Charta ann. 1431. ex Tabul. Massil. Ordinatus quod piscatores possint reparare et reparare sinant pisces in rasculis quibuslibet, cuius cunque forme et capacitate existant, sive sint banastoni, canastelli, sive sint Essavegerogia.

• **ESSAVERIA**, Agger stagni, quo concluduntur aquae. Charta anni 1269. ex Tabulario S. Nicasii Remensis: *Debemus habere et retinere impotenter vallalla Essaveria vivari nostri... non poterimus sedum vel solium dicte Essaveria dicti vivari illius elevare quam modo sit.*

• Vel potius qua aqua excurrere possunt seu evacuari, Gall. *Bonda d'un*

stang, alias Essaviere, Essa, et Essau. Charta ann. 1281. ex Chartul. Montis S. Mart. part. 7. fol. 124. r. col. 1: *Consent li abbés et le couvent... paupers... faire novias clistes, Essavare et autres. Jean Grossis musinier ouvrir les Esses de gomoutin, in Lit. remiss. ann. 1478. in Reg. 195. Chartoph. reg. ch. 1008. Lit. ann. 1295. in Memor. E. Cam. Comput. Paris. fol. 801. v.: En travers la cauchid des avoir un Essau, que le seigneur de Corbon et Guillame du Meaulx doivent mettre et tenir en estat; car il ne sert que à eulz à essaver leurs prez. Unde *Essaigouere*. Incile, sicutus aquarius, vulgo *Rigole*, tranchée. Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. ch. 38: *Icellui Servatu saichant ledies deux champs... entre moult chargies d'eaves... vint à leurdis champs gaign une velle ferré en sa main, et faisant voie et *Essaigouere* aux eaves. Essayau, Fluxio, corrivatio, Gall. Ecoulement.* In Ch. ann. 1088. ex Reg. 72. ch. 309: *Il pourront... eslargin le cours de l'yeue... pour avoir mieuls l'yeue son *Essayau*. Item etiam *Essau*, et *Essiaw*, pro vulgari *Esser*, Emissarium aquarium. Chartul. Corb. sign. Caesar fol. 86. r: Congié pour faire... un *Essau* en son estat. Belloman. MS. cap. 24: *Il ne m'effera pas à faire mon essayer ne mon *Essau* de ma quizine, etc. Essuyer*, in Ch. ann. 1400. ex Chartul. Latinac. fol. 217.**

• **ESSAYAMENTUM**, Jus seu Emolumenitum Inquisitoris et Probatoris monetarum, in Gall. *Essay*. Ordinatio anni 1842. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 420. col. 2: *Remedia vero ligae et ponderis punctas, levatas, Essayamenta, et alia iura et privilegia habeatis.* [9] Vide supra *Essagum.*

• **ESSATOR MONETARUM**, Inquisitor, Probat. Gall. *Essayar*. Légitur in Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 215. col. 1.

• **1. ESSATUM**, Gall. *Essay*, Probatio. Charta Hugo Comitis Marchie apud Stephanotium. tom. 5. Fragn. Hist. MSS. *Notum facio omnibus, quod intuitu Dei et salutis nostre *Essayum* monetarum nostra Gvandinonitis Ecclesie in puram et perpetuam elemosynam destinus. Rursum occurrit tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 414. col. 1. Vide *Essau*.*

• **2. ESSAY**, Locus orrandis, et exonerandi navibus aptus. Edict. Phil. Pule. ann. 1399. in Reg. 178. Chartoph. reg. ch. 172: *Essayum nostrum dicta villa parabitur et ponetur in tali statu, quod dicti mercatores abeque solutione caugii poterunt suas denariatas et mercavalas bono modo onerare et exonerare.* Ita etiam habet Reg. 72. ch. 176. ut videtur est in v. Caya. Unde patet male editum *Essaryum*. tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 159. quod iterum probat vox *Gallica Essay*, eadem notio, in Ch. Rob. de Veteriponte ann. 1330 ex Chartul. S. Joan. in valle: *En feasant tous les pons, Essays et chauzées de Daience, de Chevreau et de la Chauzée.*

• **ESSCENGIA**, Modus agri, idem quod Andecinga. Vide ibi. Charta ann. 1226. in Serv. Reg. S. Germ. Prat. fol. 41. v. col. 2: *Recognoverunt se vendidisse abbati S. Germani de pris Paris, quandoam Esscengia transire sive, ut dicitur, apud Parecium juxta cimiternum ecclesie ejusdem ville.* Vide *Ecceencia.*

• **1. ESSE**, Status, Estat, condition, comportement. Capitularia Caroli C. tit. II. cap. 5. [oo apud Valentian. ann. 838. Adhunc. Karol.]. *Et Comites ac exteros*

*fideles nostros admonemus, ut ipsi sic suum esse et vivere ordinent, qualiter propter illorum necessitatem vicini sororū ac pauperes non opprimantur. Ordericus Vitalis lib. 6. pag. 601: *In omni Essa suo venerabilis pollebat modestia, etc.* Lib. 8. pag. 688: *Et in omni Essa suo esse modestie gloriosa nitebatur.* Lib. 11. pag. 810: *In glauisro Monachorum diu sedis, Essa sororum consideratur.* Alio vero sensu videot accipi vox Gallica, *Estre*, in consuetudine Gouvernensi tit. 26. art. 13. tit. 31. art. 1. 6. 16. 27. Ut. 34. art. 5. 7. 16. ubi pro gentilitate seu consanguinitate videtur sumi, vel certe pro Statu ac conditione. Glotus Pruvensis in Biblia MS. de Cartusiensibus:*

“*Qui ordine ne blâme, ne le Estre,*
“*Mis de force ge n'a voldre estre,*
“*Trop estre intré et dur convive,*
“*Chascus fei pour tel es causine.*

• **2. ESSE** pro Ire, ut Galli dicimus. Et pro Alter. Breviarium Hist. Pisane apud Murator. tom. 6. col. 171: *Ad quod castrum vincendum Pisani Fuerunt cum quinqueaginta navibus, platis et schafis, etc.* Vide Fuit.

• **3. COMPUT**. Comput. ann. 1357. inter Probat. tom. 2. Hist. Neu. pag. 190. col. 2: *Pro loqueris novem ronsonrum, quos equitatus quatuor ex dominis consulibus... Fuerunt ante ad eventum uxoris Petri Scatene. Plurasis Gallica: *Lorsqu'ils ont été adversaires, etc.**

• **4. ESSE DE GUERRE**, Gall. dicimus. *Estre à quelqu'un.* De aliquo familia esse. Lit. remiss. ann. 1357. in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 53: *Quidam nuncius dicens se Essa ad dominum Montismorenciaci, bustam guerandi ex armis dicti domini secum defensare, etc.*

• **5. ESSE DESUPER**. Supereominere. Vide supra *Desuper esse*. 2.

• **6. ESSE INTER**, Interesse, adesse. Charta Sangallensis. ann. 745. ap. Neugart. Cod. Diplom. Alem. num. 15. tom. 1. pag. 21: *Ego Quotlivinus Fui inter ubi huic cartula facta est.*

• **ESSEDUM**, **ESSEDA**, Servius ad illud Virgilii, Georg. lib. 3. vers. 204:

Belgica vel molli melius feret Esseda collo.

ait Belgica *Esseda esse Galliana vehicula*. [Papias MS. Bituric.]: *Esseda sunt Gallorum vehicula, quibus Reges victi captivi ducentur.* *Essedum, Basterna, vehiculum*. Hinc emenda Glossar. Sangerman. MS. n. 501. ubi perperam: *Essera, Basterna.* Glossa Isoni Magistri: *Essedum, genus vehicula Gallicum, i. belga, quasi assedum, ab assidendo dictum.* Jornandes de Reb. Goth. cap. 2. de Britannis: *Nra tantum equitatu, vel pedite seruum etiam bovis, curribusque fastatis, quoque vulgari Essedum vocant. Ubi malum Esseda; nam Essedum dixit Propertius lib. 2. El. 1 vers 80:*

Esseda celatis sis Britanna jugis.

Lib. 4. El. 3. vers. 9. de iisdem:

Hibernique Gez, pictographia Britanna curva.

De *Esseda* et *Essedoris* Britannicis agunt etiam Caesar lib. 4. de Bell. Gall. cap. 24. et 33. et Cicero lib. 7. Ep. 6. et 10. Vide Ausonius. Epist. 21. [et Pitiscum in Lexico Antiquit. Rom. et Carolum de Aquino in Lexico Militari.]

• **ESSELLA**, Assula, segmentum. Lit.

vant habere breve de sordemandâ. Vide Stabia 2.

ESTABIA. Monast. Anglic. tom. 1 pag. 322: Sint quelli de theatro portando; de chacie, Estabius, scotialis regibus, de purpurturo, etc. [Jupitum Scacari Normannie XIII. secundum apud D. Bressel de Feudorum usu tom. 2. pag. 963: Audit. ioh. quod minor bene potest procedere per duellum vel Estabiam, hoc est, Breve Ducis Normannie, quo in manu Regis ponitur feudum, vel tenetum, ut est oportet de eo si dirimatur. Vile Stabia.

• Primo loco Estabiam interpretor de stabulo; seu obligatio vassalorum recipiendi eum domini in stabulo; alterius versio: fidei ex Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris fol. 27. v. col. 1: Audiri ibi quod minor bene potest procedere (sic sine nota abbreviationis) ad finem per duellum vel per Estabium. Obi idem quod supra Estabiam.

ESTACAMENTUM. Vide Stacamentum. **ESTACARE** PLACITUM. Illud, quem vadis receptis: quod ad judicem vel dominum pertinebat. Vide in Stacamentum.

ESTACATURA. Locus palii circumseptus ad capiendos pisces. Charta Cramb. dom. Cappar. anno 1235 in Chartul. Arreman. ch. 221: Prior de Cappis debet pescem per totam aquam de Folla, exceptio rannis et becis et Estacatura molendini.

ESTACHADA BATALIA. Duellum seu certamen singulare, ligatum, initum et perfectum, ut opinor, ab Hispano Estacada, locus clausus ubi pugnat. Charta ann. 1065. Mare Hispan. col. 113: Damus vobis... medietatem de totas ipsas justitas, exceptius... de ipsa civitate... fecerint homicidium, aut frangerent pacem, aut habuerint aliquod placitum unde talia sit Estachada.

ESTACHAMENTUM. Sepimentum, ut conjecto, locus palii, Gall. Estago, clausus. Gall. Christ. tom. 4. col. 88. Johanne II. Abbas Claretianus ann. 1281: Literis suis projectur, ab omnibus licet fecere Estachamentum in quadam loco nisi de voluntate Episcopi Lingonensis. Vide Estache.

• Vef potius Agger aquis oppositus, quo scilicet aqua concluduntur quod facultate palii sic dicitur. Gall. Estage. Charta qua supra indicatur his concipiatur verbi in Chartul. eccl. Lingue ex Cod. reg. 5188. fol. 230. r.: Saient tuit que nous de la volonte et dou consentement de Guy envers de Leingres avons fait un Estachement dessus: Garroles. Vide infra Estachia.

ESTACHE. Alligare, Gall. Attaché. Ordinatio ann. 1340 super Officio Marescialle, Hist. Daiphin. tom. 2. pag. 384: Item ipsos equos fretari, estachari, acomari, letterias eius fieri et bene Estachari facere cum omni diligentia tenetur.

ESTACHIA. Accula, in quo vesti constringitur. Comput. MS. ann. 1239: Pro litio diuidens layeourum et pro Estachia habens per Odonam de Cormall. curia. vid. Vide Stacha.

ESTACO. Tiberina, officina. Charta ann. 1163. ab aliis ghemali tom. 7. Ital. sac. pag. 268: Concedo prenominate Ecclesia... et ab aliis servito 3. Escatones in cinctis Laodicea, cuius quis omnibus continentur, ut in eis ipsi Mafestanti maneant, stent, ac super Staciones, prout voluerint, adficiant aliquę labora. Habet usque predicti Estacioni ab oriente viam, ab occidente habent portum maris, etc.

• Locus, ubi quis sedet, stat, nostris

alias Estacon. Charta ann. 1306. in Reg. 40. Chartoph. reg. ch. 31: Nos quatre Estacions mouvans de l'heritage nostre seigneur le roy, assis en la ville d'Orleans, sejans le coing de la chauerie, Lit. remiss. ann. 1401. in Reg. 136. ch. 40: Godefray pora lors ledit mandement en l'estat ou Estacon de Pierre Berlaut cleve de ladite prevoëte. Aire ann. 1412. in Reg. 167. ch. 41: Lesquels entredre ou change ou Estacon d'un nommé Andreus Ruy changeur. Ille Estacex, Campores seu nummularii, qui ad mensam sedent, appellantur in Pedag. Division. MSS.: Les estauz des changeours, vel des Estaciers, chascun paiera iii. solz en ladite foire. Vide infra Estagia.

ESTAGA. Domus, in qua quis stat, habitat. Vide in Stagium et Stare 4.

ESTAGARIUS. in Charta Phil. Pule. ann. 1222. ex Reg. B. Cam. Comput. Paris. fol. 150. r.: pro Estagarius, ut ex ead. Ch. legitur in Stagium, Qui estagam seu domum habet in aliquo loco, non stirps Estagier. Lit. remiss. ann. 1380. in Reg. No Chartoph. reg. ch. 32: Les quels Reignaut et Chiviere s'entretoient fait adjourne au la court du sire de Cler, dont ilz sont Estagiers.

ESTAGERIUS. at Estagiarius.

ESTAGAY. Idem quod Estagium, Gallis Estaque. Charta W. D. de Montpesoult anni 1162: Dom. etiam vobis datum testaralaticum omni die et nocte in Montepess... et si Dominus vobis Montepess... acceperit leidam de villanis de Sustentationis Comitatu qui halocent domum in Montepess, et non s'iront in Montepess. per Estagam, halocent testaralaticum. Id est, qui in Montpesoult domum habebit tenentari. Vide Stagium.

ESTAGIA. Domus, habitatio. Vide in Stagium.

ESTAGIARIUS. qui Estagium seu Domum habet in aliquo loco vel qui debet Stare in castro Domini. Vide Stagium.

ESTAGILIS. Officina, apotheca. Charta ann. 1224 inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 26: Boecas, bastas, domos, casalagius, Estagies, vineas et prata, etc. Maison Estagiere, in Lit. remiss. ann. 1361. ex Reg. 22. Chartoph. reg. ch. 37: Le suppliant trouva grant nombre de personnes qui venaient de la grange et estoient ja plus près de la maison Estagiere que de son frère que de ladite grange. Vide Estaco.

ESTAGIUM. ut Estagium. Intra varia regi domum officia in villa Lan- duniensi recensitor. Officium Estagli super calcem et intratus domorum. in Memorial. D. Cameræ Comput. Paris. pag. 57. ann. 1362.

• Sive in foris et mercatis, sive in domo seu, ut ait, ad forestram officinam, nostris Estallage, Estalage et Estellage. Charta Unfredi de Roban confirmata a Carolo IV. ann. 1324. in Reg. 4. Chartoph. reg. ch. 42: Concessi Roberto Postello... domum suam... ab omni servitu quietam... exceptis istis: iactuatu[m] Estalagu, etc. Chartul. Latinac. fol. 242. v.: Quoniamque nō coramnamerit tenare ouver et fenestras ouvertes sur rue au dit Laigny, il doit par chacun an pour le droit d'Estallage duece den. Ton. Estallage, in Libert. Jovil. ann. 1334. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 265. art. 11. Charta ann. 1298. ex Chartul. 23. Corb. Jon au vendu et escangie... toutes les justices que jous avote a Corby, les canthages, les Estallages, etc. Tercear. Castell. ad Sequanam ex Cod. reg. 588. 2: Item que vendit seigneur de Lengres, avec mondial signe de Bourgogne, a droit de prendre de toutes personnes foraines, qui demeurent deudu audiu Chantillon ung trebu, qui s'appelle francmarchies et Estallage, qui est tel que pour eul affranchir de tout perpétuellement en icelle ville, etc. Vide Stalagium in Stallum 1.

ESTALARIA. Pall in fluvio fixi ad sustinendum rete eisdem annexum in

ann. 1259. ex Archivis ejusdem Abbatum: Qualiter Canonici debent facere Estagium. Canonici predicti Capella in eadem de cetero facient Estagia personam litteram anno qualibet per duo menses et septimanas in ipso Capella antiquitatis institutas... Capellani, qui Missas habent vel habeant predicta Capella, residentiam continuam in ea facient.

• 2. **ESTAGIUM.** Mansio, commoratio, idem quod Residentialia. Charta ann. 1246. ex Chartul. S. Pet. Carnot. Predictus miles et Petronilla uxoris eius, nechon et armiger predictus numquam de cetero habeabunt nec facient Estagium suum sive residentiam suam in terra vel dominio seu potestate monasterii S. Petri Carnotensis.

• 3. **ESTAGIUM.** STAGNI, an idem quod supra Estachamentum 4. Charta ann. 1265. tom. 1. Probat. Hist. Brit. fol. 968: Excambiarium, etiam unum Estagium, ejusdem stagni in terra nostra proprie terram ipsius Eudonis supervenientis, qui descendit de Sancti Gontery in aquam, que vocatur seu nuncupatur Aute.

ESTAGNA. Mansio, commoratio. Vide in Stagium.

ESTAGNUM. Stannum, ESTAGNATU, Vas stannum, quavis suppellex ex stanno, unde Estagnier, ejusmodi vasorum artifices vulgo Potier d'ata. Lit. remiss. ann. 1391. in Reg. 112. Chartoph. reg. ch. 117: Les supplians portent vendre ledit plon à un Estagnier (sic)... et ce fait ledit Estagnier ou autre les de son... Invent. ann. 1361. ex Tabul. D. Venetiæ: Item duodecim parishes Estagnato. Item duos frascos de Estagno. Instr. ann. 1498. inter Probat. tom. 3. Hist. Nm. pag. 260. col. 1: Poteri prefati... promiserunt... bene et diligenter furnire presentem villam Nemnusi... de bona poteria, scutellis Estagnatis, scudatis, etc. Estagni, pro Estagni, ibidem non nominatur. Vide Stannum 3.

ESTAGRARIUM. Vide infra Estragrum.

ESTALAGIUM. ut Estagium. Inter varia regi domum officia in villa Landuniensi recensitor. Officium Estalagu super calcem et intratus domorum. in Memorial. D. Cameræ Comput. Paris. pag. 57. ann. 1362.

• Sive in foris et mercatis, sive in domo seu, ut ait, ad forestram officinam, nostris Estallage, Estalage et Estellage. Chartul. Latinac. fol. 242. v.: Quoniamque nō coramnamerit tenare ouver et fenestras ouvertes sur rue au dit Laigny, il doit par chacun an pour le droit d'Estallage duece den. Ton. Estallage, in Libert. Jovil. ann. 1334. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 265. art. 11. Charta ann. 1298. ex Chartul. 23. Corb. Jon au vendu et escangie... toutes les justices que jous avote a Corby, les canthages, les Estallages, etc. Tercear. Castell. ad Sequanam ex Cod. reg. 588. 2: Item que vendit seigneur de Lengres, avec mondial signe de Bourgogne, a droit de prendre de toutes personnes foraines, qui demeurent deudu audiu Chantillon ung trebu, qui s'appelle francmarchies et Estallage, qui est tel que pour eul affranchir de tout perpétuellement en icelle ville, etc. Vide Stalagium in Stallum 1.

piscium capturam, nostris Estaliens et Estales. Reg. forest. de Broton. ex Cod. reg. 4053: *Monschi Gemeticis (habent) iij. hastrias ad Estalarium de Wigeria.* Lit. remiss. ann. 1385. in Reg. 147. Chartoph. reg. ab. 256: *Guillot Noguet dicit avoir une Estale de traumax à pêcher poisons de mer. Vide Estalarus et Stalaria A.*

* **ESTALRIUS.** Palli in fluvio fixi ad piscationem. Charta anni 1279. ex Chartulario S. Vaudreg. tom. I. pag. 970: *De omnibus aliis participibus meo tari in Estalarius Sequane, quos habebamus, quam in butello de la Melerce et redditibus seu pertinentiis ejusdem batelli currenti in aqua Sequane ad portum de Catido beco.*

* **ESTALE.** S. Vas. ad usum mensa ab Angheano Str. Myrsa. Mandatum anni 1228. apud Rymerian. tom. 10. pag. 102. col. 1: *Dom' milia vasorum de electro, ut in Estalibus, paropibus, discis, saudatis et aliis.*

* **ESTALLAGIUM.** [Tributum pro licencie intendendi ad Estaliam.] Vide in Statuta.

* **ESTALLAMENTUM.** Assigatio, agdicio, oppigneratio. Charta Henr. VI. reg. Angl. in Chron. Joan. Whethamst. pag. 376: *Omnimodo debitis et compotis nobis debitis et pertinentiis, que vigore litterarum nostrarum patentem, seu brevium nostrorum de magno vel privato sigillo, aut per Estallamentum sive assignacionem respectu existunt, omnino excepta. Vide supra Estabilitas.*

* **ESTALLUM.** Mercatorum sedes in foris et nundinis. Codex MS. censuum Episcopatus Autriod: *Omnes de villa residentes ad Estallum debent per quamlibet qui denam unum oblatum, et illi extra villam vendentes similes ad Estallum. debent in quolibet sabatii unum oblatum. Et infra: Quisquis vendat unctum diebus sabatii ad Estallum, quilibet debet oblatum. Vide Stallum.*

* **ESTALLUS.** Relecta ad propagacionem querens, nostris Estalon; unde Estaloner, silvanus ejusmodi estallis instructum reliquerunt. Reg. forest. de Broton. ex Cod. reg. 4053: *Isti (forestarii) debent servare Estallos de iaya Mauri. Chartul. Corb. 13. sign. Hanucac ad ann. 1514. fol. 224: A charge qui seront tenus Estaloner tendit bus de cent estalones en chacun journal bons et suffisans.*

* **ESTAMERHA.** Lanea interula, vel panni species, nostris Estamine. Comit. ann. 1399. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 158. col. 1: *Pro Estamine, non convechia grana mediana. Pro uji, palmis tela, etc. Leude mai. Carrass. MSS.: Item pro carpus d'Estamine, iiij. sol. Turon. Ubi verso Gallica ann. 1514: D'une charge d'Estamine, franc. S. Dion. tom. 8. Collect. Histor. Franc. pag. 343: Et toutes roies furent vers l'abbé que il exporta une coule en une Estamine. Vide Estamine.*

* **ESTAMINA.** Textum subtile. Nostris Estamine. Charta Guillelmi de Burgo Officialis Lugdun. pro Monasterio Insula Barbare, in Maceris hujus Monasterii tom. 1. pag. 202: *Camerarius dei et dare teneat culibet Monachus in festo omnium Sanctorum quasdam Estaminas ad valorem sexdecim solidorum Viennensis. Vide Staminas et Estammenha.*

* **ESTAMINETA.** Eadem notione. Vestimentum de Estamina, in veteri Indiculo ornamentorum S. Martialis Lemovicensis.

ESTANCHIA. Agger aquis oppositus, a Gallico Estancher. Impedire ne fluat aqua. Juxta levata vel Estanchiam, in Adversaria V. Ck. D. Aubret.

* Quod palis fulciatur sic dictus. Estanchat, eudem sensu, in Charta ann. 1384. ex Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 138: *La mole de Neuyl, les mosaïs estana in toile, les fosses avec leurs gies et l'Estanchat estan: enroum, etc. Estanche vero, pro Vivario piscium, in Charta ann. 1386. ex Reg. 129. ch. 190: Estanges ou carpères à garder et nourrir poisson. Vide supra Estachamentum et infra Stanarium.*

* **ESTANCIA.** pro Estancia vel Eschancio. Quod obvenit alieui. Charta Margaritae Comitissae Flandriae ann. 1251. e Tabulario Auditorum: *Extraneos hospites in portu fundo recipiant, prout illos ad ipsa hereditario advenient, prout fundo jure successoria, reliqui per maritumque vel per Estanciam fundum intraverint. Vide Estancia.*

* Hinc Estanchius. Qui iuri hereditario succedit. Charta ann. 1398. in Chartul. Godet. et Asperim. fol. 25 v. ex Bibl. reg. *Comme nous aimes estendre quel est à présent escheau à relever... une fiefs tons due chasteau de Kierwang... que le voire et Estanchies doudit, fief a refusé et débatiu a délivrer liget pour le cause doudit siès à noble home no chier et bien aise mons. Auber Turk chevalier, etc.*

* **ESTANDFORDIUS.** Panni species in burgo Stenfordia texti, unde nomen. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7679: *Paniari sunt nimia cupiditate fallaces: vendunt enim pannos abus et nigros... radiatos. Estanfordios... male tenendo pannos et ultra curta cum pollice fallaci. Vide infra Stanfortis.*

* **ESTANNUS.** Idem videtur quod Stan-gium. Obligatio scilicet, qua vassallus tenetur Stars in castro domini sui, sive pro eo tuendo contra hostes, sive ex alio debito. Charta Phd. III. ann. 1273. in Reg. 71. Chartoph. reg. ch. 284: *Cum vires Xantonenses in nostra curia propulsissent se dominus Xantonensis ad exercitum non teneri, nisi eadem die, quod suis dominis recedunt, possint reverti, Estannus dumtaxat accepta;... præceptum fuit restitutiōne sibi fieri... de eo quod ab eis pro nobis levatum fuerat pro financia diuti exercitus, rata dicta financia, dictis Estannos contingente, pro nobis referenda. Vide infra Estigwacha et Stan-gium.*

* **ESTAPLA.** a Gallico vet. Estapla, nunc Erap. Emporium, forum publicum, habilitatum praesertim militum et civium constitutum, ubi mercatores extranei publice distribuuntur. Privili. mercat. Hareffeti ann. 1344. in Reg. 68. Chartoph. reg. ch. 126: *Dondimur fustes et ligna necessaria pro adiustandis domibus pro curia dicti gubernatoris, et pro pondere et pro aliis officiis necessariis ad Estaplam mercature in villa predicta. Lit. Phil. VI. in ann. 1386. in Reg. B. 2. Cam. Comput. Paris. fol. 66 r. : D'un tonnel vendu en l'Estapla sur la charrette, xiiij. den. Par. Une Estapla de quedes, in alii ann. 1386. in Reg. B. 8. Ordinal. reg. Franc. pag. 186. Unde Estappler. Venum expondere, in Chartul. Corb. 13. sign. Habacuc ad ann. 1514. fol. 227: *Les bledz et autres grains que on vendt sans Estapples et sans mesurer au marche, etc. Aliud sonat Estappe, Palum nempe, in Lit. remiss. ann. 1479. ex Reg. 265. ch. 321: Faire rompre et couper les paulx et Estappes de la pescerie. Vide Estapula et Stapula.**

* **ESTAPULA.** Emporium, forum Instrum. ann. 1314. de Stapula Regis Franciae, apud Rymer. tom. 8. pag. 482. col. 1: *Olim mercatoribus lanarium regni vestri et aliarum partium conversantibus in eudem, qui Estapulam suarum mercaturarum predicatorum apud Anvers extre regnum nostrum teneri solebant, venientibus, etc. Testam. Guillelmi Montpellensi ann. 1211. apud Acher. Spicil. tom. 9. pag. 165: Istius publicationis ultima voluntatis juratas depositiones sub presertim et testificatione multorum suscepit dominus G. de Flexio Magal. Episcopus in Estap. suo de Montepessulano. Stat ita Seabordrum Maserie ad Mossam e Bibl. D. de Cangé: *Touchant l'Etappe plage. Primo, Tous marchans forsains qui vendront vins a Moisieres et ce faucon que doivent pour queus vi. den. Vide Stapula.**

* **ESTAQUA.** a vet. Gallico Estaque vel Estache. Postis, palus, unde pro Pla, Columna. Joinville, in S. Ludor. edit. reg. pag. 118: *Le alai au roy là où il se sett en un pavillon, apud à l'Estache du pavillon Inventar. ann. 1362. Inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 268. col. 2: Item quedam caxis cum Estaque de cristallo, et quibusdam reliquis. Hinc Estaque appellatur locus pilis suffutus, ubi judices sedent, vel ipsum pilorum, in Lit. remiss. ann. 1458. ex Reg. 186. Chartoph. reg. ch. 16: *Ainsi que le suppliant... se partoit de l'Estaque ou audiere duditvies de Corbie, etc. Estaque, pro paxillo, vulgo Poteau, legitur in Ch. ann. 1249. ex Chartul. 21. Corb. fol. 90 v. et apud Bellom. MS. cap. 69: Aucuns fons avient il que un hon trez aveques autres aus Estakes. Ubi signum palo affixum significatur. Estique, eodem sensu. Lit. remiss. ann. 1397. in Reg. 152. ch. 250: *Comme le suppliant et plusieurs autres compagnons de la ville de Neelle... eussent pris jeu aux grans biles à ferir à l'Estique, etc. Alie ann. 1387. ex Reg. 131. ch. 109: Lesquelz compagnons de leurs arcs trayoient aux beraulz et à l'Estiquette, etc. Jouerent ensemble aux platiennes de fer de chevaux au plus près de deux Estiques, in alii ann. 1457. in Reg. 189. ch. 213. Hinc fortassis Estempel dicitur Decursio, sive pedestris sive equestris, quia loco mette, palus stans figur, in lib. 4. Consol. Boetii MS.:***

*Grant secours court à l'Estempel,
Un court pour guigner le chapel;
C'en li loiers qu'il doit avoir.*

Eudem originis vox Estombel, quia Palus cuspidate ferrea munitus ad stimulandum boves significatur. Lit. remiss. ann. 1470. in Reg. 196. ch. 266: *Le suppliant print son baston que l'on appelle (en Auvergne) Estombel, duquel il touchoit ses bœufs. Vide infra Estacha.*

* **ESTAR.** Domus, ubi quis stat, manet. Vide in Stars 8.

* **ESTARE.** Domus, ubi quis stat seu habitat. Testam. Guidonis Guerigiani ann. 1177. Spicilegium Achierianum. tom. 9. pag. 152: *Factum est, atque completum in castello de Armanazicis in Estari, quod fuit R. de Armanazicis. Vide Stars.*

* Charta ann. 1171. ex Chartul. Casse Del. Concedo... unam partem Estaris:... de Estari non debent quartana, sed caminum. Estre, eadem acceptione, in Charta ann. 1388. ex Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 112: *Guillaume le Hayer, nous segnifie que li avoit acquis... un Estre... ouueques médiary à quatre beux et pres et paupérages. Lit. remiss. ann. 1384. in Reg.*

125. ch. 105: *GUILLOT PERIER* ola en l'ordre et l'Estre de Michau des Hotes, dit Macé, et entrast ou tait au Estable aux bestes déceulles Estre. Estaire, pro. Estre. Stare, vulgo Estre debout, in Vita J. C. MS. ubi de S. Joseph:

El temple derer l'ois se trait,
Sa verge tait, illech se Estat.

Estre en *Estant*, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1384, ex Reg. 147 Chartoph. reg. ch. 81: *Comme ilz furent tous levez pour eulz en aller d'icelle taverne, furent traire un pot de carvoisne l'aire de l'ostre, eux estant en Estant pour boire au départir.*

* **ESTASIS**, pro *Extasis*, a Greco issraen., Raptus animi extra sensum, Gall. *Extase*. Legitur in Agnelli libro Pontif. apud Murator. tom. 2. pag. 66. col. 1.

* **ESTATICUM**, Thesaurus. Vide in *Sacra*.

* **ESTATIUS**, a Gallico *Estat*, Ordo. Comput. ann. 1380. Inter Probat. tom. 8. Hist. Nem. pag. 28. col. 2: *Ad finem ut tres *Estatus* se possent congregare, et dominus noster papa prelatis daret licenciam, etc.* Vide *Status*.

* **ESTAULAGIUM**, Praestatio pro *Staudis* seu *stallis*, pro iure scilicet ea habendi in foris et mercatis, nostris etiam *Estaulage*. Vide *Staudus*. 2. *Charta* ann. 1270. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 145. r.: *Dicti homines capituli et canonicorum de civitate et burgo et suburbio Lingonensi eodem modo solvent ventam et *Estaulagium*, sicut et homines nostri de civitate et burgo et suburbio Lingonensi;... et si contingat nos vel successores nostros dominibus nostris vendardi *Estaulagium*, promittimus et tenemus bona fide pro nobis et successoribus nostris, qui pro tempore fuerint, renderemus predictum dominibus eodem modo sicut nostris. Liberto ville de Grancy ann. 1848. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 160. art. 8: *Ostrognos qu'ilz soient... franc et qu'itez d'*Estaulage*, j'aimanage et de toutes vantes donez et vendez et eschebez par leur.* Vide *natura Estaulagium*.*

* **ESTAURAMENTUM**, Quodquid ad vita necessaria pertinet, ut *Stauramentum*. Reg. visitat. Odon archiep. Rotomag. ab ann. 1348. ad 1369. ex Cod. reg. 1245. fol. 90. r.: *Vestitissimum hospitale de Nove-castro... Habent satis *Estauramenta*, ut poss bladum, anenam, carne, vinen, cervisum, et sinceram.* Vide *infra Estorationem*.

* *Hinc *Estaucreuse*, pro *Vestitus*, et ornatus quilibet; unde *Estaucier*. Vestire, ornare, tom. 1. Fabul. pag. 128:*

*Et fuit falso *Estaucier*,
Et prestat ista *Estaucier*,
Comme ilz homme curveroit.*

Ibidem pag. 129:

*Come valles fe *Estaucier*,
Et fe de bonnes bouteilles chancées.
Et de robes à homme vesties.*

*Inde etiam fortassis *Este*, pro Ornamentum ecclesiasticum, capa scilicet, vulgo *Chape*, in *Charta Rodulpi* ducis Lotharing. ann. 1270. ex Hist. Med. monast. pag. 555: *Lidis religiosis, abbé et convent onte promis... de recevoir à procession tous nos successeurs ducs de Lorraine à toujours mais, la première fois qu'ils viennent en lor englos... et venir à l'encontre reuestra en lor *Este*, jusqu'à ce q' lai première porte.**

* **ESTAZOB**, officina, apotheca. Charla Ludov. de Bellio. loco ann. 1290. in Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 646: *Item nec stacion*

*pro aliis bonis immobilibus loggiis sive *Estazzo*, etc. Vide supra *Estace*. Quid autem facit nostris *Pources* estayd, dupl. in Lit. remiss. ann. 1421. ex Reg. 171. ch. 212: *Le char d'empourcer Estayd, qui est à dire, les ossements et costellates qui estoient dessous le tart dudit pourcer.**

* **ESTECHA**, postis, palus, paxillus, Gallus *Estache*, vel *Estacea*. *Charta Joan. de Verrières* Senescall Burg. anno 1275: *Inter illos 4. postes rel *Estechas* qui veruntur justus domum... etc.* Vide *Staca*. Willelm. Guitart. in *Philippo Augusto*:

A doulovers et à baches
Vont desromprez piez et Estaches.

Infra:

Les Estaches du pont maillant.

Idem Anno 1025:

*Cil qui sont de hardies inches,
Embarquent le feu des Estaches.*

Hinc cum palis vel ad palos pugna, *Estachis* dicitur in *Chronic*. Bertrand Guiscrifi MS.:

A nos François se vont fierement assemblent.

*Fier fu l'*Estacheis*, quant se vont encostrent.*

Infra:

Li peult osoz marteis grant,

*Li grant *Estacheis*, et foulés peult.*

* *El Estace, Chiron. S. Dion. lib. 1. cap. 20. tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag. 171: Comme il (Jesus-Christ) fu liés à l'*Estace*, batuz et decoups. Lit. remiss. ann. 1392. in Reg. 144. Chartoph. reg. ch. 77: Le jour de la fete S. Laurens, chate eust esté lié ou estaché à une *Estache* ou estoc estant en une fosse plaine d'eau, et eust esté ordainé et crié publiquement... par les seigneurs dudit Montfaucon (sic)... que qui estrangleroit ledit chate aux dens, les mains liées derrière le dos, il aurroit quarante solz: Parisie. H. ne Prendre *Estache*, Navim ad pallum alligare, quam ob rem tributum exhibegit. Lit. Caroli VI. ann. 1388. in Reg. 124. ch. 22. et in Memor. E. Cam. Comput. Paris. fol. 67. v.: *Ottroyons que les maistres mariniens dudit royaume de Castelle soient francs de prendre *Estaches* pour leurs nefz et navires en touz: les porcs de nosdiz royaume et seignories. Unde emendamus *Estache* tom. 4. Ordinat. pag. 490. art. 14. Inde *Estachette* dimin. 228. Lit. remiss. ann. 1348. ex Reg. 77. ch. 228: *Icecell vallet se joyoit d'un coustel à autres compagnons estant sur chemin d'entre S. Denys et Paris à un jeu que l'on dist à l'*Estachette*.* Vide supra *Estaque* et *Estachette*.**

* **ESTELA**, Idem quod supra *Estalagium* et *Estaulagium*. Redit. prae posit. Ambian. in Reg. 34. bis Chartoph. reg. fol. 91. r. col. 2. part. 1: *In *Estelagium* quod in *Sabkha* colligitur, tx. sol.*

* **ESTELLA**, Assim. segregatum, nos tris etiam *Estella*. Areca ann. 1300. in Reg. Olim parlam. Paris. fol. 108: *Nebulant facere rengias, *Estellas* et foras, ac cetero operis de corio et ligno necessaria pro ensibus. Ubi significantur assulibus quibus compingitur vagina. Lit. remiss. ann. 1386. in Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 163: *Ipsa significans Johannem Bergum maritum suum quadam *Estella* fusca... percussit.* Alij ann. 1379. in Reg. 114. ch. 849: *Icecell Jehannot... oy le cop d'une busche appellée *Estelle*.* Rursum alij ann. 1410. in Reg. 164. ch. 289: *Comme le suppliant s'en fousit ad guerr en une estallerie, nommée *ayse*... une voiture d'*Estelle*.* *Estaille*, in allis ann. 1425. ex*

Reg. 173. ch. 345: *Icecelli Charmillon print une busche a faire feu, nommée *estallo* ou *Estalle*. Non illa, ut videtur, notione *Estene* in Lit. ann. 1388. ex Reg. 151. ch. 147: *Icecelli Astruc d'un *Estenet* de bois qu'il avoit en sa main, fery ledit Vigier un cop sur la teste. Et *Estene*, in allis ann. 1460. ex Reg. 190. ch. 131. *Esteli* vero, Postis, vulgo *Poteau*, jambage de porte, in Lit. remiss. ann. 1409. ex Reg. 163. ch. 321: *Icecelli Perrinet bouta sa hache entre l'uis et le postel ou *Esteli*, ou il le devot clore.* Vide supra *Essilia*.**

* **ESTELLATUS**. Vide supra *Escallata*.

* **ESTENDULUS**, Pall in fluvio fixi ad sustinendum rete eisdem annexum in piscium capturam. *Charta ann. 1084*. ex Tabul. S. Vict. Massil. *Ego Clemens episcopus Cabillonensis dono... de aqua ad piscandum de superiori *Estello* usque in illum *Estibum*, qui est prope gurgitem, quem vocant *potenam*.* Vide supra *Estaria*.

1. **ESTEMA**, [o] Membri. ut videtur, abscisio, militatio.] Fori Osca ann. 1247. sub Jacob. I. Reg. Arag. f. 82: *Si homo infanticionis occideret hominem infanticionis, taliter homicidiam potest Dominus eus occidere in captione, fame, siti, aut frigore, non faciendo de illo aliquam justitiam vel *Estemam*. Quod si justitia corporalis habeat fieri de eo, tradatur Bajulo Regis, quia omnes justitiae, aut *Estema* corporales spectant ad dominum Regem. Observantia Regni Arag. lib. 9. Ut. de Salva infanticionum, § 10: *In causis vero criminalibus, et ubi debet fieri *Estema* corporis ad membris, recurrendum est ad Dominum Regem, etc.* (Vide *Extema*.)*

STEMA. In *Isdem Observant. lib. 6. tit. de Privilégis Militum* § 10.

2. **ESTEMA**, Papis, Ramuscili, quos faciunt, cum gradu cognationum portantur, ut puto illi filii, illi pater. Est pro *Stemma*. Eadem, quia Papias, notione Plinius dixisset. *Observant. lib. 35. cap. 2: Stemmata vero linguis discurrebant ad imagines pictas.*

* **ESTEMARE**. Vide *Extema*.

* **ESTEPA**, Pains, tigillii. Vide *Stepa*.

ESTER, Ignis sacra, morti species. Acta S. Dymphna Virg. num. 9. *Habet enim ignis illa apud Archiatros plura nomina: dictur quippe Ignis sacer, Ignis persicus, et ignis infernalis, et est qui Ester dicitur. Graeco vocabulo. Ex Gr. ἄστρον, Titio, torris.*

* **ESTERA**, Sedatio. *Charta Guidonis Comitis Flandriae pro Ecclesia S. Barthol. Bethun. ann. 1257: Omnes justitiae sanguinis, latronis, violentiae, medociae, Esteris et immuratorum.*

* *Hinc *Estera*, Sedatio, in Lit. remiss. ann. 1480. ex Reg. 306. Chartoph. reg. ch. 461: *Ung surnommé le Sceller homme fort *Estere* et de grant couraige, etc.**

* **ESTERIA**. Vide supra *Escoaria*.

* **ESTERIUM**, pro *Estarium*, Canalis, quo intrat estus maris. Lobinellus in Glossario ad calcem Hist. Britan. Fundatio Monasterii Sarmaciæ Ord. Grandmont. ann. 1192. Inter Anecd. Marten. tom. I. col. 646: *Concessimus monoratis Priori et Bonis hominibus in dicto loco exterritoribus prato de Audilac, sicut duo *Estera*, pro quibus mare ascendit et descendit, distinguuntur.*

* *Nostris *Ester* et *Estier*. *Charta Henr. V. reg. Angl. ex Cod. reg. 887. 4. fol. 44. r.* *Aqua appellata la Blanque descendit, ubi docum *Stieri* de Corregano, ubi dictum *Esterium* cedit in mari, vocato *Geranda*. Alia ann. 1812. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 622.**

vr. : Une piece de terre... ainsi commençelle se levet, o le fons du fons... ainsi est et fier à l'Ester du port de son château... ainsi comme ledit Ester et ledit fons se esdant. Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. Chartoph. reg. ch. 390 : Comme les suppliantes feusent en un vassau, nomme gabarré, esant sur eau... en un lieu nommé l'Ester du port de Corse près de ladite ville de saint Jérôme d'Angély... ouudit Ester sur l'eau estoit aussi un autre gabarré... et estoit en la fin dudit Ester à l'entrée de la ditt rivière. Vide Exterium.

ESTERLINGUS. ESTERLINGUS, voces Anglis, et inde ceteris nationalibus familiares in re monetaria. Trifariam vero accipitum. *Esterlingus*, seu *Sterlingus*: primo pro monetario pondere, deinde pro qualitate monetae, tertio denique pro gradibus monetae specie.

ESTERLINGUS. priori significacione, seu pro monetario pondere. Assisa Davidis I. Regis Scotiae de Ponderibus et mensuris. *Imprimis Sterlingus debet ponderare 22 grana boni et rotundi frumenti. Eadem habentur in Assisa de Pond. et mens. Roberti III. in illius Statuti cap. 22. § 6. sed additur secus ea tempestate esse, propter minorationem monetae. Statuta Edw. I. : *Denarius Angliae, qui vocatur Sterlingus, rotundus sine tonsura, ponderabit 22 grana frumenti in medio spicæ, et 20. Denarii faciunt unciam, et 12 uncias faciunt libram.* Additum Fletam lib. 3. cap. 12. § 1. et Foros Morlanenses art. 18. Hocseminus in Adolfo a Márka Episc. Leod. cap. 18. alt. in provincia Coloniensi unciam 20. Sterlingus ponderare, sterlingum 26. vel circiter hordei grossa grana, sive spelta, et raro uncias marcam adquare. In Regesto Pater. in Camera Computor. Paris. fol. 304. dictum *Esterlingus*: appendere 4. obolos Turon. Chacun *Esterlin doit pez 3. oboles Tournois.* Solidus vero ponderalis appendebat 12. obolos. Vide in *Marca*.*

Eadem vox *Esterlin* pro uncia parte minutior, etiam ubi non fit sermo de re monetaria, pluries accipitur. In Edicto Johannis Franc. Regis ann. 1450. apud de Lauriere tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 352. n. 13. *Bled couste trent huit sols le septier. Le pastis du pair d'un denier de Chailly pese cinq onces et demie; et le pain cuius quatre onces treize Esterllis. Occurrat eodem num. ut et seqq. passim. Vide *Esterlingus*.*

ESTERLINGUM, pro moneta qualitate, usurpat Matth. Paris. ann. 1247: 50. millia librarum denariorum Viennensis, quorum quilibet denarius valens 8. obolos *Esterlingorum*. Statuta Davidis II. Regis Scotiae cap. 37: *Moneta nostra, vndevis Sterlingi, non deferatur extra regnum per mercatores regni. Joan. Sa-riis. Ep. 81: Centum marchas *Sterlingorum*... tradidit. Jo. Bromptonus: Promisit se datum Regi Francie 4000. millia *Sterlingorum* pro expensis suis. Matth. Paris ann. 1251. pag. 104: *Mar- cas bonorum et legalium *Sterlingorum*, 18. solidis et 4. *Esterling pro marca qualitate* comparata. Lambertus Arduinus pag. 253. *Pecuniam anglicanam *Ster- lingorum*... si distributum.* Charta Henrici III. Reg. Angl. ann. 1261. apud Primum in Libertatis Angl. tom. 2. pag. 941: *In centum marchas bonorum, novorum, et legalium *Sterlingorum*, tredecim solidis et 4. *Sterling pro qualibet marca computatis, etc.* Ead. m. fere habentur pag. 1035. Le Roman de Garin le Lohrane MS. :***

Et trois cent mares de Deniers Esterling.

Le Roman de Rou MS. :
Mé je ne vois mie venus
En ce pais ô tan escas,
Pour nos Estellins recevoir,
Més pour la terre tout avoir.

Statuta MSS. Aurifcum Parisiensium :
Nul Orfevre ne peu ouvrir à Paris d'argent, que il ne soit aussi bons, comme Esterlings, ou meilleurs.

STERLINGUS. pro monetæ specie,

quæ denarium *Sterlingum* vocabat. Matth. Paris. ann. 1247: *Præcepit Dominus Rex... ut quicunque deinde Esterlingus in regno suo pondere non legale inveneretur, statim funderetur. Infra: Eodem tempore moneta Esterlingorum, propter sui materialis desiderabilem... copit deteriorari et corrupti per illes salarios monetariorum, quos Tonsores appellamus, ades ut vic interiori circulo nummi parcent, librum literatum totius apertarent. Ordinatio Phillipi Regis Franc. et Henr. II. Reg. Angl. pro tempore Terræ Sanctæ ann. 1154: *In terra Regis Anglie ciemaria 2. ien. An- degavensis rurante, et in Anglia unus Sterlingus persolvitur. In Tabulari S. Bertini ann. 1230: Sub pena mille mar- charum *Sterlingorum majoris pondoris.***

In veteribus Tabulis Carceris Comput. Paris. legi S. Ludovici statuto ann. 1265. veasse ne *Esterlingi* altiori pretio quam 4. Turonensis caperentur, idque ad 15. mensem Augusti, eoque elapsio illorum penitus usum interdixisse. De *Sterlingorum* Angilcorum recti pondoris in Francia valore, idem statutum Statuto Philippi Pulcri ann. 1269. mens. Aug.

Statutum S. Ludovici mox a Cangio laudatum edidit de Lauriere

1. Ordinat. Reg. pag. 95. cu alterum premisit ejusdem anni. Ibid. pag. 96. ubi *Esterlingi*, seu *Esterlini* Greci sunt hec duo. Statuta Cantuar. Turc. annibus pariter estimantur. Curribant autem in Gallia nostrâ *Esterlingi*, quod in aliis pueris olim provincias Angli posset.

Char. ann. 1219. ex Bibl. reg. : *Tenuerint integræ sine difficultate personæ in proximis mundinis S. Johannis Trecensis apud Trecas. trigesita marcas bonorum novorum et legalium *Sterlingorum*, scilicet, xiiij. solidis et quatuor *Sterlingis* pro marca qualibet computandis. Idem premium *Sterlingi* assignatur in Ch. ann. 1222. apud Cencium inter Cens. eccl. Rom. Alta ann. 1234. in Reg. C. Chartoph. reg. ch. 28: *Esterlini cha- cun daillie pour cinq petit deniers, gros Tournous d'argent à un O chacun pour quinze deniers. Libes nig. S. Petri Abavil. scriptus ann. 1457. fol. 58. r. : Lesquelz vingt sols d'*Esterlini* son esti- mer chacun en à six escus, qui valent viij. livres, iiiij. sols. Vide infra *Stellius*.**

De vocis etymo et origine discrepant viri docti, quorum sententias breviter retexam, uti lectori, quæ magis arrerit, licet amplexi. Lindwodus ad Provinciale Cantuar. Eccl. lib. 8. tit. 18. a voce Anglica *Sterling*, quæ *Sturnus* sonat, deducit, et dictum videt quod in nummis Eduardi Confessoris deprehendit quatuor aves effectas ad Crucis ibi depictas latera. Sed an *Sturni* sint, vel Columbe, vix quispiam pro certo affirmarit. Deinde in ceteris Regum Anglo-Saxonum nummis nullius prouersus reperire est diligenter aveni.

Buchananus ait Scotiæ vulgus *Sterlingum* dictum existimat, a castro *Stortis*, et *Stryving*, nuncupato. Verum

est *sterlingorum* mentionem fieri in veteribus Regum Scoticorum legibus certum sit, nemo tamen scias mentis inde *sterlingorum* originem manasse censem, nisi certis argumentis probetur in eo castro cœsos primū *sterlings*.

Watsonus *sterlings* denominatos censet, a staro. Ita vero apocham, seu *ad-uestianam*, vocabant *Judei* Anglici, ita ut probati nummi sic appellati sint, quod scilicet tam boni purique essent, ut eos non recusarent vel ipsi *Judei*: vel a voce *Anglica Stars*, id est, stella, quod plerique veterum *Anglicorum* nummorum stella insigniti sint. Nam et *Starlingus*, perinde ac *Sterlingus* scripsi annotavit Spelmanus.

Somnerus vocis originem a Saxonico accersit, ateo re, i. e. lex, canon, regula, quod ejusmodi nummi, pondere, forma et materia legales sint, seu regulares. Unde vulgo probata moneta, bona et legalis, dicitur: *ling*, addito in vocis productionem, ut in pluribus Anglicis vocabulū factum observat.

Postrema denique super vocia etymo sententia, quam amplectuntur Cambdenus in Scotia, Spelmanus, Jacobus Warreus in Antiq. Hibernic. cap. 30. et alii, ea est quam ex Annalibus Anglicis erutam scribunt, a Germania scilicet Danie vicinis, quod a Orientali situ, *Esterlings* appellamus. *Esterlingorum* nummos nuncupatos: seu, ut in Isidore Annalibus habetur, quod il in Angliam aliquando venientes artem purgandi argenti et ferendi intulerint: vel (quod mini videtur probabile) quia Normanni nostri, ut in annalibus in Angliam sedem fierunt, Willem Notho duce veteres regionis incitas, origine Saxonicos, nulla alia denominatione donarent, quae ea cum apud Francos in usa passim haberet, *Esterlingorum* nempe, qua appellatione, si Germani populi, qui in Danie confinibus habitabant, vulgo innotescerent. Unde cum Anglo-Saxonorum Regum monetam denotare vellent, que probator erat quam Francias et Normannicas, *moniam Esterlingorem*, id est, Regum Saxonum dicabant, eam scilicet que ante Normannorum in Angliam ingressum in commerciis obtinebat. Paulo alter Cambdenus, scribens *Esterlings* a Joanne Rege in Angliam primum evocatos ad argentum in suam puritatem redigendum. Utcumque res habeat, constat ante Normannos Anglicos vix in quiompli diplomatico aut scriptore vocem *Sterlingorum* usurpari reperi. Primum enim, ni fallor, Ordericus Vitalis eam exultit, vocabulo parum immutato, jam ab ann. 1086. non *libras *Sterlingianum** vel *Sterlingianus* moneta, vocat non uno loco, pag. 495. 544. 580. 608. 708. 788. que alias *Sterlingorum* dicuntur. Sed et observandum pag. 495. Anglicam monetam a *Sterlingianis* videri distingue, dum ait Mainelio Abbati 44. *libras Anglia moneta*. Monasterio S. Eboraci ergo a Lanfranco Archiep. Cantuar. et a Rogerio de Sappo 40. *libras *Sterlingianum** dicimus missa Abbati: ubi Anglica moneta pro *Sterlingianis* vero probatur sumitur.

Iam vero Saxones Germanicos, a quibus originem duxere Angli. *Sterlingianus*, seu *Sterlingorum* appellatione Scriptoribus nostris innotuisse, probant plus tamen Annales Francorum veteres, quod ita dicitos observant quod ad austrum, seu ad Orientem habentarent, allorum Saxonum respectu, qui ad Septentrionem et ad Occidentem vergebant.

Quippe olim Saxonia, seu potius Saxonum dicitio, procul in Germaniam pro-tendebatur, dividebaturque in tres potissimum provincias, quarum una ad Orientem, altera ad Occidentem, tertia ad Aquilonem porrigebantur. Hanc Saxonum partitionem docet plane Wit-kindus lib. 1. Gest. Saxon. pag. 7. dum ait in *Orientales populos, Angarios, aliquos Westualos, Saxonos fuisse divisos. Quod etiam ante Witkindum agnoverat Poeta Saxonicus lib. 1. de Gestis Caroli M. ann. 772. vers. 24.*

*Quot pagos, tot pene Ducas, velut unius artus.
Corporis in diversa foresta hinc inde revulsi,
Sed generalis habet populus divisus terrae,
Insigne quibus Saxonum floruit olim.
Nomina nunc remanent, virtus antiqua recessit.
Desinunt Westfali vocant in parte manentes
Occidens, qui non longe terminus amnis
A Rheno distat. Reges vero ad eum id est
Inhabitent Osterlindii, quos nomine quidam
Ostwaldi allo vocant, confusa quoque
Intrae sunt conjuncta sua gena perinde Sciri,
Inter predictionem media regio moxianarum
Austrii, populus Saxonum tertius, horum
Pecunia, pars eius terra sociatur ab Austro,
Oceanoque sedem conjecturare si Aquilone.*

Osterlindorum denominationis rationem ipsa prodit appellatio. Dicti enim, quia ad Austriam, aliorum Saxonum respectu, habitabant. Haud procul ab Obacro statuantur a Poeta Saxon. ann. 770. vers. 40:

*Intra novens Caroli regiones venit ad illas,
Quos Osterlingi retinunt, seddile locis
Ad fluvium castis, qui nunc Ovare vocatur.*

Ex quibus abunde patet Osterlingos eosdem esse qui alias in Annalib. Francor. et in Vita Caroli M. ann. 775. Osterlindi vocantur, ubi perperam libri omnes editi. Austerlindii, praeferunt. *Utroque loco Poeta Saxon. Fert legit Osterlindii.* Nec ferri autem affirmare, an melius impense: it in Annal. Franc. Metens. ann. 686. *Pippinus successor prosperus Orientalium Francorum, quos illi propria lingua Osterlindo vocant, suscepit principatum.* Nam pro Francorum restituendum censuerim, Saxonum, et pro Osterlindo, facili emendatione, Osterlinda.

Fuit igitur Saxonum gens in tres potissimum distributa populos, Osterlings nempe, Angarios seu Angarios, et Westfalois. Postremorum mancetiam appellato in Westfalia provincia, Rheno finita.

De Osterlings crebra est mentio in Annalibus Franc. Hi numero certius propolebant, ut est in Annalib. Beritiniens. ann. 841. *Saxonibus, qui Stellingos appellantur, quorum multiplicior numerus in ea gente habetur. Ubi obiter observandum, Jam inde non modo Osterlingorum nomen in Stelingorum appellationem confundit crepisse, sed et littera r. in i. mutata, Stellingos, vocatoe ut ipsoem hanc in re monetaria extulisse Franco posteriori ari constat.* [Littera Philippi Augusti Franco-rum Regis ann. 1200 apud de Lauriers tom. I. Ordinat. pag. 31.] *Et volui et concaesi sidem (Monetariis), quod ipsi pro mercede operariorium (i. operariorum) eorum habeant et percipiatur, vacante de XVI. marchis et XI. Stelingis LX. solidos et IV. denarios ad marcham de civitate Pre-censem.] Willelmus Guiart. ann. 1204:*

Qui constituerint tant d'Esterlin.

ESTERMINARE. Extra terminos ejiciere, abigere. Glossar. Provincie. Lat. ex Cod. reg. 7057: *Eystikar.* Procedere, Exterminare. Acta MSS. Inquisit. Carrass. ann. 1308. fol. 44. v^a: *Quidam be-*

guinus fuerat absconditus seu Exterminatus, quia uolebat decipere et tradere inquisitoribus Petrum et Guillermum. Autorii hereticos. Vide Exterminatus.

* **ESTERNULUS.** [Avis.] Gall. étourneau. Dicte.

* **ESTESSUS.** Gall. Etaye, Fulserum, tsbastulatum. L. remiss. ann. 1851. Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 128: *Cum dicti Guillimus et Johannes quendam caminum de plastris... reparassent medianib[us] plastris..., reparsagunt et garrire nesciaperatur, etc.*

* **ESTEVENSIA.** vel STEPHANENSIS. MONETA. Vide in Moneta Baronum.

* **A Gallico Estevene.** Stephanus. Bestiar. MS. t.

*Li coulois qu'est stephanus
Nos doit saint Estevene noochier,
Qui pour Dieu se laisse poser.*

Unde *Estevenus*, nomen proprium mulieris, Stephanias, in Ch. ann. 1297. ex Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 11. r. col. 2: *Jean Fouquet le Genné et Estevenus sa femme, etc.*

* **ESTIBALIUS.** pro *Stipulatio*. Sponsor, promissio. Vide in hac voce.

* **ESTICKE.** Numerus anguillarum. Vide Stica.

* **ESTIFER.** Ferens estatem vel estum. Jo. de Janua.

* **ESTIGIA.** Idem quod *Hostinia*, ut patet ex Charta Benigni Abb. Branensis ann. 1218. cuius inscriptio est, *De duabus Estigis: tenor vero Non duas Hostinas, quas habebanus, etc. Habitare in Tabulario S. Medardi Suessionensis. Vide Hospitalis in Hospes.*

* **ESTILGUCHIA.** Obligatio, qua vassalus tenetur exubias agere in castro domini sui, idem quod supra *Escharagia*. Charta Guid. vicecom. de Comborio ann. 1244. in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 424: *Ipsos (homines nostros) ab omni questa, talia, Estilguchia et nobis... excepta Estilguchia, si cum aliquo barone vel bona villa nos seu successores nostri guerram habememus, liberamus. Vide supra *Estanus et mox*.*

* **ESTILLUS.** Somnus, Angl. Sleep. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7092: *Estillas, sompne.*

* **ESTIMA.** Estimatio, pretium, valor, Gall. Estimation. Charta ann. 1299. *Baius in instanti illius qui recipi debatur, et empirios talorum facit pignorum, et prefactores usque ad Estimam predictam faciam per taxatores eosdem.*

Alia ann. 1308. in Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 114: *Quia vero Estima pretii Estimam rerum in dicto donationem pertinet, videlicet excedere, etc. Vide Estimam et infra Estima.*

* **ESTIMAGUM.** pro *Emagium*. In Charta ann. 1163. tom. I. Probat. Rist. Brit. col. 617. Vide in hac voce.

* **ESTIMARE.** Facultates et omnia que sunt in bonis, item quae in Avernum.

Charita Rob. de Cociaco dom. de Pinon ann. 1213. in Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 116: *Si quis mansionarium de Pinon in ipsa villa manere renuerit, ejus possessionem, que vulgo Estimare nuncupatur, sine reclamacione possidebitur.*

* **ESTIMIUM.** Estimatio, que species est opinio, velut de visu. Papias. Hinc nostris Estime. [Vide supra *Estimatum*.]

* **ESTIMUM.** Major sitas, cui sua est estimatio, opinio. Charta Ann. 1183. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. sive col. 169: *Hoc est sacramentum et pacium, quod dominus Wecello et Gabriel eius filius de Camino fecerunt hominibus et communis Tarvisii: quod pac-*

tum et sacramento fili predicti Gabrieли, quando erunt ad Extimum, nisi fuerint clericii, debent facere.

* **ESTIRO.** Modus agri. Reg. feudor. Aquit. in Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rub. fol. 27. r^a: *Nec ab aliquo vivente tenetane aliquid, nisi ab ipso domino rego, exceptis decem Estiriorum terre, quos dicti Arnaldus et Vitalis de Saubard tenent... et exceptis septem Estirioribus terre, quos predictus P. de Cabenes tenet cum iiii. den. Burdegal, de feodo.*

Privil. concessa ab Eduardo reg. Anno habitatoribus Salveter. In Reg. 51. Chartoph. reg. ch. 658: *Item statutum quod quilibet burgensis dicta villa possit retinere de terra et possessionibus quatuor circa vicinam, duo boves per aratum excolare poterunt bono modo, et unum Estironem terre pro orto, et ad opus vinearum unam conqualatam terre.*

Vide supra *Espeusala*.

* **ESTIVA.** [Johanni de Jania, dicitur loci in nemoribus, ubi in asteles habet sub umbra morbiuntur, ut vident calorem; unde Estivaria, ad umbram in estate quiescere.] Vide *Estiva*.

* **ESTIVA.** Dolum. Inventar. ann. 1841. ex Archiv. S. Victoris Massil. arm. Arebat. nutr. 1: *Item unum indumentum magnum et aliud parvum, unum Estivam de fuste.*

* **Hinc forte Estivelot**, vasis genus, in Lib. rub. fol. parvo domus publ. Abbav. fol. 117. v^a: *ad ann. 1305. Un pot de domi loc d'estain, trois Estivelots et deux saucerssons d'estain.*

* **ESTIVAGIUM.** Jus quod ex piscibus percepitur. Charta ann. 1318. in Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 305: *Item sur la pris et l'Estivage piscium apud Caynonem, etc.*

* **ESTIVALIA.** Orcæ, in veteri Vocabulario Juris utriusque. Species calceorum sunt, de quibus jam in *Estivalis*.

Estivalibus etiam largis seu botis altis pro calcamentiis utentur, in Capitulo generali S. Victoris Massil. ann. 1813.

*Nullus autem vel mulier audet portare in suis Estivalibus solitaribus vel botinis punctis dictis de Polyna, in Litteris Caroli V. Franc. Regis ann. 1567. pro Monspellensibus de forma vestium. Vide mox *Estivalus*.*

* *Estivalus*, in Lit. remiss. ann. 1415. ex Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 812: *Uns Estivalus, deux bessons, etc. Estival, apud Joinville, in S. Ludov. edit. reg. pag. 26. Le Roman de Perceval ibid. in Glossar.*

Uns Estivalus ferreis d'ormies. Chevaux il rois, etc.

* **ESTIVALLUS.** Statuta Ord. Cartusianis ann. 1391. 2 part. cap. I. § 1: *Quicunque incisos solitares, quos vulgus Estivallos vocamus, portaverint aut inter duos linteumina jaceere, presumpti, etc.*

*Rituum occurrit in quadam Codice MS. S. Marcialis Lemovic. n. 58. pag. ult. ubi de Raymundio Abbe et in Compte J. Humberti sub Guigone Dalphino ann. 1324. *Estivellus*, in Spicilegio MS. Fontanell. pag. 422. Vide *Estofferius et Estivalia*.*

* **ESTIVARE.** Ad umbram in estate sedere. DEFF.

* **ESTIVATICUS.** Estivus. Vide Corrogata.

* **ESTIVELLUS.** Vide *Estivallus*.

* **ESTIVUM.** Estas. Gall. Estas. Præsens. Estivo, præterito Estivo, passim in lib. Sentent. Tolos. a Ph. Limborch edito.

* **ESTOBLAGIUM.** Præstatio pro facul-

tate depascendi porcos in stipulis, nos-
tris Estoblage et Estoublage; à voce Es-
toublage. Stipula vel culmus, nunc *Eteule*:
unde *Estuler*, stipulas colligere, in Ch.
ann. 1848. ex Chartul. S. Vinc. Laudun.
Que nous avions aiselement de Estuler au-
dit terroir de Bucy. Charta ann. 1114.
ex Tabul. episc. Carhot. : *Item confirmamus eis Estoblagia et quadrigagia, que*
ultra nos super ipsius terris habent. Alia
ann. 1242. ex Cod. reg. 5458: Item totam
decimam Estoblagii pororum et herbagii
oium, quos burgenses habent, percipiunt.
Alia ann. 1309. in Reg. 13. Chartoph.
reg. ch. 118: Le passage et l'Estoublage
des porcs aux homes de la ville, in le solz
Par. Denique alia ann. 1401. in Reg.
162. ch. 341: *Ieculz prévostz et chacun*
d'iceluz... doivent avoir sur l'Estoublage
d'icelle forest chacun six deniers Tour-
nais. Lit. remissa. ann. 1470. in Reg. 196.
ch. 290: *Ainsi que les supplicants faisoient*
passer leur beufs arans en une Estoublage
ou gare, etc. Estroble, eadem holi-
tione, in alia ann. 1469. ex Reg. 197. ch.
107: *Les supplicants frenent leurs*
beufs et porceaux en leurs Estrobles ou
chaumes jadis champ pour illesques les
*faire paître. Vide Estoublage et Stow-
blagium.*

• **ESTOCAGIUM.** ut *Estochagium*. Jus
stipites extirpandi. Locum vide supra
in *Escoragium*. *Etancot*, Truncus, stirps,
in Lit. remissa. ann. 1415. ex Reg. 189.
Chartoph. reg. ch. 88: *Estienne Cle-*
ment... che à terre sur un tronc d'arbre
coupé... que l'en dit au pess (Lyonnois)
Etancot. Idem forte sonat vox *Esgot*,
nisi sit pro *Sarculus*, in Lit. Phil. du-
cis Aurel. ann. 1361. ex Reg. 124. ch.
351: *Oudai usagis peuvent prendre... la*
souchiere et les racines d'icellez drachier
et fauchier à quelqu'heure qu'il
leurra. *L'Esque des chemes.*

• *Ajud* sive *Estocage* in Ch. Ardr.
de Chalonsiensis dom. Castr. Radulf. ann.
1225. ex Reg. 65. bis ch. 278: *Avons fran-*
chi... Ameilie fame feu Grangier... et
tous leurs biens meles et fermes... de
taille... vendes. *Estocage et de toutes*
autres costumes. Ubi idem videtur quod
Estocage in Consuet. de Suresne art. 8.
Census scilicet, qui pro relevio solvitur.
Vide Estocage.

• **ESTOCAGIUM.** *Lignatio seu Jus*
percipienda ligna in silvis. Charta Theodo-
dori de *Santilles* ann. 1217. in Tabulo-
rio S. Nicasi. Rem.: *Festarius Estocagium*
suum in nemore accipiat. Altera
Nicolaus de Ruminiaco ann. 1214: *Famili*
nemora custodiunt et suum Estocagium...
ad medietatem inter se dividunt. Vide
Stoc.

• **ESTODIRE.** pro *Studere*, Curare.

Charita Childeberti III. Franc. Regis.

ann. 694 apud *Feliburum* Hist. San-

dionys. pag. xv: *in autoricio cui Estodian*
defensare.

• **ESTOFFA,** nostris *Estoffe*. Res seu
materia quevis, unde aliquid conficitur
vel ornatur. Arest. parlam. ann. 1398.
in Lib. 1. stat. artif. Paris. fol. 306. r.
ex Cam. Comput.: *Conseruerunt dicti*
mercerii... mercatoribus foraneis Estof-
fas eboris, iuxor, seu burnet, et alias di-
versas denariarias ad dictum corporis mi-
nisterium custellorum necessarias...
enere.... Conseruerunt etiam dicti mer-
cerii suas Estofas diversi artificibus
ville Parisi tradidit ad opere et ministe-
rium custellorum faciendum. Charta Rob-
erti Manegio. ann. 1312. in Reg. 48.
Chartoph. reg. ch. 106: *Et se eh aucun*
tempe, tant comme si le (manoir) tenroit,
gros marien y falloit par enviesseure,

III

lurber leur devons l'Estofe au devant d'i-
manoir. Stat. ann. 1407. in Reg. 162. ch.
188: *Aucun dudit mestier... ne face cau-*
derne, caudereteis ou pos d'arain de
vuelle Estofe sans resondre. Le supplicant
devoit payer le mire et les Estofes qu'il
conviendroit pour soner la playe, in Lit.
remissa. ann. 1469. ex Reg. 195. ch. 260.
Unde *Estoyer*, Iastruire, munire. Pactu-
tum ann. 1318. in Reg. 59. ch. 150: *Li*
habitent estoient tenus et devoient amer-
mer, nostre vins à leur vouture pour Es-
tofer notre hôtel. Hinc *Estofure*, Ornamente-
mentum, vulgo *Garniture*, in Invent.
MS. eccl. Camerac. ann. 1401. *Un cornet*
d'ivoire sagt Estofure. *Et Estofurese,*
Sacculorum seu crumenarium artifex,
Gall. Boursiere. Lit. remissa. ann. 1378.
Reg. 114. ch. 64: *Aliupon l'Aignelez*
Estofurese boursez demourant à la
Croix de Tirouer, etc. *Estofurressore*, co-
dem sensu, in alii Lit. ann. 1369. ex
Reg. 100. ch. 429: *Jeanne la Poulaire*
Estofurressore de bourses de syge en la
rue de la Harpe à Paris. *Genz d'Estofe,*
Virtute Illustris, apud Frossart. 2. cap.
27: *Thomas Trivet n'auoit en sa compa-*
gnie que cent lances; mais c'estoient tous
gens d'Estofe. Vide *Stuffare.*

• **ESTOPPATUS.** Instrictus, munitus,
Gallic. *Estofe.* Chronicon Boni. Spel.
pag. 184: *Tenebrosa exhibere mille et*
sexcies corruedis de curvibus munitionis et
Estofatus rationalitatis sine dolo. Charta
Wa'teri de Ha'nello. ann. 1217. ex Labu-
lio Corbelensis: *Volu etiam et concessi,*
quod si decidit ipsi unde... mox
ad... acutissime... frumentis et quibus
atque ad mensuram Corbeia plenaria Es-
toffatos singulis annis non valdet, defec-
tit unde in modiorum predictorum de
meo tenuor adimplere. *Ubi plenarie Es-*
toffatos idem est quod bene mensuratos
et impletos. Vide *Stuffare.*

• **ESTOFFERUS.** Celator, intertextor,
Gall. alias *Estofeur*. Extractum Compi-
tui Joan. Humberti de exitu sigilli D.
Guignon. Daliphini ann. 1328. in Adver-
sariorum Domini Lancelot: *Item pro una*
cavallis et quatuor paribus solitarium
ad opus Domini soluit Granjano Estof-
ferio Gratianopolitano, xx. Turonensem
argenti... Item solvit cuidam Estofferio
sellerii pro estovalibus Domini, xviii.
Ordinatio Humberti II. pro Hospitiu-
Dalphini. pag. 308. col. 2. *Item, Johannes*
Vitoni et Francicus sint Coduriores nostri.
Item, Colinus sit Estofarius noster.
Vide *Stuffare.*

• *Leg. Excofferia*, qua notione etiam
intelligendum. Vide in hac voce.

• **ESTOLIUM.** [Classis, navis, vel etiam
Exercitus terrestris.] Vide *Stofus*.

• **ESTOLUM.** Classis, Gall. *tole*. Lit.
Sold. apud Pisani. apud Lamium inter not.
ad Hist. Sicul. Bonivent. part. 1. in
Deth. erudit. pag. 209: *Quando nostrum*
Estolum exire, eum imperamus ut non
tangant aliquem (de) vestra gente. Vide
Status 2.

• **ESTON,** inter minutias fruges, si tam-
amen beata lectio est, poterantur. Charta
ann. 1244. in Chartul. S. Corn. Compend.
fol. 124. r. *Si vero recta non trituras*
tendita fuerit, vel abbas Estom non tri-
turam retinere voluerit, habebit ipse
duas partes et major tertiam. Forte pro
Ercou, aut quid simile. Vide supra
Ercou.

• **ESTOFA,** a Gallico *Etoupe*. Stupa.

Lit. remissa. ann. 1376. in Reg. 108. Char-

toph. reg. ch. 388: *Cape de Estofis et*

ponas sibi in vulnere, adeo quod ulterius

non valeat sanguinare. Unde nostris *Es-*
toffum, id quo aliquid obturatur. Alia
ann. 1427. in Reg. 178. ch. 80: *Le sup-*
ppliant coppa l'Estouillon d'une cane ou
cruche qu'il portoit, en laquelle avoit de
la servois. Vide infra *Extopare.*

• **ESTOPPARE,** impediare, a Gallico *Es-*
toffup, Angl. to Stop. Obturare. Charta
Edwardi IV. Angl. Reg. ant. 1478. pro-
Episcopo Dunelmensi, apud Rym. tom.
II. pag. 788. col. 2: *Et quod nec*
præfatis nunc Episcopis, nec successores
sui, occasione præmissorum seu aliquius
corrum, nec acceptationem præsentium,
de libertate prædicta (ab)lorum fabrican-
dorum) aliquo modo in futurum Estop-
parat sui prejudicetur; sed omnibus
libertatibus et regalibus suis per ante gau-
deant et utantur, presentibus non ob-
stantibus.

• **ESTOQUETUS.** Hisp. *Estoque*, Veru-
tudo, gladius. Invent. ann. 1361. ex Reg.
100. *Item unum Estoquetum.* Vide *Stocum.*

• **ESTOQUUM.** DE ESTOQUO, Punctum,
Gall. *Edoc*. Lit. remissa. ann. 1400. in
Reg. 155. Chartular. reg. ch. 482: *Die-*
cus Johanne Squallia a parte retro in
invenit rimbis rive rembus uno magno tritu de
Estoque percussi Johannes Vincentius. Unde *Estiquer*, *Estocer*, *Estocum* et *Es-*
toquer nostris, pro Punctum ferri. Hisp.
Estoque. Lit. remissa. ann. 1367. in
Reg. 90. ch. 208: *Icellui Ancel et ses*
complices ferrent et Estoquem de vas-
tatione ferre, et se contularent aperte ledit
estocum, et se contularent aperte ledit
estocum. in alia ann. 1365. in Reg. 98. ch.
271: *Hannequin de la Wagne chaudielier*
cuida et coulit Estocier et ferit ledit Jean
deun d'un coutelet. Alia ann. 1372. in Reg.
104. ch. 98: *Icellui Heulin eust trait son*
coutelet, duquel Estoco par trois fois le fit
laid. Alia ann. 1374. in Reg. 105. ch. 274:
Icellui bastard et ses complices souava-
*cerent vers la porte de la ville que il trou-*verent fermée et y Estoquèrent de lances*
et de piques en faisant assaut fourniel. *Icellui Jehan Estiquia son fiche de son*
pluncon sur le rondel, tant qu'il le fendi.
in alii ann. 1418. ex Reg. 170. ch. 197.
Vide infra *Stocum.**

• **ESTOR.** Johanni de Janua, Vor-
tor, epulo, manducans, mandax, ardolio,
ab *Edos* es. Gloss. Lat. Gall. Sanger-
mann. MSS.: *Estor, ris, Mangeur, Gou-*
liart. Vide *Estrix* et *Goliardus.*

• *Glossar.* Gall. Lat. ex Cod. reg. 784: *Es-*
to... *Goliart, ou graet mangeur.* *Es-*
trix, Golionne.

• **ESTOR, ORIS.** Clavis quo temoni-
cipatur jugum, apud Laurentium in
Amalthea.

• **ESTORMENTUM.** Quidquid ad vita

et virtutis necessaria pertinet, nostris
Estoremens et Estorment, eadem no-
minatione, et pro omni apparatu, sive bel-
licis, sive domesticis, a verbis *Estorer*,
Estorment et *Estouillier* debent. Alia ann. 1361.
S. Ludov. edit. reg. pag. 318: *Le Roi*
Estora ladite mesors de lit et d'autres os-
tillemens, qui leont estoient nécessaires. Reg. visitat. Odon, archiep. Rotomag.
ab ann. 1248. ed 1369. ex Cod. reg. 1245.
fol. 28. v. *Plura habent Estormenta et*
sufficiencia usque ad annum. Charta
ann. 1351. in Reg. 81. Chartoph. reg. ch.
918: *Comme ledit moines aient peu debois*
pour leur Estorment de chaser et ar-
doir, ne pour leurs édifices faire, etc. Pacium inter Joan. ducem et episc. Ma-
clov. ann. 1365. tom. 1. Probat. Hist.
Brit. col. 1003: *Des bler... que ils feront*
charger pour convertir en vins ou autres
vivres et denrées pour leurs Estorments.

etc. Lit. ann. 1374. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 55. art. 2: *Ordonnons que Marie notre fille soit contente de cent mil francs que nous lui avons ordonné donner en mariage, avecques telle Esturement (infra non semel Estoremens) et garnisons, comme il appartient à Bille Christ. Pisana in Hist. Carol. V. part. 2. cap. 9: Et ainsi de tout Esturement de guerre et pourvey. Infra: Estre ie roys d'armes d'orleans en bel et bon Estorennes. Charta ann. 1357. in Reg. 89. ch. 403. Huches, Achichies et autres communis Estorennes d'osiel, etc. Pierre Canis avoit bâillé à titres de loyer audit Demie certain instrumens ou Estorennes, in Lit. remiss. ann. 1388. ex Reg. 154. ch. 518. Vide supra Estaurament et Infra Estornementum.*

ESTORNAMENTUM. LECTOUR M. Quidquid ad instruendos lectos, necessarium est, forte pro Instrumenta. Charta Philippi VI. Franc. Regis ann. 1310: *Quod due rent in possessione et sanna talis libertatis et immunitatis quod dictus Angelus biscopus existens in villa Remensi, aut gentes sue, lectos, culictrias, cussinos, coopterioria, aut alias Lectores Estormenta, in dominibus istorum conquerentium capere nequeunt, nisi ad hoc corundem conquerentium voluntas occurrit.*

• **ESTORCHERA.** Joan. Germ. Cabillon. episc. in Vita Phil. III. ducis Burgund. apud Ludewig. tom. 11. Reliq. MSS. pag. 68. ubi caput 40. inscribatur: *De cohortibus quas Escorcheras appellant. Perperam haud duode pro Escorcheras: ibi enim sermo est de illis militum turmis, quos les Escorcheras vocabant: de quibus ita Monstrel. in vol. 2. ad ann. 1437. fol. 150. v: Lesquels (François) on nommoit en commun langage les Escorcheras. Et la cause pourquoi ils avoient ce nom, si estoit pour tant que toutes gens qui estoient rencontrees d'eux, tant à leur party comme d'autre, estoient dévêtus de leurs habillemens tout au net jufques à la chemise: et pour ce quand icelz retourneroient ainsi nuds et dévêtus: en leurs lieux: on leur disoit qu'ils avoient estoit entre les mains des Escorcheras. Lit. remiss. ann. 1441. in Reg. 170. Chartoph. reg. ch. 83: *Aucuns compagnions de guerre, nommés ou pais (laonnois) les Escorcheras, avoient, ou les aucuns d'eulz, bouté le feutre en raison. Vide infra Scoriarii et Escorcheras.**

• **ESTORIATUM.** Aci pustus, figuris in textus. Charta ann. 1377. ex Archivo S. Victoris Massil. armari. Massil. n. 988: *Item unan stolam pulchram Estoriatam imaginibus B. Mariae cum manipulo. Vide Historiae 2. et Historiatus.*

• **ESTORIATUM.** ut infra Estoriarum. Subsidium, nutrimentum corporis, et generali quidquid convenient necessarium est ad victimum, vestimenti, conditionem, ut olim Estovoir. Charta Henrici Regis Anglie circ. ann. 1155. apud D. Brusel de Feudorum usc. tom. 2. pag. 111. ad calcem: *Vixia post mortem mariti sui... si de castro recesserit, statim provideatur ei donum competens, in qua possit honeste morari, quousque dos sua ei assignetur secundum quod prædictum est, et habeat rationabile Estoriarum suum.*

• **ESTORNAMENTUM.** Quidquid ad navim intruendam conduct. Charta ann. circa 1250. Inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 522. *In quibus (pecunii) idem domus rex tenetur domi comiti pro navibus suis de Rappella, quas habuit idem rex, et pro Estornamento ipsarum. Vel si non placet domi, regi solvere hujus pecuniam; quod saltem dom. comiti*

tradam viam de navibus suis cum Estornamento ejus, etc. Vide supra Estoramentum.

Aliud sonat Estoscement, Caute scilicet, in Lit. remiss. ann. 1378. ex Reg. 113. Chartoph. reg. ch. 238. Michelet de Voir a tellement menée ladite Simonne, que il a eu compagnie à elle, et les a ledit Mathe trouvez ensemble couchiez en sa propre maison Estoscement enfermes.

• **ESTORRESSA.** Emundatio, muleta, compensatio. Charta ann. 1308. in Reg. 70. Chartoph. reg. ch. 341: *Pro qualibet porco mentito, quem habent ultra numerum, quem asservent se habere, quaque videt per eam seu Estorresea sui mandati solvere tenetur.*

ESTOUBLAGIA. Charta Odonis Archiep. Rotomagensis ann. 1362. in Regesto archivi regis 31. fol. 27: *Costuma denarii et oboli, vendes, furni, molendina, molistica, Estooblagia, quarriagia, messeria, servitio vassavorum, servitia rusticorum, etc. Vide Conchia Ecclesie. Rotomag. pag. 268. Vox formata ab Estouble. Will. Guitart in Historia Francica MS. ann. 1304.*

Infra: *La ens gisti d'armes et de nus, Par jachères, et par Estoubles.*

• **ESTOUBLE.** Res quavis, negotium, quidquid ad aliquem spectat. in Charta ann. 1322. ex Chartul. S. Pet. Insul. sign. Decanus ch. 156: *Et le m'aït donné frankement sans les quatre cases, c'on apie justice haute, ensi ke jou suis tenus de l'église aider et combellier, et de venir et d'aler à ses consaus et à ses Estoibours, soulors sou ke jou serai requie de par li.*

• **ESTRA.** Porticus. (Gall.) Galerie.

Inquisitio anni 1279. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 20. col. 2: *Et vidit et audivit, quando dominus Petrus de Morgis in Estra domus Episcopalis Dyensis recognovit, et confessus fuit publice, etc.*

Charta concordia initia inter Hugonem II. Episc. Gratianop. et Guigonem Comitem qui vocatur Delphinus, in Chatariorum Eccl. Gratianop.: *De Estra Asmonis statutum est, ut destrueretur,*

quando Estra Episcopi destructe essent. Charta Thosiac. ann. 1301: *Tenet quamdam domum altam et bassam cum Estris existentibus ante dictam domum: habet plateam Stanni subtus Estras suas. Estra vel Estré, Gallis veteribus erat Iter, a quo oīci poterunt Estra, quod faciem adiutum pandant. Vide Strata.*

• **ESTRA.** Atrium alii edificium, muris aut alijs septimatis circumdata et superius apertum. Gall. Cour, in Inquisit. ann. 1279. supra laudata, ut mihi videatur. Estra, cada receptio, in Lit. remiss. ann. 1338. ex Reg. 145. Chartoph. reg. ch. 513: *Guilleret le Prevor démoura en l'Estra ou le court dudit hostel... et il estoit quid Estra ou court il oy bien crier les commissaires sur les fauls marchans de sel.*

• **ESTRA.** Edificium alterius appensum, vel domuncula, tugurium. Gall. Appen-
tis, maisonette. Charta ann. 1329. in Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 253: *Gaillies rendueles débitis per particulas que se-
cuntur... borda defuncti Mathei Eu-
raudii, metaria defuncti Gileti de Catucco,
Estra defuncti Colini Morelli, Estra Hor-
relleri. Neque aliter interpretor Chartul. ex Chartul. Gratianop. 2. loco propositam supra. Estra et Estrage, codem
sensu nostris. Recognit. feud. dom. de Bur. ann. 1306. *Une place assis en la
ville de Cangi justo l'Estra Noe Foacier
d'une part, et justo l'Estra feu Regnaut
Pinart. Lit. remiss. ann. 1397. in Reg.
133. ch. 119. Hugues Crestien avoit fait
faire un Estra sur les murs de ladite
ville de Vienne. Aliis ann. 1466. in Reg.
101. ch. 212: Le supplicant et sa femme
aliter demeurer en ung petit destrage
et qu'ilz avoient pris à rente... ouquel
Estrage ilz ont toujours demouré. Es-
trage vero, pro Area, ubi frumentum
excitatur, in lit. remiss. ann. 1462. ex
Reg. 128. ch. 279: *Ainsi que le supplicant
battoit de blé... en l'aire ou Estrage de
l'ostel de Gîe et de son frere. Aliis sonat
Estra in aliis. Lit. remiss. 137. ex Reg. 281.
ch. 61: Le supplicant... passant son che-
min par l'Estra de Beauchene, ouquel
Estra demouroit lors un nomme Jehan***

Berry, etc. Ubi iter, seu via publica significatur. Vide infra *Estrada*.
 • 3. **ESTRA.** Fenesita, praesertim ubi merces lectoris, commentarii, annus expoununtur. *Estro* Provincialibus, nostris quoque *Estro* Sic intelligenda, videtur *Charta Thessicae* ann. 1404 in *Estra* 1: proflata. Le Roman d'Athis Ms.:

Aux Estres qui demeurent en baillié.

Infra :
Et quanl sera le grani tournois,
Montés aux Estres se verrois.
• Estraure, endem notione, in Judic.
ann. 1312, n. J. reg. Oltre parlam. Paris.
fol. 185 : Issues, baillies, huissieres, hu-
verlas, appentis, Estraures, ou manuels
apuyis, ne autres manières d'ouvrages ou
édifices & fracs de la ville de S. Richier.
Pris loco ubi quis stare potest, Estra-
legitur, in Memori. D. Gam. Comput.
Paris, fol. 176, v. 5 :

Le premier Lundi de Quasime,
Du mois de Mars le jour huitième,
Qui est le lundi l'ivresse,
Masses, Grands Chanoines
Fe installé en la présence
Du maître chancelier de France
En la Chambre des Comptes maistres,
Et ly bout demandez les Estres
Au bout demandez pour le lever,
Quand il lourdra, sans le graver.

Que ultima non unam ob causam ex-
 scripta censibit oculatus lector.

• **ESTRADA.** Via strata, Gall. *Estrade*, Ital. *Strada* Chartularia. Campaniensis Monast. Dice. Anic. : *Donavum unum campanum à Estrada et alterum ad auctorium.*

• *Chartra ann. 1080, inter Probat. tom. 2 Hist. Occit. col. 311 : Manifestum est qua Petrus come interpellavit et rancu-
 ravit... de ipsa aqua, et de ipsa herba,
 et de ipsa petro, et de ipsa Estradiis.* Hinc *Estrader*, Itinera obsidere, vulgo *Butte l'Estrade*, in Lit. remissa. ann. 1441, et Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 201 : *Ung jour ainsi que le supplant et ses compagnions doloient Estrader por le pais, ils trouveront ung homme.... chevauchant une jument, laquel ilz lui offriront.*

• **ESTRAERIUM, ESTRAGERUM.** Vide *Estraria.*

ESTRAERIA. Caduca, derelicta, bona que in fiscum ex quavis causa cadunt, proprie alienigenarum et extranorum, quos nostri vulgo *Estragers* vocant, hic enim je, tanguam g effutur. Regestum Camarae Comput. Paris. : *Estra-*
reare, c'est quant un homme par ses
demerites est executé par crime de lèse
Majesté, et vaut autant à dire comme
confiscation au Souverain. Tabulae con-
 ventiones Roberti Teneremundi Domini
 cum Canoniciis Camerar. ann. 1302 apud
 Landanum in Tenerem, lib. 3, cap. 6.
 num. 23. *Si Catalum Estrajers invencia-*
tur in teneamento Ecclesie Camerac-
sis, etc., si vero illud quod est Estrajers
sit terra vel immobile, etc. Arrestum ann.
 1307, in Tabular. S. Quintini in Insula
 pac. II : *Super eo quod dicti Religio-*
nib[us] bercent se esse in sazina canendi,
levandi, apportandi, et habendo Estraje-
ram, seu forisfacturam in suo districto
de Insula. Edictum Philippi Magni
 Regis Franc. 28. Maii ann. 1320, de
 Receptoriis dominii : *Item illos ne si-*
gnifiseront à personne de quelconque estat
au condition qu'elle soit les aventures qui
seront en leurs recevoir, chaste mortes,
Estrajers, ou autres revenus, etc. Computum terre Campanias ann. 1348 :
Mains mortes, fors-mariages, et autres

aventures en cette baillie. De l'Estrajere de Humbelot justicie à la Ferié sur Aube.
*Justitia spanie... quod Gallicus dicatur Estrahere, in 1 Reg. Parlamenti ann. 1280, fol. 22. Espares ou Estraires, in Consuet. municipal Salé. Et Ballivie Insulensis tit. 1 art. 27. *Estrajeres de bastards*, in Consuetud. S. Audomari art. 7. *Estrajere*, in antiqua Monstroniensi art. 44. *Estrajere et chose espâve*, in Boloniensi art. 111. *Attrajere* in Consuet. Vitriac. art. 1. ubi jus istud explicatur, et art. 15. 36. 79. in Calviniensi art. 50. Lotharingia tit. 6. art. 5. etc.*

• **EXTRAHÉRIA.** Littera Philippi Franc. Regis in Chartulario S. Quintini in Insula pag. 60 : *In casu possessionis et saeine habendi, copiandi et levandi Extraheria et forestacum... intentata super predictis Extraheria et forestacura.* Et pag. 62 : *In casu proprietatis ratione Extraheria sive forestacura.* Alium locum vide in *Ervana*.

• **EXTRAHICRA.** Charta ann. 1224. e Tabulario Corbeiensi. *Omnis Extrahicra, infra dictas trahit, emendatio-*
nem sanguinum, etc.

• **ESTRAHRIA.** *ESTRAHRIA, ut Estrajerie.* Nota in veteri Reg. commissar. ann. 1378 ex Cod. reg. 5991. A. *Estrajeres sont les biens demourez de tels albins et espares, qui sont demourans ou royaume, et vont de vie à trepassement sans hir naturel de leurs corps, nez ou royaume.* Estrajeres pareillement sont les biens des bastars, qui vont de vie à tre-
 passement, sans hirs naturels de leurs corps, et tels biens appartiennent au roy. Plusieurs autres seigneurs veulent nommer tels biens, biens vacans; et par ce les lievrent comme biens vacans: mais ils ne doivent mie ainsi estre entendu, car biens vacans, sont biens d'aventure, comme ung cheval eschappé que l'en ne sceut d qui il est, une bourse trouée, un ring che-
 min, un homme mort, un craton jeu, un franc ou murdry en ung chemin. Et telles choses eschappées appartiennent aux huit pue-
 tiers, et il doit garder en forme ou valeur une partie et renvire à celui qui y voudroit clamer et monstre le droit. *Chartra ann.* 1288, ex Tabul. S. Ganger. Camerac. Item si aliqua fuerit Estraria, preposi-
 tus nihil habet in omnibus istis. *Alia ann. 1320, ex Chartul. S. Vine. Laudun.* Item in *Estraria, excepto mobilibus foraneorum, que erunt episcopi Lauduniensis...* Tali modi quod tota commoditas Estraria, que erit in villa et territorio de Creutis, etc. Locat, preposito Ambian. ann. 1222, in Reg. 70. Chartoph. reg. ch. 22 : *In omnibus bannis fractis, Estraria et sex derelictis, etc. Estraria et espacas ex aliis castisibus quibuscumque pertinentes eidem concedimus, in Ch. Phil. Pule ann. 1222 ex Lib. rub. Cam. Comput. Paris, fol. 388, r. Redit, comit. Hannon. ann. 1235, ex Cam. Comput. Insul. Si a li quens à Jemappes le truef et le Estraire Estrayures, in Pacto ann. 1324, et Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 2. Tabul. S. Joan. Laudun. ann. 1375 : *Item une vigna qui leur vient par Estraire, Estrée, eadem acceptione, in Charta ann. 1320, ex Reg. 59, ch. 45.* Se ac-
 cuse Estrée, ou espave, ou autre forai-
 ture in cas de haute justice y avient etc. Espaves et Estraries, Libert. Insul. ann. 1302, tom. 7. Ordinat. Franc. pag. 51, art. 13. *Extrajer et supra-*
Extrajer et fief. Feudum domino capitali remittere, in Assis. Hierosol. cap. 190 : *Qui se veult départir dou pais, ou en aucune maniere laisser son fief, il**

le doit comander au seignior; car la comande est plus seure chose, et mains y a de perill que l'Estraire. Mais garde se bien en quel point il Estraire ou coman- dera son fief, etc.

• **ESTRAERIUM.** Idem, videtur quod *Estreria*; nisi sit Tributum, quod a novis incolis, prii jure standi in castro, dñm no penitabatur. *Charta ann. 1189, inter Probat. Hist. Sabol.* pag. 357 : *Patrus vero de Brion dedi predictis obblatio census de Motia, et medietiam, et hortos, et nemus, et venditiones, et Estragerum, et omne dominium suum.* Minus bene *Estragrius ex eadem Charta editum inter Probat. tom. 2.* Annal. Premonst. col. 334.

• **EXTRAHICRA.** Idem quod *Estrajeria*. At JC. Anglis dicitur proprie res dere-
 licita. *Wayuum*: praesertim vero ani-
 malia et pecora, que obterrantia repe-
 riuntur in feudo aliquo, quæ post annum et diem, nisi a Domino vindicentur, ad Dominum feudi pertinent. Cowell. lib. 2, tit. 1. § 45. et Rastallis in verbo *Estray*. Addo Jo. Britton. pag. 26. 30. 81. etc. Vide *Estraria, Wayuum*; præterea Christophorus in Dial. Fundamentis legum Angliae cap. 18. pag. 59, v.

• **EXTRAHICRATA.** Eadem notione, apud Rymerum tom. 14. pag. 366. col. 2.

• **ESTRAMEN.** Stramentum, culicita. Gall. *Pailleasse*. Acta SS. Junii tom. 2. pag. 61 de SS. quatuor Martyr. Geru-
 sias. *Iacente dicta puerla in quodam Estramine, quia aliter stare non poterat nisi jacendo.* Alterum locum vide in *Galmipis*.

• *A Gallico Estrain, stramen, vulgo*
Paille. Charta ann. 1299, in Chartul. S. Vandreg. Noef vins garbes d'Estrain. C'est assoir seante de formentas, seante d'orjas et seante d'avenas. Le Roman de Robert le Diable Ms. :

Et commande c'on li voiat :
A porter ferme et assent paille
De tout le vaste, ou le chenaille,
La face la li au fol.

Estrain, in Poem Garini :

Tu ne veus pas l'Estrain sei coi tu gis.

Vide *Stramen* 2.

• **ESTRANGURIA.** *GUTTA.* Morbi genus, catarrhus, fluxio. Charta ann. 1283, inter Probat. tom. 3. Hist. Oecit. col. 533 : *Propter infirmitatem validam gutta Estrangurie, que me quasi continue vexat.* Vide *Gutta* 2.

• **ESTRE, pro Ese, in Pacto Legis Salicis Extra.**

• **ESTRECIATUS.** Arctatus, Gall. *Estreci*, ex voto *Siriculus Rogerus Hovedenus* pag. 783. *Ingratitudinem est... de vno domini Regis Estraciatis.* Joan. Britto de Jure Anglico pag. 32 : *Puis soit an-*
quis de gors levez en eues communes, et
des eues et des chemins estoiez; ou
Estrées, etc. (Guillelm. Archlep. Tyr. continuata Historia Belli sacri apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 732) : *En ce tant avant en Antioche que*
une gent que l'en appelle Turquemans
s'escumerent pár Estrif d'atainement et
d'ennui, que l'en lor faisoit, et se pristrent
à grever la terre d'Antioche, et à corré et
à grever les casiaus et tuer les vilains. Le Roman d'Athis MS. :

Nous n'en pourrons eschaper vil,
Etre sommes en fol Estrif.

Sic infra Estrier, Premere, urgere
Das grise veur telles la chartiere,
Et les Estriens per derriere.]

* Chemins que on a estoups ou Estrechis, apud Bellom. Ms cap. 9. Estrenier, pro Cogere, vulgo Contraindre, forcer, apud Guill. Guiart. ad ann. 1289.

Tout sont cil de là si menes.
Ces les a de faire Estrechis.

* ESTREGBORDS, Axes, Tabulis abigines, apud Kennetum in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrodon.

* ESTRELINGUS, ut Esterlingus, Parvum pondus, minuta pars unciae. Obiturum MS. Eccl. Morinensis fol. 8: Duo panes celari ponderis, quilibet duabus unciorum et quinque Estrelingorum. Chartular. M. S. Vedasti Atrebat. Una miche doit peser 84. onces 12. Estrelis et dem.

* ESTRENA, Munus, donum; Gall. Etrene. Stat. pro Jud. Apamensis. ann. 1279. inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. col. 71. Si qui Judeorum Apamensis facias filiolum, non sit ausus dare eidem filio pro Estrena, nec usque ad xij. denarios Tolosanos. Necrol. Ms. eccl. Bitur. Quilibet canonicus habebit duos solidos pro Estrena. Sermo in die Circum. ex Cod. Ms. XIV. sec. S. Vict. Paris: Aujourd' solent metre lor créance en Estrenes, et dient que bien ne peut avvenir à tels qui n'est Estrenes. Estragine, pro Tempore quo strens dantur, in Charta ann. 1227. ex Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 263: Item trente sols Tournois de mensis cons. portans los et ventes, à paier chascuns aux Estragines Estrene, Reditus species, in Oh. Phil. VI. ann. 1228. ex Reg. dñor. ejusd. reg. 50. 29. v. Item, illes d'los du rive et les Estrenes d'Alomone, c'est assener la coupe des couches, l'arbre et autres. Cestis illatis qui son en Loire, prind vins livres l'un. Vide Sirana.

* ESTRENGUEDOIRA, Instrumentum doliorum, Gall. Estreignoir. Munitioe et machine bellicas castri Sommers in Occitania: Rem III. Imit. II. Estrenguedoira ad strigendum dlia. etc.

* ESTREPAMENTUM, vox forensis. Destructio, quasi extirpamentum. In Brevis Regis Anglicis non semel occurrit vastum et Estrepamentum facere. Vide Rastallum verbo Estrepment. Charta Alemanica 17. apud Goldastum: Quidquid in sultu Svarwale, adierna die Extropatum et cultum haberent. Faire West ou Estrepement du tenement tenu en dotaire, in Statuto Gloucestersensi anno. 8. Edw. I. cap. 18. Stabilitas S. Ludovicis lib. 1: Li Bers les doit ardoir, et les prêts arer, et les vignes Estreper, et les arbres cerner. Will. Guiart. in S. Ludovic:

Nost're trois lieues près des portes
Reme de vignes coupe,
Qui ne soit arce, ou Estreper.

* ESTRIDA, quam veteres canopum nominavere. Papias. MS. Bituric. habet: Excerpta Plana militia. Hoc est propter un Canopum veteres nominaverunt. [Pro terra legendum terra, scilicet Egyptus, terra tribulations.]

* ESTRIJ, ESTRIS, EXTRIVIUM, Extrivum: Species sagittis Epistola Guidonis de Damptera ad Philippum Aug. ann. 1118. apud Marten. Amplius. Collect. tom. 1. col. 1114: Guerlanus de Corbelle et Robertus tradiderunt mihi de

munitions de Tornooilles huc quae sequuntur: XI. beltes cerneas. VII. ad Estriuum et III. ad duas pedes et unam ad tor. et duas Archas querellorum unam ad Estrij, et alteram ad duas pedes et II. tor. etc. Computus ann. 1302. apud D. Brussel de Feudorum usq. tom. 2. ad calcem pag. CLXVII: Conseru. Lorraci 64. milia (carellorum) à Estrij, et 15. milia ad duas pedes. Ibidem pag. CLX: Pro 20. milibus querellorum à Estrij 70. lib. et pro batis et pro duendo Parisius 48. s. Et pag. CLXXIX: Et pro clavibus et pro Estriuis ad balistatas 24. s.

* Vel polius balista, que a forma, vel a materia, aut a ratione eas tendenti, aut ab his quae emittunt, denominatio nem habebant, ut jam monili supra voc. Balista. Munit. cast. dom. reg. in Reg. 84. bis. Chartoph. reg. part. 1. fol. 93. v. Pictavia, x. balista ad Estrij et ij. balista ad duas pedes. Londinum, iv. balista ad duas pedes et vij. ad Estrevium xx. quarelibet ad Estrevium. Vide infra Stapha 2.

* Altud sonat Estrij, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 783: Estrier, certare. Estrij, certamen, Estrieur, certator. Infra: Estrier, noyser, jurgare. Guill. Guiart:

L'Estrij en la mer recomme.

Hist. Franc. MS. ubi de Gueffin episc. Silvanect: Il estoit l'un des hommes, qui mieus connoissoit les vaillans et preudomes chevaliers du roy Philippe, car en maintz Estrijz les avoit veus. Le Caton en Roman:

Pols est qui en la mer Estrijz.
Qui nager pas se levo la rive.

* Estrij et Estrevient, pro Jurgirio, rixa. Annal. regni S. Ludov. edit. reg. pag. 178: Li Empereurs (Frederic) estoit contrarie a l'Eglise... et dure avoit tomberment rel Estrij. Fust meun un Estrij de paroles. In Lit. remiss. ann. 1277. ex Reg. 111. Chartoph. reg. ch. 17. Ann. ann. 1415. In Reg. 169. ch. 200: 40000
de ce se soudry ent'rez si gitez atta-
nement ou Estrevient, etc. Sans Estrij
de jugement, in Lit. ann. 1329. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 94: quod in alii passim sic exprimitur: Sine stre-
pitu judicii. Vide in Plaum.

* ESTRIJARE, Equum distingere, Strigili deficare. Gall. Etriller. Ordinat. ann. 1340. Hist. Daphin. tom. 2 pag. 394. col. 2: Item, ipses equos fratres, Etrillari, acomari, letterias eis fieri et bene estachari facere cum omni diligentia tenetor. Vide Strillare.

* ESTRIES, EXTRIVIUM. Vide Estrif.

* ESTRIERIA, a Gallico Estrivere. Habena scandularia, locum cui stapes alligatur. Arest. parlam. Paris. ann. 1304. in Reg. Olin. fol. 64: Declaratrices quod licet dicti salarii sui officii ratione pectoratoria, Estrivere et culteries de duobus corris suere non possint, etc.

* ESTRIVIS, Strigili, Gall. Etrille, in eod. Arest: Declaratrices quod licet dicti salarii sui officii ratione.... nec strigiles nisi Estriovi (non possint) facere aut fabricare, etc. Vide Estrillare.

* ESTRIX, Femina gutosa. Jo. de Janua. (Gloss. lat. Gall. Sangerman. MS.: Estrix. Mangresses ou Glotonne. Vide Estrix.)

* ESTROMENTUM. Instrumentum. Charta. in Placito Chilperici III. Franc. Regis ann. 716. apud Mabili. lib. 6. de Diplom. Charta 32.

* ESTREURE, pro Extrire, compo-

nere. Appendix ad Agnelli lib. Pontif. apud Murator. tom. 2. pag. 188. co. 2: Gracis et Latinis literis eruditus, multa volumina Estrius.

* Nostri Estrius, pro Perforare, vulgo Trouer, percer, dixerunt. Le Roman de Gars:

Sor non esca feri un sodebar,
Quo il la fuit Estrius el Percer.

* ESTRUMENTUM, pro Instrumentum, Chara, in Chronico Monasterii Noviensis apud Muratorium tom. 2. part. 2. col. 752.

* ESTUARIUM, pro Estuarium, Balneum, apud Bernardum de Breydenbach Itiner. Hieros. pag. 228.

* ESTUFFAMENTUM, Omne genus panni, quem Galli Esto, Angli Stuff vocant. Occurrat apud Rymerum tom. 10. pag. 619. col. 1.

* ESTUGERUM, ut mox Estugium. Inventarium ann. 1277. ex Archivo S. Victoris Massil. armor. Massil. n. 968: Item unus calix argenti super deauratum cum palena et armis luporum, et cum Estugero: item quadam canetas argenti cum Estugero corii bolitis.

* ESTUGIUM, ex Gallico Estuy. Theca, occurrit non semel in Charta ann. 1291. apud Catell. in Occitan. pag. 901: [Estugium de corio bolito]. In Inventarium ann. 1258. ex Archivo S. Victoris Massil. Vide Estugerum.]

* Inventar. MS. eccl. Anticens. ann. 1444: Item quoddam Estoy corporalium de panno nigro Damaci. Estoy preterea appellatur naviculam, in qua pisces servantur. Lit. remiss. ann. 1396. in Reg. 151. Chartoph. reg. ch. 194: Icellui Rondel ius passa en un petit bate oultre la riviere de Saine a jusques a l'Estuy dudit Bachelier, lequel il despecent, et en icellui prindrent xxij. anguilles. Estuyer pro Scrinio, conditorio, arca, apud Froissart. vol. 1. cap. 148: Ces brigans brisoient maisons, coffres et Estuyers, et prenoient ce qu'ils trouvoient. Hinc Estuyer. Theca includere, in Lit. remiss. ann. 1373. ex Reg. 104. cl. 805: Lequel supplicio de audit Porrin me welt tu habent. Profrachise. Estuya ton coustel, ou je le te ostera. Unde Estuyer. pro Gladium in thecam seu vaginam respondere, in Lit. remiss. ann. 1357. ex Reg. 135. ch. 21: Lequel Jacet descendre de sur son cheval, et Estuya son corps qu'il avoit tire. Sed et Estuyer, pri Horreo condere, legitur in alius. ann. 1418. ex Reg. 167. ch. 167: Icellius Guillaume.... qui en Estuyant en son hostel ledit foing ayant très bien beu, etc.

* ESTUNUM. Testamentum. Heccardi Comitis Augustoduni apud Perardum pag. 26: Uno sanoso viridi, cum brusido, uno de gliso, uno Estuno (f. de stuno) cum circulo ananistrare.

* ESTURGIUS, a Gallico Esturgeon. Acpipenser. Vide supra Asturillus.

* ESTURJONUS, Eadem notione. Charta ann. 1312. in Reg. 48. Chartoph. reg. ch. 49: Omnis estraria extraea, sicut de Esturjono, de thaseo invento... ad ius et superioritatem regalem spectantibus, nobis perpetuo remanebunt. Vide Sturgio.

* ESTUS, Status. Quod aliquis est. Vetus Formulae Andegav. art. 25. de eo qui seipsum vendit: Vindeximus a vobis Estus nostros cum omni peculiare quod habemus aut. locare poteremus, maneo et terra vel vinclis, etc.

* ESUDIRE. Charta MS. W. D. Montepessulani ann. 1018: Vicarius, nec illi qui placitabunt placita Montepessulani

pro eo non *Exaudirem uillum placitum Montispeullani propter hominem illum*
• *Exaudirem editum inter Probat. tom. 2 Hist. Oecent. col. 361. Vide supra Estare placitum; unde habeat forte emendari possunt. [¶] Forte idem quod *Vadare*. Vnde in hac voce ADAL.]*

* **ESVANUARE**, f. *Exvaluare*. *Estimare*, compensare, cal. *Exvaluer*. [¶] Nequaquam ad juva enim agitur, quia quis fundum ad maximum suum non potest propter censuram non solitum. [¶] Instrumentum anni 1282 ex Chartulario S. Vandreg. tom. I. pag. 508. *Quam dictam measurem dicitus Robertus et ejus heredes poterunt justificare et Exvanuare per redditum supradictum sive aliquo contradicto. Alind instrumentum Gall. ann. 1298 ibid. pag. 509: *Lanella manuere deinceps dite edide ledit Galluina et ses hereditates pourront justifier et Exvanuer sans contredit pour la partie souverte, vel potius soustenue, ut habet secundus amanuensis.**

ESUMARE, inquit Spelm. pro *Esumare*. Computus antiquus penes Camerarium Seccari: *Et cum dies placiati mei veni, non potui pro mea infirmitate adire, sed nisi Exsumatores qui me Esumantur opid Cantardur. Sed non advertit vir doctus scriptum Exsumatores. Set Exsumaverunt pro Exsumatores, etc. Vide Supradictum.*

* **ESURIALIS**. [Ad *Euiriendum* pertinens] Acutarius parasitus apud *Plant.* Capt. 1. 1. 8. *Exsuries ferar* vocat dies cubitus a coquere vocatus a nemine, et *Exsurie cogitur* quemadmodum dicuntur *ferae novitatis, denicale, etc.*

* **ESURUS**. *Esumelius*. Acta SS. April. tom. 2 pag. 373:

Fecit alimento simul, nequice levamen, Hospitibus pandens adiunctum, etc.

ESTUS. *Pastus*, [procuratio, Charta ann. 1151 apud Iobinell. tom. 2. Hist. Brit. col. 157: *Rogauerunt me supradicti Monachi, ut quasdam consuetudines, quas eis dominus Gaufridus pater meus derat, confirmarem, scilicet censem, ostegnum, Comitis Eson, maritatem, tunc et ceterum, corporis sui redemptionem.*] Charta ann. 1242 [ex Tabulario Nantohensi in Pictavibus.] *Ampius Dom. Prior habet me unum. Cunus cuius duobus paribus epularum coxatarum et assatarum.* In Tabulario S. Michaelis Utterioris portus ann. 1101. Guillel. Comes Augi dimittit consuetudinem edendi, quam in eadem abbatia de festivitate S. Michaelis cum suis hominibus ipse et Comitatu habebant.

* **ESWARDIATOR**, Inspector, rebus examinandis praefectus, *Eswarde*, in Stat. MSS. scabin. Macer, ad Mosam: *Leguel sergent au rapport des Eswardes... y apposera a ses devens ledit marc au feu sur charcone tonne ainsi souffisamment eswardie. Unde *Eswardage*, quod ejusmodi inspectori solvit ibid: *Le fermier de l'Eswardage des haren en la ville de Maignes doivent avoir pour chacune mande de haren, deux haren. Arest, parlam. Paris, ann. 1373. 27. Aug. 1402. 1. 8. 1. 1. Prepositi, jurati, scabini, Eswardatores communia Tornacensis, etc.* Vide supra *Esgardiator*.*

* **ESTAMENTUM**, Quidquid alicui primitum est, quo pro libito uti potest. *Burda ann. 1445: Quae omnia sita sunt extra villam Alvardi foris poteritiam alterius, et coherentem *Estamento* dicti nobis Joanni Gilberti, partibus birtis ei occidentis, etc.* Vide infra *Eysia*.

* **ET** interdum pro *Vel* in veteribus

Chartis, ut monent probantque Auctores novi Tract. diplom. tom. 4. pag. 376.

* **ETALLIZARE**, Componere, concilere, ut videatur. *Docum. arrib. ante ann. 900. scripta apud Murator. tom. 2. Antiqu. Ital. med. evi. col. 371: De vixi anno Adalmo, unde vitrum Etallizatur, aut enim de latrone et ipsi coloris Leg. fortassis Cristallizatur?*

* **ETALLUM**, Locus ubi venalia ponuntur, Gallis *Etal* vel *Etau*, Pluteus venalitius. Instrumentum anni 1241, ex Archivo S. Gildasii de Nemore: *Constancia nobilis Domina Pontis-castris dedit Abbatie S. Gildasii de Nemore quoddam Etallum, quod habebant apud Postemcastri... ita tamen quod mansionaris, que fuerit in dicto Etallo, basinum meum ad vinum inueni pensandum, sicut Burgesnes mei de Pontemcastri custodiunt.*

* **ETARCHEAT**, Lex Bajwar. tit. 9. cap. 11. § 2. *Superiorem vero virginem, quam Etarchetas vocamus, quae sepius continet firmamentum, si eam injurat recidit, etc. It. quibusdam MSS. Etaria legi monet Lindenbrogius. Anglis, Icel. presertim. Edar, et Ethar idem sonante testatur Spelmanus. [¶] Etar, Sepis et Gartja. Virga. Vide Graffit Thesaur. Ling. Fr. tom. 1. col. 157. tom. 4. col. 350.]*

* *Vide Schilt. Glossar. in Etheron. Etacheras apud Cenomannos vocantur Vigilatorum fasces, quibus agri clauduntur. Etampster, Pertica erecta, in Lit. remiss. ann. 1436. ex Reg. 187. Charthor. reg. ch. 319: Un engin ou estoit led une Etampster.*

* **ETARITA**. Vide *Etarchetas*.

* **ET CETERA**. Vox primum in notis, brevitiatis causa, a notario addita, que dehinc, cum instrumenta luculentis scriberent, explicabatur. Passim legitur: *Dantes, etc. Cedentes, etc. Constituentes, etc. Prominentes, etc.* Etiam nunc in usu apud nostros notarios sub hac formula: *Promonet, etc. Odegeant, etc.*

* **ETELECHE**. Vide *Flaterium*.

* **ETERNALITER**. In eternum. Non semel occurrit. Vide *Eternaliter*.

* **ETERNAE**, Eterna memoria, commendare. Littera Alberonis de Veldberg Dapiferi, apud Ludewig. tom. 4 pag. 48: *Ne gestarum rerum memoria processus temporis evanescat aut pereat, discretorum virorum prudentia, eas soleat per litteras Eternarum.* [¶] *Civium secundum Eternarii, in charta ann. 1222 ap. Kopp. Init. Foeder. Helvet. pag. 6.] Vide *Eternare*.*

* **ETEROCALIT**. Idem quod *Diversiclinatum*. Vide in hac voce.

* **ETESA**, Armorum vel armaturae species. Odo 1. 2. de varia Fortuna Ernesti Bavarie Ducis inter Aeneid. Marten. tom. 3. col. 320:

Ad foris bella viri venient, quos inter in armis Sexoni filient equites cyprisque coruscant. Lunatas Morini pelles, Etessaque comit. Apparant Galli, Germani que agitata Funda jacit glandes, hi fastibus, mre ministrant, Præsula jacit jaculae pectoribiles illi.

* **ETFUNDUS**, Fundus, ager. *Ordericus lib. 7. pag. 637: Ingentem exercitum Gallicum in duas partes dimisit Rex Henricus, ut nostras opprimeret. Etfundus geminio in punctum.*

* **ETHATIA**, Pactus Legis Salice tit. 2 art. 1. Si quis parcum anniculum furavit, Melib. intymis Ethatia cxx. den. qui faciunt sol. III. culpabilis judicatur, excepto capitale et delatatura. Locus hic videtur corruptus Eccardo, qui legen-

dum censem, in aryzinis secessit. Vocula in, inquit, hoc loco est prepositio nostra in Zyma idem est ad Zymam. Dolum et duplex in Zyma, Zyma, Duo formatum, Secessit, vel secessit, compositum est ex Sece, Sex, et Tis, Decem, quod supra etiam *Tzim*, nobis Saxonibus *Tzim*, Germanis ceteris *Zehn* effitter, unde sexaginta designat. Hac ratione in rytmis secessit erit in duplo sexaginta; Germanice: *Zweymahl sechzig*; Bis enim sexaginta denarii faciunt cxx. qui in lege nominantur.

* **ETHETA**, pro *Escheta*, ni fallor. Charta ann. 1224 ex Chartul. Campan. fol. 87: *Contre alias homines, suo ligio de modo habet vel in futurum per Ethetam est habituras, non obligat se erga Theobaldum comitem Campanis supradictum.*

Vide in *Escheta*.

* **ETHELINGI**, [Nobiles.] Vide *Adelinus*.

* **ETHHEUS**, [Pallidus. DIEF.]

* **ETHICA**, nude, vel *Ethica frebra*, quam Medicis *Hecticos*, a Greco traxit. Habitualis, ab Itz. *Habitus, Febris soluta difficultis, Gall. Hectique.* Occurrunt in Actis S. Martini tom. 3. pag. 889. Mail tom. 4. pag. 490. Junii tom. 1. pag. 788. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 508. etc. *Ethicus morbus*, in *Anecdota Martenianum* tom. 8. col. 1882.

* **ETHRISIS**, Eadem notione, apud Tiburtium Navarrum in *Miracula S. Francisci Solani*, Julii tom. 5. pag. 886.

* **ETHICALIS**, *Febris, Hectica, Gall. Fiebre etiique.* Acta B. Amadei tom. 2. Aug. pag. 604. col. 2: *Cum quadam puerilla... febre Ethicali efficeratur, esset quae multum extenuata, ac Ethicalis, ibid. pag. 682. col. 1. Vide *Ethica*.*

* **ETHICE**, Inter aliquot monasteria abbatis Cluniacensi subjecta memoratur *Monasteriorum sancti Eugendi Ethica*, in Choris. Frider. I. imper. ann. 1158. ex Chartul. Cluniac. ch. 214. Forte pro *Ethica*, feliciter.

* **ETHION**, [Gaudiosus. DIEF.]

* **ETHIQUE**, Vide infra *Etiquette*.

* **ETERA**, Littera Bartholomei Camerarii Francie ann. 1220. mense Novemb. ex Archivo Sangerman: *Et sciendam, quod ipsi Burgenses habeant Ethica sua pressorata ad quintam ollam ad torcular Abbatis predicti in eodem territorio adficatum. In Chartulario AB. fol. 108. recterior manus correxit, Et vnde Non male, ut puto.*

* **Vox**, ut opinor, uendose scripta, pro Et. Vide supra in hac voce.

* **ETHNIKE**, Donatio Deodati Clerici facta Monasterio Sthiensi ann. xxxii. regni Karoli gloriissimi Regis [¶] *Guerard. pag. 66: Mancipia cum omni Ethica et paculari eorum, campis, silvis, pratis, etc. Charta Waldeberti pro eod. Monasterio apud Folquinum: Vendidi et tradidi... mancipium unum cum omni Etica et paculari eorum, etc. Forte idem est quod Familia, a Greco ita, Genit. natio, et metaphorice Societas et genus hominum. Vide tamen ne idem sit quod Etica. [¶] *Anglosaxibus Ead. Possedit, unde Eadē, Angl. given up, overcame, granted, apud Bosworthum. Vide Aduo.**

* **ETHOS**, [More: item res Ethica, h. philosophia morum. Sidon. carm. 15. 101. Physica vel logico, logicum vel jungit ait Ethos.]

* **ETHYRODIANI**, *Heretici, qui dicunt Mariam virginem ante partum, non post partum. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7615. [¶] Ap. Papiam Ethyrodiani, sed leg.*

Evidiani, ex Isidor. Orig. lib. 8. cap. 5. sect. [7.]
• **ET**, Modus agri. Charta pro canonico Castrovili, ann. 1378. In Reg. 105. Chartop. reg. ch. 158: Sub quadam measure sit in Chateau, cum duabus Eties vingneorum siliis in Buxo, triginta solidi Turonenses. Vide supra. Extra.

• **ETICA**. Proprietate Eties, proprium. Gloss. Isid. Neutrum Intellexit Grevius.
• **ETIQUETTA**, a Gallico Etiquette, Schedula inscripta. Inventar. Chartar. reg. ann. 1482, fol. 96: Nume includuntur littera in quodam saculo cotato in Etiquette, viiiij. xiiij. Ibid. fol. 114: In Etiquette sive membranula pograment.

• **ETLEHA**. Capitulare de VIIIis cap. 40: Ut uniusquisque iudee per villas nostras, singulares, Etiehas, pavones, fasanos, semper habeant. Leg. Et Lehas. Nostrum etiamnum Layes, apri feminas vocant.

• **ETLIDUS**. Vide Litus post Litus.

• **ETNEKA**. Vide Ethnica.

• **ETRIDIA**, Indigne vel moleste, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7618.

• **ETRONUS**, Senza regno. Glossar. Lat. Ital. MS.

• **ETTHESAAL**. Danic lib. 8. § 71. apud Ludewig. tom. 12. Reliq. MSS. pag. 183: Item statuum est, quod in quolibet scat sit summa xxz, marcarum in prompta pecunia et nullus cognatus emendare cum cognati suo cognatum, tamen si pace privatus fuerit, tunc sepius. Vide Gorum.

• **ETUNIARE**, pro Idoneare, Etuniatus, pro Idoneatus. In aliquot Codd. Legis Rupinae, tit. 30. cap. 2. ut monit Steph. Brusius. Vide Idoneus.

• **ETYMOLOGICARE**, Etymologian vocis scrutari, explicare. Vita S. Domin. tom. 1. Aug. pag. 330. col. 2: Dominicus, qui (Dominini) vocatur et a Domino custoditus Etymologicatu... et.

• **EVACUARE**, Vacuum seu irritum reddere. Epistola Stephani VII Papae adv. Selvam et Hermemirum: Volens ipsius sanctorumque Apostolorum ejus instituta... penitus Evacuare. Vide infra. Vacuare. [9] Vide hanc vocem in Vacuo.]

• **EVACUARE**, Ventrem exonerare, vox Gall. Gall. Vider. Charta ann. 1196. apud Murator. tom. 2. Antq. Ital. med. svl col. 92: Et dixit, quod pater Ezzali Erwanoni debeat canes curis ducere ad Evacuandum pro suo feudo, quod a curia tenebat.

• **EVACUARIUM**, Apocya species. Vide in Vacuo.

• **EVACUATIO**, Abdicatio, rei possessio dimissio; Evacuationis Charta, qua quis ad majorem auctoritatem coram judicibus vel testibus rem aliquam ad alium transferit. Charta ann. 1105. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 367: Facta carta Evacuationis vel definitionis hujusmodi xv. Kat. Julii... Sign. Guillelmus Udalarius, qui hanc scripturam donatiois et Evacuationis fieri firmauit et testes firmare rogauit. Vide Evacuare et Finis.

• **EVACUTORIA**, [Apocya species.] Vide Vacuo.

• **EVADARI**, Reposare, flagitare. Papias, [et Gloss. Isidori.]

• **EVADANT**, pro Invador, aggressor, in Lit. pro restaur. commun. Tornac. ann. 1370. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 378. art. 26: Que s'aucuns foraus combus, ou fassoit assault ou invasion contre les bourgeois... et les bourgeois... multolet au metoit à mort l'assailant ou Evadant, etc.

• **EVADIATUS**, Is a quo ratione foris facti, vadum seu pignus ablatum est. Charta Florencia Calensis Abbatissam in Tabulario ejusd. loci pag. 183: Si autem vel latro vel alius homo aliquid forefactum faciens in illa prata inventus et captus per Evadiatus fuerit... justitia omnino nostra est. Vide Vadum.

• **EVAGATORIUM**. Ita inscribitur Peregrinatio Felici Fabri Dominican. Vide Ament. Iter. tom. 8. pag. 51. et Bibl. Script. Predicat. tom. 1. pag. 872.

• **EVAGIO**. Charta Theobaldi Abb. Floriac. ann. 1250: Item dictus Hugo debet citare Ebagio, et alias ballivus suorum Calerano. Prol. legendum Estagios vel Estagarios. Vide in hac voce.

• **EVALLATIFACIO**. [Expello], et quasi extra valum ejus. Vide in hac voce.

• **EVALUATIO**, Gall. Evaluation, Estimatio. Legitur in Registro Parlamenti anni 1450. apud Baluziolum tom. 2. Hist. Arvern. pag. 398.

• **EVANAMOTUS**, nomen, Cibus qui facile digeritur. Vide Incorporatio.

• Vox Graeca bona vite, Cibus optimus, clypeus, clyster. Glossar. medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 636: Evanadotum vinum, Alazandro bene nutritibile, ab Eu, quod est bene; et anadosis,

rediuvio.

• **EVANGELIARIUM**, Liber, in quo continentur Evangelia, quae in singulis Missis leguntur aut cantantur, quem, ut hodie habetur, a D. Hieronymo compositum, scribit Honorius Augustod. 1. cap. 88: [Gesta Gaufredi de Loduno, apud Mabilionum tom. 3. Anaelet. pag. 89]: Collectarium epistoliarum, Evangeliarium, Missale et duas ordinarias.]

• **EVANGELISTARUM**, Eadē notione. Chronicum Fossae novae: nn. 1176: Quatuor Evangelistariorum argentea, 12. crucis argenteae. Vide Monasticum Anglic. tom. 3. pag. 384. Evangelistariorum Gracilis recentioribus, de quo pluribus Leo Allatius Dissert. 1. de Libris Eccles. Gracor. ubi de lectione Evangelii in Ecclesia multa commentator. [9] Vide Montef. Palaeogr. Gr. pag. 866. 887.]

• Notaris Evangelier. Invent. Gall. S. Capel. Paris. Un Evangelier et un épistolaris de grana volume. Reg. sign. Pater Cam. Contra fol. 164. v. ubi de inauguratione regis et reginae: L'Evangelie, le grandeur des archevêques et des évêques, doit prendre l'Epangelier et porter au roy et à la royne à bœuf.

• **EVANGELISMUS** FESTUM, Dominicas Rogate. Vide in Dominica.

• **EVANGELISTA**, Letus nuntius. Ex nomine intitulatur S. Nicolaus in Charta ann. 1325. ex Reg. 61. Charlolph. reg. ch. 583: Ce fu fait de grace mil ccc. vint et chinc le Vendredi jour de fete saint Nicholas Euangeliiste. An quod nonen Grecum Νικολαος, vicit populi, boni omnis est? an quia pueri, ut fert vulgi opinio, coniunctum proxime futurum nuntiat.

• **EVANGELIUM**, seu Evangelii lectiones ex veteri instituto stantes audiisse fidèles pluribus probat Henric. Valesius ad lib. 3. Philostorgii cap. 5. pag. 208. [et D. Coustant. tom. 1. Epist. Rom. Pontif. col. 788.] Evangelium nudato ense in Vigilia Natalis Domini, in Matutinis, Moguntia legit Carolus IV. Imperator, ut est in M. Chronicis Belgico pag. 288. Continuator Nangii ann. 1378. de eodem Carolo: Et pour ce que de coutume l'Empereur dit la septième leçon à Matines, reueste de ses habits et enseignes Impos-

rieux, il fut assis par les gens du Roy, que ou Royaume ne le pourroit il faire, ne souffri ne iud aeroit. Bertrius in Cap. VII. pag. 87. de Sigismundo Imp.: Le lendemain vient l'Empereur la Messe, et S. Pierre de Rome, et le Pape chant la Messe, et l'Empereur dit l'Evangelie en l'habit de Diacre. Vetus ceremoniale MS. cap. Come on fait un Empereur: Le Pape doit chanter la Messe, et le Roy de France y peut estre, et doit dire l'Epistre: en son absence, le Roy de Sicile la doit dire: l'Empereur doit dire l'Evangelie, et estre couronné Empereur à S. Pierre de Rome, etc.

• **EVANGELIA PARVULA**, hoc est, Evangeliorum particulas in Schedula descriptas, inter superstitionis phylacteria recenset S. Hieronymus in Matthaeum cap. 23.

• **EVANGELIUM PLENARIUM**, Liber ecclesiasticus, in quo omnes ex Evangelio lectiones in sacris liturgiis recitari solita continentur. [9] Mallem quatuor Evangelia simili compacta intelligere.] Huius I. 2. Chronicu Centul. cap. 10: De libris, Evangelium unum auro scriptum cum tabulis argenteis auro et lapidis pretiosis mirifice paratum unum: aliud Evangelium plenarium unum. Vide Missale plenarium.

• **PURGATIO PER S. EVANGELIUM**. Anas. Bibl. in Pelagio PP: Qui Pelagius tenet Evangelium, et Crucem Domini super capite suum, in ambonem ascendas, satisfacto cuncto populo et plebi, quia nullum malum paragisset contra Vigilium. Marcellinus Comps. de eodem Pelagio: Apud S. Petrum in monte ascenso, Evangelioque super cumulum posito, iuramento se criminis purgavit.

• **DIVINATIO PER EVANGELII INSPECTIO-
NEM**. Vide Sotter. Sanctorum [100] Et Glossar. med. Gracil. in Suyoc tom. xvij. pag. 468.]

• **EVANGELIUM IN DORSO PORTARE**. Tabularium Ecclesie Landavensis, in Monast. Anglic. tom. 3. pag. 192: Et Rex circuens totum territorium, et portans Evangelium in dorso, cum Clericus portabat Crucis in manibus, et asperga aqua benedicta, simul cum pulvere pavimenti Ecclesie et sepulchri, in omnibus finibus perambulavit per totum, facta maledictione et excommunicatione ab omnibus uno ore, illis specialiter quicunque locum istum cum suo territorio, et finibus istis subscriptis, ab Ecclesia Landavie, et a Pastoriibus illius in eternum separaverit; data autem benedictione servatur in pace. Similia habes pag. 198: Et rex Arthus circuens territorium totum in giro suo, sparsa pulvere sepulchri S. Cinvanni discipuli S. Dubricii per totum confinium, antecedente sancta Cruce, cum aspergimus aqua Benedicte, et presente Episcopo Comerio, cum suo Clero, solus Rex portabat Evangelium in dorso confirmans elemosynam factam pro anima patris eius.

• **EVANGELII CONSANTUS**, Canticum Evangelicum Magnificat recte interpretat Nobil. ad vit. S. Arnulfi sec. 6. Bened. part. 2. pag. 550: In vigilia Domini Ascensionis cantabatur in ecclesia sancti Evangelii intra synaxis perpetuaria. Neque enim, ut monit Vir doctissimus, alia pars sancti Evangelii cantata fuisse videtur tunc temporis in synaxi vespertina. Id autem omnino aperie probat Officium proprium S. Emmeti tom. 9. Sept. Act. SS. pag. 512. col. 2. et pag. 514. col. 1. ubi ad Vespertas legitur: Antiphona ad Evangelium; que etiam nunc in monasterio S. Emmerammi ad

Magnificat cantatur, ut ex priore ejusdem monasterii testantur docti Editores.

EVANGELIUS DOMINI ABBATIS, hoc est, Capellanus, ut conjicit Mabillonius Annal. Beati. tom. 6. pag. 300. ad annum 1082.

EVANGELIZARE, Scripturas probare, Practicas.

EVANTATGUM, Jus praecipuum, prerogativa. Gall. Avantie. Charta Officialis Claramontensis anno 1834. apud Baluzium. tom. 2. Hist. Arverniae. 319. Post mortem tamquam dicit Ysabella tini et renatus... et omnes eventus de constitutione datis predictis duo milia dictiorum florilegiorum vocatis liberis ab ipsa Ysabele et ab alio viro, si contingebat, prorrogandis. Vide Avantagium.

EVANUARE, Dissipare, e conspectu tollere. Gall. Fair. evanouir. Vita S. Waitte. tom. 1. Aug. pag. 284. col. 2: Sed sanctus singularis specie illusorius, edito signo crucis Evansauit.

EVANUTUS. Elapsus. Petrus de Alecis Episcop. Senegal. in Itinerario Gregorii XI. Evanus octo diebus Pentecostes, adest dies sancte Trinitatis. Utitur non semel.

EVARC. Provocare. Glossar. Sangerman. n. 501.

Eo spectare videtur vos Ervaudi, quia iurgium, rixa significatur, in Lit. remiss. ann. 1412. ex Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 240: L'expresz espouvent d'icelle noz saults de son hostel... et rencontrant Martin Fromont lui dist: Qui te fait faire ces Ervaudies?

EVARIO LATRONUM, in Flcta lib. 1. cap. 20. § 12. Vide Escopium.

EVASTARE, pro Vastare, exoptotv, in Gl. Greco-Latinis.

EURANUS, Uno ligno, in Glossar. Lat. Ital. M.S. [90] An Ebenus, Germ. Ebenholz? Adel.

EUCARMEN. Antiphona, que ad oblationem in Liturgia sacra cantur. Grad. Albiense XI. sicc. ex Bibl. reg. Offertorio vorans Eucarmina, que super hostias oblatas Domine cani. Ecclesie.

EUCHARIS, Gr. εὐχαριστία. Interpres Ecccl. 6. 5: Lingua Eucharis in bono homine abundat. Gloss. Lat. Gal. San-german. MSS: Eucaris, Cratulus.

EUCARISTIA, ex εὐχαριστίᾳ, sacrum Christi Corpus in Mysterio sacrificio conjectum, de qua appellatione audierunt in primis Michael Dufresne Soc. Iesu Presbyt. frater & pauperis. In Dissertatione, scriptis ac historicis ineditis de Antiquitate Sacramentorum ritibus, dias. 4. cap. 3: Præterea huius etiam Sacramento ab institutione factaque Servatoris, idque præcipuum Eucharistia nomen indutum est. Quippe sacri testantur Evangeliste, cum illud institueret, Patri Redemptori ergo gratias, εὐχαριστίᾳ cap. 26. Mattheus, de Calice saltam. Et accipiens Calicem gratias egit: εὐχαριστίᾳ θεού avul. Tunc Luc. 22. cap. de ipso pane: Et accepto pane, inquit, gratias egit, εὐχαριστίᾳ θεού.

Paulus denique easdem omnino usurpat

voces hoc de Sacramento agens in Epist. 1. ad Corinth. cap. 11. Accepit. panem, et gratias agens fregit, dñeūs ēptov, καὶ εὐχαριστίᾳ, ita. Hoc igitur Sacramentum id nominis ab exemplo Servatoris obtinuit, quod eti non exst in Scriptura, usurpat illud Syrus Paraphrastes antiquissimus, usurpat Ignatius in sua ad Smyrnenses Epistola. Justinus, Irenaeus, aliquis primorum Ecclesiæ encyclorum scriptores, ut nihil dicam de recentiori-

bus. Quo in vocabulo, quod a parte una totum Domini designat actionem, que Deo Patri gratias egit, antequam panem uniuscumque consecrante merito, solliciti observant quidam Filium Dei umbra leges ad veritatem traducant. Quisque mos fuit populo Iudeo constitutum illud in quo Paschalis Agnus edebatur, populo claudente quod Porulum laudi appellabant. Explanatum autem ab gratiarum actione dictam Eucharistiam, ut pluribus explicatis Homili. 6. in Matthæum Chrysostomus: nec enim probatur quod in Libris Orig. cypris bonam gratiam S. Isidorus interpretatur: cui S. Thomas assentit. 8. pag. 78. a. 4. quod nomen petitum sit vel ex significazione futura gloria, quia gratia Dei vita eterna, ad Rom. 6. vel ex re quam continet, Christo videlicet, qui summa Gratia. Eucharistiam vocem passim usurpat Cyprianus Epist. 11. et alibi, ut et Patres alli, cu' us aliquot et præcipios ritus hic perstrin- genus.

Eucharistiæ panis forma præscribitur

in Stat. MSS. eccl. S. Laur. Rom.: Ordinarunt quod sacratissimum Corpus Domini nos. ri Jesu Christi in parvis frumentis at rotundis factum sit, et non per frusta pro infirmis reservetur.

Olim quotidie sacram Eucharistiam sumebant fideles, quod jam inde ab Apostolis usitatum fuisse docent non uno loco eorum Acta, ut et Cyprianus de Orat. Dominicana. [Et quod maxime notandum, Canon. Apost. 6. et 7. a communione separant omnes sive Clericis sive Laici qui Sacra intersunt, et sanctis mysteriis abstinent.] At desit monista Roma, Hieronymi potissimum state, ut ipse testatur in Epist. ad Lucam et Belicu, et in Apologet. ad Pammachium: Mediolani vero sub S. Ambrosi, ut patet lib. 4. et 5. de Sacramentis, in Africa denique usque ad S. Augustini statutum, ut colligere licet ex d. lib. S. Ambrosii de Sacramentis et lib. 2. de Serm. Dom. S. Chrysostom. Homil. 61. ad populum Antioch. 3. in Epist. ad Ephes. et 17. ad Hieron. eodem Augustino Epist. 116. cap. 2. etc.

Refrigerante secessim charitate, eo devenientem ab Eucharistia abstinentia ut coacti fuerint Episcopi leges ferentes ad compellendos fideles ad sacram communionem præcipuis saltem festi- tibus. Pascha, Pentecoste, Natali Domini communicandum statuant. Elliberiani Patres in Fragmentis can. 2. Idem decernit Concil. Epan. can. 35. Agathense can. 18. habet: Seculares qui Natales Domini, Pascha et Pentecosten non communiquerant, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur. Simili modo in Capitularibus nos. rorum lib. 2. cap. 45. præcipitur, Ut si non frequens, vel forlaici homines in anno communicent, nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur. Vide Concilium Turon. III. can. 50. Reginonem lib. 2. cap. 186. Burchardum lib. 5. cap. 17. Iovensem part. 2 cap. 27. Gratianum dist. 2. de consecrat. cap. 16. Et ipso.

Eucharistia in manus fideliū data. S. Augustinus Serm. de Temp. 222: Omnes viri quando communicare desiderant, levaverunt manus suas, et omnes militares exhibenter linquacim, ubi corpus Christi accipiant. Vide Baron. ann. 650. n. 55. Binium ad Concil. Toletan. I. Menardum ad Sanctamenta. Gregorii pag. 276. Henric. Valeatum ad Eusebii Hist. Eccles. lib. 7. cap. 9. Virum doc- tissimum Joan. Mabillonum in Prefat.

ad tom. 8. secundil. 8. Benedictini num. 11. Card. Bosa lib. 4. Rerum Liturgic. cap. 17. num. 8. etc.

Eucharistiam accipientes, cum

dixissent sacerdos: Corpus Christi, respon- dabant. Amen. S. August. Serm. 373: Audit Corpus Christi, et respondes Amen.

Et lib. 12. cont. Faustum cap. 10: Ha-bet enim magnam vocem Christi sanguis

in terris, cum eo accepto ab omnibus res-

pondetur. Amen. Idem testantur Cornelius PP. Epist. ad Fabium Antioch.

Hieronymus Epist. ad Pammach. Am-

brosius lib. 4. de sacram. cap. 5. et alli.

Eucharistiam domum delatam, et in

arca asservatam, scribunt Tertullianus

ab finem libri ad Mart. lib. 2. ad uxor.

[S. Cyr. lib. de Lapidis.] S. Augustin.

lib. 8. contra Crescon. cap. 11. Basil. M.

Epist. 268. Joan. Moesius cap. 29. 70.

Verum id can. 3. Concilii Cesarea-

gustani vetitum, quo anathematizatur

qui Eucharistia gratiam acceptam in

Ecclesia non consumpsisset. Vide Baron.

ann. 57. n. 149. 150. ann. 288. n. 2. [Con-

Cil. Tolet. I. cap. 14. Capitul. lib. 7.

cap. 473.]

Eucharistiam in sacra Liturgia a se

confectant, in Communione Symbolum,

sibi mutuo importebant Sacerdotes ac

Episcopi; cuius moribus exemplum habe-

tur apud Evagrium lib. 1. cap. 18. initio.

Eam ob rem etiam mittebat Episcopis et Sacerdotibus qui sacro non

interferunt. Testis est Ireneus Epist.

ad Victorem PP. apud D. Constant. tom.

1. Epistol. Rom. Pontif. pag. 106:

Verum qui te processerunt Presbyteri,

quem minime observarent (soundem ac

te monem) Ecclesiæ Presbyteri qui

observabant, Eucharistiam miserunt. Vide

Epist. Innocentii ad Decentium ibid.

pag. 556.

Eucharistiam a jejunis sumptam testan-

tantur Tertullianus lib. 2. ad uxor.

cap. 5. S. Ambrosius Serm. 8. in Psal.

118. 48. S. August. Epist. 118. cap.

6. Concil. Carthag. III. can. 29. S.

Eligius Noviom. Episc. Homil. 8. S.

Dorotheus doctr. 9. Walafridus Strab.

lib. de Reb. Eccles. cap. 19. Capitula

Theodori Cantuar. cap. 50. etc. [S.

Johann Chrysostomus Epist. 143. calum-

natores refellit, qui eum accusabant,

quasi Eucharistiam quibusdam non je-

nius tradidisset. In quibusdam tamen

Egypti Ecclesiæ post cenam offereb-

tur Sabbatho, dabaturque non jejunis, si

Socrati lib. 5. cap. 22. et Sozomeno lib.

7. cap. 19. fides habetur.]

Eucharistiam, seu Hostiam sanctam,

de manu Episcopi sumebant Presbyteri

recente promoti, quam usu quotidiano

usque ad quadragesimum diem consu-

mebant. Vide Fulbert. Carnot. Ep. 2.

Eucharistia olim data, suscepit Ex-

trema Unctione. Vide usus antiquos

Ordin. Cisterciensium cap. 38. Reticul-

Suessionensem in Statut. ann. 11. cap.

10. et quae annotat Menagius ad Sacra-

mentum. Gregorii pag. 288. (ad Mabill. in

Prefat. ad tom. 3. secundil. 3. Benedict.)

Eucharistiam aetate secundo in Ec-

clesiæ adserabant, fuisse etiam sub

ultraque spem, tantum in S. Chrysostom.

lib. 4. ad Innocent. PP. apud

D. Constant. tom. 1. pag. 788: Neque hic

malum stetit; sed ubi sacra erant repro-

bus ingressus militis, quorum aliqui, ut

comperimus, initiali non erant, viderunt

omnia que iusus erant, et Sanctissimus

Christi Sanguis, ut in tanto tumultu, in

prediciorum militum vestes effundebatur.

Mediolani in dolio aureo, ut scribit S.

Ambr. Epist. 4. n. 4. quod in Sanctuario

repositum erat, servabatur. Nec aliter intelligendus, ut arbitror. Anastasius in Vita Nicolai PP. I. auct. Murat. tom. 8. col. 258: *fecit autem Nicolaus in Basilica Salvatoria... Crucis de argento prorissimo, que pendent ante Figuram substantiam Carnis ejusdem Domini nostri Jesu Christi. Vide Cyprianum lib. de Lapsis. Basilium Epist. 389. Cyrrilum Alexand. in Prefat. adv. Antropomorphytas. Viam Sancti Galli cap. 19. etc.*

Eucharistiam Presbyter semper habeat paratum, ut quando quis infirmatur aut parvulus infirmus fuerit, statim eum communicet, ne sine communione moriatur. lib. 1. Capitul. cap. 156. lib. 5. cap. 57. Vide lib. 6. cap. 178. Walterus Aurel. cap. 7. Reginonem lib. 1. cap. 69. Burchardum lib. 5. cap. 10. Ivonem part. 2. cap. 20.

Eucharistia, quae asservatur, post quindecim dies renovanda statulitur libid.: Ordinarunt quod de xx in xv diebus renovassimum Corpus Christi renovetur, et capsa seu vas in quo reponitur super calcem bene mundetur... et quotiescumque Corpus Christi renovatur, fenesera in qua reponitur ab araneta et pulvinaria mundetur et pannus circum circa ponatur, quos rectores ipsi mundos et sine pulvinaria servare tenentur.

Eucharistiam Infantibus statim post baptismum etiam lactentibus data, ut est in Ordine Romano, et apud Alcuinum in S. Victoria ad Baptismum, et Hugo-nem in S. Victoria lib. 2. Speculi Eccl. cap. 20. Vita MS. S. Gervasii Diaconi Cenomanensis Mart.: *Dicobant enim quod in hora baptizatus Pontifex, peracto baptizante in se illius infantis, sic ut mors est, sanctum Christi Corpus misit, in lobis illius guttum sanguinis vidi, etc.* Ceteris porro infantibus non modo datum Eucharistiam, sed etiam correctum sacrum Calicem scribunt. S. Cyprianus lib. de Lapsis. S. Augustinus Epist. 28. 106. 107. lib. 8. de Trinitate cap. 10. lib. 8. contra Cresconium cap. 11. contra 2. Epist. Pelagianorum cap. 22. lib. 4. lib. 1. contra Julian. cap. 4. lib. 3. cap. 1. lib. 1. de Peccator. merit. cap. 19. 20. Jesse Ambian. Episc. etc. Addit. Lanfrancum Epist. 38. et ibi notas D. Luca Acherii. Menardum ad lib. Sacram. Gregorii pag. 106. Joan. Garnerium ad Marium Mercatorem tom. 1. pag. 79. et Card. Bona lib. 2. Rerum Liurg. cap. 19.

Ejusdem ritus meminit antiquissimus Ordo eccl. Ambros. ubi et Hostiam sacro Sanguinem intinctam isdem portectam fuisse observare est, apud Murrat. tom. 4. Antiq. Ital. med. av. col. 844. Peracto baptizante sequitur communio, quae cum his verbis ministratur: *Corpus Domini nostri Jesu Christi sanguine suo intinctum conservet animam tuam in vitam eternam. Amen.*

Eucharistiam, seu Hostias consecratae in libro Manuali, litterarum Presbyteros Hibernicos a collo suspensos deferre olim solitos, testatur Silvestris Quidius in Topogr. Hibern. dist. 2. cap. 18. [Idem de Monachus extra Monasterium ex eundem inuitu Inscriptio quam in libro cuiusdam codicis, in quo Gregorii compositione in Ezechielem continetur, antiquissimo charactere scriptam legisse se monet Mabill. Analect. tom. 4. pag. 40. Oportet Monacho ubicunque erarit, Eucharistiam semper secum rehat. Vide Gregorium M. Prefat. in Job, et lib. 3. Dialog. cap. 38.]

Eucharistiam, seu panem Eucharisticum, in sanguine intinctum sumebant

interdum Laici, quod mixto sacrificio communicare vocat Missa antiqua ex Codice Ratoldi Abbatis Corbeiensis, quod tam non semel vetitum. Vide Micrologum cap. 26. Paschalem II. PP. Ep. 32. Ivon. Carnot. part. 2. Decret. cap. 30. Concilium Londonense ann. 1175. can. 16. Ernulfum Roffensem Episcopum Ep. 2. tom. 2. Spicileg. pag. 19. Joan. Africen. de Off. Eccl. pag. 19. praeterea Massam ad Canon. 28. Concilii Claramontani, et ad calcem Hist. Beneharn. in Additione.

Sanguine intincta prescipue agrotis data ut eam facilius deglutirent: unde Paschalis II. PP. in Epist. 32. in qua hunc ritum pro laicis improbat, exceptionem addit. hanc: *Praeter in parvulis, ac omnino infirmis, qui panem absorbere non possunt. Missale MS. apud Murrat. tom. 4. Antiq. Ital. med. av. col. 844: In positio manum super infimum: nempe Olei sancti uncita subinde additur: Communica eum, et sic. Corpus Domini nostri Jesu Christi sanguine suo intinctum conseruet animam tuam in vitam. Oratio: Domine sancte Pater, te fideliter deprecemur, ut accipiente fratre nostro sacro-sanctam hand Eucharistiam Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi. Rituale MS. Monast. Bobiens. ibid. col. 845: Et cum viderint eum ad extum appropinquare, dandum est illi Corpus et Sanguinem Domini, etiam si ipso comedisset... Et cum posuerit in ore ipsius Eucharistiam, dicat sacerdos: Corpus Domini Jesu Christi Sanguine suo intinctum inquit mundet te, etc.*

Eucharistia ori moribundorum infusa, lib. 5. Capitul. cap. 120. 140. et in Canonibus Isaaci Episc. Lingon. tit. 1. 2. 20.

Eucharistiam mortuis datam, et in os missam, antequam humo nandarentur, observare est ex Concilio III. Carthag. 6. et Autisiad. can. 12. 36. Criscono cap. 247. ubi id veteratum.

Eucharistiam dari energumenis, veiant Capitulari Attonis Episc. cap. 76. [Si dociles sint, permittunt Concilia Araus. et Arelat. II. can. 38.]

Eucharistiam agrotis deferebant laici, cum presbyter infirmus aut absens erat. Stat. Concord. Guid. Lexov. episc. ann. 1321. ex Cod. reg. 4633: *Nec permit-tant (sacerdotis) dioecesanos deferre infirmis sanctum Corpus Domini, nisi in necessitate, cum sacerdos fuerit absens vel infirmus. Vix persisteret quo spectat caput 12. Stat. eccl. Turon. ann. 1386. b. ex cod. reg. 1287: Inhibebant presbyteris sacrae hostiae dent pueri nullummodo, nisi communicandi causa, in die Pascha. Obscurior videtur Gallica verba: *Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie.* Vide Notas. Binil ad hoc Concilium, et Capitulare Aquitani cap. 64. Leges Kanuti Regis cap. 5. edit. Saxonice, et apud Bromptonum, Presbytero, si *Sacramentales* non habeat, super sanctum Corpus Domini se purgare poterit.*

Eucharistia in nubibus delata legitur apud S. Ambros. lib. de Obitu Satyri fratri, lib. 3. de Offic. cap. 36. Gregorium M. PP. lib. 3. Dial. cap. 37. Matthaeum Paris ann. 1247. Joinville in S. Ludovico pag. 8. et 112. Sed id cum a Legato Apostolico, scribit in eius Vita Gaufridus de Belloloco cap. 9. ut tunc profectio in navigio suo deferre licet, quod alii peregrini quatuorcumque manus facere non solebant. Vide Missa sicca.

Sacram Eucharistiam in vase aureo in

equo albo delata in solenni in urbem Romanum summi Pontificis ingressu, scribit Martinus Ballarius sub ann. 1551: *Lui etant assis sur une chaire porde sur les espoules de deux hommes, et en ses habits Pontificaux, hornis la tygare marchant devant lui une haquene blanche, sur laquelle reposoit le Sacrement de l'Aust', et estoit ladiote haquene conduise par deux hommes.*

EUCHARISTIA. Pro sacra pyxide, seu Ciborio, Gall. Ciborio. Hist. MS. Beccan. Monast. ex Archivo ejusdem pag. 96. n. 2: Festinato ivit Abbas, sed nullum in Eucharistia inventi hostiam. Et pag. 581. num. 17: *Dedit dono Ecclesiae S. Petri de Pratellis Eucharistiam, ubi Corpus Domini debet esse super altare.*

EUCHARISTIA. Pro Festa sancti Sacra-menti, non semel in Ordinario MS. Ecclesie Rotomagensis.

Occurrit etiam in Obituar. eccl. Lin-gon. ex Cod. reg. 5191. fol. 121. v.

PURGATIO PER EUCHARISTIAM. Iis, quas vulgares vocant, videtur accenserit, cum unicum Sacramentum, seu jura-mentum pro Canonica receptum sit; est ab ipsius summis Pontificibus et Episcopis legatur inita, et in Conciliosis approbata: in quibus eis modi purgatio per divinas Eucharistias, seu Sacramenti dominici perceptionem, Sacerdotibus potissimum imponitur, a quibus jura-mentum exigere nefas duebant, ne manus, per quam Corpus et Sanguis Christi conficitur, juramento polluere. Coacilium Triburicense cap. 21: *Laicus per juramentum si necesse sit, se expurget; Presbyter vero vice juramenti per sacerdotium consecrationem interrogetur, quia Sacerdotes ex levi cause juraro non debent.* Mutuit enim per quam Corpus et Sanguis Domini conficitur, juramento polluere, et Abbas etc. ubi Consecrationem intelligo, non in Sacerdotem, sed Cor-porem, et Sanguinis Christi. Sacramen-tum, inter Missam solemnia, quod indicat Concilium Wormaciense cap. 10: *Si Episcopo aut Presbytero causa criminis, hoc in homicidium, in adulterium, furtum, et maleficium impunitum fuerit, pro singulis Missam celebrare debet, et communicare, et de singulis ibi impunitis innocentibus se ostendere.* Idem Corci-um cap. 15: *Septem contingit, ut in no-nasteris furtis perpetrentur, et qui haec committant, ignorentur. Idcirco statui-mus, ut quando ipsi fratres de talibus se expurgare debuerint, Missa ab Abbatore celebretur, vel aliquo cui ipse Abbas preceperit, presentibus fratribus, et sic expleta Missa, omnes communicent in hac verba: *Corpus Domini sit mihi ad proba-tionem hodie.* Vide Notas. Binil ad hoc Concilium, et Capitulare Aquitani cap. 64. Leges Kanuti Regis cap. 5. edit. Saxonice, et apud Bromptonum, Presbytero, si *Sacramentales* non habeat, super sanctum Corpus Domini se purgare poterit.*

Ita apud Ditmarum lib. 2. pag. 25. cum Abraham Frisingensis Episcopus, quod a Julia Henrici Bavarii Ducis uxore actum vidua, impensis dilectus fuisset, ab aliquo viris infamaretur: ea extincta, in die eius depositionis, ab eodem Antistite Missam cantante sic expurgata est: *Ante communionem, is versus ad populum, quae misericordia ejus fuerint, circumstantibus ininde hoc inquiens, delictum, quo disfamata fuit, si hec unquam commisi, faciat omnipotens Pater Filii suimet Corporis et Sanguinis salutare remedium mihi prouenire ad.*

judicium, et ad debitam damnationem, animusque ejus ad perpetuam salvacionem. Ac tunc cum mentis ac corporis innocentia sumptis unicum cunctis fidibus remedium. Creditusque populus, quanvis sero, et cum detractione, injusa plus ei profuit, cum nocere studuit. Nec absimile illud quod profert exemplum Adam Bremerius cap. 147, et ex eo Albertus Stadensis ann. 1061, ubi alt in Concilio Moguntino, Spirensen Episcopum Sibiconem, cui adulterii crimen intendebatur, examinatione Sacrae Scripti purgatum esse. Sic apud Reginonem ann. 941. Fideicors Archiepiscoporum conspiracionis in Imperatore accusatus, publica se examinatione, percepit corporis et sanguinis Domini coram populo in Ecclesia purgavit.

Eodem perinde se judicio purgavit Gregorius VII. apud Lambertum Schaffinam. ann. 1077: Absolutus et (Henrico Imp.) ab excommunicatione, Papa Missa solenniter celebravit, confectaque carne solatione, Regio capitulo, et frequenti processione manus Corpus Dominicum. Ego, inquit, jumentum a te tuisque fautoribus litteras acceperit, quibus me insinuamus Sedens Apostolicam per soniacam heresem occupasse... et licet multorum idoneorum certe festum additulationis crimine refelleret queam... ego tamen ne humana potius quam divinum videtur testimonio, ut satisfactionis compendio omnem omnibus scandali scrupulum de medio auferam, ecc. Corpus Dominicum, quod sumptus ero, incepseruntur mihi hodie fiat innocentiae, ut omnipotens Deus suo me hodie iudicio vel absolvat objecti criminis suspicione, si innocens sum; vel subitanea interima morte, si reus. Hec et alia, ut solemnis est, prefatis verba terribili, quibus Deum cause sua exquisissimum judicem, et innocentem assertorem ad eam precebat, partem Dominicorum Corporis accepti, et comedit, etc. Vide eundem n. ann. 1050. Existit, inquit Glaber Rudolph. lib. 5, cap. 1, quidam nostro tempore in Clericali habitu, dum jure culparetur quodam crimen, contigit ut sumeret auctor judicio examinari donum Eucharistie, Calixti videlicet sanguinis Christi, cui protinus per medium umbilici sordida visa est para candidissima quam sumptuosa rebus sacramenti, dans procul dubio evidens indicatio reatus ei indigne percipientis. Illico vero confitens, quod prius negaverat, digno puniuit.

Non paucis annis istiusmodi per Eucharistie purgationis ex presbyteris, clericis, ac Monachis tales ex parte suggerunt Scripturas, in quibus praecipitatis insigne aliquid est, quod ex Tabulari Flaviniensi descriptae Simondus post Constantiam Remenam ann. 884, et Chiffletius in Historia Trenchoriensi pag. 212, quo Gyfredus Monachus Flaviniensis obiectum sibi crimen cedidit Adalgarii Episcopi Heduensis in Synodo per Eucharistie sumptionem diluit, ubi haec habentur Quod tertio sub testificatione Spiritus clamarunt subentes, et nihil prorsus verisimile repentes, sancuerunt communis consilio, ut quia nec convictum, nec etiam confessum experibantur, tamen quia ventilatum, et usquam locorum erat divulgatum, ut ab omni suspicione libererrimus redoleretur, in viciniori Synodo, quam omni reverentia dignus Guada Anistes erga filios Ecclesie celebraret. Corporis Christi et Sanguinis illo examine, quod solum verius probatur et territorius, immo salubrius creditur, a

fragito divulgato publice expiatetur. Eo scilicet tenore eundem prius testificantes, ut si in aliquo conscientia fanti placiti foret, nulla modo ad sacra sumenda accederet: et si forte temerarie presumeret, censura sancti Spiritus, et auctoritate Apostolorum Principis ab ipso vivisimo redemptoris nostre pretio extorris fieret, et cum Iudei Domini proditore dannatus, eternis irremediabiliter suppliciis addeceretur. Sin vero immunis se esse per omnia per nosceret, fuisse misericordie Dei, fanti misericordia donum ad salutis sue remedium saluberrime percipere non disideret; quod cum omnibus sequaque salvi fuit. Igitur Pastor plausim misericordia motus, illius causa opus Flaviniensem Cenobium, et castrum publicum sanctarum Synodus propriis Ecclesie colligata, Missarum solemnitas deductus, omnibus in unum qui adserit in primis Ecclesia S. Petri collecta, iam ex profectu, promovit virum, ut ait sibi ipsi conscientia dictaret, ad sacra sumenda, aut etiam refugienda quoque felicitudo scipsum preficeret. Quiquis in nullo hesitans, tecum sibi et ipsius quod percepturus erat redemptio nisi premium in te-simoniun et iudicium invocare, idissime, omnibus et in prospectu, cuique supra fuerant prefixa votis, cum omibus peregit. Mox additur in purgationis ejusmodi, item datum accusatio instrumentum. Historia Trevirens. pag. 243, de quadam Sacerdotie de his res suscipio: Contra illa timens, ne Presbyteri privaretur honore, respondit ad hujus suspicionis notam ab alienando libenter velle summa examinatione subire sentientiam. Quod dictum cum placuisse omnibus, jussus est Missam celebrare, et sacram Canonem, qui Secreta, vel Actio dicitur, sicut etiam, excelsa voce decantore, ut quia mysterio pretiosum Corporis et Sanguinis Christi presupposuit detrahere, ipsum probaret virtute. Missa ita que decursa, ubi ad communicandum per ventum est, Episcopus verba imprecations huysmodi intulit, dicens: Si vivissemus hoc salutis nostra Sacramentum, quod manibus tenes, non vere Corpus Christi et Sanguinem esse ausus es in propiore garris, cum ictu mysterii contestatione interdico quoguomodo proximas accipere: si vero non ita, sed Catholice profiteris, accipe, et accepti. Verumtamen qualiter idem recte depositionis munus ad damnationem sui in obijectione referuntur per vacante non iudicati. Cum enim esset in grammatizatione angustie constitutus, omnibus factis, et ministeri actionibus, codice contrito supplex, et obtinacis ab instanti commissione liberari. Aliud exemplum ejusmodi iudicii per sacram Eucharistiam inita in Lambrione Augustensi Episcopo recitat Bertholdus Constanciensis ann. 1077. Predictis denique addendum videtur quod habent Liges Howi Boni Regis Wallie cap. 25 ubi de Sacramentis et iure urando: In alio caso nonne dies dasur Domino ad connumerandum quater juramentum praestiterit: Sacerdoti vero ad idem dantur inducere usque ad tempus quo possit Missam celebrare.

Fatendum tamen non ipsiis dantur Sacerdotibus proprium fuisse ejusmodi per divinam Eucharistiam purgationem: cum hanc ab Eulalio Arvernensi Comite, a quo matrem suffocatus ad strangulatum fama erat, exegiter Cantinius ejusdem civitatis Episcopus, apud Gregorium Turon. lib. 10 cap. 8. Cum enim ad communicandum ventum esset, et Eulalius ad altare accessisset, at

Episcopus: Rumor populi parviciadam te proclamat esse, ego vero ultra perpetuaria hoc scelus, an non, ignoro: idcirco in Dei hoc et Beati Martyris Juliani statutus iudiciorum. Tu vero si idoneus es, ut adseris, accede propius, et sume tibi Eucharistie particulam, atque imponere ori tuo. Erit Deus inspecto conscientie tua. At illa accepta Eucharistie communians accessit. Eamdem legem olim prescrivit Adriatus PP. Lothario Regi Lotharingio Chronicone Reichenbergensis Monasteri ann. 870. Lotharius Rex ab Adriano episcopus Romae tenet, qui cum ab eo Prosesse interrogatur, si nominis predecessoris sui Nicolai PP. hacten observasset, et iuraverat custodiisse, et illa mentitur omnia se observasse, respondit: et Prosesse et Optimates qui cum eo venerant, eadem testificarentur, nec ultra persona inventaretur, quia contra Regem legitimum uidentur certamen inre contrauersio: Adrianus PP. dedit Regi, et omnibus concitis qui accedebant, communionem Corporis et Sanguinis Domini de manibus suis ad Missarum solemnis: ita ut si vera essent quae ipsi testificati fuerant, proficeret eis in vitam eternam. Ita Lotharius Roma egressus morbo corripitur, et Placentiam civitatem perueniens, diem clausit extremum 6. id. Aug. Omnes etiam ruit, qui ausu leuiteram communionem sub tali contestatione porrectam sumere presumperunt, divino iudicio percussi, ab hac luce subtrahuntur, antequam subsequens anni redire principium. Eadem narrant Annales Francorum Metenses, et Regino ann. 889. Florentinus Wigorn. ann. 870. et Radulphus de Diceto ann. 872.

Simili pariter lege obstringere voluerat Henricus Imp. Gregorius VII. PP. quod ille renuit, conscientia sua prohibitus, ut haberet Schafaburgensis ann. 1077. Meminit præterea Helgaudus in Vita Roberti Regis Franc. ejusmodi per Eucharistiam examinationis, formulamque indicat: Presuli quidam de Domino non bene sentienti, et querenti pro quibusdam causis probationem in corpore Domini nostri Jesu Christi, indigne Re... et scripsit ei in his verbis: Miror qua ratione questerie pro tuis ini quisissimis imperiis, et pro infestato odio, quod erga Dei servos habes, examinationem in Corpore et Sanguine Domini, et cum hoc sit quod a deinceps Sacerdoti dicitur, Corpis Domini nostri Jesu Christi sit ibi sedis anima et corporis, cur tu temerario ore et polluto linguis, et digno ea accepisti cum quibus nullus qui nobiscum agnus? Non dissimilat istud rite anniversaria orationis, et in feruimus doloris humani dñe in connexis natura? Addit Albertus Stadensis ann. 1224, et Guibertum lib. 3. de Vita sua cap. 18.

Priusquam autem quis admitteretur ad ejusmodi purgationem, tenebantur, sacramento ad sancta Evangelia presbito prius, se culpa excuse. S. Leo PP. aut quis alius, ex MS. Statutum ait, ut per quatuor sancta Evangelia testetur, qui verum dicere probatur, antequam Communicet, et deinde sub iudicio stampa reclingatur. Vide Judicia Withredi Regis Cantuarior. cap. 28.

• EUCARISTIALE Vas in quo Eucharistie asservatur, in Pontif. Mogunt. Ms. fol. 110. v. Eucharistiale vasculum, in altero antiquissimo Pontif. Vide infra Missa Eucharistialis.

1. EUCHETÆ, vel EUCHITÆ, Græcis Euxytra, Orantes. Sic dicti sunt quidam haereticis, qui solas preces ad salutem satis esse somnabant. De his Epiphani-

Hær. 80. August. Hær. cap. 58. Rhodig. 2. 16.
 • **EUCHIMUS.** Gr. εὐχος; Optimus. Alex. Iatrosoph. MS. lib. 1. Passion. cap. 31: Sint omnes cibi Euchimi. Ubi Glossa: Euchimi bonos huncores generantes. Vide supra Euanaadotus.

• **EUCHONOMUS** pro Economus, semel et aliter in Charta Henr. comit. ex Lib. ab episc. Carnot. et in alla Phil. I. reg. Franc. ann. 1103. Ibid.

• **EUDILIA.** Servies fair à homme. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884.

EUBOXUS, ex Gr. εὐότος, Gloriosus. Fridegodus in S. Willfrido cap. 6:

Cum quae Eudoxus mortuus committere cauas. (oo Forte Fideles. Eudoxia enim statua dies dicitur ab Epiphanius. Vide H. Stephan. Thesaur. Ling. Grac. edit. Didot. tom. 8. col. 228.)

EVE et **TENE**, dicuntur nativi de ave et tritavo, quorum majores servitum servierunt. Ita Skeneus lib. de Verb. significat:

EVECTIO. Diploma, codicillus, libellus, quo cursu publico attendi facultatur. Gloss. Gr. Lat.: Σύνθησις, sigillatio, evectio. Alibi: Ξεκούρησθαι, evectio, exportatio. Nestorius. Patr. GP. contra Pelagianos apud Marium. Mercatorum pag. 130. *Evectionem regiam non habentes, cursu regali ite quo pacto conficiantur.* Theodericus Rex apud Senatorum lib. 5. Ep. 5: *Ut sive Gothus sit, aut Romanus, qui sine nostra, vel sorum, quorum intercessione, Evectione vere dum proximitate attingere, per unum eum centum statim solidos a te cogatur exolvere.* Idem lib. 6. Ep. 3. *Prosectorum Pretorio muneris fuisse inuitu Evectione dare.* Passim in Cod. Theod. et Justin. tit. De cursu publico de Munerariis. De Commeatu, etc. apud Symmachum lib. 1. Epist. 6 lib. 4. Ep. 48. lib. 7. Ep. 95. lib. 9. Ep. 20. S. Augustinum lib. 5. Confess. cap. 13. et Ep. 53. Serm. de Temp. 180. B. Hieron. in Hilarione. Gregorium Tur. lib. 9. Hist. cap. 9. Marcusfum lib. 1. form. 11. Sulpius Severum lib. 2. His. Pothini lib. 4. de Mirac. S. Martini. Sidon. lib. 5. Ep. 20. etc. Exstat præterea formula ipsius Evectionis apud S. Athanasium Apologia 2. de fuga sua pag. 821. Hinc.

EVECTIO, pro ipsius **Equis**, seu **Equitatus**, ubi de visitationibus Episcoporum et Archidiacorum, etc. in Statutis Hungonis V. Abbatis Cluniac. pag. 1467. Bibl. Cluniac. in Concilio Melitano VII. can. 4. Lateranensi III. sub Alexandre III. can. 4. Lateranensi IV. sub Innocentio III. can. II. 82. Alberni ann. 1254. can. 59. Viennensis ann. 1267. can. 2. Londinensi ann. 1288. cap. 19. Synodo Santoniensi ann. 1262. can. 4. (ubi Concilium Sarisberiense ann. 1217. can. 77. habet equos:) apud Stephanum Tornac. Epist. 130. (30). In veteri Charta apud Jacob. Petitiū post Pennitentiā Teodori pag. 685. etc.

EVECTIO NAVALIS, apud Victorem Vitensem lib. 3. de Persecut. Vandal. pag. 42. pro ipsis navibus: *Omnis simili est Evectione Navalii de proximo confugit.* Vetus kar. ann. 707: *Inde Navalii Evectione per Ligatum fluvium usque ad Sclavis castrenses pertinet.*

EVECTUNCULA, apud Paulum Diacon. Emeritensem lib. de Isp. Emerit. in S. Masons cap. 10. lib. perperam editum. Eventiuncula. Vide Synthema.

• **EVEGERE**, pro Eventiere. Gall. Votatur. Charta ann. 900. apud Murator.

tom. 1. Antio. Ital. med. xvi col. 721: *Et ipso nostro grano vel vino redditum quamque exenias et operas... studere et triturare, atque Evegeri facere, dare et consignare debeamus Aliis ann. 937. Ibid. tom. 3. col. 719: Illi vero, qui de villa Lemonta videntur esse, nec ligna ad ipsas olivas premere, nec ligna ad ipsas olivas dare, debent omnes colligere, et vase coram ad utilitatem predictis olive, quantum opus est, debent dare, seu et simul omnes debent certi adjuvare ad inquirandum, prout necesse fuerit. Vide Eventio.*

• **EVELLATIUS.** Destructio, quasi. Eventio. Charta ann. 1381. in Reg. 66. Charthop. reg. ch. 521: *De quibus (fossatis) erant et eorum praedecessores fuerant in possessione pacifica vel quasi a tempore Evectionis seu destructionis murorum, et implicationis fossorum seu vallorum Tholone.* Vide mox.

• **EVELLATUS.** Evulsus. Hist. translat. S. Corn. PP. tom. 7. Collect. Histor. Franc. pag. 874: *Dempitis acutis viribus surculisque silvarum radibus, Evellatis omnibus, etc.* Nostri Errachier et Erracher, eodem sensu, dixerunt. Charta ann. 1381. in Chartul. S. Vinc. Laudun. La poursuite... de bos coppé ou Errachier, etc. (It. remiss. ann. 1370. in Reg. 115. Chartop. reg. ch. 262) *Icelli Hennequin emponga edidit Colin par sa barbe en le tirant et rachant si fort qu'il en Erraga une partie, Errachier et Erracher, eadem acceptance.* Vita J. C. Ms. 1.

Pour chou fait Diez l'arbre Erracher.

Mirac. MSS. B. M. V. lib. 1:

Et si duremunt l'arbre,

Ca se de la la que la Eura.

Errager, in Poem. A. C. Ms. part. 1:

Un Grien qui tui se lance, qui est venus joustier.

Du poing li Errage, le cur se fait voulier.

• **EVELLENS-PALUM.** Cognomen, Gall. Arrache pel. Chartul. S. Petri Carnot. ch. 10. *In geligerius de Merzille et Odo cognomine Evelleens palum.* etc.

• **EVELLERARE.** Vellere, spoliare. Willem Brito lib. 7. Phillip. pag. 189.

Dom lupes ejus oves damis Evelleare aspira.

• **EVENDEGATUS.** Vide in Evidicare.

• **EVENIDICARE.** Sibi asserere, obtinere. Gall. *Reverendiquer.* Charta Hodeni Ducis ann. 704. apud Marten. Ampliss. Collect. tom. 1. col. 14... Qui Dominum tradidit, et insuper inferat tibi una cum cogente fisco auri libras v. argenti pondo XX. et nec sic quidem quod repetit Eventicare valeat. Vide Eventicare.

• **EVENDO.** [Vendo. Borrich. cogit. 275.]

• **EVENTAINTER.** Casu, fortuito. Vocabul. compend. ex Summa Iauensi. videtur. Accidio: Eventienter, adveniamentum, eschamant.

• **EVENTIMENTUM.** Possessio obveniens alio: si quod varie fit, ut supra dictum est in *Evectione.* Charta ann. 1371. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 877: *Totum jus et omnem actionem, successio- nem, Eventimentum (i.e. eventimentum) et escheyant, ne min nobis Anxi... pertinere interuenit.*

• **EVENTAGIUM.** Jus praecipuum, prerogativa. Charta Theob. comit. Campan. ann. 1224. de partitione inter liberos musculos baronum posse obtinere parentum suorum. in Chartul. Campan. ex Cam. Comput. Paris. : *Si haberent inter se dominum fortis, secundariae habent eam cum omni Eventagio de feodis, carucagis, pratis, vineis, aqua, stagno,*

que essent infra parrochias ville in qua esset domus illa... Ita quisquis coram haberet in suo castello Eventagium, castro, sicut superior est expressum. Vide supra Eventagium 1.

• **EVENTAMENTUM.** Eventus, casus, Gall. Eventement. Schedula MS. oblati Concilio Constantiensi: Reducentes a i monioriam processum, acta, Eventamenta, sententias et pronuntiationes dudum Pius contra Petrum de Luna... factas, et latas, etc.

• Locum citatum vide apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1280. ubi rursum legitur: *Predictos processus, acta, Eventamenta et sententias, cassamus et annulamus.* Unde manifestum fit de his instrumentis intelligendum, legem dumque fortassis Erramenta. Vide suu in hac voce.

• **EVENTARE.** Aerem sibi vel alteri concitare, vel captare. Eventer. Mich. Scutus lib. 1. Mensa Philosophica cap. 5. *Est querendus loca tranquillitas et quietus, et a vento Eventatus.* Lib. 4 cap. 17: *Et cum ille Eventaret se, etc.* [Le Roman. de Partonope MS.:

Gaudia est oisus du torrei,
Partonope romaine o ad
Pour et estre et Esvante,
Se vont uei pour ar ester.]

• Hinc nostris Eventour. Flabellum Lit. remiss. ann. 1381. in Reg. 126. Charthop. reg. ch. 48: *Le suppliant trouva d'aventure un Eventour de plumes, duquel il erraient le feu, ou l'en faisaient la-dite fause monnaie.* Ejusdem originis Eventor, et Eventeur, pro foli umbilico, vulgo Bondon. Lit. remiss. ann. 1391. in Reg. 140. ch. 241: *Le treu ou Eventor, parmi lequel l'en mettoit le vin ondit tonnel.* Aliis ann. 1418. in Reg. 168. ch. 97: *De laquelle queue de vin le suppliant but par plusieurs fois a un chameau par le bondon ou Eventure.*

• **EVENTARE.** Alii notione, apud Alex. Iatrosoph. Ms. lib. 2. Tassion. cap. 129: *In quibus autem non sunt Eventare aut desiccare opus hec hemis, utilissimi sunt sacelli de furfuribus facti.*

• **EVENTARIO.** Artis captatio et ejusdem impressio. Lit. remiss. ann. 1381. in Reg. 133. Charthop. reg. ch. 314. *Vulnerava in capite, illa quod infra quatuor dies, forte propter suum malum regimen et Eventationem seu majoris nervi quam potestibat sumptionem, diem suum clausit extremum.*

• **EVENTIO.** pro Eventus, casus, dixit Bernardus Monachus in Ordine Cluniac. cap. 17.

• **EVENTUR.** Fortuna. Gall. Avanture. Lamberton Ardensis pag. 251: *Sens et decrepitus, et quod veterum Eventuras, et fabulas, et Historias et narrarent, veni valatur, vide Avantura.*

• **EVENTURA** Caducum seu quidquid ex confusione, escusis domino, fuit aut prædicti quasi fortuito obveniens. Stat super redit. Ralph. in Reg. Cam. Comput. Paris. sign. Vienne fol. 48. r: *Erunt domino grossa emende pretermis predictione, excedente et compositiones grosse.* Eventura exi-comitatu et confusione. Vide Avantura 3.

• **EVENTUS.** Adventus. Gall. Arrive. Comput. ann. 1357. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 190. col. 2: *Pro loqueris novem ronistorum quos equitatu quatuor ex dominis consulibus, cum fuerint ante ad Eventum uoxis Petri Scatisse. Deliber. const. Nem. ann. 1358. Ibid. pag. 283. col. 2: Quod solutatur financia, et manulevetur usque*

ad Eventum illorum, qui accedere debent apud Biteria, etc.

○ **EVERA.** *La mondicia, in Glossar. Lat. Ital. Ms. Vide Everiatores.*

○ **EVERBERARE.** *Vt quadam excitare, impetrare. Barthii Glossarium ex Balduini Hist. Palerst.*

○ **EVERCLUM.** Papias: *Sagena, retia, reundum Graece, vulgo Evercium dicitur.* [2] In Gloss. cod. reg. 7614 *Vulgo autem Nerundum dicitur.] Latinis Everculum, et vericulum rite piscatorum vocant Ulpianus in. 1. Injuriarum. D. de Injuriis (Lib. 47. tit. 10. fr. 13. § 7.) Si quis me prohibeat in mari piscari, vel Everculum, quod Graece oxyr, dicitur, ducatur.*

○ **EVERCORES.** Vide Eures.

○ **EVERENDA.** *Indolentia. Papias.*

○ **EVERNARE.** *Malum, ut Invitare, quam pro Enevare, ut suscipitur doce. Editorum in Cod. A. Fiduci tom. 6. Aug. pag. 601. col. 2. Multa enim faciles erunt malignandi pretenderi occasio- nes, duas vel ad lucrum Evernare, vel ad amorem infant.*

○ **EVERNE.** [Dicuntur purgatio quadam domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferendus est, qua sit per everniatrem, certo genere scoparum adhibito, ab extra verendo dicta. *Fest. in Evernare, ubi ali scribunt Ex- terre, et Evernare, et Everne.*]

○ **EVERNIATORES.** Qui d'functorum umbrae colligunt. Glossar. Sangermannum. 501. Quid hinc sint nos docet Festus, a quo Everniator vocatur. Qui, accepta pure hereditate, justa facere de- functo debet: quia si non fererit, seu quod in eave turbaverit, suo capite luit. Id nomen dactum a Verendo. Nam ever- sunt purgatio quedam domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferendus est, que fit per Everniatorem, certo genere scoparum adhibito, ab extra verendo

di-
tarum.

○ **EVERSALICA MINOR.** Scriptura genuis. Vide in Scriptura.

○ **EVERTERE PEGORA, CABALLOS, INJU- RIA occidere, vel disperdere dole mulo: in Legibus Wisigoth. lib. 8. tit. 4. 120. tit. 5. 1. 7. et in Leg. Burgurd. tit. 10. § 4.**

○ **EVEK.** [Episcopus. Gall. *Evesque*, ut videtur Hofmanno, haud sine probabilitate.] Versus scriptus in codice Evangeliorum, in Chronica Novohollandie cap. 19. tom. 2. Hist. Francor. pag. 227.

Frodoinus qui pridem Pastor et iunctus Eves: Non per decus stabu custos oriumque est.

○ **EVEXUM.** *Poli clima, in Transalpina. S. Githlach. April. tom. 2. pag. 55. Idem quod Virgilio *Convercum culu;* *Convercum autem, ut exponit Festus, est ex omni parte declinatum, qualis est natura celi, quod ex omni parte ad terram versus declinatum est. Verum fortassis *petram legendum, Convercum poli clima.***

○ **EUFORTIUM.** *Bona fortuna, in Vita B. Ludwini, n. 30. April. tom. 2. pag. 304. Glossar. Lat. Gall. Sangermannum. 501. et al. cod. reg. 7614.] *Bonne fortune.**

○ **EUGA.** f. Inguen. Gall. Aine. Mirac. MSS. Urbani PP. V. *Habebat solum pessualem et bossem in Euga.*

○ **EUGASTORIJM.** [Bona taberna- diep.]

○ **EUGE.** *Enyss-toy, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7614*

○ **EUGUM.** pro Nota silentii in Musici. Tempora silentii quinque modis ac- cidentia, que ad Hebraeorum accentus ac commodiens Franciscus Junius Hebreas

Grammatice lib. 4. cap. 9: *Primus, in-*

terius, quem prius Latina Eugum vel Eugum, duo justa tempora capiunt: se- cundus est diastema ἔχον, quod unus est temporis, Latina Distina; tertius est diastema ἔχον, dimitum quod tempora complectens: quartus est τετραχο- περ γένος, quadrantem habens tempora, quale spatium apud Musicos supri- um vulgo appellatur: quintus est diastema ἔχον, quod angustissimum tempora- spatium obtinet ad propria natum. Sed silenti quantitate seu tempore propri- dicentia, intervalla autem sunt propter rationes inveni inter ipsas ut distingua- rion. Illud Eugum, videtur sumi al. ea con- sideratione, quia est pauculus, quo- tur sicut temporum velut obstru- tor, sicut Distina est a Distinendo, id est, remorando. Hec paulo fustus post Martinum.

○ **EUGEMONUS.** mendose pro Egi- mena, vel Hegemonus. Vide Hegumen.

○ **EUDODIA.** Gr. εὐδοία. Prosperum iter.

Utrum Tertulli ad Scapul. cap. 4.

○ **EVICINIO.** Statutum Petrus de Vineis lib. 2. Epist. 44. Ad offrendum itaque nobis in hac parte subdium vestra de- votio in morte, quod vobis et integrum E vicino vobis reddere pollicemur.

○ **EVICOME.** Passio Alberti pueri tom. 2. April. pag. 886. col. 2. *Et ad suos (san- guinem) in panis massan (quem illi Evi- come, quasi Pei auricularis omen, ap-pellant) fundendum mittunt.*

○ **EVICITO.** Vetus Calendarium Romanum editum ab Egidio Burchero ad Victoriam Canonem Paschalem; monse Octob. Festis Tyranni, i. Victoria relata de Tyranno.

○ **EVICULATUS.** [Genitalibus privatus. Diep.]

○ **EVIDARE FABRI.** Executare, siliquis exire. Gall. Ecosser. Lit. remiss. ann. 1851. in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 652. Cum ipse mulieres certa quantitatim fabarum, pro certi preto Evidare pro- ruiscent, etc.

○ **EVIDENTIA.** Praesentia, conspicitus Charta Guillelmi D. Montispessulanum ann. 1103. Facta dicitur IX. Kal. Febr. in Evidentia et audiencia Stephani de Cerviano, et in Evidentia et audiencia Guillelmi Bertrandi de Monte-rotonda. Simili modo regis Guillelmi Charta Guillelmi Episc. Novi. Facta dicitur IV. Kal. Febr. anno XIII. nona Kal. Febr. in Evidentia et audiencia Stephani de Cerviano et in Evidentia et audiencia Guillelmi Bertrandi de Monterondon. Vide Videncia.

○ **EVIDENTIE.** Charta, tabula, instru- menta, testimonia, quibus jus prae- lorum firmatur, quod rem evidenter facant, unde ut plurimum ejusmodi diplomatum, initia ita concipiuntur: *Natum sit omnibus presentibus et futuriis. Evidentia Ecclesie Christi Cantua- riensis habentur cum ceteris Anglicis Historiis editis ann. 1652, in quibus continentur varia donationes praedios rum huic Ecclesiae facta. Vide Edw. Cokum ad Littletonem sect. 485. [et Hist. Mancum. tom. 4. pag. 1461.]*

○ **EVIDENTIALE.** Jumentum, apud Pe- terard, in Burg. pag. 149. Idem quod Evidentiale Judicium. Vide ibi.

○ **EVIDERE.** Evidens esse. Chron. Angl. Th. Otterbourne. pag. 4. *Ejus vero (An- glie) sufficientia, sive excellens prae- rogativa ex hoc Evidet quod, etc.*

○ **EVIGESCRERE.** Vigorem amittere, marcessere. Tertulli de Anima cap. 88:

Quae cibis sustineatur, denique derogatis ei Erigescat.

○ **EVIGILANS-CANEM.** Ordericus Vitalis lib. 3. pag. 487: *Post obitum Herberti Senioris (Comitis Cenomanensis) qui vulgo Evigilans-canem cognominabatur, propter gravissimas infestationes, quas a perfidis affinis suis Andegavensis invaserant patiobatur, etc. Et lib. 4. pag. 532 de eodem Herberto: *E vulgo, sed nomine Latin, cognominari Evigilans-canem pro ingenti probitate promeruit. Nam post obitum Senioris patris sui, quoniam Vulgo senior violenter subjugatus, in eundem arma levante, nocturnae expedições celbro agebat, at Andegavenses homines et canes in ipsa urbe, vel in nationibus oppidis terribat, et horrendis assaltibus vulnare cogebat. At illa Epis- coporum Cenoman. pag. 815. Erat au- tem uxor ejusdem Marchivii Gerendi nomine, filia Herberti Cenomanorum Com- soniae, qui vocatus est Evigilans-canem. Neque id nomen joculare Herberto duntar, propter proprium fuit, nam in Tabulario S. Albini Andegav. occurrit nescio quis Miles, Martinus. Evigila canem pariter cognominatus.**

○ **EVIGILANS-STULTUM.** sic appellabant boni Monachi campanam, quae pul- sabatur ad Matutinos, quod tepecente ex aeo pietate, stultus eos qui e lecto exurgent, qui procederent in Ecclesi- stiam ad concinendos hymnos matutinos, existimarent. Vetus Charta ann. 1883. in Tabulario Domus Dei Andegav.: *Item quatuor Capellani in Eleemosynaria ponti non habebunt praefer unum tintinnarum, neque sonabunt, antequam tintinnabulum quod Evigilans stultum dicitur, sonuerit. Stultum scilicet, cuiusmodi fuit Vigilantis ille, qui nocturnas vi- gilias carpebat, atque ob id Dormitan- tia a S. Hieronymo appellatus est.*

○ **EVIGILARE DORMIENTES.** Experge- fere. Gall. Evideler. in Actis SS. Martini tom. 1. pag. 886. et Julii tom. 2. pag. 408.

○ **EVIGILATOR.** *Απονυμος.* Officium monasticum apud Graecos, cui scilicet cori thymomachos Vigilandi monachus. Vide Glossar. mod. Graeci. in hac voce cor. 100. et Append. 32. d. *Ex citator vero Eboracensi, qui veteros monachos in sacris lituris dormientes excitat. Vide ibid. col. 408.*

○ **EVIGORARE.** Vigore privare. Tertulli. de Pallio cap. 4. *Eruvia inilitate et Evi- gorare et erudirare.* Idem Apolog. cap. 2. *animi libidinitibus ac concupiscentiis Evgorata.*

○ **EVIMATURUS.** pro *Evimaturus,* se- nectus, vice, in castigat. ad utrumque Glossar. Vide Eritaneus.

○ **EVIMETA.** Tabul. S. Vict. Massil. : *Hec scripta anno 1035. incarnationis Domini est facta... et a nonnullis robo- rata, que sit sine Evimeta intacta.* [99] *Sine evi- meta, i. e. in perpetuum.]*

○ **EVINCTI.** Coronati. Papias. Revincti.

○ **EVINCULARE.** E vinculis solvere, libe- rare, apud Sugeronis in Ludov. VI. cap. 1.

○ **EVIDICARE.** Evincere, rem seu pos- sessionem judicio, vel lata sententia

sibi asserere, oblinere. Placitum Chio- tattii III. Regis Franc. in Actis SS. Ord.

S. Benedicti. pag. 517: *Jubemus ut se- moratus Chioi Abbas vel posse basilicam*

et S. Dionysii ipsa villa Noto una cum

omne merito, vel dignitate sua, inspecta

ipso strumento sicuti et ipsa declaro-

bita, vel sui hereditibus omne tempore

habent Euvedegatum. Adde pag. 619.

Flodoardus lib. 2. Hist. Remensis cap.

4: Quodam quoque res a quibusdam per-
vases, apud Regiam Majestatem, agentes
prefato Sennatio Archidiaco, Eviden-
cias reponit. Addo lib. 2. cap. 6. 17.
19. lib. 8. cap. 10. 16. Concil. Duziac. I.
part. 2. pag. 204. Annales Berlin. ann.
867. Chron. Besuense pag. 520. 522. Hinc-
murum Opus. 18. n. 7. Opusc. 17. pag.
280. Opus. 35. pag. 668. Marculfum lib.
2. folio 9. Vita Adalrici Episc. Ceno-
man. pag. 183. 188. 140. Baldricum lib.
1. Ch. Camerac. cap. 83. Chartam Ca-
rolli. C. apud Baluzium in Append. ad
Capitulo. n. 65. etc. [Vide Haitsius.
Glossar. German. voce Behaben mit Ur-
tei. col. 119.]

EVIDENTIUM. Charia Eviden-
toria. Preceptum Evidentiorum. In
Chronico Laurisham. ann. 776. Senten-
tia judicis, qua quis in rel. controverse
possessionem mittitur, vel in eius pos-
satione contra invasores conservatur,
ubi haec formula inseritur: Taliter si
fuiimus judicavisse, ut de hac causa omni
tempore ipsi Abbas habeat Evidentiam
atque colligatum, et sit illi in postmodum
ex re sublata causia. [Preceptum
Evidentiationis, in Gestis Aligiberti Episc.
Cenoman. apud Mabili. tom. 8. Analect.
pag. 189. Certe pro Carta Evidentioria
In Necrologio Laureshami inter Vin-
demias Litter. Fred. Schannatti pag. 31.]

EVIDITALE JUDICUM. vel forte Evi-
dicate, datum videtur contra eum qui re-
culuspam ablata, in jus vocatus, ad
placitum, nulla missa vel nuntiata sun-
ta, seu excusatione, venire distulit
tunc enim is cui res ablata erat, eam
judicio secundum loci legem late Evi-
dicabat, seu evincet. Exstat illius for-
mula apud Marculfum lib. 1. form. 37.
Judicium Evidentium, in Formulis
MSS. Cod. Reg. 1197.

*** EVINGO. Vide Unitas.**

*** EVIRESCO. [Virom amitto, exal-**
lesco. Varr. apud Non. 2. 258. Atque
exandrius dolore evirescat coos.]

*** EVIRINARE. Virginem corrum-**
pere. Grossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg.
1557. Despiciat. Prov. Evirinare, cor-
rumpare.

*** EVIRIATUS. pro Eviratus. Gloss. Lat.**
Grec. Sangerm. Eviratus, axoxox, &
tvovox, Castratus.

*** EVISCUS. Planta medicinalis. Vide**
locum in Bauulius. [eo et Forcell. in
Hibicus. Gr. Ἔβριος. Germ. Eibach.]

*** EVITARE. Qui in evo dure. Gloss.**
Ibid. in Editione Gravii. Cangius noster
melius legit. Evitanus, ab Evita, ut
Etaneus ab Etas. Gloss. Lat. Gall. San-
german. MS. Evitanus. Perdurabile.

1. EVITARE. Vitam auferre. Occi-
dere. Papias. Evitatus. Vide privatus,
vel perturbatus. Hoc verbo usus est vetus
Poeta apud Ciceronem tertia Tusculana

*Nunc omnia vidi infamem,
Primo vitam errari.*

Vide Lipsii lib. 11. Antiq. Lectionum

cap. 11. unde Gravius censem corrigendum quod in plerisque Glossis habetur.

Eviras, Eroniam, Evacut; legendum

quippe iuxta hunc Scriptorem Evitatis

pro Evitatis.

*** EVITARE. Impedire, prohibere.**

Gall. Evidentia. Chron. Veron. ad ann.

1243. apud Murator. tom. 8. Script. Ital.

col. 834. Et ab alto capite dicti pontis

erat Entius res illius ipsius imperatoris

cum Parvensibus exirecens, defensiones

et Evitantes quod vicinaria non intrarent

in Parma.

*** EVITUDO. Bonitus Subdaci. in Vita S.**

Theodori Duci n. 18: *Hujus profectio-*

rum, variae distentus per urbes, amu-
los tuos ingenit Evidentia vibrat. Ubi
Bollandus in evidencia et claritate? an
hebetudine et stupore?

*** EULOGIUM. [Bona fama. DIR.]**

1. EULOGIA. Εὐλογία, ipsum Eucharis-

ticum Sacramentum. S. Paulus 1. ad Cor.

10. 10: Τὸν τετράποδόν την εὐλογίαν, ὁ εὐλογεῖς

Caecis benedictionis, cui benedicimus.

Quia Christus dum hocce divinum

Sacramentum instituit, *gratias agens,*

benedixit, dedit, dicit, suscitavit, etc. Mox

εὐλογία, pro Eucharistia apud Cyrillum

in Epist. ad Calosyrum. Interduum pro

hostie particula quae communicantibus

porrigebatur, apud eundem Cyrillum

Epist. ad Nestorium, et Clement. Constit.

lib. 8. etc. Atque hac notione *Eulogia*

voce accepit censent quidam in

Vita S. Melanii Episc. Rhedon. n. 22.

quod improbat Bollandus. Vide S. Au-

gustini Epist. 88. Jo. Moschus cap.

23. et Chartam Fulconis Comitis And-

gavensis apud Sammarthanos in Abba-

titu Roncer. Postmodum

2. EULOGIE. vocabulo donati panes,

qua ex Ecclesia offerebantur ad Sacrif-

cia, et benedicebantur, ex quibus pars

aliqua selegebatur ad Christi corpus

confundendum. Germanus Patr. C.

In Mystica Theoria: Η δέ προσφορά, η εὐ-

λογία, καὶ αὐτὴν λεγούση, εὐλογία,

etc. Τοῦτο εὐλογία, καὶ εὐχαριστία, etc. Dis-

distribuebatur autem eulogia ista illi qui

ob impedimentum quadquam diebus

festis et dominicis communicare non

erant parati. ex Decreto PII PP. apud

Burchardum lib. 2. cap. 28. at Concilio

Nannetiensi cap. 9. atque inde ipsi Cathe-

chumenis dari, qui ius sumende Eucha-

ristis non habebant, quibus id erat loco

Sacramenti, vel etiam Sacramentum

quoddam, ut appellat S. Bollandus

lib. 2. de Peccat. remiss. cap. 26. Inter-

videbatur notione, quia precibus sanctis

decorabatur. Unde non desunt qui in Con-

cilio Carthaginensi III. can. 5. qui vota-

per Paschales dies Cathechumeni

Sacramentum dari, Eulogias intelli-

gescunt. Atque inde, panem illum, εὐ-

λογία, vocarunt Graci, quod vicem εὐ-

prestaret, hoc est, divina Eucharistia,

quam εὐος, et εὐαγγέλιον εὐαγγέλιον,

ut in voce Munus, observantur [sic] Vide

Glossar. med. Gracit. in Εὐλογίᾳ, col.

47.]

Distribuebatur, inquit, post Missam

per Sacerdotem cunctis presentibus,

paulo ante dimissionem. Leo IV. Papa

de Cura pastorali: Eulogias post Missas

in diebus plebi distribuite. Liturgia S.

Basilii: Μετά την εὐχαριστίαν εὐ-

λογία, εὐαγγέλιον εὐαγγέλιον εὐ-

nam. Mittebanter etiam cum literis salutatoris, quarum formulam exhibet Marculfus lib. 2. form. 42. 43. 44. ad quas pariter literas spectant Epistola 9. 10. et 11. ex illis que scripte sunt ad Desiderium Episcopum Cadurensem. Ibidem canis tom. 5. Antiq. lectio. Has Eulogias non apparet Gregorius Turon. in Vita S. Mauri Episc. Andegav. cap. 8; Eulogias multis inde ab aliis den. fiducia restituta; quae dum B. Sacrae scripturales illi de more porrigit, languor qui Monachum diutius fatigaverat, evanuit. Has etiam attigit postea Christianus in Gratiarum actione pro suscepto Eulogio, editus a Guill. Montano.

Quia sicut credo etiam mittis pia verba ad te,
Pueras et donis huius domine orare.
Si nos nunc redolat proles velut incita rara
Munera divina que benedicta clausa.

De ejusmodi Eulogio ac panibus benedictione consecratis agunt passim Scriptores, quos indicasse sufficerit. S. Basilius in Eulogio cap. 133. Paulinus in Epist. ad Alympium, et in Epist. ad Romanianos n. 8. Fructuosus in Regula edita in pace cap. 23. Regula S. Columbani cap. 10. Regula Magistrorum cap. 78. Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 16. lib. 5. lib. 6. cap. 5. lib. 8. cap. 2. lib. 10. cap. 16. de gloria Confess. cap. 31. Fortunatus lib. 11. Poem. 8. 11. Hincmarus Remensis in Capitulo ad Presbyt. parochie sua cap. 7. 16. Theophanes ann. 40. Theodosius junior. Additio I. ad Capitulo Caroli M. cap. 68. Floridarius lib. 2. Hist. Remens. cap. II. pag. 219. lib. 3. cap. 3. pag. 590. Vita Sancti Thiburtii Episcopi Cenomanensis nrum. 7. Vita S. Genovefae num. 11. Vita Sancti Salvi Ambiani. num. 4. Vita S. Projecti n. 6. Vita S. Melanii Episcopi, Vita S. Medardi cap. 7. Vita S. Sori Eremita n. 6. Medibardus in Miraculis S. Walpurgis lib. 2. n. 3. Baudemundus in Vita S. Amandi n. 25. Vita S. Joannis Abbat. Reomanensis lib. 1. n. 13. lib. 2. n. 4. Petrus Damiani in Vita S. Romualdi n. 88. Eckardus Junior de Casio. S. Galli cap. 2. Rutherford Veronensis in Synodica ad Presbyteros pag. 292. Almonius lib. 3. Hist. Franc. cap. 21. Patriarchium Bituricense cap. 39. pag. 37. etc. His addenda quia in hac rem concessum Baroniis ann. 313. Albaspinus lib. 1. Observat. Eccles. cap. 8. Pithicus ad Capitulo Caroli M. Duran- tio lib. 2. de Ritibus Eccles. Haec tenus lib. 4. Disquis. Monastic. tract. 7. disq. 4. Sironius lib. 1. de Azymo cap. 8. Card. Bona lib. 2. Rerum Liturgic. cap. 23. etc.

4. **EULOGIE** dicta præterea quævis munera, que offertur, non tam ex debito, quam ex convenientia: verbi gratia, [lib. 1. Reg. cap. 25. 27. Quod David ab Abigail offert a Vulgato Interprete *Benedictio*, a LXX. Eulogia dicitur.] In Regula S. Benedicti cap. 54. vetantur Monachis parentibus suis nec a quoquam hominum, nec sibi invicem Literas, Eulogias, vel quilibet munuscula accipere, aut dare sine precepto Abbatis. [His concinunt Actus Reformationis Monasterii Blankenau ann. 1420. apud Schannattus Noctes. Fuld. pag. 323: Prohibitus omnibus vanas deduciones... et quod nulla Eulogie sita littere dirigatur. In Concilio Meldensi ann. 845. cap. 45. ubi prohibent Episcopi munuscula a Presbyteris exigere, haec verba adduntur: *Decet tamen Presbyteros cum voluntariis Eulogio tempore congruo visitare et venerari suos Episcopos.* Ita apud

Leonom IV. PP. Ep. ad Episcopos Britannie cap. 3. non cogendos Presbyteros ad sacra Concilia Eulogias deferre statutur: ut apud Hincmarum Remensem in Capitulo ad Archidiacenos cap. 5. Eulogias non obstat a Presbyteris accepere votum: idem Archidiacconi. Eodem sensu ac significatio passim usurpatam vocem habet pro unicusculis obituibus obsecnare est apud Gregorius M. lib. 11. Ep. 49. Einhard. Epist. 52. Theophanem pag. 84. [Fortunatum in Vita S. Radegundi Regine lib. 2. num. 6. inter Acta SS. Benedict. sec. 1. pag. 327.] In Definitione Synodi II. Duxensis de Doda Monacha cap. 2. etc. [Pro eleemosynis vero habetur in Vita S. Winari Abb. num. 11: *Sanctus vero Winarus indesinenter reficebat eas (Sanctimoniales) inquietas: abundanter ministrabat vobis dominum alimentum, sicut per Evangelium pollicetur dicens: Primum querite regnum dei, et haec omnia adiuvient vobis. Sed, sicut vir Domini predixerat, ita sepius contigit evenisse. Nam aliquando antiquam exhortatio finitur, tabella percutiebatur ad natum: Eulogias adesse. Occurrunt rursus, sic notio num. 18.]*

5. **EULOGIE** denique vox postmodum accepit a primum debito, seu, ut tum loquuntur, pro dono coacto, vel pro quavis pensatione vel praestatione, adeo ut in malam partem sepe usurpare Poliphilus Floriacensis: *Unusquisque mansus ingenuus et servilis debet in Eulogio panes 6. ad carnem den. 2. etc. Chroonicum Virdunense Hugonis Flaviniaciensis: Ea lege ut ipsi quoad vivunt, illo fruantur, et debitum synodale Ecclesie S. Mammetis solvant, param et Eulogias. Charta Isaaci Lingonensis Episcopi in Tabul. Flaviniaciensi. Nostrum quoque memoriale et successorum Pontificum hujus sancte Lingonensis Ecclesie debito venerationis obsequio perceperunt, et debitum synodale, quod S. Mammeti debetur, paratas scilicet et Eulogias status temporibus persolvant.* Alia Roberti Episcopi Lingonensis ex Tabulario Cluniaciensi Ch. 180: *Ea videlicet conditiones ut salutem et integrum in ea perseveret qui Lingonensis Ecclesie, eius scilicet temporibus, parate et Eulogio reddantur. Chroonicum Besuense pag. 524: Ut omnibus annis in corvata Monachorum jocundum unum defractum, et datum de avena persolverent, et Eulogias, et in cera 2. denariis. Et pag. 548: Et carriperant censum cum Eulogio. Denique pag. 500: Archidiacconibus debita etiam ex scholasticis præstare et Eulogio suo tempore communiter persolvant. Charta Udonii Episc. Tullensis ann. 1069. apud Hieronymianum Vignerum in Hist. Alsat. pag. 128: Non hostilitabit Coram mea nisi accipiet ultimū debitum vel servitum proper (i. præter). Eulogias et carrossa vni quasi danti officiales. Charta Caroli Catti apud Julianum in Tornutio pag. 510: *Exquirere... aut mansionaticum, aut paratam aut parafredum aut Eulogias, quas ex parte Ecclesie p. Theodoricus et antecessor ejus conservaverant accipere simul contradidit: videlicet porcum unius anni, denarios 12. et 12. panes, et tria receptacula in anno.]* Adde Perardum in Burgundicis pag. 60. [60: E*

Eginbardi Epist. 62. Vide Eulogium 2. et 3.]

6. **EULOGIA SYNODALE** Vide Synodalia census.

7. **EULOGARIUS** in Notis Tyronis pag.

192. Eulogarium confector, aut donator.

8. **EULOGICUS** In perpetuus Necro-

logia Bibliot. Floria. tom. 2. Annales Bo-

nicenses et Domini. pag. LXVIII. pa-

re oblatus est Senatus ad benedicendum,

ex quo plurimi Deo gratias agentes, Eulo-

gios sumpergunt. Vide Eulogia 2.

9. **EULOGIZE** Baldricus lib. 2. Chr. Ca-

merac. cap. 1: *Huius vero familiares*

meritis effecti, Dominum triste incus-

bat, et maxime in S. Mariam Eulogios

frenescerat. Ubi Colvernius recto, ni

fallo, elegio, reponit, id est, scibiliter,

dolenter. Vide Eulogia 2.

10. **EULOGIUM** pro Eulogio. Liber de

disciplina Scholarium cap. 1: *Neglectio loquacitatis Eulogio persus, ubi S.*

Thomas Eulogium, sapientia, bona fa-

ma, vel testimonium dicitur. Matthaus

Paris in Vitis Abbatum S. Albani pag.

73 Fecerat plura de ipso Eulogio in le-

dem ipsius. Vide Andr. Monachum in

Vita S. Ottoniae Episcopi Bamberg. lib.

2. cap. 11.

11. **EULOGIUM** pro Eulogio. Liber de

disciplina Scholarium cap. 1: *Neglectio*

loquacitatis Eulogio persus, ubi S.

Thomas Eulogium, sapientia, bona fa-

ma, vel testimonium dicitur. Matthaus

Paris in Vitis Abbatum S. Albani pag.

73 Fecerat plura de ipso Eulogio in le-

dem ipsius. Vide Andr. Monachum in

Vita S. Ottoniae Episcopi Bamberg. lib.

2. cap. 11.

12. **EULOGIUM** Munusculum. Vita S.

Ludgeri Episc. lib. 1. cap. 28: *Munere*

prævio studiis sibi plascere sum, mitto-

quasi Eulogium, ut testum pergrande

melleum.

13. **EULOGIUM ANGELICUM** Munusculum. Vita S.

Ludgeri Episc. lib. 1. cap. 28: *Munere*

prævio studiis sibi plascere sum, mitto-

quasi Eulogium, ut testum pergrande

melleum.

14. **EULOGIUM** Dispositio, proposi-

tuon. Concilium Treviri. ann. 1310. num.

74. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 266:

Et nihil est quod magis debetur homini-

bus, quam ut eorum supreme voluntatis

Eulogia implentur. Eadem habentur in

Statutis MSS. Augerit II. Episc. Conser-

tan. ann. 1280. Vide Eulogium.

15. **EULOGIUM** supra Eulogium 2.

Bull. Innoc. IV. PP. In Chartul. Com-

pend. fol. 10: *Mandamus quatenus pos-*

sunt abbatem, majorum, alias ut ab

huiusmodi et ceteris monachis deristant, justa

et decedantibus debitorum de bonis ipsorum,

ut tenentur, extremum. Eulogium esse

quoniam... compellat. Testam. ann. 1440.

Inter Probat. Hist. Sabol. pag. 408: Con-

coden... omnimodam possitatem dictis

presentis sui ultimi Eulogii, etc.

16. **EULOGIUM** Predictio, vaticinium.

Sebastianus Perusinus in Vita B. Co-

lumba Reatinus tom. 5. Mail col. 920:

Huic numero forte alludit Virginis Eulo-

gium, quo predicti, sc. Et col. 988: Im-

plexum est Eulogium et irrefragabile vati-

cinius, quod predixerat.

17. **EULOGIUM** Dicitum sapienter,

aptum responsum. Vita S. Gumberti

tom. 4. Julii col. 70: *Illi tam vix viri*

sapientis semper ad memoriam revocabat

Eulogium. Vide S. Carauini tom. 6. Mail

col. 750: Spiritus S. gratia repletus,

castitatis flore compitus, hoc reddebat ei

Eulogium. Hac notione Tullius in Catone

Major. cap. 20: Solonis sapientis Eulogium

est, etc.

8. EULOGIUM. Sermo, dictio quavis Passionarius Galeni in Praefat: *Si quis intento desiderat cognoscere intentionem totius libri, prius cursim relegat hac prenotata capitula, que brevi Eulogio in fronte huius libelli praeponit reparetur.*

9. EULOGIUM. Consuetudo. Chron. Wormat. apud Ludewig. tom. 2. pag. 84: *Wolframus ergo custos Ecclesie S. Pauli, miratus cum longi concubinatus Eulogio persistuisse, horari caput quod in cestus copulam commutatione matrimonii adornare.*

* *Vox in malam partem interdum sumpta, ut Eulogium. 1. Vide in hac voce.*

EULOI. Munus debitum, prestatio- nis specie. Notitia vet. ex Cod. reg. 8802. 1010: *Prima area, quam tenet Langaudus, habet in longum pedes xxv. debet denarios iiii. cum Euloias. Vide Eulogia 5.*

10. EUMENICUS. Infernus. Acta SS. Juliani 4. pag. 108. de S. Ansano Mart.: *Per quos Slavi doctrinae docti roris melici, et crepti a latrini eum cursum Eumenici. Sic per avicinato ab evanesci. Benevolus, amans, curitur infernus carcer, quemadmodum ab eadem radice evanescit; appellatur Furta, licet immittit fingantur et ut plurimum malevolus. Gr. Lat. Gall. San-German. MS. Eumenis, Forcenarie d'ensor.*

* **EUMETRIA.** [Justa proportio: Veget. 4. Veterin. 2. Hec Eumetria equi conve- nit stature honestae ac mediae.]

11. EUMORPHUS. Grace εὐμορφός. Formosus, in Translatione S. Wandregessili, inter Acta SS. Benedict. sec. 5. pag. 203.

12. EUNICATUS. Castorato, in Glossar. Lat. Ital. Ms. pro Eunuchatus. Vide in Eunuchus.

13. EUNICUS. Vulcanius: *Eunicus, οὐνικός. Idem est qui mons Eunuchus.*

14. EUNUCHUS. Dignitas in palatiis Imperatorum, cui cubiculi augustali, cura erat. Cubicularius. Leo Nov. 98. Kal. της εὐνής εὐνούκων φύλαξ; είλι, κότο γάρ την εὐνήντα. *Eunuchus σωτῆρι Cubiculari ministerioris adhucurus. In I. penult. C. Just. de Prepos. sacri cubic. (12. 5.) Evagrius lib. 4: Οἱ τοῖς βασιλικοῖς ἀπεργοῦσιν κατέβοντες, οἵ τούντος ἡ εὐνέας κατέβοντες φύλαξ; είλι, κότο γάρ την εὐνήντα. Eunuchus σωτῆρι Cubiculari ministerioris adhucurus.*

15. EUNUCHUS. Dicitur de arbore ventorum vel ad terram dejecta. Reg. 54. Charthop. reg. an. 1317. fol. 83 r: *Dominus rex concessit Stephano coquu domine regine unam cadrigatam bosci siccii stanis, et viridu jacentis et Fratol: pro suo aliore in foresta regia de Hieria. Et fol. 44. *Unam quadrigatam... bosci siccii, tam stantis et crepti, quam viridu jacentis seu prostrati. Vide supra Cabulus.**

16. EVRATUS. mendose unica voce editum ex Charta Henr. VI. imper. ann. 1391. apud Lam. in Delic. erudit. internot. ad Chron. Imperat. Leon Urbebat. pag. 201: *Hec omnia sepe dicto monasterio omni Evorata, etiam firma jubemus permanente. Ibid leg. Eva rata.*

17. EUPHRASIA. La belleza, in Glossar. Lat. Ital. Ms. pro Euprepia. Vide in hac voce.

* **EUPHORMIO.** [Pulcher forma. Odo Cluniac in Patrolog. latin. CXXX, 630. C.]

* **EUPLOCAMUS.** (Calministratus, Lut. apud Non. l. 15.) *Euplocamo digitos, discerniculumque capitulo.*

* **EUPREPIA.** Pulchritudo. Sec. Glos. Sangerman. n. 501. a Graec. comp. xix. Decon eximius Prosa S. Martialis in MS. S. Martialis Lemovic. n. 40:

Concedebamus sacrum
Hujus ex Euprepia.

Fridegododus in Vita S. Wilfridi Episcopi cap. 40:

Ut tu præclibus glicibus Euprepia scopriss.

* **EVRAYDARE.** In carcere conigere, vel manum infligere in aliquem. Charta ann. 1381: *Item quod nulla persona... recolligat fayditos, bannitos, latrones... infra dictum castrum nec ejus territorium; uno si videtur eos, quod ipsos capiat, sed Evraydare, aut saltum manifester.*

* **EYROC.** Vide Erosch.

* **EYRTHEIA,** εὐρύχια. Cónicinnitas, corporis decens et aptus motus. Anonymus in Translatione S. Sebastiani cap.

EUNUCHINUS. S. Hieron. Epist. 23. ad Eustochium: *Impudenter erunt facies Eunuchinatus.*

* **EUNUCHINATUS.** apud Tertullianum. EVOCATORIUM. Epistola, quibus absentes ait Comitatum evocabantur a Princeps, aut quibus illis, ut Principi asperguntur, venientib; facultas dabatur. Nam sine Evocatoris ad Comitatum venire omnibus non licet, leg. 3. C. Theod. (6. 23) et Justinian. (12. 16.) de Decr. et Statut. : *Permissa venientia ad Comitatum licentia preter Evocatoris securitatem. Utique generis formula exhibet Senator. lib. 7. Epist. 34. et 35. Jornandes de Reb. Get. cap. 57. s. Zenonem Imp. Theodosi. Ric. Ostrogothorum Regem Evocatoria est destinata, ad se in urbem venire precepisse. Add. Sidon. lib. 8. Epist. 12. et Zachar. PP. Epist. 9. ad Bonifac. Mog. Episcop. præterea Jurenum ad lib. 4. Symmachij Epist. 5.*

EVOCAVIT. Gloss. MS. Eccl. Paris. : *Evocati, qui militare sunt sacramento. Ve- tatus Gloss. cap. de Militia: Evocatu, ταπειος. Vide Isidor. lib. 9. cap. 3. et JC. [sic] Glossar. med. Græc. vox loevxato, col. 518.]*

1. EOLAGIUM. Jus aquæ et piscium stagni, alibi Volagium. Qui fruitor jure Eolagi debet solvere census fundorum stagni, dum aqua plenum est, nisi alii fuerit conventio, secundum Chartas et Terrearia. Calmonitis. Sic testis oracula uit. Vir Cl. D. Aubret in Adversariis.

2. EOLATUM. Dicitur de arbore ventorum vel ad terram dejecta. Reg. 54. Charthop. reg. an. 1317. fol. 83 r: *Dominus rex concessit Stephano coquu domine regine unam cadrigatam bosci siccii stanis, et viridu jacentis et Fratol: pro suo aliore in foresta regia de Hieria. Et fol. 44. *Unam quadrigatam... bosci siccii, tam stantis et crepti, quam viridu jacentis seu prostrati. Vide supra Cabulus.**

3. EOVORATUS. mendose unica voce editum ex Charta Henr. VI. imper. ann. 1391. apud Lam. in Delic. erudit. internot. ad Chron. Imperat. Leon Urbebat. pag. 201: *Hec omnia sepe dicto monasterio omni Evorata, etiam firma jubemus permanente. Ibid leg. Eva rata.*

4. EUPHRASIA. La belleza, in Glossar. Lat. Ital. Ms. pro Euprepia. Vide in hac voce.

* **EUPHRONIUM.** pro Deuteronomium. Secunda lex. Abrogat. festi Stult. ann. 1391. inter Probat. tom. 8. Hist. Nem. pag. 146. col. 1: *In qua quidem archæcondita erant urna aures, manna, tabule testamenti, virga, Atron, liber de Euteronomio reconditus in latera arche... In libro de Euteronomio, secundæ legis, id est Evangelii, intelligitur in Christo consumatum.*

* **EUTHECA.** Theca pretiosior, ab εἰ καὶ τίνος. Repostorium. Transmissio reliquiarum S. Odulphi an. 1274 apud Io- nian Mantellum in Hist. Lossensi part. 2. pag. 32: *Hunc enim toti terra nostra, ob multiplicia miraculorum insignia, ve- nerabiliter in sacerotissimis Ecclesiæ nos- træ Euthœci et pretiosissimis gazophylacis reconditum.*

* **EUTICE FLERE.** in Vita B. Petri Ur-

seoli Ducus Venet. apud Mabill. sec. 5. Bened. pag. 888. idem videtur quod abundanter flere ab εἰ καὶ τίνος. Liquescio, unde efformari potuit εὐτίκειος. Graec pro Latino dictum Eutice.

* **EUTYCRES.** Gr. εὐτίκειος. Felix, apud

Fribergodum in Vita B. Wilfridi cap. 21.

EUTYCHEUM. ita dictum videtur Prä-

torum Prefecti Augustalis Alexandriæ, in leg. 1. C. Th. de Alexandrina plebis Prætoribus, (14. 27.) cuius subscriptio ita concipiatur: *(i. proposita) Alexandria Eutychœum. Vox effecta ex Gr. εὐτίκειος, forte quod ab Alexandriæ Romanæ et Constantiopolim advenirent Felices Emboles, atque adeo in Praetorio Prefecti Augustalis ex pararentur. Ep. 32. MS. Mich. Psolli: εὐτίκειος αφεις την εὐτίκειον Αὐτούς τους αφεις την εὐτίκειον. Vide Cujac. lib. 23. Obscr. cap. 3. et J. Gotofredum ad hanc legem.*

EWA. Glossar. Keronis: *Lex. Ewa, Testamentum, Ewa. Vox Germanica ve-*

tus, Anglo-Saxonibus etiam familiaris. Capitulatio Caroli M. de Partibus Saxonie edita ab Holstenio cap. 7. *Similiter quid quid aut sorum omnibus factum fuerit, omnis tripliciter facient restaurare, et secundum eorum Ewa componere.* Ibidem cap. 10: *Ils malefactoribus, qui vita periculosa secundum Ewa Saxonum incurrere debent.* Addit. cap. 8. Legem Aleman. tit. 6. Capitula ad Legem Baiwar. 111. Capitularia Caroli M. lib. 3. cap. 63 lib. 4. Addit. 2. cap. 34. [oo] 35.] lib. 6. cap. 24. Legem Longob. lib. 1. tit. 14. cap. 9. [oo] Caroli M. 30.) *Ewa in Legib. Normannorum. Willermo Notte cap. 17.* Vide Steph. Brizium ad Capitular. pag. 166. [oo] 167. *Ioo* Grimm. Mythol. German. pag. 594. Elckhorn. Hist. Jur. German. 214 nota. *Graf Thesaur. Ling. Franc. tom. 1. col. 510.*

EWA, si Vandelpium audimus, idem sonata in *Ewa*, in Lige Salica Edit. Item tit. 31. ubi *Ladoleifa*, eidem est, *Exuvia* vel *hominum*. Hinc addit. *EUVES*, vix Provincialis, *Uves*, *Gallic-Yenes*, *Transactio ann. 1501*, ex Scheldius *de Mazangues. Non possint... diuersas eversores, nec Euves aglanderos acommodari.*

* *EWALAFUT*. Vide *Walapaus*.

* *EUVANNAMENTUM*. Unclarum lignum projectum, Gall. Avent. *Euvant*, in Stat. Avenion. lib. 1. rub. 46. art. 1. pag. 129. *Ad decorum cinctios or- dinamus, ne posthac projectus seu signa, vulgo dicta Euvans, que extra parietes domus proteguntur, fiant.* Inquisit. super destruct. bast. Sabrannorum ann. 1431. ex Cod. reg. 5056. A. fol. 82. r. *Item Euvannamentum turris factum circum circa... aevastatum. Item Euvannamentum janus turris totaliter des- tructum.*

* *EWARIA*, f. Officium Aquaril, ab Anglico *Ewe*. Aqualis. Charta anni 1447. apud Rymerum tom. 11. pag. 182. col. 1. *Sicutisquod per quandam supplicationem, nubis per dilectionem servientes nostrum Robertum Boleyn, servientes Evariae no- triae, exhibitan; acceptimus qualiter, s.c.* Item: *Valeto Evariae nostre.*

* *OFFICIIUM* ejus qui redditus ex aquis percepti: *Ewae enim, ea notione, occurrit in Charta Margar. comit. ann. 1274.* videlicet in Eland. ch. 268. in Cam. Comput. Insul. *No feignage par tiere et par eue... nos thrones, nos cambages et nos Ewenges de Valenchiennes. Eue, pro hau, aqua, legitur in Mirac. S. Ludov. edit. reg. pag. 392.* Occurrat præterea in Ch. ann. 1326. inter Probat. Hist. Sabol. pag. 10.

* *EWERICE*. Adulterium et infractione conjugii expeditum in Legib. Edmundi Regis 1. 4. apud Bromptonem ubi perpetua Ewice editum: *vix Anglo-Saxica efficta ex Ew. conjugiali.* Vide Bryce, Violatio Belgi. etiamnum *Ewen*, sive *Hewen*, est matrimonii lege jungi: *Eve- hœc legem sacramenti violare, adul- terari.*

* *EWE*. Vide *Ewa*.

* *EWER*. Anglis. Aqualis. Gall. *Aigu- guere*. Occurrat apud Rymerum, tom. 8. pag. 117. col. 1. et apud Th. *Madox For- mali*. Anglie. pag. 42.

* *EWECK*. Oppidan, villani. Occurrat in Legibus Hungaricis, apud Sambucum. At Albertus Molnarus in Dictionario Hungarico Latino habet *Ewec*.

* *EWRII*, Hungar. Finium custodes, viarumque observatores, quarum securi- tati, ne in iis furtum committeretur, invigilabant: divisi erant in centurias et decurias. Vide Decreta S. Stephani

Regis Hung. lib. 2. cap. 17. lib. 3. cap. 1.

* *EUXONIA*, Idem quod *Essonia*, Excu- satio ob ingruens impedimentum propo- sita. Charta ann. 1400. in Lib. nig. S. Petri Abbav. fol. 112. v. *Si impeditus fuero, si meum Euronum denunciare fa- ciam et procurabo.* Vide *Essonum* et in *Sunnis*.

* *EUXARE*, f. Manubrium aptare. Gall. *Emmancher. Stat. Montis-reg. pag. 289.* *Item statutum est quod ferrari tenetar...* *Euxare sapere seu massam pro de- scriptio.*

* *EUXERIA*, Provincialitas, idem quod Area 1. Ager, qui nec cultor, nec arat. *Charta ann. 1107. ex Tabul. S. Vict. Massili.* *Confrontatio, cum affari Jacobi de Balma euanda usque ad Euxi- num dei. Videl sequendo loval, draya*

et media.

* *EUZOMA*, *Juscilla*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph. Ms. lib. 2. lass. cap. 67. *Mul- tis Euzoma semper fugere appetit.*

* *EX DE POST*. Ex eo tempore. Gall. *Du depuit virginitas nunc Depcia. Legi- tur apud Burz. tom. 2. Histor. Arvern. pag. 342. ex Regesto Parlamenti anni 1483.*

* *EX NUNC*, Ex hoc tempore. *Ex tunc, ex eo tempore, passim apud Scriptores vesti medi.*

* *EX POST*. Eadem notio, apud Ache- rum. Speci. tom. 6. pag. 307.

* *EX IN ANTRA*. Eodem sensu, in Pace Princip. ad Rhen. ann. 1250. ap. Kindling. Aneid. Monast. tom. 3. pag. 197.

* *EXACERARE* [Purgare. DIKE.]

* *EXACERESCO*, [Inacerberi, valde acerbis flo. Apud. *Apolo.* Quis est tam mitis, quis *Exacerberat?*]

* *EXACIARE*. Exacuere, excitare, ut opinor. Rather. Veronens. de Contemptu Canonum, apud Acherium. tom. 2. Spili. pag. 199: *Falsa veris, opinabili certis atque conjungam, ruvinus huc con- gressus pro valentia vestros, quo vos utique Exaciam cunctos, que dicatis, queve de me, quali quoque sensu dicere valeatis, per quandam prevenienti anticipationem hujuscemodi, similiem cui ante me, credo, ut se nullus fecit, de me promere tento ipsa relatum. Legit ergo ipsa volet et de me proferat, pejus quidquam si valeret.*

* *EXACINARE*. Acinos ex uvis eximile. Medicina Salern. pag. 108. edit. 1622: *Ubi nutritur Exacinate (Ova), pectus et pulmonem juvanti: stomachum, jecur et tenem corroborant.*

* *EXACISCLARE ARCAM*, in antiquis Inscriptionibus, quid significet, inquirit Ph. a. Turb. Monument. vett. Anti pag. 35.

* *DISPERERE*, in frusta scindere. Gall. *Mettre en pieces. Aste vocant rusticis Domibusse, quibus uel rei particulam, fragmentum, Berolin. in Antiq. Aquile- pag. 222. Exacisclare. Destruere est id, quod arcia est constructum.*

* *EXACTA*. Exactio. Dipl. Pipp. reg. ann. 753. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 706: *Nec ultra Exacta, nec consuetu- dines, nec illas dinarios quatuor, de omni- nae nationes qui ibidem ad ipso mercando aduenient, etc.* Vide *Exactura*.

* *EXACTARE*, pro *Exigere*. Diploma Da- goberti Regis pro Monaster. S. Dionysii:

De ipso mercando ipsa mercimonia Exa- care potuerit. Aliud ejusdem Dagoberti:

Quidquid exinde fecis noster poterat Exa- care. Vide [Chartam emunitatis Chil- derberi Regis Frane, apud Mabill. tom. 8. Anlect. pag. 222. Theodorici II. Reg. Fr. apud Miraeum tom. 1. pag. 128. col. 1.]

Præceptum Caroli M. pro Hispanis edit. a Steph. Baluzio, [allud ejusd. Caroli Præceptum edit. tom. 1. apud Marten. Ampliss. Collect. col. 48. Chartam Ludovi Pi apud Miraeum tom. 2. pag. 99. col. 2. alteram Chartam ejusd. Imper. Marœ Hisp. col. 767.] Capitula Caroli C. pag. 37. 108. 1. Edit. [oo] Synod. Belvac. ant. 815. cap. 5. Apud Silvac. ann. 833. cap. 9. Chronicon S. Vincentii de Vulturno pag. 678. tom. 4. Actor. SS. Ord. S. Benedicti pag. 618. Passim.

* *EXACTATIO*, Exactio, in Capit. Ca-

rol. C. loco modo laudatis.

* *EXACTOR*, Crudeles, Bartholus in

Glossario ex Gauthier de Bellis Antio- chen.

* *EXACTIONARE*, Idem quod *Exactare*. Exigere per vim auferre. Occurrit se- mul actum iterum apud Joann. de Beka in Chronico Traiectensi pag. 46. 57. 1. Edit. [et supra in *Decretaria*].

* *EXACTIONARIUS*. Exactor. Ut nullus

Judei publicus aut *Exactionarius*, apud Marten. tom. 4. Aneid. col. 72.

* *EXACTIVUS*. Qui exigit solet, Gall.

Engle. Chartul. B. M. de Josephat:

Furnus monachorum Josephat, qui iusti-

portans Drocensem situs est, liber et im-

manus sit in perpetuum ab omni Exactivis consuetudine, quam in illo antecessores

me vel ego ante de jure exigere consue-

vimus. Exactif, Qui exigit, in malam par-tem sumitur. In Lit. ann. 1474. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 325. col.

Cavin, qui est homo Exactif et fort importun, etc.

* *EXACTOR*. Publicanus, *taxator*. Gloss. S.

Benedicti: *Exactor, exactatrix.* Apud Har- menopulum lib. 1. cap. 12. § 31. *Exact- rix, exactrix.* Glossa Biblica MSS.

Exactores, expectatores tribut. S. Augu-

stini. lib. 2. de Civit. Del. cap. 19. Exacto-

*res vocat, quos Lucas cap. 8. *Publicanos**

Idem Epist. 124: *Ut nullas Exactorum*

molestias patreretur. Salvianus lib. 5. de Gubernat. Del: *Leviiores his hostes quam*

Exactores sunt: et res ipsa indicat, ad

hostes fugiunt, ut vix exactioris evadant.

Senator lib. 5. Epist. 89: *Exactorum quo-*

que licentia fertur amplius a provinciali-

bus exorqueri, quam nostro cubiculo confi-

ciatur inferri. Exactor tribut. civit. Gall.

In veteri Inscript. Exactor vel publicus mi-

nister. In Bulla Agapeti PP. apud San-

juianum pag. 278. Ade Legem Longob. lib. 3. tit. 1. § 42. [oo] Lothar. 1. 41.] et

que passim habentur in Codice tit. de

Exacto. lib. tributor. et alibi. [oo] Vide

Savini. Histor. Juris Rom. med. temp.

tom. 1. § 123.] *Exactor tributorum.* In Ca-

pitul. Caroli M. lib. 5. cap. 217. [oo] 399.]

exacti, exactores, praesertim exacti, apud

firmatum lib. 4. cap. 8. lib. 6. cap. 9.

Exactor regiarum et monachorum, apud

eundem lib. 8. cap. 12. Exactores rerum

compartient publicarum rerum Exactores, etc.

Exactores publicarum, i. rerum, vel con-

suetudinum ac prestationum, in Capitu-

li. Caroli M. lib. 6. cap. 122. [oo] 124.]

Exactores Raipublice, in Charta Lotharil.

Imp. apud Besilum pag. 260. [oo] Rei

publice judicis Exactores, in chart. ann.

798. apud Schannat. in Histor. Wormat.

tom. 2. num. 1. 1.] *Exactor loci*, in Trad.

Fuldensis. lib. 2. Trad. 209. *Exactor mu-*

cularis, in Charta Henrici I. Regis Franc.

ann. 1036. apud Loiselum. in Bellovaco

pag. 228. *Exactor regalum operum.* Chroni-

con. Fontanellense. cap. 16: *Exactor*

operum regalium in Aquisgrani Palacio

regio sub Heinredo Abbe. a Domino Rego constitutus est. Vetus Inscriptio: Q. Annio Januario Exactori regno pudi. [Exactor sacri Palati, apud Johannem Mon. in Prologo ad Vitam S. Odonis Abbatis Cluniac. inter Acta SS. Boni dict. sec. 5. pag. 150. ubi Mabili. conjectat publica pecunia. Praefectum intelligentendum esse.] **Exactor.** apud Jo. Tizetum chil. 5. cap. 17. v. 610. Joannes Euchaitarum Episcop. :

Mucropasōs γεις σύγεις ρεαίς,
Καὶ οὐρανοὶ πάρεστοι ἔταξτοι φοῖ.

[Vide Glossarium mediae Gracitatis.]

EXACTURA. Exactor. Baluz. tom. I. Hist. Arverna. pag. 29. ex Chartulario S. Odonis: Omnes consuetudines malas et importunas... Exacturas, vestituras etiam de omnibus terris... perdonavimus.

EXACUCERE. Punctum ferire. Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. Chartoph. reg. ch. 288: Idem Matheus retrocessit modicum, et uno ictu vibravit et Exacucit in latere seu ventre ejusdem Jacobi sub mortuis.

EXADELPHUS. Etzēlēphos. Fratris filius, patruelis. Julius Africanus lib. 7. Hist. Apost. : Et accepit Hurtacus Exadelphus Imperium ejus. Chronic. S. Vincençii de Vulturno lib. 8: Alter Grimodius Exadelphus ei successor. Sic etiam ex sorore nepotum vocat Petrus Damiani lib. 6. Epist. 29. pag. 567.

EXADITURE. Excludere ab adytis, in Gloss. Isid.

EXADONIARE. [Idoneum seu innocentem probare.] Vide *Idoneum*.

EXADUM. Species vehiculi. Vide *Brotum*.

EXADUNARE. ut Adunare. Addere, coniungere. Grec. Monach. Chren. Parfem. and Matorat. tom. 2. part. 2. col. 594: **Adunata.** Exadunata sunt modiola cccc. et in mante de Ciballaro et in Selora modios viii.

EXADVOCATUS. Qui fit Advocatus, in Lexico Martini.

EXAQUARE. ex aquiliter parti. Dividere et Exequare, apud Marculfum lib. 2. fori 13. in Appendix fori 38. 47. 49. Sirmondum form. 25. Bignonium form. 18. Gloss. Lat. Gr. Exequato, ita ex. **Divisio et Exequatio inter contortae**, apud Marculfum lib. 1. cap. 20.

EXAKRES. Navis exordium. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613.

EXERUGINARE. Fourbir; inde Exeruginatione, fourbisseur. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692: Exagare, Demoncelet, f. pro Exaggerare. Vide infra Exmorare.

EXAFOCI. Anastasius in Benedicto III. PP. : Obdulia Canistra. Exafoci ex argento purissimo. Sed legendum indubie Exafota, ex Gr. ἔπειτα, id est, canistra sex luminibus, lucernis, vel candulis instructa. Ita in Leone II. **Canistra** Exafota, et **Canistra Enafoda**, perperam pro Exafota, id est, nisi quia lumen, tunc, ex quo, nisi quia malit legerem Enafota, seu twtaφora, novem lucernis instructa. Atque ex his mendandus idem Anastasius pag. 123: **Canistrum ex cede Cafotis** pessimum libras 12. et semis. Legendum enim Exedecafoti, seu ἔπειταχρόνιον, sedecim luminis, quomodo rectius preferunt alli Cod. Exedecafoti. Vide Afocis.

EXAGA. Vide in *Exagio* 3.

EXAGEG. Vide *Alechaz*.

EXAGELIA. Trutina, seu potius quota pars quam unicunque hereditum ex successione obvenit: legitima pars heret-

dis, cum aliis veluti ad exagium, seu

B. Epiphanius Episc. Ticensis pag. 418: Ningudo aere, et quali solent homines ad tecum confugere, Ravennam egressus est, et per omnes. Emisit civitates color venti, et suorum ad sepulcri receptaculum properans, omnibus Sacerdotibus in itinere portatis, omnis sacerdos, communis, affabilis, et quasi Exagogellano relinquent, seipso praestator. Id est, Sacerdotibus omnibus, ac si hereditum, ex suis bonis concessa legitima portione. Utitur etiam S. Zeno Veron. Serm. 6. ad Neophytos. Hinc Exagogellario titulus possidere, aut relinquare. Regula Magistri cap. 91. ubi de bonis Monach. Autem regule nostra a patribus vel subire statutum consilium. De portione ejus tres flant, partes aquiliter, una distribuit. Abatis manus pauperibus vel indigentibus erogetur: alieni vobis, vel fratribus per pargens ille ad Committatum Sanctorum. Exagogellario munus titulo dereliquit: tertium vero partem viatici sui utilitate defervat secum Monasterii usibus profuturam. Ubi ligendum videtur Exagogellario.

EXAGGATO. Agrément, in Glossar. ex cod. reg. 7692. Forte pro Exaggero. Vide mox.

EXAGGERARE. Exasperare. Gall. Agric. tritice. Epist. Hinc. Rem. ann. 870. tom. 7. Collect. Histor. Franc. pag. 534: **Contra dominum regem in tantum lemine ratione contumaciter exercitii ut, et a te Exaggeratio duriora ingerendo tibi proponerem... Sed tu, addens pejora prioribus, sic dominum regem... iterum Exaggerasti, ut, etc.**

* **EXAGGATOR.** [Quidquid novum insinuerat, aut auctor, aut exaggibrator est fama, h. e. amplificans, augens.]

EXAGIES. ἔπειτα. Janus subactio. Suppl. Antiquari. Gloss. MSS. Sangerman. habent Exagis. Leg. Exagium, ut mox in hac voce.

EXAGILARIUS. Vide *Exagella*.

1. **EXAGIUM.** Trutina, et certe pondérationis genus, inquit Cuiacius. Gloss. Graeco-Lat. : ἔπειτα, Pensatio, Extago, perpendo. Rursum: Apros ἔπειτα, Exagis, leg. Exagium, ponderis scilicet nota quæ pani imprimitur, et ab eo interpretatur Casaubonus ad Suetonium. Matth. Silvaticus in Pan. : Exagio est nomen ponderis, et est idem quod aureus, et est sexta pars 3.

2. **EXAGRUM.** Navis exordium. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613.

EXERUGINARE. Fourbir; inde Exeruginatione, fourbisseur. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692: Exagare, Demoncelet, f. pro Exaggerare. Vide infra Exmorare.

EXAFOCI. Anastasius in Benedicto III.

PP. : Obdulia Canistra. Exafoci ex argento purissimo. Sed legendum indubie Exafota, ex Gr. ἔπειτα, id est, canistra sex luminibus, lucernis, vel candulis instructa. Ita in Leone II. **Canistra** Exafota, et **Canistra Enafoda**, perperam pro Exafota, id est, nisi quia lumen, tunc, ex quo, nisi quia malit legerem Enafota, seu twtaφora, novem lucernis instructa. Atque ex his mendandus idem Anastasius pag. 123: **Canistrum ex cede Cafotis** pessimum libras 12. et semis. Legendum enim Exedecafoti, seu ἔπειταχρόνιον, sedecim luminis, quomodo rectius preferunt alli Cod. Exedecafoti. Vide Afocis.

1. **EXAGA.** Vide in *Exagio* 3.

EXAGEG. Vide *Alechaz*.

EXAGELIA. Trutina, seu potius quota pars quam unicunque hereditum ex suc-

cessione obvenit: legitima pars heret-
met usurpatum, observat Jo. Crato ad Dicor. lib. 2. Parabil. cap. 67. et Leonhardus Fuchsius ad Myrsinam sect. 1. cap. 5. [Charta Richeri. Virgini. Episc. ann. 1099. apud Mabili. lib. 3 de Diplom. Ch. 168: Coram Camerario fidelitatem tam de pondera, quam de Exagio, hoc est de metalli (monetarum) sincerate, rite faciat.] Vide Dissertationem nostram de Nummis Imperat. Constantinopolitan.

2. **EXAGHUM.** Examen, purgatio. Judicium Del. Vetus Instrumentum apud Gnesualm in Annal. Massiliens. anno 850 : **Illum transgredientis terminum, petierunt sibi aliud spatium, in quo posse fecere Exagium, quo peracto, Dei iudicium contra videntes, recesserunt dolentes.** Vide Examen 1. et Exagium.

3. **EXAGIUM.** Vetus Charta ann. 1025. tom. 7. Spicilegium Achelianum : Mansum unum, quem tenet Guibaldus, cum curte et Exagio suo, et cum ipis arboribus. Alia apud Columbum lib. 1. de gente Simiana n. 11 : **Hoc est, mansum unum cum Exagio suo pertinente ibidem in Apia civitate, etc.** Alia ibid. n. 12: **Mansos duos cum chartis, [curtis] et Exagis, cum campis cultis et incultis, ortis, arboribus, etc.** Et paulo post: **Et in villa Caltanicus similiter domos, curtis, regias, ortos, Exaga et regressa corun, terras vineas, etc.** Rursus occurrit ibid. Chartularium Aptensis Ecclesia fol. 92: verius Arnaldus Presbyter dat et cedulam ad Ecclesiam S. Marie et S. Castoris mansum cum exago suo. Ibidem fol. 125: **Cedo tibi ipsa vinea cum ipso campo, cum ipso cortile, cum Exago suo, quod ibi consistit.** Ibidem fol. 129: **Quantum vineas sum habeo in casadiis, curtis, Exagis, vineis, campis, etc.** Et fol. 140: **Vendidimus vobis easdem disruptas cum curtis et Exagis suis, etc.** Chronicon Notabile apud Muratori. tom. 2. part. 2. col. 748: **Communitivus cum edificiis, cortiferis, exagis, ortis, vinedis, campis.** Ead. habentur apud Mabili. lib. 2. Diplom. pag. 507: **Exagum cumune, vulgari idioma, La sorte commune, in Authentico Arelat. fol. 14. verso: Consors de uno lacus Exago Cumulate de uno fronte cum rata publica.**

4. **EXAGUSTA.** Infesta. Papias in MS. Bituric. Editus habet: *Exhausta, Infesta.* **EXALABRARE.** Alabro filum evolvere. Gall. Devidier. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: **Exalabrade, desvoyder.** Vide supra *Alabrum*.

5. **EXALAPARE.** Alapis cadere. Passio SS. Cypriani et Justinae. Aneid. Marten. tom. 3. col. 1646: **Comes autem iussit eum suspensum unguari; beatam autem virginem crudis nervis in manus cedi, et Exalapari a duobus spiculatoribus.** [See Vide *Exalpari*.]

* **EXALARE.** [Evaporare. DIFF.]

* **EXALBO.** [Debal. Tertull. 4. aduers. Marci. 10. Si fuerint delicta vestra tanquam roseum, velut nivem *Exalbare* debet.

6. **EXALMATUS.** Synodus Oriolana ann. 1600. inter Hisp. Concilia tom. 4. pag. 789. col. 1: **Invaluit quorundam hominum superstitionis nequitia, qua sub religione praetextu et salutis corporalis**

ponentia spe, miseros homines inducent, ut velictis artis medicinae venerantur ad ligaturas et alias superstitiones conformantur. Quid ne postulas pat, omnes quicunq; que incundatiorum, vel ut vulgo dicitur, Exalvatores orationes, preces et figurae a nostra diocesi explorantes, cum sua superstitiose et erroribus plena; Vide Exalvatum.

EXALDOS. Item, quod Adolis, Proprum proprietatis Tabul Monasterii Bri-
tensis. *Placat... ut res congrua tam
Exaltatores, quam Exalvatos una cum
causa, leges Karoli et Ranulphi
Episcopi inter se communiqueret et concam-
bare desideraret. In Probat. Hist. Arverna-
piae in apud Justulum.*

EXALRARE. f. Fodere vel exaurire, Chaldei ann. 1228 in Lib. nig. S. Petri Athos. M. 6.1.538. r. Et sciendū quod
et heredes mei dicta fossata vel ma-
cra, sine licentia predictorum prioris et
conventus expressa, non potest nocare.

Vide Exalvatus et erroribus plena;

EXALVATORES. f. Fodere vel exaurire,

Chaldei ann. 1228 in Lib. nig. S. Petri Athos. M. 6.1.538. r. Et sciendū quod
et heredes mei dicta fossata vel ma-

cra, sine licentia predictorum prioris et
conventus expressa, non potest nocare.

EXALTARE. pro Exalvare, et in i munito;

ut alibi saepe, et in ipso sequenti
exempli, ubi *Flachianus* est pro *Fratrum*
pari mutatione, Silvas in culturam re-
digere. *Litterae Officialis*, Paris, anni
1553 in Tabulario Calensi pag. 59. *Re-
ognor, quod omnes terras de censiva
dicta Abbatis et Conventus, seu can-
cipitate morentes et in fitchis existentes
Ecclesie poterit et reducere ad agricul-
turae. Vide Exalvatus.*

EXALTATIO. Ex-tructio, vel Resta-
tuatio; *turris incendiis diruta*, apud Marchinius Scribam lib. 5. Annal.
Genneps, ad ann. 1222.

EXALTATO. Fastus, Tertull. de
Cult. fom. cap. 3. *Exaltatio non conve-
nit professoribus humilitatis. Diversi no-
tionibus, sed notis accipitur apud vulga-
tum Interpretum veteris Testamenti, ut
Ezod. 17. 15. Psalm. 149. 6. Prov. 3. 35. etc.*

EXALTATO MONETAE. apud Ryme-
sum tom. 12 pag. 67. et 85. de accessio-
nibus factis prout monetarum, Gall.
Augmentum.

EXALTATO TURRICIS. Festum Eccles-
ast. 14. Sept. Vide Glossar. mod. *Gra-
cian* in *Ptoez*, col. 1651.

EXALTATUS. Ager exaratus, in cul-
turam redactus, idem quod *Exartus*.
Charta ann. 1030 inter. Instr. tunc II.
Gall. Christ. col. 11. *Ego Ro-
bertus comes edicte ecclesie (Utroniensis-
portus) decessum... omnium Exaltationum
eodem tempore, ubiqueque sicut
Vnde Exalvatus et pax Exalvatus.*

EXALTERATUS. a Gallico Altéré. Im-
minatus, depravatus. Lit. remiss. ann.
1351 in Reg. 94. Chartoph. reg. ch. 39.
*Eccl. has gravi desolatione percussus, ac
seus suo quasi Exalteratus, etc.*

EXALTO. Elevatio. Anonymus apud
Spelmanum. *Absit est illa quis circu-
ta quia principium Exaltatio in suo cir-
culo incipit elevari.*

EXALTUS. pro Exartus, ex frequenti
mutatione e in I. Ager praecessus, exar-
atus. Assisi dicitur. Janus, Recine
kraus, fac. 1319, in Reg. 89. Chartoph.
reg. 10. 69. Ita pro novis Exaltibus duo
sodis quatuor min. Vide supra Exal-
tatus.

EXAMARICARI. Amariorem facere,
inimicorum. *Nihil Interp. Comment.
Oris in Matth. Ptoei Petrus ex ana-
ritute peccati. Exaricarius in pon-
tifica flaminum sum.*

EXAMANTISSIMUS. pro Amantissi-
mus, id est, valde dilectus. *Ego Sulpi-
cius dono tibi Examantissima conjux, etc.*

apud Marten. in nova Collect. vett.
Scriptorum part. 2, pag. 2, edit. 1700.

*** EXAMARE.** [Amare desino. Not. Tur.
p. 69. Amat, adamant, examinat.]

EXAMBICARE. pro *Exambicare*, vel
Exambiare, Rem cum re commutare,
Gall. *Echouer* Charta anni 1350. in
Hist. Comitatus Ebroic. Probat. pag.
12. *Quod si Eustachia uxoris mea aliquid
in donatione mea ratione distinxerit
voluerit post decessum suum, heredes
mei tenebuntur Exambicare dominice
dictam dotacionem de valore ad valorem
alibi in hereditate mea. Vide Cambiare.*

*** EXAMBIRE.** pro Ambire, Desiderare.
S. Cyprianus in Epistola ad Hispanos
de Bistule; *Ut Exambiret reponi se in-
juste in Episcopatum, de quo fuerit justo
depositus.*

*** EXAMINARI.** EXAMINATIO, Purgatio,
Judicium dei. *Examinatio ignea*, in Al-
lis Concilii Lateran. sub Alexandre II.
PP., apud Baron. ann. 1053. n. 22. Regino
ann. 911. *Publica* se *Examinatione*, per-
ceptione Corporis et Sanguinis. Domini,
coram populo in Ecclesia parigunt. Leges
Henrici I. Regis Angl. cap. 62. *Ab
Adventu Domini usque ad Octabam Epi-
phania... non est tempus leges faciendo,
vel juriacione pro fiduciis domini, vel
concordia, vel bellum, vel feri, vel aquae,
vel aliis leges Examinationis tractari.*

Legi uno Examine monstrare, etc. cap.
81. *Ad dei iudicium se Examinare.* In
Capitulis Caroli C. tit. 39. § 3. [oo] ap.
Caristie, ann. 873. Vide *Judicium dei*.

*** EXAMEN PEDALE.** Vide *Vomeres
igniti*.

EXAMINATIO PLAGARUM. Anastasius
in Hornisda PP. pag. 31. *Hic inventi
Manichaei, quos etiam discussos cum
Examinatione plagarum exilio deportavit.*

*** EXAMEN ABBATUM.** Electi in abba-
tes immasteriorum ecclesie. Lugduni-
sensi subtiliorum, in capitulo solemni
ratione solebant interrogari, ut disci-
mus in Actis ejusdem, capit. in Cam. Com.
Part. Paris. ad ann. 1341, fol. 151. r. col.
2. *Pro ipso electo in abbatem S. Regne-
borti) examinando ipsum adducerunt ad
capitulum, et ipsum introducerunt in
domus thesauri, ubi ipsum presentibus
dicti dom. Guidone et Hugo in litera-
tura, uidelicet lectura, ... et questione
iuris examinarentur. Quod et erga ab-
batis fiebat, prater questionem juris,
ut docetur infra.*

*** EXAMENTUM.** Virgil. Grammat.
pag. 9. *Sunt tamen quendam nomina,
qua duas per omnia declinationes habere
non suntur, ut latitudo letamen, calcia-
mentum calciamentum, Examentum ex-
amen, etc.*

EXAMETUM. EXAMITUM. Pannus ho-
losericus, Graecis recentioribus Σάμης,
de qua vocē Meistrus in Glos. Leo
Ost. lib. 3. cap. 19. *Atla Examata Phry-
gi) nihil enim in gyro circumdata, Dal-
matica Examata avro et abis pectoro
peditibus mandibulis insignita. Ade cap.
78. Occurrat apud Will. Tyt. pag. 10.
cap. 27. lib. 21. cap. 23. *Vita Abba-
tum S. Albani* pag. 92. apud Enam
Sylvani Epist. 12. Ughellum tom. 7.
Ital. Sacr. pag. 269. etc. Ex quibus
emendanda Gesta Innocentii III. PP.*

pag. 70. *: Examina duo episcopa dupla,
pro Examina duo episcopa dupla. Recitus
pag. 138. Palmitacum de optimo Exam-
inato rubeo, etc. Pag. 130. Pretiosam vestem
de examen rubeo. [Apud III. Fontan-
nium ad calcem. Antiq. Horti pag.
40]. Item Papa dicatur dono dedisse Ec-
clesie Ortana unam planetam de Exam-
ino rubeo cum aurigio decenter orna-
ta.*

NAMITEM. in Chartis variis apud
Ughellum tom. 1. pag. 1083. 1085. tom.
7. pag. 1274. 1275. Exigebat apud Anony-
mum de Nuptiis Thesei.

SCAMITUM. Liber Anniversariorum
Basilicæ Vaticanae apud Jo. Rubeum in
Vita Bonifacii VIII. fol. 315. *Item un-
decim planetas diversorum colorum de
Scamita, panno Tartarico, et Diaprop.
Bocacius: Vestitu de Scamito verde.*

SAMITA. Chron. Reichersberg : Et
misit ei... duodecim Samitas, et duos scy-
phos aureos... fratris Saludini Sabidino
misit sex Samitas et duas vestes Impre-
riales.

SAMETUM. in Chron. Valciodesensi
pag. 559. et in Vita Baldwinii Lutzen-
burg. Archep. Trevir. lib. 2. cap. 10.

**SAMITUM. SAMITUM, rubrum, ero-
cane, viride Samitum, apud Conradum
Maguntinensem Episcop. in Chronico ;
Bubacum Samitum, apud Joannem de
Vitriaco lib. 3. initio. Occurrat præterea
apud Arnoldum Lubec. lib. 2. cap. 5.
Matth. Paris. pag. 122. Petr. Blasius.
Epist. 66. Vincent. Belvac. lib. 31. cap.
143. lib. 32. cap. 35. Rollandum in
Chron. lib. 1. cap. 13. in Vita Caroli
Abbat. Villariensis cap. 4 n. 18. in Sy-
node Coloniensi ann. 1280. in Prefat. etc.**

SAMIS. SAMIT. Vincentius Belvac.
lib. 30. cap. 85. *Deforunt canistrum...
ornatum undique serico vel Samite, atque
margaritis et monilibus circundatione.*

Hinc emendandum. Will. Brito lib. 12.
Philipp. pag. 214 :

*... Nullus
Indumenta tegunt, nisi Samis byssus, et ostrum.*

*Perporam enim Saminis editum. Samit
lividus, Samit purpureum, in veteri
Charta apud Catellum lib. 5. Rer. Oce-
tan. pag. 901. Le Roman de Garin MS.*

*L'Enfant Gibert envola un Samit,
Et le manet a son col il panti.*

Computus Stephani de la Fontaine Ar-
gentari Regii, ann. 1351 : Pour 6 pieces
de Saint vermeil en graine, pour faire
cole et manteaux fourrez de menu vair
a ce Chevaliers nouvare nonnez dessus,
ta veille de leur Chevalerie, etc.

*** EXAMINAT RICHEM.** in Chronicis
Episcoporum Hildesheim. cap. 25. apud
Lithinius Scriptor. Brunsvile. pag. 719.

ATLASAMITUM. Samitum ex auro,
Drap d'or. Vetus Charta apud Rocchum
Pirram in Episcop. Aigremont : Unam
cappam de diaspero Aurasamito vel Tar-
tariso aureo de sindone federatam, etc.

Ejusmodi vocabulorum primigenia
quibusdam videtur origo Samit : cum
et hodie alatum, seu scorium tenue, et
plus ademptis entulit, et in unum
concreta, concinna unum. Samit vocant
Belge, inferioris Germanie dialectus

Samit, ut auctor est Claverius lib. 1.

Gen. auctio. cap. 18. unde postea tra-
ducitur vox ad quovis pannos leviores,
et ad adeo holosericos. Killianus Samit
Theotonicum seu nostrum Samit,
quasi Samitum sericum dictum putat.

Sed et Barthius ad lib. 12. Philipp. vo-
cem a loco quadam ortam putavit. Ve-
rum haec videntur levioris momenti con-

jecture, cum potius Graece originis censori debeat vocabulum, ut *tacitum* dictus fuerit sex licias seu filii textus, quemadmodum pavores, simplici licio, tuiros, ternis licias, *polycyros*, multis licias, etc. Ebrardus Bethunensis in *Grecismo* cap. 10:

Eat, mihi credo, Mitos filium, sed fabula Mithos.

* **EXAMINA.** Vide *Exametum*.

1. **EXAMINARE** dicunt apes, quae una coeunt, et ex examen congregantur. Apulus in *Vitrum* herbarum cap. 6. *Ne apes Examinare et effugiant.* [Unde apud Barthium in *Glossario Examinis* dicuntur: *Examina seu agmina redacta ex Baldini Hist. Palest.*]

2. **EXAMINARE**. Ad disputationem vocare. Leg. S. Steph. Reg. Hungar. tom. I. Sept. Act. SS. pag. 548. col. 1. *Nemo tam quamlibet clericis in publico nisi ecclesia Examinare presumat.*

co **EXAMINATA PECUNIA.** ut *Parata pecunia*. Vide *Paratus* 2. et *Examinatum Argentum*. Chart. ann. 1256 in Wenzl. Hist. Hassiac tom. 2. num. 154. pag. 181. *Pro 80. marcis et una Examinate Pecunie.*

o **EXAMINATIUM.** Examen, doctrina peritiam, Stat. Univers. Aurel. ann. 1386. ex Coll. reg. 4223. A. Vol. 55. r. *Quando imminebit bachelariorum Examinatio facienda, etc.*

1. **EXAMINATIO.** Examen. *Habita super eis Examinationis et inquisitionis diligenti inventum est, etc.* in Transactione Caroli II. Regis et Comitis Provincie cum Capitulo S. Salvatoris Aquensis ann. 1292. ex Schedis Praesidis de *Mazouges*. Vide *Examen* 1.

o 2. **EXAMINATOR.** f. Invocatio. Cærem. Rom. MS. fol. 9. ubi de Consecratione Papæ electi in Episcopum: *Hic dictis electis procumbet cum mitra in falistorio ante altare in sua scabellis, et per unum ex subdiaconis fit letania. Nam Examinatio antiqua sanctorum et alia precedenter continetur. Nisi sortes sanc-*

tiorum hic indicatur, non existimet. Vide Examen 1. [oo Vide S. Petri 1.]

1. **EXAMINATOR.** Dianitas apud Longobardos. Vide *Chartam Sicilis Principis* in Chron. S. Sophie. Beruent. pag. 628. [Examinatores post *Geolam* remanserunt inter Officiales Prepositurae. Parvus in Edicto Caroli Pueri Franc. Regis ahn. 1325. Vide Tract. de Politia tom. I. lib. 1. tit. 11. cap. 1. 2. 3. etc.]

o **EXAMINATORIUS.** Ad probacionem conducens. Tertul. de Scorp. cap. 7. *Uique per tormenta ignium et supplicium, per martyria fides. Examinatoria.*

1. **EXAMINATUM ARGENTUM.** Argentum, Gall. *De bon aloy*, in *Chronico Ecclesiæ Hamelensis* Auctore Johanne de Polda, apud Leibnitium, Scriptor. Bruns-wic. tom. pag. 510. *Argentum ignis Examinatum*, in Psalmo 11. 7. *Sicut examinatur argentum, Ps. 65. 10.*

1. **EXAMINATUM RUBEUM, EXAMITUM.** Vide *Exametum*.

o **EXAMORATE.** f. pro *Examontare*. Ex aero detrahere, Ital. quippe *Amettare*, est Congenerare, acervare, cui addita præpositione *Ex*, oppositum significativa. Stephanus de *Infestura* MS. ubi de Innocente VIII. PP. *Ubi aliqua domus feni reperiatur, abeque*

*ulla licentia, ac si ipsorum esset, Examorabatur; et sic cives Romani et habitantes in Urbe tam ab inimicis quam a defensoribus nostris depletebantur omni die. Vide supra *Exragere*.*

EXAMPLARE. [Ampliare, extendere, augere. Joan. Longinus in Vita S. Stanislai, Mail. tom. 2. pag. 222. *Qui suam horridam etolidissimam libidinem in brutorum amore Examplabat, animum a bellicis acibus ad mortida queque et nefanda traducens. Charta anni circiter 1100. ex Archivo S. Victoris Massil. arm. Ebroudn. num. 9: Mansiones... modo Examplare sunt in ante, quia latior erat via quam modo.] Vide *Exemplare*.*

* **EXAMPLARIUM, EXAMPLATA TERRA.** Vide *Examplum*.

* **EXAMPLIOR.** [Amplexor, complector. Auct. ad Herenn. 4. 52. Et tu per Deos, inquit, hunc exemplarex.]

* **EXAMURCO.** [Est sublata anurca oleum defecatur reddere. Translate. Apul. 4. Met. de corio ure detracere.]

* **EXAMPLARUM.** Vide *Examplata Terra*.

Vide *Examplum*.

* **EXAMPLOR.** [Amplexor, complector. Auct. ad Herenn. 4. 52. Et tu per Deos, inquit, hunc exemplarex.]

* **EXAMURCO.** [Est sublata anurca oleum defecatur reddere. Translate. Apul. 4. Met. de corio ure detracere.]

* **EXANGULUM.** Modus agri, idem quo *Angula*. In *Charta fundationis Abbatis S. Salvatoris apud P. Benoit Hist. Tub. p. LXXX. Probat. Inter ea que dicit Udo Eps. Tullenensis in alodo Stewelt enumerat, Annonaam Exangium at croadi et pectorum copiosum multitudini possum. Vide *Exangulum*.*

1. **EXANCLARE.** pro *Exanclare*, apud Papam. Vita S. Rigoberti MS. Bibl. B. M. Roncensis. Statut. S. Rigobertus novem mansis Ecclesie S. Hilarii adjectibus putet intra Monasteri septa non deesse. *horta occasione Exanclante ruderis latinarum effere, etc.* Putel. *Exanclandi*, hoc est. *Exhaerendi et purgandi.* Vita MS. S. Winwaloei, fol. 70. v. *Quod autem firmo et irreprehensibiliter sive relata, sive exemplaribus pro certo Exanclamus (i. e. exanclamus, erimus) illud procul dubio intuire cu- rabimus.* Gloss. Lat. Sangerman. MS. *Exanclare, Puisier, Hautrie. Simplex Anclare* Livium est Ministrale. Item *Haurire apud Festum, a Greco, inquit avito: quod autem indicat præferendum esse Antlare, hac ultima notio.*

1. **EXANCORARE.** Anchoras vellere, solvere, in *Glossa Lat. Gall. Sangerman. MSS. Ossacer*.

* **EXANESCERE.** pro *Evanescere*, aut saitem eodem sensu, in *Chartul. S. Joan. Laudon. en 137. Quoniam ex que geruntur cum ex transitu temporum, item defectu hominum adnullata Exanescentia, etc.*

1. **EXANGACHA.** Custodia, Gall. *le Gout*. Vide *Exaccia*.

EXANGULARIS. Per angulos inquirere, in *Glossa MSS. Regia Bibliotheca*.

EXANGYS. Julius Africanus lib. 5. Hist. Apostol. *Quis jam vobis pro Exangys reliquam?* Ubi recte monet editor Graecam vocem esse *Kerynōv*. Id est, vadimonium, pignus.

* **EXANHELARE.** Peroptare. Hist. episc.

Autisa tom. 9. Collect. Histor. Franc.

pag. 132. *Ad quam (electionem) nonnulli non zelo spirituali, sed anxia honoris ambitione Exanhelabant.*

* **EXAMINABILITER.** *Nev. apud Non.*

4. 384. *Ubi vidi, examinabiliter timidis*

pedibus protinam me dedi. mezzo examinabile mi atrox a fugire.

* **EXAMINALIS.** Qui est sine anima,

animis. Plaut. Bacch. 4. 8. 8. Neque

Bellona mihi unquam, neque Mars credant, ni illum examinalem faxo.]

* **EXANIMARE.** neutr. Animam agere, expirare. Vita SS. Paterni et Scibiliensis, April. tom. 2 pag. 429. *Quidam puer Milivo nomine a kerpera percussus est, quo jam Examinate Sanctus vir accessit, ne puer morte dederetur.*

* **EXANTHEMA.** Itānum. Quod effundit metaphorce Pustula subulare. Leven eruptiones humorum per cutem florescentium. *Papulas, Exanthemata et impetigines tollit*, in Epistola Alphonsi Claconi ad Principe Cardinalem, apud Marten. tom. 3. Collect. Ampliss. col. 1823.

* **EXANULARE.** Annulum deponere, apud Sugerium lib. de Administr. sua cap. 31.

* **EXANUM.** Vide *Exagum*.

* **EXAPERIO.** [Prorsus aperio. Augustin. Confess. 10. Quis experit istam fortuissimam et implicatissimam nodositatem?]

* **EXAPLA.** *Exempla*, in *Gloss. Pitt.* [cum Isidoriani. *Glossar. Sangerm. n. 501: Exapla, Sex implicata. Papias MS. Bituricensis: Exapla, Sex implicata, Sex angularis.* Editus vero: *Exaplos, Exemplaris.* In omnibus emendandum cum Reinesio in varis. *Herapla, Secula*: *Gloss. Greco. Lat. "Exaplos, Sexuplum. Respicunt, ut conjecto post Greavum, Glossarum stutores *Herapla* *Origines*].*

* **EXAPTO.** [Apul. 11. Met. Visus est quite proxima, dum magno Deo corosus exaptat, etc. *h. e. apte imponit, vel apte necit Del capitii imponendas]*

* **EXAPTUS.** *De sey pede.* *Glossar. Lat. Ital. MS. Vide Exapla.*

* **EXAUANDI.** Aqua spatium emeti. Richer. lib. 2. cap. 59. ap. Pertz. Script. tom. 8. pag. 600. *Nauesque paratas cum rem inveniunt, quas tirones cum armis ingressi, neque ac Exauantur.*

* **EXAUATO.** Privilegium Ledunii Abb. S. Vedasti Atreb. de censi anni 1036. e *Chartulari v. ejusdem loci pag. 243. Si conditio autem inveniuntur ad Exauationem, id est ad probationem, de unoquaque tonello debet emplo II. denar. et venditur II. denar.*

* **EXAUATORIUM.** Canalis, per quem aqua decurrat. Parmag. inter res. et abb. Gemondi ann. 1322. in Reg. 65. Char-top. rex. ch. 53: *Item reficiunt dicti abbas et scindicu sibi et dicto monasterio mandolina... cum pareris, Exauatorium, etc.*

* **EXAQUESCIER.** Aquosum fieri. Utitur Censorinius de *Die Nat.* cap. 18.

* **EXAQUIA.** Michael del Molino in *Repertoriu Foror. Aragon.* voce *Magnates: Magnates Aragonum possunt recipere in commandam oves et alia bestias sine ganata villanorum, et cum eis facere ad Exauitam, id est, ad medios: ita tamen quod ex hoc herbajarii Domini Regis non levantur propter dictam communiam, sine commandam. Vide *Chronicon Petri IV. Regis Arag. lib. 3. cap. 9.**

* **EXAQUESCIER.** Aquosum fieri. Utitur Censorinius de *Die Nat.* cap. 18.

* **EXAQUIA.** Michael del Molino in *Repetoriu Foror. Aragon.* voce *Magnates: Magnates Aragonum possunt recipere in commandam oves et alia bestias sine ganata villanorum, et cum eis facere ad Exauitam, id est, ad medios: ita tamen quod ex hoc herbajarii Domini Regis non levantur propter dictam communiam, sine commandam. Vide *Chronicon Petri IV. Regis Arag. lib. 3. cap. 9.**

* **EXARATIO.** [Actus exarandi, seu arando erudiendi. Capell. 9. p. 204. Etruria Tageli *Exaratione* celebrata. *h. e. qua in agro Tarquinensi, inter arandum Tages ille existit, de quo Cic. 2. Di-*

vin. 23. Vide *supra*

EXARATUM. Vide *Exartus*.

• **EXAPSEATUS.** Vide *Exarchus*.

• **EXARCHIATRUS.** Qui Archiatri seu Medici Principis comitatus munere defunctus est. Vide Cod. lib. 10. tit. 52. leg. 6. de Profess. et supra vocem Archiatri.

EXARCHUS. [Etym.: Gloss. Græc. Lat. "Exarcō", Proceres, Principes, Etym.: ἔξαρχος, Duxes factionum, apud Cedrenum.

EXARCH. ITALIE, vel *Ravenne*, qui ab Imperatoribus CPolit. in Italianam Imperii mittebantur. Quorum ea erat potestas, ut ministerium *Imperialis fiduciī pergesse* in Italia dicuntur in Diurno Romano cap. 2. tit. 4. Horum passim meminerunt Gregor. M. lib. 1. Epist. 32. Anastasius Bibl. in Vitis PP. pag. 47. 49. 50. 59. 60. 63. 66. 70. 72. 77. & 107. Leo Ost. in Chronico Casin. Horum præterea seriem habens, habet Hieron. Rubeanus et Scaligerum in Canonib. Isagogicis pag. 155. Vide *Catapanus*, [et Glossar. medie Graecitatis.] [90] Dicitur etiam *Prefectus*. Vide Savin. Histor. Jur. Roman. med. tempor. tom. 1. § 18. not. g.]

EXARCHATUS RAVENNAE a Pipino Ecclesiæ Romanae concessus. Anastas. in Stephano III. PP. Paul. Diac. lib. 6. Hist. Longob. cap. 61. Annal. Francot. ann. 78. etc.

EXARCHUS AFRICÆ. Apud Gregor. M. Ep. 59. et 72. libri 1. Inscript. sum. *Gennadio Patrio et Exarcho Africae*.

EXARCHUS. Dignitas, ut videtur, militaris, in vel. Inscript. apud Gruter. 529. 7.

EXARCHI dicuntur Pipinus et Carolus Martellus Majoris domus, non semel in Chronico Fontanellensi cap. 2. 8. 9.

EXARCHUS Dioceseros. Dignitas Ecclesiæ, quæ Patriarcha maior, major vero Metropolitana erat, ut pluribus probant Justellus ad Canonem Ecccl. univers. Moribus lib. 1. Exercit. cap. 15. Sironius in prelippemico cap. 8. Alia tunc *Exarchus Ecclesiæ* lib. 1. cap. 8. Meursius, Ludovicus Thymanninus, etc. Vide Notitiam Grecam post Codinum Gozzi pag. 498. et Joannem Camenitiam de Exilio Thessalon. cap. 30. Nicolaus. I. PP. Epist. 8. ad Michaelem Imp. Porro scriptis nobis *Imperium vestrum*, ut *Theognostus*, qui a fratre et Cosmop. nono *Ignatio* super quasdam provincias *Exarchatus pondus suscepisse dignosicuit*, etc.

EXARCHUS. Dignitas in Ecclesiæ CPolit. apud Codinum de officiis. cap. 1. n. 41. quam dicitur *Exarchus* et *Goarius* ad eundem pag. 15. 178.

EXARCHI MONASTERIORUM. in Novella Justiniani 135. cap. 4.

• **EXARCHONTES.** En Lutprandi Legat. habet *Canigus* in Glossar. med. temp. [Append. vol. 70] voce *Exarchontes*. *Habent multo post magistro Exarchontes* docuit.

EXARCHUM REGNI BURGUNDIÆ. et sionnum Principem Consili sui, et in omnibus faciendo agendumque suis præcipiacioni. Herachium Archiep. Lugd. Institut. Fredericus I. Imp. Bulla sua aurea anno 1157. quam descripsit. Paradinus lib. 2. cap. 29. [et Autores novæ Gall. Iust. tom. 4. Instrum. col. 17. Idem in eandem dignitatem contulit Johann. de *Biles ministris* Herachium. Procepto anno 1184. non rati. Menosterio inler. Probat. Hist. Lugdun. pag. 35. col. 1.]

EXARIA. Funalis apparatus navium. Hispanis *Xarcias*, nostris *Cordage*. Gloss.

Gr. Lat. "Exoria" έξωρια, ποιημένα, hoc instrumentum Graeci Byzantini repræsentabant instrumentum nauticum. Ita Harmenopolis lib. 2. tit. 11. § 3. Vide Notas ad Cinnamum pag. 459. Charta Alfonsi Regis Arag. ann. 1225. *Quod si forsitan dicta galera, vel ex eis aliqua, aut aliquæ perdenter, vel ex Exarcis illarum, ... quod restituueremus valorem ipsorum cum Exarcis et apparatus earumdem.* Secunda Curia Generalis Catalogue sub Jacobo Rege Arag. ann. 1299 MS. *Quod non possit aliquis extrahere de terra nostra itas res prohibitas scilicet peguntam, cepum, aliquidrum, fuscum, canabum, filum, Exarcium, ferrum, nec arma* Chron. Petri IV. Regis Arag. lib. 3. cap. 24. *Anam presentar à ladia Vergo una galera ab totes ses Exarcies dargent et reverentes de la victoria, etc.* Vide Sarco. Oct. Ferrarium in Sarre. et Gloss. med. Greecit. in "Ezizro".

* **EYSSARTIA, SARCIA.** Eadem notio. Statuta Massil. lib. 3. cap. 16. *De Sarcia non facienda nisi de canabo femello Statuimus quod corderit omnes de Massilia teneantur speciali sacramento se non facturos per se, vel per alios, gumenas, vel prohicias, vel amannas, vel hostas, nisi de canabō femello et filo subtilli, et si quis contra huc fecerit, ipsam Essartianam dicam perdat, si eam habeat; sin autem illius Essartia dictam estimaverint. Ibid. § 2. *Similiter eidem penitus subjeante onus de Massilia quicunque fecerint fieri aliqui predictam Eysartianam, si eam appetaverint.**

* *Nostris Essarcie.* Charta ann. 1338. in Reg. B. Cam. Comput. Paris. fol. 135. r. *Pierres Eavias chevaliers tra querir vers Narbonne et Bediers quatre cent mariniers avironneurs, et les ameras es parties por deçà pour les mettre en deux galles, que les gens du roy li baudron toutes garnies d'armeeures, de cordailles et d'autres appareuls, que l'en appelle Eysarcie.*

* **EXARCOLA.** Jovius Hist. lib. 4. *Janiza peculiari prerogativa Exarcolam, hoc est, plenum album aurea anteriore fascia, et cristis insigni acinaci impenetrabilis, dominisque per tergum lata cauda cervicis minuentem, pro galea laterum, Hoc post Carolum. de Aquino in Glossa. mut.*

* **EXARDIUM EXARDUM.** Vide *Exartus*.

* **EXARENTASMA.** *Ex ornamentum, ut Aulauna, vel aliud hujusmodi a Greco discripto. Ornare, instruere. Huiusmodi Halcandi Hister. Sicula, apud Muratori. 1. col. 256. Nec vero nobilis Palatio alberantes silentio præsterni convenit officinas, ubi in filariis distincta colorib. servis velleria tenuantur, et sub invicem multiplici texendigenere confiantur.*

Hic Exarentasmatum circulorum varietatibus insignita, maiorem quidem artificum industria, et materie ubertatem desiderant, majori nihilominus pretio distraherant.

* Ad quem locum rursus idem Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. & vii coll. 406. hæc annotat. Caronius *Exanthemata* legendum suspicatur. Ita ut fuerint telle floribus intextis speciose, unde fortassis pro *Circulorum* emendandum opinatur *Flosculorum*.

* **EXARERE.** Exarcere. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: *Exarere, Estre sec.*

* **EXARIATA.** Vide supra *Eissasiata*.

EXARICHUS. Agrorum colonus, arator, Hispanus. Vitalis Episcopus Oscensis, apud Hieron. Blancanus in Comm. Rer. Arag. pag. 781: *Si quis Peysterius fuerit*

Exarichus Infractionis, peccabit ut alii, de omnibus hisis eius. Fort. Oscar ann. 1247. f. 5. Cum homo aliquis habeat in sua hereditate Exaricus, si forte alius homo habuerit alium de predicto homine, et proper illum pignoret ipsum Exaricum, tunc est Forum, quod si Exaricus nullus se defendere secundum directum, etc. Fol. 80: Cum Christianus oves pignorat Judeo, aut etiam Saraceno, pro aliquo querimonia quam habeat de suo Exarich Christiano, etc. Add. Observantias Regni Arag. lib. 6 tit. de Privilegiis Militum. 15.

* **EXARIDUS.** Omnino aridus. Translate. Tertull. Resur. carn. 30. Statum enim. Judæorum deformari quodammodo emortuum et Exaridum, etc.]

* **EXAROCRARE.** Succernere. Gall. Bluter. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7892: *Exarocrare, paster vel beluter. Forte pro Excerere.*

* **EXARRARE.** Augere vel instruere. Bonincont. part. 1. Hist. Sicul. in Delic. erudit. pag. 288: *Deinde suasionibus pontificis excitati numero nascium amptiori classe Exarrant, bellum contra Fridericum intentaturi. Vide supra Exaricia.*

* **EXARSUS.** Incensus. *Aduh sua malitia Exarsus, in Actis S. Austregisili. Maii tom. 5. pag. 283.*

* **EXARTARE, EXARTARIUS.** Vide in *Exartus*.

* **EXERTER.** In Lit. remiss. ann. 1380. ex Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 37: *Jean Poinchon estant allé en un pré... qui estoit à Thomas Frapilly père de sa femme, pour lui aider à Excerpt et gitter de ruynes tedit pré, etc. Vide in Exartus.*

* **EXARTHARE.** Membra dissolvere, disrumpere, ex Greco ἔκσπερνε, apud Julianum Antecessor. Nov. 125.

* **EXARTICULATUS.** [Parum articulatus, inarticulatus. Tertull. 1. ad Nation. 8. Si ergo Philomela vixit, potuit effire aliquod obtusum et Exarticulatum solum tinnitumque.]

* **EXARTUARE.** Artus seu membra dissolvere, ex Greco ἔκσπερνε. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: *Exartuare, desmembrare. Vide Exarthare.*

* **EXARTUS, EXARTUM, EXARTES, ESARTUM, ASSARTUM, SARTUS, SARTUM.** Voces unius ejusdemque notionis, quam ita prodit liber Scacarii Angelicæ parte 1. cap. 18. *Exarta vulgo dicuntur que apud Indorum Occationes nominantur: quando scilicet foresta, nemora vel dumeta quilibet pascuis et latibus ferarum opportunity succiduntur, quibus succisia et radicibus evulsi terra subvertitur et excollitur. Mox subdit, vastum, ab Exarto differre, quod vastum dicatur nemus, seu foresta, in qua succisa multæ arbres, quasi vastum.*

De horum vocabulorum etyma discrepant viri doct. Spelmanus *Exartum* a Latin. *Exartum* dictum putat, quod est evulsum et eradum. Alii a *Sarrœ*: quod est sarculis fodere, purgare: unde *Sarrœ* et *Sarritura*, frugum vinearumque a foxiliis herbis purgatio. Alii denique ab *Exaro*, urde *Exartum*, ager exaratus, proscissus, et per contractiores *Exartum*, ut scribi passim in veterioribus Chartis observare est.

Quam ultimam sententiam fulciant Tabulae veteres in Chronico Besuensi, ann. 3. Ludov. Imp. pag. 613. ubi *Exartum* scribitur: *Exartum, duper missis, campis præstat, sylvis Exaratis, pomiferis, etc.* Vide Grimm. Antiquit. Jur. German. pag. 524.]

* **EXARTUM usurpat Lex Burgund.** tit.

13: *Si quis... in sylva communis Exartum*

fecerit : aliud tantum spatiis de syca hoppis suos consignet, et Exartum quem fecerit, remota hospiti communione possidat. Tit. 41. *Si quis in Exarto suo foram fecerit, etc.* Ita et tit. 53. § 2. et tit. 67. et in Legge Baiwic. pag. 16. cap. 3. § 1. et 2. in Legge Langob. Edit. Beroldi (IL. B. 1. in Cœl. Ca. M. lib. 7. fol. 200. 222. 276.) in Concilio Aurelian. III. cap. 24. Capitulo nensis cap. 18. apud Ordinationem Vital. lib. 3. pag. 486. etc. Charta Albitii Cumitis (Genevensis) apud Gualdonum. Hist. Press. pag. 215. *Tudo quoque villam de Châtelac... cum possessu Exartus, et cunctis pertinentiis eorum.* Charta ann. 1193. in Probat. Hist. Dravent. pag. 241. *Et quidquid in toto territorio Exartus nacio disruptum et extirpation est, quod vulgo dicitur Exarsa.*

EXARTAE. Charta Caroli Regis in Tabulario Ademarensi: *Karolus gratia dei Rez Quia veniente carissimus decunclus noster Ruodolfus Comes, humiliter petti Magnificientiam nostram, quatenus sanctis Fratribus sub monastico orbe in cellula que Dervum vocatur, conseruans stirpes, vel, ut vulgo dicitur, Exartes quodam, quos ex rebus Tricassiniens Comitatis ipsi proprio labore de heren ad agriculturam perdiximus noscuntur. Caulenus Notarius ad vicem Iludovicus recognovit.*

EXARTARIA. Tabularium Ecclesie Gratianopolitanum sub Hugo Episcopo fol. 25: *Exartaria vero quas fuerunt Bernardi Bernarii, ipse Bernardus Bernarius dimisi predictam decimam de predicta Exartaria in manu Hugonis Episcopi, etc. Occurrit in Tabulario Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 56.*

ESSARTUM. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 17: *Placitum quoque iustitiae... de Essartia, de cessione, de combustione, de venatione, etc. Capitula Placitorum Coronæ sub Ricardo I. Regge Angl. apud Rogerum Hovedenam. Et videnda autem in regardo nova Essarta et vetera imbladdata post minimum regardum, sic [Charta anno 1212. inter Instrum. tom. 4. nov. Gall. Christ. col. 196.] Dedi etiam eisdem Fratribus ad confirmationem ejus vallum cum declivi lateribus et stagno usque ad Essartum magistri Johannis, etc. Index MS. Beneficiorum Eccl. Constantini, fol. 81. verso e Musæo D. Cangé: Transaction faite... pour les dîmes nouvelles des fiefs et Essarts de ladite paroisse.] Le Roman du Renard MS.:*

Tant est alex les trois menus,
En son Essart ce est venus.

Le Roman de Guillaume au Court-ne: MS.:

Vera le le où il gît près de les col Essart.

EXSARTUM. In Chronico Fontanell. cap. 6. pag. 203.

ASSARTUM. apud Matth. Paris pag. 180. in Additam. pag. 100. apud Will. Thorn. ann. 1178. Bractonam lib. 4. Tract. 1. cap. 38. § 11. in Fleta lib. 2. cap. 41. ¶ 1. etc.

ASSARTA, gen. tom. 1. Monast. Apud. 113.

EXASARTUM et EXARTUM, in Charta Ludovici Regis Franc. ann. 1117. apud Sammarth. in Abbat. Barbelli.

SARTUS. Charta Gerardii Decani S. Quintini ann. 1127. in Tabulario Abbatis Montis S. Martini: *Stegestratamente terra que Sartus vocatur, ab Ecclesi obtinebitur. Addit Hemerum in Augusta Viriand. pag. 121.*

SARTUM, Charta Placitor. Coronæ

apud Hovedenam pag. 785. *Nora autem Sarta erant in manu Regis. Si vetera Sarta inhabulata sunt de frumento, vel silagine, etc. Addit. Monasticum Anglie. tom. 1. pag. 165. 316.* *QUEPUS ET LINER a Sartis, vel Essartis, in Privilegi. Henr. II. Regis Angl. apud Spain, et tom. 1. Monasteri Angl. pag. 316. ubi Sic: *Liberum et quelam esse costatum, ab omnibus auxiliis, et testibus, et Sartis, et clausuris, et omnibus operibus Castellariorum, et parviorum, et paucorum, etc. Spelunca-potat, quietam et stans, et tardans, ut vulgo loquuntur, deputacionis ista si quis in forestis Sarta locerit, in alium non impinguatur.**

EXARTARE. SARTARE, ESSARTARE, ASSARTARE. Interficere silvas, et dumigare succidere, et in culturam redigere. Galt. Exartor. Lex Bayar. tit. 16. cap. 2. *Habeo testes qui hoc scirent, quod laboris de illa ampo tempo erogati, nequit contradicere Exartari, menades, possit de usque hodie, etc.* Lex Burgund. Adit. 1. 10. 1. § 1. *Observandum viam arbitrii, et vel inter agros, communitate, nec possideri, nec interfandi, nec Exartari posse. Sed lic Exartari, videtur accepimus pro artari. Charta Caroli M. apud Bergomum in Fabulis Burgund. pag. 13. Jo. sita Exartaridis, et terris laborandis. Charta ann. 1231. in Tabulario Campanie Thunam. fol. 26. *Cum nos celullas Exartare, et aliterram arablem reducere nostra nostra, etc.* (Charta ann. 1231. apud Thomassum in Biturig. pag. 283.) *In memore quod Exartabatibus Boscos non poterat Exartare apud Marton. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1106. Charta Johannis Domini Commeriaciæ ann. 1312. in MS. Codice eiusdem artibis fol. 172. *Et ne devioient lead porturiores rien vendreded bois et donner ny Deswartre sans l'octroie desdits Signours de Mouville.*]**

EXARTARI. Operarios, qui exartat silvas. Charta Alienoris Reginæ Angl. apud Besilum pag. 388. *Exartarius pro sessorio 3. den. dabit.*

EXARTATOR. Eadem notio, in Cinerarius.

EYSSARTARE. EYSSARTAIRE. Sententia arbitralis ann. 1497. inter Dominos et Universitatem Callianam: *Sunt in possessione... de eodem territorio dimicato... pro Eysartando, fustando, rusquiendo, etc. Mox dicitur Universitas de Callianam fuisse in possessione pastorgandi. Eysartando, leignando, fustiendo, glandeando et onnes expelendas in eodem territorio faciendo.*

EYSSARTAS, pro Exartus non semel ibidem.

SARTARE, in veteri Charta apud Hemerum in Augusta Vironi. ann. 1191. *Valle Geroldi et melicias, annos de Berencun, quod dicitur Foresta, Sartanda et ericunda-mendicantur, etc.* Hinc emendanda Lex Verriani ann. 1233. art. 2. ubi perpetuum editum terram Sartandom, pro Sartandom.

EXASIA vel EXASTUM, Canalis, videtur, per quemque superfluum exurit. Charta Alanii de Montetenero in Reg. 36. Chartoph. reg. ch. 543: *Cum omnibus et singulis dictiorum molendinorum pertinentiis, culturis, clausuris, Exasis, ecclesiis, etc. Vide supra Excheadus et Exauatorum.* [99] German. infer.

(Exe est Stillicidium, canalis, bastrum, (Exen, Haunus, ADEL.)

EXASTERANS, Ubertina fluens, vel exauientis. Papias.

EXATERIUS. Idem forte qui allegho, vel qui dumeta succedit. Constit. Petri I. reg. Aragon. ann. 1290. *Sanctius nullus in manus nostris vel ecclesiasticis... adaptative eractiones aliquas exigere vel facere presumat. Exaterios et bordarios, polliparios, sutores, tertores et omnes ministeriales sub hac pace et securitate constitutus. Vide Exartare et Exartus.*

EXATERA. Glossa saltem secundi ad eadem. Collectionis Canonum MS. e Bibl. D. Chaereticus Custodis sigillorum regiorum. *Exterens (Extorris) Extera, vel alienus.*

EXATICUM. Papias. Cantarium, genus oder, i. **EXATICUM** [Se dictum, quod species ejus sex ordines habeant, ut est in MS. B. Bittac. Vide Cantarium.]

¶ 400 emendandum. *Glossar. vel. ex Cod. reg. 7646. ubi pro Exaticum, legitur Effationem.*

EXAUCTORITAS. Exauktoratio, quia quis suo gradu dejeitur, in leg. 35. Cod. Th. de Cursu. (8. 5.)

¶ Vide Loisel. Tract. de Ordin. cap. 9. art. 2.

EXAUDIBILIS. Factis et promptus ad exaudiendum. Ocurrunt in Testamento Rudesindi, tom. 3. Council. Hisp. pag. 183. col. 2. et in Chronico Sicilia, tom. 3. Aeed. Marten. col. 13.

¶ Charta ann. circ. 1065. tom. 1. Pro. Brit. Hist. Brit. col. 126. *Ecc B. Martine, quod grata obtulit, exacte requirit; v. et ut decet. Exaudibilis es in vita, sed carus in negotio. Quidam jam pridem a Clodoveo rege dictum fuerit ex Chron. filii Petri Bechini ad ann. 683. Clodoveus inde rediens Turonis venit, et multa B. Martini obtulit, equum etiam suum, quem ante pugnam dederat; datus centum solidi. Non nullatenus mouit, sed datus aliis contum solidis, statim solutus est. Tunc res aut: Vera B. Martinus bonus est in auctu, sed carus in negotio.*

¶ **EXAUDIBILITER.** in Exceptione Urbani II. Papæ ab Aganone Episcopo Augustod. inter Instrum. tom. 4. novæ Gall. Christ. col. 83.

EXAUDINARE Charta ann. 1117. in Access. ad Hist. Cassini. part. 1. pag. 21. col. 2: *Et concedimus isti homines, et qualcumque terram ad sanum Exaudinare, in hereditatem hancem ad respondendum, etc. An pro Exaudicere? Vide infra in hac voce.*

EXAUDITIO. Benevolitia. Charta Loti. 1. tom. 1. Collet. Histor. Franc. pag. 651. *Si quis petitionibus summa regi Christo in servitio militandorum nostrorum Exauditionis aereu declinaverimus, etc. Ubi alio ejusdem reg. Charta habent, Clementia.*

* **EXAVELLARI.** Vide Arivellari. [Tu.]

EXAUGERARE. Augere, accrescere. Charta Galt. episc. Cameræ ann. 1095. inter Probat. tom. 1. Annal. Premonst. col. 508: *Ad usus autem fratum in hoc loco Domino familiantum beatique Augustini regulam observantum Exaugrandos, etc.*

* **EXAUGESCERE.** Deficer. Acta S. Gauger. tom. 2. Aug. pag. 688. col. 2. *Quorum (miraculorum) quia multiplex copia et series materiosa successit: contrae meum ingenulum in superiori labore consumptum, penitus Exaugescit. etc.*

* **EXAURATUS.** [Particip. ab inusit. exauro, inderato, inaugatus, ut Exaurati

crateres apud Iuct. fragm. c. 15. quod cum Censorino dicitur.

* EXAUREARE. Auras seu leviori vento in aere sese pargare, aerem captare, quod faciunt falcones, & Aries. Fridericus II. Imp. lib. 1. de Arte venandi cap. 51. *Consueverunt namque rapaces circa medium diem sublimis volare, principice in aestate, et in diebus calidiis ad refrigerandum se in sublimi, et Exaureandum.*

* EXAURICULARE. Aures abscondere, supponit genus in furest presertim statutum, quod Essesteller nostri dicebant. Vide supra in Aures. Inquisit. ann. 1311. et Tabel. Bellipac. *Exauriculatus per officium os Eboracen.*

* EXAUSPIARE. [Plaut. Capt. 3. 5. 108.] *Erauspiari ex vinculis nunc intelligo. Redauspiciendum esse in catenarum denuo, h. e. auspicium hujus itineris ex vinculis duxi, quare ut malo auspicio huc ventus ita ad vincula mithi denuo rediendum est, quasi ad auspicio repetenda.*

* EXAUTORIZATUS. Quasi extra auctoritatem, qui a suis auctoritatibus et dignitatibus contemnit. Mysterili Historiarum in Norberg, apud Ludewig tom. 8. pag. 20. *Legio denique Germanica Romae caput Caesaris custodiens per vigilias inventata et Exautorizata, ignorante sua ultorem Deum habuit.*

* EXAVUM. Vide Ecagum.

* EXBALLISTARE. [ballista iei prosterne. Festive Plaut. Pseud. 2. 1. 9. Nine inimicum ego hunc meum Balloinem Exballistabo lepidi. Sic Bacch. 4. 4. 58. De ducentis numinis primum intendam ballistam in senem.]

* EXBANNIARE. EXBANNIRE. Bannire, proscribere. Tho. Walsingham. ann. 1591. pag. 90. *Flandrenses omnes ex Anglia Exbanniacit. Exbannire;* apud Petrum de Vinea lib. 5. Epist. 111. et 112. ubi formula *erbaniotum* refertur. [Ritus occurrit in Breviario Hist. Pisane ad ann. 1172. apud Murator. tom. 6. col. 186. in Chron. Trivetti ad ann. 1233. apud Acher. tom. 8. Spec. pag. 723. in Chronico Sicilie, apud Marten. Anecd. tom. 3. col. 66. etc.] Vide Bannum.

* EXBANNIMENTUM, ut *Bannimentum*, Proscriptio. Diploma Jacobi Insulani Card. ann. 1115. apud III. Fontaninum in Appendix Antiqua. Horte pag. 463. *Ex his et vestrum quendibet a omnibus Exbannimur, i. condamnemur, punius censuram ac processum, sententiam, disfationibus, absolviomus.*

* EXBANNITI. Proscripti. in Bulla Bonifacii PP. IX. in eadem Appendix pag. 411. *Exbanniti, ead. notione, apud Matur. tom. 12. col. 104.*

* EXBIA. Vide Esbia.

* EXBLATARE. Reditum terra, vinea vel pradi percipere. Placitum anni 82. inter Instrum. tom. 1. novae Hist. Occit. col. 113. *Iste Davigildus hoc (curtem, terram et vineam) invasit de illorum potestate malum ordinem injuste infra annos duos annos et Exblatavit hoc inuste. Vel est pro Expletavit, quod idem significat apud autores medi avii, vel pro Exbladavit, ut enim Imbladare dixerunt Agrum blada vel segete conservere, sic et Exblatare dicere potuerunt, Bladum colligere, et inde quosvis fructus demtere. Vide Bladum.*

* EXBOLA. [Fax aut telum missile: Varr. L. L. 6. Navis in Tunicularia: Exbola quassant, eliciunt.]

* EXBONATIO. Metarum positio juriidica, nostris *Ebonange, a verbo Esbonner, Limites figere.* Charta Ingel-

ranni Codic. ann. 1267. *Concesserunt quod fiat Exbonatio alia a predictis ipsarum bannidegarum; nos pro heredibus et successoribus nostris in hoc consentimus, quod fiat, et ipsam Exbonationem, que fieri observabimus in futurum. Alii ann. 1283. in Chartul. S. Corn. Compedit. fol. 201. v. col. 1. Item quoniam vouldre Esbonum oculi terrir par nous ou par nostre commandement, sera fiat il Esbonages; et pour chascune bonne deue deniers Parisis serons pate. Vide supra Esbonato.*

* EXBONNAT. Ex parte statuere, modari, unde Esboner, substitutor servit, aut praestations vendere, committare, ut certi finibus deflire. Charta ann. 1161. in Chartul. Theophil. ex Cod. reg. 3619. fol. 8. *Item etiam altaris de leuis, sicut festino et sacramentis legitimis hominum Exbonnat, est... henricus eiusdem codice debet dicerunt. Alii ann. 1372. in Reg. 114. Chartoiph. reg. ch. 98. Iecilli chevalier Anc. sire de Pustolain, franchi et Esbonna ses hommes et femmes de serre condition. Il estoient paravant ledit Exbonnement audit chevalier. Lit. manumiss. ann. 1387. in Reg. 134. ch. 353. Avons iceulz Jehan Tunet et Personelle sa femme. Esbon et par ces presentes Esbonnes, mettois et ostans hors de la servitude de mortain et ostans hors de la servitude de mortain et foravage. Vide Abonare.*

* EXBORARE. Vide supra Esborrare.

* EXBRANCARE. Rames avellere. Charta ann. 1316. ex schedis Pr. de Maconas: *Si ipsam arborum Exbrancaverit, tenetur... emendare xij denarios.*

Esborrare, eadem notione, in Charta ann. 1338. ex Reg. 90. Chartoiph. reg. ch. 157:

Si possit fiduci censiers toutes les sauts...

Esborrare de trois ans en trois ans. Nisi

forte legendum sit Estronner vel Es-

troncer, hor est, ad truncum usque scindere, quonodo de salicibus fieri solet.

Vide Exbranchiare.

* EXBRANCHIARE. Ramos avellere. ex Gallico Esbracher Fleta lib. 2. cap. 41. 15. *Inquiratur utrum basci deteriorari faciunt de subbosco, et Exbranchiatura ei deterioratio subbosco, et Exbranchiatura scribanum per se.*

* EXBRIGARE. Extra brigam ponere.

Lite et Jurio determinare Charta anni 1350.

Apud Ludw. VIII. lib. 6. pag. 43. *Quam*

conditionem ratam et gloriam et invaria-

biliter tenere spondemus bona fide et

abuse nos, et non ab aliis.

Esbrighando ab omni impeditione usque ad finem anni et

di conditionis more consuetu et obser-

vato. Vide Briga.

* EXBROMARE. Apitius lib. 6. de Re-

culin. cap. 1. *Rapax quoque ut Exbro-*

mar possit, levabis de illa, et iterum

lavabis. Ubi ali Gadd. habent Expro-

Vid. Bromous.

* EXBUAE. Vide Esibus.

* EXBURSARE. Pecuniam et Bursa seu

crumenia depromere. Gall. Debourser.

Charta ann. 1178. apud Monasterium in

Probato. Hist. Lugdun. pag. xxix. *Debu-*

rus prefaci Consules... dare et realiter

Exburssare atque solvere, etc.

Littera Caroli VIII. Regis Franc. Duci de Bor-

bonio, apud Marten. tom. 2. Itiner. litter.

pag. 366. *Scripti generali Balhardo de*

Normandia quatenus larga manu Ex-

burst omnia, que per vos ordinata fuerint.

Etiam occurrit in Actis S. Secundi,

Martii tom. 3. pag. 808. Vide Bursa.

* [Benedictus de Guithalotus] forensis auri de camera 15. cum dimidio, quos

ipse in Ferariis de suis pecunialis

Exburssari. (Mandat. camer. apostol.

Archiv. Vatic. 1417-21. f. 39. r.)

* EXCAANCIA. Quod obvenit aliqui, Gall. Ce qui Echoit à quelqu'un. Charta Corbeiensis: *Tertiam partem terre... que devoluta est jure hereditario ad uorenrem meam predictam de Excaancia. Roberti de S. Albino defuncti... residuas autem duas partes Excaancia ejusdem Excluse Corbeiensis Capitulo vendidimus. Vide Excaanca.*

* EXCADENTIA. Legitima hereditas, quae aliqui obveniunt. Charta ann. 1281 ex Chartul. 23. Corb. Dicta siquidem dominicella re sperat excaancium, videlicet totam Excadentiam, quae ipsi Johanni ex parte patris et matris potest obvenire. Vide supra Excaanca.

* EXCADENTE. Excadente Curiae in regno Siciliae, nostris Parties Casuelles: Caduca bona que in fiscum cadunt, seu ex commisso, seu alia quavis ratione.

Bulla Alexandri IV. ann. 1255 in Regesto Vatic. lib. 1. Epist. 574. *Cum igitur intendamus ad presentes eidem nobis in regno Siciliae de aliquibus bonis ad dominium, seu Excadentias Curiae pertinentibus, providerem, etc. Ita Constitut. Sicula lib. 1. tit. 84. 65. lib. 3. tit. 5. Diploma Constantini Imperatricis apud Roccam Purrum. tom. 1. pag. 181. Fleta lib. 6. cap. 1. etc.*

SCADENTE. apud Petrum Diaconum lib. 4. Chron. Casin. cap. 96.

SCADITIO. Eadem notione, in Precepto Panduli Principis Capuae, apud Ca-

millum Peregrinum in Hist. Longobard. lib. 1. pag. 281. ubi perperam servitii militaris speciem fuisse sit. Aliud Preceptum Roberti II. Capuanorum Princeps ann. 1128. apud Angelum a Nuce pag. 521. *Similiter et terras quas relinquiunt homines qui sine heredibus morientur, que dicuntur Scadições. Vide Escacea.*

* EXCADERE. In aliquem cadere, ei

seu ex commisso, aliave ratione. Charta Meldensis ann. 1229. in Tabulari. Mel-

densi fol. 39. *Si vero terra bladata Exca-*

dictio in predictis villis et tenementis sive

justitiis eorum, sicut erit bladata ad prop-

pinquorum heredem devenient. Vide Es-

acea.

* EXCADUCUM. Quod aliqui obveniunt jure hereditario, aliave ratione. Charta ann. 1278. e Tabulari Portus Regi. Meldensi fol. 39. *Si vero terra bladata Exca-*

dictio in predictis villis et tenementis sive

justitiis eorum, sicut erit bladata ad pro-

pinquorum heredem devenient. Vide Es-

acea.

* EXCAITA. Quidquid in fiscum cadit,

sea ex commisso, seu alia quavis ra-

tione. Bened. abb. Petroburg. de vita Henr. II. reg. Angl. edit. Hearn. tom. 2. pag. 389. ad ann. 1189. *Ricardus rex constituit Johannem... custodem et recep-*

torem omnium Excaitarum suarum in

Anglia. Vide Escacea.

* EXCALCEATI. Haeretici, qui excale-

tos ambulare debere homines adser-

ebant, inquit Philastrius. [Salvianus lib.

3. de Gubern. Dei habet: Ambulare Ex-

calceos precipit.]

* EXCALDARE. Leviter coquere, in aquam calidam immittere. *Exchauder.* Petrus Cellensis lib. 5. Epist. 7. *Est proverbiu. Excaldatus aquam timer.*

Vide Apitius lib. 8. cap. 6.

* EXCALDARE. Sp. In thermis lavari.

Excaldatus, lavantes in calidis bal-

neis, apud Vulcatum Gallican. in Avi-

dic. Cassio. et Spartanum in Albino.

Vide ibi Casaubon. et Salmasium, et

supra Exchauder. Joan. Britton. cap.

1. *Et puis visit le Coroner et les jurys que*

lu voer le cors et les playes et les coups,

ou si aucun ait esté estranglé, ou Eschauder par autre peine à mort issue.

¶ Nostris alias *Eschauder*, pro Exasperare, ac iracundiam provocare. Lit. remiss. ann. 1280. pag. 143. Chartoph. reg. ch. 70. *Iecclie Guillaume mei de courtois contre Jean sans terre en le voulant Eschauder, etc. Eschauffé vel pro Etouffé. Calidis vapores suffocatus, in alius Lit. ann. 1253. ex Reg. 18. ch. 138. Pour ce qu'il faisait droit ledit de la Vernelle fairent bailler du feu avec du charbon, de pierre aussi prisonnier, lequel on trouva mort et Eschauffé. Il a quoque intelligendus videtur Joan. Britton. supra laudatus. At minus nota mihi vox *Eschau*, in Lit. remiss. ann. 1279. ex Reg. 116. ch. 51. *Le valleton sortant de ladite cuisine sonna une paelle.. Le maître d'hôtel leur dist, est-il maintenant temps d'être en cuisine, et print tadite paelle et la frota sur un chotier ou Eschau de ladite cuisine, ainsi comme on a coutume à faire, et après ce le ressau. Locus forte, ubi visa coquaria mandantur. Vide supra *Eschau*.**

¶ EXCALGATTUS, *Excubia*. Vide *Sacragaya*.

EXCALLERIUS. De hac voce audiendum Ammiratus lib. de Familia Neapolitanis pag. 56. *Eugenio chiamato a tempo de Federigo Imperatore sotto l'anno 1245. Jacobo Tomacello Imperiale Excallerio, ne suspende quel che voleste dire, no finalmente ritrovato, non donarai altro, che Proposto, o Provveditore delle fabbriche regie. Pericocche sotto il Re Carlo primo si legge di giudice Francesco de Melfi, et un altro essere Excallerio delle fabbriche di Mansfeldonia, et perché si vede, che queste opere erano fatte ad Extallium, che quelle che si dice, dar in sonno, non se da queste voce fosse formata quell'altra dell' Excallario.*

¶ EXCAMBIARE, *Permutare*, Gal. *Exchanger*, in Chart. Ludov. Pif inter Acta SS. Benedict. sac. 4. part. 1. pag. 224. in altera ejusdem Imp. apud Baluz. tom. 2. Capital. col. 1424. apud Th. *Madox* Form. Angl. pag. 155. etc. Vide *Cambiare*.

¶ EXCAMBIRE, *Eadem notione, in Charta Gilonis de Cuisiaco Millitis ann. 1228. ex Archivo Camerae fontis.*

¶ EXCAMBITARE, apud *Madox* Form. Angl. pag. 187.

¶ EXCAMBITATOR, *Trapezita, mensarius, super in Cambiare et apud Th. *Bount* in Nomolexico.*

¶ EXCAMBITIO, *Permutatio, in Charta anni 1169. apud Miramonti. tom. 2. pag. 829. col. 1. in altera Charta anni 1178. apud Thomasseri in Biturig. pag. 139. et alibi plures.*

¶ EXCAMBIUM, *Eadem significatio, in Charta Azozis Episc. Atrebatis, ann. 1225. Concilio Turisanensis, inter Hispanica tom. 3. pag. 491. in Edicto Philipp. VI. Franc. Regis. ann. 1228. etc. Vide *Excambo*.*

¶ EXCAMBO, ut *Excambare*. Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 30. *Dedit terram Fraxini, quam Regina Excamsit sancte Marie Bayensi.*

¶ EXCAMBARE, *Eodem intellectu, supra in *Excambo* post *Cambiare*.*

¶ EXCANCA, *Bonum evanescum, obveniens, de quo supra in voce *Escaeta*. Charta Guidonis Comitis Flandrie ann. 1237. in Tabulario S. Bartoli. Bethun. Nullum aliud jus, nullumque aliud dominium, nullumque Excancare, potest habere. Charta Petri Episcopi Atrebatis. ann. 1250. ex eod. Tabulario. Cum omni*

justitia, dominio et Excantii que ad dictum redditum pertinere noscuntur.

¶ EXCANDALUM, *Dannum, detrimentum, Gall. *Excludre*. Stat. ann. 1400. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 400. Ex premisis *Excandalum* pullulabit, prout per nos super premisis de remedio provideratur opportuno. Vide infra *Scandalum*.*

* EXCANDEFACERE, [Incendere. *Varr. R. R. 2. ad fin. Triumphus, et collegiorum cene, que tunc innumerabiles, Excandefabant annorum macelli, a premium anno non augebant, incendiabat.*]

¶ EXCANDENTIA, *Paleae leviores et cetera purgamenta et frumenta in area tritis cadentia. Charta ann. 1221. in Tabulario S. Richarli. Pag. Straminibus, hautumnis et omnibus Excandentis, et quid quid in grangis reclamant poterat, novem tertios avens percepit.*

¶ EXCANDIDARE, *Candidum reddere, dealbare. Remigata, ut usitabat. Homilia in feriam IV. Post Dominicam IV. Quadragesima. Sed quid candidum ex virtus Excandidare cutem? Vide *Candidarius*.*

¶ EXCANGIUM, *EXCHANGIUM ex *Exchange*, Permutatio. In Monastico Anglic. tom. 1. pag. 326. Decem annos in *Exchange* pro vigilio meo, etc. Et infra.*

*Dedi eis in *Exchange* carcerofram vicinam suis officia. [Charta Philippi Aug. Franc. Regis. in Ampliss. Collect. tom. 1. col. 1003. Interim donat et concedit uxori sue domum suam de *Cruisi* cum omni terra seu *Exchange* domus de *Lureio*.] Vide *Cambium* post *Cambiare*.*

¶ EXCANONICARE, *Canonizatum aliqui auferre, apud Petrum Blesson. Epist. 21.*

* EXCANTIA, Vide *Excancia*.

¶ EXCAPILLARE, *Papias : *Excapillare*, Exere, discopiere. Glossar. MS. Eccl. Paris. *Excapillato, Exerto, brachio ad mammam. Vide *Excapillare*, [oo et *Efusatibus [Lex Salica ex MS. tit. 70. apud Ecardum pag. 187. *De muliers cesam vel *Excapillatum*, id est, cui denudati sunt capilli, Gall. *Decoffé*. Si quis mulierem *Excapillaverit*, ut ei obbonis ad terra cadat, sol. XV. culp. jud. Et mox: Si seruus multorem ingenuam percusserit aut *Excapillaverit*, aut manum suam redenat, aut sol. V. reddit.]****

¶ EXCAPILLATUS, *Denudatus et sparsus habens capillos. Passio SS. Agapes et Chrys. April. tom. I. pag. 219. *Onnes autem mulieris luxur sive ancille, Excapillata in occursum ejus venerant.**

¶ EXCAPITARE, *Precepitare, caput amputare. Henricus Huntingtonensis lib. 2. pag. 265. Novis se nper. Excapitatu sunt, et decimus remanserunt.*

¶ EXCAPTATUS, *Helymanus ad ann. 1150. tom. 7. Bibl. Cisterc. pag. 194. col. 2. Quidam (acus) ut vulgo dicitur, *Excapite, quedam admittendis idoneas filis foramina preferentes, etc. Ubi Aquilæ, Gall. *Epingle*, et Acus, vulgo *Aiguilles*, significantur, unde capanea appellata. verisimile est acus foramen, quo cum careat aculea. *Excapite, dictæ sunt.***

¶ EXCARERE, *E carcere educere, in Synodo Hispan. ann. 1512. inter Hispan. tom. 4. pag. 6. col. 2.*

¶ EXCARITUS, *In scaris seu partes distributus, etc. Vide *Scariare*.*

¶ EXCARNARE, *Carnem spoiliare. S. Zeno Veronensis Serm. 8. de Exodo. *Excarnatam ambram tracabilem* vocat hecica febre laborante.*

¶ EXCARIFICARE, *Σπαραγγεῖν, Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerm. Carmen vorare; Latinis est Dilaniare.*

¶ EXCARPUS, *pro *Exscriptus*. Vide Ca-*

pitulare 4. Caroli M. ann. 805. Epistola Cathwiphi ad Carolum M. sub nomine, Lambecium lib. 2. Commentariorum Biblioth. Cesarea pag. 804. et que annot Stephanus Baluzius ad Capitulo tom. 2. pag. 1067.

¶ EXCARRAZONATA, *Vetus Inquesta ann. 1211. Item prohibuit homines Comitis Tolosana qui faciebant *Excarrazona* in loco in quo est modo *Castrum Vasionense*, ne canas facerent, et excommunicavit: et Episcopus fecit portare ligno dicte *Excarrazona* ad *Palatium ad comburendum*. Joannes Columbus a quo referatur, lib. 2. de Gestis Episc. Vasionensem, id vocabuli sibi ignotum esse, forteque monimentum aliquod genus significare ait. [Sebast. Fanton. tom. 2. Hist. Avenion. pag. 336. legit *Excarrazonata*: quod vocabulum a Latino-barbaro *Eschara*, Pedamentum, efformari potuit, vel fortis a *Scara*, *Acies*, et *Zonare*, Cingere: quia hujuscemodi praesidio veluti cingebantur copiae militares, ut ab hostiis facilius sese defendarent. Hec munitionis species eadem forsitan est, quia Latinus *Vallum*, Nostris *Palisade*: qua notio si vera est, ab *Eschara* et *Zonare* *Excarrazonata* esthig potuit facile.*

¶ EXCARRICARE, [Exonerare.] Vide *Caricare*.

¶ EXCARTELLATUS, *Quadruplicatus, Gall. *Ecarterie*. Dicitur de scutis gentilium quadrifariam divisis: *Portabili nomen et armis *Excarterata* in medietate de Bousfort et de la Tour. In Contractu matrimoniali ann. 1445. apud Baluz. tom. 2. Hist. Argentor. pag. 73.**

¶ Hinc *Excarterage* appellatur lapis sepiulcris quadratim dissecatus, in Epitaphi, quod legitur part. 3. ult. Hist. Trenchor. pag. 237.

Sois un amateur d'escartelage,
Gist un amateur de cartonnage,
D'Olchisy et Prez de la Motte,
Receveur loyal estimé
De ce monastère au son ange,
Maître André Fugier bon courage
Estat.

¶ EXCASINA, *miale pro *Excusura*. Vide in hac voce post *Escaeta*.*

¶ EXCASSURA, *Vide in *Escaeta*.*

¶ EXCASTRARE, *Effigie, in alibi *Excastra*, *Excrastri*, in Gloss. Gr. Lat. Gloss. Isid. : *Excastratus, Excolatus*, Scribonius Largus cap. 9. *Sinapi ex aceto tritum, et non Excastriatum*. Vide *Gellium* lib. 9. cap. 9. et infra *Incastra*.*

¶ Adde ex *Castigat*, in utrumque *Glossar*: *Excastro, itacō, ducello*, in Cod. reg.

¶ EXCASURA, *Vide in *Escaeta*.*

¶ EXCATTARISARE, *Fragment. Petronius. Quid, inquit Habinas. Excastarisatis et in ibidem fabana viream?*

¶ EXCATURIZARE, *Aqua calida perfruenda. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MS. Excasturizare, ac, *Eschauder*.*

¶ EXCAUCIA, *Vide *Escaeta*.*

¶ EXCAUDICARE, *Caudices avellere. Tertull. lib. de Pudic. cap. 16: Ut intellegas quanta securi censure omnem silvam libidinum cedat et tradicet et Excaudicet, etc.*

¶ EXCAVERE, *Proscavere. Gloss. Isid.*

¶ 2 EXCAVERE, *Bannire. Edict. publico proscribere, interdicere, unde *Excavementum*, Proscriptio. Arest. ann. 1372. ex Tabul. S. Joan. Laudun: *Pro dictarum obligationum debito sive summis non solutis, debitorum a dicta pars terminis, banniverant ei banniebant, quod bannimentum, *Excavementum* vocaverant et**

vocabant, ipsoque bannitos... a dicta pace expellabant eis inhibendo et dicendo ne terminus dictae pacis deinceps intraverit; quod si facerent, eos caperent et in terra infidelerint... In possessionem et sa- sinam... compellendi per expulsioneum seu exclusionem et interdictionem dictae communione et iurium et libertatum ejusdem, que excludit, Extravagantiam dicebatur... ipsoque malefactores, si rebellerent aut observent se reddere, a dicta communione Excludenti et interdicendo.

EXCAUSARE, f. Causam seu item intendere et instruere. Vett. Formula Andicav. art. 50: Quicquid exinde ad vicem meam prosequere et Excusare, vel admittare sanas facias; et quicquid per hunc mandatum operis, fecoris, gressus, ruris, etenim me habiturum esse cognoscas.

EXCAUSARIUS, Qui causam seu vices alterius agit. Codex S. Mart. Lemov. ubi plura de iuribus Excusariis: *Excusarius non habet potestatem distinguere judicem sancti Marcialis, neque vadire accepere, nisi tan[t]um abbas.*

* **EXCEDECAPOTI**. Vide *Erasfati*.

EXCEDERE HOMINEM. Decedere, mori, in notula marginali Cod. reg. 787. fol. 16. r: *Excessus hominem Jordanus procul Lemovicensis, ut videtur: codex quippe erat ad usum S. Martialis Lemov. Vide infra Exire 4.*

EXCELLARE. Cum uxore esse, in Gloss. Isid. insta *Excellare*. Cum uxore esse in libertate. *[Excellare] male dictum putat Grevius pro Excellare. Est autem Excellare, si bene conciit Rehnesius, Extra cellam vivere, reflecta professione monastica, libere cum uxore in sacerulo vivere.*

EXCELENS DOMINUS, dicitur Dñe- tor in diebus, in Testam. Jac. de Grassa ann. 1119: *Ordinavit suos... dispositionis suis exexcutoribus... Joannem de Grassa... et Excellente dominum Augustinum Gisfony in medicina doctorem civitatis Grassae. Quippe ad Doctorem pertinere non opinor.*

EXCELENTIA, Titulus Principium, atque adeo Imperatorum. Anastasius libri in Hadriano PP. pag. 108. c. Capit. M: *Ex quo respiciunt nos Executores... et Excellentes... et donum... et gratia... et honor... et Excellenter et benignissimus Carolus Rex... Excellentissima Hildegardis Regina. Vesta Augustalis Excellentia, in Epist. 5. Nicolai PP. ad Michaelm Imp. CP. et Epist. 55. Adde Capitulo Caroli C. tit. 5. cap. 8. Alcuinum Ep. 23. Epistles Francicas tom. 1. Hist. Franc. 39. 40. 49. 52. Joannem VIII. PP. Epist. 52. 54. Gregor. VII. PP. lib. 1. Epist. 18. lib. 3. Epist. 10. Joan. Mabilionum tom. 2. Analector. pag. 687. et quæ observavit Rivariorum in Comment. ad Pseudomaximi Chron. pag. 65. et seqq.; Observat. Mabilionum lib. 2. Diplom. cap. 7. summos quoque Pontifices Excellentes titulo quandoque fuisse donatos: Eo quippe, inquit, Hadrianum Papam affectum Carolus M. in Epistola apud Chescium tom. 2. Epist. 22. eundemque Alcuinus Epist. 33. Lezem III. Kenulfus Rex Merciorum apud Willelmum Malmesbur. fol. 16. Paschalem II. Ivo Carnutensis. Hunc quoque titulum Leutherico Senonum Antistiti tribuit Fulbertus Carnut. Episcopus, eundemque S. Bernardus Rieculino Tullensi.] [Charta ann. 1182. ex Chartul. S. Corn. Compend. fol. 112. r. col. 1. *Dominu suo Dei gratia venerabilis Silvanecentium episcopo, G. Themo- liensis abbas salutem et reverentiam. Sciat Excellenta vestra, etc.*]*

* **Ex præterea insignitus Dalphinus**, in Charta ann. 1181. ex Reg. 141. Char- topi. reg. ch. 93: *Notum fieri volentes universitate nos reperiisse in recognoscitibus dalphinalibus... per dom. Guigonom Barrelli commissarium in hac parte ab Executio- nis et Excusationis speculator deputatum recipit.*

* **PUR EXCELLENTIAM**, Phrasis Gallica. Pur excellency. Excellenter, egregie. Lit. Caroli reg. Franc. primog. ann. 1857. ex Bibl. reg.: *Nos igitur qualiter in ipsa sacrosancta capella divinum ser- vitorum fut[us] haec tenus Per excellentiam celebratum, etc.*

1 EXCENIUM, ut *Excenium*, Munus, donum. Linborch. Sent. Inquisit. Tolos. pag. 83: *Aliqua personae appor- taverunt eis ibi Excenia de comitatuibus. Vide Excenium.*

* **EXCENTOR**, pro Executor. Decreta Placent. ad calcem stat. fol. 114. r: *Significato nobis per presbiterum Gerar- dum rectorem ecclesie sancti Protatii de Placentia et Manfredum ferrariam fabri- caram Executores quondam presbiteri Oberti, etc.*

* **EXCEPTACULUM**, ut Receptaculum, quo aliquid excepimus. Tertull. de Spec- taculis cap. 2: *Non sunnimus aures ad Exceptaculum malitiosi.*

* **EXCEPTARE**, Excipere, demere, numero extirpare, Gall. *Excepter*, Ital. *Ec- ceutare*. Gregor. Monachus in Chronicone Farfensi, apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 457: *Exceptata sunt res de opitianis que in hoc Monasterio reservata sunt. Et co. 512: Hugo Abbas tradidit et in feu- dum ipsas res uegas in Salmum et usque Turanum... Exceptavit Ecclesiastis S. Aga- stini et missis Dominicalibus seu praetextis, ubi incipiat post Epiphaniatum, hactenus a multis dubitatum, secundum morem et institutionem Mediolanensem exclesiæ posteris per futurum compendiose perstringere et evidenter patescere.*

* 1. **EXCEPTIO**. *Exceptionis pagina* apud Mass. Istor. diplom. pag. 172. ex Instr. med. sec. vii. Libellus seu Charta, quæ quis prædictum sub anno census ad vitam utendum accipit vel concedit, ut observant Auctores novi Tract. diplo- mat. tom. 1. pag. 267. quod a notariis, qui *Exceptores* appellabantur, aut illi, notis excipiebatur, sic dicta: nisi forte ita nuncupatum malis ab exceptionibus in ea appositis... nimur quod census non soluto, vel morte usufructuarli in- terveniente, ad dominum prædictum illud revertetur. Vide *Præstatio* et *Precaria*!

* 2. **EXCEPTIO**. Festum S. Martini quarto Idus Maii in Gallia celebratum, cuius appellationis ratione prodit. Odo Cluniac. in Hierol. Macri voce Subven- tio. *Hoc est igit[ur] glorioosa, solemnissima Exceptio, quæ archipresul Turonensis Martinus ab exilio revertens, ab alumnis suis officio adcepitur.* [Hagiolo-

gion Franco-Galliae, quod ex Martyrol. Bituric. editio Labbea: *Sepitimo Iau- Marci Apud Sarum. Exceptio reliquia- rum S. Genesii Cenaciani, etc.*

* **EXCEPTIONES, EXCEPTA**, pro Exec- cutiones et Excusationes, non semel occur- runt, ut videtur est apud Baluz. in notis ad. Ant. August. dialog. de Emendat. Gratian. pag. 425. [99] et apud Savin. Histor. Jur. Roman. med. temp. part. 2. cap. 9. L. 49. not. b.]

EXCEPTO, adverbium, Præter. S. Isl- doris: *Habuit enim Christus animam prudentem, intellectualam, Exceptio di- vine naturæ, ut humanitas integra feret.*

1. **EXCEPIT**, ut *Excenium*, Munus, donum. Linborch. Sent. Inquisit. Tolos. pag. 83: *Aliqua personae appor- taverunt eis ibi Excenia de comitatuibus. Vide Excenium.*

* **EXCEPTEO**, pro Executor. Decreta Placent. ad calcem stat. fol. 114. r: *Significato nobis per presbiterum Gerar- dum rectorem ecclesie sancti Protatii de Placentia et Manfredum ferrariam fabri- caram Executores quondam presbiteri Oberti, etc.*

* **EXCEPTUUM**, ut Receptaculum,

quo aliquid excepimus. Tertull. de Spec- taculis cap. 2: *Non sunnimus aures ad Exceptaculum malitiosi.*

* **Nostris Essieuë**, eadem acceptio-

Charta ann. 1182. ex Chartul. 21. Corb.

fol. 101: *Hormis et Essieuë tout le sief que je tiens de monseigneur le comte de saint Pol. Excepte, pro vulgaris Sau,* in Lit. remiss. ann. 1400. ex Reg. 155. Char- topi. reg. ch. 70: *Un frere de l'ordre de S. Augustin, nommé frere Richart, res- pondit audit Courdant, en disant tu es un mauvais ribaut de ce que tu dis... Lequel Courdant courroucé lui respondi telles paroles: vous y mentez. Excepté chappellenie. Non est, salvo honore clericali.*

EXCEPTS, Eadem notio. Julius Afranius lib. 6. Hist. Apost. *In quo spatio amplius quam sexaginta milia- turorum baptizati sunt. Exceptis parvulis et mulieribus. Id est, preter parvulos et mulieres. Utitur alibi Marcellinus Comes in Justiniano: 20. Leones, 30. pardos.*

EXCEPTIS, alias feria in amphitheatre si- multe exhibuit. Stephanus Eddius in Vita S. Willifredi cap. 6: *Ita ista (Brunechildis) Exceptis Sacerdotibus et Diaconibus, no- num Episcopos occidere jussit. Vita B. Gregorii Trajectensis: Ut ante obitum eius 400. circiter Monachorum, Exceptis pulsantibus, et aliis minoribus personis... patet extiterit et præceptor.*

* **EXCEPTOR**, Notarius, amanuensis, qui acta judiciorum describit, judicis senti- entiam explicat. Glossa Isonis Magistri ad Prudentium: *Scribas, Exceptores, qui dicta judicis et responsa Martyris excipie- bant. Collatio 1. Carthagin. cap. 10: Qui Excepti funguntur officio. Jul. Firmi- cius lib. 3: *Seu scribas vel Exceptores, etc.* Ennodius in Vita S. Ephaphni Episc. Ticinensis: *Notarum in scribendo conpedita, et figuræ variae vorborum multitudinem comprehendentes brevi as- secutus, in Exceptoribus numero dedicatus est. In Ecclesia B. Laurent. Mart. Romæ:**

* *Hinc patet Exceptor, Lector, Levita, Sacro-*

Vetus Inscriptio: Exceptor Presidis Pro- vinciarum. Auctor Homiliæ de Natali S. Ge- nesii: Cum secreta adhuc Dei famulus in Exceptorum ordine militaret... piam dexteram ab excipiendo... temperavit. Acta SS. Tergeminorum n. 19: Non autem Exceptor, qui ipsa gesta scriptit. Petr. Diac. lib. 4. Chr. Casin. cap. 66: Logothetam, Exceptorem et Auditorem

Imperii illum constituit. S. Augustin. Ep. 108. Si enim notarius non mendosus Excepit, et scripsit. Et 110: A notario Ecclae. Excepitur que dicimus. Vide eundem lib. 3, contra Crescon, cap. 29. Collat. I. Corthiac. cap. 1. Concilium Cadodion, act. I, pag. 98, 17. edit. 168. et S. Eulogium lib. 3. Memorial. Sanctorum, cap. 2, et 15. Occupavit pas- sim in Nott. Imp. in Cod. Theod. et Justin. etc. [9] Vide Savin. Histor. Jur. roman. mod. temp. tom. 1, cap. 2. § 16. et Crumer. Suppl. ad Brisson. pag. 22, not. 8.]

PARTIMERIUS EXCEPTORUM. Primus Exceptorum, seu primus inter Excepto- rum Iugis dignitatis formulare habet Seruator lib. II, fol. 25.

EXCEPTORES. Exceptorum, Publicorum rectigalium Exceptores, apud Julianum Anteces. [9] Vide Haltius. Glossar. med. Graecit. in Excerptor. col. 326.]

EXCEPTORIA. EXCEPTORUM. Gloss. Isid. et Gloss. MSS. Ecclesie Paris. : Exceptoria, cisterna, lacus, collectoria. Papias. Exceptorium, collectorium, lacus. Gloss. Gr. Lat.: Excerptorium. Exceptorium. Hoc sensu cisternas effluxu vocant Graeci Gloss. Gr. Lat.: Effluxu, Cister- na, lacus Hesychius: Effluxu, Lacu- s. Excerptoria aquarum, Ecclesiast. 39. 22, ubi Mamotrectus, recepta uia. Gr. Interpres, amoebou, Ex- tractio. Itinerarium Hierosolym. Sunt ibi et Exceptoria magna aqua subteranea et piscine magno opere edificatae. Infra: Ibidem modo jussu Constantini Imperatoria basilica facta est... habens ad latum Exceptoria, unde aqua levatur, et balneum a tergo, ubi infantes lavantur. St. Celsus Flavius: De superioribus vicinioribus agri defluentes aquas Excepti, nisi inferiores terre laborent. Celsarius Arelat. Serm. 9. ad Monachos: Ecce preparo Exceptorium cordis mei influenti per vos aquam, ut nesciatis etc.

EXCEPTUARE. Exceptoribus cavere.

Goc. 1. ex Phil. Addimenta ad Chro-

nicon Casauriense, apud Murator. tom.

2, part. 2, col. 984. Exceptuasti in Batu-

niano vnginti modiorum terram. Vide

Exceptoria etc.

EXCEPTUARE. Exceptoribus cavere.

Goc. 1. ex Phil. Addimenta ad Chro-

nicon Casauriense, apud Murator. tom.

2, part. 2, col. 984. Exceptuasti in Batu-

niano vnginti modiorum terram. Vide

Exceptoria etc.

EXCESSIO. vel EXCESSUS. Immoderatio, intemperiania, Gall. Excess, Ital.

Eccesso. Roland. Patav. de Factis in

Marchia Tarvisina lib. XI, cap. 18. Et

nihi quod dubitabunt Ecclesie indignationem incurrire, plus forsan in suis

Excessionibus processissent. Cod. Estens.

habet, Excessibus.

EXCESSIVITAS EXPENSARUM. Super-

fuitas, nimetas. Gall. Dépenses Exces-

sus, in Concilio Tarragonensi ann. 1591.

EXCESSUS. Excessive, edem sensu, in lit. re-

miss. ann. 1362, ex Reg. 91. Chartoph.

reg. ch. 472: L'eposant avoir confessé

avois pris en Excessivite de vin les

dites choses.

EXCESSIVUS. Immodicus, immoderatus, Ital. Excessivo, Gall. Excess, Lit.

remiss. ann. 1361, apud Reg. 91. Chartoph.

reg. ch. 588: Prædictus Hugo qui de sua

natura multum Excessivus et calidus....

excedebat, etc. Alter ann. 1381, in Reg.

113, ch. 291: Irruendo fortiter contra

Excessivos totu' haeculorum et en-

suum, etc. Correct. stat. 1 adib. cap. 134:

Cuicunque confidens de livellorum exac-

tione nimis est Excessiva, etc.

EXCESSUS. Immoderatus, inobediente.

Promissio Alberti, Iudicis Austriae

ann. 1341, apud Ludovic. tom. 5, pag.

528: Contra eodem rebelles et Excessores

sepe dicto Marchioni vel sibi substituta

manu potestative assistere, adiuvare et

coadiuvare delebitus, etc. Occurrerit in

Chart. ann. 1445, ex Diplom. Kilon. ap.

Westphal. Monum. Cimbr. tom. 4, col.

8311.]

EXCECREBRE. Cerebrum excutere;

Ad insantiam adigere, Gall.: Faire tour-

ner la cervelle. Gloss. Gr. Lat.: Ecty-
zepita, Excerbere. Vet. Interpres Isaiae

et 3 qui mandat pecus, quasi qui Exce-
rebet canem. Tertull. adv. Marc. lib. 4, cap. 11. Inflatus, exribus veteribus et

Excerbratus ut nova vino. Hoc autem

significat legitur Excerbere, in Vita

S. Morandi, Junii tom. 1, pag. 32.

* Nostris Excerbales. Christ. S. Dion.

lib. 3, cap. 13, tom. 3. Collect. Histor.

Franc. pag. 228, ubi de Hermenegilie: L'escravela d'une coignie. Lit. remiss.

ann. 1469. In Reg. 196. Chartoph. reg. ch. 315: Icellui Pierre pri t'ung queninel et s'en ala vers ledit Jehan, en disant que d'icellus il donroit si grant cop, qu'il le Exchereleroit. Le Roman de Robert le Diable MS. :

Là u les treize châ et là,
Roberts tant en Escravela.
Et tanti en occiat de sa lance.

EXCERBRATIO. Cerebri amissio, insania, Gall. Cervelle tournée. Acta SS. Julii tom. 2, pag. 519: Videbatur pericu- imminens.

EXCERNERE. Fluere, in Gloss. ad Alex. Iatrop. MS. lib. I. Pass. cap. 19: Quia si... non secundum naturam ventier Excernat, sed inordinate, plus quam debet, fuit, ut ipsam dejecta virutem, etc.

EXCERVICARE. Lex Salica tit. 35 § 1: Si quis... ritorna quibus sepe continetur, capularit, aut tres omnes portabunt Excervicarerit, etc. In margine Edite. Heroldi, vt kerken, i. concidue. Vetus Interpres Philonis. Iudei quart. 70. In Genesis: Hoc modo deficitus contine- verba Excervicante continuantes, rituorum intemperiania decurrit.

EXCESSIO. vel EXCESSUS. Immoderatio, intemperiania, Gall. Excess, Ital. Ecesso. Roland. Patav. de Factis in Marchia Tarvisina lib. XI, cap. 18. Et nihi quod dubitabunt Ecclesie indignationem incurrire, plus forsan in suis Excessionibus processissent. Cod. Estens. habet, Excessibus.

EXCESSIVITAS EXPENSARUM. Super-
fuitas, nimetas. Gall. Dépenses Exces-

sus, in Concilio Tarragonensi ann. 1591.

EXCESSUS. Excessive, edem sensu, in lit. re-

miss. ann. 1362, ex Reg. 91. Chartoph.

reg. ch. 472: L'eposant avoir confessé

avois pris en Excessivite de vin les

dites choses.

EXCESSIVUS. Immodicus, immoderatus, Ital. Excessivo, Gall. Excess, Lit.

remiss. ann. 1361, apud Reg. 91. Chartoph.

reg. ch. 588: Prædictus Hugo qui de sua

natura multum Excessivus et calidus....

excedebat, etc. Alter ann. 1381, in Reg.

113, ch. 291: Irruendo fortiter contra

Excessivos totu' haeculorum et en-

suum, etc. Correct. stat. 1 adib. cap. 134:

Cuicunque confidens de livellorum exac-

tione nimis est Excessiva, etc.

EXCERPTUM. Immoderatus, inobediente.

Promissio Alberti, Iudicis Austriae

ann. 1341, apud Ludovic. tom. 5, pag.

528: Contra eodem rebelles et Excessores

sepe dicto Marchioni vel sibi substituta

manu potestative assistere, adiuvare et

coadiuvare delebitus, etc. Occurrerit in

Chart. ann. 1445, ex Diplom. Kilon. ap.

Westphal. Monum. Cimbr. tom. 4, col.

8311.]

EXCECREBRE. Cerebrum excutere;

Ad insantiam adigere, Gall.: Faire tour-

ner la cervelle. Gloss. Gr. Lat.: Ecty-
zepita, Excerbere. Vet. Interpres Isaiae

et 3 qui mandat pecus, quasi qui Exce-
rebet canem. Tertull. adv. Marc. lib. 4, cap. 11. Inflatus, exribus veteribus et

Excerbratus ut nova vino. Hoc autem

significat legitur Excerbere, in Vita

S. Morandi, Junii tom. 1, pag. 32.

* Nostris Excerbales. Christ. S. Dion.

lib. 3, cap. 13, tom. 3. Collect. Histor.

Franc. pag. 228, ubi de Hermenegilie: L'escravela d'une coignie. Lit. remiss.

1238. ex schedis Pr. de Mazzauges: Pu-
niendo etiam curia Arelaute pro Exces-
sibus commissis. Annal. Berlin. ad ann.
899, tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag.
202: Quo palam omnibus o' genitoris
restigia suppliciter procident, et veteri-
torum Excessum veniam humiliter pos-
tulante, etc. [9] Vide Haltius. Glossar.
German. col. 488. et 1817. Muletta delitti
dicitur Excessus in Epistol. anno 1883.
ap. Lappenn. in Docum. Init. Forder.
Hanset. pag. 229.]

o 8. **EXCESSUS CLERICORUM** dicun-
tur, cum in officiis obeyndis nimium
agunt. Vide Decretal. lib. 5. tit. 31. de
Excess. Prelat. Gallic. Excess de pouvoir.

EXCHAETA. apud Th. Madox in For-
mulari Anglie, pag. 194. Idem quod su-
perius Esceta.

EXCHALCIARE. Erè spoliare. Num-
mos auferre. Porphyrio in Horat. Belle
num mularius ille Exchalcarius. Jocus
est in furacie, nummos de mensa sub-
tractos in calcos sibi infarcientem.
Vide Cœl. Rhod. 19. 9.

EXCHALGATIA. Exculbie. Vide Scra-
ragaya.

EXCHANGIUM. a Gallico Exchange,
Permutatio. Charta ann. 1219. in Char-
tul. Thenol. ex Cod. reg. 5649. fol. 29.
v. : Hoc Exchangium factum fuit apud
Chanc. in presentia mea. Vide Ex-
cangium.

EXCHEQUETA. Idem quod Esceta, in
Computo anni 1292, apud D. Brusel pag.
CLXXX. ad calcem tom. 2. de Feudo-
ri usu.

EXCHERTUS. Insertus, additus. Stat.
Perus. pag. 3: In qua sententia per dictum
noscum nostrum constitutum pronuntiamus
exitus inter cetera, feuda quæcumque,
res bona, et iura feudalia, quas et que
dictus dominus Jacobus frater noster ca-
rissimus nobis tenebat, fore commissas
et commissas nobis tenebat, fore commissas
et Escherita.

EXCHINTONATA. Fasicis cingulo as-
tricta, ut videtur, ab Italica Cintolo,
cingulum, cinctus. Stat. Avellae ann.
1436. cap. 46. ex Cod. reg. 4624. Si vera
doscas predicatorum frengiorum vel Ex-
chintonatam..... caperit, et inde saldatam, Ex-
chintonatam..... aut alter usque ad
Chintanitam unius stituli et infra ex-
portaverit, solvit pro qualibet vice pro
bampon solidos v.

EXCHIRGAITIA. Exculbie. Vide Scra-
ragaya.

EXCHUCHEARE. Vetus Charta in Tabu-
ario Fiscanensi fol. 71: Si arbor ipsi
abscissa fuerit, homines ipsius posuerint ibi
Exchuchare ad stipitem, quoniam robur
ipsius arboris ibi facuerit. f. pro Exzuc-
care, Gall. Essucere. [9] Vide Exchuchare.]

* **EXCIBILATOES.** [Sunt qui furantur
de bonis antequam heres possit heredi-
tari. DIEP.]

EXCICOTUM. EXCOTUM, Symbolum.
Gall. Ecot. Lit. remiss. ann. 1362. in
Cap. 38. Chartoph. reg. ch. 195: Cum
dicit fratres ab ipsa taberna recederent
abique ex quod Excicotum sive scotum
solviarent. Aliud Excicotum sive scotum
debuerit. Vide supra Exicotum.

* **EXCIDENTIA.** EXCIDERE. Vide in
Escota.

EXCIDIUM. Jus domini superioris in
bona vassalli decedentis, simul et quod
nomine relevi domino exsolvetur ab
hæredie, ut eorum possessionem adire
legitime posset. Charles Hugon. abb. S.
Gen. Prat. in Chartul. ejusdem monasterii.
Sign. tribus crucibus fol. 86. v. col. 2:
Parvulo autem qui remanserat viam uni-
versae carnis ingresso, possessionis ejus-

dein hereditas per Excidii consuetudinem ad nostrum dominum redacta est. Fratres staque et parentes pronominati Adalardi diligenter communis ut ipsam possessionem ab universo debito liberarent, et Excidium nostrum a nobis relevarent; illis vero restare sive relevare nolentibus, Gildebertus miles... super eam propter Excidium nostrum, xxxij horas noctis acceduntur. Vide Relevare.

* EXCLARE. *Vide Excludere.*
EXCLATICUS. *pro Schismaticis, in charta ann. 1063 apud Murator, tom. I. Antiqu. It. med. aev. col. 198. Et cum omnibus brevibus et Exclaticum tenebrosa pars postea possident.*

EXCLIMARE. *Excepit, Gloss. Gr. Lat. MS.*

Aude ex custigatu in utrum que Glossa dicitur. Excepit.

* EXCINUM. *Vide Eremum.*

EXCIPUM. *Isidorus lib. 18, cap. 7: Venabula data sunt quasi venatu habita. Excipia, quia venientem excipiunt, quod Excipubula, excipiunt enim apos- et. Re-pedit illud Martialis in Apophoreto Epigram. 80:*

*Excipis apos, expectabente leones,
Intabui ursos, ut media firma manus.*

*Ubi Excipere artus venatoria est vocabu-
lum. Gratianus in Cynegetico:*

*Ille etiam validus primus venabula dente
Induit, et prout moderata vulnera trahit,
Omnia moris Excipit omnes.*

At auctor Glossa Arabic-Lat. et idem Isidorus in Glossis [ut et gloss. Sangerm. n. 501] videntur legere *Excipum*, autemque venabulum ita appellasse veteres. [Gloss. Lat. Sangerman. MS.: *Excipulum, Espie à bouter contre le port Sangler.*]

* *Excipulum quoque habet Glossar-*

*ial. Lat. ex Cod. reg. 7684. *Excipulum,* espi a ferre sangster.*

EXCIPULUM. *Exzoxov, in Gloss. Gr. Lat. [Plinius lib. 25, cap. 7: *Iucisa contra* (herbarum) *subditus* *Excipulum, venticula ha-**

dino, humor lactis videtur effluere; ubi

intelligit vasulum, quo liquor excipiatur; sed lib. 9, cap. 22 de anguis Benaci lacus et Minchi fluvii, fossam intelligit vel instrumentum

quoddam, quo pisces excipiuntur. *Hie-*

mato, inquit lacu, fluctus glomerate

*voluntur, in tantum mirabilis multitudine, ut in *Excipulum* ejus fluminis ob ha-*

spissum fabricatis, singulis cum nullum

*globi reperiuntur.] Vide *Excipulum.**

* EXCISURA. *In humum fossam solum, vel*

epi, incisio, iunctio. H. episc. Mati-

son. 1294, in Chartul. Cluniac.:

Quod de verchiera sua et de clauso vineae

*in *Excisura* foratorum cadet et obveniet,*

et quod infra fossata continebitur, ecclesie

Cluniacensi dedit.

* EXCITATORIA. *Rixa, jurgium. Lit.*

remiss. ann. 1861, in Reg. 91. Chartoph.

reg. ch. 26. Supranominatis propter hoc

ad iram excitatior, accidit quod in illa

*Excitoria (leg. *Excitoria*) dictus Jo-*

hannes Mensart ex gantilla ferreis vel

calibis et ensis suis prestatum Johannem

le Horquet, percussit.

EXCLARE. *Alia voce pronuntiare.*

Vox liturgica, qua in libris Ecclesiasti-*cis* Gracorum per expovet passim redi-*ditur.* Diurnus Romanus cap. 7. tit. 17:

Omnes diaconites et pasperes Christi, qui

ibidem convenient, kyrie eleyon Excla-

mare student. Vide Gloss. med. Gracit.

in Fov.

* *Nostris *Exclamasse*, Exclamatio seu*

expostulatio. Lit. remiss. ann. 1867. in

contradictiones per se vel per suos levares poterunt.

* EXCOLTOUARE et EXCOLTOUERE vero. *Re-*

tis species, tragula, Gall. Tresnaess. Lit.

remiss. ann. 1885. in Reg. 129. Chartoph.

*reg. ch. 15: Un engien nommé *Excol-**

toire, duquel on prend les oiseaux à la

nuit. Alie ann. 1837. in Reg. 158. ch.

140: Lesquelz prirent à un harnois,

*appelle *Excoltoure*, à prendre oiseilles de*

nuit, plusieurs poisons. Denique alie

ann. 1408. in Reg. 162. ch. 182. bis:

Depuis que ledit Schannin cust souppé,

*s'en alla aux *Excoltouare* autour de la*

maison, etc.

1. EXCLUDERE. *Erogare, promere, in-*

leg. 16. C. Th. de Erog. mili. ann. (7. 4.)

2. EXCLUDERE. *Præcludere, Gall.*

Boucher l'entrée. Judic. inter episc. Lin-

gion. et ducem Burg. ann. 1158. inter

Probat. tom. 1. Hist. Burg. pag. 48. col.

1: Quero, inquit episcopus, ut novos

muros Divisionis (dux) destruant, quia abba-

*tias nostra *Excludunt* et super terram*

nostram sunt.

EXCLUSA. *ex Gall. *Excluse, Clusa.* Lo-*

cus ubi concluduntur aquæ. Conclusio

agrarum, in Lega Wisigoth. lib. 8. tit.

4. § 30. Gregorius Turon. de Vitis Pa-

triap. cap. 18: Desificare per flumen palis,

aggregatis lapidum magnum acervis

Exclusam feci, etc. Fortunatus lib. 10.

Poem. 12:

Inde per Exclusa causa rate peregrinas undas,

Ne veluti pisces me quoque nassas levat.

Synodus Metensis ann. 753. cap. 4: *Ut*

ipsos per nullam occasionem ad pontes et

*ad *Exclusas*, aut navigio detinatis.*

Charta Henrici III. Regis Angl. in Mo-

nastico Anglic. tom. 1: Et ripam Sa-

*verni in foresta sua ad tenendam *Exclu-**

sam piscare vel molendini de Eltona.

Alia Humberti I. Comitis Sabaudie

*apud Guilephonum: Comitus *Exclusam**

ad capiendas pices factam, et in aqua

que vocatur Lissa positam. Tabularium

Verensem: Facebat proclamationem de

firmitatem cuiusdam molendini, quod

*ad *Exclusam*. Vide Probat. Histor.*

de Chasteauvillain pag. 5. etc.

1. EXCLUSA. *in Charta Th. Abbatis S.*

Germani a Pratis pro manumissione

hominum de Autogniaco ann. 1248. e

Tabulario ejusdem Abbatis.

1. EXCLUSUS. *Capitul. Pipini Regis*

ann. 755. in Synodo Vernensi cap. 30:

Et ipse per nullam occasionem ad pontes

*vel *Exclusos* aut navigio delinetatis.*

Capitular. ejusd. Regis ann. 757. cap. 6:

*ad pontes et ad *Exclusos* aut navigio non*

detinetatis. Baluzius in indice ad calcem

tom. 1. Capitul. utrobique legit Ex-

clusus.

1. EXCLUSORIUM. *Tabular. S. Cy-*

priani Pictav. fol. XLV. in Hist. MS.

pag. 269: Damus illis viam per terram

nostram ad omnia transactua et ripam

per terram nostram, concedimus illis ad

Exclusoria jactare sine illis contradic-

to.

CLUSA, *Eadem notione, apud Lam-*

berti Ardens. pag. 148.

SCLUSA, *in Lega Salica tit. 24. § 8: Si*

*quis *Sclusam* de *Salico* alieno detinat,*

etc. Statuta Saliciana. Adalardi lib. 1.

cap. Omne materiam quod ad illud

molendum emendandum periret, adducere,

etc. Addit. Capitulare. ann. 818. cap. 85.

[Pithous in Glossario Legis Salicæ ex

Anonymo in Pipino: Astulphus Rex

Langobardorum supradictam justitiam

*retulando *Sclusas* Longobardorum petiit.*

Aimoinus vocat Claustrum: quae sunt monium aditus augusti, ut dictum est suo loco.

STRUMA, in Charta anni 1136. In Hist. Guineensi pag. 91 ex Flandrico Sluse.

EXCLUSAGUM. Pensiatis que a domino feudi exigitur pro iure habendi exclusum. Charta Ranulphi Monasterii in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 393: Dedi in parum Eleemosynam et Exclusagum et stagnum de piscaria et molendino de Waderhalle. Alia Henrici III. R. Angl. ibid. pag. 587: Et duo Molendini in solum manerio cum aquis, Exclusagis, et cum tota mola eisdem manerii. Adde tom. 2. pag. 8. [et vide Exclusarium.]

SLUSAGUM. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 883: Ex dono Richardi filii Luce, Slusagum unum super terram suam, ad molendinum Monachorum fulloricum.

EXCLUSATOR, Cui competit pensatio ex facultate habendi exclusum silicis concessa. Vetus Notitia in Tabulario Eccles. S. Laudi Andeg. Hec est conuentus inter Sanctimoniales Ecclesie Caritatis et S. Laudi Canonicos de supra dicti, ut equaliter mittant Canonici et Sanctimoniales quocumque necessaria fuerint ad edificationem dictius... et equaliter accipiant omnem profectus, qui inde exituri sunt de piscibus, excepto quarto pisco Comitis, et quarto pisco Exclusorum.

1. EXCLUSARIA, Ballivia seu Praefecture Exclusarum, in Monasteriis, Innocent. III. PP. I. 13. Ep. 55: Bucaria Domini, Exclusoria, tabernaria, et forestaria.

** 2. EXCLUSARIA, ut Exclusa, Locus ubi conciduntur aquae. Charta Phil. Puic. ann. 1308. In Reg. 201. Chartoph. reg. ch. 120: Item molendinum de Torota cum Exclusaria.*

EXCLUSATICUM, Tributum quod a Provenitibus ad exclusas pensatur. Tabula Cen. M. apud Doublem pag. 708. 709: Nullum telloneum, neque Exclusaticum, neque decimum, nec barganatum, etc. Intra in nullo modo, nullo telloneo, ut nullo Exclusatico, infra Regno Francie et Italie seu ubicunque, neque decimum exigere, nec decimare non debet. [Anna]. Benedict. tom. 4. pag. 804: Uro Miles restituit S. Petro Carnunti medietatem de Exclusatico molendinum eisdem Canobis.]

** EXCLUSARIUS, f. pro Exclusorius. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7802. Exclusarius, portier. Exclusor, idem. Vide mox Exclusor 1.*

EXCLUSI, Obsessores. Gall. Astigaeans. Elmham in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. cop. 62. pag. 167: Tanto inclusorum anxia suribundaque severitas correspondenti certamine in Exclusorum prejudicium instancias anelabat. Vide supra Excludere 2.

1. EXCLUSOR, Exclusorius. Ugoth: Exclusor, janitor, qui foras excludit homines. Jo. de Janua: Atrienius, i. janitor, astarius, Exclusarius, patiginarius, januarus.

** Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7857: Exclusor, Exclusorius, hostiarius, Janitor. Aliud Gall. Lat. ex Cod. 7084: Exclusor, janitor, portier.*

2. EXCLUSOR, Faber ferrarius vel argenterius. S. Augustinus Enarrat. in Psalm. 67: In arte argenteria Exclusores vocantur, qui de confusione massa novarunt formam, unde exprimerent. Vita S. Egwini Episc. Wigorn. cap. 8: Et cum confandi ferrum lacu esset aplissimus, et fabrie, et ferri Exclusoribus maxime

repleverut. [Addo Epistolam Gibbonis Floriac. ad Gregorium V. PP. pag. 404.]

EXCLUSORES DEMONI, dicti Exorciste. Translatio S. Joannis Abbat. Beocum collo ejus statim hererent, pro mora, Exclusores demonum forti prestat patris, ita agitatur, ut exenteratus disrumpit... cerneret.

EXCUCIARE. Monastic. Anglic. tom. 2. pag. 71: Et pratum de Elmore, quod Rogerus de Cokham Excociavit.

** F. Glebas frangere, vel dumetis purgare.*

EXCODICARE, Circa codicem terram aperte, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 7013. Aliud Lat. Gall. ex Cod. 521: Excidiare, tenebror. Pro Servoir, (Sarrire, rire). [Vide Murator. Antiquit. Ital. tom. 2. col. 1012. D. et Forcell. in hac voce.]

EXCEGATIO, inter penas iudicium sententis decreta interdum recensetur. Vide Abacatus.

EXCOGERE, pro Cogere non semel apud Innocentius Agrimensores pag. 227.

** 1. EXCOGIAMENTUS, Adulterium, vel raptus virginum aut viduarum. Carta Bernardi Antonii Vicecomitis ann. 1114: Excepto placitum de Judaeis... et exceptis iis homicidios et Excogetacionibus, quos ego et tu mea et inter nos reclinemus in nostro domino. Vide Cucucus in Cugus. [Vide supra Excogetacione.]*

1. EXCOLLA, Allenienga, apud Eymerum tom. 3. pag. 766. col. 2.

1. EXCOLLA, Carnis decoctum, apostoma, Italis Scolata. Miracula B. Agidii, April. tom. 3. pag. 245: Rogo ut mihi facias Excollam, ut ex ea vobis esciam manducem hoc sero.

** EXCOLATUS, Sotularis: Excolati. Vide infra in Subtalaris.*

EXCOLTIA, Carnis decoctum, apostoma, Italis Scolata. Miracula B. Agidii, April. tom. 3. pag. 245: Rogo ut mihi facias Excoltam, ut ex ea vobis esciam manducem hoc sero.

EXCOLLATUM, Sotularis: Excolati. Vide infra in Subtalaris.

EXCOLTIA, a voce Excolere. Lex Longob. lib. 3. tit. 9. § 8. 190 Lothar. I. 26.] Si ultra tres numerus (fratrum) excreverit, unus semper propter domesticum curam, atque rerum communium Excoltam remaneat.

EXCOLLATUS, Excastratus, in Glossar. Lat. MS. Reg. Ecouille v. xix, testiculus Ecouille. Vide Extesticulator. Gloss. MS.: Ementulare, Escoulier. Gloss. Gr. Lat.: Moycov; unilegus, unicoleus. [Vide supra Ecodadius 1.]

EXCOLCUS, Fridegodus in S. Wilfrido cap. 53:

Hactenus Excolcus quanto sudore saculum Emerit, exposui.

1. EXCOLLUS AGER, Squalidus, incolitus, apud Autorem de Limitibus Agrom.

** Excolonable, eadem notio, in Bestiar. MS.:*

*En tal et en limo se moule,
Et illic se devore et soule.
Pour estre plus Excolonable.*

** EXCOMEDO, [Totum comedo, consumo. Apul. Herb. 8. Herba scelerata Excondebat predinem.]*

** EXCOMIARE, Licentiam abeundi facere, imo ejercere, expellere. Decepl. Placent. ad calcem Stat. fol. 107. vs: Preterea volumus quod si in aliquo vicinanza vel contraria habitauerit aliqua mulier in honeste vita vel fama, ita quod de ea ipsi vicini propter ejus in honestatem maxime debeat. Italis Scommiare. Veniam abeundi petere. Vide Comiciatus.*

** EXCOMMUNIATUS vel excommunicatus, in Stat. Castri Rebaldi lib. 1. pag. 22. r.*

** EXCOMMUNICARE, Obstaculi. Placebit ann. 920. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 18. col. 2: Cum sibi fuisse, dominus Ubertus episcopus Excommunicavit homines commandantes de jani suprascriptas villas per Dominum Patrem omnipotentem at Iherum Christum filium ejus unicum Dominum nostrum, ut veritatem dicant. Aliud sonat vox Gallica Excommunicari. Excommunicari, nempe et impetrari, in Fragn. versio nisi Passions D. N. J. C. secundum Matth. laudato tom. 17. Comment. Acad. Inscript. pag. 725: Et cil (S. Pierre) encomponit Excommunicari et iurare ke jure sal re estat domini soit ke vos dites. Ubi Textus sacer rap. 26. v. 74. habet. Tunc certe detestari et jurare quia non novisset hominem. Et S. Marcus cap. 14. v. 71: Ille autem cepit anathematizare et jurare. Vide in Excommunicatio.*

** EXCOMMUNICATIO, A communione fiducie prohibito. Leges Alfonsi IX. Regis Castella I. part. tit. 9. leg. 1: Descomulgacion es sentencia que extraña y aparta al home contra quien es dada, á las veces de los Sacramentos de la santa Iglesia, et á los regadas de la comparsa de los leales Christianos. El descomulgacion tanto quiere decir como descomunal za que aparta, et descomunliga los Cristianos de los bienes espirituales, que se facen en Santa Iglesia. Et son dos maneras de descomulgamiento, la una mayor que visita al home que non pueda entrar en la Iglesia, nin haya parte en los Sacramentos, nin en los otros bienes que se facen en ella, nin se pueda acompañar con los otros fieles Christianos. La otra es menor, que departe á omnes tan solamente de los Sacramentos, que non haya hi parte nia puesta dello usar. S. Cyprianus Epist. 28: Si quis... ausus fuerit ante sententiam nostram Communicare cum lapidis, a communicatione nostra arcaur. Epist. 41: A communicatione cohiber dixit. S. Agustinus de Genesi ad literam lib. II. cap. 10: Tanquam Excommunicatus, si autem in hoc paradyso, id est, Ecclesia, solent a Sacramentis altaris, visibilis homines disciplina Ecclesiastica removeri. Idem lib. 1. de Corrip. et gratia cap. 15: Quia et nos que Damnae nominatur, quam facit Episcopale judicium, qua bona in Ecclesia nulla maior est. Excommunicatio, quam disciplina invexit Ecclesiastica, successus veteris synagogas gladio, et praeturgata so fit, ut docent Cyprianus lib. 1. Epist. 11. et Hieron. Epist. 1. et Heilodorus. Augustinus de Fide et opere, cap. 2. Vide Baron. ann. 57. n. 11. et seq. Morinus in Exhortat. Ecol. lib. 2. etc. Varias vero Excommunicatio formulas apud Baluzium tom. 2. Capitol. col. 603. et seq. in Hist. Ecol. Meld. tom. 2. pag. 173. in Statutis Ecol. Trecor. art. 17. apud Marten. tom. 4. Aneid. col. 1121.]*

** Varie hanc vocem, ut et verbum Excommunicare reddiderunt nostri. Excommunicari, in Ch. Theob. comit. Campan. ann. 1256 apud Brusel. tom. 2. de Usu feud. pag. 1018. col. 2. Excommunicari, in Lit. Phil. Pule. ann. 1814. ex Reg. sign. Pater Cam. Comput. Paris. fol. 153. v. Excommunicari, in Lit. remiss. ann. 1456. ex Reg. 183. Chartoph. reg. ch. 103. Alia ann. 1859. in Reg. 87. ch. 231: Icellui Colli eust esse Excommunicatus, in plures Excommunications, etc. Excommunicare, in aliis ann. 1889. ex Reg. 185. ch. 210. Excommunicare, in Lit. ann. 1805. ex Reg. 160. ch. 259. Excommunicare, in Reg.*

sign. Noster Cam. Comput. fol. 291. r.
Excomenier, in Ch. Guid. episc. Lingon. ann. 1262 ex Chartul. Campan. fol. 298. col. 1. Excomenier, in Chartul. Carnot. ad ann. 1306.

* EXCOMMUNICARE ECCLESIA, Interdicere, vetare ne in ea divinum peragatur officium, apud Canisium tom. 6. Lect. antiq. pag. 1155.

Excommunicatio species sex recententur Canonis Hibern. lib. 30. cap. 1. A celebrazione, a communicatione, Miserere, a cohabitatione, a benedictione, a coniugio, pacacio, a communiitate. Addit. cap. 4. 7. 8. et II et lib. 14. cap. 32. et Scripta S. Patricii pag. 26. 32. Has fere attigit Constitutio Verbiens. ann. 755. cap. 9. Et ut sciatia qualiter sit modus istius excommunicationis in Ecclesiam non debet intrare, nec cum ulla Christiano cibum vel potum sumere, nec ejus munera quicquam accipere debet, vel osculum porrigeret, nec in oratione se jungere, nec salvare, antequam episcopo suo sit reconciliatus. Quae omnia uno versiculo resumuntur:

Os, ore, vale, communio, mensa segnur.
Cujus regule exceptiones altero versu sic exprimuntur:

Tunc lex, humile, re, ignorata, necesse.]
Vide pratorrea Isidorum in Regula cap. 10. Capit. Caroli M. lib. 5. cap. 42. [0062.] lib. 6. cap. 92. 140. [00 93. 142.] lib. 7. cap. 216. [02 245.]

* EXCOMMUNICATIO A PACE. Missa, et mensa. Episcopis inficta qui parochiam alienam invadunt, in Canonib. Hibern. lib. P. cap. 22.

MJOR ET MINOR EXCOMMUNICATIO. Synodus Nemausensis ann. 1284. Dicitur autem Major Excommunicatio, cum dicit Prelatus. Excommunicato te... Talis excommunicatio separat excommunicatum a communione fidelium, et participatione et perceptione Sacramentorum. Minor autem Excommunicatio, [qua] locum non habet in Galliis] dicitur, cum quis excommunicato est tunc participare excommunicato, est removet a perceptione Sacramentorum: ita non debet recipere Eucharistiam relata Sacraamenta, quoque fuerit absolutus. Interdictum dicitur cum dicit Prelatus. Interdicto te; vel. Interdicto seu prohibito lib. ingressum Ecclesie; et talis interdictus, et ille qui est Major Excommunicationis ligatus, non debent intrare Ecclesiam quandovis sunt in sententia, sed nec iuxta Ecclesiam stare, quando divina officia celebrantur. etc. [Lib. 6. Capitul. cap. 190. et Isaacus Lingon. Episc. tit. 9. cap. 8. Ut excommunicatus a Sacerdotiis, quandovis in ipsa est Excommunicatione majori natura vel Episcopis occurruerit, recipiat, sed non Major Excommunicationis subjaceat, aut ab Ecclesia pellatur. Hinc Excommunicationem majorum potuiderit atque anathema: quod olim ab Excommunicatione simplici distinguabantur.] De minori Excommunicatione, Sulpius Severus lib. 3. Hist. Sacre, ubi de Synodo Cæsaragustana: Additionem etiam, ut si quis dominatus in communionem receperit, sciret in se eandem sententiam promendam. Bertholdus Constant. ann. 1089: In tertio autem gradu (anathematis) eorum communicatores posuit, quos ei non Excommunicaret, adeo tamen eos externa communione commutacatos asseruit, ut in Catholicam societatem sine

absolutione et penitentia recipi non deberent, videlicet qui excommunicatis salutatione, osculo, oratione, convictu, et ignorantie communicassent. Vide Pachymer. lib. 7. cap. 6.

* Altera pars distinguitur Excommunicationis species. Antiquissima est Excommunicationis distinctio Medicinalis etiam in terra. Mortalem Medicinalis erat cum quis, crimine suum confessus, injuria sanguinem pigmentantem ultra subibat. Et vero ad mortem usque pro gravioribus scilicet criminibus, aut ad prestitum tempus prescribatur. Mortalis quis quis ob haeresim aut crimen in quo obstinate perseveraret, at Ecclesia habebat ut Ethicus et Puhicanus. Ultriusque meminit Augustinus. Serm. 357. Nos vero quempianam a communione prohibere non possumus, quaenam hec prohibitio nondum sit Mortalis, sed Medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo seculari sive ecclesiastico iudicio nominatum atque convictum. Vide Dupin. tr. Hist. de Excommunicationibus.

* Recentior distinctio quam a jure, et ab homine appetitur, vel sententia ferenda, et late sententia, seu ipso facto incurrit. A jure dicunt quibus lex dicitur: quibus intentat. Ab homine vero quibus a Superiori cum aliqua temporis, personae locice circumstantia profertur. Sententia ferenda vocant quem mereatur quis ob factum a Lege interdictum. Late autem sententia, vel ipso facto, ea est que eo ipso quo, etiam nemini conscientia, fit actio prohibita. Incurrit, ita ut nulla alia requiratur sententia. Hujus profectus difficile erit vel unum exemplum apud Antiquos reperi. Casus in quibus, recentioribus sententiis, quis excommunicatur ipso facto a iure fusus recensentur in Statutis Ecclesiarum Cadore, Ruthen. et Tutel. apud Marten. tom. 4. Aneid. col. 742. et seqq.

* Olim Excommunicatio ab anathemate nihil differebat. At in sequoribus saeculis haud leve discrimen inter utrumque interjectum est. Gratianus causa 8. qu. 4. refert Engeltrudam uerrem Bosonis non solum Excommunicationem, que a fraterna societate separat, sed etiam Anathemam, quod ab ipso Christi corpore, quod est Ecclesia, recidit, crebro percussam esse. Vide cap. II. qu. 3. Nemo Episcoporum et Adui. cap. 3. qu. 2. Presenti, etc. Concil. Turon. ann. 570. cap. 24. Necato pauperum, qui res pervadit ecclesiasticas peccata, et vixit, dicatur, ut uisus est, ut in illa maleficia, uerum, uerum, Iudam venit, qui datus loculos ferret, subtrahebat pauperum obtulente, et non solum Excommunicatus, sed etiam Anathematizatus moritur. Et Bertharius PP. II. Epist. 25: Non solum Excommunicationem, nebulis innodabat, verum etiam vinculus anathematis obligatus in gehenna cum diabolis depubebat.

* Excommunicatio species earumque serendarum ritus exhibet Pontif. Ms. eccl. Elensis: Super Excommunicationem et absolutionis formam pronosticato; minor, maior et anathema....

Anathema, vero, id est sollempnis Excommunicationis, pro gravioribus culpis profertur hoc modo, etc. Et est notandum quod in prolatione anathematis debent duodecim sacerdotes episcopum circumstare et lucernas, id est candelas ardentes, in manibus tenere, quas in conclusione, id est in fine anathematis, projicere debent

in terram, et pedibus concutare: quod condicte, sicut ad insuffatum projecti et ad nullum usum ullorum instrumentorum. Ejusdem mortis tempi est Charta Eustachi Campanis anno 1210. inter scholas. Mabili. Ordines isti (sacerdotes) sacris vestimentis indui, pulchri campionis, candelis accessi, Excommunicatos illos, qui hanc elemosinam ab usibus eorum alienare presumperint. Vide in Candela.

* In sententia excommunicationis lata a Bernardo Belli-loci abbate in capellam sancti Hilarii Bonevallis, legimus: « Preterea vobis mandamus sub pena excommunicationis, predicta quatinus finita missa, induta sacris vestibus, minus casula, una cum cruce, stola et aqua benedicta ante domum habitationis dicti excommunicati personaliter accedatis et ibidem dictas sententias denuntietis alta et intelligibili voce, dicendo psalmum Deus, venerant gentes cum oracione consueta Hostias nostrorum proficientesque tres lapilos versus dominum dicti excommunicati, primum in signum maledictionis, secundum ad terrorum populorum, tertium ut nimis rubore confusus ad sanctam matrem Ecclesiam se convertat, taliter super his vos habentes et dictas sententias denuntietis ut a nobis possitis de inobedientia seu contemptu merito redargui seu puniri. » (Arch. dep. Haute-Vienne, Solignac, II, 1883.)

* Nec minori pompa atque apparatu lata Excommunicationis sententia aduersus Chartarum futuros violatores, ab illis, ad quos spectabat earum utilitas: quod etiam a monachis, ex licentia tamen Romani pontificis, factum non semper legitur. Charta Rob. abb. Corbann. 1186. ex magno Chartul. nig. ejusdem monast. fol. 89. v: Ut autem hoc privilegium permaneat ratum, auctoritate Domini Dei nostri et clavigeri celli B. Petri et dom. spape Innocentii II. et nostra, qui eorum vice, auctore Deo, huic ecclesie praendeo; ego et sacerdotis et reliquias sacramentalibus iugis diversis stolis induiti, et omnes fratres et reliqui tenentes lucernas ardentes in manibus nostris conservatores hujus sancti et devote peracti priuilegi portas tenui horribiles claudimus, et ciuitatis Iherusalem celestis duodecim portas eis similes margaritis pandimus. Scienti vero violatores hujus privilegii etem omnes de manibus extincias priuientes lucernas, regni caelestis janus claudimus et horribiles inferi portas pandimus, ut cum Datian et Abiron et cum Juda de fure traditore viventes, hoc est scientes in eas decursi, et cum divite carnali filio sancti Abraham in flammis sulfuris sepulci, non adiungant ut inde retrahant. Bulla Alex. PP. III. ex Cod. rog. 5056. A. fol. 88. r: Preterea abbati (Vindocinensi) et successoribus ejus precepimus, ut quicunquecumque tu (episcopum Carnot. alloquitur) vel tui successores eius justitiam negaveritis, tocius ipsi oppressore monasterii sui nostra auctoritate Excommunicent, et quos excommunicaverint, in vestra diocesis ecclesias non suscipiant, sive suscipi consentiant.

* Regum et Principum id singulare fuit privilegium, ut si cui excommunicato Rex communaret, statim Ecclesiasticas communioni restitueretur. Id ex Capitularibus Regum auctoritate Episcoporum constitutis refert Ivo Carnot. Epist. 171: Si quos culparum Regia potestas, aut in gratiam benignitatis receptorum, aut mense sue participes

conventus suscipere ecclesiasticas communias debet ut quod principalem pietatis recipit, nec a Sacerdotibus Del extrahere habeatur. Ideo existat in Concilio Tridentino XII. cap. 3. Vide Gregor. Mor. lib. 5. Hislib. cap. 19. et lib. 77 cap. 7. Rebus nostris in quo concessum est a Romani Pontificibus excommunicacionem vel interdictum esse posset, nisi speciali mandato Sedis Apostolicae. Litera Philippi VI. anno 1553. apud de Lauriere tom. 2. Ordinatus. Regum. Franc. pag. 103. Ad postremum presentem auditum quod auctor a Sede Apostolica. Nihil et nostri praedecessoribus per plures Rom. Pontifices, parergi legimus ut indultum, ut nullus in terra Regia Excommunicationis, vel interdicti scatenatus praefatus, absque mandato Sedis Apostolicae. Sed hoc privilegium non omnipotens Gallia capit.

Nemo, sive ex ministerio, aut ex familia regis, abeque ejusdem, aut se nesciali illius consensu excommunicari debet, ut definit Scacar. Rotomag. anno 1205. In Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 25. v. col. 1. Item ecclesiastica persona non debet Excommunicare baronem vel baroniolum regis, vel servientem, vel clericum domus sue, regis non requiritur nisi cancellalo suo.

et regis sententia. An vero iudicetur soliularia, ita fuerit
ab archiepiscopo sententia excommunicatio-
nem vel interdictum, iudicis causa ei-
gendorum inter diaconos presbyterosve,
omissio episcopis, convenienti Phillipus
Augustus rex Francorum et Richardus
rex Angliae in Picto anno 1165 ex Reg.
3. Chartoph. reg. ch. 5: Si contigerit
quod archiepiscopus Rothanogensis in
terra regis Francie aut suum seruum
sentientia interdictum vel excommunicatio-
nem miserit, dominus rex Francie poterit
assignare ad Andeliacum et ad ea que
archiepiscopus ibi habet et ad ejus perti-
nentes, usque dum duo diaconi et pres-
byteri, quos rex Francie per sacramen-
tum suum bona fide ad eum elegit, et
duo diaconi vel presbyteri, quos nos per
sacramentum nostrum bona fide elegen-
tibus, decreverint utrum interdictum vel
excommunicatio juste latum fuerit, an
injuste. Si decreverint quod iuste, rex
Francie predicto archiepiscopo reddat
Andeliacum et ea que interior erende
sit, et si non possit reddere, debet
emendari. Si vero decreverint quod in-
juste positum fuerit, ea que rex Francie
de Andelaci et de ejus pertinenciis levi-
terit, in disperdo erunt archiepiscopi, et
archiepiscopus interdictum vel excommu-
nicationem solvet.

ExCOMMUNICATIO inter poenas monasticas rescenetur in Regula S. Benedicti cap. 23. 25 in Regula S. Isidorii cap. 16 sub iherem, in Regula Magistri cap. 19. 21. 80, etc. Ea autem varia fuit, Interdum a mensa, interdum ab oratione, ut est in Regula Magistri cap. 13. Casus vero relativus ad excommunicatos ad multos Legem habens: *Illi ipsi qui apud nos graviter delinquent, nutant tristorem, ac perirentur acciderborem possumus invicere sententiam, quam corpus corporis conformatio, et si non possit, secundum deducimus.* A mensa participatione priuari, in Regula S. Donati cap. 63 ubi exponitur cuiusmodi est ea excommunicatione, ut ei in Regula Magistri cap. 24. Vita S. Benedicti Abbat. Ananensis: *Tanta erat ejus sollicitudo, ut si vel modica grana leguminum, vel exiguae porri come caulinque folia ab eo neglecta inventaruntur, mox diana Excommunicatio*

esse delictum. Vetus consuetudines Ordin. S. Benedicti de septem modis penitentia. Primum amittunt semel ac iterum aliquo tercio. Secundus correctione publica coram omnibus abeque Excommunicatione. Tertius Excommunicatione progravioribus culpis. Quartus Excommunicatione pro gravissimis culpis. Quintus verbis viadicta, vel corporis castigatio. Sextus oratio communis ab omnibus. Septimus expulso de Monasterio. [Excommunicatione Monastica sicut et Ecclesiastica in maiorum et minorem dividitur. Utriusque formam videtur est apud Schramb. Chronic. Meliticens. pag. 381 col. 2. Excommunicatione regularis Minor est privatio a communis mente. Fratrum conserto, ut quando quis in terram coedit, etc. Major est quando frater excluditur tam a rectorio, quam a choro, ut publice solus in illo audeat incipere aut facere. vel quando separatur a Conventu in loco privato, sive in carcere includitur.] Vide Cumaneum Abbatem de mensura penitent. cap. 2. et Vitam S. Eupratia virg. n. 20. De hac excommunicationis scie pluribus disserit Haecstens lib. & tract. 5. disq. 1. et seqq. Ad ejusmodi excommunications monasticas refert postea Charta Hugonis Abbat. S. Diogenes anno 1184 ex Tabul. ejusdem. Monachorum. Inquit, quod non possunt constitutimur nostrum aliquacum usum, neque presumpsumus, de clave et corona domini, sollempni in Capitulo nostro ac censis candeleis Excommunicamus. Alia Luciane. Abbatissae Farmonasterii apud Mss. Hist. Meld. tom. 2. pag. 57. Et si quis habeat nostram institutionem quassare pressum paret, et inde dannum ad pretium diuocidem donatorum fuerit, scit ut inde regum esse, et ita auctor Sacerdotibus in Capitulo etiam omni Conventione excommunicatum. Notandum est ita ritus, quo Sacerdotes in Capitulo Monialium introducuntur ad promulgandam excommunicacionem, quam ipsae non poterant promulgare.]

[Apud Cistercienses, Dominica Palmarium, generali quedam excommunicatione fereretur a Capitulo Preside in conspiratores, incendiarios, fures, proprietate habentes, aliisque maleficiis, ut haberent in Statutis eis Ordinis anni 1183-1184. Secundum Marten. tom. 4. Anecd. vol. 125. pag. 167. Etiam in Constitutione Ordinis Vallis Cautionis promulgatur Dominica Passionis, ibid. 1684 et 1690.

EXCOMMUNICARI CITO. Penitentiaria Egberti Archiep. Eborac. cap. 25. Si quis Clericos superdere presumpserit, sepius proprio Excommunicari Cito. Id est, in parte et aqua penitentia, ut est in cap. 32.

EXCOMMUNICATIO OR DEBTUM non soluta interdum inficta, ut colligatur ex Statuim. S. Ludov. lib. 1, cap. 121, et eiusdem Edicto anno 1245. Pontificis exarato. Vetus Consuetudo Francie lib. 3. **Si un homme, ayant juré, se laisse en Excommuniqué par un, l'Official du qu'il est pour ceonvénir sur crime de heresie.** Toutefois puis que l'Excommunicatum est pour cause de dette, ce n'est pas propre herere que l'en doive poursuivre. In Concilio Marciacensi ann. 1320 cap. 53. **Vestitur, ne locus illius pro pecuniario debito supponatur Ecclesiastico interdicto.** Sedis Apostolice speciali licentia. Concilium Herbipoliense ann. 1297 cap. 29. **Non debet interdictum esse contra suorum et filiorum deputis, sicut etiam suis motris Excommunicatus articulus nullus**

juramento placuisse. Cetero, juxta etiam antiquis constitutis canonum, etiam de ecclesiasticis, id est, de cisterciensibus prohibebimus, nisi maior etiam et successores sanctissimi monasterii mariti, non illius, defensionem. Videbat deesse patria, Habentur exempla ejusmodi excommunicacionum. In Manuali platorum, in Parlamento 8. Febr. ann. 1361, et apud Radulphum de Rivo in Eugeniberto a Marica cap. 5. Vide Stephanum Tornac. Epist. 39, 40 et tom. 6. Spicilegium Achereianum pag. 481, 494. Eu aliud ineditum. In nomine, etc. Quod anno 1350, venerabilissimum et discretissimum virum N. per acta una, et nobilis viru D. Galchero de Lauda Milite Trecossaniduccesio, ex altera, etc. Joannes Maurelli Propositus eius Ecclesie. S. Crucis Ecodensis Curiae Camere B. Pape generalis Auditor, discretis viris Trecosensi et Parisiensis Officioibus quod ad presentes litterae pervenirent, salutem in Domino. Bonus, votis, committimus quatuor nobilis et magnificos viros dominos Joannem de Noeis, Comitem de Loigny, Senensem diocesis, Robertum de Gratibus, Dominum de Muriello, Edueniam diocesis, Gaufridum Dominius de sancta Ligeria, Cathalaun. ducem, et Hugoeniam Dominius de Vulpiliensis, Lin- goni, diocesis. Milites, Galterion de Lauda, Dominum de Soglieris, Trecensis diocesis, et Anselvolum de Bricuria, Rothan- gensis diocesis, dominecum et familiarem compescalem D. N. Papae, ab Excommunicatione sentientia in eis lata propter solutionis moram cugandam debitis 1500. florinorum auri, etc. absolutis. Actum anno et mense predictis. Vetusatur etiam hujusmodi excommunications in Con- suet. Britian. art. 6 [Jam non probatior Bonifacius PP. VIII. ann. 1312. Sub eius tamen Successoribus iterum valuisse, inmo ab ipsiusmodi usurpatas, abi- de re eorum agerbarunt certum est ex Charta anno 1314. inter Instrum. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 437. Anno 1811. Ind. 9. die 22. mens. Aug. Illustris Princeps Dom. Humbertus Dalphinus Vienn. in solutum et recompensationem secundum milium et ducentorum auri pondoris Florentie, in quibus testatur SS. Patr. Benedicti PP. XII. quam Dei et S. Matris Ecclesie contemplatione, ut abso- lutionem Excommunicationis quia tenetur ligatus pro dicto debito merearum obtinere.] Ceterum huc referri potest, qui olim obtinuit nos inhumanum. Alii creditoribus debitis, quod non possunt manu- esse, primum, nisi debito satisfactum esset, quis quidem meminit. S. Ambro- sius in Tobia cap. 10. Quodnam videlicet a generibus tenorj de fuscis pro pignore, et negari tuendum, dum sonus expostus. Et fiducia Theodosius Regis. cap. 15. Si gata autem sepius mortuum, quasi dolentem suum adserens, prolifuerit, honestiores honoraria nuptiorum partem tertianam perdant, et in quinque annis exilium dirigantur: humiliores cesi fantibus perpetua eritu damnatio sustineant. [20 Conf. Paul. R. B. S. III. 5. 10. 26. 31. 33.] Vide Me- nes in S. Donato. 7. Augusti.

**Excommunicator corpora insepulta,
nei corrupta.** Vide *Lubbockus*.

torum mobilia et immobilia post annum recipiant, nec sis aliquo modo ea restituant, donec predicti absoluti fuerint, et Ecclesia satisfecerint. [Et in Stabilitum ejusdem Regis lib. 1. cap. 121: *Si aucuns est excommunicatus un an et un jour, et si Officiarius mandat à la justice laïe, que il le contrainoit par la prise des ses biens, ou par le cors... Et si ne de doit pas prendre pour que ce soit de detes, mē la justice doit tenir toutes les choses en sa main, sauf son vivre jusquas à tans que il se soit retraboudre. Et quand il sera abous, il paiera neuf lib. d'amende, dont les s'avançeront à la justice laïe, et les s'avançeront à l'autre justice, et les doit avoir par la main de la justice laïe. Et seit chose souven conneue de la foy, la justice laïe le dooit le devoir prendre adonques, et envoyer au juge ordinaire : car quand sainte Eglise ne peut plus fere, elle doit apeler l'aide des Chevaliers, et la force... Et quand si j'ouys l'ayont examiné, se il trouvoit que il feut Bougre et le devoir faire expier à la justice laïe, et la justice laïe le doit faire ardir.] Interdum etiam ad absolutionem petendarunt a judicibus Regis cogebantur sub pena carceris, ut ibi docimetus ex Chronicis Abbatis Castrensis, cap. 19. Vide eundem Joannis Villam pag. 18. In Anglia ad id tenebantur intra 40. dies, quibus elapsis, Ordinarius Cancellerium regni de ea re certum faciebat, qui continuo ad Vicecomitem breve mittebat, quod de excommunicato capiendo debebatur, vi cuius excommunicatus in carcere componebat. Si illi Ecclesia satisficeret, tunc aliud brevetum a Vicecomitem mittebatur, quod de excommunicando liberando vocabatur. Ita Bracton lib. 5. de Except. cap. 23. 1. 2. 4. Flota lib. 6. cap. 45. § 2. et Rastallus verbo *Excommunicamentum*. Quod si denique post dictiorum cies Baronem vel alii et eo amplius excommunicationem in se latam sustinuerint, eorum subditii ab eorum filiis libetate absolvabantur, et eorum terra interdictio supponeretur, eorumque iuranda in manu superioris domini transibant, quoisque injuriam passis et Ecclesiæ ab eisdem fuisse satisfactum competenter, ut est in Chartis Anglicis apud Gul. Prynneum in Liberatibus Anglicis tom. 2. pag. 339. et 410. [et in Tabulario Episcopatus Ambian. f. 5 v.] Agunt de hoc Re Conellia varia, Tribuensi ann. 1221. cap. 5 apud Campanum 1228. cap. 18. Bitternense ann. 1246. cap. 36. Coprinianense ann. 1290. cap. 15. Lambethense ann. 1361. cap. de *Excommunicati* capienda, Burdigalense ann. 1262. cap. 2. Colomensem ann. 1266. cap. 38. Langiensem ann. 1278. cap. 6 apud Pontem Audomare cap. 1. Synodus Santonensis ann. 1262. cap. 2 Senonensis sub Petro Archip. cap. 2. Aventonensis ann. 1292. cap. 41. Concil. Londinensis ann. 1342. cap. 13. Synodus Statuta. Anonymi ann. 1267. cap. de Sententis tom. 2. Concil. Angl. Provinciale Ecclesiæ Cantuariensis, lib. 3. tit. 28. lib. 5. tit. 17. Vide praeterea Stabilitum. S. Lodoicus lib. 1. cap. 21. et aliud eiusdem Effectum Pontificis generalis ann. 1245. a nobis laudatum ac cod. Stabilitum Hemereum in Augusta Vitorum in Regesto pag. 51. Legem Friderici I. Imp. apud Conrad. Uspurg. ann. 1187. veterem Consuetud. Normann. cap. 21. etc.*

¶ Durius etiam aliquando actum est contra excommunicatos, presertim cum absolutionem petere et Ecclesia facere satis non festinabant: lapides

projiciebant in domum excommunicati, feretrum deferebant quasi illius funus curaturi, atque similia factitabant que nec a jure nec ab Episcopis permitterentur, ut discere est ex Concilio Avignon. ann. 1337. apud Baluzium in Cone. Gallie Narbon. pag. 352. ubi genuinam lectiōnem restitutus ex ipso Conciliī autographo quod vidit vir probatus fidei D. le Fournier: Statutum quod abinde in ante nullo ecclesiasticā jurisdictione exercens, contra Excommunicatorū ab ipsis, quoniamque tempore Excommunicationis sententiam animo sustinuerit indurato, procedas ad faciendum projici lapides in domum Excommunicationis sententiā innodati, vel faciendum venire capellatum inducione vestre sacerdotali, vel alias ad donum Excommunicati predicti, vel portandum libitanum seu ferret (i. libitanum seu fertrum) vel alias similia que a jure non repinguuntur expressa, sed alias a jure provista (i. permisum) remedios statutū ad penitentiam contumaciam aggrava idam.

*¶ Addere placet antiquis: eadem de re manū extum, atque, unde manifestum, sat ubique eodem riguisse. Jarum, præst. recipiens in studio Montispeiss. ex Gr. S. Lindv. ann. 1230. inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 350. *Juro... quod contra eundem (episc. Magalon), ejusque ecclasiā non scirem oppositam, nec etiam agravandū excommunicatos per eum, aut per eum nec tum seu officiale, qui in sua malitia persistentes, ad obediētiam sancti patris ecclesie recte contempnit, per se projectum lapidant et portatione ferunt se hinc ante donum ipsorum excommunicationis, et alias justificandū et consolantur, in die episcopi, pati, contra tales excommunicatos ab antiquo observantes. Ita romane ann. 1376. In Reg. 116. Chartoph. reg. ch. 168. Toutes les fêtes et Diuines le curé de la ville venoit tout revestu à grant procession portant la croix et l'eau benoite, a l'uis dudit Jaquelins chantier et getter pieux à sa porte. Aliae ann. 1383. In Reg. 122. ch. 370. *Lors cellui Perrin... lui dist: male santé te suye; nous te saluons bien et courtoisement, nous ne sommes pas excommuniés... et tu nous veux, aux veaux, aux veaulx. Rursum aliae ann. 1449. In Reg. 189. ch. 61. *Le supplice fait porter, ainsi qu'il est accusé de faire oultre pays (de Communis), quant un homme est ainsi excommunicé, enquerre et renregre, une biere, ou l'on met les mors, devant l'huys d'cellui Jehan Loo.****

*¶ Inficta quoque non semel excommunicatio bestias agros depopulabat, facta tamen prius ipsi monitione; cujus nonoris testis est Comput. ann. 1479. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 342. col. 1. *Hem solvuntur pro litteris monitoris a curia domini officialis impetratis, ad instantiam dominorum consulum Nemusi, contra mures, duras et talpas et alia animalia fera dampnus inferunt in fructibus exortis in campis. Solvuntur vero est hac in re sententia officialis Trez. ann. 1316. *In nomine Domini. Amen. Vir supplicatione ad reguestia pro parte habitantum locis de Villanova Trecensis dorreas nobis officiali recusat in judicis facta, adversa brachia et ceteris verbis, sed non nisi anima animalia Gallici Harsobec occupata fructus vinariorum ejusdem loci a certis annis, et adhuc hoc presenti anno, ut fide dignorum testimonia, et quasi publico rumore asseritur, cum marino incolarum***

*loci et vicinorum locorum incommodo depopulantia, ut predicta animalia per nos monentur, et remedii ecclesiasticis mediante compellantur a territorio dicti loci, abire, etc. visaque, etc. Nos auctoritate quo fungimur in hac parte, predictos brachos et ericas et animalia predictis, vocunque nomine consententur, monemus in his scriptis sub nomine maledictionis et anathematizationis, ut infra sex dies a monitione in vita sententia hujus, a vicinis et territorio dicti loci de Villanova discedat, nullum alterius ibidem, nec alibi in diocesi Trecensi documentum praesistira. Quod si infra predictos dies, jam dicta animofia huic nostrae admonitioni non paruerint cum effectu, ipsius sex diebus et apud. virtute et auctoritate praefatis, illa in his scriptis anathematizamus et eidem maledicimus. Hanc sententiam et alias haud absimiles aliorum officiarii refert Theophil. Raynal. In tract. de Monit. et Excomin. cap. 12. qui consulendus omnino est, ut et Mallobius de Exco. Vafrius de Fasicin. et Mart. de Arles in tract. de Superst. contra metathelia seu sorilegia, quæ hodie viget in orbis terrarum, editio Romæ ann. 1390. Vide supra *Dorbis*.*

*¶ EXCOMMUNICATOR. Qui sententiam fert excommunicationis. Statuta Synodalia Ecclesiæ Leodiensi. in Anecd. Marten. tom. 4. col. 874: *Si autem sic solitus convenerit ab infirmitate sua, tunc accedat ad suum Excommunicato rem cum litteris ejus qui eum absolvit, continentibus absolutionem, et qualiter fuerit absolvitus; et tunc ipse absolvit faciat id quod Excommunicator et injunguerit super his pro quibus fuerat excommunicatus.**

¶ EXCOMMUNICATIONES. Excommunicati, passim in Canonibus S. Patricii cap. 17. 20. 27.

*¶ EXCOMMUNICATUS. Excommunicatus. Concilium Arelat. II. cap. 30: *Ut Ecclesiæ iniuncti habeantur Excommunicates. Tunc vero II. cap. 24. ex Cod. Belloviae: Non solum Excommunicatis, sed etiam anathematizatus moriatur. Alii Codd. habent Excommunicatus. [Canon. Hibern. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 2: Clericus inter epulas cantans... Excommunicatus sit.]**

*¶ EXCOMMUNITER. Communiter, una. Littera Praelatorum Normannie super contentione juris patronatus Ecclesiastrii ann. 1200. apud Achier. Spell. tom. 9. pag. 155: *Et quatuor Presbyteri et quartuor Milites jurabunt super sacrorum, et Episcopo erinde Excommunicati, sive Archiepiscopo, quod ipsi octo dicunt, ad quem spectare debeat donatio Ecclesie de jure patronatus.**

*¶ EXCOMMUNUS, sive Excommunicata. Veteres formulae Andegav. apud Mabill. Anelect. tom. 4. pag. 248: *Et a liminis bus Ecclesiastrii, Bassicarum vel omnium Sacerdotum Excommunicatus, accipiat illam maledictionem, quem Judas Scariolus accipiat.**

¶ EXCOMMUNUS. Eadem notio, in Charta ann. 706. apud Felibianum Hist. San-Dionys. pag. XXIX.

¶ EXCOMPARATIO. Comparatio, acquitatio. Charta Adalindis Comitissæ, apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 14: Quantum Alfredus Comes et ego supra scripta Adalindes ibidem habuimus tam de mode, quam de ExcompARATIONE, id est, de nos copartes, casales, curtes, horres, etc.

*¶ EXCOMPUTARE. Computare, numerare. Bulla Clementis VI. ann. 1349. Histor. Dolphin. tom. 2. pag. 601 col. 2: *Sed dictam summam in prima solutione**

EXCONCILIATIONE ALTARE. Interdicere, vetare ne in eo sacra peragatur liturgia. Bull. Leonis PP. XI. ann. 1050. In ter Inst. tom. 6. Gall. Christ. fiduciam iudicavit nulli archiepiscoporum, episcoporum, aliquem pertinenter ad ipsum monasterium, ut possit esse ab eis hanc matrem vinculo innodare, et aliquam claustrum ejusdem loci vel aliquam cedentem. Ex conciliare licet. Vide de Reconciliatore.

EXCONDICERE. Excusare, salvo more, purgare se sacramento, asti mare. Capitula Carol. C. III. §9. [Cap. Carisic. ann. 878.] **Ex condicere.** Ad malum veniant, et ibi si legaliter, ut permisimus. **Excondicent:** aut qui se Excondicere non potuerint. **Hodius** missatcum uncinis... **Ex** quo missatio non se Excondirit. [Vide Edicere.]

ESCONDIRE. Eadem notio. Pactum inter Episcopum Meldensem et Comitem Campan. ann. 1218, in Tabulario Comp. Bibl. Thuan. f. 276, et in Tabular. Erel. Meldensis fol. 18. *Et si ad submonitionem predictam non venerint, Escondient quod non audierint submonitionem, vel abendebunt quod non venerint. Si audientem vel emendabunt illud quod cito obicietur a Preposito de his que pertinent ad mercatorum, etc. Occurrat ibi pluries Charta Communis Nantoliensis ann. 1223, quæstus Radulphi Comitis Suevision. *Et dicto. Si tenetur omnis vel servientia, non emundare per 1. sol. et dimid. monete Suevisionis, vel se Escondire quilibet, cui admissum imponeatur super alia quam super latrocinió, septima manus hominum. Et si latrocinió imponeatur, Escondi a vicecima una manus hominum.* Et si a vicecima una manus hominum.*

num. Et si dicta de placiti Excondita non copiam, extinc non potero aliquem super his querelare; immo omnia extinc quieti et absoluti remanent, quantum ad illa Excondita. [Extractum. Libri S. Iusti fol. 17. r. apud D. Brusel tom. 1 de Feudorum usu pag. 173.] Abbas S. Michaelis dicebat se non esse submonitum. Serviens in assistia auctornatus dicebat se submonitum eum ad manerium suum de Breteville, absente tamen; sed ab aliis, qui custodiebat manerium, dicebatur se citoasse. Abbas dicebat, quia Baro Regis est et quod ad rocem talis servientis non debet intrare legem d'Excondita submonitione. Judicatum fuit quod debebat. Illud autem observant, in contentionibus huiuscmodi eum, qui exconditerat submonitionem emendam non exolvisse, licet servientes praesentes essent et iurare parati se submonitionem fecisse, quoniam, ut alii de *Des Fontaines* apud de Laurie in Glossario, *Leur offre à jure encontre le serment de ciaut que l'excondit rend le sermon ne peut rien faire.* Quia in re eadem erat et frans homini et villani excondit. Sed cum Dominus proper defunctum gagia seu pignora ceperat, si frans homo illa reipeteret, et riddebarunt ante exconditum, secus autem villano, ratio fuisse prohibitus suo sacramento. Ratio discriminis est luxa laudatum de *Fontaines*; Quae moult plus est tenui frans homin à son Seigneur par le eglise de l'irrelage, ke li vilains par ses rentes payant, par quoi on puet plus que guidier pour le franc hom qui ne scut pas le serment, ke pour le vilain. Quod explicat regulam 80. Institut. Loysseli lib. I. tit. I. Curia Generalis Cataloniae ann.

1831. MS. : De beneficibus et traditoribus
qui fidem suam noncurant Econ-
dire... possunt prestatre auxilium et favo-
rem reipublica volunti se Escondire, sic
possunt ali Barones Estaloniam. Vide
Basiorum et Interciperive. Chronicon Petri
IV. Reg. Aragon. lib. 8. cap. 31: Et
aperi moysener Roy de Lior dire-
ren qui eren apparetallis d'Escondir la fo-
de Don Petro de Exarica. Leges Wil-
helmii Nothi vernaculae cap. 50: Si est
ascons qui blameret seit deducit the hum-d
et 4. humes lo renti, et 12 mains s'espur-
geret, et si il s'en vaut dedenz le challenge.
Sire rende sans were : e si l'u'eschalenge
d'escrime, que per, si t'en soit aid, si
d'Escrime 6. main, e s'il ne pot, en-
ver li Rei l'ament, et ell soit utlage. Id
est: Si quis abacconus est, qui intra hum-
dredum accusatus, et a 4. hominibus re-
tulatis, et duoderima manus se purget, et
si superius post columniam dominus red-
dat weram suam, et si quis columniare-
rit, seu in iure vocaverit dominum, quod
per suum factum obtinet, purget de sexia
mane, quod non potest, emendet ver-
sus Regem et sit uttagatus. Ille enim
executit Seldensis. Adde cap. 16. Le Ro-
man du Renard MS. :
Si... J'en ferai mes jones,
De chevalier et de fera chassé,
Malgrès Econamine ce vant.
Lasse chassive mal crestes.

Le Roman de Thibaud de Mailly MS. :

As poot en Champdeury
A la grand departie,
Tuit y sonomes sonnoos,
Nuns ne s'en Escodie,
Ne je ne voi malini,
Qui ja s'en escomie.

Interdum ea vos pro retare usurpatum,
Tangentum Tongrense anno 1403. In Nagno
Recordo Leodiensi pag. 2. *Lidit fer-
mettreus ne puissent Escondre de faire
leur chace, quant chacun d'eux venra a
leur tour, de ce faire, sans mettre en ces
Escondit ne empeschemet.* Et pag. 57.
*Que li Maire de Liege ne autre li puisse
defendre ou Escondre, etc.* Et pag. 41.
*Et de ce ne peut on venir a boy, ne Es-
condre nul, se ce n'est pour monstreer
paixement par quittance, etc.* Adde pag.
149. Hinc vulgaris vox *Escondre apud
mos, proferre re infecta dimittere,*
vel pupillere.

EXCONDITUM. Privilegium Fratris Andreæ de Coloors domorum Militiaem in Francia. Praeceptoris ann. 215. in Tabulario S. Remi 216 Item. Si matuerimus aliquis Fratrum nostrorum secundum consuetudinem loci illius super hoc faciet Exconditum, ad quam demandam vel Exconditum faciendum terribilium quatuor fuerimus requiti.

Excondit, Damni reparatio, compensatione, quae parti lesis tributur, in libert. Castril. ann. 1286, apud D. Bontemps tom. I, p. 291. Franc. pag. 111. Qui dirasol de cords à autre... sole d'amande et l'Excondit... Qui tânera honnue marié coup, sexante sole, femme mariée de bon nom, putain, exante sole et l'Excondit. Excondit, Degrevage vulgo Refus in Lit. remiss. ann. 1413, ex Rec. Mr. Charliop. reg. n°. 278. Tenuit l'Excondit et refusait par lediui Paillote, etc. Excondit, si signifiait... *refus*.

Probat. tota. 2. Hist. Burg. pag. 90-
col. I: Pronet lidis massie Henri... non
mis venir encontre pour lui ne pour eure;
ce pourceur que d'autre y veuge en
recaler, ne en Escoufaut. Id est, ne que
occuite, ne que asperre, quod vulgariter
dicitabant. Ne en repos, ne en apperri.
Vide supra Apparatus 3.

ESCONDITUM. Charta Guillielmi de Marigno Armigeri anno 1357. Et scilicet ad, quod si ego dicitus Guillermo Armiger, vel meum mandatum aliquis animalium sapta dictorum hominum vel heredum suorum impenerem in aliquo forfacto nemorum, meorum, potero capere vadimino, si mihi viderit, sed oportebit ut precedam per plagiis: et si dicitus homo cuius habeo vadimonium, pati ostensionem loci, oportebit, quod ego expedicior Armiger et meum mandatum eam concedat: et si forfactum cognoverit, oportet quod amendet, videcias pro qualibet animali 2. den. Tiron. Si autem negaverit, gagas unum Esconditum, et ego dicitus Guillermo vel meum mandatum capitam juramentum Esconditum in domo Capitam Templo de Marigno per manum meam coram Templariis, ad usus et consuetudines patrie. Intra: Et si aliquis dictorum hominum vel heredum suorum in dictis nonobitis meis secerat, vel in calibus animalia servantis increverat, seccationem vel servationem ad usus consuetudinem emendabunt, vel etiam Esconditum per manum meam, et manus heredum meorum coram Templariis vel eorum mandato.

EXCONDIRE, EXCONDIRE, Item quod Excondit. Jacobus I. Rex Aragon. in Constitutionib. Catalaniae MSS. : Si aliquis nobilis aliquem Militem suum rapta erit, vel aliquam alienam querimoniam habuerit, et ipsa Miles velit se Excondire de replainta, illo secundum Usaticos Barcinonenses, et de aliis querimonianis directum facere, secundum quod debetur, et dominus Scindendium suum, vel directum noluerit accipere, etc. Alibi, se de bursia Excondire. Occurrat ibi non solum, et in Curia Generali Barcinon. suo Petro II. Rege Arag. cap. 22 ubi Excondire scribitur. Curia Generalis Catal. Ann. 1821 : Quod possit fidem suam Excondire per battalliam. Libellus Catalanius MS. de Battalia facienda. Et si aliquell qui repatis es no vol venir à la Cort, ne Excludir se fa, deu lein forfar la Cort, etc. Vide Probat. Hist. Turenensis pag. 35.

EXCONSULES, dicti quod cum Consulatu exierint sive dicesserant peracti sunt anno. Glossar. Sangerman. n. 91. ex Isidoro lib. 9. Orig. cap. 3. **Exconsules** memorantur apud Lamptridium. **Exconsulon** lib. 1. Epist. II. et alibi.
EXCONSULARES. Eadem notio non
malum.

EXCONTRARE, Permutare, Petrus de

Vinei lib. 5. Epist. 57. *Licentia eius alterius Excostruans de nostra gratia concedere disponemur. Vide Excostrum.*

EXCONTRUM. Permutatio, quod contra diam rem, seu pro alia redditum. Propter autem est, cum obus loco alterius obsidii cum eis habens discordientis, aut dissidiatur. Petrus de Vineis lib. 5. Ep. 57. *Supplacrum obstidae de Montefalco... aqua Capriam communorantes, ut unum velint pro seipsis Excostrum personarum condecorans exhibere, videlicet fratre pro fratre, etc.*

EXCOPARE. Yerre, scopis purgare, scilicet. Salucri, collat. 8. cap. 81. *Quod si uelites habens domum in platea Selucia-*

ad medium platos sene Escopare. Vide supra Escopare.

EXCOPIARE. Exscribere. Gall. Copier. Chronicus Windesem, lib. I, cap. 3 : Libro SS. Patronum per eos describi facit et Escopari. [Legitur apud Marten. tom. 4. Collect. Ampliss. col. 1132, et alibi.] Vide Copia.

EXCORDARI. Commodianus Instr. 21 : Excordaria, homo, si putas ut ipsi te servent. Id est, aberrans.

EXCORDATUS. Corde privatus. Sugerius in Ludovico VI. cap. 16 : Quid vero vivus fuerat, mortuus es Escordatus. Cor si uideret exire crenatum fraudet iniquitate turgidum, pale impunit, etc.

Excoeur. Dolore cordis affici, graviter se habere, vulgo Avoir mal au cœur, se trouver mal. Lit. remiss. ann. 1403. In Reg. 160. Chartoph. reg. ch. 96. Le supplicant en soy esbâtant, elle qui estoit grosse d'enfant... se feust blectee et Escouress tellement qu'il convint qu'elle partoit dudit hotel. Vide supra Cordia 3.

* **EXCORIOR.** [Excoeur sum, insanus. Commodian. Instrucr. 21. Excordoris, homo, etc.]

EXCORIARE. Virgini vehementius cedere. Gall. Escorcher. Fridericus I. imper. de Pace teckenda: Si quis quinque solidos valens, aut amplius, furatus fuerit, laquos suspendat. Sin minus, scopis et forcipes Escorieret et tondet. Arnoldus Lubeck. lib. 2, cap. 37 : At illi indignati, virgini Escoriarerunt eos, et decalvatos ad dominum suum remiserunt.

Vide Sicamam ad Leges Frisionum tit. 9. Gloss. Saxon. Ettrici : Escoriat, Beffle, a Befflean, decorticare, excoriare, unde forte nostrum Beler quidam, Subsannare, irritare quemque tanquam cæsum virgine. [Vide Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 3, col. 479, voce Billjan.] In Legibus Rothari, apud Murator. tom. 2, part. 2, pag. 33, col. 2. Escorior, est Corium detrahere. Si in flaminis animali cupuscum ne mortuum sit, aut ubicumque, et aliis homo cuius non fuerit. Escoriarerit, compoñit, splices XII. [Vide Leg. Sal. mend. tit. 38, supra Decorticare Cebalium.] Occurrit Iterum hac notio in Moniali. Potestatum Regiensium ad annum 1218 et in Consuetud. Ascicorum MSS. ann. 1301, art. 88. et 89.] [Vide Gest. Episc. Virdun. cap. 2, apud Pertz. Scriptor. tom. 4, pag. 40.] Vidi mus coram homini cum crinore usque ad nates Escoriam. Vide Decoriare et mox Escorticare.]

* Supplicii genus, in Charta ann. 1328. ex Reg. donor. in Cam. Comput. Paris. fol. 30. r. : Item en tous cas là où l'on fait justice, il mounier de la ville (de Baugey) foyt l'exécution à leur coust, soit pendre, ardoir, boulir, enfourir, Escorcher et fuster. Escoriation, Morbi genus, in Lit. remiss. ann. 1427. ex Reg. 174. Chartoph. reg. ch. 42 : Icelius Jacques fut surpris d'une très grieve maladie, nommée Escoriation ou autrement, et pour avoir et trouver garson d'icelle feut ale en la ville de Bourges, là à Tours, et dudit Tours à Lyon sur le Roone, et de là à Avignon, etc.

EXCORIARE CRUCES. Aurum et argenteum ab illis expilare, apud Radevicium lib. 8. de Gest. Frider. cap. 10.

* **EXCORIATIO.** Vide Escoratio.

* **EXCORIATOR.** Lanier, Gall. Boucher. Charta Phil. Pule, ann. 1395. In Reg. 60. Chartoph. reg. ch. 2 : Cum vallet Escoriatores Parisiensis liberaliter concesserint quod ultima subventione, que pro necessitate regni nostri a subtili-

nostris angustis et miseriis, nos occidentis pressister et leviter hac vice, etc. Vide supra Escorcheria.

1. **EXCORIATORES** metaphorice nun-

cupati, qui hites Provocant in Synod.

Andegav. ann. 1302, apud Bochet. pag.

1174.

2. **EXCORIATORES**, Quendam militum turbæ. Vide Escorcheria et Scoriatio.

Felic. V. PP. Epist. ann. 1422. in Alsat.

Diplom. num. 1326, tom. 2, pag. 369 :

Quendam Escoriatores vulgariter sic no-

minaliter vocati amigeros et iniquitatibus

clition. Charta ann. 1445, num. 1325, ibid. :

Der Teller des Könige von Frankreich

rum, mit den Franzosen und boszen Jüten,

die man spricht den Schindern, etc.]

* **EXCORNIS.** qui sine cornibus est.

Tutull. Path. 5. Murena bestiædentula, et Eruca, et Erucoris.

* **EXCORPORARE.** Sip. à corpore seu so-

cietate discedere. Vincent. Lirin. Com-

onitor. cap. 2. Julianus se collecarum

sensu aut corporare neglir, aut Ex-

corporare pressupponit.

* **EXCORRENTIA.** Caduca hora, quæne

fusca excurrent vel cadunt, seu ex

commisso, seu aliqua quavis ratione.

Charta. Ann. 1313. vii. Narbon. in

Reg. 13. Chartoph. reg. ch. 22 : Retine-

mus foodi... retrofuda... incursus et

Excoris titus ipsorum fedorum et retro-

fedorum. Vide Escadentia.

* **EXCORRIGARE.** porrigitam solvere.

Vide decorrigare.

* **EXCORTICARE.** [Quendam antimali

detrahere. Gall. Escouer. Vett. Formulae

Andegav. art. 84 : Et ipsa animalia per

sua menata aliquas mortas fuerant, et

ipsa pecora illi Escorticassis, posteaque

mortas fuerunt. Et ipsi illi toller locu-

tus suis, quod nec sua animalia nunquam

menatis, nec per sua menata ipsa ani-

malia degere nunquam habuerunt, nec de

manu sua Escorticatas nunquam fuisse-

nt. Vide Decorticare. [¶ Corium de-

trahere.]

* **EXCORTICARE.** Corium detrahere,

Gall. Escorcher. Chron. Ast. ad ann. 1311.

apud Murator. tom. 11. Script. Ital. col.

228 : Tunc omnes, qui capit erant a Bri-

xianis, Escorticabantur, et pelles et caput

extendebarunt super muros civitatis.

* **EXCORTICARE.** Cutem eveltere. Lit.

remiss. ann. 1377. in Reg. 111. Chartoph.

reg. ch. 217 : Dicitus expones quando

stultam fustean, in qua erat aqua, acci-

pens, aquam ipsam super caput dicti

Mignoti effudit, quidam effundendo, stulta

Mignoti vultum attigit et modicum

Escortivit.

* **EXCORREARE.** Corticem avellere. Ital.

Scorciare, nostris Escorcer. Stat. Taurin.

ann. 1300. cap. 121. ex Cod. reg. 4622. A :

Item quod nullus audeat tel presecurus

excortare plantas aliquas seu obores

excorsas. Vide supra Escorciare.

* **EXCOTERE BLADUM.** Excute, exte-

re, flagellare periclis. Scientia arbitri-

trans inter B. Clericorum obventione. Gall.

Le casuel. Charta Elisabeth Reginae Angl.

ann. 1580. pro Capellano suo, apud Ry-

mer. tom. 15. pag. 569. col. 2 : Cum pre-

ministris, jurisdictionibus, libertatibus,

privilegiis, titulis, quotidiani distributionibus,

Excrecentiis, allocationibus, aliquae proficiens, commodiatis, etc.

Fructus quotidianas distributiones, Ex-

crecentes, etc. ejusdem tom. pag. 704.

col. 1.

* **EXCRETA.** Vide Estrida.

* **EXCRETORIA CARA.** Ab aliis secreta

ac seorsim posita, interpretibus doctis

Editoribus ad vitam B. Schetzel. tom. 2

Aug. pag. 178. col. 2 : Ventiles autem ad

Excretorias ejusdem viculi casas, et quem

soient, etc. Cestes, etc. Cestes, etc. Cestes, etc.

ainsi que l'on a accustomed de faire en

pay de Auvergne. Unde Ecous. I. Area

ubi frumentum excutitur, in Terraer-

dom de Nercar ex Cod. reg. 9890. fol.

40. r. : Item plus quatre deniers et meille

Tournois de cens pour une Ecoux... Item

plus denis gelme de cens pour une pes-

son et Ecous. Vide Excusorium in Ec-

cusor 1.

* **ECOTER.** rusticis Dombenibus, idem

quod vulgo Etter, Arborem decacumini-

nare, Hispania, Ecotodos in arte heral-

dica, Ramæ amputati significantur.

* **EXCRETE.** pro Excreare. Glossar.

Lat. Gall. ex Cod. reg. 7622 : Excreare,

Eriare.

1. **EXCREDERE.** Facer ut aliquis non

credatur. Synodus Rajocensis ann. 1300.

cap. 63 : Excommunicatus soritilegia de

Sacramenta Ecclesie facientes,... et qui ad

conjugendum et disjungendum: falsa

matrimonia, vel ad Excredendum aliquem,

scienter deponent testimonium falsitatem.

2. **EXCREDERE.** Mutare, nostraris

alias Croire. Acta S. Sebaldi tom. 8.

Aug. pag. 771. col. 2 : Sed cum hospita-

lier illum tractare vellet, et was lucidum,

in quo potus cernitur, non haberet, e

vicino quodam virum solenne Excredi-

dit. Vide supra Credere 1.

3. **EXCREDERE.** Eximere sotem

aut captivum a vinculis, sponsione data

Epistol. ann. 1327, in Guden. cod. Di-

plom. tom. 2, pag. 1036 : Deprecarur...

quod idem noster conciua a sui captiuitate

usque ad Domini nostri Colonensis ad-

ventum Excredatur. Vide Haltaus. Glos-

sar. Germ. col. 73. voce Ausburg. Ita

etiam intelligenda sunt, que laudantur

in Excreder. 1. et in Excredito.

* **EXCREDITUS.** Cujus suspicio seu cau-

ctio nonnihil accepta est. Charta ann.

1327, tom. 2. Hist. Trevir. Joann. Nic.

: ab Hontheim pag. 111. col. 1 : Si copi

fuimus... tunc infra annum et diem

post nostram captionem, et quandom Ex-

crediti et induciati fuimus... aliquam

exactionem solvere non debemus pro

nostra liberatione. Vide in Recredere.

* **EXCLEMENTUM.** Incrementum ac-

creto. Charta Phil. Aug. ann. 1307. in

Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol.

110. r. col. 2 : Damus terram, que fuit

Johanni Mauduit et Roberti Mauduit,

integræ cum omnibus Excrecentiis et Es-

croentris, que a nobis tenuerunt. Es-

croentris, pro Accrescere. Accrescere,

in Ch. ann. 1322, ex Tabul. S.

Petri Carnot. : Exgardans que loculi reli-

giantur, ostendit menses extrahens et moult

estuaria, donec les formætæ de nostre

terras largi, ne Excroire sans nostre

assentement, etc. Alii ann. 1458. Ibid. :

Voulons... aussi Excroire et augmenter

les biens de l'Eglise, et non les diminuer.

* **EXCRESCENTIA.** EXCRESCENS. For-

tuata Clericorum obventione. Gall.

Le casuel. Charta Elisabeth Reginae Angl.

ann. 1580. pro Capellano suo, apud Ry-

mer. tom. 15. pag. 569. col. 2 : Cum pre-

ministris, jurisdictionibus, libertatibus,

privilegiis, titulis, quotidiani distribu-

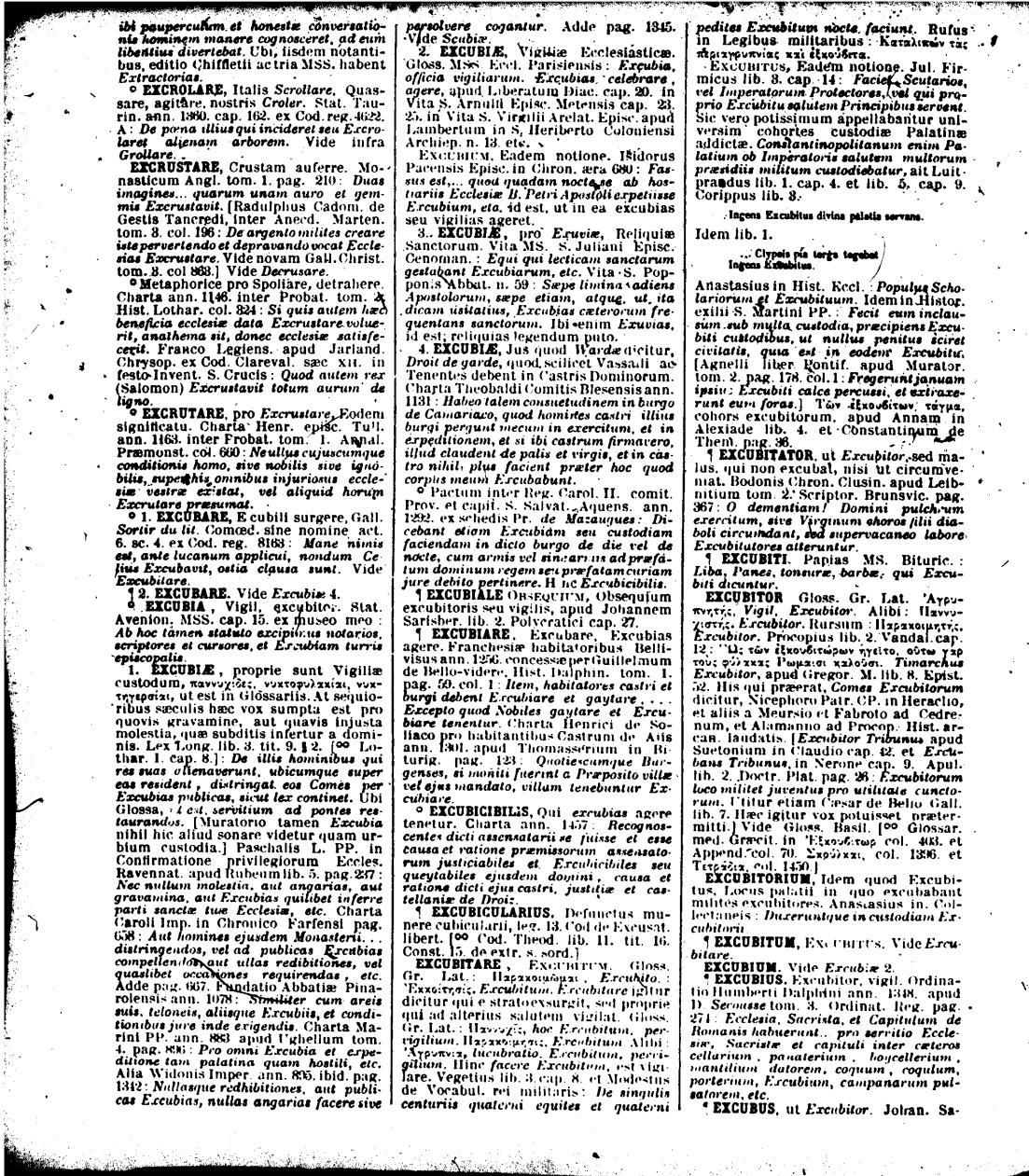
tionibus, Excrecentiis, allocationibus,

aliquae proficiens, commodiatis, etc.

Fructus quotidianas distributiones, Ex-

crecentes, etc. ejusdem tom. pag. 704.

col. 1.

riserit lib. 2. Polycratis cap. 27: *Vulgo dicit soli. Quovis Excubo vigilius men- dacio rursum.*

EXCUDIA. Excutia Plauto. Vestiaria scupula. Galli. Vergette. Glossar. Lat. Itali. ann. 1352 ex Cod. reg. 4120. *Excudia. Gallic Excu-veste. Vide infra Excudia.*

EXCUGATIUS. Excubie, vigilia. Lit. ann. 1029 tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 46 art. 5: *Jurent autem publice statu consules de eorum officio mandare vel facere iugendas gathias et Eringathias et alias custodias quando Expediunt expedi curiae nostre. Gatus et Eringathias idem l. in Reg. 129. Choroph. reg. ch. 119. tom. 7. ea- rund. Ordinat. pag. 155. Sed minus attente legum est: ubi enim habetur: *Gachas et Excurgachas; et infra Gachas et Excurgachas. Vide supra Exarchatus.**

EXCULANE. (Chronicon Siciliae, inter Anno. Marten. tom. 3. col. 7. Imperator cepit dictum. *Manichium per barbam et Ercularit et m. Id est, interfecit ut laudatus Hildio interretetur it. Glossario ad calceum: tom. 5. procul dubio quod articulus, unde hic locus excerptus est inscribatur de Deceptione et morte dicti Manichi (sic) nullaque sit alia vox in integro articulo, qua occiso illa signifi- cetur. Haud contempnenda sane ratio: veror tamen ne forte legendum sit Ex- culavit: ex oculorum evulsione mors subvenit potuit.*

EXCUDATOR. Vide *Collucare.*

EXCULEUS. Importunus, in Gloss. Ara- bico-Lat.

EXCULIT. Dicit aut sculpsit, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7613.

EXCULPARE. Exculpare, Ital. Sculp- tare, Gall. Sculptur. Charta ann. 1402. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 175. col. 1: *Magistro Johanni Jouglaris, pro ejus labore et salario impensis in faciendo seu Exculpando duas imagines lapidaeas, portitas in capella castri regni Nemanii.*

EXCULPATIO. Culpea liberatio. Ro- land. Patav. de Factis in Marchio Ti- rivisina lib. 4. cap. 8: *Rogamus eos proper- isorum Exculpationem, et ne cresceret aliquis rixa in Padua, quam Dominus noster Imperator optabat in pace tenero pre certius locis, quod paucis diebus parum longa du citate secederent.*

EXCULTARE. Rutherford. Yewen. de Qualitate conjectura. (tom. 2. Spicilegium Arch. pag. 283) *Sed, non tibi dicit; non sed item vero Exculcata negraqam omitti. Vide Collucare.*

EXCUDIRE. Vide in *Ecclesiastice.*

EXCUNDE. Cuneo spectatorum noctis Apuleius lib. 3. Florid. : *Extimus quoque Excuseati queruntur. In theatris subsellia erant per cuneos disposita, breu cuneos via, ubi spectabant, qui locum non habebant in subsellis: hos Excuseatis vocat Apuleius. Tertull. de Spectaculis. Apud spectacula in via statut.*

EXCUNIARE. Collocare, condere, vel Executare. Charta ann. 1057 apud Mura- tor. tom. 1. Antiq. Ital. med. av. col. 138: *Hervim conredimus... adunare omnem laborem ex ipsas nominatibus terras, et Excunare in scripta area Pictula Fabrita pertinente scripta nostra sancte Neapolitanae ecclesie in semipiternum.*

EXCUPARE. Execucare, rumpere, Ital. Scoppire. Arest. ann. 1341. 12. Sept. in vol. 3. arrestor. parlam. Paris. : *Cum en- sis evaginatus quandam cantheriam... cum suis complicitibus Excuperat. Lit. ann. 1356. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 390: Animalia sua grossa ut alia in*

vineis ipsi vendimientis per modum pas- derari immittunt; que vineas ex eo dampnificantur, destruant et multi- modo Excupantur.

EXCUPATOR. Qui scopis purgat. Le- ges Palat. Jacobii IP. Regis Majorie. in- ter Acta SS. Junii, tom. 3. pag. XL: *In nostro reposito sint due persone, que Excupatores nominantur; ipsi enim tam cameras nostras quam palatia scobare et mundare tenentur.*

EXCURGACHAE. EXCURGATE. Vide supra *Excuquatus.*

EXCURSUS. Quia aquæ excurrere possunt, seu evadunt. Charta ann. 1217. apud Duchesnum in Probat. Hist. Cas- tañor: *Dedi... liberam licentiam fa- ciendi et habendi in domino meo et fendo de Chaillie quendam Excursum, liberum et immunam ab omni costuma et exacti- onis ad excurrentias aquas, de maresca, et tenentur excurrere, per predictum Ex- cursum, etc. Vide Gall. Christ. Sam- marth. in Abbat. Absis. ann. 1217.*

EXCURSUS. Praestatio. Quæ in avana exsolvatur, ob *Excursum* seu perambulam subditis a domino concessum; vel pastio in alterius domini pascuis. Vide *Percursus. Charta Oion. I. ducis Burg. ann. 1301. inter Probat. tom. 1. Hist. Burg. pag. 84. col. 1: Item Excu- sum, quem mareschalci et armigeri ducis apud Longum vicum inter villam facie- sunt, ulterius fieri prohibeo. Percursus legitur in Ch. Hugon. II. ann. 1102. ibid. pag. 85. col. 1.*

EXCUTARE CABALLUM. in Lega Salicis tit. 40. § 15. in Lega Aleman. tit. 70. § 2. 8. *Caudam auferre. Gallis, Es- coler [et Escourter.] Leges Wilsigot. 8. tit. 8. § 3: Si quis alieni caballi comam turpaverit, aut caudam Curtirer.*

EXCUTARE. Contrahere. Gall. Accourcir, Ital. Scortare. Tract. MS. de Re milit. et mach. bellic. cap. 90: *Ca- nape capane levans aperte haliceatur; tunc canope restringitur, ac Exculturatur, et Exculto de canape, campana elevari potest ad locum deputationis.*

EXCUSA. Gall. Excuse. Ital. Sosua. Excusatio. Coicil. Lugdun. ann. 1527. inter Anno. Marten. tom. 4. col. 413: *Januarius Ferlat Notarius civis Lugdun. Procurator R. P. D. Stephani de Nicyo Abb. dicti Monasterii, ad hoc ab eo fundatus, in publico docuit procuratio instrumento, producto et dimissio, allegans ipsius R. Abb. gravem infirmitatem, pe- tendo propter ipsam a personali presen- tia Excusam.*

EXCUSADI. Vide *Excusat* sub finem.

EXCUSAMENTUM. Excusat, apud Martin. Capellam lib. pag. 272.

EXCUSARE. Recusare, renuere. Gloss. Gr. Lat. : *Illegitomixi, Excuso, recuso, erito. Pontius Diaconus in Vita S. Cas- rarii: Magis enim dignus efficietur, qui quod meretur. Excusat. S. Benedictus in Regula cap. 63. et Grimlaicus in Regula Soltari. cap. 15: Non lecat... collum ex- cutere de sub iugo regule, quam sub tam morosa deliberatione faciat ei Excusare.*

EXCUSATO. Purgare se a criminis. Gloss. Grac. Lat. : *Amolyctus, Excuso, excusare. Gloss. alia MS. Excusator, tenu- xxi. Sit Excusat in Gloss. vet. apud*

Menarium: Apologia vel apologetis, Ex- cusatio. Hinc apologeticis, sermo Excusati- us. Gloss. Gr. Lat.: Amolyctus, Excu- satio; purgatio, satisfactio. Vide Petrum Fabrum lib. 3. Semestr. cap. 28. pag. 857.

EXCUSARE. Absolvere, rem liberum dimittere. Hist. Episcop. Eystetenium ann. 1129: *Probabiliter septem probabilitum virorum testimonio canonice Excusat.*

EXCUSATI autem potissimum diceban- tur dimitti servos aut libertos qui cum prius qualibet causa ad Ecclesias venie- bant, et per rānde causa confusissent, dominis reddebarunt, et ad servitium consuetum redi- bant, datus prius a dominis ad Evangelia sacramenta de Concessione veniebat, et quod nullam illis ponam pro ea culpa, a qua absolti erant, irrogarent. Quod si domini sacramenta violassent, excom- municatione, tanquam perjurii, multica- bantur. Ita passim in Concilio Aurelia- nensi I. can. 1. et 3. Aurel. III. can. 18. Aurel. IV. can. 24. Aurel. V. cap. 22. Hierdensi-su Joanne II. PP. can. 8. apud Gregor. Turon. lib. 5. Hist. cap. 8. 49. lib. 9. cap. 20. de Vitis Patrum cap. 5. in Vita S. Joan. Abb. Reomaen- sis lib. 1. cap. 8. n. 16. etc.

EXCUSATI in Monasteriis, videbantur il- qui ad ecclesiæ vel ad Monasteria con- giebantur, et majoris securitatis gratia illi se quodammodo in servos dabant. Charta Caroli M. in Chronico S. Vincenti de Vulturno lib. 1. pag. 679: *Vel reli- que possessores que... ibi sunt date, vel delegate, seu etiam Excusat, seu offertos, qui in prefatis Monasteriis legiti- time jam subjecti sunt, vel qui devote offerre se cum suis rebus valuerint.*

EXCUSATI. Liberi. Quieti, nos Quittes diuinum. Charta Henrici Magnopolensis Domini ann. 1328 apud Pontanopolis lib. 7. Rer. Danicar. pag. 484: *Ac pro omni- bus obligatibus, quibus dimittimus et Excusat. Alia Waldemari Danie Regis apud eumōem: Et tunc pro tali equo dato suo, liber est et Excusat.*

EXCUSATI. Andreas Dandulus in Chron. MS. in Urso Duce Venet. ann. 879: *Hic in Heraclia civitate de qua pro- genitoris sui originem duxerant, palatium construxit, et licentiam tribuit in Rivo- alto paludes cultandi, et insulam, que Dorsum durum vocatur, et consulente composta est: que gentibus aliquibus ad servitia Ducis deputatis, qui Excusati Ducatus dicti sunt, concessa est: et usque in ho- dius enim diem omnes in eodem degentes territorio, [melius quam sextario, quod legitur apud Murator. tom. II. col. 188.] pisca- tores et acupatores, de his que ca- piunt tenetor tributionem annum perso- vere Ducis. Ex eo excrispsit, que habet Petrus Marcellus in Urso. Particilio Duke XIII. Sansovinus in Venetia lib. 6. sequentia ex veteri ingrumento pro- fert: *Excusati de Marianis, regum co- mina, et sunt 44. Excusati de Mazorbo, et isti sunt de majoribus, et sunt 21. et haec in nomina: Marcellus, qui servient in palude, et sunt 14. nomina Excusato- ri nostri. Palati, et sunt 198. Sanso- vinus hoc loco Excusatos dictos censet quasi Seutatos, quos Scutiferos vocavit etiam posterior. Sed vix est ut id probem: quin potius hac videntur impellatione donati propter indulgen- tiæ munorum civilium et personali- um, quia gaudebant ex quadam offici et functionis prærogativa, uti sunt hi de quibus est titulus *De Excusationibus artificum*, Cod. Theod. lib. 13.**

Vide quo de his observamus in Notis ad Alexiadem Anneam.

EXCUSARI. in Chartis Hispanicis, vindetur perinde appellati qui ab oneribus publicis excusantur et soi Gleba servlunt. Charta anno 1049, apud Anton. tom. 5, pag. 465, v.: *In villa Castro 2 Casatos, in Cupiello 4. Excusatos: in Raneo 2 Casatos, etc.* Charta Sancti Regis pro fundatione Monasterii Delipara de Naxara anno 1090: *Sanctum Pelagium de Cerasso cum sua hereditate: alium sanctum Pelagium in ejusdem Cerassi suburbio, cum suo Excusato.* Charta Ferdinandi I Regis Castella anno 1100, apud Eudem Yezep tom. 1, pag. 88, Appendic.: *Hec supradicta omnia decima damus cum suis Excusatos.* Alla Alfonsi VII. Regis anno 1175, tom. 7: *Et predictum Monasterium habet duodecim Excusatos in Zamora, et in termino suo, quos ipsi Monachi elegirint, et sint Excusati de martiniega, et de fossada, et de fossadera, et de omnibus servituis et exactionibus regibus, excepta moneta ferrea: et ipsi Excusati persolvant omnia tributa ipsi Monasterio, et quartam pro aliis operibus, etc.* [Charta Aldefonsi Castellae MSS. anno 1290, apud Stephanotanum, tom. 4. Frgm. Hist. MSS. pag. 288: *Ds et concedo Deo et S. Joan. Baptiste Monasterio de Burgia... X. Excusatos in barrio sancti Johannis vicino directos qui domus S. Johannis et Priori et Monachis servin quoquaque Prior sancti Johannis elegirunt excusandos: et sint illi X. Excusati ab omni pecto, postea, fossada, fossidera, pedido, fossadera, et ab omni prorsus regio et alia tributo et gravamine in perpetuum, et ab omni rebus exercitio, semper liberi et immunes emittentes Regis Tobihi Archiep. Linnei in Concliva Hispan. tom. 4, pag. 676, col. 1: *Ostensione Ecclesie et ejus Fabricie, habet murus longitudi omnes redditus qui ad eum pertinet, tam de novis et mediis, quam de Exceptis vulgo Excusandos, superfluis et redemptioribus donorum, censibus, sepulturis, eleemosynis et aliis rebus.*]*

EXCUSATICUM. In Capitulari Sicardi Principis Beneventani edito a Camillo Peregrino, cap. 29. Ita concipiatur. *Ut non tollatur a territoriis Excusaticum et porcos.* Textus vero capituli deest in MS. ubi quid sit. *Excusaticum*, non est proclivis divinatio. Sunt quibus est glans querica, qua pascuntur porci, ita ut *Excusaticum* legendum sit, quod excutiantur glandes a querubus ad victimum porcorum. Sed hec non omnino arredit conjectura. Alii legendum volunt *Excusatum*, da qua vox alibi. Sed quid habet communem excusatum cum porcis? Alii denique volunt *Excusaticum* esse ipsum penitentiolum quam exsolvebat proculsum seu immunitate a munibus suis, quae *Excusatio* appellatur in Diplomate Imperatoris Joannis Palaeologi pro Narbonensis, a nobis descripto in Familiis Augustis Byzantinis.

* Feliciori, ut videtur, conjectura ponit Maturat, tom. 2. Antio. Ital. med. sev. col. 8, restituendum *Excusatum*, quo significatur præstatio, quo pro esca seu glandulatione porcorum exsolvi solitus erat, ut dictum est in Eccl. 2. Vide supra *Excusatum*.

EXCUSATIO. EXCUSATUM. Immunitas ab aliquo onere, Gall. Exemption. Inquisit. ann. 1371, in Access. ad Hist. Cassin. part. 1, pag. 27. col. 2: *Item universitas tenet Excusato tarenis sex.* Et pag. 425, col. 1: *Homines de Vallerio*

tunda tenentur camere pro Excusatione bajuli et castaldi anno quilibet in tarenis xiiij. et ipsi homines non tenentur dare castaldum, neque bajulum. *Excusato.*

EXCUSATOR. in Lega Alemanno, tit. 6, § 2 et 5. Reus qui se a crimine excusat, aut certe qui renuntiavit quamplam sibi petitam debere negat.

EXCUSATORIA. Epistola, qua quis se excusat. Vide Diurnum Romanum cap. 8, tit. 14.

* Vel etiam quis aliquius excusat approbat. *Excusatio quoque interdum appellata, ut videtur est apud Baluz. tom. 2, Capitul. col. 509.*

EXCUSATUM. Vide supra *Excusatio*.

EXCUSARE. Frequentiter excusat, apud Tertullianum de Virg. veland. cap. 7.

Excusare et **Excourre** nostris, eadem nitione. Lit. remiss. ann. 1415, in Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 287: *Icellius Vincent Escoiu ludit espie en disant j'en ferai ainsi. En escouren lequel espie, le ferai sorti hors du manche ou de la hante, et voile dedens la gorge dudit Jehan.* Alii ann. 1450, in Reg. 176, ch. 774: *Le suppliant communa hucher ou Escourre les poires.* Mirac. MSS. B. M. V. lib. 3:

Quant on fait son manje Excourre, Ne s'en va pas toute la pourre.

* Unde *Escoiu*, pro *Excusso*, in Lit. remiss. ann. 1403, ex Reg. 158, ch. 176: *Et ainsi que icellui suppliant apperceut que tout le glan dudit chene estoit abatu, ch. et Escoiu.* Vide supra *Excotere*.

EXCUSATUS. *Excusso*, apud Paulum leg. 46, § 6. D. de administ. tit. (207).

EXCUSUS. Frumenti nempe. Conclu. Veronense ann. 755: *De opere stamen rurali, arato, aut vinear sectione. Excusione, vel sepe (die Dominicæ) conseruus abstinentium.* Totidem habentur in Capituli Caroli M. lib. 7, cap. 300, (ex 76).

EXCUSUS. Alia forte notione, in Legibus Henrici I Regis Angl. cap. 40: *Pundbreche (infractura parci) fit pluribus modis, emissione, evocatione, receptione. Excusione. Intelligitur forte crimis ejus qui venationem alterius de manibus excutit.*

* **EXCUSO.** [Excusione, actus escutendi, seu spoliandi aliquem bonis suis. Gloss. Philox. *Excusio*.]

EXCUSO. a Gallico *Ecusson*, Scutum, insigne. Comput. ann. 1408, inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 71, col. 1: *Item pro armis sive Excusonibus habuit frater Franciscus Berarderus summum trium librarium.* Vide supra *Excusio*.

* **EXCUSOR.** Spicarum in area tritor. Gall. *Butteur en grange.* Charta anni 1258: *Excusori que pertinent ad grantiam...* *Excusores ligare tenebantur occidere in altera Charta anni 1220, ex Tabulariis M. de Charitate.*

EXCUSORES. SEGETUM in granicis pone. Inter iura dominica rescensetur. Charta Phillipi Reg. Fr. ex Tabul. S. Victoris Paris. *Custodes decimam ponere debet Ecclesias. S. Victoria et Theodosius de Ultrerois.* *Excusores sicuti quotquot necessari fuerint ex consensu partim apponentur. Et tam custodes quam Excusores, et tractores, qui in rāmpis decimas colligunt, fidelitatem facient Ecclesie.*

S. Victoris. *Excusores nihil habent facere de foragi, nisi quis extra clausuram praetulit.* Vide in *Mestivarius*.

EXCUSIDIUM. Area, ubi frumentum excutitur. Gloss. Sax. Afric: *Excusidum: locum in huse Belgis Vloer.*

* **EXCUSOR.** *Parricida, homicida, scurra, satelles, latro, etc.* In Gloss. MS. Ecc. Paris. latro, etc. In Gloss. MS.

* **EXCUSSURA.** *Excussio, qua grana et spicis in terram cadunt.* Excerpta ex Lib. Mirac. S. Genov. Cod. Reg. 4182, apud D. *Le Beuf* tom. 3. Dissert. pag. 42: *Si vero expectarent donec der humus dux serareretur, Excussuram interdum maturissime formidabant.* *Excussure de loupe, Luporum preda appellatur in Reg. forest. comit. Alencon, ex Compt. Comput. Paris. fol. 101, r.* Item *l'Excussure de loupe, c'est absovoir quant une beste est estranglée de loups; et il les treuvent, dient qu'il la peuvent prendre.*

* **EXCUSUM.** Vide supra *Excusatio*.

EXCUSARE. *Excusatio.* Acta S. Casianii apud Illust. Fontanum in Appen. dice Antiqu. Hortac pag. 38:

Compelamus illi, defendant ipsi virilium, Hi precibus, pagum, illi Excusatos obstat.

EXCUSATUS, adjective. Vide *Excusati*.

EXCUSARE. Frequentiter excusat, apud Tertullianum de Virg. veland. cap. 7.

* **Excusare** et **Excourre** nostris, eadem nitione. Lit. remiss. ann. 1415, in Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 287: *Icellius Vincent Escoiu ludit espie en disant j'en ferai ainsi. En escouren lequel espie, le ferai sorti hors du manche ou de la hante, et voile dedens la gorge dudit Jehan.* Alii ann. 1450, in Reg. 176, ch. 774: *Le suppliant communa hucher ou Escourre les poires.* Mirac. MSS. B. M. V. lib. 3:

Quant on fait son manje Excourre, Ne s'en va pas toute la pourre.

Calidamente trentem. Excusare manus.

Littere ann. 1231, apud D. *Secousse* tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 117: *Quod si forte caperetur (burgensis) burgenses possent captum Excutere a quoquaque capiente sine se mefacerit.]* In Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 51: *Excutere namcum, est si quis viam tollat, et avertat retro namivum ipsum. Addit. cap. 40: Oculum, auriculam, nasum, manum, pedem Excutere, in Lega Ripuar. tit. 26. *Digitum de pede.* Excutere, in Edicto Rotharis Regis Longobard. tit. 44, § 25, 26, etc. [ex 114, sqq.]* [Excutere oculos, Plautus dixit pro Eructore.]

* **EXCUTERI.** *Excudre, Estordre, Estorre.* Lit. remiss. ann. 1376, in Reg. 110. Chartoph. reg. ch. 212: *Icellius Goeffroy pour soy estorger et Estordi escout de lui, et en soy Estordant et eschappant, etc.* Alii ann. 1389, in Reg. 196, ch. 200: *Icellius esportant... en soy Estordant dedis servens, etc.* Alii ann. 1387, in Reg. 132, ch. 187: *Estordre, Estor, arreste le suppliant..., et tantost d'icelle se Estordi, et se tray devers son pere.* Alii ann. 1387, in Reg. 152, ch. 74: *Pour ce qu'il ne le vouloient laisser alez veant et sentant les grant vilaines et injures que il li faisoit... se Estordy tant qu'il s'eschappa de leurs mains.* *Esteurdr et Esturdie, eodem significatu.* Lit. remiss. ann. 1385, in Reg. 126, ch. 278: *Quant l'espousant se senti ainsi batu et vilenné, il s'Estordi d'eulz et leur eschappa.* *Icellius Estordi d'Estordi pour avoir son baston, in alias ann. 1388, ex Reg. 151, ch. 16. Guill. Guiart:*

Pour s'ame à l'ennemi Estordre.

* **EXCUTIA VENTRICULI.** Instrumenum ad everrendum stomachum, apud Heister. Institut. chirurg. cap. 100, ex animadv. D. Falconet.

* **EXCUTUM,** pro *Scutum*, infra in *Vi-*

caris servii.

* **EXDICERE,** ut supra *Excondicere*,

Excusare, etc. Vetus Formula apud Mu-

ratorum tom. 1. part. 2. pag. 81: Si vero appellaverit, *Edicat se.* Altera Formula apud eum. tom. 2. part. 2. pag. 91. col. 1: *De torto approbat: appellator, si potuerit: sin Edicat se appellator, aut emendet.* Et pag. 182 col. 1: *Patre, si appella: Imperator, aut ejus Advocatus, quod tu habuisti epistolam ipsius domini Imperatoris in despectione. Non feci. Ergo Edic te solus.* Et infra: *Patre, appellate Martinum, quod tu molo ordine tulisti sibi solidos VI. toloneum illic, ubi non fuit rectum... Da sibi vadimonium, si recordatus fuisti, ut ei illud toloneum secundum suon legem emendas; sin autem, ut te Edicatis secundum tuam legem.*

* **EDIGNUS.** Non dignus, in Glossis Arabico-Lat.

EDOMARI. Sine dominibus et foris verantes. *Decreta Colomani Regis Hung. lib. 1: De civibus Edomarius 8. dona precipuum collig.*

* **EDORSUARE.** Gloss. MS. Eccl. Paris. *Edorsuandum, Judicandum.* [Idem] habent Glossa. Isid. ad quas recte monet Gravius pro *Judicandum legendum esse, ut apud Nonium. Nudandum dorso. Hac notione Pautus dixit, Murenam Edorsuam, et Apuleius: Diuguanari et Edorsuari pescis sole.*]

* **EDOSSANE.** Italis Scholare, E dorso deponeant, levare. Stat. Avelina ann. 1496. cap. 46. ex Cod. reg. 4824: *Si vero dorso predictorum frasagitorum vel leguminum Edossanerit vel capitur, etc.*

* **EADUDE.** [Exuvie. Per.]

EXECARE. pro Execucare. Glossar. Lat. Gall. ann. 1532. ex Cod. reg. 4120: *Exe- care, exequi, exequere.*

* **EXECUTORIUM.** Canalis, per quem ex dictu decurrit, pro Executorio. Vide supra in hac voce. Parlag. inter reg. et monast. Grandis-silvae ann. 1290. in Reg. E2. Chartoph. reg. ch. 25: *Nem maledi- dina cum suis pauperis et Executoris et aliis pertinentiis suis et marginillis... sint perpetuo per medium inter dictum domini- num regem et dictum monasterium. C. t. n. suis pauperis et Executoriis, ex eadem Charta parlags in Reg. 77. ch. 481.*

* **EXECUTATIS.** Executio, exequitur, pro Executus MSS. castratus, ex Castig. in utrumque Glossar.

EXECRABILITAS. utiliter Apuleius lib. de Philosophia.

EXECRARI. dicitur mensa altaris, si superior tabula in qua principalius fit consecratio, mots, vel in sui forma mutata, vel enormiter, puta ultra medietatem, fracta sit; tunc enim ierum consecrari debet. Vide Durandum lib. 1. Ration. cap. 6. n. 82.

* **EXECRARE.** *Exbouler.* in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. pro *Exente- rere,* ut opinor. Vide in hac voce.

* **EXECUTA.** Idem quod *Precaria,* pre- dii ecclesiasticis concessis ad vitam sub anno censu. Charta Alberti archiep. Magdeburg. ann. 1383. apud Ludewig. tom. 12. Reliq. MSS. pag. 474: *Item nos et nostri successores nullam Executam seu precarium extraordinariam faciemus in honore ecclesiastica temporalibus et mundanis.* Idem quod *Precaria* 2. Questa, roga, tributum quod exigunt, Germ. *Bode.*

* **EXECUTARE.** Execuiri, perficere, Gall. Executio. Conventus Episcoporum apud Caspereum in Aragonia, inter Con- cilii Hisp. tom. 3. pag. 646: *Ita quod illud, quod nos nomem... publicaremus, vel alias pro Executione capitulorum inter dictis parlementa concordatorum fa- ceremus, aut Executaremus quoris modo, haberetur pro facto constanti, valido at-*

que firmo.

Constitutiones Ludovici de Canossa Episc. Bajoc. ann. 1518: *Et mandata nostra abeque mora exequantur, et exequi procurent, atque officiaris nostris reportant Executata et relatata, sub pena pecuniarum et emenda arbitria- ris.* Testamentum Audae de Lasserano Domingi de Bonlucu ann. 1351: *Item dicta Domina testatrix, et suum supradictum testamentum Executari valde pos- ordinavit, etc.* Litera Executata, in Decreto Curia Paris. ann. 1446. ex Char- tulario Adueni. Executare promissum; apud Baluzium tom. 7. Miscell. pag. 100.

* Lit. ann. 1395. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 588: *Qui servientes habeant: et habeant de celo pleioriam potest- atem Executandi, levandi, arrestandi, pignorandi et capiendo omnia bona, etc.*

* **EXECUTARE BONA DEBITORUM.** Subiatis pignoribus ad solvendum et alienum adgredi. Consuetud. Tolosa.

* **EXECUTARE.** Quantum fuerit alligatum primo principalem debitorem fori conve- nientem, et bona sua Executare, etc.

* **EXECUTARE.** Extremo supplicio affi- cere. Gall. Executer. Memor. H. Cam. Comput. Paris. ad ann. 1423. fol. 161. v.:

Fuit applicatio et deliberatum quod domum factum per regem... super her- didatis defuncti magistri Johannis de Roures... proper ei per Generalem Execu- torum, et ita de eis vero alia quibus similius donum fiat per re- gnum super bonis, et hereditatis illorum, que proprietas cum demerita per justitiam Executabuntur.

* **EXECUTERE.** Eadem notione, in

Aret. proliam. Paris. ann. 1319. ex Char- toul. Guill. abb. S. Germ. Prat. fol. 62.

* col. 1: *Qui per nos seu alios condemp- nati et Executi ad mortem fuerunt, etc.* Hinc.

* 1. **EXECUTIO.** Poena capituli, ani- madversio, Gall. Execution in eod. Arest. Ibid. col. 2: *Alia bona... ipsi acquisita per condemnacionem et Executionem ducti Hugonis... Quodque dictus Hugo (de Crusico) per nos condemnatus ad mor- tem et justiciam fuerit propter plures errores, corrupciones, favores et infideliti- tes, quos contra nos et rempublicam commiserat, eo tempore quo ipse fuerat presidens in parlamento nostro Parisius.*

* 2. **EXECUTIO.** Pignorum ablato. Lib. reg. Franc. pag. 48. art. 33: *De quibus (commissis) non esset ad debitum Exe- cutio nem deuentum, etc.*

* 3. **EXECUTIO.** Executoris testamen-

ti potestas. Necrol. Ms. eccl. Paris.

ad Non. Oct. : *Quae quidem volun- tinae*

suerunt positi et incatenatae in libraria ecclie in una banche nova, sumptibus Executionis dicti defunctorum. Executio esse, pro Executrice, cui exequenda commit- tuntur voluntas, in Ch. ann. 1290. ex Tabul. Episc. Paris.: Acote Ma- rie par la grace de Dieu royne de France dessus dicte, principale Executrice du testament, ordeneance ou derreniere volonte de nostre deuier chier seigneur et pere.

* 4. **EXECUTIO.** Capit. 1. art. 16:

nominaliter executio. Charta Ludov. VII. reg. Franc. ann. 1152. in Chartul. Mau- lign. cl. 88: El cum abbas Landricus

Executionem campi et bellum vellet ad- ducere. Muriugianum, etc. Vide supra

Capit. 3.

* **EXECUTOR NEGOTII CRUCIS.** Ad pro-

vocandas expeditiones sacras deputa-

tus, qui crucis et privilegia crucis adscripta distribuebat. Charta ann. 1294.

ex Bibl. reg. G. miseratione diuina Ty-

rensis archiepiscopus Executor negoti

Crucis in regno Francie, nec non in Ca- meracensi, Leodiensi, Tullensi, Metensi et Virdunensi civitatibus et dioecesiis a sede apostolica deputatus, etc. Vide in

Cruz. pag. 690. col. 2.

* **EXECUTORES.** in libris Jurisconsulto- rum, dicuntur qui judicent mandata, et decreta exequuntur. *Executor Comitis, judicis, civitatis, in Legi Wisigoth. lib. 12. tit. 2. Capit. Caroli. M. lib. 5. cap. 23. [oo 378.]* Si quis hanc constituti- onem violaverit, in magistratu positus 10. librum aurum ponere multabitur. *Si Exe- cutor est, in Decanicis Ecclesiarum recu- datur ponens tuturus, et officium perdat.*

* **EXECUTORES CHALENTI.** Eadem, ut opinor, notio: Chalentum enim hic idem putò quod Calengum vel Calengam, seu item vel actionem quis quis rem suam repetit apud Juges. Litera Phi- lippi Franc. Regis ann. 1307. apud

Brassae Hist. Ebroic. Probat. pag. 29:

Restat quod frater noster predictus et eius successor, tenebunt solvere singulis annis Executorbis Chalentis et alia feodis et eleemosynis in castellania de Meullenio 427. literis et 3. solidos et 8. denariis Turon. si non et successore nostri Reges Francie rededamus et solvemus re- siduum de quo est onerata castellania de

Meullenio. Que sic exprimitur in Italia eiusdem Regis Chal. Gallici ann. 1298.

lib. 1. tit. 25. De ce vendra notre frere

frere Loys Comte d'Eureux aux

Executore Chal. et autres fiefs, etc. Fu-

derari annumerantur Executores Chal-

enti, quia, si recte conjecto, suum

tenerent officium fiduciario jure, ut

Servientes seu Apparitores non raro te-

nerant. Vide in Seriens.

* **EXECUTORES.** Execatores. Isidor. lib.

10. *Executor, ab exequendo, idem et*

Exactor. Petrus Chrissol. Serm. 25. Idem

ipse est et Executor et debitor. Impetas

Executionum, apud Sidon. lib. 4. Epist.

24. que eadem Epist. dicitur Executorum

circum latrantum barbararum instantia.

* **EXECUTORES.** denique appellati iudices

vel alii a Princeps delegati, qui Episco-

porum in Concilis, contra secularies,

statuta executioni mandari curarent, ab

ipsis Episcopis ad id fere semper pos-

titulati. Concilium Milevitanae II. cap.

16. *Placuit preterea ut Executorbis in*

omnibus justis desideris impetratur.

Cap. 25: *Si in matribus Cathedris Epis- copus negligens fuerit adversus haereticos,*

conveniatur a vicinis Episcopis,... quod

si ex his quo conveniatur, intra sex men- ses, si in ejus provincia Executio fuerit,

et non ea ad unitatem Catholicam con-

vertentibus curaverit, non ei communica-

etur. In Cod. Canon. Eccl. Afric. Exe-

cutores intraportal dicuntur can. 96.

Exibitorci. *Hic enim porto rotundus worti "Exe-*

uctor" in idem locis tunc exibitorci Xpati-

onis, alia in diebus aucto- rumpotest, si tunc ex-

tricis diespropter, intraportalis portat et transiret.

Concilium Toletan. IV. cap. 8. *Omnes*

autem qui causas adversus Episcopos aut

judices aut potestes, aut contra quilibet

dictos habentes noscuntur, ad idem Conci-

lium convenerint, et, nequaque examine

synodaliter oportebat prava usurpata

inveniuntur, Regis Executio instantia,

justissime his, quibus usus sunt, refor-

mentur; ita ut pro compellendis iudicibus

vel secularibus viris ad Synodus Metro-

politanum studio idem Executor a Princeps

postuletur.

* Romanorum quoque Pontificum

Executores fuere, qui tamquam Exe-

cutori apostolice sedis sententiam desti-

nabantur, ut longitudo S. Augustinus in

sua ad Coelestimum PP. Epistola. Ho-

rum munus erat, ut recte exponit D. Constant tom. I. Epist. Rom. Pontif. col. 1062, eos quorum intererat convenire, ac de dicta sententia admonere et certiores facere, ut si intra certos dies iudicatae re stare nolent, velut rebelles haberentur ac segregarentur. Hinc et actus ille quo convenerantur *Conveniens* perinde eū *Executionis* nominibus donabatur: quod demonstrat idem D. Constant locis adductus, "quos videlicet loco citato. Nobis satis sit observare Afris parum placuisse hujusmodi Executores, ut patet ex eorum Epistola ad eum: *Celestium PP. num. 5: Executores etiam clericos vestros quibusque possitis, nonne mutare, nolite concedere; ne fumosum typum seculi in Ecclesia Christi que lucem simplicitatis et humilitatis ducat. Domum videre cupientibus profert, videamus inducere. Inquit Augustinus in Epistola Jam laudata n. 4: clericos illos Executores potestatum et militarium manuum pressidum, quo apostolicas sedis sententias asperguntur, interdum adhibuisse. Sed hic Afri fastum in eis, non violentiam arguit, inquit Constantius noster hic opinio consulendus.*

* EXECUTOR OFICII. In antiquo Ecclesiae Sarisburicensis Breviario edito Londini ann. 1555, passim dicitur idem qui alibi *heldomadariorum Sacerdos*, is scilicet qui per heldomadum integrum in Choro fungitur munere Sacerdotis.

* Ordinari. Ms. S. Petri Aurea-val.: *Missa finita, Executor officii incipit Deus in adiutorium, et dicuntur Vespere de B. M. Infra: Executor officii, sive pharomadariorum, etc. Executus, pro Executor, in Charta ann. 1274, ex Chartulari Vallis N. D.*

* EXECUTOR TESTAMENTI. Illius curator, quem spectat testatoris platica perficeret, Gall. *Executor Testamentaria Imperatoribus in Francia stirpis Merovingicæ Regibus, raro Curatores testamentorum instituebantur: quod testatores hisce temporibus gravissimas imponerent hereditibus peanas et multatas, si suas ultimas voluntates rescindere præsumerent. Accedebat excommunicatio a Concilio Gallicanis decreta in omni et singulis, qui quovis colore bona Ecclesie legata retinerent. Verum octavo anno hoc usus cepit abrogari, tuncque heredes mortuorum bona omnia, nulla testamentorum habita ratione, invaserunt sapientissime. Hinc Executorum obiecta necessitas, quae fuerit eorum potestas, et auctoritate Raymundi de Medullione, facta Raymundo filio, cum emancipatus fuit anno 1281. Vult pater, Ut *castra Barriæ, Ville-franche et Sadaroni possint* (Executores Testamentarii) sua propria auctoritate absque aliquo *Judicio licentia capere et possidere, fructus et obventiones percipere, quoque plenarie predictum elemosynæ, remunerations, sive dona fuerint soluta. Infra: Et quod dictus Raymundus non patient aliquod impedimentum fieri contrah voluntatem predicti patris, que quidem si per dictum Raymundum non fuerint observata, seendum superius sibi datum committuntur, ex eo quod predictum non observaret. Denique additur: Et pro exequenda ultima voluntate pred. Dom. Patris nostri quondam, voluntatione titula tradidimus vobis castrum et villam de Molania sub hac forma, videlicet, quod dict. castrum teneatis in secundum francum ad executione predicta, quoque dicta execu^tu^s finita fuerit. Haec ex Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 106. Vide**

ibid Venditionem predicti castri de Molania, *Executorio nomine et ex potestate Executotoribus data et commissa in predicto Testamento facta: propter magnam et evidenter utilitatem et necessitatem executionis predictæ, et pro exequenda ultima testatoris voluntate.*

* EXECUTRIX TESTAMENTI. apud Th. Madoc Formul. Anglie, pag. 427.

* EXECUTOR DONATIONIS. Vide *Salamannus*.

* EXECUTORIE LITTERÆ. Specialia Pontificum maximorum mandata seu rescripta, quæ pro beneficiorū provisionibus concedebarunt, forte sic appellata, quod ad certos Executores prædirigerent summi Pontifices. Ab initio haec mandata non imponebant necessitatem, erantque quasi precaria seu monitoria litteræ in gratiam eorum pro quibus scriberebantur. Deinde preceptoria, quibus sub piena collatione præcipiebant, si Ordinarii non obtemporebant, ac denum Executoriæ, quibus certis mandabatur personis, ut Ordinarios reluctantem compellerent ad conrendum. Tandem summis Pontificibus ultra progradientibus, monitoria et preceptoria litteræ antiquatae sunt, sed hanc Executotoriarum iusus remansit, quibus Executores dari coepérunt, nemus ad compellendum, sed et ad conforendendum et revocandam Ordinarii resuscitauit collationem. Ita Bleynanus Inst. lib. 1. pag. 90.

* EXECUTORIALIS LITTERA. Quæ judicium exequenda voluntati alicui committit. Pactum inter Joan. diaconi Brit. et legatos papæ ann. 1441, ex Bibl. reg. *Cunctis Executorialibus atque brachii secularia incoeratoribus*.

* EXECEDA, Basterna. Papas et Gloss. Sangerman. n. 501. Legi et Vide *Eseada in Eseadum*.

* EXEDERA. pro Excedere, Gall. *Exe-der*, Modum exire. *Volunquant seu Exe-dant*, in Capituli Generali, MSS. S. Victoris Massil.

* 1. EXECITIO. Vita S. Athelmi n. 13. Mall. tom. 6. pag. 86: *Et cuiuscumque Editionio sine belli tribufo inter confites feret, licea supradicti Patris sanctitate et scientia reverenda, libera ab omni statuerunt fore servare. Continuator Bollandi in Glossario ad calcem reddit *Exratio*, sed puto mendum esse et pro *Exeditio* legendum *Expedito*. Gall. *Expedition*, Exercitus, apparatus bellii et bellum ipsum.*

* Satis arrideret. Seditio: nisi fortassis idem sit quod sequens

* 2. EXECITIO. Exitus, egressus, Gall. *Soritis* Tract. Ms. de Re milit. et mach. bellic. cap. 5: *Et viso quod dicti castellani vident se coactos quod aquam non habent ibidem pro se et animalibus suis hinc castellum, nec habere possunt extra castellum*. *Exeditio*.

* EXEDRA. Gr. *Tribuz*, Gross. Gr. Lat. *Tribus*, Triclinium, sive Janua, et auctor Mamontretti ad 4. Regum cap. 23: *Exedra, i. cathedra, thronus, sedes, sella suggestus. Vel Exedra, est camera secreta, vel locus therauri, vel loco secessiorum, i. absida, vel camera, vel locus quidam separatus a palatio. Vel Exedra est genus senesitæ, qua exterius dilatatur, et interioris coartatur. Item inventur Exedra pro gasophylacio, et etiam pro thalamo. Ita fere etiam Gross. MS. Eccles. Parisiens. ex Walafredo Strabone lib. de Rob. Eccles. cap. 6. ubi ali Exedram, esse absidam quandam separatum modicum a templo vel palatio, et dicunt extra hæret. [Gloss. MSS. Biblica*

ex Bibl. reg. : *Exedra dicuntur Domusculæ iuxta templum, in quibus habitan-tant ministri et reponebant vasa; et dicabantur Exedrae, quæ extra edem. Item Exedra dicuntur sedes consistoriorum ab assidendo, quasi assidere. (Gloss. Lat. Gall. ex Cod. reg. 52) : Exedra, Gallie Trelioz. Sunt igitur Exedrae cunctavia a reliquo aedificiis separata, quæ interdu-m partibus adjungebantur, ut colligatur ex vet. Inscript. 65. 3. 152. 3. Regula S. Antonii ad Monachos cap. 18. *Ne loquaris in Ecclesia, nec residas in Exedris Monasterii. [Vita S. Sulpetii Pii. 19] : Hic locus non longe a Basiliæ potin' domo, ubi Dei Sanctuarium cunctaque Exedrae loco refactionis gratia cum fratribus recumbebat.] Monachus Altisidoren-sis in Chr. ann. 905: Exedras quoque B. Lupi et S. Columba bracchia aureis atque argenteis fabrili artificio sculptis anhui. Concilium Nanpetense can. 6: Prohibendum etiam, ut in Ecclesia nul latentes sepiantur, sed in atrio, aut in portico, aut in Exedra Ecclesie.**

Interdum Exedra dicuntur throni Episcoporum in Bematibus seu ipsa Bematæ, vel sacra templorum adyta Glossa MSS. Exedra, vel Clothedrum, sedes Episcopalis. Papas: *Exterior sedes, ubi Papa sedet, quando populus conci-tatur. [Vel ut habet MS. Bitur, quando communicat populus.]* S. Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8: *In gradibus Exedra, in qua de superiori loquebar loco, etc.* Idem in Gestis cum Emerito Donatistarum Episcopo: *Cum Deuterius Episcopus Metropolitanus Casariensis eam cum... Episcopis in Exedram processasset, scilicet Ecclesiæ majoris Casariæ, etc. Vide Henric. Valesium ad Euseb. lib. 3. de Vita Constantini cap. 50. * EXEMINIA, in Vita 2. S. Columbe tom. 2. Jun. pag. 222. col. 1: *Virgines... in quadam exedra, que oratori adha-rebat, parvæ, devotæ orabat... Sed et illius Exedrade separatum conclave, ubi se Virgines, in quantum putant, tauritate combatibant, etc.**

* EXEGNIUM. pro Exenium, munus, donum, oblatio. Charta ann. 1198, apud Cl. V. Garap. in Ind. ad Hist. B. Chiara pag. 515. col. 2: *Promissus... annuatim facere Exegniu unum in na-tiitate Domini.*

* EXEMARE. Vide *Exenaria* e post *Ex-enum*.

* EXEMINA. Mensura viaria. Vide *Eximina et Hemina*.

* EXEMMIUM. (Stirps, progenies, gen. *Exempi*)

* EXEMPLA. fom. gen. pro *Exemptione*, pluries apud Mabill. tom. 2. Annal. Benedict. pag. 766. Alibi non semel men-dose scribitur pro *Ex epistola*, ut multis probat Stephanus Balizius tom. 2. Capitul. col. 1241. et seq.

* EXEMPLARIB. *Quod aliquaque compara-tione exempli simile est.* Papas.

* EXEMPLANS, ut *Exemplar*. Vide locum in *Exemplar*.

* EXEMPLAR. In quo different *Exemplar* et *Exemplum* docet Hollandius in Summa de Notaria: *Exemplar dicitur originalis scriptura. Genus videlicet ex quo generatur, vel dicitur Exemplum, quod quidam appellatur originalis. Autem Exemplum vero quod etiam vocatur Intertum, vel Sumptum, est scrip-tura exemplata, generata, vel stampata ex priori sive originali scriptura, unde ver-sus:*

Exemplar genus est. Exemplum quod trahit inde.

Et:

Exemplar generare, Exemplum quod generalis.

Vide Salmusium de modo usurari, cap. 1. Et Goclenium in Lexico Philosoph. pag. 207.

1. **EXEMPLARE**, Describere, exemplar exprimere, effingere, Gall. Copier. Paraphas: *Exemplare, Assimilare*, Gloss. Graec. : *Exemplum, extypasos, extypos*. Exemplar, extypasos, Gregorius Turon. lib. 1. de Miracul. cap. 61. *Illi vero nocturno tempore, famulans lumine, adhuc Exemplare, Rutherfordus de Casi- ffe. S. 11. et 12. 5. Cum nequamquam invenisset (Chattum) quia omnino non erat, datu[m] n[on] ei quid Amalgarus eam Exemplari tradere voluisse. Eusebius Junior cap. 3. Epistolas Canonicas Graecas, multa sudoribus ille Exemplari. Alanus de Insulis lib. 4. Anticlaudianus.*

In studiis Exemplar em, factumque seroris Responso, eis facto sua facta signata.

Et lib. 6.

... Moetisque figuram Exemplaris nostri vivens.

Idem in Plantetu naturae: *Dentes qua- dam sui coloris consonantia eboris faciem Exemplabantur*. Utitur in codem libello non semel, et in Anticlaudiano lib. 1. cap. 7. lib. 3. cap. 1. 2. lib. 7. cap. 3. ut et Sidon. lib. 4. Epist. 6. Ruriculus lib. 1. Epist. 8. Grigorius Tur. de Vitis Patrum cap. 6. Murelhus lib. 1. F. m. In Praefat. Rusticus Episc. Bardegal. in Epist. ad Eucherium edita a Sirmonio ad Sidonium lib. 2. Epist. II. S. Bonifacio. Moguntini Episc. Epist. ad Zachariam PP. apud Seirar. de Reb. Mogunt. lib. 3. cap. 45. Walafridus Strabo in Praefat. ad Visionem Wettini Monachi, etc. Add. Baronum ad am. 74. n. 31. Colunbu n in Episc. Vivariensis lib. 3. n. 2. etc.

2. **EXEMPLARE**, Explanare. Glossa publice MSS. Exemplar, Erlicantur. Exemplar dilucidare. [Vide Exemplificare.]

3. **EXEMPLARE**, apud S. Augustinum Epist. 30. sumit pro traducere et ludi- bri proplanare.

4. **EXEMPLARE**, Interlicare silvas. Vide Exemplum 2.

5. **EXEMPLARE**. Exempli probare. Vita S. Claræ tom. 2. Aug. pag. 761. col. 1. *Docet notitia Christiani piangere crucifixum, et simul, quod verba doceat, facta Exemplar. S'Exemplar, Exemplum ex aliquo summe, vulgo Precedere exemplum, apud Frosiart, in vol. 3. cap. 33: Sachez que si vous êtes pris de force, vous seriez là dedans tousmis à l'espèce: parquoy autres n'y Exempleron.*

6. **EXEMPLARIS**, Imitari. Rudolphi. fr. 6. vers. 361.

Exemplaria Adam, qui culpam veriti in Exam.

7. **EXEMPLARITAS**, qua quis se prebat in exemplum. Rythmus de B. Marco Minorita.

Splendor Exemplaritatis et sanctitatis integræ.

[Tutur eadem notio Mepton in Sermon Quadragesimus, fol. 144. v.].

8. Charta ann. 1525. ex Tadul. S. Germ. Prat. : *Quae plantula obseruantur regulariter illuc per Dei gratiam translatâ, tantum patrum Exemplaritate rite et verbo docente, velut imbre spirituali, conveget.*

9. **EXEMPLARITER**. Ad exemplum. Gall. Exemplairement. Hist. Archiep. Rotob.

mag. apud Marten. tom. 1. Collect. in 4°. part. 2. pag. 243: *Quatenus Exemplariter correcti, et posteris sibi similibus sint ter- rori, et parvulus spec.*

10. **EXEMPLARIUM**. Vide in Exem- plum 2.

11. **EXEMPLATIO**, Descriptio, exem- plum. Gall. Copie. Mabill. lib. 1. Re Diplom. cap. 2. n. 9. ex Epistola Wicardi Abbat. ac Fratuum. Tull. Episc. :

Mittimus dignitionis vestrae donationem illarum rerum, exemplatam, pariter cum ipso et domini Imperatoris Exemplationis chartam. Diploma Sigismundi Imp. apn. 1434. apud Ludewig. tom. 5. pag. 301.

Coram nobis in jus comparant ad viden- tiam et audiendum literas hujusmodi imperiale, ut primitur, et facientur exemplar, vel diuidendum causationes.

propter hujusmodi transumptio et Exemplatio fieri non deberent. Processus de S.

Wernero. April. tom. 2. pag. 783: Quia præscriptorum innuminitorum, litterarum ac scripturarum productionem et Exemplationem, præcessus interfici. Vide Exemplare 1.

12. **EXEMPLATIO**, Dumetorum purga- tio, extirpatio. Vide in Exemplum 2.

13. **EXEMPLARIUM**, simil notice. Vide ibidem.

14. **EXEMPLATOR**, Librarius, qui exemplar exprimit, describit. Statut. Schol.

Verell. a. in. 1228. apud Savin. in His- tor. Jur. tom. med. temp. tom. 3. pag. 669. *Iten habebit commune Vercellorum duos Exemplatores, quibus taliter provi- debit quod eos scolaris habere possint, qui habeant Exemplaria in utroque jure et in theologia, competencia et correcta, tam in textu, quam in Glossa. Ita quod solutio fiat a scolaribus pro exemplis secundum quod convenient, ad taxationem rectorum.*

15. **EXEMPLATURA**, Descriptio, exem- plum. De quorum actiorum Exemplatura et scriptura, etc. in Stat. Placent. lib. 6. fol. 83. ¹ Vide Exemplatio 1.

16. **EXEMPLATUS**, Descriptus, Gall. Copie. Vide Exemplario 1.

17. **EXEMPLATUS**, Eruncatus. Vide in Exemplum 2.

18. **EXEMPLICARE**, In exemplum pro- ferri, testa, quarundam soror, ordi- nandam, et Cod. reg. 5642. fol. 38. ² :

Soror Eligentia de Sublimitate retulit pri- missim sua ex familiaritate, quod nunquam petit at quid a Deo quin continuo optine- ret, et Exemplicatur de capula maritali, a qua petit a Deo absolvit, ut se transferret ad frumenta vite.

19. **EXEMPLIFICARE**, Idem quod Exem- plare, Ad exemplar describere. Charta Edw. III. Reg. Anglie, tom. 2. Monast. Anglie. pag. 408: *Nos autem irrota- mentum ordinantis predicti... tenore presentium durimus Exemplificandum. Est etiam*

20. **EXEMPLIFICARE**, Exemplum pre- berge. Scriptio in Abbatia S. Martini Ambiani :

Hic Christi chlamydem Martinus dimidivit :

Ut faciam idem, nobis Exemplificavit.

Ebrardus Bethuniensis in Graecismo cap. 15:

Scandalizans malum ditas Exemplificare.

Vide Will. Malmesbur. in Vita S. Al- dihelmi cap. 1. Casarium Heisterb. lib. 6. cap. 5. et Joannem de Janua in voce *Parvus*. Marten. tom. 6. Ampliss. Colloq. cap. 198. 297.

21. **EXEMPLIFICARE**, Nargare. Papias. Vide Exemplare 2.

22. **EXEMPLUM**, Argumentum, figura.

Epistola Pontificum Romanor. Ep. 67.

[et apud Miraeum tom. 1. pag. 613. col.

1.] *Præfulgidos atque nocturnos regales potentes vestris per Arctium Duxim suscepimus apices, in quibus preferentur, quod Palati Radii, et rufi, et musivis, que marmoreo colorante. Exempla, tam in situ, quamque in parvissibus sita, vobis tribus annis. Anastasius in Leone III. PP. pag. 128: Facit autem in Patriarchio Lateranensi triduum majus... et in circu- lari laminis, marmoris ornavit, altera marmoris in Exemplis stravit. Ibid. pag. 127: Et in pavimento marmoreo Exemplis stratis/Ita pavimentum Exem- plis stratum. Idem est ac tessellatum, in quo diverse forma et figura exprimuntur. Hinc vestes variis Exemplis, et figura ornata ita quæ dicuntur apud Eustathium ad Od. 2. et ita quæ sive apud Nicetam in Codice Babaro-Graeco, tapetes Exemplati et figurati, pro quo in Graeco est ἀνύψοι ράντης. Ita Nicolaus Alemanni in Dissert. de Lateranensis Part. lib. 3. cap. 2. et Salmarius.*

2. **EXEMPLUM**, Idem quod Exartum, Essaria, Silva vel dumeta in terram cultum redacta. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 28: *Concessi... Abbates S. Vincentii Cenoman. duas partes totius de- cinae de feodo de la Bassine de omnibus Exemplis tan in piano quam in nemore factis et facienda.* Charta ann. 1126. in Tabulario Vindocinensis: *Joanna filia Goffredi Comite Vindocinensis, calvina- tis est Exempla Wasen, quae adiacent Villa Deli, et salutis. Reges enim Castri Castri Lidi in Andibus fol. 50: De numero missum et feodatum de foraria, ipsi habent sua, tali contumie, ipsi non poterunt Exemplares ne vendent, nec dare omnes forestagium.* Fol. 47: *Exempla etiam asperguntur S. Joannis, quod de feodo Belisensis consistat, quantum justia feo- dum. Quia continetur, habet in dominicium. In eodem Tabular. f. 54: *Nul ne puet vendre bois ne pleynys de vies Exemplas de Burgo, ne de novicis, sans assentement au Seignor de celle forest.* Vide Hist. Monast. S. Nicolai Andegav. pag. 63. 64. 67. [et Lobinel. Hist. Britan. tom. 2. col. 211.]*

3. **EXEMPLUM**, In Notitia initia pacis inter Gaufridum Comitem Andegav. et Gervasius Episcop. Cenoman. Inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 159: *Statuit ei dare illico de Exemplis intra foresten Gaufridus.*

4. **EXEMPLARIUM**, EXEMPLARIUM, Ea- dem notice. Charta Ludovici Regis Franc. ann. 878. ex Tabul. Eccles. Bar-

cinon. In Append. ad Capitul. n. 110: *Et villan Lampinos cum Exemplariis, edificiis, casicis et vineis, etc. Charta Willielmi Comitis Belisensis apud Egildum Bry in Hist. Comitum Perticentia: Dedimus etiam Ecclesiæ de Domfronte, et decimas omnium agriculturarum quæ fiunt in Exemplariis forestarum predica- tione.*

5. **EXEMPLATA**, TERRA, Eruncata, Vir-

ginita purgata. Charta Philippi Regis Franc. ann. 1230. apud Sammarth. In

Abbat. Fontis Daniels. *Dacimam par- tem totius redditus ejusdem iustilli (de*

Mediana) de terra Exemplata et Exam- planda in eadem foresta de Fossa Louen,

etc. Alio ejusdem Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1310. ex 47. Regesto Tabu-

laril Regili n. 77: Plateas, landas, brue-

rias, et Exemplata seu essaria, etc.

6. **EXEMPLARE**, Eruncare. Chartular.

B. M. de Bono-nuncio Aurelian. tit. VDA. in Transactione ann. 1205: *Mundus Exemplare non poterit.*

* Nostris alias *Exemplir* et *Exemplir*. Lit. remiss. ann. 1401. In Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 63: *Pour laquelle cause iellus supplicant... print ung serreau (ou fermeau) à Exemplir hayes et buissons.* Alia ann. 1477. In Reg. 203. ch. 61: *En ollant iellus supplicant ainsi Exemplir, essartes et deschallier les terres de son maistre, etc.*

EXEMPLATIO, EXEMPLATORIUM. Charta Gaufredi Comitis Andegavensis in Tabulario Ecclesie S. Ladii fol. 81: *Et propter ipsum locum Exemplatorium quoniam permisum facere Joannem Clericum in eadem foresta. Alta ann. 1067. tom. 1. Spicilegium Acheliani pag. 994: Deditus unam mediaturam terra cum pratis quae ad illam pertinent; et Exemplationibus bosci de Boeria, que erant mas propriae. Charta Goffridi Comitis Andegavorum ann. 1040. apud Sammarthanos in Episcop. Andeg: *Et terram veterem quam ibidem habere dinoscimus, pariterque cum novalibus et Exemplationibus quae postmodum ibi facta sunt. [Perpetua] Exemplationibus in Annal. Benedict. tom. 4. pag. 782. col. 2.]* Alia Goffridi alterius Comitis Andegav. apud eosdem Sammarth. *Et propter ipsum locum Exemplationem quam permisum facere... in eadem foreste. Charta Caroli C. apud eosdem in Episcopis Vivaribus. n. 34: Distinctum quoque ex burgis, ... Melatam quoque usque ad aqueductum, cum Exemplatoriis, silvis, et insulis, etc. Infra: Usque ad summum montis Conati, et usque ad Exemplatorium. Vide Columba in Ille-d'Episcopis lib. 1. n. 25. lib. 2. n. 49. Quidam his locis Exemplatorium esse putatis locum in quem rivus infundit. Sed cum simili adjungatur, quae aliquando exemplaria, malum existimare contum significare.**

Harum vocum originem vix aquocunt ipsi, apud quos obtinunt, Andegavenses: neque enim pro vero dire velim ab *Exemplis* ortas, ut *exarta*, allvarum partes fuerint *Exemplaria*; alli melius forte divinabunt.

* 3. **EXEMPLUM, Arpago, xpypa** Germ. codex. *Hoc excipitum. Castigat. in utrumque Glossar.*

* 4. **EXEMPTARE, a Gallico *Exemplir*.** Eximere, liberare, immunitum facere. Arest. parlam. Paris. ann. 1303. In Reg. Olim: *Ipsius communis (de Poix) homines ac bona eorum... Exemplaverunt totaliter a jurisdictione et potestate dicti dominii et heredum suorum.*

1. **EXEMPTIO,** quae Monasteria ab episcopalijurisdictione eximuntur. Vide *Monasteria exempta*.

* 2. **EXEMPTIO.** Charta ann. 1201. in Chartul. Cluniac. *Abbas Cluniacensis non exigit de predicto domo (Lewensi) nisi cedam solidam nomine census anni, necessarium ibi faciat Exemptionem. Sed legendum existimat Exactionem.*

EXEMPTO, ipso Excepto, adverbialiter, in Bibl. Cluniacens. pag. 548.

EXEMPTOR Carnifex. Thomas Cantiprat. lib. 1. cap. 26. § 8: *Nec more, Exemptore vocato iubet, aperto pectora martirio, cor eius cuillit, et Papiam MS. Exemptores, Tabellariorum, in Edito Talariorum dicuntur. Sed legendum videtur Exceptores.*

* **EXEMPTUS.** Lit. ann. 1367. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 93: *Cum villa, terra, castro et castellaria, de Bussenay, sibi titulo Exempto obvento, etc. Ubi doctus Editor emendandum pro-*

ponit *Emptionis vel Exempto*; quo quidem sensus apertus est.

EXENARARE. Glossarium MS. Ecclesiasticum Parisis: *Exenarabant, ignorabant.*

* **EXENDOLA, Scindula,** asser seccitius ad tegendum aptus: *Exi, in Lit. remiss. 1408. ex reg. 160. Chartoph. reg. 399: Domi cont. ex scindulis, deux faiscaux d'Exi. Unde Exi, pro Vaginam seu theca ex scindulis compacta, in aliis Lit. ann. 1404. ex Reg. 199. ch. 519: *Ung beques en ung Exi au main, etc. Inquisit super destruct. bastidas Sabran. ann. 1363. ex Cod. reg. 5056. A. fol. 81. v.: Item planctum ante furnum copertum de Exendola devastatum. Vide supra Exencia.**

EXENIA, item, ut Exentum, Quod undique non teniret ad eos Exentis a deinde transire, in Actis SS. Julii tom. 1. pag. 151.

* **EXENIA.** Vide post *Exenium*.

* **EXENIM, Valde.** Gloss. Isid. Pulat Grevius Exim delendum esse, et significari *Ex* in compotis habere potestatem augent, ut in *Exagent*, etc. suam opinionem confirmat auctoritate Papiae apud *Expositio interdum pro valido accipitur, sic ut Excessus.*

1. **EXENIUM, Exenium.** Idem quod Xenum, Munus, donum, oblatio, atque adeo quavis praestatio vel tributum sub nomine doni. Papias *Exenium, Donum, Seruum. Glossa. MS. Casu media Exenia. Gloss. Grac. Lat. Cod. Reg. 85: Exi, Hospital, unde Latin. Exenium. Idem Gloss. Edit. 310, v. col. 2: Exi, hospitalis, tunc Hospital. Mamotrectus ad Ecclesiastic. cap. 30: Exenia, id est, dona de longinquis missis, ab eis si menos, quod est peregrinum. Editio hodierna habet Xenia. Catholicum parrum: Exenium, vel Exenium. Present. Exenium nuptiale, in Legib. Rothri. Reg. Longobard. tit. 67. [¶ 184.] quod ab amicis vel agnatis nova nupta datur. Justus Episcopus Urgellanus in Epist. ad Sergium Papam: *Quoddam tibi in corporali specie spirituale Exenium dirigere precor. Hincmarus Remensis in Quatern. ad Carolum Regem: Quia idem frater noster ab eo Exenium accipiter, et patris sui beneficio ei donaverit. Honorius III. PP. Superficies dubitatis... quis incedatur riceverem solvere de provenienti illa qui ex gratia, intuitu officii, vel loci Ecclesiastici provenerit noncurans, nisi forsan aliqua Exenia sint, que ad secundum, vel posteriorum pertinenter. Alienus de Insulis lib. 4. Antiquit.:**

Et velud quando castis Ereda dona.

Ita Cod. MS. pro *Exenia*. Occurrunt passim hiscet nolionibus apud Scriptores, in Legi Longob. lib. 2. tit. 1. § 6. [¶ Roth. 184.] in Annal. Francor. Bertr. ann. 867 apud Paulum. Wernherid. l. 4. de Gest. Longobard. Alberic. Epist. 84. Paulum Diacon. in Vita S. Masonis Episcopi Emerit. cap. 2. Ingulph. pag. 877. Orjericum Vitalem pag. 888. Petrum Damiani in Vita S. Odilonis Abbat. Cluniac. pag. 17. Fridegodum in Vita S. Wilfridi cap. 44. Hincmarum in Capitulis ad Presbyt. parochie sum. cap. 12. 13. Gilbertum lib. 1. Hist. Hierosol. cap. 22. Guill. Tyrium lib. 7. cap. 13. Anonymum in libro Miraculor. S. Mauri Abb. cap. 17. Anonym. Poem. de Episcopio Eboracenibus pag. 559. Simeonem Dunelmensem ann. 1044. et 1147. Gervinus Borbern. Willermund Briton. l. 4. Philipp. pag. 141. 145. [Guillelmum Parisiensem Episcopum in Rheticadivina

cap. 50.] Mussatum lib. 4. de Gestis Henrici VII. rubr. 2. Thomas Archidiaconum Spalatensem cap. 19. Petrum de Vinci 1. 8. Epist. 67. Bractonum lib. 5. tract. 5. cap. 1. Fleton lib. 2. cap. 71. § 11. Thwrcocritum in Ludovico Regis Hungar. cap. 4. et alibi, in Formula 37. ex Baluzianis, etc.

Vocem porro Uplano notam in lege 6. D. de Offic. Procorone (l. 16.) obseruat Dempsterus ad l. 1. Antip. Roman. Rosini, scribens in MS. Codice legi *Eusebiorum*, pro *Xeniorum*, uti Editi praefuerunt. Vide Felicem Oslum ad *Mussatum* pag. 98. et supra *Exenium*.

EXENIARE. Donec conferre, in Chirolico Frédégaril. cap. 45. [et in Appendix ad Agnellii librum Pontificale, apud Murator. tom. 2. pag. 313. col. 1. Hinc qui corrigendus locus Chronicli Sicilie, inter Anecdota. Mart. tom. 3. col. 79. ubi legitur: *Cui Domina Universitas hominum dicta Panormitanis urbis Exenavit ita dicto transiit plures et diverses res comedentes. Legendum enim Exenavit.*] * **EXENIUM DE COQUINA.** Dapes, ferulum. Feoda Norman. In Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 158. v. col. 2: *Henricus Waupel tenet terram suam per servientiam, et debet servare portam dou baile castelli Rothomagensis per liberationem sex denariorum in vicecomitatu unaquaque die, et quando rex Jacobus Rothomagi debet habere unum sextarium de vine et quatuor panes et quatuor Exenia de coquina, que omnia movent de ducatu. Vide supra *Coquina*.*

* **EXENIUM VENATIONIS.** Ecclesia Romana in principiis anni festivitatis exhibendum, cuius mittendi formula extat in Cod. reg. 4189. fol. 12. r: *Vix requiriuntur... districtus injungentes quae invenientia Exenium, ut moris est, future feste. Nativitas Domini nobis pro Romana ecclesia faciatis,... ita quod quinque diebus ante festum Nativitatis predicta, dictum Exenium, vestro nomine coram nostra presentia pronuntietur. Inter haec Exeniam venationis in festivitatibus Nativitatis et Resurrectionis Domini.*

* 2. **EXENIUM.** [Donum: + Regine Cypr.] facere unum Exenium valoris librarum L. parvorum pro qualibet locorum ad que accedit. ipsa regina. (Venise. Senato misi, LX. f. 218. agn. 1440.)

* **EXENNIUM.** Vide *Exenium*.

* **EXENODOCIUM.** pro *Xenodochium*, in Codice MS. Cathedrals Mutin. haberi testatur Muratorius tom. 1 part. 2. pag. 120.

* **EXENSIUS, Horus de sens.** in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Leg. *Exensus*, ut apud Gellum.

* **EXENTERARE.** Sontis interanea seu viscera extrahere. Cornelius Zanflet in Chroniclo, apud Marten. tom. 5. Collect. Ampliss. col. 392: *Post paucia tres precia pul totius maii promotores vivi comprehendunt et Babu presenti; quorum primus, Jacobus dicitus Babu, in quatuor portiones apud Trajectum extitit depositus et Exenteratus, Helias de Flandria in agro decollatus, Egidius Lamberti ad arborum suspensus. Vide Exenterare.* EXENTERATIO. EXENTRATIO. Prenses species in lege majestatis reos, apud Anglos, apud quae eorum interanea seu viscera extrahuntur et conburuntur. Th. Walsinghamus in Ricardo II. Auditum et confessum turpissima sceleris, tractioni, suspendi, decollationi, Exenterationi, et quaterizationi, ut seu sui-

gari loguar, adjudicavit. Et pag. 354: Adjudications est tractationi, suspensioni, Exercitacionis combustioni, interiori, et quadruplicati. Sententia edita in Hugoem Dispensatorem sub Edv. II. apud Knayghtonem: *Et pur ceo que vous nobilas et procurastes discorde entre nostre Seigneur le Roy et la Royne et les autres del Realme, si terez Embocchez, et puisz lez servent armes.*

EXEQUIE. apud S. Zenonem Veronensem in Serm. de Fide, Spe et Caritate, dicuntur linea quibus defunctorum corpora involuntur, vel certe ipsum, ut aliud, fons. [Interdum Officium est pro Defuncto sollemniter celebratum, etiam absente cadavere. Charta ann. 1442, ex Scheldi D. Lancelot: Audierat Johannem de Liveris Episc. Vivar. apud Vallentiam dies suos classissime extremos et ibidem corpus suum tradidit suis ecclesiasticis sepulture; quare si alii DD. Canonicos consonum videbatur, dicti fons honestum missam et Exequias celebrari debet... qui quidem Canonici... ordinaverunt Missam sollempnem et Exequias celebrandas fons incontinenti. Testamentum Rotheram Ebor. Episc. anno. 1498, in Libro nigrō Scaccarii pag. 679: *Do etiam et lego omnibus locis, in quibus habeo perpervias Exequias, tales denario summas, quales executores mei assignabunt honestas et salubres anime meae... si ni forte exercitoribus meis, vel ad minus tribus eorum videbatur, quod Exequiae tales erint nullum honorem [onerem]; aliquibus locis... volo, quod committant predictas Exequias in numerum Misserum, cucus quo bene fieri poterit, pro salute anime meae post mortem meam per eos celebrandarum.]*

○ **Exequiales.** [Monitores funerarii.] Vide *Pulitores.*

EXEQUIANAE. Exequias celebrare. Vita R. Eusebii Abbatissae Hamaticensis n. 12: *Tunc ex多 funeribus exequis Exequiarum. [Bernard, Guido in Histor. Conventuum Ord. Predicat. apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 516: Exequiarum corpus ejus in Ecclesia. Nonius: Exequiantur ab Exequis, ut conviviantur, epulantur. Affer locum Varronis.] Exequialis honor, apud Willm. Briton. lib. 12. Philipp. extre.*

○ **EXEQUIARIUS.** quo exequias curat et dirigit, pecuniamque ou id ergordam distribuit. Acta Msc. monast. S. Arbo-gasti Argent. *Cum distributione decem solidorum ab Exequaria monasterii. Vide supra *Anularius.**

EXEQUITARE. Et equo dejicere, Gall. Démonter. *Extrahere. Dia. lib. 4. Chr. Caisin. cap. 62. Victoria itaque Romani post, non manentes Exequitatus et depredate, per viros et oppida persequerentur. [Camillus Peregrinus in Hist. Princip. Langobard. apud Murator. tom. 2. pag. 251. col. 2: *Dum Capuam repelerentur, a Gravis capitri exutique sumus et Exequitati: ablatiisque equis et spolis et ministris cunctis, homines argento redempti sunt. Equos recolligimus quinque.] Occurrunt apud Erchempertum in Hist. Lon-**

*gob. cap. 61. et in Epist. 826. tom. 4. Hist. Franc. At in Speculo Saxonico l. 9. art. 72. § 4. sumitur pro Equitare. Vide *Eques.**

EXEQUULUS. Testamentum MS. Guill. Jordani Comitis Ceritanie. Id. ann. 42. Philippi Regis: *Et ipsas frascadas de villa Tarygason, et albergas et omnes Exequulos que habeo in villa Marchecanosa, etc. [Editum est in Appendix Marcii Hisp. col. 1224. et seq.] Vide Exequia.*

* 1. **EXEQUITARE.** Pignora auferre, Gall. Executer. Charta ann. 1878. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 20. col. 1: *Principatis et injuriantis Henrici Brossi subvicario regi Nemau, nec non pluriis servientibus regis, quod Exequitarentur me et bona mea reuelare facio. Vide supra *Exequaria 2.**

* 2. **EXEQUITARE.** Poma capitla plectere. Lit. remiss. ann. 1857. in Reg. 89. Chartoph. reg. ch. 275: *Fuit rationes dicti horicidii... ad ultimum supplicium condemnatus et Exequitur. Vide supra *Exequaria 3.**

EXEQUITORIA. Practicas nostrae Executio, Literis quibus executio judiciorum permittitur. Lit. ann. 411. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag. 327. art. 6: *Valentia scimus officium exercere et exerci-qui... obtemperare aliquae requisitiones faciendo, seu delectando ab ordinariis dictarum seneschalliarum sive ipsorum locorum, et abque-teris seu Exequiis aliquas curam ducendo.*

EXERCIPES. Cursor, qui in currendo pedes exercet. Gioss. Lat. Gr. *Exercipes,* exercipio, Exequi, exercitus.

EXERCITALES. Milites, qui in exercitu militari. Capitulae Sicardi. Principis Beneventi. ann. 886. cap. 7: *Si quispiam exercitalem aut militem, vel quamlibet aliam personam simpliciter ambulantem praesumpserit occidere. Cap. 20: Ut non proualut aliquis tertiorum Exercitalem aut militem facere. Cap. 21: Si tertior abacones Exercitatio factus fuerit, aut miles. Occurrit in Legibus Wisigoth. lib. 9. tit. 2. § 9. in Legib. Longob. lib. 1. tit. 9. § 21. tit. 14. § 1. 2. lib. 8. tit. 1. § 18. [In Lutpr. 62. (6. 8.) Rothar. 20. 23. Pippin. 2.]*

EXPEDIT EXERCITALIA. in Capitulis Caroli Calvi tit. 31. § 27. [Edict. Pst. ann. 864. Vide Hallitus. Glossa. Reise, col. 1544. et mox *Exercitus 1.*]

EXERCITALE ITER. Gall. Marcha d'armée, in Capitulis Caroli M. lib. 2. cap. 14. et inde in Capitulis Caroli C. tit. 20. [¶ 1. e. Convent. Carisiac. ann. 857: De pace vero in Exercitale itineri servanda usque ad marcham, etc.]

EXERCITALE seu HOSTILE ITER. Exercitale obligatio peregrini in hostem. Charta Clericorum anni 6. regni ejusdem. in Reg. III Chartoph. reg. fol. 160: *Ute exercitale libertatis sui iter Exercitale, sicut ceteri homines faciat. Ceteri vero pro persona ingenuitatis sua, sicut diximus, itineri hostili exercitare. Vide in *Iter.**

EXERCITALES HOMINES. Milites qui coleant manus sibi mercedis loco attributos. [¶] Homines liberi qui expeditionem exercitale facere possunt. Vide Edict. Pistens. art. 27. Alter sentit Carpent. in *Exercitator.* Donationes Ecclesiae Saltiburgensi factas apud Canisium tom. 6. pag. 1151: *Et ipsa Dux... tradidit ibidem in altitudinem ancillae Ecclesiae capiti exutique sumus et Exequitati: ablatiisque equis et spolis et ministris cunctis, homines argento redempti sunt. Equos recolligimus quinque.] Occurrunt apud Erchempertum in Hist. Lon-*

bus appenditiss suis et manus LX. inter servos et tributarios neconon et Exercitales homines. [¶] Viri Exercitales, apud Erchemp. in Histor. Langob. cap. 84.]

MANSI EXERCITALIA. [Qui Exercitales hominibus attribuebantur ad cultum. Vide *Mansus.*

○ **PLACITUM EXERCITALE.** Vide in *Placitum.*

EXERCITALITER. Cum armis rebusque aliis militaris. Epist. Caroli M. ad Fulrad. Inter Anecd. Pet. tom. 6. part. 1. col. 73: *Ils were preparing to cum armis et aliis militis prout locum venies, ut inde, in quaestione parvum nostra fere-ri iusso, et Exercitaller ire possit, id ac cum armis aliquae utiles, nec non ad altero instrumento bellico, ut victu-ali et vestimentis. Vide Exercitalliter. [¶] Pandoni/fus... Exercitalliter super Calvum projectus est, stipatus agmina Neoplitum, ibique munitionem extruens residebat, in Erchemp. Histor. Longob. cap. 45. Armata manu.]*

* **EXERCITAMENTUM.** [Exercitatio. Apul. Florid. n. 15. Mennium documenta, corponum exercitamento.]

EXERCITARE. Bellare, bellum gerere, vel in exercitum peregre. Capitulare ann. 807: *Manovatorium quallier ordinarius, propter famis inopiam, ut de ultra Sequane omnes Exercitare debent. Addit. Capitul. 4. Incerti anni Caroli M. cap. 7. Capitulae Caroli C. apud Marsnam ann. 847. etc. Capitulare Sicardi Principis Beneventani ann. 886. cap. 19: Ut ubi Exercitare volueritis a nobis nullam iussionem habeatis. Acta S. Prudenti Episcopi Garayicensis apud Bivarium: Aragonensis Raz Idefonsus tom. longo tempore cum exercitu sui in Saracenos exercitando exitit, ut, etc.*

○ **EXERCITAS.** [¶] **Exercita.** Actus prorsertim judicialis. Instr. ann. 1884. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 24. col. 2: *Item ponunt..., quod dominus senescal, judec major,... et fons maiores officiatori regi lingua Occitana: Iuramus in dicta civitate Nemau, et ceteris genti- et confundit, in eadem Exercitatio justiciam, prout ad quamlibet ignorante tangit, tam per se quam rursus servitantes, familiares et ministros, faciendo et perinde. Exercit, eodem anno in Charta ann. 1818, ex Chart. S. Nicas. Mellet: *Ont esté en bonis scitis posuisse Exercit toutes manieres de justes au lieu contentieux. Exercit, pro Exercice, exercitatio, in Reg. Corp. 18. sign. Habecus ad ann. 1511. fol. 112. Parquoy plusieurz dedits confreres se sont retardés et retardent de l'Exercit dudit jor de l'arcq a main.**

* **EXERCITATOR.** Operarius mercenarius: quomodo etiam intelligentius Exercitale homo in Exercitales. Lit. Henr. comit. Trecent. ann. 1156. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 315: *Omnis alius Exercitator, illis inhabitan, cui non esset data facultas cum bobus terron color, duodecim denarios, secundum aliorum consuetudinem solvere.* Vide in *Exercitatores.*

EXERCITATORES MONACHI. in Vita S. Macharii Alexandri. abb. cap. 6. et 7. in Vita Patrum, dici videntur qui illis Circulatori.

EXERCITATOR EGOTORUM. apud Jul. Firmicium l. 8. *Exercitator corporis, exercitatorum, typewriterum, apud Macrobius lib. 2. cap. 24. [Exercitator nude inter eos, qui in novi preminentiam habent, numerum, et apud Hymenium tom. 12. pag. 686. col. 1. Vide *Exercitator.*]*

* **EXERCITIO.** [Exercitatio: ab exercitu, ut Fest. docet. Cato apud Geil. 11. 2.

extr. Inertia plus detrimeni facit, quam Exercitus.

* **EXERCITIOSUS.** Exercitatus. Richeril Chronicus Saxon. in Hist. Mediani Monasterii pag. 229. *Venient igitur ad ultam... inventi illum exercitum satane Rainaldum Baillivum D'Oroni de Salinis in malitia nimis Exercitiosum.*

* 1. **EXERCITIUM.** Usus, jus utendi aliqua re. Lit. 1880. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 210. *Abbas eiusdem caput et sui predecessores... habuerunt omnino modum altam, medium et bassum iuridicorum, merum et mixtum imprium, et etiam Exercitum habebant a forestis regis per duas leucas vel circa. Charta ann. 1270. in Chartul. S. Germ. Prat. sign. AD. fol. 74. v. col. 1: Quodam dominus prout se comportat... et cuncta parte una seu Exerciti putes, qui est intus donum Guillelmi de Marconis. Vide Unio.*

* 2. **EXERCITIUM.** Ars. Ital. *Exercitio.* Stat. Taurin. ann. 1380. cap. 227. ex Cod. reg. 4922. A. *Quilibet verberans lanam... debet prestare juramentum... de non poenando seu verberando aliquam lanam pravam seu insufficiens, et de non poenando ipsam in aliquibus tramis aut aliquo pannorum.*

* **EXERCITOR.** Ulpianus leg. I. 15. *Dig. de exercitoria actione: Exercitorem cum dicimus, ad quem reditus et obrensum natus sit, sive a domino naven per aversionem conductus, vel ad tempus, vel in perpetuum.*

* 1. **EXERCITALIS.** Gloria militari illustris. Cassiod. lib. II. var. Epist. I: *Respicere Parvum, Liberum, Prefectum etiam Galliarum. Exercitalem virum, etc. Rex Mare reduxit. Exercitales aggredies, id est militares, apud Baluzium tom. 8. Miscell. pag. 221.*

* 2. **EXERCITALIS.** Militaris, ad exercitum spectans. Epist. 40. Teed. reg. Ital. tom. 4. Collect. Histor. Franc. pag. 7. *Exercitales juvenis expensae: quia illos in totum devotio non debet deserere, quos pro se labore cognoscit.*

* **EXERCITALITER.** Armata manu, cum exercitu. Legitur apud Baluzium tom. 6. Miscell. pag. 239. et Ludewig. tom. 5. pag. 529. Vide supra *Exercitales.*

EXERCITARE. Castra sequi, conscribere militem, Samboaco ad Leges Hungaricas.

* **EXERCITUM.** neutro gen. legitur in quadum veteri Chron. ad annos 778. et 779. inter Fragmenta Hist. MSS. Stephanii tom. 4. apud Duchesnium tom. 2. pag. 6. et Muratorium tom. 2. pag. 257. col. 1. In Capitulari Sicardi Princip. Landeburgi.

* **EXERCITUS.** *Exercitum* debere dicitur vassalli, cum dominorum exercituum bellicis interesse, ac pro his dimicare tenentur. Henricus Huntingdon. lib. 7. de Guillermo. Ruto Regis. *Suus Exercitus frequentissimus et geldit continua verabat.* Vetus Charta apud Gariellum in Episcopis Magistris. pag. 276. *Et Exercitum faciant D. Regi, sicut et ceteri de parte Regia.* [90] *Ad mandatum domini sui... extra opidum Exercitum facient,* in Chart. ann. 1312. in Alsat. Diplom. tom. 2. pag. 101.] Charta Philippi Augusti. ann. 1185. in Hist. Vasiniensis lib. 3. *Ite et quod universi homines illius libertatis ad omnes citationes nostra nobis Exercitus et equitationes debent, quocunque eos ducerre volerimus.* Charta Gastonis Vicecomitis Beneficiensis ann. 1215. *Praeter Exercitum quem mihi duxi et meis hereditibus retinendum.*

Aresta ann. 1294. in Regesto Parlamenti B. f. 105: *Dom. Rex remanebit in saecula percipiendi Exercitum, seu servitum Exercitus ab Abate S. Savini ratione homagii et juramenti fidelitatis quae ab Abate sunt D. Regi.* Fol. 107: *Exercitum et equitationem habere.* Exercitialis obediatio, in Capitulari 8. Caroli M. ann. 811. Occurrat passim. Vide Hostis, [90] et Placitum Exercitus Regis in Placitum.]

* *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: Exercitus Chevauchée, ou assemblée, ou ordre.*

* 2. **EXERCITUS.** Aulicorum turba. Proceres optimates. Idatus in Chronicis: Apud C. Plinius Marcius a militibus et ab Exercitu, inante etiam sorore Theodosi Pulchra. *Regina escutum Imperator translatis vestimentis statim.* Stutin. Episc. ann. 1108. apud Muratori. tom. 6. col. 90: *Nullus in loco villa platea, nulla domus, nulla porticus, nullum atrium saltem vel modicum a convenientia populi poterat inventari vacuum. Adeo etiam ad hoc spectaculum Principes Marcomidi cum suo exercitu, omnes unanimiter praestolentes tanti patria translationem. Similius est locutio Luce 21. 11. Spruit autem illum (Jesum) Herodes cum exercitu suo: ubi Gracum habet, suvris; spruit arioso. Vide Valesian. pag. 79. [90] et Glossar. med. Graec. in Scriptoribus, col. 1461.]*

* **EXERCITUS.** BESTIARIUM. Grex ferarum in silvis, apud Kennettum in Gloss. ad calcem antiqui. Ambrosius.

* **EXERCICUM.** Munus, negotium. Stat. Cadub. cap. 28. pag. 57. v: *Intelligatur etiam de illis, qui ad aliquod officium vel Exercitum communia per consilium deputati fuerint, et non interfuerint, et quod de predictis sibi nulla fiat renissio.*

* **EXERE.** Ejicere. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 138: *Quod nisi Gaufridus de Langolio in ea o: dies iuri apparebit, ipse erit penitus foris banitus et quod omnes tam milites quam rustici qui cum viderint, ipsum capiant, vel a terra domini Regis Erant. Forte pro Exeat active sumto, Gallica Qu'is le fassez sortir.*

* **EXERES.** Naves seu ordinum. Papias MS. Bituric. Sic dicuntur *Trieres* vel *Tremendae* ordinum.

* **EXERMIS.** Exarmatus. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Exermis. Désarme.*

* **EXERQUIA.** Exorquia. Vide locum in Cucuia post Cucuia.

* **EXERS MacILENTIA.** in Vita Sancti Guthlaci. April. tom. 2. pag. 43. pro *Iners macilenta*, quo sensu *Dolor iners*, apud Senecam.

* **EXERSCUNT.** pro *Exercurunt*, ab Exere, Educere vel exportare. Exercurunt dictum corruccum de Ecclesia majori in plateau ipsius Ecclesie cum magno gaudio, in Chronicis Parmensi ad ann. 1241.

* **EXERGO.** [Vetus quidem Grammaticis apud Hieron. Column. asserens eructo ab erugo derivari, producit hunc Enni versum: Contemptis fontes, quibus Exerigo aqua vis. Al. mali exaruit pro exaruit.

* **EXEUS.** Vide *Erius.*

* [*In villa qua dicitur Bassiago Exeros tres... cum curtes et ortos, cum Exeo et ingresso.* (Cart. Conchar. Ruthen. p. 18. x. sec.)]

* **EXFAIDUM.** Placitum Chlodovei III. Reg. ann. 3. editio nova a Mabilionis tom. 3. SS. Ord. S. Benedicti pag. 619: *Nisi inventum fuit quod contra rationes ordinis ipsa subdolina contradixisset, vel in causa intravit, sicut fuit iudicatum,*

ut in Exfaido et fredo solidos quindenos pro hac causa fidem facere debuit, quod ita et in presenti persistere ausus est, fecisset. Vide Faida.

* **EXFAMILIARIS.** f. e familia. Vide Dagenardus.

* **EXFAVILLARE.** Exervere. Papias.

* **EXFEBRUARE.** Expurgare: February enim purgare est. Glossar. Sangerman. num. 301. February Varrone Purgare est seu Lustrare: quod flammis ferventibus fieri solebat: hinc a Fevere dictum panta.

* **EXFELCORARE.** Stercorare, fimo pinguefacere. Gall. Fumer, alias Affensier. Charta Rob. Hunocurt. abb. ann. 1196. in Chartul. Mont. S. Mart. part. 7. fol. 121. v. col. 1: *Terram suam... simili modo excolandam dominavit (leg. donavit) excepto quod non marlabitur, sed Exfelicorabitur, ubi modo Exfelcoranda est.* Reg. B. Corp. sign. Habacuc ad ann. 1510. fol. 19: *Et maineront (les fermiers) tous les fiefs qu'il conviendra chascun an pour Affensier les vignes. Fambier et Fiamber, eodem significatu, in Chartul. Lathiac. fol. 162. v: Aussi fumer et Fambier lessier et prez. Et fol. 232. v: Seront tenus ledits preneurs... de defrayer pres et terres fumer et Fambier près et long. A voce Fambrey et Fembrey. Figaro. Lit. remiss. ann. 1380. ex Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 230: *Item cui Je-hanien avoir meue aux champs deux chevaux avec une charette ou tumbeau chargé de Fembroy et marlays. Alio ann. 1490 ex Reg. 207. ch. 64: Pour curer et nettoyer nelle maison de Fambrey. Vide infra Fembrey.**

* **EXFEDARE.** In feudum conferre.

Charta Bald. cont. Fland. ann. 1201. Inter Probat. tom. 2. Annal. Praemonst. col. 237: *Hoc si tabbata Niniv. statuens decretum, ne denegetur ejus advocate de manus Flandrensis constituta dari vel Exfedari prevalent. Vide Infœdare.*

* **EXFESTUGARE.** Abdicari, per Festugam dimittere, abdicere. Passim occurrit. Vide Festuca.

* **EXFIAT.** pro *Exeat*, in veteri Inscript. apud Gratianum 755. l.

* **EXFIBULARE.** Fibulam detrahere, solvere. Utitur Prudentius.

* **EXFIDA.** Pensatio pro facultate,

pascendi pecora, ut videtur: nam *Fida* Academicis Crucians, *Terreno venduto, et assicurato per pascolo del bestiame, ipsum scilicet pascuum.* Inquisit. ann. 1471. in Access. ad Hist. Cassini. part. 1. pag. 427. col. 2: *Item fida et Exfida monitanearum est dicti officii (cellararii).* Et pag. 428. col. 1: *Cantera Cassinensis habet herbaricum, videlicet fidam et Exfidam.* Nisi intelligere malis de facultate depescendi primaria et secundaria herbarium at illis depescendam locandi.

* **EXFINARE.** Terminare, definire. Charta anni 1141 apud Chelloum in Episcops Cumaniensis. *Exfinaliam que pergit ad stratum, etc. Ibi rursum.*

* **EXFRACTUM.** Pactum inter al. Neapolit. et abb. SS. Sergii et Bacchi apud Muratori. tom. 5. Antiq. Ital. med. xv. col. 15. A parte Occidentis est terra nostra... quomodo inter se tres terminus Extas.

* **EXFOLIARE.** Folia decerpere, apud Apicium lib. 4. cap. 2.

* **EXFORBIARE.** Vetus Charta apud Ugellum tom. 9. pag. 905: *Qui... haec pagina hujus precepti inanire quererit, vel de eis que continentur, minuire, aut Exforbiare voluerit, habeat maledictionem, etc.* Forte *Exforciare*, per vim auferre. Vide in hac voce vox.

* **EXFORCIARE.** Vetus Charta apud Ugellum tom. 9. pag. 905: *Qui... haec pagina hujus precepti inanire quererit, vel de eis que continentur, minuire, aut Exforbiare voluerit, habeat maledictionem, etc.* Forte *Exforciare*, per vim auferre.

Reg. Capitul. Aquitan. ann. 768. ap. Peutz vol. Leg. 2. pag. 14. cap. 5. **Ot-** cumque homo super eum patrem dum ad nos fuerit aliquid autorizat in Eſſer- tiaſteri, secundum quam legem tripliciter compaginat. Eſſerſteri, in Capit. ann. 789. lib. pag. 15.] Vetus Notitia apud Besançon in Regibus Aquitan. pag. 23: Ihesus Aignaldus venisset super homines in suam fons ex villa Caradado; et Eſſer- mōnet et eos batueret in iuste. Tabula Privatense Ch. 114: Ipsas res praedictas ab ipso serue ipsi predicti per malas occasiones incendendo tulerunt, vel Eſſer- mōnet. Perperam ibi scriptum Eſſer- mōnet. Vide Eſſerſteri.

EſſORCUM. Auxilium ex Gall. Eſſor. [Ital. Sfizio. Epistola Roberti Siciliae Regis apud Albertinum Massutum lib. 7. de Gest. Henrici VII. rubr. 4: *Ac eos prouipic vestri Eſſorci... adhucitione ju-* care. Ut tunc non semel de Gest. Frideric. II. Imp. pag. 769. 800. Petrus de Vinclib. 2. Ep. 54. et alibi. Richardus de S. Germano ann. 1198. et 1228. etc. Eſſorciun in Foris Aragon. lib. 9. tit. de Homicidio. [Eſſorciun, in Epistola Roberti Regis Hierusalem et Sicilia apud Murator. tom. 10. col. 500. Eſſorciun, apud eundem Murator. tom. 12. col. 505. 513. et 733.] Vide in *Incal-*care.

• Lit. ann. 1373. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 629: *Et que ledit vidente, a qui ledit mafſtior a eſte delivere, requiert aus diſ ſupplicants leur Effort pour ales faire iudice exécution.*

EſſORTATOR. Qui vim alicuiu infert. Stat. eccl. Reat. ann. 1343. apud Mar- ten. tom. 8. Ampl. Collect. col. 2511: *Anathematizamus omnes et singulos, tan- clericos quan laicos, invasores, occupato- res, Eſſortatores, malefactores et detem- poratores poffeſſionum... ecclesie Reatiae.* Vide Eſſorciare.

EſſORTUIT. Eſſorciare. Fovendo exclu- ſit. Supplim. Antiquarii.

EſſRACTOR. Vide Eſſractor.

EſſRACTUS. pro Eſſractor. Seclar. Pasche apud Rotomag. ann. 1226. in Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 23. r. col. 1: *Judicatum est quod de puro Eſſractor de centre matrix, strum- posa fuit uia vidi, etc.*

EſſREDIARE. Quod extra pacem percepit, uide a Saxon. frede. vel tri. 5. pag. frid.ian. protegore. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 81: *Si quis ad aucta proſtitat, et domum Eſſrediet, nece tamen aliquem percutiat; dimidio forſefacto culpa conſtat.*

EſſRETARE. Navigare ultra, in Gloss. 1sd. et apud Papiam. Fretum enavi- gare.

EſſRUCTARE. Eſſructare. Fructu percepire. Tabularium Casauriense: *Ad uisum frumentum, ad labrandum, ad Eſſructandum.* [Additionata ad Chro- nicon Casaur. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 933: *Ut omnem ipsam su- prescriptam curtem et res ejus habeamus ad uisum frumenti, laborandi, Eſſructu- tandi, Uſuare et Eſſructuare,* in Charta anni 855. Marcus Hisp. col. 789. Hinc metaphora ex agris ducta, in dictis B. Agnisi inter Acta SS. April. tom. 3. pag. 230: *Beatus qui Eſſructat corpus amore Altissimum.*]

• Hinc Eſſruct nostris, pro Uſufruit, pouſante, Uſuſtructus. Charta anno 1310. in Reg. 17. Chartoph. reg. ch. 28. Item les Eſſruts des jardins, ou uisus à quarante sols. stat. Seneca ann. 1410. in Reg. 104. ch. 231. Jahan le Marois délaſſeroit au ſupplicant la propriété d'icelles

terres, réservé à lui l'Eſſruct sa vie du- rant seulement. Unde Eſſructaire. Uſu- fructarius; vulgo Uſuſtructeur, in Charta ann. 1380 ex Reg. 117. ch. 85: *Laquelle terre du Bec de Mortemer, dit Crespin, avecques ses appartenances, ledit des Bordes avoit achetée de Jahan de Chaillon comme Eſſructaire, et de Loya de Chaillon comme propriétaire. Vide infra Uſuſtructure.*

EſſRUCTARE. Eadem notione, in Privilegio Caroli Crassi, apud Mabillo- nium tom. 3. Annal. Benedict. pag. 688. col. 1.

EſſUNDARE. Eſſfundare. Pactum Archichis. Principis Beneventani cum Neapolitanis: *Sic censil homo de Libra- ria patitur oppresiones a parte de Nea- polin, et voluerit Eſſundare se de ipso fundo, ponit post regiam domus sue ipsam fustem, sicut antiqua fuit consuetudo, et vadit ubi voluerit. Si autem pars de Nea- polin cum parte Langobardorum po- uerit revocare ipsum tertiarum, in iuſum fundare, et fundare illam ibi, potestem habeant, et serviat ambobus partes, sicut anteſerbit.* Idem Pactum: *Si ora- fuerit contento, ea fundis Eſſundatis, et dixerit una pars, quia ista fundora de tabulis terci stirborum fuerint, tamen non semel Fundora, Fundata, sive Eſſundata occurruunt, locos produx in Fundora. Charta Pandolphi Ducis Longob. apud Ughellina in Beneventanis. Archiep. Concordiam cum omnibus rebus Eſſundatis, que fuerint de hominibus que ex hoc seculo ab aliis heredes migrarentur. Adde pag. 599. 601. 602. ubi Fundare, est in fundi possesionem mittere. Eſſundare vero, ipsius fundi possesionem dimittere et abdicare. Apud Nonniu- Macculum Eſſundare, est a fundo ater- tare, ubi ex deo. Attestatio lib. 5. An- nali, lib. 10. Itali. *Repubblica Amico. Eſſundata palermensis opida.* [In onomastico ad Calvem SS. Junii tom. 2. Ex- fundare, Funditus, evertere.]*

EſſUSTICARE. in Disquist. Passu- queril. lib. 8. pag. 74. perperam pro Eſſfestuare. Vide in hac voce.

EYGALATIO. EYGALATIO. Equatio, qua partitione census et servitorum in- ter vassallos coheredes. Gall. Egalita- tion. Partage egal. Censualis Codex Calomont. Secundum Egalationem inter dictas partes factam.

EYARDIUM. Vide Egyardum.

EYGRAVARE. Ital. Sgravare, Levare, alleviare. Mirac. S. Rose tom. 2. Sept. pag. 465. col. 2: *Quo voto facto, in conti- nenti ſe reuult a dicta pena Egravari, et sic sanata est.* Hinc

EYGRAVATOR. Charta MS. Matthaei, parnabovis, et Galeacii Dominiu- Mediolani ann. 1354. Potestato et Vic- rios. Capitanos et Rectores. Egravato- res. Judices appellationum. Etratores, etc.

• Officium municipale apud Italos, qui de querelis et molestiis judicat. Constit. reipub. Seneca ann. 1288. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. aevi eoi. 81: *Item quod nullus possit nominari vel recipi in... judicem, qui debet revolu- ligere pecuniam communis Seneca delectu- se, ac aveare conuans, et pro Egravatore, vel aliquo diuina offitio, ut in Se- nensis, etc.* Charta ann. 1315. in Dicte. Bonino part. 2. pag. 350: *Actum in caſtro Citerio, in Montebello, ... sa- piens viri dom. Guttio de Prato majori- judicio et Egravatore, etc.* Stat. Pallav. lib. 1 cap. 4. pag. 6: *Et ab ejus processu, cognitio et pronuntiatione seu defini- tione non possit peti peti Egravator seu con-*

suum sapientis, nec aduersus predica- posuit de nullitate, seu quavis alia excep- tione opponi.

EGRUNIIRE. EGRUNIITO. Grun- nire. Grunnius. Richal. abb. lib. Reve- lat. apud Pez, tom. 1. Anecd. part. 2. col. 983: *Et sicut ipi scitis aut notare potes, quam frequenter idem frater Egrunni et excaeva, ad hoc solum a malo spiritu inductus, ne audias vocem illam opitilem spiritus boni; ... quia ei sem- per excreciones et Egrunni excitan- tur, quibus auditis ejus obturatur.*

EGRUBITARE. Locum habitaribus viduare. Anonymus de Gestis Manfredi et Conradi Regum apud Murator. tom. 8. col. 590: *Et in securitatem Principis excelsum montem Centurbi, quem olim Echabari fecerat Imperator, pro tutiori statione condidunt.*

EGRUBITATIO. Loci desertio. Ibid. col. 591: *Qui sub fortuna regis circi- bus instauratis, perurgens obſidionis instan- tia, superbiam montis ejusdem per extre- ma desolatione, et Echabitationis exci- dum potenter edonuit.*

EGRUBEDARE. Bon's possessus spo- liare. Sigerius in Vita Ludovici Grossi apud Duchesnum tom. 4. pag. 22: *Henricus Imperator, vir effectus parti et totius humanitatis expira, quia genito- rem Henricum crudeliter per persecutus Echaredacit. Rigorosus de fieriis Phil- lippe Aug. Apud Duchesnum tom. 5. pag. 32: *Una Regis Angliae vehementer tratus, eos (G. de Ranchonio et Viceco- mitem de Castelloduno) Echaredare ju- rauit.* [» Vide Beseler. Echvertrage, tom. 1. pag. 18. et Haltas. Glossar. voce Enterber et Sich enterben. col. 384.]*

EGRUBEDITARE. Eadem notione. Capital. lib. 6. cap. 282: *Ne forte pa- rentes contra justitiam fiant Echereditati, et regale obsequium ministratur. Salvianus lib. contra Avarit. Si illi tunc ob Deum donantes omnia sua, etiam se ipsos Echereditare viventes, etc.* Vide Concil. Mogunt. can. 6. Turon. can. 51. Cabillon. can. 2. Echereditari apud Ludewig. tom. 5. pag. 619. dictum de terris, quarum nullus heres est.

EGRUBERES. Ανοιχτόπονος. Testamen- tum S. Remigii apud Flodoardum lib. 1. Hist. Remi. cap. 18: *Hec ita do, ita lego, ita testor: exteri omnes Echeredes esto, suntote.* Adde Marculfum lib. 2. form. 17. Vox Plauto et alii nota.

EGRULATUS. Mors, qua q̄d Egrulat animabit. Miracula B. Simonis de Lip- nica. Jall. tom. 4. pag. 381: *Unde illa mor capiti colligere tumorem incurrit pergradens Egrulatumque et vicino pre- tolano seminaria recipitur ac emortua.*

EGRULATUS. adjective. Examinitus. Acta S. Bonifacii Mart. Maii tom. 3. pag. 281: *Vidit eos inter tormenta pos- torum... alium stipite in rotolo inixum et Egrulatum in terram.*

* **EGRULATUS.** [Haltus foras ex- presus. Nov. Tom. 165. Egrulat, Egrulatus.]

EGRURITORIUS. Qui exarbit. Glos. 1. lib. 1. Antiq. Ital. Rola Egruritoria.

EGRUSTA. Vide Egrusta.

EGRUSTIO. [Actus Egrurendi. Adhibetur a Seru. ad Virg. 2. G. 388. Aspera fumen vor. est (vel ipso fatente) si in carmine usurpetur.]

EGRUBRA. Vide supra Egrbra.

EGRUBEDARE. Tortilibus appellabant, ad maiorem ignominiam collinectis, furca appen- dere, suspendere. Lit. remiss. ann. 1358. in Reg. 86. Chartoph. reg. ch. 110: *Qui Petrus eidem dicitur respondisse,* etc.

quod in hujus respectum ipsum suppli-
cavit Exheredari faceret aut suspendi.
Vide *Exheredare*.

* **EXHEREDARE**. Sp. Bona sua dissi-
pare ac Exheredare. Gall. Se ruine. Ins-
ir. ann. 1459. inter Probat. tom. 3. Hist.
Nem. pag. 258. col. 2. *Præfati, inquit,*
pateris disserunt quod... non posse
uivere, quinymo se Exheredarent, si tene-
bant cunctia in statutis predictis.

* **EXHEREDARI**. Extra familiam, que

naturalis est heres, exire. Constitutio

Leduini Abb. S. Vedast. ann. 1020. apud

Edmund. Marten. Ampliss. Collect. tom.

1. col. 392. D: Si notuerit, vel non posse

relinquere, dabit ei licentiam vendendi

non alicui extraneo, sed proximo generis

sui, aut alicui ejusdem legis, ne alodium

placiti videatur Exheredari. Vide *Exhe-*

redare.

* **EXHEREDITATIO**, EXHEREDITATIO.
Bonorum spoliatio, dissipatio, jactura;

Gall. Ruine. Stat. ann. 1368. tom. 5. Or-

dinat. reg. Franc. pag. 140: *Quod jam*

cessit et gravius cedere posset in futurum

in rei publica scandulum et gravis damp-

num, ac dictorum nostrorum subditorum

oppressorum... Exhereditationem, grande-

que prejudgetum et jacturae. Aliud ann.

1419. tom. 11. earumd. Ordinat. pag. 42.

In gravamen et Exhereditationem subdi-

ctuum Daiphinalium, etc. Reg. feudor.

Aquit. in Cam. Comput. Paris. sign. JJ.

rub. fol. 39. r: *Iten debent ipsi juvare*

pro eis Exhereditationis evitanda. Vide

Exheredare.

* **EXHERETNA**, èrd. x6c. Germ. ex-

heretno. Reg. at heretno. Castigat. in

utrumque. Glosar.

* **EXHIBERE**. Præbere alimenta et ad

vitam necessaria apud JC. Lactantius

de Mortib. Persecutor. n. 7: *Hæc quoque*

tolerari possunt, que ad Exhibendos milites

spectant. Et num. 11: Dapibus quis

sacrificabat pene cordis, ac vicarius epu-

lis suis Exhibebat. [Nicolaus Trivetus in

Chronico ad ann. 1185: Transiit qutur

(S. Thomas Cantuariensis) S. Columbam,

Reg. Franc. 1185: sum humilitate tracta-

te, si in necessariis Exhibente, cu-

stiam successoriibus eum in Ecclesia

Lugdunensi præbendam perpetuum assi-

gnavit.]

EXHIBITIONES. Præbitiones, praes-
tationes, tributa, etc. Charta Andrei Lau-
densis Episc. apud Ugelum: *Cun-*

tagus Exhibitiones qua hæcens ad

Laudensem comitatum de ipsa civitate,

et suburbano ejus redditibus sunt, etc.

Usurpatum etiam eadem notio in

Charta Henrici Regis Franc. ann. 1048.

Locus videtur in Vicaria.

* 2. **EXHIBERE**. Acta S. Alex. tom. 6.

Sept. pag. 382. col. 2: *Eentes ministri in*

vico Bacatesci preparaverunt fornacem,

quoniam thermæ publicæ in eodem loco

populum exhibebant. Id est, ut notant

ibi docti Editores, Occasione thermarum

erat, ibi populi multitudine.

* 1. **EXHIBITIO**, pro adj. *Exhibitus*,

in Lit. ann. 1350. tom. 4. Ordinat. reg.

Franc. pag. 34: *Exhendissement, pro*

*Auxilium, adhortatio, a verbis *Exhendit*,*

Adjuvare, excitare, in Sent. Baillivi

Duc. ann. 1352, ex Reg. 126. Chartoph.

reg. 1352. id (appellant) maintinet

desiderandum ostendit, ita, ainsi que pour

ouvrir faire Exhendissement ostendit fait.

Infra: *Exhendit*.

* 2. **EXHIBITIO**, Mandatum judicis,

bannus. Chart. ann. 1316. in Guden.

cod. Diplom. tom. 2. pag. 458: Sculthe-

tu... post primam et secundam Exhibi-

tionem, qua Gebot vulgariter dicitur...

tertiam Exhibitionem suam... posuit et

locavit. Eadem Germanice existat ibid.

pag. 458. ubi gewann sinen dritten

*Bann. Vide also sensu post *Exhibere* 1.*

et cetera.

* **EXHIBITOR**, Qui exhibet, literarum seu instrumenti iator. Gall. Porteur.

Procurat. ann. 1340. ex Tabul. Flamar.

Ordinat. ann. 1340. ex Tabul. Flamar.

Exhibitorum procuratores suum... gene-

raliter ac dictum specimen, videlicet Gui-

lelmum de Corone, sive sancti Riperii

domicelum. Exhibitorum presentis pu-

blici instrumenti.

* **EXHIGERE**. Vide *Exhibere*, passim in

Chartis.

* **EXHILARATIO**. (Actus exhibandari.

Augustin. 8. de Gen. ad litt. 8. *Exhilara-*

tio voluntatis.

* **EXHIBITUM**, ut supra *Exhibitum*,

Pannus pretiosiss. holosericus. Locum

*vide in *Dimidium*.*

* **EXHINORARE**. Vide infra *Erinhor-*

are.

* **EXHITA**, Egressus obviam aliovi.

Comput. ann. 1380. inter Probat. tom. 3.

Hist. Nem. pag. 26. col. 2: *Eundo, que-*

situs roninos in Exhita facta dictio

domino cardinali d'Amiens. Et pag. 28

col. 1: Pro quinque Exhitis per dominos

consules facias tam domine duchessa,

quam domino senescal Bellicadri.

* **EXHUS**, Exitus. Charta ann. 883.

inter Probat. tom. 2. Hist. Cecit. col. 21:

Cum mansio, pratis, pascuis, silvis, Ex-

*hius et regressis, etc. Vide *Exitus*.*

* **EXHOSPITARE**, Hominem exire, ita-

quem oportet.

* **EXICOTUM**. Vide supra *Exicicum*.

* **EXIDARE**, *Idoneum reddere, pur-*

gare] Vide *Idoneum*.

* **EXIENS**, Moribundus. Gall. Mor-
ibond, de quo etiam dicimus. Cest un homme qui s'en va. Processus de Vita S.

Yvonis, inter Acta SS. Maii tom. 4. pag.

557: Domine Yva, veniat pro Deo ad au-

diendum confessionem cuiusdam infirmi

Exiuntis in domo quadam.

* **EXIGESEA**, vox fori Angiel: ita au-

tem dicitur conditio ejus qui quiquies

ad Comitatu aperto exactus aut vocatus

ad comparendum, non vent, ideoque

exlex proper contumaciam proclamari

potest. Ita Cowellus. Add. Rastallum

videtur Exigentia Brittonum pag. 5 14.

* 1. **EXIGENTIA**. Gall. Exigence, Prout

res postulant exiguntur. Pro tempora

Exigentia sermone videtur apud Bar-

thiburn in Adversari. 44. cap. 3. ex Prin-

cipiis junioribus in Vita S. Maurex. *Justitia*

honestatis Exigentiam, in Epistola anni

1497 apud Ludewig, tom. 3. pag. 106.

Justitia ordinis sui Exigentiam, in Instru-

mento anni 1583, apud Th. Madox Formu-

*lum Anglican. pag. 336. *Justitia Exigentia**

status, in Litteris patentibus Caroli V.

Franc. Regis pro Monspeliensibus

ann. 1387. *Secundum sui naturam et*

cause Exigentiam, in Venditione Vice-

comitatus Bellanum 25. Aprilis ann. 1410.

ex Schedis Praesidis de Mazaques.

* 2. **EXIGENTIA**, Tributum, exactio. Ro-

gerus Hovedenus pag. 592. Concessit

quod... quieta sint de telonio et omnibus

aliis consuetudinibus et Exigentia.

* **EXIGENTIA**, Debitum quod exiguntur.

Bromptonus. pag. 1183: *Nisi Tancredus*

Rex Siciliae... pacem celerius cum ipso

secerit de omnibus Exigentia, quas ab ea

exigebat.

* **EXIGENTIA**, Necessaria, que quis,

habet cum conditionis talione, exigere

potest. Charta Godfr. Camerac. episc.

ann. 1222. ex Chartul. S. Sepul. ch. 36:

Habebit capellanus ad minus pro suis

Exigentis decem libras Cameracensis moneta... Contentus autem erit capellanus proventibus superioris expressis, ita quod nihil prorsus a domo S. Johannis pri suis Exigentis, sive pro competencye sui beneficii poteri exigere. Vidi Exhibere 1.

¶ 1. **EXIGERE** Sk. Rem possessam dimittere, cedere. **Se dessasir.** Judicium ann. 782. inter Instrum. tom. 1. nova Hist. Occitanae col. 26: *Et ordinarius Milone Comite, ut de ipsas villas se Exigere fecisset, et Arloyno assertore et mandario Daniello Archiepiscopo per suum omnino restituere fecisset. [Vide infra Exi: Se.]*

¶ 2. **EXIGERE**. Exire. Lit. ann. 1384. in Reg. 69. Chartoph. reg. ch. 238: *Alque-rius de Deodat... equus... armatus per-puncta... equando... cum... magnum, et Exigere loca de Columbario de domo heretum Guillermi de Bello loco, etc.*

¶ 3 **EXIGERE**, pro. Elliger. Charta ann. 1222. ex Cod. reg. 10197. 2. 2. fol. 21. v.: *Insuper successus exactus est pro pa-trono causae, ille exactus tenetur propo-nere verbū illius, qui ipsum Exigit.*

¶ 4 **EXIGUUS**, pro. Humilius. eo titulo

Chartiam sub Alex. archiep. ann. 910 in

Chartul. eccl. Vienn. fol. 49. v. col. 2.

subscript. *Remegarius sancte Valentini-ensis ecclesie Exiguus episcopus. Vt e*

Extremitas.

¶ 5 **EXILIARE**. In exilium agere. Gall. Exi-ler. Lex Alem. tit. 85. § 1. *Exilius cum de provincia. Lex Baiw. tit. 1. cap. 11. 4. tit. 2. cap. 10. § 1. Hoc in potestate Regis vel patrie sui ibit, ut Exilius eum, si vult.* Annales Franc. S. Nazari ann. 786: *Ibidem comprehensi sunt, et exinde Exiliati. Ann. 787: Fraudulentissimos eorum in Franciam Exiliavit. Leo Ost. lib. 1. cap. 82: Siconolfi filio de Salerno Exiliato. Lib. 2. cap. 3: Joannes PP. de Roma Exiliatus usque Capuanum. Ecke-hardus Junior de Casib. sancti Galli cap. 16: *In curtes longius sitas pane sor-didore aquaque alendos Exiliavererunt. Doli-sitheus lib. 8: A quo Exiliatus est. Adie Miracula S. Bavonii lib. 1. cap. 14. lib. 2. cap. 11. Capitul. 2. ann. 818. cap. 13. Vitam Ludovici III ann. 818. Vitam S. Wolphelimi Abbat. n. 38. etc. [Vide Exilium.]**

¶ 6 **EXILIARIUS**. Qui mittit in exilium. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. S. Exiliarius. Cis usq. exile.

¶ 7 **EXILIATUM**. Exilium. Gal. Exil. Charta Lamberti Episc. Lincon. ann. 1018. pro Monasterio S. Valentini. inter Instrum. tom. 4. Gall. Chr. col. 139: *In hujus Exiliacionis tacryosnam convalevit serum omne propagine sua traduxit genere.*

¶ 8 Chron. Angl. Th. Otterbourne par-

110: *Et post Exiliacionem ambos, inconsulit magnatibus, ad solum proprium revocavit (Edwardus II. rex). Assil et Essil, codem sensu, in I-enc. ducat. Au-rei, apud Thaumass. ad calcem Assis. Hierosol. pag. 468: Se aucun n'a nul biais en tel forfet, il seufre Assil perdu-rable. Intra: Essil.*

¶ 9 **EXILIUM**. Dissipatio, destructio.

Exiliare, destruere, dissipare. Statutum Maplebridge sub Henrico III. Reg. Angl. cap. 25: *Firmari tempore firmarum suarum vastum venditionem, vel Exilium non facient de dominibus, boscis, vel hominibus, nec de aliquibus, que ad tenementa que ad firmam habent, spec-tant, etc.* [¶] Placit. ann. 8. Johan. Reg. Bedf. rot. 9. in Abbreviat. Placit. pag. 64: *Mila de Eversham sumonitus ad ostendendum quare ipse vastaverat boscum et terram Roberti... Robertus perdonavit*

*eidem Miloni Exilium terre, etc.] Fleta lib. 1. cap. 11: *Vastum et destructio fore sequi possent, et convertibiliter se habent in dominibus, boscis et gardinis, sed Exilium dici poterit, cum servi manumis-tantur, et a tenementis suis injuriosi ejiciuntur. Addit. lib. 4. cap. 9. ¶ 9. et Bracton. lib. 4. tract. 5. cap. 18. ¶ 1. Vil-hardinus n. 229: Ne remittat nulla rions a Essiliter pro la rite de Verso. Chancillon Flandrense cap. 75: Puis alla vers Personne ardant ou Essilant tout le pais. Addit. cap. 49. Le Roman de Vacce MS. ¶**

Ne soffra un homes Essilier no porprendre.

Le Roman de Garin MS.:

*Le roman avons Essilé et quaté,
Et moi monastier contre terre gold.*

[Le Roman de Partonopez MS.:

*Quan veniat le Jea de venger,
Pour moi destruire et Essilier.*

Le Roman de la Violette MS.:

*Je n'y soy autre jugement,
Fors de l'ardoir insolent...*

*Sens le sou de vos bons amis,
Ne soit son corps a Essil mis.*

Hinc etiari Picardi verbum *Essilier usurpant pro bona dissipare. Essilours de biens, ait philippum de Beaumanoir cap. 58.*

Restarius. MS.:

*Chez groupi, qui tani set barot,
Que sou apels chi remet.*

Sens le mal groupi,

Qui people met en Essil.

¶ 10. **EXILUM**. Peregrinatio, iter in long. nqua. Vita S. Luid. tom. 1. Aug. pag. 348. col. 1: *Quadam autem die S. Lucidius ecclesiam circuens, invenit post ecclesiam quatuor viros, qui in Exilium, tre cogitabant; quibus Luidius ait: *Vos cogitatis ire in Exilium; ego autem dico quia, quia locus, ubi nunc pedes vestri stant, ibi corpora vestra repellerentur. Vide Exil.**

¶ 11. **EXILIA**, Errorum marinus. Gloss. Isid. La Cerda legit: *Erratum manus. An bene, dicat qui ptest.*

¶ 12. **EXIMENTUM**. Idem quod *Exitus*. Fruc-tus, et preventus predi. [Judicium ann. 1165. Marca Hisp. col. 1340: Cum de Eximentis inter eos quae expositio verte-retur, (predictus enim [Guillelmus] Raimundi tertium patrum) quodcumque frumentum, qui cultura et cura habitatorem. Diversa preventus inter Eximenta computata, diffringit predicta curia, seu tantum Eximenta recte appellata, que ad ius sumpsum ac fiscum regium pertinent, sive in leudit, questis, placitis seu aliis quibuscumque iusticiis, sive etiam terris, vineis, horis consistant; fructus autem hereditatum eorum qui in civitate habitan-ti, sive in clericis sint, sive militiis, sive burgensis, nullo modo inter Eximenta computari, precipue quia ipsa in eis se-niioratum vel admultiplementum et man-damentum habet distinctum.] Charta Raimundi Comitis Barcinon. ann. 10. regni Levici Regis junioris: *Et habens tertiam partem de omnibus Eximentis ejusdem civitatis ac villa, omniumque terra-rum sibi pertinentium. Alla Ildefonsi Regis Aragon. aera 1211: Omnia Eximenta et explita que exient de predicto honore.* [Charta Philippi Pictav. Episc. ann. 1220. apud Stephanotium. tom. 3. Antiq. Pictav. MSS. pag. 79: *In terra-gis omnium bladorum, leguminosum, lino-rum, cartharum, et in omni Eximento terrarum fructarum que de arborescentiis non fuerint, pricipient semper dictus Ab-bas et sui subtiliter duas partes, et tertiam servientes.*]

EXIMPODI. Proxeneta, in Gloss. Ibid.

EXIMERA. Interimere, occidere. Leges

Luitprandi Regis Longob. tit. 12. ¶ 1:

Si quis frater fratrem suum in peccati-ctis commisit, sic [sic] Murat. Occideri.

Luitpr. 17. (8. 8.)

EXIMIETAS. Subimitas, in Gloss. Ibid.

et apud Papiam. Gloss. Gr. Lat. "Eteyn," "Imposya." **Excellentia**, **Eximistas**, **Exi-mentor**, Titulus honorarius, et compelli-torius, qui occurrit non semel apud S. Augustin. Epist. 82. 129. 183. 185. 188. Radbertum in Epitaphio Walm. Abb. Corbeiens. pag. 513. etc.

¶ 13. **EXIMII**. Optimates. **Eximii regis**,

apud Radbertum in Vita Ven. Walm. Abb. lib. 1. cap. 18. sub finem: **Primi et Eximii palati**, lib. 2. cap. 17.

¶ 14. **EXIMINA**, pro **Hemina**, mensura fru-

mentaria. Charta ann. 1682. in Reg. 98.

Chartoph. reg. ch. 21: *Item usum mal-*

timus... ad consumum unius Eximinas or-

dei. Infra: Eymine. Vide Hemina.

¶ 15. **EXIMUM**, pro **Ezenium**, Munuscu-

lum. Statuta Arelat. MS. art. 175: *Negue*

consules, negue judices... accipiunt aliquas

munera vel Eximia ab aliquo civi.

¶ 16. **EXIMUTARE**. Vide **Exminutare**.

¶ 17. **EXINANIRE**. In nihilum redigere, in

Barthi Glossario, ex Raimundi Agili

Hist. Palgit. Plures occurrit in Scrip-

turis. **Exinanire Latinis** est. Evacuare,

Exhaurire, Exonerare. De Filio Del di-

citur apud Apostolum: *Semelipsum Exi-*

nianum formam seruac accipiens, etc.

[oo Vide **Excellum**.]

¶ 18. **Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684:**

Anienter, amandris, adnichiles, **Exi-**

nanire.

¶ 19. **EXINANITAS**. Exinanito. Castigat.

in utrumque Glossar. : **Exinanito, ca-**

gitata, exoxvocat. MSS. **Exinanitas.**

[oo Mar. Mercator in Cyrrili Episc. Ale-

xandr. Respons. contra Theodore. pag.

236: *Si vero ipsum verbum, quod erat in*

forma et qualitate Dei et patri, exinan-

nare se dicitur, quomodo rurum vel qua-

ratione exinanitum sit, et refutat. Exi-

nanito, Exinanito, autem Dei verbi est

eius, quod nascit patre conversionem, agere

dictum vel humum, humanum, etc. Vide

ibidem 262. 315. et 375.

¶ 20. **EXINANITUS**. Qui delinquit animi

pastitur. Gall. Evanoui. Lit. remiss. ann.

1350. in Reg. 98. Chartoph. reg. ch. 501:

Quodam vase tenente chapinam per ipsum

suplicantem acceptio, percusso in capite

Chicardum, unde mori inopinata

secuta est; credens dictus supplicans dic-

tuum Chicardum esse sollemnmodo predicto

ictu lessum seu Exinanitum, etc.

¶ 21. **EXINHONORARE**. Probro afficer.

Pach. Radbert. in vita vener. Walm.

tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 286:

Idcirco errat qui arbitrat Arsenium in

periculum exiliis vel capituli vocari... quod

Augustum et filios Exinhonoraverit. Ma-

bili. sec. 4. Bened. part. 1. pag. 508. edi-

dit. Exinhonoraverit. Vide Exhonorare.

¶ 22. **EXINTEGRIO**, Plene, integre, in leg. 28.

¶ 23. **EXINTERARE**, Intestina eruere. Par-

tem. Episc. Laudoniensis in Epist. ad

Hincmarum Remersem: *Quae (intestina)*

operet primum Exinterare, et dilatari

cursu sole humores exsiccare. [Vide Exi-

nterare.]

¶ 24. **EXINUARE**, Exemplare, Aperte.

Gloss. Sangerm. n. 501. Puto legendum

Exinuare, vel Ininxuare, quod est in

intestinum alculus adducere.

¶ 25. **Hinc**, ut videtur, Exinete, Dumetum

quod exanuatur, in Lit. remiss. ann.

1410, ex Reg. 164. Chartoph. reg. ch. 852: *Comme le carlier du supplicant feust als aux champs... pour couper un poy de branches en hauve ou espine... pour eult estre et astre... Excierte, cest de faire une hauve pour prene la faveur.*

o EXIPERE, pro Excipere, in Procurat. ann. 1340. ex Tabul. Flamar. et alibi passim.

1. EXIPITARE, Rare *Oscitare*. Gloss. Isid. Paulus alter apud Papiam: *Exipito, as, are, Oscitare, os aperire, hiare, et inquit Sangerius n. 501: Exipitare, Hiare, os aperire.*

1. EXIRE de aliquo crimen, ea absovi: *Exire de latyocino*, in Lega Salica tit. 49.

2. EXIRE, Offerre, fieri, Gall. Mettre l'encher. Stat. ann. 1371. Inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 300, col. 1: *Et se continue recipere novas oblationes seu exitias ab eisdem seu aliis voluntibus amplius Exire seu offerre... Item quod nullus corvareris sit audeas revelare aliquantum exitores qui Exierint seus Euroluerint, etc.* Lit. ann. 1375, in Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 62: *Ei qui valuerit plus Exire, Ereat, ... et nullus fuerit seu apparet qui ad ipsa plus voluerit Exire seu offerre, etc.* Charta ann. 1388, in Reg. 13; ch. 127: *Non invenit prece aliquem, qui in dictis bonis majorum exitam fecerit, seu majori premium se datum obtulerit, quam magistrum Julianum de Belizaco civitatis Bileseriensis, qui die presenti Exivit ac se dare obtulit, summanum sexcentorum francorum auri. Hinc.*

o EXITA, Auctio, licitatio, Gall. Enchere. Lit. ann. 1373 in Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 68: *Præconio fecit quod quinque supradictos et designatos census emere seu in eis. Extam seu oblationem aliquam facere volentes, venirent et compararent de presenti hora vespervrum in curia ordinaria et coram Baudichio commissario, predicto, Exita seu oblationes eorum... facturi.* Charta ann. 1385, in Reg. 148, ch. 287: *Dicta bona subbastari fecisse, ... et non reperire aliquem alium extorem, qui in predictis bonis et hereditatibus dicere seu Extam facere vellet.* Registrando etiam Extitas et encherias, in Ch. ann. 1489. Inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 30, col. 2. Vide Dico 2. Inde eiusdem.

o EXITER, Licitator, Gall. Encherisseur. Lit. Ludov. ducis Andegav. ann. 1376. Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 334: *Ad incantum publicum diu dicti ad precent quingentorum francorum auri quondam nomine regio existente et offrente, cum nullus alter Exitor nec emptor tunc reperiatur, etc.* Occurrunt preterea in locis jam laudatis.

o 3. EXIRE de CONVENTIONE. Pactum perfringere, violare, Hall. *No point tenir une convention*, Charta Petri comiti. 1373, ann. 1199, in Reg. J. Chartoph. reg. ch. 1: *Hec faciam jurari domino regi ab omnibus illis militibus et hominibus comitatum Altimontiorum et Tornodori, qui hec nundum juraverunt, quos in manu mea teneo; ita quod si Exirem de aliqua istarum conventionum, ad dominum regem irent cum omnibus feodis suis obsequie fidem gentiri.*

o 4. EXIRE HOMINUM, f. pro Ereri, loquendi formula haud infrequens, dedere, mori. Charta ann. 1152, tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 615. *Eodem anno Radulfus Mortentensis dominus hominem Exivit; cum autem appropinquaret dies ejus, etc.* Vide supra Excedere.

o 5. EXIRE SE, Excedere, Gall. S'en aller. Charta ann. 1374, in Reg. 8. Armor. gener. part. 2. pag. xvij: *Bajulus... auditus supplicatione dicti nobilis Moro... ordinavit quod dictus seruens se a dicto hospicio Ereat.*

o EXIRETANUS. Theodor. de Niem de vita et fatis Joh. XXIII. tom. 2. Cone. Constant. col. 340: *Nec istis lucris contentus (Balthasarus dictus Joan. XXIII. PP.) sed amplius ditari satagens, quodam eloquentes et audaces apostolatas, de Spoteo in vicinis partibus oriundis, quos Italicis Extretanis appellant, et nuncios dicti Bonifacii (IX. PP.) ad predicandas in Almania et adjacentibus provinciis indulgentias et peccatorum remissiones de omni peccato targissimas fieri procuravat.*

o EXISCRARI, pro Exscrari. Papias in MS. Bitur. ex Exiscrari, Delestatur, horret. Melius in Edito: *Exscratur, Delestatur, horret,*

o EXITU, Disrupta. Papias MS. Bitur. Puto legendum *Excissa*, ab Exscrido.

o EXISTENTIALITAS. Vis existendi, qua quid existit. Guitar. Marinus Victorinus in Responsione ad Candidum Arrianum, apud Mabillonum Analect. tom. 4, pag. 161.

o EXISTIMARE. Charta communitionis anni 955, ita subscripta apud Ughelium in Episcopis Bergomatis, pag. 613. *Petrus qui Existimari ut supra me subscripsit. Aroldus qui Existimari ut supra me subscripsit, etc.*

o 1. EXITA, pro Exitus, Gall. Sortie.

o 2. EXITA, Licitatio. Vide supra in Exire 2.

o 3. EXITA. Vestigia pro evenditio meritis ex aliquo loco persolutum Charta ann. 1366, in Reg. 137. Chartoph. reg. ch. 35: *Pro Exita sive exitu seu passaggio sumum et secundum, sive balatum pellitum equitum.* Vide Exitus 5.

o EXITARE, Habitare. Papias in MS. Bitur. leg. *Habitare.*

o EXITATORIE, videlicet supra Excitoria.

o EXITIBILITER. Perditio, damnatio, cum exito. S. Aug. lib. Confess. cap. 7. *Comprobaram, quod curiosus Exitibiliter amaret.* Epistola Capreoli Episcopi Chartag. inter Comitatu Hispani. tom. 2, pag. 198. *Tantum optione abest Domini Delitio incommunicabiletatem atque incommoditatem, ut ne ipsam adiunctionem animauim credamus Exitibiliter suscipiam, aut tenariter detinam.*

o EXITICUS. Exul, exterritus, Exiticus aut banatus, videlicet Palmer. tom. X. pag. 120, col. 2. *Exitui seu banatu*, in Charta Fontanum IX. PP. ann. 1376, apud III. Moliotum in Appendix Antiq. Hortac. pag. 424. *Rebellis et Exititi dute, Exitatis, ibid. pag. 439, in Diplomatica ann. 1415. Ibid. pag. 699. Procedens etiam et iubemus quod aliquis Exititus dicta ciuitatis non possit nec debet in prefata ciuitate restituiri vel remitti, ne de coram bandis extrahatur. Borsum occurrit infra, ut et Bb. 3. Rer. Scotl. Sallias Malaspina apud Balizium, tom. 6. Miscell. pag. 278. Epistola Philippi Mariae Ducis Mediolani apud Marten. tom. I. Ampliss. Collect. pag. 157, etc.*

o EXITIRE, Permititari. Vide Exitum.

o EXITITUS. Vt. Exiticus.

o EXITUM. Filiu, liber, qui de aliquo exeat. Statutum Westmonasterense 2 ann. 13. Edw. I. Regis Angl. 1. In omnibus enim predictis casibus, post proponitum sicut statutum et exeatem ab ipsis patribus teneantur, sicut conditioniter fuit datum, hic usque habeantur hispissimis feoffatis potestatem alienandi tenentium se dilatent, et exheredandi Exituum sicut contra robustantem donatorum, etc. Intra. Libet. Exitus, si quis fuerit obiit. Habetur ibi non semel. Monastrium Anglie. tom. 2, pag. 607. Qui genuit Robertum de Alfreton Baronen, qui per Agnetem uxorem ejus habuit Exitum, Thomas filium et heredem, etc. i. e. quoniam natus est, etc. Galli dicunt, *duquel est ubi* occurrit eadem phras. pag. 369. Charta anni. 12. Henrici IV. Angl. Regis, apud Th. Madox Formul. Anglie.

o EXITOR, Licitator. Vide supra in Exire 2.

o EXITURA, Jus exiture, Droit de sortie. Etym. apud Phavorin, in Lexico. Charta Rogerii Ducis Apulie pro Monasterio Cavensi ann. 1092: *Predictum vero Monasterium mercionia sua abique omni datione, solutione, seu Exitura, libres vendat, etc.* Occurrunt præterea in Statuto Honorii IV. PP. pro regni Neapolit. incolumi ann. 1295. Vide Fundus in Fundo.

o EXITURE, Impetigines, Mattheo Silvatico.

o 1. EXITUS, Graecis ita, expensæ rationum, unde ita, in Vet. Testamento. Proprie auctorum dicuntur. Exitus, Reditus annui, vel alia terrarum commoditya quæ exuent et provenient ex re aliqua, ut fructus terra, et exitus tenuimenti. Issus, apud Littletonem sect. 120 nostri Revenus dicunt. Exies, in Testamento Roberti II. Ducis Burgundie ann. 1257 apud Duchesnium. Statutum 2. Westmonasterense cap. 43. *Et sciat Viccomes, quod redditus, blada in grangia, et omnia mobilia, præter equitatum, fiduciam, et utensilia domum, continentur sub agmine Exituum.* Vetus Charta in Monasterio Angl. tom. 2. *Donationem de tota terra... cum Exitu duorum annorum, etc.* Vide Regnum Majestatum lib. de Verger, significat in Exitus, terre. Occurrunt passim.

o Issus, radem notione, in Ch. ann. 1332 ex Chartul. S. Mart. Pontisar. fol. 28. *Profil. Issus et contulimus qui dicitur proponere venire in Issu.* Hinc.

o EXITUS LEGIS. Non videtur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUM FACIENS, pro Exire ex re aliqua. Rem dimittere, tabularium Prioratus Perpetui in Burzundia apud Petardum.

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS FALCIS, pro Exire ex re aliqua.

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

o EXITUS LIBERTATI. Dicuntur Assula et recessuaria, vulgo Copeauer, que ex bane eorum et provenient, in Lit. re miss. ann. 1325 ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 810. *Gau. Robertus consuetus... conspellitus seu Exitus liquorum, que Joannes Gossellini carpenter erat, etc.*

pag. 16: *Genuit Jóhannem Shapewyk Capellum, et prouem predictum de modo viventem, heredem predictorum Willalni et Thomae pro deferto Exitu. Sive Exitu de corpore dicti Willalni, pag. 42. iusdi. Formul.*

* 4. **EXITUS**, in rationibus Expensum. Caffarus in Annal. Germanis. apud Murator. tom. 6. col. 280. *Exterius in fine eorum Consulatus intratum, et Exiitum Reipublice totius, quomodo et unde receperant, acuti et ubi distributorum, in conceptione facta palati coram omnibus per ordinem in scriptis apte et lucide ostenderunt; etiam enim pecunia de predicto interdicto Exitu, etc. Hoc est, de accepto et expenso, Gall. Recette et miss. Commisso, data Gulielmo Hemerii 16 ann. 1483, ex Scholis D. de S. Quintino: *Ac de eadem summa compotum teneatis ac facias intratum fideler atque probe, pariterque et Exiitum.**

* 5. **EXITUS**. Vectigal pro evehendis meribus, ex aliquo loco. Gall. *Droit d'issue, vel de sortie.* Diploma Lotharii II. Imp. pro Wibaldo Abb. Stabulensi ann. 1137. apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 93. *Nullum pontificum, nullum transiit vel Exiitum, nullum denique terrae aquae vectigal persolvant.* In quibusdam Consuetudinibus mancipiibus Francicis *Droit d'issue*, idem sunt quod *Laudima*, Gall. *Lods et rentes*, aliave similia que subditum dominis feudalibus debet excolvere, cum fundum emunt, vendunt, aliave ratione comparant vel alienant. Hac notione accipitur in Consuetudinibus Aquarum Tarbellicarum tit. 9. art. 19. 20. 22. 27. 28. 34. 38. Balone tit. 5. art. 42. Sed in Consuetud. Hedenensis art. 4. *Droit d'issue* de eo dicitur, quod dominus percipit, cum quid e sua in alienum jurisdictioem transfertur de quoque etiam dicta mentione in Consuetud. S. Pauli in pago Atrebato. Vide Glossarium de Louviers voce *Issue*.

* 6. **EXITUS**, pro *Exercitus*, si falor, Expeditus militaris. Charta commun. Rotomag. ann. 1294. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 675. art. 27. *Si communa precepto domini regis vel justiti sue debeat exiitum facere, major et exercitus providebunt quas statim remansuras ad urbem Balhomagensis custodiendam; et qui post horam nominatam exirendi, inventus fuerit in dicta ciuitate... erit in misericordia domini regis, et in misericordia communie de domo sua prosterenda, vel de centum solidis, et domum non habentem.*

* 7. **EXITUS**. Actus, factum. Lit. remiss. ann. 1376 in Reg. 110. Chartoph. reg. ch. 150. *Dicitur Johannes de la Treille fit longe tempore et continuo ante mortem suam homine insensu, capitulo, quasi furioso, et faciebat Exiitum furioso.*

* **EXITUS**. Fons. Ad eo dicitur, si bene coniecto, qui deserit forum seu jurisdictiōnem legitimū domini, ut *exitus* seu transiit in alienam. Charta Roberti Comitis Melienti. tom. 4. Hist. Harcur. pag. 213. *Similes vel alias et quicunque aliquando contacterit castrum vel Exiitum fortis, capturatur, et donec inde nobis satisficerit, teneantur foeda*

* **EXITUS MENSIS**. In veteribus Instrumentis non semel occurruunt, haec voces *Intratus* et *Exiitum mensis*, ad quarum notionem observandum a majoribus nostris menses in duas aquas partes divisos fuisse. Prioris partis, quam *Intratum* vocabant, dies naturali ordine numerabant, ita ut prima dies mensis esset prima *Intratum mensis*, siveque per-

gebant usque ad diem 15. Posterioris vero partis seu *Exiitum* dies ordine retrogradi, ut Romani Kalendas numerabant: Ultima igitur dies mensis erat prima *Exiitum mensis*, penultima secunda et sic de ceteris. Lapis marmoreus in clauso B. M. Devarata: *Anno Domini MCCCCXXXIII, tertio die Exiitum mensis iuli obit dominica Ancelina soror domini Petri de Castro nro pro qua fil Officium, etc. Charta ex Archivis ejusdem Monasterii. Et fuit actum hoc septimo die Exiitum mensis januarii, Philippo Rege Francorum et Petro Episcopo Tholosano anno ab Incarnatione Domini MCCCCIII.* [¶ Vide Mensis intrata.]

Exiitum Placiti. Jo. Fortescue de Laude Legum Angliae cap. 20. *Materies facti, quam legia Anglia perit. Exiitum placiti appellantur... veritas per leges civiles testium depositione probari debet, is quia duo testes idonei sufficiunt; sed per Legem Angliae veritas illa non nisi 12 hominem de vicineto, ubi factum ius iudicandi supponitur, sacramento, judicii constare poterit.* Addit. cap. 26.

* **EXITUS VILLE**. Quod Majori et Juratis alicuius villa solvere debebat Burgenis, qui in aliam migrabat villam suam urbem opidumne Arrestum. Parlement. ann. 1296. relatum apud de Lauviers tom. I. Ordinat. Reg. pag. 315. Petebant Major et iurati Compendi contra Johannem le Riche. *Burgensem modo Corbiensem, quod cum ipse fuissest et adhuc esse Burgensem suis, nec unquam ei solviisse Exiitum ville, solveret ex talibus acut et alii Burgenses dicta villa, vel saltem Exiitum ville et parte deinceps villa eius reddiderunt. Et ad hoc petebant per Curiam eum compelli. Quod factum est, ut in sequentibus habetur. Hoc autem parlamenti judicium consonum est Edictio Philippi Pulerti ann. 1287. n. 6. ibidem: Item, il est ordene que se aucuns, ne aucuns reu, la Bourgeoise, ou à recevoir en la fourme dessusdicta, s'estoit partis ou partoit de cy en avant, d'aucuns heu, ou d'aucuns Commune, il poyera faites, les frez de la ville, de tout comme il fut tailles, ougite sur li, ou tout qu'il fut reu; et arrever commun Bourgeoise à l'autre ville, dont il avoit reuise la Bourgeoise, ou partie de dote pour Yesse des villes. Vide Gabelle Emigrationis.*

* **EXIVELLARI**. Vide Axivellar. [Fr.]

EXIUS. Exiitum. Tabularium Bellioense num. 130: *Cum terra et pratis et cum ipsis brotis, cum Exiis, et regressis. Utur Occurrit ibi plures. Ita in formula 28. ex Baluzianis. Alio Chartere ejusdem Tabularium habent vulgo *Exiitibus*. [Char] Tabularium Atpensis Ecclesiæ. Instrumentum Ecclesiæ Ruthen. tom. 1. Gall. Christ. pag. 53. col. 2: *Cum curtes et hortos, cum Exiis et ingressis et regressis. Cum Exiis et regressis, in Donatione ann. 810 inter Instrum. tom. I. novæ Hist. Octimane col. 88. Cun Exiis et ingressis. In Charta ann. 922. Marca Hispan. col. 412. Cun Exiis et regressis. Ibid. col. 819. ex Charta ann. 888. Vide ibid. col. 828. Acta SS. Martini tom. 3. pag. 719. Chartam ann. 825. tom. 4. Gall. Chr. Instrum. col. 265. 266. etc.] Vide Exiitum. EXLEGALITAS. EXLEGARE. Vide Exlex.**

* **EXLEX**. Alterius legis, seu Religionis, qui extra legem est. Gloss. Lat. MS. Reg: *Exlex, extra legem.* Fulcherius Carnot. lib. 1. Hist. Hispan. ap. 11. de Christianis. *Cum circumspecti intercesserint, confessio cum fonte Exlegibus concubuerunt plures ex eis.* [Charta Theobaldi Episc. Ambian. de compositione inter Bernardum de Morelio et

homines ejusdem ville: *Si quis aliquem verbu[m] contumelioso Exlegem nominaverit, decem solidos pro lega Domino debet.*)

* **EXLEX**. Qui beneficio legis privat, adeo ut lega agere non valeat. [Bartholus in Glossario ex Hist. Palast. Fulcheri: Exlex, Excommunicatus, is ad quem nec divini, nec humani iuriis quicquam pertinet.] Leges Edwardi Confess. cap. 19: *Pueri vero qui ante malefactum fuerint nati vel generati, non erunt Exleges pro malefacto post generationes serum peccato.* Addit. cap. 37. Continuator Florentii Wigorn. ann. 1127: *Clericus ab ordine deponatur, laicus vero Exlex et excommunicatus habeatur.* Ordericus Vital. lib. 10. pag. 327: *Abus a me ut credam quod bonus Miles violer fidem suam; quod si fecerit, omni tempore velut Exlex despiciabilis erit.* Charta anni 1240. in Tabulario Campan. Biblioth. Regis fol. 385: *Si quis dixerit aliquem Exlegem, vel aliquid quod sit equivalentis tali convictio, 5. sol. redet Dominis, et Majori 6. den. Bracton. lib. 3. tr. 2. cap. 11. § 1: Si infra tempus illud non venerit, pro Exlege tenetur, cum Principi non obediatur, et extinc[ione] uitigebatur, sicut ille qui est extra legem, sicut Langhelesman.* Addit. lib. 5. tr. 5. cap. 31. § 7. Apud nostros diecatabant illi *Perdre responsa en Court*, cui juri stare haud liberat, aut cuius testimonium in iure nullum erat. Occurrunt saepe haec formula apud Petrum de Fontanis.

EXLEGARE. Exlegem facere, beneficio legis exire. Matth. Westmonast. ann. 1029: *Rex Anglorum Crudo... apud Orosiensem Concilium congregato Ethelwardum Duxem ibi Exlegavit.* Vide eundem ann. 1021. Occurrunt passim apud Scriptores Anglo. Inglat. 1066. 1070. Simonem Dunelm. de Gestis angl. ann. 1017. 1032. 1063. 1068. 1065. 1074. etc.

EXLEGALITAS. Calumniari de Exlegitate. In Legibus Edw. Confess. cap. 38. dicitur is qui postulatur, vel accusatur tanquam Exlex. [Chronicon S. Trudonis apud Acher. tom. 7. Specill. pag. 421: *Pars maxima de illa Uniponis conjurata factio, adhuc tunc truncas manus portantes in signum damnationis et Exlegalitatis sue, hoc est, si bene interpretari, factorum contra legem, facinorum, et malefactorum.* Vide Exlex 8.]

* **EXLEX**. Factum contra legem, injuria, maleficio, delictum. Charta anni 1228. in Tabulario Ecclesiæ Ambian. Ch. 271: *Ego Petrus Major de Fontanis... noscum facio quod cum propter multiplices iniurias, Exleges, et damna que irrogavimus Capitulo Ambian. etc.*

Desleel, in Vita. S. Ludov. edit. reg. pag. 381: *Il disoit que li jugement de sa court estoit fau: et Desleel. Escalavorgement, eadem acceptance, in Vit. SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol. 76. v. cap. 1: Car la Incarnation n'estoit mie faite tant seulement: pour la reparation de l'humain Escalavorgement etc.* Unde Escalavorgans, Perditus et dissolutus, vulgo *Liberini*, ibid. fol. 187. r. cap. 2: *Una Escoulers, qui estoit avant vain et Escalavorgans, fit faire chaste et confite.*

* **EXLATORES**. Nebulones, iidem quod Holerii, de quibus in voce *Holler* 1. qd. *Explorantes rectius editum tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 499.*

* **EXMELLARE**. Scalpellum vel lanceola quibus inciditur cutis. Ita Glossa MSS. ad illud Alexandri Iatrosophistæ lib. 1. Passion. Scarificantes venas cum acuto Exmellari.

EXMEMBRARE. Mutilare. Ratherineus Veron. Epist. ad Joannem II. Papam, apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 249: *Affectione amicabilis causa constitutum, melius actum esse, ut secederem, quam Milionis deinde Exmembrare, aut interfrater. Vide Exmembrare.*

EXMEMBRARE. In Capitulis Caroli C. tit. 51. [¶] Edict. Plist. ann. 864 § 18. est murius, seu parum reddere vel purgare. Id necesse requireretur in denariis, ut puro etiam amictu, et non mixto, et peneam, seu legitimam pondus haberent. Synodus Francorum. cap. 5: *De denariis, si mero etiam argento, et pleniori pensassent. Le Roman de Parise la Duchesse MS.*

Et uox rei erat, et l'argens Esmerre.

Vide *Murus, [¶] et supra Esmerre.*

EXMETATE. Metas ponere. Charta Andr. reg. Hungar. ann. 1314. inter Probat. tom. 2. Annal. Premonst. col. 19: *Predicata igitur syris et pratum a duabus pritaldis nostris... sic est Exmetate. Prima meta exiit, etc. Vide supra Exmetatio.*

EXMETHODIUM, pro Odeum. Genus edificii, legebat apud Sueton. Inedit. Mediol. ann. 1475, monente L. de Montefalcio. In Diar. Ital. pag. 230. Iepsum consule.

EXMINIMA, pro Hemina. Mensura frumentaria, legitur in Obituario S. Geraldii Lemovic. fol. 2. et 30. Vide *Hemina*.

EXMINUTUARE. Pauperem facere. In Gloss. Iudit. Ugugio habet *Exminutuare*, *Desupserere, pauperem facere*. Forte. Exsupserere. Vide in hac voce.

EXMINNIARE. (Namium seu pignus auferre.) Vide *Namium*.

EXNUDIUS TERTIANA. 'Ast spiculae nudus. Nudius tertius. Supplem. Antiquarii.

* Ex Castigat. in utrumque Glossar. Et nudius tertianus.

EXOBBLIGARE. Ab obligatione liberare. Gall. *Degener*. Charta ann. 1195. apud Murator. tom. 1. Antq. Ital. med. eti col. 144: *Et si aliquid de rebus et possessionibus dictis ciuitatis Castellane... per nos aut per ipsum quondam dom. Patrum de Atteglo, vel per suos heredes et successores mole fuerit debiti obligatum, illud ex predicta summa argenti recolligere. Exobligari sub inferiori pena Promittimus.*

EXOCATACELI. Eleuterioxi, Principi Patriarche Constantinop. Officiales et Consiliarii, qui in publicis coetibus Episcopos precesserunt. Sex enumerauit Hoffmannus post. Macros fratres in Hierolexico, magnum Octonarium, magnum Sacellarium, magnum Scenophylacem, magnum Chartophylacem. Preposito parvo sacello et Procoedicum. Memorantur in actis Cone. Ficent. De vocis etymo multa multa direxerunt. Potior mihi videtur opinio Roberti Creyghton in notis ad historiam ejusd. Concilii, ubi primitivum, inquit, nomen ab initio fuit *etoxatexdi*; cuius terminatio jam corrupta est in xi:lo; vel xi:lo; a barbaris, et vulgo Grecorum ite, quod extra thronum Patriarche sederent, sed omnino primi et proximi: et *xatexdi*, Residentarios significat a *xan* et *xall*, sedes, domuncula. Asserit idem Scriptor ibidem Exocatacelos quinaria numerum nunquam supersisse. Hunc, si cupis, consule. [¶] Vide *Glossar. med. Graecit. in hac voce, col. 400. sec. et ppem. col. 71.]*

* 1. **EXOCULARE.** Occupationibus libерare. Ugugio: *Exoccupare, expedire*. Joannes Sarisber. lib. 1. Polit. cap. 4:

*Si majoribus, (Magistratibus) quod quidem rerum est, eos Exoccupari contigerit. Lambertus in Vita S. Heriberti Archiep. Colon. n. 12: *Laborabat Exoccupari ultor curia vita huius. Hinc Exoccupatus, ab occupationibus liber, otiosus: qua voce utuntur passim Scriptores, idem Sarisber. lib. 1. Polit. cap. 8. Philippus Eystensis. Episc. in Vita S. Willibaldi cap. 85. Vita S. Henrici Imp. cap. 29. Gerardus abb. Silive major. in Vita S. Adelardi cap. 4. 5. Regula S. Benedicti. cap. 5. Petrus Venerab. lib. 1. Epist. 24. Hugo Flaviniacensis in Chron. pag. 248. Liber. usum Cisterciens. cap. 87. etc.**

Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884: *Exoccupare, desiver, desier.*

2. **EXOCULARE.** De possessione deliri, occupantem et possessorem expellere. Veteris Charta sub Henrico I. Rege. Tabular. Dervensis Monasterii: *Et adhuc promisi... quandoem ad datum Ecclesiastum, si eam posset aliquo modo Exoccupare nisi Milibus. Quibus scilicet interfectis era. Radulphus de Dicto n. 1108: *Milibus patrii concursum ad Exoccupandum ponem, milites filii a ponte repelluntur. Chronicus cum Andreo pag. 373: *Milibus concursum ad Exoccupandum ponem, quiem occupatus fuerat ab hostibus.***

* **EXOCERARIAE, pro Exocerare.** Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Descursear. Pro. Discutire. Exo censes cambaries verba dicere.*

* **EXOCHEAS.** Gr. *Etoxēc*. Tuberculatum in aro gentium. S. Aug. epist. 149. edit. 1576: *Corpus autem in lecto sum. Nec ambulare essem, nec caro, nec sedere possum, rhaegado vel Exocheas doles et tunere. Vide Martin. Lexic. in hac voce.*

EXOCIONITE. In Historia Ecclesiastica Anastasii Bibliothecarii. Annal. dicti quod Constantinopol in loco Exocionto dicto conventus suos agerent, ut pluribus probamus in Constantinopolis Caristiana.

1. **EXOCULARE.** Oculos evellere, excareare, in Chronicis Uspergeni. in Philippo Imp. in Statutis Venetor. lib. 6. cap. 79. etc. Plautus in Rudente:

Vos aido, ubi ego laereo vobis, si non ei caput Exocula.

Quod mortua iudeo, item ego vos virgines concubines.

Willemius Brito libro 5. Philipidos:

Exocleter quis, etc.

Charta ann. 1266: *Dicit Vicarius debet tenetur, per se vel per alium, suspender, et Exoculare, amputare membra, sustigare condemnatos cum suis expensis... debet cogere homines in cavalcatione, et dictos homines cadellare (alias capellare) per se vel per alium idoneum in causam jam dicti Domini (de Salve)... debet amputare castrum de dicta vicaria pro jam dicto Domino, quando sibi reduntur a vanellis, et vanillum in jam dictis castris dicti Domini ponere. Et quando dictus Dominus habet guerram, debet dicere et precipere vanellis dictorum castrorum, ut recte dicti dominii, quod dicta castra muniant, et fideliter custodian secundum morem terrae. Occurrit etiam apud Joannem de Parisis de Potestate Regia et Papali cap. 22. et apud silos.*

2. **EXOCULARE.** Oculis seu conspicuul subducere, abscondere. Vita B. Ursuline. Parmensis. Aprial. tom. 1. pag. 727: *Jejunia, disciplinas, orationes... omni sollicitudine et prudentia exquisita Exoculare intendebat.*

EXODIUM, EXODIARIUS. Jo. de Janua:

Exodium, initium castellorum. Hinc Exodiarius, praesens, qui castum incipit ante aliis. Note Tyronis pag. 176

Exodium, Exodiarius. Veteris Inscriptio Roma 637. 1: Sum vicius ipso factus a te Consule Vero patre, non semel, sed amplius, cuius libertatem dicit Exodiarius.

[Glossar. Sangerman. n. 60: Exodiarius, in mimis est turpitudine inservit.

Hac quoque, voce usus est Ammannus lib. 90. cap. 4. Exodiarius, Actor Exodi, seu qui fabulum afferit Exodi.

Est autem Exodium Isidore in Glossa, Cantio in theatris ludicra et acerbitate, versibus intermixta quae quod penitus extra fabulam esset, nomen accepit. Hac notatione Exodi vocabulum usurparunt Suetonius et Livius. Veteres silt pre exire vel sine culsum quicunque rei acceptarent. Festus: Exodium, Extitum. Nonius: Exodium est finis, a Graeco translatum, quasi Ita sic dicit, id est, contra viam. Varr. tractatu rapu dicit. Secundum cum in vinculis publicis esset, et iam bibisset xerxes in Exadio vita. Idem xerxes Mevirov. Quod corpora modo in via narrare, ut ad Exodium ducas. Hinc]

Gracis recentioribus itib; Exequias sonat, ut observat Meurinus, ex Glossa.

Gr. Lat.: Etib; Exequias. Etib; ritus exequiarum, in Eucholog. Etib; priuata, ultime morientium preces, in Vita S. Hesychii Thaumaturgi n. 4.

Etib; spissato; robo; vob; vespo in Synodo VI. Act. 15.

* Vide Suppl. M. Velsieri ad Amoenit. Liter. tom. 6. pag. 129. et 130.

1. **EXOMINA, EXOMINA.** Gall. Exoina, Esoina, etc. Ejuratio vadimonii. Excusare quam quis afferit, quominus juri statere possit. Vide Sunnis.

* **EXOLERARE.** Olera auferre. Vide Oleare.

1. **EXOLUTIM.** Quasi. Exsoluto timore, secure. Lupus Ferrar. Epist. 127: *Venit quia non misericordia equum, nec idem qui me Exolutum ferret, habebam. Vide Sunnis.*

EXONIUM. Etib; Substricta ac brevis tunica, circa humerum desinens. Fabius lib. 5. cap. 10: *Non possum togam pretestam sparsare, cum Exonium puluum videam. Ita emendat vir coctus pro Exordium [Tunc vili ad corporis Exonide seu cilicio circuus] in Annal. Bened. tom. 5. pag. 379. Festo Exonides sunt comicis vestitis exercitii partitur.*

* **EXOMNIARE.** Vide Exomniare.

EXOMOLOGESIS. Etib; Exomologas. Peccatorum confessio, apud S. Cyprianum Ep. 11. 18. etc. et lib. de Lapsis. Tertullianum, Pacianum Ep. 8. etc. Vide Pamphilum ad eos. Auctores, et Isid. lib. 6. cap. ult.

EXOMOLOGIA. Litania publica. Concilium Moguntinum ann. 813. can. 31:

Inter litanias et Exomologeses hoc differt, quod Exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur: litania vero indicant proper rogandum Deum, et impetrandum in aliquo misericordiam ejus.

Sed nunc, utrumque vocabulum sub una designatione habetur. Atque hac ultima notione usurpatur in Concilio Tolet.

XVII. cap. 6.

* **EXONERATIO.** Vide Stapula 1.

* **EXONERE.** Glossar. vet. ex Cod. reg.

761: *Exonaria, nascaria. Vide infra Exoria.*

EXONIA, [ut Exonia, Exuscatio, Exonaria, Exonator, Excusator, Exonum, Excusatio.] Vide in Sunnis.

* **EXOPERARI.** Absolvere, perficere.

94 : CONTRA OMNES LEGES ECCLESIASTICAS *ad* **pefatus Vulfodae pro ordinazione episcopali** *ad* **exordiatione** *et* **causa est sicut vestimentum. Cujus Exordium**, potius quam **ordinator. Aldo Lemovicus episcopus**, in ipsa ordinazione fere corruptus, in brevi moritur. Vide supra. *Exordium.*

1 EXORDINARIO, Perturbatio, Gall. *De* *ordine S. Benedictus Reg. cap. 62. Hinc* *discutuntur invidis, detractiones, animula* *tiones, dissensiones, Exordiations.*

1 EXORDIUS, pro Exordio. *Primeros* *igitur Exordii precibus instabant, in* *Vita S. Columbae Beat. Muii tom. 5.* *pag. 378.*

1 EXORIA, Exordium, Gloss. Lat. (Gall.) *Sangerman. MS. Exoria, Exoria, Noi-* *sance.*

1 EXORIARUM, Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084. *Exoris vel noscentia, naissance.*

EXORIUS, *Inmanus, Inspiriens Papias.* *Leg. Exormis.*

EXORMIS, *Inmanus*, in Gloss. Isi-*lori.*

1 EXORNAMENTUM, ut Ornamentum. *Exornamenta Temporum*, apud Ach-*erium tom. 8. Speci. pag. 289.*

EXORNARE, Nudare ornatum. *Anasta-* *sius Bibl. in S. Hadriano PP. pag. 104:* *Ecclesiæ B. Petri et Pauli Exornare* *fecit eis Sanctitas, et cuncta eorum cu-* *milia et ornatus in hanc civitatem intr-* *duxit.*

EXORQUIA, Usatice Barcinonenses

MSS. cap. 62: *Statuerunt: siquidem pre-* *dici Principes, ut Exorquia nobilium*

videlicet et Magnatum, tam Milium, *quam Burgensem, omni tempore in Prin-*

cipum potestate devenerunt, videlicet omnia

placuit legi habere vigorem. De mobilibus

vero illorum facient ipsi Exorchi quod-

cunque voluntur tam parentibus quam

Ecclesiæ, sive pro illorum animabus ea

attribuant. Cap. 98: De rebus et facilita-

tibus de pagensibus sterilibus Exorchi

illis ab hoc seculo decessis, eorum senioribus

habent partem illam, quia debentur

habere insimul filii, si ibi remansissent,

ab Exorchi processati.

ab scio an Exorchi idem sit

qui sine haerede, Gall. *Sans hoir, Exor-*

chia vero bona defuncti, cuius nullus

est haeres legitimus, proximus et direc-

tus, nullus filius nulla progenies directa.

Hic notio cum locutionis cohortis

satis, nec cum sequentibus agnoscit.

Bernardi Vicecomitis Certitate Donatio

ad Monasterium Cuxanense ann. 983.

Marchi Hisp. col. 883: *Dono... quantum*

habeo.. in honore S. Michaelis de Corone

atque infra omni vicecomitatu meo, scilicet

homicidiis, cucugis, arsinis et Exor-

chis et omni sentioratione. Charta ann.

1238: Et ostem, et cavalcatas, et sequis,

et cucuzias, et Exorquias, et homicidias,

et infestations, et arsinas, etc. Alia Ro-

geril Comitis Fuxensis ann. 1250: En-

franguimus omnes et singulos homines

de valle de Meranges et eorum protes in

perpetuum de Exorquia, intesta, arsina,

cucugia, etc. Michaeli Carbollensis In

Chron. Hisp. fol. 97: Especiallement les

enfrangui quela vene les usos et coutumes

mais: co es intestes, Exorquias, cucuzias,

etc. Voces Intestatio, Intesta et Intesties

in his locis vero Exorquia adjuncta

favere videntur, nostra Interpretationi.

Pro Exorquia, Exorquia legitur in Cucu-

gia post Cugus.

o EXOS. Exceptio, in Glossario. Gall.

Lat. ex Cod. reg. 7084.

o EXOSA Charta ann. 1118. apud Mu-

rator. tom. 8. Antiq. Ital. med. avi. col.

214: Et de bestiis, et vitulis, et porcis, et

pecoribus, et jumentis, et volatilibus, seu

qualibet ren, ferrum, argentum, seu **Exosam**, *suprascriptis hominibus de* *Tarsico usque in Bronam consuetudo fuerit* *reddendum. Vocem ab amanuensisibus* *corruptum suspicatur Cl. Editor.*

o EXOSSARE, *Ossa auferre vel extrahere.*

Item pro Debilitate vel infirmitate: ossa

enim sunt solidamenta corporis et robur.

Glossar. Bibl. Ms. anonymi. Aliud Galj.

Latt. ex Cod. reg. 7084: Afebit, Exossatus.

EXOSSATUS AGENS, *sine ossibus, i. lapi-*

dae, Papias. [Epistola Baldrici ad Mo-

nachos Biscam., apud Mabil. tom. 5.

Annal. Bened. pag. 523: Insti paulisper

Agris Exosandis, oteri plantandis, etc.]

EXOTICUS, *Otidibus, in Glossis Arabicis*

Latinis.

1 EXOVARI, EXOVARIUM, DOS, GALL.

Pactum matrimonii inter Arnaldum

de Castro-Bono Vicecomitem et Elie-

dam de Cardona ann. 1206: Collect. Am-

pliss. tom. 1. Col. 1071: Et concedo pre-

dictos decem milia solidorum suis do-

litis Exovar, et illa decem milia solidorum

suoi sponzalit, ut habeat super om-

nium meum honorem, quem ego haberet, vel

habere debeo in Constatia Ceritania.

Ibidem col. 1070, in Charta Eusebii Grandi

Comitis Urzellanensis. *Convenimus Arnaldo de Castro-Bono Vicecomiti dare*

Eliebam de Cardona neptum nostrum in uxorem, et cum illa in Exovario decem

milia solidorum Barcinonensis, etc.

1 EXOUCONTI, Ari sectatores sicuti, qui

doceunt Filium Dei in se, vix ovt, i.e. ex nullis substantiis factum esse.

1 EXPAALTARE CANEM, ut infra Expe-

ditare. Nullus dominicus Canes Abbatis

et monachorum Expaaltari cogat, apud

Th. Blount in Nomolexico.

1 EXPACTIO, Pactio, in Charta Bolko-

Nisi Ducis Silesia pro Rege Bohemie

ann. 1387 apud Ludewig. tom. 5. pag. 615.

* **EXPALIDUS** (Valde pallidus. Ter-

tuli. Resur. carn. 57. Corpus frigidum

et Expalidum.)

1 EXPALITUM, EXPALITUM. Charta Gau-

frei Ducus Aquitaniae ann. 1076, apud

Besilium pag. 475: Cuncta etiam que

egomet ad praesens dono, scilicet quantum

ex meis silvis necesse fuerit, tam Ecclesie,

quam officinis, excepto Expalito, vel ea

qua illa fideli de casamentis ad me per-

tinentibus dedere, etc. Alia Willelmus Iu-

cipriani Pictavensis: Dono et concedo...

omnes consuetudines meas que erant in

obedientia nomine Exoletia, videlicet pre-

posturam et bannum, et uchan, et Ex-

palito, et hanum et frisingam, et

pulpo, et annover, et annonio, etc. [Gal-

lis alias Expalito erat mensura genitus.

Informationes Constantiopolis ann.

1153, inter Amed. Marten. tom. 1. col.

1830: Ordet alioz e y droit plusieurs

bombardes et autres instruments pour

abatre le mur, et entre les autres une

grande Bourrade de metal, tirant pierre

de neuf Expalito et quatre fois d'entour.]

[^o Vide supra Expalito.]

1 EXPALIMENTUM, von Italiani, Spal-

mamento, ex Spalmare, Ungere, naven-

re, legationis Ambassiatorum Duci-

s Andegav. ad Judicem Sardinie ann.

1378: Intravit portum Marsilia cum dicta

galea, ubi per totum diem residuum fue-

runt pro punctando et apuncamento

faciendo cum dicto Joanne Casse de naulo

et Expalimentu faciendo.

1 EXPALPO (Valde palpo, blandior,

blandiendo extorquo. Plaut. Pan. 1. 2.

144. Exora, blandire, Expalpa.]

1 EXPANCIARE, Panciam seu intestina

animatum evacuare. Stat. Taurin. ann.

1360, cap. 8 ex Cod. reg. 4622. A: Ordinaverunt quod nulla persona, sive beccarius,

sive quicunque alius, non presumat

Expanciare, sive evacuare aliquam pan-

cam seu budellas allicij bestie in ma-

cello Taurini.

1 EXPANDIOSUS. Vita S. Samsonis Epis-

copi Dolensis lib. 1. cap. 20. ii. Actus SS.

Ord. S. Bened.: Grave valde apud se

genua illud Monasterum, quippe quod

januam tunundinum et Expandoam per

patrum rat. Id est, cuius fama longe

expandiatur.

1 EXPANSALE. Joann. de Janua: Acu-

ta est etiam Expansale in quo expan-

ditur pannus, vel cutis ad faciendum per-

ganum.

1 EXPAPILLARE, Nudare, exercere ad

papillam usque. Gerardus in Vita S.

Adalhardi Abb. n. 30: Preparantur ru-

dentes impelluntur naves, et velis aucti
potentibus solvuntur anchorae; *Expal-*
tar brachia extinxuntur remiges et anthonas.
[^o Vide Festum.]

EXPARTATA. Vide *Exparta*.

EXPARTA. Epistola Incerti ad Pipinum Regem, tom. 2. Hist. Francor. pag. 664: *Quoniam vero omnis quae dicta sunt, illae* servulus noster viva voce nobis potest narrare, fuerunt quidam *Expartes*, quos et amicos habens pabulum, pectore venenosus currentes, ansiquam venissem, meam conatis sunt accusare miseriam. An ille, quoniam vulgo *Extrix* dicimus, qui ad rem certam peragendam mittuntur?

EXPARTA. Partu vacua, *Expartata*, va-
cuata. Papias. Ita etiam Isid. Gloss. [Varro lib. 2. de Rustica cap. 6: *Pecudes Exporta, Effonta*.]

EXPARTATIO. Discessus, Gallice *Depart.* Instrum. anni 1150. ex Archivo Ecclesie Massil. In portu antiquo laudamus, quod homines Ecclesia nihil tri-
buant pro applicatione et *Expartatione* na-
tivum, vel pro qualibet alia mercatura sua.
○ Nostri *Expartir*, pro Dispergere,
Dissipare. Lit. remiss. ann. 1887. in Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 309: *Les-quelz compaignons se mistrent et Epar-*
tent en plusieurs lieus pour dances et esbats en la dite feste. Altis ann. 1894. in Reg. 147. ch. 17: *Lequel de Blainville haroit son chien aux pourceaus... pour les effrayer et Expartir, afin que le supplique ne les peut avoir ne apprechender.*

○ *EXPARTIA.* Aliena. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7641. Vide *Exparti*.

EXPARTIA. *Patula aqua.* Gloss. Isid. Greverius existimat scripsisse Glossarium auctorem. *Expatia*, *Patula loca*, quod *Expartare* sit, teste Festo, *In locum paten-*
tem se dare. Vide *Scalligerum*.

○ **1. EXPATRARE.** Perpetrare. Supplim. Antiquar. *Exparavit, iniiciavit, Per-*
petravit. *Legendum in ratioc.*

○ **2. EXPATRARE.** Exhæredare, ibidem:

Expatro, *inxpivo*, *ex evovox*. Gloss. Lat. Gr. Sangerman.: *Expatrare*, *inxpi-*

x Affine est subsequenti.

EXPATRIARE. A patria recedere. Li-
bertates concessas ab Henrico D. Sollici-
tudinis ville des Ays ann. 1301. *Non*
poterit ius reclamare, nisi fuerit Expa-
tratus, vel nondum veneri ad ultimum.
Expatres ou voyageurs, in *Constitutio* N. Anna. 11. 28. Camera. III. 5. art. 9. [Leodiensi. cap. 11. *Expaies* in Voientiane. art. 22. Vide *Dispatiare*, et *Forispatiare*.]

EXPATULARE. Humerum frangere, gallice *Expauler* Gloss. Lat. Gall. San-
german. MS. *Expatulari*, *Despauler*, *c'est haster l'espaulle*.

* **EXPAUSATUS.** [Delassatus. *Vetus*. 5. Veterin. 38. *Expausatum jumentum*, h.

et quod a labore requievit.

* **EXPAVA.** [Vel potius *Expausus*. Vide supra *Expausus*, et mox *Expaevus*.] An-
imalia aberrantia, quorum dominus ignoratur, queque proinde sunt juris homini principis locorum, ubi aberrant. Privilegium Philipp. Regis Frane, in altero Chartulario Monasterii S. Quintini in insula pag. 60. *Bona mobilia et immobilia in districtu predicto bastardo-*
rum, Expavorum, extraneorum non seu cuba-
norum, que ad casum extraherere perti-
nent. Vide *Expava*.

* **EXPAVEYUS.** Alienigena, extraneus, qui dimisso proprio domicilio, alio mi-
grat, ibique sedes fitgit, idem qui supra *Expausus*. Charta ann. 1317. in Reg. 64. Chartoph. reg. fol. 14. bis v.: *Hugo de*
Sargueus et Odardus... constituti sunt
collectores manuum mortuarum, foris-

maritagorum hominum et feminarum,
albenorum, bastardorum, Expaveyorum
in toto comitatu Campania.

* **EXPECIFICATIO.** Gall. *Specification*, Specialis declaratio, expressa rei desi-
gnatio. Charta Aymerici Archipresby-
teri de Luxiaco ann. 1278. apud Stephano-
nium tom. 3. Antiqui. Pictav. MSS.
pag. 899: *Et ressercitos dicto domino*
Abbatis et ejus successoribus, vel monaldo
suo ea et eas ad simplex dictum suum
sine aliqua taxatione judicis et sine illa
probatione, declaratione, cognicione cuius
Expectacionis, et sine oppositione aliquo
facti vel juris ad iudicem, vel coram altero
*facienda. Vide *Specificatio*.*

EXPECTABILIS. *EXPECTATUS*, Ex-
imus, illustris. Prudentius contra Sym-
machum lib. 2:

Imputat altitudo virgo Expectabilis urbi.

Vita MS. S. Magnobedi Episc. Andegav.
cap. 40: *Secundum humanae propaginis*
genealogiam Expectabiles. Vita S. Wi-
nocii cap. 1: *Genera quidam expectabiles,*
et vita probabiles. Occurrunt præterea in

Vita B. Mariani Abb. Ratisc. cap. 2 et in
Chronico Mo asterii Cawensis apud
Ughellum. tom. 7. pag. 512. Sic *Expecta-*
tum pro *specieatum* dixisse Symmachum
lib. 2. Epist. 79. observat Juretus. Adde
Epist. 20. Inter Francas. tom. 1. Hist.
Franc. Gloss. Gr. Lat. *Ippotrophus,*
Opinatio, Expectatus.

* **EXPECTACULUM.** Spectaculum, in Appendice ad Agnellii Librum Pontif. apud Mirator. tom. 2. pag. 196. col. 1. et in Vita S. Eparclii Confess. Juli
tom. 1. pag. 115.

* **EXPECTANTES.** Stat. Ardaciens. ann.
1583. cap. 58 apud Kalm. Duell. tom. 12.
Miscell. pag. 125: *De electione Expectan-*

tum item quando nova fieri debet electio
canonicorum ipsius ecclesie, qui dicuntur
Expectantes.

* **EXPECTANTIA**, pro *Expectatio*, in Spec-
culo Saxon. lib. 1. art. 38.

EXPECTARE pro *Spetare*, occurrit non semel apud Innocentium Gromaticum
lib. 2. cap. 256. [Itinerarium tom. 8. pag.
578: *Hec Historia. Expectat nos, et ope-*

du quidam debet facere, in Scismatico edito
ad calcem Joannis Abenic. de Off. Eccl.
edit. 372. edit. 1670.] [^{co} Vide alia in
Expectare.

* **EXPECTARE.** *Jus SCUM*, dicebatur
actor qui citatum reum per tres dies
separatum indicatis usque ad finem judi-
cii stans expectabat, causamque ita jure
obtinebat. Vide Sentent. Sigismund. reg.
ann. 1431. apud Halltaus. in Glossar. Ger-
man. voce *Erstehen sein Recht*, col. 40.

* **EXPECTATIO.** Contemplatio, Gall.

Consideration. Charta Conani ducis Brit.
ex Bibl. S. Germ. Prat. *Notum sis nobis*
omnibus me dedisse. Alano Rupho meo
militi pro servitu suo in *Expectatione sui*
variorum. Vide *Expectare*.

* **EXPECTATIO MARIE.** Vide *Festum*

Expectationis, Hedonias *Expectationis* est que festum Pentecostes præcedit.

* **EXPECTATIVA.** Specie succendi in feudum vacaturum. Vide *Vet. Auctor.* de Ben. lib. 1. cap. 27.

* **EXPECTATIVE GRATIAE.** Canonisticus
sunt quibus designantur successores
præbendorum ante horum obitum:
quod ne fieret concilia non semel provi-
derunt. Vide Decretal. Gregor. IX. lib.
8. tit. 5. cap. 19. Concil. Trident. Sess.
24. cap. 19. et Marcian. de Concord. lib.
6. cap. 9. sect. 4. Formula *Expectativa-*

rum Gratiarum a sede Romana conserva-

rum existant apud Würdtwein, in

Subsid. Diplom. tom. 5. pag. 2. sqq.

EXPECTORARE. Excolere, armaculum
a pectori removers. Uguilio et Jo. de Ja-
nua. [Festus habet: *Expectorari, Expec-*
torare sicut. Ennius apud Ciceronem Tus-
cul. 4. 8: *Tum pavor sapientiam mali*
omnem ex animo Expectorari. Verbum illud, ut antiquum nimis repudiat Fa-
bius 8. 8. Non semel utitur Accius apud Nonium, idemque est quod e pectori
educere. Hac quoque notione accipitur in Actis SS. Mail tom. 7. pag. 276. ubi
de S. Ildeberto. Gerardus Silve-majoris
Abbas in Vita S. Adelardi n. 21: *Tandem*
vix Dei inter eos medius caducator deam-
bus, id est, suadet, ex pectori, ex
animo. Expectoratus affectus, Amor e
pectore ejactus, in Concilio Ilerdensi in-
ter Hispana tom. 2. pag. 284.]

* **EXPECTORATUS.** Dicitur de ueste a
superiori parte plus *equo* aperta. Stat.
synod. Ms. eccl. Carnot. ann. 1588: *Principium uestes clericorum, maxime in*
sacris constitutorum, esse falares, non
Expectoratas, non frontiales, non parti-
tas, sed clausas undecimque a collo desu-
*per. Vide *Expectoratus*.*

* **EXPECTOLATI.** Servi peculio privati.
Amath.

* **EXPEDENDUS.** pro *Expectendus*, in
Privilegio ann. 698. apud Felibianum
Hist. San-Dionys. pag. xvii.

* **EXPEDIBILE.** Quod expedit. *Aptum*
nobis et Expedibile visum est, etc.
Concilium Tolet. IX.

* **EXPEDICATUS.** Cui pedes fuer-
amputati. Codex Legum Norman. ca.
28. apud Ludewig. tom. 7 pag. 196: *Tri-*
pticliter autem dampnatur homines,
prout vita mortis hoc requirunt: aut per
corporis destructionem, ut de suspensi-
incensis, suffocatis, cecisis, mancatis, Ex-
pedicatis.

* *Textus Gallicus ex Cod. reg. 4651.*
habet: *Comme de ceux qui sont pendus,*
ou are, ou ensouls, ou qui ont les yeux
crevés, ou les poings on les pieds coupés.
Vide *Expedicatus*.

* **EXPEDICARE.** SE. Pediculos ex-
mire, Gall. *Seponitare.* Consuet. Mas-
carum. reguli. Pleniped. dico. Bitur.

Illud tempore quod non *prædandum, dormi-*

rium et pendendum, licet culicibus super

lectuam, non stare et legere, vel se Expe-

dicare, vel pannos suis consuere.

* **EXPEDIENTIA.** Res expediens. Lit-
terae missales a Rego Stellio ad Impera-
torem, apud Iudeus. tom. 5 pag. 475: *Maxime*
qui a communis exigebat decentia et
Expedientia suadebat, quod reformata
...orumque caritas ad polius incrementa
proficeret, et turbations olim exortis reli-
quias dispositiva sinceritate deleret.

* **EXPEDIMENTUM.** Impedimentum,
sarcina, Bagage. Epistola S. Thome
Canturi. Archip. apud Baron. ann.
1167: *Dicit se non habens (litoris) pre-*

manibus, quia miserat eam cum Expedi-

mento suo usque Wintoniam.

* **EXPEDIOSE.** Expedite, prompte, com-
pendiose. Vita S. Alcadri Abb. Geme-
ticensis cap. 11. apud Mabillonum: *Qui misi fuerant eam cum Expedi-*

mento suo usque Wintoniam.

* **EXPEDIRE.** Dominum, seu domi-
num alienus dimittere, homagio domi-
ni renuntiare. Vitis Episc. Oscensis.
pag. 782: *Per quem Forum habes, quo*
*modo potest Infans ex Expedi-*re* a Do-*

mino Regi, distingue bene et fiducia et
concordia debet recipere et custodire

fideliter, sicut dominus naturalis; que

Expeditione facta, potest cum alio, vel

alius, guerram Regi facere, salvo quod

non potest ignem in terra Regis apponere: et si ad campalem bellum cum aliquibus venerari contra Regem, debet transire in adjutorium Regis cum equo, et armis, ut in dicto Foro, etc. Infra: Expeditus de usucaria non remaneat in Regno, nec in servitoria Regis, et quacumque pars tanta se Expediri, et constitutum beneficium Regis propositio illa annuit et remittitur. Vnde Foros Regni Aragon. lib. 7. tit. de Expeditione Infantorum. Observantias Regni Aragon. lib. 6. de Expeditione Infantorum § 8. tit. de Privilieg. Mill. f. 16. et Michaelen del Molino in Reperiorio f. 22.

2. EXPEDIRE. Mittere, legare: dicimus, Expedier, un message. Primum Testamentum Widrati Abb. Flavii apud Mabillonum: *Quod vero Deus avertat, ne ibidem sanctus ordo tepecat, potestas maneat Monachis ibidem habitantibus, ad usum de sanctis Monasteriis Expedire, et per sorum salubre consilium eorum regulam emendare.*

3. EXPEDIRE. Destinare, proponere accingere. Charta ann. 1222 apud Schwart. in Hist. finium princip. Rug. pag. 223: *Item burgenses qui se ad petendum mare Expedierint, pro sua libera velificabunt voluntate et commendo nostro.*

4. EXPEDITAMENTUM. Vectigal, tributum, quo persoluti quis Expeditus dicitur. *Pactum inter Januens et march. de Carreto ann. 1292. tom. 4. Cod. Ital. diplom. col. 1920: Quod in navigando, redeundo, veniendo facient sicut Januenses.... et quod Expeditamenta solvent, sicut et quantum solvent Januenses.*

5. EXPEDITARE. CANEM, vox Forestaria familiaris: Canum pedes quodammodo mutilare. Legibus enim forestarum cautum erat, ut accularum, atque adeo ipsorum Forestariorum canes Expeditarentur, ne cervos aut leporis regios venarentur, et ut ad feras insequentes minus essent pernices. Fiebat autem Expeditorum canum duobus modis, scilicet abscissione trium ocellorum, seu unguilium pedis anterioris, puta juxta ipsam cutem, vel excisione montis pedis; quem Peltoiam vocant. Tenerunt qui in forestis degunt, molossos et maiores omnes canes sic habere expeditos sub pena 3. solid. 4. den. Regi pendendrum: renovandaque est expeditatio quolibet triennio, iuxta Legem Joannis Regis Angl. pag. 180. et Edw. 1. de Forestis, quae exstat apud Matth. Paris ann. 1292. *Primum in libertate. Eccles. Anglic. tom. 3. pag. 843. Referat Manodus cap. 16. ¶ 12. Expeditorum istam inventiam fuisse ab Henrico II. Rege Angl. vocabulique initium dedisse. In Assisia de Woodstock art. 6. Sed modum hunc de cohimbendis canibus longe esse antiquiore constat ex Legibus Canuti Regis de Foresta cap. 31. et 32. ubi eam *Expeditationem, genuincisionem* appellat, Anglice vero *Horing*. Illius preterea mentio est in Legibus Henrici I. cap. 17. ubi misera canum Expeditatio dicitur. Sed et de eodem Henrico sic Ordericus Vitalis lib. 11. pag. 828: *Omnis feracum venationem totius Angliae sibi peculiarem vendicavit. Pedes etiam canum qui in vicinio silvarum morabantur, ex parte praecidi fecit, et vix paucis nobilioribus ac familiaribus privilegiis in propriis salubribus venandi permisit. Meminit denique expeditionis canum idem Matth. Paris. ann. 1225. pag. 224. et Charta Henrici III. Regis Angl. tom. 2. Monast. Angl. pag. 661: Sint in perpetuum quieti de rectis Swengotorum, et omnium**

*aliorum placitorum forestis, et de Expeditamentis canum, et de omnibus summisionibus, placitis, querelis... ad forestas et viridianas pertinentibus. Expeditatis canibus opponuntur qui integras pedes habent. Idem Monasticum Angl. tom. 2. pag. 165: *Habebunt etiam tandem Canonici ad predictas vaccarias quatuor canes cum integris pedibus, duos ad canum, et duos ad alteram, solitus noctibus, et ligatos diobus: qui si inventi fuerint soliti a prima hora diei usque ad vesperam, pastores coram erunt in forestis dominii, et canis in misericordia ejus. Charta Hugois Episcop. Danielensis in eodem Monastico tom. 3. pag. 92: Et pasturam ad dominum eorum. quae habebunt undique in eadem: et pedes canorum non sint ibi, neque ad wachearum de Werdale truncata: sed pastores dicunt soliti a prima hora diei usque ad vesperam, pastores coram erunt in forestis dominii, et canis in misericordia ejus.**

Charta Hugois Episcop. Danielensis in eodem Monastico tom. 3. pag. 92: Et pasturam ad dominum eorum. quae habebunt undique in eadem: et pedes canorum non sint ibi, neque ad wachearum de Werdale truncata: sed pastores dicunt soliti a prima hora diei usque ad vesperam, pastores coram erunt in forestis dominii, et canis in misericordia ejus. Charta Hugois Episcop. Danielensis in eodem Monastico tom. 3. pag. 92: Et pasturam ad dominum eorum. quae habebunt undique in eadem: et pedes canorum non sint ibi, neque ad wachearum de Werdale truncata: sed pastores dicunt soliti a prima hora diei usque ad vesperam, pastores coram erunt in forestis dominii, et canis in misericordia ejus. Charta Hugois Episcop. Danielensis in eodem Monastico tom. 3. pag. 92: Et pasturam ad dominum eorum. quae habebunt undique in eadem: et pedes canorum non sint ibi, neque ad wachearum de Werdale truncata: sed pastores dicunt soliti a prima hora diei usque ad vesperam, pastores coram erunt in forestis dominii, et canis in misericordia ejus.

6. EXPEDITO. Distributio. Faciendo Expeditionem, dictarum forestarum (Monachis) in Litteris anni 1383. ex Regesto. 2. Charophylachi Reg. Ch. 155.

7. EXPEDITIO. Solutio, pecunia, rei aliquaj commode applicanda, numeratio, traditio. Lit. ann. 1397. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 65: *Ita quod predictum forenorum sumnum, pro predictis castri concessam, in Expeditione reali dictorum castrorum et in defensione patrie, et non in alio usus, solvere tenantur, nec alias solutiones vel Expeditiones monete levandas... facere possunt, nisi de consilio eligendorum a subditis, cum auctoritate nostri gubernatoria.*

8. EXPEDITIO CAUSARUM. Promulgatio decursus causarum ex judicis ordine. Gall. *Promulgation des rôles*. Littera Johannis Franc. Regis ann. 1363. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 659: *Precipuus et per Curiam nostram precipi volumus et injungi omnibus actibus, quod ex quo publicatum fuerit Expeditionem causarum aliquaj Propositio, Raulivie, etc.*

9. EXPEDITIONALES SERVI, quibus in expeditibus uti solebant domini, in Lega Burgund. tit. 10. § 1: *Si quis serum natione barbarum occiderit, lectum, ministerialem, sive Expeditionalem, solum inferat.*

10. EXPEDITIONALITER. Armata manu, cum exercitu. Vita Ludov. Pii tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 89: *Estate vera subsequente iussu patris Ludovicus Warmiacum simpliciter, nos: Expeditionaliter venit, etc. Vido Expeditio 1.*

11. EXPEDITOR. apud Sambucum in Gloss. ad Leges Hungaricas, est Qui liberat ab onere. Unde

12. EXPEDITORIE LITERE. Quietantiales, in Jure Hungarico.

13. EXPEDITORIE. Res, Arma bellica, quibus quis in expeditiobus bellicitur. Speculum Saxonum lib. 1. art. 19: *Suevus tam rex Expeditorias, hoc est arma bellica, seu Hervegeth, quam hereditarias, non solum in septimo tollit gradu, etc. Vide art. 22. 24. lib. 3. art. 15. § 3.*

14. EXPEGATORIUM. Retis species, qua captiuntur perdices, coturnices, phasianii, etc. Describitur a Petro de Crescenzi lib. 10. de Agricult. cap. 25.

15. EXPELARE. Ital. *Spelare*. Pilos raderc, avellere. Gall. *Dépiter*, et *Peler*. Stat. Montis-reg. pag. 243: *Item statutum est quod aliqua persona non possit tenere, ponere vel Expelare coria in aqua Elleris juxta pontes ubicunque sint, per*

16. EXPEDITIO, Renuntiatio. Vide *Expedire 1.*

17. EXPEDITIO. Agendi celeritas, diligentia, Gall. *Expedition*. Littera Johannis Franc. Reg. ann. 1380. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. pag. 446: *Atamen quia ipsi mercatores et vectuarii tam in eorum Expeditiones quam aliis per nonnullos venditores surorum placiun et alios in dicto ministerio deputatos Parvus, qui ad hoc fore dicuntur minus apti, ydonei et insufficientes, super hoc sepius impediuntur, etc. Alijs ejusdem anni Littera ibid. pag. 449: In augmentatione huiusmodi numeri (venditorum minutatim placiun), sollicitiones (solutiones) et Expeditiones dictis vectuariis faciente, facilius et celerius sicut, et sic dicti mercatores et vectuarii sepius Parvus arcerentur et abinda recederent. Iis in locis agitur de expedita ac diligentia solutione.*

18. EXPEDITIO. Distributio. Faciendo Expeditionem, dictarum forestarum (Monachis) in Litteris anni 1383. ex Regesto. 2. Charophylachi Reg. Ch. 155.

19. EXPEDITIO. Solutio, pecunia, rei aliquaj commode applicanda, numeratio, traditio. Lit. ann. 1397. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 65: *Ita quod predictum forenorum sumnum, pro predictis castri concessam, in Expeditione reali dictorum castrorum et in defensione patrie, et non in alio usus, solvere tenantur, nec alias solutiones vel Expeditiones monete levandas... facere possunt, nisi de consilio eligendorum a subditis, cum auctoritate nostri gubernatoria.*

20. EXPEDITIO CAUSARUM. Promulgatio decursus causarum ex judicis ordine. Gall. *Promulgation des rôles*. Littera Johannis Franc. Regis ann. 1363. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 659: *Precipuus et per Curiam nostram precipi volumus et injungi omnibus actibus, quod ex quo publicatum fuerit Expeditionem causarum aliquaj Propositio, Raulivie, etc.*

21. EXPEDITIONALES SERVI, quibus in expeditibus uti solebant domini, in Lega Burgund. tit. 10. § 1: *Si quis serum natione barbarum occiderit, lectum, ministerialem, sive Expeditionalem, solum inferat.*

22. EXPEDITIONALITER. Armata manu, cum exercitu. Vita Ludov. Pii tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 89: *Estate vera subsequente iussu patris Ludovicus Warmiacum simpliciter, nos: Expeditionaliter venit, etc. Vido Expeditio 1.*

23. EXPEDITOR, apud Sambucum in Gloss. ad Leges Hungaricas, est Qui liberat ab onere. Unde

24. EXPEDITORIE LITERE. Quietantiales, in Jure Hungarico.

25. EXPEDITORIE. Res, Arma bellica, quibus quis in expeditiobus bellicitur. Speculum Saxonum lib. 1. art. 19: *Suevus tam rex Expeditorias, hoc est arma bellica, seu Hervegeth, quam hereditarias, non solum in septimo tollit gradu, etc. Vide art. 22. 24. lib. 3. art. 15. § 3.*

26. EXPEGATORIUM. Retis species, qua captiuntur perdices, coturnices, phasianii, etc. Describitur a Petro de Crescenzi lib. 10. de Agricult. cap. 25.

27. EXPELARE. Ital. *Spelare*. Pilos raderc, avellere. Gall. *Dépiter*, et *Peler*. Stat. Montis-reg. pag. 243: *Item statutum est quod aliqua persona non possit tenere, ponere vel Expelare coria in aqua Elleris juxta pontes ubicunque sint, per*

spatum quinque theisarum. Vide infra
Expitatus.

○ **EXPELLERE**, Compellere, Gall. Contraindre. Charta ann. 124. ex Chartul. Campan. fol. 383. v. col. 1. *Quandoque baillius Trecensis, quandoque baillius Pruvinensis, quandoque praepositus de Nogento, quandoque praepositus de Braio, quandoque praepositus Villemauri coram se nos conveniant, et etiam (i. coram) ipsi sine causa rationalibus comparent. Expellent. Expelleret, eodem sensu, quo Latinum *Expellere*, pro *Repousser*, in Lat. remiss. ann. 1450. ex Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 33. *Icellus Dupuis tura une dagne, ... et se force d'en frapper le suppliant, tel que mis la main du devant et Expella la coup. Vidi Ex-jellet.**

EXPELLEUTA, apud Julianum Antecess. Constit. 124. 16. qui in Novella Impulsor. tom. 2. part. 2. col. 388. *Ad annuaciter persolvendum argenti solidorum c. denarios Romanicos Expendibiles, et in pingui uni decimatis contum. [8 Rectus. Qui in usu est, qui expendi possit. Vide Expenditus.]*

* **EXPENDITIO**, Expense. Thomas Monachus in Actis S. Etheldredae Abb. Junii tom. 4. pag. 523. *Hoc est decem millia anguliarum, que omni anno in villa que Wellam dicitur, pro Expenditione reddundum fratibus ad virtutiam.*

1. **EXPENDITOR**. Qui expedit seu exercit. Vide locum in *Aquagangium*.

2. **EXPENDITOR**. Idem qui Dispensator, economus. Gall. *Maitre d'hôtel*. Acta B. Amadei tom. 2. Aug. pag. 582. col. 2. *Decrereunt ipsi illustrissimi principes ac impostruerunt domino Joanni Giapano, tunc ducale Expeditori et secretario, ut cibaria pro ejusdem patre et sociorum suorum necessariis convenientia ex ducale dispensa quotidie transmitteret.*

* [Fabianum magistrum dimus sive *Expenditorum* defuncti cardinalis.] (Diar. Burchard, ed. Thuausne, II. 36. an. 1493.)

1. **EXPENDITUS**, Expensus, exsolutus. Charta Edwardi III. ann. 1333. apud Rymerum tom. 4. pag. 559. col. 2. de pecunia Papa solvenda. *Prestitum cum pecunia predicta circa negotia Ducatus predicti Expendita fuisse. Rursum occurrit infra.*

1. **EXPENDIUM**, pro *Dispensatio*. Charta ann. 1152. in *Tabulario Ecclesiastico Viennensis*: *In quo respectu querre cum magno contituto demorantes, de propriis facultatibus vehemens passi sunt Expenditum* [Barthius in *Glossario ex Hist. Palest.* lib. II. c. XIV: *Nam totam terram in Expenditum miserant. Hoc est, spoliarunt et vastaverant.*]

1. 2. **EXPENDITUS**, Expensa, sumptus. Gall. *Depense*. Almonerorum de Gestis Mansfeldi et Comitiis Regum, apud Maturitorum. tom. 8. col. 610. *Solemnis, nunc destinantur, qui sibi tanquam Regi vestrum curium, ibus offerebant et impetrabant, ac ei de propriis peculis, et ciuitatum ipsarum thesauros promittentes pro Expenditio necessariis ampliores.*

* Bulla Gelas. II. PP. ann. 1119. ex Tabul. S. Andr. Avenion. *Nec clericis Avenicensibus ullo modo licet pastus, Expenditum, nec omnino aliquid commodi*

temporalis exigere. Charta ann. 1127. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 33: *Si aliquo Expenditum faciun fuerit, vel pro placitis, vel pro acquisitione honoris, faciunt illud isti predicti prepositi usque ad decem solidos.*

EXPENSARE, pro *Expendere*, usurpar. Vit. Scavola, in leg. 41. D. de Fideicom. libert. (40, 5). (Cirron. Andre. Dandali apud Murator. tom. 12. col. 497. *Et via quod si quis expensas continebat voluerat, si quando ad Regem, si forte ab eo vel aliis, non contingat. Expensare pro dicto facto Hoc est. Expensas facere. Vide mos *Expensare*.] Alias *Expensare*, pro *Compensare*, dixit Macrobius lib. I. Saturn. cap. 18.*

EXPENSAS. Liberalis, qui largas expansas facit. Lambertus Ardensis pag. 167: *Ministris, liberalis, et Expensaticus.*

* **EXPENSARE**, Expensa, sumptus facere. Gallice *Despenser*. *Expensas et custus, quos ipse Dux fecerit seu *Expensavit*, apud Lobiniellum tom. 2. Hist. Britan. col. 1300.*

* **EXPENSE**, [Impense, vehementer. Cis 5. Att. 2. o med. Cum me *Expense* e sua villa, pumquid velle, rogasset. Alii recte leg. ex Pansa villa. *Theodor. Priscian. de die a 15. Cagliacos expense desiccent.*]

* **EXPENSIO**, [actus expendendi, summus. Inpp. Valens, Gratian. et Valentian. Cod. Theod. 6. 4. 24. Ne quis semel prestitute *Expensionis* transeat modum. Symmach. 5. ep. 74. (al. 76) Cossentibus novis *Expensionibus.*]

* **EXPENSIO**, [Pondero, examino, numero. *Plaut. Pseud. 2. 2. 31. Res ratione neque heri curio, argumento accepto, *Expense*, et cui debet, dato.]*

1. **EXPENDENS**, *Exteri*. Fur, in *Glossario* Latino-Gr. Sangerman. MSS. in Supplemento Antiquariorum et apud Laurentium in Amathea.

1. **EXPERGENTIUS**, Vigilantius, diligenter. Privilegium Agricola Episc. Carrot. apud Feblem. Hist. San. Pie. MS. pag. XVI: *Licentia talera Gubernatorem elegire, qui honestis moribus sit, non generositas nobilium, sed in Dei amore *Expergentius* atque sagacis imbutum.*

* **EXPERGESCERE**, Expergescere, exercitare. *Interced corporum me mordacissimus verbis ab ineris studio *Expergescere Fratres*, apud Ardeneum in Praefat. ad Vitam B. Benedicti Anjan. num. 2.*

* **EXPERIGER**, eodem sensu, in Mirac. Ms. R. M. V. lib. I. ubi de Daemonum visione:

*Tous li pas *Experige* et arde.*

D'asme voit plus de cent mile, etc.

EXPERGIFICUS, *Etecytixis*, apud Apuleium lib. 2. Nord.

* **EXPERGO**, A somno excito. Acc. apud Non. 2. 278. *Heu vigiles properante, expigite pectora tarda sopore: exsurgite.*

* **EXPERIARI**, pro *Experiari*. Ermold. Nipellus lib. 3. vers. 151.

*Namque semel qualcumque duello his *Experiari* Cooperit, ipsi lucet et genus omne suum.*

1. **EXPERIMENTALITER**, Experimentando, experimento. Gall. *Par Experience. Experimentaliter comprobare*, in Charta Ludovici Regis Siciliae e MS. D. Brunet fol. 108. *Experimentaliter clarere*, in Charta ann. 1400. ex Schedis D. de Maizagues. *Experimentaliter cognoscere*, in Vita B. Coletz cap. 5. n. 32. et

apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 477.

EXPERIMENTARE, pro *Experiiri*. Utuntur non semel Octavius Horatianus lib. 4. *Rerum medicarum pag. 89. 90. Alexander Iatrosophista lib. 2. Passion. et alii.*

* *Nostris alias *Experimenter*, vulgo Tentier, sonder. Sermo Maurit. episc. Paris. in Circume. ex Cod. S. Virt. Paris. 4. *A icast jor solement li mauvais Creton, selon la costume des Païens, soloient faire sorceries et charmes; et por ce soleint enquerre et *Experimenter* les aventure, qui sont à avenir.**

* **EXPERIMENTATOR**, Circumforaneus pharmacoagulus, Gall. *Operateur*, alias *Exporveur*. Arest. ann. 1410. 29. Nov. in vol. II. arrestor, parlans. Paris. : *Johannes Cognati Experimentator et videntor, ex eo quod tyracam inutilitem et impotiam rendebat, etc. Lit. remiss. ann. 1409. in Reg. 163. Chartoph. reg. ch. 278. *Jean de la Tour pour jeune homme vendeur et *Exporveur* de triacle..... fait faire à son varlet son espreuve si forte, que trois ou quatre heures après icelle finira* *Exprobare*.*

EXPERIMENTATUS, Expertus, *Experimentatus* in Regula S. Fructuosi cap. 20. [et apud Murator. tom. 12. col. 454.]

* *Arest. ann. 1410. 17. Mali inter Instr. ad vit. Guill. Menag. pag. 523: *Ipun appellant, literatum, *Experimentatum*... in suum locutentem commiserat. Avoir grant *Experiment*. Multarum rerum usum habere, in Lit. Caroli VI. ann. 1402. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 519. *Acertenex...* du grand *Experiment* qu'il (le due de Bourgogne) a des besoignes de notre royaume, etc.**

* **EXPERIRE**, pro *Experiiri*. Antiq. Malaeac. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 181: *Cum vicinia hostilis exercitus *Experire*, etc. [O] Experi pro *Reperire*, in Vita S. Galli ap. Pertz. Script. tom. 2. pag. 19. lin. 41. pro *Reperiri* ibid. pag. 14. lin. 16.]*

* **EXPERITUS**, Non peritus vel valde doctus. Papias.

* *Experimentum, Prudenter, in Lit. remiss. ann. 1388. ex Reg. 135. Chartoph. reg. ch. 108: *Icellus Berout appuya tellement son coustel à la poitrine dudit experit, que s'il ne se feust *Experimentum* recule, il l'eust tué, ou mis en péril de mort.**

* **EXPERIURÔ**, [Valde Juro. Afran. apud Non. 7. 45. *Experjurabant, exercentabant se ac suos.]*

* **EXPERNARE**, Spernere, parvi testimoniare. Gall. *Deprimit*. Pactum ann. 1174. Inter. Soldani. et Pisani apud Lam. in Bell. Crudit. inter rotas ad Hist. Sicil. Bonifacii, tom. I. pag. 191. *Ad nullum continentiam diuina non debent dare alium, et nullum tortum non debent habere nec recipere, et nulla corum merces non se debet *Expernare*, ut minus se rederet.*

* **EXPERTI**, Extranei, extra partem no[n]tute. Gloss. Isid. Melius Papias: *Expersi, extra partem, vel patriam, alienus, extraneus. Expertus, Extranea, vel ut habet Johannes de Janua, Extraneitas. Gloss. Lat. Gall. Sangerim.: Expers, sens partie.*

* **EXPERTIO**, [Verba ab *Exterior*, experimental, probatio, prova. Vitruv. 8. 5. *Experições et probationes corum sic sunt providendæ.]*

* **EXPERTUM**, Experimentum. *Cujus ingenium, mores et merita ab adolescentia sua probarinus et novinus ab Ex-*

parte, in Epist. Henrici III. Reg. Angl. apud Rym. tom. 1. pag. 737. col. 2.

o **EXPIERE.** Optinere, recipere. Charta Horicon. episc. Laudun. ann. 15. Loth. reg. ex Chartul. S. Vinc. Laudun. ch. 8. Idem monachi et eorum abbas, Melcallanus nomine, nitebantur Expietari terram villarum abbatis S. Vincenii, quam nostri fidiles a longi temporibus in beneficio tenebant.

* **EXPETESSO,** vel Expellasso. [Antique pro *Expeto*: a petiso, vel peteso. Plaut. Mil. 4. 1. 18. Tuam *Expellasso* pulcritudinem.]

* **EXPIMENTUM,** [Expialto. (Gloss. MS. Bibl. Nat. no 7642.)]

1. **EXPIARE**, ex Gallico *Expiare*. Speculari. Tudebodus 1. 2. Hist. Hieros. *To tanque terram in Expiano miserunt*, i. Gallice, en *Expiant et cherchent de tous costes*. Vide Spia. [Occurrunt pluries in Chronic. Salernit. ap. Pertz. Script. tom. 8. pag. 489. lin. 20. pag. 498. lin. 14. etc.]

2. **EXPIARE** Glossa Caesar. Heisterbach. in Reg. Primi. tom. 1. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Honthem pag. 880. col. 2.

Accipi prevenia in omni corvada panes duos et cervisia sextarii duos: et si Expiaverit in ipsa corvada, accipit panem unum et cervisia sextarii unum. An si medium lantum corvadam expleverit?

3. **EXPIARE SEPULCRUM**, vox paganae religiosi. Furificare, benedicere Ceremon. Ms. S. M. Crassens. *Post huc a sacerdoti Expietur sepulcrum asper sione aqua sancte et hodiis (sic) incensi*. Glossar. Gall. Lat. et Cod. reg. 7884. Apayement, purgement, expiamen. Apaysier, adoucier, netoyer. *Expiare*.

4. **EXPIARIUM** Gloss. Isid. : *Mappa Gausape, Tegilla, Expiarium. Pro Tegilla aut legum Tegilla, et pro Expiario Grævius suspicatur olim scriptum fuisse Sudarium, quo sudor detergetur, aut hujus notiois vox alia, ut Ora rum. Sed tam dicti potuit Iohannio Glossator Expiarium, quam Iohanni de Janus, Maniopiarum, Gausate quasi ma nus propria.*

5. **EXPIGORARE.** Rom. appositum pignorum liberari. Gall. *Degager*. Appendix ad Agnellii Librum. Pontificis apud Murator. tom. 2. pag. 208. col. 2. Plurima bona huc Ecclesiæ consuliuntur, VII. c. libras in Expigorando postulantes Ravennatis Ecclesiæ expendit.

6. **EXPILARE.** Glossar. vel ex Cod. reg. 7641. *Expiat, occultat, exterminal, vel elapiat*.

7. **EXPILATUS.** Pilis orbatus. Vita S. Walther. tom. 1. Aug. pag. 203. col. 2. Denique postquam sanctus in fata concessit, eviuit ille Expiatus, encirculat, et usque ad interitum suum elongat. Vide supra *Expelare*.

8. **EXPITIUS.** Pilum, hastile, spiculum. Gall. *Expius*. Lit. remiss. ann. 1382, in Reg. 121. Chartoph. reg. ch. 171. *Cum arundine sisu hastis sui Expioti, et cum postibus cuiusdam basti seu sella, quam justa ipsius casulator inventit, dictum Jacobum percussit*. Vide supra *Expietus*.

* **EXPACABILIS.** [Qui valde placabilis est. Not. Tir. p. 106. Placabilis, im placabilis, Explicabilis.]

EXPATIARE. [Ex placi seu lute evadere. Vide *Placiutum*.]

9. **EXPATIABILIS.** Vide *Explicabilis*. Post *Expletum* 1.

10. **EXPATARE.** Eruncare, interluceare silva. Charta ann. 143. in Chartul. Pontinian. ch. 143. *Nemus etiam Expata re et in agriculturam redire, si voluerint, concedit*. Vide supra *Exemplare* 4. et infra *Explicare* 2. Hinc

o 1. **EXPLANATIO**, Ager exaratus, processus. Charta Rotroci comit. Pertic. ann. 1190. ex Chartul. S. Dion. Novigent. *Concessis eisdem monachis decimis Explanationum nemoris factorum et faciendorum.*

2. **EXPLANATIO**, Finis, quasi Explicatio. Disciplina Farfensis cap. 5. *Ad Explanationem Sacre omnia signa pulsentur*. Et cap. 18. *Ad inchoationem Sacre duodecim cerei accanduntur ante altare: ad Explanationem Misse omnia signa pulsentur.*

EXPLANTARE. Eradicare, Gall. *Déplanter*. Utitur Petrus Biesensis Epist. 129. [Occurrunt etiam in Actis SS. Martini tom. 1. pag. 412. de B. Petro a Castro novo.]

3. **EXPLECHA**, EXPLECHIA, ut *Explatio*. 2. Charta pro Communia Balneoli ann. 1208. Inter Scholas D. Lancelot: *Certum est quod Domini non habent quisnam negue tallam, neque per vim Explacham in hominibus habitantibus villam*. Vide alia notionis in *Explachia*.

o **EXPLECHARE.** Ut in re aliqua Sent. arbitr. ann. 1385: *Quod dictus dominus comes (Pictav.) seu eius successores, vel alii quicunque infra limitationes supradictas deversi supradicta causa deparcendi seu alter Explachandi sua animalia ex nunc invenient non inveniant nec immittant seu preservant, nec ligna scindere contra voluntatem dicti dominii abbas, seu alter Explachare*. Vide infra *Explachare*.

o **EXPLECHIA.** Reditus, prouentus terre, prædicti. Charta ann. 1212 ex Tabul. Montis-maj. *Wilhelmus abbas... pro hujusmodi restituendis constitutus Willhelmo predicto comiti usumfructum in solidum, quinque exercit... in me radinis, vineis, pascuis... et in omnibus Explachis, etc.* Vide *Explatum* 2.

4. **EXPLECIA**, ut *Explatum* 2. *Explarias, exitus et profectus, apud Rymerum tom. 4. pag. 334: Cum omnibus exitibus et profectis inde provenientibus, ac etiam Explacie, in eod. tomo pag. 736. Rursum occurrit *Explacia* et *Explicia* eodem significante tom. 12.*

5. **EXPLECTABILIS.** EXPLECTUM. EXPLEGATOR. EXPLEGUM. EXPLETUM. Vide *Explatum*.

o 1. **EXPLECA.** Jurisdiction. Libert. loci de Virga folio ann. 1389. tom. 5.

Ordinat. reg. Franc. pag. 278. art. 7.

Quae quidem nemora aliquæ devenient ab omni Explatica officiatione, et ratione monachorum (firmariorum) regiorum quoniamcumque existimantur. Vide *Explatum* 1.

o 2. **EXPLECTA.** Supplex quevis. Charta ann. 1311, in Reg. 46. Chartoph. reg. ch. 227. *Exceptus et relensis domino nostro regi ante omnia que sequuntur, vassella seu Explata, que in dono dicti castri pro domino rege esse solebat*. Vide infra *Explata* 2.

o **EXPLECTAMENTUM.** Facultas utendi re aliquæ, ipsius usus. Charta ann. 1299. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 77. v. *Non erit quandam causam diu agitatum exituisse... inter procuratores dicti domini regia procuratoria nomine ex sua parte, et prioren domus de Rameria ordinis de Corona nomine dicto domus ex altera, super ipsi et *Explactamento nemorum de Marsiliagneria, alias vocati de la Rameria. Infrat. Calsagiu* aut *Explactamento* Libert. Montistale. ann. 1382. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 43. art. 12. *Quod omnes habitatores dicti loci et pertinenciarum suarum, nunc et in futurum habeant sua Explactamenta**

pro se ipsi et suis animalibus in aquis, herbis et nemoribus.

o **EXPLECTARE**, ut supra *Explachare*. Frui. ut. Charta ann. 1302. ex Tabul. S. Germ. Prat. *Nos abbas predicis et successores nostri ex nunc in perpetua tenetibus et Explactabimus, possidebitus, et levobibimus census et redditus satis apud Thessalonicum una cum una granchia. Exploiter, pro Negotiari, pecuniam seniore dare, vulgo faire valoir, in Bes triario Ms.*

Spole trois de ses sergns,
Et baill à l'un des bessns..
Les cinq bessns Explois tant,
Qu'il en gaigne autrement.

o **EXPLECTIVUS.** Dicit videtur de silva, enjus arbores excluduntur Charta ann. 1247 in Chartul. Rorm. VII. comit. Tolos. pag. 104. *Servita, homagia, emp tions et pignora... tallus et Explacticos, etc. Ubi Explacticos opponunt Tallivo, id est assidue caule.*

o **EXPLECTUM.** Instrumentum, id omne quo re aliquæ perficienda utimur, nostris *Exploit* et *Exploit*. Libert. Grat. ann. 1291. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 19. art. 7. *Quicunque de nocte intraverit vineis (vineas) ortos aut prata alterius, et cum paniero, vel seco, vel capicio, aut cum alia Explacio fructus extraferit... et si tantum modo manibus et sine alio Explocio extraferit, etc.* Charta Phil. dom. Jonvil. ann. 1354. in Reg. 82. *Charlolph. reg. ch. 338. Item id sit habitat, qui ont ou auront Explois de cherves en ladite ville, nous devront pour chescun Exploit trois courvées de cherves*. Lit. remiss. ann. 1378. in Reg. 113. ch. 233. *Comme se feussent meues certaines paroles... pour cause de certains Explois et cordailles de vausseaux de mer, etc. Alis ann. 1452. in Reg. 181. ch. 225. Maistre Jehan de Tours, exécuteur de notre haute justice en la ville de Thou louse... tenant l'Exploit avec lequel il avoit acoustumé de despacher gens par justice, etc. Exploice, eadem acceptio, in alis Lit. ann. 1467. ex Reg. 210. ch. 195. *Les supplicans prindrent leurs Explicies, dont ilz faisoient leur force*. Vide *Aplodium* et *Explatum* 4. Existat alia notion in *Explatum* 1.*

o **EXPLECTUM.** Vide in *Explatum* 2.

o 1. **EXPLETA.** Jus pastus, venationis, bisocationis et lignationis, d' quo jam in *Explacha*. Consultudines Ausciorum MSS. Ann. 1301. art. 54. *Item est consueto ibidem quod homines de Huccia ha beant uirum et Explatam lignorum omnium dampnacidi cum animalibus suis herbas, folia, glandes, et ceteros fructus arborum silvestrium, aqua et alia necessaria predictis animalibus per omnes pertinentias et laborantias existatis predicate, in quantum in die ira et labore.*

Haben ultra haec dicti omnes Explatam omnimodam apud Auriun et ejus perti nentias... venandi omnes venationem cum canibus et retibus vel filatis, et quo cunque alio modo voluerint venari, et recipendi, capendi et piscandi in omnibus aquis, exceptis pucaris et stagnis, columberis, claperis et defensaria. Art. 5.

*Copulati sunt insuper et usi cives predicti incendere (incendi) ligna et fustes ad suam omnimodam voluntatem pro suis Explatis et necessariis suis, illi tamen qui habitant et lures habent in civitate predicta et ejus pertinencias, per omnes forestas et nemora Comitatus predicti, libere et absque aliquo denario, excepto quod qui operatur cum dolabro, debet solvere unum denarium Morlatum: Vide alia notion in *Explatum* 2.*

o 2. EXPLETA, ut jamjam Explicatione Charta ann. 1292: Qui Duranum dicit domino Amatrico, quod monachii dicti monasterii... ruperunt cabanam, quam fecerant in dicto opere, et piconis et pilas et Exploriam et alias opulentias inde asportaverant. Vnde supra Explora 2.

* EXPLAMENTUM. EXPLATARE. Vide in Explora.

EXPLETIO. Reditus, proveniens terrena, prout Charty S. John. Anglorum, fol. 138, v. Ego Geraldus de sancto Astero dedi Deo sanctoque Joanni, rusticis de Massale que in Dupla, et Exploracione terra, et tertiam partem de quarto. Vide supra Exploria 8.

* EXPLLETUM. Opera domino debita. Gall. Corvée. Charta ann. 1408: Quittaverunt ab omni et quocunque alio genere servitatis, et quidquid juris... deversi ac Expliti dicti conjuges assessorates habebant. Vide Exploria 8.

1. EXPLLETUM. Actus quivis iuridicus, quem quis habens jurisdictionem exercet per se vel per ministros suos. Charta Edwardi I. Regis Angl. de Jurisdictione Episcopi Agenensis apud Rymerum tom. 1. pag. 42: Rex universitas... Noxoris, quod cum venerabilis pater J. Dei gratia legens. Episcopis nobis exponentes, quod gentes nostra in iurisdictione Ageni communis nobis et sibi, aliquis Explataverunt et adhuc Explatabant per se ipsos et solo nomine nostro, ratione jurisdictionis Agenensis... Nos, licet predecessores nostri eadem Explat factissent... molestes eudem Explat in iustitia... non obstantibus Explat nostris... salvis etiam nobis omnibus aliis Explatis et iuribus... Et quod per aliquod Explatum talium appellacionum... non posset contra hoc aliquod pregiudicium generari. Littera Ludovici Regis Franc. ann. 1315, apud eund. Rymer. tom. 3. pag. 522 fol. 1: Item, intentione nostra non erit, nec volumus quod gardianos... iurisdictionem dicit Ducus (Aquitanus) ratione gardie huiusmodi, aliquatenus impetrare, vel aliquod Explatum iustitia faciat, nec, etc. Littera Philippi I. Franc. Regis ann. 1380. 8. Febr. Item etiam nos concedentes quod Officiari nostri in terra Dominiorum dicti Ducatus (Aquitania) iurisdictionem habentiam non facimus aliquos Explata, nisi in causis ressorti, et superioritatis, et in causis iusti Officiales et Servientes nostri, citationes, adiornamenti, et executiones et alia Explata per manus Dominorum iurisdictionem huiusmodi habentium, aut eorum Officiarii fieri requirant et permitant, nisi ipsi Domini, vel eorum Officiarii super hoc requisint, in his facient vel exceptuenda fuerint, negligentes.

Item. Emolummentum quidlibet inde proveniens. Charta ann. 1419, in Stat. Delphin pag. 91, etc.: Item fuit ordinatum per judicis inhiberi exercitoribus Explorum ipsorum Delphinalium curiarum, ne a decem libris et infra, pro apodice solutionis, recipiant nisi unum lardum.

EXPLERUM. Denuntiationis, vadimonium et quavis actio in litigio. Arrestum Parliamenti Paris. ann. 1440, ex Chartulario Parliamenti Paris. ann. 1440. Per arrestum dictae Curiae nostra dictum fuit, dirutum opponentes ad hominem et justam causam, contra dicta Explata se opponentes, et quod ob hoc remandalit dictus Episcopus Edunensis defensor et opponens in administratione spiritualitatis et temporalitatis dicti Archiepiscopatus Lugdunensis gaudencia, de qua nunc dictum est, per dictos Cousinios et Varmeni desaproprietatis seu ex-

pulsus fuerat. Littera Josselini Maclov. Episc. ann. 1382, apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britann. col. 638: Nobis dixerunt quod totum territorium et tempore nostrum et Ecclesie predicate in manu Iuris ejusdem accipiebant, et accepserunt de facto, cum de jure non possent, et non bis perhibuerunt totum Explatum de pressu. Consuetudo Andegav. art. 411:

Aucus ne sera receu à faire adjourner autre en demande de retrait, s'il n'est sujet ou ressent au pays auquel il sera bâiller ledit adjournement, s'il ne bailler pleige suffisant dudit pays et réservent en iceluy audit Sargent, auquel il requerro l'adjournement avant le faire bâiller, lequel pleige sera tenu de recouvrir les adjournemens, significations et Explots dependans dudit retrait. Explot de Sargent. Explot de Justice, in pluries Regum nostrorum Edictis, ut et in Consuetudo Britan. art. 77. 92. 229. Rituari. tit. 2. art. 29. 32. Apparitoris relatio est et declaratio de vadimonii denuntiatione a se facta, exsecutione, obsignatione bonorum vel personarum comprehensione, etc.

* EXPLLETUM. Manus injectio, ablatio pignorum. Charta Senecallii Rhedenensis ann. 1350, in Archivis Eccl. Dolensi: Cum non incertum in Comitatu Britannum extra feodium eundem de Guillermo Buticulio Militia, inde Capitulo Dolensi de summa noctis vigilia ex octo librarium satisfacti possit. Paternitatem vestram mandamus (Dolesem Episc. aliquo) quiescentibus in bachelagio Dolensi idem Guillermus, et si illud non sufficiat, de bonis ejus ad rationem dicta summa nomine pignoris tradatur. Capitulo, et bannum faciat et Explatum sicut de pingone. Venditio ann. 1328, e Chartulario Eduensi: Voluerunt insuper... se ac heredem et successores nos compelli a nobis aut a sancta Curia... per captionem, distinctionem seu alienationem et Explatum omnium bonorum sursum.

* EXPLLECTARE EXPLATARE. Quemlibet jurisdictionis actum exercere: Appartitoris manus obire. Gall. Exploter. Charta parisiensis Regem inter et Episcopum. Mimat. ann. 1308, ex Tabulario Mimatensi: Ad Episcopum et Ecclesiam Mimatensem pertinet jus... cedendi monetam vere contaminata et monetam argenteam, levandi compensum seu paniagram pro pace servando at omnia alia Explatia pro majori potestate et signoria sua, que ad majorem potestatem, regaliam et maius dominium pertinere noscuntur. Sicutum Philippus Franc. Regis ann. 1293, apud Marten. tom. 1. Aeed. col. 1251: Si gentes nostra iustitio, sic ut ad non pertinet, aliquia saeviant, copiant, vel Explatent, vel saevient, capere aut Explatent, etc. Aliud ejusdem Regis Edictum eodem ann. pro Comite Hannonicus col. 1256: Philippus Dei gratia Francorum Rex Ballito Viro mandensi salutem... Hoc prorsus, quid ressortum dictae terra Ostrevanni nulla tenus per iustitiam vel dominium. Almannus vel Hannonia, sed pro posteriori Francie ressortem, et non pertinet, non trahit, quoniam ibidem habemus, iusticiarri et Explatarii nullas. Volumus insuper quod Servientes tue ballivie non permitant, tanta terra Ostrevanni iusticare vel Explatari, nisi in causis ressorti et aliis causis ratione superioritatis ad nos pertinentibus. Occurrat, hac notione apud Menesterium in Probat. Hist. Luggdin. pag. LVI. col. 1. et pag. 75. col. 1. alia vero notione mox infra in Explatum 2.

* EXPLLETATIO BONORUM. In ea manus injectio, eorum ablatio, apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. (pag. 221) Rymerum tom. 10. pag. 206. col. 2. et in Privilegiis Equitum Melitensium pag. 21.

* EXPLLETATIO JURISDICTIONIS. Exercitium vel actus jurisdictionis, in Charta parisiensis ann. 1306, jam laudata in Explatare.

* EXPLLETATIO PERSONARUM. Manus injectio in personas. Littera Philippi VI. Franc. Regis ann. 1328: Ad hoc compellendo per captionem et Explatationem personarum et bonorum sorundam, si infra regnum nostrum poterint reperti. Explatior te cassat, in Conventu Aurelian. est in ejus loco manus injectio, cum dominus feudalis cassali feudum Explat. hoc est, illius feudi fructus facilis suos spoliando.

* EXPLLETABILIS. EXALATABILIS, etc. Obnoxios Explatatio. Explatatio persona et bonorum cogit potest ad solvenda domino debita seruitaque hanc venditio anni 1320. Historia Daiphra tom. 1. pag. 81. Historia de Breys... dominicallis... videlicet, Henrico de Tur... la Mey... de Sayseu et homines eiusdem domus taillabiles et Explatabilis (vel Explatibiles, ut habetur ibidem pag. 68), cum posteritate sorundam ad solvendas et misericordiam dicti dominii Henrici amptioris. Emilio anni 1329. e Chartulario Eduensi: Vendiderunt... manus, cum omnibus et singulis iuribus suis et pertinentiis predictorum manus, taillabiles et Explatibilis de alto et basso, serre conditione manus moritura. Charta Dumbensis anni 1371: Bernardus Mitod recognoscit se esse hominem ligium, quittum, justiciale. Explatibiles et taillabiles pro mediatione sui et suorum heredium, sine reclamacione alterius domini Baroni vel superioris, et tenere de directo dominio Antonii de Sazo domino Barberelli domum, etc. Charta Ville-nove in Dumbis anni 1328: Johannes Baro recognoscit se esse homo taillabile, corvabilis, justitiable. Explatibilis, manus moritur et servit conditionis, atque burgensis domus Duci Bononi. Homines taillabiles et Explatibiles rursus memorantur in Litteris anni 1338, apud D. Secouze tom. 3. Ordinat. pag. 318. Charta ann. 1446, apud Thomassier. in Bitur. pag. 109, etc.

2. EXPLLETUM. EXPLLETUM. Reditus, proveniens terra, predi, Explato, Occitanis; [Explati, in Chartulario Aureliensi fol. 49. et 52.] Gallis, praeterea Explati, Explato; Anglia Explato. Choronicum Vosicense pag. 1. cap. 68: Hoc anno Burgenses de Subterfugis ad invicem juraverunt, ut nullum omnino Monachos darent Explatum, quod vocatur Taillado. Bitur. lib. 9. cap. 18. § 2: Item nec Explati capere possit, quia non dum eis tempus missum nec vindicatur. Si autem fructus non maturus percepitur, iste non debet dici Explatio, et non sit potius ad damnum quem ad commodum. Charta Rotroci Comitis Perticenni anni 1328, apud Souchetum in Notis ad Vitam. Bernardi Abb. Tiron.: Volumus et largimur ex nunc ipso usus, actus, Explatum, et possessionem, nullas ferre scissinas, vel præscriptionem, etc. Alii Raimundi Vicecom. Turense ann. 1270, apud Justellum: Cum omnibus redditibus, taillibus, quibus, servitio, et Explatio, et aliis obventionibus, etc. Fleta lib. 5. cap. 8. § 9: Poterit quis habere liberum tenementum sine usu et Explatio. Fori Oscie Jacobi I. Regis Aragon. ann.

1247, f. 4: *Et qui tenet ipsum (haver) in pignore debet accipere in compotum, si quod Explatum accepterit de ipsa hereditate. Infra: Et antequam accipiat Explatum, traxerit illam ex pignore ille de quo est hereditas, etc. [Privilegium Ermentaudi Comitis Urgell, ann. 1162, inter Concil. Hisp. tom. 3 pag. 374, col. 2: *Ex ipsa vera die, qua presata castra in manu Comitis esse incipient, et redditibus et censibus et Explatis que de ipsius castris exierint praemontata castra custodianter.] Tabular. Eccl. Cadurcensis: Explata minuta per capten et per terras quas tene Hugo, habet infra ejus Explatan propter utilitatem quam consequuntur de terra, etc. Occurrit quod passimi. Cöwellus vocem ab explato deducit, quod vix crediderim. Ferte quod ex placi, seu pacto cum firmariis, domino cedit ex proventibus agri.**

EXPLETUM, sumitur etiam pro domino et predio, cuius fructus percipit dominus. Charta Arnaldi Comitis Incolumensis ann. 1199: *Pro eo quod predicti homines, et eorum animalia in terris meis, pascuis, et Explatis dcambulabant. Et infra: Et volo et concedo ut liberi et securi, et eorum animalia per terras et pascua mea et Explata eant et redant ab quo ullo seruitio, galli dicere, dans mes revenus.*

EXPLATA. E. Testamentum Raymundi Comitis Tolosae apud la Faillé tom. I. Annal. Tolos. Probat. pag. 127: *Dispone ut omnes Explete, quae extinerit in hoc anno de omnibus meis bouariae de Tolosano militant in potestate hospitalis de Hierusalem et domus Militie Tempis, et illae Explate distribuantur et dividantur amore Dei et in redempcionem peccatorum meorum.*

EXPLATOR. Idem, in badem notione, in Charta A. Comitis Incolumis, ex Tabular. S. Enarchii fol. 13, 14: *Cum multis invenimus gravavimus in collectis, in mestivis, in avena, gallinis, caseis, et multis aliis actionibus et servitius occasione Explatorum, quod habebamus in quibusdam tempore, extrinsecus possum, etc. Explator dicitur fol. 27, v.*

EXPLEGATOR, f. Qui percipit Explatum, nisi quis malit Exploratorem intelligi. Gall. *Explator*: quo posito forte melius legeretur *Explicitor vel Explicator*, quia solent exploratores explicare quod insipient. Littera Episcopi Hereford, ad Henricum Regem Angl. ann. 1243, apud Rym. tom. 1. pag. 755, col. 2: *Quidam malivoli vestri sanguinem nostrum sicutum, qui nos Expligatorum reputant, dientes quod nichil in Marchia, quod vobis non revelamus.*

EXPLATIVUS, Idem, quod *Explatum*. Regestum Comitum Tolosae in Camera Comput. Parly, in Charta ann. 1247: *Et vendit ei dicas R. Joannes totam illam condanninam terre, que vocatur del Bacudel... terras cultas et incolutas, boscos et barcas, prata et pascua, taillitos et Explatios, ventiones et forestagios, etc. Alii ann. 1246. Ibid. fol. 51: Prata et pascua, nemora et barras, et alberetas, et ramerios, et devesos, et adempra, et Explatios, forestagios, etc.*

EXPLATEM. Idem significatu. Charta Erardi Euse. Autiss. ann. 1272: *Nos dictas xx. libras. Decundam et Capitulo, consensu ipsorum super hoc accedente, assidentem et assignavit percepientias ab ipsis perpetuo super presentibus sigilli curiae nostre Autiss. et Explamentis ipsius curiae.*

EXPLATARE, Explata seu redditus terrarum preddii percipere: *Exploter*, in Cou-

suetud. municipalibus passim, [quod maxime dictum de domini feudalibus, qui ex assessorum predictis fructus colligunt, et faciunt, etc.] Edictum seu Statutum Philippi Pueri Regis Francie de Nobilibus ann. 1302, art. 5: *Ordinamus quod res, bona, maneria, et iura dictarum regaliarum, manuteneantur, custodiantur, et Explentur abque detrimento ac devastacione, ac si nostra essent. Addit Contingatu Nangil ann. 1327. [Charta Officialis Autissiod. ann. 1278, de Prapositura S. Germani ejusdem urbis: Cum Prepositura a tempore a quo non extat memoria, descendisset de herede in heredem usque ad ipsum Johannem, et eam aquandiu teneret, posederat et Explataverat sine lite. Littera Johannis Franc. Regis ann. 1336, inter Anecd. Marten, tom. 1. col. 114: Cum temporalitas Episcopatus Andegavensis ad nostram regiam ratione obitus Episcopi dicti loci nuper deveniret, vobis (Senescallo) tenore presentium commitimus et mandamus quatenus temporalitetem predictam ponentes, omnes redditus, fructus et emolumenta ejusdem cum suis pertinentiis universis levare et Explatate nomine nostro... faciatis. Vide alia notatione in Explatum, 1.]*

EXPLATARE. Silvas vel arbores succidere. Gall. *Exploter*. Fundatio Monasterii de Bosco-Raheri Ord. Grandimont post annum 1172, inter Anecd. Marten, tom. 1. col. 572: *Dicti Fratres in dictis forestis et in omnibus defossis (f. defensa) earundem facit vel faciendo a nobis vel successoriis nostris indiferenter capiant et Explent quidquid ad usum et redificationem ipsorum, et domorum suarum, et omnium pertinentiarum suarum viderint expedire. Apud Stephanum tom. 2. Antiqu. Pictav. MSS. pag. 449: *Habebit etiam usum hominem, qui Explatetur ad collum nenuis de Broio ad omnia necessaria domus sua.**

EXPLATATOR, Qui Expleta seu redditus percipit. Tabular. Nantolensi: *In Picton. an. 1479. homines mansioneeris et Explatatores dicti territorio. [Explonctores in Consuetudine Andegavensi art. 168. sunt Operarii dem. tenditi segetibus adstricti. Vide Explatum 3.]*

EXPLATAMENTUM, Idem quod *Explatum*, in Charta Philippi Regis Fr. ann. 1317, apud Argentum in Hist. Armor. lib. 5. cap. 31. *[Lobinellum in ead. Hist. tom. 2. col. 472. Thomassierum in Biturig. pag. 730.]* et strictiori significatio pro cessione lignorum apud Achérium Spicil. tom. 10. pag. 279.]

4. EXPLUTUM, Opera domino debita tempore messis: *Explut*, in Consuetudine Andegavensis. Donum Agnetis de Bré in Tabulari Vosieni fol. 33: *In manso Stephani Bagrefol et Acouzac II. sol. in Aug. et I. popadam, et I. gallinam et Explatum ... in manso de Crotas II. sol. et S. Marian in Aug. et IV. den. et III. sextar de scyl. et IV. de ciuadas adfert de Conborn et I. gallinam et I. popadam et Explatum et suen. In manso Albricus de Pirat. I. mod. d. gl. et II. sol. in Aug. et I. scyl. de ciuadas et VI. de viuada et Explatum et trogan et I. gallinam. Vide Explatator in Explatum 2.*

4. EXPLUTUM, Corbis species ad colligendos fructus. Sententia arbitralis ann. 1292, inter Abbatem et Consules de Gimonte: *S. forte accipiant racemos, fructus vel alias fructus causa comedendi, ad aliquam misericordiam relata in minime teneantur, nisi cum sacco, paniero vel*

alio Exploto extrazent dictos fructus. Vide Explata 2. et Explutum.

5. EXPLETUM, Exemplum, descriptio. Gall. Copie. Inventar. ann. 1476, ex Tabul. Flamar.: *Item plus quoddam aliud instrumentum possessionis, in quo continetur inler cetera Explutum litterarum, exceptum cum processu vigore ipsorum, modo super receptione possessionis locorum, sive Flamaencis... Super Expleto quarundam litterarum a dicto domino judice parvi sigilli Montispessulani et curia parva obseruantur.*

1 EXPLETUM Belli, Bellicum facinus, incursio. Gall. *Explat de gresso*. Epistola Caroli VII. Franc. Regis apud Achérium Spicil. tom. 7. pag. 300: *dicti alias vobis scriptissimum vos causative et amicabiliter adhortando, ut ab illatoribus dannorum et aliis Explatis bellis adversus eum (Archep. Colón.) et eius Ecclesiam, terram et gentes abstinenter.*

° EXPLETUS, Immunitis, exemptis. Ch. Jord. de Insula ann. 1171, inter Probat. Annal. Praemonst. tom. 1. col. 363: *Concedo vobis et familiis vestre, pecoribus, juuentutis et agnulis vestris padogutiam liberam, sive Explatam ab omni censu et exactione.*

1 EXPLETURA, ut *Explutum 2. Proventus*, Gall. *Explat*. Tabular. S. Nicolai Andegav. Goffredus puer de Candeo dedit S. Nicholao seipsum cum decima suo ruru redditum et expluturum de Candeo. Annal. Andegav. pag. 205: *Donavit S. Nicolao... quidquid habebat in Ecclesia S. Sigismundi, scilicet medietatem presbyterii et omnium Expluturum aliamrum que ad Ecclesiam pertinent.*

EXPLETARE, Distrahere, exigere. Gall. Debitor. Edictum Johannis Franc. Regis ann. 1463, apud D. Secounde tom. 3. Ordinat. Rez. pag. 623: *Quod dictum sal semel dumtaxat debeat et possit gabelari et non ultra, immo ex quo fuerit semel gabelatum empior salis possit dictum sal liberis portare et vendere, et aliter modo quilibet Explatare.*

1 EXPLETTUS. Vide *Explutum 2.*

EXPLICABILITER, adverb. apud Diomed lib. 1. Artis Grammaticae.

1. EXPLICARE LOCUM, Jurisdictionem omnem in eo exercere. Instrum. anni 1297, Gall. Christ. tom. 2. col. 453: *Item Episcopus per gentes suas poterat condemnare, vel facere absoluere per sententiam secundum quod ei videtur et tenere a Explicare Locum tamquam regnum dominus.*

2. EXPLICARE, Erruncare, colere, laborare. Charta ann. 1317, in Chartul. S. Joan. Angeriac. fol. 136. v. *Domus... terram arabilem, quantum poterit Explicare per omnes sationes, una carruca integra cum tria paria boum* [¶] *la Hugon de Mataugues. Homines Castillanis... possint in predicta palude se Explicare, et fructus quos inde habuerint, quibusunque voluntet possint etiam dare vel vendere. Infra: Quicunque hominum Castillanorum noluerit participes esse ad solvendum predictos xxx. solidos consueta annuum, illi sine voluntate aliorum in predicta palude de ulla re non possit se Explicare, et etiam quicunque hominum Castillanorum ibi modo habitantium noluerit participes esse ad solvendum hoc acopium, non possit se absque aliorum voluntate in predicta palude Explicare; sed quicunque de cetero ibi stare advenierit, solum tamen parte sua annuatim de censi predicto in predicta palude possit lucrari et laborare, sicuti homines Castili-*

lionis ibi laborantes. Nisi idem sit quod supra *Explorare*.

4. **EXPLICIO.** Vetus Inscriptio apud Mabill. tom. 8. Analect. pag. 514: Anno centesimo post *Exploracionem* numeri S. Victoris Episcopi cunctum recapitulatorem. Hoc est post finem seu post absolutum primam periodum cycli Victorianum.

EXPLICIT. Finitur, absorbitur, cui opponitur *Incipit*. Voces frequentes in MSS. verbi gratia, *Explicit* Plinius Autoriarum mundi liber primus, *Incipit secundus*. Constat *Explicit* vocabulum minime Latinum esse, quamvis in Latino sermone ortum: sed *Exploratum* Martialis lib. 14. Epigr. II. *Exploratum tractandum*. Ulpianus dicit, finitum significans, seu *absolutum*. Annotant Editores pristinam Grammaticas, hec verba in fine libri 8. in MSS. Cod. inventari: *Aria prisciani viri discretissimi Grammatici Carthaginensis doctoris urbis Romae Consulatus politanus praepceptoris metu liber octauus de verbo *Explicitus* scilicet. In libro veteri Psalmorum apud Anton. de *Yepes* in Chron. Ord. S. Benedicti tom. I. pag. 92: *Exploratus est liber uia a Notario Sebastiano Diacone, nomine *Exploratio* diem 4. Kalend. Februario anno 877. etc. Orosius lib. 7. cap. ult.: Exploratus adjuvante Christo, secundum tuum praeceptum... ab initio mundi usque in presentem diem, etc. Sulpius Severus, lib. 1. Hist.: *Salomon captum semper opus vigesimo anno Explicitum*. Lib. 2. *Nihil territus, capta Explicitum*.**

5. **EXPLICIT.** Papiae MS.: *Explicit, cuius prima et secunda persona non habetur in usu, quia neutrum est, nec ad homines pertinet, sed ad librum refertur. Jo. de Iacobus. Explicit, ab explicito, as. derivatur. Explicit et Explicitum, verbum defectivum, i terminatur, et finitur, vel finiuntur et terminantur, nec invenitur de eo plus. Hieronymus ad Marcellum: Scire debemus apud Hebreos in fine librorum unum et tribus solere subiecti: ut aut Amseribant, aut Sela, aut Salom, quod exprimit pacem, unde et Salomon pacificus dicitur: ut solerent nos completis opusculis ad distinctionem rei alterius sequentis, medium interponere. Explicit aut Feliciter, aut aliquis ejusmodi. Testamentum Corocottus Porcelli, cuius meminit idem Hieronymus, ita clauditur: *Explicit testamentum Porcelli sub die Kl. Lucerninas Cibanae et Piperato Consulibus feliciter. Mattheus Cibanicensis Carmen suum in Tobiam sic claudit:**

Explicit, explicitum Tobiam qui legi, instat
Tobiam mortis religione sequi.

Vide Scaligeriana pag. 15. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MS.: *Explicit, Il est finis, Explicitum. Eux sont finis, et se decline Explicit, Explicitum, et non plus]*]

6. **EXPLICUM.** Idem quod *Explutum* 2. Reditus. Kennettus Antiqui. Ambrosius, ad ann. 1830. pag. 414: *Prior S. Frideswide Oxon. sicut suis de predicto manerio... capiendo inde Explicita ad valentiam quinque solidorum et amplius.*

7. **EXPLICA.** Ut supra *Expliechia*, redditus. Charta ann. 1096 ex magno Chartul. S. Vict. Massil. fol. 37. v: *Donamus, tunc vendimus molnare de Pirou Deo sanctoque Victori absque malo ingento et sine omni uia et Explicita et quista et restituimus. Vide in Explutum 2.*

8. **EXPLORAMENTUM.** Reditus, preventus terra, preddi, Charta ann. 1261. in Chartul. S. Dion. pag. 438. col. 2: *Omnes alias possessiones, Exploitationem,*

racheta, ventas, et alias obventiones, etc. Vide in *Explutum* 9.

9. **EXPLUERE.** Effundere. Tract. Ms. Re milit. et mach. bellic. cap. 46: *Bombarda cerbotana ad longe pilulas suas*. *Expluit, quia virtus uita est fortior dispersio*.

10. **EXPLUMARE.** Plumas evellere. Rel-

nard. lib. 1. vers. 1808:

Male quid edidit gallus Explumare vel oscus,

Ducere quam rigida religiose chorus.

EXPLAINENTES. [Qui publicam egerant penitentiam.] Vide *Ponitantes*.

11. **EXPOGNA.** Charta libertatum Montis Regalis ann. 1287. apud Gulchenorum Hist. Bress. *Burgenses Montis Regalis debent coquere variarium bladi pro denariis Viennensibus sine Expogna, et sine aliqua uia re vel mercede. In Dumi et Bressia rustici hodie Expogna vocant exiguum panem rotundum: ex frumento et butyro confectum.] Vide *Pugneis*.*

12. **EXPOLIUM.** Spoliatio. Papiae: *Explolia, hostium, preda dicta a palliis, quasi Expollia, victis cum detrahuntur. Expliare, nudare, mandare, mactare. Vita S. Leodegarii Episc. cap. 2: Quorundam amimi ob iujus causam Explotti dolore tacti. Et c.p. 16: Cernens autem vir illae jam post Explotum mortem sibi immobile. Paolo ante spoliu eadem notione habet: Cuidam optimis in usque intulit Spoliu... donec pene auferret omnem eius praedium. Utuntur praeterea Marculphus lib. 2. form. 1. Concil. Bracar. II. cap. 7. etc. Hinc *Expliare horinem*, in Lega Salica tit. 15. et 17. Vide Isid. lib. 18. cap. 2. extremitate.*

13. **EXPOLIA.** E. *Præda, sic dicta ab explatione. Johannes de Janua.*

14. **EXPOMONERON.** Tradit. Ambrosius Morales lib. 16. cap. 38. Ordinonu Mochicum librum scripsisse, cui titulum fecit *Expomoneron*. Quid haec vox sonnet, non plane percipio, licet Graeca videatur. *Alii Exologes* librum inscribunt, qui ista Rationales dividinorum officiorum. Vide Fabricium tom. 5. pag. 72.]

15. **EXPOPARRE.** Vituperare, detestari. Johannes de Janua in *Catholico*.

16. **EXPODERE.** pro *Spondere*, in Praecepto Chilotani. In Regis Franc. apud Febrilem in Hist. San-Dionys. pag. viii. et in Addit. ad Chron. Casaria, apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 991.

17. **EXPOSE.** edem sensu, in Lib. cens. terre d'Estilly ann. circ. 1430. ex Cod. reg. 9493. fol. v: *Aucus des favecheurs de ladie faveches ne pourront faire Expose des choses obligées à ladie faveches, si lz ne font Expose de toutes la faveches. Vide supra *Epondaria* et infra *Expositio*.*

18. **EXPOSITERIUS.** Limitaneus. Visitatione castrorum Dalphinii ann. 1430. Hist. Dalph. tom. 1. pag. 66. col. 1: *Castræ... Exponditeri personaliter et continuatis diebus sine interpolatione qualibet visitatione. Vide *Exponditerius*.*

19. **EXPOSENCIA.** Expositio, promulgatio. Libert. Figiaci ann. 1318. tom. 7.

20. **EXPORTELLUM.** An parva porta exterior, an foramen, minus in modum fenestrae, inquit Bollandi, continuator. Miralda S. Pauli. Episc. Juli tom. 8. pag. 27: *Cum enim in carcere esset cum multis, ipse solus per Exportellum exiret; custodes carcere custodiabant, nullus eum vidit nec impedimentum prestavit.* [^o Italico Sportello, ostium. Vide infra Sportellum.]

nere, depolare. Nomen virginitatis Exportare, apud Arnobium: *Exportare Episcopos*, in Fragmentis S. Hilarii, pro depolare. *Tome Expotio*, apud Tertull. de Pallio. *Exportare veterem hominem*, apud euudem lib. de Resurrect. carnis. *Expotio* peccatorum de latro re promitti, lib. de Prescript. heret. [^o Maius Mercator pag. 30: *Quis nullum quod Exportaret onus habuerit. Proprie est navem exonerare, e navi dimittere, ut in sequenti. Vide Forcellinum.] Virgil. l. 10. vers. 287:*

*... Socio de populis altis
Pouibus Exportari.*

Vide tom. 5. Spicilegium Acheriani pag. 584.

21. **EXPORNE**, hominem ad occidendum, Aliquem adsciscere, ut alium occidat, in Lega Frision. tit. 2. § 1. 2. 3. 9. *Elocere*, in Lega Salica tit. 31. § 1. 3. [^o Pro dimittere, concedere, elocere, occurrit in Chart. Theoder. Episc. Misn. ann. 1473: *Ipsius agrum perpetue Exportare pro dicto anno censu. Vide Haltaus. Glossar. German. voce Lassen, col. 1195.*

22. **EXPORNERE**, Impendere, Gall. Em-ployer. Necrol. eccl. Paris. Ms. ad Non. Oct. : *Obitus pro magistro Guillemino Evaristi in theologia professor, quondam canonico Pariseni, qui dedit nobis sex vigilis scuta auri Exportare in reparaciones domus feodi de Casteneto. Comput. ann. 1479. inter Probat. tom. 8. Hist. Nem. pag. 388. col. 1: *Exportuerunt tam in carnibus, pane et vino, ac fructu xj soldos, vj den. Item Exportuerunt pro pane albo, empio pro dicta cena, videlicet xx solidos, in altero Comput. ann. 1483. Ibid. pag. 46. col. 1.**

23. **EXPORNERE**, Expellere, alegrare. Charta Baroni. Laudum episc. ann. 1141. Inter Probat. tom. 1. Annal. Premonst. col. 318: *Visum est Hugoni (abb. Premonst.) sorores suas, que in eadem villa penitentia morabantur, velut nimis sub propinquas removere... Ego autem nolens eas ab episcopio meo Exporto, etc.*

24. **EXPORTANEUS**, pro *Spontaneus*, in Capitulari 8. ann. 788. in Append. cap. 2: *Propria Exportaneus voluntate, etc. nisi legendum sit, et spontanea.*

25. **EXPORTRIS** alias *Exponere* et *Exponere*, ea-dem acceptio. Libert. Auxon. ann. 1229. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 894. art. 1: *Et ce nous ont il donn'd commandement de leur Exportare grey et senz force faire. Charta ann. 1249. in magn. Chartul. nig. Corb. fol. 124. r: Et che ont il grez et otrid par leur Exportare volonté. Sponge, edem sensu, in Charta ann. 1330. ex Chartul. 2. Fland. ch. 296. in Cam. Comput. Insul. : Renunchois de nostre Sponge volonté, nient à ce constraint, à nostre manoir de Ardemborch.*

26. **EXPORTONUS**, Hasta minor, Ital. Spontone, Gall. *Exponere*. Stat. Avello ann. 1496. cap. 124. ex Cod. reg. 4624: *Nulla persona... portare audeat... aliquem cultellum seu Exportonum... maiorem et longorem uno pede et dimidi. Vide Spontonus.*

27. **EXPORTUM.** An parva porta exterior, an foramen, minus in modum fenestrae, inquit Bollandi, continuator. Miralda S. Pauli. Episc. Juli tom. 8. pag. 27: *Cum enim in carcere esset cum multis, ipse solus per Exportellum exiret; custodes carcere custodiabant, nullus eum vidit nec impedimentum prestavit.* [^o Italico Sportello, ostium. Vide infra Sportellum.]

EXPOSITE. Ἐπεισθέος, ἀναπεισθέοντες,
Explicato, apud Gellium lib. 3. cap. 2.
• **EXPOSITIO,** Cautio, obligatio, Gall.
Caution. Charta Henr. Rein. Archiep.
ann. 1226. ex Chartul. Campan. in Cain.
Comput. Paris. fol. 114: *Nos sumus plagi
erga dominum regem Navarre super
Expositione rerum nostrarum patrimonialium,
reddendis apud castrum Theodori
Blancham filii suam, uxorem ne-
potis nostri Johannis filii conitis Britan-
niae karissimae fratris nostri, si dictus
Johannes, quod Deus avertat, decederet
sine herede. Alla Gafr. vicecom. Cas-
trum eiusdem Juliani, ibid. ann. Ibid. fol. 288. r. col.
2. *De hoc sumus plagi super Exposi-
tione rerum nostrarum. Vide supra Ex-
positio.**

EXPOSITIONES CENSUALES, apud Ju-
lianum Antecess. cap. 78. dicuntur
exemplaria publici census in veteribus
Scholis eiusdem Juliani, ibid. apud
Justinianum.

* **EXPOSITUS.** [Pulpit species: Ex-
positus II.] (Thes. Ecc. Claram. Mus. Arch.
dep. p. 41. an. 990.)

EXPONITUM, Exposito, commentarius,
Testamentum Riculfi Episc. Hellenensis
ann. 915: *Liberum Rababum unum, Ex-
positum in Evangelium et Epistolas, Epis-
tolicum unum, Expositum super liberum
Genesis unum, etc.*

• **EXPOST,** Postea, exinde. Charta ann.
1881. in Reg. 68. Charloph. reg. ch. 827.
*Iam et quod Expot inconfidentis ex-
eius primis, etc. Litt. ann. 1871. tom.
5. Ordinat. reg. Franc. pag. 888: Quas
quidem litteras Expot, de nostra specie
gratia dicimus confirmasse.*

* **EXPOTULATUS.** [Expostulatio, Sym-
mach. 9. ep. 13. Expostulatus modum.
facere.]

• **EXPRESIS.** Vide Glossar. med.
Græc. In Ἀράγοντ, col. 182.

* **EXPREHENDERE** VITIA, pro Repre-
hendere, Reprimere, apud Rymerum
tom. 15. pag. 906. col. 1.

* **EXPRESA CHARTA.** Idem quod
Expressa, seu quod Charta exprimit.
Chartularium Matisonense fol. 88:
Quidquid in dotalium tuum insertum
est in Carta Expressa, totum tibi dono.

EXPRESSARE. Expressare. Thomas
Walsinghamus pag. 281: *Post Express-
atio negotio sue. [Charta] Philippi Pueri
Franc. Regis ann. 1807. inter Instrum.
Hist. Ebrol. pag. 29: *Vitis et carum
pertinetius superius Expressata et assi-
gnata. Charta Johannis de S. Amore
ann. 1370. in Maserulis Insule Barbare
tom. 1. pag. 214: Sub dicta formula et
conditione, etc. illius dicitur unionis
Expressatio. Epistola Jacobi Aragonie
apud Acherium. tom. 8. Spicil. pag.
290: *Causis inferiorum Expressatio.
Hinc emenda Chartulae Cardi IV. Imp.
ann. 1383. apud Ludewig. tom. 6. pag.
885. ubi legitur. Punctis et clausulis de
verbis ad verbum prout Expressanter ou-
perius, etc. Legi Expressantur.]***

• *Nostris etiam Expresser. Charta
ann. 1292 ex Tabul. S. Joan. Laudun. :
Dis sous de Paris avecques la rente que
deseur est Expressa. Expressante, pro Em-
preinte, Impressio, nota, in Litt. remissa
ann. 1420. ex Reg. 171. Charloph. reg.
ch. 275: *Ouquel patron de cire n'y avoit
que l'Espraindre et enseigne du tuel de la
serrure. Espraindre vero, pro Expressare,
Succum ex re aliqua exprimere. In allis
ann. 1381. ex Reg. 119. ch. 373: *Comme...
Baudrot Fermeles et Jehanne sa femme...
eussent bouté un tinal dedans le trou d'un
vieux ourme chou, afin de Espraindre ver-
gut en un auge, etc.***

• **EXPRESSUM.** Expresso, distincte,
Gall. Expressément. Charta ann. 1203.
intel. Instr. tom. 6. Gall. Christ. col.
308: *Acta sunt apud Usciam in ca-
pitulo canonistarum, presentibus et Ex-
pressim consentientibus, etc.*

• **EXPRESSIO,** Enunciatio, verbum,
Gall. Expression. Medicus Mercator pag.
406: *Quid vero in Expressionum summa
nostrarum serm vocatur, non negabo; sed
non idcirco Christi mysterium non creda-
tur, sed magis sit merito mirabilis.
Quanto enim omni est mente superior et
sermone, etc. Virgil. Grammat. pag. 69:
Unde et hui, qui non octo, sed plures orationis
partes annumerare volunt, adverbiis
in duas partes dividunt, unan-
primo nomine adverbiorum vocantes, altera-
ram expressorum. Ecce enim adverbia,
que nominibus et aliis adverbiorum applica-
mus, non tam adjunctionem solitam,
quod sensu. Expressionem significant.
Vide Expressio. Veritatis integrator et
Expromptor. Dicitur Tertull. in Apolog. 46.
T. 2. **EXPRESSIO,** Clausa in Instru-
mentis expressa. Ligia ann. 1388 apud
Ludewig. tom. 5. pag. 488: *Quod omnes
et singulis suis articulis, Expressio-
nes, promissiones et consonantes mutuo-
rum substitutionem, etc. Charta ann. 1856.
Ibid. tom. pag. 980: *Sub omnibus con-
ditionibus, modo ac verborum Expressio-***

• **EXPRESSITAS.** Diligentia, celeritas,
Ital. Pressa. Dominicus de Gravina in
Chronico, apud Muctor. tom. 12. col.
719: *Tunc Iussum est per Marsacellos
exercitus parari trabuccos pontes et sca-
nas plurimas... et si convoluta maiestatis
quam pluribus incipiunt facere ingenia
ipsa cum Expressitate magna.*

* **EXPRESSOR, EXPRESSIONUM.** Vide
in Expressio 1.

* **EXPRESA,** Valde co-sumpta, in Glos-
sar. vet. et Cod. reg. 7618.

* **EXPRESUS,** pro Spreitus. Contentus,
apud Rymerum tom. 8. pag. 577.

* **EXPROMARIO.** Qui Primarii munus
oblit. Novella Valentianina de Episc.
Judicio tit. 12: *Non corporatus urbis
Rome, vel cuiuslibet urbis alterius, non
curialis, non Expromario, non curarius...
ad Clericos munus accedit. [oo Ex pri-
mario scil. ordine.]*

* **EXPROMATIO,** expatrio. Expressio,
Eloquentio. Supplement. Antiquar. cum
Glossis Lat. Græc. Sangerman. MSS.
Vide Expressio 1.

* **EXPERIMENTALITER,** ut Experimenta-
tor, Experimento, Par Experience,
apud Rymerum tom. 7. pag. 854. col. 1.

* **EXPROBARE.** Probare, demonstrare.
Clemens IV. Papa S. Ludovicus apud
Acherium Spicil. tom. 6. pag. 488: *Virtuosa
pietatis studia, quibus vocare soli-
citus per evidenter operationis indica-
tiones, apostolice sedes digna medi-
tationis considerante, etc.*

* *Sic. Nom. ann. 14. Inter Probat. tom. 2.
Hist. Nem. pag. 19. col. 2: Ostender-
teneantur monachis euri, quam ponere
habebunt, ad Exprobandum si est ibi
aliquis dereliquerit illa monachus falsus.
Litt. remissa. ann. 1378. in Reg. 110.
Charloph. reg. ch. 300: *Fuit tandem mona-
chus in dicta piseide assistens illius in
judicio per expertos in talibus examinata
et Exprobata; et repertum quod hoc erat
bonum et si uiam triadicam absque macula
pravitatis. Vide supra Experimentator et
mon. Exprobato.**

* **EXPROBARERE,** Examinare, ad pro-
badum-vel reprobadum. Charta Lu-
dovici Domini Bellioci pro civibus
Tysiacensibus, apud Acherium Spicil.

tom. 9. pag. 981: *Item addimus quod
quando mensura in villa Tysiaci capite
fuerint, duo burynenses, vel tres, vel villa
Tysaci Exprobrationi ipsorum monasteriorum
advocentur, et sine dubio vel tribus
burynensibus dictis villa non possint Ex-
probari. Vide Exprobare.*

* **EXPROBITA,** Exclusa. Gloss. Isid. et
Papas.

* **EXPROMISSUM.** Capitulo ad Legem
Alamannor. cap. 88. Edit. Balurianus:
Si quis ingenuum aut ingenuum, Expro-
missum cuius fuit in terra misericordia,
solidus est culpabilis.

* **EXPROMPTARE,** Expromere, apud Ful-
gentium Placiadem de Virgiliana conti-
nentia, semel ac iterum.

* **EXPROPERATUS.** [Valde properatus.
Inscript. apud Grut. 669. 10. Hic Aquila
cineres miserabilis urna sepulcos Con-
tegit: et fatig Exproperata nimis Occi-
dit infelix, etc.]

* **EXPROPRIARE,** Quod aliqui proprium
est auferre, spoliare. Dicta S. Egidii
inter Acta SS. Aprilis tom. 3. pag. 385:
Que sibi bona quae Dei sunt appropriat,
Deus eum Expropriat.

* **EXPUDORATUS,** Absque pudore. Glos-
sar. Isid.: *Expudoratus, impudicus.
Fragmentum Petronii pag. 16: Caput
preterea durum, frontem Expudoratum,
cornu acutum... habet. [o Vide supra
Expudoratus.]*

* **EXPUGNALIS,** Ad expugnandum seu
oppugnandum aptus: *In muris, tur-
ribus, portibus domibus ac altis defensa-
ribus et Expugnaliibus, apud Rymerum
tom. 4. pag. 118. col. 1.*

* **EXPULPARE.** Janus Lauremberg. in
Suppliem. Antiquaril: *Expulpo, iuxap-
tum. Carmes excidio.*

* **EXPULSATUS.** [Pulsatus, vexatus.
adictus. Ammar. 28. 6. Seleucia per
ducere expulsa. A. e. expulnata.]

* **EXPUNVERE,** Pulverem excutere,
abstergere. Gall. Expudr. Rather. Ve-
t. 11. 11. 6. Petrol. apud Marten. tom.
9. Ampl. Collect. col. 982: *Quo collyrio
occidi insupinendi, quo bonis an nosco pul-
vere Expulverandi. Hinc etiam Gallica
Expouire qua rei cujuusvis minutiis
significantur. Stat. ann. 1415. in Reg.
170. Charloph. reg. ch. 1: *Un minor de
sel des Expouires, c'est assauoir du fons
et nettaiseurs deudz neft et bateaux. Vide
infra Pulverare.**

* **EXPUMICO.** [Pumice pollo. Tertull.
advers. Valent. 16. Ab omnibus inju-
ritis passionis Expumical.

* **EXPUNCTA,** Fibras pectorum, in
Gloss. Isid.

* **EXPUNCTIO.** [Actus expungendi.
Tertull. Idolol. 16. Opera mea Expunc-
tio. h. e. praestatio.]

* **EXPUNGERE,** quod proprie Delere
est, sic exponit Papias: *Expungit, Ex-
cerat. Expungit, Expugnat, efficit, pe-
ragit.*

* **EXPURGARE** Se, Innocentium pro-
bare. Statut. Lubec. ann. 1288. art. 42:
Quicquid homo coram judice vel iudicio
recognoscit, de hoc melius convinci potest,
quam se possit Expurgare. Occurrit pas-
sim. Vide Guillelm. Nothi Leg. vernac.
cap. 50.

* **EXQUAMIRE,** [Permutare.] Vide Cam-
biare.

* **EXQUILLA.** Tintinnabulum, cam-
panula. Stat. Petri abb. Cassin. tom. 2.
His. eiusdem monast. pag. 541. col. 3:
Licet tamen missam illam dicere ante
missam maiorem, quippe ad punctionem
Exquillarum. Vide supra Exquilla.

* **EXQUISITO.** [Inquisito, investiga-
to. Imp. Justinian. Cod. 5. 9. 9. extr.

Neque aliam in ea re Exquisitionem fieri. Adde *sicid.* 7. 17. 1.]

EXQUISITUM. Donatio Rostagni Episc. facta Roman. Ecc. circa ann. 950: *Dono ad ipsam Casam Dei..* vides una usque in Exquisitum.. totum et ab integrum dono ad ipsam Casam Dei usque in Exquisitum, id est, Absolute, omnimodo. Preceptum Ludov. PII ann. 815. inter Instr. tom. 4. Gall. Chr. col. 264: *Totum et ad integrum, vel in Exquisitum predictis Ecclesiis S. Vincentii Martiris et Congregationi ibidem Dao famulanti in nostro concessimus elemosynas.* Charta non sive labentis inter ead. Instr. col. 289: *Totum et ad integrum vel in Exquisitum... dono, tradeo, etc.*

Ubi unica voce *Inexquisitum* legendum esse existimo.¹⁰⁰ Rodem sensu vulgo dixerunt *Quisita et inquirenda vel exquisita et inexquisita*, scilicet omnia proprietatis jura tam explorata quam intermissa, neglecta et ab altero occupata. Vide infra *Inexquisitum et mox*.

EXQUISITUS. Quod quis qualibet ratione, propterquam empione, acquirit; quo ab *Inexquisito*, pecunia scilicet empto, distinguit videtur. Charta ann. 20. Imper. Ludov. PII ex Chartul. eccl. Vienn.: *Hec omnia infra scripta, tam Exquista quam inexquista, prelibato sancto Maximino Regensi episcopo aliquaque consociata, quorum corpora secus eum fore videntes humata,.. vendo.* Exquita, pro Extortus, subreptus, in Charta ann. 1471. ex Chartul. Latinac. fol. 96: *Et s'aucuns chose en estoit, ce auoyent sentences particulières. Exquies par leantz demandante par inducions, meunies et autres. Vide Inquisitum.*

EXREFECTUS. Imprensis, qui prandium impensis dimittit, interrumpit. Sancti Wilhelmi Constitut. Hirsaug. lib. 2. cap. 20: *Benedictionem nullus coqui prandii negligit, si cum ministris tempore quo Nonas canitur, reficit. Nam Exrefectus eum accipit, iterumque ad refectionem reddit.*

EXSARTARE. EXSANTUS. Vide Exartus.

EXSAVARE. Vide Exsartare.

EXSCAMBIARE. Permutare. Gall. Eschanger. Charta Ricardi Tropi ann. 1245. ex Archiva B. M. de Bop-nuncio Rotomag.: *Si necesse fuerit valorem exscambiare. Vide Cambiare.*

EXSCATURARE. Vide Scarire.

EXSCATURIZARE. Will. Brito in Vocab. MS. in voce *Assare*: *Nota quod nullus prius Exscaturizatur in aqua calida, ut facilius deplumetur: deplumatus usutlanter, ut subtilis pluma, que manus extrahi non possunt, comburantur.*

Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684: *Exscaturizare, Eschauder pour oster plume, comme qui eschauderoit un poulet pour la plumer.*

EXSCLERATUS. pro Sceleratus. Mirac. S. Audom. tom. 3. Sept. pag. 406. col. 1: *Non longe post obitum ejus, fuit quidam vir pravis mordibus Exsceleratus, atque avaritie iniuriantis accensus, etc.*

EXSCHEMUM. Vide Escapium.

EXSCHEMUM. Scutum, ex Gallico Escu. Vide Vocab.

EXSCUDIS. Instrumentum, quo pulvis excutitur. Glossar. Lat. Gall. ann. 1848. ex Cod. reg. 4120: *Excudis. Gall. Escude, et derivatur a verbo Executio, quia excutit pulverem et stupas de densibus mataxis mundando.* Vide supra *Excudis.*

EXSECERATIO. pro Execratio. Antique Consuetud. Fontanell. ex Cassiani Col. latione 10. Cum dicitur *Oratio a Sacer-*

dote, tantum a cunctis probatur silentium, ut nulla vox alia a Sacerdote auditur, nec sputum emititur, non Execratio ostendere, etc.

* **EXSECATOR.** [Qui execratur, et detestatur. Terull. Pudic. 15. Execrator impunitatis. Adde Augustin. op. 166. sub fin.]

* **EXSENODOCIUM.** pro Xenodochium. Charta ann. 787. apud Murator. tom. 8. Antiq. Ital. med. sev. col. 587: *Constat sancto Exsenodochio, quod divina adjuvantio clementia Delheus archipresbyteri. Mediolanensis ecclesie... intra hanc Mediolani civitatem iuxta ecclesiam maiorem instruere et confirmare videtur.... Confero ut sit Exsenodochium praeceptorum parvorum in domo mea.*

* **EXSENUS.** [Qui est sine sensu, in sensu. Unde exsenus mensura dicitur Neurus apud Cell. 19. 7. et Nov. 4. 345. sed non est intendendum.]

* **EXSEQUITOR.** Exequias facio. Varr. apud Nov. 2. 268: *Ipsum proper vir liberti amicarii Exsequiarum.*

EXSEQUITO. pro Execratio, apud Rymerus tom. 3. pag. 198

EXSEQUITOR. Judex, vel alius a principio delegatus, ut statuum executioni conditor, curerit. Charta ann. 1885. ex Tabul. Flammar.: *Cateris servientibus, batibus, castellaniis, Exsequitoribus et officiis regis, etc. Vide in Executores.*

* **EXSEVIA.** Qua aqua excurrere posseunt et evacuari, item quod supra Esecaria. Charta an. circ. 1200. in Tabul. S. Petri Carnot: *Calceiam sui etiam si posseunt in altum erigere, prout eis visum fuerit melius expedire: suas etiam Esecias in eadem calceia, unicunque volumen, sic licet tollere et locare.*

EXSIFTUM. Vide Exsorcium.

* **EXSIGILLARE.** Sigillum appositum dissolvere. Gall. *Rompe le scelle.* Charta ann. 1228. in Reg. 65. Chartoph. reg. ch. 261: *Ilen quod nocte subsequenti dicta domus, que pluribus sigilli fuerat sigillata, fuit per aliquos Deum vel hominem non verentes Exsigillata et aperta.* Vide supra *Disigillare.*

* **EXSILIARE.** In exilium agere. Gall. Exsile. Translat. S. Viti mart. sec. 4. Bened. part. 1. pag. 528. num. 6: *Accusaverunt venerabilem Adalardum, et ejercentur de honore suo absque culpa, et Exsiliaverunt sine causa.* Vide *Exiliare.*

* **EXSILICA.** [seu Exilia causa, quae adversus Exsulum agitur. *Fetus.*]

* **EXSIM.** Evictus, Exemplo, statim. Supplim. Antiq. [Pro Exs. ut vult. Vulc. in Castigat. ad utrumque Glossar.]

* **EXSINATUS.** [particip. ab exsilio, eis emissus. Expansus. Propriet. 3. 3.]

* **EXSISA.** pro Asisia. Tribulum, in publicis assisa ex optimatum et populo conseruato instrumentum. Instrumentum ann. 1490. apud Rymerum tom. 12. pag. 391. col. 2: *Exsisa, gabellis, vel dactis, viisi frumenti, et aliorum victualium, aliter quam pro usu saxis corundem emundorum, dumtacateccipit: quas Exsisas, gabellas et dactas dicti subditii Regis Angliae in dicta civitate Pisarum solvent.*

* **EXSOLARE.** Extra solum suum habere. Glossar. Sangerman. num. 501.

Glossar. vet. ex Cod. reg. 7641: *Exsolavit, sine termino facit.* S'Exsule nostris. Digidet. vulgo 'Excarter'. Lit. remiss. ann. 1875. in Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 186: *Un bief a Exsula des autres et s'egara par l'espace de six ours ou de plus.* Alio ann. 1882. in Reg.

III. ch. 67: *Après ce que ledit Johanne et sonz aueques ledit gardien des monstres, se Exsule et destourne jusques à ce que grand partie de la nuit fu passé.*

* **EXSOLIDO.** [Idem ac consolido. Not. Tur. p. 66. Obsolidus, Exsolidus.]

EXSOLUTE. Absolute, indubitanter. Anonymous Grammaticus: *Ipsa factum Exsolute fecit. Idem: Stas dubio Exsolute fecit. facit. Vide Exsolutum.]*

EXSONNIA. Gloss. Grac. Lat.: *Exsonia, exponit, expurgatio, expurgatio. Janus Laurens. in Supplemento Antiquaril: Exsonia, Exuvia, Exsolio. Evidet.*

* **EXSPALTUM.** Vide Exspallum.

EXSPATHARIUS. ut infra Spatherius. Cutis corporis Imperatoris. Vide locum in *Principia.*

* **EXSPECARE.** pro Spectare. Charta ann. 1888. apud Larium inter notas ad Hodoepor. Charit. part. 2. in Delic. erudit. pag. 471: *Sub infrascrispis modis in seruis adnotatis pertinat et Exspectat in solidum et pleno iure ad dicta communia sanctae Crucis. Vide Exspectare.*

* **EXSPINARE.** Spines auferre vel extrahere. Johannes de Janua.

* **EXSPINIS.** Extra spines vel sine spinis. Idem Joh. de Janua.

* **EXSOLARE VITEM.** Ejus administrativa pedamenta auferre, in Legibus Rotharis, apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 40. col. 2.

EXSOLUMIUM. Vide Spolum [et Exsolum.]

* **EXSTIMENTUM.** Estimatio, Ital. Stimatum. Stat. an. circ. 1225. apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. sev. col. 342: *Et proper hanc communicationem non intelligatur terra diminuta ad Extimentum et ingrazementum terrae.*

Vide supra *Extima.*

* **EXSTOLIUM.** EXSTOLEUM. Idem quod STOLIUM, Classis. Chronic. Sicilia inter Aneid. Marten. tom. 3. col. 81: *Faciebat armare in Messina suum Extolium galerae grossarum. Occurrit ibid. col. 77. et alibi: Extolium vero in Chronicis Andrei Danduli, apud Murator. tom. 12. col. 456. 460. etc. Extolatum, ibidem col. 422.*

* **EXSTROMENTUM.** pro Instrumentum. in Charta Cylodovei III. ann. 691. apud Felibianum Hist. San-Dionys. pag. xi.

* **EXSTRUCTORIUS.** [Qui Exstructi. Terull. Car. Chresti 17. Dei verbum Exstructoriunis.

* **EXSTRUCSARI.** Evellere. Andreas de Ma. in Epist. ad Rupertum Regem Franc. inter Aneid. Marten. tom. 1. col. 1897: *Quoniam vero adeo citius inveniebamur, ut ferro durante, cutis Exstructanda sit protinus, et reformanda orbis terrarum, et totius Romani imperii facies deformata.* Vide *Extruncare.*

* **EXSUCHEUM.** Secorum ludus, nimirum. Charta ann. 1879. ex Cam. Comput. Aquens. Inter schedas Pr. a. S. Vinc. [Possunt incendere sine lumine sine pompa, et ludere ad taxillos, ad Exsucium, etc. Et possunt ludere ad Exsucium sine pompa, in illa cunctis ann. Ibid. Vide infra *Exsucium.*]

* **EXSUFFLANTISSIMUS.** vox ejusdem originis, cuius mox Exsufflare. Formula missa: *Domino non dulcisimo, sed emeritisimo: Domine non dulcisimo, sed Exsufflante jocari meo illa, etc.*

* **EXSUFFLATIO.** vel Insufflatio. in Baptismi ritibus usurpata occurrit, prima apud Scriptores ecclesiasticos, tunc inter renuntiandum ter repetita, significat Baptismi candidatus sese damnarem, III

cui fœdum hactenus servierat servitum, exsecrari penitus et abominari. Apud Dionysium cap. 2. Hierarchie Cathecumens jubetur a Pontifice conversus ad Occidentem Sathanam terripere, insufflare. Cui ceremonia proxime accedunt Moscovites, apud quos, ut est apud Gaginum et Hebersteinum, susceptores ac fidejussiones, baptizandi nomine, ter interrogati, num diabolus renunciant, toties respondentes in terram explicant. Sed et in Baptismo Sacerdos in faciem illius qui ad Baptismum comparatur, sufflat, signum exprimit, nichil catinis motu, orisque, ut est in Sacramentorum tubo Gregorii, his adiectis vocibus, Est ab Sathan, etc. De qua quidem transfiguratione agunt Cyrilus Catech. 2. Optatus lib. 4. Augustinus lib. 6. Contra Julian. cap. 2. lib. 2. de Nuptiis et concupisc. cap. 17. 18. lib. 5. Hypognost. et alii. Patrum passim, ut mirum sit Calvinum lib. 4. Inst. cap. 19. ejusmodi ritum irridere ausum, tanquam rem, ut loquitur, inanem atque fictitiam, que ab omni memoria totius Ecclesie consenserunt fuit comprobata, ut et Justino etiam Martyre constat dialog. cum Tryphonie, Tertulliano lib. de Corona, lib. de Spectac. Cypriano, aliisque innumeris. S. Augustinus Epist. 106. Quod exorcizantur et Exorcistus in sanctis. Idem lib. 2. Contra Pelagium et Celestian. can. 40. In remissionem peccatorum non nullaci, sed fideli mysterio baptizantur, etiam prius exorcizatur et Exorcistus potestas contraria, cui etiam verbis eorum a quibus portatur, sese renuntiare respondet. Sulpitius Severus dial. 3. Videl post tertium Antissiani demonem mira magnitudinis assidentem, quem minus (ut verbo, quia ita necesse est, parum Latino loquamus) Exsufflans, Antissianus ex Exorcisti existimat, Quid me inquit, Sancte, sic aspicis? Gregorius Turon. de Vita Patr. cap. 18. Dedit autem ei Dominus et gratiam curatio, ita ut Insufflatus energumus protinus demonia ejiceret a corporibus obsecatis. Vide Rabanum lib. 1. de Institut. Cleric. cap. 27. etc. Hinc

EXSUPFLARE. Contempnere, despueire, rejicare. Græcis, πνεύμα et κακά φῶτα metaphora ducta ab exsupflationibus demonom. Vide Vitam. S. Eudociam. n. 38. Tertullianus de Idololat. Quod ore Christianum fumantes arces dederunt ex Exorcista. S. Augustinus Epist. 162. Exsufflans, fumantes heretici Christi. Exsufflatus baptisma Christi. Ibid. Exsufflato sacerdoti. Vide eundem Epist. 50. 169. 170. 172. Tract. 2. in Ep. S. Joan. lib. 3. contra Epist. Parthenianum cap. 4. lib. 1. contra Donatist. de Bapt. cap. 1. lib. de Unitate Eccles. cap. 18. lib. 2. contra Grescon. cap. 4. 5. Dungalus contra Claudium Taurinensem: Quia Christus Exsufflatur. Idem: Adversus dissipatores Ecclesie, adversus Exsufflatores Christi, adversus blasphematores Sanctorum eius. Exsufflare idola, apud Notarium in Martyrol. 12. Januar. Vita S. Fulgentii: Christum Regem Regum miserabiliter Exsufflaverat. Insufflare, eadem notione, in Actis S. Ananias et S. Petri Martyr. cap. 1. n. 7: Et signo Crucis munient labia oris sui, Insufflavit simulacra, et statim alien sunt. Prudentius lib. Perist. Ingressus ille, ut hos parentus (sacrifici) percepit, Insufflatus couideret demones.

SUPFLARE. Badem etiam notione, apud S. Augustin. Epist. 56. ad Dioscorum: Nomini Anazarborum, quod proprii literarum velutatem omnes, ut milita-

riter loquerat. Literatores libenter Sufflant. Dungalus: Unus homo blasphemare reprehendere, conceculare, profire, ac Sufflare pressum. Vide Concilium Trozelianum ann. 909. cap. 1. Matthaeum Westmonast. ann. 1086. et 1092. Arnolm. Abb. Boni-Spel de Operib. sex dier. pag. 96. et Henric. Valesum ad Eusebii Histor. Eccl. lib. 7. cap. 10.

* EXSULBUNDUS. [Qui Exsulat, vel Exsulatus est. Gloss. Philoc. Exsulabundus.]

* EXSULATICHUS. [Qui ad Exsulem pertinet. Gloss. Philoc. Exsulatichus.]

* EXSULATUM. [Exsul. Flor. 1. 22. Clarissimos principes Exsulatios multat. Exsulat. Exsulium. Vita S. Boniti Ep. Arvern. n. 4. Inter Acta SS. Benedict. sec. 3. part. 1. pag. 90: Non malito post initia, ut moria erat, homines univari, neque Exsulatios capitulatione pars domini, sua nequeum precepti sunt derelicti.]

* EXSULOR. exsulo, Vox. de vil. 711. EXSUMPTUARE. Papie, Pauperum [successe] Sumptibus exhaustire; Pauperesse, ut est in Gloss. Lat. MSS. Reg. Cod. 1018. Gloss. Irid. Exsumptuari, pauperari. Baldricus lib. 1. Chr. Camerac. cap. 120: Domesticos sive Exsumptuari, locupletibus alienigenas.

* EXSUPERATOR. et Exsuperator, [superator, vitor. In numero Constantini. spud Eckhel D. N. 1. 7. 8. p. 88. Exsuperator omnium gentium.]

* EXSUPUBRO. [pus amoveo. Translate. Tertuli. Pali. 5. extr. Non facile quae has purulentes civitatis elicet, et Exsupubro. Al. leg. exsuperabu.]

EXSURDARE. Surdum facere. Lex Aleman. Ut. 60. § 1: Si quis alterum aurescere abscederit, et non Ex urdavatur, etc. Glossar. Latin. Grec.: Exsæco, Exsordo.

* EXSURPARE. pro Usurpare, ut videtur. Libert. Figiaci ann. 1318. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 672. art. 59: Sed... nevalent aliquid restringi contra predictorum congreui et debitu intellectum, aut etiam ampliari, et perinde aliquid (quod) per hanc presentem largitionem non conceditur, sibi credant Exsurpari, etc.

EXSUS. Exitus. Primum Testamentum Widradi Abbas Flavin. in Actis SS. Medec. sec. 8. part. 1. pag. 684. et 685: Totum illum clausum, quem nos jussimus plantare ad integrum, cum Exso et regresso, una cum manu, etc. Infra: Cum Exso et regresso in integrum. Cum Exitu et regressu in Testamento Guilhelmi Durante Giuniaci. Sed legendum Exso. Vide Exsita.

* EXSUTORIUM. f. Locus ubi aliquid exsecundum eremotum. Stat. Avelia ann. 1498. cap. 46. ex Cod. reg. 4624: Que exzraserit seu exportaverit alienum canapum vel linum in et de aliena canaperia, liserosa, nasycro, Exzratoribus vel repositario, etc.

* EXTEDIARI. Tedio affici. Vita Ludov. Pli tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 117: Ebo tandem molestie ferens taliibus Extediari, consilio petit aliquorum episcoporum, ipse in se quendam confessionem predicationi. [66 Vita Deoderici I. Mettens. Episc. cap. 7. ap. Pertz. Script. tom. 4. pag. 468: Possem recensere plures cujusque ordinis ea temestate insignes sed nolo Extaedientur aliorum mentes vel aures.]

* EXTAGIUM. Vide Slagium.

* EXTAGNARE SANGUINEM. Gall.

EXT

Exchanter le cas. Sanguinem sistere, claudere. Vide Slagnare.

† EXTAIRUS. Extortus. Tabularium Voledenae fol. 82: Ego Geraldus Der circa dono R. Petro Voledenae sororum dominus Stephanus Rainaldum de Brola, filius ejus et filio omnes quoque ab his Extairo, etc.

* EXTALES. Exta. Gloss. Alfridi: Extales, a se de e., vel B se c. p o r m.

i. Exta, Longanum. Papias: Extales et eni idem sunt, i. tñc alii purgandi. Jo. de Janus: Extales, via alii purgandi: unde in 1. Reg. cap. 5. v. 9. Computrascente prominentes Extales sorum, etc.

Marcellus Empiric. cap. 31: Extalem prominentem vino lavari prius, deinde extre ungii, et pollice propelli introrum oportet. Gariopontus lib. 8. Passionar. cap. 31: Tendit nos est passio intestinorum, quod Longanum vel Extalem dicimus, etc. Alcuinus Poem. 5:

Nec nos Extales... multa pena patenda.

Corvus citius, Domine tribuere mediam.

Petrus Blesensis Epist. 102: Mures... qui Extales, id est, interiore corrodunt. In Gloss. Lat. Grec.: Extalis, ἔξαγις.

* EXTALIA. Clunes. Mirac. S. Aug. Cantuar. tom. 8. Mail pag. 398. col. 1: Calconem Extalibus arcabentur infiri, etc.

EXTALITATUS. Charta Guillielmi Comitis Marsici ann. 1179. apud Ughelium tom. 7. Ital. sacr. pag. 704: Cujus Ecclesia subdicio villanos quindecim in eadem terra nostre Marsici erogavimus, octo videlicet Extalitatus, quorum nomina haec sunt, etc. Infra: Quos volumus semper haberes liberam potestatem emendi haerditatis ab dominibus nostris Marsici, exceptio ab angariis et Extalitatu, etc.

Ecclesiæ ann. 1282. Ibidem pag. 714: Cujus Ecclesia subdicio villanos 15. in eadem terra nostre Marsici erogavimus, 8. videlicet Extalitatus quorum nomina haec sunt... angariis 7. quorum nomina haec sunt, etc. Ubi Angariari videntur fulisse operis seu Corvorum. Extalitatu vero talis obnoxii: nisi vos ordi sit ab

EXTALLUM. Constitutiones Sieci lib. 1. tit. 61: Locorum baupli, qui in magistris Camerariis et a Curia nostra, quamquam in credentiam, vel in Extallum baulationem recipiuntur, etc. Et tit. 58:

Baulationes omnes ubique per Regnum Kalendis Septembri inchoari præcipimus, sive in Extallum, sive ad credentiam collcentur. Charta ann. 1281. apud Ughelium tom. 7. Ital. sacr. pag. 301: Cujusdam horis... quem nunc tenet in Extallum Philippus Mustaculus. Ammiratus lib. 1. de Famili. Neapolit. pag. 56: At dare ad Extallum, idem sonare, quod dar si sommo, et si vocis originem ignorare se fatetur. Vide Extallum.

* EXTALLERIUS. Qui ad Extallum tenet, idem qui Firmarius. Charta ann. 1399. tom. 1. Hist. Cassin. pag. 281. col. 1:

Mendentes dilectis in Christo monachis,

conversis, obitatis, subditis, parochianis,

laboratoribus, Extalleris, pensionariis,

casuaris, etc. Vide mox

* EXTALLUM. EXTALLUM. Preedium

seu villa alteri elocata ad certum tem-

pus, sub praesertione annua vel anno-

naria, vel rebus ad victimam necessaria-

Firma 8. Charta ann. 1286. tom. 1. Hist.

Cassin. pag. 88. col. 2: In Extallum con-

cobimus, damus et tradicimus illi Johanni,

substantiatione premissa, plus ex parte Re-

uenti omnes terras, possessiones et iura,

et prouentus predicti nostri monasterii

(S. Bened. de Teano)... Convenimus te-

men tibi quod si infra predictum tempus

qui Extalliti (quinq[ue] scilicet annorum) discensionum scandalum seu guerrarum emergerit, vel tempeslatem certe regnem adeo venire contingat, quod ad tempore Extallitum in partem vel totum tu, vel tui heredes percipias non possatis, ... licet tibi... dictum Extallitum tenere et percipere, quia cum vobis fuerit de toto predicto anno, integra satisfactum.

Formul. MS. Instr. fol. 34. v. : Discretus vir N canonicus Pictavensis vendidit, dedit et concessit in Extallitum seu ad firmam, omnes et angulos fructus, redditus et prouentus prebendae et beneficiorum, que optinet in civitate et dioceesi Pictavensi. Vide Ex alium.

* EXTANTIA. Bona que extant alli-
jus. Charta Guidonis Comitis Flandriae pro Capitulo S. Bartholom. Bethun. : Scindens est nullum aliud ius, nullumve aliud dominium, nullum Extantiam aliam in toto vel in parte... habere in dicta terra. Ibidem : Habere debent omnes Extantias bastardorum... habentintra villam... tot et tales justitas, tot et tales Extantias, tot et in domina, etc.

* EXSTAR. Olla ubi ex ea coquebantur, Gloss. MSS. Sangerman. Plautius adjectivum dicit, Exstaris olla, eadem notio.

* EXSTARITA, pro Sexterata, Modus agri. Charta ann. 1288. ex Tabul. Busser. : Ranulphus vendidit duas Extaratas terre abbatis et conventui de Busserie ordinis Cisterci. diocesis Bituricensis. Vide Sexterata.

* EXSTASIS. Defectus cordis. Gallice Pasmeson. Glossar. Lat. ex Cod. reg. 521.

* EXTELARIUS CERVUS, domesticus, manu factus, quem venatores premitunt in silvam, quo cervi aili et hinnuli nihil metuentes periculi, illius facti socii, facilius in eorum casses aut tela incidunt, cervo domestico collare, aut aliud quodlibet signum habente, ne venator erret in mittendo telo. Unde Extelarius dicitur, quod extra tellum periculum habendum sit. Ita Wendelinus. In Gloss. Lat. Gr. Extelare, est turpificare. Lex Salica tit. 86. § 8. Edit. Heroldi : Si quis cervum domesticum signum habentem fu raverit quod ad venationem facientem manus eius factus est, et Telarium (i. Extelarium) potuerit approbare, quod Lede larus fuisse, sicut etiam alii sunt, et certius potuerit approbare, quod cum in venatione habuisset.] De cervis domesti cis agno. Justinianus de Rerum divisione et Lex Longob. lib. 1. tit. 19. § 18. [ed Rothar. 220. 221. 222.]

* EXTEMA, EXTEMARE, ESTEMARE. Eximus Petrus de Salanova Justitia Aragonum, apud Hieron. Blanca, pag. 748. BENE reculit Dominatio vestre, quater illi, qui fecerunt in regno Valentum Extamam, in Regno Aragonum secundum forum Aragonum fuerunt castigati, quia justitia corporalis, seu Extema, ad vos spectant, et non debent fieri nisi per iustitias vestras, vel illos, qui merum imperium habent in locis suis. Fori Aragonenses lib. 1. pag. 14. v. edit. 1824 : Absque cognitio judicaria et debita secundum Forum non occidimus, non Extambimus, nec extilabimus, etc. Lib. 3. pag. 31 : Quicunque Insacio... fecerit iustitiam aut Extamam de aliquo homine Regis, etc. Jacobus. I. Rex Aragonis in Foris Oscas ann. 1247. fol. 8 : Pro quo (crimine) posset homo iustitari, vel Extamari, vel infamari perpetuo, etc. Adde Observatio Regni Aragon. pag. 25. 35. etc. Vide Extama.

* EXTEMPORALITER. Extra tempus. Guibertus lib. 1. de Vita sua cap. 8. sic

loquitur de se ipso recens edito : Adeo miseranda era extititas, ut cadaverum Extemporali nati species videatur.

* EXTENDARIUM, Vexillum. Vide Stan-
dardum.

* EXTENDERE. Estimare, appellare :

vix fori Anglici, quae occurrit passim apud Bractonum, Fleetam et Anglicos Practicos. Britton. pag. 138. v. Per meminas les Joureurs soient les terres Es-
tendues à leur valeur.

* EXTENTA, Extimata, ex Anglico Extend. Extimo. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 548 : Hec est Extenta terrarum... de terris et tenementis Prioris de Der-
hurst, ... quantum valeant instaurare, et quantum deinstaurare, etc. Tom. 2. pag. 821 : Et quia onera predicta et reprises sorundem tenementorum... in multo ex-
cedunt valorum sorundem per estimatum
et Extentam per probos et legales
viros... faciam, etc. [Pro Extenta et valore
Comitatus Richemundie, apud Lobincum tom. 2. Hist. Britan. col. 894. Ex-
tentam jurium Comitis Sabaudie apud
Contam sancti Andrei et Boccelum. In
Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 35.] Vide
Fletam lib. 2. cap. 71. § 2. Skensem lib.
de Verbor. significat v. Extent. [Ocurrit
eadem vox apud Thomam Madox
Formul. Anglic. pag. 122. Rymerum
Formul. pag. 728. etc.]

* EXTENSOR. Extimator publicus, cuius munus est res haereditariis inter com-
participes estimare et partiri. Bracton.
lib. 2. cap. 34. § 1. Officium Extensorum
est, in rebus haereditariis extendenda et ap-
pradicandis, quod in primis videantur, quid est
quantum sit in dominio in qualibet manu-
ario, scilicet quod acce terre arabilis,
vel quod virgata, et quantum valeat acra
vel virgata per annum, ... et in summa
onaria, que sunt de corpore maneri, et
de quibus communitate possit evadere. Adde
Fletam lib. 5. cap. 9. § 5. 8. 9. 12.

[* EXTENDERE. Exercitus ad Extendi-
di ad 150000. armatorum, hoc est, Com-
pletetur 150000 armatorum apud Ludewig.
MSS. B. M. V. lib. 1 :
Excedere, est Extendere, in Mirac.
Excedere, est Extendere, in Lib. de Imitat.
Chr. Scire Extremis. Locutio Belgica, ut
observat Falconet, van Buylen, levens.
* EXTERMINARE TERMINOS. Effodere,
evadere, circa fines ponere, in Lege Lon-
gob. tit. 98. [ed Roth. 240.] Vide supra
Extremare.]

* EXTERMINATIO. Terminus, finis, li-
mes. Charta Caroli Q. abo. 885. in Ta-
bulario Abb. Belli loci in Lemovicibus n.
4. Farinariis, pascuis, extibus, et re-
gressibus, et omnibus legitimis Extremi-
nationibus. [Similis propterea habet in
Præcepto ejusdem Caroli ann. 840. inter
Aneid. Marten. tom. 1. col. 40. et in
Charta ann. 886. inter Instrum. tom. 1.
nov. Hist. Occitanie col. 100.]

* EXTERMINATIUS. Furor, Audax et
ignitus furor. Memoriale Potestatum
Regnensium ad annum 1385 : Et tunc in-
traerunt civitatem dicti Mutinenses et
Guelphi, et inciperunt prælum cum illis
de Sessa, et expulerunt eos extra civitatem
cum Extremato furore. Gallica
Determinat vocamus virum audacem, te-
merarium et maxime confidentem.

* EXTERMINIUM, proprie. Extra ter-
minio electio. Gloss. Lat. Gr. : Extermi-
nium, apavim. Occurrit non semel
apud veterem Bibliorum interpretem.
Tertullianum aduersus Judeos, Petrum
Blesius. Epist. 86. et alios. Salvianus
lib. 5. de Gubernat. Del : Spottat reculis
suis, et Extremati ab agillis suis, etc.

* 2. EXTERMINIUM, Extillum, strages,
Ital. Extremino. Chron. Pet. Azar. id
ann. 1382. apud Murator. tom. 16. Script.
Ital. col. 385 : Rusticum, hoc invenit, unde
in castris Maragnani, sperans quod, quam
in ipsa castro esse, poseretur in Extermi-
niis. Acta S. Franc. Rom. tom. 2.
Mart. pag. 164. col. 2. Videl animas pro-
digiorum crudelissimas maxima Extremata et
tormenta.

* EXTERMINUS. [qui est extra ter-
minum, exsul, expulsus. Tertull. carm. de
Sodoma. 8. Atque hinc Extrematus.]

* EXTERNARE. Extraneum facere, in

Gloss. Isidor. Utitur Apuleius in Apolog.

ubi Casaubon. [Hac notione Ital. dicunt
Extarnare.]

* Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884.

Externare, Estranger. Lit. remiss. ann.

1408. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag.
886. art. 2 : Ad hoc si gentes non valerent
infici ex putrefactione sanguinis... et
sciam ex Extencoribus felidis et alter
ordicibus provenientibus ex dictis ani-
malibus.

* EXTERGIFICIUM, Mantile, quo facies
exterior, Ugutioni.

* EXTERIOR. Qui extra urbem vel cas-
trum manet. Charta ann. 1227. tom. 4.
Ordinat. reg. Franc. pag. 887. art. 8 : Si
juic autem Exterior de manentibus in
castro conquestus fuerit, jus recipiat et
faciat in castro coram quatuor electis.

* EXTERIORES FRATRES. Idem qui
Conversi, apud Mabilionum in Actis
SS. Benedict. sec. 3. pag. 816. sic procul
dubio dicti quod rebus exterioribus
et temporaris vulgo occuparentur.

* EXTERIUM, pro Extarium. Tabula-
rium Majoris Monasteri : Hildebertus
cognomen Echarchellus civi Namnetensis
habuit ibidem duos molendinos in Exte-
rius marinis, vide Extremi. [Vide supra
Extremum.]

* EXTERIUS DISCERE, pro Memoriter
discere, scriptis. Buschius de Reform.
Monast. apud Lett. tom. 2. Script.
Bis. pag. 980. [ed Germ. Auswendig
Lernen.]

* OCCURRIT, passim in Lib. de Imitat.
Chr. Scire Extremis. Locutio Belgica, ut
observat Falconet, van Buylen, levens.

* EXTERMINARE TERMINOS. Effodere,
evadere, circa fines ponere, in Lege Lon-
gob. tit. 98. [ed Roth. 240.] Vide supra
Extremare.]

* EXTERMINATIO. Terminus, finis, li-
mes. Charta Caroli Q. abo. 885. in Ta-
bulario Abb. Belli loci in Lemovicibus n.
4. Farinariis, pascuis, extibus, et re-
gressibus, et omnibus legitimis Extremi-
nationibus. [Similis propterea habet in
Præcepto ejusdem Caroli ann. 840. inter
Aneid. Marten. tom. 1. col. 40. et in
Charta ann. 886. inter Instrum. tom. 1.
nov. Hist. Occitanie col. 100.]

* EXTERMINATIUS. Furor, Audax et
ignitus furor. Memoriale Potestatum
Regnensium ad annum 1385 : Et tunc in-
traerunt civitatem dicti Mutinenses et
Guelphi, et inciperunt prælum cum illis
de Sessa, et expulerunt eos extra civitatem
cum Extremato furore. Gallica
Determinat vocamus virum audacem, te-
merarium et maxime confidentem.

* EXTERMINIUM, proprie. Extra ter-
minio electio. Gloss. Lat. Gr. : Extermi-
nium, apavim. Occurrit non semel
apud veterem Bibliorum interpretem.
Tertullianum aduersus Judeos, Petrum
Blesius. Epist. 86. et alios. Salvianus
lib. 5. de Gubernat. Del : Spottat reculis
suis, et Extremati ab agillis suis, etc.

* 2. EXTERMINIUM, Extillum, strages,
Ital. Extremino. Chron. Pet. Azar. id
ann. 1382. apud Murator. tom. 16. Script.
Ital. col. 385 : Rusticum, hoc invenit, unde
in castris Maragnani, sperans quod, quam
in ipsa castro esse, poseretur in Extermi-
niis. Acta S. Franc. Rom. tom. 2.
Mart. pag. 164. col. 2. Videl animas pro-
digiorum crudelissimas maxima Extremata et
tormenta.

* EXTERMINUS. [qui est extra ter-
minum, exsul, expulsus. Tertull. carm. de
Sodoma. 8. Atque hinc Extrematus.]

* EXTERNARE. Extraneum facere, in

Gloss. Isidor. Utitur Apuleius in Apolog.

ubi Casaubon. [Hac notione Ital. dicunt
Extarnare.]

* Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884.

Externare, Estranger. Lit. remiss. ann.

1899. In Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 96: *Aym ne voulut point souffrir que aucun de ces varis demeurassent à son service; mais les en Extrange et déboula du tout. Vide infra Extraneus 2.*

EXTERNATUS, Amens. *Glossa Latino-Grecorum: Externus, ex eo spes.*

EXTERNARI, Retro inclinari. *Externatus, id est, a se alienata, extra se posse.* Papias Synodus Rom. sub Bonifacio II. sec. 1. apud Holstenum in Collect. Reg. pag. 27. *Miseremini homini humili et Extraneo ambo.*

Aliud sonat *Exterius*. Sternere ac ligere, spargere. In Lit. remissa ann. 1578. ex Reg. 118. Chartoph. reg. ch. 216. *Comme les dix Colin et Simonnet eussent Estray du bâti en la grange dudit Racoulin et embasté, etc.*

EXTERNI, vel *EXTERNA*. Charta Othonis Aqultan. Ducis pro B. M. de Sabuncellis, inter Instrument. tom. 1. Gall. Christ. col. 478: *Rursus confirmo illis locum qui dictur de Mansago cum nemore et terra cilia sive inculta, dulci et salae, et cum Extensis, et cum capione volatilium, quadrupedum et pictium. Hac voce cum Extensis, inquit D. Sammarthanus, intelligitur fortasse præstatio solvenda a mercatoribus, vel allii transactibus, aut adventibus, aut negotiatoribus in hac regione. Sed puto le-gendum Extensis. Vide Extensis.*

EXTERNICUM, Substramen, Gall. *Littera. Vide infra Sternicium.*

EXTERNUS, pro *Hæsternus*, Stat. ann. 1454. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nepl. pag. 265. col. 1: *Quod die Martis proxima Extensa, quidam mercator sine molesteria... applicuit Nemause cum certis chartis alienigenis, etc. Act invent. SS. Victi et Savii tom. 1. pag. 495. col. 1: Accedentes ad altare magius dicta ecclesie nra, in qua Extensa die reposita fuit capes, etc.*

EXTERRENS, [EXTERRIMUS, EXTER-
RANS, EXTERINCUS.] *Glossa Gr. Lat. MS.: Ἀνδρός Περιγένας, Extensis, Exterrimus. Forte Extensis, vel Exterrans. Vox Exterrimus abest in Editio. Festus: Exterrans. Ex alia terra. [Exterrans, quoque dicitur, at qui ante tempus natus, vel potius ejectus est. Dicit autem Exterrans, quod cum mater exterrita also ejicit. Martinus hic recte legit, Exterricus.]*

EXTERRIMUS, Mantile, Gallis, Es-
sue-mais. Occurrit semel et iterum in

Statutis Ecclesie Leodienses ann. 1287. Inter Aeneo. Marten. tom. 4. pag. 899.

* *Essuyon*, in Lit. remissa. ann. 1471. ex Reg. 186. Chartoph. reg. ch. 586: *Des foulons ou Essuyon à esuelles.*

EXTERSUS, [Actus Exturgendi]. *Plaut. Curc. 4. 4. 22. Linteumque Extersus, h. s. ad extergendum aptum. At minus recte leg. Extersum.]*

EXTERTIUM. *Charta Hugois Ducis Burgund. ann. 1077. tom. 6. Spicilegium Acheriani: Preter haec omnia ex meo iure unam condamnam, quæ sufficiat ad Extertiun unius caricae, ipsam quoque carcera instauratam et integrum similliter do. Ubi Editor ad marginem, f. exercitium.*

EXTERULA, Vestis exterior, qua In-
teriorum opponitur. Hist. Franc. Script. Ital. Murator. tom. 21. Script. Ital. col. 28. *Cardinalis Capricornis objecto pilo-
objecque pallo, exuta etiam linea Ext-
erula a victoribus eadem fugiens compre-
henditur.*

EXTESTICULARE, Castrare. Willelmus

Malmebur. lib. 4. pag. 124: *Dum esse*

*segniter expurgat, caecus et Extesticu-
lus est.*

EXTESTINUS, Aliene gentis, extraneus. *Papim Gl. Isidori: Extestinum, extra-
neum.*

* **EXTEXO**, [Retexo, destruo quod tex-
tum est. Trabslate. Plaut. Bacch. 2. 3. 5.
Extexo ego illum pulcre jam, si Dil-
volunt, h. e. eum spoliabo: ut omnia ejus consilia et taliones perver-
tam et destruam.]

EXTIMA, Estimation, ut supra Es-
tima. Lit. Ludov. ducis Andegav. ann.
1578. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nem.
pag. 12. col. 1: *Extingere et levare possint
potum scipris... quinque grossos
argenti, ad admodumam et Extimam
admodum. Instr. ann. 1591. Ibid. pag.
111. col. 1: *Nem quod dicti consules, bo-
lentes facere dictam Extimam, eligunt
multos homines diversorum statuum ad
dictam Extimam faciendam, qui... pra-
muntur et jurant secundum corum bona
conscientias, exiguntur et dicq bona. Vide
Extimare.**

1. **EXTIMARE**, p. *Extimare*, apud Achierum Spicil. tom. 8. pag. 27. Bai-
zium Hist. Arvern. tom. 2. pag. 383. Inter-
dum pro *Extimare* accipitur apud Scriptores Ecclesiasticos.

2. **EXTIMATIO**, pro *Extimatio*, apud

eund. Achierum loco citato, et apud D. Brusel de Usu Feudorum tom. 1. pag. 674.

3. **EXTIMATOR**, pro *Extimator*, apud

Privilégios anni 1348. ex Archivis Presidis de Mazagues.

4. **EXTIMATUS**, pro *Extimatus*, apud

Rymerum tom. 7. pag. 18. col. 1.

5. **EXTIMUM**, ut *Extimatio*, *Extimatio*. Synod. Pergam. ann. 1511. apud Murator. tom. 9. col. 576. A: *De registris et Extimis faciendis de bonis Ecclesiarum, ut collecte et onus ea qualiter per-
advenient. Eugenius IV. in Constitu-
tionem ann. 1440. In Bullario Carmel. pag.
197. *Extas et Extimum imponserunt, et
catasco in Archivio Ecclesie Pistoriensis
collocarunt.**

6. **EXTIMATUM**, Vocem corruptum sus-
picor pro *Extimatum*, vel *Carceratum*, quid simile: certe Mensa et annona indicatur. Charta ann. 1361. In Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 78: *Raimundus Be-
neyti et Bernardus ejus frater serviunt
unum Extimatum frumentum census pro
quadam pecia vinea. Vide supra Exti-
mari.*

• **EXTIMUM**, Census, tributum, quod,

facta prius bonorum estimatione, exi-
gitur. Ital. *Estimo*. Stat. Vercell. lib. 1. pag. 22. v. *Item quod loca sive homi-
nes ipsorum locorum, qui sunt in Extimo
communis Vercellarum, tom. in curte
Vercellarum quam in districtu, licet in
libre Extimo continetur scriptum homi-
nes habitantes in tali loco solvere debent
partem, ut exentiens de predictis. Vide
infra Fumans. Pro estimatione extat in
Extimare.*

IN **EXTINCTO**. *Chronicon Fredegarii
cap. 110. Caroluminus devotionis causa
in Extincto succumbens, Roman aduenit.
Id est, disciso instigato vel in instanti.*

• **EXTINCTUS**, Ad *Extinctum candele*

Hecti, usq[ue] ge scilicet quidam candela

extinguuntur, perindea, scilicet, Jusqu'à

*1814. In Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 20.
Legitima substatione precedente, ad*

*Extinctum candela ardenti vendi et li-
veri legitime faci... bona infra scripta*

Vide infra Stictus.

EXTENDIUM, pro *Stipendum*. Li-

bert. Brianc. ann. 1348. tom. 7. Ordinat.

reg. Franc. pag. 727. art. 19: *Unus gra-
sus Turonus argenteus seu valor singulis
diabat, quibus extra dictam bullitam
stelerunt in *Dolphinales casalgates*, pro
suis Extipendis et salario solvatur.*

EXTIRPARE. Leges Edwardi Confess. cap. 6: *Si latro vel raptor est, reddat: et
si illud penitus Extirparerit, in integrum
ei, cui damnum intulit, restitutus. Ubi Extirpare, est consumere, amittere.
Vide Stirpare.*

• **EXTIO**, pro *Estio*. In Stat. crimin. Saona cap. 27. pag. 54: *Statuerunt quod
pueri, ut cum frondis vel lapidibus
manu jactis inter se rizati fuerint, con-
demnentur. Extio quod non fuerint, dol-
capaces, vel etiam fuerint minores, etiam
annorum quatuordecim, etiam si lapsi
serint.*

EXTOCARE. Monasticum Anglic. tom.

2. pag. 71: *Dedi etiam sis pratum... quod
Rogerus de Tocham de grava quadam
Excaverat. Alio pertinet vox *Extocage* in
Constituendis de Surene art. 3. ubi
dictum census 4. denariorum, qui
pro religio eius domino solvitur.*

• *Eruncare, inducere silas, trun-
cos, qui Extoces dicuntur, evelire. Esto-
quer vero, pro Glebas frangere, in Lit.
remissa. ann. 1416. ex Reg. 183. Chartoph.
reg. ch. 98: *Un maillot de boy, duquel
l'an Estoquer les terres des champs, etc.**

Vide supra Extocagum.

EXTOLEUM, **EXTOLIUM**, **Classis**. Vide Extollium et Stolidum.

EXTOLICUS, Superbo, in Glossar. Lat. Ital. MS. An eo sensu intelligenda vox *Estosus*, unde *Estoutie* in Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1:

*Unus i. et qui datur tene
Estosus, fol. et Estosus.*

Et maiestas fusa per s'Estosus.

*Fiat bona, anima et scien-
ta sainte preste, au saint prevere.*

Vide Extollatio.

• **EXTOLLATIO**, *Elevatio, elatio. Pro
Extollatione, promotione, expositione, ma-
nuvitione, etc. apud Rymerum tom. 14.
pag. 586. et 597.*

EXTOLLENTE, *Eadem notio, in
Biblio sacris non semel. Agnellii Libro
Ponti apud Murator. tom. 2. pag. 108.
col. 2. Actis SS. Iuli et tom. 3. pag. 128.
tom. 4. pag. 52. et apud Ludewig. Reliq.
MSS. tom. 4. pag. 111. etc.*

EXTOLNEARE, Tolerare, quod Angli
Toloc vocant, liberare in. Iugibus Ethel-
redi Regis Angl. § 29. apud Brompt.

[Vide Odensio. Tributum.]

• **EXTONGIUS**, Instrumentum pis-
candi. Charta Boni princip. Sabaud. ann.
1424. Inter Stat. Perus. pag. 31. *Ex-
tinctum sit die nocturna ut libera et im-
punita pisari et piscari facere ad reite,
navissim, trubiam, lignolam, beritavellos,
Extonquios, extortam, et alia quevis in-
genia, etc.*

• **EXTOPARE**, Cbturare, obstruere. Ital.
Stopare. Stat. Avelina ann. 1496. cap.
64 ex Cod. reg. 4624: *Si aliqua persona
clauserit seu Extopaverit, vel obturaverit...
aliquam seu aliquas vias publicas, etc.
Estocquier, eodem sensu, in Reg. Corb. 13. sign. Habacuc ad ann. 1515.*

*Et 247: A esté ordonné au chevalier de la
cuisine de faire Estocquier et restouper,
lors que haut comme par bas une cou-
roux d'oeuvre. Vide Extopare.*

EXTORTAMI. Leges Edmundi Regis §

4. Apud Bromptonum: *De servis si qui
poterit, senior ex eis capiatur, et occi-
datur, vel suspendatur, et aliorum singuli
verberentur iter, et Extortur, et tren-*

cetur minimus digitus in signum. Forte extirpantur. Vide Notas ad Cinnamum pag. 458 et infra Strepare.

EXTORQUAMENTUM. Tributum extorquum. Instrum. anni 1286 apud Duchenium Histor. Bethun. lib. 3. pag. 113. Probat. Quod de omnibus Extorquamentis, talia, carnis et alia exactio-
bus. Vide Extorquerere.

1. EXTORQUERE. Expellere. Canones Hiber. inter Aneccl. Marten. tom. 4. col. 5. Non oportet intrinsecus dominum Dei cibum carnalem considerare, nec accubitos ad dormitionem scirene. Ideo Christus videntes et querentes Extorquebat dicens: Domus mea domus orationis vocabitur. •

• Extorquer. Pulsare, pellere, in Lit. remiss. ann. 1467. ex Reg. 195. Chartoph. reg. ch. 7. Ostendit Guiso Extorqua ou bouta au commencement contre la matiere. Com. Marchant. et a cette cause dist: pourquoi m'as-tu Extorqued?

2. EXTORQUERE. Torture, aliquid ab aliquo querere tormentis. Gall. Donner la torture. Major pars nationis Britanniae voluerunt ipsos Extorqueret, ut ipsi notificarentur, etc. apud Lobliniensem ton. 2. Hist. Britan. col. 870.

3. EXTORQUERE, dictur terminus, qui

deficit, nec recta linea procedit. In-

certus Gromaticus: Maritimus limes fre-

quentius solet recta statu, quod interpre-

tatur: Non Extorquat. Idem: Gammatus

limes frequentius corruptum. Extorquet,

et salutem dat... jugum facit. Sieclus

Flaccus: Flaxus, qui de limite Detor-

queretur.

EXTORQUERRE PEDEM, quod vulgo di-

cimus. Donner une entorse au pied. Chro-

nicon. Morinianense lib. 3: Corvus, et

scilicet Extorso, quod in omni vita sua

recta ambulare non potuit.

• Extorcer, eodem sensu, in Lit. re-

miss. ann. 1454. ex Reg. 187. Chartoph.

reg. ch. 220: Ainsi que Jehan de Morges

s'efforce de frapper et pourvoir le sup-

pliant, se Extorcer la jambe droite et lo-

int comprenere.

3. EXTORRENS, pro Extorris. Glossa

MSS. ann. 1398. consulti ad calcem Col-

legionis Canonum et Biblio. Domini de

Chauvelin Custodis Sacrorum Regu-

rum Extorrerens. Extarra vel alienus.

• S'Extourer. Subtrahere se, dis-

tere, vulgo se cacher, s'éloigner, in Lit.

remiss. ann. 1398. ex Reg. 149. Chartoph.

reg. ch. 222: Apres le trespassement

d'icelle defunt, ledit Simon, quant ce

ront a sa connoissance, s'Extourna pour

doubte de rigueur de justice.

4. EXTORTORIA. Exsilium. Charta

Philippi Regis Franc. ann. 1306. in Ta-

bulario Minatensis: Jure tamem communi-

sione vel Extortoria cuiuscumque ad

non nihil proprium de loco Communatis

tenere poterit, quin nobis et dicto Epis-

copo obaque recompensatione aliqua sit

commune.

5. EXTORTORES, apud Cyprianum Epist.

19. 20. dicuntur, qui ne Christum negare cogerentur, dimissis omnibus, se

subtrahebant, qui etiam inter Confesores adnumerabantur. Nam eti coram

judice libera voce minus contererent,

tamen facti potius, quam verborum illa

confessio videbatur, dum et Christi

ideam custodiens, ne religio

nis dispensatione paterneretur, bona sua

fisco possidenda dimitterent, carosque

suo dulcemque patriam relinquenter,

in externas regiones migrantes.

6. EXTORTA. Fasciculus ex tortilibus

virginitatis, quo inter piscandum aliquando utuntur. Locus est supra in

Extorquere.

EXTORTIONES. JC. Anglia. Rastallo et Cowello lib. 4. tit. 18. § 51. sunt corrupti-
tum Subvicecomitum, allorumque Offi-
cialium. Definatur autem Extortio, illi-
cita queris pecuniarum emunio, vel
expletio, qua coloris officii sui quis uti-
tur. Alias Extortiones dicuntur quaevis
exactiones illicite. *Malatolm.* Rollan-
dino in Chr. lib. 8. cap. 5. [Hoc sensu
legitur in Charta Rogerii I. Regis Sicili-
ans ann. 1129. apud Murator. tom. 6.
col. 623; et altera Theobaldi Comitis
Campiani ann. 1233. pro Abate Molis-
mensi.] Vide *Malatolm.* in *Totla.*

7. EXTORTURA. Tortumentum, Gall. Tor-
ture. Instru. ann. 1284. inter Probat. tom.
3. Hist. Nem. pag. 71. col. 1: Diversus
cruciatus. Extorturas dabant, donec de his
qui interrogabantur ad votum ipsorum
deponerent. Sed leg. tortas, et
tormenta. Vide Extorquer. 2. Extorse,
Distortio, in Lit. remiss. ann. 1426. ex
Reg. 173. Chartoph. reg. ch. 481: Le
suspiant tant qu'il gangue ladite
par Extorse de bras sur scellu
Renault. Extorse vero, idem quod Pre-
sus sonat, in Chartul. S. Maglor. Paris.
ch. 190: Ce sont les constumies des pre-
sors de Charronne. 1. Qui auro per ad-
uctor le mare, d'un tonel de vin cru
vigne, qui doit dime et prairie, et doit
avoir de la seconde Extorse, ou de la
tierce, deus secces de vin. Hinc Extore,
metaphract. pro Contento, contatus,
Gall. *Egord.* in Poem. Rob. Diabol. MS:

Car ce est la fave et l'extorse,
A l'orme ay pris tel amere.

Dotz jamez ne me quer oste.

8. EXTRA-AGERE. Ab eo quod conven-
tum est recedere, contra conventions
agere. Charta ann. 111. apud Murator.
tom. 5. Antiq. Ital. med. evol col. 357:
Quod si in aliqua tarditatem aut neglectu
vel controversia inventi fuerimus Extra-
agere de ea, que superius addixi condi-
tionibus, etc. Vide supra Extorbarie 1.

9. EXTRACAUTIS. Fori versus. Extra-
caulas. Foris versus. Glossa Irid. Pro
Extacautis legendum puto Extracaulis,
i.e. Extra caulum, et pro Extracaulis
Extacolas, quasi coalentis seu habitan-
tes extra. Pro Foris versus, iubentibus le-
garem Foris versandas. Scaliger emendat
Extarrius, quem vide ad Festum. Vide
etiam Extarrius.

10. EXTRECHIA. Idem quod Extracta 1.
que vox rectius intelligi videtur de
tributis quod pro mercibus extrahendis
pendit. Charta ann. 1332. in Roll. Reg. 98.
Chartoph. reg. ch. 101: Pro quelibet
trousselle averti ponderis seu denarios Tu-
ronenses, tamen de Extracha nichil levata-
re. Extrachus, Origo, genus, in Bestiario
MS.

Quod durum nos nescieramus.
D'un. sim. de novis Extreas.
Præsis a non orci Romanis.

Extreas, non orci Romanis.

elles ont été indûment Estrangées. [Le Roman d'Artus MS. ;
Serie man. grec. ms. lat. 100,
Ms. no. 20000 à son envers,
Ms. Estrange de sa terre,
De tout peu être partie grecque.
Editum. ann. 1856. apud D. Secousse
tom. 3 Ordinat. reg. pag. 140 : Item pour
ce que les gens de deuil trois états nous
ont quitté et mangé mout gracieusement,
Comment plusieurs choses avoient été
Estrangées ou tempé passée par done excessif
et inutiles.]

* EXTRANIARE. Charta ejusdem Sancti apud Jos. Moret Antio. Navar. pag. 610; Damus et confirmamus... Malleolum quem senior Azenari Sancti miserat pro anima mea ad predictum Sanctum in villa Forzella, si poter meus Garses Rez secutus cupiditatis inflammatu a parte S. Amilianni habuit Extraniatum.

Charter ann. 1817 ex Chartul. reg. 7618 : Extraier, extra ordinem, extranum. Extranger in autre manie, sc. Alla ann. 1830. in Chartul. S. Mart. Pontisar. fol. 40. rr. : Ne pourront durant des dutes pieces de terre déparer, ne deviser l'une de l'autre, ne vendre, ne Estranger, fera toutes ensemble.

* EXTRANEARE, Extraneum facere, expellere, nostris Estranger eadem acceptione. Chron. Joan. Whethamst. pag. 371 : Laborarunt cum summo corrum conatu ad elongandum et Extraneandum nos a vestris maxime desiderata presence, etc. Vide supra Extraneum.

* EXTRANEUM ESSERE, Insolens, quod extra ordinem est. Galli Extrane, eodem significati, dicunt Arest. ann. 1861. 4. Sept. in vol. 10. auctor. parlam. Paris. Dicebat insuper quod Eset Extraneum quod capitaneus terra de Nigella, que sic est nobilis, faret, etc. Acta S. Domini. tom. 1. Aug. pag. 607. col. 2 : Unum tamen de sollicito hujus horti custodis, quod quanto Extranius, tanto carius anarrabatur.

EXTRANEUM FACERE, Idei quod Extratum facere, de quo supra. Devestire, possessione exere. Tradit. Fuldens. lib. 8. trad. 248 : Quod seipsum de subnotatis locis, si in eis aliquid proprietas haberet, vel haberet debaret, fecit Extraneum adversus me, quatenus ego legitimam in eis habere potestem in moam elemosynam tradendi, etc. Vita S. Sifredi Episcopi Carpenteriacensis, apud Vincent. Baralem pag. 188 : Actibus asculi quod Extratum faciens, nunquam in foro, nunquam in vico, nisi animarum lucri videbatur.

* EXTRANEUS, Ex aliena terra vel potestate. Sepe occurrit in Polypytho Irmiononis; vide ibi Guerard. Indicem generalium.

* [1] Legitur in polypytho Massiliense, an. 813. mus. arch. dep. pag. 8. et seqq. Arbertus, municipium, dux Extraneus. s. Silverna, marito Extraneo... Dominica, marito Extraneo, accalaria.]

* EXTRAPROVINCIALIS. Com. Rom. tom. ann. 1189. can. 7. Ab Extraprovincialibus vel transmarinis episcopis p. 96.

EXTRARIA, Modus tenendi hundredum pag. 130 : Item dicunt, quod unus bos niger vel unus equus, proveniens de Extraria infra dominium ad festum Pascach ultimo præterierunt in foro et in Ecclesia, prout moris est, et modo ad istam eandem Curiam, præter quod dictus bos niger venditur de Extraria infra iudicium dominium, et modo proprietatis pertinet domino, qui remanserit post annum. et item, et proclamation debita modo fuit facta. Vide Estraria.

EXTRARIUS. Papie. Extratus, alienigena. Claudianus Mamertus lib. 1: de Statu animae cap. 7: Scutu oculi sine formis corporum, atque Extraria luxuria contemplari nequunt, etc. [Extrarius lucum] etiam dixit Lucretius lib. 4. Extrarius arbitrus Suevianus in Vespasiano cap. 5. Extraria bona Apuleius Apol. Terent. Phorm. 4. 13: Hanc conditionem si custulero Extrario. Extrarium ab Extraneo sic distinguit Festus: Extrarius erg. qui extru faciem, sacramentum quasi Extraneus. Alter utrumque distinguat Corn. Fronto apud Calepinum, quem potes consulere. Joannes Architrenius lib. 1. cap. 17:

Necesse comes imprecis instat
Proximus, argenti ostendit, Extraria errat.

Utuntur etiam JC.

* Glossar. vet. ex Cod. reg. 7618 : Extrarius, extra ordinem, extranum. Extrarius locus, qui est extra domum, in vita S. Elphei tom. 2. April. pag. 684. col. 1. Estragne, prob Estranger, li. Poem. Rob. Diaboli MS. :

Videt toutes les gens Extragne, etc.

* EXTRATERIUS, Qui ex extraneo domino venit. Charter ann. 1865. in Chartul. 2. Fland. ex Cam. Comput. Insul. fol. 89. rr. : In emolumenta que proveniunt ex bastardis, vel de exteris, vel Extrateritis qui vulgariter Estrarie vocantur, ecclesia duas partes, et comes tertium partem habent. Vide supra Extrare.

* EXTRATES, per oppositionem ad Nostrates, usurpant Scriptores Dominicanis apud Echard. tom. 1. pag. 459.

EXTRATICUS, pro Strategus, experitus, Strategus, seu potius Estratius, iuxta vnyd, qui Strategi functus est magistratus. Anastasius Bibl. in Constantino PP. : Theodorus Patricius Extraticus. Rursum in Gregorio III. Ablata sunt a Sergio Patricio Extratico ipsius insula Sicilia.

EXTRAVAGANTES, in Jure Canonico dicuntur Pontificum Romanorum Constitutiones, que Extra Corpus Canonum Gratiani, sive Extra Decretorum libros vagantur. Ita Gobelinus Persona in Cosmodromio etate 8. cap. 71. ubi de Joanne XXII. PP. : His multas fecit constitutiones, que hodie cum in corpore Juris non continuantur. Extravagantes dicuntur. Ita etiam Anton. Augustin. et Franc. Florens.

* EXTRAVASATUS SANGUIS, Extra venas effusus, passim apud Medicos, nomine D. Falcone.

* EXTRÉMARE. Extratum facere vel ultimum, vel purgare, auferre extrinsecus. Joan. de Janua.

* EXTREMA-UNCTIO, Unum e septem Ecclesie sacramentis, ordine quintum, de quo S. Jacobus in Epist. cap. 5. v. 14. sui dictum quod illi, qui in extremis agunt, subministrari solet. Illud a Spiritu Sancto institutum fuisse, quod an alibi legatur nescio, definit Statuta Corisopiti. ann. circ. 1380. ex Cod. reg. 154. : Extrema-unctio est sacramentum institutum Spiritu Sancto, per Apostolos pronosticationem.

* Varii fuere in ejus administratione ritus ac ceremoniae. Et quidem quinque corporis sensus unctionem sacram antiqissimo rite exceperint videtur, deinceps alii etiam corporis partes, ut docet primis rituale MS. de Gaulm. in Tailor, ecclesie Lundin. ex Cod. reg. 980 : Informus ungitur ad oculos, aures, narces,

labia, manus, collum, guttur, pectus, caput, renes, pedes, ut dei dolor plus tenuis. Inungendum indumentis linea vestebatur, aut coquerebatur, pluresque in cubiculo ascendebantur candelis, ut discimus ex Siat. synod. occ. Tornac. ann. 1888. pag. 20 : Id sacramentum Extreme-unctionis semper presbyteri missant populum, ut indifferenter a qua tuordecim annis et supra annuli, cum necesse fuerit, inungantur, ut pauperes qui pro operante se excusant, si non possint inferni habere multitudinem calderarum, vel indumenta linea, qui cause reverentia in hoc sacramento exhiberi solent, non properat hoc dimittant, ne inungere, quod sufficiente una chandale, et inuncti omni stuprū diligenter in singulis membris extingantur, et stuprū comburantur.

* NON UNA quoad hoc Sacramentum vulgi animos invaserat superstitione, has explicit Synod. Wigorn. ann. 1340. tom. 2. Conc. Angl. pag. 247 : Sunt autem quidam, ut audierimus, qui post receptionem huiusmodi sacramenti ossiculi pristinae resistunt, nefas reputant, vel usores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel etiam aliquam ratione studi pedibus ambulare. Quam falsam persuasionem non statim desisse, probat Synod. Guid. episc. Leov. ann. 1291. ex Cod. reg. 4658 : Documenta super sacerdotum populum hoc sacramentum (Extreme-unctionis) licite reverti ad opus conjugale. Consule Mabil. Presaf. ad Sec. 1. Bened. pag. 47.

* EXTREME, Ultimo loco, Virgil. Grammat. pag. 85.

* EXTREMITA, EXTREMITA, Vocatio ad arma, Gall. Alarne. Stat. Avelle ann. 1496. cap. 114. ex Cod. reg. 4624 : Quandoque tempore aliquo guerra cornabitur vel pulsabitur ad Extremiam in Aviliiana, quilibet homo Avilianna et ibi habitana etatis xxo. annorum... debeat exerci incontinenti cum suo armario seu arme sibi injuncto. Et cap. 125 : Nisi subincaretur vel pulsaretur in Aviliiana ad Extremiam. Vide Stormus et Stremia.

* EXTREMITAS, Titulus animi submissoris, quo de se loquendo uocabatur

Præf. ad clericos, Jonas Aurelian.

Episc. in Epist. ad Pipinum Aquitanum Regem, et in Epist. ad Matfreduum,

Landericus Parvus Episc. in Privilegio

pro Monasterio S. Didacii. Agobardus

Lugdun. de Judalca Supersunt. cap. 1. etc.

* EXTREMITAS, Austeritas. Raccolta Angel. Calog. tom. 21. pag. 218. ubi de S. Romualdo : Mira ubi austeritatem exercitationem frequentia, vigilium, assiduitas, jejuniorum Extremitas, etc.

* EXTREMIZARE, Extremum spiritum agere. Miracula B. Kinge Virg. Juli. tom. 5. pag. 751 : Quem dum Extremizari, B. Cunegundi obtulit, et sonum de repente videre meruit. Picardi nostri Extremizer est moribundo conferre extrema Ecclesie Sacramenta.

* EXTRENA, Strema, munuscum, Gall. Extrana. Consuetudines Tolos. rubr. de Donationibus : Item omnia illa, quae in crastinum diei, quia vir durit uxori, datur vel mittuntur pro Extremis viro vel uxori, sunt similior dicti mariti. Vide Strema.

* EXTREMITAS, Jonas Aurelian. in Prefat. ad libros de Institutione Ialcali : Tu nuper Stremitatis litteras suscepisti, quibus meam Extramentum commoneficiisti, etc. Legi et vide Extremitas.

* EXTREUS, Abortivus, qui de exercitu agitur extra. Papias. Legendum forte

excise, vel excido, pro exercitio, ut sit nostrum Exci, de qua voce diximus ad Stabilitam S. Ludovici. [Vide Encyclo.]

* **EXTAX.** [Occiput, posterior pars capititis. Diffr.]

EXTRICARE. Papia, Exterminare, profigere. Anastasius Biblioth. in S. Joanne pp. : Eodem tempore Justinus Imperator vir religiosus summo ardore amore religionis Christi contra totum hereticos Extricatus. Ita Extricatus apud Columellam lib. 4. est locum aliquem purgare mundare.

EXTRUDUS. Exalibus, apud Gelium HS. 10. cap. 1. [ubl: Atque ubi hominem copacissimum impavidum et Extricatum. Hunc Faber Interpretatur, Extra lesionem positum.]

* **EXTRICARE.** Eruncare, in culturam edicare, excolare. Charta ann. 1185. inter Instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 388: *Willemus (S. Audomari castellanus) dedit perpetuo in elemosynam predictis ecclesias (S. Andreas de Nemore) quinque carniculas nemoris ad Monasterium Monastrioli Extricandas ad medietatem propriei expensis ecclesie, et seminacione de proprio, etc.* Ut autem istam mediationem fratres liberenter acciperent... dedit eis unam carniculam nemoris omnino liberam Extricandam... Cum igitur pater meus, scilicet supra dictum est, promotus ecclesiae concesserat quinque carniculas ad mediationem Excolendas, etc. Vide Extricare.

* **EXTRINCUS.** [Exterior, Extrior: Dantes... plenam et liberam potestatem diligendi tres... monachos de dicto conventu sive sint de residibus in conventu, sive sint de prioribus intrinsecis vel Extrincis dicte domus. (B. N. coll. Burund. 82. Cart. Cluniac. 14. Aug. 1261. Moissac.)]

* **EXTRO.** [Exeo, apud veteres Afran. apud Non. 2. 279. Stimul limen intrabo, illi Extrabunt illico.

* **EXTROMIS.** Extremus. Gloss. Isid. Leg. ut apud Festum Extimus, cui contrarium Intimus.

EXTRUNCARE. Truncis seu stipitibus purgare, Essartare. Charta Cuarini Episc. Ambianens. ann. 1188. ex Tabulario Abbatis S. Fusclani pag. 8: Godfridus et Gislebertus Ecclesie super dicta terram, quam Extruncaverant, in Castellione dederunt: et furnello suo in Altis Avenis. Glossa Isid.: Extruncis, arbor truncata. Vide Extruncare.

* **EXTUBERASCO.** [Idem ac extubero. Particul. Extuberascens apud Jul. Val. res gest. Alex. M. (edente A Maio) 1. 29. Eminentia quinque, quibus in cetero sequore Extuberascens decus urbis est maximum.]

* **EXTULARE.** De tumulo extrahere, effodere. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7682: Extumulare, Daffour.

* **EX TUNC.** [Ex illo tempore. Apul. 7. Met. Ex tunc penses reservatus. Alii melius leg. Extrema penses. Addunt quidam locum Val. Max. 1. 5. in fin., sed ibi et tunc est legendum.

* **EXTURARE.** Returare, aperire, Gall. Deboucher. Vita B. Vict. PP. III. pag. 48. col. 1: Conceptam diu ambitionis flamman cibianus Exturatus evomuit.

* **EXTUS.** Exter, alienus. Erchempert. Hist. Longobard. cap. 53. ap. Pertz. pag. 275. tom. 3. Scriptor: At ille durius hoc accipiens Extus factus est illis. Ubi al. hostis.

* **EXTUSSIRE.** Limborth. Sentent. Inquisit. Tolos. pag. 119: Pridie Nonas Ja-

nuarii ann. D. 1811. tempore quo blada Extussit. Legge Extuus.

* **EXTUS.** pro Touss. Tussire, apud Guignevill. in Peregr. humani generis MS. :

No denuo nisi vnde
Sane perier, ut vero Extus.

* **EXVACUARE.** dicitur ille qui causa cedebat in litigis, cum sentientia Iudicis non probatur scripto declarare se nullum ius habere. in res controversas, easque ab adversario legitime possessas esse aut deinceps possidentas. Hanc declarationem vulgo vocant Evacuationem; quia per illam litigator rebus, quislibet perpera arrogabit. Placitum ann. 559. in Probat. novis Hist. Occitanie col. 99: Ad tunc nos supradicti interrogavimus Odilonem, si potest habere aliam scripturam, aut ultimam iudicium veritatis, aut per testimoniis, ut ipse res ad partibus suis vindicare valuerit. Ad. unde ipsa Odilo se recognobit vel Exvacuabit, quia de ipse res superior dicitur. ego prenderi in iustitia mea propriis presumptionibus abeque iudicio de potestate Gondevaldo Abbotti, dum ipse jure suo legibus retinuerit quando suam recognitionem simili et Exvacuationis scripti facit. Cum nos viduassimus suam recognitionem et Vacuationem... hordinamus vel crebitus iudicis... et Bidagius saepe nostrum, ut super ipsas res venias, et Odilon exinde exerceat facias, et secundum legem ipsorum nonnō ob omni integritate reverste facias et partibus Gondevaldo Abbotti, sicut et facit. Notitia judiciali ann. 874. Marca Hisp. col. 77: Sic me recognoscit vel Exvacuo ab interrogations iudicium et presentiam bonorum hominum in villa Verneio in Ecclesia S. Saturnini, et ut sacramenta fecerint isti teste veritatem recepti per iussionem Senioris mei, et ea faci recte et veritatem me recognoscit vel Exvacuo in vestrorum iudicis vel iuris presertim. Facta recognitione in Exvacuatione sub VIII. Kal. Apr. ann. XXXIV. regnante Karolo Regi. Simili exstat Exvacuationis formula Itidae col. 781. Alii apud Stephanotium tom. 8. Fragm. Hist. MSS. pag. 54. ann. 21. regnante Carolo Regi: Reconoscito me Aldebertus mandatorem, quod negare non possum, et sic facio modum professionem atque Exvacuationem, quia de ipso villare superior nominatum, unde ego per vocem Senioris meo interpellavi sonorio mandatarium Arifonso Abbate injuste et malum ordinis cum interpellari atque malitiae quia plus debet esse ipsae villares ut finis terminis suis, sicut scripturas est, clades legitimus de ista iam dicta case. Dei atque venerabilis loco suo Arifonso Abbate vel ad ejus Congregationis per illorum authoritatem et pro regia donatione. Infra Exvacuare recurrunt eadem notitia judiciali ann. 869. apud Balz. tom. 2. Capitul. col. 1490: Iterum predicti Judices Recosindio mandatario Salomonio Comiti dixerunt: Fac cito Exvacuationem sicut superiori responsum dedisti. Sic me Exvacuo ego Recosindus ab interrogatione iudicium, quod non possum diffamare ipsos testes et scripturas, nec testes ampliores nec meliores ut legibus convincere possum, ut beneficius debet esse nec per scripturas, nec per nullum indicium veritatis, nec in isto placito, nec in alio, nec nulloque tempore, et hec mea Exvacuatione vera est, quod negare possum in vestro supradicto iudicio. Facta Exvacuationis sub die XV. Kal. Sept. ann. XXVIII. regnante Karolo

Regis. Recosindus subscriptus et facit. Vide Vacatio.

* **EXUBERATUS.** [Sub ablactatus, ap. Dux. : a lacte remotus.]

* **EXVENTRARE,** a Gallico Eventrare, Exenterare. Mirac. S. Ludov. episc. Tom. 8. Aug. pag. 795. col. 2: Cum coquinaribus dictum piace Exventraret se separaret, reperit in piace multam pacies.

* **EXUERE HOMINEM.** Mori. Charta aha. 961. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 624: Hugo comes... factus infirmatus que hominem Exxit, etc. Formulatio quendam Scriptoribus mediis a vi uatisquis. Vide supra Excedere.

* **EXUERE** Se de re aliqua, Rem relinquere. Concilium Duziacense I. cap. 15: At si ab ipsis rebus, quae invaserat, se mox Excurset, etc.

* **EXUERE** Se de latrocino, in Pacto Legionis Gallici tit. 50. sed purgare in iure non esse reum furti: *Istud si fecisti, Exxit se de latrocino.* Quo loco alii Edit. habent exxit; sed perperam. Lex 12. Cod. Th. de Accusat. (9. 1.): *Neganda est accusatio licentia criminandi, primum quae se criminis, quo presumuntur, Excurset. Exuersus se de criminis, apud Gregorium Turon. lib. 9. cap. 18. Cassarius in Vita S. Casparii Arcel. Ego me Exxi, etc. Chrysost. hom. 2. in Epist. ad Rom. 10. *Totius typhonia exodusuvacat sic patulat.**

* **EXVERE.** Sordes quis everruntur. Vide Everrator.

* **EXUGIA,** in Gloss. Anglo-Saxon. expunxit per gisunga; et gescincio ubi Sommers, forte, Arungia] [**] Apud Bosworthum Gesanco, exugia et Micer, exugium. Culex quod sanguinem exsugat ita dictus videtur.]

** **EXUL** pro Peregrinus, passim.

Exemplis firmat Status Classic. Autor. tom. 5. pag. 405. not. 2.

* **EXULARE.** active sumitum pro Mittore in exilium, vel servitum in Actis. S. Agapiti Episcopi Neapol. apud Murator. tom. 2. part. 3. col. 1059: *Exupitivos... innumerabiles Saracenorum Exulabat offertas inestabilis. Et infra: Eodem tempore quo Ludovicus puerus Augustus Beneventanam provinciam Exulatione Sudam crudelissimi Iacobini Regis advenit eruendam. Exulato hic Muratorio videtur sumenda esse pro tyrannide vel servitute. Pro Exilio usurpavit Florus: Clarissimos Principes... Exulatione multavit.*

* **EXULARE.** I. pro Exiliore. Dissipari, destruere. Epist. monach. B. M. de Josaphat. ad Innoc. PP. ex Tabul. eiusdem monast. *Propter exilem et exiugum dicti monasteri facultatem; quod quidem propter guerras taliter existit Exulatum ac redditibus attenuatum, etc.* Vide Exilitum.

* **EXULTATIUS.** Glossa Cyrilli: *Fugitivus, Exultatus, fugitivorus.*

* **EXULATUM.** Exsuum. Messala Corvin. pag. 19. In Exulatum pererrit.

* **EXULTARE HORAM.** Horam canonicam recitare. Bernardi Monach. Ordo Cluniac. part. 1. cap. 74. num. 36: *Qui propter Missam suam ad regularem Horam non occurserit possunt... finita Missa ibidem ante altare quidam Exultauit Horam.*

* **EXUMBRES.** Ascii, seu ξενοι, in Glossa Isidor. Finis ac depositio faisse. Vide Haltau. Gloss. Germ. col. 2400. Voce Urphede.

* **EXUMARE.** ut Adunare, Congenerare. Chronicon Farfense Gregorii Monachi. apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 471: Et

in Ponticello modia II. milia Exunata... in fundo Virgiliano modios xx. adunata. Ibid. col. 967. In Additamentis ad Chro-nicon Cassiar. : *Silvas et terras cultas et incultas Exunatas per singulas patias per mensuras insimul faciunt modios trecentos. Et col. 983 : Silvas per singulas patias Exunatas insimul faciunt per men-suram modiorum mille.*

* EXUNCTUS. [Particip. ab exundo. Plaut. Trin. 2. 4. 5. Quid factum est eo? (argento). Comesum, expotum, exunctum, elutum in balines, &c. uengunt emendis absument.]

* EXUNGARE, pro Exungulare, un-guem eveltere. Mirac. S. Rose tom. 2. Sept. pag. 474. col. 2: *Ita autem (monkius) pacum dono affecta unam de unguis digitorum manus virginis violenter evulsi... Monialis autem predicta cer-nens, quia sacrilegium, quod commisi; bono modo tegi non poterat, pro se quod ex dito Exunguato potenter quedam difformiter resultaret, etc.*

EXUNGULARE. [Ongularium ferrearam lorumto crudare. Passio S. Mammarii in Africa apud Mabilionium. Analect. tom. 4. pag. 102. Tunc Presse jussit eos equos exungulandi. Exungulari, et super platus eorum, et at calcem et acutum superaddici.] Vide *Ungharia*.

* EXVOLARE. Amandare, rejicere, apud Mabil. Liturg. Gallic. pag. 467: Interrogo vos qui videt (Genua SS.) inter apocryphas litteras Exvolanda concessis, per quos constat Canon Scripturarum omnium divinarum?

EXUPERARE. Superare, subjugare, Latinus Exuperator omnis gentium, in Nummo Constantini. Exuperatorius men-sis, Novembrius a Commodo dictus, apud Lampidium. Simeon. Dunelm. ann. 882: *Duas potenti virtute noxes Exuperavit. Vox Latinis notissima.*

Est enim *Caperes*, vel *Prehendere*. Leges Edmundi Regis cap. 2: *Vult siam, ut ibi fur pro certo cognoscetur. Thugel-sindi... conscientior, et Exuperent sum-vivum vel mortuum; alterum quod poterunt. Ita in Legibus Alfredi cap. 7. apud Bromptonum Exuperetur, et Episcopi judicis reservetur. Ubi Saxonice habetur gevilda, quod idem ac *Prehendito*, vulgo *Capias*: unde Forensium apud Anglos Breve *Copias*: dictum a geve-landan, et gevildan, regnare, domi-nare imperium tenere.*

EXVERANTIS. IMUS, pro itoxitato, dit. Apoll. in Hermetis Asclepio.

EXVERGAT, pro Poterat, apud Anas-tasium Biblioth. in Joanne V. PP.: *Sed et captiui frumenti similiter vel alii di-versa, quia Ecclesia Romana minime Exurget peripheratur.*

* EXURGITARE. Exaurire. Laurent. in Amaithem ex Isidoro.

* EXURIRE, pro Esurire, in Commedia sine nomine act. 2. sc. 5. ex Cod. reg.

1638 : *Exuriant (ancilium) farcita, stent gerra, agant inertes.*

co EXUVIALIA. Arma defuncti; Germ. Heerzeugwaffe. Chron. Osnabr. ad ann. 1424. ap. Metbom. Rer. Germ. tom. 2. pag. 248: *Inter Johannem Epicac. et dom. 4 riles Omabr. fuit conuentum quod Har-vadis sive Exuvialis, etc. Vide Haltaus. Glossar. German. col. 983. et infra Heer-vadum.*

* EXUVUS. Extitus. Notit. MS. rer. monast. Gelon. : *Almeradus manus uno cum curte, et ortos, et Exuvos, et regres-sus eius, etc. Vide Exuv.*

* EXYBAND. Charta Emenoris domini Auxelioduni pro hominibus Burgi S. Martini, apud Thomasseriun in Bitburg. pag. 697: *Ut nemo ilorum pugnat ad pugnam, que alio nomine vocatur Exyband, neque bottagium nisi alicui redat. Vide Herbannum.*

* EXYHALGATA, Excubie. Vide *Scenaruya*.

* EXYCHARGUETA, Excubie. Charta ann. 1887. ex schedis Pr. de *Mazaugas*: *Et se asservari esse frances et liberos... ad modum nobilium, tempore guerre faciendo pro custodia dicti castri Eycharyustas.* Vide supra *Excharchate*.

* EXYCHYUTA, Quidquid qualibet ratione domino obvenit. Libert. Brianc. ann. 1848. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. 725. art. 8: *Concessari dictus dom. dai-pinhui omnia iura sibi competencia et competitura in laudum... et omnibus aliis obventionibus et Eychyutis, etc.* Vide *Ecclesia*.

* EXYGUACIUM, EXYGIUM, Alveus, canalis Inventar. Recognit. num. 18. cap. 1. id. de Voula fol. 888. verso: *Item pro Egugiauio milendint nascapati Guyot, et alii translati atque in posse-sione ipsius charverunt. id. fol. 888: Item pro Egugio dicti pretia. II. decuar. Fol. seq.: Item pro quodam Egugiauio ad ri-ganda pretia. Denique fol. 889: Pro Sy-gatia sive perceptu atque in territorio, etc. Vide *Echodium*.*

* EXYGESINUM AVERE, Equorum et Equarum grec. Pactum ann. 1501. ex schedis Pr. de *Mazaugas*: *Quod si et ubi ipse magnificus dominus non haberet aliquas equas, sive asere rosatianum sive Eguesinum, etc. Vide supra Eguesinum. animal.*

* EXYNESCIA, Hæreditas primogeniti. Vide *Ainescia*.

* EXYMERADUS, Smaragdus, Lapis preiosus, Gall. *Emerauda*, in Inventario Ecclesie Anic. ann. 1444: *Perlis Eymereus.*

* EXYMINA. Species masure. Vide *Hæmina*.

* Mensura frumentaria. Charta ann. 1824. ex Tabul. Flamar. : *Retentis sibi ac suis una Exymna frumenti et sex mol-daris. Hinc*

* EXYMINATA, Modus agri. Testam.

ann. 1480. ex cod. Tabul. : *Item plus me-diam Symmata prout in pertinentia dicti loci, Tenera. S. Maurit. in Foros. ad ann. 1678 : Dicitur confusa tenetur. Vide in *Hæmina*.*

* EXYNE, ut *Eynescia*. Vide *Ainescia*.

* EXYNICUS, Natu major. Gall. *Aine-Synica filia*, apud Th. Blouet in *Nomo-lexico*.

* EXYCHETUTIA. Quidquid fortuit ob-venit, sive iure hereditario, sive alia qualibet ratione. Contract. matrim. inter Margr. Bernundus et Fule. de Forti-ria ann. 1849. ex Tabul. Flamar. : *Pro omni parte, portione, frayreschie, suc-cessione, Eyschettia, etc. Vide supra Ecce-tucha.*

* EXYIA. Quidquid aliqui proprium est, quo pro libto uti potest. Charta ann. 1507: *Decursum aqua balseric, mol-tendirum, trillasi, batitorum et alliarum Eysiarum ipsius recognoscentes, etc. Vide supra *Evensentum*.*

* EXYSIAMENTUM. Jus utrum rebus non suis. Medoq. Formul. Anglic. pag. 168: *Cum omnibus libertatibus, Eysia-mentis et pertinencia dicta terra spec-tantibus. Vide *Aisantis*.*

* EXYSSADONUS, Parvus ligo. Vide *Eissadonus*.

* EXYSSARIATA. Vide *Eissariata*.

* EXYSSARTAJARE, EXYSSARTARE. Vide *Ecclesia*.

* EXYSSARTIA. Vide in *Exarcia*.

* EXYSSARTUS, pro *Exarsus*. Vide in hac voce.

* EXYSSUGUM, Scaccorum ludus, ut opinor, idem quod supra *Exsucium* Stat. ann. 1837. ex Tabul. S. Vict. Massil. : *Quod nulla persona audet nec presumat ludere ad tactiles, nec ad ga-ganas, ad Eysucum, etc.*

* EXTE, Insula vel locus humilis, humidus et paludosus. Vide *Kennetum* in *Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden*.

* EXCIPHAM. Sampirus Astoricensis in Chron. mra 971. *Per quidam Jane secu-ris porrectis ad dominum suum cum victori-a magna in pace. Deinde post dies mensies Esciphamus id est, exercitus, ad ripam Turni ire disponit, et civitates desertas ibidem populavit. Vox Arabic-a, ni fallor.*

* EXRIKENT, Retis genus. Charta Joan. archiep. Prag. ann. 1826. apud Pez. tom. 6. Anecd. part. 8. pag. 76. col. 2: *Item praefati nostri conuales homini-s... in aqua Multava cum parvis seu retibus, quae vulgariter sacchi et Erizany appellantur, poterint piscari duntaret.*

* EXSISCHUM. Lex Balwar. lit. 9. cap. 11. § 1: *Si illam sepiam ruperit, vel dis-potrit, quem Exsiscum vocant, cum uno solido est restituiri [Baluzius legit Exi-scerum.] Vide *Etarchites*.*

FAB

F. LITTERA numeralis, 40. denotat unde verbi:

Sexta quaternaria gerit F que distat ab alpha.

Eidem littere si recta linea superaddatur, 40. millia significat.

F. In superscriptione cantilene, ut cum fratre, seu frenore, feratur, offigiat. Ita Notkerus Balbulus Opusc. Quid singula litera significant in superscriptione cantilene.

F. pro Ph, occurrit paucim apud Scriptores inferioris etatis: sed et in veteribus aliquot inscriptionibus. Locos indicavit Josephus Scaliger Indice.

³⁰ Occurrit praterea pro V et vice versa: quo spectat Ambrosii Moralis observatione in Eulogio Vitali pag. 1st: Tunc in his duobus exemplaribus, quam in aliis pervertens libris Mozacrum Christianorum litteris descriptis, quo minus videtur hucusque contigit, F pro V, et V pro F semper cernuntur appositum. Itaque hic Referenda, non reverentia sunt auctiorem; et resipic Pronous nra Profrancus. Jam supra vidimus Deversum pro Defense. Sic et Latinum Vates a Greco sicut, et Vesica a p[ro]p[ter]e docent esse derivata. Hispani F in H mutant quam frequentissime: sicut dicitur Faber pro Fabulari, Haec pro Fase, Halcon pro Falcone, etc. Pro E positione infra videmus in Faro pro Baro.

¹ FABA est tercia pars scrupuli unius. Roch. le Baillif in Dictionar. Spagyrico. ¹ FABA ASIANA, vel Campanicas. Phaeolus. Gall. Haricot: quod leguminis genus Belge vocant Fabas Turcicas vel Romanas. Acta SS. Junii tom. 8. pag. 451. de S. Raynerio: Vocavit virum suum, et aspicere vidi lapides ascendere de maxilla, ad modum Fabe Asiae, id est Campanicas, quam digitis accipiens traxit.

^o FABA. FRENA, Fava frisee, a fava et fratre, quod est fractus. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7684: Faba frach. Prov. fave frexa, fava fracta, in Gloss. Provinc. Lat. ex Cod. 7657. Cui opponitur fava solida. Vide infra Frea et Fresus. Ludi ad fabas mentio fit in Lit. remissa. ann. 1460. ex Reg. 190. Chartoph. reg. ch. 106: Certain jeu, nommé à las Fables et à une salière du fus.

^o FABAN DIGERE. Vide Dicere Fables. ^o FABACENA, Prestatio ex fabis. Vide Metivarius in Mestivio.

FAB

¹ FARALIA, Idem quod Febaria. Teruli. lib. de Anim. cap. 31: Pythagoras ne per Fabulam quidem transcendunt discipulis suis tradidit.

^o FARARA, Fabus decocte. Vita S. Carilephi: Tandem Fabanam coxit, ut per totam hebdomadam satia habeat. Perpetrari, Inquit Meursius, in MS. Fabianam. Fabarov. Graeci recentiores dicunt, ut identem faboval.

^o FARARIA, in Pacto Legis Salica tit. 27. 1. 6. Campus fabis constitutus. Vide Fareria.

^o FARARE, Eadem notione, in Observantia Regni Aragon. lib. 8. tit. de furta: Si dominus incenerit aliquem de die in sua vinea, horto, vel Fabari, colligendo fructus, etc.

^o FARARIUM, Pensatio ex fabis. Charta ann. 1241. in M. Pastorali Eccl. Paris. lib. 10. Ch. 21: Ita quod nihil modo percipiet, nec in campatore, nec in decima, nec in edificiis, nec in lignis, nec in Fabario, nec in straminibus, item nec in sociis, etc.

^o FARARIUS, Cantor, qui cibis vescebatur, qui mollem vocem reddunt. Veter. Glossar. Vocalis, Fabarius, Cantor. Isidor. lib. 2. de Divin. Offic. cap. 12: Antiqui pridie quem cantandum erat, cibis abstinebant, paullentes tamen, leguminibus caussa vocis assidus uestanfur. Unde et Cantores agud Gentiles Fabari dicti sunt.

^o FABARI, Cantatori di pagani. Glos. lat. Ital. Ms. f. pro Fabulari.

^o FARATARIA, Vasa amplissima, in quibus fabata, quod ea Apictus, vel puli fabata solebat apponi, apud Lampridium in Hellogabalo. [Vide Martinili et Hoffmanni Lexica.]

^o FARATRUM, Φέρτον: ξόκον: Granum fabe. Suppliem. Antiquar. [o] Ex Castigat. in utrumque Glossar. leg. Fabarum. Vide Salmas. ad Hist. Aug. pag. 187.]

^o FABEA, Iadom, Puelia, Fabens, rati, Puer. Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerman.

^o FABELLA, Sermo brevis. Vita S. Adalberti Mart. April. tom. 2. pag. 170: In extremo anhelli, cum sanes adhuc magna pars anima superstes foret, astans tibus, et eorum illa adolescentia unus erat, hec Fabellam agre voce retulit: Hoc mihi! Qualem eram et quantum diversus ab illo!

^o FABELLARE, Pubulari. Glossar. Gall.

FAB

Lat. ix Cod. reg. 7684: Fabellare, c'est parler. Vide Fabulari.

^o FABELATIO, Motolevitz. Sermo de Fabulis. Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerman.

^o FABER, Piscis genus. Vide supra Aurata et Ctilula.

^o FABER DE CORONA, idem qui Regius. Charta Phil. Puic. ann. 1300. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 119. r. col. 2: Cum nos quatuor denarios Parisienses, quos Perrot Fabro de corona dedimus, pro ferris fabricandis pro memoribus ad opus nostri, per dies percipientes... adjunzerrinus, etc.

^{oo} FABER GROSSARIUS. Vide Fabri grossarii et in Grossarius.

^o FABERULUS, Petit feure; Fabressa, femme de feure, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684.

^o FABERRA, Φέα, Faba, Suppliem. Antiquaril.

^o FABERRIME, pro Affabre, dixit Apuleius Florid. lib. 2. [et Metamorph. lib. 2. et 11.]

^o FABEUS. Vide Fabea.

^o FABIACUM, Prestatio ex fabis. Charta ann. 1211. in Chartulario Eccl. Carnot. rub. 180: Viciacum, Fabiacum, ordiacum, investituras, submonitiones hominum, etc. Vide Fabertum.

^o FABIANA. Vide Fabana.

^o FABICORA, Proverbium in eos qui domesticis alimentis sui cum aliis laborant. Papiae MS. Bituric. Editus habet Fabricora.

^o FABILIA, perperam inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. col. 401. pro Fata. Vide in hac voce.

^o FABILIS, Dicendus, memorandus. Hist. Invent. S. Baudel. Inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 4. col. 1: Cum hoc donum quanto est revolutum tardius, tanto Fabile talentum eos latebat, major bonitatis Dei magnificentia cui subtrahit erat. Vide supra Fabellare.

^o FAMILA, est nos fabarum. Roch. le Baillif in Diction. Spagyrico.

^o FAMILIUM, inter ornamenta vel vasa ecclesiastica annumeratur, in Ord. Ambros. eccl. Mediolan. ann. circ. 1130. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. xvi col. 881: Cicendelarius obsecrator portat patenam cum manu ergo volutam... et caulam argenteam et Fabulum argentum, et duas alas textus Evan-

gelorum. An leg. Fasciolum? Vide in hac voce.

* **FABISOR**, pro *Favitor*, GaH. *Fauteur*, Papias MS. Bituric. *Fabisor*, *Fautor*, favens.

* **FABOLARI**, pro *Fabulari*, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 7641: *Fabolor*, fabellar.

Vide *Fabulare*.

* **FABONIUM**, *FABONIUS*. Vide *Facionum*, *Faronius*.

* **FABRARIA**, *Ars ferraria*. Statuta Massil. lib. 5. cap. 52: *Ordinamus praesenti capitulo quod fabri exercentes... ministerium Fabarie per se, vel per alios in Massilia, vel ejus territorio non accipiunt pretium, vel merzedem ultra modum infra scriptum, videlicet per ferrando equo tv. den. de pede uno, etc.*

* *Glossar. Provine Lat. ex Cod. reg.*

7637: *Fabaria*, *Prov. Faberia*.

FABRATERIA, *Ornatia fabrorum, vel domus, vel locus, ubi fabrice sunt, Ugotum*. Glossa MSS.: *Fabricaria, Fabrica, qua sedent fabri vel ornata equorum. [Aimmoimus] in Vita S. Abboni Ploriac. sace. 6. Benedict. part. 1. pag. 44: Certe qui volunt exequi in Fabrateria menda- ci cupiditates suas pravae, ipsi nituntur condere leges iniquas. Pro ipso opere uituit idem Abbo in Epist. Qui nunc Hierosolymis exultat pro snorum menda- clionis Fabrateria.]*

* **FABREFACTUS**, *Ars, fabrica*. Chron. de S. Maria Magdal. Ms. ad ann. 1279: *Caput vero ipsius postmodum in concha pretiosissima ex auro puro et lapidibus pretiosis vitro artificio ac decoro Fabre- factus inclusus, ubi devotus corpus et caput reservatur et miraculosa evidenter declaratur.*

* **FABRICA**, *FABRICE*, pro operibus publicis. *Iug. 48*. Cod. Th. de Praetor. (6. 4) *Iug. 11. 30*. *de Oper. publ. (15. 1)* etc. *Fabricatio publica*, opus publicum, *log. 2. de Suprad. (8. 1)* etc. *Vide Iug. 45*. *de Decurion. (12. 1)* etc. *Cod. Pro- prietate vero Fabricae dictae, in quibus Pratali, fructus, redditus et proveniens unus anni, et Fabrica fructus alterius anni percipie conseruerunt. Testamen- tum ann. 1423. apud Blount in Nomolex. Angl. : Item logo Fabricae ecclesiae cathedralis Hereford. XII. den. Item logo Fabricae capelle B. Marie de Bromyard XI. den. Fabricae Ecclesiae, in Obituario Moriniensi f. 32. Occurrunt preterea apud Madoc Formul. Anglie. pag. 439. tom. 4. Concl. Hispan. pag. 6. col. 2. pag. 19. col. 2. etc.*

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* **FABRICALES** LITTERAS appellant Cle- menses Paup. ann. 1267. in Epistola ad Archidiaconum Hispan. inter Anecd. Marton. tom. 2. pag. 376. Litteras quibus Rom. Pontifici Regi concederet licen- tiam accipendi partem presentium ad Fabricam Ecclesie pertinentiam.

* **FABRICALE** DECIMEL. Ead. notio-

ne, ibid.

* **FABRICABILIS**. [Qui fabricari potest. *Gloss. Phlor.*]

* **FABRICARE**, Clavis figura. Acta SS. Aurei et Sociorum Mart. Junii tom. 3. pag. 51. *Dónde duxit eos ad nemus... et eos ibi Fabricari fecit ad duas arbores, cum catenis et compeditibus per fabros, po- nebus duos custodes super arbores.*

* **FABRICA**, Gallis, *Forge*, Ordinatio

Hospiti S. Ludovici Reg. Frane. ann. 1261: *Cambellani habent... 12. pecias candelae minutiæ, et Fabricam ad tres equos*. Occurrunt ibi plures. Id est. 3. et bellant habent quidquid ferri necesse est pro tribus equis, ex fabrica Regia.

* *Charta ann. 1317. in Reg. 58. Chartoph. reg. fol. 3. r. Item concessit Felio de Autissiodoro Fabricam seu forgiam, quae nunc habet super magnam pontem Parvum.*

Accipi etiam videtur hæc vox pro quo vis adiutorio, in Legi Burgund. addit. 1. cap. 1. § 7. et in Legi Bajwar. tit. 8. cap. 2. § 1. in qua alii Cod. habent basilica, ut monet Steph. Philibius, adeo ut fabrica et basilica idem significat. [Lit. ter Alberti Imp. ann. 1300. apud Lude-

wig, tom. 6. pag. 40: *Quæque Fabrica in Nurnberg solvet (Burggravi) unum solidum annuecum.*]

* Pro quovis officina, quo sensu *Fab- brice* ostentur Itali, legitur in Charta ant. 1048. apud Lainium in Dolie erudit. inter notas ad Hodosop. Charit. part. 3. pag. 1031: *Una cum casis et he- dicis et universis Fabricis suis, etc.*

* **FABRICA**, Opificium quodvis fer- rarium. Tradit. Fuldensis Schomatti pag. 403: *Slovi cxx. singulas libras liss debent. Scutares scuta XII. et una Fabrica. Extractum computi anni 1327. Histor. Dalphin. tom. 2. pag. 216. Cum Donatus veirent de Justis Tollini sicut pro Fabrica XXI. den. Hoc est, pro cal- ceando equo, qua notio non semel accipitur pro *Fabrica* in Instrumentis Dalphinalibus.*

* **FABRICA**, Proventio Ecclesie, illius reparacionis aliosque divinum cultum spectantes destinati, Gallis *la Fabrica*. Addit. 4. ad Capitul. cap. 58: *Quod in unaquaque ecclesia cui Episcopus pres^t, quatuor tam de reduibus quam de oblationibus fiduciter fieri de- beant portions; ut una sit Episcopi, alia clericorum, tercia pauperum; et quarta Fabricie ecclesiastis aliud.* Littera Caroli VI. Franc. Regis ann. 1385. inter anecd. Marton. tom. 4. col. 1614: *In- terdum continuit, ut in Ecclesiis in quibus Pratali, fructus, redditus et proveniens unus anni, et Fabrica fructus alterius anni percipiere conseruerunt. Testamen- tum ann. 1423. apud Blount in Nomolex. Angl. : Item logo Fabricae ecclesiae cathedralis Hereford. XII. den. Item logo Fabricae capelle B. Marie de Bromyard XI. den. Fabricae Ecclesiae, in Obituario Moriniensi f. 32. Occurrunt preterea apud Madoc Formul. Anglie. pag. 439. tom. 4. Concl. Hispan. pag. 6. col. 2. pag. 19. col. 2. etc.*

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 183: La Fabricae de la paroisse de la ville, etc.

* *Fabrica*, eadem acceptio, in Lit.

remis. ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg. ch. 18

CALIUS Aurel. lib. 4. Chron. cap. 3: *Item Uva, et magis fumi vapore circata, quam Fabriam appellant.* Addit lib. 2. cap. 7. 18. lib. 8. cap. 2.

◦ **FABRILITER**, Fabri arte. Charta apn. 1315. ex Bibl. reg. 10. *Ostia dicta turris prius firmata... Fabrili aperi fecerunt, et annos serraturarum prepe- dius, introierunt ibidem.* Utitur Prudent. Apoteo. v. 319.

FABRILLA, et **FABRISSA**. Uxor fabri, Efigium et Joanni de Janua. [° Vide supra *Fabericus*.]

◦ **FABRIC** [item ac fabrico. *Venant. 2. eam. 13. 20.*] Quod nullus seniens Romana gente *Fabricio*. Hoc vir barba- rica prole peregit opus.]

◦ **FABRIQUERIUS**. *Fabricius*. Sy- nodus Orioliana ann. 1600. tom. 4. Con- cili. Hisp. pag. 737. col. 2: *Fabriquerios qui fabri ex ecclesiasticis preficiuntur, homines divitiis pecuniosos conscientias integratissimae... elegant, quibus fabricarum redditus... et fortis anni proventu committantur.* *Fabriquerius* collecti fructus obsequi majori consenserunt. *Parochiarorum... minime vendant; et elopas annuall munere, intra mensum accepti et expensi ratione reddant.* Vide *Fabricator*.

◦ **FABRIRE**. Fabricare. Fortunatus lib. 2. Poem. 8:

Quod nullus venientia Romana gente Fabricit,
Hoc vir barbarica prole peregit opus.

◦ **FABROUS**. Verbo. Glossar. Lat. Ital. Ms. Vide supra *Fabulatori* et mox *Fabulae*.

◦ **FABULA**. Pactum, conventio. *Pour- parler*. *Glossarium vetus*: *Fabula, id est, pactum conditionis.* Qua notione vocem hanc usurpat non semel Lex Longobard. lib. 1. tit. 9. § 9. tit. 23. § 2. tit. 30. § 3. lib. 2. tit. 1. § 1. Leges Rotha- ris Regis tit. 53. § 55. tit. 105. § 30. etc. apud Heroldum. [° Poth. 144. 351. 191. 178. Vide Grimm. Antiq. Jul. Germ. pag. 483.]

In Foris Hispanicis lib. 3. tit. 1. § 6. lib. 5. tit. 2. § 4. dicitur ille *mori se- fabla*, seu mori sine *fabula*, qui moritur intestatus, tabulis testamenti non con- fectis. *Mori sine lingua*, apud Tyrium. Vide *Ganates*, et *Inordinatus*.

◦ **FABULA**, pro Rumore, apud Sene- canum lib. 3. de Benefi. cap. 2. et alii locis. S. Hieronymus Ep. 35. ad Cas- tratum, Tertullianus Apologet. cap. 21. etc. Fortunatus Carm. ad Justinum Imp.:

Currit ad extremas fidei pia Fabula gentes. /

Epistola Siegberti Regis ad Desiderium Episcopum Cadurcensem tom. 1. Hist. Franc. *Dum Fabula curreret a pluribus et fide- libus nostris cognovimus, ste Gregorius Turon. lib. 3. cap. 45.* *Fabulam finxit, quod Gunderannus Rex capere vellet Tu- ronum in ceteris.*

◦ **FABULA**. Historia, narratio. Vita S. Eparchi Abbatis Incilism. cap. 17. *Fa- bulas evenitum eius sepius exponebat.* Fortunatus Presbyter in Vita sancti Medardi Episcopi, apud Acherium Spi- cil. tom. 8. pag. 410. *Vox, vox, inquam, qui dicimus Pastores, Abbes, Rectoresque Ecclesiarum, vox, hoc Fabula, non fabula, sed res veraciter gesta respicit, vos instruit, vos amonnet, etc.*

◦ **FABULARE**. *Fabulari*, Confabulari. Glossar. Lat. Gr. *Fabulat, φαβέλζει*; *φα- νωρίζει*; Italis *Fabellare*, *Louqui*. [° His- panis *Fablar*, hodie *Hablar*] Regula S. Cesarii ad Virgines: *Dum psallitur, Fa- bulare, omnino, vel operari non licet.*

Vetus Charta apud Besilum pag. 388: *Nunciansque Hungos ut invicem Fabula- tur.* Alla Almonsi Regis Castella, era 1129. apud Anton. de Yeper. tom. 6. *In sua vita, in quantum cum loquela poterit Fabulare.* Occurrunt etiam in St. modo Rom. sub Eugenio II. PP. cap. 15. apud Joann. Sanis. Ep. 100. in Vita S. Samsonis Episc. Dolen. lib. 1. cap. 33. 35. Epistola scripta sub nomine Christi sub Carolo M. etc. Atque hac notione videlicet ista non semel usurpatu- s a Plautio. *Fabulans confesse, dixit Capitonius in Pertinace. Fabula pri- vate, literata, pro privatis ac doctis sermonibus.* Lampridius in Hellologabalo, et in Alexandro Severo. [° Marcius Ner- cator pag. 833. *Si passus est, quomodo impossibiliter? Si impossibiliter, quomodo passus est?* *Fabulemur ineffabiliter, ut sentiatur insensibiliter.]*

◦ *Faboyer*, pro *Fabulas narrare*, nugas dicere apud Guignevil. in Peregrinat. Fabulator. *Fabulator*, *Fabulatorum* collectio. *fructus obsequi majori consenserunt.* *Parochiarorum... minime vendant; et elopas annuall munere, intra mensum accepti et expensi ratione reddant.* Vide *Fabulator*.

◦ **FABRICE**. Fabricare. Fortunatus lib.

2. Poem. 8:

Quod nullus venientia Romana gente Fabricit,
Hoc vir barbarica prole peregit opus.

◦ **FABROUS**. Verbo. Glossar. Lat. Ital. Ms. Vide supra *Fabulatori* et mox *Fabulae*.

◦ **FABULARIUS**. Fabulator, qui scribit vel parcat *Fabulas*. Lambert. Ardens. apud Ludewig. tom. 8. pag. 473. *Tot et tantar in dictatu est copia librorum, ut Augustinum in Theologia, Areopagitum Dionysium in Philosophia, Millesium Tha- lem Fabularum in nensis Gentilium, in cantilenis gestoris sue in eventu nobilium, sive etiam in fabellis nobilium, jo- culatores quoque nominatissimos & equipa- rantes putarentur.*

◦ **FABULATIO**. [Faceta narratio, vel soliloquio. Capell. 6. p. 189. Cura distric- tibuli fabulatoris partibus alligata forensi industriae obtutit.]

◦ **FABULATORIUM**. Locus Monasterii, ubi Fratres confabulantur. Utitur Martini- pianus Monachus a Mabilionio laudatus. tom. 3. Annal. Bened. pag. 324.

◦ **FABULATORIUS**. Superfluous, inutilis. Stat. comitat. Venais. sub Clem. PP. VII. ex Cod. reg. 4690. A cap. 23. *Quia in testum attestacionibus ordinandis, al- quis ex dictis notariis... verbis Fabulato- rius, infrafectus utuntur, statim quod verba superflua ostenduntur.*

◦ **FABULUS**. Gloss. Isid. *Fabulus compa- nenes. Fabulones, fabulatum, inventores.* Utitur Macrobius lib. 2. Saturn. cap. 1. *Ubi ali legunt Sabulo.* Vide Forcell. hoc docet. Gross. Sangerman. num. 501. habet. *Fabulonus, Fabularum inven- tor.* Vide Lexicon Hofmanni. Nostr. Fablon. dixerunt. Vetus Poëta MS. e Biblio. Couslin:

*Un Roi un Fablere avoit
A qui deduo souloit.*

◦ **FABULOSE**. Fabulando. Gall. *Dans la*

conversatione. Fragm. Hist. Brit. Armor.

tom. 7. Collect. Histor. Franc. pag. 49.

Accedit (Nomenonis) Ad Canoveum mo- nasterii Redoni abbatem, virum simpli- cem et innocentem, et sub specie veritatis illius seducens, exposuit illi Fabulose, ut erat alloquaz, de dignitate regni Britan- niae.

◦ **FABUNDUS**. [Loquax. Dif.

◦ **FACCINUS**. *Lenticula aquatica*, in Gloss. MS. ad Alexandrum Iatrosophistam. Vide *Falcata*.

◦ **FACCINUS**. [Italis *Fachino*: *Quo sequerantur duodecim Fachini sive pauperes portatores XXIII intortitoriorum.* Diar. Burchardi, ed. Thusatue, II. 291. an. 1497.]

◦ **FACCINERIUS**. Fascinator, prestigia-

tor, alias nostris *Fascinier*. Lit. cuiusdam inquisit. ann. 1452. apud Marten. tom. 8. Ampl. Collect. col. 182. *Ager Domini- cur ibidem quasi squalidus incultus, loca magisque exercitatione de nullis hereticis et Facinieris fecerint a duobus annis.* Lit. facinieris ann. 1455. in Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 109. *Le pare des supplices venant de la ville de Rouen commença à crier aux supplices, tués ces ribaults, Facinier et Facinieres.* Alia ann. 1456. in Reg. 189. ch. 87. *Existi commune renom- mée ou par quelclui Jehan estoit sorcier et Facinier.* Vide *Fachinerarius*.

◦ **FACECITAS**. Elegantia. Vita S. Gal- terii Abb. auctore Monacho ejus disci- pulo. Inter Acta Sanctorum Aprilis tom. 1. pag. 757. *Non hic attendas dictorum Facecitetum, aut verborum rusticatatem.*

sed re quam narraturus sum veritatem. Vide *Facetia*.

◦ **FACELLA**, diminut. a *facula*, uti hoc a' face, vox Petrarche et Danti nota. *Fac- cellina, Senenibus.* Occurrunt in Actis S. Tharaci Martyris. Pachymeres lib. 6. cap. 31: *Φατζίλος, ο τάχαρον τοιχώσεται.*

◦ **FACELLA**, apud Lampridius in Hello- gabalo, quid sit, vide apud Casaubonum.

◦ **FACELLUM**, *Lo cicer*, in Glossar.

Lat. Ital. Ms.

◦ **FACEMINE**. *Cantilenæ, quas cantant*

mulieres pro pueris dormientibus, vel pro- kopiendo pueros. Glossar. vet. ex Cod. reg. 521.

◦ **FACENDEIRA**, [Cultura prædi] rusticæ species corvæ, ab Hispan. *Facer*, *Pa- cer*, operari. *Charta Aldefonsi Regis Castella* era 1218. in Histor. Segoviensi cap. 18. § 2: *Absolvo etiam omnes Cleri- cos et Sacerdotes tolos regni mei ab omni Facendeira, et fossadeira, et posta, et qua- libet alia peccata in perpetuum.* Vide *Fazenda*.

◦ **FACENDERA**, Servitii seu corvæ species. *Charta Indef. reg. Castel. inter Acta SS. tom. 1. pag. 55. col. 1:*

Eisent excusati et absolti ab omni alio

fazenda, et fozenda, in toto regno. Alia

*Ibid. col. 2: *Fazenderam faciant in civi- tate Tarrac.**

◦ **FACERE**. Commorari. Exodi cap.

344. *Fact ergo ibi cum domino Moyses 40.*

dies et 40 noctes, etc. Papianus in leg.

Miles. ad leg. Jul. de Adulter. lib. 48.

tit. 5. fr. 11. § 5.) Ne sibi computarentur

dies quos in custodia Fecisset. Ade leg.

14. D. de Statu lib. (40. 7.) In Monume- nti Christiani. *Fecit annos xx. etc pro*

virga, passim habetur, apud Gruterum

447. 8. 888. 12. 842. 7. 1051. 1. 1156. 9. In

Actis Apostol. cap. 18. Ηλίας, ρύπον

viva. Et cap. 20. Ηλίας, τι πήγε, τι πέθη.

Occurrunt hec loquendi formula non se-

mel apud Scriptores. Senecam Epist. 67.

Capitolinum in Maximo, Julianum Ante-

cess. Coistit. 15. § 57. in Collat. Carta-

thag. cap. 142. apud S. Jacob. Ep. 4. in

Actis S. Theogenii Mart. n. 12. S. Fructu-

osi n. 2. in Actis SS. Nicandri et Mar-

cianpi apud Carraciolum sub finem,

apud Gaufridum lib. 2. de Vita S. Ber-

nardi cap. 3. Anstasium Bibl. in S.

Marcello PP. in Ilist. Eccl. pag. 77. 99.

Dominzonem lib. 2. cap. 18. Lupum

Ferrari. Epist. 4. etc. Vide Glossar.

Pitheci ad Julianum Antecess. [et Ma-

rin. Pap. Diplom. num. 73. not. 1.]

Ubi fecit mensis talia diebus, etc.

Loquendi formula frequens in Actis quinti

et sexti sæculi, pro diel ac mensis cha-

ractere. Nicetus Episcop. Epist. 2. tom.

1. Concillor. Gall. pag. 328. Per festivi-

tatem S. Martin. quod undecima die

Fest November. Vetus Epitaph. in Mo-

*nast. S. Crucis Burdigalensis: *Hic re-**

quiescit bone recordatione humilis *KPL*.
Monspelensis, qui vicit annus CCC. (circa)
teptusque apud quem nullus fuit
dolus nullus, qui fuit sens ira jocundus,
hoc est acceptus transiit sub die VI.
Iidus Augustas, ubi fecit Augustos dies se-
pem, anno V. regnum Domini nost. Chlo-
dovei res. *A.* Alia bina Epitaphia con-
jugum paris, inventa in Ecclesiis
S. Achelii Juxta Ambianum ann.
1680: *t.* Leudalinius hic requiescit in
pace, vixit annus I., defunctus est ubi
Fecit genar. dies XV. *t.* Valdolius hic
requiescit in pace, vixit annus XXXX.
defunctus est, ubi Fecit Julius dies XXVIII.
Tabular. S. Cyrici Nivern. ch. 28: Theot-
baldus scriptis et dictiis in mensa Octo-
bris ubi Fecit dies 13. anno I. regnante
Ludovico Imperatore. Hujusmodi diem
et mensem adscribendi formulas similes
preferunt placa vetera optimae nota
qua Jo. Mabilionis eruit ex veteribus
corticibus membranis Monasterii S. Dio-
nysii, quas una cum eodem viro doctissimo
a humanissimo videre contigit in
Chartophylaco ejusdem Monasterii ann.
1671 et tom. 4. Actorum SS. Ord.
S. Benedicti inseruit pag. 617. 618. 620.
Ea autem fere semper ita clauduntur:
Datum quod Fecit mensis Augustus dies
duodecim. Datum quod Fecit mensis Ju-
nius dies quinque, etc. Vide Vitam Al-
drici Episc. Cenomanum tom. 4. Ana-
lepsicor. Cenomanensis tom. 60. et Acta
Episcopor. Cenomanensis tom. 4. Ana-
lepsicor. Mabilionii, ubi hec formula pas-
sim occurrit, [et infra] *quod fecit*.

2. **FACERE**, Gall. *Faire avec quelqu'un*,
hoc est, Rem confidere, negotium pera-
gere, pacisci. Gregorius M. lib. 2. Ind.
2. Epist. 32: *De Neapolitanis vero urbis...
vobis indicamus, quia ut cognovimus, cum
Arnulpho se Fecit, et republique contra
fidem venit. Anonymous Barenensis in Chr.
ann. 1073: Et secundo die intrente Fehr.
Fecit cum ipso Dux An. 1089: Moratus
est Urso Archiep. et electus est Hesias, et
Fecit Bari cum Boamonte. Item ann.
1090: Ipse Dux Fecit sine cum Bari, et
mente Aprili Fecit Taranto cum illo et
Trans.*

3. **FACERE**, Colere, arare. Capitul.
de villa cap. 8: *Ut judices nostri vineas
reservare nostras, quae de corona sunt mi-
sterio, et bona, et facient. Codex MS.
Iminonius lib. 1. Sangerman. fol. 27.
verso col. 1: Redordus idem et uxor
ejus idem... Faciunt in vineas arpen. IIII.
in unquaque obdomata et cunadas. Iibid.
fol. 26. col. 2: Macerodus colonus.
Facit in vineas dimid. arpen. et Facit or-
tum dominicum. Donatio anni 1164. apud
Acherium Spicil. tom. 8. pag. 190: Adhuc aliam dederunt terram illam que
est ad Rocam caducam, quam Faciunt
Pontius Balzans et Pontius Alonia, et ter-
minatur, etc.*

4. **FACERE**, Dare, præbere. Charta
Geraldi Abb. S. Joannis Angeriac. ann.
1386. ex Chartulario ejusdem. Monasterii
pag. 438: *Item qualiter die pro Fratribus
mortuis nominatis in Capitulo debet Fa-
cer dominus Abbas et vinum in refecto-
rio de Convento. Ibid. pag. 450: *Item
Cambrelius debet Facer per medietatem
Quadrageimas... centum pauperibus cui-
bent duo allecia. Item pag. 460: *Debet Fa-
cer jadelos et scutellas et tersonia ipe-
di ad faciendum Mandatum. Rursum occi-
runt pag. 464.***

5. **FACERE**, Tradere vel disponere.
Leges Luthprandi Regis [64. (6. 11.)]
apud Murat. tom. 1. part. 2. pag. 64. col.
1: *De eo præcipimus, qui filium in capillo
in casa habuerit, et filium non reliquerit
legitimum, ut de rebus suis amplius per-*

*nullum titulum cuicunque per donatio-
nem, et pro anima sua Facer posset,*

nisi partes duas, tertiam vero relinquat

filium suum, sicut gloriostissimum Rothardus

Rex dispensavit.

6. **FACERE**, Dicere affirmare. Leges
Rachis [90.8.] tom. 1. part. 2. apud Mu-
rat. pag. 86. col. 1: *Sicut Langobardus
qualicunque hominem alium aut ser-
uum suum Facer voluerit 4. e. suum
esse voluerit contendere si ipse ad pa-
latium veniret ad proclaimandum.*

7. **FACERE AQUAM** dicitur navis, quam
aqua per rimas occupat: phrasis Gal-
lica, *Faire eau*. Vita S. Deivote Virgin.
apud Vincentium Barralem: *Ipsa autem
narrat, quia fuerat destituta et sicca in
littere. Faciebat multam aquam in sen-
tire sua, etc.*

8. **FACERE**, HOMINES, Milites conscri-
bere, Gall. *Lever les troupe, Faire des
hommes. Occurrerit apud Rymerum tom.
8. pag. 540. col. 2.*

9. **FACERE INDE**, Inde recedere, apud

Bernardum monachum Ord. Cluniac.
part. 1. cap. 84. [90.] *Facere, Proficiat,
apud Tertull. de Pallio cap. 8. Ad It-
alia. Facit ubi aliis legit uarii.*

10. **FACERE LECTUM**, Gall. *Faire un
lit. Lectum sternere. Processus de Vita
S. Yvonis, Mail tom. 4. pag. 557: *Lectio
ipemel Faciebat et cubabat eodem (pa-
peres.)**

11. **FACERE LITERAS**, Dare, mittere,
scribere ad aliquem. Lupus Ferrar.
Epist. 7. *Faci autem literas ad Auditorium
de tua reversione. Saxo Grammat. lib. 13:
Literas ad Lotharium Facit.*

12. **FACERE NIHIL**, Nulli esse obnox-
ium onus. Codex MS. Iminonius Abb.
Sangerman. fol. 55 verso col. 1: *Stavel-
dius tenet dimidiatum pratum, habebat de
terra arabilis bus. VI. et NIHIL inde ante
Faciebat. Remigius tenet pratum 1. et
NIHIL Faciebat. Vide NIHIL facit.*

13. **FACERE** SS. AD UNUM. Priviliegium
Ferdinandi Gonzalez pro Monasterio S.
Emiliiani, inter Concl. Hisp. tom. 3.
pag. 177. col. 1: *Domus octo Faciunt
ss. ad unum: hoc est, habentur quasi una,
seu un et eidem obnoxia sunt presta-
tioni.*

14. **FACERE**, Esse. Fecit pro Fuit,
apud Greg. Turon. Hist. Franc. lib. 3.
cap. 37: *Gravatae anno et solito asper-
tem hyemen Fecit. Galli dicimus. Ita
fuit un grand Amer. Faire que fuit, pro
Stulte sagittarii in Lib. Roman. ann. 1080.
Reg. 198. Chortoph. reg. Ch 222.*

Avez fait que fuit de ce faire, car vous y
avez riene gaigné. Faire, valere, se ha-
bere sonat, in alia Lit. ann. 1393. Ibib.
ch. 108: *Le seigneur d'Estouyelle de-
mande comment le Faisoient le seigneur
et la dame de Montmorency, coidant que
le sieur Robert feust à eux.*

15. **FACERE**, Assignare, statuere.
Seclar. apud Cadom. ann. 1281. in Reg.
S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 27. v.
col. 1: *Quando domina petit dotulum suum,
reus non habebit nisi unum associ-
gium; et post defautum, citabitur reus
ad assigium; et si renoverit, dabit defau-
tam et Faciet dotulum; si non renoverit,
rex Faciet.*

16. **FACERE**, Cantare. Acta MSS. capit.
Paris.: *De funeralibus regiae Francie
cum omnibus ceremoniis T. Feb. 1519.
Missam decantavit reverend. dom. Ceno-
nonensis archiepiscopus Lugdunensis
evangelium Fecit, cui assistebant abbas
S. Genovefa et Guillelmus Hector canon-
icus: epistolam vero dom. Senonensis, cui
assistebat abbas de Rota portians librum
et Thomas Du Prat canonicus. Reg. visi-*

*tat. Odon. Archep. Rotomag. ex Cod.
reg. 1245. fol. 508: xij. Kal. Januarii Ro-
thardi Fecimus nostrum O.*

7. **FACERE MISSAM**. Vide Missa.

8. **FACERE ANTE ET RETRO**, Salutatio-
nis apud monachos species. Vide in In-
ciliens et Andromeda.

9. **FACERE AUERRE**. Deferre, punciare.
Charta Regin. de Ture in Chartul. Cel-
sinian. ch. 857: *Si autem ad tempus sta-
tutum requirere voluerit, provocavit
sum ad hoc ipsum servum huius loci:
quod si eos audire noluerit, Faciens hoc
ipsud nichil audire matrice et fratribus,
etc.*

10. **FACERE CAPAS**. Vide supra in Capa 1.

11. **FACERE CARNES**, Ital. *Fare carne,
Prandari, stragere edere, facere sanguine
hem Steph. de Infest. Ms. ubi de Innoc.
VIII. xxij. Januarii 1391. die Sabati de
mans, cum quidam armati exivissent por-
tam viridariam, causa Faciendo carnes,
obstivserunt hostibus.*

12. **FACERE CENSUS**, Exsolvere, press-
tare. Lit. ann. 1386. tom. 4. Ordinat.
reg. Franc. pag. 678. art. 18: *Quod Hece
amphictio dictos sensus Facientibus, es-
timus non debet Facer suum Censum.*

13. **FACERE CURSUM**, Effectum obtinere.
Lit. ann. 1411. tom. 4. Ordinat.
reg. Franc. pag. 600. art. 6: *Pars res
debet, si voluerit, vocari facere emplorem
ad videndum oppositionem ipsius, cur in-
cantus non debet Facer suum Cursum.*

14. **FACERE DOMINUM**, Alioquin clientela
profiteri. Judic. ann. 1265. in Reg. Olim
Parlam. Paris. fol. 148: *Diebat ballivus
quod bona ipse pertinebant ad dominum
regem, secundum consuetudinem terre,
et maxime illa Feritatis Milionis, in qua
pater ipsorum diu burgensis fuerat, et
ibi decesserat sine Facere alium dominum
infra annum et diem, postquam venit
ibidem, per quod factus fuerat homo de
corpo domini regis. Se faire à quelqu'un,
Alioquin domesticum ej. familiarium se
dicere. Lit. regis ann. 1389. in Reg.
DR. Chortoph. reg. ch. 98: *Audiret fut
examen per serment, il respondit qu'il
estoit à notre oncle de Bourgogne; con-
vaincu que non, il se fit à notre très-
cher et très-ami oncle le duc de Berry, et
après convaincu pareillement, il se fit à
nos.**

15. **FACERE ECCLESIAM**, Illam restau-
rare. Charta ann. 1060. Inter Inst. torn.
II. Gall. Christ. col. 151: *Nobinus ex
antiquitate autoritate institutum, ut si
qui Facient ecclesiam per sacramentum se-
cundum canonicum futuram posteritatem ratum
faciat et notium. Locutus est Martini...
qui temporibus prioris sub monachice re
gula religiosus viguit, ad priorem stan-
tium, revocare dispergauerunt.*

16. **FACERE FATA SCUSA**, Petitiones suas
in iure allegare et probare. Arest. ann.
1371. 30. Aug. in vol. 6. aрест. parlam.
Paris. *In ceteris partes ipsarum non pos-
sunt sine factis expediti; Facient igitur
facta sua, et inquesta facta curias nostrarum
reportata, fiet ius. Vide Faciunt 8.*

17. **FACERE FEUDUM**. Vide infra in
Feudum.

18. **FACERE FICES**. Vide infra in Fiche 2.

19. **FACERE FILIOLUM**, Puerum e sacro
fonte baptismatis suscipere. Vide infra
in Fil. oīglum.

20. **FACERE FIRBUM**, SE FORTEM, vulgo
Se faire fort, Spondere, in se recipere.
Terrear. Aphor.: *Johannes Borghade Fi-
lius... Pro Petro Borghade ejus patre, pro
qua promisit Facere firnum et de rata
habendo, etc. Ibidem: Pro quo se forte*

Fecit et promisit Facer firmum, etc. Vide in *Fortis*.
 ° **FACERE HABERI**, Gall. Faire avoir, recuperare, restituere. Charta ann. 1221, ex Lib. albo episc. Carnot. : De mariage dicimus, quod episcopus debet ibi habens suum servientem, et de collecto mensagio habebit episcopus partem suam et major suam ; et si fuerit defectus in mariage, debet hoc servens episcopi monstrare majori, et major debet Facer haberi defunctionem suendam.

° **FACERE HONOREM**, Honore, vulgo Fair honneur. Chron. Bergom. ad ann. 1284, apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 840 : Et fecerunt fieri pro Faciendo honorum cuncte plus quam centum tortas, etc.

° **FACERE ICTUM**, Petit-méconjoncere. Gall. Porter un coup. Lit. remiss. ann. 1350, in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 281 : Volens ictum, quem dicitus Eraeli Facer volebat, impedit, manus suas... obviam dicto gladio levavit, tunc quod dictum ictum totaliter impedit.

° **FACERE INVIDIAM**, Phrasis Gallica, Faire envie. Acta MSS. Inquisit. Carcass. ann. 1300, fol. 26, r° : Videbat quod dicti homines portabant in zona suis cibellis seu ganitibus, qui sibi multum placebant et Fecerant et magnam invidiam.

° **FACERE NATURAM**, Semini emittere. Lit. remiss. ann. 1362, in Reg. 122. Chartoph. reg. ch. 38 : Le supplici confessio, pour double d'icelle ghenys et de rigueur de justice, qu'il avoit fait naturen en la bouch de telle femme, combien quil n'en eust rien fait.

° **FACERE SE NESCIENTEM**, Italis Fare il neato, Ignarum agere, rem de qua quis interrogatur, profiteri se ignorare. Inquisit. de forest. Brebeval, in Reg. 34. bis Cl. chartoph. reg. part. 5, fol. 127, v° : Juvenis faciebat se nescientem, quam natus est, psebutteri, erigunt in foresta Brebevalis per hos militas. Milo de Merul. Synon. de Mervil. Radulphus de Fellus. Simeon de Mervil. Radulphus de Fellus, qui Fecarunt se nescientes.

° **FACIE PARTENEX**, vox forensis. In aliquem litem intendere. Gall. Se faire partie. Charta ann. 1283, in Reg. 69. Chartoph. reg. ch. 339 : Citalia competenter relicta et liberis ceterisque carnalibus amicis dicti Johannis Journei, ad Faciendum partem contra dictum clericum, si supra crediderint interessa. Vide in *Parte*.

° **FACERE PULCHRI**, FACIEM, Gall. Faire bon usage. Aliquem Benigno vultu excipere. Acta MSS. Inquisit. Carcass. ann. 1300, fol. 88, r° : Predicti heretici Facebant ipsi testi pulchri faciem, et ostendebant ei signum dilectionis.

° **FACERE SANGUINEM**, Nostris. Faire sang, Vulnerare, adeo ut sanguis efflat. Charta ann. 1445, in *l'chart.* Latinac, fol. 42, v° : Icellus de Sasseville d'icellui expia le enerra et naiva en la main entre deux doys, et lui Feist sang et plaine ouverte. Alla ann. 1465, ex *Chartul.* S. Petri Carnot. : Lesquels batteant plusieurs desdis religieus, leur faisoient sanc et plaine, et les mutilans de coupes orbes, tellement que mort s'en ensuit en la personne de frere Eustache choe.

° **FACERE TACENTEM**, Prestare ut quis ab instituta actione desistat. Charta ann. 1256, in Reg. 31. Chartoph. reg. fol. 96, col. 2 : Promiserunt in manu nostra quod ipsi Tacentem Facient Guilleniam Gaufridi pallant defunctum. Marciacum et aliis locis sorores ejusdem Guillenii ab illo debito, in quo sibi tenemini ratione dicti Gaufridi patris sorundem. Vide Tacitus.

° **FACERE TALITER**, Gall. Faire en sorte. Vide infra *Taliter*.

° **FACERE TANTUM**, Phrasis Gallica, Faire tant, Tantum elaborare. Charta Guill. de Hodenc ann. 1241, ex museo D. Clairembault : Guillelmus Crispinus Facit tantum erga me de terra de Ferraris, quod exinde ipsam in hominem recepi.

° **FACERE TESTAMENTUM**, Illud exequi, testatoris placita perficer. Charta Henr. II. reg. Angl. pro libert. Norman. in Reg. S. Justi Cam. Comput. Paris. fol. 35, r° col. 1 : Quod clarum fuit et residuum, relinquatur executoribus ad Faciendo testamentum defuncti.

° **FACERE TRANSITUM**, Transire. Acta MSS. Inquisit. Carcass. ann. 1306, fol. 11, r° : Cum ipse Faceret transitum per Tarasconem, int ad domum Petri de Lachos... Crastinum de palu die recessit.

° **FACERE VIDERI**, Oculis subjicere. Gall. Faire voir. Lit. remiss. ann. 1352, in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 494 : Igitur ad domum barbitoniorum dicta villa ad Faciendum videti et parati partim plagaum, quem ex dicto persecutio habuerat. Se fatur a viri. Verbi in conceptum in aliis Lit. ann. 1358, ex Reg. 141 ch. 286 : Aucuns de ses amis adorcent i-elle. Hesquin qu'il se destournant de quel ne se fust point a veoir devers lez Roys.

° **FACERE USAGIUM**, Quod ex usu vel consuetudine debetur præstare. Charta ann. 1253, in Chartul. Sabaud. fol. 189, v° : Quod si comes poterit probare... quod dicta guageria sit de foedo suo, dictus Entulus Faciet ei usagium, ad quod tenetur de c. usuetudine vel de jure. Vide in Usagium.

° **FACES** Polypytchus Floriacensis : Solvi pullos 3. cum ovis 15. et aliis pullorum cundemnum cum ovis. Solvit sinapem et Fæces. Vide *Facula* 2.

° **FACESSIA**, Urbanitas, comitas. Glos. Gall. Lat. ex Cod. reg. 784 : Fæcessia, courtoise, débonnaire. Elmhamb. in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. cap. 84, pag. 86 : Rer quoque, cui nichil generositas regis, seu perfidissima Fæcessia defuit, sic Fæcessia.

° **FACETIA**, pro *Facundia*. Chunnradus de Fabaria de Casib. S. Galli, cap. 8 : Non juris Fæcessia, sed armorum copia, in qua confidebat, sic. Et cap. 9 : Post multum Mineru Fæcessiam, cum omni dignitate potestate clamaret a cunctis, etc. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : Fæcessia, Courtosie, elegante, débonnaire]. Vide *Facundia* et *Fæcessia*.

° **FACETIAM**, Per faciem aliquid dicere. Proverbium apud Will. Malmeburiana lib. 1. de Gestis Pontificum, 218 : In proprias laudes Fæcessari, jactantia est.

° **FACETUS**, Urbanus, boni artibus et studiis expolitus. Stat. eccl. Constant. inter Instr. tom. II. Gall. Christ. col. 218 : Heribertus quodam canonorum, qui sibi minus urbanus, minusque Fæcessi videbatur, ab ecclesia Constantiensis redicitus, tanquam illiteratos et inutilis, extrudit.

° **FACERREOS**, Cervical, pulvinus in quen faciem ponimus in lecto collocafi. Luisi. olim Fæcere. Gall. Oviller. Chart. Monast. de Tarouca, apud S. Rosa de Viterbo Euclidari tom. 1. pag. 65 : He quod facient de calcare et de pulvinari Fæcerreos pro ad monachos.

° **FACHA**, Columba majoris species, apud Fridericum II. lib. 1. de Arte venandi cap. 9. Fæcæ, cap. 36. Fæcæ, edem cap. pag. 61. Fæcæ, cap. 54. pag. 195. Ex Greco *pekes*, palamedes, palumbus, in Glossis Gr. Lat. et apud Attic. et illius.

° **FACHANIA**, ut Facheria, Preedium, quod collitur a colono partiaro. Charta ann. 1308, inter Inst. tom. 1. Hist. Nei. pag. 47 col. 3 : Medietatem Facheri seu magistris in predicto molendino. Stat. Avenion. ann. 1348, cap. 58. ex Cod. pag. 459 : Commune dedit partem suam de molendino ad Facheriam, ad accupsum. Vide Mercur. Franc. mens. Oct. ann. 1795, pag. 295.

° **FACHERIA**, Preedium quod collitur a colono partiaro, vel cuius fructus in dominum predi et colonum equali portione dividuntur. Massiliensis Facheria, Charta ann. 1350, ex Archivis S. Victoris Massil. : Pontius Lobiere Presbiter Tolonensis dat et concedit ad Facheriam, sive rentam, jura, domos, terras, perceptions, casans, servitia, fratres, fæces et arroto, que habeat in castro de Soleris. Fundatio Parthenonis S. Pontili ann. 1205, ex Archivo Cathedrales Massil. : Quocunque acquisieritis Massilia proprie vel ad Facheriam servitis, rives ad Facheriam debitis, etc. Charta Barrall de Baucio pro Monasterio S. Pontili ann. 1253 : De castro non tenemus nec debitis dare videntur de aliquibus possessionibus que nunc possidentur... ita tamen quod si terras vestrarum deretis ad Facheriam aliquibus dominibus, nos de parte dictorum dominum debemus habere videntem. Occurrat præterea in Statutis Massil. lib. 2. cap. 29. lib. 3. cap. 82. Vide *Medietarius* et *Parthenon* colonia.

° **FACHERIUS**, Conductor predi, rei alterius, quam tenet ad Facheriam. Conventus anni 1215, inter Abbatem Paulmodii, et Guillelmum et Petrum. Ille cardum : Et est scindens quod Guili. Ricardus et fratres quis et compatriotes sorsum Petrus Ricardus cum Facheris suis, et debent habere decum vobete in tenemento de Ribaire. Statutus Arciat. MSS. : Statutum quod Facheri et affi qui tenent rem aliquam a dominio, tenentur facere dominum copiam et scribendorum instrumentorum a quibus tenent res predictas. Et si tales res dominii Facheris sunt, et debent habere decum vobete in tenemento. Instrum. anni 1306, ex Archivo S. Victoris Massil. Armar. Massil. 1071. Habitatores et Facherii territori supradicti. Massilienses vocant predicatorum cum qui facto pretio aliquid accepit. Occurrat passim in Statutis Massil. Vide *Particularis*.

° **FACHE**, Vide *Fæcæ*.

° **FACHEA**, Silva ex arboreis inculta, Gall. Fæcæ. Libertates S. Palladit in Bitur. ex MS. Colisin. n. 622 : Item pro qualibet porco lactente, quem habebunt in dicto nemore, quod remaneat ad Facheam, solvent usum denar. Turos. Ita tamen quod de qualibet porco lactente, quem habebunt in dicto nemore communis et usagario... nihil solvent. Vox ducta a *Fæcæ*. Vide *Fæcæ*.

° **FACHEATOR**, Fæcinator, prestigiator. Stat. eccl. Castræ. ann. 1306, part. 2. cap. 10. ex Cod. reg. 142. A. Statutus insuper quod rectores.... denunciant

omnes et singulos parochianos suos uru-
arios, concubinarios, sacrilegos, divina-
tore, Facilitatores et maleficos. Vide su-
pra Faccinarius et infra Facchilla.

* **FACHINATI^O**, pro Faccinatio. Stat.
 S. Fiori MSS. fol. 59. v. : *Divinationes,*
sortilegia, Faccinatus... et alia que-
libus consimilis... prohibemus. Faccinarius,
Prov. facinari. Fachirus, Prov. facinus,
in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg.
7057.

* **FACHINERIUS**. Facinator, sorti-
 legus, præfigator. Octanias Facchino,
 Statuta Eccles. Bitur., ann. 1312. inter
 Anecc. Marten. tom. 4. col. 651. *Item*,
Incanitatores, anguias, sortilegos et sorti-
legas, arsenici, vel divinatores et male-
ficos... quae vulgariter Facchillerae opini-
tionis. Statuta Eccles. Nemau. Clusid.
*tom. ex 1384. *Item* Faccinari et divi-*
nari, anguatores et facientes experi-
mentis diabolicae, etc.

* **FACHINUS**, Ital. Fachino, Baljulus,
 genitus. Correct. stat. Cadubri. cap. 40 :
Nos audeant nec debeant Fachini, vel alii
merzarri iure per contractum Cadubrii
vendendo merces, etc. Ubi Fachinus, idem
qui nostris Porteballe, Minutarum metu-
rum baljulus. Haud scio an huc spectet
vox Fachart, in Lit. remiss. ann. 1480.
ex Reg. 206. Charlton. reg. ch. 570. Le
suppliavit dist. à ice. I. Gerard qu'il n'es-
oit que ung Fachart. Forte idem quod
Facheur, impotens, odiosus.

* [e Fratres Araceli noluerunt illud
 (corpus clavis Iacuensis) portare, asse-
 rentes se non esse Fachinos et cardinales
 duxerunt portare. (Istar. Burchard. ed.
 Thuaene. II. 50. an. 1480.)]

1. **FACIALIS**, FACIALE, Ovarium, lin-
 tum tenuum, quo facies extinguitur. Gloss.
 Lat. Greco. *Faciale, ῥύπον*. Item. Δα-
κρωνίδης, da Facialei. Colloquium
Scholasticum, ξετρύχον, σπάσθιον, τρίσ-
πάχιον, ξετρύχον, strigilem, Facialiem, pe-
dulum, ampullam. Hypomnesticum de
Anastasio Apocristario. Inter Anastasi. Bibl.
*Collectanea pag. 239. *Ionata etiam**

particula sancti orarii, id est, Facialis,

que sibi fuerit ab eo dimissa. Martyrol.
*Vetus in S. Timotheo : Ut cognoscere ne-
 quirent. Facialibus velantes facies. Versus*
*inscripti Phylacterio, apud Herman-
 num lib. 3. de Miracul. S. Mariae Lau-*
dun. cap. 1 :

Spongia, crux Domini, cum sindone, cum Faciali
Me sacra, stipe ut generis et virgo capilli

Φακτονίον, Graecis recentioribus. Gloss.
 MS. Reg. Cod. 330. Φακτόνον, Φακτόνον, Φα-

κτόνον, καὶ τὸ φακτόνον, καὶ τὸ φακτόνον. Pal-
 ladi in Hist. Laus. p. 166. Et per-
 ita; Φακτόνον. Addit. Nonniana, editum
 p. 10. Jo. Bapt. Cotelario cap. 50. et
 quoniam ibi observat vir doctissimus, ut ce-
 teros Glossographos.

* 2. **FACIALIS**. Ad faciem spectans.

Annal. Victor. MSS. ad ann. 1384. *Hic*

Benedictus XII. decretalem edidit que

inscriptio questionis inter theologos du-

cis agitatum de Dei Faciali visione san-

ctorum et aliorum beatorum ante diem

judicis.

FACIALITER, Secundum faciem. Ste-

phan. Juliacus in Vita B. Coleti n. 8 :

Intubatur vero Facialiter duobus deco-

rate coloribus, albedine scilicet et rube-

dine. [Facialiter notus, in Lexico Phil.

Gioenit.]

* **FACIBILIS**. Qui fieri potest. Reg.

sign. Pater Cam. Comput. Paris. fol. 136.

1°. col. 2. *Licet premissa difficultate sint,*

sunt tamen Facibilia, sicut credit, si fue-

rint cum diligentia prosequita.

1. **FACIENDA**. Vide Fazenda.

* [*Et accipio de Poncio monacho*
proper hujus terra Faciendam XXXV.
solidos de denariis Pictavinos et unam
miliam ad prestandam Rome. (Cart.
Conchar. Ruthen. p. 58. an. 1078.)]

2. **FACES** ECVLMI. Oculum, limen.

Willemus Aquitanus Henrici III. Regis

de Allenora Aquitanus Henrici III. Regis

Angliae confite : *Solutamque a lego pri-*

ori, in facte Ecclesie quidam, ut ita

dicitur, illicet licet, ille noscum acci-

pi conjugia. Formula nostra tria : Se

marier et Face de sainte Eglise.

* 2. **FACES** pro Facia. Tenuia trans-

versa sunt gentilium, Gall. Face. Di-

ploma Maximiliani Augusti, quo Epis-

copum Cameracensem. Durem crest,

inter. Instrum. tom. 8. nove Gall. Chr.

col. 8. *Videlicet secutum quadripertitum*

habens in superiori dextra et inferiori

sinistra, in campo argenteo tres Facies

rubras, latas, manubris brevibus rubis.

3. **FACES GLADI**, ut in sacris Scrip-

tuis Os gladii. Actes. Gall. Fil. de l'epope.

In facie gladi cuperunt (civitatem) in

Ogeri. Panis Annal. Genuensisibus ad

ann. 1201.

* 4. **FACES RASPATA**. Prae ira rugi sul-

cata. Chronic. Domin. de Graffia apud

Murator. tom. 12. col. 500. *Dux autem*

ipse, quia juventus fortis erat et levia, visus

insidias sua mortis, viriliter manibus se

defendens, atque horribilis vocibus,

erexit manus illorum, excusis crinibus

aureis et Face raspata. Vide Raspata.

* 5. **FACIETUM**, mendose pro Societas, in

Lit. Caroli IV. imper. ann. 1355. tom. 2.

Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Honstein

pag. 188. col. 2. *Ut dum Facietum ques-*

itusque in Italia surgere conigerit, se

mutuo... coadjudent ad exterminandum

congregations huiusmodi.

* **FACIETERIUM**. Vide Faciterium.

* **FACILETUM**, ut Faciterium. Nappa,

qua facies tergitur, in Act. MSS. mo-

nast. S. Arbogasti Argent.

* **FACILIS**. Preceps, inconsultus, in-

genio servilis. Greg. Turon. Histor. Ilb.

2. cap. 27. *Unus levius, invitus ac Fa-*

cialis, cum voce magna, elevatum bipen-

ne, usque impulit, etc.

* **FACILLA**. Falcula, Gallis Faucille.

Privilegium Ledwini Abb. S. Vedasti

Atreb. de censi anno. 1086. et Chartular.

V. ejusd. Abbatie pag. 243 : *Qui vendit*

fasces, in anno I. facillam; qui

fasciles palmarum, in anno I. ferrum. Ca-

talecta veterum Poetarum de pictura

mensium :

Augustus penitus torrei Phantoniis arder.

Quoniam recessu fessum gello, Fasces, mela.

Sic legendum puto, non tabella pro Fa-

cialis, ut emendat Gravius ad Glossas

Isid. in vocibus Baucatam et Gellonem.

* **FACILLARE**. Vita S. Delphini Abbatis

Lutetensis n. 35. *Cumque nefas tale cres-*

ceret, et nemo esset, qui Facillaret, quasi

luctus miserum caput tanto uteretur

incusatu. Ubi Bollandus. Facillare, est

quasi fauces aperire, i. cum nemo esset,

qui de his non quidem bescere auderet.

[A Facilla dictum puto Facillare, quod

sit quasi Facilla secare, unde Facillare

eo loci resarcere facile interpretarer, i.

cum nemo esset, qui exortum malum

strenue compesceret.] Alias Facillare,

est strangulare, sive fauces opprimentre, [a

faucibus quasi Facillare]. Gloss. L. Greco.

: Facillare, traxyzare.]

* **FACILLATURA**, Omne segregum genus

facilla segregatum. Engelb. Maghe in Chro-

nico Bone Speci pag. 124 : De Facillatura

fratres de Corires de memoribus suis duas

partes eidem Gilardo dabunt et tertiam

*ab rebus arbitrat. *Des debes si solent**

entre seigneur Nichalon... l'Abel et le Con-

tre de Mont. Empreinte... des deux par-

ties des Facillages de ces terres.

* **FACILLUS**, FACULUK. Testamentum S.

Everardi Comitis apud Miram in Cod.

Douai plan. pag. 21. *Spatiam unam*

cum aureis hilis, et cunctis aureis et

Faculum unum in auro et gemmis, bal-

thœnum unum, etc. Intra : Spathas duas,

unam cum hilis argenteis et aureis si-

mil, Faculum de argento et auro unum,

beltibus, etc. Mox. Alterum Faculum cum

gemmis aureum. [Faculum interpretatur

Pugionem. Gall. Puignard. Vide ejusdem

Minet Diplom. Belg. edit. 1723. pag. 21.]

* **FACIMA**, FAVENA. Charta ann. 1307.

apud Ughellum tom. 7. Ital. Sacr. pag.

501 : *Si ipse Presbyter 8. Facines de*

musto et puto solo minus ab eodem Monas-

terio habuerit... licet ipsi capere de rebus

ipsius ipsius 8. Favenis de musto et pu-

teolo, etc.

* **FACINA**. Littera Archiepiscopi Ebren-

dun. ann. 1241 Hist. Delph. tom. 2. pag.

25. *Concedimus Bonino Meyneris et Jo-*

anni Boni de Bergamo, ad fodendum et

operandum quondam argenti fidinam...

et menam, quam inde extraherint, pos-

sint et debeat ducere in terram nostram

et non alibi, et etiam Facinam suam in terri-

torio Ciliaci... et operari et affinare

ipsam menam, et fundere et probare ex-

pensis suis propriis. Legendum foret

Fabrica vel Fabrica, Gall. Forge : haud

scio tam an medium sit, cum

* **FACINARIA**. Eadem notio, ut vi-

detur, occurrit in Chartular. S. Sulpitii

Biturie. f. 27. *Cum caenis, casubibus,*

cultifaria, vineis, campis, pratis, paucis,

officinis, Facinaris. At f. leg. Farinaris.

* **FACINORITAS**, f. pro Facinoritas,

Scelus. Lib. 1. rer. Danie. aud. Lude-

wig. tom. 9. Reliq. MSS. pag. 127. *Le-*

cuas curavit legitime modis archiepiscopis.

Upsilon enim gravibus irretitum

criminibus, depositione digna, convictum,

aut Facinoritate, aut aliis competentibus

vitis, quibus possunt criminis ultragrecere.

* **FACIO**, pro Factio, fabrik. Vompt-

eccl. Paris. ann. circ. 1381. ex Bibl. S.

Germ. Prat. : *Item querent dæsellas*

curas, pro Facio parte gran-

che. Vide Facio.

* **FACIOLA** [Ora vestimenti. DIEF.]

* **FACIOLUS**, Leguminis species, pha-

seolus, Ital. Fagiolo, Barel, serm. in

Septuag. fol. 2. v. col. 1. edit. ann. 1527.

Nepos unus cardinalis ingressus ordinem

grossæ leguminæ et malæ condita comedie-

set per multos dies, fabam, inquit

et Faciolos.

* **FACIONATUS**, Polonici fori vox. Stati-

confirm. ann. 1505. Inter Leg. Polon.

tom. 1. pag. 330. *De termino facientius,*

alias Facionato. Item terminus facientius

datus, alias qui Facionatus dicitur, in

una septimana dare debet, sic dum res

aliquae arrestantur cum ministeriali, ta-

men si non restituit ille apud quem fit

arrestatio, ponit terminum ministerialis

illii, apud quem est arrestatio facta, com-

parendi coram capitaneo in una septi-

mana. Citatio seu in jus vocatio videtur,

que personam citatam alloquendo fit,

non scripto; aut ita ut ipse per se responderet tenetur. Vide in *Glossario*.

FACISTERCULUM, **FACISTERGIUM**.
Vide *Facistergiun*.

1 FACISTOLIUM, **FACISTORIUM**, ab Hispano *Facitius*, *Pluteus*, *analogium*, *Galli*, *Pupitre*, *Lutrin*. *Synodus Mexicana* ann. 1555. in *Concilium Hispan.* tom. 4. pag. 384. *Cujus (Cantoris)* in *Facistorio cantare et servidores Ecclesie cantare docere... officium erit*. *Ibid.* pag. 388. *Jubetur canentes ordinato ab id Facistorio presbiteri. Occurrunt facistoriorum apud Baluzium. Missal. tom. 6. pag. 272. sed pro *solla pilatili* Gal. *Pauolini*. Vide *Facistoriorum*.*

• In *Itinerario* MS. thes. *Sedis Apost.* ann. 1255: *Habemus unum Facistoriorum parvum de abano, quod jungitur simul, sicut una tabula.*

FACISTERGIUM, **FACISTERGIUM**, etc. *Isidorus lib. 19. cap. 25.* et ex eo *Papias*: *Facistergi et manutergium, et tergendo faciem, vel manus, dictum. [Papias] MS.: Facistergiun, et tergendo faciem, linea panni esse solent.* Willel. Brito in *Vocab.* MS. Sudarium dicitur *Facistergiun*, quo suorum extirgimus a facie. *Joan. de Jarua*: *Facistergiun, i. tigillo, sine parvulum gauasse ad tergendum faciem.* Gl. Lat. *Gall.* *Facistergiun* *Toualle*. [in Sangerm. *Toualle à toucher la face*]. Itali. *Faczolto*. Inteum regende facientur. *Theodulfus lib. 1. Carm.* pag. 130.

Quo facio hanc levem palmae palmarum Tergore, quis dandum testis meus habet.

Isogula S. Isidori cap. 14. de supellectile Monachis: *Stratus erit stola, et stragulum, pelleque lanata dux, galambis quoque et Facistergiun genuinisque ad caput pudicibus.* Fortunatus in *Vita S. Radegundis* cap. 2: *Facistergio jacentem pulchram coligens*. *Gregorius Turon.* de *Vitis Patrum* cap. 8. *Facistergiun dependentibus vallis interium, quod Sanctus super caput in die obitum sui habuit.* Adde Regulam Magistri cap. 17. 19. 81. Regulam S. Cesarii ad Virg. cap. 42. Codicem Epistoliarum S. Bonifacii Archiep. Mogunt. Epist. 157. etc. [100] Germ. super. *Fazettelein*, *Fatzolin*, *Falschein*, *ein Mappula*, *ADEL*.]

2 FACISTERGIUM, in *Vita S. Nicetii*, *April. tom. 1. pag. 18.* Inter vestes sacras etiam vulgo repertur in *Chronico Fontaniensi* cap. 16. in *Hist. Eccl.* *Antissid.* cap. 44 in *Charta Hugo Duci Burgundie* ann. 1077. quo existat in *Specilio Acher.* tom. 8. in *Testamento Riculii Episcopi Hellenensis* ann. 915. apud *Baluzium*, in alia apud Antonium de *Yope* in *Chron.* Ord. S. Bened. tom. 5. pag. 425. etc. [*Charterularium V. S. Vedasti Aretab.* pag. 200: *Duo pallia aurea et Facistergiun aureum.* Et infra: *Dalmatica VIII. Tunica Stidiac. xi. Facistergiun tria et duo offertoria opera pluviorum*]

3 FACISTERGIUM, Eadem notio. *Pallia XXI. palliam I.* *Facistergia de serico oserosa* *XXIV.*

Facistergiun, pro quavis mappa etiam altaris usurpat. Helgaudus in *Roberto Rego Franc.* *Facistergio altaris prolixi operi, simul cum cypho, etc.*

4 FACISTERGULA, Idem quod *Facistergiun*, *Mappa*. *Historia de Fratribus conscriptis*: *Pulpitum etiam Facistergula coco imaginata circumdati jussit, gradiusque ejus tapetio velari. Marilupus lib. 3. Chronic. Centul. cap. 3: Capellum auro paratum 1. ex pallio 1. Facistergula 2. cappe 377. Translatio S. Liborii Episcop. Cenoman. cap. 24. Rop-*

tis seminarium Facistergula eam contexere.

FACITUS, pro *Factus*. *Charta Jacobi Reg. Arag. ann. 1226. [Sicily]* Acher. tom. 8. pag. 279: *Erectus dicti mercatores non expectati, seu obtenta requisitione aliqua, seu Facita, a vobis vel vestris officialibus nobis facienda, aut facita iustitia, etc. Facitura, pro fattore, dicunt etiam Itali. Vide *Pergaminum in Fara*. *Facitur, pro R.* dictum ab antiquis observant Nonius cap. 10. n. 19.*

1 FACIUM, *Fascis*, *fasculus*, *Goli. Faucceau. Botte*. *Conventio inter Guilliel. Petrum Ricardi cum Abbat. Psalmi modi ann. 1215: Illi qui venientib[us] causa occipendi levitas, debent affere tringita duas libras panis et unum baril plenum vini, et unum *Factum porrorum*, et unum eminam-sabarum nigraum.*

2. FACIO, *Fax*, ut videtur. *Testam. Galth. comit. Brene ann. 1309. ex Bibl. reg.* : *Item ecclesie B. M. Virginis de Casali lejanus..... alium cercum centum rotulorum cere et unum *Factum cere*.*

3. FACIO, a Gallico *Facon*. *Opificium, artificis opera, ut infra*. *Factio 4. Comput. MS. ann. 1229: Pro *Facone* robaram et capparum, *de* familiis in *Penecostes*, etc. *Facon*, *Vestem sonat, in Lit. remiss. ant. 1412. ex Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 186. *Cellini Vincent print la Facon ou petit levier du char*, etc. Pro facie occurrit in *Poem. Garini*:**

-*Me il due b la clere Facon.*

4. FACTACALIA, *an Permutatio*? *Charia ann. 1247. ex Chartul. Raym. VII. comit. Tolos.* pag. 101: *Servitia, homagia et Factacalitas, empiones et pignora, etc.*

5. FACTALE JUDICIJUM. *Vide in Judicium.*

6. FACTERDUM, *Vide Facistergiun.*

7. FACTIBILE, quod potest fieri. *Gall. Faibale*, *paul. La Britum tom. 2. Scriptor. Irlande* pag. 880.

FACTICIOSUS, *Dedalus*, *polymixies*, *Gloss. vi. Lat.* [Promtus ad multa machina] .

1. FACTIO, *Malitia*, unde *Factiosi*, *malitiosi*, in *Glossis MSS. Jo. de Janus*. *Factio, actus faciandi, vel facta actio. Cum enim aliquis singit se aliquid facere causa comodi aliojus, et facit, ut incommode illi. Factio proprie dicitur: unde et Factio dicitur proditio, unde Factiosus, qui singit se facere, ut prosi, facit tamen, ut ne faciat, unde et Factiosus dicitur proditor. Fausto et Faustius, a Faeso aliud significat.* [Capitol. lib. 6. num. 38: *Si quis sclerata Factio faciliat deordinatus dederit, vel si quis factam disseruit, rite curbaratur!*] *Gloss. Gr. Lat.* *Factiosus, vicepotius. Factiosus, evocatu. Aliud Gloss. : Factio, extempia, evocatu. Glossa MSS. ad *Cencilium Carthaginense* cap. 10: *Querimonianus, quarele, id est, maleficia, Factio.* Vide *Factum*.*

2. FACTIO, *Leges Ine Regis Westsax. 130. apud Brompton.* *Qui furem ceperit, habeat inde 10. sol.... et parentes eius abjuvent ejus Factio.* Et § 78: *Non cogatur liber cum servo cognationem solvere, nisi velit eum Factio liberare, nec servus cum liber. Quibus locis Editio Saxonica Lamberti fa p) e habet, quod idem sonat ac felda, fulta, guerra. Leges Henrici I. cap. 70. *Idsem fer verbis: Non cogitur liber cum servo negillare, nisi velit ei Factio facere, nec seruos cum liber.* *Concilium Duziacense 1. pag. 224. Edit. Cellotii: Eam sua Fac-**

tionem et quasi per forciam, et non per iustitiam vindicare curavit. Heinrichus Rosia in Herlingsberga:

Tunc bene expectamus, quod ei nova Factio surge.

Quod vero Factio hic vocatur, factio dicitur Sugerio in Ludov. VI. cap. 16: Interim ad *Hagam militans Ludovicum*, praecepit, consulit. Idem cap. 20: *Hoc ubi cognito ejus adveni, mirabentur Faunctiones adas celatam et innotuisse. Huius factio et factio, ejusdem videntur originis, et sonare non favorem ac animi consensum, qui alicui impenditur, sed fidam, seu capitalem inimicitiam. In Legibus Henrici I. Reg. Anglie cap. 88. legendum *Factioem*, eadem notione, pro fractionem: *Et portet Factioem erga cognationem, i. faldam.* Vide *Doubtlet* in *Hist. San-Dionys.* pag. 826.*

FAUTIOSUS, Defector, qui a principe suo deficit. *Sugerius in Ludovico VI. cap. 7. de Thoma de Marna: Ipsa, qui dicebatur pater ejus, Engranus de Iova,.... illum de castro ejus ob ejus Faustiosam tyrannidem molebatur.* Et cap. 16: *Cujus Faustus dicit et dominibus eorum oppidi possessor Guido, etc.*

3. FACTIO, Corvata, exactio operarum. *Charta Mathildis Comitissa apud Ughellum* tom. 2. pag. 217: *Quod de nostris armannis de Monticulo nullus alios uras, vel Factioem deinceps requireret.* [Eadem notione usurpari videtur *Factiosus*, in *Consuet. Norman.* cap. 83. Vide *Factio*.

4. FACTIO, Tributum, vectigala, Ital. *Fazione*. *Charta ann. 1115. apud Murator. in Antiq. Estensi. pag. 318: Ego jam dictus Faetus marchio nullum in heam, nec in mea hereditate reservo pecuniam ibidem hospitandi, seu aliquam *Facionem faciendo* quoniam modo, et secundum libertate et auctoritate ab omnibus angaria et auctoritate Stat. Matin. rubr. 49. pag. 10. r.:* *Quod potestas eius rector civitatis Muina temetipsum compellere omnes laboratores possessionem, quas ipsi habent, ad factiones Factioes ancidicias (scilicet pontes, stratae) et prestations civitatis Muina, quas cives faciunt de suis possessionibus. Correct. stat. Cadubri. cap. 72: Mandamus quod quicunque civis.... se absentauerit de territorio Cadubri et ejus districte per sex menses continuos, et non substituerit onera omnia et Factioes, quae et quae alii cives et vicini residentib[us], etc. Vide infra *Factiosus*.*

5. FACTIO, Fabrica. *Leges Palatinae Jacobi II. Regis Majoric. inter Acta SS. Junii tom. 8. pag. XXXVI: Annis singulari rationem reddere constringetur de his que in Factioe sive reparacione armorum faciunt expensa.*

Opificium, artificis opera. Obituar. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 619. fol. 143. v.: Qui Nicolaus Martini clocherius dedit ecclesia Factioem campane concionefactum ipsamque campanam reddit factam in mensis Augusti anno 1387. Inventar. S. Capellis Paris. ann. 1363. ex Bibl. reg. 1. Iam pulchra mitra broderie de nova Factioe ad perles et gemmas. Vide supra Facto 2.

15. FACTIO, *Factius pravum, delictum*. *Vita S. Godobertus Virg. April. tom. 2. pag. 33. Adiacebat etiam Patri negotiorum, Lartron in cruce confessio nem, lugubre pecuniaris Marie lamentationem, quam facile lacrimis pornitatisque Factioem suorum promoveret resurrexit.*

6. FACTIO, Concessio, pactum, contractus. *Charta ann. 633. apud Murator.*

tom. 5. Antiq. Ital. med. sevi col. 926 : *Interrogavimus.... ut si abeant aut precepit vel iudicatum aut testem, vel qualibet Factionem, quod ipse monasterio S. Petri pertineret ad partem S. Antemi, ita ostendere. Qui et ipsi pariter una cum ipso abbatte refutaverunt et disserunt : Ceteris nec iudicato, nec precepto, nec ulli Factionem, necque per nulla rationem non habemus. Vide Factum 2.*

* 7. FACTIO, Forma, effigies, Ital. *Fazione*. Inventar. S. Capelle Paris. ann. 1876, ex Bibl. reg. : *Item caput S. Blasii repositum in Factio episcopi muniti. Ibidem : Item unus sanctuarium de S. Mariano in Factio militis equitantis. Ad instar unius hominis equitantis, in Inventar. ann. 1863. Ibid. Aliud Galli- cum : Item unum sanctuaire de S. Martin fait en facon d'un ymage qui chevauche.*

FACTIONARI. Qui factionibus Circorum praeerant : διάρρηξ, Byzantini Scriptoribus, *factionum domini*, Lampridio. Gloss. Gr. Lat. : *O τύπος γνώμων. Factionarius*. Gloss. Lat. Graec. : *Factio, τύπα*. Hac notione usurpat lex 1. Cod. Th. de Equi curul. (15. 20) Est etiam in eodem Gloss. *Factionarius, exercitarius, factiosus, qui alteri negotiis facessit*. Vide Bulingerum lib. de Circu cap. 47.

* 8. FACTIOSUS, Malitiosus. Vide Factio 1.

* 9. FACTITAMENTA, FACTITATIO, FACTITATOR, FACTITIUS, apud Tertullianum. Vide Force:linum.

* 10. FACTITATIO. [actus] factitandi, ut factitio corporum, apud Tertull. aduers. Hermon. 31. et 32.

* 11. FACTITATOR. [Qui factitat. Tertull. aduers. Prae. 18. Idolomur factitatores atque citores. Adde Apolog. 21.]

* 12. FACTI-TECTA, pro Sarta-tecta. Heig. Flor. Epit. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 110 : *In melioranda a se monasterii Facti-TECTA, etc.*

* 13. FACTIVUS SERMO, Practicus, actione suffutus. In Vita S. Catharinae Senens. tom. 3. April. pag. 879.

1. FACTOR, in Gloss. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. est Dicitor. Alias

Factor, est idem ac *fautor*, qui aliquam partem faveat. *Auctoribus* lib. 3. de miris. S. Bonaventura 6. Id (castrum) Geraldus quidam partibus faciat. *Admiracionis tendat*, ex parte. *Factivus Hugo*, qui partem sicutdatur. *Castris ab Adhemaro ibi precepit non medicocriter indignabatur*. Hugo Flaviniac. in Chron. pag. 193. *Perpetuo anathema cum suis auctoribus, Factoribus, sepudiibus a luminibus sancte Ecclesie separatus, etc.* Nangius in Chr. anni. 1265. *Multique alii hereticis et Factores eorum gladio anathematizati feruntur*. Adde. Historiam Cortusior. lib. 3. cap. 2. et lib. 11. cap. 6. Vide Fauco.

* 14. FACTOR, Creator. *Rerum Factor*, Walther. vers. 1161. *Factor omnipotens*, Eccl. vers. 383. *Factor solis*, apud Cottippum de Laud. Just. lib. 1. vers. 340. *Factorem elementa tremiscent*, Johann. lib. 1. vers. 288. Adde lib. 3. vers. 125. etc. Occurrit etiam ap. Tertullinum et Salianum. Vide Forcellinum.

* 15. FACTOR, Qui res alterius agit, vel eius nomine administrat. Ital. *Fattore*; unde *Factorius*, ad hujusmodi procuratorem spectans. Charta ann. 1822 apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. sevi col. 226 : *Volentes disponere de bonis et rebus dicti hospitalis pro libito eorum et contra voluntatem dicti rectoris et Factorum suorum*. Formul. MSS. ex Cod. reg. 7657. fol. 17. r. : *Gasper mercator*,

Factor et procurator seu negotiorum gestor nobilis sibi Melchioris... nomine Factor ante dicto fecit et constituit, etc.

FACTORES. Procuratores mercatorum, Ital. *Fattori*, nostri. *Factores*. Vide Drapperius in *Drapinus*.

* Privil. Rupel. ann. 1872. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 574. art. 12 : *Mercatores burgenses si iporum Factores, familiares, etc. Faitours*, in Lit. ann. 1834. tom. 4. carum. Ordinat. pag. 433. art. 27.

FACTORES SCLERIS. apud Ulpianum, ut in Pandectis Florent. pro *fatores*, et Balducrum Noviom. lib. 1. cap. 61. *Facteurs*, fude, in Consuetud. Hannoniensi cap. 32. 33. etc. *Faitours*, in Magno Recorde Leodiensi pag. 55. qui crimen perpetrarunt. Concilium Silvaneense ann. 990 : *Eos quoque, qui hujus traditionis fuerunt inventores, auctores, Factores, cooperatores, etc. Ita usurparunt lex 6. D. de Re militari (49. 16.) et lex. solent. D. de Custod. et exhib. (48. 8.)*

* *Faituelles*, eodem intellectu, in Charta ann. 1424. tom. 2. Hist. Leod. pag. 446 : *Et nientmoins que les Faituelles soient tenus de relirent celle fille de saigné saine et salée.*

* **FACTORIA.** Questorium, fucus; Ital. *Fattoria*, Questorius munus. Parisius de Cereta in Chron. Veron. ad ann. 1277 : *Eorum bona confiscata fuere camere seu Factorie Dominorum de Scala*.

* **FACTORIUS.** Vide supra Factor 2.

* **FACTUARIUS.** Factor, agens, procurator. Charta Henrici Regis Angl. ann. 1402 de solutionibus propter nuptias Blanchier filiae sue faciens, apud Rymerum tom. 8. pag. 288 : *Ut intentione ac ferventiores Redditis ii pariter et Factuarii nostri sint ad solvendam sumam quadragesimam milium Nobilitum predictorum.*

1. **FACTUM.** Sic appellata, ut auctor est Sirmondus in Notis ad Sidonii Epitalam Polemi, Constitutio quadam Honori et Theodosii Augg. ad Agricolam Praef. Pr. Gall. in Codice Autisiod. que ab Hincmaro Edictum dicitur. Vide que de hac voce observata præterea Salmasius apud Capitolum pag. 22. ut Factum idem esse, quod expatia. Ruphus de Condorceto de Facto seu affari bastide de Costacalida. Testam. Rostagni de Pratocomit. ann. 1429. Ibid. in Reg. 3. part. 2. pag. XXXIV : *Item plus lego rident Alisia totum Factum meuri et hereditatem, quod et quam habeo et posideo in loco de Monteboccherio.... Volo et ordino quod dictum Factum et hereditas supra, etc. Faire, Actum, factum in Lit. remiss. ann. 1411. in Reg. 165. Claf. reg. ch. 145 : Je voul. bien que chacun sache que je fais ce Faire. Faisance vero et Fesante usurparunt nostri, ut tempus, quo aliiquid factum est, designarent. Lit. ann. 1360. apud Marten. tom. I. Ampl. Collect. col. 1473 : Vous fassons savoir que à la Fesante de ces, nous extens tous soins et en bon point. Epist. Joan. le Mainvre ann. 1407. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 1881 : Après font mention vos distes lettres de autre avénement à Rome, et que encore à la Fesante toutes vos distes lettres, n'avez fait résidence à Gregoire.*

* 16. **FACTUM.** Expeditio militaris. Hoc significatu Factum Vassorum legitur apud Rymerum tom. 1. pag. 591. col. 2.

2. **VIA FACTI.** Gall. *Vie de fait*, Vis illata, seu violentia et coacta cum aliquo agenti ratio. *Omnia facta guerra, inimicitate et Vie facti cassabant*, apud Rymerum tom. 18. pag. 746. col. 1.

* 17. **FACTUM.** REI ALICUIUS, quod ad eam rem attinet, ut Gallice dicimus. *En fait de religion, En fait de politesse*. Chronic. Richardi de S. Germano. apud. Murator. tom. 7. col. 180 : *Factum canonicino remittitur. Vendentibus canonicis ad minutum sive ad grossum nihil requiriatur*. Hoc est, quod spectat canonicis, omnis exactio remittitur.

tom. 2. pag. 246 : *Predicatus vero Willenus postea per concordiam quietum clamavit libere et pacifice ab omni servitio dictem advocati,..... ut patet per Factum suum.* ¹⁰⁰ Placit. Pasch. ann. 8. Edw. II. Kanc. rot. 18. in Abbrev. Placit. pag. 520 : *Ricardus cognitus predictum scriptum esse Factum suum, et non ostendit, aliquod Factum speciale, quin Joanni in predicto debito debet teneri nisi quod pretendit predictum verificatio*ne. *Quod in causa isto contra predictum Factum non est admittenda, etc.* Vide Inductura.

* 18. **FACTUM.** Facti seu litis expositio, vox Practicis nostris notissima, de qua sic Cl. Dom. Flavius Hist. Eccl. lib. 98. tom. 90. pag. 888. ubi de Urbani VI. Papa ad Clementem VII. defensione ad Castellum Regem : *Nous avons ce Factum du Papa Urbain assez conforme au recit que j'ai fait de son election, et c'est la premiere fois que j'ai trouve le mot de Factum employé sur ce sens.*

* 19. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 20. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 21. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 22. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 23. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 24. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 25. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 26. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

* 27. **FACTUM.** Tertullianum, praedium Venditio anni 1408. in Archib. D. Marclionis de Flamarens : *Vendenda deducuntur Bernardo de Gorolio. Factum quod dicitur de Senis... cum terra, praesertim nemoribus et cunctis eorum jurisdictionibus et pertinentiis. Recognitio facta per Templarios. Abbatii. Psalmotici ann. 1285 : Recognoscimus vobis totum Factum seu affare de la Venne. Hoc est, Recognoscimus nos a vobis tenere predictum seu feudum de la Venne. Vide Factus.*

status. Charta ann. 1810. ex Schedis Praesid. de Mazagouss : Cum ipsam ignorant Factum et qualitatem dictarum recognitionum. Galli dicimus le Fait et la qualite.

FACTA ARMORUM. Hastillidia, Tornamenta; Gallis, Fais d'armes. Jo. Brompton. In Ricardo I. pag. 1261 : Regis Ricardus, in Angliam iranensia, statuit facta armorum, quae valgo. Tornamenta dicuntur, in Anglia exercitari.

1. FACTA MANUALIA, in Regest. Cameraria Comput. ann. 1268. fol. 100: Ad facta manusia procedentes in dictis vix; hoc est, ad vim manifestam.

2. IN FACTO ESSE. Gall. Etre ou fait, Rem apprime scire. Julian. Cesarin. Card. Epist. ad Eugenium IV: Quanto fuisse consultum intimare mihi prius isto, qui sum hic in Facto, ut postes Sanctitas vestra avisa de omnibus maturius deliberaret.

1. FACTURA. Creatura. Sedulus lib. 1. Paschalis operis de Deo:

... Cal convevit usum,
Facturas servire sicut.

Otto Frising. Episc. lib. 1. de Gestis Frideric. I. Imp. cap. 5: Non enim hic ad effundam de theologica et ineffabili generatione seu nativitate attollimus, sed tantum de ea que a Philosophis genitura, a nobis Factura, secreteretur dici solet, disputationis institutum.] [oo Vide Tertullianum de anima cap. 4. Occurrat hec vox pluribus apud Mar. Mercatorum pag. 42. 276. 312. In haereticorum quos refellit dictis, ubi ex patre et spiritu dictis, ubi ex filii ex parte et spiritali processione agunt.]

2. FACTURA, f. Pictura textilis. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7881: Factura, factura, forme.] Anonymus Gromaticus: Omnes uniuersitatis aut Gallici in una Factura current. Apud eundem. Terminus Factura tornatiles, i. rotundi, Lapilli Factura tornatiles, sive alia Factura breviores. Ruricius Lemovic. Episc. lib. 1. Ep. 14: Equum, qualiter jussus, destinavit, mensuetudine placidum, membris validum, firmum robo, forma prestantem. Factura compositum, animaltemperatum, etc. Adde lib. 2. Epist. 34. Ital. Fattesas dicunt. Apud Claudio. Corte Italum lib. 1. cap. 21. Inveniuntur formae et Fattesas del consilio. Ita Factura. Lanfranco Cicilia. Poem Provinciali, apud Joannem Nostradamum. cap. 88. est ergo corporis compositio :

Noi ambi, lasciadno fr. le mani
La bella spilla, che non ferisce
Al nostro cuore, o celeste
Non c. chi s'assomigli à tuo Factura.

3. FACTURA. Endem notione Factura dixerunt Poetes nostrates. Le Roman d'Athis MS. :

Vers le Due vint à great clare,
Sien le cognot à sa Factura.

Ibidem :

Ce est Athis le bon ami,
Le preux, et le bien recommand,...
Au corps de tres belle Factura.

Hinc insidem Faitis vel Fatis pro formosus, egregie compositus. Le Roman de la Rose MS. :

Les sourcils blonds et bien trevis,
Et les yeux doules et Fatis.
Qui rievent toujours avant
(que la bouche le plus severt).

3. FACTURA. Alia notione. Vetus Donatio apud Perardon in Burgundicis pag. 61: Hanc donationem fecit... hoc est, per suum cultellum et Facturam, et per hoc pergamenum, etc. [Suspicio legendum Festucam. Vide Investitam.]

III

4. FACTURA. Charta Henrici I. Fr. R. ann. 1067. in Hist. S. Mariæ Session. pag. 457: Omnes eadem justitiam, scientiam, in Figuram, vicariam, et omnia ad quantum pertinencia, etc. Sed legendum infinitum.

5. FACTURA. Merces opera, Gall. La facies. Quod pro re aliqua facienda solitus. Computations ann. 1270. apud Lobliniæ tom. 2. Hist. Britan. pag.

411. De Factura de LXXXVIII. march. in ollis et magnis scutellis xix. lib. XVI. sol. . de Factura CCCLXII. march. in partibus scutellis, etc. Tabularium S. Vincentii Cenoman. Martini... datus in vademum Ingelbaldo cerario suas vineas, tali tenore quod medietas vini esset pro Factura, (i. e. cultura, qua notione etiam dicitur Factura de vignis) dando decem solidos, et aliis in precio census. Et ego Hugo Vicarius accommodati Martino I. libras supra illam vi. etiam que justa iuratio est, dando in unoquaque anno decem solidos pro Factura; et ita quod pro Factura habeamus medietas vini, et altera in precio census. Chartularium ejusdem Monasterij fol. 60: Sed præstum molendinum erit factum, talem partem quam accipiam, talem ad Facturas molendini miseri. Et fol. 119: Eisdem Monachis eleemosinari duo jugera terreni, que possidet Alesia Larboris, habenda post mortem illius Alesiae, et Facturas quam habebat illa Alesia in hortis de circulo Monachorum. An hie idem, an aliud et quisnam sit intellectus, ocularium denudum relinquio.

6. FACTURA, f. Pictura textilis. Gall. Broderie. Obituarium vetus FF. Minorum Claramont. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 727: Dedit indumenta rubra de damasco complete, scilicet casula, dalmaticas Diaconi et Subdiaconi, cum capa processionali de codem panno cyrlico cum Factura et orifiglio.

7. FACTURA. Sortilegium, maleficium, Italis Factura, Incantatio, Gall. Charone. Synodus Pergam. ann. 1811. apud Muratorium tom. 9. col. 561: Aut incantationis, sacrilegia, auguria, vel maleficia, quae Factura, sive prestigia vulgariter appellantur, vel invocationes demonum pro futuris, vel jam commissis aliquibus praesciendis. Bernabeus Senensis in Vita S. Bernardi. Mal. tom. 5. pag. 285: Unde modo aliquo surgeat non valde abiqua duorum audierit, et hoc maleficia arte Factura, seu incantatione, debilitus et parvulus. Et tom. 7. pag. 782. in Miraculis S. Ubaldi: Benedicto 16. 6 ponit... ut in destruendo et annihilando omnium Facturam, Hagiatum, fascinationem, incantationem, [oo] Nostris Factura et Facturariis. Lit. remissa ann. 1176. in Reg. 108. Charnoph. reg. ch. 39: Raymon... qui publicamente estoit renommé et distingue de faire charmes, choroi, sorceries et autres mauvaises... mis certaines sorceries, choroi et Factures soubt le suzil de l'ostel, etc. Alio ann. 1146. in Reg. 178. ch. 46: Laquelle Jaquette et aussi son mari estoit notoirement et publiquement distingue et accusée de cas de herésie et Facturari, et avoir donné ou fait cooir plusieurs maladies à plusieurs personnes... par leurs sorceries et Facturari. Facturari Delphiniatibus, sortilegus, veneficus. Vide infra Facturi. Hinc.

FACTURARI, [Fascinari.] Processus ad Vitam S. Antonini num. 18: Contigit lamia lamis seu fascinari, vel Facturari factura demoniorum aut strigum, etc.

1. FACTURIRE. Cupere facere. Odo de

varia Ernesti Beverim Ducis fortuna, inter Anechi Marten. tom. 8. col. 364:

Hi (Pueri) dies ad huius leves, adiungens furca et spatha. Huius in Cyclo plena domus. Domus; Domus domus, et sororibus quatuor Regis. Puerorum videlicet, dulcius coru. Multo virga, pungente visu ut quicunque diuersum illuc levandi, etc.

Quidam verbum Facture tribuant Plantio, sed illi retinent Facture.

FACTUS, Modus agr. Capitularia Caroli M. lib. 5. cap. 151. [oo] 308. ex Capitul. pro pago Cenoman. ann. 800:]

Vinum est nobis... statuere, ut quicunque de predictis Admitemus quatinus Facti toni cum suis animalibus. Senatori suo plenier usum diem cum suo exercitu ex campo dominico aret. Charta Caroli Calvi Regis Fr. ann. 22. regni Ind. 10. pro Monasterio S. Martini Turonensis ex 47. Regesto Tabulari Regi n. 126: Quorum villarum nomina hac sunt, id est, Buragulus cum capella et mansio domino, et Factis nonaginta duobus, ut quibus sunt colonia Cucacca, et Aracte, Vizetona, etc. Occurrit ibi pluries. Charta ejusdem Caroli C. ann. 846. apud Bellum in Episcop. Pictav. In villa Bellicacio casum dominicum cum Ecclesia. Eccl. et Factos 10... in villa Sion terrae S. Circi Factum 1. apiculante ad Bidicacum... In Andonia. Factos 5. in villa Fano Factum 1. et in Portuencis allorum. Polyptychus Eccles. Floricensis: Habet ipsa villa Factos id est manus, 60. Vetus Charta in Actis Episc. Cenoman. pag. 285: Quod nos concessimus. Aclavis Facto, quem genitor eius. Acleritus, qui vocatur Achilia... tenuit, vel moriens dereliquit, usque annos quinque, ipse Achiles de ipso Facto aliud, exinde non reddit, præstis tantum regalis in campo dominico procurebat. Occurrit etiam non semel in Tabul. S. Mauri ad Ligurim. Vide Facta, [et Factum 4.] [oo] Grimus Antiq. Jur. Germ. pag. 586 manus dictos esse factos ut dispositos, constructus, scribit, ita ut manus factus opponeretur abso. Varro factus est tanta olearum quantitas, quanta uno tempore et opere commolitur, vel certi modi. Vide Forcellinum.]

1. FACUL. Factio, Gloss. Sangerm. n. 50. Utilit Varro, ut et Disfcul pro Disfcula. Vide Factum et Nonum.

1. FACULA, Jacobus Auria lib. 10. Anna. Genuens. apud Muratorium tom. 6. col. 578: Vol dicunt Jesus a Jno Deo principidorum, qui pinguit habere duas facias, scilicet ante et retro, sicut civitas Jesus prospectus ante mare et retro terram;

et dicunt habere duas Faculas, id est, duas partes, Oriens et Occidens, sicut civitas Jesus habet duas portas, scilicet portas maris et horum terrarum.

2. FACUL, Latinis. Toda ex arboribus pinis generis: recentioribus vero quibus caudes stipes ad ardendum;

Buche, Capitularia de Villis cap. 63: Quod de sorceris, et Faculis, quid de amnis, et ario materiamine, etc. Marcufas lib. 1. form. 11. in Tractoria Legatorum: Ideo iubemus, ut locis convenientibus siadere sub nocte sacris simul et Ausmanitas ministratur, hoc est, perodos seu pararesados tantas, panis, mitidi modios tantos... leguminum carre tantas, Faculas tantas, etc. [oo] Baluzius legit: legume, ligna, carre tantas, faculas tantas, itemque victus ad cabellos sorum.] Tabularium S. Remigii Remensis: Sunt simul exceptis lignaris et carrie, quae in ipsius villis sunt, 857. Faculorum, 977. particulae circulorum, 156. scindulorum, etc. [Codex MS. Irminonis Abbatis Sanger-

man. fol. 60. v. col. 2: *Solvunt... ova*
XXX. *azulos* C. et *totidem scindolas*,
XII. *doves, circulos VI. XII. Faculas.* Rursum legitur fol. seq. col. 2] ¹⁰⁰ Vide plura apud Guarardum in indice, qui interpretatur *faculam*. Frustum ligni resinosi, in virgas tenues fissum, ad lumen faciendum, tedia genus. Aliis etiam usibus inservient frusta ligni faculas dictas esse testis est Varro de Ling. lib. 4. cap. 13: *Utuntur in vineo aliando, facies, incisos fustes, Faculas.* Cato de Re rustic. cap. 37: *Radicis et palos, quae pridie in tecto posueras, sticco datus, Faculas facio.*

* Gloss. Cas. Heiglrbach. In Reg. Prum. tom. 1. Hist. Trevir. Joann. Nic. ab Hontheim pag. 668. col. 1: *Faculas sunt ligna arida quae vulgariter appellantur aspera.*

* **FACULAS ACCENDERE.** Superstitutionis species, quam exigitant, pessimum Concilia. Arelat. II. cap. 23: *Si in aliquo Episcopi territorio infideles aut Faculas accendunt, aut arbores, fontes, vel paza venerentur, etc. Candolam deferre, in Concil. Nannetensi cap. 20. Addit. Cant. Caroli M. lib. 7. cap. 286. [See Sitz. Vide Concil. Bracarense apud Burchard. lib. 10. cap. 21. Synod. Trullan. can. 66. Concil. Toletan. XII. can. 11. XVI. can. 2.]* Canut. Leg. Mundan. cap. 5. Leg. Presb. Northumbri. cap. 48.

FACTULARE. *Faculas, vel facies fingere vel facere.* Joanni de Janua.

* **FACULENTUS.** *Face plenus, Papias. Plenus luce, lucius, clarus.* Johan. de Janua.

* **FACULTA.** Vide *Falcata.*

* **FACULTAS.** *Collegium doctorum eiusdem artis in scholis mediis sive, Gallis Facultate.* Vide Savin. Histor. Jur. Roman. tom. 3. cap. 21. § 85. not. B.

* **FACULTATARIUS.** *Cui datur facultas aliquid agendi.* Decis. Rotar. ad calcem Fontanel. de Pact. nuptiali: *Mater Facultaria, quae habebat ex testamento mariti facultatem aliquid agendi, disponendi, determinandi pro liberte.*

* **FACULTATICA.** *Bona, preda, qualia cumque sunt, quomodo bonuscula, apud Sidonium lib. 9. Epist. 6. et in leg. 29. Cod. Th. de Petition. (10. 10.) Concilium Parisiense IV. Etiam et *Facultatum Ecclesie...* simili conditione perseruit. Scris. Karileff in Actis Episcoporum. Cenoman. pag. 84: *Nulas functiones vel exactiones de predicta facultate penitus requirantur, sed sub integra omniaria Facultaticula, etc.* Vide Vitae Aldrichi Episc. Cenom. num. 38. [et Vitae S. Bernardi Tiron. Apud. tom. 2. pag. 248.] *Facultatis,* apud S. Hieronymum ad versum Vigilantium. cap. 5. in Mercurii S. Uramari n. 3. etc. *Facultatibus* dixit Idem Hieronymus. Ep. 27. cap. 4. Epist. 47. cap. 1.*

* **FACULTER.** [Antiqui dicebant pro facile. Fast. in *Facul.*] *Facul.*

* **FACULUS.** Vide *Faculus.*

FACTUNDA. *Facultas, Capitula Ludorum.* Pli ann. 826. cap. 8. *Et altera illa, qui quassierit, Facundiam de servito illius dicendi non habebat.* Charta Lauthprandi Regis Longobard. apud Ughellum in Episcopis Arelatis: *E nullam Facundiam... contra te vel tuos successores habebat aliquid de suprascriptis Ecclesiis loquendi.* Lex Longobard. lib. 1. tit. 36. § 6. [100] Liutpr. 90. (6. 43.): *Decernimus, ut nullam Facundiam requirendi habeat.* Occurrit præterea lib. 2. tit. 8. § 6. tit. 21. § 18. 20. 24. tit. 35. § 6. etc. [ed] Liutpr. 105. (6. 52.) 16. (3. 2.) 57. 109. (6. 4. 55.) 54. (6. 1.)

FACONDE, nostri usurparunt pro facultatibus ac divitias. Le Roman d'Alexandre MS.:

Riches d'avoir et de Facondes.

oo **SEPTIFORMIS FACUNDIA.** Septem artes liberales. S. Benedicti Crispini poem. medic. ap. Maius Classic. Auct. tom. 5. pag. 89.

* **FACUNDITAS.** [Idem quod facundia, sed minus usitata. Plaut. Truc. 2. 6. 18. Facie sibi *Facunditatem* virtus argutam inventi.]

* **FACUS.** *Verniculus, apud Papiam.*

FADA. Vide *Fadus.*

FADERPIUM, FADERPHUM, PHADERPHUM. *Longobardorum, quo in Boerianis Glossis, Dux exponitur. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. § 10.* [ed] Roth. 201.] *Et si filios de ipsa muliere habebitis legitimos, habeant ipsi morgengap, et Faderphum sue matris.* Lib. 2. tit. 14. § 15. [ed] Roth. 193.] *Tunc illa vidua, que in dono patri ad fratris regressa est, habebat morgengap et metuum;* de Faderphum autem, *ta est, de alto dono, quantum patet aut frater dederit ei, quando ad maritum amittere, mittat in consummum eum, alii sororibus.* Edit. Boeriana habet *Phaderphum.* *Phaderphum,* lib. 2. tit. 1. § 4. [ed] Roth. 180. *Habebat ipsa mulier morgengap, et quod de parentibus ejus adducatur, id est, Phaderphum.* Sunt igitur *Faderphum* domus quae pater filie, quam nuptu dat, in istem concedit. Vox deducta a Saxonico *fader,* aut Germanico, *Fader, i. pater.* Et *fader,* hereditas, quasi dicta *paterna hereditas.* Vide Sibrandum in Sicana ad Leg. Frision. tit. 15. [ed] Grimm. Ant. Germ. pag. 429. Graff. Tagesz. Lin. Franc. tom. 8. col. 430. *Fio, foh,* est *Pecus, pecunia.* Gloss. Longob. in cod. Vatic. *fardaflo,* in cod. Cavens. *fardaflo, i. e. quod adducitur de parentibus.*

* **FADIA.** *Justitia detegit aut dilatio ultra tempus a legibus statuum; item, Facultatis feudataria concessa endendi fundum; qua notio *Fadiga* utuntur Hispani. *Pactum ann. 1120.* inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 583: *De toto honore Agathensi, nemo eorum possit aliquid alienare aliquo modo, donec in alterum sit *Fadias.** Charta ann. 1219. Inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 68. col. 1: *Et non distinguemus homines vestros pro firmancia, donec a nobis repulsum seu *Fadiam* habuerint.* Vide *Fadiga.**

FADIATUS DIES, in quo aliqui defecit, seu juri, aut assignationi non stetit, qui diem *Fadiatum* non servavit: unde forte vocis origo, in Consuetud. Tolosae part. 4. tit. de Feudis art. 13.

* **FADIGA** dicitur, cum iudex, vel feudus dominus vassallo quis sit fieri, ut non possit servari, est indicari aut probari postulanti, vel plane denegari, vel Curio sua plausa differt ultra quam Leges feudales permittunt. Appendix ad Marcum Hispani. col. 1349. *Et hoc *Guillelmus Raimundi* respondebat, vel *ad loco guardam ipsius zuda non secesserat, ac suam cartam sic intelligebat, ac dicitur, quoniam in ipsa civitate et ejus terminis habere debebat, ac manifeste monstrare vel tradere nolebat, nec adjudicatum seu laudandum sum curia, com ad adducere, vel super hoc ipsum audiens cum quam amplius nisi usque modo voluit.* Comes vero respondebat quod si unquam aliquipans dilationem super hoc fecit, semper eam cum assensu *Guillelmi Raimundi* fecit... Propter hoc iudicavit predicta curia quod si *Guillelmus Raimundi* posset legitimis*

*testibus ea que dicebat- comprobare, vide Nec quod in domino suo Comite supra dictam *Fadigan* fecisset impulerit nisi *Comites supradictas expensas sexaginta milium aureorum, etc.* Vide *Dilectus* 3. *Fadia et Fatigare.* 1.*

1 **FADISTORIUM.** Vide *Faldistorium.*

FADUS, FAHA, Damonis species: *Gallus Fais,* vel *Fée;* vox efficta forte a

Nympha Scholastes Theocriti Idyll. 3. v. 11. *Nippa dia τιτί γανωνίος εγράζει τον οποίο γανώνυμα ερύθρη.* Vide *Fauus.* [Alii a verbo *fari, fatu,* etymon deducunt. Itali *Fata,* etiamnum dicunt, Occitan. *Fades.* De ilis ita Arnobius lib. 1: *Qui *Fauos*, qui *Fatas*, cœtatiunque genios, reverentur.] *Fadas,* et *Hadas,* who vocant. Hispanici *Fabularum,* seu *Romanorum, Scriptores.* Gervasius Tilberiensis MS. de *Otis Imperial.* decisiones 8. cap. 88. *Multitentantur, se vidisse Silvanos et Peanes, quos Incubos nominant, Galli vero *Diosios* dicunt, quos Fudus nominingant, amatores audivimus, etc.* Cap. 94. de quadum equo mirabilis: *Quid dicamus, si verus equus fuit, ... aut si *Fadus* erat, ut homines asserunt.* Chron. Bertrandi Guescl. MS.:*

Encore disoit-on, que c'étoit destiné,
Et que le sans de quoy elle n'eust sesoudes,
Li venus proposerent par parolle de Fée.

Le Roman de Partenay, ou de Leignan,
MS. turé du Latin et rime par le commandement de Guillaume l'Archevêque:

Le chasteau fut fait d'une Fée,
Si comme il est par tout retrai.

Hinc *Faerie, pro spectris.* Guillelmus Guiart in Hist. Francica MS.:

Plusieurs parlent de *Faerie,*
Du Lou, de l'Ane, de Renart,
De Faeries, et de songes,
De fantomes, et de mensonges.

107 Inde etiam *Fée* pro *Prestigiator.* Le Roman de la guerre de Troye MS.:

Mont on Jason entre les îles,
Bis dient tous qu'il est *Fad.*

Vide *Caseneuve et Menagium in Etymol. Gall.* [ed] et Grimm. in *Mythol. German.* pag. 232. qui etymon deducit a *fatum.*

* **FEECHA.** Vide *Facha.*

* **FECILENTUS,** pro *Faculentus,* vel ut alii scribunt *Faculentus, fice plenus,* in pag. 396.

FECISCERE, *Face infici, faciem redolere.* Bernardus Mon. in *Consuetud. Cluniac.* MSS. cap. 37. *Ipsa calix conficitur, ne forte aliquantulum *Feciscat.**

* **FECOR,** *Faecis odor* (Anal. Gramm. p. 103.)

* **FERDENA.** Vox Saxonica, in Legibus presbyterorum Northumbrenium cap. 47. [ed] 50] que idem, quod C. y. l. i. s. c. id est, *rasticus,* sonat, ut censem Spelmanus. tom. 1. *Concilior. Angl.* pag. 499. [ed] An *fe a r b o n d a, Bouarius?*

* **FESTINGMEN,** Homines commendati, vassalli ex Saxon. f. s. l. i. g., commendatis, et man. homo. Charta Cenulphi Regis Merciorum ann. 821. tom. 1. Monastici Angl. pag. 100. *Ne Rex suum patrem requiratur, vel habentes homines, nos nos ducimus a Festingmen, nec eos, qui accipiunt portant, facientes, etc.* (Charta Berthwulf itidem Reg. Merciorum ibid. fol. 123.) *Ut illud monasterium (Bredon) sit liberatum ab illis incommodiis, quae nos Saxonica lingua Festingmen dicimus. Ubi Th. Blount in Nomolex. Anglic. Festing-*

men a Saxon. feste n mon. Fidejussoꝝ accersit: an felicis judicet Lector. Vide *Festiningmen*. [100] Alia charta ann. 855 apud Leo. Recitidines personarum, pag. 198.]

FAGATUM, vel potius *Fagotum*, Fascis, Gallis et Anglis *Fagot*, occurrit apud Willm. Thorn. ann. 1307. Vide *Fagotus*.

1 **FAGEA VAGINA**, Quæ est ex cortice fazi, oīm Francis nostris in uso ut testatur Anonymus S. Galli monachus in Vita Caroli M.: Post hæc balteus spata colligatus. Quæ spata primo *Vagina Faga*, secundo corio qualicunque, tertio luteanum cingidissimum cora lucidissima rotuero ita cingebatur, ut per medium cruciatus eminentibus, ad pereemptionem genitium suraretur.

° **FAGECIDE**, vel *Fagicide*. VENE. Glossar. medic. Simon. Janniens. ex Cod. reg. 6159: *Fagecide*, Alexandro sunt rena juxta fauces intra os, que florantur vice venarum, quæ sunt sub lingua. Alex. Iatrosoph. MS. lib. I. Passion cap. 137. *Sicut etiam et venus* *Fagidae incitas*, rena non inventa sub lingua. Utbi Glossa: *Fagidicas*, i. venas sub qua.

° **FAGEL**, Tunica vel per se seu mantice species. Vide infra *Fagaldus*.

° **FAGELLUS** Vide *Fragellus*.

FAGETUM, Idem, videtur quod mox *Fagia* 1 Charta ann. 1189 apud Miraeum Diplom. Belg. tom. 2. pag. 96. *Allodium in proprii Fageti loco*, qui hereditatis Domini nuncupatur. 10 Ital. *Fageto*. Charta ann. 1201. ex Chartul. monast. vnde Escrivere. Simon dominus Juville contulit Deo et eccliarie de Exequi... septem fagis, pro buntu, in Fageto vultu, que dictu. Monaster.

1 **FAGIA**, [vel *Fagium*] Sibya ex fagis. Gallis *Fage*. Tabularium Ecclesiæ Cadorensis: *Donavam in villa de Corn in uno mano 2. panes, et 2 gallos, et in Fagio paucum 40. porcos per singulis onos*. Vide *Faga*.

° *Fagias*, eadem acceptione, in Charta ann. 1412 ex Reg. 10. Charioph. reg. ch. 272. Item *Jehana* tenuit una terra, et un *Fagias* coniunctu, contenant cinq meytores de terre. Pro *Glande* *faga*. Gall. *Fane*, legitur in Charta ann. 1341. ex Reg. 52. pag. 250. Cum contra syndicos universitatis et singulares casri et baujus de Aquila... denuntiatum fuisse. *glande* *Fagias* et alios quoquinque fructus ipsarum forestarum et arborum in cistam existentes rossando, colligendo, etc. Vide *Fagina* 2.

2 **FAGIA**, Alia notione, in Statut. Mediolanens. part. 2. cap. 272. *Tenentur iudei strataribus in anno viatante stratas mastix et Fagias, et pontes super rives ostenter, etc.* Vide cap. 284. [Itali] *Faga molem* significare videtur quæ continetur aqua. Ceterum *Fagotaille* vocant in Bressia quidquid mollis munende inservit, quod ex fascibus, vulgo *fagots*, semipissime id fiat.]

3 Pro districtu et territorio usurpari videtur, in Decret. ad calcem Stat. Placent. fol. 97. v. : *Sine aliquo velatione in capite vel alibi in publico, ut supra, et præsentibus duobus consulibus justitia Fagi sua, et altera cersio facta non valeat.* Quo sensu intelligi etiam possunt Statuta Mediol. hic laudata.

° **FAGICIDE** VENE. Vide supra *Fagocid*.

° **FAGIDA** Vide *Fuda*.

* **FAGILUM**, s. ut *Fagotum*. *Facta est hujus rei firmatio ad Fagilum Bernardi de Bustadio, quod est inter vetus vicum*

et *Balolum*, apud *Baluzium* tom. 7. Mis. cell. pag. 211.

1 **FAGINA**, Mustella major, Gall. *Fouine*, Hisp. *Foina*, Concil. Tarragon. ann. 1591. inter Hispan. tom. 4. pag. 614. col. 2: *Nuli Canonici, vel Clerici... vestes ruberas, vel virides, nec formaturas pellum de maris, de Fagnia, portare presument.* Concil. Dertus. cap. 1. Hispan. tom. 3. pag. 603: *Neque (Clericus) folletatus defrat pellum de marinis, de Fagies. Vide *Faina*.*

2 **FAGINA**, *Glandis fagax*, uti vocatur a Plinto lib. 16. cap. 5. copia *Fayne*, in Consuetudine Arvern. cap. 31. art. 28. [*Faina* vel *Foina*, in Livern. lit. 17. art. 17.] *Carthaginensis* Episcop. Meten. in Regno Canonicis cap. 7. apud Achierum. Si congerit, quod illi anno glandula, vel *Fagina* non sit, et non habeat unde hanc mensuram de carne i'pleant. Et *Tahitum* Dervensis Monast. ann. 1097. *Et pro tempore felicitatis silva occurrerit, si eius glandium vel *Faginea* fuerit.* s. *Charta Hugonis*. Leodiensis Episcopi ann. 1202 apud Barthol. Fizet. in Hist. Leod. pag. 417. *Præterea dedimus in aliacione pasturorum, et usum *Fagine* et *glandium*, etc.* [Charis Henrici Ducis Limburgi ann. 1200 apud Miraeum tom. 1. Diplom. Belg. pag. 226. col. 2: *Dan. ut præterea antisantes totius terræ metu in campis, aquis, silvis et pascuis, etiam *Fagine* et *glandium*, gratis.*] 1292 Charta Lupoldi, Archiep. Mogunt. ann. 1055 apud Guden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 21. *Faginum d'odi in duobus sociis agellos silvestres, etc.*

1 **FAGINIA SILVA**, ut *Faginea vel Fagina*, in Breviar. Folquinii MS. ex Archivo Audomarensi.

1 **FAGINUM**, *Fagus*. Miracula. B. Simonis de Lipnica, Juli. tom. 4. pag. 555: *Duo lapilli ad instar granorum *Faginea*, alias *Bukwie*: nunc Germanus *bueke* vel *Buchbaum*, Belgis *Bueckenboom*.*

° **FAGINUS**. Vide *Fagina* 2.

FAGIOLUM, *Gesta Innocentii III*. III. PP. pag. 147. *[Pandolphus] caput edificare Fagiolum super quoddam monumentum antiquum, quod illius domus adeo erat vicinum ut a fundibularis de hoc in illici lapides jacerent.* [Vide *Fagia* 2.]

6 *An locis ubi phascoli crescunt, ab Italico *Fagiolo*, phaseolus s. Vide supra *Faciolus*.*

* **FAGIRE** [Comedere. Dief.]

* **FAGIUM**, [Sumnum edificium. Dief.]

FAGIZANIA, *Divina apparito, apparitione*. Prop. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. leg. 787.

FAGNES. Vide *Fagina* 1.

* **FAGOLINORI**, *exfoliopap*. S. Hieronymus in Prologo ad Ezechielum Prophetam: *Si autem amici mei et hunc subannarent, ducite eis quod nemo eos compellat ut scribant. Sed versus ne illud eis eventat quod Graecæ significantius dicatur, ut vorcent exfoliopap, quod est, manducantes sannas, vel ut illi legit, senecias. Quibus intelliguntur homines impendio maledici, qui conviciando alantur ac saginentur. Verum mendosa est, ut conjuncti prudentiores, Hieronymi lectio. Ac primum quidem haec verba. Quod est, manducantes sannas, vel senecias, a quodam sciolu, qui interpretari voluerit vocem a se minime intellectam, addita fuisse verisimilimum est. Quod vero spectat vocem ipsam exfoliopapo, cum omnino preter analogiam linguae Graecæ componatur, non enim dicunt exfoliopapo, sed λατρεύοντες.*

eam fictam esse et alterius loco suppositam existimo: quare lubens cum Erasmo et Roberto Stephano legerem exfoliopapo, quibus, scilicet, studio est calumniari et carpere, velut id suo norbo faciant, non merito aliorum. Ineptas vocis *Senecia* explicaciones vide suo loco.

1 **FAGOTARE**, *Fasces conficerre*. Gall. *Fayot* Lit. remiss. ann. 1416. In Reg. 1292. *Cartor. reg. ch. 182.* *Ouidio Guillermo, in dicto nemore frondes lignorum Fagotando, etc.* Fayot. vulgo *Baton de fagot*, in aliis Lit. ann. 1380 ex Reg. 118. ch. 74. *Icelli Rauesson, filii dudu' maire, qui tenoit en sa main un grand Fagot, dis au supplicant qu'il le renverroit. Fagoteur, vox contemporanea, homo nihil, in Lit. remiss. ann. 1388 ex Reg. 145. ch. 436: *Le supplicant dist à icellui Thomas qu'il n'edoit mis en sa puissance, ne d'un tel Fagoteur mengeur de soupes, que s'il eust veu icellui Guenatier frapper, qu'il ne lui eust courru sus.**

° **FAGOTARE**, *Fascibus munire*. Memor. H. Cam. Comput. Paris. ad ann. 1423. fol. 160. r. : *Colardus Martini de novo institutus in officio custodie stagnorum forestarum de Waisay, pionarius pro gasoner calcias dictorum stagnorum et pro Fagotendo (sic) et reparando et rolando (sic) ipsorum stagnorum.* Vide in *Fagia* 2.

1 **FAGOTARIUS**. Vide in *Fagus*.

° **FAGOTELLUS**, *Fasciculus, dimi. ut a *Fagotellus*. Comput. Comput. ann. 1483. ex Tabul. S. Petri Insul. : Pro ramacis... convertendis, tam in fasciculus quam in Fagottelos, etc.*

1 **FAGOTUS**, a Gall. *Fagot*, *Fascis*. Chartular. Latinic. : *Quadrige que portat trusselos, vel *Fagotes*, vel pondere solvet in eritu portæ pro qualibet pœcia duos denarios.* Vide mox in *Fagus*.

FAGUS, *Jus conficiendū fasces, et eos auferendū ex silvis, quæ *Fagis* vocamus. Innocentius III. lib. 2. Epist. pag. 415: In parochia des Eccl. *de Sanacium quatum, et 20. *Fagi* quibus aliquæ traditione annuatim, quando volueritis, accipiendæ. Charta Henrici I. Ducis Brabantie ann. 1206. apud Miraeum in Cod. Diplom. pag. 160: Et usum lignorum in situ meo... et cum uno plaustru tantum, qui usus in nostro vulgari *Fagus* appellatur. Inquisitiones Costumarum de andelico in veteri Regesto Camer. Computor. Paris. signato P. fol. 19: *Turati dixerunt, quod Dom. Rogerus Torrel habet in prædicta foresta per liberatem Vicecomitis... suum herbagrarium ad virginem de pleno pugno, ad terram... et habet ad ignem suum *Fagum Bolonte, et furcum, et frondes, sine defectiōnē arboreis.* Occurrit passim in Regesto Heroualliano Philippi Augusti. [Bullar. Fontanell. fol. 41. v. : *Ledita Religie prenoient en la forest... seïte chartes de Fou chascun jour.*]***

FAGOTARI, Qui fasces lignorum in forestis confluent, *Fagotiers*, in Regesto Philippi Aug. fol. 129. *Vetus Inquisitio Forestar. ibidem fol. 170: Item Fagotariorum vadit post arbores, et facit fagatos duos de eo, quod remanserit post onera arborum.*

° **FAGUS**, *Fagus*, Gall. *Hêtre*. Charta Phil. Pule. ann. 1300. in Lib. sub Comput. Paris. fol. 129. pag. 2: *Comedimus quod... tres Fagus ad Natale, usq[ue]m ad ardendum et adificandum sufficienter ad opus domus ipsius militis de sue; per ostensionem a viridario dicte foreste faciendam, etc. habeant. Fall-*

hard, eodem sensu, in Lit. ann. 1873. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 682. art. 21. Fol. ibid. ex Ch. ann. 1280. pag. 614. art. 8.

FANNELEN. VANLEHEN, Germanis, dicuntur majora feuda, que cum traditione vexillii conferuntur a solo Principe. [oo] Principibus a solo imperatore. Vox deductus a fana, Saxonico, Germanico, vexillum, et Lehen, feudum. Bulla Aurea Caroli IV. Imp. ann. 1356: *Faudis Principum exceptis, et illis, que Vanlehen vulgariter appellantur, quorum investituras et collationem soli Imperatori, vel Regi Romanorum specialiter reservamus. Charta Rigitum Principis Rigitianorum ann. 1822. apud Pontianum lib. 7. Rerum Dicitar. pag. 422: Quibus de dictis terris homagium fecimus iure feudali, quod Fanlehen nunquam patitur. Chronicum Laurishamense pag. 82: *Septem principalia beneficia, que vulgo appellantur Volharen, morte septem nobilissimorum Ecclesie fideliuum in unam personam Godefridi a brevi devoluta sunt. Ubi Fridericus emendandum aut intelligendum Fanlehen, recte existimat. [Fahnien, Fanlehen scribit. Spelmanus quem consule, si vacat.] Vide Fahnien scilicet.**

1. **FAIA.** Fagus, seu arbor glandifera, vel glandem fagaceum ferens. Lex Longob. lib. 1. tit. 19. § 8: *Si quis roborem, aut querere, aut currum, quod est modo laicorum, aut glandem, quod est Faias, inciderit. Ubi Leges Rotharii Regis tit. 101. § 62, pro modo laicorum, habet modula iactu. [oo] Roth. 803. Walterus legit: *Si quis roborem, aut currum, aut querere, que est modo, glandem aut Faias, et quod est Faias Ricardi, Deo et S. Juniano dono iure perpetuo.] Vide Fagia. 1. el. Fagina 2.**

2. **FAIA.** Vetus Membrana in Sanctuario Capuano pag. 529: *In vigilia revelationis S. Stephani, infra scripta Ecclesiæ vestire debent cum Faias ad Ecclesiam Capuano, etc. Ubi Michael Monachus: Hic Faias seu Faius est machine. Autemmodi forma: pertica alta et gracilis seu arundo intra 8. circulis sive distantes immutatur: basculi et circuli adornantur: eminat signum Crucis in vertice; et a pede Crucis, bracces seu vittæ paprycas tres vel 4. coloribus et incisoris pulcre deorsum pendentes, circulus alligata, non moventur. Quare Faius seu Faias rotunda mensa seu turris formam representans. Beile hoc quidem, at unde vocis origo? hic heret. Adiacens. Forte, inquit, ab initio ejusmodi machina dicta Pharus seu Pherus postea corrupta voce Faius et Fais. Forte denique per Faias intelliguntur rami fagorum, quos Faias Longobardus appellabat, quae esse Ecclesias deferunt. Quid si legendum basa, id est, palmarum ramis? nam præter quam quod ita appellabantur a Gracis nuperis, constat Stephanum Protomartyrem cum palma in manu vulgo depingi in signum martyri.*

3. **FAIA.** Adhaec notio. Vetus Charta apud Dominicum lib. de Prerog. allod. sub finem: *Illa vinea de illa Faias super via Rigital fratri Bononi dimitti. [Porte posset et hic intelligi Faias, Silva fagis consita, ita ut Vineae de Faias sit vinea prope silvam fagineam. Faias vel Faya*

Dumbensibus est Ovis, sed haec nihil ad praecedentia.]

FAICIA. Tabularium Ecclesiæ Uticensis ann. 1211. fol. 51. verso: *Recognoscimus vobis... totum honorem infra scriptum, videlicet quandam Faias, que vocatur Faias de Codicibus, que est in fische D. Episcopi Uticensis, in parochia S. Laurentii... et aliis Faias, que est in caderis fischer, etc. [Instrum. ann. 1382 ex Archivo S. Victoris Massili. Graecano et Benis Judeus civis Massili. omnes dicit Johanni de Vespaugo civis Massili. unus Faias ortu. Faias eadem notione etiamnum dicunt Massilienses quandam terrena ligulam: ali Provinciales Faias ortu.]*

FAISA. Faias, Ead. notio. Charta in Ruthenensi Comitate exarata ann. 1306. ex 2. Regesto Philippi Pulcri Regis Franc. Tabulari Regis num. 7: *Item ab heredibus Guillermo Boe Ignobili, qui ab ignobilis acquisivit. Faias, justa terram mansi de Boiso preto 30. libr. Turon. dobilis monasteriatis intra De alia vero medietate dicti mansi et Faias, quam per permutacionem... acquisivit, etc. Rursum: Quia dicti mansum de Querquen cum duabus suis Faias et iuriis universis... acquisivit. Idem videtur quod Faiada. Vide in hac voce, et Factus.*

FAISA. Charta Alexandri PP. ann. 1180. in Tabulario Humolariensi: *Item apud Ursellum tres Faias, et tria nemora, etc. [Tabular. S. Victoris Massili. In alio loco medietatem de una Faias, etc.]*

1. **FAIXA.** in Tabular. Ecc. Aptensis Ch. 1. Faias deveni.

FAIXAS. Tabular. S. Theofredi in Favias: *Sicut descendit Faias de monte vallem.*

0. **FAIAS.** Modus agri forte ab ejus forma sic dictus, quod sit ad instar ligure seu fascis, vel quod in longum protendatur. Formul. MSS. ex Cod. reg. 7657. fol. 47. r^o: *Prescriptum autem Faiasianum vinearum, superior in dotem et dictis nomine Alatæ constitutum et assignatum, cum omnibus iuribus et pertinentiis sum promisit. Charta pro eccl. Laudan. ann. 1371. in Reg. 105. Chartoph. reg. ch. 42: Item tres Faias seu petias de curtulo seu virgulto, circa tres virgas terre continentis. Terra seu Faiasianum, in Recogn. burgi S. Andeoli. Faias, eadem sensu, in Charta ann. 1328. ex Reg. ch. 20: *Une faiasse, qui est Robin le Grand, qui flent vint et cinq vergues. Terre, fache, culte opponitur, in Charta prepositi Castelli in Britia ann. 1328. ex Reg. 62. ch. 100: *Le Champart de trois ch. arpent ou environ de terre, per son Fache, et partie coulure.***

FAXA. Eadem etiam, ut videtur, notio. Vetus Charta ann. 1126. Petri Abatis Arianensis: *Dinitio tibi Raymundo... tertiam partem de manso Guiton, quod est in villa de Vallesias, preportam Jo. Recolti. Ubi Faxa, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una face de terra, qui est devant la porte, etc. Hispania. Faias est Faias, ita erit terra liqua. [Testamentum Adalaidis VI. Aeneid. Marten. tom. 1. col. 100. Inter-*

eo quod est in villa de Vallesias, pre-

portam Jo. Recolti. Ubi Faias, videtur

esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

Ubi Faias, videtur esse fascis, nos diceremus, sive una

face de terra, qui est devant la porte, etc.

modum: de prima citatione, si sit continua, sciri datur, et de secunda, solida tenuis, etc. Vide *Fallus*.

• **FAIMA.** *Muntela, Gall. Foinne, alias Payne, Occit. Faïna, Ital. Faina, Leudin min. Campanie, MSS.*: Item de politibus vulpis et Faïna et de mortaliis ciboservibus de duodecim titulis. Cil. remiss. ann. 1300. In Reg. 150. Chartoph. reg. ch. 321: Una houppelande a nomine fourre de Faïnes, et deux robes à femme fourrees de gros ver. Vide *Pagine I*.

FAIRA. Vide *Faïcia*.

• **FAISANCIA.** *Faisance, in Consuetud. Norman. cap. 93. Operarium probatio, opus tributarium ad quod tenet clavis erga Faïsancie, jurisdictiones et dignitates feodi per cuius dominus planariae valent et percipiuntur. Et pag. 225: Potest autem antenatus in predictis jurisdictionibus exercere pro redditibus et Faisancie ad dominos feodi pertinensibus, pro aliis autem actionibus nequamque. [9] Vide infra *Faisancia*.]*

• **FAIKENDA.** *Expeditiō militaris, idem quod Factum. 5 Charta ann. 1229. inter Probat. tom. 8. Hist. Occit. col. 314: Comes Tolosa habuit sacramentum in Albi, quando Francigena recesserunt propter Faïkendam, quem predictus predictus habebat contra ecclesiam et Francigenas. Vide infra *Faïzenda*.*

• **FAIBIO.** *FAIZIO, Predium rusticum, mansus, ager, idem quod Faïzenda. Charta ann. 1248. In Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 514: Cum manus, capmannis, bordarioris, terruis, Faisiobius, afferis, etc. Compromis. Inter Guill. de Gisors. et Guill. de Brolio anno 1311. ex Tabul. Piamar. : Cum esset controversia inter nos de et super quibusdam Faisiobus, vocatis de Janvel et deus clopit, cum ego dictus domicillus asserbam et dicebam ad me pertinere et doberi exinde plures redditus. Charta ann. 1477. pro prior. de Mauzan. In Pago infer. Lemov. *Premonstrati vero de Meyne, pro se et suorum nomine predicto, recognoverunt... se tenere a predicto domino priori preceptum... videlicet manus seu Faisiose de Maneyne, et Patisse de la Chevalerie, de la Durante de la Font, de la Coste, de Pueraies, mediatis et de la Joufrerie, et iteriam partem de Rusac, nec non etiam et molendinum dicti prioratus de Meuzunis: et ratione exceduntur manuorum, Faisiose et molendini superius nominorum, sibi debere anno quolibet et perpetuo ad perpetuam census seu redditu, ac tenet solvere quinquaginta solidos moneta currentia, decam sexariae siliquias, moneta sexaria avens, novem sextaria frumenti mensurae. Tresnaci (Tregignac) novem jornata hominis, novem gallinas et acremaria. Ibidem: Mansos et Faisiose. Rursum: Mansos sive Faisiose. Alia ann. 1398. In Reg. 8. Armor. gener. part. 1: Quicquid... domos, ortos, arvalia, terras et Faisiose predictos. Vendit. vicecom. Turen. ann. 1350. In Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 166: Cum... manus, capmannis, bordarioris, tenementis, Faisiobus et afferis, etc. Vide supra *Afferis*.**

• **FAISIUM.** *Fascis, onus. Charta Phil. Puic. ann. 1288. In Reg. S. Ludov. ex Chartoph. reg. fol. 106. v^r: Arrestata fuerunt... quadrageinta quinque Faisiose boquorum, viginti tres portae cordoani. Alia ann. 1378. ex Schedis Pr. a S. Vincent: Collieris et Collieris portans... solvi pro Faisiose denarios quinque Provinciales. Vide infra *Faisiuse*.*

• **FAISINATOR.** *Charia sub Rodulfo rege in magna. Chartul. S. Vict. Massili. pag. 300: Et est ipsa donatio appennaria, quam Duranrus Faisinator tenuit, quem fuisse homo insenare potuerit... Ipsa presbyter, qui decantabilis apud S. Saturninum, ipsa tenet et possident. An idem significat quod Faisiniorum in Lit. remiss. ann. 1415. ex Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 314: Pour garder iceli corps morti, ont estat comme certaine Faisineurs et gardiens. Qui designari videtur presbyter servandis humanisque defunctorum corporibus propositi.*

• **FAISEMIA.** *Faiszia. Vide *Faïcia*.*

• **FAISCELLUS.** *Fasciculus. Vide *Fascia*.*

• **FAISSE.** *ut infra Fasse, Fascis, Gallie Fasse. Instrumentum ann. 1451. ex Archito S. Victoris Massili.: Dominus R. habeat leدام placitum retentum et molitorum, videlicet de qualibet assumpta dono. 4. de qualibet Faiso hominis dono. 2.*

• **FAISSE.** *Nostris aliis Fais. Chartul. Celsian. ch. 781: In unumquem manum suum Fais de facio. Lit. remiss. ann. 1400. In Reg. 168. Chartoph. reg. ch. 251: Si uox pris un poës en foyng, c'est assavoir ce qu'il en poroit entre en uien de bâle. Vide infra Faisus. Faisus vero, pro Fustis, paxillis. In Lit. remiss. ann. 1398. ex Reg. 80. ch. 45: Lequel suppliebit tenet un petit baston, appellat Faisus, quel comme un petit paissieu d'una hate. Vide supra in *Pagotare*.*

• **FAITA.** *pro Faisa, legitur apud Maturatorum tom. 1. part. 2. pag. 93. col. 2.*

• **FAITUM.** *Tributum, vectigal, Gall. Charge. Lit. ann. 1350. In Reg. urbis Paris. fol. 17. v^r: Taliter onerata, quod Faisa seu honoris auxijsmodi villa ipsa non potuit, iam diu est, nec posset de cetero ex suis redditibus sustinere. Vide supra *Factio* 3 et *Fazius*.*

• **FAIUS.** *Vide *Faïa* 2.*

• **FAIXA.** *Predium rusticum, ager, ut supra *Faisiose*. Charta ann. 1152. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 539: Et ipsam Faisam, que se junxit cum alia Faisa de Berengarii de Vallanquet, et in eadem Faisa est mansus, qui fuit Soldon. Alia ann. 1166. Ibid. col. 605: Et omnes Faisas, quas in riparia illius parcoche pater meus vel auis habuerunt. Vide in *Faisia*.*

• **FAKECHA.** *Vide *Faïcha*.*

• **FAIRIBI.** *Nonach. Muhammedani. Vide Lexicon Hofmanni.*

• **FALA.** *Ordericus Vitalis lib. 6. pag. 624: In territorio Bulgenzai cuidam portu. Taurus nomine, Fala erat, quae semper gregem armentorum relinquit in aucta.*

• **FALA.** *Haud raro an hoc spectet, vox Tauronies Fala, quia homo mendax, fraudulentus, sui contendit cum damno allorum studiosus motator, ut author est Schiltarius. In Glossa Teutonica. Hoc enim satis convenienter homini, qui gregem sibi commisumus dimittit.*

• **FALA.** *Non de homine hoc loco agitur sed de tauro, unde scribendum cuidam pagensi taurus, nomine Fala, erat, qui, etc.*

• **FALA.** *Turris lignea. Vide *Phala* 1.*

• **FALA.** *Locus ubi menses venum exponuntur, in tit. ad marg. Reg. 108. Chartoph. reg. ad Lit. ann. 1375. ch. 61: Mandamentum dominorum compotorum mentionem faciens de quadam domo sita in buto vici straminis iusta Fais Paris. Ubi textus habet: Una place seant au bout de la rue du feure en un angle tenant au degré et aux Hales*

de la mercerie de Paris. Vide infra *Falha*, *Falla* 2. et *Phala* 2.

• **FALACIA.** *Vide *Falezia*.*

• **FALANUS.** *Feditius, in Glossar. Wach. pag. 103.*

1. **FALANGA.** *PHALANGA, FALANGUS.*

Papias: Phalanga, fustis, cui aliquid

desigatur. [Plinius 7. 60: Primum Afric

contra Egyptum primi fecerit fustibus,

quos vocant Phalangas.] Nonius: Pa-

langa dicuntur fustes terros, qui navi-

bus subducuntur, quum attrahuntur ad

palegus, vel quum ad littora subducuntur;

unde istam nunc Palangario dicimus,

qui aliquid eritis fustibus transvolvunt.

Gloss. Lat. Gr.: Phalangarii, si tric-

torum; è tricopènis; pèpè, xai xètov; dux

basilevs; Hesychius: Phalangites, expe-

rius, xai xai xiparxta; Pollux: Ta ñi xai

vixi; ñax, xai xipalqatx ipalxatx; ei

Phalangites, xai xiparxta; Agobardus lib.

Adversus Fredericum cap. 21: Sicut et

illi duo, qui unum botrum in Falango

portabant, unum opus faciebant indi-

certer, nisi quia eundem botrum unus

post dorsum, alter ante faciem habebant.

[Glossar. Lat. Gall. ann. 1388. ex Cod.

reg. 4120: Phalange, Gall. Motes vel

motines.]

• **FALANGA.** *apud Petrum Damiani lib.*

2. *EPIST. 15: Sicut velut hadum in Pha-*

langam pendulum alter post alterum

balearum cooperans. Occurrit eadem in-

nitio in Spec. Sax. lib. I. art. 63 § 6.

*Guillel. de Guignavilla in *Peregrina-**

tione animis:

• *Non habet jo nemone ma longas,*

de non desiderat, et non Falanga,

de non temere oritur, et non se

se habens, ramus, et scida.

• **PALLINGUS.** *Eadem notio. Lutin-*

prand. in Legato cap. 83: Residuum

laqueus nobis ad manum eius latitudine

longam, Pallini latitudine teciam, lon-

gitudine semiangustam.

• **WALENGA.** *pro Falanga. Rollandinus*

in Chron. lib. 8. cap. 10: Cum lanceis,

assibus, Walengia, acutis, et clypeis, et

omni armorum genere, etc.

• **2. FALANGA.** *pro Phalanx. Glossar.*

Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: Falanga,

falanx, Compagnie, tourbe, avantgarde,

*legion. Vide *Phalanga* 2.*

• **FALANGATUM.** *Tributum, quod pro*

facultate figendi falangas seu fustes

aut palos ad ripam, ad quas relinquent

nave, exgebatur; quo sensu intelligi-

*endum quoniam est *Falangatum*. Pri-*

mo concessa Pisan. a Soldano ann. 1269.

apud Lamium in Delic. erudit. tom. 8.

pag. 278: Et lignum quod gabbiam non

habuerit cum cuparia, usum tarenum

ari tantum, et nihil aliud, neque plus,...

*et maxime occasione *Falangam* seu por-*

*tus. Vide infra *Falangatum*.*

• **FALANGATUM.** *Species tributi forte*

*exsolventi pro mercibus, quae *felangis**

expontantur. Charta Caroli IV. Rom.

Reg. pro ordine sacra Militia Teuto-

nica, apud Ludewig. tom. 8. pag. 45:

Concedimus etiam eidem sacra domui...

libertatem aquarum, herbarum, et ligno-

rum, et ut de ipsi per totum imperium

*nihil ratione portatic, plateatii, *Falan-**

gatii, ripatii, thalones, vel alcicrus

Falangis exercitio, solvere tenetur. Vide

*Falangiarus, *lætopœpœ*. Qui gestat*

*lances. Gloss. Lat. *Graec. Sangerman.**

Ilsidorus in Gloss. et Papias in MS. Bi-

*turnic. habent. *Falangarius*, si gladius.*

Locum multum labens suppleret Gra-

*vias: *Falangarius*, qui *Falangis* ut gladiis*

*utitur. Vide *Falanga*. [o] Addit ex *Casti-**

*gat. ad utrumque Glossar. Leg. *Falan-**

garis, extrempo. Vide Meurs. in Minot. pag. 152.

FALANGUS. Giraldus in Topogr. Hibernie, apud Bromptonum: *Gens ista... vice palliorum Falangia nigris utitur.* At in edito Giraldo Distinct. 8. cap. 10. est *phalangis lansia*, i. Cambeno interprete, sagis sive laceris villosa. Harum descriptionem pluribus referit Gratianus Lucius in Cambrensi verso cap. 18. [¶] Vide *Phala.*

○ **FALARE.** Fabulari, liberlo loqui. Leg. Portug. sub Alph. reg. tom. 1. Probat. Hist. general. domus reg. Portug. pag. 11. *Si male Falaverint de regina et filia eius... non sint nobiles.* Vide supra *Fabellare.*

FALARICA. [Genus arce (l. concex) grande, aut genus teli. Glossar. Sangerman. num. 501.] Vide *Phalarica.*

○ *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: Falarica, engin à jeter pierres. A iud ex Cod. 701: Fallaria, lance magna, talum multum.*

○ **FALARUS.** *μαρπτυχίου.* Monile, collare. Gloss. Lat. Græc. Sangerman.

○ **FALASIA.** *FALACIA, FALAZIA.* Modus agri, l. ab editori loco sic dictus, nisi idem sit quod *Falcata*. Calendarium MS. anniversarium. B. Marca di Argentoratio XIII. Kalend. Martii, anniversarium D. Roberti magistri, qui dedit caritatem de Argentoratio pro anniversario quatuor libras super Falaciam Synonis April. 101. deinde: *Anniversarium fratris Petri de Boulogne Propter de magnis Puteo, qui dedit nos XII. sol. annis redditus super Falasiam Alberti picardie.* Ibidem. III. Non. Maii, anniversarium Agnetis Lacheciae, qui dedit nobis *Fallaziam*. Adserimus. Ilib. Decemb. anniversarium fratris Guillaini de Thoraco, pro quibus habemus medietatem *Falasie*, que bene valeat XII. sol. annui redditus. Vide *Falezia* [¶] Idem, ut videtur, quod infra *Falezia*.

○ **1. FALCA.** pro fasciculus, Gallice *Boule*. Littera G. Magalonensis Episc. ann. 1118. apud Stephanotivm tom. 5. fragm. Hist. MSS. Statutum autem ut fratres has ecclesias possidentes talem censum ecclesie nostra unquaque anno reddidant, id est, duos modios frumenti, tertium ordei, et centrum *Falcas* ceperunt et XVIII. denarios.

○ **2. FALCA.** Pars quadam ravis. Informationes Civit. Massilie, de passagio transmarino in Cod. MS. Sangerman. De formis et mensuris galorum... Item sentha à toyraf VI. palmos cum quarto. Item de Falca III. palmos minus quartu. Rursus ibid. occurrit. [¶] Vide Jal. Antio. Naval. tom. 2. pag. 157.]

○ **3. FALCA.** *Par idem quod Falcasta*, vel mensura species? Charta comit. Theob. ann. 1222. in Chartul. Campan. fol. 330. v. *Dobet assignare... liberas terre, et Falcas aeneas de redditibus, in aliis redditibus de Chamao.*

○ **FALCABILIS.** Qui falcaris potest, seu falce occidi. apud Th. Madoc in Formul. Anglic. pag. 40.

○ *Charta Phil. Pult. ann. 1305. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 280. recto. 2. In dominibz pratis Falcabilibus et non Falcastibus etc. Alia. 1308. in Reg. 47. Chartoph. reg. ch. 47. Concessimus... quinquaginta acres dominiorum et pratorum non Falcastibilium. Id est, ni fallor, secunda falca minime secundorum.*

○ **FALCAGIUM.** Jus herbas desecandi in forestis vel pratis. Aresta. Candelosso ann. 1259. in 1. Regesto Parlamenti fol. 100. *Dictum fuit hominibus de Leonibus, in Ludovico VIII:*

quod non haberent *Falcam*, quod in foresta de Leonibus dicebant sibi quietum esse.

○ **FALCARE PRATA** dominorum suorum tenebantur vassalli. Interdum tamen non sine aliquo mercede. Charta ann. 1202. apud Kenneit. in Antiquit. Ambrosden. pag. 320: *Per duas dies prete domini Falcabunt, (homines de Hedingdon) tertio vero die herbam ibi falcatam vertent, etc. pro falcatone et alii supradictis circa dictum fuzum, solventur siendam hominibus de denariis domini singulis anni proximo die quo falcare incipiunt quinque solidi.* Charta ann. 1283. Ibid. pag. 493: *Et diebus quod falcatore habebit ad vesperam singulis diebus quendam falcatibz fasciculum faxi quantum potest capere sursum cum falce sua sine curiozitate.* [¶] *Pactum inter dom. et habitat. de Bourbone ann. 1315. in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 156: Item chascuns de ledite ville paiera au seigneur un jour de faulcate.* Vide infra *Falcatio*.

○ **FALCARIUS** *Falcaris preti*, Idem quod mori *Falca* prati. Occurrit passim. Et Reg. Probus.

○ **1. FALCARIS.** *Επανεύσει.* Gloss. Lat. Greec. Qui falces facit. Alias, qui facie netit. Isidoro: *Gladiator, qui falca certi.* Vide *Falcatores*.

○ **2. FALCIUS.** Qui falce metit, nos trahit alias *Fauclier* et *Fauclier*. Charta ann. 1407. in Reg. 162. Chartoph. reg. ch. 184. bis: *Quedam pars prati, ... contineat distum sarcinac Falcariorum.* Item alia pars prati, ... contineat septendies unius Falcaris. Lilt. remias ann. 1380. in Reg. 189. ch. 68: *Compagnons Faucliers pour fauciller les blets.* Alii ann. 1413. in Reg. 168. ch. 385: *Comme le supplient... eust entoil Fauclier pour Fauclier son blets, etc.*

○ **FALCASTRARE.** Falcare, falcastro desecare: unde *Falcastratio*, ipsa sectio. Stat. Casimir. ann. 1347. inter Leg. Polon. tom. 5. fragm. Hist. MSS. Statutum autem ut fratres has ecclesias possidentes talem censum ecclesie nostra unquaque anno reddidant, id est, duos modios frumenti, tertium ordei, et centrum *Falcas* ceperunt et XVIII. denarios.

○ **1. FALCA.** *Instrumentum ferreum curvum, cum longo manubrio ad densitatem vexum succindendum. Sic dictum, quia recurvum ad similitudinem falci.*

Idem in Hunco dicuntur. Gregorius M. lib.

Dial. cap. 8: Et dare ferreum ferum jussi, quod ad falci similitudinem Falcastrum vocatur, ut de loco quodam vexus abscindatur, quatenus illuc horus fieri debet. Interpres Gracius habet *fuscinum*. Occurrit in Acta S. Egwinii Episcop. Wizien. cap. 4. apud Fauclier. in Vita S. Mauri lib. cap. 2. et in Gloss. Anglo-Saxon. Elfrici. Vide *Bladibium*.

○ **2. FALCASTRUM.** *Falx militaris.* Historia MS. Excidil. Acconis ann. 1301: *Portantes fidem... lanceas Falcastra, cassides et toricas.* Nisi ensis fuerit in modum falci curvatus, qui *Fauclier* dicitur. *Scriptoribus nostris.* Regesta Peagiiorum Baptram: *Le espée, ou Fauclier, chascus 1. obol.* Nicolaus de Braia in Ludovico VIII:

Nos arcus, nos hastae gravis, nos aspa bipennatae. Non deus Falca, gladio armatur acuta.

Liber Anglicus inscriptus *Justices of peace*, pag. 77. b.: *Cum aliis ignotis de coivna sua, et associatis, vi et armis, sci. licet gladiis, baculis, vagis, Falcastris, arcubus, et sagittis, etc.* Occurrit non

quod non haberent *Falcam*, quod in foresta de Leonibus dicebant sibi quietum esse.

○ **FALCARE PRATA** dominorum suorum tenebantur vassalli. Interdum tamen non sine aliquo mercede. Charta ann. 1202. apud Kenneit. in Antiquit. Ambrosden. pag. 320: *Per duas dies prete domini Falcabunt, (homines de Hedingdon) tertio vero die herbam ibi falcatam vertent, etc. pro falcatone et alii supradictis circa dictum fuzum, solventur siendam hominibus de denariis domini singulis anni proximo die quo falcare incipiunt quinque solidi.* Charta ann. 1283. Ibid. pag. 493: *Et diebus quod falcatore habebit ad vesperam singulis diebus quendam falcatibz fasciculum faxi quantum potest capere sursum cum falce sua sine curiozitate.* [¶] *Pactum inter dom. et habitat. de Bourbone ann. 1315. in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 156: Item chascuns de ledite ville paiera au seigneur un jour de faulcate.* Vide infra *Falcatio*.

○ **FALCARIUS** *Falcaris preti*, Idem quod mori *Falca* prati. Occurrit passim. Et Reg. Probus.

○ **1. FALCARIS.** *Επανεύσει.* Gloss. Lat. Greec. Qui falces facit. Alias, qui facie netit. Isidoro: *Gladiator, qui falca certi.* Vide *Falcatores*.

○ **2. FALCIUS.** Qui falce metit, nos trahit alias *Fauclier* et *Fauclier*. Charta ann. 1407. in Reg. 162. Chartoph. reg. ch. 184. bis: *Quedam pars prati, ... contineat distum sarcinac Falcariorum.* Item alia pars prati, ... contineat septendies unius Falcaris. Lilt. remias ann. 1380. in Reg. 189. ch. 68: *Compagnons Faucliers pour fauciller les blets.* Alii ann. 1413. in Reg. 168. ch. 385: *Comme le supplient... eust entoil Fauclier pour Fauclier son blets, etc.*

○ **FALCATA PRATI.** Quantum unus sector per diem falcare potest de prato, [une] Fauclier de prey non semel in Recesione bonorum publici valetudinarii Commerciat in MS. Cod. ejusdem urbis f. 22 etc. Tabularium Ecclesie Gratianopolitanum sub Hugo Episcopo fol. 26: *Et pratum debet habere illam magnitudinem, ut per 3. dies jugiter 16. sectores operentur sine aliquo lucro.* Charta Riberi Abb. B. Valerici ann. 1319. in Tabularium: *Exceptio non jugibet terra, ... et exceptio non Falcatis prati, ubi illas commodius poterimus inveneri.* Tabularium S. Vitoni Virginiensis: *Habemus 4. quartarios eliodi et 15. Falcatos, prati, etc.* Ibidem: *In Formator est mensura indecimatis cultura, 3. prate ad Falces 30. pascatio per legas 8. Regestum fedorum et servitorum, in Camera Comptu. Parli. fol. 216: *Lige de 13. Fauclier per diem argenteo de vignis.* Chron. Besuense pag. 630: *Septendies factos intenti sunt 12. jugatores, 3. jugatores, 4. Falces de prato.* Pag. 670: *De Fauclier etiam quatuor Falcos prati in uno brevitate S. Sequasi.* Ei pag. 700: *Addidit in et Falcam prati proprie Arcionensem nisi. Addit pag. 114. ubi perperam editum factos pro Falces, et pag. 694. Chronicon S. Benigni Division. pag. 448: *Est in Dorone unus pratum, quod possumt accire Falci centum.* Charta Gallica ann. 1305: *Item ut pray contigerit douze Fauclipes ou environs, assat in base de Goloset, etc.* Vide *Sectione prati in Secare*.**

○ **FACULTATE.** mendose, pro *Falcasto*.

Charta Officialis Remensis ann. 1305. in Tabularium Compendiens: *Dederunt in electo monasterio supra dictis Abbatis et Conventum tertiam partem duorum Falcatorum prati nisi justa brotum.*

○ **1. FALCATO.** Feni sectio, quam servus domino debet, Gall. *Fauclage.* Charta Andrei de Calvinico pro hominibus 8. Kartesii ann. 1301. apud Thomasserium in Biturig. pag. 90: *Imunes erunt telles, charres, Falcatenibus, fencenibus, etc. Falcatio feni et masso Nedrum, apud Th. Medoc Formul. Anglic. pag. 184.*

Corveyse falcam appellatur in Ch.

Joan. de Cablonio episc. Lingon. ann. 1301. ex Charta clausorum fol. 372. v.:

Item corveyse falcam a dicto monasterio hominibus bis in massibus, velint emere. Hinc Peier la Fauclille, Operam debitum cum falce prestare, in Charta

Phil. dom. Jonvi. ann. 1354. ex Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 388: Item obversus

peier paleroit la Fauclille en massone de blets. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg.

semel apud Willimum Gewart in Hist. Francor. MS:

Fauclies fermeant terras,
Fauclies, iheros, emerentes.

Idem in S. Ludovico:

Fauclies, et emerentes, et opes.

Alio loco:

Aus Fauclies, mea contineat à pointe.

Idem anñ. 1305:

Aus Fauclies transire et eis haec,
Pour faire à une moie haie,
S'entretenant de retrouer,
D'eaux et de talles diverses.

Et ann. 1306:

Aus Fauclies transire et eis haec,
Pour faire à une moie haie,
S'entretenant de retrouer,
D'eaux et de talles diverses.

Vide *Fletam* lib. 1. cap. 24. § 12. et in *Falco*.

○ **FALCATA PRATI.** Quantum unus sector per diem falcare potest de prato, [une]

Fauclier de prey non semel in Recesione bonorum publici valetudinarii Commerciat in MS. Cod. ejusdem urbis f. 22 etc. Tabularium Ecclesie Gratianopolitanum sub Hugo Episcopo fol. 26: *Et pratum debet habere illam magnitudinem, ut per 3. dies jugiter 16. sectores operentur sine aliquo lucro.* Charta Riberi Abb. B. Valerici ann. 1319. in Tabularium: *Exceptio non jugibet terra, ... et exceptio non Falcatis prati, ubi illas commodius poterimus inveneri.* Tabularium S. Vitoni Virginiensis: *Habemus 4. quartarios eliodi et 15. Falcatos, prati, etc.* Ibidem: *In Formator est mensura indecimatis cultura, 3. prate ad Falces 30. pascatio per legas 8. Regestum fedorum et servitorum, in Camera Comptu. Parli. fol. 216: *Lige de 13. Fauclier per diem argenteo de vignis.* Chron. Besuense pag. 630: *Septendies factos intenti sunt 12. jugatores, 3. jugatores, 4. Falces de prato.* Pag. 670: *De Fauclier etiam quatuor Falcos prati in uno brevitate S. Sequasi.* Ei pag. 700: *Addidit in et Falcam prati proprie Arcionensem nisi. Addit pag. 114. ubi perperam editum factos pro Falces, et pag. 694. Chronicon S. Benigni Division. pag. 448: *Est in Dorone unus pratum, quod possumt accire Falci centum.* Charta Gallica ann. 1305: *Item ut pray contigerit douze Fauclipes ou environs, assat in base de Goloset, etc.* Vide *Sectione prati in Secare*.**

○ **FACULTATE.** mendose, pro *Falcasto*.

Charta Officialis Remensis ann. 1305. in Tabularium Compendiens: *Dederunt in electo monasterio supra dictis Abbatis et Conventum tertiam partem duorum Falcatorum prati nisi justa brotum.*

○ **1. FALCATO.** Feni sectio, quam servus domino debet, Gall. *Fauclage.* Charta Andrei de Calvinico pro hominibus 8. Kartesii ann. 1301. apud Thomasserium in Biturig. pag. 90: *Imunes erunt telles, charres, Falcatenibus, fencenibus, etc. Falcatio feni et masso Nedrum, apud Th. Medoc Formul. Anglic. pag. 184.*

Corveyse falcam appellatur in Ch.

Joan. de Cablonio episc. Lingon. ann. 1301. ex Charta clausorum fol. 372. v.:

Item corveyse falcam a dicto monasterio hominibus bis in massibus, velint emere. Hinc Peier la Fauclille, Operam debitum cum falce prestare, in Charta

Phil. dom. Jonvi. ann. 1354. ex Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 388: Item obversus

peier paleroit la Fauclille en massone de blets. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg.

Sunt porro falconum species diverse, quas cum adjuncis, seu epithetis, vulgo Scriptores indigant, de quibus singulis agunt Frideric. II. in libris de arte venandi cum avibus, Albertus Magnus lib. 21. de Animalib. Petrus de Crescentiis lib. 10. de Agricultura, etc. Vide praeterea Bellissariorum Aquavivam de Aucupio, Jacobum Augustum. Thianum de Re accipitriaria, et alios. Idem Fridericus lib. 2. cap. 2: *Aves rapaces, quibus homines vivunt, et apud nos vix sunt ab antiquo, sicut iste: Girofali, Sacri Gentiles, Peregrini gentiles, et Leynerii, quae quidem sub uno genere comprehenduntur, videlicet Falcone.* Capitulum autem Falcones, aut in nido, et Nidularii vocantur, vulgo *Niaia*, Friderico II. *Nidassi*: aut jam adulti, et *Romales*, Friderico *Ranagii*, dicuntur, vulgo *Branchus*: adulti quoque tamen primus deplumatur *Horni*, seu *Hornotini*, sunt, vulgo *Sores*: postquam jam annum egredi, et plumas exuerunt, hos annulculos et deplumatos *Mutatos*, seu *Muer* appellant. Vide *Gyrofalo*, *Sacrus*, *Lainarius*, *Gentilis*, *Smerilionis*, *Nidarius*, *Ramigena*, *Saurus*, *Mutatus*, ubi de singularibus quedam attingimus: præterea Petrum Crescensium l. 10. de Agricult. cap. 8. 9. 10. et Nicolaum Uptonum lib. 4. de Milt. Officio pag. 187. Vide *Capus [et Accepto]*.¹⁰⁰ *Custodia Falconum* vide in *Falconarium*.¹⁰¹

2. FALCO. Lanceæ species, ad modum falcis recurvæ. Statuta Synod. Ecclesiæ Nemaus. ann. 1281. cap. 7. n. 4. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 1044: *Enes non deferant (Clerici) nec cullello acutos, nec lanceas, seu Falcones, nisi forte causa probabiliter sui timoris, seu guerræ, non ad percutiendum, sed ad tuendum, et terrorum. Attamen que hic recensentur armorum species non ad tegendum, sed ad nocendum aptæ.* Vide *Falco*.

3. FALCO. Piscis genus. Vide supra *Erago*.

1. FALCONA. Tormenti bellici minoris forme species Galli. *Fauconneus* Epist. ad Archiduciem Austriae de Obſidione Varadinensi ann. 1589. apud Ludewig. tom. 1. pag. 327: *Tormenta sua bâllica, ex quibus propter majora, vulgo *Singerin*, item *quatuor Falcones* et alia, neupur plurimæ, in fossæ creætas pertinare . . .* caput. Vide *Falconum*.

1. FALCONAGIUM. Tributi species, a falconibus, ut par est credere, primitus appellatum, iam tamen ad alias prestationes postea derivatum, quod in aliis ejusmodi non semel observatum est in hoc Glossario. Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1297. In Regesto Rubet Cameræ Comp. Paris. quæ concedit Abbatii sancti Germani Parisiensis, *ex modis avenæ, et 10. solidis vel circiter Paris. annui et perpetui redditus, debitos ratione cuiusdam coutume, que voratur Falconagium, quos apud Cormelias habebamus.*

Charita Phil. Pulc. licet laudata, non ad abbatem S. Germ. Prat. spectat, sed ad Philippum de Sancto Germano in Laya, coquum regium. Alio ejusd. reg. ann. 1301. in eod. Reg. fol. 178. r. col. 1: *Petro Satnerii scacionis nostro damus et concedimus avenam et denarios de Falconagio debitos nobis annuatim in parochia de Montigny et de Erment. Rursum alia ann. 1276. ibid. fol. 238. v. col. 1: Gallinam et dimidiæ, cum tribus denariis de Sauconnage annui redditus, percepere solebamus. Ubi leg. *Fauconnage*, ut in Charta dotatilij Joan. reginae Franc. ann. 1319. ex Reg. 60. Chartoph.*

reg. ch. 60: *Item super le Fauconnage triginta modis, tres minas ad mensuram de Belisico.*

2. CUSTODIA FALCONUM. Servitium feodale apud Anglos. Rotul. tom. 1. sub Edward. 1: *Et pro Custodia duorum Falconum et mutatur servitium falconum in segregatis solidos per annum. Regibus Anglie porro ius per explorandi nidos falconum et pullos inde capienda ubiqui in Wallia, ut legitur in Abb. Rotul. tom. 2. pag. 119. Ibid. pag. 206: Rex assignavit Henr. Tendour... ad omnes Falcones silvestres, rufiuscumque speciei fuerint, quos infra Regnum Anglie, tam in forestis, chaceis, warenries, parcis et omnibus aliis locis, tam infra libertates quam extra, inveniri contigunt, copiendas et ad opus regis custodiendas, etc.* Ibid. pag. 181: *Rex assignavit... Egid. cap. 24: Similius quoque 4. Venatores, et quintus Falconarius, etc. Adde Epistolam Karoli M. ad Pipinum Alium Regem Italie, et Capitulare 3. ann. 811. cap. 4. Charta Ceñili Regis Merciorum tom. 1. Monastici Anglie, pag. 100: *Nec eve, qui accipites portant, vel Falcones, vel cabellos ducunt sine canes, etc.* Qui Falconarius præstat, is apud nos *Magnis Franciæ Falconariis* appellatur. In computo hospiti Regis 1. Jan. ann. 1312. fit mentio *Petri de Monteguignardi Militis Magistri Falconarii*. Le Roman de Garin le Loherans:*

Fauconier Mestre de ses oides en fls.

Atque is Græcis Byzantinis *xptorospax* dictus fuit, cu'us dignitatis, præter Codinum, memini Pachymeres lib. 1. cap. 8. lib. 10. cap. 25. Quæ vero fuerint Magiæ Falconarii jura et prærogativa in Peatio Regum Francie, docet Historia MS. Berolinensis 1000. Ludewig XII. et Fridericus I. Scripta a Roberto de la Marck, Domino de Fleurang et de Sedan, Marescuolo Franciæ, et quæ sequentia a nobis olim excusat. *Le Fauconnier des Roy est une chose ordinaire, et à la grand Fauconier, qui est un fort, bel Ofice en France, si l'est pour l'heure présente un honeste Gentilhomme et de bonne maison qui s'appelle René de Cosé, premier Panetier de France. Le dit grand Fauconnier a d'Estat quatre mil florins, et a 50. Gentilhommes sous lui, qui ont bon Estat, et 50. Falconnaires aydes, et ont les dits Gentilhommes cinq ou six cents francs d'Estat, et les aydes 200. et depart ledit grand Fauconnier tous ses ESTATS, et a bien 300. oyseaux sous lui: et peut le dit grand Fauconnier aller voler par tout le Royaume de France, ou bon lui semble, sans que personne lui puisse donner empêchement, et tous les marchands d'oyseaux lui doivent tribut, et n'osoient vendre un oyseau en ville du Royaume de France, ny à la Court sans consentement dudit grand Fauconnier, sur peine de confiscation de toute leur marchandise. Et a ledit grand Fauconnier plusieurs beaux droits. Et faut que le roy lui achète tous les oyseaux, et a un Contrôleur, et un Trésorier, et gens ordonnés pour les payemens, aussi bien que pour la Vannerie, ou autre Estat du Royaume de France; et sont tous*

deurs ordinaires entours le Roy partout où il va, aussi bien que font les Vanneries, ouest, que quand ce viennent à l'esté, ils vont toujours leurs oyseaux en mues; mais toujours il en demeure quelques nombres pour tenir les personnes, avec les routiers, et leverets, et les tiercellets. Et à une autre saison de faire impénitentement belles entre la Vannerie et le Fauconnier: car quand ce vient à la Sainte Croix de May, qu'il est temps de mettre les oyseaux en mues, les Vanneries viennent toutes habillées de vert avec leurs troupes, et les guerres vertes, et chassent les Fauconniers hors de la Cour, pour ce qu'il faut qu'ils mettent leurs oyseaux en mues, et le temps des Vanneries approche pour couvrir les corps à forces; et quant ce viennent à la Sainte Croix de Septembre, le grand Fauconnier vient à la Cour, et chasse toutes les Vanneries de la Cour, pour ce qu'il est temps de mettre les chiens aux chevaux, car les corps ne valent plus rien, etc.

3. FALCONARIUS. Falconibus prepositus, dignitas Palatina, Galli. *Fauconier*, Italis. *Falconiere*. Capitulare de Villis cap. 17: *Venatores nostri et Falconarii, vel reliqui ministeriales. Hincmarus Remensis de Ordine Palatii cap. 24: Similius quoque 4. Venatores, et quintus Falconarius, etc. Adde Epistolam Karoli M. ad Pipinum Alium Regem Italie, et Capitulare 3. ann. 811. cap. 4. Charta Ceñili Regis Merciorum tom. 1. Monastici Anglie, pag. 100: *Nec eve, qui accipites portant, vel Falcones, vel cabellos ducunt sine canes, etc.* Qui Falconarius præstat, is apud nos *Magnis Franciæ Falconariis* appellatur. In computo hospiti Regis 1. Jan. ann. 1312. fit mentio *Petri de Monteguignardi Militis Magistri Falconarii*. Le Roman de Garin le Loherans:*

Fauconier Mestre de ses oides en fls.

Atque is Græcis Byzantinis *xptorospax* dictus fuit, cu'us dignitatis, præter Codinum, memini Pachymeres lib. 1. cap. 8. lib. 10. cap. 25. Quæ vero fuerint Magiæ Falconarii jura et prærogativa in Peatio Regum Francie, docet Historia MS. Berolinensis 1000. Ludewig XII. et Fridericus I. Scripta a Roberto de la Marck, Domino de Fleurang et de Sedan, Marescuolo Franciæ, et quæ sequentia a nobis olim excusat. *Le Fauconnier des Roy est une chose ordinaire, et à la grand Fauconier, qui est un fort, bel Ofice en France, si l'est pour l'heure présente un honeste Gentilhomme et de bonne maison qui s'appelle René de Cosé, premier Panetier de France. Le dit grand Fauconnier a d'Estat quatre mil florins, et a 50. Gentilhommes sous lui, qui ont bon Estat, et 50. Falconnaires aydes, et ont les dits Gentilhommes cinq ou six cents francs d'Estat, et les aydes 200. et depart ledit grand Fauconnier tous ses ESTATS, et a bien 300. oyseaux sous lui: et peut le dit grand Fauconnier aller voler par tout le Royaume de France, ou bon lui semble, sans que personne lui puisse donner empêchement, et tous les marchands d'oyseaux lui doivent tribut, et n'osoient vendre un oyseau en ville du Royaume de France, ny à la Court sans consentement dudit grand Fauconnier, sur peine de confiscation de toute leur marchandise. Et a ledit grand Fauconnier plusieurs beaux droits. Et faut que le roy lui achète tous les oyseaux, et a un Contrôleur, et un Trésorier, et gens ordonnés pour les payemens, aussi bien que pour la Vannerie, ou autre Estat du Royaume de France; et sont tous*

deurs ordinaires entours le Roy partout où il va, aussi bien que font les Vanneries, ouest, que quand ce viennent à l'esté, ils vont toujours leurs oyseaux en mues; mais toujours il en demeure quelques nombres pour tenir les personnes, avec les routiers, et leverets, et les tiercellets. Et à une autre saison de faire impénitentement belles entre la Vannerie et le Fauconnier: car quand ce vient à la Sainte Croix de May, qu'il est temps de mettre les oyseaux en mues, les Vanneries viennent toutes habillées de vert avec leurs troupes, et les guerres vertes, et chassent les Fauconniers hors de la Cour, pour ce qu'il faut qu'ils mettent leurs oyseaux en mues, et le temps des Vanneries approche pour couvrir les corps à forces; et quant ce viennent à la Sainte Croix de Septembre, le grand Fauconnier vient à la Cour, et chasse toutes les Vanneries de la Cour, pour ce qu'il est temps de mettre les chiens aux chevaux, car les corps ne valent plus rien, etc.

4. FALCONARIUS. Falconarius suo habuebat etiam Summi Pontifices, ut patet ex Charta Gregorii IX. pro Monasterio Mallesencis in Antiquit. Benedict. Pictav. apud Stephanotilum tom. 4. pag. 407: *Et specialiter procurations quas debet mihi dicere et meis prepositis, Falconarius; Venatoribus, servientibus.* [œ] Falconarii Regum Anglie memorantur in Abbrev. Rotul. tom. 2. pag. 266. Jersey rot. 26. Portor Falconum camera regis, ibid. pag. 899. Sust. rot. 81. De Falconaris in aula Turcica vide Glossar. med. Grecic. voce *επαρπόν*; Append. col. 48.] Vide *Falkenarius*.

FALCONARIORVM DIVERSIONES, inter gravamina, quæ subditæ inferebant, recentur in Charta Roberti Regis Franc. pro Monasterio Sandionysiano, apud Doubletum pag. 886. Namque, ait Regis, *Venatores aique Falconarii capiendi specie salvantem, pene vernaculae B. Dionysii devastantes, quæ populabantur, aboriorumque more spoliante predauntur.*

FALCONERIA. Venatio cum falconibus, veteribus prorsus incognita, cum primis mus ex Scriptoribus Julius Firmicus

et in Peatio Regum Francie, ceterarumq[ue] autem, quæ ad accipitria pertinet, memor. Charta Ottonis III. Iul. ann. 986. apud Ughellum in Iacobinus Episcopis: *Cum omni jurisdictione, cum p[ro]curaria, Falconeria, et omnibus pertinentiis, Capitulare.*

1. FALCONERIUS. Idem qui Falconarius.

2. FALCONETTA. Idem quod Falcona. Genus tormenti bellici. Epist. ad Archidi. Austriae de Obsidione Varadinensi apud Ludewig. tom. 6. pag. 381: *Alias adhuc tres fortissimas fossas, in proximo vicineto extruderunt, quibus 4. machinas, Falconetas vulgo, inducerunt. Vide Falconium.*

FALCONISTA. apud Will. Heman in Joanne II. Episc. Traject. Idem qui Falconarius.

FALCONIUM, paludinæ, Canano pag.

190. Machina bâlica, nostris Falconeis. Vide *Muschette*.

1. FALCTENUS, vel FALCTES. Massiliensis Falcone, Gener. Gall. Gendre.

Charta anni 1358. in Archivo S. Victoris Massil. : *Dulcelina uxor nobilis Guill. de Rocaforti institui heredem nobilem Valentum de Rocaforti Falcem suum. Vide Fecit.*

FALCI, vel **FALETI** dicebantur Usurarii quidam Lombardi et Itali saeculo XIV. aduersus quos existat Edictum Iohannis Francorum Regis anno 1358. apud D. Laurier tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 520. [Vide infra Falci.]

FALCUMBERGENSIS DENARIUS. Vide Moneta Nororum.

FALCUS, pro *Falce*. Formula 15. ex Baluzianis. *Præter rupis, sed non ut canis: Falca (l. falcus) mit semper inanis; cauda proferit, jam non frons, cito decedit onus cano forte l. falcus, vel falco volat semper manus; cauda ferit, non rostro; cito decedit ante validos canes.*

* **FALCUS**. Bulla Greg. PP. In L. B. nig. 2. S. Vulgar. libell. fol. 9. v. : *Quatuor Falcos præ apud Vaccariam. Sed leg. Falces. Vide supra Falciat.*

FALDA. Vnde a Saxonice s. 1 d. seu Cambro-Britannico. *fald* deducta, quæ *Stabulum* vel *caulam* vulgariter, proprie vero *septum*, *claustrum*, *manerium* aliorum animalium, tum ad hominis presidium significat. *Triple autem veteribus Tabulis hujus vocis notio deprehenditur. Nam primo pro *ovili* hoc est, pro segmento ex caulis vel cratibus facio, quo pastores nocte includuntoves, tum ad stercorandum arva, tum ne in segetes spatiuntur. In Charta vernacula seu Gallica in Monastico Angl. tom. I. pag. 308. *Falda, Faude, et Faldagium, Faude dicuntur. Ita apud Brittonum pag. 109. v. Vide Consuetud. Bononiensem art. 176.**

FALDA igitur interdum sumitur pro crate, qua illa contineatur. *Custumularium de Hecham: Portabit *Faldas* dominum Walsinghamus in Ricardo II. pag. 255: Et ideo in primis ad diffiduciam Abbatem, *Faldas*, quas fecerat in *Fauconwod*, et silvis aliis, esse frangendas ipsa nocte, etc. Mox. Ipsa nocte ante quietem universa, in *Fractione* *Faldarum*, excisione portarum, et domus subversione... perperiorum. Rursum: Consultum est de *Faldia in silvis*, de *silvarum portis*, etc. Monasticum Angl. pag. 163: Et de bosco meo, sive arborum succisione, sufficiens materialm ad faciendas domos et *Faldas* *duarum* *vaccariarum*. *Faulda des Charbonniers*, in Statuto pro foresta Compendiensi anno 1563. art. 29. Quibus locis *Falda*, sunt crates vel *clavis* *Faldarum*, quibus silve, vaccarie, et carbones clauduntur, et continentur. [Etiamnum Gallo-Belga *Falda*, vel *Falda* appellant Carboniarum fornacis cratibus vulgo circumseptam, quam Gallice dicitur *Charboniere*.]*

FALDA, pro septo, quo equi, aut alla quevis animalia includuntur. Monasticum Angl. tom. 2. pag. 385: *Præterea concessa eidem, quod habeant equos et portatores, et foresteria meam, et habent due *Faldas* in foresta mea... ad capiendam equos et pullas suis temel in anno et signandum.* Fleta lib. 2. cap. 76. lli: *Expedi juvencula et vaccas... in Falda bene strigata noctanter custodiendi. Add. cap. 98.*

* Chron. Pet. Azarii apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 855: *Faldas ad palancatum eretas posuerunt... summa mane obcessores agressionem fecerunt, et projectis signis, etc. Hinc *Falda* et *Falda de carboni*. Fornax carbonaria, quia crateribus instruitur. Lit. remiss. ann. 1457. in reg. 189. Chartoph. reg. ch. 229:*

*Le suppliant venoit du bois couvrir et mettre à point une *Falde* de charbon qu'il y avoit fait. Alia ann. 1459. Ibid. ch. 351: Una *Falde* de charbon. Unde *Fauder*, Carbonem coquere in Chartul. Corb. sign. *Ezéchiel* at ann. 1419. fol. 74. r: *Porrunt brasier, Fauder et cauffourer, sans empirier ledz bor, et ne porront riens copper du gros mairieng.**

FALDA denique sumitur pro libertate habendi *Faldam*, quæ *libertas Faldosa* dicitur: s. o. enim Saxonibus libertas. Nulla quippe olim lieuit vel in terris propriis *Faldam* erigere, nisi gregem aleare, nisi domino feodali, seu manerii, hoc ex parte publico gaudenti. Est igitur *libertas Falda*, seu *Faldagium*, prærogativa dominicalis, tenenti plebeio non competens. Atque hoc notio passim usi. parvi videoas in veteribus Chartis. Monasticum Angl. tom. 1. pag. 340: *In Snetheham unam carucatam terram Falda propria.* Tom. 2. pag. 209: *Et quod oves Canoniconum eant in partu cum propriis oviis ejus ubique, et quod sint levantes et cubantes in propria *Falda* Canoniconum preditorum.* Ibid. pag. 825: *Quadriginta agras terre... cum libertate habendi *Faldam* suam.* Tom. 1. pag. 302: *Haberet et *Faldas*, ubi omnes homines villa praeter *Seneschaldum*, qui propriam *Faldam* habet, tenentur ponere et servare.* Add. tom. 2. pag. 216: *Charterianum SS. Trinitatis Cadom. fol. 53: Duo sunt *Bercarii* qui habent unam *vergataum* *terram* debent custodire videntes... et post XII. dies *Natalis* habebunt *Faldam* super terram suam, et erunt quietia bideripes, etc. Simi iste regitur ibid. fol. 61. [88] *Faldam tevere* i. e. erigere in Abbr. Placit. pag. 32. ann. 7. J. reg. reg. rot. 13.]*

FALDOSA vero vox, habetur in veteri Charta apud Spelmanum. *40 acres terra cum dimidia *Faldosa*.* Occurrunt etiam in Monastico Angl. tom. 1. pag. 428: *Et *Faldoscum* per omnes casas.* Ubi perperam editum *Faldognam*. Idem Monasticum Angl. tom. 3. pag. 275: *Cum tota alia terra, et cum libertate Falda, et pasture, et suarii, etc.*

FALDE SECTA, dicitur illa Tenentium servitus, quæ tenentur oves suas in *faldam* dominicae immittere ad stercorando illius agros. *Vetus Charta apud Spelmanum: Concessimus totam terram... cum *falda*, et secta *Falda* de haminiis, et omni libertate, que ad *faldam* pertinet.* Hodie, inquit Spelmanus, oves Domini et Tenentium uno pascuntur prege, sub pastore a Domino dato, in cuius stipem Tenentes ideo contribuunt et pastor ille Tenentium oves sequit se ad Dominum curans, una omnes in *falda* Domini reponit, quod et in Gallia locis plures usuprat.

FALDE-GANGE-PENING, dicebatur numerus a vassallo Domino fundi solutus, ut a *secta falda* liberaretur; ne scilicet oves eius ovile vel *caulam* Domini, fundi dominicali stercorandi gratia, sequerentur.

* **FALDA**, *Fimbria*, gremium; Academ. Cruscan. Sinus, limbis et pilei umbella. Constit. Feder. reg. Sicil. cap. 9: *Quod nulla domina sive mulier aut de portare sive induere vestes, cuius fimbriae sive *Falda* sint ultra palmos quatuor, et quod nullus tutor audeat facere vestes habentes majores *Faldas* seu fimbrias.* Charta ann. 1306. apud Murator. tom. 10. Ann. Ital. med. sevi col. 749: *Nicolaus filius quondam domini Montecili spoliatus et derobatus in civitate Cremonæ... de decem et octo *Faldis* feliti.*

Vide *Faldia*, *Faldones*, et *infra Fauda*. [¹⁰⁰ Conf. Graff. Thesaur. Ling. Frac. tom. 3. col. 514.]

FALDAGIUM, Idem quod *Faldosa*. Priviliegium scilicet, et *brigende* et *circumagendum falda*, seu *oviles*, per arva inculta, eorumdem stercorandi gratia, et gregis foendi. Monasticum Angl. tom. 1. pag. 837: *In Brunkham 2. corrugatas terre, et unum *Faldagium*, et 1. molandinum.* Pag. 340: *2. corrugatas terre, cum 1. *Faldagio* et molandino* Pag. 412: *Cum *Faldagis* et *brueris* suis apud Norwicium.* Tom. 2. pag. 255: *De *Faldagio* habendo ad ducentos bidentes ad plus in villa, etc.* [98] Vide Merlin. Report. tom. 5. pag. 104.]

* **FALDATICUM**. Eadem notione. Formul. Anglie. Thomæ Maistri pag. 293: *Ego Walterus Looth de Coleburn dedi Monachis de Brueria pasturam ad ducentas oves: et ego habeo fenes et *Faldata* de prefatis oviis, et tamen non possum nec debeo posse *faldam* eorum ultra la Gressung, etc.*

FALDARE, *Faldam* in agrum immittere, illius stercorandi gratia. Fleta lib. 2. cap. 73. § 5: *Faciunt... terras dominicas marlari, compostari, de ocili Faldari, apprari, et emendari.*

FALDAO, Sedes, seu sella brachii conclusa, a faldi Saxonico, quod, ut supra diximus in *Falda*, non modo stabulum ovile, sed etiam quodvis septum significat. Exstat apud Theodolphum Episc. Aurelian. lib. 2. Carm. 15. Epigramma cuius titulus est: *In *Faldone* *placat* precor, etc.* Fredegarius in Chron. cap. 34: *Ubi ad ventrem purgandum in *Faldone* senescat, sagitta saevius moritur.* Vide *Faldistorum*. Nescio, an ejusdem originis vox *Gallia* *Faude*, de qua Octavianus de S. *Gelais* in Viridario honoris:

Hueches de pris, tres-riches manelines.
Venans sans plus jusqu'au dessous des *Fauds*.

[*Ubi Faude braceras. Gall. Haut de chaussez, vel Gardes chassees* significare videatur. Nec alia notione] Raimundus Monterius in Chron. Aragon. cap. 124: *Et dona li tal cop par les *Faldes* en la cura, que la cura li passa, et la sella, et apunta lo cavall.*

* **FALDARE**, **FALDATICUM**. Vide in *Faldagium*.

* **FALDATA**, *Fasciculus*. Stat. Avell. ann. 1496. cap. 46. ex Col. reg. 4924: *Si vero dozas predicatorum frengiorum vel leguminum exodusauerit vel ceperit, et inde *Faldatum*... exportaverit, etc.* *Infr. Pro qualibet bracata seu *Faldata*, etc.* Stat. Perus. pag. 54: *Si quis ceperit usque quatuor uies, solvat solidos quinque, et ab inde supra usque ad *cavagloum*, *Faldatum*, corbellatam, solvat pro banno solidos decem.*

* **FALDERICA**, *La Mangano*. Glössar. Lat. Ital. MS.

FALDEFIUM. Vide *Faderfum*.

FALDEN. Hariolphus lib. 3. Chronic. Centul. cap. 8: *Capte Evangeliorum duas ex auro et argento parate; *Faldene* ad duas ex argento fabricatum, ad opus ipsorum.* Vox, ut videtur ejus originis, cuius *falda*, septum: est enim hoc loco *Faldene*, operculum, quo Evangeliorum textus ambitur et concluditur.

* **FALDESTOLIUM**, *Faldistorum*, *Faldatum*. Vide *Faldistorum*.

FALDIA, Vestis muliebris, in Statutis Mediolanensis. 2. pag. 492. Ital. *Falda*.

Vide *Faldones*.

FALDISTORIUM, *Sella plicatilis*, uti

nuncupatur ab Almoine Continuatorib. 5. cap. 88. *Pictilia*, in Chartula pleiarie securitatis, scripta sub Justiniano, apud Brissonium lib. 6. Form.: *Sella ferrata plicata valente tremissa uno sella lignea plicata valente nummos aureos quadraginta, etc.* Vox porro Faldistorum, a Germanico *Falden*, quod est plicare, apud Keroneum, ita ut iis accentur sellis, quas Athenaeus lib. 12. Synesius de Regno, Hesychius, et alii a Graecis οὐρανοῖς vocant. Sebastianus Co-burruias ab Hispanio *Falda*, vestimentum feminine cum plicis, dedit. Alii deridunt eisdem esse originis volunt, quia *Faldo*, de qua vox supra, quod prorsus non abhuiem (Skinner in Etymolog. Faldistorum, scđes Episcopali et cancellis circumclusa, ab Anglo Sax. *Falde*, septum, et *doy*, locus.) Vide Oct. Ferrarium in *Faldistorum*. [Eruditiss. Murator. tom. 3. pag. 616. notula 18. a Longobardico *Falden*, Pli-care, et *Stoli*, sedis, in qua euphoniae causa, mutetur in *r*, unde *Faldistorum*, es, pro *Faldestolus* arcessit etymon, illud existimat, ut re vera est, ipsi rel. accommodum, nec longinquatum.] [Vide Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 8. col. 31.] Cumque sit, ridiculus summo Paris de Grassi lib. 1. cap. 3. *Faldistorum* dictum scribit, quasi *Faldistorum* hoc est, locum *fatu*, et perpendi. *Paspas*, Cleop. Clemencor. (Ms. Beuron) *Faldistorum*. [Bernardus Thesaurar. de Adiunctione. T. 3. apud Murator. tom. 7. col. 799. *Habebat enim loco Faldistorum regis saccum foliis arborum plenum.*] Acta Hadriani IV. PP. *Descendit, et in preparato sibi Faldistorio sedet.* Acta Alexandri III. *Papa in eminentiori loco positus in Faldistorio suo resedit.* Jacobus Cardinals de Coronatione Bonifacii VIII. PP. lib. 2. cap. 2:

Cumque gen. *Bero* sedi præstaretur, et ser. Procedens hinc loco omnia et infusa circu. Ponitibus superlex in *Faldistoria* pecta. Funderat, etc.

Occurrat præterea in Chronico Casin. lib. 3. cap. 19. (al. 20.) in Chron. Fossanova anni 1060. in Ceremoniali Rom. non semel, in Actis Concilii Lugdunensis anni 1274. apud Durandum in Ratione lib. 4. cap. 30. n. 1. etc.

FALDESTORUM. Eadem notio. Mattheus Paris. *Vitis Abbatum S. Albini: Unam cathedram, quam Faldistorum vocant. Ubi expressa Gallica vox vetus, Faudestouf, et Faudestouil, nunc contractus Fautouf. Le Lusitaire MS.:*

Et Faudestouf d'or l'assorti,
Illustrés le couronnant.

Computum Stephani de la Fontaine ann. 1852. in Camera Comput. Paris. *Faudestouil* vocat. [Inventarium supellectilis Caroli V. Regis a Menaglo in Etymologico Gallico laudatum.] Item, une chaire en maniere de Faudestouil. Le Roman de Blanchandin MS.:

Dor un Faudestouf versail
S'apelerent en un conseil.]

Le Roman de Roncevaux MS.:

Dou Faudestouf s'estolt levez en pié.

Le Roman de Gaydon MS.:

Et tref avolt un Faudestouf assis.
Qui por Thisebeut i fust poed et mis.

Occurrat præterea in veteri Flandria Chronicorum cap. 51. 72.

FALDESTOLIUM, Eadem perinde notio. Ademarus Cabanensis pag. 164.

[¹⁰⁰ Periz. Scriptor. tom. 4. pag. 125. lin. 72.] *De Capella Regia Roberti Erangenii ex auro et argento, Dalmaticam.... Faldestolium argentatum, vestimentum integrum sacerdotale, etc.*

FALDESTOLUS. Bernardus Mon. in Consuetud. Cluniac. MSS. cap. 47: *Et affert illi Faldestolus, in quo secat,* etc. [In edito habetur *Faldistolus*].

FALDESTOLUM. Romualdus Salernitanus in Chronico MS. *Imperator deposito palio, de suo Faldestolus surges,* etc. Vide Clothedrum, et Clepo.

FALDESTOLUM, apud Edmuntum Marten. lib. 1. de antiq. Ecclesiæ ritibus pag. 196.

FADISTOLUM. Constitut. Ecclesie Valent. Inter Concilia Hisp. tom. 4. pag. 179. *Dam divinum Officium celebratur ne laici Clerici se immitantes illud perturbent, nullo modo cathedras horum superiorum negue inferiores, a primo Fadistolio usque ad caput Chori conciderent, neque in illis sedere audirent.*

FALDESTOLUM. Chronicon Fossanova, apud Murator. tom. 7. col. 882: *Domini Cardinalis oculata, optimam tritulam super statuare, velochera sandalia cum caligis, bonum Faldestolum, et in Fadistolum.* In Glossa ad Paneg. Beningar. lib. 6. vers. 114. Locus est in Clathdrum.

FALDONES. Helmodus lib. 1. cap. 1: *Ivo laneti indumenta, quos nos appellamus Faldones, illi offerunt tam preciosos martyres Faldones habet hoc loco Adam Bremensis, cap. 227: Ad vestem anhelamus martirum, quasi ad summam beatitudinem: itaque pro laneis indumentis, quia non dicimus Faldones, illi offerunt tam preiosos martyres. Elyiano, Faldone, est palla, cylcas, vestis mulieribus totum corpus circumdans: eidem Faldron est etiam palla.] [Vide Graff. Thesaur. Ling. Francie. tom. 3. col. 331. voce Pal] Hispani, *Faldones*, ut auctor est Sebastianus Co-burruias, appellant, *los que cuelgan de las almaticas a una parte, y a otra.**

FALDRAMA. Charta Margaretae Warenicensis Comitissima in Monastico Anglico tom. 2. pag. 986: *Total decimam de agnis, de caseis, et vellervibus... de ritibus et de ruris, et de Faldravis, et de chiricetis.* [In Hist. Harcor. tom. 4. pag. 223. habetur Faldrana, forte a recto Faldrana: qua vox posset intelligi Heodus, a Saxonico feild, Campus, et ran. Capra, ita ut Faldranus sit heodus capre campestris seu domes-tica, ad discriben capreoli ex silvestri caprea progeniti.]

FALDSOCA. Vide *Falda*.

FALDWRTHI. Charta Edwardi Confessoris apud Spelmannum: *Vol. præterea, ut sancta Maria et Benedictus, et Abbas, et fratres Rameus habeant socan in omnibus, super omnes homines, qui sunt merwirthi, ferdwirthi, et Faldwrti, in illo hundredo et dimidio, cuiuscumque homines sunt.* Quidam hic commentator Spelmannum ex conjectura atque has voces confectas ex *wyrthi*, dignus, apud et idem *us*, et *fald*, *for*, *mot*, *ita*, ut *Faldwrti* fuerint, qui idonee sunt etiam *faldorii*, hoc est, stabiliri in certo aliquo contubernali seu decanaria, Saxon. *fr. borga*, ut de eo constet ubinam exigendus sit, si in Regem deliquerit: *Molvirthi*, qui conscribi mereantur in placita et conventus publicos, mot enim conventum sonat, denique *Ferdwrti*, seu *Ferdwrti*, qui eo adoleverat, ut jurentur in pacem regiam, vel qui evocentur in militiam.

quam hæc sitas, *Expeditionem* appellavit. *Sax. frid.*

FALENCIA PRATI, pro *Falcata* prati, ni fallor. Donatio anni 1240: *Dono iterum cum quarruvio, usagio et octo Falenci prati, que nuper dedi Hospitali S. Spiritus, c. arpenis boschorum, etc.*

FALERE. *Irroxopis*, Equorum ornamenti, in Glossa veterib. Guvalaneus Flammœus apud Murator. tom. 12. col. 1031: *Fuit insuper magnificus in equitaria et equorum Faleris. Vide Phaleris.* Glossar. Lat. Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120. *Faleris, reses, Comput. Ms. ann. 1215: De quadam Faleris data Vanereto, xx. sol. Turon.*

FALERAMENTUM. Idem quod *Phaleris*, Græc. *σπάζει*, Ornamenta equorum, interdum etiam equitum et virosum nobilium: unde ad alia transferunt per metaphoram. Statuta Ordinis Cisterci. ann. 1283. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 1533: *Gaveant de cetero Hispanie et Vasconie, et aliis omnes Abbaties Ordinis, ne salvi equorum curvata, aut frenis ornata, tamini vel tunicae stanzeatis, nec strepiti uariant ferreis, sed usque omni Faleramentum, et cetero, est hec omni Vita. S. Remigii Rotom. Archep. inter eadem Aneid. tom. 3. col. 1667. Non enim oblectabant ejus axinam Faleramenta divitiarum, nec auticorum laeta minutrum, cuius erat omnis ab iusto gloria de conscientia pura et fide non facta. Gesta Abb. Gemblac. apud Acherium tom. 6. Specil. pag. 505: *Verenabilis itaque Erulinus patris proprius studio literalis scientie imbutus documentis, cum in praesenti seculo cerneret nihil agi utilitatis, capit satuare... dans operari ut postposita vita lubrico Faleramentis, Cannobiarum sponte conglomera- phanti.**

FALERARE. *Ornare, colorare, Lau-* rentio in Amalthea ex Vocabulario Ecclæsiastico, ubi mallei *Phalerare*: quo usus est S. Ambrosius in Lucam lib. 2. cap. 18. *Falerare sonipes*, Equos sternere, ornare, in Miraculis S. Swithuni, Juli tom. 1. pag. 381. Hinc cum pompa et apparatu aliquid agere, in Charta foundationis Sacrae Capelle Bituric. tom. 2. nova Gal. Christ. col. 28: *Ad cuius gaudia triumphantis (Jerusalem) militans assidue filii pro sue possibilisatatem modulo Falerando, Altissimo representant. Vide Equus Phaleratus et Phalerare.*

FALERE, neutro genere, apud Varro nem est Architectura genus, quod feminino gen. sic explicat Laurentius in Amalthea: *Faleræ, Pile lapides que pro stereobate subtrahuntur stylobate, sunt que projectus pulvinatae, opportunas sedes prebentes defatigatis, ut videre est in peristylis Monachorum.*

FALERITA. Quod special *Faleras*, seu equorum ornamenta. Ordinatio ann. 1356. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 310. col. 2: *Pro borratura et Falerita usque ad summam cxx. horaeorum.*

FALESERE. Carere, cessare, finire, Failir, Manus. Athelmin. de Laude virg.:

Integritas anima regnans in corpore casto
Flor est virginus, qui meritis damna senecte.

Nec cadit in terram, cum fronde ligustris Faleserat.

Ubi perperam Canisius fatuscum reponit. Nec scio, an ita etiam legendum cap. 16:

Donec tortoris sevi tormenta Faleserat.

Et cap. 17:

Sic miles Christi frenabat marmora ponti.

Ut merito Sancti non unquam fama Faleserat.

Ubi Canisius monet, *Fatescat* haberi in MS.

FALESIA. Gall. *Falesa*. Sic Normanni nostri vocant maris editores margines rupesque mare claudentes. Turnebus lib. I. Advers. cap. 23. a *Phalerum* deducit, que vox apud Varro non lib. 3. de Re rustica, crepidinem quadam significat. Sed id etymon improbat Jos. Scaliger, putatque a *Fela* vel *Falesa* voce Germanica, quae rupe sonat, petendum. Quid si a *Phalis*, vel *Falis*, que sunt tres sededitores? Hesychius: *Fæza*, *çazava*. Supra: *Fæza* epo, exoxia. Ita restituuntur *Fallos* viri docti Will. Brito lib. 8. Philip. de *Falesa* oppido in Norman.:

Vicus erat scabra circumdata unica rupe,
Ipsius asperitate loci *Falesa* vocatus.

Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 165: *Concessi, quod habeant laram, liberam et rationabilem viam super Falesiam Pe-traria per totam longitudinem dicti fale-si*. Char. Petri D. Martelli ann. 1284: *In domino meo est medietas alle Fale-siam*. Chauton. Historia Bellorum Hierosol. MS. veracula: *On ne peut le consti-
tuer ke d'une part, pour cou ke
il s'et sou une haute Falise*. Baldwinus de Condato de MS.:

Tant soit fort li mur ne massis.
Ne en hant lies et fort assis,
Et boutis sur Falies muris, etc.

[*Perceval* apud Borellum:
Li chasteaux sur une Falise,
Pe ferme par grand richesse.]

Vide Edw. Cokum ad Littletonem sect. 1. A Cellico *Fatz*, rupes, accersit D. Bullet. in Diction. Celt. Charts ann. 1211. in Chartul. S. Dion. pag. 263. col. 1: *Confessi sunt quod sibi in dicta aqua (Se-quane) nec *Falasias* frangere, neque cum lotris (lorris) pescari, sine licentia abbatia-sive coquinarili beati Dionysii, aliquatenus licet*. Reg. 13. Corp. sign. Habacuc ad ann. 1512. fol. 149. v: *Quatre tourneaulx et demi seant au bout des Falises du ma-
rds commun de Blanguy*.

• **FALETTI.** Vide *Falci*.

• **FALETRA.** La parola ydolatria. Glos-sar. Lat. Ital. Ms. Vide *Falletra*.

• **FALGARE.** Spelmannus in Alderman-nus, ex legibus Aluredi cap. 38. per-pe-ram legit *Falgarit*, pro *Fulgavit*. Vide *Folgar*.

• **FALHA.** Locus ligno arborum ve-rinis rusticis contextus. Vide supra *Fala* 3. Charta jann. 1341. in Reg. 72. Char-top. reg. ch. 250: *Item quod habent (homines de Angulis)... usum recipendi, scindendi... arbores... de dicti namori-bus... ad faciendum brandas, Falhas, cabanas, ouilia, etc. Provinc. Falha est fala, facula, defectus, ut habeat Glossar. Pro. Lat. ex Cod. reg. 767.*

• **FALHITA MULIER.** Prostibulum, metretix, quia ab officio *faliit* seu deficit. Vide *Fallos*. Proclam. civit. Apt. ex Tabul. S. Victi. Massil. *Item quod mu-lieres Falhita et vacabunde debent summa superiori ueste, super brachio sinistro in loco patenti, portare signum mere-tricole*.

• **FALIE.** Idem quod *Fala*, vestis. Vide in hac voce et in *Faldones*.

• *Falos*, eadem, ut videtur, acceptio-ne, in Lit. remiss. ann. 1350. ex Reg. 90. Char-top. reg. ch. 475: *Un chaperon double, un Falot et une gantelle de ba-laine*.

• **FALINGUS.** Vide *Falangus*.

• **FALIONES.** Charta Ademari Comit. regnante Rodoldo Rege Indict. 12. ex

Tabul. Silvaniacensi: *Donata Archim-baudo filio meo alios bonos 10. cum manu 55. et servis et ancillis, et omnibus suprapositis, et spadam meam minoram et sigillum de saffo, ubi Irmingardis sculpta est, et duos Faliones, et caballos 4. Vide *Faldones**.

• **FALIS.** Pronus, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 761. f. pro *Facilis*.

• **FALISCUS.** Culter vel securis, Papie. MS. *Faliscus* presert. Alihi: *Forca quam nunc Faliscum appellamus, nunc Culter dicitur, alias Securis, qua Pontifices in sacra utuntur*.

• **FALKELAND.** Vide *Folcland*.

• **FALKENARIUS.** Eadem notionis ac *Falconarius*. Charta Agnelis Ducissae Silesiae pro Monasterio Grisovensianis. 1295. apud Ludewig, tom. 6. pag. 523: *Negre nostri aut successorum nostrorum Aucupatores, Venatores, Falkenarii aut quicunque Officiales debent accedere, agere vel facere stationem in villa pre-dicta Calendor*.

• **FALKEMOTE.** Curia quædam Londoniensis, in qua judicia exercabantur.

Vox confusa ex *falk* [Saxon: fo i c, Populus], et m o t e, concilium, concilium. Henricus I. Rex Anglie in Charta pro Londoniensibus: *Et amplius ac non sit, miskenninga (id est, miscellatio) in Hardinge, neque in Falkemote, neque*

in Hertford, neque in Falestone, neque in aliis placitis infra civitatem. [Vide *Falmonth*]

• **1. FALLA.** est *Turris lignea*. Glossar. vet. S. Andrei Avienon. Vide *Phale*. Veteres *Falla*, usurpasse pro *Fallacia*, testis est Nonius, apud quem: *Me non
ravocat, ob eam rem hanc feci Fallam*.

Glossar. Lat. vall. ex Cod. reg. 762: *Falla, bretesche*.

• **2. FALLA.** ut *Halla* 1. Locus ubi merces venient exponantur. Inventar. Chart. reg. 1482. fol. 55. v: *Littera autem prepositura Parisenis, per quam consistit Johanne de Monte-Acuto multum vice dominum Laudunensem ac hospiti regis et premium magistrum, ha-buisse in *Falla* prætentibus caput ampu-tatum, propter plura crimina esse major-tatis per eum commissa... De anno 1482. in mensa Octobri. Ante plateam fori publici seu *Fallam* ibidem fol. 91. v. ex Chr. ann. 1390. Et fol. 94. ex illa ann. 1392. *In Fallis seu hallis Parisiensiis*. Vide supra *Fala* 3.*

• **3. FALLA.** Aita, ut videtur, notione, f. Leguminis species. in Charta ann. 1343. ex Reg. 74. Char-top. reg. ch. 282: *Pro uno quartone et dimidio *Fallarium* existimorum in quadam cartonata terre, etc. f. pro *Fabarum*.*

• **FALLACIA.** Levior culpa ex obliuione presertim nostris *Fauis*. Usus veteres Ordinis Cisterciensii cap. 68: *Similiter super articulos manus satisficiant omnes in loco, in quo sunt, quoties *Falla-ciam* in Oratorio incurrint non diver-tentes dectrorum vel sinistrorum.*

• *Faillanche*, eadem sensu, in Bestiar. Ms.:

Et ne dit j'avois Faillanche
Par nos sens, ou par oublieance.

Sans faillance, Certo, haud dubie, vulgo
sans faute. Le Roman de Robert le Dia-blé Ms.:

Car il cuident bien sans Faillance
Au blanc arme avoir failli.

Vide *Fallum* 1.

* **FALLAGIES.** [Fallacia, Apul. 5. Met. Fallacia germanitatis inducta.]

* **FALLACIOSUS.** [Fallacilis plenus. Gell. 14. 1. ad fin. Quibus hujusmodi

ambages *Fallacioso* confutantur. *Id. 7. 3. a mod. Argumenta vastra et *Fallaciosa*. Apul. 8. Met. *Fallaciosa* promisio. et 9. ibid. *Fallaciosa mulier*.*

* **FALLACITAS.** [Fallacia, fraus, se-ductio. (Gloss. Cyril.)]

* **FALLACIUM.** Lubidrium. Barthius in Glosario, ex Hist. Palest. *Verumtamen hoc *Fallacium* est solum*.

• **FALLARICA.** Vide supra *Falarica*.

• **FALLASIA.** Vide *Falasia*.

• **FALLENTIA** apud JC. pro Exceptio-

nia ibi regula *fallit*, ex Animadv. Pr. de Macau.

• **FALLERA.** pp. *Phalera, Harnessum, Instrumentum rusticum, Monasticum Anglic.* tom. 2. pag. 236: *Et quod eant cum bigis ei carre et *Fallera* super tem-
porenum suum de Grenhull. (Bernardus de Breydenbach Itiner. Hierosol. pag. 177: Jam non upocres, pallia querunt, sed crimen *Falleras* erunt omnes. Hoc est, exult ad omnes, quo legi posset.)*

Gloss. Lat. Gr. *Falera, inveterata*. Glosse alia MSS. *Falerus, nisi pag. 210.*

Vide *Falere*.

* **FALLERE**, vel *FALINGE*. Deficere, de-sinere, Gall. *Failir, Cesser, Finir*. Instru-mentum de terris. *Catuoda*, apud Lobiniolum tom. 2. Hist. Britan. pag. 232. *Et tunc radit *Fossa* *Catuoda* quasi ad horam nonam per abrupta loca uique dum peruenit ad usum nodulam. Tunc namque *Fallit fossa* et accipitur nodula per ipsam petram, quæ est in ipsa no-duila. Vide *Fallure*.*

• *Affallier*, eodem sensu, in Lit. ri-miss. ann. 1321 ex Reg. 173. Char-top. reg. ch. 11: *Anguel suppliant nos enne-mis out fort noustan et porter plusieu-re gries, oppresions et peine corporelle, fait de fames comme autrement, dont il fut mal disposit et en Affallia si fort que,* etc.

• *Hinc nostris Faux dicitur Pars cor-poris, ubi truncus desinit, Mathaeus de Couciaco in Histor. Caroli VII. pag.*

670. *Depuis le Faux en bas, comme les jambes et les pieds d'un grifor velu et à grands ongles, et depuis le Faux en amont en forme d'homme.* *du Faux du corps en avai, in Stat. ann. 1399. tom. 8. Ordinat.*

reg. Franc. pag. 388. art. 14. *Unde A la faux du grand pont, pro ad extremam parte pontis, seu pons *faliit*, in Lit. ann. 1358. tom. 3. earund. Ordinat.*

pag. 313. Vide *Fallus*.

* **FALLESIRE.** Debitum servitium non facere, ab aliquo deficere, ei deesse.

Gall. *Failir, Moretus Antiquit.* Navarre pag. 45: *Propter quod fuisse meos fidèles quando venit illo Imperatore, et non *Fallesistes*, et propter quod popule-tis, etc. Vide *Fallire*.*

* **FALLETI.** Societas mercatorum Ita-licorum, qui usurpari sepius exercabant, nomen. Charta ann. 1351. in Reg. 80. Char-top. reg. ch. 503: *Bona societatis *Fallorum* de Alba, predicto domino et genitor nostro confiscata fuerunt. La com-pagnie des *Falles*, in alia ann. 1342. ex Reg. 74. ch. 428. Vide *Falci*.*

* **FALLETRA.** Adulatoria verba. Gloss. Sangerm. MSS. num. 501. Est pro *Pha-lerata verba*, ut occurrit apud Teren-tilum.

* **FALLIA.** Defectus, quo quis ibi ab-

est, ubi ex officio deberet adesse, et substractio stipendi propter absentiam.

Leges Palatine Jacobi II. Regis Majoric. inter Acta SS. Junii tom. 8. pag. 1:

Necnon sit sollicitus quantum poterit,

*quod sociali veritatem *Falliarum*, que sunt per nosnos domesticos, quam per*

alios nostros officiales Fallias facientes; et illas executioni debita faciat mandari.

Vide Fallire.

1. **FALLIRE**, Dignitate depellere, German. *Fallen*. De gradu deicere. Lambertus Ardensis: *Hic repiebat illuc Fallibus, aut rubus expoliabat; isti injuriosam obiectibus columnam... in militis effusus et amarcorosus, in cives acerbus et contentiosus.*

2. **FALLIRE**, Officio deesse. Leg. pat. Jacobii II. reg. Majoric. inter Acta SS. tom. 3. Jun. pag. L. col. 2; *Ob hoc ut ipsi domestici et alii predicti occasio nem non habeant Fallandi*. Vide Fallia.

la. **FALLIBILIS**, Subdolis, insidiosus. Papias.

2. **FALLIBILIS**, Labilis, qui facile fallit seu deficit. Prolog. com. Inter Serm. Bareli: *Et quantum sit Fallibilis quia ipsa mortalita vita Fallera.*

FALLICETUM, eidem Papiae, *Licentia Iudeorum, vel iustitia.*

FALLIMENTUM, Culpa, Gall. *Faus*. Usatice Barcinonenses cap. 61: *Et qui honorem per illum non tenerunt, emendet illi Fallimentum et desonores, quos si fecit cuius atere et sacramenta manibus propriis jurando. Add. cap. 61.*

* **FALLIO**, [Assatura. Diep.]

FALLINE, Lex Salica tit. 9. § 1: *Si quis voluerit alterum occidere, et colpus ei Fallierit Phrasius Gallicus: Si le coup lui a falli: Id est, si ictus fallerit. Germanus faelus et faylon, est falli, labi, errare. Sed nescio, an legendum sallierit, cum editio Heroldi praeferat: Et colpus præsternaliter. [Faloier, eadem uincione, pro falli, errare, usurparunt veteres Galli. Les Proverbes MSS.:*

*Qui par sei well ouvrir,
Sous conseil demander,
Soient Faloiers.*

Iles Fontaines in Consil. cap. 18: *Se li arbites Fallies vel donner se sentence, l. Si arbitre erraverit in sententia dicenda.]*

FALLING, vel **FALLERI**, Deesse relati cui. Usatice Barcinonenses MSS. cap. 28. *Qui Fallerit hostes vel cavalcadas seniori suo, cui eas facere debuerit, aut emendet illi eas in duplo, si senior voluerit, aut emendet ei totum lamnum et missione et perdas, quas senior per fallimentum illius fecerit, etc. Id est, qui exercitui non interfuerit, et equitatu nem, quam debet, non fecerit. Cap. 29: Qui viderit seniorem suum necesse habere, et Fallerit ei de juremine et de servitio, quod ei debuerit facere, etc. Id est, qui non juvavit, vel opem non dederit.*

* **FALLISCUS**. Vide Faliscus.

1. **FALLITA**, Facultatum defectus, inopia dissolventi aeris alieni, Gall. *Fallitiae*, Ital. *Fallimento*, Stat. Avenion. lib. 1. rubr. 40. art. 1. pag. 115: *Statutus quod si quis foro cesserit seu, ut vulgo dicitur, banguampruptam vel Fallitam facerit, etc. Hinc*

2. **FALLITA**, Vadimonium desertum, Practicus nostris defaut. Stat. comitat. Venass. cap. 12. ex Cod. reg. 4860. A:

Notarii officia exercentes singulis diebus juridici, quibus curia tenebitur, antequam discedant a curia, scribere in uno quaterno annales contumacias et dictas Fallitas, teneantur.

3. **FALLIE** vero et **Falosis**, pro Fallacia, deceptio, commentum. fabula, nugae, ineptie, in Poem. Rob. Diaboli Ms.:

Quand qu'il vous compré, c'est tout Fallie.

Ibidem:

*Mais alors ne me venez pas croire,
Auchote tenies tout à Valois,
Et à ce que je sais,
A qui est à malencontre.*

Falourde, eodem sensu, in Mirac. B. M. V. MSS. lib. 2:

*Une grant truse, une Falourde,
Une bistrose, une hours
Oient plus volontiers, etc.*

Unde Falorder. Decipere, irridere, vulgo Dupet. se moquer, in tom. 3. Fabu. pag. 70:

*Li clerz envoient se porvoit,
Qui les voit pler Falordant,
Vou lo, fei il, en bonnat, etc.*

Necesse aliud significare videtur Faroille apud Guiartum ad ann. 1304:

Sens contra truffes et Faroilles.

• **Fastroule**, et **Fastroule**, eodem significante unde *Fastrouleur*, gerarum seu ejusmodi inepitiam auctor Lit. remiss. ann. 1423. in Reg. 172. Chartoph. reg. ch. 322: *Je ne tien compte de vos prime et de vos tierres, ce ne sont que Fastroules.*

Alius ann. 1329. ex Reg. 174. ch. 326: Icellu Berthelomieu dist au suppliant que ce n'estoient que Fastroules de son fait lequel lui respondi que il n'estoit point Fastrouleur. Rursum alii ann. 1403. in Reg. 158. ch. 224: Icellu Perrin dist au suppliant que il n'estoit que un Fastrouleur et le coidoit ainsi esaboyner, et que tout qui il disoit, estoit meneonge. Vide infra Famfaluces et Fataures.

* **FALLITUS**, a *Fallire*, Reus violatae fidei. Instrum. de condito singulari certamine inter Carolum Jerusalem et Siciliæ, et Petrum Aragonum Reges, inter Aued. Marten. tom. 3. col. 104: *Et tanquam perjurus, devictus, falus, Fallitus, infidelis, proditor et infamis sit et perpetua habebatur. Eadem habet apud Rymer. tom. 2. pag. 228, 229, 230.*

* **Nostris Iudicis**, eodem sensu. Lit. remiss. ann. 1388. in Reg. 102. Chartoph. reg. ch. 284: *Jehan de Bourgauville dist au suppliant qu'il battoit bien un si Fal et forent chevalier comme il estoit, et ledi espoquin respondi qu'il n'estoit ne Falli, ne foreur. Vide supra in Fallito 1.*

FALLITUM, Charta Lotharii Regis Franc. ann. 987 pro Eccles. S. Cucufatus in Catalonia, apud Michaelm Carbo nellum in Chron. Hispan. fol. 8: *Et Ecclesiæ S. Genesii, et S. Marini, et S. Felicis, que sunt ad ipsum Fallitum, etc. [Vide Fallum 2.]*

* **FALLITUS GRAVUS**. Vide Falicyrus.

* **FALLODIA**, **FALODIA**, Faces in signum latitudo accessere. Gail. Illumin. Chron. Bergom. ad ann. 1386 apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 857.

Ei facta fuerunt Falodio super turres tribus noctibus continuis. Annal. Placent. ad ann. 1417. ibid. tom. 20. col. 892: *Et facta sunt excelsa Falodio et amici soni facta sunt festa campanarum, que pulsate non fuerunt dies 25. elapsis, et facta sunt excelsa Falododia.* Vide in Phale.

* **FALLOGIA**, Eadem notio. Annal. Estens. ad ann. 1409. apud eund. Mu-

rator. tom. 18. col. 1066: *Novum hoc... Ferrariam universam implavit gaudio civitatem, et per diem integrum ac sero acta fuerunt magnorum creborumque ignium multiplicata Fallogia in plateis et vicis omnibus civitatis.*

* **FALO**, Eodem significatu, in Chron.

Mutin. ibid. tom. 15. col. 588: *Et ex hoc facti fuerunt magni Falo Mutinae. Vide Falo.*

1. **FALLUM**, ex Anglo. *Faile*, defecere; failing, defectus. Parliamentum de depositione Regis Ricardi II: *Citro Peache proximo extime sequens sine Fallo redire in Angliam. Galli dicunt eam faute. [Instrum. anni 1418. ex Archivo Castri Nannett.]: Cognoscimus nos esse obligatos realiter abeque Fallo ad unam Missam semel in abdomina dicendam. Miracula S. Zita Virg. April. tom. 3. pag. 519: Ego feceram nimis magnum Fallum (i. delictum) quod subterraveram bindam S. Zita in ista terra. Vetus Poeta MS. e Bibl. Coislin. :*

*Densis force una battello
Eensi coe cassa una fallie.*

* **IN FALLO**, Casu, fortuito, praeter voluntatem. Chron. Bergom. ad ann. 1406. apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 970: *Volendo ipsa Nolus dare dictio de Psoribus amenando collatum, quem habebat in manu, in Fallo percussit unum flum Pini de Cavaricis in una tibia.*

2. **FALLUM**, videtur etiam modus agri apud Anglo-Saxones. Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 425: *De duabus acriis, et 3. rodis terre, et 30. Fallis in Larwalt,* [Vide Fallum 1.]

* 3. **FALLUM**, Stannum. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. Reg. 7692: *Faldum, Estain.*

* **FALMOTUM**, Conventus, Cactus, a Saxonico fol. c. Populus, et Mote, Concilium. Donatio Guidonis de Meriton. Militis Fratribus Tempis Salvatoris apud Kennettum Antiqui. Ambrosden. ad annum 1164: *Taliter doceamus etiam de Sacerdos de Meriton. Lavello de Horapath et totum Falmotum meorum hominem et eorum. Quo in loco Falmotum solum significat vassallorum domini congregacionem. Sed alia fuere Falmotis hisce carnis cotibus solemnis, quae conlocuit in urbibus vel provinciis celebrabantur. Falmotum urbis vel oppidi, quod vulgo Burgynote appellabant, tum congregabatur, cum cives negotium habebant aliquod extraordinarium. Falmotum vero provincie Schirazote dictum, un quoque anno congregabatur. Huic interstanter Equites omnes ceterique Vassa illi liberta conditionis, qui prestito Regi fidel et homagil sacramento Magistratum eligebant Scheriff vocatum, qui per annum integrum in tota provincia jurisdictionem exerceret amplissimam. Verum hujus Magistratus electio penes solum Regem esse coplit anno 1815. ut docet Kennettus in Glossario ad calcent Antiquit. laudatarum. Vide Falke mone et Folkesmote.*

* **FALO**, Albertus Mussatus lib. 18. de Gestis Henrici VII. Cesaris rubrica 8: *Sed ecce in summo Gorgone fastigio ignem emicare, quod signum Falo ipsi nuncupabant, conspexere. Hujus indicis signi Roberti Apuleius Regis galles in Elbano declinans declaravere, ibique identem damna intulisse incolis, max et in portum Pisum descendisse. Verum Fallo indicio Gorgonei classem Pisani in tutum redigere, illescumque servare. Ubi Villanus sic notat: Vox Falo scula accentuicula notanda est Falo. Significat ignem flammam seu flammam splendorem, vel potius repentinam flammam apparitionem; et videtur esse unum ex illis verbis, quae a Gracis ad nos recte migrarunt; illis enim quodlibet splendidum vel album derivatione a verbo est, quod est Luceo. Consumile huic verbo, quod*

manum... signantes facies suas exercrantur Falsatorem et venerantur Dei amicum.

* **FALSATOR CHRISTIANUS.** f. Qui fidem Christianam ejuravit. Charta ann. 1114. *Dominus vobis preservatis fratibus Lapetis et Bergardo... tertiam partem de tota placita, de Christianis Falsatoribus et latronibus, qui fuerint (f. fuerint) capti de S. Juliano usque ad Crucem S. Apollonii. Et certe qui fidem ejurabant mulierem ad minimum pecuniarie subiectabantur, quae ad fiscum dominii pertinebat.*

* **FALSATOR MONETA.** Qui monetam adulterat, in Stat. Cadubri lib. 3. cap. 41. et alibi passim.

* **FALSATUS.** [4 falso, falsificato, falso, corruptus, adulteratus. Hiero agn. 2. in Ruff. 5. a med. Liber Hilarii *Falsatus ab hereticis.*]

* **FALSETUS.** Levior aura. Chron. Dandoli apud Murator. tom. 12. col. 450. *Non illa luxidissima et quietissima fuit, quasi et prospera vento flante, navigantibus nobis ad que strepitu et cum ordine magno... ut sibi ova Falsetur silent.*

* **FALSARIUS.** Idem qui *Falsarius* 2. Concil. Tarragonense ann. 1329. can. 8 inter Anecdota Marten. tom. 4. col. 295. *Et si aliquis iteris indulgentie Archiepiscopi Tolentini in nostra provincia (Tarragonensi) usus fuerit, tanquam Falsarius puniatur.*

* **FALSE.** Dolose, fraudulenter. Lit. remiss. ann. 1350. in Reg. 80. Charoph. reg. ch. 250. *Dicende eidem Hugoni, quod False ipsum a suo servito in tempore mortis seu operis ejercerat, cum in bono ipsum deseruisse. Vide Falsato.*

* **FALSETUM.** Tonus acutus, Gall. Faust. Rubrica MSS. Ecclesie Bellouiae in Vigilia Nativitatis: *Omnes antiphonae palmarum incipiunt cum Falseto. Vide Faustum.*

* **FALSETUS.** Sedes brachii conclusa, Gall. Faust. Inventar. Ms. thes. Sedis Apostoli. ann. 1255. *Hec duo Falsetas de boccararie. Vide Falda.*

* **FALSIDA.** apud Martenium in Aene. dotis pro *Falcidia*, quod vide.

* **FALSIDENCIA.** [Falsiloquii. m. Jul. Val. res gest. Alex. M. (edente A. Mai). Invenire vatem Falsidenciam coperat.]

* **FALSIFICARE.** Idem quod *Falsare*. [Rom. falsam asserere, seu quenquam falsum probare]. Charta Ludovici VI. Reg. Fr. ann. 1110. apud Jacob. Petrum. pro Poenitentiis Theodori pag. 381. *Horum itaque (sororum probatores, aut liberi suscipiant, aut contradicendo Falsificant. Edictum de Ruya ann. 1230. Fernando Comes Flandriae. Brevigessibus de praelegendo, quod Scabiosas et falsas non posset, nisi secundum legem Falsificantur essent. Id est, convicti de falso judicio. Gestas Tancrodi num. 102. inter Anecd. Marten. tom. 3. col. 175. At Boamundus, ut ipse non imprudente, rei sciens scrutatus, quoniam somniator illa esset, quibus potum ambigibus involveisset, quem fossorit, locum significasset, utque ipsi insinuasset, fodisset, inventisset: statim fallaciam deprehendit, inventione irritam, inventorem conjecturis Falsificantur arguit.]*

* **FALSIFICARE.** ex Gallico Fauster. Trajecte, perfringere. Joan. Monachij Majoris Monast. lib. 1. Hist. Gaufrid. D. Norman. *Imposita est capitii ejus cassia multo lapide pretiosa relata, quae talis temperaturæ erat, ut nullius ensis acumine incidi vel Falsificari valeret. Robertus de Bourron in Hist. Arthurii et*

Merlini MS.: *Li haubert sunt si fort et tenax, qu'il vi puent maillir Fauster. Le Romain de Kator. Ann. 1204. MS. : Ne put le cop tenir qu'il ne soit entré en la coisse et li bagis Fausses. Le Roman de Ronceveaux MS.*

Faucent cas brongues, où li ore est bautes.

Albi :

Son hauberts frenz Fauster et domailler.

Guill. Guiart. MS. ann. 1207 :

Becnes foudre, embors hyaunes,

Haubers Fauster, et capaillers.

Le Roman d'Alexandre MS. :

L'abert Fauste et deront, d'acier Vionnois.

* **4. FALSIFICARE.** Adulterare, corrumperre scriptum, monetam, etc. Gall. *Falsifier.* Ottoboni Scribas Annales Germanenses ad ann. 1175. apud Murator. tom. 6. col. 353. *Pianas vero monetam Lucensem, quam malitiosa cudebant et Falsificabant, sub iuramento debito interdixit. Ciron. Parmense ad ann. 1293. apud Murator. tom. 9. col. 824. Liber Societatis: *Cruxorum et populi Parmae de consensu et conscientia dicti Capitanei per Doidecum eius Notarium in pluribus locis Falsifica:us et casua fuit. Privilegia Friburg. civitati concessa a Bolice. Duce Furstenbergensi ann. 1387 apud Ludewig. tom. 6. pag. 41: Pannos et stanina non Falsificata, cuiuscumque valoris et coloris fuerint, licite possint vendere, et incidere per vias.**

* **5. FALSIFICARE.** Curia. [Capitanei per Doidecum eius Notarium in pluribus locis Falsifica:us et casua fuit. Privilegia Friburg. civitati concessa a Bolice. Duce Furstenbergensi ann. 1387 apud Ludewig. tom. 6. pag. 41: Regni recipimus, rat ut qui Curiam Falsificaret seu judicium, praesertim cum de iniuritate judicij quereratur, coram ipsa Curia tacticis sacrosanctis Evangelii juramento id affirmare teneretur. quod duello definiebat apud Francos. Hujus moris testis est Hicke-sius Prefat. in Grammat. Anglo-Saxon. pag. 281. ubi ex Annal. R. Hovedeni pag. 283. huc exscripti: *Conquestus enim Regi. Cui Archiepiscopus respondet: nulla justitia debet Johanne in Curia mea, sed ipsa nescio cuius coniunctio proprie voluntatis motu, citula in Curia nostra quendam Toper vid est, liberum Hyndnorum et jument super illum quosque in defectu justitiae a Curia mea recessit, cum statutum sit in Regno vestro, quod qui Curiam alterius Falsificare voluit, oportet cum jurare super sacramenta Evangelia. Vide Falsare Judicium.*

* **6. FALSIFICATIO.** Adulteratio qui fit imitando aliueius chirographum. Charta apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. : *Si quis quod dedidit Ada de Essex Clerico nostro, pro servizio suo, omnes terras et tenementa quae fuerunt Will. de Scrubly, cuius terre et tenementa sunt excaeta nostra, per feloniam, quam fecit ex Falsificatione sigilli nostri.*

* **7. FALSIFICATUS.** Falsi accusatus. Charta Andr. reg. Hungar. ann. 1281. apud Cencium inter Cens. eccl. Rom. : *Quia multi leduntur per falsos prestidores, citationes vel testimonia eorum non valeant, nisi per testimonium dioecesani episcopi vel capituli, nec Falsificatus*

præstaldus possit se justificare, nisi sororum tam latronis in factis majorum. Vide Falsificate.

* **FALSIGRAPHUS.** Qui falsa scribit. Vox hibrida, apud Joan. Sarisber. lib. 8. Metalog. cap. 5. Josephus Iscanus lib. 2 de Excido Trojano:

Flegit enim, siliqua hac pars secunda

Falsigraphus commanda docet.

* **FALSIGRAPHIA.** apud Alanum de Insulis in Planctu naturae pag. 301. 319. *o FALSILIA.* Falcula, Gall. Faucille. Lit. remiss. ann. 1357. in Reg. 85. Charoph. reg. ch. 86 : *Unam Falsilian ad scindendum blada habilem. Vide supra Falcus.*

* **FALSILOGUS.** Plaut. et Prud. *Falsilognus*, mendax. Acta S. Lupi episc. Trecens. tom. 7. Jul. pag. 75. col. 1 : *Hinc Falsilogus Pelagi, hinc auctor veritatis Christus.*

* **FALSILOGIUM.** [Mendacium. Augustin. proem. Retraciat. ad fin. Ex multiloquio incident in Falsilogus.]

* **FALSIMONIA.** [Fraus, falacia. Plaut. Bacc. 3. 6. 12. Quos cum censeantur tibi amicos, repertintur falsi Falsimonia.]

* **FALSIPARENS.** [Qui falsum habet parentem, id est cuius pater is esse creditur, qui minime est. Catull. 68. 111. Quod quondam cæsis montis fodisse medullis Audit Falsiparens Amphitryonides.]

* **FALSITAS JUDICIUM.** Iniquitas. Charta Joan. comit. Pontiv. pro commun. Abbav. lib. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 57. art. 19: *Sciendum est etiam quod quicunque scabinos de Falsitate judicii infameraverit, nisi eos legitime convincere poterit, unicuique novem libras et aureum obolus persolvere tenebunt. Vide Falsificatione.*

* **FALSITAS MASCULORUM.** Eorum corruptio et adulteratio. Stat. Mantue lib. 1. cap. 22. ex Cod. reg. 4620 : *D. protestas Mantue... cognoscere possit de... masculorum Falsitatis, quibuscumque plagiis, sodomia et quoque modo turpitudinibus contra naturam.*

* **FALSITESTIS.** [Falso testimonio, falsus testim. Gloss. Philox.]

* **FALSITIA.** Faltum, ex Gall. Faust. Hebr. Kniggl. *Accusatus est de multis transgressionibus, fraudibus, Falsitias et tradicionibus.*

* **FALSIVOMUS.** Mendax, vaniloquus. Vita sancti Guthlac. tom. 2. Aprilis pag. 42. *Ut quid Falsivomus pectoribus vinas rinas depronitis.*

* **FALSO.** Falso. Lances armorum species. Fauchon. Gall. de qua voce supri in Falcstrum. Synodus Nemauseensis ann. 1284. de Clericis : *Enes non deferant, nec cultellus acutus, nec lanceas seu Falsones, nisi forte ex causa probabilitate, nec guerra. [Eundem locum jam ad vocem Falco 2. supra citavimus. Et quidem apud Marten. qui eadem Statuta inter Anecd. sua edidit, legitur : Falcones, non Falsones. At vox, Falsones occurrat in Statutis Synod. Eccles. Giduricensis, etc. ann. 1288. Inter eadem Anecd. tom. 4. col. 728. *Balistis et arcus, lanceas, Falsones, costularios seu alia arma non deferant. Statuta Arciat. MSS. : Non deferatur sine licentia Consulim... per Arelatum per grieriam accutum, vel gazarium, vel Falsonum longum, vel alia arma, nisi cultellum, etc.] Vide Falarius 1. et Falco.**

* **FALSONARIA.** Adulteratio, depravatio, Gall. *Falsification*, de mercibus dici

tur, mensuris, scripturis, etc. Charta Johannis de Montignac in Chartulario Abbatis B. Magdalensi de Castro-duno fol. 7. verso : *Contentio quae inter eam ex una parte et Mauricium Abbatem et Canonicos B. Mariae Magdalena de Castro duno ex altera vertebatur super hoc quod ego Falsonarius mensuram ville Rothomagi, que villa est Canonicorum, et justiciam et emendationem eadem Falsonaria provenientem, ergo eodem Canonicos reclamabam, ita pacificata fuit... ita tamen quod quando in supradicta villa Rothomagi pro salutate mensuraram... contigerit capienda emendatio... sibi 5. solidos accipient et Majori suo de eadem villa 20. denarios pro districto.* [Confer Glanvilliam lib. 14. cap. 7. Vide *Falsonaria*.]

FALSONARIUS. Falsarius, ex Gall. *Faussonnier*. Charta Majorie Rotomagensis et Falesiae : *Latro, Falsonarius judicatur per communiam, et penet in piloriaco, ut omnes eum videant et cognoscant. Falsonarii et retinores de nariorum, apud Bractonum lib. 3. tract. 2. cap. 1. § 3.*

Unde *Falsonarius* dici potius videtur qui falsa monetam reus est, seu qui monetam adulterat. Certe non ait notione accipitur in Charta ann. 1194. e Chartul. Latiniac. : *Si quis Falsonarius inventus et captus fuerit non ad cambiorum, sed ad Abutem tantum in illo tota justicia spectabit.*

FALSONERIA, FALSONNERIA. Moneta adulteratio nostris *Faussonier*. Bened. abb. Petroburg. de vit. et gest. Henr. II. reg. Angl. tom. 1. pag. 131. ad ann. 1176. *Si quis recte fuerit coram iusticiaria domini regis de muro, vel latrocino, ... vel de Falsonaria, etc.* [A. sis. Henr. reg. fact. apud Clarendon cap. 1.] Charta ann. 1184. in Reg. 84 Charnoph. reg. ch. 140 : *In premis dampnabiliter agendis furtum, roberiam ac Falsonneriam committendo, etc. Alia eiusdem ann. Ibid. ch. 18 : Comme plusieurs roberies, mauvaies, Faussonneries et autres malefaçons ont été et sont faites en divers lieux nos monnoyes, etc.* Lit. ann. 1188. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 242. art. 26 : *Sur les Faussonneries qui se font dans lesdites monnoyes, etc. Vide infra *Falsus-saulnerius*.* Sed et *Faussonnerie* dixerint ubi de scripto supposito vel adulterato agitur. Lit. remiss. ann. 1451. in Reg. 181. ch. 37. *Icellui Guillemette, faisant aboir a nom Philipot Chausse, et au suppliant passé audit nom quicunque desdites choses. Laquelle Faussonnerie ainsi commise et perpetrée, etc. Vide supra *Falsare* 2. et *Falsonaria*.*

FALSOUS. Vide *Falso*.

FALSOUS. *Circumventus deceptus.* Gloss. Arabico-Lat. [Gloss. Isid. : *Falso sum, circumventosum, deceptorum*.]

FALSOUS. Praestatio, que domino penitabatur pro falibus, aliquis rusticis instrumentis accedens. Vide *Aguedosa et Aguenda*. Charta ann. 1152. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 540. *Clamando illis furuncula de Limoso et omnibus iustitiis et mensuram ipsam, que vocatur emina... et omnes Falsos et putatorias, et decimum de tota anno de mercato.*

FALSUS-BURGUS, a Gallico *Fauzbourg*, Suburbium. Charta ann. 1380 ex Tabul. Flamar. : *Hospicium suum sibi, ut dicti, datum ad perpetuum per magnificum et potentem virum dominum Fuzi comitem, situatum in Falsis-burgis sancti Honorati.*

FALSUS-SAULNERIUS. Qui monetam adulterat, idem qui *Falsonarius*, nostris alias *Faussonier*. Arest. parlum. Paris. ann. 1389. inter Probat. uit. Hist. Trenorch. pag. 284 : *Dicitus le Galois Falsus-saulnerius reputatus communiter erat Faussonnier et monoyes, ih Stabil. S. Ludov. cap. 39. Hinc Monoyes d'or et d'argent Faussonnier, in Lit. ann. 1385. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 106. Vide supra *Falsonaria*.*

FALTHERNUM. et amenum, *Succinum ad similitudinem vini et mellis dictum*. Papian.

FALTESTALIUM. Vide *Faldistorium*.

FALTUS. [Confuentia, ubi duo amnes confluunt et confluent. Appendix ad Vilm. Nicolai Albertici, Mail tom. 7. pag. 402. *Monasterium oppidum agri Sensensis ad Faltum Jeanne et Sequane vulgo Montereau Faut-Yone.*] Vide *Falcus*.

FALUPPA. [Palea. DIF. E.]

FALUS. Appendix 1. ad Herici lib. 2. de Mirac. s. Germ. Autiss. tom. 7. Jul. pag. 285. col. 1. *Novi factum operis et leni Falo, quamvis imperite, memorie posterorum mandare studentis.* Ubi docti Editores suscipiant legendum esse brevi filo, vel style, aut quid simile.

FALVUS. Fulvus color, Gall. *Fauve*. Papian. *Falus, fulvus, clavis color*. Frederic. II. Imp. lib. 2. de Arte venandi cap. 24. *Falco Falonis.* Item *Falci aut sunt simpliciter Falci, et absolute, qui non habent marginem in dorso neque in cauda, aut tendunt ad ruborem secundum magis et minus, etc.* Occurrat ibi plures. Feras falsas. *Bestiae fauves, vulgo appellatoris cas, quarum pli sunt fulvi coloris, ut cervum, cervam, damam, et capream.*

5 Comput. Ms. ann. 1214. *De quodam roncino Falco dato Johani et Tonquin, xiiij. lib. xiiij. sol.*

FALX. Obligatio servilis, qua quis tenetur domini senatu falso demptore. Charta anni 1182. inter Instrum. tom. 4. novae Gall. Christ. col. 191. *Salvis coevo et Falce et furca et aliis consuetudinibus.* Charta anni 1281. in Hist. Mediani Monast. pag. 327. *Homines dicte ville... furcam et Falcem et scalam et carruchas et vecturas annone et ferme, persistente Ecclesie memorata.* Vide *Falcata*.

FAL. Mi-SURIA. Chartua plenaria securitatis, exarata sub Justiniano, apud Brisson. lib. 6. Formul. : *Arca granarie minore ferro legata valente stiliculis aureas duas, Fale Misuriae valente stilicula aurea una, cupo uno, etc.* Forte legendum : *Lancea misuriae.* Vide *Misurio*.

FALZO. *FALZONUS.* Lancea armorum species. Stat. synod. eccl. Sabini. sac. : *Clerici cultellos acutos et incongruos non deferant nisi Faltones.* Annal. Estensi. apud Murator. tom. 18. Script. Ital. col. 384. *Ea hora cum una Falzono, quem portaverat, dominum dictar mulerius vidit secreto introivit.* Vide *Falso*.

FALZUS-GRAVUS. Comes Palatinus, in Hisp. Landensi apud Murator. tom. 6. col. 102. Vide *Falegranus*.

FAMA, pro *Fames*, legitur apud Anast. Biblioth. in Vita Johannis II. Pape in editione Muratorii.

FAMAE. Fama vulgaris. Hieron. Dunghesimus de Laudibus S. Scholastici num. 2. *Quae usque ad Justinianum-Ipperatorum sanguinem lineam deducere Fatum auctor.* [Acta SS. April. tom. 2. pag. 700. de S. Wernhero: *Nec sola fama, sed mera veritas hoc Famatal, et Famat de presenti. Iturus legitur pag. 915. et*

apud Rymerum tom. 8. pag. 307. ubi in malam partem accipitur. Vide *In famare*.]

Chron. Joan. Vitodur. in Thes. Hist. Helvet. pag. 53. *Dum adhuc vivaret, pecuniam apud eos depositissima Famabatur. Sermo mag. Joan. Parvi in Conc. Constant. ex Bibl. Heilsbr. pag. 111. *Stet fur et latro in orbe otium Famars invtravisse. Hinc**

FAMATUS. Famosus. *Famatissimi auctui, inquit Hericus ad Carolum Calvum, apud Mabili. tom. 3. Annal. Bene dict. pag. 206.*

FAMATA PERSONA. Censura vel vituperio publice notata. Stat. Cadubr. lib. 3. cap. 43. *Si quis emerit vel servaverit scienter aliquod furtum, vel aliter receperit, in centum solidos condemnetur pro qualibet vice, et ad reddendum furtum domino compellatur, et intelligatur scienter, si a persona Famata furtum receperit, vel a famulo, vel famulis alienis cum aliis morantibus.*

FAMBULO. Vide *Gugo*.

FAMELITAS. Fames. *Cum de nuditate sua revestiti et de Famelitate sua reficit, sati essent, apud Acherium tom. 7. Spicil. pag. 401.*

FAMELLA. Ancilla, Famula. Iros-with Monacha, de S. Pelagio, inter Acta SS. Junii tom. 5. pag. 209.

Ropice Hroswithian mini pectoris misericordia. Me tibi subiectam devota mente Famella.

FAMELLUS. Servulus, Famulus, ibid. pag. 212 :

Dunque focus gremio fureret fornaci in amplio. Non caput absconsum Christi sumpsa Famelli.

Rursum occurrit in Miraculis S. Severi Episcopi April. tom. 3. pag. 771.

Famel. Hosti vocabunt ferrum, quo sagitta seu incolum muniebatur. Lit. remiss. ann. 1116. in Reg. 169. Charnoph. reg. ch. 317. *Lanugine vire estoli ferré d'un fer, nomine Famel. Post pro Famel vel Flame. Vide infra Flaminea.*

FAMEN. Sermo. verbum. Onomast.

Famen. xix. 54. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : *Famen. Locution, parole*] Abbo lib. 2. de Obsid. Paris. vers. 144.

Almis Faminalibus sospes procedit egrotis.

Elnotus in Vita S. Canuti in Proemio.

Obstructus aperit aures et Famus reddit.

Henricus Rosia in Hirlingsberga :

... Collectas Famine tali Compelat turmas, etc.

Andreas Capellanus in Eroicis : *Præterea mandaribus non debet uti Faminalibus, sed ei, quae, ne sermone minus effuso statut. Anastasius Biblioth. in Prefat. ad Sermonem. Theodore Studite de S. Bartholomeo : Opuscula nonnulla compausit, inter quae et sermonem hunc de B. Bartholomeo, saitis, utilem, obscuris dictiōnibus... Grec. edidit Famine, etc.*

Ultius Hieron. Histodori. lib. 3. v. 19. lib. 4. v. 11. 31. 28. lib. 5. v. 13. 133. Dudo de Actis Norm. Orderis. Vital. lib. 3. Will. Brito lib. 2. v. 304. 309. lib. 8. v. 63. lib. 9. v. 33. etc. [20] Thilemar. lib. 2. vers. 6 :

... Cunctos quos vicerat iste superbos Famus divisio, etc.

Addit. lib. 2. cap. 21. etc.]

FAMENAGIUM. Idem videtur quod Familia 1. Capitul. gener. ann. 1362. sub Guillermo Abb. S. Victoris Massil. posita PP. Urbano III. : *Confirmamus donationes de Famenagiorum factas per G. quondam Priorem de Gigortis.*

bus Gothofredus ad leg. 17. Cod. Th. de Eroga, milit. annone, et ad leg. ult. de Jure fisci.

14. FAMILIA. Conventualis Monachorum congregaciones Familia nominantur... quis Prefectus Monachis eos non aliter, quam pauci filii tractare debet.

5. FAMILIA in Scacarilis. Vide *Scacarium*.

6. FAMILIA PUPILLAE, id est, summa.

FAMILIARESCERE, pro *Familiaris fieri*. vox Sidonii leg. 2. Epist. 2.

FAMILIARES. De familia aliquius, qui a servis separatur in leg. 3. Cod. Th. Ne prater crimen majest. (9. 6.) Gloss. Gr. Lat. : *Ooxic.* *Familiaris.* Præsentim vero *Familiaris* vocabunt, quos Reges ac Principes in familiam suam peculiaritatem adsciscabant. [Testam. Johan. Gagui Episc. Massil. ann. 1344. ex Tabulari. ejusdem Eccles. *Volo quod Familiaribus meis de gagis et salariis ei plene satisfacta: residuis autem servitoribus meis, etc.*] *Familiaris Regnes*, in Charta Willeimi Regis Siciliae ann. 1172. apud Rocch. Pirrill. Will. Tyrus lib. 21. cap. 18 : *Georgius Sinaites Imperialis auctor Familiaris.* Rogerus Hoveden. pag. 225 : *Robertus de Turnham Familiaris Regia.* In Ratificatione Testamenti Regis Philippi Puteri per Ludovicum Huitum, Martinus de *Essore dicitur Familiaris de Roy.* Quædam appellatione donatur Eglius de Compendio in Regesto Dierum Trecensium. Exstat Diploma Joannis Regis Neapol. ann. 1344. quia Petrum de Aquila Minoritam in suum Capellam et Familiarem assumit. Habetur priores formula assumendi in *Familiaem* in Monumentis Neapolitanis, tom. 3. Wadding Hist. Minor subjectis, pag. 3.

9. Charta ann. 1274. Cod. Colbert. 2591. *Je miles de Galatas chevalier et Fameliere des tres nobles empereur de Constantine, etc.*

FAMILIARES CURIE, occurring apud Hugo nem Falcondum non semel pag. 672. 676. 777. qui dignitatem ipsam Familiaritatem Curie numerat. Erant autem illi principi Regis consiliarii, qui buscum res majoris momenti discutabant et judicabant. Idem scriptor : *Dicit solendo quoque matrimonio prescribit Curiae Familiaribus, ut convocatis Episcopis aliquis personis Ecclesiasticis, si auditus utriusque partis allegationibus, quod inde dicaret equitas, expediret.* Alibi de Guillermo II. Rege : *Familiaries autem Curie non in eo gradu, quo fuerant, aut dignitatis equalitate volunt permanere.* Nam Gayo Petro summa rerum omnium potestatis concessa, super omnes eum eminenter loco constituerunt... interesse quidem Concilii, et *Familiaries appellari, sed ejus in omnibus imperio subseruire.* Acta Innocentii III. PP. pag. 10 : *Statuit eum Familiarem Regum.* Pag. 18 : *Quisnam Familiares instituerat Regios, quos volebat.*

FAMILIARITAS. Dignitas *Familiaris.* Acta Innocentii III. *In regiam eum Familiaritatem admittens.* Gobelinus Persona in Cosmodromio estate 6. cap. 17. de Pontifacio IX. PP. : *Item revocavit litteras Familiaritatis, quas multis concessit, quas Familiaries ejus continuit non existimat* [Memorantur etiam *Litterae Familiaritatis Cardinatibus* in Constitutione Eugenii IV. Papa Bullarii Carmelit. pag. 185. col. 1.]

FAMILIARES Curie Delphinalis, in Statut. Delphinalis. pag. 39.

FAMILIARES, præterea dicti, qui ex

familia Monachorum habebantur, sicut nec ex Monachis, nec ex Conversis essent. Leges Alfonsi IX. Regis Castelle lib. part. tit. 18. lege 7 : *Familiaries sonum nomen, o confadres, los que toman senal de habito de alguna orden, et moran en sus casas seyendo señores de lo suyo, e nos se desaparan dello.* Statuta Cluniacensis S. Petri Venerab. cap. 46 : *Statutum est, ne nullus qui vocantur Familiaries, hoc est, ne Monachi, nec Conversi, querulam Monasteriorum possint destruc- tores, nec etiam pro maximo lucro alicui recipiantur.* *Causa hujus instituti fuit, Familiarium illorum multis nota perversitas, qui nec Deo subvenientes, nec manibus operantes, nec aliud utile domibus providerentes, ad garnientium, quod poterant, in quibusdam Monasteriorum alebantur et vestiebantur. Ejusmodi Familiarium mentio est in Nostromo Cisterciensi (pag. 235. 416. 482). Vide *Oblati.**

15. Exstat in Historia MS. Monast. Becconis pag. 497. et 498. Catalogus Familiaritatis ejus Abbatie, qui omnium Congregationis honorum spiritualium participes declarantur. Horum principi et illustriores sunt : Maurilius Arctiop. Mathildis Regina. Henricus Rex Franc. Philipus Rex Franc. Ermoldus Archiep. Joannes Episc. Matildis Imperator. Memorantur quoque in Chartulariis S. Vandreg. tom. 2. pag. 2027. ann. 1124. ubi notatur Missa quotidie pro *Familiaribus* celebranda. Hinc apud nos etiamnum inter Primas preces ab Acolyto canitur : *Commemoratio omnium fratrum, Familiarium Ordinis nostri, que benefactorum nostrorum; cui Superius subiungit: Requiescant in pace.* [90] Vide Jac. Hommey. Supplum. Patrum pag. 493. sqq. in Notis ad Epistol. S. Hildegerti et Schannat. Histor. Episcop. Wormat. tom. I. pag. 143.]

FAMILIARITAS. Familia. *Familiaritati vel dominio aliquius inhære.* in leg. 3. Cod. Th. Ne præter crimen majest. (9. 6.) i. ex familia aliquius esse. *Monifacius Archiep. Moguntini* in Epist. ad Zachariam PP. : *Postquam non ante annos propria 30. sub Familiaritate et servitu Apostolica Sedis... voto constrinximus [Notione paulo diversa. Carolus Simplex Rex Fr. ann. 901. apud Acherium tom. 6. Spicil. pag. 414.] Monasterium (Corbeilense) in tutela ac Familiaritate nostra sucepimus.*]

FAMILIARES PSALMI. Vide in *Psalmis.*

FAMILIARITER, Per families. Frontinus : *Agris in montibus Romanis accepterunt Familiare.*

1. NOMINARIUM. Cornel. Fronto lib. de Nominatione verborumque differentiis: *Familiarium, quod seru competi, ut sagum, gladius.*

2. FAMILIARIUM. Suppeller domesticæ et familiaris. Capitula Gener. MSS. S. Victoris Massil. : *Si talias, procurations, sive etiam causas, et vestiaria seu Familiarium Prioratus vel offici, logeria et salario de tempore suo idem inventus fuerit non soluisse.*

3. FAMILIARUS. *Familiaris.* Qui erat

Familiaris noster et consiliarius, apud Rymerum tom. 2. pag. 109.

4. Charta ann. 1337. ex Tabul. S. Vict. Massil. : *Pro salario et stipendio dandis bartitonaribus dicti conventus, monachorum servitorum et Familiariorum. Familiari nostris, eodem significatu.* Charta Caroli V. reg. Franc. anno 1370. ex Tabul. Regnac : *Il ont fait édifier ung hostel ou maison à leur dépens pour*

*Chartul. Cluniac. : Ministrat omnibus monachis vestimenta, cuiilibet monacho cucullam annuatim, stamina et Famularia duplicita. Alioquin fortasse legendum videbitur Femoralia; sed utrum bene nescio, nam vox *Famularies*, eodem sensu, legitur in Chron. S. Dioph. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 296 : *De robes se vestoir à la maniere de France, après (empres) la char usoir de chemises et de Famularies de lin.* Ubi Eginhardus cap. 23. habet, *Feminalibus lineis.* Vide *Famulares et Familiarum.**

5. FAMILIARES, [pro *Familiaris.* Vita S. Philippi Archiep. Bituric. inter Anecdot. Marten. tom. 3. col. 1932 : *In ultima in-*

mettre sur et leurs biens, Familiers et serviteurs à sauve. Lit. remiss. ann. 1389. in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 80 : *Guillaume de Seurigny curé ou Famille de l'abbé de Pierre le Vif de Senz: Thevenot sujet et Familiers de notre amé Guillaume de Maleval, in alias Lit. obiect. ann. Ibid. ch. 80. Vide in *Familiars et in Famili.**

1. FAMIS, FAMIX. Vide *Famez.*

FAMOSA, nude, pro *Libellis famosis.* Glossa Basil. : *Φαίνουσα, λίβελοι τοι ἀντίτυποι βιβλίων τῶν δηλούμενων πλευράς.* Addo Joan. Tzetzem Chil. 9. cap. 489. Ita usurpat lex 7. Cod. Th. de Hamos. Ibelli. (9. 34.) Anna Comnena lib. 12. Alexiad. : *Φαίνουσα τις γράφοντας καὶ τὴν θέσην τοις δηλούμενοι σκέψει... δηλοι δι την λέξιν τὰ φάνουσα λοιδορίμετα τινα γράφει.* etc.

2. FAMOSUS. Qui maledictum aut concivium dicit et qui ejusmodi concivili consilus, in Capitul. lib. 7. cap. 200. *Hi qui in blasphemiam alterius cantica componerint, vel qui cantaverint ea, extra ordinem vindicetur.* *Nam lex eccliarum iudicet eos qui libellor. Famosos excogitant aut proponunt. Notatur infamia quicunque, dum appellat judicem, convitum dixerit. Non tantum is qui maledictum aut concivium dixerit Famosus efficietur, sed et is cuius consilio factum esse patuerit.* [Ex interpret. Paul. Sent. V. 4.]

3. FAMOSE, Publice, palam, in ore atque oculis omnium. Inquisit. ann. 1315. in Chartul. Arremar. ch. 30 : *Quod ipse puries, publici et Famose audiri dici a pluribus bonis et fide-dignis.* Chron. Leon. Urbevit. in Honor. IV. : *Licet impolens ad id (Famose) crederetur, et penitus inhabita Famose diceretur, etc.* Vide supra *Famare.*

4. FAMOSITAS. Fama, opinio, in Vita S. Endei Abbatie Aranensis n. 2. [et apud Acherium Spicil. tom. 7. pag. 602. Gloss. Lat. Gr. Sangerm. : *Famoris, κακοποίησις, multa fama.*] *FAMOSUS, pro Famelicus dici videtur, in Vita S. Petri Coelestini :*

Quos trea Famosi letis thoracibus angues torvi osca, lingueisque vagi, quia ore reciso invadunt tremulo illoque vorare laborant.

Prime tamen syllabæ quantitas brevis obstat. Aliquando pro *Injurious* dici adnotat Sirmondus in Glossario ad calcem Concil. Gall. Vide *Famose.*

5. FAMILULUS. Vide *Famulus.* in *Famuli.* Tertull. 3. adver. Marcion. 7. ex Daniel. c. 7. Omnis gloria *Famulabunda*]

FAMULAMEN, pro *Famulatus.* in Epistolis Ruodeperi Magistri et Monachi S. Galli, apud Andr. Dandulum in Chron. MS. ann. 928. Tel. apud Mabillonum Analect. tom. 4. pag. 40.] [90] Ruodiob. fr. 2. vers. 136. fr. 3. vers. 191. 581. fr. 19. vers. 12.]

6. FAMULARE. Charta ann. 1245. ex Chartul. Cluniac. : *Ministrat omnibus monachis vestimenta, cuiilibet monacho cucullam annuatim, stamina et Famularia duplicita.* Alioquin fortasse legendum videbitur Femoralia; sed utrum bene nescio, nam vox *Famularies*, eodem sensu, legitur in Chron. S. Dioph. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 296 : *De robes se vestoir à la maniere de France, après (empres) la char usoir de chemises et de Famularies de lin.* Ubi Eginhardus cap. 23. habet, *Feminalibus lineis.* Vide *Famulares et Familiarum.*

7. FAMILURES, [pro *Familiaris.* Vita S. Philippi Archiep. Bituric. inter Anecdot. Marten. tom. 3. col. 1932 : *In ultima in-*

Dominii Villanova in Dumbia. Vidi Fanque.

FANGUS. Statutus Mediolan. part. I. cap. 304: In quolibet precepto executorio apponitur quantitas Fangiorum seu famulorum usque ad quam iudex concedat.

FANGUS. Lutum, Italia Fango, Gall. Fango, apud Petrum de Crescentis lib. 4. de Agric. cap. 85. [Vide Fanga et Fangia.]

* Nostris alias Fanc. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: Fangua, Prov. luteum, lebina, quod ambulantibus lapeum inferat. Vanga, quia vagando edit. Fangua, Prov. luteum, lutesco. Stat. Montis-reg. 307: Quilibet persona in platea in rectitudine domus sum teneatur australi- fium seu Fangam. Charta ann. 1842. in Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 403: Un vi- vier empres les tentenes de Desieries, qui est aerriz et plainz de Fanc. Hinc Fango. Lutto inficer. Lit. remiss. ann. 1478. ex Reg. 208. Chartoph. reg. ch. 11: Le manteau ou cappe que le suppliant portoit furent tod: Fango et broüller de la boue, qui estoit la ou le cheut. Unde etiam Fangier et Fangue. Locus cenoosus, vulgo Bourbier. Alio Lit. ann. 1380. ex Reg. 140. ch. 22: Lequel Marot couru hastivement a un Fangis, ouquel avoit grant quantite de pierres, etc. Vit. J. C. Ms.:

Quant il ayut la crois faire
Qu'il euret del Fangier traite.

FANIA, ut Fagia. Siiva proprie fagis consita. Gal. Faye. Hannoniensibus Fagine vel Fagine; unde la Fagine de Terlon, de Chimai, de Marenbourg, quae totidem sunt nemora. Charta Dagoberti I. pro Monasterio Laubensi ann. 640. apud Egidium Waudaeum: Dono Lan- delino Maurois ex predone conve: so primum meum in Fania Wallare dictum.

* **FANICULUS,** diminut. a Fano. Mani- plus sacerdotialis. Item: Altaria orna- mentum, velum, auseum, idem quod Cortina. Vide in Cortia 2. Inventar. S. Capella. Paris. ann. 1855. in Reg. J. Chartoph. reg. ch. 7: Item de eadem sorte una casula, due cape... due stola, et tres Faniculi... De eadem sorte una stola, unus Faniculus, una alba. Aliud incerti anni ejusdem. Capella ex Bibl. reg.: Item duo Faniculi altaris a qua- tur aquilas de perlis. Item duo ali Faniculi ad arma Francie, Arragonis et Cas- tellis. Vide infra Fanonellus Festaculus.

FANISFARUS. Vide Farium.

FANATUM, vox forestarum: Tempus quo parvunt dame, quo scilicet prohiben- tur venationes exerceri, et omnimoda alia negotia, quae aut parturientes damas, aut fortis adhuc tenellas agi- tant, vel perturbant. Vide Fornia, Sona. Fanum quasi Infusa, ut quibusdam placet. quippe Gallo Fano, est hinnius, vespere, hinc fanoneum, seu foineson. Charta Henrici Reg. Angl. de Foresta cap. 8: Terrium suanomum teneatur in villa 13. item in festis. S. Joannis B. Proper. Formatione bestiarum nostrarum. Charta alia Ricardii de Foresta, apud Rogerum Hovedei. pag. 784. Prohibendum est etiam ad pluvias foresta- ne aliquae caretia excepto omnino in for-esta Regis, neque porci sine illis in for-esta Regis tempore de foinesum scilicet 13. diebus ante Nativitatem S. Joan. Bapt. et 15. diebus post idem festum. [Charta ann. 1367. apud Kenneti. in Antin. Am- brosian. pag. 502: Tenentes de Brewhill, etc. habent debent communem pasturam omnium arierorum suorum in omnibus locis forestis... omnibus temporibus sis-

piacentibus prout cum sepius bidantibus ei porci metus unius anni in mensa Fannatio. videlicet quadraginta dies ante festum Nativitatem S. Johannis B. et quindecim post.]

FANNATUM, FRUMENTUM. Eventi- tum, vannatum. Anglis Fanned, nostris Vannd. Domus dei fol. 45. de ministerio Cellerarii Wigornie: In septimana recti- piet 10. sectarios frumenti Fannatos, et 10. mittas brani.

* **FANONIUS,** Fax, phibrus. Charta ann. 1322. ex Tabul. Massi. Periculum de nocte nautangibus in mari Massilia immisere maximum defectu Fannoni. Vide supra Fanale.

FANO, Sindon, manpa, [quilibet fas- cia] ex Germanico Fannus, vel Fane, quo vocabulo etiamnum dicuntur vele vel sapra ex hastibus dependentia. [nisi mavis a Lat. Ponens deducere, unde Germani Fannus dixer. p. in f- mutato, ut solent saprius.] [ed. Vide Graffii Thesaur. Ling. Franc. tom. 3. col. 521 522.] Lex Alemann. tit. 50. § 6: Si autem testa transcapulata surrit, ita ut cervella appareant, ut medius cum pinna nisi Fanone cervellam tangat, cum 12 solid. componat. Tit. 81: Levant illam terram, et commendent in sua manu, illa involvit in Fanone, et ponat suillum.

* Fano, pro specilio vulnerario accipit videtur in tit. 59. Leg. Alemann. hic laudato: quo etiam sensu intelligi. M. Lydia in Glossis ejusdem. ad Nicol. de Clemangis, ut observat Reines. Var. Lect. lib. 8. cap. 1.

FANO, vel PHANO, Papias: Fano di- citur corporale. [Rabanus de Inst. Cle- sic lib. 1. cap. 18: Mappula sive manita, sacerdotis instrumentum, cat, quod vulgo Phanonus vocant, quod ab hoc eorum tunc manus tenetur, quando Missa offi- cium agitur, ut paratus ad ministerium menes Domini percutiat complicitam. Leo IV. PP. de Cura pastorali: Nihil certe- sim lumine, sine amictu, sine alba, stola, Fanone, et casula. Vetus Charta apud Perardum: Cum pallio argenteo uno Fanono viridi cum brundo, uno de alio, uno de stuno. Chronicum Casin. lib. 3. cap. 73: Fanones aurei pro rubidacionibus tres. Infra: Fano Imperialis aureo to- tes. Acta Murensia: Decem stola cum Fanonibus. Petrus Abaelardus: Nulla de serico sint ornamenta, prout stolas et Phanones. Addre Chr. Fontanell. cap. 15. [90 Pertz. Script. tom. 2. pag. 222. pag. 10. Statuta Corob. Andivaniensis cap. 21. in Alsat. Diplom. tom. 1. pag. 180.] Antiq. Ful. lib. 1. tradit. 89. etc.

* Erant autem olim Fanones ex lino, non ex panno, contexti, ad instar albae mappulae. Hinc Fanoneum vel map- pulana vocat S. Willemus lib. 1. Consuetud. Hirsaug. cap. 19. Unde etiam apud nostros vox Manipula jam frequentioris est usus quam Fanon, quia olim uteban- tur. Gl. Lat. Gall. Sangerm. Manipulus. Ce que le preste met en la main senestre. Fanon.

* FANO, apud Macros in Hierolexico, subtilissimum est sericum velum variegatum, que utitur Papa, cum Pontificiter celebrat, quodque post albam induit, et girda colum ligatur, ad modum caput ac supra caput eius impo- nitur, neque quo planetarum induitur, supra quae deinde ad modum mozzette adaptatur, pulchri superposito. Itaque pars Fanonis inferior infra plantam conditum. Colores quibus variegatur, quatuor esse et quidem eosdem, qui in Ephod Vet. Testam. erant, testantur laudati fratres.

1. **FANON,** Laterna Gloss. Sangerman. 501. Est nostrum Falot, quod alias dicunt Fanot, a Graeco φανός, Lucidus. Vide Falo.

* **FANONELLUS,** ut supra Faniculus.

Ornamentum altaris. Inventar. S. Ca- pelle Paris. ann. 1363. ex Bibl. reg.

Item solebat esse duo Fanonelli altaris

ad quatuor aquilas de perlis, que non

inveniuntur. Item duo ali Fanonelli al- taris ad grifones et aquilas aureas ruper

campum rubeum. Vide Fano.

* **FANSO,** Lancee armorum species.

Stat. Synod. eccl. Carrasc. ann. 1270.

cap. 2. ex Cod. reg. 1613: Prohibemus

insuper Clericos universi, quod culti-

los acutos, incongruos non deferant seu

Fanones, sed nec alia armorum genera

serum portent. Vide supra Falo.

1. **FANTASIA,** [Phantaasma, spectum:

item Pompa, apparatus.] Vide Phantasia.

* 2. **FANTASIA,** Arbitrium, opinio,

Gall. Fantasie. Chron. Esteense ad ann.

FANO, Verillium, exercitus, Germ. Fahn, ut supra observatum. Charta originalis quam vidimus, Ottonis II. Imp. ann. 981. [apud Mabili. Diplom. lib. 6. Instrum. 181.] Qualiter Conradus filius Rodolfi Comitis in die belli, quod factum inter nos et Saracenos, sub Fanone nostro, hoc est sub imperiali vexillo, legati suis mandatibus nobis commendauit omni- podium suum, quod habet in Regno Letheranorum de.

* **FANONIUS,** Fax, phibrus. Charta ann. 1322. ex Tabul. Massi. Periculum de nocte nautangibus in mari Massilia immisere maximum defectu Fannoni. Vide supra Fanale.

* **FANONIUS,** Ut Fano, Manipulus sa- cerdotalis. Inventar. Ecclesie Noviom. ann. 1419: Tres albae parate cum duabus stolis uno Fanone et duabus coloris. Occurrit ibidem non semel.

FANUM, in Monastico Angl. tom. 1. pag. 368.

FANONES OFFERTORII, Quibus obla- tiones, id est, panis Eucharisticus invol- vitur. I. a Teuton. Fanes, fanden, In- volvere, nisi iterum. Lat. Ponens: quod malum. Ordo Romanus: Populus dat oblationes suas, id est, panem, et vinum, et offerunt cum Fanonibus cardis- sis. Amalarius in Eccligis de Officio Misse: Cum Fanonibus offerunt, quoniam legimus in passione Domini sudarium usurpatum esse: aliter quippe Fanones de lino efficiuntur, etc. Harulfus lib. 3. cap. 3: Fanones ad offerendum curio pa- rati 14. [Idem in Vita S. Angilberti sec. 4. Benedict. part. 1. pag. 110: Fanones de palio auro paratos decem. Occurrit rursus ibid. in Vita S. Ansgesi n. 7. pag. 634. Vita S. Wiboradie sec. 5. pag. 31: Calicem et patenam, vel corporale, sed et Fanonem cum quo solita es offerre, omnia pura et munda aqua lavare pra- cipiunt. Mirra Linetum oblatum vocatur. Fanones corporis parati ad offeren- dum ad altare, in Fragm. Breviar. Calicem et patenam oblatam sua hostia consecrandam, cum fanone a Primo Can- turum, ut est apud Durandum lib. 4. Ration. cap. 30. 27.

* **FANON MONS,** Illius pinnae, sic dicitur quod fanone quodammodo repre- sentant. Consuetud. Antiqu. Fontanell. l. 94 verso col. 1: Caudam Salmonia ab- sciatis post primum Fanonem, qui est versus caudam.

* **FANON,** Laterna Gloss. Sangerman. 501. Est nostrum Falot, quod alias dicunt Fanot, a Graeco φανός, Lucidus. Vide Falo.

* **FANONELLUS,** ut supra Faniculus.

Ornamentum altaris. Inventar. S. Ca- pelle Paris. ann. 1363. ex Bibl. reg.

Item solebat esse duo Fanonelli altaris

ad quatuor aquilas de perlis, que non

inveniuntur. Item duo ali Fanonelli al- taris ad grifones et aquilas aureas ruper

campum rubeum. Vide Fano.

1. **FANTASIA,** Lancee armorum species.

Stat. Synod. eccl. Carrasc. ann. 1270.

cap. 2. ex Cod. reg. 1613: Prohibemus

insuper Clericos universi, quod culti-

los acutos, incongruos non deferant seu

Fanones, sed nec alia armorum genera

serum portent. Vide supra Falo.

1. **FANTASIA,** [Phantaasma, spectum:

item Pompa, apparatus.] Vide Phantasia.

* 2. **FANTASIA,** Arbitrium, opinio,

Gall. Fantasie. Chron. Esteense ad ann.

1381. apud Murator. tom. 15. Script. Ital. col. 381: *Dominus Reynaldus de Marcharia, facit capi dom. Ubertum de Baudarie et... nibi caput amputari facit... et hoc non propter offensas illatas domino Reynaldo, sed propter Fanaticam, credenda satisfacere dom. marchioni Franciscum.*

* FANTASIA. [Celli in anteriori parte capitula. Diffr.]

1. FANTASTICUS. Inordinatus, ad arbitrium effictus. *Fantabique. Texture Fantastica. apud Guill. Lindwood. in suo Provinciali pag. 55. edit. 167.*

2. FANTASTICUS. Idiotia, hebes, sensu carens, Gal. *Imbecille, alias Fantasticus.* L. remissi ann. 1352 in Reg. M. Chartoph. reg. ch. 507: *Ductus Garnerus interdum Fanaticus vel quasi idiota, etc.* A. 1362 ex Reg. 144. ch. 128: *Exstitione Marcon home lunatico, ou par auxons intervalles, ou decours, ainsi que Fanatique ou incensable, etc.*

* FANTATIONA. Gloss. super tres lib. Salomon et Lament. Jerem. in Bibl. Heilbr: pag. 12: *Si virgo peperit, Fanationa fuit.*

* FANTESCHA. Ancilla, serva. Ital. *Fantesca. Stat. Cadubr. lib. 3. cap. 25:* *Posuit quilibet major virginis quinque annos pueros subi statos ad castigandum castigare et verberare impune, idem possit posse quilibet de famulis. Fantescha est linea, quos secum habet in familia.*

* FANTICELLA, vox Italica, eodem significativa. Stat. crimin. Riper. fol. 18. 1°: *Qui vero pedisquam, seu Fanicella, sive massariorum stupraverit, vel carnaliter coenoverit, si fuerit pater familiæ, et illa fuerit virgo, condenaretur diuinus pater familiæ in libris quinquaginta parvorum prædicto stipro, ultra saturatum ipsi Fanicella debitus pro tempore, quo secum dederit. Aude Stat. Placent. lib. 6. fol. 68 r. Vide supra Faneclasta.*

* FANTILIA. Vix S. Rauquerii Pisani, Junii tom. 5. pag. 452: *Sofredus... Medicus filiam habebat parturam... habetem guttam Faniliam. ubi Henschenius: Gutta quidem vulgo dicitur quae alias Arturitis... sed quid Fanilia? An infantis? Vide Fanalia.*

* FANULUM. [Parvum fanum. Fest. in Hanula. Hanula parva delubra, quasi fanula.

FANUM, pro Gentilium Templis Christiani proprio vocabulo usurabant. S. Ambrosius Epist. 29: *Quid est enim nisi fanum, in quo est conventus gentilium?* Conidianus Instr. 24:

Exinde forte, herum tua Fana requiri.

Fana idolorum, in Capitularibus de partibus Saxonum cap. 1. etc. Est autem proprio fanum, lepros. et c. in Glos. Gr. I. lat. Hinc

Manducare aut libere iuxta Fana, ex immunitate forte, grande Christianis placulum. S. Columbanus de penitentia mensura cap. 96: Si quis autem taurus manducaverit iuxta Fana, id est, postquam Sacerdos illi predicator, quod sacrilegium hoc erat, et potea mensa deponeret, communicaverit, etc. [ubi Cimicarius Abbas cap. 7: Si quis ad Fanae communione, etc. Vide Immunitate. [oo] Gregor. Turon. Vita Patrum cap. 6: Erat autem ibi Fanum quoddam diversis ornamentis refertum, in quo barbaris opinio libanina exhibens, usque ad tonitrum, cibis potugue, replebatur. Vide Grimm. Mythol. German. pag. 51. seqq.]

* FANGULUM, Parvum fanum. Vita S. Dunstani, Maili tom. 4. pag. 558: *Qua-*

dram peribus angulis Ecclesiam in medium Fanunculi condire jussit.

* FANATICI, Gentiles Fredegarius in Hist. Epitom. cap. 85: *Quod ab his gentibus fertur eorum deum fuisse locutum, quem Fanatici nominant Wodanum. Gestis Regum Francor. cap. 10. de Chlodoveo: Eratque ipse tunc Fanaticus et paganus. Illi Abotridi Fanatici erant. Apud Prudentium, Fanaticos, sacerdotum Sacrorum, interpretetur Iso Magister in Glossa. [Occurrunt eadem notione apud S. Hieronym. cap. 6 in Isa. et S. Augustin. in Psal. 49. Gloss. Lat. Gall. Sangerman.]: Fanaticus, Garda de templo, oderiva.] Vide Gafridum Monemuthensem lib. 2. cap. 1.*

1. FARÀ, PHARA, Generatio, linea,

[unus ejusdem generis ac familiae homines, qui si in aliquo locum, simul annis, non admisisse alienis, commigrassent, ut observaret Valesius in Notitia Galliarum, ibique structis ac conjunctis casulis vacatim habitare coepissent, locis ab habitatibus Fara appellabatur; unde nomen habent multa loca in Gallia.]: vox Longobard. Paulus Warnefrid. de Gestis Longob. lib. 2. cap. 9: *Gnifus nos prius se regimen ejusdem civitatis et populi suscepturum edidit, nisi et quicquid eligere voluisse. Longobardorum Pharas, hoc est, generationes, vel lineas, quae in locis Longobardis lib. 2. 14 [oo] Roth 177.]: Si quis liber homo migrare voluerit aliquo potestatem habens, cum Fara sua migrare, quo voluerit. [Quod de rebus aut substantia maiorum intelligere unde Ital. A. fara, eadem notione.] [oo] Vide Graffii Thesaur. Ling. Franc. tom. 3. col. 578. qui intelligit Res mobiles. German. Fahrond. Gut. Est Fara. Alimentum, stipendum ap. eumdem Graff. col. 597. quo spectare videtur vox Fara apud Longobardos, qua denotata fuisse conspicio omnes qui a familia eius principie alabantur et in eius comitatu erant, tam Iberos quam maniplia. Faramnum porro apud Burgundios inde nominatum principem stirps quem Anglosaxones Hlaford dixerunt a voce Hlaef, Panis.] Chitonicon Casin. lib. 1. cap. 35: *Curtem suum, quae dicunt Fara Majoris. Cap. 47: Fara Majoris, et Fara, que Bajana dicuntur... Et obdul huic Monasterio samdem Faram, que simul 16. terre modios continet. Lib. 2. cap. 31. Fara Ripa ursa. Sic porro ille certes appellata, que certe generationibus addicta essent. [Gregorius Monachus in Chronico Farensi, apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 534. C: Unde recipit in communicationem a domino Hugone, Abbeo res hujus Monasterii territori. Reatinis infra fines Atlass sub monticulis super fluuium Sangrimum, ubi Farae sedificata fuit modiorum vestimentorum.] Titulus etiam Ofridius Evangel. lib. 4. 16. 24:**

*Perista sub in wars
Thera armenicus Fara.*

* 2. FARÀ, f. Species nauli seu prelli pro navigatione exsolendi: Schilterus in Somnero. Transire Sax. Faran. Sed et portum transrelacionem, et aquæ frumentum cum naulo. Germanis Fahrgelt, Farae dicimus. Bernhardus de Breysden. Itin. Hierosol. pag. 15: *Item quilibet peregrinus ipsi patrone pro hujusmodi omnibus per eum, ut prefetur, faciens vel arponendis, quadriginta duos ducatores, sit tamen quod illius summe dimidiatam partem in Venetis exsolvat, reliquum vero in Japha sive Joppa abe-*

que Fara. [oo] Vide Fara 2.] Farae fore, in Tabel: 8. Audosi. Rotomag. dicitur de illa præstacione annas, quæ tenentur qui naves habeant pascitorias Jutia Sequanam intra limites territorii predictis Abbatia quotannis ad condicam diem convenire cum navicella, retibus et castoris pro Monachis pisces venatur: quod quidem atlannum a sequana accolis vocatur, Fara la Fara pover Menouer de S. Omer.

* Fara, Retis genua, in Charta Phil. Pule. ann. 1389 ex Consuet. Genovef. Mes. fol. 35. v: *Sunt tamen duo alia iugera, quæ sic vocantur, La Fara et le quide, quibus pescari permissionis per totum canum, exceptis duebus monachis Mayo et Aprili. Hinc Fara la Fara, de quo supra, cum ejusmodi instrumento pescare.*

* 3. FARÀ, Fraus, dolus, nunc Germ. Gefahrde. Auctor. Monopol. Philosoph.: Judasque sine dole et Fara vici cum Christiano. [oo] Vide Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 3. col. 575. et Haltans.]

* FARÀ-CANTHARA, Lychnuchi, qui arborum speciem præferunt, a quibus cantantri seu disci pendebant. Annal. Bibl. in Paschall. I. PP. tom. 8. Mail pag. 49. col. 2: *Iam, ubi supra, fecit Fara Cantara ex argento numero octo, genitio inimicul librum excoignida. Vide Purus.*

* FARALITIUS, f. pro Ferolitus. Extranea, aliunde apparet. Agnellus in Vita S. Joannis Pontif. apud Murator. tom. 2. pag. 64. col. 2: *Et si diligentius inquiras, multus ornatiss. Faralitus meorum vesicularum, tam corone quaque et calices appensori, quos in ornamento ceraminius habere Ursinum Ecclesiam, etc.*

* FARAMANNI, apud Burgundios, quædam videtur fuisse hominum conditio: sed cujusmodi fuerit, incertum. Lex Burgundion. tit. 54. § 2: *De exercitu novum nunc et superficiam Faramannorum competitionem et calumniam a possessorum præcipimus submoveri, ut sicut de silvis, ut exortis... habeant cum Burgundioribus rationem: quoniam, sicut iam dudum statutum est, mediatis etiam cum Romanos generaliter præcipimus pertinere. Occurrunt iterum Faramanni § 3. ubi opponuntur Romanis, id est, veteribus terris incolis. Unde conficere est, Faramanno fuisse quoddam ex Burgundis, sicut appellatur ex fara, generatio, et max. homo, seu potius eos, quibus in terra vel agris et prediis hospitiales et delegata, ut est in § 1. quibus agri ad habitandum concessi erant, ac prinde coesum, qui*

* FARAND-MANNI, illa Peda pulcherr. Extranea. S. M. S. f. et man. homo. Hinc. Lex de Farand-Manni, seu de Peda pulcherr. in Legibus Burgorum Scoticor. cap. 140. ubi appellati Adventiti, avenæ, albeni. Vide Akenham de Verbor. significat. Vide Fara. 1. et Fara.

* Huc specialis vox Farramas, quæ gravis injuria loco est, in Lit. remissi. ann. 1493 ex Reg. 199. Chartoph. reg. ch. 144: *Ilele Katherine dux à les suppliant tales ou semblables paroles: Farramas, putain, pananasse, cubais rebaut... La mere de la supplient dist à icelle Katherine qu'elle avoit appellié sa fille Farramas. Forte, quæ extraneis prostituta est.*

* FARANA, aut pro Farina? Steph. de Infestura Ms. ubi de Innoc. VII: *Antiquus dictus embasciator intraret octum aula, ubi dictus Turcus pro tribunali sedebat, quiddam Turcus de adherentibus et*

olim familiaris. Le Roman de Girard de Vienne MS:

Malt sont lesd il Andern croise.

Infra:

Mais quant j'e braire les destrs Andern,

Le Roman de Garin MS:

En destrs monens les Andern de pris.

Allibi:

Il remontent des Andern destris.

* Quod ejusmodi equi alii cursu maxime prestanteriores sint, hinc fluviu rapidissimi cursus, Araba vocarunt. Beatar. Ms.:

Entre eux et la terre se Fourmis.

Quo d'au fleuve moult Araba.

* FARISSEA. Vox ejusdem originis, pro equa farfa. Ordericus Vitalis de Boemundo lib. 10. pag. 704. Et colorem eum fortissimumque, quam Farissem appellavit, cum uno Mille ascendit. Hinc farfa, stercus caballinum, apud Mattheum Silvaticum:

Ex predictis videtur emendandus Procopius lib. 1. Goth. cap. 18. ubi Belisarius exhibet eum bellicosissimum instidentem, qui totu fuscus corpore, anteriore capite partem ad hares eximio candore insignem habet. Mor. addit: Oros. Edic. 1. cap. 1. Aphrodis. lib. 1. Balass. zelotes. Legerum enim vapas. [Vide Glossar. med. Grac. vox. Papas. coll. 1055.] Hisce addendum videatur, quod Hieronymus de Nominibus Hebraicis. Afanes, equorum domitorum interpretaatur.

* Ubi legendum forte Aphares vel Apharek, ab articulo Hebraico et Phara, Eques. Haud scio etiam an emendanda sit superior vox ega pro Balas, maxime cum Britones nostri Armoricanici albedinem hanc in animulum fronte etiamnum Baill nuncupent, et Baill vel etiam nude Baill equum allude animal hoc alboe notatum quod a quibusdam Gallo-Flandria Baillard appellatur. Quos autem Barbaricis vocat Procopius, Gallos esse conculcere licet.

* FARLEGANI. Fornicatores, adulteri, ex Saxon. forlegere, Fornicator, adulteri, moechus; forliggan, Fornicari, adulterari, moechari; forligand, Lupanar. Unde nescio an nostrum Forligani deducatur, de illis, qui conjuges inferioris sortis ac conditionis sibi adsciscunt: tametsi probabilius censeatur, ejusmodi nuptias quasi foris seu extra lineam nobilium contractas appellatas. In Lega Frisionum titulus 9. inscribitur: De Farlegani, in eoque agitur de adulteriis et stuprationibus. Sikama rescribunt censem, de forlegani, id est hoerlegans, seu de concubiniis. [Videtur tamen posse, inquit Martinius, dixisse Farlegani crassiori sono pro Verlegen. Hoc autem erit cubando errare, ut significetur, titulum esse de évoiles, xerxes, de inconcessa xapoxianic, habentibus xiepoyiaz.] ¹⁰⁰ Farlegarnessi. Concubitus illicitus, forniciatio, adulterium, ap. Schmeller. in Glossar. Saxonico. Vide Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 2. col. 88. voce Farligan.]

* FARLUGE. Mundus mullebris, ita nuncupatus a Bareleta serm. de chore: O vanne mullebris! deferunt secum mille Farlige: ex una parte levitates, ex alia corolla, ab alia pectorale, ex alia cultus: desunt eis forlices, ut appare-

rent fabri equorum. Vide supra Famfa.

* FARMACA. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7601: Fochuriere, Prov. Farma, farmacia.

* FARALIGUS. [Cippus. DIEP.]

* FARNARIA. f. Fusoris fornax, manetas, Gall. Fonderie. Compeditio anni 1177. inter Raimundum Comitem Proviniu et Raimundum Archiep. Areolai et Chartulario Arelatensis: In civitate Arelatia debet facere Farnaria simili ex quo si ei commandi in virtutis portiones, tui si dicas facientur in Farnaria Comitis debet habere. Archiepiscopatu dividitiam partem, et in Farnaria Archiepiscopati debet habere Comes diuiditiam partem. Deinde vero talis est convenientia, etc. Et infra: De Farnariis sicutidem ita conditum et promissum est; ut neque Archiepiscopus sine Comiti negue Comes Archiepiscopatu... in civitate Arelatia vel in burgis Farnariani facere possit. Vide Pharsalia.

* FARNAJOLUS. Qui Frumentum in farinam moleundum curat. Stat. Taquin. ann. 1380. cap. 69. ex Cod. reg. 2221: Item quod in quolibet casali existint et duo amassatores grani et unus Farnarius, et non plus; et si contrafercerit molinarius dicti casalis solvatis solidos vingt pro bambio, et non ultra, et removere dictus Farnapolius (sic). Vide Farcelius et Farnariolus.

* FARNEUS. [Ad farnum pertinens, ut Farni fungi, apud Apic. 7. 13. ubi aliq. leg. saginae.]

* FARNUM. Charta ann. 1250. apud Eccardum de Orig. familiae Habsburgio-Austr. col. 24: Tabernis, molendinis, Farni aqueductibus et descubitis, etc. Ubi legendum videtur farnis. [Pro Farinorium, cum abbreviatione scriptum suspicor. Vide in hac voce.] ¹⁰⁰ Farni legitur apud Marq. Herrgott tom. 2. General. Habab. pag. 361.]

* FARUS. [Farnia, arbor de genere querucum, que describitur ab Aldrovandi, habens folia cerro similia, longiora tamen, angustiora, duriora, et ad atrum inclinantia, quibus incisura sunt minus late, cum asperitate aliqua in parte superena. Meminihi hujus arboris Virtus. 7.1. Add. Pallas. 1.9. ubi tamen al. leg. fraxinus: dubitant etiam de loco Virtutis.]

* FARO, pro Baro. Fredegarius Scholast cap. 41: Burgundie Farones vero, tam Episcopi, quam castri leudes, etc. Utitur praeterea hac voce cap. 44. et 50. Confer Faro.

* FAROCIUM. Vide Farosum.

* FAROSUM. Pharus ex Hispanico Faro. Curia Genesia Catalana, acta Corvania ann. 1382. MS. sub. Petro Rege Arag. : Utterius communis, quod Faroni, seu Far, durante guerra presenti flanti per loca maritima, in quibus fieri sunt casella, rumpitibus tamen eorum, qui facere sunt astricti. [Vide Farosum.]

* FAROSSUM. FAROCIUM. Pharus, fæces et lucerna in portibus marii vel turribus accessus. Gall. Faral et Phare. Turris aut excelsus locus ubi hujusmodi lignes acciduntur. Massiliensis Faro. Littera Senecallia Provincie Massiliensis ann. 1329. ex Archivo S. Victoris Massil. Mandantes et fieri facientes continuo Farosum seu lumanaria in locis consuetis. In alio ejus. Archivi Instrumento ann. 1328: Fiant Farocia in montanis asservatis. Vide Farosum.

* FAROTUM. Eadem notione. Charta anni 1400. ex Archivo S. Victoris Massil.

A Farato usque ad plagam portis Gallie inclusae.

* FARRA. Vide Faro 2.

* FARACUM, Puls ex fare facta, vel pinguis cibus generaliter. Johani. de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangem.: Faracum. Frumentos ou viande crasse.

* FARRAGINALE. Vide Ferruginale.

* FARRAGINARIA. [Paraginiæ, sen-

varia frumentorum genera simul com- mixta ad pecora per hiemem pascenda. Colom. II. 2. post. med. Farraginaria quoque; pecori futura per hiemem pre- sidio. Ita leg. Geanerus, sed Pontedera Antiq. Gr. et Lat. p. 589 monit, hoc esse monstrum verbi, et multis argu- mentis probavit pro Farraginaria legen- dum farrago hordearia, quam quidem sectionem in texture recipit Schneide- pus; hinc supra allatam vocem toto Latino exsulare jubemus.]

* FARRAGIUM, Idem quod Farrago.

Concilium Tarracop. ann. 1501. inter Hispan. tom. 4. pag. 51: Nec de frugi- bus dunctis, frumento, solvi precipi- mus (decimis)... et his que in herba, sive fano ad equorum et aliorum anima- lium cibum meti et depasci sepibus in anno solent; etiam que vulgo Farragia et alia, ita genus appellantur. Charta Radulphi Monasterii S. Quintini in Insula pag. 24: Pres vacca servabit, sique tamquam Farragium prouidebit... eadem Far- rago, sive sibi vescentur nostri. Oc- currunt iterum in Chartulario S. Vandre- gisili tom. 1. pag. 88. et alibi.

* FARRAGO, FARRAGO, Equorum vel ani- malium pastarum ex frugine legumi- numque miscellanea, coquim. Valenti. Gr. siuus. Ital. Farrant. Fournage: vel etiam stramen, palea. Charta Ludovici Comitis Blesensis ann. 1198. in Tabulario Eccl. Carpontensis n. 148: A festo autem sancti Remigii usque ad tempus melium rursum habebit Major granicam libere ad usus suos, sicut suam cum Far- riginibus, et paleis, et picias. Et hec Far- rigines et paleas, etc. Ita in alia n. 230. [et etiam in Charta R. Abbatis S. Salvii Monstrol. ex Tabulario Compendiensi.]

Farrago, in Charta Reginaldi Episcopi Carniolensis ann. 1206. in Eodem Tabulario n. 50: Sive in pratibus, sive in stra- minibus, sive in Forraginibus, vel aliis quibuscumque, etc. [Tabularium Ecclesie Ambian. de iuribus Canonorum in villa de Camona: Et quidquid post excusione manipulorum decime remanebit in Foragine sive in aliis prouenientibus, similiter dividetur.] Vide Fodrum, et Plinii lib. 18. cap. 16. ubi et Farrago. Idem quod secale. Gall. Segle. Adde Far- ragonum.

* FARRARIUS. [Ad far pertinens. Se- vola Dig. 7. 1. 38. Sempronio do, lego ex redactu fructuum, oleris, et porrino, que habeo in agro Ferrariorum. Alii leg. ferrariorum, sed prius praestat, et videtur locum denotare, in quo ager sit. Cato R. R. 10. Farraria fistula. — 2. Far- raria absolute. Virtus. 6. 9. ad fin. Horrea, fenilia, farraria, pistaria, extra villam facienda, videntur. A. e. locus, ubi farrago, et simili jumentorum pa- bus præter frenum, conduntur.]

* FARRATOR. Fructuosity. Papias. A Farre nisi legendum. Vide Ferrator.

* FARRE, rotula, Puls, a Farre. Sup- plementum a mullari. Vide Farracum.

* FARREUM. Charta Iteril. Tociac. dom. ann. 1147. Inter Probat. Hist. Aut. 11. pag. 15. n. 1. Et hoc quod possi- dent apud Suctum, stirps septem est de Farreis et pallito, etc. Sed legendum vi-

etetur Fossis, validis scilicet seu fossis.
Vide Fossarium.

* Ita *Farras* pro *Ferres*, Percusso-
palmas in faciem, occurrit in Vita J. C.

Ms.

*De cui li domen granas batas,
Et en le fache grana ferres...*

Vide Ferita.

* **FARRICARTIA.** Vide supra *Faricar-
tia*.

* **FARRUGO.** [Immundicies aliquujus
rei.]

* **FARRUM.** [Far, Ital. *Farro*, Stat.
Genius, 116. 4. cap. 58. pag. 114. r: Ap-
petitio autem victualium, quod est
quod predicta sunt, sive et intelliguntur
in scriptis, scilicet frumentum, ordeum,
spelta, & *Farrum*, oleum, nucus, etc. Vide
infra *Farrum*. *

* **FARS.** Vide *Faronis*.

1. **FARSA.** Tumor, qui totam cutem
exulcerat, Glosse MSS. ad Alexandrum
Iatrosophistam: *Erpes estiomensis, i. se-
comedens, quod Salernitanum *Farsam* voca-
cant. Constantinus African. lib. 8. Tomi-
num locor. Medic. cap. 10. *Cotera rubra*
n. et similes, et ad id quod membrum
videatur descendere, facit apostema, quod
vocatur *Fornix*, et aliud *Farsa*, quae si
cum sanguine miscatur, *Erisipela* inde-
generatur. Vide eundem lib. de Gradib.
pag. 374. et 382. Marbodus de Herbis
lib. 4. cap. 30:*

*Ucari denunciat mala, restringit queque *Farsam*.*

Italis *Farsa*, est calor immensus. Dan-
tes. *Come il ramarro sotto la gran *Farsa*
de' di caniculari cangiando siepe, folgore
par, se la via attraversa.* [Jano Lauren-
berg in Supplemento Antiquarum: *Farsa*,
vixi, nacta].

* 2. **FARSA.** Ital. *Frottola*, nostris
Farse, definitur ab Academis Crusa-
nis. *Commedia mozza, e imperfeta; da:
Greco pipos, che vale vesta mozza; melius
a Menagio, Carmen multis et variis re-
bus refertum seu *farcitum*; unde vocis
origo. Inde etiam *Farsa* dicta quedam
Paraphrases, inter Scripturas vel preces
in Ecclesia cantari solitas, intermixtae,
quibus ejusmodi Scriptura vel preces
veluti *farcuntur*. Vetus Ceremoniale
Lirensis. Monasterii. Qualiter deoant
cantare Kyrie eleyon cum *Farsa*. Quando
in diebus festis dicunt Kyrie eleyon cum
Farsa. Quo intelligi datur additio quae
etiamnum diebus festis solemnioribus
in quibusdam ecclesiis, Senonesi vide-
habet, *Canomanensi*, etc. post *Ayris* can-
tatur hoc modo *Kyrie, fons bonitatis,*
*Pater ingentis, a quo bona cuncta proce-
derunt, eleyon Christe, etc.* Circumstantia
dispositionis *Farsa* non consuendus
est respondebit all' historia delle voci po-
ste lib. 1. cap. 8. ubi et de quoddam exem-
plum Provinclalibus nota, quod *Farsam*
verant, belle culturatur.*

* Reg. visitat. Odon, archiep. Rot-
mag. ab anno 1248. ad 1269. ex Cod. reg.
1245. fol. 216. v: *Visitacionis monas-
teriorum monialium S. Trinitatis Cadom-
ensis . . . In festo Innocentium cantant
lectiones cum *Farsis*: hoc inhibuimus.
Quae lectiones, ejusdem compositionis
erant atque *Epistola Farsitae*, quarum
specimen supra alatum emendare licet
ex Comment. Acad. Inscript. tom. 17.
pag. 716. Cui addendum alterum exem-
plum ex tom. 2. Hist. Theat. Franc.*

* **FARSATURA.** Farcimen, fartum, Gall.
Farsa. Statuta antiqua S. Audoeni Ro-
tom inter Anred. Marten. tom. 4. col.
1204: *Sicut interdicimus usum carnium,*

III

ita *Farsaturas de tritis carnis daneg-
amus.*

* **FARSATUS.** pro *Fartus*, Gall. *Farsi-*
Ora Farsata, id est, cum sarcinam,
Gall. des ceys farcia, in Consuetudinibus
Solemniacensibus pro festis diebus.

* **FARSETUS.** Vestis species, thorax,
Ital. *Forseto*: Constit. Feder. reg. Sicil.
cap. 107: *Item quod predicti conites,
magnates, barones, milites, et uxores eo-
rum possint habere in estate garnimenti
tunicum de serico, sub eo *Farsatum vel
dublectum ac juppante de serico*. Nostri
Farsae vocabant id somme, quo aliquid
fartum erat. Stat. ann. 1841. tom. 5.
Ordinat. reg. Franc. pag. 548. art. 7:
*Que nul ne face coissons... qui ne soit
d'autre bonne Farce comme la coisse.**

* **FARSA.** [ut *Farsa*.] *Charta Odonis*
Episcopi Parisiens. ann. 1198. post No-
tas ad Petrum Blesensem ultima Edi-
tionis: *Missa similiter cum ceteris horis
ordinatis celebrabatur ab aliquo predicto
hunc addito, quod Epistola cum
Farsa dicatur a duobus in capsis sericeis.*
Incertum quid haec vox denotet, a qua
dicta.

* **PISTOLE.** *Farcire*, in Visitatione
Theatinariorum S. Pauli Londiniensis ann.
1236: *Om. in tropicis, in erga initio
notantur menses. *Scapulam et fimbriam
nunca coepit Epistola Farsitae.* [ibidem:
Grindale de Choro, quod vocatur *Puer-*
grisea officia, in cuius fine ponuntur
Epistola Farsitae.*

* **OBSCURUM.** Jam non est quid sint
Epistola Farsitae, quaeve hujus vocis
origo. Farum quippe specimen edidit
Martinius noster lib. 1. de Antiq. Ecol.
Rit. cap. 3. art. 2. ex vetusto Missali S.
Gatian. Turon. ann. circ. 800. unde
ejusmodi Epistolae dictas fuisse *Farsatas*
potest, quod ex vario idiomatico Latino
scilicet ex Gallico composite essent
autem *Farsitae* in hunc modum: *Lectio
Actuum Apostolorum: Por amor de vos
pri Saigron Barum, se e: rostiti, excorrest
Erat lecan de Saint Esteure la glorieux
Barum. Escote la par bonne intention,
qui o: co: regu: repa: la passion.* In diebus
illis Stephanus: *Saint Esteure fut
pleins de grant bonte. Ennen tot calo qui
criegent en Dieu fesent miracle. O nom
de Dieu mende ascunrat, et aces a to
dona lante, por ce haient autens li ies.*
Surixerunt. Encontre lui se dressarent
tristuit, discent ensemble maueus mes,
celui il a deable qui parole en lui, etc.

Rit. Etiam Stephani die in Cathedrali
Aquensis etiamnum cantatur Epistola
alterno commate Latino et vulgaris
quod *Planctus S. Stephan*, vernaculae,
leis plants de *San Esteve* dicitur. Idem
obtinuit in Divisionensi Ecclesia testa-
mentum Epistola, quae legitur in *Curte*
Gall. ann. 1726. mens. Febr. Excerpt
propter *Epistola Farsitae* in Epistola
S. Juliani Brivat. que iam p̄e nimia
earum proficitur non cantantur, nisi
in festo S. Nicolai illius percutiatur
in *Curte* cathedrali Epistolarum occur-
rit in Ordinariis MSS. Narbo-
nensi et Cabillonensi, teste Martenio loco
supra laudato. Vide *Farsa* 2.

* **FARSILE.** Quod *farturam recipit*. Lau-
rent. in Amalthea ex *Apitio*.

* **FARSITUS.** dicitur de eo, qui cibis
oppletus est in *Comed*. sine nomine act.
2. se 5. ex Cod. reg. 8163: *Exurias
(ancil.) Farsitae*.

* **FARSSITUS.** *Fartus*, Gall. *Farsi*. Reg.
fedor. Aquit. sign. JJ. rub. in *Cam-*
*Comput. Paris. fol. 87. v: Cum dominus
rex vult facere transitum per partes suas,
et mandat ei ante, quod parei sibi pran-*

dium debitum, dabo ei dare subiugum cas-
trum de Bedessan, unam veccam *Farsati-*
on, secundum modum antiquum.

* **FARSURA.** pro *Farture*, apud Petrum
Blesensem. Epist. 86. [90 et Tertullia-
num. Vide *Forcellinum in Farture*.]

* **FARSWEROTOS.** Vide *Farsciotos*.

* **FARTALLIA.** [Patella. DIFF.]

* **FARTELLUS.** Vide *Fardellus*.

* **FARTHING.** Vide *Farto*.

* **FARTHES.** quod *fures* ibi clementur,
surca, in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod.
reg. 7657. reg. *Furc*. Vide in hac
voce.

* **FARTO.** Vide *Fartorum*.

* **FARTOR.** *Nonnaculator*, in Glossario
Sangerman. MS. n. 501. Apud Festum
explicatus: *Fartores, Nonnaculators, qui
clam etiū infarcent nonning salutato-
rum in aurem Candidatū.* [Exonym
petitoribus in primis elaborandum erat,
ut singulos claves nosset, eorumque
nomina tenerent, cum autem in tanta
populi multitudine et tantis vite occu-
pationibus, hoc fieri vir posset, infinitum
trum instituerunt, qui Candidatū no-
mina omnium civium ut quisque occur-
rebat, sangermanum, eumque *Nonna-*
catorum vocavit. Cicero, pro Murena
Monstrum. Festus vero *Fartorem* dixit,
et ex eo Glossator Sangerman.

* **FARTORIUM.** Lanarium, Gall. Tue-
rie, Parisis Echaudior. Charta Bolesla-
Ducis Silesie ann. 1311. apud Ludewig.
tom. 6. pag. 456: *Rite et rationabiliter
wandidimus *Fartorum* seu curiam mac-*Fartorum* in Aureo-monte, in ciuitate vel
extra ciuitatem, ubicumque expedire vide-
bitur, adficandum, cum omni usufructu
et utilitate, qui inde provenient et pro-
venire possunt, et cum omni jure et dominio,
sicut dictum *Fartorum habuimus et tenui-
mus. Hermanno Scriptori*, etc. Vide Mac-
tatorium.*

* **FARTUM.** Predium rusticum, ni fal-
lor, omnibus rebus quae ad culturam
pertinent instructum, idem quod *Farto*.

* Sed legendum opinor *Factum*. Vide
supra *Factum*. 4.] Testamentum Flo-
rentii de Castellana ann. 1308. ex Sche-
dis Presidiis de Mozaviques: *Voluti... quod
totum *Fartum de Loco sibi serviat, et de
ipso Farto sibi domina et seignoressa*.*

* **FARTUS.** Vide in *Farto*.

* **FARUM.** ut supra *Farm*. Libert. S.

Marcel. ann. 1348. In Reg. 168. Char-
toph. reg. ch. 89: *Item quod ala Fari-
diorum transmutabatur retro domum.*

* **FARUS.** Conator, Conatorium, Pa-
piae.

* 2. **FARUS.** Fretum, Gall. Detroit.

Chronicon Siciliae inter Anred. Marten.

tom. 8. col. 59. Non Bonifacius VIII.

Pat. *Contra dissidentes, si circumsta-*

tiones industria plenam in Domino

*ducimus obtemperantes, et volentes ut co-
laborantes rebellis iidem, ciuitates, castra et*

loci tam ipsius insulae, quam alterius

etiam regni predicti partium circa Far-

rum, intelligo Messanense fretum, Gall.

Le Phare seu La Detroit de Messine.

[90 Regnum Siciliae tam ultra Farum

quam circa in Chart. Frider. II. Imper.

ann. 1216. in alia ann. 1219. apud Pertz.

Leg. tom. 2. pag. 229. 232. etc.]

* 3. **FARUS.** Lucerna sive *Lychnuchus*
orbicularis et circularis. Vide *Pharus*.

* 4. **FARUS.** Fasiculus, ut videtur, seu
onus, sarcina. Jura vicecom. Narbon-
ann. circ. 1280. Inter Probat. tom. 8.

Hist. Occit. col. 546: *Habet ab omnibus*

hominiis, portantibus ligna cum suis

animalibus Narbonam, ratione intradie,

de qualibet animali, unam saumatam li-

gnorum, et de cupolata duos l'aros hominem remet in custode animalibus.

○ **FARWESOTU**. Vide *Furwesotos*.

○ **FARZIUS**. Vestis species Chron. Placent. ann. 1380 apud Murator. tom.

16. Script. Ital. vol. 33: Utratur... Far-

zius marinis et parvis a lectis et cortinis de

tela circum circa dicta lecta. Vide supra

Farzizus.

○ **FASANUS**. Phasianus; Gall. *Faisan*. Libert. villa de Conyans concessa a Joan. d'Alphon. ann. 1312. in Reg. 150. Chartoph. reg. ch. 113: Item concedimus eisdem quod venari possint propter omnibus, quibus voluntur, ad omnia setaria genera et casuum, exceptis perdiciis et Fasani, quos non debet capere, nisi cum avis. Stat. Taurin. ann. 1390. cap. 304. ex Cod. reg. 4622. A. Nulla persona... exercitavit in die fori servitio Sabbathi pro emendis Fasnis, perdiciis, leporibus, etc. Stat. Cadubr. lib. 3. cap. 81. Ad illum sive laqueum vel ad reta nemo capit Fasanum vel perditus. Vide infra *Faschanus*.

* **FASCALIS**; Ad fascem pertinens. Inscript. aqua Fabretti, p. 27. n. 154. Maximo *Fascali* Xug. N. Bisteria cojnigi incomparabilis. Idem *Fabretti* hic adnotat, fascem hinc indecum securibus in lapide representatis, unde intelligimus hunc Maximum fuisse Augustinus euphemiam licetorum, cuius professio haec voe cedens Latinatus propria significatur.

○ **FASCELLA**, ut *Fasciola*. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7057. *Gengala*, Prov. *cingula*, *fessia*, *Fascella*, *fasciale*, *quibus pueri involvuntur*.

* **FASCEMINA**. Vide mox *Fascopina*.

FASCENNINA. *Fascenna*, Ital. *Fascinata*. Progymnasma urbium, seruariis ex *Fascina*, sed lignis fascibus confecta. Ugutio. A fasci, huc *fascinaria*, i. clavis illatio, sicut circa castra et ciuitates, que solet fieri quibusdam lignis. Ita enim Glossa Pittoriana, ex quibus emendanda, quae Isidoriana habent *Fascennina*. Gloss. Lat. Gall. *Fascennia*, *Palis de bois*, or clostres envois chauchas. Nos etiamnam *Fascennia* dicimus, occurrit in Hist. Obsid. Jadrnen. lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 19.

* **FASCES**, ut apud Romanos summi magistratus indicione fuisse, ita apud Scriptores a modicis p. 10 supremi potestus usurparunt has. Testamentum Rodolfi Epit. Bisterie, ap. 4. Bonapart. 2. pag. 161. *Fasci* etiam huius scripsi testamento ut nec meo, nec parentum meorum dominio nec *Fascibus* regia magnitudine, nec cuiuslibet teneva dignitatis subiecta. Gloss. Lat. Gall. Sanguini. *Fasci*, *Fasci*, *os enseigni de honore*. Cui additur hic versus:

Pondera sunt *Faces*, *Faces* dicuntur honores.

1. **FASCIA**. Modus agri, idem ut videtur, qui *Facia*. Antiq. Recog. Revel. Vienn. Probus fol. 58 verso: *Nicholaus fil. Rer. tenet de Comite unam *Faciem* de bosco de Brochis et debet inde XII. den. censuales, et tenet I. petram bosco ibidem libere. Stephanotius tom. 10. Fragment. MSS. pag. 258. in Tabulario B. M. de Rupelforti. Anno MCLXXXIV. conve-
nuimus... quidquid juris habemus in *Faci-*
zia que est iudee nemus et aquam.] Vide *Faciola*. *Foniculus*, *Supellianum*.*

○ f. pro *Facia*. Vide supra in hac voce. Chartul. S. Vincent. Laudan. 81. *Notum esse volumen... integrum terrae Fasciam unam et diuibus Fasci duas partes ad decimam garbam in territorio de Dagnis perpetuo habendas dedisse*,

tertiam durarum *Faciem* partem, Wil-
lembro partibus nego concedente.

○ 2. **FASCIA** et **FACIUM**. *Faciun* occur-
runt in Antiq. Recog. Vien. Regesto Probus, pro *Fascis*: ut *Fascia ligni*, Gall. usq. *Fagot de bois*; *Faciun* sent. Gall. *une Botte de foin*. Vide *Faciun*.

○ *Fasciel*, eadem acceptio, in Lit. remiss. ann. 1442. ex Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 114: *Connue le suppliant est marchand... de couper et abatre certaine quantite de bois et en faire des fagots et fasciels*.

FASCIAMENTA, * *Fasciae*, sepulcrales. Alcuinus Ep. 71: *Nunquam* non *Fasciamenta mortuorum codena verba solvere poterat, quo moriorum vita redditum de se pudore prodire justis. Vide *Pectorale*.*

○ **FASCIANUS**. ut supra. *Fasanus*. Chron. Esteense ad ann. 1344 apud Murator. tom. 15. Script. Ital. Vol. 537: *Fascianorum, paronum, columbantiquum et reliquorum avium ad ingentem numerum consuntum sati constat*.

○ **FASCATORIUM**. *Fascia* quo frons sacro christiane inuncta obvolvatur, idem quod *Chromale*. Reg. Bern. abb. Cassin. 2. Hist. ejusdem monast. pag. 460. c. 1. Item ut rectores ecclesiarum more debant semper populum et presertim parochianos, quondam per locationem panis vel *Fasciatoriorum* compaterfati non debentes contrahere, pro *Fasciato*ri et confirmationis sacramentum. Quomodo etiam legendum, pro *Fasciato*ri, ibid. pag. 465. col. 1: *Item si aliquis per ablationem *Fasciotorum* seu panis compateritatem contrahere contra canonicum instituta, etc.*

* **FASCICULARIUS**, *Bajulus*, Gall. *Portafasci*. Gloss. Ces. Heisterbae, in Reg. Prum. tom. 1. Hist. Trevir. Joan. Nic. ad *Houtheim* pag. 673. col. 2. *Fasciculari*, qui ferunt pondera, unusquisque denarios duos. Vide *Eardellarius*.

○ **FASCILLA**. *Falcua*, Gall. *Fascille*. Charta Ingelmanni III. Codicacensis Toparchae ann. 1207. in Hist. Codicac. pag. 166: *Concedo... herbareum nemorum de Laujor ad *Fascillam*. Vide *Facilla*.*

○ **FASCIONES** apud Monachum Sangallensem cod. depositum Pertzius lib. 2. cap. 21. ubi vulgo legebatur *Fasciones*, id est esse fiduciari quod *Fascia*.

FASCINA, vox Italica. *Lignorum fas-*

cis, Gall. *Fascina vel Fagot*. Tract. Ms. de fte milit. et mach. Bell. coll. cap. 58: *Inter dictas portas ponantur *Fascina* lignorum*... *Stat. Monti* rot. pag. 189. *Quod si aliquis imponeat ignem in aliisque paleis... aut lignis vel *Fascinis* erisledibus extra casamentum, et nihil aliud concineretur, nisi ipsa palea, secundum lega et *Facing*, etc.*

FASCINABULUM. Nota Tyronis pag. 182. *Fascinabulum*, *Fascinatum*, *Fascinatum*, *Perfascinatum*, etc.

* **FASCINARE**. Gloss. Isid. *Fascinat*, *Gravat*. Papias: *Fascinal*, *Adulando impietum, laudando decipit, gravat*. Id est, nocet *Fascino*: quo significatio Latinus nomen verbum *Fascinare*.

○ *Fasciniger*, pro vulgaris *Ensorceler*. *Fascinare*, in Lit. remiss. ann. 1161. ex Reg. 198. Chartoph. reg. ch. 291: *Le mari de la suppliant lui dist qu'elle l'avoit Enfasciné. Feme, fascinum, valgo Charme, ensorcellement*, in Stat. eccl. Turon. ann. 1390. cap. 78. ex Cod. reg. 1257: *Si peccaverint (prevaricerint) ad *fascinum* vel qualescumque precatioe, excepto simbolo et oratione Dominicana, etc.*

○ **FASCIOLA**. Ugutio, partim ex Isidoro

lib. 19. cap. 33: *Fasciola dicitur, qua valvula ligantur. Fasciola vera, Latina cingulum, quo percuti preconcubinatus in cunis.*

○ Hinc *Fasciola*, pro *Vulva* alligare, curare, Gall. *Paser*. Lit. remiss. ann. 1448. in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 207: *Iacobui Touthon fut confessus et recouvre Createur; et apres fut *Fasciol* et apariisse Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7057. *Fasciol*. Provin. *fasciare*. I. Diminutivum *Fascio*, cuius vocis crebra occurrit mentione in Regulis Monasticis, cum agant de Monachorum vestibus, ubi maxime iterantur fuisse observare est. Bernardus in Consuetud. Cluniacensis, MSS. cap. 3: *Non debet equitare sine *Fascio* plusquam una leuca*. Cap. 62: *Ablatis calcariis, et *Fasciola* ad Monasterii intritum petat veniam*. Lanfrancus in Decretis pro Ordine S. Benedicti cap. 7. ait ad Camerarium pertinere, ut procuraret fratris in iter protective cappas, *Fasciolas*, *calcaria*. Idem cap. 14. Monachum *Fasciolatum, aut cinctum, sive cum cappa*, in claustrum introire vetat, quod haec sint itinerantium. Bernardus Mon. MS. cap. 4. et *Udalricus* lib. 3. Consuetud. Cluniac. cap. 11. *Fasciolas* Monachii tribuum, propter tibias infirmantes, id est, si id exigat infirmitas. Vide lib. 1. Miracul. S. Dionysii cap. 14. Regula Magistri cap. 81. statuit, ut Monachi habeant in hieme *pallium stamineum, bracca lanceas, et *Fasciolas*, aut pediles*. Vult præterea, ut *Fasciola lancea* non sint, sed *linea*, ut aliquid distet a Clerico Monachus. Denique Conventus Aquasgran. ann. 817. cap. 22. *Fasciolas* duks Monachis concedit, et duas alias, *quibus necesse est itineris causa*. His interdicuntur in Concilio Cloveshoveni ann. 747. cap. 38: *Nec intentior seculares in vestitu crucium per *Fasciolas*, etc.**

Quærunt ipsi monachi, quod genus *vestis fuerint *Fasciolas** his locis. Haec tenus cum *pedibus* confundit, ut et Lucas Achernus ad *Udalricum*, qui *Ganachus* verit. His proxime accedit Editor Vet. Discipline monast. qui *Fascio* les levibus quedam ocreas esse existimat, ex eo maxime quod itinerantibus propriæ videantur. Palau est, supra indicatos Scriptores pedibus a fasciis distinguitur. *Fasciolas* non est cura ad exadias notiones recurramus, cum Latina se ferat, sunt enim *Civitatem* lib. de Arusio, resp. *Fasciolas*, *Ulpiano D. de Auro et arg. log. 2. lib. 35. § 1. *Fasciolas* curvales dicuntur; nostris jarretibus; quod mire illustrat. S. Wilhelmi lib. 1. Constit. Hirsau, cap. 16: *Pro signo *Fasciolarum*, incaluatione calcorum signum precepsum, addit, ut utrumque indicem *triste* circumferas*. Eginhardus in Carolo M. *Fasciolas curva et pedes calciamen consingebat*. Monachus Sangallensis lib. 1. cap. 36: *Fasciola curvales vermiculatae, etc.* Vide *Fasciones*. *Fasciolas* describunt. Formula apud Pertz. Leg. tom. 2. pag. 177: *Est ibi genitum... in quo repperimus sarcites 5. cum *Fasciolas* 4 canisiles 5. Qualis autem fuit calcatura Francorum, supra attigimus in voce *Armiger*, quibus hec addere placet ex Joanne Puricello in *Monumentis Basilicæ Ambrosianæ* pag. 70, ubi Bernardi Regis Italiae, Pipini filii, effossum et apertum tumulum describit, ipsiusque Bernardi vestes regias. *Superstites adhuc et corio rubro calcei utrumque pedem contegebant idemque lignearia quisque soleant, hinc inde cricaceis insulat, habebant. Tam vero apte pressueque ad suum quisque pedem juxta ordinem digi-***

dicitur Festermannes. Mox additur: Prohibitum erat etiam in eadem *Lege*, ne quis emeret vivum animal, vel panum usatum sine plegis et bonis testibus. Vox deditus a Saxonico fast, vel fast, firmitas, stabilitas, constans; et man, homo. [99] Vide Phillips. Histor. Jur. Anglosax. not. 419.

* **FASTERNA.** Sic' lego in Inventar. Ornament. Eccles. castri. Achardi ann. 1200. ex Tabul. S. Cypriani fol. 104: *Abs. xiii. manipule operante. iii. planete. xii. Fasterna. iii. cornuta v. donaria v. occilla ii. Idem videtur quod Fasterna.* [100] Vide supra *Faniculus et Infra Festaculus.*

* **FASTICARE.** [Frequenter facere. DIFF.]

* **FASTICERIUS,** pro *Pasticerius*. Gall. *Patisier*, Cupidinarius, Pistor dulciorius. Computum ann. 1838 in Hist. *Dolphin*, tom. 2, pag. 279: *Guillelmus Fasticerio regio pro fortis palmianis facit por eum in eadem festo, etc. toren. xviii. D. Lancelot legit Fasticerius.*

* **FASTIDACIO.** Superstitionis species. Capitulare Gregorii II. PP. pro Bavariis. § 8. *Ut incantationes et Fastidaciones, sive diverse observationes diarum Kalendiarum, quas error tradidit paganorum, prohibeantur, sicut maleficia et magorum praestigia, etc.* [Ex *Fasti dies*, videtur vox deducta. Ex *Forte Fascinatione*.]

* **FASTIDILITER.** [Fastidiose. *Varr.* apud *Nos.* 2. 336. Quibus instabilis animus, ardens mutabilius aet. habere, et non habere, *Fastidiliter*, inconstantia pectoris.]

* **FASTIDIRE.** Existimare, putare: si tamen mendum non est. *Charta Wilfrig. episc. Virund. ann. 973. inter Probat. tom. 2. Anual. Praemonst. col. 321:* *Non enim Fastidendum est illis papulibus divini verbi sufficere, insuper et corporis necessaria ministrare, etc.* [Ex *Gloriarii*.]

* **FASTIDUM,** Fastidium, movere. *Vita S. Audoeni*, tom. 4. Aug. pag. 307. col. 1: *Ita pauci breueri concludenda sunt, ne summo inculcus Fastidiat.*

* **FASTIDIAS.** Fastidium, tedium. *Vita S. Adalberti*, tom. 5. Jun. pag. 102. col. 1: *Quorum (sanatorum) nomine sita numerum colligere supersedimus, ne, per verbosum stylum vagationis, legentibus forsitan quantibet ingeramus Fastidiatem.*

* **FASTIDIUM,** pro *Fastigium*. *Vetus Inscriptione apud Guatterium in Tabulis Siculis pag. 51. Columnas cum Fastidis et parietibus tempisi, etc.*

* **FASTIGARE.** Extollere, elevar. Vox usurpata a Plinio, Solino, Melo, Matianio Capella, Sidonio, Leontio, Episcopo, Joanne Sarisberiensi, et alii.

* **FASTIGATISSIMUS,** quasi *Fastigiosissimus*, ad supremam dignitatem fastigia eductus, apud eundem Sidon. lib. 1. Epist. 9. *Fastigatissima felicitas, suprema, lib. 2. Epist. 4.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. : *Fastigatus, Elevatus, en honore.*]

* **FASTIGATIO MENTIS.** Animis magnitudine, Sublimitas. Acta SS. Martini tom. 2. pag. 448. de S. Ischyio: *Qui nobilis generis ortu conspicuus, natum titulos mentis Fastigiatione sublimavit. Fastigiatione, in Vita S. Apollinaris apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 779.*

* **FASTIGIUM,** Summitas, Servio ad 1. *Eneld.* Inferioris vero etatis Scriptoribus, nescio quod organum in sedibus sacris. [Baldachynum interpretatur

Macer in Hierolex.] *Anastasius Bibl. in S. Silvestro PP. Facti Constantinus Augustinus Augustus Basilius istas, quas et ornavit: basilicam Constantinianam, ubi posuit ista dona, Fastigium argenteum battutile, quod habet in Fronte Salvatorum, sedentem in sella, etc. Fastigium ipsum, ubi stant Angeli, etc. farum ex auro purissimo quod pendat sub Fastigio, etc. Facti autem Valentianus... Fastigium argenteum in Basilica Constantiana, quod a barbaris sublatum fuerat, quod pensabat, etc. In S. Hilario: In medio cancellis aereis et columnis, cum Fastigio et epistolis undique ornatum ex auro, etc.*

* **FASTIGIUM.** Turris, Paschiasius. In Vita S. Adalhardi sec. 4. Bened. part. I. pag. 340: *Septula sunt autem decenter umbra carissimi sensi in basilica B. Petri Apostoli sub Fastigio inter ejusdem medicinas quatuor ecclesie canentes. Gerardus lib. 1. Mirac. ejusd. Adalhardi ubi de Sepulchra: Si quidem sepultus... ante gradum canebit.*

* **FASTILIS,** Idem videtur quod *Fastella*. Vetus Notitia in Tabulario Cassiensi ann. Ludov. Imper. Bili Lotharii 8: *Quod coram prioribus regni sui dominus Imperator predictas re propria munera, que et deferal, Fastileni optimum autem reddere voluit. Vide, Fastella, Fast.*

* **FASTINARE.** Fenum siccare furcillis versando. Gall. *Faner*, Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 700: *Fastinare*, meditare, dilatare.

* **FASTIO.** [In tanto, aiudando decipio. DIFF.]

* **FASTIVA.** Otto Morena in Hist. rerum Laudens pag. 59: *Postea Imperator castellum suum, ut bene retroactum fuit, statim bene aptari, frumentari, ex diplomatis Fastius unigenitum coronari et, ex simplicibus enim in primis erat corruptum; deinde optimis febris cordis, illud armari precepit, legendum forte fascinis, i. fascibus, ex Itali. Fastina.*

* **FASTUS,** num, pro *Fasti*, orum, dixisse Varronem, Lucanum, et aliquot alios, observatum a Prisciano l. 6. Sed et *Fastus*, pro *fasti* dixit Hieronymus, seu quis alius, in Epist. ad Demetriadem: *Licet ediderit virilis serus membrales Consulatus, et amplissimi ordinis Fastus illustris famulis nomina frequens audierit;* etc. Tertius Rufus Asterius Quintus Ex-consul Ordinarius apud *Priscianus* in Codice MS. Juveni: *Asterius tui semper membrales jubet.*

Cujus ope et curie edita sunt populi. *Quae quavis summi celebrerit per scula Fastus. Plus tamen ad mortuum est, si vigore ore tuo.*

[Vide Scaligerum ad *Festum*.]

* **FASTUS,** pro *Faustus*. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7057: *Fastus, Benastrus*, Pro.

* **FASULUS.** *Fasulus*, leguminis species. *Charis ann. 874. confirmata ann. 1118 apud Muratori tom. 1. Antiq. Ital. med. vii col. 833:* *Sunt insimul seminatioes de Familia modiorum virginis. Vide supra *Fassolius*.*

* **FASURITO.** *Aviscense est predicta ad academ.* Glossar. medic. MS. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6560.

* **FASWIROTOS.** Vide *Furcavirotos*.

* **FATEALES DEG.** ut *Fade*, Gall. *Fedes*, apud Nigellum Wrekerum in Speculo Stultorum. Vide Grimm. Mythol. Germ. pag. 605. Dicuntur *Fates* in Excerpt. e cod. Basil. sec. xv. apud eundem Grimm. pag. XLVI.

* **FATALIA,** Tempus a lege presstitum ad causas appellationum apud Judices instruendas et terminandas. Edictum Philippi IV. Franc. Regis ann. 1308 in Codice MS. Consuetud. Tolos, fol. 84: *Item, In causis appellationum interpositam et sententiam latis pro nobis contra privatas personas. Fatalia non currant, ubi pro certo constabit statuas per Procuratores nostros vel judices appellationum, quomodo infra Fatalia terminantur. Aliud Philipp. VI. ann. 1388 apud Lodi Lauri tom. 2. Ordin. Reg. pag. 127. n. 32: Item, *Duximus statuendum, ut in causis appellationum prosequendis contra Procuratores regis, si dicti Comes, Barones et Nobiles ac eorum subditi fuerint diligentes ad eos, quod per eos, non sicut quoniam fuerint terminatas, sed per dilatationes petitas ex parte Procuratorum nostrorum vel quia assidue non sedent tibi, tamen, quod causa ipsa potuerint terminari, non currant, nec currisse dicuntur Fatalia contra ipsos. Sic *Dies Fatalis* l. 2. Cod. de temp. appell. (7. 63.) l. ult. Cod. ubi senat. (3. 24.) is est, quo nisi introduceretur in judicium causa appellationis, interire solebat. Vide *Cajac. Observat.* l. 12. cap. 4.**

* **FATALIS,** imminentis, instans. Lit. excusus. Will. prior. S. Paner. *de Leves ann. 1220. in Chartul. Cluniac. ch. 207: Nostra sanctitas ventra quod non... sine maximo et Fatali corporis nostri periculo invictus tenet voluntus voluntus*

* **FATALITAS.** Gallice *Fatalite*, Mors, sic dicit, quod fataliter accidat et necessario. *Fatalitas* videtur. Manfredi III notti Friderici Imp. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 104: *Dives Cesar genitor nostre robis humanae existimat, acutus Domini placuisse debitus Fatalitas exolutus reddere animam. Dux etiam Fridericus II. Imp. ad Ottomem Bavariam. Ducem apud Tolmerum in Proba. Hist. Palatinus pag. 149: *Humanis diebus... invenit ab aliis legi Fatalitas exolutus. Generatum leg. 1. Cod. de jure emphiteut. (4. 68.) Fatalites dicitur quibus casus vi humana superior.**

* **FATAMIA,** *Plaga, ut meridiana vel occidentalis.* Papias. [In MS. Bituric. *Fatamia*.] [99] In Glossar. cod. reg. 764: *Fathama, ut e Glossis.*

* **FATARI.** *Fato destinare* Joan. de Janua. Festo *Fatari*, est multa loqui, in quadam Chronicis Turonensi. *Pradicare.*] [99] Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 764: *Fatare, destinare.* Elmham. in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. cap. 67. pag. 181: *Quidam.... cura propriezatis postposita... extra prefatos limites eiusdem mansiones et hospitium, que prius haberantur, occupabantur: quorum duos, nra Parcarum labore Fatatos, rex sic hospitatos repperit, quoniam... suspensus facit in arbore.] [99] *Fatatu, Germ. bescherat*, in Vocab. Germ. Lat. ann. 1477. ADEL. *Fatatum, geordnet oder bescheret*, in German. Gemmarum. Uterque ex Joann. Janua.*

* **FATELES.** Vide *Fatoles*.

* **FATERA.** in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 1657: *Faula, Prova fabula, Fatera, Glossar. Lat. Ital. Ms. : Fatera, la fabula.* Vide infra *Fatuitates*.

* **FATERA.** Diceret Etherius et Beatus lib. 2. adversus Elipandum. Toletanum Archep. *Dicenti tunc in quibus non hereticos esse Fateria, jam per publicum... vulgati sunt. Pascens, Robertus in Vita Walae lib. 1. cap. 7. Quoniam illi coepimus proprie, is si esset, quem Fateriamur, i. dicethamus. Almoinus de Translat. SS. Georgii et Aurelii n. 3:*

Inter quos quidam ejusdem via loca huiusmodi. Falebantur importunitatisibus passim preposita, quatenus nec magno Committee quisquam vallatus illud iter securum aggredi valeret. Vide Baluzium ad Capitul. pag. 1265.

* **FATIGALES.** Dies solemnes. MS. Blatric.

* **FATIBILIS.** Advena, extraneus. Charta Johannis IX. Archiep. Ravennat. ann. 888. in Bullario Casin. tom. 2. pag. 38: *Reservata tamen nobis, et successorum nostrorum in prefato monasterio ordinatio et potestas. Et quando Dominus placuerit ab hac luce migrare abbatem, (ligatur) qui in ipsa congregatione fuerit, semper exercens Regulam Monachorum et Congregationem; et idem Abba, si Fatibilis presuerit, a Pontifice separata. S. Ecclesiae Ravennatis ordinetur. Vide Fatina.*

* **FATIBULA.** [Dioned. 8. p. 488. Putsch. Dramata Latine fabulæ appellantur, sive Fatibula.]

* **FATICA.** Concessio vel locatio officii aliquis ad diuturnum tempus, puta in emphyteusia, vel id quod præter pretium corollariorum vice in ejusmodi locatioibus conceditur, vulgo *pot de via*. Vide infra *Fatiga* 2. Constit. capit. eccl. Barolini. ann. 1283. rubr. 18. ex Cod. reg. 4382. *Natalonus... promittendo secreto, seu alio quoque quanto coloro aliquam spem de Fatica concedant, vel de eadem spem dent modo aliquo, quoque instrumentum contractus ejusdem fuerit presentatum. Exstat alia motione in Fatiga 1.*

* **FATICA.** Sessione juridica, idem quod *Anissa*. Sent. arbitr. inter Jac. reg. Majoric. et Gastonem capit. Fuxi. ann. 1304. Apud Ordens frat. *Faticam per operium de Belver, et apud Taltaladrum frat. Fatima* et civilius *de bello* et *de bello* et *de bello*. Vide in *Fatigare* 1.

* **FATICIO.** Pro *Fatigatus*. Ibi enim aut de novo homine aut de filio, qui naturali et legitimo opponitur, sermo est. Rother. Veron. lib. 2. Pralor. apud Marten. tom. 9. Ampl. Collect. cil. 831. Quid enim mendicans (pater) clamitat, nisi te noctivum, te assumendum te illud quod nuper ab his inventum est, qui se homines facere jactant, id est, *Faticum, te alleviandum, te noctum, spuriunque demonstrat?*

* **FATIDIOSUS.** Renidens, annuens, contentius, vel deridens. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613.

* **1. FATIGA.** Labor pressertim ex itinere, *Fatigatio*, Gall. *Fatigue*, Hispan. *Fatiga*, Ital. *Fatica*. Longinus in Actis S. Stanislai Mail tom. 2. pag. 247: *Policlona se ejus sepulcrum, cum consorte sua, pedestri visitatulum Fatiga. Post longas laboriosi itineria Fatigas*. In Epistola anni 1415. inter Anred. Marten. tom. 2. col. 1610. Vide *Fatigare* 2. et *Fatigare*. Alio notidie sumitur *Fatiga* *juris infra post Fatigare*.

* **2. FATIGA.** Penitatio, quæ domino principali pro alienando feudo exsolvit. Consuet. Catal. MSS. cap. 51: *Jus est scriptum, quod si forte in aliquo feudo eodem essent duo vel tres domini vel plures, uno tenente ipsum feendum pro alio, si infinitus vel medius vendere voluerit judicetur directum quod ibi habent, Fatiga et ferma et etiam tortum seu laudinum totaliter integrum spectat ad dominum maiorem*. Vide supra *Fatiga*.

1. **FATIGARE.** Vexatio, pressertim de litigatorum vexatione. Glossar. antiqui. MSS. *Vocare, Fatigare, Lassare*. Capitulare ann. 800. cap. 9: *Sunt et alii, qui*

*justitiam legibus recipere debent, et in tantum sunt in quibusdam loca Fatigati, usque dum illorum justitiam per fiduciarum manus tradant, etc. Add. lib. 8. Capit. cap. 21. Lex Longob. lib. 2. tit. 83. § 5. [Grimoald. 4.] : Cum sacramentum suo se defendat, nam per pugnam, ut supra dictum est, non Fatigetur. Tit. 55. § 15. [Oo] Liutpr. 70. (8, 17.): Dicat iuratus, quia non asto animo eum per pugnam Fatigare querat. Formula vetus 48. apud Bignon. : Tibi exinde nullas columnas, nec Fatigations, ne repetitiones agere debebas. Add. form. 51. Legem Baiwar. tit. 12. cap. 2. § 2. Concil. Agath. can. 21. Aurelian. II. can. 5. Toletan. III. can. 21. Wormat. can. 24. etc. Gregor. M. in Sacrament. : Parce, quiescimus, Domine, parco populo tuo, et nullis patiaris adversitatibus Fatigari. Item lib. 10. Epist. 74: *Litigis Fatigare, Fatigare arguit, apud Sidon. lib. 6. Epist. 2. Per pugnam Fatigare*. In Diplomatico Henrici Imp. ann. 1081. apud Ughellum tom. 3. pag. 419. Occurrunt non semel in Cod. Theod. et apud Veteres Scriptores, Annianum pag. 101. 1. Edit. Valesi. veterem. Interventre Concilii Constantino. sub Flaviano Act. 7. non seme, Joannem Diacon. in Vita Gregorii M. lib. 91. cap. 4. Hildebertum Bononiensem. Episcop. Epist. 67. 76. 76. Vide Savaron. ad Sidon. lib. 1. Epist. 8. Salmasium ad Vopiscum pag. 482. et Menag. in Orig. Francic. v. *Fatigare*. Hinc.*

* **FATIGARE.** pro ius vocare, vel aliqui quidquam controvenerit. Iori Aragon. lib. 10. fol. 129. *Nec restringi poterit, quod maior eius sit nec aequalis tempore fecerint servitum regale, et si Fatigatur pro sua infirmitate, etc. Id est, quod non inquietus pour sa noblesse.*

* **FATIGATO.** Vexatio, exactione, etc. In Formulis veterib. Bignonii cap. 48. 51. et in Legibus Henrici I. Reg. Angl. cap. 7.

* **FATIGARE DE DIRECTO.** *Fatigatio*, et *Fatica de Directo*, voces fori Catalanic et Hispanici *hunc defectum juris, seu justitia reddendæ dilatationem denotant*. *Defaut de droit*, practicis nostris: quo nempe quis ius petens sibi fieri a domino, *fatigatur*, seu *vexatur*, si ei denegetur, vel adversarius stare recto seu iuri renuat. Usatici Barcinonenses MSS. cap. 58: *Nemo sit ei desemparare, nisi primus Fatigaverit se de directo*. Cap. 11: *Et tunc illud fallimentum, per Fatigamentum directi, si ille adversarius, qui ad placitum fallerit, non habuerit Ei sine engan*. Cap. 38: *Sicut malum quod factum est per Fatigacionem de directo, nullatenus debet esse emendatum, ita illud, quod factum fuerit super profiremento de directo, nullatenus debet remanere, ut non sit redirectione*. Cap. 110. Si quis dixerit, se esse *Fatigatum de Justitia in Principem*, vel in *Episcopum*, aut in *dominum suum*, seu in *adversarium suum de directo*, si hoc probare soluerit, enandet omnia malefacta, que propter hoc occasione fecerit. Constitutiones Catalanice inter Dominos et Vassallos MSS. cap. 36. Si tenet *Principem* in parte, et non in dominio, Barone, castellanus, auferendo ei feendum, seu alodium, sine iure *Fatica*, tunc Baro inventa prius *Fatica* in ipso domino seu potest impungere hominibus sui alodiis, ut ipsius adjungit contra *Principem* ipsum, si super hoc impungendo contra eum vollet insurgere. Cap. 48: *Si aliquis dominus accepit potestatem castri, vel emparavit feendum, quod tenetur pro eo, scilicet ra-*

*tione defectus serviti, vel per Fatigatum directi. Add. cap. 49. et 50. Concilium Huenense ann. 1055. et Constitutio Jacobi I. Regis Arag. pro Traga Domini: *De predicta autem pace vel de scripta trage, querela ad Episcopum, vel ad ejus Canonicos, seu Fatigatio omni tempore fati... et ipsi, in quibus Episcopus vel Canonici predicti sedis se Fatigantur de reductione prestat pacis, etc.* Curia Generalis Catalan. ann. 1391. MS.: *Si dominus vel Curia fuerit in Fatigis reddenda justitia, vel solutionis seu satisfactionis facienda, vel etiam negligentes, etc. Alia Charta: Data prius Fatica 30. dierum, infra quos sit licitum retinere, etc. Ubi Fatica videtur accipi generaliter pro dilatatione. Alia Jacobi Intendit Reg. Aragon. illi et hereditatis Major. et Montispess. data apud Majoricas 4. Kl. Mart. 1259. qua quandam pacem tenuit in Aragonem Bertrando de Rivopolio concedit: *Licetque vobis ad vestris post 10. dies, ex quo in predicto Dom. Rego, vel nobis vel nostri Fatigati eritis, totam hanc acquisitionem vestram cum omnibus metioribus, que ibi faceritis vendere, dare et stabilit, sive alienare, etc. Salvo tamen in omnibus ei per omnia, causa, Jure, dominio, laudatio, et Fatice D. Regis predicti, et nostri et nostrorum.***

* **FATIGA JURIS.** Eadem notione. Lit. *Regis Aragonum*. Eadem notione. Lit. *Regis Aragonum*. ann. 1358. Inter Aneid. Marten. tom. 1. col. 1051: *Concedimus etiam et indulgimus Abbatis (Crassensis) et ejus successoribus... quod aliquis, vel Vicarii, vel Baijuti, vel nostri Locum tenetemus... non per nos distinguiam... sed per nos fatigatum vel firmandum pro aliquo querimonia civilis, vel criminalis, nisi prius in ipsa manifesta Fatiga juris intenta fuerit, cum denuntiatione legitima precedente. Eadem repetuntur in Epistola Clementis IV. Papae tom. 2. col. 595.*

* **FATICA DE DIRECTO.** supra, et in Constitut. Petri I Regis Aragon. edita Barcinone ann. 1228. Vide *Pignorare*.

* **FATIGARE.** Ite aliquo cum molestia. Gregorius M. lib. 12. Epist. 27: *Ita fac ut ob eum, quo hic ad nos Fatigatus est, vacue non sit. Charta Erici Regis Danie ann. 1428. apud Pontanum lib. 9. Hist. Danie pag. 571. Et ob hoc praefatos dominos ad dion placiti, et ad invicem convocabimus, et nos cum eis Fatigamus, et properemus pacem concordiam et compositionem tractavimus, etc.*

* **FATIGARE.** Ita suscipere. Vetus Scheda de Ordinali Episcopi in Appendix ad Capitul. Regum Francor. Edit. Baiulizi: *Interrogantur ab Episcopo: Quid est frater, quod vos Fatigatus? Illi respondunt: Ut nobis concedas Patronum. Occurrunt lib. ursum. [Vide *Fatiga*.] (Oo) Liudprand. in Legat. cap. 15: *Quid cause sit quare te hoc Fatigasti, frater edidisse?**

* **FATIGARE.** Canonem Hibern. lib. 88. cap. 5: *Debitur redditus, quantum rata solvit, et quantum Fatigatus fuerit; si vero humanus fuerit, rata non queret usuram, nisi quod tantum solvit, et quantum Fatigatus fuerit. Si vero inhumanus fuerit, uno anno crescat usura, et quinque partem debiti in omni mense. Ubi, quantum fatigatus fuerit, est, quantum ex debito non soluto creditor danni accepert.*

* **FATIGARE.** pro Cavillari, ut et *Fatigationes*, pro *Cavillationibus* et dicteri dixit Sidonius lib. 1. Ep. 8. *Fatigatoria verba*, pro *Facetis* lib. 3. Ep. 17.

* **FATIGARE.** Exercere. Lit. remiss.

ann. 1356. In Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 180: Quia diadum certis de causis publice et solemniter per Francie regnum extiterat proclamation et publicatio, quod quelibet persona, cuiuscunq[ue] conditionis aut status eristeret, per exercitum continua- tionis rei, ereret ad traenendum de ba- lista seu Fatigatio ad arcum et sagita- tum. Sed forte loqui Sagittandum.

○ **FATIGATIO.** Verba in molestia, pre- seitum que ex litium anfractibus oritur. Synod. Utrecht. ann. 1129. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 321: Super eccl[esi]a de Becciano controv[er]sa est a longis retro temporibus agitata, unde etiam utrumque corobrum multas et diff[er]entes Fatigationes sustinuit, etc. Fatigationes, eadem acceptio in Litter. Romae. ann. 1355. ex Reg. 107. Chartoph. reg. ch. 302: Icellui Guarnel fuit conve[n]tus es- scriuer in le[u]r de l'eglise à Tournay en cas d'asseurement juratoire, pour lui donner plus de peine et de Fatigation. Vide in Fatigare I. et 4.

* **FATIGATORIUS.** [Sideron 5. ep. 17. Verba erant dulcia, jocosa, Fatigatoria, h. e. facta.]

FATIGIE. Molestiae, labores. Gall. Fatigie. Chronic Windesensem lib. 2. cap. 32: Pro Fatigis et expensis. Lib. 1. cap. 35: Quaatis laboribus et Fatigis. Occurrit in Legibus Hungaricis. [Vide Fatiga.]

FATIGIUM. Idem, quod Fatigia. Glossar. Lat. MS. Regium Cod. 1013: Anhelitus, suspitionis, Fatigium. Visio Taionis: Quoniam ab eis interrogetur, quam ob causam tam grande extaret Fatigium. Perpetram Fatigium scribitur hoc loco apud Isidorum Pacensem ann. 690. ut et paulo infra: Ut ejus renuncaret tam vastum Fatigium. [O] Fatigium est in edit. ann. 1729. [Translatio S. Menenii apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 983: Si non fecerimus, incurramus nihili- timus ut nos simul Fatigium pedispendamus.] occurrit præterea apud Elpidiandum Episc. Toletan. in Epist. ad Felicem Urgellitanum, Bedam in Chronic. lib. 2. cap. 18. ex Edit. Chiffletti, in Leg. Longobard. lib. 1. tit. 3. 6. apud Leon. Ost. lib. 3. cap. 28. Erkenpertrum in Hist. Longob. in Charta anni 908. apud Paseha-tum Radbertum in Epista- pio Wale lib. 1. cap. 2. lib. 2. cap. 1. H. Ugelatum in Episcop. Bergomens. etc.

FATIGOSUS. Fatigationi idoneus; Gall. Homme de Fatigue. Utitur Michael Scoto in lib. de Physiognomia: locus non succurrere.

* **FATILOQUUM.** [Prædictio. Apul. de Deo Soc. at. Vel Sibylla. Fatiologia ver- stificata.]

* **FATIA.** Multum significat. Papias. Hinc Afatia. Gloss. Lat. Gall. Sangerum: Fatia. Mout, abundantia.

* **FATIO.** (Verba Prisc. p. 1250.)

○ **FATIRO.** Charta anni 855. in Append. ad Marcum Hispan. col. 788: Ego Atta dono equas mihi et boves tuos et vacas tuos et Fatio tui.

* **FATISCERE.** [Lassare, marcescere,

abundanter aperiri. DIF.]

FATISIA. Vetus Charta apud Ughel- lum in Episcopis Veronensis pag. 712. Item broulum alienavit; item Fatisias ab Episcopatu alienavit, et pradum unum.

○ Idem forte quod supra Facia et Fai- sio. Vide in his vocibus.

FATITH. [Advene, adventiti] Charta Ottonis III. Imp. ann. 997. in Bulario Casinensi tom. 2. pag. 58: Ut nullus homo magnus aut parvus terram ipsius

colentis, aut habitantes, aut Fatus in- quietare, distingere, aut eorum posse- mat. Adde pag. 83: [Vide Fatibilit.]

FATOLES, FATELES. Charta Rudesindi Episc. Dumniensi ann. 880. apud Anton. de Yezes in Chronic. Ord. S. Benedicti. tom. 3: Plumatio digniores paleo 10. altos subminores 8... almacellos morgones 6. Fatoles paleos 2. etc. Alia ann. 1016. ibid: Almacellos de Paleo et de Grentisco, cum suis plumatibus paleos, et Gracicos, et suas sabanas literatas, et Fateles alfan- gues, etc.

○ **FATONUS.** an pro Latonus? Vide in hac voce. Stat. datur. Riper. cap. 12. fol. 5 v^e. Item de quolibet pense folia- selli, Fatoni tamen et non laborati, bra- stili, nulli decem.

* **FATOR.** [Multum loquor, frequenter a fari. Fest. Fatauntur, multa fantu- r. FATAE, MULIERES. Meretrices. Vel. Charta apud Gul. Prynneum in Libert. Eccles. Angl. tom. 3. pag. 812: Cum qua- dan Fatus muliere in lecto suo nudus cum nutra existit deprehensus.

FATUARE. Infatuare, aliquipus con- siderare, trahere et perire. Hist. Har- court. tom. 4. pag. 1316. In Descriptione le- vite. Willelmus Ducis: Ne forte Rex Lu- doricus animadversat nostris intentionis proposito, non veniam abhinc contra te amplius in p[ro]latione: verum credere quod mandato tuo, signo per me et te facto ostendo per legatum, et rimare ingenuos conamine Regis Ludorici ire Fataure, quia vult nos et vos omnes perdere.

○ Glossar. Provina. Lat. ex Cod. reg. 7657: Fataure, difatatura. Eufalser. Prov. Enfatuauerit, eodem sensu. In Lit. re- missa ann. 1155. ex Reg. 184: Chartoph. reg. ch. 71: Je ne crois pas ton papier, tu m'en as autrefois Enfatuaueras plus. Vide supra in Fatare 2. Fatars vero, pro vulgari Fracas, bruit, Contentio, iuragatio, in alius Lit. ann. 1129. ex Reg. 171. ch. 224: Fault-il tant faire de Fatars de ce mou- ton? Il n'en fault point tant parier. Ubi de moneta. Mouton dicta, astur. FATUARI. Morzavice, in Gloss. Gr. Lat. Despere.

* **FATUARI.** Qui futura harialtant, apud Laurent. in Almath. Vide supra Fatare 7.

* **FATUINA ROSA.** Sine odore. Vide in Rosa.

* **FATUITATES.** Nugæ, gerra. Testam. Joan. Fabri Episc. Carnot. ann. 1388. inter Instr. tom. 8. Gall. Christ. col. 381: Eos (executores) rogo intime, quod papyrus, quas Vita solo appellare, eidem domino Petro Solier et non alteri tradant, quod nece Fatiuitates vulgariter amplius, quod non expedit homini, qui statum habuit in vita.

* **FATUZARE.** Insanire. Barel. serm. in for. 5. in cap. Jojun. O quanti amico- lunice rationis Fatauzant, etiam et sancti riri et timorati. Idem serm. in Dom. 1. Quadragesima: Unde quod banicci Fatauzant in ratione tunc? Vide mox Fatus.

* **FATUOR.** [Est divino furore corripi, a Fata uxore. Fauni. Justinus 43. 1. Fauna fuit uxor nomine Fata, que as- sidua divina stirpe impelta velut per furorem futura premoniebat: unde adhuc qui inspirari solent, fatuari dicuntur.—2. Est item inceptio. Senec. Apocolocynt. ante med. Audi me, et de- sine fatuari.]

* **FATUOSUS.** pro Fatus, apud Ingulfum pag. 853.

FATUS. pro Fatus, in Fragm. Petronii pag. 21. Vetus Inscriptio. Fructio-

alium meritorum suorum reportare Fatus malus negavit. Alia: Virginem eripuit Fatus malus, etc.

* 1. **FATUUS.** Hebes, stupidus, insa- por sensuum. Arest. parlam. Parc. ann. 1390. Inter Probat. ult. Histor. Trenom- pag. 281: Ipse Fatus seu idiota derenerant, etc. Lit. remiss. ann. 1394. In Reg. 146. Chartoph. reg. ch. 129: On demande icellui Jehan pourquoi il n'entoit ainsi lais[er] choir en la rivière; lequel plaisir de Fataut ou de maladie qu'il avoit, respondi que ilz avoient fait grant pechéé en l'en tirer hors. Vide supra Fatauzare.

* 2. **FATUUS.** adjekt. Contumeliosus, probrosus. Inquisit. ann. 1389. In Reg. Olim parlam. Paris.: Idem Thomas pos- sit in prisone ipsum priorem et injectis manus in eum, licet prior solunmodo ver- bus Fatus ipsum offendret. Convictus et impositis, etc.

* **FAVA.** Faba. Gall. Fave. Hisp. Haba vel Hava. Ital. Favra. Occurrit in Cata- logo Rom. Pontif. a Petro ad annum 757. Inter Cattolica Hisp. tom. 1. pag. 18.

* **FAVAT.** Idem, in Necrologio Ecclesiæ Carnot. Acquisti etiam apud Me- nescin generaliter quidquid Major habe- bat in grancia Capituli, scilicet duos tri- tuyatores, vechiait, peccat, letiat, Favat.

○ Quia vox non faba, sed pisa; vicie, lentiluce, aliter leguminum species desigantur. Vide Favateria.

* **FAVATERIA.** pro Favateria, ut con- jecto. Jus, iurisdictione seu districtus feudi. Computa Grasivod. ann. 1387: Castellanus Oventini computat de lau- dinis et renditionibus de quibus instru- mentis nichil percipiunt. LVII. lib. VII. sol. de laud. et vend. in Favateria Rainundi, deducto iure misitralis. XXVII. lib. De laud. et vend. in Favateria domini Oberti de Hardoncetria VIII. sol. gross.

○ De agro fabis consisto malum Interpretari. Provina. Favero: ut de Gallicum Favere, in tom. 3. Fabul. pag. 190:

Il y avoit une Favere.

Qui ja estoit toute cosse.

* **FAUCARE.** Falce secare, a Gall. Faucher. Reg. Forest. de Broton. ex Cod. reg. 463: Robertus Houa debet Faucare et debet senare un jour. Pluries Ibi. Vide supra Falcare.

* **FAUCES.** pro Falces, apud Remerum tom. 2. pag. 262: De cultellis, de Fauci- bus, etc.

* **FAUCES ALPUM.** Non semper dicitur, inquit Spelmanus, de ipsarum angustis, quas clausas vocant, uti in fauciibus: sed pro ipsis radicibus, a Germ. obsoleto Fauci, i. e. Pedes. [o Spelmanus haec se didicisse scribit ex Goldasto ad Eckehard. Cas. S. Galli cap. 1. apud quem Fauces occurrunt pag. 79. lin. 37. Pert. et Fauces Julie pag. 37. lin. 49. Ultrique loco nomen proprum oppidi, alterum hodie Fessen.]

* **FAUCHEIA.** Quantum unus sector per diem faucare potest in prato. Charta ann. 1326. in Reg. 64. Chartoph. reg. ch. 356: Unam Fauchiam in prato, quod est ante villam... Item duas Fauchias prati, sitas in pratis Disson. Fauchies de prey, in Instr. ann. 1357. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 371. art. 6. Faux de pré, in Ch. ann. 1375. ex Tabul. S. Joan. Laudin. Vide Falcatia.

* **FAUCHETUM.** Furca, Gall. Fourche. Chartularium S. Martini Pontisarcensis in Charta anni 1313: Redecima quam percipit de fructibus... tam de minutis palearis, que producuntur extra gran-

chiam ad Fauchetum, quam de aliis four-
regis.

6 FAUCHO, a Gallico Fauchon. Falk
militaris seu ensis in modum falcis cur-
vatus. Lit. remiss. ann. 1362. In Reg. Bl.
Chartoph. reg. ch. 317: *Predicatum Joha-
nem de quodam Fauchone seu ense... in
brachio usque ad magnam sanguinem
effusionem vulnerauit dictus monachus.*
Alio ann. 1361. Ibid. ch. 71: *Idem An-
glicus impetuoso resistente evaginavit en-
sem suum, seu Fauchon vulgariter num-
cupatus. Idem Guyotus ipsius Johannem
de quodam gladio, Gallice Fauchon nuncu-
pato, percussus in brachio et vulnerauit,
in aliis. Ia. ann. 1367. ex Reg. 89. ch.
17. Vide *Fauchetum*.*

7 FAUCIA, ut supra *Fauchon*. Stat.
Vercell. lib. 3. fol. 107. v.
Intelligatur arma offensiva spata, *Faucia*, mis-
tricata ranchonum, *in his simili*.

FAUCIDA. Primum Testamentum Wi-
dradii Abbatis Flavini. ann. 1. Theodo-
ri Regis exaratum. *Prætoris ista omni-
nia responsum* *faucida* hereditibus
nostris. *Paucipacum in pago Nevernise,*
certosq; gressu dicens Montier Porcione;
etc. Id est, in Patria, seu legitima parte
*hereditati s. Vide Jurisconsultos, [et
Falcida suo loco].*

8 Perperam unica voce apud Mabill.
sec. 3. *Bened. part. 1. pag. 866.* *Pessime*
Infandico apud Plancher. inter Probat.
tom. 1. Hist. Burg. pag. 8. col. 1.

9 FAUCELIA, Falcula, Gallis *Faucille*,
in Histor. Dalph. tom. 1. pag. 57. col. 1.
Seu *Faucillus*, *Faucilia*, etc.

1 FAUCILLA, Eadem notio, in voce
Stannum.

2 FAUCILLA, Falcula, Gall. *Faucile*,
alias *Faucile* et *Fauville*. Reg. Episc.
Niver. ann. 1287. *Item quilibet qui
vendit falces. Faucillas in dicto festo, de-
bet duos denarios. Soyer herbe à la Fauc-
ille*, in Ch. ann. 1521. ex Chartul. 23.
Corb. : *Chacun feure qui vent Fauvilles,*
doule une Fauville, in Chartul. Latiniac.
fol. 210. v.
3 FAUCILLARE, Strangulare, in Supplément An-
tiquarii, a voce *Faues*.

4 FAUCIO, FAUTIO, FACTIO, a *Fauco*,
Iohannes de Janua: *Fautio, laus
vel consensus in malo, sicut amicitia,
consensus in bono, etc.* Gloss. Lat. Gall.:
Fautio, onus, Consentementum in malo.
*Fau-
tor, fautor, le Veux, il, loeur, Conser-
teur.* *Nota, quod Fauitor vel Faucio est
inter malos, amicitia inter bonos. Hinc
Defauio, quia Faucionis oppositur. Gloss.
Lat. [Gr. *Defauio*, αντίστοιχος, φίλος.* Vide
Factio.] [9] Vide infra *Fauitor.*]

5 FAUDA, Gremium ventrale, vestium
tignum. Gall. *Tublier*; *Faudion* vel *Fau-*
der in Dictionnaire de Peiresc. Glossar.
Provins. Lat. ex cod. reg. 7657: *Fauda,*
Pro gremium, sinus. Lit. remiss. ann.
1386 in Reg. Ed. Chartoph. reg. ch. 231:
*Præbites bassiarum incontinenti femoralia
via atque ad genua, et caput dictam uro-
rem dicti supplicantis ad caput, volens
eum osculari, quo facto dictam ampliava-
rit et eam proiecit nel terram, et cum sibi
levarat rauham sive *Faudas rauha*, etc.*
Pro ueste militari, braccarum species,
apud Boet. lib. 4. Conselat. MS.:

L'oeft et l'autre se revenge,
N'y os haubert, Faude, ne mangie,
On demourast anel, ne maille.

Falte, eadem notio in Ordinat. Caroli

ducis Burg. MS. ann. 1473: *Les hommes
d'armes servent armes, habiles; et montez
ainsi qu'il est declaré cy-après; c'est
assez pour le curache complete, salade a
barbare, barbuce ou armes de gorgent, a
foucavres et Faltes.* Ibidem: *Faltes ou
brayes d'achier. Quod partem corporis,
ubi truncus fallez seu desinit, teguntur,
bracres ne appellent videtur.* Vide
Falte et Falda 2.

FAUDICOLA, FAUDESTOLIUM. Vide
Faldisteriorum.

FAUDICUS. Ille, qui vera dicit, cui
cuncte faveant. Uguilio. [Gloss. Lat. Gall.
Sangerm. : *Faudicus. Voir dient a
fave et dico, quasi ejus dicta favetur.*
Eadem habet Johannes de Janus.]

FAVE. Vox asterisco notata in Chron.
Patav. ad ann. 1279. apud Murator. tom. 1.
4. Antiq. Ital. med. 461 col. 1147: *Dicitus
dominus Jacobus domini Gonzalii Pa-
duam vehit, ostendens fastum et maxi-
mam superbiam proutitudinem, habens
magiore partem Fave quam alcunt ec-
clesie.*

* **FAVELAGO.** [Serofularia minor.
Diff. 1.]

1 FAVELLARE, Sermocinari, spicari, in
Gr. lat.

* 2 **FAVELLA,** Favere, blandiri, Gal-
lice. *Favosier, Mattor, alias Faveller;* unde *Favela, Bladitia, Cojolerie, Instr.*
ann. 15. apud Murator. tom. 8. Antiq.
Ital. med. 461 col. 377: *Ex quo natus
sum semper ad etiocomum sancti Donati
absumus congerationem, et ipsius dioecia
sum. Simili modo fortia patemus, et
non presumemus Favellare. Le Roman
de Vacce MS.:*

*Tant d'au Bernart au roy, et tant la Favela,
Tant les Normandie, et Muuo tant blasea.*

pastor, cantilena tom. 2. Poem. reg.
Navar. pag. 183:

*J'ai main flângement,
Ki trop nos Favelle,
Et sont de vante face.*

Fabui. tom. 2. pag. 225:

*Galestro, bele doves amie,
Je te comant dessuer la vie
Que tu soles preus et isnele,
Et si saches de la Favela,
Tant que nostre venz en traico.*

1 FAVELLUS, Fulvus, Gall. *Fauve.*
Equus *Fauvulus*, in Computis. Dalphi.
Grasivod. ann. 1384. fol. 30. *Runciu-*
nus Favellus, apud Th. *Mados* Formul.
Angl. pag. 423. [9] Vide *Falces.*

* **FAVENA.** Vide *Facina.*

1 FAVENTIA. Consensus domini pro
alienando feudo. Locum vide in *Favere*.
FAVERCA, usurpari videtur, inquit
Spelmanus, in MS. Rivalensis Monas-
terii, pro molendino terrario, vel pro
fodina, ubi ferrum eruitur. [9] An pro
Fabrica? Vide *Fauverium.*

FAVERE dicebatur dominus, quoties
vaassalio facultatem alienandi feudum
suum concedebat. [Gloss. Lat. Gall.
Sangerm. : *Faveo, Assentir, ottoiro, ai-
dier, donner favore. Favor, Aide, loange,
assentement.*] Tabularium. Windocinense
Thuanum: *Et ipse Favendo concessit, et
donum super altare posuit.* Ibid. fol. 88:
*De futuro vero convenientiam fecit, ut
si ab honinibus suis aliquas comparatio-
nes quarumcumque rerum facere potue-
rint, ipse liberiter Favent, suum prebeat
autoramentum.* Occurrat ibi f. 36. 66. 74.
31. 146. Chronic. Besuense pag. 501:
*Quod quidem conjur sua, et filius ejus
Fauteores liberiter concesserunt. Tabular.
Windocinense Thuanum num. 10. Qui*

*sicut fidejusor fuit de Parentia uxoris
ipsius.*

FAVOR. Ipse consensus Domini pro
alienando feudo, tauidum. Tabula-
rium Angeliacense fol. 38: *Dedi ter-
ram potest tota terra de Curonio,
Favor, et confitit illorum, a quibus ha-
bent illud beneficium scilicet Favere
parte de Rolfe et aliis Vicariis multis
ac Ovinis, aliquo *Faventia* Vicariis multis
ac Tabularium. Windocin. Charta 102: *Facile sum a constituto de-
flexit, et Favorem donationis sui fieri ob
ipso exigit. Ch. 307: *Bedenus illi 100.
sol. Pictaeomus, et uxori ejus tres aureos,
pro Favore et memoria.* Vide Gallandum
lib. de Franco alio loco pag. 56.**

* **FAVERGIUM.** Nisi statio castrorum
Delphinalium ann. 1347. tom. 1. Hist.
Delphinal. pag. 66; col. 2: *Item insu-
erant usum chaffagium in exitu portis
dicti burgi de Montis versus Favergi, qui
cicerat, et ideo fuit injunctum Cellario,
quod ibidem de dicta majoria fieri faciat
unam metuam bastardam cum quatuor
culis.*

* Nomen loci proprium. Vide in Er-
rata Glossar. [9] ubi haec: Nomen loci
prope Turrim Pinai in Delphinali, alibi
dicum *Fabrica*, Gall. *Forges*, unde *Fa-
verges, vernacula.]*

* **FAVERIA, CASSIDIS,** Superior cassidi-
pis pars, ut dicitur: at unde ducta vo-
cis origine mihi incomptum, nisi
mendum sit pro *Aurifaveria* vel *Aurifra-
gia*, quod haec cassidis pars auro argen-
to distinguit solebat, vel etiam bre-
vius pro *Faveria*, *Baneria*, parvum
vexillum quo illa pars interdum orna-
batur. Miracula MSS. B. Ludovici Are-
latens. Archiep. apud Stephanot. tom. 10.
Fragm. Hist. pag. 310: *Fuit percu-
sus quadam sagitta magna baliste, qua
infra viseriam cassidis intravit et pariter
sine vulneratione capitis: hoc reputans
etiam sibi miraculose accidi precibus B.
Ludovici, et ictu similis iactu magni vi-
ratorum super *Faveriani dicta cassidis*
percutius occidit retro se, qui stetit aliquo
intervallo tanquam mortuus.*

* *Favari,* Armorum species. In Con-
vent. inter commissar. reg. et Ayton
Dorea ann. 1337. ex Reg. Cam. Compt.
Paris. sign. Croiz. fol. 187. v.
Et doit
litter et mettre en charteine grise nja.
retelas, iijc. lances, v. dene. Favars, lan-
ces longues ferrees, bances de fer, et touz
d'entrez, v. dene et armures.

* **FAVERIUS** Col. *CMBUS*, Agrestis, ut
videtur, vulgo *Pigeon*, ramier. Stat.
Taunum ann. 1320. cap. 151. ex Cod.
reg. 122. A.: *Nulla persona audeat ca-
pere, columbos alienos cum filiis, vel
aliquibus ingentibus, nisi essent columbi
Faveri.*

* **FAVETUM** vel *FONETUM*, Vallum,
fossa, interprete D. Maurit. ad Chartam
ann. 1290. tom. 1. Probat. Hist. Brit.
col. 1094: *Nobis tradita et assignata fu-
erunt videlicet omnia nemoro, pascua,
lande, hause, Faveta, rocharia, terre ar-
abilis et inarabiles, etc.* Vide supra *Faveri*.

* **FAUGINATOR,** f. Fosser, ab Occitan.
Founga, fodere. Charta ann. 1471. ex
Schedis Peiresc. apud Praesid. de Ma-
zaugues: *Injuncti modernis estimatori-
bus, quatenus... vocatis prius partibus
que tanguntur, sapientibus, Fauginatori-
bus, valadervis, magistris, expertis et
aliis necessario evocandis.*

* **FAVILLARE,** *admodum, i.* *Favilla aut
fuligine inquinare,* in Gloss. Lat. Grac-
Sangerman. MSS. In Vita S. Guthiaci

April. tom. 2. pag. 42. E. est Favillas emittere : *Maligni vero inter Favillanum voraginum alias cavernas discurrentes.*

FAVILLARE. Coimburere, inflammar. Gallice *Embrasier*. Hist. Illationis S. Benedicti sec. 4. Bened. part. 2. pag. 338 : *Monasterium vero... divina pridenter dexteris remansit illorum, quando ceteris omnia nomine Favillarum incendium.*

FAVILLACEA FULIGO, apud Solinum cap. 48 de Judea.

FAVILLACEA HUMUS, apud eumdem cap. 27.

FAVILLAS-ERE. In favillas abire, apud Fulgentium Placiadem de Virgiliana continetia.

FAVIVOR. FAVISSOR. Joan. de Janua. *Favivor est piscator, qui semper roget, et ait Deo, ut sibi bene enemias et dicatur a Favoo.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Favivor. *Pescator*.] ¹⁰⁰ Vide S. Rose de Viterbo Euclidar. tom. 1. pag. 287. voce Favaciero. [Gloss. Anglo-Saxon. *Aelfric. Adulator, vel Favivor. Licetere. [Ego quietis et concordie et pietatis auctor, conciliator et Favivor, apud Apuleium Apolog. 2. pag. 219. Pro Favivore Lipsius mavult Favitor.]* ¹⁰¹ Vide Forcelinum.]

FAVITOR. Qui partibus aliquibus faveat. Gloss. Isidori : *Favitor, Favitor. Passio SS. Perpetue et Felicitatis n. II : Ut cuperunt me Favitores mei oleo defrigere, quomodo solent in agone.* Plautus Amphithr. :

Sat habet Favitorum semper, qui recte facit. [Socii et Faviores, in Edicto Johannis I. Regis Francorum ann. 1353.]

FAVITORIUS. Eadem notione, in eod. Edicto.

FAVILA. Prov. *Fabula, fatera, libititia*, in Glossar. ¹⁰² ex Cod. reg. 7657.

FAULALIUM, f. Ager incutius ad passuum maxime pecudum. Charta ann. 1350. in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 162 : *In foresta vel nemoribus, pratis, pasturagis, Faulais, stangnis, viveris, etc.* Vide supra Favetum. ¹⁰³ [Germ. *Pfahl* est Palus. ADEL.]

FAUNI, Dæmones. Vita S. Agili Abbat. Resbac. cap. 8 : *Vasarcos predicatorum accelerant, qui agrestium fanis decapi, quos vulgi Faunoi vocant, gentilium quo error seduci, in perfidiis devenerant, Polini seu Bonos virus infecti, Quo loco agrestes dicuntur Fauni, quia silvestres dil fuisse finguntur a Poëtis, belluino more vilam agentes in silvis : unde Fauni scarii dicuntur apud Hieremiam cap. 50. Adeo Isid. lib. 8. Orig. c. 8. [Acta Episcoporum Venomanum apud Mabilonium tom. 3. Analect. pag. 352 : *In domo Nicholai Prepositi fantasia, quod in libro gentilium Faunus sole appellari, minus credentes, et in fine Christi modice catholicos, ut mulieres pierasque et simplicis etatis pueros, noctibus lugiter excirebat.*] ¹⁰⁴ Adeo Presb. Tifra. Apud Pertz. Script. tom. 2. in notis ad Tom. S. Bonifacii pag. 340. et Grim. Myth. German. pag. 272. et 380. Joan. Januens. ex Isidor. : *Vulgus incubi vel incubones, Romanis vero fauni scarii dicuntur.*] Vide Favus.*

FAUNIUS, Papiae. Modus antiquissimus.

FAUNUS, Hinnulus, a Gallico Faon. Tresdecim damas unum pickettum et

duos Faunos capiti, apud Rymerum tom. 5. pag. 828. col. 1.

FAVO, Operimentum quoddam. Papias. Littera ann. 1225. apud Rymerum tom. 10. pag. 846 : *Tres albus cum parvus stolis, et Favones de codem penso et colore. Ubi legendum Favones. Vide Fano.*

FAVONIUM, Odium lus et sine cause, velut ex vento collectum. Gloss. Isid. Sangerman. n. 501. pro Favonium legit Fabonum.

FAVONIUS, Spurios, nothus, Gall. Batard. Papias : *Favonius veteres vocabant quod nos Spurios dicimus, qui ex parte incerto, matre viduo geniti sunt ; Favonios enim quedam animata dicunt, qui hausto Favonio spiritu concipere dicuntur : unde matrem potius quam patrem sequuntur.* ¹⁰⁵ Ex Isidor. Orig. lib. 9. cap. 6. sect. 25.] ¹⁰⁶ [Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7652 : Favonius, vent, vel infantis ne hora marriage.]

FAVONIUS, Eadem notione, in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657 : Favonius ac patre incerto et matre v. dux.

FAVONIUS, La Compagnia. Glossar. Lat. Ital. MS.

FAVONIUS, in malam partem accipitur in Arct. Parlam. Paris. ann. 1343. ex Chartul. Gall. abb. S. Geru. Prat. fol. 68. r. col. 1 : *Quodque dicitus Hugo (de Crusico) per nos condempnatus ad mortem et justiciam fuerat propter plures errores, correctiones, Favores et infideltates, quos curvare nos et rem publicam commiserat, eo tempore quo ipse fuerat presidens in parlamento nostro Parisius.*

FAVONIUS, in malam partem accipitur in Arct. Parlam. Paris. ann. 1343. ex Chartul. Gall. abb. S. Geru. Prat. fol. 68. r. col. 1 : *Quodque dicitus Hugo (de Crusico) per nos condempnatus ad mortem et justiciam fuerat propter plures errores, correctiones, Favores et infideltates, quos curvare nos et rem publicam commiserat, eo tempore quo ipse fuerat presidens in parlamento nostro Parisius.*

FAVORABILITER. Cum favore, benigne, Gall. Favorablement. Lit. ann. 1369.

FAVULUM, f. Ager incutius ad passuum maxime pecudum. Charta ann. 1350. in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 162 : *In foresta vel nemoribus, pratis, pasturagis, Faulais, stangnis, viveris, etc.* Vide supra Favetum. ¹⁰⁷ [Germ. *Pfahl* est Palus. ADEL.]

FAVORARE, [De pascuis dicitur, ubi animalia pascendo vastum non fecerunt. Fleta lib. 2. cap. 41. § 18 : *Inquiratur quantum per estimationem pastura Regis Favatoria fuerit aut deteriorata.*] Vide in Favaria.

FAVORARE, Favere, favorem impendere. Gall. Favoirer. Charta Henr. reg. Angl. ann. 1457. in Chron. Joan. Whethamst. pag. 419 : *Consideraverunt eciam nobiles fructus unitatis, amoris, requiei et pacis, quas quilibet princeps tenetur procurare, Favore, et stabilitate inter subditos. Vide Favoirare.*

FAVORISCARIE, Idem quod mox Favoirare. Testam. Johan. Thomassini ann. 1452. ex Schedit. Presid. de Mazauigis : *Rogo Majestatem Regis Renati dominii mei et patroni, ut in protectionem suam habeat filios meos, et eos Favoirat beneficia et gratia suis.*

FAVORIZARE, Favere, favorem impendere. Gall. Favoirer. Ericus Upsilonensis lib. 3. Hist. Sueciae pag. 92. Patri Regis minimum Favoirians. [Occurrit alibi non semel.]

FAVORISATIO, Favoris actio, apud Johan. Berberium in Vistiorum utriusque Juris part. 3. Rubr. de Substitutionibus.

FAVORIUS, Ex favore protectus, in Vita S. Dunstan. Maii tom. 4. pag. 346.

FAVOROS, Cum favore, apud Ludewig. tom. 5. pag. 515.

FAVOROSUS, Favore plenus, apud Joachannem de Janua. [¹⁰⁸ Occurrit etiam apud Marten. tom. 8. Ampl. Collect. col. 172.]

FAVOROSUS, Silva : idem quod *Fogia* : ac qua vox supra. Charta Longobardica in Bullario Casinensi tom. 2. pag. 19 : *Ego Rotharis Abbas in sycole (leg. silvo) et in Fao jugis 40. et 8. terra aratoria seu vallis, omnia ad partem legitimam, etc.* [Statuta Massil. lib. 3. cap. 14 : *Omnis resorsa cum quibus radetur sint ligna de Fao deuse ; melius in MS. de fauo vel deuse.*]

FAVSETUM, ex Gallico *Fausset*. In musica cantus acutioris species. Regula Ordinis de Sempringham, pag. 717 : *Organum tamem et decantum, Faussetum, et pipeth omnino in divino officio omnibus nostris utriusque sacris interdicimus. Anglia ac Fauces, dicitur fistula, tubulus. Fortunatus ad Clerum Parisiensem.*

Cymbalum vox calamus miscet oratio.

Le Roman de Renard MS. de Gallo gallinaceo cantaturum se dicente :

Ja te dirai une chanson,
N'aura voisine ci environs,
Qui bien s'entende non Faucent.

A *Faucibus* forte, unde vobis acutior emititur. Vide *Fausetum*.

FAUSILLUM, pro *Focillum*, si bene conjecto, lignatio, lignum ad focum necessarium, Gall. *Chaufrage*. Instrum. anni 1185. ex Archivo Ecclesie Massil. in monib. ultra Wilnam homines Episcopi et Ecclesiæ Fauſillum colligunt sint etiam usitato seruit. Vide *Focale*.

Malum interpretari de ligno seu herbe comburibile que *fauſilla* colligitur. Provincialibus alijs *Fauſilia*.

FAUSSARIUS, Gloss. *Aelfric*, cap. de nominibus ferarum. *Fauſſarius*, ste. ¹⁰⁹ *Ubi Somnerus, forte Statorius*.

FAUSSUS, pro *Fauſus*. *Fauſus posterna*, *Pseudothyrum*, Gall. *Fauſeporte*. Reg. Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rubr. fol. 17. v. *Pratum de Fauſsa posterna*, quod non tenet a dicto duce.

FAUSTICONTIN. Ethelwerdus lib. 4. cap. 9 :

Arteriarum exanimis corpus reliquit
Monachos Britonum.
Nobis ex stirpe frondosa Saxonum,
Edgarus annas : namque sermones Latine
Fauſticorum suscepimus bestiam.

FAUSTIM, FAUSTI, Germ. *Abenteuerlich oder seliglich oder todlich*. Vocab. Lat. Germ. ann. 1492. ADEL.

FAUSTITUDO, *Felicitas*, Johanni de Janua : *Felicites, bien heurtez*, Glossar. Lat. Gall. Sangerman.

FAUSTOR, pro *Fauſtor*. Papias : *Fauſtor, Favene, consentiens, laudator*. Vide *Fabior*.

FAUSTUS, *Fauſtus*. Faustitas. Vita B. Julianae tom. 1. Sept. pag. 316. col. 2 : *Propertea fauſti mirabilis, Fausti fative mirabilis*; etc. Vide *Fauſtudo*.

FAUTALIS CUSTOS, Veredicus, qui sit bona fama, cui fides haberi debet, sacramento adstrictus de dicenda veritate aut de officio bene gerendo, idem atque *Faudicus*. Vide in hac voce. Pactum Inter capit. Rem. et habitat. ville de Hermondivilla ann. 1319. in Reg. 60. Chartoph. reg. ch. 28 : *Jurati dictie villa ponent custodes Fauſtales pro bonis de die et nocte in villa et territorio custodiendis ... requiriſſe tenebuntur*

(majorem capituli) quantum ad jura-
mentum Fauitium custodum praestan-
dum... item si aliquis de terra capituli
custodibus Fauitibus, sermentatis et pas-
toribus dicta villa de suis mercadibus et
salariorum satisfacere noverit, etc. Nostris
Fauitibus, eadem acceptione. *Us des ser-
gens Fauitibus du bas S. Remy*, in
Charta ann. 1321. Ibid. ch. 202. Lit. re-
miss. ann. 1398. ex Reg. 145. ch. 493:
*Lesquels eschevins Fauitables de Vande-
resse... se transporterent au conseil à
leur maistres et eschevins de Verin, selon
la loy duquel la ville de Vandresse
es rieugle. Fauitable, eodem intellectu, in
Stat. scabini. Maser. ad Mosam MSS.*

*Tous les sept eschevins avec leur greffier
et les sergents Fauitables audis eschevins
se assemblent en leur chambre, etc. Vide
in Major. 100 Forte Germ. Vogt, vulgo
Faut. Feldzogt quibusdam in locis est
cudos agrorum. Abri.]*

* FAUTIO. Vide Factio 2.

* FAUTONUS. Pieno di favore. Glossar.

Lat. Ital. MS. Vide supra Favosus.

* FAUTORIA. Favor, consensu appro-
bat. Charta Jacobi Insulani Card. S.
Eustachii anni 1415. apud Illius. *Fau-
tiorum in Antio. Horte pag. 457. Fau-
tiorum, adhesione seu adhesionem, etc.
Sententia Inquisitionis Tolos. pag. 293.
Necon et omnem fassum seu Fauitorum
receptionem, etc. Occurrunt rursum pag.
283. 291. apud Acherium Sicili. tom.
6. pag. 19. 20. in modum tom. 5. pag. 182.
Martiniom tom. 4. Anerd. col. 228. nec-
non in Concilio Tarraconeni ann. 1242.
Vide Faucio.*

* Fauvise, eodem sensu. in Lit. ann.
1400. tom. 9. Ordinat. reg. Franc. pag.
463. Vide supra Favosus.

* FAUTRUM. Pannus coactilis, idem

quod Faltrum. Vide in hac voce. Charta

Theob. comit. ann. 1222. in Chartul.

Cumpan. fol. 316. v. *Qui redditus con-
sistunt in theloneo vini... Fautorum, etc.*

et in rogo bladi. Le Roman de Cleo-
mades MS.:

les battez l'ane apris l'autre

Le petit pas, lance sur Fautre, etc.

* Fautrur vero, pro Ejicere. vulgo
Chasser, mettre dehors, in Poem. ins-
cripto *La Riche homme et le Laure* MS.:

*Car en leurs cours (des Cardinans) se peut entre
Une poure clere... mais est Fautrur,
(qui) du porier est encontre.*

* FAUTUS, pro Fructus, ni Fallor, in
Bulla ann. 879. inter Probat. tom. 1.
Hist. Nem. pag. 18. col. 1: *Cuncis au-
tem eidem loco huc nostra preceptio-
nura servaribus sit pars Domini nostri
Ihesi Christi, quatenus illi Fautum bo-
ne actionis recipient.*

* FAUZIL, 4. Flit. Gall. Fougeres, Iu-
alis Felce. Statuta Massil. lib. 1. cap. 38.
12: *Quinque qui cordanum apparet-
vit sive adoboverit teneat sacramento,
quod mittat ad minus tertiam partem
doros, vel de Fauzil, mixtum.*

* 1. FAX. Letitia. Papias. Forte quod
noctis tempore letitiam afferat.

* 2. FAX. [Facula funeale. Dief.]

* FAXA, [Hispanis Facia. Occurrat in

Concilio Limanis anni 1382.] Vide Facia.

* FAXANUS. Phasianus, Gall. Faisan.

Charta ann. 1345: *Venari ad capros, cuniculos, Fazanos, etc.*

* Occurrat præterea in Stat. Vercell.

lib. 4. pag. 89. v. Vide supra Fasanus.

* FAXIA. Vide Facia.

* FAXIATUS, pro Fasciatius, Fascia li-

gatus, ornatus, apud Jacobum Auriam
lib. 10. Annal. Genuena. ad annum 1384.

* FAXINA, Fascia, Ital. Fascina, Gall.

Fascina. Legitur in Ottonis Morena

Hist. Laudensi apud Murator. tom. 6.

col. 1041.

* FAXIOLUS, pro Phaseolus, Species

fabe, Gall. Faseole, Ital. Fagioli, in

Memorial Potestatum Regiensium ad

ann. 1172. et 1282.

* FAXIRE, [Sepelire. Dief.]

* FAXIS, pro Fasic, Gall. Faisseu, in

quidam Epistola Ducis Januens. ann.

1388.

* FAXIUS, Fascia, Onus, Gall. Fais.

Italia Fasio. Aurias lib. 10. Annal. Genu-

nuen. ad ann. 1385. apud Murator. tom.

6. col. 589. In qua (navi) capit quatuor

Pisanos et Fazio duodecim brassonatu-

rum, et duo arcos lance. Statuta Massi-

li. lib. 5. cap. 19. § 7: *Item, quicunque*

furabit vitas de nocte, vel de die de

aliene, vel alienis vinis, solutus probabo

pro qualibet fratre X. sol. et pro qualibet

Faxiu. v. sol. Et § 11: Item, quicunque

capitur aliene honore fabari, cicera, vel

lentillas, vel alia leguminis, vel bladi,

solutus, pro Fazio x. sol.

* FAXOLUS, [FAZOLETUM, sudarium:

* Item unus Fazolus cum humbris au-

reis e. unus coxinus de cettino rubeo.

[Invent. Calisti. III. an. 1458. in archiv.

Roman. Rom. 1. col. 119. n. 1. Vide

Fazolus.

* FAXUS, ut Fazius, in Chartular. S.

Petri de Domina fol. 107. v. *Tres trai-*

nas de lignis et decum Fazos de nauria.

Vide Fazius.

* Pro Fazo seu onore. in Stat. Taurin.

ann. 1360. cap. 184. ex Cod. reg. 4622. A.

Occurrat præterea non semel in Stat.

Vercell. pag. 81. 123. 125. etc.

* FAYCIA, Ead. m. notione. Libert.

Montisfer. ann. 1221. in Reg. 181. Char-

toph. reg. ch. 154: *Item de Chariada seu*

charretada circulorum, unam Faziam

sorum non majorere, nec minorem, sed

mediocrem, pro leyla.

* FAYLIUM. Charta ann. 1204. ex Ar-

chivo Ponti Daniellis. *Jubellus Dominus*

Meduana dedit Abbatie Pontis Daniellis

quidquid habebat in Faylio de Chave-

ria, et terram que est iuxta Faylium de

Polyteo et archetate, per aquam pie-

riam. Vide Faylio. 2.

* FAYSSANUS. Phasianus, Gall. Fai-

san, in Compat. ann. 1495. inter Probat.

tom. 4. fol. Nem. pag. 63. col. 2.

Vide supra Fazanus.

* FAYSSA. Equorum ornatiss quidam.

Comput. ann. 1384. inter Probat. tom.

2. Hist. Nem. pag. 83. col. 1: *Item pro*

una Fayssia, rniij. den. Fay. pro Stabulo

grege equorum, apud Foisassart. vol.

1. cap. 277. *Les Anglois sunt cognos-*

cence des Francois par leurs chevaux, qui

entrent au Fay des chevaux desdictis

Francois. Vide infra Feda. 2.

1.1. FAYSSIA, Fascia. Computum J.

Humberti, sub Guigone Delphino ann.

1328: *Item bone mulieri pro quatuor*

Fayssis. vi. sol.

* 2. FAYSSIA, Modus agri. Vide supra

Fayssia.

* FAYSSUS, Fascis, onus, idem quod

Trossa 8. Reg. cap. eccl. Lugdun. ad

ann. 1345. fol. 113. v. col. 1. in Cam.

Comput. Paris. *Stephanus de Garda*

(debet) suo nomine et aliorum homi-

nium... unum fays feni,... duas partes

dimidiis Foyes feni, etc. Et fol. 125. v.:

Dominus omnis feni. Vide supra Fazenes.

* FAYMENTUM, Defecio a fido.

Charta ann. 1312. in Reg. 32. Chartoph.

reg. ch. 207: *Propter Faymenta et ha-*

reas communales per fidem et heredem fay-

menta. Vide supra Fazenes.

* FAYETUS, Proscriptus, exil. vel pro-

figua. Acta Inquisit. Carcaas. MSS. ann.

1309: *Nos tenemus scimus tunc quod erant*

haereticis; immo dixi sibi quod erant

quidam Fayetus de Tholoseno. Vide Fai-

etus in Feida.

* FAYELLOS, Proscriptus, exil. vel pro-

figua. Acta Inquisit. Carcaas. MSS. ann.

1309: *Nos tenemus scimus tunc quod erant*

haereticis; immo dixi sibi quod erant

quidam Fayellos de Tholoseno. Vide Fai-

etus in Feida.

* FAYENDA. Idem quod Afferium. Pre-

mium rusticum, ager: est enim Occita-

nis. Fazendas, quod nostri Afferi, negoti-

mentum dicunt: Fazenda Itali effundunt.

Fuico. Episcopus Tolosanus, qui oblit

ann. 1281. apud Catelium pag. 900:

Dieas, qui communemque de terra Fazenda.

¶ Lusit. olim eodem sensu. Vide S.

Rosa de Viterbo Euclid. Append. pag.

41. Charta MS. ann. 1368: *Ego B. Cat.*

filius quondam D. Azemarii Cat Milis...

recognosco, me tenere a nobis D. Hugo...

de gr. Comite Rhutenensi... in feudum

liberum et francum Fazendam meam de

S. Amontio... Item appendem sive

Fazendam de Comba meira... Item man-

sum sive appendem de Bruniese, etc.

Fazertur alia Charta in verbo Paganis

sub Pagus.

* FAYENDA. Apparatus rusticus. Fori

Jarcenses apud Blancam in Communi-

tar. Rer. Arag. pag. 596: *Et dimicis ge-*

netatis, et omnibus suis Fazendas, sequen-

tur appellatio. [Charta Sancti Regis

Arag. aera 1122. Inter Anecd. Marten.

tom. 1. col. 245: In agri, in vineis, in

furnis et in totis Fazendas.] Le Roman

d'Alexandre MS.:

Niche Fazies et de Fazendas.

Vide Fazies, Fazendas.

Fozia. Charta Occitanica ann. 1396. in

Reg. Philipp. Puifort. ann. 1390. n. 18.

ex Tafular. Regio 1. Item vineas ad

operationem, que per unam diem ad summam eoz

solidorum rendendum, etc. Intra, Faz-

enda habetur: Scilicet ipsam domum et

vineas ad operationem seu Fazendarum 78.

homini per unam diem ad valorem 8.

libr. annuis redditus.

* FAYENDARIA, Expeditio militaris.

Charta Sancti reg. Navar. pro hominibus

de Larraaga aera 1246. in Reg. 64. Char-

toph. reg. ch. 68: *Concedo eis etiam...*

quod ipsi, neque illorum hominum sive

bestiae non vadant ad meam aliquam

Fazendarum, neque in Fazendarum li-

(l. illius) hominis; sed inexer-

tum vadat de unanique ratione unius

homo. [For. Pannenaria ann. 1190.

apud S. Rosa de Viterbo pag. 488: Qui

habitarerint in dominis aut in heredi-

tibus aliis, non serviant neque facient

Fazendarum, nisi dominis suis, in quo-

rum domo aut hereditate sedent. Debita

servitia omnis generis ita dicta vidu-

tur; neque aliud est Facienda in For. Vis. ann. 1187. ibidem, pag. 457. voce **Facienda**: *Milites et clerici qui in veteri civitate de Visen casas haberint, possident eis sine regali Facienda, et mercatores et pedones similiter.* [Vide supra **Facienda**.]

o **FASIO.** Vide supra **Fasio**.

o **FASOLETUM.** Sudarium in Onomastico ad calcem tom. I. SS. Mail.

* **FASOLETUS.** [Confer italicam vocem **Fasoletus**: *Unus Fasoletus cum Ihus in medio de auro, cum armis Rni, domini cardinalis, cum capello, cum mitra episcopali ad partem et litteris aureis in circuitu, cum floures de serico et de auro, et nonnullis allis novitibus factis de serico et de auro.* (Inv. Card. Barbo ex transcriptione Münz, 1457.)]

o **FAZOSA MEDULLA.** Fax teda. Compt. ann. 1368. inter Probat. Hist. Nem. tom. 2. pag. 239. col. 2: *Solut dicto Dau-niso pro medullis Fazosia consumpsit per dictos dominos consules in excubis facienda et custodibus vixitandis, 1. floren-*

nium. Occurrit rursum ibidem.

1 **FEALITER**, FEARE, FEAUDUS. Vide **Feudum**.

FEASTINGMEN. Charta Wiclaifi Regis Mercionis in Monastico Angl. tom. I. pag. 124: *Hoc modo per evum liberato a pasto Regis ei Primitivis, et ab omni constructione regalis ville, et a difficultate illa, quae nos Saxonice Feasting-men dicimus.* [Vide **Feastingmen**.]

o **FEATUM.** Feudum, praedium, nostris Feage. Charta a.n. 1266. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 378: *Item pro quadam Feago, quod numquam fuit traditum ad censem, unum sextuum iuxta Litt. remiss. ann. 1478. in Reg. 206. ch. 97: *Unde petit Feage, nomine le Roi de Villiers. Charta anno 1456. ex Tabul. Cartus. B. Ms. de Picard. Comme fe Guillaume Guernon en son vicinage fut au commencement d'un petit Feage... et parce que ne l'autrui aucun heritier, nous questions receuilli ledit Feage par puissance de fe et mis en nostre main, etc.* Vide infra **Feudum** in **Feudum**.*

o **FEBA.** pro Luna, ut opinor. Graduale Alb. eccl. XI. sec. ex Bibl. reg. in prosa S. Ceciliae: *Sic venuta ut sol auge Feba.*

FEBRETICUS. Qui febri laborat. Vita S. Apiani Monachi n. 17: *Plurimos ibi Febreticos curavit.*

FEPIRA, pro Fibra. Laurentius Decanus Pictaviensis in Planctu super morte Gilberti Episcopi Pictaviensis: *Aurum quoque modo lenticibat in laminas, modo sanescibat in spumam, ut vase ministerii coloraret. Videlicet etiam in filo mollescere, torqueri in Febris, et in opus textile per manus artificem deservire.*

o **FERIFUGIA.** Herbe species, que forte febrem fugat. In Capitulari de Villis c. ult. [oo Erythraea Centaurium, secundum Reussium ad Hortul. Walraf. Strab.]

FERIRE. Febre labore, sepius in Glos. Gr. Lat. Avoir la febre. Spartanius in Adriano: *Venit et de Pannonia quidam natus coccus ad Febriem Adria-num.* [Sidonius lib. 6. Ep. 1: *Quis Fe-briens agrotanti tactu pulsam distinguat incolumem.* Vita B. Hugonis de Lacerta apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 1175: *Cum vir Domini Febris inciperet, etc.*] Utuntur passim Medic.

oo **FERIS ITALICA.** Annal. Fuldens. ad ann. 877: *In hoc anno Fabris Italicas do-torque oculorum Germanicum populum graviter vexaverat. Et ad ann. 889: Italica Febris tuerendo perplurimos vexabat.*

Vide Ekkehard. IV. de Cas. S. Galli pag. 89. llin. 48. Pertz.]

o **FERIS SANGUINEA, sive de sanguine, dictere febris oblitiose et fervae sive visca, propter multitudinem caloris, in Tract de Febr. Pet. de Alamannia scripto ann. 1454. ex Cod. reg. 6988. fol. 116. v.**

1 **FERIS VISINOCHA,** perperam pro Synochia, a Greco ουσια, quas numquam quidem intermittebat, ut docet Etymologus, attamen certo tempore excandescentem habet sensibilem. Hist. brevis S. Juliani Turon. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 1075: *Sicque nunc algemina, non colorata, satis, ut visinocha Feribus fieri solet, etc.* [Vide **Synochus**.]

o **FEBRUS.** Februs, pro Febrarius. Inscript. marmorea in turri Vicentiae apud Manni tom. 2. de Sigill. antiq. pag. 86:

Februs erat. Christique sois hiberna pruinis Tempora transuerserit mille trecenta decem.

1 **FEBRUS MENSIS.** pro Februario, apud Muratoriun tom. 3. pag. 55. col. 1. Martenius Anecd. tom. 2. fol. 116. et supra in Cyclo aureus. [oo Reinard. Vulg. lib. 1 vers. 891:

Quid defens hiberna hares, velut inter Ianum Februm et Martem, si tibi cura fuge est?

Addit. vers. 609.]

o 2 **FEBRUS, Demon, devoni.** Prov. in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657.

o **FECA.** Charta Joan. reg. Angl. inter Probat. tom. 1. Annal. Praemonstr. col. 412: *In staginis et molendinis, in melle et sparviori, in Fecis et ferinis, etc. Sed leg. videtur Feris.*

1 **FECIA, Fex,** sedimentum, Ital. Fecia. Stat. Vercell. lib. 7. pag. 170. r: *Item statutum est quod nulla persona, cuiuscumque conditionis existat, audeat vel presumat decoupi sacer. Fecias prope civitatem Vercellarum per unum milliare. Occurrunt praeterentes in Stat. Taurin. ann. 1360. cap. 94. ex Cod. reg. 4622. A.*

o 2 **FECA.** Alia, ut videtur, notione, in Stat. datiar. Riper. cap. 12. fol. 4. r: *Stat. qualiter somni luminis Fecie, soldi duo.*

o 3 **FECA** vel **FECUS,** Lignum constructum rusticorum domibus aptum, ex excisi ex arboreis ramis. Tabul. S. Segili Andegav: *Homines vero qui eandem terram excollerint, de eodem bosco facient sicut adesse de parte et Fecis, sicuti homines domum et ratiad.*

o **FECIDUS.** Fequentus, Fecis plenus. Privilegium Henrici de Solhacon ann. 1081: *Vinum Fecidum vel betatum non poterit vendere.*

o **FECIOR.** Sponsor, fideiussor, vel arbitrus. Charta ann. 1051. ex Tabul. S. Vict. Massil.: *Ego Alanicus de iste venditionis habui contentione cum nepo-biis meis, videlicet Bosone... et cum Carbonelli proper illos; et ego donavi Fe-ciores in matribus Carbonelli Ottonem, ut de meo altero alode donec nepotibus meis Bosoni... et tantum quantum pertinet ad illos in ista terra quam vendo, et alterum Feciorem Guiuannum ad Pontium Boirel-lum meum nepotem, ut si partem debet habere in ipsa terra similiiter faciam ei; et si ego non fecero, istam terram non re-quirant, unde facta est hec Fendit; sed ad Feiores se convertant, quia talis est nostra convenientia.*

o **FECONDIA.** Sermo, verbum, pro Fa-cundia. Glossar. Lat. Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120: *Fecondia, parvula.*

1 **FECONDA.** Dejectiones, Gall. Matrices fœcales. Littere Caroli, Joannis Franc.

Reg. primogeniti ann. 1358. apud D. Se-couss. tom. 3. Ordinat. pag. 237: *In dicto vice de nocte immunditas et Fecosa portando, ac ibidem dimittendo que corda et corpora ibidem inhabitantium corrum-punt et infestant.*

1 **FEDA,** Fides, ex Germ. **Feid.** Capit. de Villis cap. 62: *Quid da Feda fracta, vel feda, quid de feraminibus, etc.* [oo Pertz. **Fida** facta.] Vide **Fides fracta**.

1 **FEDA,** Ovis, Gall. **Brebis.** Statuta Massil. lib. 2. cap. 33: *Constituimus ut nullus macellarius vendat in Massilia scenter... carnes Feda, vel arietis pro multone. Ibid. § 4: Ita ut empator intelligat de carne Feda quod de Feda est, et similius de aliis carnibus manifestent empori.*

Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Feda, Prov. ovis, berbita, felana, bideris, Fedas, Prov. grex. Lugdunensi-bus, Fedas.*

3 **FEDA, Emenda,** muleta, ut op. in Charta ann. IIII. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 379: *Alii autem usi, quae ab antiquis temporibus abbas in omni villa Fredetac habuit, sunt isti: tenuis tibiae et justitiae septem solidorum, obolo minus, et Feda, et alii qui a clericis et laicis melioribus retinuntur. Vide infra Feda.*

4 **FEDA** in quibusdam antiquis libris repetitur, et est sex vini vel ateti. Gins-pan medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6959.

o 4 **FEDALE.** Quidquid jure feudi possi-detur. Pactum ann. 1163. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 594: *Obligo ro-bies... totum jus quod habeo, vel aliquis a me vel per me habet in multis presi-cti honoris, in hominibus et feminis, in feudiis et Fedalibus, in terris et vineis, etc.* Vide in **Feudum**.

o **FEDATICUS.** Jus feudale. Charta ann. 1163. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 599: *Donamus... omnem lou-dam et omnes Fedaticos de Tolosa, scilicet omnium rerum vestiarum quidquid illud sit, ut libere et quiete habeatis et pos-sidatis jure perpetuo. Vide in **Feudum**.*

o **FEDATOR.** f. pro **Foditor.** Liber niger Scaccarii pag. 351: *Omnes Fedatores et nigri stagi emptores, et de stagi primi fodi-ores, etc.*

o **FEDATUS.** [Maculatus. Difff.]

PEDIUM, pro **Feudum**, in Charta Phi-lippi I. Reg. Fr. ann. 1091. apud Ba-ronum Canterellum. Tract. de Feud. in Probat. pag. 1. [Vide in **Feudum**.]

o **FEDOUS,** Fequentus. Glossar. Lat. Ital. Ms. **Fedous, puciente.** Vide **Feci-**

o **FEUDICIA,** οὐούχη, *Pignus, Fediciat, tricubaria, Oppignerat.* Fediciat, οὐούχη, οὐούχη, Oppignerat, in Suppl. Antiquar. VII. pag. 112. Fediciat.

o **FEUDUM** ut supra Feda 3. Parag. inter const. P. de monast. S. Anton. Apam. ann. 1149. in Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 526: *Constitutio... medie-tatem justitiarum castri ut soliderum, minus obolo, preter Feda et justitias cle-ricorum et familiæ nostræ quæ nati re-tineat. Alia notio, vide in **Feudum**.*

1 **FEUDICULUS,** οὐούχη, *Fedulus.* Suppl. Antiquar.

o **FEUDUS,** Feudum, in Charta ann. 1056. inter Probat. ult. Hist. Trenorch. pag. 125. Vide **Feudum**.

o **FEELATAT** ET **HOMENATGE,** id est. Fi-delitatem et hominum, in Charta S. Illidii Claromont. ann. 1215.

o **FEEDUDARE.** In feudum dare, in notis ad Gestu consul. Andegav. tom. 10. Col-lect. Histor. Franc. pag. 256.

*** FEFAMENTUM.** *Faffamentum, Fefare,*
Fefun, etc. Vide in *Feudum*.
*** FEFANGI.** [pro *Falsus*. PETR.]
FEANGI, vel *FENGANGI*, in vett. Gloss.
Furtum manifestum. Vot. *Longobardorum*.
Edictum Rothari. *Regis Longob.* tit. 101. § 11. [oo Rothar. 233.] Si qui liber
homo furtum fecerit, in ipsius furtum
tentus fuerit, id est, *Fegangi*, usque ad
decentia sitigias auctoritatem sibi non
reddat. [Apud *Utraturom* tom. 1. part.
2. pag. 37. col. 1. habetur, id est, *Fie-
gandi*] Item. Edictum tit. 6. [oo Gri-
maldi.] Si ancilla furtum fecerit,
dominus ejus componat tantum ipsum
furtum, pro culpa, quia est *Fegangi*,
non requiriatur, nec exigitur a communi-
onice. Leges Lutprandi tit. 119. § 1.
habent. *Fengangi*, [oo 147. (6. 94.)] *Muratio*
Fegangi Lex. *Longob.* lib. I. tit. 25. § 2.
[oo 255.] *Fegangi*, [oo Adde Rothar. 296.]
et 355. Variae lectiones sunt. *Fagangus*,
fengangi, *fenganoli*, *fengandus*, *fegandi*,
fengang, *fe ange*. Gloss. interlin. ad Rothar.
et non sit culpabilis ut privatus sit
in *Glossario*. *Longob.* cod. *Vatican*: *Fi-*
gangi, *culpa*. *Figangianus*, *tentus in farto*
in cod. *Cavensis*. *Figanti i. e. ut semper*
coleat sibi. Vide Grimm. *Antiq. jur.*
furcum pag. 188.7.

German. pag. [37.]
FEGATUM. Jecur, ex Italico *Fegato*.
Iudicatur, vel *Pactum pacis* sub ann.
1121 apud Ughellum tom. I. Itali. Sacr.
pag. 95: *Tanguum ab strabrisse Fega-*
dum de corpore meo. [Vide *Picatum*.]
FEGUM. FEUDUM. Vide in *Feudum*.
FEIDA. FEIDUM. Vide in *Feudum*.
FEITELA. Mensurae species. Charta
ann. 1602. in Reg. S. 39. Chap. 90. reg. ch.
211. *Item super quodam campo cum ois*
rebus... octo Feitelas otei. Vide *Polieta*.

FEIRA. Vide *Feria* 3.
FEIRATUM, pro *Ferratum*. Vide in hac voce. Inventar ann. 1311 ex Archivis S. Victoriensi Massili. *Item* *Feiratum cum cyro yotono* (l. yosopo)
FEISFECHO, *FETISCHEO*. Voces unius ejusdemque originis quae ovem suam vervecum pinguem significant. A Saxon. *Fedan*, *Fovere*, passere in terram; et *Fex* vel *Fexa* sanguinem idem et *Pecus*. *Pactio* l. *Salvia* tit. 4 § 13. Edit. Ercaldi. *Certe*, l. *regia* amplius vereces fuerint qui furati sunt multo, *Fetischo*, et *Fetischago*. M. CCC, dicitur, quod faciunt solid XXXV. culpabiliter judicatur.
FEISSLIA. Modus agric. predium rust. com. Charta ann. 1391 in Reg. 13. Chanc. top. reg. ch. 7. *Item* (acquisitivis) *Guillermo de Mongros ignobilis Faisseia*. Royal carta mansueta de la Costa. Vid.

Royal parte mansum de la Costa. Vida
supra Faetia et Faisio.
FELAGUS, Fidelis, ex Saxonicō fæl-
fus, vel a fe, et lag, ligatus, socius
individus Leges Edwardi Confess. cap.
15: Si dominum non haberet Felagus legi-
t̄ est, p̄te cum eo ligatus. Adde cap. 3:
Vide Fratres conjurati.
FELAX, hac Catta, adōsp̄o; in Gloss.
Gr. Lat.
9. In Codd. reg. et Gr. **Felis** ex Cat-
ta, in ultra pagina Glossar.

FELCARII vel **FELCARII**. Servorum manumissorum species. Privil. Care Crassi imper. ann. 881 apud Murat. tom. 3. Antiq. Ital. 1676. T. 7. Sintque ab omni publica exactione immunitate quoniam omnes eorum homines libertatis et servi libellari atque **Felcarii**. Dicit Otto I. imper. ann. 983 ibid. tom. 5. col. 188. **Publica exactione immunitate, tam ipsi, quam omnes eorum habentes, libertati et servi, libellari atque Felcarii.** Vide **Felacus**.

FELD., vox Saxonica. Campus.
 Paulus Warnefridus de Gestis Longobard. lib. I cap. 20 "Habitaverunt in
campis patensibus, qui sermo Barbaric
Feld appellatur" Vide Strand.
 • **FELLE.** Vide mox *Felena*.
 • **FELEARI.** Vide supra *Felaria*.
FELECTUM. [Id. Dominum] Chronicor
Novaleccione cap. 18: "Tunc pater Frodo
missi misit duos ex suis ... cum Raem
perito Advocateo de *Felecto* ipsius Monas
terio".
FELEURUS. Phoca, Gall. Veau marin.
Dialog. creatur. dial. 42: "Interea *Fele
hus* quod animal est marinum, vitulus
appellatur, ferociissimum, etc."
FELENA. Carpa, Uguionti.
 • **Glossar.** Lat. Gall. ex Cod. reg.
7892: "Felena, biche. Feles, idem. Vide
FELINA, biche. Feles, idem. Vide

Feleno, *ibid.* reg. **F**ele, *ibid.* Ide-
mox
FELESENUS, FELEZENUS, Prone-
pos. Provinc. **F**eleno, Gal., *Arriere-petit-
fille*; **F**elezena, *Arriere-petite-fille*, Pro-
neptis. Glossar. Provinc. Lat. ex Codex
7675: **F**eleno. *Prov. nevias, nepti-
cula. Charta. "aroli reg. Sicil. et comitatu-*
*Prov. ant. 1280. ex Cai. reg. 4850. Item
civis dicitur quod olim antiquitus in civi-
tate praedicta (Avignon) tractatum fuit,
statutum est inviolabilitatem observandum
quae pars per patrem vel matrem donata
ad eum responsum ipsorum parentum, et
cursum vel sororum earum, nisi sub certa
forma in dicto statuto contenta, nullam
unquam tempore venire deberent. Tandem
patre vel matre vivente, filia mortua, filii
vel filiabus relatis, volunt filii vel filiabus
auro suo vel aure succedere vel legitimare
suam petere, in eo scilicet casu, in quo
mater ipsorum secundum formam pre-
dicti statuti, petere vel habere requiretur.
Volumus et mandamus ut in liberis so-
rum, qui Felezeni et Felezena censer-
possint, in successioneibus vel ante vel
materni et materna idem observari sacer-
debeat, et velut eorum mater ex vigoribus
dicti statuti expelletur a successione
talibus, sicsiphi modis omnibus expellantur
tum tamen dos data eorum main-
trum vel ariis legitimatis portiones accipi-
tientur. Inquisit. anno 1448. Joannes Borelli
nior... respondit... . . . nec dicunt audirese
eius patre, qui fuit centenarius domini
Agouti de Agouti, epous si Felezena
dictie dom. **Borelli.** Quod in hujus
dem praesertim dñe illi, qui hujusdeinde
homagium recipiebat nomine curie, as-
sumere debet, neque vellet ab eadem
dicta causa.*

tum, ut est moris, recipiat sub eadem dom.
Raybunda, ipsa tum ad hoc obtulit
supradictum ejus nepotem seu Felosenum
(sic) tum pupillum, quem in suis
brachii propriis accepit, dicendo: Vix
quis oscularer; ob quod ipse dominus tuus
huiusdem homagium recipiat, dictum
pupillum osculatus fuit. Charta reginae
Yoland. Comit. Prov. ann. 1320: Iter
quod si dos aliqua in pecunia assignetur
per aliquem filie, nepi, Felezenae, au-
torori dicti assignantis, etc. Costit. 1320:
Caroli Andeg. ultimi com. Prov. ann.
1341: Item legavit dom. noster rex
generoso domicella Helionio de la Ro-
cha, Felezenae strenui quondam comiti
Troya, magni senescalci Provincie, sum-
ma duorum milium scutorum. Forma
Vss. ex Cod. reg. 7057, fol. 18, r.
derans multa grata et accepta aerrit
et beneficia sibi impensa per Hieronimam
Felezenam suam, filiam T. et Sanxi
conjugum, . . . donavit dictae Hieronimae
Felezenae (sic) sua tangue hemimeritis
singula bona et jura sua, . . . subi-
duenderat denaria, quos jure legunti d
narit T. et T. Federici unus, videlicet
earum cuitibus sex denarios. Occurrit

*præterea Felezenus in Charta ann. 1800.
inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag.
302. col. 2. quod minus bene de Genero
interpretatur D. Menard in Glossar. ibi-
dem.*

³ FELGA, an Filix, Gall. Fougera? Charta Hug. de Gornayo pro monast. de Belbec in Reg. 155. Chartoph. reg. ch. 3⁸: In cunctis nemoribus suis herba-gium, pasnagium, Felgam et liberam ad sumpnum faciendum. Hinc
FELGARIA, [Res parta, acquisita, ut

FELGARIA. [Res parta, acquisita, ut videtur, a Teuton. *Feigen*, Vindicare, appropriare, nisi mavis a Feigh deducere quod flexura exponitur in Glossis Florentinis.] Charta Sisnandi Episc. Irenensis seu Compostellana anno 852 apud Anton. de Yezep in Chronico Ord. Patrum. Acta. t. 4. pag. 434. v. Per ubi dividunt per Agulario trans rupias, dirutatis arboreis, baebeis, Felgaria, ac quicquid ibi conculsum est, habet sanctus Stephanus in perpetuum. ('charta sequens et eiusdem Sisnandi paulo altera habet: Per ubi dividunt cum artillerio, terras rupias et irruendas, cum arboreis, baues, et Felgarias, etc.)

• Locus filice plenus. Placit. ann. 891.
inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 170.
Villam Caderillan ab integrum, et in
manso commendato, seu et in drugariis,
necon et Felgarias, quidquid ibi via-
fuit habere... solemnitate condonaverat.
[¶] Ita Felicum pro filium apud Ermoldum
Nigell. lib. 8. vers. 355.]

Nigell. lib. 3. vers. 330.)

FELLATUM. Curvatum. Gloss. Isid. et Papias. Mendos pro Filiatum, quod occurrit apud veteres Socratores. Vide infra *Filiatus*.

FELIBRIS. Adhuc latum viuens, Papirus. Glossa Isidori: Felibbris, habent: [Feli]brem, Adhuc latum viuentem; pro quo non male Martinus scribendim censebat adhuc lacte riteorem, subrumnum, a Felide tando seu Felitando, quod est sugerere. Hinc etiam regnante Isid. Glossarum editione, ubi perperam Felitatis, Fugiti legendum enim Sugit. Nonius, *Fellare*. Exsugere. Solinus cap. 57 de Cappadocia. In aqua Nequaquam mater pulla ubera praesentat. Felitanda. Idem cap. 8 de Angue Plurimo lacte rigida borsa sueta continuo saginata. Felitelli satiate extubatur. Armilla lib. 2 adversus Gentes: Exsugere, rem. *Felitantes mammas.*]

rent *Felitantes* *mammis*.]
• **FELICARE**, **FELICITARE**, Felicem
reddere. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg.
1692 : *Felicare*, fere *beneūr*. *Felicitare*,
idem. Vide Ordinat. reg. Franc. tom. 5.
pag. 285.

FELICITER. Vox adscribita solita ad calcem veterum MSS. quae in Acci et Lan-
nibus publicis frequenter et apud Lam-
pridium in Celsus et Hieronymus ad
Mandatum. Ut solenem non completa
proposita ad distinctionem rei alterius
segniter, medium interponere Explicit,
aut Feliciter, aut aliquid istiueniendi. Vide
leg. 6. 4. Cod. Th. de Collatione donat.
(11. 20.)

• FELICUM MILITARE. Ad militis di-
gitamenta et honorem ascensio, promotio,
vel eadem de re congratulatio. Comput.

vel eadem de re congregata. ann. 1662. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 254. col. 2. Solvit . . . pro octo brandonibus ponderantibus xl. lib. 1/2 et novem libras candelarum ceze presenta- tas domino Bernardo de Colonias in suo militari Felicio, pro toto, xvj. lib. vj. sol- ej. den.

- **FELICULA**, in *Antidotario exponitur Polypodium. Glossar. medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6950.*
- **FELIRE**, Vox pardorum, in *Carm. de*

Phil. ad calcem Cod. reg. 6816: *Pardus hians Felis.*

* **FELIS.** Anser silvestris. Vide locum in *Gaster.*

○ **FELIX.** Vide *Felaria.*

* **PELLEMONIA.** [Dolos. DIER.]

PELLIBILIS. Subdolis, anarus. Pa-

PELLICULA. Mamotrectus ad 31. Eccle-

siaet. *Cholera, quae est una de quatuor*

humoribus, que Pellecula vocatur, id est,

fallax effusa.

* **PELLINEUS.** Papias: *Fellineis oculus,*

id est, cæsia.

○ **PELLITARE.** Vide *Felbris.*

* **PELLITUS.** Felis mixtus. *Fellitum et*

venenomous poculum, apud Baluzium

Miscell. tom. 6, pag. 281.

* **PELLUM.** [Psalterium. DIER.]

1. **FELLO.** Struma. Miracula. S.

Etheldreda inter Acta SS. Junii tom. 4, pag. 549: *Morbis quem vulgo Fellonem nuncupant, sello suo viroso inde miserum graviter occupavit, occupatum perfrarit, ut tumor illi letalis, undique porrigeretur, dextro et in sinistro humero, dorso et pectori utrū instar supereniminet, et ab humano mento quasi palearia penderetur.*

Venoni quidem vis intrinseca, catis labore fornicato salis notabatur, arterias guttulas et collis vias coarctavit, neque voci

neque cibo meatum reliquit.

2. **FELLO.** FELO. Perfidus, rebellis; Lindwodo, Edw. Coko, et Angli, omnis malefactor, cui debetur pena mortis. Galilis *Felon*, Itali *Fellone*. Ex Saxon. *felen*, et felen, et Theutonico *Felen*, delinqüere, errare, cadere. [Hicksio in Grammat. Theotise. pag. 94, ab Anglo-Saxonico Felle, Crudelis, unde Anglicum *Fell*. Assentii Schilterus in Gloss. Teuton.] Alii vocis originem asserunt a Latino *Fel*, quod qui criminis perpetrat, ea *felleo animo* perpetrate dicuntur. [Alii a Graeco φέλων, Decipere, illudere; quod a φέλει, Ficus immatura, præ se tamen ferens speciem maturitatis; unde φέλων Imposter. Suidus] Quidam *Feloniām* dictam scripserunt, quasi *fationem*, a faleando. [A Fara, Dolus, fraus, deduct Haltius. Gloss. Germ. col. 486, voc. *Fel*. Capitula Caroli Calvi tit. 23, cap. 11, 14. Epistol. Episc. ann. 855: *Nisi lib. ni cura, Rex, que tibi referunt illi Feloniāe atque ignobiles. Ratiarius Veron. Epist. in Qualitate conjectur. Quod sic velletum (castrum) tenere pro uno gratu, siut pro uno *Felone*, quia per donum Imperiorum. Aliud, cum mentirentur, tenetur. Infra. Cum nemo possit ferre, ut malum studiat aliquid dicere de suo seniore, nisi qui maternus *Fello* convenerit esse. Dominizo lib. 1. de Vita Mathildis cap. 1.]*

Damnam *Felones*, craciant furcie latrones.

Vide Regiam Majest. lib. 2, cap. 56, lib. 4, cap. 12. Quoniam. Attach. cap. 18. Littleton. sect. 745. Walsinghamum pag. 278.

Catalilia *felorum*, inter prærogativas altæ Justitiae recensentur in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 143. 767. etc.

FELO DE SE, JC. et Practicis dicitur is, qui sibi ipsi mortem sponte conscribit: in successore non habet in Catalilia, præter fiduciam. Vide Bractonum lib. 3. tract. 2. cap. 31. § 1. et Cowell. lib. 2. tit. 12. § 4. lib. 4. tit. 18. § 16.

FELONIA. Inquit Cowellus, est omne crimen capitale, infra lexam majestatem, ut sunt incendia, raptus, homicidia, latrocinia, et hujusmodi, quæ vita dispendio luuntur, cum ea olim delicta sera, seu pecunia redimerentur. Sed id

sustulit Henricus I. Rex Angl. sub ann. 1108, suspedio fūribus damnatis, et habent Florentius Wigorniensis, et Hodvenus, hoc anno. Matth. Westmonast. ann. 842: *Theodulphus Aurelianum Episcopus apud Ludovicum Imp. . . . Felonia cum quibusdam amulsi suis accusatus. Nos-tris*

FELONIA proprie dicitur Delictum vassali in dominum: quæ notione passim usurpatum in Consuetudinibus municipaliibus. Vide *Raguelum*, Hostiensem: *Felonia est culpa seu injuria, propter quam vassalus amittit feudum. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 43: Qui Feloniam fecerit, terram suam foris fecit.*

[*Plura vide apud auctores jur. fudal.* Unum locum addam II. Feud. tit. 26. §

2. Domino committente Felonianum, ut ita dicamus, per quam vassalus amitteret feudum... proprietas fandi ad vasalum pertinet, sine peccatori in vasalum, sive in vicinum.

* **FELONIA.** *Felonum seu perfidorum et rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa*

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONIA.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONIA.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONIA.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONIA.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONIA.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

Antiquit. Ambroden. Cum

messuegus, gardinus, adficiat, Felonis,

eschassis, etc.

* **FELONICE.** *Feloniām seu perfidiorum et*

rebelium, utinam bona. Kennetus in Glossa

<i

etiam, felt, lanae coactilem sonat.
Gloss. *Ælfrici*: *Centrum*, vel *Filtrum*,
felt. Hinc Belge VIII. Itali *Feltr*, Galli
Fedre formarunt. Matth. *Silvaticus*:
Filtrum, i. *pannus lanae* inconctus.
Idem. *Pilma*, (wærpæ) *Filtrum*, [balbus
in Catholic] *Filtrum*, *plum* dicitur, quæ
ex pila animalium fæt, unde *flatus*.
Kilianus: VIII, *pannus coactilis*. *Tegmen*
compactum ex vela grossoribus,
vulgo Filtrum, Germ. *Filtz*;] Ju. Villanec
lib. 5. cap. 21. *In se un puer Feltrus fu-*
terator Imperator.

¶ Circa hujus locis originem con-
sule preterea Schilt, in Glossar. voce
Filtz: *Fedrarius*, qui ex felte operatur. In
lib. pitent. S. Germ. Prat. et in Lit.
ann. 1510 tom. 4. Ordinat. reg. Franc.
pag. 64 *Fedrarius* in Chartul. Latiniac.
fol. 24. v.

Se et recentiores Graeci inde adspex-
erunt autem quod habetur apud Leonem
in Tacticis cap. 6. § 8. a qua voce
utrum et legendum stuper apud Leonem.
Verum, ut non temere assenserit, facit
vetus Poeta vernacularis, apud Falectum
lib. 2. de Poetis Francic. cap. 14. in hec
carmine:

Nec voi prendre cheval, ne la male Afaltris,
Paljon, var, ne gres, manial, chepe fourree.

Le Roman de Gaydon MS.:

La Dame dat sur le mure Autellos.

[Le Roman d'Athis MS.:

Un destrier lui ont admend.

Le sien trouvent Desdeute.

Item:

Chascut de non Ali-aument
A terre chey durement.

Quid de ornamentis eorum atque potissimum de palliis seu pannis, quibus interdum cooperiebantur, intelligendum arbitror. [¶] TRED. Sangallens. ann. 744. apud Neugart. in Cod. Diplom. Alem. tom. I. pag. 17: *Et cavallos 3. cum sauvias et rufas et Filtris, cum stradura sua ad nostrum iter ad Romanum ambulandum*. Othloni Vita S. Wolfgangi Episc. cap. 35. *Unus autem de capellis sub sangmario absondens se Filto*;] Ugutio. Centro. onis, dicitur pulvinaria vestimenta de mula Furtunis, vel qui facit *Filtris* ad ipsam.

FILTRUS, inter exercitus, aut certe militum impeditum, sepe reponitur. Leo. Bajwari. lit. 2. cap. 6. 4. 1. Si quis in exercitu aliquid fuerit, pastorum, capistrum, frenum, *Filtrum*, etc. Togeno Patav. : *Exterriti, redditis tentoriis et Filtri, montana profugi ascenderant*; Vincentius Belvac. I. 30. cap. 80. de Tartaris: *Cum ad Bellum ire volunt, cursores premittunt, qui secum nihil præter Filtra sua deferunt*. Vide euudem cap. 88. lib. 32. cap. 4. Speculum Saxon. lib. 3. art. 89. Constit. Frider. I. Imper. ann. 1158. apud Goldastum tom. 2. Constit. Imperial. [Rolandum Patavinum de Factis in Marchia Tarvisina lib. 10. cap. 5.] etc.

TENTORIA FILTREA, [Quæ ex pelibus aut ex lana crassiori compacta confiuntur.] Thwroczius in Chronicu Hungarie de Tartari: *Cum suis Tentoria Filtri, jumentis, pecoribus, terram, vacuum Hungariae paragrabant*. Tentoria etiam *Filtrina* isdem Tartari adscribit Thomas Archid. Spaiat. cap. 38. Turcomannis. Sanutus lib. 8. part. 12. cap. 1: *Dominus Filtrina* i. ut interpretor. tentorum. Arnoldus Lubec. lib. 2. cap. 9. de Sultano Iconensi: *Dedit etiam ei* (Hen-

rico Duci Saxon.) *sex domos Filtrinas,* secundum morem terræ illius.

¶ *FELTRUM* CROCIUM Judæi ad distinctionem deferre coguntur. Littere Regis Anglie ann. 1270. Unusquisque ipsorum [Iudeorum] postquam sistens septem annos, et compliatus in superiori vestimenta suo quadam signum deforat, ad modum duorum tabularum de Feltr Croci longitudinis videlicet sex pollicum et latitudinis tres pollicum. Vide *Judæi*.

¶ *FELTRUM*. In Charta S. Ludovici, apud. Bruxell. tom. 1. de usu Feudorum pag. 500.

¶ *FELTRUM*. Codex MS. Grandimontensis apud Stephanoniam tom. 1. Fragn. Hist. *Fratres ceperunt capelles de Feu-*

tori portare. *FILTHUM*, in supellecilli letaria monachica, [Keroni. Matta, alias psithium, storea.] Occurrat apud Guigoneum II. Priorum Cartusiemis in Statut. ejusdem Ord. cap. 38. § 1. cap. 37. § 2. Bernardus Prior Portuare. Epist. ad Inclusum: *Ad lectum habedo stratum, Filtrum, cooperitorum de grossis ovum, per libus russis panno cooperitum, etc.* Vita S. Galterii Abbatis Pontisarense. nunc. 10. *Lectus ejus Filtrum erat, et vili missa cito tecla* [Scriptura Principis Adelgastri pro Monasterio S. M. de Obona Inter Concilia Hispan. tom. 3. pag. 90. *Damni... manas sex, quinque Filtris et septem lectulos.*]

¶ *FILTUR*. Scramb. Chron. Mellic. pag. 822. col. 1: *Lectus autem sit stratus stratum aut Filtrum cum panno lanoso grosso despurpo.* VESTES DE FILTRIS. Vincentius Belvac. lib. 32. cap. 8. de Tartaris: *Filtris de lana camelerum, quibus vestiuntur, faciunt. In regula S. Benedicti habentur Clamydes de Filtri. [Frustra quære-] repetur.]*

LORELE EX FILTRIS. [Ex funiculis orbicularium contexte, quæ lineæ vocatae.] Eckehardus junior de Casibus S. Galli cap. 5: *Fabricantur spicula, Filtris (perpetram pilbris editum), lorice sunt, et warnis acuta simulantur.* Guillelmus Apul. lib. 3. Rerum Normanic.:

Prope repellentes asorum, vel jacacrum, Icibus, objectis rubicundis undique Filtris Ad pagnum venient.

Vide Gambos.

CAPELLI FILTRE, in Statutis Hugonis V. Abbatis Cluniac. in Bibl. Clun. cap. 1467. et in Bulla Gregor. IX. pro Benedictini. Le Roman de Guillaume au Court-nez MS.:

Capaces de Feutre, et bons humbers s'affre.

ETIENNEUM ex filtris, et coactis laniis hinc nostri pilei, quos *Feutres* appellamus. Statuta Ord. Præmonstrat. dist. 2. cap. 13. *Pileis autem de Filto ab eo sine curiositate nec licet. Supra Pileis nullus statutus, nisi de licentia Abbatis sui, qui non cuiuslibet nec faciliter concedere debet pilei usum, nisi pro manifesta necessitate. Debent autem pilei esse de panno alba vel pella alba, sive de utroque, qui ita portari debent sub capitulo, ut non multum appearant, maxime in Conventu.* [¶] *Chapellieri de Feutre*, apud Stephan. Boiteau lib. 91.

¶ *FITREUS CAPELLUS*, in Consuetudin. MSS. Cluniac.

CALCI FILTRATI, in Chron. Windesheim. lib. 2. cap. 42. Chronicum Fontenelle pag. 94. *Filtra ad soccos faciendum*.

12. Statuta Adalardi Abb. Corbeiens. lib.

1. cap. 3: *Soccos Filtrinos duos, calce-*

arios quatuor. [Acta SS. Benedict. sec. 3.

part. 1. pag. 108. de S. Germani Altm-

sied. reliqua; *Socia de laire* 1. *colloca-*

Filtri, pars 1.]

INDA DE FILTRO, ad imaginem homi-

nis confecta, adorans Tartaro, tradunt Vincentius Belvacens. lib. 30. cap. 7. et B. Odoricus Foroiul. in sua Peregrinatio. 21. [¶] *De simulacris de ponente* facias, in Indicul. Pagani. ann. 761.]

CINIS FILTRI, apud Constantianum Afric. 1. 1. de Morbor. curat. cap. 9.

¶ *FELTRUS*, in Testamento Ermengaudi Comit. Urgellensis ann. 1010. Append. ad Marcum Hispan. col. 972: *Ad Sella Episcopos doceentes duas species, et Filtris duas obtinet.*

FILTRUS, in Charta Aleman. Gildasti num. 58. habetur.

¶ *FILTRIO*, Spicileg. MS. Fontanell.

pag. 25: *Nocturnorum calcoorum, id est, bolarium cum Filtronibus ad hypomenum (unum par) et aliud cum Filtro ad noctem noctes.*

¶ *FILTRONIUM*, apud S. Willennum lib. 1. Consul. Hirsaug. cap. 16: *Pro signo Filtroni, nihilominus signum calcoorum facies, hoc addens, ut cum dubius digitus manum sinistram, ubi magis est spissa, contingas.*

¶ *FULTRUM*. Charta Margar. Comit. Flandr. ann. 1222. in Lappenberg. Ori-
gin. Hansae pag. 52.

VILTRIO. Udalricus lib. 8. Consuet. Cluniac. Monas. cap. 11: *Duo femorata, duo tibiales calcoorum cum corrigis, unum vel Filtronum, et alterum sine Filtris, ad matines noctes, et alterum sine Filtris, ad matines noctes, et tibialis caligarem, etc. Tibialis seu credidit ex filio, seu grossiori et vil-*

losso panno, recte interpretatur Editor; constat enim. *Viltrum pro Filtrum, aliquot Scriptores usurpasse. Soccos ex Filtri seu Filtronis, vocant Adalardus et Chronicus Fontanellense, ut supra monimus. Vita MS. Caroli M. Jussu Friderici Imp. exarata lib. 2. ubi de divisione Imperii: *Cortina, strigula, Filtraria, Viltratoria, sagrata, etc.* Ubi Egbinhardus pag. 105. perperam habet fulra coria, pro viltraria.*

¶ *Glossæ ad Herrad. Landsberg. apud Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 8. col. 519. voce Filz: Filz vel tepit, sive cisticina, que et vela caprillata, geisina, quandoque vocantur, quæ de pilla capraru[m] ad differentiam lanae ovium facta erant, de quibus et cisticina sunt, unde illa sive cisticina dicta sunt, etc.*

FUTRE ET FAUTURE, Poetis nostratibus. Guiliel. Guitart. ann. 1214:

Eosse se col, lance se Faute.

Le Roman de Garin:

Lance se Faute accourent le cheval.

Chron. MS. Bertrandus du Guesclin:

Chascut lance se Feutre, de sortis s'affre.

Vide Sebastianum Cobarriviam in voce Filz. [Hinc emendandus Borelius in Dictionar. Gall. ubi Faute pro Faure, quasi a Lat. Fulcrum, legit apud Per-

ceval:]

Et met la lance et la Faute, et point.

Ibidem:

Eosse se col, lance se Faute.

¶ *FEMA VINHA*, Vinea stercoreata, in Consuet. Beneharn. art. 15.

¶ *FEMAGHUM*, f. *Prestationis species pro mercibus, que in fundos inve-*

bantur exsoluta; nisi sit pro Fumagium,

idem quod Foagium. Vide in Funda 1.

Charta ann. 1239. in Reg. 66. Chartoph.

reg. ch. 373: *Iam Femagium de fundecis, membragium carnificis castri Tyroneensis, festigium domorum, etc.*

FEMALE, pro *Femare*. Agrum stercoreum. Capitul. 2. ann. 818. cap. 19: *Terram erectorum studante Femare.*

FEMALA, Femala, mulier. Glossa Graec. Lat. Gr. Femilla. In Actis S. Quirini Mart. lib. 2. num. 17. 24. *Femaliam aviam*, in Additamentis ad Matth. Paris p. 271. Fleta lib. 3. cap. 1. § 17: *De Femellis mulibus mulieris compadentes referentibus.* [Statute Ecclesie Trecensis inter Anecdota Martini. tom. 4. col. 1008: *Tres personae superius masculo (de sacro fonte suscipiendo) sicut dicitur et una mulier: et in Femella dum mulieres et unus vir. Vincentius Cigallus de Bello Italico, ubi de celeberrima virginie Aurelianensi: *Votis ipse Deus Anglicus vincere per Femallam.* Vide Femala.]*

FEMELLARIUS, in Glossis Isidori: *Feminae deditus, quem antiqui Mulierarium vocabant. [Papias: *Mulierarium virum, Femellarium antiqui dicebant.*] Idem qui *Femellos*, in Gloss. Lat. Gall. *Femellos*, *Feminaux*. Uggito: *Femellarus, mulierarius, i. feminino operi deditus, vel feminos habens mores, vel voluptatis femininas deditus et obnoxius.**

* *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884. Femellarus, homine feminin.*

* **FEMELLOS**. Vide *Femellarus*.

* **FEMELLUS**. Feminus. Inventar. ann. 1861. ex Tabul. D. Vencis: *Iam novem portes inter masculos et Femellos usus anni. Hinc Enfans, femeaux, Puellulae, in Charta ann. 1402. ex Reg. Joan. ducis Bitur. in Cam. Comput. Paris. fol. 37. r: Il nous plaus icelus enfans Femeaux et de sexe seze feminis habiller, franchir... et à icelus faire elle pairelle grace que nous avons (faite) à elle et à ses enfans maslez, etc.*

* **FEMILLA**. Vide *Femella*.

FEMINA, Uxor, nostris *Feminae*. Capitularia Carol. Cal. tit. 31. 1° Edict. Pistens. ann. 864. § 31: *Si Femina maritum, aut maritus Femina accepit, illa conjugium discedatur.* [Acta MSS. S. Wenvaloel: *Quidam vir nonne Prenous, quadam nocte, dum sua Femina dormiebat, etc. Occurrunt iterum in Tabularia Majalis-Monasterii, S. Vincentii Campanae, etc. In Addit. ad Leg. Alem. cap. 121.]* Vide *Mulier*.

* **FEMINE** Lunam commendant, Superstitionis species, in Indiculis Superioribus et pagan. tom. 1. Capitul. col. 152: *De quo quod credunt quia femina lunam commendant, quod possint corda hominum tollere juxta paganos.*

** **FEMINE AGRESTES, SILVATICAE**, Nymphe. *Fader*. Burchard. Wormat. Decret. edit. Colon. ann. 1548. pag. 198: *Credisti... quod sint Agrestes Femine, quas silvaticas vocant, quas dicunt esse corporeas, et quando voluerint ostendant se suis amatoribus, et cum eis dicunt se oblectasse, et item quando voluerint obscindant se et evanescant.*

* **FEMINA DE CORPORE**, Obnoxia censu de capite, servilis conditionis D. Brussel tom. 1. de Feudorum usu pag. 233. ex Regesto magnorum dierum Campaniae: *Cum quadam in villa Meldeensi in justitia domini Regis murtratus fuisset et relicta ipsius multratra Femina de Corpo Abbatis et Conventus S. Pharamontis Meldensis tangamus suspecta de multro predicto capta delinqueret in prisione domini Regis; pelebant Abbas, et Conventus, nomine dictis Ecclesia dictam feminam seu curiam de ipsa sibi reddi.*

* **FEMINA FRANCA**, Libera, in Capitul.

6. ann. 808. cap. 8. *Alia notio Femina Franche dicitur in Consuet. Camerac. tit. 1. art. 6. ea que feudum possidet ante nuptias acquisitum, vel quod hereditario jure post nuptias ei obvenit.*

* **FEMINA LIGIA**, Ea dicitur, quae dominio suo, ratione feudi vel subjectionis, idem omnem contra quemvis pristinat. Charta Blanche comit. Trec. ann. 1209. in Chartul. Campan. ex Cam. Comput. Paris: *Dilectus et fidelis meus Symonis de Joinville in presentia eius me recognovit et dedidi. Ermenardi uxori eius in dotum medietatem omnium, que de me tenet. Ego vero ad precem ejusdem Ermenardi et petitionem Symonis ipsam in ligiam Feminam in medietate praedicta rem.*

* **FEMINA LUDINIA**. Notitia ann. 874. in Append. ad Marciam. Hisp. coll. 797. *Intra in breue sessionis mei quod poteris et dimisit Femina Ludinia, quae suis parentes istius parentes, quem ego prosequor. Unde advenit ista Femina Ludinia in isto breve, qui suit son etiam tunc Haud scio an nomen sit, propter an remittitur sicut hinc vox a Ludiniis que metrizes significat in Gloss. Isid.*

* **FEMINA MINOFIDUS**, Infirmi status, apud Alainianos. Vide *Minofidus*.

* **FEMINA REGIA**, aut *Ecclesiastica*. Que Ecclesiae vel Regis servitio est addicta, in Leg. Ripuar. lit. 16. § 1. *Femina ad opus Regis servientes*, in Capitul. 2. Cap. M. ann. 813. cap. 19.

* **FEMINA REGINE**, Reginae assecuta, Dame d'honneur. [O Recenter est earum instituto, quam ut ad ann. 1225. referratur: pueram ergo, quae a cubiculo est, intellige, vulgo *Femina de chambres.*] Pro draps lane pro *Regina et Femina* suis XIIIth. lib. XXIII. sol. III. den. apud Dom. Brusel tom. 1. et de Feudorum usp. 470. ex Rotulo anni 1225.

* **FEMINA PECCATI**, *Femme de Péché*. Meretrix, scortum, in Lit. remiss. ann. 1388. ex Reg. 139. Chartoph. reg. ch. 109. *Le suppliant aurévoit transporté un petit lit garni de la maison d'une Femme de péché.* Alias ann. 1550. in Reg. 188. ch. 29: *Le suppliant trouve une jeune Femme de péché à laquelle il donne certaine somme d'argent, pour venir coucher avec lui. Une femme de mal recipite ou petit gouvernement, eadem notio, in Lit. remiss. ann. 1558. ex Reg. 187. ch. 309. Vide Recapture. [to *Femina Communis*. Vide Hallitus. Glossar. German. col. 484. voce *Frauen-Haus*.]*

* **FEMINA VITE**, sine addito. Eodem signatato in Lit. remiss. ann. 1376. ex Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 149. Alias ann. 1390. in Reg. 188. ch. 294: *Perrinet Danius trouva Perrinet de la Croix, tellein et tavernier, qui parlait moult injurieusement à une Femme de vie, appellée l'Jeannette d'Orléans, qui se hébergeoit, quant il lui plaisiroit en l'hostel dudit Perrinet de la Croix, et aussi faisoient toutes les autres Femmes de vie, qui venoient au dit lieu. Femme de joie, appellation etiam nunc usitata, dicitur in aliis Lit. ann. 1388. ex Reg. 124. ch. 312. De earum vestitu agunt Literis remiss. ann. 1405. in Reg. 160. ch. 27: *Iselle Jehanneita leur semblot fermement bien femme dissolute, pour ce qu'elle avoit sa robe lassée au costé et vestue, comme Femmes communes se vestent.**

* **IN FEMINAM RECIPERE**, dicitur de domino feminis hominum recipiente, in Instrumento ann. 1216. apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. pag. 273: *Dominus Rex... recipit Bl. Comitissam de eodem Comitatu (Campanie) in Femi-*

nam suam sicut de Ballio, et postea Th. filium ejus salvo ballio matris sue de eodem Comitatu in hominem recipit nullo contradicente. Verum non ubique usitata haec formula: apud anglos quippe hominem concipitur verbis: neque enim feminam dicit domine, inquit Littleton. sect. 87.

Jes devigne vostra Femina, pur ceo que n'est convenient que Femina dira, que ele devendra Femina à aucun homme, fors que à sa baron, quant ele est espouse. Vide Hominium.

* **FEMINALIA**, quae et *Femoralia*, quibus fumen, seu femur, tegitur. S. Hieronymus in Epist. ad Fabiolam: *Lineis Feminatibus, quae usque ad genua et poplitea coniunt, verende celantur, et superior pars sub umbilo vehementer astringuntur.* Addit. Isidor. lib. 19. cap. 22. *Theganus de Gestis Ludovici Pilcap. 19: Nihil illis diuersis se induit praeter caniculam et Feminilia, nisi cum auro taxta.* Gloss. Gr. MS. Reg. 1678: *Hippocratis, gynaecia, Spanias, Suditas, Gynaecia, avutopis, spania, Lexic. Grac. MS. Cod. 2082: Hippocratis, spania, nepotina. Aliud Cod. 930: *Avatopis, gynaecia, spania, 5. et 6. Graecia, 7. et 8. apopisina Graecopisina. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : Feminilia, Braes à femme.]**

* **FEMINAMAS**. [Androginus: hermaproditus. Test.].

* **FEMINARE**, Viris se subjecere, more feminarum, quod faciunt molles et subacti. Celsus Aurelian. lib. 4. Chri. cap. 9: *Nemo enim pruriens corpus Feminando corixerit, vel virilis veraci factu mitigavit.* Collatio Legis Mossiacis tit. 3. Moyses dicit: *Qui manserit cum masculo manuione mulierib[us], aspernamentum est, ambo moriantur, rei sunt. Ubi Levit. cap. 29: Qui dormierit cum masculo coitu feminino. Constitutio Valentiniiani, ibidem. Omnes, quibus flagitosus lucus est viri corpus mulierib[us] constitution alieni sexus damnare patientia, nihilque habere discretionem cum feminis, etc.*

* **Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: Feminare, effeminare, Lebilitas, Prov.**

* **FEMINATUS**. [Cic. vertens particulae Trachinior. Sophoc. 2. Tusc. 8. extr. Sic Feminatus virtus afficta occidit. h. effeminata, infracta, perdomita.]

* **FEMINILA**, Muliercula, diminut. a *Femina*, in Actis S. Austregis. tom. 3. Maii pag. 229. o. col. 2.

* **FEMORACIUM**, Finetum, sterquilinium, locus ubi finus congeritur, Gall. *Funier, Fosse à funier, et Femourier* quibusdam in locis. Satuta. Massil. lib. 6. cap. 32: *Statuimus et ordinamus quod de extero nulla persona faciat iusta mulierum et valletas Massiliæ areas, nec Femoraria, nemoria, nec curtidaria. Rursus cap. 39: Ordinamus quod facientes suellos, sive Femoraria, venerantur easdem facere subtiliter. Vide Femoraria.*

* **FEMORARIA**, Endemica. Charta Piperacensis. Abbatum: *Petrus Daysville Altii Podii juratus dixit se habere quandam dominum cum suo curtill et Femoraria situm in dicta villa.*

* *Femoraria*, in Lit. ann. 1330. ex Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 124. pro quo male editum *Senioralibus* tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 490. art. 17. ex iisdem Literis.

* **FEMORALIA**, quae et *Feminalia*, et *Braccia*. De femoralibus Monachorum, vide Regulam Magistri cap. 4. Regulam Solitariorum cap. 49. et observata a Medardo ad Concord. Regul. et ab Haefento. [Femoralia turgida et incisa ne

deferant Clerici prohibet Concilium Tole-
let. ann. 1562. Gloss. Lat. Gall. Sangerm.:
Femorale, Brach à homme [oo] Curtum:
Femorale, in Paneg. Bereng. lib. 6. vers.
66. Isidor. Origin. lib. 19. cap. 22. sect.
23: Femoralia appellata, ex quod femore
tegunt. Ipus et bracce, quod sunt breves
et secunda corporis usus valentur.]
• Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 707:
Femoralia, Cunerasse.

• **FEMORARIUM**, ut mon. Femorasses,
in Edicto Joannis Reg. Franc. ann. 1371:
Quod possit et valens, videlicet solitudo
et carrietas et pontes facere in ducibus et
auferre Femoraria, locos et alias ordures.

• Charta ann. 1270. ex Reg. S. Ludov.
in Charoph. reg. fol. 73. Item: dum
buedu... Femorario, deinceps scido.

• **FEMORASSES**, ut Femoracio, Feme-
tum. Vox etiamnum nota Nebusianis et
Dumbres, quibus Femore, vel Fe-
mora des Femorasses. Loca sunt plena
aqua et stabulis viciniisque limis efflu-
tibus. Arestum Parlam. Paris. penult.
Januar. ann. 1319. pro Archidiaco Uti-
censi. Quendam orium cum suis parti-
cipiis et confrontationibus in loco vocato
A la Crierie, dicunt et quendam locum,
ubi tenebantur Femorasses, scilicet sub
caecis. Remondanus quilibet anno Ar-
chidiaco qui esset, salvandorum. Infra.
In dicto loco a Crierie, ubi tenebantur
dicti Femorasses, sicut edificari quendam
furnarium.

• **FEMULA**. Poth. Vita S. Zenon.
tom. 2. Apr. pag. 71. col. 1. Cepit por-
os Fenula regis filie dominum clamare, etc.

• **FEMUR**. Vix inter Femora forniciantes,
annum 1. pannitare jubentur. In Puni-
teatibus MS.

• **FEMURALIA**, pro Femoralia vel Fa-
moralia. Vide in hac voce. Glossar. Lat.

ex Cod. reg. 4190: Femoralia, proprie-
tate mulierum, quia tegunt femora,

videtur.

• **FEMUS**, pro Femur, legitur in Inter-
famus [oo] Vide Oudendorp. ad Apul.
Metamorph. lib. 8. pag. 380. et Probi.
Art. min. cap. 500]

• **FEN**. Species, modus, rati, pars
artis vel doctrine, vox Arabicæ. Avicen-
na opera in Fen dividuntur, ex Animad-
vers. D. Falconet.

• **FENACIL**, vox vulgaris. Fen acer-
vus. Stat. ann. 1350. inter Probat. tom.
2. Hist. Nem. pag. 188. col. 2: Item quod
nulla persona sit auxa facere pallares
neque Fenacus infra ciuitatem Renaudii
nec tenere paleam sive fenum, ultra unam
cadrigutam. Haud scio an id est ratione
vox Fenich. In lit. remiss. ann. 1397. ex
Reg. 15. Charoph. reg. ch. 200. Lquel
tutor latidit. Martinus beatus deuseulz: un
warat d'elours qui estoit empereur, ou de
unes une Fenich loignant à la seconde
dans la maison dudit Jahan Pelart.
Videtur nos Fenarius.

• **FENAGIUM**. Gall. Fenage, [Feni, seu
pro feno, pecunia praestatio.] Regestum
consumi et Feodor. Carnot fol. 55. in
Camera Comput. Paris. Les rantes des
pres, et la coustume, que l'en appelle Fe-
nage. Vide Consuetud. Durdanensem in
Pipessi verbal. [Antiquit. Recogn. S.
Georgii Esper. Regest. Probus fol. XXVI.
verso: Bernardus Monera et participes
sui... dant Comiti... XX. den. cens. pro
Fenagio... et per dictum Fenagium debent
esse liberi de Fenagio de S. Georgio.
Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol.
88. Omnes supradicti... reddunt XX. gar-
bas frumenti et XX. ordei et XX. avene-
de garbagio... et VI. Andegavenses ad festum
S. Johannis pro Fenagio. Charta
ann. 1190. apud Lobinellum Hist. Bri-

tan. tom. 2. pag. 197: Dedi etiam sive at
quiqua Fenagium statenagium quod per-
cipiobam singulis annis. Occurrit in
Hist. Delphini. tom. 2. pag. 116. 159. et
supra in consuetudine.] Vide Fenagium.

• **FENALE**. Eadem notio. Pactum
anni 1272. Exscriptum usitatis. Iudici-
mia, concilia, quarti, quinti, senecti, sep-
temviri, fidei, Fenalia, olberge, etc.
Fenatio Abbatum B. M. Dalonis ann.
1114. inter Instrum. tom. 2. novis Gall.
Christ. col. 201: Donamus etiam supra-
dicti fratribus terras de Fenalibus sua-
cquirere poterunt. Sed hoc in posteriori
loco legendum Fenalibus, vescor etiam
ne Fenalia legendum sit in priori.

• **FENALIS**, si parle che nuncia datalis.

Glossar. Lat. Ital. MS. forte pro Fenialis.

• **FENALIS MENSIS**, Gall. Mois Fenal,
sic dicitur Gall. in Collectione Edictorum
Loedieniis edit. 1714. pag. 19. et
120: Denot l'an de grace MII. XXI. le
x. jour de mois de Juillet, que en dit Fe-
nal Mois. Iterum memoratur: ibidem pag.
55. Statuum anni 1386. in Codice MS.
urbis Clermonti pag. 79: Item à chaque
cousin bleu chacun conducit nous doit
chacun un selleur et en Fenale un
faucheur. Aperta est vocis origo, a Fe-
nali jupe quod mense Julio potissimum
secatur. Fenalis mensis dictus est
apud Romanos vero Fenascium vel
Fenisticum, nostris Fenacionem; mensi Ju-
nii tributario in veteri Romanorum
Kalendario apud Gravium Thesauru-
Antiquit. Roman. tom. 8. col. 26. Vide
enile [oo] Fenascionis, apud Eginthar-
dum. Germ. hodie Fenastus.]

• **FENALIS** mols, in Charta reddit. comitat.
Hannon. ann. 1265. ex Cam. Comput.
Insl. Mols defens, eodem sensu, in Ch.
ann. 1308. apud Thaumasset. Internotias
ad Consuet. Bellov. pag. 418: Domesnes à
Nivelle l'an de grace NS. 1308. le Mer-
redi prochain après les octaves S. Pierre
et S. Pol. ou mois Defens. Vide infra
Fenarium.

• **FENAR**. Fenum secare et siccare,

Gall. Fenar. Charta Jurium Prioria S.

Saluatoris in Diocesis Autissiod. ann.

1157: Ad cornadas Fenendi et frumenta

colligenda capillanies interesses debet. Ta-

bular. B. M. de Bono-Nuntio Rotomag.
Ad modum nostre Fenaria.

• **FENARE**, perperam pro Ferrare,

anno 1380. Inter Probat. tom. 2. Hist.

pag. 29. col. 1: Item pro Fenando

aliquos dictorum ronsoniorum in Arivione,

et pro aptando duas bridas, quae erant

fracte. Vide in Ferrum 1.

• **FENARIA**, Domus, [rustica, radicula,

vel etiam medium appendix, locus ubi

fenum aliquaque grana frumentaria recon-
duntur; Hispan. Fenadal, nostris Fenii,

Provincialibus Feniero, dicitur locus,

ubi fenum congeritur; an inde se-
cundum vox Fenaria, judicet Lector.]

Charta ann. 1316. apud Fantinum Cas-
truccium tom. 1. Hist. Avenion. pag.

176: Item dominus seu Fenaria de na Genu-
no, que est justa domum liberorum

Raimundi Prat. Infra: Item una logia

seu Fenaria Nicolai de Sabaudia, etc.

[Vide Fenaria.]

• Inventar. MS. ann. 1386: Quod hospi-
cium est deputatum pro Fenaria seu pa-
lestrenaria domini nostri Pope.

• **FENARIUM**, Tempus, quo fenum se-
catur. Gall. Fenaison. Charta commun.

Clarimont. ann. 1248. tom. 6. Ordinat.

reg. Franc. pag. 600. art. 12: Retinimus

tres corvadas de hominibus et feminis;

unam in Fenario, et duas in messe. Vide

supra Fenalis mensis.

• **FENARIUS**, Gallico Fenier, Feniven-
tor, in Statutis artium mechanicarum
Parisientium.

• **FENARIUS**, Locus, ubi fenum conge-
ritur et asservatur, vel fen conserv-
atur, remiss. ann. 1307. in Reg. 151.
Charoph. reg. ch. 287: Quod bonitus
tenet tunc in manu sua quendam bac-
ulum, vocatum geyar sine croci, cum quo
trahtur fenum de Fenario pro animali-
bus. Vide infra Fenarius.

• **FENATIUM**, a Fenagio distingui-
tur, idemque forsitan est, quod infra
Fenatio, ni mavis pro Fenestragium acci-
pere. Acquisitio homagii Baronis Me-
dioloni per Humbertum Delphinum
ann. 1298. Hist. Delphini. tom. 1. pag.
35. col. 2: Concessi cum iuribus aliis....
fœcagis, fœnatagis, servicias, consibus,
taschie, queratibus, Fenagis, bennis,
justitias, capatibus, fidelitibus; "homa-
gios, etc.

• **FENATERIA**, ut Fenagium, Prestatio
fen. Antiquit. Recogn. Capriariarum
Regest. Probus fol. XXIX. v: Omnes/ore
ponant per juramentum, quod quicquid
est apud Cheverres est de feudo Comitis et
tenetor de eo, quiccumque illud teneat,
et quod Comes habeat abegit et super
omnes homines omnium Nobilium de Che-
verres, et forum quando ducit exercitum,
et Fenateriam, et dannum, sicut super
homines suos, et quod omnes liberi tenen-
tes de Castellano absunt et castellani
quando opus est et non placeat. Et quod
Nobiles de Cheverres habent similiter Fen-
ateriam super homines Comitis, hoc
tamen modo quod, si ipsi mittant gar-
siones, non debet eis suos ad dominum homi-
nem Comitis pro Fenio ibi capiendo, nec
potest capere garcis vel munitiones de fe-
no nisi quantum potest apportrare super ca-
pum suum. Si autem militant aliquem cum
eis, nec potest capere nisi quantum pot-
est fieri potuisse super collum equi per se sine
auxilio aliusque et non possint Fenum
capere in domo aliquius nisi semet in
ano.

• Seu Jus capiendo fenum. Charta

ann. 1356. in Delphini. Item Fenateriam
in pia memoria de Marderel in certis et
positis. Item fenateriam in pia memoria
de Canoris in certis et positis. Foignes,
eodem sensu, in Ch. ann. 1372. ex Char-
tul. 21. Corb. fol. 365. v: Nuef vingt et
dix journais de terre... qui ne doivent
Foignes, diemnes, etc. Vide infra Fenarium
et Fenarius.

• **FENATICUS**, Feniceus. Hesychius:

Coniuvios, τρόποι, Papias: Spadices,

quos Fenaticos vocant, profusos, miritos.

De Janus: Spadix, et hinc spadica,

palma, unde spadix, subrubens, fulvis,

sc. colore palme, unde et spadices dicu-
ntur equi palinis: i. equi fulvi et rubicundi
coloris, sicut palma, vel qui palma figura-
ram in cruribus habent. Vide Equi pal-
nati.

• **FENATIO**, Gall. Fenicio, [rustica, radicula,

vel etiam medium appendix, locus ubi

fenum aliquaque grana frumentaria recon-
duntur; Hispan. Fenadal, nostris Fenii,

Provincialibus Feniero, dicitur locus,

ubi fenum congeritur; an inde se-
cundum vox Fenaria, judicet Lector.]

Charta ann. 1316. apud Fantinum Cas-
truccium tom. 1. Hist. Avenion. pag.

176: Item dominus seu Fenaria de na Genu-
no, que est justa domum liberorum

Raimundi Prat. Infra: Item una logia

seu Fenaria Nicolai de Sabaudia, etc.

[Vide Fenaria.]

• Inventar. MS. ann. 1386: Quod hospi-
cium est deputatum pro Fenaria seu pa-
lestrenaria domini nostri Pope.

• **FENATOR**, Tempus, quo fenum se-
catur. Gall. Fenaison. Charta commun.

Clarimont. ann. 1248. tom. 6. Ordinat.

reg. Franc. pag. 600. art. 12: Retinimus

tres corvadas de hominibus et feminis;

unam in Fenario, et duas in messe. Vide

supra Fenalis mensis.

• Qui hunc servitio addicti erant, fur-

cam in pratis debenter dicebantur, in

Bulla Alex. PP. III. ann. 1171. ex Char-

tul. S. Vincent. Laudun. fol. 76. Furcam

ad prata fenanda, in Ch. Barthol. episc.

Laudun. ann. 1132. Ibid. fol. 82.

2. FENATIUS. Vide Fenatio.

FENATOR, qui *Fenaces*. Persio, Colummella, et alii, [vel] Qui fenum versat furcillis, *Fenaeus*.) Charta Odonis Comitis Corboliensis ann. 1111, apud Doubletum lib. 8, pag. 845: *Dimisique-
dam consuetudines, quas ibi accipiebat,
scilicet Fresconagium, et Fenatores.* [Instrum. anni 1200, ex Archivis S. Vincentii Coponii: *Contentio que arte-
batur inter Monachos S. Vincentii et Gal-
terum Milliter super Fenatores, villi-
caria, decimus molendinorum, etc. sic est
seditio... Itaque villa de Soudai remansit
Monachia... ab omni extractione, scilicet
Fenatoribus, villicaria et omni grava-
mine. Charta Libertatum Claronimont ex Codice MS.: *Liberantes predictos
homines ab omni... talia... Fenatoribus,
falcatoribus, etc.* Charta Hugo Domini Feritatis Bernardi ann. 1228, in Archivis Abbatis de Pletate Del, vulgo L'espau: *Nihil nisi et hereditibus resi-
stentibus... neque Fenatores sequi vindicato-
rem. Statutum anni 1288. In Codice
MS. urbis Commerci pag. 76: *Nous assur-
chacemus aux citoyens, et aux fenatores ung-
fais, cile qui auront un
deux Fenatores, etc.*]**

FENGEMONTH vox forestariorum, inquit Speimannus, alias *Defensa-month*, i. mensis vetustis, prohibitonis mensis, quo scilicet venari in forestis non licet, nec animalia in silvas immittere ad pasturam, ne parturientibus damis molestia inferatur. Sumit hic mensis initium a 15. die ante festum S. Joannis B. cum agitores et ministri forestae pro fannatione bestiarum convenient, et finit 15. diebus dictum festum sequentibus. Vide *Fannatio*.

FENDEO, *Falanx, multitudine*. Rhabani Mauri Gl. apud Dielemann, a *Fante* et *Fanter*, Satellites, famuli. Vide Schiltz-
rum in hac voce.

FENDICE, *Hirax, illa, lucanica, a
findo, quod ex fissis carnis gerent.
Non Fenicias, que et ipsae sunt hirax,* apud Arnobium lib. 7. contra Gentes. Vide Martinii Lexicon in *Fendice*.

FENDITUS, a Gallico *Fendu*, *Ruptus*, fissus. Glossa. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Fendedula*, *Pro*, *flura, rima, rimella*. Comput. MS. fabr. S. Petri Insul. ann. 1366: *Item datum pro quadam perca campana Fendita refundenda viij franc. regal. Hinc Fendon, pro Tabula scissa, in Consuet. Camerac. MSS. : Li caretis de planque (dicit) un Fendon taillié à cunghie de plaine paume. Fendace et Fendace, pro Scissura, apertura, rima, in Lit. remiss. ann. 1375, ex Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 98: *Par une Fendace de l'uya virent les faulx marchanz dessusdict couchies devant leseu*. Alismann. 1888. ex Reg. 129, ch. 218: *Icellui Jehan se son jouant frappa desondit badele... a l'endroit d'une Fendace, qui étoit en ladite cote de fer près de la gorge. Unde, ni falor, Plume fenitise ne eschorcise, in Stat. ann. 1341. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 547. art. 1.**

* **FENDO** [Ad iram concito apud veteres. Verbum est obsoletum, cuius composita offendit, et defendit sunt in usu. *Priscian. II. p. 928. Putsch.* — 2. In *Gloss. Idd. legitur fensus, iratus.*]

FENERIA Idem quod *Fenaria*. Recognitionum Inventar. 18. pag. 41. de Vouta fol. 327: *Item plus pro quadam apillegium cuiusdam dominus sive Fenoria sue sita infra castrum.*

* *Bulla Pauli III. PP. ann. 1598. pro
secularisat. S. Egidii: Medietas horre-*

et Fenoria in eodem oppido sancti Egidi, etc.

• **FENERIUM**, Eadem notione, qua supra *Fenatoria*. Charta admortisat, pro capit. Ante. ann. 1417. in Reg. 170. Chartoph. reg. ch. 60: *Item pro quadam Fenorio feni, quod habet et pereipit annuatim in primitu nobilitis Pontii la Roda.*

• **FENERIUS**, Locus, ubi fenum congeritur et asservatur, nostris alias *Fenedier*. Charta ann. 1841. in Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 230: *Quodlibet aliud genus clausurarum ad claudendum ortos, prata, blada, Fenoriis, etc. Lit. remiss. ann. 1458. in Reg. 182. ch. 328: La fenue de feu Fenrie vint illec dire audit Cotier qui elle avoit print latidie moutardelle ou Fenoriis, et qu'il la rendoit voluntiers. Poingnier, qui fenum vendit, in Lib. stat. artif. Paris. ex Cam. Comput. fol. 68. v. *Quiconque veult estre Poingnier a Paris, estre le peul; c'est assavoir vendre ou achetteries de foing. Videsuper Fenarius.**

• **FENES**, f. *Stercario ovium, eadem*

nomine, qui Fadatu: quod vid post Falda.

• **FENESTA**. Codex MS. Consuetudinum Poitou, fol. 94, col. 2: *Ecco ordinatum rectoriorum de illis qui debent habere Fenestras. Intellegit ferulum pecuniae vel potius bellaria, quia sic dictas ferulas, quod per fenestras celles penasaria ministrarentur: quare libentius legem Fennestram.*

FENESTELLA. Charta ann. 1081 ex Tabul. Angeraciensi, apud Besiliun pag. 401: *Hoc autem volumus inservare, quod obliuione tradetur Fenestella, quod super supradicta redditumus unum equum cum sella et freno pretio 100. solid.*

• Nomen officii vel dotis videtur. In Necrolog. Autiss. Inter Probat. Hist. Autiss. pag. 233, col. 2: *In ipso die exiuit vita iohannes sacerdos et canonicius, Fenestella optinus. An ad cognomen Valeriorum spectaret haec denominatio?*

• *De Fenestellis* in thesuc sanctorum videtur in Brandone 1.

FENESTRA, et *Fenestra versatilia*, in Monasteriis Monialium, *per quam danda recipienda tractundatur, quam vulgo in Tour appellamus. Occurrat non semel in Statutis Ordinis de Sempringham pag. 719. 727. 730. 737. Vide Egidium in Vita S. Sturmii Abbat. cap. 1. (Statut. Antiq. Abbat. Corp. cap. 7. lib. 2. et supra Fenesta.]*

• *Locus etiam aliquando intelligitur colloquiis destinatus, Galli Parlor. Vita S. Domin. tom. 1. Aug. pag. 587. col. 1: Venit die quadam farcius ad sorores... Dominicus, convocatis omnibus fratibus, nevestram, etc.*

FENESTRIUS, seu *FENESTRARIA*. Cui fenestra seu per fenestram res tra-
ducendi cura incumbit, in Statutis de Sempringham pag. 70. *Touriere, (Statu-
ta Concillii Treviri, ann. 1202, apud Mariani, tom. 7. Ampliss. Collect. fol. 198: In qualibet monasterio ordinetur monialis Deum timens, discreta, pudici-
tia et religiosis matrrix, quam Fenestra-
riam vocant, que diligenter custodiat
fenestram, quam sonante Completoris
firmiter servat.)*

• **FENESTRARIA**, Eadem notione, in Charta ann. 1408. ex Schedis Præsidis de Marazagues: *Item Fenestraria medium iusticiale, etc.*

• **FENESTRE** in tectis aedium. Disci-
plina clericalis cap. 25. § 1: *Ascendens*

*tectum ad Fenestrarum per quam sumus
exibit. Joan. Capuan. Direct. vite hu-
man. in adnotat. ad Disc. Cler. Schmid-*

*ti pag. 157: Ascendebam super domum
et accedens ad fenestram. Gracis dice-
batur Asperatus. Vide Glossar. med.*

Gracit. in hac voce, Append. pag. 17.

FENESTRA. Ubi venum exponuntur
merces levioris momenti. Charta Frederici II. Imp. ann. 1226. pro Ecclesia

*Asculana: Licet habere et tenere plan-
cam portationis ad vendendum mercimo-
nia, et tenere Fenestram apertam, etc.*

*Tabularium Episcopatus Autissiodo-
rensis: Omnes, qui tenent Fenestras,
vendentes alia vel erucas, debent in quo-
libet sabb. obol. de suo mercato. Et in-
tra Quilibet venditor alliorum et erucar-
uum tenens Fenestram debet in quolibet
sabbati obolatim mercedia sua. Littera*

Mauritii Parisiensis Episcopi ann. 1171.

*E chartulario Monasterii Montis Mart-
ry: Unam Fenestram qua panis ven-
ditur. Charta anni 1220. ex Archivio*

Porti Regii: Petronilla Alverniensis

confidit Abbatie de Portu Regio x. sol.

Par. singulis annis: Fenestra, que est

supra Magnum pontem.]

Liges Burgorum Scoticor. cap. 67: Nullus

*qui facit panem ad vendendum, ab-
condat panem; sed ponatis sua Fenestras,*

*vel foro, ut communiter vendatur. Liber-
tates MSS. ville S. Desiderii in Campania*

ann. 1228. Non licet die Mercurii

*aliquod vendere in stathia vel Fe-
nestram, nisi in communali foro, etc. Tabu-
larium Monasterii S. Bertini: Omnes,*

qui tenent Fenestram panis in Arques,

*videlicet anno de Arques, qualibet se-
tinunda die, Dominiti panem valoris*

seter oboli. Menses Fenestri, et petiti

*Comportores, in terminibus Par-
sienibus ann. 1349. In Registro Ma-
rial. Camera Comput. sign. C. fol. 62.*

Vide I. Rogestum Parlamenti sub anni-

*1257. fol. 3. et Consuetud. Bituric. Tho-
masserius pag. 59.*

• *Nostris etiam Fenestra, eadem ac-
ceptione. Charta ann. 1197. ex Tabul.*

S. Petri Carnot: Hominibus autem ville

*Villonis et Capellae regis portas et Fenes-
tras erigere ad vendendum et hospitan-
dum... concedo. Lit. remiss. ann. 1400.*

In Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 7: Pour

ce que icellui d'Estaples par constance de

ladue ville (de Douay) devoit tantost

apres estre banni à la moyenne Fenestre

de hole, etc. Aile ann. 1453. in Reg.

*185. ch. 20: Le suppliant marchant espi-
cier estant en l'ouvroir ou Fenestre de*

*l'ostel ou il demeure, etc. Fenestra obou-
ticle de plusieurs denrees et marchandises,*

in aliis ann. 1445. ex Reg. 17. ch. 106.

Hinc Fenestrier. Minutae mercis propria-

stat. ann. 1294. in Reg. 26. ch. 304:

Item que nul Fenestrier ou Fenestriera,

ou regnatrix ou regatrices ne puissent

faire chandelle... pour vendre.

Fenestras et ostia tollere licet illum his,

quibus jus est domum occupandi ob

census non solutos. Inventari. Chart.

Monast. fol. 11. r.: Carte tres... de vi-

llus solidis censualibus... super quam-

*domum ad quatuor terminos perso-
nandie. Et possimus tollere horaria et*

*Fenestras pro sensu predicto. Fenestra à
basse ou traillies sur rus, in Chartul.*

Corb. sign. C. fol. 5. v.: Fenestrae

Beauvoisenses. Ibid. fol. 100. r.: Fenestrae

Flamange, in Lit. remiss. ann. 1405. ex

Reg. 160. Chartoph. reg. ch. 21.

• **FENESTRE MARTIS**. Epitaphium

Gauslui Archiepisc. Bituric.

Octaves Marii superabat Apollo Fenestras.

Cum fera more famuli repuit haec gaudia mortis.

Hunc in locum Mabil. top. 4. Annal.

Benedict. pag. 351. haec notat: Ubi

primum hos versus legimus, visum est eos interpretari de mente Martio, cuius die octava Gauzinus obierit. At consilio Necrologio, in quo die 2. Septembris ejus obitus notatur, per Octaves Martis Fenestrarum, quas Apollo seu sol superasse dicitur, interpretamur horam octavam Martis seu feria tercia, que hoc anno (1028.) cum 2. die Septembris coincidebat.

* In laudatis versiculis ex Epitaphio Gauzlini legendum lugubres, pro superobato, ex Bibl. regiae Suecorum, nunc in Bibl. Vaticana sign. 562., alias 125. in quo legitur vita ejusdem Gauzlini, auctore Andrea Floriacensi monacho. Verum ex altero Epitaphio ibidem descripto efficiunt haud felicem prorsus esse Mabilionii conjecturam, qui *Martis fenestrarum* interpretatur diem Martis feria tercia: unde mendum easse in laudato ibidem Necrologio patet:

To recipit telles vix. Martis in Ides. ac.

Quod iterum confirmatur ex nota chronologica, quae Epitaphiorum excipiunt in eodem Codice MS.: Obit autem venerabilis Gauzinus abbe *Floriacensem et archipresule Bituricensium anno Domini Incarnationis 1028. Indictione 12. anno sui regimini 25. porto a refiguratione templi 4. Ides Martii, medie Quadragesima Domini, ipsius noctis prima officiavit hora.*

* **FENESTRA.** Lampadis genus. Vide infra Ferletum. Codex reg. 7887. fol. 8. v.^r. Hec sunt ornamenta que A. de Breughe subprior dedit Deo et beato Marciali... Fenestram que illuminat corrum, etc. Haud scio an eadem nocte in Testam. Abboni canonici ann. 1191. inter Probat. Hist. Nem. pag. 82. col. 2. Dedit domui Dei duas culcitrae cum cunis et Fenestram ferrream; an vero idem sit quod sequens

* **3. FENESTRA.** Ciborum seu armicularium, ubi reponitur pyxis, in qua sacra Eucharistia asservatur. Stat. MSS. eccl. S. Laurent. Rom.: Quotienscumque Corpus Christi renovatur, Fenestra in qua reponitur, ab arcane et pulvribus mundetur. Lit. remiss. ann. 1882. in Reg. 120. Chartoph. reg. ch. 214 : *Lesquelz pillars emportent... une boite ou le Corps N. S. sacre reposoit, laquelle ils prindront en une Fenestre de ladite eglise.*

* (« Johannolo magistro a lignamine... pro duobus candelabris pro creris pascali et una Fenestra de corpore Christi. Mandat. Camer. Apostoli. Arch. Vatic. I. 17-21. f. 175. »)

* **4. FENESTRA.** Apertura in silvis majoribus, ubi tenduntur cassae ad rusticas capendinas. Charta ann. 1801. in Libr. reg. Compt. Paris. fol. 188. r^e. col. 1. Et se commance la première de vase au cooudres de Paulson, près la Fenestre Guillaume de Chauvres, et s'en vet jognant la forest droit au tranches Reau Guarin. Quarum aperturas jus, Fenestragem appellabant. Vide in Fenestragium.

1. FENESTRAGUM. Jus istud expendi vel alias merces in fenestris. Liber censuum et custumarum urbis Carnutensis ann. 1802. in Camera Comput. Paris. fol. 55 : *Le Fenestrage d'is- leuc, c'est à savoir pour chacune personne, qui vent poire à fenestre en la partie, que le Comte a à Chastelauneuf, vaut 15. sols. Charta ann. 1294 : En de- niers, en blages, pauges, Fenestrages, vinages, reigrages, etc. [60] Concord. inter Abbat. de Faversham et homines ejusdem. ville in Abbrev. Placit. ann. 5. Edward.*

I. Kanc. 44. pag. 318 : *De quadam cus- tuma, que vocatur Fenestrage, videlicet de percipiendo de qualibet mercatore ven- dente mercatoria in fenestra sua, quolibet die subditi de qualibet fenestra unum quadratum.*

* Seu Vectigal, quod ab exponentibus merces suas in fenestris exiguntur. Charta ann. 1271. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 440 : *Avenagium, buscherium, Fenestragium, moutonagium, sic. Reditus comitat. Namur. ann. 1289. in Reg. sign. Le papier aux eysesles in Cam. Comput. Insul. fol. 78. r^e. Encor i (a) Na- mur Li cuene les stalages, les vestiges et les Fenestragies.*

2. FENESTRAGUM. praterea nostri appellabant cum in hastiliis, qui de- certarentur, armorum suorum insigni- gnia sedis, quorum fenestris aptabant, quicunque, ut dimicaturi, innote- ceantur. Jacobus Valerius in Tractatu MS. du droit d'armes de Noblesse, ubi de Tor- nementis : *Quant ce viendra au Fenestrage pour clore son blason, le haume doit faire couvrir trois dois ou environ du blason du chef de la banniere. Veut Ce- remoniale MS. du cry des Tournays : Dit, que l'on faisoit Fenestre la veille du Tournoy, et pour faire Fenestre le Lundy, et pour touz noyer le Mardi. En un autre cri : Or oyez, Chevaliers et Escuiers, qu'on vous fait à savoir un riche pardon d'armes, et tres noble Tournoiement de par le blanc, et de par le vermeil, lesquels se sont en la ville de Maube le 7. jour de May, pour estre as hostaux, et lendemain faire Fenestre, et des blasons de leurs armes à faire Fenestre, et celiuy jour faire le vespre de leur monstre pour tendre- main tournoier. Item Valerius enarrans, ut armorum insignia sedium fenestris aptabantur : Item doivent estre celestes deux Discours comme Juges, lesquels doivent appeller les Roys d'Armes et Heraulz, afin qu'il leur dient le nombre des heau- mes, bannieres, et penon, tant d'une marche, comme de l'autre : afin que les- dites Juges puissent partir plus justement les Fenestres dudit Tournoy. Item doivent estre portées les bannieres et penons de toutes les heau- mes et tymples qui sont dans les heau- mes doivent être closes les escoumes de leurs ar- mes. Et se doivent mettre par ordre des plus nobles de ceux, qui auront le plus venu, pour la garde de la banniere, et pa- rlementement du penon. Item la veille du Tournoy les Roys d'Armes et Heraulz doivent porter leditess bannieres et pe- non, et les heau- mes et tymples toutes en- semble seditis Fenestres environ l'heure de dix heures devant Nonne : et se doivent ledit Roys d'Armes et Heraulz dépar- tur, pour servir les nobles, et celiuy Tour- noy infra : Il est de coutume de tour- temps, que pour chacun blaso cloir, est deud au Roys d'Armes et Heraulz, qui attachent, et cloient ledit blaso, 8. sols. Par. Fenestrales bannieres, ibidem. Ratio etiam Fenestra, ut aliebat, sa- ciendi, pluribus describatur a Renato Rege Siciliæ, in Tract. de Tornementis pag. 60.*

* **FENESTRAGE.** in Tractu Alinetensi est jus habendi Fenestras seu aperturas in silvis majoribus, per quas manu et vespera transeant Rusticula manus, et decendant in cassa, ibi tenentur. * **3. FENESTRAGUM.** Iuris fenestrarum seu aperturas faciendi in domo sua. Charta ann. 1392. *Quandam dominum for- tem, cum... juriibus introitibus, exstitis, opalagis, Fenestragis et pertinentiis uni-*

versis. Fenestrarum, Apertura, in Pacto in- ter abbat. et commun. S. Richarli ann. 1394. ex Reg. 64. Chartoph. reg. ch. 2 : Si excusus veult faire un Fenestras de une fenestre tani seulement extra deus potius, etc. Fenestra, codens intellectu, in Lit. remiss. ann. 1365. ex Reg. 163. ch. 197 : Le mary vnt par un portail ou Fenestre le ribault, qui estoit en l'ostel avec ladite femme. Vide supra Fenestrarum.

FENESTRARIAM. Ugation, Fenestrari- um, per preparare. Fortunatus in Vita S. Albini Episc. Andeg. ann. 18 : *Ser- mones dum coram suis parvulis Illuminati- bus aliquando numerum lumina dieris ab umbra defuncti, simillimum agnoscentes ejus administratio se posse humani consequi: cuius virtute potuisse parvus Fenestrari. [Goc.] inca Monachus in Vita S. Augus- tini Cantuar. Mail tom. 5. pag. 398 :*

Nitidus cesaries, non arte, sed grata ca- ceritate, caelesti nivis decubata, patriar- chaliter lilia, frons speculatoris Domini- nicae cruci palibet, quam media como- pro columnis formosa Fenestrabat. Ibidem pag. 394 : Facies amabilis et reverenda, frons mediante come sua columnis renu- tabat Fenestrabat ; hoc est, aperta inter cincinno naturales a dextro et a sinis- tri pendulos, quos arte componi prohibet Statuta antiqua inter Anecd. Mat- tem. tom. 4. col. 1190. his verbis : Prohi- bitem etiam ne Clerici, caractere ne- glecto, comes nutriant, aut Fenestratis obdeantur. Vide Fenestratis.

* Aliud vero sonat Fenestrer, Amico- scilicet fenestrarum, more amantium, ast- tare, in Lit. remiss. ann. 1458. ex Reg. 184. Chartoph. reg. ch. 394 : *Pierre de la Croix mis avant de aier Fenestrer et avier par amours une jone fille, nommée Johanna.*

* **4. FENESTRARIA, FENESTRARIUS.** Vide Fenestra.

FENESTRATIM. Obiter, per transen- nam. Theodericus Monachus in Invent. S. Celii Episc. Trevir. n. 4 : *Noi admodum per transenam, et per Fenestratim perpendiculantes humilis aperte concentricas.*

* **FENESTRATUS.** Fenestris apertura, perforata. Plauto et Vitruvio. Invent. Ecli. Aniciensis ann. 1444 : *Item alia parva mappa de concepti ad modum dictis cum tribus barris in uno capite et in medio cum aliis tribus de filo Pere et in capite Fenestratus. Hoc est, si bene con- jecto, ad instar rhomborum vitreorum, quibus ad fenestras uti solent, figurata. Vide Calci Fenestratus in Fallos.*

* Hinc metaphorice *Corda fenestrata*, pro Perspicaci et intima penetrante prorscrito, ut interpretantur docili Editores ad Acta S. Lupi episc. Trec. tom. 7. Jul. pag. 74. col. 2. *Quam (Genove- fam) dum corda Fenestrato con- spicunt, etc.*

* **FENESTRELLA, FENESTRELULA.** diminut. a Fenestra, fenestella. Camer- mon. Rom. MS. fol. 6. v. : *Interior vero prior diccionorum aperto sacra Fenestrella, que populari expectante videri, test, etc. Instr. ann. 1678. apud Uscil. 1. Ital. sacr. ed. 1710. col. 608 : Deliberatum fuit quod Aeris una Fenestrella in lapide, quae super hanc arcu jacet, ad hoc ut sanctissimum corpus vestrum in Fenestrelula, etc.*

* **FENESTRIUNCULA.** Eadem notio, in Hist. episc. Autiss. pag. 602. ubi de Guidone de Mello.

* **FENEUS,** Pauper, sine fide. Papias. Vide Fenestra.

FENGANGI. Vide Fengangi.

FENGELDUM. Pecunia, vel tributum ad arcendos hostes erogatum, a Saxe-

FERAGO. Vide *Ferrago*.
• FERAGALE, FERAGIALE, FEREGIALE, Ferreale, Idem quod *Ferrago*, Agri portio, in qua ad viridis tantummodo pubuli saginam ordeum, vel granum quodvis invicem mixtum seritur, videlicet, Charta admort. Cardini VII, in Reg. Cam. Comput. Paris, alias Bitur. fol. 151. r: Item super una eminata terra, cum bona Feragiale, quam Arnaldus Villaris tenet, sive den. Tur. et obol. Tiron. Et fol. v: Item super una eminata terra, cum Ferreale ad podium Martini, etc. Fol. 152. v: Item super sex punctum Ferreale, ... unam carteriam frumenti. Deinde fol. 153. r: Item super una Feragale ad ortos dextrae villam, ... unam pladum Turon. Vide infra *Feragale*.

*** FERAGIUM,** Pabulum, viride ex ordeo, vel grano quovis, aut palea, sive feno, Gall. *Fourrage*; nisi sit Tributum pro *feris* seu nundinis solvendum. Charta Unfredi de Rohan confirmata a Carolo IV, ann. 1024, in Reg. 64. Charthop. reg. ch. 42: *Concessi Roderio Postello... dominum suum... ab omni servitio quietam, exceptis iitis, quatuor nunnias...* *Feragae*. Vid. *Feratice* et *Ferragium*.

FERAGULUM, Coopertorum, Gloss. Bibl. MSS.

• 1. FERALE, Ital. Lanterna, in Gloss. Franc. Barber. ad *Docum. d'amore*. Vide infra *Feraleum*.

• 2. FERALE, Peccatum, mortiferum. Charta ann. 1045, ex Tabul. S. Vict. Massili: *Nos fratres Petrus et Feradius, metuentes Feralia nostra nostrorumque parentum innumerosa crimina, ex possessione nostris largimur S. Christi martyri Victori, etc.*

FERALITER, Ferarum more. *Contra Pisanos frenabant illico Ferarier, et dentibus frenabant*, in Chronico Pisano apud Muratorium tom. 6. col. 103. Utitur etiam Petrus Damiani in Epistola a Mabilionio laudata tom. 4. Annae Benedict. pag. 577. et Fulgentius Mytholog. 8. 1.

FERAMEN, Fera venaticus, *Ferum* et *Ferapud*, Occitanus, Capitulare I. Caroli M. ann. 892. cap. 39: *Ut in forestis austriacis Feramina nostra furari audeat, etc.* Capitulare de Villis. cap. 36: *Et Feramina nostra intra forestes bene custodiatis.* Porperam *Feraminibus* editum cap. 62. Charta Pipini Regis Franc. pro Monast. S. Dionys.: *Nec nos et diversa Feraminum genera, sive at forestarios cum ipsorum manus in ipsis forestis per diversa loca commenantes.* Alia Caroli M. pro eod. Monasterio: *Cum ulris, que generibus Feraminum, cervorum, capreorum, etc.* Eginhardus Epist. 7: *Conscripti de quadam farto, furando Feramina in dominica foresta.* Capitula Caroli C.: *In Liquido porcos et Feramina accipiatis.* Add. Capitulare 2. ann. 818. cap. 18. Philippus Mouskes in Histor. Franc. MS. ubi de Guillermo Rufo Rege Anglia:

Cors i mist et bisons, et dales,
Puis couins, lievres, et ferains,
Et mepiere de sauvages.

Infra:

Et s'as les glises abatues,
U tu as la forest plantée,
Qui de Ferain est habidé.

FERAMUS. Idem. Lex. Alem. tit. 99: 4: *Si rubus Feramus cum ipso segittus est, etc.* Quo loco rubeus Feramus noscitur dicitur Bestie fauva; Gallis Bestie noire. [Germ. Rothwild.] Occitani

Feramio, lupum, vel quamvis aliam feram silvestrem buncupant, vel quodvis plantas.

FERANCUS. Rigordus in Philippo Aug. de Franc.: *Quo cum multis post Idem Valentianianus presul attentasse, nec vincere potuisse, proprio eum nomine Francus, quasi Ferancus, i. Feraces appellavit.* Resperit forte Rigordus Belgicum Prangue, quod est acerbum, asperum, trux, ferax, unde etymos accersit Wendenlinus. Vel potius id haust ab Adone Vienensis in Chronico: *Francos lingua Attica Valentianianus Imperator a feritate et duritia atque audacia appellari primus valuit.* Praefatio ad Legem Salicam: *Gens Francorum inclita, audax, velox et aspera.* Isidorus lib. 9. cap. 2. de Iudeis: *Alii eos a Feritate morum nominatos suscipiantur, vel quod bruti sint. Gestis Francorum cap. 13 de Francis: Quia populus Ferociissimus est.* *Feritas Barbarica*, in leg. 2. Cod. Th. de Postlim. (5. 5.) Ferocitatem eamdem Gallis ipsius veteribus ascribitur. Egesipus lib. 2. cap. 9: *Ve- niam ad Galliarum incolas, populus naturae Feroces, et naturalibus murs ferociores, etc.*

FERARIA. Glossar. medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 639: *Ferariam vel ficiatam vocant minoribam, que est schorophani, et urtica mortua a quibusdam vocatur, eo quod folia urtica similitudine habeant, non faren uenientia.*

*** FERARIUM,** Locus, ut videtur, in quo fera venatica concluduntur. Excepta Chron. Vetero-Celensis. Situs Ecclardum de orig. Domus Saxon. in 192. *Plires milites ibi conseruari et Ferarium Regis destrueri.* Col. 103. Wilhelmus Marchio intrat Bohemiam cum exercitu valido et Ferarium Regis ante Prague destruens, ut Persuasa plurimis milibus prospexit reverterit.

*** FERASCO.** [Perus sio. (Gloss. S. Gm.)]

1 FERATICUM, Tributum pro *feris* seu nundinis solvendum. Donatio ann. 1066. apud Mirsum tom. 1. Diplom. Belgic. pag. 268. col. 2: *Locum illum ab omni seculari lege vel constitutione liberum, hanc scilicet latrone, inventione, furto, foro, Feratico, telone, ambitum etiam, praescindentrum atrii vel claustris, etc.* Vide *Fera 1.*

FERATRUM, dicitur a *fera*, et sunt *Fera*, tecta silvarum spissæ. Ita Papias, et Jo. de Janua. Id est, loca in silvis spissiora, in qua fera se recipiunt.

*** FERIA,** apud Poetam Latinum XII. secuuli. Secunda scaccorum persona, que alias *Virgo*, nunc *Domina vel Regina appellatur*, ut scribit D. Feret in Disser. qui exstat tom. 5. Comment. Acad. Inscript. pag. 256 ubi hanc vocem accersendam docet a Persarum lingua, quibus *Fera vel Feris* primarium aule praefectum sonat, seu secundum aule regem: unde Poetis nostris *Feria*, *Fierie*, et *Fierge*. Mirac. B. M. V. MSS. lib. 2:

La grans roine, la grans dame
Ki du ciel est roine et Pierce, etc.

Ibidem:

Ne ja n'ave pas n'adis,
Roi, chevalier, Pierce, ni roc, etc.

Le Roman de la Rose:

Car on n'ave pas les gervois,
Fois, chevaliers, Pierges, ni rocs.

Poema Votula:

Roy, roc, chevalier et saphin,
Pierge et pena, etc.

Bursum:

Le roya que nous nommons Pierge.

Poema Alex. MS. part. 2:

Roy, Pierce, chevalier, aufla, roc et cornu
Pierce fait de saper, et si oit or mole.

*** FERCO.** Vide *Ferto*.

FERCOSTA. Navigi species. Statuta Alexander II. Regis Scottie. cap. 25: Si aliquis naris, vel *Fercosta*, vel aliud vas apertum fuerit.

*** FERCUTUM.** Vide *Fertum 1.*

FERCUTUM, Quæ pro nuptiis celebratis Curiani seu Sacerdoti, ex jure præstantur, vel ab illis exiguntur, etiam sub excommunicationis poena. Vide Missus 1. Charta C. Archip. Senonensis ann. 1200. in Tabul. Maurignacensis n. 79: *Omne beneficium nuptiarum, sine fuerit in Ferculo, sine fuerit in alia re, etc.* Statuta Synodalia Odonis Episcopi Parisiens. cap. 7. § 4: *Prohibetur districtio sub pena suspensionis, ne nullus Sacerdos aut Capellanus exigit aliquid ante benedictionem nuptiale, ne pro testimonio ferendo, ne pro matrimonio celebrando occasione Ferculorum, que debentur pro nuptiis: celebrato autem matrimonio excepit Fercula sua, et quod ei concessus est sicut consuetum erat. Id eam statutur in Constitutione Odonis Legati contra Simoniacos lati in Concilio Provinciali Syria ann. 1234: *Item et pro officio circa celestem nuptiarum impendendo, quadam Ferculo, et duas ampulas vel aliquod simile pretium a nobilibus exigitur et extorquent.* Bulla Alerandi PP. ann. 1234. apud Perardum in Burgundicis. p. 3. 45: *Si autem ultra 4. denarios datum fuerit pro pris, due partes erunt Prioris, et tertia pars erit Sacerdotis, et Ferculo, pro nuptiis celebratis, vel quod datur nomine Ferculorum. [De Fercuti nuptiarum vocatis Espausa, in Charta Guillelmi Abb. Floriac. ann. 1228.]* Vide *Verinuptum*.*

Debebantur quoque in purificationibus mulierum, ut colliguntur ex Charta ann. 1178. in Charta. S. Vinc. Laudun. ch. 92: *Habebit (presbyter parochie) baptisteria, confessiones, refectiones in nuptiis et in purificationibus mulierum constitutas, etc.*

*** FERCULARE,** ut Ferculum, Gall. Metz. Charta Petri Abb. S. Crucis de Talemundo ann. 1366. de officio Aquaril: *Item tenebit ut dictus Aquarius in vigili festorum principalium.... duo Fercularia plenaria ministrare, videlicet in quotidianis Ferculo, res pecias mortuici, etc.*

*** FERCULARICUS,** Dapifer, de cuius dignitate in aulis Regis infra dictur in Senescalus. Post Heinicum Fr. Reg. Annam. Regiam, Philippum Heinrici filium et Regem, jam designatum, Rotulam et Hugonem fratres eius. Rodulfus Comitus Mainardum. Archip. Senonensem. Rainaldum Camerarium. Guillelmus Fercularius subscriptus Chartam, cuius meminimus Mabilionius tom. 4. Annal. Benedict. pag. 552.

*** FERCULATUS,** Ferculus pastus. Andreas Abb. in Vita S. Johannis Guillelmi, Juli lib. tom. 3. pag. 346: *In qua die penuria illi erant erantes et gaudentes, relati solent letari homines cetéri delictis multiplicibus Ferculati, et opibus nimis datus.*

FERCULUM GENERALIS. Charta Joannis Thessaurarii S. Quintini ann. 1094. ex Tabulario Humolariensi. Ch. 30: *Ordinavit etiam caritas eorum, ut in die S. Trinitatis, que ante Dominum adventum quibusdam in locis celebratur, die scilicet*

mox nativitatis, quodiu vivere, et in anniversaria met transitus commemo- ratione refectio eorum uno quolibet generali Ferculo communiter et indesinenter am- phareatur, etc. Vide Generale.

FERGULUM. Gestatorium, sella gestatoria. Anastasius Bibl. in Hist. de Exilio S. Marci. PP. pag. 86: *Jusit cum sur- geret a Ferulo, et stare. Supra Gestato- rium Gestatorium selle, et portatorium, dixit. Cantica Canticorum: Ferulum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani, columnas ejus fecit argenteas. In quem locum Aponius: Ferulum a ferendo no- men accept.*

FERULUM. est apud Latinos Feru- lum fuisse Gestatum, quo in pompa uti solebant: quo clara Tullius lib. I. Off. dixit: *Cavendum est non tarditatem ulti- mur in ingressu molitoribus, ac similes pomparum Ferulii esse videamur. In his ferulii deferri consueverunt simulacra oppidorum, coronae, machine et id ge- nus alia. Consule lexie, militare Caroli ad Aquina voce Ferulum.*

FERULLA. TERRE. Quarta pars vir- gata terra, ut colligit Spelmanus ex veteri MS. cuius haec laudat: *Decem acre terreni faciunt secundum antiquam consuetudinem unam Ferullam, et 4. Ferulli faciunt virgatam, et 4. virgata faciunt unam hidam, et 4. hidae faciunt unum feodium militare. [Madox Formul. Anglie. pag. 54: Ego sisivis predictum Thomam inde per ranum arboris, ad tenendum in capite de me per servitum quinque partis unius militis, cum quinque Ferullis terre de Bacella.]* Vide Ferdinal.

FERDELLUS. Fasciculus. Acta SS. Junii tom. 3. pag. 386. de S. Alema: *Et iterum per eodem repositum in quatuor Ferulae in presenti capsula altera die. Vide Ferulus.*

FERDFARE. in Flita lib. 1. cap. 47. § 23. est. *Quiescentia eundi in ex- citum. Vide Ferdfare.*

FERDINGEL. Modus agri. Domedesel tit. Somerset. Ermenton: *Nunc manorio pertinet consuetudines istae: de Ferdin- gel 30. den. etc. Ubi Spelmanus obser- vat. Agrimensors Anglicos Forthindel usurpare de quarta parte acre: putat tamen hoc loco Ferdinglel intelligi, vel de quarta parte virgate 5. acres conti- nentis, vel de quarta parte carucate, vel eiusmodi aliquibus mensure. [Vide Ferdella.]*

FERDINGMANNUS. Thesauri custos. Batavicum vocabulum. Joan. Skeneus de verborum significazione pag. 86.

FERDONI. Vide Ferto.

FERDWATHEI. Vide Faldwirthi.

FERDWYTA. Juxta Fleetam lib. 1. cap. 47. § 15. est. *Quiescentia murdi in exercitu. Id est, ut interpretatur Edw. Co- kus ad Littletonem sect. 98. liberum esse de oneribus armorum. Occurrit in Monast. Angl. tom. 1. pag. 380. Vide Fid- wife.*

FERELE JUDAICAE. pro Feria Judaica, ut arbitror, seu Dies, quos Judai colunt ab opere servili ferenti, seu cessando. Canonis antiqui penitentiales, apud Acherium tom. 11. Spilli. pag. 72: *Au- guris vel incantationibus seruentem a conuentu Ecclesie separandum; similiter et Judais superstitionibus vel Feris inherentes. Vide Feris.*

FEREBERES. Ispesum, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 7641.

* **FERENARIUS.** [Vexillifer; Sagitta- rius. Difr.]

FERENDARIUS. Procurator, qui vice alterius in judicio causam agit. Germ.

Furesprech. Occurrit non semel in Speculo Saxonicus lib. 1. art. 60. 61. 62. 63. lib. 8. art. 14. 30. etc. [Ibid. Vide Haltaus. Glossar. Germ. col. 559. voce Furespre- cher.]

• **FERENDUM.** Officium ecclesiastici spe- cies. Formula, qua alicui vices archie- presbiteri committuntur, in Formulis MS. fol. 46. vi: *Ecclesiæ aut dignitates, et prebendas, beneficis et Ferendæ, ac star- tias, que in civitate et diocesi predictis per cessionem, renunciationem vel mor- tem, vel haciem modo recaverint in posterum, vel haciem vocaverint, quo- rum ad nos collatio, prouiso seu electio quacunque speciali, personis idoneis libere conferenda possit.*

* **FERENTARI.** Nonio, Milites levæ ar- maturæ, quod quidquid operari esset, auxilio ferrent excursum levæ armis graduibus non impediti. De His etiam Vetus lib. 6. et Festus. Sallustius de Bell. Catilin. Postquam eo ventum est, unde a Ferentariis premium committi posset, etc. Annales No- vesiens, apud Marten, tom. 4. Ampliss. Collect. col. 673: *Hic Ferentarii et neutis aliqui, qui ad hoc operam suam Par- meni elocabant attractis naviculis occur- runt. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Feren- tarius, Porteur de baniere, ou de saiette, ou de fonde.*

* *Glossar. Provinc. Lat. et Cod. reg. 7637: Ferentarius, qui fert vexillum. Ban- dayr, a bandiere, Prov. vexillum. Vide Ferentarius.*

FERENTARIUM. Ferulum proces- sionale. Joan. Longinus in Vita S. Stan- nis. Episc. Maii tom. 2. pag. 254: *Omnia illa multitudine processionaliter ordi- nata, vexillis quam plurimi et Feren- tarii precedentibus, Episcopo consistente in medio.*

FERENTES. Milites Lannretti. Anony- mus de Rebus Friderici II. Imp. pag. 887: *Factum est itaque, quod dum preli- bus Vicarius prope Schiaccam magni- Sticlorum exercitum congregasset, et illi potissimum, qui vocati in partibus illis vexilla ferabant, appellati vulgari linguo- sti Ferentes, fidem Regis Karoi, profi- terentur, etc. Vide Bannretti.*

FERERIUS. [Idem. i. qui Ferentarius infra.] Coronationale Roman. lib. 1. sect. 2. pag. 29: *Ferentarius (portum) et parvum scabellum, et cassina.*

* **FERETI.** pro Ferter. Scriptura anni 891. inter Concilia Hispan. tom. 3. pag. 182. col. 2: *Pergit per terminos de Popu- lato, et Ferat in rivulum Chane.*

* **FERETITAS.** pro Feritas, quod proprium est feritatis. Charta ann. 1857. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 448: *Dicte ferre et bestie silvestres... gentibus diverso dampno irreparabilia inferuntur; et cornua, dentes, et ipsorum Feretitatis contra ipsos erigunt.*

* **FERETITALE.** Nomen loci, a feretro, ut videtur: I. quod prope cometimeter vel patibulum situs erat. Charta ann. circ. 1077. inter Probat. tom. 2. Occit. col. 294: *Dono etiam extra viros pre- dictos urbis Tolosa terras omnes, quas habeo ante portam civitatis, ubi vocant ad Feretitale. Vide Fereritum I.*

* **FERETRARIUS.** Custos sacrarum Re- ligiarum in feretro reconditaram. Acta SS. Junii tom. 4. pag. 579. de S. Ethel- dreda: *Et in clostcam projecti (imagines) non defraudeant eis locum usque ad fratris Roberti Bytheling Feretrarii et Monachi Elvensis continentum.*

1. **FERETRUM.** Necropoli, Isidoro lib. 18. cap. 19. *Ubi funus deferitur. Sarco- fagus, in veteri inscriptione apud Gruberum 607. I. seu capsula, vel arca, qua-*

effertur corpus humandum. Gloss. Gr. Lat. : Φερον. Lectio. Fereritum. Servus et Isid. lib. 20. cap. 11: Fereritum. Locus, ubi mortui feruntur, et est Graecum na- men, nam Graeca εφέρω dicitur. Gloss. Aelfici: Fereritum, Rære. Unde nostris Biere. Fortunatus lib. 6. Poem. 7.

Interea rebatur Itali lacrymos Feretro. Solvit et exequas obsequialis amet.

Leges Henrici I. cap. 36: Amici extra- hanti mortuum, deferentes in Fereritum, et portantes eum ad Ecclesiam. Hinc Fieries, et Fieries loculos aut capsas, in quibus Sanctorum corpora vel reli- quiae reconduntur, dicimus Hugo Flavi- niac. pag. 122: Ornamenta Ecclesias quamplurima et Fereritum, ubi sunt reliquiae Sanctorum, etc. Berarius Pres- byter in Hist. Episcopor. Virdunensis fol. 10: Fereritum, ubi sunt nunc reliquiae Sanctorum, honestissimo decore compo- nut. [Epistola Prioris S. Milburgis de Venetiis in Anglia circiter ann. 1106. Inter Aneid. Marten. tom. 1. col. 476: Ere- grediente Contenuo cum Ferero comi- tante innumerabilis multitudine hominum intravit eum, ad processionem, ut mo- ris est Ecclesiarum, etc. Et tom. 3. col. 644. C. in Chronico Johan. Iperii Bertiniiano. Sedales quodammodo sedi- tionis. Ecclesie thesauri distrahanuntur, ciboria, Feretra, ceteraque jucunda auro et argento decurvantur, etc. Ita in con- ductu processionali Feretri B. Marie, etc. in Obituario MS. Eccl. Morinensis fol. 30. ubi semel et iterum recurrit vox Fe- retrum ead. notione] Will. Gutart. ann. 1205:

*Et si enclos ei encagies,
Comme ce cors saint en une Fierté*

FERETRA reliquias Sanctorum conci- nentibus ad corrogandas elemosynas in reagreditationem Ecclesiarum aut in alias necessitates cum processionibus circumdata, non semel legere est. Has processiones ad offerenam vocat Aegi- dius Auræ Vallis in Hist. Episc. Leod. cap. 55. Vide Relique.

FERETRO CABALLARIO VENI, apud Bedam in S. Benedicto Episcopi cap. 21. et in Vita S. Erkenwaldi Episcopi Londoniensis.

FERETRARE. Feretra inferre. Lam- bertus Ardenensis pag. 19: *Hujus autem reverendissimum sanctissime Virginis corpusculum populo demonstravit, et in feretra probabilitate Ecclesie Morinensis Episcopus Milites secundus.*

* 2. **FERETRUM.** Pyxis, in qua sacra Eucharistia reconduntur. Ordinalis MS. eccl. Rotomagi. Finis missarum (Dominice in Ramis palmarum) de feretro Corpus Domini ad locum determinatum in Feretrum a duobus sacerdotibus de se- cunda sede in albis, et sint duodecim fa- muli circa Fereritum portantes duodecim torches.

* 1. **FEREUM.** Litteræ anni 1285. apud Rymer. tom. 2. pag. 262: *Venditor ex- traneus... de salinaco Feret vel pannorum langeorium 2. den. An legendum Ferri?*

* **FERELETO.** Vide Ferithero

* **FERBO.** Vide in Ferto.

1. **FERIA.** Transitus est qui cymba- lit in ulteriore ripam. *Trajectus. Sed hoc a Saxon. fær seu fare, Iter, et Ele, aqua. Hinc fær-a-seeat, nauim. Gr. νότης; a νότῳ, trajicio, transveho: atque inde portus. Ita Spelmanus.*

2. **FERIE.** Singuli dies hebdomadis dicti; ut est apud Hieronymum, non quod in illis feriandi necessitas incum- bat, sed a septimana Paschalis, quæ

erat immunis ab opere faciendo, et feriata. Unde cum sex illi dies post Pascha feriati essent, et ea esset prima anni Ecclesiastici hebdomadas, inde factum, ut omnes dies septimanae vocarentur Feriae. Lex enim est Constantini M. qui hebdomadas ante et post Pascha, *ex parte*, et feriatas sancvit. Sed usus obtinuit, ut posterior tantum esset feriata, ut est in Syn. in Trullo cap. 36. Will. Brito in vocab. Ms. *Feria idem est, quod cessatione unde et die sollemniter continetur Feriam appellabant, i. cessabam ab operibus servitibus... Et nota, quod Iulii dies sabbati appellant, non autem Ferias dicimus, quod omni die feriare, i. cessant a peccato debemus, unde dicimus primam Feriam, sc. diem Dominicum secundam, tertiam, quartam, quintam, sextam, sabatum. Similia habet Joann. de Janua Tertullianus lib. de Jejunio cap. 2. *Praude nec statuonem, que et ipsa quidem nos dies habant, quarte Feria et sexta.* Primigitur he-dominada dies Dominicus dicitur, qui post sequitur, secunda Feria, et sic deinceps. Vide Durand. l. 7. cap. n. 10, 11; et Henric. Valesium ad Eusebii lib. de Martyr. Palaestin. cap. 1. *Idem*.*

Nostro more dies Feriae sunt nomen habentes.

[*oo* **Feria 8. Epiphaniae Domini**, in chart. ann. 1314. ap. Haltius. Chronol. med. evi pag. 49. l. e. in octava Epiphaniae; **Feria 3. proxima ante festum Galli**, in chart. ann. 1302. apud Guden. Cod. Diplom. tom. 3. pag. 904. l. e. Die Martis qui praeedit Festum S. Galli.]

o Feria, eadem acceptance, in Vita S. Ludov. edit. reg. pag. 310: *Il fesoit chascun jour chantier messe du jour haute voit et à note, convenable à la Feria ou de la ferie.*

o FERIA AD ANGELUM. Ordinar. MS. eccl. S. Vulfr. Abbavil. XIV. sec. *Feria quando jejunio ad Natale, que dicitur ad Angelum.* Ab Evangelio. *Missa est Gabriel Angelus, quod in ea feria cantari solet, sic nuncupatur.*

o FERIA COEI NATI. Quarta post Dominicam Letare. Dicitur etiam Feria vel *Dies magni scrutinii*.

o FERIE DE EXCEPTO dicuntur in Ecclesia Ambrosiana juxta Mauros in Hierolex. omnes currentes dies ab ultima Dominica Adventus, usque ad Christi Nativitatem, quod majori solemnitate celebrantur.

o FERIE LEGITIME. in Poenitentiali Romano, Theodori, et Feriae, crebro occurunt, verbi gratia: *Si infra 30. annos adolescens fornicationem faciat, tres quadragesimas, et legitimas Ferias... penitentia.* Id est, jejunum tres quadragesimas, prater Ferias legitimas, casis, inibus indicata sunt jejunia ab Ecclesia, (hoc est, Feria secunda, quarta et sexta, quibus jejunare in Ecclesia consuetum erat.) Infra: *Presbyter cum puerlo fornicans, annos quatuor, et tres quadragesimas in anno, et Ferias quartam et secundam in pane et aqua.*

o FERIA MAGNIFICAT. Quinta post Dominicam Oculi. Dicitur etiam *Salutis populi*.

o FERIA QUINTA MAGNA. Majoris sci-licet hebdomadis, in Tract. pacis ann. 1468. inter Leg. Polon. tom. 1. pag. 290.

o FERIA ROTATIONUM. Dominicana Rogate et ferie dura que cam sequuntur.

o FERIA SEXTA MAGNA. Dies Parasceve. Feria sexta majoris hebdomadis. Miracula B. Simonis de Lipnica tom. 4. Juli pag. 561. *Incipiens a Feria sexta*

magna usque ad Feriam secundam Pasche.

o FERIA SEPTIMA. pro Sabbatum, in Vita S. Folquini Episc. Tarven. sec. 4. Bened. part. 1. pag. 628: *Transit autem anno Incarnationis Dominus contingens anno quinquagesimo quinto. In nomine tertio Feria septima veneranscens [sic] 100 Ferias septimanae, Vigilia Pasche.* [

o FERIA SOLENTIS. *o* Dies festi, quibus ab omnibus servili cessandum. Rudolfus in Vita B. Rabani Episc. Mogunt. sec. 4. Bened. part. 2. pag. 16: *Dies erat natalitus Sanctorum martyrum Januarii et Magni : preceptum est omnibus, ut eius die a rurali ac servili opere vacarent, diemque festum agerent. Contigit in vila quadam... ut unus eorum... cum suis ar-teri in agrum... ceteris solemnes Ferias celebrantibus.*

o Feria 2. qua cantatur Sicut oculi seruorum. *o* *Iudic. Martii ann. 1185. in Gall. Christ. tom. 3. Probat. col. 49. Secunda post Dominicam Invocavit.*

o Les Foirées de Noël, in Lit. remiss. ann. 1390. ex Reg. 188. Chartoph. reg. 189.

FERIALI. Diem festum colere, ab opere servili cessare. Hayto Episc. Ba-sileensis cap. 8: *Ferianus vero per annum isti sunt dies, etc. Passim. [Active sumitur in Vita B. Meinwerci tom. 1. Junii, pag. 521: Et Papiam rediens sanctam Pascha ibidem Feriavit.]*

o Nostris Ferier, Foire et Foirier. Stat. eccl. Turon. ann. 1396. cap. 32. ex Cod. reg. 1237: *Pronuntiandum est laicus, ut sciant tempora Ferianis per annum. Cbi versio Galli: Il est assavoir aus lai, le temps de Ferier les festes.* Stat. ann. 1390. Inter Consuet. Genovef. MSS. fol. 2 v.: *Nuit fourdeur ne pour, ne se doit aujou de feste, que il commandé de ville Foire, fourbir. Charles ann. 1314. in Chartul. S. Maglor. fol. 54: Lequel arbitre... en paix ordene... toutesfois, que il li plaira à jour Foire ou non Foire. Occurrit præterea in Lit. ann. 1381. tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 504. art. 12.*

ESTATES. Libri, in quibus conscripta erant festa. Martyrum. Epistola Chromatii et Hellodori Episcoporum ad B. Hieronymum de opere Martyrologii colligendo: *Ut famosissimos Feriales de archivio S. Eusebii Cesareae Palestinae Episcopi inquirens, Martyrum ad nos diriges festas. Vide Feriale suo loco.*

FERIALES DIES. Dies hebdomadis officio Sanctorum vacantes. Constitutiones Cardinals Mendozae tom. 4. inter Concil. Hispan. pag. 23. col. 1: *Celebra-rit singulis diebus Feriabilis, que non sunt festa de precepto, Missa de mane, que terminetur ante ortum sois.*

FERIATICI DIES. Ferias hebdomadis. Capital. Caroli M. ann. 818. cap. 28: *De fadiounis hominibus, qui solent incongruas commotiones facere, tam in Dominicis diebus, quamque et aliis solennitatibus, sicuti et in Feriaticis diebus.*

o FERIATIS DIES. Festivus. Concil. Pisanius. non. 6. Spicileg. Acher. pag. 271: *Swam convocationem die Feratio indixerunt, scilicet ipso die Sancti Johanna Baptiste. Feriati dies, quibus divino cultu vacatur, in Capital. Caroli C. cap. 8.*

o Feriale, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1388. ex Reg. 132. Chartoph. reg. ch. 170: Après plusieurs choses, fut par ledit Guiot et Regnaut son frere parlé de monsieur saint Gregoire, en dis-son que c'estoit un glorieux saint, et qu'il avoit été cordouennier. Voirement estoit il cordouennier, dist ledit Perreau sup-

pliant; mais sa fete n'est pas Feriable. Unde S. Gregorium, qui Magnus inscribitur, sutoriam artem exercuisse accepterint, penitus ignor: is tamen hic designatur, cum de eo sermo sit, cuius fons in hunc modo celebratur.

o FERIA NUNDINAS. Mercede Italia

et Brittonum pag. 21. 23. 30. etc. Ita

porro appellat, quod ut plurimum in

Sanctorum Patronorum festivitatibus,

vel Ecclesiarum encamnis ac dedicatio-

nibus institute fuerint, cum scilicet

vicinorum populorum ad illas frequen-

ti concursus. Charta Ludovici VI. Re-

gis ann. 1117. et Tabular. Maurignia-

cosi: *Nundinas, quae Ferias vulgariter*

celebrantibus.

o Feria 2. qua cantatur Sicut oculi seruorum. *o* *Iudic. Martii ann. 1185. in Gall. Christ. tom. 3. Probat. col. 49. Secunda post Dominicam Invocavit.*

o Les Foirées de Noël, in Lit. remiss.

o *Quando homines de Lorriaco ibant*

Acherianis cum mercatura sua, pro que-

driga sua solum nummum percolant in

urbis egressu, scilicet quando non ibant

causa Ferie, etc. *Charla Philippi Regis*

Franco. ann. 1185. in Tabul. Prioratus

S. Nicasi Meduentensis fol. 15: Feriam

quoque, quam nomine alio mercatorum

nundinas dicunt, etc. *Charla Funda-*

tions Abbatis sancti Stephani Cadom.

apud Lucam Acherium in Notis ad Vi-

lam Lanfranci: In territorio Cadomi

Feriam 3. dierum, ita ut quoties quilibet

horum dierum in secunda Feria

totum mercatorum magno burgo in S. Si-

phanii. Occurrat passim in Monastico

Acherianic. tom. 1. pag. 410. tom. 2. pag.

37. in Fleto lib. 4. cap. 69. § 2. in Mis-

calis. S. Alignt. cap. 2. apud Will.

Thorn. ann. 1125. tom. 18. Spicilegii

Acherianii pag. 298. etc. Vide Nundinas.

[o] S. Rosa de Viterbo Eludcharil

tom. 1. pag. 440. sqq. voce Feria.]

* [*Scilicet me concessisse Deo et*

sacram fidei de Horsem et monachis

eiusdem loci ut habeant Ferias quoque

anno, videlicet trium dierum in vigilia

festi et in secunda die festi, cum omni-

bus illis consuetudinibus quas Feria

debet habere et pacem habeant venien-

tes ad Feriam et redeuentes. (Cartul.

Conchar. Ruthen. an. 1108. p. 370.) *

FERIA, et FIRA. Eadem notione. *Charla*

Hugon. I. D. de Feritate, in Historia

Monasterii S. Audoueni Rotom. pag. 460:

Præterea Ecclesiam Biceti et Feriam S.

Martini Feriam etiam S. Michaelis, et

etiam S. Margar. et Ecclesiam de Os-

berville, etc. Vide tom. 18. Spicilegii

Acherianii pag. 289. Charla Petri Regis

Aragonum in Constitutionibus Can-

nitatis MSS.: Nundinas sive Fira et mer-

catores nostrarum eorum regimine et secu-

ritate ponuntur.

* [*Etiam in Charla Joan. de Pontivo*

comite Albenai. ex Reg. 65. Chartoph.

reg. ch. 280: Je veul et otros que leadz

religieus aient une Faire au jour de la S.

Martin de yver, et que il aient tous les

profis, qui de ladis Faire puissent istre.

Faire. in Ch. ann. 1228. inter Probat.

uit. Hist. Trenorch. pag. 248.

FERUM. Eodem significatu. Acta con-

secrationis Eccl. Vilna Bertrandi ann.

1100. in Append. ad Marcum Hispan.

col. 1222: In eodem quoque loco vel in

omnibus spatii a crucibus determinato

ab ullo viventium placita non celebrantur,

et mercatus vel Fira sive nundinas non

tenentur; etc.

In Foris Aragonensis et eorum Ob-

servantis. Feria dicitur haberi loco auctoris: ita quod, si quis equum vel rem aliam quamvis in Feria seu nundinis emat, non teneatur dare auctorem ei, a quo emit. Vide Michaelem del Molino, in Repertorio, in verbis *Autor et Feria*. Idem apud Anglos obtinuit. Leg. Edow. Confessor. cap. 89: *Quod circa S. Martini consueverant animalia in Feria marcari sine plegio.*

○ FERIA AURELIANENSIS. Charta Ludov. Jun. ann. 1176, in Reg. 56. Chartoph. reg. ch. 505: *Rotuloides Parisiensis pondus et chordam ad menseurandam isembra in Feria Aurelianensi, que dicitur Feria Martii.*

○ FERIA CALIDE ET FRIGIDE apud Trecas olim celebres, ratione temporum quibus habebantur sic appellatae, prima scilicet in festo St. Joannis mense Junio, altera ad St. Remigium i^o Octobris. Charta ann. 1299, in Lib. rub. Cam. Comput. Paris, fol. 63, v. col. 1: *Monsieur Estienne de Chantilly chevalier, sieur de saint Bouire, si comme il disoit, dis afferma qu'il avoit, prenoit et recevoit des loix parlementaire en la ville de Troyes en la Foire froide, en la bourse nostre seigneur le rois de France, 40 silières tournois pris de rente. Alla ann. 1301, ibid, fol. 183, v. col. 2: *Cant souz au paiement de la Foire froide de Troyes, et cent souz au paiement de la Foire chaude de Troyes.* Adde digest. sign. Noster ejusd. Cam. fol. 170, v. ubi dies feriarum superioris assignati indicantur: unde emendandum videtur Computus Roberti de Seis in Reg. 5. Chartoph. feg. fol. 11, v. ubi legitur: *La foire chaude de Troyes, qui est à la saint Remy. Vide in Nundine.**

○ FERIA LEVARE. Nundinas instaurare. Tabul. Major, monast. In terra nostra apud Vallem levavit domus Guido, qui nobis illam dederat. Feriam ad festivitatem S. Andrew. Mortuo autem illo, filius eius Haima cepit movere sermonem et dicens quod pater suis non instituerat Feriam illam per consensum ejus.

○ FERIA NUNDINIS. Tenebre. Charta ann. 1290, ex Chartulari S. Vandregessi tom. 1, pag. 715: *Noverit Universitas vertra quod ego teneor reddere singulis annis viris Religiosis Domini misis Abbatii et Conventui S. Vandregessi pro quadam mensura, quam ego accepi ab ipsis ad firmam perpetuum.. VII. solid. communi mensa currentis anni redditus.. per servientes, cum iuribus, costumis, redactione, officio Feriandi, et cum aliis iurisdictionibus villa sue et nundinarum Narbon.*

○ NUNDINAS frequentare, adire. Charta Rob. dom. Dicaram propter Arnulfum in Aquilia ann. 1181: *Feria insuper S. Arnulphi et octo diebus ante festum ejusdem sancti et octo subsequentibus festis, justitia, viaria et conductus omnium Febrantium. Forier, Nundinis prefectus, in Consuet. Castell. ad Sequanam e. Cod. reg. 1888, 2: *Toutz manieres de marchands de quelquies marchandise que ce soit, se peulent loiger et prendre estoit sans licence du Forier. Infra: Gouverneur de la foire.**

○ FERIA JOVIS, Paganiz. seu superstitionis paganica species, Christianis interdicta, que die Jovis debat. Indiculus superstitionum, seu paganarum in Cons. Liptin. ann. 743: *De Feria, quas faciunt Jovi vel Mercurio S. Eligius, apud S. Audouenum in ejus Vita lib. 2, cap. 15: Nullus diem Jovis absque festivitatibus sanctis, nec in Maio, nec ullo tempore in otto observet.*

FERIE MESSIVAE. Vacaciones autumnales, apud Papianum lib. respondit tit. 18. et in Lega Longob. lib. 2, tit. 1, § 11: *A 15. Kal. Augusti, usque ad 15. Kal. Sept. quo temporis spatio eadem Lega justitium indicitur. Harum meminit Fulbertus Carnot. Epist. 18, 89. Alias enim ferias sunt solemnes, divini cultus causa instituta in honorem dei, alleludie, que messum vendemiarum que gratia indicuntur; alias denique repentina, quo arbitrio Principis constituantur, leg. 4, cum seqq. C. de Feris. (3. 12.) *Ferias de Missiones, in Feris Bencharni. Rubr. de Ferias, art. 1. Indices messives, in Consuet. Turon. art. 58. Ferias messivas et vindemiales, in Concilio Toletano VII. can. 6. ubi etiam de Feris Paschalibus 15. diebus, et Natales Domini 7. in quibus a litibus cesabatur. [oo] Adde Concil. Ephesfurt. ann. 993, in Caus. 15. q. 4. c. 2. et Roye. Comput. Paris, fol. 63, v. col. 1: *Monsieur Estienne de Chantilly chevalier, sieur de saint Bouire, si comme il disoit, dis afferma qu'il avoit, prenoit et recevoit des loix parlementaire en la ville de Troyes en la Foire froide, en la bourse nostre seigneur le rois de France, 40 silières tournois pris de rente. Alla ann. 1301, ibid, fol. 183, v. col. 2: *Cant souz au paiement de la Foire froide de Troyes, et cent souz au paiement de la Foire chaude de Troyes.* Adde digest. sign. Noster ejusd. Cam. fol. 170, v. ubi dies feriarum superioris assignati indicantur: unde emendandum videtur Computus Roberti de Seis in Reg. 5. Chartoph. feg. fol. 11, v. ubi legitur: *La foire chaude de Troyes, qui est à la saint Remy. Vide in Nundine.****

○ FERIA PESTILENTIALES. Chron. Guill. Burdinii ad ann. 1123, inter Probat. tom. 4. Hist. Oscit. col. 41: *Eodem anno et mensis Iulii pestis horrida Tolosam deseruerunt, et nouis iudicibus sunt Ferias, quae aperie fuerant veceras pestilentialis.*

○ FERIA REPENTINAE. Vacatio insperata, extraordinaria, que nulla lege statuta, sed ex arbitrio concedentis pendet. Statuta Universitatis Paris. tom. 8. Specieleg. Achter pag. 390, iv: *Nota, quod Rector Universitatis de consensu alium Facultatum potest indicare Feriam repentinam, vel cessationem facere in tota Universitate, et omnes indistincte tenentes obire sub pena perjurii et privationis privilegiorum Universitatis.* [oo] De vacationibus in scholis medii aevi vide Savin. Hisl. Jur. Rom. tom. 3. cap. 21, § 92.]

○ FERIA BEATI THOMÆ. Quae in festo S. Thomas habebatur. Charta ann. 1110. ex Tabul. S. Alibri Andegav. *Donavit Helias comes Cenomanensis S. et A. Albinu... medicamenta Ferim beati Thome Apostoli, etc. Perpetram editum Terre inter Opera Hildeberti pag. 50.*

○ FERIE TREUGALES. Vide in Treva.

○ FERIA. Constit. S. Pauli Narbon. ann. 1127, inter Inst. tom. 6. Gall. Christ. col. 31, S. 1: *Aliqua minutus fuerit, ipso die et in certissimum numus accipiat conductum. Si vero agnosca fuerit, misericorditer procuratur. Sed si minus fuerit, suum conductum non obstrahat de Feris, nisi de causa supervenientium discordum, et hoc non frequenter faciat, sed in canonica cum fratre concedat. Perpetram editum Feris nemo non videt, sed quae ratione emendandum non ita manifestum est: forte legendum Serris, clausum enim Serra sonat, ut videre est in hac voce secunda notione, extra quod cubum effere raro licet.*

○ FERIACHIA. Vide Feriarcha.

○ FERIALE. Liber, in quo feriarum

officia continentur. Consuet. Monast. S. Crucis Burdegali, ante ann. 1305. MSS. *Catellaris habet tenore chorum infra accusam bene munatum de libris, vide ficticiis octo palearia cum Feriali et cum hymnis totius anni, unum dominicale, unum sanctiorale, etc. Vide Feriale in Feria 2.*

FERIALIS. pro Feriale. Feriale malum, apud Paulinum lib. 4. de Vita S. Martini. Idem, lib. 9: *Feriali murmure dantes. Lib. 8: Ferialia dicta palearia. Et lib. 5: Ferialia busta turans. Feriae secta, in l. 2. Cod. de Judeis. (1, 9). Ferialmente, Boccacio pro crudeliter. Feriale vero vox hæc notione crebra in Cod. Theod. [Alia notione accepitur in Feria 2.]*

FERIARCHA. Arma subtile bellis redditiva. Ita Papias MS. At editus [cum] MS. Bilit. habet Feriarcha et recondita. [oo] In Glossar. cod. reg. 7044. *Feriaris (leg. ferista) arma, aperte bellis recondita. Macrob. Somno Scip. lib. 1, cap. 7: Achilles... ab armis cum suo militi feriatur.]*

FERIATICA. Isidorus Mercator in Concilio Laodicensi can. 37: *Non oportet a Judice vel Hierarchi Feriaticam, que miscuntur, accipere, ne cum eis dies agere festos. Ubi Gross. Editio valtopraeauxiliativa habet: iugorum vero intelligenda censem. Pilesacius lib. 1. Secund. cap. 7. pag. 84. quom ad festi celebratatem apparata erant, seu ornatus, seu voluntalia seu usus gratia, eaque esse, que Canones Apostolorum cap. 70, vñ tñpñ, et hñc vocant.*

○ FERIATICI DIES. Vide in Feriae 2.

○ FERIATUS SUBDIACONUS. an Qui diebus feriatus ministerialis. Stat. MSS. eccl. Tull. ann. 1497, fol. 17, v: *Diaco exercevit ultimum stallorum, redditus incessum puer, qui quidem intrat chorum et incensat Feriatus subdiaconos, et eos quos de habitu ecclesiæ invenit in inferioribus staliis.*

FERICULA, Ὑράπειον. Gloss. Gr. Lat. Parvula feria.

○ FERIDES. Vulnera. Miracula B. Raymundi Lullii. Junii tom. 5. pag. 689: *Recepit super caput quatuor vulnera sive Ferides, videlicet lapidum duo, gladii annuli alii duo. Vide Ferita.*

FERIFERUS. Furens, in Gloss. Isid.

FERILE seu **FERRILE**, apud Papalem.

PARVULA FERA. in sacra pag. 1598.

1. FERINA, Venation, in Gloss. Lat. Gall. Gloss. Gr. Lat. Ἀγριαίον. Ferina. Eckehardus Junius de Casib. S. Galli pag. 1: *Cum tales pridie pro Ferina jubatur die nocturne labore, ursum de uestro uestro laborat. Infra: Odorem Ferinae haunient et carnium. Carmen de Curiaria Roma.*

Si nam translatat pisces, si terra Ferium.

Franciscus. Canonicus Pragensis 2. parte Chron. lib. 1, cap. 26: *Placent vestre magnificis, ut ego ad solemniam tem Domini Electi de Ferinis providerem. Infra: Tres currus varis. Feriae referuntur Domino Electo transmisit. Andreas Monach. lib. 2. Vide Ottonis Episcop. Bambergensis: Ferina cervorum, bubalorum, et equorum, agrestis, ursorum, aporum, porcorum, omniumque ferarum copia redundat omnis provincia. Ἀγριαίον, in Nomocan. Coteler. n. 449. [Jo. de Janua: Ferina, Venatio; unde Virgilius Æneid. lib. 1. vers. 219: Impletur veteris bacchi plinguae Feriae.]*

o Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 521: *Ferina, Sauvagine, Gallice.*

o 2. **FERINA**, pro Farina: unde *ferinarius*, ad farinam pertinens. Charta Jacobi I. Aragon. reg. ann. 1241: *Volumus igitur quod... pondere et pesam (sic) Ferine, tamen eciam factum Ferinarium et flaciolarum predictarum, quibuscumque modis sit, perveniant et specient in posse bajus nostri Barchinone.*

FERINASONA. Charta Edw. I. Regis Angl. apud Gul. Prynneum in Libertatibus Eccles. Angl. tom. 3. pag. 674: *Pro uno dano tempore pugninedum, et una dana tempore Ferinesona eidem Decano et Capitulo per annum reddendis. Vide Fassio.*

3^e. Hinc emendanda Charta apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. ubi perperam *Fermisona* editum pro Ferinesona, a voce hybrida *Ferina* et *Anglos. Sone*, Grex, qua denotatur tempus quo ferri rugunt et congregantur ad coitum: quodnam vero illud sit discere est ex laudata Charta: *Quod idem Hugo et heredes sui de cetero quolibet anno possint capere in predicto pago (de Blore) unam damnum in Fermisona inter festum S. Crucis et Mayo festum S. Martini et purificatione B. Mariae, et unum danum in pugninedum inter festum S. Crucis in Septembri in perpetuum: ita quod qualunque bestiam tempore pugninedum vel Fermisona berserantur, vel cum predictis casibus ceperant, illa bestia eis remanebat, et si sili in Fermisona, allocabitur eis pro dama. Alla ibidem: *Cum multatus dilectum valetum nostrum Johansen de Fulham ad instantem Fermisonam in parvis nostris ibidem, prout vobis et sibi melius ad opus nostrum fore videtur faciendum, capiendum, etc.* [oo Bene se habet lectio Fermisona. Vide Firmatio 4. Anglis olim Fermousoune. G: II. le temps pendant lequel la chasse est fermee.]*

* **FERINUNT**: [pro feriunt. (FEST)]

1. **FERIONES**, *Joculariter Ferinare*, quod saures feriunt. Laurent. in Anathe ex Turneo.

1. **FERIRE**, Appellere, Gall. *A border*, Ital. *Ferire*, Ad locum aliquem pertinere. Oberli Cancellarii Annales Genuens, apud Murator. tom. 6. col. 305: *Pisanum cum hoste, quam adiutori prepararent, videlicet galie XXI. Et fierunt ad litus Abingane etiam ferire. Et ferirent Galie nostras in flumine Stico. Feriunt nocte, et non per alteram currunt, etc.* Ibid. col. 300: ex Jacobo Auria: *Galea vero Pisaniorum valentes redire Pisam, quantum est sis in gullo Nobi Feriunt in terra, nihil in aliis pro Dei gratiam Janusibus alicubi inferentes. Ferire ad terram ultra magnum pontem.*

2. **FERIRE**, Terminari, Gall. *Abourir*. Reg. 34. bis. Chartoph. reg. part. 1. fol. 37. r. n. 2: *Debet claudere burgum de ultra per magnam pontem, ita quod tornelli Ferient in Sechanum contra tornellas de ultra magnam pontem.*

FERITA, Vulnus, percussio, a *Ferire*, vulnerare. Voi Itali nota: Paulus Warnefridus de Grotis Longob. lib. 3. cap. 31: *Talem Authoram Ferire facere audeat.* Charta ann. 1245: *Si institutum vel Feritum cum sanguine, vel sine sanguine ferierit, etc. (Giovanni Monachus Chron. Farsense apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 479. Et ibi plagam et Feritum fererat in homine dominus Abbatis.) Occurrunt passim in Poetis nostris abbatibus Feritis. Le Roman d'Athis MS.: Ferreis.*

La estoit faire les chapels.
Des espées les Ferres.

Vide *Ferides et Feruta.*

FERITA FASCIARE. Idem quod mox *Ferisare* apud Niccol. tom. 7. Ampliss. Collect. col. 34: *Si quis inhonorauerit patrem aut matrem 3. annos penitent. Quod si manus levauerit, aut Ferita fecerit, 7. annis exsil penitentiam agat.*

1. **FERITARE**, Ferire, pugnare. Dudo lib. 3. de Morib. Norin. pag. 196: *Nulla gens auderet Feritare cum Richardis. Idem Feriter, pro Feritare (Guillelmus Gemmellus. lib. 2. Hist. Normanc. cap. 6. apud Duchesnus pag. 225:*

Si gens torva, torva, jam jam Feritaret in me. Impres nos servare bds rebusque invenimus.

o 2. **FERITARE**, Feritatem sequi. Hericus in vita metrica S. Germ. Autisa. tom. 7. Jul. pag. 229. col. 1:

Tunc cum barbarico Feritare Gallia rita, etc.

1. **FERITAS**, Nomen plurimorum in Gallis locorum, ut *Feritas Bernardi*, vulgo *Ferit Bernard*, apud Baluzium Miscell. tom. 7. pag. 344. *Feritas Gilberti*, vulgo *Ferit Gilbert*, apud Rymerum tom. 12. pag. 620. etc. Idem est quod *Feritum*, *Castrum undique firmatum et clausum*. Vide Duchiolum Hist. Monmorens. Instrum. lib. 7. cap. 4. Histor. Castellion. lib. 8. cap. 4. Instrum. et infra *Feritatis*.

FERITORES. Aug. Mussatus pag. 83: *Dux inquidens erit acies, primus quis ordinis quem Feritorum vocant. Ubique Laurentius Pignorius Feritores generibus sexaginta quadratum, ille personae, ut placet Vincenzo Borginonii, et legitur apud Villanum lib. 7. et 9. cap. 70. sexili Regis seu Imperatori, cum Aquila, nobis Bandioris, dubitantes caeteras turmas Villanus vero his locis habet Feritores. Dicte cap. 70: Uguccione vegendo che non potea schifare la battaglia, fec: assalire la guardie dello spianato, ch'era no i Sanceti; e colligunti, e altri, o suoi Feditori, intorno di 150. Cavalieri, ond'era capitano con pennone Imperiale. Ubi Feditori, videntur esse confederati, fidei astricti, a fede: vel dicti quasi Faidi, de qua voce supra egimus. (Anonymi Chronicorum Veron. ad ann. 1383. apud Murator. tom. 8. col. 684: Et xiv. dicti mensis exercerunt civitatem Feriarie, aciebus et Feritoribus ordinatis contra ipsum dominum Legatum et ejus exercitum, per terram et aquam. Padi contra ipsos viriliter pugnantes.) Vide Pergaminum in Ferire.*

3^e. Errat Cangius, ut recte monet Carlus de Aquino in Lexico Milit. ad hanc vocem: *Feritores itaque Milites sunt, a feriendo sic nuncupant, unde Italii Feditori a fedre, quibus idem sunt ac tantre. Hinc Academici Cruscani Feditore Latine exponunt Scautariori, vueneri.*

o Vix Italiani vocabuli minime assecutum esset Cangium etiam monet. Muratorius tom. 2. Antiq. Ital. med. xvi col. 382: cum *Feritores* suspicatus est eosdem esse atque confederatos, fidei astricti, vel quasi Feditori: nam Feritores vel Feditori, a Ferire et Fedire, quod Italii unum idemque sonat, appellabantur, qui primi ad ferendum ac lanceis impenitendum hostem deligebantur. Ejusdem notiosus atque originis est vox Gallica *Férour*, in Poemate de Giron le Courtou MS.: *Saphar... le meilleur chevalier Féroure de lance, que on sceut ne pris, ne long.*

o **FERITORIUM**, Instrumentum fe-

riendo vel tundendo sptum. Glossar. Lat. Gall. ann. 1249. ex Cod. reg. 4190: *Feritorium, Gallicis ita Ancante, a Ferio. Lit. remiss. ann. 1478. in Reg. 194. Chartoph. reg. ch. 364: Ung serens et ung fer à Ferre chevrons.*

1. **FERITORIUS CULTELLUS**. Vide *Cultellus*.

o **FERITUM**, idem quod *Ferita*, *Vulnus*, percussio, nostris alias *Ferement*. Charta ann. 1096. tom. 1. Probat. hist. general. Malmesbury reg. Portugal. pag. 2: *Qui ejerit lancea aut alia arma per ira foro de sua casa, sessagini solidos pro Feritum. Lit. remiss. ann. 1385. in Reg. 98. Chartoph. reg. ch. 748: Le supplicant doublant la crudelité dudit Ridel, fery scelus d'un baston, que il portoit, par la teste, pour occasion duquel Ferement mort s'ensuit. Feris ejusdem originis, pro Choc, combat, Congressus, apud Joinville. S. Ludov. edit. reg. pag. 49: Estott le Ferme de maces et d'espées.*

FERIUM, [Predium.] Vide *Affarium* 1.

1. **FERLA**, pro *Ferula*, Scipio qui senes et intimi solent uti. Fulcrum axillare, Gall. *Boguilla*: que vox hoc significatu non a Ferendo sed Ferendo deriveri videtur. Vita B. Jacobi Vener. Mail. tom. 7. pag. 478: Non poterat solle incendere, ne quibusdam lignis fulcimenter, que Feris vocant fulvis. Miracula B. Simonis, April tom. 2. pag. 720: *Quod sat claudus pede dextror, ita quod tre non poterat sine Ferla. Rursus occurrit pag. 724. Ferla vacua, hoc est, Ferula pura, nulla cuspidi premunita, in hoc Jacobi Cardinals carmine de Coronatione Bonifacii VIII. inter Acta SS. Mail. tom. 4. pag. 470:*

*... Vacca gestante pollicis Ferula,
Defens repulit aces, illaque recurvavit
Septem, etc.*

o **Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: Ferla, Prov. ferula, herba validissima Fer-lada, Prov. ferulentum, ferularium.**

o **FERLETUM** et **FERLETUS**, Laternas vel lampadas genus. Ordo eccl. Ambros. Mediol. ann. circ. 1130. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. xvi col. 886: *Ebdomadarius, sonito signo tuba ad matutinum, debet portare in secretarium de ecclesia matutina unum Ferletum plenum olio, accensus, ut lectores videant quidquid in obscuro matutino dicendum est. Et istud Ferletum debet esse illiuslectori, qui in postremo indicaverit officium.* Ibid. col. 886: *Ide minores preparant Ferletas et phialas, ita ut subdiaconi possint ad ascendere in matutinis. Rursum col. 908: In prima turra accendent Ferletos, qui stolidi in tubis sonant.*

o **FERLIMA** vel **FERLINUS**, Hisp. Ferlin, Ital. Ferlino. Moneta species, quandoque nisi Ferlinguis. Vide in hac voce. Charta ann. 1278. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. xvi col. 745: *Et ea de causa requiriunt sit potestas et consilium et commune Mutine, quod satisfaceret dicto domino Saraceno de dictis dampnis et iniuria: et satisfacere noluerunt, contra quod reformatum sit in consilio et massa populi... ad scrutinium, cum Ferlinis datis, etc. Nostris Frélin. Lit. remiss. ann. 1445. in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 371: L'un desquels (compagnons) dist à l'autre qu'il avoit gâté deux Frélin à une fois, qui n'estoit pas chose accoutumée audit jeu (du breland). Ferrin, f. pro Ferlin. In Stat. ann. 1373. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 644. Neque nullus sicut Ferrot, in Lit. remiss. ann. 1385. ex Reg. 127. ch. 41: *Une petite piece d'autre**

argent, appellée Ferros. Ejusdem quoque notionis est Fréchus, in alio Lit. ann. 1452, ex Reg. 183, ch. 358: **Le duc de Bourgogne a fait courir un pays de Bouloiness et surpresz un d'ors, d'argent, aucunes monnoies noires de son coin, de telle valeur que aucuns appelaient Fréchus, dont en aucun temps l'en alovut et distribuut les huit, et en autre temps les douze ou les seize, pour ung denier; et eurent cours jusques environ à ung din, que nostre frere et cousin fist faire defendre edadis par le cours desdites monnoies noires.** Alia ann. 1454, in Reg. 184, ch. 478: **Pour un virelan de noire monnoie, nomma au pays (Pontlieu) ferrelles.** Denique estem est moneta, que Furrellesque nuncupatur in Lit. remiss., ann. 1375, ex Reg. 107, n. 26. **Lequel Robert changet a achale et pris une monnoie, appelle Poitaines ou Furrellesques.** Ob modicum huic moneta valorem sic appella videtur: res quippe nihil. Fréchus et ferrelles ut notatur supra in *Fascicula*. Vide infra *Ferros*.

FERLINGUS, Quadrans, vel quartus pars denarii, a Saxon. **f**or **l**ing, seu **f**or **ling**, a foerd, quartus assise, panis et cervisiae ann. 51 Henr. III. apud Spelman. : *Quando quartum frumenti renditur pro 12. den. tum panis wastelli de Ferlingo ponderabit 5. ictor, et de 6. solid. Ferlingo nostris. Will Gusat. ann. 1211.*

Par quoi chascun ostel encore
Rend li par sa quare esterline,
Qu la value de Ferlins.

Ne ma fuit mala secours en n'o n's jardia,
Pour un homme tenir, car per S. Matelin,
S'il y a eu des, n'en courrois un Frein.
FERLINGUS TERRÆ, apud Edm. apud
al Littleton, sect. 1. *Quarenc-*
-*exponitur, dicitur quod con-*
-*acras.* [Ex Spelmano tamen in
-*cra, decem acras faciunt ferlingus,*
-*ut uerum Ferlingus faciunt virga-*
-*uatus virgata faciunt hidam, qui-*
-*de faciunt fœdum Militis.* Angl. -
-*mag. tom. 1. pag. 290:* *Una v-*
-*er terre de dono Galfredi de Morbe-*
-*rdi etiam Ferlingus Terra de*
-*Magistris Roberti, etc.* Pag. 925: *T-*
-*erre de dono Ricardi... scilicet 4.*
-*annas Tercies cum pertinencias suis*
-*urrit propter eam p. 571. 686. 684.*
-*pag. 8. 205. 206. 207. His Harcupo-*
-*pag. 2207, apud Thomas Madoc*
-*formulari Anglo. pag. 41. 76. 100.* In Electio-
-*nem runvensiem ei Vorling etiammen-*
-*sus agraria species.* ADREL.

1. **FERMA**, ut *Firma*, Premium alterum
ocatum ad certum tempus, apud Ste-
phanonitum tom. 4. Antiqu. Pictav.
SS. pag. 408. Hinc *Tradere* ad Fer-
mam, Premium seu villam ad tempus
occare. *Alii*. *Donner à Ferme*, in Spili-
cini Fontanellensi MS. pag. 214. Vide
Ferna.

2. **FERMA**, *Allia notione*. Vide supra
p. 2.

3. **FERMADA**. *Prou. Sponsa*, in *Glossar.*
provinc. Lat. et Cod. reg. 7657.

4. **FERMALIA**, *pignus*, *pignus*, Gall.
camasse, *Geagre*, *Enjet*, alias *Fer-*
maiselle, Litt. remiss. anno 1695. In Reg.
Chartoph. regn. ch. 627. Item *Gali-*
s *reservandi*, *coqui hinc*.

et de hoc nullatenus ambigebat, subiungendo quod ipsa contra Johannem d'Escoublacum centum francois aurum in Fermalisse gauestra poseret. Fermaillie, in ecclesiis Reg. ch. 714. Alias Lit. ann. 1383. In Reg. ch. 101. ch. 48: *Comme par plusieurs fois il eust esté parlé de faire le mariage, combien que fiancailles, ne Fermaillie n'eussent pas été sur ce faites, etc.* Rursum alias ann. 1375. In Reg. 108. ch. 95. Quand il orient deu, furent uns Fermaillies de commun accord, que le premier qui diroit oy, puereret l'escot. Denique occurrat in Lit. ann. 1382. ex Reg. 120. ch. 335. *Fermaillie ou gauestre, in aliis ann. 1387. ex Reg. 182. ch. 156. Vide Firmancie o FERMALIUM. FERMALLIUM, Fibula, Gall. Boucle, aggrafe, alias Fermaill et Fermail. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7081: *Fermal, Boucle, atache, fibula*. Aliud Provinc. Lat ex Cod. 7657: *Fermal, Prov. firmaculum, fibula*. Annal. Mediolan. apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 806: *Fermallium unum aurum pro attachando martellum, cum sapphirino grosso et balassis v. minoribus et per lis lata grossis et diamantis viij.* Comput. MS. ann. 1383: *Pro una Fermallio aurum ponderante xxxiiij. stellatos, xxvij. soli.* Charta ann. 1392 ex Chartul. 21. Corb. fol. 101: *Le Bernard chevalier, sire des Moreux... voel que elle (ma ville) au le couronne d'or et le Fermaill a couvrele.* Fermaillie, Fermailliet, Fermaillot, eodem sensu. Lit. remiss. ann. 1319. In Reg. 100. Chartop. reg. ch. 303. *Lycenard Hamon, qui avoit appendu ouu boutons ou Fermallies ou autre chose ou autre garnement, une bourete.* Aliis ann. 1430. In Reg. 174. ch. 234: *Un marquis apporta au suppliant unes heures pour y faire un Fermilleit d'argent; et ledit Fermilleit fait, etc.* Un Fermilleit d'argent du pris de huit sols Parisis ou mousins. In Lit. ann. 1384 ex Reg. 126. ch. 51. *Forciasainte, fibula appellari videtur, quod illa cingulum astrinxitur.* In Lit. remiss. ann. 1404 ex Reg. 159. ch. 75. *Une paire d'espoures a facon d'argent, une Forcessainte d'argent, etc.* Nisi capsulam reliquiarum malis intelligere. Vide infra Forcerius. Hinc Fermaillie. Fibularum artifex. In Lib. I. statut. artif. Paris. fol. 154. ¹: *Quiconques veult entre Fermaillie de laton à Paris, c'est assauoir faire saiseur d'amaux de fermaillz et de fermaillies à livres, entre le peut. Inde etiam maleolus, vulgo Chevile du pied, Fermaill appellari videtur, quod cum pede infibulatur.* In Lit. ~~scriptis~~ ann. 1314 ex Reg. 172. ch. 485: *Cypnne icellui Ogier estoit chev de dessus un noyer, et s'estoit tout froissié le corps et rompu l'os du Fermaill, qui est aduersus de l'os des pieds.* Fermaillietum et Firmaculum. VID. FERMAILLIE. Qui conduct fermaill.*

cher Cousin le Duc de Bourbon nostre meilleur Fermail empris. Item, à nostre cher Cousin le Comte de Beaumont nostre meilleur Fermail empris les deux. Ovide MS. aux 1. P.

MS. apud Borellum:
Formax, coice, asiaz, sennones,
Crinolae, Silesia, etc.

Vide Fibulatorum.
• **FERNICIOLA**, *Houlest*, in *Glossar.*
Lat. Gall. ann. 1552, et Cod. reg. 4120.
FERMENTACEI, *FERNETARI*, a
Latinis per *contumaciam* appellati
Greci, quod ex fermentato pane Corpus
Christi confercent, ut est apud Legionum
lib. 2, de Sacr. cap. 10, et S. Anselmum
lib. de Azymo et fermentato cap. 2, ut
illi vicissim Latinos Arimistas vocabant.
Rigordus ann. 1201. *Fermentarios heres-*
ticos Grecos vocat. Wibertus in Vita S.
Leonis IX. PP. lib. 2, cap. 9: *Ea tempe-*
state orta est heres Fermentacionum,
qui calumniant sanctam Romanam se-
dem, immo omnem Latinam et Occidentalem
Ecclesiam, de *Azymi vivificis Deo offerre*
sacrificium. De utroque, azymo scilicet
et fermentato, Ita Gregorius VII. lib. 8.
Epist. 1: *Nos vero azymum nostrum inex-
pugnabili secundum Dominum ratione*
defendentes, ipsorum (Gracorum) Fer-
*mentatum ne vituperamus, nec reproba-
mus, etc*. Sic vicissim Greci ipsi azymo
vel fermentato pane in sacrificiis uti-
sitas indifferens existimabant. Nicetas
Archiepiscop. Nicomedensis apud An-
selmum Havebergensem Episc. lib. 3.
Dialog. cap. 19: *Si ergo forte essem, ubi*
nullleton. Fermentatum habere possem,
et azyma prece et paratur eest, et ego
uiusmodi sacrificia offerre vellam, ego profecto azyma
non horrem, sed fiducia in te offeram
*dum sacrificium Deo immaculatum conse-
cram, et fideliter communiquerem*.

et pueris et adulteri communicare, etc.
FERMENTADA. Charta Guillelmi Ducis Aquitani, ann. 1027. In Regesto Constantioburgensi fol. 170: *Et cum leporata, et la fermentada, et cum tota per-*
tinencias, etc. *per agro, in quo frumentum seruit.*

FERMENTUM Gravis est et intricata omnino controversia sed et nequissima omnius enodatio viris doctis, quid sit Fermentum apud Anastasiensem. Melchiae Hic, inquit, fecit ut oblationes consecratae per Ecclesias ex consecrato Episcopis dirigentes, quod declaratur Fermentum. Eadem forme deo scripturam scribuntur: *Hic constituit, ut nullus Presbiter Misere celebraret per omnem habendam, nisi consecratum Episcopi loci designati suscipieret declaratum, quod nominatio.* Fermentum. Rem, seu moris istius rationem, exponit Innocentius I. Epist. ad Decentium cap. 5: *De Fermento vero, quod die Dominicana pro titulos militis, superflues nos considerare voluisti, cum onnes Ecclesie nostre intra civitatem sint constitute, quarum Presbiteri, quia die ipsa proper plebem sibi creditam nonibuscum convenire non possunt, idcirco Fermentum a nobis confectum per Accylitos accipiunt, ut se a nostro communione, sacraz illa die, non judicent separatis.* *(Quod per parochias (extra urbem constitutas) fieri debere non puto: quia longe perstanta sunt Sacrae. Index vel Canonum inter Concil. Hispan. Ann. 2 reg. 2 cap. 10)*

civitatis tantum Presbyteria dominico dirigatur. Hinc auctoritatibus solenne per gratiam Latinos incessere, qui aymo in sacrificio uti solent: eoque olim obiecto Anselmo Episcopo Havelbergeniensi Imper. Legato ad Joannem Comnenum Imp. in ea collatione, quam ille habuit in Absida S. Sophiae cum Niceta Archiepiscopo Nicomeiensi, de causa dissidiis inter utramque Ecclesiam, lib. 3. Dialog. cap. 18. a qua quedam objectione, ut sece expediret idem Anselmus, cap. 15. aut existimare se verius, **Constitutum hoc Romanorum Pontificum Melchiadis et Sircii non de fermentata hostia, sed de eulogio potius intelligendum videtur, quae per singulos dominicos dies per clementias distribui jubentur.** Quae est etiam Baronii sententia ann. 813. num. 49. et seq. quae eo videtur probabilior, quod Concilium Laodicenum can. 14. vetet ut circa die festorum sicut etiam tunc tunc opere nos Ideo sic ita epiptaxi napoxi apoklou. [Vide Feritilia.] Alii contra volunt fermentis consecrati vice ipsam Eucharistiam designari, atque in his viri doctissimi, Joanne Mabillonius lib. de Azymo cap. 10. et Cardina: Bona lib. 1. Rerum medicinae cap. 28. n. 16. 17. Armondius medicius viam in lib. de Azymo atque et fermentum a predictis Pontificibus dictante existimat Eucharistiam non quod ex parte fermenti, sed quod ipsa ex parte communione fieri Ecclesiis ad quam mittebatur, fermentum vicem presentat, sicut unionis inter se vinculum esset, sicut fermentum massa, cui commiscetur. Horum omnium plura sciri aenti, s. tentatis expendere per nos licet, dum ad alia proponamus.

Fermentum ad omnia properat. **F**ermentum Eucharistie nomine Evangelicissimum dicitur esse. **E**ucharistia est in Evangelio particulum, nam sacrificium a Presbyteris offerendum veluti fermentum fuerit, ut expletat Simeonum, suadere videtur per apocrypham Glossam MSS. super Canonem Apostolorum et Decretalem Pontificum in S. Emmerammi Monasterio asseratum, ex quibus hoc refert Mabillonius tom. 4. Analect. pag. 60: **D**e Fermento quod dicit (Innocentius I.) *moi est Roma*, *ut de Missa que cantatur in Cosa Domini, et in Sabbato sancto, et in die sancto Pasche, et in Pentecoste, et in Natali Domini die sancto per to: unum annum servatur, et ubicunque per stationes, si ipse Papa ad Missam praesens non fuerit, de ipsa Missa mititur in calice, cum dirit, Pax Domini sit semper vobis cum. Et hoc dicit Fermentum. Tamen Sabbato sancto Pasches nullus Presbyter per Ecclesias baptismonibus nequit committere, animus militare de ipsa Santa Pasche solitus dominus Papa.*

FERMENTUM. Firmus, seorsim. Inventar. MS. ann. 1392. Quid (fortalitium) ante a semina lembulare, sed in liberu[m] et

*anted a nemine tenebatur; sed in libro ei
Fermento alloido possidebat. Ferni, eodem,
ut videtur, sensu, in Bestiar. MS.*

FERMES, VENIM, Sponsor, fidejussor, Gall. Répondant, caution, Hisp. Fiador. Charta Veremundi Iraxensis Abb. era 1120. apud Jos. Moret. Antiquit. Navarra pag. 618: Sed *dedicatus mutuum in villa, quæ dicitur Diacastello, agrum unum et vineam unam...* et dedimus Ferme seniori Garcias Lopez nominati senioro Fortun Sansoiz de Mu-

nusta, et *Lope Ferronis de Ercioen... us*
post haec *communitatem nullus habeat*
homo vocem malam vel querimoniam ei
pro ipsa agro vel pro ipsa vino. Vide
Fiduciar.

* **FERNÆUS**, Arca, Gall. Coffre, quia
clave armatur seu clauditur. Stat. ann.
1888. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag.
274. art. 8: *Et ponetur seu includetur*
pecunia collatione hujusmodi, per depu-
tatos predictos, in uno Ferno, qui pos-
tetur in auctoritate, in quo erunt duas et
duae clavis.

* **FERNISOMIA**. Vide *Fernineos*.

* **FERNINOS**, Gall. Vernis, Glutinous
liquorum compositio, que lignis ad nitro-
rem et conservacionem inducitur.
Schramb. Chronic. Mellicense pag. 476.
col. 2. *Porro ipsius schindulas pertinente*
Fernisio operumus, fratre Joanne de Me-
giles illud cum fatigis me sis coquente,
patribus ac fratribus cetero non cum
cun parvis laboribus ipsum indumentibus schin-
dula magna cum diligentia... Et fuerunt
illii novissimae schindulas quasi quadrin-
gentiae illices: seu querint de ratis velari-
bus vinorum, alias schindulas deficiuntibus,
et ibi de industria fecimus Fernisum
nigrum.

* **FERNISTERIA**. Inst. inst. 1. De

FERNERALIS. Instr. inter stat. Pe-
rus. pag. 3. *In qua sententia per dictum
nostrum constitutum pronunciavit existit
inter altera feuda quaecumque, res, bona,
et iura feudalia, quas et quae dictus do-
minus Jacobus frater noster carissimus a
nobis tenebat, fore commissa et commissaria
nobis et nostris exhortatis et commissa,
nosque nostra propria dicta feuda, res et
bona, et iura feudalia si Ferneralis au-
toritate apprehendere, capere, ad maxum
nostram ponere et retinere debere et
posse. Ubi Fraternalia legendum opinor:
ibi enim de bonis, que a fratre teneban-
tur, sermo est.'*

FERNOVA. Vox barbara, qua significa-
tur una et 12. speciebus auguriorum,
quae sic definitur a Michaeli Scoto de
Physionomia cap. 56. Fernoova, est augu-
rium, quando in exercitu domini tuam
causa faciendo aliquid; et eundo vides
hominem, vel avem cundo vel volando
ita, quod se ponat ante te in sinistra parte
tui; et istud est tibi signum bona signifi-
cationis super negotium. Vide *Venta*.

FERONIA. Φερωτέαν, in Glossis
Lat. Gr. Sangerman. Gloss. Isid. *Fero-
nia, Dea agrorum. Nemorum est Virgilio
Æneid. 7. vers 800:*

— Viridi raudens Feronia luce.

FEROR, pro Furor, ut videtur, in Lit.
ann. 1357. tom. 4. Ordinat. reg. Franc-
pag. 448: *Ob ipsarum ferarum timorem.*
Eiusmodi etiam tempore, etc.

Ferorem et terrorem, etc.
o **FERPARIUS.** Idem quod mos **Ferperius.** Necrol. S. Saturn. Carnot. : V. Cal. Jul. obit **Thomas Ferparius.** 1175. Cal. Sept. obit **Simon Victorius** pro cuius animo habetur stellum **Ferpari** in mer- cato.
o **FERPERIA.** VesteS interpolae, se- cundum Vetus et ferme rursum in-

earumdem negotium et forum, vulgo
Frippeir, alias *Forperie*, *Frepperie* et
Frasperie. Lit. Phil. Audacis ann. 1278
in Lib. 2. stat. artif. Paris ex Cambr.
Comput. fol. 129, v^e: *Mulieres et aliae
pauperes et miserabiles personae Ferpe-
riam et paros solitaires aliquaque minuta-
mercuriosas conseruerunt vendere, etc.*
Comput. preposit. Paris ann. 1321. ex
Reg. sign. Nostr. ejusd. Cambr. fol. 24,
v^e: *De Ferperia et alutaria pro vi-
viss lib. ter. anatum Pedag. Personae*

ferdous de Fepperis (infra, *Fepperis*)
 raffoulleus dicit i. s. ab. Et fol. 285: *Iles*
 brossete qui mesme Fepperis dicit i. den.
 Padig. Division circa med. XIV. assc.:
Li estatut de la Fepperis peire chascun
zti. den. Hinc.
 • **FEPPERIS.** Eiusmodi vestimentum in-
 terpolatum Gall. *Fepperis*, alias *Fepper*.
 Reg. episc. Nivern. ann. 1287: *Item Sab-
 batato ante Nativitatem Domini, quilibet*
Fepperis dabit iij. den. Charia ann. 1309.
 In reg. 18. Charlolph. reg. ch. 34. *Supra*
domum Adam de Corbulo Fepperis, quem
*est contiguus domui Gregorii Aquari Fer-
 peris. Fepperis in Lit. remissa ann. 1309.*
 En. reg. 187. Charlolph. reg. et tom. 4.
 Ordinat. reg. Franc. pag. 89 et 84. *Fle-
 pery apud D. Le Beuf* tom. 1. *Dissert.*
 pag. 200. *Fepperis denique, in Charta*
 Renaldi vicecom. Falesias ann. 1256. ex
 Lib. rubr. Cam. Comput. Paris. fol. 342.
 v. col. 2: *Item les estatuts des Feppeurs*
 pour x. solz. Vide supra *Fepperis* et
Feppeuses vestes.

* [Item super granchi Thierici de Remis. Ferperii, sive ante ecclesiam sancti Honorati Parisiis, xvi. solidi. (Cart. N. D. Paris, iii, 87, an. 1288.)] **FERQUOIDUS**, par. similia; vor Longobardica Lex Langob. lib. I. tit. 19. § 2. [90 Roth, 147.] *Inas qui focus portavimus damnum Ferquoidum id est. simile, componit.* § 16. [90 336.] *de cane occiso.* Reddat Ferquoidum, aut similem. Ita et 20. tit. 23. § 3. 7. 16. 17. 18. 19. 20. 21. [90 Roth, 342-354.] Liutpr. 151. (6. 9. 10. Roth, 174.) Capitulare Radelchii. Principis Beneventani cap. 17. *de servis fugitibus.* *Ei si non reddantur ab eis, aut in modo domini inveneri potuerint, reddantur Ferquidi sororum.* Regestum Petri Diaconi Casinensis num. 303. *Ei restaurante nobis Ferquidum, id est. similem.* Ex his emendare licet Chartam veterum apud Ugelheim tom. I. Italie sacra, p. 49. Vide ut hoc perpperim exarata. [90 491.] Graff. Tessar. Ling. Franc. tom. 4. col. 644.1.

FERRA MOLENDINORUM. Instrumenta ferrorum, quae ad molendinum parvum continent, et maiorum ferarum quod in molendino statuitur. Vide *Fermentatione de molino*. *Charita ann. 1828* ex *Chartulario Campan. fol. 487.* *v. col. 2.* Si vero dicunt frumentum dictis terminis colutum non fuerit, licet nobis propriis auctoritate et sine messefara, capere *Ferra ematum* *molendinorum surorum de Prusiano*.

• **FERRA REGIA**, *Prestationis species*. Arest. ann. 1898. 24. Mail. in vol. 6. auctor. parl. *Parl. Paris.*: *In septimana magna ante Pentecosten eramus in possessione eius saistina levanda super fabros grossum ferrum facturante, ut eis auctores Pariseri regiam prestatuimus. Eiusmodi*

pro furo, nuncupato Ferre regio.
FERRAGA, [f. Tributum, quod pr
vils publicis reficiendi a praeceptoribus
exigitur: nostri, quippe viam, strata
Chemia ferrum interdum vocant]. Charta
Galeacil Comitis Virtutum anni 1875
Contulit ad deduc pedagmam, tollam et Fer
racium, qui in castro Ugulinariam... per
cipiantur.

LUM, quod et *Terra Ferragilis* dicitur
Agri Portio, in qua ad viridis tantum
modo pabuli saginam ordeum, vel gra-
num quodvis invicem mixtum seruit
viridarium. Charta ann. 1400. in Reg.

155. Chartoph. reg. ch. 149: Item unam
ream cum Ferragali confrontatam
parts Austri cum Petro Spaza. Alia anna
1415. in Reg. 168. ch. 398: Item unus
Ferragile, titum loco vocato ad molendino
num Cathalant, facta unam cyminaris

frumenti... Item pro quadam borda, orto et Ferragillo conquisita, tres gyminas frumenti. Item pro duabus punheratia terra Ferragili, unum denarum Tulos. Vide supra Feragile.

o FERRAGIA. Eadem notione, Italia Ferrana. Inquisit. ann. 1448. in Daiphin. *Dicitur dedisse quendam locum ad faciendam domum in quadam Ferragia, que est inter ambas villas castrorum de Gaulieris superioribus et inferioribus.*

• 1. FERRAGINA. Eodem intellectu. Testam. Guill. Monetarii ann. 1218: *Majori filio meo Johanni logo... totam Ferraginiam meam, cum suo orto et aliis suis omnibus pertinentiis.* Charta ann. 1378. in Reg. 118. Chartoph. reg. ch. 200: *Petrus Chartularius regis de Ferragina una Ferragine, sub usatio anno duorum sexaginta annis.* Pluries libri.

2. FERRAGINA. Ut Ferrago. Charta XI. sicc. ex Archivis S. Victoriae Massili. *Omnis decimum sua laboratione amplio animo diligentissime tribuit S. Victoria Gondrandus de Gonfanon. Filii sui cujusdam condamne seducti, ob uberrimam vinclarum habundantiam... de tribu Ferragine dant in castello Gonfanon cum amaroamento.*

o FERRAGINALE, FERREGINALE, FERGONALE. Eadem acceptance. Forn. vendit. in Formul. MS. Instr. fol. 63: *Vendidit et concessit ad perpetuum dominium... quodcum Ferraginale et quodcum casinum, cum paleto. Ibd. infra: Ferraginale. Charta sub Ludov. VI. ex Bibl. reg. col. 15: Vindimus vobis in commissa Gonfanone. Ferraginale nostro, qui nobis advenit de parentiorum, et abet affrontatione ipsa. Ferraginale de parte Horsensis, etc. Unum boscum Ferragine, in Chi. ann. 1288. apud Cencium inter Cen. eccl. Rom. Vide in *Ferrago.**

3. FERRAGINALIS. Vide post *Ferrago.*

4. FERRAGUM. Strumentum, palea, fenum, Gall. *Fourrage.* Charta ann. 1282. ex Chartulario S. Martini Pontis. *Pacifice gaudente Monachi S. Martini Pontis. tam de seramine et grano, quam de omnibus aliis Ferregiis ubicunque voluerint circumferendis.* Vide *Ferrago* et *Fodrum.*

5. FERRAGNALE. Eodem sensu. Inquisit. ann. 1371. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. pag. 488. col. 2: *Item Ferragnale unum cum orangiis et cum edificio verlaecorum justa mania ter.*

FERRAGO. Agri portio, in qua non ad frumenti copiam, sed ad viridis tantummodo pabuli saginam, ordeum, vel granum quodvis invicem mixtum seritur. Unde a Latino *Ferrago*, deducta vox censeatur. [Paplas in MS. Bituric: *Ferrago, Fruges in herba colore virides.*] Gloss. MS. Regium Cod. 1013: *Ferrago, viridis, yaeris. Castellani Herenniales vocant. Itali Ferragine, et Ferrinae. Vetus Jurecatum ann. 1191. apud Castellum lib. 4. Rer. Occit. pag. 491: Proprietate decimae et primariae hortoribus, claustrorum, Ferraginum, quorum et quarum quidam habentur. Carrionenses decimam et primarias eis dare possunt. Infra: Quidam sunt in hac pars, qui decimas et primarias nobis dare volunt de hortis, claustris et Ferraginibus. Codicillus Rotagni de Podio alto, tom. 7. Spicilegium Athuriense pag. 275: *Volo, quod Prior... habeat et possidat Ferraginem meam, que est prope sanctum Veredunum, que dicta Ferrago confrontat ab Oriente cum quadam via publica, etc. Infra: De proprietibus dicta Ferraginis, etc. [Charta ann. 1019. ex Archivo S. Victoria Massiliensis. Armar. Aquens. Dicte; Donatus**

duas cartarades de vinea et Ferraginem ad caminum, et aliam Ferraginem, que est justa viam, etc. Charta anni 1196. in parvo Chartul. ejusdem. S. Victor: Et super vestis quod regnat W. Bernardi abbas Ferraginum de Torres, nihil adiungit. Pluries memoriarum Ferraginea in Archivis ejusdem. Abbatiae Massiliensis etiamnum abbatis, fertilia ager est et optimus. Chartularius Apennse fol. 50. verso: Domus... Ferraginem unam ad Brucelium et justa viam se modianam de vinea unam, et in alio loco Ferraginem unam prope Ecclesiam S. Johannis. Statuta Massili. lib. 5. cap. 19: Si per campos, vel Ferragineas seminatas, vel hortos laboratos sive cultos transibit equitando, etc.] Vide Columba. lib. 3. de Episc. Sistericens. num. 24. Guessnali in Annalib. Massiliensisibus pag. 292. 285. [Novam Gall. Chr. tom. 1. pag. 80. Instrum. col. 1. Append. ad Marcum Hispan. col. 1181.] etc.

• Charta ann. 1159. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 321: *In Ferragine quoque, que viridarium dicitur, etc. Vide supra Ferragale.*

FERRAGINALIS. Idem quod *Ferrago*. Charta Veremundi regis Hispan. apud Ambros. Moralem in Notis ad S. Eutogium: *Et omnes suas hortas, unum in Arvale, et alium in ripa fluminis, et eius Ferraginalis ubincunq; illos habuit.* [Charta Seniofredi Comit. Barcinonensis ann. 981. in Append. ad Marcum Hispan. col. 877: *Concedo... alodem meum proprium quem habeo in Comitatu Rossonense.... id est, casas, curtes, et hortos et hortibus, et ipse Ferraginale, etc.]*

FERRAMENTARIUS. Faber ferrarius, apud Jul. Furnicum lib. 3. Math. cap. 18.

5. FERRAMENTUM DE MOLINO. Gloss. Græc. Lat.: *Eπαγκάλιον, Ferramentum.* Nostri Per: *de moulin vel Croix de moulin vocatum ferrum.* Iudic quod in media molie statuitur. Germanus Muhlesen Pactus Leg. Salic. tit. 24. cap. 2: *Si quis Ferramentum de molino alieno usuraverit, etc quod Ferrum mutuamente dicitur in Lega Alaman. cap. 98. § 22. Vide Ferre Molendinorum.*

6. FERRAMENTUM. Gladius vel quodvis aliud instrumentum ferreum. Pactus Leg. Salic. tit. 20. cap. 8: *Si vero sanqui exsirvit, illi componat valuti eum de Ferramento vulnerasset. Ferramentum que in hostem ducunt, in Capitulo, de Villis cap. 12. [Vide Forcellinum. Marius Mercator. pag. 101: *Οὐρανὸς καὶ πτερύγειον τῆς δέρματος, que latine instrumentum magis autem armamentum vel Ferramentum dicitur... possumus dicere. De Christo agit.*]*

o Reg. S. Bened. cap. 92^a: *Substantia monasterii et Ferramentis vel vestibus, seu quibuslibet rebus, prouidea abbas fratres, Ferment, Fermentum et Fermeau, Faix, vulgo Serpe.* Lit. remiss. ann. 1397. in Reg. 152. Chartoph. reg. ch. 192: *Unus hostis esculapi, nomine Ferment ou Corbeau, dont il entendoit à couper bos.* Alia ann. 1391. in Reg. 140. ch. 214: *Une serpe, appellée selon la coutume du pais (a Péronne) courbec ou Ferment. Une serpe à long manche, que l'on appelle Ferment, in aliis ann. 1417. ex Reg. 170. ch. 574. Aliis ann. 1451. ex Reg. 181. ch. 65: *Un fermeau (vel Sermeau) à escoupir hayes et bûssons.* Denique aliis lit. ann. 1174. in Reg. 186. ch. 1172: *Une serpe longue, appellée au pays (du Maine) ung Fermeau, à coupper espines.* Nisi legendum sit Cernamus, quod hoc ter repetitur. Vide supra *Ferminctulum.**

FERRANDUS. Color in equis sic appellatus. Charta, scripta sub Roberto Rege. in Tabulario Abbatis. Conchensis in Ruthen. ch. 200: *Et lazo sancti Salvatoris et sancta fide caballum meum Ferrandum.* Willielmus Brito lib. 12. Philipp. de Ferrando Comite Flandris, captio in Prælio Bonensi:

At Ferrandus equis evectus forte docebat.
Locis duplice tenaces vehementibus ipsius,
Nomine quo illi color nupercusat, et osset
Nomine idea Condit, et aquorum, Parisianis
Civites offlari Lupas claudentes in aro.

Similia habent Rigordus et alii sub ann. 1215. Albericus in Chronicis MS. Accedit etiam cau mirabilis, quod equi lecticanum Ferrandi trahentes, essent coloris Ferrandini. Will. Guiard. de eodem Comite:

Ferrant portent dei adserunt.
Qui teo deus son de poi Ferrant.

Charta ann. 1158. in Specielego Acheliano tom. 18. pag. 312: *Si fratres derunt et 300. solidos, et unum palafreum Ferranti. Rollandinus in Summa Notarie cap. 5: Unum runcinum Ferratum cum cito, et cum uno freno et sella extrema, etc. Le Roman d'Aubri MS.:*

Et Coena Geiberti, qui le poi a Ferrant.

Le Roman de Garin MS.:

Deo sie le Die sor le Ferrant de pris.

Alibi:

Primes vos gardes de moi et de ma gent,
Ne tendez mie as chevaus, as Ferrans,
As belles robes, à or, ne à argent.

Brunecus L. titus lib. 5. cap. 51. de Equis: *Et in colore dei tu gardare lo baio, el Ferante, rotato, o nero, o bianco, o fallago, o daltra maniera, etc.*

o FERRANTUS. Eadem notione, apud Th. Mados Formul. Anglic. pag. 421: *D. Bartholomeus de Leya legavit uxori sue palefridum Ferrantum.*

At cujusmodi fuerit istiusmodi color haud omnino constat, tam tñi probabile sit eum esse, quem Varium nostri vocabant, uti suo loco docemus, vulgo Pommele, quod etiam ex veteri Chronicô vernacula probavimus in Notis ad Alexiadem Annae pag. 390 ut et vocem ortam a colore equorum Arabicorum, quos *Faras* appellabant. Vide in *Ferrantus.*

o Quis fuerit color illi, definire videtur Anselm. Victor. MSS. ad ann. 1214: *Messores et operarii utrueque sexus et etatis, operibus pretermis, veniebant de campis ad urbem, talibus ad collum suspensis et vestris, et ceteris, et ceteris, currabant cernere cupientes in circuitu Ferrandum, quem prius in armis formidant, illudebantque si rustici, pueri et pueri, maxime pro eo quod duo alii equi, qui communiter Ferrandi vocantur, quadrigam seu lecticanum, in qua vehabantur, trahebant,... illudebant dientes, modo bene est, nam Ferrandus Ferrandum trahit. Adite Vilnius S. Walther. tom. 1. Aug. pag. 200. col. 1.*

o FERRARE. Compedibus vincere, nos tristis etiam Ferrer. Arest. parlant. Paris. ann. 1378. in Reg. 111. Chartoph. reg. ch. 301: *Ipsos copulatos quaternam in manica ferreis posuerant, et eos per spatiū decem mensium detinuerant sic Ferrato.* Lit. remiss. ann. 1386. in Reg. 129. ch. 88: *Lequel exposant fu mené à Poisy en nos privons et rendu à notre soubsailli, qui tantost le fit Ferrer. Pro Ferro signare, in aliis lit. ann. 1179. ex Reg.*

206. ch. 247: *Le supplicant... a marqué et Ferré dudit martel dix-sept ou dix-huit chasses et ung hastre. Vide alla notione in Ferrum 1.*

◦ **FERRARIA**, Fodina ferraria. Stat. pro reformat. regni Navar. ann. 1322. in Reg. A. Cam. Comput. Paris. fol. 160. *Item dicti decem homines de novo positi in custodia dicta bardone, solvantur de emolumenti dictorum Ferrarsarum. Vide in Ferrum 1.*

◦ **FERRARIA**, EQUORUM. Qui equos calcet, in Stat. Vercell. lib. 3. pag. 59. *r. Conc. Ferrecon VIII. ann. 1317. inter Constit. Ms. reg. Aragon. : Monsantur (clericis) quod nec faturas exerceant... carbonari vel Ferraria. Vide in Ferrum 1.*

◦ **FERRATA**, Clathrus ferreus. Vita S. Ambrosii Senens. tom. 3. Martii pag. 196. n. 70: *Collocatum namque fusi predictum sepracrum super quatuor columnis marmoris, in cuius circuitu Ferrata quedam admodum publica facta fuit. Anastasius Biblioth. in Vita S. Paschali PP. tom. 3. Maii pag. 581. In ejusdem conscribata Basilica ante additum qui ducit ad corpus in loco Ferrata clavare constituit, in quo et sepulchrum B. Sixti... corpus honestissime collocavit.*

◦ **Vita Italica**. Annal. Placent. ad ann. 1451. apud Murator. tom. 20. Script. Ital. col. 70: *Para illorum de Canedo noctis tempore intravit Bononiensis, ut et opera cuiusdam molendinarii banniti, qui Ferratin grossissimam, ubi Renus exicit, secutus, cum magno tamen labore, industria et tempore.*

◦ **FERRATA**, Situla, sic dicta propter circulos ferros quibus cincta est. Transactio inter Abbatum et Monachos Crassenses ann. 1351. ex Lib. Viridi fol. 58: *Sinistri quando aliquis de cistulis vel Ferratis pueri cadit casuitaler in puteum, d' Abbas dicti Monasterii, dat illis qui extrahunt hoc de putoe unam libra libras frumenti. Eod. sensu ibidem recurrunt.*

◦ **Vas vinarium**, nostris alias *Ferrat*. Chartul. Floriac. fol. 183. *r.*: *Item dictus Hugo debet habere in festis annualibus in quolibet duis denariis, et vinum et panem pretio unus oboli, et duas Ferratas vini. Stat. eccl. Castren. ann. 1328. ex Cod. reg. 1392. A. fol. 76. *r.*: *Unum Ferrat sive unam builliam terream. Lit. remiss. ann. 1405. in Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 11. Un rausseau de fer, dit Ferrat, ordonne a tuer l'eau hore du puy. Ferrat, eodem sensu, in Lib. Hist. Lit. ann. 1472. ex Reg. 197. ch. 218. Icellius chappellain vint portant ledit Ferrat et le fit tout plain d'eau et la getta sur les hommes et femmes. Vide infra Ferratum.**

◦ **FERRATERIUS**, Faber ferrarius, ital. *Ferrator*, alias *Ferrator*. Charta ann. 1375. in Reg. 100. Chartoph. reg. ch. 401: *Item dictus cardinalis (Albanensis) a Raymond de Petris, Ferratorio Montepusulanum, unum hospicium, Ferratorius spenororum, Calcarium artifex, Gall. Epernonier, in Comput. ann. 1398. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 261. col. 1. Lit. remiss. ann. 1417. in Reg. 170. ch. 38: *Adhemar Merle, Ferrator... en la sequentia Carcassone, etc. Vide in Ferrum 1.**

◦ **FERRATUM**, Vas forte, in quo aqua benedicta defertur, quod in quibusdam Gallie Provinciis *Sellet* vocatur, quasi *Seillet*: nam *Selle hydram* dicunt, unde forte legendum *Selatum*, in Necrologio Ecclesie Reiensis apud Sammarhanos ann. 1316: ... *Obiit R. I. C. P. Petrus Gantelmi Episcopus Reiensis, qui reliquit Ecclesie... unam capam de diapri: [vel*

diaspre] et unum Ferratum, et yaopum de argento.

◦ **Recte legisse Sammarhanos existimo**: nam Provincie habitatoribus ejusmodi vas etiamnum dicitur *los Ferrat*, quod ex cupro vel ferris fieri solet. *Ferratum*, eodem sensu occurrit in Charta ann. 1329. ex Archivo S. Victoria Massili: *Quatuor cruces de cupro, et aliam de fusto... item unum Ferratum.*

◦ *Necrolog. eccl. Paris. Ms. ad IV. Non. Aug. : Idem Hugo deduc nobis ad opus celaris nostri omnia Ferrata et dolis, que parsibus habebat. Invent. ann. 1376. ex Tabul. Flamar. : Item plus upsum Ferratum fusi per oriendo aquas de pulso, circulatum ex circuitu ferris. Vide supra Ferrata 2. et infra Ferratus.*

◦ **FERRATUM ITAK**. *Vit strata. Nostris Chemini Ferre. Charta D. Audeb in Belli-jocen nago ann. 1460. Justa magnum iter. Ferratum: *Indumenta de Luggduno apud Matronam. Vide Vit. Ferrata*.*

◦ **FERRATURA**. Fibula clavicularis, Gall. Ardillon, vel *spur. fibula*. Lit. remiss. ann. 1385. in Reg. 84. Chartoph. reg. ch. 55: *Quia transcursum exercituras Ferrature, excenta discordant, zona ipsius Iohannis ecmeliori adhanc manu dicti Ferramenti. Alli notiobus, vide in Ferrum 1.*

◦ **FERRATURA CENDALIS**, Gallici Fourrure de cendal. Menjum est pro Ferratura candalis, in Historia Dalph. tom. 2. pag. 334. col. 1. Vide Fodratura. et in Ferrum 1.

◦ **FERRATURA**, ut supra. *Ferratum. Inventar. ann. 1218. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 67. col. 1: Item inventari duos Ferratos cupresos, et tertium stagni.*

◦ **FERRATA**, Piscis marinum genus, Italis *Ferraccia*. Vide infra *Pastinaca*.

◦ **FERRARE**, MARITUM, de pellice dicitur, que sibi conciliatimum maritili alieni, et facit ut iste pudicam uxorem relinquat, in Legibus Langobard. apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 50. col. 2. *Ferre puelam*, de viro puelam rapienti, ut eam secum habeat in uxorem, Ibid. pag. 58. col. 1. *Sic ibid. pag. 56. Multier seruum servum Ferens, ea est que seruum sibi copulat conjugo Legibus prohibito.*

◦ **FERRE**, Equi solea, Gall. *de cheval. Burcard. Argent. de vita Alex. VI. PP. : Dictum fuit plures vel multos ex equis suis ferrato, fuisse Ferrae argentei. Ferre vero, Liguria species, vulgo Hors vnde horrea. Lit. remiss. ann. 1453. ex Reg. 182. Chartoph. reg. ch. 61: Le supplicant, qui auctor une Ferrae in ea manus se primit, a defasse la fousset et le rempil, et inconcontinent Jehan Bruneau, qui parlementum auctor una Ferrae in son poing et dont il besognoit, frappa le suppliant de ladite Ferrae. Alio ann. 1464. Reg. 199. ch. 461: *Icellius Brisel s'en vint au supplicant sa Ferrés en son poing, et la lance en cuidant bailler sur la teste.**

◦ **FERRABRACHIA**, Cognominae. Guillermo fratris Roberti Guiscardi, ob preclarum in bellis fortitudinem. Willelmus Apuleiensis lib. 1. de Gestis Normani. de eodem Guillermo:

*Is quis fortis erat, et Ferras dictus habere
Brachia, nam validis viris animunque gerebat.*

Et lib. 2:

*... Vir Ferras dictus habere
Brachia Guillermus, etc.*

Ita Ferrum tatus appellariunt Dani quemdam Bironio, ob extremitate strenuitatis

clericiq[ue], inquit Sueeno in Hist. Danica cap. 7.

◦ *Eodem Brachii serui nomine donatus Guillielmus IV. comes Pictav. ut post: Bestium observat Menagius in Hist. Sabot. pag. 67. Hinc vox Gallica *Fierbras*; qua appellatione designatur Diabolus in Mirac. B. M. V. Ms. lib. 1:*

*Fierbras.
Cest anima qui maist mal bras, etc.*

◦ *Quomodo Ferrebrachia a Ferrum et Brachia, ita a Ferrum et Vestire, nostri Ferreos et Ferreos dixerunt, pro Armatura ferrei vestitus. Lit. remiss. ann. 1371. in Reg. 102. Chartoph. reg. ch. 218: Comme les supplicants devant lequel ledit Ferrebrach... que les quelles lui hustent armes et Ferreos, etc. Alia ann. 1379. in Reg. 115. ch. 65: *Leedit de Saussort et leurs complices armes et Ferreos et garnis d'armes, etc. Trois compagnies armes et Ferreos: de harnois et d'aspées. in aliis Lit. ann. 1118. ex Reg. 170. ch. 172.**

◦ **FERREGERANT**, pro *Fergerant*, in Inquisit. ann. 1268. ex schedis *Pr. de Macaqueus*.

◦ **FERREGINALE**. Vide supra *Ferragineale*.

◦ **FERREINIS**, Idem quod *Ferrago* et supra *Ferragge*. Charta ann. 1148. Inter Probat. tom. 2. Annal. Premonst. col. 427: *Et inter ecclesia sancte Mariae de Rotoria ibi habeat... hortos et Ferreines et eras et ricas.*

◦ **FERREMENTUM**, Ferrum omne relacut necessarium. Charta ann. 1392. ex schedis D. Chaix. Aquens. advoc.: *Item conuenient quod dictus dominus (Guigouenus de Jarente dom. de Monteclaro) pastana necessarium ad opus soleritorum suis sumptibus studi faciet et illam exolvat, videlicet trabes et fustes et alia necessaria ad opus hujusmodi, et omnia Ferramenta habebit. Vide supra Ferramentum.*

◦ **FERREOLUM**, Vas vinarium ferrogatum. Formul. fiscor. describ. ann. 812. apud Pertz. Leg. vol. 1. pag. 180: *Utenilia, Ferreolum. 1. patulum plumbeum 1.*

◦ **FERREOLUS**, Parvula verres, Aleman. Ferrel. Codex MS. Irminonia. Abbottus Sangerman. f. 72. verso col. 1: *Amfredus... soluit ad nativitatem Domini porto. II. Ferreolos II. cosidas VIII.*

◦ **1. FERRERIA**, Officina ferraria. Gall. Feronnerie. Charta Math. de Montemor. ann. 1200. in Chartul. Campan. ex Comput. Paris. fol. 855. v. col. 2: *Quicquid habent heredes in Maurisiva et taliam de Moustiers,... et Ferrariam cum pertinentiis suis. Aliis Phil. Pulec. ann. 1298. in Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 5: Martino de Rotal, servienti nostro armorum, custodiā domus cuiusdam, quam habebant in Ferraria burgi Pamplonensis... concedimus. Item in costiūmē de la Féronnerie, des boulangers, etc. in alia eiusdem reg. ann. 1297. ex Lib. rub. Cam. Comput. fol. 17. v. col. 1. Vide supra Ferraria. et infra Ferro 2.*

◦ **2. FERRERIA**, Situla. Inventar. ann. 1261. ex Tabul. D. Venclie: *Item unum Ferrarium. Ferre, vas vinarium, apud Rabelais. lib. 2. cap. 28. Vide supra Ferraria 2.*

◦ **FERREUM**, pro Ferrum. *Ferres*, Vincula, compedes. in Reg. parisi. Paris. Vide infra *Inventariorum*.

◦ **FERRIA**, Situla. Inventar. ann. 1218. inter Probat. tom. 1. Hist. Nem. pag. 67. col. 1: *Item inventari duodecim griffones et vaccas ferri, et quadam Ferrias. Ferre,*

eadem notione, in Charta ann. 1298. ex Reg. 91. Charthop. ch. 409: *Huius postea kievri, dux Ferraria, sive poales, etc.* Vide supra *Ferraria* 2.

* **FERRIATA** Ut *FERRATA* 1. a Man-
davit, mihi trax clavem cancelli sive
Ferrato in qua capitula apostolorum Petri et Pauli in basilica Lateranensi custo-
diuntur. (Diar. Burch. ed. Thuausne II, 425, an. 1498. v.)

* **FERRICULA**, *Ferruginea, nigra, fer-
rei coloris. Papias.*

* **FERRIFUGINA**, *Ferraria, ubi ferrum
foditur. Improbat hanc vocem Varv. 7.
L. L. 38, non quod sit contra afa-
giam, sed quod in usu non sit.*

* **FERRIGINALE** Vide supra *Ferra-
ginae*.

* **FERRILE**. Vide *Ferile*.

* **FERRIOLUS**, *Feruginosus. Stat. Ver-
celli lib. 4, pag. 88. Teneantur for-
ratoris predicti de qualibet fornacata
lapidum facere tres montos, scilicet
unum de blanchis, et aliuum de *Ferriolis*,
et aliuum de vermelii.*

* **FERRIONUS**, *FERRONIUS. Vide Fer-
rus 1.*

* **FERRIPEDARE**, *Ferrea solet equi-
soleam in unitate. Gall. Ferrer. Vide in
Ferrum 1.*

* **FERRITERIUM**, *[Locus, ubi ferrum
teritur. h. b. obi servi compedibus fer-
reis vincit asservantur. Plaut. Most. 3.
2. 56. Inde in Ferriterium, postea in cru-
cem recta.]*

* **FERRITERUS**, *[Servus vincitus fer-
reis compedibus, qui ferrum terit.
Plaut. Trin. 4. 8. 14.]*

* 1. **FERRO**, Baculus, sive scipio ferro
armatus. Charta Sancti Reg. apud Jos.
Moret. Antiquit. Navar. pag. 616. Deinde
ego et Comes Gundisalbus uterque suimus
in B. Amiliano et dadi talem absolutio-
nem, ut omnes undique partibus venirent
causa orandi cum sportella vel Ferrone.

* 2. **FERRO**, Faber ferrarius. Gall.
Forgeron, ouvrier en fer, alias Ferron.
Pactum inter Phill. reg. et Guill. episc.
Paris. ann. 1222. Inter Instr. tom. 7.
Gall. Christ. col. 93: *Concedimus ut
episcopus Paris. et successores sui Paris.
episcopi habeant apud Paris. unum dra-
parium, unum cordubanarium, unum
Purpureum pro fabro et ferrone, etc. Lit.
remissa ann. 1291. In Reg. 138. Char-
top. reg. ch. 194. *Leabeau de Courte-
may, veuve de Guillaume de Roigny, se
remaria à un pauvre Ferron et marie-
chait, homme de très-poor et vil estate,
nommé Henri. Fuit de Ferrerie et
Gastinois. Charta ann. 1404. In Reg. 180.
ch. 10. *Nul ne soit du mestier de faire
le fer, exceptez les filz des Ferrone, Ferron
et vendende de fer, in Stat. ann.
1850, tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag.
371. art. 189.***

* **FERRODIUS**, Mensura species. Bulla
Greg. IX. PP. ann. 1227. Inter Probab.
tom. 1. Annal. Premonstr. col. 348: *An-
nus redditum dimidi Ferrodi fru-
menti, quem habetis de alodium de Chirry.
Leg. forte Sextarii.*

* **FERROLHOS**, Pessulus. Gall. Ferrou,
mutato scilicet in f. Charta ann. 1242.
ex Archivo S. Victoris Massil. Ap-
riendi, et claudendo portam cum clave et
Ferroho. Altera ann. 1396. ex eod. Ar-
chivo: *Portas aperiendo et claudendo
una cum velle sive Ferroho et clave.*

* **FERRIGO**, Obscuritas, aut ferri re-
sura, et ipsius.

* **FERRIM**, Equi solea, Fer de cheval.
Regestum Constabulariae Burdigal. fol.
108. *Dicit se teneri facere D. Regi se-
Ferra nova equi cum clava suis in mula -*

*tione Domini. [Leges Jacobi II. Reg.
Majorie tom. 3. Jut. pag. 23: Qui etiam
Mareccalis natus invenientibus a nostra
comitiva non recedat, munivit clavis et
Ferris et his similibus.]*

* **FERRUS**, Eadem notione. Acta S.
Rayneri Pisani tom. 8. Junii pag. 432.
*Ferrati gnis equi qui illuc aquilabunt
sine aliquo ferro in pedibus regrediebun-
tur, et qui suos Ferros reservabant, opti-
mos haberg-pedes perhibebantur.*

* Ejusmodi solea, ignominia pro-
scriptionis causa, ostis apud Italos
affiebantur, ut discimus ex Lit. Greg.
IX. PP. ann. 1291. apud Cl. V. Garap.
In Disquisit. de Sigil. Garfagn. pag. 20.
*Ostia, quoque clares habera non poten-
tiam, clamoso infringendo tunulit, cler-
cis ne res contentis in cellariis quoqua-
modo contingere, arcuus interdicto, quorundam ostia equorum Ferris affixa,*

et nec his contenti, etc.

* **FERRARE**, Ferrea solet equi soleam
munire. Dominico lib. 1. de Vita Mathil.
cap. 10:

* Orates magno secum tulit atque caballa.
Sub pedibus quoque calybem non posse solus.
Junxit, argutam sed posse, ac quasi ferram,
Eos representans clavam voluit quoque suos, ius.
Ex hoc si quibus possemus reperire, quia esset.

Willel. Tyrius lib. 18. cap. 27: *Miserat
auctor predicto vir... nobili palstredum
alpinum, argento Ferratum, etc. Jo.
Brompton. pag. 911. *Mulam etiam,
quam equitatibus, auro fecit Ferrari, pro-
hibens omnibus suis, ne quands ferratura
cadere, austoleret.* [Ordinatio officio-
rum Corlie Humberti II. Dalphinii ann.
1340. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 384.
col. 2: Item dictus Mareccalus diobus
singulis de manu et sero adulari et estric-
tari faciat equos... et ad crotum videat,
et exinde belli Ferrari. Occurrat etiam
in Statutis Ordinis de Sempringham
pag. 749. cap. 36. apud Bernardum in Con-
suetud. Cluniac. part. 1. *Et Fieri lib.
cap. 14. § 4. In Foris Bigorrensis. Et
40. in Charta ann. 1028. apud His. in Iunum
pag. 528 etc. Jo. Villaneus lib. 4. cap.
18. *Hannendo ornato il suo cavallo
di freno d'oro, e Ferrato di fine arjetto.* Le
Roman de Rou MS.]**

Puer ferre gnos parcer de soli.
Fiat loca les quibus ferre dover,
Ne vult nisi dire Ferre.

SUPPLEMENTUM Eadem notione. Specu-
lum Saxon. libb. 2. art. 12. § 4: *Cuiuslibet
equo quatuor manipuli infra diem et
noctem erogentur, et in anterioribus pe-
dibus equi Sufferrantur. Jus feudale
Saxon. cap. 84. § 15: *Equi sorum debent
in anterioribus pedibus Sufferrari, et
non retro.**

* 1. **FERRATOR**, Cui ex officio calcen-
torum equorum cura incumbit. Instru-
m. ann. 1240. tom. 1. Hist. Dalphin.
pag. 142. col. 1: *Præterea erant alia duo
officia ejusdem conditionis, officium scilicet
coquinarum et Ferratoris, quorum libertas
casata fuit in compositione facta inter
Burgeses et D. Archiepiscopum. Unde*

* 2. **FERRURA**, Hujus officii nomen.
Charta Henrici V. Regis Angliae apud
Rym. tom. 9. pag. 230: *Scias quod
assignavimus te ad tota ferria et clavos
equorum, quod pro equis stabulis nostri, in
presenti usq[ue] nostro ferrandis, necessa-
ria fuerant, ac ferros et ferrum, et omnia
alia que officio Ferrare necessaria fuer-
int seu q[ue] andolibet opportuna.*

* 2. **FERBATOR**, Qui equos calcet.
Miracula B. Ambrosii Senens. tom. 8. i

Martii pag. 205: *D. Gisca uxor Fei Fer-
ratoris de populo S. Martini.*

* **Sigillum Raimundi Ferratoris**, apud
Manni tom. 3. de Sigill. antiqu. pag. 140.
*Ferrari et Martellus ferrator, quo scilicet
in calceando equos utitur ferrator,*

in Comput. ann. 1384. inter Probat. tom.

*2. Hist. Nomi. pag. 84. col. 2. et pag. 87.
col. 1. Vitæ Ferrarius et Ferraterius.*

* **FERRATURA**, Ferrea equi soles.
Charta Lucii III. PP. ann. 1184. apud
Mirand. tom. 2. Diplom. Belgic. pag.
1189. col. 2 e Pro se et duobus scutariis et
tribus equitaturum sequum et arenam ha-
beat, et candelas, et Ferraturam puerum
de curia ipsa papa pietatis. Occurrat apud
Murator. tom. 12. col. 1077: *Una ferratu-
ra equi, in Charta ann. 1282.*

* **FERRIPEDARE**, Idem quod Fer-
rare. Bartholomeus Scriba lib. 6. An-
nali. Genuesi. ad ann. 1230 apud Murator.
tom. 6. col. 483: *Qui Ermemolius
in signum pure dilectionis et pacis Com-
muni Janue bisantini VIII. milles desti-
navit, et insuper tantam pecuniam, unde
operae quibus compararetur, et ex parte
ex praetentore Communis Janue co-
pertu[m] opere, et Ferripedatus claus-
ponis argenteis [2] Stat. Montis rig. pag.
288. Item statutum est, quod nullus fer-
rarius, presumat Ferripedare aliquam
sue aliquas bestias, cuyuscunque generis
conceantur, in via; etc.]*

* **FERRARI**, Laminæ ferreas, quibus ad
crucifixos Martires utebantur. Acta S.
Cononis tom. 7. Maii pag. 7: *Domitianus
comes dicitur ministris, incendit Ferrus
et ponit super eos.*

* **FERRA**, Vincula, compedes, catenes.
Charta Edwardi III. Regis Angliae ann.
1338. apud Rym. tom. 4. pag. 332: *In
Ferris, in prisonibus, in carcere et securi
custodiori faciat. Galli dicimus Etre
dans les ferr, pro Vinctum esse compedi-
bus.*

* **FERRATIS**, Catenatus. In questa pro-
canonatione Caroli Blesensis apud Lo-
binellum tom. 2. Hist. Britan. pag. 569:
*Alanus Radulfus Preb. Rector de Plebe-
tenedum Leon. Dic. dicit quod cum ipse
esset præsonarius Anglicorum in magne co-
mitive, et fuisse Ferratus grossus ferris,
fuit liberatus per meritum D. Caroli.*

* **FERRIPEDARE**, Compeditus vin-
cere. Vita S. Angelii Carmelite tom. 2.
Maii pag. 821: *Et dictum S. Angelum
in terram posuit ut eam Ferripedaret
(Saracenus.)*

* **FERRO MOTTI**, Catenis ferreis vin-
ciri. Anonymus de Gestis Constantini
M.: *Et motti sunt in Ferro, et adducti
Ravennam Ferro vinciri, in Lega Longo-
bi. 2. tit. 13. § 5. [oo Carol. M. 188.
ex Capitul. Ludov. Pil. ann. 829]*

* **FERRO IN UTRAGUE MAXILLA COM-
BUTA**, in charta Bruningi Abb. Lau-
risiensis in Chronico Laurissiensis
pag. 74. *In utrague maxilla Ferro ad hoc
facto etiam cundente carasari et comburi,
in Charta Henrici Imperat. ibidem
pag. 75.*

* **FERRI ONUS**, Ponna levioris species
apud Anglos, ut est in Flita lib. 1.
cap. 28. § 4.

* **FERRUM BATTUDUM**, Procursum,
excavatum, nostris Fer amouis. Formula
90. Inter Sirmundicas: *Et sic est veritas
abuse illa fraude vel contudio. et in
sua culpa secundum legem ipsum Ferro
battudo facit.*

* **FERRI**, Ferramenta. Acta S. Cassii
Episc. Narniensis tom. 5. Junii pag. 491:
*Idem D. Vicarius claudi et obliterari, co-
percilo ex eodem lapide ad id ineculpo*

et parato, et Ferros hinc inde cum plumbis ligante firmari mandavit.

4 FERRARE-TONELLOS. Dolia circulis ferreis munific. Computus ann. 1202, apud D. Brusel tom. 2. de Usu Feud. pag. CLXXXIX : *Et pro tonello Ferrandus et alias operibus XIII. f. Hinc*

5 FERRATI, nude sepius occurrit in eodem Composito pro Bolla. Ibid. pag. CLXII. *Pro fravellis et pro circuitis et praeclosure duorum Ferriorum LX. s. Et*

prg. CLV : Pro sex Ferratis Medonti per-

randis et pro quadecim duodecim circulo-

rum III. l. etc. Vide Ferreolum.

6 FERRATERIUS, Ferrarius, in antiquo Catalogo MS. B. Mariae Deauratae To-

los. ann. 1281.

7 FERRONIUS et FERRUNNUS, Eadem notio. Index MS. redditum Episcopat. Autissiodor. circa ann. 1290 : *De Ferro- nia. Omnes videntes ferrum debent ynamum. Computus ann. 1202, apud D. Brusel tom. 2. de Usu Feud. pag. CLXXIV. De dictis Ferrariorum de Ho- dengel. C. et x. c... De dictis Ferranno- rum fabricariorum Rabbi. vi. l. et xi. l.*

8 FERRATORIA. Quidquid ad securiam artem spectat. Vita S. Francisci de Paula tom. 1. Aprilis pag. 151 : *Moritius suis genitum erat et adhuc est securarius. Omnis habebat fabricari Ferratum, videlicet seras, claves et alia necessaria ad clausuram Consenitus.*

9 FERRURA, Ferramentum. Computus Richardi. Parentyn ann. 1425, in Antiquit. Ambrosden. pag. 574 : *Et in decen- clavis emptis doreodem pro Ferrura ejus- dem x. den.*

10 FERRUM ALBUM, Gall. Fer-blanc. Charta Officiorum. Paris. ann. 1530, apud Rymer. tom. 14. pag. 394 : *Notum faci- mus, riduisse litteras... sigillatas in cera rueta sigillo rotundo cum duplice cauda pergamena, incapsato capsa Ferri albi sanas siquidem et integras.*

11 FERKI MOLENDINORVM, apud Innocent. III. PP. lib. 14. Epist. 79 [Vide Ferramentum.]

12 FERRUM OBLATARVM, quo scilicet oblates, seu hosties ad sacrificium con- ciliuntur. Fer rum, ferramentum characte- ratum, in quo sunt coquende hostie, apud Bernardum in Consuetud. Cluniac. MSS. cap. 55. et 77. Gliberetus Luni- censis Episcopus de Usu Ecclesiastico : *Pixis cum oblates, et Ferri coram. Adeus usus veteres. Cistercienses cap. 114. et Udalricum in Consuetud. Cluniac. lib. 8. cap. 13. Vide oblates.*

13 FERRUM TRAHALE, Emiss ad modum trabalis clavi, instar litterae S. recurvi, effictus. Carmen de Varia fortuna Odone lib. 8. inter Aneod. Marten. tom. 3. col. 370 :

*Hoc dicto gladium strigint, cives ordine rupto
In medios vadona Persas. Ferroque trabali
Bestius illi gyras, terra jumenta virgoque
Prosterni, ludent multum super arva cruxorum.*

14 FERRUM PICTAVENSE, olim in pretio. Joannes Monachus Majoris Monasterii lib. 1 Hist. Gauffred. Ducis Norman. pag. 19 : *Allata est ei hasta fraxinea, Ferrum Pictavense pretendens. Vetus Poeta MS. :*

Sot glaive courte et grosse à Fer Poitevin.

Idem Poita :

*Le droit Seigneur n'en odmet-il pas pour
Qui le délivrant as acier Poitevin.*

Alibi :

Perse le cors mait l'acier Poitevin.

Bureum :

Il est le nom de l'aceur Poitevin.

Ibidem :

*Et tu armis ac te cheval de pris.
D'aberc et d'auver, d'aceur Poitevin.*

BURDEGALENSE FERRUM laudat Fro- sartes 2. vol. cap. 117 : *Lesquels furent recueillis de cas longs glaives aux Fer de Bourdeauz. Idem tom. 4. cap. 6 : Plus leurs furent basties leurs glaives o potates acressis de Fer de Bourdeauz. Chronicus Bertrandi Guiscelin MS. :*

*Un Esquier y vant qui au Comte leysa
D'une espée de Ferre que molt chier li esquier.*

15 FERRARICIA FOSSA, Fodina ferraria, In Capitulo de villa Caroli M. cap. 62.

16 2. FERRUM Trutina, *Te trutina-
lum quod nimis propter ponderibus pu-
blicis solvitur. Convenio inter Jaco-
bini Aragoniae Regem et Montispeissu-
iani Dominum ann. 1278. Cum, ut dicit,
pondera et Ferrum et sesteriale, i.e men-
sura bladi pertinent ad dictum Dominum
Regem.*

17 FERRI SPANICI. Trutina, ex ferro Hispanico. Charta ann. 839, in Tabulario Eccles. Viennensis fol. 19 : *Dum incogni-
tum non habetur, et honorabilis et no-
bilibus filiis Ecclesiae Clericis et laicis,
qualiter nos suscipimus sursum de the-
sauro prenominatu B. Mauricii libras 5.
de auro cocto, calcigra et patenam, pen-
sante unaque libram ad Ferros Spani-
cos, ipsas libras de manu prefati
Domini Adoni Archip. accepimus. etc.*

18 FERRUM CANDENS seu Ferri can-
densis judicium, quo quis innoventiam
suum tuebatur, nuda manu ferum can-
dens deferendo, hac illata. Veteris
Ethnicorum superstitionis reliquias
esse docent, quae habet Sophocles Autu-
mum :

*Hipat. δέ τροποί καὶ πόδες; αἵρετον χειρόν,
καὶ πόδηστα, καὶ θυμόν τραχύν, εtc.*

Ubi Scholiastes : *Lithosi et spuma, et
ad mortuos dolentes, pectora, fracti-
vum, et despiciuntur, τοιον γαρ οὐ πάνυ φρεγα-
τον απομειναν, καὶ τὸν τοντόν μη σώλαν.*

19 Vide Grimm. Antiq. Juris German. pag. 912. seqq.

Id porro Purgationis vulgaris genus
varie effundunt, sive recentioris Scriptores,
quippe *Judicium ferri vocant Legis Canuti Regis de Forestis cap. 18. Leges Edwardi Confess. cap. 9. 16. Le-
ges Willimi Notii cap. 62. etc. Judi-
cium Ferri calidi. Leges Henrici I. Re-
gis Angl. cap. 64. [90] et in chart. Maj-
Monast. Turon. ann. 1087. post Irmino-
nem pag. 855.] *[Legale] candens Ferri
Judicium, in Charta ann. 1063 ex Tabu-
Majoris Monast.] Ferri candens Judi-
cium, Historia expeditionis Asiatica
Friderici I. Imp. pag. 87. *Candens co-
lyps exanim, Ordericus Vitalis lib. 5.
pag. 564. Examen quidam Ferri, Esmer-
sus lib. 1. Hist. Novorum pag. 48. 1.
Edit. et Alexander. III. PP. Epist. 19.
et his, quas Simmondus edit. *Judicium
ignis Ferri, anno 1068. et vetus
Bromptonius ann. 1088. et vetus
Charta apud Jacobum Petitem post Pe-
nitent. Theodori pag. 685. Ferrum igni-
tum Tortarius de Miraculis. S. Bene-
dicti. Ignitum Judicium, Tabularium
Angeriensem fol. 20. et Tabularium
Molissemense Igniferum Judicium, Dudo
lib. 2. de Actis Normann. pag. 85. [Fer-
rum Judicium. Charta anh. 1062. Hist.
Harcur. tom. 4. pag. 1827.] Ferreum Ju-
dicium, Decreta Calmanni Regis Hun-
garie lib. 1. Ferrum Judiciale, Gillober-
tus Lunensis lib. de Usu Ecclesiasti-
co, Charta Sancti Regis Aragon. anna
1116. in Historia Pianatensis lib. 1. cap.
64. et Bromptonius pag. 866. Alii pôpov
quidam. Acropolita cap. 50. pag. 22.
Ferrum, nude, Statuta Wilhelmi Regis
Scotia cap. 15. 16. Statuta Alexandri II.
Regis Scottie cap. 7. Charta Alexandri
Comitis Cupraneensis ann. 1102 apud
Ughellum tom. 7. Itali. Sacra pag. 22.
Jus Feudale Saxonum. cap. 24. 29.
Gervasius Dorobernensis [pag. 151.
Chronica Slavica] cap. 28. Bracton. lib.
8. tract. 2. cap. 15. 2. Monasticum An-
glie. tom. 1. pag. 26. etc.****

Ubi vel Jansbyta, Danos et
Suecos ejusmodi judicium appellasse.
scrubunt Iesacus Pontanus in Danis
Descriptione pag. 772. et Petrus Be-
nignus in Notis ad Jus Aulicum Canuti II.
Regis pag. 617. et Joannes Lopponius
lib. 4. Antiquit. Suegoti. cap. 4.
etiamnum hodie signum veri vernacu-
la, lingua, signum candens ferri car-
ti, vulgo enim Ferreum diceret.
Vide Sfurnera.

Hinc varie loquendi formulae, in ejus-
modi iudicio ferri candens enuntiando
apud Scriptores. *Ferrum calidum nude
manu portare, apud Ordericu Vitalis
lib. 6. pag. 629. Ferro ignito se purgare,
apud Galbertum in Vita Caroli Comitis
Flandriae n. 156. 162. Per calidum Fer-
rum se purgare, in Regiam maiestatem
lib. 4. cap. 3. § 4. Ferri candens se ex-
purgare, purificare, ibidem cap. 15. 20.
Contactu Ferri calidi quidquam probare,
apud Hildebertum Cenoman. Epist. 10.
ex ilis, quae edite sunt. 18. Spicile-
gi Achieriani in Appendice. Yuxy. xv
môpov, apud Pachom. lib. 2. Hist.
cap. 1. Ferri judicium portare, in De-
cretu Calmanni Regis Hungarum lib.
1. ubi Editor perperam dixit eas, com-
peditibus puniri. Ferri judicium deportare,
et portare, in Charis laudatis a Duches-
nus in Notis ad Bibliothecam Clunia-
ensem pag. 156. 157. et Mabilionio
tom. 5. Vitar. SS. Ord. S. Bened. pag.
782. *Ferrum candens manus portare,
in Speculo Saxonico lib. 1. art. 39. Fer-
rum ignitum portare, in Witchblid Mag-
deburgensi art. 92. § 2. Judicium portare,
nudus in Legibus Edmundi Regis An-
glie. Tabular. Molismense : Et ibidem
vires, que tertiis se habuisse refe-
runt, si posent, hoc 2. hominum sibi nil
acte istum sacramento, aut unius suo-
rum approbare ignito iudicio tentarem
huiusmodi idoneam : nec ab hoc tam
prior de Ecclesiis usuarium nemoris
genus reclamaret, probacione preuenire
convenient, amittere. Formato itaque
Molismense, sicut iudicatum fuerit, ju-
dicio, die, que portatio cum ferula in loco,
qui Villaris dicunt, tunc ipsa, quam
probatio. Prior, qui quis conseruaret, etc.
Charta Gosiani Episcopi et Chartul. S.
Magdalene Castrodunensis fol. 20 : *Ex
tempore iudicato quod iudicia seu ignito
Ferri, sive aqua in curia Comitis
vel quis Prepositi insumpit vel aliquende
per Comitis justitiam adducta portare et
administrare fuerint in promonitate B.
Marie Ecclesiae.***

Spectabil porro ejusmodi Purgationis
genus eos, qui vel ob statem, vel ob
memoriam, seu magnitudinem aliquam,
aut quemvis corporis defectum, duel-
lum inire non poterant : praeferim vero
liberos homines, sicut aqua rusticis, et
est in Regiam Maiestatem lib. 4. cap. 8.
§ 4. Quod etiam innuit Eadmerus lib. 1.

Hist. Novor. pag. 48. docentque exempla
varia istius Furgationis.

Apud Aragonenses villanos spectaciles
videtur innuere Charta Sancti Regis
Aragon. : Et Ideoemus ad iudicio, ut si
aliquis homo rusticorum voluntate extra-
hore de Monasterio isto terram, aut aliqui
quam hereditatem, venit ad S. Joannem
et iuris super illud altare ! et postquam
juraverit, accipias Ferum collatum iudi-
cialem, sicut mei villani faciunt, et omnia
terre. Similiter et si illos villanos sancti
Joannis habuerint pleia cum eas in
vila, vel cum multis marinis, vel cum infan-
tibus; sicut mei se salvant in mea
sede, si mando, ut et ipsi se salvant in
sede sancti Joannis per Iudicialem Ferum
et proinde pono et mando hoc judi-
cium, quia multi sunt inflati spiritu ma-
ligno, quia non timunt perjurium de jure,
et idem quod juraverit, saluum fuerat per
ferrum.

Sed et spectavit Monachos, et Clericos, ut Ductum secularis. Vetus Notitia apud Charltonum in Notis ad Historiam Inculmensem Corriam: *Unde sacramentum est, ut ob hanc causam petere Toarcium, et Vicacommitem adire, paratus aut calici Ferri Judicio secundum legem Monachorum, per suum hominem probare, aut scuto et baculo iuxta legem secularium defendere.* Tabularium S. Dionysii de Capella, diocesis Bituricensis Ch. 118: *judicaverunt igitur utrum cuum confirmarent testimonium per Ferrum cognitum, quod prius facere non veriti sunt, et homo, qui erat (Monachis) tulit, nullam senserit resonem.* TABULARIUM Majoris Monasterii Ch. 98: *In qua re portato calidi Ferri Judicio per hominem nostrum Haimonem de Boëlio, probatum est contra determinatio[n]em.* B. Charta 122: *His itaque circumscriptis infra, obtinet privilegium, ut si forte incolumem aliquis in aliquo tempore, unde aut bellum facientem, aut solitum, candens, Ferri Judicium sit de- portandum.* I. vel alto quibus modo, quo necessari potest determinari, tabularium braciatense anno 1081: *E-communicatis b Episcopo ad ejus satisfactionem et resolutionem venient, iudicium Ferri Judicis et aqua ferenda Abricensi portare, si Clerici lapsi in diplomate degradati sunt forte inservientur, quis ad Episcopum pertinet ordinatio, et ad eum quod diplomata perpud virum Doctissimum Joannibillonum tom. 5 Vita. SS. Ord. S. benedicti, nec 708.*

Habita criminis ratione, gravioris
ut levioris erat ponderis ferrum ges-
tandum, ut colligatur ex antiquiss. Pon-
d. f. Ms. Cod. reg. 983: *Incipit adjuratio*
terri vel aquae servidice. In simulo unum
condus, in triplo tria ferrum equiparet
pondera. Hinc istud iudicium Pondus
interdum appellabatur.

Jam vero quibus ritibus ac ceremoniis pergeratur iudicium per ferrum fundens, multis docent Leges Adriani et Iugae, apud Bromptonium pag. 858 et concilium Grateleanum ann. 926. Dei
Ordo: *ordatio precipuum in nomine Domini precepto Archiepiscopi, et omnium prescoporum, ne aliquis intrat Ecclesiam, nisi quisque dignus inf. viri, unde iudicium illius facere debet, praeter Presbyterum, et sacerdotem, qui iudicium sturis est. Et sint tria iudicia: a clavis usque ad manum, ad mensuras, ad pedes, quae quod ad iudicium iris debet.* Et secunda iudiciorum paratum erit in predictissimis et ultraeius parte duo homines, si certi sint ut a calidum sit, si nicti predictissimum.

trocent tamen ex utraque parte, et de
eis operari textum sancti Evangelii, et
signum sanctae Crucis; et nome facie-
tym diutius quam benedictio incipiat
sed jacet ferrum super carbones usqua
ad ultimum collectionem: postea militare
super staphas (al. stapias); et non sit illa

ad eam totidem, quam ad presentem pedalem. *Dumque*, ut videtur augm. in ex-
magnifico digestur. Et bibit admodum
nigrae benedictionis, et inde conspergatur
manus eius, quae iudicatio pectora dobet
si sic nesciat. *Nihil* potes distinguere
inter terminos, ut primo signo securi arcu-
tante tenet, postea *unus* decurso, in
secundum, *unistrum* pedem, in *lacuum*
signum, quando feruntur pro pater, et sanctum
altare festare. *In diligenti* manus
eius, et inquiratur *de* tertia si inimici
num (i. si inuita) [melius forte velatum].
Vide *Mulanimus* *suo* loco), *et infra*
consipillationem. *Eadem* Leges Adel-
tagi (39). Si quis iudicari ferri vel aqua
terribiliter accedit ante tribus noctibus
cum *lucis* et *pani*, qui sacrificare debet
eum, et *pro* *terram*, et *sole*, et *aqua*,
et *herbo*, et *ad* *animam*. *Quies* *singulorum*
ipsum trium dierum, et offerat et eam
ad *sacrosanctam* *Communicationem* ipsa die,
qua ordinalis examinari debet, et iurat,
quod *jure* *publico* *et* *imhoffi* illius accusa-
tionis, antequam ad orationem penit.
Si ferri *childum*, et *fratres* transal-
antiquam inquitur, *deinde* manus
eius, *de* *Ordinariis* *Vita* cap. 6. pag.
584. *Tandem* *miserrima* diffinitione. *Op-*
tutum *præsum* *est* *in Curia Regis*, *u-*
culpatus, *vir* *ad* *abstergendam*
maculam *facinoris*, *aut* *Ratomagum* *in*
presentia *Clericorum* *coire* *ad* *recom-*
missabile. *Quod* *statum* *est*: *scintillans*
ferrum *nuda* *mana* *portant*, *Deinde* *natu-*
ra *adustus* *apparuit*, *et* *inde* *cum* *Clerus*
dole *pela* *alta* *voca* *Deus* *laudent*, *Mali-*
bus *hostes* *armati* *ade* *ad* *specacula-*
tionem, *ut* *si* *reus* *deprehenderetur* *per* *ignis*
iudicium *continuo* *reatus* *ampulato* *rei*
scriptio, *puniretur* *per* *gladium*. *Chris-*
tianus *in* *Vita S. Wenceslai* *cap.* *65*:
Ubi *nihil* *dubitans*: *serum* *in* *Sanc-*
to *merita*, *candens* *ferrum* *ad* *igne*
umpit, *longeque* *a* *terreno* *gasit*: *et* *ni-*
sis *alii* *pro* *prehysteria*, *tris* *fortassis* *faci-*
ment *metas* [Vide *Baluzium* *tom.* 2. *Capit-*
ol. *835*].

Pachymeres lib. I. Hist. cap. 12. scribit, eum, qui se ad Purgationem per ferum candens offerebat, triduano prius jejuno et oratione se parasse : custodiun interim, et manu velo involuta, cui sigillibus apponebatur, ne quis eam uncantibus adversus ignis sensum robo-
tavitibus muniret : tum productum in
medium, arrepto nuda manu ignito
fervo, ter definitum spatiun emensum.
Quodam enim sunt, que vim ignis re-
sundunt. Sic in Athenarum obsidione
urrim ligneam, alumine oblitam, Sylla
incendens frustra conatus est : ligna
viscata et ovo perfusa, vestis immo-
nata contacta a deflagratione, ut scribunt
Theophrastus et Plinius lib. 29. cap. 8.
auta sunt. Ita olim III., qui apud
Hirpinos per pruras ardentes nudis
necessitatem vestigilia in Apollinis mem-
or, de quibus Virgilii lib. II. En-

... Et medium frotti pietate per ignem
Calores multa premisae vestitio prouidit.

Medicamenta plantas tingebant, ut altero apud Servium : quam in rem consulendi præterea Busbequius In Epist. 4. Legat. Turcicæ, et Camerarius meditatione. Histor. Gent. 8. cap. 1.

quibus addo quæ habet Albertus V. M.
Mirabilibus mundi: Si vis in manu tua
portare ignem, ut non offendas, accipe
calorem dissipatum cum aqua fabarum
calide, et aliquantum magranatice, et
aliquantum malvaviscis, et permixte illud
cum se bene, et deinde linea cum ea pa-
manum tuam, et fac siccarri, et pone in ea
ignem, et non nocabis. Infra: Experi-
mentum mirabile, quod facit homines ire
in ignem sine lesionis in manu. Recipi
succinum bisnaturale, et albumen ovi, et se-
men præstii, et calceum, et pulvinaria, et con-
fice, cum tunc albumen ovi succinum
raphani commisce, et ex hac confectione illi-
nas corpus tuum, vel manum, et dimite
siccarri: Et postea iterum illinas, et posse
hac poteris audacter sustinere ignem sine
nocimento.

Quod porro alt Pachymeres, Jejunis etationibus pravisi, atque ad eum summa divina Eucaristia, se ad ejusmodi iudicis subunda parsse accusatos, id omnino firmant supra laudata Leges Athelstanis Saxonice cap. 33. et Sueno 10. laudandis ut et per contignum triduum (verum post peractum, non vero ante initium iudicium) obsignatam magnum servatum: quod etiam Habet Ordo ad has Purgationes, apud Lambardum in voce *Ordalium*, et Hugo nem Machoudum in Observat. ad Robertum Pullum, quibus adjungenda videntur que recitat Ambrosius Morales lib. II.

Hist. Hispan. cap. 48. pag. 57.
Addit. præterea idem Psachymeres pú-
spor hunc, seu ferrum istud ignitum,
utrum, sanctum appellatum, quod miscet
a Sacerdoti benedictetur, ut colligatur
ex Honorio Augustodunensis lib. II. cap.
18. ex oratione, quam recitant Averni-
sus. No. 4. Annalum. Bolor. pag. 249.
Edit. 1627. Lambardus in Glosa ad Le-
ges SAXONICAS v. Ordalium, et Goldastus
tom. 2. Rerum Alamannic. pag. 178.
Add. Operae Alcuini pag. 1191. Scribit
Acropolita cap. 50. Michaeliem Comme-
nsem, seu Palaeologum, postmodum Im-
peratorem, sed a p[re]dicto, seu iudicium
ferri calidi subeundum, ad diluvium
impositum cremer, adigere volebat Im-
perator Theodorus LASARIS, sic eidem
reponuisse o[mn]iis old[er]is: non: t[em]p[or]is
aliquot: temp[or]is, amissa conditione,
sic Metropolitam Philadelphianensem
compellasse. Ενδοξα μητροι την ιαπων
ην πατεροι οντον, καθιστασι επει της
ιαπωνικης βασις, και εγνωμονι την, σημ
ην τας οικιας την πατεροι επιβολης, την επιδ
...., και ταξιδιον δι της ιαπωνικης ην την
ην πατεροι επιδορον, και την πατεροι επι
δοτηροι Χριστον: ως πλεον μη οντο: ιαπω
νιαν πατεροροιτα: θυμαχουροι: δι την
απαντα: Ατ metropolitata respondit, ejus
cemonidi Purgations Canonibus prohibi
beri, Barbarorumque, hoc est, Latino-
rum eas esse proprias, nec apud Roma-
nos seu Gracos receptias, nisi pecu-
liari preceptio imperatoris. [Addit. Phran-
zen lib. I. cap. 1.]

Ritus denique omnes in Purgatione per ferrum candens pluribus esse quæsumptus Andreas Suonius, Archiepiscopus Lundensis lib. 7. Legum Scanicarum cap. 15. cuius titulus est *De judicio candens ferri*: Gestatur ferrum lata manu nisi debet contingere, præsumquicq; ferrum leviter, nec caput, nec crines, nec aliquod vestimentum, ne per tactum aliquis succi, vel unguntur per fraudem potius quam per innocentiam, ferrum candens effugiat lesionem. Triples autem ferri judicium, quod unus recipit, inveniatur. Unum quod in 12. iugitis vomeribus calcandis consistit.

debet elongari, sufficienter credimus declaratum. Ei item aliud ferri judicium, si soli consenserit, qui pro furti crimine consernitur; quod Trygnavia in lingua patris nominatur, ab alio solo, qui per 12. pedum vestigia debet, a baculi, quibus ferrum superponitur, elongari: quod accusum, prius praesito ad adversario juremento, quod Assuren sed appellatur, sumptum a baculi in ipsum absolutum nuda manu debet immittit reus ipsa et immisum, si forte missitur ut excedat, resumere iterum, si prouicit, donec ipsum ibi contigerit contineri. Et isti tertium ferri judicium, illis gestatis ferrum astinens, quibus predicta iudicia non incumbunt, quod igniti sunt: sumptum a baculi reus ipsa donec processerit novem testigii deferre tenetur. Et tunc primo e se jactare, a quo facta ipsum lingua patria Scudsiera appellat; si si dicatur ab adversario insufficiens vel minus legitime detulisse, probet duobus testimonios se defendere modum legitimam observasse. Hoc est autem circa quodlibet ferri judicium observandum, si nullum curcum debet in septimana, que diem festum habet, exercari. Dubius quidem primis diebus, in secunda videlicet et tercia feria, reus in pane et aqua et vestimenta lancei jejunabit, et in quarta subibit judicium. Hoc completi incontinenti, vel pedes, si vixores calcati fuerint, vel manus, si ferrum gestatum fuerit, panno aliquo involventur, cui diligenter astricte, nigillum etiam apponetur, ne quid adveniat fraudulenter, quod vel posset extingue iustitionem, vel auferre saltem apparetiam iustitionis. Hoc velamentum in pedibus vel manibus usque ad sabbatum permanebit. Eodem die coram actore adversario usque ad solis descensum post meridiem expectando: et si nec tunc advenierit, coram satanib[us] auferendum, qui statim cum nudam manu vel pedes consperirent, vel innocentem reum, vel culpabilem judicabant, et si fuerit innocentia judicatus, persolvet laberia sui pretium. Sacerdoti si vero culpabilis, ad actorem illius iecidit solatio, iuxta Ecclesie vel Provincie consuetudinem, pertinebit.

Ritibus ac ceremoniis ejusmodi purgationis, supra protocolis suscep- tis, sententia operis est ab aliis. Magis monachus excepit punitus. Ad hoc tandem producta res est, ut consuetudinaria calida ferri judicio probari facere dominus abbas permisit. Falso: i. esse, quod Siegbrannus assenseret. Vadiatum est itaque judicium, et ad portandum locus designatus et terminus: ad quem terminum cum fuisse domini abbas paratus, ille non fuit. Postea altera ad istud sub hac conditione determinata fuit, ut quilibet ambo altero iunc esset imparato paratus, compellari inde non deberet ulterius. Die iugis placita ad conditum locum, qui fuit Calunna, dominus abbas venit, tarde hec venit et Siegbrannus: aedat etiam Eusebius Andegavensis episcopus. Traditus est homo ad portandum judicium atque suscepit, et in die tertio de more servatus. Eo die tertio scilicet calefactum est iudiciale ferri, homo praes fuit ad portandum, et tota ad finitendum causa parata. Tunc Siegbrannus judicium istud non se recepturum esse dixit.

Hic judicio prebeant etiam peccatorum confessio atque iudicium et humiliatum: cui probante subiungenda accusati accedebant vestibus sacris induiti, ut testatur Andreas Floriac. Ms. lib. 2. Mirac. S. Bened. Sed ut testis falsitatis expiatus culpis, laetus balneis, vestibus

scrivis induitus, vulnus accollis improbam mazza igneo constantem admodum pondari: non cauterulus, ut mortis est reus, deprehendit: sed media tempore testina, disploso ventre, vestigia pendit testudo strepit. Quae ultima, si, illa[m]manni, pro criminis argumento habitu sunt, risus tenetis. Merito itaque suspecta aquaqua fuit innocentia hac purgatione probata.

In diuinum chiroteca forma ferrum indusse delatos, auctor est Saxo Grammaticus lib. 10. Hist. Danica pag. 171: Percunctatus, an nimis suis obsecuturi essent, si ad flagrante ferri vacuum numerum ejus lesionem vacuatu consiperarent, universis huius dubie parendum respondentibus, candentes ferri laminae, chiroteca formam habentem, expediti juventi, eique brachium cubito tenus inseruit, se protinus per omnes interriri circumlimes ante Principis pedes excusuit, detraximus nulla ex parte corruptam in eodem invol. mitatis colorisque habitu: eligiose omnium admisione conspicidam monstrauit. Habet ex eo Albertus Stadensis ann. 971.

Asservabatur porro ferrum judiciale, Episcopi benedictione consecratum, in his Ecclesiae vel Monasteriis, que ejusmodi iudiciorum vulgarium jus habent. Quod docet Charta Fontanellensis ann. 1082, nuper edita inter Concilia Rotomag. Ecclesiarum, ex qua sequentia exasperatum: *De qua libertate, tempore Guillelmi Regis Anglorum, et Principis Norvaghorum, questione ex parte motu est inter Guillelmum Archiepiscopum Rotomagensis, et Gibrertum Abbatem Fontanellensem hac occasione, quia quidam Monachus prefatis Monasteriis ferrum judicis, quod ex antiquo iure in eodem Monasterio erat, per ignorantiam et ex quodam simplicitate in aliis unus transformavit. Cumque Abbas ferrum offici supra nominatum Archiepiscopo sibi benedicti posse latares, et Archiepiscopus dobitans, uitrum ex antiqua constituta ferri habeat iudicium, quod Abbas postulabat, denegaret. Iudiciorum indeterminata romanis donec ad presentiam predicti Regis deferre latus.*

Proferunt infinita acta per ferrum condensae purgationis, et probatae innocentia exempla. Scriptores, quos quidem indicasse sufficerit. Annales Francorum Metenses ann. 858. Vita S. Hildegundis dicta Joseph. n. 14. Chronicum Magdeburgense MS. ann. 952. Radulfus de Diceto ann. 970. Saxo Grammaticus lib. 10. 18. et pag. 171. 294. Abbo Floriensis in Epist. pag. 410.] Eadmerus lib. 2. Hist. Novor. pag. 48. 1. Edit. Ditmarus lib. 1. pag. 18. Albericus in Chron. MS. ann. 987. Ordericus Vitalis lib. 5. pag. 584. lib. 10. pag. 780. Magnum Chronicum Belgicum ann. 1000. et pag. 96. Galbertus in Vita Caroli Comitis Flandrinus num. 150. 182. Maiti. ann. 1085. Godfridus Monachus S. Pantaleonis ann. 1172. Chronicum Marciense ann. 1183. Gobelinus Persona in Cosmodromio stete 6. cap. 50. 92. Cassarius Esterbach. 1. Mirculus cap. 1. 3. cap. 16. 17. lib. 10. cap. 58. Comp. tonus pag. 579. 942. 988. Willemus Heda pag. 278. 1. Edit. Innocentius III. FP. in Epistola ad Novariensem electum apud signatum lib. Episcopio Albinus uniusensis [Cronaca] lib. 115. 8. Histor. cap. 37. pag. 439. 440.] Krantzius 1. 8. Vandale cap. 80. Pontanus in Histor. Danica pag. 140. 141. Annales Ecclesie Wintoniensis in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 35. etc.

Judicij denique vel Purgationis per ferrum candens mentio occurrat, prout indicatio Scriptores, in Capit. 1. ann. 818. cap. 46. apud Agobardum lib. 6. contra iudicium Del cap. 1. in Legib[us] Athelstanis Regis Saxonis cap. 14. 22. in Capitulo Theodori Cantuar. cap. 47. in Codice Thoro. Tractat. cap. 100. 102. 26. in Concilio Enhancensi anno 1060. cap. 26. apud Burchardum in Lige. familiis, Ivonem Carnot. Epist. 76. 105. 380. Joann. Sarisber. Epist. 159. Hildebertum Cenomanensem Epist. 17. Gregorium IX. PP. 1. 5. tit. 35. cap. 8. Andreum Suenoni Archiepisc. Lundensem lib. 8. Legum Scandicar. cap. 7. lib. 5. cap. 15. 25. lib. 7. cap. 6. 7. 8. 18. lib. 9. cap. 9. 12. lib. 18. cap. 2. 3. 4. Silvestrum Giraldum in Descript. Cambriae cap. 14. in Charta Henrici Claudi Imp. apud Browerum 1. 3. Antiq. Fuldens. cap. 15. in Chron. Colmariensi ann. 1278. in Decretis S. Ladislati Regis Hungar. lib. 1. cap. 38. lib. 8. cap. 1. in Decretis Calomani Regis Hungar. 1. 2. cap. 44. in Fragm. Hist. post Albertum Argent. ann. 1215. etc. Vide Diculum.

Purgationem per ferrum candens, ut et alias ejusmodi purgationes vulgares, interdixerit summi Pontifices, Concilia, et Principes: atque in primis, Stephanus in cap. Consulisti; c. 2. q. 2. Alexander III. Epist. 19. ex his, quas Simonodus edidit, Innocentius III. cap. Ex literis, de Excessis Prelator. Honorius III. in cap. Dicenti, de Purgatione vulgaris, Synodus Bajocensis ann. 1000. cap. 35. Concilium Paientinum ann. 1022. cap. 26. Fridericus I. Imp. in Legib[us]. Sicut lib. 2. tit. 31. Jacobus I. Rex. Aragoni et iudicia aquae ferventis et similia, in Foris Osca ann. 1247. f. 36. Alexander II. Rex Scottie in Statut. cap. 7. etc.

3. Ferri candens iudicium, quanquam legibus, canonibus interdictum, permittit nonnumquam iudicij et domino feudali licetum erat. Hic docent Libert. bastidum de Asoy ann. 1208. in Reg. 40. Charioph. reg. ch. 62. *Item duellum, vel iudicium aquae ferventis, vel Ferri candens, in dicta bastide non fiat, cum sit legibus et canonibus improbatum; nisi ab altero dominus senescalus Carcasonneus et abbas Candalii, vel ejus iudex accusandum criminis qualitatem cognoscere faciat.*

Tradunt Saxo Grammaticus lib. 10. Ericus U. lensis lib. 1. Hist. Suecianum extenso, et alii Scriptores Dani, Suecianus Ottonis, qui Rex Danie dictus est ann. 981. Christianum factum duellum abrogasse, decrevisseque ut iugiti ferri gestatione postea se purgaret: quod decretum ait ann. 985. alli ann. 1000. Quando vero deinceps abolitum in Dania ferri iugiti iudicium, pluribus expedient Olaus Wormius in Monasterio Danie lib. 1. cap. 11. et in Additamento 10 ad eadem, pag. 6. 7. Abrigatum vero in Suecia a magno et Birgero Regibus circa ann. 1000. tradit Luccensis lib. 3. cap. 8. 9. Successus pag. 82. et lib. 2. Antiquit. Suecogothica cap. 4. et Jo. Silesianus Hookius 1. 1. in Jure Suecum velutio cap. 7. Vide Veneres, Duellum, Ordalium, Leda et Iovis.

* Ut sensim aboleretur barbara ejusmodi consuetudo, requirebatur utriusque partis consensus, sine quo rei definitio infirmatur habebatur istud iudicium. Stat. Montispess. Ms. ann. 1204: *Diculum vel iudicium candens ferri, vel aquae ferventis, vel alia canalis vel legibus improbatu nollemodo in*

curia Montispezzulani rata sunt, nisi
ultraque para convenierit.

* 4. FERRUM. Vomer, seu agrorum
cultus, qui ferro, id est vomere, fit.
Charta ann. 1309. In Reg. 48. Charte
reg. ch. 128: Et se marchiez ne se faisoit,
le rendroient lidis frere, avant que ils
peussent rien prandre de ditzes terres
ouuidies religieuses, les Ferre et les se-
mences au los de badeau sans coince-

FERRUM, nude, f. pro Servitio, quo
vassallus agros domini arare tenetur.
Charta ann. 1205. ex Lib. albo episc.
Carnot. : *Dicitur Nevelo concessit hominibus de Deconfectura herberjugum de Gratalou et de Corbignieio in perpetuum habendum omnibus pecudibus, . . . exceptis quibus de pascendo et etiam portio, sine Fornacis et aliis locis.*

* FERRUM CRUDUM, Non laboratum; nisi sit nomen loci. Reg. feudor. Aquitan. in Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rub. fol. 21. v: *Ananevus de Mola dominus... recognovit et dixit quod tenet de affario, quod fuit Bernardi de Bovisilia, medietatem patria, justitiae de Lingonio, et medietatem de Ferro crudo, et seodium de Bolar.*

FERRUMEN, *Peccatum, sordes, nota ferri. Papias. Plinio Ferrumen est ligatura, qua ferrum et alia metalla conjunguntur et consolidantur, Gall. Soudure.*

FERRUNUS. Vide *Ferrum*.
FERRUS. Ferrum, quo hostis ad sacrificium eucharisticum conficiuntur. Inventar. S. Capellæ Paris. ann. 1396. in Reg. J. Chartoph. reg. ch. 7: Item Ferri ad fiduciendum panem seu hostias mense celebrando. Vide in *Ferrum*.

FERSA, Scabies, Gall. *la Farse*. Vide *Gallina*.

FERSPEKEN., FERSPILLAN. Leges Henrici I Reg. Angl. cap. 61: *Nemo potest de domino sui placitare sine eo, sed quod facere decet rectum ejus Ferspeken, nec Ferspillan: de omnibus, et quibuscumque causis communibus vel emendabilibus in placitatur aliquis, si petierit, debet habere terminum requirendi et habendi dominum suum, etc.* Apud Somnerium in Glossario Saxonico, ferspelli occurrit, ubi ex Paraphrasi quadam Saxonica nuntius subitanus significare subodorular, ex rebus, subitanus, et spelli, nuntius, legatus, species vero, sermonem, cau-sus, item denotat, unde ferspeken, ferspillan. Ita ferspelli significat lingue Saxonice peritus. *(In Apud Wilkins. Explanatio Linguae Saxonicae, p. 14.)*

Forespen nec **Forespilan**, quod est Louquendo vel placitando perdere.]
oo **FERSTA**. Vide **festum** 5.
FERT. Ita appellabant unum ex auguris per avium volutis, de quibus in verbo **Venta**, quis nec fausta, nec inflata erant. Michael Scotus de Physiologia animalium, cap. 35 enumeratis singulis auguriorum nominibus, sic subtiliter sciendum est, quod auguriorum in eisdem significantib[us] eventum, ut **Conferth** et **Emponens**: quaedam malum eventum, ut **Viciarum** et **Harenari**: et quaedam medium inter utruecum, ut **Fert**, et **Conferth**. Huc sane referri debet vetus Comitum statutio adeo Sabaudie Dicum, ut vocant, **deciduum**. **FERT**, qualiter anno 1300. scribi adscriptisse, pluribus probat **Guischenonius** in Hist. Sabaud. pag. 140. et 141. omnino fere contendunt. Nam hactenus vocis latius significatio **forespilan** **incepta** proponitur, ma- terna, sive **iniqua** praecepit, ut illa ex illustrissimis istud **Parcifal**, qui per minus lemma istud usurparvit, in animo habuerit. **multitudine** fortuna, quam

casteris præstulerit; seu medium vitæ rationem, quæ nec *alium sapere*, aut prosperis rerum successibus erigeretur, aut adversis deprimeretur, quod in eiusmodi auguris, illud quod *Feri* appellabatur, denotabat. Certe id lemma usurpatum a Sabaudia Principibus circa tempora, quibus ea adduc obtinebant, evincit alias, quæ vix Joan. Scótus, nempe sub Friderico II. Imp. ut observ. in verbo *Cervellaria*.

ALIAS. sed futilles omnino, ejusdem divisa origines referunt. Scriptores nonnulli, quibus nihil sapit, prater fabellas aut prodigiis similia. Has, si vacat, reperire est in Dictione Trevolitano, ubi confutantur.

FERTELLA. FERTELLUM. Mensurae species, apud Brabantenses: Quadrans. Eiusdem originis ad Fertling, de qua voce mox in *Ferto*, Vetus Charta Brabantensis: *De duobus vero sacris, quoniam uterque noventeraria obtinet, due Fertella sumuntur, quarum qualibet tertiam partem secari tenet.* Magnum Chron. Belg. ann. 1815: *Caritas adeo magna fuit, ut Fertellum sibi quis vendetur in Antverpiis pro 60. Grossis veteribus Turenensibus.* [Charta ann. 1338. apud Mitusum tom. I. Diplom. Belg. pag. 421: *Quae terra solvit annuatim ad Nativitatem Domini quadrangula et tres denarios Brabantenses et novum Ferfelas ave, cum mensura que dicatur Honsteier, nomine censu, sic.*] **FERTHELMUS.** Idem. Charta Phil.

clam. Fland. ann. 1183. In Chartular. 1.
Fland ex Cam. Comput. Insul. ch. 235.
De Ferthebo duos denarios. Vide *Ferthebo*.
1 FERTHEBO. *Pactus Leg. Salic.*
tit. 37. § 4. edit. Eccardi: *Si quis per
malum ingenium in curtem alterius, vel
in casam, vel ubiliter aliquid de surato
miseric. nesciente domino cuius possesso
est, ubi invenientur fuori. qui hoc miseras
mal. Ferthebo. MND. den... culpabili
judicatur.* *Cuius Codex Guelferbytanus*
*mal. Frithero. Utrumque enemant
Vir duobus suis legendumque putat
Ferthebo, quod id est ad occutavate-
m, ab Anglo-Sax. Helia, Celare, abs-
condere, et particula intensiva Fer aut
Ver.*

FERTHING. Vide *Ferto*.
FERTHINGMANNI, in Statutis Glidae
Scoticæ cap. 8. 14. videntur appellari.
qui nostris Quartenters, quorum munus
est urbis dictatione, seu partes, curare
Junguntur enim ibi aldermannis et De-
canis. Vox deducta a Saxonico fer-
ting, quartus, et man. homo.

FERT. quartus, et in a. n. nomo.
FERTIO, FERTUUS, FERDONI A, FIERTO,
FERTHING, etc. Voces ejusdem ac unius
notiones, sed et ejusdem originis ac
ferding, quarta para marce, ut ex
Guntheri loco mox laudando constat.
Sambucus apud Hungaros *Fertomem* 84.
denariis constare ait. Quinque solidos
Fertoni comparat *Lambertus Ardensis.*
Historia Episcoporum Bremensium in
Hildeboldo : *Et magna pecunia data fuit*
Frisonibus pro homicidio ipsorum, ita ut
qui fratrem, vel cognatum suum amiserat,
et Fertomen, vel dimidium recipere pro

FREITON, in Tabulis Gallicis. Juramentum seu sacramentum, quod Monetarii fecerunt Comiti Pictavensi ann. 1285: Et jurons, que nos ne recevrons nus des deniers des ouvriers par qu'il eust plus de trois fors, et de trois foibles en Freiton; c'est à savoir que li fors doi- ment estre de 15 sols et 5 den. etc.

vent estre de 15. sols et 5 den. etc.
Nostre Ferlin et Fierlon. Lit. reg.
miss. ann. 1387. In Reg. 151. Chartoph.
reg. ch. 23. Un escu d'or et xiiij. sols
en blanc et un peu de peu de Ferlin d'ar-
gent. Chartut. Montis S. Mart. part. fol.
78. v. Nous avons à Lisle en Flan-
dres un Fierlon de rente sur une maison.
Hinc Fiertonum. Monetas ponderator.
in Ch. Phil. Aug. ann. 1214 et in Lit.
ann. 1354. tom. 4. Ordinal reg. Franc.
pag. 151. Fiertonum. In aliis eiusdem ann.
ex Reg. 84. Chartoph. reg. ch. 18. Vide
supra Ferlina et infra Frello.

supra *Fertina* et intra *Freto*.
FARTUM. Innocentius IV. cap. 2. de
Sent. et re jud. 6. Posset etiam merito
reprehendi, quod mille quidem Fartorum
annuam pensionem in qua pro eodem re-
gno ipsi Ecclesie Romanae teneatur, per
nove annos et amplius solerte præter-
missione.

FERTO ARGENTI. Chronicon Montus Sereni anni 1127: Sub annua pensione Fertoni argenti, etc. Addit anno 1217. (Goldast, tom. 1. Rer. Aleman. pag. 93: *Iste debet curiam Zingeron, quam habebat Hospitale infirmorum locatum pro tribus Fertoniis argenti annuatim.*)
TITULUS ACTI. apud Arnaldum Lubec. lib. II. cap. 2. [de Conrado Episc.] *Dicit quidam eum in pauperium eleemosyna Fertoniem atri omni septimana expendisse.*
FERTO. Guntherus in Hist. CP. cap. 8. *Regio fivo persoluebat summum aureum, qui Perpetro vocari solet. Ferdoni, id est, quartie pars marci unus exiguis-*

*ta ea, quare parti marce unus equi-
vocatur, et si in eius editio: Qui perperam vo-
cari solerat.*

FIERTO. apud Malbrancum lib. de
Moribus cap. 45. et lib. II. cap. 47. Sta-
tutum Ludovici VIII. Regis. *Hoc modo
quod si Fierontem ultra 2. marches fecer-
int, mihi hoc admittant. Lambertus
Ardensis. Annuas pensiones pro uno Fier-
tonel, vel pro 5. v'lidis ab ipsi hereditarie
tenere debet. Infra: *Singulis anni-
nis unus Fiertonem, vel 5. soldos redi-
ditio. Canobitis.**

FERTUM. Idem Lambertus Ard. pag.
28. *Pro tribus Fertis argenti, et cito uno
mazdrino. Chronicon Andrense pag. 353.
habet. Pro 3. Fertia argenti et cipo uno*

MATERINO. FERTHO et FORTHO, in Obituario MS. Bellijsioi ann. circ. 900. vel 1000: *Nos Julii obit Crispinus de Palude, pro cuius anima dedit Paganus filius eius XIII. marcas argenteis meri, et unum Ferthonem. Alibi: Forthonem.*

FIRDO. Privilicium Ludovici Pil pro Monast. Ebersheim. ann. 824. apud Schiller, in Gloss. Teuton.: *Sive Firdones publice ponderis sive xxx. scicos Argentenensis monete. Mox: Unus Firdoneum*

**Ubi sic annotat vir eruditissimus: Si-
cios hodie vocamus Schillingos, quorum
xxx. confidunt tres florentes, et itaque
vix publicis ponderis libra Gallica, se-
miflorenus. Franc. quartæ pars liberæ
Argentoratensis. Hinc.**

FERTO CXXII. pro Libra Germ. in an-
niversari. Alem. Ecclesie. apud Gol-
dast. tom. 2. Rer. Alem. pag. 151: *Ad
memoriam Aujus Sancti singulis annis
tenetur dare unum Fertonem Cera in
festo B. Galli.* [See Chart. Cranob. Sell-
genthal. ann. 1294. in Guden. Cod. Dipl.
tom. 9. pag. 723: *Quam curiam,
cum endem sanctimoniales sex septimanias
et unum eam in earum potestate rite et
rationabiliter habuisse pro Ferto.*

**Cera singulis annis usque ad obsum
menstru iterato in foeda recipi.**

1 FERHO THURIS. Eiusdem notiovis et
originis. Libra thuri: nisi etiam legen-
ditur sive **Festo.** Fridericus Schanepat.
Vindem. Litter. pag. 89: *Semper in
festo S. Patri quo ad Vincula agitur.
Ferhonus Thurius presentemus.*

2 FERTO PIPERIS. Chart. ann. 1814.
in Guden. Syll. Diplom. pag. 339: *Et
in signum hereditatis.* Ferro Piperis in
pondera singulis annis in festo B. Michaelis
persolveratur.

3 FERTO REDDITUM. Testament.
ann. 1285. in Guden. Cod. Diplom. tom.
2 pag. 237: *Bo et lege plebanio Westfalen-
sis... Fertonem redditum de bonis in
Hetenbach annis singulis persolverant.*

4 FERTO PANIS. Certum pondus,
quarta pars marce, in Chart. Bruggens.
ann. circ. 1300. apud Lappenn. Init.
Hansen. pag. 217: *Panum trium denario-
rum... deinde pondere li. marc. et duci-
dami. Panis duorum denariorum... 10.
marci. Fertone minus Panis denariorum...
5. Fertoni et 3. lot. marcas.*

FERTO. Chronicum Abbatum. S. Trudo-
ni. lib. 8. pag. 48: *Vasque argenteum
ad vinitum trium Fertonum pondus habens
Charta Willielmi Castellani. S. Audo-
marii ann. 1175. in Tabulario Monasteri. I.
S. Bertini: *Porro gallinae... sub annua
pensione 5. Fertonum et unius loti re-
dactae sunt.* [Charta Arnoldi Trevir. Ar-
chiep. pro Monasterio S. Trudonis ann.
1177. inter Anecd. Marten. tom. 1. col.
590: *Quod de singulo nati Fertonem tantum
Colonianum denariorum eadem
Ecclæsa de jure solvere debet compensis-
mus.* Charta Hugo Abb. Corbeiensis.
ann. 1172. ex Tabulario ejusdem loci:
*In foedum a nobis... accipi, tali videlicet
pacto, quod dimidiam marcam et dimidi-
um Fertonem pro stramento, cum marca
et dimidia et dimidio Fertone, que propter
decimam de Hemes debet: que simul
admodum novum Fertones faciunt. Rursum
occurrit in Chartulario Monasteri Aqui-
nencis fol. 40. apud Mirum. Diplom.
Belg. tom. 1. pag. 285 etc.]**

FERTO PETRONALIS. in Denarius
qui S. Petrus solvebatur? Charta ann.
1097. apud Pez. tom. 6. Anecd. part. I.
col. 250: *Rerum lega divine et pri-
unigenitis ecclesiæ Fertone. Petronal-
is decimam manipulare mandata et tracta
temporis invenientia agri, de omnibus
fructibus terre, quotannis a militibus
fideliter persolvendas.... adjudicavit.*
[See leg. Patronales.]

5 FERTONALEM DECIMÆ. Quarta pars
decimatarum, vel Decima quæ ad quar-
tam partem exiguitur. Jagello R. Polonie
in Constit. Perricorienst ann. 1415. Statut.
fol. 200. apud Schilter. in Gloss.
Teuton.: *Nisi forte aliquis de jure pro-
cessibus et Decimis Fertonaib[us] debet
exigere latus grossos moneta Pragens.*

[See Germ. Hellercins, census nummis
solventibus.]

6 FERTONI. Ubi erat in Ecclesia Argenti-
nensi antiqua consuetudine firmata, ut
nullus Clericus moriens vel Ferto
new Episcopo legaretur. Statuta Bertholdi
Episc. Argent. ann. 1488. apud Martin. I.
tom. 4. Anecd. col. 556: *Jus et consuetu-
dinem ecclesiae nostra Argentinensis, ob
antiquam servatum, scilicet quod et qualiter
decedentes Clerici saltem Fertonem legare
Episcopo tenebantur, inviolabiliter praeci-
pimus observari. Formula hujusmodi
donationis refert Schilterus in Gloss.
Teuton. his verbis: *Coram nobis Judicis
curia Arg. constitutis N. N. Canonicus
N. legavit reverendo in Christo patri e-
domino nostro, doming Episcopum Arg.
pro tempore fuerit unum Fertonem argi-
nenti puri, secundum laudabilem con-
suetudinem inter suendem dom. Episcopum
ac Clerum sub sua jurisdictione in ci-
taff. et diocesis Arg. existentem hactenus
obseruatam. Actum 3018. Quid vero per
Fertonem intelligendum, an quartæ pars
tunc unius marce argenti, ambigui-
tate: ultimum probat idem Schilterus
ex Charta ann. 1415: *Quod si de cetero,
venire configitur quod Antistes nostre
Argentinensis Ecclesie vel Electus ejus-
dem quicunque, non obstante Fertone, id
est, quartæ pars marce argenti, per dece-
ndit sibi ut Ordinario legitam, bona
decedentes Clerici per ecclesiasticas par-
sones, post mortem sibi per se vel suos
officiales altera regi vel usibus suis appli-
cari conatur. Veredates defuncti bona
sic dñe dñe in diebus spoliandia, quod tun-
ctio capitularium et conjunctum, r. quisili
quidam defunctum et defendere, at suo
pacto contentus permaneat. illa ann.
1419. Item quod Episcopo Fertone, id
est quartæ pars marce argenti, per Cle-
ricum decadentem sibi ut Ordinario loci
legato contentus, bona defuncti vel Eccle-
siae... vel hereditibus proximioribus ipsius
defuncti celere permittat. Plura vide
apud laudatorem Autorem. Hinc emen-
danda Laurentius in Altheia: *Verton
sunt Fertone, quartia pars rerum ecclesiasti-
carum quæ credit Episcopo, quam redi-
munt sacrifici aliquot nummis, dictam****

*Verton Germania. [See Chart. Conradi Ar-
chiep. Mogunt. ann. 1892. in Guden.
Cod. Diplom. tom. 8. pag. 601: Clerico-
rum, qui in suis testamentis vel ultimi-
vitiatislibus nobis juete consuetudinem
nostræ Ecclesiae Fertonem puri argenti
legaverint. Vide Constit. ann. 1400. in
Wurdtein. Subsid. Diplom. tom. 1.
pag. 87.]*

FERTING et **FARDING**, apud Anglos, in
nummo argenteo dicuntur quartæ pars
denarii, qui notio accipitur apud
Littletonem sect. 361. Sumit etiam
quandoque pro numero aureo quartum
Novi partem valente, hoc est. 30. de-
narios veteres. qui hodie 5. solidos ex-
cedunt. A Saxonice **feorð**, quartus
unde **feorð** Saxonibus, præ qua-
drante Anglie **Ferting**. Henr. X.
Thom. ann. 1345: *Eduardus tenens Nobis
et Obulos, et Ferting de auro compres-
sore in regno. Vide statuto secundo
ann. 9. Henrici V. cap. 7. Lingua anti-
qua Norvagica. **Florlung**, sive **Fer-
dung**, et moderna Norvagica et Danica
Ferdung, quartam partem rei aliquicujus
significat, ut testantur Stephanus ad
Leges Castrenses cap. 9. et Resenius ad
Jus aulicum Canuti II. Regis pag. 611.
Vide Christopherum Hartknochum in
Disert. 16. ad Chronic. Prussia num. 6.*

7 FARTHING. Littleton. sect. 551: *Livre
de la Farting per eoy d'informement.*

8 FORTORES. Ferri libantes. Gl. Istd.
Vide **Ferrum**.

9 FERATENGO. Scorie ferri, catastri-
iden, et illud quod fabri ferrari de for-
macione ejusmodi plumbat. Glossa.
dir. Simon. Januensi ex Cod. reg. 6269.

FERTORIUM. Sella testatoris. Celsus
Aurelianus lib. 1. de farris passionibus
cap. 1: *Adibenda igitur testatio pro
viribus agrotantibus, Fertori, vel sella pro-
curata. Paulo ante, portatorum sellam
dixit, ut et lib. 2. cap. 13. Fertorianam
sellam, lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 1. Gestas
toricam sellam, lib. 1. cap. 5. Fertori
lectum, lib. 5. cap. 1. Cathedram, lib.
1. cap. 5. unde Cathedrari servi, apud St-
donum lib. 1. Epist. 11. qui Lecticari
alii, popopopei, in Gloss. veteri. Liber
Miraculorum S. Anastasii Mart., *'Av-
lazouevi' ou' curva ei' naist' curva, iu'
popopopei stripyovo.**

**al grantez un denier, ou un soule, ou un
Farting per eoy d'informement.**

10 FORTORES. Ferri libantes. Gl. Istd.

Vide **Ferrum**.

11 FERATENGO. Scorie ferri, catastri-
iden, et illud quod fabri ferrari de for-
macione ejusmodi plumbat. Glossa.
dir. Simon. Januensi ex Cod. reg. 6269.

FERTORIUM. Sella testatoris. Celsus
Aurelianus lib. 1. de farris passionibus
cap. 1: *Adibenda igitur testatio pro
viribus agrotantibus, Fertori, vel sella pro-
curata. Paulo ante, portatorum sellam
dixit, ut et lib. 2. cap. 13. Fertorianam
sellam, lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 1. Gestas
toricam sellam, lib. 1. cap. 5. Fertori
lectum, lib. 5. cap. 1. Cathedram, lib.
1. cap. 5. unde Cathedrari servi, apud St-
donum lib. 1. Epist. 11. qui Lecticari
alii, popopopei, in Gloss. veteri. Liber
Miraculorum S. Anastasii Mart., *'Av-
lazouevi' ou' curva ei' naist' curva, iu'
popopopei stripyovo.**

FERTOSUS. Historia. Wamba. Regis
Toletani pag. 820: *Si jam asperges et
inhabitabiles montium rupe percurrisse,
si jam Fertosus et eduarum membra pe-
catorum congregasti. Idem forte quod con-
fera. Vide **Fretosus in Fretum**.*

1. FERTUM. Genus pants, in Glossis
MSS. Isidoro et Papio dicitur oblatio
quæ ad altare fertur et sacrificatur a Pon-
tificibus, a quo Offertorium nominatur.
[Idem habet Gloss. Lat. Gall. Sangerm.:
Fertum. Offerende. Festus: Fercium, ge-
nus libi dictum, quod credidit ac sacra
ferebatur, nec sine struere, altero genere
libi; que qui offerebant Strufectari
appellabantur. Vide **Feriores. Ferio. Me-**
litenses vocant elemosynam, quæ tem-
pore offertorii in Ecclesia colliguntur.]
Vide **Ferios**.

2. FERTUM. Nundina. Gall. **Fere**.
Angl. **Fair**. Charta Matthei Comitis Bo-
lonie apud Baluzium tom. 2. Hist. Ar-
vern. pag. 97: *Concessi istam ob amorem
Sancti (Jodoci) et utilitatem Ecclesiae
Fertum ejusdem quod est VIII. Kal. Au-
gusti, per quindecim dies prolongari, et
cum omni libertate ratum et perpetuum
haberi. Vide **Feria**.*

3. FERTUM. Quartæ pars marce. Vide
in **Ferto**.

4. FERTUM. PORTA DE FERTO.
[See **Parisis**] Eadem, quæ **Infersi**, ut et
S. Michaelis, vulgo appellatur: quod
ultimum nomen sortita est a Michaeli
Caroli VI. filia, ut scribit Juvenal. de
Ursinis ad ann. 1394. Hist. ejusd. reg.
Hist. episc. Autiss. tom. 1. Bibl. MSS.
Labelb. pag. 508: *Patrus de Mornay
enscopacquisivit magnam partem do-
morum episcopatuum, quæ sunt Parisis
configue portæ, que nominatur **Infersi**,
locis antiquis solebat nominari de
Ferto.*

5. FERTURA. Idem quod **Fertum** 1. quasi
Offertorium. Oblio. Gloss. Sax. **Elfrici**:
Fertura, m. e. e. lac. i. hostia, mu-
nus, oblio Missæ.

6. FERVA. Idem quod **Rata**, Bonorum
inter fratres sororumque dividendorum
partio; quare lubens legere **Fervesches**
aut quid simile. Locus est in Cote. Vide
Fraternitas 8.

7. FERVS. modern. significatu.
Charta ann. 1381: *Lequellea (possessions)
estotent lessivæ per telle partie, comme il
asseront à madame Ele, jadis mere dudit
Jehan, pour sa portion et pour sa Fervs
de l'épîce et des possessions du devant
du Nicholas Malemaison. A la Fervs.
vulgo A measure, Pro rata. Charta Phil-
puc. ann. 1308. in Lib. rub. Cam. Com-
put. Paris. fol. 340. r. col. 1: *Et à la Fervs**

*rue qu'il nous baillerera trente en nostre
trésor, du le deschargeira.*

o **FERVERE.** Ferrefacere, Carmen Adalber. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 69.

Non sunt lautores, contemnunt Ferre vestes.

FERVETUS, una e 12. speciebus auguriorum, de quibus in voce *Venta*. Sic autem definitur a Michaeli Scoto lib. de Rhysonomia cap. 5: *Fervetus, est auguriu[m] quando tu exieris dominum tuam causa faciendo aliquid, et eundo ibis, inventu[m] vel rudes aveni vel hominem paucantem ante te in sinistra parte tui, et illud est tibi malum, super negotio.*

1. **FERULA**, Vestibulum, seu porticus ad ingressum Ecclesie, vita S. Bassili. 2. *Amphitheatru[m] adscripta*, Junii tom. 2. pag. 931. *Ingrediturque sancta Ecclesia Ferulanu[m], qui etiam Ariani intraverant.*

2. **FERULA**, Tabula lignea, cuius percussione monachii congregantur. Charta ann. 417. ex Archivis S. Victoris Massil. *Congregabat coquitatione ad sonum Ferulae, in aliis Chartis, ad sonum tam tamen tabulae.* Vide *Tabula*.

3. **FERULA**, Baculus pastoralis, pendens a girdle, indigne pastoralis dignitatis atque a reo. Papala. Horatius Augustod. lib. 1. cap. 216. *Baculus, qui et virga pastoris et caputum, et Ferula, et pedum dicitur.* Vita Aldrici Episcopi Cononian. num. 11. *Mixt et baculum pastoralis quod Ferula vocatur.* Luthprandus lib. 6. cap. 21. et ult. de BENE dicto PP. exsecutorum agens. *Pallium sibi substat quod simus Pontificales Ferula, quam manu gestabam, domino Papa regedit, quam Ferulanu[m] idem Papa fecit.* Eadem habet auctor Appendix ad Regiomonem ann. 904. Anonymus apud Baronium ann. 1100. de Electione Paschalis II. PP. *Est locatus, in stirpice curulibus, sedibus scilicet eborneis, data est ei Ferula in manu.* Cenensis Camerarius in Ceremoniali, de inauguratione Gaelestini III. PP. *Ideam electus sedet ad dexteram in sede porphyryta et corrections, iocurrit apud Mabilionium tom. 3. Anna[li] Bened. cap. 117. Martenius tom. 4. Aneid. col. 78. etc. Ferula Apostolica, in Vita S. Bernwardi Episcopi Hildeshei. n. 24. sac. 6. Bened. part. I. pag. 215. Ferula pastoralis, ibid. n. 41. *Ferula Episcoporum*, in Anna[li] Francor. Bertinianum ann. 888. 869. apud Anonymous Salernitanum cap. 1. etc. Nazare Patriarcharum. P. apud Protheatre lib. II. cap. 1. 100. etc. *Protheatre* primita. *Vita Glossar. med. Graecit. col. 1101. Ferula Abbatum*, apud Leonem Oicens. lib. 3. cap. 65. et Eusebius Jun. de Casib. S. Galli cap. ult. Vide *Baculus. Cambuta*.*

o **FERULA PERCUTI.** Plena olim fuit Monachorum delinquentium, ut liquet ex Regula Monachorum n. 11. et auctore Vitae S. Wolstani. *[Ferula, Panelle, in Glossa. Lat. Gall. Sangerm.]*

o 4. **FERULA**, Subalaris scipio, Gall.

Réquelle Mirac. S. Berthol. tom. 6. Jul. pag. 488. col. 1. *Morabatur in hospitali quidam pauper, nomine Lutoldus, multo tempore claudus. Illic, cum diu Ferula sustentans se omnibus per cellam nos- tissimum traxisset, dimisso in eodem loco Ferulis, absque baculorum sustenatione, de ecclesia progressus est.*

o **FERULARIUM**, FERULENTUM. Vide supra *Ferlada*.

o **FERULATO**, Percussus ferularum. De ea ut et urticante, picatione, simepismo, et aliis rubificebus. G. Rolline Method. med. spec. lib. 1. sect. 9. pag. 11. *Hægex animadversoribus 1. Fal- conet.*

o **FERUNA**, Fundatio Monasterii Ferrensis circa ann. 900. inter Aneid. Marten. tom. 1. col. 78. *Istas res superius nominatas... non possit communare, nec dicere, neque a Feru donare, neque per eum Valensis ipsam Monasterium des- triuere volerit, non habeat licentiam ad facendum. Mendum est quod resarciret ex aliis donationibus Chartis. Legendum ergo neque ad Ferum donare.*

o **FERUNIA**, *patrav. Tumor, infamia*. Supplément Antiquar. Leg. et videtur Ferunia.

o **Ferula**, eodem sensu. In Lit. remissa ann. 1361. ex Reg. 110. Chartoph. reg. ch. 78. *Feru par trois fois du pieu iecellu exposant, en lui bauillant plusieurs manches, et disant qu'il avoit un Ferulon ou ventre, qu'il le croirait avant que qu'il fust misant. Vide mox Ferura.*

o **FERVORUM**, Egitto: *Fervorium Fer- vorum, patella vel sartago.* [Gloss. Lat. Gall. Sangerm.]. *Fervorium. Chauderon.*

o **FERVOROSUS**, Feruens. Dicta B. Egi. diti inter acta SS. Aprilis tom. 3. pag. 20. *Ob Fervorosum caritatis actionem.*

o **Ferventer**: Ferventer, in Lit. ann. 1317. tom. 6. Ordinal. reg. Franc. pag. 458. *En tele maniere que les religieus qui sont et seront en icelle, puissent mieulx et plus Ferventer recquer son service de nostre Seigneur.*

o **FERURA**, Vulnus, percussio, Lit. remissa ann. 1361. in Reg. 110. Chartoph. reg. ch. 212. *Dictus supplicans et sui complices praefati ipsum (Arnolphum) capere vel gravare minime potuerint, nisi ignem accendissent et Feruram fecissent, ex quo igne fuit dominus dicti Arnolphi incensus et ipse etiam extitit vulneratus.* Vide *Feruta*.

o **FERUSCOLA**, Parvula fera, animalium. Mistor. Epise. Autistod. cap. 20. *Item diam bacconiam.. habet hominem et mulierem, et ad pedes coram Feruscolas. Hobtem: Bacconiam anateam.. cum fabubus Feruscolis pennatis.* Vide *Fera*.

o **FERUTA**, Vulnus. Ital. *Ferita vel Feruta*. [all. *Blessure* Chron. Parmense, apud Murator. tom. 9. col. 792. *Quas donos cum omnibus eis existentibus con- busserunt et destruxerunt, in totum: et hoc fuit occasio mortis Francisci de Ca- tenae per eos facta, et Feruta in dominio Ferardum de Rosseto.* Ibid. col. 818. *Dic- tus dominus Potestas armata manus con- xi, peditibus de populo moro solito equita- vit Coltarium ad dominum Tortini de Tur- tie, et eam funditus dirinxerunt, occasio- ne eius Feruta facta per eum, in una taberna, ut dicebatur, in Guidonem Fer- rapercoram. Vide Ferita.*

o **FERVUNCULUM**. Vide *Furundum*.

o **FERVURA**, pro *Fervor*. Infammatio. Vetus Moschonis Interpres: *Zizc.* *Fer- vura.* Glossa S. Benedict. cap. de Medicina: *Ferura, eryzov.* Agobardus in Epist. ad Bartholomæum: *Quamviscrus-*

*tiones iste, super quibus movemini, non multum distent a vesicis turgentibus; vel sicut alia Edito dicit, *Fervuris Egyptus illatus, etc.* Exod. 9. v. 10. ubi Græcus Interpres. *πέρι τοῦ πτυχαίου τοῦ θερμού, etc.**

o Utitur præterea Tertull. in Scorp. *Sed dominus sustentat Ferura delicii,* etc.

o **FESANCIA**, FAISANCIA. Gall. *Fesance* et *Faisance*, vox fori maxime Normanniæ. Corvata, exactio operarum, presatio, tributum, vectigal, cui faciendo quis ex jure cogi potest. Charta ann. 1220. pro monast. Montisburg. in Reg. 173. Chartoph. reg. ch. 548: *Quæ omnia concessit tenenda libere, pacifice et quiete ab omnibus serviciis, Fesancis et demandia.* Alta Phil. Pule. ann. 1312. in Reg. 18. ch. 136: *Pro huiusmodi usagio salvere redimuntur dicti fermari annis subjulis redimuntur atque Faisancias, quas certi dicti forester usquam solvere consueverunt. Lib. rub. Cam. Comput. Paris. ad ann. 1317. fol. 590. r. col. 1. *In denariis, francum, avenis, relevitis, tridecimis, redimuntur, Fesancis, etc.* Ch. ann. 1349. Ibid. fol. 347. v. col. 2. *Les gardes et telles redemptions, comme le roy puet et doit avoir, pour raison de menbre de haubert, non contestant la Fesance des sis societas deudantes. Alta ann. 1311. Ibid. fol. 241 v. 51. 1. *Lesquelles choses dessuadentes et devenues occident toutes les appartenances d'elues qui les soient... en pasturages, en routes, en Faisances, en redemptions, en franchises, en servitudes, en priences, en corvées, etc. Denuntia alta ann. 1310. in Reg. 47. Chartoph. reg. ch. 68. *Derre- chief en ladie ferme sont dues autres rentes, Faisances et redemptions. Adde Ordinat. reg. Franc. tom. 4. pag. 716. Faisance, codem intellectu, in Charta ann. 1220. ex Reg. 56 ch. 31. Pour toutes rentes et pour tous services, pour toutes Faisances, et pour toutes autres choses.****

Vide supra *Factio 8.*

o **FESENNINA**, FESENNIA. Gasp. Bartholus in *Glossario. Fescennia nia, Ju- cundi cantus nutriciæ, ex Hist. Palest. Fulcherii Carnot. Cardinals de Aragonia in Vita Gregorii PP. IX. apud Murator. tom. 3. pag. 576. col. 1. *Et pueris linguis garullas procacia Fescennina cantabat.**

o **FESINTI** veritas illi sunt Festo, qui canebantur in nuptiis, ex urbe Fescennina dicuntur: atlanti, sic video dicti, quia fuscum putabantur arcere. *Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Fescina, in alio que expellit fascinum. Fescennie, Chansons que l'ent de bours enfanç pour endormir.*

o **FESIA**, FIZA, pro *Fera*, ut fallor, Bestia Ital. *Fera Inventar. joculum ann. 1380. tom. 3. Ord. Ital. diploma. col. 36.* *Cupæ, et argenti curvaria, factæ ad Fesas cum esmalto uno vero qualitat et armis. Recutias duo decurias factæ ad Fesas cum oris esmalta et aliis opera- gnis. Conjecturam itemque firmant que leguntur ibidem: *Cupæ, et argenti factæ ad feras, ad armas.**

o **FESORATA**. Vide infra *Fessorata*.

o **FESSA**, ut supra. *Fascia 1. Modus agri. Bullia Alex. III. PP. ann. 1181. In- ter Probat. Tom. I. Annal. Premonstr. col. 781. *Duas Fessas quas habetis apud Marsas, quas Stephanus quondam episco- pus Metensis liberas fecit.* Vide supra *Faucia* et infra *Fessorata*.*

o **FESSÆ**, Nates, ex Gall. *Fessæ.* Vide Miracula S. Bertini cap. 16. apud eruditum Mabilionum tom. 3. Actor. SS. Ord. S. Bened.

o **FESSARA**, *Gallina*, in *Glossa MSS.*

FESSARDIA, FESSARDIA. Modus agri. Obituarium rotus MS. Fissam. Octavo Calendas Maii. Anniversarium Petronis Hoysel, et habet de redditu decim quateria libidi ad mensurum gravarii de renditione Ricardi le Tortier, et in pâtre Fessardiarum domum que fuit Ricardi de Paris, que solebat reddere quatuordecim solidos. Instrum. anni 1257 in Chartulario eiusdem. Monasterii Novitiorum universi quod ego Ricardus de Paris, de assensu et voluntate Subiteuxensis vendidi et omnino dimisi abbati et coniuncti Fiscanepti totum tenementum meum quod habebam in parochia S. Germain Rothomagensis, in paroche Fessardiarum terrarum Ricardi le Bousier, etc. [¶] Vide supra *Fessa*.]

FESSELUS. Fasciculus, manipulus, Gall. Fissaceau, gerbe. Charta Phil. Pule ann. 1395 in Chartul. abb. Regal. Loci ch. 1. *Utrum oblatione pro qualibet Fessello meruani ad collum.* Ibid. ch. 7. *Fascillus lat.* Remiss. ann. 1396. in Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 789. *Cum idem Jensonius et quidam ejus familius vissent de nocte in quadam campione et in dicto campo ligassent tres Fessello avense, etc.* Bucher de fessel, quia in fasciculum collecte venduntur, appellari videntur, in Reg. sign. *Pater. Cam. Comput. Paris. fol. 82r.* Vide supra *Fessa*.

FESSA. Instrumentum ligneum ad piscandum, vulgo *Fessine*, a Gallico *Fesse* vel *Fasse* sine *lurum*, ut vocant. Cimicinorum operum artifices. Charta ann. 1281. ex Tabl. priorat. S. Martin de Lavardino. *Homines de Lavardino pescabunt ibidem, prout pescator aliis aquas nostras de Lavardino, videlicet cum tribulis seu bananis, Fessina seu fuscioribus, etc.* Alia ann. 1286 in Reg. R. 2. Cam. Comput. Paris. fol. 82r. *Apud eum quae dedit engina (à pêcher) les sonns sont mesquées; en plusieurs liez, nous les vous nommerons cy dessous en scriptio... ramées, Fessines, foges, nasses, etc.* Occurrat præterea in Stat. ann. 1388. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 779. art. 47. *Fassine*, in alio ann. 1402. Ibid. tom. 8. pag. 533. art. 72. *Faisaut*, in Stat. ann. 1377. ex Reg. 63. Chartoph. reg. ch. 69. *Item li Faisaut courront en la maniere qu'il a esté accoustume.* Male editum. *Faisant* tom. 2. ea- rimum Ordinat. art. 8. 8.

FESSARDA. ut *Fessardaria*. Stephanotus in Fragm. Hist. MSS. tom. 7. pag. 175. ex Codice Saviniacensi: *Bernardus Clericus dedit ad Ecclesiam B. Petri de Mornant et D. Gausmara Abbati quatuor Fessadoras de vinea in territorio ejusdem Mornantii, proper fratre suum Monachum, etc.*

FESSORIATA, FESSORIATA. nostris Fessore. *Fessoriata et Fessourie*, Modus agric. quatuor quis una die fessorio fodente, et non nomin. Charta anno 1295. *Item tres Fessoriatae prætum cuncto, atque in yllas retro molendinos nos* Reg. capit. eccl. Lugdun. ad ann. 1347. ex Cam. Comput. Paris. fol. 130. *Item duas capas super quadrangula vinea, et continet circa decem Fessoratae vineæ.* *Fessorata passim in Reg. sign. Probus.* Charta ann. 1402. in Reg. 160. Chartoph. reg. ch. 272. *Item Hugues et Hugonnet Bodin tiennent la moitié par individu d'une Fessorie de vinee.* Non semel ibi. Reg. Cam. Comput. sign. Bel. fol. 90. *Envirois quarante Fessoriates de vinee.* Redit. comit. Campan. in Cod. reg. 8312. 5. fol. 102. v.: *Item il a à Bar une vigna, que l'en appelle Bynonne, et contient xiie.* *Fessoriates.* Vide *Fessorata*.

FESSORIUS. Ligo, Gall. Houe. Lit. remiss. ann. 1168. in Reg. 169. Chartoph. reg. ch. 219. *Duas ligones sive Fessoriis ad fodendum vineas destinatos.* Quam vocem varie effundit nostri. Lit. remiss. ann. 1387 in Reg. 181. ch. 6. *Un instrumentum, appelle Fessorius, dont l'arpontant avoit acoustioni ouverte en latice vignes.* *Fessorius à faire vignes, in aliis ann. 1391. ex Reg. 111. ch. 391. Fessongr, in Lit. eiusdem ann. ex Reg. 149. ch. 210. *Fessour, ou houe, in aliis ann. 1405. ex Reg. 181. ch. 130.* *Fessoul,* in aliis ann. 1406. ex Reg. 162. ch. 326. Alio ann. 1168. in Reg. 102 ch. 410. *Le suppliante avec son Fessouri, ou houe, etc.* Son houe ou Fessour, in aliis Lit. ann. 1476. ex Reg. 204. ch. 136. Aliud vero apud Arvernos sonat *Fessouoir vel Fessouer*, Instrumentum scilicet lignum, quo prata rigantur. Lit. remiss. ann. 1385. in Reg. 148. ch. 27. *Jehan Blondin priat le Fessouoir, dont il arouit arroué sondit pré, et en fery cellui Estienne tlement que morts en ensue.* Aliis ann. 1472. in Reg. 195. ch. 34. *Un Fessouer, qui est un instrumentum debitis pour destourner et prendre l'eau (en Auvergne).* *Un Fessouer qui sert à arrouer les prairies (d'Auvergne).* In aliis Lit. ann. 1471. Ibid. ch. 619. Vide infra *Fessouer*.*

FESSORATA. Vide in *Fessorata*.

FESSURA. vox Italicæ. Rima. Iffura. Stat. Placent. lib. 6. fol. 74. v.^r. *Sit desuper una Fessura per quam un dicto schirreto vel cassa possint ponni omnes denarii.*

FESSUS. secu acervus. Gall. *Fessus*, secu acervus. Charta ann. 1384. in Reg. 97. Chartoph. reg. ch. 92. *Cum dic^e scala per quandam hominem in uno Fessu seu fessello seu abscondita portarentur, etc.* Terrear. Belliop. Octavianus unius Fessi seu fasciuli feni. Vide supra *Fassus* et *Fasculus*.

FESTA. fem. gen. f. Oblatio, seu offerenda qua tribus precipiunt anni solemnitatibus fieri solebant. Stephanot. in Fragm. MSS. Hist. Aquit. tom. 4. pag. 19. *Pontius de Lendano dedit unus plenum suum S. Petro, et cum eo infante fecit donationem ex hereditate sua omnia que habebat in Ecclesia de Lendano, scilicet matriculari et sepulturam, et tres Festas et unum receptione, et in mansione Monachii v. receptio de pane et vino et carne. Vnde Festa.*

FESTACULUS. Ornamentum altaris, velum, auleum. Inventar. S. Capelle Paris. ann. 1356. ex Bibl. reg. *Item duo fanones, alias Festaculi, olarii, et una tenui aquilas portarum, et duo aliæ Festaculi sive fanones altaris de opere Brugianæ. Inventar. alias Gall. ejusd. *Dux festas et aquilæ griffonis et à aigles de perles, du Festaculi.* Vide supra *Fanonus*.*

FESTAGIUM. Vectigal, aut tributum, quod dominio villa, aut feudi, penditur, pro facultate habendi et extruendi domum in villa. Nam ut culmen in Lega Salica, pro domo, id est, pars pro toto, usurpatur, sic apud Gallos nostros *Festagium* domus, quod *Festa* dicitur, eo posito, tunc demum domus appellari, eaque confecta dici possit. Atque ita *Festagium* usurpat Charta Hugois Ducis Burgundie pro Communia Colchensi ann. 1252. apud Perardum pag. 476. *Et quod eis prestare debent singuli singuli anni in festo Nativitatis Domini unam gallinam, et 5. solidos pro singulis Festagiis domorum, et etiam profert, etc.* Galli dicent per chaque pignon, nam ita domus culmen vocamus. Vide in

Plana 4. Liberates Sacri Casaræ ann.

16. Festagium, hoc est, pro le fest, cuiuslibet domus certain pecuniam, etc. In Biturig. pag. 422 habetur *Festagium*. Charta Petri Comitis Autissiod. pro Habitantibus villam de Malliacœ, apud eundem Thomasseriū in Biturig. pag. 201. *Quinque solidos monetae. Alliatio. pro Festagio domus sue nichil dabat.*

Elusmodi porro Festagium non semel occurrit in veteribus Tabulis. Charta Hervel Comitis Nivernensis ann. 1218.

*Onnes, qui in dictis vilis mansionariorum, et erunt singula annis dabunt singuli de Festagio pro singulis dominis die festo SS. Apost. Simonis et Jude 5. solid. Turon. Alia Aimerici Vicecomitis Thoracensis in Registo 31. Chartophyaci Regii fol. 110. *Festagio domorum 20. sol. Tabularium Constabularium Burdigalens. in Camera Comitatis, fol. 10.**

100. Hominibus notaria de Oleron et Hereditatibus eorum confratrum quiescantiam de Festagio, et omibus tallagis et exactiōnibus, etc. Regestum Normannie si- stenti 1. *De probato etiam 2. doxario proo Festagio domus quando nova est.* Regestum Andegavensis. *Vigilum vero vel quod videtur de propriis vineis Capituli B. Martini sumitur ultra Ligerim, per Ligerim liberum debet habere transiit, quod nihil pro eo debet dari, exceptis consuetis Festagiis que dat Decanus. Regestum Philippi Aug. fol. 63. *De fructu forestis unaq[ue] mansura predicta hec capere in tribus annis unioni claretii per manum forestarii, donando singulis annis ser garbas, et pro Festagio domus sua: quando facit eam novam, aliquis istorum donat forestarius 12. den. Charta Alphonsi Comitis Picav. pro Libertatibus Belliop. *Scatis, nos dedisse ... quietiam tiam de Festagiis et omnibus tallagis et exactiōnibus et de omni pedagio, tam in villa nostra de Rupella, quam alibi, etc.* Festagium Blesense. in Charta ann. 1244. apud Huberum in His. S. Aniani Au- relian. et in alia ann. 1240. in Probat. His. Blesensis pag. 16. *[Festagium Castrioduni. in Chartul. B. Magdalene Castrodiuni. fol. 12. verso.] Festage, in Con- cœtu. Dunensi art. 26. 27. 28. Bituric.***

Id. art. 3. de Menetor. art. 19.

*Id præterea juris civilius exponitur in Charta Roberti Comiti Divesensis ann. 1272. *De 10. sol. Castelli Lidi Château du Loir, fol. 49.* Sachant tuit, que communi nos suos en nostre ville dou Château du Loir telle sue nos bourgeois, et eus lors masons de nostre ville devant dite, et nous aions entendu et asgardé dou conseil de prodes homes le preu de nostre ville dite. Nous voulons et otrrois deunes en avant, que la ville dou Château dou Loir devant dite, et les mesons et les appentis, qui sunt et qui pourront estre dou tousours à venir, soient mis à Festage. C'est à savoir que chescun borgois, ou autre qui aura meson, ou appentis en nostre ville, soient tenus rendre à nous, et à nos heirs, chescun an trois sols de Festage de Tournois, ou monnoie courant, et l'apen- tis des oit derniers Tournois, etc. Adde Perard. in Burgund. pag. 405. et Chopi- num de Sacra Polit. lib. 3. tit. 4. n. 12. Vide Festum 5.*

*Declarat. super privileg. Calvimont. ann. 1388. in Reg. 71. Chartoph. reg. ch. 165. *Comme il soit convenu oude privilege, que pour tant de mansons, comme lez appentis de la ville de Chau- mont, il nous doivent rendre pour chascune, chescun an à certain jour, six deniers sus peine d'amende; et imposent!**

*leediz réformateus ausz: habitans que
particulare in leediz habentur tamen sent
lement, ex annuntiacione quod in
nostre dommagine la conse des autres mai-
sons, chambres et bertheches et autres,
qui toutes sont maison si l'ea puet habi-
ter. Ex quibus apertum est censum pro-
domibus exolvendum, latius patuisse,
quam vertical, quod Festigatio numer-
abant: hoc quippe pro qualibet domo
unicum exsolvabatur; census vero pen-
sitabatur ab omnibus, qui in una
cademea domo manebant, patribus
familie. Quod inuit in eadem Charta
Pour une chascune maison, en laquelle on
tendra feu et ménage en笛ille ville et
parochie, et y aura chief d'ostel, culti
u qui la maison sera, nous priera sic
denuis tant seulement par un pour cause
de cens, et se en une maison a plusieur
chiefs d'ostel, chascun chief a son condit,
ion et payement, pour un chascun chief
d'ostel, culti u qui la maison sera, nous
priera sic denuis tant seulement par
cause de cens. Item est item exponens illi dominibus
aperte Festigio, I seu Census, qui pro
singulis focus exgebatur, sive in una
essent domo, sive in diversi domibus
ad discrimen Festigii, quod unicam pro
domo, quantacumque esset, pensitab-
tur, modo unus in ea habaret pater
familias.*

FESTUGIA. *Jus, quod coloni et villarum incolis competit sumendi in foresta Dominicana, seu Domini feudi, culmen, vel *fastigium* ad contineendum dominum. Inquisitiones costumarum Ande-
laicæ, de foresta. Et omnes homines
debet habere Festugiam, scilicet festum,
et 6. chevrons, et pro his debet bodel-
lum 6. denar. Idem Regestum Normani-
cum p. Sanctus Laurentius in Lyons
furcam (habit) ad hospitandum, et bari-
cas ad ardendum, et Festum ad horvian-
dum, et ideo debet servare porco. Regis
vel reddere 4. solidos, et querere les
Bigres. Idem Regestum: Costumagii de
damaggio habent mortuum suorum de cos-
tumagio, et de mortuorum exhumatione, cum
dextera capellorum, et 2. turo, et unum
Festum ad hospitandum per lucubrationem,
etc. quiaque autem dei pro 2. quibus si-
pro la fastigio 14. denar. Turo. Ex quibus
patet, ius exigendi Fastigium a colonis
primitus inductum ob facultatem lis a
domino concessam extrahendi fastigii
in sijcis dominiciis.*

8. **FESTAGIUM**, préterea dictum de furnis, molendinis, et aliis robus ejusmodi, cum feriantur, vel obstantur. *Festor* enim est festum pagore, et ofari. *Computum Domini* Comitatus Pontivii anni 1629, in Camera Comput. Paris. : *Festage des fours et molins payez et rabatibus aux fermiers d'icteyu, à Vincent Charles fermier de Martainvillero qui rabatibus li ont esté de sa forme pour 60. jours qu'il fut en Festage pour les Engles, etc. pour une semaine que ledit molin fu en Festage envers Toussaints pour l'ost de Tournen, et que les Engles: passerent le blanquetasque, et aussi que l'armée de la mer ordonnerent par le Roy retourna au Crayon, etc.*

4. FESTAGIUM, Gall. *Festago*, *Jus epuli*, *Droit de Festin*. Vide *Festum* 2.

5. FESTAGIUM. *Retributio quibusdam festivitatis publicis*, unde nomen. Stat. MSS. Brio. cap. 28: *De quinaginta duobus diebus, in quibus lucabit curonicus distributiones et obventiones quotidie, eripienti Festagium... Curonicus praesens reprobatur ad distributionem, non ad obventionem.*

siones, panem et obventiones quilibet or-

dinarias et extraordinarias, dum tamen in
anno repertatur in ecclesia calon sex
monachorum personam fecisse residentiam,
magis in gratiorum majoribus sedis
titibus, sicut didicimus Nativitatis, Resurrec-
tione ac Pentecostes Domini, necon-
Omnius Sanctorum excepto, quorum
emolumenta debentur admodum excep-
ciitate personaliter et non aliis. Ibid.
cap. 89. *Ad obviandum rizic ac dissentio-
nibus sepius inter ipsos (canonicos) sus-
citatis occasione perceptum enolumentu-
rum, quis debetur per Festigatio in que
tutor majoribus festivitatibus anni etc.*

¶ **FESTIGIUM.** Idem quod Auriatum,
Tributi et vegetialis species, quam vas-
salus dominio capitulo, pro ingravitate
aliqua necessitate, prestat; quia grata-
tiosa est collatio, sic dicta. Ater. inter
comit. et monach. Vindocin. ann. 1322.
In regno R. Charlotph. rog. ch. 71. *Avec
ce douent Festage une fois durant la vie
du conte: mais ceux de Vendome si do-
ivent ledit Festage en quatre cas: c'est
assez pour quant le conte va presenter autre
mer, et quant il marie sa fille ainante, et
quant il est pris en guerre pour son pro-
pre fait, et en la guerre de son seigneur
liege.*

¶ **FESTALITER.** Solemni ritu Charta
anno 1083 ex Tabul. S. Nicol. Analogie.
Quoties breue pro defuncto S. Nicolai
Monachii in monasterium S. Flarentii dela-
tum fuerit: si ac pro uno monacho sori
defuncto er consuetudine tabula pulsati-
bus, officium cantabatur et in crastino
Festaliter missa celebrabatur.

FESTARE, a Gallico *Festare*. Diem festum agere, a consuetis operibus cessando. Obituaria Ms. eccl. Botoniensis. *Omnis obitus crevientis in festis*. Festivitas a populo manu, et solennitate, reguntur in diem sequentem. Vide *Festivaria I.* *Festare*, pro convivio excipere, in Lat. *remissa*, ann. 1351 ex Reg. 95. Chartoph. reg. ch. 121: *Lesquelz burent tous ensemble en la maison de un ami... lequel le receut et Festar bien honnorablement*. Alio anno. 1351 ex Reg. 182, ch. 9: *Iustitia Portolari contra le supplantant a certain jour envoiant pour le voloir Festar in sa chambre*. Vide supra *Festivaria I.* Pro *Hastiludo pugnare*, in Poem. Alex. Ms. part. 2:

Et li rois et tuit cil qui vodrent Festier.
° *Fester vero*, Vacare, otiari, in Mirac.
B. M. V. MSS. lib. 1:
Que tout ades en l'nevra estoit,

1. FESTEIARE. Dicere festum agere, tridare, Gall. *Festioier*. *Charta ann. 1197*: *Ordinatio quod dicti dominii in festis Massi priuatis et publicis... etiam vestimentis unius vocis et carnes praetextae destatas in una prandio, et dicti homines paucem et vinum, laboriosos, et mulieres, ad Festiandum et cariandum... et omnes interuent in signum vere pacis et unionis. Vide Festiavaria 1.*

2. FESTERNA. *Pactum ann. 1224* in

— FESTAERA. Factum ann. 1221. in
Armor. gener. Reg. 8. part. 2. pag. III.
Hec est forma pacis inter comitem Mau-
riensem ex una parte, et Stephanum
de Villario... ex altera, de querella de
Festora et de la comba S. Ragnoberti.
Vide infra Festorum.

* FESTALIS. In Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Prestre, oreur. Joan. de Janua. Festialis. Sacerdos vel orator per quem bellum indicetur et pars componitur, qui et Facialis dicitur.

22.] THE HISTORY OF THE AMERICAN REVOLUTION.

EE9

- **FESTICHURA**. Vide infra Festissura.
- **FESTIGARE**. f. pro *Investigare*. Vide infra *Spirillum*.
- **FESTIGARE**, pro *Festigare*, in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Festigare, exaltare, culminare, Eysen-*
- **FESTILLA**. *Dicit festi*, in Glossario Isidor. Papias habet *Festina admodum fortis quae* Graeci *laesuram appellabant*: *laesuram Calchedon*, Act. 10. de *Episcopo Iba*: *Phariseis tunc ut etiam laesuram quod non* Heretici *in aplois quibusdam dicitur autem in* eis *per se alioquin excepit* *propter fortissima-* *tatis illarum dicitur quatuor apertos*, *nam* *alios omnes*. *Infra eadem laesuram,* *colorum dicuntur*: *Euryxanthum* *propter* *luteum*, *tealum* *ut colorum* *qui clavis* *clavat* *ad* *capitulum*. [60] *Vide Glossar. med.* *Graecit. col. 415.*

1. FESTINANTIA. Breviloq. ex Ugu-
tione: Agina dicitur foramen, in quo se
trutinae vertit, vel dicitur Festinantia.
2. FESTINANTIA. Festinatio: Festina
victoriam, in iure, scilicet in causa.

(16, 5.) Acta Hadriani IV. PP. : *Celeriter
procurabat ad urbem et tanta festina*

properabat ad urbem, et tanta Festinatio,
ut, etc. [Itinerarium Gregor. XI.
PP. Mare ingreditur cum Festinantia.]
Utitur etiam vetus Interpres Concilii
VI. Documentum Act. 19. Propterea S. Vita

VI. Documentum Act. 12. Passio S. Vitatis Mart. num. 8. Helmodus lib. 1. cap.

68. S. Bernardus in Vita S. Malachiae
Anonymus de Gest. Friderici II. Impag.
77. Petrus de Vinelis lib. 2. Epist.
41. lib. 8. Epist. 88. Cortius in Hist.
lib. 2 cap. 8 Concilium Toledo ann.
1229. cap. 1. et Arelat an 1234 cap. 5
¶ FESTINANTIA. Juramentum sacramentum Anton. Minucius de Prato
Vetori. Rubr. 8. cap. 6. apud Schilter. ¶
Festinancia que fit ante tres liberos homines
secerari debet, nisi iuri vel natura
contraria sit

° 4. **FESTINANTIA**; Vox chimicorum.
Vide infra **Fizio**.

° FESTINATIO. Convivium. Gall. Fest.

- * FESTINATIO, CONVIVIUM, CARN. Festina Charta ann. 1377 ex Bibl. reg.: Post dies aliquas et Festinatio les sollemnes, etc. Vide supra Festumagnum 4. et Festare.
- 1 FESTIGMEN Vide Festo-*gmen*.
- * FESTINIS. [Festus, Titus, apud Non. 8. 3. Haec res me fecit Festum.]
- 1. FESTIS. Obsequium Hispan. Festo Charta Alph. VI. reg. Castel. non

*... vos ab omni Feste pristina subreptione
(sc. subjectionis) et prescripto libertati
trado.*

* 2. FESTIS. Fastigium, culmen, Gall-
Fast vel Festie. Consuet. Norman. part.
1. cap. 25. ex. Col. reg. 401. Apud Iago
cas fracta. Festie domum am possessio, que
materia francia est constituta, ad
dominium, de quo tenebitur, debet reverire
Ubi textus Gallicus. Si compare a Baucis,
la possessione de la maison dont le Festie
est rompu et depechié, qui est sans franchise
matriale, c'est un carrel et sans mortier,
deut reverire a celui de ma ville, est tenue.

• **FESTISSARE** Vide mox in *festissura*.
• **FESTISSURA**, *FESTICHURA*, *Imbrex*,
Gall. *Faitiere*, alias *Festissore*. *Comput.*
ann. 1411, ex *Tabul. S. Vulfr.* *Abbaye*,
item pro duabus Festissuris, xvi. den.

dena Festichurorum in tecto, x. den. Comput Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1472: Item pro xij. Festisauris ad ponendum tecto navis, pro qualibet Festisaura, x. den. Reg. 18. Corb. sign. Hubacum ad ann. 1524 fol. 219: Festisauris pour xxvij. sols le cent. Hinc.

^o **FESTISSARE**, Imbricibus tectum munire. Comput. ann. 1370 ex Tabul. S. Petri Insul.: Item cicutam tectorum straminis, pro duabus grangis apud Leckin recuperanda et magna grangia Festisaura sanda... Cf. lib. vii. soli xij. den. Unde Refestis, Imbricibus vel aquilina tectum restaurare, in Chartul. Corb. sign. Ezechiel ad ann. 1481 fol. 97: Marthanda Johān Hanquin courseur d'essai de faire et refaire tout en la cause de Versche qui s'envit; est assavoir... de relater les combles et recouvrir tout de neuf... et aveue ce doit rennentier tout de nosf partout là où il appertient, et sera tenus ledit Johān de rebrouquier, rebattre, Refestis tout partout en ledite ce-ze, là où il sera besong de faire.

FESTITATULA, pro Festitatula, seu parva festivitas, apud Avitum Viena. Epist. 79. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : Festitacula. *Petite feste*.]

FESTIVALIS BADERIUS. Vide supra Baderius 2.

^o **1. FESTIVARE**, Diem festum agere a consuetis operibus cessando. Miracula B. Ambrosii Senens. 3. Martii pag. 28: *Ubi prestatus pater singulariter et multipliciter Festivatur*. Et pag. 245: *Cujus dies transitus solemniter Festivatur in quibusdam Ecclesiis Italie. Leges Jacobii II. Regis Majorie* tom. 8. Junii pag. XVIII: *In quibus locis et diebus in reverentia sanctorum Reliquiarum Festivare conseruare*. Vide Festum S. Thecle.

^{2. FESTIVARE}, vel **FESTINARE**, Convicio exiere apud Cenitpratum. *Vita S. Eronwaldi Episcopi* tom. 3. Aprilis pag. 765: *Et ad orandum Domum dilectionis eiusdem Eronwaldi alias resurrexitibus, in aliis non attendit. Gestu Treviri. Archipisci* apud Marten. tom. 4 Amplius, Collet col. 889: *Iobea continua ipsa Rer cum principibus, et nobilibus, totaque vulgo, specialiter in die Nativitatis Domini, et festis suis habens curiam, quando Festivari* 1. In Vita Baldwinii Lutzenburg Archip. Trevir. lib. 2 cap. 3. lib. 103. cap. et in Statuta Collegii Navarrei Parisiensis apud Jo. Laonum in Histor. ejusdem collegii pag. 30.

FESTIVERE, **FESTINER**, Vox ducta a festis, in quibus Christiani mutant se convivis, que Agapae vocant, excepientur. Cf. quibus S. Augustinus Epist. 61: *Concessiones et abrietates, ita concessus et liceat putantur, ut in honorem etiam beatissimorum Martyrum, non solum per dies solitaires, (quod ipsum quis non lugendum vidat, qui nec non carnis oculis inspicit) sed etiam quotidie celebrantur. Infra: Cum iste in ceteris abrietates et luxuriosas convivia non solum honoris Marryrum a carnali et impuritate plebe credi solet, sed etiam solitaria mortuorum. Vide eundem I. 1. de Morib. Eccles. Cathol. cap. 34. Cumeanum de Mensura penitentiae cap. 1. initio, et quae observat Savare ad Sidonii lib. 4 Epist. 15. lib. 5. Epist. 14. et in voce Agape.*

^o **3. FESTIVARE**, Gaudio recreare. Alex. Iatrosoph. Ms. lib. I. Passion. cap. 73: *Si e contrario pessime eis et manuadis accessiones finit, proprius quod operet Festivare, etc. Festofer, Objectionem*.

tum, vel Festum, in Serm. 4. ex Cod. 14. sec. S. Vict. Paris.: *Plusor s'assistent aux places et aux rues, et se déparent les voisins et les vus et les morts... Or ne coudes pas que cil qui s'assit tou font, que lor Festois pliesse à... en*

^o **FESTIVATOR**, Praefectus pars aliquius societas, seu cuiuslibet in qua pratrius ejusdem sodalitatis depictus est, defensorum constitutus. Charta Mau- li episc. Cenoman. ann. 1223 ex Tabul. Maij. monast. *Habebit ille qui festival oblationem sicut hacenus noscitur habuisse. Si autem non fuerit Festivator, monachi habebunt medietatem, et sacerdos alian; et similiter sacerdos medietatem habebit, Festivatore presente, de deparnis oblatis, si de eis monache ratione aliqua aliud detinenter.*

FESTIVITAS, Festum, dies festus. Diarium bellū Hussiticū apud Ludewig. tom. 6. pag. 187: *Conducta certe Festivitas die populis eis junctione cum venerabilis corporis Christi Sacramento, ad Tabor sonoris vocibus deducuntur. Concil. Toletan. XIII. inter Hisp. com. 2. pag. 89: Si quis Episcoporum a Principiis vel Metropolitanis admotus designato sibi diarium rationabile ad veniendum spatio. sive pro Festivitatibus summis. Pascha scilicet Pentecoste et Nativitate Domini celebrandis, ad constitutionem diem venire dirulerit. Occurrat ibid. tom. 8. pag. 167.*

^o **4. FESTIVITAS**, Anniversaria defuncti commemoratio, in Observat. praevis ann. Vitam S. Sturmi sec. 3. Bened. part. 2. pag. 267: *Quatenus hi eadem mirabilis divina operationis audientes, gratias divinae Majestatis referant, et omnis iucunditas ipsius Festivitatis in eis laude personare. Nec sumit Mabillonus ex Candido monacho qui told. Anniversaria Sturmi primi Abbatia fundatores Monasteri. *Festum memoriam et omnium Fratrum nostrorum de hac luce defunctorum in natalie S. Ignatii martyris Christi.... in Massarum celebratione, peccatis et oratione sancta celebrare soventur.**

FESTIVITATES, *Festiales femininas, non hominis*, in Charta ann. 1226 apud Roverium in Reoam pag. 253 ubi disquisit in festis istis feminis.

FESTIVITATES VENERIE, Decreta Caliomani Regis Hungarie lib. 2. cap. 48: *Nultis Festivitatibus vendere presumat, id est, in festis diebus, ne fallor.*

FESTIVITATES FRATRA, cum quis in die festi opus aliquod exegit, cuius foris facti multem Atchidiacioni ad se pertinere continebant. S. Anselmus Cantar. lib. 4. Epist. 99: *Audiri quod Archidiacione rvester accepti homines mox quasi pro forisfactura fratre Festivitatis, et de illi pleios accepti, nec ante eos voluit dimittere, quam plieos haberet, quod nec sibi nec aliis per sema fieri super homines mens.*

^o *** FESTIVITATULA**, [Parvus] festivitas. (Mein. Avit. Ep. 70.)

FESTIVOSUS, Festinus, promptus, alacer. Litera Dalmat. II. ann. 1498. tom. 2. III-4. Dalmat. pag. 574. col. 2: *Confestim cum armis venient ad exercitum nostrum infra burgum Miribili, nemine remanente, exceptis illis castiorum responderent, de quibus nullum voluntas remansit in hoc adhibentes diligentiam Festivitatem.*

^o **5. FESTIVARE**, Ital. Festeggiare, nostris Festofer, Ludis publicis operari. Chron. Domini de Gravina apud Muratori. tom. 12. col. 551: *Et ecce per Neapolitanam civitatem dicti regales in-*

cipient magnifica equitare, et Festivare. Occurrat rursus ibid. col. 561. Vide Festivare.

^o **FESTO**, Sertum, corolla foliata, Ital. Festo, nostris Festos. Acta B. Amad. tom. 3. Mart. pag. 864. col. 2: *Ipse parte et aliis at interdum ornata est picturis et foliominibus cum ente terrinis et floribus commixta fructibus, quae vulgo dicuntur Festos.*

FESTRA, pro Fenestrā dicitur, pars fenestra, unde Macrobius in Saturn. Festra quidem ex minusculo ostium in sacario. Jo. de Janua. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Festra, Fenestrelle.] Vide Festra.

FESTRAGIUM, Charta Guigonis Comitis Forensis ann. 1238. pro Libertatibus Villarezi. Pro hac siquidem libertate in dicta villa... census bladi, denariorum et gallinarum duplicabunt, et duplicitum solven annuatim in festo B. Martini mensis, et ad nullum aliud Festragium tenetur, vel cogatur. Iti in MS. sic exaratum sit, levendum tamen Festragium censuerim: nisi Festragium dictum sit pro Fenestragium. Vide in hoc verbo.

^o **FESTRUM**, Fastigium, culmen, Gall. Fasto. Charta Domini de Lurriaco in Foresto ann. 1417: *Quantidemmodum Festrum dicta domus importat a pede usque ad summum. Vide Festum 5.*

^o **Festre**, eadem acceptum, in Charta ann. 1361 ex Reg. 100. Charnoph. reg. ch. 63: *Trois lavorées d'un Festre de maison neuve couverte de tuile, sont audit Troyes en la une de la grant tourne de Festre.*

FESTUCA, Festiva, Sigillum et symbole traditionis, vel translatas possessionis, quam tradebat empori venditor, aut qui modo quovis vel possessionem in alium transferrebat. Frequenter autem hisus traditionis, ait Bignonius, ex facilitate descendit, quod Festuca obviam sepe occurrat. [Charta Fulquinii pro Monast. Gemblac. ann. 96], apud Miranum tom. 1. Diplom. Belgic. pag. 141. col. 2: *Per hanc chartulam donationis sive per Festum, (hanc villam) od opus Sanctorum tradimus. Et quidem ejusmodi charlis stipula seu Festuca, ut legitimi essent, inprobatur, unde stipulatio dicta.] Exstat in Tabulario Campanie Bibl. Regis pag. 585. Charta ann. 1238. qua Abbas Arrevaliensis ex Bulla Apostolica: *Mercatores Romanos de bonis mobilibus Campaniorum ubicunque possent in iustitia Comitatus Campanie inveneri. Regis nomine per traditionem cu-judam Apostolice Paler, secundum quod in tradendo possessionibus de consuelidine in istis partibus observantur...* existimat illi, festucom idem valeret a fustem, seu baculum, qui in extremitate passim facte leguntur, sive in Latin. *Fasto* et *festo* sicut illud, sua sane distinctione hoc voca usurpat videtur, idque infra docemus in voce Festuca, et verbo Invictus, ubi de baculo. [o] Eiusmodi est ligii frustum, longitudine semipendale et crassitudine unciale aut circiter, in Chartyphacio ecclesia Parisi. assertum, in cuius quatuor faciebus haec inscripta habeatur, teste D. Le Beuf tom. 2. Dissert. pag. 90: *Ebrardus et Hubertus de Spedona villa, seru scilicet beatorum Marie Parisiensis per hoc lignum fiducia decano rectum fecerunt in capitulo sancte Marie de conquesta antecessorum suorum, quem tenuerunt abeque canonicorum permissione. Quo quidem symbolo possessionem bonorum, que jure manus mortuus ad ecclesiam perti-**

nebant, dimittere se significarunt.] Alii denique Francos nostros hac voce aliquis volunt, ad stipulationem, de qua Iuri Romanum, quod Isidorus lib. 6. Orig. a stipula deducere opinatur. Veteres eam, ut filii, quando eis aliquid promiscebant, stipulam tenentes frangebant quam iterum jugentes sponsiones suas agnoscabant. Scio, aliam a Varrone et M. dari huius vocis originem, de qua Menagius in Amenitatis juris pag. 401. 2. Edit. Certe eo respsisse recentiores, par est credere; siquidem traditio interdum *cultus*, interdum *stipulatione subiura* dicuntur in veteribus aliquo Tabulis, ut in voce *Cultus* obseruamus. Vide *Stipulatio*. [9] De *Festuca* egerunt Grimmius Ahtiq. Germ. pag. 121. sqq. et Haltius, voce *Halm*, Glossar. german. col. 782.]

PER FESTUCAM *Intercurrentem* vel *Intercendentem*, etc. Id est per traditio nem factam. [Vide *Lacina*.]

FESTUCAM IN LACIUM (i. sinum) *iac-tare*, in Lega Salica tit. 49. Vide *Lacius*. CUM FESTUCAM *fides facere*, [Id est, tradita alteri parti festuca.] In eadem Lega Salica tit. 52. § 2. et in Lega Riparia tit. 30. § 1.

PER FESTUCAM *se erutum facere*, in Formulis veter. cap. 19. 39. 43. Placitum Childeberti III. Regis editum a Mabilionis. *Tu dom contra ipsa strumenta nihil habebis, quod dicere, ne quod apparet, per ea Festuca se erundis exstinximus in te dicit esse.* Vetus Notitia apud Berardum in Burgundicis pag. 32. *Per Festuca easdem res legatissim sparvirerunt Ahae, aut eundem pag. 65. Et per festuca est festuca se ger omnia erutum facit.* Ade Proba. Histor. Veriar. pag. 38. Chronicon Laurisham. pag. 50. Mabilionum tom. 4. SS. Ord. S. Benedicti pag. 312. n. 19. etc. Projectabuntur nempe festuca in eumodi *discretiobus* (capitularia. Caroli M. lib. 6. cap. 295. [et 350].) Ut ergo omnis suspicio a nobis cunctis Sacerdotibus, et sanctis Dei Ecclesie fideliis fuditur, austeratur, proponetur omnes, stipulas dextris in manus tenentes, easque propriis e manibz. ejicientes, eorum Deo et Angelis eius, ne vobis cunctisque Sacerdotibus, ... nec talia facere nec facere, volentibus consentire, sed magis Deo auxiliante resistere. Adelmarus Calamensis pag. 161. de Carolo Simplicie. *Congregati (Proceri Francorum) in campo more solito ad tractandum de publica regni utilitate, unanimi consilio, pro eo, quod ignoravimus etiam idem Rer. Festuca manus propinantes, rejecerunt eum, ne esset eis ultra senior. Le Roman de Charile MS.*

Aies respons-moi, que faites,
Qui j'adis rompt le Festuca
Au monde, etc.

PER FESTUCAM *WERPHE*. Eadem nomine, projecta nempe vel tradita festuca apud Marculfum lib. 1. for. 13. Charta Othonis III. Imp. ann. 977 apud Hermannum Stogefolium lib. 2. Annal. Cirelli Westphalaei pag. 293. *Et sicut nos est Lacorun, cum Festuca senet ab eo erat praevio.* [In Obituari. MS. Ecclesiast. Morin. p. 8. hotat quod prima die egyptiabet mense Vicarii Ecclesie Morin, tenentur ire in Capitulum, et ibi resignare suos vicariatos per traditionem unitus festuca.]

PER FESTUCAM *comendare dare* apud eundem Marculfum lib. 3. form. 2. lib. 2. form. 4.

PER FISTUCAM *pärtiri*, apud eundem lib. 2. form. 14.

SACRAMENTUM PER FISTUCAM *edharem*, in Formulis veter. cap. 2. [Charta Chlodovei Regis ann. 692 apud Mabil. Diploma pag. 474: *Quod et ita per Fistuca ut achranntise.*]

Fistuca *aliam*. Vetus Charta Lombardica apud Ughellum tom. 3. Ital. sacraria. *... Omnia, quae supra leguntur legitima facta constituta per cultellum, Fistucum nodatum, unctum, et wasonem terrae atque rupium arboris, me exinde foras expuli et separavi, et ab eo feci, et ipsius Ecclesie Monasterio ad proprietatem ab habendum concessi. Ade pag. 51. 61. [Charta ann. 977 apud Mabil. tom. 4. Annal. pag. 116. Quam traditiolem atramentario, peana et pergamen manibus suis de terra levatis, Lega Salica per Fistucum nodatum, rupium arborum atque per cultellum et guasonem. Oblatio facta S. Sepulcro in Jerusalem in manu Abbatis S. Victoris Massili. en Archivo huius Monasterii. Petrus Notarius iudee dominus Imperatoris per wasonem terrae et Fistucum nodatum, seu ramum arborum, atque per cultellum et wantonem, seu vandalgis et sic per hoc cactula Lega mea Salica.]*

Occurrat enim formula passum in Tabulario Casariensi, in Charta Mathildis Comitissae apud Franciscum Mariam in Mathildi lib. 3. pag. 105. in aliis ann. 1109. et 1121. apud Chiffitum in Luminibus Salicis cap. 6. in aliis ann. 961. 1028. 1029. apud Chizeau in Hist. Peplom. cap. 29. 21. et 39. Guicheronum in Probatis. Hist. Sabaud. pag. 18. 21. 23. etc.

EXFESTUCARE. Idem quod *Festucare* tradere, abiere, rem abdicare, *Dinguerpis* (Erodensibus, *Effesuer*) quod qui re domum alterum transferat, aut illius iuri renunciabit. *Festuca* seu stipulam possessor tradebat in simum dominum translatis, vel eam in tempore projectabat, tanquam re, quam in aliis scilicet, se operaret. Adelmarus Abbas Homburgensis. *Osvaldi vero Canonicis capitulo, quod eum Episcopi conscientibus et prebendatis pro Deo et pro dominica recompensatione Exfestucabitis.* Ade pag. 335. Galberus in Vita Caroli Comitis Flandre. n. 15. *Iudem et homini, qui hactenus nobis seruimus Exfestucat, dominatus, abierunt, ... finita responsione ista, arripit festus, Exfestucare illorum hominum fidem,* etc. Ade n. 14. 152. Casarius lib. 2. Miracul. cap. 12. *Miser auem, a villico persuasi, crederemus ore suo negari, nam Exfestucat, dabo hominum faciem.* Charta Conradi Imp. ann. 1113 in Metropoli Salisburgensi. tom. 1. pag. 158. *Potestatem, quam iure advocatis super ministeriales Ecclesie Frisingensis habere videntur... secundum consuetudinem Curiae omnino Exfestucari.* Charta Manastri Epise. Lingonensis ann. 1186. in Tabulario Monasterii Alberigeni lib. 2. *Nihil sibi de omnibus retinet, sed omnia Exfestucans.* Vetus Charta ann. 1211. apud Duchesnium in Hist. Guineensi pag. 497. *In manu mea legitime regnabit et Exfestucari.* Vide pag. 74. occurrit pas- sim, in Chirac. Abbat. S. Trudon. lib. pag. 183. lib. 12. pag. 596. apud Othon. Episcop. lib. 7. Chr. cap. 21. de Gost. Episcop. lib. 1. cap. 6. apud Guidon. Autore Valli in Episcop. Legol. cap. 14. et 21. Albertum Ag. lib. 5. cap. 35. Anonymum in Miracul. S. Ursuarii per Flandr. n. 12. In veteribus Chartis apud

Bollandum 6. Feb. pag. 920. Duchesnium in Hist. Guin. pag. 58. 131. 182. 192. in Chron. Andreini pag. 370. etc. Cum *Exfestucatione werpere*, in Charta Desiderii Episc. Morin. ann. 1177. apud Malbrancum lib. 10. de Morin. cap. 29. et 37. et in Tabulario S. Bertini. Vide Gallandum lib. de Franco alio pag. 825. 828. Scribitur et *Exfestucare* apud Buschium in Chron. Windesem. lib. 1. cap. 17. [66 Vide Haltius. Glossar. Germ. voc. Verschissen et Sick Verschissen, col. 1884. supra voces *Exfestucare* et *Exfestucatio* sub locis.]

ExFESTUCARE. Item quod *Exfestucare*. Charta ann. 1151 apud Duchesn. in Hist. Guin. pag. 617. *Ac legitima donatione tradidimus, coram his testibus, Festucavi, etc.* Charta Philippi Comitis Flandrie ann. 1159 in Tabulario Monasterii S. Bertini. *Triginta septem mensuras, quas a me docebat, in manus meas reddidit et Festucavit.* Gerardus in Vita S. Adalhardi sive S. Boneti part. 1. pag. 351. *Nihil patiatis sine Dei permissione;* modo utramque *Bej justicie*; Dumitile, regat, et dimittemini, quod ego primis faciam, vos me separam. *Fat sine moris ab omnibus; Festucantur omnia.*

INFESTUCARE, in possessionem mittere adheritare. Charta ann. 1390 in Hist. Guineensi. *Par l'enseignement et le jugement des hommes devant dis, nous faisons adheritez, et li dis fies deheritez; et converez et Exfestucate une fie, autre et la tierche, si que n'y en eut, ni retient, et n'eut en fumes asheritez bien et à loi, etc.*

1. FESTUM. Dies solemnis memorialis aliqui mysteriis vel Sanctorum sacratus. Non eadem vero omnium festorum solemnitas, alia enim alia celebrior, ratione officii vel ceremonialium quarum pompa in quibusdam major, in aliis minor. In solemnioribus a consuetis operibus abstineri sunt solitum a vespera ad vesperam Statuta Augerii Episc. Conseruan. Sac. 13. *Dies Dominicus et festus aliquis aliquo seruile opere a vespera in vesperam dente ac reverente in vestris Ecclesias coll. facite.* Huius vero horis vel precepti qui transgressores invenerintur, ut scribitur Episcopus Cenocianensis ann. 1253. apud Marten. tom. 1. Anecd. pag. 151. *Per tres dies Dominicos vel Festivos in canmis et bracis stare detinunt ante altare, dum missarum solemnitas celebrantur, in statua vero Synod. Ecclesias. Tres dominicas apud eundem tom. 4 col. 1119. Si dominis sint, solvent quinque solidos ad tunicae sue Ecclesie; si pauper, quinque dies Dominicis sequuntur processione in canmis et femoralibus, habens super collum instrumentum cum quo operatur.* [2 Stat. eccl. Carcassoni. ann. 1270. cap. 12. ex Cod. reg. 1013. Qua. in Festis eidem seu diebus Dominicis inventus fuerit opus seruile vel illicitum operari, ad nos infra octo diuersum spatium transmittatur infrasciptam primitam receptum, ut evidenter per tres dies Dominicos vel festivos, dum missarum celebrentur sollemnitas, sit in sua ecclesia in loco omnientiori in canmis tantum et in bracis, cum virginarum manipulo, cum quo a sacerdotice eccliese presidente unam recipiat disciplinam.] Festa autem proxime hebdomadie inter Missarum solemnia post communioem annuntiabantur a Diacono, ut discimus ex ordine Romano ad usum Monasteriorum apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 107. *Postea quidem communione sollempni peracta) occipiens Diaconus calicem in*

dextera parte altaris, elevans eum in manus suis, pronuncians *Natalitia Sanctorum* in ipsa *heldomada venientia*, ita dicendo: *Hila feria resiente, Natale est S. Marie, aut Confessoris, vel alius Sancti cuius evenerit, secundum martyrologium. Et respondent omnes, Deo gratias.*

FESTA DOMINICA. Martyrum, Confessorum, apud Christianos, instituta vel ab ipso Apostolis, vel Clericis. S. Augustinus, I. p. 18, cap. 1. *Hila autem, quae non petra, sed tradita custodimus, quae ad hunc loco terrarum orbis observantur, datur intelligi vel ab ipsius Apostolis, vel plenariae Concilii, quarum est in Ecclesiis subterrena anciortas, communione aliisque statutis retinerit, sicut quod *Iominis Passio, et Resurrex. et Ascensio in celum, et Adventus de celo Spiritus sancti, anniversaria solemnitate celebrantur*. Isidorus lib. 1. de Ecl. Offic. cap. 31. *Festivitates Apostolorum seu in honore Martirorum solemnitates antiqui Patres in generatione mysterio celebrantur, sacerdotum, vel ad circumducendum initiationem, vel ut meritis eorum consociantur, aliquae orationibus adiunguntur; ita tamen, ut nulli Martirum, sed ipsi Deo Martirum offerramus, quamvis in memoris Martirorum constitutissima altaria. Eadem habet Rabanus lib. 2. de Inst. Cleric. cap. 33. Alcibiades lib. de Offic. div.: *Sanctorum dies, quibus de hac seculo migraverunt, solemniter et cum magna exultatione celebrauntur, adeo, ut in ipsis, abstinentie aliquantulum rigore laxato, paululum remissione vivantes. Intra: Cum antiquis natalitiis sua, vel suorum affinum, quibus in hanc miseram effus sunt vitam, tanta alacritate invenerintur celebrare, ut etiam ornari corpore volupptuose licenter operam darent: quanto non spiritualiter huiusmodi sanctorum Patronum, natalitiam convenit celebrare, quibus non ad miseras transiuntur, sed de miseria ad gaudia transierunt sine fine possident, non corporalibus illecebris resolventes, sed factulant pagani, verum contra spirituibus. Hymnique celestibus in Christo tripliudicant, ut Christi. Quoniam non denegemus etiam corporalibus aliquantulum remissione quoniam certe esse cunctum, ut supra quendam ut reor, habebitores, qui nihil putant esse festum, nisi quod viderint corporalis deductione militum. Vide Durandum lib. 7. cap. 1. Racione de Martyrolog. Rom. cap. 4 in Annal. ann. 58. n. 81. ann. 283. n. 14. Covarruviam lib. 4. Var. resolut. cap. 19. et Filiscam lib. 1. Select. cap. 6. ubi plura de festis Christianorum. *De Graecis Antiquis lozxi en festa dicuntur quae Christi Domini sunt, scilicet Nativitas, Epiphania, Passio, Resurrectio, Assumptio, Pentecoste et Resuscitatio Mortuorum. Vide Glossar. med. Grec. col. 414.****

FESTA ANNALIA. ANNUALIA. Precipua totius anni festa, unde nomen. Odo Cluniac. 1. de Vita S. Gerardi cap. 15. *Si tamen in eiusdem feria Festivitas Annualis evenisset, abstinentiam ita solverebat, ut, etc.* Cuarta Hugo Ducus Burghundicus pro fundatione S. Capelle Divion. ann. 1112. apud Petardum: *In Festis Annualibus, id est, in Nativitate Domini, in Pascha, in Pentecoste, et in omnium Sanctorum Ita in Charta Alphonsi Imp. apud Hieronymum Vigiliarium in Hist. eccles. pag. 13. Registrum Parlam. p. 68. 51. verso sub ann. 1279. In i. Festis Annualibus, videlicet Nativitate Domini, Resurrectionis Dominae, Pentecost. et omnium SS. I. Reg. f. 123:*

*Qui faciunt burgessiam apud Castrum Nantonis in tribus Festis Annualibus, id est, Festa Annalia, in Statuto Philippi Pueri anno. 1302. cap. 7. 59. In Charta Odonis Episcopi Paris. ann. 1199. apud Sammaritani Gal. Christi Dies Annales, et Ordinat. Hospiitii S. Ludovici Regis ann. 1261. Festis Ianuarii, in Charta capucata Hugo Ducus ann. 1298. apud Duchesnum. Festes annuelles, apud Joinvillam in Hist. S. Lud. pag. 124. Adder veteres Consuetudines Bituenses apud Thomasseriun pag. 230. 275. Festivitates precipue, Domini Natale, Pascha, Pentecoste, et si quae principales reliqua solemnitates, quas Presbyteri et Diaconi, qui in vilius deserunt, cum Episcopis suis in civitatis celebrante tenentur, in Concil. Arvern. cap. 15. Missas quippe, ut in hisce festis maioriibus, in oratoriis facere aut tempore prohibentur Presbyteri in Concilio Agath. can. 21. Ita Laici principali sentia majoris, Pascha et Principales Festivitates sub presenti Episcopi tenere jacentur, in eod. Concilio Arvern. can. 15. et Auriac. IV. can. 3. In Agathensi vero can. 18. statuitur, ut seculares, qui *Natale Iominis, Pascha, et Pentecosten* non communicarent, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur. Quia quidem festa Festivitates Festivitas appellantur a Brunone Signielli Episcopo apud Potrum Diaconum lib. de Viris illustr. Casin. cap. 31. Bernardus Mon. in Consuet. Cluniac. MSS. cap. 52: *Resent illi nominalissimae solemnitates totius universalis Ecclesiae speciali gaudio suscipiente, predicante pariter et celebrante, Natale Domini, nos tri. C. sanctum Pascha, Pentecosten, summorum Apostolorum Petri et Pauli, atque Assumptionis B. Mariae Nativitatis ejusdem et Dedicatio Bellarum. Atque haec sunt majora duplicitia.* Vide Brunius Presmonstrat. cap. 15. pag. 914. Minoris autem duplicitie Festas sunt 2. et 3. feria infra octavas Pentecostes Commemoratio S. Pauli Apostoli, Octava Apostolorum Petri et Pauli, et Assumptionis, et quodlibet Festum, quod unaquaque Ecclesia duplex ordinaret celebrari. *Semiduplicia Festas sunt, in quibus premissa omnino non observantur: sed tantum tertium, sextum et ultimum responsoria cantantur a duobus, nec incipiuntur a duobus, nec duplantur antiphone, licet versus et brevia responsoria a duobus dicantur. Et sunt haec semiduplicia Festas SS. Andrei, Nicolai, Lucie, etc. Ita Beletus cap. 57. et Durandus lib. 7. Ration. cap. 1. n. 31.**

• **Ordinar.** Ms. S. Petri Aurè-val. : Quocunscunque facinus in ecclesia solemnitatibus novem lectionum, sue duplex simplex, seu duplex magnum, etc. Hujus appellatio ratione innuere videtur. Huius pension. S. Vict. Massil. : *Invenimus... proper solemnitates diversorum sanctorum, quorum corpora in eodem monasterio requiescant, anno quolibet selecta ita et septem Festae duplicita, et in duas dupler refectio, et portio seu pianta omnino duplicita. Atque ut monachis refectio duplex, ita in ecclesiis cathedralibus nonnullis duplex restitufo canentes, illis diebus prestabatur: et de Massicibus ecclesia potissimum nihil affirmatum est.*

FESTA PER TOTUM DUPLEX. De quibus fit in utrisque Vesperis. Statuta Synod. Ecclesie Argentini, apud Marton. tom. 4. Anecd. col. 532: *Festa a Clero nostro civitatis et diocesis cum officio de Festis per totum duplicitibus instituto, etc.*

FESTA QUADRUPLEX. In Statut. Ord. Praemonstrat. dist. 2. cap. 1: *In Festis, que apud alios vocantur triplicia, apud alios Quadruplicia, majora, aut precia, etc.*

FESTUM DE QUARTO DUPLEX. Majora solemnitas. Charta Petri Abbatis S. Crucis de Talemonio Lucionensis Dioc. ann. 1306: *Item quotiens Conventus fa-*

FESTUM COLIBILE, quod colitur, in

ciet servitium pro benefactoribus dicti Monasterii... Et quotiens ibit in processione reverentur vel aliter extra Monasterium... vel quando Conventus reverentur erit pro recipiendo aliquem Prelatum... tenetur dictus aquarius et dare et administrare dicio Conventus, sicut supra dictum est de solemnitatibus et Quartis Di-

festis, seu FESTIVITAS TRIPLEX, de cuius officio multa in secunda parte Ordinarii MS. Ecclesie Rotomagensis, qua voce intelliguntur majora festa, ut Natalis, Paschalis, etc.

* Ideo autem ejusmodi Festivitas triplex nuncupatur, quod ter Antiphona ad Magnificat recantatur, scilicet ante illud canticum, in fine ejusdem ante Gloria Patri, etc. et rursus post hunc versus. Quod etiamnum fit in Diocesi Parisiensi in solemnioribus illis anticipolis, nam Natale Christi precedunt.

* Triplici chorista, vel triplici campana sic dictum malum, quam ab antiphona ter ad Magnificat recantata.

FESTUM ANTIQUA LECTIOMIN, ibidem in Antiquis anticis Cartusianis 1. part. cap. 90.

* FESTUM TERSALE, Eadem notione. Consuet. Ms. monast. S. Crucis Burdigal. ante ann. 1385 : In Festis tergalibus ponuntur septem cereri, in solemniis viginti : ... et notis quod nisi sit Festum tersale vel solemne, cereri non accenduntur in Vesperis, neque in Matutinis.

* FESTUM QUINQUE CEREMONIUM, in Pontif. Ms. Senon. ad usum eccl. Parisi. Ipsi die (in Canna Domini) pulentes campane ad missam et ad versum, sicut mos est in Festis quinque ceterorum.

FESTUM NOVEN LECTIOMIN, in quo novem Lectiones dicuntur in Matutinis, cuiusmodi sunt majora Festa. [Statuta Ecclesiae Biterrensis ann. 1389, inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 688 : Item, statutinus quod Festu illorum Sanctorum quorum nomina in Missa canobus specialister recitantur, sub novem Lectiomin officio celebrantur.] Liber Ordinis sancti Victoriae Parisiensis cap. 8 : In omnibus Festis novem Lectiomin debent fratres cotidie tenere silentium. Vide Ordinar. Premonstrat. cap. 15. pag. 915.

FESTUM 42. LECTIOMIN, in quo 12. Lectiones. Vide Statuta antiqua Cartusiensis 1. part. cap. 29.

FESTUM DOMINI ALE, seu QUOD DOMINICALIS MIRE CELEBRATUR, in Ordinario MS. Ecclesie Rotomag.

* Officii, Mr. Rotomag. ad diem 2. Jan. Ordab. S. Stephan, Festum dominicalis.

FESTA IN CAPPIA, Majores solemnitates, in quibus inter Missas solemnia et Vespertas deferuntur Cappa a ministris Chori Ecclesiis Tabularium Fossantense fol. 122. Iudearunt eidem Ecclesiis albas paratas, de quibus indueruntur in Festis, que sunt in dicta Ecclesia in albis, vel in Cappia, etc. Consuetudines Eveshamensis Monasterii in Anglia. Et ad omnes collationes Festivitatem tam in Cappia, quam in albis, etc. Mox : Debet etiam habere caritatem de celarium ad prandium singulis diebus octobarum principalius Festivitatem, que octabas habeni, exceptis diebus, quibus sunt in Cappia. Vite Abbatum S. Albani : In Festis, que in Cappia sunt et maxime praecipuis, pag. 90. 83. [Vide Statuta Ecclesie Pictav. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 1074.] Observat Watius in Missa Mozarabum aliquando occurrere Festum tritum, vel sex, vel novem Capparum. Festum Caparum sepius occurrit

in Statutis Card. Trivulzii Abb. S. Victoria Massili. ann. 1591. Sed hoc Monachos potissimum spectas ac colligunt ex Gocellino in His. Translat. S. August. smc. 6. Bened. part. 2. pag. 769 : Ut annuatim ejus Festivitas in Cappis celebratur, ut Monasteriali usus dicatur.]

* FESTUM UNUS ORDINIS. Idem videtur quod hodie Festum duplex minus. Liber de doctrina Novitiorum Ord. Grandim. cap. 1. apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 1827 : Officium vero B. Mariæ etiam in Festis unus Ordinis non dimittitur, sed secreta dicas taliter, quod tumultum non facias.

* FESTA REPENTINA, Quia arbitrio cuiusplam constitutatur. Stat. universit. Aurel. ann. 1307. ex Cod. reg. 4228. A fol. 17. v. : Nulla quaque festa dabunt vacaciones a lecturis, nisi que celebrentur a clero et populo ; et quo restringitur quod Festa repentina, procrastinatione aut alias inventionibus quibuscumque, si nobis noveris interdicta. Vide Feria massive in Festis 8. et Repentina Festis. Licet de Festis Dominicis et Sanctorum ex professo commentatus sit Baronius in Notis ad Martyrologium, quedam tamen de his, que observationem aliquam postulant, hic leviter attingemus, ordine literarum servato.

FESTUM S. AGNETIS celebrari coepit enim propter quoddam miraculum, quod oculis die suis contigit parentibus ad eum cum ambo lamentantibus. Ita Beatus cap. 75.

FESTA ANIMARUM, seu Commemoratio Defunctorum 2. Novembr. Gall. : la Feste des Ames, temps des Tresses. (Charta ann. 1044, apud Mabill. tom. 4. Annal. pag. 459 : Bruno Episcopum Leucorum) Capellano assignata presideret Missas, primas Missas, ad coram defunctis, per scilicet peregrinorum benedictorum, nuptias... sepulturam ultimam, confessiones, Festum sancatarum Animarum abeque candelas. Statuta Eccl. Caducus, etc. inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 768 : Festa communia Animarum defunctorum generaliter celebrantur in crastinum omnium Sanctorum, sin in crastinum B. Hilarii, et in quibusdam etiam locis de consuetudine speciali in crastinum octavarum Pasche et Pentecostes, et si in his sit Festum duplex, transfertur ad diem sequentem commemoratio defunctorum, et celebrantur hec Festu defunctorum usque post Missas, nec propter officium defunctorum debet omitti dictis diebus officium regulari. Memorantur praeterea quatuor Festa Animarum in Charta ann. 1288 ex Tabular. S. Victoriae Massili.] Matth. Westmon. ann. 1244 : In crastinum Animarum convenientes omnes Angliae Magnates, etc. Adde eundem ad ann. 1246. et Annales Colimarienses ann. 1288. 1d' Festum, vel potius Commemorationem instituisse primum in suis Monasteriis sanctum Odilonem Abbatem Cluniacensem, ex quo ad certas Ecclesias transit, scribunt Petrus Damiani in Vita S. Odilon. Radulius de Diceto ann. 998. Sigebertus ann. 998. Radulicus in Causa. Cluniac. lib. 1. cap. 49. Durandus lib. 6. cap. 35. etc. Vide Ditmarum lib. 6. pag. 70.

* Post Natale Domini apud S. Florum celebratum olim fuisse docent Lit. remiss. ann. 1478. ex Reg. 200. Chartoph. reg. ch. 97 : Le Jeudi d'après Noël que l'en faisoit au pais (diocesis de S. Flour) Feste et solemnité des Tresses... le suppliant appercevaient Jehan del Roux... lequel avec ung pic remplissoit ung fossé ou raze,... auquel il dist : Il

fuss mieux que vous fussiez à l'église, car il est aujourd'hui la Fête des bonnes ames. La Fête eua mors, in Charta Phil. Phil. ann. 1288. ex Lib. rub. Cam. Compt. Paris. fol. 41.

* FESTUM ANNUNCIATIONIS DEIPARÆ de quo apud Baronius ad Martyrolog. (ex Dic. Mart.) Tantum mones, Festum istud Marzache olim a nostris appellatum, quod in memorem Martium incidit. Regulum Censuum et Feodorum Carnotense urbis f. 57 : Sachentous, qu'en l'an de grace 1288 le Jeudi d'empire le Marzache que Henry, etc. De hoc Feste sit Nomocanon super editus a V. C. Jo. Bapt. Cotelerio can. 2. Tot clavilicopez en l'apri... effac evives, ôn obsequia... tress... en septev. Vide Glossar. med. Grecic. voc. Eusayaliquæc. col. 443. et Xapenepid. col. 172.

* FESTUM APOSTOLORUM, de quo Mirologus cap. 55 : Festuca SS. Jacobi et Philippri et omnium Apostolorum. Hoc olim apud Latinos Kalendas Maii, qui dies hodie Apostoli Jacobo et Philippo tantum dicatus, apud Gracos vero 30. Junii, celebrari solita. [ex Latinis ante seculum octavum Festum Apostolorum die 29. Junii celebratum fuit, deinde Petri et Pauli tantum.]

* FESTUM APPARITIONIS. Idem quod Epiphania, cum scilicet Christus Magis sui Gentibus apparuit, id est, se manifestavit, nostris etiam Apparitionibutur. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5191. fol. 40. r. : viij. Idus Januarii fit Festum annales de Apparitione Domini : quod institutum est anno Domini 1300. in generali capitulo Maii. Lit. remiss. ann. 1386. in Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 177 : Comme les gens de la ville de Ronsey en Brie aient accoustume à sauter environ la Fête de l'apparition et faire leurs bœufs, après soleil couché et le jour de ladite Fête, etc. Alijs ann. 1418. in Reg. 169. ch. 81 : Le Dimanche xij^e jour de Janvier, qui fut le jour de l'apparition au poit, etc. Ubi designatur vigilia octaves Epiphanie, quam Les Rois bretons vulgus appellant. Vide supra Epiphania.

* FESTUM APPARITIONIS S. MICHAELIS, que et Inventio specus S. Michaelis dicitur, in Cremone. MS. S. Marie Crassensis, celebratur die octava Maii. Vide Festum S. Michaelis.

* FESTUM ARCHITRICLINI. Vetus Inquestum apud Puricellum in Monumentis Ambrosianis Basilicæ pag. 1079. Videtur enim, quod viventibus Imperatore Fedrico et filio ejus, in Festa Architriclini custos Canonorum, Jacobus nomine ad petitionem Domini Ambrosii, tunc Abbat. porlavit crucem. Paulio supra dies Architriclini appellatur, quo vocabulo Dominicum secundum post Epiphaniam, in qua Evangelium. Joannis cap. 2 de Nuptiis in Cana recitatur in Ecclesia Mediolanensi, recte concilij idem Puri cellus. Factum porro ipsum miraculum in Cana 8. Januarii, ac profinde ipso Epiphanie die consentiunt Scriptores omnes.

* FESTUM ARMORUM CHRISTI. Idem quod infra Festum Coronæ Christi.

FESTUM ASCENSIONIS in ecclesia collegiata S. Petri Insulensis, ut et in aliis ecclesiis, actione exprimebatur : qui enim ex Ordinario ejusdem. eccl. officio habet die preserat, cum modicum panis et vina degustasset, cantato responsorio. Non esse relinquit, ambonem ascendebat, ubi ex monte efficto colum petere videbatur : tunc pueri sympho-

niaci ueste angelica induiti decantabant.
Viri Galliae, sc. 100 Vide Busch de Re-

form. Monaster. apud Leibnit. Scriptor.

Brunsvic. tom. 2 pag. 600. et Giosmar-

med. Gracit. voc. Avantus col. 60.]

FESTUM ASSUMPTIONIS DORMITIÆ de quo Baron. ad martyrum et Stevo Balu-

zius ad Capitular. Reg. pag. 1171. Bele-

tus cap. 146. et alii. Baronio laudati.

Quare venit et qua occasione in die-

ceci Morienseri feriatum esse incoperit,

product Annales Francorum Bertiniiani

ann. 862. Vide Vitam S. Theodardi

Epscopi Narbonensis apud Catellum

pag. 70. [99] et Glossar. med. Gracit.

voc. Martrasen; col. 918. Crebrius apud

Graecos Scriptores Keipnou; seu Dormi-

tiudagari solet.]

* Mense Aprili celebratum fuisse re-

perio in Chartul. Godefr. dom. Asperim.

ex Bibl. reg. fol. 48. r. : Domine fons mil-

ecr. xix. le mardi après l'Assumption

nostre Dame le xviii. ior du mois d'Avril.

Sed mundum est pro Aoust. in quo mense

dies 18. ad diem Martis respsa pertinet

eo anno.

FESTUM AZYMORUM, Pascha, apud

Ordericum Vitalem lib. II. pag. 816.

FESTUM S. BLASII. Cur hac die popu-

lus lumina pro dominis, vel animalibus

accendere soleret, atque adeo eleme-

synas largiri, docet Honorius Augustod.

lib. 25.

○ FESTUM BRANDONIUM. Vide Bran-

dones.

○ FESTUM BRONCHERIE. Vide supra

Broncherie.

○ FESTUM CALENDARUM, in Charta

Massiliensem ann. 1522: Singulis annis

solvore tenuentur census ad Festum S.

Johannis Bapt. et ad Festum Calenda-

rum. Quod utrum Kalendas Januarias

specet, an Nativitatem Christi in du-

bium venire potest. Et quidem Massili-

etiamnum Calenes vocant Festum Na-

vitatis Christi: cuo nomine etiam do-

natur curia qui apud ipsos in vigilia

hujuscem solemnitate mortuorum Romani

fuit non sine apparatu ducta, farran

vocis origine. Non Massiliensibus haud

infrequenter, sed raro et raro quod ad

hanc curiam prouinquis et signato-

ris vocare solent, nisi maxis deducere

a xxii, xxxi, xxxvii, xxxix, corvivium,

epulorum, compotatio. Vide Gloss. med.

Gracit. et Kalenda.

○ FESTUM CAMPANARUM nuncupatur

in quibusdam provinciis Festum An-

nuntiationis Delpare: forte quod hac

die ad Salutationem Angelicam solem-

nus pulsantur Campanæ.

○ FESTUM CANDELE. Festum dedicati-

onis aliquius ecclesiæ, seu potius dies

festus patrionii cuiusdam loci. Lit. re-

miss. ann. 1880. In Reg. 118. Chartoph.

reg. ch. 32. Comme le premier jour de

May l'an 1373. ou environ. Jehan de la

Mote, lors demeurans en la ville de

Froyenne ou bailliage de Tournaisis, feust

armez pour aider à garder la Feste de

la chandelle ou deducasse, estant en la

dicté ville avec le bailli de celle ville. Aliis

ann. 1403. In Reg. 158. ch. 19: Comme le

suppliant feust ale: en la ville de Lîlers,

à un jour que l'en faisoit la Feste de la

chandelle en ladite ville, pour soy abbe-

dicatio. Vide supra Candelæ 2. et De-

dicatio.

FESTUM CATHEDRE S. Petri Antio-

chie, 22. Febr. quod Natale Petri de

Cathedra dicitur in veteri Martyrologio

apud Buccherium 8. Alii Mart. Vita S.

Laurianæ Episcopi MS.: Erat enim so-

lemnitas Cathedrae, quam celeberrimam

ex more plebs habebat Romana, eo quod

sesio Pontificalis Apostoli eo die primum

festus dedicata, id est, quinto diecimo XI.

Febr. Da hoc festo agunt S. Augustinus

in Appendice Divers. Serm. 76. Concil.

Turoni II. can. 22. Petrus Damiani lib.

1. Epist. 90. Beletus cap. 83. Durandus

lib. 7. cap. 8. Baronies ad Martyrolog.

Bollandus 18. Januar. et 22. Febr. Balu-

zius ad Capitular. Reg. pag. 1172. Vide

infra Festus II. Petri Epularum.

* Festum beati Patri sublimati ad

caelum nuncupatur in Ch. ann. 1248.

ex Chartul. Campan. fol. 408. col. 2. Alia

Garn. de Willi cancell. eccl. S. Furse

de Peron. In Reg. 52. Chartoph. reg. ch.

167: Ce fu fait l'an de grace mil trois

cent et trent, et moins de Fevrier, le Lundi

devant la Fete S. Pierre pour son pierre.

* FESTUM DE CLAVIBUS et Lanceis

Christi solemniter ordinatur (Innocentius

VI. PP.) in Alemania et Boemia obser-

vandum et recordandum tempore successi-

vis. Annal. Victor. MSS. ad ann. 1855.

Vide Festum Corona Christi.

FESTUM COMPASSIONIS B. MARIE

signi institutum ab Ildefonso Archi-

pate Toletano, ut est in eius Vita. Alii

ex quadam revelatione ab Heriberto Ab-

bate Ramesiensi et Monastensi. An-

glec. tom. I. pag. 240. et Gaufridus

Vosenses cap. 12. Ab Anselmo denique

Canterbiensi Archiepisco. Concilium

Londinense ann. 1288. can. 2. Captum

in Galia celebratur circa annum 1145. ex

S. Bernardi Epist. 174. colligit Baronius

ad 8. Decembr. quemad vide ut et Lucas

Tudensem lib. 8. contra Waldenses cap.

50. Quando vero apud Gracios cuperit.

ad Comitatem tom. 1. Auctar. Bibl.

Pat. pag. 1293.

* Tabul. S. Petri de Regula: Anno

Incarcerationis Domini 1154. agn. Atto prior.

presente domino Vassensi episcopo Gui-

lelmus Arnaldi collaudari cum totis

capitulis nostri benigna unanimitate, statu-

mus in Festum de beatis Dani Genitrici

Marie Conceptione, quod jam per

totam Galliam devotissime ab omni Christi-

anos perceleratur populo, hoc et a fra-

tribus nostris et tota plebe venerabiliter

deinceps solemnizatur. In ecclesia vero

Parisiensi celebratur capitulo ann. 1288. ut

ex Necrol. MS. ejusd. eccl. colliguntur.

Anno Domini 1288... obit. Ranulphus

quendam Paris. episcopus, qui... dedit

ad munus redditus, pro Festo Conceptionis B.

M. V. celebrando quibus anni in ecclesia

nostra.

* FESTUM CONCEPTIONIS S. Johannis

Baptiste ad xxiij. Sept. notatur in Calen-

dar. 8. Martial. Lemovic. ex Cod.

reg. 118.

FESTUM CONSECRATIONIS CORPORIS

Christi. Idem quod Corpus Christi. In Proces.

super vita et mirac. Caroli du-

cis Brit. " in obit. ann. 1371. apud Cl. V.

Garamp. In Dissert. 5. ad Hist. B.

Car. pag. 179.

FESTUM CONVERSIONIS S. PAULI, cur

celebretur, pluribus docent Innocentius

III. lib. 1. Epist. pag. 29. Edit. Venetiæ,

et Durandus lib. 7. cap. 4.

FESTUM CORONÆ CHRISTI. Henricus

Rebdorf. ann. 1267: Hic etiam PP. (In-

nocentius VI.) ad supplicationem Regis

Carol. speciali Festum in honore Inven-

torum Dominicae Passionis, videlicet

hastæ, clavorum, et allorum, in partibus

Alemaniae et Bohemiae solenniter cele-

brandum indicit, seria 6. post Octavam

Resurrectionis Domini, et super hoc

indulgentias dedit, et hoc fecit propriæ re-

veritatem Imperiationis insignium, quod

aliquis de predictis instrumentis "Res

Romanorum, seu Imperator in sua tenet

custodia. Cuius quidem Corona festum

in Regno Francie celebravit. Magnum

Chart. Belgic. pag. 304: Carolus IV.

Imp. a Regis Francie obtinuit spinam

unam de Corona Domini. Unde promulga-

cit PP. Innocentius VI. Festum fieri de Cor-

ona et Clavis Domini, quod celebratum

seria 6. post octavam Pasche, cum prop-

rio canitu, et officio divino. Auctor vero

Imp. ubi antiqui Cisterciensib.

cap. B. Vide Hist. Postram Gallo-Biz-

zantinum lib. 4. n. 11. 13. 18.

* Obituaria eccl. Lincon. ex Cod. reg.

510. fol. 108. r. ii. Idus Augusti. Fe-

festus dies coronæ de Corone Domini.

* FESTUM CORONÆ CHRISTI. Alia notio. Vide

supra in Corona.

* FESTUM CORPORIS CHRISTI, seu

sacrosancti Sacramenti, celebri primus institutus Urbanus IV. PP.

5. seria post Octavam Pentecostes. ann.

1364. Thiericus Vallischoriar. in Urbano

2. tom. Rerum Leod.

* FESTUM S. CRISPINI PARVII. Lit. Ca-

rolli V. ann. 1379. in Reg. 118. Chartoph.

reg. ch. 456: Les veritez cordonnees de

estre bonne ville de Paris requereant que

comme paesse: sono cinq ans ou davantage.

ut stent ordene a faire celebrazione de l'hon-

neur de mons. S. Crispin le Petit.... une

messe chascuns sepmaine au jour du

Lundi en l'eglise notre Dame de Paris..

et stent en addition faire une confra-

trie que sis puissent fonder, faire et

tenir ladis confrairie en nostre dite ville

de Paris chacun an... et poelle faire

crier par ladis ville à la clochette.

* FESTUM S. JOANNIS BAPTISTÆ NA-

TALIS. S. Augustin. Homil. 41. cap. 2:

Joannes, ipius alijs justæ Ecclesie Na-

talem diem celebrat et Natalis Domini

celebratur; sed tanquam Domini... Pas-

sionis diem servis plurimi celebramus.

Nativitas diem nomini nisi Joanni. Vide

eundem. Serm. 21. de Diversis, et

Serm. 22.

* FESTUM DECOLLATIONIS S. JOANNIS

BAPTISTÆ. Vide Beletum cap. 147.

à la Fête des mestiers, qui est accus-
tume d'estre fait chacun an à Pontoise
en l'honneur et révérence de la Vierge Ma-
rie, et au profit de son église.

FESTUM NATIVITATIS CHRISTI, festo-
rum omnium. *Metropolis* appellatum
Joanne Chrysost. Orat. du B. Philogor-
io, et ab Isaïe invicta i. in Arme-
nios cap. 12. Illeps. 1027, xxii. p[er]lx, xxii.
az[et] xx. 1027, xxii. p[er]lx, xx.
1027. Vide glossar. med. Gregor. col. 411. Augustinus. Epist. 119.
Novens. d[omi]ni Natura[li] Domini non in Sacra-
mento celebrari, sed tantum in memo-
riani reverenti, quod natus sit, etc. Vide
Jean Nevers Archepisc. in Orat. de
Nativit. Dom. elata in *Compendio* pag.
300. In *Capitularibus* lib. 2. cap. 35. et
Concil. Mogunt. cap. 36. In *Natali*
domini dies quatuor celebrari jubentur.
Hoc vero festo, siue feria sexta aut se-
ptima contigerit, carmine vestro h[ab]et
proper extollendum ut ait auct. Grego-
rius lib. 1. fol. 146; cap. 3.

FESTUM NATIVITATIS MARIE. Quo-
modo institutum fuit, doceat Honorus Augustod.
lib. 11. 3. cap. 10. his verbis:
*Quidam solitus est cum duces concusci-
nam, autem annis singulis die Na-
tivitate S. Marie Genitrix Dei harmoniam
conducere Angelorum in celos, qui cum
immaculata, quid hoc esset, et orasse inten-
tione, dictum est illi per Angelum, quod sa die
nata sit S. Maria. Cujus Nativitatis cum
immaculata ab hominibus in terra, venera-
bilem eam excolunt in celis Angeli. Quod
dicit referens Ecclesia statuta est quae Na-
tivitas solitamente celebratur. Adi. Beletum
cap. 101. et Durand. lib. 7. cap. 28. pre-
terea Vitam Gregorii IX. PP. apud Bos-
quianum pag. 222. Vide supra *Festum*
Concept. La *Septembre* vocant hoefes-
tum *Saturni* MSS. pour les *Seliers de les*
Pontre de Paris. Nd[icit] ne peut ouvrir au
Ponanche, c'est assuré à la *Maiaout*, à la
Septembre, à la *Chadolein*, et en *Mars*,
etc. [100] Appellatur *Septembre*, in Ch.
ann. 1250. ex. Tabul. Carnot. *Septem-
bre*, in Stat. ann. 1311. tom. 5. Ord[er].
reg. Fr. pag. 272. *Septembre*,
in Lit. remiss. ann. 1383. ex Reg. 12. ch.
175. *L'Angevine* appellatur apud Ande-
gavenses seu *Andegavina*, quod consueta-
rum et relictum prædiorum in ea Provincia
solutions feri omnes in hoc festum in-
venient, non vero, quod illud institutum
tinerit a S. Mauritio *Andegavensis* Epis-
copo ut constat *Borodinus* in *Hist.*
Andegav pag. 10. cum eius celebriterat-
sime normam tum primi audiret. In
Gallia plerique velint sub *Carolo Calvo*
quod est apud *Vulturnum* *Le Japon*. Au-
tem monachus edita a *Celio* cap. 18.
latus monachus, de ea vero silex *He-
rardus Turonensis*, *Hincmarus Remen-
sis*, *Iacobus Linconensis*, *et Thoudulfus*, et
rest. Autem tamponis Episcopi opt. Iustinus porro
non incola, ut *Urbis* est mention in *Re-
gistro Lutetiae Regis* *Cameras* *Compromis*. Paris. fol. 71. *Jean Hardouin*
dicit *simpli* a 6 den. de devoir au jour
de l'*Angevine* par chacun au Fol. 54.
Rouet, une plus ouys personnes doivent à
l'*Angevine* Fol. 54. *Des restes et fragment*
des chasnes ou a jour de l'Angevine
Fol. 72. *Messie Roi de Coimes Che-
valier*, homin lego a cause de la terre de
Galys, a 12 den. de service par an au jour
de l'*Angevine*. Adde quod observavit vir
dicti summis, usque in *Andegavensis*,
Uzolinus Monachus in *Orig. Linguae*
Francice pag. 676.*

³ Lit. remiss. ann. 1383. In Reg. 84.
Chartoph. reg. ch. 284. *leffelius Huet*, qui

de *Derval en Bretaigne*, estoit venuz à
Angiers à la foire, appellee *l'Angevine*, le
jour de *Fête Notre Dame en Septembre*.

La seurveille de la *Fête Notre Dame*

l'Angevine en Septembre, in alis Lit.

ann. 1451. ex Reg. 105. ch. 115.

FESTUM OMNIM SANCTORUM. Scrip-

tum est in *Gestis Pontificalibus*, inquit

Alecuinus lib. de Divinis. Offic. quod S.

Bonifacius PP. (V.) quandam domum

Rome, *Pantheon nomine*, que erat consec-

rate in honore omnium demoniorum, eli-

minatis omnibus spuriis, sacrareri Eccl[esi]as

omnium Sanctorum. Unde constitutum

est, ut plebs universa per totum orbem in Kl. *Novembre*, sicut in die

Natalis Domini, ad *Eccl[esi]am in honore*

omnium Sanctorum ad Mactanum, non

non conservante illud attendentes,

ut quidquid fragilitas humana per igno-

ram, aut negligenter in solerentur

h[ab]itum *Sancutorum minus plene peragisset*, ut

h[ab]itum *sancta observatione soleretur*. *Honorius Augustod.* lib. 3. cap. 108. *Festivitatem* *Omnium Sanctorum* *Gregorius PP.*

Junior institut., quoniam prius *Bonifacius PP.* in horae S. Marie et omnium *Martyrum* ser. andam consuet. *Chronicon Reichenbergi* ann. 884. *Gregorius IV. PP.* ait, *Ludovicus*. Pii consuetu. statuisse, ut secundum Romanum constitutu. non per totum Galliam ea festivitas Kal. Novembris, deinceps ageretur quam sanctam constitutionem ab eo tempore servat. *Antiochiae* cum in toto terrarum orbe Catholica Ecclesia. *Addit.* *Sigebertus* ann. 885. *Durandus* lib. 7. cap. 34. et *Barozziu* ann. 1. Novemb. in *Martyrolog.* *Memoria Omnium Sanctorum*, apud *Ditmarum* lib. 6. pag. 71. apud *Gracius Festum omnium SS.* celebratur die *Dominica proxima post* *Dominicam Pentecostes*. Vide *Evangelistarum Gr.* et *Theoph.* *Cer-
monia Homili. 41.*

⁶ FESTUM OSANNAE. Dominica palmarum,
in cuius solemni processione *Osanna* cantatur. Lit. remiss. ann. 1382.
In Reg. 142. Chartoph. reg. ch. 284. *En-
viron la Fête de l'Osanne, etc.* Vide supra *toronica Osanna*.

FESTUM PALMARIUM, apud Conradum

Usp[er] ann. 1106. Dominica, que pro-

cedit Pascha. *Expositio Gracis*, *Luit-
prandus* lib. 2. cap. 5. *In ea, que est*

expositio, quod nos Palmarij ramos

alzimus, habendada. etc. Vide *Domina Palmarum* *Gr.* et *Glossar.* med. *Gracit* *Usp[er]* *Palmarum*, col. 10.

⁶ *Chart. ann. 1079.* ex *Chartul.* *Vin-
ciodi cl. 374.* *Venditoribus inter censem*

*et sua constatuenda epulum cuius denunci-
reddi sunt omni anno ad diem festum*

Palmarum.

FESTUM PASSIONIS S. PETRI. Vide

Cataphum in *Epist.* ad *Carolum*. Tom.

2. Hist. Fr. pag. 667.

FESTUM S. PETRI AD VINCULA, Kal.

Augusti, institutum ferant, jussi En-

dixit Augustus Imp. Theodosii uxoris

et populus reverendar[em] a gentilis su-

perstitionis pompa, quam quotidiani

celebrabant ea die, pro victoria Octavianii

Aug. de Antonio et Cleopatra. Kal. Au-

gusti relata. Ita Honorus Augustod.

lib. 8. cap. 104. Beletus cap. 111. Duran-

dur lib. 7. cap. 19. *Andreas Silvius* ann.

439. et *Chronicon M. Belgicum* pag. 14

etc. At scilicet lib. 5. de Eund. temp.

Axiaciam vitoriam 3. die Sept. non

autem Kal. Augusti contigisse probat:

unde elicit, aliud solenne veteris super-

stitutionis fusse.

FESTUM S. PETRI EPULARUM, ita

appellatum *Festum Cathedrae S. Petri*

Antiochiae, quod ethnici hac die ad u-

en-
tum sepulera convivia agerent: que

quidem festivitas *Cara cognatio* nuncupabatur. *Vetus Glossarium* cap. de Diebus festis: *Cara cognatio*, *cognovitiva*: ubi reponunt viri docti q[ui]x, vel via
cognovit, *Kalendarium rusticum* apud *Gruterum* pag. 186. in mense Febr. *Lu-
percalia*, *Cara cognatio*, *Terminalia*. Al. *Kalendarium a Buchero* editum
habet hac die *Caristia*, ut 9. Kl. *Mart.*
Perseis, 7. Kl. *Terminalia*; *Lupercalia* denique 15. Kal. *Mart.* *Kalend.* *Herwarii*, 8. Kl. *Mart.* *Caristia*. Ita *Caristia* idem
valeat ac *Cara cognatio*. Appellationis posterioris ratione indicat *Polonius* *Silvius* in *Latercula* 8. Kl. *Mart.*
Perseis, *Pausa*, *Cara cognatio*, *dia-
cta dicta*, *dia tunc, eti fieri*, *sobernia*,
parentum odia, tempora obitū defunctorum
Papias ex *Glossis antiquis* MSS.:
Caristia, *das festus inter cognatos*. Agre-
bantur porro in hoc ethnorum festo
solennes epulu. ad parentum sepulcri,
Phi[losophi] 25. *Caristia*, in *Chronic. Alexandrin.*
part. 388. que quidem, ut abolerentur
superstitiones, Ecclesia festum cathedrae
S. Petri Antiochiae hac die celebrare pre-
cepit. Beletus cap. 83. ex quo Durandus
lib. 7. cap. 8. *Dictor*, inquit, *Festum B.*
Petri Epularum. Fuit enim consuetudo
vetorum ethnorum, ut singulis annis
mense Februario certo quopian die epulu-
la ad parentum suorum tumulos appone-
rent, quas nocte devones consumebant,
cum inde non minus falso quam ridicula
anima refici credebantur. Putabant enim
hujusmodi epulas ab animabus circa tu-
mulos errantibus absensi. Hec autem con-
suetudo, atque hujusmodi falsa opiniois
error a Christianis sic extirpari potuit.
Quod quidem, cum viri sancti antinader-
tuissent, ac penitus illam consuetudinem
extinguerent, instituerunt *Festum de Cathedra S. Petri*, tam de illa,
que fuit Rome, quam que Antiochiae, id
que eodem die, quo abominanda illa ab
ethnici fiebant, ut solemne hoc festoprae-
missus consuetudinis festum omnino extin-
gueretur. Unde etiam ab illis epulas festi-
num hoc appellatum est *B. Petri Epularum*. Vide *Concil. Turonense II. can. 22.*
et *Capitul. Caroli M. lib. 6. cap. 194.*

⁶ *Itie SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict.*
Paris. fol. 62. r. col. 2. *Cate feste de la*
*cathédrale de S. Pierre soloit estre ape-
lie Fete de les riades de S. Pierre. Conser-
tation fu ancienement des prières ensi-
comme maistres lebanz. Beloth dist, que
ils oyent chacun an ou mois de Février
à certain jour riades sur les tombes de
ls parentz, et que de nuit li Diable les
gastient, et il raident que les ames, qui
alent de les tombes, les postassent... Ceste
constance de celles viandes à paines que
lou la pote oster as Crestiens.*

⁶ FESTUM S. PETRI AD ECCLITES. Lit.
remiss. ann. 1380. mense Sept. in Reg.
130. Chartoph. reg. ch. 163: *Le jour de*

*la saint Pierre aux chevaliers derraine-
ment passé*.

FESTUM PRESENTATIONIS, cuius au-
tor dicitur Anselmus de *Chantecleram*.

⁶ Quod a Gregorio PP. XI. approbatum
ann. 1374. Philippo de Medicis sugge-
rente. *Capulus* in *Cappella* regis ac
conde, anno scilicet 1375. in alius ecclesi-
scis, et scilicet in *Capella* obitum obiit
a Clemente VII. PP. confirmari obtinuit
idem Philippus ann. 1385. Hoc pluribus
docte D. *Le Beuf* in *Dissert. que extat*

tom. 17. Comment Acad. Inscript. pag. 504, 505, et 509. Hildebrando de Diebus festis pag. 41. Idem est atque Festum Purificationis. [¶] Vide Glossar. med. Grecic. voce Ἀπόστολος; στορῶν, col. 301. et Εἰσόδων col. 857.]

¶ FESTUM PRIMITIARUM, apud An glossiones S. Petri ad Vincula.

FESTUM PURIFICATIONIS S. MARIE observandum principitorum lib. 2. Capitul. cap. 85, et alibi.

FESTUM RELIQUARUM seu Commemoratio Sanctorum, quorum reliquiae sunt in ea Ecclesia, in qua celebratur. Statuta antiqui Ordini. Cartusiensis I. part. cap. 28. § 7: Festum Reliquiarum solenniter colorabore; Conversi tamen et mercenarii debent laborare; sed non circa domum superiorum. In hoc modo dicuntur Capitula plurimorum Martyrum; Responsoria vera et Antiphone, sicut in Feste omnium Sanctorum. Et § 12: In Octavie Festi Reliquiarum Ecclesie superioris, fiat festum Reliquiarum Ecclesie inferioris; non tamen cessetur ab operibus. Adde cap. 32. § 1. part. 2. cap. 12. § 6.

¶ FESTUM RELEVIATIONIS B. STEPHANI, id est, Relevationis seu Inventionis, quod 3. Aug. celebratur, in Lit. remiss. ann. 1376. ex Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 308.

¶ FESTUM Rosee, Lit. remiss. ann. 1306. In Reg. 97. Chartoph. reg. ch. 613: *Comme le jour de l'Ascension, celle du Guérin, démarquant les bours de la royne, venoit de la Fête de la Rose, qui avoit été celle jour en la ville de Bayonne.*

¶ FESTUM SACRAMENTI, in Northof. Chron. Marcal. ap. Meliboni Script. tom. 1. pag. 408. Festum Corporis Christi.

FESTUM SANCTIFICATIONIS DEIPARAE. Statuta ann. 1368. Ord. Cartusiensis I. part. cap. 2. 18: *In Festa Sanctificationis Beatae Marie fiat officium, sicut in Nativitate ejusdem, nomine Nativitatis in nomine Sanctificationis transmutato.*

¶ FESTUM SANCTISSIMI SACRI, Idem quod Corporis Christi. Epist. abbat. Benedicti priorati. S. Petri Abbavii. pag. 509.

¶ FESTUM Sanctissimi Sacri seu Eucharistie Domini. Statutum sacrae penetracionis Eucaristie. Charta Phil. V. ann. 1319. ex Reg. 39. Chartoph. reg. ch. 64. Lit. remiss. ann. 1359. In Reg. 81. ch. 657: *In die festivitatis sanctissimi Sacramenti, Charlotus Berengarius Johanninius page in villa Paris, quia festivitas beatus parrochus SS. Sacramentorum celebratur, diuidarie inerunt. La Fête du Sacré Notre Seigneur, en allies Lit. ann. 1418. ex Reg. 179. ch. 184: Poema cui titulus *Læs Adventures aduenies in France ab anno 1214. ad annum 1412.**

Mil et trois cent dix-huit, quand le clerc temps passe, Digne G. d'Augstine, qui en ce temps régnait, Pas de tout mal auquel Pauvre Dieu trouva, Dieu géri, qui en estat toujours la meilleure.

¶ FESTUM SEPTEN. DOLORUM. Vide supra Festum Compassionis B. M.

¶ FESTUM SEPTEN. FRATRUM. Annal. Dominican. Colmar. ad ann. 1268: *Circum Columbariam non plus duodecim septem mani, videlicet a feste Matthiae usque ad Festum septen. Fratrum. Les sept. Frères, in Calend. antiquo Metensi ad diem septimam Julii.*

¶ FESTUM SEPTEN. GAUDIORUM B. M. ad 11. Calend. Sept. notatur; sed mani recentiori, in Martyrol. eccl. SS. Steph. et Sebast. Narbon. ex Cod. reg. 525.

¶ FESTUM SANCTI SEPULCRU memoria-

tur in Charta ann. 1179. ex Chartul. Miciac.

FESTUM STELLÆ. Vide Stellæ.

¶ FESTUM S. THEODORI. Concil. Terracon. ann. 1329. cap. 35. apud Marten. tom. 4. Aeneid. col. 294: *Mandamus, quae tamen obseruant constitutiones ediles in sacro Concilio Terracone super observationes Festivitatis B. Theodori virginis et martyris, que nona Calendas Octobris festivitatem intitulatur, per suas civitates et diecenses in abstinentia cibali et servilia operis facient celebrari.*

¶ FESTUM S. THOMÆ cum choreis et hasti studio celebratum apud Corbeenses. Chartul. Corp. sign. Caesar fol. 93. v.: *A este donné congé... de faire et commencer la Fête de monseigneur S. Thomas, d'y bien y faire hourt et y danser, comme il est de raison.*

FESTUM TRANSFIGURATIONIS DOMINI. Hanc festivitatem, inquit Beletus cap. 144. factam constat sub finem hiemis, et circa principium veris, cum videlicet de illa legitur Evangelium. Notat vero idem Scriptor, Christi sanguinem eadem hac die ex novo vino, si inventuri pessit, aut aliquantulum ex matura uva in calice expressa, et racemos benedicti. Indeque homines communicare, etc. [¶] Vide Glossar. med. Gracit. voce Θεοφ.

¶ FESTUM TRANSLATIONIS IESU, idem quod Transfigurationis in Jesu, item quod Festum Translationis. Rotherham Episcopu. Eborac. ann. 1316. In Lib. nig. Scaccarii pag. 897. Ex Thom. Rotherham Archiepiscopu. Eboracensis sanus membranarum. Deo sexto die mensis Augusti in festo Translationis Iesu, et festo ejusdem nominis, etc.

FESTUM SS. TRINITATIS. [Statuta. Synod. Ecclesiæ Leodiensi ann. 1297 apud Marten. tom. 4. Aeneid. col. 851. idem. statutum, quod Festum Trinitatis dominica post octaram Persecutorum, quæ vocatur octave Trinitatis, cum ix. Lectio[nibus] et debita solemnitate fiat.] Vide Rupertum lib. 11. de Divin. Offic. cap. 9. Microlog. cap. 60. Drogoenii lib. Miraculorum. S. Winnocci cap. 4. lib. 2. Decretal. tit. 9. cap. 2. et Baron. præterea Concilium Arelat. ann. 1280. can. 6.

¶ Unum in hieme, alterum in aestate celebrari solitum sequentia innovere videuntur. Chartul. S. Nicarli Mellel. Actus ann. Domini 1238. die Trinitatis post Translationem activalem. *Le Dimanche jour de la Trinité d'estre, quatrième jour de Juillet l'an 1357.* in Tabul. episc. Car-

not.

¶ FESTUM VALLETORUM, id est Juveniū et innuptorum. Lit. remiss. ann. 1374. In Reg. 105. Chartoph. reg. ch. 801: *Comme d'ancienneté il est en la ville Donnemarie en Montois en Brie une conférence appelle la Fête aux varlets, laquelle est pour chascun an le Dimanche plus prochain des Assomptions de Marie ann. 1389. In Reg. 122. ch. 379: *Le Dimanche jour de la Fête aux varlets de la ville de Doucill, que l'on appelle la fete du baston S. Pierre, etc.**

FESTUM VISITATIONIS, ab Urbano VI. institutum, vel potius publicatum, occasione schismatis in Ecclesia compendiuni, ut habent Gobelinus Persona in Cosmодromio statu 6. pag. 268. et Mag. Cheronico Belgicum pag. 322. Adde Baron. Metropolim Salzburg. tom. I. pag. 170. etc.

FESTUM AMANIS, apud Jujeos institutum in memoriam supplicij Amanis, qui in eo patibulo, quod Marlochæ pavaverat, suspensus est, ut habetur in fib.

Esther, et apud Josephum lib. II. cap. 15. Celebrabatur autem hoc Festum II. et III. mensis Ida. Adde, qui Februarium et Martio respondet. Huius genuinitatex 18. Cod. Theod. de Judmis, etc. etc. etc. etc. ad quam consulendum Jacob. Monothorodus, let Albericus inter Theophilum Christ. et Simonem Jud. apud Marten. tom. 5. Aeneid. col. 11: *Scimus Amans maledictum a patribus nostris pro mortuis suo esse suspensus, qui genus nostrum perierat in perditionem, in cujus morte peracta resoluto amnograviamur, solemnitas rotorum festa celebramus, quod a patribus nostris acceptimus.*

¶ FESTUM CABANARUM, an Tabernaculorum, de quo Levit. cap. 21. v. 31. Testam. Isaac medic Carchasson. Judei ex Chartoph. reg. Montipes. Item rolo et mando quod dictum modium vini detur et dividatur quotilibet anno per quatuor partes et per quatuor festivitatem, videlicet in Festa cabanarum usum sarcinatum.

FESTUM ASINORUM, cuius Officium, quod die Christi Natalitijo celebrabatur, ut ex nomenclatura rationem, accipit ex Ordinario Ecclesiæ Rotomagensis MS. Nota. Cantor, si Festum Asinorum fiat, processu ordinatur post Teletiam. Si non fiat Festum, tunc fiat processio, ut tunc prenotatur. Ordo processionis Asinorum secundum Rotomagensem usum. Tertius cantata, parata Propheta justus secundum ordinem, fornace in medio nave Ecclesiæ tinctio et stupis constituta, processio moventis de claustris, et duo Clerici de secunda sede in capite processione regant, haec versus canentes, Gloriosi et famosi. Chorus, Gloriosi. Vers. Cujus orationis. Chorus, Gloriosi. Vers. Quem Iustorum. Chorus, Gloriosi. Vers. Impiorum Iudiciorum. Chorus, Gloriosi. Vers. Sed Iudei. Chorus, Gloriosi. Vers. Israel inuidit. Chorus, Gloriosi. Vers. Gentes unde. Tunc processio in medio Ecclesiæ stet, et sex Iudei sint ibi vestiti, et ex altera parte Gentiles, et omnes Gentes vocati. Ita Vocatores. Omnes. Gentes. Dominus homo fit. Hic vestit se Vocatores ad Iudeos. O Judei, verbum Domini. Vers. Vestra legis testes. Judei respondant. Nos mandatum vobis. Vocatores ad Gentiles dicant. Et vos Gentiles non credentes. Gentiles respondant. Deum verum Regem rerum (f. Regum) Vocatores prius Moysem, ita dicentes, Tu Moyses Legislator. Tunc Moyses tenens tabulas legis apertas, infibulæ alba et cappa, et cornuta facie, barbatus tenens virgam in manu, dicat. Vir post me veniet exortus. Haec dicto. Vocatores eum ducent ultra fornacem, dicentes, Iste certus, phasliat istus. Chorus, quod Iudei. Vocatores dicant ad Amos, Amos mentis. Tunc Amos senex barbatus spicam tenens, dicat. Ecce dies venient. Vocatores, Chorus, quod Iudei. Vocatores dicant Iacob, Yudas verbum qui scit. Yudas barbatus, alba indutus, per medianum frontem rubea stola distinctus, dicat. Est necesse virga Yesse. Vocatores, etc. Vocatores ad Iacob, Aaron, doce populum Iacob ornatus Pontificalibus indutus, mitra barbatus, tenens floram, dicat. Virga Jesse florula. Vocatores, etc. Vocatio Ieremie, qui victrix Theronias. Iheronias sedentia habitornatus, barbatus, tenens radulum, dicat. Sic est, hic est Deus noster. Vocatores, etc. Vocatio Daniels. Daniel judica voce Prophética. Daniel indutus tibi tunica, juvencile vultum habens, tenens spicam dicat. Sanctus Sanctorum veniet. Vocatores, etc. Vocatio Abacuc. Abacuc Regis coelestis. Ibacuc, senex

claudus, Dalmatica, indutus, habens in pera radices et longas palmas, habens unde gentes percutit, comedens, dicit, opus tuum, o Regi Balae, dicat, Balam, Dni misericordia Regi Balae, dicat, Balam, venti et fæc. Tunc Balam ornatiss, sedens super coronam, (hinc festo nomine,) habens caligaria, rutilat lora, et calcariis percussat canim, et quidam jurens, tenet gladium, obstat anno. Quidam sub asina ducat. Cur me calcariis miseremur sic leditis? Hoc dico Angelus et dicat, Deinceps Regis Balae, preceptum perficere. Vocatores Balam, Balam, esto vaticinans. Tunc Balam respondet, Exhibit ex Jacob rutilians. Vocatores, etc. Vocatio Samuel, Accede, Samuel. Samuel reliquie indutus, dicit, in Israel faciet Rex Verbum. Vocatores, etc. Vocatio David, Die tu, David, de nepote causa. David ornatus regibus ornamenti, dicit, Unius grecus convevus adorabit dominum. Vocatores, etc. Vocatio Osee, Aufer Osee, plebi Hebreorum cœvitatem. Osee barbatus dicit, Deus nuntiavit de filio David in presenti. Vocatores, etc. Vocatio Iohes, Iohes, leva vocem cum extensis. Iohes diversum habens cultum, et barbatus dicit, Eflundam de Spiritu meo, dicit Dominus. Vocatores, etc. Vocatio Abdis, Fac, Abdia, praemonti virtutis Salvatoris. Abdus diversum habens cultum, barbatus, dicit. Et in monte Sion salvatio erit. Vocatores, etc. Vocatio Jona, De persona Christi, Jona, qui sunt in te mystica. Jona calus, ab induitus, dicit, O Judæi, hujus rei signum genit. Latum. Vocatores, etc. Vocatio Michæl, Effice, Michæl, quod credat pietate. Michæl diversum cultum habens, barbatus, dicit, Deinde Domini, cultum, et vocationis. Vocatores, etc. Vocatio Nava, Naum, plebi Iudeanæ dicit, Nam vocerem responderem. Super monites Evansianantes. Vocatores, etc. Vocatio Sophonis, Esto nobis, Sophonis, Sophonis barbatus dicit, In medio tui, Sion, Rex regnabit. Vocatores, etc. Vocatio Agges, Audamus os Agges, ut extimat. Agges, sensilem vultuam gerens, dicit, Veniet cunctis Gentibus Rex sideratissimus. Vocatores, etc. Vocatio Zacharias, Veni Zacharias, Fili Barabæ, Zecharias barbatus dicit, En Rex tuus venit justus, Iuda Sion. Vocatores, etc. Vocatio Ezechiel, Profer nobis, Ezechiel, adventum. Per clausum iannam Rex intrabilis solus. Vocatores, etc. Vocatio Malachia, Palam nobis refer, Malachia. Responsio ejusdem, Scimus, hoc dicentem Deum. Vocatores, etc. Vocatio Zacharias, Patria S. Johannis, Zacharias, os apri. Ipsa ornatus quasi Judeus, dicit, Per viscerum dulcissimæ Dei misericordiae. Vocatores, etc. Vocatio Elizabeth, Illud, Elizabeth, in medium. In persona ab ea quasi pregnans, dicit, Quid est rel, quod me meli. Vocatores, etc. Vocatio S. Johannis Baptiste, Ida, Baptista, ventris cista clausus. Ipsa nudus pedes tenere testic. dicit, Venit talis, sotularis, cuius non sum. Vocatores, etc. Vocatio Simeonis, Quid dixisti, Symeon, cum in tua? Signos, gerens, respondet, Del nostri Salvatori conspergunt celi. Vocatores, etc. Vocatio Virginis, Maro, Maro, vates Gentium, da Christo. Virginis in juvenili habitu, bene ornatus, respondent. Ecce polo demissa solo. Vocatores, etc. Interim Nobuchodonosor quasi Rex paratus ostendens imaginem duobus armatis, dicit, Huc venite, vos armati. Interim, ostendunt imaginem Pueris, dicentes, Regi gratum famulatum. Interim

ostendunt imaginam tribus pueris, dicentes, Huic sacro animo illico. Tunc Pueri imaginam ostendentes dicentes, Deo soli digno coli. Hoc audito, Armati, Pueri dubant Regi dicentes, Quia tuum stabilitum non timet is. Tunc ostendunt Pueri Regi, dicentes, Rex, tua saluentur. Tunc Rex iratus dicit, Ergo tales assumantur. Tunc Armati dicentes, Pueros ad fornacem, dicentes, Reus digne jam in igne. Tunc militantur Pueri in fornicare, et accendunt. At illi facti liberi, dicant, Benedictus es, Domine Deus, etc. Rex hoc audiens admirans, hoc dicit, En, quid cantant, illi tres? Armati dicant, Deum laudant. Tunc vocatores dicant Regi, Puerum cum Pueri Nabuchodonosor. Rex fornacem ostendens, dicit, Tres in igne positi Pueri. Vocatores, etc. Vocatio Sibyllæ, Tu, Tu, Sibylla, vates illa, Sibylla coronata, et multicolor habitu ornata, dicit, Judici signum telijus sudore. Vocatores, etc. Quia finito, omnes Prophetae et Ministri in pulpito cantent hos versus. Oratum prædictissimo parvo sabbati spatio, Hoc anno, Cantor incipiat ad introitum Chori Responsoriæ, Confirmation est cor Virginis. Prophetæ et Ministri regentes Chorus secundum, suum ordinem incipiunt ad Missam Officium, Puer natus, Kyrie, et Gloria, etc.

¶ Longe ridiculosior erat festivitas que Belovaci olim die 14. Januarii celebrabantur. Ut enim Virginem Mariam in Egyptum cum puero Jesu fugientem representarent, pictoribus nimis præduli pulcherrimam eligebant pueram, quæ infante in signum gestans, et super asinum, ad id eleganter ornatum, sedens, ab Ecclesia Cathedræ ad parochianæ S. Stephani magno cum apparatu duocabatur, comitante Clero et populo. Ad parochiam cum pervenisset pompaducus ille celus, sanctuarium ipsum ingrediens, puerella quæque asino a parte Evangeliæ proponit altare colloocabatur. Tunc inquitiebat Massa solemnis, cuius Introitio, Kyrie, Gloria, Credo, etc. hac modulatione. Hinham concludebantur, sed quod magis stupendum. Rubrica MSS. hujusc festi labent: In fine Missæ Sacerdos persus ad populum vice. Ita Missæ est, ter Hinham, populus vero vice, Deo gratias, ter respondebit, Hinham, Hinham, Hinham. Ita ergo resulmus, utpote quæ theatrum magis convenientiam quam Ecclesiastice ceremoniam, attamen cum ab instituto nostro non omnino abhorrent. Prosan quoque subiectum quæ coroniens instar inter Missarum solemnia decantabant; hanc non nisi suppeditavit præter Edita MS. codex 500. annuntiavit: unde de antiquitate illius festi judicare licet.

Orientis partibus,
Ad orientem Asinas,
Pulcher et fortis Asinas,
Sarcinis apismis.

Hec, Sire Asinas, car. chantas,
Bella bouche recte,
Vocatores, etc. fons asinas
Et de favone à plantæ.

Lantes erit pedibus,
Nad foribus, etc.
Et in cibis,
Pungent scutulis.
Hec, Sire Asinas, etc.

Hic in collibus Siboga,
Jan nutritus ad Huben,
Tenuit per Jordaniem,
Salii in Bethlehem.
Hec, Sire Asinas, etc.

Eos magnis soribus
Subspicere illas
Asinas gregis
Asinorum domus.
Hec, Sire Asinas, etc.
Salii vires bimaculæ.
Domini et coquentes,
Vesperum Matronæ
Hec, Sire Asinas, etc.

Aurum de Archis.
Tunc et operariam de Sache
Tunc in Ecclesia
Virtus Asturæ.
Hec, Sire Asinas, etc.

Domini trahit vehementi
Molti cum cordibus,
Illas monachæ
Dura terra pabula.
Hec, Sire Asinas, etc.

Cum artis hordeis
Comedit et carbores;
Tristis a patre
Segregat in area.
Hec, Sire Asinas, etc.

Asinas, dicas, Apoll., (sic penitentiabatur)
Jam natus de graminis:
Asinas, natus de graminis:
Aspergente votaria.
Hec va! has va! has va!
Bella bouche car. chantas.

Nec minori pompa decentioriæ cultu eadem hæc festivitas æduis celebatur. Asinum, vestientur auro panno, cujus angulos ferre nonnisi quatuor e principiis Canonice concedebarat; illi vero adesse tenebantur in vestitu decensi sic ut in die Nativitatis; siisque tandem asinum frequenti stipatum turba solemní ritu ducebant: adeo ut quo magis hæc ridenda videbantur, eo religiosiori cultu observata fuerint. Hæc abolere censuris ecclesiasticis non semel tentarunt. Episcopi, sed frustra, atlässima, quippe defixa erat radibus, donec supremi Senatus accessit auctoritas, qua tandem hoc festum supremum est.

¶ Varis temporibus atque ceremoniis, pro diversarum ecclesiârum more, peragebatur hoc festum, ut ex protolis supra colliguntur. Ubi non aderat ipsa metu asina, ipsius effigies retro altare colloocabatur. Ordinar. MS. cccl. Cantic. fol. 36. r. ad Dominicam Palmiarum: Asina picta reverentem retro altare usque post Complutorium in festo. [C. Vide Hallus, Chorol. in Dominicæ Palmiarum, pag. 206. edit. German.]

¶ Est. seu Sollemnitatis CANDELAICÆ, cunctum apud Cartusianos solenniore festa, in quibus in sacris officiis ascenduntur candela, in Statutis autem ejusmodi Ord. 1. part. cap. 31. § 2. 5. cap. 32. ubi ergo recensentur, scilicet: Natalis Dom. S. Joannis, S. Stephani, Innocentium, Circumcisâ, Apparitionis Purificationis, etc. Mox subiungitur: In Vesperis et Matutinis, et Missâ, itenique Vesperis duas candelas accendimus: et si quis voluerit plures accendere in predictis principiis festis, ultra quatuor non accendat. Adeo cap. 41. § 27. Statuta ejusmodi Ord. ann. 1282. 1. part. cap. 2. § 38. 37: Moniales possunt festum xi. milium Virginum omnemittere ac cum Candela, et Monachi, cum Capitulo celebrare.... In festo S. Bugonis Linconensis, quod cum Candela celebramus, etc. Adeo cap. 3. Forte, quia in aliis diebus unica accenduntur. [Eiusmodi fæsi meminit Liber de doctrina Novitiorum Ord. Grandim. cap. 1. apud Marten. tom. 5. Anecd. col. 1282: Quia diebus feriatis et Festis unus Candela, etc.] Vide Ordinarium Premonstr. cap. 1. [in

III. de doctrina, etc. max laudato cap. I. *Sed in Festa diuarum Candelarum vel dñe, et infra octavas que cum duas Campanis secundas in Vespere et Matutinis celebrantur. In antiquo Constit. Ord. Vallis caulfum annu cumdem. tom. 4. col. 1057. festa quibus duas candelas accenduntur majores solennitates, ut Natalis Domini, Pascha, etc.)*

FESTA CAPITULI. in Ordine Cartusianis, dicuntur *Solenitatis*, in quibus de consuetudine fit collatio in Capitulo Monachorum. Haec porro sunt: *Nativitas Domini, Epiphania, Purificatio Virginis gloriose, Annuntiatio, Resurrexio, Ascensione, Pentecosta, Nativitas S. Ioann. Bapt. Festum B. Marie Magdalene, Festo Assumptionis et Nativitatis Dei Genitricis, S. Michaelis, et omnium Sanctorum, et S. Hugonis Lincolniensis.* Ita Statu nova sub Guillermo Italino Priore I. part. cap. 3. n. 2. *Festa, que Capitulum habent, in Statutis antiq. ejusd. Ord. part. 2. cap. 8. § 10. Festum 12. locum non habens Capitulum, cap. 14. § 22.*

FESTUM CARBONUM. Vide *Carbo.*

FESTUM KALENDARUM, FESTUM FA-

FESTUM HYPODIACONORUM. *Vide Kalenda.*

FESTUM IMPERATORIS. In veteri In-

questa Mediolanensi, apud Puricelum in Basilica Ambrosiana pag. 108. men-

tio fit *Festi, quod celebratur annuatim pro Imperatore Federico, et filio eius An-*

rico..... in die Architriclini; ut et pag.

1071. 1072. *Processions, que fiebat ad ho-*

norem Domini Imperatoris Federici et filii. Vide ibi eundem Puricellum.

FESTUM MANDIBULE. apud VIII. Thoro. In Chon. ann. 1388. Gall. Festin. Ex eis in Glossar. Lat. Gall. *Mandibulae, Menjables.* Haec porro illa: *Missa vero a prefato Priore nisi suo iure eos celebrata, cum Abbatie ab eisdem diligenter prius requisito, Festa mandibulae in papilionibus, carice et palia deauratis Ecclesie predictae cooperari... idem prelati pariter tenuerunt.*

FESTUM MIRABILIA, la Festa des

Merveilles. Charta Petri de Sabandia Archiepisc. Lugdun. ann. 1312: *Nobis etiam ac successoribus nostris retinimus Festum, appellatum Mirabilium, coheretnam et punitionem inobedientium, et delinqüentium in nos faciente dabit unum circa dictum festum, prout est apud*

Lugdunum alias consuetum. In alia Charta apud Paradinum lib. 2. Hist. Lugd. cap. 73. *Festum Miraculorum dicitur: Nos vero Canonici hanc cenu-*

ram iustius manu ad mensam fratrum in omni tempore damus, et constituius in festivitate Miraculorum. Acta Capitularia Ecclesiae. Lugdun. ann. 1345. MSS. ex Camera Comput. Paris. fol. 151. v.

Qua die instanti Bartholomeo de Balme

Cancellario Curie secularis Lugdun. or-

dinaverunt[Canonici] et sibi præcepérunt,

quod Mirabilia facias cridare ad dies

Luna ante festum proximum Natalis S.

Joannis Bapt. At quod fuerit festum

illud, adhuc queruntur Lugdunenses.

Tamen et non desunt, qui illud esse

putant institutum ob miraculum, quod

accidit in Christianorum Martyrum cor-

poribus in Ararim projectis sub Severo

Imp. de quo quidem Paradinus lib. 1.

cap. 83.

SE Ut sit de origine hujus festi, certum est, id quod pio religiosoque animo optum patitur, successu temporum ex populari abuso in deterius colapsum esse. Quam ob rem ann. circiter

1401. hoc festum abolevisse dicitur Philipus II. Lugdun. Archiep. Vide tom. 4. Gall. Christ. col. 173.

FESTUM OLIVARUM. Dominica, ni fallor, quae Pascha præcedit. Conradus Uspemens. in Frider. I: *Imperator vero nobilis potius triumpho, in Olivarium Festo in Beati Amrosio Basilica, una cum olive triumphantem gestavit victoria palmam.* Vide *Dominica Palmatrix* in *Dominica.*

AII FESTUM REDIGERE. Burchardus Wormalessis Episcopus in *Lege familiæ: Sin autem occisor aufigerit, et capi non potest, quicquid habeat, ad Festum redigatur, et proximi ejus, si inculpabiles sunt, firmam pacem habeant.* Vide *lendum* et *fiscum.*

O FESTUM REGARDI, Feste du regard, an idem quod vulgo *Entremus* appella- nunt. Congressus, colloquium: ut a matrimoniis contracturis fieri solet. Lit. remiss. ann. 1373. in Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 207: *Comme le jour de Notre Dame mi-aoust derrièrernement passé sur l'autel, le suppliant feaut alez: veoir la Feste du Regard, qui se faitoit en l'hostel du prevost des marchands (de Paris) d'une siegne file, etc.* Eo etiam spectare videntur alii. Lit. ann. 1223. in Reg. 172. ch. 418: *Laquelle Jehannette requist à icelle femme que elle feaut la Dimanche ensuivant à la grant Fête d'icelle Jehanne, ainsi que l'en a coutumé de faire en la ville de S. Quentin les Dimsances ayant que son espouse.* Vide supra *Changere.*

2. FESTUM. Curia generalis, quæ ut plurimum in diebus festis solennioribus cum convivio publicis celebrari solebat. Unde *Festum*, non semel pro convivio solenni usurpat. Brompton: *Mandatique Regi, quod ad Festum suum prope rans cibos salates sufficienter invenerit.* Vide *Firma.* Conradus Usp. ann. 1181: *Imperator opidum Moguntiam mactum. Festum et convivium celebravit, convocatus ibidem Principibus et Baronibus totius regni.* Idem in Henrico VI. Tempore Paschali maximum Festum nuptiarum celebravit, cum multis Principibus et Baronibus in campo magno, qui vocatur Concio legi. Willelmus Neubrigensis in Prefat. Historie, de Arthuro: *Post haec cum triumpho multiplici reducit sum in Britaniam, et facit cum sum subactis Regibus et Principibus Festum celebrare fonsiam suam, presentibus tribus Britonibus, Archibishopio, Matth. Paris. ann. 1183: Rex ab omnibus exultamus, et regale Festum splendide celebravit.* Hermannus de Lerbeke in Chron. Comitatu Schawenborg. pag. 37: *Cum... pro sua Regis Anglia, quam duxit usarem, Festum nuptiarum in Novimago celebrare agaret, etc.* [¶] Annal. Victor. MSS. ad ann. 1304: *Rex fecit ibidem (in monasterio Maliliu) Festum suum in Natali Domini, ubi fuit prius fere tola nobilitas Gallicana.* [Charita ann. 1381: *Item quod nulla persona privata relectanea audent vel presumant in Massilia vel extra de dicta nocte facere Festum in quibusvis instrumentis.] Fortunatus lib. 2. de Vita S. Martini, de Convivio Maximi Imp. cui accubuit Martinus:*

Cartatum socii regalia Festis colentes.

FESTA CONVIVIA, in leg. 4. Cod. de Sacrif. pagan. (I. 11.) Joan. de Condato MS.:

*Pour tout les voeux et oioie,
Donneront gracie joie et gracie Festes.*

Idem Poeta:

*Partant s'il viennent court ou Feste,
Il doivent nomer joie honeste.*

Le Roman de Garin MS.:

*Sor me table o Promont suoi mengier
Au hauies Festes, quest il se grant cort tient.*

Le Roman de Philippe de Macedoine MS.:

Ces iroi jor que il fu nes,

Li Amours se cort tenoit,

Et un grand Fest fesoit,

Et jor de sa nativite,

Ses Barons avoit assemble

Infra :

*Tuit li Baron de bonne geste
Furent mende à cele Feste.*

Le Roman de Florinmont composé l'an 1188, par Hainnes, ou Hainon MS.:

Le jor que Philippe fu nes,

Pu il barbares assambles,

Li Amours se cort tenoit,

Et une grande Feste fesoit.

Chronicon Flandr. cap. 52: Le Roy de France fit un jour de Pentecôte l'une des plus belles des Festes, qui onques fut faites au Royaume de France, et y fut semondre tous ses hauies Barons, etc.

FACERE MAGNUM FESTUM. quod nos dicimus. *Faire grande et puissance.* Vide Epist. Lotharii Imp. editam ad Angelo de Nuce post Chron. Casini, et que notavimus in Dissert. 5. ad Joannillam pag. 163. *Dies festissimi, apud Vopiscum in Tacio, Hinc*

FESTUM, pro quovis convivio, quod inde nos *Festin* dicimus. Michael Neutor lib. 4. Mensa Philosophice cap. 9: *Quidem Miles habens Festum fecit Secundum primo lavari, etc.*

FESTUM FACERE ALICUI. Aliquem benevoli excipere, *Festegiare, Ital. Gallo.* *Faire Feste à quelqu'un.* Vincent Belvac lib. 32 cap. 39: *Daniel et Vasile frater ejus Festum nobis fecerunt.* [Acta S. Francisci Romane tom. 2. Martii pag. 127: *Dominus vero magis Festum facere volens cum sua deoventi ancilla, se fecit magis ponderosum.*] Chronic. Flandr. cap. 102: *Où il trouva le Roy à l'Hostal de S. Pol, qui moult grand Fest le lui fesoit.* Addit. cap. 2. *Opys, roïez, Aliquem convivio excipere.* Vide Glossar. med. Graecit. col. 414.]

○ FESTAGIUM, Jus epulli, convivium, nostris *Festage.* Arest. ann. 1346. II. Mail in vol. 2. arrestor, parlam. Paris.:

Cum decanus et capitulum Andegavensis ecclésie essent in possessione locandi et perciendi ad episcopo ejusdem ecclésie... que Festagia singulis annis, quinque diebus seu Festis, iugulibet anni. Idem episcopus dicta Festagia in bonis cibaris, et dictum, ut monachis, et clericis maluit.

Lit. remiss. ann. 1373 in Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 1444: Le superius auctor intentione de tuer ung porceau et certains chevrenoux, qu'il voulloit abiller pour faire le Festage de l'amessement d'une siegne fille, qui estoit accouchée d'enfant. Vide in *Festare.*

FESTA PRINCIPALIA ET MEDIOGRANIA. [f. Oblationes que in his offerrit solent.] Vide *Burjuratus.*

18. FESTUM, Funus, exequie. Epist. Petri de Condato ad Thesaurarium S. Frambouli tom. 2. Splicleg. Acher. pag. 559: *Elegarat autem D. Rex (s. Ludovicus) sepulturam suam apud S. Dionysium, et sepulturam filii sui Comitis Nivernensis in Ecclesia Roquelin-montis..... ubi de ipso fieret magnum Festum.*

4. FESTUM, Nundinae, quæ in Festis

Patronorum vulgo sunt, in veteri Charta Le Roman de Garin MS. sub finem de Pipino :

Les Fêtes fait en France le plus.
Une du Bas, deux ou trois à Provins,
L'autre du Trois, le quarte de Langr,
Et trois en Flandres, le novembre ou Lundi,
Et la dixième le rognement Legras.

* Lib. rub. fol. parvo domus publ. Abbavii fili. 28. v. : Quant li homs est se-
mone devant le viscontz, et il rassimist se
Feste, il doit avoir respul duches à se
renouer. Feste vero, Funis species, in
Stat. ann. 1415. ex Reg. 150. Chaptoph.
reg. ch. 1. Item à Beaumont sur Oise
ava un maistre, appelle le maistre du
pont d'elchel liens, lequel iera a uerander
des bateaux montans et avalans... et
porter certaines cordes, appellees Festes,
et autres à ce nécessaires.

* 5. **FESTUM**, l'unction, est lignum illud
in summis donis, ad quod omnia diri-
guntur tigna, et in quo convenient
erant Anglo-Saxon. [Gloss. Lat. Gall.
Sangerm. : Festum, Solempnitas; ou Festes
de nascere] I'charta Philippi Augusti
ann. 1285. pro Ecclesiis Ferrarensi apud
Morinum in Hist. Vastinensis pag. 706.
*Propter ejusmodi quotitatem, omnia do-
mus, que unum Festum habuerit, annua-
tus Ecclesie 5. solidos solvet, et si aliquem
plures domos habere contingit, unam ha-
babit pro grancibus ad sex denarios de
censu, etc. Vide Festigium, First-fall,
First-fud, [90] et Graff. Thesaur. Ling.
Franc. vol. 3. col. 688.]*

** FESTA, Summitas montis Vosagi
in chart. ann. 854. Alsat. Diplom. tom.
1. pag. 84. First in chart. ann. 1315.
ibid. tom. 2. pag. 100. et in alia ann.
1316. pag. 130. Festa in aliis ann. 1400.
ibid. pag. 307.

* 6. **FESTUM**, Ecclesia, ubi solemnis
statio assurgata. Ordinar. eccl. Ambros.
Mediol. an. circ. 1330. apud Muratori.
tom. 4. Antiqu. Itali. secundum et col. 82.
Sciendum est quia in Domini diebus
finis auctoribus, que est post Evange-
lium. Festum celebratur septuaginta
cadunt ad Festum. Et col. 870. Peinde
profectusq[ue]nt ad Festum cum processione,
cantando cantus Letaniarum secundum
dicionem, cui ipsa ecclesia Festi ipsius data
est. Sed cum ad ecclesiam, usi Festum
est, pergeant, etc. Vide Statio 1.

* 7. **FESTUM**, Processio quae cum
tempore et apparatu fit. Annal. Victor.
MS. an. 1306. Feria tercia post As-
cenzione factum est Parisinus maximus
et sollempnissimum Festum a prelates
regni et civibus Parisiis, ibi qui cum
maximo apparatu et cereis immorabilibus
grossis, regi presente et fratribus et baro-
nibus regi, conducerunt caput S. Ludovic
regis in vase pretiosissimo colloquatum,
a monasterio S. Dionysii in Francia
usque ad capellam regis Parisius.

* 8. **FESTUM**, Consecratio episcopi,
que in diebus festis magno cum populi
concurso fieri solet. Reg. visitat. Odon.
archiep. Rotomag. ex Cod. reg. 1245.
fol. 32. v. : Mathew de Essey ex parte
dicti electi a nobis petit, ut ipso electo
accommodaremus domos nostras, et ad Festum
nun essemus. Ubi de consecratione
episcopi Constantiensis agitur. Eodem
nomine designatur etiam solemnis epis-
copi in thronum inductio. Lit. remissa.
ann. 1388. ex Reg. 135. Chaptoph. reg.
ch. 184 : Comme le jour que nostre ame
et f[ea]l conseiller l'évesque d'Evreux, n'a-
ya que notre confesseur, fia la Paix a
Evreux, nous eussions este logé en son
hostel audit Evreux, etc. Is enim Parisiis

ordinatus ann. 1384 possessionem eccle-
siae sue tantum adeptus est ann. 1385.

* 9. **FESTUM**, Instrumentorum musi-
corum sonus, maxime in letitiae signum.
Stat. Universit. Aquens. ann. 1483. pag.
21. Quod dictus electus (rector) tenetur
ire receptionem, cum magno Feste tympano-
rum sive altorum instrumentorum, insi-
tas rectoriorum in ecclesia. 3. Salvatoris
secundu[m] die Pentecostes.

* 10. **FESTUM**, Iudicis mimicus. Com-
put. ann. 1383. inter Probat. tom. 8. Hist.
Nem. pag. 124. col. 2. Item joculatoribus,
qui dicta die, et siam in nocte dicta
die, fecerunt Festum in processione, et
post per villam faciendo tripidare genit-
us, etc.

* 11. **FESTUM**, Chorea, Gall. Danse.
Lit. remissa. ann. 1350. In Reg. 80 Chaptoph.
reg. ch. 218. Plures habentes...
ducentas Festum suum, ut moris est...
unus, vocatus Nos, Festum dictorum habi-
tantum de Valle diripiisset eos delanta-
visset.

* 12. **FESTUM**, Actus plus, religiosus.
Acta. Mas. Inquisit. Carcasson. ann.
1308. fe. 51. r. : Dixit ipsi testi si volebas
ad tenendam Festum cum eo apud
Vican. etc Id est. Celebrare.

* 13. **FETA**, Ovis, Feda vulgaris. Gall.
Sangerm. : Beste menu, comme berbis,
chevres, pourcous. Instrum. Archivi
Apennini. ann. 1497. Si in itinere quod
agere dispono in Jerusalem non defunctus
fero, dabo per gaudium ipsum vasculum
plenum vino puro, et Fetas tres, et copras
duas, et fruscus duos de aleuario meo.
Quod fixi figo, quod dixi firmo. Ira. 40.
11. Sicut pastor gregem suum pascet: in
brachio suo congregabit agnos, et in sinu
suo levabit. Fetas ipsa portabit. Vide
Feda.

* 14. **FETAGIUM**. Vide Festagium 1.

* 15. **FETARE**, Enfanter. Fetur. Enfan-
ture. Glossar. ex Cod. reg. 7084. Vide
Feta.

* 16. **FETICA** [vitulus. DISP.]

* 17. **FETICA JUSTITIA**. I. pro Fatica. Justi-
tia reddenda dicitur, vel etiam gene-
ratio. Vide in Fatigare. Carta super
negotio marchandises regni Franc. et
Aragon. anno 1406. ex Reg. 108. Chaptoph.
reg. ch. 333. Quod si officiaris
requiri facere noluerit, ex hoc solo
causatur defectus et Fetica justitia.

* 18. **FETARDIE** vero nostris, Incuria, osci-
tardia, dosidina, ubi Fetard. Negligens,
tardia, piger. Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1:

Assez peu on trouve de chose,
Ki Fetez pas et parachez...
Pour Dieu ne nous Affardrons...
Car tant li desplaît Fétardie.
Ne li plait rien que Fétardie.

Guignevil. in Peregr. hum. gen. Ms. :

Nous pas que je cheiez le diez
Pour mestre tel en Fétardie.

* 19. **FETICUM**. Charta Balduini Episc.
Noviom. pro decimis de Arten ann. 1049.
ex Archivo S. Eligii. Et insuper cupiens
ipse absolvit ab omni cura seculari, petit
servitum de nostro Feticu sub ministris, cui
jus timens impide devotionis, pardono
servitum in vita sua debitum nobis, pre-
ter duas militias in unoquaque anno ad
hostes Regis, et post ejus obitum heredes
sui revocentur integra ad exercitum. Le-
gendum detinetudo vel Fodo.

* 20. **FETICUS**. Euse. Aragon. lib. 9. tit.

de Divina mortuorum. sive Feticularis.

Deinde, cum plures... pro suis negotiis

recurrent ad eos, qui singulis diuinare,

et ad sortilegios, ac etiam Feticularis. Oc-

currunt rursum infra. Ubi Feticularis et

Feticularii sunt, qui phylacteris mangis
tuntur, unde voces formata. [¶] Vide
super Feticularia.

* 21. **FETEGHEFO**. Vide Faisfecho.

* 22. **FETOCIA**, Segmentum subtile ex
quacunque materia, etiam lapide aut
ligno. Vox Italiz nota. Locus in Boetia.

* 23. **FETOCIA**. [Portante fetus. DISP.]

* 24. **FETOCIA**, Res cedita et perdida, in
Gloss. Sangerman. MSS. fol. 609. Apud
Pagan. : Feticula. Res fetida et tem-
perissima, ac multib[us] Apuleio. Feti-
cilia, loca sunt sordida et fetida. [¶] Vide
Forcellin. in Festuina. In Glossar. cod.
reg. 7044. ut ex Placido: Feticilia. i.
sordibus. (Maius sordidus) occasionis
que per mulieris fetus facere posseunt.]

* 25. **FETUDUM**, apud Acherium
Spicil. tom. 8. pag. 208.

* 26. **FETUGIUM**. Vide infra Fugagium 2.

* 27. **FETALIS**, FEVATARIA, FEVATOR, etc.

Vide in Fudum.

* 28. **FEUCARE**, Stercus emittere, et tamen
legendum non est. Fletare, a Gallico
Fletare. in Mirac. MSS. Urbani PP. V.
Roncius erat per totum corpus validus
fletus, nec Feticabat nec urinabat.

* 29. **FEUDAGIUM**, FEUDARIUS, FEUDICIA-
LIS. Vide in Feudum.

* 30. **FEUDASTRUM**. Vide Feudum Igne-
bile.

* 31. **FEUDICE**, Hirte, illa. Legendum puto
Feticula. Vide in hac voce.

* 32. **FEUDUM**, seu Beneficiu[m]. Oberio lib.

2. Feudor. tit. 28. est illud, quod ex bene-
volenti alicui ita datur, ut proprietate

quidem rei immobiles beneficia penes

dantem remanente, usufructus illius rei
re accepientem transat, ut ad sum

heredesque suos masculos et feminos, si
de his nominative dictum fuit, in perpe-
tuum maneat, ob hoc, ut ille et sus heres
de fideli domino serviant, sine id servitu-
m nominatio, quale esse debet, ex-
pressum sit, sive indeterminate promisso
sit. Brevius Cujacius ad lib. 1. Feud. tit.
1. Feudum est res in predicto alio, in
perpetuum tenet, frumenti, quod pro
beneficio dominus dat ea legem, ut qui
detinet ab aliis fidem, et militiae manus
et aliud servitum exhibeat. Leges Alfon-
sini part. 4. tit. 26. lege 1: Feudo es
bieneficio, que da el señor a algunos ome,
porque se torna su vasallo, et le hace
homage de serie leal. Et como este
nombre de fe, que debe siempre guardar
el vasallo al señor. Ex quibus patet.
Feudum idem esse cum beneficio, de quo
sat multa diximus suo loco, ac nomine
tantum differt.

* 33. **FEUDUM** conditionibus agitur, ea

qua proferuntur coangustanda esse in-
tra locorum limites, de quibus sermo
est: non vero de universo usu intel-
ligenda.

* 34. **FEUDUS** Quamcum diligenter et copiose

satis de feudi scripsiter eruditissimus

vir D. Cangius, operis nihilominus pre-
tium duximus, pressertim cum ea sit

hujus materie natura ut nec ingrata

nec inutilis videatur, de ea aberius de-
rum dicere, atque de omnibus locis ea collig-
ere que ad nos pertinet. Instituta ma-
xime perpendit, qua in re non ali-
quam operis nobile feret. Tractatus de

Uso De Feudis, quem nuper edidit V.

Odo. De Breves. Atque ut a varia diversi-

tas hujus vocis significatio[n]es or-
dinem, observandum 1: quod hactenus

haud sat is animadversum. Feudum

nude ponit pro ipso feudi servito sive

clientia. Gall. Mousances: quod ita cer-
tum est ut vox, servitum, pro ipso feudo

aliquando accepta fuerit. Adamus Bre-

mensis lib. 4. cap. 9. *Cetera autem et Servitio ejus et Adelberto duxi sunt. Et Helmoldus lib. 1. cap. 55. Constitutione ejus urbium et Servitio Henrico de Borwic beneficio Adelberti assecutus est. Nec alio sensu vox. Feudum, intelligenda est, ut ubi de concessione aut mutatione feudorum agitur, prae sum cum indicatur ipsum preudum. Id fuisse probat D. Brusse Tract. cit. lib. 1. cap. 1. prae cipue vero ex Charta Philippi Augusti ann. 1204. in qua feudum a terra infesta distinguitur: *Propter hoc autem nos eidem Amicis et heredibus suis in perpetuum dominus castrum S. Leodegaris in aquilino, et totam Aquitanum in feodo et dominico. Dominus etiam eisdem Amicis et heredibus suis Feodium Bardarum et de Folles.* 2°. Hoc nomine designatur et ipsius prædil servilis conditio, et vicissim quidquid ab illo feudo jure fideliter tenetur. Postrema hac significatio accipitur in Charta Ludovici Grossi ann. 1135: *Et omnia que illis de Feodo nostro sunt, unde ipsi sisisti sunt, juri perpetuo habendo et obtinendo concedimus.* 3°. Sumit pro ipsa terra in feudum concessa. Ita in Aresto ann. 1138. pro Episcopo Lingonensi contra Burgundiam Duxem: *Quatenus Feodium reddas, et quidquid praeteres de eo accepis.**

3°. Feuda ab origine personali fuisse atque ad vitam concessa, et jure usufruuntur possidenda, certum videatur. Qui usus mediante seculo xiv. in regno Neapolitano adhuc obtinebat, ut colligitur ex Litteris Roberti Regis Siciliae ann. 1352. tom. 2. Hist. Dalpi. pag. 299. col. 1: *Decernimus.... nullum privilegium et rescriptum valere seu esse aliquius vigoris aut efficacie per Nos jam cunctumque concessum.... exceptis concessionibus familiis Regum carissimam consensu nostra de cibis et aliis bonis Feudalibus facientibus vel vacantibus. Nam si hereditaria fuisse, vacanta feuda indistincte non concessisset.* 4°. Clausula per quam vulgaris in Litteris expectativa feudalis generalis. Vide auctorita de jure feudi, et supra *Aperio Feudi in Auctore.* 5°. Omnes tamen tempore feuda data sunt ad vitam, immo ad certum tempus. Apud Francos vero sensim pedetentiaque jure hereditario ad heredes subinde transferunt: quod latenter seculo ix. incipit: nam ex eo tempore a Regibus secundo stirpis faciliter feudatarii concessum est, ut beneficia sua ad posterorum transmitterent, unde pro temporum facilitate delincepi feudorum proprietatem ita sibi arrogarent, ut illa inter liberos dividenter, expedito tamen prius principis consensu. Regino in Chron: Anno Dominicana Incarnationis 940. Uto comes obit, qui permisit Regis quicquid beneficii aut prefectoriarum habuit quas hereditatem inter filios divisit. Id autem tardius accidisse apud Germanos eruitur ex Charta ann. 1118. quia beneficium Abbatum S. Maximini Trevirens. ablatum, ab Henrico Imperatore restituunt. Quod tamen de tota Germania dictum nolum: constat enim aliquid sub Conrado I. feuda hereditario jure possideri copisse. Vide *Bene*
ficii, et Elchhorn. Histor. Jur. German. i. 90.

5°. Sed non eadem fuit semper consuetudine feudorum ordinatio. In primæ institutione ad solos patres feuda pertinuisse atque ab his servis et ignotis prohibitos fuisse vix dubium est, unde feuda *honores* vocavit. Sic Goffridus Vindœc. lib. 5. Epist. 27. *Dous qui permisit vos Honorem Credmensem ha-*

bere. Et Robertus de Monte ann. 1161: Capit autem sui Honoris, scilicet Ambiam tenebat de Rege Henrico. At circa XII. sacerdolum sicut nobiles Ita et plebeii homines feuda etiam nobilia possedeunt, non tamen ideo nobiles reputati, quamvis feudorum prerogativa gaudeant. Petrus de Ponteis cap. 3. n. 4: Fuisse se tenet, tamen a dicto unum fief, et si coule, que ille est ton vilenage, ne laire ille mis ille no volte ta à sonmons ke tu ille si du matin ou vespere, ou tele comme tu feras, et se on diut seur son franc fief, il ne regarde pas mil jour de Conseil, se il ne veut pour le sonmons ki ne fust pas rainable. Mais si cest, que ses convenances sunt justiciables, il leve l'orlaine, il n'est mis gentilhom de l'orlaine etc. Secundus XI. et XII. omnia in feudum concedebantur. Gruer, telonem, pedagium, rotagium, apum examina, imo, si quibusdam fides, ipse, quo vivimus, aëris. Cujus moris hinc apertissima videtur fuisse ratio, ut scilicet in expeditionibus bellicis, cum his temporibus frequentissimæ erant, plures haberent milites qui servitus militaria illi prestare tenerentur. Eadem ob rem mediante secundo XII. instituta sunt feuda bursa seu camere, cum nimis loco tenementi annua pennisatio ex fisco solvenda pro prestantis iisdem servitibus adsignabatur.

*Beneficiorum militarium seu feudorum originem aliunde, quam a Longobardis, quorum inventores fuisse dicuntur, recte quidam, opinor, accersunt: cum apud Scriptores rerum Romanarum legamus data militibus ac veterani capta ex hostiis prædia, ea conditione, ut militarent, cum propria fuit feudorum. Atque, ut rem ab ipsi primordiis non repetamus, id potissimum firmat locus Lampredi, in Alexandre Severo: *Sola, que de hostiis capta sunt, limitaneis ducibus et militibus donata, ita ut corrum ita essent, si heredes illorum militarent.* Et alter Vopisci in Probo: *Veterana omnia illa, que angustæ adiunctæ leaurie loca privatis donauit: addens, ut corrum filii ab anno octavo-decimo, mares duxerat, ad militiam intermitterent.**

5°. Feudi autem originem et moribus Francorum postius ostendam existimat. Alteorra lib. de Prig. et statu feudorum, pro moribus Gallie cap. 1. Franci solliciti, inquit, non poterint in Gallia, idque beneficiario jure sub legi fidei et serviti, priusquam Longobardi et Itam attigissent. Hoc jure Aurelianum. Dux Millidunensis pagus beneficii nomine datus a Clodoveo. Almoinus lib. 1. cap. 14: *Unde cum Clodoveus regnum suum usque Sequanam, atque postmodum usque Ligerim fluvios ampliasset. Millidunum castrum eidem Aurelianum cum totius Ducato regione jure beneficii concessit. Et Mummo Patricio eodem jure Machovillam apud Avenionem datam a Guntrano Rege testatur Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 15: Et Amo quidem Ebredunensem carpens viam usque Machovillam Avenionis territorii, quam Mummo munere maruerat regio accessit, ibique fuit tertia. Unde jam a Franci Regni cunabulis passim celebrantur Regi Leudes, sive Leodes, id est, Fideles, qui a Rege prædictis tenebant sub lege fidei et serviti.*

Veteres beneficiorum, ac proinde

feudorum leges attigimus in voce Bene

ficii, quas etiam prosequuntur est Ger

marus Niger lib. 1. de Feodi tit. 1. ut

et Fridericus I. Imp. in ea Constitutione, quam profert Radevicus lib. 4. cap. 7. et ex eo Guntherus lib. 8. Liguri.

• A Beneficio prorsus Feudum distinguat necesse est, qui omnia confundere non voluerit. Prima voce, Romanis quoque nota, prædiū significatur concessum alij sub annua præstatione et ad vitam tantum utendum; altera vero, proprietas rei alij designatur, etiam ad heredes transitura, retentis solummodo clientela et superiori domino, cum quibusdam servitibus, maxime militari, ex pacto statutis. Et quidem inaudiu, eo salem intellectu, Feudi inabilitate ante sacerulum XI. unde falso merito suspecta habent instruenta antiquiora in quibus legitur. Consule Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. grec. col. 591. ubi hanc eruditè disquirit.

*• Hec certe legitima apud nostros vocis Feudi acceptio, sicut nihilominus sicut etiam habuerunt. Nam mediante secundo XIV. ut observatum est supra, Neapolitanis, et secundo XI. Danis personalia erant feudi, ut docet Chron. incerti Auctoris ad ann. 1420. apud Lutewig. tom. 9. Helig. MSS. pag. 124: *Nota, quod si Dania vel jure vel consuetudine uiceretur Romanorum, tunc plana videbatur causa et expedita, ut filii surrogarentur. Sed quemadmodum ius aut constitutum in Romanis Feudi Dania non agnoscit, ideo concessio Gerrara, patria facta, non erat realis, sed personalis. Ubi per Romanos, intellige eos omnes, quibus Feudi nomen secunda notione familiare erat.**

*• Feudi autem, naturam constitutum apud Aquitanos alijs spora vel investiture, id est quod domino capitali properiter investitram seu relevi nomine a vassallo pendit. Reg. feudi. Aquit. in Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rub. fol. 14. v: *Item dixerunt quod dicta villa (de Burgo) non habet terras nec possessiones communes, secundum quod habent villa Lombardia et multa aliae, que ipsi non possunt dicere quod ipsi, scilicet universitas, habeant in feudum a domino rege, cum secundum nostram consuetudinem non sit Feudum, nisi sit ibi spora sive investitura.**

*• Hinc data semel investitura, alias in possessionem ejusdem feodi a Domino mitti non poterat, ut solemniter judicio declaratum legimus in Charta Phil. Aug. ann. 1216. ex Chartul. Campan. Cam. Comput. Paris. *Judicatum est a parbus regni nostri, videlicet A. Remensis archiepiscopo, W. Lingonensi, W. Cahulianensi, Philippo Belvacensi, Stephano Noviomensi episcopis, et O. duce Burundensi, et aliis aliis episcopis et baronibus nostris videlicet, G. Alisoideensi, R. Carnotensi, G. Silvanensis et J. Lescoviensi episcopis, et Guidelino comite Pontivi, R. comite Drocaram, B. comite Britannie, G. comite S. Pauli, W. de Rupibus senescalco Andegavensis, W. comite Juvinianensi, J. comite Bellionensis, R. comite de Alenconia, nobis dientibus et iudicium approbatibus, quod hominagium Erardi de Breña vel dicto Philippe de comitatu Campanie nullatenus recipere debemus, quandiu Blanca comissa et Thomas filius eius vellent quis facere in curia nostra et prosequi; quia usus et consuetudo Francie talis est; quod ex quo aliquis causitus est de aliquo feodo per dominum feodi, dominus feodi non debet alium recipere in hominem de eodem feodo, quamdui ille, qui causitus**

er de foijo per dominum feodi, velut et purius sit ius facere in curia domini feodi et prosequi.

o Feudorum Normannorum emolumenata rege, duri in ipsius custodia sunt, percipiuntur. Memor. E. Cam. Compil. Paris. ad ann. 1388. fol. 41. v^r: *Per generalē consuetudinem Normannie, si quis tenet in Feodum aliquam aut possessionem a domino rege seu duce Normannia, rex vel dux iure suo habet et sibi pertinent, si causas accidat quod cadat in garda, gardam huiusmodi et altarium possessionum ubiquecum existentium in partibus ducatur Normannie et a quorumque teneantur, et si emolumenū suramnam debet ut et garda tempore dicta garda duretur.*

o A Feudo exclusis fuisse feminas haec tenet omnis feo fere receptum est, ex primum ratione, quod servita ex iure debita prestare et exequi nequam possint nam nec in hostem pugnare, nec inter judices sedere possunt. Cur ergo ecclesiasticis, quiso, feuda concedebant, qui a pralitis sua professione abstinebant? an non illae, sicut et ipsi, homines belligerantes supeditari potuerunt? Sed et pro feminis plurima militaria exempla. Cum paribus Francie in causa Roberti comitis Flandriae ann. 1315. judicat Mathildis comitissa Attrebantensis ita et Margareta comitissa Flandrensis cum de comitatu Claramontensi actum est. Vide infra in Par. Consule D. Bouquet tom. I. Jur. publ. Fratc. pag. 832. et seqq. Non idcirco tamen idem omnino fuisse masculorum atque feminarum ius ad feuda ex hereditate obtinenda facile putavera. Et primo quidem, feminis feudum iure hereditario non habebat, nisi masculo deficiente. Charta Wolfkeri Patav. episc. ann. 1197 apud Hansz. tom. I. Cerr. sacr. pag. 341: *Statutum quod per omnem ipsam generationem suentis mortis non porat auferre de hac prugenie masculina totum vel singularem partem feudi praetazati. Concedimus etiam quod si sexus masculinus in generatione ipsa deficerit, feminis ejusdem propaginis succedendo utantur in predicti juregno (i. seu) titulo feodali. Nulla tamen dictum feminarum presumat huiusmodi prictipatum, nec inde actionem concipiatur, quia id sexus masculinus huius generis persona, licet unica, sit superpotens. Requiebat praeterter et ejusmodi in successione ordinis. Charta, qua feudum institutus, mentionem faceret. Charta Lamb. delph. ann. 1349. ex Reg. 79. Chirurg. Reg. ch. 88: *Sed ne Feodium huiusmodi naturam novi feudi censetur habere, volumus et concedimus ex certa scientia et ex privilegio speciali, quod non obstante quod sit donatio et inseundatio nova, feodium ipsum amodo inante habeat et retineat, et habere debet et retinere naturam totalem et conditiones antiqui feudi et paterni, in quo succedunt et succedunt possint et debent quicunque liberi, heredes seu successores ex testamento, et etiam ab intestato, marces et feminas, agnatos, cognatos et collaterales, habiles et inhabiles, ascendentis et descendentes et legitimo matrimonio ab eodem vel posteritate ipsius, secundum quod est in veris, antiquis, paternis et bene conditionatis feudi de jure debitum seu de consuetudine consuetum. Alia ann. 1388. in Reg. 101. ch. 101: Quod dominus Disderius (miles) ejusque heredes... recognoscant a dicto domino nostro daphino... castrum Montis Rigaudi... et omnia alia predicta sibi ex causa dicte permisu-**

tationis tradita et tradenda ad homagium et bene conditionatum, quod naturam huius feudi antiqui, paterni et bene conditionati, in quo succedunt valident mares et mulieres ex testamento et ab intestato, iusta libertates generales Delphinatus, et recognitionem ex inde facere in mutatione domini et vasculi infra tempus a jure statutum. Vide Feodium antiquum.

o Frustra enim opponetur Charta Laurentii episc. Metensi ann. 1271. ex Reg. 3. *Contra episcopum Metens. in Bibl. reg. 161. ubi hec leguntur: Johannes Metensis episcopus nepotem suum in fiduciae dictum de godeni (comitatu Sarapontis) et eodem episcopo defuncto, bone memoriae Jacobus, quondam Metensis episcopus eius successor, Loretanum relicta omni aperte propriam in fiduciae dicitur carnaliter, sicut ille, . . . contra Alemanni et Metensi ecclesie consuetudinem, ex qua baronii non succedunt aliquando mulieres. Ibi enim de Baronia, quia ex concessione, non iure successionis possidebatur, sermo est: cuius alia erat conditio atque simplicis feudi. Et certe iusta, quia ab ecclesiis dependent, per totam Alemanniam promiscue masculi et feminis ex usu recepto conceduntur.*

o Feodium manito propter nuptias uxori conatus, ipso mortuo, eius feudum appellatur. De quo pro libertate disponere, etiam in secundi mariti favorem, et licitem erat, uti colligunt ex Charta ann. 1307. in Cod. reg. 897. 4. fol. 86. r: *Nos Philippus uxor dudum et super relicta nobilis viri, dum viri, domini Mathei de Gornay, qui statu baronii et honore vacilli, dum in humanis agebat, predictus aristebat, ac Thomas Fodius procurator nomine, . . . desideranter ac etiam affectantes nobilium virum dominum Johannem Tiptot, cui ego supradictus Philippus ad presens existit matrimonialiter copulata ad honorem et statum, statui et honori predictis partes et consimiles pro conservatione honoris, quem ego predictus Philippus ex prefatis manib[us] dum viri, opinor, preuehi et evitare, . . . honoris et status huiusmodi adipiscendrum et ex nostra pura, libera atque spontanea voluntate ad hoc moti etiam et indecet omni jus tolliun et possessionem, . . . cum omnibus mero et muro imperio, . . . et emolumenti, costera maris ac omnibus aliis iuribus... volumus tradi, et realiter liberari, tanquam bene merito, nobili viro domino Johannu Tiptot supra dicto et suis hereditibus imperpetuum.*

o Non feodium quodvis, sed illud tantum quod a rege tenebatur, a communione servitatis liberabat: quod docit Charta communis de Roia in Reg. 84. bis. Chartiph. reg. fol. 22. v^r. col. 1. part. 1: *Homines qui in villa sunt oculos feodium tenentes, qui ingenuis faciunt se, et milites non sunt, volumus et pricipimus, ut vel de communia sint vel villam vocant, nisi Feodium de nobis teneant:*

Feudi porro vocabulum sub Carolo Crasso primo auditum, pridem observatum a viris doctis: in ea scilicet Constitutione, quam edidit de Expeditione Romana circa annum 884. a Freherio, Goldasto, et aliis publicata, in qua haec leguntur: *Cicunque secundum hanc legem expeditio imperatur, et ad curiam Gallorum, hoc est, in causam qui bello Rungolli dictum dominum suum non coniatur, et ibi cum militari apparatu non representetur, Fodio, praeferat has, qui cum gratia dominorum agorum romanescent in conspicuo nostro, abeque spe recu-*

perationis privetur. Eadem vox bis deinde ibidem repetitur. Vrbum, eti non de-
sint, qui Chartam hanc falsi suspectam
putent, circa tamen ea tempora audi-
tam, nempe Carlo Stuplice, Rodulpho,
et Lothario Regibus regnibus, ex
veteribus Tabulis adstruit. Dominicus de
Prerogat. aliod. cap. 15. § 1. Charta
Philippi "Rei pro Monasterio
Pighencen in tom. 18. Spicilegi Achae-
riani, in quo ea remperitur, falsitas
notas praefert. Carterus feudi "Memori-
dum Charta Lothari I. Imp. ann.
846 in Bullario Casinensi tom. I. pag.
27. sed nemo est, qui fictitiam esse non
facile perspiciat. Neque navo perinde
caret Charta sive Caroli Mag. descripsa
in Chronico S. Michaelis Virg. pag. 408.
ubi Feudi mentio fit. In Tabulario S.
Theofredi in Velavis sub ann. 999. De-
derunt de terra, quam habebant ad Fe-
vum, etc. [99] Feuum est in prima edi-
tione. Vide etiam Ferum.]

Feudorum Leges Lothario adserbit Gervasius Tilliberensis: *Hic, inquit, Legem feudorum primus instituit, sancta, ut nullus Feodum uideas vendare, seu impignorare, vel quocunque modo alienare, sine permissione majoris domini, ad quem Feodium spectare dignosse. Huic sancte constitutioni, quia futuris tantum, et non praeteritis formam dabant negotiis, Fridericus Imperator addidit hec: *Nos autem ad pleniorum regni utilitatem providentes, non solum in posterum; sed etiam omnes huiusmodi primo factas alienationes cassamus, et in iurium duimus, nullius temporis prescrip-
tionis impudente.**

o Varias vocis conformatio-
nes ut Feudus, Feodium, Feum, etc. vide infra
pag. 275. col. 3.

De vocis etymologia varii tradi-
dere. Feodium a *Fodere* quidam deducant.
Obertus 10. lib. 1. tit. 4. et Johannes de
Janua a *Feodis*, v. *Feodis*; cui senten-
tia accedit Cudius, et plerique alii
Hotomanus a *Feodis*, v. *Germannicus*,
qui bellum sonat, quod prædia bello
questa militibus distribuerentur. Pon-
tanus in *Chorographia Danica*, a *Feode*,
voce que Danis *militum* sonat: sili a
Faida, quod est *inimicitia*. Fredericus
Sandius in *Preliminari ad constitutio-
nes feudales Gelris* n. 11. a voce German-
ica *Feod*, vel *vad*, quod Bellum publico
vel privato consilio susceptum signifi-
cat. bellorum namque, inquit, necessi-
tas seu peperit. Matthias Bernegerus
in *Disquisit. de Regno Hungar.* l. 206.
concedit *Feodium* vocabulum esse Hun-
nicum, seu *Hungaricum*, nempe *feod*,
quod significat *terra*. Etymon perinde
suo more, hoc est, absonum, prodit Go-
ropius Bekanus lib. 5. Hermathena pag.
102. Denique Seldeni sententia est, quam
amplecti videtur Faber Cantarellus in
tratatu de Feudis, vocem *feodium* a
Saxonico ortam, formataque ex *feo*,
et *feoh*, merces, stipendum, h
postmodum in d mutato: ni inquit, pli-
ca had a vel, et hoc adscire, quod Sa-
xonice etiam classem, statutum, et ordinem
significat, ut per se dicatur *Feo-*
dictum, et *Feodum*, vel *feobod* id.
quod statu vel ordine stipendiario possi-
detur. [99] Hodie vulgo statuum ultimam
vel partem esse *ad Possessio*. Confer-
Alodia, et Elchhorn. *Introd. in Jus Ger-
man.* l. 7. not. k.]

Variae autem recententur Feudorum

species, quas ordine literarum breviter

attingamus. [99] *Feudi* nomine sepius

donata videre in sequentibus est officia

seu ministeria, vel emolumenta illa ad-

cripta; quod a priori hujus vocis notione alienissimum est. Vide infra in *Feudum ministeriale.*

o FEUDUM ABREVIATUM. Gall. *Fief abrégié*, cuius prestations ex pacto limitata sunt, idem quod *Restrictum* appellant. Charta ann. 1488, ex Chartul. 21. Corb. fol. 321. v. *La maison et le meuble de Gastaldus tenué de moy en fief abrégié à cause de ma terre de Hamel.*

1 FEUDUM APPARATUM. seu *Auctor.* Gall. *Avouerie.* Vide in *Advocatio.* Idem *Alte terra* cap. 3, quod *Feudum Gastaldus.* Illud enim definit quod datur pro actu vel gestione rerum Domini, vel Principis, vel pro custodia arcis, vel territorii; *Gastaldus* quippe sive *Castaldus Longobardis* est proprie actor *Vide Gastaldus.*

FEUDUM ADIECUTUM. Charta Philippi Aug. ann. 1185, pro Ferrariensi oppido, apud Morinam in Hist. Vastiniensi pag. 707. *Qui domum in feudo habuerit, eam ab Ecclesia Ferreriarum tenebit ad censum 5. sol. Et mox: Domum vero suam de Feodo, cum alio Feodo suo, ad censum 12. denariorum in villenagio tenebit. Vide Feudum Burgense.*

FEUDUM ANNUM, seu stipendium, quod ad annum datur, prò officio, dignitate, vel qualibet ministerio, in Flita lib. 2, cap. 71. § 12. [90] Vide Feud. lib. 1. tit. 2.] De ejusmodi feudi ita consuetudo Normannia art. 157: *Dignitate et officis tenus en fiefs sans fond ou glebe, doivent hommage et non relief.* Charta Henrici III. Regis Anglie apud Primum in libertatibus. Angl. tom. 2. pag. 90: *Et de Feodo solvendis illis, quibus tenetur in Curia predicta, ad praesens providerre nequissimus. Alii ejusdem Regis pag. 97: Assignant-*ei annuum Feudum 20. marcarum annuatim percipiendum ad seccarium nostrum*, etc. Alii denique pag. 1050: *Et quia Judei quosdam redditus de terris et tenementis Christianorum, tanquam perpetuos dum recipere solent per manus Christianorum, qui etiam Feudo habent, etc.* Hinc in Legibus M. II. Regis pag. 2. cap. 3. 4. 5. de *Feodi Canculari, Justiciariorum, Camerarii, Senescalci, Consulari, Vicecomitiis de inscribuntur.* et in Statutis Roberti III. cap. 25. est de *Feodo Vicecomiti.* In Flita lib. 2. cap. 7. de *Feodo Camerarii.* Hugo de Cleeris de Senescalci Francie. *Vade servitum Feodium tuum Marecacia, et hospitare Hungonem, quia habes istud Feodium a Comite.* Statutum Edwardi Regis Anglie pro officio Senescalci Vasconiae, in Reg. Constitut. Constabul. Burdigal. fol. 81. *Dictus judex percipiat annuatim pro Feodo suo 150/liras dictae monetae.* Infra: *Item ordinatum est, quod sit unus Defensor Regis in diocesi Petragoricensi, qui petat et defendat iura Regis, etc. et percipiat annuatim pro Feodo suo 50. libras dictae monetae.* Alibi: *Senescalci Vasconiae principale faciat, ordinet, et constituant per totum Ducatum Senescallos, Judicatos, Defensores, etc. et cuiilibet eorum conferal Feoda et vadis in ista ordinatione superius adnotata Feudi Dapiferre meminit Ferherus in Origin. Palatinis. Feodi Cambellani et Majoris, Charta Philippi Aug. ann. 1185, pro Ecclesia Ferreriarum apud Morinum in Hist. Vastiniensi pag. 708. Bernardus M. in *Consuetudine Annua MSS.* cap. 9. de Custode Vini: *Et inde habet in Feodum vinum quod per totum annum de causa vinearum stillat, etc.* Ubi supra scribitur, t. in beneficio. L'ordonnance et**

la manière de créer les Chevaliers des bains, apud Edw. Bissemus. *Et le bourgeois gardera le bain, et tout ce qu'il a autour, aussi bien dedans comme en dehors, et le prendra pour son Fief. Et le chanoine prendra pour son Fief tous les garnemens avec tout l'arroy, etc.* Occurrunt ibi plures. *Pagar il Fio.* Danti est solvere stipendium, tibi idem valeat ad feudum. *Vide Cognitum ad lib. 8. de Feudo tit. I. et Sicutum de Verbo significat, verbo Feudum.*

2 FEUDUM ANNUUM MANUALE. Redi-

tus annus, qui ex officio concessum a datore percepitur. Charta Caroli IV imper. ann. 1348, tom. 2. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Hontheim pag. 168. col. 1. *Valentes, si de bonis quibuscumque regni Romani vel imperii, tibi et ecclesie tua impingnoratis vel obligatis, aliquibus copiis sumit feuda Annuu Manualia, videlicet in pondere, numero vel mennyra Christentia, porriganter... quod tu vel successores tui, stante dictorum bonorum obligatione, Feuda annua Manualia hujusmodi liberare et redimere valeatis, videlicet unan marecam annuorum redditum, pro decem marcis usualium in pecunia numerata.*

FEUDUM ANTIQUUM, quod et paternum, quibusdam dicitur, illud est, quod ab antiquo cuidam familia ita concessum est, ut a masculis tantum possidente: *[Hac fuit omnium feudorum ab origine conditio, quae ad stirpem tertiam usque Regum nosforum perseveravit.] nisi feminæ charta infideaitionis illius capaces existant, [quod sub initia XII. secuti in usu esse cepit, discere est ex Matildhe Henrici I. Anglia Regis filia que in Ducatum Normannia successit, sicut Eleonora in Ducatum Aquitanie,] et ad ignatos deficiente linea primogenitorum transcat, alienatione interdicta: cuiusmodi conditionis formula existat in Charta, quam describit vir multe eruditiosus Dion. Salvagnus Boissius lib. de Usu feodorum, cap. 2. pag. 13. *Feudum vero antiquum a paterno distinguitur.* Zazius in *de Feudo.* pag. 2. *Et antiquum, enim, dicit ait, quod ab aliquo ex antecordibus regum quoniam est, qui communis agnati ultra quartum gradum origo fuit. Si vero a pare, vel ab aliquo usque ad quartum gradum, nempe avo, prao, abavo, proueniat, tunc Paternum appellari. Ita etiam Baldus in *S. Hoc quoque, de Success. feud. et Cowellus.* Simile est tene- mentum, quod Angli. *Teneare per homage Ancestrel vocant, illud scilicet, quod quis a domino tenet, ab antecordibus suis possessum, a tempore cuius non extat memoria.* Ita Littleton sect. 143. Charta Alaini de Rossillon ann. 1342 apud V. Cl. Dion. Salvagnum pag. 83: *Quod quidem, ut asservari, habet et habere debet alias naturam.* Paterni Feudi, nobilitas, et Antiqui, in quo per viam testamenti possint et debent succedere, quicunque liberi et heredes masculi et femine, agnati, cognati, descendentes et ascendentibus, habiles et inhabiles de personis, et ab intestato succedentes possint et debent in eodem omnes illi, qui de jure possunt et debent in hujusmodi Feudis successione, hrere. Arestum ann. 1382: *In feodium ligium nobile et Antiquum, et taliter conditionatum, quod transversum possit in duas personas, nisi de co-ponitur, deinde Gallo.* Charta Humberti Delphinii Vienensis 14. maii ann. 1349. in Statutis Delphinianis pag. 39: *Omnis et singula Feudo et retrofeudo Delphinatus presumuntur et intelliguntur esse Antiqua, nisi ipsa dominus Delphinus, vel successores sui, ipsa vel aliqua ex ipsis, clara ostenderent esse nova.* Charta Cremonensis ann. 1244: *Et hoc de suo recto et honorabili Feudo Antiquo et Antiquissimo.***

Licet vero feudum novum sit, et de novo concedatur, potest tamen concedi jure feudi antiqui: et tunc naturam sumit feudi antiqui, et illius jure requiritur non tantum in persona primi vasallorum, sed etiam omnium descendantium.

Atque ejusmodi feudum doctores vulgo

Feudum ex pacto et providentia

Antiquum, ut est apud Thomam de Mar-

tinis, tractat de Generibus, et qualitatibus feudorum. Exstat et veteri Registro Camer. Comput. Parte Charta Gallo Comitis Virtutum ann. 1377. *que Castrum Donati erigit in nobile, rectum, Antiquum, paternum et gentile Feudum.* In alia ann. 1377. *In Gentile, paternum, Antiquum, honorificum et perpetuum Feudum.* Vide Ughellum tom. 2. pag. 161. 162. tom. 4. pag. 874. et Probat. Hist. Dicum Burgund. pag. 92.

FEUDUM ARCAEUM et LIGIUM. In

Vita Baldwinii Lutzenb. Archiepiscopi

Treviriensis lib. 3. 4. 5. 6. 7. Id est, quod

hoc ad Ecclesiis spectet, post Episcopum mortem operatus id est faciat, quod modo aperte honorabile ducatur, et de quo postea electi hominum ligum preserat. Vide Specie.

Alia est hujus feudi notio item

scilicet quod infra Feudum Reddibile,

in Charta ann. 1329, tom. 2. Hist. Trevir.

Joan. Nic. ab Hontheim pag. 113. col. 1. Item domus et turris nostra in

Brucken apud Treverum, que sunt iugis et Aperibiles domino nostro Treverensi

contra omnem hominem et ad suam voluntatem. Alia, ibid. *Recepit... a dom.*

Baldewino archiep. Trevisi castrum seu fortificum meum Rapivire in Feodium Ligium et Aperibile sibi, quando uixerit,

et post eum sui successoribus et ecclesie

Trevirensi, contra omnem hominem, ad

omnem ipsorum voluntatem. Occurrit

rursum ibid. pag. 114. col. 1. [90] Vide

Haltaus. Glossar. German. voce Aufsig-

big Lehn, col. 57. Castrum domino ad

necessitates belli contra quosvis apre-

ridendum.]

3 FEUDUM ARCARAGI. Quod a cassallo

possidetur ea conditione, ut in expedi-

tionibus bellicis servitum arcari seu

sagittarii domino preste: Charta Si-

moni Montisfort. ann. 1211. in Reg. 30.

Chartoph. reg. ch. 126: *Facies tu et tu*

meis servitum tempore guerre ad unum arcarium, cum a te fuerit peti-

tum. Alia ann. 1314. in Reg. 52. ch. 31.

Ea vero que, alii argueri tenent in dicto

loci nomine arcariagi, pro quibus ser-

vitum arcarii domino regi facere te-

nentur, etc. Charta Phil. V. ann. 1316.

ex Reg. 59. ch. 79: *Ad supplicationem.*

Aymeric de Poitio domella condonimi

de Peyrenchis vallis (senescalio Tolos.)

committimus et mandamus, quatenus

quosdam redditus in dicta villa situatos,

quos a subiudicata personis, que ipsos a

dicto arcariagi generi ducenda

assent se emisse, ad feodium nobile,

mediante competenti financia, nostro no-

mine reducatis. Feodium arcariagi, ibi-

dem non semel.

4 FEUDUM PIENA ARMA vel de ple-

niis armis, cuius Feudati armis omnibus

et equis inservit dominus capitanei ser-

vitum prestat per 40. dies tenebantur.

Hilarc. tom. 4. pag. 2172. Matheus

de Gamaches tenet Feudum de plenis ar-

mis... Alix de Baye/Feudum ad plena
arma. Quod ibidem sepius recurrat.

¶ FEUDUM BASTORUM. Feudales seu
vassalli qui vexillum domini in bello
comitantur. Instr. ann. 1385. tom. 5.
cod. diplom. Polon. pag. 81. col. 1. Ubi
principalis exercitus extiterat, Feudo
Bastorum sive verillo, etc.

FEUDUM BRIGENSE, seu ignobile, Za-
zio parte 2. de Feudis, est quod a mi-
nimum valvasoribus, vel etiam a plebe,
pagani, id est, privatis in feudum con-
ceditur. Fief rural, cui opponuntur
Fief noble, in Consuetud. Nivernensi tit. 4.
art. 27 28 et 29. Vide *Bursa*. Edific.

FEUDUM BURSE. Idem quod *Feudum de Camera*. Ut enim Camera dicitur
Thesauri Regis, ita bursa pro hisco
usurpatum atque Petrus le Fontaine
in Consilio a nobis edito cap. 11. art. 28.
Biscum, Bousse reddit, ut regis. Col.
Si adversus Biscum (2. 30) Regis, feud.
Campain. fol. 81. v. Guillot de Gornay homo de 10 libris in Bursa. Philip-
pus de Creuse ligatus de 30 libr. Burse
salta fidelitate Regis et Consuetudine Ver-
mendens. Fol. 64. Dominus Bartholomeus
de Roja homo de 30 libr. Burse.
Fol. 19. Adam de Bellmonte fecit ho-
magium Regis, post dominos suis quis
primitus habebat, de 30 libr. quas habet
singulis annis in mandatis S. Aigulfi in
Bursa. In Registo Feudum, et Servitor
Campain. art. 1. Lige de 5. bures à
me en Bourse. Passim ibi. Regestum
Parlamenti Paris. secu. R. fol. 41. inter
Arestum. art. 127. Ordinatione fuit, quod
imperator Marescallus Campainus, et
suis faciat Feuda, que Milites habent in
Bursa Comitis Campainae. Juxta regulas
Feudorum, annis redditus quiris in fe-
dum dari possunt, quia annui redditus
comitantur inter immobilia. Ita Za-
zio parte 2. de Feud.

¶ FEUDUM BURSE, vel *Bursale* appellant
principes Consuetudines nostrae
municipales aliquot, feudorum redditus
partem aliquam, qua a primogenito se-
condogeniti pro eo, quod in us habent
iure, ex successione paterna lauer
Fief bousier. Consuetudo Nivernensis
art. 282. Fief bousier. Carnotensis art.
17. ut quod eiusmodi feuda possident,
Bousier. Perticensis art. 77. 8. Vetus
Consuetudo Andegavensis et Nivernensis
parte 7. tit. des Successions: Tu-
cans usages locaux sont en aucunes classi-
tellement, et fiefs desdits pays, que telles
coutumes d'apartiront bien tels appuis
entre eux comme le domanum. Piel. sive ho-
ratus tenu à foy et homage, et auant
et à l'au pourront demaner le honneur
et à croire en sa poer de terre ou
autre chose, et porteront la foy pour tous
les autres, suppose qu'il ne tenist le
parti ni le quai. Mais quant la terre
chevalier en rachet par la mort de l'homme
ou de la femme, autres farfauchus ren-
dront à la bourse, et feront leur part
du rachet, et chiet tout le domanum en
rachet, et appelle on le Fief bousier, c'est
à savoir terre aquise de bousier consti-
tuere. Lequel usage local est accondamné
selon l'opinion des assisaies, et à ramener
à la coutume general. Eiusmodi etiam
videtur istud genus feudi, de quo Brac-
ton. lib. 4. Tract. 8. cap. 9. 16. Feudum
est id, quod quatenus est quacunque
causa sibi et hereditibus suis, sive sit ten-
ementum sive sit redditus, ita quod redditus
non accipiat sibi nomine eius, qui
provenit ex camera atticuus.

¶ FEUDUM bursale rectius definitio
videtur D. de Lauzere tom. 1. Gloss.
pag. 462. illud quod inter piebeos divi-

sum ab his ex pecunia viritim data a
Domino capitali redditur. Nec aliud
projecto indicare arbitror verba ex Con-
suetud. Andegav. et Nivern. citata.

¶ FEUDUM BURSALE. Diversa prorsus
notione ab his, que supra explicantur:
sed a definitione quam *De Lauriere* pro-
ponit tom. 1. Glossar. jur. Gall. pag.
462, non longe aberrans, in quo autem
ab eo differat facile addiscit potest ex
Chartul. feud. eccl. Carnot. fol. 153.

C'est assavoir que la coutume et condition
du Fief bousier est telle, que toutes foys
que vassus mire, est deu pour chacune
foys cinq sols et quin deneys, quant le cas
y échet, et par chascun an à S. Rom
tel, cena que l'héritage de moy chascun
deneys, et aucuns honneur à deu et
tous et quatre ou à plusieurs foys, et pour
chacune foys doucent cinq sols et quin
denier, toutes les foys que vassus mire, en
quelque maniere que ce soit; comme dit
est. Rocoz. feud. 19. Jul. ann. 1393 ex
coi Tabul. Les terres énoncées audit
acte relevans du Chapitre en Fief bousier
et foy et hommage et cinq sols de rachet
pour chacune piece de terre a chaque
mutatio de vassal et à toutes morts et
mutations, quant le cas y échet, selon la
coutume des Fiefs bousiers, et outre
à tir de cens annuels et perpetuel, por-
tant odds, gaudes, rentes, défaits, saisines
et nances, quant le cas y échet... Ledit
ceul à raison de deux deniers Tour, pour
chacun septier, payable par chascun an le
jour de S. Iean. Feudum vers bursa
appellatur non quod ex hiseo domino, sed
quod ex bosa vassali redditus sol-
vendus exprimatur.

FEUDUM CAMELE, vel *Cameræ*, aut
Cavene, dicitur, cum aliquid annuum ex Camera, vel hisco Regio, vel ex aliquo
loco thesaurario, vel ex vectigalibus, vel
ex mensa argenteria solvitur. [92] Feud.
lib. 2. tit. 1. 3. et tit. 58. princeps Leges
Alfonso part. 4. tit. 26. Legi 1. La-
 otra maniera est à que dicen Feudo de Ca-
mara. Et este se fa quando el Rey don
Mardonio a algunos su vassallo enda don
de su Camara. Et este feudo stato puede el
Rey toller contra que se quer. Eiusmodi
feuda in rectis iudicis non computantur,
hinc recti feudi servent naturam
præterea in successoriibus, scilicet
in servis praestandis in danda et
praestanda investitura in sacramento
fidelitatis, etc. Vide Zazium part. 12. de
Feud. 2. 130. 31. Rosenthalib. 2. cap. 35. §
6. ait, de feudo vel redditu, qui datur ex
Camera, sine tenemento, de quo possit
redditus provenire, non fieri homagium,
præterquam Regi. Mox addit, non val-
ere homagium, si redditus sit annuus,
et de Camera, nisi constitutus et pro-
veniat ex certo tenemento. Formula
præterea eiusmodi feudorum de Camera
concessiones sic concepit in Chartis
Friderici II. Imperat. ann. 1250 pro Gui-
gozo Delphino Viennensis, in veteri Re-
gno Delphinatus Heroualliano: At-
tentandes devotiones et fides pura celum,
cum Wigo Delphino Viennensis detec-
tus consanguineus et fidelis noster habet
ergo Majestatis nostra personam: considerantes
quoniam grata servitia quatenus
culmina nostro fideliter exhibuit haec nos,
exhibit in presenti, et exhibebit et tenet in
antea majora, de annua Feudo trecenta-
rum unciarum annua et terciandarum de
Camera nostre, singulis annis in festo
Resurrectionis Domini, sibi in fide et
devotione nostra persistenti de gratia
nostra ducimus providendum, etc. [charta
Conventions inter Henricum II. Regem

Anglie et Robertum Comitem Flandrie
in Lib. nig Scacarii pag. 15: Et proper
predictas conventiones et predictum ser-
vitum, dabit Rex Henricus Comus Ro-
berto unoquoque anno quingentis litteras
Anglorum denariorium in Feodo. Exstat
in 4. Regesto. Memoria cum Camera
Computor. Parisiensis fol. 47. nominum
regi Camere predictum pro simili
eius Camera. sed vice formula hic
dicitur ribendum diximus. A tous ceux qui
ses presents lettres verront et oiront
Roger de Beauchamp Chevalier au Roy
d'Angleterre. Salut. Je suis savoir
que le Roy de France Monseigneur
m'a donné de sa grace dix mil florins à
l'esc de rente annuelle, à prendre, per-
cevoir et avoir chascun an, tant comme
je rurai sur son Tresor à Paris, si comme
il apperai par ses Lettres à moi données
sur ce l'an de grâce 1390, le 6. jour de
Janvier, ainsi signées. Per Regem vobis
presente Tolose, pour laquelle rente je
suis entrez en la foy et en l'hommage de
mon Seigneur le Roy de France, et lui
ay proris et promet foy et loyauté, et le
servir loyalement à mon pouvoir de ce
qu'il aura à faire de moy, toutes fois que de
par lui en seray requis, contre toutes
personnes quelconques, excepté tant se-
lement mondit Seigneur le Roy d'An-
gleterre et ses enfans. En testam de la
quelle chose jay scellées ces Lettres de
mon sceau, dont je use communément.
Donné à Londres le 26. jour de Juillet
1392. Compiliatum episodiis Regibus
nostris præstitorum ab exterris hominio-
rum memini Titulus, ubi de bellis inter
Reges Francie et Anglie. Nonnulla
etiam alia descripsi Camerae San-
dius in Commentariis ad Consuetudines
feudales Gorliai tit. 1. cap. 1. n. 7. 8. 9.
etc. etc. que de illis annotamus in
13. Dissertatione de Joinville.

¶ FEUDUM autem *Camele*, seu Ca-
meræ dicitur, cum vassallo ex cellario
domini, feudi nomine, prebetur an-
nua. Sic Gilbertus duas quadrigatas
vini annas a Duce Normannia percipi-
bat. Ordericus Vital. lib. 6. *Duas*
quadrigatas vini de Principe Normanno-
rum in Feudo tenebat singulis annis, ex
quibus unum modium ad celebrandas
missas perenniter concessit Monachis.

¶ Duo sunt diversi generis feuda. Pri-
mum scilicet, cum aliquid annum ex
Camera, id est fisico Regio, alieni solvi-
tur; alterum vero, cum vassallo ex cel-
larie domini, feudi nomine, prebetur
annua. Camele enim est Cella penaria
sive vinaria. Vide *Canava*. et *Canepa*.

FEUDUM CAPITALE. [Gall. Fief en chef.
vel chel.] dicitur illud, quod nullo me-
dio a Rege aut eo, qui supremo jure
gaudent, dependet, ut sunt Ducatus, Vo-
mitatus, Baronie. Yetus Consuetudo
Normannia MS. I. part. sect. 3. cap. 28:
Les Fiemens chevalets sont tels, lesquels
sont tenus en chef, et comme Comtes, Ba-
ronnes, et autres feudataires, Sergenteries
francies, et toutes autres Fiemens, qui sont
tenus en chef, qui ne sont pas soumis
au Fief, et au bailli: et as Seigneurs de
tels Fiemens doivent paier leurs hommes
trois aides chevalets selon le Coutume de
Normandie. Les Fiemens par descensio-
nem appellant: tous icens Fiemens, qui des-
cendent des chevalets fiemens, et sont soumis à
icens Seigneurs, si comme sont Vava-
souries, qui sont tenues par hommages et
par services, si comme ou par service de
cheval masle et autres Fiemens, qui sont
tenus par les acres de terra de leurs chefs
Seigneurs. Vide novam Consuetudin-
Normann. cap. 34. 35.

FEUDUM. Nihil certe ad mitem suam apertius proferre poterat. *De ceteris suis Cagiis*, attamen si consulatur vetus Comitarium in eandem Consuetudinem, statim intelligi datur. **Feudum Capitale**, ab aliis quam a Rege, aut eo, qui supremo iure gaudet, posse dependere. Hoc sunt autem verba Consuetudinis quae explicantur: *Les autres Fiefs qui sont tenus en chief ne sont pas soumis à nul fief de Haubert. Ce reste, verba sunt Comitarii, intend de soumission de rida Fief. Et non pas de soumission de noble Fief. Et ne peut dire que se ung noble Fief état tenu d'un Fief de Haubert, qu'il ne fust pour ce Fief en chief: car les Fiefs de Haubert monement sont soumis aux autres, et des baronnes et des Comtes; mais veut le tertie dire qu'ils ne sont pas tenus à aucun Fief de Haubert comme datum Fief. Et est l'entente de la recte consuetudine appartenir à ce qu'il ne fuit pas.* Ies Fiefs prolegomeni sunt qui descendunt de Fiefs Chevaliers et sont soumis à eux, si nomine Vasassouries, qui sont tenus par coniugio et par service de cheval, et les autres Fiefs qui sont tenus par autres services.

FEUDUM CARPENTARIORUM. *Quos sarta tenerunt diligenter tecta, ut legitur in Tract. de Feudis vel Aquitani, apud Mistor. tom. I. Antiq. Ital. med. et vii col. 151.*

FEUDUM CASAMENTI. Quod a casa Dominica dependet, proprie prædia Ecclesiastica et Monasteriorum titulo Adversaria et Defensionis subinfeudata Ivo Carnot. Epist. 281: *A fæcimis etiam ut quicquid hæcensem de Casamento Garnetensi Ecclesie, concessione possidentium, et presentacione per annos et diem quæc possederint, de cetero nostra concessione, quæc possidentur* quæc consuetudo ab Ecclesiastis ad Lætios subinde transit. Hæc tamen feudi species non ubique statim recepta fuit, at latente seculo XII. passim *Casamentum* pro feudo usurpari reperitur. *Charter Theobaldi ann. 1198: Ego Thobaldus Trecensis Comes Palatinus: notum facio tam praesentibus quam futuris: Quod ego deo D. Radulpho cognomque Planguet, villam quæ dicitur Vendeire que est prope Castellionem, in Feodo et Casamento sibi hereditibus suis. Vide Casamentum I.*

FEUDUM CASTRENSE. Iudicū specie, quæ quis certa pecunia quantitate, vel tempore aliquo donatur, ut castrensis jura, donum, et alia dona, et recipiuntur. *Burgulchen.* Germanus appellatur. *Burgulchen.* Vide Eichhorn. Introduct. in Jus German. § 165. **Feudum Castellanum**, in chart. ann. 1280, in Alsat. Diplom. tom. I. pag. 600, num. 649; ut auctor est Froherus in Origin. Palatinis. Wielhild (Mæderburgense) art. 7. 1. de Remansi. *Consulatibus* præterea ut arces illas pro commido inhabitantibus jure aliquo communiquer ac locarent: acceptisque nonnullis Militaris ordinis viris, illas fortalicias et munitionibus præferebant, ac sub eo jure, quod Castrense seu Empytheuticum jus dicitur, sub *Fundo Castrensi* colloqarunt. *Jus Feudale* Saxon. cap. 37. *Feudum castri non potest Castrensis alteri conferre,* etc. *Chronicon Laurishamense* pag. 89: *Et partem agri dominicalem in Castrense beneficium... distribuit.* [charta ann. 1300, apud Ludewig. tom. 2. pag. 216: *Henricus D. G. Fuldensis Ecclesie Abbas, etc. nobili viri Philippo Donatu de Minzenberg consanguineo nostro contum marcas denariorum Coloniensium, tribus fallentibus pro denario computatis, Cas-*

*trente Feudum castri Binghenheim depacimus in hunc modum, ut ipsu Castrensem idoneum sibi in dicto castro substituat, qui custodiad faciat castralem et residentiam.] Exemplum investiture *Castralis beneficium*, uti appellatur, profert Frererus in Originibus Palatinis, lib. I. pag. 82: *quo quidam Popo de Durn a Ludovico Comite Palatino Rhent investitus, protetur tam pro se quam pro haeredibus suis, in Castro Heidelbergensi *Castrale beneficium* perpetuo se deservitrum, habiturum in eodem castro, loco sui unum Militem continuo residentem, etc.* Quod quidem feudum Popo recipit, acceptis a Comite certi mares argentei. *Coloniensis*, pederis apud Ludewig. Saxon. cap. 3. 14 cap. 2. 5. 12. 13. 14. 15. 16.*

Feudum Chauderianum quid sit, explicit *Carta Radulphi vicecomiti Bellum* ann. 1265, ex Tabul. Major. mox usque *Civis domus monachorum de Viconto quoddam seruacione mibi debet per manum Bartholomei Baril, videlicet quo' eumque queretur sibi ad cacabum meum defensione quando ego ibam in exercitu, etc.* Cuius *Carta* inscriptio est: *De Feudo Chauderianum, quod solet habere viccomes Bellum.* Vide supra *Chaudera.*

FEUDUM CENSUALE. Tenere terram sub anno censi infœudata. Liberiger Seccardi pag. 53: *Tunc predictus Episcopatus de quodam tenemento, quod tenuit R. de Monasterio Feodo Censuali, scilicet de duabus hidis, unum servat militare. Vide infra Feudo Censuale.*

FEUDUM CENSUALUM. *Quod infra infra Honorum, quod idem sub anno censi datur, a Censuali tamen videtur differre, quod honorum similitudine.*

FEUDUM CHORALIA. *Feuda Communiæ, jura scilicet, tenebunt et alia quæ ad Choralem seu Communiam alieni juri urbis vel societatis spectant. Statuta Collegii Ardencianis art. 27. apud Raum. Duebni lib. I. Miscell. pag. 122: *Vetus coloniæ oblationum, et ad Feudo Choralia spectantes, an nullam predictarum exactiōnem vel contributio- nium sint astricti.**

FEUDUM CLAUSTRALE. Reditus, comoda et præuentus canonorum leviter, et ceteris, deinde quæ *Præbenda* lib. sed. S. Thomæ Argent. fol. 117. ann. 1234: *Idei quoque circa adaptacionem curiarum Feudum Claustralum, ne talibus non prebendis in posteriori adapti, et valent, ducimus statuendum.* Ibid. fol. 27: *Specificatio vestimentum pertinetum ad Feudum Claustralum, quam habet Johannes Wesslonus cantor et Petrus Valsche canonici. Primo redditus xxv. solidorum super duabus et uno die... Item duo quartalia, unum triticum, aliud siliquas annuatim infra festa B. M. Virginis de granario ecclesie S. Thomæ.*

FEUDUM COLUS. Gall. *Fief de corps*, quo vassalus debita servitia per seipsum domino capitali præstare tenetur. Vide *Assisas Hierosol.* pag. 153: *Feudum Corporale præterea dicitur illud quod in terra aliquo domanii positum est, ad discrimen eorum quæ Incorporantur vocant, quod sine tene- mento sint.*

FEUDUM IN CURIA. seu, in Curte dictur, cum dominus castri, vel villa, certam partem vel in Castra territori sui, aut ex telonis, vel ex villa aliquid infundat, quod minus sit parte alia, quæ remansit. Vide *Rosenthalum* cap. 2. § 40.

FEUDUM EXTRA CURIAM. est: quando domini castri, vel villa, jurisdictionem

quidem, id est, *Ecclesia de S. Stephani qui est in Puig de Grasolers, quod tenuit per Feuum Comitale et per feuum de castrum Gurbo.* Epistola Silvestri II. PP. ad Sallam Episc. Urgell. ann. 1001. ibid. col. 98: *Cum Feuo et aliode Comitale. In valle Andorra omnes aliodes. Comitales, etc.*

FEUDUM COMMUNALE. Predium quod ad Communiam seu universitatem urbis vel oppidi pertinet. *Charta ann. 1053, in magno Chartul. S. Vict. Massil.* fol. 41: *Petram minorum in medio habet unum vasum et a parte aquilonis vietas de Feuo communale, a meridie terram aregutipalmarum.*

FEUDUM CONDITIONABILE, vel CONDI- TIONATUM. Certis conditionibus constitutum. *Carta ann. 1384: Reg. 63. Chartoph. reg. ch. 1358: Hominalia vel Conditionabile Feudo, retrofudo, nobilia et immobilia, etc.* *Alia ann. 1387: In Reg. 101. ch. 103: In Feudum francum et nobile, Conditionatum, tamen pactis, conditionibus et conventionibus subscriptis.* *Charta ann. 1341, in Reg. 4. Armorial. gener. pag. 12: Sub ejus im- medio dominio et seignoria in Feudum francum, nobile et anticum, bonis condi- tionibus Conditionatum.* *Alia Humb. daphi ann. 1349, in Reg. 79. Chartoph. reg. ch. 33: Concedimus... in Feudum redibile, Conditionatum modis et condicio- nibus infraascriptis, etc.* *Homag. ann. 1413, in Reg. 9. Armor. gener. part. 2. pag. 13: Confessus fuit... se tenere... in Feudum francum, nobile et antiquum ac bene Conditionatum, etc.* *Addit. Ordinat. reg. Franc. tom. 9. pag. 40. art. 13.*

FEUDUM COQUINÆ, vel COQUA. Quidquid nomine feudi ex coquina percepientium annuatim assignabatur. *Charta ann. 1230, in Chartul. S. Dion.* pag. 236. col. 1: *Petrus de Malovene, obtulit monasterio beati Dionysii quintam partem hereditatis meæ... quam quantum partem assignari in hiis, que parci- pubim in regna abbatis S. Dionysii, ratione Feudi Coquiae, quod feudum tenebam ab eo.* *Alia ann. 1231. ibid.: Dom. Emerina relicta Philippi de Gargeis mil- litis recognoscit coram nobis, quod cum perciperet in Coquina abbatis B. Dionysii quendam jura, tam in predictis quam in canibus, quam in quibusdam aliis, ratione Feudi Coquiae, in Ch. ann. 1224.* *Chartul. Mauriac. ch. 25.*

Feudum Coquiae. *Feudum Coquiae Fief de corps, quo vassalus debita servitia per seipsum domino capitali præstare tenetur. Vide Assisas Hierosol.* pag. 153: *Feudum Corporale præterea dicitur illud quod in terra aliquo domanii positum est, ad discrimen eorum quæ Incorporantur vocant, quod sine tene- mento sint.*

FEUDUM EXTRA CURTEM. dicitur illud quod pendet ab aliquo Domino ex parte metas justitia dominii sui. *Baro de Beneficiis lib. I. cap. 9.* *[Vide Pæzil]*

librum de Jur. feod. § 3. not. d. Dicitur etiam non iurisdictum.

FEUDUM DANGERI. Nostris fief de dange, in Constitut. Trecensi art. 37. Calviniens. art. 56. Barresii art. 1. etc. sive appellatum, quod eius amit tondi periculum imminentia, nisi mature hominum et fidelitatem exhibuent vassalus, vel si is, inconsulto domino, seu nondum prestito domino, feudi sui possessionem adest. Constitutio Friderici I. Imp. apud Radevicum lib. 4. cap. 47: Si quis infidelatus major 14 annis sua incuria vel negligencia per annum et diem steterit, quod feudi invenitur aut c prime domino non patuerit, transacte hoc spatium Feudum amittat. Vide *Dangerum*.

FEUDUM DECIMALE. Emolumentum, quod ex fructuum decima percipitur, jus decime. Charta ann. 1417. ex Chartul. eccl. Glasg. Cod. reg. 500 fol. 92 v: Vicarius pensionarius curam ibidem gerens animarum, pensionem recipiens perpetuum annuatim xij. marcarum usulata moneta regni Scotie... cum Feuo decimali locorum infra scriptorum, vide *le Murays, de Torres, etc.*

FEUDUM DOMINICUM. Idem fortis quod *Capitale*, vel quod Galli dicitur *Chef lieu d'une Seigneurie*, a quo una feuda etiam nobilia dependent. Littera Johannis de Britannia anno. 1281. apud Lobinellum tom. 2 Hist. Britan. pag. 1626: Insuper nos et heredes nostri non poterimus aliquo modo accrescere nos in aliquo Feodo dicti Vicecomitis (de Roman) vel heredium suorum Dominico, vel genitili, vel in retrofeodo.

FEUDUM ECCLASTICUM, inquit Zaius p. 1. Feud. dicitur triplex respectu: 1. quod ab Ecclesia datur, 2. quod ab ea recipitur, 3. quod datur et recipitur Clerico, nec non tanquam ab Ecclesia. Feudo istiusmodi opponitur *Feudum secularium*. Brevis, feudum Ecclesiasticum est, quod ab Ecclesiastis et Ecclesiis possidetur. Ita accipitur in Pugiam Majest. lib. 3. cap. 25. 1. 2. 3. cap. 34. Adde Gianvilliam lib. 13. cap. 23. sive *Tabul. Conchensis Abbatiae in Ruthenio* Ch. 483: Et accipiet Sacerdos Feuon de Ecclesia de manu Abbotie, etc. In Concilio Claramontano anno 1095. vetatur Presbyter effici homo Laici. Sed si Feudum Laico Sacerdos tenuebit, quod ad Ecclesiam non pertineat, talem hereditatem ei fidelitatem, quod securus sit. *Honagium* vero pro dignitatibus Ecclesiastis, v. g. Decanus, Episcopo factum legimus apud Louvetum in Hist. Bellav. lib. 1. pag. 388. Tabular. S. Cyrici Nivern.: *Feoda Dom. Episcopi Nivernensem, pertinente ad Domum Nivernensem. Et primo Feoda Ecclesie Nivern. Decanus Nivern. Archidiaconus Nivern. Thesaurarius, Cantor, etc. Regestum Feodorum et servitorum fol. 141. in Camera Computor. Parisiens. Henri de Cadet Celerier de S. Estienne de Troyes, Lieu de la Celererie de l'Eglise de S. Estienne. Fol. 107. Le tresorier de S. Ruytice de Troyes maistre Guillaume le assige de la Tresorerie à lui tenue l'an 1282.*

Ex Postulo feudis Ecclesiasticis, ne obseruare Alpes seruit. cap. 1. alii sunt libera quae nec censum nec servitum militare debet, sed tantum obsequium precum pro salute Principis. Horum meminit Helgaudus in Vita Roberti: *Prestaria Patri Benedicto et suis pascotoriam Ligurii fluminis benigissimum adiubuit, scripta firmavit, et ex his nihil aliud quam intercessione illius quiescit*

suffragia. Ingulphus in Chron. Croylandi: ubi de Bertrando Regis Merciorum: *Emancipatus ab omni debito Regis et omnis alterius Domini, et hominis, quicunque fuerit dignitatis, excellentiae vel honoris, ut nihil a modo de sacri vestri Monasterii Croyland Monachis litteratis et Lascis, servis aut tenentibus vestris exigere poterint, preter orationes vestras aut beneficis spiritualia. Aliis vero non libera, quae praestant militiam et censum. Quae quidem notoria sunt quam ut probatio indigent. Nemo quippe horum temporum historiam vel leviter attigit qui Episcopos et Abbates galatos citius obvia non habuerit quam infatuos. Sed abs re ipsa fuerit observare hanc Ecclesiastigorum feudorum servitatem in Anglia cum Guillermo Conquistore invictam fuisse, ut testis est Matthaeus Paris sub ann. 1070: *Rez Willclaus... Episcopatus quoque et Abbatas omnes que Baronii tenebant, et eis omnes ab omni servitute excepti libetatem habuerunt, sub servitio statutis militari, introdulans singulos Episcopatus et Abbatas pro voluntate sua, quod multe sibi et successoris suis constitutas tempore volunt a singulis arbitribus.**

FEUDUM ELEMONSINARE. Idem quod *Ecclesiasticum*, scilicet quod ab Ecclesia tenetur. Vide *Elemonsina Libera et Elemonsina pura in Eleemosynam*.

FEUDUM EPISCOPALE. Predium quod ab Episcopo jure beneficii possidenti Latini dicitur. Charta ann. 1273. Probat. Hist. Monimorens. pag. 37: *Ego Gherbertus Dei gratia Parisiensis Episcopus, Ecclesiam et aliore B. Mariae de Moncelis, Monasterio et Martini de Postuaria congeasi, annuente Burcardo de Montemorensi, cui eum de Episcopatu Feudo possebat.*

FEUDUM FOTOTUM A SARCINIS. Cujus possessori fenetur equum commode sarcinari ferendis aptum patriarchae Aquilejensi, quales proteguntur ad imperatoris circumiacem. In Tract. de Feud. ejusd. eccl. apud Muriat. tom. 1. Antiq. Ital. med. av. col. 451.

FEUDOFIRMA, vel **FEUD. FIRMA**, est tenura terrarum, vel tenementorum aliqui et heredibus concessa pro anno redditu, qui tertium vel ad minus quartam verba estimationis sequitur, absque aliis servitius, quam quia in Charta concessionis, seu foismonto exprimitur. [Et quidem interdum ex lege concedetur ut servitus militaria præstaret. Charta Henrici Regis Anglia ann. 1151. Si aliquis teneat de nobis per Feudofirman vel sacerdotum, vel burgum, et de aliis, ut teneat per servitum militare, non habebimus custodiā hereditati, nec terre sue que est de Feodo alterius occasione illius Feudofirmane, ut societate, vel burgu, nisi ipsius servitum debet servitus militare.] Hujus autem tenure conditionis est, ut teneat per beneplacitum predictum suum detinet, tum dominum, seu foifactor, actionem ad terras sibi et heredibus suis recuperandas habeat. Ita Britton. pag. 164. Cowellius lib. 2. Instit. tit. 2. § 16. tit. 4. § 1. lib. 3. tit. 5. 2. et Rastallus verbo *Ferme* idem Firmam in feudo tenere appellabat. Leges Henrici I. Angl. cap. 61: Si quis vero Firmam in Feudo teneat, et honagium inde fecerit, sine in eo manens sit, vel non sit, et eum diligat, satisfaciat domino suo in curia sua, vel in curia domini, de quo ipsam Feudum est. Charta alta Henrici Regis Angl. tom. 1. Monastici Angl. pag. 106:

Et quoddam pratum... in Feodofirma perpetuo habendum pro 20 solidis reddendo unquorum anno, etc. Et pag. 112: *Concessi... dimidium purgatis de Ilang ad Feadem Firman in secundis, etc. Matth. Paris. ann. 1240: Partem suam in silva... pro magna summa precaria ut sibi in via ita prouidaret, ad Feudofirman dimisi. Charta Philippi Puleri anno. 1314, in Reg. Chartophylacii. Regi. 49. Ch. 190: Nous faisons à saroir, etc. que comme Pierres Sirs de Chamby que comme Pierme de nous, nos moulins de Monsfort sur Rille... lesquels moulins feu Pierre de Chamby nostre Chandellan, tenor à ferme de nous pour ladiue somme, etc. tuy quittes pour tougours ladis pension, qu'il nous payent pour ledits moulins, etc. Habetur formula dationis ad manufrancum in libro Anglo Justis of peace pag. 147. et apud Willelmum Thorn. sub ann. 1206. Vide eundem ann. 1282. pag. 185.*

FEUDOFIRMANA allo sensu accipienda videatur, cum in Chartis donationum quia Ecclesiastis Monasteriis habuit, occurrit neque enim in conditionibus max a d. anno recentis annis. Ecclesiastici tribui potuisse dubitari. Itaque Feudofirmanum idem fortassis quod Feudum perpetuum vel potius quod tempore diebatur Manu firma, Manu ferme. Charta Episcopi Wigornensis anno 1177. apud Madoc Formul. Anglie. pag. 2. *Item filius Williami de Stane concessit donationem quam pater eius Willemus dedit Monasterio S. Marie de Bordelela, scilicet totam terram de Osmerlega cum omnibus que ad eam pertinent, cum omni libertate hanc ejusdem terre, in Feudofirmano.*

FEUDOFIRMARIUS. Leges Burgorum Scoticorum. cap. 138: *Feudofirmarius non potest firmarium facere de aliqua terra, nisi reddatur domino capituli, et ipse faciet illum firmarium, etc.*

FEUDUM FIRNUM. Predium, aliudve in perpetuum, si ad Ecclesiam, vel ad multos annos, si laici, concessum sub annua prestatione vel servitio. Charta pro capit. Carnot. ann. 1375. in Reg. 107. Chartoph. reg. ch. 200: *Item supra nemoribus desuper dictum pontem sancti Petri, que tenut in feodali firma seu Feodo Firman Johannes de saint Lienart, viginti libras Turon. ad duos terminos escacarii. Arest. ann. 1384. ex Cod. reg. 9822. 2. fol. 148. v: Fuit allegata consuetudo in Normannia, quod quandoquaque aliquo ab alio recipit aliquam ad Feudum firnum, et est modus loquendi a Fede Firme in Gallico, et pro illo facit et solvit aliquam redoviam, etc. Vide Feudofirmanum.*

FEUDALIS FIRMA. Eadem notio. Charta Caroli VIII. ann. 1423. in Reg. Cam. Compilat. Paris. alias Bitur. fol. 60. r: *Ad nostri notitiam deuenit incita memorie Ludovicum regem predecessorem nostrum, sub anno Domini 1264. regiam abbati et coenobitu (S. Mich. in periculo mari) ad Feodalem Firman tradidisse terram S. Johannis de Thoma, etc. Fieuferme, in Lit. Phil. VI. ann. 1381. ex Bibl. reg. Firmarie Feodales, in Consuet. Norm. part. I. cap. 27. ex Cod. reg. 4051.*

FEUDA. FIRMA dicitur etiam cum de concessione ad vitam agitur. Inventar. Chart. reg. ann. 1482. fol. 66. v: *Tractatus inter regem et Blancham ducissam Aurelianensem, per quem rex concessit et teneat, vita comite. Firmas Feudatas bollivatis Cadom, vicecomitatus Algiz, castrorum de Braya comitis*

Robert et de Gornayo, que quidem post decessum dicti ducissae reverterentur ad coronam. De anno 1376.

• FEUDUM FLAMIGERORUM. Memor. E. Cam. Comput. Paris. fol. 31. r. : *Die 15. Nov. 1382. expeditum fuit pro religiosis des Billes Paris. quod terminum duorum annorum sibi per regem concessum, incipit 15. Sept. 1382. super sufficiencia tenendi quoddam feodium, nuncupatum Feodium Flamigerorum in villa Paris, situatum Feudum ad Flamingos, in Lit. admort. ann. 1381. vulgo Fief aux Flamans, a religiosis, qui Billes nuncupantur, eodem anno, permutatione inter ipsius Guill. de Hangest facta, acquisitum.*

FEUDUM FORTINICUM, in Flota lib. 3. cap. 14. § 1. violetor appellat stipendum quod a Thessaurario Gardenero Regis alii, quam ex domo et hospicio Regis prestatut et exsolvitur ex fisco Regio: cui opponitur Feudum in curte domini, de quo Oberus lib. I. tit. 2.

FEUDUM FRANCICUM illud dicitur, in

quo vassallus ad servitia non tenetur,

fidei tamen domino servare debet,

equo nomine dominio obnoxius est.

(¹⁰⁰ Feud. lib. 2. tit. 101.) Hec Zazius lib.

de Feudis part. 8. § 44. et Rosenthalius lib. de Feud. cap. 2. § 33. Ita in libello de Recuperatione Terra sancte, circa finem, *Francia Feudo dicuntur, que speciali servitio non sunt onerata.* Vetus Consuetudo Normannia MS. I. parte sect. 3. cap. 9: *Nous apelons Franc Fieu, quant aucun tient franchement son fieu, et tous ses sousiens s'en font le service, qui apartient à icelle franchise.* Tabularium Tuteleense ann. 1265: *Ut omnia teneant ab Abbe et successoribus in Francum Feudum sive alodium, ut pro his homagium francum nobis Abbatis et successoribus nostris, amplius facere teneantur.* Charta Raymundi des Baux, Cogn. Juniores ann. 1271. mens. Febr. qua proficitur, tenere se Bertrando de Clauhens, Episcopo. S. Pauli Tricastin. Castella Suze et Buxedona in Feudum Francum et gentile. Mox additur: *Item fuit concessum, quod ipse Raimundus de Baux et ejus heredes semper in mutatione domini vel vassali teneantur facere homagium, tamen deinde gratia, i. jure fideliitate cum illis articulis quae in dicto juramento continentur, videlicet dictus Episcopus et successors possint suum occultum seu hancierum mittere, in signum dominii et recognoscimus dicti Castri, seu fortitudo, etc.* Charta ann. 1298, in Regesto Philippi Puleri Reg. Franc. ann. 1295. Tabularius Regii num. 163: *Predicta vero omnia idem D. Bertrandus et ejus successors tenebunt D. Regem et ejus successors Regibus Francie in Feudum Franchum et honoratum sub homagio ligio et fideliitate juramento.*

Videntur tamen exenta fuisse ejusmodi Feuda Franca et honorata a redituione castrorum; quod potissimum colligitur ex hominio Guillermo filii Duccissa Mathildis Dom. Montisepulcra mens. Martii ann. 1189. Raimundo Comiti Tosano et Mergoriensi facto: *Que omnino habet et tenet te ad Feudum Francum et honoratum, ita quod nullum supradictorum castrorum vel villarum tibiveltus, ne aliqui Comiti Melgoris reddere teneat.* Vide Feudum Honorablem.

• FEUDUM FRANCUM, dictum etiam illud, quod censu erat obnoxium; francum, ut opinor, nuncupatum, quod ab homine franco seu libera conditionis, nec non nobili, possideretur. Charta ann. 1390. ex Tabul. Flaman: *Ego Ge-*

raldus la Foliosa confiteor me tenere et habere in Feodium Francum a Bernardo Bermundi domirillo quoddam nemus... situm in parochia de Conaco (Petragor...) sub censu unius cartonis frumenti ad mensuram Montinaci, et sub acaptamento pertinente ejusdem unius (cartonis) frumenti censualis seu renditalis. Ego dictus Geraldus promitto... eidem domicilio... solutorum me... annis singulis in festo beati Michaelis perpetuo annuatim, et acaptamento, ut et moris, in dominorum mutationibus et heredatum. Item promitto ego me... eidem domicilio dictam terram supra confrontatam non evadatur ad aquam alieno dominio foriori ac posteriori, nec etiam ministrantur in superioribus et posterioribus locis, sed ibus eisdem, non in anterioribus.

FEUDUM FRANCICUM, in Tract. de Feudis eccl. Aquilej. apud Murator. tom. I. Antiq. Ital. med. svi col. 648: *Tenatur is feudum, cui assignatum fuerat, inhabitare. Est enim ab inhabitando deductum. Quod si edificis nudum configuerit, aut inhabitabile ruina postea representasset, a fundamento debeat instaurare vel collappa reparare, ut Habitans Feudum suum ligendo se dea cum conjugi et liberis pro vocabuli proprietate retinere honestissime posset.*

• FEUDUM FRANCIALE, ubi ordines

successionis iuxta civiles juris norman-

tantur. Vide Feud. lib. 2. tit. 48. et

Feud. de Feud. Jur. I. 105.

• FEUDUM DE HARO, Cui scilicet clা-

moris de Haro cognitus aut jurisdictionis,

vel ut apertus dicam, cui superioris

justitiae jus competit. Chartularium

Gommets. tom. I. pag. 32: *Nous avons cu*

di lui de Morville... deux demy fiefs

de Haro et deux de Liage.

• FEUDUM HOMAGIALE, Cujus posses-

sor homagium debet: non omnia quippe

domina homagium prestatabant, ut videtur

est infra in Feudum Militare. Homagia et conditionabilita Feuda, in Charta ann.

1381. ex Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 1388.

Alia ann. 1390. in Cod. reg. 1001. 2. 2.

fol. 41. v. : *Rogantes... quatenus bona,*

que predictus quondam Johannes de

Berghem, nomine feodali, a vobis posse-

bit, prefatus Wernherinus suo in Feudum

Homagiale... in corde digressum.

(¹⁰⁰ Adhuc Haltius. Glossar. German.

vice Huld. Lehn. col. 498.)

• FEUDUM HONORARIUM. Idem quod

infra Honorarium. Instrum. ann. 1330.

apud Ludowig. tom. 5. foli. MS. pag.

550: *Ipsa domino Regi et successoribus suis*

Boeniz Regibus, ab eoque domino Rego

per oculum inter nas hinc inde preliba-

tum et reassumptionem Hereti, ipsum Du-

catum nostrum cum terris et pertinentiis

ipsius in Feudum Honorable recipimus,

pariter et habemus, decernentes, etc.

(¹⁰⁰ Vide Haltius. Glossar. German. voce

Ehren-Lehn. col. 270.)

• FEUDUM HONORARIUM. Eadem no-

tione. Charta ann. 1204. apud Gallan-

dum: *Ego Petrus Dei gratia Rer. Aragon.*

comes Barcinon. Dominus villa Monti-

persulani et Mariae Regine uxoris mea

nomine de tibi Pontio Petro et successo-

ribus tuis in Feudum Honorarium totam

mediatatem castri de Ropiniano.

FEUDUM HONORATUM, nulli servitio

obnoxium: proinde idem, quod Fran-

cum. Pactum initum inter Petrum Re-

gem Aragon. et Jacobum Regem Major-

icarum super Regno Majoricar. 18. Kal.

Febr. 1278: *Nos Jacobus... recipimus a*

vobis D. Petro Rege Aragonum fratre

dicebant *Garde noble, Tutela, usufruc-*

tuarum species. Vide Warda.]

• FEUDUM GANTALDIE. Vide Feudum Advocatis.

• FEUDUM GENTILE. Quod ab ingenuis

tantum teneri potest. Liberti. Podii Mi-

rolli ann. 1370. in Reg. 155. Chartoph.

reg. ch. 103: *Item pariter concedimus...*

quod quacumque persona... dicti loci bur-

genis oblitus, Feoda Gentile ac redditus usque

ad sumnam trecentarum librarum renditum acquirere possit. Charta ann.

1399. in Reg. 18. ch. 175: *Comme Simon*

Piquier ait acquis en Fief gentil, etc. In-

ter Fief noble, appellatur. Vide Feudum

noble, et Feudum rectum.

• FEUDUM DE GUERRA. Quod propter

servitio militare conceditur. Reg. S.

in Cam. Comput. Paris. fol. 213.

. Unde *comitatus et dimidius consue-*

les. Feudum de Guerra.

FEUDUM HABITANTIS, in Tract. de

Feudis eccl. Aquilej. apud Murator. tom.

1. Antiq. Ital. med. svi col. 648: *Ten-*

atur is feudum, cui assignatum fuerat,

inhabitare. Est enim ab inhabitando deduc-

tum. Quod si edificis nudum configu-

ret, aut inhabitabile ruina postea repre-

sentasset, a fundamento debeat instaurare

vel collappa reparare, ut Habitans

Feudum suum ligendo se dea cum conjuge

et liberis pro vocabuli proprietate retinere

honestissime posset.

• FEUDI II HEREDITARIA, ubi ordines

successionis iuxta civiles juris norman-

tantur. Vide Feud. lib. 2. tit. 48. et

Feud. de Feud. Jur. I. 105.

• FEUDUM DE HARO, Cui scilicet clা-

moris de Haro cognitus aut jurisdictionis,

vel ut apertus dicam, cui superioris

justitiae jus competit. Chartularium

Gommets. tom. I. pag. 32: *Nous avons cu*

di lui de Morville... deux demy fiefs

de Haro et deux de Liage.

• FEUDUM HOMAGIALE, Cujus posses-

sor homagium debet: non omnia quippe

domina homagium prestatabant, ut videtur

est infra in Feudum Militare. Homagia et conditionabilita Feuda, in Charta ann.

1381. ex Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 1388.

Alia ann. 1390. in Cod. reg. 1001. 2. 2.

fol. 41. v. : *Rogantes... quatenus bona,*

que predictus quondam Johannes de

Berghem, nomine feodali, a vobis posse-

bit, prefatus Wernherinus suo in Feudum

Homagiale... in corde digressum.

(¹⁰⁰ Adhuc Haltius. Glossar. German.

vice Huld. Lehn. col. 498.)

• FEUDUM HONORARIUM. Idem quod

infra Honorarium. Instrum. ann. 1330.

apud Ludowig. tom. 5. foli. MS. pag.

550: *Ipsa domino Regi et successoribus suis*

Boeniz Regibus, ab eoque domino Rego

per oculum inter nas hinc inde preliba-

tum et reassumptionem Hereti, ipsum Du-

catum nostrum cum terris et pertinentiis

ipsius in Feudum Honorable recipimus,

pariter et habemus, decernentes, etc.

(¹⁰⁰ Vide Haltius. Glossar. German. voce

Ehren-Lehn. col. 270.)

*nostro et successoribus vestris Regis. Arag. in Feudum Honoratum sine omni servitio. totum predictum regnum Majorcarum, etc. Homagium factum a Guillermo filio Mattheo, Duciisse D. Melgorii, mense Mart. ann. 1189: Que omnia habeo et teneo de te. ad Feudum francum et Honoratum, ita quod nullum supradictorum castrorum vel villarum tibi vel tuis, nec alicui Comiti Melgorii reddere tensor. Et infra: Et haec omnia habeo et teneo a te, D. Raymundo Comite Melgorii ad Feudum Francum et Honoratum, pro quibus omnibus prescriptis facio vobis honum et fidelitatem. Charta Bertrandii I. Castri de Paris in Comitatu Ruthenensi, 3. Non. Mart. ann. 1274. Recensos... vobis D. Henrico Comiti Ruth... me tenere... in Feudum francum et Honoratum et nomine Feudi Honorati, ad fidelitatem tamen ei honorum, nonne ego quod posse... in dicto Castro de Paris. Alio Raimundi Comitis Tolosani ann. 1212. In Regesto Tolos.: Et pro hac donatione sua curatione dominus Comes predictus pro se hereditibus suis donavit in librum et Honoratum Feudum villam nomine Bessiana in Ruthenensi diocesi... ad omnes eorum voluntatem in perpetuum faciendum: ita tamen quod predictus Gallardus et Domestica suis uxor et heredes eorum sint pro feudo predicto homines et Milites predicti. Comitis, quibus additur ethiam hominum. Alio Guillermi, filii Matthei, Ducisim. D. Montispessulanii ann. 1185 Jun.: Hoc omnis predictus... laudo, frato et concedo in perpetuum tibi et tuis ad Feudum Honoratum, et tu Raymundus Aertradus et heredes tuis successores tui, qui hoc Feudum tenebant, facias mihi et hereditibus suis nomine huius Feodi hominum et servitio. Exstat. Charta B. Episcopi Magalonensis. Domini et Comitis Melgoriensis, quia dat in Feudum Honoratum et censuatim 4. denarios de 10. denariis, quos ratione dicti Comitatus percipiat. Jacobo Regi Arag. Domino Montispessulanii. Addie Histor. Beneharn. lib. 8 cap. 27 n. 10. et Garfellum in Episcopis Magalon. pag. 244. 269. Ejusmodi etiam feuda, que in rebus ferrum laice, sparverium, austurum, chirothecas, et similia prastare tenentur. *Fu Hon- drat*, seu *Feuda Honarata*, vel *Honorata*, vocant fori Beneharnenses tit. 1. crt. 27.*

¶ Feudum tamem honoris ab hono- rario seu honorario distinctum fuisse in Aragonia scribit Gallandus in Tract.

*MS. de Feudis, illudque assignat dis- crimen, quod *feudum honoris ea condi- tionem daretur, ut ex redditibus castri seu villa, milites ad ipsius castri defensio- nem necessarios aleret feudatarius.**

*feudum vero honorarium sub fide tantum et hominio possideretur. Idem Itaque Gallandus *feudum honoris*, quod allis *feu- dum soldatis*.*

*¶ Tuncumque sit, certum videtur feuda honoraria non ubique ab omnibus servitio, sed etiam fuisse, in Charta enim ann. 1189, feudatarius manumitti dicitur ab omni vinculo servitio, atque ho- minis seu homagi quod ratione Feudi ho- norarii facere tenebatur; sed praestat Chartam ipsam legere quam invenerit, vocem *Manumissio* ad lin. Eamdem. vocem, etc.*

*FEUDUM IGNORABILE est, quod a manen- ria aliquo dependens, rusticis et bare- dibus eorum ob servitium aliquod igno- bilis conceditur, et Liberum tenementum vulgo appellatur. Cowellus lib. 2 tif. 2. § 8. Vide *Feudum Burgense*, et *Sergentia*.*

** FEUDUM IMMEDIATUM, Quod a ca-*

pitali Domino immediate tenetur; Feudum Mediatum, quod alter Retrafe- dum dicitur. Transactio inter Philipponum Puerum Franc. Reg. et Episcop. et Capitul. Eccl. Vivar. ann. 1307. Et de his, que ab iis, vel ab altero sorundum tene- rentur in Feudum mediatum, vel imme- diatum, etc.

** FEUDUM INTEGRALE, Integrum, non divisum. Fiefs enterins, in Stabili. S. Ludov. cap. 8. tom. 1. Ordinal. reg. Franc. pag. 115. Charta ann. 1363 in Reg. B. Chartoph. reg. ch. 20: Feudum integrum, quod dicti conjuges tenebant ab eodem domino baillium habente, eratque dictus bailliu homo ligius, et feudalis ipsius domini baillium habentis ad causam dicti baillii de feodo supradicto.*

FEUDUM INTEGRUM, in Consuetudine Castelli novi in Thimerialo art. 10. et 21. et Carpoensi art. 15. dicitur illud, quod ratione eius seruitu valet 90. soli- dos de racheto.

** FEUDUM JURABILE ET REDDIBILE, Utriusque tantum presentis notum: Est, inquit Jacobinus de S. Georgio de Feu- dus n. 29. prout eti jurotus fidelitas Do- mino. Non justibile, quando conceditur ex pacto, u. fidelitas non justetur. Vide Bassanus de Uso. Feud. cap. 4. Instr. ann. 1325. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 204. Col. 2. qno Johannes Comes Forensi pro pluribus castris et feudis se homi- nis Ligiunum de Dalhino constituit: *Iam castrum de Cussiaco cum ipsius ca- stri mandamento... quod castrum tenet ab ipso Comite Forensi Jurabile et reddibile Johanes de Maya Dom. de Cussiaco. Ibid. non semel occurrit. Aliam hujuscem apellationis causam nobis aperit doctissimus D. de Lauriere in Gloss. Juris Gallici: en scilicet potissimum ratione ejusmodi feudum jurabile dictum fuisse quod, quemadmodum vassalus feuda- tum castrum domino capitali redditu- rum se, cum ei liberetur, sacramento suo pollicebatur: ita idem castrum vassallo restitutur se, cum eo ad suum communum usus fuisse, jurabat capitulis dominus. Id probat ex Charta ann. 1277. quam consule, si libet, ad vocem *Rendable*.**

** Testam. Hugo, ducis Burg. ann. 1314. ex Cod. reg. 984. 2. fol. 157. r.: Se non moror sana hora de nostre corps, nous laissons et quittions a nostre ame de foiaul coisne monsieur Odart, seigneur de Montagu, la jurable et rendablete dou chasteau de Montagu.*

** FEUDUM LIBERUM, Idem atque Rec- tum, quod ab heredes transit in infinitum. Charta ann. 1280 apud Ludewig. tom. 10 Beliq. MSS. pag. 162. Feuda collata illustribus principibus dom. Friderici et dom. Theodorico, ipsius domini Landgrave filii, communia contulimus cum ignoramus patre, possidenda studio Justi Feudi.*

FEUDUM LAICALE, Laicum, quod non tenetur ex Ecclesia, sed est de feodo mere temporali, inquit Lindwoodus. Charta Henrici II. Regis Angl. tom. 2. Monastic. Angl. pag. 230: Centum solidatas terra de Laico Feudo, etc. Joannes Brompton pag. 1169. Reddit etiam ei omnes Laicos Feudos, quos Henricus pater ejus illi dederat [Ind. x. MS. beneficio- rum Eccles. et Diocesis Constantiensis fol. 22. verso: Et totum manerium supra et infra dictas domus est in clementina, alia est in Feudo Laicali.] Adde Mathe. Paris. pag. 475. Matth. Westmonast. ann. 1175. 1226. Historiam Comitum Pon- tivi pag. 117 etc.

** Fief lay et d'ausomes, in Lit. re-*

miss. ann. 1368. ex Reg. 132. Chartoph. reg. ch. 275. Consuet. Norman. part. I. cap. 29. ex Cod. reg. 4651: Tenentur istam quendam libera tenementa, sine homagio et paragio, in Feodo laicali, etc. Charta Ricardi episc. Ambian. ann. 1208. in Lib. nig. 2. S. Vulf. Abbavil. fol. 14. r.: Willielmus illustris comes Pontivii et Mon- teroli nobis assarvit, quod cum Johanne, cognomine Gallus, de ipso in Feodum Le- castrense duas partes decime de Kaka- re, etc. Vide Decime Milles.

** FEUDUM LEGALE, Proprium, legitimum, quo feudum sicut legibus ad strictum est, memoratur sapientia in Tract. de Feudo. [Aquel] apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. seqv. col. 689. et seqq.*

** FEUDUM LEGUM, Quidquid judici*

vel iustitiae officiariorum in emolumen- tū officiū assignatur. Charta Seguini Ma- tison. episc. ann. 1238 in Chartul. Clu- niac. ch. 257: Omnes terras, possessiones ac iura, ab eisdem abbatib. et conventu et ecclesiis Cluniacensi accepti (idem Jaco- bus) in Feodum Legum.

** FEUDUM LIALE, Idem quod Ligium, quo scilicet vassalus dūmlo suo fidem suam debet, ab Italico Lealta, tides, fide- litas. Charta ann. 1195 apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. seqv. col. 616: Unde dictus dominus patriarcha cum ba- culo, quem tenebat in manu, investit predictos fratres... ad rectum et Liale Feudum, de castris et curis camini... Et fratres juraverunt ipsi domino patriar- che fidelitatem pro predicto feudo. Nos- tris. Fief de Liege. Vide Ligius.*

** FEUDUM LIBERUM, Charta Communis Abbatisvillae cap. 24: Statutum est etiam, quod nullum vapassorem, vel Liberum feodium, in terra mea habentem, burgen- ses de Abbatisvilla in suam Communiam recipere poterunt, nisi de assensu meo et domini sui. Adde cap. 25: Homagium Hungonis d'Arpajon Domicelli ann. 1284: Feudum liberum et honoratum, librum militare Feudum, in Thron. Abbat. S. Trud. pag. 465. Feode Libre Ecclesiasticum parochialium, aliud Rogatum. Hoveden- num pag. 775. [60] Vide Hultaus. Glos- sar. German. voce Fief-Liehen, col. 508.]*

** Consuet. Norman. part. I. cap. 26. ex Cod. reg. 4651: Liberum autem dici- mus Feudem, quod servitorum inhonesta- ri obtinet libertatem, ut de prati servi- tio et de curatione bieci molendinorum, etc.*

** FEUDUM LIGIUM, [Gall. Fief de liege.]*

Vide Ligius.

** FEUDUM LORICALE, Vide post Feudum Militare.*

** FEUDUM LORICALE, Idem quod Feu- dum Lorice, in Consuet. Norman. cap. 25. Baronibus et militibus, qui tenent de eis Feudum Loricale, Francie ente de haubert, in Charta Phil. Pule. ann. 1301. ex Lib. rub. Cam. Com. Paris. fol. 129. v. col. 2.*

** FEUDA MAGISTRORUM et Clericorum Compotorum Campanie. Si vocabatur annos redditus qui ex nundinis aliisque Campania consuetudinibus ad illos jure benefici pertinebant. Memoria de Ca- morea Computorum, etc. s. apud D. Brusel de lise. Feud. lib. 1. cap. 1. pag. 33: Hece anni jure sei Feoda pertinencia ad Magistros et Clericos Compotorum in Campania scripta ann. 1220. Omnes redditus prepositurorum, portagiorum, et alias in consuetudinum, si valor eorum usque ad mille libras ascenderit, debent solvere XIII. libras Turonenses, de quibus Magistri Compotorum debent habere XIII. libras quolibet anno; et Clerici Compotorum XX. s. Turonenses. Item,*

omnes emplures rerum nundinarum quantumcumque fuerint venditis vel admodum, debent similiter reddere XIII. libras, distribuendis ut supra. Omnia vero jura seu Feodo que debentur tam Magistrorum quod principi Comptotorio pro proprietate portantia, et concomitutibus venditis debent recipi inter fidem Omnim Sanctorum et Brandons qualibus anno, exceptis illis que debentur de venditionibus nundinariis, que semper recipiuntur in exilio ultrarumque nundinarum successive venientibus per ordinem, temporibus connectis.

¶ FEUDUM MANGICUM. Cujus erat illa ministrare, que ad artes mechanicas spectabant. Vide Tract. de Feud. eccl. Aquilei, apud Murator. tom. I. Antiq. Ital. med. avi 651.

¶ FEUDUM MANTELETTUM, in veteribus Chartis S. Crucis Aurelianensis appellatur predium quoddam, subdecanum ejusdem ecclesie assignatum ab episcopo Aurelianensi, cui ea ratione manutinuerunt seu mantile, dum sacra pergit, subministrat ille subdecanus. Vide Tract. de Nobilit. Hibberti cantor. et canon. S. Aniani Aurel. pag. 182.

FEUDUM MATERNUM, quod primo est a femina acquisitum, que sit ex ascenditibus, et si cognationis caput, tit. de Benef. fem.

¶ FEUDUM MEDIATUM. Vide Feudum Immediatum.

FEUDUM MILITARE, vel Feudum Militis, quod a vassallo Militi possidetur: qui quidem vassalus ad hoc, ut servitum praecepit omnino in expeditionibus bellicis. Militar, cingulo donatus esse tenetur. [¶] Feudum unde militare servitum praestandum est.] Matth. Westmonast. pag. 454: *Ad augmentandam igitur protectionem suam in Scotiam fecit Rex per Angiam publice proclamari, ut, quicquid tenerent fieri, Milites successe paterna, et qui haberent unde militare, adessent apud Westmonasterium, et Feudum Militare, in Constitut. Sicut illi. id est, Feudum Militare laborum, in Chronicis Trudonensi lib. 9. pag. 501. Ordinarius Vitulus lib. 5. pag. 574. Et ex paterno hereditate Feudum Militis possebat. Monasticum Angl. tom. 1. pag. 47. Servitum Petri Caron et heredum suorum de Feodo unius Militis de Setona, et servitum de Feodo duarum partium unius Militis... pro servitio Feodi Militis, etc. Tom. 2. pag. 88: *Predictionem maiorum tenetur de D. Rego per servitium dimidi Feodi Militis.* Add. Hoveden pag. 549. Monasticum Angl. tom. 2. pag. 23. 141. 271. 604. Ughelium tom. 6. pag. 826. Feodo Normanniae pag. 1015. [¶] Hallitus. Glossar. German. voce Ritterthn. col. 1551. etc.*

¶ Militia interdum nude appellatur ejusmodi feuda. Gervasius Tilber. in Obit. Imper. apud Leibnit. tom. I. Script. Brunsvic. pag. 913: *Hic (Henricus VI.) legem instituit apud Teutones, ut Militia, more Gallorum et Anglorum, successione dux devolventur ad prioriores cognationis gradus; cum antea magis penderent ex Principis gratia.* Vide in Miles ad fin. Militia, alias Feudum Militia.

Qui vero ejusmodi feuda possidebant, Pendit, et Feudati Militis, dicuntur Simoni Dominiensi et Bromptoniensi ann. 1086. aliomodo videntur Regem in expeditionem portantia, solitaria, per 40. dies armis ornatis et eponis constructi; si vero feodium dimidi esset Militis, per 20. si denique quarta pars Militis, per 10. Ita Littleton sect. 35.

Statutum Henrici II. Regis Angl. apud Hoveden. pag. 614: *Quicumque habet Feodium unius Militis, habeat loricas et cassidam, et clypeum et lanceam; et omnis Miles habeat loricas et cassidas et clypeos et lanceas, quot habuerit Feodo Militum in dominio suo. Vetus Normannorum Jus multiplicis MS. 1. part. sect. vi. cap. 8. sive Anglia Normannia. Ducatum Ierusalem, et tunc totius terrae quae apparetur Feo de hauberc sunt tenus a avoir cheval et armes, et des cen que il avoit age de 21. an, il duiven entre ses chevaliers que il soient trouves prez et appareilliez au mandement del Prince ou de leur Chief Seigneur.*

¶ Primas inter vassallos obtinuisse feudatariorum militum certum videtur: immo eos de his qui nude ratione feudorum vassalli appellabantur, distinguunt. Rupertus Comes Palatinus Rheni in Charta ann. 1136. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 576: *Nec non vassalis, feudis, Feudataris Militibus, clientibus, ciubibus, judicibus, etc. Distincta etiam ab aliis utrum homini formula: unde vitam et membra sua domino suo feudali jurabat. Charta ann. 1182. ex majori chartul. S. Victoris Massili. : Militis Castrorum Bromensis fecerunt hominum domino Abatti et iuraverunt ei vitam et membra sua sicut Feudatarii Militis jurant domini suis.*

¶ Hinc Feuda militaria ignobilibus tenebre prohibitum erat, etiam cum nobilia permittebantur. Libert. villae Montisalp. dicit. Caturc. ann. 1292. in Reg. 199. Chartoph. reg. ch. 503: *Item quod habitantes dicta villa posint... feodium nobile teneare, excepto Feudo Militari, quod emere et recipere non possint, nisi de domini regis... permissione. Deinde vero et Militaria habent potuerunt, regia licentia etiam non requirata. Libert. villa Florent. anno. 1393. tom. 5. Ordin. reg. Franc. pag. 388. art. 4: Concedimus... consilium et habitatoribus dicta villa, et imposteriorum habitatorum, quod ipsi possint et valeant acquirere hinc ad quinque annos, et aquistata tenere deinceps per perpetuum. Feudum Militia et militaria oblonga financia aliquata, dicit tamen dicta feudatariorum faciunt hominibus.*

FEUDUM LOANIENSIS. Feudum de haubect, in veste militari quam Haubecton nominabatur, vulgo nuncupatur, quod alias [Anglis praeceptum] Feudum Militare. [Hec feudi species vix aliquis nota fuit, posteriorum in Normannia et Anglia praeceptum.] Leges Henrici I. Reg. Angl. cap. 2. *Militis, qui per loricas terras suas deseruntur. Apud Matth. Paris pag. 38. male, defendant, pro deseruntur, scribuntur. [Ex Regesto ann. 1272. sign. Qui et in collis. fol. 198: Johannes de Falis Scutifer, dicit quod tenet dimidium Feodium lorice, pro quo debet, sicut dicit, auxilium exercitus et caravans quando per Normanniam levatur, aut servitum per XX. dies eundo et redendo; et si servitum dictorum XX. dierum captum fuerit, auxilium predictum non debet capi nec levari. Ex his discessit est que fuerint feudi lorice servitia.] Add. Ricardum Hagustaldensem de Bello Standardico pag. 311. euodem Matthaeum Paris pag. 107. Normannia Duchesnum pag. 1112. Robertum de Monte ann. 1159. etc. Vide in Miles.*

Jam vero qua terra seu acri quantitate constituerit feodium Militare, varie dellunt Cligere veteres. Codex MS. apud Speimannium: *Virgata, lora, contigit 24. aeras; 4. virgatae constituant unam hidam; et 5. hidae constituant Feodium*

Militare, cujus relevium est 100. solidi.

Alier: 10. aerae faciunt secundum antiquam consuetudinem unam fardellam; et 4. fardelles faciunt unam virgatam; et 4. virgatae faciunt unam hidam; et 4. hidae faciunt unum Feodium Militare. Tertius denique Codex MS.: 16. virgatae terre faciunt integrum Feodium Militare, etc. 18. carucatus terre constituant feodium militare, quod videtur. Charta in Monastico Angl. tom. 1. pag. 461. Salvo forinsecso servito quantum pertinet ad dimidiam bocatam terrae quam dictus Joannes tenet in manu sua, unde 18. carucatus terre faciunt Feodium unius Militis, prout continetur in chartis, etc. vel octo ut alter. tom. 2. pag. 825: *Salvo tantummodo mischi et heredibus meis forinsecso servito Domini Regis, quod dicitur Scutagium, quantum pertinet ad 12. bocatas terre, unde 8. carucatus faciunt Feodium unius Militis. Viginti libratus terre, seu 20. librarum annuo redditu. Liber de Modo tenendi Parliamentum tempore Edwardi Regis, illi Regis Ethelredi. Comitatus constat ex 20. Feodis unius Militis, quilibet Feudo computato ad 30. libratus: Baronia constat ex 13. Feodis et tertia parte unius feodi. Militis secundum computationem predictam, unum feodium Militis constat ex terris ad valentiam 20. librarum. Vide Caballaria, Membrum Loxice, in Membrum 2.*

¶ Mirum certe quam parum sibi content verteres Chartis in adesignanda agri quantitate pro feudo unius militis, idque magis, quod in Chartis ejusdem regni ejusdemque provincie haec occurrat varietas. Exemplis a D. Cangio allatis haec addere placet ex Libro nig. Sacrae pag. 61: *In Bixa sunt decem hidae, quas antiquitas tenebat Episcopus Ciceronis in dominio suo. Comes autem Augensis auferens terram illam Episcopo et Ecclesie fecavit in quatuor Milites. Episcopatus de (f. et) Ecclesia recuperaverunt inde de terra illa quinque hidae in dominium, et duo Milites tenant altius quinque hidae de Episcopo pro duabus Feodi. Ibid. pag. 323: Oberetus Archidiaconus tenuit XI. carucatus terre, sicut illi. carucatus faciunt Feodium Militis. Unde plures occurunt. Et pag. 338: *Ego Robertus Cap. tercio v. Territorum terrae pro uno Feodo Militis. Unde vero recte denda sit eiusmodi varietas non video, nisi a mensura qua diversa est pro diversis locis, aut forte ab ipso feudatoris libitu qui, prout ipsi videbatur, infundationis conditiones exprimeret.**

¶ FEUDUM MINISTERIALE, Officium, ministerium, cui stipendum feudi nomine admittitur est. Tract. de Feud. eccl. Aquilei, apud Murator. tom. I. Antiq. Ital. med. avi col. 619. Ministeriale Feudum, quod a ministerio nuncupatur, non alia causa institutione datur, nisi ut sedes patriarchalis que pulcherrinam amplusnamque ditionem habet, congruentibus et fere necessariis adjuta ministerio, optime regi posset. Ministeriales enim operam et obsequium, cui fundi ad dicti erant, multiformi ex prescripto subministrare solebant... Feudum autem diversa sumunt nomina pro qualitate ministerii.

¶ FEUDUM MONETAE, Fundi, ut videtur, endende monetae seu monetariis assignati. Reg. S. Justi in Cam. Comput. Paris. fol. 155. v. col. 1: *Willelmus Normannus tenet terram suam de Wavengerville de Feodo Minicte.. Robertus Burgesse teget de Feodo Moneta apud Arevalum.*

FEUDUM MORTUUM, Fief mortuus in Con-

FEUDUM AQJENSI in Aquitania tit. 8. art. 7. qui est primum soubassement, or rente seiche, cui opponitur Feudum vivum. Vide *Consue.* *siccus.*

FEUDUM MURATORIUM, Quo qui donabatur, muris in ecclesia palatioque Aquilejensi construendis fidem suam obligabat, in *Tract. de Feud.* ejusdem apud Murator. tom. I. Antiq. Ital. med. xvi col. 850.

FEUDUM NOBILE, Baldo in C. interdictos, de Fide instr. et Zazio part. 2. Feud. est quod possessorum suum nobilitatem vel eum, qui prius erat, nobilis ostendit. Huius generis sunt, inquit *Cowellius lib. 2. tit. 2. § 8.* apud Anglos, que *Yancis* vulgo appellantur, quorum domini jurisdictionem aliquam suos feudi habent.

FEUDUM NOBILIS ET ANTIQUUM, quod propriam feudi naturam habere dicitur, in *Charta ann. 1283. tom. 1. Hist. Dolphin* pag. 36; *Iten quod iam dictus Raymundus et ejus successores de predicto feudo eidem dato... servare teneant et debent, sicut ceteri vassalli nobilis tenuerint Feuda Nobilia et antiqua habeant propriam naturam feudalium, coram Dominis servire consenserunt, et debent, et tenentur secundum generaliter consuetudinem Nobilium vassallorum antiquarum et Nobilia Feuda habentiam in Comitatu Viennensi.*

FEUDUM NOBILIS ET GENTILIS, *Charta ann. 1242.* apud *Gurhenonius in Probat. His. Sabaudie*, pag. 90. *Dedit... nomine Gentilis et Nobili Feudi Castrum Bardi,* etc.

FEUDUM NOVUM, vocant Feudiste, quod de novo concessum, sive infundatum fuit in personam primi investitum, in quo initium cepit. Difert vero ab antiquo, quod antiquum in omnem agnationem transeat, novum in liberos et descendentes tantum primi infundatis. Vide *Feudum Antiquum*. V. Cl. Dion. Salvianum lib. 2. tit. 2. § 9. et Rosenthalum de Feudis cap. 2. § 14. 16. 18. 22.

FEUDUM NUMMORUM, Idem quod *Burse*, ¹⁰⁹ Reditus peculiarium in feudum dati. Vide *Feudum Camere* I. Regestum Feudorum Campanie I. 52: *Gallerus de Autri de Feudis numerorum Castellieris homo fuit Guillelmus de Berne, Joannes homo de II. lib. Castriensis et de 10. lib. l'chein. Fol. 61: Petrus de Poenigius 100. libr. et cum Feodis ordinatur, 100. libras ponentur apud S. Pharenum, donec audi ponantur. Idem videtur quod in *Assistiti Hieros. MSS. cap. 175. Feudum Byzantinorum* appellatur, cuius lemma sic concepitur: *Se auctor Seignor donec Fide in Berano a home ou a femme en cinqu leu molt. Adde cap. seq. Charta Hugois Ducis Brabantie ann. 1031. in Regesto Herouvaliano Philippi Augusti I. 103. Prestatius autem nullus manus Philippus Rex Francorum nisi assignat in feodo 200. libras argenti singulis tenentes percepentes in Purificatione B. Mariae. Tabulari Campanie: Ego Simon Dom. de Passavant Not., quod Comitiss. Campanie mihi assignavi 30. libertas anni redditus habendas singulis annis in iugis Harris, et donant 200. libras in decursis computatis. Ego itaque propter hoc donum deveni homo suus ligius et filii sui Comitis Campanie, jura viuenda sibi, quod ipsas iuvabo bona fide contra omnem excommunicationem, que possit vivere et mori... Actum ann. 1216. Vide *Chartam Alphonsi Imp. Hisp. ann. 1258.* apud Perard. in Burg. pag. 491. et Monastice. Angl. tom. I. pag. 367. ¹⁰⁹ Char-**

tam anni 1365. in *Alsat. Diplom. num. 634.* sallam ann. 1270. Ibid. num. 710.)

FEUDUM OBLITARIUM, Fundi officia ecclesiasticis in oblitio anniversario regrediens attributi. *Charta ann. 1351.* ex Reg. D. *De Clairavaubali: Tvardimis in feodium francum seu assensamus ad perpetuum, nomine dictorum dominorum abbatis et conventus (de Calmo) duas pietatis terrae invenientes de Feodo Oblitum dicitorum dominorum.*

FEUDUM OBBLIALE, Quod census obliterum obnoxium est. *Parag. ann. 1320.* in Reg. 50. *Charthop. reg. ch. 529. Ratnauit etiam (prior de Reunis) omnia Feuda militaria et Oblisia, quae ab ipso priore... tenentur. Vide *Oblio in Oblata et Glossar. Jur. Galli* vocibus *Obligatio et Oblitum*.*

FEUDUM ORDINARIUM, Quo vassalus Domini feudalis homo natus constitutus. *Hist. Domini ordinarium, in Domini.*

FEUDUM PARAGERIUM, *Fief Parager*, in *Consuet. Norman.* art. 124. 125. quod in *Paragerum tenetur. Vide Paragerum.*

FEUDUM PATERNUM, Quod ab uno ex majoribus nostris, qui communis agnationis caput fuerit, acquisitum est vel quod patre, vel alicuius auctoresset, et tenet, ad quartum gradum inclusi. *Constitutio et colligatur ex cap. 1. § 1. de Feud. Success.* Vide *Zazius* part. 2. de Feud.

FEUDUM PATRIMONIALE, idem atque *Paternum*, quod a patre, vel ab aliquo ascendente obtinentum est. *Instr. ann. 1283. tom. 3. Cod. diplom. Polon. pag. 81. col. 1. Contra ipsum Henricum fuit propositionis et objectum taliter, quod Feudum suum Patrimoniale post obitum patris sui, debito tempore iuxta consuetudinem Rigenia dictum, a domino suo scienter et pertinaciter, una cum fratre suo Ottone postulare contempsit et neglexit.*

FEUDUM PECUNIARUM vel *PECUNIARUM*. Idem quod *Feudum Nummorum*. **FEUDUM DE PENTHECOESTES**, Cujus prestatio ad Penthecoestes solvitur. *Comput. Ms. ann. 1228: Guillermus de Virsone pro suo Feodo de Penthecoestes ad Meledun. xx. lib. Turon.*

FEUDUM PERSONALE, quod ad recipiens heredes non transit et est feudum habitationis. *Zazius.*

FEUDUM PIETORUM, Quod emolumen loco pistori adscriptum est. *Feud. de Feud. et al. Aquilei apud Murator. tom. I. Antiqu. Ital. med. et vii col. 649. M. LXXX. Itali. med. et vii col. 649. M. LXXIX. Cinctano. Jacobi filio, jugera quedam ministerialis in agro Septimi, que Bartholomeus Pilorus tenuerat ante ea, tradita fuisse, ut patriarcha pistoriam prestatorem operam, Johannes Lupicus scriptum reliquit.*

FEUDUM PLANTUM, nuda et nullo medio a domino dependens: *Plain fief*, in *Consuetudinib. municipal. Nivernensi* art. 37. art. 9. 10. *Aurelianensi* cap. I. art. 47. 48. 67. 68. *Carnot. art. 65. Dunensis* art. 15. 21. *Burbonensis* art. 878. 888. *Autisiod. art. 52. 67. 72. Melodun. art. 71. 75. Claromont. art. 199. *Trecensi* art. 15. 190. *Laudunensis* art. 200. *Remensi* art. 222. *Charta ann. 1230.* apud *Perardum in Burgundicis* pag. 417: *Notum facio, quod ego teneo in Plaino Feodo Castrum meum de Maulain a D. Rego Francie. Ligius de Plaino Feodo, in Regesto Feudorum Campanie fol. 101. Vasal de Plaino fief, in Consuetudine Montargensi cap. I. art. 18. Aurelian. cap. I. art. 19. et in *Charta ann. 1230.***

apud *Chiffetum in Beatrixe* pag. 94. *Vide Homagium plenum, in Homagium.*

FEUDUM PLIEURE, *Gallis Fief de plieure.* Quo vassalus pro Domino adde-juetur tenet aut pleigem dare: quod vadimonium ad annalem praestatio-rem, quam Domino ob feodium debet vassalus, estimatur in *Consuet. Normann.* art. 205. Addit. consuet. Britan. art. 90.

FEUDUM PORTA, *Officium*, cui porta commissa est sub homaglio prae-stante. Liber homag. episc. Carnot. ad ann. 1376. ex ached. D. Courbes du Ter-ney ejusdem. eccl. can. et archid.: *Magi-ster Bertrandus ad Denem junior do-mus episcopalis, ad causam dictis portis et pertinentiarum ejusdem, fecit et praes-tit R. in C. P. D. Eblios episcopo Car-notensis homagium, iale quale predeces-sores sui facere si prestare conseruerunt, et tenet, ut injunctum est per dom. episcopum ejusdem juniori et infra tempus annuum tradat aduersaria sua. Vide in *Portarius*.*

FEUDUM PREPOTTALE, Quod ad Pra-potitum aliquius Celle seu Obedientia Monastica et Abbatia dependentia per-tinet. *Parcata. MS. Titulorum Abbatis S. Stephani de Vallibus apud Xantonem in Charta 28: Benedictus Girardi Feudum Prepotitum et quicquid in decime S. Au-gustini habebat, Pairo Abbott. Vallum... pr. 40. solidis prouers vendidit. Vide Prepotitus.*

FEUDUM PRESBYTERIALE, quo nomine *Manus Ecclesiasticus*, qui ad Presby-tecum Ecclesiae pertinet, de quo in voce *Manus*, intelligitur. *Concl. Bituric. ann. 1061. cap. 21: Ut seculares viri Ec-clesiastica beneficia, quod Feves Presby-teri vocant, non habeant super Presby-teri. Feudum Presbyteri, in Tabul. Belliensi Ch. 82. et in *Bibliotheca Cluniaciensi* pag. 1890. *Beneficium Pres-byterii*, in *Charta Guillelmi IV. Duci Aquitan.* apud Besilum pag. 308. *Feudum Sacerdotale*, in *Tabulari Monasterii Dolensi Ch. 27. Spirituale beneficium, in Tabulari Absensi I. 81. Charta ann. 1076. in Tabulari Angeriensi fol. 60: Ego Helias Rufus concedo Deo, etc. in presencia D. Odoloni Abbatie Ecclesie Ozziaci, et facio Procuratorem, Comi-tem, intelligi. Concil. Bituric. ann. 1061. cap. 21: Ut seculares viri Ec-clesiastica beneficia, quod Feves Presby-teri vocant, non habeant super Presby-teri. Feudum Presbyteri, in Tabul. Belliensi Ch. 82. *Ficus* *Feudum Presbyteri*, fol. 78. *Alla Charta ann. 1087. fol. 177. Et totum Ficum Ecclesie quod pertinet ad Presbyterum proper Ecclesie servitum, Tabularium Santo-nense: Ecclesia de Touac, et Comete-rium ejus et Sanctuarium, quod Feudum Presbyteri dicitur. Vide *Thomasseriun in Consuetud. Localib. Bituric. cap. 41.****

FEUDUM PRESBYTERIALE, strictior, quam par erat, notione accepisse vide tr. D. Cangius. Neque enim has voces significatur tantum *Manus Ecclesiasticus*, sed et *Obligationes*, et quicquid Sac-cordoti Ecclesiam administranti per-solvitur pro exequis, baptismaibus, etc. quod passim et *Sanctuarium* et *Jura Sanctuarium* appellatur. Id subodo-rari poterat Vir sagacissimus ex Tabulari Santonensi quod ipsa paulo super-ius citavit. Sed sententiam nostram diserte probat *Chartularium Monasterii S. Salpiti Bituric.* fol. 22. ubi quidquid ad *Feudum Presbyteriale* pertinet diligenter explicatur: *Eidem Abbat. sancti*

*Sulpitii Evarardii concedit omne Forum Presbyterale, intra et extra Ecclesiam Nobilicensem, hoc est, offerendam, sepulturam, baptisterium, elevations feminarum, benedictiones sportarum et supiarum, visitationes infirmorum, confessiones, vigilias, trigemaria, decimas. Adeo Chartul. S. Cypriani Pictav. in Hist. MS. ejusdem Monast. pag. 365: Concessit Ecclesiam S. Martialis in pago Xantoniacum cum offerenda et toto Fudo Presbyterali. Item. Concessit Ecclesiam... cum omni Fodo Presbyterali vel cum omnibus rebus ad ipsam Ecclesiam pertinientibus. Et Chartam Didonis anno 1110. apud Mabill. tom. 3. Analect. pag. 471: *Dono Deo et sancte Anna Ecclesiae de Fornis cum Fevo Presbyterali et cum tota mea parte de dicimis, quam ego tenebam in domino, excepimus fealibus.* Vide *Ficus Sacerdotii.**

FEUDUM PRIMUM. seu dominii superioris. *Prin fief,* in Consuetud. Bayonensis tit. 5. art. 10. II. 33. 87. 88. 42. tit. 8. art. 1. 9. 10. tit. 13. art. 7. tit. 17. art. 14. et 16. et Consuetud. Labourt. tit. 6. art. 18.

FEUDUM PROCURATIONIS. Gallice *Fief de paix et de paix,* pro quo condicis vicibus hospitium et convivium Domini a vassallo debentur. *Vide Procuratio.*

FEUDUM PROPRIUM. Quod proprieta dicitur. Vide *Fief lib. I. tit. 9. § 1.*

FEUDUM QUATERNARYNA. vel *Fodo quaterna,* ut est in Constitutionibus Siculis lib. 1. tit. 37. dicuntur *magna Feda,* que in quaternib[us] doane regie insinuantur inscripta, eodem lib. tit. 39. § 2. tit. 41. lib. 3. tit. 21. 22. His opponuntur *Feda non quaternata* eadem lib. tit. 52. § 2. tit. 55. Statuta Honori IV. PP. pro Regno Neapol. ann. 1285. apud Odoratum Rainaldum num. 48. Si contingat *feudaturum crimen committere,* per quod publicanda fuerint bona ejus, aut ipsum sine legitimis heredibus satis munus impleat, si *Feudum ejus fuerit quaternatum,* nichilominus immediatus dominus illud cum onere servitiis consuevit personae concedat idoneas. Regi postmodum presentandae. *Si ejus super hoc habeatur assensus.* Si vero quaternatum non fuerit, etc. Vide Rosenthal. cap. 2. § 42.

FEUDUM QUOTIDIANUM. Quotidiani servitii. Chart. Bartholom. Abbat. S. Maximini. ann. 1228. apud Guden. in Cod. Diplom. tom. 3. pag. 1094: *Cum inter nos ex una parte et Liberum faciem ex altera, super quibusdam decimis, quae idem L. ratione Feodi Cotidiani, quod ab ecclesia nostra habere dicinatur, ad se pertinere proposuit, gressio verteretur, etc...* Ipse vero L. nobis serviet quod vizet, in officio ministrandi; heres quoque ipsius qui pro tempore fuerit, ut artem discat ministrandi diligenter omnime modum adhibebit, etc. Vide *Feudum Annum.*

FEUDUM RECEPITABILE. ET NON REPDULLE. in Astero anno 1300. descripto in Hist. Castellion. pag. 106. 107. et illi in quo, seu in cuius castro, vassalus tenetur recipere, seu admittere dominum capitalem, cum ei liberit illo utili ad suum commodum; ita tamen ut vassalus ex eo excedere illud totaliter reddere domino non tenetur. In Testamento Caroli Ducis Lotharingia ann. 1224. dicitur Castellum de Billestein esse *Rendibile et Receptabile* uero Duc. Vide Dissertat. 90. ad Joannianum pag. 350.

FEUDUM RECEPITABILE, est illud in cuius castro vassalus tenetur recipere dominum capitem. Charta Phil. Fulc. ann. 1300. in Reg. 61. Chartoph. reg. 3.

ch. 45: *Comme nostre amie et seauz Tiebaus de Lohercine, sire de Rumillet, ait recognu à tenir de nous à tous jours, moins et de nos hōirs en Fé Recipitable, sans faire estant, les choses que s'ensuera. C'est assavoir Nueil-Chastel en Lohercine et les appartenances, Chasteau et les appartenances, Froart et les appartenances, et tels parties comme il ait à Grans avec les appartenances. Lesquelles choses il due de Lohercine ses peres li donnaient quant il se mariait, selonc que il dons est plus pleinement contenus en certaines lettres, qui en ont esté faites, et nous ait fait hommage lige des dites choses, etc.*

FEUDUM RECTUM, dicitur quod ad heredes transitorium sit in infinitum. Inquit Zazius de Feud. part. 12. sec. ut Cujus, cuius possessio recta est. *Rectum et gentile Feudum,* in Charta ann. 1228. apud Ughellum in Episcop. Epidemis.

¶ *Charta ann. 1250. ex Lib. alio episc. Carnot. Possidebimus in perpetuum a domino episcopo et successoribus ejus Carnotensis ab unum Rectum et Iterum Feudum, ad usus et consuetudines Cornosensium feudorum, sine aliqua redibititia majorie sive serjanterie.* [¶] *Vide Feud. lib. 2. tit. 20. Chart. ann. 1252. in Murator. Antiq. Ital. tom. 1. col. 607. alias ann. 1222. in Alsat. Diplom. num. 463.]*

FEUDUM REDIMIBILE, cuius castrum reddi debet domino capitali, cum ei liberit, a vassallo, qui inde cum tota sua familia excedere tenetur, ita tamen ut eidem vassallo postea restituatur. Vide Boissium de Usu Feud. pag. 8. ¶ Tabule ann. 1340. *Concessit in Feudum antiquum, et Reddibile, etc. Chromonicon Metense tom. 6. Spicilegium Acherlani: Feudum de Marinont cum appendicis suis Reddibili... acquisivit. Occurrunt: passim in veteribus Tabulis. Ea autem feodorum conditio Redda dicitur in Charta Bernardi Abbatis Tuteleensis in Lemoibius in Hist. Turensi pag. 39. Redditio, et Redditus, in alia ann. 1229. in Hist. Verglaç. pag. 170. 171. et Dicum Burg. pag. 75. Extant in Codice Thuanio 98. fol. 56. et seqq. Consuetudines Captoniae inter dominos et vassalos tenentes castra pro dominis, seu alia feuda, in quibus ejusmodi feudorum redditum conditiones et iura exacte enucleantur et deciduntur. Vide Dissertat. 30. ad Joann. pag. 349. 350. [Rosenthal. de Feud. cap. 1. § 78. et supra Feudum Jurabile et Aperibile.]*

¶ *Vulgatio ratio usque receptio reddendi castra ita Delphiniorum erat ut, mortuo vassallo, vel in alia qualibet mutatione, vexillum capitalis Domini in altiori et principali turri ponetur per unum vel plures dies, prout in Charta intermodio expressum fuerat. Charta ann. 1340. apud Boissium de Usu Feud. cap. 8: Quae quidem redditibilitate sic intelligitur, et declaratur, videlicet quod in mutatione Domini, ac etiam mutatione vassalli, Domus Delphinus et successores sui in dicto feudo possint et debeant posse et possi facere vexillum suum in aliquam majoram partem, et tamen idem dictum vexillum per unum dies naturalem duntazat. Alio ann. 1249. ibid. Et in qualibet mutatione domini et vassalli, etiam dicta castra reddituntur Domus Delphina et suis tenenda per tres dies duntazat cum vexillo Delphinali. Erant praecesta castra que domino reddere tenebatur vassalus ad magnam et parvam fortiam; à grande et petite force, ut*

legitur in Consuetud. Barrensi. Vide in *Foralia 2.*

¶ *Is erat apud Catalanos usus, ut deinceps quis quo castrum dominus accepterat, illud vassallo restituaret. Consuet. Catalan. Mus. cap. 7: Et finitis decam diebus, postquam recesserat dominus libera potestatem, dominus dedet de antiqua et approbata consuetudine Catalanae in decima die reddere castrum vassalo, si fuerit ab eo requisitus.*

FEUDUM REGALE. Feudum magius, seu quod regale aliquid in se habet, de quo quis a Rege absoluto, nec superiore agnoscat, institutus, cuiusmodi sunt ea, qua *Liberates regales* habere dicuntur. Ita Cowellius lib. 2. Insti. tit. 2. § 7. qui *Comitatus Palatinos* intelligit, de quibus in hac voce.

¶ *Charta Frider. II. imper. ann. 1220. Inter notas ad Chron. imper. Leon. Urbe. apud Laugum in Delic. erudit. pag. 248: Item addimus et damus eis (Tuscis comitibus palatinis) in rectum et Regale Feudum aliquę concedimus castrum Corzani, positum in partibus Romanis, cum tota curia sua et cum omnibus pertinentiis suis.*

* **FEUDORUM RELEVIA.** [U]t relevum sub RELEVARE Feudum: « Salvo Jure et... et retento nobis spate placito cum pertinentibus ad placitum spate. Relevare feodorum lorice integrorum. (Cart. Lud. IX. an. 1253, de Syll. Monast. Mus. Arch. dep. p. 167). »

* **FEUDUM RESTRICTUM.** Vide in *Feudum Taliatum.*

* **FEUDUM RESUMTIBILE.** Gall. *Fief de reprise,* dicitur praedium quod prius ab omni prestatione liberum, et a qualibet servitio sive reali, sive personali immunit, Dominio capitali ob certum sumendum sudatur, statimque ab illo recipitur seu feudum nomine cum debitis servitio. Alio ab eo quod

* **FEUDUM REVERSIBLE.** Gallis *Fief de retour,* vocant quod nimurum mortuo sine liberis vassallo ad Domum capitulo reveritur. Vide *Feudum Talatum.*

* **FEUDUM RURALE.** Ignobile, servitio, adductum, quod a rustico consideri potest, nostris *Fief rural.* Charta ann. 1311. in Reg. 46. Chartoph. reg. ch. 71: *Dicentes in contrarium ipsius Feudum non esse nobile, sed potius Ru[r]ale, et minus et verius esse emphateosum, quia exinde debebantur et originariiter debita fuerant et adhuc debebantur servitia. Vide Feudum Burgense.*

* **FEUDUM SACERDOTIALE.** Vide in *Feudum Presbyteriale.*

* **FEUDUM SANCTORUM.** Quod vestium sartori attribuebantur. Tract. de Feud. eccl. Aquilej. apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. avii col. 630: *Ad fundos tres ministerii sartoris suscepimus, ut honeste semper vestita presidia familia in publicum procederet.*

* **FEUDUM SCUTELLARUM.** Quod ad ministerium scutellarum spectat. Tract. de Feud. eccl. Aquilej. apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. avii col. 630: *Feudum, quod ministerii scutellarum nomine diu servaverat, etc.* Infra: *Scutellaria sive paropidium Feudo.*

FEUDA SCUTIFERA, seu *Scutiferum,* Germanis *Schildchen,* de quibus lib. 4. de Feud. tit. 74. Jacobus de S. Georg. et Zazius part. 12. de Feud. § 10.

FEUDUM SERGENTERIE. Vide in *Serviens.*

* **FEUDUM SIGILLI.** Quod officio sigillatoris adscriptum est. Declarat Joan. de Sacrocassare milit. ann. 1318. in Reg.

112. Charloph. reg. ch. 6 : *Item le Fief de seau de Maalay-le-roy, où il a xxx. solz de terre ou environs, qui sont tenus en fief de nous... Item l'escriture et le Sealz de ladis prestaunce sont prises par as leys, solz Tournouz.*

FEUDUM SIMPLEX, quod simplici et perpetuo iure possit tenet sibi et hereditibus suis. Ita Cowellius lib. 2. tit. 2. § 12. et Littleton. Littleton. sect. 1. *Tenant en Feudum simple, est celui qui a terres ou tenementa a tenor a lui et a ses haires a toute-jours, et est appel en Latin, Feudum simplex, quia feodium idem est quod hereditas, et simplex idem est quod legitimum vel purum : et sic Feudum simplex dem est, quod hereditas legitima, vel hereditas pura. Hec idem Littleton. Habentur formulae complures infeudationum ejusmodi, feudorum in Charta feodi in libro Anglico, inscripto *Justice of peace*, pag. 143. v. et seqq. [2] Alias Feudum simplex idem est quod planum, scilicet, quod vasallus a domino primo, nullo subdomino medio, tenet. Vide Eichhorn. Intro. in Jus German. § 198. et chart. a.r.n. 1333 in Guden. Cod. Diplom. tom. 3. pag. 264.]*

* **FEUDUM SIRVENTALE**: Certis ac definitis servitio obnoxium. *Fie de Sergent, in Assisis Hierosol. cap. 190. Feudum servientis, in Charta ann. 1230. Charta ann. 1131: Ut habeas et teneas tu vel tui de me ad fecum vel de mea ad meum servitium... Item Feuum est Sirventale. Vidi Sivernia.*

FEUDUM SOLDATÆ: dicitur, cum nobili atque de annua pro alimentis praestatione sub titulo feudi proviso fit, non tamen ex camera, aut ex cavaena, aut vestigibibus, etc. idque post mortem datus et accipiens finium. Zazium part. 12. de Feud. § 22. *Fief de Soldatæ, in Assisis Hierosol. MSS. cap. 20.*

FEUDUM SOLDATÆ: Item quod *Ligium*, in Constitutione Catalana inter dominos et vassallos MSS. cap. 44. Vide *Soldatæ I. et Homagium solidum in Hispania*.

* **FEUDUM SPIRITUALE**, idem quod *Feudum Adoratio*, quod ea lege datur ut feudatarius armis iure tueretur Ecclesiæ a qua feudum tenet. *Vita Patriciarum Aquileiensium in Anecdota Murator. tom. 3. pag. 248. Eo autem tempore et anno Iter Bohemicum vassalorum Ecclesie Aquileiensis habens ab hac Feudum Spirituale, pro redēctione cœlestis Austria missi Vicariis suum cum magno exercitu.*

* **FEUDUM STERNENDI LECTICAS**, Emblementum cuius ministerio assignatur. Tract. de Feud. eccl. Aquilej. apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. e.vi col. 634. *Quibus Feudi ratione in negotiis datum esset, ut patriarchalem lecticam patrem sterneret, veteres asportarent.*

* **FEUDUM SUBALTERNUM**: Ex aliis dependens, secundarium. Charta ann. 1542. inter Probat. tom. 3. Hist. Lothar. col. 335 : *Ita ut dictus noster consanguineus tuus Lotharingie Antonius et ipsius heredes, non tantum cum membris aut statibus particularibus dependentibus ex feudo et Feudo Subalterno et imperio, etc. Vide Subalternus et modus des-*

sendent des fiefs chevalets, et sont soumis a lais.

* **FEUDUM TABELLARIORUM**, per Feudum litterarum octue perferendarum, in Tract. de Feud. eccl. Aquilej. apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. e.vi col. 630. Vide infra *Summagium in Sagena*. **FEUDUM TALIATUM**, dicitur verbis forensibus hereditas in quendam certitudinem limitata, seu feudum certis conditionibus concessum, verbi gratia alicui et liberis ex legitimo matrimonio nascituris. Unde si is, cui feudum datum est, moriatur absque liberis, feudum ad donatorem redit: *taliors enim est ad quendam certitudinem ponere, vel ad quendam certum hereditatem hanc illuminare. Ejusmodi sunt terra et tenementa sub talia data, concessa, vel obvenientia apud Henricum Knighthomum lib. 5: Terra tamen et tenementa, que sub talia esse provenerint, post eorum decessum ad rectos heredem redire statuantur. Alibi: Similiter excedentes sunt, et foris ferunt omnia tenementa, terras et possessiones pro se et hereditibus suis in perpetuum, nullo subdono medio, tenet. Vide Eichhorn. Intro. in Jus German. § 198. et chart. a.r.n. 1333 in Guden. Cod. Diplom. tom. 3. pag. 264.]*

* **FEUDUM SERVITIALE**: Certis ac definitis servitio obnoxium.

Fie de Sergent, in Assisis Hierosol. cap. 190. Feudum servientis, in Charta ann. 1230. Charta ann. 1131: Ut habeas et teneas tu vel tui de me ad fecum vel de mea ad meum servitium... Item Feuum est Sirventale. Vidi Sivernia.

FEUDUM SOLDATÆ: dicitur, cum nobili atque de annua pro alimentis praestatione sub titulo feudi proviso fit, non tamen ex camera, aut ex cavaena, aut vestigibibus, etc. idque post mortem datus et accipiens finium. Zazium part. 12. de Feud. § 22. *Fief de Soldatæ, in Assisis Hierosol. MSS. cap. 20.*

FEUDUM SOLDATÆ: Item quod *Ligium*, in Constitutione Catalana inter dominos et vassallos MSS. cap. 44. Vide *Soldatæ I. et Homagium solidum in Hispania*.

* **FEUDUM SPIRITUALE**, idem quod *Feudum Adoratio*, quod ea lege datur ut feudatarius armis iure tueretur Ecclesiæ a qua feudum tenet. *Vita Patriciarum Aquileiensium in Anecdota Murator. tom. 3. pag. 248. Eo autem tempore et anno Iter Bohemicum vassalorum Ecclesie Aquileiensis habens ab hac Feudum Spirituale, pro redēctione cœlestis Austria missi Vicariis suum cum magno exercitu.*

* **FEUDUM STERNENDI LECTICAS**, Emblementum cuius ministerio assignatur. Tract. de Feud. eccl. Aquilej. apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. e.vi col. 634. *Quibus Feudi ratione in negotiis datum esset, ut patriarchalem lecticam patrem sterneret, veteres asportarent.*

* **FEUDUM SUBALTERNUM**: Ex aliis dependens, secundarium. Charta ann. 1542. inter Probat. tom. 3. Hist. Lothar. col. 335 : *Ita ut dictus noster consanguineus tuus Lotharingie Antonius et ipsius heredes, non tantum cum membris aut statibus particularibus dependentibus ex feudo et Feudo Subalterno et imperio, etc. Vide Subalternus et modus des-*

tingeret... aliquis hujusmodi in Feodo Taliatato in castro, villa, maneria et dominio predictis... supervivere, tunc post hujusmodi statum pro termino vite vel annorum, seu Feodi talianti debito completum et finitum... prefato consanguineo nostro... remanerent habenda et tenenda.

* **FEUDUM THEUTONICALE vel JURIS THUTONICI**. Vide -Haltaus. Glossar. German. col. 1777. voce *Teutsch*.

* **FEUDUM VASSALLATICUM**, Vassalli servitio obnoxium, in veteri Charta apud Carileium in Episcopin. Magalon. pag. 64. [2] Vide *Haltaus*. Glossar. voce *Maenlein*, col. 1308.]

* **FEUDUM VERUM**, cui opponunt *Feudum de futuro*, in Jure Feudal. Saxonum cap. 29. § 12. *Feudum verum definit D. Brusel de Ute Feud. lib. 1. cap. 14. illud quod a Principe aliove capitale Domino, gratuita et liberali donatione conceditur.*

* **FEUDUM VEXILLI**, aut *Feudovexillum*, quod cum vexillo conferatur, quo quis cum vexillo investitur, cujusmodi sunt majoris dignitatis feuda, quo nostri *Fie de bannieres vocant, quod vexilla in armis cum vexillis suis educant, qui ea possident. Ejusmodi Feudovexillum, Germani *Fahnlein*, vel *Vanelein*, vocant, est enim *Fan*, vexillum, *Lehen*, feudum. Vide Wiguleum. Hondium in Metropoli Salisburgensi tom. 1. pag. 812. Speculum Saxon. I. 8. art. 58. § 2: *Nulum est Feudum vexilli, de quo possit illustris seu princeps fieri, nisi illud sibi a Rego conferatur. Art. 60. § 1: Imperator confert cum accepto spiritualibus, et cum Vexillis secularibus, Feuda omnia illustris dignitatis. Art. 62. § 2: Septem etiam Vexillorum in Saxonie sunt definita, Ducatus Saxonie, Palantia, Marchia Brandenburgensis, etc. Art. 52. § 3: Imperator... confert Comitatus, seu Comitatus, Vexillaque Feudalia. [Bavaria] Interprete pro conferendo Principatus Brandenburgi Ludovicum filio ann. 1328. apud Ludewig. tom. 2. pag. 273: *Conferentes eidem ac infideantes et invadentes... per sceptrum regale, sub vassalizate et Vexillis, ut est mortis] Feudovexillum in jure feudali Saxon. cap. 16. § 2. 4. 7. cap. 84. § 1. Vide Hieronymum Vigenarium in Hist. Alsatia pag. 148. Dissert. 9. ad Joinvillam pag. 196. et supra Fan-heten.***

* **FEUDUM VIARIE**, Gall. *Vobie*. Vide *Vianus*.

* **FEUDUM VICARIE**, Gall. *Vigeria*. Feudum species apud Occitanos notissima, cuius ex initio seculi xi. etiam feminis exercitibus erant, ut colligatur ex Charta Roberti Regis ann. 1027. inter Probat. Hist. S. Germani a Pratis pag. 24: *Ad ultimum vero, nos et uxor nostra Regina Constantia uxorem Garini, Harsendam nomine, ad cuius hereditatis beneficium tanquammodo camporum Vicaria respondebant, ante nostram presentiam convocavimus. Vide Vicarius.*

* **FEUDUM VICEROMITATUS**, Quod seculis XII. et XIII. hereditarium esse caput, in prefectura: otius Comitatus vel unius ejusdem Comitatus urbis positum erat. Quia autem fuerint ejusmodi feudi pertinentiae, iura et prerogativa discere licet ex Charta Guillermi Debarrii et Helvidii ejus uxoris anni 1348. ex Chartul. Campanie in Camera Computorum fol. 408. *Ac etiam, quod videtur habebantur vel habentur in vicinis et castro et villa Prinzi, et circunscires Pruvins, ac in parochia de Brancheisaco, in parochia de Loan, in parochia de Villagrui,* in

parochia de Villaris-Domini Georgii, in parochia de Montaigne, in parochia sancti Martini de Chartres, in parochia de Bonnevaux, et in quibuscumque locis, ac in rebus ecclesiasticis, tam in omnibus Ecclesias de Nigella, quam in omnibus rebus aliis, ratione Vicarii Capituli Pruvensis. Adeo Chartular. Carnotense ann. 1302, fol. 64: Mense Genuinier de Rochefort, chevalier: Tient la Vionte de Chartres, de la Contee de villes qui s'esiendit. C'est à paroir à Gourdees et les appartenances, et la joustice haute et basse; Gilainville et les appartenances, et la seigneurie, Maucouler, et les appartenances, et la sorgerie, et la joustice haute et basse, et en dites villes, et à Sours, plusieurs chouys et hommes de corps. Et à Chartres, plusieurs rentes et plusieurs dignitez, si comme il est contenu en un escript. Et puet tout ce valoir quaque tient de la Contee, environ 1112. lib. parage de rents. Et dont ledit vicome servise d'est, soit tiers de Chevaliers, et doit rachat. Et environ n. rierez. Vide in Viecomes.

FEUDUM VICEDOMITALE. Idem quoil Viecomes. Charta ann. 1308. In Reg. 40. Chartoph. reg. ch. 160: Excepto Feudo Vicedomitali, qui tenetur ab episcopo Englemerio....

FEUDUM VICEDOMINIL Vide Vicedominus.

FEUDUM VILLANUM. Tenementum, quod a villano possideatur sub onere prestationis, censue et operarum, quod villanum servitium numeretur. Lit. Phil. VI, ann. 1322. In Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 504: Pour ce que ledit Evêque (de Bayeux) a regardé que plus servitio profitable chose, s'il demouroit sié noble, que ce ne seroit que ledit Jehan le tenant comme Villain. Il dudit évêque, immédiatement comme se il demouroit Fid' Villain, il ne charroit, ne pourroit chaser en garde dudit évêque, ne n'y prendroit ledit évêque les faisaiges que sie noble doit faire, etc. Lit. remiss. ann. 1385. In Reg. 127. ch. 275: Et est scelus manor tenu en censu et en Fief vidain. Vide supra Feudum rurale et in Villenagium.

FEUDUM VINARUM. Lit. remiss. ann. 1478. In Reg. 205. Chartoph. reg. ch. 817: Ouel Fief de vignes à plusieurs hommes tenens, qui tiennent en particulier au droit de complaint, devoir feodal, etc. Combiez que selon l'usance et coutume de nostre pays de Poucoul... il ne soit tolable à aucun tenens tenir dudit fief veillant ouvrir ne randanger, sans le congé des seigneurs dudit fief, etc.

FEUDUM VINI. Cujus prestatio ex vino constat. Charta ann. 1215. In Chartul. S. Vincent. Laudun. ch. 103: Dedi etiam eidem ecclesie (S. Vincenti) duos modios albi vini ad Feudum Vini, quem a domino Laudunensi accepit. Deinde.

FEUDUM VIVUM. Gall. Fief, ou rente fonciere, in Consuetud. Aquitani. tit. 8. art. 2. 6. 8. 11. In quo tenens seu vassalus tenetur habere seu teneri lignem vivum. Feu viv. id est, perpetuum residentiam. Vide supra Feudum mortuum.

FEUDUM, marito vivente, propter nuptias est mulieris donatio [59] si ire gedinge], ipso mortuo eius Feudum [60] rechte len] appellatur. Speculum Saxon. lib. 8. art. 75. § 2.

CRESCERE DOMINUS IN FEUDO, est augere feudum domini per accessionem et acquisitionem, in Charta ann. 1239, apud Perardum in Burgundie, pag. 417. De ejusmodi augmentis feudorum,

pluribus egit vir clarissimus Dionysius Salviangus Boissus lib. de Feodorum usu cap. 19. Vide Servitium Malorum. FEUDUM MINERGIE vetatur vassali, id est parte illius dare, vel alienare; praserit, si servitium domino inde pereat vel ministratur, quoniam obsequium regale ministrare dicitur in Capitulari 4. ann. 805. cap. 18. Nam ceteroquin militaria feuda partitionem ad divisionem admissa. Guntherus lib. 8. Ligurini: Monach. nec Comiti passim, sive Decanis, sive parsonum. Vindicta cetero militis. Parsona patet, decanato, quoniam fideli Spesand obsequium, parsonum fidei probat.

CONSTITUTIO FRIDERICII I. IMPER. apud Radevicam lib. 4. cap. 7: Non modicas accipimus querelas, quod beneficia eorum et Feuda, que vassalli ab eo tenentur, sine dominorum licencia, pignori obligaverant, et quadam collatione, non nobilis videruntur, unde debita servitio amitterebant, et bonorum Imperii nostrae felicis expeditionis complanitione ministrari, etc. Alla Charta ann. 1126, apud Héron. Vignerum in Genealog. Alsat. pag. 120: Hoc addito, quod Feudati mei, si quid dare voluerit in viciniam Feudis suis, unde servitum nec redita mei decrescant, et illi habeant liberam potestatem donandi, etc. Tabular. Leuhunense Ch. 82: Ex sigillando, quod non licet ei vel hereditibus suis Feudum immixtu, vel dividere. Adeo Galliam Christian. tom. 4. pag. 146.

Ita tamen feudorum partis aliquous alienationes a dominis permittabantur, dummodo vassallus retineret tantum terra aut feudi, quo servitium consuetum domino exhiberet, et, ut vulgo loquuntur, Consuetudines municipales, per quas, ut retinet de qui servit le fief. Tabular. Cr. Ch. Talemensis fol. 3: Addidi... ut si quis ex isto modo honore voluerit loco sancte Crucis ac Monachis ibidem Deo servitibus de passage sua dare vel vendere, non prohibeat, sed potius committat, ut tantum interdictio ut dominus suus iudeat non perdat servitium. Tabular. Canofoli Dolensis: Concedimus etiam, ut qui cumque a nostris casatis vel feudatis partem aliquam sui fisci avebamus, quod a nobis habeat, dare voluerit, libere agere posset, ita tamen ut non totius det, sed partem retineat capit. Magna Charta Anglie cap. 82: Nullus homo liber de cetero amplius alio detraheret sua, quam ut de residuo fisco sua posset sufficienter fieri domino Feodi servitio ei debitus, qui pertinet ad feodium illud. Statutum de Praerogativa Regis ann. 17. Edw. II. cap. 7: Nullus, qui de Rege tenet in capite per servitium Militare, potest alienare majorum partem terrarum suarum, ita quod residuum non sufficiat farandum surrogatum suum, sine licentia Regis. Tabular. Monast. Longipontis lib. 100: Charta fol. 3, et in Comput. belli. Insul. ann. 1100: Despeschement de pe, feudum divisum seu immissum, in Lit. Phil. VI, ann. 1312, ex Reg. 71. Chartoph. reg. ch. 501: Comme Jean de Moulineaux nous eust tenué que il avoit acheté de Guillaume Guichart chevalier certains héritages assis en la paroisse de Bernières sur la mer, lorsquie pas tant de temps, qui n'est mémoire du contraire, ont este tenus par un fré de chevalier franchement, avecques court et usage en basse justice des évêques de Bayeux, justes à tant que n'importe, pour ce que l'en disoit que ledit chevalier y avoit fait aucun de dépêchement de fief, nostre ami et fré conseiller l'évêque, apres son fief de Bayeux avoit fait prendre et arrester en sa main la court et l'usage dudit fief accusé de dépêchement. Vide: infra Longipont.

Cum autem Feudum dividebatur, sive inter heredes, sive inter alios, quo cumque modo possesseores, time suam quisque feudi partem, nullo modo, a domino capitali tenebat, quod contra

totum Feodium emula ipse non emitat, etc. Alla ann. 1181 apud Louvetum in Bellavaco: Confirmavi adhuc, ut si aliquis ex Militibus suis de Fisco sue Ecclesie donare voluerit, abique suo iure donat indiferenter, ita scilicet ut Militare servitium non emitat. Charta Ludov. VII. Reg. Franc. ann. 1141, in Tabul. Prioratus Neruius villa fol. c: Si vero aliquis homo noster pietate factus de Feodo nostro eisdem Monachis aliquid impetrare voluerit, auctoritate nostra ei concedimus, et donamus, eo scilicet tenore, ut servita et consuetudines nostras proper hoc non emitamus. Charta fundationis Abb. S. Stephani de Fonteneto in Normannia, in Regesta 108: Tabular. Ch. 370: Concessi sis et confirmavi, quod homines et milites mei et homines Milium meorum habeant potestatem donandi sive vendendi eisdem Abbati et Monachis competenter de tenementis suis quod voluerint: ut tamen quod tantum tempus de Feodo in manu donatorum, quod nisi possint sufficienter respondere initio et hereditibus meis de omnibus ad me et hereditibus meos pertinentibus, etc. Assise Hierosol. MSS. cap. 190: Si un home qui a l'Éve, qui soit connu a lui, recrute, court, ou que soit bosse, ou que il soit malade, ou d'autre des membres, ou yvache, ou enlevé de aucun manant et vole au vice; mais que il soit fa de Chevalier et de Dame, ne en lois mariage, l'on ne le peut pas empêcher, dire que il n'achète le Fief de que le Seigneur peut être empêché, ou amerme de son service, etc. Vide Constit. Siculus lib. 3. tit. 5. § 2. et Stabilitamenta S. Audouini lib. 1. cap. 124. Ordinarius Vitale, pag. 581. 587. 588. 589. Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 974, etc. prete Andreus Suenonis lib. 4. Legum Scaniae cap. 10.

FEUDUM DIVIDERE non liebat vas-
salio, quando unus tantum militis ser-
vitum ex illo feudo prestare tenebat.
secus vero, si plures milites exhibere
dolebat: atque tunc domino assignabat
partem feudi pro ratione debiti servitii,
ex Assise Hierosol. MSS. cap. 181: Nisi
ne peccat desmembrer le fief, se le fief ne doit
service de plus d'une chevalerie; et qui
veut desmembrer le fief, qui doit service de
plus d'une chevalerie, il doit donner partie
de son fief pour partie de son service que
le pe doit, envoi que plus touz le demore
au seigneur qui le desmembrer. Eccluse
son fief, ostendit significatio, in Lit. ann.
1302, Reg. 1. Ch. fol. 3, et in Comput.
belli. Insul. ann. 1100: Despeschement
de pe, feudum divisum seu immissum,
in Lit. Phil. VI, ann. 1312, ex Reg. 71.
Chartoph. reg. ch. 501: Comme Jean de
Moulineaux nous eust tenué que il avoit
acheté de Guillaume Guichart chevalier
certains héritages assis en la paroisse de
Bernières sur la mer, lorsquie pas tant
de temps, qui n'est mémoire du contraire,
ont este tenus par un fré de chevalier
franchement, avecques court et usage en
basse justice des évêques de Bayeux,
justes à tant que n'importe, pour ce que
l'en disoit que ledit chevalier y avoit fait
aucun de dépêchement de fief, nostre
ami et fré conseiller l'évêque, apres
son fief de Bayeux avoit fait prendre et arrester
en sa main la court et l'usage dudit fief
accusé de dépêchement. Vide: infra Longi-
pont.

Cum autem Feudum dividebatur,
sive inter heredes, sive inter alios, quo
cumque modo possesseores, time suam
quisque feudi partem, nullo modo, a
domino capitali tenebat, quod contra

receptum hactenus usum, definitum legitur solemani iudicio ann. 1210, cui cum rege transfuerant dux Burgundie comites Nivernenses, Boemus, Sancti Pauli, de Domina petra, et alii processi muni, ex Cod. reg. lib. 2, fol. 6, r^e: *Magnates de regno Francie unanimiter concenserunt et assensu publico firmaverunt, ut a primo die Maii imperatorum iste sit de Feodibus regnentis. Quicquid tenetur de domino, lege vel alio modo, et contingat per successum heretare vel quocunque modo fiat, omnes qui de illo Feodo ferebantur, de domino feodi principaliiter de nullo modo tenebant, sicut unus unius temebat, priusquam diviso facta esset; quandoque contigerat pro illo totali Feodo, tunc (l. leg. debet) servitum tendebat exhibere et illi dominio deservire et reddere rachatum et omnem justitiam. Quicquid autem antea factum est et utilitatem usque ad proximum diem Maii maneat sic ut factum; sed de cetero fuit, siue est supra dictum. Vide infra Feudum Sejani.*

FEUDUM PERTINERE, seu *Foia facere Feodium propter Feolani*, in Legione Henrici I Regis Angl. cap. 84. l'attici Barcinonensis MSS. cap. 32. *Qui seniores suorum vicuum in bello reliquerint, dum eum adjuvare posint, aut malo intentio ei de pugna defecint, perire debet omnia, que per illum habuerint; Ita de eo qui seniorum suum depicerint, vel per superbum, vel inimicitiam difficierint, cap. 34, et de eo qui se a oriente seniorum suorum a manu vel a lingue occiderint, vel illum suum legitimum, aut adulterius vel uxorem eius, vel locutus ejus castrum, et non redidierint una periculum, aut fecerint ei malum, quod non possit ei redigere nec emendare, etc.* Adib. cap. 38. *Vetus Consuetud. Francie lib. 2. Le vasal portait son Sief, quand par mal talent il met la main sur son Seigneur à tort, se il arrive contre lui, se sans conge il pache en ses estangs, et ou il chasse en sa garenne, se il fortifie sa femme, ou fille pucelle, etc.* Adib. cap. 186. et 187. *L'on peut perdre son Fief en trois manières: l'un est l'an et jour, l'autre toute sa vie, et la tierce luy et ses hers. L'an et jour le peut home perdes par defaut de service. Toute sa vie le peut hom perdre, et pert par defaut d'homage et par autres choses, et lors peut perdre et pert pour Dieu renover, et pour autre trahison que son Seigneur. Et cap. 183: Ce sont les choses qu'il me souvent ores pour quoy l'on peut et doit par l'assise ou usage du Royaume de Jerusalem estre desheritez lui et ses hers. Qui est heretique, qui ne renvoie, qui met main sur le corps de son Seigneur, qui vient a armes contre son Seigneur en champ, qui vient sans conge de son Seigneur en champ, qui vient sans conge de son Seigneur en ville, ou en campagne, qui vient au combat avec son Seigneur, qui traite de son Seigneur et le livre a ses ennemis, qui porcheasse la mort et le desheritez de son Seigneur, et est de ce aultre et prie, qui vient par l'assise son Fief, qui est appelle de trahison, venu en champ, ou desoullant de venir son defendre en la Cour, de son Seigneur de la trahison que l'on li mettra, se il est seurous, si come il doit. Cap. 184: Ce sont les choses, pourquoi il me semble que l'on peut et doit entre desheritez sa vie. So un home tient un Fief dou Seigneur de qui il li doive homage, et se il ne le fait, ou si il ne l'eufve a faire, si come il doit, dadans un an et un jour, etc. qui est attaint de foy mentis vers son Seignor,*

il pert le Fief toute sa vie, etc. Adde Libros Feudor. Regiam Majest. lib. 2, cap. 58. *Leges Alfonsinas*, pars. 4, tit. 58, leg. 8. *Constitutio Sicula* lib. 8, cap. 18, fol. 17. *Consuetud. Andicav.* art. 167. et seqq. et *Feudistas passim*. Vide *Foris facere*.

1 FEUDUM COMMITTERE, Idem quod in *Communiam endere*, Gall. *Tomber en Commies*, quoniam si cui dominio ex debet vasallus ad dominum feudi redeunt. *Committere son Fief*, in *Consuetudinibus municipalibus nostris passim*. *Charter ann. 1281, tom. 2, Hist. Dalphin.* pag. 108: *Quis quidem si per dictum Raymendum non fuerint observata, Feudum superius sibi datum Committatur, ex eodem praecepto non observaret. Vide Committere.*

FEUDUM RETINERE, quod Practici nostri dicunt, *Retenir per puissance de Fief*, ut est in *Consuetud. Senor.* art. 65, et alii passim. *Retenir et ruerir à se table le Fief per puissance de Seigneur*, in *Consuet. Ambian.* art. 16, 42. *Silvanect.* art. 226. et *Clapmontenij* art. 10. *Regentum Constitutariis Burdigal.* fol. 101: *I robatur et est notorium et publicum, quod nemus nec nobilis nec innocuus, potest nec consuevit acquirere Feudum notis, nec venderi, tandem intermedietur a D. Rego de Duria quoniam primus illud Feodium dicto D. Regi, vel quod a suis presentantari, et videlicet, an illud praecepit, quod si fuerit conditum, et non soluta auctoritate, potest illud reuirire solummodo preto, ut dominus superior ad directum. Subdit Instrumentum: Dunmodo a Dominu Feodi non fuerit missus in eis possessionem.*

° FEUDUM CONDUCERE, Illius investituram a domino feudali recipere. Vide supra *Conducere*.

° FEUDUM EXIGERE, Illius investituram a domino feudali petere. Instr. ann. 1385, tom. 5 Cod. dipl. Polon. pag. 81, col. 2. *Cum quadam vice Feudum suum Exigenter, et se infundari ab eo (domino) postulasset, etc.* Vide supra in *Feudum Patrimoniale*.

° FEUDUM JUSTITIARE, JUS suum in eo exercere, vel manum injicere. Lit. Alfonsi comit. *Pictav.* ann. 1289. in Reg. 11. *Chartoph. reg. fol. 153, v^e*: *Significauit nobis venerabilis pater episcopus Mimatus, quod vos arcitis seu Justitiis vultis Feudum Guidonis de Montonge, quod feudum tenere debet dictus Guido a domino Castri et dominus Castri ab ipso episcopo, et idem episcopus a nobis. Vide Justitiare.*

° FEUDUM OSTENDERE, Feudalium preditorum cum suis limitibus ac terminis, atque adeo iuribus ac oneribus descriptionem domino Offerens, quod Feudum traxit a certis pluribus aliis. *Li. nig. episc. Carnot.* ad ann. 1252, 1264, etc. *Chartul. AR. S. Germ. Prat.* fol. 2, r^e, col. 1. Anno 1256. *Herculis generi domini Symonis de Ementi militi, apud Ementum (sic) fecit homagium dum, abbatis S. Germani ab praetatis Parisius de feodo quod tenet ab ipso, et promisit se infra adventum primum dom. abbatis redditum dictum Feodium in scriptis, et dicturum si quid alienationem sit de dicto feodo. Infra: Promisi se tradicurum et declaraturum in scriptis predictum Feodium. Gall. Donner aveat et dénombrément. *Charter ann. 1283.* in Reg. S. Ludov. ex Chartoph. reg. fol. 62, r^e: *Mandamus vobis (comiti Fuxensi) quatinus Feudum, quod a nobis tenetis, senescalco nostro Odendato seu ostendati faciat. Pro predicto mandato dominus**

regis complendo... ad Orientacionem dicti feudi invidi (dictas comes) mandamus recognitione dicti feudi.

° FEUDUM NEGARE, Clientelare usurpationem denegare, cui oppositum *Re cognoscere*. Reg. Phil. Aug. sign. 24, bis in *Chartoph.* reg. part. 1, fol. 49, r^e, col. 2: *Godefridus Dispensator apud Consilium 1. Feudum recognitum et dominium negatum. Godefridus de Saie 1. Feudum recognitum et 1. Feudum negatum.*

° FEUDUM PORTULARE, Illius investituram a domino feudali petere. Vide supra in *Feudum Patrimoniale*.

° FEUDUM REPATRARE, Idem quod *Feudum negare*. Tract. inter Amed. V. comit. Sabaud. et Joan. abb. Ambros. ann. 1285, tom. 3. Cod. Ital. diplom. coll. 15: *Qui apertis felonias et injurias manifestas contra nos et ecclesiam nostram committere non cessavit, et ad ultimum dictum Feudum Refudari, fidilitatem debet.*

° FEUDUM REINTEGRARE, Tantum terram afeudi ad servitium domini conseruatum assignare, fulnum a vasallo datum alienatutine inerat. *Charter ann. 1270 in Chartul. Cluniac.* ch. 89: *Siempre real possessiones vel iuris aliquae de feudo supradictis personis vel consuevit nostra, aut dictis vassalibus, utrilibet, etiam si ex eis esse ex extra manus nostram possit, in dicta Cluniacensis ecclesia praedictum et gravem, nos de eisdem possessionibus et iuribus via alienatio et contra manus nostram possit, aut eis possessionibus et nostra iuribus de proprio nostro alladio expugnabentibus, plene et integrè, seu perfecte ReinTEGRABUR Feudum supradictum, vel alias gratum abbatis Cluniacensis plene super hoc sacram. Vide *Feudum ministrare*.*

° FEUDUM SEQUARI, qui pro feudi parte, quam alter tenet, domino capituli clientelam profiteretur. *Charter ann. 1250 in Chartul. Sabaud.* fol. 137, v^e: *Si aliquis de bonis illis, pro quibus dicitur Radulfus erit homo ligatus comitis, ad partem dicti Petri personariorum ex successione paterna vel divisione, quam inter se facient dicti fratres, vel alio quoque modo, dicitur Radulfus pro dicto Petro fratre suo erga comitem respondeat et Feudum Sequatur, et comes homagio ligio ipsius Radulfus pro redditus, quod ad partem dicti Petri personariorum sit contentus. Alio tunis temporis obtulit.*

° FEUDUM TAKTO, vel quartu media postulando nostri. En tiere vel quartu. *Stat. ann. 1409, tom. 9. Ordinat.* reg. Franc. pag. 320: *Pour les rentes, que nos non nobles auront acquises en tiere et en paieront un an tant seulement; et de quart sie si au dessous, neant. Et est à entendre que ces gens non nobles, qui auront acquies comme deusse est dit, ne paieront aucune ranace en cas qu'il y aura trois moyens francs entre le royaume et les possessseurs.*

FEUDUM JUDICARE, *Charter ann. 1180, apud Georgium Pilorum in Hist. Bellunensi pag. 90, v^e*: *Ad hoc Ecclesias de Camino remittit Judicium Feudi Nostrino et Ariido, quod super eos faciat, tamen si attenderint, ut superius legitur. Infra: Item unicuique ex suis vassalibus, qui iustitiam sacramentum facient ad commune Conigliani, et firmum tenent, similiiter remittit Judicium Feudi.*

FEUDUM FACERE, id est *Homagium*, occurrit non semel in Actis Capitulariis bus Ecclesie Lugdun. ann. 1341, fol. 38, et alibi. [Fragmenta MSS. Hist. Aqui-

tanicus apud Stephanot. tom. 4°: Petrus de Blot Domicianus fecit Feudum Domino Episcopo Clermontensi de manu sua que habebat apud Haillac et Desazat ac in villa Bellioci an. 1180. Item, an. 1240, Ebd. de Vastadur Facit Faucon Domino Episcopo pro castris de Chalus, Champagne, Miremont, Montgas, et alii.] ¹⁶ Fidem jurare. Charta ann. 1400 in Memor. G. Cam. Comput. Paris, fol. 142, v.: Amedeus comes Sabaudie... Notum facimus quod nos illustrissimo domino meo domino regi Francorum hodie Fecimus Feudum et homagium fidelitatis, ad quod sibi tenebam ratione vicecomitis Malleporarii in Normannia. Vide Feodatas.]

¹ FEALITER, id est, Jure Feodali. Chartul. S. Vincenti Cenoman. fol. 29: Dicebat quod ter in anno debebat comedere heres illius terre in Abbatis B. Vincenti Cenomanensis Fealiter; et contra Monachos negabat.

FEUDALIS, Vassallus. Tabularium Bellioccense Ch. 17: Totum quem visus sum habere in ipso manu aut unus ex meis

Feodibus. Charta Ecclesiae Tuteleensis, scripta sub Odone Regi: Scilicet castrum meum cum omni castellaria, et cum universis Feodibus. Feudales Milites, in Charta Fratordi Vicecomitis Caturicensis sub Rodulpho Regi scripta. Feudales libri Trajectensis Ecclesiae in Charta Aelbredi Episcopi anno 1092. Edmundus Hedes, Histor. 282, 1. Edit. [do] Vide Haldane. Gloss. German. voce Frey-lehn manu, col. 504.]

² FEODALIS, Vassalus, qui ratione feodi ab aliis pendet. Stat. ann. 1398, tom. 5 Ordinat, reg. Franc. pag. 140. Homines nostri Feodales, qui in castellis, preposituris et sedibus, aliquis locis regiis... ex debito feodorum sutorum, iustitiam facere et reddere tenentur, etc. Homine de fief, in Charta ann. 1392, ex Tabul. S. Joan. Laudun. Terrear. Castell. ad Sequanam ex Cod. reg. 3988, 2: Item s'aucun dudit Chastillon corroucie à son seigneur se départ dudit Chastillon, il appartient aux châziers autrement dit Feodaulz, d'ilec, de ramener et conduire seurement devant son seigneur.

³ FEODALIS, Eadem notio. Charta Foundationis Bassacensis Abbatie ann. 1092 inter Instrum. tom. 2. nove Gall. Christ. col. 478: Et si omnis parentela mea moriendo defecisset, tota possessio mea et Feodale mei ad Monasterium... sine ullo retento dono jure perpetuo.

⁴ FEVALIS, in Charta ann. 1078, inter Fragn. MSS. Hist. Aquitan. apud Stephanot. tom. 5. pag. 25, verso, et in alia ann. 1191, tom. 8. Spicileg. Acher. pag. 205, et alii.

⁵ FEVALIS, in Charta anni 1176, tom. 4 Gallie Orat. pag. 146. [et in Edict. S. Ludovici ann. 1291]

⁶ FEODATUS, Hist. MS. S. Cypriani Pictav. pag. 319, in Charta Bernardi Quatorbarbis ex Tabulario S. Cypri. fol. 98.

⁷ FEUDICALIS, Ad seendum pertinens. Charta Bertholdi comit. de Henneberg ann. 1322: Ad vocatum nostrum, qui a nobis descendit iure Feudicali... liber donarimus.

FEUDARUS, Feudatarius, apud Will. Thon. lib. 2, cap. 15. [⁸ In Charta ann. 1219, ex Chartul. S. Vincent. Laudun.]

⁹ FEUDARI, Majores vassalli, qui a Domino feudali nude pendeant ratione tenure. In Delphinatu Feudari bis in anno solebant convenire, ac tenere placa-

maxime quo feuda spectabant, judicare Horum iudicis Dominus praeberat, aut ejus loco qui retroguardas de eo tenebat. Inquisitio Osentili tom. 1. Hist. Dalph. pag. 20: Dominus Hugo Ricardi sui homo Ippius comitis et tenet de eo... tres partes, Herregarde totius Osentii... Et quando Feudari teneant placa- tias, non debent unera bis in quolibet anno, debet esse presens loco Deumini Comitis, et cavere ne ipsi Feudari gravent hominem B. Comitis... Et debet respondere Id. Comit de dubiis partibus bannorum et escaletiarum que eveniunt cuncte tenentur Feudari placitas et tertiam partem capiunt Feudari supradicti. Vide Pares.

¹⁰ FEUDATARII, Idem qui Feudari. Inquisitio S. Laurentii de Lacti tom. 1. Hist. Dalph. pag. 31: Et caput ibi (1). Comes omnia bona regula per totum, et alia bona praeter quae in feudi, in quibus Feudari capiunt parva bona, et cognoscunt de causa rebus que ver- gunt inter tenentes ipsa feuda. Horum vero praecipua haec erat prerogativa, ut ipi placitis et feudi, ipsorum utili ex parte posset Belli. Inquisitio nec pro Juribus Dalphinali, topi. 1. Hist. cit. pag. 141: Domus Petrus Romanus, et Guillelmus de Meissenas, et Hohenbertus de Claramont sunt homines Ippi Comitis, et tenent de eo castrum de Claramonte et Belliam eisdem castri, et capiunt ratione Belliae tertiam decimam partem Feudatorum, et tertiam partem omnium bannorum, et escaletiarum que possunt ibi accedere. Comiti tam in te-remenda in deratione salvo tempore inveniuntur. Comiti debitis praeceptis in platica Feudatorum et feudi ipsorum, ubi nihil capiunt. Eadem notio ex operario Feudari in Constit. Patri. Reg. Aragon. ann. 1202 in Append. ad Marcianum His-pan. col. 1381.

¹¹ FEUDATORIUS, Qui aliquius vassallum se ille data, protellit. Chron. Angl. Th. Otterbourne pag. 76: Ita quidem quod ipsi et heredes sui deinceps forent Feudari ecclesie Romane. Occurrat preterea in Ch. ann. 1219, ex Chartul. S. Vincent. Laudun. Vide in Feudum.

¹² FEUDATORIUS, Vassalus passim.

¹³ FEUDATORIUS, Eadem notio, apud Ludoy. La guille in Probat. Hist. Alsac. pag. 51.

¹⁴ FEUDATARIUS, In Epist. Lauri Quirini de Turei potentia, ad Pium PP. II. ex Bibliothe. Regia num. 265.

¹⁵ FEUDATARIUS, vel FEUDATARII, apud Anglos, est Officialis a Magistro Curie Wardorum, seu papulorum, sub sigillo Curie illius, vel vel pluribus Comitibus datus. Hic in cognoscendis rimandisque feudis, ad Regem pertinentibus, et ad tenuras pro Rego riunifundandas, et tendit operam servavit. Exactori idem adiungens, omnibus vero novis etiam cum somo utilitate. Primitur terras iustitat, valorem animum investigat, profit, indicet, censum recipit, et Curiam reperiit defert. Vtius item tenentum Regis dotem assignat. Specimen.

FEUDARI, Feuer, apud Suger. de Administr. sua cap. 10.

¹⁶ FEUDARIUS, Feudo investitus, idem quod infra Feodor. Placit. ann. 1122, inter Probat. tom. 2. Hist. Oecit. col. 420: Alio etiam instrumenta cariarum, que testabantur candelis ecclesianis laicos habuisse ad seendum de abbatis Junctellensis, longam etiam possessionem per se et Feudarios suos ostenderunt. Privil. villa de Burgo in ducatu Aquit. ann. 1451, ex Reg. 198. Chartoph. reg. ch. 379: Item

dixerunt quod nisi Feudari et tenentores in palude de Barbis et in certa denaria reddant nobis. Recensit it. Acta Cam. Comput. Paris, sign. JJ. rub. fol. 14, v: Dixerunt quod sunt aliqui Feodari et tenentores in palude de Barbis et in dicta villa, qui certa decuria reddunt domino regi.

¹⁷ FEVONES, Eadem notio, apud Monasterium in Probat. Hist. Lugdun. pag. IX: Dedit etiam nobis dono superdictus Comes Willelmus quidquid acquisi- tui eramus in locis istis de Favonibus; Ferones quoque, scilicet Willelmus de Lai- bus, etc. Ubi perperam editam Fruoni- bus et Frunes.

¹⁸ FEUDATARIUM, Jus, quod uxori competit in feodis mariti. [Seu dominatio proper nuptias, ut supra ad lin- Feudum marito-virente, monu.] Charta Lanfrandi Archiepisc. Lugdun. ann. 1216: Et 3 dem. frumenti, et 3 dem. siliginis, et 3 dem. ordei, debitales in illa parte, quam tenet Margarita uxor Gunduli Gros, et 5. sol. et 1. ob debitales et investituras in amplus partibus, non obstante Feudatario pro parte Margarite.

¹⁹ FEUDATIUS, [Jus feudi ejusdemque districthus, territorium.] Charta Hem- pneri Viccomitis Rupescavanti agn. 1236. In Registo Archivi Reg. Feudagia dicitur pars castri de Brusac Petrarovic, doveres, que Belas dictus Flameng Miles avolabat, et cognoscet a nobis, et Feudago omnibus que predictas Belas habeat seu habere poterat in Ca- sellaria Curi predicti, etc.

²⁰ FEUGUE, Feugue et Feugement, nos- tris Feugum et Feugem in feodi conditio. Charta ann. 1229, in Lib. rub. Cam. Comput. Paris, fol. 217, v: col. 1. Arns- burg et feugé en fin et en pardurablete atrovit et Feugement et à annuit routes, etc. Alia ann. 1361, in Reg. 32. Chartoph. reg. ch. 10. Arnsburg à Regnaut Willot... en pur Feugage, à fin et perpe- tuel héritage nostre manoir de Berengerville Lit. Joan. comit. Tancarvil. ann. 1380. In Reg. 119, ch. 23: Icellui sie- Jehan puise avoir et édifier a son profit un condomier a pie et roie... parmi ce que icellui sie Jehan Costart et ses hois seront tenus de nous faire et a nos suc- cesseurs par maniere de Feugage le nom- bre de ij. sols de rente. Les deniers et re- bre de un Feugage, in Ch. ann. 1311, tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1379. Vide supra Featum.

²¹ 1. FEUDAGIUM, Eadem notio. Charta Guigonis pro Monasterio Vallis Benedicti ann. 1181, tom. 4. Gall. Christ. inter Instr. col. 23: Concesserunt... omnia sua membra... et in Feudagia sua perpetuam libertatem acquirendi sine aliqua fraude (i. laude) et consensu et sine aliqua usuicio et dominio.

²² 2. FEUDAGM, Feudi traditio, possestio. Reg. Feudor. Aquit. in Cam. Comput. Paris, sign. JJ. rub. fol. 20, v: Insperat recognovit predicta domina Margarita de Turenna, quod tenet ab eodem domino regi in feodium immediate, castrum de Gencario cum pertinentiis, videlicet castrum de Montinur jure Feu- dagii.

²³ FEUDATIO DESAVENANS, Illegitima, minime conveniens, cum scilicet valor feudi censum ex eo solvendum longe superat. Vide supra Desavenans.

²⁴ FEUDITAS, Will. Thon. ann. 1281: Constatudinem et aurilia ad relevatio- nem Abbatis S. Augustini... Feudatam et relievum 25. sol. Idem ann. 1223: Quod prefati homines de Stonore facerent eis redditum, relievum, Feoda-

son, ecclesiam ad Curiam suam, etc. Ubi Feoditas videtur vox formata ex Gallico Feode, feoditas, homagium et sacramentum fideltatis. Feod... pref. recte... le vessel & foy in Consuetudine Arvern. cap. 20. fol. 23. ubi. feodium sumitur pro hominio et fidelite, seu fci et honoris, ut est in art. 4.

o Feode, eidem acceptione, in Charta ann. 1334 ex Chartul. 21. Corb. fol. 87. Je fuit il que ledit monseigneur Charles fuit en la Feode desdites religieuse desdites terres et les eust relige par son procureur... Item ledit Ferry par lui ou son procureur spoussamment fonde est et sera tenus... entrer en la Feode et souffrirne desdites religieuse. Vide Bellmann. MS. cap. 48. pag. 127. v. col. 2.

o FEODALE. Quidquid feodi ratione debetur. Charta ann. 1224. In Chartul. Mauriunc. ch. 95. Confessus est in iure abbatis Mauriuncensis, quod recipit plures episcopum Carnotensem in domo sua, et solvi expensas ejus, ... et alia que appellatur Feodalia. Seigneurie feodale, dominium, quod iure feodi gaudet, in Ch. ann. 1417. ex Chartul. Luttiac. fol. 173.

o FEARE. Terram vel preedium in feodium concedere. Charta Kadelonis ex Chartul. Sangerm. fol. 8. tom. 2. Gall. Christ. inter. Instr. 418. Obliu. omnia propria que possidebam in parochia S. Mariae Perate, atque Albensi, exceptis casamentis unde meos homines Fearebam.

o FEADER, eodem sensu, in Descript. feud. comitat. Camerac. ex Tabul. ejusd. eccl. Fieffor vero, pro Pradum ad multis annos conducere. In Instr. ann. 1406. ex Bibl. reg. Toussainti. videtur quod feodarii ad hanc feodalem ratione debent fieri auctoritate, et baillier bon contrepiede, sunt d'acord te l'accepter.

o FEARIE, in Lib. nigro. Seccarii pag. 25. De duabus iudic. unum Feauit mutatione.

o FEASARE. Charta ann. 1239. ex Chartul. S. Vaudresuris tom. 2. pag. 103. : Concessi... in excommunicati predicti pechii terre quam ipsi Religiosi iusti Feaudaverunt. Occurrunt alibi.

o FEAUTISARE. Charta Heliaci Trevir. Archiep. ann. 1152. apud Marten. tom. 7. Ampliss. Collet. col. 72. Nergie Dux Feodisare eos cogit, immo etiam dare et accipere in fide et veritate prohibebit.

o FEAUTISARE. A debitis ob feendum servitus aliquem eximere, seu in feodium francum erigere. Epist. G. de Villa Hardoni ad Blancham Comitissam Campanie, inter Aued. Marten. tom. 1. col. 810. : Intimus vobis praeterita quod scripta feodorum vestrorum sunt in Ecclesia S. Stephani Trecarum, et in scriptis continetur duo milles et ducenti iustitiæ: quorum multæ et octoginta sunt, tunc legi, quæ munitione observantur, exceptis illis quos Comes II. et Domina nostra Comitissa, et Comes Th. Feode rati.

o FEAU. Feodium in aliquem conferre, invito, dare. Feofator, Dominus Christianus Cambriæ, Rex Willianus conf. Baudan. . . . Conqueror. Anglia. Feofator Hubertum de Vaux de Baudan et de Gillesland. Feofator Robertum de Stivore de Baronum de Burgo, etc. Occurrunt apud Will. Thorn. ann. 1281. 1288. Feofari per chartam in primis Statutis Roberti I. Scotie Regis cap. 2. Differt autem Feofare a donare, quod Feofare, sit feodium simplex feofatario conterre; donare vero sit

conferre Feodium solitum, hoc est ad certam conditionem. Hanc differentiationem observat Littleton. sect. 57. Vide Bracton lib. 2. cap. 5. 16.

o FEBO. Hinc ferile colligitur, quid sit tenere per feodium vel per cartam, ut legitur in Ruta. Alexander PP. III. ann. 1178. e Chartular. Latinac. : In unoque nos uolaudinorum sive super ruram de Conchis quod tenetur ab Ecclesia per Feodium vel per cartam. Ubi tenere per feodium dicitur, qui liber est ab omni servitio; per chartam vero, qui certis ac definitis servitio, in Charta expressis omnibus est.

o DARE PER FEODUM. Idem quod in feodium concedere. Charta 977. Marcus Hisp. col. 916. Nullus Comes neque Episcopus non sit auctor dare ipsum exobiunum per Feodium ad nullum hominem.

o Dare à feu, in Chartul. Celsinian. ch. 12. Bernardus prior... ipsam ecclesiast. et omnia ad eam pertinencia archipresbyterio Ambaldo a Feo dedi; propter hoc homo suu fuit.

o EXTRA FEODUM PONERE. A iure feudali ext're, quod prestabat dominus superior, cum aliquid vassallo suo ecclesias conferbatur. Charta ann. 1270. In Chartul. Clarifont. ch. 28. Cum vero eam em dicimus idem Robertus a me tenet in feodium, ipsam elemosinam latuvi similiiter et approbat et extra Feodium posui. Occurrunt plures in eodem Chartulario.

o FEODARE. Idem quod Feofare. Horum magnum Philippus Nobilis facit. Henrico I. Duci Brabantie ann. 1200. apud Miratum tom. I. Diplomi. Belg. pag. 407. Ipsa vero Dux tota terra Adua... me legitime Feodaria, et ego de prefata terra... prefato Duci feci homagium li-

g. REFOFFARE. In feodium denovo concedere, seu potius rursum investire. Henricus Knightonius ann. 1201. Ad Re-foffandum electum in tota regalitate et dignitate, etc.

o FEOPAMENTUM. Datio ad feodium, donatio iugii, sive simplici donatio, inquit Cowellius lib. 2. Inst. tit. 7. §. 2. Vide tom. 2. Monastic. Angl. pag. 201. et Will. Thorne. pag. 2078. Feoffatio apud Littletoni sect. 1. 57.

o FEOPAMENTUM, in Charta ann. 1287. apud Mador Formul. Angl. pag. 60.

o FEOPAMENTUM apud eisdem Formul. Angl. pag. 836. Feopamentum, in Libro nig. Seccarii pag. 83.

o NOSTRIS. Feopamentum. Charta ann. 1394. In Reg. 146. Chartoph. reg. ch. 224. Le bail et Fieffement a lui fait à héritage de ladie sergenterie. Pro feudi redditu et emolumento, in Charta ann. 1419. Ex Reg. 59. ch. 248. Item lessosans desdites excoissees et les receances (sic) des borgages desdusi: et des Fieffemens, etc. Fieff. Charta ipsa, quia preedium in Feodium vel ad censum traditur. Lit. renum. ann. 1405. in Reg. 160. ch. 121. Pour le temps que le supplante eston la bellion au Guen, certainement fait et contracté de héritage, la partie devient lui, etc.

o FEOPAMENTUM. Dominus capitalis a quo feodium dependet. 19 Male, idem quippe debet quod Feodarius, qui feodium investitus est, ut indicat particula. hic distingue. Et certe achaptamento debet in mutationibus sive dominiorum sive feodatiorum. Homa-gia facta D. Johanne de Castro-novo ann. 1275. apud D. Brusel de Usu feod. tom. 1. pag. 122. Guillermus de Umo, Johannes de Fonte-Baudonis, et Iterius de Campo-Milonis debent in mutationibus

Dominorum vel Feodatiorum duos gallos per actamenta, sine homagia.

o FEOFAT. Rastaile et JC. Anglis concedit, vel qui preedium tenet in feodium simplex erigit, aut certe qui investit aut donat. Monasticum Anglie. tom. 1. pag. 375. Quia quidam certa rura, compertum est, inter cetera, contineri in eadem, quod Feofatores subscripti deducunt Benedicto quondam Abbotti de Se-leby, etc. Tom. 3. pag. 25. Tenet... tenuerunt... per feofatmentum antecessorum de Loveto, tenuendu de Feofatibus suis, videlicet de illis de Loveto. Littleton. sect. 57: Le Feofat est proprietas omni homo enfofa un auctor en accusa terras, ou tenuerunt en fœ simple. Celuy qui fuit le Feofat, est appell. Feofour, et celuy qui le feofatment est fait, est appell. Feofees. In Consuetudine Meldensi art. 134. Rex dicitur esse le souverain Feofez, seu Feofeur, id est, supremus feofator.

o FEUDATOR. Vassalus, feudatarius. Henrico VII. Roman. Imper. sententia in Robertum Regem Apulie ann. 1. eius imperii, apud Murator. tom. 10. col. 530: Vassalus quoque, Feudatores et omnes et singulos, qui eidem fideltatis et feudi, vel alia quacunque ratione vel causa ad aliquam parandam servitum personam vel realia teneruntur, ab omni vinculo fidelitatis, subjectionis, et obedientie et viri sui hereditibus facientes absoluimus penitus et in toto.

o FEUDATUS. Feudatarius, vel qui feudo investit. Padini apud JC. Anglos. Feof. In Consuetudinibus nostris municipiis Pontivensi art. 108. Calvintenientis art. 77. Insulensi. tit. 1. art. 63. etc.

o FEOFIRMA. Vide Feofirma supra.

o FEAUDUS, in Charta Archambaldi D. Bononiensis ann. 1217. apud Thomassierum in Consuetudine Bituric. pag. 231: Nec debet ducere burgenses in exercitum nisi per terram suam, et per Feudos suos.

o FEODUS. Tabularium Majoris Monasterii: Eudo de Litreto dedit B. Martino de Combursio duodecim dictas terre ab omni servitio libertimas, juxta viam quae ducit ad Rocam spinotorum, et quedam Feodium quoniam habebat in castro et tota castellana Combursi.

o FEUDUS. Ordericus Vitalis lib. 8. pag. 69: Vos omnes, qui patriæ mei homines fuistis, et Feudos vostros in Normannia et Anglia de illis tenuistis, etc.

o FEUVS. Charta Bernardi Comitis Bislidunensis ann. 1078. tom. 1. Gall. Christ. pag. 39: Redemt... omnes Feos militum quos in Bislidunensi confinio S. Maria habebat. Ibidem non semper occurrunt.

o FEUDUM. Tabularium Prioratus de Domina in Delphianatu fol. 58: Nem partim de decimo, quam habebat Natelius Testaculus de Feo in feodium in parochia S. Joannis [Testamentum Raimundi Comitis Melgoriensis tom. 9. Spicileg. Achera. pag. 185. Dimitto B. Petro Sedis Magalone et Canonicis ejusdem loci... quid quid habeo... vel in aquis vel in terra, exceptis Feidis que de mis habent in hoc terminio Milites.]

o FEUDUM. Feodium. Charta Philippi I. ann. 1091. apud D. Brusel de Usa feod. tom. 1. pag. 201: Ego Philippus De gratia Francorum Rex concedo Abbatiam S. Mellonti de Ponte-Iseae Wilhelmo Rothomagensi Archiepiscopo et omnibus successoribus suis, et dono in Feodium, ut eam de me et de successoribus

moris perpetuo teneant ad honorem et exaltationem sancte Rothomagensis Ecclesie. Quis vero sequuntur observatu dignissima: Hoc autem erit seruatum quod pro prefato Feodo faciet mihi Rothomagensis Archiepiscopus. Per singulos annos venient ad unam ex curia sua, sive Belvacum, sive Parisus, sive Silvianectum, si fecero eum convenienter submonerent, nisi ipsa legitimam excusationem habuerint. Cum autem ad curiam meam venerint; mittant ei conductum ad Calvum montem, sive ad Pontem Isare. Sed et placita mea versus per Vicasimum, si et ego eum inde fecero convenienter submonerent:

1. FEVUM, in Tabulari. Majoris Monasteri: quoniam beneficium que conferuntur Ecclesie maiorem proprietatem vigorem habent, cum Dominis de quorum Feodo, et ab his de quorum patrimonio sunt condicuntur. Occurrat passim in Tabulario S. Cypriani Picav.

*1. FEVUM, apud potius Gallicum. Feo, quam a Fevo effectum videtur. Charta Rogeri cognomento Burdinis ex Tabul. S. Martini Pontisar. *Dominus Odone de Kalmis et Dominus Gelduno de Crecciano castro, quorum Fevum erat, concedentibus.**

*1. FEVUM. Vox apud Scolasticis adhuc notissima. Registrum Parisis Abbatiae anno 1150: *Concedimus... acceptis oblationibus et exceptis Fevius iustificensis... et omnia de Fevo et manuaria, et infra prefata castella ad hoc opus perficiendum constitutis.**

*1. FEVUM. Charta S. Stephani de Villare pro Girino Abate anno 1150, tom. I. Maceriarum Insulae Barbare pag. 82: *Accipimus in Feodum, a D. Girino Abate... quicquid juris vel usagii habebamus. Et alibi passim.**

1. FEVIS. Rotulus siccui XII. de Prioratu S. Pauli de Tارتis in Archivo Casse Del: Ebrardus pellucarius et filii eius dederunt dimidiari appendariam de Feve et de clode.

*1. FEVUM. Chartularium Ecclesie Auxitane: *Berardus quidam Miles de Perigord Fevum quod quidam de Comite, dedit S. Maria Ascensioni.**

1. FEVODUS. Littera Officialis Atrebat. ann. 1220 ex Chartario Montis S. Eligii Atrebat: Asservit dicta Domicella... se habere sufficiens excambium sive adowmentum de date ova recuperanda... videlicet ad totum Fevodium, sive supradictum, quem idem Hugo tenet de D. Comite Atrebatensi. Ex Chartulo. Monasterii Aquicinctensis fol. 38: In terris vero quas ei dedimus, accipimus cuncti Fevodium suum.

*1. FEVODUM. Quidquid feudi titulo possidetur. Charta ann. 1117. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 40: *Aymericus filius alterius Aymericus jam dicti, qui post herosdimus mutuo in recessu natus (Nam deinde natus erat, fecit mihi dominus propriis manus suis, sicut facere debebat) accepte Fevodium, que habebat de ecclesia per manus meas... Post hac, antequam faceret miles suorum, quod facere debebat, deprecatus natus est, ut fidem amicum ei hominem meas, quatenus dicaret mihi Fevodium, que tenebat de ecclesia, et alias ecclesiæ honores, quos tenebant pater, matreque que presens erat, et ipse aliquæ bojuli corum.**

*1. FEVUM, pro Feodum, ex quo nostri Feo, ut ex feodium Burgundii Feod formarunt, ut est in Consuetudine Ducatus Burgundie cap. 3 etc. Charta exarata sub Lothario Rege in Tabulario S. Mariæ de Fontibus apud Cadurcos: *Ilo Fevo de Limanico, que fuit Ranulfo avo meo, qui tenuit de Comite, Hugonis di-**

nito et Gerardo filiis quis: et illo Fevo, qui fuit Guinaberto, duxit medicidalem Hugoni, etc. [Charta ann. 1028, ex Archivo S. Victorii Massili.: Funditudo perpetuatis subvenia firmata robore, donamus tam in Fevo quam in aliis.] Vide tom. 8. Spicilegium Acherianum pag. 220. Marciam in Hist. Beneharn. lib. 4, cap. 5. § 2. Probat. Hist. Monmorensia pag. 30, etc. Interpres Græcicus. Concilii Lateranensis 4. cap. 45. Feudum et Feudatarii, q[uo]d et quæ, reddidit. Inspector scilicet Gallica pronuntiatione, Feo, et Feve.

*1. FEVUM, Feudum. Vita S. Tygris tom. 5. Junii pag. 75: *Concessit autem vallen Costianam, in gyrum Mauriana structam, et rustes et Fevum, que muris et tectis Ecclesie ministrarent.**

*1. FEVUM. Codicillus, seu testamentum Rainmundi Comitis Tolosani et Rutenensis ann. 990: *Ilo alode de Limanico, quod Grimaldus habet a Feode Rainmundo, etc. Infra: Et alio alode, quod de Ponsione acquisiti, quod Bernardus de Nante habet a Feo S. Salvatoris. [Charta Ludovici VII. Reg. Fr. ann. 1065] et Chartul. Monasterii Montis Martirorum: *Rem laudam Teudo de Nantilio, de cuius Feodum esse dinoscitur. Idem occurrit in Tabul. S. Vincentii Cenoman.]***

*1. FEVUM. Charta Bertrandi Comit. Forcalquier, ann. 1044, ex magno Chartul. S. Victorii Massili. fol. 118: *Dono et Feus quod dicitur de Gallalido et omnia que ad ipsam Feus pertinent, videlicet cum manu, compis, etc. Occurrat præterea in instrument. tom. I. Galli. Christ. pag. 4. col. 2.**

*1. FEVATORUM. Qui feodium tenet, feudarius. Charta ann. 1026, inter Probat. Hist. Frenorch. pag. 121: *Alodium autem quendam ecclesiæ predictæ monachis haberes concessum eo tenere, quod ipsi Favatores, qui hunc tempore reliquæ parœtæ ejusdem ecclesiæ temporibus subsequentes, sorum tenerent, cum monachis supra dictis omnibus aliisque possumt expoliari, levius concordantes. Alia ann. 1197, ex Tahul. S. Petri Carnot: *Mei juris esse monachis concesserunt albanum et Fevatorium. Sed ibi legendum videtur Fevatorium. Fiesquier, in Ch. ann. 1267, tom. 2. Hist. Leod. pag. 488.***

*1. FEVATORIUS. Feudatarius a Fevum: Fiesquier, in Consuetudine Labourtensis I. art. 4. et Solensi tit. 2. art. 8. 10. art. 1. 6. 7. 8. 10. etc. Beneharn. tit. 1. art. 26. 27. 28. Charta Rainmundi Comitis Tolosani ann. 1028. *Sed predictus Fevatorius non debet ita feodium dare ad feodium.**

*1. FEVATORIUS, pro Feudatarius. Testamentum Ricardi Comitis ann. 1085, tom. 6. Spicileg. Acher. pag. 281: *Hec omnia mande venire in sua potestate, sine ullo Favotorio. Sospitum ibidem occurrit.**

*1. FEVATORIUS, Eadem notio, in Charta ann. 1056, apud Chiffletum in Hist. Trenorchiensis pag. 311. Chronicon Avensem pag. 425: *Si aliquis surorum Favatorum de feo ipsius centum solidatas, et iusticias, et non dominum suum, non perdet, donare possit, concessus. Ubi per primam editum Favotorum et feo. Tabular. S. Nicolai Audegar. Quidam Miles Quimabecus nomine dedit Ecclesiam S. Paterni, ex parte quod ei sui Favati homines in nostra terra hospitarentur, etc. Rursus occurrit in Charta 25. Dunensis Chartularii.]**

1. FEUDATARIUS. Sugerius in Ludovico VI. Raz Francorum Ludovicus, ea, qua supereminet Regi Anglorum. In die Normannorum Henrici sublimitate, in eum

*semper tanquam in Foundatione suum effederatur. [Charta Adolphi Imper. Roman. ann. 1292, apud Ludewig. tom. 5. pag. 433: *Nec non Egram civitatem, et castrum cum suo territorio, castris, hominibus, bonis, pecatis, seu non feudatis, vassallis, jactu.]]**

1. FEVATARIA, Jus feudi, in Charta Amedii Comitis Sabaudie, apud Guichenonum in Episcopis Belliencis. pag. 58. [Vide Favatarius.]

*1. INFEUDARI. In feodium, vel de feodum conferre. Infoder, Burcardus de Cast. S. Galli cap. II: *Ac aliæ concessiones invadantur, vel etiam infodatur. Item cap. 8: Quidquid per Infoductionem ab utriusque alienatum est, invadit. Fabriens cap. 8: *Res Ecclesiæ domini noster et invaderet disponuerat Infodare. Wenceslaus Brack in Terminus Juristarum: 4. col. 2.***

1. Artesa frons, de Implebore bellicano.

1. INFIDARE, Eadēnot notio. Vetus Instrumentum apud Püticulum: in Ambrösiana Basilica pag. 482. Constatu. huic Ecclesiæ predia, ita ut nullus unigenitus Archiepiscopo aut Abbati licet erit eis omnibus alii aliquid Infidari, vel per bellum aut cambium, seu quavis modo, alienare.

*1. INFEDARE, Gall. Doarer en arriere sef. Charta Philippi Regis Franciann. 1221, in 30 Regesio Chartophylaci Regit. ch. 22: *Totum tenebit a nobis ad feodium honoratum, sic quod possit Subfeoda, et omnibus aliis aliquid Infidari, vel per bellum aut cambium.**

*1. RETROFEUDARE, RETROFEUDARE. In Retrofeodium, Gall. Arriere-fief, contra. Libert. ville Florent. ann. 1860. tom. 5. Ordinal. reg. Franc. pag. 389. art. 7. *Concedimus quod habitatores dicti villæ Florentie... valent perpetuo bona sua Retrofeudare, et dum bona Retrofeudata videntur, laudare et vendere eorum de recipere. Instr. ann. 1474, ex Tabul. Flamin. : Promisi dictus Stephanus Aucto acceptor et offeudatarius, quod non retrofeudares dictas peccas terre, prædictæ et generaria. Vide infra Refendum.**

*1. FEVODUM, pro feodi utili jure, quod a feodi dominum capitalem pertinet, Gall. Droits utiles d'un fief. Charta Caroli M. ann. 3. ipsius fiefi in Hist. Median. Monasterii pag. 150: *Nullus dominus publica iniuste causa audendum, vel Feudo (sed legendum) Prædictum, nec mansio, nec portas redditibus iniuste requirendum, exactare premitur. Pactum inter Jacobum Aragonum Regem et Montispessulani Dominum, anno 1272: Est etiam scindendum quod de supra dictis ab utriusque parte crepiuntur iustitia, laudatio, consilia, quarti, quinti, senecte, octavi, Feuda, senatus, alberg, boyrania et alia servitia quia ad jurisdictionem aliquam seu merum vel mixtum imperium non pertinent.**

1. FEUDUM, pro Servitium feudi. Charta ann. 1285, apud Kennett. in Antiqu. Ambrosden, pag. 305. Qualiter extineta sunt Feuda domini Abbatie que ab ipso petita sunt patibili inferius.

*1. FEUDUM, Jus, facultas. Charta ann. 1289, apud eundem Kennett. Ibid. pag. 208: *Dicunt etiam quod idem Johannes debet habere Feodium in bosco domini Regis videlicet attachmentum de spinis de bosco suo, etc.**

*1. FEUDUM, Donum in perpetuum, vel ad hereditatem. Lit. ann. 1351, tom. 4. Ordinal. reg. Franc. pag. 98: *Durimus**

- ordinandum, quod solucio debitorum quo-
rumcumque... tem et mutuo, quam ex
donis imperpetuum, vel ad vitam, sive ad
voluntatem... differetur usque ad finem
dictarum transgurum, excepto Feodis en-
tibus ad hereditatem, et elemosinis per-
petuis ab antiquo fundatis.

* FEUDUM. Census ob assignatam pos-
sessionem exsolvendus, nostris Feudow.
Libert. Montisalensem. ann. 1369. tom. 8.
Ordinat. reg. Franc. pag. 58. art. 6: Quod
si dominus noster nos predictus, et par-
ticularis bellent mensurare tenet dictorum
habitatorum, et representare aliquod incre-
mentum, utrum Feudum possit consumere,
quod non posset illius seu excessus
feudi sit. Et pag. 54. art. 14: Quod qui-
libet habens de dicti loci et pertinenciarum
terris, terras et possessiones suas me-
lioribus paler, sive dominis (dominorum)
servendum in Feudo solito seniper salvo.
Charta ann. 1360. In Charta... Godefr.
dom. Asperim. tom. 6. r. ex Bibl. reg. :
Renaudouardus Iude Symone cascam an
à la Saint Denis pour les Feudages de
Houeuse, pour perfaire ledites deux com-
munes de terra, cent cuisi, soule, ej. dena.
Tourage, de tel monnoie con doid ledig
Feudages.

* FEUDUM. Johanni Skeneo de verbo-
rum significacione pag. 90. sumitur pro
mercede ac stipendo quod datur servo
propter suam operam.

* Quidquid ad annum datur pro officio,
dignitate, vel qualibet ministerio, Ita. Fez. Gall. Honora. Charta Phil.
comit. Fland. ann. 1211. ex Cam. Com-
put. Insul. Custodes, qui singulis nocte-
bus per annum vigilantes, castellum S.
Audomari custodiunt, et preter Feodium
suum et prebendas antiquitus sibi consi-
titutam in arena et cascia, etc.... nihil
omnino deinceps preter Feodium et pre-
bendas suam exigere audirent. Constit.
Senena ante ann. 1268. apud Murator.
tom. 4. Antin. Ital. mrd. mvi col. 89:
Qui potestas recipiat et recipere possit: pro
quolibet mons, pra ratu temporis, Feo-
dum sibi statutum, exceptio quingenitis
libris demariorum, qui remanere debent
penes canonicum Senensem. Sta. Pies-
tor. ann. 1200. ibid. col. 86: Statu-
tus ut unusquisque iudex civitatis
Pistori, sedens pro tribunali, habeat
annum Feodium octo libram, etc. Sal-
vior seu Feodum potestatis Astensis, in
Stat. et civit. collat. 8. cap. 8. pag.
12. v. Stat. nova crimin. Canana. cap.
60. ex Cod. Reg. 4629. fol. 70: Si aliquis
scribere consenserit communis Cummarum
reverseri ultra Feodium suum aliquid oc-
casionis offici sui, condempnatur in libris
decent, et renovetur ab ipso officio. Vide
Feodium annuum.

* FEUGANGI. Vide Fagangi.

* FEUGERA. Filix, vulgo Feugera, [vel
Fougera], in Flenti. Hil. 2. cap. 41. § 88.
Vide Coniectud. Solensem tit. 18. art. 4.

* FEUGERIA. Filix locus filio abundans.
Pactum inter Guich. dom. Belli-
joci et Guich. de Martisco ann. 1817. In
Reg. 36. Chartoph. reg. ch. 474: Pro
una literaria de Feugera, sita ei provi-
xerunt lo Feugery Stephanus de la Buf-
fetier, etc. Vide Feugia, infra Filatarium,
Fogier et Foucheria.

* FEUGIA. Idem quod Feugera. Libera-
tes Oppidi Jasseroni in Bressia ann.
1288: apud Guichenonum: Feugiam vero
colligere et extrahere possint in dictis
memoribus dicti homines per se, vel per
alios. Ubi l. leg. Feugiana.

* FEUM. Feus, pro Feodium. Vide in
hac voce.

* FEUOLIUS. [FEUDALIS, vassallus :

III

Donamus ecclesiam nostram quae Tri-
bonum dicunt omnipotent. Deo et
sanctis Fidisi... et cum totum censum
et servicium illius loci et cum totis
Procedis.» (Cartular. Concharum Ru-
then. p. 14. an 1051.)

* FEVONIUS. Vide in Feodium.

* FEUTRUM. Subocca, paenus
conticili. Gal. Feutre. [C]harta. ann.
1322. ex Tr. Paul. Massil. : Recuperavit pa-
palea de Feutre retentum, protesto ne-
poti patris. Unum capellum album de
Feutre, in Ch. ann. 1322. ex Tabul. S.
Germ. Peat. Haud scio an Feutreum
locus sit ubi feutrum preparatur. In
Lit. remiss. ann. 1374. Ex Reg. 105.
Chartoph. reg. ch. 275: Près laquelle
ferme estacion: aucune varie por-
tion, fordeuse à la Fauteure.】 Vide
Feutrum.

* FEUTRUM. Vagina, ensis theca,
quod ex feutro, ut videtur, compacta.
Lit. remiss. ann. 1357. in Reg. 87. Char-
toph. reg. ch. 31: Johannes cum ense
suo in Feutre seu vagina existente sum-
dem Radupus in capite percussit.

* FEVUM, pro Feodium. Vide in hac
voce.

* FEZA. Predium rusticum, ubi ani-
malium greges aluntur, a voce Gallica
Fez, quae gregem sonat. Testam. Raim.
Roger. de Limoro. ann. 1108. ex Bibl. S.
Germ. Prat.: Idem (dono) in villa Li-
mon umam Fazam cum suis mancipientibus
et cum suis ortis et cum eis regressis
et cum omni superposito suo:... et aliis
Fazam cum mancipientibus meis, ubi ego sto.
Libert. villa de Tannay ann. 1382. tom.
6. Ordinat. reg. Franc. pag. 92: Se un
Fes de brabiz ou de montois est prima en
tempo deu, l'en ne paera que deux sols
Tournois pour une foiz.

* FEZHE. Juram. episcop. Iacob. Inter
Monum. sacra. Antin. tom. 2. pag. 561:
Idem (Jurare debet) quod pacem, quae
dicuntur de Fazhe, inde dominum laud-
em de Merla Lodiensem episcopum,
capitulum, cives Leodienses et alios de
peccato falso obrepit.

* FEYMERUS. Scabinus, iudex civilis,
a voce Germanica, ut videtur, sed mihi
ignota. Existat Tractatus contra Feymer-
us seu scabinos occultii judicis editus a
Mars. Freherio Heidelberg. 1610. et Helmst.
1658. ad calcem Comment. de Se-
cretis olim in Westphalia allaque Ger-
mania partibus usitatis, postea abolitis.
[see Secreta hinc judicia dicebantur Fazhe
vel Feymer.]

* FEZA. Vide supra Fes.

* FEZELLENA. Massiliensisibus Fales.
Gener. Gall. Gendre. [C] Male. Nepos
enim vel Pronepos significatur hac voce
ut supra videare est in Faleseum] In-
strumentum anni 1369: Item obides qui
dati sunt Regi Aragonum pro liberacione
Carol. II. Jacobus Faleseus domini Guill-
elmi de Aquiter. Vide Faleseus.

* FEZELNA. Requesta anni 1369. in
Tabular. S. Victoria Massil. : Bartholomeus
neptis seu Faleseus et...
* FEZERIA. Charta anni 1064. in Tabu-
lar. S. Victoria Massil. : Givernus Senior
miste Guidonem monachum in Fezeria.
Ubi ad marginem manu recentiori an-
notatur, foris Fez, militem ego in
casco, etc. Ital. Feze Sordidum, pu-
tida, sed hoc divinando.

FF. Littera quibus Libri Digestorum
notatur a JC. que nullam habere rationem,
eisque omnino ex Notariorum invento, id est, qui notis scribabant,

censeat Cajacius lib. 12. Obser. cap. 40.
Vide aliorum conjecturas in Lexico
Juri, et apud Serast. Cobarruv. in
Theatro Linorum Castellaneo verbo
Digress.

* FEZ. Horum omnium longe probabi-
liter videtur Fernandi Addiccionis conje-
cta, qui in Explicat. in Pandectas tom.

2. Thesauri Jur. Rom. col. 505. Antiquus

duplici II-usos fuisse putat; quod du-
plici f simillimum est. Hac vero notula

quinquaginta Pandectarum libros, vel

Liberum legum, vel etiam melius Leges

tantum significare solebant. Et quidem

certum est Leges scripti soletas per du-
plex LL. [oo] Est littera D. cum linea

transversa. Vide Savin. Histor. Jur.

Roman. med. tempor. tom. 8. cap. 22.

[163] Nec minus arridet ejusdem Fe-
randi opinio circa notam paragrapho-

m. Existimat igitur scriptores cum

Legem aliquam longiore citare vel

subscipere vel primas tantum literas

scriptae in hanc formam sc. qua nunc

paragraphum significamus. Plura vide

apud euendem loco citato.

FE. In Testamento S. Fulcranni Episc.

Lucevensis apud Bollandum 18. Febr.

bini habet littera exarata conspicuntur,
que cibi, vel potionis, aut alterius rei

cupientis, mensuram denotant, n. 5:

Et per singulos annos ad festivitatem S.

Genesii donet Canonice ad collectionem

ff. tres de pulmento, et ff. duos de vino.

Occurrunt ibi plures. Ita, non semel in

Tabularie Ecclesie Brivatensis, ubi haec

littera non sunt FF. sed SS. cum linea

transversa: et sane sic restituenda apud

Bollandum, significantque sextario-

rum, aut sextarios, ut observat non se-
me Jacobus de Partibus in Notis ad

Alexandria Ietrosophiam, presertim

ad ult. lib. 8.

* FEIA. Vadianum. Vox Hispanica.

Pont. Leirensis: De pugna, que fuerit in
Fidea, si Miles fuerit vicius, dat 10. solid.

et poca, quicunque. Vide Fidea.

* FEIADURA. vox Hispanica. Fidejus-

sio, vadianum. Charta Aldef. reg.

Castel. ann. 1181. apud Baluz. Hist.

Tutel. col. 495: Concedo habitabiliis de

Fornello et de Orbanella... ut nunquam

solvent pignora, nisi aliquammodo proper

propria debita, aut Fieduram ab ipsi

factum. Vide Fidea.

* FEIALA. perperam pro Fida. In-

strumentum musicum. Cessarius lib. 8.

Mirabil. cap. 7. apud Macrum in Hie-

rolev. Cum vici quadam jocularem in-

tradicentes, et ille dulcedine Fida dor-

mantem exsiccasset. Vide Fida 2. Phala,

et Vitula.

* FEIALA. Phiala, vas vinarium. Cor-

rect. stat. Cadubr. cap. 76: Jubemus

quod nullus hospes sine fabernarius....

audeat.... in ejus taberna sine hospito

teneres Fidae, que non sint justa men-

suram.... Audeat ad hoc tenetemur et cupi-

creare unam bona, menescionem et fidae,

et cum ipsa justificare vel facere, justifi-

carit omnibus tabernariis et alius menescionis us

dictum, et huiusmodi et tabernariorum.

* FEIALA. Mozarabis, nobis operi-

mentum lineum sacri calicis ad Mis-

sam, ut docent docti Hagiographi ad

Offic. Mozarab. tom. 1. Jan. Act. SS.

pag. 319. col. 1: Ponit calicem super

platam, et accipit Fidae sine sanctifica-

tione, et ponit super calicem dicendo, etc.

Sed legendum esse Fidae jam dictum

est in voce Fida 2.

* FEALRIUS. Minister in palatio Apo-

stolico, cui incumbebat pro lucernis

elychnia adaptare et preparare. Macer

in Hierolex ex Cencii Camerarii Cere-
monialium MS.

* **FIANCIALLA**. Spensalita, Gall. Fian-
caille, alias *Fiançée*, quod est de conve-
nientibus sponsorum et politis intellegi-
tur. Aresi, ann. 1406, 19. Mart. In v.
11. arrestor varians. Paris. *Pro consu-
lit seu Fiancialia duos solidos, etc.* Lit.
remiss. ann. 1414, in Reg. 167. Chartoph.
reg. ch. 437. *Icellui Mahieu, estant à
une feste qui se faisoit à une plenue ou
Fiançée, etc. Fiansage*, Desponsatio seu
promissio de contrahendo matrimonio.
Lit. remiss. ann. 1404, in Reg. 178. Ch.
885 bis : *Jehan le Maire fiancé par par-
oles de futur la fille d'un nommé Rau...
pour quel Fiansage, etc.* Unde *Estre
plevi en fiancé* debeat, qui fidem
suam sit dederat. Alij. Lit. ann. 1441
in Reg. 176. ch. 98. *Perricot de Solier
poore jeune compagnon charretier ou
hannier de la ville de Vire, estant plen-
v en France à une jeune fille, etc.* Fiancer-
vero. Pigniora auferre sonat, in allij.
Lit. ann. 1385, ex Reg. 126. ch. 270. *Les
suppliants crurent que les quatre Alemanas
estoiérent ennemis de nosre gouyna et
pour ce les prirent, Fiancerent et apri-
sonnerent, et ainsi qu'ils les amenoient,
etc. Vide Fidential.*

* **FIANCUM**, Ital. *Fianco*, Gall. *Flanc,*
côte, Latus. Occurrunt in Miracul. Zite.
April. tom. 8 pag. 515.

* **FIARNALDI**. Vide in *Filiis*.

* **FIAT** vel **FIAT**. Nomen cuiusdam
candela, Stat. S. Capel. Bituric. ann.
1407, ex Bibl. reg. *Ordinamus insuper
quod pro diuinis matutinis a festo S.
Remigii usque ad Pascha matriulari
distribuent quatuor lecterns capellano-
rum et vicariorum dicta capella quatuor
candelas nuncupatas.* *Fias.* Stat. ann.
1385, apud D. *Le Jeuf* inter Probat.
Hist. Aut. pag. 131. ch. 1. item in
singulari diebus in matutinis ac tunc
vesperis et vigiliis, quando non ridetur
clare in choro tenuerit dicta thesauraria
et societatis officium tenens ministrare
candelas bonas, que dicuntur com-
muniiter Fiat.

* **FIAT**. Compendiosa beneficiorum
expositio fol. 21. *Signatura autem Pa-
pales expediunt ab ipsa sanctitate per
Fiat simplex, vel per Fiat geminatum,
vel per Fiat proprio motu, vel per Fiat, ut
petitur. A Cancellerio per Concessum,
Concessum ut petitur, Concessum in forma,
Concessum in presentia D. N. R.*

Fiat Fitar.

* **FIBBA**, vox Italica. Fibula. Invent.
jocal. ann. 1389. torn. 3. Cod. Ital. dia-
plo. col. 361. *Centura una facta ad
rostrom perlarum, cum mali et Fibbia
argenti.*

* **FIBBELLA**. Lumina, solis ortus, vel
luna. Papias. [In MS. Bituric. *Fiba-
luna, Fibela, luna, solis ortus, vel lumen.*] Abest hoc vox in MS. Navarræ. Le-
gendum forte *Phebe, bella*, id est, pulera
luna, cum scilicet oritur: nam et lu-
nam in sua plenitudine vulgo nostri *la-
belle* vocant. *La belle luit, luna lucet.* [In
MS. in cod. reg. 7601. *Febe, Fe-
bella, etc.* Glossar. in cod. reg. 7641.
*Febe, luna, alibi Febe, alibi Febea, alibi
Febe.*]

* **FIBELLA**, Parva fibra. Vide Casabou-
num ad Capitolinum, [et *Fibella*.]

* **FIBLA**. [FIBLA, fibula: « Due Fibie
de argento pre missali cum armis Eu-
genii. » (Invent. Calixt. III, an. 1458, in
archiv. Romano.)]

* **FIBLA**, par Fibula, in Testam. Er-
mentridis apud Mabil. Liturg. Gall.

pag. 468 : *Fibla aurea gemmata ad mentem
dari constituta.*

* **FIGO**. Guido de Vigev. de Modo acquir. et
expugn. T. S. MS. : *Et dicta corda ha-
benda in capite Fiblas, ita quod pondus
equi simul conjungi et assilari subi-
videtur et incontinenti in aquam pon-
ti.*

* **FIBRARE**. [Nervos extendere; fortifi-
cari, movere, jacula projectare, candere.
DIER.]

* **FIBRETA**. Fascis, quia fibula con-
stringitur. Stat. Astæ, ubi de Intral.
portar. : *Fibrete, ave bogile subteliorum
ponantur et solvant pro militari
liberas.*

* **FIBRICORA**, La lana, in Glossar. Lat.
Ital. MS.

* **FIBROLUS**. Turpis aut vanus, in Gloss.
Sangerman. MSS. num. 501. Legendum
Fribulus, Gall. Frivole. [99 Vide Isidor.
lib. 9. cap. 7. sect. 20. et Forcell. in Fri-
busculum.]

* **FIBROSUS**, Magro e pieno de vene.
Gloss. Lat. Ital. MS.

1. **FIBULA**. Charta Rainmundi Comitis
Tolosani, ann. 1088, tom. 8. Spicilegii
Acheriani : *Quem portum cum aqua et
piscationibus, et littoribus sibi pertinenti-
bus, et Fibulanum cum finitima palude sibi
pertinenti, etc.* [Per Fibulanum forte intel-
ligenda singula terra, qua ad iustar
titula duo simul annexit, ut agrum
cum palude, etc. Vide *Facia*.]

* 2. **FIBULUM**, Spiculum, aculeus. Cod.
lib. 8. tit. 43. leg. 3 : *Quintanus con-
tagia sine Fibula, qui ante lege 1.
ejusd. tit. xviii; xvix; xviii; xix; xxi;
xix; vibratio Quintianus absque spiculo
sic aculeo. Eadem significatione qua-
xix; his usurpat, in Glossar. Gr. Canigil omittitur. Hac ex animadversio-
nibus D. Falconet. Vide *Fibulatorium*.
FIBULARE, FIBULIUM. Vide *Fibula-
torium*.*

* **FIBULATORIUM**, a Fibula, quia vestis
subiugatur, vox deducta, unde quibusdam
pro ipsa fibula sumitur, et certe Gloss.
Lat. *Lata* videtur proportionata favel. [100
Iacobus de Fribulatori. Ita ut fuerit
parvo fibula. Utique A fibula, Fibulatori-
um, illud, quod apparet manu, per
quod mittuntur fibulas, ligamenta man-
uum. Quo loco Joannes de Janua. Vide
Fribulatorum. Constitutiones Catalane
MSS. : *Nec portant aurum vel argen-
tum, nec Fibulas cum aurum vel ar-
gento. Nec Fibulas cum aurum vel ar-
gento.* Locum integrum vide in *Laque-
tum*. Anastasis in Gregor. III, qui
id int̄ sacra ministeria reponit pag.
72 : *Contulit dona diversarum specie-
rum, ... amulas superauratas paria 2.
pendentes Fibulatoria numero 5.* Idem
in Leone IV, pag. 197. *Cantharav. exar-
atam 1. bacus exaratus 3. Fibulatoria
majora et minoria 5.* Leo Ost. lib. 1. cap.
19 : *Listam unam auricanum cum margari-
tis, et Fibulatorum nihilominus aurum,
etc. Fibulas aureas pro donariis oblatas
Ecclesiæ sicut etiam Agonymus de
Miraculis. S. Remigii cap. II. et 24.
apud Mabilonium. Elusmodi Fibulatoria,
Fibulatorum vocabunt nostri, (vulgo
Fermati), quibus scilicet vestes clauden-
tur et astringerentur. Froissart. 2.
vol. cap. 154 : *Et si eut pour le pris un
Fernat à pierres précieuses, que Madame
de Bourgogne pris en sa poitrine.* De
hinc etiam et pommatis copiosos ege-
runt Pet. Fabr. lib. 1. Comestri. cap. 16.
Chiffatus in Anastasi Chiperiel cap.
18. et Salmusius ad Tertullian. de Pallo
pag. 62. 63. nos etiam quadam in Notis
ad Joinville pag. 48. [Vide *Fernat-*
leum.]*

* **FIBULA**, Vas in quo fucus foruntur.
Gloss. Graec. Lat. Sangerman. : *Ex-
posita, Ficarium. Ficarium.*

* **FICARIUS**. Gloss. Isid. : *Ficarius,*
Fauus, Johannes de Janua. Ficarius,
*qui colligit ficus. Item Ficarius dicitur
quidam ficus silvestris, scilicet Pan, vel*

Fauus, vel Satyrus, et dicitur a Ficus;
unde Hieremus. Et dicitur: Habitabant

*dracones cum fatus Ficarii, ubi dicit
Glossa interlinquaris i. e. cum hominibus*

*sylvanis. Alii Jicunt, quod Ficari dicun-
tur Fauni et Satyri, qui inter ficos et*

*alias arbores morantur, qui Ficæ 34.
Onocenturi et Pulosi appellantur. Gloss.*

*Lat. Gall. Sangerman. Ficarius, Cuel-
leur de fiques ou Dieus sauvages, folot-*

*fantiæ. Cantatorium MS. Abbatæ S.
Huberti fol. 1. Rex eorum Filinerante*

*cum Gotlis Getthicas et Schiticæ terras
ingressus, repperit ibi quasdam magas,*

*quas Alirunnas dicunt, et eas suspectas
habens, per solitudines fugatas extur-
bit: cum his silvestres homines, quos*

Fauos Ficarios dicunt, coenantes. Isid.

*sub themis lib. 8. Orig. : Quem vulgo In-
cubonem vocant, hunc Ronani Faunum*

Ficarium dicunt, etc. Vide Lexic. Martinii.

o **FICAROLUM**, an Tributum, quod pro flendis pauci ad quos regalentur naves, exsolvitur? Vide supra *Ficatu*. Lib. cens. eccl. Rom.: *Romanus ecclesie debet habere... totum Ficarolum et tres partes riparia.*

o **FICATIA**. Vide supra *Ficatu*.

FICATUM, Papias MS.: *Epar. Greco*: *Jecur i. Ficatum. Postremus verba absunt ab Edito. Alibi: Jecur, quod ibi ignis sit conditus; vel quod gerat cap. Ficatum. Itali. Fegalo, [Hispan. Higato, Glossar. Lat. Gall. Sanglerat. Ficatum, Josier, foje.] Sic porro jecur quodvis dictum volunt, quod olim jecur anserinum multa iecu farciretur. [Horat. lib. 2. Sat. 8.]*

Pinguibus et fisi pastus jecur annua sibi.]

Gloss. Græc. Lat. Συκοτόνος. Ficatum. [Gloss. Isid. Ficatum, quod Greci συκωτονογονται.] Perpetrare Ficatum habent Acta Martyrii S. Theodoritii [apud] Mabill. Analect. tom. 4. pag. 182. Nam sacrificium, quod acceptaret, particulatim disrumpebat ejus Ficatum, et ejiciabat per os foras. Ita: *Diversa accipient escas, suo tantum pastus est Ficoto. Vt. Salmasius ad Solinum. [Reinestum. Var. Let. 3. 4.]* [supra *Fegatum*]

o **FICEDULA**. Organum musicum nescio quod, inquit D. alcones in Anonymo suis ad Glossar. *Egregius Rector. Ficedula modulatoris latissima*. B. Fontana Brixienensis, in Inscript. Patav. Tomas. pag. 205. *Utrumque Ficedula formam vel canitum videtur?* [oo Pro Ficedula. Confer Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 3. col. 41. voc. *Fidula*.] Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. *Ficedula. Mauria. Ficedulensis, idem.*

o **FICELLUS**. Fasciculus, Gall. *Ficellus*. Charta fundi. Reg. loci ann. 1398. inter Inst. tom. 10. Gall. Christ. col. 143. *Duos denarios pro qualibet quadrigata merrani apud Choisicum adducta. unum obnum pro qualibet Ficello merrani ad collum. Vide supra *Fessellus*.*

o 1. **FICHA**. Canalis, ut videtur, palis munitus, unde nomen per quem aqua decurrat. Charta Gaufre episc. Mold. ann. 1211. in Charta. Campi. fol. 175. col. 1. *De stagna diversorum scilicet de piscatione atque quod ab eo potest facere plus nisi ibi quando venit Nogent um. De Ficta aqua dicimus, quod detet requiri licentia a domino Nogenti et a monacho B. Dionysio, qui tenebat dominum de Alno. Stat. Taurini ann. 1390. cap. 153. ex Cod. reg. 4622 A. Nullus de cetero auident se vel presumant devincere vel deripi facere per se vel per aliuum aquam beatorum, cloaca decurrentem in Ficta seu bicoaca magna Durior.*

o 2. **FICHA**. *FICHAM FACERE*, Ital. *Fare la fiche*, Hispan. *Hacer la fija*, nostris *Faire la figue*. Medium, unguem ostendere, signum derisionis et contemptus. Stat. Palavic. lib. 2. cap. 12. pag. 85: *Ordinatum est quod si aliqua persona contra Dominum Deum nostrum, vel Dominum sanctum Mariam eius Matrem vel aliquem ex sanctis per Ecclesiam veneratis, Ficham Fecerit, pro qualibet vice puniatur et condemnetur in libris quinque.*

o **FICUS**, *FAFEKE*. Eadem notione. Lit. remiss. ann. 1449. in Reg. 180. Chartoph. reg. ch. 47. *Dictus de Ramato cum ambabus suis manus facit Ficus dicto Sermes eum despactando, dicendo sibi: Je t'en fau la Figua et t'en despiege.*

o **FICETTA**, *FIQUECTA*. Fibula. Invent. jocal. ann. 1389. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 361. *Centura argenti cum mazzettis duobus et Fiquecta xlii. Et col.*

362: *Fichetta una aurì ornata violetto ad modum viole. Vide supra *Affecta*.*

o **FICETUS**, Claviculus, Gall. *Fiche*, Invent. jocal. ann. 1389. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 363: *Cotardita una scarlate grana, laborata ad Fichetas cum floribus boraginis.*

o **FICHTA**, Palorum infixorum series. Vide infra *Ficatura* 1. Charta P. episc. ann. 1212. in Chartul. episc. Paris. fol. 13. v: *Concessimus in perpetuum in aqua nostra apud plicatum pontem, ex superiori parte illius quidem pontis, Fichta unius domus edificande in illa archa, in qua est molendinus Willelmus de camera... Pro illa autem Fichta dicitur Radulites et heredes sui... quantum lumen censuerint... diligenter tegebantur. Alla ann. 1318. in Chartul. S. Major. ch. 16. Super discordia que... vertitur ac. verti speratus super Fichta, reficiuntur et reparantur que restitutis molendini nostri de gressu stria in Segiana... pro mutatione Fichta et augmentatione et prolongatione verba partem superiorem surgerunt dicti molendini. Nursum alia ejus ann. ch. 168. *Faire édifier deux moulins boutés, dont la joute ou les pier, qui seront fiches ou assis pardeverez le costé de la pelletez, ne fichez, ne passer ou estendre plus avant pardeverez ledit costé, que la joute ou la Ficta qui y soulont estre, pour porter et soustener ledit moulin.**

o **FICHTORA**. [Piscations species.] Vide *Batuta*.

o **FICILALIS**, *Dies solemnis, Sacerdos, vel urbanus*. Papias MS. Bituric. Legenda *Fecitius*, vel *Festialis*, ut habetur supra *Vide in Fictus*.

o **FICILIS**, *Cultor autorius*, in Glossis MSS. Sangerm. Vide *Fico*.

o **FICILUS**, *Os brachii Radius dictum*. Vita B. Augustini Eremitae, Mail tom. 4. pag. 625: *Duo ossium frusta brachii, vulgariter rotacae Ficili.*

o **FICITAS**, *Fructus fici, apud Nonium cap. 2.*

o **FICTOR**, Collector, necrum, apud cumdem ex Novio.

o **FICO**, Genus calcamenti, monachici, vel forte rusticum. *Terre Italia. Ficorum et calcarii. Prope Ficu Hibernali. Calcari rusticorum. Gloss. Saconicum. Efti. Fico sec. i. calcus. [Et quidem interdum ex materia lignorum confecto ficores colligitur ex Vita S. Brigida tom. 1. Febr. pag. 182. Tunc interdum a Duo bonum consilium, et implementu ficosas suas carbonibus ignis, et incitit pedes suas in eis. Inde tamen minime concludendum ficosas constanter factos fuisse crassioris forma et materia, nam pro calcis Episcoporum usurpat.]* Anonymous in Vita S. Cathberti Episc. n. 14: *Ficos novi, quibus calcatus est, in Banatica nostra inter reliquias pro testimonio usque hodie habentur. Addit n. 17. Vita S. Aldani Episc. Fernensis cap. 2. n. 18: Surgens de lecto, tenuit Ficonem circa unum pedem, cucurritque velociter ad silvam in occursum S. Maedhog. Occurrunt plures in Vitam Sanctorum Hibernia. [Vide Fictis.]*

o **FICOLEA**, *Palus ficalineus, apud Festum.*

o **FICOLITA**, perperam pro *Fithwita*, in Charta Henrici Reg. Angl. ex Chartoph. reg. ch. 92. *Dictus de Ramato cum ambabus suis manus facit Ficus dicto Sermes eum despactando, dicendo sibi: Je t'en fau la Figua et t'en despiege.*

o **FICETTA**, *Fiquecta*. Fibula. Invent. jocal. ann. 1389. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 361: *Centura argenti cum mazzettis duobus et Fiquecta xlii. Et col.*

1. **FICTA**, Venetus *Ficta*. Dolor acutior in aliqua parte corporis, quasi in ea aculeus defixus esset, cuiusmodi est in pleuresi, quem *Tulum vulgo ali vocant*, nostri *Poite*. Vita S. Eligii auctore Audeno lib. 2. cap. 23: *Quidam... persim laborabat ageridinum, denique dicasque intolerabilis percussus Ficta, et morte jamjamque insinuante, et iam a dato spiramini arcebatur. Gregorius Tur. lib. 5. Hist. cap. 5: Dormenti operari B. Tetricus... et haec digens, virgam, quam habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit. In quo ille englandi dum cogitat quid hoc esset, Ficta in loco illo deflexa ac dolore marimo rugitur. Idem ibid. 3. Miserere S. Marin. in cap. 10: Erat autem subditus (dolor) languans clavis offigientis attuta Fictam gravissimam dabat, ut plenarumque eculum generaret, etc. Academici Cruscanis, Fictam est dolore pungente di quando in quando.*

o 2. **FICTA**, Idem quod *Fictus* 4. Census, locatio, pensio, redditus, vecindal certum et fixum. Charta ann. 888. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 28: *Cede vobis farinaria, qui est constructus super Latacia, et in ipsa riparia prato dominicario, prebodenias, Fictas, totum et ab integrum robis cedo. Ficta ann. 1400. in Stat. Perus. pag. 23: Item de et pro culmagine, qui quidem cenus, decima et Ficta et redditus, etc.*

o **FICTABILIS**, *Fictalitus, Fictatio*. Vide *Fictus* 4.

o **FICTILERIUS**. Vide *Fetillerus*.

o **FICTILARIUS**, *Οπταξωνος, Figulus*, in Gloss. Gr. Lat. perperam in MS. *Fictarius*.

o **FICTITIA**, *Simulatio*. Fleta lib. 2. cap. 76. § 2: *Cum carioribus presens existat Prepositus tota die, ut sine Fictitia statim finians et laborent. Galli dicent, sans Fictitiae.*

o *Sane fraude et malice ou Faincise auctuine, in Stat. ann. 1379. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 647. art. 2. Quia notione intelligitiam potest ex Fictiose, in ult. remiss. ann. 1451. ex Reg. 191. Chartoph. reg. ch. 172. ubi legitur: Alio claud. ann. in Reg. 184. ch. 229: Leur administrator basse ou armes defensables pour faire leurs Finesse. Ibi enim simulatione oblectamenti nocere intendebant ii, de quibus hic agitur. Vide infra *Fictuositas*.*

o **FICTOR**. Vide *Fictus* 4.

o **FICTOR FORENSIS**, *Circumforaneus horio*, Germ. *Märktschreier*. Histor. Arch. Bremens. de Borchard. Grellien, vers. 128:

Venut vero conservat verbis incognitis. No meando apparet aut Fictor Forensis.

o **FICTORIA**. Vide *Fitora*.

o **FICTORIUM**, *Limes in agro positus et infixus, ut explicatur, ad Dipl. Loth. reg. ann. 982. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 648: Inde ascendit per ipsam serram usque in ipso Fictorio de monte Pininello, etc. Vide mox *Fictus* 6.*

o 1. **FICTORIUS**, Ital. *Fittuario*, ut *Fictorius* in *Fictus* 4. Stat. Asti cont. II. cap. 16: *Statuum est quod si colonna, vel inquinibus, vel *Fictorius* placuerit, vel empitheatra alicuius recipit investitaram, rei locationem rei conductioem ad aliquos.*

o 2. **FICTORIUS**, adj. Ad *Fictum* pertinens. Stat. Mantua lib. 2. cap. 24. ex Cod. reg. 4630: *Si sero res fuerit emphatica, vel *Fictorius*, vel decimalis, etc. Vide supra *Fictorius* res.*

o **FICTORIUS**, Eodem intellectu. Pos-

sideris precario Fictuario nomine, in Stat. Vercell. lib. 1. pag. 42. v.
1 FICTUM. Vide Fictus 1.

2 FICTUM. Locationis pretium, Ital. Fito, Stat. Vercell. lib. 1. pag. 16. v. : Statutum ex quod annis Ficta, que communi debentur, et causa seu res propter quod debentur, et illi qui Ficta reddunt communis, etc. Et lib. 2. pag. 41. v. : Ita etiam quod pro tempore praestito Fictum domino vel quasi domino conveniens solvi debet. Vide Fictus 4.

3 FICTUOSA. Ficta. Quod malitiosa seu Fictiosa aliquam causam non proponit, quoniam predicta... exequatur, in Charta Hungar. Abb. Corbeensis anno 1278. ex Tabulario ejusdem Monasterii.

4 FICTUOSITAS. Fictio, simulatio, iniannis species. Joan. de Tualhacca sent. in Circumcis. Dom. : Dicitur tertio quod est aliud nomen a quo multi intulitutio hodie in hoc mundo, quod est momenta operacionis et Fictuositatis, et falso nomine utuntur hypocritae, qui volum habent non men scutum et apprensecari sanctitate. Vide supra Fictio.

5 FICTURA. (e. pro Fictura) Sectura. Gloss. Isid. Praeceptum Odonis Reg. Franc. pro Eccles. Ausonensis, Inter Concilia Hisp. tom. 8. pag. 164. col. 1. Deinde per stratum per serram longam discurrentem super villam Matacanis, et pervenient ad Ficturam qui discurreti in Lubricato; deinde a rivo late usque in Lubricatum. Eadem notio neque sibi Fictus 4.

1 FICTUS, vel FICTUM. Tabul. S. Severi apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 8. cap. 12. Item Hoven villam, et in Gottis allodium, uniuscum villanum de Laro, et sicut, atque Fictum de Bussel trado B. Petro, etc. [Dicitur eadem notio est, quia infra vocis Fictus 4.] [Idem omnino videtur quod supra Fictum, ut et sequens.]

2 FICTUS. Alium notio. Alium esse vix crediderim. Charta Couradi Imper. apud Ugelium in Episcop. Cremonensis. pag. 807. Ut si districte sumus tollant, et Fictum de molendinis, et de novibus censu solutum, etc. Charta Friderici I. Imp. ann. 1188. apud eundem tom. 1. pag. 1230. Cum omnibus pertinentiis cum operibus, servitio, districto, Fictio, pluvia, possessione, etc. etc. Vide Statuta Veneta lib. 8. cap. 8. 9. et supra Affictus, et infra Fictus 4.

3 FICTUS. Glossa MSS. ad Alexandri Iatrophistis libros Passionum : Fictus, i. atque Fictus, dicitur a humoribus, i. stercorebus.

4 FICTUS. Idem quod Affictus, de qua voce supra. Censu, locatio, pensione, redditus, vectigal fixum et certum: nam et fictum pro figura dixisse. Veteres observat Salmasius ad Soltaum. Italia Fito, et affito. [Hinc in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Factor, Seigneur, (a quo scilicet aliquid ad fictum seu censum certum tenetur) componeo ut oursum.] Papias. Fictum dicunt, quod inter duos componitur omni anno reddendum, qui et census. Charta anni 1088. apud Ugelum tom. 5. pag. 1589: Dedit... Hibernio nomine ad Fictum censum reddendum, etc. Charta Theodori Marchionis Montis-Terrati anni 1384: Cum fiduciatis, successione, penit, bennie, multis, Fictio, pertinet, et territ, cum fodrie, tales, sollicito, et factio, faciuntur illarum possessionum. Alio anno 1346: Sit terito et affectamento, et Fictio prout in monasterio daword. Occurrat praestere in Statutis Venetor. ann. 1492. lib. 8. cap. 8. In varia Chartis apud Hieron. Rubeum in

Hist. Raven. pag. 308. Ugelium tom. 5. pag. 676. 677. 678. [Muratori. tom. 6. col. 1188. ubi de Gesu Friderici I. Imp. Mabilionum tom. 4. Annal. Benedict. pag. 544.] etc. Rollandinus in Summa Notaria cap. 1. observat, Fictum sumi interdum pro precaria, seu emphyteusi. Vide Libellus, et Oct. Ferrarius in Orig. Ital. [Vide Fictum. Chart. Friderici I. Imper. ann. 1188. ap. Pertz. Leg. tom. 2. pag. 172: Fictum pontis Pedis, et Fictum ejusdem pontis et regalium. Eadem in Pace Constant. § 91.]

FICTATIONIS, in Charta Ottonis I. Imp. apud Ugelum in Episcopis Lau-

densibus.

FICTICIALES.

Censualis, qui censum

persolvit. Charta ann. 1297.

in Regesto

Privilegiorum Civitatum Lombardie:

Cum accepimus et derobavimus Anziano

de Livrasci massarie, et Ficticiale Monachorum: etc. Aliis Blanche Sabaudie uxoris Galeacil Comitis Virtutum: Ab iste, et coram eiusdem virtute, sue Ficticiale uxoris, etc. [Vide Fictum. Chart. Friderici I. Imper. ann. 1188. apud Glastey Anecdot. pag. 29. Ficticiale esse Viculares putat Hauatus. Glossar. German. col. 157. voce Brotessem.]

FICTICIALES. Data ad censem.

Charta Lotharii II. Imp. apud Ugelum

tom. 4. pag. 815. Et omnes iura et

possessiones, et tenures earum, aliodes,

transficticias, emphyteuticas, pre-

rias, libellarias, Ficticiale, etc. [Vide

Mantua lib. 2. cap. 24. ex Cod. reg.

4820. Si patierit quis aujusmodi Rem

emphyteuticas vel Ficticiale, etc. Vide

in Fictus 4.]

• FICTICIALES. Iniquillus, fundi ad

fictum conductor, Ital. Fictiuolum. Stat.

Pallav. lib. 2. cap. 24. pag. 92: Si que

universitas, collegium, vel singularis per-

sonis, aliquem laborarem, meazdrum,

colonum, Ficticiale vel iniquillus, etc.

Vide Fictus, et Fictarius suis locis.

• 5. FICTUS. Stat. Astm collat. 11. cap.

68. pag. 82. v. : Ordinatum est quod ali-

qua persona non capiat Fictum ab aliquo

renovatore vel revenditrice, qui vel que

vendet ante aliquam ecclesiam vel porti-

cum aliquo ecclesie de Ast. Forte Larva.

• 6. FICTUS, pro Fictus, ut dixisse Ve-

teres observat Salmasius ad Sotium.

Ms. de Re milit. et mach. bellic. cap.

154: Levatorum super barcharum ponen-

tibus palos Fictor in aqua debardi-

latuuntur.

• 7. FICTWITA. Prestationis species, An-

glia, in Monastico Anglic. tom. 1. pag.

508. [Vocabularium Anglo-Gall. Ms. in

Boccelli Tabulario: Fict-wita, Quitta

de morte. Vide Fictus 4.]

• 8. FIGUNDEUM. Fictum seu locus fis-

arboribus consuta. Selectibus et selectissi-

vieris, Ficundis cunctis, etc. in Charta

ann. circ. 951. apud Ugelum. tom. 1.

Ital. sacr. edit. ann. 1717. col. 722.

FIGUS. Papias: Mariace, ex parte

prominens, que vulgo Ficus dicitur. Ebrardus

Buten. in Gracianis cap. 12:

Est Ficus, mortis; est Ficus fructus et arbor.

Dicimus Ficus, que sciens in arbore assci-

Dicimus Ficus, Cascina, tana.

Gloss. Lat. Gall. Sangerm.: Ficus, Fic,

una maladie. Vita S. Anselmi Episc.

Lucensis cap. 74: Erat vir quidam, qui

Ficus agrestis vidente viriente, etc.

Corrig. deliciam Fidamis, corrig. mestum.

FIDAMORA. Charta Guillielmi Regis

Siciliensis ann. 1173. apud Ugelum

tom. 8. Ital. satrap. Concedimus etiam in

dicto Monasterio cedrus lignorum oblique

ullis forestagies, et volumus eidem et inhi-

Hist. Raven. pag. 308. Ugelium tom. 5.

pag. 676. 677. 678. [Muratori. tom. 6. col.

1188. ubi de Gesu Friderici I. Imp.

Mabilionum tom. 4. Annal. Benedict.

pag. 544.] etc. Rollandinus in Summa

Notaria cap. 1. observat, Fictum sumi

interdum pro precaria, seu emphyteusi.

Vide Libellus, et Oct. Ferrarius

in Orig. Ital. [Vide Fictum. Chart.

Friderici I. Imper. ann. 1188. ap.

Pertz. Leg. tom. 2. pag. 172: Fictum pontis

Pedi, et Fictum ejusdem pontis et rega-

lium. Eadem in Pace Constant. § 91.]

FICTATIONIS, in Charta Ottonis I.

Imp. apud Ugelum in Episcopis Lau-

densibus.

FICTICIALES.

Censualis, qui censum

persolvit. Charta ann. 1297.

in Regesto

Privilegiorum Civitatum Lombardie:

Cum accepimus et derobavimus Anziano

de Livrasci massarie, et Ficticiale Monachorum: etc. Aliis Blanche Sabaudie uxoris Galeacil Comitis Virtutum: Ab iste, et coram eiusdem virtute, sue Ficticiale uxoris, etc. [Vide Fictum. Chart. Friderici I. Imper. ann. 1188. apud Glastey Anecdot. pag. 29. Ficticiale esse Viculares putat Hauatus. Glossar. German. col. 157. voce Brotessem.]

FICTICIALES. Data ad censem.

Charta Lotharii II. Imp. apud Ugelum

tom. 4. pag. 815. Et omnes iura et

possessiones, et tenures earum, aliodes,

transficticias, emphyteuticas, pre-

rias, libellarias, Ficticiale, etc. [Vide

Mantua lib. 2. cap. 24. ex Cod. reg.

4820. Si patierit quis aujusmodi Rem

emphyteuticas vel Ficticiale, etc. Vide

in Fictus 4.]

• 9. ACTA S. DOMINI. tom. 1. Aug pag. 538. col. 2: Quando in modis... venio full ma- lium Fici in name of leto... ampero per

duos annos et amplius; et habebo etiam

et labium grossum plusquam ovum ali-

line, et multum foliat. Est etiam

equorum morbus, Italia Fico, de quo sic

Petrus Crescentius lib. 3. de Agricult.

cap. 56: Accidit quandoque, quod per-

leditur subtus ungulam in medio solis ex

ferro vel aliis re dura intratam usque ad

ladium, ex quo tuellus leditur, ex qua

lesione, cum ungula non inciditur circum-

que, ut debet, nascent super tuello

guardia carnis superficiis, quae superer-

sunt solae. Ficus vulgariter nomi-

natur. Vide praeceps Jordani Rufum

Calabrum MS. lib. 2. de Equorum me-

dicamentibus ad Fridericum Imperat.

• 10. Alius est morbus qui fit dicitur

in Ordinat. Johannis Franc.

ann. 1168. tom. 3. Ordinat. pag. 611: Nut

bouchier pourra se devoir tuer en ladie

aut bouche, pour laquelle

les bouches aucune grosse bête qui ait le

fit, et ou le fit, sera troué sur au-

cus huic.

Est autem fit vel serre arce devant

son huic. Est autem fit seu fui aut fy,

jam dicimus.

• 11. eo spectat vox Ficus, quas Bos

morbis nostris FY nuncupato, laborans

significatur. Lit. remiss. ann. 1186. in

Reg. 151. Chartoph. reg. ch. 78: Apres

que ce boef eust este abatu et tué...

nosre préost fit icellus regarder par

bouchier et les maistres du meister; less

meas jasou ce que ledit boef ne fust pas

bon, par leur rapport et relation fu

ledit boef condamné a enfourir. Stat.

carnif. art. 4. in lib. rub. fol. magn.

Abbav. art. 4. in lib. rub. fol. 1.

• 12. Hinc nostris FY dicitur, ut fasti-

contumelie, limo et odium signifi-

cantur. Lit. remiss. ann. 1181. in

Reg. 119. ch. 403: Johannes de Manso

curios processus apostolicos publicares et

exequatur contra quondam homines in

villa de Rupella...

ex his indignati con-

tra ipsum archipresbiteros et executores

se protinus insurgentes et commoti, FY

de te et tuis aujusmodi processibus apostolicis.

• 13. FICUS FACERE. Vide supra in Fi-

ch. 2.

• 14. SIC FICU ET VITE. Proverbialis lo-

quendam formula, qua rerum abundantia

significatur, sat frequens in veteri Testa-

mento. Joannes Berardi in Prologo ad

Chron. Casarensi: Omnis illa regio...

frequenteribus villa atque casalibus inhabi-

tabatur, et quasi sub Ficus et vite, vel in

propriis prædiciis erat hominum illius tem-

poris incolatus. Benjamin Tudebensis

in Itiner. pag. 27: Comedentes et bibentes

vitium sub Ficus sua. Utitur etiam

Omerius Vital. lib. 2. cap. 1.

• 15. FIDAGIUM. Idem quod infra Fidam-

ia, Prestatio, tributum. Charta Guillielmi

I. Reg. Sicil. tom. 2. Bullar. Casin.

pag. 175: Sed idem sacrum corodium,

vel ab omni pedagio, aquatico arius que

libe Fidagio, per totum jam dictum

corrum Sicili regnum totaliter eis-immune.

• 16. FIDAMEN. Fides. Cyprianus, seu Ter-

tull. in Carmine ad Senatorem vers. 38:

Corrig. deliciam Fidamis, corrig. mestum.

• 17. FIDAMORA. Charta Guillielmi Regis

Siciliensis ann. 1173. apud Ugelum

tom. 8. Ital. satrap. Concedimus etiam in

dicto Monasterio cedrus lignorum abque

ullis forestagies, et volumus eidem et inhi-

domus, ut nullus sit, qui Fidemores ei auferat.

Quid si legeretur terminazione Lombardica, *Fidator*, ab Italice *Fida*, qua voce Academicus Crucianus intelligunt *Facuum* processio animalibus locutum, que assecuratum, quod loco laudato habet, apari potest.

FIDANCERIA, FIDANCARIA. Vide in *Fidantia*.

FIDANTIA, Fidejussio, sponso. *Fidans* Ital., *Fiance* Hispan. [Charta ann. 1099, in Append. ad Marciam Hispan. cc. 1130: *Faciens Fidantias et sacramentos tales ad predictam Luciani quales horum debet facere ad suum Seminarem de cui tenetur surorum castros. Alia ann. 1200, apud Marien. tom. 1. Amplias. Collect. pag. 1071: Et ego P. Dei gratia Regis Aragonum facio vobis Ermengaudo Urgellensi Comiti, et ipsi Eliescenda liberter predictam Fidantiam, et consenso vobis omnibus attendere. Occurrit preterea in Chron. Modoetiana apud Matur. tom. 12, col. 1176.] Le Roman de Jordan de Blaye MS.*

Dono Extrahens a los Fiancos prius.

Charta: *Liberatum de la Perouse* ann. 1290, apud Thomasson. A la Paerose ne doit hon prendre, si Fiance voel donner, etc.

FIDANTIA et **FIDENTIA**, Salvagardia. Anonymus de Desolatione Monasterii Morinundensis in agro Mediolanensis: *Predictus Abbas Florius ad protectionem donis sui procuraverat Fidantia et securitatis literis premuniri.* [Bartholomeus Scriba lib. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1290, apud Matur. tom. 6. col. 463: Et destinaverat Janenses quos contumeliosos traxerant et tractabat, qui Janenses ad Fidantiam ipsius Sordani causa negotiandi illuc accesserant. Instante ann. 1240, ex parvo [chartul. S. Victoris Massil. pag. 108] Quicquid ad dictum Monasterium, periret in toto valle Masiella et ejus terminali seu terminante, sub guidigio, et protectione, et Fidancie nostra regum eius.] Charta ann. 1314 apud Ughellum in Archipe. Mediolan. *Dirupta Fidantia per eos multa vicibus promissa.*

FIDANTIA, Fidejussio, vel *Manulus*: voces Hispani familiares. Vetus Charta apud Marciam lib. 5. Hist. Benet. cap. 12: Et si homines denegaret, per unanimum fidanciam NN. vel daret, ... et postea in eadem firmitate stareb. Alla ibidem cap. 21: Dederunt Fidantias... Viccomitiss... Arnaldum de Les- cun... quod nec aliquis descendens de stirpe Guilleni Ariol inquietas, nec turbet supradictas domos, etc. Jacobus I. Rex. Arag. in Foris Oseca ann. 1247. fol. 7: Si aliquis homo fuerit Fidantia pro aliquo homine, vel pro alia qualibet causa, etc.

FIDANTIA DE DIRECTO, qua quis recum se allicui seu juis facturum spondet. Vide Foris Aragon. pag. 14. v. Edit. 1621, et Michaeliem de Molino in Reperitorio Fororum Aragon.

FIDANTIA JURIS, in hisdem Foris pag. 36.

FIDANTIA SALVATATIS, apud eundem. Molinum, qua quis rem salvam alteri praestat, et cavit, *Garanit*. Vide eundem Schottorem.

FIDANTIA DE RIEDRA, apud eundem. Vide *Riedra*.

FIDANTIA DE LA SPERA, et **FIDANTIA DE LA TORMA**, qua dabatur et præstabatur olim, quando aliquis repubatur ad testitiam, etc. Idem. Vide *Torna*.

FIDANTIA, qua ignem facit, in Observantia Regni Aragon. lib. 2. tit. de Sa- tandardo, § 1. qui fucus et sedes habet in loco.

FIDANTIA de prima et secunda Cruce. Vide *Crus*.

FIDANTIA, Præstatio, tributum. Falco Beneventan. ann. 1139: Mandauit ut neque nisi, neque Comiti Jordano auxiliis præstaret, et daret eis et concordaret Fi- dantias et pensiones, que a Castello Fe- nuculo... exibant. Charta Rogerii Regis Sicilie ann. 1187, apud eundem: Di- mittimus et condonamus vobis... Fidan- cias subscriptias, ridalicas denariorium redditus, salutes, angaries, terrariorum, etc. Adde pag. 310. 314. Charta Caroli II. Sicilii Regis ann. 1269, apud Rainaldi in Annalib. Ecclesiast. ann. 1265.

5. *Fidantias ab omnibus remitti facie- mus, et remittimus eisdem.* *Fidantiarum autem remissio, est concessa libertatis, et cives Beneventani possint libere proprias vires et terras excollere, ipsoeum fructus fruges recollegere, sine aliquis exactione vel munere, vel alijs detractione.* [Idem todim verbis legitur apud Mar- ten. tom. 2. Anecd. col. 232. In Epist. Clementis PP. IV. qua Regnum Sicilie Caroli S. Ludovici fratri in feendum concedit, occurrit preterea in Enume- ratione jurium Comit. Biterr. ann. 1253.]

A. **FIDANTIA**, Fidantia, non vade rem præstare. Fori Oseca ann. 1347: *Dicitum autem affirmativo posset mutari et renuntiari semper, antequam causa sit fidantia. Causa fidantiae, in Obser- vantia Regni Arag. lib. 6. tit. de Generalib. privilegi. § 17.*

FIDANCERIA. Idem fori f. 5: *Si quis miseri fidantiam, et dixerit fidantiam sua: Si dannum vobis evenerit, ad ista Fi- dancieria, et ipsa istam dominum, etc.* *FIDANCERIA*. Vide Fori fol. 21.

Villana de Pareda tenetur fiducie pro suo domino, quotiescumque recesserit ipso domino, et dominus trahat ipso de ipso Fidancieria, ita quod pro illa non veniat ei dannum vel paria. Et si forte parabit pro ipso Fidancieria, de celero non intrerit, pro illa ipso Fidan- cieria, etc.

FIDARE, Fidere. Usitati Barcinonensis MSS. cap. 56: *Habent perfectam fidem, et veram locationem, ita ut omnes... possint ac in illis Fidare, etc.* Itali *Fidare* hoc notioe dicunt.

FIDATA, Idem quod *Fidantia*, pres-

tatio, tributum. Chron. Farfense, auctore Gregorio Monacho, apud Maturat. tom. 2. 2. col. 421: *Manuaria que fecit Berardus Abbas in Scandritia Ecclasia S. Joannis Alberti, et omnes Fidatae de ipsa terra de rebus predictis hujus Monasterii predicti infra Romanam, terre et campus Agonia cum casis, portis et cryptis quas tenet Stephanus Presbyter, terra et vineas quas tenet Stephanus Leon- nite Curta-Braca.*

FIDATOR, Cui aliquid commendatur, depositum. Fori Oseca ann. 1247. sub Ja- cobo I. Rege Aragon. fol. 9: *Nihil debet pignorare vicinius suum, si Fidator vel deponitur, etc.*

FIDATUS, Cui fides haber potest, fidelia. Acta varia de schismate Pontificum Avenionis, apud Marien. tom. 2. Anecd. col. 1316: *Iam, quod quilibet ex predictis duobus dominis debet secundum decure... conatum balistariorum quantum fieri poterit, honestos et Fidatos... pro custodia et defensione dictarum partium.*

FIDEDICERE, Fidejubere. Gloss. Lat. MS. Regium *Componares, alterutrum Fidedicentes*. Alibi: *Vadatur, promittit,*

*pollicetur, Fideticet. Ita etiam in Glos- sario Apuleius de son Socrat: Quis pro te Deum Fideticet? Ita sicut recri- tur via docti, vero fidem dicit. Antebas lib. 1. Sacerdot. Pauli cap. 9. Si mors occidit fidem, tuus, quem Fideticet, tempore pro- tot. Ubi Fideticere aliquem est, quod Greci dicunt hypolete, ave. Est igitur Fideticere per fidem suam aliquid pro- mitere, quod ei Adspromittere unico verbo dixit idem Anianus ibid. in Sen- tent. Pauli. [** et Galus lib. 3. sect. 12. 116.]*

FIDEDICROS, Sponsor. S. Augustinus Epist. 28. de baptizandis pueris: Quando ad baptismum offeruntur, pro eis pa- rentes tamquam *Fideticros* responderi. Tabularium Conchenensis Abbatissae in Ruthenia Ch. 39: *Ei de hoc dedit Fideticorem Gir- berto de Cabdenago, etc.*

FIDEDICTUS, pro quo spondetur, apud Scriptorem Vitæ S. Lupicini Abbat. Jenensis n. 9.

FIDEDICRIO, Fidejussio. Historia Foundationis Monasterii Gladbachensis cap. 18. S. Petrus ex tempore sua suscepit cum Fideticione, quod Canobium predictum cum omni effectu debent redificare, etc. Mor. In hac Fidagationis verba dimis- sun, etc.

FIDEDIGNI, Testes etiūmero. Tales ho- mines, quorum fides admittitur, in Legi- bus Luthorandi Regis Longob. tit. 70. § 1. [** 96. (6. 49.)] et Ratchis tit. 4. § 1. [** tit. 1.] Præmerit vero ita dicuntur testes producti ex Clero, vel Monasterio, qui ex ipsa Clericatura, aut Monachismi professione, nullo interposito sacramento, fide habent digni, cum quidquam in iudicio attestantur. Lex Longobardorum lib. 2. tit. 47. § 11. [** Henric. II. cap. 1.] *Decernimus, ut nec Episcopi, nec Presbiteri, nec cuiuscumque ordinis Clericus, non Abbes, non aliquis Monachus, vel Sanctorum in qualicumque controversione, nec criminali, nisi civili iurisdictionum quilibet ratione compellatur testi: sed ad ecclesias suis propriis iurisdictionibus officiis, non debent delegare.* [** Sifridi Archep. Magdeburg. chart. ann. 1287, pro Corrado Bo- merberg. apud Guden. in coll. diplom. tom. 1. pag. 545.] *Vallato cur- sione ex parte nostra Fideli dacione, ex altera vero iuramento, corporaliter pres- tato.* Regiam Majestat. lib. 1. cap. 19. § 5. *Presbyter sibi recipiat, nisi sub testi- monio Fidagationis.* Charta Olai Ros- chidenensis Episcopi ann. 1318. apud Isaacum Pontanum lib. 7. Hist. Dan. *Promitterit in manus D. Regis, ac Do- minorum Othonis Comitis abbatis, et Henrici Domini Magnatensis, ac multorum Fidagationum, Millium, et Armigerorum, etc.* Vide Etiam lib. 1. cap. 41. § 5. et alias locis Hinc

FIDEDIGITAS, pro Testimonio a Cle- ricis et Monachis præstito. Decreta Si- gismundi Regis Hungar. ann. 1405: *Cum hominibus et testimonis Capitula- riis et Consuetudinibus, quas communiter Fidagationes vocantur. Allibi: Personis autem testi noniūlibus Capitulorum et Consuetudinum, pro singulis diebus, quibus in itinere Fidagationis processerit, sol- ventur 12. denarii, etc.*

FIDEFODODINCUL. Observantia Regni Aragon. lib. 8. tit. de injuria. § 2. Note, quod de consuetudine Regni antiqua, quia hoc terribus, Fidefododincul, est vul- gare Aragonum, et communiter usitatum, si contra aliquem prouumpatur, non in- duicit catoniā: *sacus, si adjiciat ultra,*

Lit. ann. circ. 1800 apud Marten. tom. I. Ampl. Collect. col. 1473.
¶ FIDELES IMPERII Subdit, Gall. Su-
jeto: qua notione accipienda vox *Fides*
in antiquioribus Instrumentis. Gest
Henrici VII. lib. 2. Rubr. 7. apud Mu
rator. tom. 10. col. 332: *Optio sit Pata
vina civitati quatuor eligere quos matus
rit, Fidates dimitazat Imperii.*

¶ FIDELES IMPERII DE JANUA, Subdit
republica Genueza. Lit. Phil. VI.
ann. 1384. In Reg. 69. Chartul. reg. ch.
7: *Pontius Almandini et alhericus Johannis
Naturalis, qui marcham habent contra
illos, qui se dicunt Fideles imperii de
Janua.*

FIDELES REGIS, Subdit, vassalli. Re
gis in Clitupranti Regis tit. 70.
[tit. 96. (6. 42.)] in Lega Longob. lib.
3. tit. 26. tit. 51. § 14. tit. 52. § 1. [tit. Lo
thar. I. 52. Rache 7.] in Capitul. Caroli
M. lib. 2. cap. 17. lib. 4. cap. 84. lib. 6.
cap. 96. [tit. 97.] in Vita Ludovici Pli ann.
886 apud Nithardus lib. 1. ann. 884.
Balduinum lib. 1. Chr. Camerac. cap. 61.
in Charta anni 1089 apud Duchesn. in
Hist. Monmorenc. pag. 28. etc. Vide Fa
brum Canterbury in Tractatu de Feu
dis. Goldstatum ad Ratipartem de Caib.
S. Galli cap. 8°.

INFIDELES, Qui fidem Regi, quam ju
rarunt, non servant. Capitularia Caroli
M. lib. 4. cap. 81: *Pro fidelitate tenetur,
quia sacramentum fidelitatis, quod nobis
promisi, irritum fecit. Concilium Ducas
ense I. pag. 290. 1. Edit.: Regis quoque
Infideles contra Ecclesiasticum auctorita
tem armata manu defendit. Vide Leg.
Longob. lib. 1. tit. 84. § 2. 3. [tit. 99. Carol.
M. 103. Ludov. p. 26.]*

¶ Charta Aelfredi duca Aquit. in Char
tula Celsian. ch. 18: *Actum v. Idus
Octobris Coloniae, anno v. (forte pro
xv.) quod Infideles Franci regem suum
Karolum takonest: erunt et Rodulfum in
principem elegerunt. Extraneos hac voce
designari, maxime in Capit. Caroli C.
ann. 965. apud Baluz. tom. 2. Capital.
col. 197. art. 4. auctor est D. Bouquet
tom. 1. Jur. publ. Franc. pag. 196. Cui
assentiri nequequam possum non una
de causa. Et prima quidem [quod]modi
Infideles passim in illo Capitulare nos
rex appellat. Et alicuius preces
fidelitatem, quod promissae dicuntur.
Denique illi Infideles proprietates
habent, quas ob eorum a fidelitate pro
missae, sicut ad fiduciam addicendas rex
judicat. Quid huc cum extraneis? Hic
sunt verba art. 3. Jam laudati Capit.
Ut prius fidelitatem nobis promiserunt, et
post illud sacramentum ad Infideles nos
tres in nostrum dominum se coniunxe
runt, proprietas illorum in nostrum indo
minicatum recipiatur. Stat ergo bene
Cangiana interpretatio; neque illi sunt
hic Infideles, quam qui Fidelis-mentiri
alibinuncupantur. Vide Mem. Mentiri in
Fides.*

INFIDELES, Qui fidelitatis sacramen
tum domino feudali non servant. Brompt
ton. ann. 1088. *Terras Infidelium suorum
fidelibus suis distribuit.*

INFIDELETAN, in Lega Longob. lib. 1.
tit. 34. § 2. [tit. 99. Carol. M. 128.] Legen. Ka
nuti 199. *Infidelitas erga dominum, se
cundum legem secuti amendabile est.*
Vide Leges Henrici I. Regis Anglie cap.
10. Flodoardus lib. 4. Hist. Remensis
cap. 35: *Insimilata sunt de Infidelitate
ipsius senioris sui. Et lib. 2. cap. 20: De
positus est ab Episcopatu pro Infidelitate
Imperiorum.*

¶ 3. FIDELIS, Uxor. Charta ann. 1011.

in magno Chartul. S. Vict. Massili.: *In
genitranus episcopus, cum Fideli sua Adal
gude, dat ecclesiam S. Perpetui de
Bruodi.*

FIDELITAS, Fides, quam quis Regi suo
vel Principi servare debet, subdilis, qui
et Fidelis, possumus. *Fidelitas* est
promissio in Capitular. Caroli M. lib.
8. cap. 8. ut. 28. cap. 4. Apud Marculum
lib. 1. form. 40. etc. Product formulam
sacramenti fidelitatis Regi a subdilis
facti, eadem Capitularia Caroli C. tit.
18. cap. 13: *Ego illi Karoli Ludowici et
Judith filio ab ista die in ante Fideli ero
secundum meum savirum, sicut frances
homo per re: sum esse debet meo Regi. Sic
me Deus adjutor et ista reliquia. Habe
tur allud paulo prolixius *fidelis* sacra
mentum: tit. 22. cap. 1. Ubi obseruantur.
Fidelitatem Regi fieri per sacramentum,
quod ex proprio fuit. Capitulare 2. et
4. ann. 806. cap. 9: *De iuramento, ut
nisi alteri per sacramentum. Fidelitas
prostitutio, nisi nobis, et unicuique pro
prio seniori ad nostram utilitatem et cui
seniori.**

FIDELITAS, Angli Fealty: nostris
Featu: *Fiduciam* Angli appellant, in
quit Cowelius lib. 2. tit. 3. § 18. Est
autem servitus realis a quolibet feuda
tario domino in ipsa institutione pres
tanda. Fulbertus Carthagenensis: *Fidelitas*
dicimus iurisdictionem, quod a vas
sallo prestatus domino. *Jurisdictione* *Fideli
tatem* vassalitatis, apud Radericum
lib. 2. de Gestis Frider. cap. 20. Sacra
mentum Fidelitatis iurare, in Capitul. 3.
ann. 789. cap. 2. ubi habetur eius for
mula. *Jurare Fidelitatem*, apud Simeon
Dunelmensem lib. 8. de Dunel
mensi Eccl. cap. 22. et in Hist. Angli
ann. 1086. *Fidelitatem* facta et homi
num, apud euidenti Radericum lib.
cap. 11. [*Facta fidelis hominem, quod
Gillescum et filium Archigriphum. H
ist. Belli acrii*] [¶ Featu: in Charta Otto
comit. Burg. ann. 1242. Inter Probat. tom.
2. Hist. Burg. pag. 15. col. 2: *Dosent
audit due de Bayoigne faire. Facut et
lège des ces quatre châtaignes. Foyoté,*
in Lit. Bald. Bellum. ann. 1299. apud
Marten. tom. 1. Anecd. col. 1311. *Fidèle et
loyal*, in Chron. S. Dion. tom. 8. Collec
t. Hist. Franc. pag. 298. *Foncte* in Ch.
ann. 1240. ex Chartul. S. Joan. Laudun.
Unde *Foncte chevalier* dicitur, qui fidem
sacramento firmata non servat, in Lit.
remissa. ann. 1416. ex Reg. 160. Chartop.
reg. ch. 44: *Berthilemy Gentil dist de
Maugiron d'Estais chevalier, qu'il estoit
ne fault, mauvais, traître et fuitif et
Foncte chevalier*] *Differt tamen Fidelitas
ab homagio, et si homagio adjunctum sit
sacramento fidelitatis, ut est apud* Nicol. Uptonum lib. de Militari Officio
cap. 18: *Quid homagium a Fidelitatis,
qui homagium est illi actus prestations
juramento cum sua solemnitate, et fit in
principio; sed Fidelitas est obligatio per
manens, habens perseverationem et tractu
temporis, etc. Clarius Littleton. sect.
91. et 92: *Fidelitas adam est, quod Fidelis
in Latin. Et quid fidelis tenet fer
Fidelite a son Seigneur, et tiendra sa maine
dexter sur un bras, et dira iustit: Coo
oyer-vous et le Seigneur que j'en ferai
sous foiz, et loyal, et ferai a vous portera
des hommages, que jeo claim à tener de
vous, et que lojalment à vous ferre les
customes et services queur faire à vous
doy as termes assignés, si come moy aide
Dieu et les saints; et basero le lievr, mais
il ne genulera, quand il fait Fealty, ne
ferra thiel humble reverence, comme**

accusat est dii en homagio. Et grand dis
cret y ad pour enter feau de Fideli
de homagio. Cur homagio ne potz entre fait
formulas de Scholae nomine, nisi in Sem
inario Court le Sagredo, ou Bellif, puis
prendre. Feau ne Sagredo.

Diximus fidelitatis sacramentum ad
iunctum esse homagio, quod verum est,
si quidem vasallus primo homagium
domino, deinde fidelitatis sacramen
tum. Utriusque formulas et discrim
men sic observat Bracton. lib. 2. cap.
25. § 8: *Sic debet homagium facere debet
quidem tenens manus suas utrasque po
nere inter manus utrasque dominum sui...
et debet dicere: Devenero homo reuer
ter de tenemento, quod de nobis tenet, et Fidem
vobis portabo de vita et membris et ter
reno honore contra omnes gentes, etc. Et
statim post faciat domino suo sacramen
tum Fidelitatis, hoc modo: *Hoc audis,
Domine N. quod fidem vobis portabo de
vita et membris, corpore et casillis et ter
reno honore, sic me Deus adjuges et hoc
sancta Dei Evangelia.* Et quidem hoc
adjungit in sacramento, et bene, quod
dicitur et sine diminutione, contradictione,
vel impedimento et dilatione inusta,
terminis statutis faciet servitum domino
et heredibus suis. Ita Fleta lib. 3.
cap. 18. § 21. Addit Littleton. sect. 88.*

Ex quibus patet homagii et sacra
menti fidelitatis discrimen: ac homi
agium quidem fieri vassallo, genibus
flexis, manibus in domini manus immis
sis: sacramentum vero fidelitatis a vas
sallo stante, et tactis sanctis Evangelia.
Charta ann. 1228. apud Marcum lib. 8.
Hist. Bencham. cap. 22. n. 2: *Recognos
cione, quod nos vobis fecimus homagium,
et presertim insuper Fidelitatis jurame
ntum, scilicet vobis ostendimus, quod
ad reditum vestrum sunt facere consueti.*
Charta ann. 1347. apud Sammarthano
in Episcopis Aptensis: *Et corporale
nobis fecit homagium, suspicitionis per
nos et successores nostros, ponendo manus
propriae infra nostras: et promittens
iurisjurando supra sancta Dei Evangelia
Fidelitatem nobis servare, prout in for
mula Fidelitatis exprimitur, videlicet
incolum, tutum, utile, honestum, facile,
possibile. [Charta homagii ann. 1310. ex
Schedis Presid: de Mazagues: Rec
ognoscunt... homagium et facere et Sacra
mentum Fidelitatis, scilicet tutum, incolum,
honestum, utile, facile et possibile.] Sed et
inde observare est, homagium et Fideli
tatem passim simul jungi. Fridericus I.
Epist. ad Ottonem Frising. Episcop. :
Hominio et Fidelitatis nobis facta coronam
regni de manu nostra Petrus Rex Dan
oruus suscepit. Idem Otto lib. 1. de Gestis
Frider. cap. 2: *Ad pedes Imperiorum,
satisfactionem offervens, humiliiter Dux ve
nit hominumque sibi cum sacramento
Fidelitatis exhibens, Ducatum ab illo sus
cepit. Radevicus lib. 1. cap. 2: Tunc ad
curiam venientes, Fridericus Fidelitatis
fecerunt circa hominum, et beneficiis de
manu illius suscepit. Apud Pet. Ble
gensis Epist. ad Homines et Fidelite
tatem. Apud Gallo: *Cum honoris magnis
suscipitur, et Hoc magno Fidelitatis suscepto
per dies septem commoratus, etc. Jo. Beka
in Ottone IV. Episcopo Traject. 86:
Accedentes quoque singulatum Primates
ad regale solium praeterierunt eidem de
bita Fidelitatis Homagium. Polomeus
Lucensis ann. 1128: Rogerium Siculum
facto sibi homagio, Juramentum Fidelitatis
firmato, ipsum de Ducatu Apulia et Sicilia
insestit. Fidelitatis astrictus homa
gio, apud Albertin. Mussatum. Home***

*gium et Fidelitatem ligantia facere, apud
Math. Paris ann. 1237.*

Sunt quidam heredes, inquit Brac-
ton. lib. 2. cap. 83: qui *tenant ad homa-*
gium facendum, et ad sacramentum Fidei-
litalitatis quidam tantum ad sacramentum
fidelitatis secundum diversitatem tene-
mentorum. Verbi gratia de tenemento,
quod tenetur ad terminum, non fit
bomagium, sed tantum fidelitatis sacra-
mentum. Rursum de sociage villano
nullum omnino competit homagium,
sed fidelitatis sacramentum.

sed fidelitatis sacramentum.
Homagium Minor facere potest: nullum tamen juramentum Fidelitatis, antezquam ad statem perverteri, prestabat. Idem n. 4. et Fleet lib. 8. cap. 16. § 14. Nam est in Regiam Majestatem lib. 2. cap. 60. § 2: *Tenetur dominus recipere homagium recti hereditis, sive fuerit infra statem heres ipsa, sive plenam haberit statem, dummodo masculi sit.* Recepto vero homagio idem heres in ipsis domini custodia remanebat, donec plenam haberuit statem. Ibid. cap. 68. In aliquot Consuetudinibus municipalibus vestigia facti faciendo homagium definitur annus vigesimus completus, in Aurelianensi art. 24, in Dunensi art. 12. In Consuetudine Castellae Novi art. 44. in Arvernensi cap. 22. art. 28. decimus quartus pro masculis, et duodecimus pro feminis in Peronensis art. 58. decimus quartus in feminis in Aurelianensi d. art. 21. Statutum Baronum Andegavensium et Cenomanensium mense Maio ann. 1346. In Tabulario Antegevani Camere Compt. Parisiens. fol. 82: *Est autem etas hereditis masculi faciendo homagium dominino, et habendi terram suam, quam citro heredes ingressus fuerit vicesimum primum annum.* De nobilibus vero puellis heretibus sic ibidem statutur: *Ordo navis, quod femina non maritata postquam quintum decimum annum complebitur, abeat legitime etatis ad facendum homagium domino, et ad habendum terram suam.* At quad masculos, ex Statuta spectant potissimum sacramentum fidelitatis, quod feminis non prestant, ut infra docemus. Ita quod si contingatur illocum homagium facere, non ideo a statutis dominii seu alterius liberatoris philippus Augustus mense Aug. ann. 1215. et Girardus Episcopus Catellanus mens Sept. eiusdem anni Theophilus Comitem Campanie ad homagium admisit, sive dotatio *Blanche comitissae matris, et alio dotatio* *Comitis Campanie et his,* quod debet tenere, *tunc illuc, tunc illuc.*

At Consuetudines nostræ aliquot municipales sacramentum fidelitatis non diffimunt, nisi in homagio Tierso, Tiersensis art. 115: *Le vassal doit faire hommage simple à son Seigneur, nient leste, les mains jointes, et le baiser : tel ceulz qui font hommage lige, le doit faire mains jointes sur les Evangiles, nient teste, desirant, et le baiser en faisant les serments requis.* Id ipsum statuimus in Andegavensis art. 158, in Cenoman. art. 150, et in Ilavicensis art. 113. Formularium sacramentum fidelitatis describunt. *Alioquin* Tiersensis art. 138, et Cenomanensis art. 150.

FIDELITATEM CUM AFFIDATIONE FA-
ERE, non vero homagium, tenetur ma-
ritus de dote, quam uxor de priore
marito habet, ex Regiam Majest. lib. 2.
ap. 48. ¶ 10. Ibi cum **affidatione** idem
aliet, ac sub fidei vel sacramenti inter-
positione, ead. lib. cap. 57. ¶ 10 aqua loco.

dicitur fidelitas præstari dominis a mulieribus et eorum hæredibus, subeadem forma et iisdem verbis, quibus homagium fieri solet. Et cap. 29. § 3. ejusdem libri: *Femina de jure nullum homagium facere posuit, licet plerunque Fidelitatem dominis sibi facere solent.*

FIDELITATES TENERE. s. *Sacramento fidelitatis pro Domino capituli recipere. Charta ann. 1206. tom. 8. Spicileg. Acher. pag. 224: Et ego Bernardinus bajulus Domini Regis per eum teneo Fidelitates predictorum castrorum.*

FIDELITATIS non vero homagium, Reg faciunt Episcopi consecrati de Baronio suis eleemosynatis, seu de Regalibus: ratio est, quia non proprio, sed alieno nomine, scilicet Dei et Ecclesie, terras possident et tenent. Vei quia de feudo et elemosynato non fit homagium, ut est in Regiam Majest. lib. 2. cap. 64. 65. et apud Bractonum lib. 2. tract. 2. cap. 85. ¶ 4. ubi additur, electos in Episcopos ante consecrationem homagia sua sacrae consueverit. De sacramento fidelitatis, Regibus ab Episcopis presitio, multa habet Juretus ad Epist. 85. et 190. Iovinus Carnot. Formule illius existant in Privilegiis Ecclesiae Hamburg. pag. 199. 200. in Concil. Dusiac. I. part. 1. cap. 5. part. 2. cap. 32. 33. etc. Porro sacramentum fidelitatis Regi tenentur facere Episcopi infra 40. dies post suscepionem Regalis, ut est in Charta S. Ludov. Regis mens. Febr. anno 1290 pro Episcopo Aurelian. in 30. Regesto Archivi Regli Chr. 471. Vide Jacob. Petitiun ad Primitielle Theodori pag. 476. 17. Describitur formula hujus Sacramenti in Regesto nigro Castelletti Parisiensis, hiuce verbis: C'est la maniere et comment les Prelats et gens d'Engle sont convenus de feaudit au Roi nostre Seigneur. Il convient aussi, a Prelats et gens d'Engle mettre la soiesire main sur le pris, et la dexter sur le livre et l'estole au bras. Vous jurez: sur les saintes Evangeliques de Dieu et par vos ordres, que vous seriez loiaus et feaus au Roi de France, nostre Seigneur, qui ry est, et a ses Successours Roys de France, son honneur, son Estat, son corps, ses membres, et son heritage, vous lui garderez; contre toutes personnes, qui pourront rives et mourir, et se conseill ou demander le bon et loyal, vous lui donneret, et se le sien vous dit, vous lui celebret, et ainsi vous le jurez. Et puis doit le Prelat baiser le livre. Hodie vero paulo alter conciperit.

Sed et Presbiteri omnes fidelitatem tantum, non vero hominum faciunt donum ministris Laicis, etiam de propriis foodiis. Concilium Claramontanum, et Epistolam Synodi Rotomagensis ann. 1055, apud Ordinarium Vetus, lib. 9, pag. 722 : *Nec solum Presbiteri efficiunt homo Laici quia indigneum est, ut manus Deo consecratae militant inter manus non consecratae suis est aut homicida, aut adulter, aut iugulatib[us] criminalis peccati obnoxius.*
In seudem *Luico Sacerdos tenetur*, quod ad Ecclesiem non pertinet, talem faciat et Fidelitatem, quod secundus sit. Siegbodus ann. 1171: *Ejuscora vero sunt 8 Abbates homagium non fecerunt, sed sacramento constituerunt.*
Formulam sacramenti Fidelitatis sex-

includere supra attigimus, ex Charta ann. 1247. videlicet incolue, futurum utile, honestum, facile, possibile Quod ex Epistola 101. Fulberti Episcopi Carniensis fluxisse probabile est, que in scripta a Gratiano 22. q. 5 de Forma, in qua haec ille scribit ad Guillelmum leontianorum Duxam. Ita Corpus Fidei.

litis aliquid scribere monitus, hoc vobis
quae sequuntur, ex liberorum auctoritate
notari: Qui domino Fidelitatem jurat,
ita ex in memoria semper habere debet:
incolumem videlicet, futurum, honestum,

utile, facile, possibile. Incolumis videlicet, ne sit dominio in damnum de corpore suo. Tum, ne si est etiam in damnum de secreto suo, vel de munitionibus, per quas tuus esse potes. Honestum, ne sit aliis si in damnum de sua justitia, vel de aliis causa, quod ad honestatem ejus pertinere videatur. Utile, ne sit et in damnum de suis possessionibus. Facile, vel possibile, ne id domum, quod dominus sua leviter facere poterat, faciat ei difficile : nra id, quod possibile erat, reddit ei impossibile. Ut autem fiducia hoc noxium careat, justum est, sed non idem sacramentum meratur. Non enim sufficere abstinere a malo, nisi fiat, quod bonus est. Restat ergo, ut in eisdem se supradictis consilium et auxilium domino suo fiduciarum prestet, si beneficium dignus videri vult, et salvis esse de Fidelitate quam inventi. Dominus quoque fiduci suo in his omnibus vicem reddere debet : quod si non fecerit, merito cancelletur maleficus, sicut ille, si in coram prævaricatione vel faciendo vel consentiendo deprehensus fuerit, perfidus et perjurus. Quorum quidem sex verborum explicatio inserta hisdem habebut verbis in homagio ann. 1238, apud Columbum lib. 8. de Episcop. Vasion. n. 26. ¶ Charta Raym. VII. comit. Tolos. qua concedit in feudum R. de Bacostrum et villam Camaret ann. 1237. Inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 392. Vide mox ad lineam *Commissarii*. Addit aliam ann. 1236, apud Sammaritanos in Episcopie Aptiensibus. Huc etiam referunt possunt Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 5. *Omnis homo fidem dei domino suo de vita et membris suis, et terrore honore, et observatione consilii sed per honestum, et utile, fida Dei salvare, et terror Principis salvare.* Vide Gianvillanum lib. 7. cap. 18. Rastallum in V. Homage, et Spelmanum in voce *Fidelitas*. In Statutis antiquis Cartusiensib. part. 2. cap. 32. § 2. *Nolamus, quod domus nostri Ordinis recipiant homagia, sed Fidelitatem fide et juremento valutas.*

²⁷ Hunc veteri sacramenti fidelitatis formula, quam *hards Longobardorum*, que *hominibus dignam* vocat *Hotomanus*, alia successit, in qua omisiss *lis sex verbis*, *horum tamen tacta* flebat *mentio* in *hunc modum*: *Omnis et singularis adimplerit... et observari quis ea in Capitulo de Forma antiqua et nova sacramenti Fidelitatis comprehenduntur, ex Charta homagii ann. 180. Inter Salviacum, Praesid. Mazarin. Vide* *Salviacum*, *ibid.* *cap. 4.* *et lib. 2.* *de Faugh* *tit. 5. 6. 7.*

III. In sacramenti fidelitatis formulis addenda videtur illa, quae legitur in vet.
Carmen. B.M. Cognosc. Alio. **Juro**
Willelmus filius qui sum **Stephanus**
Luminis, tibi **Leone abbatis**, filius quoq; fuit
Stephanus **femine**, quod de ista horre
in sancte vel deinceps **fidelis** eris tibi de tua
et de omni tuo honoris per directam
fidem sine tua engan, sine fraude et
solo ingenio et sine illa deceptione, me
sciente, per Dauim et hec **Sancta sanctio-**
nrum, et talern conventionem facio ego et
filius meus **Gaubertus**, ut possem mortem
meum filium meus sumiter, sicut ego, ju-
nior abbatis S. **Mariæ** sine auere.

Chartoph. reg. ch. 121 : Jacobus Dei gratia illustris rex Aragonum... et nobis ad eisdem (episcopo) procedentie die recognitio haec ergo dicitur dominus rex dom. Johanni de Montalauri episcopo sub predicto et ecclesia Magalonensi preposito super altera S. Firmini in Montepetru Corpus Iesu Christi, cruce, reliquia ei tenet, Evangeliorum aperio, sacroconsecra Evangelie manus tacti, sacramentum Fidelitatis in modum presertim subsecutum : Audi tu Johannes episcope Magalonensis, ego Jacobus Dei gratia rex Aragonum et Majoricarum, comes Barcinonis et Urgellis et dominus villa Montipetru, filius quondam Marii illustris reginae Aragonum et dominus villa Montipetru, ab ista hora inantes personam tuam non capiam, vitem et membra tua tibi non tollam, nec homo nec famina meo consilio vel mee ingenuo; et si in illo honore, quem tu hodie habes et possides, et canonici Magalonenses habent et possident in communione, vel inanite ea acquisieris et canonici Magalonenses acquisierint, ego Jacobus tollerem vel fofiascum ibi facorem, cum tu me approbaras per sacramentum, vel si praesens non fuisse aui ecclesie Magalonensis tuus forte episcopum non habueris, propositus vel prior Magalonensis consilio capituli Magalonensis me conuenerit per sacramentum, infra xl. dies caballaria orendre o zo amandari, vel ad tuam voluntatem m' en consenserit et ad marcellum canonorum similliter, et si hominem vel famina in illo honore, quem tu habes et possides, et canonici habent et possident, et inantes tu acquisieris vel canonici acquisierint, tibi vel canonico aliquid tollerem vel fofiascum faceret, et per illud reddire nobis, vel directam tibi et canonico facere nobis, cum tu me conueneris per sacramentum, et si praeceps non fuerit, vel ecclesia Magalonensis tunc forte episcopum non habueris, propositus vel prior Magalonensis cum consilio capituli Magalonensis me conuenerit per sacramentum, tibi et canonico Magalonensi adjutorio sine engano, sicut in hac carta continetur, et clericis legere et intelligere posset, et ita tenore et admiralitate sine omni engano, me sciens, tibi prefato Johanni de Montalauri episcopo successoris tuis, et canonici Magalonensis praesentibus et futuri. Sicut Deus me adiuvat et iste sancta reliquia et sancta Dei Evangelia que corporisler mea me tango. Vide infra in Hominium.

Communi vero parque omnino erat dominum inter et vassalum fidei professio: nam ut fidelitatem dominum vassalum, ita et vassallo dominus personalis illius, et feuda, ac in his iura conservaturum pollicebatur. Charta ann. 1387. In Reg. 101. Chartoph. reg. ch. 103. Promittens dicitur dom. Lamberto pro se et suis hereditibus et successoribus per pacium expressum solemnis stipulationis vallatum et super sancto Dei Evangelie per eum corporaliter facta juravit dicto dom. dolphinio presenti, no de hereditate et successoribus suis, nomine stipulante, quod per eum perpetuo bonus et fidelis vassalus dicto dom. dolphinio et suis, et suis conuenerient et conserventur ecclesiasticae, et alia que bonus homo facere et servare tendet bono domino suo, faciet et servabit, omniaque et singula, attendat, complebit et inviolabiliter observabit dicto dom. dolphinio et suis, quae in eis capitulis fidelitatis, videlicet incolumi, tutum, honestum, utile,

facile, et possibile, et in quibuscumque alii capitulis formae fidelitatis nova et vetera contineantur. Dictus vero dom. dolphinus pro se et suis hereditibus et successoribus propter pacto expresso, solemnis stipulationis vallat, et supra sancto Dei Evangelie facta corporaliter juravit dicto dom. Lamberto presenti, stipulanti et recipiente pro se et suis hereditibus et successoribus predictam infidelitatem et donationem in feudum, ac omnia et singula pacta, conventiones et conditiones predictas omni tempore perpetuo ratas, grates et firmas habeo, attendere et servare, ac eas et ea attendere et compiere, ac vicem pro vice reddere dicto dom. Lamberto, hereditus et successoribus ejus, et nulla tempore contra fidei seu contraveniente potest consentire, juris vel facti aliqua ratione. Vide in Hominium.

• A fidelitatibus sacramento eximebantur vassalli, nisi contrarius reclamaret usus, cum feudum a marito exori testamento concedebatur. Testata. ann. 1142. apud Murator in Antiq. Esteri. pag. 880: Vnde ut uxor mea Achita habeat totum illud, quod habeo in curia Urbaniana tamen hoc, quod in feudo est, vassalli tenent ob ea sine Fidelitate, excepto si illi vassallos est, qui per medium manum, vel per unum, vel per duos, usus est facere Fidelitatem.

• FIDELITATIS JURATA. Sacramentum fidelitatis a civi praestitum. Charta commun. Clarim. ann. 1248 tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 600. art. 9: Si quis vero Fidelitatem ville fuerit ementius, sicut cinq sols persoale per emenda.

• ³⁵ Alia erat formula fidelitatis quam Decani rurales Archidiaconis praestabant de conservando eorumdem jure. Hujus fidelitatis meminit Charta ann. 1201. et Chartular. Meld.: Talem ordinacionem facimus, quod rurales Decanos Meldensis Episcopus, Archidiaconis inconsultis, possit eligere, instituere et mutare, sicut tamen Fidelitate quam de conservando Archidiaconorum consueverunt pressare. Fidelitatem quoque exigebant beneficiorum ecclesiasticorum patroni ab illis in quos ea conferabant. Charta ann. 1177. Ibid.: Sed antequam curiam animarum ab Episcopo percepit, ad nos mittetur facturus nobis. Fidelitas in nostro capitulo, quod subiungitur, est consentanea interroganti et subiungitur.

• Fidelitatis soleme sacramentum præterea exigebant episcopi ab illis, quibus parochiam regendam committebant. Charta Odon. episc. ann. 1302. in Chartular. episc. Paris. fol. 53 v: Nobis fuit presentatus Theobaldus canonicus S. Genovefae ad curiam animarum parochia de monte; et idem Theobaldus curiam animarum ejusdem parochia suscepit a nobis, et presentibus sacroconsecris.

Evangeliis et decanicis ab eodem, promisi nobis sicut episcopo Parisiensi in verbo auctoritate et super ordinem suum justitiam, obedientiam et Fidelitatem, quædam regere parochiam memorarem. IN FIDELITATE DRI ET S. PETRI PLACITARE. Littera Seguini Condominii Abbatia tom. 2. Gall. Christ. in ter Inst. col. 448: Ex integræ dedit super altare S. Petri... ita ut S. Petrus cum suis propriis in dominio in perpetuum possidesset... ut si... ipse Comes... vim vellet inferre... vel illa occasione intentione placitus commovere, ipsa in Fidelitate Dri et S. Petri placitarent, et si opus esset, et contra omnes defensarent; hoc est, ni fallor, sub protectione egitata Dei et S. Petri.

• FIDELITATEM FACERE. Per fidem suam promittere. Chartul. S. Petri Carnot. Ita tamen ut carpenteri monachorum, antequam boscum cedant, vel dominio Fidelitatis, a forte abhorrer, forentur que, facient Fidelitatem, quod non nisi ad usum monachorum de bosco caput.

• FIDELITATEM FACERE. Quod unicuique proprium est fideliter tribuere. Chartul. Galteri Laudun. episc. ann. 1171. ex Chartul. S. Vinc. Laudun. ch. 75: Abbas (S. Vincenlli) et dom. Jacobus tuum ibi (in pundiis) ministerialem communem habebunt, qui de his que de statuosis et thelano pronosserint, iam abbati quatuor domino Jacobo faciet Fidelitem. Fideliter, fideliter, in Lit. ann. 1371. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 450: Que les informations que faictes en auvents, et tout ce que par eux en sera trouve, il rapportera Fideliter pardevera, il fidele jux et recipere coram eo et suo mandato.

• FIDELITAS VILLE. Sacramentum fidelitatis a civi praestitum. Charta commun. Clarim. ann. 1248 tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 600. art. 9: Si quis vero Fidelitatem ville fuerit ementius, sicut cinq sols persoale per emenda.

• FIDENCIA. Praestatio, quæ in fidejussionibus dandis domino debebatur. Ut Fidencie. Vide in hac voce. Libert. Brianc. ann. 1348. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 736. art. 8: Gallus seu canponius, Fidencie, reprobacione, et omnibus aliis obnoxionibus.

• FIDENCIA. Statuta. Sponalia. Gall. Pierre. Statuta. Syndicalia Ecclesiae Constantienas. cap. 60. Inter Anecd. Mat. tom. 4. col. 891: Non sunt sive non sunt Fidencias cum reprobatione (sic vocabunt multitudine pecuniarium) quae libere debent esse matrimonio, nec prius posse adstringi. ¹⁰ Vide supra Fidencias et infra Fidencias.

• FIDENTIARIUS. Familiaris, amicus. Chartul. Ecclesie Auxiliante. cap. 77. de Clodoveo Rego Franc. : Eique tum per se, tum per Fidenciariorum suos crebres et officiosius susperare et incutuisse copit.

• FIDERE. Esse, fieri. Charta Aldefred. reg. Aragon. pro incoll. Tutela era 1185. In Reg. 15. Chartoph. reg. ch. 566: Placuit nichil libenti anno et sponte voluntate et properi amore quod bene Fidat Tutela popula et toles gentes teniant ibi popule, etc.

• FIDES, quæ et Fides Catholico, de qua est titulus in Cod. Th. et Justin. Lactantio lib. 4. de Vera sapient. cap. 80. extremo, Ecclesia Catholico dictur esse Domicium fidei. Ipsi fideles Domestici fidei appellantur a Patribus, ut alii docuimus. In veteri inscriptione finit. Constantinus Mag. dicitur pacis et

*justitiae cultor, publicæ quietis fundator,
Religionis et Fidei auctor.*

FIDES, nūse pro. Fidei formula, in
Vita S. Eligii inter Fragm. de Rebus
Gestis Dagoberti I. Reg. Franc. apud
Duchesn. tom. 1. pag. 681 : *Editio
Martini PP. contra hereticos Fidei
magnifice, valde atque accurate, quam
etiam cum subiuncta epistola Galliarum
paribus destinavit.*

FIDES CHRISTIANITATIS. Charta Fulconis Comitis Andeg. : Et promittit, et dedit Fidem Christianitatis in manu Teberti Prepositi, quod nunquam foderum clamaret. Vide Christianitas.

FIDEM BRACHIO DARE SACRAMENTO. Duellum indicum et juratum tenere. Charita anno 1056 apud Mabili ton. 4. Annal. pag. 564. *Paratus aut calidi ferri judicio secundum legem Mo nachorum per suum hominem id probare, aut scuto et baculo iuxta legem secularem defendere. Cum duellum praetulisset. Vicecomes, obiit Abbas dominus S. Albini, qui et sacramento fidem sacrebat, et Sacramento Fidem Brachio dare.*

FIDEM FACERE. Fidem suam de re quavis, verbi gratia de pecunia solvenda, alteri obstringere: In Lega Sacra-
tilic tit. 53. et 54. Edit. Heroldi. *S'obli-
ver' envers quelqu'un.* Charta Chlodovei
III. Regis, edita a Mabilionio. *Sicut
fuit iudicatum, ut in exsilio et fredo so-
licitos quindenos pro hac causa Fidem Fa-
cere debitis, etc. Sacramento Fidem Fa-
cere.* In Lega Ripuar. tit. 58. § 21 tit. 66.
1. Manu Fidem Facere, apud Gregor.
Turon. de Glor. Confess. cap. 68. *Fidem
in manu aliquius dare, apud Dodechini
in Chron. anno. 1158. Precaria Ha-
lobindi Episcopi Cenomanensis: Et si
negligens aut tardus de ipso censu appa-
roverit, Fidem exinde Faciam, et ipium
monasteriorum tempora vita inz' non
perdam.* Alla Precaria Meroli Episcopi
Cenomanensis eadem ferme habet in
Actis Episcoporum. Cenoman. pag. 206.
Vide Vitam Alari Episc. Cenoman.
pag. 155. 158. 160. 161. 170.]

PER FIDEM BENEFICAM RENUNCIARE, FORMA renuntiationis, quia profitebatur se ultra et bona dde renuntias certis privilegiis quibus in utriuslibet. Charta ann. 1264 ex archivis Sangerm. : **Henricus Chaunorum nobis constituti se facerunt et consenserunt plieos, redditores, solutores, et
adversarios debitorum, quilibetorum in solidatione, et per fidem Beneficam Renuntiationis primariae, cruce-signatae, et crucesignanda, indulcio et indulgingo, omni auxiliu auxilio.**

1 FIDEI-CAPTIONE, Sacramentum. Tabularium Calensem pag. 77 : Ut hoc ratum
monstraret, hoc Fidei-Captione ego Pe-
ter et mei filii confirmavimus, etc.
FIDES LIGIA. Arnulfus Lexoviensis
pist. 5 ex his, quae editae sunt tom. 13.
plicegili Acheriani : Præterea, quod de
ire Archidiaconus hominio nihili et
Ligia temebatur obnoxius. Vide
lignum. — Obser. 1694.

Charla ann. 1394. ex Pancarta episc. arnot. : *Le Regnaut d'Angennes, pre-
sident escuier tranchant du roy nostre
seigneur, et seigneur de la Loppe, tiens à deux
côtes et homages liés, le chastel et chas-
tellerie de la Loppe avec toute justice.*
FIDES SALVA. Servata illesa. Fides
salvare, illesaam conservare. Capitu-
lare Ludov. IIII ann. 828. cap. 4: *In-
suendi sunt, qualiter ipsam Fidem erga
Salvare debent. Infra: Omnia, si*

sionem habere, manifestum faciat. Annales Franc. ann. 789. de Tassilone Duce Bavariae: Et Bajojaro cuperunt dicere, quod Tassilo Fidem suam Satvam non haberet, sed postea fraudolans apparet. Quo loco Chronicum Reichersbergense, quod Fidem promissam violaverat.

• **FIDEM LEVARE.** Manum vel digitum levare in postura.

levando per hunc suam promittere. Tl. remiss. ann. 1460. In Reg. 192. Chartoph. reg. ch. 80. **Ipsa Georgius praeceps sibi quod nullum sacaret malum, levando Fidem sue digitum.**

FIDEI DONATIONES, de illis, qui invicem sibi fidem dant de futuro matrimonio contrahendo. Synodus Cirestrensis ann. 1289. cap. 25: **Fidei donationes domestici etiam de matrimonio contrahendo ferri prohibuntur, etc.**

FIDEI MAGNA, Pugna pro fide. Vita s. Augustini, cap. 1.

S. Abundii tom. I. Aprilis pag. 91: *Ad animadversitatem Orthodoxi inaneas fucostantes ad divina presepia, et non patientes horum perfida contagia, Fidei-Machioppeouerant presidia.*
FIDEM MENTIRI dicebantur, qui contra fidem faciam, sacramento firmatam, in dominum insurgebant. Synodus Vermeriensis ann. 752. cap. 9: *Si quis neccassitate inevitabilis cogente in alium ducaturum se pro vinciam fugerit, aut sibi noniret suum, cui Fidem mentiri non poterat, secum fuerit, etc.* Annales Franc. veteres ann. 778: *Saxones gens perfida, Mentientes Fidem, egressi de finibus suis, venerunt ostiliter usque ad Rhenum, pavorem, etc.* Vita Ludov. IIII ann. 888: *Tandem ergo conventum est... in locum, qui ab eo, quod ubi gestum est, perpetua nominis gynionina notatus est vocatur Campus Mentiens. Quia enim in illa, qui Fidem Imperatoris promitebant, Mentiens sunt, locus, in quo id contigit, testis nequit in suo nomine renansit.* Annales Franc. Guid. fil. ann. 938: *Illi vero Fidem Mentiens, et Karolo conjuncti, etc.* Ordericus Vitalis lib. 12. pag. 881: *Perjurique nefas immitti committentes, miki Fidem suam Mentiens sunt. Vide euidentem pag. 435. 534. 657. 792.* *Gastridium Monachum, lib. 8. cap. 2. Rodericum Tolet. lib. 4. Hist. Isp. cap. 10. Hunthindonius. pag. 380. Fragmentum de Willielmo Conquestore pag. 30. *Gesta consulum Andegav. ubi de Edredelio, Petrum de Vinclis lib. 1. Epist. 21. pag. 10.**

*Fidem ligatur mentiri dicebatur vas-
salus, qui fidem dominio promissam
domino suo hanc servabat. Philippus
Bellomanius cap. VI: *Appel de Foi
Mente est de te fui, qu' est omage appar-
tient en ton maniere, que tu apeleres mis-
te son home surs, qui fu le devoir par la
reson de l'omage. Deinde exemplum pro-
ponit in vassallo, qui adulterium cum
domini uxore, quam custodiendum ac-
reperat, commisit. Eundem etiam cap.
Fois et loialets est de la France nature,
que ille doit estre gardée, et spécialement
celi, où ille est promise: car à l'hom-
age un pronet fere à son Seigneur fut
et loiaute. Unde concludit, vassalum
non posse feudum suum deserere, cum
in domino ad expeditionem submetetur:
Ne seruo pas loialeté de renoncer el
point, que ses Vires s'en doit aider. Sic
procur officium vasallus erat dominum**

lymitana MSS. cap. 197. Ita ut si contra
peccet, reus sit Fidei Mentit. Et pour ce
me semble-il, que tel est tenu de non meil-
tre, ne faire mettre main sur son corps,
ne consentir, ne souffrir à son poir, que
l'autre l'mette, ne ne doit prendre, ne
faire prendre, ne tenir aucune chose de
son Seigneur sans congé outre son gré, se
il ne le fait par l'escarg, ou par la con-
noissance de Court, de chose, qui contre son
Seignioris, ou son filé est, pour quoi il
a fait hommage. Ne ne doit haine, ne feme,
conseiller contre son Seigneur, se le Seignor
ne le donne ne son Conseil. Ne ne doit
pour haine, ne pour femme, parole mons-
trer en Court, se il n'est à son Conseil, de
que il se mette en escarg, ou en connais-
sance de Court, de chose, qui contre son
Seigneur soit. Ne ne doit porter armes
contre son Seigneur, se ce n'est avec un
autre siez Seigneur, à qui il soit tenu de
fa ioin que à lui. Ne ne doit faire à son
escient, ne porchasser la honte ne la da-
mase de son Seigneur, ne consentir que
autre li face. Ne ne doit à la feine de son
Seigneur, ni à ses filles, requirez vilainie
de son cors, ne souffrir, ne consentir à
son escient, ne a son poir, que autre li
face, ce est assavoir de geur li charnel-
lement, comment que ce soit, se ce n'est par
marriage, ne à sa seur, tant come elle est
dameiselle en son hostel, ne soffrir, ne
consentir à son escient, ni à son poir,
que autre li face. Et doit conseiller loyau-
ment au son Seigneur à son escient de ce,
que il demandera conseil. Capito su-
cepti. Et home dont tant plus a Seignor
la fai, que il li est tenu, que le Seignor
la fai, que honte doit entrer en ostage
por son Seigneur, empereur de prison, se il l'en
requiert, ou fait requierer par certain
messager, et chascun homme, qui a fait ho-
mage à autre, est tenu pour sa fai, si
il treuve son Seigneur en besoin d'armes à
pié entre ses ennemis, ou en peur, qu'il
soit en perill de mort, qu'il do pousse de
faire son loial poir de ryonote lez, et de
rejetter le de celui perill; et si il pousse, au-
ment ne le peut faire, il doit donner son
cheval, ou sa beste, sur qu'il le chevauchie,
se il la re-puer, et aider a le mettre sus,
et aider le à son poir à son cors sauver.
Et qui fait à son Seigneur des auctas de-
ches. Et il Mento sa Foi vers son Seignor, et se
le Seignor l'en peut prover par recort
le Court, il pora faire de lui, et de autres
choses, come home attaint de Fin Mentie.
Et qui fait aucune desdites choses por son
Seignor, le Seignor est tenu pa' sa fai
de deliver le à son loial pour celui ou
ceaus de ses homes, que il a mis en ostage
pour sa delivrance, et ce celui, ou ceaus de
ses homes, qui le montent, come est dit
ci-dessus, sont pour achaison de ce pris
et empriisonnés. Il est tenu à son Seigneur
d'entrer pour lui en ostage, pour dette, et
en plegier de tant vaillant, comme le fè
que il tient de tui raut, et dequoy il est
son home, vaudroit raisonnablement à
rendre par l'assise. Et qui ce deust à son
Seignor, je crois que il doit prendre le fai
de sace, que il tient de tui, etc. Cap. 281.
Seignor Mento sa fai vers son Seignor, et
le Seignor à son home, et il l'occus, ou
fait occire, ou pourchasser sa mort, ou la
consent, ou la souffre, se il le scit, et
peut garder et defendre, se il ne l'a fait
à son poir, et ne le faire que pour le peut,
il ou mainne la garrigue, aux pilotot que il
pora, pour garder s'en; ou se il le prent,
ou fait prendre; ou pourchasser, ou con-
sent, ou souffre, que il soit pris par ses
ennemis, se il peut defendre, qu'il garder,
se il ne le fait à son poir, et ne le faire
le le neut, que il l'en guarda, ou ne le
faisse.

par autre le plusost que il pora. Ou se il le tient, ou fait tenir en prison, ou souffre, que autre le tienne: si il l'en peut geiter, et il ne le geste à son pooir, ou à bone foi. Ou se il le fiert par ire, ou fait ferir, ou consent, ou souffre, que il soit ferus, ou laudis, et le peult defendre, et il ne le fai à son pooir. Ou se il le court sus, ou fait courre pour mettre main en son cors, ou en des choses de la Seigneurie et celle, dont il est son home, ou pour lui desherter, tout ne le fai-il, ou se il le fait faire, ou ce il li met sus, qu'il a esté ou veult estre mesprisant vers lui de sa foi, ou que il fuit trahison vers lui, ou pourchase, ou souffre, ou consent, ou soit, ou ne le garde, ou au malice de son garnier, ou aucune autre maniere des personnes ou de Foi. Mentre il met sus, et il le l'attaint, si come il est dirise en l'autre chapiere, que le Seigneur pese son home attain, dre de sa force ou l'ore son Seignor. Ou il gist charnellement à sa fille, ou la requiert de folie, ou le porcheare pour autre à faire. Ou il la viuant, ou fait pourchasser l'une des choses devant dites à la fille de son Seignor, ou à la seur, tant come elle est damoiselle en son hostel, ou souffre, ou consent, que autre le face, se il peut detourner, ou il ne le fai, ou au moins n'en fave son pooir. Et de laquel des choses dessus dites, que l'ue mesprisant vers l'autre, il Mentre sa Foi.

Ex quibus patet, fidem mentiri etiam dominum, si quam vassallo hominum facienti pollicitis est, non servarunt: quia fidem uterque secundum diversum domini ac vassalli officia pollicitur, vassallus domino, dominus vassallo. Unde na vetere Poictaine vernaculo, le Roman de Garin, cum Garinus Pipinum conveniens, ut Hardericu Comitatum, quem ab eodem Pipino tenebat, tuferret, Pipinus reportit:

Ne m'enseignes pas à ma Foi Mentre,
Ja si les jors, Hardres de moi la tira.

[Le Roman de la guerre de Troyes MS.:
Trop en engins ce poise moi,
Lendement li Menestrel Fol.]

Quod vero spectat ad prenam fidem mentiri, quam incurrit vassalus, sic ea extirrunt usdem Assisii codem capitule. Se le Seignor attaint son home de Foi. Mentre, il est encou en sa merce de cors et de Fie, et de quanques il a. Et se il veult avoir droit, et le requiert à sa Court, que elle li conoit, quel droit il en doit avoir, je cuit que la Cour regardera que il peut faire de son cors justice, selon ce que le mefaut sera de trayson, ou de Foi. Mentre, et qu'il peut son fief et toutes les autres choses prendre, et faire en, come de chose de traitour et de Foi Mentre.

Sed et quam fidem mentiri vicissim incurrit dominus, quia ibidem prena reveretur. Si l'om attaint son Seignor en Court, qu'il ait mespris vers lui de sa foi, et il l'en requiert à avoir droit par esgart, ou par connoissance de Court, je cuit que la Cour regardera ou conoisse, que l'ome est quide vers lui de sa foi, et a son fe sans service toute sa vie.

Subdunt eadem. Assisii, si dominus vassallus, ac victimam vassallum dominum, de sona mentita covertitur, quam probat, non possunt, non probantem prenam fidem mentiti incurrire, ac judicium de fide mentita a Paribus Curiae fieri debet. Eadem Assisii cap. 211: Quoniam in Foi l'un d'autre, celui à qui l'on la ment, sera quite de sa foi qu'il

doit à celui qui li a Foi mentie: et celui qui la ment, n'est mis quite portant, ainsi aussi bien tenus come devant.

In Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 53, vassalus de fide mentita interpellatus a domino item et movere non potest, donec se purgaverit: Si dominus de felonie, vel Fide mentita compellat hominem suum, non respondat quilibet implacatio eius, donec quietus sit. Vide, que de formis Sine mesefacie, et sine Fide mentiri, adnotavit vir clarissimus et summe eruditissimus Doctor Saltingus Boissius lib. Foud. cap. 18.

FIDEMENTIUS, Fidefragus in Speculo Saxonico lib. 1, art. 40. Fidei sum fricator, in Capitulari Francoford. ann. 794, cap. 1. Le Roman de Garin:

Et dist la Dame, Vos i ave menti.
Comme traire, parjures, Foi menti.

In Assisiis Hierosol. cap. 62 in illis, qui gardianum ferre non possunt, ponuntur: Foi menti.

Qui hoc criminis convictus erat apud Florentinos, inverso capite pingebatur populo expoundens. Poggios lib. 2. Hist. Florent. apud Murator. tom. 20. Script. Ital. col. 287. Rodolphus vero qui exercitauit praeclarus, vir, ut ipsenus fabulator, mobili animi, Fabrianus oppidi recipienda impeta, transiunctionem fecit. Quia ex re, ut moris est, eorum, qui fidem frangunt, capite inverso Florentie publicia in locis disiectis est.

FIDEMENTIUS, in Foris Alcaconensis, ann. 1267: Testimonia sententiosas, et Fidementrius pectet 60. solidi.

MENTIRI, nude pro fidei Menti. Charta Abbonis pro fundatione Monasterii Novacensis et Tabulario Ecclesiae Gratianopolitanae f. 60. Et illa portione, quen de Maurengi Clerico pro eis infra dictate, quod nobis Menti, et per verbis dominicos conqueriavimus, dum et ipsi nobis mentiri fuit Hinckmarus Omerus, 80. Maxima ab imperatore deficit, et illi Menti, et ad Lothariensem confugit. Abbo lib. 2. de Bell. Paris. ver. 567.

Nunc inter Reuelationem concilii sacrum.
Galla quod Mentiri debet.

Historia Translat. Sebastiani n. 91: Ad locum sic forte venitur, qui ex eventu rupte fidei, et sacramentorum, Mentiatus exstinctus appellatur. Eadem habet auctor Vita Lud. VII loco supra allato. Vide tom. 3. Hist. Franc. pag. 891. Annales Fr. Loisellii tom. 2. Hist. Franc. pag. 761. etc.

FIDES FRAGTA. Fides mentita, Fidefragus. Gloss. Gr. Lat.: Αγνοειν, Ter-givisor, Fidem solvo, Fidem rumpo. Vetus Notitia judiciali apud Perardum in Burgenicidus pag. 85: Et si Autardo jam dicto Maurino non representaret, faciat partibus Fredelon pro Fide fracta, sicut Lex est. Vide Speculum Saxon. lib. 1. art. 40. Fidei Frangere, habent etiam I.C. in leg. 10. D. de In jus vocando, (2, 4) et in leg. 2. Cod. de Harcl. vel act. (4, 39).

FIDEFRAGUS, in Speculo Saxonico lib. 1. art. 40. Gloss. Lat. Gall. Sangerm.: Fidefragus, Briseʃʃy.

FIDEFRAGUS, torquum, in Legibus Hungaricis fides tracta, mentita. Charta Sigismundi Imp. ann. 1415, apud Pontanum lib. 9. Rerum Danicar. Multasque alias felonias contra hujusmodi fidelitatis debitum, nec non Fidefragia, et traditiones ipsi domino feudi commis-rint.

FIDES LESA, Idem quod Fidefragium.

Rogerius Hovedenus in Ricardo I. pag. 692: Appellavit Conradum Marchionem de Fide lesa, et de perjurio, et de prodictione factis adversus Regem. Et pag. 703: Dominus noster Rex Francie calamitatem et fidei decessi, quod variis hodie ad colloquium. Matth. Paris ann. 1247: Litigio de Fide lese, et perjurio prohibetur a Rege, quando super his convenienter, iuris coram judice Ecclesiastico. Epistola S. Thomas Arch. Cantuar. apud Baron. ann. 1167: Quod non licet Episcopo coercere aliquem de perjurio, vel Fide lese.

FIDES MANUALIS, Quae manu in alterius manum posita prestatur. Charta Annon. 1383, tom. 2. Hist. Meld. Inter Inst. pag. 242: Quod autem dictum est in isto articulo de Fide manuali et jura-

mento.

oo FIDEMANUALIS. Vide Manualis.

FIDES VOLATA, in Lega Frider. I. Imper. ann. 1187, apud Conradum Uspergesensem Concilium Francoford. ann. 794, cap. 3. de Tassilone Duce Bavariae: In quibus fraudator Fidei sua extiterat.

* FIDES, Preratio, tributum. Chartular. Latiniac: Nullus mercator non debet dare Fidem ad extum porte de rebus quas portat vel mutat, nisi de fourra et armatura ferri. Vide Fidantia.

* FIDEUS, pro Fidus, hoc est, purus Gallic. Fin. Diarium bell. Russicidici apud Ludewig. tom. 6. pag. 183: Item quod vestes superbias non portent nec portare permittant, contra Dominum Deum pretiosas nimis, sicut purpuras, preciosas, pictas, delectabiles, costatas, singulariter argenteas. Fides, et omnes decores sex ornamenti pro superbis dispositum.

* FIDEI ORDO, Militaris ordo institutus contra Albigenenses. Vide in Ordo 6.

* FIDIAMUS. [Amicus fidem servans. DIEU.]

FIDATOR, Fidejussor. Sponsor, Hispanis Fidator. Vetus Charta apud Marcum lib. 5. Hist. Beneharn. cap. 24: Et post posuerunt Fidatores Arranum, Aranum, ... et Bernardum de May posuit. Sciaro d'Aszat... utrue in praesertim Gastonia, ut firmi sit illi terrae emporibus, etc. Alius apud eundem lib. 5. cap. 24: Et fortis denuo querendam renoverent, aut in aliquo violentiam inferrent, per manus unius Fidatioris centum solidi. Mortales monete solverent, et dannum eis restituerent. Vide eundem lib. 4. cap. 20. [Cuartul. Eccl. Axitana: Et Leberonio et filius eius Carbonis firmaverunt et derunt Fidatores. Vide Fermes.]

FIDATIURA, Ipsa actio fidelubendi, nelejus, Hispanis Fidator. Charta Sancti Regis Aragonie, apud eundem Marcum lib. 4. Hist. Beneharn. cap. 20. n. 1: Et si tantum non quererit Dominus Galindo stare in mea terra, quod ponunt istum illi Fidatores in manus meas, antequam aliqua mala faciat, et sedeat soluti de Fidatutura.

1. FIDICINARE, apud, Canere lyra.

Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerm.: FIDICULA, Baevos rivos, in Gloss. Gr. Lat. Alibi: Ονυξ, ol. ετ; Baevos, genus tormentrum, sicut lamina. [Gr. Lat. Gall. Sanc. Fidicula, Petite corde, ou une maniere de tourment.] Ita Isidorus et Papias ungulas cum Fidiculis condunt. Preterea observat Contius in lib. ac Leges Majestatis, Grecam metaphrasim in 1. Nullus, Cod. ad Leg. Jul. Majest. Fidicularem tormenta vertisse unguium peman. Iso Magister in Glos-

FIDICULUS, funes ad flagellandum. Quanvis Fidicula fabulos dicatur in hoc tamen loco (Prudentii) significat unguis, vel genis torneum, quo rei in ecclio suspiciuntur, utque, uiles et veritas inventiuntur. Iludem Fidicula gentilimenta, vel ferrari substituti, non incidebantur *Martyres*. Certe Fidicula veteribus videbant suisse chordulum seu funes, quibus rei distendebantur. Suetonius in Tiberio cap. 62: *Ut veritatis delegata Fidiculorum simili urinque tormento distenderet*. Valerius Maximus lib. 3: *Fidiculas lacrimi, solut ecclaeum*. Vide leg. 1. et 2. Cod. Th. de question. (9, 83.) [et Hierolex. Macri in hac voce.]

FIDICULIMA, *Opxov, paxxiertipov, in Gl. Gr. Lat.*

1 **FIDUXOR**, pro Fidejussor, in Placito ann. 882. In Hist. Occitan. Inter Instr. col. 114: *Ibiq cum supra dictorum iudicio presentavit Duxiulus exstirparum et suum du-torem, nomine Petrus, qui ipsius rei et legibus autoritatem debet, sicut ille et Fiduciorum datum habebat*. Occurrit ibid. 78. In Instr. ann. 842.

FIDUCIA, JC. est, cum res aliqua, mutuante pecunia, mancipatur, vel in Jure ceditur. Gl. Lat. Gr.: *Fiducias, trahitque, obligatio, Fiducia, creditorum, obligatio, gloss. Gr. Lat. : ἡ τραχή, Hypothec, obligatio, Fiducia. ἡ τραχή, Fiduciarus. Si Fiduciam pro hypothece usurpat Sidonus lib. 4. Epist. 25. et alii passim quos laudat Salmasius de Modo usuar. pag. 560. et seq. et 680. lib. 10. de Usuris pag. 89. Rom. 13. Fiducia posere, in Eucto Rotharis Regis tit. 82. 4. pignori dare. [¶] 124. Murat. in fiducia non posse. Fiduciam necu obligare, ap. Mart. Pap. Dipl. num. 78. [In. 14.] (Gloss. Lat. Gall. Sangerman. : Fiducia, fianc. Fiducialis, fiable. Charta ann. 1114: *Debetis vos aut vestri homines accipere Fiduciam, cum uno de nostris baiulis, et placuisse ipsius placitum cum illo baiulo... accipiat noster baiulus ipsam Fiduciam: per vos et per nos.*] Will. Guiart. in Hist. Franc. MS. ann. 1202:*

Viat Robert li Queen d'Alençon
Sa force rendue au Roy de France.
Son homme deuy par France.

Idem in Ludovico VIII :

Après la prise des Places,
S'en vint il Rois de France envoi.

Fiduciam, que Gallice *Fianc* redditur, atque in pluribus hominorum formulis occurrit, interpretatur D. Brusel de Uso: lib. 2. cap. 10. Consilium quo vassalus Dominum suum juvare tenetur in placitis: quod alii verbis, se impetrare a patre de placita, dicebatur: nec via notione intelligendam censem. *Fianc* apud Guitartum mox laudatum, sed hoc non ita certum videtur ut de sacramento fidelitatis recte accipi non possit.

Fiducia, Fidejussor, qui *Fiduciam* prestat, in Charta ann. 1294. in nupera Concilior. Rotomagensis Ecclesiae Editione pag. 177. Tabular. Absensi: *Insuper etiam dederunt tres Fiducias, ut defendant idem pratum fratribus Absie, si ipsi deficerint.*

Fiducia, Fides, fidelitas, sacramentum fidelitatis. Petrus Tudebodus lib. 2. Hist. Hierosol. pag. 781: *Cui dixit Imperator, ut ejus homo fieret, et Fiduciam ei faceret, quemadmodum Bohemus, et alii Principes fecerant. Vetus*

Charta apud Gariellum in Episcop. Magalonensib. pag. 131: *Guillelmus Sibylle filius Montepessulani dominus in Ecclie S. Petri apud Magalonam, et super altare S. Nicolai, morte Solito, Joanni Magalonensi Episcopo... Fiducias facit, secundum clientelae sacramenta observari. (Conventio facta inter Philippum Augustum Clericos et Barones apud de Lauriere tom. I. Ordinat. Regum Fr. pag. 39. Primum capitulum, et quod Clerics trahant causas se fideorum, et in certain Christianitatem, proper hoc quod dicunt quod Fiducias, vel juramentum fuerunt inter eos inter quas causa virtutis, et proper hanc occasionem, perdunt domini justitiam fideorum suorum.)*

1 **Fiducia**, Tuteia, protectio, salvagardia. Preceptum Caroli M. pro Hispanis. Tom. I. Capital. col. 509: *Demandamus ut nequa nos neque junioris memoratos Hispanos noetros, qui ad nostram Fiduciam de Hispania venientes, etc.*

1 **Fiducia**, Vis, efficacitas. Epist. Philosophi I. in Bernardum Majoria Monasterii Abbat. ann. 1083: *Nunc obitate deprecor ut me, licet immittere, deinceps in orationibus vestris suscipiatis, quatinus eas in presenti et in futuro merear adjuvari: confido enim quod magnam apud Deum habent Fiduciam.*

FIDUCIARE. Pignori aliquid dare. Verus Inscriptio Monumenti Romm: *Ex conditione, ne Fiducient, ne vendant, neve alio quo generi in sepulcrum, sive monumetum, et alienari ulli potestas sit.* Paulus lib. 8. Sentent. tit. 7: *Rem legatam, et testator preter pignori, vel Fiducie dederit.*

FIDUCIARIA, Papia: *Impignorare, pro pignori dare.* Occurrit hac notio in Lege Longob. lib. 2. tit. 29. § 2. [¶] Liutpr. 58. (6. 5.) *Chara Sacerdi Principis Benevolent in Chroniclo S. Sophie: Res illas... quas Alto liber homo Infidulatas, aut in pugna tenuit a servis nostris Palati. Capitula data Presbyteris cap. 9. edita a Baluzio in Appendix ac. Capitulo: Nullam habeat potestaten quilibet modo attendendum, neque Infiduciandum, neque venundandum etc.* Charta ann. 1013. apud Puricellum in Monumentis Basiliacis Ambrosianis pag. 429: *Alius dare, vel commutare, seu libellare, vel venundare, aut in beneficium dare, nec pugnis Infiduciare.*

FIDUCIARE. Per fidem suam promittere, idem suam veluti Fiduciam, aut pignus obligare: Ugulio: *Fiduciarie, Fiduciam prestare, quod vulgariter solliciti Affidare.* (Gloss. Lat. Gall. Sangerman. : *Fiducie, plenier, affir.*) Contin. Almon. lib. 5. cap. 58: *Dande ipse apud Castrum Moretum Regi obitum veniens, Fiduciarium modum Communi deinceps non consentire.* (Concil. Arvernensis 1055. cap. 9. apud Marten. tom. 4. Aeneid. col. 123: *Hoc eliam est in pace Domini quod si quis Baronum violaverit Domini pacem, Comes et omnes dicti sunt super eum, et Archiepiscopus eos submonuerit, et hoc Fiduciarie Archiepiscopus et Comes et omnes alii.* Charta Ludovici VII. ann. 1165. ex Chartul. Monast. Montis-Martini: *Hanc suminam coram nobis Fiduciaverunt per redditum.* Charta Archembaldi de Boronio anni 1200. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. pag. 1029: *Quod ego juravi super Sacrosancta, et Fiduciam carissimo domino meo Philippo Franc. Regi.* Littleton. sect. 514: *Les 12. Chivalers Fierons leur serment, etc.* Le Roman de Garin MS.:

Et il li a Fianc et plevi.

FID

Albi :

Ancois li fait li Fianc et plevi
Que son Seigneur importera deci.

Chron. Flandr. cap. 63: *Et fut la paix conferme entre les deux Rois de France et d'Angleterre, et Fiancés des deux parties. Et cap. 71: Et pour ce s'entreplaner, que jamais ne departiroient l'un de l'autre.*

1 **FIDUCIARIUS**. Etiam cum de beneficiis Ecclesiasticis agitur aliquando nihil turpe sonat. Testis est Claudius Espencreus Theologus Paris. qui ann. 1165. Vitam S. Godonis metrice edidit. In prefatione enim scribit se id operis aggressum grati animi causa, quod scilicet et quod annos ubi commendatum Fiduciaris administrasset. Ubi Fiduciaris idem est, videtur ac Commendatarius.

o **FIDUCIAMINA MANU**. Vide Manus.

1 **FIDUCIARIUS**. Peautz, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Fiduciatis sacramento obstrictus. Bodinus de Republ. lib. 1. cap. 9. pag. 107: *Inimicis a vingtibus annos, et quod non solum Fiduciaris, argumento, est quod non a nobis cassibus, Langobardorum leprobus Ludo appellatur, quo vir liberum significat, fiducia autem ex justa servitio manumissee.*

1 **FIDUCIA**, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman. : *Qui non aliis Fiduciamina accipit, i. e. fiducia et tutela.*

1 **FIDUCIATUS**. Fiducianus habens. Vita S. Godelardi tom. I. Maii pag. 510: *Sancte ejus opinione Fiduciatus, simul cum insirna concite properabat Le Roman de la guerre de Troyes MS.*

De ce soies soures et Fis.
Que en la terre aguerores.

o **FIDUCIALIA**. Sponsalia. Gall. Fiduciales; in his quippe fiducia seu fides mutuo datur. Arrest. ann. 1401. II. Mart. in vol. 9. auctor. parlam. Paris. : *Magras pecunie sunnias pro sacramentis administrandis exigere satagebat dicti curati, videlicet pro Fiducialis duos solidos, pro bannis, virginis octo denarios, etc.* Vide supra Fiducialia.

o 1 **FIDUCIALITER**. Cum fiducia, Gall. Aenea confiance Proverb. cap. 3. v. 23: *Tunc ambulabis Fiducialiter in via tua, per tua non impinget.* Hinc Fiducialis, in Charta Ludov. Pti ann. 816. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 406: *Ut Fiducialiter necessitate ipsius jani dicitur sonatae Delicetie exercentes, etc.*

o 2 **FIDUCIALITER**. Piat. is rebet, qui idem suam alteri vel domino obstrictus. Hist. Ratipon. ad ann. 1473. apud Ufelli. lib. 2. Script. reg. Boicar. part. 516. col. 1: *Henricus de Abensperg quis copia Ratiponensis, expeditus fiducialiter in eadem curia (Romana) que pro utilitate episcopatus sui et Bavariae principis ducu Ludovici ardus expeditionibus fiducialiter gerbat, etc.*

o **FIDUCIARIUS** Heres. Fiduciaria. TUTELA. De his aliquis vocibus que huc spectant, consulte Calvini Lexicon novae editionis.

o **FIDUCILUS**. Instrumentum quo rei torquentur. Stat. crimin. Saone cap. 15. De fracturibus carceribus. Quod si ad actum proximum fractionis venturum, astantur a libris viginti usque in centum Genus, vel duobus Fiducilis singuli torqueantur, aut ad triaem in annum incepientur arbitrio magistratus. Vide Fiducia.

1 **FIDUNCULUS**. Heres. Cui fides habe-

tur. Gloss. Lat. Grac. Sangerman. ¹ Vulcansus sacerdos, Fidaculus.]
FIDUS. Notarii scriba. Gall. Clerc de Notaire. Instrum. Societatis ad Regnum Sicilie pro Jacobo de Borbonio ex Cod. MS. Biblioth. Coullin. : Et ego Lucas de Comite de Neapolit publicus... Notarius... rogatus interfui, enque omnia sic fieri vidi, et per meum fidum me ad eam nequit occupato fideliter scribi feci.
*** FIDUSTA.** [A fide denominata, ea, quae maxime fideli erant (ut a rebus retibus, ab onere onus.) Festus.]

FIDUSTUS. Maximus tides, apud Festum.

FIEDICUS. Propheta, in Glossis Sangerman. MSS. num. 301.

FIEUDUS, pro *Fideodus*, apud Paschastium in Vita S. Adalhardi sec. 4. Lened. part. 1. pag. 324: Erat ergo discretio tua in nullo... exercitiorum a proprie, facilitate compendiis inquisitio expedita; generaliter vero Fidei cunctis congrua. Occurrunt praterius apud Murator. tom. IV. pag. 437. Ossendum in Notitia Eccles. Dictionis pag. 153. et Ludewig. tom. 5. pag. 53.

1. FIENS. Vox veteris Galliae, hodie Fiedus. Index utensilium de Ruminatio in Tabulario S. Cornelli Conpend. Una calderia et unum Rotarium, due forches à Fiene. Gall. Fourche à jumier. Littere ann. 1348. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 3. pag. 97: Queut de quelques estat que il soit, ne soit at l'ordre de messe faire mettre furees, Fiene, bovis, curvures, et autres ordures sur les carreaux du Roy.

^o Hinc vel potius à voce Fambrey seu Fembroy, qui sumus etiam significavit, Fiembre. Stercorare, fimo pinguefacere. In Lit. remiss. ann. 1554 ex Reg. 184. Chartoph. reg. ch. 507. Le supplicant conduisoit ung char chargé de Fienes pour Fiembrer et engrasstier ses terres. Vide supra *Eselcorare*.

^o Aliud vero sonat Fianter. Pedes nempe equorum timo purgare, ut alius Lit. ann. 1490. ex Reg. 198. ch. 8. Le supplicant demanda à ung sien paige,... s'il avoit pensez et Fianter ses chevaux;... et se print à lever le pied de l'un d'icellez pour savoir s'il estoit Fiant.

2. FIENS, pro *Fictus*, apud Lobineau tom. 5. Hist. Britan. pag. 60.

FIERADUCA. Vestis speciei. Statuta Massiliensis MSS. ann. 1276: Garnacha, sive Fieraduca, sive rugis.

FIERBOTE. Lignum necessarium ad ardendum. Quod Legi communis quis potest percipere in terra aut prædictis sibi legatis aut concessis, dummodo necessarium non excedat, tunc enim vestum committenter. Rastalus. Vide Li- gnum.

1. FIENE. pro *Fies*. Vide in *Fitar*.

2. FIERENTUR. pro *Fieren*, apud Ludewig. tom. 5. pag. 306. in diplomate Sigismundi Imperat. ann. 1343.

FIERI, pro *Eves*, usq[ue]pari ad Interpret. S. Irenei notat Billius lib. I. Observat. cap. 38.

^o Charta ann. 1043. ex Bibl. reg. cot. 17. qua Raimundus Boni sua uxori sum Arsindi concedit: Et si infante abueris, qui de me Fiant creati et de te nati, habeant ipsi.

FIERTO. Vide *Ferto*.

FIERTRA. Capsa, in qua sanctorum reliquie reconduntur, nostris etiam *Fiertre*. Martyrolog. S. Fidis ex Cod. reg. 510R: viii. Kal. Sept. Officium plenarum fiat pro fratre domino Johanne de Ango et parentibus suis: dedit enim nobis

pulverem Fiertrum argenti sancta Fidia. Vide *Fiertrum*. 1.

1. FIESSUM. Idem quod Proprium ut videtur, sed unde? Charta Childebranni Comitis pro Monasterio S. Petri de Ysolda ann. 817. vel 832. inter Instrum. tom. 4. novae Gall. Chr. col. 46. Quid in ipso vicariae Ysoldo in Fiessum habens et de genitora mea Dibulungo Commis quondam a legitima hereditate percepit ad me... totum ad integrum Ysoldo ad joia dictam Abbatum Religiosorum cedo. Crederem esse Feudum. Gall. Fies. si vos voces tum fuissent in uso.

FIETA. Mensura liquidorum. Sanctus lib. 2. part. 4. cap. 10: Festa una rini similiter datur eis.

2. FIETUR, perpetram pro *Fictus*. Censu, locatio, redditus. Charta Caroli IV. imper. ann. 1355. tom. 1. Cod. Ital. diplom. col. 1349: Concedimus omnibus et singulis castri, ciuitatis, loca..., cum vasellis, vasilibus, servitutibus. Fictibus, obedientibus, etc. Vide supra *Fictum*. Est autem *Ficta*, dollariorum instrumentum, in Lit. remiss. ann. 1394. ex Reg. 129. Chartoph. reg. ch. 187: Un des oïls que ledy tonnelier po tout nomme dund (vel dund) ou Fete.

3. FETWITA. Vide *Fytwita*.

4. FIEUSA. Libert. nova bastida de Theano in Occit. ann. 1307. In Reg. 44. Chartoph. reg. ch. 41: Item de petta vultus, de una libra cerda, de una Fieusa, unum denarij. ^o In Fiole habet consuebitus Charta in Reg. 38. Vide in hac 1000.

5. FIEUTA, an: Jus feudale? Pactum inter reg. et abbat. de Becco ann. 1808. In Reg. 46. Chartoph. reg. ch. 104: Posse debitus dictos boscos cum Fieuto eorum, seu Fieute Gallico, ubicumque ei et accusatione emendaruntur suruendunt.

6. FIPBURGENES. Vide Sommerum in Gloss. Saxon. voce *Fif-burghas*.

*** FIFETERA.** [Bestia maritima quae aquam adtrahebat et iterum effundendo naues dimergit. Dief.]

7. FIGFULS. Mensura frumentaria apud Anglos species. Monasticum Anglicum. tom. 1. pag. 149: Et in eisdem festivitatibus singulis Fifuls de frumento ad vassellos de granario. Infra: Habere debent Monachii singulare. Fifuls de granario ad vassellos.

FIGERALIS. Charta ann. 1250. Garcie Examini locum tenitus in Cilicia pro D. Infante Puerto Portugal. : Versus Raphaem et versus Figeralm tuum, scut includitur.

1. FIGERE. Finiri, designare, terminari. Contractus Inter Monasteria S. Facundi et S. Petri de Exilonia in regno Legionensi. tom. 3. concil. Hispan. pag. 153. col. 2: De prima parte quae dicatur Gallicella, quae est pars regni de Ebro. Quarta vero pars de termino de Fluvio Ferreto et Fige in vallis de Flene.

2. FIGERE quid apud chimicos sonat, docet Arnaldus in Rosario Xis. lib. 2. cap. 1: Figere est disponere solvere et colligare. Fige, nude, pro Congulato, vulgo Caille, in Ordinat. hospit. reg. ann. 1265. ex Reg. sign. Nostr. Cam. Comput. Paris. fol. 51. v: Item Galeras des Nappes qui fait la Fige le roy, præparé pour jour une provender et vi. den. pour son cheval pour fein et pour hebarde, pour robe xxx. solz par an, et forge, et pour restor pour un cheval.

3. FIGEWITRA. Vide *Fytwita*.

4. FIGIDA. Tela, quod omnibus sint contraria, a Figendo. Papias in MS. Bituric. Ibidem: Figida, Saturnia stella, quod

omnibus sit contraria. Sed hoc posterior significatu, non *Figida*, sed *Prigida* legendum suadet Virgilli veruna 820. Georg. 1:

Prigida Saturni quo non stella resipiat.

Cum autem sit, stellam hanc omnibus case contraria attinet illud Propertii 1. 1. 84:

Est grava Saturni sidera in cassa caput.

5. FIGILLARIA. f. Fili spiritualis ob suscipientis et sacro fonte baptismatis. Gall. *Filleule*, vel *Collactanea*. Ital. *Figiana*. Acta MSS. notar. Seneps. ad ann. 1281. ex Cod. reg. 4725. fol. 25: Item relinquo quadriginta solidos Teccus mens *Figillaria*. Vide infra *Figilia*.

6. FIGLUS, vel *Riculus*, f. Fibula. Gall. *Fiche*. Charta ann. 1193. apud Muratori. tom. 2. Antiq. Ital. med. evi col. 894: De ceteris alias mercationibus et robis debent dare Bononienses pro nave, excepto quod de ferro laborato, scilicet de *Figlis*, et de talonis, etc. Ubi Reg. Bonon. habet de *Rigis*.

*** FIGMEN.** Figmentum, simulacrum. Prudent. Apotheos. 706. Factor utroque hominem meditans de *Figmine* junctim Edificare sui similium. Ade 1035. Et Caput. 3. p. 49.

7. FIGMENTARE, *Fingers*, *simulare*, *Upsilon*.

8. FIGMENTARIUS CANTOR, Poeta. Acta S. Hosivel. MSS. *Hymnus magnae industrie plurimamque linguis unius peritus*, sed Cantor *Figmentarius* erit. Novus enim *figebat* cantus rythmico compositionibus, quibus imponebat neu- matum modos antea inauditos, qui quavis in voluptuosis Regum degener curvis, et inter aulicas delectabilis et jocundus jocularis, tamen inquietabat semper Domi- num.

^o Musices peritus hic designatur, ut colligitur ex Vita ejusdem. schol. tom. 3. Jun. pag. 306. col. 1: Pro ceteris autem artis musicis excellebat, in cantibus ad modos oplandis, et tripudis ordinandis ad numeros.

9. FIGIMENTER, Fictile, falso. *Figmenter magis quam sapienter responsum praedicti fractius fecerunt*, in Sententia ann. 1310. inter Instrum. tom. 1. Annal. Tolos. D. La Faillie, pag. 102.

10. FIGMENTUM. Simulatio, praextus,

ficta ratio, *Figmentum*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Littere Philipp. Reg. Franc. ann. 1275. tom. 3. Ordinat. pag. 62: Nec sis de cetero aliquam exactiorem ad concerto vel *Figmento* mutui vel alterius fraudis imponere.

11. FIGUA, Ficus, Gall. *Figue*. Cod. MS. redditum Episcopatus Autissiod. : *Res quae non debet parturum, Figus, amigdale, ceras, dates, etc.*

12. FIGUAINA. [o] *Pascuum pascanis animalibus locatum*. Vide supra *Fide-* *wora*.] Ottionis M. Diploma pro Monast. Farvensi, apud Muratori. tom. 2. part. 2. col. 477: Concedimus quoque ministrer omnia communia pascua, hoc est, *Figueris*.

13. FIGUERIA, Ficetum, Gall. *Figure*. Charta ann. 1415. in Reg. 102. Chartoph. reg. ch. 328: *Item pro uno molendino pastelli cum quatuor sextariis terre,.... sis ad combustam viridianum, sis ad Figueris.*

14. FIGULATIO, Fictio, formatio. Ter-

tuli de Carnis resurrect. cap. 5: Totam hominem *Figulationem* *Duo nrodo cedunt*. Rursus ultor lib. de Anima. cap. 25: *co Figulari*, apud eundem Tertullianum. Vide *Forcellinum*.

• FIGULINA, Opus seu vas figulinum. Acta S. Marcel. tom. 2. Jan. pag. 18. col. 2 : *O didascalicum doctorem, ita Figulina ad gloriam sui imperfectam reformantem ut utriusque officii monasteriorum recuperet plenitudinem.*

1. FIGURA JUDICI, Juria formula, prescripti judicandi ratio, Gall. *Forma Lit. Dec.* atio Episc. Eduensi facta a Priore S. Symphor. ann. 1235. In Chartul. Eduensi. *Super suis pluribus excessibus et delictis, de quibus cognovit et cognoscere vius fuerat in Figura Judicii, et per modum processus ordinarii articulis datis pro parte Procuratori sui... factum in scriptis in Figura Judicii ad in modum jurisdictionis ordinarie ac. Sine Figura Judicii et abeque omni juris solemnitate, apud Achierum Spicil. tom. 9. pag. 289. et tom. 10. pag. 228. Sine astrepiu et Figura Judicii, apud Lobelium tom. 2. Hist. Britan. pag. 472.*

FIGURALITAS, Figuratio, tropologia. Fulgentius Placides de Virgiliana Contingentia. Ergo sub Figuralitate historiam plenum hominis monstravimus statum.

FIGURALITER, pro Figurato, typographicus, in Gloss. Gr. Lat. *Figulariter*, dicit Diogenes Grammat. lib. I. *Figurata* Terrae de Test. anima cap. 2. Aug. de Genesi ad litt. lib. I. Sidon. lib. 8. Epist. 11.

1. FIGURARE, Rei aliquius figurare, et signum esse. Epist. Evangeli. Inter Concilia Hispan. tom. 8. pag. 87. *Otium Sabbathi negligimus; quia propter illum futrum regnum, quam iustus Sabbathum Figuratur, etc.*

1. FIGURATIVUM, Annal. Novesenses apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 297 : *In eodem sacculo Missam de B. Virgine in Figurativo quotidie decantari suis sumptibus ordinavit; id est cum notis.*

1. FILTWITA. Vide *Fytwita* et *Futhwita*.

1. FILA [Terra spatiun. Hierolexicon Macri ex Privilegio Caroli M. : Concedimus etiam novem Filas ad salern faciendum. Et infra : *Alias tres Filas ad salern faciendum.*] Vide *Biga* 1. [** Confer. *Filum Saline*] -

1. FILATA. Species *Fuste*, seu materiel lignae, eadem quoq; inferius *Filaria*. Vide in *Fusta*.

1. FILACISTA. Vide *Filatista*.

1. FILACIUM, Filum crassius, quo in Curtis Iudicariis brevis et rescripta, tractata, invicem constringuntur, ne peccant. Gall. *Filace*. Vill. Thorn : *Istud brevis, res in Filiacis variegatis. Talium filiaciorum custodes Angeli Filace dicuntur, quos ad quatuordecim in Banco communis testator Spelmanus. Vide Cowellium. Octavianus de S. Gelais : Viridario honoris :*

Cables, cordae, estoques, laces, Filaces.

1. FILACIUM, Rete, laqueus, cassia, Gall. *Filat. Charta Bernardi de Turre apud Baluzium* tom. 2. Hist. Arvern. pag. 784. *Quod dictum est superius, quod dicti homines possint capere lepores et cuniculos in vinois suis, addimus quod hoc faciant sine furto et rebus et Filaciis.* Vide *Filat 1.*

1. FILACTERIUM, Longa et odiosa oratio. Hac notione Ital. *Filatera* dicunt. Chron. Domin. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 671 : *Tunc abiit Miles idem, et cum dictis nobilibus Bitontini ratiocinans super causa, pluribus his inde Filacteris elegatis, etc. Vide Filaterium.*

FILANDERIA, Quae lanam vel linum in

fia deducit. *Filanderia lance vel lini, in Consuetud. Tolose part. 2.*

FILARE, Fila rhombo, circumvolvere. B. Ordericus de Foro Iulio in sua Peregrinat. n. 4 : *Ibi viri nenti et Filant.* [Papias: *Nere, Filare, Chartular, S. Quintini in Insula* pag. 123 : *Si aliquis Filatrici lanam sub mercede Filandam commisari. Vide Goclenii Lex. Philos. et Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 274.]*

• FILARGIRIA, *Philargyria*, Amor pecuniae, apud Gerhard. in Vita S. Oudalrici cap. 9. Pertz vol. Script. 4. pag. 386. ill. 41. Vide *Fylargiria*.

• FILAROLUS, Fusus, ut videtur, Gall. Fusca. Stat. crimin. Riper. cap. 23. pag. 29. *v. Nulla persona audeat ordiri facere, nequatum tam pani et foci, nisi de lana filata ad Filardum.*

• FILASTERE, a Graco *filastere*, custodiare, tueri, servare. Acta S. Frederici Episc. Juli tom. 4. pag. 402. *Filastere regem Dei negavit, quia stuprum a me ipso abigeret non valde.*

• FILATARII, Locus ubi abundat filix, inuctum. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. *Feistera, Prov. fuscum, Filatarium. Vide supra Feugera.*

• FILATERIUM, pro Phylacterium. Uguito : *Filaterium, Membranula vel breviculus, in quo lex scripta est, et conservatur, quam deforcent ante frontem vel pectus, ut sit videbentur religionis, etc.* [Gloss. Latin. Gall. Sangerm. : *Filatere, Membrum ou brevet de jactance ou de vanite, que les Pharisiens portoient, ou estoient acte de la Loy.*] In Glossa super cap. 25. Genes. : *Intures dicuntur Filateria idolum.* S. Gregor. lib. 12. Ep. 7. *Adulatorende Ego transmittere Filateria crucifixum, id est, crucem cum ligno S. Crucis.* Rihardus Prior Haugstaldus de Episc. Haugstald. c. p. 9. *Fecit igitur illam (redditionem) cui quodam pulcro Filaterio, scilicet cruce argentea, in qua Sanctorum... reliqua continebantur.* Ordinarium Sangerman. inter Instrum. Histor. ejusdem Abbatie pag. CLXVI. col. 2 : *Hebdomadarius vero Missa portabat crucem cum duabus Filateriis, et venient processionaliter per navem Monasterii.* Atque hinc emendandum veterem Interpretationem Juvenalis Sat. 3 alibi monimus: *Nam et nicteria Filateria sunt, quo ob visceris fibant, et de collo pendentes gestabantur. Perperam enim ibi editum syllabaria. Ritterus apud Ugitonem: Nicteria dicuntur Filateria, quae erga ethelche fausta (facta) de summitatibus armorum, quae a victis accepant, et ea collo suo suspensa gerant, quoties victores extiterant, quasi signa victorie, et ideo Filateria talia, quibus designabantur victoria, Nicteria dicta sunt.*

• FILATERIUM, Theca minor sacramentorum Reliquiarum, quae ad colum Filacteris seu vitris appensae in processione portabantur. Bernard. Ordo Cluniac. fol. 1. cap. 32. *Sigla autem omnia paleas, et reliquias, cum Filacteris, Filakteria portant, antequam in ecclesiam ab Ecclesia, primum Reliquias, similiter cum cibis, ad introitum Ecclesiae.* Et cap. 50. *Omnes scilicet Basilicas ornamenta suis ex integrō decorantur. Filakteria appenduntur, etc.* Vide Miracula S. Vincentii Madelgariti tom. 8. SS. Juli pag. 69.

• FILATERIUM, apud Radulphum Glabrum lib. 8. cap. 2. extremo.

• FILATERIUM, Longum et nigrum in Chronico ann. 1015. Ita Galli Filatere, dixerunt. Le Roman de Garin :

Ne Filatres, ne Crucis dores.

Vide Dissert. 26. ad Joinvillam pag. 210. Allud porro hac voce innuitur in Computo Stephani de la Fontaine Argentarii Regis ann. 1252. Pour une chambre pour la Royne d'Espagne, où il a couste pointe, etc. Et pour faire le sourtai de 15. Fillatieres, qui sont armoies aux armes d'Espaigne et de Bourbon, etc. Et pour ouvrir la chambre du seu de 7. poins, avec les Fillatieres, pour facon, anneaux, cordes et rubans, etc. Alibi : Pour la chambre de Mons. le Dauphin, ou il a grant couste pointe, et un chevrel, qui fait dony nel ouvre de mesmes la couste pointe, et ou mities a une Fillatiere, où son tymbre est armoy de ses armes, et 8. courties, etc.

• FILATIERE et **Philathiere**, codem sensu. in Chron. S. Dion. lib. 3. cap. 25. tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag. 217. *Fillatieres vero ex Computo Steph. de la Fontaine in Glossario, idem videtur quod non Cordatieri dicimus, tuniculus scilicet variis nodis implicatus.*

* **• FILATERIA** I. (Thes. eccl. Claro-rius ann. 1260. mus. arch. dep. p. 38.) »]

• FILATICHUM, [Filum crassum, ut videtur. Gall. *Transversus de Translations*. S. Antonius : *Dicitur transversum corpus caliginis ex Filatico, ut dicunt, albo, et sandalibus ex armis rubro, a more Archiepiscoporum calcatum existit.*

• FILATIO, Terrear. Castil. in Bressia ann. 1297 : *A quadam piro fissa se levante lapidea respicendo per rectam Filatiudem et lineaam Galli dicemus: de droit fil, Recta linea, directo.*

• FILATISTA, Qui vel quis pro mercede filat. Johan. de Janus. [Rectius in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Filacista, Filiere ou Filatressa pour loyer. Filacisse, Colomelle.*]

• FILATICA, in Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. *Filatris, Prov. Filatrica, qui vel quis pro mercede filat. Vide infra Filatres.*

• FILATORIUM, Locus, ubi funes texuntur. Gall. Corderia. Decret. ann. 1588. Ex Tabul. castri de Chiese in Turon. Item unam aliam terrae peciam prope Filatorium desuper antiquos arcus dicti Montis Ricardi assidatam, duo arpenta decem catenatas continentem. Filouer, ibid.

• FILATORIUM NOCTURNUM, Mulierum una Filantum, confabulantum et lucubrantium vigilia. Gall. Veille. Ne viri accedant, severe prohibent Statuta Ecclesie Trecorense anni 1462. inter Anticlosta Marteniana. tom. 4. col. 1165. pag. 176.

• FILATRIX, Quae fila torquet et ducit. Gall. *Filuse, Ital. Filatrice, Filatressa.* In Arest. ann. 1304 ex Rog. Olim parlam. Paris. fol. 107. *Charta commun. Cainiaci ann. 1218. Si aliquis Filatrici lanam sub mercede filandam, aut paratori pannos aut huiusmodi res operario alicui ad randum commiserit, et Filatrix aut parator, etc. Vide supra Filatista.*

• FILATILLIA, Joan. Garzonius de Gignate urbis Bonon. apud Murator. tom. 21. Script. Ital. col. 1167. *Ad hec complices sunt insane substrunctiones, que Filatilla vulgus vocat, quas arces dices, queve arte circumvolvantur.*

• FILATUM, Rete, Cassis, Filat à prendre, perdrix. [Conscutel. Ausciorum MSS. ann. 1301. art. 54: *Habent ultra hoc dicti cives... omnem venationem cum canibus et rebibus vel Filatis.*] Vide in Sordus [et supra Filacium 2.]

• Stat. Taurini ann. 1360. cap. 151. ex Cod. reg. 4622. A: *Nulla persona audeat*

capers... columbos alienos cum Filatis vel aliquibus ingensia. Constit. Alfonsi II. reg. Aragon. ann. 1333. Ms. Quod nullus audet capere columbos alienos ab enzis, simbella, ne Filata, vel alio modo. Filanche, et Filandre, eadem acceptio, nostris. Lit. remiss. ann. 1408. In Reg. 158. Chartoph. reg. ch. 235: *Les dessus nommés estoient ales: ès dites rivieres pêcher au feu et à Filanches.* Privil. pescat. Bitur. ann. 1403. In Reg. 207. ch. 138: *Item omni droit et accoustumé d'avoir et tenir avec autz Filanches, etc.* Lit. remiss. ann. 1392. In Reg. 142. ch. 301: *Le suppliant apperçut en l'estang une Filandre ou file: à pêcher et à prendre poisson.* Hinc nomen piscis cuiusdam in Tract. Ms. de Pisc. cap. 5. ex Cod. reg. 6588. C. Congrum Massiliensem nominant Filat, quae instar rei pisces in solito et usitato. Charta Phil. Pule. ann. 1292. In Reg. donor. Car. Pule. et Phil. VI. ex Cam. Comput. Paris. fol. 149. r: *Omnes ius nobis competentes... in Iulione oblati... pisces, afflacti... Filati et omnis generis animalium et pecuniam.* Filatius vero vocari minime licetum. Lit. remiss. ann. 1392. In Reg. 142. ch. 295: *Un bon chevalier, des barbouillies Filardeau, et autre meurs poison.* Filardeau, in silis ann. 103. ex Reg. 157. ch. 374.

* 2. FILATUM f. Congeries seu glor. florum. Translatio S. Trophimus in Actis SS. Julii tom. 2. pag. 284: *Tandem aliquando mulier quemadmodum, fluvio, Dei natus, quo sordes vestimur vel operatio colli abli solent, capiti tundunt super sanctissimum Trophimenum tonitrum fortiter, quod vulgo multiercule Filatum vocant.*

* 3. FILATUM. Filum. Arest. ann. 1380. 16. Jun. in vol. 7. adest. parlam. Paris.: *Tyres chabenes (sic) de Filato ab septen eschaotes Filati abi, unam chabnam Filati nigri, etc.* Vide Ordinat. Reg. Franc. tom. 7. pag. 502. art. 16.

* 1. FILATURA. Ars Filandi seu nendi, apud Bernhardum de Breydenbach Il- nuer. Hierosol. pag. 190.

* 2. FILATURA. Provinc. Filadura. Fi- lum crassius. Charta ann. 1316. ir. Reg. 53. Chartoph. reg. ch. 334: *Plures panni lanei febant in villa Tholose per nonnullos textores, in quibus panni: excedo immiscerant Filatura, vocata transadas, sive Filatura, sive tanagi, proper quod dicti panni febant et erant vicious... Nam tales Filatura, vocata transadas, seu tales tanagi, colores tinturaram capite non poterant commode. Filata autem secundum partem Congeries seu gloriam florum. In Memori. E. Comput. Paris. fol. 40. r: *Item non debent tesser passare aucune Filatula de laine.**

* 1. FILATUS. Filament. Filatura. Fi- leure, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684. Vide supra Filatum 2.

* 2. FILATUS, dictur de auro vel argento in stamina tentato. Inventar. Ms. Sedi Apost. ann. 1295: *Item unum frizium laboratum super xamio rubeo ad imagines integras de auro Filato, cum tobae de Alamania.*

* 3. FILATUS, Piscis genus. Vide supra in Filatum 1.

* FILAXA. Lo vaso de vino. Glossar. Lat. Ital. Ms.

* FILCA. FILCIA. Ordinatio, praecep- tum, mandatum. Ital. Filza. Stat. ant. Florent. lib. 1. cap. 56. ex Cod. reg. 4021. fol. 29. v: *Mandata et Filca ad minus per annum debent servari et custodiri.* Quod filo simul junctas erant, ita appellata: unde Fasciculus chartarum, nostri Liasse. Filca, dicitur libid. lib. 2. cap. 1. fol. 30. r: *Relinquendo penes judicem*

canam, in Filo notarii dicti judicis, ori- ginalia instrumenta mandatorum, etc. Stat. Mantua lib. 1. cap. 28. ex Cod. reg. 4020: *In quo syndicatu proficeret et exhibere (notarii) tenentur et debent omnes curam libros, quaternos, vachetas, Filicas et quacunque alias scripturas in dicto curam officio pro dicto tempore fac- tes. Vide infra Filza et Filacium.*

FILATALE. Bracton. lib. 3. tract. de Corona cap. 1: *De Ballivis, qui faciunt cervinas suas, quas quandogue vocant Sothale, quandoque Filatale, ut pacunias extorquunt ab eis, qui sequuntur hum- dreda sua et ballivis suas. Ubi Codex MS. Spelmanus habet Scotie et Fidaie, quae voces computationis genus depon- tant, quod Vicecomitum Ballivii a suis fit predaritis, sed a sum jurisdictionis incolis evigebant, confitata ut plurimum ex pecunia, quod Henrici VII. sublatum docet idem Bracton. Confiteat autem ejusmodi vocis ex a le, cervisia, tametsi non sicut notio nova, non minimo placuisse. Spelmanus, quem consule, ad iubet, super etymis Saconium, quae non sunt evidentes.*

* 1. FILECTUM. *Ubi latum,* Gall. Fil- et. Inquisit. ann. 1270. In Access. ad Hist. Cassin. part. 1. pag. 816. col. 1: *Quicunque de soden castro occidi por- cum ad tallam, prestat lumbellum, qui consumulit et vulgariter dicitur Filec- tum, curie dicti castri.*

* 2. FILECTUM. Filicum manipulum. Reinard. Vulp. lib. 1. vers. 848: *Ostio inquadra domus Filata super.*

Vide Filectum.

* 1. FILEIA. Series. Acta SS. Maii tom. 6. pag. 175. de S. Jacobo Philippo. Prost in instrumento super inde facta.... quod acta in Fileia (id est. ephemerede) dicti anni. Recete Bollandi Continuator, adnotat Filia, Filiae, unum itemque apud Italos significante, scilicet conti- nuationem, sive contextum, aut ut, inquit, barbaro loquor, *inflationem* pluri- um actionum, seu rerum ejusdem generis. Vide Filatum 1.

* FILENDARIUS. Florum mercator, nostris Filandrier. Reg. S. Justi in Cam. Comput. Paris. fol. 182. r: *Hala Filendariorum pro parte quam tenuit.* Lit. remiss. ann. 1371. In Reg. 111. Charto- ph. reg. ch. 384: *Et autem fons lae Filandrier et drappiere d'acqua ville (de Courbeville) una autre confrerie de S. Gracion. Longeque Filandrier et drap- piere en l'ostet de leur bastonnerie. Filan- drier, codem intellectu, cujus ars Filan- drier appellatur, in Stat. ann. 1300. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 356. et 358.*

* 1. FILEIA. Species trabis, qualis est illa, qui portat canterios in edificiis, Gall. Filera. Extenta iurum, que levantur a Comite Sabaudum apud S. Sym- phorianum de Auzone ann. 1309. in Hist. Dalph. tom. 1. pag. 98. col. 2: *Item fustum quod vocatur Panna duodecim denarios. Item una duodecim Filiarium, unus quarum unus homo non possit portare, debet duodecim denarios. Item duodecim Filierum, quarum unus unus homo possit portare, debet sex denarios.*

Extractum computi ann. 1321. tom. 2. ejusdem Hist. pag. 159. col. 1: *Librare- runt gabellatores in pretio triginta novem duodenarum Filierum magnarum, et duodecim duodenarum billionorum et tra- borum, etc.* Vide File 2.

* 2. FILERIA. Alla notione, apud Lob- bellum tom. 2. Hist. Britan. tom. 2. col. 312: *Paganus de Maidon dedit Mo-*

nachis de Moleto cuiquid habebat ultra cheminum Bernardi segue ad Filierium de Dailli, etc. I. Modus agri, vel Ager canabae consistit.

* 3. FILERIA. Quae filia ducit, et supra Stat. Montis reg. pag. 275: *Sed- autum est quod Fileria, que filium in- nam, non faciat aliquem frumentum.*

* FILERIA. Species trabis, qualis est illa, qui portat canterios in edificiis, Gall. Filiera. Comput. Ms. ann. 1382. eccl. S. Vulfr. Abbavill. fol. 6. v: *Hem Johanni de Fortemont pro reparando fe- nestras de Filieribus pro granulatorio gran- gis capituli, vj. sol. Vide infra Fileria.*

* FILETUS. Vetus Inscriptio apud Fleetwood. in Syloge Inscript. antiqu. pag. 161: *Judicis Filietus qui visit em- B. xx. matut. D. Sodalis et Petrus Bonus Accuratus Filietus, qui est Petrus. Hanc sic explicetur laudantur. Editor: Ju- lianus Valerianus qui visit anno bene XX. natus suo decessit. Sodalis, Bonus, Amatus, et Amicus, humanus, chara- gonicus, usque ad Foasam, f. e. Se- putius.*

* FILETTUM. Rete, Gall. Filet. Char- tul. Buxer. part. 12. ch. 11. ann. 1387: *Ego Guido dominus de Chove... confessor religiosus Buxeris habere in dictis aquis usum plenum pescaris seu pescacionis ad narem, Filietum, etc. Vide supra Fi- letum 1.*

* 1. FILETUM. Eadem notione. Charta ann. 1287. in Chartul. Guill. abb. 8. Germ. Prat. fol. 318. v. col. 2: *Dicit ho- mines de castro pescare poterunt in riparia dicta villa ad paesum... nec ha- beret poterunt in dicta riparia naues nec Filietum.*

* 2. FILETUM. Filum, linum, Gall. FI. Filet. Privileg. Ledulin Abb. S. Vedasti Atrebat. de censu ann. 1088. e Charta Lario ejusd. loci: *Quinque solidata linea 1. den. Quinque solidata Fileti 1. den.. Majus peneum linea, Fileti, uncii, etc. 111. den. Occurrunt iterum in Chartulario V. ejusdem Abbatiae pag. 29.*

* FILIFORMI. Vide Silori.

* FILGERIA. FILGERIUM. Filix. Gall. Fougera. Chartularium S. Vincentii Ce- nonian. fol. 80: *Dedit perpetualliter in foreste sua de Buxio paesum et per- cursum eiusdem paesum glandes et Filigera. Instrum. ex Archive Majoris Monasterii apud Lobnellum tom. 2. Hist. Britan. col. 842: *Damus et con- cedimus. Capellam cum omnibus foodis nostro. Deo et S. Martino et Monachis Majoris Monasterii in manu b. Radulf Prioris Castris Goccelini, cum hoc remo- tigera.**

* FILIBUS. Fragorum planta. Gall. Fructifer. Glossar. Lat. Gall. ann. 1382. ex Cod. reg. 4120: *Filbus, fum. gen. Fresier.*

* FILMERA. Puella, meretrice, quomodo etiam Fillette dicimus. Fillette de p. in

Lit. remiss. ann. 1416. ex Reg. 160. Chartoph. reg. ch. 458. Comput. ann. 1479. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 341. fol. 2: *Item pro fogasse ab- batissae et Filhetarum, ut est moria, v.*

* FILHOL. vox Germanica. Multum amicus, propitius. Versus qui ad caput Cod. opuscul. Frowini abb. leguntur ex Append. ad tom. 6. Annal. Bened. pag. 657. col. 2:

Vive prout Bertholdi, si tibi Domines, rege, Filhol; a te quod liber sis, doceat te liber.

* 1. FILIA. Puella, quomodo Galii di- cimus ure. Filie, in Pactu leg. Salicos tit. 70. 1. 1.

* 2. FILIA, f. pro Filgeria, Filix, Gall.

Fouger. Charta ann. 1817. in Reg. 56. Chartoph. reg. ch. 80: Usagium.... ad ardensum in foresta nostra de Cuisia ad frondes sive branchas fagi viridis, et ad Filiam seu Filias, sive minores arbores ex stipite majorum arborum dicta faugi (sic) viridis procedentes. Vide supra Filia-

tertum.
• **FILIA ORDINIS.** dicebatur Mullier, que aliqui religioso ordinis venerationem quamdam peculiarem impendebat, bonisque suis et officiis serviebat. Necrol. Frat. Min. Trec. Ms. iv. Non. Julii, obitio illustris DD. Simones nobilis et potens DD. Caroli de Pictavia... consoritis, Filie ordinis specialissima. Vide infra Filius.

* **FILIA PETRI.** Vide in *Filius.*

FILIA, dicuntur Monasteria, que ab aliis, majoribus, peculiari quadam familiaritate dependent. Charta Willielmi Episcopi Lingensis ann. 1215 ex Tab. eiusdem Ecclesiae, de forma vivendi fratrum Vallis Scholarium: *Ei si forte in Ecclesia Vallis Scholarium fuerit aliquid emendum, vel corrigendum in Capitulo, vel Priori eligendo, vel deponendo, tres Filie primae liberam habent potestatem in matrem, visitando, corrigitio Priori etiam, si causa evidens exititur, deponendo, et alium substituendo. Gestu Innocentii III. PP. pag. 187: Scriptis Abboti et Conventu Pontificis Canobi, ut ipsam Ecclesiam S. Martini recipient in Filianam speciam, et ad ipsam dirigenter Abbatem et Conventum de Monachis et Conversis, quod ipsi libenti animo perferantur. Charta Friderici Imperator. ann. 1102 inter Instrum. tom. 4. nov. Gall. Christ. col. 19: Quoniam predicta Ecclesia Lutriacensis cum suis appendicibus in Lau-sannensi Episcopatu sita est, et cum in Prioratus videlicet Talverensi et Riorde cum suis appendicibus in Ecclesia S. Jonni, et Ecclesia Baudoniensi, et cum suis appendicibus ad Savinianensem Monasterium, et cum Filia spectant. Quatuor sunt celebres Abbatii Clisterciil Filie. Claravalle, Firmata ad Gronau. Pontinacum, et Morimundus, totidemque sunt Parisiis Ecclesiae Collegiate, que Cathedra Ecclesiae Filia nuncupantur.]*

* Claravalis inter Filias Clisterciil tertio ordine responda est. Sed neque ecclesia Parisiensis id peculiare censendum, ut quatuor habeat ecclesias collegiatas, que Filia nuncupantur: idem quippe Autissiodori alibi obtinet usum. Hinc prioratus Filiae appellatur, in Lit. remiss. ann. 1822. ex Reg. 144. Chartoph. reg. ch. 184: Pasquier le Court, religieux de l'abbaye de la Couture près le Mans, demourant en une Fillette ou prioré de latidate abbaye, appellée la Marceau du bois, près du chasteau la Sute.

* **FILLE-DEI**, vulgo *Fille-Dieu*, vocabantur Feminae religiosae, que in monasterio vel hospitali degebant. Lit. admort. ann. 1377. in Reg. 111. Chartoph. reg. ch. 887: Prata contigua ex una parte hereditatis ecclesie B. Mariae de monte prope Pruvatum, in qua ecclesia manent quendam mulieres, que sunt Filiae Dei nuncupatae. Exstet Parisiis ejusdem nominis monasterium.

* **FILLIADA.** Filia spiritualis ob suscep-tionem et sacro fonte baptisticam. Char-tul. Andr. notar. Massil.: Attenta potissimum fragilitate personae sua ad deceptum declinantis, dedit sive donavit donations pure, rate et irrevocabili inter vivos, Augustia Filiae sua, tanquam bene nuptiae et condigne, licet de majori

dono et gratis fore digna, etc. Vide supra *Filiaria.*

* **FILIALIS.** Charta ann. 1808. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 180: Ipsius munitione et defendenti et gaudere facient. *Filiarius* et obventionibus ac etiis juribus dictis terra et baronia. Ubi legendum existimo, *Fouger.* Vide in *Fideum.*

FILIASTER. pro Filio sororis, apud Leibnit. Script. Brunsvic. tom. 1. pag. 889: Festum Beatorum Marie et Filiarum, qui xiv. Cal. Aug. Haud dubie S. Jacobi qui frater Christi in Evangelio dicitur. [see Et Festum SS. Maries et Philastri. Vide *Haitaus. Chronolog.* med. sv. edit. German. pag. 118.]

FILIASTRA. Privigna. Capitulare Archis Princip. Benevent. cap. 8: *Nuperos, id est, matris, aut preiisque, id est, Filiastra.* Occurrit in Concil. Vermeriensi ann. 738. cap. 2. 11. Compendiensi ann. 757. cap. 4. 12. 48. Moguntin. ann. 818. cap. 51. ann. 847. cap. 29. Wormatiensi cap. 61. in Capitu. lib. 5. cap. 7. 18. 19. in Lega Longob. lib. 2. dit. 8. 1. [see Rothar. etc. La Roman d'Aubrey MS. : *Alma-qui mihi me filiastra a voglio.*

* **FILIASTRA.** [Que Compagnia filium. Dier.]

* **FILIASTUS AMOR.** Quo pater diligit filio. Epistola Henrici Regis Anglici ad S. Anselmum quis 92. est lib. 4. inter Epistolas B. Anselmi: *Filium meum et filiam meam nobis commiso, ut paterna dilectione eae forent, et de tuis filiastris amore.* [see *Filiatas, TIB. La Filiacione, in Glossar. Lat. 100. 115.*]

* **FILIASTRUM.** Vide in *Filiatus.*

1. **FILIASTER.** Obedientia et subiectio, quae Monachis Atrebatu subdedit. Hugo Flaviniacensis. In Chron. pag. 250: de se verba facient. In Conciliis illi fratres et filii nostri sancte obedientie libellum repudi consenserunt. Domine Episcopo Filiationem per legem eius offensum: si villem servorum promittere, et in omnibus miseri abrenuntiantur. Add. pag. 252.

2. **FILIASTER.** Filium edere, Enfantir, Prog. Glosar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657.

FILIASTER. Privigna. Glossa Isidori: *Filiaster, Prignus, qui ante natu est.* Gloss. Gr. Lat. : *Ovularis, neptis, Filiaster.* Gloss. Euseb. : *Filiaster, stevotchter.* Gloss. Lat. Gall. *Filiaster, Filiastra.* Vetus Inscriptio 845. 4: *Celinius Magnus Filiaster Beneventani.* Alia 681. 8: *Epityncheno Filiaster M. Antonius Hermeros B. M. F.* Occurrit et in alia, que exstat Lugduni apud J. Spon. pag. 46: *jet Menesterium Hist. Lugdun.* pag. 56: *Prestreter item apud Adelberum Abb. Heldenheimens.* pag. 265. In Capitalibus Caroli M. lib. 5. cap. 5. in veteri Charta apud Perardum in Bur-gund. pag. 106. in Vita S. Mengoldi Mart. cap. 2. n. 8. apud Fulbertum Ep. 38. Leon. Ost. lib. 1. cap. 10. in Concilio Moguntino. cap. 57. in Chronico S. Sophiae Beneventan. p. 614. etc. *Char. ann. 1158. inter Probab. tom. 2. Hist. Lothar. col. 348: Godertus de Aspero monte, cuius uxore sua Ayleida et Filiastro suo Valero, id est Petri filio de Mirwald, sonendam terram ipsi fratribus liberare et absolutionem concesserunt.* Le Roman d'Aubrey MS. :

Bernemans, non devoe dauer.
Quae non Filiastra m'a hui et sterner.
[Le Roman de Partenopez MS. :
Et son Filiaster Esse,
Quae caro non ha n'est i pos.]

* **FILIASTER.** Gener. Gall. Gendre: qua notione Filiastro etiamnum dicunt Luggudenses. Albertus Argent. ad ann. 1846: *Ludovicus Marchionis Misenensis (Frederico Severo) Filiastro suo nesciunt, ut contra se non esset, pecuniam assignaverit.*

* Lit. remiss. ann. 1482. in Reg. 207. Chartoph. reg. ch. 319: *Humilem supplicationem Stephanii Perelli generi seu Filiastri defuncti Johannis Castillionis... patris nostre Dolphinarus, etc. Almann. 1419. in Reg. 171. ch. 146: Jean du Crot Filiastre ou gendre du supplicant, etc.*

1. **FILIASTER.** Curialis. Jo. de Janua: Courtois, in Gloss. Lat. Gall. 2. San-germ. a Greco educt. Amicabilis.

FILIASTER. pro Filio sororis, apud Leibnit. Script. Brunsvic. tom. 1. pag. 889: Festum Beatorum Marie et Filiarum, qui xiv. Cal. Aug. Haud dubie S. Jacobi qui frater Christi in Evangelio dicitur. [see Et Festum SS. Maries et Philastri. Vide *Haitaus. Chronolog.* med. sv. edit. German. pag. 118.]

FILIASTRA. Privigna. Capitulare Archis Princip. Benevent. cap. 8: *Nuperos, id est, matris, aut preiisque, id est, Filiastra.* Occurrit in Concil. Vermeriensi ann. 738. cap. 2. 11. Compendiensi ann. 757. cap. 4. 12. 48. Moguntin. ann. 818. cap. 51. ann. 847. cap. 29. Wormatiensi cap. 61. in Capitu. lib. 5. cap. 7. 18. 19. in Lega Longob. lib. 2. dit. 8. 1. [see Rothar. etc. La Roman d'Aubrey MS. : *Alma-qui mihi me filiastra a voglio.*

Alma-qui mihi me filiastra a voglio.

* **FILIASTRA.** [Que Compagnia filium. Dier.]

* **FILIASTUS AMOR.** Quo pater diligit filio. Epistola Henrici Regis Anglici ad S. Anselmum quis 92. est lib. 4. inter Epistolas B. Anselmi : *Filium meum et filiam meam nobis commiso, ut paterna dilectione eae forent, et de tuis filiastris amore.*

* **FILIASTRAS.** TIB. *La Filiacione, in Glossar. Lat. 100. 115.*

* **FILIASTRUM.** Vide in *Filiatus.*

1. **FILIASTER.** Obedientia et subiectio, quae Monachis Atrebatu subdedit. Hugo Flaviniacensis. In Chron. pag. 250: de se verba facient. In Conciliis illi fratres et filii nostri sancte obedientie libellum repudi consenserunt. Domine Episcopo Filiationem per legem eius offendit: si villem servorum promittere, et in omnibus miseri abrenuntiantur. Add. pag. 252.

2. **FILIASTER.** Qualitas filii. Epistola Concilii Francofurt. ad Episcopos Hispan. inter Concilia Hispan. tom. 3. pag. 108: *Nostoribus itaque in suis expositoribus simulacra dicentes unum filium et unum Dominum, sed respicit Filiationem ad solum Dei Verbum. Utiliter etiam Fredericus Imp. Conradum filium aliquem in Chronico Sicili. inter Anecd. Marten. tom. 3. col. 19. Vide *Filiatas.**

FILIASTER. Titulus honorarius, quo Episcopos compellant Summi Pontifices. Vide Ughelium in Italia sacra pag. 1. tom. 108. Occurrit passim. Vide *Filiatas.*

* **FILIASTO.** Adoptatio, in Glossario Gasp. Barthii ex Hist. Palest. Raimundi Agell.

* **FILIASTER CISTERCI.** tom. 3. novem Gall. Chr. col. 797. Vide *Filiatas.*

* **FILIASTER.** Ius filii in bona patria. Chartul. Celsinian. ch. 617: *Aeus agno, qui istam terram dedit sancto Petro, unum (campum) dedit patri ipsius honoris in Filiationem, et alterum usq; in domum. Alii notione, vide in *Filiatas.**

1. **FILIASTER.** Papie: Curvatum. Johan. de Janua: *Filiaster, i. curvatus, a filium dicere, quia citr. curvatus.* Gloss. Lat. Gall.: *Filiaster, Convexus.* [Sangerm. : *Filiaster, Convexus ou Convexus.*]

2. **FILIASTER.** Patri similis, ut filium decet. Gerardus in Vita S. Adalhardi sec. 4. Bened. part. 1. pag. 350: *Lux denique orbis Carolus Imperator, viam universa carnis ingressus defecit. Aliumque sumum Ludovicum, moriendo Imperatore efficit; sed non tam bene Filiastum, scilicet decucurrit Imperium. Non enim secutus est viam patris.*

3. **FILICA.** Curialis. Jo. de Janua: Courtois, in Gloss. Lat. Gall. 2. Sangerm. a Greco educt. Amicabilis.

post baptismum munera, in signum adoptionis, vi cuius bonorum suorum partem aliquam ius deberi existimabant. Asseru de Alfredi rebus gestis ann. 871 de Godrum Rege Paganorum: Quem Alfred Rex in filium adoptionis sibi suscipiens, de fonte sacro baptismatis elevavit: cuius christiam salutem die in villa Regia, quae dicitur Weðmor, fuit: qui postquam baptizatus fuit, 12 noctibus cum Regie mansit. Cui Rex cum suis omnibus multa et optima largiter dedit. Beda lib. 1. Hist. cap. 18: Erat autem Rex gentis ipsius Edwicach, non multo ante baptizatus in provincia Merciorum, presente ac suggestore Regi Wifhere, a quo etiam egressus de fonte, loco filii susceptus est, in cuius signum adoptionis duas illi provincias donavit, etc. Henricus Huntingdon. lib. 2. Histor. pag. 818: Eius autem industria conversus est Rex Adelwold Rex Sudsex primus ad fidem, cui de laracro suscepto dedit in signum adoptionis insulam With. Rogerus Hovedenus ann. 994 de eodem Ethelwaldo Rege: Quem rex honorifice suscepit, et confirmari ab Episcopo fecit, sibique in filium adoptavit, et regio munera donavit. Additum lib. 2. et 3. de Actis Norman. pag. 84. 100. et Gobelinum Perso-nam in Cosmodromio pag. 183 Denique hoc spectant, que habet Scylites de Michaeli Imp. Theophilii filii pag. 544: Τὸν σπασθέντον αὐτὸν καὶ συνηγόνουντας ταῖς βασικαῖς τοῦ βασιλικοῦ κατεκτούσι πλοῦσι, εἰκόνα ὑδροχόαντας τοῦ καθεκάστρου περιθύμενοι. Διπλ.

FILIUM, La ruma doña. Glossar.

Lat. MS.

¶ FILIUM, ut infra Filium aquæ, Gall. lib. Fil de l'eau. D. Brusel de Feudorum usu tom. 2. pag. 945. col. 2. ex Codice Feudorum Campanie: Comes Campanie potest sequi homines sanctuarie de custodia sua, usque ad la Beureve in omni parte circa aquam; et Filium de Beureve est per molendinum Comitis S. Pauli de Lande.

¶ Charta Joan. reginae Castel, et comm. Pontiv. ann. 1267. in Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 803: Damus Ferme do primogenito et heredi nostro Noellam super Summam, et quicquid ibi habebamus, sicut Filium seu profundiorum cursus. Summa vadit usque infra mare. Vide infra Filium 2.

FILIUS vox usurpata etiam in brutis: nam et Isidorus filios de oviibus dixit: de hirundinibus, vetus Interpres Juvenalis Sat. 10. v. 230. nœdæ de ranis, Hesychius in Lycop., ut et Synesius de aliae animalibus.

¶ FILIUS, Estate minor, sic a majoribus compellatus ad animi paterni testimoniun. Vide Pater.

FILIS, pro Filibus, usurpant lex 2. Cod. Th. de Secund. nupl. (3, 8) et lex 2. de Lenonib. (15, 8)

¶ FILIS, pro Libris, filis nempe et filiabus, in Lega Salica tit. 62: Si quis mortuus fuerit, et Filis non dimiserit, etc. Ubi Lex Ripuar. Si quis absque liberis defunctus fuerit, etc.

¶ FILIUS, Juvenis masculus. Lit. remiss. ann. 1411. in Reg. 165. Chartoph. reg. ch. 229: Lequel sergent avoit pris et arresté un jeune Fils de l'âge de dix-huit ans.

¶ FILIUS, Gener, ut supra observatum est in Filologium. Hinc Saul Davidem generum suum, Filii nomine compellat I. Reg. cap. 24. v. 17.

¶ FILIUS, Famulus. Reg. Corb. sign.

Hebeac ad ann. 1510. fol. 59. v: A été ordonné que Colau Bertoult, palfrierier de l'église, prenne une jeune Fille honnête et pure, pour le culte à abîler les chevaux.

FILIOS, Caesarum dignitate a se dominos compellabant Imperatores, ut si Pontifices compellabant Augustos, Paeres appellabant. Vide Lactantium de Mortib. Persecutor. n. 20. 32.

¶ FILIOS, passim Reges salutant summi Pontifices in epistolis suis, ut Gregorius M. Adalbertum Anglorum Regem lib. 5. Epist. 60. Vide etiam Epistolam 59. Quod etiam Episcopis saeculo vi. in usu erat, ut probant Aurelianii Arelatensis Episcopi ad Teudebertum Regem. Desideri Cadurcensis ad Sigebertum et Dagobertum Epistola apud Duchesnum Hist. Fr. tom. 1. pag. 857. et seqq. Huc spectat quod Innocentius III. scribit ad Altimatensem Episcopum, nempe Apostolice sedis constitutendum in eius litteris hanc tenere, ut Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos Fratres: ceteros autem Reges, Principes, vel cuiuscumque ordinis Filios, in nostris litteris appellemus. Sed illud non superius habendum, quod Mattheus Albanensis Episcopus et Apostolicæ Sedis Legatus, carissimum Filium nostrum Ludovicum Regem, cognomento Grossum, vocat in Chartario S. Martini de Campis. Hoc post Mabillonum lib. 2. Diplom. cap. 2.

¶ FILIUS ABBAS. Vide supra in Abbas.

¶ FILIUS BAPTISMATIS. Vide Filiolus.

¶ FILIUS DALGO. Vide Hidalgo.

¶ FILIUS ECCLESIE. S. Ambrosius Epist.

32. ad Valentiniannum Imper.: Quid enim honoriscentius, quam uis Imperator Ecclesie Filius esse dicatur? quod enim dicitur sine peccato dicitur. Joannes Papa: Si Imperator Catholicus est, (quod salva pace ipsius dicimus) Filius est, non Presul Ecclesie. Ceremoniale Cencii Camerarii, de Inauguratione Caesaris: Tunc surgens Dominus Papa ter queritur ad eo, si vult esse Filius Ecclesie: quod responderet, Volo, Dominus Papa dicit: Et ego te recipio ut Filium Ecclesie: et mittis eum sub manu, et ille osculatur pectus Domini Papa: Ubi observanda formula adoptionis, et mittit eum sub manu, de quo more copiose agimus in discussione 22. ad Johvilliam. Gregorius VII. PP. lib. 8. Epist. II: Natura fratres fratres quoniam Rogerius Comes frater Robertus Dicit Apostolicae Sedis Benedictionem et absolutionem requirit, ejusque Filius vocari et esse desiderat. Willhem. Brito lib. 8. Philipp. de Philippe Aug.:

Hoc Rex et juri contraria, juris amator, Filii Ecclesie, clerici et sacerdotes uni Ecclesie addicti, apud Anastasium in Bonifacio III. et in Lega Longob. lib. 3. tit. 1. § 41. [¶] Lothar. I. 20. Parrochian. [¶] Charta ann. 1201. ex Tabul. S. Gauger. Camerac: Cum autem ad vocem custodis nemorum servientem apponit, ipse seruens coram Filii ecclesie jurare debet, quod nullum hominem aut animal arrestabit, nisi ad forefactum accipiat. Allia ann. 1281. in Chartul. Clarendon. ch. 185: In plena ecclesie de Statuta coram Filii ecclesie, tam ipse poter meus quam ego ipsi ecclesie Clarifontem in perpetuum quietavimus. Quis et de parochianis intelligi possunt. [¶] Inscript. apud Schannat. Episcop. Wormat. tom. I. pag. 173: Anno dom. 1452.

16. Kal. Jan. ob. rever. Dom. pater frater Petrus de Gengenbach, hujus monasterii reformator. Filius conventus Argentinensis Ord. Predicat.

¶ FILII FAMILIAS, Filii familiar, franc.

legitimi, in Gross. Lat. Gall. Sangerm.

¶ FILIUS FAMILIARIS, qui adhuc sub tutela paterna est. Lit. remiss. ann. 1449.

In Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 287: Girauda Courtes, Filz familiär de Guillaime Courtes de la ville de Riom, etc.

¶ FILIUS GEORGII. Gesta Francor. expugnat. Hierusalem sub finem:

Robertus Flandrensis, probus Miles, inclitus, A Turcis appellatur Georgius Filius.

Gualterus Terwan. in Vita sancti Caroli Comitis Flandr. de eoder. Roberto, cap. 5: Ob invincibilis animi constitationis, ab ipsis quoque Arabibus et Turcis Filius Georgii scribuntur appellatus.

Porro Arabes Robertum Flandrensem appellarent Filium Georgii, non quod a S. Georgio genus traxisse existimarent, sed quod ipsum esse S. Georgium. Millitem inclitum, et apud Graecos eo nomine celeberrimum, existimarent. Nam Arabes, ut et Syri, Filium hominis, pro homine, Filium iniquitatis, pro iniquo dicentes, ut observat Abrahamus Ecclensis in Hist. Arab. cap. 1. pag. 150; Vide quæ de S. Georgio observat Seidehus in Titulis honorariis. Nos etiam quedam ad Joinvill.

¶ FILIUS GIEZI. Leprosus, sic dictus, quod Giez a Deo lepræ percussus fuit, uti narratur 4. Reg. 5. Georgius Christian. tom. I. Rerum Mogunt. pag. 14. ex dictina de S. Aureo lectione: Prima istius urbis maria in campetri loco spatio, ubi nunc est domus Filiorum Giei, i. Leprosorum.

¶ FILIUS HERNAUDI, per contumeliam appellati a Pullani, milites Christiani, qui ad Terram sanctam tuitiorem, relicta ultra patria, et pro christo exultantes, propterobstant, tangunt fatui et idiota, uti narrant Jacobus de Vitrac lib. 1. Hist. Hierosol. cap. 72. et Santhus lib. 3. part. 8. cap. 2. et 5. Statuta Ordinis Hieros. tit. 19. de Verbor. signific. § 38: Per Filios Arnaldos intelligentur hi, qui novissima post alios, Ordinem nostrum sunt professi, quasi frones. Quod quidem vocabulum, quod et ipsorum Gallicum est, in Terra sancta frequens et commune fuit. Nam qui illuc ex patriis Christianis nati erant, Polani dicebantur, qui vero in partibus citramaritis nati eo veniebant, atque et Filii Arnaldi vocabantur. Otto Moretus. Hist. Rerum Laudensium pag. 48: Erat autem ibi ad itam obediendum, quod quidam magna societas solumento pectorum et operis corporis simul congregata, qui derisorum Filii Arnaldi appellabantur, etc. De Pullanis agimus in hac voce. [¶] Vide supra Arnaldus.]

¶ FILIUS HOMINIS, Rusticus, qui agrum colit. Charta Guill. Cenoman. episc. ex Tabul. Major. monast. Ita quod nec ipsi, nec heredes eorum, aliquis miles vel burgensis, templarius vel hospitarius, nec aliquis Filius hominis in villa vel in vineis potest facere pressorum. In alia Charta de eadem re pro Filius hominis, legitur Agrestis. Aliibi, Filius hominis passim pro nomine, usurpatur.

¶ FILIUS LEGALIS, Legitimus, secundum leges natus. Chartul. Celsinian. ch. 288: Cedo ad supradictum locum in tali tenore, ut si Filium legalem habuero, teneat et possideat, et post obitum suum remaneat ad locum jam supradictum; et

si Filium Legalem non habuero, remaneat
S. Petro, sed illi contradicente.

• **FILII** Major. Filius honorarius
apud Catharos seu Manichaeos ministerio-
rum, cui velut episcoporum vicarii
erant. Examen testium anni 1288, apud
Muratori, tom. 5. Antiq. Ital. med. svi
col. 121: *Recepit manus impositionem*
in Verona in domo Catharorum.... a
domino Alberto episcopo secte de Bagnolo,
et a domino Michaelo, qui est Filius ma-
ior in ipsa secta, et ab ipso eodem Alber-
tino, qui et ipsa erat Filius major et
visitato eorum in dicta secta in Lom-
bardia.

• **FILII** MARITALIS. Mariti filius,
naturalis et legitimus, ex legitimo thoro
procreatus. Testamentum Armandi d'A-
leger ann. 1283. In Chartarie Case-Del:
In primis Hugonetum Filius meum legiti-
mum e. Maritalem instituo in heredem.
Timeo ne legendum sit naturalem: tri-
tissima culpe huc locutio. **Filius natu-**
ralis et legitimus. Vide Rymerum, tom.
8. pag. 177.

• **FILII** MATERIALIS. Ex illegitimo
thoro, a patre procreatus, spurius. Stat
ant. Filiorum lib. 1. cap. 8. ex Cod. reg.
4621. fol. 18. r: *Nec ducet aliquis officia-*
lis forsan, aut aliquo modo refinatur in
palatio cui domo sua habitationis.... ali-
quem Filius suum legitimum, materia-
lem vel naturalem.... in numero.... suo-
rum officia vel familiis. Ibid. lib. 5.
cap. 83: *Ordinatum est quod omnes et*
*singuli legitimi et Materialis, sive Materi-*ales tantum sive qui vulgo bastardi*
*appellantur, etc.**

• **FILII** MATRIS SUE, Spurius. Ma-
bill. tom. 5. Annal. Benedict. pag. 491.
laudat. Instrumentum anni 1111, quod
subscribunt *Herlinus pedagogus Ludovi-*
ci Regis filii, Gallerius Filius Matris
sue.

• Exstat Charta hic laudata in Char-
tula Macrign. num. 90, ubi inscribitur
ann. 1192. *Fili de fice nuncupatur, et*
Lit. remiss. ann. 1354. ex Reg. St. Gall.
toph. reg. ch. 181. *Maurinus filius in aliis*
ann. 1437 ex Reg. 176. ch. 293. *Gual-*
taurus Glaccon dist. au supplici: Tu es
un tristis mortal. Filius qui vnde: autant
salvo: la morte sum du pate, tu es un tres
mauvais fili de putain.

• **FILII** S. PETRI dicuntur potissimum
Imperatores ac Principes, qui Sedl
Apostolicos veneracionem quandam pe-
culiare impudent, qualcum filii patri-
bus: quod pluribus observavit Nicolaus
Alemannus in Dissertat. de Lateranen-
sib. par. viii cap. 11. Domnizo lib. 2.
de Vita Mathildi. cap. 18.

Filius eorum Petri si vult Rex, atque fideli.
Filia Petri. Dicta Mathildis Comi-
tissa, Bonifaci Duci relicta vidua, Gregorio VII. PP. lib. 1. Epist. 11. lib. 2.
Epist. 9. et Domnizoli lib. 2. non semel.
Idem cap. 8:

... Pascam patet esse futuram
Filie Petri. Christi familiaque fideli.
Rangerius Episcopus Lucensis de ea-
dicta:

Filiola Petri viola post illa datur.
Post Chartam ejusdem Mathildis, quae
describitur a Dominico in Assestor
Gallico cap. 9. habentur in originali
hac verba: *P. Episcopus seruos servorum*
Dei Verdunensis Ecclesie dilectis fratre-
bus et Apostolicam benedictionem.
Quod Comitissa Mathildis dilecta Filiola B.
Petri Verdunensi Ecclesie sponte dedit,
nos in illud hoc nostro scripto assensum

probimus, ac proprio sigillo designari
jussimus. Ex Schedia Petresciana. Vide
Filius Ecclesiasticus.

• **FILII** PENITENTIALIS, dicitur Sacer-
dotis, a quo penitentiam quis acceptit,
seu cui confessus est peccata sua, qui
Pater spiritualis, seu pater ecclesie vulgo
appellatur. Concilium Sarisberiensis
ann. 1217. cap. 9: *Et cum peccatis Sacre-*
dos peccare faciat populum Dei marina-
re, et ab omnibus, quibus dispen-
saverit Ecclesiastica sacramenta: sciens
*quod in detestatione tanti peccati se-*cundum Canonem et SS. Patrum statuta,*
15. anni debentur, et postea detrusio in
Monasterio. Constitutiones Synodales
Epicopi anonymi ann. 1237. tom. 2.
Concil. Augl.: *Maxime autem a Filiis sua*
*Penitentiatis se contineat, etc.**

• **FILII** SPIRITALIS. Eadem notione.
Concl. Dalmaticum ann. 1190. cap. 4:
Discretius inhibetur, ne aliquis Sacer-
dos filii vel Filius Spiritalis privatim
confessionem alicui revelare presumat.

Alias

• **FILII** SPIRITALIS eius dicitur, a
quo in baptismo exceptus est. Inscriptio
Christiania apud Seldenum ad Marmoram
Arundel. IOANNES ΡΟΥΦΙΝΟΥ ΣΜΡΑ-
ΝΑΙΟΥ ΣΤΡΙΒΟΛΑΙΟΥ.... ΔΩΡΕΣΑΝΗ
ΤΟΚΗΙΟΝ ΤΟΤΟ ΟΘΩΔΟΡΟΥ ΤΟ ΕΜΟ
ΣΤΕΚΠΟΝ + ΚΑΙ ΙΗΜΕΤΑΚΙΟ +
Υλα [Vide Filou.]

• **FILII** SPIRITALIS, Adoptatus Vetus
Scheda apud Baluzium in Append. ad
Capitul. num. 88: Avunculo, qui eum in
Spiritalis Filiis vicem suscepit. Vide
Adoptio, et Oct. Ferrarium in Figlio
d'animæ.

• **FILII** TONITRUS, dicitur S. Joannes
Evangelista. Rupertus hy. 4. de Divin.
Offic. cap. 22. de S. Joanne. Evang.: *Hic*
Tonitrus Firmamentum opera magnum
ejus annuntiatione vel coronam elo-
quentem, et les termes fecit audiri, ac
lacet quod Verbum Deus Deus abcondi-
tus, in sole posuit tabernaculum suum, etc.
Theophanes Cerameus Homil. 48: *O*
agatholoxites, dico tibi spqrōv. Vide Notas
notitiae ad Alexiad.

• **FILIA**, Laquel in ima Chartarum
ora inserti, e quibus pendet sigillum,
Gall. *Lace.* Conventions MSS. Inter
Ludovicum Reg. Siciliæ et Cives Arelat.
ann. 1288: *Sigillatum sigillo magno pre-*
pente dicta domine-nostre Regine et Comi-
tissae, in coru rubea cum Filis circi crocei
et rubri.

• **FILLADISSERIUM**, Filium sericum
crassius. Leudea major. MSS. Carcas-
son. *Item pro libro de Filladissere, ob-*
Turon. Ubi versus Gall. ann. 1514: D'una
linea de flozelle, etc. Vide infra Flosel-
lum.

• **FILLAGNUS**. Stat. Placent. lib. 5.
fol. 65. r: *Quicunque intraverit vineam*
seu Fillagnos aliquis tempore uaruan,
sine presentia vel licencia illius, ad quem
spectant, solvat pro introito soldos xx.
Placent.

• **FILLERIA**, a Gallico *Filiere*. Species
trabis, qualis est illa, qua portat cante-
rios in ecclesiis. Comput. eccl. Paris.
ann. circ. 1381. ex Bibl. S. Germ. Prat.:
Item xiiij. specias pro pennis et Filleris.
Vide Filleria 1. et supra Filiere.

• **FILLIUM** Aquæ, ut infra Filum aquæ.
Gall. *le Fil de l'eau*. Chaucer. Geometric.
tom. 1. pag. 126: *Quantum terra vestra*
se in longum extendit et in latum uaque
ad Filium aquæ.

• **FILLONES**, Nebulones, cuiusmodi sunt
quis nostri inde forteant Filios vocant:
verberones. Kero Monach. *Verbera*,

Filo. Verberum. Filium, Filiohortus.
Theodulfus. Epigram. 3. In Analectis
viri eruditissimum Mabillonii tom. 1. de
Bilingue:

Ecco rugax labii Filo quidam certa susurrans
Sunt loca, nunc fletis, nunc quoque turpe canit.

Infra:

Hoc secus instabilis percurrit illas montes
Instans juvenum, quos agit sua levia.

Rathaus Veron. Epise: in Qualit. Con-
jectur. pag. 201: *Dicit pro eo quod est*
annosus atque pauperiorum, nolis uni-
nistrum vel Capellam habere, quem
Filonem non audet appellare. Eckeardus
Junius de Casib. S. Galli cap. 5. Ecco
Ungri. Filones illi fugiti, nuncis me
saligant [Geraldus de Brie in Epistola ad Consules Albienses ann. 1121. inter
Anred. Marten. tom. 2. col. 1712: Devoti-
tes heresiarcham et Filonem illum Iohannem
Carrerii, scandalum orbis, et tene-
maiestatis reum, per Ecclesiam cum suis
autoris et complicitibus, justo Dei judi-
cio condemnatum.] Vide Menagium in
Orig. Gallic. voce Filou, et supra Fello
2. et Filico.

• **FILLUM**, Filum, series, ordo v. g.
granorum continue Insertorum. Itali.
Filo et Filia. Litteræ Ducti Venetiarum
anno 1397. apud Rymer. tom. 7. pag. 562.
col. 1: *Fila viginti tria pertarum grossa-*
rum, que fuerunt numero parte septen-
gentie quinquaginta septem, et unum
rubinum in tabula ligatum in auro.

• **2. FILLO**, Cursus aquæ rectus,
Gall. *Le Fil de l'eau*. Sentent. arbitr.
anno 1500. *Filius non arcum nec*
arcuaria, que facit disertare aquam a suo
Filio, etc. Vide Filum aquæ.

• **FILOCAPUT**. Amore captus, ex
Greco sp̄t. Amare, et Latino. Capere.
Ex. Marijanus in Vita B. Joannis Boni-
vistii inter Acta SS. Mail. tom. 5. pag.
102: *Cepit ita tribulationes concupiscere*
et in tantum se in ipsas delectari, velut
de ipso Filocaput, ut, etc.

• **FILOCOPUS**. Amor de jactance, qui
vent apparere en ses œuvres, in Gloss.
Lat. Gall. Sangerm. Johanni de Janua.
Amator jactantia, qui vult ut labor suus
apparet propter vanam gloriam, a co-
pos, labor, vel opus, visio. Sed veroor ne
legendum sit Filocompus, a ḡdōzus.
Jactantia amator. Vide Filopomus.

• **FILORAMUS**. Chartam aini. 977.
subscripti Bernardus Grammaticus, elec-
mosynarius Ermengaudi Archiep. Nar-
bon. avunculi sui cum hocce titulo:
Bernardus Filoramus, a Greco, hi fal-
lo, ḡdōzus. Litterarum studiosus.

• **FILONUM** inter varia ligna recensem-
tur, in Stat. dattar. Riper. cap. 12. col.
5. r: *De qualibet libro estimatione cu-*
justibet Filoni, pro artu denarii sex.

• **FILOPARES**, ait Salmasius, res dicun-
tur, quæ sunt filo part, id est magnitu-
dine et figura, incantemque formis
plane pare: *Filum enim idem omnino*
quod lineamentum. Graeci, xapaxtp,
xapipxpi, elōs. Lucretius lib 2:

Dobent plinum non omnibus omnia pressum
Est Pax Filo, similique affecta figura.

Ita etiam filum usurpant Plautus et A.
Gellius. Anasias in Gregorio III. PP.
pag. 72: *Quas (columnas) statuit circa*
Presbyterium ante Confessionem, tres a
destra, et tres a sinistra, iuxta alias
antiquas sex Filopares. Ubi illi Codd.
habent filopares. Idem in Gregor-
IV. *Albas, majores numero 29. Albas-*

dines mayores numero 20. albas modicas habens circum capitis corona diversae Filopares. In Leone III. pag. 122: Item velum alithino rotatu habens periclysin rotas cum cancellis, et in medio crucem cum gemmis, et 4. rotas de Tyro Filopares. In Leone IV: Gabatas de argento purissimo numero 8. tres quidem Filopares signo Christi, etc.

* FILOPOMUS, Amator jactantia. Papias in MS. Bitur. ex pl. Amicus, et Pompa. Vide Filopopus.

FILOSA. Itinerarium Greg. XI. PP. pag. 318: Via incepit obviant Pontificis historias, cum Filosis via tractatur, etc.

* Colus, Gall. Quenuilla, Massiliensis Filos. Mirac. MSS. Urban. PP. V: Dum cum Filos sua filando iret per viam, cum Formula MSS. ex Cod. reg. 7037, fol. 28. v: Absutu sibi certam quantitatem in cibi, unam Filosam, unum caput. etc.

* FILOTUM, f. pro Filatum. Congerles seu fasciculus florium. Chartul. S. Dion. Exodul. Ita dicimus de quadrigis et equis portantibus telis, Filorum, latrunculis.

* FILOSA. Vide supra Filosa.

FILTORTUS. In Lega Salica titulus 44. sic concipiatur in Edit. Heroldi de Filortio, in Lega Salica viuum. In Edit. Tilliana, de Filortio, hoc est, quater homo furatus res interierat debet. Ubi Wendelinus Filortius dicit pro Filortio, lingua Flandrica Viestauer, hoc est, Fugitivos. Est ergo illo auctore, Filortus loco, qui vel fugiti vel de fuga est suspectus, vel cui absenti ac tandem fugiti furtum videtur imputandum.

* Petobascorum hanc vocem, quam neque Wendelinus neque ali Communitates assecuti sunt, interpretari tentavit Eruditus Ercardus in notis ad Legem Salicam tit. 50. haud infelicit ut videtur, conatus. Agitur quippe in eo articulo quomodo quis crimen furti aut damni vel violentiae alteri facta a se removere possit. Violentia autem, vis, dannum, Injuria et iniustitia quemque medii svi Scriptoribus tortus vel fortun vocatur. Hinc vocem compositam esse putat ex fil vel lat, a Germ. Fehlen, Gall. errare, et Latino barb. Tortus. Tors: adeo ut Filortus vel Filortus, ut habeat Guelferbytanus codex, sit Falsa Injuria, vel etiam Falso Injurians, aut cui falsi crimen latronici imputatum est. Simplicius Schilterus in Gloss. Teuton. Filortus exponit Res interieratas, a verbo Fieri, Comendare, et Terti, Tertius. Porro ibi sermo fit rebus apud alterum inventis quae tertio commendarunt debent. Judicent horum idiomatum peritores.

* FILTRARI. Filum seu lanam coacta operari. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7034: Filtrare, festrare. Vide Filtrum.

* FILTRUM. Filtronum, Filtrum, etc.

* FILVA. Species navelis minoria, idem, ut conicolo, quod Ital. Filuca, Nostris Filouque, Phaseius. Nicolaus Specialis de Rebus Siculis lib. 7. cap. 17: Ut ipso obseruores urbis in multorum partium defensione distractores, quo debilitatem urbem viris bellatoribus facilius superarent, catheram que portum urbis confluens, premisis portentis, quae vulgo alii Filicas, alii Copas vocant, magnisque navibus succedentibus infringere conabantur.

* FILUM. Recta linea, rectus ordo, Ital. Filo, nostris FI. Mabili. tom. 2.

Mus. Ital. pag. 189: Archidiacionis cum aliis diaconibus et subdiaconibus ordinatis stant juxta altare in duabus Filis. Rursum pag. 227: Primi diaconus cardinalis cum diaconi, subdiaconi, scribariis, et judicibus, descendit ante altare et facit duas actes seu Filis, unam ex una parte,

et unam ex reliqua equaliter dividendo. * 2. FILUM. Taniola, arte heralda. Lit. Caroli VI. ann. 1388. in Reg. 135. Chartoph. reg. ch. 91: Scutum coloris sereni creli rivo asura, cum benda ejusdem coloris illorum flocculati aurifilamentis seminata, cum duobus Filis strictis argenteis.

* 3. FILUM. OPUS FILI. Gall. Ouvrage à flets. Inventar. MS. Sedis Apost. anno. 1305: Item unus ilium flaconem de argento deauratum, cum pede quadro et circulus laboris de opere Filii.

* FILUM AQUE. Cursus aquae rectius: Gallis le Fil de l'eau. Filum aque, seu medium aqua, in Statutis Alexandri II. Regis Scottie cap. 16. § 1. Charta Joannis Comitis Flandr. ann. 1230. pro Marquetum Monasterio apud Buzellum lib. 2. Gallo Flandr. cap. 90: Usq; ad Filum aque, per quod navigium ducitur. Occurrat etiam apud Bractonum. lib. 4. tr. 1. cap. 28. § 4. et in Consuetudine Menotou sur Cher, art. 21. et Burbonensi art. 34. Secunda aqua navigare,

* FILUM SALINAE. Bulla Alexandri IV. PP. ann. 1255. apud Ughelum tom. 1. pag. 68: Unam pedicam terre et dimidiam de Anseranor unum Filum Salinae in pedice sancte Auree, et tres Filos Salinae in pedice ultra Tiberim. Add. pag. 125. 138. 137. 140. Charta Benedicti PP. apud eundem Ughelum tom. 1. pag. 101. 105. Et Filum Salinae in integrum situm in 7. Filo, ten et Baccanensis et in Genuculo. Filo nomen, omnia Filia Salinarum, quae ad vestrum Episcopium pertinere contulerint. Ibidem. Per sonatum ipsius valis pectus a pede Filia Salinarum, concludente totum campum usque in pedicam, quae vocatur Viscol, et Piscina. Gallarda concludente ipsam pedicam, que sunt Filia 30, ex pectore justa Filo, quae stant, etc. [Gregor. Monachus in Chronico Farfensi, apud Marquetum, 2. part. 2. col. 524. Item Gennadius Negotians et Saxo jugalis ejus deaderunt Filum Salinae in pedice veteri. Ibid. col. 421: In portu Ostie tenet Stephanus Presbyter terras et vineas et Filia in Salinae et in Collins simillima.]

* FILUM DIRECTUM. Recta linea, rectus ordo, Gall. Drivite ligne. Charta Thossiaci. ann. 1451. signata Bonnet: Quandom domum cum curtillo de retro, prout se extendit tendendo Directo Filo a dicto curtillo ad corserias villa Thossiaci.

FILUM DE FALLO PROVICERE, in argumentum remissionis injuria. Egili in Vita S. Sturmi Abbatis Fuldisensis cap. 18. de Pipino Rege: Tollentes manus sua de pallia suo Filum, project in terram, et dixit: Ecce in testimonium perfecte remissionis Filum de pallo meo projicie in terram, ut cunctis pateat, quod pristina deinceps annuletur inimicitia. Vide Vetus.

* FILUM DE PATERNOSTRIS. Series sacrum globulorum, vulgo Chapelet, in Hieron. Delphin. tom. 2. pag. 275.

* FILUM. Filz. Gall. Pougere. Chartul. S. Dion. Exodul. Si autem aliquis equus portavero Filas super, dictum beat, debet sex denarios.

* FILIA, vox Italica, quae res quasi bet transmissio filo sibi mutuo coherentes significat. Filia corollorum seu am-

brorum, in Mirac. S. Rose tom. 2. Sept. pag. 446. col. 2. globulos precastos ex corallo vel succino indicat. Charta ann. 1396. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. lev. col. 743: Spoliatus et derobatus de domo Filis de Paternostre. Vide Territoria Hinc.

* FILZATA, Parva species, ex transmisisse filiis contexta. Stat. pro paenit. Astes pag. 83. r. : Quod nullus possit facere Filatata nisi habesci filum torum in duabus filiis.

* FILARE. Stercorare. Fimo pingue facere. Gall. Fumer. Charta Roberti Abbat. Corbeleensis in Archivo eiusdem Monast. : Terras quoque quas Fumaverat, in quibus agriculturam clamabat, concessimus ei.

* FILATURA. Stercoratio, ibidem: Donec Fumaturam suam pro rusticana conseruidine recipisset. Id est, donec collegisset fructus e terris recentis sterco.

* FILARIUS CURRUS. Quo Fimus ex portatur. Lamberto Ardensi, apud Ludewig. tom. 8. pag. 600. ubi legendum Curria Fimaris pro Curtis Fimaris. Gl. Lat. Gall. Sangerm. : Fimarius. Fimour, cest qui porte fens. Bora vel equus qui portat fimum. J. de Janua.

FIMARIUM. Fimatum, locus ubi reposinunt fimes quo agri stercoantur, in Statutis Davidis II. Regis Scottie cap. 15: Si aliquis in iuste et contra legem alterius casum interficerit, vigilabat et custodiet ejus Fimarium. [**] Howard. Fimarium post annum et diem. Gall. Fumari. Charta ann. 1254 in M. Pastorali Ecclesie Paris. lib. 9. Ch. 45: Necnon Fimarium, paleam, et stramina existentia in porporio predicto, etc. Will. Guiart in Hist. Franc. MS. ann. 1304:

S'au vent vers Vendée à grandes routes, Par bons chemins, et par fous.

* FILARIUS. Eadem notione. Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 3188. fol. 143. r.: Similiter habet justitiam de Fimariis eodem in omnibus illis, quorum Fimarios invenientur in chemino. Vide Fimare.

* FILARIUS LECTUS. Feretrum, in quo defunctorum cadavera efferventur secundum Testam. ann. 1325. in Reg. 75. Chartoph. reg. ch. 283: De quibus secundum solidis Turon. accipio pro lecto me. Fimario decem solidos Turonenses. sed legendum procul dubio, Funerario. Vide infra, p. 142.

* FIMBREB. [Fimbrie: « Unus fexolus cum Fimbres auris. (Inv. Calixt. III, ann. 1458, in archiv. Vaticano) »]

* FIMBRIE. Pallis, quibus Sanctorum sepulcra tegentur. Gregorius Turon. lib. 7. cap. 22: Illud interurgia approbrans, quod cum ultim a sancti Antiquis Fimbriis separaretur.

* FIMBRIARE. Acu pingere. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 4120: Fimbriare, Broder.

* FIMBRITAM, Fimetum, ut videtur, seu locus ubi repontitur fimus, a Gallico Fimbriay et Fembroy, fimus. Vide supra Exstchorare et Fimari. I. Glossar. Lat. Gall. ann. 1348. ex Cod. reg. 4120: Fimbriatum, Gall. Fimchide.

* FIMBRIINA, nude, in Gloss. Arabico-Lat. et mox: Fimbi, Bombyx. Sed vide legendum, Fibriina, et Fibri. Vide Beuer.

* FIMELLA, vel FEMELLA. Ferrum Janus affixum, per quod circulum ei insertum ducitur, ut ad eius strepitum Janitor foreaperiat, Occitanis Femelle. Glos. 3. Benedicti cap. de ferramentis

pag. 170 : *Femella, apud locum. Regula Monasterii cap. 95 : Quia Regia Monasterii aforis circulum habeat ferrosum in Femella, quia ab aduentis concusso, cuiuslibet supervenientis intus indicatur aduentus.*

* **FINELLUS.** Priviliegium Wifredi pro Monasterio Rivipullensi, inter Concilium Hispan. tom. 8. pag. 165. col. 2 : *De alio vero latere descendit de monte super Femellos et peruenit per torrentem, qui est ultra villa Jordano, et infundit in Fater.*

* **FINERA.** pro *Femina*, in Precepto Chiotharii III. tom. 1. Annal. Benedict. pag. 664. col. 1.

* **FINETON.** [Aurum. Dief.]

FINITUM. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 256 : *Percipit Prior. 4. aeras frumenti, et 4. avena, in culturis, post Finatum, ex liberacione servientis. Ubi Editor ad marg. Lege. finanicum. Verum non secutur finum in culturis; sed diecum, aut avena in his seritur. Proinde malum Finitum, tempus esse, quo agrri hantur.*

* **FINORATE.** Finmare, Fumer. Fleta lib. 2. cap. 70. 3 : *Terra scabionosa fimo puro non Finoratur.*

* **FINORATUM.** Finmetum, locus ubi finus aliquaque stercora projiciuntur. Statuta Massili. lib. 1. cap. 59 : *Statutum ut si aliqua persona peccatum habet vel fiat Finoratum, quod illi personae et clavis patuerit, et in clauso, et aliis tecum ne ibi fiat vel possit fieri Finoratum vel finus, aut, immobile aliquatenus projici. Ibid. lib. 2. cap. 41 : *Totum aliud lumen quod exibit de predictis operariis projectant seu projici facient in suis Finoratis. Vide in Finmare.**

* **FINA.** Charta ann. 770. apud Melchib. tom. 1. Hist. Frising. pag. 69 : *Tradidi casas, curtes, pretas, pascuum, aquas sarcum (i. aquarum) decursos, territorium. Finas, silvas, saltores, plantas, vel quicquid jure possidere videturamur. An pro Finis? Vide in Finis 4.*

* **FINALITER.** Omnino, prorsus Instrum. ann. 1225. apud Loblenium tom. 2. Hist. Britan. col. 379 : *In quibusque Dominica nostris liberi sint, quisi et immunes Finaliter ab omnibus peccatis et consuetudinibus. Occurr. rurus apud Th. Madoc Formul. Anglic. pag. 38.*

* **FINARIO.** Compositio de certa pecunia summa persolvenda : vel a voce Finis interdum ejusdem significationalis, vel a Germanico Finant. Usura, fenus : quia pro fenore componi solet. Hinc nostrum Finans. Tabularium Calense pag. 117 : *De Finacione formaritagi Johannis de Belloto in Brie... Item assuruit, quod ipse Johannes duxit in uxorem Petronillam filiam Gilleberti de Docies feminam de corpore Monasterii S. Faronis Meldensis, et non de Kala, propter quod idem Johannes Fugatus cum fratre Richardo Procuratore generali ipsius Monasterii de Kala... ad vii. lib. et ii. sol. Turon. et iiii. sextario venie bona et venient. Vide Financie et Finare.*

* **FINADAGIUM.** Prestatio species,

forte illa, que ob immunitates intra-

certos fines concessas possoluntur.

Char. anno 1340. in Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 178 : *Item portiones octaves pro indiviso Finadagi dictae sunt, que octava pars ascendit ad unam omniacm avena.*

Vide mox.

* 1. **FINAGIUM.** Eodem significatu.

Char. Horvai de Rotis milit. ann. 1390.

ex Chartul. S. Ymerii fol. 88 : *Relaxari*

pro salute anima mea et antecessorum

hominibus meis de Rotis Finagium, quod mihi faciebant. Vide Finis 4.

* 2. **FINAGIUM.** Confinium, finis ac limes agri, ex Gallico Finage, in Consuetudo Melodunensis art. 302. Senonesi art. 145. Trecensi art. 106. et alia. Utitur Joann. Eremita lib. 2. de Vita S. Bernardi cap. 12. [Charta Theobaldi Comitis Campania ann. 1238 : *In redditibus sive presentibus, foodis et rubis atque ipsa in dictis viis et in Finagio sororum dem abeant. Charta fundacionis Marciacae agri anni 1238. Inter Instrum. tom. 4. Gall. Christ. col. 100 : Concesserunt... omnes terras quas tenent ad carreas suam et Finagio de Marciaco. Itam prete quae habent in Finagio de Marciaco. Occurrit rursus apud D. Brusel. tom. 1. de Feudorum usq. pag. 270. Marten. tom. I. Ampl. Collect. col. 1091. In Chartulario B. M. de Accincto pag. 44. et 52. In Chartulario S. Quintini in Instrum. pag. 170. etc.]*

1. **FINALIS.** Vetus Charta ann. 926. apud Catellum lib. 1. Hist. Comitum Lorraine pag. 80 : *Cum silvis et forestis, et cum omnibus Finibibus et mercatis, et stirnugis, etc. Forte Finibus, id est, viris foedalibus, vassalis : nam et finum pro finibus, occurrunt.*

1. **FINALIS.** Vetus Charta ann. 926. apud Catellum lib. 1. Hist. Comitum Lorraine pag. 80 : *Cum silvis et forestis, et cum omnibus Finibibus et mercatis, et stirnugis, etc. Forte Finibus, id est, viris foedalibus, vassalis : nam et finum pro finibus, occurrunt.*

1. **FINALIS.** Vetus Charta ann. 926. apud Marten. tom. 1. Corp. diplom. pag. 100 : *Et ad Aliud, cum suis vassalibus ad Vespes, etc. hunc hebdomadis plenioris usq; ad Missam, constantius, sed Finales praetermittuntur.*

* **FINALIS DIES.** Quo controversia vel

questio definitur debet, ultra quem non

datur diatio. Charta Herman. episcop. Heribol. ann. 1238 : *Asservos Finalem sibi diem, ad causas determinationes a nostro sculpi in Ebor, coram quo uti-*

musque illi presentes contulisse fuerit, non

prolixum. [oo Vide Haltius. Glossar. German. voce Endhaft, col. 315.]

* **FINALIS JUSTITIA.** Judicium, quo

litis finitur. Charta lib. Magdeburg. ar-

chiep. ann. 1218. tom. 1. Corp. diplom.

pag. 157 : *Et de bonis ipsorum, que in*

sue habeat marchio waranda, Finalem faciet justitiam secundum ius fidelium suorum.

1. **FINALITER.** Denum, tandem, cre-

bro occurrit, sed improbat. Vossius de Vit. Ling. Lat. 4. 32.

* **ACTA MSS.** Finis. Carrasc. ann.

1308. fol. 62. v. : *Finaliter invicti me*

ad prandium, quod sibi multum depre-

catus annui. Finaliter, in Lit. re-

miss. ann. 1389. ex Reg. 137. Chartoph.

reg. ch. 17.

2. **FINALITER.** Perpetuo usque ad

finem. Charta ann. 1213. in Reg. 8. Ar-

mor. gener. part. 3. pag. IV : *Pro autem*

participatione bona fide Finaliter te-

nenda, dedit michi sepe dictus Johannes

decoem libus Turenenses.

* **FINAMENTUM.** Finis. Charta super

negotiis marcharum in regnis Franc. et

Aragon. ann. 1406. in Reg. 168. Chartoph.

reg. ch. 228 : *In conclusione, Finan-*

mentum, et de cessatione negotiorum marcharum

autem finis, etc.

1. **FINANCIA.** Pragatio pecuniaria.

[Gall. Financie.] Vetus Charta in His-

toria Bispopororum Lodowicium pag.

138 : *Abquisitio, concession, tollere, qua-*

re, ieiuni, guæcias, et Financie. [Finan-

cia pecuniaria, in Litteris Johannis Reg.

Franc. ann. 1358.] Occurrit præterea in

Charta ann. 1390. in Hist. Vastimensi

pag. 313. [apud D. de Lauriere t. 1. Or-

dinat. Regum Franc. p. 305. r. Rymen-

rum tom. 8. pag. 211. Marten. tom. 1.

Amplise. Collect. col. 988. in Legibus

Jacobi II. Regis Majoric. Inter Acta SS. Vide Finis 2. et Finacio.

* 2. **FINANCIA.** Pecunia; quo deniu-
m Financie dicimus. Mirac. MSS. Urban. P. V. Petebant eidem Johanni Financiam in summe ducentorum auri francorum, quam quidem Financiam, neque numerum, ullatenus solvere posset.

* **FINANCIOS.** Eadem notio, apud D. de Lauriere. tom. 1. Ordinat. Regum Franc. pag. 304. 3. col. 2.

* **FINANNA.** Para quedam domus ru-
sticas Terræ cum Financa et cruce,
in Bocognit. burgi S. Andeoli. Vide Crux 2.

* 1. **FINARE.** Financiam prestare;
Componere, presertim de certa pecunia summa exsolvenda. Instructio Philippi

IV. Franc. Reg. pro Financiis recipien-
tibus ann. 1308. apud D. de Lauriere tom.

1. Ordinat. pag. 331 : *Non enim interio-
re nostro existit, quod illi qui in mobilis
et Aerostagis valorem discolorum liberarum Turen, non habent, ad Finan-
ciem cogant. Litera ejusdem Regis ad*

*Eпископum Albiensem ann. 1308. Inter
Anecd. Marten. tom. 1. col. 135 : De*

*teniendo et mittendo haec via in ter-
ris Finetibus, excepimus, vel Fi-
nando, aut prestante rubricatione aliam
rubricationem habemus. Preceptum Phi-*

*lli VI. tom. 2. Ordinat. pag. 33 : Cum
nos audita supplicatione dilectorum nos-
trorum Capituli, et Capellanorum Ecclesie
Albiensie dicimus, quod vos ipsos
compellente ad Finandum vobiscum ei et
super gubernas robus, etc. Instrumentum
ann. 1304. ex Archivis Maioris Mo-
nasterii : *Consentio fuit inter Guifridi...
Priorum de Donga et Creison et Bonostra
de Guerrandia Judos, quam Financiam
taliter, quod dictus Prior et res Prioratus
remanserunt libera ab omnibus debitis
predicatorum Judosorum. Preceptum S.
Ludovici anni circiter 1305. apud D.
Brusel. tom. 2. de Feudorum Usq. ad
calcem pag. XXXIV : Ordinatum fuit ad
revelacionem malarum consuetudinum,
quod de patre ad filium, vel alio modo,
quando relevare concenterit; nisi Finator
possit Finare cum domino suo, dominus
tenet dominum suum per annum, si
ibi sit terra arabilis, que culta sit. Tabu-
lar. Calense pag. 60. ann. 1302 : De quo
quidem racheto dicti Gallerus et Agnes
eius uxor recognoverunt coram nobis se
Finare cum dicta Abbatisse. Chartular.
S. Vandregessili tom. 2. pag. 1303. ex
Instrumento anni 1277 : Cum Abbes et
Conventus S. Vandregessili justa ren-
oren ordinatione nostra Finaverint cum
Baltivo nostro. Calesti super retinendam
perpetuo acquirendam per ipsos, ac. Vite
Prioratus de Jalignac per Bischopum
Bituric. ann. 1308. apud Ste-
phanianum tom. 18. Fragment. Hist. MSS.
pag. 258 : *Finetis Prior Financiam su-
per Aliigenas de nomine libris pro procu-
rationibus. Et pag. 378. in Visitatione Pri-
oratus Coliniarum : Finasit Prior Dam-
bert et Prior de Chamerat pro dictis pro-
curationibus. XX. libr. IV. sol. Charta***

*Caroli VI. Reg. Franc. apud Menester.
Hist. Lugdun. Inter Instr. pag. 133 :
Per matrem, aut longam detinendam car-
ceris Finare et componebis compulsi fu-
erunt. Eadem notio Finer usurparunt
nostris. Ordinat. Johannis Fr. Reg. ann.*

*1355. tom. 2. Ordinat. pag. 30 : Ille con-
venit que plurimis agent Finis. Ibid.
pag. 260 : *Nous ne pouvons donecement
Finer, se n'estoit par le domaine et re-**

venue du prouffit et enlouement des monnoyes.

* FINATOR, Qui *Financiam* debet ratione relevi. Vide *Finare*.

* FINATIO, Eadem notio qua *Financia*. Instrum. ann. 1277. in Chartulario S. Vandreg. pag. 133: *Cum Abbas et Conventus S. Wandregessili..... Finaverint cum Ballivo nostro Rothomag. Finationem hujusmodi pro nobis recipiente super etc. Eccl. Philipp. cognomento Audacis Regis Fr. ann. 1271 apud D. de Lauvire tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 43: *Dicentes etiam eos jux non habere exigendi a talernariis denarios qui Finationes Celariorum nuncupantur. Vide Finia 1.**

* 2. **FINARE**, *Financiam* seu prestationem pecuniariam exigere. Charta Petri abb. S. Remig. Rein. ann. 1212. in Chartul. Campan. ex Bibl. reg. fol. 23r: *Prepositus comitiss mortuam manum vel forisnaritatem Finare vel levare non poterit. sine preposito S. Remigii de Cortis: Quod tamen de compositione hujusmodi prestationis posset intelligi. Aliud sonat *Finer*. Reperi scilicet, in Lit. remiss. ann. 1390. ex Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 192: *Bonnebouche et Marot s'enfurent tous deux pour doute de justice, et allèrent chacun querir mire, pour faire apparailler leurs blessures. Ils n'en peurent finer que trois jours après. Finer vero, Qui extra patrie fines exire cogitur. Lit. ann. 1351. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 79: Senz entre du tout desherre et Finer le pais, ils ne pourroient supporter les prises de leurs voitures, bles, vins, etc.**

FINCARE. Eximius Petri Salanova Justit. Aragonum, apud Blancanum in Comment. Ber. Arag. pag. 332: *Ei si contra tria predicta fecerint, Financiam pro talibus, quales esse debent secundum consuetudinem Hispanie. Videtur legendum fineant, vel finiant, hoc est, solvant. Vide *Finis*. [Nihil emendatione opus, ut videtur; nam *Finca Hispanis* est certa pecunie summa: unde *Finca* pro solvere, dixerunt.] Nisi idem sit quod*

FINCHARE, in Charta Adolphini Regis Aragonum, apud Cesarugastum, apud Mich. de Molino pag. 25. et Blancanum pag. 649: *Dono vobis fueros bonos, quales vos mihi demandatis, quomodo habent illos bonos infangones de Aragonie, quod bene populus et Finchetas ibi.*

* Unum idemque sonant *Finare* et *Fincharre*, nomen Manere, esse, ab Hispan. *Finca* vox obsoleta. Vide Diction. Academ. Hispan. in hoc vocabulo.

FINCTUS, Synodus Romana II. sub Silvestro cap. 13: *Testimonium Clerici adversus lacum non admitti, Finctus est enim. Ita utraque Editio. Forte sanctus.*

¶**Glossa** Isid.: *Finctus fuerit. Apicula, cithara, harpita, dicunt Flaminatus. Sic et Excerpta nisi quod pro aliis in illis scribitur obtinet. Pro Flaminatus legendum Flamen diales, siquicunque enim est, constituentur. Finctus fuit, Apicula, ligata, obicit, dicitur Flamen diales. Finctus est pro Finctus. Vinctus autem dicuntur Flamines diales, quia semper erant velato capite, illudque habebant cinctum filo. De his Virgilius:*

Vestiti lino et verberis tempora viecti.

An ab hujusmodi flaminibus Clerici

dicti sunt Fincti seu vinci in laudata Synodo Romana?

* **FINDALIS**, f. pro *Feudalis*. Charta ann. 1178. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 196: *Quonia mea bona feudo vel fundo, que habeo, vel habere debeo in fundo (f. feudo) quod de Bas de Salios, et hoc in perpetuum; retinuo tamen militi Findales corrotas. Vide in Feudum.*

* **FINDIL**. Testam. reginae Malafde ann. 1256. tom. 1. Probst. hist. general. doinos reg. Portugal. pag. 33: *Item sorori meae domine Constantine mando speculum meum. Findil, de melioribus que vidi. An speculum plicatile, Gall. Plaque, quo mulieres presertim utuntur, a Lat. Findre, Gall. Diuser, separare, Hisp. Hender, unde Hendudo, fuisse.*

* **FINETENUS**, Omnino, perpetuo. Zacharias PP. Epist. ad Bonifacium Episc. Tom. 3. Concil.: *Sed auxiliante Deo, illud, quod predicanus, Finetenus observandum censetur.*

FINGA, *quoddam genus sinistrorum valsum comis et armis pronuntiabut, docile ad fornicis obtinendum. Ugitio a Fingere deducit. Galli Singa vocant. [Ex Lege Spinga, ex Isidor. Origin. lib. 12. cap. 2. sect. 82 ubi Arev. habet. Singa, ali Singa.]*

* **FINGENDI**. Vide *Fingant*.

* **FINGERE**, Se, Livi seu molli brachio agere, labori parcer, nostris etiam se Paindre, se mouere. Lit. ann. 1351. tom. 1352. in Reg. 8. Chartoph. reg. 23: *Con dictis bajulis videret quod non Fingebat et etiam ipsius vobis interficeret, posuit ac ad defensionem. Lit. ann. 1381. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 27: En ourant à journées, ils se Faigent et espagnent.*

* **FINGIA**, Dicitur quoddam gen. panis, qui farinulam modicam accepit et frumentum modicum, et habet hunciones plus quam omnis panis, unde et *Fingia* non accipit propter humorum et candoris. Ugitio. [Vide *Finga*.]

* **FINGIBILIS**, *(Qui fingi potest. Gal. Aurel. 1. Tard. 4. n. 104. Aurum tinnis, vel prece alia scintillarum Fingibilis visus.)*

* **FINIABILIS**, *Terminabilis, extremus, in Notis Ieronimi Magistri pag. 837.*

* **FINICULUM**, Charta Aldrici Episcopi Cenoman. in eius Vita num. 31: *Et de vina optime modis 4. et insuper potio nem de Finiculum modium unum. Legum forte vinculo, ut opponatur rino optimo.*

* **FINILES LAPIDES**, Terminalis, qui vice termini positi sunt, in Chartis ann. 1265. ex Reg. S. Ludov. fol. 22 v. in Chartoph. reg.

* **FINIRE**, Vide mox in *Finis*.

1. **FINIS**, est Judicialis illa transactio, quia quis ad maiorem facti auctoritatem eorum Justitiarius Reges terras vel tenementum ad alium transferit, et eorum subscriptionibus firmat. Bractoni lib. 5. tract. 6. cap. 28: *Finis ideo dictur finalis concordia, quia impedit finem libitum, et est exceptio peremptoria. Alavilla lib. 8. cap. 1: Finis est unicollis composite, finalis concordia ex consensu et licentia Domini Regis, vel ejus Justitiariorum. Vinculum cap. 1. ut. 2. lib. 2. tit. 13. Skeneum de Verbor. significat, et Speculum in Frede, et Fons, charrelle de Fine facta in Curia, non observata, pertinet ad Vicecomitatum iurisdictionem, in Regiam Majest. lib. 1. cap. 3. s. 3. [Charter Johan. Roger. Angl. in Lib. negro Scanc. cap. pag. 881. Post triduum vero ponit-*

tuit illum Finis illius, et dixit, quod Finem illum tenero non potuit. Ille spectat proverbiu, quod habetur in Consuetudine Perticensi art. 61: Quand argent fau, Finans nulle, i. Cum deflitta pecunia, nullus Finis, seu nulla et irrita compositio.

* **Convento, pactum**. Charta ann. 1180. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 432: *Finem aut societatem ultam cum eo vel cum ea non habeo.*

* **FINATIO**, Compositio, conventio. Charta permutationis ann. 1253. et Chartular. Melid: *De hujusmodi autem Finatio habent dicti homines litteras nostras et litteras Capituli Meldensis.*

* **FINIS FACERE**, Componere de lite, de crimen, vel de alia qualibet re. Liber census et debitorum Bigorre, fol. 14: *Descriptio concordie Sancti de La baria, quam habuit cum domino suo Comte de Bigorre, quando se in captionem Comitis misit, et guerram suam diffinitivit, et Comiti dedidit fidem suam, etc. Fol. 16: Postea Raymondus Garsias Fecit Finem cum Comite tali pacto, etc. [Littera Edwardi Angl. Regis ann. 1294. apud Rymeri tom. 2. pag. 650: Sciatis quod assignavimus vos... ad recipiendum Finis vobis nostra ad Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus et exterris viris Religiosis, personis Ecclesiasticis, Dominabus, Viatis et aliis multieribus quibuscumque, ad etiam ab aliis, a quibus Finis assignauimus recipiendum videritis, et qui Finis nobiscum Fecere volunt pro servitu quod vobis debent, et facere teneruntur, quod vobis debent, et facere teneruntur, et ipsorum oblatione nostra. Vascor. lib. pag. 925. in Litteris anni 1303: Volentes tamen ipsorum Prelatorum, Religiosorum, Mulierum ac aliorum, quod atra misera potentes... existunt, parere gratiae... publice proclamari facias, quod ipsi Prelati, Religiosi, Mulieres, qui servitum suum nobis debent, et Finem pro eodem servitio nobiscum Fecere volunt, veniant coram Thesaurario et Baroniis nostris... ad Faciendum Finem nobiscum pro servitu sui predicto, et ad eundem Finem, videlicet viginti librarum pro seculo uniu. Militis, notis idem in eodem crastino solvendo; aliquoquin quod sint ad nos cum equis et armis, etc. Similia legere est pag. 237.] Vide Chron. Besunens. pag. 688. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 13. Matth. Paris pag. 501. 506. Regiam Majestatem lib. 1. cap. 27. lib. 1. cap. 18. Fleetam lib. 2. cap. 7. § 3. Thom. Walsingham. pag. 180. Catellum in Hist. Comit. Tolose pag. 229. Marcum in Hist. Benenche. lib. 4. cap. 5. n. 2. etc.*

* **FINEM FACERE**, Litem intentatam dimittere. Charta ann. 1128. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 446: *Facio tibi G. Montipessulani plenarium Finem sine tuo inganno. Suntiter ego G. Montipessulani facio tibi comiti Bernardo plenarium Finem de omnibus querimoniis et petitionibus, quos ego adversus te B. comitem faciebam et facere aliquo modo poteram.*

* **FINIRE**, Eadem notio, apud Roger. Hoveden. pag. 285: *Insuperdum est etiam, que vidue non Finerunt pro se maritandis, et finis capiatur ad opus Domini Regie. Brompton. pag. 1105: Rollo Rex Scottie cum Domino Regie Faver.*

* **UDERE FINEM vel mercedem**, in Fieta lib. 2. cap. 41. § 23. 44. Inquisitiones de forestariis forestar. in Additam. ad Matth. Paris art. 21. Item inquirendum est... qui Justiciarum Finem ceperunt de forestariis, ut poncentur in basilice suis

forestariorum, ut permitterent ipsos esse in balivo forestae sub ipsis, ad dannum Domini Regis, etc. II, qui pactum interrunt cum forestariis, aut ab his pecuniam acceperunt.

FINEM LEVARE et prosequi dicitur in ius de re aliquo vocatus, cum cause sua agito defectu, a judicibus concordandi licetiam impetrat, pactumque, quod cum actore super controversia init, coram eisdem judicibus recognoscit. Ita *Fines levare apud Anglos, idem fere est, quod apud nos, Passer sententie de condon nationis Statutum de finibus levatis editum ann. 27. Edw. I. cap. 1: Quia Fines in Curia nostra levati finem latus debent imponere, et ideo Fines vocantur, maxime cum post diuelum et magnam assiam in suo casu ultimum locum finaliter teneant in perpetuum, etc.* Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 25: *Concesserunt cudam Richardo Comiti Gloucesterie pro Fines inde Levatum..... unum messuagium, etc., similiter Nigellus Mandani, hoc idem fecit pro Fines inde Levatum coram eisdem Justitiariis, et eodem anno, et concessit tres curvatae terre, etc.* Et pag. 325: *Sicutum est, quod cum Johannes de Breus peruenit ad statum, cudam Levatus fuit in Curia Regis inter ipsum et Reginaldum avunculum suum, per Fines inde Levatum coram eisdem Justitiariis, et eodem anno, et concessit tres curvatae terre, etc.* Vide *Chronopera de Sancto Germano in Dial. de Fundamentis Legum Anglic. cap. 29*, pag. 59.

FINE CANDIDICO terminorum controversiarum, apud Lobineum tom. 2. Hist. Britan. col. 382.

FINE, etiam dicitur pecunia Regi permutata, pro licentia transferendi predicta. *Anglis. the kynges sylver, i. argentum Regis. Speim. [Vide superioris Fines facere.]*

FINES, Pacta summa pecuniae, quae in eundem preditorum causa vel domino perservatur a native tenente, vel elocanti a conductore, olim *Gerrima dicta*. Speim.

FINES, præterea est multæ prævoriorum, gravioribus delictis, vel a Rege et Magistris imposita, vel a domino manerii Saxonibus, *Wita major*. Nam quæ leboribus impingebatur, *Wita simpliciter, et Americamentum* dicitur, quæ gravissimis, *Redemptio*. Cowell. lib. 4. tit. 18. § 37. et Spelman. *[Finibus proictibus, effusione sanguinis, etc. apud Rymerum tom. 7. pag. 117.]*

Gualt. Hemingf. de Gest. Eduardii III. reg. Angl. ad ann. 1340. pag. 319: *Pro hac autem concessionem remisit dominus rex et condonavit omnia catala felorum et fugitivorum, evasionsis incarceratedorum, Fines, exitus, forficationes et americamenta mordoratum.*

FINE HABERE. Lex Ost. lib. 3. cap. 48 (al. 50): *Quod illi cognoscentes, et matrem timentes, accepertum consilium intra se, ut si quo modo possent, fodus cum Henrico Imperatore componerent, dicentes: Nullum alterius ab eo Fines habebimus, sed junctus Romanis,.... omnes nos de partibus illarum e. et. et. Phrasis Gallica: Non n'urons pas de fin avec lui, id est, nulla videntis nobis cum illo contriventer, nisi, etc.*

FINIE, Componere. *Edictum Rotharis Regis Longobard. lib. 4. t. 37 [50 127]. Omnes vero plagiæ aut ferite... que evenierint per hunc tenorem, sicut*

supra decretum est. Finiantur, id est, componantur. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 70: Qui pacem facit cum aliquo de vulnera vel malo, quod infixerit, distinetur cum testibus et gratuita parentum ejus unanimiter Finiat, ut si scilicet sic non requiratur ab iugentis, etc.

Item dimittere, quasi per compositionem. *Vetus Charta apud Guichenonum in Probat. Hist. Bressensis pag. 8: Notum.... quod Udalricus dominus de Balgiaco reddidit, et reliquit, et Finavit, pro salute animæ sue.... omnes consuetudines et prenditiones, etc.* Notitia ann. 1108. apud eudem in Bibl. Sebusiana Cent. 2. cap. 19: *Existimans se posse quadam ibi malas consuetudines exercere, quas Berardus illi in vita sua Finierat. Intra: Contestante, ne aliquis de progenie rued, quod Finis ipse, presumeret appetore, etc.*

DIFINIRE, Eadem notio. *Charta Bernardi Vicecomitis Carrassonis ann. 1108. Et sotto et Diffinito Domino Deo et sancte Marie de Graessa etiam hoc, quod habeo, etc.* Vide Michaeliem dei Molino in Repertorio Foror. Aragon, in voce *Difinimento*, et Observantias Regni Aragon. lib. 8. tit. de Homicidio § 12.

2. FINIS. Vita S. Sabini Episc. Canusini num. 19: *Dum Missarum solennitas a Dia uno Finis ex more datur, i. dum dicitur: Ita, Missa est.*

3. FINIS, Domo, in leg. 20 Cod. Th. de Episc. 16. 2.

4. FINIS, Idem quod *Terminus*, de qua voce infra, pagus, regio certis finibus limitata ac circumscripta. *Chronicon Besuense* pag. 523: *Vendiderunt etiam et alias suas res, sitas in Fine Vendoverensi, et in Fine Pontensi, et in Fine Lutensi, etc.* Pag. 518: *Quae sunt sitae in ipso pago, et in Fine Lutensi, seu in ipsa villa Luco.* Pag. 581: *Similiter dedi in ipsa Fine joraleum unum, et in alia Fine, quæ dicitur Campania, dedit joraleum duos.* Vide Formu. 37. ex Haluzianis initio, præterea Nicolaum Bergerulum de Itinerib. Romanis pag. 492. Salmissa. Tom. 1. cap. 299: *Quicunque scolares gradus essent in pane domorum, nichil deberent in scolis, nisi justitiam scolasticam; item immunitas, Fines Librorum et pennas.* Forte Pecunia per soluta pro libris.

5. AD FINEM QUOD, Gall. *Afin que, Ut, quo, in Legibus Palatinis Jacobi II. Regis Majoris. Inter Acta SS. Junii tom. 9. pag. LXIII, apud Hymer. tom. 8. pag. 425, et alibi.* **AD FINES** consistunt, et brandi, ad ipsa adiunguntur in Aresc. Parlementi Tole. ann. 1498.

6. AD FINES, Gall. *Afin Propterea ut. Charta Lut. 1507. inter Probat. tom. 4. His. Norm. pag. 87. col. 2. Tuncam prædictam ad Fines illam existandi et palpandi istem experti, et probis praedictis tradidit.*

7. FINITIMATAS, Extremitas, confinum. *Charla Ludov. XI. ann. 1474 ex cod. pag. 878. 3. fol. 211. v.* **8. REGNUM** *Finitudinem mediis aliquibus nusquam opportinam... respectum habentes, etc.*

9. FINITIMUS, Extremus: *Gravi morto Finitudine vita, etc. in Vita S. Dunstani, tom. 1. Maii pag. 349.*

10. FINITIO, Mors, qua vita finitur. *Vetus Inscriptio 810: Sane Necia Præsa si per-*

manerit usque in diem Finitudis eur, recipietur ibi iusta maritum suum.

11. FINITUM, Territorium certis limitibus circumscripsum. *Charta ann. 1244. ex Chartul. Campan. fol. 440. col. 1: Beatrix domina de Noz recognovit se nichil juris habere in nemore de Gaudo, quod est dom. regis Navarrae, immo Finitum si dominus rex sponte sua et ex mera gratia concessit ei, quod quoadiu vizet, in domo sua de Noz capiat ligna in dicto nemore.*

12. FINITUS, Mortuus, vita functus. *Bernard. Ord. Cluniac. part. 1. cap. 71. art. 28: Duo majora signa non pulsantur, nisi in festivitatibus que finit in cappis... et ad officia fratrum qui intra Monasterium esse Finitum. Miracula S. Paulini, Julii tom. 3. pag. 272: Cum ego fui in curia B. Alexander, ego vidi eum Finitum, et levitatem et mortuum.*

13. FINIUM, Composito inter litigantes. *Pactum inter Alan. vicecomitem de Rohan, et eius senescal ann. 1255. ex Tabul. Bleau: Item in omnibus Finitis, quæ fient a nobis, dicitur Olivarius debet copere et habere suum servitum, scilicet de digniti solidis, duodecum denarios. Vide supra in Finitis.*

14. FINIUM, Pagus, regio certis finibus limitata, nostris *Fini*. *Charta ann. 1390. ex Tabul. S. Germ. Prat: Tertiam partem Finis ejusdem ville (de Joxao) Libert. hominum de Grancey ann. 1398. in Reg. 161. Chartoph. reg. ch. 69: Item qu'il puissent planter vignes et édifier en toute la fin de Grancey. Les fins de votre récepte, in Lit. an. 1351, tom. 4. Ordinat. reg. Frane, pag. 99. Vide Finis 4.*

15. FINOCCHIARIA [Gall. platt] pour présenter des graines de fenouil: « Primus culicularis preceolebat portans Finocchiarium cum pinocchiatis. (Diar. Burch. I. 121. an. 1484). »

16. FINITINIRE dicitur hirundo, in voce *Bauolare*.

17. FINTWITA. Vide *Fightwita*. **18. FINUS**, Excellenter bonus, ex Gal. Fin. Ital. *Fino*, pro *Finitus*, quomodo etiam *Finis usurpamus*, pro re, cui nihil addi potest, seu, ut vult Casaubonus ad Persil Sat. 5. tanquam finem ultimum assecuta. Joannes a S. Geminiano in Vita S. Fine Virg.: *Quod excellentem vel optimum gradum bonitatis obtinet, Finum vel Finissimum vulgariter appellatur.* *Finum argentum*, in Charta Galteri Archip. Senon. ann. 1241. de controversia Episcopi Autissiod. et Comitis super moneta. *Aurum Finum*, apud Rymerum tom. 5. pag. 50. In Actis SS. Junii tom. 5. pag. 636. ubi de Br. Raymundo Lullo, et alibi. *Le Roman d'Atlas MS.*

*Arumundes cil ne s'oublie
Il faire dans son sei amie;
Parthenon estoit Finis.*

Et il l'avoit, cest d'amour Fin.

Smaragdine fine, in Testam. Guill. de Meleduno archiep. Senon. ann. 1376. ex Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 388. Stat. S. Capellis Bitur. ann. 1407. ex Bibl. reg. *Cappas nigras (deferent) ad modum Romanæ curse apertas cum canaliculis fuligata, scilicet canacii de minuto vario, capellani vero et vicarii de agnaculus otibus, nitidis atque Fines, hyenali tempore.*

19. FIOLA, pro *Phiala*, Ampulla, nostris *Fiole*. *Vetus Interpres Juvenal. Sat. 10: In aurata Fiola, cum vinum coloratione accepiter, time venena.* *Ulitur Matth. Paris pag. 116.* [Occurrat præterea in Inventario Eel. Noviom. ann. 1419. Item usurpatum pro instrumento musicali] *Vide Vitulæ.*

FIOZA. Libertates MSS. Salveterre in Ruthen ann. 1264: *De qualibet Fioza carnis porci, que inventa fuerit in foro propinquiori ante Naticitatem Domini, semel in anno unum denarium (dabit.)*

* Sensus pariter mihi ignoto occurrit in Libert. forestae de Arcis ann. 1319, ex Reg. 50. Chartoph. reg. ch. 183: *De una saumata ollarium, de una Fioza et de quatuor libris cere, unum obolum Turon.*

Vide supra *Fleusa*.

* **FIQUESTA.** Vide supra *Ficketta*.

* **FIRA, FIRIA, CERTA,** ut videtur, ligni quantitas simul collecta. Stat. Montis reg. pag. 319: *Pro qualibet pede de Fira castanea de longo et de largo, denarium unum cum dimidio. Item pro qualibet pede de quinquecumque Fira altorum lignorum, tam viridiorum quam siccorum, ad menuram signatum justa portant Berduli, Denarii annos.*

* **FIRUM.** Vide *Foris* 8.

FIRDEPARE, Projectio in bellum, hostis exercitus, caravaca. Vox Saxonica, ex firde vel firde, exercitus, expeditio, et facere, projectio; proinde idem quo *heribundum*, in Legibus Canuti Regis cap. 10. apud Brompt. et in Legibus Hibernicis. Regis Angliae cap. 19, inter dicta, quoniam cognito ad solum Regem spectante recesserunt illius, qui burghboatae, vel brigatiae, vel *Firdepare* supererant. Id est, in expeditionem profectus non fuerit.

* **FIRDARINGA.** Vide *Pyrdaringa*.

FIRDSCNE, Immunitas a militia, ex firde Saxonico, exercitus, et socio, libertas, immunitas.

* **FIRDSTOLL.** Vide *Fritastoll*.

FIRDWITA. Militia detrectata multa, a Saxon. fyrd, expeditio, et vite, multa, vide Leges Canuti part. 2 cap. 12. 14. 62. 75.

* **FIREBOTE, FIERBOTE,** iuri Fyre-tor. Pharus, vel turris editor ubi legi accenditur aut ad naves per noctem dirigidenda, aut in hostes submoendum. Ordinat. sub Eduardo II. pro vigili obser. apud Blount in Nomolox. Anglie. Quod sine dilatatione levare et reparari facias signa et Firebotes super montes altiores in quolibet hundredo: ita quod tota patria, per illa signa, quotiescumque necesse fuit, premuniri (i. premoneri) potest.

FIREBOTE, FIERBOTE, iuri Fyre-bote, ut habetur apud Madoc Formul. Anglie. pag. 145. Idem Anglo-Saxonibus valet, quod nostris Estoverium, vel Aisiemnum, ius scilicet quod quia habet in alterius silva, ligna succidendi ad ficti, adiument, sepium, et agricultura sum sustentatione. Vide *Housebote*.

* **FIRI,** pro *Fieri*, apud Frigedogum in Vita S. Willidi sec. 8. Bened. part. 1. pag. 184:

Sic tenuit sacerdos Firi potuisse servare.

* **FIRKEN.** Vide infra *Fyrken*.

FIRLOTA, Mensura genus apud Scot. galones 2, et pintam continens, pondere item 41. libr. ut habet Spelmanus. Statuta Williel. Regis Scottie cap. 9. 1. 2: *Liber homo debet ad molendini denarium secundum vas... et magis, de 20. bolliis unum Firlotam. § 8. Et de cedro magna unum Firlotam.*

* **FIRMA.** Instrumentum sacramentum, nostris Affirmatione. Proprie vero FIRMA est Sacramentum quod patens seu actor fact in Iure de bona conscientia, surveg cause bonitate, unde Firma juris appetatur a Practicis Hispanis: Jurisconsultis, Juramentum calumnia. Consuetudines Catalanae Inter dominos

et vassallos MSS. cap. 49: *Natura feudi est, quod ille, pro quo tenetur, possit eum sibi retinere pro fatiga, et in hac case debet facere Firmam, et aliis pro quo tenetur immediate, et accipere tertium. Libertates concessae urbi Barcinonensi a Petro Rege Aragon. ann. 1288. MSS. : Nemo potest restringi aliquem de battalia in Curia Barcinonensi, nec Curia consuevit recipere Firmam, nisi tantum de traxis fractis, vel bausia, vel traditione. Alia Charta ejusdem Petri pro Barcinonensis: Statutum, quod querelator quisque fuerit Firma juris utriusque facta, si juraverit ex non habere Advocatum, etc. Vide Foros Aragon. pag. 137. 140. etc. et Michael. del Molino in hoc verbo. Hinc*

FIRMARE DIRECTUM, Juramentum calumnia prestare, affirmare se in ea causa directum seu jus habere. Eadem Consuetudines Catalanæ cap. 48. Et vassalus veniens coram domino, et dicit: Domine, paratus sum Firmare Directum: Iteci sibi contradixerit alii vicibus, vel vesti esse paratus stare cognitione judicis nisi super defectu serviti debitis, seu super Firma, quam contradixerit ei, non tenetur dominus ejus recipere Firmam suam, etc. Usatice Barcinonenses MSS. cap. 18: *Omnes homines debent Firmare Directum Senioribus suis, ubicunque Seniores illorum sis mandaverint in suo.* Cap. 29: *Magnates seu Milites, si contendent Firmare Directum Senioribus suis, acut et facere debuerunt, et propter hoc seniorum apprehenderint, potestatem de suo castro, vel emparaverint eis suum feuum, non debent illis reddere nec castrum, neque feuum, donec eis factum Directum habeant, et direxerint omnes missiones, quas Senior fecerit per apprehensionem castrorum, et per eis custodi am et emparandum eis. Si alterius quis debet potestatem, non Firmare eis Directum, donec habeant castrum recuperatum, nisi senior haberet guerram, ad quam castrum opus habeat, aut stationem in ipsa causa.* Cap. 38: *Potestatem de suo castro et Firmamentum de Directo nullo modo contradicat homo Seniori suo, sicut debet dare ei potestamen, et facere directum, et non quidam contradixerit, baudatur et nescient.*

FERME DE DRET, in Chronicis Petri IV. Regis Arag. lib. 12. cap. 12. Consuetudo Aquensis tit. 16. art. 4. et 5: *Ferme, est venir par le defendere toucher à la main de Bayle, en affirmant qu'il a bon droit. Contrefere est par le demandeur en memo maniere aussi qu'il a bon droit.* etc. S. Martinus Dumiliensis Episc. lib. 4. de Virtutibus cap. 4: *Nihil tibi inter sit, an Firmes, et jures. Firmare, pro affirmare, usurpat les 1. Cod. Th. de His, qui per metum judic. (II. 34.) Vide Firmare 1. suo loco.*

Fermer olim nostri, pro parisci dixerunt. Le Roman de Vacce MS.:
La fille es Due Huon ont à Richard Ferme.
Intra :

*Ni ont mie longues Fremailles,
S'empire furont les espousailles.*

Vide Firmare 7. suo loco. [Le Roman d'Athis MS.]

Tous chevalichants vers la cité,
Qu'avant qu'ils viennent à l'entrée
Lesz convenances ont si Fermes, etc.]

* **FIRMARE** interdum nude usurpatum pro Firmare directum. Conventio Alter Carolum I. Andegav. Comit. Provincie et Clives Massili. ann. 1257. 14. Non. Jun.: *Et quod Rectores dicto universitatis et*

Concellarii et Syndici, per quos dicta ci vilias regobatur, fuerint plures civiles et moniti per Aquensem curiam, et a Senecallo Provinciae requisiti, ut convenerent in curia Aquensi Firmare secundum formam dicta pacis, videlicet parere et cognitio dicte curia obediens pro questionibus ques fibant contra eos... et cum nollellus Firmare, ut tenetabantur, curia predicta ut Firmarent magnas imponeat sive penas.

* **FIRMA.** Dei. Juramentum, apud Thletmar. lib. 7. cap. 8.

* **FIRMA.** Scriptoribus Anglicis. Convivium, cena, et omnis denique mensa apparatus, exponitur: voce a Saxonico feorm, vel feorme, victimus, cena, cibarium, prandium; unde feormian, cibum prebere, convivio excipere. Henricus Huntindensis lib. 6. pag. 867: *Totis igitur firibundis discendens a Rege et a fratre suo, perrexit ad Hereford, ubi frater eius corrodium regale maximum paraverat: ubi ministros fratris sui defrancis, singulis vesris vini, medonis, cervisia, pigmenti, morati, siceris, crus humani, vel capit, vel brachium impo suum: mandavique Regi, quod ad Firmam suam properans, cibos salatos sufficienter inventire, alias secum deferre curaret. Eadem verba habent Matthaeus Westmonaster. Ranulfus Cestrensis, et Henricus Knighthton. Brompton. vero aliis rem explicat: Mandavique Regi, quod ad Festum suum properans, cibos salatos sufficienter inventire, etc. Trevisa, qui Ranulfum Anglice vertit, tho his Festa tempore Regis habet. Clarus Ordericus Vitalis lib. 4. pag. 614: *Verum postquam tutia sunt opinati, convivis provincialibus, quae vulgo Firmam appellant, illechi, ad terram agreduntur, ambo Comites ex im prosis, eos insaudient, epulas crucis con fundunt, etc. Atque ita capiendam hanc vocem in Domagedi, ubi crebro occurrit, censem Speimainus: Comes Meriton Borne T. R. E. (Id est: tempore Regis Edwardi) reddebat Firmam unius noctis.**

*Alii Tempore Adelredi patris Regis Edwardi reddebant hec tria maneria diuidiam Firmam noctis. Rursum Reddedit Firmam trium noctium, hoc est, 100. libr. Ibidem: *Tempore reddidit hec maneria 10. noctes de Firmam modo 100. libras ad pondus, et 100. solidis de gressu. Alio loco: Reddedit unum diem de Firmam et celebat 95. libr. 6. den. et post valutu 50. libr. modo 8. Aliibi: *Hoc tria maneria reddidit Firmam unius diei de hec maneria oblate sunt terra, quae rursum Canon. T. R. E. Firmam 4. septimanarum. Ubi Firmam noctis, pro cena, ut Firmam diei, pro prandio: Firmam denique 7. septimanarum, pro pastu tantidem temporis videtur usurpari: ita tamen ut eliusmodi pastus, quemadmodum nostris dicuntur, in redditibus pecuniarios. Interdum con versos fuisse, ex laudatis locis liquido appearat. Que guidem prisum morem, qui in Anglia dicitur perstitit, arguent, annos praediorum redditus non ad certam duntaxat annonariam, sed ad rerum, quae ad victimam conducunt, pressationem redigendi. Sic tamen ut non pro libito imponerentur illi a dominis praediorum, sed specierum, quas quilibet agril modus deberet, numerus vel qualitas Legibus prescriberentur. Quippe Ina Rex In suis Legibus cap. 70. statuit, ut ex 10. hidis terra, seu aratis vel carucatis, exhiberentur mellis dolia 10. panes 300. cervisia Wallice, t. poterioris ambrae 30. cervisia tenuioris ambrae 30. boves adulti 2. aut vervecas 10. anseres 10. gallinae 20. cassei 10. butyri ambrae 1. salmones 5. fodri seu pubuli librae 20.***

anguilla 100. Quod si hoc ad unam hy-
dram seu carucatum reducantur, erunt
pro qualibet, melius dolium 1. panes 30.
vervex 1. gallines 2. anguilles 10. etc.
Hoc porro in Anglia obtinuerit etiam
post Normannorum ingressum, atque
adeo usque ad Henricum II. quod po-
tissimum discerit est ex libro Scaccarii
Anglici, cuius auctor creditur Gervasius
Tilleshallensis. Marescallus Areliensis,
cuius etiam liber extat ex Ottis impe-
riali. MSS. Locum a Speculano, verbo
Firme, et Selenio in Notis. Eademe
tritum, descriptum, cum rebus hanc adeo
tritum, hoc loco primum descri-
bitur. Sit autem invenimus a parti-
bus, in primitivo Regni statu post consul-
tationem, Regibus de fundis de non curi-
vit argenti pondere, sed sola viciuclia
solebat, ut quibus in una quotidiana
nos domus Regis necessaria ministrab-
antur; et nocte, qui ad hoc deputati
furant, quantum de singulis fundis pro-
veniebant. Cessaverunt ad suspendere et dona-
tum militum, et alia necessaria de placitis
militum, vel conventionibus, et ex civi-
tatis, vel castellis (a quibus agricultura
non exerceretur) pecunia numerata suc-
crebatur. Toto tunc Regia Wiltemine
tempore, perseruante hoc, initio, usque
ad tempora Regis Henrici filii ejus: also
ut viderim ego ipse quiescam, quis vice-
rlia stanule temporibus de fundis Regis
ad Curiam deferrit viderint. Certumque
habent Officiale domus Regis, a quibus
Comitatus triticum, a quibus diversae
species carnium, et sanguinis peccaria, et
quaesitæ necessariae debentur. His vero
solitus secundum constitutum modum cu-
runt res, Regis Officiale compudicantur
Vicemotum, redigentes in summam dena-

Pro mensura, scil. tritici ad panem centum hominum solid. unum.
Pro corpore bovis pascualis solid. unum.
Pro ariete vel ove iii. den.
Pro praebenda 20. equorum similiter iiii.
den.

Succedente vero tempore cum idem Raz in transmarinis et remotis partibus, sediam tumulibus bellicis operam darat, contingit ut fieri sibi summa necessaria ad hoc exempla numerata pecunia. Confusus est interea ad Regis Curiam querula multitudini colonorum, vel (quod gravius sibi redirebat) præterentiæ frequenter occurrabat, oblatis vomeribus in signum deficiens agriculturae. Innumeris enim molestias premebantur occasione victualium, quæ per plurimas Regni partes a sedibus propriis deferebantur. Horum igitur querelis inclinatus Raz definitio magnorum concilio destinavil per Regnum, quos ad ut prudenter et discrusores cognoverat, qui circumeuntes et oculata fidei fundos singulos perfluerant hanc habitatione octualium, in numero altius solvantibus, redegnerunt, ut numero denariorum etiam per se super numerum. Quae cum omnibus fundis surgoebat in una Comitatu, constitutus Vicosomitem illius Comitatus ad Scacarium tenet, addentes, ut ad scalam solveret, hoc est, propter quamlibet numeratam libram 6. den. Ratios sunt enim tractis temporis, de facile posse fieri, ut moneta tunc forte, a suo statuto decideret. Nec os felicit opinio unde coacti sunt constitutæ, ut Firmo maneriorum non solidum ad scalam, sed ad pen- sum solveretur.

FIRMATIO, Ciborum suppedatio, ad mensam admissio. Leges Inse Regis Westsax. cap. 34. apud Bromptonum Si cirriscus homo forisbanniti Firmationis

accusator, per suam specie worsam negat.
Editio Saxonica cap. 29. habet feor-
minge : ubi Lombardus ita verbi:
Paganus si accusator fugitio submis-
trasse cibum, etc. Apud Somnerum feor-
ming et feornung, est ciba-
riorum exhibiti.

Firma, in villa Abbatum S. Albani summa pro quadam pecunia portione summae formae cibariorum excollegerat et supra observatum. Pro anno 1658 Habebussem istud de manuere nostri MS. Firmas Firmas vocamus 46 solidis. Tis ergo habemus Firmas, quod sunt septuaginta in anno, et usum in antecedenz, quae haec modo provenient. Qualibet hebdomada 46 solidis recipimus Cellarii nostri, sc. Observant potro Eussermus in Glossario Saxonico, ab eismodi firmis Angliae inditum nomen firms villa vel premissi elocatis.

8. FIRMA, Premidu seu villa alteri
elevata ad certum tempus, sub prestat-
tione annua vel annonaria, vel rerum
ad victimum necessariarum, vel desique
pecuniaria. Hinc *datio ad Firmam*, pro
contractu, quo sub anno redditu fundi
ad aliquot annos possidenti dantur.
S. Anseimus lib. 8. Epist. 100: Ecclesies
vero non a laicis, cum de sis mes mona-
chis ad Firmam, sicut Henric. Huntenden-
sii in Will. Rufo: Episcopatus of
Abbaties in Willd. bat, et in manu sua resi-
dens, ad Firmam dabat, sicut. Will. Malme-
bus, ann. 1089: Rex Willmum Ecclesie
et Monasteria ferre totius regni Anglie
in manu sue. Pastoribus defunctionis resi-
dens, gratia omnia deposita, et resi-
tabat ad Firmam. Leidi com-
mendabatur. Ecclesiastis ad Firmam posse
concedit Simeonius Dunelmensis, ann. 1101. Ad Firmam redirentur, et in custo-

1100. [Ad Firmam vendere seu in custodi-
diam traders, in Edicto Philipp. I. Pulcri
ann. 1803. inter Probat. Hist. Lugdun.
pag. 86. col. 1.] Concilium Eboracense
apud Rogerium Hovedenum in Ricardo
1: Ut omnis exanguli locisca Monachis
admiratur, obstrictius yrathetur, ne redi-
tus, quos Obstrictoribus vocant, ad Firmam
teneant. Adde cap. ult. ext. Non Presbia-
vices siccus, etc. [Charta ann. 1840. apud
Mirus ann. 1. Diplom. Belgic. pag.
180. col. 2: Promittimus vobis et Ecclesie
vestris annuatim nomine Firmae sine cano-
nis.... in Trajecto solvere decem marcas
Colonenses legales.] Vide Concilium
Westmonast. ann. 1197. Londonense
ann. 1287. [Baitas. Glossar. Ger-
man. voce Pecht, col. 1454.] etc.

35 Firma a Baillivio seu nuda administratione distinguita in Edicto Philosophi Pulcri ann. 1802. Inter Probat. Hist. Lugdun. pag. 86, col. 1: *Item iurabunt Senacocelli et Baillivi, quod a Baillivis Vicemotibus, Propositis, aut aliis subditis officiis suis, sive sint in Firma, sive in Baillivio, non recipient gadium, paustum etc.*

FIRMA ALBA, vel *Blanca Firma*, seu
Alba Firma, est, inquit Speimannus,
census annualis, qui Centenario sive
Domino hundredi penditur. Ideo *Alba*
dicta, quod non ex modo prisci osculi
in annos, quae nunc *Blata molla* sunt
cupata fuit, (hoc est, census vel firma
negra) sed argentea, quasi *cassa* et
reddebat. Normanni dicunt *Blanca Firma*,
Firma, nos Galli voce latioris notionibus
Firmes d' Argent, id est, prasda, quo
rum census, non annona, sed numeratio
pecunia exsolvitur. *Album enim*, ut
Graci recentiore *tempore* seu *albam mon
etam*, argenteam appellabant. Liber
niger Scaccatur Anglia lib. 1. cap. 4
apud Speimannum *Coloni* sive eius
Coloniae sive *Coloniae* sive *Coloniae*

patribus suis edocti quantum de Alba
Firma pro singulis libris solvere tenem-
tur. Intra : In libro judiciorum (nomen
Domodel) in quo totius regni descriptio
diligenter constituta, et tam de tempore
Regis Edwardi, quam Regis Willilmi,
sunt quo factus est, libri singularium fami-
liarum valentia exprimatur, nulla prorsus
de Alba Firma nisi mentio. [¶] Utroque
loco spelunca habet de Alba Firma.
Unde probabile videtur, quod facta illa
descriptio tempore iam dicti Regis, de
Alba Firmarum furiis et studiis ejus
constitutum, propero cause, que inferius
anatomenter. In Regiam Majest. lib. 2.
cap. 41. § 4. et cap. 47. § 4 opponuntur
Soccomanni et illi libere tenemperat
de Alba Firma. Millibus, tanquam plie-
bit, Nobilibus. Vide Deobach.

* NON semper pecunia exsolutor hic
concessa. Charles II regis Scot ann
1650. In Chartul. eccl. Glasgow. ex
Cod. reg. 5540. fol. 96. Episcopi Glas
guenses tenentes de nobis dictas terras...
reddende inde annuatim... nobis... have
dibus et successoribus nostris unam rocem
rubeam, ad futurum satisfactione debet Jo
hannis Baptista apud Glasg. nomine
alba Firma, si petatur, et orationum suf
fragia devotarum tantum pro omni allo
cione.

* FIRMA FEODALIS. Vide supra Fe
datis Firma in Feudum.

FIRMA LIBRA. Britton cap. 86. dici-
tur esse, ubi *scriptio cui libra* inscri-
bitur, ut natura seudi *forfamentum*
modetur a scrivente. Militia e certa
seruitus annua, ita ut nec marti-
bus rebus ininde requirere possit, nec
certitudo in *folegamento expressionis*.
Tentatio. Librum Fwsham, in Flita-
ria s. cap. 71, § 18.

*feodo IV. sextaria frumenti, et ad firmam
mobiliem octo medios.*

FIRMA NOBILIS, Pradium, quod a
viro nobili ad firmam vel amphictyonsim

Viro nobilis ad firmata vel employmens
tenetur. Anonymus Scriptor de Subsidia
Terra sancta, in Gestis Dei per Fran-
cos, inter alia expeditionis Hierosolima-
nitana subsidia suggester, ut a Tempia
ris et Hospitalaris, bona, que habeban-
tura mors ad Firmans nobilis, primi
trium vel 4. annorum cum incremento, e-
damnum, vel ex nunc, si sufficienter fieri
possit, in perpetuum employmens tra-
dictar, etc.

FIRMA PURA et irrevocabilis. Eadem
notio. Charta ann. 1480. in Tabularia
S. Victoria Maxal. : Capitulum seu de
voto Conventus Monasterii S. Victoriae
dedit ad fachierum Popus Firma, et irre
vocabilis nobis viro Marqueto... quandoam
vincam de novo acquisilam.

¹ FIRMA PERPETUA. Item quod Menses
anno. Charta S. Ludoviciani anno. 1263 et
Chartul. S. Vandreges. tom. 1. pag.
746: *Notum facimus universi. quod nos
Firmam Perspicuum concessionis. quatuor
victis annis accepimus. Charis ann. 1282
apud Kenect. Antiquit. Ambrodiensi
pag. 220: *Notum sit. quod Abbas e
Conventu Gloucesteri credidissent ad. peti-**

petuum Firmam omnes decimationes.
FIRMA PRÆPOSITURARUM, in Legibus
Henrici I. Regis Angl. cap. 18. 19. Vid.
Decimative.

RECTA FIRMA. Legitima, quæ jure a
aliquo pertinet, in Legibus Hagrici I.
cap. 1. Richardus Hagulstadensis anno
1185: Exceptis Rectis Firmis metu, etc.

Firma droit, in Consuetud. Britannio art. 369. Vide Commentatores.

FIRMA, Pedium, villa, nostris *Firmae*. Brompton: *Rex autem Ethelredus cum mactitia et confusione ad Firmam suam in Comitatu Salopie jacobat.*

FIRMA REGIS. Leges Aluredi Regis cap. 2: *Sic quis ad Ecclesias mansionem pro qualcumque culpa configiat, quia ad Firmam Regis non pertinet, etc.* Saxonica Edito habet *cyninges* se forme, quia verbo *Lambardus de villa regia*, Sonnerius, de *victus vel mensa interpretantur* [scilicet horpe in Indic. ad Leges Anglorum] interpretatur: *Unde census regi debetur.*

¶ **FIRMA**, Censis sive redditus annuus ob Firmam debitus. Littere Edwardi Regis Angl. ann. 1389 inter Aneid Marten, tom. I, col. 150: *Et quod procurator Firmae sive Apportus quod de terris et possessionibus illis soli debent ad terminos statutos bene et fideliter solvi, et de arrengatis, si que fuerint, de Firma dictarum terrarum et possessionum, de tempore quo ultimo fuerint, in manibus nostris respondebit.* Statuta Synod. Eccl. Trecorensis ann. 1372 apud eundem tom. 3, col. 1123: *Et si contigerit ipsum ad longum tempus suum beneficium affirmare, et ante tempus Firmam accipere, et infra terminum; beneficium cedat, vel decedat, vel beneficio canonice privetur, et alteri in beneficio seu in fructibus ejus jux competat, et dicta Firma et solutione non obstante.* Kennett, in Glossar. ad calcem Antiqu. Ambrösden. Vide *Prepositus*.

¶ **FIRMAM PORTARE**, non semel occurrit in Chartul. SS. Trinitatis Cadocensis, sed presertim fol. 28, verso, ubi de Anglia: *Villani metunt annuam 16. diebus in Augusto, et Sokernans IV. supradicti portant Firmam ad Winchestre. Id est, fructus ex conventione reddendos.*

¶ **AN FIRMA COMMITTE**: (e. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 100) *Itatamen quod si Prior de Petraris jam dictam domum alium laico ad meditariorum vel ad Firmam committeret.*

¶ **AN FIRMA RECIPERE**. Statuta Synod. Eccl. Neimensis, inter Aneid Marten, tom. 4, col. 1398: *Item prohibitus districte, ne ducimus Clericos futuros redditus aliquo Ecclesiae nostre decesserat, Recipiendo ad Firmam ipsam Ecclesiam cum redditibus ipsius Ecclesiae sub certo pretio, sine nostro consilio et assensu, nisi Prior seu Rector ipsius Ecclesiae ad studium Theologiae ire voluerit. Et tunc etiam regularibus vel laicis Ecclesiam ad Firmam, id est à Presoch, concedere non presumat.*

¶ **AN FIRMA SOLVERE**. Charta ann. 3. Richardi II Regis, apud *Madoc Formul* Angl. pag. 65: *Cum Radulphus de Busset... nuper concessit et ad Firmam dimisit D. Prior et Conventus de Chambon... sub certis conditionibus; et Solvendo cinq̄tū quatuor libras ad Firmam per annum.*

FIRMA, Rastallo, proprie dicitur Mesugam capitale in villa seu burgo, ex quo dependet omnimodum dominium, quod ad voluntatem, vel ad vitam aliqui relinquitur. Ita etiam appellatur redditus, qui super ejusmodi mesugam reservatur.

FIRMARIUS dicitur is, cui terra conce-

ditur ad terminum annorum: qui quidem nihil iuria vindicare potest preter usumfructum, aut Fleta lib. 8, cap. 12, § 7. lib. 5, § 21. nostris *Firmier*. Ingulfus pag. 906: *Illi vero responderunt... terras et tenementa Firmariis tradidisse. Ordenericus Vitalis lib. 11, p. 805: Qui municipi erat et vicecomes et Firmarius Regis.* (Statuta Synod. Eccl. Trecorensis ann. 1372. Inter Aneid Marten, tom. 4, col. 1123: *Super fructibus ejusdem beneficij jus his in eis per Firmarium sub pena dupli, etiam excommunicatio, et ceterum liberum usum nobis applicandrum nullatenus molestetur seu impeditetur.*) Addit. Leges Henrici I. Regis Anglic. cap. 56. [*Madoc Formul* Angl. pag. 333. Marten, tom. 6. Amphis. Collect. col. 611. et Kennett. In Gloss. ad calcem Antiqu. Ambrösden.] Vide *Prepositus*.

¶ **FIRMATUM**. Eadem notio, in Statuta Eccl. Ambian. apud Marten, tom. 7. Amphis. Colle. col. 1236: *Firmarii in hibemus no Capitulo collegatae... Firmarii, coloni, subditi, vel debitoribus ubi aliquid non perducentur.*

FIRMARIA, Locus forte in Monasterio, ubi Firmarii exiliuntur. Chronicon Andreense pag. 414: *Donavit... deinceps (arseris frumenti) ad monachos Monachorum, 5. autem ad Firmariorum, 5. vero ad hostellarium, [charta Walteri Prioris de Wytham Ordinis Cartus. ann. 1318 apud Madoc Formul Angl. pag. 318.] Hac tamen conditione omnia ista supradicta dictus Johannes percepit in nostra Firmaria a nobis et successoribus, quod ipse dum potens et habilis fuerit ad laborandum, etc.*

¶ **Potius INFIRMARIA**, conclave infirmorum, ut ex altatis locis colligendum existimat. Vide *Firmataria*.

¶ **FIRMARI**, Qui vectigalibus colliguntur: nostris *Mal'ores*. Charta Philippi Regis ann. 1319 apud Italizum tom. 2. Hist. Arverniae pag. 151: *Item, volumus et concedimus eidem quod Prepositi nostri, Firmarii scilicet Censarii, non judicent negre faciemendam quaspetentia subditis suis.* Compendium Iurium, et consuetud. Institutus Parisiis per Robertum Gouler fol. 11, verso: *Omnes subdictos officios voluerunt Christianissimi Reges Francie, esse et fore perpetuo ab omnibus subditibus, obventionibus vectigalibus..., immunes, expresse receptoribus subdisidorum et vectigalium, omnibus Firmariis et aliis Officiariis Regis prohibentes, ne hiujusmodi officiariorum atque moto molestent.*

¶ **FIRMA**, [Vestis] muliebris. Vide *Apparatus*.

¶ **FIRMA**, Vectigal, tributum, exactio. Pactum Inter Alanum vicecomi de Rohan et eius senescal, anno 1234. ex Tabul. Blein: *Allocutus noster patens capere vadim competentia pro suo servizio Firmariis et taliorum.* Lit. ann. 1370, tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 348: *Dominus rex... ordinavit quod de tuis super factis subdisidorum... compelli nequeant ad faciendum Firmas per eos traditas retraictis temporibus et impostorum tradiendas, bonas et solubiles, ob defectum fidejussionum aut alio quaque modo; nec non Firmas in manu regia receudas;... negligenter levando dictas Firmas, etc.* Vide *Intra Firmancia* 2.

* **FIRME XVII. CIVITATIS PARISIENSIS.** «Ob dictus episcopis, interalia jurisabili in dicta villa nostra Parisiensi spectantia, ius coustum piscium marinorum, thloneti panorum, pedis surcatai, pedis rotundi, pedagii pontis de Charenton et de Malo Molendino, pedagii Parvi

Pontis, trillerii Castelletti, corii et allata, gallice cordouen, oleorum et pinguedium, bladi, chantelags, rotagii vinarum, quinquagallerie, frapperie, pelparie seu pelleterie et llingerie, curagi tellurum et canabii, fructus et acuminis, que firma decim septem in numero erant ab illo tempore semper habuerat et adhuc habebat. (Cart. N. D. Paris III. 805. an. 1487).»

¶ **6. FIRMA** Doris in Aragonia, idem quod *Morganegib*, Donum quod maritus uxori offerebat die nuptiarum. Consule Fontanal. de Pact. nupt. tom. 2. claus. 7. gl. 1. part. 1.

¶ **FIRMA MANU SUA**. Formula quam passim occurrit in Chartarum subscriptionibus pro signo manus sue. Vide *Firmare* 2.

¶ **FIRMABILIS**, Diuturnus. Vita S. Bernardi Episc. Calviniensis tom. 2. Martil. pag. 264: *Melius arbitror unius mortis metam attingerem, quam in Firmabiles ponas quotidiani mortibus deperrire.*

¶ **FIRMABILIS VACCA**, Crassa. Instrum. ann. 3. Henrici VI. Angl. Regis apud *Madoc Formul* Angl. pag. 145: *Et predictus Ricardus et assignati sui, deliverabant prefato Willielmo Skene heredibus suis, in Festo S. Michaelis... unius lacum, 30. vaccas Firmabiles et abies, vel 8. pro qualibet capite.*

¶ **FIRMACIA**, Multa pecuniaria. Charta ann. 1304 apud la Faute Annal. tonos. Solvendum. Nota: *hoc quod espetabant excepti debitis et baratis et Firmacis et feodis.* Vide in *Firmaria*.

¶ **FIRMACULUM** Idem quod *Firmarium*, quod quid firmatum. Urticula, Firmaria, fluvia, flubatorium. Vita S. Bernerti Abbatis Molismensis p. 14. Vide Commissarii Niveronensi: *Cum Firmaculum aureum haberet ad collum suum, tam auri materia, quam incisio lapidum pretiosum, etc.* Matth. Paris. Capit. charalem dilabavit et Firmaculum, quod vulgariter *Morsus* dicitur, analisti, quod auro et argento et gemmis fuerit pretiosum. Idem ann. 1231: *Anulus, zonae pretiosas, Firmacula aurea, etc.* Ita etiam ann. 1255: *Anulus, zonis, Firmaculis, etc.* Rainardus Abbas Cisterciensis in Institutis ejusdem Ord. cap. 13. *N. in Ecclesiasticis libris aurea, vel argentea, seu deargentata, vel deaurata, habeantur retinacula, qua usu Firmacula vocantur.* Adde. Institutio. Capitali ejusdem Ord. ann. 1236. distinct. I. cap. 7. Willm. de Guigneville in Peregrinatione

Sur quoi l'on met un affichai,
Qui autrement est dit Fermal.

Maritalis Parisiensis in Arrestis Amoris:
Desus si avoient leurs mantes
Tant de grosses perles barres,
Fermans a moult rida Fermans.

Vide Notas nostras ad Joinville pag. 48.

¶ **1. FIRMACIUM**, Vectigal, tributum. Charta Richardi Regis Angl. ann. 7 regni tom. 4. Hist. Harcor. pag. 1281: *Predicti Monachi... sunt quieti de theloeo et portagio et passagio et pradagio et passagio et de mediatione vini.* Vide in *Firmancia*.

¶ **2. FIRMACIUM**, Multa pecuniaria. Charta ann. 1301. In Reg. 45. Chartoph. reg. ch. 31: *Proposition extitit... quod dicta educatione, in nullo erant prejudiciales domi, nostro regi, pro eo... quia iurisdictio alteri et bussa et emolumenatum Firmacionis pertinebant ad dominum nostrum regem.* Infra: *Cum emoluientis*

Firmagii. Vide in *Firmancia et infra Firmamentum 2.*

FIRMALLES, **FIRMALLUS**, **Fibula**, **Fir-**
mactum, **de quo supra**. Gall. *Firmal-*
Italis Firmaglio. Vide *Baluscus*.

FIRMALLUS. Concilium Albiense cap.
45. *Clericu^b botones, vel Firmallus aureos*
vel argenteos... deferre in aliquibus vesti-
bis non presunatur.

o **FIRMALLUS**. Fibula. Gall. *Agraffe*.
alias *Firmali*. Charta ann. 1351 in Reg.
80. Chartoph. ex ch. 533: *Unum Fir-*
mallum aureum cum una aquila et uno
leone de auro. Firmalle in Lit. remiss.
ann. 1307. ex Reg. 153. ch. 53: *Item deux*
Firmalles d'argent en forme de chap-
pellet. Gioissar. Gall. Lat. ex Cod. reg.
1084. *Monile, Fermeil, que l'en met à la*
poitrine des femmes. Vide Firmale.

1. **FIRMAMENTUM**. Tectum. Pactus
Legis. Salic. tit. 13. art. 3: *Quicunque*
alienum domum violenter disturbaverit, et
domus si pro Firmamento iberus habuisse
prolata, qui hoc fecerit MDCCC. denariis
culpabilis iudicetur. Ubi Eccardus: Fir-
mamentum hic est tectum. Tectum enim
domum lignearum postes continent,
completur et firmat: unde et ceterum,
similis ab officio sumo, Firmamentum
volgo vocatur, quod idem est ac si ortus
Tectum dicitur.

2. **FIRMAMENTUM**, ut *infra Firmanc-*
ia, *Militiae*, etc. *Firmamenta omnia*
caesariorum Aeccliarum, et *criminaclum*, in
Donatione Petri Regis Aragonum ann.
1312. Spec. Acher. tom. 10 pag. 178.

3. *Charta Ponci Terniac. præpositi in*
Chartul. Cuniae: Vendo tertiam partem
Firmamentorum et tertiam partem placi-
torum. Vide supra Firmagium 2.

3. **FIRMAMENTUM STAGNI**, f. Fundus
Stagni Instrum. ann. 11. Johannis Regis apud Mados Formul. pag. 27: *Sciendam quoque est, quod predictus Abbas et*
Mönachi habeant in baies suis corbelas
sue in Litu alienum aqua, et pescationem
de Firmamento Stagni Thurnemotenciu-
mus ad nosum molestandum, etc.

4. **FIRMAMENTUM**. Sera, clausura,
Stat. ant. Florent. lib. 5. cap. 97. ex
fod. reg. 1621. *Quemam capsa fuit et*
habet auctor eius duabus Firmamentis et clau-
sibus, etc. Firmare, edemque in Lit.
remiss. ann. 1305. ex Reg. 130. Chartoph.
reg. ch. 10. *Le capitulat... recipit ou-*
ter a claustrum (claustrum) ou Firmare
de corporis Coffre, etc. Vide Firmare 6.

FIRMAMENTUM. Consus ex firma de-
latore. Testim. Ermessindis comit.
Trixius. ann. 1229 inter Probat. tom. 3.
Hist. Occit. col. 348. *Dimuto ut persolu-*
tum posse Firmamentum Marschi de Taus
et ceteris solidis, etc. Vide in Firma 3.

FIRMANCIA, *Fidejussor. Firmaria*,
apud Raimundum Montanerium cap.
167. *Plebe ou Firmaria* in *Consuetudine*
Solenst. 32. art. 4. In Foris Beneharn-
Rube de Firmengas. Instrum. ann. 1164.
lib. 3. Spec. Acher. pag. 196: *Hanc*
et futuram rem donationem incontra-
sionem fecerunt... et Firmantias dederunt
Bertrandus Bollorot et Pontium Ber-
trandus et Petrus Bertrandus fratrem eis,
ut Monasterio in pace tenere faciant. Sta-
tuta Massil. lib. 5. cap. 31: Quod rector
Massilie non recipiat pro iuratore, vel
pro Firmantia, vel pro redditore pigno-
rum, pro aliquo, aliquo Officiale con-
tinuus Massilie]

^o *Pactum inter Arnould. de Villanova*
et homines de Transio ann. 1281. Item
fuit actua ut supra, quod dicti homines
truncantur facere Firmancias pro ipso
domino Arnaldo et suis successoribus,
quandoque fuerint requisiiti; et ipse

dominus Arnaldus et sui successores de-
beant tenentur illos servare indemnes
omnino a fidejussione, quam pro sui fece-
rint. Firmans, Prov. fidejussor, sponsor,
In Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg.
7657.

FIRMANCES VESTALERES, in eadem
Consuet. Solensi tit. 1. art. 6. tit. 6. tit.
3. art. 2. Tabularium Ucetensis Ecclesie
ann. 1158. fol. 8. *Firmantias et justi-*
cias Episcopo... adjudicarerunt. Hugo
Flavinac. In Chr. pag. 214: Salram
Firmantiam et obitu i. mill. solidorum.
Tabulæ nuptiales Bernardi Comitis
Convenarum et Mariae Montispessulanæ
*mens. Decemb. ann. 1197. *De his omni-**

bus et singulis supra dictis ex parte Co-
mitis Convenarum est Firmancia et debitor

pro sacramentum corporaliter praestitum

R. Cones Tolose. etc. Intra: Sicut de

omnibus supradictis Firmanticis et debito-

ris quisque in solidum G. de Balcio, etc.

Concilium Tolosan. ann. 1228. cap. 8:

Si movens guerram, vel pacis vi Mator ad

mandatum redire nonuerit; Firmancia

vel sacramentum solum non recipiat ab

eo, sed pignora vel obides, vel persona

propria in bona custodia teheretur. Adde

Concilium Monspellense ann. 1211. cap.

39. ex Edit. Garielli, nam nuperus

Editor 'onciliorum ignoravit vim vocis,

quam asterisco notavit) et Tolosanum

ann. 1220. cap. 31. 38. et eudem Gariel-

lium in Episcopis Magalon. pag. 176.

FIRMANTIA, eadem forte notione,

pro multa pecuniaria, in Ordinat. Jo-

hanis Franc. Reg. ann. 1261. tom. 8.

Ordinat. pag. 499: Imo si quis (quid) in

contrarium actum fuerit, ad statum pri-

mitum reducat et reduci facient indicati;

ordinationibus, Firmantias, mandatis

mandatibus vel facientibus, allegationibus oppo-

sitionibus, etc. In altero exemplari legit-

itur Financias, non ita male.

o **FIRMANCIA**, Vectigal, tributum,

præstatio. Inquisit. ann. 1268. et sche-

dis Pras. de Marazagues: Requiritus que-

liter scit quod esset beatus, dixit quod

ridit quod dominus Baraltus fecit ipsu-

bus, et recipiebat, fructus et obentio-

nes et Firmancias pro domino Baralt.

Vide supra Firma 3.

1. **FIRMARE**. Securitatem dare [vel

por se, vel per fidejussores.] Annæ

Franc. Loissianæ. ann. 75: Sic et ius

homines majori aetatis que cum eo erant,

Firmantes majori aetatis que cum eo erant,

in contrarium actum fuerit, ad statum pri-

mitum reducat et reduci facient indicati;

ordinationibus, Firmantias, mandatis

mandatibus vel facientibus, allegationibus oppo-

sitionibus, etc. In altero exemplari legit-

itur Financias, non ita male.

1. **FIRMANTIA**, *Fidejussor, Firmaria*,

Consuetud. Auctiorum MSS. art. 27:

Itera consuetudo est ibidem quod in quo-

cunque casu præstat, fidejussor de-

stando juri, quod cives civitatis ipsius

dont unum fidejussorum, vel duos, de is

qui degunt vel habitant civitate predi-

cam. Firmabunt autem in manu sua, vel

sub cuius jurisdictione degunt, et pro loca

Firmantia seu fidejussor cum præstatu

præstat, præstat et expiat, etc. Statuta

Raimundi Arsat. Archiv. tom. I. gall.

142. col. 1: In placitu vero causarum

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, Idem videtur quod Fir-

ma. Infirmans, cum præstatu

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, Idem videtur quod Fir-

ma. Infirmans, cum præstatu

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, *Fidejussor, Firmaria*,

Consuetud. Auctiorum MSS. art. 27:

Itera consuetudo est ibidem quod in quo-

cunque casu præstat, fidejussor de-

stando juri, quod cives civitatis ipsius

dont unum fidejussorum, vel duos, de is

qui degunt vel habitant civitate predi-

cam. Firmabunt autem in manu sua, vel

sub cuius jurisdictione degunt, et pro loca

Firmantia seu fidejussor cum præstatu

præstat, præstat et expiat, etc. Statuta

Raimundi Arsat. Archiv. tom. I. gall.

142. col. 1: In placitu vero causarum

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, *Fidejussor, Firmaria*,

Consuetud. Auctiorum MSS. art. 27:

Itera consuetudo est ibidem quod in quo-

cunque casu præstat, fidejussor de-

stando juri, quod cives civitatis ipsius

dont unum fidejussorum, vel duos, de is

qui degunt vel habitant civitate predi-

cam. Firmabunt autem in manu sua, vel

sub cuius jurisdictione degunt, et pro loca

Firmantia seu fidejussor cum præstatu

præstat, præstat et expiat, etc. Statuta

Raimundi Arsat. Archiv. tom. I. gall.

142. col. 1: In placitu vero causarum

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, *Fidejussor, Firmaria*,

Consuetud. Auctiorum MSS. art. 27:

Itera consuetudo est ibidem quod in quo-

cunque casu præstat, fidejussor de-

stando juri, quod cives civitatis ipsius

dont unum fidejussorum, vel duos, de is

qui degunt vel habitant civitate predi-

cam. Firmabunt autem in manu sua, vel

sub cuius jurisdictione degunt, et pro loca

Firmantia seu fidejussor cum præstatu

præstat, præstat et expiat, etc. Statuta

Raimundi Arsat. Archiv. tom. I. gall.

142. col. 1: In placitu vero causarum

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, *Fidejussor, Firmaria*,

Consuetud. Auctiorum MSS. art. 27:

Itera consuetudo est ibidem quod in quo-

cunque casu præstat, fidejussor de-

stando juri, quod cives civitatis ipsius

dont unum fidejussorum, vel duos, de is

qui degunt vel habitant civitate predi-

cam. Firmabunt autem in manu sua, vel

sub cuius jurisdictione degunt, et pro loca

Firmantia seu fidejussor cum præstatu

præstat, præstat et expiat, etc. Statuta

Raimundi Arsat. Archiv. tom. I. gall.

142. col. 1: In placitu vero causarum

totius terræ Abbatis debet accipere Fir-

mantias et audire, et de expensis quae de

eisdem causa levantur, habet tertiam

partem, dominus vero per omnia duas

partes.

1. **FIRMANTIA**, *Fidejussor, Firmaria*,

Consuetud. Auctiorum MSS. art. 27:

Itera consuetudo est ibidem quod in quo-

cunque casu præstat, fidejussor de-

stando juri, quod cives civitatis ipsius

dont unum fidejussorum, vel duos, de is

qui degunt vel habitant civitate predi-

cam. Firmabunt autem in manu sua, vel

sub cuius jurisdictione degunt, et pro loca

Firmantia seu fidejussor cum præstatu

præstat, præstat et expiat, etc. Statuta

Raimundi Arsat. Archiv. tom. I. gall.

Paris. MS. cap. 22: Quando autem in clauso Novitius sedet, debet Firmare posterium suum, et cordatus ad verbum reddere. Cap. 31: Fratribus, quibus injunctum est cantum suum cotidie Firmare et reddere, debet Arnarius singulis libris, in quibus cantant, specialiter assignare..... similiter his, qui psalmos et hymnos suos Firmare habent, psalteria de hymnario, prout opus fuerit, distribuunt. Ex quo autem Arnarius alius fratre aliquem librum ad aliquem Firmandum et reddendum specialiter assignaverit, ea illa hysa, qua id facere habet, nemo illum accipiat, etc. Kursum: *Il vero, quibus specialiter assignati de cantu libri sunt, et posteriori de hymnarii, postquam tecctiones suas Firmaverint, non debent eos, nisi in die sive in nocte, considerare; sed non Firmata porrasi. Ubi observandum aliud esse claudere, apud Firmare.*

Ex quo autem Arnarius, vel aliquis de senioribus, quibus Abbas in Capitulo iussuit, assistere, qui et eos si evanescant, corrigant, et lectiones eorum, quando reddere voluerint, audient. Denique; Qui pro multis suis Firmant, vel cantanti, submissa vobis legant, ne alias disturbent. [Vide Bernardi Ordinem Cluniac. part. 1. cap. 27.]

2. **FIRMARE MANU SUA FIRMA.** Nihil frequentius occurrit in Chartarum subscriptionibus. Sepe ita nuda ponitur, *Firmare*, quod idem est ac manus sua signo confirmare; vel subscribere. Chartul. Ecclesie Aptensis fol. 128 verso: *Facta Cartula eleemosynaria ista XVI. Kal. Julii ann. XXX. regnante Conrado Rego feliciter. Signum Norberti qui hanc Cartulam eleemosynarlam istam scripsit, et testes Firmare rogavit manus sua Firma.* Ibidem non semel recurrunt. Chartam ann. 1000, tom. 8. Spicileg. Acher, pag. 430 sic subscrunt: *Poncii Archiep. Firmavit, Amelius Fir- mavit, etc.* Ibidem tom. 10. pag. 165: *Hanc chartam (ann. 1110) manibus suis Firmavit, et testes Firmare roga- vir.* Charta ann. 1080. Goscelini Burdigal. tom. 2. Gall. Christ. Inter. Instrum. pag. 274: *Igitur prefatus Norbertus presensimus hic aliquaque nobilitatis viris, XII. Kal. Julii Firmavit, hoc beneficium.* His affine est quod habetur in Archivis Ecclesie Tiron. Ego Joannes Dolensis. Ecclesia sancte Turonensis Ecclesie et tibi, Pater Vincenti, tuisque successoribus, canonicis substituenda, obediens, subjectionem et reverentiam promitto, et super hoc sanctum altare proprio manu Firmao.

3. **FIRMARE.** Munire. Littera ann. 1224. in Histor. Mediani Monast. pag. 318: *Dux mihi licentiam concessit Altam- petram reformare, vel castrum alibi in terra mea ubicumque voluero Firmare.* Charta anni 1312. apud Kennet. in Antiq. Ambrosden. pag. 363: *Licentiam deditus.... quod ipsa mansum suum... muro de petra et calce Firmare et kernel- lare possit.*

* Fermer, eodem sensu, in Charta Theob. comit. Barri ann. 1260. ex Char- tul. Cam. Comput. Paris. fol. 140. r. col. 1: *Com descors fuit entre moi et mon signeur Ferri duc de Lorraine et marchis duc chaste de S. Alairemont, que je avois Ferme; lequel il disoit que je ne poois Fermer, ne ne devoie, etc.*

4. **FIRMARE.** Se, sub sistere, considerare. Vita S. Petri Mart. tom. 8. Aprilis pag. 689: *Quidam fratres levitatem ducti iuxta cellam ejus transentes, plurim*

collocationem audientes, Firmaverunt se, ut quinam essent deprehenderent. [9] Cen- rem. Rom. lib. 1. cap. 5: *Cum autem ponitis voluntate intrare aliquam insi- gnum urbem; Firmabit se in aliqua ecclasia vel domo extra portam civitatis, et ibi caput pluviale et mitram]*

5. **FIRMARE.** Elocare, ad firmam concedere. [10] Nequam, idem quippe quod Firmare. 8. Seria occidere. Statuta Humberti Belli Joci ann. 1238. tom. 9. Spicileg. Acher. pag. 184: *Nemo pro- debito quod debet, de indumento, quod redditum habet, potest vadari, nec de ostio domus sua potest vadari, nec deus Firmari pro debito.* Affirmat. [11] Eadem notione, occurrit in Statuta Eccl. Tre- corensis ann. 1372. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1123. et Kennet. in Antiq. Ambrosden. pag. 35. Vide Affir- matione.

6. **FIRMARE.** Galli: *Fermare.* Casarius lib. 4. cap. 75: *Pixiden ei clausum, sed non Firmatum porrasi. Ubi observandum aliud esse claudere, apud Firmare.* Est enim fratre, seram vel firmaculum obdere. [Hinc in Vita B. Alcuini see: 4. Bened. part. 1. pag. 157. Firmans itaque ostium sera obit. Vita B. Coleta tom. 1. Mart. pag. 574: *Prae spatium quinaginta annorum inclusa continue perman- sis et Firmabit.*] Addit Continuatorum Florentii Wigorn. ann. 1188. 1182. pag. 667. Concilium Budense ann. 1279. cap. 48. etc.

FIRMATORIA, ex Gallico *Fermature*, Sera, clausura, in Regula Templar. cap. 40: [Computus ann. 1222. apud D. Brusel de Use Feud. tom. 2. pag. CCXVII. ad calcem: *Pro Firmatura longi campi LX. s. Epist. Johannis de Monterolli de Descriptione Monast. Caroli-loci apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 1900: Si de Firmatura totius ambitus Abbatia interrogas, auint quindecim sta- dia circuitu complicit, infra cuiusmodi ambitum sine hostiis et virgulis, bis sep- tenuum aquarum receptaculo et plicium custodiad comprehenduntur. Acta S. Syrio tom. 2. Junii pag. 61: *Vita et visita- tripus capas Firmatura, quam bene ser- tam et firmata... intenimus.**

APPARITIONE, pro Firmare, Claudere. Matth. Paris ann. 1251: *Obiit duus mo- nita, et fuisset eo feretro indelebiliter ad memoriam sui clavis fortior Affirmari.* [Sic et Defferner dixerunt Poeta nos- trates pro Aperire, Ouvrir. Et Roman de Floure MS.:

La porte li est Defferné,
Floure s'en ist lance levé.

Le Roman d'Athis MS.:

Les vestailles ont Defferné,
Et les ouïes jas avales.]

7. **FIRMARE.** Despondere, Gall. Flescer. Charta circ. 1100. in Tabular. S. Victoris Massil.: *Cum eo amiter locutus est usquequo mulieres fuerunt Firmatae. Post hec venit dies constitutus ut acciperent suas uxores, etc.*

* Fermer, eadem notione, in Lit. remiss. ann. 1451. ex Reg. 181: Chartoph. reg. ch. 69: *Icellui Louvel avoit Fermé une jeune femme, et davoit en brief icelle épouser.* Glossar. Provinc. Laf. ex Cod. reg. 7037: *Fermat. Pro. spousa.* Vide in Firma 1.

8. **FIRMARIA.** Carcer. Williel. Wyr- cester Annal. Rer. Anglie. In Lib. nigro Scaccarii pag. 498: *Tristis tamen Firmaria hostes me clauserunt. Alla notione vide in Firma 8.*

9. **FIRMARIUM.** Tabula. Inventarium

ornamentum: et Reliq. Ecclesie Noviom. ann. 1419: *De boutonnis capparum de capiernis foretri seu cassis B. Eligii, de Firmaris liborum, de garnitura mitre.* Vide Firmaculum. [10] Alto sensu vide in Firmarium post Firmare.]

10. **FIRMARIUS.** Vicarius seu presbyter cui Ecclesia deservienda committitur. Statuta antiqua Ecclesie. Cenoman. apud Marten. tom. 7. Ampliss. Collect. col. 1386: *Statutum ut Firmarii seu capelli- na, quibus Ecclesia committuntur, ob- serventur juramento promittant. Extrav. comp. de decimis: Sed Ecclesiastica persona, quae in Ecclesia sua, vel beneficio (quod residentiam personalem requirit) non residet, sed facta in eodem per Fir- marium, vel capellarium deserviri, depu- tando per vicario, vel Firmarii ceterum suorum processorum portentum, etc. Hic spectant Statuta Eccl. Aurelia. art. 54. apud sumendum Marten. Ibid. col. 1379: Statutum ut Capellani nullatenus ad Firmas accipiendas, admittantur, nisi prius Archidiaconomorum suorum assensu requisipto at obtento. Vide in Firma 8.*

11. **FIRMARIUS.** Charta ann. 1281. in Chartul. S. Major. Paris. ch. 113: *Patrum de Villari- bus capellanus Firmarius et locum tenens curati ecclesie S. Eustachii, etc. Marti- nus de Migneras presbyter Firmarius ecclesiae parochialis S. Sulpij de No- gento, in Ch. ann. 1450. ex Tabul. S. Germ. Prat. Alia ann. 1456. ex Chartul. Latinic. fol. 177. v: Prestre Fermier ou vicaires de l'église parochial de Croissy. Vide infra Mercenarius.*

* FIRMARIUS dictus etiam monachus, cui ad tempus prepositura regenda da- batur ab abbate. Charta Rich. abb. ann. 1872. ex Bibl. Germ. Prat.: Attendens preposituram meam de Anthogniac... esse ac fuisse... dabilem ad firmare ma- jorem vel minorem, secundum temporum varietatem, non tantum religiosi, sed etiam secularibus personis, religiosaque prepositos, Firmarios nuncupari, ipsoque ad nutum abbatis, quisunque fuerit pro tempore, omnino revocabiles.... in ipsa prepositura nichil spirituualitate exis- teret, nec cum sortiri naturam beneficii accidensitate diverso modo, etc.

12. **FIRMATIUS.** Officium monasticum, cui forte incumbit, reparacionum seu sarta tectorum monasterii cura illus- qui firmandi, nisi idem sit, cui Firmarii cura inambit, ut certe Firmatio- rius. Firmatio. Firma rotunda, etiamnam Leodienses, quos nostri Firmarii dicunt, qui scilicet tributa exigunt. Vide Mag- num Recordum Leodiense pag. 38. etc. Vetos Scheda apud Angelum a Nuco pag. 497: *Firmatorius (Caslinensis) debet facere reparare Palatum Infirmarii, cum subiacentis suis.*

13. **FIRMATE.** Adverb. apud Virgil. Grammat. pag. 72.

14. **FIRMATIO.** Fidejussto, missio- narium, ann. 1253. apud Ludewig tom. 5. pag. 603: *S. I. dictus Dominus Casimirus Rex Polonia... sex milia marcarum eo modo, quo debet, eidem Domino Regi Boemis vel filii ejus non soverbit, aut conditiones sex obligaciones pro ipsa solu- tione factas, Firmationes in specialibus litteris contentas et expressas non fecerit, nec compleverit. Vide Firmatas 1.*

15. **FIRMATIO.** Idem, quod infra Fir- mitas 8. Praeceptum Ludovici Pil tom. 1. Capitol. col. 880: *Et ut haec auctoritas... firmiores obtineat vigorem, et d'inceps inconvulsa valeat perdurare, duas inde pari tenore conscriptas Firmationes fieri juvinus.*

16. **FIRMATIO.** Arx, castrum muni-

Fisco. In Constitut. Caroli II. Reg. Siciliæ. *Pro quolibet lecto integrō assignando per Magistris juratos et fiajulos... solvatur granum unum. Lectus integer intelligatur materialium, vel Fiscorum, vel cultura, quod, qui vel quae habeat linteum auna et ceteram.*

◦ **FISCOA** INFERMITAS. Eius, morbi genus. Mirac. S. Floriac tom. 6. Aug. pag. 619. col. 1. *In parvo tempore omnis infirmata Fiscus supereminentia et superfluitas sine quo gravissima occidit.*

Vide also *Fiscoa*.

◦ **FISCUS.** Vide *Fisco* et in *Fiscoa*.

FISCUS (Pipini). *Fiscus, sacus est publicus unde fiscus et fiscella. Haustus ex 100 Isidor. Origin. lib. 20. cap. 9. sec. 7. hic vero ex S. Augustino in Psalm. 146. Fiscus nascitur a fonda et fiscella. Et fiscelle dicuntur. 10. de Janua. Fiscus vel bursa Regis, ubi publicus census contineatur. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Ficus Sacra bursa de Roy ou l'an met publicus census, ou retribuer, ou futurum. Gloss. Efrici. Ficus, vel sacrus publicus, big. 1. rde 1. Sommo. bi. g. 1. est zona.*

Fiscus, pro re, quæ fiscus est, et ad fiscum, seu ad dominium aliquius pertinet. [Præceptum] Pipini Aquit. Regis ann. 846. tom. 2. Gall. Christ. inter inscrim. col. 231. Quidquid etiam de praefatis rebus Monasteri jus Fisci exigere poterat, totum ei concedimus Monasterio.] Conclitum Valentini ann. 885. cap. 10. De Fiscis et villis, quas constat dominio Ecclesie a fidelibus olim fuisse contradiatas, et nunc potestatis seculiarium subditas, etc. [Charta Caroli III. apud Mabill. tom. 3. Annal. pag. 606. Regenbaldus Abbas innatus nobis qualiter eadem et Fiscis sibi pertinentia sub Maulione et Mundeburdo atque immunitatis tutione protegatoris nostri priscis temporibus constituerat Clerici Bernonis Episc. Matisse. ann. 320. vel 331. tom. 4. Gall. Carl. inter Inscr. col. 275. Expetit ab eo D. Albericus Comes illustris ex rebas aliquid Territoris subtrahit S. Vincentius Matison. Fiscum videlicet unum u. pago Lugunianum cum adjacente Ecclesia SS. Amoris et Victoris. Codex MS. Irmionensis Abbat. Sangerman. fol. 128. col. 2. Pertinet aeneam eadem terra per suggestionem ad Fiscum Speciaris. Et securius Junio. Casali. S. Gall. cap. 1. Non dum adhuc in tempore Suetia in Ducasum erat redactor, sed Fiscus regi regulare parabat, sicut hodie et Francia. Chron. Polychr. pag. 1008. Ad montense Cornobium his temporibus fundavit, ... quia Ficus Episcopalis erat.

◦ *Fisci erant privilegia; ex quibus unum memoratur in Charta ann. 145. ex Reg. 53. Chartoph. reg. ch. 50. Ex fisci privilegio continente. Fiscus posse non communem in solidum ratione partis sua, solidum et in solidum rendere.*

◦ **FISCUS REGIUS.** Ararium Regium. Epistola Henrici Huntindon. ann. 1553. tom. 8. Spiegle. Acher. pag. 186. *Magna expectatione susceptus (Gilbertus) capitularis criminis deseruere, multa perquirere, pauca largiens. Morem siquidem nihil diuinit, et infinitam thesauri copiam Rex Henricus in eis delicias inventit. Ocrea etiam Episcopi auro et argento referre in Fiscum allata sunt.*

◦ **FISCUS APOSTOLICUS.** Ararium Romani pontificis, in Stat. Avenion. lib. 1. rubr. 41. art. 1. pag. 119.

Fiscus Regius, Regis dominium, villa regia, prædictum dominium. Capitulare de villis cap. 3. Franci, autem, qui in Fisco aut villa nostra commanent, etc. Adalbertus Floriac. in Hist. Translat. S.

Benedicti num. 2. *Nomique idem ager Floriacinus Ficus regius erat. Flodoardus lib. 1. Hist. Rem. cap. 20. Manens iusta regi vilian Fisci, quam Rosatum vocant. Chronicon S. Petri Vivi pag. 761. Locum Mauriacti, qui Ficus regalis et capella Regum Francorum est. Henricus Huntindon. lib. 6. Normannus Ficus regalis erat. Formula vett. Alsatice apud Ecardium ad caecum. Leg. Sal. pag. 236. Concessimus ad ipsum titulum Pastoralis curienti. Fiscus, juris proprii regalis, occurrit passim, in Annibibus Regis. Meteors ann. 870. apud Robert. de Montecano. Tr. 8. Fulvolum. G. Abbat. Lobians. pag. 1. Fortunatus de Vita S. Mauri. pag. 15. 19. Baldricum. lib. 2. Meardi. cap. 17. 19. Baldricum. lib. 2. Chr. Camerac. cap. 21. in Vita S. Mauri. pag. 50. etc.*

◦ **FISCALES TERRÆ ET FISCALIS VILLE** nuda dominioque ad Regium domum pertinente, in Conventu apud Andersonian. 387. sub Guntius non Rego. toto. 1. Capitol. col. 13. apud Marcusfum lib. 2. formul. 52. et in Append. ad Mar-
cam Hispan. col. 52.

FISCUS DOMINICUS. in Vita S. Bathil-
dis Reg. u. 8. [Præceptum] Childeberti I. Regis Fr. ann. 528. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 4. *Actione Ma-
doaldi Fiscus Dominicus Data XIII. Calenda Februario anno IV. regni nostri. Capitu-
lare Wormaldianum cap. 8. Ut de rebus Ecclesiasticis que ab eis per triginta annos spatiun sine illa interpolatione possesse sun' testimonia non recipiantur, sed in modo contingenter sicut res ad Fiscum Dominicum pertinentes contineri solet. Et infra: *Volumus ill' omnes res Ecclesiasticae in modo contingenter sicut res ad Fiscum nostrum pertinentes contineri solet. Codex MS. Irmionensis Abbatis Sangerman. fol. 55. col. 2. Wine-
gaudus tenet ab Fisco Dominicano campu-
li.... Gundonus tenet ab Fisco dominico jorales II. 1. Guardo in Glossar. ad Polyp. Irmion. Ficus est: Prædi-
magen, indivisiun, episudemque adminis-
trativus, partim a domino, partim ab inuis obnoxia cultum. Locus ibid. in Indice.]**

* [De ei Anassiacum, Fiscum meum indominicatum, cum appendicibus suis et servis et ancillis. (Bonatio Radulfus III. regis Burgundie, an. 1011, mps. arch. dep. p. 48.)

FISCO SOCIARE. Fisco sociante, socio, cogente, discutiante. Formulas, que passim in veteribus Tabulis occuruntur, quibus res fisco publico adjuncta aut adjungenda inuitur. Appendix Codic. Thiodos. Constit. 14. *Facultatibus eorum Fisco nostro Sociatis. Const. 19. Non solum bona sua largitionibus nostris justius usus Sociare, verius etiam, etc. Fisci tribus Sociare, adsoari, in eod. Cod. TI. et apud Papijanum tit. 9. etc. Vita S. Romarici MS. Villas eorum Fisco Sociari præcepit. Vita S. Isidori Episcopi Hispaniensis n. 13. Ecclesiariun prædia, quæsopater suis Fisco Associerat. Ita vocem Sociare, pro adjungere, usurpat Edictum Chlotarii II. Regis in Concilio Parisiensi V. cap. 18: *In exilio deportentur, et facultates eorum propinquia hereditibus Socientur. Ade Capitu-
lare 2. ann. 813. cap. 6. Vide leg. 18. cod. Cod. de Pagani, etc. (16, 10.) Chron. Farfense pag. 655. etc. [Unde in eadem formula interdum jungere usurpat. Charta ann. 1013. in Append. ad Mar-
cam Hispan. col. 955. *Libras decem Fisco S. Petri jungendas, etc.*]**

SOCIANTE Fisco. Charta 47. inter Ala-
mannicas Goldasti: *Qui contra hanc*

*donationem a me factam venire præ-
sumperet; Sociante Fisco multam repeti-
tionem componat, id est, auri lib. 2. Vide
Chartam seq. et 58. Tradit. Ful. lib. 2.
cap. 27. Marcusfum lib. 2. form. 4. 6. 7.
11. 14. 51. etc.*

SOCIO FISCO. Formule veteres cap.

27 et 34. *Una cum Socio Fisco auri uncias tantas, etc. Charta Roduli Archi-
episc. Bituric. ann. 801. in Tabul. Belli-
loci. Si item, columnam, sive aliquid*

optionem facere voluerit, cui item in-

terior, una cum Socio Fisco coactus exsolvit, et quod male pati, vindicare non valeat.

Privilegium S. Amandi. *descriptum*

tom. 2. SS. Ord. S. Benedict. pag. 124.

Ei insuper informa voluntatem Socio Fisco auri libras decem, etc. [Charta Gaudentis

pro Monasterio S. Hilarii de Nabilaco

apud Stephanum. tom. 1. Antiquit.

Pictav. MSS. pag. 255. Qui contra hanc

*epistolam aliquia maligna cupiditate du-
cunt columnam, aut repetitum generare... conaverit, inferat partibus Mar-*

tineti et Socio Fisco solidos 10. componat.]

Cum Consocio Fisco. Primum Testa-
mentum Widridi Abbat. Flaviniac.

Ea cum Consocio Fisco auri libras 80.

*argento pondere quingenta coactus ex-
solvit.*

COGENTE FISCO. Charta Roduli Archi-
episc. ann. 808. in Tabul. Belli-locensi.

Decide Cogete Fisco auri libras 15. ar-

gentio pondere 30. coactus exsolvit. Vide

Chartam Alam. 81. apud Goldastum,

Baldricum lib. 1. Chron. Camerac. cap.

27. Tradit. Ful. lib. 2. trad. 38. 52. etc.

DISCUTIENTE FISCO. [Formule veteres

apud Baluzium. tom. 2. Capitol. col.

407. Fisco Discutiente solidos triginta

multe componat. Ibid. col. 499. Et ob hoc

solidos tantos una cum Fisco Discutienti

bus multe componat.] Charta Alam. 77.

apud Goldast. Ad ipsum Monasterium

restitutum, et in Discutienti Fisco multa

componat, id est, auri uncias duas, etc.

Aliis verbis in Charta 80. Qui contra

*hanc donationem venire tentaverit, Parti-
bus Fisci multa componat, id est, auri*

uncias 6. etc.

FISCO VIRIBUS ADDICATUR. Vetus

Formula ejusdem notio[nis]. Capitulare

Caroli Mag. cap. 18. Si vero Libras fu-
rit et honestiores loci personæ medietatem

facultatium suarum amittat Fisci Viribus

pro futuram. Capitulare Ludovici Pil.

ann. 826. cap. 6. Quod si fecerit, donus

ille Fisci Viribus addicatur. Quod non

semel in iisdem Capitularibus occurrit.

◦ **FISCI CELLARIUM.** Præceptum Chil-

perici ann. 716. apud Mabill. Diplom.

pag. 485. *Dum et ante huius annis proclusus*

noster Dagobertus quondam Rex solidus

cento exentiis de Massilia civitate sicut ad

Cellarium Fisci potuerant esse exactati, ad

Basileos peculiares patroni nostri domini

Dionysii, etc.

FISCUS, FEUDUM, BENEFICIUM, præsentim

vetustioribus Scriptoribus: quia in pri-

maiora feudorum Institutione Principes

terræ fiscales, seu patrimoniales Fidei-

bus suis seu suorditis concedebant in

beneficium et feudum, idque ad vitam.

Unde fisci nomen retinebant, quia non

omnino alienata erant, sed censebantur

semper esse de domino donatoris ac

fiefatoris. Unde non desunt, qui voce

feudum confectam ex fiscis putant. Ita

cum nostri fiefs pro fiefs dicunt, voce fiefs in fiefs vertent, unde post-

modum feudum formant. Vetus Lapis

in Ecclesia S. Germani. Prætensis Par-

sis: *Hic pausante sancto Germano, in*

die translationis, dedit ei Rex Pipinus

Fiscum Palatiolum cum appenditiis suis omnibus. Annales Franc. Metenses ann. 847: *Dedique illi Comitatus et Ficos plurimos.* Adde ann. 885. 887. Baldricus Noviom. lib. 2. cap. 85: *Ipsum locum in Fisco tenebat.* Ordericus Vital. lib. 10: *Flerique Franorum, qui binis cogebantur dominis obsecundare, pro Ficis, quibus abunde locupletatis sub utriusque Regis turgebant ditione, etc.* Vetus Charta apud Marciam in Hist. Beneharn. lib. 4. cap. 11. num. 1: *Dedit ei in Ficuum et filii suis, et eis progeniei 12. coniectus, etc.* Tabularium Dolensis Monasterii in Biturigib: *Concedimus etiam ut quisunque ex noscere vel fodiatis partem aliquam sui Fici sine casamento, quod absit, defecatio omnis Ficus reveratur in proprium S. Sulphiti.* Epistola 297. et 113. *Non habent tom. 4. Hist. Francorum, tam quod regis dignitate, si de Fico Regis Francorum est.* Regis Anglorum feudum impudenter esse existimat. Adde Monachum Sangallensem lib. 1. cap. 14. 16. Fulbertum Carnot. Epist. 96. Odonem de Miracul. S. Mauri Abb. cap. 4. Diplom. Belg. lib. 1. cap. 8. Prob. Hist. Guineiensis pag. 45. 47. Prob. Hist. Monmorcenc. pag. 67. etc.

FICUS SACERDOTI. sive *Prebysteratus.* Domus cum certa agri portione, quam assignare solebant in Ecclesia, datum ipsius fundatores, quamque ab omnibus oneribus facebant immunem. Hoc etiam nomine intelligenda jura Sacerdotiali, Gall. *Droits Curiaux,* quem illi fundatores et Domini feudales aut sibi dicit retinuerunt, aut aliquando ipsi Prebysteri deservient concesserunt. Eiusmodi sunt oblationes, et ea quae persoleti solent pro baptismis, exequiis defunctorum, imo et pro penitentiis et manuactractionibus, id est forte, matronis. Tabularium Vosense fol. 8: *Concesserunt Deo et S. Petro Vosensi omnem Ficum Sacerdoti ex eadem Ecclesia, ex baptisterio scilicet, ex pensione, ex manuactractionibus, et ex omnibus que ad Ficun Sacerdoti pertinent, promiserrimum se null omnino questris ex omnibus praeferi querari partem sepulture Tabularium Angleriacense fol. 60: Ego Elias Rufus concedo Deo..., in presentia D. Odonis Abbatie Ecclesiastici, et I. Prothom. Priorum, et ceterorum. Vide *Feudum Presbiterorum.**

Apud Marcum lib. 1. form. 2. *Ficus opponitur proprietatis:* Ergo dum et illi Episcoporum aut Abbas, aut iuster vir Monasteriorum in honore illius, in pago illo, aut super Proprietate, aut super Ficu, nosciunt edificare, etc. Quod quidem alii verbis exprimitur in form. 12. et 29: *Villas illas, sicas in pago illo, quae de munere regio, aut de aliode parentum, vel undecimque ad praesens tenere videatur.* Ubi siles de munere regio possesse, sunt Fici beneficia, feuda: aliodes autem parentum... ipsa propria.

Et quidem bona fiscalis generatim vocabant beneficia quae a Rege vel Principibus, aut etiam ab Ecclesiis, certis sub conditionibus ad vitam dababantur. Hec a propriis seu patrimonialibus belle distinguuntur in Charta ann. 1510. apud Rymer. tom. 18. pag. 285: *Sub obligatione omnium bonorum nostrorum Patrimonialium et Fiscalium.* Et paulo post: *Sub obligatione et hypotheca omnium bonorum nostrorum et prefatis serenissime Regine Castelle filiae nostrae Pra-*

sentium et Futuronum... Ubi bona praesentia sunt patrimonialis, futura vero fisca-

lia. Vide Notas Bignonii ad Marcum.

• In FISCO HABERE, id est, Titulo

beneficii possidere. Testam. Guill. dom.

Montispessul. ann. 1114. Inter Probat.

tom. 2. Hist. Occit. col. 801: *Decaso au-*

tem de Poscharis et posteritis suis dimicito

et dono totum illud, quod habeo in Fisco,

et castellani de Spoleto, et castellum

notum, et castellani de Melgario, et

totum suum. Furum, quoniam habeo de

castello Melgiorum, ubique non ha-

bitur. Inscriptio, Idem mod. *Inbfectio.*

primum in ficum, vel beneficium aut

feudum aliqui conferre. Flodoardus lib.

1. Hist. Remens. cap. 26: *Angli natus*

traditionis huius signatur a Rego Kenti-

ram sibi potulat dari. Quod ubi Reg ex am-

nus, audiens dominum Hismarum Pro-

culi, qui sedem fenebat Ecclesie Remensis,

hanc Infasci vilam, etc. Baldricus lib.

2. Hist. Camerac. cap. 18: *Quod (Monas-*

terium) postquam viris militarium Infasci-

catur, pro immunitatione rerum, ad rarita-

tem frumentorum redigitur. Vita. S. Theodo-

*rii Remensis num. 13: *Si audiens vilam**

Infasci jure proprietas, quae ejus Ecclesie

sunt subjecta domo regali dinoscatur.

• **FISCALITER TENERE.** Idem quod

Feodaliter, jure fisci seu feudi possidere,

passim in Tabular. Savigniac. et apud

Stephanon. tom. 7. *Erga. Hist. MSS.*

• Charta ann. 1116. apud Menag. in

Hiat. Sabol. pag. 51: *Quidam homines*

sui per successionem ab antecessoribus

Berlei jure hereditario Fiscaliter tene-

bant.

• **FISCALIS PENA.** Multa, quae ad

ficum pertinet. Parlag. inter reg. et

episc. Cature ann. 1820. In Reg. 59.

Chartoph. reg. 621: *Incursum heresum,*

forefacture, commissa, pene Ficaleas et

publications bonorum... ad nos et epis-

copus communiter pertinebunt.

• **FICUS OFICIIUM.** Idem quod alibi

fici Servitum dicitur, quod scilicet a

fiscalinus seu qui fico aut prædio deser-

vabant, debebant. Capitul. lib. 6. cap.

108: *Et ipse Oficio Fisi servire cogatur.*

Ibid. cap. 99: *Aut ipse in Servitio Fico*

nos servitum semper societur.

• **FISCALIS SERVITUM.** pro ipsis servis

fiscalibus uti parpi videtur in Epit. Sil-

vestri PP. II. ann. 1002. In Append.

ad Marcum Hispan. col. 959: Et in Comi-

tatu predicto Empuricense ipsum alaudem

quem dicunt Utano cum terminis et adja-

ciones, et Ficaleas, et Ficaleas, et

Ecclesias quae ibi sunt fundatae, etc.

FICALINUS, qui Fico seu prædio Principi

deservient, erantque ei quodammodo addicti. Gloss. Saxon. post Legem Henrici I. *Ficalinus, villanus.* Ita pas-

sim accipitur in Capit. ad Legem Sal-

cam § 12. in Lege Longob. lib. 2. tit. 32.

[§ 6. Car. M. 25] In Capitul. Caroli

M. lib. 8. cap. 26. in Capitul. 5. eiusdem

Carolli M. ann. 803. cap. 15. In Capitul.

Carolli C. tit. 39. cap. 8. etc. ubi cum colo-

nia fere tempes. junguntur, atque etiam

Servis Ficalinibus, in Lege Longob.

lib. 1. tit. 9. § 90 [Lud. P. 10.] *Litis*

sequiparantur in lib. 8. tit. 30. In Capitul.

Caroli M. lib. 8. cap. 16: De liberis

hominius uxores Ficalinibus regias haben-

tibus. Acta Episcoporum. Cenoman. pag.

297: *Curiam antecessorum Episcoporum,*

quam Colonias vocant, Ficalinorum ad-

modum plena... dedit Fulconi Andegava-

rum Comiti. Adde Almoiliorum lib. 2. Rerum

German. pag. 94.

• Sed ut accipitur habeatur de

Ficalinibus notio, eos in duas classes

distinguendos arbitror; nec enim eorum omnium eadem fuit conditio. Alii servi erant proprie dicti, utpote qui natio Liberorum iure nullaque prerogativa gauderent. Hi passim in Capitularibus Regum Franc. ut obsecvare cuique promptum est, *Servi Ficaleas appellantur.*

Tale reipas existitatis multa probant, ac i. quidem libertate caruisse diserte dicitur in Capitul. 8. Dagoberti tit. 6:

Si minores percussi sunt quae ex iniuste coniunctione polluerunt, careant liber-

tas. Servi Ficalinibus adgregantur. Et in Capitul. 1. Caroli M. cap. 1: *Et si homo fugitivus Ficaleas sunt, quae ex iniuste et cum fraude liberis dicuntur, celare neque abstrahere cum perjurio vel alio iugis presumunt. Si si quid peccant, scilicet vapulant, quae servorum dona est. Capitul. ann. 820. tit. 2.*

Si vero servi ecclesiastici aut Ficalinibus nostris aut

Coniunctis aut vassaliorum nostrorum hoc

scare presumuntur (denarium merito velice), excommunicantur istibus vapulent. Si quando liberi homines uxores ficalinas, aut feminis liberi homines ficalinas dicunt, lego cautum erat adeo servitute fiscalinorum constabat, ut ilii qui duebant, ob ejusmodi coniunctionem, Liberorum Juribus caderent.

Capitul. 2. Caroli M. cap. 23: *De liberis hominius qui uxores Ficalinas, et feminis regis accipiunt, ut non de hereditate parentum, vel de causa sua querendo, nec de testimonio pro hac re abiciantur.*

4. Ipsa distinctio exprimi videtur in Capitul. de Villis cap. 52: *Volume ut*

de Fiscalibus, vel servis nostris, sive inge-

nus, qui per fico aut villas nostras comannent. Et in Capitul. 5. Caroli M. cap. 15: *Uti homines Ficalini sive coloni, aut servi, etc.*

• Alli vero, quos fiscalinos vel colo-

nos in Capitularibus nude vocatos emi-

ssimile repertis, feudatarii, vassalli,

tenentes, homines fici erant, qui etiam,

cum ad ficum regium pertinebant, homines regii dicebantur. Capitul. 4. Caroli M. cap. 21: *Homo regius, id est,*

Ficalinus, etc. Joachimus Vadianus

lib. 2. De Collegiis, etc. pag. 76: *Ex pul-*

icia autem servis Regi seu Ficalini-

dicti nostri quorum vestigia et usfruc-

tus ad ficum pertinebant. Horum longe

melior conditio; alios quippe servos ibi

subditos terrasque possebant Jure

proprietatis, si quidem ex Lega Wis-

gorum lib. 5. art. 16. Ipsa concessa

est licentia et mancipia et terras ven-

tuendi, modo non in Ficalinis. Sed

latius exinde patuit haec licentia, ut

louet ex Charta Caroli III. Regis Franc-

pro Monasterio Compendiante in Tabu-

lario eiusdem: De ficio quoque nostris

donauimus licentiam / ut si quis Ficali-

nus ad clade suo soluerit tradere vel ven-

dere, vel ad S. locum, vel illius loci Cano-

nicie, ut liberam potestatem id faciendi

habeat. Adde Besilius in Pictav. pag.

385. et 388. Quodnam vero præcipuum

fuerit illorum servitum discere licet

ex Capitul. lib. 5. cap. 80: Pro nimis

reclamatione que ad nos venit de homini-

bus ecclesiastici seu Ficalinibus, qui non

erant adjunati quando in Cinomannico

poco fulmis, viens est nobis una cum

consulatu fidelium nostrorum statuere ut

quicunque de predictis hominiis quar-

iam facit temes, cum suis animalibus

seniori suo plenter unum diem cum suo

aratro in campo dominico aret, et postea

nullum servitum si manuale in ipsa

hebdomada a seniore suo requiratur.

• Notanda denique omnino est Fis-

calorum distinctio inter aquites et pedestres, quas occurrit in Charta Lotharii Imper. pro fundatione S. Stephanii Argentini anno 845. tom. 5. Gall. Christ. inter Instrum. col. 495: *In pago Pris-gaudi Naningavilla, cum sua appendi- tuis, ... viacipiis, servis et ancillis, colonis et Fiscalicis, tam de equestre quam pedestre ordine, banno, etc.* ¹⁰⁰ Fis-calini. Alsat. Diplom. num. 101. Unde coniceret ficer interdum Fiscalios ad exercitum submogitos et evocatos fuisse, eosque pro unterschiede conditi- one, aut ejus aut pedibus servitum prestatte dominis quorum erant Fis- calini.

FICAVES. pro Ficaleis. In laudata Lotharii Charta Ficaleis edidit Laguille in Hist. Alsat. pag. 4.

FICALEIS. Idem qui Fiscalini. Capitu- lare de Villis cap. 52: *De Fiscales vel servis nostris, que ingens, qui per- ficit aut villas nostra communem.*

FISCALIS. Idem qui Fiscalini. In Capitu- ad Leg. Salicam: sequiturib- vero seculis vassall. Interdum tenen- tibus qui homines faci dicuntur apud Eusebium Jupiorem de Casib. S. Galli cap. 18 pag. 43 et mot. *Nam victimas et cetera jure liberate sponte nobilentibus dare Fiscaibus, si quidem auferantur.* Tabular. S. Dionysii de Capella in Bitu- rizib. Ch. 27: *Ut quidquid omnes Fisca- ius mei eis dare voluntur Monachii, per- petuo habeant. Et Ch. 30: *Dimisi omnes Ecclesiias, quas hactenus ego et Ficaleis mei iniuste possidebamus: si vero Fis- calis mei facere noluerint, quod ego facio, pro certo sciatis, quod ego non ero eiis ulteriori nec testis, nec defensor, nec adiutor.**

FISCALIS POPULI. Decretum Flavii Regis tom. 2. Conc. Hispan. pag. 504: *De terra vero vel vineis, quas pro eodem tributo quinque supradictorum curam publicam ajetum volo privatis vel Fis- calibus Populi abstulit, etc.* Ibidem pag. 765: in Confirmatione ejusdem Flavii pro Concil. Tolet. XIII. *Sanctum et, ut omne tributoru *(l. tributum) pre- teritorum annorum usque in anno pri- me regni nostri quod in privata sive in Fis- calibus populi reluet, absolutionis re- petue debet sanctione laxare.**

FISCALIS. nunc Procurator tesci, Gall. *Procurei Fiscali Cope.* Mexicanum ann. 1585. tom. 1. Cinc. Hispan. pag. 382: *In causa in quibus ex officio procedunt per quam Fiscalis testes nomi- nantur et excepuntur ut Fiscali sub- ministeri pecunias, quibus possit testibus ad ferendum testimonium venturis sum- tus probare competentes. Iisque in actis redigatur; tempore vero quo expensas tarabunt, faciant sibi a Fiscali rationem recti sumptuum erogatorum hujusmodi; quoniam etiam tarent et ex taxatione, eos Fiscalis a rea recipiat sui explorique res- tituat. Specialius Fiscalis dicitur Promotor, cuius est in judicio Inquisitionis libellum accusati delicta comple- tentem. Inquisitori judici presentante, testes producere, de quibus consulendi, qui de Inquisitione data opera scripsero.*

FISCALINI. Missi. Vide Missi Fis- cales.

FISGILINI. pro Fiscalini. apud Bur- chardum Wormaciensem in Lege fami- lie: *Jus erit familiæ, ut de wergeldlo Fisgili hominis quaque libra ad came ram reddantur, et due libra et dimidia domis eius contingent. Occurrit ibi se- me ac iterum.*

FISCANI. Fisco regio prepositi. Joan.

Bromptop. pag. 128: *Super quibus trina conficerentur scriptæ, quorū unum apud Fiscanos aliud sub custodia viri fide- digni... manget.*

FISCALITAS. Dominum. Acta SS. Julii tom. 4. pag. 38 de S. Regnswinde: *Ita dimicat ut euipum locum nostra Fiscalitas subirent... manu semper po- testativa possideat.*

FISCALIS PÖRTR. Autissiodori ap- pellari videtur ita, ad quam vet- gali, que fisci regi sunt, exigitur. Huius passim mentio fit in Chartis 13. sscc.

FISCARUM. Lex Salica lit. 54. Edit. Heroldi: *Si quis graviorum ad res alienas tollendus invaserit, et eum legitime jacturum aut altrumnam non habuerit, qui eum regat, ut injuste aliquod tollat, etc.* Ibidem marginem ex alio MS. *Fis- care debet.* Est igitur Fiscare idem quod coniurare, in fiscum proprium redigere. [Unde in Leg. Henrici II. Imper. ad calcem Leg. Sal. pag. 200: *Hereditas vero interfectoris, in Fiscum redigatur.* Gloss. Lat. Gall. Saenger. *Fiscare. Ficar, cest appliquer ou mettre en la bourse ou tresor royal.*] Gloss. Greg. Lat. *Tzadik, Fisco, prescribo, Tzadik, prescriptio.*

FISCARI. Proscriptio, fisci redemptores. Firmicus.

FISCARUS. Fisco seu feudo investitus, vassalus, qui discum seu beneficium, ab aliis dependens possidet. Gest. Abbatum Lauberium pag. 599: *Aurit ipse Abbas Fiscatus suis soldos, fiscis fisca superaddens et solidos. Tabularium Burgulense fol. 122: *Ecclesia ipsa de Fisco meo est, me ignorante de Fis- catu meo nomine ipsam omni preto acqui- sita.**

FISCERUS. Villula, praediolum. Di- poma Caroli Crassi Imper. pro Antonio Abate Stabulensi ann. 882 apud Mar- ton. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 32: *Ut concederemus eiis quendam Fiscationem, Blandionum nomine, qui est in pagis Leuensis, cum cappa et pertinen- tibus eius.* Vide also nomine in Fisco.

FISCILINUS. Vide Ficale.

FISICA. Medicina. Vide Physica.

FISIQUE. Pars naturalis et pudicundus in Lit. remiss. ann. 1425. ex Reg. 173. Chartoph. reg. ch. 241: *La suppliant fuit icelle femme couchier en- vers, et lui bouta un de ses in la Fisique de sa nature; et lors dist ladite femme dudit Perrenet qu'elle touchoit ou elle avoit mal.*

FISICOLUS. [Instrumentum musicum] Epistola Incerti 28. ad Dardanum de diversis generibus musicorum, tom. 9. Operum S. Hieronymi, de fistula: *Ita bombulum areum ductile quadratum, ta- tissimumque, quasi in modum corona cum Fiscol] areo ferrago commixto, atque in medio concuso, quod in ligno alto spatio- soque formatum superiore capite con- stringitur, etc. Vox formata ex Gr. τύπῳ et κόλῳ.*

FISICULARE. Vide Fisculare.

FISIGARDUM. Charta Roberti Ducis Normanniae in Hist. Monasterii S. Au- doeni Rotom. pag. 73: *Ecclesiam unam supra mare positam, cum 36. jugeribus, et Cappellanam de Apparita, et unum Fisi- gardum in Dieppa, et apud portum ipsum Dieppa 5. salinas.*

FISIGARDUM. feudum interpretatur. Actor Historia Iaudata: *non leví ad- modum conjectura, in predicta quippe feudum illud ab eodem monasterio etiamne possidetur.*

FISINA. Vide supra Fisina 2

FISINATIS. Specularibus, apud Pa- piam MS. Bituric. habet, Fissimatis. Sed quid haec? an legendum Fisculatis a Fisculare?

FISKEDA. Leg. Danie. lib. 3. apud Ludewig. tom. 12. Reliq. MSS. pag. 161: *Si vero aliquis possessionem aliquam, que dicitur moelledam vel Fiskedam, destruerit, reddit eum indamnum cum iure cl. marcarum et tantum solvat regi. Alii possident, quia iure feudi seu pre- cincti tenetur?* ¹⁰⁰ *Dam* Danie est Stagnum, unde Molledam. Stagnum unde aqua in molam devirrit. Et *Fiske dam*, Piscina.

FISSICULARE. Elmenhorstio, Rimirii, observare fissuras, a Fissuris, que non- numerum in extis observantur. [Vide Phisiculatus] Unde Gloss. Isidori: *Fisiculare, Augur naturas in extis animalium querens. Johannes de Janua: Fisiculatus, fiss, quod est Natura: unde Fisiculato, as, id est, Divinare vel pronun- ciare, unde Fisiculatus, ta, tum, Invina- turus vel pronuntiatus. Quia Gallice sic redditur in Gloss. Lat. Gall. Sanger- man. Fisiculatus, Naturæ, diuinæ pro- nunciare. Fisiculare, Deviner, pronunciare. Gredilidem potius cum Juliano Florido in Notis ad Apul. Fisiculare idem esse ac Fissuris extra distinguere. Quo spec- tatur illud Cicero de Divinitat. lib. 1. *Quid extis, quid fibra valeat, accipio, que caus sit.* nescio Apul. de Deo Socratis: *Eorum quippe de numero prædicti curant singula, prouide ut est eorum eaque tri- buta provincia; vel sonus conforman- dis, vel extis Fisiculandis, vel, etc.* Vide Hoffmanni Lexicon vñē Fisiculatus.*

FISSINA. Fissina. Tabularium. Vin docimense ch. 290: *Dedit unum tra- rum, et 12. combros in fluvio Lodi, atque 20. Fissinas in eodem fluvio, que ponuntur ad capiendas anguillas.* [Vide Fossina.]

• Minus bene est enim Fissina spe- cies viminibus contecta, Fissula capi- pendis potissimum apud Fisiculare vero, Indice genit. ad capiendas floses silves- tries, nos Fissinae vocabant. Lit. remiss. ann. 1190: ex Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 103: *Una Fisiculare à prendre bestes, que on appelle fissinae.* ¹⁰⁰ Ex ordine alphabetico verborum in primo Glossarii editione conjectare licet vñto typographi Fissina exaratum esse pro Fisiculare.

FISORIUM. Cuneus. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 702: *Fisoriuum, Cor.*

FISSEURARIUS. [Qui fissuras facit. Not. Fir. p. 122. Fissura. Fissurarius.]

FISUS. pro Fissus, id est. Confessus statuta Edwardi I. Regis Anglie ann. 1283. apud Rymerum tom. 2 pag. 262: *Si prima die in presentia nostri Baillii Confessum fuerit, pro debitore sine lita et sine judicatu, scilicet infra novem dies Baillius noster debet facere solvere et complete creditori, quod Fissum coram ipso fuerit.*

FISTA, vel FISCA. Arca. Lit. remiss. ann. 1190 in Reg. 80. Chartoph. reg. ch. 233: *Dicta Agnes, filia regis habeo a pe- cunia tua in sea Fista dicta Stephanus dicit: si tu nadus ad Fistam tuam, vere tu verberaberis.*

FISTOLATUS. ab Italo. *Fistolare.* Fistola seu ulceribus laborare. Miracula. II. Henrici Baucensis in Acta SS. Junii tom. 2 pag. 877: *Bonaventura... contracta est Fistolata in omnibus membris.*

FISTUCA. Fistucus. Vide Festuca.

1. **FISTULA**, cuius opera sanguis Domini a communicantibus Fidelibus hauriebatur, quod intelligendum est de Communione sub utraque specie, que primis Christianismi saculis obtinuit. Diaconus enim tenet *fistulam*, intracaliceum, propinabat sanguinem fideliibus, ut quisque admoto ore sugeret de calice ex alio fistula capite. *Auct. Cantacuzeno* lib. 1. cap. 41. pag. 124. dicitur, et alii apud Goarum ad Euchologium Greco, pag. 1-2. *Ego*, apud Sigeporium lib. Hist. Concilii Florentini secu. 10. cap. 10. extr. ubi describitur. *Calamus*, quo *Xantus Domini* sumitur, auid *Quigener II. Et Statutis Ord. Cartusiensium* 40. Ord. Romanus, *Item autem Diaconus tenet Calicem et Fistulam, sed ante Episcopum, quecum dum ex sarcina et corpore Christi, quantum voluntate, sumat et sic calcem*. *Fistulam Subdiconi comendat*. *Mors*. *Bis ita paratus* (post recommunicatum populum) *dum Diabolus complicitus corporale ponant super Calicem*. *Fistula in eo remanente* [Excerpta ex Divion. discipli. in vet. Discipl. monast. pag. 869]. *Ut Subdiaconus possem accepit, Fistulam argenteam, cum qui sanguis Domini eibis soleat, in sacculo de panno mundissimo ad hoc spacio facto reconciliante de nemariolo Diacono defert*. S. Wilhelmi Constitut. Hirsing. lib. 1. cap. 17: *Pro signo Fistula, rube arundinis, ex qua sanguinem Domini recuperare solemus, etc.* Ius antiqui ordinis Cisterciensium cap. 53. ubi de Missis ritibus: *Quod si plures fuerint, Diaconus percepto sanguine, ibidem ponat calicem super cornu sinistro altaris. Diaconus autem teneat utraque manu in calice Fistulam a Subdiacono preparatam, qui Subdiaconus recipiat sanguinem cum Fistula. Habentur illi plures de Fistula usu pag. 143. 144. Nomastici Cisterciensibus, et cap. 54. 100. Adde pag. 219. 26. ejusdem Nomastici. Rursum: *Luna autem fratres percipiunt sanguinem, infundatur vinum in Calicem a Diacono, cum opus fuerit; si quod autem residuum fuerit de ipso sanguine, libat illud cum Calice, postquam Fistulam reddiderit Subdiacono, quam Fistulam, antequam reddiat, in quantum poterit, ab utraque parte sugende, a sanguine Domini evacuet. Hinc fistulas inter ministeria sacra observare est.* *Ditmarus* lib. 6. extenso. *Calice et rube, que genitum cum patina et Fistula. Chronicon Casin. lib. 8. cap. ult. Fistula aurea, cincta angulo... Fustula argentea duabus adducit, et cap. 64. Conradus in Chronica. *Moguntinus*. *Evant Fistula, quinque ad communicandum argentea, deauratae*. *Florentius Wigorn.* ann. 1067: *Divisit Ecclesia cruces, ularia, scriaria, testos, candelabros, fistulas, ac ornamenta vario, etc.* Vide Monastic. Anglic. tom. 1. pag. 70. Sed et hodie in Monasterio Sandoliensi, ministri more antiquo sub utraque specie communicant, et sanguinem e Calice fistula haurient. Vide Ordinarium Ordin. Praemonstrat. cap. 4. et Browerum lib. 8. Annal. Trevirens. num. 114.**

2. **FISTULA**, Morbi species, que Westphalis die pistilen dicuntur, sive defluxiones humorum. *Vita B. Godefridi Cappenbergensis* num. 26: *Fuit Sacerdos quidam, quem Fistula per multis dies adeo delitaverat, quod vix moveri potuit.* *Vita Jo. Cratonen ad Diocordis* lib. 2. Parabil. cap. 28.

3. *Mirac. MSS. Urbanii PP. V. Fistula in oculo taliter grossum et inflammatum, in quo supervenerunt vermes, et*

jam offuscaverant visum. Fistula, in Mirac. S. Ludov. edit. reg. pag. 391. et 408.

4. *Notum est a Medicis antiquis hodierisque Fistulas appellari ulcera angusta, callosa et sinuosa. Horum minere Jornel. Neptis, Pifnlius et alli, qui ipso Fistulas vocabulo usi fuerunt non semel. Hinc Joan. de Janua: Fistula etiam dicitur quedam infirmata; unde Fistulatus. Fistulosus, qui Fistulam illam patitur, fistula, Una grise maladie, Lat. Galli. Sangerman. Vide Fistula.*

5. *Fistulatus, hoc morbo laborans, apud Conimbricam Marpurgensem se Recensu S. Elizabethae pag. 281. 292.*

3. **FISTULA AUREA**, in Chora Benevent. S. Sophie pag. 609. *Fistula et aqua, in Gregorii Monachii Chronico, Farfensi, apud Muratori tom. 2. part. 2. col. 385. Fistula Conduit a domo, in Quos. Lat. Galli. Sangerman.* ¹⁰⁰ *Vide Istdor. Origin. lib. 15. cap. 8. sect. 17. et lib. 19. cap. 10. sect. 27.*

6. *Fistulae SAL CONTINENTES*, in Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 280. col. 2. Vide Arca salinarum in Area 1.

1. **FISTULARE**, Fistula seu tuba canere. *Vet. Onomast. Fistula, rube, cap. 26. Gloss. Sangerman. n. 501. Fistulare, Sibilare, Jo. Buschii de Reform. Monast. cap. 39. Supervenerunt ibi lusores Fistularum, qui in processione ante venerabile Sacramentum Fistularent, et cum instrumentis suis in fine introitu refectori Fistulare coepérunt. Hinc corrigitur Isidori Glossa, ubi perperam Fistulato, Sibilo, pro Fistulo.*

7. *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684. Flageler, Fistulari, Flagelator, Fistulator. Flagoler, in Lit. remiss. ann. 1389. ex Reg. 100. Chartoph. reg. ch. 420. Icellui Simon, qui lors à lad ite fe le Flajolot, laissa le flajolet. Flagolierent, fistule sonitus. Lit. remiss. ann. 1428. in Reg. 178. ch. 299: Vint ung hedmour ou flagolleur devant l'uis de la taverne, ou bousnement ou Flagollement duquel gens se assemblerent. Quas voces a vocabulo Flajol et Flajot, fistula, sunt formatae. Lit. remiss. ann. 1479. in Reg. 115. ch. 265. Comme ledit Richart eust baillié à Raoulet Bressart une flote ou Flajot pour en jouer, etc. Le suppliant dist qu'il yroit querre une flote ou Flajot, in illis ann. 1448 ex Reg. 179. ch. 367. Flahute et Flautier et Flute, qui fistula canit, in Poem. de Cleonades MS.*

8. *Fistule double, in Lit. remiss. ann. 1467. ex Reg. 191. ch. 267.*

9. **FISTULATORIA ARTES**, Eadem notio, apud Arnobium lib. 7.

10. **FISTULATUS**, Fistula seu ulcera laborans, permoratus. *Epistola Johannis Archiep. Vienn. ad Honorium IH. PP. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 800. Duranus Brunus Sacerdos juratus dixit, quod ipse Fistulatus erat: ita quod habebat tredecim foramina sub ascella. Mamilla Fistulata, in Actis S. Herculani Episc. Martini tom. 1. pag. 54. Vide Fistula 2.*

11. **FISTULITUS**, Eadem notio. *Femina Fistulata cancri morbo, in Vita B. Columba Reatina Auctore Sebastianio Perusino. Maii tom. 5. pag. 374.*

12. **FITE**, Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 80: *In Fith vel in socna est, quod ab ipsis, qui in domo sunt contubernales,*

agitur, etc. [100 Thorpe: Inſift vel in socna.]

13. **FITHWITA**, Vide Futhuita.

14. **FITALIS**, *Factus, eloquens, urbanus. Gloss. Arabic-Latine, a Fando, ut autem, inquit Martialius in Lexico.*

15. **FITORA**, *Stomachi corruptela. Papiae MS. In alio est Fitoria, in Editio Fictoria. [100 An Factor]*

16. **FITREUS**, Vide in Feltrum.

17. **FITTA**, Vox Italica, Gall. *Piqueure, Punctum seu dolor ex punctione aut alia non absimili. Tota plena doloribus et Fitis, in Miraculis B. Simoni Erem. August. April. tom. 2. pag. 822. Vide Fictitia.*

18. **FITTAIUOLUS**, Italis, *Fittaiuolo, Academ. Cruse. Iniquitatis, fundi conductor. Stat. ant. Florent. lib. 2. cap. 58. et Cod. reg. 4821: Quilibet Fittaiuoli, pensionari et conductoris cuiuscumque personae et servorum fidjessores, etc. Vide supra Fictitia.*

19. **FITTER**, In Lega Salicis Edit. Heroldi et 90. idem valet ac quatuor. Vide Wendelinum, [et supra Chiana].

20. **FITUR**, *Fit, apud Petrum Petrum Scholasticum in Chora, pag. 35. 89. Occurrit etiam pluries in Monetis Francie Reg. 34. 35. 36. 37. 38. 39. *Flabatur apud veterem Interpretem Juvenalis Sat. 4. Fitter, pro Fit, in Chronico inedito apud Petrum Lambecium lib. 2. Commentarie de Biblioth. Cesarea pag. 851. Fitter, in Epist. Siegerberti Regis ad Desiderium Episc. Cadurcensem tom. 1. Hist. Franc. pag. 887. *Fiere, pro Fies, apud S. Augustin. Ita usurabant veteres. Facitur apud Nonnum, possunt apud eundem, potestur apud Lucretium lib. 8. et Diomedem, poteritur, in Inscript. quae existat in Roma subterranea tom. 1. pag. 204.***

21. **FITUS**, Census, locatio, redditus certus et fixus, Ital. *Fitto* Stat. Montis-reg. pag. 58: *Statutum est quod non obstante presenti capitulo, vel alio in contrarium loquente, quod tota illa pecunia que debetur, vel in futurum debetur, de Fito memoria S. Stephani, etc. Vide Fictus 4.*

22. **FITWITA**, Vide infra Ficturia.

23. **FIVALIS**, Idem quod supra Feudalis in Feudum. Locum vide in Munda et Salvator.

24. **FIVATORIUS**, Qui fiume seu feudum tenet, vassalus. *Fivatoriis, qui ipsos honores tenent, in Ch. ann. 1102. Inter Probus tom. 2. Hist. Oct. col. 338. Vide in Feudum.*

25. **FIVUM**, *Solidatum. Papias MS. Forte pro Firmum, vel Firmum. Utrumque tamen Firmum et Firmum sequuntur proxime. Vide in Feudum.*

26. **FIXARE** (Oculos), aliquid intueri et in eo definitum esse, Gall. *Regarder fixement. Analecta de B. Paul. V. PP. inter Acta SS. Maii tom. 1. pag. 717. Imo post vehementem membrorum ac spirituum agitationem iam Fixabat oculos.*

27. **FIXE**, Firm. *Epistola Concilii Franciford. ad Episcopos Hispan. Concil. Hisp. tom. 3. pag. 106. Non per hereticas, inquit, contentiones Christiani animus fluctuer, quem oportet omnia veraciter Fixequ credere.*

28. **FIXELLA**, Fiscella, Gall. *Eclisse à égouter des frangages. Joan. Germ. Cabillon. episc. in vita Phil. III. ducis Burg. apud Ludewig. tom. 11. Reliq. MSS. pag. 36: Non est, qui sois ortu aut occasu mulgeat, aut ex muto de Ficella coquigatos educat caseos. Vide supra Fiscina 2.*

tatio est. Vide *Flatoeis in Flantones et Flasca suo loco.*

* 3. **FLACO.** Species placentia. Gall. *Flan*. Chartar. Roberti Umbrian. Episc. Dioec. Communia de Moribus ann. 1386. *Dicit faciendo tauras, pastiles et Flacnes aut alias res. Chartularium S. Vaudreuil tom. I. pag. 324. Vicarius et quilibet eius successor... in vigilia S. Michaelis in Monte Gargano seraginta Flaciones bonos et sufficientes pro Conventu eisdem vellere et solvere quilibet anno tenebatur, et quod ob hoc unum quartuorum prouentus in eadem Abbacia perquebat annuatione. Forte utroque legendum Flatoeis, ut infra in *Flantones*. Vide *Flaco*.*

FLACTRA. Vide *Flaza*.

* **FLACTOR.** Glossar. Provine. Lat. ex Col. reg. 557. *Pogridura, Prox. labes, petreis, canis, marori, mardicas, Flactor, oris.*

* **FLACTRA.** Idem quod *Flaco* I. et ejusdem oriturus. Ordinarius. Vitalis lib. 4. pag. 357. *Est in mediterranea Anglia partibus iuvene magnitudinis cernitina potus, qua... non strigosus, nunc Flactris, interdum nigra latitudo et crebris insulorum nemoribus... profundit. Vita S. Gauthaei, ex qua huc desumitur. cap. 14. id est Flactris, forte ex*

Flaco II. *Ex ea. Eadem notio. Fidei-
cato. Tract. MS. de re militi, et mach-
inari. cap. 56. Tinea vibrabat et
tremebat, et extre. loqu. una collectiva
aqua. que tinctur. a quibusdam
Flactris. Haec leg. indum pro *Flactris*.*

* **FLACTUS.** f. pro *Flactus*, Ital. *Flac-
cato*. Tract. MS. de re militi, et mach-
inari. cap. 56. *Tinea vibrabat et
tremebat, et extre. loqu. una collectiva
aqua. que tinctur. a quibusdam
Flactris. Haec leg. indum pro *Flactris*.*

FLADO. Vide *Flantones*.

* **FLAELLUM.** *pecus armorum. No-
stra Pte. *Flado* et *Flatel*, ut infra
dicitur in *Flagellum*. Fragm. III. c. Dal-
phin. pag. 2. 2. 621 col. 2. *Cum du-
catis hominibus in armis, eleut et ga-
leatis, et cum Flaeolis.**

* **FLAGE.** Statuta Ordinis S. Gilberti pag. 539. *Pellice vero illa non fiat ad
formam aliarum pelliciarum, sed aperta
erit in anteriori parte, et cornigus con-
struetur circa medium partem ventris,
sunt solet ferri in teste lacentis pueri,
qui vestis Anglice sicut vocari Flage.*

* **FLAGELLA.** *lata. gen. Ictus flagellis.* Gall. *Gosp. pro Fouet. Scriptura Principis Adelgastrum pro Monasterio S. Mariae de Obona. Comit. Hisp. tom. 3. pag. 90. Si forte aliquis erit istis socium fratrem
persecutus pugna... solvit quinque solidos
et tres Flagellatae. Vide *Flagellatio*.*

* **FLAGELLARE.** Molestare, affligere, apud Ughellum tom. 5. pag. 157. *Iet in
Memoriam Potestatum Regiens. ad ann. 1260. apud Murator. tom. 8. col. 1225.* Vide *Flagellare*, [et *Flagellare* 2. in *Fla-
gella*].

* *Charia Rob. vicecom. Cabillon. ex
Chartul. S. Marcel. Cabillon. Sed ali-
quando rebellis fuit. Ideo Flagellau tam
quam quam Sauvacione villam, que est
S. Marcelli. Flagellau eodem sensu.* Chron. S. Dion. lib. 3. cap. 11. tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag. 225. *Comme
Béveques Eracles me tormenta: il me
Flagel. etc. Ubi Aimon. lib. 3. cap. 30.
habet Quae tormenta ab Heracio illata
patior? ipse nunc cruciat. Sic et apud
nos etiam nunc incommodum quodvis.
Flagellau appellatur. Flagel, ex sensu, apud*

Christ. Pisan. in vita Caroli V. part. 2.
cap. 6.)

FLAGELLARIUS. Ugutio. *Mastigopho-
rus. Flagellata.*

*ARMORUM species, quod flagello similis, sex dicta. Stat. ann. 1356. inter Probat. tom. 2. Hist. Nov. pag. 181. col. 1. *Hec quod qualibet tenui pauperes quam duxit, habeat unum inservium cum fronda, sine Flagellatione, et quod consules facio dictas Flagellatas feri, et quod compellant qualibet ait solvendum pretium dicta. Flagellatus. Fla-**

gerandi appellari videtur, in Lat. remiss.

ann. 1476. ex Reg. 204. Chartoph. reg.

*ch. 158. *Ieciliu Ratisera frappa corpore and**

cop d'une Flagrade sur le cap d'escelle.

Fillet. Le suppliant frappa d'une lance,

etc. Neque alius sonat vox Flageron, in

*ann. 1418. ex Reg. 170. ch. 146. *Un**

baston sans fer, nomme Flageron, aguisse

a bout. Hic etiam fortassis spectat

Flagel vel Flachet, ex Lat. remiss. ann.

*1458. in Reg. 189. ch. 26. *Un baston de**

cetter, autrement nomme Flachel. Ibidem

*ch. 306. Flachel. Vide *Flagellum*.*

* **FLAGELLATIO.** Inter penas, excrebro

occurrit, etiam apud infernalis scrip-

tores.

FLAGELLARIUS ad palum coram

populi, in Concilio Francoford. ann. 7.4.

cap. 5. al. 3.

Extensis flagella infligebatur: hinc

formula frequens in Leg. Wisigoth. in

*in Leg. Bajv. tit. II. cap. 4. § 3. *Flag-
ella publica extensus accipiat. Super**

scamnum tenus, in Leg. Salic. tit. 42.

*¶ 1. Lactantius lib. de Mortibus Perso-
norum. num. 21: *Si quis esset verbera-
sus, defix in stabulo pali quatuor stan-
dant, ad quos nultus unquam servus**

distincte solitus. Martyrium. S. Neomus

*num. 18. *Kircher. Actus reliq. 300. ex-
cept. opere. 200. 200. 200. 200. 200. 200.**

Gregorius. Lib. 1. S. Basilis. in. n. 1. 4.

Keck. Exercit. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

Denique Thessal. Iohannes Iohannes

Episcop. de SS. Cyro & Julian. Taxis.

¶ 2. Tercio. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

duo. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.</p

Eodem anno multa nulla Flagellatorum prodicunt in mundum, dicentes, haec nomen ab omnibus peccatis absolvit, in tali sece per unum mensem venerantur. Vide Odoricum Rainaldi ann. 1339, num. II. Floruit etiam in alia episcopis apudellaonis ab anno 1349. **Fratum Flagellatorum nomen, qui nulla populi vel Ecclesie auctoritate, publicam penitentiam concuebant. Hi varillam Domini cum crucibus ante portantes, et Ecclesias his in die intrantes, se omnibus vestibus nudabant, soli pudente honeste velatis, et tunc seipso ante et retro, sed pectorum in scapulis, cum flagellis coracis, habentibus aculeos ferricos in extremis nodis dure percidentes, sanguinem proprium exsudabant, et sic scipios flagellando cantantes Deo canebant in vulgari. Numquam etiam dormiendo percutiebant in illo loco, ubi pridie queverunt. Et nullus scire potuit, qui sectam hanc inchoaverit, quam tandem Clemens VI. PP. interdicit, eni exstat in eam rem Diploma, datum Avenio 13. XI. Nov. ann. 8. Hoc fore Joannes a Leidis lib. 29 cap. 13. De hac secta agunt passim Scriptores, Vita Balduni Lutzenburg. Arcenep. Trevir. lib. 3. cap. 9. Vita Clementis VI. PP. pag. 96. Henricus Redendorfensis ann. 1347. Gobelinus Persona in Cosmodromio actate 6. cap. 69. Continuator Nangii Latinus, Lvoldus Norbertius in Chr. Marcano. Radulfus de Rivo in Engelberto a Marcha cap. 3. Albertus Argentinus ann. 1349. Speculum Hist. MS. Joannis Abbat. Laudum lib. II. cap. 72. Hist. Landgrav. Thuringiae cap. 106. etc. sed praeceterius Continuator Nangii veracius sub ann. 1347. ubi compiliuntur regulae articulos Latine exaratos retinet, ut et canthus ipsi vernaculae seu Gallici versibus compositos, quos dum se flagellarent, concubentem ripari Joannes Gerosa Epistolam contra eum-midi sectam se flagellantum. Vide Triarium societas. ¹⁰ Vide in Parientes et in schismate.**

1. FLAGELLUM, quo frumentum teritur, vulgo Fleau. S. Hieronymus in cap. 28. Esaias. Sed virga excutuntur et baculo, quo vulgo Flagella dicuntur. Translatio S. Iohann. Reomanensis n. 9. Repente in concilio assuevit Flagellum ex cassiorum rapta, passimque interdicto nocte spatio credebat, velut in aere caput. Vita S. Fermiani Abb. Flagellum accipiens, in aram, anthonianum tritum aturus, ingreditur. Occurrat præterea in Chronico Andreensi pag. 688. Le Roman du Renard MS.

Qui parte tenui, qui parte bacche.

[Percutere apud Boreum] Foudre, ou Fiel, ou pierre, ou mare.]

Vide Fustus.

² Flagau, in Lit. remiss. ann. 1478 ex Reg. 26. Chartoph. reg. ch. 107. ³ Uog Flagean, duquel il batton son bâton, etc. ² FLAGELARE, Flagello frumentum excutere. Vnde Plinii nota. Custumar. Proscriptor. Lewensis apud Speculum in V. Gordiani. Omnes modum inueni et passim aperte. Tunc ergo Prior. Flagellat et perbutata. Prioris per annos die non corrudo domini.

Fleau in Lit. remiss. ann. 1478 ex Reg. 26. Chartoph. reg. ch. 83. ⁴ Fleau Ton le poing une corde à Fleau de mache et poing l'autre. Petit pour le ferier.

² FLAGELLUM. Beda, quadriga, qui se sedet ab auriga flagellum tenente re-

gitur. Lex 5. Cod. Th. de Curiosis (6. 21). ⁵ Peremptoriarum edas, id est, quae Oedipus, vel Flagella flagellant. Et propterea Rhodes dicta flagella siquidem ita emendare licet in Vita S. Nicolai Studite pag. 912. Kitto rotoz. xx. z. u. t. 20. pag. 100. ⁶ Kitto rotoz. xx. z. u. t. 20. pag. 100. Bene si habere ⁷ docet Cangius in Glossar. med. Gracit. voce Pix., col. 1287.

*³ **FLAGELLUM**. Genus bellum crepitaculi, sive tintinnabuli, quod Indi præallis concuebant ad speciem Barbarici cuiusdam tympani: de quo ita scribit Suidas. *Tribus Indi non utuntur, sed pro se sunt Flagella, quæ excutunt in aerem, et tympana item horribilem quendam lumbum emitentia.* Hæc post Carolum de Aquino in Lex. milit.

4. FLAGELLUM, FLAGELLA, Summitates vitium et fructum, sive dicta, quia flatu agitentur. Jo. de Janua. [⁸ ex Isidor. Orig. lib. 17. cap. 5. sect. 8. Vide Forcellini.]

FLAGELLA CAPILLORUM, crinum. Vide Criniti.

*⁵ **FLAGELLUM**. Virga ferrea claudenda portis apta. Gall. Fleau, alias Flagau vel *Flagel*. Comput. MS. S. Vulfr. Ab avil. ann. 1459. *Item dicto Pro quadam serrula nova, cum crampionibus ad bendas Flagello dicte porte apposita cum clavi, vix sol. Pedag. de Dung ann. 1448. ex Charty. 21. Corb. : Chacun Flagau doit un denier.* Lit. remiss. ann. 1451. in Reg. 181. Chartoph. reg. ch. 100. ⁹ *Icellus Solet se bouda si lan. a desoubl: le Playel du fauillet de laide porte, qu'estoit.*

*⁶ **FLAGELLUM**. Virga seu baculus, iurisdictus insigne. Ordo eccl. Ambro. Medicis. an. circa 1130. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. eti. col. 862. *In fine vero subponitur laicalis ferula, videlicet ricecom' qui... procedit archiepiscopum, parando sibi riam servitibus suis, precedentibus eius cum Flagelli lignis et scissis.*

*⁷ **FLAGELLUM**. S. AMBROSI. Quod et Scutica dicitur, ibid. col. 878. *Qui portat crucem auream et Scuticam sancti Ambrosii.* STATUS eccl. Metropol. ibid. col. 868. *Prior vero horum defert pluriale temporibus defatis et Flagellum S. Ambrosii.* Vide Ambrosius et in Moneta.

*⁷ **FLAGELLUM**. Vide infra Fleolet.

FLAGELLUS. Strages, occisione, Gallice Carnage. Chronicum Parmense in ann. 1290. apud Murator. tom. 9. col. 793. *In quo confictu Flagellus fuit valde magnus et incredibilis, et mortuus plures.*

*⁸ **FLAGIE**. Flagellæ ex boum seu taureum cornis. Glossar. vel. ex. ¹⁰ Cod. reg. 76. ¹¹ Flages, taureau. Vide Taureau.

1. FLAGITARE. Accusare, quomodo hanc vocem usurpat Tacitus lib. 17. Cœcil. Encycl. apud Spec. ann. 1478. cap. 5. *Ut nullus Legionum Proscriptorum Flagitare, seu fatigare, vel aliquam sibi injuriantem, pereat audeat.*

*² **FLAGITARE**. Vnguiare, examinare.

Exodus. 24. 13. PP. VII. inter Acta SS. Benedicti. secund. I part. 1. pag. 712. *Ad hanc sedem Apostolica simili occurrit, ut antiqui Concilio Flagitare ac decideret, quod hæc non valuit terminari.*

Vide Flagitatu.

*³ **FLAGITATIM**, diligenter, studiouse, seculo Claria Ecclesiæ Carnot, pro Bernardo Abbate Eremensis anno 1110. apud Mabili. tom. 5. Annal. Benedicti. pag. 150. *Venerata de qua quiescere et sedassimis sepebatur monachis aromatum*

odor, quos Flagitatu duobus persensantes diebus, ad extreum quemam hæc ciones essent, solerter discutientibus. ¹² Vide Flagitare 2.

*⁴ **FLAGITIUM**. Charta vetus apud Stephantium. tom. 3. Antiq. Pictav. MSS. pag. 412. *Delegau quatinus plus Redemptoris premi amplior, et dienique magna restauracionis gennæ conque sufficiens peragam, quia in recenti seculo operatur Flagii cerculo (Flagiti circulo) ne in evum persistar hujus alii suffragium cunctari magne aducatis opere ejusque de magnis piaulis dimissum.*

*⁵ **FLAGO**, Idem quod Flaco 2. Gall. Flacon, Angl. Flagon, Species lagene. Occurrit apud Rymerus. tom. 11. pag. 196 col. 1. Vide Flaca.

*⁶ **FLAGOR**, quasi Flagor, Ardor, hec tum vocabulum a Flagrare, nisi mavis esse pro Flagor. Flagor concupiscentie, apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 326.

FLAGRADA, *Micellus*, in Glossis MSS.

*⁷ **FLAGRANTE**, Ardenter, cupide. Front. ad Antoniu. Aug. (edente iterum A Maio) ep. 2. Et spondeo, quanto sepius audierit, tanto Flagrantibus amabit. Ammian. 31. 10. Germani exarsere Flagrantibus. Tacit. 1. Ann. 8. Destinare consules, specie recusantis, Flagrantibus sive cupiverat.]

*⁸ **FLAGRARE**, pro Fragrare Appendix ad Agnelli Librum Patrum apud Murator. tom. 2. pag. 180. col. 1. *Microcellus XI. justus et timoratus, cuis tanta corporis ordinatio Flagraret, ut pretiosissime mortis incensum septentrum narraret leviter.*

*⁹ **FLAGRATOR**, [Qui mercede flagris credi se permittit. Fast.]

*¹⁰ **FLAGRIONES**, uxoris. Gloss. Lat. Gr. Nonius. Flagriones dicti sunt servi, quod flagris subiecti sunt, ut verberes a verberibus. Hoc vocabulo usus est Afrani.

*¹¹ **FLAGURERE**, *spicere*. Ferre. Gloss. Lat. Gr. Sangerm. MSS.

*¹² Addit ex Castigat. ad utrumque Glossar. pro Flagurit, *spicere*, leg. flagrat, ex. ¹³ *celte*.

*¹³ **FLAGUS**, f. Ora, estuarium, fluendum, ut Fleta 2. Annal. Victor. MSS. ad ann. 1367. *Divino sibi assidente presidio pervenit (Urbanus PP. V.) feliciter ad portu sibi Flagum Corti due iux. mensis Iunii. Flagus vero pro Culina, ut videtur, in isti remiss. ann. 1493 ex Reg. 158. Charton. reg. ch. 82. *Le supplicant et ancuns a tres entreuent en la maison d'un taverne, et trouerent ou Flagus a bouge d'elle lebet Casin.**

*¹⁴ **FLAGO**. Simili genus, apud Majorenses. Leges Palatinæ Jacobi II. Regis Majoris inter Acta SS. Junii tom. 3. pag. LXVIII. *Ordinatus igitur in Cancelleria nostra modum triplicem signandi, ruficet ut quandoque cum bula plumbata vel aurea, quandoque cum magno sigillo, hanc duas impressiones a postice ab utroque latere impressantes, hoc impresso sic dissimilans et diversa, quod quidem signatum Flago vulgariter nominatur. manuque vero cum alto signo minori, quod signatum communè dicatur.*

*¹⁵ **FLALLUM**. Motu à poire. Glossar. Lat. Gall. ann. 1352 ex Cod. reg. 1120.

FLAMBARDUS orderensis Vitalis lib. 8. pag. 678. de quodcum Ranulfo, viro arroganti. *Temperante majoribus, quasi ei regis fultus imperabat, unde a Roberto Disputatore regio Flambardus cognominatus est, quod vocabulum et secundum coores eius et a his quasi propheticæ collatione est. flamma quippe ardens, multis*

factis intulit genti novos ritus, quibus crudeliter oppressi populum ceterum, etc.

• **Flammardus** eundem Ranulfum vocat Ivo Carnot. Epist. 157: *Quod in Ecclesia Lucoviensi paternitas vestra poterit agnoscere, quam jam per plures annos Ranulus agnominis Flammardus, Dunelmensis Episcopus innuidito incognitus genera occupavit, qui duos filios suos die-similes accepto pastore baculo a Gante Normannorum prædicta Ecclesia intrude fecit, ea conditione, ut si primogenitus moreretur, Judicato more in Episcopatum alter alteri subrogaretur. A patre Flammardus filios Flammigeros appellant idem Ivo Ep. 149: *Cum et ipsos Flammigeros pueros de predicta Ecclesia ecerentur.**

• **FLAMMELLUM**, Fax, tæda, funale. Reg. v. c. Andeg. ad ann. 1143, in Vita Math. Menag. spag. 92: *Contum' libere' cer'e operata in torchis, Flambelli' et bogia.* Proces. Eccl. de Flamb. ann. 1140. fol. 159, r. ex Biblioth. Quatuor sive post concilium habentes lumen in Flamello cer'e, etc. *Flammeus*. Candela set lampas species, in Stat. ann. 1328, tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 505. *Flambardus* varian. Drocenses lignum furno, cortice aviso, exsecutum atque ad medium usque hissum, quod in Vigilia Natalis Domini accensum cœrus populis deformat circa forum tectum ejusdem civitatis, suplicantium ordine, quavis festinante, procedentes ad ecclesiam, ante cuius portam proiecuntur hujusmodi faces, ubi absumentum, clero de cantante hymnum. *Venit Redemptor genitum*, et populo clamante Noël, Noël. Minus religiose idem ritus apud Cadomenses aliisque eorum vicinos peragitur. Pueri tunc cum perticis, quibus psala alligata ascendunt, viridaria percurrit arbores quasque fructiferas circumvenientes hunc rhythnum vociferando.

Taues et malades.
Sorte de nos chos.
Siens je vous traitez la barbe et les os.

Hac post Mercur. Franc. ann. 1740 mens. Febr. pag. 266, et April. pag. 680. Vide supra in *Brando*.

• **Flambeter**, vero, appellari videtur quidquid levius coctum est seu ustulatum, in Ordinat. hospit. reg. ann. 1285, ex Reg. sign. *Noster Cam. Comput.* Paris. fol. 33 v. *Item souffreurs de deus, desques l'an sera magnes, et manjeront a laire et prendront le Flambeter, en telle maniere que le potage n'en valle.*

• **FLAMBOURUM**. Idem forte, ut videtur quod nostri *Regiment*, Legio. Epist. Lauri Quarini de Turci potestia ad Plim. pp. 11. ex Ioh. Regia. *Ecclesiæ autem hostilia, ut diligenterissima atque eratissima cara instigare potestum, hic est versus induxitibus nos ducas per Flambura, quibus feruntur, quos illi Tamarati vel Timoratæ appellant pessimum, Asianus, itaque exercitus in hec Flambura est. Flamburum Attalus habet subbasas XV. Capita ordinatio XL. equites IIII. CCCG. etc.*

• **FLAMEOLUM**, FLAMEUM, FLAMEUS. Vide in *Flamines*.

* **FLAMENTUM** [Idem ac flamen, haec postea illa prosaica vox. *Fulgent*. 1. *Mythol. pref.*] Egredimus auctoratum more, quos tempestatum *Flamento contractos exspecta redire excepti ripa.*]

• **FLAMICA**. Placentia species. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 3679. *Flamica, Flamche, a flamme. L. It. remiss. ann. 1392 in Reg. 120. Chartoph. reg. ch. 248*

Prindrent une Flamche tant seulement en la valeur de cinq deniers. Tournais.

• **FLAMIGEUS**, Subrubeus, ut videtur. Gall. Rougeave. Stat. ann. 1317, in Reg. A. Cam. Comput. Paris. fol. 197 r: *Numerus et qualitas eundem (animalium) utrum nigra vel alba, lanigera vel tonsa, de lana Flamigea vel grossa, etc.*

• **FLAMINA**. Vexilla Ecclesiarum, *Flamula*. Wolfardus lib. 3. de Mirac. S. Walburgis num. 11: *Dum paratus omnibus cruce a fidibus efferventer, ut ipsa etiam juncta plebia dominica agmina prævia atque signata. Flaminea sequeretur. Occurrerat præterea lib. 4. n. 4. [Miracula S. Richardi April. tom. 3 pag. 450] Induti candidis servis vestibus cum Flaminibus et crucibus et omni decore compausi, et.*

• **FLAMINARE**. *Incendere*, in Gloss. Isid. et Pithœi, Flammis urere. Vide *Flammaria*.

• **FLAMINES**, Episcopi, in Concilio Elboritano cap. 2°. 3. Gloss. Lat. Gr. *Flamines, i.e.*

• **FLAMMUS**. *Premier ministre de choses sacrées, saintes*, in Gloss. Lat. Gall. *San-gem.*

• **FLAMINEUM**, Gloss. Sax. *Ælfrici. Flamineolum vel Flamineum, biscoipes galli, i. Episcopi mitra. [Gloss. Lat. Gall. San-gem.] Flameum. Flande de voile, ou auvemement musical. Flameolent. Petite dentelle, ou petit jaillie petit, ou concreches. Flan nocturnum Juvenali est amictus qm novi nuptia tegi solebat. Pro velo Flamineum usurpat Fridegodus in Vita S. Wilfridi sec. 4. Bened. pari. 1. pag. 725. Vide Jo. de Janua in *Flameum*.*

• **FLAMINUM**, Sacerdotium, *Flaminis* dignitas, in leg. 21. Cod. Ph. de Decurionib. (12. 1) et apud Tortulli de Specat. cap. 12. et Subin. lib. 5. Ep. 7. vox nota etiam Valerio Maximo et A. Gellio. [Gloss. Lat. Gall. San-gem.] *Flamineum, officie de Prestre. I. Flamonium habentes veteres aliquot. Inscriptiones et Isidorus, iugis Auctarium a Jansonio editum habet. Flamonium, Honos qui datio Flamineus occurrit præterea apud Subin lib. 5. Epist. 7: *Hic sunt, qui incident tuniculis opere, ... predia provincialia, Flamonum municipibus.**

• **FLAMINUS**, Honos, in Gloss. *Ælfrici, biscoipe et prisipe*; *et est, Episcopalis dignitas, Jo. de Janua habet Flaminus.*

• **FLAMINE**, I. *Edes Ecclesiæ proxima, quibus omni Clerici habitare solebant, ut apud Gellium lib. 10. cap. 5. Flamine significat domum Flaminis Dialis. Ita Bollandi Continuator Julii S. Philistrii verba. *Omnes ostiarum reliquiorum locorum et domus proxime Flaminei testari, si memoria retinunt, possunt.**

• **FLAMINATIUS**, Sacris ac Episcopibus vestibus indutus, et mitra caput tectus. Missa vetus ex Cod. Ratoldi Abbatis Corbeiensis apud Menardum: *Cum omni quoque diligentia Episcopus generetur a suis. Eo autem rationabiliter Flamineato, accedit ordinatum omnis processus.*

• **FLAMINEUM**. Will. Malmesbur. lib. 4. Hist. Angl. pag. 127. *de quibusdam Monachis. Nihil pellicium aut lineum vestitum, nec illud, quod subtleriter texitur laneum, quod nos Flamineum vocamus. Sed ibi legendum stamineum. Vide in hac voce [Anglis Flannel, nostris Flanelle, pannus est subtilior notissimus,*

qui voca *Flamineum apte significari potest.*] Vide *Flancha*.

• **FLAMINGENSES**, Belga. Flandri. *Per factum guerrorum regno nostri contra Flamingenses, in Charta ann. 1368. tom. 5. Ordinat. reg. Eranc. pag. 146. Vide Flamingus.*

• **FLAMINGHUS**, FLAMINGUS. Belga. Flander. Gall. *Flamand. Legitur Flaminghus apud Murator. tom. 7 col. 708. in libro Bernardi Thesaurarii de Acquisitione Terræ sanctæ. Flamingus in Præstegio Leduni Abb. S. Medasti Atrobi ann. 1083 in ejus loci Chartario V. pag. 248. in Litteris Philippi Fuleri Franc. Petris ann. 10. *Benedic tom. 1. de Feudorum usu pag. 419. Vide Valesum in Notit. Galliarum nomine Flandi. [oo et Haltius. Glossa German. col. 461, supra *Flamingenses*.]**

• **FLAMINUS**, FLAMINUM. Vide *Flamines*.

• **FLAMITA**, *Sacerdotissa*. Jo. de Janua. Videatur legendum. *Flamina, ut est in veteri Inscript. 459, etc.*

• **FLAMABUNDUS**, Flammus, apud Martian Capellani.

• **FLAMMEA**, Lancea. Jansson. in Arcataria Gloss. Isidor.

• *Glossar. vel. ex Cod. reg. 7641: Flamma, virgatas, vel lancea.*

• **FLAMEOLUM**. Vide in *Flamines*.

• **FLAMMERARI**, Flammis adure, seu ad flammas adnoveri. *Gallis, estre Flamboyé. Raymundus de Agiles pag. 178. Aut vero diutissime torti, et ignibus adusti. Flammeriabantur. Flammare, pro flammis adure, dixit Tacitus: *Aut crucibus affice, aut Flammari.**

• *Flamer vero, pro Scalpello, vulgo Flammette, aitas Flame dicto, aperire. Glossar. Lat. Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120: Lanceola, est ferrum subtile, cum qua vena aperitur, Gallice Flème. Lit. remiss. ann. 1400. in Reg. 155. Charoph. reg. ch. 483: *Survint une apostume ou bosse audit Geffroy, laquelle il fit fendoire et Flamer a un barbier. Vide Flebotome.**

• **FLAMMESCERE**, Inflammari. *Flammas igne charitas, in Hymno Tertie ante Ambrosianos. Occurrerit etiam in Appendix de S. Humilitate, Mat. 10m. 7. pag. 881. Sed activa significatio: *Charitate namque qua Deus sun Flammescere, ardere continet.**

• **FLAMMEUM**, Fax, tæda, funale. Com. put. MS. *redecerim S. Petri Insul. ann. 1321. Produbus Flammis, sive Flambœus, ponderis ex lib. empitis ad condendum collegium, pro libra vj. sol. vj. den. ex. sol. vj. den. Vide supra Flambœum.*

• **FLAMMEUS**, *In v. vet. Gloss. MS. apud Goldastum ad S. Valerian.*

• **FLAMMICOMANS**, Flammante coma preputis. Juvenecus in Mattheum cap. 20. de decent virginitibus:

Oratio scincit tam darum Flammicomatum.

• **FLAMMICOMUS**, Eadem notione. apud Prudent. Psychomach. v. 776.

• **FLAMMICROMUS**, Igneus, adurens, apud Fortunatum 1. Carm. 15 in laudem Leonii. [oo Flammicomus, apud Forcelli.]

• **FLAMMIDUS**, Eadem notione qua Flammus, dicit Apuleius de Deo Socrat. *πυρώδης.* [Idem de Mundo. *Glaucibus Flammida... confundit.* Et lib. 11. Metamorph. *Rosco rubore Flammida.*]

• **FLAMMIGARE**, *πυρίζειν*, apud Gellium

lib. 17. cap. 10. et Macrob. lib. 5. Saturn. cap. 17.

* **FLAMMINEUM**, *Babylonicum*, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7641. Vide in *Flammeum*.

* **FLAMMIPES**, *Habens pedes igneos*. Juvenalis lib. 2. in Matth. 11:

*Eius quendam, quem turbine jesse coruscus
Flammipodus rapido simulato quadruporum.*

* **FLAMMIPOTENS**, *Vulcani cognomen*, apud Arnobium lib. 8.

* **FLAMMIVOLUS**, *Cum flammis volans*. Arator in Act. Apost. cap. 2. *Flammivolo sub sole jacet*.

* **FLAMMIVOMATUS**, *Vultus ex interiori flamma eriferatus*. Vita S. Godefr. tom. 1. Sept. pag. 789. *Pacis et oculum porrigit, sed ad modicum Flammivomatu venienti ante recendens*. Vide *Flammivomitus*.

* **FLAMMIVOMUS**, *Qui flammas vomit*, apud Juvenalis in Procerio.

* **FLAMMONIUS**, *Flammus*. Charta ann. 881 apud Monasterium inter Probat. Hist. Lutgdn. p. IV. col. 2. *Flammonias animi partes suis hec, et in favillae et atomis redactus nequam compareat*.

* **FLAMMOSUS**, *Ardens*. Virgil. Grammat. pag. 117. *Ratio vero superiora et celestia perturbans intellectum quodammodo impinguat Flammosum possedit*.

* **FLAMMULA**, *Vexillum in flammas specimen desinens*, cuiusmodi est illud, quod Carolo M. porrigit S. Petrus, in Lateranensis Parietinis apud Nicolum Alemannum. *Flammulae varilium*, apud Ammianum lib. 20. pag. 168. S. Fulgentius Hemil. 5. *Ante currucum Imperioris, qui precedunt Metatores, Paladini, Protectores, Tribuni, Duces, et Comites, Signa, Dracones, et Vexilla, et Flammulae ille concordissimum pannorum distritata gaudentes, sube sonantes, etc.* Anastasius in Stephano IV. PP. pag. 92. *Romanum urbem ingressi sunt, ut per muros ciuitatis cum Flammulae ascendebant*. [Instrumentum anni 1882. Histor. Harci. tom. 8. pag. 92]. *Flammula... ex penetralibus Dionysiaci Cenobii deprimito Petro Villorio fortissimo evo traxit*. Et pag. 1117. *Petrus Villarius Flammulam gessit*. Vox Scriptoribus Byzantini nota. Lexic. Gr. MS. Reg. Cod. 2002. *Soubzus, ympepus, enyios, pizov, paxiowov, que vox hac notione habetur in Leonis Tacitus cap. 5. p. cap. 6. § 2. 18. 23. cap. 12. § 54. 104. 118. apud Nicetam, Codinum, et alios. Paxiowov etiam dixerunt recentiores Graeci. Narratio MS. de Bellisario: *Luxoropolis, et paxiowov sive Paxiowov sive paxiowou, tamen de paxiowou, sive paxiowou, sive paxiowou*. Vide Dissertat. notiorum de *Surflamina ad Jonivnam*. [Gallianum Tract. Gall. des Enseignement de France pag. 87. et 88.] Gloss. Basilicon. Meursii. Rigaliti, et al. tom. I. pag. 791 etc.*

* **FLAMONIUM**. Existat alter locus tom. 2. Annal. Bon. pag. 382. ex veteri Codice Bibliot. Ottobon. de promulg. ubi agitur de Processione Litaniarum majorum in Monasterio Centulensi, sicque legitur: *Hoc omnes subegundantur prius septem cum totidem Flammulis, scilicet tediis, inquit Mabilionius; suspicor ergo Flammulas etiam hic fuisse vexilla minora a pueris delata, cum consuetudo sit in Litaniis majoribus vexilla deferri, et pueri illi inciderent medii inter clerum et plebem, ubi nulla erat ratio faciem defendarum.*

* **FLAMONIUM**. Vide in *Flamines*.

* **FLAMPEDES**, *Flandrenses, ni fallor*. Hist. Viconiensis Monast. apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 816: *Sic Spiritus sancti gratia in vita exstitit debritus (Egidius Abbas), ut meruerit pacem inter Yengrines et Flaventinos vel Flampedes in partibus Hollandie et Zelandie, et Flandrie, quam nuda hominum attentaria quibat, sive Rex, sive Comes, aut Baro reformaret*.

* **FLANCHA**. Codex MS. redditum Episcopatus Autlisiensis. *Duod. Corduacin debet Episcopo* [sic] Comiti III. den. et duod. ante II. den. *Flancha de poi: valens ultra XII. den. debet i. ob. [sic] Germanorum plebi Flanchen est segmentum mensa pane, carnis, etc. ABVL.]*

* **FLANCHIA**, *In Porta Fimbris*, Gall. France. Vide *Pallectum*.

* **FLANCUS**, *Latus*. Ital. Fianco, Gall. Flanc, alias Flanchet. Charta ann. 1297. apud Murator. tom. 2. Antig. Ital. med. ms. col. 918: *Quas pelles de Flanchi copertus de virce*. Annal. Estensi. ad ann. 1348. apud eundem. tom. 18. Script. Ital. col. 1089: *Ense educio graviter vulneravit in Flanco. Formula MSS. ex Jod. reg. 7657. fol. 42 v. Dicitus talis unum ictus punctum per dictum talen in Flanco sinistro percussus extitit. Lit. remiss. ann. 1376. In Reg. 109. Chartoph. reg. ch. 332. Icellius Michaut feri ludit Jaques dudu epistol ou bras et de l'espée ou Flanchet. Icellui Colart en soy virant et tournant fu attaint ou Flanchet de son ventre d'un roist cousteau, in aliis Lit. ann. 1887. ex Reg. 130. ch. 186. Hinc Flancar, Braccarum seu vestis militaris species, quo latera proteguntur, in Ordinat. milit. MS. Caroli duci Burg. ann. 1478: *Les hommes d'armes seront armes, ... habiles ... de curasse complete, salade à baviere, barbuce ou armel de gorgent, Flancars et faltes*. Hinc Se Flanchi. Lateri manu admirove, vel latus manu comprimere. Lit. remiss. ann. 1467. in Reg. 183. ch. 286: *Quan le suppliant se sensit frappé dudit cousteau, il se Flanchi en soy retournant devers ictus Visier*.*

* **FLANGUS**, *Latus*. Gall. Flanc, Ital. Fianco. Occurrit in Actis SS. Aprilis tom. 1. pag. 189. tom. 2. pag. 819. Junii tom. 1. pag. 791 etc.

* **FLANDRENSIS MONETA**. Vide *Moneta*.

Baronius. *FLAMEHA*, f. *Panni subtilloris species*. Gall. Flannelle. Formul. MS. Instr. lit. 92. v. *Antonius fuit confessus... se habuisse et recipuisse a dom. M. eius sponsus nomine dotti... xxv libras bonas in uno pelorum de Flanche pro restibus ipsius*. Vide *Flamineum*.

* **FLANOERIUS**. Vide *Flecurius*.

* **FLANS**, *Moneta species*. Charta ann. 1351. In Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 929. Johannes et Bruygnelle Maillard fratre in quadam domo iporum inventi fuerint de nocte cudentes quandam speciem monete, que vocatur Flans, et que orat de lega moneta: ducus Britanniae. Lit. remiss. ann. 1407. in Reg. 162. ch. 3. *Icelli suppliant presta à Jehan Morel un franc en deniers blancs, appelle Flans. Qui depari a plagiis monetallibus, Flans etiam runcupatis apud monetarios, distinguuntur sicut: haec quippe plagiula monetae cudente exemplar est, illi vero denarii in usu erant. Alio lit. ann. 1376. in Reg. 110. ch. 215. *Jehan de Gennes ouvrier de monnoye... a été pris et emprisonné... pour soupçon d'avoir ouvre Flans de monnoye, qui n'étoient pas de bon aloi*. Hac ultima notio nione passim, ubi de monetis, occurunt.*

Vide *Boxard* in Tract. de Monetis et infra *Flato*.

* **FLANSADA**, *Stragulum acupunctum*. Gall. Courtepanis. Massiliensis. Flansada. Capit. Gener. S. Victoris Massili. ann. 1284. *Omne aurum monetalum et omni monetalis et quaevis moneta, libri et breviaria complete, capes, capalli, et xerxes, Flansadas, etc. Vide Flansada*.

* *Massiliensis Flansada ex stragulum vel corporiorum laneum, non acupunctum idem profunde quod Flancata*. Vide *Flansada*.

* **FLANSONES**, *FLANSONI*. Placentia species, idem quod *Flantones*. Gall. Flans. Comput. ann. 1892. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 244. col. 1. Item in cena, pro vi duodenis caseorum resenium ad opus Flansonum, soli tij. grossos... Item pro media libra sucri pro dictis Flansonibus, iij. grossos et medium... Item pro faciendo Flantones, etc.

* **FLANTONES**, *Placentia species*. Gall. Flans, Teutonum Viayen. Occurrit in Charta veteri apud Louvetum in Hist. Belvac. tom. 2. pag. 199. Vide *Flans*.

* **FLATONES**, *Eadem notio*. Ordinarii MS. Ecclesie Rotomagensis: *Tendunt mistera per suos scrutiores ad dominum Cantoris... hore prandii unum panem magnum, unum galonem boni vini, honeste ferulum piciatum, et usum magnum Flatonom de pinguedine tactis, etc.* [Perperam Flaconem editum ad calcem Johan. Abrinc. de Offic. Eccl. pag. 169; Charta Communis Rotomagensis in Picardia: *Si quis gallofilus, et Flantones, vel hujusmodi, que viles noceant, fecerit, etc.* Monasticum Anglie. tom. 1. pag. 149: *Prateries percipiunt coquinarus od pauchi, tria, pachardaria, frumenta de granario, et Flantones innesciendus. Haec autem pachera in veteri Charta apud Bollianum 18. Febr. pag. 105. in libro Ord. S. Victoris Parisiensis MS. cap. 95. in Vita S. Bergandi Penitentis n. 96. etc. Vide Flaco 8. et Flavo.]*

* **FLADONES**, *dixit Fortunatus in Vita S. Radegundi*, cap. 15: *Quis in mensa sub Fladone segnatum panem et hordeum manducabat. Utitur praterea cap. 21. Udalricus 1. 8. Consuetud. Cluniac. cap. 18: In illa festa sibi assidue, aut Fladonus mutatur. Ita etiam Bernardus mon. a quo haustus, in hisdem Consuet. MSS. cap. 7. 77. [auncis editis in vet. Discipl. Monast. S. Petri de Silva nigra apud Freder. Schannat. Vindemi. Litter. pag. 164: *Articressi aut Fladones in usus comedientium dentur honeste et abundanter*. Germani Fladen appellant hujsmodi placertas, Fuxenses Fladones, apud quos confiduntur e caseo, lacte plangiuntur cum ovis. Lemovic. Litter. apud Fladones dicuntur, Fladones in Obituario MS. S. Martialis Lemovic. Necrolog. MS. ejusd. monast. V. Idus Aug. obit dompne Albericus Abbas, et Prepositus de Ferripi facit plenum convivium, et regit et Fladonibus, et hunc uirum regum multum acquisivit.*

* **FLAQUERIA**, *Panificium*. Gall. Boulangere. Charta Jacobi I. reg. Aragon. ann. 1241. *Volumus igitur quod Flaqueria et formaria Barchinona, et pondera sua pesante (sic) ferimur, totum etiam factum ferinarium et flaciarium predictarum, quibuscumque modo sit, perveniant et specient et posse bajuli nostri Barchinona. Vide mox.*

* **FLAQUERIUS**, *Pistor, f. a Catalano Flaka. Panis. Leges Palatine Jacobi II.*

II. Regis Majorie, inter Acta SS. Junii tom. 3. pag. xxii. : *Suis temporibus Flebotomentur (equi)*. Vide *Flebotomare*.

• Scalpello aperire. Lit. remiss. ann. 1368. In Reg. 99. Chartoph. reg. ch. 519. *Et ipsum (equum) prodi sibi visum fuit ex pedibus totidem alligavit, proutque molles, quod cedebat ipsorum equini habens in tibic. Flebotomus, Gallicus, Effondrit.*

Vide supra *Flammariorum*.

• **FLEBOTOMARIA.** Locus ad venam secundam destinatus. *Vet. Rituale Monasterii Beccensis*: Postea (corpus defuncti) defratur in *Flebotomariam*, et ibi levatus honestissime.

• **FLEBOTOMARIUS.** Qui venam incidit. Greg. Mon. Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 455. *Flebotomarius malivolus veneno imposito Flebotomo illius interficit*.

• **FLEBOTOMIA.** *phlebotomia*, Venae sectio, apud Muratorium, tom. 7. col. 190. • Imo et Licentia, prerogativa, qua flebotomia apud canonicos vel monachos gaudebat. Obituar. Rotomag. MS. : *Quilibet canonicus, dummodo fuerit residens per tres menses, potest capere in anno duodecim Flebotomiam ; et durata tria dies : sed non valet in festis tricipitibus*.

• **FLEBOTOMIZARE.** ut. *Flebotomare*. Legitur in *Flebotomum*.

• **FLEBOTOMUM.** *phlebotomus*, Scalpelum, quo vena secatur, supra in *Flebotomarius*, et apud Murator. tom. 6. col. 537. Vide *Flebotomum*.

• **FLEBOTOMUS.** Venae sector. Vita S. Patricii tom. 5. Aug. pag. 218: *In se Flebotomus ferro, cum quo sanguis excusus fuerat, nervum ejus percussit*. Vide *Flebotomarius*.

• **FLEC.** Succida. Jura S. Bertini ex Archivis Ecclesie Audomar. *De basone 1. ob. de Flec 1. ob. de certea car. ium... II. den. Vide Flesches*.

• **FLECARIS.** *Flecaria, Flangeria, Panifex*, qui vel, que pars conficit Hispanis *Panaderos*. *Vetus Charta apud Diago in Comitibus Barcinon.* lib. 2. cap. 114 : *Quia pater suus Rainundus Berengarius noviter per violentiam esse impousuerat predictis Flecharis etc. Libertates Regni Majoricarum MSS. : Flecaria, et vendidunt panem de minus penso, vel portant in castello, vel donat 5. solidis. In Editio apud Joan. Dametum in Hist. Regal. Balearic. pag. 276. est Flecharis. [Vide *Flaquerius*]*

• **FLANQUERIES.** Libertates concessae Barcinonensisibus a Petro Rege Aragon. anno 1283. MSS. : *Quilibet civis Barcinonensis potest molere bladum suum sine impedimento aliquo, ubiquecumque volunt, exceptis fornicis et Flangeria, que debet molere ad molendina regalia*.

• **FLECHA.** Sagitta, Gall. *Fleche*. Vox facultia, inquit Nicolus, a sono quem edit sagitta, cum emititur: unde olim dicta *Flic*. Menagius vero deducit a Germano *Flets*, vel ab Hispano *Flecha*, que idem significant. Computus anni 1302. apud D. *Brusel de Feudorum usum* tom. 2. ad calcem pag. clxx. : *Stephanus li Flaqua pro faciendo Flechia vi. l.*

• **FLECHANUS.** Pistor. Vita B. Oldegar. tom. 1. Mart. pag. 48. col. 2. *Pater suis Raymundus Berengarius noviter per violentiam eas (mensuras) impousuerat predictis Flecharis. Paulus ante Pistorum appellatur. Sed leg. forte Flecharis. Vide Flecarus.*

• **FLECHARIUS, FLECHERIUS, FLECHARIS.** Sagittarius, vel qui facit sagittas. Computus apud *Brusel* p. clvi.

Pro harnesio Flechiariorum XXX. s. Pag. CLXVII. *Stephanus Flecharius de o. et XIII. diebus VIII. 1. et XI. s. Et pag. CLXVIII. Pro harnesio Flechiariorum Paciari XXX. s. Pro solvitur gentibus armorum et Flecharis, apud Rymer. tom. 7. pag. 518. col. 2.*

• **FLECHIA.** a Gallico *Fleche*, Sagitta. Mirac. MSS. Urbani PP. V. : *Miles Navarrus in guerra, que certior in Alba-nia, percussus cum quadam Flechia ve-nesosa, etc. Vide Flecha*.

• **FLEGCIATA.** Idem quod Occitanis *Flassada*. Cooperitorium letti. Testamen-*tum Mascaronia Comitis Ruthen.* ann. 1281. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 551. *Donamus ut supra hos-pitalitas pauperum de Passu et de Alto-braco de Ruthena cuilibet semel duos lectos completos almatracis, pulvinaribus et Fleciatis, et linteaminibus, in quibus pauperes dictorum hospitalium jacant et requiescant. Vide *Flaciatis* et *Flassata*.*

• **FLEGINO.** [Caro crescens in vulne-ribus. DIFC.]

• **FLEMAGOGUS.** *Purgans flema*. in Gloss. ad Alex. Iatrosoph. MS. lib. 1. Passion. cap. 3.

• **FLECTA.** *Glossarium Elfrici: Crates, i. Flecta, H. r d e l. Grimatus in Regula Solitariorum cap. 33: Videl eundem sedentem, et *Flectam de palmis facien-tem*. Idem quod *Plecta*, *[Nexus virgula-rum, palmarum, etc. Salas Malaspina] lib. 4. Rerum Sicul. n. 6. apud Baluzium Miscell. tom. 6. pag. 294. Volen-teque suarum pretiosarum rerum abundantiā... ostendere, de domo in dominum in oppositum consistente jactant ad modum arcus aut pontis chordis et funibus, vias medianas desuper, non lauro vel rami arbores, sed cari testibus et pal-ibus varis relaverunt, suu pensu ad chor-das straphetae, *Flecta, dextrocharis, peri-clesibus, arbitris, grammatis, etc. Vide Plecta*.**

• **FLEMENTIA.** *Ornamentum multicolor, in Stat. Eugeb. apud Cl. V. Garanc. in not. ad 129. B. Chiara pag. 50. col. 2. Quod nulla mulier, pater aliquam cintam, schugua vel argentum, etc. Libros. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084. *Flecta, nato de-estrain Ita et in Cod. 7092. Flectare, apud Phil. Mouskes, pro virgulis simili im-plexis :**

De Flectare et de genites. Fini me lo.

Hinc, ni medior, *Pescher à Fles*, ejusmodi virgulis ita implexis in piscando uti, unde *Flestage*, piscator, qui nisi utitur, in *Charta* ann. 1290. ex Lib. rub. fol. prior domus publ. Abbavil. Gall. 19. v. *Debas fusc... contre les peseuses à Fles manans à Abbeville de che que... li Flatteur ne poient, ne doivent pes-her à Fles. Vide supra *Fessina**.

• **FLECTINA.** vel *Flectina*, Bulla, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph. MS. lib. 1. Pass. cap. 85. *Collirium facit ad Flec-tinas*.

• **FLEDUM.** Vide *Flet*.

• **FLEDWITA.** Vide *Fytleita*.

• **FLEGMA.** Pituita, Ital. *Flemma*, Gall. *Flegme*. Vita Ludov. IIII cap. 62. tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 123. *Cum iam sensu gravaretur estate, et Flemmatis abundantia, que hieme augmentatur, ultra solitum pulmo ejus gravaretur, etc. Vide Flemma*.

• **FLEGMIN.** *Enfure de sanc*. in Gloss. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084. *Flemmin*.

• **FLEGINTA.** Vide supra *Flectina*.

• **FLEM** et **FLETH**. Voces fori Anglie, apud Th. Blount in *Nomolex*. Anglie. *In placito de quo Warranio Abbas de Burgo dicit quod clamans annum et vastum et medium tempus per haec verba Flem et Fleth. Vide *Flemenreda**.

• **FLEMENESFORTE**, i. s. *Catalium fugitiui ex Closs. MSS. apud H. Wan-leum de Antiqu. litt. Septentr. pag. 284. Vide *Flemenreda**.

• **FLEMENESWITE**, vox Saxonica. *Multa fugitivorum, a ffe a m, fuga, immo ffe ma n, fugitivus, et vlt e, mulcta. [Flemenante, Estre quritte de honnae flobain, in Vocabulario Angl. Gall. ex Chartulario Beccensi. Charta Henrici II. Angl. Regis ex Archivis ejusdem Monasterii. Liberias et quietas de sgre, et de hundred, et placitis, et querelis, et de seruiduo, et de hengesta, et de Flemnes-wita, et de warpen. Apud Fletam non sine mendo, ut suspicatur Selman. legitur *Flemeswite* et *Flemesrecht*, eadem notio. Non rectius in Charti-phacio regio Regest. 92. num. 58. habet *Flemeneshita*)*

• **FLEMENFIRMA.** *Flemenfrita, Flem-enfirma*, rectius *Flymenfirma* scri-beretur, si fides Th. Blount in *Nomolex*. Anglie. *Fugitivorum admissio, receptio, [sustentatio] : vox Saxonica, for-mata, ex ffe a m, vel ffe m a, fugi-tivus, profugus, exul, ffe in t e, vel fe a m e, firma, cibus, alimentum. Apud Sonnerum ffe m en a fir-ma t e, est fugitivorum admissio. Inter crimina, quorum cognito ad solum Regis spectat, ponitur in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 10. capite vero 12. inter ea, que vera emendantur. Charta Edwardi Regis Anglor. in *Evidentia Ecclesie Christi Gantuar*. *Et Flemen-firme super suos homines infra urbes et extra, in lacum et tan plement, scilicet proprii ministeri, mes archeges, redercent. [Liberia, Inca cap. 10. 11. 12. Leges Athostani cap. 2. et Monast. uniuersitatis tom. 2. pag. 131. 192. 281. 287. Flem-nemetha, mendose apud Thonang Madar Forinul. Angl. pag. 30.]**

• **FLEMENSREDE**, Jus, quo *cata* fugitivorum, sive amerciamenta hominum fugitivorum, cum anno et casio, dominis fidelibus, competitunt, ut est apud Bromptenium pag. 288. *flymen a s, vel fli m e n, Saxon. est fugitivus, r e d., consilium. [2. Facultates bona. Vide Graff. Thes. Ling. Franc. tma. 2. col. 46. voce Rät 1.] Fleta lib. 1. cap. 47. § 12. *Flemeneswite, vel Flemenswithe, (est) habere catala fugitivorum suorum tenentum.**

• **FLEMERE.** *Transitio fluminis nave-furtiva, ut vult Schitterus in gloss. Teuton. a Saxon. ffe o h, fugere, et more, fumen. Pactus Leg. Sal. tit. 24. Edit. Ecclard. Si quis extra consilium domini sui navem alienam movere presumperit, aut cum ea flumen transierit, mali. Fle-me, etc. Tbi Ecclardus a Saxon. ffe ten, fluere acerbit, unde *Flemere*, ma-chinaria que fluit, hoc est navigium, naym, interpretatur.*

• **FLEMINUM.** *Vestu in qua sanguis ambulando in pedes fluit*. Gloss. San-germ. n. 501. Festus habet. *Flemna dicuntur, cum ex labore eis sanguis de-fluit circa talos. Hanc vocem usurpat Blautus Epit. 5. 2. 3.*

• **FLEMENATICUS.** Phlegmaticus, pitui-tosus, Ital. *Flemmatico*, in Procesu de

1. Pet. de Luxemb. tom. 1. Jul. pag. 36. etc. 1.

• **FLEMNESWITA.** Vide *Flemenante*.

• **FLEOLUM.** *Candelarum manipulus*.

Charta ann. 1418. ex Chartul. S. Avitii Aureli. Item tenetur (capitulum) tradere dominis ipsius ecclesie in festo S. Aviti ecclesiis cuiuslibet canonico unum. Fleatum cere nova, de quibus debent esse tis in libro duntur; et in festo Purificationis B. Mariae Virginis unum corollum cere nova ponderatum auctorissimum. Ad hanc spectantem tis in eod Chartul. alibi leguntur. Unum flagellum cere, quorum secundum dohni facere et ponderare libram cere nova.

* **FLEOMATUS**, ut supra Flemmaticus. Instr. ann. 1459. inter Probat. tom. 8. Hst. Nm. pag. 291. col. 2. Nemusia civitas est aquosa, male et perime fundata et constructa, quoniam super aquam maneat, pro tribus hominum qualitatibus, videlicet sanguinosam, merenciosam et Flemmatum dampnissimam.

* **FLEQUINA**. Quæ panes conficit, apud Martenium tom. I. Aneid. col. 968. Sed legendum. **Flequeria**. Vide Flecaria.

* **FLEQUERIA**. Quæ panes conficit: proprie quæ panes extra urbem conficit in foro venia exponit. Charta ann. 1231. inter Instr. tom. 8. Gall. Christ. col. 447. Item volumus et mandamus, quod cornicines seu macellarii, **Flequeria**, et tabernarii, et omnes qui tenent pondera et mensuras, legaliter suis officiis utantur. Lenda min. Carrasc. MSS. Item de Flequeria pro septimana, unum panem. Vide supra Flequeria.

* **FLEQUERIUS** Pistor. Leges Palatinae Jacob II Regis Majoris, inter Acta SS. Junii tom. 3 pag. XVI. **Pistor** sive **Flequerius** donus nostræ regie panem quo in mensa nostra utemur... per se pistare alias preparare debeat. Vide Flequerius, et Flequeria.

* **FLETHOMATICUS**, pro Phlebotomatus, et ille vera secta est. Guidonis Disciplina Carpentis ep. 12. Videat si aliquis iacet vel sedet propter infirmos auct. Flethomaticos.

* **FLESCH-AXE**, Caltier lanionius vel popinarius Galli. Cooperct. Computus ann. 1425. apud Kenned. in Antiquit. Ambrosden. pag. 550. Et in magna securi vocata **Flesch-axe**, xv. de.

FLESHMONGERS. Macillarii, carnifices, et Anglo-Sax. Anatomicus. I. a. s. m. a. g. r. e. re. eadem nomine. [Keroni apud Schiltner in Gloss. Teuton. **Fleisch**, Cato.] Loges Edwardi Confess. cap. 39. M. a. g. r. e. g. r. o. c. r. o. n. **Fleymongers**.

* **FLESSIATA** Lodix stragulum, Occitania. Statutum Capituli Generalis Comitatu Gelloneensis anno circiter 1150. apud Stephanum loc. 8. Fragm. Hist. MSS. pag. 175. **Rebet** etiam defensio et habere pro lecto suo palliassan novum et duas **Flessiata** et duo linteumina. etc. Vide **Flessata**.

* **FLET** Leges Burzorum Scottic. cap. 25. § 2. Salvo hoc, quod uor ejusdem defacti despouata, tota vita sua, quandiu est in domo, interiorem partem domus capitulis, pax dicatur **Flet**, tenetib. In Gloss. Savon. Sonni, flett, flette, vel flet, est area, casa, domus, habitatio, federe, pax, sit, sedes paterna, vel patrimonialis. Noscio, an huc pertineat vox **Fledum**, apud Miram in Diplomat. Belg. lib. 1. cap. 31. [Britonibus Armoricanis **Flet** est lectulus, grabatus.] Vide **Aquaria**.

* **FLETA**. Species navis minoris, Gallis alias **Flete** Chartularium S. Vangredigili tom. 1. pag. 978: Et poterunt batelli et **Flete** dictorum Religiosorum libere et pacifice descendere supra terram meam. Vox, ut videtur ejusdem originalis, ac subsequens. [o] Lit. remissa.

ann. 1410, in Reg. 163. Chartoph. reg. ch. 124: Lesquels compagnons aleont d'un commun accord en une Flotte en la riviere de Seine. Outconques mayne Flotte, basteau, navire ou nasseille par la riviere de Marne, in Chartul. Latiniac. fol. 242.

* **FLETA**, **FLETUM**, **Æstuarium**, fluens, seu canalis, quem aqua fluens et refluxus occupat, a Sax. **fleot**, **æstuarium**, **fleo** et **tan**, fluctuare, natare.

* **FLETA**. Charta ann. 1240. Henrici VIII. apud Spelman. Extendit se in longitudine a communia via... usque ad **Fletam** de Ea versus Austrum.

* **FLETTUM**. Charta ann. 1240. apud W. Thorne in Ch. pag. 1889. Item pro beno pacis concession a Priore et Capitulo antedictis, quod de cetero ad **Fletum** de Menstre ver flumen de Sandwico liber accedit, per navigium, et recessus, hoc adiecto, quod si in ipso flumine ante dictum **Fletam** aliqua navis vel negotiandi, seu merces alias transferendi causa, se studente exoneraverit, etc. Et mox: In Flete autem antedicta nihil juris de cetero vnde ibunt.

* **FLETA**, Carrer Londoniensis. **The Fleet**, Anglis, ei a præteralente torrente, a fluvio, sic nuncupatus **Gade** de **Fleete** meministri 2. Westmonasteriorum cap. 12. **Prison de Fleet**, Fleet lib. 2. cap. 30. Ab hoc carcer dictus auctor libri, qui **Fleta** inscribitur, quod ab aliis et **Justitiaris**, qui ab eritatem repetendaram in cum carceris coniecti sunt sub Edwardo I. in eis carcere exaratus sit, ut censem Seldenii, qui hanc in rem Dissertationem editid quam legere est Inter ejusdem Opera editi Londini.

* **FLETFEGOFIS**, vox Saxonica, in Leg. Henrici I. cap. 81. [o] **flet**-gefroht. Vide **Flet**, **Fleufile**, et Grimm. Antiq. Jur. Germ. pag. 319.]

* **FLETHO**, **FLETHONUS**, **FLETONUS**, Ferrea vel cupra te'orum, atque sacrifacium actes. Regestum Computorum Probus ann. 1322. Prf. **casellis** et **Flethonus** emptis et aliis regis pro munitione castri IV. lib. VI. sol. Ibidem ann. 1334.

col. 130. **Pro faciendo fieri carrellos et Flethonos ad opus carvalatarum LX. flor. aurii** Item fol. 139. ann. 1318. **Pro (gravia) carrellis tam de uno pede, quam de duobus garnitis Flethonibus et empennatis, et pro cc. garrotis empithonatis et empennatis folio cupri** Computum ann. 1418. et 1349. Hist. Dolphin. pag. 383. col. 2. **Prf. **Flethonus** carrollorum empennatis emptis pro garnitore castri... LXIII. s. III. d.**

* **FLETTA**. Piscis genus. Tract. de Pis. cap. 97 ex Cod. reg. 8838. C: Hippelodus, puer **Fleattam** Galli appellata, quod sicut in nate, sicut dictum quod buglossa omnia magnitudine superet. Saxon. **Fleota** a. **Fletum**. Vide in **Fleta**.

* **FLETTITE**, **FLETTWITE**. Muleta obtrix et jurgia excitata, ex SAXONICO **Flet**, contentio, illi, jurgium, crux, et vite, pena, iniusta. Joann. Brompton. pag. 937. **Flet**, **et ementia proveniens pro contentione Fleto**, tom. 1. Monastici And. pag. 102. tom. 2. pag. 827. Quicunque autem esse de **Flettite**, est libetum esse a solutione muletarium, ob jurgia impositarium. Vide **Rastallum**. [Splennum] et infra **Flexaria**.

* **FLEVAS** Equiris. **Papix** dictum, quod **Flevum** vocavit. Sic in Cod. MS. et Edito. alter usus est Cato de Re Rust. cap. 30 haud ita absimili notione.

* **FLEXERE**, pro **Flectere**. Charta ann. 1425. ex Tabul. S. Vict. Massil. **Pergit** ad **aut fronte usq[ue] in area decimalia et usq[ue] in via subtilis crota, et girat super viam usq[ue] ad vineam S. Marie, et postea**

Flexit se super prececum. Galli dicere mus. **Re replicat** sur. etc. Vide **Flexara**.

* **FLEXIBILITER**. **Fléchissauant**. **Flexibilitate**, **fléchissabilit**. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684.

* **FLEXIO**. Idem quod **Flerura**. Charta ann. 1045 apud D. Chanteloup in Histor.

MS. habet. **Equitas**. [o] In Glossar. Cod. reg. 7644. ut ex Placido. **Flevas**, **Equisis** quidam genus, etc. Maius habet. tom. 5. pag. 463: **Fluxus**, **Equitis quoddam genus** ob ornamento equi, quod fluxum vorant.

* **FLEUBOMATUS**. Cui vena incisa est. Cibitare, eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5191. fo. 58. v: **Culibet capellano et clericu chori ecclesie presenti in dicta processione unus denarius Turon. et nihil percipient infirmi seu Fleubomati. Vide Flebotomare.**

* **FLEUBOTOMARE**, **FLEUBOTOMIA**, pro **Flebotomare** et **Flebotomia**, occurunt in Statutis MSS. Capituli S. Audomari.

* **FLEVILIS**. Vide **Flebilis**.

* **FLEUMA**, pro **Flegma**, Italis. Smaragdus in Grammatica MS. **Aida** sono feminina, intellectu neutra, ut **Pasha**, **doggia**, **schemia**, **Fleuma**, **malagma**, etc. Warnerus MS. In Capitu Poetico Poetico.

Qo capo hirsitus, vilicus **Fleuma** plenus.

Occurrit præterea in Vita S. Rusticule Abbatisse Ardelei. cap. 81. Item pro excreatione seu sputo. Formula 14. in Baizianis: **Post talone bucas infat, in rotore cretrat, et curvit in sudore. Fleumas jaciat in sudore, etc.** [Spicilegium Fontanellense MS. pag. 158.] Et si aliqui frequens turris vel **Fleuma** adveniat, ex predicto aut ex namibus excrescat, post dominum proficiat, aut justa latus ita picata.

* **FLEVOTOMUM**, pro **Phlebotomum**, Sectio vena, Gallis. **Saigne Romualdi**, II. Archiepisc. Salern. Chronicorum, apud Murator. tom. 7. col. 129. **At vero Grimaldus Longobardorum Raz nono die post Flebotomum brachii, accepto arcu columbum sagittare nimis, ejus brachii vena disrupta est. Vide **Phlebotomum**.**

* **FLEURA**. Exactio, collecta repentina imposita, a **Flevu** quod Bellis subito sonat. Andreas Presb. Ratisbon. in Chronicis Bavariæ ad annum 1472: **Per quæ (gravamina), compulsi imponere Fleuram decimi denarii ad omnibus bonis eorum ultra consuetam persolvendam.** [o] Leg. Steyrman.

* **FLEUTATOR**, Tibicen, Gallice **Fluteur**, apud Lobinell. Hist. Paris. tom. 8. in Glossario.

* **FLEVUS**. Vano, in Glossar. Lat. Ital. Ms. Vide **Flebilis**.

* **FLEXA**. Plexum seu textum, ad instar capillorum mulieris implexorum. Acta SS. Junii tom. 4. pag. 820. ubi de B. Christina: **De extremitatibus virgas fecit, quasi quadam Flexas, sicut mulieres solent facere de crinibus suis. Vide Flexa.**

* **FLEXARE**. Flectere. Ermoldi Nigelli Carmen Elegiacum pro Ludovico Imp. lib. 4. apud Murator. tom. 2 Scriptorum Italicorum part. 2 col. 38:

Res tamq[ue] ante segnem Flexato populi adorat.

* **FLEXIT**, **flexit**. Item fol. 117v. 8c. 1. ferri par medie Ranulfus Cisterciensis lib. 1. Hist. cap. 50. **Flexit**, **et ementia proveniens pro contentione Fleto**, tom. 1. Monastici And. pag. 102. tom. 2. pag. 827. Quicunque autem esse de **Flettite**, est libetum esse a solutione muletarium, ob jurgia impositarium. Vide **Rastallum**. [Splennum] et infra **Flexaria**.

* **FLEXAS**. **Flexaria**. Ermoldi Nigelli Carmen Elegiacum pro Ludovico Imp. lib. 4. apud Murator. tom. 2 Scriptorum Italicorum part. 2 col. 38:

MS. Montis Major. : *De Fonte ad Orientem*, *Floscioneus usque, etc.*

• 3. **FLEXIO.** Proculius. Vita S. Goberti tom. 1. Ant. pag. 379, col. 2: *Consumat frat in bellis exercendis, ac incensus obsecans laterum Flexionibus.*

FLEXURA. Käp. 30°. *Amfractus*, in Gloss. Grac. Lat. *Flexura viarum, apud Sueton. in Nerone.*

FLEXUS. Charta ann. 1242, apud Bari. *luzin in Notis ad Concilia Narboni. Item... dictus Ambricrus amparavit Curiam frat, ut velocius vibrarentur. Charta Phil. comit. Fland. ann. 1161 ex Chart. 1. Fland. ch. 92, ex Can. Comput. Insul. 2. De pensa Floccare, si abiens uniuersum denarium. Vide Flochos et infra Flochia.*

• 4. **Nihil hic ad vocem Flexus.** Est enim *Flexus*, nisi fallor. Modus agri, ut colligitur ex Charta Caroli Simplicis Regis Franc. pro Monasterio S. Mariae Urbanensi: *Iahemus ut celles rive alteres que jam fato Monasterio a Deo timentibus collata sunt, ut est in pago Carassensis Flexus cum Ecclesia S. Cucufati cum terminis et adjacencis suis et Ecclesiam S. Genesii in ipso pago cum terminis et adjacencis suis.*

• 5. **FLICHES.** FLICHA, FLOCHIA. Sucidia, lardum, pars major carnis porcinæ salita, Gall. *Flache*, alias *Fliche*, Picardis *Flaque*. Computus anni 1202, apud D. Brussel. tom. 3. de Feudorum usu ad calcem pag. CLXI: *De bacconibus hirze, II. minus, et XX. Flches et XXXVI. dolia vini, etc. Ibidem pag. CLXXXVII: Et XII. bacunes, et XX. Fluchias, et V. tonellois vini... Pro XII. bacconibus et XX. Fluchias venditis, VII. L. X. s. Le Roman d'Aubrey MS:*

Maintenant la vielle li done.
Plain pot de vin et une miche
Et une piece d'uce. Fliche.

Vide *Flie.*
• Varietate nostris haec vox effertur, que et prestationis cuiusdam applicatio est. REG. Cam. Comput. Paris. 1. g. Bel fol. 125, vo. *Item pour la redendance, appellée la Flieche.* *Item* Charte ann. 1202, ex Bibl. reg. *Deus ardens de terra acq[ui] deux quartiers de terre, à la redendance de vi. Flaches pour annuel cens, la ville de bouchon, la Flaque et le candeille qu'il prenoit et avoit chacun en ledie abbaye par le raison dudit foie, in sillo ann. 1204, ex magn. Chartul. nig. Corb. fol. 58, r. Lat. remiss. ann. 1207, in Reg. 182. Chartoph. reg. ch. 164: *Un quartier de Flieche de lait, Flaque, in Reg. 18. Corp. ad ann. 1511.**

• 6. **FLICHIUM.** pro *Frictium*, Incolatum. Littera Officiella Paris. ann. 1273, in Tabulario Calensi pag. 59. *Recognovit quod onnes terras de consiva dicta Abbatiae, moventes et in Flichia existentes ecclæstare poterit et reducere ad agriculturam. Vide Friscum.*

• 7. **FLICITIM.** pro *Effictim*, apud Diomed. lib. 1. Grammat.

FLIMA. Flyma, Anglo-Saxon. fugitivus, in Legibus Ethelredi Regis cap. 12.

• 8. **FLITA.** Germ. Ruting. Culicellus barbaricus vel rusticulus, eo quod syltat, in vet. Glossar. Lat. Teut. apud Haltius. Glossar. Germ. col. 1346. voc. Reuting. Vide *Fletho.*

FLITWITE. Vide *Fleticie.*
FLOBARUM. Ambri, Matthaeo Silvatico.

• 9. **FLOBOTOMIA.** pro *Flobotomia*, Venæ sectio. Gall. *Sanguine charta Petri Abb. S. Crucis de Tournai anno 1396 de Aquariatu. Quoties barbitonari faciet rasuram aut Flobotomiam, etc.*

FLOCARIA. [f. Locus ubi floccii lana-

rum preparantur.] Testamentum Will. Dom. Montis pessulani ann. 1211: *Hic utero, quod statu de Flocaria, et tabula, et molendino, et tincturis, etc. Vide Floccaria.*

• 1. **FLOCCA.** Idem quod infra *Flocus*. Capitul. Montis Major. ann. 1288: *Statuum ne quisquam indumentum vocatum Floca cum sagittis ad latera... portare deinceps presumeret.*

• 2. **FLOCCA.** Floccos, quem telis aptabat, ut velocius vibrarentur. Charta Phil. comit. Fland. ann. 1161 ex Chart. 1. Fland. ch. 92, ex Can. Comput. Insul. 2. De pensa Floccare, si abiens uniuersum denarium. Vide Flochos et infra Flochia.

FLOCCARE. Jo. de Janua. *Floccos, parva massa lana vel nix, quod leviter flos impellatur hac et illuc. Hinc Flocco, as, verbum activum, soli Deo conuenientis, tuus enim Deus Floccos, cum Floccando nixit.* [Gloss. Lat. Gal. Sanguin. Floccare, Flocheter, comme la nix qui chiet par floccaux, à la lame de la berne.] Floccare, pro ningere dicunt Itali. Pictardi vero nostri *Flocher*, de ueste, quæ amplior est. Vide *Flocus*.

• 3. **FLOCELLUS.** Flocum, Floctus. Vide *Flocus*.

• 4. **FLOCELA.** Lodix, stragulum, gall. Couverture de lit. Testam. ann. 1283. *Donum Dei Sancti Spiritus de Pruvino decem solidos, et unam culiculum cum uno coquino et duobus linteumib[us] et una Floccela.*

• 5. **FLOCHIA.** Eadem notio, qua supra Floccia. 2. Charta official. Autiss. ann. 1338, in Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 40. Item cepit... quia quondam magna archa, cum pluribus sagittis et Flochus. Alia notio, vide in *Flches*.

• 6. **FLOCHIA.** Vide *Flches*.
FLOCHONS. vox Gallica, nostris olim *Flocos*, quem telis aptabat ut velocius vibrarentur. Inventar. ann. 1291. *Item III. et III. Flochons ad opus carpenterum.* Vide *Floca*.

• 7. **FLOCHON.** vox Germanica, Floccus, privili. textor. Berlin. ann. 1246, apud Liedewig. tom. II. Reliq. Ms. pag. 627. *Item statim et instantissime prohibemus quod nullus nos faciat de aliqua falsitate latre vel Flocken... et tota falsitate lanae, et parva cum Flocken, igni ardenti concreveretur.*

• 8. **FLOCQUETUS.** Vide *Floquetus*.

• 9. **FLOCUTARE.** Finitare, fluctuare, Gall. Floter. Locus vide in *Altum filum*.

FLOCUBEN. Andreas. *Scionius* lib. 5. Legum Scianicarum cap. 18. *Si quis cum Comitibus quinque, et armis quinque, que Flocuben in lingua patria non nominatur, atque a domini violenter confingat, etc.* ²⁹ Apud Westphal. legi. *Flockeben, a Flok, caterva, turba, et Vaaben. Arma*

• 10. **FLOCUS.** Floccos. Monachorum vestis, qæcæ ample habeat manicas, vulgo *Froc*. Ita forte appellata, quod esset *Floccosa*, id est, *scyphæta*, uti vocem hanc interpretatur vetus Moschianus Scholastes, vel quod *flocet*, i. cum ampla sit, huc et illuc leviter fluit, instar floccii lanae impellatur, uti vocem *Floccare*, interpretatur Joannes de Janua. *Catholicon* Lat. Gall. *Floccus, Flochel de laine, Gallue, Loquet, id est, Parca massa lanae, et dictu a Flo, flos, quod leviter flata impellatur hac et illuc; Flocculus, Petit Flochel, ou Loquet.* [Vetus Diction. Lat. Gall. *Villous, Plein de Floches, ou de peau.*] ¹⁰ Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692. *Flocus, Bore*] Davies in Dictionario Cambro-Brit.

• 11. **FLOCULATI.** Gaufr. *Gascons* lib. 1. tom. I. Biblioth. Libell. pag. 145. *Flocus, s. in Chromie. Andreus pag. 21 apud Inquit. pag. 880, 889. Boni. Monast. Anglie pag. 675. In Statuta Cluniaciens. Petri Venet. cap. 21. in Vitis. Abbatum S. Albani pag. 21. in Hist. Exordii Ord. Cisterciens. cap. 15. et. Joan. Fortescu. de Laudibus Regum Anglie cap. 30. de Rusticis Francie sive getatis. *Focas sive culibus de canabæ ad modum panis siccorum teguunt, etc.**

• 12. **FLOCULES.** Gaufr. *Gascons* lib. 1. cap. 7d. *Prius floculete religione florentes nos manuas, hordeum habuimus, qui silentum, et per se honesta sunt, reliquientes, par, et corona, strictas solitaires, culiculas clavis, pos Focas oreas, pro gaudens Focas, Capellatos absque culilla... insectam.* Vide Haeftemus lib. 5. Disp. 1. et in verbo *Focas*.

• 13. **FROCUS.** non monachis tantum sed et tenimis *Focas* indumentum fuit usitatum, ut colligitur ex Miraculis S. Ulrichi sec. 5. Benedict. pag. 102. *Malitia autem a demonio liberata, et sensu sanitatiique restituta, tota vesti-*

*Flocch, Laryus, gnarus, liberalis. Femin. Flocch.] Scitum porro, quid sit *Flocus* apud Latinos. Petrus Cluniac. lib. 1. Ep. 28: *Prevaricamus nobiscum et vos, qui similes floco et culicula contenti esse non vultis. Bulla Gregori IX. PP. pro Benedictinis. Nec incedant sine culicula ei Floccos. [capital] genit. S. Victoris Massil. ann. 1338. Quod hostiaris habent quatuor Flores, et quatuor aliametas vel aliametas pro hospitibus.] Declamationes Congregat. S. Justina ad cap. 33. Regula S. Benedicti. *Mabent et culicula, que secundum Clementinum. Ne in abro, vocatur Floccus, et sapulare, quod habet quasi formam circulae. Constatum Andrevianense ann. 1342, cap. 19. *Culicula vel Floccus honestum et amplum defensum [Statut. Reformat. S. Pauli] ann. 1448. Index Religiosi sive Floccos, et regularibus culiculis cum puto regulare clause per Monasterium et Pausatum non incedant, nec ad dominum Abbatem accedant, sine predictis Flores aut regularibus culiculis. Occurrat alibi non senz.****

*Floccum, neutro genere. Vita S. Petri Abbat. Cavensis n. 12. *Can. Floccum Domini Abbatu a Capellans negligenter fuerit repositorum.**

FLOCCATA CUCULLA. ampla et superfluitate pannū reddimans. Romar. Abbas Cisterc. in Institut. cap. 15. *In Ecclesiis nostris non sunt Culicula deforis Floccate. Joannes Monach. in Vita S. Odonis Abbat. Cluniac. lib. 3. cap. 1. Relicta namque natura atque assuetis vestimentis, ceperunt fucatas atque feraces palligros ornatus circumferre Culiculas, etc. Per forte leg. Floccatas.*

FLOCELLUS, diminut. a *Floccus*. Minor floccus, sed potissimum ea floccæ pars, que in caput a parte posteriore revolvit, ut apud Benedictinos. Goffredus Vindebein lib. 2 Epist. 7. *Domus Ernaldus, quem Decanum vestram dicitur, si ab aliis secundum custodiā pluviis, teste Floccello de capite suo, puto in nostra, quam in vestra sorte manere debasset.*

Flocas, Flocas, vox debet esse ex Floccas, interitu mutata. Cisterciens lib. 3. Consuetud. Cluniac. cap. 5. Super caballum ascegnatus, præs capite induit, quam Focum corrigit pro sagittis. Will. Brito lib. I. Philipp. pag. 108.

Nit toga runcul, nit Focu religioso, etc.

Add. Origines Cisterciennes Ordini, cap. 15. tom. I. Biblioth. Libell. pag. 145.

Flocas, s. in Chromie. Andreus pag. 21 apud Inquit. pag. 880, 889.

*Boni. Monast. Anglie pag. 675. In Statuta Cluniaciens. Petri Venet. cap. 21. in Vitis. Abbatum S. Albani pag. 21. in Hist. Exordii Ord. Cisterciens. cap. 15. et. Joan. Fortescu. de Laudibus Regum Anglie cap. 30. de Rusticis Francie sive getatis. *Focas sive culibus de canabæ ad modum panis siccorum tegunt, etc.**

FROCS, Flocas, vox debet esse ex Floccas, interitu mutata. Cisterciens lib. 3. Consuetud. Cluniac. cap. 5. Super caballum ascegnatus, præs capite induit, quam Focum corrigit pro sagittis. Will. Brito lib. I. Philipp. pag. 108.

Nit toga runcul, nit Focu religioso, etc.

Add. Origines Cisterciennes Ordini, cap. 15. tom. I. Biblioth. Libell. pag. 145.

Flocas, s. in Chromie. Andreus pag. 21 apud Inquit. pag. 880, 889.

*Boni. Monast. Anglie pag. 675. In Statuta Cluniaciens. Petri Venet. cap. 21. in Vitis. Abbatum S. Albani pag. 21. in Hist. Exordii Ord. Cisterciens. cap. 15. et. Joan. Fortescu. de Laudibus Regum Anglie cap. 30. de Rusticis Francie sive getatis. *Focas sive culibus de canabæ ad modum panis siccorum tegunt, etc.**

menta sua quibus eo die induebatur, cum cingula et calcaneamentis ad sepulcrum S. Edmendi, qui natus misit...! Wicfridus ejusdem loci prepontus, qui etiam et custos Ecclesie eo tempore mansit, de Focet evocata matrone dalmatica... fieri fecit. Unde manifestum fit Focum hunc mulierem ex panno subtiliori compositum fuisse.

* **FOCHEIA.** Species focet Canoniceum Lugdunensem. Actus receptionis Johannis Ducis Biterie, in Canonicum Lugdun, circa ann. 1383, apud Severt. Hist. Lugdun, pag. 344. Dux venit cum Focia et aumacia ad modum Canonico-rum ducis Ecclesie.

* **FLOCUS.** Apex sericus, Gall. Houpe, Provincialibus Floc. Stat. universit. Aquens. ann. 1481, pag. 57. Notandum quod sicut sunt tres gradus, tres Foci ex filo serici debent esse super quilibet boneto doctorandi et doctori sui presentantis, videlicet si quis assumat magisterium, portet Focum album in signum dignitatis theologie... si in iure canonico, defert Focum ex filo serici viridis in signum castitatis et doctoriae... si in iure civili, portet Focum serici rubri in signum vere justitiae et sanguinis, media vero parte Focum coloris violacei. Floculus nostri vocanum, eiusmodi ornamenta, que vestibus addobantur. Lat. remiss. ann. 1399, in Reg. 137. Chartoph. reg. ch. 751: *Le suppliant dont rogné ou coupé certains Frélocques et draps de diverses couleurs, qu'en estoient aux robes de Lous de Bortain chevalier. Unde Frélocque, 113, nementis instructus, in aliis Lit. ann. 1421, ex Reg. 171, ch. 513: Un chaperon de brun vert et une coquille Frélocque.*

* **FLODA.** I. Stagnum, vel canalis, a saeconico flod, latitudine, vel lode. Lacuna, aquae collectio. Thomas Madox Formul. Angl. pag. 181. Sciant presentes et futuri, quod evo Hugo filius Roberti sibi et concessi... Roberto Alio... gardium meum in Bravore, et Floam inter domum Rogeri Bum, et domum Willelmi Rus, tenendum sibi et heredibus suis, de me, etc.

Flod, eudem acceptio, in Lit. remiss. ann. 1461, ex Reg. 189 Chartoph. reg. ch. 513: *Ouquel hostel avoir ung fumer et ung Floc d'eau.*

* **FLODDUS.** Fluid, fluctus, ex anglico Flood. Vide Ebba.

* **FLOMER.** f. pro Vomer, quo ager cultus significatur. Charta anni 1181, apud Lobisiensem, tom. 2. Histor. Brit. coll. 131. Testes jurati de verderis, de Flomere, de breria, de sectie et pratis idem dixerunt quod ceteri.

* **FLOMITES.** Stricture. Gall. Pailleteries de feu. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. MS. Sangerm. Item sarcia de vi. Flores ad longitudinem c. passorum] * Lit. remiss. ann. 1415, in Reg. 188 Chartoph. reg. ch. 381: *Auxquelz compaignons icelui Gresart donna la moutié d'un oison et des Flomes.*

* **FLOFA.** Decret. Frider. II. Imper. ann. 1226, apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. sevi col. 218: *Et inde ad Flopas Gurizii de sancto Marco in riva Samazole, et transeundo Sanazolam usque ad Pilonetum recto sine. Idem forte quod Flida.*

* **FLOQUERIUS,** an Vestium, que Floculi appellabantur, artifex? Lit. ad-

mort. ann. 1355, in Reg. 103. Chartoph. reg. ch. 401. Item in quadam petia terra campi... confrontante ex una parte cum honore Johannis Vesani Flaueri. Nisi legendum putes Flauerius. Vide supra in hac voce.

* **FLOQUETUS.** inter vestes sacras ministeris inferioribus proprias recentes apud Marten de Antiqua Ecclesiæ Disciplina pag. 122. ex Pontificale Arelat. Primo ponuntur duos pueri cappis sericis induiti cum candelabro et cereis ardenti bus. Secundo locus ponitur Sudiaconum induitus alba et Floqueto. Rursum occurrit pag. 277. Sammarthanus postor tom 2. nov. Gall. Christ. coll. 123: ex Inven- tario sacre suppelletillis Ecclæses Dintensis: *Capella viridis cum dalmaticis, Flo- quiet, etc. Et col. 1121 Capella violata, de diaprio diversorum colorum cum Floc- quiet et dalmatica.*

* Quemam haec vestis fuerit non satis video, eisdem veterum originis opiniori atque Flocus, cuius diminutivum esse facie crediderim. Inventar. ann. 1218. inter Probat. tom. 1. Hist. Non. pag. 66. vol. 1: *Tres baculi pastorales; duodecim Floquetae, et viginti casulas sericas. Altud ann. 1419, ex Tabul. Montisoli. Usam capellam albam in montanis unius capo processionalis et de dubius Floquetae sine aliqua paratura, cum icta, stola, manu- pula, zona, etc.*

* **FLOQUES.** ut supra. *Florus, in Pro- cessu de B. Petro Luxemburg. Juil. tom. 1. pag. 57.*

* **FLORA.** Farina, simmago, Gallis Fa sive Angelis Flora, pro Flora, quasi dicatur. Inquit Schinnerus in Etymolog. Angl. Flora farina, i. farina purissima, vel potius quasi dictum. Flos frumenti, i.e. purissima ejus pars glumi et fur- fure purgata. Hujuscemodi farina Fleur etiam dicitur in Neustria, Britannia minori, etc. Preceptum Edwardi III. Regis Regis de virtualibus pro passa- gis providens, apud Rymerum tom. 5. pag. 12: *Tot vacua dolia, in quibus dic- tum frumentum vel Flora inde reponetur. Passim occurrit ibidem, et pag. 97, 488. Ideo tom. 4. pag. 883, tom. 6. pag. 316. Vide Flo frumenti.*

* *Flour et Floures, nostris. Lit. remiss. ann. 1408, ex Reg. 162. Chartoph. reg. ch. 198 bis: Il acheteoit de la Flouree de coide et du bresil, etc. Alia ann. 1499, in Reg. 192. ch. 8: Sur laquelle beste ayant environ deux boiteaux de Flour ou farine. Vide Flo frumenti.*

* **FLORALIS.** Gloss. Gr. Lat.: *Avivo, Floralia.* Avivo, ꝑῶπις, Floralis color.

* **FLORALE.** Locus consitus floribus. Jo-

Sarisber. in Pollicr. lib. 1. cap. 4: *Illi-*

us pascua augeantur, predia subtrahun-

tur agricolis sationalia, insita colonie,

cum pascua armentariae et gregaris, al-

vearia in Floribus excluduntur ipsa

quoque apibus vir naturali libertate uti

permisum est. [Charta Arnulf. I. Flan-

drum Comitis apud Miraeum in Codice

Donat. plaurum pag. 127. Floralia prati-

que adjacent ipsi portu, illorum cedo

potestatis. Vide Floridare.] [¶] Ubi per

Floralia prati, prata ipsa intellige. Haud

scimus eadem significatu, in Lib. de

Mirab. Roma apud Montemfaic. Diar.

Ital. pag. 211: Habuit (Pantheon) corca

se plateam Tiburtinam ac pedum cum

cloaca, et Florali suo.

* **FLORALIA.** Supplications solemnes,

qua vulgo Rogationes, nuncupantur,

quasi ut notat Murator. tom. 5. Antiq.

Ital. med. sevi col. 71: *Floratalibus Eth-*

nicorum festis ad nos derivatas, quod

falsum plane est, appellat Decembr. in

Comment. de Supplicant. Majis ibi laudato: *Prindia endem Floralia cum pare- madibus et azimis, cum aurorum testis et offarum simulacris ad ejusmodi ructus indulgentiam; cum varis olerum et legumi generibus; cum ampullis quoque resolutis, aqua, vino, lacte, oleo, melle refectis, decoratis. Vide Rogationes 1.*

* **FLORARE.** Flores creare, vel Floribus mangere, implere, Johann. de Janua. Gross. Lat. Gall. Sangerm. *Florare, faire fleurs, glayer de fleurs.*

* **FLORARIUM.** Johann. de Janua. *Locus est ubi flores crescunt, vel ubi impo- nuntur. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Florarium, Lieu florii ou croissant, ou sont mises fleures. Chrys. Melie, pag. 82. col. 1: Ut ex novitate reluti ex rela- gione vite Florario virtutum odore bene fragrantia, in nostra Congregationis Mo- nastera transferantur. Vide in Floralis.*

* **FLORATUS.** Floribus acu pictis orna- tatus. Casulam de purpura Floratum de gindone rubeo cum safio de auro ante et retro, in Instrumento anni 1377, ex Archivo S. Victoris Massil. Testam. ann. 115, apud Rymer. tom. 9. pag. 278. col. 1: *Tra capo totaliter de auro, cum rosis*

et nigris Florata.

* **FLORDELISIUM.** Lilium, Ital. *Flor- deliso, Gall. Fleur de lis. Annal. Mediol. ad ann. 1389, sive Murator. tom. 16. Script. Ital. vol. 88. Fermaita due auri, fermaita super duabus Florodeliso auri, etc.*

* **FLORENTIA.** Montræ aurea. Florentio- rum, apud quos crudum primum sepe- rante 1222. litt. 24. Ceratiorum quorum octo unum confiebantur. In una horum parte inscripta fuit *flor illi*, unde Mo- neta nomen indutum. In altera effigies S. Joannes Baptista. Ita Joann. Villa-nensis lib. 6. cap. 54. et Ricordanus Ma- lapinus cap. 152. *Florensis de Florentia*, in Charta ann. 1350, in Eborac. Hist. Turenensis pag. 90 cuius pretium erat tunc temporis 10. solid. Paris. [Florensis de Florentia boni auri, in Charta anni 1375, inter Instrum. tom. 4. novas Gall. Chr. col. 214. *Flourins de Florence*, in Literis Philippi VI. Franc. Reg. ann. 1330, tom. 2. Ordinat. pag. 56.; Denarii Florensi, Rythmi in obitum Henrici VII. Imp.:

Paulinam quedam varia Corvumpit cum Denariis. Quampluribus Florensis, Ul principum pismum Monachæ potissimum Monachæ potissimum Indut et venient.

Intra: *Ta cœcum cœci miseris Precepit Florensi.*

Aureum numisma Florentinum, apud Joannem Hocsemium in Episcopis Leo-dienis, cap. 20.

* Errare Villaneum in anno quo pri- mum crudil ceperunt Florensi, docet nos D. Le Blanc in Tract. de Monet. pag. 154: ubi Florentium mentionem heri- tatis est. Charta ann. 1038. *Florin de Florentia pour treize sous*: *Par. in Charta Philippi ann. 1319, ex Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 212. Alia ann. 1330, in Chartul. de Lingon. ex Cod. reg. 5188, fol. 103. vs. Computat videlicet Florensis de Florentia pro tredecim solidis Turon.*

Flororum, Florence, pro Florensis, in Charta ann. 1404, ex Reg. 158, ch. 45: Icellai vicente de Thouars tendra no dite terre et seigneurie de L'ile de Ré d'icellui seigneur roy à foy et hommage lige, à cause du chastel de la Rochelle, et au res- sort et souveraineté acoutumez, à une

Florence ou maille d'or, ou la valeur

d'icelle, pour tout devoir de rachat ou d'abonny, ou d'autre devoir de nef à muance de vassel.

Hinc fere monetis aureis ceteris Florensi induta appellatio. In Computo The sauriorum Francie ann. 1316. in Camera Comput. Paris. *Florenus* astimatur 11. solid. *Florenus de Florentia* 12. sol. Paris. *Florenus ad macanem* 22. sol. Paris. *Florenus ad moutonem* 11. sol. Paris. *Florenus ad agnum* 11. sol. Paris. ann. 1332. *Florenus ad cathedralm* 21. sol. Par. ann. 1347. *Florenus ad scutum* 38. sol. Paris. ann. 1344. *Florenus regalis* 28. sol. Paris. ann. 1348. *Florenus de Georgio* 20. solid. Turon. ann. 1346. *Florensi de Florentia*. *Floren. ad agnum*, et *Floren. ad macanum*, occurunt etiam apud Will. Thurn. pag. 207. ubi *superiorum florenses*, quia *Florenus* interdum arbitrii *Floren Colonensis*, apud mundum pars 219.

Tradit. Idem Villanecus lib. 9. cap. 170. Joannem XXII. PP. Florenos aurei us eisdiese circa annum 1322. similes pondere lete et forma Florentini praeferuntur. quam quod una parte effictus erat S. Joannes Baptista, in circulo illius non men descriptum legebatur, ad latum vero S. Joannis efficta erat mitra Papalis. In partu autem, ubi illum erat circulo, descripte erant haec voces: *S. Petrus. S. Paulus.* Ex hinc Marchionis Monferrantiensi, Spinolis Genuensis, et aliquot aliis Italici Principibus, Florenos perinde aureos Florentinis similes cedere aggressis, sub anathema pena id interdictum idem Pontificis mense Decemb. ann. 1324. ut idem Scriptor tradit lib. 9. cap. 279. Floreni vero isti Pontificis, *Floreni auri* de Camera appellati: quia nomenclatura occurrit in Charta anno 1378, in Historia Turenensi pag. 117. et in alia ann. 1495 apud Hemerœum in Augusta Viromand. pag. 335. Hos Robertus Cenalis lib. de Ponder. et Mensur. vocat *Novellus Ductatus Ponderes seu de Camera. Aureorum Ductatus Ponderes seu de Camera. Aureorum de Camera meminit etiam Leonardus Portius lib. 1. de Ponderib. ac Mensur. pag. mhd 29.*

²⁰ Invaluit quoque in Provincia usus et cursus forenorum Pontificiorum, ad quorum formam ali custi videntur a Regibus Provinciae, ut discimus ex pluribus Chartis, unde et cuius pretiis fuerint estimare licet. Charta ann. 1395 in Tabular. civit. Massil. *Quid Floreni auri boni Florentia et Floreni Camera domini nostri Pape, Lucati et Janini auri boni, fini, et justi ponderis currant et cursum habent in ciuitate Massiliis pro illo valore quo fuerint offarati, videlicet ad 31. solidos pro quolibet aliis vero pecuniarum iuriis cogitat eis recipere nisi libet ipsi sollicito. Charta Massili. exarata ann. 1410. Inter Scholasticos Presid. de Mautuagis: *Per pagamentum forenorum auri 1900 quinque solidorum in unum pro decadem Provincialium solidis computatur. Aliis ann. 1394 apud euudem Presid. Causa arreragratorum ipsius tallis in Floreni quadriginta valoris sporum quilibet solidorum Provinciarum sedecim nunc currentis monetis. Infra Florenos de Regis quinque valoris quilibet ipsorum solidorum sexdecim monete Provinciale.**

²¹ Pontificis forenus florenos etiam similes cedentes curarunt Daiphini Principes, cum hoc tamen discriminine. Ex una marca 65. floreni Daiphinales, 64. pontifici cedebantur. Deinde loco mitre papalis in effigie S. Joannis Bapt. numero dextero insculptus erat Daiphinus, et in circulo alterius partus

pro *S. Petrus. S. Paulus*, legebatur *Guigo Daiphinus*. Haec discrimen ex Hist. Daiphini. tom. I. pag. 291. et tom. 2. pag. 214. Anno 1381 valebat Florenus Daiphini. 17. sol. et dictum est Ejusdem Hist. tom. 2. pag. 485 anno vero 1319. 38. sol. computato, tunc temporis, Floreni de cugno et ponderi *Florentia* pro 41. sol. dicte monete, tom. I. pag. 96. Superabant ergo foreni de Florentia florenos Daiphinales, et 50. *Flor. de Florentia* valebant. 32. *Fl. Daiphini* tom. 2. pag. 246. Ejusdem tom. pag. 273. legitimus, c. *Flor. sunt unica ex illis ex quo confitetur, ut non solum fuisse quartum circiter partem unius uncie.*

Sed presertim id nominis attributum monete aureis Regum Francorum quae vulgo *Denerios* appellabantur, addita notitia quarundam, quibus a se invicem distinguebantur, nomenclatura. Hinc, quo *Denerios ad Agnum*, seu *ad Moutonem, ad Massum, ad Cathedralm, ad Scutum, vocant Statuta Regum nostrorum, Floreni ad Agnum*, etc. dicuntur in veteribus Chartis. *Florentias à l'Angelot, in Instrumento anni 1342. Chartul. Vandreg. tom. 2. pag. 1681.* Vide et tom. 2. Ordinat. Regum Frane. De singulis agitum in verbo *Moneta*.

²² FLORENI AD AQUILAM. Charta Joan. reg. Frane. ann. 1350. in Chartul. 23. Corp. *Cum iudeas... capi fecisset Robertum la Bel... pro suspicione allocationis Florenorum ad Aquilam, etc.*

FLORENI BLAVI. in Chronice Windensesi lib. 1. cap. 82. *Centum Florenos Blavios dichatar acceptiss.*

²³ FLORENI DE CAMERA, vulgo *Florins de chambre*, Papales. Lit. remiss. ann. 1460. In Reg. 152. Chartoph. reg. ch. 28. *Par le Pape Nicolas, lors president en l'Eglise, fut parties oyees, dit: mal appelle, et ledit de Bres: condempne en quatre cent Florins de Chambre des despens Nihil itaque emendandum est in Mandat. ann. 1405. tom. 9. Ordinat. reg. Frane. pag. 64. Vide supra ad lineam Tradit. idem Villanecus. etc.*

²⁴ FLORENI AD CATUM, seu telem; *Floren in chat*, in Lit. remiss. ann. 1558. ex Reg. 189. Chartoph. reg. ch. 238.

²⁵ FLORENI GALLICANI. Charta ann. 1380. in Chartul. Rich. abb. S. Germ. Prat. fol. 20. *r: Mediana summa octoginta Florenorum auri Gallicanorum, Frans nuncupatorum.*

²⁶ FLORENI dicti GUILLERMUS, in Lit. remiss. ann. 1377. in Reg. III. Chartoph. reg. ch. 185. *Florins de Baynau, appellez Guillermes, qui auuent cours pour un florin franc de nostre come, et un tierce de franc la piece; florins de Cambrai soubs la fourme de France de nostre coing; florins de Brabant, appellez doubles moures, autres appelle nobles d'Angleterre; florins à l'escu de Flandres; florins contrefais aux florins appellez Guillermes de Haynau; autres florins, appellez francs à pied, contrefais aux nostres à difference de Waleran et Guido; florins Guillermus et Guido, et florins contrefais soubs fourme d'eacus à difference de Walecourt, et autres florins au mouton de Lin court.*

²⁷ FLORENI LATI, apud Christ. Schlebel. in Dissert. de Numm. antiqu. etc. pag. 28.

²⁸ FLORENI PARVI. Chartul. Corp. sign. Ezechiel ad ann. 1428. ult. Sept. fol. 292. *r: La somme de soixante florins du pays (Lille, Namur, Louvain) que on dit Petit Florins; c'est assavoir, trois vies escus d'or de bon poie, pour quatre des petits Florins dessusd.*

²⁹ FLORENI NUNCUPATI PIETRES, Idem. si fallor, qui *Parvi. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1473. Item de oblationibus factis in die Veneris sancte.... una cum tribus Florenis, Gallice Pietres, ... xv. lib. x. z. sol. Nisi forte idem sint, autem.*

³⁰ FLORENI POSTULATI, in altero eiusdem fabr. Comput. ann. 1490. Se *Floreni, nuncupati Postulati, valentes acto libras, duos solidus. Vide infra Postulatus.*

³¹ FLORENI REXALIS, qui est de *Rege*. Typo regio insignis. Charta ann. 1389. 9. Jan. in Tahui Carnot. *Moyennant la pris de 100. Florins Royaux pour 28. sole Par. chacun florin. Acta Fil. ad ann. 1375. apud Gassendi. in Notit. eccl. Diuina. pag. 20. *Redditus sacristie non excedere debet Florenos de Regis, seu libras 48. Turon. cuon tamem impensa facienda excedant summam 80. Florenos de Regis, seu libras Turon. 63. Inventar. Chart. monast. Athanat. ann. 1519. fol. 12. v: Instrumentum anni 1486. pensionis annuae rex Florenorum monete regie, quibus Floreni valente xvij. alios magnos regios, sive solam, etc.**

³² FLORENI RHENENSES, in Ecclesia Coloniensi tom. 3. nova Gall. Christ. col. 789. et col. 790.

³³ Indem RHEANI apud Christ. Schlebel. in Dissert. de Numm. antiqu. pag. 60. oblatum. Ms. eccl. Camerac. fol. 54. *r: Ex quibus anno qualibet recipiuntur de cem Floreni Rhenenses. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1473. Item in die Pascha ab eodem dom. ducce ex osculo reliquiarum magni altaris, tres Florenos Rhenenses, vi. lib. xij. sol. Vide infra Rhenensis Aureus.*

³⁴ De Florenis preferebant consulendus Tractatus, qui inscriptus est: *Il florino d'oro antico illustrato edit. Florent. ann. 1788. ubi plures exhibentur floreni a Raimundo principe Arausio. Humberto dalph. Archip. Arejat. et alii cusi. Hinc etiam emendandum Cangius in*

³⁵ TREVISINI SOLIDI DE FLOR. in Bullia Honori III. ann. 1220. pro Episcopo Taraciniensi apud Ughelium, *Io ex Charta ann. 1201. pro monasterio Possessorum relata in Bullia Hon. III. ann. 1220. ubi non Trevisini legitur, sed Prebiti. forte pro Prebiti, ut habet Inscriptione sepulchralis ann. 1331 apud eundem. Ughel. pag. 118.*

³⁶ FLORENTUS, p. *Florenus non semel occurrit in Regest. 87. Chartophylaci regi.*

³⁷ Prosvost. Graecis puperis. Raphaël Hilemonachus apud Crusium. pag. 131. *Oros. fratre sat. 500. grecis. 13. grecis. Vide Meurustum [et] Gloss. med. Gracit. col. 185.*

³⁸ FLORENTIA. Lib. 2. *Paralipom. cap. 4: Candelabrum quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oracula iuxta ritum et auro purissimo, et Florentia quedam, et lucernas, et forcipes, etc. Ubi auctor Matorecti: Florentia, id est, species quemdam floriarum in candelabro, super quibus ponebantur lucerne.*

³⁹ FLORENTIUS, ut Florentia, species floriarum in candelabro. Glossar. Lat. Gall. ann. 1322. ex Cod. reg. 4129: *Florentius, Cherdenerues.*

⁴⁰ FLORELLI. in Cæremont. Rom. Ms.

lib. 1. cap. 2 et 5, ubi editum habet, *Flores*. Vide in *Fodrum*.

1. **FLORES** diversi coloris, ad instar charismatum Spiritus sancti, desum immissi in festo Pentecostes. Joan. Episcop. Abricensis de Officio Eccles. pag. 99.

2. **FLORES**, Menstrus mulierum. Michael Scotus de Physionomia cap. 8: Scindum est, quod natura ab hoc subtribuit purgamentum, quod *Flos* nominatur in vulgaris, et *Membra in Suctuaria*. Infra: *De Flore mulierum est ut arboris: quoniam fructus suorum portat, nisi prius perfecata.* Nostri *Flores* dicunt, non a floribus, sed a flore: ita enim *lepro* mulierum virtutum Latinis Medici. Papias *Maria, nigra vel Louis filia, quam pogani Deam derurasse esse, que menstruus Fluoribus processus diebatu feminis.*

3. **FLORES BEATE MARIE**. Maculae sorbitae vel eresipelatosse, Ital. *Rosella* et *Rosella*. Lit. reiss. ann. 1382. In Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 391. Ex quibus (excessibus) plaga spes apotropaica virtutum, et in ipsius *Flores Beate Mariae* supervenerunt; propter quod mors fuit subscita in personam dicti presbiteri infra quadraginta dies. Alim. ann. 1410. In Reg. 171. ch. 13: *Johannus Houdette feust surprins... d'una maladie, que on appelle au pays (de Brie) les Flores Notre Dame.* Vide infra *Morbis B. Marie*.

• **FLORETTATUS**, Flore ornatus, insignitus. Ordinat. Cardi. daphnini ann. 1357. 8. Jun. in Reg. Cam. Comput. Paris sign. Vienne fol. 18. r. Ab alia parte est una crux, cum tribus brachii *Floretatis de flore lido*.

• **FLORETUS**, Ital. *Floretto*, *Flosculus*. Inventar. ann. 1383. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 361. *Centuria una curia facta ad Floretos perlarum*. Vide infra *Florenus*.

1. **FLORETUS**. Joanni de Janua, *Floretum*, est locus ubi *flores* abundant. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Florenum*, *Lieu flouri, ou fleurs habundant*.] Eckuerius apud *Cansium* tom. 3. Antiq. lectionum pag. 785:

Tocum la Floretus licet mihi ludere lasta.

Sic etiam quidam Liber versinus scriptus, qui editus est Lugduni cum Catone, Theodooro, libro Tobiae et Parabolis Alani ann. 1309. inscribitur. Idem in Proemio:

*Hic liber extractus de pluribus est vocatus. Recte *Floretus*, quod hoc est inde recipies, etc.*

Clementis PP. esse dicitur in MS. Codice Bibliothecae Regiae 1505.

• **FLORETTUS** Idem Liber Lugduni editum cum glossis seu commentariis Johannis Gersonii Cancillarii. Parisiensis apud Joh. Fabri ann. 1494 beato Bernardo adscriptus post procerum, his verbis: *Incepit liber nomine *Floretus a beato Bernardo Claresvallis metrico accumulatus*, etc. Assecuratur autem in Museo Cl. Jurisperiti D. Maillard, qui nec *Floretum*, nec *Glossas Gersonii*, inter germana spuriave utriusque opera ab Editoribus recognoscit primus observavit.*

• De libro, qui sub hoc titulo adscriptus est S. Bernardo, consule Biblioth. Script. Cisterc. pag. 41. col. 1. Sunt et alta opuscula eodem nomine ornata, ut puta, *Floretum Philosophicum seu ludus Meudoniensis in terminos philosophiae*, editum Paris. ann. 1649. Quod Floriacus infra Modum scriptum fuerit, sic appellatum. De his aliquis similibus belle Erasmus in Anti-barbaro: *Alius*

quod somniant *Gennalam*, alias *Margiana* appellat; *huius Floretum*, illis *Roseum* inscriptum: at in medio, a bona Deusa, ut nihil nisi carduo si totum inveneris.

• 2. **FLORET**. Moneta Francorum, apud nostris *Floret*, *Floretta*. Lit. admodum ann. 1375. In Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 401: *Quae venditudo full facia pro pretio undecim denariorium, sextorum *Floreti*, boni ponderis. Comitum Petri de Fenis in Carol. VI. ad ann. 1421. pag. 495. Il courrois lors une monnoye, qu'en nommois *Florettes ou Fleurettes*, qui valloit diz huict deniers: mais enfin elles furent remises à deux deniers, puis sur les defasidit tout à fait, tellement qu'elles n'eurent plus de cours.* Monstrel. vol. 1. cap. 248: *Fut ordonné que les *Florettes*: c'est assavoir la monnoye du roy, qui avoit cours pour seise deniers, seroient mises et rebaisées à trois deniers.* Vide in *Moneta*.

• 3. **FLORETUS**, Panni species ex filo serico crassiori contexta. Gall. *Fleur*. Stat. pro pannii *Carcass*. renovata ann. 1436. In Reg. 201. Chartoph. reg. 121: *Item et piau in dicto burgo sunt nonnulli panni, nuncupati *Floreti*, quia sunt tenui esse debent meliores et preciosiores alii panni communibus sortis dicti burgo, etc.*

• 4. **FLORIA**, pro *Florense*. Necrolog. Parthenon. S. Petri de Casis: *Canula de saimo Pereire, que constat in XVIII. Flores.*

• 5. **FLORIA**, *Stercora liquidiora*, in Glossar. vet. ex Cod. reg. 764. perpetram pro *Furia*. Vide in hac voce.

• **FLORIANI**, *Heretici a Florino quodam nominati, qui dicunt Deum creasse mala*. Gloss. Sangerm. num. 601. ¹⁰⁰ ex Isidor. Origin. lib. 8. cap. 5. sect. 50. Ille Florinus Valentini discipulus imple asserat Deum auctorem nulli. Virgineum in partu interemerat mansisse negabat, resurrectionem insuper iniquitatem. Hujus Sectatores *Florianos* appellavit Philastrius. Mellius diceruntur *Floriniani*. De his agunt Iren. Euseb. Theodoret. Aug. et ali.

• **FLORIARIUM** (Corporis, anima dicitur Zenoni Veronensi Episc. Sermone de Lazaro.

• **FLORIDARE**, *Flores: unde Floridania, Prata, Floridum, Viratum, Tempus forum*. Amalthea Laurentii ex *Papini*.

• **FLORIPARUS**, Qui parit flores. Ver. Floriparum. Ausonio.

• **FLORIRE**, Florescere, Gallia *Fleur*. S. Bonifacius Moguntini. Epist. 1: *Homo, sicut serum dies ejus, et sicut flor agri, sic Flori.*

• **FLORISSARE**, Idem, apud Virgil. Grammat. pag. 47.

• **FLORITARA**, Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7637: *Floretrura, Prov. Florriara, politura.*

• **FLORITO**, [Florum emissio. Legitur in Homil. 2. in Cantic. quam ex Orig. verit. Hieronymus.]

• **FLORONUS**, Flosculus, ornamentum quod flores imitatur. Gall. *Fleur*. Inventar. S. Capel. Paris. ann. 1840. In Reg. I. Chartoph. reg. ch. 8: *Item yngu B. Ludovici regis cum osse spatula ejusdem, in cuius ymaginata corona unus Floronus et quinque lapides, et in uno alio Florono una smaragdo deficiunt. Aliud ann. 1363. ex Bibl. reg. Item quedam ymagno B. M. genitrix Dei, ... et in illa deficiunt a longis temporibus in corona dicta Genitrix duo Floroni et duo lapilli. Oquel y defaut... un Floron a tourting pierres, in alio Gallico ibid. Annal. Me-*

diol. apud Murator. tom. 16. Script. Itali. col. 807. *Corona una suri cum Floronis et magnis et totidem parvis.* Vide supra *Flor.*

* **FLOROSUS**, *Floridus*. (Ven. Fort. 5.)

* **FLORERIUS**, [Ut *Forrerius*; * Simili modo venerabilis viro domino Petro Guell s. d. v. pape *Florero*. (Archiv. Vatic. Thesauraria secreta, an. 1451. f. 80.)]

* **FLORILENTIA**, Locus abundans floribus, apud Gilbertum lib. 4 de Pign. Sanct. cap. 2. [2.]

* **FLORUS**, *virp*, *Viridia*, *Floridus*, in Supplemento Antiquar. [¹⁰ Et in Glossis Lat. Gr. *Florea* in Germ. ex Castigat. ad utrumque Glossar.] Alio sensu vide in *Flor.*

* **FLORUS**, Vide *Flor.*

* **FLORI**, *[Nonnullis est electrum,*

*seu aurum argento mixtum; *Flos aureo* seu idem ac Rose aurea; quam] videlicet in *Rosa*.*

* **FLOR DELICARUM**, Instrum. ann.

123. Hist. Harcor. tom. 3. pag. 761: *Jannes Grey Chevalier defunctus habet castrum et dominium de Tyle, que fuerunt Philippi de Harcourt Chevalier, ac omnia maneria ejusdem Philippi infra Ducatum Normannum per homagium ac reddendum unum *Florem Delicarum* ad festum S. Johan. Baptiste. Et tom. 4. pag. 1679: Thomas Dux Econis habet Comitatum de Harcourt ... per homagium ac reddendum *Florem Delicarum* apud castrum de Rouen ad festum Nativitatis S. Johannis, et de inventendo triginta homines ad arma.*

* **FLOS FRUMENTI**, Farina, vel similiago, polleni, Gall. *Fleur de farine*. Chart. anni 1219. ex Archib. B. M. de Bonon-Nundo Rotomag.: *Unam pechiam cornis de valore seci cestinarum* et *de Flora Frumenti*, et ad Pascha Domini unam gallinam et decumca, etc. Vide *Flora*.

* **FLOSCA**, Vide *Flor.*

* **FLOCELLUS**, [Diminut. *flaeculus*. Apul. Herb. 49. Ad solis cursum *Flaecelli* se vertunt.]

* **FLOSCULE**, [Floride. Col. Aurel. 1.

Aut. 6. Corpus *Floscula vivida*, et naturali habitudine plenum.]

* **FLOSCULUM**, pro *Floscula*, legitur in Prefatione Taonia Episcopi in suis quinque Libros sententiarum, Concil. Hispan. tom. 2. pag. 581.

* **FLOSCULES**, Vesris Monachorum propria, vulgo *Froe*. Ordinari. S. Germani a Praatis inter Instrum. Historiam ejusdem Monast. pag. cxliii. col. 1: *Quando erit in fine orationis sequentis Evangelium, duo Monachi in Flosculis suis accipient cereos de manibus Conversorum, etc. Vide Floscus.*

* **FLOSCLUS**, in Martyrol. editis: *Fusculus vel Flosculus, in Ms. ut obseruat Castellanus in Vocabul. hagiol. Non men est cujusdam episcopi Aurelian. Gall. Saint *Flou*.*

* **FLOSCUS**, ut *Frosus*, *Via publica, ager incultus, praesertim qui urbis adiicitur*. Charta ann. 1180. ex Cestul. 3. Corn. Compred. fol. 137. col. 1: *Fiume de curia ecclesia et de Flora villa aliquibi non debet trahere, nisi in culturis ecclesie. Alio Matth. col. 1. Pontific. ann. 1211. In Lib. 1. nig. S. Vulfr. Abbrev. fol. 8. v. *Furnus de novo rito ultra Fraustum portante ante Floscum.* Vide *Floscum*.*

* **FLOSEGA**, *Flosca*, Matth. Silvaticus: *Gebara, Gebara, id est, Flosca moleaudi. Intra Gebara, id est, Flosca moleaudi.*

* **FLOSTULLUS**, Species ornatus, forte sic dicti, quod *flosculi* distinguuntur.

10 CINGULUM, zona videtur, quod leviter impellitur et fluctuat. [Concilium Senon. ann. 1485 apud Acherium Splei. tom. 5. pag. 626: *Item quod Religio, cuiuscunq[ue] Ordinis, status vel prelature existat, a sua votacione habitu congruo non recedant, neque federa turas, status suo non congruentes, et maxime iniuriosi veritos, neque zones de serico supra tunicas patenter, neque alterius indecenter, in vistendum sui statutis et Ordinis deferant.*]

11 FLOTA, Piscis species. Tabularium Fishionis formam deflaravit et Abbas consuetudinem Flotarum et allecium, que habebatur de pescatione sua. Sed et legendum videtur. Flotare, ut intelliguntur pescatori marini, quos Floti vocamus. [69] Videtur esse cortex, linea pescatoria ne nimis hamus emittat infusus, ut in chart. ann. 1352 apud Lappum Init. Eider. Hanseat. Document. pag. 62: *De Flotis de korken, quibus communiter pescatur tam captio quam venditor debet de marina duos de noris.*]

12 FLOTA, FLOTTA, Navium classis, Anglo-Sonica vox, testibus Skinnero et Sommero in suis Lexicis. Hac uel sunt omnes fere Occidentales populi. Galli et Germani Flotte appellant hanc armatum navium multititudinem. Hispani Flota, Itali Flotta, Angli Fleet, omnes a Latino Fluctuare, Vnde Spelman Lexicon ad vocem Admiralius, Rymerum tom. 3. pag. 211, etc.

° Mettre en flotte. Contrahere, ut videatur vulgo Resserrer, in Chartul. Corp. sign. Ezechiel ad ann. 1121, fol. 146. v.^r: *Lesquels carpentiers servent tenus... mettre en Flotte un des pans de ladite grange, lequel est écrasé.*

1 FLOTARE, Fluctuare, Gall. Floter. Navibus in medio Flotantibus grossarum ripariarum, apud Rymerum tom. 11. pag. 690, col. 1.

FLOTSON, Marini juris vocabulum, quod ex naufragio in mari fluctuat, eoque ipso Amirallorum juris est, ex Saxon. flotto, in, fluctuare.

1 FLOTTIA, Classis. Vide Flota 2.

2 FLOTTIA, Machina genus, quam in obsidione Ostende reperit Pompeius Targonius Archiducis Austrii Machinarius. Constabat struc^tu lignea valide nixa compactaque, constituta etiam infarta que maris arena: ad cuius latera vacua appendebantur doniola, ut supernatae posset. Vide Angelum Gallicum de Bello Belg. lib. 15. Haec Carolus de Aquino in Lex. milit.

3 FLOTTA, Glaber lib. 1. Hist. cap. 5: *Densis clavis spreditione ad predictorum Normannorum gentem, illis tam unummodo primitus adhuc, qui assiduo rore et exercitio, victum certe ministrahant, nos etiam illi (Normanni) communiter Flotam vocant.* Vide Bolandian. Martini pag. 526. [et infra] Flusta 15.

FLOZE, Ratis. Vita S. Willibaldi, edita a Gretzero pag. 140: *Se conducerunt in quadam ligno, quod dicitur Floze, transcurrentes vicinus certe ministrahant, nos etiam illi (Normanni) communiter Flozem vocant.* Vide Bolandian. Martini pag. 526. [et infra] Flusta 15.

° FLUBETEA, Fibula, ni fallor. Ital. Fibbia. Charta ann. 1227 apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. svi col. 903: *Unum guarnimentum de seta, et duas Flubetas aurie, et tres annulas, etc.*

1 FLUCTARE, pro Fluctuare, apud S. Paulinum. Vide in Camelotum.

° FLUCTEUS, Amorevolis, in Glossar. Lat. Ital. MS. id est, Humanus, benignus.

*** FLUCTI**, pro Fluctus, in Vita S. Fin-

dani Reclusi sec. 4. Bened. part. 1. pag. 330: *Per tumidos Fluctos inlerus vehementer ad terras.* Utetur preterea Veteres aliquot. Vide Nontum cap. 8. Ita et Terentius in Andr. act. 2. sc. 2: *Nil ornati, nil tumulti.*

FLUCTICULUS, Kouzino, apud Apuleium in Apolog. et Diomed. lib. 1. Artis Grammat.

*** FLUCTIGER**, [Fluctum ferens, vel fluctuum patiens. Cic. apud Isid. 19. Orig. 1. Tunc se Fluctiger tradit mandatique paroni. Al. leg. Fluctifero.]

*** FLUCTIVAGARE**, Fluctuare, incertum esse, Gall. Balancer, chanceler. Statuta Canonic. Regul. S. August. apud R. Duellum tom. 1. pag. 97: .

Nam dubitamus, vel Fluctivagare cedit insipiente.

Fluctivagus, in Notkeri Balbuli lib. Sequentia apud Bern. Per tom. 1. Anecd. part. 1. col. 97.

1 FLUCTUS, Vetus Charta MS. Guillelmus Comes Hannoveriensis tenet de Duce (Brabantio) ad vocem et dominium in Mechlinia. Fluctus, atque Meloneum, sive seu stipulum, quis pescum ac animalium. Videatur esse Jona Flot et Flegra vocant Consuetudines aliorum municipalium Ambianensis vetus art. 74. 101. Pononies art. 29. 43. 122. 168. Atrebates sis art. 5. 51. etc. Vide Fraus.

*** Fluctuaria aqua legitur in eadem Charta ex Cod. reg. 10197. 2. 2. fol. 83. v.^r unde manifestum est vim vocis non intellectissime. Cangium; quod sursum probat Recognit, feudal ann. 1812. [ibid. fol. 71. v.^r: *Nous Flores Berthaud, sire de Malines, faisons savoir... que nous tenons... en fief... de M. Jehan de Lothrige, de Brabant et de Luxembourg, l'aroeire et le seigneurie des Flots, les Flots d'aigue, les chemins et le marchet du sell, du poisson et des bestes.*] Charta Ricard. ducis Norman. ann. 1026. ex Tabul. capit. Acriens. [Concedo Fluctum cum portis et pagum, qui dicitur Saones, cum aquis et portu maris. Ex quibus per Fluctum significari existimo quidquid fluctu seu gestu maris advehitur, atque adeo et vegetalis, quod a navigiis ea ratione advententibus exigitur.]**

° 2 FLUCTUS, Floccus lange, nostris Flotte, spirae vel manipulus. Charta ann. 1496. inter Observat. Godefr. ad Carol. VIII. pag. 785: *Commissionari et procuratores post huicmodi juramentum pro principe nostro... cordani campane ejusdem ecclesie serico vel Flucto involutam, omnes et singuli traxerunt et campanam pulsaverunt.* Lit. remiss. ann. 1416. in Reg. 169. Chartoph. reg. ch. 272: *Le supplici pris en l'hostel de Jehan Venet, quatre Flottes de taine.*

1 FLUENTARIE, Fluere. Fortunatus in Vita sancti Martini:

Pergi in Angoram, qua Virdo et Lico Fluentar.

Hinc Fluet, Inundatio, in Charta Margr. Comit. Fland. ann. 1274. ex Chartul. I. Fland. ch. 263 in Cam. Comput. Insul. [Nous... devenez a respondre de kemun feu de kemune Fluet, et de kemuntepsies et de kemune mare. Flouin, navis velox, apud Rabesla lib. 4. cap. 22.

° FLUETUM, Pannus forte tenoris, unde nomen species. Comput. fab. S. Petri Insul. MS. ann. 1498. *Iam pro iure pallii quondam domini Antonii de Berlettes militis, unam jacquetam de Fluetu venditam magistro Johanni du Pont, xxv. lib. v. sol.* Vide supra Fluetus 3.

*** FLUIBUNDUS**, [Fluidus, diffusus.

Capell. 1. p. 21. sub fin. Fluibunda luxa puerula.]

*** FLUIDO**, [Fluidum reddit. Col. Att. rel. 5. Tard. 11. Liquore Fluidantur.]

° FLUIFACERE, Gall. Faire couler. Terrear. Bellioce. ann. 1520. fol. 645. v.^r:

Super jure et facultate sumendi et capiendo aquam ripparie... pro illam Fluifaciendo a dicto ripparie de Magier usque

desuper molendinum baptitorum.

° FLUITARE, Per fluvium navigare: unde Fluitatio, ipsa navigatio. Stat. ann. 1498. Inter Leg. Polon. tom. 1. pag. 238: *Ut mercatores navigantes illa (fumina) Fluitare non possint: idcirco ad tollendum errorem et impedimento, circa Fluitationes fluviorum predictorum, etc.* Et pag. 250: *Ut Gedanum quisque libere atque secure Fluitet.*

1 FLUMA, Flegra, quod etiamnum Picardi Fluma dicunt. Monasticum Anglicum. tom. 1. pag. 7: *Non audebant in dicta Ecclesia aut cimiterio aliqua vano loqui, nec Fluma, vel salicam in illam terram sanctam expuleret vel projiceret.*

12 FLUMA, Lineum tegumen pulvinaris. Gall. Taye. Dispositio rei familiaris Cluniac, a D. Petri Abb. Cluniac. apud Baluz. Miscell. tom. 5. pag. 452: *Ea propter Priori Cluniac... cura impensa est ut... flammeas, femoralia, Fummas, hoc est, operaria pulvinariorum universis fratribus... provideant.*

° In quibusdam provinciis, Flame, a tela si cervicalibus conficiens idonea, quia Flaine, Lugduni Flene, appellatur: unde Fluma restituendum esse suspicor.

FLUMARIA, Fluvius, Italis Flunara. Charta Friderici II. Imper. pro Ecclesia Ambiglensis apud Ughelli tom. 7. pag. 155: *Et vadit ad stratum... que dicitur Strata Francia, et perducit ad Flumariam Argri, et per paem Flumariam ducitur ad villam Cupam.* Addit. Rocchum Pirum in Archivio Tessan. pag. 818.

*** FLUMENTUM**, Φλουντόποι. Flumentum fumina. Gloss. lat. et Sangerm.

FLUMETICA, Regio fuminae adjacens, apud Leon. Ost. lib. 2. cap. 1.

FLUMICELLUS, Fluviolus. Innocencio Agrimensori pag. 238. Italis Flumicello. Charta ann. 1210 apud Ughelli tom.

° Ital. sac. edit. 1717. col. 555: *Cum omnibus possessiobibus suis infra istas decurrentias, scilicet a flumine Potentino usque ad Flumicellum, quod vadit sub montem Zari, et a Flumicello extenditur in Montemacutum.*

*** FLUMINALIS**, pro Flamen Dialis. Vide Fluctus.

FLUMINEA, Flumen, apud Innocencium Gromaticum non semel. [Flumine in ore, pro Flumine intranti in mare, in Vita S. Winwaloei fol. 74.]

*** FLUMIS**, Flumen. Charta ann. 884 apud Murator. in Antij. Estens. pag. 150: *Elevare feci in proprio territorio meo fundamentum et fabricam illam in loco, ubi dicitur Confuenti, positos inter Flumes Macre et Aule.* Flum, passim apud Continuat. Guili. Tyrii tom. 5. Ampl. Collect. Marten. col. 884. et seqq. Vide Fluminea.

*** FLUMINAE**, Φλουντίκη, in vett. Glossis. Est a Greco φλωρός. Verbascum aut herba, qua pro elychnis utuntur.

° FLUR, Campus patens, agri, districtus certus arborum, pratorum, etc. ad vicum villanum pertinentium, G-rm. hodie die Flur. Chart. ann. 1280. in Geden. Cod. Diplom. tom. 1. pag. 778: *In 52 jugeribus, nisi simul in uno Flur.* Vide Hauhaus. Glossar. Germ. col. 466.

° FLUXES, apud eundem Geden. tom. 3. pag. 7. in chart. ann. 1312. Vinoam...

situm in pertinencia villa de Anre, in Flore qui Gyralda vulgariter appellatur.
¶ FLU. Montis genus. Vocabular. Lat. Sarac. soud Benhardus de Breysbach ad cismem Itiner. Hierosol. pag. 250. Ducatus. Ducat. Denarius. Denar. Medius. Medin. Tremus. Terem. Flus. Gels. Forte per Florenus contracte exarata.

¶ FLUSCULUS. xixox. Granum. Supplem. Antiquari. An Flosculus? inquit Martinius in Lexico.

¶ Gloss. Gr. Lat. : Kóxox, bacca, grana... Flosculus.

¶ FLUSTRUM. Aqua vel unda crispana, et discutitur a Fluo, fluis Propria Flusta sunt maris motus, sine tempestate fluctuantes; unde guidam: Vestabantur in Flustris, ac si dicaret, in solo et in crisanibus aquis, in Catholico Joannis de Janua. Gloss. Latino-Gall. Sangerini: Flustrum, gauze, crispant, florant, undulant. Festus: Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non mouentur; quam Graeci pulsas vocant. Perotti: A Fluo, Flustrum, quid est status maris, cum nullis fluctibus agitur. Utitur Tertull. De Pablio. Vide Decumanus 2. ¶ FLUVIUS. Carmen quo Alcino tribuit D. Le beuf tom. 2. Dissert. pag. 424 :

Hinc castella petes currant nave per undas,
Donec ad opalia perditas Flustra Musella.
Wahter. in Exposit. voc. MS.
Me regat amplius Sabean per lurida Flustra.
Ubi Flustri Inscriptum Legit, Iuvii.]

¶ FLUTA, Piscis genus. Vide infra Flota.

* FLUVIA, [Fluvius: apud vet. Sisenni, apud Non. 8. 100. Inter duas Fluvias. Id ibid. Transgressus Fluviam, que, etc.]

* FLUVIATUS, [Particip. ab insitus Fluvio, in partes, quasi in Fluvios, divisus. Plin. 16/89. 76. n. 1. ex Theophr. Hist. plant. v. 5. c. 2. Communia his (tarici, et abieti) pinque, ut quadripartitos venarum curvarum, bifidos habeant, vel omnino simplices. (Theophr. loc. cit.)]

* FLUVIDUS, [Idem ac Fluidus, apud veteres usitatum, ab antiquo præterito Flui verbali Fluo. Lucret. 2. 468. Sed quod amara vides eadem, quia Fluvia constant. Id. ibid. 465. Nam quod Fluvium est, a levibus atque levioribus Est. Sylaba ult. dum more veterum non eliditur, sed brevis est ob concursum vocalis in verbis, non in nominibus.]

* FLUVIDA. Parvus fluvius, rivus. Testamentum Eddonis Episc. Argentin. ann. 12. regni Pipini apud Ludov. Languille in Probat. Hist. Aisac. pag. 16. col. 1: Dominus Wigerinus Episc. monasteriorum in Nigra Silva... super Fluvia Undusa... edificavit.

* FLUVIUS PARADISI. Sic dicitur Nilus apud Jacobum de Vitriaco lib. 3. Histor. Orient. inter Anecd. Marten. tom. 3. col. 288.

* FLUVIUS, apud Rymerum tom. 5. pag. 282. species navigi, eadem, ut puto, que Nostris Flute. Vide locum in Forges.

¶ FLUUTA. Miracula S. Catharine Suecica in Actis SS. Martini pag. 525: Proposuerunt quoddam flumen transire: quorum unus equum suum una cum mercibus magni ponderis introduxit super instrumentum de lignis fabricatum, vulgariter dictum Fluuta, et submersus est cum equo et mercibus. Alii dicunt Flotta. Est autem Flotta vel Fluuta, ut recte adnotat Henschenius, connexarum trahim compago, Latine Ratis. Nostris

Train. Etymon idem quod superioris vocis Flota 2.

¶ Flote, eodem sensu, in Stat. ann. 1818. tom. 1. Ordinat. reg. Franc. pag. 672. art. 28.

¶ FLUXIBILIS. Fluidus. Ireneus lib. 2. cap. 29: Eliquatio cum Fluxibili materia.

¶ Leonard. in Speculo lapid. lib. 1. cap. 1: Sed cum mineralia duplicita sint, aliqua Fluxibilis seu liquefacibilis, et aliqua non: dici mus Fluxibilita seu liquefacibilita, etc. Hinc]

¶ FLUXIBILITAS, ibidem: Et multoties tale humidum disproportionatum in Fluxibilitate, licet in quantitate sufficiens sit.

¶ FLUXILITAS, ibidem: Volubilitas. Lit. remiss. ann. 1354. in Reg. 84. Chartoph. reg. ch. 245: Quadam Fluxibilitate lingue in verba criminosa lubrica prolabuntur.

¶ FLUXILIS, ut Fluxilis. Tertull. adv. Valentini. cap. 24: Fusile et Fluxile tueris talis est qualitas.

¶ FLUXIPEDUS, Ad pedes usque difluens. Fluxipeda vestis, Aviero Arator Phénom. v. 288.

¶ FLUXIS, a Gallico Flux. Fluxets, astis. Charta ann. 1374. in Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 324: Unum pontem adficare et construere proponi et affectari pro evitando dampno et multa pericula, que de die in diem suavitatem in dicto portu, ratione Fluxum aquarum.

¶ FLUXOL. Consuet. Perpin. MSS. cap. 88: Item debent coquere panes flauerios pro iugato denarii et uno tortello de Fluxo. Forte, de caseo.

¶ FLUXOLA, Cypriano, idem quod allis Fluxos. Fluxio.

FLUXUS, inconstantia. Barthili Glossarium ex Gilberto Hist. Palmar.

¶ FLUXUS ALATI. Inordinatum sanguinis albi, ac sanguosi profundum, quo numerus interdum laborant, differtque ex multitufo sanguini fluxu. Miraculi B. Simonis de Lipnica. Julii tom. 4. pag. 561: Anna... per duos annos Fluxum album supra modum patiebatur.

¶ FLUXERNIKI. Polonica vox, qua aliquis justitiae officiales designatur. Stat. Casimir inter Leg. Polon. tom. 1. pag. 42: Hos etiam specialisti declaramus quod officiales vel ministeriales, alias Fluxerniki, nullus nisi palatini instituere et eis judicare... habeant potestatem.

¶ FLYMA. Vide Flima.

¶ FOACIA. Vide Focacia.

¶ FOACIA. Placentia species. Charta ann. 1295. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 47. r.: Item sex Foacias, que valera debent anno quilibet tres bichetos frumenti. Vide infra Foassis.

¶ FOAGIUM, FOAGIUM, Census, qui exigit a domino feudali pro singulis foce seu dominibus subtitorum ex tenentia suorum: xxvix6. Scriptoribus Byzantini, Theophani pag. 411. Cedreno et Scyltis pag. 500. 688. Zonara tom. 8 pag. 100. etc. Vetus Charta in Probat. Hist. Guiliensis pag. 378: Item pro quilibet Foco hominum de potestate communiorum apud Laval, 8. den. Paris. Libertates MSS. villes 3. Desiderii in Campania ann. 1228: Unusquisque de Foco proprio qui uxoratus est, vel excedens fuit aliquando, solus habens 5. solidos. etc. Consuet. de la Tour de Venise in Bitur. 8. apud Thomassoni, tenentes debent domino quatinus panem 8. oboli. Turon. et 1. oboli. Turon. pour le droit de Fouage, l'computum Italivi Buricensis ann. 1381: La subventione Focorum pro exercitu Flandria anno 1304. a personis nobilibus, et ignobi-

tibus exig: ordinata 751. lib. de Comite Nivernensi, de eadem subventione pro quinto terro suo 1600. lib. [oo Vide Haltau. Glossar. German. col. 898. vocibus Herd-geli, etc.

Quod igitur pro singulis foce quotidianis legitur, Focagium nostri appellariunt, ut est in Charta Alphonsi Comitis Pictevensis ann. 1209. vel Focagium, vulgo Fouage, [interdum Fournage.] Forma colligendi census, apud Willel. Pyrium lib. 22. cap. 23: Si vero quatuor selecti, qui ad hoc deputati sunt, cognoverint pro certo, quod aliquius substantia non valeat centum Byzantinos, accipiunt super eum Focagium, id est, pro foce Byzantium unum, etc. [fundato Monasteri Sarmacia Ord. Grandimont. ann. 1192. in Anecd. Marten. tom. 1. col. 640: Immunes... ab omni pedagio et vanda, teloneo, passagio, Foggio, rincaggio, etc.] charta Communis Rotomag. ann. 1207: Nullus manens infra muros Rotomagi debet Focagium. Chronicum Rotomagensis ann. 1227: Ceperat Focagium de Villeta, que est in parochia de Louviers, unum titulum Focagium ad se pertinere ratione feedi, quod de ipso tenebat, etc. [Charta ann. 1384. in Camer. Comput. Aquensis: Habet ibi Focagium, quando generaliter imponuntur ad rationem de solidis quinque pro quilibet foco.] Tabularium Andegav. Camer. Comput. Paris. fol. 57: Quod ipse Dux Comes erat et habebat inde vice duxazat in villa Andegavensi Focagium, videlicet a quilibet foce quantum solidus unius vici solvendas, pauperibus, locisque ac parvissima præfugientibus duxant, excepto. Index Ms. beneficiorum Ecclesie Constantiensis fol. 52: Rector percipit quilibet anno in parochia de Villa dei Focagium, videlicet a quilibet parrochiarum dicto ville tres denarios] Apud Guillermum Guiart. ann. 1206. Philippus Augustus, expugnato Normannia. Ducatus incolas rogat, an Normannicis, vel Gallicis Legibus ut velint:

Et respondent entre ces, qu'il veulent
Et il usage pour avoir assent.

Il Rois lettres leur en delivre.

Bien le feront à guise d'yre,

Car il essent esté sage.

Il furent quittes du Pouage,

Dont il Rois chacun sur les plume.

[Littere Ludovici X. Franc. Regis. pro Normannis annv. 1814. apud D. de Lauzier. tom. 1. Ordinat. Reg. pag. 551: Item, quod Focagium non faciemus levare, nisi quatenus in registro Consuetudinis Normannie continetur, usu contrario non obstante. Et pag. 588. in alii ejusdem Regis Litteris ann. 1315. pro Iudeo Normannis: Item, quod redditus nodis debitos pro dicta pecunia non mutanda, qui in dicto Ducatu Mondragum, alter Focagium non upatur, levare non facimus, aut etiam diuinitate permisimus levare, nisi quatenus in registro Consuetudinis Normannie continetur, usu contrario non obstante. Sic in litteris eiusdem Gallica: Que noue ne ferons lever, ne souffrirons les rentes qui nous sont dues pour ladite monsieus non muer, cui en ladite Duchie est appelle Moncege ou Fouage, estre lever en aucune maniere, si n'est comme, etc.]

Focagium quippe maxime obtinuit in Normannie. Ducatus, in quo solvi a populo soñum fuit singulis triennis, ut vitare frequens monetarum mutatio. Vetus Consuetudo Normannie cap. 15: Le monnayage est un aide de deniers, qui est deue au Duc de Normandie de trois ans en trois ans, afin qu'il ne face chan-

ger la manoye, qui court en Normandie. Infra : Tous les autres, fors ceux que nous avons exceptez, qui tiennent feu et lieu, doivent payer le monnage..... et pour ce soutien il estre appelle Fougé : car ceux le paient principalement, qui tiennent feu et lieu. [9] Codex Legum Normann., part. 1, cap. 15 § 9. apud Ludevig, in Reliq. Manuscript, tom. 7, pag. 182. Propter hoc solet Focagium nuncupari, quod illi illud principaliiter persolverant, qui Focalem residentiam obtinabant.]

Vixit huc consuetudo eamdem ob causam in baliuia Aureliarensi allisque, de quibus in Charta Phil. Aug. ann. 1183, ex Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 310. Cujuslibet vero anni tertii collectio, erit pro stabilitate monetæ.

In minori quoque Britannia Focagium exigere consuevit præter cetera nos docet Instrumentum ann. 1392 apud Lobelinum Hist. Brit. col. 783. Cum super aliquibus contentiobus alias motis inter Ducem Britannie et Dominum de Clionio fuisse apunctuum per Regem, quod super uno subsidio imponendo communiter in patria Britannia solvere- t eidem domino de Clionio summa centorum milium francorum de cuneo Domini Regis, et pro hujusmodi solutione facienda fuisse ex assensu Dominorum dictæ patriæ ordinatus levare unrum Focagium de viginti et quinque solidis per singulum focum in dicta patria gene- raliter, juxta Focagium regulariter homines levata.... Cum ergo conquestus esset dictus D. de Clionio de defectu solutionis, fuit iterum apunctuum per D. Regem, quod tradidit alii hostagii dicto D. de Clionio, etc. Erat exhibitus numerus focorum tunc contribuentium in communib[us] Focagis, qui ascendebant ad summanum 63748. focorum. Et pertinente illis qui tenebant partem dicti D. de Clionio 20000. foci et plus.

Quoniam dicitur apud nos tres exigebat Focagium discere est ex veteri Charta quam ex Cadea: Computu Parisiensis pridem optimis, tunc etiam ex Regesto Philippi Augusti Herouvaliano (fol. 90). Bo Focagium Normannum : Focagium capiendum est in Normannia in tertio anno, ita videlicet quod duo anni premittuntur sine Focagio, et in tertio anno capitur de unaquaque villa, secundum hoc, quod villa est. Submonetur quatuor homines, vel sex, vel plures, si opus est, et illi submonentur jurant quod fideliiter colligent Focagium de quolibet foco 12. denar. Et si in eadem domo manerint quatuor homines, vel plures, vel pauciores, de quibus unusquisque vivat de suo proprio, et habeat de catello 20. solidos et amplius, dat Focagium. Vidua etiam si habeat de mobili 11. solid. aut amplius, dat Focagium: si non habeat 40. solid. non redditur. De Focagio autem quod sunt omnes Presbyteri, Diaconi, et Milites, et omnes personæ, quæ habent Ecclesiæ. Molendinari etiam et Furnari Episcoporum, et Abbatum, et Baronum, et omnium Milium, qui deseruunt dominis suis per membrum lorice, quæ sunt. Præterea quilibet Episcopus, et Abbas, et Baro habet 7. servientes quocunque volunt quitos de Focagio. Scendum est, quod duo ex Juratoribus de singula villa afferent ad Balivio Regis Focagium, et habebunt in scriptis ipsina eorum, de quibus recuperant Focagium, quæ tradent Balivis cum Focagio, et illi duo habebunt 12. denar. de quittance de Focagio suo pro illis afferendis. Illi autem colligent Focagium de omnibus Templariorum et

Hospitaliorum, et similiter offerent ad Balivio Regis, et per manus Baliviorum redderent ad Scaciarum Templaris et Hospital. scaciarum vero, quod haec terre quae sunt de Focagio scilicet totum feodium Britoli quicunque illud teneat, et Vallis Morolli usque ad Pacis, Abbas usque ad Doer Herberti, et tota terra de Pasais, et Alenconis et Alenconis usque ad Pissotum Eraudi, et à Plint, et Rons à Plins, et terra ad ea pertinente, et Castrum de Aumenzache in Ballito de Argenton. In civitate Lerouy, contineatur Focagium per manum Episcopi Lerouyi, et extra civitatem ut alii capiatur. [Apud D. Brussel tom. 1. de Feudorum nsu pag. 2. ubi haec Charta edita est pro Focagio constantem habetur Focagium.] [8] Hanc chartam emendatione propono: De foagio Normannie : Focagium capiendum est in Normannia in tertio anno, ita videlicet quod duo anni premittuntur sine Focagio, et in tertio anno capitur : tali autem modo accepitur De unaquaque villa, secundum hoc, quod villa est, submonetur quatuor homines, et habeat de catello 20. solidos aut amplius, quislibet illorum reddit foagum. Vidua etiam, si habeat de mobili 40. solidos aut amplius, dat foagum: si non habeat 40. solidos, non reddit.... Baro habens servientes, etc. Vide Novam Con- suetud. Normannia art. 70. 77. 78. 79. 80. In Assisi Hieros. MSS. cap. 205. dominus dicitur Foager son sief, cum Focagium tenentibus suis pro aliqua necessitate exigit. [Vide Fumagium.]

Quoniam ab regem pertinet hic census, ab ipso tamen privatis hominibus, etiam ad hereditatem, aliquando concessum reperimus. Inventar. Chart. reg. ann. 1482. fol. 237. Carta domini Philippi regis concessa dicto Ingerranno de Marigny, pro iuribus vulgo dictis tiers, dangers et Fouages, ad hereditatem perpetuam sibi dati a dicto domino rego in omnibus terris, quas dictus Ingerranus de Marigny habebat et possidebat in tota patria Normante. De anno 1318.

[9] Gallice hic census Feu, Focé et Foué dicitur. Lit. ann. 1394. in Reg. 147. Chartoph. reg. ch. 179 : Laquelle maison de nosre receveur est chargée envers nous de ses deniers Tournis de rente, appelle Feu. Redit. proposit. Ambian. in Reg. 34. bis part. 1. fol. 91. 1^r. col. 2. In consuetudine, quæ dicitur Focé, xl. sol. Et. tom. 1. Cor. Pule et Phil. VI. 1. in Cam. Comput. Paris, ad ann. 1390. fol. 139. vs. : Un'ouustine quæ appelle la Foué le Roy. Factio. Carter. Car. II. Comit. Prov. et cap. S. Salvat. Aquens. ann. 1392. ex schedis Pr. de Marignes : In supradictis autem dominis omnibus, ultra dictos census, dictus dominus regis habet omni anno pro Focagio, minuto et quilibet loco, xij. denarios. Focagium imponere, in Assisi. Hierosol. cap. 273 : Les homes sont tenus de Focagier lor fées us bezant per cent. Arrifouage vero appellari existimmo foagum, quod secunda solvitur, vel foagii reliqua. In Charta ann. 1322. ex Reg. 61. ch. 119 : Les tiers et dangers de bois, fouages, Arrifouages et tous autres droiz, etc. Unde Arrifouagier. Huius census reliqua exigere. Lit. remiss. ann. 1384. in Reg. 126. ch. 58 : Comme certains commissaires ayant esté ordenez... en la vîconté d'Orbec, pour Arrifouagier les collecteurs, qui avoient cuelli les fouages de l'an quatre vingt, etc.

• FOCAGIUM, FOCAGIUM, Tributum quodvis, quilibet exactio, praecipue vero vectigal, quod ex lignis ad urbem

adductis percipitur, nostris Feuage, Feugage et Fouée. Lit. Alfonsi comit. Pictav. ann. 1289. in Reg. 11. Chartoph. reg. fol. 143. 1^r : Exigendo et levando Focagium vel subventionem seu auxilium pro subsidio Terra sancte. Gbara Phil. Pule. ann. 1292. pro locatiofe preposit. Ambian. ex Reg. donor. Car. Pule. et Phil. VI. in Cam. Comput. Paris. fol. 142. 1^r : Omne jus nobis competens.... in Focagis lignorum per terram et aquam. Libert. Salveter. ann. 1369. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 696. art. 5 : Liberi ab omnibus impostacionibus, subdici, tamen, talis Focagis, tam regis quam talis quibuscumque. Charta ann. 1268. ex Chau. 2. in Corp. : Jou ai vendu et es- cançé.... toutes les justices que jou avoie à Corbie, les cambages, les eschallages, les issues des vins, les Fouées, etc. Char- tul. clusid monast. sign. Ezechiel ad ann. 1421. fol. 100. 1^r : Livra monsieur de Corbie à Colard le Fevre, dit du Co- quel, le cauché Foué et issue de la ville de Corbie, avec le suchein de Foué de la rue des prés. Charta Margar. comit. ann. 1274. ex Chartul. 1. Fland. ch. 268. In Cam. Comput. Insul. No Feuage par tier et par eve, nos maires, nos changes, etc. Alia ann. 1311. in Reg. 46. Chartoph. reg. ch. 188 : Les rentes que le meyravoit à Puchay.... un pain a Noel. Feuages de ses pors, se il les a, un boiset d'a- veine et demi boisset de bernage. dix oœufs, un pain à Noel, le Feugage, etc. Vide Focata.

* FOCAGIUM DE LECTIS, in Privilegiis Studentibus Gratianopolitanis ann. 1389. concessis illud dicebatur, quod exsolvi debet pro lectis Dalphino submissi- trandi, dum veniebat Gratianopolm. Hist. Daiphin. tom. 2. pag. 412. col. 2. sub finem in laudatis Privilegiis : Item statutum et ordinamus, quod cum cives civitatis mutuent gratis dictis Scoriabus per terminum certum lectos, duante dicto termino non possint nec debeat dicti cives per Nos et Officiales nostros compelli ad tradendum Focagiun de lectis pro advento nostro et consortis nostre, nisi tantum pro camerâ nostra, vel ipsius nostre consortis, si ibidem nos contingat adesse.

* 2. FOCAGIUM, Lignatio, Gall. Chaufage. Charta Hugonis Due. Burundiæ ann. 1255. inter Instrum. tom. 4. nove Gall. Christ. col. 105 : Habebunt dicti ea que provenient ad altaria Ecclesie Prioratus ejusdem, et de orto dicti Prioris quantum eis competenter necesse fuerit, it pro Focagio ipsorum usagium in nembo et in riparia ad opus similiter exundem. Vide Focata.

* Vel jus capiendi lignum calefa- ciens furno excommodum, alias Fouée. Charta ann. 1289. ex Chartul. Campan. fol. 255. Concessimus eidem Theobaldo comiti et heredibus ejus imperpetuum quicquid juris habebant in foresta Be- roari, retento tantummodo nobis usuario, omnium generis pasturarum et forearum, ne mortuo pro pastoribus. Reg. 13. Corb. sign. Habacuc ad ann. 1512. fol. 142 : Icelby prendre aura chacun an pour sa Fouée ung journal de bois pris au bas des fosses. Et vero, Fouée est fas- cis lignorum seu virgeus vulgo Fogot, Bourrée, in Lit. remiss. ann. 1379. ex Reg. 116. Chartoph. reg. ch. 141 : Deux bastons de courte Fouée, ainsi comme seroient deux bastons de costières. Foua- gium, Dumetum, in aliis ann. 1481. ex Reg. 20. ch. 119 : Une garenne garnie de bois et de Fouassons. Vide infra Foua- gium 3.

FOALLIA. Anglis *Fewel*. Quidquid alieno iuri inservit. Formul. Anglic. Thos. Madox, pag. 801: *Notum sit quod ego Willielmus dedi Monachis de Breveria duas turbarias... ad fodendas turbas, quamdui eis placuerit ibi fodere... et post hoc dabunt mihi duas solidos annuatim, quamdui ibi Foalliam fodere voluerint.*

* Vix credam: ibi enim de licentia nigros cespites, quas *Turbas* vocant, fodendi agitur? *Foallia* idem ergo fortassis quod *fossile*, quo sensu *Fouage* dixerunt nostri. Lit. remiss. ann. 1458. in Reg. 189. Chartoph. reg. ch. 250: *Plusieurs pionniers ouverrent de leur mestier de pionnage et Fouage, etc.* Hinc *Foueur*, fossor, in Stat. aün. 1330. tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 367. art. 164.

FOASSA, ut *Focacia*. Processus de Vita S. Yvonis. Maii tom. 4. pag. 555: *Et detulit tres gasterios seu Foassas involuta toilia.*

FOASSIS, ut supra *Focacia*, Placentae species. Charta ann. 1352 in Chartul. Rich. abb. S. Germ. Prat. fol. 21 v. *Cum una droiture, que valet anni quolibet unum sextarium ordei, unum caponem et unum Foassen. Vide Foassa.*

* **FOBIA,** pro *Fovia* vel *potus Fossa*, Fossa, si bene conjecto. Charta ann. 1061 inter Collectanea D. le Fournier: *Sicut descendit ritus... per istam Fobiam et transit per medium Palliaribus usque in Podium.*

* **FOCA** MSS. Inquisit. Carcass. ann. 1398. fol. 3^r: *Duxerunt queridam bequimum ad podium de Alacto versus Mierium, et ibi spoliaverunt eum de jecorum in quadam foragia seu Fobiam profundissimam, ita quod postea non fuit viuis. Vide infra Fodia.*

* **FOCA,** *Bos marinus. Piscis est, quasi Bora dicitur. Focac, Vitulus marinus. Papas MS. Virgilius dixit Phoca hoc significatu.*

* **FOCA,** pro *Focac.* Vide in Cambio 8.

* **FOCA,** vel *Fochacu*, ut *Arches*, est potus factus ex oreo et aliis rebus Glos. sive medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6350.

FOCACIA. *FACACUS.* Isidorus lib. 20. Orig. cap. 2. *Subinericu, cinere coctus et reverus, ipse est et Facacius.* Ita etiam Papias. Auctor Mamotreti, et Matt. Silvaticus. Jo de Janua. *Placentia*, libum. *Focacia.* [Glossar. Lat. Gall. Sangerman. MSS. *Focac, Pain cuit en cendre.* Saxon. *foca*.] Johannes Vincen. Metulius in Notis ad Graecos in *Acrisius, panis sine fermento, videlicet Focacia.* Italis *Focaccia*, apud quos proverbiu obtinet, *vender pane per Focaccia*, apud Boccacium Nov. 50. et 73 nostris *Fouacea*, *Placentia* scilicet quae ad *focum*, seu ignem familiarem coquuntur. Ejusmodi panes subcinericlos *Focacias* etiamnum a Bulgaria appellari, auctor est Busbequius in *Itinere CP.* Tabularium Prioratus de Domita in Delphinatu fol. 35: *Et duos panes, et duas Focacias, et i. capones, etc.* Occurrunt ibi plures.

* **FOCACCIA.** Charta anni 1211. ex Archivo Prioratus S. Nicolai de Firmitate Anculphi. *Tres minas avene, et duos capones, et duas Focacias, et unum panem nigrum.*

* **FOCACA,** Arvernus. *Fouage*, vel *Foasse*. Chartulam Camalariense diu cesis Anic. *Ad Pinos est una appenda*ria que reddit tres chapos cum illi. *Fogaciis.* Charta anni 1090. in Appendix

ad Marciam Hispan. col. 1185: *Nos igitur supradicti, Girardus scilicet Abbas et monachi sibi subjecti, non donamus, sed consentimus prefato Remundo in Perdus, Duran, Bossacal gallina 1. Fogaca una et migeria 1. de vino, et emina una de cavia.*

* **FOGACIA.** Donatio ann. 1138. apud Baluzum. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 489: *Fogarias et Parrales vini et gallos et circata, quem risus est tenuisse patet et tu in Corbessatis. Occurrit rursus in Statutis Arelat. MSS. art. 58.*

FOGATA, Eadem notione. Tabularium S. Remigii Remensis. *Nativitate Domini et Pascha in venerabilibus magistrorum Fog 3. pullus 4. butticulas penas vino 2. (M.) Infra: Ex antiqua consuetudine debet..... Fogat. 4. pullus 6. auga 1.*

FOGATA, in Tabulario Ab. Conchensis in Ruthemis Ch. 97: *Similiter et in Kalendis 4. denarios, et una galina, et duas de Fogatas, similiter et opera.*

* [Legitur in Cart. Conchar. edito a Despiciens. p. 367. an. 1087: « Dat censu enim multonem et unum aquam et unam *Fogaram* et duos gallos et II sectorios frumenti. »]

FOGASA, *FOGACHES.* Idem. Tabular. Eccl. Cadurensis: *Habet autem Gaufredus ille de predicto Hugone 2. gallos et 1. gallinam et 3. denarios, et 2. Fogas, et 1. sectorius vini in tempore messis.* Alii: *Et per census singulis anni in Nativitate Domini dabat 1. porcum granatum, et 8. panes, et 8. Fogacos, et 3. capones.*

* **FOGIASSA,** Provincialibus *Fougassem*, in Charta ann. 1242: *Census, oblatas panum *Fogassarum*, et hordis, caponum, etc.*

* **FOGUACIS.** Charta ann. 961 in Appendix ad Marciam Hispan. col. 881: *Pernam unam, et Foguaces duas, et setarium de ciuada, et examinare unam de vino, etc.*

* **FOUACES,** in Charta Curiae Cameracionis ann. 1230: *Et insuper eis obligata eisdem Ecclesia supradictis in tribus paribus, qui vulgariter dicuntur Fouaces, Charta Renaldi Militis de Vaudencourt anno 1243. *Habebant et possidebat tres Fouaces et tres capones.**

* **FOUACIUS.** Charta ann. 1302. et 2. Charular. S. Quintini in insula pag. 170: *Item viii ratis cuenam, xiii capones, ix. *Fouachas*; quilibet Fouache valoris unus manucaudi bladi solubilis.*

* **FOUACIA,** Charta ann. 1058. apud Chiffetum in Tornutio pag. 310: *In ordines, in avenis, in denariis, in gallo, (et) Focacius. Alia ann. 1229 in Hist. Epis. Cadurens. n. 77: De questa de Lodus, de Focacius, de salibus, de aquis, etc.*

* **FUGATIA,** Disputatio Catholicu cum heretico Paterino inter Aneed Marten. tom. 5. col. 1754: *Superponuit (banco seu mensa ad Conam Domini preparante) unum bonum scyphum de vino puro, et unam Fugaciam azimam. Postmodum ait ille quae pressa astantibus, Rogemus, etc.*

* **FUGATIA,** in Charta ann. 1171. apud Puricellum in Ambrosiana Basilica pag. 929.

* **FOGASSERIA,** Quae facit *Fogassa*, Gall. *Fouassiere.* Limborch. lib. Sen. Inquis. Tolos. pag. 72: *Aportaverunt unum pastillum de piscibus pro eiusdem, quem Johanna Fogasseria sibi tradidit.*

* **FOGATERIUS.** Qui *Fogatas* coquunt. ad Marciam Hispan. col. 1185: *Nos igitur supradicti, Girardus scilicet Abbas et monachi sibi subjecti, non donamus, sed consentimus prefato Remundo in Perdus, Duran, Bossacal gallina 1. Fogaca una et migeria 1. de vino, et emina una de cavia.*

Gall. *Fouassier.* Idem Limborch. pag. 107. *Bertrandus Roerii Fogaterus, etc.*

FOGAGIUM. Vide *Fogatum.*

1. **FOCALE,** Ahnona lignaria, vulgo *Chaufage.* Statuta Hospitalis S. Juliani in Anglia: 14. solidi *equis portionibus pro Focati eorum annali... distribuantur.* Vel jus: *quot quis habet percipiendi ligna in silvis ad suum focum. Monastum Anglie, tom. 1. pag. 701: Et in eadem haia 10. carratas claustrum, et 10. carrales Focis recipienda annuatim per visione servitum mei, etc.* Pag. 68: *Et sunt ibi spinæ crescentes in London pro Focati, etc. Hermannus de Herbecke in Chron. Comit. Scheldi ambulans pag. 38: *Lignis pro coniuncta deficiuntur, una mensa, ymaginaria, et talibus quotilibet comburuntur. Nobilat enim carbones, seu cespites, quibus utuntur pro Focibus in festu suo comburi. Ita usurpatum est. Monast. Anglican. pag. 815. tom. 2. pag. 201. 202. 203. tom. 3. pag. 91. Lindwodus: *Focalia que colliguntur de stercoribus animalium, continentur appellatione lignorum, et sic decimari debent.* Vide *Prisa.***

2. **FOCALE,** Ficelle, ignarium. Tranti in Inferno can. 11 et Ital. *Ugutio* et Jo. de Janua: *Focalem petram vulgus vocat, que ferro percussa scintillant emittit. Alii: Ignarium. Focarium. Glossar. Lat. Gall. *Focalis.* La Feuleur, comme pierre qui fait feu. Guigo II. in Statutis Ord. Cartusiensis cap. 38. 55: Ad ignem, Focile, esca, lapis ignitus, ligna, securis.*

* 3. **FOCALE,** Collare. Vita S. Guillelmi Politiensis. April. tom. 2. pag. 463: *Quos (pueros) candenteribus stolis amictos gemmatisque Focalibus distinctos per aera glomerare... conspicatur. A Focales, veluti fascia collum ambiens. Item, Furrum ignitum, quo crispantur crines.*

* 4. **FOCALE,** Stipes, caudex. Glossar. Lat. Gall. ann. 1352. ex Cod. reg. 4120: *Focale, Buce.*

* 5. **FOCALE,** Cremathra. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 762: *Focale, Cramille.*

FOCALIA, Papie, A foco, i. Orraria. Genera vestimentorum. *Oralia in MS. Biruricensi.* Vide Seneca lib. 3. Natural. Quest. et Quintilian. lib. 11. et horum Interpret.

* **FOCALIS RESIDENTIA.** Gall. *Feu et lieu.* Vide in *Focatum.*

FOCALITUS et *Focale.* 1. Th. Madox. Formular. Anglic. pag. 27: *Predictis Abbas et Monachi et successors eorum habebant turbas sufficientes in predicta manu ad Focatum Fratrum.*

* **FOCANEAE,** Cella in Monasteriis, ubi focus communis est. Gall. *Chaufoir.* Nova Gall. Christ. coll. 1144. ex Instrumento anni 1461: *Actum in Focanca Monasteri Sisterici.*

* Locus omnis, ubi focus accenditur. Charta ann. 1295. in Reg. 4. Armor. gener. pag. 7: *Actum apud Montemolivum in Focaneae domini R. Se feri juris perit. Foganea, in alia ann. 1357. ibid. pag. 13. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. *Fraria, Prov. formar, caninus.**

* **FOCAPA,** *FOCAPA.* Genus placentae. Statuta Capituli Tull. ann. 147. cap. 16. de Feste et Episcopo Innocentium: *Iur ad dominum pastoralem... ubi... paraverint Focapani, vinum, pona, nubes.* Statuta MSS. Petri de Longolio Episc. Autisp. ann. 1560: *De festorum observatione. In quo casu carnifices pro carnibus, pescatores pro piscibus, et bolingerios seu*

pistore pro panibus vendendis atque pastillis seu Foecapis et hujusmodi fiendis, dummodo occasione premissorum a Divinis, praecipue ab auditione Missæ sue parochialis Ecclesie non retrahantur, intelligimus excusandos.

FOCARE. Incendere, igne devastare.
Tract. Ms. de Re Milit. et mach. bellic.
cap. 42. *Notandum est sic ut opidum Focatum et ejus, intus domus ardens, statim oportet ipsius opidum bataliari. Et cap. 111: Lucerna ambulacria in mansello... ardens stat dicta, et cum ea potest Focari portam seu propugnaculum civitatis.*

FOCARIA. Anofia, famula quæ focum curat. Culinaria, I. Regum, Juris-consultis, apud Petr. de Vineis lib. 5. Epist. 9. etc. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm.: Focaria. Cuisine, ou concinidine.]

Focaria, Cuisine, ou concubine.]
Præsentim vero **Focaria** appellatæ
Presbyterorum et Clericorum concu-
binas. Gerardus de Schueren in Vocabul.
Focaria, Eyn huere by den hert, Meretrix
foco assidens. Occurrit hac notione in

loci aduersarii. Occurrunt hac notioe in leg. 8. Cod. de Donat. (8, 33) In Synodo Sodorensi in *Insula Mannia* cap. 5. et 6. in Concilio Eborac. apud Hoved. ann. 1195. apud Matth. Paris. ann. 1278. Joann. Sarisber. Epist. 27. Rad. de Diceto ann. 1187. Radulfum in *Vita S. Richardi Episc. Cicerest.* n. 50. in Statutis Ordinis de *Sempringham* cap. 785. in Concilio Nemociensi ann. 1298. cap. 4. in Constit. Petri Episcopi Ruthenensis Legati Apost. ann. 1312. cap. 40. in Concilio Bituricensi ann. 1336. cap. 10. in Synodo Heribolpiensi ann. 1287. cap. 5. Rotomagensi ann. 1299. cap. 1. Bajocensi ann. 1300. cap. 37. Placentino ann. 1298. Concilio Parisiens. ann. 1212. cap. 4. Coloniensi ann. 1299. cap. 1. etc. [¶] *Glossar.* Lat. Gall. ex mod. reg. 52. *Focaria.* *Prestrese.* Vide mox *Focaristica*. [¶] et Haltius. *Glossar.* German. col. 1249. voc. *Paffen Diene.*]

VOC. "Praefatio Domine."
Focatia in Sustitu MSS. Petri. Patriar-
chia Jerosol. Ord. Praed. auct. 1837. In
primis dolentes referimus quod vocatur.
Sacerdotales autem parochiales ecclasiarum
rectores iam duxerunt in consuetudinem,
vero versus dannabilem corripelam, te-
nere continet et publice in domo sua vel
aliena Focarias, seu etiam concubinas
non solum extrinsecas, sed etiam, quod
dicitur quoque nescit est, spirituali quodam
clementia filias suas spirituales et preten-
tiales tali cortuberno polunt et profa-
nant.

12. FOCARIA. Annona lignaria, Gall. Chaufage. Charta ann. 860. apud Ed. Calmet. Vol. I. Hist. Lothar. inter Instr. capl. 856. *Forestam nitholimius, quae dicitur Haia, cum integro barno, eidem loco concedimus in onus eius cum redditibus suis, id est croada et suffusa quas debent solvere sicutcumque de adjacentibus forentur, et non perindea minima prout habere, at plausum ad aratrum substatib. facere. Est etiam Focaria tributum pro loco ligno ad focum penditur. Vide in Focata.*

13. **FOCARIA**, Focus, Gall. Foyer, in
Inventory anni 1842 ex Archivo S. Vic-
toris Massi.

1 **FOCARIS** PETRA. Isid. Orig. lib. 16.
cap. 4. *Est alius Pyrites vulgaris, quem
nunquam lapidem appellant, qui ferro vel
apide percussus scintillas emittit... hunc
tum quicquid Focarem Petram vocat. Alia. Petra
la Fuoco. [o] Glossar. Gal. Lat. ex Cod.
leg. 7684. Focaria, pierre à foudre. Aliud
Focaria ex Cod. 7692. Focaria, pierre*

^o FOCARISTIA. Presbyter concubinarius, qui *Focarias* alit et domi definit. Inventar. bibl. Bened. XIII. ex Bibl. reg. fol. 96: *Sermo magistri Gerardi magni ad clerorum Trouvettensem de Focaristica. Vida Focarii*. 1.

FOCARIUS. Vide *Focarius* 1.
1. **FOCARIUM.** Focus, Gall. *Foyer*,
Joanni de Janua in Ignarium. Focarius,
Locus in quo fit ignis.
2. **FOCARIUM.** Fossa. *Glossar. Lat.*
Gall. ann. 1859. ex Cod. reg. 4120: Foca-

Gall. ann. 1506 ex Cod. reg. 4120: **Focarium, fossa.**
1. **FOCARIUS**, FOCARISTA, presbiter
Concubinarius, qui Focarias alit et presbiter
detinet, in Concilio Coprianiocan. 25.
FOCARISTA, in Vita B. Bonifacii Episc.
Lausenianis cap. 2: *Semel fecit sermo-
nem Sacerdotibus Focariis.* Chronic.
Windesm. lib. 2. cap. 96: *Quidam in Sa-
cerdos Focariista.* Thom. a Kempis in Vita
Gerardi Magni cap. 14: *Contra propri-
tarios Focariastis certavit.*

12. FOCARIUS. Qui focum curabat, reg. Angl. re-
censetur, in Libro nig. Scaccari pag.
355. *Focarius in domo semper comedet,*
et a festo S. Michaelis usque ad Par-
scutidam quatuor denarios ad ignem. Occur-
rit apud Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 8. lib. 1.
3. Joan. Reg. per Janua, *Focarius, Locus*
est in qua sit ignis.

* 3. FOCARIUS. ut *Focacia*. Glossar.
Lat. Gall. ex Cod. reg. 7632: *Focarius*,
pain cuit en cendre.

FOCATA. *POCARIA*, Tributum, quod praestatur pro ligno, quod ad focum facendum in urbem adducitur: Galis Foude. Tabularium Monasterii Corbeiensis: *Quicunque adducunt ligna ut pendant, duas quadrigratas debent nobis et Castellano, et redditur singulis obolus*

... et vendiderint singulis denariis unus. Et si adducerint materialium, ut videntur, 6. denarios, etc. si autem possunt quam materialiem vendiderit, 1. ligna adducere experiri, et vendiderint, reddentur eis 6. denarii, et quadrigatam suam solvent, qui redditus Focata dicuntur. In alio iudeum Monast. Tabulario: Chest le maniere comment on culle le cauchie à la forme de Grecie. D'

Fouée de Corbie. Primæ toutes carettes
arquées de bos non taillés doivent 2.
de piere de Fouée, etc. Similia habet Charta
Pleurorum Ambiani vernacula, que est
Philippi Comitis Flandr. et Ambiani
qui vent la carette à un cheval à plu-
seurs carrie de mairion, et de tout bois
l. Denier de la Fouée, etc. Charta
ann. 1274. In Tabular. Episcopat. Am-
iens. : Il se vloient efforcer de faire
taver chauçies ou Fouées à nos homes de
estat. Aliud sonat Fœc in Gloss. Lat.
Gall. : Vicesistitardinus, qui fuit Fouées
d'autru. Id est, qui operas, quæ a sin-
gulis factis exiguntur, pro alio prestat.
Hinc in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. :
Vicesim, per Foyet, entrechangement.
Vicesitardinus, qui fuit Foyet d'autru.
Viciantulo, Exercitation de Foyeter d'autru.
Vicentia, alternacio. I Charta anni 1241. in
probat. Hist. Castillon. pag. 56: Debet
tim ad clausuram castri et ad ejus
parationem subdium cum aliis de
castellana scilicet per unum diem singu-
la septima parte operam unius hominis de
suebile Foco, etc.

FOCARIA, Ideo quod Focata, in Charta
pud Meurissium in Episc. Metens. pag.
77. Quicunque ad accidentem exinde
oluerit Focarium de mortua silva habere.
abularium Ecclesie Ambian. Qui-
unque debet 12. denarios de vinagro,
nam Focariam persolvit. [Et alio in
co: Homines vero tam de Veterinaria
cam de Nore debent Canonice pro Fo-
caria.

* **FOGATICUM**, Census, qui pro singulis
fociis seu domibus penditur, idem quod
Foagium 1. Codex reg. 4189. fol. 10. r.
Forma litterarum, que mittuntur predictis
super Fogatia. Vide infra **Fogatia**.

super Focatio. Vide *Incuna*. **FOCATICUM** VINUM. Decima vini, quae a singulis fodi prestatur. - Charta Othonis Reg. ann. 982. apud D. Calmet. inter Probat. Hist. Lothar. tom. 1° col. 382: *Dedimus... decimam partem rini aemansio ad nostram kamaram pertinentibus, quod vinum Focaticum vocamus.*

FOGATIUS (fogatio). Gloss. Lat. Gr.

FUGACIUS, *εγχριπός*. Gloss. Lat. Gr.
Vide *Focacia*.
FOCA. Vide *Foca* 1.
FOCACIUM. Vide *cupra* / *n*. *Focarium* 1.

- **FOCCAGIUM.** Vide supra in *Foagium* 1.
- **FOCITATIO,** pro *Oscitatio*. *Glossar.*
Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Focita-*
tio, badala, Provinc.
- 1. **FOCHUS.** *Lingua Latina* 11.

* 1. FOCHUS, Lemniscus, minus vexillum, Ital. Ficco, Gall. Banderole. Inventar. ann. 1889, tom. 8. Cod. Ital. diplom. col. 366: Navis una decurata cum rotis quatuor et Fochis et banneris et aliis operariis.

* 2. **FOCRUS**, Familia, domus, in Stat.
Astæ collat. 4. cap. 1. pag. 16. r. pro

FOCUS. Vide in hac voce.
FOCI. Charta Guidiponis Abb. S. Germani Autiatis. ann. 1238 data die Sabatisti ante Focu. id est ut coniecto, ante brandones. Transactione ann. 1272. inter Instrum. tom. 4. novae Gall. Christ. col. 107. *Pro his autem sic concordatis nos tenemus per qualibet vacancie prebendas solerunt dicti Religiosi... centum et decem solidos. Tunc annis singulis, quibus ipsam annam post prebendas vacare contigerit, ad Focu. seniores annis a Necroli. Ms. ecol. Seniorum Quatuor. Cap. Augusti, obiit Mathildia commissa Niuermentina in cuius anniversario distribuimus decem libras Turos. percipiendas in cessa Autissodorense, in crastina Eboracum. antea*

issodorensis in crastino Focorum, ante-
sum fias hoc anniversarium. Vide supra
Dies Focorum in Dies 7.] et Brandones.
FOCICHALTA. -actus Leg. Salices
tit. 2. § 7 edit. Eccardt. Si quis scravum
cum porcellis furasceat mali. Focichalta,
in hoc deo, quia factum est. XVII. cul-
pabilis iudicatur. Ubi Eccardt. legi-
cens censet. Focichalta vel Focicalla
quia Muleta furasceat cum porcellis
eximimur. Focicalla en. no. notione usitate

FOCIA. Vide infra *Foey*.
FOCULARE. Vide infra *Foculare*.

FOCILARE. Vide infra "Foculare".
FOCILE. Fridericus II. lib. 8. 1. de Arte venandi cap. 88. *Huc vero oasi coligantur duo Focilia crus, que sunt in aliis; sunt autem duo Focilia curvis, ut si unum patereatur, reliquum remaneat scutum, etc. Infra: Hec autem duo Focilia, que nos dicimus constitueri crus, quibusdam appellantur Cara, etc.* Vide Foculare.

*dam appellantur Coxa, etc. Vide Focale
et Esca.*
** Facile etiam dicitur Os brachii. Ita
Focile majus et minus. Cubitus et radius
appellantur. Capsule Lexic. medic. Hu-
ius appellations rationem, vides apud
Th. Huds de Relig. Persar pag 888*

^o 2. **FOCILE**, *Gallice, Fauniers, ubi ligna desiccantur.* Glossar. Lat. Gall. ann. 848 (v. Cod. rag. 412).

FOCILLARES, *Domus*. *Papiae*. [Non
natale in MS. Bituric. : *Foci*, *lares*, *Domus*

FOCIRE. Supplementum Antiquaril :
Focis, lares, Domus
licuntur.] Vide *Foculare*.

Focio, *φοκίων*. *Adesco*, *Allicio*. In *Glossis MSS.* *Sangerman.* habetur *Fotio*. *Forte nelius*, *Faucire*, a *Fauce*.

della gola in bocca, Academicis Crusca: Ostium fluvii aut cuiusvis rivi. Leo. lib. I. Chr. Casin. cap. 14: Concessit... portum Trajectensem..., necnon et totam piscatoriam de civitate Leissina, una cum Foco sua. Ubi quidam Codd. habent Fauce. Lib. 8. cap. 58. (al. 50). Reddis B. Benedicto fluminis Lauri, cum tota piscaria sua, et ipsam Focem S. Benedicti cum tota piscaria, et calatoribus suis, etc. Sanutus lib. I. part. 1. cap. 6. ostia Nili Foces pariter non semel vocat. Vide Ughellum tom. I. Ital. sacr. pag. 68. 133. Sardovalium in Idacio pag. 292. Antonius de Peper: tom. 4. Chron. Ordin. S. Benedicti pag. 457. verso. Anton. Brandao: tom. 3. Monarch. Lusitan. fol. 214 v. [Concil. Hisp. tom. 3. pag. 175. col. 2].

* **FOCO** Caminus, locus ubi ignis accenditur. Massil. Fougon, Hispan. Fogen, nosris Fourneau. Statuta Massil. lib. I. cap. 35. Sans in hoc numero plicias illas non computent, quia ab antennae, anchora, et focone necessario plures occupantur. Vide Fagus.

* **FOCOLARE** pro Foculare. Radulfus de Ges: s. Friderici I. Imper. apud Murator. tom. 6. col. 1189: Ut unusquisque in anno solvere pro manso soldos tres imperialium, pro jugo houm imperiales XXVI. pro Foculare denarios XIII. Alibi habet, Foculare.

FOCOSITAS. Gesca Consulum Andegav. cap. 8. n. 3: In gravem infinitates cädens, videlicet Focositatem, phitam, et hydropitam, etc. Idem quod calor vehementis Ital. Foco, ardens, Focositas, ardenter.

* **FOCULARE**. Idem quod Focus. Lucas ubi ignis asservatur vel domus ipsa. Itali. Foculare, nostris Foyer. Gloss. Saxon. Alfrixi: Foculare, Eor. &c. Qua vox terram et solun, sonat. Aliud Giosuarini. Saxon. Cottonianum: Foculare, Focula. Focularia Sonnero. Fomis combustibilis. Lex Longob. lib. I. tit. 19. § 2. [99] Roth. 147. Si quis focus super novem pedes a Foculare portaverit, et dannum ex ipso Foco subi aut alteri factum fuerit, etc. Adde Edictum Rotnaris Regis Longob. tit. 54. Statuta MSS. Carolli I. Reg. Siciliae cap. 85: En tel maniere, que par la contumace d'achus Foculare, demis Augustare soit baillé à nostre cort. Charta Urbani II. PP. apud Baronum ann. 1092. n. 11: Cum iuriibus, angariis, pensionibus soluta tam ratione terrarum, quam pro nobis Foculare ipsorum locorum, etc. [Occurrunt pluries in Gregorio Monachi Chronico Farfensi apud Muratorum tom. 2. part. 2. col. 440. 451. 453. et in Gestis Friderici I. Imper. apud eund. Murator. tom. 6. col. 1190. etc.] Paniassex Isidor. Foculares, doma dicuntur. Vide Foculares.

* **FOCULARE**. Se, Ad forum calefieri, Gallic. Se chausier. Vita B. Ugnonis de Lacerta, apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 1145: Huic vero et at edicula tam pauper, tamque angusta, quod ex penitus juniperi altiorumque humilium arbustorum, coto quidem suo delatis, in ipso ostio prope lumen Se Foculare. Supplem. Antiqu. Foculare bonae, Adi latum.

* **FOCULARE**. Endem notione qua Focula, ut videtur Gall. Foye, unde forte melius legitur. Foculare. Statuta S. nod. Bertrandi de Turre Episcopi Tull. ann. 1359. apud Baluzium tom. 2. Hist. Arvern. pag. 360. Circa vero adiutoriun, castitatem, silentium, cibis et vestimenta, lectoria, Foculare et capucia. .

sic se Religiosi studeant cooptare, quod, etc.

* **FOCULARE**. Nourrir vel refres. Focilare, idem. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7092.

* **FOCULARE**, Germ. Blasbalg, Focher, Follis, in vocabul. Germ. Latin. ann. 1482. ADEL.

* **FOCULARIUS**. Qui focum seu domum habuit. Consult. MSS. Carolli reg. Sicili. Si quidem locus ipse habebit mille vel plurie Focularios, centum. Si vero plurie quam quingenta usque ad milia habuerit domicilia, quinquaginta. Codex reg. 4189. fol. 10. r. Mandamus quatenus... excedere vestrum... mittere deheatu ad solendum nro Romanae ecclesiae libras... in quibus eidem Romane ecclesiae nomine Foculariorum tenemus. Leg. Foculariorum, ut infra fol. 26. v. Vide Foculari.

* **FOCUS**, Focus, ignis. Capitulare de Vitis cap. 27: Case nostra indistincte Foca et vacatas habeant, ita ut salve sint.

* **FOCUS**, videlicet, Incensum. Chron. Parmense ad ann. 1245. atud Murator. tom. 9. col. 703: Fui Focus de S. Salvatore de Sabatti Sancti, ex quo multe donus fuerint arce. Et ad ann. 1282. col. 81: Et illi gaudem nocte alta Foca in ciuitate Parma fuerunt tunc pars: ex qua maximum timor fuit.

* **FOCUS**. Ignis, unde nostrum Feu: contra Latinis id dicitur, in quo ignis securatur. Focus facere, ignem excitare. Invenit. Anon. mun de Re architectonica cap. 3. Fiodorius lib. I. Hist. Kemens. cap. 17: Ad ipsum calcifacere se capit ignem: Semper inquietus, est bonus Focus. Anonymous de Miraculis S. Benedicti cap. 27: Viderant ignem accendi: videlicet reliquum ex parte factum terricam illam vocem cum horribili ululante concrepabat: Ad Focus, videlicet, Ad Focus. [Chron. Domini de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 695: Et singuli clamantes ad Focus, ad Focus, ipsam domum volabunt combuhere.] Galli dicunt: Au Feu, au Feu. Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 183: Et in bosco ejusdem ville, quod nesciebat nisi fuerit dominus et sepibus suis residiens, et ad Focus faciendum. Adde Legem Aleman. tit. 65. § 5. tit. 81. § 1. Legem Baiwar. tit. 3. cap. 4. Legem Longob. lib. I. tit. 19. § 2. 3. Edictum Rotharis tit. 54. § 5. 6. [99] Rothar. 147. 148.] [Vide Foci.]

* **FOCUS**. Et ann. 1386. in Reg. 69. Chartop. reg. ch. 320: Clamando et alta voce dicens, a Foc, a Foc, etc. Hinc nostri Fouyer appellant certam venandi rationem, quam cum igne fit. Lit. remise. ann. 1474. in Reg. 195. ch. 1218: Les supplices oyrent sonner une sonnette à Foyer; prouques supposent que cestoit gens qui chasseroient au Foyer les perduz, qui est chose defendue de par nous.

* **FOCUS**, Ferrum etiam, in Lega Alemann. tit. 65. § 5. Si manum transpuncerit, a Foc non intret ad quendum venus vel sanguinem stagnandum, solidum uiam et tonis componat.

* **FOCUS**. Familiis domus. Sturlius Flacrus: Cogitatio acerba: Quoniam, ut sepe extenuimus sepe una Foco territoria communia acceptarum attribuantur [Codex MS. Irminonis Abb. Sangerman. f. 72. col. 2]: Sunt ibi Foci inter ingenuos et fidiles (XXIII), qui solvant de spelta mod. XXXIII.] [99] Plura vide apud Guerard. in Indice. [Regest. 87. Charto phylaci reigit. Isti non faciunt Focas juvenes, et morantur cum eorum parentibus.] Ita etiam usurpat Scriptores Latinoliquot. Vide Claudium Expilium Orat. 31. pag.

371. [99] Loca ignium sine Foci, in Charta ann. 1229. tom. 2. Hist. Trevir. Jo. Nic. ab Hontheim pag. 113. col. 2.] [99] Germ. Feuerstaete. Vide Hallatus. Glossar. German. voc. Feuer, col. 457. et Herd, col. 992. Hospicium ad ignem. in Inquest. ann. 1257. art. 3. in Registr. Olis. tom. 1. pag. 10. edit. Bouguet.]

* **TENENTES FOCUM et LOCUM, Cubantes et Lenentes in justitia N.** etc. in Charta ann. 1221. in Tabulario Ecclesie Autioid. fol. 456: Tenir feu et lieu, in vet. Consuetud. Normann. cap. 15. Tenir Feu, pot. et domicile permanent, in Consuetud. Camerac. tit. 6. art. 2. Avoir maison, et tenir Feu, in Consuetud. Burbon. cap. 36. Focum aut lectum hospiti negare, vel tra-

ducere in Lege Burgund. tit. 34. § 1. 9. Vide Focagium.

* **FACERE FOCU ALICUBI**. Curia Gener. Catalaniae ann. 1291: Quod aliquis homo qui teneat mansum, vel pernadem, vel bordam, et Focum suum ibi, non possit se facere hominem alterius, sine licencia domini sui. Faire feu vis et résidence sur une herité, in Consuetudine Marchensis art. 144. 145. 164. 173. Plautus Autularia:

Nisi ignis vivet, in extinguere extemplo.

* **Vide Ignis**.

* **FOCUS VIVUS**. Tenere focus vivum,

et faire feu vis et résidence, in Consuetudine Marchensis art. 144. dicitur de his, qui alicuius domini territorio sedem habent statim. Reg. feud. Aquit. in Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rub. fol. 24. r. Nec idem tenet ab alio aliquid, nec tenetur in aliquo deverso, exceptis duabus concutis terrenis, quae tehet ab Ananovo de Moyssac sub quibus debet tenere Focum vivum. Focus sea ignem in dominio suis alienis in charta ann. 1254. in Chartul. Bononiensi. Vide Residentia. Hinc focus extra dominum portans usus erat foras, cum aliquem ex sententia judicis domo deturbabat. Vide supra Disaggre.

* **Focos Divisores** dicuntur, conditionatores, qui servituri rurali obnoxii, cum qui prius unum focum, seu familiam conficiebant, duos aut plures ex consensu mutuo, vel pacto, conficiunt. Charta Joan. D. Castrovillani ann. 1279. in Tabulario Cluniac. Item quidquid juris habebat in hominibus suis, qui Focus suos ducebant. Consuetudo Marchensis art. 133: Entre hommes tenans herités serfs non mortuables, le chanteau part le villain: c'est à dire, que quand deux ou plusieurs dendis hommes, parents ou autres, qui paravant estoient communs, font paix, separé par maniere de declaration de rouloir partir leurs meubles, ils sont tenus et reputés: divis et separare: quant aux meubles, acquests, noms, deles et actions. Adde Consuetud. Arvernensem cap. 27. art. 7.

* **FACERE VIVAM GUERIAM de sanguine et Foco**. Phrasis Gallica, Faire la guerre à feu et à sang. Ferro et incendio bellum gerere. Charta ann. 1243. tom. 4. Cod. Ital. diploma col. 171: Tenentur sub dicto juramento facere vivam guerram de sanguine et Foco omnibus Kasadiis et de predatoriibus maris, et specialiter omnibus Jermanis.

* **FOCUS**. Gall. Foyer, Medicis, Pars corporis, cui causa mortis insidet. Ant. Lubetius de Foco, putredines in febris internaientibus. Ita D. Falconi.

* **FOCUSUS**. Tincto, in Glossar. Lat.

Ital. MS.

* **FOF**, For, Fop, Furr, Matrix, vulva, Celitis. Lex. Runic. Olai Wormi pag. 37

Bogis *Fotte*. Ita Schilter. in *Gloss. Teut.*

* **FODAGIUM**, ut supra. *Fagiūm* 1. et *Fagiūm*. Charta Simon. Montif. ann. 1319. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 56: *Ab omni exactione, tolta, questa, leuda, Fodagio liberi sint et immunes*. Ita quoque legitur in Cod. Bibl. reg. 897. 2. 2. fol. 24. v.

1 **FODDERCORN**. *Jus fodrum seu pubulum equorum exigendi, vel ipsa pecunia præstatio pro eodem jure*. Charta ann. 1281. tom. 1. Monast. Angl. pag. 257. *Necnon redditus qui dicuntur hidagii et Foddercorn, una cum sexi liberorum honitatu, in perpetuum Abbatibus S. Edmundi designatur*.

* **FODERA**. *Pellitum, quo vestis ornatur*. Gall. *Fourrē*. Ital. *Fodera*. Inventar. Ms. *Sedis Apost.* ann. 1255. *Item unam Fodera de gravis pro garnitibus. Item quatuor Fodera pro capucis de afflatus*. Vide *Fodratura*.

FODERARE. *Vide Fodrura*.

FODERATURA. *Pellitus, Itali. Foderato*,

Gall. *Fourrē*. M. Robertus de Sorbona in

Serm. de Conscientia. Superunicale... stetion sine manicis, de vario Fodratura.

Nicolaus IV. PP. in Epist. apud

Odoricum Raimundum ann. 1278. num. 79. *Referant cappas nigras de segia simplices, vel si voluerint, Foderas a cingulo, vel circa ex parte anteriori, ficas interius et apertas. Casarini lib. 8. cap. 59: Cum esset frugis, et ille se aligere simularer, Geraldus cappam suam Fodratam, qua se tegoret iens cubitum, transvenerit. Eriksen Upsilonensis lib. 1. Hist. Suecise: Illos bestie nobilium pellium vellere tecta, sunt in vnguis multitudine et copia, quarum pelles pro Fodratura aptissima. Fodratura, in Concilio Toltunn. 1346 [Schramb. in Chron. Melitensi pag. 359. col. 2.] Oportebat in non utriuscam camise linea, sed lana tantum, nec bambusa vel joppa, neque p. teo Fodrato cum pellibus.] Vide *Furatus*. Vixi porto orta, in taillo, a *fodero*, seu *fodro*: qui enim ad *fodrum*, seu *pubulacionem* proferre solet, inde redibit robustis instruim. ac onerari, cerebantur esse bene *fodrati*, *Bon Fourre*; quod iste traductum est ad pelles, quibus onerantur vestes et instruuntur Looenensis. a Sueco-germanico *Foder*, ortum vult.*

* **FODERMAL**. *Fodrum, Gallice Feuvre, Foive, et Fogre*. Charta Roberti Frisi Comitis Flandriae pro Ecclesia S. Petri Castelli ann. 1080. apud Mirarium tom. 2. Diplom. Belgic. pag. 1151. *Ha ut villa episodenminister ministerium a Preposito et fratribus leucat, et cetera tantum perceptis obediat, et talibus Fodermal de Heresa et apud Guernsholt viginti duos fodros et dimidiam*.

FODERARIA. *Vide Fodrura*.

* **FODESORIUM**. *Vide Fassorium*.

* **FODERIA**. *Vide Fodra plumbi*.

* **FODIA**. *Fodata*. Cuniculus fossa, Tract. Ms. de Re milit. et mach. bellie, cap. 102: *Fiat caverna subterranea, si fodri potest; quez Fodia transcat sub flumine civitatem circundante usque ad montem civitatis*. Reg. episc. Nivern. ann. 1287. *Clausus de orangis et clausus de Robot foduntur pro provijs*. *Fodiatis*. Vide *Fodita*.

FODIO, *Bidens*, in *Gloss. Arabico-Lat.*

FODITA. *Fossa, seu vivarium piscium in fossa*. Speculum Saxonum lib. 2 art. 28. § 2: *In piscaturis ero, Fodita, seu stagnis, si quis piscaverit, etc.*

* **FODITARE**. *Fodere. Foditare dixit Ciceron. Glossar. Provine Lat. ex Cod. reg. 767: Fodere. Pro fodere, foscare, Foditare. Hinc videlicet Foditare originem, que Ligonis species designatur, in aliis remaneat. ann. 1405. ex Reg. 150. Chartoph. reg. ch. 310: *Johannin Hanneton ala fōris un cop d'un baston ferri, nommē Fouille da sauge, parmi le corps Johannin Simonin. Un baston ferri, appelle Fuelle de sauge*, in Lit. remiss. ann. 1299. ex Reg. 151. ch. 49. *Feuille de sauge*, in aliis ann. 1406. ex Reg. 169. ch. 283. *Feuille de sauge*, in Lit. ann. 1410. ex Reg. 161. ch. 379. *quo vocabulo etiam nunc utimur*; minus apte tandem, si a *Foditare* vel *Fodere* accersendum est.*

* **FODITIO**. *Fodina*. Gall. *Mine*. Charta Caroli IV. Imper. ann. 1355. tom. 1. Cod. Ital. diplom. col. 1349. *Concedimus omnia et similia castra, civitates, loca... cum auro, et argenti. Foditibus, silvis, etc.*

* **FODIUM**, pro *Fodrum*. Vide in hac voce Lit. Caroli IV. Imper. ann. 1354. tom. 1. Cod. Ital. diplom. col. 1595: *Omnia alia iura, jurisdictiones omnes, titulos, fuscas, d'guitates, Fodia, regalia, regalia, pedagia, tholomea, etc.*

* **FODO**. [Pro *fodo*] is, dixerit veteres. *Festus. Hinc effido, as, legunt aliqui apud Plaut. Capt. 3. 5. 65 octonus lapides alii effodant. Ali effodant pro effodient.* *

* **FODORUS**. *Vagina*, Gall. *Fourreau*, Ital. *Fodro*. Testam. Ermengaudi Comit. Urgellensis ann. 1010. in Append. ad Marcum Hispan. coll. 973: *Ad sancta Maria in Astio ipsa mea spatha cum auro et ipso Fodro de auro et rengis cum ipsa phiala de auro*. Vide *Posticium* ubi *Fodrus penitus accipere vel exigere presumant*.

* **FODRUM**. *PLVMI*. Massa plumbea, quae Gallice dicitur *Nvette*, vel *Sauvons*; hujus pondus est trecentorum librarium; illus vero centum quinquaginta aut exaginta. Charta Henrici IV. Regis Angliae ann. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 29. *Statuta... et concessum consuetudinem dederimus alienis consorti nostre quod ea secundum Fodras plumbos in natus carcerare, et Fodras alias versus partes Britanicas, absque custodia seu subscitur, traducere posse, variissimo filio suo. Duci Brittanica pro copertoria cuiusdam meusugia sic in partibus illis liberandas*. Ideo occurrit in Charta Eduardi IV. Regis Anglie ann. 1453. apud eundem Rymer. tom. 12. pag. 7. Litera anni 1405. apud eundem. tom. 8. pag. 333. *Mandamus vobis, quod quatuor Fodheras ad opus carissimi Fratris nostri Regis Portugalie inferius regnum nostrum Anglia empatis... aliquo castumo seu subsidio... duci et carriari permittatis*. Alia anni 1413. apud eundem tom. 11. pag. 33. *Dicentes Fodras plumbi*.

* **Fodra**. *Vestis duplicita*, Ital. *Fodra*. Acta S. Bertrandi tom. I. Junii pag. 789: *Diabolas tunicus, una Fodra, contempta pellica, etiam cruditate frigoris perseverante, nimirum tempore et plurimum, addito simplici pallio, corpus suum legebat*.

* Ideo quod supra *Fodra*. Stat. Placent. lib. 6. fol. 80 v: *Et si fuerit sine Fodra seu desfodratis, ij. sol. et vij. den. De qualibet Fodra seu mantello, etc. in Stat. datiar. Riper. fol. 4. r.*

1 **FODARIUS**. *Vide in Fodrum*.

FODRATORA. *Pellitum, quo vestis ornatur. Gallice Fourrator*. In Concilio Constantiens. ann. 1418. sess. 30. [Statuta Fodratorum] videlicet ann. 1423. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 528: *Prohibitus quod fuisse in et sub ponis tam a jure quam ab homine, præstiorum tam a jure vestes et Fodraturas quoniam que statui non congruant, habere et deferre*. Vita Be. Marci Brieniensis tom. 4. Junii pag. 546: *Tunicam lanceam album, cum ejusdem coloris simplici pallio, absque sellium conjunctione vel aliqua Fodratura pro induimento habeat*. Ordinatio Humberti II. de vestimentis quies hospiti. tom. 9. Hist. Daiphin. pag. 315: *Vallati officiorum hospiti nostri induantur... de una malacota cum capucio sine Fodratura.* Vide *Fodraturae et Foraturae*.

* **FODRATUS**. Idem quod *Fodratus*. Ordinatio Humberti II. de vestimentis eius hospiti. tom. 2. Hist. Daiphin. pag. 315: *Induuntur Capellani nostri de rambis scutiferorum... de una malacota Fodrata cum agnello, et mantello duplicitis pannei.... Et corsetum sit Fodratum de sendato*.

* **FODRIARIUS**. Qui *fodrum* exigit vel tollit. Chartul. S. Sergii ch. 201. apud Menag. in Hist. Sabol. pag. 334. *Gaufredus de Bellmonte, qui mandatum comitis Fodriarius detulit, non ulterius fodrum requirevit de cimiterio S. Martini*. Vide in *Fodrum*.

FODRUM. Vide *Fodrum*.

FODRUM, *Foderum, Fodrum*. [Gall. *Fourrage, Uterculles, Etapes*.] Ita Scriptor inferioris statim appellavit *annorum militarem*, ut hic vox definitur in Vita Lud. Pil. ann. 720. seu que prebeatur ad victimum militum, vel equorum, ut stramentum et palea, cui inde apud nos *Feurre* appellatio mansit. Ordinat. Johannis Franc. Regis ann. 1355. tom. 3. Ordinat. pag. 58: *Nos maistres d'Ostel pour nous pourront hors bonnes villes, faire prendre... Feurres, se ils les trouvent battuz, et fiens (foins) pour la necessite de nos hosties pour la journee. Hinc nata proverbium: Un seigneur de paile ou Feurre, mange un rassal d'acier. Fairre à Dieu gerbe de Feurre*] ex Germanico. *Futter*, *pabulum equorum*, ut quidam volunt. Vide Graft. Thesaur. Ling. Franc. tom. 3. col. 379. [Generalis significatio] videlicet hisce verbis recensetur in Charta Humberti Virianianorum. Comitis ann. 1407. apud Himerium: *Decretum districte precepit, ne quis amodo successorum nostrorum sub obiecto Adversarii vel domini dictam Abbatiam audeat perturbare, non postum, non annorum, nec etiam stramentum aut paleam de cunctis ejus possessionibus auferre*. Quæ quidem omnium unicam fodri nomen comprehendunt: quoniam pro quavis exactione, atque adeo non pro equorum duxatax, sed et pro ipsorum militum annonis vel etiam victu, seu ut tum loquebantur, *procurationibus* ac prandis passim usurpari constat. [Capitul. 5. Caroli M. cap. 2. *De negotio super omnia precipiendum est, ut nullus audiet in nocte negotiare in rasa aurea, et argentea, mancipia, gemmas, caballos, animalia, excepto rivanda et Fodro, quod iter agentibus necessaria sunt*.] Diploma Friderici II. Imp. ann. 1233. apud Goldastum in Constit. Imperiali: *De mandato summi Pontificis recipiens procurationes sine Fodrum ab ipsis*. Charta Umberti Maurianensis. Comitis apud Guichenonum in Hist. Sabaud. pag. 27: *Liberian quidem et absolutum a Fodro et omni censura. Haec porro restituenda videtur vox apud Gregorium VII. PP.*

lib. 9. Epist. 11. de Henrico Imp. : Quod fieri minime credimus, quoniam nec etiam Fodrum ab his, per quo transiit habet, habere potest. Ubi edit. Focum. Charta Henrici Imp. ann. 1045. in Bullario Casinensi tom. 2. pag. 8^e. Ad publicam exacturam, vel aliquem redditum, que vocant Fodrum, etc. Otto Frisingensis lib. 2. de Gestis Friderici cap. 12. Mor enim antiquis ex quo Imperium Romanum ad Francos derivatum est ad nostra usque deductus tempora, ut quotienscumque Reges Italiani ingredi destinaverint, prorsus quilibet familiaribus suis premittant, qui singulas civitates seu oppida peragrandio, ea, quae ad fiscum regalem spectant, que ab accilio Fodrum dicuntur, exquirant. Adde cap. 23. et Radevicum lib. 4. cap. 10. Guntherus lib. 8. Liger. Id quoque, quod Fodrum vulgari nomine dicitur. Apud Baron. ann. 1159. *Le Domini natus Apostoli non esse Fodrum colligendum, nisi tempore suspicione corone. Fodrum tollere, in Charta ann. 1014. tom. 10. Speciale, pag. 637.* In Decreto Ottonis III. pro Monaster. Farfensi ann. 1001. apud Murator. tom. 2. art. 2. col. 49^a, et in Gestis Friderici I. auctore Radulpho apud eundem tom. 6. col. 1182. *Le Feurrel* in Ordinat. Gallica anni. 1220. apud D. de Lauriere tom. 2. pag. 579. *Le forre*, in Charta ann. 1222. apud Perarium in Eurgundio pag. 287. *Hinc Parisiaca platea vulgo dicta, Rue du Fourre, alias du Feurre;* in Instrumentis vero Latino-Barbaris. *Vicus straminum.* Cur autem sic dicta fuerit docet Menagius in Eymolog. Gallic. Vide *Froyrage et Froyre* suis locis.

o Vim vocis accurate explicat Charta ann. 1027. Inter Monum. eccl. Aquilej. cap. 54. col. 501 : *Dicibus Adalperius dux, quod... ex parte ipsius ducatus Fodrum et Anglorum seu publicum seruum in panem et vinos, carnes et annona, et alias angarias et functiones publicas sibi dare debent.*

FODRUM COMMUNE, quod ab omnibus Imperatori praestatum, in Charta Friderici II. Imp. anni 1220. apud Ughelium tom. 2. pag. 23. Idem et.

Fodrum REGALE, in Charta Friderici I. apud eundem Ughelium part. 2. tom. 1. pag. 112. *Fodrum enim Regale, quod nobis inde debetur, exhiberi statim.* In alia eiusdem Imp. ann. 1164 : *Excepto nostro Imperiali Fodro.* Alia eiusdem Imp. ann. 1159. in Hist. Bergomensi tom. 3. pag. 461. *Ipsi autem de nulla Fodro aliui respondent, nisi sibi Imperatori, vel eius certis Legatis.* Occurrit hanc vox sepe apud Scriptores, in Legibus Longob. lib. 3. tit. 8. § 4. [⁹⁹] Conrad. I. in Chron. Fossenovæ ann. 1186. 1208. 1209. apud Hincmarum in Capitulo. Archidiaconis datis cap. 1. et 8. Petrus de Vineis lib. 2. Epist. 29. in Bullario Casin. tom. 1. pag. 22. apud Hieron. Rubicum in Hist. Ravenna. pag. 355. in Epist. Martini IV. PP. tom. 5. Hist. Franc. pag. 89. apud Ottomem Morenam pag. 24. tom. 5. Ughelli pag. 1105. 1106. 1111. etc.

* FODRUM RUSTICALE, in Chron. Augusti apud Murator. tom. 11. col. 148 : *Honiens predictarum villarum, sunt homines communia Astensis, solvendo Fodrum Rusticale semel in anno.*

FODRUM, Idem quod Fodrum. Vita Ludovici PII ann. 780 : *Quibus prudenter ordinalis, inhibuit a plebe villa rustica annona contributio, quae vulgo Fodrum nominatur, datur.* Et Bulle eius Comitis Andegav. ann. 1033. *Iedi itaque illi Ecclesiae (S. Nicolai)... scilicet vicaria, Fodrum, omnesque consuetudines, quas*

terro reddere solet. Alia Alterius Fulconis ann. 1072. Foderum omnium terrarum suarum, quattuor, etc. [Nicolaus de Jamilla de Gestis Friderici II. apud Murator. tom. 8. col. 575 : *Congregata enim magna multitudine armorum, equitum et pedestris, multoque Fodero pro exercitu tam in rebus victus honinum et equorum necessarii, quam etiam in diversis speciebus medicinalibus pro infirmis... ad civitatem Syponi projectus est.*]

* FODRUM, Eodem significatu. Chartularium S. Vincentii Cenoman. iol. 72 : *Scilicet vicarium et bannum et Forum et thelonium et pasnagium.*

FORRUM, in Charta Caroli Crassi Regis apud Paricellum in Monum. Ambrosiana Basilice pag. 231. 222.

FOTRUM, Eadem notio. Charta Godfridi Comitis Andegav. pro Ecclesia S. Lauili : *Cum omni honore et etiam cum Fodrio neo, et cum vinagiorum vinearum, etc.* Alia ejusdem Gaufredi pro Ecclesia S. Nicolai : *Perdono. Fodrum quoque ipsum, quod scilicet in talibus reservationibus alias mutu retinet soleo.* Charta Joannis Regis Fr. ann. 1351. pro eodem Monasteri. S. Lauili : *Cum omni honore, et cum Fodrio neo, et cum vinaciorum, Ta fularium, S. Aibini Andegav.* Reddit duos sextarios frumenti de frumentario, unum sextarium de Forre. 12 denarii, et friscengatio, etc. Vide Galliam Christ. Sammarth. In Episcop. Andegav. n. 45.

* FODRUM, pro Fodrum. Tabular. Majoris-monasteri : *Predictus W. et heretici sui etiam erunt Monachis decimam portionem Fodrum de Calvigno, stramine ejusdem decimae et aliarum quae Monachi habent in eadem parochia sibi relento. Occurrunt versus apud Muratorium tom. 1. part. 2. pag. 177. col. 2.*

FODRARE, Fodrum exigere. Bulla Benedicti IX. ann. 1053 : *Nec mansiones eorum hospitari, vel invadere, vel Fodrare presumat. Est etiam predari, Fourager, a fodro. Aller au Fourrage.* Chronic. Fossa nove, ann. 1194 : *Campaniam applicavit, et eam totam Fodravit.*

FODRAFE, Eadem notio. Matthaeus Paris ann. 1242 : *Quidam de Francie curvant, emolumenta rictualium intendentes, quod vulgariter Forrari dicuntur.* Forri, Knyghtonit ann. 1353. Fourr, apud Willardus. Froissart. 2. vol. cap. 96. Monstrilletum, in Chron. Flandrie vernac. cap. 17. etc. *Aller en Fodre, vel en Feurre, apud nostros. Le Roman de Garin :*

Aies en Fodre, s'il vous plaist; le matin.

Intra :

En Fodre en et alée dans Aubers.

Guillelmus Guart :

Pour ceux grever, qui vont en Fodre.

Idem ann. 1034 :

Par les chans volontiers s'espandent.
Volentiers d'aler en Fodre,
L'un tient une espèce sans feurre, etc.

Rursum :

cas est, qui sont en Feurre ale, etc.

FODRARI, qui ad fodrum exigendum, vel tollendum pertinet, nostris Fourrers. Hincmarus Lierensis Opusc. 5. De coercendis milion rapinis. *Ei mitte homines secundum consuetudinem predictorum vestrorum, qui in longius pergit propter Fodrarios, et curiam de pace accipiunt. Le Roman de Panse la Duchesse :*

Antoine a ves perdeval le Forrier,
Qui il amole vita et d'eole son charges.

FODRARI, Prædatores militares, apud Jamilla de Gestis Friderici II. apud Murator. tom. 8. col. 575 : *Congregata enim magna multitudine armorum, equitum et pedestris, multoque Fodero pro exercitu tam in rebus victus honinum et equorum necessarii, quam etiam in diversis speciebus medicinalibus pro infirmis... ad civitatem Syponi projectus est.*

* FODRUM, Eodem significatu. Chartularium S. Vincentii Cenoman. iol. 72 :

Scilicet vicarium et bannum et Forum et thelonium et pasnagium.

Guillelmus Guart :

Li Fourrier la contrée esprenant,
Bastail prent et chauant prent.

Idem ann. 1304 :

Et li Fourrier à l'ost retourant,

Qui pour leur gasing se confortant,

Li un armures sportant, etc.

Le Roman de Garin :

Li Fourrier courant par le pais.

Alii :

Li Fourriers viennent, qui gardent le pais.

Adde Chron. Flandr. cap. 17. etc. Ab ejusmodi Fodrarii seu Fodri exactoriis, appellati apud nos Forrarii, seu monasteriorum, qui domos magnitudinis in urbibus picanter, ex eis, quod Imperator, cum maxime in Iudeam pangeret, fodrare suos prestanter, qui mansiones et vicinas, militibus, et stramentis equis pararent, quae omnia ab incolis submissis trahabantur. Ideo *Prendre lodige per Forres*, appellatur in Foris Benetarn. Tit. 1. art. 18.

* FODRARI, Epist. Johannis de Montespolio apud Marten. tom. 2. Anupliss. Collect. col. 1400 : *Frumentarios autem nos Forrarius vocant, non de Sacerdotibus aut Confessoribus vel Medicis curare; sed de hi qui possunt vicem rependere sollicitari silent.*

FORATORES, Idem qui Fodrarii. Auctor Fleet lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

* FODRARI, Eadem notio, in Hist. Flandri lib. 2. cap. 4. § 3. ait, Marescalli forinseci officium esse, singulis noctibus in crepusculo insidias assidere, et in aurora eas levare, et exercitu vigiliato, cum Foratores verillo explicato singulis diebus ire in protectionem. Hinc Marescallos ad fodrum dirigere, in Capitulo Caroli C. tit. 12. cap. 18. et tit. 27. *Foratores* apud Guillelmum de Nangia in S. Ludovico ann. 1242.

Magister Fodderius supradictus habere in scriptis student a Magistro Hospiti nostri vel thesaurarii, omni nominis personarum de nostro hospiti retentur, et cum contingat, nos ad aliquas partes accedere, nostrum hospitale procula procuret. Hospitalium, si mod lectio, et ligno et palere mutant, sicut decet. Item subsequenter designet et eligat alii Hospital pro nostris gentibus et familiaribus secundum conditionem, qualitatem et decemtiam personarum. Vide Foraria 1.

FORAGARE. Stramine seu foragio instruere. Flota lib. 2. cap. 88. Averia brumal tempore... calide beneque custodianter et Foragatur.

FORAGARIUS. Predari. Gall. *Fourager*. Lambertus Ardensis pag. 254. Eadem villam... Foraginando... deprendendo, modum excedendo devastatio.

FORAGIUM. FORAGIUM, ex Gallico *Forage*, Stramion, publum, equorum. *Fodrum*, vel etiam *Farrago* [Charta Ricardi Epis. Ambian. ann. 1206, ex Tabulario Compend. : Quicquid sit, compester dicatur in grangia quan habeat Compendium Ecclesia apud Atin, videbat palcam, Foragium, hautonem, præcavationem, etc. Et in alia ann. 1244, ex eodem Tabul. *Noxius* quod Arnulphus Major de Herces et uror ejus recognoverunt se vendidisse Abbat et Conventum. Compendium totum carionem... onnes fabas cum Foragium dictorum leguminum sive trituratione sint sue non... retentis sive videlicet dicto Major ac hereditibus suis alia vacuis Foragium frumenti, siliquinas, arena, orde et securiora que ad dictam grangiam venient. Tabular. S. Nicolai Andegav. *Ego Fulco de Cantele Priori de Cantele dedi quandam consuetudinem quam habebam in terra de Moisterie, scilicet Foragium foni, et aveva tallionis.* Nicol. Trivettus in Cr. ann. 1391. *Multos equos perdidit, rurunt propter Foragium defectum.* Eadem habet Thomas Walsingham, pag. 85. Addit. Knighetonum pag. 249. et Hist. Monast. S. Nicolai Andegav. pag. 10. [Forage epud Th. Blount in Nomolex. Anglie. Et le dit John trouva au dit Nichol herbe et feyn et Forage pour un hakeney et deux vaches.]

FORAGIUM. apud Will. Thorn. in Charta Henrici III. Regis Angliae summis. *Pro Fodro*, id est, jure exigendum podium pro eius. [Vide *Foddercorn*.]

* *FORAGIUM.* Stramion, triturationem. Charta anni 1282. C. Martini. Pontis. *Alalisma de Tuleto de parochia de Cleri impedimentum foragium, quomodo Reliqui S. Martini Pontis stramine et Foragia ex garbanzis bladi, aviculae, fabarum, pisorum, et vesicularum ad alia loca possent transference. Instrum. ann. 1303. Tabul. Corbeiensi. *Ob hoc dictus maior et sui predecessoribus habuerint et receperint vacua Foragia.**

FORAGIUM. FUDRUM. Idem quod *Foragium*. Charta Henrici IV. Regis Angl. in Monastico Anglie. tom. 1. pag. 22. *Ne Foragium captiui ubique in Comitatu Canice ad equos sustentandos in Castello Dover.* [Tabul. Calense pag. 158. Totam dominacionem tolantque decimam, possidebit, his exceptis, scilicet tuto decima vii cum medietate leguminis, et cum toto Foraggio.] Vide *Foragio*.

Vocis *Fodrum* etymon a Saxonico fodore, l' pabulum, alimentum, accersunt Spelmanus et Somerus; que quidem sententia longe videtur vero simillor, quam ea, que proditur in Judento MS. *Judicis Papensis* ann. 1378.

Fodrum secundum etymologiam potest dici *Fodrum*, id est, foris seu foras datum, ex quo videtur, quod dicti Comites non teneantur solvere *Fodrum* de eorum bonis, id est, non compellantur dare foras de eorum bonis id, quod ab invito extorqueri conseruit, etc. Vide Oct. Ferrar. in Orig. Ital.

FODRUMBANNUM. FODRYBANNUM, Exactio, que publico hanno seu editio indicatur. Stat. Vercell. lib. 8. pag. 49. *Statutum est quod omnia Fodrumba et condemnationis imposita et facta, et que de cetero plent et impontent per communum Vercellatum... scribi debent per notarium, etc.* *Carta Caroli IV.* Imper. ann. 1302. tom. 1. Cod. Ital. diplom. 292. *Cum redditibus, fructibus, telo, pedagiosis, Fodrybannis, et aliis attinentiis.*

* **FODRUS.** Vagina, Ital. *Fodro* et *Fodre*, Gall. *Fourreau*, Chron. Bergom. ad ann. 1386, apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 845. *Facti: nisi largiri ipsi domino Guillermo, spatha una cum: fodro veluti rubei, et foliam de argento aureato.* *Fourre*, eodem sensu, in Stat. ann. 1330, inter Consuet. Genovet. MSS. fol. 2. v. *Hoc nunc fourbre ne paulo ne deo facere Fourre à espée de bâton.* Lit. remiss. ann. 1380, in Reg. 118. Chartoph. reg. ch. 100. *Icœta feures demanderent in certian compaignons...* *et illo avoient point trouvé un fourreau d'espée; lesquelz respondirent par maniere de mogrier que il n'avoient saint en paradise, se l'en l'appelloit Fourrel, qu'il ne s'en courrouçast. Vim convicti non intellico: nisi res turpissima significetur.* Vide *Fourrel* et *Fourlais*.

* **FODRUS.** Fusciculus palea. Vide *Fodermal*.

* **FOECAPA.** Vide *Foraga*.

FOECUNDIA. *Focunditas*; in Glossis Arabic-Lat.

FOECUNDICES. *Partes steriles glebae*, in GLOSSIS MSS. Reg. Cod. 1013.

* **FOECUNDIS.** pro *Focundis*. Rhythmici versus de eversione. Monasterii Glonensis apud Mabill. tom. 2. Annal. Benedict. pag. 753:

*Olim plus Rex Carolus
Magnus ac potentissimus
Pecu bane locum devotus
Pro Beati virtutibus.
Terra dicit Focundibus
Aut hoc oportet largius.*

Ubi pro *Focundibus* legendum. *Focus* dibus ex Cod. MS. eiusdem Monasterii.

FOECUNDITAS. Liberorum numerus, in Leg. 103. Cod. Th. de Decurion. (12.) *Focunditatis privilegium*, pro jure liberorum, in leg. 8. ed. Cod. de Bonis proscript. (9. 1.)

* **FEDATIO.** [Macula: Sordes. (SYMM.)]

** **FEDERATION.** In unum confusio.

Virgil. Grammat. pag. 42. *Quidam turpe putantes si utrumque verbum integrum scindunt, Foreramen scribendi hoc moderantur modo, dicitur vincere, et in praeterto inciri, etc.*

* **FEDERARE.** pro *Foderare*. Fodrum exigere. Dipi. Ottone. IV. imper. ann. 1203, apud Lamination in Delio, erudit. inter notas ad Chron. imperat. Leon Urbevet. pag. 200. *Pisanus et qui in eodem districtu sunt, a nulla persona debeat Foderari, neque hospitali.* Vide in *Fodrum*.

FEDERATI. generatim dicti e barbaris populis, qui Romanis merebant: unde a *Mitisibus*, qui proprie *Romanis* sunt, distinguuntur in Novella Valentinianni de Boldito jure armorum. *Magister milium Sigillatus* non militum, quam *Fodera-*

torum tutiōnem urbibus ac littoribus non dasinet ordinare. Addit. Julianum Ante-cess. cap. 887. Procop. lib. 1. Vandali. cap. 11. qui præterea *Federatorum* meminit cap. 19. et lib. 8. Goth. cap. 31. 88. Harmenopulum lib. 4. tit. 12. etc. Maxime vero Gothi, qui a Constantino M. primum conducti, inde nomen *Federatorum* portiti sunt. Jornandes de Rebus Geticis, de Gothis, pag. 102: *Qui federe inito cum Imperatore (Constantinib) 40. suorum milia illi in solita contra gentes varia obtuler, quorum et numerus, et militia usque in presens in republica non minantur, id est, Federati.* Infra: *Militiaque illa dudum sub Constantino Princeps Federatorum renovata, et ipsi dicti sunt Federati, Gothorum Federatorum præterea meminit pag. 112. 115. ut Sidon. lib. 1. Epist. 8. lib. 2. Epist. 13. Procop. pag. 179. Malchus in Eclog. de Legat. Glossa Basil. et Suidas v. *Fodratis*. et His qui præterat. *Comes Federatorum* dictus, cum dia dignitate, supra regimus.*

* **FEDERATICUM.** *colegatus*. Stipendium Federatorum in Novellis Justiniani.

* **FEDERATIO.** *Fodus*, societas, apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 406. Vox nota Jurisconsulti.

* **FEDERATUS.** *Pellitus*. Statuta Ord. Cisterc. ann. 1227, apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1577. *Subib generalis Capitulum... ne de cetero per villas et loca judicium tam Ecclesiasticorum quam Seclarium sine curculis vel corpori intendit, quodque biretas postulat vel sacerdando tunicas curias, et Federatas atque seissas ante et retro... studeant penitus amovere.* Vide *Federatus*.

* **FEDICULA.** *Genus tormentorum*, in Glossis Sangerm. n. 501.

* **FEDIFRAGUS.** [qui federa frangit. Cic. 1. Offic. 12. Peñi *Fedifragi* crudelis Annibal.]

* **FEDIMENTUM.** perperam pro *Faidimentum*. Charta ann. 1278, inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 389. *Salutis ei heresibus et Fodimentis, que ibi habet.* Vide in *Faida*.

* **FEDRIUM**, f. *Villosa pelvis*, Gall. *Fourrure*. Ital. *Fodro*. Charta anni 1242. Inter Schudas I. *le Fournier*: *Vasa argentea, joculac auri et argenti seu perlarm, Vaubas et Fedria, etc.*

* *Gremium*, ventrale, vestium tegmen potius intelligendum esse me nonnulli illustr. Pr. de *Mazagues*. Vide supra *Fauda*.

FEDUS. pro *Foditas*, in leg. 47. D. de Ritu nupt. (23. 2.)

* **FEMELLA.** apud Rymerum tom. 2. pag. 398. pro *Femella*; quod vide.

* **FENAGIUM.** Vide *Fenagium*.

* **FENATOR.** Vide *Fenator*.

* **FENERARIUS.** fenerator. Permutatio anni 1313. Hist. Ralph. tom. 1. pag. 31. col. 2. *Item volumus et consentimus, quod ipsi liberi... possint habere et tenere Lombardos et Judeos, Fenerarios et alios, quos nos et nostri non possumus aliquid petere ne expelleremus ad eam.* Utitur etiam Firmicus. Vide *Fenarius*.

* **FENEUS.** Sterilia deservit. Dicitur de fundo apud Jacobum. Gothofredum ad Cod. Theod. tom. 2. pag. 136.

* **FENICATUS.** a Graeco 2015. Palma arbor, et color rubor. Dicitur spadice, equo punicea coloris. Vide *Bapu*.

* **FENILE.** *Fornicatum*. Vide *Fenile*.

* **FOERIUM.** Idem videtur quod *Fodrum* supra. Annona quevis. Capitula

Caroli Calvi ann. 857. lib. 24. § 2: *Sanc-*
timoniales, vidues, orphani, et pauperes
nullo modo opprimantur; et res illorum,
tam in frugibus quam in pratis, necnon
etiam in sorum Foerio a nullo per rapi-
niam deprendentur.

FOESA. Monasticum Anglic. tom. 2.
pag. 908: *Sezginta solidos in Foesa fo-*
reste, et decimam molendinorum ipsius.
[Ali forestas cestio, ab Angl. Gall. Gall.
Cous.]¹⁰ Vide infra Fœsy.

FOESUM, f. pro Fogum, feudum,
pluribus in Charta Henr. I. reg. Angl.
ann. circ. 1130. ubi semel etiam Feodum,
inter Instr. tom. II. Gall. Christ. col.
129. et 130. Vide in *Fogum.*

FOETA, Ovis, Gall. Brebis. Provincia
libus Feo. Charta ann. 1097. In Char-
tul. Aptensi fol. 34: *Dabo pro quadrum*
ipsum casculum plenum vino pure ad
predictum opis, et Fetas tres et capras
*duas, etc.*¹¹ [Vide Fata.]

FOETENTES. Anonymous de Gestis
Manfredi et Contra Regum apud Mu-
nator. tom. 8. col. 816: *Fatidum istaque,*
quod iam prebatum Vicarius prope
Schiacciam manuam Siculum meceritum,
congregatus et illorum possidente, qui
vocatis partibus illis sexilla ferabant,
appellatis vulgari linguis statim Fidentes,
fidei Roris Caroli profiteri videbantur.

* FOETIDO (candidum reddo. Plaut.
Mec. 3. 3. 13. Jejunatus plenus animam.
Fetida. Ita legit Non. 4. 2. ubi potius
legendum videtur: Jejunatus plenus,
anima Fetida. Alii vero minus recte:
Jam plenus etatis, animaque Fetida.]

* FOETUNICETA. Loca fetida. Her-
mol. Barbari in 2. de Anima: *Naribus*
Fetunticeta quibus insuevere non obolen-
*te. Lexic. Philos. Goclenii. Vide *Fetuntica.**

○ FETURATUS. Gestus in utero, apud

Terull. adv. Valent. cap. 25.

FOETUTINA. Feticrum colluvies, apud
Apuleium in Apologia: *In Fetutina et*
olentice situs jacet.^[12] [Vide Forcellini.]

○ FEUARE, a veteri Gallico, Fous,
Quernei pulvere coria inficere, quo in
fossa id fiat, sic dictum: nam, ut supra
observavi in voce *Foalita*, *Fouage*, nos-
tris idem quod fossio, et *Foueur*, quod
fossor. Arest. ann. 1354. 9. Aug. 1. vol.
4. arrestor. parlam. Paris.: *Quod dicti*
tagnatores coria, per alios empli... ta-
gnare pro justis pretiis tenebunt coria que
*sua bene et utiliter tagnata et *Foueta**
vendre tenebuntur. Stat. ann. 1370. tom.
5. Ordinat. reg. Franc. pag. 315: *Fusi;*
ordene par arrest yecult taneours entre
tenus lors en avant de vendre leurs
*cuir bies et profitablement *Foues*; lequid*
*Fouage, etc. Leg. *Fouage.* Vide infra
Fogum.*

○ FOETA. Lignatio, nostris alias *Foue*,
seu lignorum vectura. Libert. Domini-
med. ann. 1246. tom. 7. Ordinat. reg.
Franc. pag. 388. art. 41: *Quaque curraca*
*debet adducere ad portum unam *Foeyam*,*
et racione locorum debent eis rema-
nerre. In illis lit. his similibus pro Ber-
*nativilia minus bene legitur, *Focia**

Vide supra Fogum 2.

○ FOCA, FOAGEUS, FOGACIA. Vide
Foagea.

○ FOGACCUM, ut supra *Fogum* 1.

Libert. villes de Viridi-fol. ann. 1369.

tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 277.

art. 3: *Liberi et immunes ab omni pre-*

*paratione *Fogacii*, subsidii, gabellae et im-*

positionis cuiuscumque, etc.

○ FOGACIA. Idem videtur quod *Foga-*

gium

1. Gramen secundum; vel quod

Fogaria. Locus filice abundans. In-

quisit. ann. 1288. ex schedis Pr. de

Mazagues. *Dixit quod semel vel bis ipse*

III

dedi virum pastoribus hominum de Are-
tate, ut facerent oves ruda jaceret in terra
sua et in Foggias. Alia notione, vide in
Foggia.

1. FOGAGIUM. Gramen, quod estate
non depascatur, et quod spoliatis jam
pratis, siemall tempore succrescit. Le-
ges prestatrum Scottic. cap. 16. Si gra-
cilius, *Regia* foresta locatur pro *Fogagio*,
scilicet, *festo* O. SS. usque ad *festivalum*
Petri in *Quadragesima*, *unumquodque*
*animal solvet pro *Fogagio* 4. denarios, et*
unayusque juvenis 2. denarios.

2. FOGAGIUM, ut Fogagium, Tribu-
tum pro focis exactum. Creatio Magni
Consilii Dalphinensis ann. 1286. Hist.
Dalphin. tom. 1. pag. 44. *Primus Consil-*

*liarius tam de impositione *Fogagiorum*,*
quam omnibus aliis gestis tempore nostri
regiminis usque nunc, de quibus esset
rationabiliter restitutio facienda... onus
habeat. Saisimontum Comitatus Tolosa

apud la Faillie tom. 1. Annal. Tulos. pag.
4. *Instrum. et Senescalus auiat... de ac-*

*cupibus... et de *Fogagio* et de domis.*

Ordinat. Huberti Dalphin. Inter Ordinat.
Reg. Franc. tom. 8. pag. 275: *Unum*
obolum bone moneta censualum, quod

Fogagium communiter nuncupatur et

*nuncupari consuevit. Vide *Fogagium* et*

Fogagia.

3. FOGAGIUM, ut Fogagium 2. Censu-

ex singulis focus debitus. Libert. de Sal-
vit. ann. 1369. tom. 5. Ordinat. reg.
Franc. pag. 388. art. 4: *Habitorum pre-*

*dicitur... a *Fogagio*, cabrigio, subventioni-*

bus et alia exactione quacumque... erunt

quitti. Vide supra *Fogagium* 1.

4. FOGAINA, Culina, a *Focia* sive dicta.

Charta Hunonis de Baucio pro Hospitali

Hierusalem ann. 1215. *Actum est hoc in*

castris de Tricentacis jura puteum et

Fogainam.

5. FOGANEA. Vide supra *Focanea*.

FOGASA, Fogassera, Fogata, Fogate-

rius, Fogata. Vide *Focacia*.

○ FOGASCIA. Placentia species. Charta

ann. 1287. In Reg. S. Ludov. ex Char-

toph. reg. fol. 20. v: *Iembla *Fogasca*,*

que valent duo denarios. Glossar.

Prov. Place. *Pro placere.*

○ FOGARARE. Humum rostro fodere;

quod de corpore, cum terram rostro ver-

sant. *dictum. Charta Droconis de Mel-*

Locharum Domini. 1284. ex

Chartulario Bauges. Porci dictorum

hominum dictum nemus intrare poter-

*unt... vero *Fogarare* nos poterunt. *Fou-**

ger in Consuetud. Nivern. tit. 15. art. 6.

et 8.

○ FOGERIA. Filii, Gall. *Fougera.* Charta

ann. 1200. ex Lib. albo episc. Carnot.

: *Ussuarium suum habent in omnibus: nemno-*

ribus, meis, videlicet nemus ad edificia

construenda, et mortuorum ad ardendum,

et pascuus ad animalia omnia et peccores,

*et glandes et *Fogeriam*.* Vide supra *Fou-*

geria.

1. FOGIA, FOGIUS. Precipitum, vel

fossa, gurges, vorago. Charta Friderici

II. Imp. ann. 1229. apud Rochum Pirum

tom. 2. Notitiae Siciliae pag. 610: *Et cu-*

ndere... conductum (aque) in alias terras

*in gurges suam propter *Fogiam* magni-*

luminis Lentini. Synodus Compostel.

ann. 1114. can. 15: *Lupos exigitantes*

persequantur, et eis precipitum, quod rul-

*gus *Fogios* vocat, preparant.* [13] Cloaca

*lacuna, Ital. *Fogna*.]*

2. FOGIA, Modus, ratio, *Foggia.*

Annal. Mediol. ad ann. 1368. apud Mu-

rat. tom. 16. Script. Ital. col. 780: *Pre-*

fatus dominus comes cum xxx. milibibus

et xxx. scutiferis, omnibus ad similium

Fogis compaginis destreris, etc.

3. FOGIDA. Ital. *Fogida* nude dicitur

Mori folium, bombycibus nutriendis

ideum. Charta ann. 1287. apud Murat.

tom. 2. Antiv. Ital. med. sevi col.

34: *Quicumque sunt valentiam, sive*

Fogida, aut semen hui, solutus quantu-

mperialis de modo, præster illas, quibus

*remedium est. Vide infra *Fogia* 8.*

○ FOGUACERIA. Consuet. Perpin. MSS:

*Item possum habere duas *Foguacerias* de*

lene et duas de lari ad vendendas (f. co-

quendos) panes cum voluerint. Academ.

*Hispan. *Fogata*, fuego hecho de lene, que*

tenor llama.

○ FOGUAGES. Genus placentie. Vide in

Fogia.

○ FOGUS, pro *Focia*. Charta Ber-

nardi Abb. S. Severi Russiani ann.

1287. apud Stephanotium tom. 1. Anti-

quit. Benedict. in Vasconia MSS. pag.

684: *Habitatores de S. Severo promittunt*

et concedunt omnes et singuli, obligando

se in perpetuum dare et solvere dicto

domino nostro Regi si ejus mandato vi.

*denarios Turon annuatim pro *Fogagio* de*

*quolibet homine *Fogum* faciente. Vide*

Foco.

○ FOGUACERIA. Consuet. Perpin. MSS:

*Item possum habere duas *Foguacerias* de*

lene et duas de lari ad vendendas (f. co-

quendos) panes cum voluerint. Academ.

*Hispan. *Fogata*, fuego hecho de lene, que*

tenor llama.

○ FOGUAGES. Genus placentie. Vide in

Fogia.

○ FOGUS, pro *Focia*. Charta Ber-

nardi Abb. S. Severi Russiani ann.

1287. apud Stephanotium tom. 1. Anti-

quit. Benedict. in Vasconia MSS. pag.

684: *Habitatores de S. Severo promittunt*

et concedunt omnes et singuli, obligando

se in perpetuum dare et solvere dicto

domino nostro Regi si ejus mandato vi.

*denarios Turon annuatim pro *Fogagio* de*

*quolibet homine *Fogum* faciente. Vide*

Foco.

○ FOGUACERIA. Consuet. Perpin. MSS:

*Item possum habere duas *Foguacerias* de*

lene et duas de lari ad vendendas (f. co-

quendos) panes cum voluerint. Academ.

*Hispan. *Fogata*, fuego hecho de lene, que*

tenor llama.

○ FOGUAGES. Genus placentie. Vide in

Fogia.

○ FOGUS, pro *Focia*. Charta Ber-

nardi Abb. S. Severi Russiani ann.

1287. apud Stephanotium tom. 1. Anti-

quit. Benedict. in Vasconia MSS. pag.

684: *Habitatores de S. Severo promittunt*

et concedunt omnes et singuli, obligando

se in perpetuum dare et solvere dicto

domino nostro Regi si ejus mandato vi.

*denarios Turon annuatim pro *Fogagio* de*

*quolibet homine *Fogum* faciente. Vide*

Foco.

○ FOGUACERIA. Consuet. Perpin. MSS:

*Item possum habere duas *Foguacerias* de*

lene et duas de lari ad vendendas (f. co-

quendos) panes cum voluerint. Academ.

*Hispan. *Fogata*, fuego hecho de lene, que*

tenor llama.

○ FOGUAGES. Genus placentie. Vide in

Fogia.

○ FOGUS, pro *Focia*. Charta Ber-

nardi Abb. S. Severi Russiani ann.

1287. apud Stephanotium tom. 1. Anti-

quit. Benedict. in Vasconia MSS. pag.

684: *Habitatores de S. Severo promittunt*

et concedunt omnes et singuli, obligando

se in perpetuum dare et solvere dicto

domino nostro Regi si ejus mandato vi.

*denarios Turon annuatim pro *Fogagio* de*

*quolibet homine *Fogum* faciente. Vide*

Foco.

○ FOGUACERIA. Consuet. Perpin. MSS:

*Item possum habere duas *Foguacerias* de*

lene et duas de lari ad vendendas (f. co-

quendos) panes cum voluerint. Academ.

*Hispan. *Fogata*, fuego hecho de lene, que*

tenor llama.

○ FOGUAGES. Genus placentie. Vide in

Fogia.

○ FOGUS, pro *Focia*. Charta Ber-

entreprises de nos adversaires, se sont mis sus en armes avec autres, que communément on appelloit les Galans de la feulie. Alijs ann. 1472. Ibid. ch. 350: Lequel de la Vigne estoit mal renommé, veu qu'il avoit été Galant de feuillée. Vide infra Gualdus et Tuchinus.

FOINESUM. Vide Fannatio.

• **FOINI**, Pelles musteline, a Gall.

Fouinet mustela. Stat. datiar. Riper. fol. 4. r: De qualibet fodra seu mantello lardellorum, zibellinorum, Foinorum, etc.

• **FOIR**, FOIRE, Idem, ut opinor, quod supra Fodrum. Chartul. Aureliense fol. 61: Petrus de Petri Bufferia dedit Deo et S. Johanni bordariam pro anima sua, totum scilicet, id est, expie, vinata, capone, Foir et totum servitium. Tabular. Vosiniense fol. 37: Mansus de Boarria vinata vi. den. in Martio, et 1. popadum, et 1. gallinam, et Foire expletum. Et fol. 45. versus: Ad Natale X. Foire. Sæpius occurrit in eod. Tabulario. Vide Foires.

• **FOURRAGIUM**, Supellex. Comput. ann. 1662. inter Probal. tom. 2. Hist. Nem. pag. 248. col. 1: Solvi Martinis familiaris domina comitissa de Tristamera, quia redierat de Montepessulano cum litij, antimibis multibus capit in Nemusso, pro portando apud Montepessulanum Fourragium dicata domina comitissa, quando regnauit de Nemusso cum genitibus suis. Vide infra Fourragera.

• **FOISATERA TERRE**, Modus agri, iugurum, arpennis, Massiliensis Fouschère nostris Journe: Tabular. S. Victoris Massil: Dedit duaderim Foisateras terre quorum per erit in garris. [•] Vide Foisatera.

• **FOLA**, Pullus, Saxon. Gloss. Elfrici: Poledus. Fola. Glossae Florent. MSS.: Poledrus, id est, juvenis equus. Folo. German. Fole dicunt, a Folgen, sequi. Vide Folgare.

• **FOLADOURA**, Vests, ut videtur, pellit ornata et munita. Inventar. MS. ann. 1579: Item due Foladoura.

• **FOLAGIUM**, f. Praestatio que ex florafaria, vulgo Fole farine, exigitur. Charta anni. 1299. ex Archivo Majoris-Monasterii: Cum contentio verteretur super quadam augmentatione Folagii molendiniorum, etc.

• Molitura, ipsa moendi actio, simul et penitentia, quam a vassallo exigit dominus pro frumenti molitura in molendinio suis: Fole enim dixerint, pro Molere. Vide infra Folagium.

• **FOLARE FENUM**, Accumulare, a Gall. Fowler, Calcare, quod fenum coacervandum quadammodo calcetur, ut major copia possit in horre contineri. Polyp. Fiscam. ann. 1235: Item tenet unum bordagium, unde reddit XVIII. denarios, duas gallinas, et XX. ova, et debet Folare fena in tasso. Folare rasenos vide infra in Marchus.

• **FOLAR PANNOS**, Eos stipare, polire, dealbare, Gall. Fowler. Arch. ann. 1230. In Reg. Oler. philiane. Paris. fol. 90. v: Cum post festivis et fullone Parisienses esset discorsitia, super eo quod dicti fullones nolentes pannos, quos Folabunt, vestare ad novas pallas extra muros Paris. situtas, etc. Charta Phil. Pule. ann. 1307. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 509. v: col. 1: Medietatione unus molendini ad Folandum pannos, Gallice Fouleret, etc. Convent. Saone ann. 1326: Exclusis pannis, qui conducentur de Jana Saonam pro Folando. Hinc.

• **FOLERUS**, Fullonius Gall. Fouleret. Charta Juellii dom. de Mediana ex Tabul. Major. monast. : Ad petitionem mo-

nachorum Majoris monasterii dedit.... decem solidos Nonnenensis monete annuaui persolvendas.... de molendinis annuis Folereis. Molin folerez, in Lit. ann. 1378. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 208. Vide Molendinum fullonarium et mox Folatorium.

• **FOLARICUM**, Fullonium, ut puto, Gall. Moulin à foulon. Regestum 106. Tabulari Regis Ch. 84: In aquis et stagnis et molendinis et Folaricis et aliis molendinis.

• **FOLASELLUM**, f. Filum sericum crassum, Gall. Filoselle. Stat. datiar. Riper. cap. 12. fol. 5. v: Item de qualibet pene Folaselis, etc. Vide supra Firocellum.

• Aliud vero sonat vox Gallica Folasye, qua scilicet ducta origine a Lat. Folis, lugus significatur, quo pila ludentium manibus hinc inde comploditur. Lit. remiss. ann. 1388. in Reg. 132. Chartoph. reg. ch. 275: Icelitus exposant regardos à jouer à la Folasye le jour d'une victoire, et fu la pelete jaitte sur la presse, et pour laquelle ayant leurs exposant se bissa, etc.

• **FOLATORIUM**, Molendinum fullonium. Constit. Humiliat. apud Cl. V. Garamp. in Dissert. 16. ad Hist. B. Chiaroph. pag. 338: Qui vadent cun asino vel jumento per terram ad defensionem obiecta, ad molendinum, vel pannos ad Folatorium. Vide supra in Folare.

• **FOLCASTRUM**, f. pro Falcis, inter arma prohibita annumeratur, in Stat. noni criminis. Cuman. cap. 138. ex Cod. reg. 422. fol. 92. v: Vide supra Folacstrum.

• **FOLCHALTA**, etc. Vide Fochalita.

• **FOLCLAND**, Terra popularis, cum iure communi possidetur, vel sine scripto. cui opponitur ea, quæ Bcland hieatur.

Vox Saxonica composita ex foli, potus, et land, terra. Vide Bcland in Liber.

• **FOLCMOTE**. Vide Folkesmote.

• **FOLEA**. Vide Folcellus.

• **FOLEIA**. Charta Matthai de Morenciacio ann. 1218. apud Duchesni: Item de Foleia, que erat ante domum Herberti de Latinico in terra quia diriverunt, unde peto emendam mihi dari. Locus forte vel area ante domum, ubi adolescentes iocari ac ludere solent, ex Gallico Fole. [Vide Foleya.]

• Locum folis vel frondibus decorum interpretor, a Gall. Feuilles vel Feuillage, maxime cum Foleia legitur in alia Charta ex Chirtil. S. Dion. fol. 314. ubi de eadem re agitur. Vide infra Foleya 4.

• 2. **FOLEIA**, nude, Ital. Foglia, Mori folium, bombycibus aliendis aptum. Stat. datiar. Riper. cap. 12. fol. 5. v: De qualibet some Foleia, cosei pensum duodecim, pro introitu soldus unus. Vide infra Folia 3.

• **FOLELLUM**, f. Molendinum fullonium. Charta ann. 1345. in Reg. 73. Chartoph. reg. ch. 290: Redditus loci predicti, qui consistunt in pedagio, leuda granaria, mala, melioribus, quintuplicis, elevamento maliellis, Folellis, etc. Vide supra in Folare et infra Folzellus.

• **FOLEN**, Foli Ossenses Jacobus I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 6: Bene potest mittere procuratore suum loco sui, tali modo, quod ante Justitiam et Bonos homines, alias constituta, et mittit illum procuratorem pro ea et in loco eiusdem dicit: Iustum Folen constituo procuratorem super domanda, quam fecit Folen, aut ego demando illi, etc. Fol. 4: Et per

talem hominem Follen, qui ei erat fiducia nominando adversarum, dicat in hunc modum: Est hic Folen, ut audiat testimoniū, etc. Ubi Folen videtur sumi pro ille, cum scilicet viri nomen non designatur. Vox est Hebraice originis, scil. a Delomi, Iudeis Hispanis. Fulano et Hubano, Graecis & Iava, nobis Gallis un. Quidam, un certain homme, Aliquis, quidam.]

• **FOLERATURA**, Pellitum quo vestis ornatur, Gall. Fourrière. Littera Caroli V. Franc. Reg. ann. 1367, de forma vestitum: Item quod nulla ipsarum ab inde in antece audeat facere vel ponere, aut fieri vel ponere facere in suis mantellis aliquam Foleraturam variorum.... antiquas famer Foleraturas quas nunc habent possint aperfechare, et de novo Foleraturas variorum minutorum, sicut antiquitas fieri solebat; in dictis mantellis eis licet habere. Vide Foleratura.

• **FOLERATUS**, Rebus omnibus instrutus et munitus, idem quod Foderatus. Inventar. MS. ann. 1368: Quod, quando fit passagium generale pro recuperatione Terre Sancte, ipse rex... iret, aut mittet unum de filiis aut fratribus suis cum iug. hominibus Foleratis, habentes qui libet tres equos.... habeat centum equites bene Foleratos, etc. Vide supra Fourragera.

• **FOLERE**, Molere. Vide infra in Folagium.

• **FOLEREUS**. Vide supra in Folars pannos.

• **FOLERIA**. Idem ut videtur, quod mox Foleya. [•] Vel potius idem quod supra Foleia. [•] Chartular. S. Vandres. tom. 1. pag. 780: Altus campus... acut se proportiona a Foleia Guillermo de Genesio, ut a neminem domini Regis.

• **FOLESCERE**, Faire la buse. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7892. Vide infra Follis 3.

• **FOLEUM**, Charta Lothar. III. Imper. ann. 1181. in Append. ad tom. 6. Ansel. Boned. pag. 670. col. 2: Ita ut de ipsa hominibus placentum nullum faciat, seu aliquod publici ob ei exigit, aut Foleum tollant, etc. Sed legendum prorsus Foleum. Vide in hac voce.

• **FOLEXELLUS**, Bombycis folliculus, Gall. Coque de vers à soie. Follain, in ... lit. Phil. VI. ann. 1340. ex Reg. E. 2. Cam. Comput. Paris. fol. 125. r: Lesquels trahandiers.... commettoient plusieurs inconveniens et mauvaisies: audit mestier de traire ladite soie... pour ce eussiez fait crier et defendre de par nous... que nulle personne quele que elle fust ne baillast, ne faist bailler Follain à traire auditis trahandiers de ladite soie. Leg. municip. Mulin. ann. 1327. lib. 2. rubr. 23. apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. sev. col. 815. Folelli civitatis et districtus Mutinae et cujuslibet alterius loci, de quo conducti fuerint Mutinam vendibile, tantum in platea communis Mutinae ad pensum communis vendantur et emantur. Nec extra districtum Mutinae Folelli nec seta, nisi fuerit extracta de Folelli ad molinellum in civitate Mutinae extrahantur.... Et duo fratres de Penitentia elegantur ad brevia, quorum altere in platea et pensare Folellas. Folellas, in Reg. MS. ad ann. 1300. ibid. col. 836. Vide Folzellus.

• **FOLEYA**, f. Domus voluntaria. Nos- tris Maisons de plaisir, a Gallico Fole. Inter se componebant inter Comitem Hamponie et Comitem S. Pauli: Action apud dominum Foleyam.... anno Domini MCLXXX. Ibid. col. 1235. in litteris

Philippi Franc. Regis: *Actum apud domum nostram (nostram) Folie anno Domini MCCCXC. Vide Folie et Folteria.*

○ Si dicta fortasse folie et frondibus arborum quibus obumbratur. Vide supra Folie 1.

FOLGARE. *Fulgare*, Saxonibus Folgari, est sequitur vel *Folgeare*, sicut se in aliquo contubernio *fringere*, seu pidejusse tradere se alicui. In clientela servire, seculi, sectari. Leges Alaredi cap. 23. [60 97]: *Si quis ab uno mansone ad aliam transire vult, fit hoc testimonio Aldermanno, in cuius Comitatu prius Fulgarit. Leges Adolstani cap. 6. [50 8]. Ne aliquis recipiat hominem alterius sine licentia ipsius, cui pruis Fulgoit, nec intra marcan, nec extra.*

FOLGARI. Clientes, qui alicuius clientele vel servitio sese addicunt, famuli, qui focus propriis parent aut sub stipendio et servitti alicuius prestatione possident. Leges Canuti cap. 40 [60 secul. 20]: *Si heurfest, sit Folgarius, sit in hundredo. Leges Henrici I cap. 8. Bis in anno convenient in hundredum suum, quicunque liberi tam heurfest, (leg. heurfest, vel heurdrefest) quam Folgarit, ad dinoscendum... si decanit plena sint, vel qui, quomodo, qua ratione discosserint, vel qui supervenerint, etc. Bracton, lib. 3. tract. 2, cap. 10: *In franelegio debet esse omnia, qui terram tenet et dominum, qui dicuntur Husastene, et etiam alii, qui alii deserunt, qui dicuntur Folgheres, quis nec debet quis a se repellere seruentem suum, antequam pargotus sit de omni calunia, unde prius fuit calunniatus. Quibus in locis Huderfest, et Husastene (que voces patrem/familias significant) opponuntur Folgaris, seu clientibus.**

○ Est etiam *Folge* apud Alemanos, ut observat Schilterus in Gloss. Teuton. vox uris feudalium, quae investituram petere, renovare, atque etiam persecutionem rei feudalis significat. Vide Jus Feud. Alem. cap. 16. et 121. [60] et Grimm. Antiq. Jur. German. pag. 5. Nec aliunde f. repetenda vox *Folchel*, vel potius *Folchel*, quia auctri vassallorum deponent qui statuto 16. et censum annuum debet capitulo non per servit, quam ab eum indecita pecuniarium obnoxius sit. Charta ann. 1221. inter Ostiense Reg. Franc. tom. 8. pag. 204. Se il estoit *Folchel*, aspirante sole pour l'arrende, ou l'escart du Majeur et de Eskewus devant dire.

* **FOLHATURA.** [Forans bois en feuilles, planches: et tenetur prepositus providerre de Folhatura fustea scannis, scabellis. (Cart. Magalon. ap. Rev. Soc. Sav. 1873. p. 417. n.)]

* **FOLHETA.** Mensura species, Gall. Feuillette, Ital. *Foglietta*. Instr. ann. 1438. inter Probat. tom. 3. Hist. Nemb. pag. 259. col. 2: *Item trevpintas, qualibet de una Folheta. Vide Folhette*

* **FOLHIACIUM.** Florum fasciculus arte factus, qui flores et folia imitatur. Inventarium Ecclesie Anticensis ann. 1144: *Item imago B. Marie tenens quadrum Folhiacium rosarum rubegarum.*

* **FOLIA.** Eadem notio que *Folheta*. Vita S. Bertini abb. tom. 2. Sept. pag. 588. col. 2: *Est. spatium monisi integrum... quo nec in eo, de quo dieis, vaculo una Folie fuit vint. In alia, ut observant docti Editores, legitur, Folia.*

* **FOLIA.** Brachia, lamina, Ital. Foglia, Gall. *Follate*. Lit. official. Notori. ann. 1396. in Reg. 82 Charnoph. reg. ch. 22: *Item due marche Foliatarum,*

argentii deaurati in duobus parvis scri- netis.

* **FOLIA**, ut supra Folie 2. Charta ann. 1183 apud Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. et cens. 883: *De modo semi-nis hinc et valante, et Folie de Bononiensis duodecima solidas Bononienses vel Fernanienses. Casi Folie valente Galli, pili, etc. in alia ann. 1281. Ibid. col. 902. Folion. Malabathrum, vulgo Feuille d'Inde, in Chartul. Latiniac. fol. 240. v. Folion, un denier la livre. Vide supra Folia.*

* **FOLIA.** Idem quod supra Folie 1. Charta ann. 1233 in Chartul. Barbel. tom. 16. Script. Ital. col. 809: *Qui folietti, bruni, Foliamina sunt ubicumque seminata perlarum, etc.*

* **FOLIAMEN.** Eodem significatu. Acta B. Amedei, n. 106. Martil. tom. 3. pag. 84: *Insta parta ornata est picturis et Foliamenibus* [9 Ital. *Fogliame*; in Annal. Mediol. ad ann. 1889. apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 809: *Qui folietti, bruni, Foliamina sunt ubicumque seminata perlarum, etc.*

* **FOLIARE.** *Foliari*, Folia emittere, apud Laurentium in Amalthea ex Sidone.

* **FOLIATA.** Locus foliis obsitus, Gall. Feuilleté. Miras. S. Bertr. Blangiaceensis Abbatissae part. 4. n. 10: *Freretur in quadam Folia de ramis arborum ibi facta depositur.* [9 Vide supra Folliata.]

* **FOLIATA.** Bernardus Monachi, in Consuetudinibus Ciuniacensis MSS. Bibl. Sangemani cap. 8. de Granatario: *Omni dominica fratribus debet per consuetudinem Foliatas, que alio nomine Similes vocantur, ac in omnibus diebus Quadragesima, sed iste certe debent esse. Et cap. 22. *Vinum deferunt, et per justitas dividunt, panes apponunt, qui si sunt adiutori, etc.* [9 Editio adiutori et si sunt Foliatas, ad hoc habent culturam, quae dividunt et preparant, etc. Hinc Foliate videntur esse ea placentula, quae Gastoeur feuilleté dicitur.]*

* **FOLIATUS.** PANIS. in Charta anni 1393. ex Tabular. Fiscam. Alia ann. 1272. [Idem: *Item in mense Augusto pro liberationibus debitus ratione, hospitiis quatuor panes qui nuncupantur Folies et quatuor galones vini. Rursus ann. 1283. Duos panos Foliates. Veracuca a ann. 1311. Ibid. : Chest à savoir deus pains et deus galons de vin que les mes devront et rendront ou tor certain commandement chescun au d'annele rents, et ces de Foliates en lor paneterie de lor souyster de la Trinité de Fescamp.*

[9 Foliae in Charta ann. 1381. ex Reg. 70. Charnoph. reg. ch. 26: *Franchissons à toujours le prieur et la prieure d'une cense annuelle, qui est appellée roisseules de Foliates.* Vide Folie.

* **FOLIATI** CALICEI. Isidorus lib. 19. cap. 10: *Lingulati (valesi) quos nos Foliatos vocamus. Papas. Lingulati, genus calicei, qui Foliat dicuntur. (B) In manu in Lexico ad v. *Foliat calicei*. Laborios interpretatur calicos, qui rurum premuntur et terra insistunt, indutur et tennescant; quin levator detinuntur; id quod proprie *Foliate*, et *Folliate* dicitur. *Follicans*, in modum follii institutus, inquit Sambucus. *Panum Terrallatum* (p. 3. Vide Folliate.)*

* **FOLIATIM.** Viximus, Arestum Parlementum Paris. ann. 1479. in Chartular.

Latiniac. : *Dominum quod effragium appellatur, rations cuius juris effragii supra tabernarios vinum in debito et Foliatim, Gallicis à distillat et Feuilles, in predicta villa vendente, etc. A Foliate, Mensura vinaria, de qua mox, hec dicta videtur.*

* **FOLIATUM.** Curvatum, in Glossar. Planch. [et apud Paplam editum et MS.]

* **FOLIETTA.** Mensura vinaria, Gall. Feuilleté vel *Follette*, Ital. *Fogliette*. Miracule. B. Felicis in Actis SS. Mail. tom. 4. pag. 278: *Testatur aliquo disumptam fuisse a predicto liquore mensuram vulgo Follettam, adeo ut pluribus vicibus eductus fuerit caesus. Laurent. in Amalthea : Follette, Mensura minima liquidiorum, quarti para boccalis usciar. 13. circiter, ex Cornello a Lapide. Paris. Feuilleté, vel ulli pronunciant, Feuilleté est semimodus, sed apud Ludognenses est tantum media pars pinta, vulgo Chopine, a Fitala vel Phitala voce dicitur.*

* **Follette** etiam dolicium appellantur nostri. Lit. remiss. ann. 1421. in Reg. 17. Charnoph. reg. ch. 454: *Icelui Guiillaume dist audit Jehan, s'il voulloit mettre la fiche de tart avec une Fillette de haure, qu'il avoit emblé à Jaquet Vivien. Vide infra Folium 6.*

* **FOLIOLOCA.** Verba compositionis. Paplas in MS. Bituric. Editus habet. Fololera. [9] *Foliooca*, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7641.

* **FOLIUM.** Flosculus. Memor. D. Cam. Comput. Paris. fol. 52. v. *Jactato argenti ad scutum cum Folis lili.* Vide supra *Foldelismus*.

* **FOLIUM.** Asper, tabula, vulgo Feuillet. Comput. MS. fabr. S. Petri Insul. ann. 1472: *Item Maturino Mortrel scriptrario, pro novem Folis seu asceribus liliis, foliis liliis, etc.*

* **FOLIUM.** pro Annus, ubi de arborebus sermo est. Feuille, eadem acceptatione, nostris. Charta ann. 1248. ex Chartul. S. Steph. Autiss. : *Non poterunt dicti homines animalia sua immittere, nec aliquod usagium reclamare, nec tertium Folium post cessionem dicti nemoris, sit transactum; et quandocumque tertium Folium erit transactum, etc. Alia ann. 1272. in Chartul. Pontiniac. ch. 107: *Dicta communates post quartum Folium poterunt mittere animalia sua ac depascendum ibidem. Hinc emendanda videntur Libert. Castri-vill. ann. 1283. tom. 1. Jur. publ. Franc. D. Bouquet pag. 412: Il n'y pouroient, ne devroient envoier leur bêtes en la reueusse pour pasture jusqu'à la risainne Forille. Leg. Feuille.**

* **FOLIUM.** Jus ramos arborum excisendi, ut opinor. Reg. forest. de Broton, ex Cod. reg. 4653: *Hec est constatudo Brotonis per terram abbatis Fiscanensis apud Asia um: xv. solidos de brochon, et xv. solidos de Folio, et de unoquaque equo xl den. Huc etiam spectare videtur Reg. Cam. Comput. Paris. ad ann. 1287. fol. 62. ubi de Redit. terre Brion: Item les Fauillies d'Aoust pour tout l'an ej. solz, vij den. Vide infra Folie.*

* **FOLIUM.** PECUDINEUM. Membrana, Gall. Parchemina. Stat. Mantua lib. 1. cap. 127. ex Cod. reg. 4620: *Condemnatione vero damnorum, datorum et agggerum fiende in posterum, scribi debent per notarium dicti officii in Folis realibus pecudinibus.*

* **FOLIUM VINI.** Semimodus, Gall. Feuillette. Stat. colleg. Cornub. ann.

1880. inter Probat. Hist. Paris. tom. I. pag. 504. col. 1: *Quando consumuntur erit vini, vel cauda, vel Foliis vini, famulus communis ad hoc deputatus reddat computum de quantitate vini, quod erat in vase. Vide supra Foliet.*

FOLIELLUS. Computum Thesaurariae urbis Bononiae in Italia ex Bibl. Regia: *A Joanne Buratelli Attolini Not. et Conductore dacis-Folielorum pro uno anno incepito die 20. Maii anni prefatis 1861. pro pretio in Sa. L. VIII. M. V. C. Bon. solvendarum hognoscendo: videlicet omnem quantitatem pecunie, quam recuperet ex foliis et Folielis frustis et siccis, duribus fructis dicti anni statim cum recipere, et residuum pro rata de mensa in numeris etiam. Vide supra Folarellus.*

FOLKEMOTE. FOlkemote, et FOLKEMOTHE, Conventus populi, a Saxonico foce, populi moe et gome, conuentus. Dicitur etiam de majori conuentu populi in circiterib[us] annis 1000. Warden[us] seu Curia, sed omnia Warden[us], in Comitatus unus hundred, non omnium hundredorum. Hic, quasi Shiremo[n]t, id est conuentus Comitatus: sicut Burgemotus, id est conuentus civitatis seu burgi: Leges Edwardi Confess. cap. 35. de Aldermannis: *Cum ali quid vero inopinatum vel dubium, vel malum, contra Regnum vel contra Coram Domini regis, forte in ballo subito emergerit, debet statim pulsatus campinis, quod Anglice vocant Motbel, consarcare omnes et universos, quod Anglice dicunt Folkmote, i. vocatio et congregatio populorum et gentium omnium, quia ibi omnes convenire debent, et ibi provideres debent indemnitatibus Coronae regni per communes consilium, etc. In ejusmodi etiam conuentibus eligebantur Vicecomites et Heretochi.* Ibidem: *Item aliud Folkmote esse debet in quolibet Comitatu, scilicet in capite Kal. Octob. ad providendum ibi qui erit Vicecomes, et qui erint eorum Heretochi, et ad audiendum ibi iuste eorum praescripta, consilio et assensu Procerorum, et iudicio Folkmote. Hujus vocis mentis praetera occurrit in Legibus Aluredi apud Brompton. cap. 42. Editionis vero Saxonice 31. et in Legib[us] Henrici I. cap. 2. [Vide Falmum.]* [oo] Confer Phillips. de Jure Anglo-sax. 1. 51.

FOLIA. Fullonica oscina, ut conject. Galli. **Follier.** Extincta Jurium Comitis Subaudie ann. 1390. Hist. Daphn. tom. I. pag. 97. col. 1: *Et sole ibidem esse blancheria telarum, que valerbat, ut dicitur, triginta libras per annum, vel circa. Item sole et ibidem esse Folia, que destruxit est.*

FOLLARE. a Gallico Fouler. Calcuvias. Charta ann. 1255. ex Chartul. AD. S. Germ. Prat. fol. 108. r. col. 2. Quatuor sextariae vini crescentia in eisdem essartis, mensurata ad mensuram ejusdem territorii, pro decima percipienda cum primo eas (vinea) portare contingit, a priori prioratus in cupa dictorum hominum, quando Follabuntur. Follare in predicto territorio de Montearia tenebuntur. Vin de fort foudage, pro Vino bone note, in Lit. remiss. ann. 1398. ex Reg. 163. Chartoph. reg. ch. 82. *Icellui cuius a accostum faire toverne et vendre vin de hault pris et de fort foulages. Confoler vero est Peubus ferre, in alius Lit. ann. 1399. ex Reg. 137. ch. 21. Ita mensearent pur naut pl[an]teurs beufs en une cheveuera dudit Quillart, et la Confoler et gastearent pour la plus grant partie.*

FOLIANS. Vide in Folius 2.

FOLLATUM. Molendinum fuligina-

rium, idem quod Folariatum. Charta Blanche comit. Trec. ann. 1216. in Chartul. Arremar. ch. 290: *Homines dilecti mei abbates monasterii Arremarensis de Daudis qui operantur ad Foliage de Insulis, in eisdem Foliatis operantur, sine consuetudine ponendo vel tollendo. Vide supra Folium.*

FOLLEA. Placentia foliacea, Gall. Gasteau fauile. Usus Culturae Cetomani: *In anniversaria Abbatum, ad colationem charitatem de vino, et ad prandium Folios. Vide Foliat.*

FOLLENIA. Vide in Folius 3.

FOLLELA. FOLLERIAS. Vide in Folis 2.

FOLLERATUM. Pellitum. Conc. Dertus. ann. 1429. inter Hispan. tom. 3. pag. 685: *Pellatis... exceptis, nullis audeat in vestibus vel capucinis Folleratrum portare de voce vel grise.*

FOLLERATU[m]. Eadem notio. Ibidem: *Negus Folleratus deferat pellium de manu. Vide Folleratura.*

FOLLERATU[m]. Idem quod Foderatus. Statuta Ecclesiast. Tuteleas. apud Mart. tom. 4. Anecd. col. 791: *Sed et tales et ceteri quicunque Clerici utinunt op[er]e sui fabriko Follerato usque zonam. Vide Foderatus.*

FOLLE. Folis instar inflati. Vide Follicantes.

FOLLE. vox Italica. Moneta species. Greg. Grimaldi lib. 5. Hist. leg. et magister regni Neapol. cap. 15: *U[er]a antica moneta Romana, Rosinae chiamata, picciola detta Folle. Consule Consuel. Bar. proprie Romuald archiep. Salern. in Chron. Vide Folleris in Folius 2.*

FOLLESCERE. Eadem notio. Vide locum in Caligo. Apud Martinum Folleris est Stultum. Et vel vanum. Vide Folius 3.

FOLLETUS. Vide in Folius 3.

FOLLES. *φόλλις.* *φόλλιος.* Gloss. Lat. Græc. Saengerian. Iloc est, utr[um] camini. Gloss. aliae Gr. Lat.: *φόλλιος.* **Folli.** Recta animadversit Martini ex *φόλλιος*; posse Folles duci, quia et alias 6. in 7. vel 7. transit. *φόλλιος* est sorteis vel pellicies sacae, aut aliud sacer simile. Comicus *φόλλιος* appellat Persarum bracca, et pelibus. Ca-saub in Athen. lib. 5. 20. Ille laudatus Martinus.

FOLILLA. Muleta, ut videtur, ob deorsum vadimonium a judice imposita; unde **Follia** legendum suspicatur, nisi certe legeretur, in Nost. vet. ex Reg. Cenici camer. apud Murator. tom. 5. Antiquit[us] med. aevi col. 800. et seqq. **Folium**. *Rosinae solut pro fodro xv. lbras Luccinum.* Et habet bi curia terciam partem banna, et Folius, et salario. *E habet ibi curia omnia banna, salario. Folias...* Et tertiam partem bannarum et Foliarum, ut quibus quantitas est incerta. Incuria. ann. 1290. apud curiam Cenicum. Ms. Item dict quod curia habet in Nursia pro medicitate banna, Folius, salario, etc. Vide supra Foliat 2. Alio notione, vide in Folius 3.

FOLLIACERIUM. Ramorum casio. Stat. Pœna. in Pedemont. pag. 59. Si quis fecerit Folliacerum in alieno nemore, solutus pro banno solidos quinque, et perdat Folliacerum. Vide supra Folium 4.

FOLLICANTES. Vestis grossior. Papir. MS. Bifurc. **Folligantes** | *Caligas Folligantes*, dixi Hieronymus Epist. 22. cap. 14. etc. 12. *Si pes fara pelle non Follet.* Vide Foliat culca.

FOLLICARE. Folium instar vento

incluso tumere et agitari. Theodulphus. lib. 6. Carm. 18:

*Foliat ampla, quibus terpandi calcis penso,
Velocique post villa levat caliga.*

Tertull. de Pallio. cap. 3: *Chameleo a Follicans ruminal: de vento citius est. Apuleius 9. pag. 222: Follicantes nara assiduo pulsu tessellinis. Hoc est. Nares reciproco spiritu agitata follicium instar. Onomast. apud Martinum: *Follico,* δραστηρίεις, id est, Delicias facio, molitus diffuso, temere sumtuosus sum, ut exponit idem Martinus. Salomon qui dicit Autolyci pater mollis et luxur de ditus fuit.*

Proprie est Incedere fractis grossis, bus, molliter et delicate. Vide Salmas. in not. ad Tertul. pag. 158.

FOLLICULUS. Vide Folius 4.

FOLLINUS. Faber a folle, vel vacuus, etc. Papias. Vide Folius 3.

FOLLIS. Vasis genus. Stephanus in Ep. ad Pipilum tom. 8. Hist. Franc. pag. 708: *Sed et Beneventani omnes... Ecclesiast. Dei incenderunt... munera sancta, id est Corpus Domini nostri J. C. in suis contaminatis vasibus, quos Folles vocant, raserunt, et cibis carnis copioso saturati, comedebant sadem hunc.*

Pro generi multiplex emit Rosweid. in Chronicis Windesem. lib. 2. cap.

1. **FOLLIS.** Pro opere quotidiano instrumenta lignea, palas, et *tabernacula Follis et muscypulas tabernacula.*

2. **FOLLIS.** gen. moneta, apud Byzantinos potissimum. [Glossa Latin. Græc. Φόλλις. Et. Anonymus Copophilianus in Roman. Lacapeno num. 44. Ex ixarco ἄρχοντος τὰς σολις θεωρεῖν.] Vetus Græc. MS. et Papias. *x Nummi. Folles dicuntur a sacculo, quo conduntur.* [Glossa antique MSS. *x Nummi autem idcirco Folles dicuntur a sacculo, quo conduntur, a continente id quod continetur appellatur. Prius numerus Argyrus nuncupatur, quia quamplurimum ex argento percutebatur.* S. Augustinus lib. 22. de Civit. Dei. cap. 1: *Et quendam pircem... trecentis Pholibus vendit. Evodius Uzalensis Episc. lib. 1. de Miratu. S. Steph. cap. 14: Insuper etiam accepimus pecuniam creditam prope 20. multa Folles. Vide eundem Augustin. lib. 8. contra Crescon. cap. 29. et qua annotamus in Syntagma de numinis inferioris Imperii. Vide praeterea Baronium ann. 880. n. 42. et seqq. Glossar. media Græcit. in Φόλλις, [et] Eccardum ad tit. I. Legis Sal.]*

FOLLIS. Folles, qui et Follerias, de qua voce mox. Charta ann. 1178. apud Rocchum Pirrum in Archep. Messian: *Lato, vero 13. facient eleemosynas, et 90. vices singulis subbatis unusquisque singu-larum portabit Folles.*

FOLLARIAS. FOLLARIAS. Folis æreus, moneta specie. Harclinius Comes: *Nostris... quos Romanis Terentianos, Greci Follerias vocant, Anastasius Principis sui nomine figuratis, placabiliter plumbi commutationem faciat.* Ita editio ann. 1516. et Terentianus pro. Pruncianor. et Stirmonti Follerias præfatur, modo etiam Folio. Bononiantus ann. 1110. de Rogerio Rege Sicil. *Induzit etiam tres Follerias æreas Romanas unam appretiatis. Lampridius in Helio-gabalo, centum Folles æris dixit. Folles enim illi erant æri, aliæ argentei. De utrumque valore quedam annotavit Stirmontius ad S. Augustini. Serm. 40. in Notis.*

FOLLIS. vox vetus Gallica, quam

etiam usurpamus, pro stulto, vel fato;
Fol enim dicimus: Cambro Britanni et
Armorici, p. 70; Ugulio: *Infideli, proprie-*
te ducem infare; et quis folles infan-
tum quasi quadam re intendit, inde est, quod
Folius dicitur stultus, superbus, vanus,
infatuus. [Gloss. Lat. Gall. Sangerini]
Folius, *Fox à fourre, ou fox ou vain;*
Joannes Diacl. lib. 4. Vitis. S. Gregorii
PP. cap. 96: *A illa mors Gallico sanctum*
animi inscriptum Follum est; ut quatenus
virgo leviter percussus est. Willielmus Abas-
tas Metropolis Epist. 8: *Prestissimo min-*
istris, per genitum quid in ipsa festivitate B.
Honoris Follerum, uno verbo rusticorum appelle-
atis; Irifra. *Al certe omnino stupendum*
fuit, ut qui Follis exstiti ad eum veniendo,
non floruerit Follion; sed tuus tyrennus re-
memorando. Versus scripti ann. 1188. ex
Tabulario S. Andreas Viennensis:

Septima Canticorum Jane corporatus je poe-
tice ann. 1188. singuli quae curvae Follis:
Quoniam omnes si sapienti non sunt,
Especie legis de necessaria videtur.

[Obertus Cancellerii Anual. Genuina. lib.
2. apud Murator. 6. col. 308: *Stultus et*
Folius tenuis flos ann. qui n'admettait mali;
ut viderat ad eos Nostris Foliorum. pro
stulte agere. *Le Roman d'Athis MS.*

Car plus qu'aucuns hommes se dancrois
Une sages homs quant il Follis.]

100 Rutherford ed. Ballerini. pag. 314: *Merito ergo Folius latiali rusticis voca-*
ris, quoniam veritas vacua.

FOLLIS. Chironicon. Malacense et
Andegavense. ann. 989. de Carolo Sim-
plicie. *Hic fuit Folius.* Ann. 919. *Kastulus*
Folius o' mis relinquitur. Ita etiam indi-
gitatur in Chironicon. Kemperlegensi
ann. 879. [Ecclasis vers. 1188:

Excor, Folius eques, obscuris garris idem est.]

Joannes de Garlandia in Synonymis:

inexcus. et brutes, simplex idiotaque. Folius,
Indecet. vel impudicus conjugitur ista.

Ubi Interpres hos versus citat:

Per collum Follum debes agnoscere Follum.

Item:

Nos opus es Foli suspendere tympana co.

Ebrardus in Graecismo cap. 9: *Folius*
quandom agnoscit fatum; Vide Chro-
nicon. Galli. *Folius.* Laurent. cap. 25.
et Origines Italies Menagii.

FOLLETI DEMONIS, nostris *Erups fol-*
liae, *Follati Ital. demones aerili, quos*
lustrare suunt. Gervaisius Tilleberiensis
in Ottie Imperial. MSS. decisione 1. de
Demonibus. Suni et alii, quos Folletos
vulgaris nominant, qui domos simplicium
ruficorum inhabitant, et nec aqua, nec
exorcismis artantur. Et quia non viden-
tur, ingredientes lapidibus, lignis, et do-
mestica supellectile affigunt, quorum
verba utique humano more audiuntur, et
effigies non comparent. [99 Vide Grimm
Mytholog. Germ. pag. 289.]

FOLLIA. Convitum. Usitati Barcino-
nenses MSS. cap. 15. Si quis aliqui cri-
minalem Folliam dicerit, et eam illi
probae et noluerit, vel non potuerit, adju-
vet illi per sacramentum, quod illam Fol-
liam per iram dixit, et non per veritatem.
Etiamnum dicimus vulgo. *Dire ou chan-*
ter Folie à quelqu'un. Hinc Foller, nos-
tri pro *Comitari.* Vetus Consuetudo
ville de Perouse ann. 1280 edita a Tho-
masserio in Consuetudo localib. Bituric.
lib. 1. cap. 66: *De Folier ne fast-on droet*
à la Paurose; *mais si mauvais hom ou*
mauvaise femme Folie prodrom, ou prode-
me, deo o molirer au Seignor ou a son

Balle, etc. [99 Vide Laurier. Gloss. Jur.
Gall. voce Folier.] *Le Roman de la*
guerre de Troyes MS.

S'il me rendoit ma serv
Qui'il viendroit en grand deshonneur;
Ne le rendront rendre mal.
Alors moi disiront bie et Folla.]

FOLLITIA, et FOLLENTIA, apud Joa-
ninem de Janua, *Vanitas, superbia, stulti-*
tia, et Follia, infia. [Gloss. Lat. Gall.
Sangerini: *Follia, Folie, vanite, orgu-*
gueul.] *Glosses Isidor. et Pith: Folum,*
Vanitas. [Italis *Folia*, est stultitia,
vanitas.

* *Folastre* et *Folier,* endem/intellectu,
in Lit. remiss. ann. 1394. ex Reg. 140.
Chartoph. reg. ch. 169: *Iolla Marion,*
qui est non sensibil et ainsi comme toutes
Folastre, etc. Aille ann. 1370. in Reg. 107.
ch. 377: *Iolla Supplencia* appelle de
test et devenire per heures aussi comme
Folier. Hinc *Foler, Folier et Folier,*
pro Stulte et inepte se gerere, despere.
Chron. S. Dion. lib. 3. cap. 24: *Li Fran-*
crois... Folotorez à la perte, car il au-
ment honneur ostent prétendre au royaume.
Lit. remiss. ann. 1410. in Reg. 108. ch.
344: *La pere d'icellui Colre le veult morte*
souvent Folier. Derravement, pris en
la sacumer mettencolles par sois et folle.
Bestier. Ms.

Si Folier,
S' que les ydes abusent.

Unde et *Follior.* Rem suam stulte ef-
fundere, in Mirat. MSS. B. M. V. lib. 1:
Quoniam pourrai l'oi adulte,
Et tout le sien à Follior.
Et meurdrer et despouer.

* *Folier, vel Estre fol de son corps pre-*
terre dicunt nostri, cum de metrericis,
que Femme folieuse nuncupabatur,
agendi ratione loquuntur. Lit. remiss.
ann. 1380. in Reg. 118. ch. 458: *Lequel Be-*
sanson estoit de très détestable vie, et qui
ne vivoit que de ce que jeunes femmes
Folies avoient et jugement à la chas-
cer, avec chevaux et baleines. *Consuet.*
Graec. MSS. fol. 26. recto ubi de bannis:
L'an de grace 1388. Marote la Flamenge,
Mechal. *Cisara furent bannis* de la
terre sur la beche, pour ce que elles es-
toient folies de leur cors. Lit. remiss.
ann. 1404. in Reg. 159. ch. 249: *Combien*
que feu Simon Bradieu fu marié en
femme, dont il devoit être content, adain-
moins par ses sollicitations deceptives, il
emmena Folier par le paix Hubineta seur
de l'ezposant. Hinc Affoler. s. pro Affo-
lier. Cum ejus farine mulieribus libe-
rare vivere. Lit. remiss. ann. 1377. in
Reg. 110. ch. 283: *Comme icellui Symo-*
nus mané ledit Jehan le plusieur lieux
desordenez; et apres... l'avoit icellui Je-
han mis hors de Paris à mortz grants
perte, pour ce qu'il se Affolot avecques
femmes. Folinier vero, pro Maledicta
et convicta dicere, in Poem. Alex. Ms.

Ne ames à mal jor nel vit os couvremier,
Ne franc home de parole il ne val Follager.

* *Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg.*
7657: *Folia, Prog. Follicia. Nostris Foli-*
lage. Folier et Follene. Lit. remiss. ann.
1379. in Reg. 114. Chartoph. reg. ch. 270:
La suppliant se feust accointée par Folier
et jeunesse d'un appelle Jehan le Mens-
tre. Aille ann. 1380. in Reg. 138. ch. 275:
Comme l'ezposant par sa Folier et sun-
pless... eut en son temps un Folier et un
frere, etc. *Folier* in aliis ann. 1404. et
Reg. 156. ch. 22. Bursum aliis ann. 1444.
in Reg. 176. ch. 353: *Lesquels compai-*

gnons par jeans Folies alors pour
telle flicote avoir. Le Roman de Cé-
mades Ms.

Qui chi qui port son herbage
Par hache, his greve Folage.

* *Foulon,* si meundum non est, eadem
notione, legitimi. in Lit. remiss. ann.
1474. ex Reg. 304. ch. 90: *Résident ou*
meunois Foulon, comage et aumone, etc.
Fouloz pro Foulon. Vide mon Fouleme.

* *FOLLIS, FOLLICULUS.* Scropum. Di-
marus lib. 8. de adultero: *Le pionier*
mercerat is ducus per Folies, testiculi
clavis effigiat. Folliculi testiculorum, in
lege Angliorum tit. 5. § 16.

* *FOLLICELLUS.* Vide supra Folicella.

* *FOLLITIA, FOLLONITIA, FOLLUS.*
Vide in *Folies* 3.

* 1. *FOLLIXELLI VIRIDES.* id est natu-
rales, ut sunt ante chrysalidum suffu-
cationem. [Fr.]

* 2. *FOLLIXELLI STOCY.* id est insolati,
ne papillones ex illa prodeant. Stat.
Bonon. ann. 1250-67. tom. II. pag. 191:
Et his, quibus coneditur hic redditus,
tunc Abbers et recipi iiii. bononios ad
emptio et totidem a venditore pro qual-
ibet libro Follicellorum siccorum; et iij bono-
nios inter emptorem et venditorem
pro qualibet libro Follicellorum viri-
dium. [Fr.]

* *FOLLO, FOLO.* Molendinum fullo-
nium. Testam. Guill. milit. de castro
Barco ann. 1319. tom. 8. Cod. Ital. di-
plom. col. 1915: *Cum omnibus meis ter-
ris, possessionibus, manuis, molendinis,*
seghis, Folonibus, factis, etc. Charta ann.
1149. in Append. tom. 6. Annal. Bened.
pag. 224 col. 1: *Furnos, molendine, ba-*
tatoria, Folones, torcularia, etc. Vide
intra Fullonum.

FOLOS, Sermo, Papir.

* *FOLIOLOGA.* Vide supra Folioles.

* *FOLONIA.* Upsilon Fullonica. Gallice
Fouleris Instrum. anni 1380. in Archivo
S. Martini Pouliar. Item Johanne re-
lata defuncti Patri Massani legato Con-
fratris Chirocorum. Probat. *Postea sol.*
Porta redditus sitiator in Folonia pro
sumenda in orationibus dicta Confratris.

* *FOLRAGIUM.* Stramen, pubulum
equorum. Charta Joan. reg. Franc. ann.
1350. in Reg. 102. Chartoph. reg. ch.
321: *Dando etiam certa fonda, vocata*
regalias, inclavata infra metras dicti co-
mitatus (Bellifortis) nec non Folagia et
aemagia... debita infra dictum coniuta-
*tum. Alia eiusdem. ann. ex Reg. 180. ch.
318: Et alia iura debita, vocata commu-*
niter Folagia seu aemagia... donamus
et concedimus. Fourrages et avenages,
in Ch. Gall. ann. 1371. Ibid. Vide in
Folagria.

* *FOLRARE.* Duplicare, Galliis, Doubler,
fourrer. Leges Jacobi II. Regis Majoric.
tom. 8. Junii pag. LVI: *Que vesles ut*
decel suite au pionis variis sint Folrare,
exceptis vestibus Pentecostes que de sin-
do sint Folrande. Limborch. Lib. Sent.
Inquis. Tolos. pag. 96: *Quodam soluta-*
res magnos et Folratos intus de panno
albo. Concilium Tarragon. ann. 1301.
Inter Hisp. tom. 4. pag. 612: *Canonici*
Cathedralium Ecclesiarum deferant al-
mentas Folratis ex satino carmesino. Vide
Federitus.

* *FOLRATURA.* Pellicium. Limborch.
lib. Sent. Inquisit. Tolos. pag. 50: *Emis*
Folraturas pro dictis superuentili et
capacio. Charta ann. 1252: A singulis
pedipalpis et folratis Folraturam pellicum.
Vide Folratura.

* *FOLRERIUS.* Metator hospitiorum,
Gall. Fourrier. Leges Jacobi II. Regis

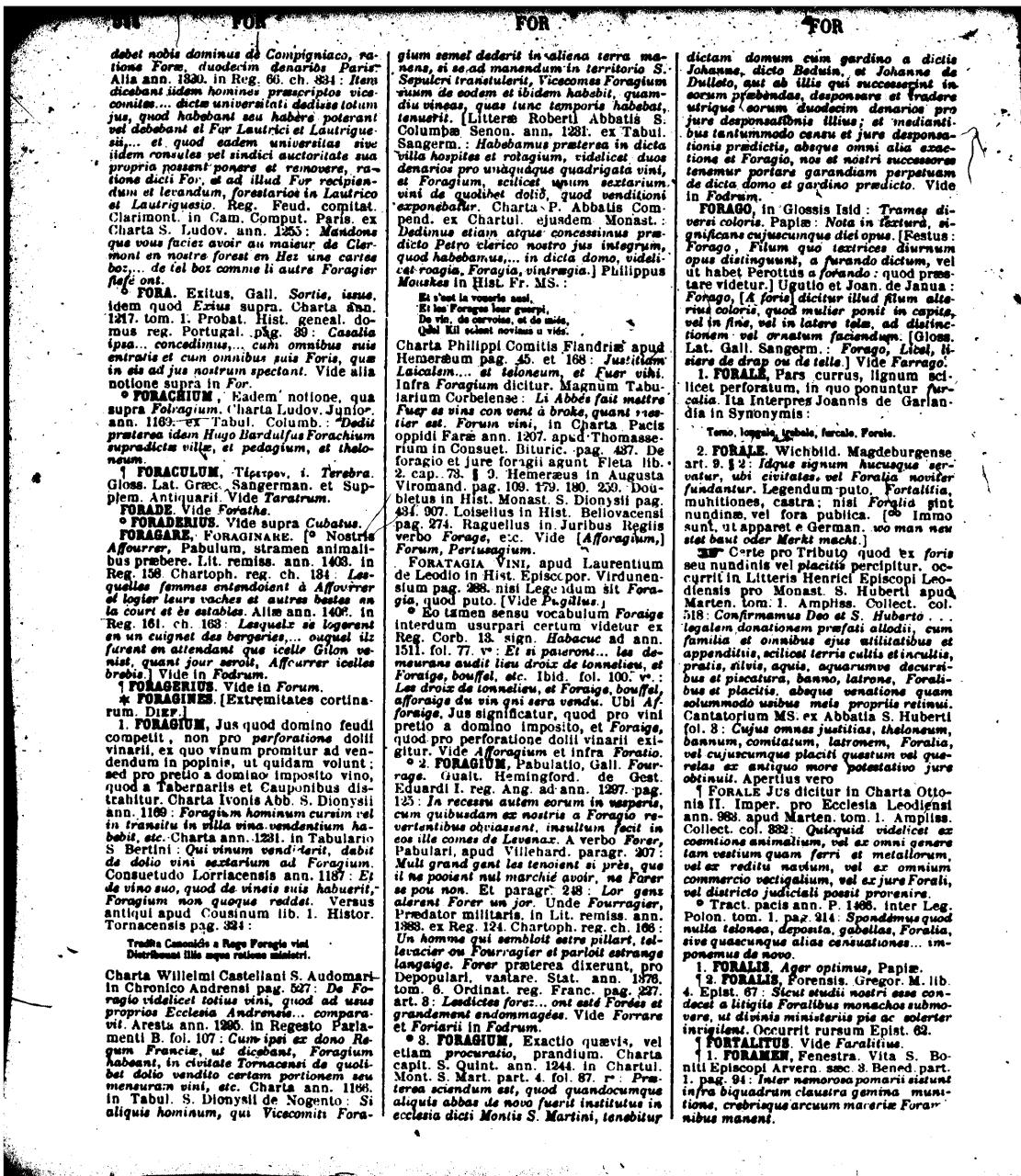
Majoric. tom. 6. Junii, pag. **xxxviii**: *Volumus quidem unum optum et sufficiemus hominem in nostra curia depuneri, qui Folserius nuncupetur, qui honestus tam pro nobis quam pro nostris domestica recipiat et assignet, quoties eus officium duixerimus requirendum.*
 • **FOLIUM**, ut *Folregum*. Testam. Ludov. comit. Valent. ann. 1419. ex Cod. reg. 6008. fol. 138. v. : *Legamus dictum domini congeri nostre omnia folia, vicia, Folria, garnimenti, utensiliis et suppelliciis, ac boreis armiorum, nostra et nostros, que spectabunt et reperientur tempore mortis nostrae in dicto hospitio nostro Graue et aliis infra dicta loca Graue et Capriani, et omnibus mandamentis et territoriis; dicta tamen garnimenta, Folria, utensiliis, et suppelliciis, quandiu ipsa domina consors nostra videt vixit, ut predictum est, et a secundis nuptiis abstinerit; de quibus Folrio, garnimento, suppelliciis et utensiliis fieri volumus... inventarium.*
 • **FOLUNCIA**, La stultitia. Glossar. Lat. Ital. Ms. Vida supra *Folitia*.
 • **FOLUS**, Follis, Gall. Soufflet. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insp. ann. 1477: *Item pro reparando parva organa ecclesiae et in eis faciendo normum clavile et novos Folos, iu. lib. x. sol. Fourz, eadem acceptio, in Mirac. S. Ludov. edit. reg. pag. 425: Il soulois les Flous dudit feure à clumer la forge. Petit Fox a feure, ex vet. Glossar. S. Germ. Prat. in Glossar. ibid.*
 • **FOLZONUS**, f. pro *Falzonus*. Lancea armorum species, inter arma velita recessetur, in Stat. Vallis-ser. rubr. 44. ex Cod. reg. 4819. fol. 89. r. Vide supra *Falzo*.
 1 **FOMEN**, Norrisement. Fomentum, Viande qui norrit, in Gl. Gall. San-germ. *Fomen, Fomentum, Nutrimentum, esse que foveat*. Joan. de Janua.
 • 1 **FOMENTARE**, Nutrire. Vida B. Lidwina tom. 2. April. pag. 83. col. 2: *Adhuc modicum tempus, et hydroponis replebit virginem hanc, et ex tunc nullo labore Fomentabitur vel potu. Vide Fomen.*
 2 **FOMENTARE**, Fomentis recreare, apud medicos Alex. Iatroph. Ms. lib. 1. Pass. cap. 140: *Quod si te Fomentante cum sacellis dolores fuerint le-gati, etc.*
 1 **FOMENTATIO**, perperam pro *Fomentatio*. Vida in hac voce.
 * **FOMENTUM**, [Fomentatione, fomento, calefacere, nutritio] *Fomeo*, quasi sit syncop. pro *Fomentum*. Hinc apud medicos *Fomentum* dicuntur applicationes rerum calidarium et humidarium ad partes corporis lesas, medendi gratia. Cela. 2. 17. a med.]
 1 **FOMERE**, Dolare, mictiv, Gl. Lat. Gr. Sangerm.
 1 **FOMEZ**. Acta SS. Julii tom. 2. pag. 509. de S. Willibaldo: *Ille Fomez vel pumex, quem scriptores habere solent, illum videbat de inferno illo ascendentem. Cum sola vox Pumex rem plane explicit, Fomez vel amanuensis insculpta irrepissae suspicantur.*
 1 **FOMITATUS**, Incitatus, accensus. Charta Edwardo Regi adscripta apud Hickesum Dissert. Epist. pag. 17: *Si autem quod abit, aliquis compilator fraudis, vel caillitor fautoris nesciis Fomitatus inique cupidinis hanc cauicinem... deditiisse presumposse.*
 * **FOMITO**, [Fomites admoveo. (Gloss. Plac.)]
 1 **FOMORIUM**, f. pro *Femorarium*. Locus, ubi firmus congeritur. Charta ad mort. Caroli VII. in Reg. Cam. Comput.

Paris. alias Bitur. fol. 133. r: *Hunc super una locata seu Fomorario ad fomorius, unam gallinam.*
 1 **FONASGUM**, dicitur quedam potionis utebatur poeta cum recitare habebant. Johannes de Janua. Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Fonasgum. Une maniere de potion qui fait bonne roze.*
 • **FONCIARIUS**, FONCIERUS, Ad fundum pertinens. Gall. Focier. Lit. ad mort. ann. 1377. In Reg. III. Chartoph. reg. ch. 872: *Ipse tamen (domus) acquisitata et retenta immediate sub nostra jurisdictione Fonceria, in nostra villa Laudunensi situata. Charta ann. 1395. ex Tabul. S. Germi. *Item cum pisaria et omni modo justitia alta, media, basa et Fonceria, ceteris iuribus, etc.* Vide *Fonceria Justitia*.
 • **FONCIA**, Locus depresso, vallis. Charta ann. 1400. In Reg. 135. Chartoph. reg. ch. 149: *Item unam condannam subitis villam confrontam... cum Fonica Amelii. Fondez, eodem sensu, in Lit. feinis. ann. 1390. ex Reg. 118. ch. 265: Guillaume de Figny escuer... et pluseurs autres s'en alerent... et Fondez querir les joviants dudit Guillaume, qui estoit pu pastourage de diez: Fondez. Idem quod sonoy vor Fondez. In Declarat. feud. eccl. Camerac. Ms. : Sept mencaudées de terre chanables seans vers les Fondres, qui appartiennent aux grands chartreis de Cambrai. Fonten. Locus palustris, in Chron. S. Dion. lib. 1. cap. 2. Vide *Fondreda*. Fonicie caving significare videtur, in Lit. remissi. ann. 1391. Reg. 141. ch. 161: *Les sippianas trouverent dedens la cuiree un engin appelle verzeul, pour preuve poisson... puis le muserent en Foncierie empres ladite riviere.*
 1 **FONDACEUS**, Fondacus, Fondechus, Fonicus. Vida in *Funa*.
 1 **FONDE**, vox Galliæ non ita pridem in uso, hodie *Fondre* dicimus. Funda, machina oppugnatoria, qui partant lapides. Inventarium capitri Sommeriaci in Occitania ann. 1260: *Item III. Fonda de Langana. Item II. Fonda de trabucheto. Item XXXVIII. Fonda maulues. Vide *Fundabulum*.
 • Nequaquam recens est vox illa, quippe quæ occurrit apud Joinville in S. Ludov. edit. reg. pag. 41. saltem pro nervo baliste, quo sagitta emititur. *Fondre*, pro *Fonda vel Fondez*, apud Montreuil. vol. 1. cap. 29.
 • **FONDITUS**, Fusus, Gall. *Fonda*. Charta ann. 1382. In Reg. Cam. Comput. Paris. Vienna fol. 45. r: *Dicta garda ad requestam dicti magistris dictos quartos capere debeat, et fondere vel fondi sare, et de auro Fondo capere estimationem vel quantitatem unius floreni, etc.*
 1 **FONDONG**. Vide *Furst*.
 • **FONDORA**, Fundus, in Charta ann. 1383. apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med. xvi fol. 16. Vide *Fundora*.
 1 **FONDREDA**, f. Gurges, seu vorago cavata concursu torrentium. Gall. *Fondre*, Ital. *Fondura*. Littera Armandi Vicecomitis de Podemniaco inter Insulam. ibm. 2. nove. Gall. Christ. col. 229: *Dono etiam aliari parvam graveriam ad Fondradas, fum. vel fondi sare, molendinum faciant.* [9 Vide supra in *Fonica*.]
 1 **FONG**, FONGERE. Charta Anglica ann. 1390. laudata a Spelmanno in Ward-penny: *Et reddit inde per annum 3. sol. 4. den. ad predictos 4. fermos, et ad fustum S. Martini 2. Wardepons... et dabit colligere Fongere, sicut idem Ricardus ad Repeac dom. supra prec. opus ob.*
 item... ad formam colligere, vel *Fong*. An filiz, herba, quam *Fongere* dicimus?
 1 **FONE**. Vas in baptisterio, in spod baptizandi descendebant: malitie, et etiam, Græcis Scriptoribus laudatis in Descript. S. Sophim. num. 83. *Fons baptisterii*. *Fons baptismi*; apud Anastas. Bibl. in Vitis PP. pag. 5. 26. *Fons, vel Fontes nude*, pag. 16. 36. 32. etc. S. Ambrosius de Sacramentis: *Venisti ad Fontem, ingressus es.* Sidonius lib. 3. Epist. 12:
 Quod frontis cruce, numero Fonte purgant,
 Proximis de numero patrem seruum,
 Sacris martyris remunantur.
 Vetus Urbis Epigramma ad Ecclesiam S. Laurentii in Damaso, ad Fontem, apud Sirmond. ad eundem Sidonum:
 Inte solares Fons contineat inciles undas,
 Et solet humum perfidere lumen.
 Moxa sacra que sint via sole liquoris?
 Dant regnificant flaminis sancta fidem.
 Altera Fons sacra vetera constygat vite,
 O sanguis fons, vive renatus aqua.
 Hunc Fons, quod sanguis petit, seruans relinquit,
 Subiect et pedibus cassi ministeria.
 Leo IV. PP. de Cura pastorali: *Unus-
 que Fontes lapideas habeat, et si la-
 pides habere non possit, vas saltem ali-
 quod ad hoc paratum, in quo nihil aliud
 habeat.*
 FONS CONSECRATUS. In Lege Longob. lib. 3. tit. 1. c. 47. [60 Lothar. I. c. 85.] Quippe benedictur a Sacerdoti, eorum aqua, qui baptizandi sunt. S. Basilius lib. de Spiritu sancto cap. 27: *Ecclesiæ pav. 2. ro. 13. vob. patr. patr. Fons con-
 secrari, antequam descendat, qui bapti-
 zandus est, dicitur etiam S. Ambrosio lib. de Jis. 1. initiantur cap. 3. Messia-
 nus Presb. de Vita S. Cesarii Arciat. Cum ad lenocinendas Fontes procedat, etc. Victor Utic. lib. 2. Pergeut. Van-
 dal. pag. 19: *Ita hora, qua benedicent
 Fontem, ut bapticentur accedentes ad
 fidem, etc. Paulinus Epist. 12.*
 Dies operi Christi, pauperi, ubi pulca Severus
 Calmine secreto Fontibus inauit.
 FONS SANCTUS, apud Anastasium Bibl. in S. Silvestro PP. *Fontem Sanctum, ubi baptizatus est Augustus Constantinus.* In S. Hilario: *Item ad sanctum Joannem, intra Sanctum Fontem, lucernam auream, etc. Tortarius de Translat. S. Mauri Martyris;*
 Donec Normanni, Fontis gens noscia Sacri.
 His infante fore.
 Meminit præterea *benedictionis Fontium* fons 6. ante Pascha, Gregorius in Libro Sacrament. ubi orationes describuntur.
 FONTES in remissionem peccatorum sanctificati, apud Auxilium de Ordinationib. a Formoso PP. facilius lib. 1. cap. 28.
 1 **PER SACRAS FONTES jurare**, in Formula 14. novæ Collect. Baluz. *Per Deum
 uero et sacras Fontes, per Sion et Sinai
 montes, Falsator est ille.*
 DESCENSUS AD FONTEM, ita inscrip-
 tum Carmen, editum a Canisio tom. 5.
 Antiq. Lect. pag. 745. quo describitur
 Litania, que canebatur dum baptizandi ad Fontes deducebantur:
 Mitte sanctum numen amborum
 Spiritus peractum
 In hunc pedium, quæ recessum
 Fons baptismi portari.
 Sacramentarium Gregorii M olim datum
 Ecclesie Aretine a Joanne Episcopo
 Aretino, qui virxit sub Carolo Cisno.
 nunc Ecclesie Belvacensis: *Orationes
 de Pentecosten die eadibus ante Descensionem*****

FONTIS. *Intra:* *Oratio ad Missam in subdato Pessicodato post Accensum Fontis.*
 Porro aqua riva in baptisteriorum fontes inducunt per fistulas, canales, et aqua ductus, ut colligere est ex his, quae habent Ennodius Carm. 149. Vita S. Aviti Viennensis Episcopi num. 5. Anastasiu Bibl. in Hadriano PP. pag. 118. 117. etc. Ex interdum per columnas, in medio fontium perforatis, effluabant. Idem Anastasius in S. Hilario pag. 26 de Baptisterio Basilicae Constantiniensi. Cum columnis porphyryticis, radiatis, foris, aquam fundentes, etc. Sepe per figuram, animalium verbi gratia cervorum, idem Anastasius ead. pag.: *Item ad S. Joannem intra sanctum Fontem... cervos argenteos tres, fundentes aquam.* Addit euendum in S. Silvestro pag. 14. Breviarium Vivariense apud Columbum lib. 2. de Episcop. Vivariens. n. 11: *Nihilomin et baptisterium in ista Ecclesia... sub terra vero aquam venientem in ipsam Ecclesiam... deduxit, que ei per meatus plumbos in altum resparsa, per columnas marmoreas mirabiliter ascendebat, quam etiam encus cervus in medio stane evanescat.* Interdum per figuram agni. Anastasius in S. Silvestro: *In labore fontis baptisterii agnum ex auro purissimo fundetem aquam, etc.* In Leone III. pag. 184: *Iudeus Presul a fundamentis ipsius baptisteriorum in rotundum ampli largitatem construens, in metuorem exercit statum, atque sacrum fontem in medio tertiiori spatio fundavit,... et in medio fontis columnam posuit, et super columnam agnum ex argento purissimo, fundente aquam, etc.* Vide Senator. lib. 8. Epist. 33.
2. FONS. Vas, in quo aqua ad Missam sacrilegum ponitur. Ordine Romanus. Subdiaconus accipit *Fontem de manu Archipaphaeum*, et dicitur: *Exclusus coruscet et illa omnia infundit, fuentes crecent in calice.* Occurrunt huc verba semel ac iterum. Vetus Schola apud Browerum lib. 8. Annal. Trevir. n. 114. Offertorium aureum genuatum cum patina, Fonten aureum cum genuis, patenam auro et margaritis distinctum.
3. FONS. Piscina, ubi Sacerdotes lavant manus antequam sacra faciant. Synodus Valent. ann. 1590: *Poculum Fontem ad abluerandas Sacerdotum marus, qui se ad Missam celebrandas accipit, prparari, qui vel parieti infixus, vel penitus aquam prebeat cum linostina palla.*
4. FONS. Piscina, ubi Sacerdotes lavant manus antequam sacra faciant. Synodus Valent. ann. 1590: *Poculum Fontem ad abluerandas Sacerdotum marus, qui se ad Missam celebrandas accipit, prparari, qui vel parieti infixus, vel penitus aquam prebeat cum linostina palla.*
FONTUM ADORATIO interdicta passim legitur in Concilis, Autisidor. can. 3. Nannettoni cap. 23. Arelat. II. can. 23. Teletano XII. can. 11. apud Burchard. lib. I. can. 94. Interrog. 42. in Legib. Longob. lib. 2. tit. 38. § 1. [** Lutpr. 6. (6. 30.)] etc. Hinc *Fonticole*, apud Cyprianum in Vita S. Casarii Arelat. etc. Vide Cluverium lib. I. Germ. antiq. cap. 32. [o] Grimm. Mythol. German. pag. 326. s.u.
5. FONSACCAR. Vide *Fossinagar*.
6. FONSADERA, pro *Fossadera*, ut *Fonsatum pro Fossatum*. Præstatio pecunaria. Exercitus. Vide in ultraque voce. Charta Ferrandi Reg. Castellæ ann. 1217. apud Batuz. Hist. Tutel. col. 521: *Habitatores tamen illarum ab omni Fonsato regio absoluunt, pro ipsa dissolutione persolvant vobis vestrumque ecclesie Fonsaderam, omnia jura ad Regem spectantes... vobis omnionibus fideliter persolvendo.*
7. FONSALES, s. supra *Fonsarius*. *Fonsalies*, s. *Gall. Cons. fonsier*. Vide supra in *Census*.
8. FONSATUS, f. pro *Fonsatus*, eadem certe notione, Pelitus. Testam. Phil. episc. Sabin. ann. 1872. ex Cod. reg. 9012. A. F. *Item mantellam reuersetum cum duabus capucis uno magno et altero parvo, Fonsatis de misericordia, uxori Zimuli. Vide Fonsatus.*
9. FONSETUS REDDITUS, Gall. *Rents fonciere*. Vectigal quotannis pendendum fundi domino. Obituarium MS. Ecclesie fol. 82. verso: *Tenebitur etiam dictus Cepellanus ad Redditus Fonteyn dicatur terrenorum domino temporali personendum.*
10. FONSERIA JUSTITIA, Gall. *Justice Fonciere*, Juridictio minor, inermis. Tabularium S. Cornelli Compendiensis: *Ipsius Religiosus jus habere percipiendi in dicta villa de Compendio in eorum terra et Justitia Fonseria jus foragii, etc.*
11. FONSUS pro *Fundus*. Chartular. S. Vandreg. tom. 2. pag. 1804: *Totum Fonsus predictum hereditatis... tenetur defendere.*
12. FONTA, Fons, *Gall. Fontaine, alias Fons*. Charta pro abb. S. Alion. Paris. ann. 1874. in Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 28: *Quinquaginta quinque libras... supra quadam dominum, sicut in domo politi Parisiis, ante Fon. am facientem cugni a via Johannis dici Begus. Liber. ville d'Aiguespe anni. 1374. In Reg. 198. ch. 30: *Item, corone nos deranciers aien donne et autre aux habitans de ladite ville le Fons, le abreuvoir et les escasoudours des chevauls et des autres bestes, et les conduis des eaux venant a ladite Fons et abreuvoir, etc.**

* Dominica quarta Quadragesima obtinuit in aero Perthesius quidam usus, sub appellatione *fontes fontianas*, de quo nihil nisi pres. est, præterquam id quod legitur in Lit. remiss. ann. 1388 et Reg. 44. Chartoph. reg. ch. 41: *Comptes les supplians feussent ale en la ville d'Ecqueville pour suls châtais et faire leurs Fontaines pour le jour de Dimanche, que l'on dit Mycarasse, etc.* Alijs ann. 1426. in Reg. 173. ch. 401: *Le Mercredy devant la mi-quaresme, que on dit ou paix (Pertois) le Mercredy devant les Fontaines, etc.* Num. ut apud Romanos in Fontainaiibus seu fontium sacris, coronas in fontes coniungebant et putoeos corona- bant?
13. FONTALIA, Charta Odonis Archip. Rotomag. M. Jul. ann. 1268. in Tabulario Normannico signato P. ex Camera Computor. Paris. *Terræ arables, vineæ, modulationes vini, prata, nemora, varenæ, Fontianæ, redditus in frumento, aveña, blada, communis, etc.* [o] Legendum suspicor *Fouragium*. Vide in *Fodrum*.
14. FONTALIA, Fontes, rivi a fontibus profluentes, in Charta ann. 1110. apud Petrum Mariam Campanum in Hist. Ecl. P. acutus. in Rgesto 2. part. n. 23: *Item de omnibus surtuminibus et Fontianis, que sunt et nascentur apud clausus de Olces, etc.*
15. FONTALIS, Capitalis, unde quid quasi a fonte originem habet. Capitulum Generale Oster. ann. 1322. Inter Aned. Martini. tom. 4. col. 1509: *In primis, quia Parisiensium scholiarum honorabilis Universitas... tamquam quoddam virtus et sapientia. Fontale principale, cuius fontes radios ubique diffunduntur, utrumque illuminant, ut ostendat Fontale aqua. E fonte duens. in Vita S. Hilmeilii Presbyteri. Martini. tom. 2. pag. 47.*
16. FONTALITER. Veultu a fonte, in Imitatione Christi. lib. I. cap. 15. Vide *Fontalis*.
17. FONTAMEN. *Ortus aqua intelligendi sunt*, Papiae. Vide *Fontana*.
18. FONTANA, Fons, *Fontaine*: Italis, *Fon-*

*teana. Papiae: Fontamina, sicut Fontanae. Joan. de Janua: Fontana idem est quod fontes. Ad Fontanæ advenire, in Lega Longob. I. 2. tit. 38. § 1. [** Lutpr. 6. (6. 30.)] Fontana aqua riva, in veteri Charta apud Ughelium tom. 1. pag. 1099. Occurrat præterea apud Innocentium Gromaticum, et in Vita S. Conradi cap. 1. [necon in Gregorii Monachi Chronico Farfensi apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 612.] Fontana aquarigo. apud Solinum.*
19. FONTANERIUS, a Gall. *Fontainer*. Aquilex. Comput. ann. 1479. Inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 687. col. 1: *Fontanaria, qui dicebat facere venire et fluere fontem Nemesis per totum annum in majori quantitate quam facti, etc.* Vide *Fontanaria*.
20. FONTANILLO, Fons, ut opinor. Praeceptum Caroli C. Ann. 889. pro Monasterio Arulensi inter Concil. Hisp. tom. 8. pag. 152. col. 1: *Et super fluvium Fulonicus cella S. Marini cum ipso Fontanile, iuxta praefatum Monasterium cella S. Quintini Martyris cum balneis. Fontanile Vitruvio, et Fontanile Plauto, idem est quod Plinio Fontanum. Qui e fonte est, vel spectans fontem.*
21. FONTANUS, Eadem notione. Scriptura Monasterii S. Vincentii del Pino inter Concil. Hisp. tom. 8. pag. 168. col. 1: *Et pergit per Toldanos usque ad Paner, et idem ad Castellum, et item per iter Ambaria et per Fontanum, et vadit per illa montes Linare, Conchidoranus et Vito S. Modestine, Juli, tom. 1. pag. 311. Hancire nunc festinantes accedunt de S. Monegas Fontanæ et implere cupæ.*
22. FONTELUCCIA, Fonticula. Vita B. Guidonis de Cortono. Junii tom. 2. pag. 683: *Ipse autem recordatus Fontalluccia, unda cum veniebat Cortonam, solitus erat bibere.*
23. FONTENERIUS, Praefectus fontium. Gall. *Fontener*, in Actis S. Francisci de Paula. April. tom. 1. pag. 149. Vide *Fontanaria*.
24. FONTINELLA, Fonticulus, ut arbitror. Charta Willmili de Kenmoni. ann. 1236. ex Chartulario S. Vandreg. tom. 1. pag. 413: *Concessa Roberto te Teiger unam pechiam prati sitam in parrochia de Fontibus... abutantiam ex uno boutho ad Fontinellam de Brandeancourt, et ex alio ad Fontinellam dicti Abbatia.*
25. FORTICUS Vide in *Funda*.
26. FOTIGENÆ (Muse, Nymphae, quod circa fontes liberant habitent, vel ex fontibus ortum trahant. Capell. 6. carm. 1. O. sacra doctrinarum prudencia *Fotigenarum*, et 9. p. 308. *Fotigenarum virginum chorus.*)
27. FONTIS-BELLENEIS Domus, vulgo *Fontainebleau*, in Epist. Francisci I. reg. France ad Paul. III. PP.
28. FONTIUS. [Fontanus. Pomp. gr. p. 107.]
29. FOTEGELD, Pedis redemptio: vox Saxon. ex fonte, pes, et geld, multa. In Assisa forestæ de Pickering. Edw. II. quidam se quietum clamavit de Fotegelde. Id est, canes infra metas forenses expeditos custodiunt, sine preciamento, fine, vel fortificatione: et allocatur ei præterea, quod ita concessum esset aliqui majorum eius.
30. FOTEGELDUM, in Monastico Angl. tom. 1. pag. 192.
31. FOTEGELDUM, in tom. 2. pag. 827. Vide *Expedita*.
32. FORA, Tributum, quod ex illis, qui juri habent utendi foresta, forenses nuncupatis, exigunt. Charta ann. 1310. in Reg. 47. Chartoph. reg. ch. 42: *Item*

debet nobis dominus de Compignaco, ratione Fori, duodecim denarios Paris. Alio ann. 1320, in Reg. 61, ch. 324: Item dicabam idem homines prescriptos vice comites... dictis universitatibus deducuntur totum ius, quod habebant seu habere poterant vel debebant et fer Lautrici et Lautrigue... et quod eadem universitas sine idem consule vel sindici auctoritate sua propria possent posse et removere, ratione dicti Fori; et ad illud Fer recipienda et levandum, forestariorum in Lautrico et Lautrigue. Reg. Feud. comitatis Clarimont. in Cam. Comput. Paris. ex Charta S. Ludov. ann. 1265: Mandamus quod vous faciet avoir au maire de Clermont en notre forest en Meze une carree boz... de tel bos comme li autre Foragier flave ont.

6. FORA. Exitus, Gall. Sortie, issue, idem quod Exits supra. Charta ann. 1217, tom. I. Probat. Hist. general. domini reg. Portugal. pag. 89: Casal ipsa... concedimus... cum omnibus suis entraitis et eam omnibus suis Foris, quia in eis ad quae nostrum spectant. Vide also notione supra in For.

6. FORAGIUM. Eadem notione, qua supra Foragium, Charta Ludov. Junior. ann. 1163, ex Tabul. Columb. pag. 126: *Dedit primero idem Hugo Hardulfus Forachum supradictum ville, et pedagogum, et theolo-*

7. FORACULUM. Tisperpe, i. Terebra. Gloss. Lat. Graec. Sangerman. et Suppl. Antiquari. Vide Terebra.

8. FORADIERUS. Vide supra Cubatus.

FORAGARE. FORAGINARE. [9] *Nostris Affourr. Pabulum, stramen animalibus præbere.* Lit. remiss. ann. 1403, in Reg. 153. Chartoph. reg. ch. 184: *Les galles, somme entendant à Affourr et lagor faire tenir au greve tout le temps la corde et les établies.* Alio ann. 1407, in Reg. 161, ch. 163: *Loyale... et logement en un cuynet des bergeries... ouquel ilz furent en attendant que icelle Gilon venist, quant jour seroit, Affourr icelles brodes.* Vide in Fodrum.

1. FORAGERIUS. Vide in Forum.

2. FORAGINES. [Extremitates cortinorum. Dirx.]

1. FORAGIUM. Jus quod domino feudi competit, non pro perforatione dolli vinarii, ex quo vinum promittitur ad vendendum in popinis, ut quidam volunt; sed pro prelio a domino imposto vino, quod a Tabernariis et Cauponibus distrahitur. Charta Ivonis Abb. S. Dionysii ann. 1169: *Foragium hominum cursum vel in transito in villa vina vendentibus habebit, etc.* Charta ann. 1221, in Tabulario S. Bertini: *Qui vinum venditerit, debet de dolio vini sextarium ad Foragium.* Consuetudo Lorriacensis ann. 1187: *Et de vino suo, quod de viniis suis habuerit, Foragium non quoque reddat.* Versus antiqui apud Cousinum lib. I. Histor. Tornacensis pag. 324:

Traha Canonicis a Rego Foragie via.
Distribuent illa aqua ratione ministeri.

Charta Willielmi Castellani S. Audomarii in Chronico Andreensi pag. 527: *De Foragio videlicet totius vini, quod ad usus proprios Ecclesiæ Andreensem... comparetur.* Aretæ ann. 1360, in Regesto Parlamenti fol. 107: *Cum ipse et dono Regum Francorum... decubatur, Foragium habebant, in civitate Tournai, qui et quidam de dolio vendito certam portionem seu mensuram vini, etc.* Charta ann. 1186, in Tabul. S. Dionysii de Nogento: *Si aliquis hominum, qui Vicecomiti For-*

gium semel dederit in aliena terra manens, si se ad manendum in territorio S. Sepulcri tractulerit, Vicecomes Foragium rizum de eodem et ibidem habebit, quantum vinas, quas tunc tempore habebat, tenetur. [Liber R. Abbatia S. Columba Senon. ann. 1281: ex Tabul. Sangerm.: Habetum præterea in dicta villa hospites et rotlagium, videlicet, duos denarios pro unquaque quadrigata vini, et Foragium, scilicet unum sextarium vini de quolibet dolio, quod venditioni exponebatur. Charta P. Abbatia Compend. ex Chartul. ejusdem Monast. Deditum etiam atque concessum predicto Petro clericu nostro jux integrum, quod habebamus... in dicta domo, videlicet roagie, Foragia, vintwagia.] Philippus Mouskes in Hist. Fr. MS.:

*Et s'est la vespera assi,
Et les Forages leur grangi,
De vin, de cervoise, et de mie,
(qui) fait volont noivas a vies.*

Charta Phillipi Comitis Flandriæ apud Hemerium pag. 45 et 168: *Justitiam Laiscum... et teloneum, et fuer vihi. Infra Foragium dicitur. Magnum Tabularium Corbelense: Li Abbés fait maître Fuer es vins con vent à broke, quant r'espert est. Forus vini, in Charta Pacis oppidi Farn. ann. 1207, apud Thomassenium in Consuet. Bituric. pag. 437: Foragio et Jure foragi agunt Fleta lib. II. cap. 78. ¶ 3. Heimerius in Augusta Viromand. pag. 109, 179, 180, 230. Doubtibus in Hist. Monast. S. Dionysii pag. 484, 507. Loiselius in Hist. Bellavencensi pag. 274. Rauguelius in Juribus Regis verbo Forage, etc. Vide [Foragium,] Forum, Perisangium.*

FORATAGIA VINI. apud Laurentium de Leodio in Hist. Episcop. Virdunensem pag. 288 nisi Legendum sit Foragium sibi puto. [Vide Pugilus.]

¶ Bo. tam sensu vocabulum Foragio interdum usurpari certum videatur ex Reg. Corp. 48. 1. g. Habecut ad ann. 1511, fol. 77, v. Et si plateron... de meusuras audit tunc dicitur Foragium, et Forage, boufet, etc. ibid. fol. 100, v.: *Les droiz de l'onnain, et Forage, bouffet, forage de sis qui sera vendre.* Ubi 1/4 foragie. Jus significatur, quod pro vino pretio a domino imposito, et Foragio, quod pro perforatione dolli vinarii existit. Vide Afragium et infra Foratio.

2. FORAGIUM. Pabulum, Gall. Fourrage. Quat. Hemingford, de Gest. Eduardi I. reg. Ang. ad ann. 1297, pag. 125: *In recessu autem seruum in separata, cum quibusdam ex nostris a Foragio revertientibus obviabant, insulsum fecit in eos illi comes de Leyenar. A verbo Forag. Pabulum, apud Villehard. paragr. 307: *Muli grandes les tenoient si près, que il ne pouoit nel marché avoir, ne Forer se pouoit non.* Et paragr. 248: *Lor gens alerent Forer un jor.* Unde Fourragier, Predator militaris, in Lit. remiss. ann. 1388, ex Reg. 142. Chartoph. reg. ch. 168: *Un homme qui sembloit être pillart, telatier sur Fourragier et parlait estrange langage.* Forer præsterer dixerunt, pro Depopulari, vastare. Stat. ann. 1376, tom. 6. Ordinat. reg. Franc. pag. 237, art. 8: *Leuctores fore... ont estat Forer et grandelement endommagées.* Vide Forare et Foraria in Fodrum.*

3. FORAGIUM. Exactio quævis, vel etiam procuratio, prandium. Charta capit. S. Quint. ann. 1244, in Chartul. Mont. S. Mart. part. 4. fol. 57, r: *Præceptio scientum est, quod quendamcumque aliquis abbas ea nova fuerit institutus in ecclesia dicti Montis S. Martini, tendens ut Foraria in Fodrum.*

dicatum domum cuius gardino a dictis Johanne, dicto Beduin, et Johanne de Dulletto, aut ab illis, qui successerunt in eorum præbendas, disponentes fratres utriusque eorum diuindum denarios pro iure dispensationis illius; et mandatis tenemur portare garandiam perpetuam de dicta domo et gardino predicto. Vide in Fodrum.

FORAGO, in Glossis Isid. : *Tristes diversi coloris. Papili: Nota in festu, si griseana cujuscumque die opus [Festus: Forago, Filium quo textrices diurnum opus distinguunt, a furando dictum, vel ut habeat Perotus a forando: quod praetare videtur.] Ugutio et Joan. de Janua: Forago, [A foris] dicitur illud filium alterius coloris, quod mulier ponit in capite, vel in fine, vel in latere teste, ad distinctio[n]em vel ornatum faciendo.] [Gloss. Lat. Gall. Sangerm.: Forago, Libet, siere de drap ou de teste.] Vide Forago.*

1. FORALE. Pars currus, lignum aciculatum perfumatum, in quo ponuntur furcalis. Ita Interpres Joannis de Garlanum in Synonymis:

Tono, legato, gallo, forale, Forale.

2. FORALE. Wicibild. Magdeburgense art. 9. ¶ 2: *Idque signum hucusque servatur, ubi ciuitates, vel Foralia non fierunt. Legendum puto. Fortalitia, multitudines, castra: nisi Foralia sint nundinæ, vel foræ publicæ. [¶] Immo sunt, ut appareat e German. wo man new stat baut oder Markt macht.]*

¶ Certe pro Tributo quod ex foris seu nundinæ vel placitis percipitur, occurrat in Litteris Henrici Episcopi Leonensis pro Monast. S. Huberto apud Marten. tom. I. Ampliss. Collect. col. 518: *Confirmamus Deo et S. Huberto... legalem donationem prefati alodi, cum familia et omnibus eius utilitatibus et appenditiis, scilicet terris cultis et stirpibus, pratis, silvis, aquæ, aquarumque decursibus et piaciatura, banno, latrone, Foralibus et placitis, abeque venatione quam solumento velbus meis propriis refinim. Cantatorum MS. ex Abbatis S. Huberti fol. 3: Cujus omnes justitias, thesaurorum, bonorum, cunctarum latronem, Foralia, quæ cujuscumque placit quantum vel quod relas, ex antiquis more possit ostendit jure obtinuit. Apertius vero*

3. FORALE JUS dicitur in Charta Ottone II. Imper. pro Ecclesia Leodigni ann. 981 apud Marten. tom. I. Ampliss. Collect. col. 532: *Outropid videlicet ex coemtionis animalium, vel ex omni genere tam vestium quam ferri et metallorum, vel ex redditu natus, vel ex omni commercio vestigium, vel ex iure Forali, vel districto judiciali possit prævenire.*

¶ Tract. pacis ann. P. 1408. Inter Leg. Polon. tom. I. pag. 314: *Spondimus quod nulla telones, deposita, gabelas, Foralia, quæ cujuscumque alias censurentur... imponemus de novo.*

1. FORALIS. Ager optimus, Papili.

2. FORALIS. Forensis. Gregor. M. lib. 4. Epist. 67: *Scut studi nostri sese conciliat a litigio Foralibus monachos submove, ut divinis ministeriis p[ro]p[ter]e solerter incitent. Occurrat rursum Epist. 62.*

3. FORALTUS. Vide Faralitius.

1. FORAMEN. Fenestra. Vita S. Bonifaci Episcopi Arvern. sec. 3. Bened. part. 1. pag. 94: *Inter nemorosa pomarii sicut sunt infra bipudrum claustris gemma munitione, credibile arcum mararia Foranibus manent.*

1.8. FORAMEN. Rei cuiusvis extraneo advechio. [Expositio patell. satis fodina] Stat. ann. 1498. Inter Leg. Polon. tom. 1. pag. 265. Considerantes thesorum regni nostri communem in ipsis Cracoviensibus continuo decrescere et ministris salis Foramen et adecenticis in regnum nostrum.

FORAMINARE. Perficare—Utitur Sibipris. lib. 1. Epist. 5. lib. 3. Epist. 3.

1. FORAMINORUS. Foraminibus pertinens, apud Tertull. de Patient. cap. 44.

1. FORAMINULENTUS. Eadem notio, apud Hermon. in. 2. Poster. Paragraph. cap. 14.

FORANEITAS, dicitur de Canonico, qui foraneus est, sed qui non facit residenciam. [Statuta Gosvini Episc. Tornacensis ann. 1200. tom. 3. Gal. Christ. inter Instr. col. 50.] Statutus ut pucumque Foraneus erit ab ecclesia portando onus diei et noctis se subveniens, et suspendere subsequuntur (f. subvenient) ut de toto beneficio quod habet in ecclesia (non amplius quam viginti solidos in anno) Foranitatem nre se necerit recipiunt; quicunque autem de Foraneis statutariorum esse volunt, oportet ut per 40. dies ante nativitatem B. Joannis Baptista certum fachat Capitulum quod siam facturam venient statuente in festo predicto, ita quod si postmodum veniens toto anno servient, tamen Foraneus habeatur et Foranitatis legem subeat.] Charta Petri Episcopi Meldensis ann. 1215. ex Tabulario Ecclesie Meldensis fol. 48. Privilegii super hi dicti Ecclesiis concessis super residencia et Foranitatem praebanditur, et correptione fructuum eamdem taliter dariuntur orationibus. Intr. Et vero fleta prima residencia Canonico non habuit pro Foraneo praebandenda. Aprilis ceteris, et decesserit, atque cum proprio sit Foranitatis dovet velut Statutum Ecclesie Trecensis apud Camisatum pag. 150. Si absentes Canonici residendum non fecerint per medietatem unius anni interiore, dicti Canonici, qui dictum residendum non fecerint, tenentur solvere illi solidi Celerario Ecclesie totiens quot defecerint in dicta residencia facienda. Et si defecerint per unam diem, dicta residencia facienda, nihilominus debent solvere dictos 100. solidos. Et vocatores isti, seu hujusmodi redhibentes Foranitatis Charta ann. 1217. ex Tabulario Ecclesie Carnotensis in 228. Nihil autem habeat de pane et vino pro annuithis de Foranitatis, hoc est, de fructibus praebanditorum Foranorum Canonicorum, etc. Vide ibid. 31 [Tabular. Episcopat Antilian. ann. 1281 fol. 26] Hemerop. in Augusta Viromand. ann. 1159-1200] et Jacobum Petrum post Expositio Theodori pag. 412 411.

Dicunt etiam de canonico, qui tempus residencia assignatum non complevit. Charta Will. archep. Senon. ann. 1176. Inter Instr. tom. 12. Galli. Christ. col. 51. Dicimus etiam illud statuendum, ut secundum consuetudinem vestrae metris Semonensis ecclesie Foranitatis praebandatur, ut contentus beati Quiriaci obseruantur, videlicet ut nullus de substituendo canonico nisi viginti solidos per annum de praebandis puer recipiat, qui per dimensionem ipsius annorum non fecerit missione in Charta ann. 1200. in Chartul. S. Petri Insul. sign. Decanus ch. 23. Si vero extra terminum octomensem, absque licencia capituli, euagari presumptus (canonicus) pro foraneo habebitur, et tantum contentus erit antiqua Foran-

tate, quae videlicet statuta est in hunc modum: quod foraneus habebit xxxij. rurarius frumenti, vii. modios arenae, xx. capones, argentum de Flandria, et de monitis denariis suis solvet zlviij. sol. ad opus ricariorum. Ubi Foranitas intelligenda est de retributione foraneo attributa. Vide Foraneus 1. et infra Foranitas.

1. FORANEUS. Canonicus qui non facit residenciam. Acta Visitacionis S. Petri Lovaniensis ann. 1220. apud Martenium tom. 1. Collect. Ampliss. col. 123. Volumus quod Cohonii vestri universi et singuli residentiam faciant, aut si quis Foraneus fuerit tantum tertianus attributus, tem praebande sua peripiat. Occurrat passim. Vide Foranitas.

1.2. FORANUS. In Vocabulario juris utriusque, dicitur, qui forum tenet, vel de forum tenit. Galli vocant Marchand Foraneus, eum qui extra patrum propriam merces suas exportat.

1.3. FORANUS. Extrior. Leges Palatinae Jacobi II. Regis Majoris. Inter Acta SS. Junii tom. 3. pag. xviii. Contra vid-stret (cordula sigilli) quinque fascias vel via in longum, quarum tres Foranorum, actuel due et una media sunt coloris rosei, alia vero duo que erunt scilicet inter ultimorum Foranorum et medium erant coloris violet.

1.4. FORANEUS. Rue Foraine, que devia est, virgo Redditione foran, dec. LII remise ann. 1287. in Reg. 181. Chiroph. reg. ch. 122. La suppliant se faire grande piece par Paris en rues Foraines et autres. Laquelle rue du plastre est rue Foraine, non faite pour cas de marchandise, in Reg. 152. ch. 21. Charta ann. 1406. ex Bibl. reg. Laquelle deur maison, sont faites en rue Foraine et aussi comme inhabiter. Vita Patrum MSS.: Pour laquelle fu en gran paine,
Tant qu'en une rue Forane
L'aperchut.

1. FORANUS DECANUS. In Concilio Tarragon. ann. 1591. Ideo qui Gallis Dicen rural, Qui ruri habitat seu extra urbem Episcopalem. Vide Foranitatem.

1. FORARIA. FORARIA, Officium Foraria, seu Motetas hospitiorum, in curia Dalphini Vies. Ordinat. ann. 1340. de Officiis domini Dalphini. tom. 2. Hs. 1. Dalph. pag. 32. Faciat (Magister hospiti) cum thesaurarius ipsas, vel alterius sororum, inventarium de omnibus ac singulari paramentis, et munitionibus quibuscumque capella, et camere nostrariam, apenarie, botellarie, coquine, fructuarie, marescalcie, et Forarie, que in eis consistant ad preces. Ibid. pag. 272. Pro Foraria li. unc. XIV. foren. ii. grata. In Otonast. ad euentum tom. I Actorum SS. Aprilis Foraria dictatur ipsa metropolitana. Vide Foraria.

2. FORARIA. Foraria. Liber Inquisitionis Alfonsi III. Reg. Castil. apud Codicem in Hagiologio Lusitano Dixit.

quod Ferdinandus Canellas comparavit tempore D. Regis Sancti, au istius Regis villam de Pinhero, et Forariam de Caballaria, etc. Ibid. Brandao. lib. 8. March. Lusitan. cap. 2. ubi idem referatur, verit, que era Foraria a de caballaria. [Vide S. Rosa de Viterbo voce Diciture.] Charta XII. circ. saeculi ex Archivo B. M. de Bono nuntio Rothomag. Sciant presentes et futuri, quod ego Robertus de Obzurilla, donavi Ecclesie S. Marie Beccii Forerium quinque dorlorum prati. Charta ann. 1283. ex eodem Archivo: Charta Roberti de Auber-

villa, de Foraria quinque dorlorum prati de N. Charta Laurentii Abbat. Certenians ann. 1180. in Tabulario ejusdem loci: Campus unius sectarii, et una Foraria quarterum seminatur. Foriere, in Consuet. Hannon. cap. 58. Agri passim animalibus destinati; a Forum ducta origine.]

FORARIUM. FORDARIUM. [Idem quod Foraria 2.] Monasticum Angl. tom. 2. pag. 273. Et de dominico suo. Forarium, quod jacit iuxta viam apud No. Sampson. Pag. 1010. Fordarium idem videtur: Apud Hoestremus unum Fordarium.

FORAS. Extra, cum accusativo. Decretria Childberti Regis cap. 4. Et si foras Ecclesiastis capiti fuerint, etc. Capitulare ann. 770 cap. 19. Foras unquam nemo mancipium vendat. Addo cap. 20. Occurrit.

Hinc nostris Fuer et Fuera, opem significavit. Constit. civit. Tull. ann. 1207. in Reg. A. chartoph. pag. ch. 1. Et si citam de la ville de Tull iussidem Fuer par son de chose ou de commandement, pour mesfere sur les ennemis, ou pour rescouer la leur chose, etc. Charta ann. 1320. ex Chartul. priuata. Belleville. Nous serons tenus de payer chevaux et nos menus donne de nosdrie maison tout entierement en clout et Fuer clout. Etre de force de estrange dicitur. in Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1.

Un archet le pris de l'image.
Qui gaigne le plus de force
Puis souvent a chas de Fuer.
De Fuer et un arbalétrier, etc.

Puc, Foras, quasi pro Fuer, in Isid. Mirac. lib. 2.

Et qui vos grans possessions
Avés por Dieu jaliés Fuer.
Aies grant joie a vostre cas.

Poeme du Riche et du Layde. MS.

Se veult avoir a pais ton cas,
Ire et haine jette Fuer.

FORAS-MIXTOS. Capitulum I ad Legem Salicam cap. 12. et Lex Longob. lib. 2. tit. 32 § 6. 100 Carol. M. 25. Ut nec colonus, nec fiscalinus possit aliqui Foramixtos traditionis facere. Ubi glossa interlinearis. Foras-mixtos, i. extra conservos Cavaritur igitur hoc Statuto, ne quis colonus aut fiscalinus donationem vel venitionem alteri faciat, quam conservo, vel potius propinquuo. Gloss. antiqua MSS.: Propinquui, qui a feminis leviter, consanguine dicuntur. propinquio morte sanguinis, post definititate jacatur. Vide Notas Stein. Baluzii ad Capitulo. tom. 1. pag. 103. 1184. ubi varianter lectiones explicantur.

Aliam Lectionem exhibet Codex Guelferbytanus, quam ceteris meliorem genupannique esse existimat doctissimus Eccardus: Ut nec colonus, nec fiscalinus possit aliqui Foramixtos traditionis facere. Hoc pro suo more docte explanavit eruditus, atque haec vocem composuisse tam censem a Germanica particula For, pro, et verbo Smifne, vel olim pronuntiabant, Mutus, jacere, profligere: unde Foramixtos idem est atque werpito vel gurgitio. Solemne quippe erat Antiquis, cum rei aliquicis possessione se exuebant, in signum traditionis symbolum aliquod proferre. Hac ergo lege, si Eccardo fides, cautum erat ne fiscalini vel coloni aliquam traditionem facerent, ut pote qui nihil propri possiderent. Verum errat Eccardus: supra enim observavimus fiscalinos altos nude servos fuisse, alios jure liberorum potitos, atque adeo ipsi licitum fuisse mancipi-

et proprias terras alienare, modo tamē conservis fiscalinis. Hinc restituendum *Foras mitium* existimō: ita ut ea legē fiscalinis prohibeatur extra dominium illius cuius erant tēhentes traditionem facere. Vocem *Mitium* ea hōtione accipēdam esse suo loco probabimus. [Pura vide in *Mitium*.]

* FORASLACTUM. Vide in *Foras facere*.

* FORASMURANEUS. Foras, seu extra muros, cūcū opponitur *Intramuraneus*, intra muros, de qua voce infra. Gregorius Turon. lib. 5. cap. 11: *Gavius autem nuntio Pontificis, nocte sancta Pentecostes vigiliū celebrat, ob baptismum, Forasmuraneum egressus est.*

* FORASTA. Silva, Gallice *Forêt*. Vide *Foresta*.

* FORASTANUS, FORÉSTANUS et FORASTERIUS. Alienigena. Ital. *Forastero*. Gall. *Etranger*. Stat. Bonon. ann. 1250 67. tom. III. pag. 328: *Dicimus etiam quod nullus de comitatu bon. vel districtu, vel Forastanus (Forestanus) 59; — Forasterius (60, 62), miles vel nobilis, pedes vel clericis trahat vel veniat in civitatem... et pauci post: Si vero fuerit extra districtum bon. amputetur et caput. D. Du Cangius sub vocabulo *Forestanus* subiicit notionem suburbanus; sed tamē et loca supra altissimū līquet *Forestanus*, haberi et vocari tam qui ad comitatum quum qui ad districtum haud pertinet.* [P.R.]

* FORASTERIUS. Externus, extraneus, Ital. *Forestiere*. Statuta Massil. lib. 2. cap. 30: *Ordinamus perpetuo firmiter obseruantibus quod si aliquis extraneus seu Forasterius, vel Alius, vel Iudeus, tom. 4. de sanguine S. Joannis Baptista. Hec a religiosis et a fidelibus, tam a Forasteris quam de Modestia viris uiadarent, quando supra scripta infarctata, relatione audiret. Occurrat, praecepta in Chronic. Modo et apud Muratori. tom. 12. col. 1136.*

1. FORASTICUS. Extraneus, Papiae. Exterior. *Pugna Forasticus*, in Epist. 2. S. Bonifacii Archiepiscopie Moguntini. Presbyter Forasticus, de quo suo loco. Forastici homines: servi vel ancille Forastice, in Polyptycho S. Remigii Remensis. Alibi: Serui 11. et ancille 13. Forentes scilicet, sive accolae, debentes lib. 1. sol. 4. vires manus tenentes, et accolae, et Forentes sunt 228. debentes anno tertio pro pasto tot porcules. Ibidem: De terra Forastica cultura 4. campi 2. recipientes semine spelta mod. 320.

Charia Caroli Simplic. ann. 916. tom. 8. Collect. Histor. Franc. pag. 529: *Forastica de cambia una, etc.* Id est, foras urbem extrecta. Vide mox *Foraneus*.

2. FORASTICUS, Laleus. Epist. Guid. Noviom. thesaur. ann. circ. 1050. Inter instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 365: *Et inde non solum inter Forasticos, verum etiam inter ecclesiasticos varie et tumultuose dissensiones oruntur, etc.*

* FORASTOLUM, FORASTOLUM, Pulpitum plicabile, quātā *Foras et Tollo*. Vetus. *Cronionale* MS. B. M. Beaumarais. Est dicitur est Ecclesia ipsa tenet ad locum, ubi concurrit et dixerit. Erat gelidum cotidie in Misericordia. *Tib* invenerit Forastolum preparatione a gentibus sacriste cum panno consuetu in festis magnis apponit. Et in fratre. Interim dum ista sunt cantatur in Forastollo ad ordinationem Cantoris, etc. Kursus infra. Ibi debent reperire Forastolum preparationem a gentibus sacriste. Vide *Forastolum*.

FORASTUM. Vide *Forasta*.

* FORATAGIUM. Vide *Foragium* 1.

* FORATANEUS. Extraneus, qui foras urbem habitat. Stat. sabatier. *Carcass. ann. 1272* tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 561. art. 18: *Quod nullus tutor nec aliter Forataneus, quicumque sit, sit auctor obrogium quodcumque sabatieri in burgu Carcassonne portare pro vendendo, nisi illius obrogium sit bonum. Vide infra Forataneus.*

1. FORATANUS. Extraneus. Gall. *Foirain, Etranger*. Ordinatio Consilii ciuitatis Arelat. ann. 1268: *Super facta bétarium Foratanorum et extranorum et gardianorum per D. Raindium de Gouraud.*

* FORATE, vox Saxonica, composita ex foro pro et a te, juramentum. Constitutiones Canuti Regis de foresta cap. 12: *Liberales autem homo, id est thēgen, modo crimen suum non sit intra majora habeat fidelem hominem, qui possit pro eo jurare juramentum, i. Foratate. Vetus Gross. Saxon. *Foread*, perjuratio. Forade scribitur, qd Legib. Henrici I. Reg. Angl. cap. ult. [oo] Vide *Aasworen Eed* et *An-teramentum.*]*

* FORATICUM. FORATICUS. Vectigal, idem quod *Foragium*. Charta Dagoberti Regis Fr. apud Doubletum pag. 656: *Iemoniacos, cespitaculos, pulvrae, Foraticos, mestaculos, etc.* Formula veteris cap. 45 apud Bignon. *Nec nullas venditas, nec roditacius, nec Foraticus nec pontiacius, etc.* Alia Caroli Reg. ex Tabo. Molismensi. *Et in Vetero manu dimidium, et Foraticum de cambia una.* Alia Berengarii Episc. Virundensis et Hugo n. Abbat. Flaviniac. ann. 951: *Et deinde Foratici nostra civitatis de vino. Addit. imponit. tom. 5. cap. 10. Foraticus de cambia in Chart. Walteri Comiti Amiens. ann. 955. In Append. Irminon. pag. 230. Est Guardo. Jus in vinum et cerevisiam vено posita, comitem domino feudi.*

* FORATIO, Jus, quod pro perforatione dolli vinari exigitur. Pactum inter episc. et Comit. Genov. ann. 1194. apud Spon. tom. 2. Hist. Genov. pag. 5: *Hospitalitatem, placitum generale, Forationes vini, et totum risipale, coram dūm et mutationes domorum, si dominus mortuus fuerit, debet ut dominus possidere. Addit. Homag. ann. 1219. Ibid. pag. 59). Eadem rursum occurrit in Bulla Adr. IV. PP. ann. 1157. tom. 3. Cod. Ital. diplom. col. 924. Vide supra *Foragium* 1.*

* FORATOR. Vide *Forodrum*.

* FORATURA. FORRATURA. Pellitium, Gall. *Fourrière*. Charta Eduardi III. Regis Anglie ann. 1337. apud Rymer. tom. 4. pag. 822: *Vasa aurea, sive argentea, colearia, vestes, anulos, jocalia, uenustia, pannos, Foraturas, etc.* Acta S. Yvonii tom. 4. Maii pag. 578: *Quedam navis in qua erant Foratus multe de variis, periclitata fuit et sub aqua fere per tres dies stetit. Mercatores autem ipsam devoruerunt D. Yvoni, quem elevata fuit, et quod miraculum magnum videtur, Foratura illa in nullo modo madefacta nec deteriorata fuerunt. Conc. Terrac. IV. apud Ann. tom. 4. Anecd. col. 823: *Nec canonicis vel aliis clericis de Capitulo Cathedrale Eboracense pertinet in caput capparum de choro, que nigre esse solet. Forraturam, nisi de variis griseis, vel pelibut nigra. Vide Foratrura.**

* FORA, bova invicta. Poic. Macratio gravida bova. Gloss. Lat. Gr. Sangerman. Est pro *Forda*, quo usi sunt Columelli et Ovidius pro Rove pregnante; unde Varro. *Forcidia*. Dies quibus boves prægnantes immolabantur.

* FORBAGNIRE. In exilium agere, bannio seu edictopromulgatio; unde *Forbagvio*. Ch. Caroli II. reg. Sicil. ann. 1273: *Mandamus etiam ut quotiens aliquem Forbagniri seu forjudicari continget, justitiarius qui super banniverit vel forjudicaverit, de bannitione seu forjudicatione ejusdem quatuor scripta conficiat, continentia nomen et cognomen, causam et tempus forjudicationis seu Forbagnitonis ejusdem. Vide *Forisanire*.*

1. FORBANDITORIA. NOTITIA. Instrumentum quo quis rem aliquam dimittit, atque ab ea foras esse esse declarat. Notitia donationis facta monasteri. S. Antonini in Ruthenia a Pipino Rege ann. 787. tom. 1. Hist. nova Occitan. inter Instr. col. 28: *Notitia traditoria atque Forbanditoria peracta a domino Pipino Rege serenissimo Francorum et Aquitanorum, in presentia atque manu Fedanii Abbatis Ecclesie sancti Antonini.*

* FORBANIMENTUM. Proscriptio. *Bannum seu Forbanimentum*, in Charta Caroli IV. ann. 1284. ex Reg. 62. Chartoph. reg. ch. 212.

* FORBANNIRE, etc. Vide *Forisanire*. FORBATOR, Armorum politor, samarius, Gallice *Forbisseur*. Leges Aluredi Regis cap. 28. [oo] 19.] apud Bromptonium: *Si quis Forbator aliquis armis suscepit ad purgandum, etc.* Oriu detur a veteri Franco *Forben*, Mundare, polire.] Vide Oct. Ferrarium in *Forbire*. [Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 3. col. 680. voce *Forbian*, et infra *Forbicator*.]

* FORBATUDUS, dicitur ille, qui ab eo occidit, quem per vim aggressus erat. Formula vett. cap. 29. apud Bignonium: *Hic iura... quod homo aliquis nomine ille, ita facias, cum armis suis super me venit, et colpis super me misit, et sic mihi Dominus directum dedidit, et tales colpus ei dedi, pro quibus ipse mortuus est, et quod feci, super me feci, et ego hodie ipsum facio infra dominum (Eilt. Lindenbrok. habet *fordanus*) et Forbatudum infra noctes 42. sicut lex est et nostra consuetudo, apud tres alcarius, et 12. confundantes iuraverunt, et linguis eorum legibus direxerunt. Quibus quidem verbis reus caedit, pollicitur, se juratum duodecima manu, ac probaturum, eum, qui primus sibi manus intulit, iure cœsum, ut quil foris battiderit, seu perperat et contra jus primus percussit, a Germanico *For*, Ante, prius, et *Battodus*, Percusso, a *Battere*. Cedere, percutere.] Forbatudum enim facere, est probare eum haud jure manus injecisse in illum. Formula alia: *Et sic est veritas obsequia illa fraude vel contulio, et in sua culpa secundum Legem Forbatudum fecit. In Lige. Ripuar. titul. 77. est de homine Forbatudu, ut aggressor interficiens, dicitur de vita Forbatu. Et iunc ars iudicium in oratione conjuratio, quod eum de vita Forbatu interficiasset. Decretio Childeberti Regis cap. 4. de rapere. Qui autem edictum nostrum nunc fuerit irrumpere: iudex loco illi in solatio collecto ipsum raptorem occidat, et jaceat Forbatudus. Alliter de vocis Forbatudus origine censet Somnerus, atque, vocem confusatam ex voce Saxonica *for*, quæ vim negandi habet, et batutus, quæ etymon habet ex baete vel boete, idemque sonat, quod bote, emenda, multa, ita ut Forbatudus is sit, cujus mors nullam emendationem aut compositionem admittit.**

* FORBEA. [Omne genus cibi: a voce

Græca allata, quæ a pīpīa, pasco. Festus.]

* FORBENGE. Vide Forfang.

* FORBISATOR. Forbitor, FOURBISATOR. Armorum politor, samarius, Gall. Fourbisseur, alias Fourbeur. Arest, parlam. Paris, ann. 1303, in Reg. Olin, fol. 106, v: Cum Forbisatores ensium ville Parisiensis curia nostra conquesti fuisse, dientes quod... garnitores fortilorum ensium opera... ad officium dictorum Forbisatorum... pertinencia... exercerent, etc. Aliud ann. 1304, ibid. fol. 56, v: Cuxo cuiusdam Forbitoris ensium de Melédonia interfecit maritum suum. Lib. I, nig. S. Vulfr. Abbav. fol. 33, r: Hugo Forbitor v. solidos in bus terminis de linea juxta domum Iudeuliani Caen. Arest, parlam. Paris, ann. 1312, in Lib. I stat. artif. Paris, fol. 55. Ad supplicationem magistrorum Forbitorum erigendum, ex Fourbisseurum ensium villa nostra Parisiensis, etc. Stat. pro hisce alio, ann. 1320, in Consuet. Genov. MSS. fol. 2, v: Nisi Fourbeurs, ne peui, ne aucto aujor de feste, que li commun de ville foire, fourbie. Haud scio an Fourbisseurum pro Fourlasseur, legendum sit, in Lit. ann. 1480 ex Reg. 103, Chartoph. reg. ch. 288: Jehan le Frilleux en son vicin Fourlasseur demourant en la ville de Rouen, etc. Vide Forbitor.

* FORBORA, vox Langobardica, Filius unicus. Leges Rotharis apud Moratur. tom. I, part. 2, pag. 20, col. 2: Si quis dereliquerit filium unum quod Forboram, et filios naturales unum aut plures, filius legitimus tollat duas portiones de patre substantia, naturales vero tertiam. Cod. Esten. habet. Filium legitimum unus idem habet Cod. Cathedralis Mutin. qui addit. Quod est Forboretum. [9 Rothar. 134 Vid. Forboram.]

1. FORCA, quam nunc Faliscum appellamus, nunc Culter dictur, alia: Scutaria, quo pontifices in sacris utuntur. Papias. Charta ann. 1309, in Tabulario S. Victoris Massil.: Molendinum cum una Forca de ferro ferrata, etc.

* 2. FORCA, Furca, patibulum, Gall. Fourches. Testament. Adelaidis Vlccomitis Narbon. ann. 989, in Anecd. Marten. tom. I, col. 103: Campam quem emps in Auracione ad ipsas Forcas. Charta ann. 1309, in Chariophylacio regio Regest. 90, n. 486: Licentia Antho- nio des Ongles data, ut possit habere ju- dicies et levare Forcas pro justitia sua gubernando. Vide Furca.

* 3. FORCA, Vis, Gall. Force. Vide in Fortis 2.

* 4. FORCA, Munition, art, vel Carrer. Inquisit. ann. 1289, ex schedis Pr. de Mataugues Requisitus, quæ justicias vidit exerceri per predictos dominos: dictis quoniam Guillermus Molege- bus, belliudicatis castri capit unus hominem de Horbentana... et ipse interfuit captio dicti hominem, et ipsum vidit intrudi in Forcas Montis-pavonis. Force pro Pago arcibus inimico, in Reg. sign. Noster Cam. Comput. Paris, fol. 29, ter v: Item il conveniro passer par la Force de plusieurs seigneurs, qui ne sont pas si entiers, ne si loiaus aus Chrestiens comme il deussent. Vide infra Fortis 3.

* 5. FORCA, Fasciculus, Gall. Botte. Charta Guill. episc. Agath. ann. 1173, inter Instr. tom. 6, Gall. Christ. col. 829: Manso Patri Carbonelli tertium de Caux, quod est unum modium frumenti et unum modium ordei et saracinta Forcas de copis. Vide infra Furcus.

* FORCAGIUM, FORCIAGIUM, Fortagium,

Fortagium, Fortigium, Voces, si bene conjecto, ejusdem notionis, quæ exacti- coniectant, forte sic dictam, quod dominis ad arcum, quæ Fortias vocabant, constructionem munitionemque exsolverentur. Cuarta Andrea, de Vitreto apud Lobinellum tom. 2 Hist. Britan. col. 212: Dedi Majori Monasterio, ... de imis omnium meorum redditum... præter tallian meam et Forcagium. Tabularium Ecclesiæ Matricoviensis: Olivarius consuetudinem et Forcagium tabularium meritis... et quod ego capere facio, quod illa mea de Planeta. MS. per Abbatum S. Albini Ord. Cisterciens. Gauthier, cap. 6: Germania domina Dinanni eximit Guillermum Radulphi, ab omni execratione et tallia, costitutis, bocellagor Forcagio. Littera Johannis Regis Franc. ann. 1351 apud Marten. tom. I, Collect. Ampliss. col. 1470: Retinet insuper in premissis donatus nobis et successoribus nostris Francia Regibus reognitionem et homagia ac superioritate et resortu, et quod in illis castris et locis predictis, et aliis quibuscum dicti Comitatus, Forcagia et alia jucunquæ subsidia induceretur poterit. Testimonium Gaufredi Tournemine ann. 1324, ex Archivo S. Albini de Nemore: Item rati, quod illa Fortagia et auxilia, que levavi et posui in parochia de Pludelia, penitus dimittantur. Littera Innocentii IV, PP. pro Monasterio Calensi in Forcagium: Et si ab eo ut de his que aliquo tempore emerit pro rebus utilitatibus vos contigerit, nulli peda- jis, winagia, rotatica, traversa, roquia, pesagia, minagia et Fortigia, que pro his a secularibus exiguntur, solvere tenemini, auctoritate vobis prævenientia iudicemus. Vide Forcagium. [2] Vide infra Forcagium.]

* FORCADELIA. Vide Fortia 3.

* FORCAPIUM. Vide Forcicapum.

* FORCARE, Vim inferre, Gall. Forcer. MS. Cod. Consuetud. Tolos. fol. 29: Infra illas terminos ab ipsa dominia suis, vel dominibus, vel aliis pro eis, et illi tales homines, vel femine et res, animalia eorum nullatenus capiant nec Forcen- tur. Ibid. sibi occurrit. Vide Forcare in Fortis 2.

* Ital. Forzare, Hispan. Forzear. Charta Aldi, reg. Aragon. circa 1185, pro hominibus Tuteis in Reg. 58, Chartoph. reg. ch. 225: Et non eos inde laretur Forzare ad nullum hominem, et qui vos toluerit inde Forzare totos in usum des- truam illi suas casas. Parforcer, eodem sensu, in Lit. ann. 1373, tom. 5, Ordinat. reg. Franc. pag. 639: Entre contraires et Parforcés en quelques manières, etc. Pour- forcer, unde Pourfoulement, in Cn. ann. 1288, ex Reg. comitatis Montisfort Cam. Comput. Paris, fol. 39, v: Se Pa- forcer, vero, pro Enti, conari, in Lit. remiss. ann. 1411, ex Reg. 165, ch. 400: Icellius Ravelen... se Parforçot de batre et em- mener leadtes bestas.

* FORCARIA, pro Focaria, Concubina. Statuta Ecclesiæ Andegav. inter Anecd. Marten. tom. 4, col. 524: Et impudicitias quoque suas palam exercere non verentur, et plures tam Ecclesiastici quam secularis, singuli singulas in (sic) suas Forcarias, in dominis propriis et aliis publicis et honestis locis incameratas tenere et habeare non pertinuerunt.

* FORCATA. Tributum, quod pro statione in undinibus habenda pensabatur. Stat. Bonon. ann. 1250-67, tom. II, pag. 221: Et hoc redditum fori precon- fari faciat (potestas), et plus offerenti

detur; et ille qui acciperit non accipiet sedidos bononiorum:

Ex hoc loco patet etiam notio vocabuli Forcata, quam dubitanter exhibuit D. Du Cangius. [Fr.]

* FORCATICA, Tributum, ut opinor, quod pro statione in undinibus, que furcis juicebatur, habenda, pensabatur. Pactum inter Bonon. et Ferrar. ann. 1194, apud Muratori, tom. 4, Antiqu. Ital. mod. rev. col. 449: De Forcatica stipulatio, quæ dicitur facient' Bononenses, quod alii Lombardi.

* FORCELLA, vox Italice, Furella, fuscina, Gall. Fourchette. Inventar. MS. thos. Sedis Apost. ann. 1251: Item unam Forcellam ponderis unus uheis.

* FORCELLETUM. Vide Furcia 8.

* FORCEPS. Fabricæ corruptæ. Forcipes dicuntur. Gl. Isid. quæ sic emendanda sunt ex Glossis MS. Regis, Forcipes, Fabri, qui corrupte Forcipes dicuntur. Isid. Orig. 20, 13: Forcipes secundum etymologiam, si filio dicuntur F ponitur ut Forcipes quæ sunt auctorum: si a pilo per Pilum Forcipes, quæ sunt tonsorum: si ab accipiendo per C. ut Forcipes, ex quod formam capiant, quæ sunt fabrorum. Formum enim dixerunt antiqui calidum. Festus habet: Forcipes dicuntur, quod his formâ, hot est, calida capiuntur. Ille ad emendationem Glossarum Isid. cum Forcagium Latinum sit.

* Forcipes, et Forcettes, nostris. Lit. remiss. ann. 1388, in Reg. 135, Chartoph. reg. ch. 113: Lequel Perrinet meu et tempé de convolise rongna d'une Forcipes quatre de diste florint. Alie ann. 1391, in Reg. 147, ch. 104: Icellui curé tirra ures Forcettes,... et d'icelles ferri par le visage le suppliant. Hinc Fourceller, Forcipes tondere, apud Guignevil. in Pe- regrenat. humani generis MS:

Si Fourcellé et toute estes, etc.

* FORCIPES, quorum gemino dentate compontitur ignis in lychnis, inter vasæ ac ministeria sacra reponuntur a Duundo lib. I, Regin. cap. 8, n. 29: Forcipes etiam ad dictiones reprobatorie chuse, ad tangendam sarcinam Eucharistiam, autocrossum vestitam in Hippolytico. Hinc idem esse quod Græci λαβετ vocant. Latinus Cochlear existimat. Vide Gl. mod. Græc. in voce Αστι, et Lat. in Cochlear. In Synodo Limensi ann. 1586: Forcipes dicitur Ferrum ad coquendum panem Eu- charisticum.] Vide Forfer.

* Forcipes adhibiti in carnificinis Martyrum, qui triplices speciei distinguuntur. Consule Baron. in Notis ad Martyrol. 26. Junii.

Forcipes Oris, pro Rostro avis, quod forcipes figuram referat, apud Radul- fum in Miraculis S. Richardi Cicestr. Episc. num. 13 Vita S. Guthlacii Ana- choretæ n. 11: In quo matutine volucres avido Forcipe pipant. [Add. num. 25, et 25.]

* FORCERIUM, Fererum, Gall. Biere, Cercueil. Littera Clementis PP. pro Monasterio S. Johannis Angeriac. ex Chartario ejusdem loci: Fratres Minores Forcera sine arcis parochianorum Ecclesiæ dicti Monasteri apud fratres ipsæ eligentium sepulturam, quæ cum corporibus non configerit subterrari, infirmario dicti Monasteri liberè reddantur.

* FORCETUS, vox scoria, et capsules facti, venditi Forcetes, in Lib. I stat. artif. Paris, ex Cap. Comput. fol. 278, r: a vulgari Forcier et Forcer, Ital. Forziere, scrinium, arcula, capsula. Li-

bert. Montisfer, ann. 1291, in Reg. 181, Chartoph. reg. ch. 154. *Item collellarium, Forcerius, sypheras, cutellarium qui vendunt, duos denarios quolibet anno.* Charta ann. 1292, inter Probat. tom. 4. Hist. Occit. coll. 76: *Li scénehus rapporta tantost la seu amont, et nos le faisons tantost metre en un Forcer et seeller; si que il n'en peult riens seeller sans nos.* Lit. remiss. ann. 1387, in Reg. 132, ch. 19. *Laquelle suppistant pris la clef d'un Forcer ou coffre dudit chanoine, etc.* Un Forcer ou un escrin où la suppistant custodit qu'il est averti, in aliis ann. 1392, ex Reg. 148, ch. 703. Aliis ann. 1415, in Reg. 169, ch. 82. *Dedens scelle huche la suppliant trouve un Forcher qu'il deffera.* Inventar. ann. 1400, tom. 1. Probat. Hist. Brit. col. 1203. *Un Forcer couvert de soies et mignes pieces de reliques.* Vide infra *Forcarius, Forcarius et Fourcerius.*

¶ 1. **FORCIA**. Farta. Gall. *Fourche*, in Chartulario Comprobacionis.

¶ 2. **FORCHA**. Pisces genus. Tract. MS. de piscibus cap. 106. Cod. reg. 258. C. *Cornuta a nostris malorum, Liquus malearmata per antiphrasim, evoluta; a Romanis forchato et pese Forchus a duobus coriibus nominatur.*

¶ 3. **FORCAGIUM**. Conus, qui a singulis furcis seu dominibus exigitur, idem quod *Foagium*. 1. *Forchagium*, nuncupatum a Furcia vel *Furquia*, donus, inanitus. Vide in hac voce. Reg. episc. opac. Nivern. ann. 1287. *Hic sunt redditus et res pertinentes ad dominum de Albignaco.* *Portus estimatur a libris, pedagium a pie, lyte, portoria (sic) cum *Forchagio*.* *Forchagium, in quo prior nichil percipit, est quod habent bordelagius exiles in villa de Albignaco debet in vigilia Nativitatis Domini duos denarios episcopo, exceptis duobus existentibus in cincturis. Quilibet donus existens extra villam debet episcopo duos solidos; et si non renatur ista costuma in dicta vigilia, Forciatum seu *Foratum*, etc.* Vide infra *Forcagium.*

¶ 4. **FORCHEAPUM**. Vide *Forzepum.*

¶ 5. **FORCHETTA**. [Gall. *Fourchette*.] Due scutelle deaurate et duo *Forchetta* quod. Archidiaconus dedit D. Pape (Invent. Calixt. III. ann. 1538, in Archiv. Vaticano.)

¶ 1. **FORCHIA**. Idem, si bene conjecto, quod jus mansionis, cum seiflet domini vel eorum missi aliquo divertebant ad iustitas faciendas. Charta ann. 1006. *Habebat medietatem leditorum quae venient in coitate sine per terram, nec per aquam, medietatem cordis et pectoris Aiacis, iustitiae, et batias et Forchias, et justos, et alios, et araples, etc.* Vide *Forca*, et *Mansio*.

¶ 2. **FORCHIA**, *Forca*, Gall. *Fourche*. Lit. remiss. ann. 1336, in Reg. 84, Chartoph. reg. ch. 515. *De quendam Forchia lignea, prefatam Jovyanum solo iecu in capite de supra frontem percussit.* Vide infra *Fourchatus.*

¶ 3. **FORCHIA**, *Bivium, Hallis Force, in Terrea Thossiac, ann. 1100.*

¶ 4. **FORCHONUS**. *Forconis*, Academ. Cruscan. *Forcone*, proprie est Tridens, murga. Stat. civil. Cuman. cap. 30, ex Cod. reg. 4622, fol. 132, v. *Et idem intelligatur pro patris et Forconis.* Et cap. 96, fol. 155, f. *Et idem intelligatur pro patris et Forchonus, et tendroris, et alterius constantis generis hominum.* Vide infra *Fourchatus.*

¶ 5. **FORCIA**. Exactio, que per vim fit, quodvis tributum, quod contra jus exi-

gitur, idem quod *Foriscapum* et *Tolla* 1. Pactum inter Ursum ducem Veneti, et Valpert. Aquil. patriarch. ann. 880, tom. 2. Cod. Ital. diplom. col. 1945. *Populus noster, qui ibi advenere, nullum gravamen, aut supraponant, vel Forcas patitur.* Charta ann. 1031, inter Inst. tom. 6. Gall. Christ. col. 383. *Nullam tollam vel Forciam faciant.* Alla ann. 1231. Ibid. col. 445. *Gaudent et heredes eorum libertate et immunitate, ne petentes omnes tatus sit et pastus.* *Forcas atque tollis, carpi, etc., albergio et acapte et dona et onus.* *Forcas*, in Ch. ann. 1123, inter Probat. tom. 2. Hist. Inst. col. 42. *Forture, et in his sensibus.* Charta ann. 1338, inter Probat. tom. 4. Castell. part. XIII. *Touto Fortures, crone, recaisons, debitis, demandes, oppression, mortemam, forunages, tailles, gres et autres Fortures, se il legendum suspicuntur Forcures.* Vide infra *Forcas*, 5. Rite.

¶ 6. **FORCIAGE**. Elusmodi tributa exigere. Charta Bern. Jordani dom. de Insula ann. 1294, in Reg. 70, Chartoph. reg. ch. 273. *Concedunt, utibus plenam et liberam potestatem, possident, regalium seu bajus, collectores seu plebates relatione et distractiensi ad Forcandi dictis redditus et debitoribus ipsorum.* Vide in *Forcas*, 2.

¶ 7. **FORCIAGIUM**. Vide *Forcagium.*

¶ 8. **FORCIPUM**. Radius brachii. Acta SS. Junii tom. 3, pag. 346, de S. Alena. *Atque a sponte seu Forciu consumi* brachii.

¶ 9. **FORCIATUS**. Per vim exactus. Libert. Montisfer, ann. 1291, in Reg. 181, Chartoph. reg. ch. 154. *Item dominus, dominus, bajus, seu aliquip (sic) cuiuscumque habebunt infra dictum modiculum, alberghium, nec tollam, nec tollam, nec questam, nec empionem, nec aliquod talium servitum, Forciatum seu Foratum, etc.*

¶ 10. **FORCISTA**. [Signum. Consulm. DIEF.]

¶ 11. **FORCISILIARE**. Vide *Forcissiliare.*

¶ 12. **FORCONUS**. Vide supra *Forchonus.*

¶ 13. **FORDA**. Ordinatio Marisci Ramesensis pag. 69. *Non lucet alia de cetero facere dannas, aut Fordas, aut alia impeditamenta in aliquibus landis, watergangis, fossis sive aquangis communibus in marisco predicto, etc.* Monasticum Anglie, tom. 1, pag. 65. *Et tendit usque ad magnam aquam de Agri, et Fordales ejusdem prati, que pertinet ex una parte super pratinis hospitals, etc. Saxon. Ford est annis, vadim, trajectus [Hinc Redi] lib. 4. Hist. cap. 28. *Juxta fluvium Alne, in loco qui dicitur Ad-twi-forda, quod significat ad duplex vadum.* Inde etiam Franciensem nomen habet, quia vadum est, quo Francorum transitus fulit in Sudam, ad Coloniaem Francorum, quae Praetoria exinde dicta est, ut observat Schiltor in Gross. Teuton.]*

¶ 14. **FORDANNO**. Formatio Linnchong. *Id quod feci super me feci, et ego hodie ipsum facio Fordanno, et forbadudo infra noctes 42, scilicet lex et consuetudo ex Edito Bignonii pag. 215, habuit.* *Et quod feci, super me feci, et ego hodie ipsum facio infra dannum et forbadum infra noctes 42, etc.* Vide, que de hac voce commentatur Sommerus in Glosario Saxonie, verbo *Fordoen*, et *Ongilde*, ubi aut Saxonibus *fordoen*, esse intendere.

¶ 15. **FORDARIUM**. Vide *Forcariam.*

¶ 16. **FORDRO**. Lex Ripuar. tit. 33, § 4. *Quod si in ipsa hora, quando res videatur responderit, quod eo dicens suau-*

*mentat, etc. I. custodem rei venditare, vel interficiare, qui etiam tamquam suam postulat et repetit. Beigle. *Viderem*, auctore Janio in Notis ad Walleranum, pag. 88, est aliquod vocis epere de origi clamore, ut se suscitare, urgere. *Forde* et *Foder*, ea leui notione usurpant Germani.*

¶ 17. **FORE**, pro *Euse*. Gregorius Turon. in Vita S. Mauriti Episc. Anecd. MS. cap. 2. *Audire autem... in villa quodam, famam. Ute autem maximum diversitatem cattivarum deliciatum, etc.* Adde cap. 18. *Fridelodus in S. Wilfrido, cap. 10.*

Eng. condit. Christian Forc cunctipotentem

¶ 18. *Forc*, in *Forc*, 2. *In medium proulit, et Cuniculus, per sonum mentitum Forc corravit omnibus diri.* Occurrat passim. Vide Felicem Osium in Notis ad Ottomanum Morenam pag. 34.

¶ 19. **FORE-CENSITI PRESBYTERI**. Capitulo Papri Regis Italie, editum a Steph. Baluzio cap. 38, 109. Pertz. ann. 796, cap. 7. *Ipsa (Monach) in verbo tantum et certe promittant, de quibus specialiter. Utibus adducunt Domino nostro, deinde advocata et Vicarius, Centenarius, sive Forcensit Presbyteri, atque caneta generalis populi, etc.* Idem forte qui *Forastus*. Vide *Presbyter Forasticus* in *Presbyter.*

¶ 20. **FOREPACERE**, *Forepactum*, *Forepatrum*. Vide infra in *Forisfacere*, 1.

¶ 21. **FOREFENG**. Vide *Forfang*.

¶ 22. **FOREGIUM**. Idem quod supra *Foragium*, sive domino debitum pro imposta preti via distractiendi. Charta anni 1288, in Histor. Monach. Morena, pag. 316. *De Forgiu vero puto utique illius, quem da vallo dicuntur, et de qualibet et de denariis et de pannis utaque que pars modiculam sub eccl. pro recti-*

reus et reor. Chartulario eius. Vide disti pag. 208. *Dominus Sacerdos, Sacerdos fidelis est, debet humanum justitiam et ad cambicum Abutit Forcetus.*

¶ 23. **FOREL**. *Alias Forc.* Lit. remiss. ann. 1291, in Reg. 81, Chartoph. reg. ch. 13. *Qui quidem presbyter iratus, et diu non perit de quadam ore con' Forcello, quem tenet in capite vulneravit.* Alio ann. 1351, in Reg. 81, ch. 10. *Per proximum tu erat eidem Reginaldo, ecclesie amatus una cum Forcello. Ille post ab eo omni expia, la tira de son Forcel, in aliis lit. ann. 1380, ex Reg. 138, ch. 110.* Vide *Federus* et *Forbus*.

¶ 24. **FOREMARITAGIUM**. Practatio, qua a servis pro facilitate congreget sub absconditi ex libera conditione penitentia. Charta Joan. Capel Bitur. ann. 1415, ex Bibl. reg. *Cum omnibus et mortaliis, Foremaritagiis, predagiis, testipubus et alii servitibus, etc.* Vide *Formaritagiunum*.

¶ 25. **FOREMUNDUS**, Patronus, defensor, tutor. Charta 12. See, apud Pez, tom. 2, Anecd. part. 2, pag. 61, col. 1. *Insuper et cartem patris eius, et alienam et credulitatem conventione promissa per manum Friderici de Inchilting, Forcianum suum.* Vide *Magistrardus*.

¶ 26. **FORENCIANUS**. Extritus usq. advenit, per regnum Liberto. *Forcianus*, pag. 148, tom. 2, Ordinatio reg. *Forcianus*, pag. 104, col. 1. *Dom. tamen Forcianus, insuper et inde generat de casibus perturbatibus et in aliis, etc.* Vide supra *Forcianus*.

¶ 27. **FORENCISUS**, f. pro *Forciscus*. Exteritus. *Cum magna multitudine na-ri-*

in *Forensis insulis Scotie applicuit*, apud Rymerum tom. I. pag. 772. Vide *Forusaci*.

FORENSIS, Extranei, in Hist. Cortusior. lib. I. cap. II. et alibi. *Forest*, Boceccio. Vide *Forensis* 2.

FORENSIS HOMINES, qui vulgo *Alban*, seu *Aubain*, *Alienigena*, in veteri Notitia apud Loiselium in Hist. Bellavoensis pag. 248. Vide *Presbyter Forestis*.

oo **FORENSIS SERVI**. Vide Guerard. Prolegon. in Chartul. S. Petri Carnot. pag. 46

1. **FORENSIS**, ut *Feria*, Hebdomadis dies. Diarium belli Hussiticum apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 181: Anno Domini 1450, currente *Forensi* 4. ante Dominicanum *Palmarum*, que erat dies 20. mensis Martii, etc. Occurrit iterum pag. 127 et 147.

2. **FORENSIS DIES**, Quo forum tenetur. Vide supra in *For* 7.

3. **FORENSIS**, Hospes, qui foris venit. Acta. Non. Firm. tom. 2. Aug. pag. 462. col. 2. Non conundat communis nisi semel in die, nisi aliquando ad socios. *Forenes* cum quibus ex caritate comedebat de omnibus, et aliquando ibi in die. Vide *Forenes*. oo *De Scirribus Forensibus agit Savin. Hist. Roman. med. temp. tom. 3. cap. 21. § 13.*

4. **FORENSIS PUPERIS**, Gall. *Faubourg*, quia foras non extra civitatem. Chronic. MS. S. Medardi Session. inter Valesiana, ad ann. 1240. *Ipsi vero appropinquantes ciuitati Carcasonae a Burgenses et illi qui manebant in Burgo Forensi, intus nocte per traditionem sunt intromissi: ciuitatem vero et illos qui intraverant ei custodes Regis in crastino observaverunt. Ipsi vero Aliigenes ab obdizione recedentes totum Foreensem Burgum inclitum Carcasonae igne combusserunt.*

oo 3. **FORENSIS**, Tabellio. Vide Marin. Pap. Pilem. num. 75 non 9, et Savin. Histor. Jur. Rom. med. temp. tom. I. cap. 3. § 106. not. 5.

5. **FORENSIS LEX**, FORENSI, IUS, Quod spectat forum vel iuridicas. Chart. Ganderheim. ann. 1188 apud *Hartianus*. voc. *Merk-Recht*, col. 135. Si quis... in prefatis locis publicas mercatorias exerceretur, ratione mercationis, non ratione personae Legi Forensi subjacebit, etc. Chart. Frider. I. Imper. ann. 1181 ibid. *Mercatores... areas vel curtes suas non militibus sed mercatoribus, pri forensi jura exequuntur, videntur. Vide Forale 2.*

oo **FORENSIS JUSTITIA**. Vide in *Judicium* 3.

oo **FORENSE JUDICIUM**. Vide ibidem.

oo **FORENSE PLACITUM**. Vide ibidem.

oo **FORENSIS MODUS**. Modus communis iuris. *Germ. Markt-Schaffel* Vide Hartmann. Glossar. *Germ. in hac* vobis col. 1328.

oo **FORENSIS VILLE**, *Curiales*. Vide in *Villa*.

1. **FORENSITUS**, quasi *Foras situs*, Proscriptus, *bannus*. Sententia D. Diplom. contra Franciscum de Bardonechia lata ann. 1351. Hist. Dalp. tom. 2. pag. 288. col. 2. Et si aliqui *Forensi*, unius, duo vel plures ipsius Franciscum coperier mortuum vel vivum et Curte nostra restituerent ipsius parvissima et bona sua redditus eisdem ex munere; et si banni et alias in contumacia vel indignatione nostra facient, capientes seu capi facientes evanescere Franciscum, bannum et contumaciam et nostram gratiam ex-

nunc, prout ex tunc, remittimus et restituimus eisdem bona ipsorum, etc. Vide *Forestare* 1. et *Forisit*.

oo Pactum inter reg. Rob. comit. Prov. et Phil. de Sabaud. ann. 1325. ex schedis Pr. de Mazangues: Et idem intelligatur de rebus et godiis bonorum et rerum *Forensitorum Ripe*: ita tamquam quod dictum capitulum non extendatur ad proflitos et rebiles alijus partis, nec ad rebiles et *Forensites locorum regorum*, qui rebiles et *Forenses* a dicta treuga . . . penitus sunt exclusi. Vide *Forstatio*.

FORERA, vox Agrimensorum, apud quos in agrorum distinctionibus pars a diecitur, quia latus sive alterius fini, fronti seu capiti opponit. In campus arabilibus sulcos habet transverses sulcis terra seu quatenus ampingas, hoc est, ut vocant *contorta*. Terra transversa, quandam Angl. *an hedow land*, sive nonnullas *head land*, quasi dicit *terra capitalis* (quod ad capita aliarum facetae nuncipata). Spelman. Carta. 47. Edwardi III. Reg. Angl. apud Th. Blount in *Nomolex. Anglic.* Unus capite subtulante super *Foreram Rogeri Attacaste*. Charta ann. 1258. pud. *Madoc* Formul. Angl. pag. 88: *Justior solitudo super Ovolistrensis et duas Foreras super le Grob, etc.* Vid. *Foreschel*.

2. **FORENSA**, Endem notio. Charta ann. 1318. apud Kennett, in Antiquit. Ambros. pag. 469. *Egit sensitus in aneriori dovinis de una Foreria et III. tercia super Machestra.*

3. **FORERIA**, Colla penaria, (gall. *Greiner*, mayanna. *Burgard*, Argent. de Alex. VI. PP. pag. 42. *Omnia bona predicti Cusentum privata fuerunt ex mandato pape apostolata de camera sua, et reposita in *Foreria* pape. *Feuerie*, in Lit. ann. 1384, tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 95.*

4. **FORERIA**, Pabulum. Gall. *Pâture*, alias *Foriere*. Charta ann. 1296, in Chartul. Boni port. *Lem apud Gauvray a Pet. o Cousin quinque solidos super Forera bibulorum*. Alia ann. 1245, in Chartul. S. Cornel. Compud. fol. 172 r. col. 1. *Mesires li abes Jehans de Compiegne et tous li courreys de chel leus metimes moint donne et otrois en fief et en houmude a moi et a mes oirs une Forerie de pre, qui estoit leur propre. Rursus alia ann. 1326, in Reg. 64. Chaptorb. reg. ch. 10: *Chien jouteuses, ou la enour, que de foreies, que de Forieres, kede terre, que de rues.**

5. **FORERIUS**, Xyle in *Podium*.

• **FORESTUS**, pro *Fora*, leges, consuetudines. *Secundum Foras et consuetudines*, apud. *Forsterum* tom. 3. pag. 221. col. 2. *Secundum Foras et consuetudines*. Vide supra 3.

6. **FORES** 10-18. Curia. Charta Udalmici Episc. August. inter Acta SS. Benedict. Sac. 5. pag. 477. *Huc Izinhardo in exterioribus rebus prudenter conservanti, et dignis meritis suis bonam famam in contagiis partibus et in Regis Foribus promoventi, placuit ut aliquod remedium sicut antea prepararet.*

7. **FORESCHE**. Vide *Foreschel*.

8. **FORESCUM**, Fort. Morlanensis cap. 12. Item statut. *quod aliquis istius ville non caput pro aliis Foresco, si de jure suo dare poterit. Ubi videtur legendum Forfacto.*

9. **FORESCUM**, pro *Foris factum*. Littera Episcopi Eustachii ad Massilienses 13 Octob. Indict. 3. *Si qua nunt dampna illata per gentes Regis Aragonum aut*

Foreseca..... procurarent quod foret emenda.

FORESEN. Titulus 2. Legis Friarior. *Forensi* inscribitur, seu *Forensi*, ut qui alios exponunt ad occidentum, i. elocant, vel adsciscunt, ex quo Sikama legendum constat *Forredaissa*, id est, de prodrione.

FORESTA, *Foreste*, *Forestus*, etc. Saltus, silva, nemus: Cambro-Britannis, qui, ut alunt, prisca lingua Gallicam et Britannicam retinet, *Forrest*, (germanic *Forst*) Lindwodo. *Forresta* est, ubi sunt *fore* non inclusa; *Parcus*, locus, ubi sunt *fore* inclusa. (Acknam cap. Quid Regis *Foresta* est: *Foresta ad tuum ferarum vagans, ubi in locis non certis, id est, unde Forseca. E mutata in O, quae *Foresta*, hoc est, *forarum statio*. Eadem habet liber Niger Scacarii Anglici, cuius auctor creditur Gervasius Tilberiensis, apud Spelmanum. Alii, quod *foris* dicunt, forestas dictas putant. [Vide *Magnum* in *Dictionario Etymol. Gallici*.]*

10. **FORESTE**. Vita S. Gudilae Virg. n. 39: *Per circumadiacentem *Forestem* exturbabat rapidas *feras* a sedibus suis.* *¶ Feri semper accus. casu *Forestem* scribunt.* Occurrit praeterea haec vox apud Laurentium Leonensem in Episcopis Virdun. pag. 323. in Charta Childeberti Regis apud Rolland. 1. Febr. pag. 225. [In Charta Bertrade ann. 722, inter Probat. Hist. Lotharing. tom. 1. col. 288. in Precepto Lotharii Regis ann. 961 apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 178.] in Charta Caroli Simplicis apud Miraeum in Diplomat. Belg. 1. 2. cap. 17. (in Charta ann. 1040, apud Mabil. tom. 4. Anna. pag. 788) et alibi passim.

11. **FORASTIUM**. Charta Conradi II. Imp. pro Ecclesia Cathedrali Camerac. ann. 1146. apud Miraeum tom. 1. Diplom. Belge. pag. 181: *Forastium etiam tendens in longitudine e Sanacionis monte usque ad illum locum, ubi duis *Helpre* cadunt in *Sambram*.*

12. **FORASTUM**, et **FORESTUM**, apud Baldricum in Chr. Cameracensi lib. 1. cap. 108. *Ditmarum lib. 8. pag. 27. in Charta Caroli M. [In Precepto Ottonis II. Imper. ann. 945. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 285. in Tabular. S. Maritii de Carniol. et Kemperlegensi] Miraeum tom. 2. Diplom. Belg. pag. 1128.] apud Crantium in Metrop. lib. 1. cap. 2. in Privilegiis Ecclesie Hammaburg. pag. 100. etc.*

13. **FOUSTRA**, [in Edicto Philippi Puleri anno 1122 apud D. de Lauriers tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 455] apud Perardum in Burmades pag. 28.

14. **FOUREST**, in Capitulari de Villis cap. II. [in Charta ann. 1300, apud Ludewig. tom. 6. pag. 49.] apud Ditmarum lib. ult. pag. 110. etc.

15. **FORASTA**, in Chartis Alemannicis Glasti cap. 31.

16. **FORASTIA**. Charta Ade. Domine de Furtimite Anseuli pro Monast. Rodonis (Reali) ex Archivo ejusdem: *Et quecumque prefati Monachi pari modo in eisdem locis poterant juste et legaliter acquirere, sine extirpatione Forestiarum.*

17. **FORSTR**. DOWSICUM. Silva Regia, in Legi Longob. lib. 1. tit. 22. § 7. [In Carol. M. 71] apud Eginhardum Epist. 7. et in Charta Ludovici PII Imperatoris apud Igneum tom. 5. pag. 618. *Forrestes*, in eadem Legi Longob. lib. 3. tit.

35. [25] Lud. Pii 49.] [in Charta Caroli M. ann. 21. regni ejus.] *Silva ad Regem pertinentes*, in Vita S. Richar. silva scilicet maiores, quas Principes sibi reservabant, quo in illis certis anni tempestibus, venatione indulgerent, que alii pro rursus in iis erat interdicta adeo ut Guirtrannus Rex Chundonum Cubicularium Regium, qui bubalum venando in Vosago occidens, morte multatarit, ut refert Gregorius Turon. lib. 10. cap. 10. Sed et ipsius Regum filius in iis venari non erat, quod exerte habetur in Capitulo Caroli C. tit. 43. cap. 32. cuius locum hic afferam, quod aliquot forestarum dominicarum nomina et situs prodit: *In quibus ex nostris palatia fitus noster, si necessitas non fuerit, morari, vel in quibus forestibus venationem exercere non debeat.* *Cartinacum penitus cum forestibus exceptum.* *Silvacum cum tota Laudonensi similitudine.* *Compendium cum Causia similitudine.* *Salmotiacum similitudine.* *In Otria villa porcos non accipit, et non ibi vacas, nisi in transverso.* In Attinacum parvus porcus. *In Verne parvus accipit tantum.* *Arduena pertinet excepita, nisi in transverso.* *Et illa ad virtutem nostram similitudine.* *In Lugo porcos et feramina accipiat.* *Aristallum cum Foresta penitus exceptum.* *In Lens, et Wara, et Astendo, et feramina et porcos capere potest.* *In Rigitundine, et Scadeboldi, et in Laxensi, tantummodo in transitu, et secut minus potest.* *In Crisiaco similitudine.* *In Lugo porcos tantum accipiat.* *Et Adelobus de Forestibus diligenter sciatis, quod porcos et feramina in unaquaque a filia nostra cariata fuerit.* Adeo Capitulare I. Caroli Mag. ann. 802. cap. 39. Atque ut aliquid de forestis istis Regis ibi recentis admitemus,

*Carisiacum, locum hodie Kiersur Oye nominari in pago Suessionensi, multis probatum, est propedium vir doctissimus Jo. Mabillonius, ubi celeberrimum extitit regium palatium; et ab eo haud procul *Foreste*, seu *silva*, in qua *Ludovicum Plum ex more autumnalem venationem complevit* anno 820. refert Eginhardus in Annalib.*

Silvacum, in Laudonensi pago, locum hodie *Selje* dictum, haud procul Fara oppido, ubi est *Vedogienis silva*, statuit idem Mabillonius.

Venationes Regum in *Causia* silva, quae et *Cotia* Scriptoribus possim, ad Compendium, meminerunt Gregorius Turon. lib. 4. cap. 21. Fortunatus in Vita S. Medardi, Gesta Regum Francorum. cap. 28. etc. Hoc *Forest de Compiegne* appellatur.

Quae *Odraea* villa hic appetitur, *Ardreia* dicitur in Annalibus Francorum Berthuni, annis 845. 867. 871. 875. 878. et apud Eginhardum, Epist. 52. *Odraea-Herigardia* in Charl. Dagoberti et Caroli Mag. apud Doubletum pag. 672. statuiturque inter Ambianos, et Arrebates, quam quidem camdem esse cum Ardeia vulgo Are, multis probavit Malbrancus lib. 5. de Morin. cap. 4. 9. II. 13. 14. 15. lib. 7. cap. 58. cui adiacebat ingens silva, quam *Vastlau*, seu vastum saltum vocant.

De *Attinacum* et *Verno* Palatis, quibus adiuncte fuere silvae regie, quedam adiutamus, ubi de Palatis regis. *Broili ad Attinacum Palatum* meminit Capitulare triplex Caroli Mag. ann. 808. cap. 10.

Venationes regis in *Ardenna*, seu *Aduenna* silva crebra mentio est in Annalibus Francorum ann. 802. 804. 813. 814. 822. 823.

Aristalli, seu *Heristalli* Palati mentione non semel occurrit in hisdem Annalibus.

Lene etiamnum habetur oppidulum in Atrebatis.

Astenidum videtur esse *Satanacum* in Lotharingia, quod *Astenai* olim, nunc *Stenai* dicitur.

Crisciacus etiamnum nomen retinet in

Comitatu Pontivii, hodie *Cresci*, cui adiacebat Ingens eiusdem, nominis *Foreste*.

Criseccus villa in Pontio, apud *Fredegarium* cap. 98. *Criscagius*, in Gestis Regum Franc. cap. 45. *Crisciacensis silva* in Vita S. Richar.

Aquigranensis forestis meminit Charta Caroli M. pro Ecclesiis Osnabrugensis ann. 840.

Osogoi celeberrima silva, in qua regiones venationes Rebant, mentio est etiam passim apud Scriptores, Gregorius Turon. lib. 10. cap. 10. Fortunatus lib. 7. Poem. 4. in Annalib. Franc. ann. 805. 806. 817. 821. 825. etc.

** Foresta de Bieria* inter regias annu-
meratur, in Charta ann. 817. ex Reg. 34. Charloph. reg. fol. 33. r. v.

Facient autem iste venationes a Principibus nostris cum tota Palati comitiva. Hinc *Venationes* publice vocantur forestae ipsae Regiae in Theronico Montis-Sereti: *Erat circa locum ipsum Venatio publica Imperatoris.* Sub autumnum ut plurimum fibant: unde *Venationes autumnales* dicuntur. Eginhardus ann. 820. 822. 826. *Venationes ex more, more solito*, solennies, ut loquitur idem Eginhardus. ann. 817. 819. 820. *Juxta morem Francorum*, ut auctor Vita Pii ann. 817. *Qibus disposita justa morem Francorum Regum autumnale tempus venationibus inservit*.

Ut olim veteribus illis, quod testatur Arrianus lib. de Venatione cap. 34. ita fuit venatio Franci omnibus familiare exercitium. Quippe cum venatio artis bellorum pars ac imago semper habita sit, et ut ait Aristides Orat. in Miner. vii. *τι τοιούτης αρπαγή τοιούτης θέλεις;* *πάντα δέ τοιούτης θέλεις.* Seu, ut Philo Judaeus in Vita Moses: *Η μη ρα τὸν τρόπον διέχει τοτερού τοῦτον εἰσὶν τοιούτους.* His artibus futuri Ducebant olim imbuebant, inquit Plinius in Paneg. Philippus *Mouskes* in Carolo M.:

Et miles gressu in tenui ne monte. Si voluntaria hucis ne sunt. Ne en ritore, cum Franco. Et oreat feti longioris arco.

Id pariter de Franis omnibus, et Francorum Principibus testantur Scriptores illi. Almonius lib. 1. Hist. cap. 21. in Clodoveo: *Ut Moris est Francorum venatoria insistere.* Et lib. 2. cap. 37. *Indeque venatione grata exercerent cibus studio* *suo fore Francos supereminimus, Specum silvae invenire etiam in Ardeia, et Eboracum Regis cap. 2. de iure Dagoberto. Cum adolescentia statim, ut Gentili Francorum mora est, venationibus exercebat, etc. Diocodum cap. 23. *Esercitus virtutis (f. vi-**

riū) *et venationibus assidue utens, atque incomparabilis erat.* Angradius Monachus in Vita S. Ansberti, de Theodorio Rege Venetibus, *ut sibi gentilitum erat, indulgens.* Idem de Chlotario prodit. Fredegarius Scholast. cap. 42. Eginhardus de Carolo M. *Assidue exercebatur in equitando ac venando, quod illi gentilitum erat: quia rix illa in terra, natio inventior, quia in hac arte Franci possit equari.* Poeta Saxonius lib. 5:

Hic se veneti, nec non equitando frequenter.

Fecerat ignarus desidio penitus.

Alcuinus, sive quis alius auctor Poema-

ti de Carolo M. editi a Cantisio:

... Etonis nomen inter epoche

Hic pater assidus Carolus venerabilis heros

Exercere soleat gratis per grammas ludos,

Atque agitare feras casibus, tremulque sagittis.

Sternere congerem, migneque sub arbore turbam.

Sed et filios, quam primum etas patieba-

tur, more Francorum equitare, armis, ac

venationibus exercari facit, ut est apud

cumdem Eginhardum. Ludovicum Plum

venatoris etiam exercitilis vacasse tes-

tantur Theganus cap. 19. et auctor Vita

illius ann. 817.

Ct vero omisssis priscis Regibus ad

recentiores transeamus, Ludovicum XI.

Refectio operam impensis dedisse

tradit Monstrelletus 8. vol. pag. 97. Id

Ipsum scribit Thuanus de Carolo IX.

rujus de Venatione liber in omnium

manibus versatur. De Ludovico XIII.

Natus ad, qui etiamnisi sunt superstites.

Fateor tamen Regibus nostris non pe-

cultare fuisse venationis studium, quod

ab antiquis etiam Principibus cultum,

exempli aliquot probavit Mersius in

Nulis ad Lycophronem.

** Pro certis autem Reges Anglie*

Norimannis venato, sive perinde studio

et usitasse, ex Scriptoribus constat,

qui in tantum gruppe inserviunt, (verbis

autem Joannis Sanguis lib. 1. Pollat.

cap. 4.) ut hostes nature ferentes, conditio-

nis aut immunitatis diuinis judicii con-

tempores, dum in vindictam ferarum,

magimini Dei exquisitus supplicis sub-

jugantur: nec veriti sunt hominem pro

hostiis perdere, quem Unigenitus Dei

redemit sanguine suo. Quibus quidecum

verbi unquam Willelmum, Notum

et Rufum, est Henricum I. carpit: ac No-

thum quidem, qui ut auctor est Robertus

de Monte ann. 1084. et Bromptonus,

et qui cervum aut aprum cepisset, ocu-

los evellebat, ut qui feras, tanquam

carum pater, amaret: Willelmum vero

Rufum, qui ut habet Knigilonus lib.

2. cap. 7. tantam exercitum per forestas du-

ritiam, quod pro dano hominem suspen-

deret, pro leprose 20. solidis pleceretur,

pro cuniculo 10. sol. daret.

Rufi in venatores sevitiam pluribus

etiam exigit Edmerus lib. 2. Hist.

Novor. pag. 48: Hac fide in ipso profi-

ciente, ad hoc quoque lopus est, ut Dei

judicio incredulus feret, injuritique

illud argyrum, Deum aut facia hominum

ignorare, aut equitatis lance per pen-

sare, astriueret. Exempli causa 50. circiter

viri, quibus adhuc illis diebus, ex antiqua

Anglorum ingenuitate, divitiarum vesti-

gim queam arrideret videbantur, capi-

sunt, et calumnianti, quod cervos Regis ce-

perire, mactaverint, manducaverint. Ne-

gant illi. Unde statim ad judicium rapit,

judicantur injectam columnam eramine

igni, ferri se se propulsare debere. Sta-

to estque die, praefici posse, judicis pa-

riter etiam silvam, remoto castello et disce-

riordina. Erat ergo misericordiam videre,

et Domine: Hanc igitur 1. Feram propter

venationis delicias plus justo diligens, in

publicis animadversisibus, cervicas ab

homocidio parum discernebat. Verba sunt

Wilhelmi Neubrigensis lib. 1. cap. 3. et

lib. 3. cap. 26. Quo etiam referenda ista

ex humiliato Joan. Sarisberiensis. Que fer-

re naturae sunt et de jure occupantium fuent,

atque audet humana teneritas insipient

Dominus vendicare, et idem juris in omni-

tus uelutumque sunt statuti, ac si claustris

in indagine universa cinxisset; quodque

magis mirere, pedicas parare, acibus la-

queos texere, alicere modis vel fistulo, aut quibuscumque inaditis supplicantia, ex edicto sepe si criminis, et proscriptione bonorum multatum vel membrorum punitur salutique dispando. Volucres celi et pieces non communis esse audierat, sed haec fuisse, quas venatica exigit, ubiunque volant. Paulus mitior fuit Henricus II, qui hujusmodi transgressiones, a custodia sive exilio ad tempus coercuit. At Ricardus I. Henrici II. filius in Assisa de forestis, apud Roger. Hoveden pag. 784, veteres Leges in usum rursum revocavit, statuimus, ut qui ei de venatione et forestis foriscescent, et inde essent convicti, plenaria de illis justitia fieret, qualis facta fuerat tempore. Henrici avi sui, videlicet ut amitterent oculos et testicula. Verum postea ponam hanc sustulit ipse Ricardus. *Hanc enim legem de venatione sublatam, inquit Matth. Paris ann. 1282, in hoc temperavit, quod cum apud Regem antecessores ejus, si quilibet in fraude venationis reprehensus fuisset, erubebant oculi eorum, abscondiebant virilia, manus vel pedes . . . trancabantur.* Sed tale judicium pio Regi Ricardo viuum est nimis inhumanium, ut homines ad imaginem Dei creti, pro feris, que iusta legem naturalem generaliter omnibus sunt concessae, de vita vel membris periclitarentur, ut id faciens feris ac besties deterretur. *Hoc enim solummodo sufficiabat, ut quilibet in culpa deponens, vel Anglian, abjurarent, vel ponant carcerales subirent, vel pena punirent pecuniam, salvo omnibus vita et membris.* Tandem Edwardus I. in magna Charta Libertatum Angliae cap. 10 vetuit, ne illus de cetero vitam vel membra amitteret pro venatione regia, sed gravi multa, ve carere, aut capio puniretur.

Cum igitur ea laboraret insania Willemus Notius, terram, ut alt Gualterus Mapes, vetus Scriptor, apud Cambridgum in Britannia, D^o et hominibus absulti, ut eam dicaret feris et canum hostiis, a qua 36 matrices Ecclesiæ cuperavit, et populum eorum dedidit exterminio. Brompton de Novo. In multis venationibus que nunc non foresta vocatur, villas et Ecclesiæ plurimes eradicare gentem extirpari, et a feris habitari fecit. Et infra dicto. Ad novam regionem forestam, Anglice Ycene dictam, quam pater suus Willelmus Bastardus dominibus fugatis, desertis villis, et subreptis Ecclesiæ, per 30 et ea amplius nullaria in saltu et lustra ferarum redigerat, etc. Quod illi perperam Rufo adscribunt, de quo illi Kinghtonus. *Fecit feras in multis locis per medium regni, e: inter Southampton et Prioratum de Twiann, qui nunc vocatur Christolyke, prostravit, et exterminavit 22 Ecclesiæ majores, cui villa, Capellis et maneris atque manoribus secundum loco illud 52. Ecclesiæ parochiales, et fecit illo forestam novam, quam vocavit suum Novum herbarium, et replevit eam cervis, danielis, et alias feris, parca illis per 7. annos venatione gratia.* Cui sententiae, false licet, faverunt Versiculli Joannes Withi Episcopi Wintoniensis ab Camdenio laudati.

Ut vero in eadem *Nova foresta* Walteri Tirelli sagittæ percussus interiori Rufus, narrat Scriptores Angliæ omnes. Sed et Brompton. ann. 1100. perinde ut alii, ante Rufum, Ricardum Henricum fratrem, a suo Mille, inter venandum, in eadem foresta confossum scribunt. In qua etiam Henricus, Notus et filio Roberto nepos, dum feras contentius

insectatur, ramusculis, ut olim Absalom, appensus, animam effavit. Hinc tristis regalis familiæ fatigata persternit Joan. Sarisberiensis. *Nostrorum quoque temporum luctuosis instruimus exemplis ab hujusmodi inquietudine temperare, cum processus nostros inter venandum recte variisque miracula indignatio divina percusserit, bestialiterque sepe invenerint exitum vite, qui, dum siculæ, bestialiter vicerant. Regibus quoque ipsius manus Domini non pepercit, et in malitia eorum condignam et gloriosam exercuit ultionem.* Hanc porro forestam Novam Ylene, vel Ychene appellata fuissent scribunt Simeon Dunelmensis et Brompton. ann. 1100.

Præter novam forestam in Regno Angliae 68 forestas, præter chaceas 12, et parco plus minus 781 ut et curia nostra sit et situs, recenset Spelmanus.

PLENA FORESTA. Jus utendi foresta, et in qualibet illius parte. Regestum Philippi Aug. Heraulianum fol. 69: *Plures sunt, qui debent 2. denar. pro prebagio, et habent herbagium in communione foresta, domando pro unauque vacca 1. den. Pro fructibus Plena Foresta donat quaque unam gallinam, sive 2. den. nisi possit offidare, quod fructum non habuit.*

FORESTE FORESTIS. Vivarium piscium. Charta Childeriti Regis pro Abbatia S. Germani Parisiensis: *Has omnibus nascientibus, que sunt et fieri possunt in fratre piuminis, sicut non tenemus, et nostra Foresta est, tradimus ad ipsius locum, etc.* Charta Caroli C. pro Monasterio S. Dionys. apud Le Roubet pag. 78: *Part etiam vole attribuimus eis Forestam piscationem, atque venationem.* Alla ejusdem Regis apud cumdam pag. 803: *Part etiam modo attribuimus illis in ipsa aqua forestam piscationem. In alia, pag. 804, Foresta aquatione dicitur. Carolus M. in Capitulo ex triplex lege cap. 18: *De Forestis, ut forestari bene illis defendant, simul custodiant bestias et pieces, etc.* Addit. Capit. 2. ann. 813. cap. 19. Charta Caroli C. apud Perarium in Burgundicis: *Sylvam ubi posuit saginus, porci 600. Forestam piscium aqua a ponte Divisionis castri usque ad Roriacum. Addit. Chronicon S. Benigni pag. 412. Charta Zuenteboldi Regis apud Sammarthum in Abbat. S. Apri: *Concessimus... nostram piscationem solitam in Foresta nostra super fluvium Mollesse in unaquaque hebdomada dies duos, etc.* Alius Gaufridi Meldensis Episcopi ann. 1211. in Tabul. Campan. *Conquererant, quod Comitissa volebat facere forestam in aqua de Nongento.***

Forests vero piscium vivaria appellas videntur nostri, quod majoribus illis silvis adjuncta essent et vivaria Capitulare 2. ann. 813. cap. 19. de cura vilicorum. *In Forestis manuam regale, et ibi Vicia cum piscibus, et homines ibi maneat.*

FORESTARE. Silvam in forestem convertere, forestis adscribere, jux forestæ concedere. *Forestam noviter instituerat, in Capitulo. 4. ann. 819. cap. 7. et lib. 4. Capit. cap. 42. 65. Charta Conradi Imp. ann. 1025 in Chronico Episcoporis. Ministrorum pag. 350. *Si audiret silvam Forestari concessimus, et banni nostri distritto circumvallamus, et a radicibus ratione, ut nemus ulterius in eodem Foresto absque predictis Episcopis suruorume subvenientem potestatem habeat, tenendi, sagittandi, retia aut laqueos ponendi, aut illo ingenio feras decipiendi, quae merito sub iuri banni continentur.* Alla ejusdem Imperat. ibid.*

*Supplicans, quatenus nos quoddam Forestum sui scilicet juris per imperiale nostri præceptum Forestari faceremus, etc. Foresta noviter institute, in Append. 3. Capit. lib. 4. cap. 8: *De Foresta, quam Authorius Comes habere vult, ubi ea prius non fuisse dicitur, ut Missi nostri rei veritatem inquirant, etc.* [9] Charta Zwendib. reg. ann. 895. tom. 1. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Hontheim pag. 392. col. 2: *Omne ergo sylvam, quae est intra supradictos terminos, per banum nostrum omnibus prohibemus, et ex ea Forestam facimus, atque inde prescriptum (præceptum) scribi jussimus, ut deinceps ullus hominum in ipsa bestiam capere, quacunque venationis arte, abeque possessio eius licentia presumat.* [10] Vide Eichhorn. Histor. Jur. Germ. § 198.]*

AFFORESTARE. Eadem notione. Charta Foresta Joannis Regis Angl. apud Matthei. Paris: *Omnia bosci, qui fuerint Afforestat per Regem Ricardum fratrem nostrum... statim desaforestantur, nisi fuerint dominici bosci nostri.* Addit. ann. 1225. pag. 223 et in Additam. pag. 100. et Fletan. lib. 2. cap. 40. § 2. *Charta Afforestatæ, in veteri Inquesta scripta Williel. Dugdale in Antiquit. Warwicensis pag. 684.*

INFROSTARE. Idem quod Afforestatæ. Matthei. Paris. ann. 1245. *De rebus forestis, et terrenis forestarum occupationibus.* Forestæ vero creandas ritum ita describit Spelmanus. Constituantur regio diplomaticæ viri aliquot graves et prudenter, qui locum forestæ designatum intuentur, lustrant, et terminis manifeste circumscrubunt. Periplero hoc, et in Cancularie monumentis (de more) inscripto, Rex preconis voce ipsum locum, seu regulam, per totum Communitatum ubi sita est, forestam edicit, forestesque legibus communiantur. Prohibet insuper ut nemo ea turget audacia, quod sine majestatis venia aliquam illuc exerceat venationem, dicturque jam locus Afforestatæ, et, ut caterva forestæ, in omnibus valere. Magistratus deinceps, officiales et m'istros cooptat, quorum munera lex ipsa dictat, et consuetudo.

INFEOPARE. Rex dicitur Baronem cum libera Foresta, cui jus forestæ concedit, in Legib. Forest. Scoticar. cap. 21. § 1. **DEAFORESTARE.** Terras de Forestæ jure demere, et in pascua aut culturam redigere. Charta Edwardi I. Regis Angl. tom. 1. Monastici Angl. pag. 980: *Concedimus etiam... quod onnes terre et tenementa sua, et hominum ac tenementum suorum in maneris, et locis predictis, tam in bosco, quam in piano existentia, sint Deaforestata extra omnem. Restitutio Forestariorum Viridarium, Regardatorum, Agitatorum, et omnium officiorum Ballitorum et ministeriorum forestarum nostrarum, et quod possunt ad boscos sive maneris predictos, pro voluntate sua... commodatus sumus fore, et boscos illos assecuramus, et in culturam redigere. Charta alia tom. 2. pag. 178. *Totani hasiam nostram de Longewath... quam nobis et successoribus nostris per cartam suam Deaforestavimus, etc.* Alius Henrici III. Regis tom. 3. pag. 123. *Ia quod brulli predicti cum laudis, pratis, et omnibus suis pertinentiis, tam in bosco, quam in piano Deaforestentur, et quieti sint in perpetuum de regardo, vasto, venatione, et de omnibus, quae ad forestam vel forestarios, vel eorum ministros pertinent, quae quidem brulli predicti Episcopis et successores sui assartare, exclore, et fossato sive hinc claudere poterunt, etc.* Charta*

apud Th. Blount in *Nomolex*. Anglie. : *Scatia non omnino Deafforestasse foresta de Brewood de omnibus que ad forestam forestarios pertinente. Quare volumen et omnes principis quod predicta foresta et homines illa manentes et heredes eorum sine Deafforestatione in perpetuum.* Willm. Mallesbur, ann. 1300 : *Item postulaverunt ut Deafforestatione, pro quibus angustis et paucis indutus plebis, a Rege septem concessum, sed hactenus opere non completum, remota ulterior dilatatione fieri subest determinata.* Vide Gul. Prymne in *Liberat*. Angl. tom. 3, pag. 1142. [et *Deafforestatione*].

REX FORESTARIUS. Forestam vastatam et in novam conversam rursum ad forestam reducere. Exstant agri Goldastum tom. I. Constit. Imperiale pag. 318, 320. Diplomata aliquot Henrici VII. Imp. ann. 1300 et 1310, quibus facultatem concedit, sylvam in agros relata-
tim, in arbores et in silvam, sicut solebat esse primus, redigendi.

FORESTAGIUM. Jus utendi foresta, [55] *Jus Forestense*, in chart. ann. 1017. Alsat. Diplom. num. 189. *Jus Forestae*, in alia ann. 1016, ibid. num. 360.] vel ipsa præstatio pro jure utendi foresta, seu in ea capienda rationabile estovere, ut auct. Practici, atque in iis Bracton. lib. I. de Assisi, novae dissimil. cap. 41. et tit. de actione dicti cap. 48. scilicet ad redditum, ardendum, claudendum, etc. Egutio: *Lucas, pecu-
nia vel pretium ex luce collectione, quod vulgo dicitur Silvaticum, id est Forestage, Gallice, Catholicon parvum: Lu-
cas, Forestage Tabularium S. Dionysii de Capella diocesis Biturice. Ch. 135: Reddan Monachis de quoque furmo-
num eminam avena de Forestagio, quandiu accepit silvas ad opus farno-
rium. Charta Guillelmi Regis Sicil. ann. 1113 apud Egithum in Archip. Bene-
ventano: Concedimus etiam in dicto Mo-
nasterio cedua lignorum absque ullo Fo-
restagio, etc.* [Charta ann. 1114 tom. 2. Gall. Christ. inter Instr. col. 292. Ego Bernwardus del Burg, et ego Geraldus, forestarii predicti, nemoris donamus et
concedimus Deo et B. Marie et Magistro
Graecis de Salu ejusque successoribus in
perpetuum. *Concedimus* Forestagium et
modum aliud et integrum, quod habebamus
vel responderemus, et per nemore quod
In loco monte. Inquit dicti de jurebus
Dalmat. in loco Visiliae tom. I. Hist. Dalmat. pag. 122. *Item pro Forestage
secum nemore visitio capiebat Sescalcus apud Visiliam pro qualibet horaria
that ad nomen unum dominium in Nati-
tate Domini, et pro qualibet homine ad
dante ligna una unum oblationem, exceptis his
qui nemore habebant. Item habebat Ses-
calcus in Forestage Speciale in Nati-
tate Domini pro qualibet bestia. I. den-
pia singulis partibus bonum. I. den. I. Charta
Aenor Regiae Angl. apud Bedlam pag. 548. *Habebant in eis (memoribus) Fo-
restagium et pasnagium, et certa om-
nia, que antecessores eorum, habebant
temporibus Comitum Pictavensium, it.
quod neque vident, neque donabat.* I. den.
Charta Ide Comitissae Bononiensis in
Tabul. S. Judoei: *Eidem Ecclesia Fo-
restagium condonava et reddidi de terra
B. Judoei inter Cantiam et Asturiam ad-
plicante, sive sit de ejus feodo, sive de jure
possessorum. Regestum Castri Lidi in Andibus fol. 50. *De memoribus Militum et
fodinum de foresta ipsi habent exempla
sua, tali conditione, ut ipsi non poterint
exquirere, nec vendere, nec dare omne
Forestagium. De foresta, sive sit de domo,***

*sive sit de dolio, sive de cuba, sive de mer-
reno vinearum, dominus de Lopelando
habet totum Forestagium, scilicet de 12.
den. I. den. Charta Joannis Comitis
Augi: *Do predicta Ecclesie (S. Michaelis de ulterior portu) avenam et frumentum
de Verleio, que pertinet ad Foresta-
gium, etc. Ubi**

FORESTAGIUM videtur usurpari pro
alii quavis praestatione. Charta Occulta-
Regis ann. 1312 ex 48. Regesto Tabulari
Regis num. 29: *Nec non et medietas
dictae et Forestagi valeant, etc.* Ut in
Constitut. Steff. lib. II. tit. 59. § 2: *Do-
nas, Forestagia pisticatica, pasagia, etc.*
Charta Herberti Vicecomitis Thoracensis
ann. 1309 apud Comitissam in Ab-
bat. S. Fiorentini Salomonis Castrum de
Nois, Forestagium, pasnagium, vendam
atque pedagium omnium S. Nicolai, etc.
Charta ann. 1247. in Regesto. Comit.
Tolosa: *Teras cultas et incultas, boscos
et bortas, pratæ et pascua, talibus et ex-
pletivis, venationes et Forestagi, quos-
cos, etc.* [Testamentum Guillelmi de
Mariolli ann. 1250 ex Archivo Campani
Fontis: *Et pro eadem derivanda dedi-
carent viginti octo arpenta terre sua apud
Meriacum, et circiter quatuor libritas
percipiendas in Forestagi et pascione
quandiu quam habebant apud Meriacum
in Materna. Tabularium Veteris Villæ
Prædicti Milties in illa terra habere se-
Forestagium dicebant. Sed Iohannes Do-
lensis Johanni filio Gualterio de Langau
magistro forestario suo dona et 12. den.
Andegar. singulis annis redditus de
mangeria suo de Tavel in exambio hu-
ius Forestagi. Jasper dimisit ei siphos
et scutellas quae ipsi redilectabat annuatim
de Forestagio suo de Tavel ad curiam
suum tenendam in die Nativitatis Domini
et Resurrectionis. Monast. Anzic.
tom. I. pag. 100. *Dona i. 3. forgas...
liberas et absolutas et quitas, et omne
ferrum, quod in eis fabricatur, ab omni
teloneo, et Forestagi, et passagio, et ab
omni genere constructuendo. In veteri
Charta vernacula mentio fit de For-
estage, qui se leva à cause du four bâton.**

8 Charta ann. 1214 ex Chartul. S. Aviti Aureli. *Consuetudinem quondam,
que Forestagium appellatur, annis sin-
gulis personam Pithuerensem capitu-
lum reclamare, etc. Forestage, eadem
acceptio, in Ch. ann. 1300. ex Lib.
rub. Cam. Comput. Paris. fol. 217. r.
col. 1. *Le chapeau des terres et des lains,
et les jardins des Forestages de la ville,
peisne des lieux. Paris.* Derechef les
tourteaux de Noe de Forestage, cinc solz
Paris. Charta ann. 1303 in Chartul.
Pommera. pag. 191. *Laguille relevance,
est appelle chevage, Forestage ou her-
bae, pasturage ou pascua des bois de
Contest. Alii ann. 101 in Reg. 468.
Chartoph. reg. 468. *Pour droit de For-
estage de cause de l'usure, qu'il ont en
tout les bois d'usure, un pain de
deniers et un denier Paris.***

37 Ex his omnibus facile colligitur
Forestagium presertim usurpatum fuisse
pro Telonio seu penitentio, quae in
forestis exigebatur a forestariis, pro
pauplariis et equis colonorum, aliorumque
qui per sua foresta baillivit, seu limites,
onera portabant; ita ut idem sit
quod *Cheminagium*. Id iterum firmare
fieri ex Charta Edwardi I. Reg. Anglie
apud Blount in *Nomolex*. Anglie. *Et
sunt quieti de teloneo et passagio, et
Forestagi, et teloneo aquarum et viarum
forestam meam contingunt.*

37 Quibus vero Forestagium seu jus
utendi foresta competebat, iis non modo

licum erat ligna ad usus suos cedere,
sed et pecus suum in foresta pascen-
dum ducere poterant. Ius autem *For-
estagii* personale est, non reale, ut defini-
tum fuit in Camera Comput. Belli joici
ann. 1118, adeo ut destructa domo Juri
Forestagi obnoxia, jus quoque illud
simil exstingatur. Verum si aliae do-
mus sedentur, carumque possessores
eo jure uti volunt, integrum debent
Forestagi præstationem: sed si due do-
mus, vel, ut alii, duo foci conjugan-
tute, tunc licet eodem jure tantum
unicum tamen debetur *Forestagium*.

Forestage, eodem sensu, in Reg. 18.
Corb. sign. *Halacua* ad ann. 1310. fol.
52: *Pour le Forestage des bos de Guiy
et Oresmeaulx.... A este ordonne que
Pierre Moitly.... sera commis forestier
et garde des bos d'Oresmeaulx.*

FORESTAGIUM. Officium forestarii.
Liber niger Scaccari pag. 215: *Et ego
ipse custodio Forestagium Regis de foedo
meo, et debeo ire cum corpore Regis in
servicio sui paratus equi et armis, cornu
meo in coulo meo pendente.*

FORESTARIA, vel FORESTARIUM. Idem
quod *Forestagium*. [Charta Baldwini Co-
mitis Flandriae ann. 1197 apud Mirae-
ton. 1. Diplom. Belge. pag. 722. *Ego
vero illam meam quartam partem in
manus meas libere regnata, tanquam
meam propriam ab omni aduersitate et
utilicatione et Forestaria, et quoniamque
hominum incitatione liberare et emancipa-
re, sepe dicta Ecclesia. S. Dionisi in
eleemosynam... liber et legitimus donavi.
Vita S. Henrici Imper. tom. 3. July 104.
551. *Coatulum ad supradictam Sedem
Episcopalem villam cum omnibus perti-
nentiis videlicet cum pratis, pascuis, car-
nis, foresta, Forestaria, cellarius, censibus,
aquis, etc. Chartul. Capituli Ambian.:*
Forestandum etiam quod in parte decim-
Forestaria habeat a Canonici duos modios,
iuniori frumenti et alium siliqinis.] Charta
ann. 1264 apud Augustinum du Pas in
Stemmal. Armorie: *Acesserat habere
debere in plessis et laeyis, et aliis namo-
ribus ususq[ue]num, tam ratione fore-
stariorum seu forestariorum, quod idem Guillelmus
habebat in foresta et membribus nobilis
eius Petri Tornenni, quam pro ratione
successoris Gaufredi dicti Hervard, pat-
ris videlicet, ad portandum de lignis ad
sua officia construenda et reparanda,
et ad passendum porcos suis ceteraque
animalia sua in eisdem plessis et laeyis.**

2 Charta S. Ludov. ann. 1248. Inter
Inst. tom. 2. Gall. Christ. col. 533: *Pre-
cipio quod defectus dictorum duodecim
miodiorum, in Forestaria mea de Brodo,
singulis annis in festo beati Michaelis,
per manus forestariorum meorum dictis
monialibus persolvatur. Et volo et pre-
cipio quod quicunque dictam Forestariam
tenetur, etc.*

2 FORESTERIA. Eadem notione. Charta
prædicta Comitissae ann. 1198 in Reg.
2. lib. Chartul. reg. 2. part. 1. fol. 11. r.
col. 2. *Comitium iterum Forestarias
Compendi et Gaudi mensili propter du-
cautas et seruandas libras circa, et totidem
gallinas nobis ducentiam redditum. For-
staria, quodmodi præstationem debet, in
Charta Frider. ducis Lothar. ann. 1255.
ex Chartul. eel. Romarie. ch. 33. *Nous
avons ou vaud de Champ trente deux
Forestiers re-torables et douze puchours
redorables, ou nuls ne prent rien maques
non... Ou han d'Arches avons nous mestre
Frosterie, que puet croistre et descroistre.
In alia ann. 1256. ibid. *Fourestiers, pro
Frosters.***

FORESTARIA. Prepositura, seu *Balia*, ita appellata in Monasteriis et Ecclesiis Canonorum, apud Innocent. III. PP. lib. 18. Epist. 55, cui forte forestarum incumbebat cura, aut advenientium extraneorum, quos *Forestarios* nuncupabant.

* Bull. Joan. XXII. PP. qua Phil. regi concedit annalia benef. eccl. ex Reg. A. Cam. Comput. Paris. fol. 100 r: *Declaramus ut concessum tibi hujusmodi privilegium nullatenus extendatur ad... prioratus, suprioratus, claustrales, Forestarias, cellularias, infirmarys, etc.*

* FORESTARIA CAMERA, apud Franciscanos, presertim Capucinos, domus accomodata ex cipriensi fratribus hospitibus, quos *Forestarios* vocant. *Tegula* percusitur, cum frater *Forestarius* recens aduenit. Necrologium Franciscanorum Silvanect. *Dedit isti Conventus 50. francos pro reparations loci tam refectorii... quam Camerae Forestariae contigie.*

* FORESTARIA CUSTODIA, Officium forestarum. Charta Guill. de Castro-novo ann. 1242. In Reg. forest. comitat. Alencon. etc. ex Can. Comput. Paris. fol. 65 r: *Concessum in forestis de Guernelo Forestariam custodiem et clientellam in feodo.*

FORESTALE. Idem quod *Forestarium*. Arustum Paris. II. April. 1319: *Quod essent et antiquo in possessione vel quasi quiete et pacifica scindendi, capiendi, et portandi ligna pro uso calefacti, et medicamentorum dicti Monasterii, noncum dandis et vendendis ex circunscriptis pro libito eius venationis ac ibidem venatione ac fore animalia cedentibus soli et in solidum et de fore animalibus sibidem caput et pedes et aliae usages consuetuus forestariis habendi et levandi, et aliis forestariis habendi et levandi, et forestariis habendi et levandi, et Forestale levandi et exigendi a quibuscumque personis ligna capientibus, seu animalia sua immittitibus in quadam parte nemoris, etc.*

FORESTARII, qui *Forestas* seu silvas curat, servat. *Forestier*, [vel *Sergent de bois*,] in Consuet. [Meldensi art. 177. Linger. art. 8. j. Montensi cap. 58. Senon. art. 154. Victoria art. 120. Ducatus Burghund. art. 7. Comitat. Burg. art. 58. Nivernensis tit. 17. art. 13. 14. et Britannia art. 230. 402. Charta Pipini Regis Francie pro Monast. S. Dolorosi, apud Doubleum pag. 699. *Necnon et diversa ferarum genera, seu et Forestarios cum ipsorum mansibus in ipsa foresti per diversa loca commandentes.* [Tabularium Savigniac. Radulfus Filigerium Dominum concessum Monachis Savignii elemosinam quam dedit ei^s Conanus Dux Britonum in foresta Redonensis, et tanquam primus et princeps Forestariorum eamdem donationem confirmavit. Vide paulo infra. *Protoforestarius.*] *Addit Capitulum de villis cap. 10. Custos silvarum, apud Gregorium Turon. lib. 10. cap. 10. et in Legibus Wisig. lib. 8. tit. 5. ¶ 1. Le Roman de Givard de Vienna MS.:*

Tant que il vindrent un peu plus l'esclairer
A la maison Bernard le Forster:
Ici devroit le boscage galier.

* FORESTARII. NUNCIUS. Instrum. ann. 1250, apud D. de Lauriere tom. 2. Ordinat. 10r. pag. 479: *Item, quod dicti Consules possint eorum quilibet, seu quoque, creare unius Nunciun Forestarium, et Bannerium, qui habeat iurum in manibus dictorum Consulium, de bene et fideliter habendo in regimine dicti boni, seu Forestarii, qui etiam executiones ad instantiam et requestam dictorum Consu-*

lum faciat, et compellendo ad solvendum talium, seu talitas indicatas, seu indicandas compellat, et forestas, defensias, seu nemora dicta Universitatis defendat et custodiat. Vide Bannerium in Banum I.

* EQUITATOR IN FORESTA, in Abbrev. Rotul. tom. 1. pag. 48. Edw. III. Heref. rot. 81.

FORESTARII REGII, qui *Custodes recti salutis* dicuntur, apud Flodoardum lib. 1. Hist. Rem. cap. 20. *Custodes solitum villarumque regiarum*, in Chron. Fontan. cap. 1. Maurontus in Vita S. Ridelcharil cap. 12. appellatus *Silvarum regiorum procurator*; in Chroniclo Harluni lib. 1. cap. 19: *Silvarum ad Regem pertinentium dispositio et custos;* *Rogius Forestarius*, apud Almoiolum lib. 5. cap. 47. et Ermelarium in Vita S. Philberti cap. 16. [Capitulare de villis cap. 10: *Ui majores nostri, et Forestarii, poladrii, cellulari, decani, telonarii et certiores ministeriales ea faciant, et rogalet donent de manisia sorum; pro rianuoperero, etc.]*

FORESTARII DE FEDDO, Qui *forestarium* feodalem possidet, in Monastico Anglie. tom. 2. pag. 590. In Addit. ad Matth. Paris pag. 100. 101. et in Fleita lib. 2. cap. 41. ubi opponitur *Forestarius de fedo*. *Ibid. cui subsunt Forestarii de fedo*. *Regestum Ludovici Ducis Andegav.* fol. 92. Junel d'Avaugour Chevalier est homo ligi du duc d'Anjou a cause d'une Foresterie Paide sine en la forest de Malenne. *Forestariorum vero feodato-rum unus hisce sequitur Charta Arnaaldi de Hispania Utriculus ann. 1278.* In Regesto Norimbergensi Ducatus Aquitanie, pag. 6. *Iem dixit et recognoscit se ipse feudum dicti dominum villam et homines de Botiis eum pertinetem et Custodium, solitum, quo salutis dicti quod debet custodire pro dicto Domino Rege: et si invenerit aliquem venantem, qui non debet venire pro natura sua, scilicet quod sit nobis, aut iure suo debeat veniri, debet ipsum capere, et habere aquitatem suam, si quem habet, et casus, et debet personam reddere in castro Burdegal. et si habeat venationem, primum quartierum debet portare Constantiario, et de gogio tertiam partem. Charta Joanne Regina Castella et Commisiss Pontivi ann. 1255. ex Tabulario S. Vulfrauni Abbativill. pag. 20: *Volumus etiam, quod Custodes forestae nostre, quicunque sint, teneant erga Capitulum juramento prestito apud Cresciacum, quod nemus predictum Decani et Canonicorum fideliiter observabunt, ita quod de omnibus forestier et emendis in dicto nemore avienitibus... medietatem percipiunt, sub juramento custodum nemoris sibi super hoc praestito. In ejusmodi Forestariorum abusus pluribus invehitur Petrus Blesensis Epist. 95.**

FORESTERII. [Chron. Dom. de Graefia apud Murator. tom. 12. col. 888: *Parcili mischi, quia sum de sancta Julianae et Forestarii defensais dominae Ducie.*] Vide Constitutiones Siculæ lib. 8. tit. 88. ¶ 1.

* FORESTERII MAGISTER, Qui *forestaras* curat. *Gall. Maître des eaux et forêts.* MSS. Caroli reg. Sicil. *Officiale omnes debent jurare, scilicet Justitiarii secreti... magistrari Forestarii, magistris et consiliis, etc.*

* FORESTARII Agrorum custos, Gall.

Messier. Charta Phil. II. reg. Rom. ann.

1208. tom. 2. Hisp. Leod. pag. 890: *Si quis circum terram extra civitatem aliqui in episcopatu tenet, ... non possit cogi*

intra Forestas. Vide *Forestarius.*

* FORESTARII, Castor, hororum, vicinarum, etc. Gall. Messier. Statuta villa Montis-olivi Diocesis Calagrensis. ann. 1281. apud Marlen. tom. 1. Anecd. col. 968: *Iam, quod Consules... potestant habeant custodes villa et Forestariorum horum, cisternum, agrorum, et claram possessionem instituendi.*

* FORESTARII. Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 26. col. 2: *Martinus colonus S. Germani habet secum infantes 11... et est Foristarius de silva et vinea dominica.* [¶ Brev. 6. sect. 58.]

* FORESTARII. Charta Udonis Episc. Tulensi. Inter Probat. Hist. Tulensi. pag. 80: *Forstaros et custodes ex antiquo possident in vineis supradicti loci.* Codex MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 78: *Cum ministerialibus duobus, id est, Forstaro et decano qui retensem pro se sol. 1. et denar. 111.* [¶ Brev. 18. sect. 98.]

* FORESTARII ad custodiendos campos,

in Charta Chrodegangii Episcopi Metensis ann. 765. apud Meurissem pag. 166. PROTOFORESTARII, Dignitas in Anglia, quae hodie exolevit. Is res forestis procurabat, cognoscetabat de causis ad forestam pertinentibus magna cum auctoritate, et a forestariorum aliis ratione exigebat. Idem *Justitiarius de foresta*, dicitur Matthaeus Westmonastensis ann. 1262. et Rogerio Hovedeno pag. 784. Erant autem duo simul, quorum hic Cis-Trentania, ille ultra Trentum constitutis forestis prefectus erat. *Protoproforstarii Angliae aliquot recentem Scriptores.*

* HUGONEN DE NEVILLA, seu de Noseville. Matthaeus Westmonast. ann. 1211. et Matth. Paris. ann. 1244. Rog. Hoved. pag. 784.

* JOANNEM BISSET, qui obiit ann. 1242.

* JOANNEM DE NOVA-VILLA, Hugo filium sub Henrico III. qui obiit ann. 1246. Idem Westmonast. et Parisius.

* GALERIDUM DE LANGLEA, a fluvio Trenta usque ad regnum Scotie, et ROBERTUM PASLEWE, seu Passio, in paribus australibus Anglie, usque ad eundem fluvium Trenta, quibus successores dati ann. 1258.

* ERNOLDUS DE BOSCO Miles, loco Roberto, qui obiit ann. 1255. et

* JOANNES DE LEXINGTON Miles, loco Galfridi Matth. Westmon. pag. 861. 858. 300.

Esolevit postea *Protoforestariorum* nomen, qui *Justitiarii forestarorum, et Itinerantes* nunc dicti sunt, quorum alter Cis-Trentanis, alter Ultra-Trentanis forestis prefectus est. Rogerus Hovedenus, de Henrico II. Rego Angl. pag. 694: *Eodem anno obiit Thomas filius Bernardi qui post decessum Alanii de Novilla constituta erat summus Justitiarius omnium Forestariorum Angliae a domino Rege: quo defuncto Dominus Rex divisit forestas suas Angliae in diversas partes, et unicuique partium prefectus quatuor Justitiarios, videlicet duos Clericos, et duos Milites, et 2. servientes de domo et familia ipsius custodes territoriorum, et viri super omnes alios forestariorum tam Regis, quam Millium et Bonnae, et misit eos placita plazia forestariorum secundum representationem servientium forestariorum. Idem pag. 781: *P. Hugo filius de Novilla summus Justitiarius omnium Forestariorum Regis in Anglia. Meminit idem Justitiariorum Forestariorum itinerantium.**

* FORESTEL, FORESTALLUM. Vide *Fo-*

1 FORESTANUS. Suburbanus, Italis Foresta, nostris Foresta. Bartholomaeus Scriba lib. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1589. apud Murator. tom. 6. col. 481. Tandem dictus Fulco et Januenses qui secum erant, prevaluerunt in bello, et destruxerunt diadem. S. Anselmi, et dominum spectaculu Forestanorum Vintimili, et eorum terras traxerunt et desolaverunt. Vide Forestanus.

1. FORESTARE. Prescribere, bannire. Conventiones inter Carolum I. Comitem Andegav. et Provincie et Arelatensem ann. 1251. art. 15: Dominus Comes eius Curia non possit gravare aliquem Arelatensem, vel dannum infire in personis rebus, etiam Forestari fuerint, sius bannii, etc. [Ogerius lib. 4. Annal. Genuens. ad ann. 1215. apud Murator. tom. 6. col. 409: In eodem quippe Consul Guido Proterinus et Carbonus Ansaldi Malocelli in Bisanne insulam fecerunt in Herodem de Mari; quare Consules ipsos Forestarum in publico parlamento. Et Bartholomeus Scriba lib. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1230. ibidem col. 468: Postea eodem anno X. Decembri Solonius Piper et Suto frater eius ambo vulnerati fuerunt graviter, et indecupatus fuit Henricus Embros. et propterea Forestatus fuit et in bannum positus. Occurrit preterea in Statutis Massili. lib. 5. cap. 6.]

1.2 FORESTARE. Silvam in Forestam convertere, etc. Vide in Foresta.

• FORESTARE SE. Abdere, foras abire, Gall. Se retirer. Stat. Montis-reg. pag. 172: Statutum est quod si aliquis de dicta civitate Montis regalis vel jurisdictione, pro aliquo offendere se Forestaret, etc.

1. FORESTARIA. FORESTARIA, FORESTARIUS. Vide in Foresta.

1.2 FORESTARIA. vel FORESTERIA. Sic homines suburbii et districtus seu territorii aliquicis urbis appellatur, qui foras seu extra urbem sunt in Chr. Parm. ad ann. 1261. apud Murat. tom. 9. col. 842: Pars illorum de Soardia et aliorum extrinsecorum civitatis Pergami, et D. Galdeas filius D. Maphae Vicenomiti Mediolani cum tota Forestaria sua tam milium quam pedum per fortiam, armata manu... intraverunt Pergamum, et ipsam civitatem cuperunt. Ibidem. cap. 81: Et tota Forestaria civitas Parme equitatu incontrinatum Placentiam in cursum dicti D. Alberti Scotti. Vide Forestaria, et viginti solidos.

• FORESTARII. appellati primi Flandriae principes. De quibus vide Vredum et Buzelin. tom. 3. Gallo-Fland. cap. 2. pag. 458.

• FORESTATIO. Praestatio pro iure utendi foresta. Charta Scobrandi episc. Lemovic. ex museo D. de Clairambault: Terras et homines de Forges ab omnibus... absolvantur... in blado et dorsariis, et omni rerum servitio, præster to Forestatio, et viginti solidos.

1 FORESTATIO. Bannitio, proscriptione. Bartholomeus Scriba lib. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1250. apud Murator. tom. 6. col. 528: Et annuens petitioni ipsorum uno cum potestate Janus restituit in integrum omnes forestatos Janus et districtus omnibus Forestationibus et bannijs. [9] Stat. crimin. Saona. cap. 87. pag. 78: Sententia ipsa contra eum lata banni, Forestationis seu condemnationis, etc. [Vide Forestare 1.]

• FORESTATURA. Annona lignaria, Gall. Chaffage. Charta Conradi III. imper. ann. 1141. in Chartul. Romaric. ch. 10: De medietate Forestature, que ad

usus sanctimonialium pertinet, nec decima, nec aliqua pars, nec servitium ab aliquo subripatur.

• FORESTEA. pro Foresta, in Homag. ann. 1344. ex schedis Pr. a Sancto-Vincentio.

FORESTEL. FORSTEL, FORSTAL, Criminis in via perpetrati reus, via obstructio, itineris interceptio, a Saxonico fore, quod est p[ro]p[ter]e, vel ante, seu fare, via, et t[er]ra, statu, septum: [100] Thorpe Fore, ante, et stellian, salire, Assultus, et cojus quidem delicti cognito ad solim Regem spectat, ut est in Legibus Henrici VIII. Regis Angl. cap. 10. 12. 55. Exdem Lege Henrici cap. 80: Si in via regia f[or]mam supercalifragilis, Forestel ex Infra. Foresta est, si quis ex transverso incurrit, vel in viam expectet, et assaltat inimicum suum. Si possum expectet, vel evocet, ut ille invenerit, in eum non est Forestel. Forestalis transgressio, videtur id delictum appetere. In Curia 4. Burgos. Scotti § 2. apud Skeu[m] pag. 153. At Spelmanus Forestalis pro rescula aeviorum usurpari ait in Statuto Wallie anno 12. Edw. I. [In MS. Cod. Ecclesie Roffensis ad calcem apud H. Wanleium de Antiq. litter. Septentr. Forestal, id est, Resistere, avocatio captis, pro namio] Vide Forestallum et alio sensu Forestallare. Varie autem huc scribitur.

FORESTAL. In Legibus Henrici I. cap. 10. et in Monast. Angl. tom. 2. pag. 827.

FORESTEL, in Iudea Legibus cap. 35.

FORSTEL, et FORSTALLES, ibidem cap. 59. extremo.

FORESTALLUM. Cognitio ac jurisdictione de Forestali criminis, quia aliqui conceditur, in Monastico Anglic. tom. 2. pag. 110. 112. 183. et tom. 3. pag. 4.

• FORESTELLA. dimittit a Foresta. Parva Silva. Charta Bianchii comit. Trecc. ann. 1299. in Chartul. Arremar. ch. 174: Forestella illa, que Guranna vocatur, abbatis Arremarensi et priori de Pargis extra partem meam et successorum meorum comitum Campanie libera remanebit. Alia ejusd. ann. 1217. in Chartul. Campan. ex Cam. Comput. Paris. Vendidimus duas Forestellas nostras, sicut desuper Columbarium, unumquaque arpentum de Foresta Lx. solidorum ad arpentum de Columbario.

• FORESTERE. Multice, seu emendare, que ex forestis male habitis emergunt. Vide in Foresta.

1. FORESTERIA. Jus, albanatus, nostri, Droit d'aubaine, quod dominis in bonis avariarum competit. Italis Forestari sunt advenia. Charta Guillermo Regis Sicilliæ ann. 1179. apud Ugelbium tom. 7. pag. 204: De platta autem, Forestari, et banda, sit ita ipsa Ecclesia libera, et sine iure, et in iure, in modis Ecclesia predicti Episcopici. Intra Domum, et concedimus perpetuo dicitur Ecclesia, to tam Forestari hominum ipsius Ecclesie, quam de eis haberet debet. Concedimus clam ipsi Ecclesie, ut nullus bajulariorum seu foresteriorum nostrorum vel heradum aut successorum nostrorum de hominibus Ecclesie pro aliquibus distingendis vel molestandis, se nullatenus intromittat. Adde pag. 715. Vide Estraria.

1.2 FORESTERIA. Vide Forestaria 2.

• 8. FORESTERIA. Praestatio pro iure utendi foresta. Vide supra in Foresta.

1. FORESTERIUS. Custos forestarum.

1.2 FORESTERIUS. Suburbanus. Quod etiam dicitur de eo omni quod extra urbem est, modo tamen in territorio ejus sit. Chron. Parmense ad ann. 1268. apud Murat. tom. 9. col. 788: Dominus Conradus de Monte-magno de Pistorio, datus a D. Rego Carolo, fuit capitaneus Forestierius civitatis Parme. Ibidem ad ann. 1271. col. 785: Et per commune Parme solvebatur ducentibus blavam Forestiarum in Parme ad vendendum XII. imperiales de stara frumenti. Ibidem ad ann. 1292. col. 823: Romani preliati fuerunt simul de mense Februario, et spoliaverunt Ecclesiastis et loca religiosa et Forestarios. Ibidem ad ann. 1307. col. 864: Postes vero Parme cum militia civium et Foresteriorum communis Parme equitaverunt eundo in succursum communis Placentie. Interduum tamen pro quovis extero sumit[ur]. Foresteri et extranei persone, in Charta ann. 1403. ex Archivo S. Victoria Massi. Vide Forestanus.

• 3. FORESTERIUS. Extraneus, peregrinus, ita Forestiere. Charta ann. 1389. apud Lamium in Delic. erudit. inter not. ad Hodiepor. Charit. et Hippop. pag. 476: Ipsa ligna exportantur ad territorium dictorum communium ad partes extrinsecas et Forestarias. Stat. Mantua lib. 1. cap. 65. ex Cod. reg. 4020: Ordinamus quod nulla persona magna vel p[ro]p[ter]e, terraria vel Foresteria, cuiuscumque sit constitutio, audiat, etc.

8. FORESTERUS. Foresta custos. Reg. de Broton. ex Cod. reg. 4033: Et si volunt, possint custodiare suas bestias de herbagia foresta; in sua fructu vel in suis gardini nichil debent jure donare Forestis.

• FORESTIA. ut Forestarium, Jus utendi foresta. Reg. forest. comitat. Alencon. etc. in Cam. Comput. Paris. fol. 55. ex Charta Thomae comit. Perig. ann. 1214: Ad universorum notitiam volumus pervenire non deducit et concessisse pro suo servicio Gerusia Calabria et heredibus suis Forestiam foreste de Belimo, cum omnibus pertinentiis sua: que pertinentiae sunt tales, quos dictus Gerusia et eius heredes possunt capere viride nemus et fastigium sua herbagientia, et mortuum nemus ad calefaciendum, et pasturam suis percidibus et porcis: arbores vero, que ceciderint in foresta predicta, usque ad quinuarium numerum percipient. Sed nihil impedit quominus de custodia foresta seu Guaria intelligas. Vide supra in Foresta et Guarius 1.

FORESTIUM. Almericus de Peyrat Abbas Moissiacensis in Vita Caroli Magni in Cod. MS. 1343. Bibl. Regia fol. 83: Demum cantores artis musicæ peritissimi in Foresto librum expedita Offrenda tenentes apertum, produci... melodie hanc Sequentiam cecinerunt melodisenter in memoriam et laudem defuncti ubi ipsum Glossator. Foresto libum vero est, in quo cantant in choro Clerici seu Religiosi, quod Pulpitum appellatur. Ambonem autem dicimus locum, in quo predicator, etc. Forte quasi Foris itallum, quod a statis discendit ad antologianum cantatur. Vide Forestarium [sic] et Falditorium]

• FORESTUM. pro Forestacione, delicata crux. Charta ann. 1240. ex Archivio Capituli Audomar. Praeterita retinet sibi malum, quod fit in presentia sua. Item retinet sibi Forestum dunarium et forestinarum. Item retinet sibi rapinam mortis, id est, trof. Alia notione sumitur in Foresta.

• FORESTUS. Aurorum custos. Gall. Messier, cuius officio immunem esse, privilegio reputabatur. Charta ann. 1178. in Suppl. ad Miraeum pag. 671.

col. 2: *Et sciendum quod pars illa (alio-
dil) et fratres predictis data est, si nec
vilecum.* Forestum habebat ultum.

Vide supra *Forstarius in Foresta*.

• **FORETANUS.** Extraneus qui foras
urbem habitat. Stat. Pistor., ann. 1107.
apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med.
sev. col. 516. art. 60: *Statutus, ut po-
testas non reddat parabolam aliqui Fo-
restano, qui in eum non jurabit habilitare
Pistorium, ut semper sicut juravit non
habitare in civitate Pistoriensi, de habi-
turo nullam parabolam aliqui ex Fore-
stanis red lat.* Vide supra *Forstaneus*.

• **FORETERITA.** pro *Forsterita*, ut vi-
detur. Munitio, arx, castrum, Gall.
Forteresse. Charta Rob. comit. Attribut.
ann. 1248. tom. 4. Ordinat. reg. Franc.
pag. 256: *Volumus quod in novaghitada,
cellaritis et pretallis possitis facere edifi-
cias ad utilitatem ville sive Forsterite.*

• **FORETBOT-FELONIE.** Statuta Roberti
II. Regis Scottie cap. 8. § 1. cap. 4: *§ 2:
Ad faciendum cognoscere per assidam, an
homicidium fuit perpetratum per murmurum,
seu per Foretbot-felonie* [90] Houard utro-
que capite habet *Foretbot*, hodie scribi-
bunt *Forethought*, Gall. *Prémédité*, con-
sulto fa-tum, crimen voluntatis. Opponitur
in Statutis laudat. Robert. II. homi-
cidio ex calore iracundie, videlicet
Chaudelle.]

• **FORETUM.** Terebellum. Gall. *Fore-*
Lit. remiss. ann. 1385. In Reg. 98. Char-
toph. reg. ch. 347: *Qui supplicans in
manu sua tenebat a causa quodam Fore-
tum, Gallico Barros, etc. Abarros dici-
videtur, in aliis ann. 1416. ex Reg. 189.
ch. 301: *Plusieurs ferrements* que l'en d'u-
blanche eure, oustil; et habilemement
servans, necessarii et convenientes ou
mister de tonnelier, comme sont siez, ...
Abarros et plusquas autres pieces d'autre
blanche eure.*

• **FONTACE.** Charta ann. 1204 de Inter-
ceptionibus Clariororum adversarii. *Legi-
jurisdictione in nupera Conciliorum
Rotomagensis Ecclesiae Edit.*: Clerici non
possunt communicare de iure proper
forfactum cervientis sui, neque interdicere
terram eius, priusquam Dominus super
hoc fuerit resupitus, vel Ballius si Do-
minus sit Forfatus. Ubi Editor hanc vo-
cem pro Domino accepit, putat, cui jus
forfacture competit, quod vir credam.
Puto legendum *Forfatus*.

• **FORFACTUM.** Per *forfactum* et sine
forfacto, Formula usitata in sacramen-
tis praestandis, id est, per fas et nefas.
Iuram, an circ. 985. inter Probat. tom.
2. Hist. Oecat. col. 140: *Inps. Forterius in
contra ipso Isarno, et per Forfactum et
sine Forfacto, si comprobare non potuerit
ipse Forterius ipsi Isarno quod habeat in-
genitatem. Ede. Vide in *Forficaturae* 1.*

• **FORFANG.** FORFEN, FORFENG, et
FORFENGEN, voce ejusdem originis et
notioris, a Saxonico *forefang*, vel
fore-feng, vocabulo composito ex
fore, ante, et fang, captio, prehensio,
apprehensio. Est igitur *Forfang*, Spel-
manno captio obsonorum, quae in foris
aut neadmis ab aliquo, fit, priusquam
minister Regis ex reperit, que Regi fuerint
necessaria. Fleta lib. 1. cap. 47.
§ 13: *Forfang, quicunquam prioris prisie
designat. In hoc enim delinquunt burgenses Londoni conuersas esse ante pri-
tas Regis factum.* Vide ergo hinc ita-
cere complicit, et Leges Willielmi No-
thi veniacum cap. 6. Monasticum Au-
gusti, tom. I. pag. 689. etc. Vide *Prisa*.

* *Forques, scilicet Eadem notione in Charta
Henrici I. Reg. Angl. ann. 1123. apud*

*Th. Blount in Nomologia. Anglic.: Estant
quieti de wordwite, et de uilewse, et For-
bange, et withfangs, etc.*

• **FORFANG, et FORFANGUM,** in Legibus
Adelstani, *Forfangum*, in Legibus Ins-
cap. 50. 76. 79. dicitur esse præsumptio vel
anticipatio, seu certa pecunia quanti-
tas, quae datur, qui rem furto abla-
tam de manibus latronum excusat, et
pro modo valoris datur a rei domino.

• **FORFANTUS.** pro *Forfactum*, Crimen,
delictum. Charta Soldani pro Pisan.
apud Lam. Inter not. ad Hist. Sicul.
Bonifac. in Delic. erudit. pag. 219.

*Et iterum vestras implevimus preces, et
Forfantos illosrum reliquissimus pro amore,
et Forfantos illosrum reliquissimus pro amore,
et Forfantos illosrum reliquissimus pro amore,
et Forfantos illosrum reliquissimus pro amore.*

• **FORFARACULUM, Tenebre.** Papias in
MS. Bituric. Editus habet, *Forfaracu-
lum*. [90] Leg. *Forfaraculum*, *Ferebellum*
vel *Frebra*. Vide *Forfaraculum*.]

• **FORFATURA.** Multa, vel emenda
de *forfactum*, seu delictum. Istr. apud
Murator. tom. 2. Antiq. Ital. med. sev.
col. 13: *Medietas redditum de placitis, et
forfactis et scadentis peregrinorum, et
extranearum. Vide in Forfaraculum.*

• **FORFEX.** Vide *Forfang*.

• **FORFEX, FORPEX.** Gloss. MS. Re-
gium. *Forpes, Fabri, qui corrupte
Forfexes dicuntur. Ex quo emendari pos-
sunt Glossas Isidori. Ebrardus Bethu-*

nensis:

*Forpes dia, niam capo Forpis, Forpis ferrum.
Ita etiam auctor Mamotrecti ad cap. 7.
Isale. Hoc discrimen non observant
Gesta Regum Franc. cap. 24: *Illi statim
remiserunt Arcadem ad Reginam, di-
centes: Hic sunt Forpices, et eae gladii
quæ mandant filii tuos, ut non condam-
ant gladium tuum, sed ubi Gregor. Tu-
ron. lib. 8. cap. 18. habet Forpices. Con-
cilium Picavense ann. 1100 cap. 2: *Ut
uenio in faciendo coronis (Clericorum)
Forpices vel manut. ritua exigat. Archi-
threnus lib. 3. cap. 8:***

Forpes tota pilo, etc

Idem lib. 2. cap. 8:

Prodigia laetus, nec castigatos avaro .

Forpes, procula tunica discursus, etc.

*Papias: Forpices, Tenaces a pilo: ton-
sorum enim sunt. S. Willielmi Constitut.
Hirsburg. lib. 1. cap. 2: *Hoc ordinis sa-
dem tonsura agitur. Sacerdoti Misam
celebratorio adest Armarius cum libro,
Magister notariorum cum Forpice et linteo,
etc. Vide Octav. Kerrarium in Forbic.
lib. supra Forpices.]**

• **FORFICES, vocabulum etiam militare,
de instructa acie forficum instar, apud
Gellium lib. 10. cap. 9.**

• **FORFICARE, Forfice scindere.** Gloss.
Lat. Gr. *Forfico, &c.* Vide *Forfex*.

• **FORFICIA,** ut *Forfex*. Acta MSS.
notar. Senens. ad ann. 1284. ex Cod.
reg. 4725. fol. 25. r°: *Uen. (relinquo)*
*unus sarchonem et unum cucinum hos-
pitali dom Agnesse, .. cum duabus partis
Forficarum. Tondeur des grands Forges,*
in Charta Phil. ducis Burgund. pro Au-
domar. ann. 1400.

• **FORFICULA** diminut. *Forfex*. Ano-
nymus in Epistola ad Johan. de Mons-
teriorum apud Marton. tom. 2. Ampliss.
col. 140. 145: *Habui. manera tua
scilicet instrumenta scriptoria pro me,
et pro conjugi Forficulas, et culellas
argenteas.*

• **FORFORACULUM.** Vide *Forfaraculum*.

• **FORGA,** Fabrica ferraria, Gall. *Forge*,

Charta ann. 1340. in Reg. 78. Chartoph.
reg. ch. 941: *Concedimus Forfum dicti
loci (de Portello) quem potest valere anno
quatuor septem quartiones bladi frumenti.
Intra Forga. Vide infra *Forge* I.*

• **FORGELDUM,** in Monastico Angl. tom.
1. pag. 872: *Et omnibus geldis; tengaldis,
hengeldis, Forgeldis, penigeldis, etc.
Vide Gildum.*

• **FORGERIUM, Scrinium, arca, cap-
sula, nostris alias Forgeret et Forvier.**
Lit. remiss. ang. 1386. in Reg. 99. Char-
toph. reg. ch. 1: *In domo Sandra unum
Forgerum, in quo erant scrancias grossi
Flondrenses, ... fortius et malitiosus erit et
importunus. Charta ann. 1340. ex Char-
toph. 21. Corb. fol. 881. v: Lequel argent
il nous offry à bailler, tant en or ou
argent, blanches maillées et noires, lequel
estoit en ung Forgeret. Lit. remiss. ann.
1397. in Reg. 152. ch. 81: *En un autre
Forgeret, que la suppliant trouva ouvert,
prist une verge d'or ou anneau de pris de
xx. sols Paris. Alio ann. 1350. in Reg.
90. ch. 603: Icelvi Jehan avoit prindus
de Forgiere, là où il avoit grant quantité de
monnoye d'or et d'argent, lettres obligato-
toires et plusieurs autres biens mobiliers.
Coffre ou Forgier, in Charta Caroli V.
Reg. Franc. ann. 1365. Lit. remiss. ann.
1389. in Reg. 154. ch. 265: *Le suppliant
prit en une huache ou Forgier, qu'il
trouva et ouvrit, tant neuf pieces d'or.
Vide supra Forcerius.***

• **FORGLA,** Fabrica ferraria, nostris.
*Forge. Occurrunt in Monast. Angl. tom. 1.
pag. 508. 600. in Fleta lib. 2. cap. 41. § 8.*

*In Anecl. Marten. tom. 1. col. 1389. et
in Computo anni 1202. apud D. Brusel.
et alio ann. 1202. 2. de Feudorum usu pag.
ccv. etc.*

• **OFFICINA.** Memor. H. Cam. Comput.
Paris. ad ann. 1418. fol. 112. v: *Ad-
deinde Officina Memori fabri et visitator san-
ctorum Reliquiarum sacro-sancte capelle
regalis Paris. cui Adenito pro vadis
ordinatum fuit habere et tenere clavis.
Forgiem seu fabricam super magnum
panierum Paris. Valletus Forgiem, in Ch.
Phil. Pule. ann. 1394. ex Lib. rub. ejusd.
Cap. fol. 473. v°. col. 1. *Forge, Fabrica,
opus, in Stat. ann. 1254. ex Reg. signa-
pater fol. 46. r: Et si soit la Forge ou
l'œuvre de dez devéel portant.**

• **FORGIA,** Caminus, fornacula. Chron.
Domin. de Gravina apud Murator. tom.
2. Script. Ital. col. 611: *Facto igitur
manu prefati iniuncti correctam parari
fecerunt, et in ea Forgiam ardentes
carbonis paraverunt, et apponentes car-
nicem, ipsum judicem Martuccium mi-
serum apposuerunt in eam vestibus enu-
datum.*

• **FORGIA,** Allia notione ex ipso
texta aperta. Charta Phil. V. reg. Franc.
ann. 1318. in Reg. 56. Chartoph. reg. ch.
289: *Cum nos in domo et grangia dicti
magistri Synonis Mordreti clerici nostri,
sitis Parisiis ultra portam sancti Hono-
rati, ... quoddam jus et servitium habere-
mus ibidem, scilicet hospitium, et societate
nostros armigeros, mercatores, fabros
et alios familiare, ministri, ac
oficarios, eniun, families, et harnessia
adscriptio, nostra For-
gia vulgariter vocabatur. Idem quod Gi-
sum. Vide in hac voce et mox *Forgium*.*

* *[Priorissa Longifontis dediderunt...
Audeberto, fabro, Forgiam suam, ita sci-
licet quod quidquid necessarium fuerit
ad opera domus de proprio ferro mo-
nitionis fabricabit, et panem prebende-
bit habebit sic ut de ceteris fratribus
Mus. arch. dep. p. 80. XII. sec. 1]*

• **FORGINA,** Officina, cella operaria,

Gall. **Boutique.** Charta admort. pro capit. Anic. ann. 1417. In Reg. 170. Charthop. reg. ch. 60. *Item pro quadam hospicio... cum curtillo Pauli domo, Forginga et Curtis iuvicen contiguis, etc.* Vide supra. *For. 1.*

FORGIRE. Fabricam ferrariam instituere vel tenere. Reg. forest. de Broton. ex Cod. reg. 4038. *Talis est usus foreste.* Maria potest furnire, non potest brachare, neque Forgire, neque dominum facere, neque reparare per consuetudinem dicitur. *Ita sine auctoritate domini vel sui forestarii.* *Forgebam, Fabricabam.* In Instr. ann. 1372 tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 479 art. 2. *Forgeant de fausses monnoyes, etc.*

FORGITARE. Tectum adfici ut construere, ut circiter duos pedes prominat, ne aqua e stolidis cadentes muro nocant, a vernacula *Forget*, quod tectum ex modo prominen significat apud Dombenses. Charta Thosseae ann. 1404. *Debet duodecim de suo servitio pro Forgitando suam grangiam a parte ville de duobus muros cum dimidio, et ipsam levando supra muros ville, etc.*

FORGIUM. Eodem intellectu atque supra *Forgia* 2. Charta ann. 1336 in Reg. 81. Charthop. reg. ch. 509. *Pedagia sive leudas, macellos, Forgia, corroja, albergua, et alias quascumque possessio-nes et bona... concessimus.*

FORGORPIRE. Foris gurpire, devestire, possessione exere. Tabularium Casauriense ann. 2. Imp. Caroli C. *Sed et ego Fulchradus per festucam me erinde Forgorpivi, et in omnibus me exinde foras exitum fci. Alibi, nude: De ipsis rebus per festucam me gurpivi, et in omnibus foras exitum feci.* Vide *Gurpere*.

11. FORIA. *Latrina, excessus.* Gloss. Isid. *Foria, Stercora liquida, apud Nonium, unde Gallicum, Forie, Stercus liquidum. Juvenal. Sat. 3. Latrinas publicas Forices appellavit.* Ille Grevius conjecturavit esse *Forica* apud Isidorum. Gloss. Lat. Gall. Saenger. *Forica, Foris a matre ordines hora des poteris.* *Idem Jo. de Vanda.*

12. FORIA. Nundine. Charta Herveldi. Virtonis pro castro Luriaci ann. 1213. apud Thomasset. In Burdig. pag. 80. *In nundinatis foris censibus et pedagia redant tales cestum quales nundine vel Foria vel pedagia debent.* Vide *Forum*.

*** Gall.** *Foris.* Charta ann. 1215. In Tabul. S. Petri Carnot. *Foriam etiam S. Michaelis supradictis monachis dedit et habendam concessit liberam et quietam.* Vide supra *Forie* 3.

*** 3. FORIA.** *Frenum, quod ori imponatur, Fren, Prog. Glossar. Provine. Latec. Cod. reg. 767.*

FORARI. Vide *Podrum*.

*** FORICA.** [Cloaca, Dief.]

*** FORICARIUS.** Digest. Leg. 17. § 5 de usuris, (22, 1) qui quisdam est, qui *Foricas* eluit; sed rectius alius, qui *Foricas* conductus. Vide *Lexicon Martini*. [eo Dirksenio: Conductor, locutus vel labore in foro.]

FORICATUS. Idem quod *Furratus*, Peilitus. *Forire.* Vide *Redorsare*.

*** FORICA.** Foras abundanti vel se in castrum recipendi facultas. Reg. Olompariam. Paris. ad ann. 1287 fol. 55. *Quia dominus de Calviniaco miles inventus fuit culpabilis de rapto domicella, quam Robertus de Signis armiger dicit in uxori, et quod super hoc *Foricium* produxit et assensum, condamnat et dicitur.*

1. FORICUS. Sigebertus ann. 1107. *Abbas Cisterci et Fratres ejus non immores sponte suis regulam S. Benedicti in loco illo ordinatum unanimiter statuerunt tenere, rejecientes a se, quidquid regular refragabatur, Foricos videlicet, et pellentes, esamina, capitula quoque et femoralia, et cetera omnia, que puritatis regule adversabantur. Legendum forte *Foricos*.*

12. FORICUS, pro *Forinsecus*. Extraneus, habitans extra urbem. Oberthus Canceller. lib. 2. Annal. Genuens. apud Variorum. tom. 6. col. 327. *Cogitantes in cives quandoglibet consurgere, et domum terrarum jam incipient deco-gnoscere.*

FORIFACERE. *Forifactor, Forifac-
tum.* Vide in *Forifacere*.

*** FORIFAMILIARE.** *Forifamilia-*re, nos-
tris. *Forifamilia.* Vide *Forifamilia*.

*** FORIFICUM,** perpetuum pro *Forifac-
tum* editum. tom. 5. Ordinat. reg. Franc.

pag. 673. art. 16. ut videtur est tom. 1.

carund. pag. 328. Inter notas.

*** FORIFRAGUM.** Idem videtur quod *Forifactum* in Conrad. Archib. Magdeb. Charta ann. 1236. apud Ludewig in Reliq. Manuscr. tom. 12. pag. 322. *Quo instanti tempore jurisdictionis sua (longi gravii) et duante, ratione Forifragi aliqui-
cavus et delicti, majoren penam incide-
rit sec talenta debit, qui minorem penam
incidentur. talentum tantummodo debet
unum.* Haltius interpretatur Iudicium turbationem. Glossar. German. col. 2198. voce *Ding-Sturz*.

*** FORIJUDICATUS.** Qui per sententiam forijudicacionis pro damnatio habetur. Constit. Feder. reg. Sicil. cap. 108. *Ut nullus regni nostri nobilis, sive sit comes, baro, miles, burgensis, vel qui cum-
que aliis, bannitus vel Forijudicatum a quibuscumque officiis nostris, in cas-
tis, terris, massariis, dominibus vel locis
alii receperat vel occultare audeat.* Vide *Forijudicare*.

FORIMATRIMONIUM. Vide *Forismari-
tagium*.

*** FORINCATIO.** Amandaui, relegatio, foras ejectio. Charta Alphonsi Comit. Augiens. ann. 1270 apud Stephanot. tom. 3. *Prost. Prost. MSS. pag. 883.
Justitia qua extenditur ad membrorum mulierum, deportacionem seu Fori-
cationem, vel forbanie, aut signationem,
sive taliam penam minorem, etc.* Vide *Fori-
catione*.

*** FORIMENTUM.** Vide in *Forire*.

FORINSECI. Extranei, habitantes extra burgum in Legibus Burgor. Scotticor. cap. 3. *Albancum Forinseci, in charta Philippi Aug. ann. 1224 apud D. Brussels tom. 2. de Fondum usu pag. 94. Jo. de Janua. Forinseci. Exponuntur de
foris tenens vel existens.* Gloss. Lat. Gall. Saengerian. *Forinseci. Estato-
dehors, foris.* Konnctus in titulis ad ceterum antiqu. Ambrosden. *Excepto uno felone Forinseci illius crux versus austrum ad faciliendam quandam viam.*

*** FORINSECUM.** Hostiolum. Quod ab exterritis debetur. Charta Thaiesis domine de Marchia ann. 1257. apud Rymer. tom. 1. pag. 562. *Salvo nthi omnibus Forinsecis homagiis, redditibus, etc.*

*** FORINSECUM MANNERUM.** apud Kett. in Antiquit. Ambrosden. pag. 354. *Summa reddituum assessorum de manorio Forinseci Bambergi, cum molendinis Forinseci liv. l. XIV. s. III. d.*

*** FORINSECUM SERVITIUM.** Vide in *Servitione*.

*** FORINSECI.** *S. Servi,* in Capital. de Villis Caroli M. iii. n. 23. *Item quaque-
que in proficuum, beneficium aut Fori aliquam dicta-
rum personarum, vel aliorum seu aliquo-*

1. FORIS. Extra, propositio cum accusativo. Recapitulatio Legis Salicae § 3: *Si quis porcellum, Foris domum furas:* rit. Occurrit passim.

Foris esse dicuntur Gentiles, quod extra Ecclesiam sint. Hieronymus in Prologo in Job: *Habu vero et Ialaam typum preferunt Philosophorum, qui Aforis, id est, Extra fidem postis, ini-
diuant Ecclesie dei.* Idein Epist. 25 ad Paulam cap. 4: *Nos debemus exire de templo, id est, de proposito Christiano, non Foris egredi, incredulitatem videlicet gentilium commisceri.* Victor lib. 1. de Persecut. Vandali. pag. 12. *Cupit per conversionem operum bonorum venerandi et reverendus haberi, etiam ab eis, qui Foris sunt.* Anastasius in S. Silvestro pp. *Probatus est omni parte, etiam ab his, qui sunt Foris, testimonium habere, bonum, etc.* Constitutio 10. in Append. ad Cod. Theod. ubi de extraneis leniunt Clericorum: *Sed hac societate, seu amicitia non penetrat, fama contami-
nat, datque sinistra rumoribus locum alteri sexus adjunctio, cum Foris possitos, ac publico jure viventes ad inlecebram crimini fructu obsecrae suspicione exemplum.* [90] Tertullian. de Prescription. Hieretic. cap. 8. *Nationes vero numquam penes deum, et Foris semper.* Communi-
dans Instr. 21.

Esis inde Foris, iterum tu sua requiri.

Et Instr. 37.

Esis pro Foris, inde et ad moe vadi.

Vide S. Hieronymus Epist. 22. et Epist. 61 sub finem. S. Augustinus de Vera Relig. cap. 8. lib. 3. contra Parmen. cap. 4. lib. 7. de Bapt. contrit. Donatist. cap. 1. lib. 3. cap. 10. et Ep. 17. etc. Sic Graecis et hisc eti. si Foris Gentiles dicuntur non semel apud Gregorius Nyss. in Vita S. Gregorii Thaumatur. Theorianum in Legat. Psellum de operat demon. etc. Vide S. Ambrosium lib. 1. de Offic. cap. ult.

Foris Postri, dicebantur excommunicati, quod extra Ecclesiam essent, et ab ea arentur. Extra Ecclesiam constituti, apud Cyprianum Epist. 55. Idem Epist. 52. *Quia tuas pro Episcopis fieri voluerit, Foris pati nescis.* Et mox: *Profanus est, alienus est, Foris est.* Vide Epist. 69. 73. etc. *Contra Fideles dicuntur, qui intus sunt, i. in Ecclesia, etiam S. Augustinus lib. 3. contra Donatist. cap. 10. Foris exire, hoc est, ab Ecclesi-
e communione recedere, apud eum-
dem S. August. lib. 2. contra Crescon. cap. 4.*

Foris præterea esse dichantur Haeretici. *Faciuntur Hermianensis lib. 2. cap. 2. Et illi quidem qui dicuntur in Ecclesia falso fratres, qui utinam Foris sunt, modo negantur et non existunt, putantur et laudantur. Quod ut non seducuntur, fallaciter innoverint, ut postea nobis ab ipsis, vel ab his, qui Foris sunt, dicatur hereticis, etc.* S. Hieronymus lib. 3. in Ruffinum cap. ult. *Quid loquar de ha-
reticis, qui sicut Foris sunt, tamen se no-
minant Christianos?*

*** 2. FORIS.** Dominium, ius. *Foro, en-
dus notio, Academ. Hispan. Proves.
ann. EGI. MS. sub Petro III. reg. Aragon.
Nequeant concedere aliquam con-
datum, ut supercedentem, gloriam-
tum, aut subscripta contumaciam remis-
sem, vel dilatationem presentis iusticii, ...
aut alia quaqueque, quae in proficuum,
beneficium aut Fori aliquam dicta-
rum personarum, vel aliorum seu aliquo-*

rum ex ipso, possent edere quocummodo, directe vel etiam indirecte.

• **FORISARE.** De foro seu pretio re alienius pacisci, convenire. Immanit ecclesiast. ann. 1433 inter Leg. Polon. pag. 97. *De tempore decima Forisanda.* Item quicunque dominus ville in ipsa villa sua decimam emere voluerit, ante festum beati Jacobi cum domino decime Forisare proceret, aliquum dominus de cuncte decimam vendit libere, impedimento cessante domini ville illius. Vide in Forum 1. et Forisare.

• **FORISBANIRE.** In exilium agere per bannum, seu banno et edicto promulgato. Matth. Paris ann. 1245: *Expulsus a Scotia, Forisbanitus ab Anglia, exhereditatus in Hibernia, etc.* Ita in Capitulo. Carol. C. tit. 12. cap. 6. 7. tit. 29. cap. 3. ut. 31. cap. 1 in *Vitis Abbatis S. Albani* pag. 20, apud Petrum de Vineis lib. 5. Ep. 107. in Concilio Lambethensi ann. 1351. cap. 24. *Clericus capis, etc.* Forisbanus in Consuet. Andegav. art. 48. Norman. cap. 24. Beneharnensis tit. 16. art. 1 etc. [Paire Forisbanus in Stabili. S. Ludovic lib. 1. cap. 31. in exilium mittitur.]

• **FORISBANIRE.** Eadem notio in Tractatu inter Ludovicum Regem et Petrum Duce Britanniam ann. 1231. ex Archivio Castri Naunt.

• **FORISHANIZARE** et **FORISHANIZATO.** In Codice Legionum Norman. cap. 23. apud Ludovicum (tom. 7. fol. 102) MSS. pag. 136. • *Frischassate* in Tabulario B. Marie de Bononiae ad Rotundam.

• **FORIBANTUS.** in Leg. Salica tit. 51. 3. in Capit. Caroli C. tit. 12. cap. 6. in Capitulo. Carionmanni tit. 1. cap. 3. in Legibus Henrici I. Regis Anglie. cap. 5. in Leg. Longob. lib. 1. tit. 2. 3. 63. [ex Carol. M. 43] in Capitulo. Caroli M. lib. 3. cap. 49. in Constit. Steph. lib. 2. tit. 8. apud Petrum de Vineis lib. 2. Ep. 56. [ib. 3. Ep. 79. lib. 5. Ep. 111. Forbani] in Consuet. Norman. cap. 24. 56. 80. 100. 121. etc. *Foribantus*, in Foris Beneharnensis. *Telana Foribanta*, scilicet, in Leg. Longob. lib. 3. tit. 1. § 5. [ex Carol. M. 15.] *Foribantus*, in Leg. Ripi et. tit. 87. Joan. Molinetus au Chappellet des Dames:

Mais Fourbenis furent soirs et matins. Coeur orgueilleux, qui rebours ou d'aut.

• **FORIBANTUS.** in Leg. Ripuar. tit. 87. Hist. Curtios. lib. 1. apud Muratori. tom. 12. col. 765. *Ipsa vero cum Antonio de Casterudo ejus socio fuit de Padua Foribantus.* Plurimi occurunt in Chron. Andr. Dandoli ibid. col. 486. et 491.

• **FORIBANTIO.** apud Petram de Vineis. lib. 3. Epist. 48. [et in Regiminius Padue apud Muratori. tom. 8. col. 883.] *Foribantio*, in Consuetud. Norman. cap. 21.

• **FORIBANTUS.** Idem quod *Foribantio*. In foribantio mittere. Capitulatio Caroli M. pro partibus Saxoniae cap. 28: *Si quis homo fidjus occum invenerit non poterit res illas in Foribantio mutuantur, tunc ad fidjum suum presentent. Si vero super bannum in domum suam intrare possint, post sol. 10. compondit. Ade Capitulare 2. ann. 830. cap. 4. lib. 3. Capit. cap. 50. Capit. Carol. C. tit. 31. cap. 6. tit. 3. cap. 3. In *Foribantio* videtur latronem, in Leg. Longob. lib. 1. tit. 25. § 62. *Facie Forban*, seu *Foribantum*, in Stabili. S. Ludovic lib. 1. cap. 81. et lib. 2. *Sententia de Forban*; in Consuetudine Britannie art. 11. *Droit de Forban*, in veteri Consuetud. Pertheensi*

cap. 4. [Le Roman de la guerre de Troyes MS.]

Trois cent ans xl. et plus.
Avait mis pere en Forban,
Aunc quil passat de ceste vce.]

• **FORIBANIE.** Eadem significatio, supra in *Forinatio*. Aliud est autem Foris BANNO: Is enim dicitur *Foris* banno esse, qui bannum suum admiplexus, qui bannus ei iudicatus fuerit, et banno peracto sit in eo interius usquedam Comit. et eo, qui clamores vel causam ad eum habuit, et tunc sit *Foris banno*.

• **FORISBARUM.** Suburbanum. Gall. Faubourg, quasi *foras* seu extra *baria* vel muris civitatis. Vide *Barruum*. 1. Itera. Philippi III. reg. Franc. ann. 1275. tom. 3. Ordinat. pag. 60: *Scilete quod dicta Maria et dictus Arturus vir eius nomine, herares, seu successores dicte Marie habeant exercitum et coagulatum in dicto castro Lemonicensi et Forisbaris et omnibus pertinentiis praedictorum.... Homines vi Castro Lemonicu isti, Forisbarus et perstinentes commorantes.*

• *Forbar*, in Lit. ann. 1371. et 1372. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 421. et 431. *Herbarie*, in Instr. ann. 1353. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 163. col. 2. *Itm que les misons des Herbaries soient abantes, etc.* *Herbarie*, pro Extra aliisque locum trahere, subduere in Lit. remis. art. 15. [Ex. Reg. 18. Chartoph. reg. ch. 40. *Loquelle femme bellu Adam avoit Forbar et d'enuant, etc.*]

• **FORISCAPUM.** Foris caput. Exactio, tributum, hanc debitum, per vim vel contra ius capitum exactum. *Mala tolta*. Ita usurpat. Capitularia Caroli M. lib. 4. cap. 33. et Capital. I. ann. 149. cap. 1. quod inscribatur de *Forcapite*. [Codex Irminonis Abb. Sangerman. fol. 32 verso col. 2]: *Sunt quasi serviles v. solvant viri modius x. ead est pullos cum nos inter totum clXXXIII. solvant Forcapite sol. x. 1199 Brey. 7. sect. 81. Guardeo et Capitalio personalis externis sive foraticis imposta. Certe non est tributum vel exactio in loco. Capitul. 1] Neque alia videtur notione capienda vox.*

• **FORHEPTM.** in Legibus Ethelredi Regis cap. 23. 192 Instit. Lundon. cap. 21. *Et homines Imperioris, qui velebant cum naribus suis, bonariam legum digni habebant, sicut et nos... Tres portos circa liebat eis enore in sua nave, et non liebat in aliquo *Forchepum* facere burhmannis, et dareteloneum suum. Ubi exerte usurparit pro quo quis exactio: [oo For. Ante. et cap. 4. Negotium venditio, unde *Forceapum*, (ita legit Thorp.) Venditio in navi ipsa, antequam sunt exonerata, nam merces nisi in publicum emporium adductas ibique exposita, exarante venditio non liebat. Vide Forstallare.]*

• **FORISCAPUM.** Laudinium, quod dominio pro facultate alienando feudi conceditur. Usatissima MSS. Regni Majoricorum. *Institutiones certaine summae superioritatis sui Foriscapum, quae nobis et nostris successoriis dare tenentur, pro pulitores praestantes et futuri in portione nostra certa certatione Majoricorum concurantes, pro venditionibus dominorum et possessuum Curiae generalis Catahoulae sub Petro Rege Ariz. in villa Cervarie ann. 1351. Ms. Super laudinium seu *Foriscapum*, quod pro reversione, seu nova acquisitione feudi, solvi debet feudi domino. Joannes Plantavitus in Episcopis Lodovensibus pag. 277. sub ann.*

1317: *Gerardus de Lodou dat causa permutacionis Guillermo Episcopo usum heminam aveva causalit, percipiendam unoquoque facta S. Genesii super agro quodam... necnon dominum, laudinium, et Foriscapum. Charta ann. 1032. Salvia et relatus nobis et nostris successoriis fatiga, et Foriscapio, et laudinium, quod eius predictum feodium modo aliquo alienari contigerit. [Charta ann. 1318. ex Bibli. Colbert. Regest. 56: Quod vos et vestri successores presentes et futuri possitis testari et ordinare, dare, vendere et alienare quibuscumque volueritis, exceptis militibus, de robis vestris in futurum ad vestri voluntatem, salvo iure Foriscapii domino Regi competenti, prout in dicto castro sit Foriscapum est hactenus iustatum.] Tabularium Hospitalis Montis Mauritanis in Pictonibus: *Malicandis et filii sui, Guillebandus videlicet et Theobaldus atque Hugo (Domini Tremolin) dedecunt pauperibus Domus-Dom Montmoril, et solverunt, et emancipaverunt in perpetuum omnes nomines Forischapche de quaque terra veserint stage in terram Eleemosynarie et pauperum supradictorum, exceptis illis de honore Tremolin. Hoc donum concordat Guillelinus Tremolin quando venit Hierusalem. In codem Tabul. Ego Bernardus Vicecomes Brocie et loco mea Pastorilla, dominum et confirmator suo et pauperes Domus-Dom de Monmoril et filii Forischapches totius et dominationis. Magister Malicandus Roscas de Titula de honoris de Catholica regia lib. 4. cap. 13: Non pagas Forischapche sive permutes, si et de corollis mortis. Et infra: *Les Foriscapis y census en los casas de daulens pagas, etc.***

• **FORISCASATIO.** **FORISCASTO.** Emancipatio. Libert. MSS. Barcin. ann. 1288: *De Foriscatione. Item est consuetudo Barcino, quod si filius est foris casatus de voluntate patris cum uxore, et filia cum marito, quod habeantur pro emancipatis, filii quod facta Foriscasatio, filius si sita potest facere testamentum, et alios contractus, sine voluntate patris. Vide Forisfamiliae et Foriscasatus.*

• **FORISCASATUS.** Emancipatus, extra casum positus, in Curia Generali Catalognae, celebrata Perpinianu sub Petro Regi Aragon. ann. 1351. MS.

• **FORISCELATUS.** Male et fraudulenter evanescere, absconditus, non solitus, cui debet habetur. Charta Guidonis Comitis Fianfirie ann. 1237. in Tabulario S. Bartholomei. Bethun. *Item debent habere ibidem dicti Prepositus et Capitulum theologiae, foragia, cambagia, et omnes emendationes reddituum Foriscelatorum, metatarum abrundicatarum sive remunatarum abegere mensa. Ventes Forcelles, in Consuetud. Sivanect. art. 216. nostri Recelles, occulte.*

• *Forcheler, Fourcheler et Fourceller* nostri dixerunt in eodem significatu. Charta ann. 1240. in Chartul. 21. Corp. 39. *El s'il avenoit qu'il y eust aucunz bastiz droit Fourchelle ou anichiller, il sera tenu de les reconverre a ses propres costez, frais et depens. Libert. urbis Casseli renovate a Matilde comit. Attrebut. ann. 1394. in Reg. 69. Chartoph. reg. ch. 905: *Une france vérité doit être en l'an de toutes choses Fourcelles. Hinc Sang Forcelle dicebatur, cum, vulnus ju-**

dici celebatur. Vide supra Celari. Charta Joan. Attrebat. comit. Augt pro commun. S. Valer. ann. 1376. ex Tabul. S. Vulfr. Abbavil. Item qui fera plais à sang... il payera... ix. sols Parvus d'amende... et semblablement, si le sang estoit Forciale trois jours, il seroit encha envers nous et envers lesdiz malotir et chachier en force. Parvis d'amende. Nique alter intelligenda. Lit. ann. 1291. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 16. art. 1. Quatuor deniers de sang et sanguis estoit Forchales, sorante sols pour l'amende ou l'escart du maire et des estatut. Hinc Forchale dicitur, qui statutus census domino non solvit. Vide que annotantur a D. Secouze in hunc locum, et repetuntur supra ad vocem Folgare.

• FORISSETA. Alienigena, extraneus. Charta ann. 1328. inter Instr. tom. 12. Gall. Christ. col. 196: Cum omnimoda jurisdictione Foriscelarum seu alienigenarum, qui non sunt de toto Sabaudie, comitatu.

FORISCONSILIARE. FORCONSILIARE. Male consulere, in alium consilium dare. Vitam vel honorem alteri, aut alterum in vita vel honore. **Forconsiliare** dicebatur, qui mala consilio in illius vitam vel honorem machinabatur. Capitularia Caroli C. tit. 8. et Annales Franc. Bertiniani ann. 851: Ut nemo suo pari suum regrum, aut suis fideles, vel quod ad salutem et prosperitatem ac honorem regum pertinet, despiciat, aut Forconsiliat. Capitularia Caroli C. tit. 26: Adjutor ero ad regnum illorum continentum, et nec in vita, nec in membris, nego in regno illorum eos Forconsiliabit. Occurrit ibi non semel, et in Annaib. Franc. Fuldisibus ann. 890. ubi versus consilium opponitur Forconsiliatio.

Atque inde in hominibus, vassalli domini bona fide consilium daturum esse pollicebantur. Honinum Guillimi de Petraprusa, praesuln. Strion. Comiti Montisfortis ann. 1217. in Tabulario Cassoniensi fol. 10: Vobis, Domine Simon, promisi, quod contra inimicos vestros vobis bona fide dabo consilium, auxilium, tenet et favorem, etc. Aliud Raymundi Peleli ann. 1220: Iuro etiam vobis, quod non em in Consilio vel favor, quod vos amittatis citam, vel membrum vel vitam, etc. Vassalus igitur qui contra iusmodicamentum seu honorem, hostibus domini sese adjungebat. **Forisconsiliare** dicebatur. **Forconsiliare** nostri etiam dixerit. L'Ordene de Chevalerie d'Hues de Tabarie MS.

Dame ne doit ne Damestele,
Pour n'eul rien Fourconsiliare,
Mais n'eul ont de lui mestier,
Aider leus doit à son poir.

Robertus Bourrouus in Historia MS Merlini: Merlin qui moult estoit sage et bon conseil, ne onques ne Forconsilia. Apud Froissartem 4. vol. cap. 86. perperam editum. **Forconsile** pro **Forconsile**: Et remontrace propon doucement et sagelement au peuple, qui estoit Forconsile et accueilli de mal faire. Vide Statuillamenta S. Ludovicil. lib. 1. cap. 61.

• FORIS DECANUS. Dignitas ecclesiastica, forte Decanus ruralis, *Doyen* rural. Charta S. Illidii Claromont. ann. 1215: In crastinum S. Iucie Missa et annua Domini Petri de Crotis quondam Canonicus Foris-decani minoris hujus Ecclesie. Vide *Decanus*.

• FORISDECANATUS. Dignitas Forisdecani in quibusdam ecclésiis et monasteriis; is forsitan designatur, ad quem

jurisdictione in ecclesiis foraneas a principali dependentes pertinebat. de Decano rurali minus apte expositum est supra. Bulla Clem. VI. PP. ann. 1342: inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. col. 148: Propter plurimos in ipsa ecclesia personatus et officia obtinentes, videlicet abbatem, prepositum, decanum, qui dignitates Forisdecanicum, etc. Supplicasti ut de predictis dignitatibus, personalibus et officiis, abbato, Forisdecanicum et precentoriam, etc. Stat. Clem. IV. PP. pro rationem. Ann. 1367. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 480: Forisdecanus major custos solos: non vero Forisdecanus quinquaginta fiduci, etc. Forisdecani dominum nominavit. Charta Petriburg. Gen. ex Tabula eiusdem anno.

• FORISFACERE. Uglitudo, est. Offendere, nocere, quasi *Facere foris*, i.e. extra rationem. Ex Glossis Isid. et Pithui. *Forisfacere*, offendere, noceo. *Forisfacer* S. Bernardo: tract. de erronibus Manichaeis. Crimen facere] 90 Petri Except. Leg. Roman. lib. 3. cap. 59: Si fuerit ad te, ut alius inimicus meo furtum facias, vel aliter offendas, antequam *Forisfacer* paciscor vel transigo cum inimico meo, tu vero post *Forisfactum* facias, queritur, etc. Epicedium Erici Regis. Danica, apud Pontanum lib. 7. Rerum Danicarum: Ora omnes, quibus aliquid *Forisfeci*, ut mihi per suam gratiam indulgere. Vox passim obvia *Forisfactus*, qui forisfecit. Leges Edw. Confess. cap. 18. Si quis *Forisfactus* popocerit Regis misericordiam pro *Forisfacto* suo, etc. *Forisfactus* de vita, in Leg. Ripuar. tit. 77. id est, ob malefacta dignus, cui vita admittatur ex Legibus, vel simplicius Privata vita, ut ab Ercardo exponitur in suis ad hanc legem animadversoribus, ubi observat Titulum lezere. *Forisfactus*. *Forisfactus servus*, homo liber, qui ex delicto servus factus est, in legibus Athelstan. Regis cap. 3.

• FORIFACERE. Eadem significatione. Littera Richardi I. Regis Angl. apud Marten. tom. 1. Collect. Ampliss. col. 191: Si quis ei super hoc in aliquo *Forisfacer* presumptuerit, plenarius et inde justificatus, dilatatione fieri faciat. Occurrat praeterea in Charta ann. 1213. apud Thomasson. in Brit. pag. 80.

• FORISFACERE. From. ex proper feloniam, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 88. Ex delicto, forisfactus, vel nomine, illud perdere, confiscare. Eadem Leges. cap. 43: Qui furtum fecerit, qui proditor domini sui fuerit, quicunque ab eo in oblatione hostili, vel bello campali fugerit, vel virtus erit, vel ... lam fecerit, terram suam *Forisfeci*. I. Brussel de Feudorum usu tom. 1. fol. 223. ex Regesto magnorum dierum Campania. fol. 89: *Injunction est dicto Ballico, ut dictum Miletum Clericum, ut dicatur, extra sacrosancte religiosa capiat et reddat loci Episcopo, pro ipso puniendo super facto perpetrato; et quod omnem hereditatem dicti Clerici, de qua erat dictum Clericus tenens et possident tempora multi facti, in manu domini Regis tangam *Forisfactam* capiat et detineat.* Eadem sensu *Forisfacer* son fieri sa justice, in Consuetudin. Senonensi art. 183. Vitriacensi art.

4. Hannoniensi cap. 77. 85. 88. Camerac. tit. 1. art. 62. in Chronicis Flandr. 3. vol. cap. 19. *Forfaire son Comté, ses heritages, Forfaire et avoir, in Consuetudin. Montensi* cap. 12. 22. et in Chronicis Flandr. cap. 28. 40. 81. Tabular. Vindocinensis Ch. 63: *Pro qua re acceptis Comes Goffredus fecum suum, quod illis Forisfaceri. Forfaire res, caduce per delictum, et in fiscum relate, in Lega Longob. lib. 8. tit. 33. 100 Pippin. 32.] Forisfacta catala, in Codice Legum Normann. cap. 20. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 192. *Forisfactura omnium bonorum*, apud Rymerum tom. 2. pag. 193. Chose Forfeite, apud Littletonem. sect. 74. *Terres Forfaiter*, in Charta Gall. ann. 1206. in Probat. Hist. Guineensis pag. 291. Casus alios, quibus vaassalus feudum suum forisfactit, collegit Speilmannus ex libris feudorum, in Verbo *Felo*. Vide *Committere*.*

• FORIFACERE MEMBRUM. *Forisfactum* seu crimen committere, ob quod quis

dignus est, cui membrum amputetur.

Charta Guill. ducis Norm. in Reg. 72.

Charloph. reg. ch. 191: *Dictus Henricus le Marchand et ejus heredes habent... coram et eis quibus membra sua Forisfactent, et de dominis quae cremabuntur, forefacturas. Si Forisfacer membrum, in Ch. commun. Rotomag. ann. 1291. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 674. art. 9.*

Forisfactura, Crimen, delictum, Le-

ges Edw. Confess. cap. 32. *Foris-*

causulas tractabant, et secundantur Foris-

facturas emendationes capiebant. [Historia Beccensis. MS. pag. 810. in Archivis ejusdem Monasterii. *Hoc ferme tempore* (ann. 1110) *fuit concessa Ecclesia S. Philiberti super Bislam. Monachis Beca-*

jure perpetuo obtinenda a Joanne Epis-

copo Lexoviensi et Capitulo, cum tali pri-

velegit et libertate, ut nunquam cessarent

a divina officio pro Forisfactura cuiuslibet hominis.]

• FORPAITURA. Eadem notione, in Tabular. S. Victoris Massili. *Signoretus et ad expiandam Forisfacturam quam S. Petro et Saturnino commiserant dant unam vineam in emendationem.* Hist. Harcur. tom. 4. pag. 1640. *Ricardus de Harcourt tenet Baroniam S. Salvatoris de domino Regis per servitum quatuor militum: scilicet debet quinque, quando baronia erat integra, scilicet quintum vent ad Regem ex Forisfactura Johannis de Harcuria.*

• FORISFACTURA MOBILIS. Codex Le-

guini Normann. cap. 23. apud Ludewig.

tom. 7. Reliq. MSS. pag. 196: *Ad ducon-*

etiam pertinent omnes Forisfacturae mobi-

les; mobiles autem Forisfacturae sunt

catala eorum seu mobilia, qui per judi-

cium damni sunt.

• FORIEFACTUM. Exactio haud debita,

per vim et contra jus percepta: quo

sensu sepius occurrit. Testam. R.

Bereng. comit. Prov. ann. 1283: *Solutio-*

tamen prout debita nostra, et tortis nos-

tris et Forisfactus emendatio de dictis

Nicis.... et castrum de Alba non et

castrum de S. Albano.... ut de provi-

bus dictorum locorum.... satisfacta eodem

modo, pro tortis et Forisfactis emen-

dandis et debitibus exsolventibus. Vide Forisfactum.

• FORISFACTURA. Multa, vel emenda-

des Forisfacturas, apud Froissart. 1. vol.

cap. 116. Leges Edw. Confess. cap. 86:

Invenient plejios tales, qui possunt red-

dere Forisfacturas, id est, were suum,

nisi possunt dissertationari. Infra: Reddat

Epiacopo tres Forisfacturas, etc. Leges Wilhelmi Nothi : *Reditatur de rebus huius hominis quod calumniam suam est.... et insuper Regi Forisfactura.* Ordericus Vitalis lib. 13. pag. 301. *Omnes Forisfacturas res induit.* [Vide Acta SS. April. tom. 2. pag. 388.]

1. FORPACTERA. Eadem significata. Littera Philippi Fr. Reg. ann. 1230. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 1234. *Emendam vero sen Forisfacturas quam postebamus occasione honorum hactenus per eundem nobis non impensas... eidem (Comiti Hannoniae) remissimus.*

* [*Le tellement feodorum force integrorum e. partitorum, Forisfacturas, gardis et jure patronatus.* (Litt. pat. Ludovici sancti de Syllero, an. 1259. mus. arch. dep. p. 167.)]

2. FORFECTURA. Eadem notione, in Litteris Philippi Puleci Reg. Fr. ann. 1207. apud Menester. Inter Probat. Hist. Lugdun. pag. 43. *Remittimus et ex causa compositione quitanimus Archiepiscopo.... omnes et singulas commissiones, Forisfacturas, emendas, offensas, rebelliones, etc.* Forisfactura, in Edicto Ludovici X. ann. 1215. Ibid. pag. 88. *Et fut dit par Arrest que les Forisfacturas seroient mises à exequation et les Santances publiques.* Charta Philippi V. Reg. Fr. tom. 3. Hist. Harcourt. pag. 104. *Philippe Roy de France obtint à héritage à Adam de Meulien son Panetier, et à son homme maistre tant seulement, pour cause et en remuneracion dudit service, une Forisfactura, que tenuit Adam tenoit avant du don dudit Roy à sa volonté, estimée valeur par an, par enquête ce fuit environ XXXI. livres Paris, laquelle Forisfactura étoit venue du Roy en commun pris le deus ou malefices de maistre Jean le Messager de Courbeil. Forisfactura, l'entende, in Consuetud. Namur. art. 97. est multe tam incurruere.*

* *Forisfactura, Idem. Litt. Ricardi reg. Angl. tom. 5. Ordinal. reg. Franc. pag. 317. Prohibemus ne aliquis coniunctio turbet, super Forisfacturas decem librum Turon. Forisfactura, eadem acceptior, in Charta ann. 1215. tom. 4. eurum Ordinat. pag. 390.*

3. FORISFACTURA PLENA. Plena multa, integræ, Saxonibus wytæ plena, et fulwite. Leges Wilhelmi Nothi : *Ita quod nullus alii forisfaciat in nulla super Forisfacturas nostram Plenam. Infra : Et ista præcepta et statuta non sint violata super Forisfacturas nostram Plenam. Super Plenam Forisfactura, apud Knyghthon. lib. 3. cap. 10. pag. 2521.*

4. FORISFACTA. Multa. Charta Caroli Regis Fr. ann. 1494. in Chartulario Monasterii Bellioli. *Nec non si burgenses inter se purgare voluerint bellum in ipsa villa.... et bellum et omnia Forisfacta sit Monachis.*

5. FORISFACTUM. Delictum, crimen, Forisfactus, et Constitut. Sicul. lib. 1. tit. 42. et alibi passim.

6. FORISFACTUM. Charta s. Chouano Rege Indict. 6. ex Chartulario Aptensi fol. 22. *Tibi cedo aliquid de hereditatis meæ pro Forisfactum quod tibi feci, ut cura finem habeam.*

7. FORISFACTUM. In Chartulario sancti Audomari, apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 240. et in Translat. S. Hungondi. sec. 5. Bened. pag. 223.

8. FORISFACTUM. In Charta anni 1409. Inter Schedas Presidii de Mazaguau : *Pro delicto criminali et Forisfactis, etc.*

9. FORISFACTUM. Charta ann. 122. in Chartulario Aptensi fol. 16. *Nec auferemus tibi vel tuis, nisi pro Forisfacto, quod nec edire, nec emendare possitis*

aut velitis. Charta Guidonis Comit. Nivern. ann. 1281. tom. 8. Ordinat. Reg. Franc. pag. 117. Quod si forte coperetur, Burgenses possent captum excutere a quocunque capiente sine se mesafere; exceptis pro tribus Forisfactis, furto, rapto, et homicidio. Occurrat præterea in Chartular. S. Vincentii Cenomanensis et apud Thomasseri. in Biturig. pag. 90.

10. FORISFACTUM. in Charta ann. 1197. Inter Schedas D. Lancelot : *Liber ei quittus recedat, nisi Forisfactum fecerit, et si Forisfactum fecerit, ad judicium ville antequam recedat illud emendabit.*

11. FORISFACTUM REGIUM. in Regem commissum. Charta ann. 1189. *Inter Instrum. tom. 5. Gall. Christ. col. 285. Si autem (Ecclesia Ninivensis) Principis provincie sive cupuscumque Forisfactio regio fuerit imbandita (i.e. ob crimen in Regem commissum interdicta); remoris excommunicis dividum in Ecclesia publicis missum officium celebrari. Vide Imbanum in Bannum 1.*

12. FORISFACTUM. Ipsa pro forisfacto multa, in Regiam Majest. lib. 1. cap. 18. § 2. Quoniam attach. cap. 74. § 2. et alibi non semel. Epist. 488. tom. 4. Hist. Franc. *Forisfacta villa nostra, et tertiam totius redditum nostri i. sibi vi usurpat. Amenda de Forisfacti, in Usagis Ambian. MS. S'aucuns qui n'est mie de quemugne, estranges ou forain fieri, ou navre, ou fourche home de quemugne, double Amende du Fourfait paiera.*

13. FOREFACTA MAGNA. Quorum cognitio et dominum, qui altam Justitiam habet, spectat. Charta Odonis Duci Burgundie ann. 1200. apud Perardum pag. 297. *Omnia namque Magna Forisfacta communiter ad Dominum Episcopum et ad me spectant, sicuti multa, homicidia, furta, adulteria, violentia concubitus feminorum, falsa mensura, edicti communis, contempnit et fractio, causa in bello campensis, et in judicio reprehensio. Vide pag. 328. 444.*

14. FORISFACTUM EXTRA LEGEM. Id est, quod non legi seu multa, sed mortuatur. Charta Odonis Dom. Hamensis ann. 1227. *Si quis hominem occiderit infra clausuram villa Hamensis, vel forte Forisfactum fecerit extra legem, statim postquam occursus fuerit homo, vel Forisfactum extra legem factum. Dominus Hamensis potest capere mobilia et catela delictoris, etc. Titulus Chartæ concipiatur: Duca hors loy.*

15. ESSE IN FORISFACTO. DOMINI, dicitur, ut cui ex delicto in commissum cadit. Tabularium Episcopi Parisiens. *Si maiestatis ex extra familiam Episcopi rel. Conitis, sine consensu Episcopi, ipsi et res eorum sunt in Forisfacto Episcopi.*

16. FORIPACTOR. Qui Forisfactum commisit, in Charta ann. 1218. apud Thomasin. in Biturig. pag. 80. *Si Forisfactus exspectare non posset, etc.*

17. FORISFACTUS VEL DELINQUENS. in Charta ann. 1282. apud Mirsum tom. 2. pag. 123. "

18. FORISFACTARE. Alla notione. Charta Bereng. et Adelberti Regum Italiae, apud Ughellum in Episcopis Vercellensis. *Legitimum facimus traditionem et corporalem investituram, et ita nos exinde privamus, et Forisfactimus. Id est, excludimus, vestituram et possessionem dimittimus. Charta alia : Et me exinde Forisfactus warpvi, et absentes feci. Vide Abenses.*

19. FORISFAMILIARE. Aliquem forisfamilian ponere, emancipare. Dicitur vero proprius filius Forisfamiliori, cum partem hereditatis a patre vivente accipit,

et que contentus est, ita ut amplius petere non possit. Regiam Majest. lib. 2. cap. 88. § 7. 8. *Potes siquidem filius in vita patris sui Forisfamiliori, si patet quandam partem terræ sue sibi assignet, et satisnam faciat inde sibi in vita sua, ad petitionem et bonam voluntatem ipsius filii, ita quod de tanta parte terra sit et satisfactum. Tunc non poterit heres ipsius filii, de corpore suo genitus, aliquid amplius petere contra patrum suum de rendita parte hereditatis avi sui, quam partem patris sui. Vide Leges Burgor. Scotior. cap. 124. et 125. § 4. Bracton. lib. 1. cap. 10. § 1 et Skeneum de Verber. Sent. significat.*

* Sent. arbitr. ann. 1228. ex Chartul. S. Steph. Autiss. : *Cum dictus Nalinus non sit separatus vel Forisfamiliorum a Regnando fratre suo majori Eglym, dicimus quod nec burgessiam potuit percipere apud S. Mauricium, nec per dominum Drochonem potuit aut possesi, quan- dius Forisfamiliorum non fuerit, se reclamare, nec dominus Drocho sum retinere. Cui Forisfamiliorum dicitur is, qui, per- terna hereditate inter fratres divisa, partem sibi competentem accepit; cui usque eo non licet alium sibi ascensere dominum ab eo, quem agnoscebat pater.*

* **20. FORISFAMILIARE.** Idem. Charta Blan-

ches comit. Trec. ann. 1218. in Chartul. Campan. Cam. Comput. Paris. : *Donaui... ecclesia S. Memmi Cathalaenensis uxorem Gisel, fratris Henrici Guemart, hominis ejusdem ecclesie, feminam meam de corpore, cum pueris suis, qui tunc non Forisfamiliorum erant. Alla anni 1222. in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 228 : Siost comme il seront Forisfamilie de leurs peres et de leurs a mere mariage, etc.*

* **21. FORISFAMILIATATE.** Excipit. Charta ann. 1228. in Chartulario AB. Sangerman. fol. 227. *Super dicto molendino nichil poterat reclamare (Sanctymna pro sua filia) eo quod dictus Renoldus præ tempore mortis suo horum demum Abbatis et Conventus de corpore, ut dicebant, nullus habens heredes de suo cor- poris in potestate sua existentes, ut dicebant, et dicta Sanctymna jam erat Forisfamilia et maritata cum ipso Johanne, quando idem Renoldus decessit. Filius extra proprii domini feudum maritata parentum heredes esse non poterant. Vide Forisfamiliorum.*

22. FORISFAMILIARE. Idem quod Forisfa- miliare, in Fleta lib. 1. cap. 7. § 5. cap. 27. § 2. lib. 2. cap. 52. § 7.

23. FORISFANGIUM. Vide Forfang.

24. FORIS HABITANS. qui et Forinsecus,

extraneus, nostris Forain, in Legibus Burgor. Scotior. cap. 8.

25. FORISJUDICARE. Forisjudicare, Rem, aut possessionem quampli per judicium vel sententiam adjudicare, auferre; possessione exuere, privare. Breve, apud Bractonum lib. 4. tract. 8. cap. 5. § 2 : *Et non permittas quod A. capitalis dominus teod illius habeat custodium illius terre, quia in predicta curia nostra Forisfactus debet illa custodia, eo quod terra illa teneri debet de sociis, etc.* Cui Bractonius ipse voce abjectum utitur: *Custos Abjudicatus est de Custodia sua, forte propter vastum, etc. Chronicon vernacul. in Francia. MS. incipit ab anno 1228. desinet in anno 1228. Et sic Forisfactus a Roy d'Engle- terre toute Gasconne, et toute la terre qu'il avoit au Royaume de France. Historia Gall. Doyvorense. Cenobii. tom. 2. Monastici Angl. : Agardé feut que cele charte n'avoit nule valor, et ensi fuit le Prieur et le Chapitre de Canterbury For-*

Jugé de leur demande. Addit. Leges vernaculae Guillielmi Notii cap. 39.

FORISUDICATI dicuntur rei criminis atrocioris, qui in judicium per bannum publicum citati, non comparent, annoque elapsio, omni defensionis aditu per *sententiam forijudicationis*, ab ipso judee de novo pronuntiatam excludantur, et pro damnatis habentur. [Chr. Dominicus de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 574.] *Tunc prefata Regia responsibus dicti Comitis acceptis, eas ordinato Consilio legi jussit, et locis earumque tenore suscepit, eundem Comitem, consilio sibi dato, *forijudicationis sententia condemnavit.* Friderici I. Imp. in Const. Sicil. lib. 2. tit. 3 : *Ponam eorum, qui in contumacia perseverant, dignis stipendiis prosequi cipientes, statim, si quis infra annum, o die boni editi numerandum, coram Magistris Justitiariis, qui eum banneral, minime comparuerit, vel etiam successori ejusdem, bonis suis, ut predictum est, inficiatis, post ipsius anni decursum, eundem *forijudicari* debet, nulla omnino licetia postea remanente, se super principali causa criminis defendat. Sed perinde habentur ac si confessus de criminis, de quo accusatus fuerit, esse, non potest certe in sententiam condemnatur. Sic **10** iudicatur habeatur, prout in aliquibus nostri imperii partibus punctuantur quae foris, et in iudicium judicis constitutis. Interim sibi judicis lumen praedictentur, quod se conditum aciam suida negoti: non posuit, qui nec tempore tanto comparuit, nec per alium pretendentes legitimam causam sue absenti et probantem exstitit excusat. Nullo sibi appellatiois seu supplicationis remedio *forijudicatus* superesse cognoscat, quod omnia fore pro mortuo habeatur, et hostis publicus reputetur, sic ut ab omnibus offendatur impune, adeo quod si ipsum occidit aliquis, nullam pronaecum calumniam mereatur i sed primum a gratia nostra Serenissima eripiet, etc.* Addit. lib. 1. tit. 54. § 1. lib. 2. tit. 4. 6. 7. 8. 9. (et Statuta MSS. Caroli I. Regis Sicilius cap. 88. 91. 92. 93. 104.) Huc spectat, quod habet Henricus Knigh頓. lib. 2. cap. 4. ann. 1087 : *Quod si more solito latro taliter ejerit, et forte fortuitu ad Ecclesias vel ad Sacerdotum domus frequenter erasit, oblatione restituta, *forijuget* et redeat : et si forte redditum fecerit, nullus cum hospitali praesumat. ubi leg. *forijugé* (id est, *forijudicatus*) non redeat. Assiste Hierosol. MSS. cap. 196. *Se un home est ou plusieurs ont fait trayson vers le Seignor, et ils sont forjugez par esgart, ou connoissance de Cour come traiteur, a moi semble que eaus et tous les heirs de celi, ou de ceus qui ensi sont forjages, sont desheritez d'ors ne, et de l'heritage qui estoit des forjugez ainsi que il fit la trayzon, come ceus qui y furent puys nés, etc.* In Charta ann. 1086. in probat. Hist. Guhensi. pag. 291. *Terres forjages, sunt prædia confusa. Addit. Jacobum Hemircurtum de Bellis. sed. cap. 2. et Pactum Tongr. ann. 1408. In Magno Recordo Leod. pag. 1144.***

FORISURARE, FORIJURARE. Ejurare, abjurare rem aliquam. Quitter, abandonner. *Forisurare parentelam, et de ea se tollere.* In Legib. Henrici II. Regis Angl. cap. 88. Addit. Consuetud. Hannib. cap. 45. [Leges Baldwinii Flandrie Comitis de homicidio ann. 1200. Inter Anecd. Martienian. tom. 1. col. 700 : Si homo hominem interficerit, et illa homicida aufugerit, ejus amici et proximi eum abjurare et *forisurare* debent. Qui vero

eum *forisurare* noluerit, talis est qualis et homicida, qui aufugerit, quousquis fugerit... infra annum redire potest et *forisurare* facere... Amici et cognati illius hominum qui occisus fuerit, debent assecuare omnes homines illos, qui homicidam *forisuraverunt.* Arestum. O. SS. ann. 1261. in 1. Regesto Parl. f. 140 : *No-luerunt facere assecuari, nisi ipsum fratrem suum Clericum Forisuraret. Aliud Arestum Pentec. ann. 1266. fol. 150 : Determinatus fuit, quod idem Poincardeus ponere poterat extra ipsam treugam dictum fratrem suum ex causa de novo superventienta inter ipsum et fratrem suum. Precepit tamen Curia, quod ipsum fratrem suum Forisuraret, et de se et alius treugam daret.* Provinciam *forisurare*, in Legib. Edwardi Confess. cap. 6. *Villem Forisurare*, in Epist. 221. qui existat tom. 4. Hist. Francor. [*forisurare* virginatum terre et quasdam clamare de ea et de hereibus suis, apud Thom. Madox Forum. Anglie. pag. 179. *forisurare patram*, in Codice Legum Normann. cap. 21. apu. [Ludewig tom. 7. pag. 190.] *Forisurare a Chastellerie*, in Stabilitim. S. Ludovic. lib. 1. cap. 31. *Forisurare la terre*, in primo Statuto Westmonast. cap. 15. *Vetus Charta vernacula post Chronicum W. Thor. pag. 245 : El hors de Staplegate Forisurare la terre au Roi, et porta la crois a la meur. Forisurare le pais,* in Consuet. Normann. cap. 23. 21. 80. 82. etc. Petrus de Langlof vetus Cl. onographus Rythmico :

Thomas de Waylanon en banc primus nom.

Par agard du court le regne a *forisurare.*

Le Roman de Parise la Duchesse MS. :

Fait m's li Due mes Sie ma terre *forisurare.*

Tabular. Leprosaria Pontis Audomari : *Forisuraverunt dictam terram coram nobis, ita quod nihil de cetero in ea de jure possint reclamare.* Vide Brittonem in Legib. Angl. cap. 45. Consuetud. Hannibensem. cap. 45. etc. *Forisurare amicharnel*, apud Petrum de Fontaines in Consilio cap. 13. Willelmus Guiart. ann. 1304 :

Qui orient par fause promesse Recou Jean de Renesse
A Seigneur come parjuré.
Et l'oe de Henau *forisurare.*

Le Roman d'Aubery MS. :

Qui *forisur* ont l'enfant Aubert.

Forisurare de franche ley, apud Britton. pag. 184. v. qui juri stare non possunt, quorum in jure non recipiuntur testimonia. [90] Vide Haltius. Glossar. German. voce Ausschweren, col. 182.]

Faire forjur, eodem sensu, in Charta ann. 1088. ex Reg. 114. Charloph. reg. ch. 258. *Gillart le Grand fist adjourner a Mons. Colard de Midelais pour faire Fourjur selon l'usage du pais.* *Fourjur*, quasi in foro jurare, in aliis Lit. ejusd. ann. Ibid. ch. 291 : *Il convint que les prochains du lignage d'cellui Guillaume demourans audi paye* (de Hainaut) *Fourjurassent, selon la ley et coutume dudit pays, qu'il ne aideroient, ne concilieroient aucunement en ce fait ledit Guillaume.* Aliis ann. 1411. in Reg. 106. ch. 98. *L'official de l'évesque d'Angiers commanda aux supplici appariteur qu'il cestait icellui Blanchard pardevant lui, pour *forisur* et separer de sa compagnie celle concubine.*

[33] Qui vero parentelam alicuius ejurabat, cedebat eo ipso jure succedendi in illius bonis, ut colligitur ex

laudatis supra. Henrici I. Reg. Angl. Legibus cap. 88 : *Si quis propter fiduciam vel causam aliquam de parentela se velit tollere et eam *forisuraverit*, et de societe et hereditate et tota illius ratione se separet.*

FORISMARITAGIUM, appellabant forenses nostri eam præsulationem, quæ a servis, seu adscriptis glebe, exsolvabant ex libera conditione ac ingenua, ut ea in Consuet. Trecensi art. 3. Calvionensi art. 8. Vitracensi art. 144. et Meldensi art. 78. Remensi antiqua, etc. vel ex servis alterius dominii, ut habent passim veteres Chartæ. *Marriage et Formariage*, promiscue in Charta Joannis Vicie domini Catalaunensis ann. 1300. in Regesto Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1239. Ch. 32. ex Tabul. Regio. Atque id quidem, etham stante Romanorum republica quadrantes obtinuisse, testatur Tertullianus lib. 2. ad Uxorem : *Nonna quicquid domini et discipline tenacissimi, servis suis *foras* nubere interdicunt? scilicet ne in lasciviam excedant, officio deserant, dominicas extraneis præmant, etc.* Vide Gregorium M. lib. 10. Epist. 27. *Lege Wisigoth. lib. 8. tit. 2. 3 : Quicunque ancillam suam servio alieno sine conscientia domini sui uxorem dedisset, dominus servi ancillam ipsam cum filia sibi vendicabat.* Lege parler Salica tit. 27. § 8. *servus ancillam alienam sine voluntate domini accipere non poterat.* Sed et nec conservant suam, ut et apud Eginhardum Epist. 16. quod et in Jure nostro obtinuit: neque deinde liberum, ut est in Ep. 15. Charta Theoderici Abb. S. Maximini Trever. ann. 1065. apud Duchesn. in Probat. Hist. Luxemburg. pag. 29 : *Nuquam nisi inter se villant aut mansionari nubant, aut uxorem ex familia S. Petri sine nostro consentiu accipiunt, ita tamen ut alteri Ecclesie altera damnum non inferat; sed per successiones filiorum ac filiarum utrigua Ecclesie quod sumum est, ad ultimum redetas de remaneant.*

Quod si sine domini consensu cum extrareca, vel extraneo nuptias iniungent, in illis *forisurato* erant, ut et eorum bona, id est, in caducum veniebant. Tabularium Epist. 1. Parte 4. lib. Puteana : *Hoc sunt consuetudines istorum bonitum : taliam nobis debent. Si maritaverint se extra familiam. Epis. copi, vel Comitis, sine consensu Episcopi, ipsi et res coram sunt in *forisurato* Episcopi, et escheamento sunt Ep. scop, etc.* Consuetudo Britanniæ cap. 9. art. 22 : *E lieux où on a accoustume de prendre Feurmariage, le Seigneur de la main-morte prend pour le Feurmariage de la femme mainmorte les heritages qu'elle a sous lui, et au lieu de sa mainmorte, ou autant vaillant qu'elle enporte en mariage, au choir de la dite femme. Cujus quidem mortis memorabile quodam refert exemplum a Joanne Hoessemio in Hist. Episcopor. Leodium. lib. 5. cap. 23. sub ann. 1236.*

Eiusmodi vero conjugia servorum, qui diversos haberent dominos, non dirimi, sanxit Additio 3. Capitular. cap. 28. et Concilium Cabillonense II. cap. 30. Alter tamen statuit *capitulare Ahytonis Episc. Basileensis* cap. 21. *Ubi vero mancipia non unius, sed diverse potestatis juncta fuerint, nisi consentient ut inter se nuptias possent inire, cogita-*

tatio rata non erit.

Enim vero cum dominis haud inter-

dum superercent tot servi adscripti,

ut inter se nuptias possent inire, cogi-

bantur alterius conditionis, vel dominii viris seu feminis matrem via conturbandi faciatatem illis imperit, que quidem venia certa ac modica præstatio redimetur ab adscriptiis, ita tamen ut eam denegare dominis haud licet, quod habet discrete Consuetudo Vitraviensis art. 144. et Remensis Præpositura, hisce verbis: *Homme de corps ne peut prendre par mariage femme d'autre condition que de la sienne sans le congé du son Seigneur, lequel congé ledit Seigneur ne lui baillerá, si bon ne lui semble. Et si ledit homme de corps prend de fait sans le congé du Seigneur femme d'autre condition, que de celle dont il est, il court pour ledit Formariage envers son dit Seigneur un amende de 60. sols 1. denier. Et ou il demande le congé à son dit Seigneur, posez ores ne l'ait obtenu, il n'est tenu de la dite amende, et est seulement tenu bailler audit Seigneur la tierce de ses biens tel qu'il les avait au jour et heure de son mariage, et selon la condition qu'il est pour l'indennité due à son Seigneur.* Tabularium Bellioccense Ch. 35: *Breve de exemplis, que vicarii de Favars habent in terra S. Petri: ... homines vero de terra S. Petri non accipiunt mulieres extraneas deforis, dum in ipsa terra extrinsecus poterunt feminam, cum quae jungantur. Significat et de feminis sit, dum in ipsa Curte inventi fuerint homines, cum quibus jungantur galiter. Quid si Iudeus aut Vicarius constitutionem hanc transgressi fuerint, pro illo male ingenio secundum legem, emendent Abbati, aut Preposito. Ipsa vero lex 60. solidis sit. Et si rusticus fecerit sine consilio iporum, legem suam emendet: et ipse homo aut femina in ipsa terra reverterit illuc, ubi ipsi elegorint, sine bausa (rausa).* Charta Commune Melodensis ann. 1173: *Homines de Communione uxori, cuiuscumque potestate nubanti, ducent licentia tamquam dominis requisita. Libertates MSS. ville S. Desiderii in Campania anno 1228. L'auant quisque de villa potest in matrimoniorum contractu aliquamque voluntari, si uniuersum libere et absolute acquirere poterit sine aliqua conditione dominorum, vel Procerum regni, vel alterius, qui iam de jure possit reclamare. Aliquis vero vel aliquo de libertate S. Desiderii aliquem vel aliquam de dominibus vel multis terris domini S. Desiderii vel feodi sui habere non poterit in matrimonio, nisi de voluntate et assensu dominis.*

Ex praefatis patet, multicun corum, qui vel quae invito domino cum alterius dominii adscriptiis nuptias inibant, fuisse 60. solidorum, quod etiam exerce tradit Consuetudo Vitraviensis art. 144. Verum tamen facultatem longe minoris constitutis arguant, quia infra observamus de *lentia matrimoniorum*, et vetus Charta ex Tabulario Corbeiensi lib. 26. Ch. 2. N. Dei Gr. Abbas Corbeii et Conventus, universi Dei fidel. sal. Vobis innotescere volumus, quosdam de censu capitali B. Petro naturaliter obnoxios in pago Suessonico, apud villas scilicet, Luz et Taurières, diutum se desub jugo Ecclesie nostrae excusuisse, modo vera rationis evidenta revocatos, tandem errorem eorum confitentes S. Petro iterum se reddidisse. Ita videlicet, ut et quia eorum deinceps aliena potestate uxori nupstant, a famulo Monacho Vassallo subiecti, infra dicto etiam vel monasteri currentis in patria illa dabit. Quod si octavum diuum transire, tam cum lego sum reddere oportebit. Si autem mari eum consergerit, eadem iterum ratio de ipsius soli-

dia erit. Actum anno 1151: *Episcopatus Dom. Armentis. Secunda. 2. Charta alia apud W. Hedenam pag. 287. 1. Ego Ludovicus ne cuiusmodi sine respectu videtur sonda Dei Ecclesie pro licencia muniti infra eive extra concessere potestem, dentur sex denarii, etc. Alia duplique Charta ex Tabular. S. Maximini Treverensis. Mancipia quoque frado, et posteri curum, si in eadem villa sedentur vel nupserint, tali libertate et servitio perfruuntur, sicut Confessoris Christi imbi manens familia. Si qui vero foris nupererint, vel manerint, vel alias vagati fuerint, unusquisque eorum in festivitate S. Maximini personaliter unam denariatam cere pro re medio anima mire.*

369 Ex his atque aliis quia passim occurrint colligere promptum est non ubique exemplum multeum hac in re definitum iuisse, sed pro dominorum libito verissime. Id iterum firmare flet ex Tabular. Calensi pag. 117: *Item asservit quos ipsa Johannes duxit in uxorem Petroniam filiam Gildeberti de Dories ferminalum de corpore monasterii S. Faronis Meldensis et non de Kala, propter quod idem Johannes finavit cum fratre Richardo procuratore generali ipsius monasterii ad vii. lib. et ii. sol. Turon. et ad iv. sextarios avenda bona et venaliam. Charta Hugo Abbat. Corbeiensis. ann. 1174. ex Tabular. ejusdem Monast.: Quod singuli singulos denarios pro cavagio in festo S. Remiui, pro Forismaritaguem vero 10. solidos, pro manu mortuis totidem... ipsi cum omni suorum posterioriter persolvunt. Vide in Martiogramm.*

370 Forismaritaguem dicitur *Licentia matrimoniorum*, in Charta ann. 1162. ex Chartul. Campan. fol. 484. col. 1. Qui cumque autem ratione aliqui ex servis adscripti glibet, et in monasterio transtulisti, etiam inter ipsos et sub eorum domino, præstatione erga dominum suum obnoxii erant, cuius conditiones exprimit Chaeta manumis. ann. 1392 in Reg. 148. Chortoph. reg. ch. 151: *Comme ladite supplicant, soit nostre servie de telle condition, que elle et autres de sa condition, quant il entrent en ordre de mariage, un chascun d'eulz nous doivent direz denciers, et durant le temps de leur mariage chascun an quatre deniers Paris. sis payez au jour de la S. Remy, et au jour de leur trespassement, ou quant on le doit mettre en terre treze deniers: et ou cas que point ne se mettront en mariage, il ne nous doivent aucune servitude.* Membrorū dicitur eadem præstatio, in Charta ann. 1342. ex Reg. 74. ch. 445: *Sans paier mainmorte na Matrimonio. Et in Lit. ann. 1357. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 363.*

Hec porro matrimonia cum ceteris contrahendi licentia ac facilius a dominis concedebatur, hac conditione, quod liberi, qui ex illis nascerentur, inter ipsos dominos dividenter, ut est apud Gianvilliam lib. 5. cap. 6. Charta Guillermi Episcop. Paris. ann. 1241. apud Brolium lib. 2. Hist. Paris.: *Nolum facimus, quod non consentimus, quod Odolina filia Radulphi Gouaine de Villadereris (Villardeux) feminam nostra cum corpori contrahat matrimonium cum Baraldo de la Roche, homine de corpore Ecclesie S. Germani de Praatis Parisiensis, hoc modo scilicet, quod ex filii seu filiabus ex eisdem de cetero procreandis mediecatem penitus habeamus, reliqua medietate Abbatii et Conventui dictis Ecclesiae. Idque obtinuit inter servos regios, et Baronum*

seu Procerum feudatum. Charta Nobiliaria Campania ann. 1287. In Regesto Magistrorum dierum Trecensem: *Item, quod quilibet in laicis suis Gentilhomines prænani les femmes le Roy, et li homines et ses Gentilhommes mueront, li Rois euri avoir tous les hoirs, et ne laisois joir les Gentilhommes de la remanence de leurs hommes. Item, nous avons toujours acquistumé à partir au Roy les enfans, qui issent de nos hommes et de nos femmes, qui se marient par mariage aux hommes et aux femmes le Roy, etc. His addam Diploma aliud, quod habet Tabularium S. Maglorii Paris. Charta 15: *Ego Ludovicus Dei gratia Rex Francorum et Dux Aquitanorum notitum fidelium commendare dignum videtur quamdam conventionem inter piissimum genitorum nostrum Ludovicum Regem Francorum, et venerabilem Gunebaldum S. Maglorii Abbatem dum habitat, hanc quoque in tertio anno nostre sublimationis reverendissimo ejusdem Monasterii Patri Roberto a nobis concessam, et ipsius concessionis pactio num subscriptam, sigilli etiam impressiones signatae atque corroboratae. Tempore quidem supradicti Gunebaldi Abbatie homo quidam ex familia S. Maglorii de villa Karrone, Guoinus nomine, duxit uxorem nomine Sehez ex regali familia precreatam. Quae res cum Abbat ac Monachis vehementer displiceret, eo quod quod sua iuria homo alterius familie subi conjugi delegasset, et ob hoc plurimum calumniaretur, quod debito sub procreatione fructu Ecclesia privaretur, ventilata hac columna ad aures piissimi genitoris nostri pervenit. Qui notens Ecclesiam fructu familiæ sue destinat, sancire studuit, ut amborum conjugum propagatio ex una partitur, atque ait: *Ampliudini, et vero pars mea Maglorio transmiserit, in predictum possidebit. Ea ergo gloriatus genitor noster sapientius usus consilio pridem concesserat, nos quoque ob utilitatem Ecclesie benigne concedimus. Quod ut perpetue stabilitatis obtinet munimentum, sigilli nostri autoritate et nominis nostri karitate subterfirmauimus. Actum publice Parisius in Palacio nostro anno Incarnati Verbi 1188. regni vero nostri S. antistantibus in Palacio nostro, quorum nomina substituta sunt et signa. S. Radulph. Viromans duorum Comitis et Dapiferi nostri, S. Guillermi Buticuluri, S. Matthiae Constabulari, S. Matthiae Camerarii. Data per manum Aligrini Cancellarii.***

In eundem etiam in casu Forismaritaguem: *fliebant servorum seu ascriptorum inter dominos permutationes: ita ut si quicunque femina adscriptio alterius domini adscriptio nupsisset, cum illa legem mariti sequeretur, ac prondine in alterius transire dominum, vicius mariti dominus alteram conjugis adscripti domino eisdem probatis: ac note restituere tenebatur. Assista Hierosolym. MSS. cap. 270. Se auant vilaine de qui ce soit se marie a une vilaine autre leue, sans le commandement du Seignor de la vilaine, le Seignor dou vilain, à qui sera marie la vilaine ceo que le Seignor au Seignor de la vilaine un autre endra en eschange à la vilaine, de tel sorte, par la connoissance de bonnes gens. Et si ils ne trouvent vilaine, qui la vaille, et si donra le meilleur vilain qu'il aura d'age de marier: et cil qui sera marié à la vilaine estrange, meurt, le Seignor dou vilain doit avoir son exchange, et la vilaine torné à son premier Seignor: et se la vilaine est allée en la terre de l'autre, son Seignor a pooir de preniva la, etc. Et*

cap. seq. : *Se aucune vilaine fait de aucun casal en autre, qui ne soit de son Seignor, et le Seignor dou leu, ou elle sera venue, n'a poir de li marier, et se il la marie, il doit donner à son Seignor une autre vilaine en exchange, à la connoissance de bonnes gessans faillir.* Profer Brolius lib. 2. Histor. Paris. pag. 281. 2. Edit. Chartam ejusmodi permittationis indicem.

• *Charta Barthol.* Trec. episc. ann. 1192 ex Bibl. reg. *Permissum fieri matrimonium inter Silvestrum filium Andreae ad Pedem homini beati Petri ex una parte, et Areneburgum filiam Terrici hominis nostri, facta commutatione duarum mulierum, quarum una scilicet Hildburgh filia predicti Andreae homini beati Petri nostra erit, et altera, scilicet Areneburgi filia memorata Terrici homini beati Petri per perpetuum pervanebit.*

Horum postea ad aliquid ploritorum liberorum inter se perturbatur dominii, ita ut si tituli essent numero pari, totidem quisque haberet, si veniret remaneret ex numero impairi, si communiter esset. Ita Lex Wisiogoth. lib. 10. tit. 1. § 17. et Consuetudo Bourbonensis art. 192. Existant præterea Charta aliae baronum partituum apud Hubertum in Historia Eccles. S. Arian. Aureliensis pag. 81. Vide Capitulare 6. Caroli M. anni 893. cap. 1.

Ex his igitur satis constat *Forismaritatum*, principium fuisse servitutis glebaeis argumentum unde in ejusmodi servorum manumissionibus, *mores mortua et Forismaritatum* in libertatis induita notam remittuntur a dominis. Vide Chartam Thome Abbatis S. Germani Paris. apud Brolium lib. 2. Antig. Paris. pag. 279. 2. Edit. et alias ejusdem tenoris apud Gallandium de Franco alio pag. 83. 86. Doubletum in Hist. Sandionis. Monast. pag. 907. etc Quibus allam addo Beatrice Abbatisse B. Mariae Suession. pro Confraternitate Valiaci ann. 1281 : *Nos quatuor dicti hominibus totam talliam, quam Ecclesia nostra consuevit accipere super eos... item Forismaritatum, hoc excepto, quod videlicet, qui se Forismaritabit, tenebitur Ecclesie nostre solvere ipso die Forismaritationis sue, vel in crastino, 7. solid. et dimid. moneta patria: quos denarios si dicto die vel in crastino non solveret, tenebatur emendare per 7. solid. et dimid. moneta supradicta, ad instantiam Majoris nostri et Scabinorum per legem paciendam et nihilominus Forismaritatum redire tenebatur.*

FORISMATONUM. Eadem notione, in Charta Engerranni D. Couci anni 1207. pro Libertatibus oppidi Farge, apud Thomasseron in Consuet. Bituric. pag. 43.

• *FORISMATONUM.* In Chartular. S. Quintini in insula pag. 100: *Redditus quoque numerorum et cipiorum seu manus mortuæ, necnon Forismatonum, quod vulgo dicitur Forimariages.*

• *FORISMATITIO.* In Charta ann. 1174. ex Tabulario Corbeiensi.

• *FORISMARITATE.* Ejusmodi matrimonium inter Charta Petri abb. S. Remig. Rem. ann. 1212. ex Chartal. Gampani. fol. 246. v. col. 1: *Quod si aliqui de dominibus S. Remigii in nova villa ad Fraxinum decederint, vel se Forismaritaverint, in eadem preposito de Cortes non poterit finare mortuam manum nec forismaritatum, nec aliquid inde levare. Alia ann. 1270. ex Chartal. Latiniae. fol. 124: Erant in possessione, cum aliquo extraneus ventebat ad com-*

morandum in dicta villa... ipse officiatur de dominio ipsorum, et tendebatur eidem ad forismaritatum, quando se Forismaritabant.

• *FORISMITTERE.* Extra manum suam ponere, alienare, vendere, *Mettre hors.* Capitulare 8. ann. 813. cap. II: *Qui per chartam aut per hantradam ingensus est, et si ille Foris de eo miseric, tunc illud in dominicum veniat, etc. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 88: Nulli licet Forismittere hæc diatam suam de parentela sua, datione vel emptione.*

• *FORISNEGARE.* *Fornoer un bellorum iugementum*, apud Philipum Bellomaneum cap. 50.

• *FORISPATRATUS.* pro *Forispatriatus*, apud D. de Lauriere tom. 1. Ordinal. Regum Fr. pag. 42.

• *FORISPATRIATIUS.* Idem quod *Forisbanitus*, vel *Expatriatus*, Gallicus *Forispayé*. Charta Guigonis Comitis Forensis pro Libertatibus Villarelli ann. 1253: *Nisi ille qui requireret, esset Forispatriatus.* [Perperam in Spicilegio Achera. tom. 9. pag. 183. *Forispatriatus*.] Charta Liberat. Autioldiensis civitatis a Mathilde concessarum: *Quicunque aliquam possessionem per annum et diem pacis tenerit, nullus contra eum potest reclamare, nisi sit advoatus, vel Forispatriatus, etc. Perperam in MS. Forispatriatus. (Statuta Philippi Augusti Regis Franc. apud D. Bruse) tom. 2. de Feudorum usu ad calcem pag. XXIX: Item Clerici non possunt de jure excommunicare aliquem propter forisfactum servientis sui, neque interficer terram ejus, nequam dominus fuerit super hoc regnante vel domini Ballicus, si dominus fuerit Forispaius.* Atherius tom. 6. Speci. pag. 201. *Forispaius.* [Assissi Hierosolimit. cap. 39.] Enci dit l'on que celui qui regna sur l'héritage, est *Forispaius*, et il remet, et requiert aucun heritage, que aucun autre que leu au et, et aucun gens veulent dire, que l'asse de la tenure ne li griege, por que il estoit *Forispaius*, et l'autre por que il voient et oient at plusiours gens, etc. Cap. 221: *Se celui qui est leu dou Seigneur, meurt, ou Forispaise, etc. Charta Liberatorum oppidi de Vesun in Biturigib. ann. 1275: Il n'en doit respondre à nessun se il n'est Forispaius, ou en baith, ou fors d'age, etc. [Des Fontaines in Consilio cap. 17. num. 1. Je ne di mi ke li despaisant ont leur aage soient restabli en toutes causes. Et sachie que tous ceux qui sont Forpays. Je te distince, ou il sunt par leur volonté ou il sunt par leur besoigne, Che ne leur profite mie à estre restablis, se il sunt despaisant mawgris eux pour leur pourcas, il sunt restablis en telle maniere, ke on ne leur torné pa gaaingne n à damage.]* Lit. remiss. ann. 1402. in Reg. 150. Chartoph. reg. ch. 434: *Un serf (verf) chasid et Forispaius des bois et forest, et trouve en plain pais, etc.*

• *FORISSITUS.* quasi *Foras* situs, qui habitat extra urbem, vel oppidum, burgum. Compositio anni 1308. Hist. Dalphin. tom. 2. col. 141: *Dom. Hugo nomine quo et nomine dicta D. B. pro suo domo de Jaco et Forissitu Gebennesi suis hominibus, valitoribus et coadjutoribus, etc. Forte Forissitum non solum extra urbem habentes debent intelligi, sed etiam bunti sui exiles, ut supra Forissiti. Vide Forissitum.*

• *Idem quod Forensitus.* Proscriptus, exul: Italis, eodem sensu. *Forisdicto.* Vide supra *Forensitus*, et *infra Foruscitus*.

• *FORISTA.* Vide in *Forus*.

• *FORISTAGIUM.* *Jus instituendi custodes agrorum, et percipiendi multicas, ob delicta in his commissa, impositas.* Parag. inter reg. et monast. de Candonio anno 1306. in Reg. 40. Chartoph. reg. ch. 81: *Damus per modum paragis.... modistarium videlicet pro indiviso omnium justitiarum altaran et basarum, nec non Forisagis seu messagartie, etc. Vide supra Foristus seu messagartie.*

• *FORISTALLARE.* *FORISTALLATOR, FORSTALLATOR, FORSTELLARIUS,* et in Domus dei *Forstellarius, Forstaller, Brittoni* pag. 83. 77.

• *FORISTALLATORES.* Cowello, Spelmano, et aliis, sunt illi, qui annonam versus emporium publicum adductam in via intercipiunt, emuntique, prius quam venditioni publica exponatur. Iter Camerarii Scottice cap. 19. § 1: *Primo quod vendunt pisces suos ad littus mari, cum vendere delectant in foro Regis: unde Foristallatores plenarie dici possunt. Adde cap. 1. Fleta lib. 2. cap. 12. § 28. Item de Forstallatores virtuscula venabilius mercatum obstantibus, per quos carior fit inde venditio.* [Regest. Priorat. Cokesford. apud Th. Blount in Nomolex. Anglie: *Forstal est, si aliquis portaverit halie vel hujusmodi res ad forum, ei statim alias veneris et emerit, ab ipso illas res, ut carius vendat. Prior habebit emendias ab ipso.*] Id porro interdictum Legibus politici, ut vocant, passim legitur. Leges Burgorum Scottorum cap. 78: *De Foristallatoribus in burgo: Nullus infra burgum habitans, vel extra, si ausus in die fori extra portas burgi ad emendum aliquam rem, antequam ventiat in infra portas burgi, et qui super hoc evictus fuerit, dabit 8. sol. ad forisfactum.* Adde Statuta Gildæ Scottæ cap. 29. ubi ejusmodi *Foristallatores* et *Foristallantes, Anticipatores fori* dicuntur. Eorum mentio est præterea in Statuti Wilhelmi Regis Scottæ cap. 35. et in libro Anglo Inscriptio, *Justice of peace*, pag. 74. De hisdem etiam Ita veteres Consuetudines Bituricenses apud Thomasserum pag. 336: *Se aucuns boucher va au devant des marchans, qui amenez chairs et vendre à Bourges, et recut boucher les ailleurs une lieu ou deux, ou deus ou deuant, pour tenir le peuple en sarré, il est de toutable arôtrirement, se il ne laisse venir à son marché ou l'en a accoustumé de vendre.* Ultimum vocis Sarre, qua rursum ostenditur pag. occurrit, non omnino peripio. Vide *Forastarii*.

• *FORSTALLANTUM.* Littera anno 1377. apud Rymerum tom. 7. pag. 166. col. 1: *Falsis et malis consilis et ordinationibus, Forstallarius, confederationibus, conspirationibus, etc. Aliæ anni 1349. apud eundem tom. 15. pag. 197. col. 1. Ad cognoscendum in revariorum, Forstallarius, et negotiis maritimis quibuscumque. Vide *Forstarium*.*

• *FORISTALLUM.* in Legibus Edmundi Regis editis apud Calintonianum cap. 6. dicitur Brontiano *Coactio, vel obstantia in regia strata facta, quo minus scilicet quis rem suam furto sublatam recipiat, uti est in hisdem Legibus, [a. Saxon. fare, via, iter; et S. t. 1. fortum]* Interdum sumitum pro ea libertate, qua quis querit est de americiensis de catalis, arrestatio infra terram suam, et quod habeat placita inde in Curia sua, et de hujusmodi catalis arrestis americiensis inde provocentia. Ita W. Thorn. ann. 1315. Vide *Forestel*.

• *FORISTARIA.* *Jus utendi foresta, vel officium foristarum.* Stat. scacar. Norman. ad ann. 1220. ex Cod. reg. 463. A: Ju-

dicatum est quod **Foristarum**, que (habet) torquum suum (i. esto clavigulum) et ascragium in foro de Bonomouline, que destruta ex modo, de arboribus nihil in caput. Vide supra in **Foris.**

FORISTUM. Muletus qui emenda propter foris factum, quomodo etiam forte legendum est. Vide in **Foris/acerce** 1. Chrysostom. 1208. Inter Instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 386: **Ecclesie** siquidem S. Jodoci de supra mare remaneat **Foris** tum et omnes emendationes injuriarum in villa beati Jodoci factarum.

FORITANEUS. Qui foras seu extra urbem habitat, Italis **Forisco**, Gall. **Foris**. Statuta Massili. lib. 5 cap. 33: **Daerminus...** quod si contingit deinceps guerram heri... et ante tempus initium guerra predictis aliquis, vel aliqui Foritanei tradidissent in depositum seu commandam... annonam, vel bladum seu pecuniam... quod propter illam guerram nihilominus res predictis sint salve. **Foritanus** dictis, cum utilius sit civibus Massiliis res et pecunias Foritanorum possidere, et cum eisdem lucrum facere quam predictis rebus carere. [Vide supra **Foratares** et **Foritanus**.]

FORITANUS. Eadem notio, occurrit apud Moratorium 6. col. 379. 388. 390. 400. 422. 459. ex variis Scriptoribus Ital.

FORITER. Foras, extra, in Hist. Harcur. tom. 4. pag. 1347.

FORJUDICARE. FORJUGARE, etc. Vide **Forisjudicare.**

FORJURARE. FORJURATIO. Vide **Forisjurare.**

FORIUM. Vide in **Fodrum.**

FORIZARE. Foris negotiandi causa frequentare Goldasto. Ita usurpatum in Decretis Alberti Regis Hungarie: Nullus mercatorum forensium... ad mercanciam seu **Forizandum** in medium regni... accedit. Vide **Forisare.**

FORIZATIO. Commercium, iheratura, Gall. **Negoce**, **trafic**, apud Marton. tom. 8. Ampliss. Collect. col. 46. Dico quod indulgeretur et resolutione sic et venales fundit, et dicitur communiter, super infinita cruxata in celo meritis Sanctorum in lege Domini non sunt fundit, et specialiter illae que dantur et conceduntur in erectione Crucis, ad hunc finem ut homines se invicem trucident et occidant, ut patet in cratione per Papam crucis contra Ladiislaus Regem Neapolim, in qua manifesta Forizatio de his indulgentiis ponebatur. Et hec **Forizatio** sparsum currit quasi per totam Ecclesiam talium indulgentiarum, que carent fidei Scriptura fundamento.

FORLAGUM. Ut infra **Foris** 8. Arx, munitione, Gall. **Fort**, **Forteresse**. Convenções MSS. inter Ludovicum Regem Sicilie et cives Arelat. ann. 1385: Nec permittent infra dictam urbem aliquod castrum, seu **Forlagum**, vel dominum fortis, quod defendi possit, etc.

FORLANDUM. Idem quod **Furlongus** in Monast. Angl. tom. 2. pag. 382: Et de duobus **Forlandis** XVI. denarios, scilicet de **Forlando** Johanni Wauker, quod jacet ante terram Ecclesie, VIII. denarios.

FORLETUM. Tributi seu vestigalitatis species, q. quod ex foris vel ex **forefactis** percipitur. Charta ann. 1441. tom. 8. Cod. Ital. diplom. col. 524: Faciunt immunitatem et exemptionem a datis, pedagis, **Forletis** et gabelis quibuscumque. Intra: Teneant solvere datia, **Forleta**, gabelas et pedagias.

FORLONGA. Vide **Furlongus**.

FORMA. Figura, imago. Honorius Augustod. lib. 1. cap. 183: **Urus autem**

Formas sculpendi a **lege** capit, ubi Moyes Iudea Domini dei Chabod ad aurum fecit. Epistola Rodolphi ad Diogenem, ad S. Augustinum Archiphi. Rotunda, torna, Specielegii Archipri. Et ut vere factar, finicess illuc mihi videris Sanctitas Sanctus, in quo beatissimi Antistitis Eligii integrerrimam Formam, ita ut nihil prorsus defuerit, ex cunctis Sancti virtutibus, quod non potenter verborum per singula investigaveris, etc. S. Bernardus de Vita et morib. Relig. cap. II: **Auro** tecta reliquia saginatur oculi, et loculi aperiuntur. **Ostenditur pulcherrima Foris** Sancti, vel Sancte alicui, et eo creditur sanctior, quod coloratio, utitur etiam haec notio Rodericus Toletanus in Hist. Arubam. cap. 2. et alii.

FORMULA. Imaginacula. Glossa Basili: **Populosa**, rara; Adamnanus lib. 1. de Locis sanctis cap. II: **In quo videlicet** lntco 12. Apostolorum **Formulas** habentur interte. Et lib. 3. cap. 4: **In Hispani ci-vitate, cuiusdam Martyris Georgii, in quadam domo, statuta marriore in columna, contra quam alligatus persecutio tempore flagellatus est, Formula depicta est.** Mox imaginem vocat. **Cujus est imago in marmorea columna formata?** Intra: **Tu acada** appellat. Utitur ibi semel et ac iterum, et cap. 19. Vita S. Gilie Sapientis cap. 9: **Propria manus**: **Formulam fei** fusili opere, etc.

FORMA. Tans Eucharisticus. Vita S. Godrici tom. 5. Maii pag. 82: **Sapientia inter secreto Misarum Dominum Jesum carnem induitum in altari conseruit descendente ad se.** Sic etiam aliquando de **Forma sua mirabiliter egressum, conservans sanguine totum est contutus.** Vide **Formata.**

FORMA. Exemplum quod imitandum propontur. Statuta Canonorum Regular. S. Augusti apud Rainfordum Duebium lib. 1. Miscellan. pag. 88:

Dicit benedictus, sanctus
Spiritus de nomine, mox quoque **Forma**.
Vetus Interpres Petri 1. Epist. 5. 3. **Nec ut dominantes in claris, sed Forma facti gregis ex animo Graecis vero: vivis vero nouis,** et iuxta Versionem Syriacam: **Ut sis illis similitudo pulchra, exemplar bonum.**

FORMA. Numerus formatus, id est, figura seu Principis charactere donatus; nam **formari moneta** dicitur apud Lampridium et lib. leg. 3. Cod. Th. de false monet. (9, 21) et leg. 1. de Expens. Ludor. (15, 9) Lex 6. Cod. Th. de Indulg. Crimin. (9, 38) de monetatis adulterante. Qui sacri oris visitator, et divino cultuum adpetitor, venerabilis **Forma** sororice eruditus impressit. Pversa **Forma** mensura in solidis, in quibus s'ilect Imperatoris forma seu **imago maiore** habitu facie extenit, aut **que angustiore expressione** concluditur, in leg. 1. cod. Cod. Si quis solidi circulum, etc. (9, 22). Lampridius in Alexandre Severo: **Formas lunatas et ternarias et quaternarias**, quas **Heliogabalus** inventar, resolvi precepit, neque in usu cugiam versar. Quintilius lib. 1. cap. 10: Utendum plane sermoni ut domino, qui publica **Forme** est. Apud Isidorum lib. 16. cap. 17. metalla dicuntur ad omnem **Formam** posse deduci. (Charta Caroli Iohann. Fons Reg. primogen. 1321. cap. 3. Optimat. pag. 100.) Ita et sub tali forma, quod dominus nostre in qualibet marcha argenti, solam lucefuerit et habeat pro **Forma** et **factura**, decem solidos Turonenses vel minus et non ultra.]

5. FORMA. Phantasma, imago appartenens. Libri Miraculorum S. Columbani 27. Aspera ad se converentes duas Formas in specie mulierum tam terribiles et deformes, etc.

6. FORMA. Habitus, ornatus. Chronicon Sicium ad ann. 1222, apud Martin. tom. 3. Anecd. col. 81: **Forma militaris apparatus est cum spalliere de cincto et manu de cinctalo.** Item ense minito de argento valoris unciam duarum vel trium ad plus. Item sella freno et calcarius deauratus precii unciam duarum ad plus, et cum part uno vestimentorum cujuscumque coloris preter quam de scarlate et sine infoderatura rororum.

7. FORMA. Modus seu ratio agendi in negotiis quibusque, nostris **Formata**. Vetus Poeta apud Mabill. tom. 4. Analect. pag. 541.

Sunt ibi **Rome**, qui norant formare negotia quævis. Et sunt qui **Forma** abbreviata sciunt.

8. FORMA. Tabula ærea, quæ agrorum fines ac centuriations continebat. Hygenus: **Si qua compascua aut silva fundis concessa fuerint, quo jure data sint.** Formis inservens, i. tabulis æreis. Ita illæ non semper. Fragmentum Legis Agrariae a Sigonio et Gruterio editum: **Dedit, assignavit, reliquit, invenit Formas**, tabulasque retulit, etc. Hinc **Forma**, pro imitate. **Formare**, pro, limitibus dividere. Siecius: **Agrorum, qui ex vicinia popula sumpti sunt, propriæ facie sunt Formæ.** Argenus: **Formæ, antiques fundorum.** Bulla Honori III. PP. ann. 3. Totum tenimur, quod consistit extra Formam, et habet per fines, tom. 1. Italicæ sacræ pag. 822. Vide pag. 8. D. ad 1. Et 1. 18. 19. 20.

9. FORMA. Tunc vel Epistola, littera formata, cui impressa est **forma**, seu **imago**, scribentis, in sigillo scilicet. Unde **atio**, **ratio**, **sacra Forma**, que **Sacra** nunc postmodum appellata. Ulpius: **Et repetit, ante Formam, a diuino Marco datam, dicum Pium prescripsisse. Capitolinius in Antonio: Neque de Provinçia, neque ullis actibus quicquam constituit, nisi quod prius ad amicos relitti; atque ex eorum sententia Formas composuit. Oraculi nostri Forma, in leg. 1. Cod. Th. de rei vindicat. (2, 23). Editum Constantini et Licinii pro Christianis apud Lactantium lib. de Mortib. Persecut. num. 48: **Ut autem huius sancte benevolentie nostra Forma ad omnium possit pervenire notitiam, etc.** Læcifer Cilariensis lib. 2. pro S. Athanasio pag. 102. Si **damnassemus inno-centem, qui disdissimus Formam ad sanctum fundendum justorum, etc.** Liberatus Diacon. cap. II: **Et data Forma ad aliquibus causis eorum, libello obtulit Eusebium Flavianum et omni consilio. S. Cyrilus ex versione Facundi Hermianensis lib. 8. cap. 6. Hoc autem et natus, siuti vestre literæ monstrant, ac Romanum urbem pertentes movent, si quicunque prevaleant persuaderet, conservare aliquorum, ut per Imperatorem Formam sanathatis subdant illa, quæ ab eis profundatur, et actionem voluntatem sa defendere. Vide euidenter Facundum lib. 5. cap. 8. pag. 194. lib. 6. cap. 1. pag. 226. Constitutionem Regis Mosaicæ pag. 54. etc.****

FORMELLA NICENI TRACTATIUS, seu Concili. in Fragmentis S. Hilarii pag. 1. 192.

FORMA EPISTOLARUM. Tenor, series Epistolarum. Idem, Facundus Hermianensis lib. 2. cap. 2. **Et cum Johannes Antiochenus, et ceteri Orientales Episcopi,**

Mopacianus Theodorum preciosum in eisdem epistulis, quarum Formis attendisse in suis distributionibus Calchebonensis Synodus fatetur, tamquam Apostolicam declarantem doctrinam, ut epistolam B. Leonis acciperet, etc. Infra Subheres crimen est laudasse Theodorum, in illis epistolis praeditum, quarum se Formam attendisse in suis de rebus, prae dicta Synodus constitutus, etc. Lippodus Romaniusque de jure regni et Imperii Romanici cap. 1. Ex Formis aliquarum literariorum, in quibus omnibus habentur decreta electionum quendam Rudolphi, Adolphi, et Alberti Regum Romanorum, quas Formas recolo me vidisse, apparet potius contraria.

potius contrarium.
FORMULA. Idem quod Forma, Epis-
tola, Ammannus lib. 14: *Ut Formula
missa lethali... occidetur.*
10. FORMA. Certi gradus ac ordines
in Scrinus, vel Scholis, verbi gratia,
Ducenarii, Principei, Mittendovii, etc.
Forma prima, secundaria, terciaria, in leg. 7.
Cod. Theod. de Palatinis, (6, 90). Super-
numerarii sacri ministerii prima vel se-
cunda Forme, in leg. 2, cod. Cod. de
Castrensiatis (6, 32). Breviarium vetus
in Parthenone Benedictinaram Ponti-
sar, asservatum. In *Nativitate Domini*
summo modo duae Rectores de secundis
Forma incipient Missam; [9] Quod hic
ex Breviar. Pontisar. additum est, ad
Forma 13. pertinet.

11. FORMA, Arcus, fornix. Spartianus in Severe. *Eius denique etiam Janus in Trans-Tiberina regione ad portas nominis sui, quareum Forma intercedens statum usum publicum invidit.* (Gesta Gappredi Episc. Cenomanensis apud Mabill. tom. 3. Analect. pag. 378) *Ferunt autem Formam integrum, quinque vires continentem; in quibus ipsi per officia de- pinguuntur. Hinc*

Forme E. *Orix.* In Nov. Justiniani 17. *Canales strictiles et arcuatis.* Vitruvio lib. 8. cap. 7, per quos aqueductum aqua educturum Nam ut ad item Vi truvius et Anonymus de Re Architectonice seu Vitruvius abbreviat r antiquis 2. *duas aquas: quartus generibus aquantibus, et una aqua strictilis, non fistulis columbus, et tunc vel canaliculis lignis, et tubis fistulis.* *ad quatuor aquas* Formae proprie appellante modicis et formis instruktur, quia ratione Formarum Afrorum ex terra parietes dicuntur Plinius lib. 35. cap. 14. Palladius lib. 9. II. *Aqua quae per Formam ductus*

solidus etiam Formam ducet, solidus etiam Formam ducet, et ab aliis. Anonymus de Aquaductibus nomine aquariorum, quod usitatur Etymologiae. Utitur Formam constructionem advecte sunt, indicamus. Vetus Inscriptione apud Mithim Phoenicium. M. Hist. Marsorum pag. 29. Res publica populi Corfus. Formam aductus vetustate corruptam. Dicitur res publica Romana conspectus, cuius nati non so- no Formas, verum etiam naevium debet opificius. Senator lib. 3. Epist. 1. Dicitur ergo, commodi cura privata, quoniam Formam, (aquariorum Formam), cum summo deceret studio communione, d'aque molles ercentes vel hortos irrigandus fuisse derivatum. Turpe hoc est miserabilis in illa ubri fieri, quod per nos vir deceret assumi. Utuntur passim Scriptores: Lex I. D. de Aquaduct. 1. 0. lex 3. & 6. Cod. de Aquaduct. lib. tit. 43. Frontinus lib. 1. et 2. Antonius in Itiner. Acta Martyris S. Stephanus PP. apud Baron num. 230. n. 3 immach. lib. 10. Ep. 33. Gregor. M.

lib. 10. Epist. 22 Ammian. lib. 26. Senator. lib. 3. ep. 31. 53. lib. 7. Epist. 6. lib. 8. Ep. 30. idem in Chronico. Anastasius in Vitis PP. pag. 17. 19. 21. 46. 112. 113. 114. 117. 118. 210. Chro. Casinense lib. 3. cap. 38. Flodoardus de Summis Pontifici. in Adriano pag. 583. 596. etc. Erat autem magistratus, cui cura formarum commissa erat, Comes Formarum dictas de quo supra extimus. Hinc.

12 **FORMÆ**, dictae quævis fossæ aquæ continentæ, Aiquarium receptacula, &c. 2 Tabularium Casauriense. Cum medietate de uno setio de molino, cum insula, introitù et exitu suo, et cum aqua levata et pausata, et cum Forma in fractando, et in vertendo cum omni firmamento, quantum ad ipsum molinum pertinet. Item Tabular. : Donavimus medietatem de uno molino . . . in fluvo de Orfente, cum terra et pausa sua, cum Forma et sertura, cum introitu et exitu suo, etc. Alibi pro sertura, est clausura. Rursum in Charta anni 1007. Vendidimus et tradidimus tibi . . . in ipsa insula unam Formam cavare, et sertora mittere, et aquam prehendere, quantum opportunitati fuerit. Quod si ipsa Forma se disturbaverit, aut dilatauerit, licentiam habet aliam Formam cavare. Alia ann. 1085. ibid. Id est, unum seditum de Molino . . ut habeamus ego Maior licentiam ipsius sedum cabare, et Formas facere, et omnem firmamentum ad ipsum molinum facendum. Additamenta ad Chro. Casauriense ad ann. 1047. apud Muratori. tom. 2. part. 2. col. 98. Ipsa supradicta res per nominatas fines, scilicet supra legitur, cum rives, et pomis, et arboribus suis, et cum molinus, et formis, et pausis, et seduis, et cursibus aquariorum, et cum introitu, et exitu illorum . . . donavimus atque confirmavimus. Vide Salmassum

eu imagines, opere sculpti, vel pen-
tili admiratur in singulatum **dorsali**
us effugerentur, quod etiam in plenis
Ecclesias nostris observatum
est, ut potius quod superne in
podium formarum aquaeductum arcuata
nt. Gloss. S. Benedicti cap. de supel-
petu. **Sella arcuata**, *sclavis*, con-
solidatus **Chimacaeus** lib I. cap. 12:
complacutar Forme, sicut est **Conse-
derum**, in his **formis**, in subveniente
receptaculo.

cst petenda. Pars vero illa plicatilie ercta probens quandam sediculam.
Misericordia appellatur. Vide in hac
voce. Formarum pars antiqua podi
vicem probet, ad quod procumbunt et
curvantur, cum venia petenda est. Ve
teres Consuetudines Florienses. Et
post singulas incisiones ab unoquoque pro
cumbitur ad Formas, et venia petitur.
Consuetud. Cluniac. lib. 1. cap. 29.
Procumbunt super Formas ad orationem.
[Instrum. ex Regestis Capituli Rotomag
tum. 4. Hist. Hareng. pag 148] Juravit
frater stellatus per Magistrum Guidonem
fratris hujus Ecclesie Canonicum
tunc dicto Capitulo presidente in
dicto choro in parte sinistra in bassa
Curva super Formas, apud
Landfrancum pro Ord. S. Benedicti cap. 1.
sec. 3. 4. Formarum inserviendi men
tiones agant passim, Guigo in Statut
Ord. Cartusiens. cap. 15. 1. Statuta
Antiqua eiusdem Ord. part. 1. cap. 18. 3.
40. cap. 35. 43. cap. 8. cap. 3. 12. 13.
tuta Ordinis de Sempringham. pag. 721.
Innocentius III. lib. 15. Epist. 114. Cassa
lius de Miracul. lib. 8. cap. 6. Galbertus
in Vita Caroli Comit. Flandr. num. 72.
S. Bernardus de Vita et moribus Reli
giosorum cap. 11. Lanfrancus pro G
dine S. Benedicti cap. 1. sec. 2. 4. et
5. Acta Archiepiscopor. Rotoma
gens. pag. 448. Consuetudines Clunia
neses lib. 1. cap. 2. 11. Chronic. Win
desheimensis lib. 2. cap. 39. etc.

Factus est autem ut quadam vice S. Germanus Parisiensis urbis Episcopus, ad hanc tumulum vigilias celebraretur, hanc procul Formulan habens, in qua genua, cum necessitas posceret, deflecebant. Idem lib. 8. Hist. cap. 31 Cumque inter psal-
endum Formule decubuerint. Vita S. Eugenii Abb. cap. 8 Post omnium quo-
rum discussum Formule, sive incumbens,
prosternit diutina pascitur in spiritu.
Add. Vita S. Lupini Abbat Jurensis
cap. 2. Supplex Libellus Monachorum Ful-
densem Carolo Mag. prorectus, cap. 5.
Pud. Browerum lib. 8. Antiq. Pud. cap.
2 Ita ut ne baculum pro presentatione
erre liceat, nec ad inclinatorium, quod
Formulum dicimus, morando harrere.
Sed cœcæ et claudis (Monachus) non
possunt sine rusestionib acutis bene in-
dere, nec deceptiuni sine Formulo ge-
flectre. Vita B. Stephanii Abbatis
basinensis lib. 1 cap. 15: Quidam ex
onorabile nouitius dum in Ecclesia librum
eneret, et secum, iuxta se possum, ad-
ocas, quedam et in ipso libro digitu
monstraretur, accipiens hoc Vir sanctus
per personam noluit vindicare; sed arrepto
bro de manu ejus, in conspectu omnium
de Forma confregit, et iste reddit in lo-
quaciam suam. Intra cap. 18: Sub formula
quadam ad orationem prosternitur. [Acta
Austregisili tom. 5. Maii pag. 229:
ter genu incubant Formule et obdor-
ant. Et ecce in via ut aspernent ei duo
pri ante altare. Guidonis disciplina
arctans in vici. vel Discipl. Monast. pag.
15 Tunc veriantur Formule, similiter
omnia signa pulsentur. Add. Vita
Altagenidus num. 14. ssc. 1. Bened.

14. FORMA. Longioris sedilis portatissimae species, nostris etiamnam *Forma* appellatae a formis monasticis ita dicta. Etat. Ecclesie Carnotensis. *Legavit* nam in omnibus dominibus *Episcopatus* formas, mensas, et hujusmodi uieras. *Uetus* *Episcopatus* [Chartular. Com-

de Ruminacio... duo cibi madolini cum pedibus argenteis, tres tabule ad comedendum, septem Formae ad sedendum. Littere Johannis Franci Reg. ann. 1355, tom. 3 ordinat. pag. 58. *Nos Maistres d'ostel pour nous pourront hors bonnes viles faire prendre par la justice des lieux, Formes, tables, tressante, etc.*

* FORME, *Forma*, *Formam*. Instrum. ann. 1405 apud Episcop. Tom. 8, pag. 384. *Quatuor etenim tabulas pro camera et cula, cuius septem longius Formellis et quatuor certis Formello.*

* Nostris, *Formata* et *Formette*. Lit. remiss. ann. 1390 in Reg. 88. Chartheph. reg. ch. 136. *Iecleus Hartel puer audier à defendre ledit Thorel qui l'avoit audier à defendre, print une Formette, et leur gela* Alter ann. 1383 in Reg. 174 ch. 116. *Iecleus Raoulus embrassa leit Si monet, et le getta à terre entre une Formette et un lit.*

15. FORMA, Caleci modus. Papas: *Scalpi in quo coram aptatur, quo fabricantur Forme et sutorum. Utitur Clpianus ad Legem Aquitiam.*

* Enfourneau, eodem sensu, in Lat. remiss. ann. 1350, in Reg. 78. Chartheph. reg. ch. 177. *Girardinus Alemanus condonator prius en son ouvrage l'Enfourneau d'un hennau, etc.* Vide infra Formedia.

16. FORMA, Isidorus lib. 1 Orig. cap. 8. *In pto est stena stabies, proveniens a corpore cuum asperitate et rotunditate Forme unde vulgaris Formam appellat.* Ita legit Will Britto in Vocab. MS. non hanc euidus sarmam, ut editi libri preferunt. Vide *Sarma*.

* 17. FORMA, *Pula milacea ex melle, apud Festum.*

* 18. FORMA, Casens. Vide *Formatum*.

FORMA CASEI, Casens ipso Animal. Preuent ad ann. 1417 apud Monach. tom. 29. Script. Ital. col. 841. *Miraculosa virtus quod ferma ea misericordia salvis, quod caseli Forma, quod clavis superdicta adhuc videtur.* Vide *Formatum*.

* 19. FORMA, *Fons*, *fontis*, *Albert*, *valle de Gave*, *ann. 1392 in Reg. 162. Chartheph. reg. ch. 114. Si alip se habeat dato id est, aliquo de pugno vel palma percussum, et inde sanguinem non effuderet, et Formam non deformaverit, seu dentes non fringat, etc.*

* FORMABILITER, *Deserte, expresso, i. ostis, Erosalem, S. clementem, Grimaldi Abbat. In videlicet hoc iude Formabiliter usque positis libelis vocent quicquid per a. B. Gregorio, queve sint ab aliis deinceps Patribus.*

* FORMAGATA, *Placentia ex cassio. Consuet Perpetuan MSS. cap. 38. Item debet cogere panatas, et carnes, et ossoles, et pisces et Formagatas et flatones, et chionomidi talia sine prece, et sine aliquo parte. Vide Formatum.*

* FORMAGARIUS, *Formajada*.^[5] Stat. Vered. lib. 3, pag. 76. *Item quid alij qui Formagariu et alii reverendissimi die mercati ante octavam, nec die Venetur per totam diem non emant, nec emere faciunt pro eis, vel aliis, aut per submissam personam casuum vel servorum].* Vide in *Formatum* et infra *Formatarius*.

* FORMAGIUS, *Italis, Formaggio, Gigi, Formage, Casens, Stat. Astie ubi de Intr. portar. Formagum forestorum grassum, paramentum, ... pro qualibet rabi lib.*

* FORMALE. Vide *Forma* [2].

* FORMALES Epistole. Latinis sunt, que ead. forma omnibus scribuntur, exx. *scriptor litterarum*. [Scriptori litterarum Forma]

malis decem florens auri Regine, in Charta ann. 1363 ex Tabul. S. Victoris Massi¹).

* 1. FORMALIA *Vixna, que in Formis, seu sacris, etc; ut primum scribentur, cuiusmodi sunt: Natura Serenitas, Pietas, Mansuetudo, etc. de quibus Julianus Constit. 116, § 120. Schola ad eumdem Julianam cap. 54. Auditorum sacerdotum debitorum, ubi Formatus verbis allegantur.*

* 2. FORMALIA. Exempla quida in adiugis rei argumentum postfuitur. Mulleri Introductio in Hist. Canon. Sand-Hippolyt. apud R. Duhelium lib. I. Miscell. pag. 288. *Sed idem, *Uterus monumentum Teysernensis* debet videtur, quoniam Formata, quod auct. repetit in hunc sensum: Erant in paupibus Noriciorum duo fratres Albertus et Okarius ex patre Burzundi et matre Bavaria, etc.*

* FORMALIUM, pro *Formaculum*, Filula aurea, et geminata, apud Macro in Hierax ex Ceremoniali Episcop. lib. 1. cap. 2. *Cupat (Episcop. 14) paramenta, vel electi amictum super rochetaum, aut cottan, et super eo plio late temporis confruere, sine tamen Formatio. Vide Fibulatorum, ^[9] Reg. Formatum. Vide supra in hac voce.*

* FORMARIA, Mansio, domus, nisi contracte scriptum fuerit pro *Formatoria*, et intellectu agros fragmenti feraces. Vide mox *Formentada* Charta Dagob. II. reg. Franc. ann. 684 in Suppl. ad Miracul. pag. 283. col. 1. *Ipsa villa superius intonata, cum omni integritate et soliditate sua, ... vel ipsa Formaria seu vina cum cinere, etc.*

* FORMARIUS, Dignitas in Monasteriis, qui in bonis sit forma, ut Joquitor S. Ferreolus in Regula cap. 17. uide nomine, id est, qui easteris Monachis vita sine ratione praemeditat, seu potius qui Monachorum spiritualitatem invigile: Senior, qui auctor sit ad lacrandas animas, qui super eam Monachis omnino curioso intentus et sollicitus sit, ut in Regula S. Benedicti cap. 17. *Item Sacerdot. S. Ferreolus in Regula cap. 17. Non potius quam Formarius. Propter quantum qui in bonis sit forma, statimque regulacione formare Formarium; ut sanctus ad ipsius illo subiuncto Abbatis cui uomen Pater est, ubi res fructus mentis ac perfectionis dulcium ploriorum, etc.*

* FORMARIA, *Litterae* dignitatis in Monasteriis femininae, que Formarii in viciniam Regula S. Cassii ad Virgines cap. 37. *Si quis vera formam suam, vel filium, aut qualibet parentem, videret, refutet, preseante Formaria, vel qualibet seniore, et analogi non negent.* Atque cap. 37. et Regula s. Donati cap. 1. 12. [Laurent. in Almabeta ex Praesertim Formaria, Magistra novitatem.]

* FORMASTER. [Aliquantum formosus, vel exornatus. Antiqua vox *Titini* apud Fest. in *Obstrudent*]

* FORMASTRUM, *Opus pistorium*. Gloss. Isid. Perpetran apud Formastrum apud Formatorum, nec satis bene apud eundem MS.: *Formascro, opere pistrinum*.

* FORMATA, Divina Eucharistia. Ordo Romanus, ubi de benedictione Episcopi: *Cum autem venerit ad communicandum, Dominus Pontifex ergo in Formatione atque saeculari oblatione in tegram* Ubi perperam Menardus *Epistolam formationis immihi censuit! Miracula sancti Stephanii Episcopi Capencensis, seu Calatini, apud Michaelium Monachorum in Sanctario Capuano pag. 185. Cum feria 5. sanctus Domini Confessor divina celebrasset, sanctissimumque Eucharistie, tam Clero quam populo, tradidisset Sacramentum, quod de Formata supererat, Ecclesia custodi magna tutela servandum tradidit, etc. Synodus Ravenensis ann. 97: In causa hac Ravenate Ecclesia... dudum consuetudo est valide reprehensibilis orta, ut Subdiaconus Corpus Domini, quod Formatum (i.e. Formatum) appellant, tempore consecrationis Episcoporum, ipsis tradidit Episcopos, et Clericos vendant Achiprestes, et parochie vestre: in quibus apparuit venditor Filius Da, et vendito Spinis sancti, etc. Formata vero sacerdotum Eucharistiam appellatum putatur a forma, seu figura, sive Crucis, sive Christi, que ei in imprimi solet, quod etiam doceat Durandus lib. 4. cap. 41: *Ecclesiasticus, sigillum, dicitur in Liturgia S. Chrysostomi. Vide Oblati, [et Forma 2.]**

* FORMATE, Ecclesiasticis Scriptoribus Latinis appellata. Epistole, que Gracis xviii. quod scilicet *Canonibus* et *Conciliorum Statutis* inductae fuerint. Ita *Formata*, nomen genericum est, et convenient omnibus fere Epistolis Ecclesiasticis, maxime vero *Commendatibus*, *Patrificis*, *Dimissoris*, *Communicatoris*, et aliis hujusmodi, quas ad hoc inventare sancti Patres Concilii Nicen, ut auctor est Atticus Patr. CP. *ne aliquis fratre falsitatem temere presumeretur.* Formatas enim dabant Episcopi Clericis in alias dioeceses prefectorum, seu *commendationis*, seu *dimissionis*, seu *communiorum* gratia, ut de singulis suis locis docemus. Unde in veteri Scheda de Officio et Ordinatione Episcoporum, edita a Steph. Balazio, ad eos pertinere dicitur *earum conscriptio epistolarum que Formata dicuntur.*

De nominis etymo discrepant eruditii Cujacius, Savaro, et novissime vir doctissimus Philipp. Priorius in Dissertat. de Literis Canoniciis, et aliquot ali consuever, ita dicas, quod sub certa ac determinata forma, verbisque solemnibus, certis attributis præterea notis et signis, certis pli sacerdotum, Carolus Labeus, Scholast. etc. Formata appellata sicut in sensu, quo *Formales* apud Sutorius dicitur Sutorius in Domitiano cap. 13. quod habentem talēm formam, ut in publica instrumenta et edicta habere solet. Non desunt præterea, qui *Formata* dictas voiant a *formis*, seu litteris, que in carum fine apponuntur: nam *formas litterarum* dixit Quintillianus lib. 1. cap. 1. Sirmundus denique ad Goffredum Vindocin. et ad Silonium probabili conjectura existimat, *Formata* appellata haec esse epistol. s. a signi forma, qua muniebantur. Quod potissimum erit ex Glossis Vaticanis, que *Formatam Epistolam, sigillatam* interpretantur, quibus consentiunt Glossa MSS ad *Canones Conciliorum* in Bibl. Regia ad Concil. Carthaginense cap. 23: *Formam scriptam, vel sigillatam*, [et Glossa. MS. tertii Canonum Collect. premissum in Bibl. DD. Chaves] Regiorum signorum custodis: *Formatam littera, id est, formata aut sigillata ab Episcopo.* Unde *Formatam*, etc., *signis* veritatis Graecus Interpres Concil. Cartagin. in Codic. Canon. Episc. Afric. cap. 23. est enim *signo*, *sigillato*, *sigillatum* autem appositi Formata littera, sive signum, etc. II tablinum cap. 11. et Battulus Trevensis in *Formata* sua apud Ivonem. Est porro *forma* hoc loco idem quod *imago*, *typus*, quod in *Episcopi*, a quo exarabantur et dabantur *formatae*, *sigil-*

Ils. Illus vel Ecclesia. Patroni figure exprimentur: qua testantur ipsius vetustissima Episcoporum vel Ecclesiarum Sigilla. Sic Formata epistola est ea, que *forma* seu imagine scribentis ac sigillo est munita: quemadmodum dici videtur *Laz formata* in leg. 4. Cod. Th. de Privileg. eorū qui in sacro Pal. mil. (6.35) plexo sacro Principis typō vel sigillo munita, que Græcis istius vel τύπον passim appellatur. Ita *Sigillum posterior* etas epistolam sigillo munimat dixit, ut infra docemus. Vide Cujac. ad leg. 62 de Verbor. oblig. [et Matill. Diplom. lib. 2. cap. 15.]

Eiusmodi *Formatarum* meminerunt passim Scriptores, Sozomen. lib. 7. cap. 17. Atticus Patr. sub finē Concilii Calchedon. Silvester PP. apud Joan. a Bosco Vienna pag. 27. Alexander I. PP. Epist. 3. Virgilius PP. Ep. 10. ad Aurelian. Episc. Arelat. Concl. Milevit. can. 2. African. can. 49; 73. Carthaginensis III. can. 28. Parisiense VI. lib. 1. can. 31. Sylodus Romana ann. 826. cap. 25. Concilium Meldense ann. 845. cap. 50. Ravennense ann. 927. can. 3. Rotomanense anno 1074. can. 3. Beneventanum ann. 1091. can. 3. Ferrandus Diae. cap. 46. 111. 127. 212. Addit. 4. Ludov. Pii ad Capit. Caroli M. can. 98. Optatus lib. 2. S. Augustini. Epist. 163. Capitula Guilleberti Episcopi de Interdictio cap. 1. Rutherford Veron. in Synodica ad Presbyt. pag. 265. Regi o in simili Synodica cap. 79. Lanfrancus Epist. 24. Decreta Calmanni Reg. Hungar. lib. 2. cap. 21. Sugerius in Ludovico VI. pag. 312. etc.

De iis porro multa congerunt Frane. Bernardinus Ferrarius lib. 1. de Antig. Eccles. Ep. cap. 2. et seqq. Baron. ann. 142. n. 6. et seqq. Cujacius ad Nov. 6. Savaro ad Sidon. lib. 6. Epist. 8. lib. 7. Ep. 2. Srimondus ad. euudem Sidon. lib. 6. Ep. 3. Brorus lib. 9. Annal. Trevirens. pag. 543. 1. Edit. Justellus ad Canon. Ecc. universa. Binus ad Vitam Sixti I. 141. Bugnionus ad Formulas veteres. Meurrius ad Episcopos Metensib. pag. 289. Priorius et alii. Formulas Formatarum plures dedit. Srimondus ad canon. 2. Concil. Gall. pag. 683. et seqq. Habetur nam nonnulla in Diurno Romano cap. 3. tit. 10. apud Papium versus *Formas*. Invenimus Decreti part. 6. col. 622. 631. 635. Burchard. lib. 2. cap. 227. Gratianum distinct. 73. cap. 1. Soubiourum ad Epist. Ivo. Carolus Labbeum ad Synopsin Basileon pag. 196. Ferrarium lib. 1. cap. 5. pag. 29. Bugnionus in Formul. veterib. cap. 12. pag. 219. 1. Edit. Ughellum tom. 5. Ital. Sacr. pag. 128. Steph. Baluzum post Capitularia. Regum Franc. et in Nova Collect. Formul. cap. 39. 40. II. 43. Philippum Priorum in Dissert. de Literis canonici, fet Ecardum inter vett. formulas quas ad calcem Leg. Salicis edit. [Vide *Benevolia*.]

* Consule Dissertat. Fr. Domin. Benini, quam de Literis encyclicis, Taurini edidit ann. 1728.

LETTRAS FORMÉES, seu *Littera formata*, Regio et publico sillo signata, in Consuetud. Andegav. art. 471. 472. quarum vi judiciali secreta executioni mandantur. Statutum. Monetariis ann. 1354 in Regesto Camerae Compt. Paris. sign. 123. fol. 16. v. Item que nul ouvrier ou monnoier ne tienne confection, et s'il la tient, que l'en lui face Forme, et se aprés qu'il aurroit forme, il renchoit, qu'il paie pour chacune fois

qu'il fourniroit, on rencheroit, un marc d'argent, et soit tenu pour infame.

FORMATICUM, FORMATICUS, FORMATIS. Casues, sic vulgo *Formage*, vel *Formage* appellant, quod in forma infarcitur et stratur. Papias: *Casues, dictus quod caret sero, vulgo Formaticum, Forma: inde fit dividendum Formula, unde etiam Formella, que etiam informationes casei significat, unde et Formaticum dicuntur* [Charta Hildegardi Abbat. ann. 832 apud Felician. In Hist. S. Dionysii pag. 50. *De legumine modia triventa, de adipice modis trivinta quinque*. Chrodegangus Metensis Episc. in Regula Canonice. cap. 8: *Portionem de Formatico, et cibaria alias accipient, Ordo Romanus: Ova manducant et Formaticum, id est, caseum. Occurrunt præterea in Capitulare de Vitis cap. 41 in Charta Lud. Pii apud Mabillon. tom. 5. Vit. SS. Ord. S. Bened. pag. 67. apud Cosmam Pragensem in Chr. Bohem. pag. 130. Formatum Eginhardi Epist. 23.]*

FORMATICUS. Hincmarus Remensis in Capitulis Archidiaconis datis cap. 4: *Quando parochias circuitus, nolite graves esse Presbyterias, petentes friskingas, vel pisces, aut Formaticos, aut annomonam, etc. Formaticus etiam habet Monasticum Anglie. tom. 1. pag. 139. Formatum Eginhardi Epist. 23.*

FORMELLAS CASEI, in Charta ann. 1072 apud Joann. Lucium lib. 2. de Regno Dalmat. pag. 102. [Canones Hibern. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 7. *Horti oleribus, omni paucis, Britannia Formello utatur*. [Vide *Formula*. 1.

FORMELLA, CASEI, in Gloss. Biblicis MSS. Vide supra, ex Papia. [Hist. Noventensis Monast. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1127. *Totis insulam per vagantes, panes et Formellas casei, vel quindiqua ad tabum inventre poterant dispuerunt. Chartul. 1. Komperiegense: Samanini et duodecim Formellas vel levi lardi bradonem, pro ea de Monachis. Vetus Interp. libri 1. Reg. 17. 18. Et docem Formellas casei non deferes ad Trivianum. Septuaginta habent 12. 22. 23.*]

FROMAGERIA. Locus, ubi casei, quos *Fromages* dicimus, sunt vel asservantur. In Statutis antiquis Cartusianisib. 3. part. cap. 11. 326. Vide *Arcadia*.

FROMAGARIUS. Prestatio casei. Consuetud. MSS. Totis ex Bihl. D. Abbatis de Crocat fol. 19: *Nec solvant albergari, nec lingnagum nec Fromatium, nec otium, etc.*

FROMAJADA. Panis cum caseo. Vide *Artatura*.

FROMAGARIUS, ITALIS FORMAGGARIO. Qui caseos vendit. Chron. Astense apud Murator. tom. II. col. 239: *Tunc quidam Formagarius nomine Gualielmus de Vayro surgens super tabulum unam, etc.*

FORMATRIX. Genitura. Stat. synod. eccl. Attribut. XV. sec. cap. 18. ex Cod. reg. 1610. *Prohibemus . . . ne quis saerdis proprie Formationis filios vel filias in domo sua, vel in parochia tenere presumat, quia ex hoc scandalizatur populus, et coram peccatum in cleri obprobrium divulgatur. Vide infra *Fructura*.*

FORMATRIX. Quae format, conditrix apud Tertull. de Monogram. cap. 17. et C. Mumert. de Statu anime lib. I. cap. 26.

FORMATUM. Inquit Papias, sive *Formatum in Africa et Hispania paripes dicunt de terra formatos, utrinque duas tabulas. Ecclesiæ habent tero. Glossa Arabica lat. ex Isidor. lib. 41. cap. 9. Hispani *Tapas* vocant ejusmodi paries*

[*Formato Itali.*] Vide Plinium lib. 35. cap. 14. et Philandrum ad Vitruv. lib. 1. cap. 8.

FORMATUS, Firmus, stabilis: *Officium formatum, quo possessor pro arbitrio privato non potest. Instr. ann. 1451. inter. Proba. tom. 3. Hist. Nem. pag. 279. col. 1. *Cum locutio[n]e non sit officium Formatum, sed ad libitum constituentis, etc.* Ibidem: *Officiari regi**

FORMATUS BACCALAUREUS, qui prescriptum in Scholis studiorum cursum absolvit, et ad Magisterii in Theologia gradus suscipiendos dispositus, unde et *Dispositus Baccalaureus* appellatur. Charta Eugenii PP. IV. ann. 1448. qua Lovani in Ecclesia S. Petri Capitulum X. Caponicorum institut. apud Mirsum. tom. 2. Diplom. Belgic. pag. 897: *Pro Formatis in Theologia Baccalaureus, sive in illa aut medicina vel que per trianum legerunt vel reixerunt post suscep[tionem] magisterii gradus in artibus magistris, sive in utroque vel altero iure Doctoribus, aut cum rigore examiniti Licentiatis, in eodem studio legentibus pro tempore, etc.*

1. FORMELLA. Ponderis genus apud Anglos, cuius ratio habetur in Statuto de ponderibus, edito anno 51. Henrici III. 1. ann. 1267: *La charre (i. carri onus) de plumbo constat ex 30. Formella: et quelibet Formella continet 6. petras, exceptis 2. libris, et quelibet potra constat ex 12. libris, et quelibet libra constat ex pondera 25. solidorum.* [Informat. MSS. pr] passaglio transmat: *Item Formella ordei enimam unam pro qualibet bestia* [Ubi genus est mensura.

2. FORMELLA CERE, Circulus cereus, eadem origine quo casues Formella dicuntur, quod nempe in forma stratur. Miracula S. Galii cap. 7. sec. 2. Bened. pag. 23: *Dum mulier pallutam quam in ovo oblatuera erat, contextam paravisset, involuit eam Formella cere, quam simul oblatum ire cogitabat, et in arca sua inter alta vestimenta reposuit. Vide Formatum, et Forma 8.*

3. FORMELLA. Ugutio et Auctor Brevis, sicut Formella et Formula, dimin. a formis et sunt proprie instrumenta aliorum, quibus formant subtilares. Vide *Forma* 15.

4. FORMELLA. Vide *Forma* 14.

5. FORMELLA. Vide *Formatum* et *Formula* 1.

6. FORMELLA. Alia nomencl. Vide *infra Formula* 5.

FORMELLUS. Vide in *Formatum*.

1. FORMELLOS. Littera Magni Norwegiae Regis ad Edwardum I. ann. 1280 apud Rymer. tom. 2. pag. 1075: *Transmissimus vobis ad solitum et recreacionem . . . duos nobiles gero falcones atibos, Formellos: et sex gressos etiam Formellos. Id est. Formatos et instrutos. Gallice Formes. Sic enim Edwardus ad Castellam Regem ann. 1283 ibid. pag. 1083: *Mittimus vobis quatuor giro falcones griseos, quorum duo aperi sunt et instruti ad gres et hercino celos . . . de aliis vero giro falconibus . . . nullum ad presens habemus.**

*** FORMENSIUS.** Vide *Forma* 12.

2. FORMENTADA. Praestatio ex frumento, eadem que *infra Frumentagium*. Charta Alieno[ne] Reginae Anglie ann. 1198 apud Stephanotum. tom. 1. Antiq. Benedict. in Vasconia MSS. pag. 467: *Itas Ecclesias cum omnibus appenditiis suis in vicinis, in villis, in decimis, in praetoribus . . . cum consuetudine trium modiorum salis, et cum lapsoidea et Formentada,*

quas Guineelmus Dux Aquitanie pater noster eis confirmavit, concedimus et confirmamus.

• Charta ann. 1224 ex Tabul. monast. Bosonis-vil. Focum seu ignem in dominibus suis alentes doebant abbatis et monachis dare annuatim Formitadam, seu unum sextarium vulgo in bouscua, frumenti pulcri et boni.

• FORMERII CLERICI. Vide supra in Clerici.

FORMERIUS, Puer oblatus vel novitius. Charta ann. 1322 in Maserius Mon. S. Barbara: Lugdun. pag. 282: Videlicet in festo SS. fructum et cucullam, et hoc solomodo sacerdotibus et iuvenculis, et quando tradentur novi tradantur veteres. Pueris vero Formerius providere et frochis et cucullis, convenientibus et honestis, prouis antiquitus est fieri consuetum. [Et pag. 283: Et canis puerorum et Formeriorum, de consuili tula de qua fiant formularia alias Monachis.]

• FORMEUS. Vide Forma.

• FORMICA. Rochus Baillif in Dictionariole Spagyrico: Formicae, Verrucæ sunt apostomatæ vulgo Porra appellata. Oratio de S. Bonaventura in Actis SS. Julii tom. 3. pag. 827. Franciscus Itemse Formicam in collo pattebat, cuius ignis sensim in reliquo corporis partem se propagabat, et teneras pueriles carnes miseris erat. Arabibus Formica idem est, quod Latinus Ignis sacer, Gracis febris. Vide Farsa.

• FORMICE Scoticæ. Ita per ignominiam et contemptum, et ut pusilio appellabant Angli Boreales victimos Scottos, quo: animitus olim oderunt, the Scotch tikes. Matth. Paris ann. 1174: De Formice Scotticis tota interfecte referuntur, quod numerum omnem excedere dicendum.

• FORMICABILIS. Vide Formicalis.

• FORMICALEON. Vide Formicaleon.

• FORMICALES. Formipes latrorum, quod Forma, calida de formace, actri, hant. Joannis de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Formicæ, Temnella's à febre. Festus habet Formicatus. Vide Formus.

• FORMICALIS. Formiculus. Charta ann. 1366 in Reg. 153. Chartoph. reg. ch. 104. *Na quis absque corum sceniam vindicare videat, nonas Formicidas super hoc impetrando.*

• FORMIDAMINA. Spectra, φόβοντα, apud Aenean in Apollonia.

• FORMIDINES. Illegite pensae, quibus vexatorum curos capiunt. Papus. Seneca lib. 2. de Ira cap. 11: Nec est mirum, cum maximus ferarum greges linea penitus distincta contareat, et ad insidias agat, ab ipso effectu dicta Formido. Horatius de Satyra, de Priapi statua in horito poni solet:

... Deus inde ego furum aviumque Maxima Formido.

Hieronymus, adversus Luciferianos cap. 8: Quotidie industria rusticana ares sonita abigit, imaginibus exterrit: hinc flagello crepitat, hinc Formidines tendit.

• Huic venationis meministi Isaías cap. 24. 17: Formido, et foeda, et loquens super te, qui habitat in terra. Et erit: qui fugerit a voce Formidinis, cedet in foecam: et qui se explicaverit de foeca, tenetur laqueo. Adde Jerem. cap. 48. 44: Et quidem in eo maxime posita erat haec venanda ratio, ut ex una parte fuisse variarum avium penitus referte extenderetur, quia a venatoribus agitata feras terret, ut in foggam positis, in preparatis inquebus vel in tovelis incideant. Hec belle descripti Nemestianus in Cynegetico:

... Quoniam magnos circumdant saltem que possit, volumq[ue]mque inveniunt preadas, digerant, et quoniamq[ue]mque ex aliis prædictis, Nescio uero, magnosq[ue]mque tauri, cervosq[ue]mque fugaces, Et vulpes, acris lupi, et fuligera cerbi, Terrificant, imique velant transcedere septem.

Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Formido. Paour, espontement, ou pavon de sa-jette.

• FORMICARIUM. Locus formicarum quod et Formicetum dicitur. Uglioni Formicato, Italiæ.

• FORMICATIO. Formicæ motus vel

punctio. Mirac. S. Domin. tom. 1. Aug. pag. 155. col. 2. *Puella flexi genibus salutationem beatae Virginis ex requie reponens, Formicatio quasdam in brachio sentiebat. Item scriptor supra pag. 651. col. 2. Quasi grates formicarum puncturas appellarat.*

• FORMICATOR. Mirac. S. Januar. tom. 6. Sept. pag. 889. col. 1: *Ego vero quasi pauperculus literarum, cui Formicator pondus tantorum erigerem. Quis docti Editores sic emendant ex codice Vaticano ibid. pag. 890. col. 2: *Ceu formica nittitur pondus tantum erigerem.**

• FORMICOLEION ob hoc vocatur, quia est vel formicaria leo, vel certa formica pariter et leo. Est enim animal parvum formicaria satis infestum, quod se in pulvere abscondit et formicas frumenta portantes interficit. Prudente autem leo et Formica vocatur: quia aliis animalibus ut formica, formicæ autem et leo est. Gloss. Sangerm. n. 501. Ex Isido. Origin. lib. 12. cap. 3. sect. 16. [1] Joannes de Janus Formicaleon legit et Formicoleon. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Formicaleon, une petite bestia adversea au front.

• FORMICITA. Ita per ignominiam et contemptum, et ut pusilio appellabant Angli Boreales victimos Scottos, quo: animitus olim oderunt, the Scotch tikes. Matth. Paris ann. 1174: De Formice Scotticis tota interfecte referuntur, quod numerum omnem excedere dicendum.

• FORMICITIA. Vide Formicalis.

• FORMICALEON. Vide Formicaleon.

• FORMICARUM, quod Formicæ, actri, hant. Joannis de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Formicæ, Temnella's à febre. Festus habet Formicatus. Vide Formus.

• FORMICARUM, ut mox Formicatas. Charta ann. 1366 in Reg. 153. Chartoph. reg. ch. 104. *Na quis absque corum sceniam vindicare videat, nonas Formicidas super hoc impetrando.*

• FORMIDAMINA. Spectra, φόβοντα, apud Aenean in Apollonia.

• FORMIDINES. Illegite pensae, quibus vexatorum curos capiunt. Papus. Seneca lib. 2. de Ira cap. 11: Nec est mirum, cum maximus ferarum greges linea penitus distincta contareat, et ad insidias agat, ab ipso effectu dicta Formido. Horatius de Satyra, de Priapi statua in horito poni solet:

... Deus inde ego furum aviumque Maxima Formido.

Hieronymus, adversus Luciferianos cap. 8: Quotidie industria rusticana ares sonita abigit, imaginibus exterrit: hinc flagello crepitat, hinc Formidines tendit.

• Huic venationis meministi Isaías cap. 24. 17: Formido, et foeda, et loquens super te, qui habitat in terra. Et erit: qui fugerit a voce Formidinis, cedet in foecam: et qui se explicaverit de foeca, tenetur laqueo. Adde Jerem. cap. 48. 44: Et quidem in eo maxime posita erat haec venanda ratio, ut ex una parte fuisse variarum avium penitus referte extenderetur, quia a venatoribus agitata feras terret, ut in foggam positis, in preparatis inquebus vel in tovelis incideant. Hec belle descripti Nemestianus in Cynegetico:

... Quoniam magnos circumdant saltem que possit, volumq[ue]mque inveniunt preadas, digerant, et quoniamq[ue]mque ex aliis prædictis, Nescio uero, magnosq[ue]mque tauri, cervosq[ue]mque fugaces, Et vulpes, acris lupi, et fuligera cerbi, Terrificant, imique velant transcedere septem.

Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Formido. Paour, espontement, ou pavon de sa-jette.

• FORMICOLÆON. Vide Formicaleon.

• FORMICOLA. Formicæ motus vel

• FORMIDOLOSITAS. Formido, pavor, apud Gibel. Rodolph. tom. 10. Collect. Histor. Franc. pag. 217.

• FORMIDULUS pro Formidolorus, in Actis SS. April. tom. 2. pag. 217.

• FORMIDUS. Joannes de Janua Formidus, color vel ignis, unde formus et Formidus, calidus. Hoc formum, calida materie ferri, sicut extrahitur ab igne. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Formidus, Chaur, a Formon quod est calor vel ignis. Vide Formus.]

• FORMIO, Képov. Corbis. Gloss. Lat. Grac. MS. Sangerm. Formio Gracis zoöp. a siccio, quia in eo aliquid fertur. Formio, Storea est Ulpiano. Suidas: ^{πορ-} πορ-^{πορ-}.

• FORMIPEDIA. i. Forma sutorum, in Glossar. Lat. Gall. ann. 1322 ex Cod. reg. 4120. Aliud Gall. Lat. ex Cod. 7084: Formipedia, forma à soulier. Vide supra Forma 15.

• FORMISCARE. Charta Ildefonsi, Regis Aragonum ann. 1187 pro Libertatibus villa Amiliani, (Mihau) in Regesto Ludovici II Huiut Reg. Franc. fol. 7: In molendinis non ultra pugnaderiam (pugnali) rectam, quam dominus molendini debet habere, de sextario non detur, nec accipiat ultra libram farinæ de sextario, quicunque sind ibidem molendinari, vel submolendinari vel alii numeri, et propter hoc differant et referant blatum a farina, et Formiscant, et molant molenti, etc. Vide Formica.

• Emendandum propono. Tremiscare, quod est, Tremello seu moletrina blanda infundre, vulgo Engrenner; id quippe ac molitoris officium pertinere debuit. Vide Tremellum. ¹⁰ Forte Formicaria. Vide Formicaria.

• FORMITES, Legalitas, in Onomastico actuum, tom. 1. SS. Janii.

• FORMITER. Rite secundum formam vel legem.] Vita S. Domini. Episcop. Genoman. num. 4: Et postea cum omnibus ad se pertinentibus ad matrem ipsius civitatis Ecclesiam per corum charitulas legaliter Formisterunt ipsi Domino Donnolo Episcopo tradiderunt. In processu B. Francisci Servite. Pro examinanda testibus Formiter auctoritate Apostolica. Sed vereor, ne in Vita S. Domini legem sit Formiter.

• Unde Formitter nostri dixerunt, pro Instrumentum, cum formulis a lege prescriptis conficeret. Sent. scabin. Donchier ann. 1374. In Reg. 107. Chartoph. reg. ch. 305: Les dépositions des lessomes eussions fait escrire, Formaller et couvre, etc.

• FORMITTERE, Excludere, Gall. Mettre dehors. Charta ann. 1270. in Reg. Cam. Comput. Paris. sign. J3. rub. fol. 53. r: Exceptis tamen et Formissis de praesenti venditione hominibus et tenebris, predictis dominie oīis datis in maritagatione.

• FORMORTURA, FORSMORTURA, Mortuorum bona jure hereditario alieno obvenientia, vel etiam domino, si defuncto non sint heredes legitimis. Formort, Formotore, vel Formorture, in quibusdam Consuetudinibus, in Reg. 107. National cap. 36. Cetera nisi tit. 7. art. II. Nationali art. 86. Charta Eustachii Laius anno 1299. ex Archivo Corbeiensis:

Ego de consensu Leodis uxoris meæ et libeorum meorum dictam donationem Exclusor Corbeiensis de dictis sex modis bladi factum, ratam habet et gratiam, et quadquid pura sine in exceptu sua in Formortura, sive quicunque alio modo in dictis sex modis bladi habeant ego vel heredes mei, vel habere poteramus in

futurum. Charta anni 1217 apud Mirenum tom. 2 pag. 1213: *Que eis per Formorturam accidit poterant... habebant Compositio pacis Margaretam Flandriæ Comitissam inter et Walterum Episcopum Torgaensem atque Baldinum Comminum dominum ann. 1250. eiusdem tom. I pag. 122: *Notandum insuper quod hospites nostri qui manent in nostra justitia, non possunt transire vel domum sua transire in terra Episcopi. Canoniorum et Ecclesiarum in casibus subnotatae: videlicet per successionem vel proximitatem successions; ut pote quando terra vel mansus sita in dictis terris ad eos derenerunt per Formorturam; item per matrimonium sive matractum, etc. Vox fortassis orta ex Foras, extra, et Mori, quasi dices. Hardebat Elitis, qui moritur extra haeredis patriam seu in terra alterius dominii.**

* *Formorture,* priori notione, in Charta ann. 1212 ex Chartul. 2. Fland. pag. 588. In Cam. Comput. Insul.: *Comme nos dabis et contenus aient est entre Philippe de Arpoge d'une part, et ses quatre seurs d'autre, pour cause de la Fornacatura de damoiselle Catherine leur seur... Avons dit... que de la Fornacatura de ladite seur, les quatre seurs Philippe dessusdict aurorent douze livres Paris de rente par an. Altera vero acceptatio *Fourmorture*, inter Redit. comitat. Hannon ann. 1265. ex ead. Cam. Comput. *Si a li quens... Fourmorture de borsir, ki muert sans hoir de se cas... et de se femme espouse; et Fourmorture del estrayer.* Vide *Manus mortua in Manus.**

* **FORMOS.** Color. Vide *Formidas.*

* **FORMOSALICANA ANTIQUA.** Species scribulae. Vide *Scriptura.*

* **FORMOSARE.** [Omnis,] Decorare. Foir.

* **FORMUCALES.** Vide *Formicæs.*

1. FORMULA. Idem quod *Formacitum*. Casens. Acta Murensis Morastrii pag. 51. *Consuetudo est, ut omnes far, quod sibi pecuniam in duabus modis præferatur, vel ipsius loc, vel Formulas, quae tantum paut, illi det, etc.* Vide *alii notitia in Forma 1.*

2. FORMA PAXIS. Placenta seu panis temprinus ex farina et aqua confestus. Fragmentum Historieum de Cencio Agapitogrammi. *Indistinctum est illis (Cionibus), ut iugnus, solemitatis placina habeant forca, cum Panis Formulis, et phalias pigmenti, propter honorem et nobilitatem Francorum.*

3. FORMULA. Numinus *formatus*, id est, figura donatus. Arest. ann. 1352. 7. Maii in vol. 2. adestor, parlam. Paris. *Sus merellus pro distributionibus consuetus, capitulum et chorarii fieri facient de phando in merellis seu Formulis, sine bittis et sine cruce.* Vide *Forma 4.*

4. FORMULA. Pilipsum minus, analagum. Stat. S. Capel. Bitur. ann. 1397. lib. 1. cap. 1. *Psalmis cantatis habebit doce versiculos in medio chori retro Formulari, sicut in Forma 13.*

5. FORMULA, diuinat a Forma, decor, Bell. Prov. Formella, idem. Formulas, decoris species, Bel. Prov. Glos. Stat. pag. 278: *Qualibet Fornasarius qui non habet, vel ad aliam mensuram mensuraret aut reuelaret, etc. Vide Fornasarii.*

6. FORMA. La forma, foato, in Glossar. Lat. 122. MS. Alman. 1. 1. Gall. ex Cod. reg. 7692. *Formam, for chaut, Formus, esboufassant.* Vide *Formas.*

7. FORMUS. Cithas, a Forma seu Ferrea, inquit Martinus, ut *Capit. 3. 65.* inde German. *Warm*, Angl. *Warm*, et Dan.

Varm. Isid. 1. 20. cap. 13: *Formum dixerunt antiqui calidum; Formum, id est, sanguine dictus.* Hinc Papias in MS. Bitur. *Formeum, Sanguis calidus. Formidolous a Formo, id est, sanguine. Formum, Calidum, fervens; Formon enim Graece servos sanguinis. Arnob. lib. 2. Nec ita Formis erubesceretur masculorum calamistris vibrare casuum. Vide Formicales, Formidas, et Formus.*

FORNACIA. Instrumenta fornacis ad opes apicata. Uugilio. [Gloss. Lat. Gall. Supradicta.] *Fornacale, Instrument de fournaise.* Vide *Festum.*

* **FORNACIA.** Prestatio pro coctione furnaria, que domino furni datur. Charta ann. 1289. ex Tabul. S. Andri. Avenion: *Quod in molendino vel furno de Thoton non molat, nec coquat, sine mola et Fornaria. Vide Fornacium.*

FORNACIA. Fornacium, vel in fornace coquere, hinc *fornacitus*, in fornace coctus. Joan. de Janua. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Fornacare, Enfourner, ou cuire en fournaise.*]

* **FORNACIA,** ut *Fornacia. Libert. Regalismont. ann. 1340.* in Reg. 72. Char. top. reg. ch. 167: *Pro pane coquendo, pro Fornacita et mandatorum, dabitur domino racionem quintus panis.*

* **FORNACIAS.** Qui in fornace coquiti, tegularius. Ital. *Fornaciata. Ars formaciorum* inter quatuordecim minores artes numeratur, in Stat. ant. Florent. lib. 5. cap. 19. ex Cod. reg. 4022. Vide infra *Fornasaria.*

* **FORNACULA.** Parva fornax, in Amalthea.

* **FORNAGIA, FORNAGIUM.** Vide *Furnacum.*

* **FORNAMENTUM.** Id omne quod quis alteri debet furnire seu præbere et suppedare, supplex necessaria. Charta ann. 1288 ex Archivo Montis S. Michaelis. *Abbas de Rothono tenet Preposituras de Rothono, de Baineo, de Brain... ita quod Fornamenta que debent dictæ domus Conventua, tempore debito plenarie faciat.* Vide *Furnire.*

* **Altud est Forneman,** vestis nempe seu ornatus species, in Comput. MS. ann. 1239: *Pro duobus Forneman pro paucis icon, ponderantibus tres oncas et alterius stellings, xxvij. sol.* Vide infra *Fornasaria.*

* **FORNARIOLUS.** Furni minister vel famulus pastor. Stat. Taurin. ann. 1360. cap. 28. ex Cod. reg. 4022. A. Liceat missarius molendinarios et Fornariolus percurreat et corrigat manu. Vide infra *Fornario.*

* **1. FORNARIUS.** Vide *Furnarius.*

* **2. FORNASARIUS.** FORNASPRUS, ut supra *Forasarius.* Stat. Vercel. lib. 4. pag. 16. v. *Teneantur Fornasarii habere modos seu mensuras cuporum et latitudines rectas et legales.* Stat. Astig. collat. 7. cap. 6. pag. 21. *Juro dare vel dari facere pro communis illis Fornasariis de Asti, qui hor anno coquere voluntur et habere fornacem, modis communis, tam ad copiam quam ad matone, faciendo.* Adde Stat. Mutin. rubr. 198. pag. 38. 1° et Riper. cap. 222. fol. 21. v. Stat. Montis-reg. pag. 278: *Qualibet Fornasarius qui non habet, vel ad aliam mensuram mensuraret aut reuelaret, etc. Vide Fornasarii.*

* **3. FORNASARIUS.** [Gall. *Talius.*] *Pro proviso viro Francisco Lori de Fornacita Fornasarii, pro rebus suis, de cem in his puerorum.* [M. Camer. Apoll. 164-53, fol. 54. Arch. Vatic. 1]

* **4. FORNASARIUS.** ut supra *Fornacita et Fornasarius;* unde *Fornasaria, coctio formacea, in Convento S. Simeone ann. 1328.* *Quod Fornasarius debet pro unaquaque Fornacata, sive cocta laterum seu matronorum, etc. Infra: Fornacata. Vide supra Fornasaria.*

* **5. FORNEIA.** a Gallico *Fournée*, Coctio furnaria. Charta ann. 1289. in Chartul. Arremar. ch. 291. *Haymo fornarius de*

* **6. FORNARATA.** Coctio fornaces, Gall. *Fournantur fornarii predicti de qualibet Fornacata lapidaria facere tres montones, etc.* Vide infra *Fornacaria.*

* **7. FORNASELLA.** FORNAKELLA. FORNEKELLA, diminutiva vocis *Fornaz*, Italice *Fornacella*, Gall. *Fournéau.* Stat. Bonon. ann. 1250-67. tom. II. pag. 229: *Item statuimus quod nulla fornac, seu Fornacella, (Fornizellus '59, Fornacella '60, '67, — Fornacella '64), vel fuxina, vel discoloratorium, ubi discolor argentum, vel aliud metallum, fiat infra terminos infra scriptos.* [Fr.]

* **8. FORNASELLI.** Tegularil. Ius Vincentin. lib. 4: *Fornaselli teneantur et cogantur facere tegulas tectorum, etc.* Occurrunt in Stat. Veron. lib. 8. cap. 187. et alibi. Vide *Fornacius.*

* **9. FORNASETTA.** Fornax, fornacula, Ital. *Fornaceta.* Chron. Estense ad ann. 1309. apud Murator. tom. 15. Script. Ital. col. 365: *Fecerunt fieri quoddam edificium lignaminis totum casellatum, ei in capite villa, secum videlicet ibi facientibus ei Fornaticam donantibus, nec per me, nec per mecum aliquam unquam justiam habebit.* Vide supra *Fornacia.*

* **10. FORNASSERIUS.** Vide supra in *Fornasarius.*

* **11. FORNATICA.** Praestatio pro coctione furnaria, que domino furni datur, idem quod *Fornaticum*, ut etiam editum inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 608. Charta ann. 1184. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 300: *De habitantibus in villa, secum videlicet ibi facientibus ei Fornaticam donantibus, nec per me, nec per mecum aliquam unquam justiam habebit.* Vide supra *Fornacia.*

* **12. FORNATICUM.** [P]retium, quod pistori ipsi exsolvit in coctionis summis et mercedem. Stat. Montis-reg. pag. 270: *Item statutum est, quod quilibet fornarius teneatur coquere sextarium grani et alterius bladi pro donante sex, pro lignis et pro Fornatico. Pro prestatione vero quae domino furni datur, vide in *Fornicum.**

* **13. FORNANO.** [P]retium, quod pistori exsolvit in coctionis summis et mercedem. Stat. Montis-reg. pag. 270: *Item statutum est, quod quilibet fornarius teneatur coquere sextarium grani et alterius bladi pro donante sex, pro lignis et pro Fornatico. Pro prestatione vero quae domino furni datur, vide in *Fornicum.**

* **14. FORNATOR.** Inter operarios fodinorum salinariorum recensentur, in Stat. ann. 1351. inter Leg. Polon. tom. 1. pag. 169: *Statutum quod in quilibet monte debent ponni duo Fornatores pro sale querendo, et illud, quod per Fornatorem in omnibus quatuor angulis acquisitum fuerit, debet obserari cum optimis parietibus salis.*

* **15. FORNATURA.** Id quo aliquid ornatur. Gall. *Garniture.* Comput. MS. ann. 1289: *Pro Fornatura duarum albarum et duarum stolarum juvenis regine, iiii. lib. Rursum: Pro duabus Fornaturis argenti juvenis regine, et pro duabus fornatis auri, et pro quatuor anulis auri, circu. lib. Pluries ibi. Vide supra *Fornacatum.**

* **16. FORNAX.** In fornace pro sanitate febris filium posse, et supersticio damnata in veteri Pontificali. MS.

* **17. FORNATARIIUS.** ut supra *Fornacita et Fornasarius;* unde *Fornacata, coctio formacea, in Convento S. Simeone ann. 1328.* *Quod Fornacarii debent pro unaquaque Fornacata, sive cocta laterum seu matronorum, etc. Infra: Fornacata. Vide supra Fornasaria.*

* **18. FORNEIA.** a Gallico *Fournée*, Coctio furnaria. Charta ann. 1289. in Chartul. Arremar. ch. 291. *Haymo fornarius de*

Maignant... obligavit abbatii Rollando et monachis ecclie Arremarensis, de quinque Fornetis, duas Fornicas. Arestum ann. 1353. 31. Decemb. in Reg. Olim partam. Paris. Si in visitatione panis, dictus panetarius vel deputatus ab eodem inventant panes minus sufficientes vel defectivos, tota Fornica erogetur pauperibus.

Vide infra Fornica.

* **FORNELA.** f. Cisterna seu locus in quo ferrum et rives metallorum cadescant, levigant et laborantur. Gallic. *Forge, Fornel.* Scriptura quedam Monasticon S. Victoriensi del Pino inter Concilia Hispan. om. 3. pag. 167. col. 2. *Et vadit per illum rivulum, qui dicitur Cerio.*

* **FORNELERIUS, FORNELERIUS.** Idem qui infra Fornithierus. Locus est in Fornariis.

* **FORNELLADA.** Fornax carbonaria, Gall. *Carboneire, Fourneau de charbonnier.* Locus ubi carbo conficitur. Statuta Castelli Orzini inter Scholae D. Le Fourrier. *Nulla persona audet facere Fornelladas infra defensionem Lare et Mole.* Item quod aliqua persona non audent seu pressuat scindere roves... infra dictas defensiones.

* **FORNELLERIUS.** Vide Fornariis.

* **FORNELLUM.** Charta ann. 1348. apud V. C. Dion. Salvagnium Boissium lib. de sui feodi cap. 21. *Postea anno Incarnati. Verbi 1208. pridie Kal. Januar. in Fornello Archibiscopi, quod est iuxta Ecclesiam B. Marie, ipse Guillelmus... hominum lignum fecit, etc.*

¶ Nisi me fallit animus, Fornello hic abrisco locus mox laudans, Aula est concamerata a fornice sic dicta. Id non obsecrus invenit vox *Cameræ* que interdum *Fornello* subiungitur. Tabul. S. Bishuiti Carmonum. *Action est hoc anno secundum Ioh. iii ante Festum Philippum et Jacobi in Fornello Abbatis. Testes sui, etc.* Substantia Archibisp. Vien. ann. 1228. tom. I. Hist. Dalphin. pag. 142. *Action Romana in camera cum Fornello dominus pro hac Nacione S. Barbara. Indumentum. I. p. 27. 1/3. Anno Domini secunda... in Fornello castri S. Martini Ra mudus dominus de Mediolano fecit. Tomagnum et fulguratum. Petri Abbatis. Carta ann. 1212. ex Archibisp. S. G. apud Massili. Action in camera Fornelli monasteriorum. S. Victoria Attamen et pro Cubitum ultra est communis nomen posse videtur. Et quidem Fornello pro camini spiraculo usurparunt in Statutis Massili. lib. 3. cap. 1. *Quod omnis persona habens furnum in civitate Massiliensi, vel ejus districto, tenetur et compellatur levare in altum Fornello suo furnum. furni sui in tantum, ad notitiam et cognitiam predictorum magistrorum lapidum Massiliæ, ut fons eivis de furno non possit obesse etiam habentibus domos prope dictos foras, nec transcurrentibus per ricos, vel per carcerem, porta quas sunt, vel eundem portam dicti furni. Eodem iterum significatum occurrit in Statutis Arelat. MS. tit. 6. *Quilibet qui furnum habet, faciat ibi fornilem de lapidibus, et tenetur ipsam et domos ipsius furnerii cooperare de tenuis.* Vide Fornellum.**

* **FORNELLUS.** dimin. a Furnis, Fornacis, catus, in quo liquatur aurum vel argentum. Ital. *Fornello,* gal. *Fournet,* erexit petit four. Vide infra Forneculus. Stat. ann. 1353. inter Probat. tom. 2. Hist. Nom. pat. 11. col. 1. *Qui custos... erit a... sonne operaciones argente et bilobata; nec aliquis poterit fundere vel posse in Fornello, nisi dictis custos esset possessus.* Tract. MS. de Re milit.

III

*et mach. bellic. cap. 21: *Dux exercitus in campis suis semper habens debet equos sive mulos portantes Fornello ac pistriana, causa quoquidem paniculos, sive panes, carnes, et cum pistrius molere frumentum ac bladum.**

* **1. FORNERIA.** Coctura unius opera, Gall. *Fournie.* Statuta Arelat. MSS. tit.

59: *Furneris accipiant vigintiam quintam partem pro Forneria et postquam panum quo coquunt. Supra in Fecariis accepit pro muliere panis faciente et coquente, Gall. Boulangere.*

* **2. FORNERIA.** Locus, ubi panis coquitur. Vide supra in Flagoneria.

* **3. FORNERIUS.** Vide Fornarius.

* **4. FORNEZ.** f. *Fourneze.* Coctio furnaria, Gall. *Fournie, Libert. Vernol.* art. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 611. art. 33: *Quilibet Vernoli facit furnon... et de hoc res habet de quatuor Fornezi quinque panes.* Vide supra Forneta.

* **FORNICARIUS.** Vide Fornicaria.

* **5. FORNICA.** Fornicatio, Panis.

* **6. FORNICARIO.** In sacra Scriptura, semper pro *Idola adorare*, [quod sunt] spiritualis s'ortundi mons.] sursum sit [sepius pro Scriptura] in inferno. *Scriptura ergo, apud Scriptores Ecclesiasticos. S'od haec omnibus nota sunt.]* Vide Mamotrectum ad 31. Deuteronom. et alibi.

* **7. FORNICARIUS.** Qui meretricularum, vox Latinis vix cognita, tametsi *Fornicariam* meretricrum vulgo dicant. Glossar. Gr. Lat. *Kazatorvēs, Fornicario, Abibl. Novgrēcō, Fornicor, scordor, Rōpōvō, Forniz, ganeum, lupanarium : Ἀρντ. Lupanar, scoria, meretriz, fornir.* [Aliæ Gloss. apud Larantium.] *Fornix, ἀρντη, καπάρα.* Sed de roce dubitat Martinus ex interpretatione etiam *fornicatio* non fornicatio non *Fornix* inquit, sed *Fornicaria* dicitur; nisi ut carcer pro inclusus, ita et *Fornix* pro impudicum aliqui legitur. A forniciis in quibus scorta probabant, dicta fuisse *Fornicaria* et *Fornicaria*, etc. vulgo autem *arntrō, Meretriz, potius derivarū crediderim.* Fragmentum Histor. tom. I. Hist. Franc. pag. 782. *Omnis spicula deditus, Fornicarius, et illusor feminarum.*

* **8. FORNICARIA.** In Gloss. Lat. Gr. *Ἀρντή, καπάρα, τελεταῖς, θέραστρον.* Lex Lombardior. lib. 1. tit. 6. 2. *[100 Rotham 198.] Si quis fornicariis aut strigam clamaverit.*

* **9. FORNICATIO INTER FEMORAS.** Prænuptiale Fulberti Carnotensis Episc. *Si quis fornicariis inter Femoras, semel 4 Quadragesimæ penitit.*

* **10. FORNICATOR.** Ex fornicationis pena quam refert Th. Blount in Nomina Anglie. ex Charta ann. 4. Edwardi I. Reg. Angl. *[100 in Abbrev. Placit. pag. 267. vol. 7 in dorsi Sussex.] Juratores dicunt quod predictus Simon semper tenet dictam Matildam ut uxorem suam, et dicunt quod nunquam dictam Matildam, matrem dicta Agnete, desponsavit; sed dicunt quod predictus Simon aliquo tempore captus fuit per amicos predictos Matildam in chiesa ecclesie de S. Maria de Turbe, fornicare, ut ipsam affidara, vel eam suam amittere, vel ipsam Matildam retro osculare, ita quod ipsa Simon ipsam dedit fidem suam predicti Matilda... quod ipsam desponsare debuit, sed ipsam nunquam alio modo desponsauit.*

* **11. FORNICARIUS.** Ex fornicatione natus, spurius. Charta Phil. comit. Fland. ex Cam. Comput. Insul. *Quidquid homo dat filio suo Fornicario sine*

conditions, hoc post mortem ejusdem filii deveneri potest in parentes matris pueri.

* **12. FORNICATOR, ut Fornicarius, Gall.**

Fornicatur. Tertull. de pudicitia cap.

1. Limites machis et Fornicatibus agimus. Passim occurrit apud Scriptores Ecclesiasticos, ut superiores alias voces ejusdem originis.

* **13. FORNICATRIX.** Meretrix. Glossar.

Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: *Fornicatrix, Fornicaria.*

* **14. FORNICATRIX.** pro Fornicis. In Rythmis de Verona. tom. I. Analector. Mabillo. *For late specioso stercuso lapidibus, ubi in quatuor cantus magnus inuidat Fornicatrix, platea mira eternata decantis lapidibus.*

* **15. FORNILHA.** unde Fornikaris et Fornicaria. Vide infra in Fornilia.

* **16. FORNIGIUM, FORNICATIO.** Multa stu-

pt. Charta Alfonsi VI. Regis Castellæ aera 1115. apud Anton. de Yer. in Chron. S. Benedicti tom. I: *Et illa domus sit absoluta et ingenua ab omni rebus, scilicet et homicidio, et Fornicatione, etc.* Aliæ aera 1018. Ibid: *Negue pro homicidio, neque pro Fornicatio, etc.* Aliæ habent stuprum. Charta Alfonsi VI. Regis aera 1129: *Negue in ipsa villa de Co-tar illius Procer et Exactor, neque pro stupro, neque pro adnuba, neque pro fornicatione, neque pro aliquia alia columnia vel negotio... intret.*

* **17. FORNICO.** [Camerio Gall. Voiter, Cisterc. (Onomast. Lat. Gr.)]

* **18. FORNILLA.** Regestum Hérouallianum

Philippi Aug. fol. 69: *Dopans... de unaque domo unum panem in Natali, pro*

Fornilla furni.

* **19. FORNILLE.** Ubi Fornilla idem videtur quod

Furnagium, Præstatio qua pro coctione furnaria domino furni penditur. Alla

verò notione accipitur in Statutis Massili. lib. 3. cap. 13. nempe pro ligno quod calefaciendo furno necessarium est, ni fallor: ibi enim de saumata lignorum non mutandis vel reficiendis prescipitur:

Decernentes similiter innobiliter obser-

vandamus ut nullus de celero afferat con-

dorsos aliquos, sed Fornillam tantum, et si quis fornilleus contra hec ausus teme-

rito non videatur compari, etc.

* **20. FORNILHARIE.** Officium fornillaris

prestatore et exequi.

* **21. FORNILETUS.** Qui fornillam seu

lignum calefaciendo furno necessarium

colligit et ministrit. Charta ann. 1879.

ex Cam. Comput. Aquens: *Iam habet*

ibi dicta curia duos furnos in una domo,

et quibus homines dicti loci tenentur fa-

cere coquere suum panem, et nullus aliis

potesat ibi facere furnum, et pro formag-

nem de tringita panibus unum panem;

et dum tamen curia habeat fornarium et

Fornillarium, et furnum paratum ad

coquendum. Vim vocis enucleatius ex-

plicit aliud Instr. ann. 1422. ex ead.

Cum: Attento quod Curia non habeat For-

nillarium, et quisque habeat de lignis

suis panibus necessaria, quod minime fa-

cere debet, ni solum de sexaginta unum...

tevari debere... deficientem Fornillario,

prout deficit... si sic ipsa Fornillanibus

habere debent, et consequi dictam medie-

tatem rectam... Bajulus cognovit debere

pro jure furnagio panis... scilicet dum

curia habeat fornarium, et Fornillarium

et furnum paratum de tringita panibus

unum, et dum tantum habebit fornarium

et furnum paratum, de sexaginta panibus

unum.

* **22. FORNILLIA.** Fornicaria. Idem quod

Cremum apud Columellam; dictur de

minutioribus lignis et vepris siccatis

calefaciendo furno, unde accom-

modis, Gall. *Fournille*. Hinc *Fornilla* appellata. Prestatio, quo ejusmodi lignis dabatur, alia a *Furnagio*, quo pensitabatur domino furni. Vide *Fornilla*. Inquisit. de foresta Breheval, in Reg. 34. bis Chartoph. reg. part. 2. fol. 128. r. : *Fratres de Fremont cuperunt per diem duas quadrigatas bosci, unam de grosso et unam de Fornilla*. Et loc. 143. v. : *Talemellari Montis Lherici conque- rantur... cum predictus Guido de Valerius... et haec eis ejus sollemnem que- rete Forniliam ad furnum solefaciendo... nunc haec eisdem Guidonis compa- lunt ipsos talemellarios ad Fornillam que- rendam*. Pactum inter domum et habitat. Turris Augusti ann. 1265. ex Codic. Pr. de Maxiques : *Quod ipse dominus et successores... tenentur et de... ant provi- dere de furno et fornere suis propriis sumptibus et expensis, et ipsi homines de lignis sis Forniliis pro solefaciendo dic- tun furnum pro decoquendo panes*. Re- dit. comitat. Hannon ann. 1265. ex Cam. Comput. Insul. : *Et doit prendre li four- niers à celui qui quist, d'un wtel un denier pour le Fournille; et s'il voet, il puet apoter se feuville au four*. Charta Petri de Chamblito ann. 1307. in Reg. 44. Chartoph. reg. ch. 87. : *Item le four de Chambay, liquel a chacun an cent charretées de Fournilles prises en la foret de Gonfier*. Vide infra *Fuagium* et *Furnilla*.

1 FORNILLUM, Gall. *Fournil*, Pars aedis rustica in ea est furnus. Char- tel. SS. Trinit. Cadom. fol. 82. v. : *Quem- dam pare Fornilli Thorne filii Regari est occupata de dominico*. Vide *Furnile*.

FORNIMENTUM, *Fornire*, etc. Vide *Furnire*.

• FORNIRE Confidere, perfidere, quo sensu utuntur Itali. Pactum inter Ca- rol. VIII. reg. Franc. et Ferd. reg. Cas- tel. ann. 1481. apud Godefr. in Observat. ad Carol. VIII. pag. 607. art. 15 : *Nos predictus rex et regina Hispanie tenebi- mus et tenemur Fornire seu complures si- gna sua, intra trea menses post dictam processioneum traditam. Et nos predictus Fravonius rex... promittimus Fornire seu compleures et sacramentum villarum seu civitatum Tholose et Narbonae, antequam predictis possessis tradutatur*. Vide also notio in *Furnire*.

• FOROTANIE Propterum pro *Fortuitus*, in Stat. Cadobr. lib. 3. cap. 11. : *Si vero ex Fornis casu et non culpe vel negli- gentia, etc.*

• FORNITORES Vide *Furnitores*.

• FORNIX, Arcus, quo sagitta emittitur. Usus est Abbo lib. 1. de Bellis Parisiac.

*** FORNIXELLUS**. Vide *Fornasella*.

[F.R.]

• FORNUM. Hist. bell. Forjoul. in Ap- pend. ad Monum. eccl. Aquit. pag. 54. col. 1. : *Habens fascem ferrum unum, ignis intrans in Forno domus, etc.* Rectius editum a Murator. tom. 3. Ant. Ital. Ital. med. xvi col. 1212. : *Ignis intravit in Forno in tecto domus. Ceterum Italii Forno dic- tur, pars domus, in qua est furnus*.

• FORBORARI, Venam incidere, scal- pello aperire, proprie Foramen facere, ab Italico *Foro*, foramen. Stat. Montis- reg. pag. 268 : *Statutum est quod nullus ferrarius... presunat... in ipsa parte via aliquod animal medicinare seu Forobo- rari*. Vide supra *Flammeriori*.

• FORFACTUM, Crimen, delictum, in Charta ann. 1158. inter Probat. tom. 2. Hist. Ocit. col. 206. Vide *Forisfacere*.

1 FORONIA, *Forrix*, Maher que fur-

tur. Gloss. Lat. Gr. Sangerin. MSS. Graecis 700. *Fur* Latinis.

• FORONITAS, ut supra *Foraneitas*, Retributio ex *foraneitate* proveniens. Stat. eccl. S. Wulfr. Abbavil. ann. 1233. ex Lib. rub. ejusd. fol. 13. r. : *Notandum est quod Foronitatis omnes canon- icorum, tam veterum quam novorum, ad communia veterana canonicona da cetero convertentur. Vide Foronitus*.

1 FORONUS, pro *Feronius*, Greco- sepius, Ferens nomen suum, id est, veritatem nomine significat: cuivere convenit nomine quod habet: *Abbatem prepositum nomine Christianum, sue vide- omanum*. Vide *Foronitatis*.

1 FORONUTA, [Gallice *Fourchette*; Manufactura 5. tacearum, 12. cloque- rum, 12. *Forquetarum*, unius fontanæ. (Mandat. camer. apostol. an. 1458 60. f. 162.)]

nie *Foronute* legitur. Idem interdum Spelmanus *Forpresa* quod *Forfang* supra. Vide *Blount* in *Nomotex*. Anglie. voce *Forprisum*.

FORPUGH. Charta Woldemari Regis Danie ann. 1326. apud Pontianum lib. 7. Hist. Dan. pag. 443. *Natus Forpugh emat apud litus maris ultra dimidium plaustrum alicium, etc.*

*** FORQUETA**, [Gallice *Fourchette*; Manufactura 5. tacearum, 12. cloque- rum, 12. *Forquetarum*, unius fontanæ. (Mandat. camer. apostol. an. 1458 60. f. 162.)]

FORQUINA. Vide *Forcida*.

FORRACHUM, Stramen, pabulum

equorum. Charta ann. 1290. ex Chartul.

S. Joan. in Valle : *Confusa fuit dicta Johanna... se et liberis suis nichil habera*

in dicta tractu, mestivarus et Forrachis. Vide supra *Forrachum*.

1 FORRAGUM, ut *Forrago*. Locum vide *Caro*.

• FORRAGIUS, *Forragiorum* exactor, vel custos et minister. Pactum Simon. Montis. inter et abb. Floriae. ann. 1292. in Inst. tom. 8. Gall. Christ. col. 325. *In ipsa sententia grangia... soli in missis temporis hababant missum custodes, et in hys Forragis et domus ibi sola habita custodia*. Vide in *Podrum*.

1 FORRAGO, Stramen, palea. Charta ann. 1198. ex Chartul. S. Martini Ponti- sano. *Petrus de Heleio Miles in Vercasino dedit Ecclesie S. Martini pontisar- teriorum Forraginis avena et recia. Tabular. Calense pag. 173. Dicitur quod tan- bladum quam cimis debet afferrari ad granchiam suam de Oeni et inde tertiam partem Forraginis ad ipsos pertinere*. Vide *Podrum*.

FORRARE, *FORRERIUS*, etc. Vide *For- drum*.

• FORRARE, Hisp. *Forrar*, Pannum panno assuere, subsuere, ne aliqua aut sollicitio munire, ornare. Comput. MS. ann. 1239. *Pro cendato ad Forrandum unicam pan. sororis domini regis, sc. sol*. Alia notio, vide in *Podrum*. *Forrar* vero sicutur de cane, qui in alium vel in aliquem incitatur, in Lit. remiss. ann. 1460. ex Reg. 136. Chartoph. reg. ch. 12. *Le suppliant respondit à icellui de Jolite que voirement il avoit fait Forrar son chenal à ses chiens*.

• FORRATURA, Pelitium, quo vestis ornat, vel etiam id quo aliquid munitur et farcitur. Lib. pension. S. Vict. Massil. : *Solumnndo duas annas panni ali annuatim sine Forratura celestarius dare consueverat*. Ibidem. *Postquam non habebant pelicias, vel alias Forraturas*. Stat. Montis-reg. pag. 275. *Statutum est quod quilibet basterius teneatur facere formani basi asinorum pro denariis quin- decimi... excepto solo et Forratura*. Vide *Forratura*.

• FORRATUS, Pelitius. Vide *Forratus*.

1 FORRE, ut *Podrum*, Vide in *Frisen- gauum* post *Frisenqua*.

• FORRELLIS, Gall. *Fourreau*, Id quo aliquid legitur et obvolvitur, inter equum instrutum. Consuetus in Comput. fabr. S. Lazar. Egit. ann. 1328. ex Cod. reg. 5229. B. *Benedicto borellis, Forrellis, capistris, et aliis de corio perlentiibus ad equos quadriga, quinquaginta solidos*. Vide supra *Forrellis*.

FORRESNI. Vide *Forresni*.

1 FORRUS, Ital. *Foro*, Foramen, rima. Tract. MS. de Re milit. et mach. bellic. cap. 87. *In extremitate canne sit animella sugens aquam, et super eam sit alia animella Forro in canna adhibita*

sugentes aquam cisterna per cannam plumbream.

o 2. **FORUS**, Manumissus, foras servitatem factus. Testam. pag. 5. Mafalda ann. 1256. tom. I. Probat. Hist. generalis reg. Portugal. pag. 31. Item dimittit omnes Servos tuos meos, non debet Forma nisi Christiana. Et pag. 32. Item mando quod per mortem dominum dominicus suorum sit statim Formus.

o **FORS**, vox Gallica quae suo vulgari sensu, nempe pro Extra, prater, nunc Hormis, excepto, occurrit in Charta anno 1105. Inter Probat. tom. 2. Hist. Oret. col. 397. Quod in supradicta gurpitione et donatione non possimus aliquid dare, nec vendere, nec impignorare ad illum hominem vel feminam... Fors ad te Guellem Alfaricum.

1. **FORS**, FORSARE, FORSATUS. Vide in *Fortia 2.*

FORSARIUS. Visitatio Thesaurariae S. Pauli Londoniensis ann. 1235 : Et premissa 3. Crucis continentur in quadam parvo scirno censuto de serico, sub sigillo locani in quadam alio nigro Forsoia, in quo quedam alia continentur. Atibi. Item in quadam Forsoario nigro sigillo, continentur vesculum cristallinum vacuum, et multi lapides in scapis ardentibus, etc. Ubi Forsoarius, est cistic species, quam Forchier, vel Forzier appellabat nostri Historia Bertrandi Guesclini cap. 5 : Puis a la s'or Forchier et en trayt cent florins qu'il lui donna. Ubi Chronicorum ejusd. Herois MS.

A son contoir via, cent Florins en tota.

[o Vide supra *Forsoerius et Forgerium.*]

o **FORSATUM**, Fossatum : haud enim infrequeens mutatio litera s in r, et vi-cessum ; nisi hac voce significatur fossatum exsiccatum, quod Forseus dicitur in Sent. arbitr. ann. 1313. ex Reg. 33. Chartoph. reg. ch. 53. Et volonis que si il avonot que ledit fosses keist en Forseus, pour de fave d'auve, etc. Catalog. episcop. Neim. inter Probat. tom. I. fol. ejusd. pag. In eis. Johanni. Quod qui reparavit domum Anchialui, et tunc ei euadit alii fecerunt et destruerent Forsoia dicta hospitia contigua, in quoniam loco sunt hodie Forsoata. Charta ann. 1238. in Chartoph. reg. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 74. vs. Confiteor... dictam domum de novo adificati, et omnes meliorationes. Forsoata et fortalia factae et facienda esse debere de fodo legio episcopi Lingones. Vide infra *Forsoatum.*

1. **FORSBANIZARE**, *Vide Forsobanizare.*

o **FORSCAPIUM**, Laudum, quod domino pro facultate alienandi feudi conceditur ; vel Jus in res fortuita inventas intra alcujus dominium, nostris alias Forseus et Forscapi. Pactum ann. 1161. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 601. Emptiones et venditiones argenti et Forscapi argenteriarum, inventarum infra predictos terminos, habent simul Raymundus Tencarelli predictus et Hermengarda vicecomissa, nisi argenteus sint vel fuerint in honore monasterii Villenuegne (in illo vero habeat monasterium tertium partem emptionum et venditionum argenti et Forscapiorum argenteriarum. Lit. reformat. in Occit. ann. 1389. ex Reg. 146. Chartoph. reg. ch. 23). Desquie hostel: prius matre Pierre Baye la possession, et sicut ipsa san: ex qu' il patiatis Forseus, et sans obtinere latituisse, ne licence du souverain. Ubi Forseus, priori sensu, intelligendum : altero vero Forseus, in Lit. reformat. ann. 1386. in Reg. 187. ch. 5: Und

*Forseus, qui nous estoit seches montant cent euros d'or. Vide in *Forseus.**

FORSCAPL, FORCHEAPUM. Vide in *Forseus.*

* **FORSCHEI**, FORSCHETA. Modus agri apud Anglos, etiam cum dimidia contions, a Saxonis for. Ante et sicut, Portio. Sic dicitur quod sicut prima pars amplioris agri, viam versus sita. Antiqui. Ambrosden. pag. 581. ad ann. 1399. In prima una acra et dimidia videlicet Forcheta jacent ibidem. Pag. 582. Partim inter Goldiel-Furlong, et partim inter unam Forcheta in Bushy-Furlong. Pag. 595. Hec petia terra Prioria vocatur Heraldspace, et habet unam Forchetal jacentem proxime justa predictam meram. Pag. 597. Inter unam Forchetal, quam Hugo Byndon tenet. Pag. 598. Iste tres dimidiis acres sunt Forchetas, et incipiunt furlong de Long-Cutteworth. Denique ibidem: Hoc furlong incipit cum una Forcheta. Vide Kennetti Glossarium ad cal. em. Carum. dem Antiqui, et supra *Forra.*

o **FORSCHOKE**, veteribus JC. Anglis idem so iat quod apud hodiernos Forken, hoc est, Derelictum : quod de tene-mentis, potissimum dicitur quae a possessori deseruntur. Vide Th. Blount in Nomolex. Anglic.

1. **FORSA**. Statuta Massil. lib. 2. cap. 30. iibl de salariis Sartorum : Item, de vestibus domine sine clamide et tunica listata per Forsum cum seta, vel alio modo, per Forsum VIII. sol. Vide *Fortia 2.*

1. **FORSETA**. Munitio. Statuta Massil. lib. 5. cap. 38. Firmiter inhibemus nullo modo Forsta sive munitione, seorsim in Massilia nec in aliqua parte, de qua fortia vel munitione presumi possit, etc. Vide *Fortia 3.*

1. **FORSJURARE**. Vide *Forisjurare.*

o **FORSOCNE**. Vide *Forisomus.*

o **FORSOUM**. Fosserius. Iigo. Reg. episcopat. Nivern. ann. 1287. Quicunque excedit bladum in dictis parochialis de fidei solvit amplius quam illa, qui colit de Forsois. Hinc Forsoera appellari videtur eiusmodi instrumentum faber. In Lit. remiss. ann. 1377. ex Reg. 112. Chartoph. reg. ch. 18. Gilei le Forsoera demourant la Broc le Galardon, etc. Ubi in margine: Pro Egido fabri. Vide supra *Forsoatum.*

1. **FORSPASIES**, FORSPAYES. Vide *Forrisnatriatus.*

o **FORSPECEN**. Leges Kanuti Regis cap. 46. apud Brompton. : Qui in placio seipsum vel honinem suum distortis compellationibus defendere presumpserit, habeat totum hoc Forspecen, i. hoc et sit penitus interdictum. Ex Saxon. for specen, in vanum, in cassum, vel frustre dictum.

1. **FORSTALLUM**, FORSTEL, FORSTAL. Vide *Forstel. Forstallare.*

1. **FORSTARUM**, Crimen eorum qui annonam versus emporium publicum adductum in via intercipiunt, emuntque priusquam venditioni publica exponatur, ut eas postea carius vendant. Charta Eduardi VI. Regis Anglie. officio magni Admiralli. ann. 1547. apud Rym. tom. 15. pag. 180. Et generaliter ad cognoscendum et procedendum in omnibus et multis aliis causis, litibus, criminibus, et dictis excessi, querelis, injuriis, malafactis, transgressionibus, negotiis, Forstaris et negotiis maritatis quibuscumque. Forstalarium, eadem nomine ibidem occurrit. Vide *Forstalare.*

1. **FORSTHUB**, Aedes forestariorum : vox

Germanica. Statutum Caroli IV. Imp. ann. 1358. de forestaris § 2: Quibusdam forestaris super mensu suo forestali, qui vulgariter Forsthub nuncupantur, debet habere ressorte, non plus.

* **FORSTILLA**. Giorn. Gr. Lat. *Forstic.* Papula, pusilla, paucula, Forstilla. Ita MS. Editio habet, *forstic.* Papula, pu-

lla, pa-

FORSTULA, Munitiuncula, *Potis fort.*

Forcellinum. H. Knighton. ann. 1388:

Forstula funditus evertatur. Utitur

non semel.

* **FORTACIA**, ut *Fortalitas. Judicium* ann. 1348. in Anecd. Marten. tom. I. 1383 : Castrum Namurcum, at omnes Fortacias ac possessiones eidem castris attinentes, etc. Infra : Castrum, Castrum, Fortacias, et omnia bona, etc.

* **FORTAGIUM**, Specie exactionis, eadem que *Forcasum.* Vide in hac voce.

* **FORTALIESA**, Munitio. Confrim. pri-

vili. civit. Nem. ann. 1218. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 280: Numquam habeant seu faciant stare fortam seu ali-

quam Fortalismus infra vel supra muros

antiquos ejusdem civitatis Nemausi. Vide *Fortia 8.*

* **FORTALITAS**, Munitio, arx. Charta

ann. circ. 1090. tom. 2. Gall. Chr. inter

Instrum. col. 280: Huius honoris redditio

facta est 2. die quando R. Comes manci-

pium et Fortalitatem S. Maximini invaserat.

* **FORTALITIA**, *Fortalitium*, etc. Vide *Fortia 8.*

* **FORTALIUM** [Burgus. Diff.]

* **FORTARA**, Virtus, potentis, fortitu-

do. Concil. Armenorum ann. 1342.

apud Marten. tom. 7. Ampliss. Collect.

col. 337: Quandisque (Christus) multi-

plures signa et virtutes de essentia Dei manifestabat divina, non ob patetatur imbellis, et ostendebat, et ostendebat.

* **FORTE**, *forte*, reddere, firmare,

robore, Busculum de Reform. Monast.

apud Leibnit. tom. 2. Scriptor. Bruns-

vic. pag. 891. Hunc inimicus noster in

principio a bono nitebatur overtere, si is

qui ejus generalis causas, cum in bono

non fortasset.

* **FORTEXA**, Arx, munitio. Vide in *Fortia 8.*

* **FORTRIA**, pro *Forcaria, Concubina.*

Forcaria Clericorum seu concubina, apud

Leibnit. tom. 2. Scriptor. Bruns Vic.

pag. 167.

* **FORTRICIA**, *Fortaricium.* Vide in *Fortia 8.*

* **FORTATICUM**, Species tributi. Charta

Ludovici Imp. apud Doubletum in Hist.

Sandionys. pag. 728: De portatico, et

portatico, et pulvaretico, et Fortatico,

et laudatico. Sed legendum videtur For-

ticum. Vide in hac voce.

* **FORTE**, Pererum, tumulus, theca

in qua corpus aliecius sancti asservatur.

Sent. major. et jurat. Burdegall.

ann. 1307. in Reg. 62. Chartoph. reg. ch.

437: Cum nostra curia judicarimus et

sententiendo pronosticavimus, ut in talis

bus semper existit consuetudo, quod si

dicitur Bertrandus, Fortaticus, erant

auti jurare supra Foris sancti Severini

Burdegallorum, quibus Arnaldus Fabri mortuus

fuerat : quod ipsi erant et esse debebant

de vulneribus et morte dicti Arnaldi

quibus penitus et etiam absolutus. Qui qui-

dam predictum iudicium accipiente

dicerunt, quod prestat erant et parati

dictum facere juramentum... potentes

sibi dari mammossem et manessores ad

videndum ejusmodi sacramentum... qui

retulerunt, quod dicti Bertrandus, Da-

minic... super Forte predictum in eo-

186, et Reg. 129. Chartoph. reg. ch. 164.
Vide infra. In Ver. 2.

3. FORTIA. Munitio, *Fort*, *Fortis*. Guillet de Pouc. Laurentii cap. 30: Cum cunctis villa et *Fortis*, qui erant sub ejusdem castri domino, in quibus erant 20. *Fortis*, vel infra, etc. Adde cap. 20. Charta Odileganti Episc. Barcinon: *Retinemus omnes decimam domorum videlicet et villarum, castrorum et Fortiarum, que ibi sunt*. Vide Hist. Episcopor. Lodovens. pag. 218. et GareRum. in Episcopis Magalon. pag. 95. 134. 176. 198. [Instrument. ann. 1212. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 834: Item, nullus in terra Comitis que subest ditione ac protestate sum attinet firmare de novo, aut redificare castrum vel Fortiam que diruta sunt, sine assensa Comiti. Quod non semel ibidem recurrat. Vide Bartholom. Scriban. lib. 8. Annal. Genuens. ad ann. 1212. et alibi.]¹⁰ Hinc
• *Fortia*, pro. *Carc*. Stat. Montis-reg. pag. 20: *Tenero debet arrestum in Fortia curiae presentis civitatis, donec ipsum computum fecerit*. Sct. crimin. Saona cap. 4. pag. 6. Si vero non impetratis litteris serenissimi statutis ad defensiones, aliquo modo perverserint in Fortia justitiae, etc. Vide supra *Forca* 4.

REPORTICULA. Parva munitio Thomas Walsinghamus ann. 1317. Ad *Walterum de Seby* sua consiliorum natus se conseruans, qui in *Reporticula sua de Horto* latens, vicinis similes injuriam referunt.

FORTAIABELLA. Eadem notione, in Charta Hispan. in Iistor. Segoviensi cap. 19. § 9.

FORTIARUM. Munitio, *Fortis*, *Castella* formata et *Forticula*, in Charta apud Bromptonum, munitio facta. [Moret. in Antiquit. Navarræ pag. 580: *Pergat cum eo in unum si per ipsa castella capiendos, quos tenet Sanctus Ramire: Forticula Regi Sancio Garze*] Hinc

INPORTATIA. Charta Rainmundi Comitis Tolose in 30. Regesto Archivi Regii Ch. 121: *Ita etiam quod non nec dictam villam Informare poterimus*. Vincenzius Belvac. lib. 82. cap. 98. de Danitula. *Erat quoque circuus ipsa*. *Nisi sanna, multumque postquam alias capta fuerat, Informata*. Charta Ludovicus Regis Francie ann. 1228. apud Catellum in Comitib. Tolosan. pag. 334: *Six milia marcharum solent ad munendum. Informandum, et custodiendum castrum Narbonensem*. In alia Ibid. pag. 335: *Splendens Informata*. Gest. Philippi III. Reg. Francie pag. 547: *Igitur post deductionem urbis Gerundensis, Rex Francie eandem reparari et Informari principiens, etc. Ita bac notione in Charta ann. 1230. in Probat. Hist. Drocens. pag. 259. Enformare de feminis, in alteri consuetudinario Francie. Vide *Informare*, etc. sub loco.*

PLACITUM INFORMARE est, cum ad illud peragendum plures judices conveniunt. *Renforcer la Cour*. Logos Henrici I. Regis Ang. cap. 29: *Si justitiam sine judicio dominant, (judicis sed) summoneatis terrarum dominum. Informare Placitum termino competenti, si fuerint, vel non fuerint antea summoniti, etc.* Et cap. 38: *Si quis in curia sua, vel in quibuslibet agendorum locis placitum tractandum habeat, convocet Pares et vicinos suos, ut Infoiciato judicio gratuitam, et, cui contradicere non possit, justitiam exhibeat.*

FORTIFICA. Munitio. *Fortis*, *logistica*, in Onomast. Gr. Lat. Occurrunt in Hist. Corvinorum lib. 5. cap. 8. etc. [Chron. Andr. Danduli apud Murator.

tom. 12. col. 387: *Arnis et hominibus manuerunt, levaverunt pontem, et se Fortificaverunt in Rivoalto.*]

* **FORFIFICATIO.** Munitio; *Fortification* nostris. Charta ann. 1289. apud Menes-ter Hist. Lugdun. pag. 185: *Quod civis et habitantes sunt multum onerati ex subiectis regis que subeunt, et ex facto Fortificatio et ejusdem civitate.*

* **FORFICATE.** Confirmare, roboreare, *Fortifer*. Ch. 121. Modest. apud Murator. tom. 13. col. 1090: *Ut pacates animos Germanorum. Fortificatione de avorum armis*. Ibid. col. 1181: *Ad ascendendum et Fortificandum os in pratibus.*

FORCELLITUM. Munitiuncula, castellatum, *Posti Fort. Forcalat*, in Statuto Westmonasteriens. cap. 17. *Fortaleta*, apud Brittonem cap. 20. *Fleta*. lib. 1. cap. 20. § 119: *De his, qui fugauerint acrius ad castra vel Forticula, et ea ibi detinuerint. Adeo lib. 2. cap. 47. § 1. et Knighthontum ann. 1312. pag. 281. Forcicula*, eidem Knighthontum ann. 1312.

* **FORCICULUM.** Eadem notione. Processus de S. Catharina Senensi apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 125: *Eadem Virginis (Catharinae) quadam Forticulum medicum extra civitatem Narbonae constitutum pro edificando uno Monasterio tradidit.*

* **FORCALITUM.** Munitio, arc, castrum, nostris. *Fort. Forceress*. Wil. de Podio Laurentii cap. 65: *Et eis Fortalitio tradatur, et ad suam dabant obedientem ut iustitiae chronicon incerti auctoris, eutum. Catello, ann. 1225. Consules occurserunt, et Regi Fortalitiam tradabant. Elthamus Prior de Leuton, in Gestis Henrici V. Regis Angl. ann. 5:*

* *Ad Fortalitiam faci murine caccasem,*
Hostis portabat dolla ligna, petras.

Occurrunt non semel apud Ericum Upsaliensem in Hist. Suecor. [Charta ann. 1312. *Ponere (vestillum) in turri seu Fortalito dicti castri. Domus Fortalitii*, in Charta Guidonis Aob. ann. 1200. tom. I. Maeir. S. Barbare. Lugdun. 6. etc.

* **FORTALITIA.** Eadem notione, occurrit passim in Hist. Corvinorum lib. 1. cap. 15. 18. lib. 5. cap. 8. lib. 7. cap. 18. etc apud Sanutum lib. 2. part. 2. cap. 6. etc.

* **FORTARE.** in Charta ann. circ. 1173. tom. 8. novae Gall. Christ. inter Instr. col. 1074.

* **FORTARICIA.** Chron. S. Medardi Suessioni. tom. 2. Spicil. Acher. pag. 791. Anna 1210 muri et *Fortaricium Ecclesiæ*. Des. Medardi facta sunt. Occurrunt etiam apud Balver. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 404.

* **FORTICIA.** Regimina Padua ad ann. 1386. apud Murator. tom. 8. col. 442: *Fecit unam magnam Forticiam et ibi ait: cura toto sui exercitu. Particula ann. 1126. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 442: *Hec duo castella domo bodo cum ipsa sua Forticilia, que ibi hodie sunt, et in eum tenebant facta sunt. Forticilia sequens pro Forticilia in Lit. ann. 1381. et Memori. it. Cam. Comput. Paris. fol. 45 v. et 46 r. Fortresche, in Ch. ann. 1340. et Chartul. 23. Corbi.**

* **FORTEDA.** Sponsalium Adatmodis Comitissim. ann. 1036. in Append. ad Marcian. Hispan. col. 1109. *Dono tibi omnia castra et castella et Fortedas que in predicto comitatu sunt vel arunt. Adeo coll. 1138. 1154. 1158. et 1160.*

* **FORTELESIA.** in Charta ann. 1220. apud Thomasseri in Biturig. pag. 86. * **FORTELICIA.** apud Duchesnium Hist.

Norman. pag. 1055. D. Brusel de Feud. usi tom. 1. pag. 384. et Murator. tom. 12. ex Chron. Domin. de Gravina col. 508.

* **FORTELICUM.** in Charta Caroli Reg. Franc. et Siciliæ ann. 1497. et in altera Johannus Regis Siciliæ ex Cod. MS. Bibl. Coisla.

* **FORTELITIA.** in Actis SS. Mail tem.

5. pag. 378.

* **FORTERA.** Eadem notione. Charta ann. 1461. Inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 579: *Ils ut deinceps ipsam castrum, neque Fortera, seu Forteres, quae amodo ibi erunt, vobis non sufficiunt.*

* **FORTERESIA.** [FORTERESSA.]¹⁰ An-
dri. Victor. MSS. ann. 1804: *Flandrenses autem astute factores, quasi mu-
nitiones de ruis curribus et querigibus....
Propter plures de Flandrensis occi-
punt, et adduc plures occidentes, nisi
fuerint prædicta Forteresia de curribus.* In Tabul. Fossatense fol. 36. [et in Litteris ann. 1220. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 890: Theobaldus Comes Cam-
panie tradidit mihi castrum Portuense. Forterasiam scilicet et præuentus. Forte-
resia, apud Rymer. tom. 8. pag. 410.]

* **FORTESA.** **FORTEZA.** Pari intellectu Pactum ann. 1111. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 879: *Castrum Apparatum cum Fortesa, et Fortesam quæ modo ibi sunt, etc. Fortesa, in Honing ann. 1182. Ibid. col. 454.*

* **FORTESIA.** **FORTESSA.** Eadem accep-
tionis, in Charta ann. 1124. Ibid. col. 427.
et in alia ann. 1126. col. 482.

* **FORTETTA.** Eadem significatu. Charta ann. 1231. apud Lam. in Delic. erudit. Inter not. ad Hist. Sicul. Bonincont. pag. 132: *Item promiserunt et juraverunt deinde castrum Campanam et suas Forte-
tias, munitiones omnes cum garni-
mentis.*

* **FORTHEROTIA.** Idem. Charta Guill. dom. Salionis ann. 1281. in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg. 5188. col. 18. v. *Accepi... feodium domus et Fortero-
tia et fortariorum et pertinentiarum domi-
num domini Bartholomei de Villacomitis.*

* **FORTERIA.** vel **FORTERUM**, inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 1003.

* **FORTALITIUM.** in Charta ann. 1222. inter Instrum. tom. 4. novae Gall. Christ. col. 82.

* **FORTICIA.** in Annal. Genuens. Bar-
tholomei Scribe lib. 6. ad ann. 1229. *Fortesia, alibi non semel.*

* **FORTILICIA.** apud eundem ad ann. 1227. et alibi. *Fortilicium, ad ann. 1249.* in Chron. Andr. Danduli, et apud Rymer. tom. 18. pag. 95. 96. etc. Vide *Fortifica*, suo loco.

* **FORTILIGATUM.** Littera ann. 1528. apud Rymer. tom. 18. pag. 797: *Castrum, munitio, Fortilicato, etc.*

* **FORTITUM.** Arx, castrum, *Fort*. Testamen. S. Fulcranni Episc. Lodoven-
sis. *Et in villa, quam dicitur Podina,
Ecoleam, que fundata est in honorem
S. Marie, cum ipsa turre, et cum ipsius
Fortitius, quem modo sunt, et in anna
erunt.*

* **FORTITUDO.** Castrum, munitio. VIII. de Podio Laurentii cap. 46: *Interceptis subito arcibus illam Fortitudinem occu-
parunt. Tabularium Lascurrens, apud Marcian. lib. 5. Hist. Beneharn. cap. 15. n. 1. Tali illam honorem de Muri S. Maria cum Fortitudine sua, et levavit
eum in vita sua.* Charta ann. 1125. apud Cateleum in Comitib. Tolosan. pag. 188: *Excepit medietate civitatis de Avenione,
et de castro et Fortitudinibus, que ibi*

sunt, vel erunt de territorio, etc. Addo Vitan. S. Anselmi Lucensis Episc. n. 71. [Bartholom. Scholam lib. 6. Annal. Gall. nuenus ad ann. 1227. Blas. Innocentii VI. PP. ann. 1255. apud Ludev. tom. 6. pag. 18. etc.]

• Minc Mittere in fortitudine, pre munitionibus sepius in Charta ann. 1145. inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 511. Ducas itaque villes, Saviaha et Pederlas, laudo et concedo supradicto abbatii Bernardo, ut mittat illas in Fortitudine in loco sibi congruenti, et provideat superdictus abbas et ejus successores, ut non ezeas nisi guerra, nec successoribus meis. Vide in Fortia.

• 4. **FORIA**, Exercitus, Copie, Gall. Troupes, Forces, Ottoboni Scriba Annal. Genueens lib. 8. ad ann. 1106: Quum videret eos minime posse de campo et castris eradicare . . . retraxit se cum milia sua et Fortia. Ogeril Panis Iudic Annales ad ann. 1197: Cum Pisanis confederaverunt et cum Fortia sua per terram et mare clam, Januensis ignoratus, castra Portus-Veneris hostiliter invaserunt, et burgum impugnarunt.

• 5. **FORIA**, Tributum, vexillum, quod per vim exigitur. Charta Ralm. Trencavel vicecom. Biter. ann. 1168. ex Char. Genuend. : Concedo . . . ut ex sale, quod ad proprios usus domus presfati monasterii transportabitis, in omni terra mea leoda vobis non requiratur, neque pedaticus vel Fortia, neque omnino aliis usaticus. Vide supra Fortia.

• 6. **FORIA**, Auxiliaris manus, Gall. Main-forie, secours. Stat. Cadubr. lib. 8. cap. 63: Suo posse dando hominibus et communis . . . ad malefactores capiondos auxilium, favorem et Fortiam estfacient. Stat. Astur collat. 1. cap. 1. pag. 7. r^e: Ego potestas Astensis juro . . . dare Fortiam virtutem modis omnibus quibus potero, ad ju suum consequendum.

• 7. **FORIA**, Fabrica ferraria, Gall. Forges, si tamen legem datur est Fortia. Vide in Fortia. Inq. ann. 1289. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. pag. 88. col. 1. Interrogatus a quo tempore acurarius excusat domum suam a pressione gallinae, dixit quod ab eo tempore, quo per se incipit exercitare artem acuraria et labore ad Fortiam seu ad fucinam. [FR.]

• 8. **FORIA**, Ditio, Jurisdiction, Ital. Giurisdictione, Gall. Domane, Stat. Bonon. ann. 1250-57, tom. III. pag. 400: Ordinamus quod si . . . aliqua singularis persona, una vel plures tempore alicuius rumoris, veniret vel intraret in Fortiam et districtum, communis bon. etc. . . . et tom. III. pag. 401: Statutus et ordinamus quod aliqua terra districtus bonum Comitatus bon. quam Ymole per suam Fortiam aut districtum aliquam vel aliquos venientes tempore rumoris non permittat transire. [FR.]

• 9. **FORTIACUM**. Vide Forcagium.

• 10. **FORTILITIUM**, FORTICULUM, FOR-
TIFICARE, etc. Vide in Fortia 8.

• 11. **FORTIFICATIO**, Munitio, in Liberti-

ville de Caslucia ann. 1398. tom. 5. Ordi-

natio. reg. Franc. pag. 287. art. 7.

• 12. **FORTIFICARE**, Firmare, roboreare, Gall. Fortifier, dicitur de quo loqui vini exportando, quod fortius alligatur et compingitur. Arest. ann. 1372. pag. 1. Tabol. S. Joan. Ludov. ann. 1372. etiam: quis in terminis . . . paci vass. vinum constituerit, quod ibidem vendebatur, absque coram licencia barrare, aut ad ducendum extra dictam pacem parare seu For-
tificare, etc. Aliis notionibus, vide in Fortia 8.

• 13. **FORTIFICATIO**, Iterata et validior via, Annal. Victor. Mass. ad ann. 1878. ubi de Romanis petentibus ut nemo, nisi Romanus aut Italius, in papam deinde eligetur: Sed propter augmentum dictorum clamorum et Fortificatio-
nem percussoris ad portam, extimaverunt (Cardinales) ipsius subitam fracturam, et sic mortem iam propinquam ipsius imminere. Vide alla notione in Fortia 3.

• 14. **FORTICATUS**, Necreatus, viribus confirmatus. Vita S. Gandal. tom. 5. Sept. pag. 712. col. 1: Varacius a demone super sepulchrum sancti pernoctavit de-
vole: et de manu Forticatus non modi-
cum, cum quodam reversus est.

• 15. **FORTIFICARE**, Dicitur de ueste, cui alter pannus inter assutur, ut fortior sit. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1521: Pro facture duarum tunica-
rum de bleu velours . . . ac pro xix.
vitis panni linei rubri ad Fortificandos
dixit habitus, vii. lib.

• 16. **FORTIGIUM**. Vide Forcagium.

• 17. **FORTILICIA**, Arx, castrum. Charta ann. 1281. in parvo Reg. S. Germ. Prat. fol. 47. r^e, col. 1: Relinqit donum
quandam, sitam apud Meledunum, iusta
fossa Fortilicie dicta ville. Vide Fortia 3.

• 18. **FORTILICIA**, FORTILITIUM, FORTILI-
CATUM. Vide in Fortia 3.

• 19. **FORITIM**, Virgil. Grammat. pag. 72:
Arteria, que in im syllabus mutantur
. . . ut celestium, Fortum.

• 20. **FORTINDA**, ECCLIESIA. Charta Inter-
Privil. Ms. ord. Premonstr.: Quia occasio-
nem juramenti, quod de rebus ecclesiis
non alienandis te a seris pristinissime, in
locis tui episcopatus, in quibus populi
habitantes oratores egredi debent, ne
protectio novarum ecclesiarum commissa
tibi ecclesia destituta videntur, ecclesiastis
Fortindas (sic) erigere, etc. Mendum esse
scriptor, sed emendare vix audeo: an
Firmari? in quibus scilicet presbyteri
firmitati contentabantur. Vide supra
Firmarius.

• 21. **FORITOR**, Major, dittor. Capitularia
Caroli M. lib. 5. cap. 131. [oo 217.]: Co-
mites Fortiores libram de argento aut
valentem dent in eleemosyna. Adde Adi-
dit. 4. cap. 143. Lex Longob. lib. 8. tit.
12. § 1. [oo Carol. M. 121.]: Sive etiam
nonnulli Fortiores vassi Comitum. For-
tior bannus, multa major, in Capitali
Saxonum ann. 797. cap. 9. Ita Matth.
30. Juxta veterem Versionem: Qui vult
inter vos esse Fortior, sit uester ultimus.
Vulgata habet major. [Chronicon. S.
Petri Vivi apud Acherium tom. 2. Spili-
ci. pag. 715. Ut Fortiora quoque et gra-
viors, (negotia) dijudicaret. Fortiores
Palimi, id est, prolixiores in Regula 8.
Beneficii, cap. 18.]

• 22. **FORTIOSUS**, Munitus, Gall. Fort.

Comput. ann. 1663 inter Probat. tom. 2.
Hist. Nem. pag. 256. col. 2: Quod fac-
tent bonam vigiliam nocturnam et diurnam,
et loca minus Fortosa in locis for-
tioribus se vellet reducere, etc.

• 23. **FORTE**, Munitio, propugnaculum.
Vide supra Fortilicium.

• 24. **FORTE**, Domus, id est, munita, Gall.
Forteresse. Charta Ludov. de Villaris
Archep. Ludun. ann. 1303. Hist. Delph.
tom. 1. pag. 10. Credat et ordinat illus-
triss. viris dominum Joannem Dalphinum
Comitem Vauincensem et dominum Guine-
dom eus fratrem, et quemlibet sororum
in solidum, custodes et gardes Domus
Fortis de Bechelleys, quod per se vel
familiares suos quoquacum percipient et
teneant, ut garderii et custodes ejusdem,

Dominum Fortem cum omnibus ejus man-
damento, territorio, seigneuria, jurisdic-
tion, etc.

• 25. **Nostris** etiam Maison-forte, Castrum
Fons valsum cum dominio.

• 26. **FORTEM SE FACERE**, Vadere sese
præstatre, Spondere, Gal. Se faire Fort
de, etc. Chartular. Eduense ann. 1890:
Dicte partes transagerunt et conventus
habuerunt ad invicem super et de pre-
missis pro vitandis dissensionibus et litig-
iis in hunc modum; videlicet dictus
Prior pro se manucapere et se Fortem Fa-
cere pro dicto Conventu suo, etc. [o] Vide
supra in Facere 16.

• 27. **FORTIS MONETA**. Vide Moneta.

• 28. **FORTIS NIVERNENSIS**, Moneta spe-
cies. Reg. Cam. Comput. in Bibl. reg.
asseruatum sign. 8406. fol. 147. r^e: For-
tes de Nevers de Philippe sunt à xj. den. ob.
d'argent le roy. Vide in Moneta.

• 29. **FORTIS POTIO**, que inebriare posset, ut
est apud Eigilum in Vita S. Sturmi
Abbatis Furdensis, quomodo dicimus
Vin fort. Vide Cervisia.

• 30. **FORTISLA**, Munitio, propugnaculum,
castrum in Homag. ann. 1020. Inter
Probat. tom. 2. Hist. Occit. col. 147. Vide
in Fortia 8.

• 31. **FORTISSIMUS**, Durissimus. Vita
Rob. reg. tom. 10. Collect. Histor. Franc.
pag. 112: A sancto Septuagesimo usque
in Pascha, nulla usus culcta, frequenter
cum suspicendas ad jacendum Fortissima
terre.

• 32. **FORTITAS**, Virilitas, aviguratio, in
Gloss. Gr. Lat. Alibi: Fervor, Fortitas,
strenuitas.

• 33. **FORTITER**, Valde, multum. Gall.
Ferv. Beaup. Instrum. anni 1371 apud
Loblinum tom. 2. Hist. Britan. pag.
665: Erat terra Fortiter gelata.

• 34. **Ital. Forte** et nostris Forment, eodem
sensu. De quoy nous depliset Formenit, in
Lit. ann. 1371 tom. 5. Ordinat. reg.
Franc. pag. 392. Fortablement vero, per
vim sonat, in Lit. remiss. ann. 1364 ex
Reg. 96. Chartoph. reg. ch. 35: Icallui
Thibaut boute et abati Fortablement à
terre ledit Girardin. Alio ann. 1359. in
Reg. 188. ch. 190: Lesquelz emmenoient
Fortablement le bois du supplicant en sa
présence contre sa volonté.

• 35. **FORTITIUM**. Vide in Fortia 3.

• 36. **1. FORTITUDO**, Copim, Gall. Forces.
Conventio anni 1103. apud Rymerum
tom. 1. pag. 256. col. 1: El si rex Lod. in
Anglia veneri... tam parvam Fortitudi-
nam dominum secum adducet, quam mi-
norem poterit. Vide alla notione in For-
tia 3.

• 37. **2. FORTITUDO**, Auctoritas, potestas.
Chron. Modoet. apud Murator. tom. 13.
Script. Ital. col. 1078: Imperatori datur
balita et Fortitudo faciendi justitiam san-
guinis.

• 38. **FORTIVUS**, Fortitius, Qui eas acci-
dit. Epistola Caroli M. apud Mabill.
tom. 4. Anslect. pag. 318: Fortitudinem
vera, si consilio caret, Fortitudinem esse
putant, non est, cum omnia inconsulta
gentile Fortiva potius quam fortia soleant
nomini.

• 39. **1. FORTUNA**, Bona. In Legge Salica tit.
tit. 52. § 2. Super Fortunam suam posse,

tit. 52. § 2. A se perire et Fortune, id
est, sub pena amissionis honorum. Ita
Fortunas pro facultatibus et bonis usur-
pant leg. 128. Cod. Th. de Decurion.
(19. 1.) leg. 20. de Bonis proscript. (9.
42.) [Eadem notione utitur Cicero aliique
puriori Latinitatibus Scriptores.]

• 40. **2. FORTUNA**, Fortuna. Bona. In Legge Salica tit.

tit. 52. § 2. Super Fortunam suam posse,

tit. 52. § 2. A se perire et Fortune, id

est, sub pena amissionis honorum. Ita

Fortunas pro facultatibus et bonis usur-

pant leg. 128. Cod. Th. de Decurion.

(19. 1.) leg. 20. de Bonis proscript. (9.

42.) [Eadem notione utitur Cicero aliique

puriori Latinitatibus Scriptores.]

• 41. **3. FORTUNA**, Fortuna. Bona. In Legge Salica tit.

tit. 52. § 2. Super Fortunam suam posse,

tit. 52. § 2. A se perire et Fortune, id

est, sub pena amissionis honorum. Ita

Fortunas pro facultatibus et bonis usur-

pant leg. 128. Cod. Th. de Decurion.

(19. 1.) leg. 20. de Bonis proscript. (9.

42.) [Eadem notione utitur Cicero aliique

puriori Latinitatibus Scriptores.]

in alio vero pro quavis fortuna sive eventu bono vel malo accipienda haec vox: adeo ut *super Fortunam suam vocem* idem sit quod *Rem suscipere* periculum, et quod *boni vel mali evenit, ferri*: quo significatu occurrit in Statutis Massili. lib. 3. cap. 5: *Constituimus quod si quis aliquis mutuum facerit vel faciet portandum in aliquod viagium, ad Fortunam vel risicuum ipsius mutuantis, Galli, dictimus, Aux risques et Fortunes, etc.*

2. **FORTUNA**, Thesaurus inventus: nam, ut ait Lex 63. § 1. D. de Aquir. reg. domin. (II. 1.) et ex ea Bracton. lib. 3. tract. de Corona tom. 2. § 4: *Thesaurus, Fortuna donum creditur. Thesauros ducente Fortuna reponit*, in leg. 3. Cod. Th. de Thesaur. (10. 18.) Epist. 561. ex Francie. tom. 4. Hist. Franc. *Unde mandapnus vobis, ut Fortunam, sicut inventa fuit, infra 15. dies nos habere facias.* Mox, pecunia sublata dicitur. Tabularium Monasterii Deip. Santon. fol. 25: *Si Santonis fuerit inventum aurum vel argentum, aut Fortuna, Comes habet inde medietatem, qui invenierit, aliam. Charta ann. 1080. In Tabular. Vindocin. n. 370: Vicaria autem et fortis factorum omnium emendationes et Fortune, nostre erunt omnes. Charta ann. 1334 apud Dion. Salvaingum Boussium in Tractatu de Placito dominico pag. 28: *Huius ius suum nemororum, si que sunt, aut inventantium, et etiis quartam bestiarum ferarum, etc. [Instr. ann. 300 ex Archivo Montis S. Michaelis: Conon Britanno-rum Princeps dedit Deo et S. Michaeli, etc. Sed si aliquis deforsa homicidium fecerit super inabitantes, aut ipsi super alios, si Comitis bannum, et rapina, ei- inventari et inventum, et fortis factorum, et latice bestie capta] Vide tom. I. Monast. Anglic. pag. 228. Subtilimenta S. L. Lovici lib. 1. *Nus n'a Fortune d'or, si n'est Roi. Et les Fortunes d'argent sont aus Boivins, et à ceux qui ont greas Justices en sa terre. Et si se il avoit, que aucuns homs qui eut voire en sa terre, troucast souz terre aucune trouvaille, elle seroit au taxasor, à qui la voire de la terre où la trouvaille fut trouvée. Et infra: Fortune, si est quant elle est trouvée dedans terre, et terre en est effondrée. Vide Consuet. Andeg. art. 61. et Cenoman. art. 70. et infra in Sacrob. ubi Spelemanus Fortunam, fortis occisos interpretatur, nescio quo vade.***

3. **FORTUNA**, Maris tempestas. Bernhardus de Breydenbach Itiner. Hierosol. pag. 14: *Nisi fortis tempestas maris, Fortuna appellata, id faciendum persuaderet. Bartholom. Scriba Annal. Genuenses ad ann. 1242 Continuo valide Fortuna maris, et venti, et pluie regnare coepit per dies regni et ultra, ita quod de portu Jona, exire nullatenet potuit. Ibidem: Quam cito potuit, et maris Fortuna cessavit, cui cum galera sua in prouinciam, ut saltem adduceret in Sacrom. Idem ad ann. 1244: *Circa medianam noctem validissima Fortuna maris et temporis fuit in portu Janus, et a modicissimis ventis in terram, etc. Exinde non forte Fortuna usurparunt veteres Galli Scriptores. Guillelmus Archip. Tyriensis contat. Hist. Belli Sacri apud. M. tent. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 49: En cel an (1250) qd passer le Roi d'Aragon en Sicrie, et monta sur mer il a ses os, et quant vint aux quart jor une Fortune grant le pris et rompi sa nave, et quant il vit ce, si s'en retorna arriere au port... ne onques puis ne veut monter sur mer par la paor qu'il out de la Fort-**

tune et por l'amor de sa mie dame Bergerie. [oo Vide Glossar. med. Grisecl. voce Fortuna, col. 1891. et mox Fortuna.]

4. **FORTUNA**, Sumptus fortuitus, insolitus, Gall. *Dépense extraordinaire*. Lib. pension. ex Tabul. S. Vict. Massili.: *Celleraria etiam predicta exposita est Fortunis regum, principum ac reginarum ad ipsum monasterium declinantum, ac cardinalium et legatorum et nunctorum sedis apostolicæ, etc. Rursum ibid.: Celleraria etiam exposita est Fortuna temporis vocations ipsius monasterii, quo tempore conseruerunt consumi; qua propter hoc magnas summas pecunias opporunt mutuo suscipere. Fortuna, nonnumquam, idem quod Casus adversus, infortunio, damnum sonat. Charta Caroli VI. reg. Franc. ann. 1466: ex Chârtal episc. Carnot. *Par le fait des guerres et mortalités, qui se sont subvenues en ladite ville, ils n'ont pas poier celle rente à notre ame et feuil conseiller l'eresque de Chartres, etc. lequel pour consideration desdites Fortunes et mortalités, etc. Fortune de feu, in Stat. ann. 1363. tom. 3. Ordinat. reg. Franc. pag. 668. Gas fortunel, dicitur de eo, quod casu et fortuio accidit. Lit. remiss. ann. 1387. in Reg. 131. Charl. reg. 84: Requerans que commis ledit cas soit Fortunel, et non de fait appense, etc. Peillat de mande grace pour ce cas Fortunel avenu en esbatement. in alii ann. 1388. ex Reg. 138. ch. 181. Fortunel, fortuita, infelicitate, in Lit. remiss. ann. 1408. ex Reg. 161. ch. 43: *Fortunellement icelle jemmo fu atteinete du baston par la teste, etc.***

5. **FORTUNA**, Ut *Fortuna 3. Miracula S. Simonis Erem. August. April. tom. 2. pag. 827: Dicitur navis ex Fortunali et periculo perculavit et suffocavit in mari.* 9 Vox Italica, Procilia, tempus turbulentum. Hinc *Fortunali*, pro *Tempête*, apud Rabelais. lib. 4. cap. 18. Vide mox *Fortunatus*.

6. **FORTUNA**, Periculis oblicere, Gall. Risquer, hazarder. Charta ann. 1386. apud Rymer. tom. 7 pag. 451. col. 1: *Noletus ipis ligies nostris, qui corpora sua in tantis periculis pro nostro honore viriliter Fortunarunt, aliquo colori injuriari. Ibidem pag. 571. col. 4. in Litteris ann. 1388: Et similiter prefatus Mathaus... se Fortunato voluerit, ratione querre et periculorum maris. Et infra: Quodque plures gentes... ad transceanundum versus villam Calesi se Fortunante non audent.*

7. **FORTUNATISSIMUS**, Epitheton Philippi Augusti Regis Francorum, in Ohntuar. Ms. eccl. Ambian. ad 12. Jul.: *Ostia magistris Rogeris de Furnivallo medicis regis eiusdem Francie Philippi Fortunatissimi, etc. Et ad 14. Jul.: Ostia illiusdem Francorum regis Philippi Fortunatissimi.*

8. **FORTUNIA**, Thesaurus inventus. Charta Hugo. dom. Brearcam ann. 1177. in Ohntuar. Cluniac. ch. 226: *Si huius monachorum aliquam Fortuniam in confino d'Arc invenierint, inter monachos et homines per medium pariterent. Vide Fortuna 2.*

9. **FORTUNIOSUS**, Felicitas. Bartholius in Glossario ex Guibert. Hist. palmar.

10. **FORTUNIOSUS**, Fortunatus, Felix. Idem Bartholius ibidem ex eodem fonte.

11. **FORTUNIUM**, Uglutioni, Prosper eventus, et dicitur a fortuna. Eckehardus Junius de Caib. S. Gallis in Proemio: *Opere pretium putantibus cum infortunis tradere Fortunia. Infra: Alii veritati ni-*

hi parcerent, Fortunia et infortunis quodlibet erant, edixerant. Idem cap. 8: Multa bona et malis aut Fortunis praedixit aut infortunis. Quandisque pro quavis fortuna, bona, aut mala. Idem cap. 15: Nascio, quo loci Fortunio. Cap. 16: Ut castores relinquamus, et nostra Fortunia tangamus. [oo Sub ipsorum proprio Fortunio... Duram aspergensem, in Epist. Joh. Archiep. Rhen. c. ann. 1190. apud Lappenberg. Init. Hanseat. pag. 149.]

12. **FORTUNIUM**, Hastilidium, torneum. Matth. Paris ann. 1241: *Mores militari, quoddam hastilidium, quod vulgariter Fortunum, immo potius Infortunium appellatur, ad virtum cepens et exercit experimenta. Et infra: In tempore meum ipsi torneamento interfuerit, et sophistici illud Fortunum appellasi. Chron. Theokesburiensis Monasterii in Anglia: Fortunio beli ante fraterum suum decessit.*

13. **FORTUNOSUS**, Tempestuosus, procellosus, Italis, Fortunosus. Steph. de Infestura Ms. ubi de Innoc. VIII. PP. ad ann. 1490: *In Urbe nunquam virus fuit aer ita turbidus, ita Fortunosus, scilicet fuit illa: nam aliquando plusve, aliquando minus, ventis semper offlantur cum magno frigore, et cuncta seu obscuritate. Vide supra Fortunale.*

14. **FORVA**, Equa, in Glossario MS. Bitur. Vide *Forva*, quod pro *Forfa*, Bos preceptum scriptum fuisse ibi dictum est.

15. **FORVENGE**, Quemcum esse de Forvensi, in Monastico Anglic. tom. 2. pag. 887. Vide *Forfa*.

16. **FORUFORMES**, Ode de laudibus Philosophie in Catalogo librorum Septentr. H. Walei pag. 184:

Ad measam Philosophie aitientes carmine
Et asporta tripartiti septem rives bilbano.
Uno fonte procedentes non eodem trunca.
Avis septem Foruformes Albasit misterium
Nata hoc Nippon totam irriguerunt Greciam,
Quae redempta indicat fixum in Esperiam:
Non tamna nisi factore vel tuto negligit
Quia natus grecis natus vero alijs. Quia vero
Grecis natus obsecrant quibus quo studio.

Foruformes videtur esse vox ibrida formata ab augmentativa propositione for vel fore Saxonice: que, inquit Sonnerus, exponitur plerisque per præpositions, Per, Pro, Dis, Ultra, Pro, Ante, etc. atque etiam per superlativum. Hinc Saxonice fore-marestat, Strenguisimus. Hoc modo Foruformes dicuntur quasi Forma præcellentes, Foruformissime. Quis sint ista Septem avis (hic enim Avis pro Avis) ignorat nisi forsitan figurata per eas septem Graciam Sapienti intelligantur, per quos tota irrigata Grecia redundans infinita fluat in Esperiam, id est, Italianam. *¶* Septem Foruformes.

17. **FOCULARE**, in Constit. Jacobi reg. Sicil. cap. 45. pro *Foculare*, Domus. Vide in hac voce.

18. **FOPPIA**, Vapina, nostris *Fourreau*, papulas: *Foruli, ficas vel ciste librorum, tabularum, vel aliarum rerum, ut spate, dicte, quod deforis tegant. Gloss. Lat. Gall. Forulus, Bourse, Escripiente, Fourrel. Willhelm. Britto lib. 12. Philipp. pag. 242:*

*Foruformis gladiis nimis jam cande rebentes
Vix Foruli aguerent.*

19. **INFRA**:

... vel absconu Forulis pragmilibus erit.

Gervasius Dorobern.: *Comites et Barones cereos ferant, et regium gladium in*

Forulo. Chronicon Casauriense lib. 4: Monachi S. Clementis nituntur illud, ad quod est impossibile, et volunt duos enses in unum Forum mittere. Feure, Scriptoribus nostris mediis aevi. Le Roman de la Maremarastre MS: Se il coupe le chef, et puis renoue s'espé, et le mit arrière en son Feure. Infra: Vostre feur a ja l'espe sache hors dou Fuerre pour vous couper le chef. Will Guard. ann. 1291:

Il gietont les mains aux espées.
Qui en l'eure des Feures estoient,
Et aus autres bastons qu'ils portoient.

Georg. Castellanus in Hist. Jacobi Lan-
lani cap. 34: Dux expès, l'uncointe qui
ait le Feure tranché juchée à rennes,
l'autre attachée en son escu. Occurrunt
Iterum cap. 95, et in Assisiens Hierosol.
MSS. cap. 94, et aliis Scriptoribus pas-
sim.

* **1. FORUM.** Nundinae, feria, Forus. Charta Lotharii Imperatoris, filii Ludovi-
ci Pii, in Tabulario Ecclesie Vien-
nensis fol. 4: Quia Agilensis venerabilis
Archiepiscopus ad nostram accedens Ma-
jestatis, retulit, quod in pago Lupi-
nensi, in villa scilicet, que vocatur Para-
ianus, super proprium suum, quoddam
Forum publicumque construere et conve-
care vellet mercatum, deprendas, ut ei si-
tu concederemus, quod inde ad ius pub-
licum exigi poterat. Henricus Aquilonipoi-
ensis de Lubecanis Urbis primordiis
lib. 1, cap. 5:

Bis Forum in heldomada statuit generale, etc.

Leges Burgorum Scoticorum cap. 40: Mer-
cator sive institutor, qui habet stallum ven-
tum in die Fori, vel batham in Foro
die Fori, dabit obolum pro consuetudine
et custuma sua. Adeo Statuta secunda
Robert I. Regis Scoticus cap. 92. Charta
Alan. Episcopi Autissiodorensis: Justi-
tia Episcopi est; Forum et tholomanum
Episcopi est, quidquid de Foro exit, et
justitia de omnibus hominibus, quae re-
veniunt, infrastructa castri, et riparia, et in-
cendium, Episcopi est. Thw rocius in
Bela. 1. Rege Hungar. cap. 45: Iste
enim omnia Fora du Sabathi constituit,
pro vendendo et emendo. Etiam usurpat
Consuetudines ville de Regula apud
Labbeum tom. 2. Bibl. pag. 744. Inno-
centius III. PP. lib. 13. Epist. 35. etc.
Vide Mercatura.

Forum pro pretio rerum venalium,
quo scilicet in foris seu nundinis dis-
tributis, vel in Prix du marché. In Sti-
tutis Glider. Scottorum cap. 22. § 2. In Iti-
nere Camerarii Scot. cap. 1. 3. 4. et in
Statutis Davillis II. Regis Scoticus cap.
38. ¶ 1. [Littere Philippi III. Reg. Franc.
tom. 3. Ordinat. pag. 61.] Cum omnibus
emolumenis inde proueniientibus, nec non
Foris et pretiis carnum, galmarum et
aliacum rerum venalium. Ordinat. Ca-
roli Johanni reg. Franc. primogeniti
ann. 1336. Ibid. pag. 108. Quod viciualis
eis vendantur et tradantur ad rationabilem
Forum iusta temporis qualitatem.
Statutum ann. 1320. tom. 2. pag. 579.
Si vingt harenne au Feur ou l'en le vent.]
Prix et Fuer, in Consuetud. Pontivensi
art. 84. Vide Foragium, Forum 1. Afra-
gium.

* Hinc Fuer. Pretium seu forum illis
indicare, in Charta Joan. Atrebatis com-
mit. Augi pro commun. S. Valer. ann.
1376. ex Tabul. S. Vulfr. Abbavil.: Item
le maire et les eschevins pourront Fuer
en la ville au pain, au vin, à chairs et à
autres denrées par l'assentement de nos
bailly, et non autrement.

* Forum BONUM, Vile pretium. Gall.

Bon marché. Vita B. Colette. Martii tom.
1. pag. 567: Gloriosis Martyribus, qui in
regno Dei possident gloriam immensam,
constulit altissimum gratiam et Bonum For-
rum; nam brevissimo tempore locis.... ad
colos migraverunt. Menotti Sermones fol.
115. vi: Elle n'en aura pas si bon mar-
ché: Non habebit tam Bonum Forum.

Et fol. 108: O pauperes mundani, qui pro
lucracione donario seu largo venditis, ani-
mas vestras diabolo... Las! Deus non ha-
bit tam Bonum Forum; quia plus consti-
tuit ei.

* **2. PRETIO HABERE, FACERE.** Pacis, per pretio
convenire, Gall. Faire marché,
conveni. art. 124: Si juia vina sua in domo
seu penit alleucus burgensis poniter, Foro
aliquo inter dominum dicti vini et domi-
num dicto non habito neque facio,
dominus dicti vini dabit et sollet pro sa-
torio cuipusibet tonelli vini, quatuor solidi-
os, et duos solidos si pipa.

Forum. Merces ipsa, qua in foro et
nundinis veniunt exhibitor. Radevicus
lib. 8. cap. 91: Si mercator Teutonicus
civitatem intraverit, et emerit mercatum,
et portaverit ad exercitum, et curia ven-
derit in exercitu, Camerarius auferet ei
omne Forum iusta, et verberabit eum, etc.

* Forum. L. Decima pretii rerum quae
in foro distribuuntur, vel merclum ipsa-
rum quae vnde exponuntur in foro et
nundinis. Cetera pretii, quae in duabus pon-
tibus pro Monasterio Brundisii viensi ann.
993, apud Ludowig. tom. 6. pag. 49. Et
in custode quoque Pragensis dominum pro
decimam denarium Forum, et decimum denarium ipsa-
de judicio, decimum hominem captiuum, et
triginta animatores eorumque posteri-
tatem.

Forum, seu Villa Forestis, que jus
nundinarum habet. Speculum Saxonum
cap. lib. 1. art. 66. ¶ 2. Non licet cast-
rum, Forum, seu villam Forestem, nisi
unum millare ab aliis distet, construire.

Forum. Exinde notione, et pro facultate
magistrorum, qui in villa muneris, venient
ad villa muneris, venient nulla dominio,
donec ipse volunt, et nullum familiam:
et si forfactum incurrit aliquis propon-
dorum tenetur exequi justitiam. Dominorum,
donec aliquid Domino se commendat,
non eodem liberius villa Forum concedatur,
donec per annum et diem in ea fore-
rit mansueta, et si tunc denum Forum
velit requirere, et analia villa ritus ex-
eetus fuerit, sibi villa Forum conceditur,
in hunc modum, quod Preposito sertariorum
vini, et Majori sextariorum, et duobus
villis tantarum pro rei laudatione et con-
cessione 2. denarios tenetur exhibere, etc.

* **3. FORUM.** pro Commeata, seu chiraris
ad alimoniam exercitum, aut plurimum,
vel etiam privati aliquicui. Chronicum
Reicherspergense pag. 283: Addidit, si
Imperator obides mitteret, transitum sibi
per brachium S. Ieronymi et Forum conce-
deret. Alibi: Hilari vultu eas excipientes,
Forum pro posse suo exercitum ministraverunt. Odo de Diogilo lib. 1. pag. 13.
Alemannorum et Hungarorum etiam Reges
de Foro et transitu requiri. Lib. 2.
pag. 21: Quidam ex parte Regis de securi-
tate sui regni juraverunt, et ipsi Forum
idoneum, concubinum competens, sacra-
mento simili firmaverunt. Ex max. In
hac (terra) pro voto nobis fuerunt Forum
et concubinum. Gesta Ludovici VII. Reg.
Franc. cap. 14: Non est ibi carum Forum
rerum venalium, quia satis de bladis et
vinis et rebus aliis necessariis per mare

navigio advehunt mercatores. Monachus
Florentinus de Expugn. Acconenisi:

Ergo postquam iactus Princeps Romanorum,
Intravit nonarchiam Regis Ungarorum,
Ubertatem omnium dei Rex sicut Forum.

Chron. Sicardi Episc. apud Murator.
tom. 7. col. 610: Dedit itaque Soldanus
obsides, dedit et Forum et viciula equo-
rum. Radulphus de Gestis Frider. I.
Imperat.: Postea interiunt pacum, et
dederunt ei bonum Forum, sed porrige-
bant cum funibus in canistris et pane-
ris. Vide Fodrum.] Adde Tagenonem
Patavensem, et alias. Le Roman de
Vace MS.

De toute lor rien ne demande.

Fors le Marché de la viande.

Hinc facere bonum Forum, nostris: Faire
bon Marché, apud Mich. Scotum lib. 4.
Monachus Philos. cap. 16.

* **4. FORUM.** Bursa e. Forum per Bur-
sam, apud Normannos, dicebatur ius,
quod consanguineum fundum extranco ven-
dunt, recuperare sibiique asservare po-
terant, numerato conveato prezzo ante
elapsum venditionis annum. Inquadra
per Magistrum Ricardum facta auctori-
tate Philippi Regis. Franc. de jurisdictio-
ne Bedensis Monasterii: Mathrus
de Brago habens 60. annos, re iustitia
utrum videt dictis Religiosis utentes da
placita eius in aliis casibus, dicti quod
sic videlicet de bresibus, de date, de ma-
ritorio impedito, de frangio, de Foro
bursa et de clamore harou, de sanguine,
et plaga. Similia habentur infra, ubi et
per Foro bursa, legitur etiam Mercatum
bursa. Item inferioris: Petrus Fessarde,
juratus et regius dicit, quod placita: ut
in curia dictorum Religiosorum, de Foro
revocando per Bursam per Robertum de
Douvre, a quo Guillelmus de Sur petebat
habere Forum per Bursam, et obtinuit
dictus Guillelmus contra Robertum ante-
dictum in foro supradicto. Charta ann.
1257. in Chartular. S. Vandreg. tom. 1.
pag. 394: Cum contentio esse: inter me
Radulphum le Brasier ex una parte et Ri-
chardum Boutevillain ex Gisors ex altera
super unam manuam quam emeram a
Simone dicto Flori, quam dictus Richardus
volet habere per Bursam. Hanc
revocationem per bursam Practici vo-
cant Clameur de Bourse: de qua Con-
suetud Andegav. art. 370. 371. Cenoman.
art. 380. 381. Blesiens. art. 200. ubi, Ve-
nir entre la Bourse et les deniers.

* Seçar. S. Mich. ann. 1278. in Reg.
Justi ex Cam. Comput. Paris. fol. 39.
recto 2. Il est accordé par le roy et par
son conseil, que quiconques desoravant
vooudra retrairre main, par bourse en
Normandie, siton comme sera connue
au lignage, il paiera tantost l'agent ou
ce se non, il n'en sera plus oir. Vide infra
Retractor per bursam.

* **5. FORUM.** Vnde. Jus domino com-
petens pro vino a subditis distractendo.
Charta Ingelmanni II. Codicilensis do-
mini ann. 1307. in Iustit. Hist. Codic.
lasc. pag. 191: Forum vini quod Castel-
lano debeat, et stallagia situ' ariorum,
et segniantis piscatorum, circadam etiam
nemorum et aquae custodiad: hec omnia
ex quitta clamavimus. Vide Foragium et
Feragium.

* **6. FORUM POENTIENS.** quod vulgo
Forum conscientie dicimus. Testamen-
tum Jacobi Regis Aragon. ann. 1272:
Item volumus, quod omnes torti sive in-
juriae nostræ, quibus obnoxia temerum, et
vere apparuerint, restituantur per dictos
manuuntiores nostros... secundum Deum

4. Forum pénitentie. Id est, quomodo presidenti ex restituente a Confessario injungeretur. **Forum Pénitentie.** in Bulla Innocentii III. Petre in Tabula Abbatia Bellensis ch. 36.

5. Forum ANDE. pro Forum pénitentie, legitur secundum Acherium tdm. 9. Script. pag. 247. In Testamento supra hau-
dius Jacobi Regis Aragon.

Forum Confessionis. Chronicon Andreense pag. 688. Super quibusdam se-
creta in *Foro Confessionis eo consulto.*

6. FORUM BASILICÆ. Atrium, ni fallor,
vel Naus. **Vetus Inscriptio Christiana:** Donum juventi Félix Ep[iscop]us D[omi]nus F[abri]c[us] beati Martyr[is] Stephan[i]
marmoribus decoravit.

7. FORUM FORAGERIUM. Notitia ann.
1015. apud Loiselium in Hist. Bellocay
pag. 248. **Præterea** ipsius Comiti me-
diætiorum *Fororum et Forageriorum*, ut
accipiat i[n] potestate præsumit non am-
plius in *anno quam unum*. Ubi *Fo-*
rūm videtur idem quod *Fororum*, vel
Præsumit.

8. FORUNCULUS pro *Forunculus*. Glos-
sar. Provincia Lat. ex Cod. reg. 7052.
Floryone. *Prov. hucus iugatum*. *Forun-*
culus. Vide *Forundum*.

1. FORUM. Idem quod *Forum*, Nuh-
dina, *Mecratum*. Jo de Janua: *Forus*
etiam est, ubi res renduntur. Gloss. Gr.
Lat.: *Ayozz*, v. *moi loco*. *Ayozz*, v. *zh-*
ez, his *Fors*. ¹⁰⁰ Vide *Glossar.* med.
Graevi, col. 1600. [Littere Petri Duc.
Borbony ann. 1315. tom. 3. Ordinat. Reg.
pag. 155. *Dicitur epuris sine bastardis*
legitimaciones, necnon consulsit de novo
nundinas Fororum, furchas, habentibus
onummodum jurisdictionem concedendis
*etc. Vide *Forus* 3.]*

Fors. Primum meritis rei, que ve-
nam exponitur. Concil. Suessionense
ann. 741 cap. 6. *Ci per omnes civitates*
legitimus Forus et iurensa fuit, secundum
abundantiam temporis. Charta Libera-
tum oppidi S. Palladii in Burdigal. ann.
1279. *Non poterimus ponere i[n] num-
dicti banni ad carius Forum, quam u[er]o*
carus unum quod cenerit in vicinis dicta
ente ita anno, etc. Itine nostri For-
mula: Faro bon marché. Lex servini
ann. 1220. art. 32. Vide n[on] i[n] plu-
ca fuit. Forum statu[m] et ordinat[u]m

2. FORUS. *Foro.* Lex s[ecundu]s
conuentus municipales Hispania. *Foro*
Glossa MSS. *Fori edita regia.*

March. lib. 5. Hist. Beneharn. cap. 2.
n. 2. *Foros* appellari potest, non tan-
tas *Constitutidas* municipales, quam ipsi-
sum usum publicum et privilegia, quibus
utuntur civitatum incolae, cum ea, quae
contractus, successiones, testamenta et
formulas judicialias spectant, *Usatico-*
rum et *Morum* appellatione videantur
donari in veteribus *Charib[us]*. Vix est ta-
men ut in hanc sententiam pedibus
eam, cum ha[bi]tare voces synonyma sint, ac
unum idemque sonent. Proinde *Foros*,
Gothice appellatas potius *consenserunt*,
Constitutidas municipales, quod jura
contineant, quibus in *Foro* seu *Judicis*
uti *Uel.* Michael del Molino in Repert.
Foro Aragon. *Fori Aragonum dicuntur*
Leges, quia Legum dispositionem *Foro*
vocabulum comprehendit. Infra: *Foro*
Aragonum dicuntur Statuta. Sed et
Foros, pro *Forum*, seu loco, judicario,
dictum observat Joannes de Janua. Unde
Graecismus:

Causatur, vendicatur Forus, significare forum,
Inveniatur Foros, datus carnis Foros.

Charta ann. 1170. ex Tabulario Regio
Pamplonense apud Ovilehartum in No-

titia Vasconie lib. 1: Ego Insans Gürsia
Rei Navarre dono ei concedo vobis omni-
bus hominibus, qui populus Villam
Vetulam, talem Forum, et tales vocationes,
quæ admittuntur habent habendam de Stella
de Ponca Regium in omni parte et
Foro, etc. Concluim Covarensis ann.

1030 cap. 19. Et confirma totos illos Foros
circum habitantibus in Legione, quos
dedit illis Rei Domine Adolphus. Lucas

Tudensis sera 1038: Adolphus... repro-
peditum Legionem urbem, et dedit
bonus Foros et mores. Item sera 1035:

Sancius Burgensem Dux dedit bonus
Foros et mores in tota Castella. Et pag.

11. Othónius, ut corrigetur, mores et Fo-
ros Leponiensis civitatis. Veius Charta,
Hispanica apud Michaelem del Molino
in suo Repertorio: Hoc est carta d[omi]ni: Foros et usaticos, etc. Vide Observat. Regni Aragoni lib. 6. tit. Interrogat. § 11. Alphonso II. Rex Aragon apud

Blanquian pag. 591. Scio, quod in Castella,
*in Navarra, et in aliis terris, solent re-
nire *vacca* per *bonas* *constitutidas* et*

Fueros ad descendentes eos et ad loca sua
transfereb[us]. Alia sera 1151 apud enim

dem pac. 840: Dono vobis Fueros bonos

quales mihi demandatis, etc. Charta
Ranib[us] Reg. Navarra, apud Morel.

Antiq. Navar. pag. 498. Placuit mihi

ut doarem ad concedere vobis illos ho-

bros, quos patrem meus San[cti] Iu-

si misit in Jaca. Dono et concedo

vobis totos bonos Fueros et tota malorum

Vide Baron. ann. 1025. n. 15. Foris Mor-

lanienses art. 37. Ovilehartum in Notitia

Vascon. pag. 287. Biblioth. can. Clus-

tine, pag. 135, etc.

9. Charta ann. 1096. tom. 1. Probat.

Hist. general. dominus reg. Portugal. pag.

2. Damus vobis Foros, ut domines de do-

mibus vestris in anno duodecim denarios.

Liber. Monterol. ann. 1312. tom. 7. Or-

dinat. reg. Franc. pag. 504. art. 31. Quod

si quis in altero fuerit comprehensus, cu-

ndus cum additora, si ejusdem Fori

fuerit, vel qui de Foro domino dicitur, Fori

fuerit, vobis illorum. Liber. Ne-

riberie ann. 1321. in Reg. 62. Chartoia

lib. 29. Concedentes ut habent Foro

Jacce, et in suis causis et iusticias

statuantur eadem. Foro, eadem exceptio-

natur. Liber. Regi. ann. 1351. tom. 6. car-

rum. Ordinat. pag. 106. Et lege gar-

derunt Foros, usages, costumbes, libertes,

franchise et privilegia.

Foris, ut Lepista. Decretista, qui

Foros diligenter legit vel commentatus

est. Michael del Molino in Repertorio

pag. 75. Dom. Ximena Petri de Salo-

no. Justitia Aragonum, qui fuit manus

præceptu[m] et Foris, et computari plures

observantur. Et Hinc non semel. La-

blancus, et ut Vitalem Epis. copum

coquuntur, quem valde præceptio-

ne et expertio fuisse in Foro, aut idem

Molinus pag. 72. et 159.

Contraria, Hisp. Contrafueros.

Quod contra foros seu leges existat,

in Foris Aragon. lib. 1. tit. de Adjunctis,

et alibi.

ΦΟΡΟΙΣ præterea appellatas Impera-

torum Imagines, antri, est Isidorus

Pelusiota lib. 1. Ep. 357. ¹⁰⁰ Vide Glos-

sse med. Graevi. col. 1000. vide Φοροί.]

3. FORUS. Ibid. 15. 6. *Locis ubi uti*

calculator dicitur quod ibi servatur una, vel

propter quod ibi servatur una, vel calculator

calculator ab aliis servatur. *Calculator* sicut et

calculator ab omni foro servatur. *Calculator* et

calculator ab omni foro servatur.

rum termini hæc sunt : de parte Orientis Pennarubia et poco antiquo semper manente, et Fossa angusta, unde venit aqua de Caraso.

○ Nequacum Fossa est enim Fossa Academ Hispan. Nemus seu silva vel pribus et domitis intricata: quod belle convenit pacto inter clericos et barones Normannia habito ann. 1285. In quo Fossa legitur etiam Reg. 34 bis Chartop. reg. part. I. fol. 6. v. ut ipsa Order. Vtatis laudatum a Cangas in v. Fruitione, ubi Fossas, pro Apis, frustra, ut mihi videtur, legendum proponit vir eruditissimus. En locum ex Reg. iam laudato Item diximus per sacramentum quod non vidimus tempora Henrici et Ricardi quondam regum Angliae, quod aliquis redderet decimas de fertia, aut de genesis, aut de Fossis, ubi prius fuerint demotis. Quam ultimam vocem facile est mutare in Desmontate, ab Hispano Desmontar. Obscurpare, runcere. Vide Dictionar. Hispan. ad hanc vocem.

FOSCUS. Vide *Fraustum*.

FOSIA. Vide *Facienda*, et *Fazenda*.

FOSIRATA. *Fosirata.* Vide *Fosaria*.

1. **FOSA.** Caverna; seu locus in terra defossus, aqua repletus, ubi femine furti dammata immunguntur. Ita Skeleus ad Reg. am Majest. lib. I. cap. 4. § 2. ubi quadam placita criminalia pertinere dicuntur maxime ad eos, qui habent et tenent curias suas cum socco et sacca, furca, et Fossa, vñl, etc. Quoniam attachiameta cap. 17: *Onnes Barones, qui habent furcam et Fosam de tetrocinio, de hominis occisione habeant furcam (31. Curiam.) Gervasio Doborovi. ann. 1187. Nam et ipsi in omnibus tenementibus suis omnem ad antiquo legem habuere justitiam, videlicet ferrum, Fosam, furcas et similia.* Idem ann. 1185: *Mense Decembri Justitiae, qui vocantur Errantes, missi per Angliam ab Archiepiscopo Cantuariensi, fuerunt apud Cantuariam, et aliisque per ministros Regis iudicio aque mundati sunt, vel perierunt criminis, qui ad Regiam pertinuerunt coronam. Qui vero ad Archiepiscopum pertinabant, in Fossa Archiepiscopi apud Westgate salvati sunt. Similiter qui ad Priorum et Conventum, in eadem Fossa salvati sunt.* Charta ann. 1088. in Monastico Anglic. tom. I. pag. 554: *Ferrum, et Fosam, (lx. Fosam) et furcas, cum alia libertatibus, etc.* Addit. tom. 2. pag. 1165. ubi perperman fallam editum. Sicutib. Sibellinus apud Scotos invenit fuisse, delinquentes masculos furca suspendere, feminas putoe vel fossa immergere, idque privilegium habere infra dominia sua Barones, quod fossa et putre vocant. Ita secundum hunc Scriptorem fossa aliud fuerit a iudicio aque frigide : qui eo pertinere ait, quod scribit Tacitus de Moribus Germanor. *Proditoris trans fugas arbribus suspendunt, ignavos et imbelles, et corpore infanes, ceno ac palude, infecti indeper crate, merguntur.* Vide Skeleus de Venetiis scilicet, verbo Fossa. [Grimm. Ant. Jur. German. pag. 804. et supra *Difosus*.]

○ Vide *Infra Humani et Infoditii*. Capitalis cuiuscumque criminis hæc erat in feminis pena a legibus statuta: que tandem optimuit, quandiu pudori fuit eas furca suspendere, cuius supplicium primum exemplum exhibent Litt. remiss. ann. 1414. ex Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 45: que conceduntur feminis Lemovici dammata à estre et morir pendue. Alterius meminit Diarium regni

Caroli VII. ad ann. 1448. quæ Parisiis primum suspedio perficitur.

○ Hinc femine proscriptebantur sub poena de la besche, vel du pic et de la pele, quia illis instrumentis fossa excavabatur. Vide supra *Becca*. Ensouer vero vel Ensouer nude dicebant, pro Fossa immergere. Charta ann. 1288. apud Stephan. in Antio. Behed. Pictav. Ms. part. 3. pag. 946: *Ne porrons ge lids Jofre ne me heir, ne mu successour pendre ne levo forches ne ghet, ne Ensouer.* Charta Phili. 1. ann. 1328. In Reg. domin. ejusdem, ex Charte compara. Paris. 30. v. *Item en tous ces lieux ou l'en fait justice, li monnier en la ville (de Bayeux) font l'execution a leur cost, soit pendre, ardoir, boulir, Ensouer, Escrocher et fuster.*

○ Sed et in maseculis aliquando animadversus fuisse hanc penam docet Charta Ric. reg. And. apud Ruyer. tom. I. pag. 65: *Richardus... omnibus hominibus suis Jerosolymam per mare iturus, salutem Scitis non de communione proborum virorum consilio fecisse has justitias subscriptas. Qui hominem in mari interficerit, cum mortuo ligatus projectu in mare. Si autem eum ad terram interficerit, cum mortuo ligatus in se fiducia.*

2. **FOSA.** quomodo *Cul de Fosse* dicitur. Imus carcer. Statuta MSS. Caroli I. Reg. Sicil. cap. 30: *Nos volvus et commandons, que se aucune famine ait esté cause de telle accusation, qu'elle soit mise en une Fosse, et qu'elle n'en issue jamais.*

3. **FOSA.** Tumulus, sepulcrum. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. § 15. [Roth. 373.] *Servus ipse super Fosam mortui appendatur.* Epitaph. Boile.

Hic sunt in Fossa Beda venerabilis ossa.

Vide Capitula ad Legem Alamannor. cap. 25. Andergavensis ad Legem Alamannor.

4. **Fossadare.** Vide *Fosser*, auctore Mezago in Hist. Saboi. pag. 28.

FOSARE. Tumulo mandare. Epitaphium Joannis Episcopi Fisingensis, qui obiit anno 1324. in Metropoli Salzburgensi tom. I. pag. 183.

Hic est Fossatid, qui his erat hic cathedralis.

○ **Fosser.** eodem sensu, in Mirae. MSS. B. M. lib. 1.

Che qu'il estoit mors descoules :
Fors de Charites en un fosse,
Comme un laron l'ont Fosser.

FOSA COICA. Latrina. Chronicum Casinense I. 4. cap. 16. *Tradidit per scriptum in castello duriculam scilicet, Fosam cocam, cameratam, et piretam. Ubi pro duriculam, legendum forte cuniculum.*

○ Quatuor sunt castellorum nomina propria I. Grossus MSS. *Cocculas, fodiendas locis, vel Fossa occulta.* Consuetudo municipalis Lorriacensis ann. 1394 editio a Thomassero cap. II. art. 6. *Aucun ne peut et n'est hôte de faire chambres aisees, n'importe Fosses coies, ou Latrines, ou Fosses de cuine, pour tenir eau de moussoir, pisse, ou autre, etc. Oltre, 150. apud Armentor. lib. 2. cap. 24. Vide *Ducieudus*.*

FOSA FINALIS. vice termini, cui opponitur propria. Stetius Fluvius. *Intelligi potest, aliquando ex ipsorum Fosarum positione, utrum propria, au finalis sint.*

Idem. *Qu proprias faciunt ad excipiendas aquas, aliquid soli sui extre.* Fossas solent relinquere. Rursum. *Si enim proprias quis faciat in terris suis, ad sustinendos servandosque agros suos, etc.*

○ In crucis formam excavabantur ejusmodi fossæ, cum ad ecclesiæ vel monasteriorum agri pertinebant, ut colligatur ex Charta Goberti de Apermonte ann. 1152. inter Probat. tom. 2. Annal. Praenoustr. col. 422: *Ecclesiæ Regisvallis fratres in futurum præcaventes collatum sub beneficium certa designantes. Fossas formant crucis habentes in omnibus praeditis terminis diligenter effodere curarent.* Vide in *Cruis*, pag. 637.

FOSA LAPIDUM. Lapideina. In Charta Philippini II. Imp. ann. 1199. in Metropoli Salzburgensi. tom. I. pag. 77. *Et unam Fosam Lapidum in monte Gammarus sive habendam.*

FOSA LAPIDUM. Vallo urbem aut castrum murum. Charta Conradi Imp. ann. 1161. apud George. Plutonium in Hist. Belunensi pag. 70. v. *Castella, et turres adscire, vel Fosam facere habeat potestatem.* Addit. pag. 86.

Fossæ, canibus, pulvere, et hominis luppellas comprehendere, in Capitulari de Villis. cap. 62. *Quid de torcularibus et sellariis, de ferrariis et scrubis, id est, Fossæ ferrariis, vel alias plumbariciis, quid de tributaricis, etc.*

* 4. **FOSA** dicitur Aremoricis. Agger qui e terra quam foliendo eruerunt compactus est, apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britanniæ. pag. 252. *Usque dum perveniret ad ipsum locum, ubi tres Fosse simul aduenient. Et tunc radit Fossa sancta Catadii quas ad horam IX.*

FOSSEDARE. *Fosam facere.* Fodere. Formula 28. ex Andergavensis. *Interpellabat aliquo homine, nomine illa, quasi Fosso per terra sua, in loco nuncupante, qui vocatur ipsa villa, qui asperit ad illa, et Fosсада.* (Charta Neutoldi Aptensis Episcop. ann. 981 ex Chartulari ejusdem. Ecclesiæ fol. 84: *Donat ad ipsam Durantes Presbyterum ut ipsam terram bene plantare viter, et Fosсада et Fosсада stetent.*) Occurrat alibi.

FOSSE. Vide *Fosse* notio, in chartulario Aptensi fol. 42.

FOSSEDEIRA. *ut infra Fosсада.* in charta Alfonsi Regis Castilegarbi 1218. in Hist. Segoviensi cap. 18. Vide in *Fosсада*.

FOSSEADERA. Prestatio in bello sumptus, que ab his ex-solvatur qui in exercitu, quem *Fosсада* vocabant, non pergebant. Concil. Vallis Oletana ann. 1137. inter Hispanica tom. 3. pag. 317. col. 1: *Et sint excusati de martinica, et de fosso, et de Fosсада et de omnibus seruitiis.* Charta Alfonsi Regis Castilegarbi 1230. apud Stephanum tom. 4. Fragm. MSS. Hist. pag. 288. *Et sint deceni excusati ab omni pecto, posta, fosso, Fosсада, peddo, facendera, et ab omni prorsus regio et alio tributo et gravamine in perpetuum, et ab omni regra exactione semper liberi et immunes existant.* Aliis annis. 1191. apud Baluz. Hist. 1. tit. col. 401: *Concedo predictas villes Ecclesiæ gloriosæ Virginis de Rupe Asturiana, non nisi iniuste jure penitus in eis restento, nec nocturno, ne passim, nec homicidio, nec Fosсада, nec facendera, nec aliqua parte Fosсада, nec facendera.* Concordia etiam vobis ad habitatores de Fornello et de Orbanella, si cum populo viri, non quam pergent in Fosсада, nec in apellatum, et cum Fosсада.

persolverent, tota præfata Ecclesiæ contingat, et nihil de ipsa Fossadore Rex... vel aliquis alius homo requirat. Vide Fossatum 3, et in Hostis.

• **FLOSSADILE**, Fossa, quæ vice termini est. Charta S. Maxent. an 13. regni Car. reg. apud Besl. Inter Probat. Hist. comit. Picav. pag. 222: Cum est circumcinctus ipsa auctoritas terminibus et Fos-sadibus et boudinibus præs. Vide supra in Fossa 3.

* **FLOSSADUA**, pro Fossadore, ut con-
jecto, in diplomate Adolphini Regis Hispan. ann. 1034, apud Marten. tom. 1. Annals. Collett. col. 148. Locum acutus plenum pretermittit.

* **FLOSSADUM**. Idem quod Fossatum 3. Vide in hac voce et Fossadore.

• **FLOSSAGIUM**, Pensatio pro apertura fossa seu sepulcri. Arestum. Parlamenti ann. 1372, tom. 1 Inst. Hist. Paris. pag. 70: Petebant, manum nostram in rebus contentiosis appositorum levare, et emolumenta ad denarios Flossagiorum in dicto cemeterio ubi (Decano et Canonici) S. Germani. Autiss. restitui. Alia notione vide in Fossatum 2.

* **FLOSSALARE**, Fodere, ita sicut cavare. Stat. Avilæ ann. 1496, cap. 61. ex Cod. reg. 462: Si aliqua persona clauserit... seu caraverit vel Fossalaverit aut... des-truxerit ali quam seu aliquas vias publicas, etc. Vide Fossare 2.

* **FLOSSALE**, ut Fossatum 1. Praet. ann. 1299, ratione Prioratus Salentini, Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 90: Quidquid juris habemus, seu Prior noster Salentini in vintenis, Fossatibus, portis, et aliis fortu-lis dicti loci.

* **FLOSSALUM** vel Fossalum. Eadem notione. Origo bellii Hassitici apud Lude-wig. Reliq. MSS. Diposuit herligine propignacula que parvulo Fossalum circumfodi mandauit, et muro ex humo et lapidibus circumdat. Valatum sine Fossa-tu-
la, in Charta anal. 1494.

* **FLOSSAMENTUM**, obligatio, qua fassa-tis urbium redditus tenentur e ves-que indeviduorum aranariae rodineb; tu-nde inter exactiones reconsista. Charta Matildi, et Cluniac. Concessimus, quic-quid juris, usagi, consuetudinis et erac-tionis in blado, in pecunia, in Fossamen-tis, in cartamentis, in gallinis, et cornis, in communitate, sive alias costumis et omni-bus aliis habebamus. Vide supra Foscam et mox Fossatum 2.

* **FLOSSARE**, ut Fossatum 2. Vide lo-cum in Manneria.

* **2 FLOSSARE**, Fodere. Ad edificandum et Fossandum, apud Thomam Mador in Formul. Angl. pag. 245. Vide alta no-tione in Fossa 3.

* Fossa et vallo cligere, Gall. Fosser. Charta Phil. Pule, ann. 1391, in lib. rub. Cam. Comput. Paris fol. 128, r. col. 2: Quæ quidem decem arpente potuerunt dicti religionis (S. Ebruli) prior et seruum successores Fosser, fossata facta reparare. Tract. MS. de Re milit. et mach. hellie, cap. 66: Castellum potest circu-
Fosser, pars fluminis munitar in ter-
ram. Charta ann. 1373, in Probat. Hist. Christop. reg. 1383: Se leu estoit fortifie, fosser et empere, etc. Fosser une vigna. Eam fossa exercebat ligone præsidente in illi tempore, ann. 1493 ex Reg. 10, ch. 88. Laquelle vigna j'as podie, Fosser, unde etgouvern'e Fouquier, eodem sensu, in aliis ann. 1493, ex Reg. 188, ch. 56: Le supliant print... son fousquer, et en parti de son hostel pour-
aler houyer ou Fouquier en ung maillot ou vigna nouvellement plantee.

• **FOSSARETUM**, f. Cemeterium, ubi sunt Fosse vel sepulera. Epitome Cons-
titut. Ecclesiæ Vilentinae inter Conclavis Hisp. tom. 4. pag. 183: Si confugientes (ad Ecclesiam) sint Comites, Barones... recipiantur in camenis campanariis; si vero plebei fuerint, in quadam camera per nos in Fossaretu ad hoc deputata.

* **FOSARIATA**, videlicet Fossariata.

* **1 FERMO**, idem Fossariata. Dona illius meum pladet, quem habemus in villa vocata Lempolo, vicaria sancti Privati, qui vocatur Campi-Claniso, hoc est tres Fossariatas de villa (Cart. Conchar. Butheu p. 284. xi sac 1).

* **FOSARUM**. Gloss. Sangerm. Ms. n. 501 Ligates. Fossaria. Vide Fosso-
rium.

FOSARIUS. Papias. Fossa mortuorum sepelientia [Gloss. Isid. : Ves-pelionis Fossari, qui mortuos sepelunt] Apud Christianos primus fuit Clericorum in Ecclesia Fossariorum gradus, qui humandis fidelium corporibus curam im-pe-debant. S. Hieronymus. d. Mullere septies ieta: Clerici, quibus ibi officii erat cruentum linteum cadaver obvolvunt, et fossari hi muri lapidibus construente, ex more turulam parant. In epist. 13. ad Rusticum Narbonens. tom. 9. Op. gr. S. Hieronymi. Primus in Clericis Fossariorum ordo est, qui in similitudinem Tombæ sancti sepelit mortuas admونentur. Hi perinde ultimi colluctantur in ordine Ecclesiastico in Notis Tyronis pag. 99. Konzilia, et Konziles appellantur, in Epistola Ieratii adscripta ad Antiochenos, ac Ephiphanio ad Epiphanius in Comp. dicitur in Eucholog. Gr. pag. 39 et aliis, quo lau-
dat vir doctissimum Joan. Baptista Cote-
terius ad veterum Patrum Opera. Hi et

Fossores dicuntur in Actis Procon-sularibus, que recta Augusti. No. 3. contra Cresconium cap. 29. et Epist. 211. seu in Actis parganais Cœlesti. Ad. 1. Hieron. in Epithym. Fabio-
re. Vide Copiates, et que observat. Supra nos ad Nisi Ascetica [pag. 60. et 67]. Nescio, an de his fossoribus intelligentes auctor Praefationis ad Libellum pre-cio. Marcellini et Faustini. Tunc Da-masus cum priuatis invitat arenarios, qua-drigarios, et Fossores, omnemque Clerum cum securibus, gladiis, et scutis, et obedit basiliacum horum diei secundu[m] etc. Supra: Cum omnibus perjuris, et arena-tis, quos ingenti corruptio pretio, etc. In-
certum etiam, an hoc loco Arenarii, idem sint qui Fossores, nam Arenaria cemeteria vocarunt Christiani. Vide in hac voce.

• **1 FOSSATA**, ut mox Fossatum 1. Charta Caroli IV. Imperat. ann. 1367, quæ confirmat privilegia urbis Leucoprum inter Probat. Hist. Tullensis. pag. XXXVII: Fossata, barras, et defencia muris facta, erectas, et errecta manu tenere etc. Occurrunt eadem notio apud Th. Mador. Formul. Angl. pag. 47.

* **2 FOSSATA**, Sepulcrum. Altracua B. Simonis de Lipnica inter Acta SS. Juli. Ann. 4 pag. 532: Item res fonsa... ultra vestimenta valitus tunc, emissio pacti Fosser Simonis risendi, continuo præstare, restituuntur sanitati. Vide Fossa 3.

* **FOSSATARIA**, Praestato quæ aut Ecclesiæ aut domino fit post obtum aliquid, a Fossa, sepulcrum, ducta origine. Concl. Legion. ann. 1012. can. 23: Clericus vel laicus non det ulli ho-mini rauisum, Fossatariam aut manerium. Synodus Compstell. ann. 1114. can. 8

His qui seruulis conditionis iugum sustin-
gent, vel qui quadragesimalia tributa-

versolvunt, readitus solitos qui Fossataria et Luctuosa nuncupantur, relaxamus, si patrum parentumque suorum hereditates (acutum Charta Ferdinandi Regis Hisp. 1011. apud Antonium de Yex. in Chronico Ordinis S. Benedicti tom. 6: Tam servus quam ingenuus, seu fiscalis, non faciat aliquot fiscaliter servitum Regis, non reddat aliquid pro homicidio quod fecerit, non raduanum ambo recipiat, non Fossariam, neq[ue] ipsam patrum in hereditate. Suspicor Fossatariam tributum esse Luctuosa Hispanorum, et Anglorum Heretio non multum absimile quod ab haeredibus exsolvidum fuerit post obti-
pum propinquorum, verum in quo prece-
situ sum fuisse, haud mihi facile dvinatur).

* **FOSSATELLUM**, Fossatum minus. In Ballo Honorit III. PP. apud Ughellum tom. 2. Ital. Sacr. pag. 822. [et in Chrom. Farfensi apud Murator. tom. 2. col. 537.]

* **FOSSATELLUS**, Ital. Fossatello. Fossa minor, in Inst. ann. 1207. apud Lam. in Delic. erudit. Inter not. ad Hodoeper. Charit. pag. 115. Vide Fossa-tellum.

* **FOSSATERA**. Idem quod Fossadore. Vide locum in Manneria.

* **FOSSATERIUS**, Fosser, qui fossa-
urium, vel castrorum curat. Charta Anri. 1288. ex Tab. Auxil.: Item vult dominus abbas quod sint liberi et immunes a prestatione decime personalis, messa-
geri et Fossateri, et illi qui sit ad scandendum accidentaliter se conductus. Vide infra Fosser.

* **FOSSATOR**, Qui fossas facit, apud Egi-
gil in Vita S. Sturmii Abbat. Ful-
dens n. 29.

1 **FOSSATUM**, Vallum, fossa: sed ea præstrialium, quæ circa urbium monia circumfinguntur nostris. Fosse. [Gloss. Gr. Lar. Tessz. Fosse, sepes, Fossum. Papias. Fossum dictum, quod multis fossas habeat. Leges Luitprandi. Regis Longob. tit. 31. § 1. 100-48. (5. 17.)] Si quæ Fossatum in terra alterius fecerit, etc. Anastasius Bibl. in S. Silverio PP. pag. 38: Fabricis murorum et reparatione Fosseti, circumdedit civitatem Romanam. Albertus Aquensis lib. 4. cap. 30: Vallo immenso, quod dicitur Fossatum. Regula Magistri cap. 15: Non enim secura pos-
sunt esse Fosseti, ubi intus est hostis. Willelmus Brito lib. 7. Philipp.:

Agger congesto Fosseti implo雷 studentes.

Petrus de Vinea lib. 2. Epist. 49: Non est habili resistente locus, quem muro-
rum non munit ambitus, aut concavitas Fossatorum. [Chron. Domin. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 371] Peude
Cidinolam adveniens, illam Fosseti maxima facit optime circumdari et bene muniri. Vide Vegetal. lib. 4. de Re M. 1. 10.

* **FOSSATUM DIORUM JACTUM**. Cujus latere et terra effossa hinc inde veluti agere minuntur. Ibi construebantur castella lignea que ietachias vocabantur. Charta ann. 1100. apud D. Brussel de Usu feud. tom. 1. pag. 882: Controversia erat... de domo quædam que nominatur Savignacum, partem cuius jam firmave-
ram, cum Fosseto duorum jactum. Hujus vero rei compo-sitio tali pacio terminata est: ita videlicet, quatenus illud quod jam fuit, tunc fuerat cum Fosseto duorum jactum, remuneret: reliquum vero, cum uno jactu Fosseti tantum, et sepe sine bri-tischia, firmetur.

* **A Fossetis quibus castellorum** menia circumdari ac muniti consue-

parkeminier et Renoldi Fossiatoris in novo vico. Lit. remiss. ann. 1693 in Reg. 164 et chartoph. reg. ch. 120. Un baston ferre, nommé loucret, qui est instrument à foussoir et gres de tel mestier... pour cause de certains ouvrage de fossoirie, etc. Johannis le Crotois, Guyot Jesson; Fossiers et foussoirs de chausses d'estang, etc. in aliis ann. 1694 ex Reg. 181. ch. 308. Vide supra Fossatarius.

FOSSIDARE. Fossum facere, fodere, in Charta ann. 1179. Vide Aspaldare [et Fossidare].

1. FOSSIA. Fusina, Ital. Fossina. Instrumentum ad capiendo pisces. Petrus de Creteutus lib. 10. de Agricolt. cap. uit. sicut autem Fusina ferrum instrumentum, habens multas acutates, quarum quilibet habet barbulam, ad tenendum, et sunt aliquantum distantes ab invicem. quod pescator habet in capite haste lance, vaditque cum eo quiete in mari per aquas, et cum piscem videt, eum trahit.

* 2. FOSSINA. Vide Fusina. [Ex.]

FOSSINAGAR. Lex Longob. lib. 3. tit. 4. I. [99 Rother 383.] Si quis caballos iste facientes de stipula ad ipsi pastus, ubi alta pecora pacantur, monere pressumpserit, in octogiti caballorum compagni, quod ipsos de arvo campo, quod est Fossinagar, monera pressumpserit. Edit Heroldi tit. 108. habet Fossinacar [et Muritorius, Fossinagar.] [99] Vide Graffini Thesaur. Ling. Franc. tom. 1. col. 183. voce Fossinacar [ita ex eoi manuser. restituist.]

* **FOSSIIS.** pro Fossa. Exstant apud Rymerum tom. 4. pag. 776. Litterae Regis Anglie ad Antonium de Fossibus.

* **FOSSODARE.** Fodere, ligare terram vertere. Chartular. Ecclesie Aptensis fol. 81. v. U ipse Durante ipsam terram bene planaria vite, et Fossodare et propagare studebat. Galli dicunt. Fossoray la rige.

FOSSONATA. Charta ann. 1320. In Reg. 164 et chartoph. reg. ch. 304. Nec non quateringitis Fossonatas (sic) in eorum vel circa eidem domum contiguas.... deluberamus. Sed leg. Fossorata. Vide in hac voce.

FOSSORES. Vide Fossarius, et Talpari in Talpa, nection et infra Fossarium.

FOSSORIATA. Modus vinearum quantum quis uno die fodere potest. T. bulserius Ecclesie Gratianopolitanae sub Hugo Episcopio. Et modus de aliis. Tabularium Eboracense S. Pauli Vienensis.

secundario in loco idoneo. Pendulum p. m. et habet 6. Fossoratus, nomen in classo Arvensis Cawonie, qui vocatur Portus Neurologum Prioratus S. Roberti Coniliorum prope Gratianopolim, 8. Kl. Junii. Pro Michaela debemus habere anniversarii usque ad 21. sext. solicias de 3. secundario scutentis, qui faciunt apud S. Vincentium lib. 4. fol. 6. Fossoratus vinearum ad Lescram de Balma. Tabularium Eboracense S. Pauli Vienensis. Et iterum dannus ei de nostro alodo, quantuncunque septuaginta homines fodere potuerint in loco, qui dicitur Buggars Tabular. Prioratus de Domina in Delphini. Ch. 27. Petrus Humbertus auferit nobis terram, ... ubi plantare 20. Fossoratas vinearum, etc. Alibi Contulit unam vineam, que continent 2. Fossoratas. [Instrum. anni 1342. in Hist. Dauphin. tom. 1. pag. 84. Item et vineas contingas Castro Montifurit, pertinentes ad dictum Castro, que continent circa 60. Fossoratas. Et infra Circa milie et quingentas Fossoratas vinearum.]

* **FOSSEYRIA.** FOSSEYRIATA. Eodem significatu. Chartophylacium regium

Regest. 87. Item circa quatuor Fossoratas vineas sita in Convento juxta vineam Anthoni Galerii et fratribus suorum. Item circa duas Fossoratas vineas sita in loco predicto. Ibidem. Item tres Fossoratas vineas sita loco dicto ex Convento juxta vineam Johannis Darbonis... Item unam Fossoratam vineas sitam in cluso de Quartoventis juxta vineam aliam ipsius Johannis. Plures ibi occurrit. Fossorata dicitur in pago Burglaicensi et Gesiensi.

FOSSEYRIA. in Charta ann. 1339.

* **FOSSEYRIATA.** Fossorata terra regia. Modus agri idem qui modus vinearum Chartophylacium regium Regest. 87. Idem videtur. Fossorata terra sita ibidem juxta vineam Guillermo Espan... Item circa unam Fossorata terra cum arboribus, etc. Ibidem. Item tri pars. curvata, etc. Fossorata terra cum arboribus. Item quatuor Fossoratas terra sita in Goradia d'Alloy. Ibi non semel occurrit.

FOSSEYRADA. Eadem notio. Tabularium satelli Andrei Viennensis. Ego Achardus iustus Congregationis Monachorum domo Beato Andree sanctoque Mariano quinque Fossoratas vineas me alodi, et parvum terre mea, que uidetur soli nisi labore et possidere in villa Cummeraria. Atque hanc concreta quinde Fossoratas vineas, que sunt sita in Parochia B. Petri, etc. Occurrit ibi non semel. Item Tabularium. Domus regiae, quae sunt, quoniam Fossorata una die fodere valent.

FOSSEYRUM. Ligo. Gloss. Lat. Gall. Igo. Hor. ou Fossor. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Fossorium dictum, quod fo-veam faciat, ipsa est scudia. Idem Ligones, fossaria. Gloss. Anglo-Sax. Elfrici; et Fossorium, Costere. Alibi: Scutio, vel Fossorium, spad. Vide Vanga. Ugitio. Fossorium, ligo, cum quo foditur. Alibi Rostrum, instrumentum rusticorum, vel Fossorium duplex. Gloss. Arabic-Lat. Sotixa dicta eo quod circa Terram aperiat: alii eam Fossorium vocant. charta Hervei Comitis Niverni, ann. 1304. in Tabul. Eccl. Autissiod. fol. 231. Quicunque cum Fossoratio terra lucratus fuerit, 2 bichelos frumenti annuatim mudi redet. Charta Aenorae Regine Angl. Exartarius pro Fossorio 3. den. debet. [Charta Wigandi de Belli Joco inter-Instrumentum. tom. 4. nov. Gall. Christ. vol. 27. Perpetuum, vel cum Fossoribus qui mandibulam laborant, vel cum Fossoribus qui mandibule, videntur reddere annuatim mensura. Ubi Fossoribus item reditum quod Fossorius. Charta telonis S. Bertini. In Tabular. eiusdem Eccl. Cartula Fossoriorum sine ferro 11. den. [Ocurrit apud S. Audomari in Vita S. Eligii, aucto. rem Mafacili. S. Menaldi Mart. n. 1. Petrum Dismiani lib. 2. Epist. 14. in Vita S. Joan. Episc. Traxur pag. 13. apud Ordenerium Vital lib. 10. pag. 794. Leonem Episcopum Attensem de Translat. S. Marci Mart. Gaius in Statutis Ordin. Cartusianis cap. 57. § 4. Rollandum in Chr. lib. 10. cap. 5. Radulfum Cadom. in Gestis Tancredi inter Anno. Marten. tom. 3. col. 174. Cesariorum lib. 7. Miracul. cap. 39. ubi Fossoratum de lecto Eremitarum, quia ad instar foecorum formabatur, perpetuum est interpretatio. Major in Hierodox. ad hanc vocem Lecto. Vetus Carmen vernacularis MS. 3. Inventione S. Crispini

En sa main le Fossor à pris.
Pour commencer le foulon.

Perperam. Soſſoratum, pro Fossorium

habetur in Canonib. Hibern. lib. 28. cap. 4.

FODESORIUM. in Actis Episcopor. Com. et cun Fodesorio suo eam fodens.

* Vari a nostris Gallicis redditum hinc vox: Charta ann. 1330. in Reg. 88. Char- top. reg. ch. 120: Et avequas ce lediz Fossierres et autres instrumens à fosser, et fait et fait faire fossez ou fone et de mane d'icelle religieuse. Lit. remiss. ann. 1499. in Reg. 163. ch. 475. Icelluy Symonain fery ou pouesse feu Thibaut.... d'icellui Foussoir, qui estoit illes pour leur labour. Alia ann. 1690 in Reg. 196. fol. 228. Lequel Taylar avequas ung Fossor (ou Fossor) qui tenoit en sa main, besognoit audit pre. L'ag petit pi- chon, besognoit dit Foussoir, in Reg. 206. fol. 136. Vide supra Fossor.

FOSSIORIUS. Sus, porcus, nisi me fallit, quis terram rostro vertit, fodit. Codex Ms. Irminonis Abb. Sangerman. fol. 12. col. 2. Satellitum punctione denomi- natio. III. ad Notitiam in Domini Fos- sorum I. pullorum. eis xv. in tabular. car- ron. manop. Et fol. 16. v. : Sum ex ipsa mania XXII. qui solvunt ad tertium an- no in mole XI. et Fossorios XXX. pulla- glio. [ibi Soles p. rectos interpretor.

* **FOSSEYRATA.** Fosseyria. Fossey- riata. Vide in Fossorata.

* **FOSSELLA.** diminut. a Fossa. Charta permul. ann. 1322. Quandoam domum forte, cum dominis, dominicis, quadam via media et Fossella dicta villa Alaverdi. Vide supra Fossella.

* **FOSSUM.** et REPOSUM. Foss et Con- tre-fosse. Vide Fossatum. I. Chron. Mo- doet apud Muratori. tom. 12. col. 1063. Et dicit terra de Modoeta fuit murata per circuitum, et extra dictam Fossam ma- gnum dicta terra factum fuit Fossum et Reffossum, et strata levata circum, quae terram. Vide Fossa 1.

FOSURA. Fossa. Gloss. Gr. Lat. Ex- pecto. Fosura, occatio, bidentatio. Exco- ria. ex. p. 12. Fosura.

* **FOSSUS.** Foxus, pro Fassus vel Fes- sus, et Fazus, Fassis, Gall. Botte. Charta Phil. Pult. ann. 1312. in Reg. 48. Char- top. reg. ch. 28: Item quatuordecim Fos- sos feni pro triginta quinque solidis, computato quilobit Fosso ad duos solidos et sex denarios Turon. Vide supra Fazus et Fessus.

* **FOSTERLEANN.** Leges Edmundi Regis de Spinalibus. cap. 2. Ideo sciendum est quod Fosterleann pertinet, et dicit hoc rigidum, et pleioem amicis sit. Saxon. foster, est viriles, cibarium. Jean, exhibere. [99] Vide Thorpi. Glossar. In hac voce.

* **FOSTIAM.** [Pro hostia, et Fostion pro hoste, antiqui dicebant teste Foste in Fodio.]

FOSTRE. Verne ex ancillis nati, quibus et pecuniam et familiam habere conces- sum fuit, in jure prisca Sueonum apud Joanneum. Sternhookum. pag. 208. [99] Vide Grimm. Antiquit. Jur. German. pag. 319. num. 84.]

* **FOT.** Vide Fot.

FOTEGELDUM. FOTHELDUM. Vide Fot- egeld.

* **FOTILLIUM.** perperam pro Fortili- tum, apud Muratori. tom. 12. col. 551. ex Chron. Domini de Gravina. Vide in Fostre 3.

FOTINELLUM. Genus ponderis apud Anglos. Vide Charrus.

* **FOTIRE.** Vide Fotire.

FOTRUM. Capsa, vel instrumentum, in quo scyphi feruntur, apud Cesariorum

Heysterbac. lib. 9. cap. 29. *Mox ut resi-
dens octo clausit, quidam ei assistens
Fourum, (al. fons) in quali scyphi a con-
vivante et patrari solent argentei, ostendit.* Nota. *Fouren.* Vide *Fodrum.*

* **FOTSA.** Vile *Fletus.* Vide *Focacca.*

* **FOUAGES.** *Fouacha.* Vide in *Focacca.*
1. **FOUGIUM.** Ut supra *Foagum.* I.
Census pro singulis *Foci* exactus. Instru-
mentum ecclesie S. Mariae de Prato
Histor. Harcor. tom. 3. pag. 182. *Habet
ant et teneant bene et in pace, in omni
potestate mea ab omni relevo... et omni
alia consuetudine, et de omni singulari
servitio et opere servi et exactione et
Foagium hominum de manupastu eorum,
etc.*

* 2. **FOUGIUM.** *Preparatio coriorum,*
que in *Fossa* querendo pulvere inficiuntur,
unde nomen. Arest. parlam. Paris.
ann. 1376. ex Cod. reg. 8312. 5. fol. 53.
*Magistris (tannitorum) concasseramus
quatenus visitationem, cognitionem et in-
terpretationem Fouagi coriorum tanna-
torum, etc.* Aliud ann. 1370. ibid. fol. 65.
*v. destruoyez quez les quatre maistres....
ayent... la visitation, connoissance et
interpretation du Fouage desdi: cuirs
tanor: ubi perperam in Codice fo-
rum *Feugium* et *Feuge.* Vide supra
*Fouare.**

* 3. **FOUGIUM.** *Lignatio*, annona lignaria, sive, ut strictius dicam, jus capiendi lignum, talefaciendo furto ac-
communione de quo supra in *Fornita.*
Et quidem *Fouagium a chaufage* distin-
guitur in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod.
reg. 5188. fol. 112. *Johannes de Ber-
tinguensis dicens, armingat idem....
usquam suum pro Fouare et chaufage
suis, de et super omni nemore.* Aliud
ejusdem eccl. ibid. sign. 3189. fol. 24.
Rem suum Fouagium in nemore. Vide
supra *Fouagium.* 2.

* **FOUATRUM.** Jus pascendorum animalium in silvis, vel silvis, seu
Prestatione ab his, qui ex jure utuntur,
exoluta. *Chartra permulat. Inter reg.
Frane et Odon archiep. Rotomag. ann.
1222. in Reg. 30.* Chartoph. reg. ch. 278.
*Pertinetiam de Gaillon, de Noes, et de
Humesnil et de Dourent sunt her:
garanum, Fouagium, etc.* Charta ejusdem.
Odon, codicil. ann. ex Reg. 30. ch. 29.
*Terre arable, vigne, montations, vini,
voda, herba, garenne, modications, red-
ditus in forestis, Inparatur, ... Haud dubium
a veteri Gallia, Fove, gregi, igni, Trou-
peau, Bellum, Ms. ap. 12. *Ode de
Fou de vaches, ne Fou de chevaux: ...
vies ou du bien Fou de porcheia et Fou de
brebis.* Pedag. Peron. in Chartul. 21. Corb.
fol. 333. *Item le Fouge d'aves, dont
le Fouge vault xxv. aves, et pour le Fouge,
iiij. deniers.* Idem quod Fou d'oves, in
Fab. lupi et ansoris tom. I. Fabul. pag.
85. Vita J. C. Ms. **

*Dix nos le pasteur est ferus,
Li Fou des beris est vanos.*

Quae reddunt illud Zaclaric. cap. 13. v.
7. *Percute pastorem, et dispergenter oves,*
Addit. Gregis. Math. Evangel. cap. 26.

v. 31. *Hinc Fouel, Cetus, turba, Gall.
Assemblée, troupe.* Lit. remiss. ann. 1377.
In Reg. III. ch. 114. *Jehannet de Ville-
maine vif que on menoit ainsi vilalement
son frere... mea de grant amour char-
nelle se ferri entre ceux qui le menoient,
pour faire son sondit frere, et ferri ou
Fouel ou assemblee, et d'aventure assena
la teste un tour.* *Chartul.*

* **FOUCHERIA.** *Filiis a veteri Gallico*

Fouchiere, pro Fougera. Reg. S. Judi ex
Capitul. Comput. Paris. fol. 191. r. *Item
feudum constitutus de Meullento apud Oissel,
pro Foucheria, c. sol. lit. Phil. ducis
Aurel. ann. 1361. in Reg. 124. Chartoph.
reg. ch. 357: *Oquel usage peuvent pren-
dre... la Foucherie, et les racines d'icelle
erachier et fauchier à quelconques ferme-
mens qu'il leur plaira.* Vide supra *Fou-
geria et Fogeria.**

* **FODRA PLUMMI.** Vide *Fodra.* 1.

1. **FOVEA.** *Thesaurus in terra inventus.*

Radevulus lib. 8. de Gestis Friderici
cap. 26. *Quicunque Foveam invenerit,
libere fruatur ea.*

2. **FOVEA.** *Tumulus.* Glossar. Gr. Lat.

MS.: *Tumulus, sepulcrum, tumulus, Fovea.*

humus. Perperam edit. *fovea.* Epithetum.

Tassilanus Ducus Bavariae:

Conducere hac Fovea, quem, pie Christe, bea-

Tassilus dum primus, post Rex, Moachus sed ad

Idibus in temis docecerat iste Decembria.

Vide *Fossa* 3.

IN FOVEAM MITTI. *Imus career, nos
nos. Bassefose.* Synodicon Raphaelis
Archiepiscop. Nicosisiensis Graec. sub ann.
1222. cap. 19. *Et ex hoc contingit, eos
(clericos) capi per milites, in Foveas
mitti, et alias tractari turpiter contra
Ecclasticam libertatem.* *Chartra Mat-
thie Abbat. Sablon. ann. 1265.* in Char-
tular. Domus del Pontis: r. *Constructio
in ipsa domo Fovei et receptaculo opti-
morum custodiendos et tenendos.* Vide *Fossa* 2.

FOVEA, ad capienda pisces, in veteri
Charta Normannica ann. 1050. tom. 13.
Spielogli Acherniani pag. 295.

* **FOVELA.** *Idem ac fomentum, re-
creatio. Tertiull. Anim. 7. In corporalitas
est immunita a pena, et a Fovea.*

FOVENTARIO. Edictum Philippi Pateri
pro Reformatione Regni ann. 1322. cap.
5. apud Pittheum: *Viraria insuper et
stagna et piscaria, nisi piscium nutritura
et Foventario servatis, pro captura pis-
cionis, pisciculis, Rappoisonamento [Per-
peram Fomentatio, apud Menester. Hist.*

Lugd. pag. 83. col. 1. II Silvan. Forere,

in Charta Henrici VII. Imp. ann. 1309.

apud Goldastrum tom. I. Constit. Imp.

pag. 318.

FOVERE. pro *Foderare, Foirager,*

Fodrum auferre. Flota lib. 2. cap. 41. §

13. *de forestis. Inparatur, ... quantum*

*pastura Regis Foverata fuerit, ait dete-
riorata per animalia, quiccecum a do-
mino illis.*

* **FOVERE SILVAM.** Vide *Foventario.*

* **FOUERE.** pro *Fouere.* Instr. ann.

140. apud Lamb. in Belie. erudit. inter-

not. apud Horbor. Charit. part. 3. pag.
768. *Juxta dictum flumen mandamus
quod ponatur et Fouetur unus lapis ad
perpetuum ret memoriam.* [20] *Fouetur,
conservetur.*

* **FOVETUM.** Vide supra *Foventario.*

* **FOUGERIA.** *Filia, Gall. Fouere.*

Chartra Libertatis oppidi S. Palladi ex

MS. Colisin. num. 522. *Potestis te-
dere Fougerias nostre Foreste.*

* **FOUACEA.** *Panis seu placenta spe-
cies, nostris Fouace.* Charta ann. 1281.

in Chartul. eccl. Lingon. ex Cod. reg.
5188. fol. 159. r. *Duo membra porcina,
tres Fouaceas, etc.* Alia ann. 1319. in
Reg. 50. Chartoph. reg. ch. 155: *Item
triginta panes albos, Gallice Fouaces nun-
cupatas, etc.* Lit. remiss. ann. 1416. in
Reg. 169. ch. 381: *Le supplante print
une pouche, ou il avoit sept pains, appelle
les Fouasses.* Neque aliud significare
videtur *Fouaron*, in Lit. remiss. ann.
1412. ex Reg. 167. ch. 5: *Les Fouarons
et les compagnons ont accoustume de
mander aux noces.* Hinc *Fouasser*, qui
eiusmodi pars seu placentas facit, in
Charta ann. 1141. in Chartul. Latiniac.
fol. 189. v. Vide *Focaria.*

* **FOULAGIUM, PHOLAGIUM.** Gall. *Fo-
lage, le Foulage,* vox frequens apud Bri-
tones, qua Molitura seu ipsa molendi
actio, simul et pensatio, quam a vas-
culis exigit dom' nus pro frumenti moliti-
o. *Charta Joan. facis Brit.* ann. 1271. ex
Bibl. reg. *Alia nova molendina propriis
summis suis diffundit, nec prima rite ad
sufficientiam multitudine, et Pholagi villa
de Kemperelle. *Hincus vero communis
per communem allocatus, an molendum
et pholandum in dictis molendinis compellentur.* *Ad sufficientiam multitudine et
Foulagi.* Ibidem. *Ad molendum et fo-
leundum.* Charta ann. 1284. tom. 1. Pro-
bat. Hist. Brit. col. 1070. *Hervi de Leon
... et les seins empres lui receurent et
avent perpetuellement tote la mousse et tout
le foye (sic) de tote la terre, promet-
tant que nous, ne les nos, ne: puissions
reins avoir ne reclamer en la devant dite
mousse, ne au devant dit Foulage.* Alla ibid.
col. 1119: *Le molin de Pallas, toutes les
moules et le Foulage des terres, demaines
desuessies, et toutes les autres redemeances.*
Rursum alia ann. 1327. ibid. col. 1347:
*Sanz ce que ladis dame, ne nul autre,
qui ayet cause de le, puisse rien prendre
ne avoir de moules ne de Foulage du gen-
tel fe audit Mons. Hervi.* Vide supra
*Foliagium.**

* **FOULARE.** *Calcare uvas, Gallice*

Fouler la vendange. *Chartra G. Abbatis*

Sangerman. ann. 1266. in Tabulario

hujus Monasterii: In cuppis dictorum

hominum Foulahunt, neque de primo,

*neque de extremo vino solvent pressora-
gium.... Solvere tenebuntur in vindictis*

dicto Priori et semper Foularie in dicto

territorio.

* **FOULERIA.** *Follonis officina, Gallice*

Foulerie. Charta anni 1257. in Tabulario

S. Martini Pontis: Domus sita apud

Fouleriam de Pontisara.

* **FOULAGERE.** *Offendere, nocere,*

dannum inferre, ut Fouisaceri I. Vide

in hac voce. *Chartra Rich. I. reg. Ang.*

inter Probat. tom. 1. Annal. Premonst.

col. 115: *Si quis eis (canonicis) vel rebus*

suis in aliquo Fouisaceri presumperit,

id cu sine dilatatione emendari faciat.

Hinc Foualle, Offensor, vituperium. in Lit.

remiss. ann. 1478. ex Reg. 206. Chartoph.

reg. ch. 379. Le supplante courrouze des

paroles quicelus Parisot avoit proferees

à nostre Foualle, en favorisant: ... ceutz

quellement party à nous contrarie.

* **FOULLEIA.** *an Foliorum florimve*

sursum in ecclisia, ut in majoribus

festis, donec sollempnia era: quod pedibus

calcarant sic dictum. Vide Juchare Com-

put. Ms. ann. 1229. Pro Fouleia facta

ad Meledunum in Penthecostes per Joha-

nem Pinco, sicut. sol.

* **FOUNIRE.** *Fotum edere, proprium*

damarum. Flota lib. 2. cap. 41. § 33. *Qui*

fecerint castum in foresta, maxime,

ubi dame solebant Fourmarare, et habere defensionem cum scutibus suis.

* **FOURARE.** Instruere, pellibus ornare, Gallice *Fourrer*. Statutum Caroli V. Fr. Reg. ann. 1871. de almutius Canonorum S. Capelle Parisiensis: *Tenebuntur habere et deferre... almutias de grise, seu de pellibus griseis, Fouratas de minutis varia.*

* **FOURBISSEUR.** Vide supra *Forbisseur*.

* **FOURCERIUS.** Qui capsulas et scrip-
taria. *Fourceri nuncupata, facit, vel scrip-
taria seu capsula regis custos.* Vide supra *Fourceria*. Charta Phil. V. reg. Franc. ann. 1417. In Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 248: *Cum carissimum dominus et germe-
nus noster Ludovicus, quondam dotorum
regnorum rex, dum vivens, dilecto Johanni dicto Pinariorum, tunc Fourcerio suo,
nunc nostro... concessisset, etc.* Nisi legendum sit, *Fourcerius*. Vide infra in hac voce.

* **FOURCHATA.** Tridentis, murga, nos-
tris alias *Forchats, Fourchats, Fourchel, et
Fourchette*, sive ex ligno, sive ex ferro.
Arest. parlam. Paris. ann. 1819. ex Reg. Olim fol. 389, v. *Armati Fourchatis, en-
sis et alii generibus armaturis, etc.* Lit. remiss. ann. 1839. in Reg. 188. Chartoph. reg. ch. 160: *Thomas Perrot estoit
allé en une rigne et ayant trouvé qu'on
lui avoit outé un Fourchel, dont il avoit
lors à faire, il se transporta pardevra
Jaquinot..., et lui demanda s'il avoit osté
ledit Fourchel. Alle ann. 1414. in Reg. 168. ch. 69: *Lesquelles femmes gardent
trois menuz barreaux de fer et une piece,
nommes Forchette, ployée en trois; les-
quelle barreaux et Fourchette pouvoient
peser environ 210 livres de fer. Un baston
nonne Fourchel, in 1410. remiss. ann.
1416. ex Reg. 169. ch. 128. *Un baston
appelli Fourchel, qui est en maniere d'une
forcee, in aliis an. 1461. ex Reg. 198.
ch. 11. Fourchier, eadem scripta in
Lit. remiss. ann. 1839. ex Reg. 185. ch.
112: *Malus Jaquinot assilli avoit en
tenant un gros et pesant baston appellié
Fourchier.* Vide supra *Forchis 2. c. For-
chonnes*.***

* **FOURCUS.** Furca, quidquid in angu-
lum acutum desinat, nostris *Fourc*.
Charta Phil. V. reg. Franc. ann. 1417. in
Reg. 53. Chartoph. reg. ch. 304: *Usquum
frondis seu branchas et tertii Fourci, in
foresta nostra Acatici, pro sua ardore
Lit. remiss. ann. 188. in Reg. 199. *La-
quelle femme moult courroucie en le
bout ou Fourc d'un pommeau, dont ils ex-
toient assez pres, elle le cuide ferir dudit
couest en la joue senestre. Fourc, via in
furcas ovisua, in Lit. remiss. ann. 1452.
ex Reg. 181. ch. 170: *En ung Fourc, et
croise de deux chemins, etc.***

* **FOURMARAGIUM.** Idem quod *Four-
maragium*. Charta ann. 1296. ex Char-
ter. Monaster. S. Quintini in Insula pag. 344: *Salutis et retentus eidem Abbatii et
Conventu canavagis, mortua manus, et
Fourmaragi hominum suorum.*

* **FOURRAGE.** Vide *Fourdrum*.

* **FOURRATURE.** Politura. Gall. *Four-
rure*. Inquisito MS. pro Canonizatione S. Yves. *Cum esset D. Yvo Officialis
Epis. Trecorense, et habuisse ab illo
bonis vestes fourratus, ipsarum vestium
Fourrature, pauperibus erogavit; ipsas
vestes sine Fourratura aliud fecisse. In-
quisito alia pro Canonizatione Caroli Blesens. ann. 1370. apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. pag. 356: *Et Four-
raturam vendaret pro necessitatibus pau-
perum.* Vide *Fourratura*.*

* **FOURRERIA.** Cella lignaria, officium
in hospitio regio. Gall. *Fourriera*. Charta

Phil. Pule. ann. 1304. ex Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 476. v. col. 2: *Jaqueus de Trevis valletus Fourrierie Johanne regine, etc.* Vide supra *Fourrier 1.*

* **FOURRIERUS.** Gall. *Fourrier*. Desi-
gnator hospitorum. Charta Phil. Pule. ann. 1307. in Reg. 44. *chartop. reg. ch.*

4. *Johnius Fourcer, burgensis et de
ceteris electum Fourrierum constructum, etc.*

Alia Phil. V. ann. 1318. in Reg. 56. ch. 321: *Dilecta Johanni, dicto Brouder,
Fourrier nostro servitum placuit spati
de Turiaeo i baillieu Cadomensi, etc.* Vide *Fourrierus in Fodrum*.

* **FOURURA.** Eadem, ut videtur, no-
tione *Chartular. Latinac: Nullus mer-
cator non debet dare fidem ad extum
porte de rebus quia portat vel mutat, nisi
de Fourura et armatura ferri.*

* **FOUSSATUM.** Ut *Foussatum 1.* Vide lo-
cum in *Bisturis*.

* **FOX.** pro *Faux*. Aditus, strictus in-
gressus. Gall. Avenue, Entrée, Passage
troit. Memoriale Potestatum Regis-
sium ad ann. 1218. de Obsidione Damna-
tie: *De jagan vero circa duo milia sunt
mortui, et capti sunt unum de lignis
Christi mortui, quod erat ante Focem
Damatic.*

* **FOXIA.** Vide in *Faicia*.

* **FOXIA.** eadem notione, qua *Fossa*.
Foussatum. Vide in *His vocibus*. Stan.
Bonon. ann. 1250-67. tom. II. pag. 440:
*Stictimus et ordinamus quod ab angulo
domini Rolandini domini Cecilia usque
ad turrim Carbonensem, et usque de-
subus Fossie place majoria debet celi-
gari, etc. [Fn.]*

* **FOXINA.** Vide *Fuzina*. [Fr.]

* **FOXA.** Vide *Fourdrum*.

* **FOXORANTUS.** Fossores, viator, viator, Gallice *Vigneron*. Charta ann. 1182. Inter Instrument. tom. 4. nove Gall. Christ. col. 191: *De singulis foci Foxorantonorum
scs denarios in fato S. Remigii per ob-
dientiarium reddendos et requirendos.*

* **Melius Foxorarius.** in eadem Charta

Inter Probat. tom. I. Hist. Burg. pag.
53. col. 2. Vide supra *Fosse 2.*

* **FOXUS.** pro *Fazus*. Vide supra *Fosse*.

* **FOYASSIA.** Placenta quæ ad *focum*

seu ignem familiarem coquitur, nostris
Fouache. Inter prestations quæ certis
diebus febant dominis a vassallis et
subditis recensetur in plurius veteribus
Instrumentis. Idem quod *Focacia*. Vide in hac voce. Chartophylacium regis-
tum Regest. 87: *Item circa aliud dyni-
mum journalis versus Marcellum...
pro quibus omnibus debet dominio unam
mondinam frumentis pro *Foyassis*. Ibi-
don: Item, tenet a domino ipso Gononius et J'hannes Morelli ejus nepos et eorum
parcer quædam nemora et quædam
sartos sitos in costa Morelli. Aliud usque
ad ritum *Aloy* pro quibus et pluribus
aliis rebus faciunt domino pro magnis
Foyassis et parvissima curta frumenti.
unum fedaturum vnde et duodecim dena-
rios monete currentis. Occurrunt ibi non
semel.*

* **FOZA.** vox Italica, ornatus species,
idem fortean quod supra *Flocus*? Vide
in hac voce. Chron. Placent. ad ann. 1388. apud Muratori. tom. 16. Script. Ital. col. 581: *Qui capucii sunt partissimi,
cum becho longo quasi usque in terram,
ita quod omnes videntur esse in Foza, si-
cunt pars dici capucii et stricti cir-
cum, circa apud ipsas; tamen non sunt
in Foza. Bareli, serm. 2. in Dom. 1. Qua-
drag. : Superbiunt mulieres in vestibus,*

in novis *Foxis* et recomaturis. Vide supra
Forzum.

* **FOMLE.** Charta ann. 1104. apud Besi.
Inter Probat. Hist. comit. Pictav. pag.
424: *Ibi super sacrisimorum corpus reli-
quias, cum quadam Fosli hinc charta
inherenti, omnia que injuste reclamaha-
mus.*

* **FRACHAM.** Vide *Frezium*.

* **FRABUTATIO.** Preceptatio, concus-
sio. Gall. *Moliveratione*. Hist. Cortisior.
I. 8. ad ann. 1840. apud Muratori. tom.
12. col. 903: *Eodem mense (Augusto)
decapitatus Pregadius de Cardano, judex
et socius Polesatis, propter Frabuta-
tione quæ commiserat in officio*.

* **FRACASSARE.** Rumpere. Evertire,
a gallico *Fracasser*: quod proprie sonat
Magna vi et fragore confringere. Bi-
bliotheca vetus Hispana tom. 1. lib. 6.
cap. 4. pag. 884. et lib. 2. Laimund.
Antiq. Lusitan.: *Celtis enim quidquid
patris nostre hac estate boni evenit, debet
necessus est; illi enim turres Fracassas,
si forte erant, levaverunt. Itali *Fracas-*
sare, Fracasciare, eadem notione usur-
pant.*

* **FRACCHINELLUS.** Funis species.
Compt. MS. fabr. S. Petri Insul. ann.
1367. *Item datum pro sex Fracchinallis
pro hora ligando, viii. sol.*

* **FRACELLI.** FRACERE. Papias: *Frac-
cere, Sordere dictum a Fracelis, que
sunt sticticidii sterquilini, Fracelli, Dis-
tinctida sterquilini, sordium glomusculi.*

Fracer vel Fracessere. Nonio est *Tan-
quam friari et putrefacti vetustate. Utin-
tur Varro et Columella, ut et vocabulo*

Fraces *Vitrivius Pliniusque, pro relli-
quis olearium trapezo consueta, quare
Turnebus vallet *Frages a Frangendo* ut
turnebus loco *Fracessere*. Hunc con-
sue lib. 28. Adversar. cap. 7. Vide Frac-
celum et Fratellum.*

* **FRACHA.** FRACHIA. Ruina, apertura,
Gall. Breche, alias *Fraite, Fraitte* et
Fresta. Stat. Ann. 1857. Inter Probat.
tom. 2. Hist. Nem. pag. 195. col. 1: *Item
est faciendum quod siat reparatio forami-
num et Frachiarum muri et fundamenti
ejusdem a parte extra... etiam a parte
interna, procedendo a Fracha muri antiqui,
etc.* Comput. ann. 1389. Inter Probat.
tom. 3. ejusdem Hist. pag. 185. col. 2: *In
reparando Frachias fossatorum extra vil-
lam existentiam, etc.* Chron. S. Dion.
lib. 1. cap. 21. tom. 8. Collect. Histor.
Franc. pag. 178. *Il chai pagent la Fraite
et rudementa, etc.* Charta ann. 1321. ex
Chatatul. 21. Corb. : *Dimisit le pro-
curer desdits religieux, qu'ils sont en sa-
line de relever par culte ou par leurs gens,
toutefois que le cas y est offert et il leur
soit permis de faire ce qu'ils veulent de
Monchy des lieux ou de l'autre de la
fief et de prendre preud'udit lieu ou
autre et est l'ete pour refaire ledites for-
sas ou Fraines.* Lit. remiss. ann. 1388.
in Reg. 145. Chartoph. reg. ch. 141: *Leur
Boulot et exposant rivent le polis
du jardin dudit Guerant ouvert, cuidans
que il y eust Fratte ou passage pour passer
outre, etc. Fratte, infra in ch. 216. Bes-
tier. MS.*

* **FRACRENDA.** Testamentum MS. Gui-
lelmus Jordani Comitis Ceritanie Id.
April. ann. 12. Philipp. Reg. Francor.:
S. Laurentio dimitti... *Frachendam unam*:
qui est ante S Laurentium. Ibidem:
Et ipsas Frachendas de villa Targasona.

Idem videtur, quod **Farenda**. Vide in hac voce.

FRACIO, *Libertas, ius, privilegium, pro Franchatio*. Vide infra in hac voce. Lat. J. archiep. Vien. et F. Episc. Gratianop. ex Bibl. reg. *Natum facimus universis litteras Franchios de Mocreno non circatas, non cancellatas, etc.* Vide *Franchia* 3.

FRACISCERE, *Isidorus Mercator in can. 17. Syrioi Aenezyane, ex Codic. Justini. Pro his, qui in animalibus, ut animalia Frascunt, vel in masculis lapro effunduntur. Ubi Cod. Gr. 20. xvij. habeat.*

FRAGMENTUM, *pro Fragmentum, Portio, Charta ann. 1345, inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. col. 162 : Fragmentum canoniarium dabatur pauperibus hospitiis prout.*

1 FRACTA, *Destructio. Canonizatio S. Ubald in Actis SS. Maii tom. 3 pag. 639. ex Dipl. Henrici Imp. anni 1191 : *Quis Eugubinus ab annis imperialibus absolventes, omnes offensas, quas contra nos vel nostros commisere nuncius, us sincera donatissima et nominata Fractam arcis Eugubini montis, etc. Marginalis nota ad Codicem Vitae S. Ubaldi habent. Sed cum arcis dur in summa tate montis, que propter operatore tenebantur, a quibusdam Eugubianis Fracte fuisse, etc.**

2 FRACTA, *Sepes Ital. Fratta : quod ex dictis seu fractis arborum ramis dicta se appellari videtur. Charta ann. 1189, tom. 1. Hist. Cassin. pag. 298, col. 1. *Fracta ad capiendum subiecta animalium non redientes dicto monasterio parte sicut, scit mos Abbas diebus et affirmat quod in aliis dicto monasterio aliquique dominus Crux non aliquo tempore nisi ratione ejusdem monasterii Fracta et manus non fecit. Vide infra Fracta 3.**

3 FRACTA, *Videntur fuisse species palorum vel lignorum navium praefectorum ut ad eam accedere non possint oppugnatores, vox ut suspicor, orta ab Italo Fratta. Sepes, quod hucusmodi Fracta nave veluti separant et munientur Fracta Gallicae vocamus Palos ad monitionem urbium humum fluxos, hancque Gallicam vocem ejusdem originis existimo. Ogerius Pauli L. 6. Annal. Genouensis, ad ann. 1207 : *In mente Madu armorum gallos decem, in quibus uel Nicolas de Auria dominus et quod Gallo applicantes invenerunt ibi naves decem Pisaniorum et gallos acte bene quarnatis, et omni Fractaria securitate defensos, easque invadendo pederis bellicos atque sagittis perirent, sed prope Fractas super eas reuictas, etc.**

FRACTALE, *Charta Longobardica apud Baroniom. 1049 n. 8. Incipiente a rado, quod est ab arcu crescente de arcu, et erante pro Fractale usque in pede de monte. Marca. Item forte quod Fractella, sive pro voce mox.*

4 FRACTARE, *Frangere, Tabut. Caesar. lat. 5. 1. 1. *Gua insida et comfractu et cuncta sim, et cuncta forma in fractando et in contendo cum omni fermento, quantum ad ipsam molitionem perficit. Stat. Cauda, lib. 2. cap. 125. Or. Iacobus quod aliam res cogenda vel loco est non sit autem propter posse ducere in membrorum Gallo, rouchare, et confractare facere. Uta tunc vel Fractari facere, nec ligandum a quod incidere, etc. Vide infra Fracta 4.**

FRACTELLUM, *Stibordum, sterepis, vel sternulum. Utrumq. Gloss. Lat.*

Gall. Sangerm. : *Fractellum, Degout, ariet de chambres privées ou de pens. Vide Fractella.*

FRACTICIDIUM, *Vestis dicuta, in vet. Glossar. Lat. Gall. ex cod. reg. 321.*

FRATICUS, *Indicus fractus, Gall. Brise. Ostium fracticum dicitur biforis porta. Stat. ord. Cartus. ann. 1281. In Append. tom. 1. Annal. Bonae pag. 688, col. 2, art. 53 : *Illi qui volunt ostium chori aperire in elevatione, habent Fracticum ostium, quod aperturam tantum in elevatione, et pastea claudatur.**

FRATILATA, *VERIS, apud Jo. Buschium in Chr. Windessem. lib. 2. cap. 47. 49. dicitur concisa, latissima rimis et hiantibus, cuiusmodi astivo tempore Galli nostri thoraces gestant, ad eo seestratos et hiantes, ut seminudi fere appareant, vel certe ut Petri Chrysologii verbis utar, *artificiosa nuditate vestiti.**

Fissuras istas enormes, in Clericis presenti, perstringit Bernardus lib. 3. de Consid. cap. 5, quas etiam proscriptipit Willibodus Episc. Colon. ann. 1380, qui inter alia sic att. : *Monemus universos et singulos Clericos, ne de cetero uestes puritanas rogatas, talitatis, scatatas... defrant.*

4 FRACTILIA, *Fractilia, Translatio S. Augustini Cantuar. Maii tom. 6. pag. 413. *Sepulcris adiculis cum essent et Fractilia et lateritia, etc.**

FRACTILLUS, *Uguntio et Joanni de Janua *Cauda vel fragmentum panniculi ornatus pendens ex interiori parte.* Fractillus etiam dicitur vilis in capite vel veste villosa. Et Fractillus mollellum, in quo piper teritus, quia grana piperis confregit, et est perforatum ab inferiori, et inde Pipercetum accipitrum pro quodam vase perforato, pbi quod solent propinquere taurilla, ne piet ibi fraxis. Festus Fratelli, Villi sordidi in taretia, Onomast. : Fratelli, v. 2222. Isid. Gloss. Fractillum, ad frangendum piper. Lat. Sangerman. : *Fractillus, Frang. pote, ou coton de tapis ou de robe* [sic] It. lib. 2. cap. 120. *Fractilia, Piles decollis a panno.**

5 FRACTIO, *Particula. Stat. eccl. Turen. ann. 1186 cap. 7 ex Cod. reg. 1237. *Unde vero non est tutum hostiam eligere super pallium, quia posat ubi aliquis Fractio remanere. Utriusque Gallicae. Pour ce n'est pas seur chose estre Fractie sur la touaille ; car autrement Fractie pourroit illes demourer.**

6 FRACTIO, *Virotum, Violatio, Gall. Infraction Acta Consecrat. Ecclesiis de Epius ann. 1189. Uvar. annuum et Si dies omnibus vere penitentibus et confessis de impacta eis penitentia criminaria et quartam partem remissionis. Fractionem ratione dicit ut ad eam redeant, remittunt. Vide Factio 2.*

7 FRACTIOR, *Diffractio, Gloss. Isid. et Constantini. Lexicendum consit Grecius. Fractor, Debitor. Papias : Fractio, Debilitas, Incurvitas, dissolutus.*

1 FRACTITIUM, *Jo. 3. Janua : Fractitium, quod facie frangi potest. [Fractitius, Brisabile, leger à frassier. Glossar. Gill. Lat. ex Cod. Reg. 5681.]*

2 FRACTITIUM, *Idem quod Ruptitum, Agri aratri proscissus. Monasticum Anglie tom. 2. pag. 873. *Ruptum de Mira, et 3. araris terra de Fractio.**

3 FRACTO, *Louda major. Carcass. MSS. Item pro carguo coriolum bovinorum. Fracto, ij. sol. Taron. Utriusque Gallicae ann. 1511. *Pincetum ac de cœurs de bœufs pâlis, etc.**

Id est, in latice subactorum. Unde leg. Fractorum.

0 FRACTORA, *Examen trutinae. Gall. 1106, cap. 107. ex Cod. reg. 4624. Qualiter persona, que aliquid alicui ponderabit, debeat... taliter tenere balancias... quod langueta seu Fractora ponderis sorundens possit libere, sine aliquo impedimento, currere seu ponderare hinc est inde.*

0 FRACTUM, *Expensum, sumptus, Gall. Frais. Charta ann. 1317. In Reg. 56. Chartoph. reg. ch. 289 : *Burgensis communis factus extitit solvendo onera et Fracta dicta communis. Vide mox Fracta 1.**

1 FRACTURA, *Constantinus Afric. lib. 8. Parochin. cap. 19 : *Si juncture separatio fit in carne, vocari debet plaga : si percutitur, tenuere vulnera : si in ossibus est, Fractura.**

2 FRACTURA, *videtur certum genus*

characteris, ut in littera Flandrica

vulgo Fractura. Chronicon Windessem.

lib. 2. cap. 42. Novis libris conscribendis

in bona ostendit litera et Fractura per-

gamenio vel fractum quotidie insudavit.

*Et lib. 2. pag. 82 : *Cum tunc temporis me-**

liorem in Fractum et maturata Monaste-

rium nostrum non habuit.

3 FRACTURA, *Dominum quacunquem.*

Barthi. Glossarium ex Hist. Palest.

Eucherii Carnot. Charta ann. 1246 apud

Thomasserum. In Bittura pag. 87. Si

vero aliquis eorum erga alium immixtiam

incurverit, absque castelli vel burgi Frac-

tura, et clamore preposito non facta, con-

cordaverit, etc.

4 FRACTURA, *Ruina, Gall. Breche.*

Constitutum Communis Massili. Dominus

Massilien Episcopus oblitus, se in hono-

rem civitatis velle suis sumptibus reparare

Fracturam barii prope turrem del Roseta-

nem.

5 FRACTURA, *f. Fractus, territoriu-*

m, districtus Charta Henrici Comitis

Campanie ann. 1149. ex Tabulario

s. Eugenii Jurensis : Concessa Priora-

ton. S. Eugenii in castro Firmitsis

fundatum cum atrio, et in Fractura eius

Capellam de castello cum omnibus deci-

mis abeque medietate decimae, que est

ultra Albam. ^[9] Idem mihi videtur quod

mixto Fractus 1.

6 FRACTURA, *NAVIA, vulgo Bris de*

vaiseaux. Wrecam. Charta Edgardii

filii Malcolmi Reg. Scotor. tom. 1. Mo-

ast. Angl. pag. 45. Cum omnibus terris,

et silvis, et aquis, et teloneis, et Fracturis

nauium, et omnibus consuetudinibus, que

pertinet ad predictas mansiones.

7 FRACTUS, *ut supra Fractum.*

Charta Ing. Cambrac. episc. ann. 1281.

Intellericus quod nonnulli laici, tam

conjuncti, quam non conjugati in fra-

ctacione, et Fractis dictis ciuitatis ra-

rebus possent simulare se asserunt et fini-

gunt esse famulos seu servos canonico-

rum Cameracensis ecclesie. Non revo-

lentur, sicut tenemur, circa hoc remedium

opportunitatem adhibere, volumus, adiun-

ctamus et declaramus ut nullus pretetus

famulus seu servus aliquius canonici,

taillo, exactiones et Fractus predictos

ritare possit, nec ab eis esse immunitus;

sed ipsorum ad solutionem tailloarum, exac-

tionum et Fractuum predictorum dicti

parpositos et seabinus Cameracensis co-

hercent. Charta ann. 1311. in Reg. 46.

Chartoph. reg. ch. 131. In hujusmodi

colligenda acena sunt due quadrigae, duo

quadrigae, duo adiutores, ad simplices

et Fractus acena levata. Nostri Fractus

et Fractus dixerunt pro sumptu fa-

cere, pecuniam impendere, simul et

aliquem ad expensas cogere. Charta ann. 1365. inter Probat. Hist. Autiss. pag. 111. col. 1. : *R*oit ainsi que lesdits habitans... eussent esté grandement domagé et moult grandement Frayé, etc. Alia ann. 1389. In Reg. 102. ch. 84 : *Comme lesdits plai et procès furent tailles à dures long temps, parquoy ledites parties pourroient estre Fraies et coustenges et despendre leurs chevances, etc.* Chartul. 23. Corp. ad ann. 1448 : *Afin de plus verer, traueiller et faire Fraier iecum habitans, etc.* Lit. remiss. ann. 1450. In Reg. 105. ch. 69 : *Item priez lez fayet et lez paroissiens pour les plus Fraies et domagier.* Alia ann. 1376. In Reg. 103. ch. 410 : *Iecum Pierre fournia nos d'ennemis... comme autres de nos genz, où il Fraie et despendre moult de sien, outre les gages qu'il prenoit de nous.* Occurrat preterea in Ordinat. reg. Franc. tom. 6. pag. 284. et tom. 7. pag. 414. Vide supra Afractus 2.

* 2. **FRACTUS.** Diversus, immunitio,

Gall. Deches. Comput. MS. fabr. S. Petri Insul. tom. 2. pag. 158 : *Pro Fractia monasteriorum, etc.* Altius ann. 1373 : *Item datum pro Fractia monasteri pro ipsam ita.*

sol.

* 3. **FRACTUS.** Concisus. Curia 2. gener. Terranova. sub Jacobo I. reg. Aragon. : *Statuimus quod nos, nec aliquis nobis subditus non portet in vestibus aurum vel argentum,.. nec aliam pellam Fractam et retortam, etc.* Vide Fractilata testis.

* 4. **FREDUM.** pro Fredum. Vide in hac voce.

* 5. **FRÆLIUM** Ficium. Idem quod infra Frayle. Fiscina dictorum, Anglis Frayl. Mandatum Henrici IV. Regis Angl. ann. 1410. apud Rymerum tom. 8. pag. 634 : *De qualibet continea piperis venalis, duos denarios. De qualibet Frælium et racemorum venalium, unum obolum.*

* Nostris alias *Fraias* et *Frayel*. Redit. comit. Hannon. ann. 1265. ex Cam. Comput. Insul. : *Fraias de fiche, jden. Lit. remiss. ann. 1370.* In Reg. 102. Chartoph. reg. ch. 78 : *Iecum Drcuet priez une piece d'un vif: Frayel d'igues, qui estoit par la maison,.. le geto audit Aubine et l'en feri parmi le visage.* Instr. ann. 1390. tom. 2. Ordinat. reg. Franc. pag. 410 : *D'un Frael de g'rede dessous cent livres, trente sole Parisis et dessus cent livres, cinquante un sole Parisii.* Unde Frael, de quacumque mercium colligatarum fasce dictum colligitur et seu nihil suspecta est. In vox de gardes, t. pro de grec. Vnde Frayle.

* **FRENARI.** Francorum confitores,

videlicet in Comit. Sicil. lib. 3. tit. 96.

* **Enfretz.** Freno donatus, in Chron.

S. Petri lib. 3. cap. 18. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 228 : *Leurs chevaux tout enselz et tous Enfretz de lorains doez, etc.* Hinc fortassis *Chafrenier*, pro Verbis durioribus aliquem castigare, in Vitis SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Parac. fol. 12. v. col. 2. *Par avor il* (S. Etienne) *les (Juifs) Chafrenat.*

* **FRARESCRIA.** Vide Fraternitas 6.

* **FRAFGETUM.** f. pro Fraxinetum,

Ital. Frassinetum. Locus fraxini consitus.

Præceptum Childeberti. Regis Franc.

ann. 528 apud Marten. tom. 1. Collect.

Ampiss. col. 3 : *Inde extenditur terminus ad locum qui appellatur Villa Baltrude, et illa in sinistra parte recta perfringatur per terminos et lapides finas per suum Frafgetum, ubi crucis per tuberos quadrangulis, sed et clavos et lapides subterponere possint.*

III : 9

FRAGA. Charta Alphonsi Imperatoris Hispan. serm. 1162. apud Antonium de Yerez in Chronic. Ord. 8. Benedicti tom. 7 : *Et totam ipsam Fragam cum oliveto, usque in illum terminum, ubi intrat Lor in Stile. Ager forte fragi consistit. Fragas enim fraga Hispani vocant.*

* **FRAGENA.** FRAGANA. Vide Fragina.

* **FRAGEIA.** Chartul. Clun. sub Odiloni Ch. 52 : *Ego Humbleus dono in pago Lugdunensi villa Quinsiacum unum manuum quod est in ipsa villa, et unam Fragiam in Monte Canino quam debet Vandellam juventis Fulgerio cum invictibus suis ubi Fragiam speciem corvata iussit facile crediderim, mi magis arideat. Placentum Interpretari, ita ut idem sit quod *Fogasse*: quæ *Fraga* diu fuerit quasi *fragilis*, quod facile frangitur.*

* 1. **FRAGES.** FRAGESCERE. Vide Fracelli.

* **FRAGETUM.** Locus in quo crescent fragi. Glossar. veteris Lat. ex Cod. reg. 521.

* **FRAGIA.** Elmibia, lacilia. Gall. France. Comput. atq. 1556. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 172. col. 1 : *Eidem pro palmis quatuor: de Fragia necessaria dicti penitus et circumquaque portis, etc.* Vide *Frangia*.

* **FRAGIARIA.** An millet, que *Fragias* seu *frangiæ* ecclesiæ ornamenti assuebat, vel ipsa ornamenta seu vestes ecclesiasticæ *fragianæ*, id est, lacerna reficiuntur. Pactus Inter Rob. II. ducem Burg. et capl. eccl. Cabillon. ann. 1290. inter Probat. tom. 2. Hist. Burg. pag. 78 col. 2 : *Concedimus quod mulieres vestrum, non teneantur de cetero ad solutionem octo denariorium cuiilibet foco impositorum.* Vide mox *Fragiaria*. An legem est *Fragiaria*, que ecclesiæ elemosynis fruatur? Vide *Frangiaria*.

* **FRAGIATUS.** Fractus, iessus, debilitatus. Rotharis Leges apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 48. col. 1. (eo cap. 331) : *Jubemus ut illi qui animalium suum intricauit, aut forsitan mortuum inuenit, eum apud illum, cuius animalium eum intricavit, et recipiat similem, qualis in illa die fuit, quando *Fragiatus* est (Frangiaria in Codice Esteren.) ab ipso cuius animalis hoc fecit.* Vide *Frangitatis*.

* A Lat. *Fracas*, nostri *Frai* dixerunt, prob. Brit. *Frasca* Ludov. Pitt cap. 10. tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 159 : *Il ne pol passer pour les pomps qui entourent Fraiz.* A verbo ministrum *Fraude*, *Frangere*, *Frangere*, *Frangere*, *Frangere*, *Frangere*. Vide Bestiar. MS. :

Si tu t'amant, diras-tu que cont,

Nata autre piece ne la Fraist,

Ne fust, ne fust ne la destralat.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

Sous pentz agus et sor estaces,

Pour assane grans colls de haens.

Fraer, pro Perfingere, in Poem. Rob. Diallo MS.

Ses asces, qui bien est claré,

No fust il mis mieulx Frois,

No ses telmes mieulx detrenchés,

Se li eust eulx drachés

</

firmari... medietatem Fragmentorum domus mœsi, et fonsum et avenam ad opus unius evn.

1 FRAGMINARE, Confringere, in fragmentis communire. Vita S. Bernardi Menthonensis, Junii tom. 2 pag. 1077: *Statuam ligabis per collum et Fragminabis.*

FRAGRANTIA. Flagranti delictum: vox fori Hispanici. Vide Michaelis del Molino in Repertorio Foror. Aragon. In hac voce.

• In fraganti criminis deprehensi, in Constit. Jacobi reg. Sicil. cap. 48.

FRAGRARE. Olfacere. Vita S. Wunibaldi cap. 22: *Tam magnum et mirandum suavisimum odoris nectar obviam illi, quando operit januam, veniebat, et per totam Ecclesiam, quasi sumi vapor calidus, consergebatur. Mox: Tunc illi progediens foras vidit ibi honines stantes, et indicavit illis, et illi intrantes non potuerunt cognoscere negus Fragrare, nec ullus, nisi ipsi solus. Forte Fragrare, nec inde accersator nostrum Flairet, olfactare.*

• Nihil immutandum videtur: præter quam quod enim mediæ à Scriptoribus frequentissimum est acdynam significacionem verbis neutris adsignare, occurrit in Gloss. Lat. Gall. Sangermanni, note, *Fragrare, Flairet bonum.*

Flairier pro Olero, et Flairet, Odor, in Chro. S. Boni cap. 11, tom. 7. Collect. Histor. Franc. pag. 147: *Pour ce que il commence si durement à Flairet, que il ne le peuvent pas largement pincer, pour le Flaireur qui tout ader croise, etc. Hinc emendanda Vita J. C. MS. ubi Flaireur, pro Flaireur, de Maria Magdal. loquens:*

La grant Flaireur de l'ognement
Empli la maison et la gout.

Flair et Fleurier, eodem sensu. Frosart. vol. 8. cap. 82: *Autant bien les grieves (les chevaux) la Fleurier de la mer, comme elle fait les hommes.* Vita J. C. MS:

La force gote si grant odore:
De tel Flair que la force jeta,
Qui le poecle en explose.

Gloss. biblica MSS. anonymi ex Bibl. reg.: *Fragrare, redolere, odorem dare vel odorificare.*

1 FRAGRASCERE, Fragrare, fragrantem residere. Petrus Cellensis lib. 5. Epist. 4: *Sunt etiam duobus questionibus sensitate claroscit species aromaticae pectorum tensione Frangrascere.*

• 0 FRAGULA. Ital. *Fragola, Fraga.* Inventar. MS., thes. Sedi Apost. ann. 1295: *Item zu. Fragula de ouro et iij. castoncali pro parlis et unus bottomellus.*

1 FRAGUMEN, Fragor, streptus. Codex Traditionum S. Emmerammi apud Pezium tom. 1. Aneidot. part. 8. col. 111: *Suum filium tempestuose Frangimine sculi remuniantem... ad servilium S. Emerammi obtulit.*

• Nostri Frainte, eadem acceptio, a verbo Freindre, vulgo *Craquer, Strepitum edere.* Mirac. S. Ludov. edit. reg. pag. 897: *L'en ooit ses os entrechurter ensemble et Freindre et froter l'un à l'autre.* Lit. remissa. ann. 1373 in Reg. 106: Chartr. reg. ch. 219: *Lors a Frainte et nous d'eulz, yasi des gens et voisins.* Aliae ann. 1373. in Reg. 108. ch. 146: *Il oient la Frainte des Anglois, qui chevauchoient par le chemin.* Aliae ann. 1382. in Reg. 143. ch. 5: *Tantost que Jehan de Lorme oy la Frainte et les Marchais deudz: jeunes gens oudit jardin. Denique aliae ann.*

1404. in Reg. 159. ch. 183: *Icellui maistre Jehan sans en faire aucuns Frainte ou emeuile ala tout oultre. Frainte, eadem notione, in Poem. Rob. Diaboli MS.:*

Si que le grant rue trespasso,
Devant lez pules amase,
De la Frainte et de la morte,
Quelquesmeillor femme et homme.

Per se si très grant la temoule, etc.

Enfrainte, eodem sensu, in Lit. remissa. ann. 1368. in Reg. 93. ch. 279: *Le suppliant estare en son hostel, où il fairoit son mestre de tisseranderie environ vespre, ou Enfrainte de genz d'armes.*

FRAGUS, gr. Joannini Janua: *Incurvatio genui, ut ipsum genu a frango, quia videtur ibi ostendatur.* (Gloss. Lat. Gall.) Saugern. *Fragus, le ploy du genou, ou le genou.* Isid. Gloss. *Fragus, Recurvatio poplitis, que et suffraginatio.* Idem lib. 11. Orig. cap. 1: *Uffragines, quia subtus franguntur, id est, flectuntur, non super siccut in brachii.*

• 0 FRAICINUS. Pars hereditatis, que ad fratres primogeniti pervenit. Charta ann. 1311. inter Probat. domus de Chambon pag. 80: *Ex ratione doni legati, aut also quoque modo pro ratione Fratricie.* Vide Fraternitas 8.

1 FRAICINUS. Fraxinus. Gall. *Frasne, Ital. Frassino.* Charta anni 1246. in parvo Chartulario S. Victoris Massili. fol. 188: *Prolendit... de dicta bosina et Fraincia ad claperium quod est intus curiam veterem.*

1 FRAIRASCA, FRAIRESCA, FRAIRESCIA, etc. Vide Fraternitas 6.

1 FRAITERIUS. Qui frangit et vastat. Codex Legum Norman. cap. 9. apud Ludewig. tom. 7. pag. 171: *Quedam tamen sunt animalia, quae nullum habent bambinum, sed omni tempore debent custodi, et ad dampno illi ipsi detineantur, ut capre que corrundant germina vinearum, productiones arborum; et porci qui sala et prata suffundunt, et omnino omnia animalia Frateri et maleficosa, que semper debent custodi. Sic Freindre à Frangere nostri alias dicere.*

1 FRAIRASCA, FRAIRESCA, FRAIRESCIA, etc. Vide Fraternitas 6.

1 FRAITERIUS. Qui frangit et vastat. Codex Legum Norman. cap. 9. apud Ludewig. tom. 7. pag. 171: *Quedam tamen sunt animalia, quae nullum habent bambinum, sed omni tempore debent custodi, et ad dampno illi ipsi detineantur, ut capre que corrundant germina vinearum, productiones arborum; et porci qui sala et prata suffundunt, et omnino omnia animalia Frateri et maleficosa, que semper debent custodi. Sic Freindre à Frangere nostri alias dicere.*

Car de la bache qu'il ot traite,
Li et l'en et la jointe Freire,
A tant que du coq de la pointe,
Pe l'ole et l'osier desjoute.

• Hinc Fraitin et Fratin, illius crimen dicitur, in Pacto inter clericum et cives Leod. ann. 1287. tom. 2. Hist. Leod. pag. 48: *Si aucun laye personne, quel qu'il fust, entrout par violence en aucune des englises de Liege, et brisast et rompiast la dite église, se ce n'est pour son corps auctor, ou par commune besongne necessaire del ville de Liege, et en s'en plement, et prove fust en vérité, on en iront avant, comme a la Fratin.* Charta ann. 1324. ibid. pag. 44: *Qui a frangit Fratin, briserat église de forche, etc. Frante vero, Violator, in Charta ann. 1418. ex Reg. 167. Chartrop. reg. ch. 262: Sur pena de forfaine, corps, biens et estat, et d'estre prius (punis) comme Fracteurs et voleurs de pain.*

1 FRAMEA, a ferrum, quasi ferrea; Gladius ex utraque parte-acutus, idem est et spata et romphea. Johannes de Janua. Ita. Isidor. lib. 10. Orig. cap. 6. aliisque Glossographi. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Framed. Glaives agus d'una part et d'autre, espée.* His consentit versio LXX. Interpretum Psalm. 34: *que ἔχει πούξια, reddit Effunde Frameam.*

At, si Tacito fides, Framea non gladius, sed hasta fuit, quam ille ubi de Moribus German. sic describit: *Hastas, vel, ipso-*

rum vocabulo, *Frameas gerunt, angusto et breve ferro, sed ita acuti et ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit, vel continuo vel eminus pugnant.* Hinc etiam patet frusta hujus vocis etymon a Latio quiescisse Glossatores, quam Germanica originis esse liquido docet Tacitus. [So Diverberatum cadaver Fratrum, reperiuntur, in Ademar. Histor. libr. 8. cap. 22. ubi alias cod. confosum gladiis reppererunt.]

• 0 Glosso. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7892:

Frances, vindicta, roges, ensis, lance dicta. Frances, mors anima, tot Frances significabit.

1 FRAMENTATUM, pro Fragmentatum. Consuetud. MSS. Monasterii Solemn.: *Ad cenam... Fragmentata de caseo; pro quo superius habetur: Ad cenam... de Fragmentis casei.*

1 FRANA, Judge. In veteri jure Frisco art. 46. de uxore alterius rapta. Siccama in notis ad antiquas Frisorum leges: *Frana sive, ut Saxonæ, Frone, apud veteres hominem sapientem, jurisperitum, sine virum precipuum et proprio judicen vicaran appellabant, qui res vici sui curabat, delinquentes adprehendebat, inter vicinos de rebus minimis jus dicebat, ut passim ex veteri jure Frisco probari possit.* Hinc Martinus, quem consule.

1 FRANCALANI, Idem qui libere tenentes, seu qui liberum tenementum tenent, vel possident. Chartul. Monast. SS. Trinitatis Cadomensi. f. 58: *De Francalanis de Hontonia, et de moribus villa et de redditu.* Et fol. 56: *Unusquisque qui habet feminam debet dare 1. denar. S. Petri, et qui non feminam 1. ob. praeter.* Vide Francianus.

1 FRANCALIE FEUDUM. Vide Feudum.

1 FRANCALIA. Agri a censu et prestatione immunes. Charta ann. 1247. in Registo Tolosano Camera Computi. Paris.: *Fonctes, rivi, aquae et biscaras, portus et albergii, corrogii et adenprivi, et servitia, Kamagia, at Francalias, eniptiones, et pignora, escasatus et successiones, etc.*

[Charta Ricardi III Regis Anglie ann. 1289. apud Rymer. tom. 2. pag. 424: *Sciatis me suscepisse in manum et protectionem meam Abbatiam Fontis-Villem... et concessisse... quidquid aliud acquirere poterunt in Francalibus meis, jux meum eis dedisse, etc.* Libertates Vicecomitatus Fezenzogueli ann. 1291: *Item fuit statutum... quod si res Francalies vendantur, de quibus certus census non solvit annualim, et predicti res Francalies descenderent, fuissent, extitissent de Militia, vel predicti res fuissent, extitissent libere seu Francalies ab antiquo, etc.*

* 2 FRANCALIA. [Gall. Cuissard: reddit ad caput] am eiendum, branchialis. [Burch. Diet. pag. 194. an. 1841.]

• 0 FRANCALICIA. FRANCALICIA, Libertas, ius, privilium, immunitas. Charta ann. 1311. in Reg. 54. Chartrop. reg. ch. 17: *Quittationes, immunitates, Francalicias et Francualicias, etc.* Intra. Francalicias. Confirm. libert. civit. Cadom. ann. 1324. in Reg. 62. ch. 28: *Confirmamus ejusdem civitatis usus, conuentus, libertates, Francalicia et privilegia. Vide Franchisia 3.*

• 0 FRANCALIS. A censu et prestatione immuni. Libert. Petri assis. ann. 1341. in Reg. 74. Chartrop. reg. ch. 647: *Item quod habitatores dictæ ville... possint emere et donationes recipere, vel ad feudum seu in emphiteosim, terras et possessio-*

*siones quascumque... nisi tamen res essent
Francales, seu de cavalaria, vel militares.
Vide in Francalia. Hinc.*

* **FRANCALITER** TENERE, Libere et absque censu. Reg. homag. Aquit. in Cam. Comput. Paris. sign. JJ. rub. fol. 7. r. *Primitus vero tenet Francaliter a dicto domino rege, ratione ducatus Aquitanus. Charta Phil. V. ann. 1319. in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 428: Item foeda que tenetur nobilis et Franca-
liter in dicta villa.*

* **FRANCARIUM**. Mensura annonaria, nostris Franchart, vulgariter *Franch-*
Francarte, in Diction. Trevolt. ut scilicet
munitio non brata. lib. 1. fol. 30. MS.
priorum capitulo. Et dicitur. Virgini-
li. Cal. Febr. *Anniversarium Iusti-
Gennomini qui dedit nobis anno Francar-
riuum super compium de Long-
challade. Charta Egid. abb. S. Mart.
Tornac. ann. 1321. in Reg. 61. Chartoph.
reg. ch. 20: Siem rasiere et chuius
Franchars, que frumentum que soile Tes-
tam. Cathar. de Barbas ann. 1489. ex
Bibl. reg. *Item donne et legue ladite
testasteresse a chacun des quatre couvans
des quatre ordres mandians, quatre
Franchars de frumentum pour un foy. Oc-
currit cursum infra. Vide infra Francis 1.**

* **FRANCBORDUS**, Anglia. *Fræ-bord,*
Liberum septum. Monast. Anglic. tom.
2. fol. 241. *Et totum boscum quod voca-
tur Breneavode, cum Franbordo duorum
pedum et dipudium per circuitum illius
bosci.*

* **FRANDAD**, Ager a censu liber et
immunis. *Charitatum Auxilium Ecclesie
Ch. 104: Due erat fuerunt, ambe-
erant et adhuc sunt Francadis S. Ma-
rie... Quoniam ab antiquis temporibus
ille due erat et erant et sunt modo Franc-
dadi apud S. Maria. Vide Franctas.*

* **FRANCENUM**. Pergamentum ex pelle
vitellina confectum, Flandris Francen,
noscis Veli. Occurrat in Chron. Win-
desem. lib. 2. cap. 42. 48. 54. Vide Frac-
tura.

* **FRANCESIA**. Italia, Francia, Gal-
lia. Societas Francorum de Fioretta;
In Charta Rennana.

* **FRANCHAMERIA**. Libere, nullius re-
quisito consensu. Statuta Massili. ib. 8.
cap. II. *Constitutum ut quinque hu-
beat honorem liberum, honores, et al-
postessiones, ex quibus in aliquo nemini ser-
viant nec servire debet aliquis, in le, valeat
illis, vel illas vendere libere et Francha-
men, vel distrahere.*

* **FRANCHERIA**, Ager a censu et praes-
tatione immensis. Terreal. Castill. in
Domb. ann. 1463. *Jurta quadam Fran-
cherias hermas, etc. Vide Francalia*

* **FRANCHERIUS**. [Municipalibus officiis
immunis.] Libertates concessae Barcino-
nensis a Petro Rege Aragon. ann.
1283. MSS. *Quilibet habitator Barcino-
nensis, sive sui officiis, sive Francherius,
contribuat in servitius regalis partem
sibi continentem in eis.*

* **FRANCESIA**. Vide Franchire, et Fran-
chia.

* **FRANCHEZA**. Vide Franchisia 1.

* **FRANCIA**, pro Franchisia, Liber-
tas, ius, privilegium. Charta ann. 1262.
tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 378:
*Quod ipsi dictum Franchiam tenebunt
frumentos et huncum infra occurrit, sed
purus Franchia.*

* **FRANCHIARE**. Vide Franchire.

* **FRANCHIATURA**. Charta Libert. Bel-
lomont. ex Coaslin. Codice MS. *Non
tenimus contra munitionem, Fran-
chiaturam seu Franchiam, libertatem,
etc. Vide Francitas*

* **FRANCHICIA**, Fimbria, lacinia, Gall.
Frangia. Charta ann. 1228. in Reg. 65.
Chartoph. reg. ch. 261: *Item habuit idem
Raimundus per extorsionem a Raimunda
Constantina... quandam garlandam auri
puri cum Franchicis.*

* **FRANCHILANUS**. Monasticum Anglic.
tom. 1. pag. 442: *Et unam carucatam
terre apud Hamerwith, cum villanis et
Franchilano nomine Hanone, etc. Fran-
cland, est terra Francorum, Saxonibus:
ita Franchilanus erit libere tenere, cui
opportunitas tenere in villanum et
villanum Fraunclein, dicitur in Chronicis
verbi solo [Frivell] undato a Specimanno,
paulo ante annum 1307. Thomas Broth-
ton (alias Edward I) cuius leprosa
fere corpora ei filie de Fraunclein ap-
pellat Alice. Joan. Fortescutus de Lau-
diib. Legum Anglie cap. 29: *Quod in ea
villula tam parva reperiri non poterit in
qua non est Miles, armiger, vel poter fa-
milia, qualis ibidem Fraunclein. vulga-
riter nuncupatur, etc.**

* **FRANCHILATI**. Immunitas. Stat.
Vercel. lib. 6 pag. 132. r. *Item quod
loca quo facta sunt franca, custodiuntur
et in stati, teneantur ad honorem communis
Vercilarum et utilitatem, sicut per
cariam Franchilatii est ordinatum. V.
French mentum.*

* **FRANCHILECHES**. Tenir en Franchi-
leches, est libere tenere. Instrum. Galli-
cum ann. 1224. apud Stephanotium tom.
8. Antiq. Picav. MSS. pag. 989: *Et te-
noient à fée et à hommage de notre Seigneur
le Roy de France dessus dit, excepté
ceux qui ont à plain pris, soit en cens, en
reutes, en costumes, en complans, en tar-
rages, en Franchileches, en hommages, en
ventes, en deniers.*

* **FRANCHIMENTUM**. Immunitas. Inst-
rum. ann. 1277. tom. 2. Hist. Daiphin.
pag. 17. *Satva vinteno hominum, peius
castri, quod mihi dederunt pro Franchi-
mento ipsius castri, nisi forte pro clau-
suris ipsius castri vel alibi causa causa
et necessaria de voluntate ipsorum homi-
num dicimus vienientes levatur.*

* *Illi. Francamento Charta ann. 1400.
inter Stat. Perus. pag. 23: Item de et
per Franchimento burgi Perusie.*

* **FRANCHIRE**, Ingenuum, Francum
facere ex seruo manumittere, Gallici
Affranchir. Gloss. Lat. Gall. *Manumit-
tere, Franchir. Charta ann. 1185. apud
Guichenonum in Probat. Histor. Bres-
sens. pag. 5. Franchio, manu et ore ma-
numitto a consuetudine. Legis Salice
Joannem Pithian de Vico hominem meum,
et suos legitime natos, et ad sanum intel-
lectum reduco, ita ut sue filie possint sibi
succedere: dictumque Joannem et suos
natos constituo homines meos frances et
liberos ab omni usagio bono vel male legi-
gis Salice, et pro hac manumissionem et
francheria habui et recepi 18. liras Vienn-
ensem bonorum, etc. Adeo Consuetudine
et Libertates Baugiaci apud eundem
pag. 63. Charta Theobaldi Comitis
Campaniæ 1226. in Tabul. Campan.:
Not. quod ego Joannem de Madrid, mons-
tarium et Margareto uxori eius, Franchio
et liberos esse concessi boni reddent
30. soli et mandatis Maii. Per hoc autem
solos et mandatos ipsos esse liberos et im-
munes et quietos, quādūcūt vicecent, ab
omni talia, tolta et demanda, et custodia
ville, turri et gabiola, etc. [Charta Li-
ber. Bellomont. ex Coaslin. Cod. MS.
Manu missus, Franchiuinus, omnes et
singulos.] Francatos, captivos libe-
tate donatos appellabant nostri in Re-
gno Hierosolymitano. Assisiæ Hierol.*

MSS. 2. part. cap. 81: *Et de ceaus, qui
s'avouent pour Frangomates, ou Enclos
françis, ils doivent porter lettres scellées
du Vicomte, ou dou Bailli de la contrée,
en quoi ils sont, comment ils sont franç, à
ce que l'on ne les puiss arrester.*

* **FRANCHIRE**, est etiam immunita-
tum a præstationibus et operis con-
cedere. Charta Guidonis Vicecomitis
Thoarcensis ann. 1340. ex Tabul. S.
Hilarii M. Picavensis: *Non Guido Vicec.
Thoarc, notificamus universi, quod nos
honimes B. Hilarii de la Coindiere, si ha-
redet ipsorum, et tenementa, et præ-
matria ipsorum, sponte et prædictum
memoriam examinatis, et Franchies
in perpetuum et ab omnibus exercitu Castri
Thoarcii, et ab omni talliata, proprietate
terrarum nobis debitam ab iure
in nativitate B. Joan. Bapt. item ab au-
xilio et questa Baillivorum Thoarcii, et a
magno ipso similiiter duximus. Fran-
chies, etc. [Charta privilegiorum Mar-
laciæ ann. 1312: Non Humbertus Dominus...
de Villars, confitemur quod antecedentes
nostris Franchiuerunt villam de Mar-
laco. Littera Philippi VI. Franc. Reg.
ann. 1328. tom. 2. Ordinat. pag. 20: Et
se avenio que nous Enfranchissons
aucuns de ladis ayde, nous voulions que
ladis franchies tiengne leu a nos dites
bonnes gens de Paris.] Vide Littletonem
sect. 304.*

* **Franchir** vero, Desponsare seu fidem
de contrahendo matrimonio dare sonat,
in Lit. remiss. ann. 1381. ex Reg. 142.
Chartoph. reg. ch. 181: *Le traité du
mariage du cousin prochain de Jehannin
le Beque et d'une femme de la ville de
Hangest étant fait, ledit Jehannin fu
privé qu'il lui plaudemt laudie femme
à l'égale pour la pleur et Franchir, assan
qu'il est accoustumé à faire au lieu....
Après les pluviens ou affances faites, etc.
Ubi fortassis legendum Franchir. Vide
super Franchia. At Franchir una rente,
est tenementum quod est liberum eas re-
dimere. Littera remiss. ann. 1478. in Reg.
185. ch. 1672: Michael Potier s'obliga...
en trans huit sols. Tournais par de
rente à héritage, à condition d'cellerante
pour Franchir, toutesfoys qu'il plairoit
audit Potier, ses heirs, etc. Icellus Potier
offry aux suppliants les d'endre dudit fran-
chissement, etc.*

* **FRANCHISARE**, ut Franchire 2.
Charta Hervei D. Virsionis pro Lurca-
cens. ann. 1218. apud Thomasseri
Consuetud. Bituric. pag. 81: *Ledes pa-
num eddent illis quibus eas debent. In
furis et molendinis reddent costumas,
sic ut solent et debent, de omnibus alis
costumis quanto eo penitus et Franchio.*

* **FRANCHIA**. Prædictiæ species,
sic forte appellata, quod Francorum et
liberorum esset, cuiusmodi est apud
Anglos. *liberum testamentum, tamet
postmodum censibus et præstationibus
obnoxia. Tabularium Prioratus Paredi
fol. 62: Et quod que tibi habebat, ad
domini sui Franchio, non compone, prato,
situm, etc. Fol. 63: Franchio, unam,
omnemque terram, que ad ipsam Franchio
pertinet videtur, etc. Fol. 42: In
villa Mancellis Franchio, ubi stat
Beronius, et omnem terram, que ad
servitum ejusdem Franchio pertinet,
cum omni integritate. Fol. 12: Item in
ipsa villa unam Franchio appellatam
Mansum Ales Placis, et reddit 2. sexta-
rios de avena, etc. In villa Mancellis
unam Franchio, que vocatur Ad vi-
nam et reddit in censum 2. den. etc. In
Consuetudine Herliensi art. 2. 3.
Tenir Franquiesmes, id est, terras fran-*

cas et immunes a censu tenere. **Franchise**, Gallis nostra dicitur Jus, quod nobilibus viris potissimum competit: atque ita vox haec intelligi debet in Stabilimentis S. Ludovici lib. I. cap. 9. 22. **Loi de Franchise**, id est, lex seu jus nobilium, Petro de Fontanis cap. 3. num. 5. 6. in Consuetud. Normannie art. 49. et Nivernensi cap. 9. art. 1: *Homme de corps, qui jouit de Franchise par dix ans*, in Consuetud. Catalaunensi art. 18. Vide **Francis**.

° Hinc nobiles viri eo titulo compellantur in Poem. Rob. Diaboli MS.

Mais tout vous pri par vos Frangaises
Ec garderon de mon service, etc.

Hic etiam spectant Litera remissa. ann. 130 in Reg. 139. Charoph. reg. ch. 42: *Dicant velut chevalier que ligne noble, cry et armes procedent de par pere, et que le ventre ne peut, ne doit anoblier: mais peut bien acquerre Franchise en aucun cas.*

° 2. **FRANCHESA**, Eadem notione, in Charta ann. 1042. Append. Marca. Hispan. col. 1084. Cum ipsos homines clipes villa rotundam ad integrum, et ipsas meas Franchesas Galiner... ipsa monasterio de sancto Deo Gratia cum suis pertinentiis, sed de canonicis nos et facinus caratu evacuatione.

° 2. **FRANCHISA**, Districtus seu territorum certis privilegiis et iuribus datum, quo sensu Franchisa idem quod alii Septena, Bonleuca, quoniam Andegavis, Quinta, Tolosanis Proveniens, Viana, Gall., Ayle, Franchise, refuge. Charta Hervel D. Versionis pro Lutetia cens. ann. 1213, apud Thomassensem Consuetud. Bituric. pag. 81: *Si milites mei cornagium vel aliud donum mihi derident in bestiis terre mee, bestias quem sunt extra Franchisam, ex quo nichil erunt, factum fuerit infra Franchisam, non poterunt parentire, et de hoc poteris compellere ad sacramentum. Libertates hominum S. Georgii de Esperanchia ann. 1291, tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 27: Item, si qui non burgenses dicui burgensi injuriam extra Franchisam dicit, ville intulerit, sive in personam, sive in rebus, burgensis injuriam passus Castellano nostro super hoc deferat questionem. Nomasticon Cisterc. ann. 1355: Inhibitetur no alii renienti ad Franchisam in Collegio S. Bernardi providerat de camera sive de confugio nisi per Provisionem dicti loci. Vide Hist. Paris. tom. 1. Instr. pag. 172, et 385.*

° Lit. remiss. ann. 1418. in Reg. 167. Charoph. reg. ch. 290: *Pour ce que le supplicant fu hasivement poursuivi de justice, se bouta en Franchise en l'église de la paroisse, ou il fu bien un mois.*

° 3. **FRANCESIA**, Certum territorium a domini subditis suis ad pascendam eorum animalia reluctum, ceteris omnibus exclusum. Charta ann. 1490, ex Schedis Prassis de Mazauges. **Prætextus et occasione certarum confirmacionum** Franchiarum, quae ipsius regis et homines præstebant et dicebant habere et a longa tempore circa habuisse in certa parte, seu quantitate territorio. *Infra: Quod a cetero dicta quantitas, sive potestatum præcessarum, confirmari, sive Franchiarum uniri debent alteri terra geste ipsius territorio. Vide Communia 2.*

° 3. **FRANCHISIA**, Libertas, ius privilegium, immunitas. *Gall. Franchise*. Charta R. Berengarri Comit. Provinciae ann. 1206, apud Pottonem. Hist. Aquens. lib. 2. pag. 114: *In recompensationem vestre fedelitatis... licentiam, Franchesum*

*et libertatem in terris cultis et incultis quibuscumque et quibuscumque locorum distantiis circa instata, neam. Aliquem spatio et leucarum pascentem... donamus et promittimus dictam Franchisam et libertatem supra factam per nos et successores nostros primas tenere. Charta ann. 1275, ex Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 165. **Tradidi feodaliter et concessi tempore viduatis meis... ad finem perpetuum Roberto dicto de Valle nepoti meo quandam measuram terre, cum omni jure et Franchisam dicta measure terre pertinentibus.** Instr. ann. 1281, apud Marten. tom. 1. Aneid. col. 1240: *Primitus fuit per curie nostra judicium, villam de Colle sia Ballive Maisconensis, et homines ipsius villa, in nostra speciali protectione, guarda, et salvamento remanere debere, eorumque Franchisias et libertates nos observare debere, et facere observari. Libertates hominum S. Georgii de Esperanchia ann. 1291, tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 27: *Quicumque recipiet in burgense tenetur jurare Franchisiam, et iura nostra et dicta villa conservare ubiquecumque. Charta ann. 1291* in Schedis Prassis de Mazauges: *Et illis usibus, libertatibus et Franchisias de castro, gaudent et gaudent possint... quibus gaudent et possint homines de Aquae Regium. Parlamenti ann. 1384 apud Monaster. Hist. Lugdun. pag. 75: Et conservarentur in suis predictis libertatibus et Franchisias, etc. Charta Henrici Regis Angliae tom. 4. Hist. Harcar. pag. 1348: *Et super certis libertatibus, Franchisias, privilegiis, quiescantibus, donis, et concessionibus... dati et concessis. Charta Caroli VII. Regis Franc. pro Academia Cadom. ann. 1422, tom. 6. Specieleg. Acher. pag. 480: *Cum autem recordationis predeco scribimus nostris Francie Regibus nouella studia generali magnis et speciosis privilegiis, Franchisiam et libertatibus communis, creata et erecta fuerit. Add. Chartam ann. 1398 apud Baluzum tom. 2. Hist. Arvern. pag. 781. aliam ann. 1457, tom. 3. Specieleg. Acher. pag. 303. etc.*****

° 4. **FRANQUERIA, FRANCESIA**, Eadem notione. Statuta Arelat. MSS. art. 140. **De Franqueria quam dedit Comes Provincie**. Art. 131: *De Franqulesia quam dedit Comes. Charta Beatrice comit. ann. 1245, apud Potton. Hist. Aquens. lib. 3. pag. 155: *Datus, concedimus et approbamus... Franchisiam, immunitatem, libertatem ad omnibus quibus, tunc, etc. Ab hac Franqulesia excipimus Iudeos. Has autem Franquiesas concedimus militibus et probis hominibus villa inferiori Archiepiscopalis. Hoc magnum Isnardi de Pontevex factum Carolo I. Comiti Provincie ann. 1259, ex Schedis Prassis de Mazauges: Promisi... et eum tenere et custodire in libertatibus et Franquiesas seu honoribus quibus... consueverunt teneri et haberi temporibus retroactis. Charta ann. 1257, ex Hislem Schedis: Et promiserunt quod Milites Areuarum tenebunt in ea Franquiesas que erunt ali Milites Provincie. Alia ann. 1387, apud eundem. Præsidem: Quod dignetur... confirmare libertates, Franquiesas, immunitates, et statua, privilegia, et capitula, quibus... fuerunt. Transaction ann. 1298, ibid. *Est certa pars Montis in qua... dominus... non debet inmittere avere extraneum ad pasquierum iure libertatis et Franquiesas dicti castri. Homagium ann. 1406: Excellensissimus Rex et Comes... confirmari... omnia privilegia, litteras, libertates, Franquiesas, immunitates, statuta et alia iura. Charta ann.***

1501: *Renuntiaverunt omnibus litteris, privilegiis, libertatibus et statutis et Franquiesas quibuscumque. Antiqua Statua Ayenon. Rubr. 9. Secundum antiquum Franquiesiam civitatis.*

° 4. **FRANCISIA**, Libertas, manumissio Petrus Austria testamento legat Franchisiam et libertatem Eleme slave sed in instrumento ann. 1824. *Libertas et Franquiesas servitutis*, in altero Instrumento ann. 1306.

° 5. **FRANCHISIA**, Prestatio, quæ pro obtinenda franchisia seu libertate datur Charta Tomma Abb. S. Germ. Prat. ann. 1355, ex Chartul. AD. ejusdem monast. fol. 81, r. col. 1: *Nos abbas et conventus, de recipite a nobis abbate de Franchisiam nostram omnibus, alias de dicta Franchisiam et epita in emptione nostra mandem, ut ipsa conservetur, etc.*

° 6. **FRANCHISIA**, Pactum, convention, lex municipalis. Stat. Montis reg. pag. 73: *Item statuerunt ei ordines, quoniam nulla persona, que contra fecerit, dictis vel indirecte, conventionibus, pactis, Franchisiam et capitulis presentia civitatis, auctorat vel presumat procureare in curia preventis civitatis.*

° 7. **FRANCHISIA**, Libert. de Podoruppi ann. 1381 tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 311: *Quod si dictus dominus rex, ob idem generalem mandaverit, aut servientes indicenter seu habere vellent pro guerris et Franchisias prosequendi, etc. Ubi legendum videtur ut infra Seruici.*

° 8. **FRANCHISUS**, Legitimus. Charta Rob. vicecom. Cabilon. ex Chartul. S. Marcel. Cabilon. *Ego Roibertus vicecomes Cablonensis ciuitate reddidisse Deo et S. Marcello, hominem quendam, Gurterium nomine, qui muti persolverebat debita et recepta propter se salvandum; et hoc tamem Franchisiam voco. Sed aliquando rebellis fuit, etc. Vide Vox 4.*

° 9. **FRANCHITARE**, Ital. Francheggiare, Immunem reddere, in Stat. Astie collat. 17. cap. 24. pag. 57. v.

° 10. **FRANCHITAS**, Idem quod Franchisia 3. Franc. Tarafa in Hist. Episc. Barci. *Tanta liberalitas hic fecit habitus est ut homines ecclesiarum et monasteriorum totius dictae Barcinonensis diocesis... omnia fungentur Franchitate.* 3. Stat. Verrel. lib. 6. pag. 132. r. *De Franchitate loci Casaliguadoni Item quod locus Casaliguadoni sit franchus, siue locus, siue quantum ad commune et quantum ad dominium.*

° 11. **FRANCHIUS**, Francus. Immunis a præstationibus et servituis, quod de terris varumpue possessoriis non responde dicitur. Libert. Brian. ann. 1343. tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 721. art. 13: *Concessit et declaravit, quod quicumque persone dictaballivis, modernis et futuris, res suas, quas tamen Franchis habent et habeant, possint quicumque voluerint in emphiteosim tenere, pro libito voluntatis.*

° 12. **FRANCHUS**, Moneta Francica: nostri, Franche, franchi valor, id est, vi-ginti solidi. Charta ann. 1467, ex Tabul. S. Maut. *Quod si contigerit evenire penuriam bladi sive caris, et sufficiat prædicto abbatu solvere eidem rectori... quatuor Franchos, pro dictu quatuor quartieris frumenti.* Lit. remiss. ann. 1412, in Reg. 167. Charoph. reg. ch. 82: *Lequel Calix dist à veluti prestre qu'il avoit deux Franche et plus, pour un*

franc ou deux escus. Allez ann. 1113 ibid. ch. 246: *Le suppliant acheta... seize escus doré et environ huit Franchées de monnaie blanche. Vide in Franci 1. et Moneta.*

* Eiusdem nominis moneta in uso fuit apud Flandros, ut discimus ex Comput. MS. ann. 1365. S. Petri Insul. *Item pro arru et copia habenda plurimorum scripturarum et processuum ultime auditio facta Insulis, in causa pendente in curia Remensis, contra dom. episcopum Tornacensem, iug. Francos, valoris v. lib. vni. Flanc. Item pro cambio dictorum Francorum ad frances Francie. v. gr. ij. den.*

* Fuit et **Francus Papalis**, de quo in Lit. remiss. ann. 1493, ex Reg. MS. Charoph. reg. ch. 310. *Et laquelle tasse et bourse au roiu este escuz, un Franc du Pape du pris de ruy, solez.*

* **FRANCI**, dicti viri potissimum ex nobilitate, ingenio, ipsique proceres. Decretio Childoberti Regis cap. 8: *Ita, ut in Franci fuerit, ad nostram presentiam, regaliter, et si debitor persona fuerit, in eum peradire, aptulare. Compendiense a. 77. cap. 5. Francus horum accipit multorem, et operari, quod ingens sit, etc. Hincmarus Requestis Opusc. 88. cap. 1. Et de aliad terra, quain Franci homines in eadem villa in suis proprietatibus dederunt. Hincmarus Laudensis tom. 2. pag. 355. Ipro resultante, quod Francus esset, et ut liber se defendere vellet et quiete, etc. Charta Caroli Calvi, apud Sanctulianum in Tornutio pag. 310. Neque presumat horum quisquam ab eorum servis, colonis, seu Franci servis eorum terram commen- tibus exigere. Tabularium S. Remigii Remensis: *Anno Incarnationis Domini 861. episcopatus autem Domini Hincmari 17. venient Misus Domini Regis Karoli, non ne Gauselanus, Clericus, in villam Condatum, sicut super fluvium Matronam. 8. Kl. Octob. et precepto prefati gloriost Regis, co am testibus malis. Franci deliciet atque coluntur, et consignans tradidit ipsam villam Misus Domini Hincmari Adaloldo scilicet Custodi Ecclesie S. helmu, et Hengaudo, ipsius Adlocato. 100 Conventio Episcop. Lingon. inter et Landneum Grossum ann. circ. 1075. apud Guerad. post. Irminon. pag. 392. Set et servos vel Francos, quoscumque tunc temporis calumpnando requisiui, similitudin in toto et in perpetuum... ver- pici. Littleton ann. 1490. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 53. Mandamus quatenus, vos presentibus, cum omnibus hominibus equitibus et pedestribus... ad diem quinde- cimi eti. Antiquitate. B. Joannis Bapt. praecepit omnia. Marcellinum personaliter interesse velit, et curare, parati nobis et Francos nostros in bellis, et reb- brare, etc. Charta Baldini Comitis Flandriae ann. 1229. apud Marmion. tom. 1. Diplom. Belge. pag. 222. *Item si burgensis aliquid aliquog in oppido eorum Franci hominibus et scabinis invadaverit, radionem suum ibidem, iudicio Scabinorum, obueniet. Ita Francus homo in fortulis veterib. Bigonni cap. 2. 3. Homines bene Franci Salici cap. 5. Sic denique passim in Capitulis Caroli M. et Caroli Cal. in Concilio Duziacensi. 1. pag. 105. etc. Vetus Notitia ex Pancarta Nigra Turon. ann. 981. Quam reclama- tionem per se ferre annes ducentes, propter cupiditatem Francorum hominum, qui eas quoquo modo possiebant, nunguan ad justitiam perducere potuit. Charta S. Karli et in Actis Episcopor. Cenoman. pag. 88. Ab aliis etiam nobilibus Fran-***

cis personae ex rubis eorum datus sum. Alia Charta apud Berlino pag. 247. Et nullus nocturnum heres aut successor, Come, aut Episcopus, Vicarius aut Can- tenarius, nec quilibet Francus aut spe- potestas vicinus, audeat habeat donatio- nem nostram violare, etc. In Chartis aliquot anni 799. apud Henschenium in Comment. ad Vitam Ludgeri Episcopi

I 4. Ingenuus, nobilis, et Francus, idem

sonant. Ex his liber, ingenui et im-

munes ac oneribus ac prestationibus

servilibus dicti promiscue Franci. Tur-

pinus in Hist. Caroli M. cap. 31. His a

Regis relatis, populi nummos saluberrime

promissimus devovitibus obferunt, et qd u

libentibus reddebat, Francus sancti Dia-

nius ubique vocatur, quomodo liber ab

omni servitio, Regi recipiente, erat.

Hinc nos surrexit, ut terra illa, qua-

ntea excavabit Gallia, tunc Franci

vocaretur, id est, ab omni servitu altaria-

gentium libera. Papias Liber, Fran-

cus homo. Anonymous de nominibus Ger-

manorum. Francus, Franci, us, liber,

derius, dux, etc. per synecches a

et "Y, et anck, quasi franch

ly Saxonice, frat diphonge. Suecus est

liber, adjective. Anck, ss. adolescentes,

juventus, coram adiogen. Ille multis fami-

liis, ac Capitulo 6. Caroli M. ann. 88.

cap. 8. De servis, qui Francas feminas

ad eum dederunt. Caroli C. Pisa-

tus. ann. 884. Notitia regis volumus om-

nibus. Dei et nostra fiducia, quoniam

quidam Comites nostri nos conseruerunt

de illis Francia hominibus, qui conser-

uerunt de suo capite, sed et de suis re-

cellis dederunt, qui tempore famis, necessi-

tate cogente, seipso ad seruum vendi-

dardunt. J. Charta Roberti Regis anno.

1005. in Probat. Hist. Vergiliensis pag.

52. et apud Perardum pag. 170. Et cum

omnibus consuetudinariis exactioribus, ab

is etiam, qui Francorum nomine censer-

tur, pro debito exigendis. Alia Ottonis

Comitis ann. 1004. in Isidem Probat.

pag. 54. Et consuetudines, quas debent

ipsi servi, et etiam illi, qui

Francos se dicunt desuper potestatibus ma-

nentes, etc. Charta Henrici Imp. ann.

1089. in Chronico Mindensi pag. 787.

Aut homines ipsius Ecclesie, Francos, li-

beros, et Ecclesiasticos, litones, mazillas,

vel servos, etc. Occurrunt eadem verba

pag. 789. 740. 741. [charts Willhelmi Charta

Illi Regis Anglie ann. 1089. in Tabul.

Cadomians. Monast. Item in insula de

Geros unum molendinum duorum Fran-

corum hominum... in Goues eti terram

duorum Francorum hominum, pro filio

sua facta Monacha. Horum verborum

loco in alia eiusdem Willhelmi Charta

Illi habetur. Cum molendino duobus, que

liberis hominibus. Charta Ville nove in

Tabulis ann. 1320. Petrus de Aragon, re-

cognovit se esse justificabilius. D. Duce

Borbone ad causam astri Villa nove, et

liberit eti dederunt forendo Dux, et

contribuerunt in dicto astro, prout faciunt

ali homines Franci. Fredericus I. Imp.

in Actis Adriani IV. PP. apud Baron.

ann. 1151. Supervenit Francus vere no-

mina et re nobilis, sanque Romanis, que

adhuc in re residua fuit, ingenuis forte-

riter eripuit. Chron. Fossae nove ann.

1112.

Et nos per Francos facit amo vivere Franco.

Le Roman de Garin :

Garin mes peres le Frans hom et gentis.

Philippus Mouskes :

L'enfant de Champagne avoit,

Et maint Frane becior illec.

Vide Perardum pag. 147. Probat. Hist. Turenensis pag. 103. Probat. Hist. Sa- bauid. pag. 55. [Rym. tom. 7. pag. 190.] etc. Sribit Bulalerius in Samma rurali hominem obnoxium ac servile conditio- nes Francum fieri, si ei permitiat dominus feendum acquirere intra dominii sui fines.

¶ At vero inter homines Francos alli censum de capite debent atque tallis erant obnoxii, alli ab ea liberi et immunes erant. Primum docet Edictum Pistense cap. 28: *Ut illi Franci qui con- sum a suo capite vel de suis rubis ad partem regiam debent, etc. Alterum aperte innuit Consuetudines Marchium Dumbarum articulo 12: *Omnes Francus, cu- ducimus quoque homo Francus sit, puniatur in dominio in quo forecerit secundum jus et rationem, scilicet illi Franci, qui non debent manus mortuum.**

¶ FRANCUS LIBER, immunis ab oneri- bus et prestationibus servilibus. Charta Lud. X. Reg. Franc. ann. 1813. in Bibl. Colbert. Regest. 36: *Quod om- nes universi et singuli homines de Lou- cada et de suis Franci et liberi a dictis servitio.*

¶ FRANCUS SERVIENS. Antiquit. Tri- cassius MSS. fol. 185. v. *Item placet nobis quod tres Franci Servientes Capiti- culi in suis Ecclesiis Parochialibus Ecclesiae percipiunt, et libere percipiunt Sacramenta.*

¶ FRANCUS TENENS. Idem, qui libere tenet. Franc tenent. Asinus Hor. II. Reg. And. apud Clerandon. Si res- tauratur Francus tenens, heredem ipsius maneat in tali saevis, qualiter pater eius habuit, de qua fuit vivus et mortuus, de seudo sua, etc. Vide Libere tenens, in voce *Tenens*. At

¶ FRANCUS, in Historia Abbatis Condo- mensis videtur sumi pro tenente obnoxia conditionis, quicunque in commercio fuerit. Pag. 463: *Oliverius Monachus dedit Francum unum in loco, qui dicitur Birages. Ibid.: Dederunt Francum unum in loco, qui dicitur Estoued. Pag. 464: Dederunt S. Petro Ecclesiam, que vocatur Nuz siccæ, et Francum unum, et alium Francum in loco, qui dicitur Anzag. Ade pag. 478.*

¶ FRANCUS, opponi videtur villano. in Consuetudinaria, edita post Observantias Regni Aragon. fol. 48: *Si vir premoritur superviventes uxore, uxor in- genua, .. Infanconia, vel uxor France, i. civitatis, etc.*

¶ FRANCI HOMINES S. GEORGII me- morantur in Memor. E. Cam. Comput. Reg. And. ann. 1391. fol. 272. r. *Item à autres personnes, que l'en nomme Franci homines saint George, desquels la cognos- tance en appartient au roy et à ses offi- ciers et ne paient rien pour ce.*

¶ FRANCUS ET QUATUOR FORMULAE Gali. Franc. Et quatuor. Eustoge. Constitut. Ecc. Valencia ab anno 1300 ad anno 1380. tom. 4. Conc. Hisp. pag. 143: *Pro distributionibus ebi annuatim solvendis, super decimis de Altira; illaque auctoritate proprii levanda et exigendis, et in dictis distributionibus convergendi, Fran- chis et Quatuor, et ab aqua omni onere ex- pensis percepientur.*

¶ FRANCUM FESTUM, Gall. Franche- feste. in Charta ann. 1224. dicuntur nundinas quod mercatores qui ad eas accedunt immunes sint a consuetis exactionibus.

¶ FRANCUM OLEUM, Purum, legit- imum. Statuta Arciat. MSS. art. 108: *Nulius revendoris olei vendat oleum aliqui causa comedendi, nisi Francum. Eadem*

notione *Vinum Francum*, in Charta ann. 1143 apud Baluz. Hist. Tutel. col. 473. *Vinum sanum et Francum*, in Constit. MSS. Cluniac.

1. FRANC PICES. Hi dicuntur quos Dominus loci sibi reservavit. Chartul. Monast. SS. Trinit. Cadomens. fol. 29. verso: *Dominus Abbatissam debet habere salmones et turgones et alosas et lampreas, et porpedes et omnes Francos Pices.* Franchi Pices dicuntur in Statutis Massil. lib. 1. cap. 50. recentes, boni, Gall. Fraus.

1. FRANCA TERRA dicitur ad discretum illius que in uilenagio tenetur. Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 171. *Nicolaus vero assensu et permissione nostra permisit dimidiam acram predictam Francie Tere a Garnero de Moncello pro dimidia acra sua viliane... tali inter eos irrefragabiliter tenenda conventione, quod Nicolaus dimidiam acram terre viliane liberaliter tenebit.* Ibid. tom. 2. pag. 2081: *Quandam compositionem cum Petro nostro de Cœs facimus; pro decima ejusdem terre de Cœs, quam superdictus Petrus iure hereditario possedit, duas acras Terra Francas, sicuti habebamus, dedimus.*

1. FRANCA VILLA. Quia certis Franchis seu privilegiis gaudeat. Charta ann. 1273. tom. 9. Spicileg. Acher. pag. 259. *Cun Villa Tynaci ab ipsius fundatione Francia et libera constituta fuerit a Domino Bellioci qui tunc regnabat, et postea ab ipius successoribus... libertas dicta Villa Tynaci et franchicia approbata et confirmata fuit.* Charta Arnoldi D. de Wessale apud Baluzium tom. 2. Hist. Avrern. pag. 92: *Quod homines terre nostrae nunquam in terra sua Brabantie in Francas Villas vel alias ad morandum recipiantur.*

FRANCUS BANCUS. Vide in *Bancus*.
1. FRANCA VASA. Probata. Ordinatio de officiis domus Dalphin. ann. 1840. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 833: *Item prefatus magister Botellarius, sit cum omnibus solerter diligenter bona vina perquirere pro prelio quo poterit meliori, nec obicitat colligitare frequentius magistrorum Hippotiti, ne meatusarium ac provisorem, quia opertius tempore in loca magis conuentibus fiat provisio debita boni vini, quodque vasa ubi vina reponuntur, sint Franca et solida, et ut expedit reparata ad ipsum vimum utiliter conservandum.*

FRANCUS. Moneta Francica, nostris Franc. *Francæ Bordales*, Franci Burdegalenses, in Consuetud. Solensi, tit. 9. art. 8. [Charia Ecclesie Brivatensis ann. 1315: *Unus denarius auri vocatus Franc pro xx. sol. computatus.*] Vide *Franci* et in *Moneta*.

2. FRANCI. Bellionosi, armis et bellicae laude commendati; unde nostris Francorum nomen. Siebertus Gemblac. initio Chronog. : *Valentinianus Francos Attica lingua appellavit, quod Latina lingua interpretatur feroces.* Liber de Castro Ambasie, etc. cap. 4. tom. 10. Spicileg. Acher. pag. 525: *Sicambri hec audientes eos Alanos omnino deleverunt. Romani Attica lingua tunc eos Francos, id est, feroces appellaverunt; diuque a tributo liberi virerunt.* Chron. MS. Regum Franc. ex Museo D. de Cange: *Et uidens eorum audaciam et fortitudinem vocavit eos Francos, id est, feroces.* Ernoldi Nigelli Carmen elegiacum pro Ludov. Imper. lib. 1. vers. 341. apud Murator. tom. 2. part. 2. pag. 26:

Arma ferunt semper, bellis est astuta iuvantur.
Beatis huc iuvant, hoc agit arie amax.

Namque ipsum nomen Francorum horrore recensens.

Francus habet nomen a fortitate sua.

Robertus Guaguinus in Epist. ad Franciscum Ferrebout ann. 1404 apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1837: *Tradidit qui res gestas scribunt, ob eam rem Francos dicit, quos sint vel Romano tributo Franci, hoc est, liberi; vel quod verius est, feroces, non ea quidem ferociitate qua furit insolens barbaries, sed animi virtute clarissimam, quam amor libertatis ingenuis pecloribus ingenerat.* Franci dicti etiam Latin in Hist. Orient. Jacobi de Vitriaco lib. 275: *Christianorum variae sunt gentes, et in variis sectas diverse, quorum primi sunt Franci, qui Latin verius appellantur, homines bellicosi, armis exercitati, capite nudi; et isti pure Catholicos sunt.* Vide *Francia*.

1. FRANCIA. Longe ante Gregorium M. Gallicanum nomine Francia designavit Eumenius in Panegyrico Constantino filio Constantii dicto: *Quid loquar rurus intimas Francie nationes non jam ab his locis, quae olim Romani invaserant, sed a propriis ex origine suis sedibus, atque ab ultima Barbaris litoribus avulsa, ut in desertis Gallie regionibus collocatae, etiam pacem Romani imperii cultu jura-rent, et arma dilectu? Infra: Affectis pena temeritatis Reges ipsos Francias, qui per absentiam patris tui pacem violaverant.*

At posterioribus saeculis, et potissimum sub prima et secunda Regum nos-

trorum stirpe, cum Francorum Imperium et dominatio in exteris regiones, atque adeo longinquas se protendisset, Francia nomine intellecta em omnes, que Franci parebant, aut paruerant. Id vero ab eo manavit, quod Reges harum provinciarum a Francis orti, et a Francia digressi, sese iidem Francorum, non autem regionum, qui sub imperabant, Reges inscriberent, uti observavimus ab Ottoni. Frising. lib. 6. cap. 17. et Sirmondo ad Capit. Caroli C. tit.

In primis vero Germania hacce appellatione innominata, quod ea provincia dia Francia nostris nomen, ut constat ex Egino arte ann. 823. Hermanno Contracto ann. 888 et aliis. Rerum Francorum Scriptoribus, unde etiam nomen Francorum nomen indicum. Lexicon MS. Gr. Reg. Cod. 2062: *Ἐγεργίας δὲ Φράγκος. Vetus Scholastes Juvinal. Stat. 4 de Cattis. Gentes Germanorum sive Francorum. Et S. Hieronymus in Vita S. Hilarionis: Inter Saxonos quippe et Alamannos gens ejus non tam late quam valida, apud Historicos Germania, nunc vero Francia vocatur.*

Cum igitur tam late sese diffidisset Francorum nomen et virtus bellicia, et in exteris ac remotis Europa regiones sese propagasset eorum Imperium, indefactum, ut Graeci non modo, sed et Saraceni, Arabes, et Abyssini Europeanos populos Francorum nomine donarent. Monachus Sangall. lib. 1. de Carolo M. cap. 11: *In illo tempore propter excelleniam Caroli, Galli et Aquitani, Edui et Hispani, Alamanni et Bajari, non parvus insignitos se glorabantur, si vel nomine Francorum servorum censeri merebantur.* Georg. McNachus S. Sabæ apud Eulogium. lib. 2. Memorial. cap. 10: *Caroli coitationibus caria restuare, ut aut proprio solito, ut etiam regna Christianorum, id est, Franciam poterant.* Luitprandus in Legat. *Restitutibus nobis ad mensam... ex Franci, quo nomine tam Latinus, quam Tautones comprehendunt, ludum habuit.* Id potissimum observatum a Gilberto in Hist. Hieros. lib. 2. cap. 1. Conrado Uspurg. in Henrico IV. Vincentio Belvicensi lib. 30. cap. 87. lib. 31. cap. 146. Abulfeda pag. 4. Josepho Barbaro in Itinerario in Persiam pag. 465. Belono lib. 2. Observ. cap. 8. 85. Damiano a Goes tom. 2. Hist. Hisp. Gabriele Sionita ad Geograph. Nub. Clim. 4. part. 1. Abra-

1. FRANCIA. Gallia, a Francis, qui eam invaserunt, et Romanis abstulerunt, dicta. Primus autem hac appellatione Galliam donasse dicitur Gregorius M. cap. 4. Epist. 31. ad Mauricium Imp. lib. 6. Epist. 83. quam prioribus eorum sedibus tribuit praeter easter Numerus Constantini Imperatoris, quem sub profervimus in cuius aerea parte FRANCIA legitur.

2. FRANCIA. Longe ante Gregorium M. Gallicanum nomine Francia designavit Eumenius in Panegyrico Constantino filio Constantii dicto: *Quid loquar rurus intimas Francie nationes non jam ab his locis, quae olim Romani invaserant, sed a propriis ex origine suis sedibus, atque ab ultima Barbaris litoribus avulsa, ut in desertis Gallie regionibus collocatae, etiam pacem Romani imperii cultu jura-rent, et arma dilectu? Infra: Affectis pena temeritatis Reges ipsos Francias, qui per absentiam patris tui pacem violaverant.*

At posterioribus saeculis, et potissimum sub prima et secunda Regum nostrorum stirpe, cum Francorum Imperium et dominatio in exteris regiones, atque adeo longinquas se protendisset, Francia nomine intellecta em omnes, que Franci parebant, aut paruerant. Id vero ab eo manavit, quod Reges harum provinciarum a Francis orti, et a Francia digressi, sese iidem Francorum, non autem regionum, qui sub imperabant, Reges inscriberent, uti observavimus ab Ottoni. Frising. lib. 6. cap. 17. et Sirmondo ad Capit. Caroli C. tit.

In primis vero Germania hacce appellatione innominata, quod ea provincia dia Francia nostris nomen, ut constat ex Egino arte ann. 823. Hermanno Contracto ann. 888 et aliis. Rerum Francorum Scriptoribus, unde etiam nomen Francorum nomen indicum. Lexicon MS. Gr. Reg. Cod. 2062: *Ἐγεργίας δὲ Φράγκος. Vetus Scholastes Juvinal. Stat. 4 de Cattis. Gentes Germanorum sive Francorum. Et S. Hieronymus in Vita S. Hilarionis: Inter Saxonos quippe et Alamannos gens ejus non tam late quam valida, apud Historicos Germania, nunc vero Francia vocatur.*

Cum igitur tam late sese diffidisset Francorum nomen et virtus bellicia, et in exteris ac remotis Europa regiones sese propagasset eorum Imperium, indefactum, ut Graeci non modo, sed et Saraceni, Arabes, et Abyssini Europeanos populos Francorum nomine donarent. Monachus Sangall. lib. 1. de Carolo M. cap. 11: *In illo tempore propter excelleniam Caroli, Galli et Aquitani, Edui et Hispani, Alamanni et Bajari, non parvus insignitos se glorabantur, si vel nomine Francorum servorum censeri merebantur.* Georg. McNachus S. Sabæ apud Eulogium. lib. 2. Memorial. cap. 10: *Caroli coitationibus caria restuare, ut aut proprio solito, ut etiam regna Christianorum, id est, Franciam poterant.* Luitprandus in Legat. *Restitutibus nobis ad mensam... ex Franci, quo nomine tam Latinus, quam Tautones comprehendunt, ludum habuit.* Id potissimum observatum a Gilberto in Hist. Hieros. lib. 2. cap. 1. Conrado Uspurg. in Henrico IV. Vincentio Belvicensi lib. 30. cap. 87. lib. 31. cap. 146. Abulfeda pag. 4. Josepho Barbaro in Itinerario in Persiam pag. 465. Belono lib. 2. Observ. cap. 8. 85. Damiano a Goes tom. 2. Hist. Hisp. Gabriele Sionita ad Geograph. Nub. Clim. 4. part. 1. Abra-

hamo Echelleni in Hist. Arabum cap. 5. etc.

FRANCIA ANTIQUA, Franconia, vetus Francorum sedes, quam *Francorum Regionem* vocat Hieronymus in Chron. ann. 377. *Franciam* supradictus Constantini M. Nummus. Ita porro appellatur ab eodem Hieronymo in Vita Hilarionis, et a Monacho Sangallensi lib. 1. cap. 25. et lib. 2. cap. 16.

¶ Errat Cangius, si fides Schiltero: neque enim Franconia, inquit, *Francia Antiqua* usquam appellata est. Cangio praeivit Erasmus ad Epistolam S. Hieron. 31. qui tri re et ipse quoque falso est. Monit herum Schilterus Franconiam non Germaniam ipsam esse sed pertinet Franca Orientalis transfranconiam, cuius fines indicat Chron. magn. Belg. *Francorum pars Alemanni intra Rhenum et Danubium per Bambergum*. Interdum Francia nuda dicitur. Eckhardtus Jun. de Casib. S. Galli cap. 1. *Nondum Suevia in Ducatum erat redacta, sed fixo regio peculiariter perturbata, cuius hodie at Francia. Procurabat ambas Camere, quos sic vocabant nuntii: Franciam ad Apia tum Werinhera. [oo] In gnum Francorum pro Germanorum, in chart. Werner. Argentini. Episc. ann. 1004. in Alsat. Diplom. tom. 1. pag. 147. *Pro statu regni Francorum et domini mei Heinrici dilectione, etc.* Ita Reges Francorum, i.e. Germanorum, in chart. ann. 959. ibid. pag. 118.]*

FRANCIA GALICANA, in Caron. Lurisham. pag. 69.

FRANCIA INTERIOR, Gallia ipsa, ad discrip. ulterioris, seu Germanicae. S. Eugilius Archiep. Toletan. in Epist. ad Welsindum Pamplon. Episc. Quos vulgi opinio negotiatorum cohortibus interesset nuper ab ulterioris Francie gremio ibidem descendenter jactabat. Deinde urbi oppropinquans negotiantur quidem reperti, peregrinos autem meos eorum relatione apud Moguntiam nobilissimum Bayeum civitatem exulasse cognovi. Et tamen fuisse hoc negotiatorum nuncium regredire posse... ad interiori Francia fratribus nostris didicimus.

FRANCIA LITERATA, Gallia ipsa. W. ponti de Bello Saxon. pag. 112. Vetus Chronicus apud Lambecum his 2. Commentar. de Biblioth. Cesarea pag. 334. *Hic decisio acta inter Theutones Francos, et Latinos Francos.*

FRANCIA MAGNA, Merid. Francia, Germania, apud Constantinum de Adm. Imp. cap. 26. 29.

FRANCIA MEDIA, qua inter Austriam et Neustriam interjetat, in Vita Aldrici Episcopi Cenoman. num. 57.

FRANCIA NOVA, Neustria, qua distinguit ab Austria. Albericus: *Succedit ei in regno filius eius Clodoveus in Neustria, id est Nova Francia, per annos 17. vivente alio Sigeberto in Austria. In veteri Nottitia prefixi tom. 1. Hist. Franc. : Seonensem Archiepiscopum, Francie Novae Archiepiscopum nominavit. Vetus Nottitia apud Dominicum: Civitas Parisiis, civitas Aurelianis, ubi deficit Nova Francia.*

FRANCIA OCCIDENTALIS, Gallia, Franta proprie dicta, [et] quidem ~~xxv~~ (fifty), etiam ante Gerbertum. ann. 814. Ossuarium apud Ottmarum Fising. lib. 1. cap. 35. lib. 6. cap. 17. Albertum. lib. 8. cap. 6. Asserum de Alfredi rebus gest. ann. 884. 886. [Pactum Bonnense] inter Carolum Simplicem Francos, et Henrico. Aucupem Germaniae Reges ann. 921. apud Aubert. Miracul. tom. 1. pag. 37. Anno vero regni Domini et gloriostis-

simi Regis Francorum Occidentalium Caroli 28. redintegrante 24..... anno quoque regni Domini et magnificientie simi Regis Francorum Orientalium Henrici 8.

FRANCIA ORIENTALIS, dicta Germania, ad discrip. Franci Occidentalis, seu Gallie. Annales Francor. Metenses ann. 688: *Pipinus Orientalium Francorum, quo illi propria lingua Ostendarlos vocant, suscepit principatum. Ubi Osterland idem valet ac Austrasia, seu Austria, de qua voce supra egimus. Unde passim legere est, Reges et Imperatores Germanicos sese subinde Francorum Reges aut Imperatores inscripserunt, licet non essent de stirpe Regum Francorum orti. Vide Dietmarum lib. 8. pag. 63. Hartiger Abbat. in Vita sancti Landoldi n. 12. Vitam B. Mathildis Regiae. 2. Crantzius in Metrop. No. 4. cap. 18. etc.*

¶ Qui fuerint Francia Orientalis limites discimus ex Gothofredo Viterbi. Id ann. 881. *Ad ruinam totam Franciam Orientalis, quae hodie Teutonicum regnum vocari videtur, id est, Bavaria, Suevia, Saxoniam, Thuringiam, Frisia, et Lotharingiam, regnum Occidentalem vero Franciam, Ora tenet.* Wippo in Vita Conradi Imper. pag. 491. E. Saxon. Bavarior. et orientalem Franciam, pertransier. ad Alemanniam, peruenit.

FRANCIA, Anglia apud Asernum de Eredi regis gest. ann. 880.

¶ Caron. Mediol. apud Murator. tom. 2. Artiq. Ital. med. evi col. 1021. *Socendum est quod ultra montes fuit duplex Francia. Una dicitur Francia Orientalis, ubi est Magancia caput regni, unde et nuncit Francia Magancia. Et hinc natus est. Alio dicitur Francia Occidentalis, ubi est Parvus, que quondam dicta fuit Provincia Gaudiana. postea dicta est Francigena, a Francie superata. An a Gaudus, nemus, silva, accerside habeat ultima appellatio? Vide Gaudus.*

FRANCIA ROMANA, Gallia, sic dicta, inquit Albericus ann. 889. non a Roma, sed a lingua Romana, apud Lutiphrandum lib. 1. cap. 8. Ottudem Frising. lib. 7. cap. 18. et Altertum Aquens. lib. 1. cap. 17. lib. 8. cap. 30. *Galla Romana*, apud Contra Reginonis ann. 889.

FRANCIA, gen. *Gallia secunda*, apud Lambertum Tuitensem in Vita S. Huberti Archiep. Colon. n. 22. est Francia nostra.

FRANCIA SEQUANORUM, Sonnenensis provinca, qua circa Sequanam fluvium limites suos habet, qua *Francia Sonnensis*, in veteri Nottitia Gallia appellatur. Acta Conversiois S. Huberti Comitis tom. 1. Hist. Franc. pag. 678. *Hic, quod pridenter erat ingenii, considerans Ebroinum ad omnem militiam promptissimum, exercitus omnes actus illius, Franciam Sequanorum deseruit, et in Austrianum apud Pipinum Duxem..... se contulit.*

FRANCIA THEUTONICA, Franconia, apud Lambertum Schafnaburg. pag. 242. *[Minus recte, ex contextu enim potius Germania ad Rhenum intelligitur, quam Franconia.]*

FRANCIA ULTERIOR. Vide *Francia Intermedia*.

¶ **TERRA FRANCORUM**. Arnulf. Conc. Tribur. ann. 885. ap. Pertz. Leg. tom. 1. pag. 550. *Venit in villam regiam, videlicet Triburiam, in Terra Francorum consistente.*

¶ **FRANCIA**, f. Praedil rusticis spe-

cies, sic appellata, quod Francorum et liberorum esset, idem quod Franchia 1. Charta ann. 1069. in Chartul. Major. monast. pro pago Vindocin. eh. 82: *Civilius pater istius Guismandi te- nobat de Orbe quendam feuum in Fran- cia, hoc est certe de Hilimarensi. Nisi regnum ultra Ligurum comparata ad Maius monasterium designata, putes.*

* **3. FRANCIA**, pro Pranda, Fimbris. Inventar. ann. 1497. tom. 2. Hist. Can- sin. pag. 598. col. 2. *Pannus pupilli broccati albi cum Francia curvata.*

¶ **FRANCICUS AURUM** vel Argenti. Vide in *Moneia regia*.

¶ **FRANCICUS PANIS**, Placenta genus. Vide in *Panis 2*.

FRANCIGENAE, Anglis dicebantur omnes extranei, sive cogniti essent, sive incogniti, nisi Anglos se esse probasset per Englescheriam. Inquit Bracton. lib. 9. tr. 2. cap. 15. § 2. 4. Vide *Engles-cheria*.

* Ita et Italia, quicunque Transmontani, Francigenae appellabantur. Stat. Montis-reg. pag. 817. Statuta est quod qualibet persona, que extrazet et intraheret se extra posse ciuitatis Moni- regalis aliquos pannos lanos coloritos seu telas subtiles de Ultramontane, ea: Francigenis, exceptis telis, que ducentur de versus sanctum Johannem de Mu- riana, etc.

* **FRANCIGENAE** Germanis Belgique posteriorum temporum, id est post Carollingios, non tam Franci, quam Francorum posteri vocabantur, ut notandum prorsus monet Joan. Nic. ab Hontheim tom. 1. Hist. Trevir. ad Gloss. Caesar. Heisterbac. pag. 664. col. 2. ubi legitur: *Francigena enim fuit, qui scripsit librum antiquum, et multa barbara norina in eo posuit secundum Gallium.*

* **FRANCIGENAE**, nescio qui capellanti nuncupantur in ecclesia Carcassoniensi. Stat. syncl. ejusdem eccl. ann. 1270. cap. 11. en. Cod. reg. 1619: *Principimus capi- lania, et maxime Francigena, quod ha- bent ordinarium, et breviarium, iuris formam ecclesie Carcassoniensis.*

* **FRANCIGENATUS**, Gallus, e Francis oriundus. Hist. S. Florentii Salmar. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 1100:

Uti full eropus Theobaldus. *Francigenatus*

Terra dur et heros pos: regem nobilis hujus.

* **FRANCIGENUS**, Francicus, Gallicus. Donizito in Prefat. ad lib. 2. de vita Ma- thildi. comit.:

Hec species dicta, scilicet Teutonicam bene linguam.

Hec loquunt latini quin Francigenamus loqualem.

Epitaph. Silvest. II. P.P. apud Baron. ad ann. 1003:

Primum Gerbertus meruit Francigena sede Rhemensis populi metropolitana patre.

FRANCIGINI. Statutum Communis Bononiensis apud Ghirardaccum lib. 9. Hist. Bonon. pag. 279: *Quod lusores aziardi et bescazaris, et incisoris cassi in ipsi scalis, et in platea Communis per decem porticas, nec etiam canitores Francigenorum in platea Communis ad contundendum.... omnino morari non pos- sunt, ne debeat, etc. Forte li, quos Chanteurs de Romans, Franci nostri vocant.*

* **FRANCILIS BANNUS**, Qualem debet Francus Carol. C. Edict. Sarisac. ann. 861. *Quilibet Francus homo convictus quia bonum denarium, id est merum et bene pensantem, post hunc bannum nos-*

*trum ejerit, medietatem Franciis Banni
componat.*

FRANCICLOGUS. Sermo Gallicus.
[o] Vel qui idiomatic Gallico loquitur.
Vita S. Ursulae tom. 2. Aprilis pag.
562: *Infirmitas que dicitur gasteria Franciologo.*

FRANCIOSUS, Francicus. Vita B. Columbae Reatinæ tom. 5. Maii pag. 361:
Morro Franciosus laborabat.

FRANCIPLEGIA. Vide in *Plegius.*

FRANCIS. Mensura frumentaria,
eadem que supra Francorum. Charta
ann. 1195. In Reg. 72. Chartoph. reg. ch.
386: *Aquisiuit in ballivio Caturensi
montaneorum Arvernorum octo Francesi
silingint, que valent tria sectario et unam
eminantur. Item tres Francesi siliqnis
cum dimidio, que valent duos sectario et
et tredicem denarios. Vide Franciscus 1.*

Hinc
• 2. **FRANCIS.** Modus agri. In Charta
ann. 1195. Inter Probat. tom. 8. Hist.
Occit. col. 102. *Dimitit predictus Bernardo domini Jordano... scilicet in ca-
mino sancti Jacobi Frances omnes, pro
quo (f. per nos) homines pungunt de
folosa et arida.*

FRANCISRE. More Francorum se
habebat, vel linea eorum loqui. Johan.
de Janua. *Gloss. Lat. Gall. Sangerman.*
Franciscara. *Francopar. cest soy auoir en
poule en son panier de Francois.*

FRANCISCA. Franciscus. Papias. Joan.
de Janua, et Jacobus de Voragine scri-
bunt. *Franciscus dicit signa quedam ins-
tar securium, que Romae ante Consules
ferabantur, que erant in ferro, in
securitate, et in honorem. [Gloss. Lat.
Gall. Sangerman.] Francica. Une maniere
d'enseigne que l'en souloit porter devant
les Consuls ou Consules, comme haches.* Certe Almoine lib. 1. cap. 12. *Francisco
est spatha seu machæra, vel etiam belli-
pennis, Gallis propria. Hincmarus in
Vita S. Remigii: Accipit autem Rex
Franciscam ejus, que vocatur Bipenna,
et projecti in terram. Iisdem fere verbis
Gesta Reg. Francor. cap. 10: *Accipit
autem Rex Franciscam ejus, quod est
bipenni, et projecti in terram. Et Flodo-
ardus lib. 1. Hist. Remens. cap. 18:
Spretilique ipsius armis ejus Franciscam
projecti in terram. Bipenni appellavit
paulo ante, ut et Greg. Tur. lib. 2. Hist.
cap. 27. qui Francis secundum propriam
falsa testatur lib. 9. cap. 35.**

Ejusmodi securum penes se ha-
buit Borellus, quam Franciscam fuisse
existimat; em sic describit in *Glossar.*
Gall.: *Manubrium habet ferreum lon-
gitudinis trium circiter pedum, cavum
intus, in cuius extremitate securula erat
ad nunc illud, quod in capite dicitur, ex
multa cassides et scuta perlongere et
perforare poterat quam faciliter. Erat
præterea in manubrio cavo instrumen-
tum quo milites dum vacarent, anno-
niam suam molere poterant. Verum non
una fuit horum armorum species non*

*Franckiscus. Eadem notione. Papias,
ex Isidoro lib. 18. cap. 8: *Franciscus
signa sunt, que Hispani ab usu Fran-
corum Francicos vocant, que ante Consules
ferabantur, que Secures dicuntur. Vide
Anastasim Childerici cap. 14.**

• **FRANCISCA NOTA.** Ademar. Histor.
lib. 2. cap. 8: *Omnes Francia cantores
dicerunt notam Romanam, quam nunc
vocant Notam Franciscam. Vide in No-
ta 2.*

FRANCISCHUS SALIX, dicitur de sa-
lice comata, que plasonus, non salix,
appellatur, quandiu comam non habet.

Vide *Plansonius.* Stat. Placent. lib. 5.
fol. 65 r: *Item quicunque destruxerit
salices Franciosos et piantos, et inse-
dumina novella, solvat communis Placen-
tis soldos virginis, pro quolibet salice et
piantone.*

1. **FRANCISCI.** Franci, Galli, Fravisci-
ci, Nicete in Isaacio et Alexio min-
2. et Pachymeri lib. 8. cap. 8. Utuntur
non semel Scriptores, Leo Ostiensis lib.
1. cap. 64. Hariulfus lib. 1. cap. 15. lib.
3. cap. 10. lib. 4. cap. 32. Dudo de
Morib. Norman. passim. Nangius in
Chr. ann. 1182. [Chron. Parmense ad
ann. 1282. apud Murator. tom. 9. col.
802.] etc. *Solidi Francici. Vide Solidus
Scara Francisco, in Annal. Franc. ann.
778. Francica lingua, pro Gallica. Her-
moldus Nigellus lib. 1. de Ludovico
Pio.*

*Sed que Franciscus maruit resurecione loquuntur.
Nomina ut possit vocare nocturna.*

¶ Germanos hac appellatione designa-
nos apud Hermold. Nigellus auctor est
Murator. tom. 2. Antio. Ital. met. sevi
col. 1020. In Epitaphio Gregorii V. PP.
in Aede Vaticana:

*Ures Francica, vulgari, et voce Latine,
Institut populus eloquio tricipit.*

Et in Gestis Consulum Andegav. cap.
6. n. 6. *Francice componebat, apud Offri-
dum in Epist. ad Liutbertum Archiep.
Mogunt. Franciscus habitus, apud Al-
molium lib. 5. cap. 38. Syndon Fran-
ciscus, in Charta ann. 1197. apud Ughel-
lum tom. 7. pag. 1275. Vestitus patrius,
et est, Franciscus, apud Eginhardum in
Vita Caroli M. pag. 102. Cuspis Franci-
cus, miles Franciscus. Franciscus mos,
apud laudatum Hermoldum. Lata Gal-
lica Italica dicitur Fran-eco, teste Poly-
doro Virgilio lib. 1. Hist. Anglic. Quippe
veteres Etrusci Franciscos appellabant,
quos alii Francos. Ita Joan. Villaneus
lib. 2. cap. 18. et alibi non semel.*

Hanc vero enuntiationem mutuali-
videnter populi omnes a Longobardis,
aut Slavis, qui gentilitate et appellativa
nomina efferebant plerumque in iac.
quod potissimum solenne est etiamnum
Dalmatis. A Slavis Anglo-Saxonis ha-
serunt eum morem, apud quos Romanicest
et Romanus: *Lundenic, Londoniensis,
etc. In veteri Charta apud Turardinum
in Burgund. pag. 26. et 27. Saracenicus,
Longobardicus, legitur. Ita Thracicus
apud Capitolinum et Jornandem de
Rebus Geticis in Maximino: Spani-
cicus, non semel apud Anastasium: Hunni-
cicus, apud Vegetum lib. 4. Art.
veterin. cap. 6. et Monachum Sangali-
lib. 1. in prefat. *Frigidus apud Cen-
tim. Veget. Tectius. Malacus, apud
Mon. Sangall. lib. 1. cap. 11. Sclevicus,
in Annal. Franc. Fuld. ann. 871. Gre-
cicus, apud Gerbertum Epist. 158. Da-
cianus, in Nolita Imper. etc.**

2. **FRANCISCO.** Hereticus quidam quo-
rum mentis fit in Constitut. Frederici
imp. contra Patarenos apud Waddingum
ann. 1254. n. 18.

• 1. **FRANCICUS.** Mensura frumentaria.
Charta ann. 1148. apud Baluz. His-
tor. Tutel. col. 475: *In unoquaque ipsorum
mensurorum quatuor denarios, et
unum gallum, et unum Francicum fru-
mentum, et quatuor sectario de civado.
Vide Alia notione in Francica. [¶ Vide
supra Francarium et Francis 1.]*

• 2. **FRANCICUS** appellatus primum
videtur, quicunque Francos frequenta-
bat, deinceps nomen proprium esse cospit.
Sic Francisci nomen ter repetitur in

Charta xi. secundum ex Charta. Major.
monast. ch. 61. Occurrat etiam quidam
Francicus absolute nominatus in Char-
tate Dunensi, scripto in eunte seculo xii.
Mabilionio tom. 5. Annal. Bened.
pag. 488. Ita et Fratrum Minorum insti-
tutor, qui Joannes Bernardo appellatur,
Francisci nomine insignis est; sub
cujus titulo, anno post ejus mortem
trigesimo secundo, consecratum fuisse
altare in ecclesia Corboliensi discimus
ex Lit. S. Ludov. ann. 1258. In Reg. 30.
Chartoph. reg. ch. 468: *In quo (oratorio)
etiam duo parva altaria constructa sunt;
quorum unum, illud erit quod a des-
trictis est, in honore beati Francisci; et
etiam a distans in honore beati Petri
martyris de Ordine Fratrum Predicato-
rum, secretum construenda.*

¶ 2. **CARTAS.** Surita lib. 1. Indic. Arag.
era 882. *Cartas Calixti Francorum Reg.
Barcinonensis, et Hispaniæ, que Gothi
erant, immunitatis libertatem elat-
tigunt, qua Franci uti assuererant, per-
mittentes ut Gothi ipsibus jura inter se
foreque constituent. Immunitas et a Fran-
cia in Hispania Frankitas dicta. Franco-
rum enim nationem Germanicam Ger-
manis reliqua, et Friesis commodiore
immunitatis conditione antistulerat. Idem
era 1148: *Ut oppidum coleretur habitare-
turque, ciuiusque Frankitatibus, id est, inge-
nus istius ornamenta ab Imperatore pres-
tantur.**

FRANQUITAS. Idem quod *Franchisia,*

*Saluitas, Libertas, Salvatio, Salvamen-
tum, etc.* Locus scilicet, cuius incolam
jure gaudent immunitatis, cuius tam
ratione praestatio dominis febat. Historia
Abbatie Condomensis pag. 437: *In
isto Comitio Sanctionibus effecta dedit
quandam Franquistatem Darisimam, etc.*

Pag. 486. et 488. *Franciad idem sonat,
ubi forte Franciad legendum. Vide Fo-
rums Regni Aragon. f. 129. Libertas, Sal-
vitatis, [et] Franciad suo loco.]*

Nescio, an alia notione hanc vocem

usurperent Fori Bigorrenses art. 34: *Fran-*

quitatis copertam nemo emat, vel discon-

perire faciat, ut postea possit emere:

quod si fecerit, servitum Comiti, sicut

quilibet, persolvat, aut dimittat.

¶ 3. **FRANQUITAS.** Immunitas a quilibet

servito et censu. Charta Berengaril

Comit. Barcinon. ann. 1025. In Append.

Ad Marcum Hisp. col. 1038: *Facimus*

omnibus superscriptis et ipsis qui post

vos futuri erunt habitatores predicatorum

scilicet qui jurejurando nobis

fidelitatem et adiutorium praemeritis et

firmeaverint, hanc nostram munificientis

retributioem, et omnibus quidem omnibus

franciatis aliisque vestra omnia que

habeat, habebit sive habebit, cum

conspicuitate Dei juvamine et nostra con-

*firmatione sine ullius inquietudine tene-
tia atque possideat; ita ut nullus nos-
trorum... francia vestra omnia predicta,*

sive illa que pertinent ad Franquistatem

predictis villa... pertinenti auferre, aut

in quocumque divellere sive corrumperere.

Pascuata quoque et ligna et aquas et con-

versiones aquarum, fontes, et exitus atque

agressus spatia que ad vocem predicatorum

Franquistatum pertinent, libere ha-

bebatis, et pro tis ullum servitum census

nobis aut aliqui homini minime faciat.

Acta B. Raymundi Lulli. tom. 5. Junii

pag. 651: *Ez alio Instrumento liquet,*

presumtum Infantem Jacobum.... con-

firmasse et jurasse omnia privilegia, Fran-

quitates, cavallerias, donationes et con-

cessiones habitatoribus Majoricarum da-

tas.

¶ 4. **FRANCIUS,** Francicus. Regnum Fran-

cum, in Charta ann. 1289 ex Chartul. AD. S. Germ. Prat. fol. 109. v. col. 2.

o FRANCICARE. Parler François, in

Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084.

Vide Franciscare.

FRANCLAND, FRANCLING. Vide Fran-

chianus.

o FRANCOFORDIENSIS vel FRANCOFOR-

TENSIS MONETA, Cujus typi exhibentur

in quadam Chron. sub ann. 1840. Con-

sule Schlegel. In Dissert. de Numm.

ant Gothan. etc. edit. ann. 1717 4^e pag.

28 et 30.

o FRANCOLENSIS. Idem qui Fran-

chianus, seu libere tenens. Liber niger

Scaccarii pag. 77: Super dominum ecclie-

sunt feda iuri militum et dimi-

di, cum tenura Francolensis in villa

Cornell.

o FRANCONIA, Francia Germanica,

unde Francionius, etc. Passim.

o FRANCUM, Territorium, cuius in-

cole jure gaudent immunitatis. Cele-

berrium est Francum Brangense pro-

cujus libertatibus existat Charta Phil.

comit. Fland. in Cam. Comput. Insul.

Les loys du Franc, in Ch. ann. 1322. ex

est. Cam. Franc. pro Stabulo porcario,

in Lit. remis. ann. 1380. ex Reg. 140.

Chartoph. reg. cl. 19. Pour un pourcel

que le porc n'eust avoit embli p' son nez

en un Franc. Porcœulus. Au plus Franc

nude. Ludi genii, quod Francus quae-

reus vulgo dicitur, in aliae Lit. ang.

1418. ex Reg. 170 ch. 27: Pluseurs com-

paignons commenceront à jouer au jeu,

que on di au plus Franc.

o FRANCUM MÆSUM. Agri portio que

a libere conditionis hominibus colitur,

vel qua servitibus obnoxia non est.

Charla Officialia Paris. ann. 1242. ex

Tabul. Sangerm. Recognoverunt coram

obis se vendidisse... duo aruenta terre

arabitis sita in uno tenenti que dicebant

se haere... in censu dictorum Abbatis

e. Conventus, onerata in duobus denariis

Paris. annuitatis de Franco meso tantum-

modo, ut dicebant. Vide Mansus.

o FRANCUM-MOLITUM, Gall. Franc-

molu, Immunitas a penitentiis pro

frumentis molitura. Chartul. Corb. sign.

Ezechiel ad ann. 1421. fol. 108. vi: Et

dicitur avoir ledit fermier et alia Franc-

mota a nos molina de Corbie. Vide

Molta 2.

FRANCUM PLEGIUM. Vide Plegius.

FRANC-VINUM, seu Francum vinum,

quasi Francum. Charta Hugo II. Ducis

Burgundie. ann. 1258. apud Perardum

pag. 476: Bonnum trullorum, furnum,

vinum, nemorum, videretur, Franc-

vini, mercatus, etc. (Vide in Franci 1.)

1 FRANCUS. Vide Franci 1.

o FRANCUS-RESPECTU, Habere gene-

mentum im Franco-respectu, est tenere

se possidere agrum ab omni censi sive

prestazione annua liberum et immu-

natum. Chartular. SS. Trinitatis Cadom.

fol. 29: Eduardus tenet 2. virgas et dat

inde 7. sol. per annum, et alias 2. virgas

in Franco respectu. Vide Respectus.

o FRANDEGULUM, Fundibulum, ma-

china oppugnatoria, qua jactantur lapi-

des. His bell. Forojul. apud Murator.

tom. 8. Antiq. Ital. med. ivi col. 1206.

Finaliter nostri ferventi animo cum ba-

listrieris nostris, arcibus, mazzafrustis,

Frandegulis, lapidibus ipsa taliter infe-

stantes, quod ab inde recedere sunt coacti.

Vide Fundabulum.

o FRANGA, a Gallico Frange, Fimbria.

Inventar. S. Capellæ Paris. ann. 1363.

ex Bibl. reg.: Item una stola et unus

manipulus, ... in quibus a longo tempore

desciunt septem Frangæ et plures periz.

Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann.

1492: Item pro annulis cupres, Frangis

rubeis et filo rubro, pro reparando corti-

cas, rubeas, etc. Vide Frangia.

o FRANGERE, nude, pro in culturam

redigere. Charta ann. 1068. ex Tabul. S.

Vict. Massil.: Donamus unum mansum,

quem Frejii homo, nomine Aneardus.

FRANGÈRE. Vide in Juramentum.

* FRANGETA. [Gallice petite Frange:

« Pro valore argenti, auri, azurri, Frangete, tafatani et alii rebus per eum

cum facta sum armis ss. d. n. papa. (Man-

dat. Camer. apostol. in Reg. 1458-60. f. 89.)】

o FRANGIA, Vox Italica. Gall. Frange.

Fimbria. Occurrat in Translatione S.

Antonini. Mail tom. 1. pag. 768. et Iu-

ventaria. Eccl. Aleniensis ann. 1444.

o FRANGIATUS. Vide Fragatus.

o FRANKITAS. Vide Francitas.

o FRANQUILICA. Vide supra Franca-

cia.

o FRANQUARE, Ingenuum, francum

faceret in seruo, manumittere, Ital. Fran-

care, Gall. A-francir. Lit. ann. 1380. In

Reg. Joan. I. Bilitz. In Cam. Compt.

Paris. fol. 92. Dicimus plenam

autoritatem, nobilitati, legem, admotori-.

admodum. Franquandi, seu seruos

liberos faciendo, etc. Vide Francias.

1 FRANQUESIA. Vide Franchia 2. 3. 4.

FRANQUILLUS. Avis species, de qua

Fridericus II. lib. 1. de Venet. cap. 9.

o FRATAGEN, phasianus species, Ital. Fran-

coline, nostris Francionis.

o FRANQUITUS. Libertas, ius, privi-

legium, immunitas. Charta ann. 1147.

inter Probat. tom. 2. Hist. Occit. col.

520: Insuper confirmo et laudo omnibus

hominibus Tolose et suburbii manentibus

et mansuris, illos bonos mores et Fran-

quintos quos habebant, et quos eis dedi et

feci. Vide in Francias.

o FRANQUISITIO. Immunitas, juris

alieuclus cessio. Pactum inter prior.

eccl. de Fribus et consul. ejusdem. villæ

ann. 1310. in Reg. 40. Chartoph. reg.

ch. 38: Præterea fuit actum quod consu-

les... acquirere et assignare et associare

dicto priori... tenentem pro liberatione,

guittatione et Franquistione decimaru-

mo quadragesima libras Catarcenses rendendue.

o FRANQUITUD. Vide Francias.

o FRANQUITUDO. Eadem notione at-

que Franquistio. Constit. Jacobi II. reg.

Aragon. ann. 1301: Statutum quod om-

nia pugnare. Fuit etiam Fran-

quique, apud Muratori. tom. 9 col.

702: Coronatum. Bononiensem capitum

fuit et crabucatum, si projectum fuit in

quadra: fossato et cooperatum de Fraschia.

Chro. Domin. de Gravina apud eu-

dem tom. 12. col. 674: Fecerunt etiam

Capitanii ipsi... ligna plurima seu Fras-

cas inciderunt, et cum eis et eis eis fossatis

adherentes et fossatis facient onerare.

Hinc.

FRASCARIUM, Locus arbustivus consi-

tus est enim Frasca Italis folium, vel

ramusculus arboris: unde frascati, pro

fuscibus ramorum. Hinc etiam Fras-

chepiæ, nostri Frase Frasque, pro illa

metaphora ducta ab his, qui ramu-

sculus aut bacillus alii illudunt. His-

pani pariter Frascas ramos siccos

vocant. Charla ann. 1068. apud Ughelliun

tom. 2. pag. 187: Id est, terra arabilis

vineata cum Frascari super se habente.

Occurrit præterea in alia Grimani

Arch. pp. Pisani tom. 8. pag. 402. et alia

tom. pag. 1288. in Chrysost. Belvo. S.

Sophia pag. 665. etc. Vide Oct. Fer-

rum in Originibus Italiciis.

11 FRASCATA. Idem quod Frascarium.

Rolandinus Patav. lib. 6. de Gestis in

Marchia Tarvisina cap. 18. Stabat sub

Frascata sive laubia quadam, que erat prope ad domum pontis Altinum, ubi quotidie cum multis milibns et burgensibus morabatur.

* **2. FRASCATA.** [Italis Frascato, berceas de feuilles: * Illus, dux Mediolani parari faciet et ordinari in curia domus habitacionis quorundam nobilium in Meda, ubi majestas regis, legatus et dux debant convenire, unam Frascatam satis ampliam cum talamo et solegnagia in capite. (Diar. Burchardi, ed. Thurneys, II, 327, an. 1197.)]

FRASCELETUS. Refugium de Caresinis in Clion. MSS. ann. 1199. *Navigantium nobis atque asteui et cum ordine nunc impatio etiam Comitis ut subito sit Frasceli aferent. [Falecet], apud Murator. tom. 12, col. 450.] Id est, qui fuit canutus, postea siuefles.*

* **FRASCHETUM.** Locus arbustus consistit, diminut. a Frascam, Stat. Ver. cel. lib. 5, pag. 125, v. : *Item quod nemini licet si pascere in nemore, alti- neto, insula, salaxeto, novelleto, Fraschetu, spinetu, etc.*

* **FRASCHISSA** vel **FRASCHINUM**, Ansa ferrea, ut videtur, Gall. Crampou: Hispan. *Frascuela* est Ferrea quadra in typographia Comput. anni. 1373, inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 322, col. 1. *Pro faciendo cathedralm et bancaria, et alia que erant necessaria in dictis scolis, videlicet tam profusa, cayronibus, tam etiam pro calce et arena, clavellis et Franchissis, et pro aliis fermentis, et etiam pro aliis causis in dictis scolis necessariis.*

* **FRASCINGA**, ut *Frasinga*. Vide in hac voce. Nott. ann. 851, ex Chartular. Lemoy. in Cod. reg. 902. T. Molendina, silvas, Fraschingas, pulos, operas, et omnia beneficia ex jandicta villa exigentia, totum quisivit jam dictus adlocutor Grandiniano, ad opus matricularium S. Stephani militaris pertinetum.

* **FRASCUS**, f. pro *Fascus*, ab Italico *Fascio* Lat. *lanceoporus*. Inventar. ann. 1361, ex Fabri D. Venetie: *Item duos Frascos de estagine*. Vide supra *Frascus*.

* **FRASCHA.** Vide *Frasca*.
FRASENUM, [vel] **FRAZENUM**, f. Ramuscus, ab Italo *Frasca*, quod idem est. Nota vero ratio investiendi per ramum. Vide *Invenituta*.] Vetus Instrumentum ann. 1143, apud Georgium Pilorum in Hist. Bellunensi pag. 76, v. : *Eadem die misit D. Decanum predictae Ecclesie in tenutam, per Frazenum unum.*

* **FRASINGIA**. Vide *Frasinga*.

* **FRASITTO**, Pactus Leg. Salica tit. 32, § 11. *Si quis nasum alteri excusaret, malis Frasito, mdcx, denar qui faciunt sol, XLV, culpabilis judicetur.* Ubi-Ecclesiastis legendum suscipitur Frasito, quod proprie partem faciei prominentiore nonnotat, a Fria, vor, Ante, et Sichte, gestatu. Facie. Sed cum insolens sit apud veteres haec locutio, pro *Frasito* legendum potius censem. Nasiti, vel distinguitus, non sequitur vel sit, quo verba *Nasum excusari* redduntur. Nasitio emendandum patet Schillerus et Nas et Sauti, Soudan. Nas ab abscondito.

* **FRASUM**. Exponitur ad videtur. Gall. *Fras*, cod. Statuta Reipub. Aquitaniens. lib. 5, cap. 1. *De deductione facienda in restitutione datum.* Quotiescumque don venit restituenda, is per quem fieri debet restituto possit, ex summa datum pro *Frasis* in se, ut infra, videlicet, etc. Si vero iniquum, fuisse secuta transductio seu cohabitatio uxoris in domo mariti, vel mariti in domo uero-

ris, non possit aliquid retineri pro *Frassis*.
* **FRASNEA** et **FRASNETA**, Fraxinetum, Ital. *Frassineto*, Gall. *Fresnaie*. Chartul. S. Joan. Angeriae, fol. 62, r. : *Caluniabatus nobis Frasneam, quam vendiderat simulque donaverat sanctus Joanni. Infra fol. 63, v. Frasnea.* Vide infra *Frassinea*.

* **FRASSA**, f. Mesenterium vitulinum, quod Gallice dicimus *Fraise de veau*. Liber Antverp. et censuimus Monasterii Sangerman. fol. 77: *Cum una droitura, que valeat anno quilibet unum sectarum orde, unum apponere et unum Frassam.*

* **FRASSELLUS**, Currus species, n. filior. Charta Philipp. Regis Franc. ann. 1381, pro Monachis Bonae-vallis: *Licet esset, et fuisse per tempus sufficiens in possessione sua sustinua... recipendi in pratis locis suis marechaliis in quadragesim et Frassellis* (marechaliis in quadragesim et Frassellis).

* **Dubius rotis constant, quadrige enim opponi videtur, nisi sit Frassellus, seu ground that is woodie** Ita Edv. Co-
kus ad Littleton, sect. I.

* **FRASSINUS**. Fraxinus, species arboris, Gall. *Frâne*. Vide locum in Jugo.
* **Nostris, Frâche et Frâise**, Leuda major, Careass. MSS. *Iem pro carqua de astis de Frâiche, ij. sol.* Tiron. Ubis versio Gallica ann. 1514. *Pour charge de piques, javelines et autres hastes de bois* Frâise, etc. Porro hasta ex fraxino confit solent Frasnel, Rameusulus fraxineus, in Lat. remiss. ann. 1457, ex Reg. 139. Chartoph. reg. ch. 152. *Lequel Arnoul... avoit une haippete en l'une de ses mains, dont il a osté coupé ledit Frasnel.*

* **FRATELA**, ut *Fratalia*, in Regimino Padue ad annum 1319.

* **FRATALIA**, Confraternitas ex Ital. *Frataria*, in Chroniclo Paduano ann. 1333, post Rollandinum, semel ac iterum. [Addit. Regimino Padue apud Muratori. tom. 8, col. 385. Et anno presenti (1283) qualiter *Fratalia Paduanae Communia* fecit suorum fratrum singulare, in que erat picta aromaticae Communianae Paduae et cuiuslibet Fratalia. Quod sepius ibidem recurrat.]

* **FRATELEA**, ut *Fratalia*, Regimino Padue ad ann. 1321, col. 365. *Et in riquid S. Lucia natus est ei filius vocatus Milion, et baptizatus ex Ecclesia S. Martini, et Gavaldionis Fratelerum tenuerunt illam ad baptismum. Acta S. Antonii de Padua tom. 2. Junii pag. 763. Dominus Episcopus et omnes Ecclesiastici cum potestate et sua curia, et Fratela populi, accederent ad Ecclesiam S. Antonii.*

* **FRATELLA**, Domini Moniales. Acta notaria, secundum ann. 1361, ex Cod. reg. 1723, fol. 82, v. : *Iem (relinquo) quinque solidos Fratelerum dominibus. Fratello, Italis, Compilata vel sodalis.*

* **FRATELLUM**, a *Frango*. *Stilicidium steroris, ut atque in omnibus, unde Fratre, Sordere, dissipere vel tergere* Johan. de Janua. Vide *Frascelli et Fratellum*.

* **Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084: Fratellum, i. stilicidium, stercoris, vel sterquilini, Deout de chambres predes.**

* **FRATER**, Nomen consanguinitatis vel propinquitatis sive carnalis sive spiritualis. Hinc

FRATRES, invicem se appellabant Christiani, quod unius Dei homines, quod consortes ejusdem fidei et spei coheredes, quod ait Minutius, fraterno inter se more vivent: quod et unum patrem Deum agnoscere, ut Tertullianus in Apologeo: quod essent cum omnibus, quos sol videt, germanitatis necessitudine copulati, ut Arnobius lib. 4. aduersus Gent.,: quod denique omnes homines pro fratribus diligenter, ut Lactantius lib. 5, cap. 10. S. Hieronymus adversus Helvidium cap. 8, ait in divinis Scripturis *Fratres* dici, natura, gente, cognatione, affectu: affectu, quidem *Fratres* appellari, etc. qui in duo dividunt in spiritualia et in commune. In spiritualia, quia omnes Christiani *Fratres* vocamur, etc. Neque porro necbat Christianis Gentiles fratrum appellatione donare. Vide Nomocanonem editum Joan. Bapt. Cotelero, pag. 452.

FRATRES se invicem appellabant Reges. Vide Notas postradas ad Alexiadem et *Fraternitas* 7. Sed et Imperatores, qui una Imperium administrabant, ut est apud Lactantium lib. de Mortibus Persecutor. num. 20.

FRATRES, Rectores Provinciarum et Comites appellabant Imperatores. Senator lib. 6 in Formula Rectoris Provincie. Additur, quod a Principe *Frater vocaris, ut nobilitate pretiosi nominis a utilitate criminum tolleraris*. Hinc Formula: *Frater anantissime, de qua Brissonius lib. 3. Formul. pag. 353.*

* **Eodem honoris titulo donati Barones a Ludovico VII. Reg. Franc. in Conventione inter ipsum et Henricum Reg. Angl. apud Duchesn. tom. 4, pag. 431: Ego Ludovicus Rex Francorum, elegi tres Episcopos, Claremontensem, Nivernensem, Trecensem: et tres Barones, Comitem Theobaldum et Comitem Robertum et Petrum de Curteci *Fratres meos*.**

FRATRES Episcopos, omnes vulgo compellant Summa Pontifices, ut Episcopi vicissim summos Pontifices: quod obtinuisse etiam post ann. 1400, obser-
vir doctissimus Joan. Launous in Hist. Regi Navarre Collegii Paris. pag. 549. sed deceptum voluit crudam eru-
ditu, ponens quod est liber MS. ex quo id hauseat, itaque compellari Episcopo-
bus ab Episcopo, non vero sumnum Pontificis.

* **FRATRES**, nude, Cardinales vocantur in *Fragn*. Vide S. Bernardi sec. 4. Be-
ned. part. 2 pag. 562. *Quid Apostolicus mandaverit, quidse Fratres velint; quid Rex, quid Principes postulent, quid popu-
lus eroptat, multis ediscerent.*

FRATRI, dicti: Monachi universim, id nominis a primi Christianis mutuati, ut ad Cinnamum documentis pag. 433. [¶] Vide Glossar. mod. Graciet col. 22 voce *Azizzi*. Etiam Militares Ordines, Ita.

FRATRES S. SEPIERI, tom. 8. Spicileg. pag. 388, 389. [In Chron. S. Bertini apud Marten. 3. Anecd. col. 566] et

FRATERNITAS S. JACOBI, Compostelensis, apud Sanctum lib. 3, part. II, cap. 13. [Frates S. Jacobi de Spata, in

Non. Jan.) Raymundus Frater noster obiit. Ipo die obiit Guillermo Martini Frater noster et Vicarius Ecclesie de Rians, qui reliquit. Vide Fraternitas 5.

¶ FRATRES DE DOMO COMMUNI. Vide Fratres de Spiritu Sancto.

FRATER IN CHRISTO, Idem qui Frater Spiritualis, de quo mox, qui fraternalitate et societate monachicam admissus est. Ordericus lib. 6, pag. 827: *Hic societas licetum experit, et Frater in Christo factus fraternitatem optimae servavit. Vide Huius anno Christen.* Alla videtur Fraternitas in Christo, apud Dittmarum lib. 6, pag. 67. *Possit hoc collecto exercitu pagum, qui Moreni dicuntur, Justus Magduburg jacentem, populatum et Fraternitatem, quam in Christo cum Parthenopolitanis prius coniuncturatae hostiles aspergente disrupt. Vide Fratres Spiritalis.*

¶ FRATRES CONSTELLATI dicti milites ordinis Teutonici, quod stellam rubram supra crucem deferent. Chron. Anonymi Leob. ad ann. 1215, apud Fez. tom. 1. Script. rer. Austr. col. 865:

Veniam illi Fratres Constellati.

Vide Stellarii.

¶ FRATRES CONVERSI. Vide Conversi.

¶ FRATRES DE ROSEA CRUCE. Ineunte seculo XVII, in Germania nati medicina gratis exercebant, cum vero alchimie animalium applicuissem in multa abiere defframenta; unde Mechlinia velut perniciissima magorum societas dannata fuerunt: horum tamen existere quidam non ignobiles patroni. Vides Naudem in Instruct. de Fratribus de Rosea Cruce cap. 4. et Gerassum in Doctr. Curios. lib. 1. cap. 15.

¶ FRATRES CRUCIS. Vide in Crux.

¶ FRATRES Ordinis sancte Crucis Pafrius, vulgo Sainte Croix de la Bretannerie, in Lit. Marie regine Franc. ann. 1284, ex Lib. rub. Cari. Comput. Paris. fol. 230. r. col. 2.

¶ FRATRES DE ENSE. Horum fit mentio in Computo generali reddituum Regis Franc. ann. 1272, apud D. Brundel de Usu feudorum tom. 2, pag. 170. *Fratres de Ense pro decimis xxx. l. et dim. Vide Hofmann, nos. Fratres.*

¶ FRATRES EMINENTI, pro Armeni Barrelet, serm. in festo S. Domin. Primus (vulga) fuit Basili, sub qua militant monachi Orientales seu Graeci et Fratres Ermenii vulgo dicitur; que regula est satis dubiosa. Vide Fratinus.

FRATRES EXTERIORES, Monachi laici. Acta Murensis Monast. pag. 36: *Quia autem hic sunt Fratres, qui vocantur Exteriores, de cetera S. Blasii, huc venit, ubi primum talis vita laicorum oriri coepit. Et pag. 17: *Eo etiam tempore misit huc Exteriores fratres cum sororibus de qua conuenitudo etiam adhuc assunt. Pag. 39: *Et duos diurnales, quos cum dedisset Otto Comes, constituit ad lumen in dormitorio Exteriorum Fratrum. Passio S. Thymemonis Archilepiscopi Juvanensis: Quidam Religiosus ex illis, qui apud Canonicos et Monachos Exteriores Fratres in capa vocantur, cuius scena ordinis et habitus ista Novice regioni omnium primus induisse narratur. Nescio an idem sint, quos Ecclesia Graecanica pavloviticis, vel adeo pavlovitas; vocat, ad discrimen pavlovitas, de quibus Novella Alexii Comneni apud Balsamonem ad Vit. Symeon. cap. 19. et apud Nicetum Patriarch. opusc. de Charisti carnis num. 14, pag. 183, qui quidam pavlovites fuisse inuit, id est, asculta scribens in Monasteriis, quae a laicis***

tenebantur totidem fere esse *σορόποτας*, *ιεροποτας*, et *ιεροποτας*:

FRATRES EXTERNI, Monachi allorum Monasteriorum, vel Clerici aut Canonicorum, quibus orationum et suffragiorum societas concessa est, apud Udalricum lib. 8. Consuet. Cluniac. cap. 38.

FRATRES GAUDENTES, appellati in Italia Fratres ordinis Milliae S. Mariae Virginis, quorum Ordo institutus primum fuit ab aliquo nobilibus Bononiensibus sive alicuius quibusque regulis presertim Urbanus IV. PP. quam in Indice tom. 1. Hist. Bononiensis descripti. Cherubinus Ghirardacius, qui dura de his etiam habet lib. 7 ad annum annum, ubi præstera observat Fratres Gaudentes appellatos, quod una cum uxoriis et filiis ferri in sedibus suis privatim manerent. De his citius agunt Ammiratus lib. 2. Hist. Florent. sub ann. 1268 [Chron. Parmense ad ann. 1272, apud Murator. tom. 9. col. 781] ut et Landinus et Velutelius ad haec Dantis in inferno cant. 23:

Prudi gaudent hummo, e Bogomoli, in Calabria, et costis Lodigio.

Neque illi sunt, de quibus Marsilius Patavinus, quod modum ordinemque festorum, que singulis mensibus celebra erant, forent, que anniversaria recordenda, que elemosyna distribuenda, que jojinti servanda, ita cujuslibet mensis die indicarent. Horum mentio occurrit in Charta fundacionis Monasterii Ottobergensis Ord. Clatern. apud Martini tom. 1 Ampliss. Collect. col. 1219. *Hinc est quod cum Ecclesia in Ottoberg collecta et elemosyna Fratrum Kalendariorum diversa arclaretur erroribus..* *Bononiensis Ecclesia... communicato consilio Fratrum Kalendariorum... illi loco solubriter providere disponebat. Consule Paulinum in Chron. Monast. Ottonbergensis initio.*

¶ FRATRES KALENDARUM, nuncupati Clerici et laici, qui Hallis piam inter se societatem inlerant, Kalendaque maxime congregabantur. Charta Gunth. Magdeburg. archiep. ann. 1148, apud Ludewig. t. 11. Reliq. Mas. pag. 313: *Insuper predicti Fratres Kalendarum ecclesi beatae Virginis, nobis in Christo devoti, pro dicta Fraternitate sua approbatione et ratificatione nobis humiliter supplicaverunt, quatenus fraternalites seu Kalendas per ipsas habilias confirmare et approbare dignaremur. Alio Joan. illud archiep. ann. 1167, ibid. pag. 327: *Sane cum dudum quendam fraternalitas nonnullorum clericorum et laicorum in opido nostro Halli... sit inmodico predictam fraternalitem Kalendarum infra scriptam modo et forma discussus moderandam indulgentia videlicet, quod... sam per Kalendas et singulariter per quatuor temporis anni, rule agant et observent.**

¶ FRATER IN LEGE, Gall. Frere en lay vel en loy. Quem lex, non natura, fratrem constituit, uxor; frater, et qui sibi sororem uxoris alterius duxit, vulgo Beaufrere. Lit. rem. ann. 1286. In Reg. 130. Chariot. reg. ch. 127. *Perrot Menchoin et Perrot Boutet pourus jeunes hommes, Freres en lay à cause de leurs femmes.* Alio ann. 1289. In reg. 135. ch. 171: *Erat le Charpentier Frere en lay ou se rourge du supplicant, etc. Rursum aliis ann. 1354, ex Reg. 184. ch. 508. *Icellui Guy obtemperant aux cru de son compagnon et son Frere en loy, ayant espose sa sœur, etc. Hist. chronol. Caroli VII. reg. Franc. pag. 410: Charles d'Anjou frere du roy en loy et son cousin aperçut germain, etc.**

¶ FRATRES DE MATRIBUS. Vide supra Fratres Beati.

FRATRES MATRI, vel estate provocatores, vel locorum probitate cælestes precelentes. Adalardus in Statutis antiquis Monasterii Corbezensis lib. 1. cap. 9: *Si secundum viri depulsi sunt, si talis Frater Matrus, de cuius conscientia onnes securi sint, His Fratribus Naturis opponuntur Juniores, aut minus sapientes vel constantes, cap. seq. Petrus Cluniac. lib. 1. de Miracul. cap. 8: *Costaneorum quippe locutiam innato pudore abhorret. Matrus Clericis suis Monachis adherebat. Addi ejusdem Statuta Cluniac. cap. 69. ex Usus antiquos Cisterciensis Ordini. cap. 81. Vita Abbatum S. Albani pag. 87: *Matri et discreti Fratres. Apud***

simil cohabit, inter quos hereditas paterna nondum est divisa. Capitul. Ludov. II. ann. 867. tit. 4. § 1: *De Fratribus Indivisiis... volumus ut si duo fuerint, ambo pertent (in hoste.) Si tres fuerint, unus qui inutilis apparuerit, remanset; caesi pertent.*

¶ FRATRES JURATI. Vide Fratres Conjurati.

¶ FRATRES KALENDARUM, Nomen a Kalendis sortiti quod modum ordinemque festorum, que singulis mensibus celebra erant, forent, que anniversaria recordenda, que elemosyna distribuenda, que jojinti servanda, ita cujuslibet mensis die indicarent. Horum mentio occurrit in Charta fundacionis Monasterii Ottobergensis Ord. Clatern. apud Martini tom. 1 Ampliss. Collect. col. 1219. *Hinc est quod cum Ecclesia in Ottoberg collecta et elemosyna Fratrum Kalendariorum diversa arclaretur erroribus..* *Bononiensis Ecclesia... communicato consilio Fratrum Kalendariorum... illi loco solubriter providere disponebat. Consule Paulinum in Chron. Monast. Ottonbergensis initio.*

¶ FRATRES KALENDARUM, nuncupati Clerici et laici, qui Hallis piam inter se societatem inlerant, Kalendaque maxime congregabantur. Charta Gunth. Magdeburg. archiep. ann. 1148, apud Ludewig. t. 11. Reliq. Mas. pag. 313: *Insuper predicti Fratres Kalendarum ecclesi beatae Virginis, nobis in Christo devoti, pro dicta Fraternitate sua approbatione et ratificatione nobis humiliter supplicaverunt, quatenus fraternalites seu Kalendas per ipsas habilias confirmare et approbare dignaremur. Alio Joan. illud archiep. ann. 1167, ibid. pag. 327: *Sane cum dudum quendam fraternalitas nonnullorum clericorum et laicorum in opido nostro Halli... sit inmodico predictam fraternalitem Kalendarum infra scriptam modo et forma discussus moderandam indulgentia videlicet, quod... sam per Kalendas et singulariter per quatuor temporis anni, rule agant et observent.**

¶ FRATER IN LEGE, Gall. Frere en lay vel en loy. Quem lex, non natura, fratrem constituit, uxor; frater, et qui sibi sororem uxoris alterius duxit, vulgo Beaufrere. Lit. rem. ann. 1286. In Reg. 130. Chariot. reg. ch. 127. *Perrot Menchoin et Perrot Boutet pourus jeunes hommes, Freres en lay à cause de leurs femmes.* Alio ann. 1289. In reg. 135. ch. 171: *Erat le Charpentier Frere en lay ou se rourge du supplicant, etc. Rursum aliis ann. 1354, ex Reg. 184. ch. 508. *Icellui Guy obtemperant aux cru de son compagnon et son Frere en loy, ayant espose sa sœur, etc. Hist. chronol. Caroli VII. reg. Franc. pag. 410: Charles d'Anjou frere du roy en loy et son cousin aperçut germain, etc.**

¶ FRATRES DE MATRIBUS. Vide supra Fratres Beati.

FRATRES MATRI, vel estate provocatores, vel locorum probitate cælestes precelentes. Adalardus in Statutis antiquis Monasterii Corbezensis lib. 1. cap. 9: *Si secundum viri depulsi sunt, si talis Frater Matrus, de cuius conscientia onnes securi sint, His Fratribus Naturis opponuntur Juniores, aut minus sapientes vel constantes, cap. seq. Petrus Cluniac. lib. 1. de Miracul. cap. 8: *Costaneorum quippe locutiam innato pudore abhorret. Matrus Clericis suis Monachis adherebat. Addi ejusdem Statuta Cluniac. cap. 69. ex Usus antiquos Cisterciensis Ordini. cap. 81. Vita Abbatum S. Albani pag. 87: *Matri et discreti Fratres. Apud***

Latinos Matura etas dicitur inter Juvenilem, quae adduc acerbe est, et senectutem, quae jam exora. Contra immaturum, qui juveniliter agit. Ditemarus lib. ult. *Ekkhardtus juvenis, ac ideo Immaturus*.

FRATRES DE MERCEDE. Gall. *Freres de la Mercy*, sic appellati ob eorum merciorium in regimendis captivis. Codicilium Palentinum ann. 1388. tom. 8. Conc. Hispan. pag. 623. Qui quidam testis pars redemptioi pudentia applicata, per Fratres de Mercede et de Trinitate Ordinum exigatur et levetur.

FRATRES MILICE. S. Jacobi. Lib censum eccl. Rom. In episcopatu Concen. denunc. Fratrum milicie. S. Jacobi annualium x. malachinos. Vide supra Fraternitas S. Jacobi. [9] Constit. Petri I. reg. Aragon. ann. 1198: *Templarii sive fratres sancti Sepulcri.*

FRATRES MILITIAE SALOMONIS. Idem qui Templarii. Charta ann. 1177. ex Chartul. Campan. fol. 164. r: *Gaufridus de Morchon concessit Deo et beatae Marie et domini templi Salomonis in elemosinam, etc. Fratres militiae Salomonis de monasterio liber et quiete possidebunt.*

FRATRES MINORES. Vide Minores.

FRATRES DE MONTE ANGELORUM. Lib. censum eccl. Rom. In episcopatu Constantiensis. *Fratres de Monte Angelorum unam monastri aurum.*

FRATRES MONTIS BEATI LUDOVICI PROPE NOVOCOMUM. In Charta ann. 1316. ex Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 530 v. Cartusianes monitis Renaudi hodie vulgo appellantur.

FRATRES DE MONTE FRIGIDI. Statuta Ord. Cisterc. ann. 1215 apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1817. *Petitio Fratrum de Monte Frigido, ut incorporei sub monachis Calixtus et custodia Abbas Mandemantis, admittantur.*

FRATRES DE MONTE RUBRO. loco uoi habitabant denominati, unde Parisios subinde translati in Alborum Mancellorum Monasterium introducti sunt. Hi Ordinis erant S. Guillelmii, de quibus mentio fit in Testamento Theobaldi de Mariaco ann. 1226 apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1223.

FRATRES ORDINIS MORRONENSIS, alter *Celestinorum*, cuius auctor fuit S. Celestinus PP. V. anno 1244. ante pontificatum cognominatus de *Morrone*, in Charta Phil. Pulec. ann. 1304 ex Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 266. v. col. 2. *Fratres Ordinis Morronensis*, in alia ejusdem reg. ann. 1300. ibid. fol. 305. v. col. 1. Vide *Morronensis Ordo*.

FRATRES PASTORES. Conversi Ordinis Cisterc., quibus ovium cura demandata erat. Regula Conversorum Ord. Cisterc. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1650. *Fratres Pastores oviu mane exirent a grangia tempore quo non jejunant accipiunt singuli panem in pera sua, et vadunt in pacua ducentes oves.*

FRATER PATRELE. Gr. Επαπάπος, qui nosque *Conversorum* Constantini Imp. apud Annianum lib. 15. de Juliano, quem Cesarem designavit. Julianum hunc Fratrem meum Patrelem, etc. Utique enim illi fuerit duorum Fratrum Constantini et Constantii Nobilissimi.

FRATRES DE PAUPERE. Vide *Fratricelli*.

FRATRES RELIGIOSI PAUPERTATIS, vulgo *Mendians*, in Stat. pro sabbati. Carcass. ann. 1492. tom. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 559. art. 4.

FRATRES PLUMBATORES. Qui Cadaver feretro plumbeto includunt. Care-

mon. Rom. Ms. ubi de obitu Papa. fol. 29. *Cubiculari autem parent aquam calidam cum herbis odoriferis, et Fratres plumbatores lavent ejus corpus.*

FRATRES DE PENITENTIA JESU CHRISTI. Vide *Fratres de Saccis*, et in *Ponticentis*.

FRATRES PONTICENSI. sub finem secundum strigos Regum Franc. ad hoc potissimum instituti, ut viatoribus tuelam, hospitiuum, aliisque necessaria praestarent. Fratres Pontici dicti quod pontes construerent ut facilius et tutius fluvios transire possent viatores. Sic Avienonensem pontem presidente et architecto S. Benizeto extruxerunt et fusus docteur in ejusdem Sancti Historia. Aquia edita ann. 1670. in 16. Horum Hospitaliariorum *Ponticum*, seu Factorum Pontium (scilicet aliquando vocantur) habuit erat vestis abba cum signo pontis et crucis *de supra pectus*, ut loquuntur Charta ann. 1171. pro Hospitali Pontis S. Spiritus, ex Schiedis D. Lancelet.

FRATRES PREDICATORES. Vide *Predicatorum*.

FRATRES PYES. Thomas Walsingham. pag. 124: *In quadam cemeterio, quod fuit quodam Fratrum, quo Fratres Pyes vocantur, appellabant, qui scilicet partim a bo, partim nigr habito utebantur. Et postea Picus nostris Agaches, Occitanus Agassio dicunt, ita ejusmodi nomen natura hosce Monachos vocabant. Chronicorum Francie vernacularium MS. designatis in annum 1322. ad ann. 1273. En cest en assembly li Papes Graviers au Concile a Lyon sur le Rhone. La furent abbas plene oratione, pour la cause des Procheurs et des Freres Meureurs, si come li Freres Agachies, et li Freres aux sacz et tuis li autre qui assentient rente, et si fu li prelives que auvaient totus.*

FRATRES REMANENTES. in Regula Monasteriorum cap. 21. 23. 25. 28. 35. 38. 42. 46. 65. generatim dicti *Milites ejusdem Ordinis*.

FRATRES DE SACCIS. Qui et *Saccati et Saccite*. Vide *Sacci*.

FRATRES SERVIENTES. Vide supra *Frates Clientes*, et infra *Servientes*.

FRATRES SPIRITUALES. Idem videntur qui *Maturi*. Regula S. Fructuosi cap. 4: *Quidquid in ueste vel cultu est Monachorum, et non peculiariter apud unumquemque habendum; sed sub manu eiusdem Fratris Spirituali in una celia recessundetur est, quique cum necessitate poposcerit, petentibus confratrum, atque fratrum, et fratris servientibus. Cap. 8. *Frater vivit bonibus. Et cum forte ab aliquo Fratre Spirituali corrigitur, continuo in iracundiam propositum. Bernardus Mon. In Consuetud. Cluniac. MSS. cap. 1. de electione Abbatis. Qui (Episcopus) inquisito ab omni Consente, utrum omnibus electio placet, et maxime a Spiritu illius Fratribus, auditaque concordia maxime Spiritualium super hoc, etc. Regula Magistri cap. 56: Cum Fratres Spirituales sine Laico ambulant, juncti ad se, et cantantes, modice de via fluctant genua. Adde cap. 68. Concilium Tolet. XI. cap. 7: Quotiescumque quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica**

dobet a Sacerdote discipline curari: si alter rectoribus placet, discorum vel trium Fratrum Spiritualium testimonio peculia- riter adhibitis et modus criminis agnoscatur, et modus panitia irrogatur.

FRATRES SPIRITUALES. apparet pri- tera *Laudibus*, et *fratricellis*, monachis, adepti erant. Vide *Fraternitas S. Traditionis*. Huldens. lib. 9. cap. 40. *Congre- lantes ergo nobis ex qualitate temporis, et ex quod idem Cancellerius Spiritualis Frater noster esset. Charta ann. 1214. in Probat. Hist. Gulensis pag. 270. Et tam mihi quam usori mes Spiritualium Fra- ternitatem in Ecclesia sua tanquam uni- ex fratribus concesserunt. Tabular. S. Albini Andegav. : Girardus Senecellus quando Frater noster devenerit, hoc est, quando in societatem nostram devenerit, et beneficium nostra congregationis recipit, etc. Vide Ordericum Vital. lib. 5. pag. 385. *Hypatius*, nude, in Nomocanone edito a Joan. Bapt. Cotelario cap. 70. ¹⁰ Vide Glossar. med. Grexit. col. 28. et 24.]*

FRATERNITATES SPIRITUALES. Graecia potissimum dicti, qui sese invicem in *Fratres* adoptabant, seu qui *fraternitatem* in sacramento, in Ecclesia coram Sacerdoti, sumpta interdum ac divisa Eu- charistia, acto firmabant. ¹¹ apud *hypatios*, apud Gregorium in Vita S. Basili Junioris n. 28. et in laudato Nomocanone cap. 190. 422. qui idem videtur, qui *ad personas* dicuntur cap. 200. 220. et 227. Quis quidem Fraternitas, recuperata aeternitate, apparet apud Constant. in Basilica. cap. 10. 58. et Syl- licifac. pag. 582. 586. quis atque *hypatios*, Leon. Grammatico in eodem Basil. pag. 460. *aberratio*, in laudato Nomocanone cap. 512. dicitur. De ejusmodi fratribus spiritualibus copiose egimus in Dis- sert. 21. ad Joinvillam. Adde Alamanum ad Hist. arcana cap. 8.

FRATRES SPIRITUALES. dicti *Auidam Fratres minores*, seu *Beguini*, *Eremitae damiani*. Vide lib. 1. Miscell. Baluzii pag. 276. et infra *Fratricelli*.

FRATRES DE SPIRITU SANTO. qui alicubi de Columba vocantur, eo quod ante pectus portant columbam album in ueste, de Regula S. Augustini, qui per ci- vilitatem eleemosynam colligentes, necnon in mensibus et vindemias granum et vinum, et multa alia sibi legata recipientes, pre- ter eleemosynam, quas in *Nativitate Domini* et *Pascha* maximas faciunt, tote anno q. o. die visitant, et eleemosynis consolante ortones pauperes, carceratos, pupilli et viduas, et cunctos erubescentes medicare, circumeuntes continuo civita- tem, certis et publicis pauperibus multa tribuant ad portam. Hoc idem faciunt Fratres humiliati Teriti Ordinis, qui dicuntur de *Domo communione*. Cibi autem, quae per ciuitatem dispersi, solitudo inveniuntur in festis principaliibus. *Fratres de Spiritu S. Spiritu*, praeceps, quotidiana elemosynas possident, sunt ille, scilicet panis, vinum, farina, pulmenta, legumi- num et consumilium, carnes recentes et salsae, cocte vel crudae et alia talia, quae omnia preter illa, que dant ad portam suam, divisa ciuitate inter se, quotidiane deferunt personis illis, quas dixi; portantes panes in saccis, vinum in manibus ligneis cassis, reliqua vero in vasis aereis coperculo et reo clausis. Similiter Fratres de *Domo communione* ultra multas consimiles, quae de collectis et legatis faciunt eleemosynam, dant in *Cana Domini* multis pauperibus reverendum. Sic Anonymus Tichensis de Laudibus Papie, apud Murator. tom. II. col. 30.

FRATER AD SUCCESSIONEM. Vide *Monachus ad Succurendum in Monachis*.

FRATERCULI. Monachi, Italis *Fraticelli*. Vita S. Ricmari Abbat. n. 2. *Ordnatione Fraterculi... quos congregaverat*, etc. *Monachuli dicuntur n. 5.*

***FRATRE**, [Sordere, displicere, tergere (DIEF.)]

FRATERIA, *Fraternitas, confratris*, congregatio, Italis *Frataria*. In Charta Riccardi Comitis Ayelli ann. 1193 apud Ughellum in Archiep. Salernit. Vide *Frateria*.

***Nostris Frarie et Frarie**, qua voce etiam *Fidelis signiferarunt*. Lit. ann. 1317 apud Marten. tom. I. Anecd. col. 125. *Nous Amali et Jehan dessus les Fratries et alliances, en tant comme est de nos freres, venus a nous en touche, ne approuvons pas ratifions, ainsi les detaissons en tout*. Lit. Remiss. ann. 1377. in Reg. III. Cartoph. reg. ch. 381. *Gilot Berengier de la Frarie des drappiers... dist a Locho de la Frarie des tanneurs, etc. Flavie, eadem sensu in Testam. ann. 1401 tom. 2. Probat. Hist. Brit. col. 719.*

***FRATERNACIO.** Fraternitas, sodalitium. Charta Willhelmi Abb. S. Albani ann. 1476 apud *Medioe Formul. Anglie* pag. 336. *Recipimus in collegio sine consortione nostrae spiritualis Fraternacionis*.

***FRATERNALIS.** Fraternus, Ital. *Fraterno*, Gall. *Fraterel*. Charta ann. 1413 ex Scholis Pr. de Mazzaques; *Ambul concilia Fraternali, etc. Fratrin*, eadem acceptio in Lit. remiss. ann. 1481 ex Reg. 139. Cartoph. reg. ch. 31. *Le suppliant, esmeu de courage Fratrin, incontinent failly en la rue,.. pour ceder seconer son beaufre.*

***FRATERNALIS** Modus. Mensura frumentorum, que prestat tenebatur ad prebendas fratribus canonici orationis, in ecclesia Naumburgensi et aliis. Tabul. I. cl. Naumb. *Quatuor modi siligins Fraternalis measure faciunt sex modos Naumburgenses*. Chart. Henric. Episc. Naumb. ann. 1321. *De octo modis, de quolibet duo Modii Fraternales et duis partibus measure et unus puluis*. Vide Hatt. in Glosar. German. voce *Brudermodus* col. 200.

1. **FRATERNITAS.** ipsa Ecclesia dieta, vel certe ipsi fideles, apud Tertullianum, Cyprianum, Ambrosium, Hieronymum, S. Maximum Taurini, Iunius, de avariis etc. in Actis Martirum SS. Nymphaeum, 30. April. n. 6. 10. 14. Libellus Precium Marcellini et Faustini pag. 168. 87. etc. *Fraternitatis reus, qui in Ecclesiastam peccat, vel in Frates, fideles, Conclitum Lussum. I can. 6. Quisquis crescere, aut implore... neglexerit, quasi diuiniorum mandatorum transgressor, reum se Concilio Fraternitatum futurum esse cognoscet*. Cibro in Councilis Galliani, et in Toledo. II. can. 2. in Lega Aleman. tit. 40. etc.

2. **FRATERNITAS.** Fratum, seu Monachorum cohortis. Liberatus Diae, cap. II. *Quibus eundis se, tali Eutyches reddidit responsion, hoc apud se esse decrebit, ut quicunque egredieretur a sua Fraternitate, sed tamquam in septe dixeret in Monasterio. Fraternitas monachorum, et Psalterium* in Hist. Lausinae, cap. 1. *ad Psalterium in Hist. Lausinae, Monachorum in Vita S. Silii Junioris pag. 228. apud Theod. rum Studitum in Vita S. Philiberti nata. 32. 37. Theostericum in Vita S. Klaudi n. 10. 12. 13. 47. etc. Vide Notas nostra ad cinnamum pag. 431.*

FRATERNITAS. Societas inita inter Monachos variorum Monasteriorum, qua sua sibi invicem loca ita communicaunt, ut tandem fratres alterius Monasteriorum habentur in iudeo recipiunt, epularentur in refectorio, precationum, seu uti vocantibus *huncificiis* omnium essent participes pro ite, cum vita migrassent priores fundentes, etc. *[Non tantum monachorum sed etiam ecclae-sularum cathedralium et conventualium inter se et cum monasteriis] hinc societas fuerunt. Vide formulam apud Würdwein in Subsid. Diplomat. tom. 6. pag. 12. et tom. 10. pag. 91. Charta fraternitatis, apud Goldst. tom. 2 Rerum M. Main. pag. 181. *Solenique Fraternitatis a toto Capitulo recepta, et contra Mignutino Conventum per fratres nostros transmissa literis hanc confirmationem inscripsi, etc.* Alias ejusmodi fraternitatis et societatis monasticarum Chartas, et exempla proferunt. Historia Abbationis Condensata pag. 438. 49. 50. Rerum in Reoam pag. 183. 260. 265. 301. Mariolus lib. 3. Hist. Remensis cap. 14. 21. et pag. 648 etc. De eis etiam agunt Haefenus lib. 8. Disq. Monast. tract. I. disq. 4. idem Rerum ad Hist. Monast. Remensis cap. III. praeferuntur. Recensimus Jo. Mabillonus in Praefato. tom. I. Secund. 3. Benedictini \$ 100. [et tom. 3. Anecd. pag. 485. et seqq.]*

Chartam duxatax singularem, ac antiquam, ad ejusmodi societatum formam percepit. hic ad subiungam ex Tabulario Flavimianensi. *Anno Verbi incarnationis 841, eodemque Socetas una Ordinis regnandi primo et septimo operante officio caritatis, iuste est obiectum, ratione quodam honeste omnibus, ut vidimus, accepte societas, inter reliquias viros, Domum scilicet G. sp. portio. Beatisissimi Martini Augustinianorum Canonicum Abbatem, item pie Principis Apostolorum Petri G. frid. Flavimianensem Monasterii Prælatum, ex utriusque parte inibi Deo familiantibus asserimus prebentibus, quam insolubiliter perpetuo conservandam, inde dies singulis horumtibus, augustinus capturam, literarum quoque monumentis tradere, ut res salutare perpetrata, ad postfutura successiones non relata solon, verum et scripto transmissa decurrat. Picti inter eos fideles regato est, ut qui liqui instanti, laboris studiorum salutaris pars, quaque pro suis exercitiis vel defunctis inservit, id quoque pars devotione pro Fratribus hic sibi donec devinctus erexit, absque immunitatione retrahit, interpolatione. Quid sane etiam quantitate su, quod agendus non determinatur, et cuique absque dubitate constet, novi nos fratres Cenobialium Principis Apostolorum ac decessu eiusdem Fratrum et aliorum eorum, ut deus respiciens, novit, et matutina agendas generaliter exhibeat, ita ut testio, septimo, et trigesimo die ex more id fiat solemnius Missam quoque pre defunctis per dies prefatis cum oblationibus quotidie canamus. Inter haec etiam animar pro salute illius duo canunt ab omnibus Psalmas. Ceterum in his predictis diebus omni, peccato officio Psalmum pro eo canimus 121. florum. Hoc igitur pro re receptibus. Primo anno recursa vigilia et Missam celebramus; etinde reliqui anni versus anni. Psalmos 12. canimus. In Kalendas omnia missus pro universis defunctis nostra Congregationis vigiliam et Missam cum*

oblatione eorum explimus. Hec usi robustissimo retinente, ut pro nostris, ita pro vestris quoque in Reliquias annuentes Deo exercere curabinus: hujus vicem officia a restrita caritate instantis representerunt. Uique haec honesta a Deo, ut creditur, inspirata Fraternitas non presertim solum, sed et posteris ubi in festivitatibus secundum Martini Confessoris Christi huius scripti continentia in sacri conventione vestri praesentia per annos singulos recitetur. Demum almissam dilectionem vestram patitur, ut si quislibet nostrorum ratio suo lapsus affectus fuerit, a roba recipiat nec dilectorum est, quousque satisfactione acta, spreco nito, aut recipiatur, aut caro in dicto vestro, quid agendum sit, decernatur. Hoc etiam permaneat, manus proprii subscrybatur. Giffordus Mon. script. Hildegarde Gubertus, Gauzarius, Beringarius.

Praelectio Chartæ alteram hic subjiceremus ab Martyrologio Corbeleensi. *Hæc est societas Ecclesiæ Corbeleensis et Aribatensis, constituta per Domos Abbes Rothertum Corbeleensem et Walterum, potente utroque Capitulo. Scilicet communio utriusque Capituli et detentio, et in necessariis procuratio cuiuslibet Fratris ab Ecclesia sua qualibet modo perturbati unque ad reconciliationem sui Capituli, nisi forte, quod obist, irrecuperabiliter ab Abbe suo et Capitulo ei ablatu habitu ejectus sit. Observent autem Fratres, allato brevi, sicut Fratres ejusdem Ecclesie extra clausum defundi solenne habeant officium, et Septenarium, et Tricenarium, et annotationem in Regula, super hoc addita uniuscuiusque Sacerdotia Missa una, et aliorum Fratrum ordinatio psalmodia. Pro Abbatis vero obhebentia vel Tricenarius cum singulari debito trium Missarum et ordinante psalmode, et prebenda per annum, et Anniversarium cum pulsatione campanarum. Acta ann. 1137. Indict. 15.*

3. **FRATERNITAS.** Praestationes, quæ fiebant Monasteriis ab illo, qui eorum fraternitate perfruerant. *Fraternitates* dicuntur in Concilio Lateranensi IV. cap. 56. Anastasius IV. PP. Epist. 12. ad Fratres S. Joannis Hierosolymit. *Decernimus ergo, ut receptores vestiarum Fraternitatem sine collectarum salvo jure domiorum suorum in B. Petri et nostra protectione consistant, etc.*

5. **FRATERNITAS** de Laicis dicitur, qui in participationem orationum, suffragiorum et beneficiorum Monachorum, ab illo admittebantur: qui in *Frates*, vel in *Frates et Monachos* recipi dicuntur apud Erichardum Jun. de Casib. S. Galli cap. 1. pag. 37. Will. Thorn. pag. 1896. in Probat. Hist. Guineiens. pag. 278. in Monastico Anglie. tom. I. pag. 53. 331. etc. Hinc *Monachatus* nomine dominatur eusmodi fraternitas in Statutis antiquis Cartusianis I. part. cap. 49. § 15: *Statutum est, ut extranei non detur Monachatus nisi de licencia Capituli. § 19. Fraternitas dicitur. Adde Statuta ejusdem. Ord. ann. 1388. part. I. cap. 4. § 28. 29. 30. 35. et Statuta ann. 1388. cap. 4. § 28. Fratres et clerici in orationibus et elemosynis Monachorum, et eodem Monastico Angl. pag. 73. etc. 303. Et in Capitulo introiens fui Frater et particeps beneficiorum totius Ecclesie. pag. 63: Et ipi non suscipiuntur in Fraternitatem suam et participationem omnium beneficiorum universorum donorum suorum. Adde pag. 635. Vita S. Henri. I Imp. cap. 29. Et Fraternitatem Monachorum susci-*

piens cum maxima humilitate et contritione cordis, orationibus eorum se commendavit. Tabular. S. Albini Andegav.: *Girardus Senescalus quando Frater noster devenit, hoc est, quando in Societatem nostram devenit, et beneficium nostrum Congregationis recipit, etc.* Charta ann. 1123. apud Puricellum in Basilica Ambrosiana pag. 609. Excepto, quod determinate oblatio ad partem Monasterii, vel ad partem Canonice, vel per conversum, vel per orationem, id est, suscipiendo aliquem in summa oratione, aut per testamento. *Fraternitatem E. clavis recipere* ibidem pag. 22, 30, 240, 376. apud 826, etc. *Vita Delphini* lib. 6, pag. 1. *Orderis Vitalis*, lib. 1, cap. 1. *Tunc Hugo Fraternitatem Monachorum, quam olim in infancia accepimus, renoverit.* Infra: *Cuncti tempore Miles de Mauia in vita et morte Societatem eorum omnibus petierunt, et fratres eorum, ut monachili praeceps demonum cuncto fortissimis resistenter, fideliciter affecti sunt.* (Charta 12. circiter sec. 8. Tabular. o S. Petri de Cellafrointi in pago Engolismi, i. Willelmus Amatus Miles receptus est in Fratrem et compartimentum omnium honorum Ecclesie de Cellafrointi tam spiritualium quam corporalium. Vide supra *Frates conscripti*). Eiusmodi vero Fraternitas in Capitulo per librum a Monachis concedebatur. Statuta Ordinis de Sempringham: *Quod si Episcopus vel Abbas Canonorum regularium, seu Monachorum, vel Rex intraverit Capitulum, assurgentib[us] omnis concedetur ei et omnes inclinat, cum ante eos transire, etc. Quod si Societatem quesierit, assurgentibus omnibus, dicatur Psalmus. Ecce quam bonum, etc. Et sic concedatur ei Fraternitas, manibus libro appositus, etc. Statuta Ord. Premonstrat. dist. 1. cap. 5. Et si Fraternitatem querunt, assurgentibus omnibus concedatur et per librum. Idem Ord. Ier. Vitalis lib. 12. pag. 840. In Capitulo, ut in Societatem eorum in humilitate requisitum est. Stephan. Torn. Epist. 25. *Quibus in generali Capitulo concessum est Fraternitatem omnium Monasteriorum nostri, quia aliud non possumus constitutus, nisi pars per omnium beneficiorum. Eccl[esi]a nostra, tanta sit, ut quam in morte, etc.* Prædictis enim illustrat. Horatius Mori in *Capitulo Cluniac. MSS. cap. 37* et ex eo *Historia* lib. 3. cap. 3. *Sicut plorique fratres Christi, tunc pauperes quam divites, qui cum addit et in Capitulo nostrum venerant, petebant, ut ipsa quoque mereantur habere. Fraternitatem nostram; anuntiatur, et cum libro eis datur, ut partem et communionem habeant de omnibus bonis, que ultra modo sunt, vel in orationibus, vel in elemosynis, non solam apud nos, sed etiam in cunctis locis, que nostri prius esse videnerunt. Pro his omnibus quādū sicut in hac temporali vita spectaculi cantat per singulas horas Psal. 8 et ea *Collecta*. Prædicto, Domine, famulis, etc. Quoties ad maiorem vel ad matutinam Missam dicuntur, pro eis operantur. Postquam autem obitum Defunctorum ea *Collecta*. Omnipotens omnipotens Deus, cui, quando non est in predicta *Collecta* prima, illis proprie deputata est, et similiter illa *Matutina Litanie pro Defunctis*, que post quamlibet dieum 12. lectio, et solenniter in sequenti nocte absque officio cantatur. Præterea quatuor vices in anno id est, post primam, Dominicam Quadragesimam, post Natale SS. Apostolorum Petri et Pauli, post festivitatem O. SS. in quibus**

specialem commemorationem facimus cum officio, cum Missa, cum septenario, et trienario, et prehendo eodem modo, quo solet agi pro qualibet absente, qui obierit in aliqua cellarum nostrarum. Quod cum satis manifeste relatum sit in superioribus, (cap. 30, 31.) non est opus secundo referre. Et hoc est quod super additur, quod 12. pauperes reficiuntur: hoc minus agitur, quod non a singulis Cerditibus Missa cantatur. Vide *Familias, Combiuno et Confraternitas* 2. His addere placet formulam admissionis in ejusmodi societates ex Charta Campan. Biol. Thuan. fol. 24. *Illustris Comitiage Campaniæ carissima Domus nostra, frater A. Prior Cluniacensis et ejusdem loci Conventus eternam in Domum saltem. Cum ergo Cluniacensis, secundum dilectionem plurimum, quia membris pietatis evidenter habere doquimus, sub his vicis, quas possimus in loco referre volumus et tenemur. Inde est quod in recompensatione devotionis vestre vos in Sarorum Cluniacensis Ordinis receperimus, factores participem et consortem omnium beneficiorum, quae de cetero sicut in Ecclesia Cluniacensi, et in omnibus membris ejus, sive pro eius, sive pro defunctis egantur. Concedimus etiam vobis, quod cum de transitu vestro Cluniacensi Ecclesiæ per praesentes litteras innotescit, pro toto in Ecclesia Cluniacensi soleme officium cum Missis et aliis beneficis fieri, sicut si in aliquo Monasteriorum nostrorum cum sorebus suis nostris continget obire. Tricenarium etiam fieri in conventu nostro pro vobis, et nomen vestrum scribetur in brevibus, que per domos congregations nostræ ex constitutis scribentur, ut ubique in locis nostris pro vobis fiat officium, et consuta benevolia persolvatur. Insuper scribetur in Catalogo defunctorum nomen vestrum in Regula in die anniversarii vestri singulis annis perpetuo recitandum, ut pro vobis fiat officium, et anima vestra absolutamente et debita beneficio a consequatur. Rogamus autem dilectionem vestram et honorum in Domino, ut interim, dum in hac die fueritis in qua per dominum gratias Dei loco temporis vestre esse supimus et gratus Ecclesia Cluniacensi, et in loca eum pertinencia, et fratres totius Congregationis, sicut Soror Cluniacensi Ordinis affectuose diligere, et eorum negotia, non vobis occurserint, curae secundum deum liberantes promouere. Actua anno Dom. 1245. mense Mayo. Vide aliam fraternitatem formulam apud Ughelini tom. 9. pag. 493. His addo, quod habet Tabularium Monasterii S. Andrei Viennensis. *Ego Albertus Miles filius Wibodi, et uxoris mea nomine A., et filius meus Petrus, accipimus Societas corporis et anime in Monasterio sancti Andrei intra muri Vienne urbis positio, sub presenta Abatis Uberti, et ut partem habere possumus in sacris et in omnibus beneficis, que sunt in Monasterio, et in omnibus membris ejus, et ut inter socios sancte Congregationis numerari possumus, donamus predicto Monasterio et habitatores ejus utramque cunctam nostram hereditatem sitam in pago Gratianopolitano, etc.* Tabularium. Prioratus de Luminaria in Delphinium. fol. 45. *Et ipsi Monachis deducit et in societatem Monasterii, et si ipse President voluntare ad habitationem S. Benedicti, pro hac re et pro aliis beneficis regantur eum. Eiusmodi fraternitatem tanta erat prærogativa, ut et matribus clausum vel septa monasteri ingrediendi et infra illa manendi jus esset, quod colligi-**

tur ex Charta ann. 1218. in Chartul. Buxer. ch. 20. *Si autem ipsos (monachos Buxeris) transire voluerit (Gertrudis), in tali habitu, quali dominum ipsorum infraferit, ipsi et cuidam servienti sua necessaria ministrabunt. Vide *Frates Conscripsi in Frater*.* Notati dignissima videtur Charta Johanna abbatissæ S. Antonii prope Parisiis, qua participationem omnium bonorum spiritualium ejusdem monasterii concedit illis omnibus, qui qualitercumque elemosynam largientes, interfuerint dedicationi capelle de Ignacio d'Orionis Sessioni ex Chartul. Campan. fol. 335 col. 2. *Universis Christi fidelibus ad nos presentes littera pervenerint, sorte Johanna abbatissæ totiusque concentus S. Antonii prope Parisiis Cisterciensium viris nostris, eternam in dominum salutem. Novitatis nos ad recessum illustrissimi viri Theobaldi regis Navarræ concessione omnibus illis, qui ob reverentiam B. Mariae et B. confessoris Nicholai ad capellam de Ignacio de Jara in episcopatu Suecensis diocesis (die) dedicationis et per actas, afferentes causa devotionis elemosynam largiri, et participationem omnium bonorum, qui fuerint et de cetero fieri in domo nostra, et etiam specialitatem illam, quam erga familiares ordinis nostri universis ordi habere dimicetur, duoque psalteria ex parte conventus nostri promittimus eidem nos reddenda. In cuius concessionis testimonium praesentibus litteris sigillum nostrum duximus apponendum. Datum anno Domini 1240. mense Mayo. Eiusdem tenoris sunt Literæ Nicolai prioris Pruttiaci ibid. fol. 416. v. *Universis praesentes litteras inspecturis, Frater Nicolaus dictus prior Pruttiaci Cisterciensis ordinis salutem in vero salutari. Ad universitatis vestre noticiam volumus pervenire, quod nos ad petitionem illustrissimi domini regis Navarræ concedimus omnibus qui fides ac devotionis gratia vel affectu hac instanti dedicatione basilice sue de Ignacio de Jara ipsam basilicam visitaverint, plenarium participationem omnium bonorum, que in nostra ecclesia et in membris ejus contaretur sunt et de cetero, Diuinitate fidei hanc concessionem et ipsa fidelibus ad supplicium illam suorum veniam delictorum laicis missus Congregatio, sicut Soror Cluniacensi Ordinis affectuose diligere, et eorum negotia, non vobis occurserint, curae secundum deum liberantes promouere. Actua anno Dom. 1241. mense Octobre. In octava Ascensionis Domini. Valeant per octo dies supervacante dedications. Vide supra in Absolutio 1.* Neque etiam prætermittenda formula admissions in fraternitatē Territ. Ordinis, quam exhibet Notarius Semper in Actis MSS. ex Cod. reg. 3725. fol. 81. v. *Qui frater Orlando petitioni dicti Lupi, tam benigne quam misericorditer annuens, predicationem luxuriantem in dicta ecclesiæ ante altare sancti Thomas, flexis genibus et manus junctis in confratrei Terci Ordinis, secundum formam constitutam ejusdem ordinis, recepit, et omnium orationum, misericordiarum, elemosynarum, jejuniorum, vigiliarum (sic) laborum, predicationes (sic) belli, quæcumque per omnes personas dicti ordinis adjuvantibus fierint, et postea, cooperante gratia I. Christi, fieri auctoritate magistri generalis dicti ordinis, quia ipse frater Orlando fungebatur, dictum Lupum participare, et assortem constitutum atque fecit in vita pariter et post mortem, dummodo ipse Lupus**

permanent in ordine memorato. His permanentis, dictus Lupus statim obedientiam fecit dicto fratri Orlando pro dicto ordine recipienti.

6. FRATERNITAS, FRATRIAGIUM, FRA-RESCIA, dicitur Pars hereditatis, quae ad fratres primogeniti pervenit, ita ut quod ex bonis paternis si possident, dicantur possidere ratione *Fratriagium*, eoque ipso a fratre primogenito in clientelam id teneant, eique hominum faciant: ille vero tam pro bonis, quae ratione primogenitura ipsi obvenierunt, quam pro iis, quae ab universis bonis paternis aut maternis per *Fratriagium* decisa sunt, fratribusque postnatis, obvenierunt, domino capitali hominum exhibeat. Ea est enim *fratriagii* natura, ut ex Bractone constat lib. 2. de *Acclerando rerum dominio* cap. 35 § 1. et *Fleta* lib. 3. cap. 18. ¶ 6. 7. Hinc intelligendus *Nangius* in S. Ludovico ann. 1256 ubi ait: *terram de Bouviers de Gornia a terra de Coucaco per Fraternitatis partitionem fuisse* (ut non nisi praecepta ista primitus fuerint). Domini Codiciaria, qui ex filios secundogenitos pervenire, qui ob ei fratri primogenito, Domini Codiciari hominum presterunt ratione *Fraternitatis*, quam *Fratriagium* vocat Arestum ann. 1260. in 1. Reg. parl. f. 113. et aliud ann. 1269 apud Chophinum lib. 2. de *Dom. tit. 4. § 8.* [ut et vetus Inquista de juribus Monasteriorum B. M. de Bono-nuncio Rotomag. facta per magistrum Ricardum auctoritate Philippi Franc. Regis *Frairescani*, Charta ann. 1094 ex Archivo S. Victorii Massili. *Frairescani*, Sententia arbitralis ann. 1231 ex codem Archivo. *Frairescani*, Charta ann. 1233 ex parvo Chartulario ejusdem S. Victorii fol. 133. et alia ann. 1093 ex magno Chartul. fol. 91. *Frairescani* seu *virilium cum fratribus et sororibus successionem*, Statut. Massili. lib. 2. cap. 49. *Frairesquam* non semel, Testamentum ann. 1238 ex Schedis Praesidii de *Mazaugues*. *Fraireschiam*, Charta ann. 1281 apud Thomasserium in Biturig. pag. 730. *Fraterianum* et *Fraterianum*, Charta ann. 1218. ibid. pag. 721. *Frareschiam*, vetus Charta a nobis laudata in ea, quam de hac re ad *Joinvilleum* instituimus Dissertatione, tertia, [Charta antf. 1273. tom. I. Hist. *Dolphin*. pag. 49. Alio ann. 1341. tom. 2. pag. 49.] Alio ann. 1334 apud *Biluz*. tom. 2. Hist. Arma. pag. 175. *Fratres* et *Fratres*, Consuetudo. Lemovic. art. 81. Denique *Fratriagium*, Arestum ann. 1317. Franci nostri vulgo *Frerage*, et *Freresche* vocant clausum partiitiones bonorum paternorum, unde *Frerage*, et *Frerescher*, pro partiri, inter fratres, [*Fragerie*] et *Fra-reshers*, pro coheredibus passim usurpat. Charta Guill. de veteri Ponte Miliis ann. 1205: *Nomine combinatoris seu permutationis concessimus Roberto de Veteri Ponte Miliis Domino Curvarille fratri meo... quidquid juris habebamus in villa Curvarille ratione *Fratriagium*, in hominibus, in festagio, in haulis, in justitia, et in via, etc. Tabularium Prioratus de Parelo fol. 28; In istis campus supranominatis totam *Fraternitatem suam*, que illi ex hereditario jure debebatur, supradicto loco concessit. Portio *Fraterna* dicitur in Arestis S. Martini*

bilem, ann. 1283. fol. 180. 1. Reg. Vide Probat. Hist. Monmoresciac pag. 184. Thomasserium in Consuet. localib. Bituric. cap. 88. [et de *Lauriero* Prefat. tom. I. Ordinal. Reg. pag. xix. ubi recte contendit *Fraternitatem* non fuisse *tenura* ut *Cangium* explicat, sed proprietatis et possessionis titulum, quem ad se invicem habebant coheredes, inter quos divisa fuerat hereditas, vocesque *Fra-reshers* et *Fraeschier* veteribus Gallis id unum sonare quod apud nos *Diviser*, *Partager*, *Partiri*, dividere.]

¶ Charta ann. circa 1060. ex *Tabul. S. Vict. Massili.*: *Rostagnus donavit nobis... partem suam, que illi pertinet per Fraternitatem*. Charta ann. 1317. inter Instr. tom. 12. Gall. Christ. col. 85: *Ratione quarum (terrarium) dicti fratres sui fidem et homagium ipsi Guillelmo tanquam eum primogenito, causa *Fratriagium* et proinde *atrigium* de consuenditure patria exigebat, facerent immediate. Vide infra *Frateria*.*

7. **FRATERNITAS.** Titulus honorarius, quo uteretur Reges cum ad alios Reges scribentes, fratres primi et secundi gradus appellantes uti documentis ad Alcibiades, qui ob ei fratri primogenito, Domini Codiciari hominum presterunt ratione *Fraternitatis*, quam *Fratriagium* vocat Arestum ann. 1260. in 1. Reg. parl. f. 113. et aliud ann. 1269 apud Chophinum lib. 2. de *Dom. tit. 4. § 8.* [ut et vetus Inquista de juribus Monasteriorum B. M. de Bono-nuncio Rotomag. facta per magistrum Ricardum auctoritate Philippi Franc. Regis *Frairescani*, Charta ann. 1094 ex Archivo S. Victorii Massili. *Frairescani*, Sententia arbitralis ann. 1231 ex codem Archivo. *Frairescani*, Charta ann. 1233 ex parvo Chartulario ejusdem S. Victorii fol. 133. et alia ann. 1093 ex magno Chartul. fol. 91. *Frairescani* seu *virilium cum fratribus et sororibus successionem*, Statut. Massili. lib. 2. cap. 49. *Frairesquam* non semel, Testamentum ann. 1238 ex Schedis Praesidii de *Mazaugues*. *Fraireschiam*, Charta ann. 1281 apud Thomasserium in Biturig. pag. 730. *Fraterianum* et *Fraterianum*, Charta ann. 1218. ibid. pag. 721. *Frareschiam*, vetus Charta a nobis laudata in ea, quam de hac re ad *Joinvilleum* instituimus Dissertatione, tertia, [Charta antf. 1273. tom. I. Hist. *Dolphin*. pag. 49. Alio ann. 1341. tom. 2. pag. 49.] Alio ann. 1334 apud *Biluz*. tom. 2. Hist. Arma. pag. 175. *Fratres* et *Fratres*, Consuetudo. Lemovic. art. 81. Denique *Fratriagium*, Arestum ann. 1317. Franci nostri vulgo *Frerage*, et *Freresche* vocant clausum partiitiones bonorum paternorum, unde *Frerage*, et *Frerescher*, pro partiri, inter fratres, [*Fragerie*] et *Fra-reshers*, pro coheredibus passim usurpat. Charta Guill. de veteri Ponte Miliis ann. 1205: *Nomine combinatoris seu permutationis concessimus Roberto de Veteri Ponte Miliis Domino Curvarille fratri meo... quidquid juris habebamus in villa Curvarille ratione *Fratriagium*, in hominibus, in festagio, in haulis, in justitia, et in via, etc. Tabularium Prioratus de Parelo fol. 28; In istis campus supranominatis totam *Fraternitatem suam*, que illi ex hereditario jure debebatur, supradicto loco concessit. Portio *Fraterna* dicitur in Arestis S. Martini*

Vide supra *Frateria*.

8. **FRATERNITAS.** Societas, confratelia, sodalitium. Acta notar. Senens. ann. 1283 ex Cod. reg. 4725. fol. 8. vi: *Relinquo c. sol. fratrum Minoribus de Ovili. Item iij. lib. Fraternitati de Ovili.* Vide supra *Frateria*.

9. **FRATERNIZARE.** Fraterno more agere, vivere, Gall. *Fratrenis*. Instr. ann. 1379. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 37. col. 2: *Estis etiam pensionarii ambo domini vicecomitis Uctie, Fraternizante ad invicem, et socii, domestici, et familiares reputamini.*

FRATERNUS. *Filius Fratris*, in Glossar. Arabic-Lat. Isid. et Pith. sed legendum videtur *Fratrus*.

10. **FRATRISSUM.** f. pro *Fractissum*, Fissura, Gall. *Fente* Inventar. Ms. ann. 1379: *Iem una tabula cum Fratrissum.* Vide supra *Fractiduum*.

11. **FRATICELLI.** Vide infra *Fraticelli*.

12. **FRATILLARE.** Vide mox *Fratillum*.

13. **FRATILLARIUS.** *Paufer, vel Peusier*, non enim mihi asserta est lectio, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 782. Vide *Fritellum*.

14. **FRATICELLI, vel FRITILLUM.** Molendinum vel instrumentum, quo molitur piper, vel aliud simile. *Fritillare, molere*, Glossar. vet. ex Cod. reg. 521. Aliud Lat. Gall. ex Cod. reg. 692: *Fritillum, moulin à poivre, vel emouiere*. Hinc fortassis *Frouchine*, pro famula coquinaria, cui frangendi seu molendi ministerium incumbit, in Mirac. B. M. V. Ms. 140. ¶

Avoirs fait bien d'un petit page.

D'une frouchine, d'un rabot.

Ki n'est pas grand'nes d'un cabot,

Un grand' segno, un grand doien.

Vide *Fratillulus* *Fretale* et *Fritellum*.

* **FRATISCO.** [Dissoluo. DUF]

* **FRATISSA.** pro *Fratissa*. Vide in hac voce. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg.

7657. *Conchada, Prov. Fratissa, uxor fratris.* Vide *Fratrisa*.

* **FRATO.** angment. a *Frato*. Frater. Exam. testum ann. 1270. apud Murator. tom. 5. Antiq. Ital. med. sive col. 125:

Quid dicunt isti prevedones, et Fratones, quod Corpus Christi non potest consumi?

FRATREIA. Societas, ex Gr. *σπαρι*. Confrerie. In Synodo Rotomag. ann. 1189. cap. 25. *Frateria* scribitur in numero Conciliorum Rotomag. Ecclesie Editione, ubi ita describitur: *Sunt quidam tam clerici quam laici hujusmodi societates inuenientes, ut de cetero in quibuslibet causis vel negotiis mutuum sibi presentent auxilium, certam in eos ponant statuentes, qui contra hujusmodi veniunt constitutionem. Et quoniam ejusmodi societates seu Fraterias, etc. Prairies, in Consuet. Turon. art. 108. 142. Cenoman. art. 41. Senonensi art. 5. 23. Altisiod. art. 8. 10. 48. Turomens. art. 108. 142. [in Litteris anni 1300. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1390.] etc.*

1. **FRATRIA, ut Frateria.** Gundemarus

Reg. Gothorum in Hispania in Decreto, quo exstat. in Concilio Tolotano: *Ita ut quidam Episcoporum Cartaginem in provinciis, non universitatibus, contra canonicos auctoritatis sententiam passim ac libere contra Metropolitanas Ecclesias protestarent, per quadam Fraterias, conspiratione inexplorata vita onerata Episcopali officio prostrati, etc. Joh. Sarisbriensis. Epist. 186 pag. 330. Quis ergo Archiepiscopus semel iniquum Fratrem reportaverat, et videbat ex malitia persecutorum et debilitate judicis immisere negoitem, declinavit judicium, etc. Ubi Fratris videtur sumi pro sententia, nescio unde deducta notione, nam *spatia* nihil ejusmodi sonat apud Gracos.*

2. **FRATRIA, Fratris uxor.** in Gloss.

Anth. MSS. [ut et apud Festum. Joh.

de Janua: *Fratria, Filius vel uxor fratris; vel congregatio.* Hinc in Glossis Sangerman. Lat. Gall. *Fratria, Fille ou femme de frere, ou Frarie c'est congregation, confrarie.* Vide *Fratria*.]

FRATRIAGIUM. Vide *Fraternitas* 6.

FRATRICELLI, qui et *Frates de pauperi vita*, *Bizochi*, et *Beguini*, interdum nominantur. Minoritarum secta, qui pura et candida S. Francisci Instituta sectari se jactabant, et a Cælestino V. Pontifice auctoramentum secta se accepisse contendebant, cuius auctor fuit Henricus Cova, damnata non semel a Bonifacio VIII. et Joanne XXII. De hac consule Magn. Chr. Belg. ann. 1299. Odontum. Rennad. ann. 1297. num. 55. 56. 1317. T. 56. 57. 1318. B. 45. 51. 1321. num. 18. 19. 1322. n. 54. 1323. n. 4. 1324. num. 18. et Waddingum ann. 1317. num. 24. et seqq. ann. 1318. n. 21. 1322. n. 66. 1328. num. 4. ann. 1373. n. 1. et seqq. 1430. n. 30. Vide *Bizochi*.

* Idem *Fraticelli* Stat. ant. Florent.

lib. 3. cap. 41. ex Cod. reg. 4821: *In or-*

odoxa civitate Florentia et ejus locis,

Christiani nominis inimico procurantes

Minella de Cesena, olim generalis Frati-

cicelli variis nominibus interdum

nuncupati; eorum aliqui apostole ordinis B. Francisci aliquando Fratres Minores,

aliquando Fratres della povera vita,

aliquando Pauperes Evangelici, seculato-

res dampnate memoria Michaelis sive

Michelin de Cesena, olim generalis Frati-

rum Minorum hereticorum et de heresi ab

Ecclesia dampnati, eorum variis et pra-

via diversitatis, novas opiniones et erro-

res seminando, et a divinis officiis, et a

perceptione sacramentorum, et ab eccl-

sistica sepultura dissuadendo, opiniones falsas et novas intra populum Christianum pullulantes, inter ceteros errores Papam Johannem XXII. et ceteros, qui post ipsum summi pontifices fuerunt, non erubentes in suorum animarum prejudicium, et segutos cardinales, asserere hereticos, in Aemteriam presumptionem audientes se solos sacerdos tes, et sacramenta ecclesiastica posse conferre, et quod ad ipsos solos electio papae et totius universalis ecclesie reformatio spectat; et quod nullus verus papa deinceps dici potest, tisque soli sunt universales ecclesia, aliaque multis erroribus Christiani non nisi culmen insinere nitiuntur.

* **FRATRIMONIUM.** Bonae fraternae, ut Paganorum Paterna, in Glossa. Vide Bojanum ad librum 2. Instit. Justin. Charta ann. 1348, in Chartul. S. Dion. pag. 455, col. 1: Predictus Philippus miles, ratione hereditum suorum, debet percipere Fratrimonium Eustachie uxoris eius in terra predicto. Vide Fraternitas 6.

* **FRATRISCA.** Pars hereditatis, quae ad fratres utrigenitum pervenit. Charta ann. 1267, in Reg. S. Ludov. fol. 7. et Charton. reg.: Cum restituist decesserint Jordano de Cabero militi... Fratrischam suam in terra plana quam tenuis, que quondam fuerat patria sui, quod possessionem, retenta nobis Fratrischa, seu portione Petrum Rogerium fratrem ejus contingente, pro damento ejus. Vide supra Fraternitas 6.

* **FRATRISSA.** Fratris uxor. Isidor. lib. 9. cap. 8 [et Johann. de Janua.] Papias addit. Fratricissa vocatur. Gloss. Saxon. Alfridi: Fratrisa, bodorivora, fratris uxor. Vide Fratrisa 2.

* **FRATRUELES.** Duorum fratrum filii, in Gloss. Lat. Gall. Isidorus lib. 9. cap. 6. et Valerius in Glossa: Fratruelis, matrernus filius [Iohann. de Janua]: Fratruelis, le quod pertinet ad fratrem, vel res fratris, vel Fratruelis, filius fratris, vel filia fratris, vel fratruelis. Fratruelis etiam duorum fratrum filius. Ethicus. Cod. lib. 4 cap. 4. Successit Fratruelis ejus in regnum Addi. Florent. Wigorn. pag. 900. 629. Cujacum lib. 6. Olsner. pag. 17. et Reinhartum Robigium lib. 7. Rohigil, cap. 7.

* **FRATELLIS.** Ex fratre nepos, fratrinus, Fratreus et Frereus, nostri. Vide supra Cosinus. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692: Fratruelis est quasi filius. Charta Ludov. reg. Rom. ex Cod. r. 1016. 2. 2. fol. 90: Ipsi autoris amanuensis et larens ea de nostro ac charissimorum. L'adulation nostrorum Adolfi, Rudolfi et Rupertii comitum palatinorum Reni et ducum Bavariae assensu et beneficatio facta esse. Vide Fratruelis et Fratruus.

* **FRATRUUS.** Ex fratre nepos, fratris filius, apud Florentium Wigorn. pag. 601. Jo. de Janua: Fratruus. Filius fratris; Fratrua. Filia cel. uxor fratris.]

* **FRAUATERIUM.** Vastum, incutius et crimus ager, idem quod Fraustum. Charta ann. 1418. ex Tabul. Auxil. : Ficti et constituti cum suis parceris, ripariis, ripapactibus, Frauerteris, aqua, aliena, aqueductibus et aliis iuribus. Vide infra Fraus.

* **FRACES.** FRATERIUM. « Totum et ab integrum dominum, excepto bosco, et Fraces, quae in ipso sunt. (Cart. Concl. Rethen. p. 231, XI set. *)】

* **FRADA.** pro Freda, in Capitulo. de Ville. cap. 4.

* **FRAUDABILITER.** Fraudulenter, Fraudulentemente, in Stat. ann. 1388. tom.

7. Ordinat. reg. Franc. pag. 217. art. 1. Chartoph. reg. ch. 344: Dicitus basstardus latenter fugerat et de manus sororum Fraudabiliter evaserat.

* **FRAUDATUS.** Adulterinus, plenus Fraudis. Additiones ad Vitam S. Antonini, Mail tom. 1. pag. 347: De sepe dicti qualiter ab eo illuminata fuit circa quendam artem facilius notis argenteas super quadam Fraudata mixtura argenti viu.

* **FRAUDIGER.** [Fraudes gerens, fraudulentus. Terull. Genes. 8. Femina Fraudigeris misera decepta loquens.]

* **FRAUDOLANS.** Fraudator. Annal. Franc. ad ann. 288. tom. 5 Collect. His tor. Franc. pag. 46: Et caperunt fideles Balearii dicere, quod Tassilo fidem suam salvum non habet, sed postea Fraudolans appareret, etc. Vide Fraudolentia.

* **FRAUDOLENTIA.** pro Fraudulentia, dicitur Nicolas de Jansilla de Gestis Friderici II. Imper. apud Murato. tom. 8. col. 502.

* **FRAUS.** ut supra. Frauerterum Charta ann. 1295 inter Probat. tom. 4. Hist. Oscit. col. 105: Primus terminus ponitus in alva guarda est in medio loco boguei del Stander, prout intrat in Fraudem de Cimis, et de dicta bogue ascendendo per serram, etc. Fraity, eodem, n. fallor, sensu, in Ch. ann. 1497. ex Cod. MSS. Commere. pag. 206: Et est le hau chenin, qui est entre la croûte de la her gerie d'une part, et les terres et Fraitys de la Joucherie d'autre part, et est encore le de Fraity le Joucherie d'icelle chapelle.

Ibid. pag. 207: Deux jours de terre qui sont Fraitys, etc. Vide infra Frescum:

* **FRAUSTUM.** vel Frausta Terra, Vas cum, incutius et crimus ager, Terrae en gast. Tabularium Abb. Bellioid. in Lemovicib. Ch. 24: Con vineis, pratâ, omnibus indomesticis seu vînis, et manis curvâ, et vînis. Ch. 126: Dimissi Fratruos eus a Fonte Asturio S. Petro. Terra Frausta, in Charta Guilelmi I. Comitis Inculpsimis, pro fundat. Abbat. S. Amantii in Tabulario clusidem. Monast. Terras et vinas, et in alia villa sex, terra Frausta et borderia, Humberti Noca, in ipsa villa, terra, et silva, etc. Occurrit apud Baluzium in Probat. Hist. Tutelensis col. 329, 349 et 360.]

* **FROSTUA.** Terra, Eadem notione, in Tabulario S. Cypriani Pietavens. fol. 81: Guido. Pietavensium. Comes requirebat apud Eszolutiam terram consuetudinem in Terra, que populariter Frostua vocatur, qualem in illa, que Frostua non erat,... judicatum est ergo et definitum ab Adelberto Comite Marchie... terram, que in Frostua redacta iam esset, liberam de bore reverti, et quietam, in dominium Sancti cujus proprii juris esse dignoscitur. Tabular. Absensi: Quendam campum Terra Frostua, etc. Et fol. 71: Et omnes alias consuetudines, quas habebat in terris, que circum Frostos sunt. Alter loco: Omnes terras, quas ei patre annis dederat et concesserat, cetera Frostos. (Charta Philippi. Episcop. Pietar. ann. 1290. apud Stephanum tom. 3. Antiquit. Pietar. MSS. fol. 104. 707: In omni exentiensi terra Frostorum, etc.)

Frostua. Tenua. Monasticum Anglicum. tom. 2. pag. 327: Fundata fuit Ecclesia in situ seu fundo, continentem 40. actas terra Frostua, pasture, etc. Mox: Quas quidem 40. actas, sine aliquo seculari servito, sine decimis aliqui Ecclesiis solvendis seu subjectione, quia inane erant et vacuas, donavit. Nescio an eadem notione.

FRUSTUM accipi debent in Charta Wilhelmi Ducis Aquitanis ann. 980. apud Beilium pag. 284: Deprecatus es me, ut aliquis ex fraterno Frusto, quod est ex ratione B. Hilari pertinens, ex certa Cujon... cuiusdam Mainardo... sub census 8. solidorum concederemus. At in Charta ann. 1129. apud Locrium in Chronico Bellico, Frustum terra videtur dicti, quoniam vulgo usurparunt: ut monsca et tenua.

Quocum vero Frustum et Frostum hic dicitur. Frosus videtur vocari in Charta Ludovici Regis Franc. anni 1107. quis habet apud Loiselium in Hist. Bellouvacensi pag. 263: Frosco siam, quae Dorinus Fulco Episcopus dederat Camonicis, et Garinus invadendo eis infuso obstatorem, Ecclesie et ipsa reddidi.

Froccus, in veteri Charta in Hist. Monast. S. Nicolai Andegav. pag. 89: Quam (partem terre)... caluminabant, atque in ea brandonem posuerunt; Frostum enim esse dicebant. Quippe Fro de la villa appellat Charta ann. 1810. pro Comitatu Pontivensi in Regesto Consuetudine Burdegal. fol. 249. agrum in cultum, qui urbi vel sedibus adjacet, quoniam Fros, vel Fro, occurrit in Consuetud. Ambianensi art. 184. S. Audomari art. 13. Tervennensi art. 6. Atrabatensis art. 5. Pontivensi art. 104. Tabular. Episcopat. Ambian. ann. 1282. fol. 96: Item ordinatum, est super Froccis et locis omnibus, de quibus controversia erat, etc. Frou, in Consuet. Aurelian. art. 169. Frouz, ou Frache, in Consuet. de Mension. art. 10. Tabular. Fossatense ann. 1043. fol. 151: Si autem cultor arpenni defuerit, et arpennus in Frou beati Patri redierit, tutor in eo nimirum capiat, usque quo cultus redatur, [arpennum] minister Abbatia redipiat. (Tabular. S. Richardi ann. 1198. In via ante Arlesianis, ibi vix Frosus dicitur, nullam justitiam sed dominum habebit. Vis Froccus appellata est, quo juxta viam editibus presertim adjacentem fere sit terra in culta et vacua.) Frost et pasturages, in Consuetud. Arverniensi cap. 28. art. 6. Neque alio opinor, notione vocem Flos usurpat Guillel. Guiart. in Philippo Audace Rege Franc. :

Froccos erant, tant qu'il viennent
Et Flos qui lui appartiennent.

Porro a voce Fros, deducta alla Frosser in Consuetudine Montensis cap. 58. pro in Frosia sed attinentibus sedificare.

Ez his emendanda Charta ann. 1205. post Ordericum Vitalem pag. 1080: Item dirimus per sacramentum, quod non vidimus... quod aliquis redderet decimas de feris, aut de genetis, aut de Foscis, ubi prius fuerant demoumatis. Legendum enim postulat Frosis, id est, locis incutius, eremis. Sed quid demoumatis vox sonet, fateor, nihil Ignotum, nisi legendum sit domus diruta. Vide Foscum. ¶ Consule que ad hunc locum super annotavimus in v. Fossa.]

* **FROUZA.** vel Frouzus, Eadem notione. Tabularium S. Petri Vosensis fol. 23: Istas terras supra nominatas cum pratis et silvis si Frouzis, que ad ipsam terram pertinent.

* **FRAUSUS.** [Particip. activa significans ab inuis. fraude, ut auris ab audeo: qui fraudem commisit. Festus: Fraus erit, fraudem commiserit. Plaut. Asia. 2. 2. 20.]

* **FRAUWENRADA** seu VROWENRADA, Omnis generis utensilia usul ornata que muliereb[us] inservientia, appellari so-

lent in jure Saxonico. Vide Acta Lips. ann. 1718 pag. 95.

○ **FRAZ.** Tpysia obou, Fer vni, in Supplemento Antiquarii. Gloss. Lat. Gr. : Frax, sp̄t, Latini eadem notione dixerunt Fraces in plurali numero.

○ **2. FRAX.** Piscis genus. Tract. de Piscibus cap. 38 ex Cod. reg. 688. C. Lame vocatur Baione Frax... Massilie et Nicas aliquando capte sunt lamie, in quarum ventriculo homin locutus inventus est.

○ **FRAXINATA.** ut Fraxinetum, apud Johannem de Janua, Locus ubi abundant fraxini. Charta Oliveri Abb. S. Johannis Angeriac. ann. 1285. ex Chartulario ejusdem Monast. pag. 214. Fraxinata nostram propriam de Lupi sultu etiam inter Fraxinatas dicti Prioris de Lupi sultu et Fraxinatas communem nobis et sub Antanilla et Domino de Gurgibius.

○ **FRAYNETA.** Eadem notione. Charta ejusdem Oliveri ann. 1307. in laudato mox Chartulario pag. 228 : Dicetamus quandom Fraynetam sitam prope fontem de Lupi-sultu... ad nos nomine dicti Prioratus pertinere.

○ **FRAXINELA.** Locus fraxinis consitus, ut Fraxinea et Fraxinata. Chartul. S. Joan. Angeriac. fol. 65. r. : Donavit domum, hortum, Fraxineam, prato, vineam, etc.

○ **FRAXINNA.** Idem, ni fallor, quod Frisingo. Tabular. S. Victor. Massil. In Cujus in territorio sancti Victorie percepiebamus Fraxinas et obias.

○ **FRAYLF.** Fictum. Fiscina sicciorum. Gall. Cabas, apud Kennettum in Gloucestrio ad calcem Antiquit. Ambrosden, ubi observat Minshewum a Fragili vocem hanc deducere, Skinnerum veri ab Italicu Fragili; quod nodus juncti, ex quo fiscina contextur, significat. Non dubitat Kennettus ipse, cuius enim vocis etymon vernacularum sit patria, vide fieri fuerunt allatae. Eadem notione Freau de fugies legitimus in Chartul. Geneticensi tom. 1. pag. 19. Vide supra Fratillum.

○ **FRAYRE.** Vide infra Freyre.

○ **FRAYREYSIS.** Jus in bona fraterna.

Testam. Francon. de Rastello ann. 1345.

in Reg. 4. Armorial. gener. pag. 15 : Item lego, iure institutionis hereditatis et

Frayeris, Audone, Peyron et Laure sororibus meis, etc. Vide supra Fratrimonium.

○ **FRAYSIS.** Fraxinus, Gall. Fresne. Invent. ann. 1312. ex Archivo S. Victor. Massil. Nomus unius eis de Fraysis.

○ **FRAYSINEDA.** ut supra Fraxinea, a Provinciali. Frax. fraxinus. Codex censual. S. Vict. Massil. ib. ann. 1400. ad 1480 : Cuius terra que erit tenet cum la Fraxineda versus meridem.

○ **FRAZIA.** Impensa, sumptus, Gall. Frax. Stat. Genuens. lib. 5. cap. 7. pag. 136 : Quatuorquinque dos veneti vestituenda, is per quem fieri debet restitutio, possit ex summa dotum pro Fraxia retinere, etc. Si vero nunquam fuisset secuta transductio, seu cohabitatio uxor in dominum mariti, vel mariti in dono uxoris, non possit aliquid retinere pro Fraxia. Vide Fraxia 1.

○ **1. FREA.** Qua sub alterius tutela seu mundo, vel dominio est, Papias : Frea, vel mundovalda Isid. in Gloss. : Frea, vel mundovalda de parente suo reticita. Jo. de Janua, Frea, potestas, vel mundia, a parente suo reticita, et dicitur a fremo : hoc mundium dicitur dominium. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : Frea Puissance.] [Gloss. in Cod. Cavens. Leg. Longob. : Frea, i. e. puebla, que in alterius mundium est.] Lex Longobard. lib. 2.

tit. 2. § 4. [oo Lutpr. 38. (6, 40)] : Si quis Frea alienam sine voluntate mundo adi (i. tutoris ejus movere de casa, ubi ipsa habitat propinquitate, etc. Ade. tit. II 34. [oo Lutpr. 120. (6, 77)] et Leges Luitprandi Regis tit. 18. ubi Boetus.

Freia est mulier, que est in mundo Regis vel alterius, Anglo Saxonice frea est dominas, herus : ex quo frea omnia, libertus. Vide Loccenium lib. 1. Antic. Suetec. cap. 8. et Joan. Sternhookum de Jure Sueonum antiquo pag. 394.

[oo Saxonibus Fri, mulier. Vide Schmeller. Glossar.]

○ Pro Bonis etiam, que ad Frean pertinent, legitur in Contractu matrini. ann. 1244, apud Corbinel, inter Probat. Hist. geneal. domus de Gondi pag. lxxi. : Quam siquidem Monacan dictus Ghondus pater ejus ipsi Jacopo dismundus, cum omni Frea et anagres, et omni jure mundii, ipsi Jacopo et Monaca altero in alterius per verbis de presenti matrimonialiter consentiendo, cum annuli datione et ratu.

○ **2. FREA.** Saxonum Dea, uxor Vodani, qui et ab iis pro Deo cultus est, de qua Paulus Warnefridus in Gestis longob. lib. 1. cap. 8. Matthaus Westmonaster. Willelm. Malmesbur. pag. 9. Saxo Grammaticus lib. 1. et 5. Ordericus Vitalis lib. 4. pag. 53. Godfridus, Viterbi, qui Feriam vocat, et Galfridus Monemuthensis lib. 3. cap. 1. Vide Wormium in Fastis Danicis lib. 1. cap. 15. in Monumen. Danicis lib. 1. cap. 4. et Juverium lib. 1. cap. antiq. cap. 27. [oo Grimm. Mythol. German. pag. 101. et 191.]

○ Fusa diebatur Dei Ceres antiquis Danis et Suonibus, qui per Frean.

○ **3. FRECA.** Papias, de coloribus nativis : Ut sinops, rubrica, paritonum, melinum, Freca, auripigmentum, etc. Nescio, an hue pertineat Charta Dagoberti Reg. Franc. apud Doubletum pag. 670. Et quicquid de Freca, aut de religia erinde scissus augmentare potuerat, ad ius pauperes proficaciter in augmentis. [Foris menses in hac Charta legentur Fracis. Vide Fraustum.] [o] Haud dispiceat Freca. Vide Frede.

○ **4. FRECI.** Papias, de coloribus nativis :

Ut sinops, rubrica, paritonum, melinum,

Freca, auripigmentum, etc. Nescio, an

hue pertineat Charta Dagoberti Reg.

Franc. apud Doubletum pag. 670. Et

quicquid de Freca, aut de religia erinde

scissus augmentare potuerat, ad ius pauperes proficaciter in augmentis. [Foris menses in hac Charta legentur Fracis. Vide Fraustum.] [o] Haud dispiceat Freca. Vide Frede.

○ **5. FRECIARE.** Papas, ut videtur. Nomen transverso invenire, Gallico Frater, Papis praecinctore. Visitatio Castrorum Dalimadensis ann. 1347. Hist. Daliphont. 1. pag. 66. col. 1. Viderunt etiam burgum de Monte retro castro, in quo plures papae defecerunt, et nō est moradum seu Fraciatum dictum patrum, tamen inveniuntur Castellano, ut dicitur, ad ipsos per illas de villa seu mandamento renare, adducere et plantare faciat, et etiam morenare et Freare, et illas faciat ante portam Castri porta modiana de palacio statim existente. Pag. 67. col. 1. habetq. In iuxta eam Castellano, ut dicitur in palacione reficer, redolantur, morenare et Refreciare faciat per illas de villa et in mandamento, qui hoc facere aebent.

○ **6. FRECINNANT AVES.** Castellano Papas.

○ **7. FRECTA.** FRECTAUS. FRIGATI. Inventarium ornamentorum in Ecclesie Eboracensis ann. 1539. in Monastico Angl. tom. 3 pag. 109. Una mites Fracta cum argento et rebund. Ita mites de albo sero cum rubra de auro. Visitatio Thessal. S. Pauli Londoniensis. ann. 1226. ibid. pag. 214. Item sindu eti cum caligis brevibus et Freata, de auro palatis et uocatis. Rursum per 31. Cum nodulis Fracta in egressu sacris de fili auro et argenti. Pag. 321. Capsula operata sancto video, cum Fractis et scutis lepidatis, præterquam in tergo, etc. Pag. 322. Utrumque de rubeo campo, conrouulis inter Fractas, etc. Infra. Inter Fractas aureas, etc. Pag. 330. Capsula de panno inaurato super sero cum auribus aureis in Fracta levigata panno de Ailesham rubeo. [Charta ann. 1388. apud Rymerum tom. 7. pag. 577. Usum lectio de panno aurio de rubeo campo, cum foliis aureis operatis in quadam Fracta albo.]

○ **8. FRETES.** nostri sagitte speciem voca-

tur annuatim, salvia Frecentia nostra modo, sicut antea nobis in festo beati Vincentii singulis annis persolvendis.

Unde Frecentia et Frecentie, Tributum seu prestatio ex Frecentia, aliisque etiam rebus. Charta ann. 1301. in Lib. rub.

Cam. Compot. Paris. fol. 140. r. col. 2.

Item Frecentie payee à la Longue le dimanche avant les roissons, i. e. sols, v. den. ob. Item Frecentie Cren edit Dimanche, i. e. sols, v. den. Vide infra Frecentia.

○ **9. FRECENIA.** Vide Frisinga.

○ **10. FRECHEYUM.** Charta Coroli IV. reg. Franc. ann. 1322. in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 108. Quoddam Frecheyum de non repertum apud Brevedadum pro vi- ginti solidis. An idem quod mox Frecentia, ager incultus et eremus? Vide Frecentia et Freicum.

○ **11. FRECHISSUS.** I. Cœlatus, ornatus, Invertarium ornamentorum D. Abbatiss. S. Victoris Massil. ann. 1358. ex Archivo ejusdem Monasterii. Una naricula argentea per tenendo thure habens cubellum argenteum Frechissum in superficie. Italis Fregiare est ornare, unde Fregio, Frejetto, Ornamentum. Hinc forte Frechissus g mutato in ch: quia fere ut gali pronunciamus. Vide Frezia.

○ **12. FRECIA.** Papias, de coloribus nativis : Ut sinops, rubrica, paritonum, melinum, Freca, auripigmentum, etc. Nescio, an hue pertineat Charta Dagoberti Reg.

Franc. apud Doubletum pag. 670. Et

quicquid de Freca, aut de religia erinde scissus augmentare potuerat, ad ius pauperes proficaciter in augmentis. [Foris menses in hac Charta legentur Fracis. Vide Fraustum.] [o] Haud dispiceat Freca. Vide Frede.

○ **13. FRECIARE.** Papas, ut videtur. Nomen

transverso invenire, Gallico Frater,

Papis praecinctore. Visitatio Castrorum

Dalimadensis ann. 1347. Hist. Daliphont.

1. pag. 66. col. 1. Viderunt etiam

burgum de Monte retro castro, in quo

plures papae defecerunt, et nō est moradum seu Fraciatum dictum patrum, tamen

inveniuntur Castellano, ut dicitur, ad ipsos

per illas de villa seu mandamento renare,

adducere et plantare faciat, et etiam

morenare et Freare, et illas faciat ante

portam Castri porta modiana de palacio statim existente. Pag. 67. col. 1. habetq.

In iuxta eam Castellano, ut dicitur in palacione reficer, redolantur, morenare et

Refreciare faciat per illas de villa et in

mandamento, qui hoc facere aebent.

○ **14. FRECINNANT AVES.** Castellano Papas.

○ **15. FRECTA.** FRECTAUS. FRIGATI. Inventarium ornamentorum in Ecclesie Eboracensis ann. 1539. in Monastico Angl. tom. 3 pag. 109. Una mites Fracta cum argento et rebund. Ita mites de albo sero cum rubra de auro.

Visitatio Thessal. S. Pauli Londoniensis. ann. 1226. ibid. pag. 214. Item sindu eti cum caligis brevibus et Freata, de auro palatis et uocatis. Rursum per 31.

Cum nodulis Fracta in egressu sacris de fili auro et argenti. Pag. 321. Capsula operata sancto video, cum Fractis et scutis lepidatis, præterquam in tergo, etc. Pag. 322.

Utrumque de rubeo campo, conrouulis inter Fractas, etc. Infra.

Inter Fractas aureas, etc. Pag. 330. Capsula de panno inaurato super sero

cum auribus aureis in Fracta levigata panno de Ailesham rubeo. [Charta ann. 1388. apud Rymerum tom. 7. pag. 577. Usum

lectio de panno aurio de rubeo campo, cum foliis aureis operatis in quadam

Fracta albo.]

○ **16. FRETES.** nostri sagitte speciem voca-

bant Regestum Ludovici Ducis Andegavensis Regis Stellaris fol. 61 in Camera Comput. Parisiens. *La terre de Boiere dont tous les ans de service deux arcs, deux Fretes ferrées, et deux bousons, deux gelinees, et un chapel de roses.*
Hinc *Fretē* Heraldi nostri in armorum insignibus, eisusmodi sagittas cancellatum positas videntur appellassem. Le Roman de Garin.

Tante hante Fretē, et tanti escu croisé,
Et tant vassal contre terre fiedi.

i. videre erat tot hastas cancellatum, et seuta in crucis formam humi jacerat. Prouide foro. *Fretatus* idem erit ac *Fretē*, o. v. infra *Fretatus*.

* **FRETAGIUM.** Naulum, Gall. *Le Fre*, pretium pro vectura in navi solutum. *Fretagium pro eudem navibus, nec non expensis aliis, que pro cariagio eorum demanionem, etc.* in Litteris anni 1377. apud Rymondum tom. 3 pag. 347. Occurrunt enim tom. 9 pag. 542.

1. **FRECTUM, FRECTURA, FRECTUS.** Vide in *Fretē*.

* **FRECUM.** Agri incultus et eremus, idem quod *Fraustum* et *Fracum*. Charta Phil. X. pro monast. Pissiaci in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 92. *Item super Frac villa de Vernone pro todo at Pascha, iu. lib. ii. sol. Reg. forestae de Broton.* Cod. reg. 4638. Et si volunt, possint custodire suas beatias de herbagia forestis; in suis *Frecis*, vel in suis gardinis nichil debent per donara foresteis. *Fre*, Pagus, regio, In Pedag. Papal. et Chartul. ann. 840. *Hic Sanctorum Martyrum A. et. Alexander et Crisanus pignora ab urbe Roma detulit, que in predicta Ecclesia recognoscuntur. Fredamus cum cancellis benigno studio ornacutum.* Gesta consulunt. A nle-
cav. cap. num. 26. *Fecit preterea in-*
teriori viam absidam ex oriturto, capro, et stans in iuxta, ubi et hanc absidam electronis positi, secundum *Frede* desuper auro optimo et lapidibus pretiosis ornata. Ita. Hist. Episcop. Autioid. cap. 20. *Fredamus vero quae sacra-*
trissimum Corporis est superposita, Re-
arau argenteo myristica decoravit. Horicu-
*s Monachus Miraculi. S. Germani Autioid. cap. 27. Post genitricis excessum, super adorandum beatissimi Germani memoriam... regalibus expensis *Frede* compositum, que aure argenteo elegatissime decorata, in nostram quoque durant statim. [Acta MSS. Maii tom. 5. pag. 230. ubi de S. Austregessili: Circa autem media noctis silentium visum est ei in eadem Ecclesia adesse quasi magnum frenuum: hinc capsas sanctarum Reliquiarum concuti, hinc *Frede* super sancto corpore impositam connoverum.] Vide *Frede*.*

* Sed et pro ipsa capsula seu theca reliquiarum occurrit, in Hist. translat. S. Baudelii inter Probat. tom. 1. Hist. Nom. pag. 1. col. 2. Cernebatur ferri geminas sanctarum *Fredas*, quarum alia habebat merita S. Baudelii martyris, altera vero Pauli et Anianii confessorum.

12. **FREDA.** Chartular. Monaster. SS. Trinit. Cadom. fol. 26. v. *Caretas avenae*

3. *unam Fredam, alii frumenti, unam-*
flcam, duos formaticos, etc. Sed emen-
datione hæc indigent.

* 3. **FREDA.** Impensa, sumptus, Gall. *Fras* in Concord. Universit. Andegav. ann. 1518. teste D. Poquet. Vide *Frede*.

* [*] Ad causas judiciorum more au-
diendas, vel *Frede* exigenda. (Diploma Hugonis, ann. 998. mus. arch. dep. p. 87.)]

* **FREDARE.** Multam exigere: unde et pro Molestare, vexare, nostris *Frede*. Charta Ottone. II. imper. ann. 974. tom. 1. Hist. Trevir. Joann. Nic. ab Hom-
theim pag. 311. col. 1: *Ut nullus.... per*

aliquam ingenia ejusdem ecclesie homi

admirabat et Fredaret. Lit. remiss.

ann. 1472. in Reg. 197. Chartoph. reg. ch. 339. *Adon print renier, malgroyer*

et spiter, neu que se icellur Brochart

n'ourrott l'ost ledit huie, il le Fredret du

corps. Vide *Frede*.

* Vox vero *Fredeina*, a vulgaris ho-
diernis acceptione differt, in Lit. remiss.

ann. 1420. ex Reg. 171. ch. 274. *Leguel*

Jehan dist au Chappitain: Que vous faites

de nare et de Fredaines pour que

vous plies... de voire neveu ?.... Pour

me faire, vous traer de Fredaines ? Ubi

hem videtur quod Jactantia, ostentatio,

Gall. Fa faisonnas.

* **FREDIANI**, cum Dendrophorus et aliis,

qui gerutius superstitionis operam da-
bant, recensentur in leg. 20. Cod. Th.

Gregorii. (16, 10) ubi Jacob. Gotho-

fredus conjecturas suas proponit, quas

ex ipso idcirco licet.

* **FRELESS.** Andreas Suenonis lib. 7.

Legum Scanicar. cap. 6: *Obisneat, ut a*

Juridice talis sententia proferatur, ut et

re tres marcas accipiat, et actor

non solum estimationem (rei furate)

sed duplum pariter estimationis, et ut ipsa

reus Communis pacis expers ab omnibus

habeatur, quam lingua patria Fredless

appellat. Ex Fred, vel frid, pax, et Less,

dimittere, unde nostris Laisser.

* **FREDO.** a Gallico *Frede*, Tonus vel

modus musicus. *Domino succentoris pro*

Freidonibus, in Comput. MS. vicar. S.

Petri Insul. Vide *Frideric.*

1. **FREDUM, FREDA, FRIDUS, FRIDUS.**

Multa, composite, qui fisco exsoluta-

reus pacem a Principe consequitur, vel

vel violatam pacem publicam indicata,

ut vult Vadianus. Nam *frid*, Germanis

nomina sunt quod pac. Nero. *Monachus*

Frede, Conradus Usperg. ann. 1158. de *Frederic.* In Reg. 197. Cap. 20. *Caro ex*

frid est, bannum. Quo loco ommun est

etiam multa, compositione. [Frede] tam-

enim in banno distinguendum contentit

Cocells in Dagoberti pag. 129. Sed au-

toritatis inbrennendum existimo que utrumque confundunt] Charta Caroli

M. apud Meurissium in Episcops Met-

*ropolit. pag. 185. Et ubi *Frede ipsi**

Agentes, aut reliqui homines memorare

Ecclesie acciperent. Freda ad ipsa loca

Sanctorum deberant Christo presule pro-

ficer in augmentum. Alia Ottone. Imper.

per apud Baldricum in Chron. Camerac.

lib. I. cap. 72: Aut mallum tenendi,

*bannum vel *Frede* exigendi, etc.* [oo V.

Grimm. Antiq. Jur. Germ. p. 656. Eich-

horn. Histor. Jur. German. § 71.]

* Que multa cum fisco regio per-

se solvabantur. *Frede regale* dicitur in

Charta ann. 984. apud Baluz. Hist. Tu-

tel. col. 379. Quindecim debitores porcos

*in eadem curte, *Frede* regalia que*

hannes habebat annuationem de manu Regis

Francom in Tutesien castro. Non

omitendum famem præter hanc mul-

tim fisco exsolutam, alias fuisse com-

positionem seu multam illis persolven-

dam qui injuriam aut damnum passi-

fuerant.

Fredeum fisco persolutum docent Lex

Alemani. tit. 8. § 8. tit. 4. Lex Baiwar.

tit. 6. § 8. tit. 10. § 4. Lex Frision. tit. 16.

Capitularia Caroli M. lib. 8. cap. 30. lib.

5. cap. 185. Additio 4. Ludov. cap. 88.

etc. Gregorius Turon. de Mirac. S. Mar-

tinii cap. 26. ex eo Flodoardus lib. 4.

Hist. rem. cap. 50. Affirmavit compo-

*sitionem fisco debitam, quam illi *Fredeum**

vocant, et se fuisse reis indultum.

Interdum tamen freda fisco non ex-

solventur, sed judicibus ipsis, ut est in

lege salica tit. 52. § 4. tit. 55. § 2. in

Decreto Chilotarii § 12. etc. [Constitutio

Lediuni Abb. S. Vedasti apud D. Brussel

de Feudorum usu tom. 2. pag. 789: Qui

vadum dederit quinque solidos de lege,

dabit triquinaria denario de Fredo: si au-

mus Fredi duas partes erunt Prepositi;

tertiam vero Farlem habebit Major placit.

Si autem lex Abbas habuit, totum Fred-

um Major placit habebit.]

* Interdum Ecclesiam, dum in ea

factum in Clericos fuerat admissum.

Leg. Lund. lib. imp. 1. cap. 7.] apud

Muratori. tom. I. part. 1. pag. 128. col. 1.

Sanguinem offensum [Ecclesiam facta cum

fure, si in Presbyteris] nescit, in triplo

compositione, duas partes eidem Presbyt.

tertiam, pro Freda ad Ecclesiam, et in au-

spoliatione, in triplo componatur, et bannum nos-

trum componatur. De Subdiaconibus simi-

liter secundum suam compositionem in tri-

plo persolvatur. De unoquoque ordine Clerico-

rum secundum suam legem compositionem

in triplicem faciat, et bannum nostrum per-

solvatur. Similiter et de icibus sine sanguini

effusione de unoquoque ordine Cleri-

corum secundum suam compositionem

cum triplo componatur, et bannum nos-

trum componatur, et bannum nos-

trum et qui non habet unde ad Ecclesiam

persolvatur, tradat se in servitu ejusdem

Ecclesie, usquecum totum debitum per-

solvatur.

Nec etiam fuit *Fredeum* solida com-

positio a reo exsoluta, sed tantum pars

tertia, que fisco aut judici exsolvatur.

Lex Rip. cap. ult.: *Fredeum autem non*

est iudicis tributus, qui culpam commisit,

sed iudicis solutionem recipit. Tertiam

partem coram testibus facit tributus, ut

per repetitam stabilisque permaneat. Quo

verba ultima evincunt. Fredeum datum

pro iudicis parte. Capitul. Caroli M.

lib. 1. cap. 14. Triplo componatur, et

duobus, et aliis, Baldricum in

Chron. Camerac. lib. I. cap. 37. 62. 72.

76. 106. etc. [Additio Chartam Dagoberti

Reg. ann. 682. tom. I. Hist. Lotharing.

col. 250. Clodovei II. ann. 688. tom. I.

Inst. Hist. Paris. pag. 20, col. 2. Decretum Conradi Reg. in Hist. Lugdun. Inter Instr. pag. XXII. Mirorum tom. I. pag. 60. 128. et tom. 2. pag. 807. Marten. tom. I. Ampliss. Collect. col. 62. 137. 144. [et alibi.]

† FREMUM. Eadem notione, in Charta Lude. Pil. inter Instr. Hist. Alsat. pag. 16.

FREMUM. Eodem significatu, in Charta Childeberti III. apud Felbian. Hist. Sandion. pag. XVI.

FREMUM, in Charta Caroli C. Inter Instrum. I. 4. nov. Gall. Christ. col. 225.

† FRENDUM, pro Freedum, in Precepto ann. 760. inter Instrum. tom. 4. Gall. Christ. col. 283.

† FRENTUM. In Historia Mediani Monasterii p. 18. et in Actis SS. Aprilis t. 2. pag. 98.

† FRENTU. Charta Caroli M. ann. 781. pro Monasterio SS. Salvatoris et Juliani Brixiens. In Bullario Casir. tom. 2. pag. 19. Sed sub immunitatis nomine cum omnes Fretos concessos, valentes Rectrices ipsius Monasteriorum quietias vivere et dedere. Altera eiusdem Caroli M. Charta pro Monasterio Sithiensi apud Mabilionum Diplom. lib. 6. Instrum. 198. Judicaria potestam ibidem ingredere non presuma quicunque tempore nisi quod sub emuntatis munere omni tempore cum omnes Fretos vel bannos concessos para ipsius Monasteriorum perenniter debet possidere.

FRENDUM pro quicunque exactione videtur interdum usurpari in aliquot Chartis, apud Duchesnum in Hist. Monmor. pag. 20. 22. Hemer. de Academ. Paris. pag. 88. Besilum in Episc. Picav. pag. 88. etc.

Ab hac voce ortum habet, que passim et in usu apud Practicou. Fretus, Fretus pro processu, pro litium ac causarum summis et impensis. Aresta anni 1284. in Regesto Parlamenti fol. 70: Quod pro solvenda et aquitandis debitis a Fretis ville sue possent tollare, etc. [Arestum ann. 1588. in Tabul. Calens. Examen testium integraliter Fretas et expensis supradictoribus appellantur, sicut faret, etc.]

FRENDUM. In Leg. Salica Edit. Heroldi tit. 58. § 8. Capitul. Caroli M. de Partib. Saxonie cap. 15: Undeconque census aliquis ad fiscum pervenerit, sive in Friso, sive in qualiterum hanno.

FRENDUM. [Charta Dagoberti ann. 836. tom. 2. Hist. Meld. inter Instr. pag. 4. Subim omnes Fretos concessos debet possidere.] Occurrunt præterea in Leg. Saica tit. 26. § 9. tit. 53. § 2. in Decreto Chilotarii § 12. in Leg. Ripuari. tit. 46.

FRIMA, apud Papiam, et in Leg. Anglorum cap. 15. in Leg. Friston. tit. 16. 17. tit. 22. § 81. in Charta Caroli Calvi apud Cassanum in Antq. Tricass. pag. 84. etc.

1. FRENDUM, vel Frena, Alia notione. Charta anni 1085 ex Amaro. S. Victoria Massil. B. Comes Provincialis confirmatio oblationis predecessorum meorum, vel quo Monasterio S. Victoria conquista sunt, in Monasterio, cellis, castellis, vilis, terris, horis. Fretas, salinaria, agri, etc. Sed forte legendum Frescas. Vide Fricum.

2. FRENDUS. Marrubium, Papiae.

2. FRENDUS. Lex Alemanni. tit. 106. Edit. Heroldi, (nam hic titulus deest in Lindenbrogiana). De eo, qui in Fredo infantes lessit: Si quis alterius infante de medio Fredis lasserit, (lasserit,) sol. 8. componat. Vide Freedum.

† FREEDSTOLL. Vide Fritostoll.

† FREARE. Vide Freare.

• FREGATA, vox Italica, nostris Freigate, Navis exploratoria. Epist. reginae Joanne comiti. Prov. ad Bertr. de Grasse dom. Barri ann. 1382. ex sched. Pr. de Mazagues: Miramus cur tantum tardas, non venis cum Fregata in Provinciam accessus, ut promisi; so quod Fregata nostra de omnibus, ut decet, munita et ad transfretum parata, non expectas autem nos, etc.

† FREGEARE, pro Frangere. Reparat facta in senescens. Carcass. ann. 1435: Ponendo in bono stipu. notam dicit morsum, que Fregebarum. Occurrunt rursum infra.

† FREGRESCHA. Vide in Fraternitas 5.

† FREIA. Vide Frea 2.

† FREISINGARUM. Tributum seu prestatio ex Freisingis. Charta fundato. S. Petri Abbavii, anno 1100. inter Instr. tom. 10. Gall. Christ. col. 297. Octo solidi de Freisingario spud villam, que dicitur Valles, singulis annis tradidit. Ubi lib. nig. ejusd. monast. habet fol. 297. v. Freisingario, et fol. 316. r. Freisingago. In Charta ann. 1840. ex Reg. 72. Chartoph. reg. ch. 20. Item vinti livres Parisis de rente per an ou environ deues a la S. Ramy, que on appelle Fresegange. Vide infra Frese-

sego.

• FREITA. Modus agri, seu agri partio. Germ. Frethe. Charta ann. 1280. Ex una parte dimidiat Fretha, ex altera parte dimidiat Fretha. In fine hujus Instr. Summa agrorum horum, etc. Vide Freta 2. [Ex Cod. Scherz. Glossar. Germ. in hac voce. Alio sensu, scilicet pro corvata in Charta ann. 895, apud Neugart. in Alem. num. 490. Censum inde, id est unus servus Fretham absque diabus et femine operibus inquinis annis personali iura Magde-Monast. ann. 1144. in Alsat. Diplom. tom. 1. pag. 229: Decimam dabit ex sua manu, quod tamen Frethas bene sibi recipere quid, plures enim habet. Ibid. pag. 230. Fretha.]

† FREIDUM. Vide in Freedum 1.

† FREIGRAVIUS. Comes liber. Vile Gopinus.

† FRETON. Vide Ferto.

† FREJURUM. Forojulum. Gall. Freju. Charta ann. 1085. ex Tabul. S. Vict. Massil. Postea flexit se super perecum, et donat usque in viam, quae venit de Frejura.

• FRELBERRIA, Idem videtur quod Freedum 1. Multeta, compositio. Charta ann. 122. inter Instr. tom. 12. Gall. Christ. col. 411: Quae omnia supradicta sibi (ballivio) danda, tam pro suo salario quam ex dono de gratia dominus sibi potest, si voluntet, depature in patria Vallensis super suis redditibus, vel super Frelberris et bannis commisit. Et col. 442: Item, quod dictus ballivus, absque licentia domini, non possit imponere bannis Frelberris vel patens. [Ex Frevel, Gallo. Injuria, delictum, leva et multa, quae ob ejusmodi delictum exigitur APEL.]

• FREMEN. Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg. 7057. Breyas, Provin. fatus, mandibula, rumen, frenum.

• FREMENEFEDA. In Monastico Angl. tom. 2. pag. 299. Vide Flamen-Fima.

• FREMENTER. Cum fremitu, in Actis SS. Aprilis tom. 2. pag. 250.

• FREMIS. Vide Freniticus.

• FREMISCELLI. Vide Frenisculi.

• FREMITICUS, in Notis Tyronis. pag. 180. idem qui Frigoretus: Epifora. Frenis. Freniticus. Cardiacus, etc. Ubi Frenis videtur esse horror febris. Vide Frigoreticus.

• FREMMUS. groxyl. Gemitus. Gloss. Lat. Græc. Sangerman. MSS. Laurent. masio. Amathies: Fremus, Fremitus, ex Sal-

masio. /

• FREMULA. Stat. Universit. Andegav.

ann. 1385. in Reg. 158. Chartoph. reg.

ch. 311: Item dictus claviger in dictis

faciendis debet administrare

dicti palatio Fremulas aliquas mensas.

Sed legendum Formulas. Vide in

Forma 18.

• FREMUSCULI. Vide Frenisculi.

• FREN. Nis. Humor capitis, qui facit

hominem freneticum. Glossar. Lat. Gall.

ex Cod. reg. 7092: Frénainus et Frénai-

neus, Phreneticus, nostris. Lit. remiss.

ann. 1378. in Reg. 114. Chartoph. reg.

ch. 212: Icelle Jehanna qui est de long-

tempore et souvenies foiz lunatique, Frénai-

neus et insensibile, etc. Allie ann. 1459.

in Reg. 180. ch. 208: Icelui Jacquel, qui

par la maladie qu'il avoit eue, estoit fort

Féchainis et a cause de son entêtement,

etc. Hinc Frénainus et, Furioso, in

Lit. remiss. ann. 1561. et Reg. 92. ch.

30: Icelui Jehan courut Frénainussem-

ment sur ledit Guillaume et se bouta

l'epée dudit Guillaume son frere pumi

le ventre.

• FRENAHUM, pro Furnagium, Pre-

mium domino furni solutum pro coc-

tione furnaria. Statuta Ecclesiæ Gla-

nitiensis MSS. ann. 1321. In eorum

bonis que tenentur sub ipsa preposi-

tura habet in Frenagii, maturis, calci-

turis, bannis, et ceteris aliis prout est

assuetum.

• FRENDARUS. Xalverroic. Qui facit

frena, in Leg. Neapol. 8. tit. 86: Sella-

rios et scutarios, Frenarios aliquæ arme-

rios, candelarios, fabros, etc. Hac post

Martinum. Vide Frenarius.

• FRENDERE, de porcis grunniensibus

supra dictis in Brundare. Festo: Fren-

deris est Frangere, unde est faba Fressa.

unde et ceteris dicimus Frendere. Isid. 10: Frendens, quod minando frangat

dentes et comedunt frenem.

* FRENDESCO. [ITEM ac frendeo. Not.

Tit. p. 153. Frendes. Frenscul.]

• FRENDIS. Trude sauvage. Frendus,

senplier. Frendes. Grunne. Gallice.

Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 521.

• FRENDLESMANNI, appellabantur olim

ab Anglis, qui postea Ultuagie seu

ulegati, vel adlegati. Id est, proscripti

exiles, in Legibus forestariorum Canuti.

Regis cap. 21. et apud Bracton. I. 8 tr.

2. c. 13. § 1.

• FRENDWYTHE, in Fleta lib. 1 cap. 47.

§ 1. significat acquietantibus prioris

prise ratione solennitate coniuncti. Vide

Frongang.

* FRENECATUS. [EQUUS. DIEP.]

• FRENECTUS, dimin. a Frenum, Or-

namentum mulierum, Ital. Frenello.

Stat. ann. 1387. apud Cl. V. Garamp.

in Ind. ad Hist. B. Chiare pag. 508.

col. 1: Quod posuit quelibet mulier . . .

Frenectus valens ad plus 40 solidorum

pro qualibet Frenecto, sine pena de-

ferre.

• FRENELLATUS. Sanutus lib. 2. part. 4.

cap. 2. Necesarium est, quod dictum

per se, in modo et manere Frenel-

late, quod dum adversus hostes processer-

pugnatur, de facile strigant se

in vicino, et conjungant. Adde cap. seq.

Vix formata. Frenum, et Frenare,

unde frenella Ital. ferrum, quod equi

os strigunt, lupatum.

§ 2. Ab eadem origine Enfrené dixe-

runt nostri de equo qui freno reditur.

Le Roman de la guerre de Troyes MS. .

Palefrois erant gnes et bians....
Eos solitaires furent également,
Et l'entretien si richement,
Qui de tout beaux mous
Ne furent il n'eustes achetés.

FRENENIUS, Qui facit frena, in Catalogo MS. sodalium Confraternitatis B. M. in Ecclesia B. M. Deauratae Vicos. ann. 1828. instituta. Vide *Frenarius*.

FRENNEYR, Eadem notione apud Arvernus. Charta Bernardi de Turre ann. 1308 apud Baluz. tom. 1. Hist. Arvern. pag. 783. *Escudelair, Frenneyr et coleyr et carnier, tres denarios quilibet pro die.*

* **Frennier**, in Poem. de Lendito, apud D. Le Beuf t. 8. Hist. dioc. Paris. p. 280.

* **FRENESTRA**: *[Fenestra : Si vero edificaveris ut frēnestra debet tales facere quod hominum aliquis vix possit emittere caput per eas]* (Arch. dep. Haute-Vienne, ser. D. 768, an. 1248.)

* **FRENETICARE**, vox Italica. Delirare. Bareli. perm. in fer. 5. in Capite Jejun. *Tales freneticarum in morte et perdunt usum rationis in pena suorum criminum.* Vide supra *Fren*.

* **FRENÉUS**, Fraxineus, in Codice censu. S. Vict. Massil. ab ann. 1460. ad 1480. Vide supra *Frasne*.

FRENISCVLI, *Ulcerā circa rictum oris, similia, que sunt jumentū asperitatis frenorum.* Isidor. lib. 4. cap. 8. [Legio cum Glossis Sangerman. Frenisculi. Perperam apud Papiani editum Frenisculi, et in MS. Frenuscui; ubi pro rictum habetur hiatum.]

FRENISCVM. Alcuinus Poem. 190 : *Fas idcirco reor comprehendere plectra Marosis, Cernimbaque sacris novis implore Fraxineum.*

Locus male sanus.

* **FRENISCVLI**. Vide *Frenisculi*.

* **FREOBORGES**. Vide *Friborga*.

* **FREODO**. Vitulus latenter, ex interpretatione Schiltieri. *Loc. Salic. tit. 1. Si gutta vitulum lactantem (venerum), malo pedero aut Freodo, ox. Oinar. etc. MS. Regium habet : Podor aut frico.*

* **FREPATE** *Vestes, Gallis, Habet troues, decoupe : frapper, unde vocabulum. Gaufridus Viosensis part. 1. cap. 74. Reporta sunt pretiosa ar varis vestes, ... quas quidam in spherali et linguis multissimum Frepanites, picti diabolis surnam assunnt. [Capitulum Generale MS. S. Victoria Massil. ann. 1218 : Prohibemus ne scutarii vel trodati sorum deferant Vestes Frepatas] Trepatas Vestes habet Jacobus I. Rex Aragonum. In Constitutionibus Catalanae MSS. Item statuimus, quod non, nec aliquis subdatus nositer, non portet vestes incisias, listatas vel trepatas, forte quasi terebratas, perforatas. Vide *Frappatu* et *Frappa*.*

Nescio, an inde petendunt sit vocis *Frappatu* apud nos etymon pro vestium interpolatoribus, ita ut in fuerint, qui vestes detritas, *frepatas*, et laceras venum. Et hinc videtur ut videtur a *ferpe*, et *ferpato*, licet horum vocabulorum non omnino nisi comperta sit. In veteribus Statutis pro *peasay* Pangiensis civitatis, titulus *notarii* inscriptus *Freperie*. Deinde sequuntur haec verba: *Couvertours de vair, i. dñs. Mantel fourré de vair, i. dñs. Chascuna penne vairre, 3. dñs. Item tous garnemens fourrés de vair, etc. Ibi tamen la *Freperie* distinguuntur de *Pellaterris*. Vnde vero *Freperie* meminit Guill. Guiart. ann. 1304 :*

Fuit tout l'est du Roit nocturne,
Sur blancs gardemans et sur Ferps,
Ct là à blanches escherpes.

FREQUENTANUS. Vita S. Delcolli Abb. n. 88. *Vermes quippe ita sibi a vertice usque ad talos ebullient, ut Frequentans ejus maximum inde putorem tolerarent. Galli dicimus, Cœux qui le frequentant.*

1. **FREQUENTARE**, pro *Narrare*, seu evvocare, dicere, iterare, dixit Vopiscus : *Quod memoria nostra publica, et fiducia historica Frequentavit. Item : Ergo Theristam et nos bene scimus, et postea Frequentabant. Spartanus in Eliano Vero : Jam illa Frequentavit a nonnullis, quod et accusationes ac mensas de nonis ac illis fecerit.* Add. leg. 1. Cod. Th. de Judicis. (2. 18.)

12. **FREQUENTARE**, *Simplius tentare, experiri. Sugener in Ludovico VI. Reg. Autem erat vir militia spitus, uiciorum in sum Frequentabat.*

* 3. **FREQUENTARE**, Solere, consueisse. Lit. ann. 1302. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 240. *Notum facimus ad presentiam nostram venisse quamplures mercatoris, tom. (de) dicti Lingue Occitana, q. an aliunde de extra regnum, Frequentantes sorum mercaturas ducere ad portum apud Montempessulanum per terram. Ita et nosritis Avoir fréquenté, in frequenti usu esse. Lit. remiss. ann. 1382. in Reg. 121. Chartoph. reg. ch. 229. *Jehan de Hanappe . . . pour l'effectiion desordonnées qu'il avoit ou contendoit à avoir à ladis Marie de l'accompagner charnellement, eus hants et Fréquentes par moult de fois en l'estel deus dies exposant, tant de jour comme de nuit.**

1. **FREQUENTATUR**, pro *Frequentus*. Creder, inmultus. *Jejunium cum opere magnum Frequentatura, in Vita MS. S. Venaloef fol. 84.*

* **FREQUENTIDICUS**, *Mathematicus, Divinus, in Glossa MSS. Reg. Cod. 1018. [Gloss. Lat. Gal. Sangerm. Freq. frequentidicus. Quod sit omnis frequentia]*

* **FREQUENTIUS**, *Frequentus, assiduus. Stat. Cadubr. lib. 1. cap. 79. Sophianitus et nuntius Frequentius et opportunitas per servitio communis Cadubrit, etc.*

* **FREQUAGUM**, *Hereditatis inter fratres partitio, nostris Freragei; unde Freragier, inter fratres parti. Lit. ann. 1380; tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 689. *Ahque eo quod nos aut successores nostri Francie reges ratione Freragi, partagai, appenagi, dotti, divisionis transactionis, infederationis, aut alia qualcumque de causa, a dictis dominio immidato et corona futuri temporibus amoveremus quomodobet valcamus. Eadem totidem verbis legitur in Lit. ann. 1369. tom. 5. earund. Ordinat pag. 688. Vide Glossar. Jur. Gall. v. *Fräreschew* et supra *Frateritas*.**

* **FRERESTER**, Sororis maritus. Gall. Beau frere, ut *Fulaster*, Privivus, Gall. Beau fili. Legat Frerestri suo, in Schedis Domini. Sienna Frerastre du suppliant, etc.

* **FRERETUM**, *perperam pro Freretum, Rivaliorum, canalis. Chartophylac. regium Regest 87. Item unum formale et dimidium terre situm in pala justia terram Johannis Darbonis Notarii et Freretum publicum.*

* *Male lectum pro Freretum, in Charta ann. 1350. ex laudato Reg. ch. 282. ubi*

etiam restituendum videtur *Freretum*. Vide supra in hac voce.

* **FRESE**, *Fimbria, limbus, nostris Frange. Consilium Massil. ann. 1381 : Nella mulier aliqua eudent de cetero seu presumat cujuscumque sit conditio, premitente vel status portare..... ribens sive *Fres* ausi, argenti seu perlarum. V. Frasum.*

* 1. **FRESA**, *Faba aliqua exuta, Gall. Feu fridae. Constit. S. Pauli Narbon. ann. 1127. Inter Inst. tom. 6. Gall. Christ. col. 38 : In omnibus quartis ferme pieces vel cicrones cum lardo, aut *Frescum* agmina, sive capas pinguis et bovisa. Vide *Fabo fresco et Frasum*.*

* 2. **FRESA**, *Fragum. Gall. Frasne. Lit. remiss. ann. 1357. in Reg. 55. Chartoph. reg. ch. 140. *Dicit frasne existentes in quadam alio prope villam de Bugueno causa spatiando et ibidem *Frescas* colligendi.**

* **FRESACENSIS**, V. infra *Fresaceis*.

* **FRESAGIA**, *Vide infra Fresagia.*

* **FRESATURA**, *Fimbria, limbus, seu quod ornatis vice vesti assutur. Constit. capit. eccl. Barcin. ann. 1428. rubr. 7. ex Cod. reg. 4829. *Tradet in sacrae dicta sedis capam de serico vel aureto cum Fresatura et solvatura, et aliis ornamenti sua conditione competentem. Vide infra Fresellus et Fresatura.**

* **FRESATUS**, *Fimbria ornatus. Vide infra Fresare. Chron. Subiac. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. med. svl col. 1089 Leo IV. papa . . . obtulit in monasterio Subiacensi . . . duas cortinas de fundato, quas *Fresatas* dicimus. Pro Cobrigalus, Gall. *Frasa*, vide in Gardocortum.*

* **FRESCHEIUM**, *FRESCHIUM, Ager incubitus pascentis animalibus aptus nostris etiam *Fresche*. Lit. nig. S. Valfr. Abbavii. fol. 86. *Scholae diuinae de natura ad natale pro *Fresces*. Charta ann. 1298. ex Chartul. S. Gauden. *Unguentum terrae inter costuram de *Hatis* et *Freschium* de Margareti. Alii ann. 1341. in Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 489. *Pluvia terres, pres, pastures, *Fresches*, gas, etc. Ubi infra mendose *Fresche*. Lib. cens. terra d'Euilly ann. circ. 1490. ex Cod. reg. 9483. fol. 2. r. : Joignent d'une part au pré *Colas Vernier*, . . . et d'autre part à la *Fresche* au seigneur de *Rasile*, qui est en *charcenay*, laquelle *Fresche*, etc. Qua vignes que *Fresches*, in Recogolt. feud. ann. 1368. Neque aliud videtur *Freseti*, in Inventar. Chart. castri de Saucourt ex Ch. ann. 1387. fol. 16. v. : Item à la nos blanche environ trois journels en *Freseti*. Item à la varenne des bies environ trois journels en *Freseti*. Sed et *Fresili*, in Charta ann. 1480. ex Chartul. Buxer. part. 7. ch. 81. *Item ung *Fresili* au seurreaul contenant environ la seneure de deux biseaux. Vide Frescherium, *Frescum* et infra *Frestum*.*****

* **FRESCENGA**, etc. *Vide Frisinge.*

* **FRECHERIUM**, *FRECHIUM, ut incubitus animalibus aptus nostris etiam *Fresche*. *Ad incubitum Gall. ex Fras. Instrum. ann. 1381. e Chartular. S. Vandregiselli. tom. 2. pag. 1091. *Vendidimus si quandam pechiam *Frescheri* situm intra terram Roberti Burci ex una parte et *Freschium Odonis*, etc.***

* **FRECHIUM**, *Eadem notione, in eodem Chartulario tom. 2. pag. 1090. *De eam pechiam terra... cum omnibus *Freschis* et pertinetibus spectantibus.**

* **FRECHUS**, *Ital. Fresco, Gallis *Frais*, Recens. Memoriale Potestatum Regiematum ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1091. *De carne *Fresche* caris-**

tiam magnam habebant. Gall. Viande Friche.

FRECIATOS. Joannes Gorinus in Acta S. Petri Confess. tom. 4. Juli pag. 365. Quos lapides sic aga sacramis madesfactos in quadam canistro cum quadam tobilia Fresciata super eum caput per civitatem poribat. Vox Fresciata, inquit Bollandi Continuator, videtur oriri ex idiomatico Italico, in quo *Frigiare* significat ornare, ita ut Tobilia Fresciata, ni fallor, hic accipiaturo pro Mantili ornato. Num potius ab Italico Frescare, Refrigerare, ita ut Tobilia Fresciata sit quasi Mantile refrigeratum, madefactum?

FRESCINGA. Vide Frisinga.

FRESELLA. f. Lineus colli amictus corruptus, quem Gallica vocamus *Fraise*. Computus anni 1202 apud D. Brusel de Feudorum usu ad calcem tom. 2. pag. clxxxiii: *Pro serico ad jacendum pueris, et capellis et Freselle et pro pannis et tuallis et camisia, quas tunc pueri habuerunt*, xli. s. Hinc ni fallor, emendandum alter ejusdem computi locus pag. clvi. ubi legitur: *Pro 1. langele et pro capellis et pro Freselli. x. s. Ubi legendum puto Fresell, seu Fresella. Vide Fresium.* [°] Vide mox Fresellus.

FRESELLUS. Fimbria, limbus, fulvis ornamenti quoddam genus, Gall. *Fraisse*. Glossar Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7057: *Fres, Prov. limbus, sciarum, fasciola ambiens extremitatem vestis, filii vel auro contexta assutuosa*. Reg. visitat. Odon. archiep. Rotomag. fol. 431. ex Cod. reg. 1245: *Injunctionis (monialibus S. Alaudae) ne elemosinariis, acarios, Fresellis si consumante operarentur, se facerent*. His modo, quae leguntur ad vocem Fresella. Lit. romana. ann. 1410. in Reg. 163. Chartoph. reg. ch. 23. *Le suppliant print en l'oste Johan le Noir esquier demourant a Novon, un culot, nomme bourse boutonnee de Fraises dorrees*. Vide supra Fresatura et mox Fresatura.

FRESENGAGIUM, etc. Vide in *Fris- cinga*.

FRESENGARIUM. Vide supra *Freg- singarum*.

FRESIA. [Prædil rusticæ species, ut videtur.] Vetus Charta apud Buzelium lib. 2. Gallo Flandr. cap. 25: *Et unus hominem de ipsa familiâ, Rogerum nomine, ut in illo loco, in quo illum constitutus duxerit licet, et illam Fresiam, Hildardianum nomine, ubi nunc hospitaliter, permanere licet.*

FRESIUM. *FREZIUM.* Fimbria, Frange. Acta S. Eustadioli, tom. 2. Junii pag. 183: *Vestimenta, quoque sacra fecit et avaria pallia pretiosis, que manu proprium aut pellis opere elegantissimo polita, cum Fresia aureis et procinctoris. Statuta Massili. lib. 2. cap. 89. Constitutus ut nullus sartor p. se, vel per alterius accipiant pro corduri de uincula, aucto domino de colore cum Fresio, et cum penna ultra quatuor cum Fresio. Item sine Fresio lib. sol. Item de pellicia domine cum Fresio lib. sol. et VI. den. et sine Fresio lib. sol. Occurrunt ibi pluries. Vide Fres. et Frisum.*

FRESIUM. In Statutis Arelat. MSS. art. 53: *Sartores accipiunt pro corduri vestimenta sine Fresso et neca facta- rum, etc.*

FRESIUS. Eadem notione, in Statutis Massili. lib. 2. cap. 38: *Quod non suet in aliquibus vestibus Massiliensis aliqua-*

rum meretricum Fresos aliquos aureos vel argenteos.

FREZUM. Instrum. ann. 1347. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 508: *Item unam zo- nam de Freg aureo super qua sera quo sunt lapides, margarite seu perlae grosse, etc.*

FRESQUERIA. *FREQUEYRA.* Folia vel herbas recentes, quibus conatus vel refrigeratorium crebro anti solebat. Reddit terra Calvina. ann. 1304. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 50. col. 2: *Item pro Fresqueria pro estate, quam faciunt in festo Pasche, quolibet anno, octo solidi, novem denarios.* Charta ann. 1322. ibid. pag. 84. col. 1: *Item percipit in dicto loco dominus Calvinius pro annuo censu, dum petit, a quolibet ha- bente animal deferens bastum, duas sar- cinatas de gluen et unam de Fresqueria. Comput. ann. 1399. inter Probat. tom. 8. etas. Hist. pag. 150. col. 1: *Gasco et ejus socii, qui cum eorum asinis ierunt quiescunt dicta die de Fresqueria, pro infestacaria distam donum corunum, etc.* Vide Jonchare.*

FRESENGIA. ut Frisinga. Charta Caroli regent. ann. 1358. ex Bibl. reg.: *Item unum medium bladi et unum modium vini et duas Fresengias, valore xij. soi. et xij. den. que omnia debet: decim. S. Quintini pro pascagio regio. Fres- songes, codem sensu, in Charta ann. 1328. ex Reg. 63. Chartoph. reg. ch. 161. *Item à la Saint Andrieu une costume, que on appelle Fresonges, environ cinquantesolz par an.* A voce *Fressin*, junior porcus. Igit. remiss. ann. 1358. in Reg. 187. ch. 250: *Le supplant et icellui filastre trouverent une truse aver trois ou quatre poucques, appelles Fresse.* Hinc firma- tur vocis origo in v. *Frisco* ex Ecclatio proposita. Vide supra *Frecengia* et *Frecingarium*.*

FRESENGA. FRESSINGA. Vide Fri- scinga.

FRESSUM. Vide *Fresium*.

FRESTATUS. Clathratus, cancellatus, in arte heraldica, Gall. Ex-MS. Inventar. S. Capella Paris. ann. 1335. in Reg. 1. Chartoph. reg. ch. 7: *Item una tunica de samito rubeo, Frestatæ de auro cum rosulis aures ad perlas. Aliud ann. 1363. ex Bibl. reg.: Item una dalmatina de sa- micto rubeo, Frestatæ de auro ad rosetas aures et perlulas. Quæ sic Gallice redi- duntur in illo Invent. Item una dalmatina de salmèt rouge, Frest d'or et à roses d'or et à perles.* Vide *Fretæ* et infra *Fretelæ*.

FRETRA. Fenestra, Papie.

FRESUM. Lex Anglorum tit. 5. § 20: *Qui harporatu... percussiter, componat illum quartæ parte majori compositione, quam alteri ejusdem conditionis Aurasifici similit. Ut videntur ex eis, que can- natem in aqua madefactam macerant, subiungunt, confringunt, est enim Fresus, fractum, divisum, molivum, a frenedo, ut habeat Papias. Vide Varro. lib. 2. cap. 1. silphium, etc.*

FRESU. Vide *Fresium* et *Freson*.

FRESUS. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657: *Passat. Propr. fractus, Fresus ruptus. Vide supra Faho Fresus.*

FRETA. Species mensura pro li- quidis. Formulas vett. Alsatian. art. 22. apud Eccardum ad calcem L. Salicis pag. 244: *Duas Fretas de cervis et sume sex siclos de vino in cellario, etc.*

FRETA. Ideo videtur quod Fretum, ager incultus. Chron. Collegiate S. Petri apud Georg. Christian. tom. 2. Rer. Mogunt. pag. 461: *Maitildis vidua,*

soror Wolffmanni XXXIII. curvales. Wolffmannus et frater ejus decep et dimidium. Getachæ tres et dimidium *Fretum*.

3. FRETA. Sepes, idem quod supra Fracta 2. Vide in hac voce. Charta Rob. Comit. Alenc. in Reg. forest. comitat. Alenc. ex Cam. Comput. Paris. fol. 22.

4. Concedo (monachis de Persania) usagium suum ad omnes et singula loca prædicta, ad carbones faciendum prop- ter usum fabricacionis ipsorum et ad Fretas similares fabricandas.

FRETALÆ. Va-coquinarium, frictorium, sartago, Frizorium. Apibus lib. 7. cap. 5. Assatura in calori elicitur, et infunditur in Fretali pipis, condimentum, vel liquinan, etc.

• Quo pipis aliudve frangitur, Gall. Egrenor, petit moulin. Vide supra *Fra- tulum*.

FRETARE. Fricare. Gall. Frotter. Ordinatio anni 1340. Hist. Dalph. tom. 2. pag. 394. col. 2: *Item ipso equos Fretari, extrillari, accomari, levigare eis fieri et bene estachari facere cum omnibus diligenti teneatur per valletos ipsorum.*

FRETATIO. Premium pro conductione pavis. Gall. la Fret. Littere ann. 1307. apud Rymerum tom. 3. pag. 12. *Expen- sas quæ tam in empitione vinorum et Fretatione navium quam, etc.* Vide *Fretta* 2.

FRETETELUS. Stemma, ut videtur, vel ornamentum reticulatum seu cancellatum; item Vas formam rhombi referens, vulgo Losange, Hispan. *Fretado*, nostris *Fretelæ* et *Friteles*. Inventar. S. Capella Paris. ann. 1376. ex Bibl. reg.: *Caput boatis Clementis, in quodam vase argenti deauratis... ornatum lapidibus vitriniis, in quo plures lapides desunt, diu est, et etiam duo Fretelæ.* Ibidem: *Item quoddam sanctuarium sanctorum Dominici et Petri martyris ordinis Predicatorum, in quo defunti duo Fretelæ. Aliud Galli: Le chef, S. Clement, in unum vaste... orné de pierres de verre, ouquel defant plusieurs pierres, et y faud deux Fretelæ. Matis infra: Item un vase de pierre de S. Dominique et de Pierre le Marin Preacheur, et y faud deux Fretelæ. Lit. pomies. ann. 1326. in Reg. 178. Chartoph. reg. ch. 474. *Une aiguiere vairee en une petit Fretelæ, qui la biberon rompu.* Lit. ann. 1397. inter Probat. tom. 3. Hist. Burg. pag. 187. col. 1: *Un hanap d'or tout plein, poissonné de roses, et sur le Fretelæ une esme- raude. Vide supra *Fretatus*.**

FRETELLA. Fistula species, nostris *Fretel* et *Fretiaux*. Le Roman d'Athis MS.: *Sontent buaines et labours, Grans cors d'ain et monnel, Fretelæ, bagous et chalemel.* • Et Fretelæ: unde *Fretelæ*, ejusmodi fistula canere. Bestiar. MS. ubi de Cervi: *De son de Fretelæ émerveille, Quant il a droché l'oreille.*

Anonymous inter Poem. reg. Navar. tom. 2. pag. 208: *Fouchez formen Fretelæ.*

Fouchez formen Fretelæ.

4. FRETENGIA. Vide *Frisinga*.

5. FRETO. FRETONS. Monachæ species, lamina argentea, nostris *Fretin* et *Fret*. Ordinat. Caroli dalph. ann. 1357. 8. Jun. in Reg. Cam. Comput. Paris. sign. Vienne fol. 18. *Posunt esse in Fre- tone duo fortes et duo debiles, et habeant ab una parte, infra compassum, duos flo- res lilium et duos pisces dolphinii, et in*

CIRCUITUS. *K. primogeniti Francorum regis, et ab alia parte, infra compassum, unam cricam planam, et in circuitu, *Dalphinus Vienensis*. Alix ann. 1302. Ibid. fol. 42 r. Et non possit esse in *Fretone*, nisi unus fortis et unus debilis. Reg. B. clusd. Cam. ad ann. 1320. fol. 6. v. : Quae li- bauerier puissent faire demis marc de ci- taute, plus de plone de xx. marc et un Fretone. Inventar. MS. eccl. Camerac. ann. 1371. Item huit pieces d'argent, au- trement *Fretone*. It. remiss. ann. 1381. i. Reg. 110. Charoph. reg. ch. 267 : *Holla Jehanne*... plus plusieurs fois a vendu et apporté a vers de plusieures pieces d'ar- gent, appalté *Fretone*,... lesquelles pieces de *Fretone*, etc. Alix ann. 1383. In Reg. 154 ch. 64: Icalis exposant prout... une certaine quantité de *Fretone* d'argent, qui pouvoit bien valoir huit sols ou environ. Benique alias ann. 1410. In Reg. 161. ch. 174: Pluseurs orfaveries, *Fretone*, an- neaux, cloz d'argent, etc. Vide *súpfa* *Perline* et *Favo*.*

* **FRETOSUS.** Vide *Fretone*.

1. **FRETTA**, pro *Fretone*. Vide in hac voce.

2. **FRETTA**, Conductio navis onera- ria, Gallicus *Fret*. Item, *Pretium* quod pro vectura quarumlibet mercium obli- vitum tum locatiori, tum nautis. Preceptum Edwardi I. Reg. Anglie ann. 1286, apud Rymerum tom. 2 pag. 298: *Navis, in qua mercimonia vel vina fuerint cum toto apparatu, annulus magistri nauta in ducito suo portatis, virtuallia nautarum, utensilia... monile, sond et ciphus ar- genteus magistri nauta... erunt quietus de auxilio ad ejus; ionem maris predictam.* Et etiam salva sit nauta *Fretta* vinorum et aliorum bonorum in mari existentium, que talis fuerint. Et magister navi amili- tat *Frettam* suam de doleis seu bonis in mari sic projecta. Et omnia alia bona in mari existentia tam nautarum quam mer- catorum, ut vina, etc. exceptis navis uten- siliis, et *Fretta* de bonis que salva- fuerint, ut predictum en de cetero de- fudente apparetur in auxilium restitutio- nis bonorum et terra nauta per hujusmodi tem- pestatem gerorum.

* **FRETTAIRE.** Navem conducere. Galli- *Fretter* un navis, apud Rymer. tom. 1. p. 288, tom. 3. pag. 601. etc.

1. **FRETUM.** Rivulus canalis. Bras- d'au. *Charla S. Bonifacii Archiep. Mo- full*, cap. 4: *Et ab isto eius sursum, usquequo ipsum flumen dividitur in Freta inde transit inter medie Freta, que nasci videtur de flumine Fulda.* [Form. MSS. Senens. ann. 1414. ex Cod. reg. 4726. fol. 3. r.] *Quod adficium et molendinum, cum Fretis, steccaris, goris, etc.]]* *Fraite*, eadem notioe nos- tris. *Le Roman d'Athis* MS. :

Ce est à tort qu'il s'en repente
De l'escoupe qu'il o fait
Quand il passa tout seul la Fraite.

Infra :

Jusqu'à la Fraite le ramaine, etc.

Et dem :

Oltre la Fraite tout ven vol.

Vide alia notioe in *Fredum* 1.

FRETOSUS LOCUS. *Fretone* impeditus, seu rivulus et canibus, idoneus Pa- cens. Episcopus in Chronic. iera. 709: *Montana facerum discans, et Fretona et plana percavans, terras francorum itus expeditat, atque adeo eas pen- trando gladio verberat. Ubi Rodericus Toletan. in Hist. Arab. cap. 18: *Fretosa**

discans, et montana precalcans Roda- num etiam discansit. Idem Rodericus cap. 16: *Et dum per deum in Fretosa cur- sitant. Quo loco Schottus, Fruticos le- gendum putat. Vide Fretosum.*

* 2. **FRETUM**, Naulum, Gall. *Fret*.

Arest. ann. 1388. in Chartul. Campan.

fol. 381. r.: *Dicebant (major et scabini de Rupella) quod ipsi erant in possessio- et saxis de qualibet nave... percipiendi tanquam pecunie summam, quantum na- vium conductores habent debebant pro- vectura unius dolii, vini; que pecunie percepito, *Fretum seu corvagium* appellabatur. Contract. fratnir. inter Franc. comit. Montisf. et Isabel. reg. Scottie sororann. 1411. ex Bibl. reg. : *Circa autem expensas navigi et solutionem na- vium sui Freti nanius... convenirent, etc.* Vide *Fretta* 2.*

* 3. **FRETUM**, Praestatio pro tutela et protectione, item quod Salvamentum 1.

nostris *Frestage*, *Fretage* et *Fret*.

Charla Gauft. Martel. comit. Anjegav.

ann. circ. 1040. inter Instr. tom. 7. Gall. Christ. col. 2-2: *Item in eadum villa etiam omnem pro advocatione, quam ibi hucusque habui, solutionem, que soletesse modiorum a-eari ciceriter derem, Deo et S. Genovefa, et clericis ejus remitto et ad eadem levius modum redigo, cum me in partes illas, aut ad curiam regis, aut ad fluvia aliquis accederet contingen- tibus, cum equorum meorum pastu- modis avene, quatuor pro recognoscione *Freti* mea preceparat. Redit. comit. Namur. ann. 1255. in Reg. Cam. Com- put. Ursul. sign. Papier. coll. fol. 6. v. Namur: *Et si a li cuens le Fretet de le ville, quant il vole, c'ont apide en Haynas constiuimes. Liberto. Castriuim. 1. 1300. apud D. Bouquet inter Instr. tom. 1 Jur publ. Franc. pag. 409: Nous avons retenu pour nos hoires seigneurs de Chai- tiac-Villain nos fourz et nos molins ba- graux, notre vente, nos ménages et nos pressours, nos *Fretages*, nos cures et nos- censes et nos autres rentes, partiel condition, que tuz ci de ladite franchise i usront, aussi comme ils yont aucoustume a user. Lib. censum et redditum castel. Arciac. ad Albas fol. 17. r.: Les *Frestages du Maignil la Contesse* obli- bus au jour de la Saint Larent... Les *Frestages* debus à Saint Navort à la Saint Remi, etc.**

* **FRETUS**, *tenoib;ri*; *Fiducia*, persua- sio. Supplemento Antiq. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Fretus*, *Sehurs*, appoies, qui sunt deinde alia notioe in *Fredum* 1.

* **FREVELA**, item quod *Fredum* 1.

unde corrumpat hanc vocem putat Va- dianus. Liter MS. redditum ann. 1300:

*Habet etiam dictus Episcopus in utrage- curia, in S. videlicet et in V. merum im- pertium, hoc est, sine predicatione dicatur, libus et *Frevela*, *Mulcta*, *Fre- ten*, *Mulctari*, in Libro Salic. Monast. Ebersb. [99] Vide Haltius. Glossar. German. col. 386. sqq. et Graff. Thesaur. Ling. Franc. tom. 3 col. 829.]*

* **FREUM**, *Mulcta* composite, que

fisco excollebat, item quod *Fredum*

Vide in hac voce. Dipl. Conradi Aug. I

ann. 1027. apud Murator. tom. 5. Antiq.

Ital. med. eti col. 451: *Denique etiam*

concedimus predicto monasterio omnes

Fretis et judicaria, vel omnem

compositionem et exhibitionem publicam

ex omnibus manentibus decuper memo-

*riatis cellulis et curtibus. Vide etiam *Fre-**

vagia.

* **FREXATURA**, Ornamentum genus ex

auro vel argento vesti assutum, ut supra

Fretellus. Stat. Vercel. lib. 2. pag. 27.

v.: Si autem jocalia legaverit vel promi- serit, et *Fretazuras*, vel perlas; vel pa- nos linea et lanceas, etc. Stat. alia Ital. Quod nullus dorseris debet desurare aliquis florensis archigisca vel Januinos, nisi causa faciendi *Fretazuras*. Vide infra *Fretatura*.

* **FRENGARIUM.** Vide supra *Freg-*

ingaria.

* **FRETEBIA**, vox Germanica, Liber, In-

genus. Dipl. Conradi Aug. Imper. ann. 1346.

tom. 2. Hist. Trevir. Jo. Nic. ab Hon-

theim pag. 167. col. 2: *Etiam si causa et*

questio hujusmodi liberis et ingenuis,

vulgariter dictis Freyen, dictis Trevirensi- sis societatis vasallo... recipiat vel con-

tingat.

* **FREYGRAVIUS**, Comes liber. Exstat

Charta Rupertii, Imp. quo Salentinum

Freygraviun, seu liberum Comitem in-

sede Freybeleon vulgariter nuncupata

sita in dominio Zuchen constituit, ex quo

de dicta sede *Freygravius* investi- ann. 1420. Vide *Graecius*. [99] Vide *Frey-*

grav. col. 506.]

* **FRETNIO**, *Fraxinus*, Gall. *Fréne*.

Sent. arbitr. ann. 1500: *Item plus pro-*

nuntiaverunt... dicti arbitri, quod dicti

parerii... teneantur et debent facere

quandam mantellum memoria... prope qua-

dam arborum Freynonis, existentes supra

rippam Breydam.

* **FRETESCHIA**, Pars hereditatis,

qua ad fratres primogeniti pervenit,

in Charta ann. 1299. apud Baluz. tom. 2.

Hist. Arvern. pag. 522. Vide *Frater-*

nitas 6.

* **FREXA**, *FREZIA*, dicitur de ferulo

fabaceo. In Transactione ann. 1361. inter

Abbatem et Monachos Crassenses ex

libro viridi fol. 58: *Omnibus diebus Ve-*

nus non fejunalibus dat dictus Dom.

Abbas unam quateriam (quarteriam)

*fabborum pro *Fretis* in Conventu prepa-*

randis illis die excepto tempore in quo

inveniuntur fabae teneres, qui tunc dat de

ipsis fabis teneribus ordinari. Monasterio

Crassensi dictis diebus Venetria loco pro-

*dicaturi *Fretarum*, et etiam aliquibus*

alii diebus, dum teneres inveniuntur, et

in dicto orio Monasterii predicit inves-

tientur. Fabae silique sudatas vocamus

fræsæ vel drebodes vocamus.

* **FREZAGIA**, Minutæ fruges, legu-

mina. Stat. Averla ann. 1498. cap. 42. ex

Cod. reg. 4624: *Campanii... quoque ipse*

mes mesi sint complete, et quod blada,

et Frezgia seu legumina sint myersonata

et resoluta, stent et stare debent in fini-

bus et per fines Aviliana... ad custodiend

um ipas meses, et ipsa blada, et Fre-

zogia, et aliis fructus.

* **FREZATUS**, *Fretis* seu fimbria or-

natius. Statuta Massil. lib. 2. cap. 39:

*Item de capa domini *Fretata* v. sol. Rur-*

sum. Ibid. occurrit.

* Formula MSS. ex Cod. reg. 7657. fol.

43. r.: *Quendam mantellum ipsius talis*

Fretazura seu numeratum certis metra-

et argenti latenter accepit. Vide supra

Fretum.

* **FREZUM**, *Fretum*. Vide *Fretum*.

* **FRIA**. Prima Statuta Roberti I. Regia

Scotia cap. 12. l. 1: *Stagna aut malen-*

dia... ubi salmuncula, seu molni vel

Fris cuiuscumque genere a piscibus mari,

vel aqua dulcis, accessu et curvibus, vel

descendunt. § 2. Ita quod nulla Fria piscium im-

pedebit ascendendo. Apud nos pisces

*dicuntur *Fret* vel *Fretis*, qui piscicu-*

*los edunt: *Frey*, ipsi pisciculi.*

* **FRIBERGENSIS MONTE** occurrit

mentio in Charta ann. 1303. apud Schle-

gēi. in Dissert. de Nummis antiquis. Goth. etc. pag. 50: *Decem sexaginta Friburgensis grossorum.*

* **Fribulanus.** Vide Favonius.

† **Fribola.** Vasa fictilia, in Glossis Sangerm. MSS. n. 501. Papias habet: *Fribula, Vasa fictilia, quasi fragilia. Videtur legendum Frivola.* Vide mox *Fribolus.*

‡ **Fribolum.** Isidoro lib. 9. Orig. cap. 8. *Est cum eo animo separantur (conjuges), ut rursum ad se invicem reverentur. Nam Fribolum est velut quiescecentia et effluxo, nec stabili. Proprie autem Fribolus vocatur fictilia vasa rursum.*

Vide *Fribolum.*

§ **Fribona.** Boni liberum, in Statut. Erford. ann. 1281 apud Haltau. Vide *Fribona.* German. col. 496.

¶ **Friborga.** Friborgus, Fribora, Friborghes. *Friborga* est fidejussio liberae, ingenua, nostris francumpiegum, a Saxon freo, id est, liber, et borth genit. casu bo reges, fidejussor, vas: *Friborga vero, fidejussor. Est autem Friborga idem quod Decenna, seu Collégium vel Societas decem primariorum hominum in unaquaque villa, qui singuli invicem fidejussores erant erga Regem de restaurando damno ab eorum quolibet illato.* Fleta lib. 1. cap. 47. § 10: *Friborga, est laudabilis homo astrarius testimoni, liber vel serinus, per quem omnes frumenta ipsum commorantes firmiores sustinentur sub stabilitate fidejussionis ejus vel alterius per denarium numerum unde, quilibet est quasi plegios alterius, ita quod si unus feloniam fecerit, novem teneantur ipsam ad standum recto presentare. Hec etiam pluribus docent Leges Edwardi Confessoris cap. 19: *Presterea est quedam summa et maxima securitas, per quam omnes statu firmissimo sustinentur, videlicet, ut unusquisque stabilit se sub fidacionis securitate, quam Angli vocant Friborghes: soli tamen Eboracenses dicunt cendam Tiemannata quod sonat Latine decem hominum numerum. Hec securitas hoc modo fieri, scilicet, quod ad omnibus villas totius regni sub decennali fidejussione debeant esse uniuersi: ita quod si unus ex decem fidejussore, nonne retinetur in hac villa. Quod si aufugeret, detinatur loco termino et 31. diuersus quatuor interim et inventus, ad iustitiam Regis adducatur, ut de suo illico restauraret dammum, quod fecerat, et ad hoc fidejussore, de corpore suo justina feret. Sed si infra predictum terminum inventi non posset, quia in omni Friborgo unus erat capitulus, quem vocabant Friborghes-heofod, (i. fidejussorem primarium), ipse capitulus numeret duos de melioribus sui Friborgi, et de tribus Friborgi sibi propinquioribus acciperet de unoquaque capitale, et duos de melioribus uniuscuiusque Friborgi, si posset habere, et ita, se duodecimo existente, purgaret se et Friborgum suum, si facere posset, de forisfacto et fuga supra dicti malefactoris. Quod si facere non posset, ipse cum Friborgo suo dammum restauraret de proprio malefactoris, quamvis duraret, quo deficiente, de suo et Friborgi sui perficeret, et erga iustitiam emendaret, secundum quod legaliter et iudicatum fuisset. Tandem vero sacramentum, quod non potuerunt adimplire per tres Friborgos sibi viciniores, per se deinde uniuersi et inventati fore cum aliis, et si quando possemus sum recuperare, adducerent ad iustitiam, aut iustitiam dicentes, ubi esset. Itius institutionis causa et origo habentur cap. seq. Quomodo vero lis causis in Fribor-**

gun procederetur, docent Bracton. lib. 8. tract. 2. qui est de Corona, cap. 10. Fleta lib. 1. cap. 27. lib. 2. cap. 52. Addie Skeneum de Verbor. significat. Vide *Decenna 2. Decanus 3. Plegium francum.*

¶ Non plane idem est *Friborga* quod *Decenna*. Vide Phillips. de Jure Anglos. § 81. et not. 266. Lapenb. Histor. Angl. tom. 1. pag. 588. ubi observat vir doc-

tissimum ante Normanorum tempora vocem *Frobork*, quamvis Anglosaxonem possit occurrere. Vide *Frobork*.

○ **Fribolus.** Ius publicus, liber et sacratum Judicii, ex Germ. *Freybot*. Officium dicitur *Fribolus*. Vide *Haltau*. *Glossa German. col. 502.*

* **Fribola.** Luna Phœbe.

○ **Fribolum.** Lo vaso de terra. *Glossar. Lat. Ital. MS.* Vide *Fribolum.*

○ **Fribolum.** vel ut alii efferrunt, *Frigulum, Friniaculum, Friniacum, Frigulum, Frivolum, Jurigulum, Juriglo. lib. 24. tit. 1. leg. 82. § 12. Quod si divor- tum non intercesserit, sed *Fribolum*, profecto valebit donatio, si *Fribolum* quiet. Notio patet ex libro 23. leg. 31: *Quod si non divoratum, sed *Fribolum*, sive *Fribolum*, profecto valebit donatio, si *Fribolum* quiet.* Vide *Fribolum*.*

○ **Fricaria.** Tosta carnis frustulum, Gall. Charbonnel. Reg. S. Justi in Cam. Com. Paris. fol. 228. v. : *Eccles partes (frimae) videlicet apud Holot Lauveri, una Frica carniocum porcinorum, etc. Vide infra Frica.*

○ **Fricare.** Frigere. Gall. *Frike, Fricasser.* Merot. Serm. fol. 121. v. : *Nihil amplius erat Fricandum, nec ponendum sub dent; quod ipse sic reddit: Il n'avoit plus force.* Nostri Frise disserunt pro Fremenre, exhortare, viigo *Fremir, frissonner de peur*. Ut legitur tom. 1. Fabul. pag. 10:

*Quoniam vides ait clamer mire,
Tres in Iles li sunt li priueni a Frise.*

○ **Fricata.** f. Sartago. Gall. *Poda à frire, Inventarium utensilium.* MS. In Tabula Compendiensi. *Unum petuum necessarium ad lavandas manus, et una Fricata (sic) et duos cencos magnos et unum parvum et unum tristudem, et duos caminos, etc.* [In Chartul. ejusdem, monast. Compendi. fol. 210. v. legitur,

Prout etiam invenimus, ut in aliis modis. Vide *Fricata.*

* **Fricibor.** Vide *Friborga.*

○ **Fricchia.** Ager incultus et eremus. Gall. *Friche.* Charta Phil. V. ann. 1317. Reg. 58: *Charloph. reg. ch. 261: Item quinque arpena terre in Fricchia, cum antiqua vinea, etc. Vide infra *Frisca.**

○ **Frichium.** Vide *Friscum.*

○ **Fricipedus.** f. Pedum deterio, vel refrigeratio. *Comed.* sine nomine act. 1. sc. 1. ex Cod. reg. 8163: *Ut tibi etiam complicandi parvus causas, Fricipedum lenem, parvum ac sonorum stilidium.*

○ **Frico.** Cui in Monasteriis fricare aut tergere quidplam incumbit. Bernardus Mon. in Consuetudinibus MSS. Clunianis. cap. 12. de Hospitalio: *Presterea habet proprios famatos, unum majorem cocum, et unum poriarium, et unum Friconem, qui tergit calcaria et ocreas, et apertat aquam, et astinarium, et asinum, etc.* Vide *Fredo.*

* **Fricetere.** Vide *Ferthehero.*

○ **Frichtilis.** [Qui frigitur, apud Apic. 4. 2.]

○ **Frichtones.** ex Gallico Frigos, quasi

Frichtones, hinc sive *Fricti* Gregorius Tur. de Vitis Patrum cap. 6: *Ita sospita-*

tati est resiliens, ut non illas, quas vulgo Frictiones vocant, ultra perferre.

* **Frichtissa.** La resina. *Gloss. Lat. Ital. MS.*

○ **Fridaria.** Vide *Frigidaria.*

○ **Fridendum.** *Fridebriefe.* V. in *Fredum.* 1.

○ **Friedecheta.** in *Statutis Mediolan.* p. 2. 9. 457.

○ **Fridgildum.** Vide *Frigildum.*

○ **Fridmannus.** Vide *Fridmannus.*

○ **Fridstoll.** Vide *Fridstoll.*

○ **Fridus.** Vide *Fridum.*

* **Friesacensis.** Vide *Friacensis.*

○ **Frifrasigena.** Lex Salica tit. 70:

Si quis Aliani alienam ad conjugium quesierit presentibus ei pueris parentibus, et postea se retrazet, et eam accipere voluerit, malum. Frifrasigena, MMD. denar. etc. MS. Reg. habet. Frifrasina.

Ubi manifestum est agi de repudio pueris desponsatae. Vols. originem a Saxon. Frien, Germ. freyen, Matrimonium inire, nubere viro, vel ducere uxorem, deducit Ecardus. Frifra ergo idem est ac ad conjugium quesierit;

Sige na vero (sic enim distincte legendum) trazerit retro; et Zihen, trahere, et Na, quidem matrimonii manebit. Vide Frifra.

○ **Frigarium.** Receptaculum piscium, in GL. MSS.

* **Fridgere.** *Frigdescere.* V. *Friga.*

○ **Frigdole.** Vide *Crispelle.*

○ **Frigdor.** Glossa antiqua MSS. *Frigdor, Frigus, frigidum.* *Gloss. MS.* Reg. *Frigidum Cod. 1018: Alor, Frigus, Frigdor. Alibi: Frigdut. Alor, Frigdant, Frigdescunt. Idem *Gloss. Rigor, recitudo, severitas, et stupor. Frigdoris, algidum, frigidum. Papias: Frigdor, frigus, frigidum. Frigdant, frigescunt. Et alibi: Peripacy, Frigdor. Ex Gr. Hippolyt. (G). Lat. Gall. Sangerm. *Frigdora, Avortio.* Breviloq. *Frigdoris oris, frigus.* Vetus Interpres Moschionis apud Jos. Scalig. Epist. 827: *Frigdri, Frigdor.* Gloss. Lombard. S. German. Parisiensis, ex veteri Galeni Interprete: *Vomitus ex Frigdore et flegmatum abundantia, etc.* Vetus Interpres Alexandri Iatrosoph. lib. 8. *Passion.*: *Ceterarum vero febrium... nihil ex sua signis habent, qualia sunt horrores, tremores, Frigdoras, rigores.* Octavianus Horatian. lib. 2. *Reum Medic.* cap. 16: *Item ex calore immenso, vel ardore, ut est causon... Frigdore quoque et singulit. Idem lib. 4. de resina cum oleo. Facit autem ad totius corporis Frigdorem, et ad ischiam et podagrum utilissime prodest.* [Occurrit apud Richerum lib. 2. cap. 59. et lib. 8. cap. 14.] Vide *Frigor, Disperperans.***

○ **Frigdore.** et **Occidentane.** Toni vel modi musici, a Notkeri Balbulo adinventi. Eckehardus Junior de Casib. S. Galli cap. 4: *Fecerat quidem Petrus iubi jubilos ad Sequentias, quas Metenes vocant: Romanus vero Romane nobis e contra et canone de suo jubilo modulatur, quos quidem post Notkerus quidam videns verbis ligabat. Frigdore, ridelicet et Occidentane, quas sic non conuant jubilos, Non enim tu atque ipse ipse de suo exigitur. Eadem proptermodum habet Eccleodus. Minimus de Vita Notkeri Balbuli cap. 9. Jodocus Mezlerus. S. Notkerus vocatus Balbulus, Magni Ottonis nepos, natus in Castro Haligov. Abbat. Crimaldo oblatus est iurenculus, voce balbulus, primus adinventis jubilos seu sequentias modulatas quas ipse ad distinctionem Metenium appellabat Frigdore, aut Occidentane, quas et inter sacrosancta mysteria toties Ecclesia repetit. Sed ex his vim auf etymon voca-*

buli, vix quis agnoscat. Goldastus ad Ecclesiandum scriptis Frigidorum et perfrigium a Graecis, Occidentanarum ab aliis, non esse, ipsa nomina tideri facere; Frigidorumque appellatum, quod constituit ex modis, quos Phrygium et Dorum vocant Graeci Castora, que ibidem de musica recentissimum commentator, maiorem lucem horum vocabulorum etymis non afferunt. In veteri Cod. Bibliotheca Caesaris scripto ante annos circiter 700, quo continentur Hymni Ecclesiastici varii, apud Petrum Lambenius, lib. 2. Commentar. de Bib. Caesar, cap. 8. hymnus describitur, qui in sancti Aquilae die decantatur, ut hoc habentur: *In sancto die Pasche Frigidae. Laudes Salvatori voce modulata supplici, et devota melodis etc.* Qua quicquid Frigidae inscriptione innuitur hoc tono Hymnum canit debet: unde cum Hymno, qui canitur in Natali S. Stephani, Hypodiacoona; in Natali S. Joannis Evangelista, Romana; denique Hymno de S. Andrea Apostolo, et Hymno de Apostolis, Aurea, voces preponantur: prorsus existimo, ita eccl. appellat certos musicos tonos ad modos, quibus in Hymni decantarunt debet. ¹⁰⁰ Hymni et tropi inscribuntur aut romani, aut greci, aurei fiducia, frigidoli, aut occidentani pro tonorum diversitate, in coedibus sex, x, qui hodie quoque apud S. Gallum exstant. Et Pertz. vol. 2. Script. pag. 102, not. 58.

* FRIGEFACTO. [Frigidum facio. Dief.] Pars. 8. 5. 14. Calidum prandisti prandum hodie, qui es nunc Frigefactus?

* FRIGELLUS. pro Frigilla in Medina Salernit. pag. 176. Edit. 1822. Est autem Frigilla, vel Fringilla Festo, Avis dictio, quod frigori cunctel et vigeat, unde et Frigileta. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Frigilla, une maniere d'oiseau qui chantepoit le frout. Gloss. Lat. Gr. Frigilla, ex. Gloss. Grac. Lat. Exuv. à expou. Frincillus. Fringillus. A enlevé per enomatopoeian dictam putant. Nos appellanmus Pinson, Itali Frangello. Miritalis 9. Epigram. 55:

Nunc sternas iubes Fringillarumque querelas.

Quidam legunt Frigillarum.

* FRIGENS. [Insanens. Dief.]

FRIGEDDO. Frigus. Vetus Interpres Alex. Iatrosoph. lib. 2. Passionum: Membrana calefacta et temperata Friggedo.

* Froidour. pro Frais, fraicheur, Aura, frigus amoenum, in Vita J. C. MS.:

Sainte Phancius se jut un jour
Enni la saie le Froidour
Sous une krole de condal.

FRIGIDARE. Frigidecere, Refroidire. Frigide ardore tentationem, in Vita S. Isidori Episcopi Hispan. num. 18.

FRIGIDARIA. Frigida. [Mathematicorum, Iunibus, scutum, quadrilaterum, numerum significant, in quo planeta gubernans, ut fingunt, vitam habet, confert ei bonum vel malum.] Joannis Hispaniensis in Astrolog. Volens ergo scire, de cuius Frigidaria sit quisque annus, denuis annis Christi 15. annos et reliquias dividatas per planetas, a sole incipiens, et in cuius anno invenieris, ipse est dominus Ita Frigidaria passim atque scribitur: [ad quam vocem vide Lexicon Martinii.]

FRIGIDARIUM. Φρυγοπόν. Gloss. Gr. Lat. Φρυγοπόν, in Lat. Gr. (Gloss. Lat. Gall. Sangerm.) Frigidarium, ieu frusti] Vide Frigidarium.

* FRIGIDUS. Qui tranquillo et sedato

animus est, Gall. de sang froid. Lit. remiss. ann. 1820. In Reg. 80. Charoph. reg. ch. 19. Vt tormentorum confessus est multa crinita et excessus, quae et quae revera supradicta frigida, nec ipsa confessus fuit. Frigidus.

* FRIGINGIA. Vide Fricinga.

FRIGISCI Ebor. quae Chevau de Frise dicimus velociter et continuamente cursus invicti, apud Vegetum lib. 3. Art. veterini, cap. 6.

* FRIGITARE. [Frigis deducere. Dief.]

* FRIGITUDO. Frigida complexio. Constantinus Afric. lib. de Stomach. affect. cap. 5: Frigitudo vero membra exprimit.

L. FRIGIUM. [Mira. Constantin. Imp. Frigium candido splendore ejus sacratissim capiti imponimus. Gloss. Isid. Ornamentum capitis est opere phrygio contextum. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Mira. Mirra d'Eveque qui l'an fait en Frige. Vide Phrygium.

* 2. FRIGUM. Lo frizo, in Glossar. Lat. Ital. MS.

FRIGOR. Frigus. Ugutio, et ex eo Joan. de Janua: Frigores, Febres, que faciunt homines frigore. Gloss. Lat. Gall.: Frigores, Voidsies de fevres. Gloss. Lat. MS. Reg.: Frigor, Timor, vel Algof, Frigus. Poeta infimi secui MS. ex Bibl. Thuania:

Est frigore Frigor, hemis quoque mach... frigus

Frigi, frig, sei frigo, dicas utrumque.

Vita S. Romani Presbyteri MS: Pariter quod Frigibus torquebantur, a demone possessi, etc. Vita S. Eparchi, apud Labbeum: Febricitantes tipo Frigoris, quartu[m] videtur et quotidientis febribus affici. Typus Frigoris, in Vita S. Severini Abb. Aquitanum num. 8. Messianus in Vita S. Cesarii: Quadam nocte Frigore quartane febris incurvit, ait trencubundus ambulat. Mox: Da mihi de pannis S. Cesarii, propter Frigora, quia multos juvent, etc. Rursum: Ego hodie febris patior, et jam totus tremo. Vide Fortunatum in Vita S. Germani Paris. cap. 29, eund. in Vita S. Paterni cap. 8. el. 1. Vita S. Radegundi, cap. 29. Acta Elevationis S. Agricolae num. 4. Faus sum in Vita S. Severini Abbat. Acaun. cap. 1. Herardum Turon. in Capitulo. cap. 8. etc.

FRIGORIUM. Eadem notio, apud Gregor. Turon. lib. 4. de Vita S. Martini cap. 21. Frigora, eidem de Gloria Confess. cap. 21. 25. et in Vita S. Vodali Benedicti n. 15. Febrion Frigora, in Vita S. Genovefae n. 37. Reges Frigorum, apud Julianum Africanum lib. 5. Huius apostoli: Frigora et febrium typi, apud Apul. de Herbis cap. 21.

FRIGORITIO. Gregorio Turon. de Gler. Confess. cap. 21.

FRIGORAT. eidem in Vita Patr. cap. 8. nisi patr. s. st. Frigoritio.

FRIGORETUS. Monit. S. Ieo ipso febre, apud Hippocratis in Vita S. Viboratus lib. 1. cap. 27.

FRIGORETIC. Ipsi febricitantes, apud Gregor. Turon. lib. 1. de Miracul. cap. 73. 101. lib. 2. cap. 44. Baltricum in Cheron. Camerac lib. 1. cap. 55 in Chron. Lobensi pag. 591. in Translat. Reng. S. Rigobertri Archiep. Rom. n. 5. in Acta Elevat. S. Agricolae num. 4. etc.

Petrus Maria Campus in Vita B. Conradi Frumenti cap. 8. scribit, etiamnum a Siculis quarticulum febrili Trigono ve-

cabulo ap. 1. tri. Est autem his locis Frigori idem, quod Graecis πάγος, Frigus febrion: unde ipsa febris eadem: donator nomine, τριπάγος γένος, quartana febris, apud Annam Connenam lib. 7. pag. 212. in πάγος γένος, frigoris in febre accessio, et παραπάγων, rigores in febum circuitti redentes, apud Medicos, πάγος γένος, Frigoreto, apud Palladium in hist. Ilias. cap. 12. Horrem aut Frigus patientes, and Alexandrum Introsphistam lib. 1. Prosternit. Accesiones, purum Rigore sunt, apud eundem: 1. 2. cap. 77. Celsus lib. 8. cap. 3. Rigor, ubi extreme partes membrorum inalgescunt: horrem, ubi totum corp[us] intemper. Es autem horror in febribus, ut Galenus lib. 2. de Differentiis febribus tradit, inter rigorem et frigus medium, rigore quidem minor, frigore vero major: et tanto quidem major frigore, quanto minor rigore, equaliter absentes extremis utriusque, et in medio eorum existens. Vide Notas ad Alexia- dem pag. 389.

* FRIGORENSIS. Forcijensis, Gall. de Frigore, Charta ann. 1041. ex Tabul. S. Vict. Massil. : Domus octavam partem, quam habemus in villa Torretas, quae est in episcopatu Frigorensi. Vide Frejurius.

* FRIGOROSITAS. Frillouset. Frigore, frillouset. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 784.

FRIGOROSUS. Plenus frigore, Johani de Janua. [Inesse. Lat. Gall. Sangerm. Frigorous, Freilleux, plein de frout.] Frigore regiones, apud Anonymum de Re architectonica cap. 2.

* Friguleus, in Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1:

Avai la ville vit un homme...

Maigne, rânes et oiseaux,

Friguleus, pale et enfondre, etc.

* FRIGUCIRE. Vide Frigutire.

* FRIGUS. Vide Frigor.

* FRIGUSCULUM. Vide Fribusculum.

FRIGUTILUS. Glossar. MSS. Alzam. drum Iatrosoph. Erpes cancreus, et ova nostra dissolutio, quam Salernitan Frigutum dicunt.

* FRIGUTIRE. Subtiliter aggriare, vel frigide seducere. Johani Janua. Glossar. Lat. Gall. Sangerm. Frigucire, sic dormier, ou traicteer pour le frout, friller ou souffrir.

* FRIGEMERED. Diploma Ludov. IV. imp. ann. 1382 tom. 2. Hist. Troy. to. N. Sic a Houthem pag. 120. cap. 2. item confirmamus... plenam parsimoniem in Camperi, et in omnibus et singulis jurisdictionibus, villis et caseris hominibus ducescens Treverensis, ut huius etiam valent iudicium reddere, et reque in causa erit calibus, cordibus, et artis huius conciperent, quae iudicatio de frigore Frigutio, de vulgariter caputudo, et de huius corporis mensus legitur in Dipl. Carol. IV. ann. 1376. Ibid. pag. 167. col. 1. A. et in Frede. pat. et Gerulf. iudicium, quod non invenimus appellari saec. juris et consuetudinis, de quo hic agitur. 2. in Par. 152. et Hattau. Glossar. et voca Freigicht, col. 504.]

FRILAZIN. Manuatisus, literatus, liberto, ab Anglo-Saxon fr. fr. frei frisch, aler, et le san, denotante. Gloss. Prosternit apud Lindethri gum. Liberman. Frilaz. Lex. Bajwar. tit. 7. cap. 1. 3. eis manonisa, quam Frilazacion vocat, et manonisa habet, concubuerit, etc. Lex eadem cap. 6. Edit. Heroldi: De liberia, qui per manum di-

missi sunt liberi, quod Fritat vocant.
Desunt ultima haec verba in Edit. Lindenbr. Vide Pontanum lib. 6. Orig. Francie, cap. 15. et Cluver. lib. 1. Germ. antiqu. cap. 15. et Joan. Gryphianorum de Weichbildis Saxonis cap. 24. [Vide. *Friolasia*.]

¶ Hinc, ni fallor, nostri *Fresine* dixerunt pro Manumissa, libertina, Gall. *Afranchise* Le Roman d'athis MS.:

— Alexandre
Qui n'eroit garce, ne Fresine,
Mais fille au Duc de noble afiro.

FRILINGI, Ingenui, liberi, ex Saxonico fratre, liber, et lingui, progenies. Nitardus lib. 4 pag. 86: *Saxonica gens omnis in tribus ordinibus divisa consistit. Sunt enim inter illas, qui Edilingsi, sive qui Frilingi, sunt qui Lazi illorum lingua dicuntur; Etina vero lingua hi sunt: Nobiles, Ingenui, Serviles.* [Ex Frib. eadem in Vita S. Leobini apud Pertz. vol. 2. Script. pag. 80.] Vide Cluverium lib. 1. Germ. antiqu. cap. 15.

FRIMANTIA, pro *Firmantia*, muleta pecuniaria, quia ab illis exegabatur qui *firmantia* seu fidei iussiones dederant. Charta Guillermo dom. Montispessulani ann. 1083. *Hec autem sunt vicariae portentariae, scilicet omnes Firmantia et omnia distincta omnitum, etc. Hec omnia eis dono praeferunt disticta et Firmantia, Milium Montispessulani et uxorum illorum. Alia ann. 1189: Cum feolis, fealibus, tollis, quistis, Firmantia, justitia.*

FRINCILLUS, FRINGILLA, FRINGIL-

LUS. Vide *Fringillus*.

FRINDIRE Vide supra *Baudare*.

FRINGIA, Fimbria. Gall. *Frangia*. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1476. *Pro quadrangula ulna Fringiarum in duplo filo cortina altaris chori applicatarum, pro ulna xviij. den. Vide *Frangia*.*

FRINGIONUS, Genus vestimenti. Glossar. vel ex Cod. reg. 5611.

FRINGULARE, de galbarum clamore supra dictum in *Baudare*.

FRINIGLIRRE Vide supra *Baudare*.

FRINIGLIDUM, Muleta viri liberi, ex Sax. frinan, liber, ingenuus, et geld, muleta, pensatio. Occurrit in Reg. Henr. I. cap. 56. [ub. Thorp. legit *Frungidum*.]

FRINTINNIRE dicuntur Cicade, in verbo *Baudare*. Aliis *Frintonire* est Subsistere cum stono vel ergi vel extari. Vide Martii Lexion. *Vox Frugio*.

FRINTSCHINGUM Vide *Friscinga*.

FRIOBLITTO, Lex Salica tit. 20. § 6: *Si vero intra costas, aut in ventrem, ita ut vultus ad inferiores perennet, et semper curvit, et non sanat, malo. Frio blitto, MM. denar, etc. A Butte vel Butte. Sanguis, etc. Et fer, etc. particula. In his sanguis, Verblut et sanguinum surparum Germani, teste Eccardo, cum de sanguine je vulnere incessanter currente loquuntur. Unde *Frio blitto* idem sonat ac semper currat sanguis.*

FRIOFALD, Campus liber, undique patens. Sax. *littera p[er]felda campi* pup. Lex Salica tit. 44. § 8. *Si quis hominem ingenuum invenerit in quadrevo, et eum privata vita, aut occiderit, malo. Frio fald, III. denar, etc. Vide *Feld*.*

FRIOFALTOVO, Lex Salica tit. 43. § 4: *Si quis hominem ingenuum plagiare, et et vendicato, et restituere, potest, et non possit, malo. Frio faltov, etc. Ubi *Fri faltov*, Evardo interpret, id in significat quod *Falthue* Germanis, hoc est, rapi-*

nam fecerit; a Fal quod maleficium et rapinam denotat.

FROLASIA, vox ejusdem originis et notio eius *Frifazia* supra. Lex Salica tit. IV. § 3: *Si quis cum ingenua puella et spontanea voluntate ambarum partitione coverit... malo. Friolasia, MDCC. denar, etc. MS. Reg. pro spontanea voluntate habet sponsana ambo partes convenienter: unde Schilterus desponsationem potius quam libertatem ille intelligit debere suspicatur. Malum: libertam cum Evardo interpretari quaque Germani etiamnum *Fregelase* vocant.*

FRIOZKINGA, Idem quod *Frisinga*. Vide in hac voce. *Chartera Henr. III. imper. ann. 1031. tom. I. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Hontheim pag. 398. col. 1: Eadem vero die abbas ipsi ad vocem servitudo debet duas pannas Friskingas quatuor unam amam annis.*

FRIPARIUS, Interpolator, qui vestes vendit interolas et resarcitas. Gall. *Frigerius*. Vide *Necrologio Ms. Confratris Clemenciorum* apud Pontisvara. *Vix Frata testa, id et supra Ferperus.*

FRIPERIA, Vestes. *Interpolatio. Gal. Frisperie. Lit. ann. 1278. tom. 5. Osgiliat. reg. Franc. pag. 107: Com. intellercies, quod mulieres et aliae pauperes et miserables personae Friperiam et parcos statuariis aliasque minutis mercaturas consumerent rendere Parisiis, in vicinaria munera cimiteriorum ecclesiarum sanctorum Innocentius, etc. Vide supra *Frisperia*.*

FRIOQUERIUS, Qui carnes fixas vendit. *Consel. Carrasc. in Reg. I. Char. reg. ch. 5: Omnes habitatores Cassassone, exceptis macellatoribus et Carqueris, habent salacium de salino Cassassone ad usum suum.*

FRISACENSIS, MONITA. Quia Frisaci in Carinthia celebatur. Liber censuum eccl. Rom. apud Murator. tom. 5. Antiq. Ital. med. eti. vol. 878: *Ecclesia S. Petri quam M. de Huncort construit in predicto suo, singulis annis debet subdere dominio papae pro censu xii. denarios Frisacenses. Chartera Voltri Aiquip[er]i patr. ann. 1176. Inter. Monum. episcop. eccl. cap. 63. col. 598: Quisque (negot. tor) pro uno passo de terra nostra quam cœparuit, duos denarios Frisacenses moeat singulis annis..., nobis persolvant. Alia ann. 1180 ibid. cap. 64. col. 621: *Annuum in quinque decadas Frisacenses pro censu dominio papae pro censu xii. denarios Frisacenses. Chartera Monita anno 1180 cœparuit. M. de Huncort. etiam ann. 1242. Ibid. cap. 54. col. 598: pro eccl. Blanda. Apud Villacan monachos hancem in eadib[us] fitat, que Frisacensi manente aquilonat[em] Marcha Frisacensium depariorum mentio rursum occurrit in Ch. ann. 1183 et 1191 apud Bern. Pez. tom. 3. Anecd. part. 3. art. ix. et ex. Comput. decime in Italia collecte pro subiuncto. P. Ann. 1278. ex Cod. reg. 5570. fol. 212 v: *Liber xij. ij. et sol. ix. Veronensis parvorum, et et pars marche Frisacensium novorum argenti de Aquilegia... computato mili pro collecto quolibet Frisacensi pro xiiij. Veronensis pars parva.***

FRISALVEUS, Pari intellectu. *Charter Andreae reg. Hungar. ann. 1214 inter Probat. tom. 2. Annal. Friemonst. col. 18. Tertiam (l. terram) praefixa de Hormelis adiacenter contulit.. pro octoginta tribus marciis et deinceps septem pondib[us] et duabus Frisalveis emptam. Alia eiusdem reg. ann. 1231 apud Cenclum Invenit. v. eccl. Rom. Argentum vero quod predictis ecclesiis parvoleetur, erit in bonis Frisacelis. Hinc pro*

FRIZANTUS, Historia de Exordio Morisitaniae. *S. Joannis de Tarouca in Lusitanis: Dedit illis 70. Morabitinos auris, ut ipse Rex dedit 70. Frizantos de argento, ut facerent servitulum Ecclesie. An Fri-sius pannus, vel moneta argentea?* [o] Legendum est procul dubio *Frizanicus*. [o] Plures occurrit *Frizante* in ant. Chart. Lusit. Vide S. Ross de Viterbo in hac voce qui ignorari scribit pondus et valorem hujus nummi.]

FRISARE, Fimbriis aut alia re ornata. Stat. ann. 1342. inter Monum. eccl. Aquilej. cap. 90. col. 896: *Item quod pannos carum non possint aliter Frisare vel ornare, nisi cum duplicita aurea vel argentea, seu seta. Acta Capit. eccl. Luxdun. ad ann. 1340. Qd. 44. r. col. 1. ex Cam. Comput. Paris. Item vestimenta sacerdotalia nigra cum alba Frisata auri, stolis et manipulis. Vide *Fratus*.*

FRISATURA, Idem quod infra *Frism*. Council. Tarragon. ann. 1501. inter Hispanica tom. 4. pag. 522: *Quicunque de cetero prescelitur in Episcopum aliquius cathedralis Ecclesie, tenetur facere assignare Ecclesie cathedrali, in qua assumptio fuerit, intra triquetrum capellam integrum de panno serico cum necessariis Frisaturis valentem ad minus trecentos florenis auri. Vide *Frism*.*

¶ Quidquid ornamenti vesti assutur. Constit. Freder. reg. Sicil. cap. 86: *Quod nullus, sive vir sive mulier, cuicunque etatis, gradus et conditio existat, audiat portare in vestibus, quas induerit, aliquam Frisaturam de pernis, auro vel serico, sub pena unavarum auri sex, exceptis virginibus et mulieribus, quibus hoc permittitur. Vide *Frism*.*

FRISATUS, Fimbriis ornatus. Gall. *Orne de Fringes*. Chron. *Fuisse novae apud Muritor. tom. 7. col. 882: Domus Cardinalis obtulit ei maribus suis posuit super manus sepe nomination altare suum paratum pretiosum, videlicet bonitatem tam Frisatum, bonum cingulum Frisatum, et planetam Frisatum cum luce friso, etc. Italis Frisare ornata est. Vide *Frism*.*

FRISCHAGIUM, *Frischinia*. Vide *Frism*.

FRISCHA, Gall. *Friche*. Ager incolitus, ut supra *Fricha*. *Charta ann. 1494. Reg. feud. comitat. Pictay. fol. 63 r. ex Cam. Comput. Paris. Cum hominibus meis, mensianariis et aliis tenacissimis meis et sensitis, aquas, collectis, constitutis, Frischis, etc. Vide supra *Frism* et max.*

FRISCHELA, Eadem nomine. *Charter Phil. V. ann. 1388. in Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 547: Quo omnia nemora secentas nonaginta octo acres vel circiter, tam in pleno bosco quam latiforis, p[er]ea etiam Frischera et h[ab]entur etiam in Frischera.*

FRISCHUS, Vide in *Noeg*.

FRISCHIUM, Ager incolitus. *V. Fris-ecum. Recens. Ital. *Frisc*. Gall. *Frisc. Stat. V. Vercell. lib. 3. pag. 76. Item quod caseus et carnes Frische sole salata vendantur ad pensione. Hinc Fric et Frise vocabant nostri quod novum et recens erat. Bertrandus Clericus in Poem. MS. de Girardo Vieuenensi.**

Poem. Eust. Desch. a D. de S. Palaye laudat. in Comment. de Milit. ant. pag. 191:

^{co} FRUSCHINGA, in chart. ann. 955. Ibid. pag. 366.

^o FRISLINGUS. Dipl. Otton. imper. apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 897: *Duo porcellis, duas anseres, decem gallinas, serque Frislingos et sex carandas annoe pastus equorum.*

FRISLINGO, et FRESUNGUA. Tradit. Fuldens. 10. v. trad. 6: *Et ut mihi ait singulus annos unum sagum, aut Frislingo, vel aliquis consolacionis... detur. Friesunga, in Charta Alemanni. 50. Inter Goldast.*

FRESCENNA, in Tabulario Dervensis. *Fresenna 2. solidos valobat, aut pro ipsa 2. solidi dabuntur. Pro terminus Frescennarum erit festo S. Martini, usque ad Natale Domini. [Occurrunt rursus tom. 5. Annal. Bened. pag. 641.]*

FRESENGAGIUM, et FRESENGAGIUM. Tributum ex Frisingia, atque adeo illis rebus Charta fundationis Abbatie Omnim SS. Andegav. ann. 1049: *In curte S. Dionysii per totam terram Canoniconum perdonat Comem vinagium totum, et frumentagium, et multos (multones), agnos, Frisicum, pagnum, et bidannum ad 15. dies.*

Sed ut verum fatetur, medium hinc

verbi significatio dubius est, quippe Adversarii misi, ubi non certa habentur, lego. *In curte S. Dionysii per totam terram Canoniconum perdonat Comes vinagium totum, et frumentagium, et multonagium, Frisenagium, et bidannum ad 15. dies. V. de Frisingagium.*

FRESCUS. Vetus Charta apud Sommernum in Tractatu de Gavelkind pag. 182: *Recedendo inde nobis 2. marcas argenti... pro omni servitu, nisi quod debet wallare secundum quantitatem illius terre intus et extro, tan contra salam, quam contra Frescam, sicut ceteri, et curiam nostram sequi. Viges in Frische, in Regesto Ludovici Regis Siciliæ pag. 59. Frisches apud Escornegam in Durliano pag. 76. Lausser les gaingnages sept ans en Frische, in Stabilimento S. Ludovici lib. 1. cap. 161. Fries et savart, in Consule Claromont art. 129. Frische, savart, ou ruine, in Remensis art. 261. Statutum Godefrey regni art. 6. Edw. I Regis Angl. cap. 1. Et celia, qui la terre tient iusnt charge la besset giser Fresh, etc. Voces porro nostri notas, Fries, pro recente novo, Freschement, pro recente, Eau Fresh, pro aqua recente, ab eiusmodi agri meatus et nundin processione, etymologice et aliquid probabile est unde, et Secundum id est, recentem, appellatum, etiam dicitur. Vide Fries in Frisia.*

FRIEHEIM, in Charta ann. 1289, ex Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus arpentis terra sit Frachorium partis retinenda.* Marta. Huius de S. Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam pecuniam præstat, sitare in Frisia de S. Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis fridus*

arpentis terra sit Frachorium partis

retinenda. Marta. Huius de S.

Supradicta pro Lescia lib. 1. M. Viretus

ann. 1242. et Archdecanus Cuspidi

Ecclesiæ. Recopimur se deducit predicta

Ecclesia in perpetuum eleemosynam unam

pecuniam præstat, sitare in Frisia de S.

Supplet.

* FRIES. Ut in Charta ann. 1289, ex

Tabali. Fossatis lib. 97: *In dictis*

Frixoir, c'est paelle à friiture faire.] **Papias**: *Cremium, Frixorium, a cremando, vel quod est aridum.* Macrobius de differ. et societ. Graeci Latinique verbi: *Frigero, friri, o tortia, unde frizum, Frixorium, id est, calefactorium.* M. Robertus de Sorbona in Serm. ad Theologos de Conscientia: *Tantum torquet justum iniqutis aliena, quantum recedit a sua: peccata enim proximorum, Frixoria sunt iustorum.* [Vita Gregorii VII. Pape apud Murator. tom. 3. pag. 319. col. 2: *Ad hæc zelotes Dei alto genitum suspirans et Frixorium cordis sui super illis qui corrupti erant designatio gestu significata ad corruptorem: Credis o Episcope, etc.* Chron. Crispini, editio eiusdem. Murator. tom. 7. col. 65: *Edem tempore Imp. Gadiculus in diluvio Crimonem suum Connam reedificavit, non solum Crimonem gentium, sed aliarum, etiam Frixorium Longobardum.* Hoc metaphorice: verum abeque tropo vocem tandem usurpat. Non compaginus de Obsidione Anconae, cap. XI. etc. *Frixoris usus fuisse Pazanorum ad torquendos Christi Martyres discimus ex Actis S. Cononis Maii tom. 7. pag. 7: Domitianus dixit: Succide Frixorium, et militiis eos ibidem. Vide Frixorium Zeli.]*

• **Glossar.** Gall. Lat. ex Cod. reg. 794: *Frixorium, partie à faire, Fressouoir et Frierie, nostris eadem, acceptio. Lit. remiss. ann. 1140 in Reg. 176. Chartoph. reg. ch. 2: Lesquelz compagnies garnis de basins, Fressouoirs et cors, commandent à soner lezis: cors et frapper sur lezis basins et Fressouoirs, et faire charriare, ung Froul, un pot d'estain, etc.* In aliis ann. 1161. ex Reg. 189. ch. 521.

* **2. FRIXORIUM.** Species monetae, cuius valor ignoratur, sed in qua suspicuntur formam frixori seu sartagineis fuisse impressum Acta SS. Junii tom. 1. pag. 735. de B. Bertrando: *Insignia cerealis ad formam hominis, cum libram et valoris quadraginta Frixoriorum ponetur et offeretur.*

* **3. FRIXUM.** Sagitta, jaculum. Ital. *Freza*, apud Matris fratres in Hierolexico.

* **4. FRIXUM.** Idem quod *Frisum*. Syntaxis Borgiani ann. 1131. apud Murator. tom. 1. fol. 547. *Tonsuram et habitum deforant clericas ordinis suo et statui competentes vestes virginalias seu de tabulari, de medietate, vel listatas, vel Frixis aut maxillis argenteis... in nomine defensorum Theorum Fuxo admodum*, apud Balazium tom. 5. Miscell. pag. 311. *Ara Frixo aurea decorata*, in Actis SS. Maii tom. 2. pag. 60.

FRIXURA. Consuetudines Eboracenenses Monasterii in Anglia: *Præterea percipit coquinariis tria præbendaria: frumento de granario ad flatones ingeniendos; similes in Rogationibus ad festum S. Odalii unum præbendarum ad Frixuras (fordinum) pro mensis Hist. Dolphin. tom. 2. pag. 313. col. 1. Item volumen, quod seruari non in dicta die Veneris de uno introcessio, videlicet de pastillis de Lotharingia cum aliquibus aliis Frixwae, hoc est, Frixis, Gall. Frixura.*

* **5. FRIXURA ZELI.** Estus, fervor. Vita S. Hildegidi Abb. tom. 3. Julii. pag. 229. *Ad quoque Frixura sancti zeli circa monastica perfectionem excusit cor ejus, ut temporis cremplo minoribus, veneratione vera et amore fuerit majoribus.* Vide Frixorium.

* **6. FRIXUM.** Fimbria, Frange. Vita S. Ravenni tom. 2. Iustin. pag. 470. *Tunc illa asperiens Frixum, quod erat in tarsel-*

lis mantelli sui, recognovit suum esse mantellum. Vide Frixum.

* **7. FRO**, pro *Frocius*, Jus viarie, ut videtur. Arctum Parlamenti Paris. ann. 1381. ex Archivis Monasterii Bonavallis: *Habendi aubenage et bona basardorum, habegâque jurisdictionem du Fro, de latrone, traditorum et de fractura domorum sive de die sive de nocte.* Erit I. qui pro Fro pro Furto scriptum malit.

• *Chartr. eccl. Carnot. Jura ipsius... in possessu... censitis, dominis, feodi, retrofodis... Frocius, iustitus, jurisdictionibus, etc. Fro, eadem notio,* legitur in Charta ann. 1314. ex Chartul. S. Mart. Pontisar. fol. 56: *Disoit (le maire de Pontoise) ledit lieu entre Fro et ville et a eu... appartenir la Justice appartenant a ville. Certaines maisons, qui dicitur Pantodot, et le mont Ylicus, cum portu et possessione sua, et Curatia, et castrum de Trebiau, cum Frodo et pertinentias suis, pertinent ad jus episcopi et episcopatus.* Vide supra *Fro*.

* **8. FRODUM.** pro *Fredum*, Muleta vel exactio in judicis, legitur in Maceris Insula Barbaria tom. I. pag. 50. Vide *Fredum*.

* **9. FROIRADURA.** Gall. *Doubture*. Statuta Massil. lib. 2. cap. 42: *Nemo audeat facere nisi tantummodo duplices vestes, et illas lanceas, et nullatenus sericas, nisi forte in Froiradura pallii.* Vide *Fradatura*.

* **10. FROIRATUS.** *Foiradura ornatus*, ibid. cap. 39. *Item, de gardacors... vel sobreto Foiradro cum penna, vel serico, etc.* Occurrat ibi non semel. Vide *Federatus*.

* **11. FROIRE.** Idem quod *Froiradura*, ibid. *Item, de mantello panescum frecio, vel rata, vel profilo cum sendam, vel cum penna, vel cum Froire 11. sol. Plures ibi occurrit. Vide *Fres*.*

* **12. FROISSARE.** Plagi contundere, a Gallico *Froisser, meurtir*. Lit. remiss. ann. 1361. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 225: *Qui supplicans inde recessit, vultu suo, medianibus dicitis icibus, Froissato.*

* **13. FROMAGERIA.** Vide *Fromaticum*.

* **14. FROMAGERIUS.** Qui caseo vendit, nostris alias *Fourmacher*. Lit. remiss. ann. 1498. in Reg. 163. Chartoph. reg. ch. 76: *Cum Guillelmus Toletus Fromagerius... caseo suo... pfecta loci decaudina... genderet, etc.* *Neque ignarus Cam. Comput. Paris. fol. 25v. r.* *Fourmacher... patern... pour la sonnade fourme magis q. den.* Vide supra *Fromagerius*.

* **15. FROMAGINUS.** adjecit in Chartul. Bellone. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 208. r. Ch. ann. 1283. *Juxta parvam grangianam Fromagerianam. Sed legendum, Fromentarium. Vide Fromentum.*

* **16. FROMAGINUM.** Prestatio ex caseis, que sapienti pecunia redimebatur. Charta Petri de Autolio senese, Carrara ann. 1226. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 400: *De Fromagino et caulacio, quinque solidos. Assis comit. Fuxa in Reg. S. Ludov. fol. 112. Item Fromaginum, tres solidos.* Charta ann. 1318. in Reg. 56. ch. 511: *Item pro Fromagine et orina debita ante domino regi, x. solidos. Redit, castri Mont mirab. ann. 1320.* In Reg. 61. ch. 338: *Item in corrogio et Fromaginis, quæ faciunt homines dictorum lororum, xiv. sol. x. den. Turon.* Charta ann. 1310. in Reg. 72. ch. 178: *Item octavam partem pro indiviso orihi et Fromagine et orina, quæ extinatur inter quatuor solidos, quatuor denarios Turon annuus redditus.*

* **17. FROMAGEUM.** Eadem notio. Charta ann. 1266. ex Archiv. reg. Tolos.: *Item in corrogio et Fromaginis, quæ faciunt homines dictorum lororum, xiv. sol. x. den. Turon.* Charta ann. 1310. in Reg. 72. ch. 178: *Item octavam partem pro indiviso orihi et Fromagine et orina, quæ extinatur inter quatuor solidos, quatuor denarios Turon annuus redditus.*

riatum oneratum in carceri publica Fro- rum, etc. bonis dictorum quinque mecenico- rum, etc. Vide supra Foirragium et infra Froure.

* **18. FRODMONTELL.** Charta Adelstani Regis Anglie in Monast. Anglic. tom. I. pag. 173: *Et concedo eis curiam suam pro omnibus querelis... et iudicium suum pro Froidmontell, et quod homines sint credenda per suum ya, et per suum na.* Vox confecta forte ex Saxonico, freo, liber, et mord dæd, homicidium, mor- drum, id est, iudicium de homicidio viri liber.

* **19. FRODUM.** Vide *Fodrum*.

* **20. FRODUS.** Ager incultus, qui urbi vel castro adiacet. Charta ann. 1278. apud Murator. in Antiq. Estens. pag. 149: *In primis dicimus, quod locus, qui dicitur Pantodot, et mons Ylicus, cum portu et possessione sua, et Curatia, et castrum de Trebiau, cum Frodo et pertinentias suis, pertinent ad jus episcopi et episcopatus.* Vide supra *Fro*.

* **21. FROEDUM.** pro *Fredum*, Muleta vel exactio in judicis, legitur in Maceris Insula Barbaria tom. I. pag. 50. Vide *Fredum*.

* **22. FROIRADURA.** Gall. *Doubture*. Statuta Massil. lib. 2. cap. 42: *Nemo audeat facere nisi tantummodo duplices vestes, et illas lanceas, et nullatenus sericas, nisi forte in Froiradura pallii.* Vide *Fradatura*.

* **23. FROIRATUS.** *Foiradura ornatus*, ibid. cap. 39. *Item, de gardacors... vel sobreto Foiradro cum penna, vel serico, etc.* Occurrat ibi non semel. Vide *Federatus*.

* **24. FROIRE.** Idem quod *Froiradura*, ibid. *Item, de mantello panescum frecio, vel rata, vel profilo cum sendam, vel cum penna, vel cum Froire 11. sol. Plures ibi occurrit. Vide *Fres*.*

* **25. FROISSARE.** Plagi contundere, a Gallico *Froisser, meurtir*. Lit. remiss. ann. 1361. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 225: *Qui supplicans inde recessit, vultu suo, medianibus dicitis icibus, Froissato.*

* **26. FROMAGERIA.** Vide *Fromaticum*.

* **27. FROMAGERIUS.** Qui caseo vendit, nostris alias *Fourmacher*. Lit. remiss. ann. 1498. in Reg. 163. Chartoph. reg. ch. 76: *Cum Guillelmus Toletus Fromagerius... caseo suo... pfecta loci decaudina... genderet, etc.* *Neque ignarus Cam. Comput. Paris. fol. 25v. r.* *Fourmacher... patern... pour la sonnade fourme magis q. den.* Vide supra *Fromagerius*.

* **28. FROMAGINUS.** adjecit in Chartul. Bellone. Lingon. ex Cod. reg. 5188. fol. 208. r. Ch. ann. 1283. *Juxta parvam grangianam Fromagerianam. Sed legendum, Fromentarium. Vide Fromentum.*

* **29. FROMAGINUM.** Prestatio ex caseis, que sapienti pecunia redimebatur. Charta Petri de Autolio senese, Carrara ann. 1226. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 400: *De Fromagino et caulacio, quinque solidos. Assis comit. Fuxa in Reg. S. Ludov. fol. 112. Item Fromaginum, tres solidos.* Charta ann. 1318. in Reg. 56. ch. 511: *Item pro Fromagine et orina debita ante domino regi, x. solidos. Redit, castri Mont mirab. ann. 1320.* In Reg. 61. ch. 338: *Item in corrogio et Fromaginis, quæ faciunt homines dictorum lororum, xiv. sol. x. den. Turon.* Charta ann. 1310. in Reg. 72. ch. 178: *Item octavam partem pro indiviso orihi et Fromagine et orina, quæ extinatur inter quatuor solidos, quatuor denarios Turon annuus redditus.*

FRONERIN quod cum religiosa via dom. Hubertus, prior domus sive monasterii de Casciano Biterrensis dicitur, et conque- rendo assereret... scriptum et transcriptio fuisse nominibus dictis ville imposita indebet ei injuste, sedelice quidamque galli qui ipsorum palphas, ova, Fromatiae, etc. Vide *Fronatium* in *Formaticum*.

FROMINATOS, fractus, ruptus, Pro- cos, criminis contra habitat, Vencianus, 1488 ex Tabul. Vene. *Invenientur tectum* *ferum* *fronatum* et *disruptum*.

1. FROMENTIA, Pollenta frumentaria, Gallice *Fromente*, *Rouille*. Transaction inter Albatem et Monachos Crassenses ann. 1351. ex libro viridi fol. 53: *Singulis diebus Dominicae Quadragesima dat D. Abbas Conventui... unam querteriam frumenti boni et pulchri, quod frumentum decouperit tunc in olla coquine Conventus supradicti, et fit de eo cibus qui dicuntur Fromentia.*

FROMENTUM, pro *Frumentum*, quo modo *Froment* dicimus, in Formulae Batizianis 11. 12.

1. FRON. Vide *Sacrale opus*.

FRONCHUSE. Vetus Charta Germanica in Metz poli Saliburgensi tom. 3. pag. 319: *Census eorum prediorum subtineratot. Mittel ten solvit 13 modios sili- ginis... sex pullos, duos nubes, porcum vel saginum, Fronchuse 62 halbfisch. vel 16 den.*

1. FRONCHUSTE. Eadem notio, Ponus publicum, *Fron* quippe publicum sonat. Acta Murensis Monast. pag. 38. In festivitate S. Andreæ dabit eam duos porcos, qui tres solidos *FRONCHUSTE* appendant, qui solidi novem solidos *Monetae de Thurego* habent.

2. FRONCHUST. Chart. ann. 1175. apud Gran. in Thurego Ling. Franc. tom. 4. cap. 51: *Le redditibus episcopi levatur frumentum statuto iure in festo S. Michaelis accipiendo publica exactione, quod vocatur Fronchust.*

FRONCIATUS, *Rugatus*, sinuatus, Gall. *Fromé*, in Statutis Diocesis Ebroicæ ann. 1576 ad eisdem libri Joannis Abrinc. de Offic. Eccl. pag. 32: *Nec etiam indusia laciniata et sinuosa seu canus, quas dicimus Fronciatas.* Vide *Fronnatus*.

FRONCICA, Sinus, Gall. *Froneure*. Capitulum gener. MS. S. Victorii Massil. ann. 1378: *Statuimus quod nullus portet vestes inhonestas scilicet oppellandas, vel cocardias, Fronicas aut cum esclaris, cum maniciis larysi, ultra modum, etc.* Vide *Fronstura*.

FRONCINA, Pergamentum ex pelle vellina, forte quod *Froniatus* seu rugatum sit, ubi appellatum; nisi legendum putes *Francina*. Vide *Francenum*. Inventari. ann. 1321. inter Probat. Hist. Autiss. pag. 27. col. 2. *Item, Decretates partia in Fronica et partim in pergi- meno capitulo cum apparatu ordinario.* Plures ibi occurrit.

Hinc vocem *fracon* in Vita S. Isabelli, cuius initio significacionem ab eruditis nullis frustulis se quæstuisse declarat. Tom. 6. Aug. pag. 800. col. 2. accessore et explicatore aggressus est quidam in Mercur. Franc. mens. Jun. tom. 2. pag. 82. ex Diction. de Lemery, in quo *Fraco* vel *Fragn*, Normannis inferebribus etiam nunc *Fraijon*, est Brus-

cus, vulgo *Le petit noir*, ex quo flagellum, compositeum, virgis communibus multo asperius fuisse facile conjectur: quod loco ex vita S. Isabelle allato apud loco ex vita S. Isabelle allato apud Guignevill. in *Peregrinat. humani gener. MS.*

Il croisait houx et Fregons.
Bois espèces plaint d'agulles.

2. FRONDA, Funda, Gall. *Frond*, Ital. *Fronda*. Stat. erimini. Saone cap. 27. pag. 54: *Statuerunt quod pueri... Frondis ad jacendum lapides quomodolibet nor- turantur; et si cum Frondis vel lapidis- bus, etc. Vide *Fundabulum*.*

1. FRONDARE, *Purgare, putare*, Papie. *Frondes* avulbre. *Frondator*, putator, eidem. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm.] *Frondare*, Feuilleter, faire feuilles. *Frondator*, Effeuilleur, cueilleur de feuilles, ou qui chante par feuille, ou un oiseau qui fait son nid de feuille.]

2. FRONDARE, *Fondre* seu pere. Lit. remiss. ann. 1338. in Reg. 120. Char- toph. reg. ch. 301: *Johannes Socheri Antico redit visurus patrem suum, cre- dens per eum in arte vel usa frondis seu Frondar in aurificio edoceri; sed quia dictus pater non et dici potest velutum Frondar, docere non i. etc.*

3. FRONDE, vox Germanica. Jumentorum vel plastrorum prestatio. Charta ann. 1307. tom. 2. Hist. Trovir. Joan. Nic. ab Hontheim col. 1: *Ad recifendium gen. predictum molendinum in adiunctis eiusdem quosens opus erit, prefatis domi- nis nosier et nos tenetibus communiter; sed vesturas et angarias, dictas Frondes, ad hoc necessarias, nos Cino ar- chiepiscopos supradictus procurabimus.*

4. FRONDERE, *Branchir, avoir branches*. *Frondatus, branche*. Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7081. Vide *Fondare* 2.

FRONDEVOLA. Vide *Fundabulum*.

*** FRONDICO**, [idem ac frondoso]. Agnoscit hujusmodi ve buum *Euthycerogrammat p. 2161. Putsch*, sed nullum affert Latinis scriptoribus auctoritatem.]

FRONDOSITAS, *Abundantia frondium*, Ugotium. [Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084] *Frondositas, abundance de branches.*

FRONDEZE, Rete publicum, com- munitatis, in lib. Sal. Monast. Eber- sheim. cap. *Judiciorum pescandi*, apud Schilter. in Glossar. Toulou.

5. FRONDE, *Forniche*, Instrumentum piscatorium, in Lit. remiss. ann. 1354. ex Reg. 187. Charloph. reg. ch. 210: *Una baston emmanchi fo, nomine Fouchinge, de quo in pesche. Infra Fochine.*

6. FRONHOF, Curia publica. Liber re- dituum Episc. A. apud eundem Schil- ter. Ita habebat ibidem *Curiam publi- cam*, que dicitur *Fronhof*, solentem sin- quis annis XXXI. quartaria stigmine. Quis eiusdem originis ac *Fronchuse*. Vide in hac voce. [92] et *Hoffmanni* Glossar. German. eadem voce col. 510.]

FRONIMUS, ex Graco, εφίγος, Pruden- tias. Papias. *Fronimus, sapiens, no- men: bene ergo Fronestatus, sapien- tissimus*. Gloss. Alfriet: *Fronimus, vis., i. sapiens, prudens.*

7. FRONITRIX, Coriarri uxoris. Vide infra *Fronitor*.

8. FRONCHUSTE. Vide *Fronchuse*.

FRONOMEN, [Publica mensura spe- cies, a *Fron* publicis] Acta Murensis Monasterii pag. 38: *Hombartus autem, qui plenum habet mansum, debet singulis annis dare 4. maltra de spelta, et sex de*

avene, talis mensura, quae ad hoc consti- tuta est, quae vocatur Fronomen.

FRONS, AD FRONTEM, Gall. *De front,* Juncitis lateribus. Stat. ann. 1358. inter Probat. tom. 2. Hist. Nep. pag. 229. col. 2: *Ordinetur quod... gentes armorum equitum possint liberis per corsieriam pra- dictam, saltem quatuor eques ad Frontem, equitare et discurrere.*

9. FRONS FESTA, arbor maialis. *Fron- dem festam figere, Gall. Planter le May*, apud Guillelm. de *Jaligni* in Histor. Caroli VIII. ad ann. 1489. Edit. Gotho- fridi pag. 77. Vide *Frontes*.

10. FRONSA, VESTIS, Sinuata. Concil. Paris celebratur ann. 1346. cap. 2. torn. 2. Hist. Meld. inter Instr. pag. 222: *Utentes palam (beficiati et monachi) per viam incendio vestibus Fronsa, nimum fissia, etc. Occurrat etiam apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 377. 490. 1075. 1612 et alibi. Vide *Fronssatus* infra.*

11. FRONSI, SINUS, RUGA. Gall. *Pli,* *Froneure*. Capitul. gener. MS. S. Victo- rie. Massil. ann. 1356. *Vestis... sine ri- tenuo, plicatur et se Fronsius, etc. Vide Froncius.*

12. FRONSIUS, UT MAX. *Fronssatus*, in Co. Tarragonensis. ann. 1391.

13. FRONSSATUS, RUGA, sinuatus, a rudi fronsis, Gall. *Fronse*; in Concilio Senonesi ann. 1348. cap. 2. [Frons nostri pro ruga, Gall. *Ride usurpant. Le Roman d'Athis* MS.:

*Le front fist hault, plain et polit
Froco n'y grant ne peut.]*

14. EL FRONCHE. *Le Roman de la Rose* MS.:

*Tous estoit ja ses vin flétris,
Qui fu jadis soues et plaines,
Or estoit tout de Fronches plaines.*

Bestiar. Ms. ubi de Crocodile:

*De sa couane seulement
Soloit sur faire un onglement
Les vieilles femmes s'en grolent;
Par tel onglement s'extendent
Les Frances dont la vie est au front,
Et leur visage est fort;
Mais puis que la saur lor vient,
Sachies que nel pren ne les tient.*

Que in Bestiario Latino cap. 22. sic ex- primuntur: *Stericus ejus (crocodili) sit ex- unguentum, unde vultus et rugosus mere- tricis facies suas persinguunt, sicutique pu- chis, donec sudor defluens lavet.*

FRONTALE, *Hesperiotoris*, in Gloss. Gr. Lat. MS. Edit. Hesperiotoris. Gloss. Lat. MS. Reg.: *Mitra, vitta, Regalis corona, Frontalis, seu Amictus* [Gloss. Gr. Lat. *Kephalodikez*; *Frontale, capitale*] Vox Livio lib. 37 usurpata. [88] Vide Glossar. med. Grecit. in *Kephalodikez* et *Kephalodikez* col. 611. 612.]

FRONTALE, *FRONTALIS*, Lindwodo est Apparatus, pendens in fronte altaris, qui apparatus alias dicitur *Palla*. Dur- andus lib. 1. Ration. cap. 8. n. 32. *Fronte altoris aurifrisio ornatur, etc.* Chronic. Gemblacense pag. 528: *Fecit tabulam argenteam... Frontale quoque ad altare S. Exuperii Martyris Provinciale Ecclesiæ Cantuar. lib. 5. tit. 27. *Frontale ad magnum altare, cum tribus tueulis, etc.* Charta Cinduastri Regis Gothodomi in Hispania, era 638. apud Anton. de Yapez in Chronicæ Ordinis S. Benedicti: *Offerimus eas altaria, calices argenteum et pateram, Crucem argenteam, sumptu- deauratam, et una altaris omnia ad pateram, sive Frontale, sive principalia, etc.* Alia Ordonis Regis era 900. apud eundem tom. 8. *Vestimenta altaris, Frontales, pallias, velos principales, qui**

tota vestibulum et altera dependent, etc.
Alia Sisnandi Episcopi Irenensis era 989 apud eundem tom. 4. Minister Ecclesie, id est, calicem argenteum, Crucem orientalem, signos, Frontales, pallias, vellos, et alios duos calices, etc. Charta Aldecastri filii Sylonis, Regis Ovetensis, ann. 781 apud Sandovalium: *Et una cruce de argento, et duas de ligno, et quatuor Frontales de serico, et duas campanas de ferro, etc.* Alia Ferdinandi Magni Regis era 1101 apud eundem Yezep: tom. 6: *In predicto loco ornamenta altariorum, id est, Frontale ex auro puro, opera digno, cum lapidibus smaragdatis, safris, et omni genere pretiosis et odoratissimis: altos similiter tres Frontales argenteos singulis altariis, etc.* Alia ejusdem Regis: *Frontales tres auro fuso, Charta anno 1111, apud eundem Yezep: tom. 6: Item ministeria, Frontale argenteo et exaurato, et retrofrontale argenteo pensante solidos quingentos. Itudem: Frontale Grezico, casulla, Greca, a una, etc. Charta Ferdinandi Imper. Hispanie anno 1191, apud eundem tom. 7: Tres Frontales, duos de cylclata: infusas 3. unam de cylclata, etc. Visitatio Thesauriarie S. Pauli Londinensis anni 1296: *Unum Frontale de nigro sameto, cum horris, et cincis de aurifragio bono, ad maius altare. Item aliud Frontale strigatum, cum horris diversu scutis: et aliud, hancinante imagines Crucifixi, Mariae, Iohanni, et idem altare Aliibi: Item Tabula, Frontalis, et superfrontalis bene 6. iusta, ..., et una Frontalis de Baudino, et paucis superfrontalibus de hebreo condatis cum turribus et leopardo decoratis. Testam. anno 1344 in Tabular. S. Victoriae Massil.: *Ornatiss altaris, ut frontale de opere Anglicano quod habebatur celeste tributarum. Actus tom. 4. Monachice Lusitanie pag. 299, etc.***

* FRONTALUM Leges Politicae Jacobini pag. Majorie, inter Acta SS. Jumi-

ni, 3 pag. LXIII: *Hoc ideo esse in*

natura capella precipuum; nonon tua-

cote et ecclesia et Frontalium et alia, de-

quibus in Ecclesia copiose haberi nostre

intentiones est.

* FRONTALLUM Eadem notioe Char-

olariorum S. Vincentii Cenoman. fol. 43:

Hunc censum emit Gaufridus Cellerarius de

argento, quod remanerat de Fronta-

le S. Domini ad opus Ecclesie per-

petualiter remanendum.

* FRONTELIA Frontellam altam et

frontellam bassam de velut rubeas cum

varis brouderatas Abbatis S. Dio-

ni tradidisse dicitur Henricus V. Rex

act. anno 1425 apud Rymurum tom.

fol. 100, etc.

* FRONTELLUM, vel FRONTELLUS, ex

Gall. Frontella Synodus Exoniensis ann.

1286 cap. 12: *Frontellum ad quadrilibet*

altas. Statuta Wulfr. Arch. ep. Eborac.

anno 1290 et Synodus Mortoniensis anni

1300 cap. 4: *Frontale ad magnum al-*

tere. Inventarium Ecclesie Noviom.

anno 1411: *Item unum parvamentum al-*

taris videlicet Frontellum et doscellum

te binigueranno albo et nigro.

* FRONTIALE Pars anterior cuiusvis

rei, gesta Episcop. Cenoman, apud Mas-

sil. tom. 3. Analect. pag. 391: *Istani*

appositi sunt de mandato ipsius Episcopi

ad Frontale capax beatissimi Juliani.

* FRONTARIA, FRONTIERA, Gall. Fron-

tiere, Regni aut Provincie cuiuslibet

limites, Lucas Tadiensis era 1273: *Ca-*

tholici viri strenui de Frontaria Mauro-

rum, etc. Charta Raimundi D. Alesti

anno 1217 in 30. Regesta Tabularii Re-

gu Ch 30. Et vos habereis guerram in

Frontaria nostra, etc. Occurrunt præterea in Testam. Ranimiri Regis Aragon. era 1098, apud Innocentium III. in Epist. edita a Castello in Comit. Tolosan. pag. 258. Petrus de Vinelis lib. 2. Epist. 58 [Acherium Spicil. tom. 10. pag. 244. Mart. tom. 2. Anecd. vol. 1838. D. Seconde tom. 8. Ordinat. pag. 210. pag. 226. Menes. Hist. Lugg. pag. 135.] etc. Vox Agrimensorum recentiorum, quibus Frons auri ea pars dicitur, que converatur aero alteri Jacobus I. Rex Aragon. in Foris Osca ann. 1247 fol. 31r: *Et quod debet cum suis expensis mundare terram publicum meatum, ut aqua inde transire valeant libere, quantum Frontaria, sive afrontatio vacuum domorum tenuerit. [Charta Aldefonsi Reg. Castellae ann. 1191 apud Baluz. Histor. Tutel col. 43] Cum ingressibus et egre-
sis, cum terminis et Frontariis, etc.]*

* FRONTIERA TENERE dicitur Princeps, qui castra sua in finibus principatus contra hostes suos locat, tenet, et hi se opponit. Charta Aldefonsi Regis Aragon. apud Martineum in Hist. Pinatensi lib. 5. cap. 21: *Quod fecit mihi cum suis Abbas S. Joannis apud Monreal, quando ibi tenebamus Frontem, etc. Speculum Historiale MS. Joannis Abbat. Laudun. scripture ann. 1888. lib. 11. cap. 5: Puis il lui commanda, qu'il prenne de ses hommes, et alias a S. Omer, et illec tenuit la Frontier contre les Flamens.*

* FRONTIERA, id quod Justinianus lib. 2. Institut. tit. 1. § 22: *Modus latitudinis cuiuscumque fundi, quo prope ripam est.* Statuta Arelat. MSS. art. 102: *Si aliquis habet Frontieram in riparia Arelatis, abducere sit, et voluerit eam plantare, letabatur illi in territorio: tenetur, etc.* Et art. 189: *Oriente, impudente via (virum) que sunt ex capti: ponis Rodani usque ad portum civitatis rebuscanur, et quod quisque dimittat tertiam post eam Frontierie, pro justa a capite pontis usque ad dictum portum civitatis. Diviso bordum terrea vicecomitatu Massili. Inter DD. Roncelnum, Ugonem de Baucis, Giraudum Ademari ann. 1212. *Habet coquina stauri ejusdem castri, que erat Vicecomitatu Massiliæ, et retrocurtis et metietis turris ejusdem stauri, et Frontierie turris ex parte Ecclesie, et superior fascia majoris condamine, que est iuxta faciem rotundam sicut in medio. salis et onnes domus que sunt iuxta predictam salam, et totam Frontieram sicut exten-
ditur usque ad barium, quod claudit meta. Statuta Massil. lib. 2. cap. 1. § 14: Creditor posset accipere quancunque par-
tem res illa valueat in tantum quantum res illa extenditur in profundum, usque ad satisfactionem sui debiti tan-
tum, dum tamen totam Frontieram rei non accipiat, nisi Frontieram contingentem partem quam sibi dari petterit, et dum tamen illi accipiat ab uno latera.**

Vide Fronte.

* FRONTATUS. Charta anno 1321. tom. 2. Instr. Hist. Paris. pag. 228: *Defun-
ctus Matheus de Londoniis, tempore quo vi-
batur, tenebat quondam domum sicut
Parisius super riparia parte S. Landri-
ci tenentem ex una parte de longo ad
domum Lamberti le Buschier, et ex alia
ad domum dictorum conjugum, conti-
guam seu Frontatam in re ad vicum de*

Glatisneyo. Id est, habet item a Fronte,

Gallice Poëse de front, vel faisant face.

* FRONTERIA, Ornamentum muliere.

Charta ann. 1173. in Tabular. S. Vic-

toris Massil.: Unam Frontieriam perla-

rum. Statutum Universitat. Massil. ann.

1881: *Quod nulla mulier aliquis audat de cetero... portare coronas, garlandum, Frontieriam, nec capellum auri, argenti seu perlarum. Vide Frontaria.*

* Quod frontem decoraret sic dictu,

nostris, Fronteau, Frontel et Frontiere,

Contract. matrim. ann. 1358 apud Sa-

lem: *Frontieriam unam magnam de*

parte eius lapidis pretiosis, pro uncis quadraginta. Formula MSS.

ex Cod. reg. 7657. fol. 48. r: In una

Frontiere perlarum, uno anulo auri cum

perle. Inventar. ann. 1388. Inter Probat.

tom. 3. Hist. Burg. pag. 10. col. 2: *Un*

Fronteau blanches violettes, ou il y

a de bray. Contract. matrim. ann.

1393 in Reg. 120. Charnoph. reg. ch. 109:

Item doit ledit Renaud livrer à ladite

Marguerite pour leur mariage une bonne

robe longue d'escallier bleue fourrée, un

bon chaperon selon la robe, une pelisse de

gris ensuant, une bonne saniture, une

bourse, un coustel, un espangler, un

chapel, un orfay, un Frontel. Un petit

Frontel de perles, in lit. remise ann.

1401. ex Reg. 159. ch. 218. Ainsi ann.

1450. in Reg. 190. ch. 86: Une Frontierie

à expousser garnie de perles. Hinc Fronte-

tel dicitur fascia, qua utuntur monta-

les, in Stat. MSS. monial. congregat.

Casalis Bened.: Par dessus leurs cou-

vreches un voile noir avec Frontiel et

barbelets.

* 1. FRONTIERUM. Pars agri, que ob-

versatur flumin. vel agro alteri. Stat.

Avention. ann. 1248. cap. 104. ex Cod.

reg. 4659: *Nullus de riperia Duranie vel*

Rodani truncum, vel rastegam, vel linea

auctripe arripes vel levare, nisi ille cuius

in riparia Frontierie fuerint applicata. Hinc Frontoyer, Litus radere, vulgo Co-

Toyer. Frissart. vol. 2. cap. 109: Les

Anglois avoient sur la mer jusques à six

vingt vaisseaux chargé de pourveances,

qui les suivoient Frontoyant Angleterre.

Vide Frontieria in Frontieria.

* 2. FRONTIERUM. Pannus, quo frons

seu pars anterior altaris ornatur, nos-

tri Frontier. Inventar. S. Capelle Paris.

1388. ex Bibl. reg.: *Item Frontierium*

cum dorso antiquum pro altari revi-

sari. Item unum clud Frontierum al-

bum antiquum cum dorso ad lilia.

Item unum clud Frontierum rubrum cum

dorsore de brocato ymaginatu. Aliud

Gallicum ibid.: Item unum Fronteau et dor-

sori anciana pour l'autel du rozentain...

Item un autre Fronteau et dorso rouge

à ymagines de broderie. Inventar. local.

ann. 1403. inter Probat. tom. 3. Hist.

Burg. pag. 217. col. 2: Un cothidian de

chapelle garni de charable à un orfroi de

brodeure à Apoatres, de Frontier, dou-

sier, etc. Vide Frontale.

* FRONTES. Agrimensoribus dicuntur

campi parallelogrammi latera breviora;

longiora vero nude laterum nomine do-

nantur. Charta ann. 1092. inster Inst.

rum. tom. 2. novæ Gall. Christ. col. 22:

Est autem inter consortes de uno late-

flumen, quod nominatur Lupus, et de

altro latere rivus Malvani, et de retro

Fronte mare magnum, et de alio Fronte

mons. Observandum vero, ubi de flumi-

nibus sermo fit, regionem a qua de-

fluent tergum dici, Frontem quo fluant.

* FRONTHERIUM. Ejusdem originis ac

Fronterium 2. pro lecti ornamento. In-

ventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar.:

Item plus unum alium lectum parvum...

...cum uno arcateo positum corali, et cum

uno supercorlo tele munito, Frontherum

fili. Ibi.

* FRONTICIPUM, Principium. Miracu-

la S. Bertini ssc. 3. Bened. part. I.

pag. 182: *Martyres Fucianus et Victorius in Frontispicio Christianitatis incolorum terrae primariae feruntur ibi constructissima Ecclesiam.*

* FRONTINERE Janus Laurenberg. in Suppl. Antiquaril: Frontinet, xxviii. 22. *Alas mouet, volaturn.*

1. FRONTISPIGIUM. Frontis hominis inspectio. [Johannes de Janua addit: *Unde et anterior pars Ecclesia Frontispicium dicitur.*] Gloss. Lat. Gall. Sangerm.: *Frontispicium, Frontiere, la partie devant de l'Eglise.*] Will. Malmeburgen sis lib. 1. de Gest. Ptol. pag. 105: *Quod illa statim vivacitate sensu insinuet, quanto prudentia Lanfrancus et aliis dignitatis Frontispici et facie o. Fastigium Chronic. Mutin. apud Murator tom. 15. Script. Ital. col. 604: Apparet quedam crux rubra longitudine unius cubiti supra Frontispicium ecclesie beati Francisci de Assisi in aere, sic.*

2. FRONTISPIGIUM. Idem quod Frontale. Inscriptio Frontalis, apud Anton. de Yeper. in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 6 pag. 125: *Nos Sanctius Rex, Gor. Regis filius, una cum Blanca conjugi dilectionis, hoc aureum altaris Frontispicium intemeratae Virgini Maria offrimus, etc.* Frontal veriti idem Yeper. Vide Frontale.

* FRONTO, puerorum. Qui magna fronte est, Martinus ex Onomastico: *in quo Frontonis, ciborum frumentorum, eadem notio.*

* FRONTOSE. Impudentius, arroganter. Vita S. Catharinae Senensis, tom. 8. April. pag. 958: *Apud Prelatos Ordinis Frontose denunciare.*

* Hinc nostris Frontususement, eadem acceptance. Chron. S. Dion. lib. 1. cap. 11. tom. 5. Collect. Histor. Franc. pag. 211: *Moult follement et moult Frontususement il demanda ceste chose. Faire Front, Contre aliquem stare, niti, in Lit. remiss. ann. 1880, ex Reg. 188. Chartoph. reg. ch. 80: Le suppliante prist icelui sous sergent par le nez entre les deux doits prochaines du poussier de sa maine destre, en lui disant: Je te faya front.* Itali. Fronteggiare, poem. Seneca.

FRONTOSUS. Impudens. Chronicor. Mauriniense lib. 1. Eo vehiculo, quod vult. Biroune dicitur, circumferri per Hispanias ad petendam annonaem p[ro]p[ri]e[ta]tis non eruit. [Frontosa quedam mulier, in Vita S. Lildwina.] Ita Fronto pro impudentia, audacia. In 1. ult. Cod. Episcop. Judic. et alibi. Vide Fronto.

* FRONTOSUS. Qui a grant froas, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7884, et in altero Lat. Gall. ex Cod. reg. 7892. Vide Froto.

* FRONUM. Charta anni 1287. ex Archivo Arelat. *Poterni Arelatenses extrahere Frona et castaneas.*

* FRONZA, Funda, Gall. Fronda. Stat. Vercell. lib. 4. pag. 71. " : Item quod nullus major decem annis trahat per ciuitatem cum Fronzi vel casafatu. Vide supra Fronda.

FRORISTEUM. Tabular. Claramarcense in Hist. Guinensi pag. 126. [et apud Miraeum tom. 1. pag. 192.] *Ipsi etiam, quz fodenda sunt, opportuno tempore podiant, ne per eorum incuriam dicti dominum eveniat. Quod si contingit... 5. solidos pro Froristeri restituunt. Sed legendum videtur Foiri factio.* Vide pag. 126.

* ROSARIUS. Varius cursor, a Gallo. Pro. vii publico idem quod supra Fronza. Arelat. ann. 1829. pag. 17. Mail. In vol. 5. arescon. parlam. Paris. : *Et licet minores clamores antiquitus ad Frosarios iure preventionis una cum dicto episcopo (Albiensi) communes pertinenter, dicti*

tamen Frosarii a dicto episcopo tenebant quidquid habebant in civitate Albi. Vide in Frosatum.

* FROSCEUS. [FROSTUS, FROUZUS, vel FROUZA.] Vide Frosatum.

* FROSENZA. La casa de peregrini. Glossar. Lat. Ital. Ms.

FROSSA, haud scio an mendum sit

pro Frossa, talice saltem ex notione videtur accipi. In Statutis Marseil. lib. 6. cap. 19. I. 1. Ita: *Quicumque furabatur in illa nocte, vel de die de alieno... sollempni banno pro qualibet Frossa X. sol. et pro qualibet faxio V. solid.*

et Libert. loci Simpolidi ann. 1889. tom.

8. Ordinat. reg. Franc. pag. 96. art. 88:

Una saumata ollarum, de una Frossa,

unum Turonensem, de qualibet predicatione.

Vide mox Frossa.

* FROSTIUM. Ager incultus et eremus, idem quod Frosatum, nostris Frouses, Frosies et Frouz. Charta Joan. ducis Brit. ann. 1232. ex Bibl. reg. D. D. D. abbatiae nostrae de Precibus quoddam Frosatum nostrum, sicutum in parchiche de Guerranda, ad plantandum ibi de novis vineis. Ruffa. occurrit infra. Assignat. dotalit. Joa. regina Franc. ann. 1319. in Reg. 60. Chartoph. reg. ch. 69: *Item de Frouz de Logavilla, secedimus libras. Charta ar. 1405. In Reg. feud. comitat. Pictav. ex Cam. Comput. Paris. fol. 22. v. : Item tiens à mon domaine les Frouses, qui jadis fut harbergement, courtilage et appartenances, appellé la Papoterie. Alii ann. 1428. ibid. fol. 78. r. : Item une vigne... laquelle est appresent Frossa. Vide supra Frescentia.*

* Hinc Affrester, ad frostium terminari, in Lit. admot. ann. 1461. ex Reg. 189. Chartoph. reg. ch. 424: *Trois leueures d'un feire de maison neuves couverte de tuile, seant audit Troyes en la ville de la grande fauverie... Affrester de son long selon la charte.*

* FROTARE. Gallico Frotter, Fricare. Chronic. Cornelli Zanfioli apud Marten. tom. 5. Antiquis. Collect. col. 183. *Famorile, cum immundum sive alium, ille sanguinem pannum faculcentum ac pulcherrimum sordidum super vultum et genas supradictis imaginis quotidie Frotabat, et irrorare pertrahebat.*

* FROTEIA. Arx, castrum, munitio. Homag. ann. circa 1020. inter Probata. tom. 2. Hist. Occit. col. 174: *De ipso castello et aliis Frotis similliter advenientibus, etc.* Haud scio an inde Fronz. Grec. Gall. Troupeau. in Charta Ludov. comit. Nivern. ann. 1304. ex Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 346: *Item se una Fronz on uns pars d'ouilles trespassa per eschape, et est pris en autres meffais, il sera en amende de deuz souls. Sed legendum prorsus Fouc.* Vide supra Foucognum.

6. FROURERIUS. Frouquerus, pro

Fouquerus. Gall. Fourrier, qui regi vel magnitudine domos in urbibus parat. Compagn. 1882. inter Probat. tom. 2.

Hist. Nem. pag. 250. col. 2. *Pro adventu domini nostri regis, domini consules una cum Frouquerio regio... accesserant per villam, accipiendo a singulis villa-*

lectos pro provisione domini nostri regis et gentium suarum. Infra Frouquerius.

Vide in Fodrum.

6. FROVRERIUS. Eadem notio, in

Comput. ann. 1880. ibid. tom. 3. pag. 81.

col. 1: *Solo Raynaudo de Ros, Froyerio domini senescal, etc.*

* FROXARE, Fraudare, Ital. Prodare, Chron. Petri Azar. apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 840: *Hebebat iste Castellanus tres filios, nempe duo grandiores, et unum parvum, omnes mercatus, blado, vittiles, spissas, et Cibas, et secundum, sicut Frosato milites transmisserant.*

* FROTERARE. Munire, robore. Consil. Massil. ann. 1328. ex Tabul. ejusdem urbis: *Item quod turris justa portale porta Gallica dupletur et Froyeriarum de quatuor palmis.*

* FROTRAGE, Pabulum, Gall. Fourrage. Informaciones civitatis. Massil. de passaggio transmarino in MS. Sangerm.: *Exportabitis quodlibet vysserum xxxv. sequos cum tolo suo Froyrage. Vide Fodrum.*

* FROYRE, Eadem notio, sed latior, ut supra vox Fodrum. Donatio anni 1817. Hist. Dauphin. tom. 2. pag. 167. col. 1: *Item fuit actum quod ipse D. Dauphinus tenebatur et debebat enera Froyre et armis domorum et fortalitiorum locorum predictorum de Medullione, de Burgo, quod et quae nunc sunt in dominio burgo fortalitie, et de ipsorum pretio ipsi D. Raymundo... solvere... et soluto ipius Froyre seu ipsarum cysinarum pretio, nihilominus idem D. Raymundus ad vitam naturalem ipsius, et quantum fuerit in humana, ipsorum omnium usum fructum habeat, sicut habet nunc in illis que habet, ita tamen quod ea vel aliqua ipsorum idem D. Raymundus non possit, nec debeat alienare, vel ad partes alias quonia modo, occasione, vel causa, transferre quod in ipsa dominibus et fortalitie, ut proprii dicti D. Dauphin, debentur remanere.*

* Testam Ludov. comit. Valent. ann. 1845. ex Cod. reg. 8008. fol. 97. r. : *Item legamus eidem consorti nostro totum Froyre nostri hospiti et totam vessellam nostram argenteam ad viam suam; et post eius mortem, volumus quod dictum Froyre ad dictum heredem nostrum reveratur, et dicta vessella hospitali pauperum Christi de Davio erogetur. Vide supra Fodrum.*

* FROTERIUS. Vide supra in Fodrum.

* FROZA, ut supra Frossa. Fascis. Lib. 1. Granat. discr. Tolos. ann. 1291. t. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 23. art. 27: *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.* Vide infra Fructarius.

* FROUA, Fructus, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUA, Fructus, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUGIUM. Bulla Alexandri III. 1845. ex Cod. reg. 8008. fol. 97. r. : *Item legamus eidem consorti nostro totum Froyre nostri hospiti et totam vessellam nostram argenteam ad viam suam; et post eius mortem, volumus quod dictum Froyre ad dictum heredem nostrum reveratur, et dicta vessella hospitali pauperum Christi de Davio erogetur. Vide supra Fodrum.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

* FROUAT, Fruat, census, redditus. Gall. Fruis, revenus, Ital. Frutto. Stat. castri Redaldi lib. 1. pag. 20. v. : *De redditu et Friza dictae terrae non erat, ut predictetur, recipiat, et solum habeat mediocritatem ejus quod habuisse, si bene administraret; residuum vero ad dominum terrae perveniat.*

Iates seu donationes eidem veneranda ecclesiae vestre dare atque persolvere debeatibus pro Fructuosis et fructificatione ipsius suprascriptis per omnique Indictiones anni nomine auri obissimi solidos septem in festivitate S. Vitalis tantum, ut dictum est, pensio persolvatur, sine aliqua tardietate vel mora. Vide infra Fructus.

FRUCHA. Annona fructuaria, quivilis fructus. Comput. ann. 1479. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 388. col. 1. *Pro quodam prandia facto et preparato in domo comuni... exposuerunt tam in carnibus, pane et vino, ac Frucha, xij. sol. vi. den. Vide Frucheris.*

FRUCHARIA. Massiliensisbus Frucheris, Locus ubi fructus venduntur. Charta ann. 1469: *In cariera Frucheris.*

GALL. Fructerie. Comput. ann. 1351. Inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 142. col. 2: *Qui (consules) subito dimissio consilio recesserunt, pro timore magni incendi positi in hospicio quartoni Frucharie Namavie.*

FRUCHERIA. Annona fructuaria, quibus fructus, nostris Fructuage. Litterae Petri Infantis Arag. ad Senescalum Provinceis ann. 1332: *Quadan vice caperunt quedam coria, Frucherias et alias res ei merces. In quadam Recensione jurium dominicorum idiomatico-Provinciali scripta et MS. D. Brunet habetur: Item cascuna Fruchera fresca l. d. nostris Fructiere, Pomaria quæ fructus vendit.*

FRUCHERIUS. FRUCHERIA. Quid et que fructus vendit. Gall. Fructier et Fructiere, Ital. Fructiso. Lit. Phil. VI. reg. Franc. ann. 1343. tom. 6. Ordinat. pag. 276: *Lite pendente... inter sindicum capitulariorum Tholose... et quodam Frucheronis Frucheris, etc.*

1. **FRUCTA.** pro Fructa, id est, adēpta. Papias.

2. **FRUCTA.** Usus fructus. [o] Vel forte idem quod mox Fructera.] [o] Fructus. Confer. Fructum. Chirodeagrus in Regula Canoncor. Metensi cap. 82: *Et post Ceterum, ipsius fructus, quæ Fructas habent... minusundi, aut vendendi, aut commutandi potestatem non habebant, excepto, ut diximus, de illa Fructa, vel quod ibidem labore poterint, viventes facient quod voluntatis.*

FRUCTA. In Capitulari Sicardi Principis Beneventani ann. 884. 24. caput est de Fructa: *seu cum textus in MS. abest, haud facile est divinare, quid hoc verbum sonet.*

FRUCTATUM. pro Fructatum, Locus abundans fructibus. Collectio antiqua Canonum penit. apud Achierum Spec. tom. 11. pag. 70: *Ne soget boni agricultoriorum mixta horrendibus Fructatis sordecast.*

FRUCTERA. Prædium rusticum fructiferis arboribus constitutum, vel unde fruges et fructus colliguntur. Chartul. S. Vict. Massil.: *Domi. S. Victorii et abbati Iarno unam Fructeram de oviibus in illis territoriis, abaque censu et servitio.* Ibid. pag. 102: *Iardus vicecomes Gapensis dat S. Victorii et S. Genesio pacum et patum et unam Fructeram de oviibus in territorio de Dromone et Castroforti.*

FRUCTERIUS. ut infra Fructarius, in Legibus Palatinis Jacobi II. Regis Majoric. Inter Acta SS. Junii tom. 3. pag. xxxvii.

FRUCTETUM. Locus abundans fructibus, frutetum. Charta apud Melchbec. tom. 2. Hist. Frising. pag. 38:

Pascuas, venationes, umecta sex et Fructeta, etc. Vide Fructatum.

FRUCTETUS. Eodem intellectu, apud eundem. Ibid. pag. 87: *Tradidi cum uno Fructetu de genere arboris, unde nascentur mitas.*

FRUCTIBILIS TERRA. Frugifera, quæ fert fructum. Charta fundationis Bassensis Abbatia ann. 1092. inter Instr. tom. 2. nove Gall. Christ. col. 472: *Ex altera autem parte (existunt) virgultæ et hæbitæ, et tamen ex T., i.e. Fructibilia usibus humanae satia erit.*

FRUCTIBULUM, pro Fundibulum. Vide in Biblia 1.

FRUCTICELLUS. Fructus qualiscumque. Liber de Memoria B. Emmerammi apud Peritz. Script. tom. 4. pag. 555: *Assimilantur arboribus, et si necdum fructum, tamen folia habentibus, in quibus spea est Fructicelli, etc.*

FRUCTICOSUS, perperam pro Fructuosa. Chron. Sithense tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 78: *Quem locum a tempore Augusti desertum ipse Fructicosus sensibus purgaverat. Vide supra Fructatum.*

FRUCTICUS. Ager. Idem qui frugifer. in Actis SS. Maii tom. 3. pag. 22.

FRUCTICUS. Fructus. Vide supra Fructuosa. [o] Alio sensu apud Tertullian. Vnde Forcellinum.]

FRUCTAGIUM. Idem quod Fructeria. Codex Legum Norman. lib. 2. cap. 29. 14. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 322: *Similiter de pasnagiis, faisancis et serviciis, que non annuatim, sed ex eam que gratia evenerunt. Ex gratia ut pasnagia et cetera Fructagia, que ex Dei gratia non singulis annis, sed aliquando ad humani sustentationem generis effunduntur.*

• Nostris Fructage. It. remiss. ann. 1379. in Reg. 116. Char. op. reg. ch. 97: *Iecelle Johanna s'entretemoit de vendre harenas, Fructages et portes. Alia ann. 1387. in Reg. 132. ch. 171: Laquelle femme leur donnaut des noix et autres menues choses et Fructages. Adde Ordinatio. Franc. tom. 1. pag. 40. fol. 7.*

FRUCTARIUS. Vegetus ex fructibus. Testamentum Petri Comitis Sabaudie ann. 1288: *Brennariam vero, Fructarianam et paleam, quam consumerimus percipere in Comitatu Sabaudie, totaliter quitanus. [Vide Fructarius.]*

FRUCTARIUS. Officium in dominibus regis, cui fructus, imo et candelarium et certa cura incumbit, vulgo Fructier. Charta Phil. Pule. ann. 1394. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 476. col. 2: *Ryolantis Brito valletus Fructarius Johanna regina. Vide Fructarius 1.*

FRUCTARIA. Quæ fructus vendit. Johanna de Celier Fructarius regis, in Memor. C. Cam. Comput. Paris. fol. 170. r. Vide supra Fructier.

FRUCTARIUM. Pomarium, locus constitutus arboribus frugiferis. Donatio facta Monasterio Molsiacensi ann. 7. Theodoric Regis Fr. apud Mabillon. tom. 1. Annal. Benedict. pag. 686: *Dono... curtes nostra indomesticatae cum Ecclesiæ aut solaris, et ueroris, et Fructuariorum, piantatorum, etc.*

FRUCTARIUM. Fructus, redditus, census. Charta Rich. archiep. Bitur. in Chartul. S. Ursini Bitur.: *Necessæ est nobis ex ipsius ecclesiæ sic terra, ut cuncta... Domus... et piantatoria ex Fructuariorum ipsam possint vivere, et Dominus noster in perpetuo colladare. Fructus, eodem sensu, in Pacto inter abbat. de Fonten. et Gaufr. de Charni ann. 1343.*

ex Reg. 79. Chartoph. reg. ch. 59: *Item des Frutages des terres appartenant à nous religieux... ledit chevalier, ne les aians cause de lui, ne pourront reclamer aucun droit. Vide supra Fruta.*

FRUCTUARIUS. Officium in Domibus regis: cui fructus, atque adeo candelarium et certa cura incumbit, in Ordinatione Hospitali S. Ludovici Regis ann. 1261. vulgo le Fructier. [Liber niger Scaccari pag. 351: *Fructuaris in domo comedet, et in den. hominibus sua. Officium ipsum Fructuaris dicitur. Valet de Fructier. in Chron. Flandr. cap. 7. [Vide Hist. Dalph. tom. 2. pag. 34. ubi fusus est Officium Fructuarie, et super in hac parte. Apud Turise. Fructuaris est qui percepit fructus, non ut fundi dominus, sed tandem ususfructarius; atque haec notio sumitur in Digesto et in Chartis non sensu.]*

* [Significat quoque Fructier ut in Cart. N. D. Paris. III. 62. an. 1228: *Super domo defuncti Richardi Fructuaris centum solidos. **]

• **FRUCTUARIUS.** Qui usufructuario jure fruitur, nostris Fructuaria. Instr. ann. 1400. apud Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hodopeor. part. 2. pag. 48: *Durante tempore ipsarum locationum invitis et seu irreguis Fructuaris construerunt certas capannas. Et fol. 480: De primo dicendum est, quod sicut Fructuaris novum edificium in fundo fructuario, in loco proprietario, construere non potest, etc. [Char. ann. 1387. in Reg. Joan. duels Bitur. ex Cam. Comput. Paris. fol. 153. v. Aprés la dicta demission, ledit Mons. le duc de Berry entra et sera receut en foy et hommage, possession et saine de l'usufruit et viaje d'elles terres pour joir et user des fruitz, prouif et émolument d'elle sa vie durant, tout aussi plainelement en toutes noblesses et prérogatives, comme s'il estoit plainement seigneur et propriétaire dépit des terres, nonobstant que par la coutume, viagere et Fructuaria n'en deust pas si plainelement user.*

3. **FRUCTUARIUS.** Qui merces in navem imponit. Passim in Legib. marit.

FRUCTUATIONES PUBLICÆ. Publici ventus, tributa, in Charta Conradi VIII. ann. 1029. pro Ecclesia Amonensi apud Ughelium.

FRUCTUM. pro Fructus. Capitulare de Villis cap. 30: *Unusquisque judex Fructus semper abundantanter faciat omni anno ad curlem venire. [Suppl. Antiquari. Fructum hoc. xxiij. Fructus.]*

FRUCTUOSITAS. Utilitas, apud Baluzium tom. 6. Miscell. pag. 333.

FRUCTUOSUS. Regula cuiusdam Patris cap. 22. tom. 2. Regularem antea pag. 159: *Fructibus publicis habitatione in hereti terra, id est absque pane, et sicut in montanis, et Fructibus, modicum lactis permittimus. Ubi forte loq. Fructuosis, vel San. Infructuosis. Vide Fructus.*

FRUCTURA. Procreatio. Stat. Mant. lib. 1. cap. 118. ex fol. reg. 462: *Qui quidam guaragnum talium et equum de persona, formam et membrorum proportione, de viribus et sufficientia opportuna examinent diligenter... et quemcumque diligenter examinationem ad Fructuam et prolis procreationem commodum esse crediderint. Vide supra Formatio.*

FRUCTUS. Premium, pro onere navi imposito. German. Fracta olim German. infer. Fruct. Chart. ann. 1361. apud Lappenb. Origin. Hanseat. pag. 491:

Nec nautae Fructus, nec naucleris precium debent solvi. Vide *Fretta* 2.

◦ **FRUCTUS BIENNALES.** Vide *Biennum*.

◦ **FRUDIARE.** *Frui*, fructus percipere. Ital. *Fruire*, unde *Frudium*, fructus, redditus. *Charta ann. 1005*, apud *Murator. tom. 1*. Antq. Ital. med. aevi col. 183 : *Concessimus illud habendum, dominandum, possidendum, et omnia de ipsis Frudio faciendum que volueritis.* *Alia ann. 1005 ibid. col. 304*: *Cunctam supradictam nostram concessionem predictus dominus Adalferius abbas ejusque successore habent et possident, et Frudient, et de ipsis Frudio faciant omnia que voluerint.* ¹⁰⁰ *Alia ann. 1048*, apud *de Blasio Series Princip. Salernit. pag. 76*: *Diebus vita tue prefatam ecclesiam S. Angelii tenere debetas, et dominare, et poscidere, et frudiare, etc.* Vide *supra Frudio et Frugare.*

◦ **FRUITARE.** *Chart. ann. 857*, apud *Neugart.* in Cod. Dipl. Alemann. num. 740, tom. 1 pag. 600: *Donamus... omnem proprietatem nostram... cum omnibus, que ibi merito Fructare debentur, ad monasterium S. Galli, etc.*

◦ *Hinc Affructare*, pro Ut, in Reg. actor. capituli 11. *Camerac. sign. O*, ad ann. 1485: *Affrin que les manans et habitans en la duchete (de Cambrai) aussi les frequentians en ycellis se puissent miez et plus aisement Affructare, appointier et concorder en leurs affaires et marchandises.*

* 1. **FRUGALITAS.** Ubertas, fertilitas, Gall. *Fruitu*. *Acta Episcoporum Tullensium inter Anecdota Martini* tom. 3 col. 1011: *Inter innumerata tanta persecutio damna, que sedulo perseverat, (venerabilis Pibio) curtem Tullensem. Ecclesiastici juri debitam Bercheim nomine, honore quandam et Frugalitate opinatisimam, quam per fideles Regis amiserat, multis ante vite sua terminum Ecclesie restituit per quinqueannum.*

* 2. **FRUGALITAS.** Inopia, penuria. Willibaldus in *Vita S. Bonifacii Mart.* apud *Mabillon*, in *Actis SS. Benedict.* sec. 3, pag. 18: *Magnam primitudinem hujus penuriam ex Frugalitate sustinuit, magnisque tribulationum angustis coarctatus, verbi Dei semper pro pacagi.*

* Que fuerit mensarum etiari regia regalitas, docet non *Sall. Ms. Jacobi I reg. Aragon* ann. 1281: *Sicutimus quod nos, nec alia subditas civitates, non comedamus in die nisi de duabus carnis semel, et de una litera, non possit aspergere si alia assuetura, ut hodi et postea deficiunt; et de istis duabus carnis non possit preparari, nisi in uno modo de una: verum salte vel sacre (i. farfa) vel venenatica in istis duabus carnis minime computentur.*

FRUGESTRUM. *Vita S. Lupi Archelapse* Lugdun. *Quoniam auditus est in Frugestrus, inventus est in campo silve.* etc. *Campus frugibus ferendis idoneus.*

FRUGIARI. *Frui*, in *Charta Rogerii Ducis Calabriae*, apud *Ughellum* tom. 7, pag. 400.

* **FRUGIDEMIATOR.** [Messor. DIFP.]

* **FRUGIDIUM.** [Messoris spica, carami. DIFP.]

FRUGIFERATIO. *Kippepx*, in *Glossis MSS.*

◦ **FRUITARE.** Vide *Frudiare*.

* **FRUITERIUS.** *ut supra Fructarius*, in *Histor. Dalph. tom. 3*, pag. 405.

FRUITIS. *Vas aquarium, pro parvioribus.* *Glossa antique.*

◦ **FRUITOSO.** *Fructuosa, utilis, Ital.*

Frutuoso. *Charta ann. 1320*, in *Reg. 66*.

Chartoph. reg. ch. 307: Ad census pertinetum tradidimus... quandam rustam foranam, nemini, nec domino regi, nec alteri Frustram, sed totaliter inutilm.

◦ **FRUMARE.** *Fodere, Chron. Norberg. tom. ann. 1028*, apud *Oefelium* tom. 1. *Script. rer. Boicar. pag. 828*, col. 14: *Præceptum fuit omnibus... labore... in fossato, vel Frumare non voluit aut non potuit, alium pro se disponere cogebatur.*

◦ **FRUMEN.** *Monstrum, portentum, rix-* *pax*, in *Gloss. Lat. Gr. Sangerm. MSS.* et in *Supplemento Antiquar. ex Donato. Frumen dicitur tractus gule, qua cubus in alium demittitur; Servi autem Ennem sub mento guttura pars; Larynx vocant Græc. Latina et Celsus Fauces. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : Frumen, Entrée de gueule. Vide Isid. lib. 20 cap. 2. Jo. de Janua.*

◦ *Glossar. Cassin. ann. circ. 700: Frumen, pars gula unde frumentum e fruges, a frumento habet usq; vestendum. Nostri, Frumen, vulnus Frume, Species. Mirac. b. M. V. MSS. lib. 1:*

*Et jasoi ce qu'il li auoit.
Nen fait, semblant, cire, ne Frume.
Le son des fait pour Dieu engane.*

FRUMENTAGIUM. *Prestationis agrariae species, primitus ex frumento, deinde etiam ex ipsis vineis: Droit de Frumentage, de quo jure quedam attigit, Regnulus. Charta foundationis Monasterii Nonnum SS. in urbe Andegav. ann. 1049. In charta S. Dionysii perdonat Comes totum, et Frumentagium et multonagum. Consuetudines municipales de Roisdenne in Pictonibus: Scindendum vero est, crud tales sunt (assentiones), quod dominii ipsius terre debent percipere in ipsa Frumentagium, quem Mestivam foedalem vocant. Charta ex Tabulario S. Laudii Andegav. pag. 88: Constante asserebat, quod nullum Frumentagium penitus pro linea illa habebat. Tabularium S. Albini Andegav.: Reddi 2. sextarios de Frumento, unus sextarium de forre, 12. derarios de fructengagio, etc. Tabularium Abslense anno 1228: Vixi sextaria frumenti annuatim reddenda de Frumentagio meo, quod Radulfus de Bellomonti Dom. Bercoi olim dederat, etc. Et fol. 78: Deo et concessum est frumento chichi annuatim ex actione Frumenti de Frumentagio meo, quod habebam apud Tabularium. In Registo de Robus Ludovicis Regis Siciliae, Ducis Andegav. fol. 51, in Camera Comput. Paris. fol. 112: Item un claus de vignes, appellé le Frumentage, ou Domaine du Seigneur. Fol. 112: Jean de Baillai lige de certains Frumentages que tient de la Baronne de Mayenne. Charta Joannis Ducis Britannie anno 1316 in Regesto Ludovici Huitini n. 80: Tani en rentes, que deniers, Frumentages, avances, gelinages, etc. Vide *Mestiva*.*

◦ **FRUMENTALE.** *Frumentum.* *Charta ann. 1228*, in *Châtel. Theron. Ex Cod. reg. 5649*, fol. 54 r: *Hanc vineam dicti Clarembaldus et Hersendis ad instanti natali Domini in annum debent extirpare, et plantare fidelerum Frumentale.*

◦ **FRUMENTARE.** *Frumenta colligere, publari.* Gall. *Fourrager.* *Helmodus lib. 1. Chron. Slavorum* cap. 87: *Percesserunt quodam de castris, qui extirparunt ad Frumentandum. Recurrit infrat. pag. 92 Radulfus Cadomensis in Gestis Tancredi apud Martini tom. 3. Aned. col. 149: Equos, gena nostra vel tunc vel illi, longe miserant Frumentatum. Et col. 173: Frumentatum ultrisque missi, annosum simul inventunt et pugnam.*

◦ **FRUMENTARIA.** *Chi colie frumento.* *Glossar. Lat. Ital. Ms. Fourmentarie. Foro frumentario, in Charta ann. 1370. ex Reg. 107. Chartoph. reg. ch. 375: Item sur la maison seant devant le Fourmentarie... ix. sols.*

◦ **FRUMENTARIUS.** *Quorum munus paucis declarat Aurel. Victor. Schottl in Diocteliano: Ac remoto pestilenti Frumentariorum gener, quorum nunc Agentes rerum simillimi sunt, cui, cum ad explorandum annuntiandumque, qui forte in provinciis motus exercerent, instituti videbantur, composita nefaria criminationibus, injecto passim metu, præcipue remissum cuicunque, cuncta fede diripiabant. Non agunt multis Baronius ann. 261. n. 17. 18. 19. 20. [Casabonius] et Salmagius in *Spartianum* [in Hadriano]. Vide in *Fourmentarius*.*

◦ **FRUMENTATICUS.** *Frumentarius, nostris alias Fourmentarius. Charta Nivel. Successor. epis. ann. 1190 ex Tabul. S. Crisp. in cavea: Teria para straminis Frumentatici totius decima. Sis chene de four Fourmentali, in Ch. ann. 1357. ex Chartul. S. Corniel. Compind. fol. 182. r. Ibid. 212. r: Item præpositus habet in grancia de Deulencourt vj. chens de Fourmentis pro hospitia suo, et unum centum de vesca. Aliud vero est vinum frumentaticum, Gall. *Vin fourmentel*, quo sciunt designatur, vinum ex præstatione seu censu debitum. Belloman. Ms. cap. 27: *Droit pris de vins de rentes selon le costume, si doit estre prisiez en trois manieres de vins: che est assavoir vin Fourmentel, vins de moreillon et vin de gros noirs. Le vin Fourmentel à la mesure de Clermont, si doit estre prisiez chascun mui xij. sous de rente; et le vin de moreillon chascun mui ix. sous de rente chascun an; et le vin de gros noirs ou goués, chascun mui vi. sous de rente.* Charta ann. 1326, in Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 40: *Item chascun jour une quart de vin de... cest assavoir une pinte de vin Fourmentel, et l'autre marchant. Sic autem appellatum videtur, quod Frumentagium dicebant. Prestationis agrariae speciem, vinalis, et ex agris præstatam.* Vide *Frumentagium*.*

◦ **FRUMENTOSUS.** *Frumentarius. Inventus ann. 1476. ex Tabul. Flamant.*

◦ **FRUMENTUM.** *Quodnam granum ea voce in veteribus Chartis certio significetur quangam rem omnibus gratis simus utilissimum definiendo factum me existimem, pronuntiatetamen non ausim; sed quod mihi probabilius videatur, re attente perpensa, proponam. Frumentum itaque vocabulo saepius designatum opinor triticum purum, nec allis grana mixtum; quo sensu etiam nunc *Frumentum* dicimus. Hujus sententia vadem habebit Arestum partam. Paris. ann. 1276. ex Reg. 2. Olin fol. 32. r: *Bailivo ad sui defensionem dicente, quod Frumentum ad dictam granchiam non veniebat; sed de meliori blado, quod ad dictam granchiam et ad dictum molendinum veniret, dicto decem modios paratus erat solvere, nec ad dictum bladum solvendum tenetur.* Pronuntiatum fuit quod dictum certiam Frumentum habere debebat, vel valorem; etiam ad dictam granchiam molendinum ad dictam granchiam omnino esse, quod opponi potest, argumentum præstatum nempe ex frumentononnumquam exigui, ubi frumentum non crescat, atque adeo de quolibet grano tunc esse intelligi.*

265, not. 6, ad chart. ann. 1271, ubi pro mensura frumenti accipitur].

• **FRUSTUM** TERRÆ. [Domesdei apud Speelman. et Edw. Cokum: *In Insula habet Rex unus Frustum Terræ, unde excent sex vomeræ. Charta Rainoldi Archiepisc. Remensis ann. 1121, apud Locrum in Chron. Belg.: Et apud Curarias tres curtiliones, et apud Roveros unum curtilionem, et sex Frusta terræ, et apud Noialiam, unum Frustum terræ. Frustum terræ, in Domesdei particularum significari, ait Edw. Cokum, quo modo diciuntur, 'in morceau de terre'. At Spelemani, ego nund censem, non frustum, sed frus-rum; idemque sonare ac agrum nondum præcisum, quo modo *terras frustas* appellari super observamus. [Reips. *Frustum terræ* legitur in Chartulario S. Vandregillis, tom. 2 pag. 1615. *Frustum vineæ*, in Chartular. S. Vincentianum, fol. 82.]*

• **FRUTECTA**, Ramus, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 781.

• **FRUTECTUM**, pro *Frustum*, vel *Fructiculum*, Locus fruticum consitus. H. reg. 11: *Et combusca sunt Fructecta eius.* [Glossar. Lat. Gall. Sangerman. : *Fructetum, lieu ou croissent buissons et erupcions.*

• **FRUTECTUS**, Fructifer, Gall. *Fructier.* Chartular. imag. S. Vict. Massil. : *Et ipsi detinunt a bona voluntate ipsas vineas, cum terra et arboribus Fructecti seu infructecti.*

• **FRUTILLUS**. Vide *Fressella*.

• **FRUVICOR** Chartularium S. Vandregillis tom. 1 pag. 125. *Omnibus hoc viarium Officiale Roihomag salutem in Domino. Novitatis quod in nostra presentia constituta Marlinus la Gay Clericus de parochia de Cahado-be-co... recognovit se döhore Petro de Quemino Fructiori ciui Rethomagensi quatuor viginti libr. turon.* Vide ut esse mercator vel artifex: at quisnam? Forte melius legetur *Fruitiori a Fruitiu[n]o*, de quo supra, et *Cormio*, tumquie *Frunciori*, diei posset. Leg. Fruitor. Vide in hac voce.]

• **FRUXEL**, Melior pluma, plumula, ut videtur Gall. *Ducet Testam. reg. Mafalda* ann. 1256, tom. 1. Probat. hist. general. domini reg. Portugal. pag. 31: *Item mando meam culicatum majorum mei tacti et pulvinar. et Fruxel.* Nisi forsitan legendum sit de Bruxellis, atque intelligas de panno, qui Bruxellis texebatur. Vide supra *Bruxellensis*.

• **FRYDIUS** Charta Caroli IV. Imp. ann. 1377, in Chotonico Mindensi. *In iudicium et specialiter ad iudicium quod dicuntur Frydiani, credere presumuntur, etc.* [oo Lat. *Fridiani*]

• **FRIGUM** Vide *Phrigium*.
• **FRYGRAVIOS**, Libra soden. Lat. Germanici species, cuius formula et rationis habetur apud Goldstain tom. 2. Constit. Imperial. pag. 313. ^{co} Spectant haec iudicia occulta vel *Fryphora* (videlicet Hattans. Glossar. Germ. Voca. *Fryphora*, *Frygrafschaft* etc.)

• **FRYGRAVIUS**, Germani, sicut qui apud nostros *Patriarius*, *Militaris*, *archonus*, qui pacem inter eives teneat. [oo Comes liber vel *Fehmous*] Charta ann. 1367, tom. 2 Hist. Teut. Jona, Nic. ab Hontheim pag. 241, col. 2. *Mandantes... omnibus et singulis officiatis Frygravius, scilicet fibris, etc. Paul. ante. In quibusdam iuribus specialibus videlicet privatis et occultis jurisdictione, que vulgariter Frygrafschaft seu stille-ge-richt. Vide *Frigaviatus*.*

• **FRYTHEBORGE**, a Sax. tri. pax,

et borze. [Edw. Cokum. Recordum Pasch. ann. 11. Henr. IV. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomina Anglie. : *Et sint quieti de Fyburgh, et de blodewicte, fthylle et ferbyghe, etc.*

• **FRYTITYNG** Reg. Contus, ut videtur. Gall. *Jante*, Lignum vel ferrum quo rotæ vincuntur Kennetus in Antiquitate. Ambrosden. ad ann. 1425, pag. 574: *In solutis pro Frytting v. rotarum hoc anno VII. den. et in uno aza empto cum axatione uniu[er]se carecte VIII. den.*

• **FTESELL**. Vide *Fressella*.

• **FUACA**. Vide *Focagium*.

• **FUACIA**. Vide *Focacia*.

• **FUAGIUM**, Ius colligendi *Fualium*, seu ministrorum ligna et vegeta siccata ad furnum calentendum, vel ad ignem conficiendum. Charta ann. 1302 in Chartul. Buxer. part. 18. ch. 5. *Prædictis quoque monachis usuagium in nemoribus suis ad factendos passellos ad omnes vineas, quas ibidem possident, et Fugium ad opus donum, si ibi certi sedi- ficiata, dedit.* Vide *Fressella*.

• **FUAILLE**, *Fouail, nunc Fouaille, dicitur Esca*, que ex aro canibus porrigitur, quod ad ejusmodi lignem fiat; unde *Fouailier*, hanc esca prebere, seu preparare. Lit. regis. ann. 1380. in Reg. 118: *Chartou[n] reg. ch. 27: Conn[ue] Pierre de Crequy chevalier eust pris à chien un sanglier.... et l'eust fait appartenir à Fouailier, pour faire le droit qui appartient à faire justice en tel cas;*

*et l'eust fait à Fouailier dudit sanglier, et fait corner et huier et lessier aller leidi: chiens pour venir au Fouail pour avoir leurs droiz. Aliae ejusdem ann. in Reg. 117. ch. 94: *Lequel pourcel le suppliant fuit, et ce fait, Fouaillerent ledit pourcel comme se il feust sauvage, et prirent chien qui ilz volebant. Inde, ne fallor, Fouane, Vilga, vulgo Houssaine, boguete, in Lit. remiss. ann. 1380. ex Reg. 137: Bernard ayant appelle Sansonnet ruitain couesu, et donne d'une petite Fouane, et gette à la tête, etc.* Vide supra *Fualium*.*

• **FUELLS**, in Vit. SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris fol. 6. v. col. 2. *Li prévost fit apporter Fueilles embrasées.* Vide supra *Fornitia*.

• **FUALIUM**, *Prevera siccata ad ignem conficiendum nostris Fouailles. Monasticum Anglicum. tom. 2. pag. 28: Præterea concessi eiis habere omnia aeria sua in parco meo de Stanfied, et 20 porcos quiclos de pascuacio, et Fuaileum ad panem suum et ad cibos coquendos, per eum et liberationem servientum et Parciorum in meorum, quod aportabunt. Et pag. 151. Et in bosco, quod opus habent prædicti Canonici ad emendationem 20. et septuaginta, et quod opus est ad Fouallum suum, et pannagium portu- rorum per omnia quietum.*

• **FUARIUM**, *Fodrum, palea, Fouerre, longum. Monasticum Anglicum. tom. 2. pag. 28: *Foue tota alla terra sua, et tolo- soe suu suu et cum libertate falde et pas- cione, et Paari, ... in omnibus locis, que ad predictum Petrum pertinuerunt. Vide Fouallum.**

• **FUAX**, act. *Che va tenere e celare le* [oo Glossar. Lat. Ital. MS. 2.

• **FUCA** Acta SS. Maii tom. 1. pag. 20: ubi de Translatione corporis S. Achanis Venetias: *Deinde ipsa vela fecit versus portum, notabilis spatio foris extra Fucam.* Pars est sinas. Veneti, quam hodie la Fose appellant, sic, dicta ut coniuncti Papebrochias, a Teutonicis Fuke, seu Fugke, quod nassam seu rete verr-

culum significat. Sed integrum eruditus Scriptoris notam vide, si vacat.

• **FUCA** Pisces genus. Tract. Ma. de Picard. Cap. 6. ex Cod. reg. 6038. C. *Fuce vel phio a canticis, Hispania mo- lere, Romanus phio, Hispania lepo nomi- natu[m]. Fuga max Fucaycas.*

• **FUGATE** [Cum fucco. Amons. In prosa post Edyll. 8. ad *Hesper.* *M. Fucatus concinnata carmina.*]

• **FUGATUS**, Phocacius, Purpureus, a vittuli marini, qui *Phoca*, humore, ut post Jovardum, notant docti Editores ad Translat. SS. xii. Fratrum tom. 1. Sept. pag. 148. col. 2. *Aures insuper puercorum vasa, lapides pretiosos, et testes purpureas Fucatus pectine decursum tribut affunster.* Vita metrica corudem SS. Ibid. pag. 155. col. 1:

Offert

Aurus, gemmarum species, talasque paviles

Puckles Phocaeo, etc.

• **FUCHACE**. Vide supra *Foca* 8.

• **FUCILIA** Palus, sublicium, Gall. *Pies, folioli. Repart. factis in sensibili. Carross. ann. 1495. Pro oculo pectoris fuciliam vocatis Fucilias, et longitudine eorum concurvarum ad faciendum ponemur. Item pro serrando dictas Fucilias vixi, et plures aliae pecies fuscum, iij. lib. v. et sol.*

• **FUCILLIS**. [Falsa: dicta quasi fucata. Fustus.]

• **FUCINA FERRI**, seu *Officina ferrari* fundendi, in Actis SS. Maii tom. 1. pag. 225.

• Vox Italica, Officina. Locus est supra in *Fortia* 7.

• **FUCO**, Deceptor, qui allis fucum facit. Gall. Moqueur. Gloss. apud Martini in Lexico: *Fuco, ἕργονος; vel potius ἔργωνος, qui in aliis Glossis est* *Adulator, ambitiosus, ἔργωνος; Adulatio, ἔργωνος, Ancillor, affecto, adulor. Hesych: ἔργωνος, ἔργων, Illusor.*

• **FUCONERIUS** Vide *Lazena*.

• **1. FUCUS** secundum librum antiquum ex species herbe, de qua lana tingitur: *infuscata vestis.* Glossar. medic. Simon. Januens. ex Cod. reg. 6369.

• **2. FUCUS**, Fax, teda, f. pro *Focus*. Testam. Giraudi de Villanova ann. 1481: *Ordinavit in sua sepultura haberi duodecim Fucus vere honestos.*

• **FUDIBURG** Argentorati vocantur cives teste Schiltener in Glossar. Teuton. ex Crd. Statut. MS. qui ius civitatis per capitias acquireunt. [• Vide *Fulburg*.] *So Fud vel Faud, hodie Vogt. Ad- vocatus.*

• **FUDIBULUM**. Vide *Fundabulum*.

• **FUDIPUS**, pro *Fucus*, a verbo Fun- dere, dissipare, fugare, pellere. Charta II. Abbatis Grandis-silva ann. 1228 inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 914: *Item onnes illi qui nati sunt de terra illa, qui Fuditi fuerunt pro Ecclesia et pro domino Roche Francorum et Comitibus Montisfortiis et adherentibus eis, vel propria voluntate recesserunt ab eadem terra, nisi sint heretici, integre restituantur in statum pristinum.*

• **FUEDALE**, **FUEDALH**, ut supra *Flabellum*, quo muscas abiguntur in sacris presertim liturgiis. Instrumentum ann. 1777. ex Archivo S. Victoris Massil. : *Item tres coysinos pro tenendo miscale; item unum Fuedala cooperatum de veluto rubro pro defendendo miscale. Duo Fuedalia sine flabelli, in altero ejus. Archivo Instrumento.*

• **FUELHA**, Asper, tabula tenuis. Gall. *Fuelles. Leudes min. Mass. Carcas.*

Item de Fueha de saumata, unum obolum.

1. **FUER VINI.** Vide in Foragium 1.
2. **FUERRA.** Piscaria, locus in quo pascatur. Charta ann. 1312. in Reg. 49. Chartoph. reg. ch. 78: *Item quod erant ... in possessione habendi Fuerriani sive piscariam in dicto loco de la Beane, contructam de lignis sive stipitibus in duobus lateribus, et in fundo de papubus lignis; et supra dictam Fuerriana erant tabulae ad transeundum desuper. Infra: Furna. Pactum inter Alfonso, comit. Pictav. et episc. capitulicu Xanton. ann. 1313. ex. Bbl. reg. cot. 15: *Quittare hidem episcopum et capitulum nobis... quicquid juris... habebam in dicto ponte Xantoniensi et insuper edificatis remanentibus prefatis episcopo et capitulo tantummodo parva Fuerra et tribus molendinias. Charta ann. 1320. in Reg. 59. ch. 57: Accipere possit et valeat (Vivianus de la Ramata miles) et in super juribus regis Fuerne pontis Xantonensis supplementum assignacionis; ... que quidam jura regis dictae Fuerne, etc. Rursum Fuerra occurrit infra, ubi etiam Fuerra ter legitur.**

3. **FUERUS.** Consuetudo municipalis. Vide *Fuera*.

4. **FUETA.** Quantum uno die homo laborare aut fodere potest, idem quod *foras*, nostra *Fueta*; et unde dicta vocis origine, nescio nisi sit a verbo *Fodere*, nostra *Fouage*, fossio. *Fouage*, *fossor*, et *Fuete*, ligonis species. Vide supra *Foalitia* et *Fodiaria*. Charta ann. 1320. In Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 450: *Desqueles pieces, l'une siez de lez Mathieu Montieron, contenant la Fuete à trois hommes, ... l'autre... contenant environ la Fuete à dix hommes, ... l'autre contenant la Fuete à un homme. Item une vign... contenant la Fuete à deux hommes. Alla ann. 1340. In Reg. 72 ch. 500: Une piece de vign... en mont Maresen contenant vint Fuetes ou environ ... Item un autre piece de vign... en val Mourrey... contenant quatorze Fuetes ou environ.*

5. **FUGA.** Gall. *Chasse*, vel *Chace*, Venatio, ius venationis, quia venando fangunt feræ. Charta Alanii Comitis Pen-tevrie ann. 1211. apud Augustin. du Pas: *Retenta mihi ferarum Fuga, et accipitrum capture. Charta ann. 1270. in Tabular. Abbat. Pontinacis: Præterea diritus Miles ibi et herredibus suis retinuit Fugam sive chaciem in dicto nemore. Charta Guillimi V. Aquitanici Duci: Volui etiam et concessi Fugam cum cuiuslibet canibus, et garenem ac cuniculus in suis terris. Gestæ Guillielmi Majoris Episcop. Andegav. cap. 29: De venatione et Fuga ferarum nemoris de Bouche.*

6. **FUGARE.** Venari, Galli *Chasser*, Pa-pias *Fugare*, inequi, expellere. Radovi-cus lib. 3. cap. 26: *Si quis per canes leporarios feram Fugaverit, non erit necessario sua, sed erit occupantis. Charta Henrici I. Regis Angl. in Tabulario Fisanensis I. 8: Prohibeo, ne quis sine eius licentia mea Fuget, vel leporum, vel aliam bestiam capiat super 10. libr. foris-facture. Petr. de Vineis lib. 2. Epist. 53: Dum herba crescit, equus moritur: dum Fugans canis mingit, fugiens lepus evanit. [Chartular. Gemetic. tom. 8. pag. 23: Ne quis in ea Fuget vel leporum capias sine licentia. Charta Ph. Comiti Bolon. ann. 1222. ex Archivo Camerontonis: Concedimus predictis Abbati et Conventui et eorum servientibus ab eisdem missis, fa-cultatem et potestatem omnimodam ve-*

nandi seu *Fugandi*, cum canibus, avibus, suribus, et his ad alio quoguo modo.] *Fugare et Refugare animata in chacie, tom. 2. Monasticon Anglic. pag. 280. Vide Fletam lib. 1. cap. 30. § 39. lib. 2. cap. 41. § 23. Monasticum Anglic. tom. pag. 219. 507. 551. 588. tom. 2. pag. 904. tom. 3. pag. 122. 161. W. Dugdaleum in Antiqu. Warwicensis Provincie pag. 605. [Madox Formul. Anglic. pag. 384] etc.*

7. **FUGARE AVERIA.** Animalia ad pasturam abigere. *Chasser les bestiaux aux champs. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 777: Ac homines et tenentes eorum habeant in perpetuum liberos et sufficien-tia introitus et exitus, ad se et ad omnimoda Averia sua Fuganda, et carriaga sua faciendo, etc. Vide Chaces.*

8. **FUGARE DISTRICIONES.** Capere pi-gnora donec debitum solvatur. Charta data ann. 8. Henrici V. Regis Angl. apud Madox Formul. Anglic. pag. 142: *Et si contingat dictas centum libras a retro existere ad aliquam terminum pre-dictum, quo solvi debeat, in parte sei-nto, quod tunc bene liecat predicto Comi-tuti, executoribus et assignatis suis, dis-trictiones in predictis manoriis ... et Districciones sic facta Fuga et retinene-mentum assignacionis; ... que quidam jura regis dictae Fuerne, etc. Rursum Fuerra occurrit infra, ubi etiam Fuerra ter legitur.*

9. **FUGACES BESTIE.** Auctor Queroli: *Mullum se aliqui laudant, qui vel pugna-ces foras vel Fugaces Besties, aut restigies inseguuntur, aut cubilibus deprehendunt, aut per oppriment.*

10. **FUGATE.** Idem: *Item quod Fuga. Charta Henrici Regis Angl. pro Londinensis: Et cives habent fugaciones suas ad fu-gandum, sicut metuunt et suauit habeu-unt antecessores suorum. [Cf. Philipp. Fr. Reg. ann. 1207. in Tabulario San-germ.: Eudem Ecclesiæ confirmamus con-terea quitationem illam, quam Petrus Miles de Samorio ... fecit dicto Abbatis Hugoni coram genitore nostro de jure Fugationis, venationis et haie. Rursus mentio est de Jure Fugationis, venatio-nis et haie, in Charta Hugonis Abb. in eodem Tabulario].*

11. **FUGA ESSE IN FUGA DOMINI.** Dicitur de subditio seu vassallo, quem do-minus fugientem persecutur, ut illum domino superiori sistat. Charta Hugon. comit. Reglest. ann. 1218. in Chartul. Campan. ex Cod. reg. 5993. fol. 69. v: *Ego ad dictum et arbitrium ipsius coniuncti saismire fedum hominis mei, qui exti-terat in Eriardii vel coadjutorum eorum; ... et ille homo meus esset in Fuga mea, ita quod, si possem, bona fide ego eum capere et tenerem, nec ipsum liberarem, nisi per voluntatem comitissim. Vide infra Fugare I.*

12. **FUGA.** Refugium, azygium. Vita S. Godehard. tom. 6. Jul. pag. 201. col. 1: *Ad urbem retinente in ecclesia sancti promotoris Stephanus profugit, et con-fessionem, uoi ejusdem martyris ac cele-ronrum innumerabilium sanctorum cele-brita condite erant, collocauit pro Fuga, nos pro commissis sedecim, sed in ecclesie committeret. Nostris se fuga in alijs locum con fugere, vulgo se refugere. Pactum inter Carol. comit. et capitul. Car. ann. 1308: Jureront les chanoines, que nul malfaiseur, qui se Fugat edites mesons, ne recevront à garantis. Fuite vero In fugam conjiceré, apud Christ. Pisan. in Carolo V. part. 2. cap. 24. tom. 3. Dissert. D. Le Beuf. pag. 200: Si prius Thomas de Grancon et iuquas à quatrevingts autres gros prisonniers, et le surplus more et Fuite. Unde emendan-*

dus Marien. tom. 5. Ampl. Collect. col. 598. ubi *Fuge, pro Fuge, fuga. Fuir, ex-de-mae acceptio, in Poem. de Cleomades Ms.*

13. **Fuis, ne les encauchiers.**
Les retours, ne les ralijers, etc.

14. **FUGA vulgo Fuye.** Columbarii genus, Lodus in quem columbi con-fugiunt, unde nomen. Arest. parlam. Paris. ann. 1358. ex Tabulario de Chiese: *Hospitium dicti Aigremont totum in cir-cuio clausum, unam Fugare in medo curie, etc. In Inst. ann. 1358. Ibid.: Le logis dudit Aigremont formé à l'entour, une Fuye au maillieu de la court.*

15. **FUGACES.** Fugiti vi servi, qui a domi-nio servitio se subducunt, in leg. 8. Cod. Th. de Jurisdict. (2. 1.) qui *Refug-um* dominorum dicuntur apud Gregor. Turon. de Miracul. S. Martini cap. 58. *Fuga lapisi*, in Charta ann. 885. in Tabular. Bellilocensi in Lemovicib. n. 178: *Cum mancipiis supra manenibus seu Fuga lapisi. Præterea in Lega Ripuar. lib. 90. § 2. tit. 72. § 2. in lege Longob. lib. 1. tit. 9. § 22. tit. 38. § 5. lib. 8. tit. 12. § 1. Liutpr. 91. (6. 88) Grimoald. 3. Carol. M. 121. Capitul. Car. M. lib. 3. tit. 28. Add. Annales Franc. Fulid. ann. 801. etc. Salvianus lib. 4. de Guber-nat. Del: *Illorum fugare non tam debe-mus ad eos referre, qui fugiunt, quam ad eos, qui fugere compellunt. Vim pati-tuntur infelicissimi, famulari optant, et fugere coguntur: discedere a servito domi-norum suorum nolunt, et conservorum suorum crudelitate non permittuntur ut serviant, etc.**

16. **FUGACES ALTERIUS RETINERE non licet, ut testatur Gregorius Turon. lib. 6. Hist. cap. 31. et ex eo Flodoardus lib. 2. cap. 2. nec eis panem dare, ut est in Lega Burgund. tit. 6. § 9. 10. aut viam ostendere, in Lega Wisig. lib. 9. tit. 1. § 1. et collina facere, in Lega Burg. tit. 6. § 4. Wisigoth. lib. 9. § 6.**

17. **Interdum tamen ex privilegio, Ecclesias et clericis concessos, licet fugitivos recipere; [unde enim] abbasphere sub-pahrung, pecuniarium, sibi non pro-hibetur, in leg. Alaman. cap. 8. § 4.] Exemplum prodit Ingulphus pag. 850. Auris abscissione multatios. *Fugaces* servos tradit Gregorius Turon. lib. 5. cap. 48. et ex eo Almoinus lib. 8. Hist. Franc. cap. 43.**

18. **FUGITIVI, apud Practicos nostros et Anglicos dicuntur tenentes in villean-gium, qui in alliorum dominia tran-seunt, inconsulto dominis: qui cum consuetudinam revertendi habere desiri-ent, incipiunt esse Fugitivi ad simili-tudinem cervorum domesticorum, vel si chevagio sint obnoxii, illud solvere desir-ent. Ita Bracton. lib. 1. tit. 1. § 8. et Fletta lib. 1. cap. 7. § 7. *Fugitivi Dei*, id est Ecclesiæ tenentes, in Legib. Henrici I. cap. 11.**

19. **SETA FUGITIVI.** dicitur de domino, qui fugacem sequitur. Id est, requirit, ut est in Lega Burg. tit. 6. § 2. Ad hoc au-tem, ut Fugitivi dominum servet domi-nus, debet illum statim persecuti, et infra tempus clameum suum apponere, quo facto non curat tempus contra dominum, eum res per clamorem appositum efficiatur litigia. Si vero dominus negligens fuga-ri in prossequenti, et clamorem apponendo qualitercumque, et Fugitivi revertetur post annum, non erit domino licitum, nec futum, manum apponere, etc. Bracton. lib. 1. tit. 1. cap. 10. § 3. Fletta lib. 1. cap. 7. § 7. lib. 4. cap. 11. § 28. Ad sectam fugitivorum pertinent, quæ habet Con-

suet. Catalaun. art. 18: *Si tels hommes ou femmes de corps s'estoient retire: furtement, sont reputez serfs Fugitifs, et n'ont par ledit temps acquis franchise. Eiusmodi fugitivorum sequela seu persecutionem, suita vel Pursuite vocant Consuetudines municipales. Bituricensis tit. 1. art. 1. Solensis art. 1. Nimesiensis tit. 8. art. 6. Burbonensis art. 180. 197. 303. Treverensis tit. 8. 9. Calviniensis art. 3. Vitriensis art. 145. Averniensis cap. 27. tit. 2. 9. Marchensiensis art. 147. etc. Donations factus Eccles. Sabib. cap. 13. *Placitum est habitum ei quiescere ibi ubi fabri, qualiter Socco cum conquiserit in seruum.**

REGIMENTO FUGITIVI, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 23.

De servis *Fugacibus*, seu fugitivis, plura habent: Lex Burgund. tit. 6. Lex Wisigoth. lib. 9. tit. 1. Lex Longob. lib. 1. tit. 25. Lex Luitprandi Regis tit. 63. [66 87. (6. 84.)] Capitulare Sicardi Princip. Benevent. ann. 886. cap. 6. Capitulare Radelchii Princip. Benev. cap. 13. 14. Ennodius lib. 8. Ep. 16. 19. Metellus in Quirinalibus pag. 196. Almolins 1. 4. de Miracul. S. Benedicti, cap. 11. Monas. cum Anglic. tom. 2. pag. 82. Vadianus pag. 84. etc.

1. **FUGACIA.** Ruris portio cervis et feris addicta, nullo segmento, nec foresta legibus, sed tamen suis privilegiis communata. *Chacea.* Charta Mihilii I. Imperatricis, qua Milonem de Glocetria Comitem Heredem constituti: *Precipio, quod hec omnia supradicta teneat de me, ... libere et quiete, in bosco et piano, et forestis et Fugacis, in pratis et pasturis, etc. Spelmannis.*

2. **FUGACIA.** *FUGATIA.* Placenta genitus. Vide *Focacia*.

* **FUGACITAS.** [Idem ac fuga. *Glossa Philior.*]

FUGAGIUM. f. pro *Fugagium*. Censu et singulis fociis. Pactum inter eel. Rom. et episcop. Trient. ex Cod. reg. 5036. A. fol. 73. r. *Si pro dictis cavalicatis sed alterius subiecti seu subuentoris, taylie, questie et Fugagis levaretur aliquia pecunia ad hominibus dictae ville (S. Pauli) quod illa pecunia sit communis.*

° **FUGARE.** Fugientem persecuti. Charta ann. 1347 apud Laiolum in Dic. erudit. inter not. ad Hodoeper. Charit. part. 1. pag. 66: *Malefactores qui maleficium committerent in territorio S. Miniatis iurta confina territoriorum communis Florentini per duo millaria vel infra, ipso die commissi malefici licet persecuti, Fugare et capere in territorio et super territorio dicti communia Florentini libere, licite et impune, ... que persecutio, Fugatio et captio fieri possint infra territorium supradictum.* Vide supra *Fuga*. 2.

° **FUGARE.** In fugam seu exilium conjicare, proscribere, bannire. Charta Odoni ducis Burg. et Blanche comit. Trec. ann. 1217 in Chartul. Campan. ex Cod. reg. 5038. fol. 109. v. *Juravimus inter nos vicissim, quod si aliquis hominem nostrorum aliquam injuriari, vel aliquod iuris factum fecerit, non nisi in cuius homo erit, antea alios tollatur per processum iurisdictum ipsum destruere et Fugare de terra donec ad mercediam illius venient. Alia ann. 1347. jamiam laudata. Ibid. pag. 65: *Quod omnes et singuli rectores dicta ciuitatis Florentiae, teneantur ad requisitionem faciendam per litteras dictorum duodecim defensorum populi et communis S. Miniatis hujusmodi condemnatos repellere ac Fugare, et eos, et eorum quemlibet repelliri et**

Fugari facere de civitate Florentiae, et ejus comitatu et districtu, sub pena libera- rum ducentiarum semper pro quoilibet excommunicato.

• **FUGARE.** Venari. Vide in *Fuga* 1.

• **FUGATIO.** Venatio, jus venationis. Vide in *Fuga* 1.

• **FUGATO.** Persecutio. Vide supra *Fugato*.

FUGATOES CARCAREM, quorum ars est, ut boves aquæ sciant conjugatos fugare, ipsos non percussendo, pungendo seu gravando, ut est in *Fletta* lib. 2. cap. 78. f.

• **FUGELLA.** Abbo lib. 2. de Bellis Parisiac. pag. 513. lib. 2. vers. 22:

Iudeo repelli cives, misericorde Fugella.

Iudeo sepe repelli cives, misericorde Fugella.

[Item apud Duchesnium Histor. Norm. pag. 38. col. 2. lib. 1. vers. 166.]

Erebore tamquam postibus veluti lupus audax

Nisi rapaces prede, repugnantes quidam stans,

Subtilius anima necrum retulere Fugellam.

Ubi *Fugella* vocis *Fuga* videtur esse diminutivum.]

FUGILLUS. Gall. *Fuzil.* [Videtur esse ab Hispan. *Fugo*, Ichnis, quod primum a *Focus*.] *Fugito, fugio, fugiunt, fugiuntur.* *Fugillus, Ferru, quo extrahitur ignis de petra. Unde: Fugillare, ignem de petra Fugillo extrahere, et Fugillator. Et hinc per figuram Fugillatores ducantur umbras demonum, qui ignes ferunt. *Glossa Lat. Gall. Sangerm.* *Fugillus, Fuisil, fer a faire, eu. Fugillare, Fuisillier, cest faire feu d' pierre par fusil, ou faire fusil. Fugillator, Faisseur de Fusil, ou qui traite feu de pierre par fusil.]**

Tudula ignis nostris *Fusil* et *Fouet*. *Glossa Philior.* *Fouth, Prox, Fugillus, Aliud null. Lat. ex Cod. reg. 7081: *Fugillus, Fuisillier, fuisse fusil seu de fousill. Munit, easit, dom. reg., Fusil et chalou ad faciendum novum ignem, si opus fuerit.**

FUGINARE. Adulando impedit, iudicare, decipere. *In Glossa: Arabico-Lat. Glossae antiquae MSS.* *Fuginat, adulando impedit, laudari decipit. Isidor. Iudiciale habent.*

° *Fouger, eodem sensu, in Lit. remiss. ann. 1458, ex Reg. 182. Chartoph. reg. ch. 43: Lesquels religieux tellement Fougerent et deceverent icelle jeune femme, qu'elle conversoit et se maintenoit avec eulz.*

° **FUGITARIUS.** Fugitivus, nostris alias *Fuitis*. Lit. remiss. ann. 1883. in Reg. 124. Chartoph. reg. ch. 124: *Facit processus contra eum, tanquam absentem et fugitarium.* *Alia ann. 1889. in Reg. 188. ch. 71: Et se mit en immunitate et franchises en l'eglise du sepetoire à Paris, de laquelle il est usus et est renatus absentem et Fuitis.* *Forfuya* vero, pro Praestatione, quis dominum a servis sui tenetibus in terram exsiliebat, et pro facultate in alterius dominium transiendi. *Charta manumiss. ann. 1474. in Reg. 195. ch. 1111: Les seigneurs et dames de Marvilles ont arraché les habitans de leur lieu de toutes malmortes. Forfuya et formariages.* Vide in *Fugaces*.

FUGITIO. pro *Fuga*. Henr. Knighth. ann. 1357: *Condonavit omnes felonias, evasiones et Fugitiones.*

FUGITIVARIUS. Fugitivus, spaniensc. in *Glossar. Gr. Lat. MS. Editum: Apantén, Fugitivus, spaniensc. Fugitivarius.*

FUGITIVOSUS. *Φυγάς, Fugitivus, exulaticus, Fugitivo.*

FUGITIVUS. Vide *Fugaces*.

* **FUGITOR.** [Qui fugit. *Plaut. Trin. 8.* 2. 97. *Credo, acrem fugitorem fore.*]

FUAGIUM. [Jus excidendi lignum in nemore ad focum suum.] Vide *Affagium.* [*Vide supra Fugium et Fuallum.*]

FUISTALLUM. Charta Edw. III. Reg.

Angl. tom. 2. Monast. Angl. pag. 89: *Et de tribus mensuris terrae in Wigornia, et de decem juncitis solis in Wicke, cum duabus salinis et Fuistallo. Non Fuistalles cimicis vinaria dolla.*

FUIT, pro *Iust.* *Vetus Inscriptio: Sex. Truttedio, Sex. f. pol. Maximiano. Fuit ad superos menses 7. etc. Gestas purgationis Felicis: Ad Numidas Fusti? respondit: Non, Domine. Sit, qui probet. Elianus Proconsul dicit: Nec in Mauritania? respondit: Negotiari illo Fuit. Capitulo in Marco: Athana Fuit, pro iust. Ita hodie nos Franci, ita est, pro iust. Ita est illa. Capitul. 8. ann. 89. cap. 14: De Episcopio, Abbatis, Comitibus, qui ad placitum nostrum non fuerunt. Paulus Diaconus: Emeritensis in S. Fidele cap. 8: *He et percutit eum, quia justus.* Domini adimplens est. Quia cum Fuisserit, nec intrare potuisse. At ubi tertio Fuerunt, emittentes Deo ingressi sunt. Hispani dicentes, aquilos fuerunt, protinus Galli, ont est. Obitus S. Abbatis Yuncti apud Biracium: *Cumque Fuisserint, et vidissent eum vestis sordidum, etc. Dicitur lib. 7. pag. 88: Imperator s. nobis discessit, et proximos Rogationum dies in Capungum Fuit, quo ipsa curtem suam de civitate Cassulam dicta transiit. Vide Felicem Osium ad Ottoneum Morenam pag. 49.**

FULBORAN. German. *Echt und Wolgeborn.* Lex Longob. lib. 2. tit. 14. § 2. [“*Rothon, 154.*”] Si quis dereliquerit filium legitimum unum, quod est Fulboran, et filios naturales unum aut plures, etc. Edictio Heroldi tit. 58. habet *Fulbor.* [Fulboranus editum apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 26. et apud Schilterum in Gloss. Teuton. ubi illius legitimus, unus, exponitur. Vide *Fulbor.*]

° **FULCA,** pro *Furca.* *Fatibulum.* in Charta anni 1325. ex Archivo S. Fioren-

tili. [*Fulca ex frequenti mutatione r in f. pro Furca, quater legitur in Charta Phil. VI. ann. 1342. et Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 379. Vide Fulca.*]

FULCIARIUS. Idem qui *Fulciarius*, *Auctupi et Falconum prefectus, in Mil-*

rac. S. Thomae Antiquar.

FULPERAL. Vide *Fulpres.*

° **FULCHA,** pro *Furca.* *Fatibulum.* in Charta anni 1325. ex Archivo S. Fioren-

tili. [*Fulca ex frequenti mutatione r in f. pro Furca, quater legitur in Charta Phil. VI. ann. 1342. et Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 379. Vide Fulca.*]

FULGERUM. *Lectus. Epistola Innocentii III. PP. ad Helenensem Episc.*

inter Concil. Hispan. tom. 8. pag. 470: In Fulchis autem, non cubabunt, (huc erat politiciatio quorundam ponitentium) et a festo SS. Omnimque usque ad Nativitatem Domini, Iesu Christi, in quibusdatur sexta feria... a piscibus abscondunt, etc.

Fulcrum proprium est id quo lectus fulci-

tur et sustinetur: quia notione Suetoni-

nus dixit Fulcrum Lecti; de lecto ligatur

integro per synecochem dicitur, ut

apud ipsum Juvenalem:

Saci gaudia contemnerat Fulci.

Vide Iald. Orig. lib. 10. cap. 26. et infra

Fulcraria, Fulcari, Fultrum et Fulcum.

° *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7084:*

Fulcum, Pie du lit, et aussi signifie la

souteraine partie du lit.

FULCIATORIUM. *Baculus, quo quis*

fulcitur. Vita S. Dicoli Abb. num. 14: *Fulcitorum, quo utebatur... donavit.*
 • **FULCIMENTUM.** Quidquid ad usum mulierum pertinet, in Leg. municipal. Pistor. lib. 2. rubr. 93: *De corvedis dan-
dis et Fulcimentis mulierum.*

• **FULCIRE.** Supplere, Gall. *Remplacer.*

Ardo in Vita S. Benedicti Anian. sec.

4. Bened. part. 1. pag. 214: *Numerus*

equorum immunitus a Regis Fulcitor.

Sed et post unius mensis spatum antissi-

reducuntur equi; sicque dionitius octau-

est, ut quis de amissis non doluit, au-

catum suscepit lucrum.

• **FULSIR.** pro firmare, stabilire, in Lat.

remiss. ann. 1427. ex Reg. 174. Chartoph.

reg. ch. 81: *La supplicante frequentior*

souvent avec un nomme Simon tisserant

de toutes, qui estoit homme marie, fai-

gnant de le vintour embesongner de son

maillot, et une fine entre les autres, elle

alloit l'etat d'autre Simon pour Fulser son

faire subtribus de mestier dudit Simon.

• **FULCITA.** Cingulum, quo ensi-

cium. Chron. Italic. ad ann. 1388.

apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col.

834: *Fecit sibi largi ipsi domino Grati-*

liismo... spafam undam cum fod... velutus

rubri, et Fulcitam de argenti laureato.

• **FULCITUS.** Ornatus, intexus. Gloss.

Lat. Gall. Sangerm. *Fuleitus, Fulci-*

garis. Testamentum Enguerrandi dom.

de Cuclo anno 1387. apud Marten. tom.

9. Ampliss. Collect. col. 492: *Item volu-*

nus quod per ordinationem Executorum

nostrorum fiat in eodem monasterio una

nobilis crux de argento... et quatuor or-

namenta ad celebrandum, quorum tria

communibus diebus servient, et quartum

Fulcitam pro diacono, subdiacono, et

presbytero pro festo solennibus.

• **INSTRUCTUS.** Gall. *Fourni.* Chron.

extense ad ann. 1290. apud Murator. tom.

15. Script. Ital. col. 842: *Omnies isti...*

Fulciti omnis eius necessariis fuerunt

ultra mare ad civitatem Acri. Vide supra

Foleratus.

• **FULCO.** Teloneum Monas.. S. Bertini:

Item carteia de cumbis Fulconum II. den.

• **FULCOLUS.** Vide supra *Flosculus.*

• **FULCRALIA.** Leci ornamenta, in

Gloss. Isidor. [Vide *Fulcrum.*]

• **FULCRARI.** Fulci leto facere, lectum

fulciri preparare, Uglitione, est enim

fulcrum seu leto.

• **FULCRELL.** Vide *Fulfrea.*

• **FULCUS.** In Chartis ann. 1301. 1450.

et 1451. videlicet *Monasteriorum ou Fau-*

Yonis. Vide *Monasterolium.* in *Fu-*

los. ubi scilicet *Ipsam fluvium fulfri-*

cus sit et in duos canales dividitur.

[Consulenteus Valensis in Notitia Galli-

rum 834: Vide Branca 3.]

• **FULDIO.** Sedes seu sella brachii

conclusa, forte pro *Faldio.* Vide in hac

voce. Ordo eccl. Ambros. Mediol. ann.

circ. 1180. apud Murator. tom. 4. Antiq.

Ital. med. sevi col. 871: *Archiepiscopus*

sedet in Fuldione, excepto in predictis so-

lennitatisibus, quando sedet in tribunali,

cum presbyteris, et diaconi majoris or-

dinis.

• **FULEX.** pro *Fulix.* Glossar. Provine.

Lat. ex Cod. reg. 7657: *Folquer, Pro-*

fatica, Fulix.

• **FULFREA.** *Fulpreal, Fulpreal.* Li-

ber, ingenuos. Papias MS: *Fulpreal, i-*

liber, sed non extraneus. Perperam *Ful-*

creal in *Edit.* Veneta. Aliud Gloss. apud

Lindenburghum: *Fulprea sive ingenua,*

sive libra, Germ. Fulprem; ^{oo} Glossar.

Longob. In Cod. Roman. *Fulpreal,* in

Cod. Casin.: *Fulpreal, qui per sacer-*

dotes circuallare libet sunt. Vide Grimm.

Ant. Jur. pag. 888; in *Lege Longob.*

Maior libert. in Igal, lib. 1. tit. 26. § 6.

lib. 2. tit. 12. § 1. [oo] Rothar. 262. 217.]

Samul in tant libris et absoluti Fulpreoles.

lib. 1. tit. 22. § 5. [oo] Liutpr. 170. 6. 57.]

Hinc qui Fulpreal factus est, lib. 2. tit.

15. § 1. [oo] Rothar. 228.] Qbi Fulpreal et

a extraneum, id est, amund facere vo-

ta. Ut clavis sit Greccum ita, abies,

cuius Instar camera sese atollit.

• **FULGARE.** Vide *Folpare.*

• **FULGENTER.** Fulgor, splendor, in Chron.

Wormat. apud Ludewig. tom. 2. reliq.

MSS. pag. 184.

* **FULGENTER.** [Fulgendo, Plin. 10.

20. Gemmantes pavlo expandit coloris,

adverso sole maxime, quia sic fulgi-

genitus radiant.

• **FULGERIA.** Filix, Fougera. Charta

Guillelmi Comitis Moretoni ann. 1105:

Et pastrum in foresta, et herbam, et

Fulgeriam, et juncos ad falconiam, etc.

[Charta apud Baluz. Hist. Tutel. pag.

217. 225. 228. 262.] alibi pag. 311.

• **FULGERE.** Vide *Folpare.*

• **FULGOR.** Fulgor, splendor, in Chron.

Wormat. apud Ludewig. tom. 2. reliq.

MSS. pag. 184.

* **FULGENTER.** Fulgor, splendor, in

Chron. Italic. ad ann. 1388.

apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col.

834: *Hec quoque dimissurus... genitos*

cum Fulgeria, etc. Nostris olim Fouge-

ra. Le Roman de la Rose MSS.:

*Vole ful mi Fouge,
Ni Fouge ne fuit pas vole.]*

• **FULGENTER.** Eroloides, Espart, Escare,

in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Guillel.

Armoricus de Gestis Philippi Aug. Reg.

Franc. apud Duchesn. tom. 5. pag. 92.

In vigilia Assumptionis B. Mariae... dum

vigilia celebraretur facta sunt tonitrua,

Fulgeris... quae aitantes non

fuerunt. Utius Plinius.

• *Glossar. Provine. Lat. ex Cod. reg.*

7657. Elhaus, Pro. Fulgera, fulgur.

Nostris alias Esclaire et Escarte. Sermo

de S. Agnete ex Cod. S. Vict. Paris. fol.

34. r. col. 2. Maintenant fulgans croles

de terre. Esclaire et fuldres vindrent et

chaient en tant que plusieur des patient

furent mort. Chron. S. Dion. lib. 2. cap.

14. tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag.

193: En celle partie ou l'est le roie Glos-

thaires estoit logies, ne vente point, ne

ne chay que, ne nuz signes d'Espar, ne

ne tonnoirre. Esparissement, in Addit.

ad Monstrel. ad ann. 1493. fol. 31. v.

Unde Espar, Fulgurare, Lit. remiss.

ann. 1394. In Rog. 146. Chartoph. reg.

202: La supplicante veant grant et hor-

rible horage de temps... en plouant,

grestant, tonnant, rentant et Esparis-

tant, tellement que a penit ne pouoit

homme cognoscire l'autre, etc. Effoudre.

Vite SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol.

31. v. Tomus commenca a toner et

et a Effoudre a dirent que toute la

terre en croilloit... Una Effoudre ferit

durement le dos del enfant, etc.

* **FULGIDITAS.** [Clantus. Dier.]

* **FULGIO.** Fulgo. Glossar. Lat. Ital.

Ms.: *Fulgo, la nigreza del foco.*

• **FULGIT.** Nutrit, splendet, eminet.

Glossar. Antio.

* **FULGOROUS.** Fulgora flamma, apud

Vergil. Grammat. pag. 127.

• **FULGORUS.** Splendidas, Uglitioni.

* **FULGRETIDO.** Fulgor, splendor, quasi

Fulgoritudo, fulgoritas. Vita S. Boniti

Episcop. Claramont. n. 17: *Sanctorum*

alitaria nitent: centro hinc indeque gemi-

nata connecta columnas prisca sculpta.

Fulgretidina, emergunt more elate

mire camere, etc. Surlus exponit

columnas priso sculpta more sessa subri-

gunt. Codices MSS. apud Mabillonum

tom. 3. SS. Ord. S. Benedicti preferunt

Fulgretina, et Fulgretina. An igitur sic

dispungendum: *Centra hinc indeque ge-*

minata connecta columnas prisca

sculpta. Fulgretidina, emergunt more

elate mire camere. An vero Fulgretina

emergunt more elata mire camere. An

denique: Emergent more elata mire ca-

mera. Ut elata sit Greccum ita, abies,

cuius Instar camera sese atollit.

* **FULGURANDOSE.** Splendide. Gall.

Aves elata. Miracula S. Edmundi Angl.

Regis, apud Marten. tom. 6. Ampliss.

Collect. col. 883: *Ereditur, in modum*

viri adinodum venerabilis Fulgurandose

obvante celestis claritatis fulgur, etc.

* **FULGURATOES.** Rustica aruspices, in

Gloss. Isid. Nonnum. cap. 1. num. 819.

* **LEGENDUM.** cum Grevio, Etruci

aruspices. Etruscis quippe Roma accepta-

nam referebat susum aruspicum disciplina-

nam. Aruspibus Fulguratores adjun-

guntur a Clerone de Divin. 2. 58. Cato

de moribus Claudi Neronis: *Aruspice*

Fulguratores si quis adducat, etc. Vide

Juvenal. Sat. 6. 585, et ibi Interpretates.

* **FULGORIUM.** εργαζόμενος την πρώτη.

Gloss. Lat. Castigat. leg. Fulgorium. Casaubon. ad Sueton. in Aug.

cap. 29. et Delph. ad Senec. Trag. pag. 333.

* **FULGOUS.** Rufus, Rubens. Fulgo tegmina,

flave pelle, in Gloss. MS. Reg. Cod. 1018.

Papias: *Fulgo, rufus, flavus.*

* **FULHETA.** Mensura vinaria, Gall.

Fulheta. Statuta Avenion. Rubr. 27.

art. 1. Statutum quod quicunque vinum

videtur volenter minutulum, concutatur ha-

bitus multitudine, et mensuras legales et signo-

rum signa, vulgo pichetiam et Fulhetam.

Vide Folheta.

* **FULIDUS.** pro *Uligo.* in Mirac. S. Flo-

rente. Char. ann. 906: apud Murator. in Anto-

nie. Estens. pag. 187: Ac cum en (Oto-

ne rege) tam residentibus quamque

adstantibus, Fulidagus nobilitatis polleni-

tibus viris bone hopinonies, ac laudabili-

fama.

</

in Consuetudine Andegav. art. 21. et Cenomanensis art. 12. Gloss. Gr. Lat. Napo. Fullonum. Charta ann. 1208. in Chart. Campan. Thuanus fol. 187. Et in manu nostra teneremus cum tali banno et justitia, quali Comitisa et heredes Campanie ea tendebant, tam molendina quam Fullonica, unque dum haberentas sumptus facture, et necessariae molendi norum expensas de Ughellum tom. 2 Ital. Sacrae pag. 14.

* **FULLERICUM MOLENDRINUM.** Eadem ratione, in Computo anni 1202, apud Brüssel de Feudorum uso ad calcem tom. 2 pag. 400. xlvi.

* **FULLERICUM MOLENDRINUM.** Eadem significatio, in Schusatium post vocem *Ecluse*.

* **FULLONARIUM MOLENDRINUM.** Idem, in Chartulario S. Vandregisii tom. 2. pag. 1759.

* **FULLONIA.** Ars fullonica. Charta Poni. V. ann. 1317. In Reg. sign. *Pater* Con. Comput. Paris. fol. 181. f. col. 2: *Dabimus vobis... subrogationem plenissimam causarum... etiam quarecumque singularium personarum, que ratione texture, tunc luce, Fullonia... moueri seu aptari contingit.*

* **FULLONIUM PANNORUM.** Ipsa actio qua panni po'funtur et desubatur. Molendinum pro Fullonia pannorum, apud Johannem de Monasterio tom. 2. Amphil. Collect. Marten. col. 181.

* **FULLONIUM.** ut Fullonum, in Charta ann. 1171. nove Gall. Christ. tom. 4. col. 21.

* **FULLONUS.** Eadem significatio, supra in *Baptitorium* post *Batatorum*. Charta ann. 1250. ex Chartul. Campan. fol. 537. Quod ab aliquo vel ab aliis quibus qui ad molendina nostra vel Fullonos nostros ibunt vel venient, ratione pedagii exigui aliquid non poterit nec debet. Vide supra *Folla*.

* **FULLUM.** Pari significatio. Chron. Bergom. ad ann. 1103. apud Muratori. tom. 19. Script. Ital. col. 943: *Cumbus seruit Fulla et molendina existentia in prato anno Alexander.* Vide *Fulus*.

* **FULLUS.** Eadem intellectu Mantissa aquae ad Gronicon Monachii Pittavini ad ann. 1329. apud Muratori. tom. 8. col. 720. *Quo anno facti fuerunt Fulli omnium SS. et laboris pannorum lane et papiri chartarum. Occurrit etiam in Hist. Cortisiorum lib. 8.*

* **FULMEN.** Edicatum editum jaculi, in Gloss. antiqui [Pro Edictum jaculi lege Admunicer] Gloss. Saenger. num. fol. *Fumentum, admuniculum, Fulmenum*.

* **FUMENTA.** [Solea, qua calco supponitur. *Lucil.* apud No. 8. 98. *Fumenta clavis aenei subeclere.* *Plaut.* Trin. 3. 2. 94. *Fumentar jubeam super 21 socios.*]

* **FULMINARE.** EXCOMMUNICATIONEM, est. *Fuminare* una Excommunication, est. Excommunicationem in aliquem vel promulgare. Vox fori hodierni est occurrere apud Rymerum tom. 13. pag. 324. Lobsellum tom. 2. Hist. Brabant. pag. 109.

* **FULMINATIO.** *Aposta* i. p. 200. *Fumina* latrone, apud Lobsellum. tom. 8. MSS. pag. 81.

* **FULMINATUS.** Fulmine tactus, in Norberg. 1. ann. 1190. apud Script. Ital. col. 1. Script. rer. Boicar. 1. 2. 3. 4. *In die S. Laurentii Fulminatus post baptismatum in ecclesia S. Laurentii i. testiculum. Interdum nosse. Fumina, pro perterrere, territare, et ipsu[m] anter, in Lit. remiss. ann.*

II

1429. ex Reg. 174 Chartoph. reg. ch. 293: *Lesquelz deux masins se estalatz et courront a sculez boutons, et les Foudresz et la mortez.*

* **FULMIUS.** pro Furnarius, ut con-

jecto. Pistor. Charta ann. 1200. ex Ar-

chivo Monasterii S. Giorani Redon.

Stephani S. Georgii Abbatia conquesta.

Constantius dominus sic domini Conani

filius, quid *Fulnarius* suis liber erat ab

omni fallela et accommodatione et exer-

citu et equitatu.

* **FULMIUM.** Anastasius Bibl. in

Epitome Chronicerum Casin. apud Mu-

rator. tom. 2 pag. 398. col. 2. *Sicardus*

Principes obtinunt Patri Benedicto circu-

dum, qui Maistorans vocatur, cum ripus

et aqua, Fulnaris et pugnacibus et om-

nibus intra se positis. An legemnon Ful-

arus vel Fullonius, aliozime sumite, quod

Fulnione officinam significat? Sicutem

hunc intellectum patitur in alio loco

vix Fulnarius, quia videtur corrupta.

* *Vel Fulnaria.* Idem videat quod *Fuera*. Vide supra in hac voce.

* **FULSCINA.** *La forfina ad purgandum,*

in Doctri. Alex. de Villa-Dei edit. anni

1484. pro *Fuscina*.

* **FULSI.** *Fu si, vel percursor fulgere* n

*dictum est. Vide quoque *Fulm* n*

dictum est. Glossa antiqua

* **FULTI.** *Vasa aqua um parvissima, Pa-*

pia.

* **FULTRUM.** *Ornamentum quod sup-*

ponitur lecto, vel per lecti ejus sponda.

Etiam ponitur pro lecto. Hac Calpinus

et Martinus ex Dictionario Sembarberi. Legendum *Fulcrum.* Vide *Fulcrum*.

* **FULTRUM.** *pro Fulcrum.* Vide in

iacuca voce. *Fulcrum, vel flectere.*

* **FULTUM.** *pro Fulcrum.* Lectus. Thom-

as Monachus Eliensis in Vita S. Ethel-

dredus tom. 4. Junii pag. 521. et inter

Acta SS. Benedicti. sac. 2. pag. 772.

Matrona... ita erat contracta: ut nulla

ratione... a Fulto valoret surgere. Vide *Fulcrum.*

* **FULVIDA.** *Rubea,* in Gloss. antiqua

* **FULVIDUS.** *Impetus.* Ita. *Glossa anti-*

qua.

* **FUMA.** *Rheda minor,* apud Papiani

MS. Editus perperam *fama* praefert

[Vide *Funa*].

* **FUMADO.** Pisces genus. *Tract.* MS.

de Pisc. cap. 51. ex Cod. reg. 1688. 1.

Raius levis ab Hispanis dicitur Ruda a

cute levi et pellicula sunt qui rase-

rovent, a glabra cute, nostri non a cutis

levior, sed a colore, Fumata et Fumado

appellant.

* **FUMAGIUM.** Lignum ad fumum seu

focum necessarium. Charta ann. 5. Ed-

wardi IV. Reg. Angl. apud Th. Blount

1. 2. 3. 4. *In die S. Laurentii Ful-*

minatus post baptismatum in ecclesia S.

Laurentii i. testiculum. Interdum nos-

se. Fumator, pro perterrere, territare,

et ipsu[m] anter, in Lit. remiss. ann.

1429. ex Reg. 174 Chartoph. reg. ch. 293:

Lesquelz deux masins se estalatz et

courront a sculez boutons, et les Fou-

druresz et la mortez.

* **FUMARIUS.** pro Furnarius, ut con-

jecto. Pistor. Charta ann. 1200. ex Ar-

chivo Monasterii S. Giorani Redon.

Stephani S. Georgii Abbatia conquesta.

Constantius dominus sic domini Conani

filius, quid *Fulnarius* suis liber erat ab

omni fallela et accommodatione et exer-

citu et equitatu.

* **FUMATO.** *Guido Argenton domines*

Placondi. Cum contentio perferretur inter

Abbatem et Conventum S. Jacuti et me

super suenagio, gallinagio, Fumagio, etc.

in territorio de Placondi. Chartularium

SS. Trinit. Cadom. fol. 21. In Carpichet

habemus XII. vilanos et dimidium; quic-

que eorum reddit... XX. ora ad Pascha,

II. denarios de Fumagio, de unoquoque

porcorum suorum 1. denarium. Et fol.

61. Debent I. acram arature et herci-

turae et precarias et XII. Andegavenses

de Leignagio, et II. denarios de Fuma-

gio, etc.]

* *Illiud nempe a Fumario seu camino;*

o foco humum patrum, Fumage, nos-

tris. Pactum inter Rob. comit. Broc.

advocatum monast. S. Valer. et relig.

eius, ann. 1821. In Reg. 61 Chartoph.

*reg. ch. 290. *Disons que les avouures,* ii*

Fumage, etc.

* **FUMALE.** Eadem notio. Statuta Re-

gni Polonie, apud Chopinum post libros

*de Domino art. 8. *Fumalia,* scilicet duo*

grossi, usitatis monete, de quolibet mano

vel forte locatis vel possessis singulis an-

nis in signum summi domini compone-

re. In Polone excolantur etiam articulos

etc. In Sicilia Stat. collectione a Pri-

*meis facta pag. 443 legitur: *Fumalia**

Kastreni (gerulis conditioni homines)

*tantum solvent. [o Intellige *Fullos* Fu-*

males, quorum praestat servis conditioni

indictum existimat. Vide Hal-

tius. Glossar. Germ. col. 1598. voce

Ranch-Huhn, et Grimm. antiqu. Jur.

Germ. pag. 374.]

* **FUMANS.** Domus, familia. Acta

SS. Junii tom. 3 pag. 336 ubi de B. Mi-

achelina. Scilicet unus homo pro qualibet

decima Fumantum cuiuslibet universi-

tatis in Italia familiæ censentur per

fores, maxime in pagis et vicis.

* **FULTUM.** pro *Fulcrum.* Lectus. Thomas

Monachus Eliensis in Vita S. Ethel-

dredus tom. 4. Junii pag. 521. et inter

Acta SS. Benedicti. sac. 2. pag. 772.

Matrona... ita erat contracta: ut nulla

ratione... a Fulto valoret surgere. Vide *Fulcrum.*

* **FUMIDA.** Rubea, in Gloss. antiqua

* **FUMIDUS.** Impetus. Ita. *Glossa anti-*

qua.

* **FUMO.** Rheda minor, apud Papiani

MS. Editus perperam *fama* praefert

[Vide *Funa*].

* **FUMO.** Pisces genus. *Tract.* MS.

de Pisc. cap. 51. ex Cod. reg. 1688. 1.

Raius levis ab Hispanis dicitur Ruda a

cute levi et pellicula sunt qui rase-

rovent, a glabra cute, nostri non a cutis

levior, sed a colore, Fumata et Fumado

appellant.

* **FUMO.** Item forte quod *Foagum*

Zanara, Joan. Zanara, Scolytara, et alius

nam apud Gallandum 1. Charta Radulphi

Abbatis S. Melani ann. 1125 apud

Augustin. du Par in Stemmate Penten-

*vensi pag. 12. *Donavit... pro anima**

sum redemptio 20. solidos de Fumagio

Minguenpensi per singulos annos. [Com-

pasus ann. 1292 apud J. Brussel de

Feudorum usi tom. 2. ad calcem pag

clxxiii: Item Fr. Ham' pro canore Com-

pendii IX. P. XII. s. et pro Fumagio Com-

pendii c. s. Charta anni 1219. ex Archivo

S. Jacuti: Guido Argenton domines

Placondi. Cum contentio perferretur inter

Abbatem et Conventum S. Jacuti et me

super suenagio, gallinagio, Fumagio, etc.

in territorio de Placondi. Chartularium

SS. Trinit. Cadom. fol. 21. In Carpichet

habemus XII. vilanos et dimidium; quic-

que eorum reddit... XX. ora ad Pascha,

II. denarios de Fumagio, de unoquoque

porcorum suorum 1. denarium. Et fol.

61. Debent I. acram arature et herci-

turae et precarias et XII. Andegavenses

de Leignagio, et II. denarios de Fuma-

gio, etc.]

* *Illiud nempe a Fumario seu camino;*

o foco humum patrum, Fumage, nos-

tris. Pactum inter Rob. comit. Broc.

advocatum monast. S. Valer. et relig.

eius, ann. 1821. In Reg. 61 Chartoph.

*reg. ch. 290. *Disons que les avouures,* ii*

Fumage, etc.

* **FUMALE.** Eadem notio. Statuta Re-

gni Polonie, apud Chopinum post libros

*de Domino art. 8. *Fumalia,* scilicet duo*

grossi, usitatis monete, de quolibet mano

agere, in antiquis Glossis, teste Gravio ad Glossar. Isidor. Vide *Scurra*. *Scurra* qui *Fumari*, Is est qui fumos vendit.

FUMARIUM. Chronicon Abbatiae Trudon. lib. 10. cap. 470: *Deinde domus infirmorum habens Fumariam, sive foriariam, Capellulam, Lobiam, Cameram dispensatoriam, etc.* Ubi nescio, an non legendum *Focariam*, ita ut *Fumaria* locus fuerit, in quo *focus* fit, cu l'on fait du feu. Nam

FUMARIUM, est *Domus fumi*, *Papies*: *Cominus, per quem exit fumus*, *Joanni de Janua*. [Gloss. Lat. Gall. Sangerm.: *Fumarium, Chemineum*.] Gloss. Gr. Lat.: *Karvovóptio*, *Fumarium*. Glossa. [Chemineum, Karvovóptio, Karvovóptio, etc. Forcellinum.] Marcius Emp. cap. 28. pag. 168: *Sustentatio de amara suspendit*.

* *Vita S. Berth.* tom. 6. Jul. pag. 482. col. 2: *Et ecce pro Fumarium, id est caminum, hacte humanis generis, quae in modum, decumus se precipitavit.*

FUMARIOLUM. *Ante portum ciminius*. Pacianus in *Parenesis ad penitentiam inter Concil. Hisp.* tom. 2. pag. 57: *Venient ejus, (interni) et de presentibus testimate, cuius Fumariola quedam maximus moniles subterraneis ignibus decoupiant.* [oo Vide *Forcellinum*.]

FUMATICUM, *Karviv*. Idem quod *Fogium* 1. *Charia Cuonradi Regis Burgundia ann. 972*, in *Tabulario Ecclesie Viennensis* fol. 14: *Non teloneum in aquis, vel terris, nec redhibitionem de pacuis, nec silvaticum, nec Fumaticum, nec pulvigerum.. exigere audeat*. Eadem habentur in *Charita Friderici II.* Imp. apud Jo. a Bosco in *Vienna pag. 90.* [Charia ann. 1132, apud Lobelin. tom. 2. Hist. Brit. col. 236: *Monasterium de antestoribus nostris ita honorabiliter in beneficium tenere visus est, ut n.c. Comes, nec ultius ex Vicariis ejusdem regionis, nec alio proterre aliqua persona preter ipsius habere visa sit ullam dominacionem in horquinibus ipsius parochie distingendis, nec annonticum, nec friscinaticum, nec Fumaticum, nec vaccaticum, nec ullam redhibitionem, nec vel ipsum bannum.*] *Rotulus Comput. Manerii de Harue in Anglia*: *Quilibet domum habens, de qua fumus exit. Vide Gloss. med. Graec. in Karviv.*

FUMARIUS, *Fumarium*. Stat. Montis-reg. pag. 271: *Item statuum est, quod domus carrius teneatur facere quod omnes furni seu edificare in quibus sunt, dedicari cooperari, illas formandas qui eos tenent, de copia, tegulis, si facere Fumerium, qui videntur dampnus totum per unum rasum. Hinc Fumerum dicitur pars domus, ubi est caminus seu furnus vulgo *Fourni*.* Lit. remiss. ann. 1779. In Reg. 114. Chartoph. reg. ch. 349: *Ioculii Regnauit, qui c' estoit muciez en un certain lieu dudit hotel, appellé la Fumery, etc.*

FUMABUNDUS. *Fumans*. Interpres Libri Sapientiae 10.7. *Descendente igne in pentapolim: quibus in testimonium nequitatis Fumigabunda constat terra de seria.*

FUMIGATORIUM. *Thuribulum, incensoriolum*. Chron. Casin. lib. 8. cap. ult. : *Fumigatori Grecum aliud cum nigello.*

FUMIGER, ut apud Virgilium *Fumifer*. Occurrunt tom. 2. Itinerarii Litter. Marten. pag. 292.

FUMIGUM, Idem quod *Plinio Sufficius*, apud Theod. Priscian. lib. 1. cap. 12. et lib. 3. cap. 6.

FUMILARE. *Anonymous Barenensis in*

Ch. ann. 1043: *Et venerunt super Bari ad Fumilandum Imperatores Perperani Edit. sumilandum. An. 1080: Ipse Dux (Robertus) fecit finis cum Bari,.. et Fumare fecit ibi Michael. Imp. hoc est, Imperatorem proclamavit. Ex Greco ien. usq. ut videtur Cedrenus: Elagranai riva ipso, Avortacax Avojouren; tolla via Iren. Corripus lib. 2. vers. 167:*

Ludibus innumeris Regnatum nomina tollant, etc. Passim in Historia Byzantina.

FUMO. Vide *Humo*.

FUMOSITAS. *Fumus spissior*. Translatio Ed. Edmundi Cantuar. Archiep. Inter. Anecd. Marten. tom. 3. col. 1882: *Cum sopori membra dedisset, et grossioris Fumositas nebula que solet phantastica representare somnia, in sumos tenues resoluta, etc.*

FUMOSUS. Focus. Ericus Upsalensis lib. 5. Hist. Suecicæ pag. 148: *Impositus uno marcam de quelibet Fumo, vel fuo solvendam, ut verbis utar famae recte*: *Pag. 159: Post annum tritutum immensas pecuniarum summas solvendas imponens, videlicet Rumpesat, et de quod Fumo unam marcam.*

* *Ita et nostris Fumé, pro Excandentia, Ira; unde Fumeur, irascundus, et Fumer, irasci, stomachari. Lit. remiss. ann. 1477. In Reg. 179. Chartoph. reg. ch. 161: Ioculi Guillelmus, qui estont tenue testis de Fumeuse... et quantus mox non en so Fumé, etc. Aliis ann. 1480.*

In Reg. 192. ch. 45: *Le suppliant de ce se Fume et courroosa. Fumiere, pro Fumé, fumus, in Mirac. B. M. V. MSS. lib. 1: Et s'en issoit al grant Fumiere, L'ors en perdit sa lumere.*

* **2. FUMUS.** *Fimus, Gall. Fumier.* Lit. remiss. ann. 1354 in Reg. 82. Chartoph. reg. ch. 570: *Cum Arnaldus Isabelli pessimum eis... dirisest: Eamus colligere Fumos, qui sunt in isto vice; dicta pedisegua respondit: Non faciemus, quia dicti Fumi non sunt vestri. Plures ibi. Hinc Fumiere, Fumetum, locus ubi reponitur sumus, in Bestiario MS:*

*Jamais de la base Fumiere
N'istrons pour nule destinee,
Se nous en este maine,
On ne la mait ne nos armes.*

FUNA, *Redde minore.* Ita Glossæ antiquæ: *[Mellius apud Papiam editum et MS. Fun. Redha minor. Sic. put lo- gendum, licet D. Cangius ex alio MS. superius legit Fuma.]*

FUNALIA, *Lignalia, Funeralia, in modum funarium candele intorte.* Glossa antiquæ. [Vide Isidor. Origin. lib. 19. cap. 4. sec. 1. et lib. 20. cap. 10. sect. 5.] *[Notum est Funalia Latinis fusse faces ex funibus contortis cera vel pice circundatae.*

1. FUNALIUM. *Διάρυον.* Suppl. Antiquar. 10. Et in *Glossar. Lat. Gr.*

FUNAMBULI, *dicti ironice quidam ignavi, qui ex obessa urbe funibus et mœnibus demissi fugae se dabant. Ordéricus Vital. lib. 9. pag. 739: *Funibus per murum demissi sunt, unde ad suam diuturnam ignominiam futili Funambuli vocati sunt. Adde lib. 11. pag. 805.**

*De Funambulis, qui ex obessa urbe res nota. Vide Epistolam Guldonis Militis in Admittitatis ad Matth. Paris. pag. 108. [Hinc corrigendum est locus tom. 4. Hist. Harcur. pag. 1405, ubi sic habetur: *Imprimis erubescens improperiis que abiebant derisoris, quod Funambulus per murum exierat de Antiochia.* Leg. *Fu- nambulus.*]*

1. FUNARIUS, *Equus extra jugum fune*

illigatus, idem qui *Gracia απεράθης*, *juxta Isidorum lib. 18. Orig. cap. 15. Valentinianus etiam, uti narrat Sext. Aurel. Victor: *Funarius appellatus est, eo quod venitius funem portanti quinque milites nequerint extorquere.**

1. FUNCARE. Dololum, cadus, Gall. Coque. Polypylus. Fiscampi. ann. 1235: *Robertus Vilon tenet unum villanagium et redditus... servita omnia sicut Nicolaus Sanson, et Fencare unum mille' allectorum. Vide Fungare.*

2. FUNCHA. Charta ann. 1296, apud Charvet. Hist. Wien. pag. 669: *A fluvio, Rodani usque ad cochias seu cacumen S. Salvatoris, in quibus cochias seu cacumina sunt Funche, quibus dividitur diocesis Viennensis et Aniciensis. Sed leg. forsitan Furche.*

3. FUNCIO. *Luso de alcuna cosa.* Glos. sar. Lat. Ital. MS.

4. FUNCTA, *κτίξεις, funera.* Cujac. in Castigat. ad utrumque *Glossar.*

FUNCTIO. *Exsolutio tributorum*, in *Glossa antiqua MSS. Gloss. Lat. Gr. : Functionis, λειψαγία, λειψαγία. Functionum, λειψαγία, λειψαγία. Allud. Gloss. : Function, γραφή. Tributariorum Functiones, apud Salviannum lib. 5. de Provident. pag. 30. 1. Edit. Senatorum lib. 5. Epist. 14. etc. Functiones publicæ apud eudem Senator. lib. 5. Epist. 39. in Leg. Wisigoth. lib. 5. tit. 4. § 19. (in Capitul. Pippini Reg. cap. 23. et in Capitul. Ludovic. Reg. ann. 821. cap. 4.) Hinc crebra in Charta Francorum formula: *Nec ad feda exactando, nec ulla Functiones requiriendas interredi ovideat.**

FUNCTIONES. *Acropypia*, in *Gloss. Cu- rialis manera onera*, passim in Cod. Theod. et Justin.

5. FUNCTIONS REGALES. *Eadem nomine, lib. 1. Capitul. n. 114. Hoc ideo quia audiuimus aliquos ex illis non tam causa devotionis, hoc faciente quam pro exercitu seu alia Functione Regali fu- gienda. Occurrit rursum lib. 6. Capitul. n. 281. *Onus curiale* vocat S. Ambrosius lib. 2. aduersus Symmachum. Addit. Con- cil. 1. Aurelian. cap. 4.*

6. FUNCTIONALIS. *Tributo obnoxius.* Albert. Brianç. ann. 1343. tom. 8. Ordin. reg. Franc. pag. 211: *Res Functionales tributorum astare possint, liberas vel pensionales, cum sic sit acchenus usi- tatum. Vide Function.*

7. FUNCTORIUM. *i. Transitorium, Chose transitorie.* *Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7694. Vide in Fundabulum.*

8. FUNCULUS CORALORUM, f. p. *Fun- cululus restis*: *qua voce seruum precastorium designare videtur Bareleta serm. in fer. 4. hebd. 1. Quadrag. Submurmura orationem Dominicam cum coralorum Funculo in manu.*

1. FUNDA. *Bursa, crumena, Ital. S. Bonaventura in Vita S. Francisci cap. 1. Fecit ut appararet... in vlo crumena magnitudine, secundum regnum, quam usi- tata vocabulo illius regni. Hoc sensu (Apuli) Fundam appelleret. Hoc sensu accepisse Macromblum 2. Saturn. cap. 4. opinant viri docti: Cumque accessisset ad sellam, denissa in pauperem. Funda manu paucos denarios protulit, quos Par- cipio daret. At Cujacius fundum in MSS. legi observat. Gloss. Lat. Grac. : Ven- tralis, κοιλιαῖς. Est autem ventralis, vel ventrale, non modo tegumentum ventris, sed et sacculus pecunias ad usum quotidianum necessarie gestandæ accommodatus, et sub ventrem appen- sus, apud Ulpianum leg. 6. De Bonis damnator. Vide Waddingum in Anna- lib. Minor. ann. 1222. num. 25.*

Proprie vero Fundam appellarent recentiores locum publicum, in quem conveniunt Mercatores de rebus suis et commerciis invicem acturi, quod in eo deponatur communis eorum thesaurus vel pecunia ad eadem commercia, atque adeo merces ipse. Ejusmodi sunt Burse Antuerpiensis, Amstelodamensis, et similes. Pacta inter Venetos et Principes seu Baronos Regni Hierosol. ann. 1123, apud Will. Tyrif. lib. 12 cap. 25. *Unde que Res Hierusalem, et omnes, Duci Venetorum de Fundo Tyri, et parte Regum Fusto Apostolico, Petri, et Pauli, 300, in unquam anno Byzantini Sacraecentos, ex debiti conditione permerere debentur.* Charta Amalrico Regis Hierosol. apud Ughellum tom. 3 pag. 41. *Molendinum et balneum iuxta Fundum mercatorum.* [Charta Balduni Reg. Hierosol. ann. 1184. *Libertatem dedit in porta Funda cathena pondere et mensura, ut possent emere, vendere, et intrare et exire per totum regnum Ierosolymitum.* Ibid. : *Decem bisantios de assisia Odoris de S. Amando ad Fundam Acom annuatim recipiendo.*] Ita Fundum legendum in Diplomatico Conradi Imp. ann. 1147 (non 1187, ut editum) pro Pisani, apud Ughellum tom. 3 pag. 488, 489, pro Fundum. Sie etiam apud Joinville in S. Ludovico pag. 62, pro la soude, restituendum monimus na la Fondre, quam aut fuisse quamdam mercatoriarum officinarum seriem : *Ils boutent le feu par tous les endroits de la Soude, là où toutes leurs marchandises et leur avoir de pris estoient.*

¶ Nostris Fonte, eadem notio. Joinville, in S. Ludov edit. reg. pag. 35 : *Il boutent le feu en la Fondre, là où toutes les marchandises estoient et tout l'avoir de poiz.* Versio Gallica Guili. Tyr. Ibid. in Glossar. : *En la Fondre de Tyr, se la cite estoit conquise, obtiennent au duc et au commun de Venise à tousjours, à rendre trois cens sens Sarrazinois le jour de la feste de S. Pierre et S. Pol.* Vide mox Fundum agum.

FUNDICUS. Eadem notio, et eadem origine. Itali etiam Fundo, et eadem nomine anterior Fundam, nostra Funda. Dom. de Breve in Itinerario Turcico pag. 34. *Les Fondes sont magazins, ou se serrent les marchandises, qui sont appartenues des Indes et de Perse par la voie d'Alep, les marchands y logent aussi Michael del Molino en Ropertorio Foro Aragon, in v. Feria: Sicut apud Christianos dicitur el Mercado, et apud Saracenos el Alfordiga, etc.* Unde vox videtur Arabic. Chiron. Casin. lib. 3. cap. 57. *Fundicum in Amalci cum pertinentiis suis.* Adde lib. 4. cap. 10. Gervasius. Tilleberiensis, in Otis Imperial. MSS. dictio 3. *Majuna Gaze Emporiun, id est, locus negotiorum, qui Fundicus vulgo nominatur.* Statutum Honori IV. PIP. pro Regno Neapolit. ann. 1285, apud Odorium Rayn. hoc annum. 39. *Liceat cultib... frumentum et alia blada, necon et leguminas, de prouis terris, massaria atque redditibus habita sine iure exiure, Fundici, seu dohanis in loco, in quo victualia recipiantur... deferre.* Diploma Roberti Regis Neap. ann. 1321, apud Waddington. *Item dominus, seu apothecae, que videntur ex duo Fundici... in civitate Neapolit.* [Sancti. Regina. Jerusalem. et Sicilia ann. 1225. Universis de Consilio Massiliæ. Veridicas in locis diversis, ac diversis, quod in Alexandria est quedam domus, que vocatur Fundicus Massiliensem. Passim occurrit eadem vox in Chartis Massiliæ et

apud Murator. tom. 6. col. 265, 432, 472, etc.] Vide Roebum Pirrum in Notitia Eccles. Sicil. tom. 1. pag. 143, et Ughellum tom. 3. pag. 1165.

FONTICUS. Eodem significatu. Bernard. de Breydebach in Itinerario T. S. ubi de Alexandria: *Est autem Fonticus domus grandis, in qua negotiatori et merces eorum conservantur, ubi et forum rerum venalium habent.* [Vita B. Henrici Baucens. Junii tom. 2. pag. 374. Adeo multiplicata est copia pauperum et infirmorum, quod circum circa plateam dictae Ecclesie de domo et sub Fontico et iusta platea Episcopio. ipsa Pauperes et debitis manutinentur.]

* FONTRIX. Caffarus lib. 1. Annal. Genesii ad ann. 1162, apud Murator. tom. 6. col. 224. *Pisani... armata manus* causa Jeprandini ad Fundicum. *Januensis veneratur... Pisani autem gravidae eorum Fundicum, pecuniam quam ibi invenierunt, valenti triginta milia perperiorum ceperunt.*

* FONTECHUS. Chronicus Parmense ad ann. 1301, apud Murator. tom. 9. col. 85. *In suo praesio civitas clarent... combusa fuit... cum omnibus Fondachis et mercaitis et drasperis, etc.*

* FUNDICUM. Regimina Padue ad ann. 1301, apud Murator. tom. 8. col. 427. *Et factum fui Fundicum bladi.*

* FUNDACEUS. Species currus, ut videtur, sic dicti quod eo veterantur merces in Fundacu. Chronic. Parmense apud Murator. tom. 9. col. 772. *Multi fuerunt capti, qui veniebant privati in plastris fori et palearum et in vegetibus aut in Fundacis.*

* ALFUNDICUS. Taberna, officina mercatorum. Charta Ximenes Diaz, uxoris Roderici Diaz, cognominati el Cid, sara Hoi. Apud Anton. de Yepes in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 7. *De molendinis, et valneis, de tendis vel tabernis, de Alfundis vel de domibus, de furnis, etc.*

* FUNDICUS. Praestatio pro meribus, quae in Fundicis invehabantur. Charta a. 1201, apud Ughellum tom. 7. pag. 1340. *Libere vendant et emant sine Fundico et dato... Occurrunt enim in Constitutu... nullitate, tit. 80.]*

* FUNDICARUM. Fundicarum seu prestatatione pro meribus solvere. Constitut. Sivile lib. 1. tit. 89. *De officio magistrorum Fundicariorum... Fundicare seu dohanare compellant. In novis Statutis: Fundicari seu dohanari mandavimus.* FUNDICARIUS. Praefectus officinæ, in Constitut. Neap. lib. 1. tit. 84. et 87, apud Anonymous de Gestis Friderici II. Imp. pag. 877. [et Murator. tom. 8. col. 699.]

* FUNDIGARUS. Eadem notio, in Statutis Massili. lib. 1. cap. 18. § 2. *Et quod vinum aliquorum non Massiliensem facient, vel permittent vendi vel mitti in dictis fundicis quādūt erit ibi vinum Massiliensem ad vendendum, et quod non conductent vel conduci permittent, aut alias qualitercumque haberi sustinebunt botigas aliquas extraneis scilicet, non Massiliensem aliquibus sine voluntate expressa, habita licentia dicti Fundigarus fundicis supradicti. Occurrit ibidem non semel.*

FUNDACUS. Eadem notio, qua Fundus Ricardus de S. Germano in Chronic. ann. 1222. *Statero erit in Fundaci, et nihil recipiet nisi ead.* [Apud. Murator. tom. 1. pag. 183. habens Fundicam. Ocr. portio in Diplomatico Boniundi 1. Principis Antiocheni apud Franciscum Nigrum in Crucifix. pag. 99. in Charta Caroli I. Regis Sicilie ann. 1177.

et in alia marchionis Montisferrati apud Ughellum tom. 7. pag. 807. tom. 8. pag. 497. Fundaco etiam habet Joannes Villanus lib. 12. cap. 20. ex quibus emendanda Chronica Pisana Ughelliana ann. 1163. *Magnum Fundatum cum turri et porta fundata ex tunc inceptum fuit.* Ann. 1166. *Et Fundatum in cubilia Pisii haberet concessum.* Ann. 1288. *Fundatum etiam Pisum ad portum destruxit. Ubi pro Fundatum, legendum Fundacum.*

* FUNDA. Genus piscatoris reis, quod in fundum mittatur, apud Papiam.

* FUNDABILIS. Fundatus, stabilis. Pasch. Radb. in vita S. Adalb. interdict. 1. p. 1. q. 1. art. 82. *Ex quo quisque in ventu vari semine propagati... quorum tria imperator auctoritatis familiari usus consilia, unde Fundabilis quadratura Francoorum immensum satis admodum dispositum regebat.*

* FUNDIBULUM. Funda, fundibulum, machina oppugnatoria, qua jactantur lapides. Funde, veteri interpreti. Edidit de Roma de Regimine Princip. Monstretello 1. vol. cap. 29, 143, et Anonymo in Diario obsidionis Aurelian. pag. 6. Papias: *Funda, Fundabula.*

* FUNDIBULUM. Trajectorum, in Gloss. Isidor. et Pith. ubi perperam Fundibulum habebatur. [Funditorum, Jo. de Janua, Transitoire, in Gl. Lat. Gall. Sangerman.] Augustinus in Psalm. 54: *Sed fert Fundibulum, fert securis, etc.* Cap. 2. ann. 813. cap. 10: *Secures, taretros, Fundibula, etc.* Albertus Aqu. lib. 7. cap. 2: *In sagittis, et Fundibulis, et mangenallis, etc.* Adeo Hegesippum lib. 5. cap. 44. Lucas Tudensem in Chronicis pag. 62.

* FUNDIBALUS. Papias: *Fundibalus, Funda, emittens transactorum.* Ex Isidor. lib. 18. cap. 10. [Suppl. Antiquar. Fundibali, λόβεσιον, Funditores. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Fundibulum, Engr. à gitter pierres en guerre.] Lucas Tudensis a. 773. *Al-camam illico Fundibalis, sagittaris, et vibrantis, jacuta, portant spissunce ferire capiti.* Vita S. Eligii lib. 2. cap. 12. *Vade, inquit, in illam que justit Celimum sita est rupem, illuc inter spires repentes ligatum fundo, et abscondebitur quod queritur, solutus eo accipere quod tuum est, et absque ulla iniuria, que verbo etiam graui reddere homini tibi designato, ex quo ligatus tenetur Fundibulus.*

* FUNDIBULARIS. et Petrorite, mangenella, etc. apud Joachim Monach. in Eust. Gaufredi Duci Norm. lib. 1. pag. 98. Sugerius de Vita Ludov. Grossi cap. 17: *Machinas impugnatorias, mangenella, et Fundibularia inchoat instruunt.*

* FUNDIBULARI. Epistola B. Regino Legionis et Galacie ann. 1212. de victoria de Saracenis reportata, inter Aeneid. Marten. tom. 1. col. 827. *Verumq[ue]m sagittari nostri et Fundibulari non parvum eo die ostenderunt audacia et virtus: ita ut necesses esset amorem tentorum Ammiramomelini a loco, in quo azum fuit, usque ad tres sagittis jacuit.*

* FUNDIBALARIA. apud Vegetum lib. 3. de Re milit. cap. 14. altera legi in MSS. annotat Steuchius; hunc consule. * FUNDIBALISTA. apud Bartium in Glossario ex Bartolphi Histor. Palest.

Gloss. 3. ad. Gall. Sanguini. *l'undibato*, *Gatour a fondre*.

Fundatio. v. 17. Fundibula. H. st. Ms. facit. Aene. 15. ann. 1191. *Codicis Fundib. graciles in corpore celebantur*. Monstrelletus I. vol. cap. 29. *Et causa en autres lieux furent faits plusieurs Foudes, brouilles, et eschelles*.

Fondation. Eadem notione, manu fundata. *Fondes vulgo etiam dicimus*. Charta ann. 1191. *De regno Comitatus Tolose* f. 87. *Tunc supradicti affectatores pro se et ceteris affectatores urbis Tolose et suburbiorum recognoverunt Dom Comiti vel suis Bajulis dare i sol Tolosa pro uniuersitate coris bonis quod eis allatum fuerit de bus suorum bovariarum et recognoverunt, quod debent dare totos corios, qui fuerint opus Comiti vel probis hominibus Tolose urbis et suburbiorum in scandia petrarum et Fondeolis, etc.*

FUNDIBLARE. FUNDIBLARE. E fundibula lapides emittere. Eadem Hist. MS. Ex lib. Aene. 15. ann. 1191. *Fundibula sunt machine*. Ibidem. *Alii lapides fundibabant*.

o FUNDACIUM, FUNDACIUS. Preratio pro mercibus, que in fundacum inveniebantur. Privili. Conrado II. reg. Sicil. Pisani concessa ann. 1199 apud Lam. in Delte erudit. inter nos, ad Chron. imper. Leon Urbevit. pag. 273. *Nullam aliam directuram seu telonem, vel palmariam, scaram, vel fundacum, seu scalacum, seu exactionem quamcumque aliam, quoquaquam nomine appelletur, ibid pag. 274. Nullus autem divisus, aut melagiunus, aut telonius, sive pro rata fundaratur, dominio, sive sensuris, etc*. Vide funda in Funda I. Itina.

o FUNDACARIUS. Qui fundacum seu vestigium pro mercibus exponit. Charta ann. 1272. ex Cod. Ms. Bibl. carolin. Brancusi. *Kardus, etc. Dohenerus et Fundacarus cuiuslibet nostre Neapolis fideibus nostris, etc. Cum religiosis viris fratris Thomas de Aquino legere habeat in hac ciuitate, fidelitati vestre committimus quatenus procurari dicti ordinis quotibet mense, quamdiu idem frater noster Thomas ibidem legiter, unciam auri unam quolibet mense solvere et exhibere curietur*.

o FUNDALIA BONA. Gall. *Biens en Fondi*. Fundi, predia, res immobili. Pactum matrimonii ann. 1365. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1490. *Tan tan quantitatim moneta seu pecuniae, quantum verisimiliter sit ac esse debeat, et esse censeatur sufficiens et opportuna pro mendis Bonis Fundalibus supradictis*.

o FUNDALIS DOMINUS. Fundi dominus. Gall. *Seigneur foncier*. Charta ann. 1341 in Reg. 72. *Charthop. reg. ch. 339. Suplicavit dominus Fundibulus dictorum locorum, ut de ipsa venditione ipsum emptorem investiantur*. Alia ann. 1477. pro prior. de Mauzan in Leovig. *Recognoverunt se tenere a predicto domino priore presente, tanquam a domino Fundali, et directo, etc*. Vide supra. *Forcarus*.

o FUNDALIS REDDITUS. Qui eis fundi assignatur penditur. Gall. *Reverendissime*. Charta ann. 1193. *De quibus codant ad diutinum et Fundales viginti denario*.

o FUNDALITAS. Dominium, jus in fundum. Charta ann. 1457 in Reg. 8. Armor. gener. part. 1. *Qui mansus est et mons de feodo seu Fundalitate dictorum nobilium Johannis Chata et Margarite Chata*. Alia ann. 1490. Ibid. *Cum omni Fundalitate, dominio directo, et juridictione, etc. Foundation, pro Reditus ex fundis perceptus, in Lit. ann. 1391. tom. 7 Ordinat. reg. Franc. pag. 448. Contra*

toutes leurs chevauchées et Foundation soient aux revenues de leurs vignes et autres abhoragies, etc.

* FUNDAMENTA. Fundata. Charta ann. 885. tom. 1. Hist. Lotharing. col. 300. *Nempe pro liquam dñe recordatione predecessorum meorum Godegangus Archiepiscopus, jam dictum monasterium nonus Fundat. vide Fundamenta 1.*

1. FUNDAMENTALITER. Fundatus, a fundamentis. Vita venerabilis Marie de Malhaco n. 32. Martin. tom. 3. pag. 743. *Capellae in Virginea, ruris extrema propinquam integrum renovavit Fundamenta. Sidonius lib. 3. Epist. 8. Fundamenta eruerat*.

1. FUNDAMENTUM. Charta Benedicti PP. apud Tigliolum, tom. 1. Ital. sacra. pag. 117. *Hem concedimus et confirmamus Fundamentum in integrum, qui vocatur Avion, et montem Jordani, etc*. [Idem esse quod Fundus, manifestus docit Charta Blandinæ Tricensis Comitissa ann. 1212. inter Aeneid. Marten. tom. 1. col. 83]: *Qui vendit domum cum Fundamento, domino dat quatuor denarios emtor quatuor, et duo solidi pro cyrotoce; et qui sine Fundamento vendit, nihil dat. Vide Fundamenta 1.*

1.2. FUNDAMENTUM. Arca in seutis gentiliis. Gallo. Champ. Meisterlin Hist. Norberg apud Ludewig. tom. 8. Regn. MSS. pag. 50. *Arma erant clypeus albus in Fundamento per totum, habens tres interlineas rubras*.

1.3. FUNDAMENTUM. Eadem notione, quia max Fundare. *Ex proprio fundo constitutum aequaliter in deum sacrum*. Gall. Foundation. In fol. MS. Benedictorum Eccl. eiusdem Constantini fol. 8. *Capellanus habet curam leviorum sex. de Fundamento domini de Blandone*.

1. FUNDARE. Ex proprio fundo Ecclesiæ, Monasterium construire, datare, londer: vox usq[ue] assisa hanc notione. Ebrardus Bethaniensis in Grecisimo cap. 49.

Fundas Ecclesiæ, funda latentes bene dico. Concilium Agathense cap. 27. *Monasterium vero novum, nisi Episcopo permittente aut probante, incipere aut Fundare nemo presumat*. Concilium Bracarense ann. 1352. cap. 5. *Placuit, ut quotiens ab aliquo fideli ab eo consecranda Ecclesiæ Episcopi inventetur, non quasi ex debito manus aliquippe Fundatore requirant, etc*. Vide Inquit.

1. Handibz re fieri hic observare, non sed solum Ecclesiæ vel Monasteriorum Fundatores, qui primum Ecclesiæ aut Monasteriorum extrahunt donante ex proprio fundo, sed etiam illos qui instaurant vel augent maxime. Hujus relata suppeditant in veteribus tabulæ argumenta. Vide Mabillonum in Actis SS. Ordin. S. Benedicti sac. 3. part. 1. pag. 404 et sac. 4. part. 1. pag. 20. Eodem praeterea donata titula Monasteriorum Admirari, qui corpora facta possesse humeratos qui presb. Monasteriorum p[ri]m[er]i claretian[er]i, mon[ach]i Kennett[er]i. In Glossa ad codicem Actuum S. Ambrosien. Edmundion Rode et heredes suis in Fundatorum diele donis suscipiunt ac admisimus de jure sibi adquinatio ex prefatis lineis descensu.

o Unde Gallicum *Fon fabur et Fonda trice*, alias *Fondeur et Fonderesse*. Chron. S. Dion. lib. 5. cap. 17. tom. 3. Collect. Histor. Franc. pag. 258. ubi de Dagoberto rege. *Dux enrichissimus et Fundator d'abates*. Charta Joan. ducis Alem. 1444. ex Tabul. Cartus. B. M. de Parco

*Nos predecessorum principes et seigneurs, avans singuliere dévotion à l'église de N. D. du parc en Charnie, dont ils ont été Fondateurs, etc. Alix Philippe comit. Gérin ann. 1277. in Lib. 2. n[o]g. S. Vulfr. Abbavil. Vol. 64. v[er]o. *Lekole copelerie devant dire je nome come Fonderesse Epith. in prior. B. M. d'Hannemont*: *Cy gist demoiselle Perenelle de Gyri, Fonderesse de cette église, qui trépassa le Samedi apr[es] le S. Marg l'an 1325*.*

1.2. FUNDARE. Demergere. Gall. *Enfoncer*. Ital. *Affondare*. Chronicum Parmentor. ann. 1287. apud Muratori. tom. 9. col. 812. *Galea armata capte fuerunt XIIII et Fundata fuerunt in mari v. illa vero que evaserunt per fundam fuerunt IV. Ital. pro Affondatoem dicitur Fundata*. Gall. *Enfoncer*. Deversus.

o Vel etiam Subsidere. Gall. *Enfoncer*, alias *Defundre* et *Enfoucher*. Vita SS. MSS. ex Cod. 28. S. Vict. Paris. fol. 311 r. col. 1. *Et en les aigues Defundre*. Lit. remiss. ann. 1410 in Reg. 165. *Chartoph. reg. ch. 335. Icellui Flobert Enfouche d'un piet ou chey dedens un fumier. Acta B. Anad. tom. 2. Aug. pag. 590. col. 1. Pater... super nubes quasi solando pergebat... convexus vero suus, usque ad quatuor in et per nubes pergens Fundata. Vide supra Effondare*.

1.3. FUNDARE. *Von forensis*. Constituere. Gall. *Fonder*. Arest. ann. 1288 in Reg. Oltre parlante. Paris. fol. 80. Si *de Barre veluti Fundare et se facere parient, vel a p[er]e, alter non audietur*. Stat. ann. 1344. tom. 1. *Constitut. reg. Frane pag. 355. art. 11. Quod Fundato judicio in personis comparca tum. et facta fit. Utopia per credendum de*.

1.4. FUNDARE. *Potius pro Fundo*. Funda Charta Renati reg. 1416 ex schedis Dr. a S. Vinc. *Utopia et deo precie Fundante pro nobis et pro deo essentibus nostra, etc*.

o FUNDARIUS. *Rusticus*, qui fundos colit. Ugolino. Joan. de Jauja habet Fundanus, fuit et. Gloss. Lat. Gall. Sanguini. *Fundanus, Cultivator de fons si comme laboureur*. Chron. Faustine. Gregorii Monachi apud Muratori. tom. 2. part. 2. col. 401. *In valle Tiberi modiorum XVII cum Fundatoris concessit Suderado*.

o FUNDATA. *Vide Enfoncage et Fundare*. o FUNDATIUS. Qui rectis collit et tenet, idem qui Fundat. Charta ann. 1324. in Reg. 51. *Chartoph. reg. ch. 109. Dedit in fundatis hominibus et pagos suis Albiano, et minibus annis tenet chartari seu Fundatioris dicti Ie. contr. et eidem magistro Guidelio, respondent et obediunt*.

o FONDATIO. Liquidatio. Gall. *Fons*. Comput. MS. fol. 8. Petri Basil. ann. 1400. *Reception de certe que acta Primo pro prima Fundatione sua in Quadrangulari, 14. lib. vero*.

o FUNDATILIS. *Locutio*, ut in specie Ecclesiæ vel Monasteriorum, exstructio nem aut redditus eius attribuitur in Actis SS. Janua tom. 1. pag. 229. ubi de B. Henrica vidua. *E missis Charnie missis fratribus priori Littera. Fundatilia attestantur*.

o FUNDATOR. *Futor*. Et. *Fonda*. ab. 1. cap. 20. § 132. *De Fundatoribus, qui retinuerant, vel platos ejusdem affinaverunt*.

o FUNDATORIUS. *Confundens ad Ecclesiæ Fundatorem*. I. *tert. anno 1365 apud Rymerum* tom. 15 pag. 556. *Actum subis eligendi in Episcopum et Pastorem licen-*

tiem nostram Fundatoriam robis conce-
dere dignaremur.

FUNDATUM. Vide Funda 1.

1. **FUNDATUS**, Casarius Heisterb. lib.
6. cap. 5. Adeo enim in puerilibus Fun-
datus erat, ut, sicut ex eo audi vi juvenis,
scholas regeret, pueros ipsos eruditos, etc.
id est, Interius instructus quomodo Fondé
etiam nos dicimus. [Le Roman de la
guerre de Troyes MS.]

[Pactus un vassal moult sene,
Des lezis sage et Fondes.]

2. **FUNDATUS**, Testamentum Hecardi
Comitis Augustod. apud Perard. in pag.
26. Unus pater de Fundato, uno drap cum
sime, etc. Chronicon Fontanell. cap. 16.
Fallia Fundata ex. Intra. De vestimentis
vero Ecclesiasticis largitus est pallia,
que dicuntur Fundata, tria. Anastasis
in Vitis P.P. pag. 109. De pallia Tyrus
atque Fundato fecit vel num. 65. Idem
pag. 122. Vela holoserica majora sig-
nata habent perclavas et Crucem de
blattin seu Fundato, num. 15. Addit pag
128. 139. 140. 152.

Vide Salmas. in epist. que est inter-
edita et Bibl. Gudiana 183 ubi vestis
de Fundato dicitur Vestis, ex opere
factae aurata, que articulis flebant,
quibus variae ferramentaria ornabantur.
Fundato enim est capitulus mulebris orna-
mentum. Vide Funda 2.

Bulengero Fundatus, est auro textus,
acu pictus, qui idem esse opinatur,
quod nos Esto de fond d'or vulgo dici-
mus Drappo de Fundo d'oro, Dominico
Magno. Sed cum hec vox tributariorum
etiam vasis argenteis et aureis, non vi-
deo, quomodo de acupictis usurpari
possit. Calix Fundatus argenteus, apud
colum. Anastasium pag. 109. Calix
major Fundatus, pag. 126. 131. Gabata
auræ Fundata, pag. 122. Chron. Cas-
trense lib. 1. cap. 28. Item duo argentea
vasa pond. ris librariorum 30. et Fundatos
duaphic S. Rom vasa duo argentea mo-
gypa invenit. etc. Vide Exfundus et
Profundus.

Ab aliud videtur Fonda de cuve, in Com-
puto Stephanii de la Fontaine Argentarii
Regis ann. 1351 cap. des Pennes, ubi
est vestis species Pour fourrir une
cotte hardie et Fons de cuve, qu'il en
compaque avec M le Dauphin à l'adie
feste, pour la cote une fourrure de menu-
ter, tenua manches et tout 28 ventres,
le chaperon 100 et le Fons de cuve 600.
Alibi Pour le Corps du Roy, un Fons de
cuve d'un parbre, double d'un autre mar-
bre, fait a Avignon, quant mondri Se-
gneur y catot Continuator Nangis ann.
1378. de Regis Caroli V. Et estoit vestu-
ture cotte hardie d'escarlate vermeille,
et d'un manecu a Fonds de cuve fourrée.

3. **FUNDECUS**, ut Fundicus in Fun-
da 1. Vide Iob. 1. carta ann. 1329. in Reg-
is. Chiroph. reg. 1. 273. Item fema-
gina de Fundatoris, etc.

4. **FUNDECARIUS**. Vide in Funda 1.

5. **FUNDEDA**, quevis machina oppa-
gnatoria cum lapides aliave fundi seu
emitti possunt. Littere anni 1319. apud
Rymorum tom. 8. pag. 790. Et alii hu-
morum malitia inherentes balistas et
arcus, et alii vocis Fundendis per ci-
tatem predictam deferunt.

6. **FUNDERA**, Fundus. Charta ann. 722
apud Murator. tom. 1. Antiq. Ital. med.
avv. col. 151. In monasterio Domini Salvato-
ris, sive infra muros civitatis Brescianae,
id est in Funderas seu casas, qui reje-
ctas Mucias. Vide Fundora.

7. **FUNDERE FOSSATA**, illa sumulata
Charta ann. 1288 inter Probat. tom. 1

Hist. Nem. pag. 106. col. 2. Requisivit...
quod fossata, que sunt in ciuitate Na-
mausi, inter dictam ciuitatem et castrum
Karenarum, non Funderas neque apla-
narent, licet dicherent se habere mandata-
tum domino rege de dictis fossatis Fund-
endas et aplanandas.

8. **FUNDIBALATOR**, FUNDIBALISTA,
FUNDIBALUS, FUNDIBLA, etc. Vide in
Fundabulum.

9. **FUNDIBILIS**. Dicitur de tellis aliisque
instrumentis bellicis, que insta gran-
dis ruunt. Mirac. Bert. tom. 9
Collect. Histor. Franc. pag. 120. Ignito
utensilia et frustis condensis ferris, more
grandis Fundibula, in ea jacentes, sa-
gitarum quoque imbris in eis plures non
intermittentes, etc.

10. **FUNDIBULA**, dimin. a Funda. Glossa.
Lat. Gall. ex Cod. reg. 7682. Fundi-
bula, estinguere. Fundibularius, es-
tinguere.

11. **FUNDIBULUM**. Glossar. Lat. Gall.
anno 1348. ex Cod. reg. 4120. Fundibula
sunt quadriga parvus machina cum funda
et balaustre dependente. Gallice Gibel. Vide
Fundabulum.

12. **FUNDICERES**, Ad fundum perti-
nens. Justitia fundierica, iurisdictio min-
or, iurisdictio Galli. Justicia fonsierica
Chart. Caroli VI pro montalibus de
Monti S. M. ord. Cartus. ann. 1381 in
Reg. 119. Chartop. reg. ch. 48. Alta
tomem ejus (feudi) justitia penes dictam
nostram consanguineam acbasia seu Fun-
diceria penes ipsas religiosas perpetuo
renanente. Vide supra. Fonsarius. Vide
FUNDICUS, FUNDICARE, etc. Vide
Funda 1.

13. **FUNDINAVIS**. Species tributi forte
a navigantibus exsolitus. Constit. In-
noc. VIII. PP. ann. 1488. in Bulario
Carmel. pag. 401. Mandamus quatenus
eundem Gratianum (Carmelitarum Pro-
curatorem) cum comitatu abeque aliquatu-
dati, pedagi, passigii, teloni. Fundinavis,
vel gabella, aut alterius cuiuscumque
indicii vel indicandi onera exactione,
tre, stare et redire pro nostri et aposto-
li. Sedis reverentia permittimus. Diploma
Carol. VII. Regis Franc. ann. 1450 concessum Araldo Duci Roman
rei cuiusdam, apud Achierum tom. 7. Spicil. pag. 300. Non inferentes eidem no-
testant occasionis sollicitus, recigilis
teloni, pedagi, passigii, teloni. Fundinavis,
aut cuiusvis alterius tributi. Littera ann.
1461 apud Rymorum tom. 8. pag. 234.
Sine solutione dirijus dari. pedagi,
Fundinavis, gabelli, tributi, impositiones,
aut alius alterius exactionis sedis de-
mande, etc. Similis perterritus unus apud
eundem Rym. tom. 12 pag. 281. Modo
Fundinavis in vico multo Fundi-
navis diversa vocibus legitur.

14. **FUNDIS**, pro Fundus. Charta ann.
1408. cum bonibus et sine suis incipi-
tibus que illatae et tenguae supradicta
introntibus, exstitis, Fundibus, passagii,
etc.

15. **FUNDIT**, pro Fuda. in Charta ann.
1352. ex Reg. 62. Chartop. reg. ch. 2.
Item quod dictus Raymundus Fundit seu
fundi fecit, etc.

16. **FUNDITER**, pro Funditus. Omnino,
prosurs. in Acto SS. Julii tom. 2. pag.
250.

17. **FUNDORA**, Fundus. Pactum Arichis
Bisincipis Boretentani cum judge Nea-
politanorum, apud Camillum Peregrini-
num pag. 311. Alio vero omnia Fundora,
Fundata, sive exfundatas, homines et
terræ, quibus solidi non sunt dati, divi-
dimus per medium. Mox. Et ipsi homines,
qui ipso solidos habent, tertiam partem

seculariter possident. Et fundora vel ter-
ras, que in partes Langobardorum vene-
rint in sortim, nullo modo ipsi homines
possent insidiucire vel vendere. Infra:
Exceptuamus ex his omnia Fundora de
Liburas, qui pertinent ad ipsum princi-
patum Capuanum, fundata et exfundata,
homines et terræ. Pactum a Gregorio
Duce Neapolis initum ann. 911. Ut ter-
ras serpe, ancillas, seu Fundora per
concessiones habeatis vos et homines vestri
in Liburas.

Ita passim observare est in Chartis
Langobardis nomina masculini gene-
ris in singulari numero, in quo offerti, in
nominitivo et accusativo. In Tabula
Casauriensi ann. 954, ubi scriptum: Is-
tis qui nominatur ad Laconum super
inferiori have verba, i ad Laconum foli-
dem potore, pro potio Fundus nude apud
Anastasiun in S. Silvestro pag. 13. etc.

18. **FUNDOTENUS**, Funditus, a Fundo,
seu fundamento. Necrologium Lau-
reshamense apud Fredericum Schannat.
Vindem. Litter. pag. 88. In Ecclesi-
asm. O. penitentia et Monasterium in Abrin-
sere Fundotenus erexit.

19. **FUNDELLUS**. Reg. episcopat. Ni-
ven. ann. 1287. Domino episcopo rema-
nenit, sex hastes cum Fundrellis.

20. **FUNDULUS**, Parvus fundus; item,
Fundulus, parvus piaci qui fundo
adheret. Johannes de Janua. Angelus
Rumplerus lib. 1. Histor. Forinbaciensis
Monaster. apud Bernard. Pet. tom. 1.
Aneidot. part. 3. col. 484. Resoriorum
nonnunquam vere et scilicet pro capienda
Fundulus et alii minutioribus piaciulus
(ultimo). Gloss. Lat. Gall. Sangerm.:
Fundulus. Un petit poisson qui se tient et
a href="https://www.google.com/search?q=feu+son+graveir">a href="https://www.google.com/search?q=feu+son+graveir">graveir, Goujon. [9] Germ.
Gründling. ADEL.]

21. **FUNDUM**, Paris capituli aversa, Gall.
Le derriere de la tête. Inventar. S. Ca-
pelle Paris. ann. 1376. ex Bibl. reg.:
Item caput S. Blasii repositorum in factio-
ne episcopi mitrati argenti decurrit, tapis-
tibus ornatum, situatumque super unum
Gallicum entablement de cuiro, in quo sunt
quatuor parvi Angeloli de cupo: et si-
miniter est Fundus dicti capiti de cupro
decorato Aliud Gallicum. Et est assavor
que le Fonds dudit chef est aussi de
cuire.

22. **FUNDURA**, Itali, Fundura, Cunval-
lis. Charta ann. 857. apud Ughelli. tom.
1. Ital. suer edit. 1717. col. 753. Cum
valibus, collibus, montibus ac planiris
Fundura, etc.

23. **FUNDUS**. Fortuna. Ita Glossa anti-
qua. 1. **FUNDUS**. Garipontus lib. 2. cap. 23.
Vas stomachi, quod recte Fundum nominamus.

24. **FUNDUS**, Pars agri inferior. In-
ventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar.
Item plus quam petram prout, confron-
tata ab una parte cum terra et planto
dom. Joannis de Condona, et ex alia
parte, videlicet per Fundum, cum vinea
Joannis de Salaberto. Ultimam etiam pro
una cuprisa reticula grande de Vigey.
MS. de Mol. exp. 1. S. cap. 2. Eten
medio ipsius reticula, in ipsa Fundo,
sit unum fornicum rotundum, de pertica
porosum intrare balistrice, et in capite
pertice ponuntur due ruelles, cum quibus
trahatur balistrice, cum dualis cordis
ligato ad Fundo, ballistice.

25. **FUNDUS**, Recessus, dali. Infonce-
ment. Inventar. ann. 1476. ex Tabul.
Flamar. Et infra dictum hospitium et in
soco, sive Fundo eisdem hospiti, inde
etiam unam ciudam magnam pre obliendo
sive reponendo vindemiam.

FUNDUS NAVIS. Vide *Fundinavis*.
FUNEBRITAS. Exequiae. Gallis *Funera*llies. Baldricus lib. 1. Chr. Camerac. cap. 86: *Hujus Funebritatis interfuit Haudulfus Noviomensis Episcopus, qui eum in Monasterio S. Dei Genitricis.... sepelivit.*

FUNELERIUS. Restio, Gallis *Cordier*,
Qui facit funes, in Catalogo Sodalium
Confraternitatis in Ecclesia B. M. Deau-
rate Tolos. ann. 1828.

* FUNERA. (*Servius ad illud 9. En.*
486) nec tua funera mater produxi:
Apud majores funeras dicebant eas, ad
quas funes pertinet, ut sororem, ma-
treum: nam præfice sunt planctus prin-
cipes, non doloris. *Funeras* autem dice-
bant, *quasi funereas*. Bas Cœ. Svc.
Huc trahunt illud *Ennius* apud *Cic.* Se-
nec*ii* et *Terentius* et *Plautus*: *funeris*,
funera fūtūrū fūtūrū. Ita enim leg.
Scatig, et alii. Quae si vera est lectio,
aptius hoc loco prefaciam intelligeres:
quam tamen *Servius* distinguat a *funera*.
Verum hæc omnia incerta sunt, aut
obsoleta.

obsoleta. **I. FUNERALIA.**, *Funus ipsum, exequiae, Galinis Funerailles, in Synodo Nigarolensi anni 1302 col. 9, apud Radulium in Miracul. S. Richardi Episcopi Cicestrensis n. 14. [et apud Marten. tom. I. Anecdot. col. 1633. *Funerale obsequium*, in Actis S. Forannani Abbatis Walcidiorense n. 23.*

Sic præterea legata ob pias causas,
maxime ea, quæ flunt Ecclesiis proper-
seputulorum, scilicet Joannes XXII. cap.
tom. 2. Epist. 1107. *Et huc presafici fra-
tres (Minores) de Funeralium, qui ra-
tione corporum defunctorum sibi delegatis
seu relictis, canonicanam portionem dictis
parochialibus reverbi toribus... solvere cura-
vissent. Et infra: Alioquin quoniam de-
torum Fratrum detentorum Funeralium,
seu relictorum,... fecit in iusdem E. letis
recommunicatos publice nunciar. E.*

33. Funeraria etiam dicuntur ea omnia quæ ad pompa funebra spectant, ut cerel, etc. Charta ann. 1809. tom. 5. Historia Paris. pag. 613: *Volum quod dicto Curato assignetur omnia Funeraria Magistrorum et scholarium inibidem decederentium, si sepeliantur ibidem, et ahorum quoniam ibidem contingere sepeliri, Funeraria intelligentes, que cum funera defunctorum.*

Obtinuit aliquando usus, ut quis sua
rum exequiarum testis et actor, vivus
existeret. Hujuscemoris exemplum
illustre ab ecclesia damnationem pro-
fert Chrys. Bardin inter Probat.
tom. 4. Hist. Oevit. coll. 22: *Die Mercurii*
22. Aprilis 1327. *D. d'Escalquenius,*
unus de consultibus civitatis Tolose, voluntate
viris funerari, et sibi viventi, tanquam
mortuo, exequias fieri in ecclesia fratrum
Prædicatorum; quod factum fuit cum
magna et funebri pompa, omnibus viris
capitularibus praesentibus: et ipso d'Es-
calquenius posto in feretro et documente,
more defunctorum, ornato, manibus
junctis, et quadraginta interlocutis ar-
dens illuminatio, multa aduersa, mor-
talia, et caritaria, ad mortuorum amicos
in humeris modicis funeribus addidit:
lent perspiciens feretrum cum corpore fuisse
opportunitatem tanquam sepulchrum deman-
dandum, et prope maius altare depositio-
num. Et hic fuit terminus hujus officii sui
repetitus, et inde cum collegis suis domum
seriens, et inde prandius funebri donati-
sum. Dux gerebantur, absente erat
dom. archiepiscopus, qui reversus, et de
premissis plene informatus, convocatus
sunodum aurum suffrastaneorum, et omni-

nium abbatum sue provincie, qui conves-
nientur Tolosam in palatio archiepisco-
pal, die octava mensis Junii: ubi, per
tres dies sequentes, questione solemniter
agitata, an iustitia et ratione consen-
taneum esset exequias et funera riti, tan-
quam desunt, celebrare: definita sunt
plane anticipacionem funebrem nullo jure
nisi, nec ecclesiastico nec securi, ab ec-
clesia tamquam superstitiosi teneri:
injungendo omnibus ecclesiasticis, tam
regularibus quam secularibus, sub pena excom-
municacionis. Alla hujus modi exempla,
videstis infra in Leprosi et Mortuis.

2. FUNERALIA. *Jus illius dictum, quod ecclesiae seu illius rectori debetur, cum quis decedit; quanti fuerit et quare ratione reformatum, discimus ex Arest. parlam. Paris. ann. 1416. 8. Aug. in Bibl. S. Germ. Prat. *Dicabant insuper curati defensores, quod principalipter ut curati ecclesiarum parochialium, de quo rivere haberent antiquitas per bonos patres, quod dicti curati tertiam partem bonorum omnium illorum, qui in parochiis ipsorum decederent, delicti primi solitus, recipieren, introductum fuerat; quod jus in dicta patria sepulitura seu Funeralia vocabatur, ei modo predicto ab antiquo in predicta patria usitatum fuerat... dictique usus et consuetudines percipiendi dictas sepulturnas in partibus Andegavensis, Turonie, Normanie et Britania obserabantur, et antiquitas in dicta patria Britanica dictum jus sepultura usum ad tertiam partem bonorum molitorum decedentium locum habebat; postmodum per accordum et**

compositionem in eis gentes ecclesiasticae erunt una parte, et habitantes dicta patria Britannia ex altera, ordinatio fuerat quod dictae gentes ecclasticae dignam partem dictorum honorum mobilium decedentium, loci dicta tertia pars perciperent et haberent. Privitera secundum sacros canones, dicti usus et consuetudines non contra bonos mores, nec peccatum mortale inducentes erant, ac in favorem

mortale inaudientes erant, ac in favorem ecclesie et pro salute animarum introducti, ut dicti curati et cetera gentes ecclesiastice ad rogandum pro defunctis multo plus astringerentur, rationabilioresque, concessibiliores et prescriptibiliores repulsi debebant... Post prestationem dictorum sacramentorum et corpore inhumatum dicti defensores, matrine curati, ex constituta notoria et prae scripta causam petendi dictam tertiam partem bonorum

FUNERALIS LIBELLUS. In quo scilicet, quæ ad funera spectant, continentur. Constit. Carmelit. MSS. part. I. rubr. 19: *Habentur libelli Funerales, in quibus officium Extremæ unctionis et ministracionis Eucharistie, et sepulturarum exequiarum conscribantur.*

FUNERARIUM Jus, Quod competit Parochis ratione funerum, in Statutis Nicolai Episc. Andegav. ann. 1296. apud Acher. tom. 11. Specil. pag. 211.
FUNERARE Sepellire, cadaver humo mandare. Gall. **Enterrer**. Arest. parlam.

mandare, Gall. Enterer. Arrest parla-
Paris. an. 1354. 23. Jun. in vol. 4. ares-
tor. *Quod in villa Parisiensi ad curatn
parochialium ecclesiarum omnium, ne
majoris partis earum, spectat concedere
hujusmodi licentias Funerandi infra
ecclesias eorumdem. Vide l'uestire et
Funus.*

FUNERARIJ. Funerum curatores. Gloss.
Gr. Lat.: *Εὐαγέταις κηδεῖταις, Funerarius*.
Jul. Firmicus lib. 3. cap. 6: *Lapidarii facient, polinctores, aut Funerarios, vel quibus sepulcrorum cura mandetur. Cap. 11: Aut polinctores et Funerarios, mortuorum cadaverum custodes, aut sepulcrorum facili janitores.*

FUNERARIUM. Funus, ex quo. Epitome Constitutionum Ecclesie Valentianae inter Concilia Hispan. tom. 4. pag. 19^a. In omnibus Funerariis generalibus vulgo Cors generali nuncupatis armarires sed accipit sex cercos magnos de melioribus, qui repenterunt in dictis Funerariis.

ceteribus epulari fas et maxime plium est
et ubi senectus, aut morbus incessit
procul a ceteris abeunt, mortemque in

FUNERATOR. Curator funeris. Gloss. Lat. Gr. Sangerman. MSS. **Funerato-** *Kræftes* 1656. **FUNERATUS.** *Funus perfectum, vel sep- pulitus,* in Gl. Reg. Cod. 1013. **○ FUNERATOR.** Mortiferus. Epist. Eu- log. presbut. Cordub. ann. 851 tom. 7 Collect. Histor. Franc pag 581. Stipata predonibus me, et **Funeratu** quoniam Wilhelmi tota gothia perturbata erat in- cursum.

FUNESCERE, *Lugere*, nevheiv, in Gloss Lat. Gr. Sangermann, MSS. et in Sup

Funestare. Vide in hac voce.

FUNESTARE. Vide in hac voce.]
FUNESTARE, Humo mandare, vel cum
exequiis funus deducere. [Papias MS
Bustara, sepelire, Funestare. Jo. de Jas-
nua : *Funestare, Funcre inquinare e-*

simpliciter inquinare. Gl. Lat. Gall. Sanger. Funestare, Ordinare, conchior de obsequiis.] Salvianus lib. 3. ad Eccles. Cathol. Et mirum est, quod hoc ipsum sinis, ut te non jam Funestato aliquid de tuo habeat, jam exportato atque tumulato.

* **FUNESTATIO INTROITUS**, apud Guibertum lib. 3. de Vita sua cap. 3. Idem est quod Funestus introitus.

* **FUNESTRA**. [Fenestra. *« Coustumam Funestrarum in terra S. Pauli. (Cart. N. D. Paris. III. 290. an. 1295.) »* Eo innuitus jus habendi fenestras in publicum apertas, ubi res venales exponebantur.]

* **FUNGARE**, Idem quod supra Fancare. Polyptych. Fiscam. MS. ann. 1236. Et debet corvus carucis arari, furnum reponere, vanciam condere, et debet Fungare dimidium milliarum electum.

* **FUNGERE**, pro Fungi supra legitur in Abbatum circa et alibi non semel.

* **FUNGI**, nude, pro morti. Fungi vita vel Diem fungi, eodem sensu, non semel occurrit apud Scriptores. Vita S. Arnulfii tom. 8. Aug. pag. 238. col. 2. Inter ea fungitur abbas Rainaldus, investigante rupicula ambitionis. Postius quidam pseudo-monachus ... nomen et sedem abbatiae adipiscitur.

* **FUNGIBILES** RES, dicuntur apud Jurisconsultos, quarum una fungi potest vice alterius, ut ex sunt que constanter numerio, pondere et mensura.

* **FUNGIRE**, pro Fungi, apud Felician. Hist. Sandionis, pag. xv.

1. **FUNGUS**, Papryus, ellychnium, Mescia. Lib. 2. Miraculor. S. Bertini cap. 14. Contig. ... magnam domum ex immortuo cere Fungo successum ardore.

* 2. **FUNGUS**, Boulet, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 782.

FUNICULUS. Charta ann. 1141. apud Guichenonum in Probat. Hist. Bressensis: In eadem Mornia est Funiculus, hoc est, divisio quedam, quam Fasciam vocant in qua miles quidam... habet at terrae tertioris partem, etc. Mensura unus Funiculi terre, apud Mirseum tom. 2. pag. 1141. edit. 1723.] Vide Faicia.

FUNICULUS POPULI, [Series, Gall. File, suite.] Anonymus de Miracul. S. Ursuari per Flandr. n. 12. Tribus diebus non cessauit Funiculus populi cunctum et redirebatur.

* **FUNIFEX**, Funarius. Gall. Corder. Necrol. Ms. S. Aureliae ad 18. Cal. Oct. Justus Patrum dicta. Herod. Funifex ex una, etc. Haud scio an haec spectet vox Funne, pro Loco scilicet, ubi funes conficiuntur, in Lit. remiss. ann. 1409. ex Reg. 164. Chartoph. reg. ch. 57. Ille pescherent environ cinquantes enngulles qu'ilz mirent dedans une centine, qui estoit estachee audi: chalan, et icelle emmenerent jusques aux Funnes pres de la porte de la foulerie dudit Bloys.

* 1. **FUNIS**. Liberi homines quandoque in obsequium et servitutem Monasteriorum perpetuo devobabant se, Funis signi seu campana cervici circumposito: cuius rei exemplum supra relatum est in Capitulicium post Capitale b.

* 2. **FUNIS**. Mensura longitudinis, Germ. olim Rep. Chart. Novgorod. sec. XIII. ap. Lappenberg. Init. Hanseat. pag. 48: Item per Funem S. Petri debet hodie mensurare bona sua.

* **FUNLO**, si bene lego ex Codice Irmionis Abb. Sangerman. l. 70. col. 1. ubi sic habetur: Autemarus servus ... solvit ad hostem multonem I... circulos L. do-vas VI. circulos III. de Funione sestari. II.

faculas VII. Ibid. fol. verso col. 2: Adal- gaudi colonus... solvit ad hostem multones II. ... dovas VI. circulos VI. de funione sestaria III. faculas XII. Videlur esse species farris, sed quemam illa sit, non est facile divinatu. Vide Humlo.

* **FUNALIS CENSUS**, Ad fundum assi- gnatus, Gall. Cens. soncier, in Charta Phil. Puic. ann. 1303. ex Lib. rub. Cam. Comput. Paris. fol. 225. r. col. 1. Vide supra in Census.

* **FUNT**, Libra. Kero cap. 39. Gloss. vett. : Pondus, Funt. Gloss. Anglo-Sax. Pondus vel pondo, gywyt vel Pund. Libra, pondo, Phund, marca, talentum, ut synomina primitus usurpat. Libera phunda secundum vetustas Cartas continuit. XI. uncias. Haec post Schil- terum, quoniam videbis.

* **FUNTHOCZOL**, Vectigalia species apud Polonus. Pax Brestrensis ann. 1426. inter Leg. Polon. tom. 1. pag. 184: Item. data sita exactio Funthoczol, etc. Funthoczol, in Lit. ann. 1454. ibid. pag. 176.

* **FUNTURA**, Fusura, Gallice Fonts.

Liber niger Scaccari. Facias diligenter inquiri quae fuerint pondera prima Fun- tura, et quae pondera secunda Funtura.

* Aliis Funture. Lit. remiss. ann. 1397. in Reg. 152. Chartoph. reg. ch. 68. Le suppl. ant. ... avisa que en ladite Funture de deux cloches, certaine quantite de metal, etc. Cavum vero, visu Croix, enforcement, significat, in Chartul. Corb. sign. Eze- chiel ad ann. 1115. fol. 5. v: Les mousins, granges et estables ... seront tenuis de retenuer bien et soufframus de pele, de verge, de torque, de couverture sans Funture, ne emmensurasse. Vide supra Fonscia.

1. **FUNUS**, Cadaver. Gesta de Nomine Acaci, et Liberatus Diacon. cap. 15. Occi- ditur, lanatur, ejicitur, et Funus ejus incenditur. Cap. 20: Mox Theodoreum persecuti sunt, et exsurrexerunt, ne collige- ret Funus Timothei. Liber Pontificialis in Sabiniiano PP.: Quo defuncto, Funus ejus ejectum est per portam S. Joannis. [Charta Humberti Dalph. Viennensis. ann. 1348. tom. 3. Ordinat. Regis Franc. pag. 273. Heredes et bonorum possessores et alii defunctorum successores antequam Funus tradatur ecclesiastica sepulchre, aut et prestant cautiones idoneas.] Ver- sus scripti in ereis Jandis Monasterii Casauriensis:

Ecco pater patris magnum tibi cofero manus, Clementis corpus, tu sacrum suscipe Funus.

Gloss. Græc. Lat.: "Exposo, rd. nivæ, Funus." [Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Funus. Corps humain mort, ou obsequie de corps] Nota vox et Latinis hoc sensu.

FUNUS IMAGINARIUM. Tumulus sine cadavere. I. inane sepulcrum. Gloss. lisd.

* 2. **FUNUS**, Pugna, prælium: Locus funeris. Gall. Le champ de bataille. Chron. Aser. Menev. ad ann. 860. ex Cod. reg. 6236: Pagani passim trucidantur, et cum diu resistere non possent, multibrier fu- gam arripiunt; et Christiani loco Funeris dominati sunt. Rursum occurrit ad ann. 871.

* **FUNUSCULUM**, diminut. a Funus.

Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7867: Coars, Prov. corpus, funus, Funusculum, cadaver.

* **FUOZARUS**. Glossæ Isonis Magistri ad Prudentium: Calce mera, pede puro, vel nudo. Barfusus, pararo. Fuozaro.

Fuoz, Vestigia, in Gloss. Mons. à voce Fuoz, Pes. Vide Schilterum in Fuoz.]

FUR, Furis apprehension. Charta Ethel- redi Reg. Angl. pro Monasterio S. Al- bani: Quia omnimodis cunctis illius Mo- nasterii possessionis nullis ex obnoxia facie, scilicet nec expeditionis, nec pontis et ar- cu, edificamine, nec juris regalis frag- mine, nec Furis apprehensione, etc. [No- tanda vocis origo quam tradit Wolfhardus in Mirac. S. Walpurgis sec. 3. Bened. part. 2. pag. 288: Fures qui a Furvo, id est nigro traxere etymologiam priscam. Vide Escupiam.

* **FURA**, Viverra. Gall. Furet. Charta ann. 1283. ex Schedis Presid. de Mazeu- gues: Precepimus ne aliquis eorum de cetero introritatis ... in dicta sylo Fur- ves, vel furves, vel panetos vel canes scilicet. Vide Furvo 2.

* **FURABULA**, Tenebra, in Gloss. Isid. Addit. Ugutio, quia surarunt nobis vicum, et discretionem rerum. [Greuius ait: Ita genduus ex Kesto: Furum Atrium, Tenebra. Inanis igitur Ugutio ratio. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Furabula, Tenebris. Vide Fur.]

* **FURACITER**, [More furum. Cte. Va- tina. 5. Cumque omnibus domos, apothecas, naves Furacissime scrutare.]

* **FURACULUM**, Tenebra, Furaculum, Tenebra. Gloss. Isid. et Pithagan. Papias vero MS. Furaculum, Tenebellum: ubi Editio Veneta perperam habet Tenebellum. [Quidam preferunt, Furaculum, Tenebra. Constantiensis Episc. habet: Foracula, Tenebra. Aliis non dispicit Furaculum, vel Furaculum: qui scilicet dictum putant tenebellum, quod sibi faciat furfi similem. Vide Salma- sum in Solin. pag. 774. ubi vocem Fur- aculum tribuit Arnobio.]

* **FURAGIUM**. Vide Podrum.

* **FURAMMUS**. Vide Farammi.

* **FURARE**, pro Furari, in Leg. Ri- pur. tit. 42. § 1. tit. 72. § 1. in Leg. Ala- manni. tit. 7. § 1. et alibi passim.

* **FURARI** passive sumulum, Spoliari. Fr. Marianus in Vita B. Johannis Boni- simi, Mail tom. 5. pag. 111: Si boni obseruatores fuisseamus, placaret nobis Furari, quia illa qui adharet Deo, de rebus transitoria non curat. Furare, pro Furari, dicit Plautus, et post ipsum Scriptores media statu non pauci.

* **FURAS**, eoderum sensu. Lit. remiss. ann. 1389. ex Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 108. Locus de Bugny capitane de cer- taines gens d'armes tenoit une forteresse en Auvergne, courut par le pays pronois bestes, et les gens, et les faisoit reformer et Fur. Leg. forte Rançonner et finir. Vide Finare.

* **FURASUM**, perperam pro Furagium vel Foragium. Vide in Podrum. Bulla Innoc. IV. PP. inter Probat. tom. 1. Annal. Premonst. Nulli pedagia, vina- gria, telones, Furaria, roogia . . . solvere tememini.

* **FURATIO**, Furum. Lit. remiss. ann. 1361. in Reg. 91. Chartoph. reg. ch. 281: Propter suspectiōnē Furatiōnē . . . cer- torum escharsonum et captolorum capito- rum in vīnis vicinorū ipsius Madole, et in suis delatorum, etc.

* **FURATOR**, FURATORES. Officium in

hospitio regio, cui viverrarum cura in- cumbit, nostris Furatore. Matric. offi- ciar. reg. Franc. an. 1281. apud Ludewig. tom. 12. Reiliq. Mass. pag. 4: Duo aviculari, et duo Furatores, xiiij. ib. Et pag. 6. Furatori et cucupes, i. sol. Ordinat. hospit. reg. an. 1317. in Reg. Sign. Croix Cal. Comput. Paris. fol. 20. : Item le Furatore mangera le court et aura hors et ens xxij. den. de gages par jour, ses furat et ses files poies. Furatore

de conins, in alia an. 1386, ex Memor. E. eiusdem. Cam. fol. 100. v. Vide infra **Furcarius et Furetus.**

* **FURATRINA.** [Furandi actus, fur-tum. *Apul. 8. Met. Furatrina facili, et 10. Et pulcherrime mihi Furatrina procedebat artificium, et 8. ibid. Furatrina conjugalis, h. e. adulterum.]*

FURANNITUS. Vide *Forisannire.*

* **FURBIRE.** Detergere, polire, Gall.

Fourbir. Consuet. monast. S. Crucis Bur-degal. ante ann. 1383. MSS. *Refectoria-*
rius . . . debet tenero . . . taceas bene-
muandas et herbitas. Hinc

* **FURBISON.** Armorum politor, sami-

nis. *G. Forbison.* Reg. 54. Char-

toph. reg. fol. 40. v. et ad. an. 1317: *Col-*

istus datus li Petiz, retenent sibi in Fur-

bisoriu domini regis ad vadia consueta.

Vide supra *Forbisator.*

* **FURBORNET.** Vide *Forbora.*

1. **FURCA.** Jus erigendi patibulum in-

tra feudi fines, et in eo reos suspen-

dendi, quod majoribus Justitiariis ma-

xime competit. Arestum 16. Maii ann.

1320: *Item in possessione vel quasi eri-*

gendi Furcas justitiariis, et palos justi-

tariis, ac tenendi erectora in dicto terminio de Majano, et suspendendi homines in dictis Furcis, et palis tenendi membra hominum condemnatorum multata.

Observantia Regul Aragon. lib. 6. tit.

de Privilegiis. Militum § 10: *Tamen usu-*

patum est in Aragonia per quodam quis in aliquibus locis habent Furcas et dictas

jurisdictiones exercent, etc. In Regiam

Majestatis lib. 1. cap. 4. § 2. Placita

criminaria dicuntur pertinere ad curiam

Baronum, Comitum, Episcoporum, Abi-

batum et aliorum libere tenentium, qui

curias suas habent, cum socco et sacca,

furca, et tolli, et theme, etc. Monasticum

Angl. tom. 1. pag. 718: Et quod habentur

incarcerationem et incarcerationem eva-

sionem, et furcas seu patibulums super

terram suam. Tom. 2. pag. 71. Concedo

etiam quod habeant Furches ad predic-

tanum justitiam tenendam, etc. Et pag. 524:

Cum iudicatio ignis et aquae, duelli, et Fur-

carum. Charta ann. 1360, apud Guiche-

nonum in Belliscibus. Infra quos con-

finet ipsa Dominus Episcopus . . . possit

erigi farces, et erectas tenere, ut

omnia alia instrumenta ubi ei quibus voluerit.

ad sententiam damnationis exequendas.

ad sententiam damnationis exequendas.</i

(Gall. Fourcher.) dicitur, id est, duplex fit, etc. Radulfus de Hengham in Magna cap. 9: *Cavans vir et mulier implacitati, quod semper in Essonia alterius alter compareat, quamdiu Furcere posset, et cum ultra non possint, concordant illorum essonia in suis locis. Alter autem illorum tantum unum essonium de malo lecti habere potest. Hoc autem omnia dico de pluribus participibus, ubi terra importita est, seu tenementum, videlicet de Furcatione Essonia, et de deffatis provenientibus, etc.*

* **FURCATA.** Idem quod *Perdicata* seu *Perticata*. Machina jaculatoria, quae speciem Furce referret. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 6. In prora vero cuique libellae galerae fieri possent aliquæ bellica instrumenta, ut consulerent exercitati in talibus et docti, perticulae sive Furcatas a puppe usque ad proram circa latera cujuslibet ordinando.

* **FURCATIO.** Vide Furcare 2.

* **FURCATURA**, a Gall. *Fourchure*, *Divisio*. *Furcatus*, *Furcatus*, *Bifurcus*, *Fourchu*. Charta ann. 1461: *Si reperiatur arbor aliqua in dicta foresta Furcata, quod tamen non valeat ad edificandum, polerunt in rem minorem partem dictæ Furcatione capere.* Charta ann. 1473, ex Schedia Presidis de Maazagu: *Requiescentes versus valuum Forcatum. Le Roman de la guerre de Troyes MS:*

Et molt et large Fourches,
Si fu de molt belle staine

* **FURCATUS.** FERA PLIDIS FURCATI, Animal cuius ungues divaricant, Gall. *Pied fourchu*. Inventar. Chart. reg. ann. 1482 fol. 70: *Littera Johannis de Belaviller de dono juris renandi omnes feras pedis Furcati, cum justitia annexa iuri predicto in garenne.*

* **FURCELLA.** Vide Furcilla.

* **FURGENSIS** MONETA. Vide Furca.

* **FURGEA.** Ignarus. Papias.

* **FURGA.** Videretur Furca 1.

* **FURCHETUM**, Idem quod *Furcula*, de qua vobis mox *Vetus Charta* apud W. Durkum, *Antiquitatum Warwicensium Provinciarum* pag. 664: *Concessit eidem Comiti et heredibus suis duos damos idoneos quilibet anno de predicto parco.... scilicet de utroque dano quatuor membra, et caput, corio, et Forcho, etc.*

* **FURCA.** *Furquia*, *FURCENSIS* MONETA. Observat Marca in Hist. Beneharn. lib. 4. cap. 16. § 8. in monetis Vicecomitum Beneharpensis Morlaniensis, hac verba fusiva descripta: *HONOR FURCLE MORLANI*, easque moneta, *Furcenses* in veteribus Chartis appellari, a *Furcia* seu *Furquia*, Palatio veterum Vicecomitum Beneharpensem ita nuncupata. Certe *Furquia* videtur idem sonare quod *domus*, vel *mansi*, in Tabulario Lascarenni ann. 1025, apud eundem Marcam lib. 6. cap. 18. n. 2: *Præterea Raimundus Garzia vel ejus successor debet stare justitie Domino Gastoni et sua clamantibus pro castro de Navalles apud Lascurim, vel apud Pau, vel apud Forquinam Morlani.* Charta ann. 1208, in *Regesto Carcasson*, pag. 19: *In mansiis et Furquias, quarum proprietas pertinebat ad Monasterium Crassæ. Prinde haec verba Honor Furcie Morlani, nihil aliud volunt, quam Feudum domum Morlaniensem.*

* **FURCILLA.** *Fourchette*. Magna famis in Glossis Lat. Grac. Sangerman. MSS. Alar. Gloss. Gr. Lat. Boissier, & platz Vogel. *Furcilla*. Vide Furcula.

* **FURCILLE.** *Dicte* eo quod iis fru-

menta cillentur, id est, moventur. Isid. lib. 20. Orig. cap. 14. Papias habebat Furcella.

* **FURCILLARE.** *Suspendere, vel concutere. Assurgillare, justa, vel ad aliquid suspendere, vel concutere.* Jo. de Janus. [Posto. *Furcilles, sunt Furcilla, quibus homines suspenduntur.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Furcillare, Pendre ut braser.*]

* **FURCILLES.** [Sive furcilla, quibus homines suspendebant. *Fest. ubi Scalig. putat, illa verba, quibus homines suspendebant esse inutile additamentum Pauli. Dacerius credit, vocem addendam, quibus homines onera suspendebant: vel Festum loqui de patibulis. Hinc etiam doceri nos, et Furcilles, et Furcilli, ut cales, et caule. Putat enim legendum Furcille, non Furcilla.]*

* **FURCINA.** I. pro *Fuscina*. Acta S. Franciscus Romanus tom. 2. Martii pag. 167°. *Cum certis ferreis instrumentis ad modum Furcinarum.*

* Haud scio an idem sit *Foresella*, in Lit. remiss. ann. 1874, ex Reg. 106. Chartoph. reg. ch. 401: *Icelle Marion portoit dans son giron deux petits pois de terre et deux Foreselles. Nisi legas Foreselles, forceris, Gall. Ciseaux.* Vide supra *Forcina*.

* **FURCO.** Ager, qui in furcam dividitur aliquum includit; nostris *Furc*, quidquid hujus est forma. Charta ann. 1069 ex magn. Chartul. S. Vict. Massili. *Adjungimus huic dono aliud donum, totum cimiterium et terram illam, quae est justa ecclesiast. quam duo homines designant, usque ad Furcum Andreæ auriferae.* Charta ann. 1320, in Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 361: *ubi de agris agitur. Premissemus et Furques, una mine, duas Furques, trois quarts.... Itaq. Furques une mine, xx vergues et viij piques. Depuis le pois M. de Folleville en amont duesques au Fourcq de l'Isle, qui s'en va à la Noeufville, in Chartul. Corbi. sign. Ezechiel ad ann. 1418.*

* **FURCO.** *Furca*. Chartiar. Norman. ex Cod. reg. 4653. A. fol. 86: *Debet pro furnili et Furcibus unum denarium ad Natale.* Vide mox *Furculus*.

* **FURCUS.** *Furcam* referens, in Furcam desinens. Apul. lib. de Virt. Herb. pag. 197: *Leontopodium nascitur aseptum tritico thyrus bipinnatum Furcosus.*

* **FURCULA.** Pars pectoris, ubi venæ, que ab hepate proficiuntur, in furculas dividuntur, *ubi pectoris est spatiose, inquit Constantinus lib. 8. Commun. loc. med. cap. 19. Vide eundem lib. 2. cap. 8. 12. et lib. 5. de Morbor. curat. cap. 2.* [Reinard. Vulp. lib. 8. vers. 611:]

Tunc caper oblongum variumque trifoliatum, Concinnet bifidum Furcalis quoque melos.]

Fourcelle, Joinville. Le Roman de la Violette:

Et dist li Sire de Nais,
Que il ne trouva rien,
Que ancora tenu le cotel,
Qui malice avoit sous le Fourcelle.

[Le Roman d'Atthe MS.

Si le lance retroué de la bouelle
Lui esplantant sur la Fourcelle.

Ibidem:

La bonne brogne desclavelle,
Ung cop la fierte soube la Fourcelle.]

* *o* Lit. remiss. ann. 1897, in Reg. 152. Chartoph. reg. ch. 185: *Après ce que ledit Gieffroy fu cheu à terre, ledit Re-*

gneult le batî de ses pieds. Glorieux capo contre le ventre et Fourcelle.

* **FURCILLA.** *Danti in Inferi. cant. 14. Ila. Furcos et Furcida, pagis, in avibus, apud Fridericum II. Imp. lib. 1. de Veneti. cap. 40. lib. 9. cap. 94. Arvern furcilla, pro collo dicunt. [Vide Furcilla.]*

* **FURCULUS.** Tridens, mersa. Stat. Mantua lib. 1. cap. 126. ex Cod. reg. 4820: *Nec aliquis persone debet diversitate aliquem remum vel Furculum, nec aliquod aliud, per quod possit navigari dicta navis. Fourquier, eodem sensu, in Lit. remiss. an. 1406, ex Reg. 160. Oberth. reg. ch. 855, unde diminutivum Fourquillon, in alia Lit. an. 1474, ex Reg. 195. ch. 1808. Vide supra *Forcina*.*

* **FURCUS.** Occit. *Fourc*, *Fasciculus*, Gall. *Botte*, *Leudas* min. *Carcass. Ms.*: *Item de saunata ceparum, unum Furcum... Item de saunata alium, unum Furcum... Item de saunata olerato, medium Furcum.*

* **FURDA.** *Ornamenta peccatorum, vel fulcimenta.* Glossar. vel. ex Cod. reg. 7641. Ubi mendoso peccatorum.

* **FURECTUS.** *Vivera, nostris, Furcs: ad* Fridericum II. lib. 1. de Veneti. cap. 1. [Vide *Furcatus* et *Furo* 2.]

* **FURMIUS.** *Vagina*, ex Gall. *Fournessu*. Regula. Tempiorum cap. 88. *Tegmen autem in clypeo, et hastis, et Furciis in lanceis non contineatur.*

* **FURETDELUS.** *Quarta pars, a Saxon. for. 6. Quartus et dali, pars, portio. Furcadelus præst, apud Kennedum Antiquit. Ambrosden. pag. 389. Vide *Furcatus*.*

* **FURETA.** Inter arma prohibita recessetur, in Stat. crimin. Cumian. cap. 107. ex Cod. reg. 4822. fol. 92. v. *Genera armorum prohibita.... daga, cutella, Furca, penatus, etc.* Pugionis species videtur.

* **FURETARIUS.** Officium in Coquina regis in Ordinatione Hospitali S. Ludovici Reg. Franc. ann. 1261. [Haud scio an *Furetaris* intelligendus Computus ann. 1202, apud D. Brusel de Usu feudi. tom. 2. pag. clxxi.]

* Idem qui supra *Furcor*. Charta Phil. Pult. ann. 1304. in Lib. rub. Cam. Computa Paris. fol. 475. v. col. 1: *Gileto Furetaris obtineti servicii ab eodem inclitis recordationis Johanna consorti nostre carissima quondam impensa, etc.*

* **FURETIUS.** Retis species seu instrumentum piscandi, Gall. *Furc*. Charta 1157. ex Chartul. Miciac: *Piceationem per totam aquam.... quilibet modo piceationis in eadem aqua, quo placuerit eis loco, duarum nazarum, vel unius Furciis continuam piceationem et piceatulum propriatum ad eadem ingenta teundere.*

* **FURETUS.** *ut supra Furecta, Vivera, Gall. Furc. Pro 17. Furcis ad capiendum cuniculos xx. den. gr. in Hist. Dauphin. tom. 2. pag. 807. Alterum locum vide in *Filacum* 3.*

* *o* Stat. Astes collat. 11. cap. 68. pag. 89. v. : *Si quis invenerit aliquem super suum cum Fureta sine aliquo absito, quod possit ei auferre Furetam et cuniculos, si quis habuerit. Hinc, ni fallor, Furciller, pro Indagare, curiosius inspicere. Lit. remiss. ann. 1898. in Reg. 154. Chartoph. reg. ch. 196: *Aucuns siens serviteurs lui avoient rapporte que ils l'avoient venu (telle Jehannette) Furciller et aier entour ladis comptouoir. Furonner vero est Latenter et insidiose agere, in**

Gest. Ludov. Pil cap. 16, tom. 6. Collect. Histor. Franc. pag. 152 : *Li traiteur s'en ajoient cherchant et Fronant à chascun pour emmouir les cuers de ses barons contre lui.* Ubi Astron. cap. 48. Ibid. pag. 110. habet : *quass per quodam cuniculos sollicitata, etc.*

* **FURFANIA, FURFANIUS.** An offici seu artifici nomen, in vel. Inscript. apud Gudium ccv. 8. L. **FURFANIO L. LIB. PHILOSTORGIO.... FUFANIA L. LIB. OLYMPUSA FEIT.**

FURFARI. Telone species, forte idem quod *J. transversum, passagium* : nam Germanis id vocis *transum* sonat. Charta Leopoldi Ducis Austriae ann. 1100 in Metropolit Salisburgensi tom. 3. pag. 18 : *Præfatis Ecclesiæ ac fratribus donari, ut bona ipsorum ubique apud thelesone siue mutas suas abeque vestigial, et eo, quod dicitur Furfari, et penitus abeque omni juris persolitione libere tam per terram quam per aquam ducentur. Occurrunt rursum infra, et pag. 27, 29.*

* Vocisinterpretationem asserit Charta Berth. Palav. episc. ann. 1258. apud Pez. 6. Anecd. part. 2, pag. 101. col. 1 : *Vobis ergo præcipiendo mando, nos ab ipsorum navibus dictos sales deferentibus, neque telonium neque mutam, nec de transitu quod Furfari appellatur, neque ullius juris nomine quidquam exigitur.*

* **FURFACULUM.** Vide *Furaculum.* **FURFAGIUM,** [Fur ad alendos canes.] Vide *Brenaticum.*

* **FURFURATIVUS PANIS.** Vide *in Panis.*

* **FURFURES.** Statuta MSS. Monialium S. Salvatoris Massili. ann. 1400 : *Non teneant canes, aucas, Furfures, etc. Vide Furfuri.*

* **FURFURIO.** Avis species, apud Iuriculum lib. 12. Orig. cap. 7. de avibus, vocatus quod prius farre in farinam redactio pascetur.

* **FURFUCULUM.** ut legit Martinius, pro quo illi habent *Furuculum*, *Terebellum.* Vide *Furaculum.*

* **FURGO.** Furconus, Contus furarius, Gall. *Furgon*, *laas Furgon*. Litt. remissa ann. 1389. In Reg. 81. Chartoph. reg. ch. 505 : *De quadam baculo, qui Furgo furni vulgatior nescupatur eam solo ita percussit. Alia ann. 1380. In Reg. 116. ch. 224 : Præstatis Jacobus cum quadam magno et longo baculo seu percutie, vocata Furgo, furni, insuscipit fuit dictum Stephanum. Rursus alia ann. 1481. In Reg. 192. ch. 38 : Un baston nommé au pais (Caen) rabot de four... Ung baston appellé Furgon de four, etc. Fregon, pro Furgon, ter legitur in aliis Litt. ann. 1382 ex Reg. 148. ch. 68 : Furger, Perlica quasi Furgo uti. Litt. remissa. Ann. 1384. In Reg. 125. ch. 140 : Lequel Guillaume Furgoit ou boutoit d'una grant perche, qui tenoit à l'endroit du lieu ouquel estoient lediz pigeons. Furges ongles, Ungues purgare vel subsecare. In aliis Litt. ann. 1390. ex Reg. 140. ch. 144 : Robert d'Estouteville chevalier, seigneur de Valmont, lui esbant et Furgent ses ongles d'un petit cousteau, etc.*

* **FURIA.** Vis, violentia, actum furiosum. Charta ann. 1419. In Reg. 61. Chartoph. reg. ch. 111. Item quod idem Petrus Amalius consul Gerolomum filium suum captivum pro Furgo pœnium commissit, in carcere resiit de Lutetio, timore etus suspendi, de dictis carcerebus auctoritate propria extraxit.

* **FURIARIA.** Furor, furia. Acta Marty-

rii SS. Maximiani et Isaaci, apud Mabill. tom. 4. Aneact. pag. 120 : *Repetebant iterum Furiam defatigati tortores, quorum jam lasses faciebat solo crudelitas fortiora.*

* **FURIATUS.** In furiam actus, in Vita S. Leonis Lucas Abb. Martii tom. 1. pag. 101.

* **FURIBUM.** Species lectica ad portandas segrotos accommodata. Appendix ad Agnellii tom. 2. pag. 193. apud Murator. tom. 2. pag. 193. col. 1 : *Quando ad eum venit, non pedibus, neque Furibum venit, in quo deportantur segroti, nec solleis potest, nec ambulare, sed in lectulo jacens a sedecim horum in usus (supple alterna) portatus est.*

* **FURICUS.** Viverra, Gall. *Furat*; vel Sorex. Vide *Furiz.* Dialog. creatur. dial. 107. *Quidam Furicus venit ad flumen, et non audebat ultra natore. Hunc videns ranus, volens eum decipere, dixit : Bene nasci, frater et amicus, quia valde bene nasci scio. Credens hoc Furicus permisit se ligari cum filo ad pedem rane : cumque nasasset in fluctibus, rana submergetur et Furicu nescabat. Ex. Eopo laudatur hinc fabula, quam legisse me non memini.*

* **FURIELLA.** f. vocabulum fictum maleficæ exaratum a Greco θελλα. Procella. Acta SS. Justine et Cypriani Mart. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1627. *Ergo Crucifixus major te est ? Dicit illi diabolus : Eliam major est omnibus, quia per ipsum miseris Deus mundo. Quicunque autem gerimus hic et errare facimus homines, ibi Furiella est aerea, et stimuli ignei, et infusuræ in eis, et colliduntur aës angeli transgressores suis homines, et omnes qui deseruerunt Deum, et sic cum furca ignis efferventur ante tribunal Crucisci.*

* **FURIGIDUM.** Multa furf nomine soluta. Vox hybrida, composita ex Latino *fur*, et Sax. *gylf*, muleta. In Legibus Ethelredi Regis, quas *Institutiones* vocant cap. 1. et in ejusdem Legibus editis apud Venetynum cap. 1. admittuntur ad testimonia, qui nunguani *Furigidum reddiderunt*, i. qui de furto ad latrociniū nonquam accusati fuerint.

* **FURIRE.** Furere. Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. *Dessennar, Provençal, délivrer, Furire.* Nostri. *Furosité.* Furor, insania. Litt. remissa. ann. 1380. In Reg. 118. Chartoph. reg. ch. 18 : *Pour sa folie et Furiorité fu mené a S. Titavert (leg. Hildevert) à Gournay par son pere et aucuns de ses amis. Furiorité, ex frequenti mutatione s in r et viceversa, bis legitur in aliis Litt. ann. 1411. ex Reg. 165. ch. 419 : Comme te suppliant soit par foi : furieux et insensiblement... lui estant ou entrant en sadite Furiorité, etc. Furibundus, a Lat. Furibundus, in Litt. remissa. ann. 1408. ex Reg. 162. ch. 192 : *Icelui Denisot meu de mauvaise volonté, comme homme Furibundez, donna audir du Cheste du poing sur le visage.**

* **FURIX.** Anonymous de Natura rerum, cap. de falconibus secundum Aquilam, etc. : *Si Fastidium habuerit, Furices vivas ei dari facias. Sed videtur legendum sorites.*

* **FURLEGAN.** Vide mox in *Furlongus.* **FURLONGUS, FURLONGIA, FORTUNA.** Ager, campus, continens complices aeras, que seriatim adjacentes, pariter incipiunt, et pariter desinunt, sicutque agitantes conciduntur. Tabularium Prioratus Dunstapulensis apud Spelmanum : *In eodem prato et Furlongo Prior*

et Ric. *flius Gilbererti parituntur. Monasticum Anglie. tom. 2. pag. 283 : Viginti (arcæ) in uno campo, ex quibus quinque aera sunt in Furlongia, que descendit in rivulum ultra spinam, et 5. in Furlongia ultra vallum, que veritut apud Rugesiam, ... et 4. arce et dimidium in Rusefurlonga, ... et in altero campo 20. aeras, scilicet in Halefurlonga, etc. Rursum pag. 144 : Concedo... pascuum... ad longitudinem unius Fortlonge. (Charta apud Th. Blount, In Nomolex. Anglie.) Dedit Thomas Croft et Francisco Lovel Arm. unum Furlongum terre arabilis continentem per estimationem, quatuor acres.] Vide *Furlongum* Anglie. Justice of Peace. 146. v. [et Formular. Anglie. Thomas Madoc par. 290.]*

FURLONGUS. videlicet Spelmanno, est stadium, quadrangulum, vox formata, ex Earrow-longe, hoc est, quod longitude suæ subtet determinatur. Sulcum autem a Earrow, agricultore Anglici dicunt, id quod uno progressi aratrum describit, antequam regrediat, et continent plerumque 40. perlicas, hoc est, octavam partem milliaris Anglici. Cowellius *Furlongum* dicit anno 151, quasi *ferlingum*, seu *ferlingata* terra : sed hanc sententiam improbat idem Spelmannus.

Apud nostros, *Fortlonge*, vel *Fortlongne*, *Fortlonger*, venatoria artis sunt vocabula, dicunturque de cane, qui feram eminus, vel ex longinquæ inseguitur. Sed et *Fourlonger* præ eo, quod *Fortlonger* dicitur, dicitur *Philippus Mouskes :*

Le Comte Etienne de Boulonge.
Ki del parage no Fourlonge.

[*Fourlegan, Adultera, apud Schilter. In Glossar. Teutonicu. Vide Farlegani.*]

* **FURMA, et FURNELLI.** Morbus equinus, inter juncturam pedis et pedem, super coronam, prope in pastura, et accident ex percussione mala in aliquo duro loco, etc. Petrus de Crescentis lib. 9. cap. 49. ubi vetus eius Interpres Gallicus *Furina* vertit.

* Forte leg. *Furina*, cum *Furine* Gall. dicitur.

* **FURMATICUM.** Vide *Furnaticum.*

* **FURMENASSIUM.** apud Vivarienses idem, quod *Frumentagium*, de quo supra, *Præstatia*, scilicet Agraria ex frumento. Gall. *Furmenage.* Dominatio Nobilis Bertrandii de Marcio a. 1323. in Inventario Piquet num. 18. vap. 41. de Vouta fol. 36. Item percipit cum *Anthonia Algeri de Frumenasso in frumento unan carterian.*

* **FURMENTUM.** pro *Frumentum.* Stat. Astæ collat. 7. cap. 17. pag. 25. v. Teneat potestas sine tenore facere jurare omnes pistores et pistoriatis de Ast et burgis coherentibus civitatis, quod non immiscebunt legumina neque siliginem... cum *Furmento.*

* **FURMINENTUM.** pro *Furnimentum.* Quidquid instruendæ navi necessarium est. Testam. Caroli comit. Prov. ann. 1481. Item dom. noster rex legavit dom. de Lestrange navem, appellatam *Sainte Marthe*, cum suis *Furminentis*, rebus, etc. Item dom. de Rieux navem, appellatam *S. Michel*, cum suis *Furminentis*. Vide in *Furnire.* *Fourmont.* *Instrumentum* quadam ferreum, in Litt. remissa. ann. 1404. ex Reg. 158. Chartoph. reg. ch. 361 : *Lesquels deux couples de fer le suppliant à un hostil, dit Fourmont, il leva ou arracha.*

* **FURNA.** Vide supra *Fuerna.*

* **FURNACAR.** Vide *Fossinger.*

* **FURNACHA.** Præstatio pro coctione furnaria, quæ domino furni datur Gall.

Fournage. Parlag. inter Phil. Pule. et abbat. S. Andr. Avignon. ann. 1292. Inter Probat. tom. I. Hist. Nem. pag. 116. col. 2: *Item quod furnus et furni sint communas... excepto quod panis, qui deconqueritur ad opus monasterii, non teneatur dare Furnacham.* *Furnatam* ibi habet Reg. 93. Chartoph. reg. ch. 183. *Furnatum* ex eadem Charta editum tom. 7. Ordinat. reg. Franc. pag. 614. art. 18. Vide mox *Furnagia*.

FURNAGIUM. Prestatio pro coctione furnaria, que domino furni datur a *Seclatoribus* ob furni usum. *Fournage* in Consuetudine Audegap. art. 31. *Tabularium Vindocinense* Charta 310: *Si ipsa vel eius deinceps panem in eo furni coquere vellet, Furnagium totum, sicut alii homines extranei qualibet integre et sine ultra redirent contradictione.* Charta ann. 1186. tom. 2. Hist. Lotharing. col. 69-70. *Contulit duos furnos bannalis in parte sua iam dicti oppidi, eo tenore, ut ipse Simon, et successores ejus idem persolvant, sicut vulgo dicitur Furnagium quia ceteri homines solvere ea consuetudine solent.* Sub rationalitate *Furnagio* et mottula, in *Carta Philipp. III. Reg. Franc.* ann. 1275. tom. 8. Ordinat. reg. 83. *Furnus cuius sedis custodianus, apud Kenett, in Glossar. ad calvum Antiquit. Ambrosiensem.* Charta Guignon. Comitis Eboracensis pro Liberatoribus Villarasi ann. 1283. Coquenter dabunt pro bi-heto siliginis unum obulum pro *Furnagio*, etc. Charta Libertatum oppidi de la Perouse. ann. 1290 apud Thomasserum: *Dera li, per l'usage des molins de la ville de Fournage en deuer des serzier. Adde Innocent. III. lib. 14. Epist. 60. Fletam lib. 2. cap. 10. Roveriana in Beomao pag. 22. Probat. Hist. Castillon. pag. 53. Chartam Thomae Abb. S. Germani apud Brolium lib. 2. Hist. Paris. etc.*

257 Aliud est quod *menu Fournage*, dicitur in Terraglio. ann. 1522 apud de Lauriere, in Gloss. Juris Gall.: *Le menu Fournage est dehu chacun an au terme de festi saint Martin d'hiver, par ceux qui sont de la franchise dudit Bussi, c'est a savoir qu'une chacune personne payant le menu Fournage est de l'inde franchise de Bussi... Et est assavoir que une seule personne agee de 18 ans et au dessus demeurant es lieux cy apres escrits, estans de l'adite franchise, doit six deniers de Paris, et sont cy apres declarees et nommee les personnes et villages residens es lieux qui doivent l'dit menu Fournage. Idem omnino videtur quod *Foagum*, Census, prestatio quae a singulis furnis seu priori exigitur.*

258 *FURNAGIA.* Idem quod *Furnagium*. Charta Bedini Abbat. S. Andrei ann. 1230 ex Scholis Preisd. de Massagues: *Is clibebus castri ave burgi debent coquenter Priorie Ecclesiae sine Furnagia dato tamen prandio Fornerio, et in festivitatibus annualibus Prior debet recipere Fornerium.*

259 Stat. Avignon. ann. 1243. cap. 52 ex Cod. reg. 4620. *De Furnagia... Non man- detur pastari, nisi quantum commodum passu capere furnus. Si vero frumentum minus ruit sol. Mang. valere contigerit, curia suo bono arbitrio possit angere Fur- nagiam... Omnes domini furarum con- querentur de modica Furnagia sibi statuta, et dicebant se non posse salvare in furnis Testam. Gui. VII. dom. Montispessul. ann. 1172 inter Probat. tom. 3. Hist. Occit. col. 127: *Injungo heredem meo dom. Montispessul, ut faciat moltere in molendinis de Palude, nine omni mol- tura et Fornage, tolum bladum monasterii**

*Furnacium pallium. Fournage, in Ch. ann. 1290 in Lib. rub. fol. parvo Abbav. fol. 20. v. Vide infra Furnare 2. Fournages præterea appellabant interdum panem et alia, quæ in furno coquuntur. Stat. pro pistor. Attribut. ann. 1836. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 510 art. 12: *Puel li maires... voit le pain et les Fournages... et puel commander as founrers qui l'entamechent leurs Fournages;... et puel li maires faire des Fournages enus jugies, en telle maniere qu'il fait autres denrees, qui il sont jugies.* Vide *Furnagium*.*

FORNAGIA. Eodem significatu. In Statutis Ar-lat. art. 80: *Et castellani teneantur ibi tenere quatuor canes mastinorum ad custodiendum dictum castrum, et ab hoc habeant Fornagiam furni.*

260 *FORNAGIS.* Eadem notio. Fundatio Monast. Parel de Rotomago Ordnis Grandimont. ann. 1192. in Amed. Marten. tom. 1. col. 649: *Sunt liberi et immunes ne in totum terram nostram oblige rentur, vel non, parangio, foogio, foaggio, pondere, mensura, et aliis suis exer- citiis, equitati, rugacio, furnagio, muricio, paucario, molinatio, Forragio, etc.* Charta ann. 1293. in Tabular. Eccl. Massil. Rotentis, juo coquendi panem sine *Furnagia*, et molendini bladum sur familiis sine molitura. Notitia Ecclesiarum Diniensis per Passendum pag. 83. ex Instrumento anni 1320. *Bona, prouentus. Preposi- ture consistunt, in Fornagis furnorum, etc.* Occurrit in Epistola anni 1148 apud Marten. tom. 1. Collect. Ampliss. col. 272. in Consuetudine. Tolas Rubrica de terminis, seu limitibus mesagie, in charta Guidonis Abb. Insula Barbaria ann. 1200. in Macherii ejusdem Monasterii, etc.

FURNAGIUM. Pretium, quod pistori ipsi exsolvit in coctione sumtus et mercede.

Statuta. Assisa panis et cervisia sub Henrico III. Rego Angl.: *Et tunc potest pistor de quartiero frumenti lucrare 4. denarios et fusur, et duo panes ad Furnagium [Jura Canonicorum Ecclesie] Ambian. in villa de Camons, ex Archivo ejusdem Eccl. In furno ejusdem villa furnarius dobet instituere unum portitorum pastarium, et homines villa alium, qui duos panes ponderis decem librae debent habere, et furnarius pro Furnagio unum panem parum maiorem illis quod coaserit.*

FURNARIO. *FURNARIUS. FURNIGRUM* POSTERIORIS. Statuta Massil. lib. I. cap. 41. *Faciuntur araria... Furnarios et Fur- narii, et posterios Furnarios, quod unum panem coquunt vel coqui facien- tem, et bona fide, per Furnarios Pastores intel. igo. Praecipuius pistorius ministros per Furnarios, Gall. Mitras, et Tyruniculos pistores per Posterior. Furnorum.*

261 Rectius certe dictum fuisset, per *Furnarium* intelligendum esse eum, cui maxime cura furni bannalis incumbit. *per Furnariorum* furni ministerium, qui lignum furno calcantibus necessarium colligit et ministrat, ut videtur est supra in *Furnilherius*, idem qui *Furniron* nuncupatur in Libert. villa d'Aigueperse ann. 1374 ex Reg. 198. Chartoph. reg. ch. 390. *Item que les habitans... puissent cuire es fours de ladite ville... et es les founrers ou Fournirois... emploir ou afolto le pain... et ledis founrers ou Fournirois seront tenus de l'amender.* Denique per *Furnorum posterios*, vel postulatis posterios, designatos filos, qui paterni coquendam et coctum portant, furnumque custodiunt. Vide *Posteriorius*.

262 **1. FURNARE.** Panes in furnum immitere. Gall. *Esfourner*. Gloss. Lat. Gall. *Sangerman.* *Furnare, Fournier, cuire en four.* Processus de B. Petro de Luxemburgo in Actis SS. nulli. tom. 1. pag. 601: *Qui non poterat se juvare de brachio videlicet in pastando et in Fur- nendo. Vide Furnare.*

2. FURNARE. Parare furnum. Glossar. Lat. *vetus ex Cod. reg. 521.*

263 **FURNARIUM.** Furnus ad dominum pertinens, quo uti debent subdit. Gall. *Fur bannal;* vel id quod præstatur pro coctione panis in hocce furno. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 180: *Concessimus videlicet Ecclesiam S. Lan- guist... cum terris, aliis, aqua, pratis, Furnariis et cum omnibus consuetudinibus.* Vide *Furnagium* et *Furnaticum*.

FURNARIUS. Pistor. Qui custodiunt furnum. Joanni de Janua. [Gloss. Graeco-Latina] apud Martinum *Furnarius, invoxatus.* *Populare, in Corona pre- tis, Furnarius, in Consuetudine Mar- chionis art. 810 et Balonensi. 22. art.*

Tabularium Germani Prætensis: *Omnes fons deus in burgo S. Germani baronii ad furnum nostrum, seu populo nostra dum fons furnus, et Fur- narium competentes habeamus, per ban- num coquere, et furnagia, prout hacenus conseruerunt, nobis solvere tenebantur. Ut inter utrum Matth. Paris pag. 145. [cum alio non paucis. Vide *Furnarius*.]*

264 *Distinguendus omnino est pistor a furnario, quamvis uterque idem officium præstet, et circa idem artificium versetur, pistor panes vendendos coquit, fur- narius furnum dominicum curat ad coquendos panes illorum, qui ex furno nisi alia sit loci consuetudo vel lex; pistor artis panificis magisterium adi- pisci tenetur, quod *furnario* nequamque necessarium est.*

265 **3. FURNARIUS.** Eadem notio. Codex Legum Norman. cap. 13. apud Ludewig. tom. 7. pag. 181: *Onnes etiam illi qui habent in membro lorice prepositum vel Furnarium vel molendinarium: dum tanore furnum vel molendinarii Baronum habeant, Charta ann. 946. apud Miriegum tom. 1. pag. 239. edit. 1783: Mansus in- dominicanus, ad quem aspiciunt manus triginta, cambie septem, Furnarii duo. Et paulo post: Mansus indominicatus, ad quem aspiciunt manus triginta unus, et duo aliæ, Furnarius unus.* Haec scio an sic idem sit, quod infra *Furnarie*.

266 *4. FORNERIUS.* Idem, in Hist. Dauphin. tom. 1. pag. 28. col. 1. *Fornerius qui fur- nos noscere tenebit, etc.* apud Thymasse- rum in Biturig. pag. 220. D. de Lauriere. tom. 1. Ordinat. Regum. Franc. pag. 522. et alibi non semel.

267 **FORNELERİUS.** *FORNELLERIUS*, di- minut. a *Fornerius*, Puer pistorius. Sta- tutum Arelat. MSS. art. 80: *Commune habeat in dicto castro IIII. quachas, et unum fornerium, et unum Fornelelierum, et unum posterium.* Statuta Massil. lib. 3. cap. 15: *Si quis Fornelelierum contra haec ausus temerari venire, etc.*

268 **FURNATA.** Coccio furnaria, vulgo *Fournée*, occurrit in Vitis Abbatum S. Albani f. 63. [et in Processu de Vita S. Yvonis, tom. 4. Maii pag. 551.]

269 **FURNATICUM.** *FURNATICUM*, Idem quod *Furnagium*. *Tabularium Conchense* in Ruthenis Ch. 21: *Et medietatem de furno excepto Fornatico de pane Monachorum, etc.* Bulla Honori III. PP. apud Ughellum in Episc. Interamn. *Habent Episcopus unum panem boni frumenti de his, quos habuerit clibanarius pro For-*

natio Vetus Charta in Hist. Episcoporum Lodovensem: pag. 108: *Retenta mediatae fismontiarum, justitiarum, sex- terlicorum, Furnaticorum, et omnium aliorum iurium excoitandorum.* Add. pag. 388. Alta Ildefonsi Reg. Aragon. ann. 1187. pro-Liberatibus villa Amiliani in Regesto Lud. Huttoni Reg. Franc. fol. 7: *Similiter ultra justum Furnaticum, scilicet ultra duobus sextariis tres obolos.* Charta Aigilberti Episcopi Cenoman. : *Omnes decimae de supradictis villulis, tam de annona, quam de agrario, viijum, fenum, omnium pecudium, eis Furnatico, vel undecimque decimas redditibus. Male Furnaticum editum in Actis Episcop. Cenoman. pag. 200.*

• **FURNATIUS.** Coccio furnaria, Gall. Fournéa. Charta Jac. abb. S. Bertoni ex Tabul. ejusd. monast. : *De furno, qui debet teneri quatuor moncaldos, ad ministrum solerit in qualibet Furnatione paken, unum.* Vide infra Furneta.

• **FURNADO.** Fulla. Acta S. Gauger. tom. 2. Aug. pag. 680. cap. 1: *Interior ecclesie, et levynge de precibus domini sacerdotiorum precastabat, sicut erat in hoc fonte baptimalis sententia Furnadine mundatibus; ita leprosum maculas ad laudem suam et gloriam abstergere dignatur.*

• **FURNALIA.** Coccio furnaria, Gall. Fournéa, panes ipsi in furno cocti. *Furnaque nostris, eadem nocte, supra in Furnagia.* Charta ann. 1220. ex Tabul. eccl. Camerac. : *De integra Furnea debent solri duo vane... et de dimidia Furnea vel minus, solvetur ad debitam rationem secundum estimationem permissionem.* Arest. parlam. ann. 1408. in Lib. 1. stat. artic. Paris. ex Cam. Comput. fol. 14. r: *Furneiam panis ponderis minus justi vel decentia confitcare poterat.* Vide supra Forneia.

• **FURNELLUS.** Idem quod *Fornellus*. Vide in hac voce. Charta Hugois Abb. ann. 1215. in Chartulario S. Hildi Claramont. : *Actum in Fornello novo Abbatia.* Alia anni 1213. ibidem: *Actum in primo Fornello Abbatia.* Ibidem. In Furneto veteri, fursum occurrit in Hist. Dauphin. tom. 1. pag. 61.

• **FURNELLUS.** Mochilus de Redern. In Dicario obdicionis Varian. apud Ludewig. tom. 6. pag. 328. *Nocte secunda ex Hungarorum Zeytanum negligenter furnus seu specus, in quo pulvere ad subvrenio monia reponi solent, quos Furnelles vocant, hostes construebant et fabrica corporerunt. Milites nostri Fournear, vocant hujusmodi cuniculos.*

• **FURNERIUS.** Ut supra *Furnarius*. (Pistor. Gall. Fournier) [9] Vel potius, Qui furnum dominicum curat. Vide supra *Furnarius*. [Consecuto Bragerie. art. 181: *Furnerii nihil modo accipient de passis et farina.* Occurrat in Statutis Areat. MSS. art. 154 in Catalogo Sodalium Confratris Nativitatis B. M. ann. 1228. Institute in eccl. B. M. Deaurate Tolos. et in Charta ann. 1231. inter Probi. Hist. Castil. p. 58.]

• **FONNERIUS.** Vide *Flecarius*.

• **FONNERIUS.** In Monasteriis effundit se Monachus, apud luciferum et pistori: *Sic Fr. B. de Monte acuto Furnarius, Fr. Julianus Cellarius, etc* auascribunt Sententiam arbitrialem ann. 1222. Inter Abbatem et Consules de Gimone. Regula Hyrcyvalis. tom. 2. Histor. Lotharing. ann. circ. 1043: *Furnarius manus prandeat quod ei cellarius ministeriat, et ad panem tornandum clericis adjudicabunt, cum ei licet.*

• **FUNERUS.** Eodem intellectu. Charta

Alardi comit. Brenensis. ann. 1177. ex Chartul. S. Lupi Trec. : *Abbas vel ministri ejusdem furno pro sua voluntate Furnerum utilem prouidat et ponat*

• **FURNESUM.** Fornax, ex Gallico *Furna*se. Occurrit semel ac iterum apud W. Thorn.

• **FURNETUM.** Coccio furnaria, Gall. Fournéa. Libert. Verno. ann. 1365. tom. 4. Ordinat. reg. Franc. pag. 644. art. 10: *Dominus autem rex habebit de quilibet Furneto, de quilibet panifice... quinque pacubinas; et in dimidia furnata, unum pacubinum.* Vide supra *Furnatio*.

• **FURNEDUS.** FURNES. I. Finus, sternus, testamen, stipula, vel fenum, ab Italicis *Fieno*, unde legonum fortior *Fienus*. Stat. Taurin. ann. 1300. cap. 154. ex Cod. reg. 4022. A: *Item statuerunt quod si aliquis habuerit et tenerius per directum suum donum Furnum, furum ultrices dies, quod ipse sit in bampio solidorum, devenire, et hoc si ipsum Furnum infra teftiam diei, postquam ibi eum posuerit, non glistrum, vide mox *Furnilia*.*

• **FURNIMENTUM.** Coccio furnaria, Gall. Fournéa. Kambertus Ardensis. pag. 161. cap. Quare *Furnagia datur Ardeis Politicus est et compromis de quilibet opidi furno ad quilibet Furnimentum ad procurandum ursum et passantum panem unum ursino se daturum.* Vide pag. 147.

• **FURNIARE.** In furnum immittere. *Furnari.* Vel potius *Panem coquere, ut intra Furnagia datur Ardeis Politicus est et compromis de quilibet opidi furno ad quilibet Furnimentum ad procurandum ursum et passantum panem unum ursino se daturum.* Vide pag. 147.

• **FURNIARE.** In furnum immittere. *Furnari.* Vel potius *Panem coquere, ut intra Furnagia datur Ardeis Politicus est et compromis de quilibet opidi furno ad quilibet Furnimentum ad procurandum ursum et passantum panem unum ursino se daturum.* Vide pag. 147.

• **FURNICULUS.** Fornacula vel catulus, in quo liquatur aurum vel argutum, Gall. *Fourneau, cre vett.* Vide supra *Fornella*. Stat. crimin. Saona. cap. 50. pag. 104. ubi de monete. *Eodem genere panis quicunque adficatur in cuius habitatione... Furniculi ad confundandum, aut quid aliud instrumentum ad hoc opum inventum fuerit.* Un. Stat. Genuens. lib. 2. cap. 50. habent. *Furniculi*.

• **FURNILE.** Pars edis rusticæ, in qua furnus, vulgo *Furnile*. Vox Boies frequentia pro ipsa sede rusticæ. *Vetus Charta in Hist. Monasterio S. Nicolai Andeg. pag. 11: Dedi etiam eis unum Furnile solutum, et quatum.* Alia ibidem pag. 38. *Furnile, sicut in subiecto justa greciæ sicut, tabularium Vindonensem Ch. 108. In subiecto mangonum unum, et Furnile unum tabular. Monast. S. Andrei Viennensis.* *Hoc est Furnile cum gaviasibus, et quoguid ferri eius sum teve e, etc.* Vide *Furnitum*.

• **FURNIRE.** Stipula, Charta W. Marmeri init. ann. 1229. ex Tabul. Fossat. *Conveni insperatis Furnilium calmarum terre mer, qui non erunt in probatione.* Vide mox *Furnilla*.

• **FURNILIA.** Fadem notione. Privilegium Roberti Regis Franc. ann. 1022 pro Meliensi Monasterio, apud Mabil. tom. 4. Annal. Benedict. pag. 707. col. 1: *Posident... in burgo Duonni furnum unum in do-lo... et in burgo S. Aniano dimidium Furnilium in manufactua, qui reddit censum denariorum.*

• **FURNILLA.** Ut superius *Furnata*. Coccio furnaria, Gall. *Furnice, vel id quod pistori datur pro sectione furnaria.* Charta Roberti Ambiani Episc. ann. 1166. pro Communione de Morolio. *Duos furnos, in dicta villa et territorio pro coqui faciendo tartas, pastillas et placcones,*

aut alias res... *Furnarii dictorum furnorum, panes pro redditu et pro Furnilla poterunt retinere.*

* Nequaqueam, hac enim voce significantur. Ligna minulora et vegeta siccata calfacienda furno accommoda, ut observatum est supra ad v. *Fornilia*; quod rursum probatur ex Charta Odon. episc. Paris. ann. 1199. in Chartul. ejusd. epise. fol. 51: *Episcopus de suo faciet furnum in villa (S. Clodoaldi) et ponebit furnerum suum, qui furnum calfaciet de Fornilla, quam querent homines.* Vide supra in *Furgo* 2.

• **FURNILLUM.** ut *Furnile*, Gall. *Furnil.* Camera vel domus, ubi furnus est. Pactum matronali ann. 1081. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 519: *Ego Herbertus duco uxorem nomine Godsheldum et do ei in dotalito... duo arpenna vinearum et sex modios vini de vinea Herberti Sigleni et... unum Furnillum et unum burgensem nomine Amot.* Charta ann. 1081. ex Archivo Majoris Monasterii. *Dederunt S. Martinus medietatem offerentiarum capelle sua, et decimum panem Furnilli sui.*

• **FURNIOLUS.** FURNOLUS. Latona anapatorius. Ital. *Frignuolo*, et *Frignolo*. Gall. *Lanterne pour la chasse à la fave*. Stat. Bonon. ann. 1250. 67. tom. II. pag. 240: *Ordinamus quod aliquis non debeat capere qualitas cum qualitario a pascuæ resurrectione usque ad festum sancti Michaelis, aliquo tempore possit capere ad sustinendum fermum, vel *Furniu* (Furnillu).* Parte aliqua eiusdem statut. Multa bonitatis et reverentia reverentiam virorum veratorum, qui illorumque lente dilabuntur, cum curva lusoria, ac in deinceps tenet in sinistra manu, ac in deinceps palma viminam ad arcum pertinet. Genito primo volatu. (Pic.)

• **FURNIPENDIUM.** Crimaster, simul et locis ubi suspenditur canimus inventus, videtur. Tali est *Furnipendium*. Item plus quoddam *Furnipendium* sive carmalibus sive formulis. Item plus in *Furnipendio* sive chinimaga duas canes ferre penderit, unius puntatis, quasi novas.

• **FURNIRE.** Preberere, instruere. *Furnir, Furnis, se furniri de quelque chose, apud Sanctum lib. 1. part. I. cap. 2. Cusa in Cypre, tanta quantitas cuchari nascatur, quod Christiani poterunt competenter Furnire.* Nata vox apud nostros videtur a *Furnire*, cum castans, suis pene instructis sicut, ita ut nihil in eius inimicatu possit. Vide in *Hospitacu*, et Oct. *Ferrarium in Furnire*.

* Charta anno 1244. in Chartul. S. Spirit. Biturie: *Prior de Achera... tenetibus Furato et diuersis circa et circumiacentibus ecclesiis.* Hinc *Furneum* dicitur Præstatum, quod quicquid prius a præberere debet, in Charta anno 1244. ex Lib. ab eo episc. Carnet. *Quo potest, si et duo deueniatur, utrumq. redditu, juxta redditu quo ducatur Furneum.* *Furneum* Superplus necessarium, sive ad vestrum super ad vestitum spectans, in Vt. 1. C. MS. ubi Disceptus adcepitur.

Quant per le mortis nos enviamus,
Falli vous on peu Furneure,
Non besongable volonté.

* *Furnires*. L'epres. Gauze *L'epres*. Statuta College Rom. 1114. art. 1157. Instr. Histor. Paris. pag. 443. *Priuident psycharisti ada de loco Furano, videlicet cedentia, pulmoni, duobus paribus panorum linearum et coperitura Fundatio Collegii Bajoc. ann. 1398. ibid.*

aliquis. *Fur et Fendong habent; id est; Indicias, tempus consilium sumendi, Tyrat, compus, spatius, indicia. Vide Glossa Saxon. Sonneri verbo *Tyrat*, et supra *Conditio*.*

FURSWIROTOS. Lex Bajvar. tit. 17. 3. *In iuste territoriorum meum alteri Armas, id est, Furswirotos, ipsam mudi debes reddere, etc. Ita Editio Lindenbrogii. Tiliiana Furswirotos. [Baluzii Faswrotos.] Heroldi *Furwotus*. Codices sibi MSS. Furswirotos. Furweroitos, Cursuvirotos. Vox formata ex Germanico *Furwerten*, pejorare : Angli *Forswearre* dicitur.*

FURTARE, pro *Furari*. Coronatio Henrici Regis Portugalliae apud Brandao, lib. 8. cap. 18: *Si Furtauerit de alienis, si blasphemaverint ad Iesum Christum, etc. Occurrat preterea non semel in Foris Alcaconensis, aera 1268. apud eundem Brandao, tom. 5. pag. 307. v.*

Judic. ann. 1507. inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 87. col. 1: *De dicto panis sic sibi Furtae sive furato, etc.*

FURTH CUMMAND BORG. Quoniam Attachiam, cap. 17: *Cujus titulus est, de plegio Furth cummand borg, et de plegio de stando juri. Vide § 1.*

FURTO. pro *Furtum*. Gloss. Gr. Lat. Adspex. Clam, clanculo, clandestino, Furto. Ita in *Furto*, in Legge Longob. lib. 2. tit. 80. cap. 2. [oo Carol. M. 73]: *Ut nemo audierit in Furto principi emere, etc. Quid Glossa Interlinearis, id est, absoncione. Glossae antiquae MSS. Furto, adulterio. Quia sancta notio furtum videtur usurpari in Capitulari Aduisgratiani, aera 789. cap. 60, et in Appendix ad Capital. cap. 38. Item, *Furta, et iustus coniunctus, necon et falsa testimonias, sicut sepe rogavimus, prohibete diligenter, etc.**

FURTUM HABENS IN MANIBUS. *Id Manus rubra.*

FURTUMA. Bulla Leonis IX. PP. ann. 1051. ex Tabul. S. Deodati: *Si inventio pecuniaria facta fuerat, que vulgo Furtuna dicitur, etc. Legendum, ni fallo, Fortunia. Vide in hac voce.*

FURTUOSUS. *Plenus furto, qui sepe committit furto, vel qui pugnat, ubi merces certa paratur. Uguillo, Jo. de Janua. [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Furmosus, qui fait souvent larrecin.]*

FURTUS. *Bulla Leonis IX. PP. ann. 1051. ex Tabul. S. Deodati: Si inventio pecuniaria facta fuerat, que vulgo Furtuna dicitur, etc. Legendum, ni fallo, Fortunia. Vide in hac voce.*

FURTUS. *Bulla Leonis IX. PP. ann. 1051. ex Tabul. S. Deodati: Si inventio pecuniaria facta fuerat, que vulgo Furtuna dicitur, etc. Legendum, ni fallo, Fortunia. Vide in hac voce.*

FUTSATA. *ut supra Fusale, nostris Entrefusate. Lit. remiss. ann. 1353. in Reg. 84. Chartoph. reg. ch. 86: *Perritus Flamingo portans secum duo linteamina, duas Fusatas, etc. Aliis ann. 1408. in Reg. 162. ch. 836: *Une paire de draps à lit, quatre entrefusées de file, etc. Vide Fusata.***

FUSATORIA. *Charta Ferdin. reg. Castel. Inter Acta SS. tom. 6. Jul. pag. 56. Col. 1. *Nec faciemus, nec facientur cogitate in ciuitate, nec in castello: sed aut honorati, nec in libertate, etc. Ut restitendum opinor. Non facient nec facenderemus, nec, alii ut exaltatis ibidem. Omnes colliguntur. Vide supra Facetaria.**

FUSCA. *Anastasius Bibl. in Hist. Eccles. pag. 182: *Ipse vero Basilius, decollari et capita seruum Fusca condicte per spatharios Imperatori transmisit. Ubi Theophanes pag. 844. ex Cod. Barber. Kal. vac. usq. ad 700. fusca: Alii Cod. habent fusca, et pouxpiras. Φούσκα Moschopulus ait esse, quod Graeci pouxpiras. At cum Graeci ita appellent vesicam aut intestinum, aliud hoc loco sonat. Phemon Cynosophil. cap. 7. sit, poterat esse floc: και θεραπεύει. Unde conficitur pouxpiras appellasse recentiores.**

FURCATORIA. *Sinus, Gall. Froncure vel Froncie, unde Furzatis, sinuatus, rugatus. Stat. MSS. S. Petri Insul. ann. 1288: *Item prohibemus... ne quis canonicas... portet tunicas suas Furzatas usque ad limbum, nec etiam ad collum, quod apparetur Furzatura ab extra. In recen-**

tioribus statutis ejusdem ecclesie loco Furzatas, legitur Fronciatas. Vide in hac voce.

FUSA. *Stamen fuso involutum. Gall. facta. Stabulensi Monasterio ann. 905. Apud Marten. tom. 2. Amplias. Collect. col. 37: *Ei anni pars obseruent singulis unius mani centum, videlicet III. porcos at LX. Fusas lini ad jam sepa dictum Monasterium.**

FUSALE. *Stamen fuso involutum. Gall. Fusae. Ordo eccl. Ambros. Mediol. ann. circ. 1130. apud Murator. tom. 4. Antiq. Ital. mrd. sibi col. 908: *Et vigilia natalis Domini quatuor ciendarioribz debent suscipere de camera archiepiscopi quatuor Fusalis lini, de quibus duo minores ciendarioribz debent facere duas lampadas. Vide motu Fusata.**

FUSARE. *Fusum trahere. Theodoricus Thuringus. I. de S. Elizabeth Regina Hungarie cap. 6: *Nunquid hactenus vixit in illam Regis lanam Fusare?**

FUSANIA. *Epistola Gaufridi de Medina, tom. 2. Spicilegium Acherianum pag. 507: *Dedi etiam... decimam Fusiaria meam, atque plates proprie... et decimam omnium molendinorum meorum. [Acherus] suscipiet legendum Silve. Retinendum possit Fusiaria, hocque nomine significari Officinam fundendis metallis, Gallice Fonderie. Vide Fusiarius I.**

FUSARIUS. *Joan. de Janua, qui facit fusos. [G]. Lat. Gall. Sangerman. Fusarius, Fuseller. Vide Statuta antiqua Corbelensis Monasterii lib. 1. cap. 1. [ub]i Acherius Fusiarius. Fusore, Gall. Fons, Fonsatur.*

FUSAS. *Glossa. Gall. lat. et Cod. reg. 7094. Fusarius faison de fusase. Fusicas, fusus, pars toll lignis, la. Lit. remiss. ann. 1380. ex Reg. 118. Chartoph. reg. ch. 170: *Icellus Iohannes pour sa simplesse prent sis ou sept d'oeufs viretons, et en brise les Fusicas, et empota les fers fusa. Fusae, appellata fusias species longa et tenuis. Lit. remiss. ann. 1381. in Reg. 125. ch. 290: *Gesta ledit curé un baston ferré, appellé Fusée, après ledit exposant. Le suppliant reféra icellui Giardin d'un baston, nommé Fusée, in alitis ann. 1408. ex Reg. 163. ch. 176.***

FUSARIUS. *Papias. Fusarius, et sanguineus, arbores. [Sanguinaris arbor in Amaltheia.]*

FUSATA. *ut supra Fusale, nostris Entrefusate. Lit. remiss. ann. 1353. in Reg. 84. Chartoph. reg. ch. 86: *Perritus Flamingo portans secum duo linteamina, duas Fusatas, etc. Aliis ann. 1408. in Reg. 162. ch. 836: *Une paire de draps à lit, quatre entrefusées de file, etc. Vide Fusata.***

FUSATORIA. *Charta Ferdin. reg. Castel. Inter Acta SS. tom. 6. Jul. pag. 56. Col. 1. *Nec faciemus, nec facientur cogitate in ciuitate, nec in castello: sed aut honorati, nec in libertate, etc. Ut restitendum opinor. Non facient nec facenderemus, nec, alii ut exaltatis ibidem. Omnes colliguntur. Vide supra Facetaria.**

FUSCA. *Anastasius Bibl. in Hist. Eccles. pag. 182: *Ipse vero Basilius, decollari et capita seruum Fusca condicte per spatharios Imperatori transmisit. Ubi Theophanes pag. 844. ex Cod. Barber. Kal. vac. usq. ad 700. fusca: Alii Cod. habent fusca, et pouxpiras. Φούσκα Moschopulus ait esse, quod Graeci pouxpiras. At cum Graeci ita appellent vesicam aut intestinum, aliud hoc loco sonat. Phemon Cynosophil. cap. 7. sit, poterat esse floc: και θεραπεύει. Unde conficitur pouxpiras appellasse recentiores.**

quod Latin. Poccam, et Puccam, id est, stumpero. Quod firmat Paulus Diacl. lib. Capit. scissula pucca quilibet puccoco:

FUSCA pro *Fusta*. In Charta Phil. V. ann. 1320. ex Reg. 54. Chartoph. reg. fol. 58. r: *Donamus una cum Fusca sive merrenno, etc. Vide Fusta.*

FUSCANETUM. Bullarium Fontanell. MS.: *Ad Fuscanetum emendum v. solid. Legendum videtur Fusanetum, eadem notione, qua Fusta sum infra.*

FUSCANUS. *Fuscus colore, vel subfuscus. Vett. Schedia Thuana: Hoc est casula Fuscana renclana. I. sagia Fusa 1. caligas albas 4. etc.*

FUSCARI. *Acta S. Gauger. tom. 2. Aug. pag. 674. col. 2: *Dominus nolens vel ad modicum servi sui orationem Fuzus cumque incuria, vel labentia baculi strepitum Fuscari, immo cuius esse meriti, hominibus manifestum fieri, angelicis, ut credo, manus, ac si radicibus terre fissetur, baculus ipsi immobili statit. Id est, turbari, vel eventu minus decoro quasi vilescente apud homines, ut notant docti editores.**

* **FUSCATIO.** *[Actus fuscandi. Gloss. Philox.]*

FUSCEDO. *Fuscus color generativus: Orusta panis semistulata, apud Guidonem Discipl. Farfensis cap. 19. **

FUSCELLUM. *Hariulus lib. 8. cap. 3: Candelabra auro argenteoque para. 8. ventaculum deauratum. I. Fuscellum deauratum. I. scyphus de argento 1. etc. [Item videtur quod Fuscina, quia inter ministeria sacra interdum reveneret.]*

FUSCI. *Mauri, Mauritania incolis, nostris les Noirs, vel Negres. Chronicon Novicense lib. 6. pag. 639: *Eodem tempore, quo Fuci morabantur in castro Frasenedello, etc.**

FUSCINA. *Papias. Fusina, unde pisces perforantur, tridens, crevaces. Jo. de Janua. Fusina. Instrumentum ferreum et tridens, quo utuntur gladiatores ad se capiendum, pisatores ad pisces capiendo, coqui, etc. Gross. Lat. Gall. Sangerman. Fusina. Haret, crochet. Habetur inter ministeria sacra in Bistor. Episcop. Autisid. cap. 20. pag. 423.*

* *Nostris Foyne, Foyne, et Fuyne eodem sensu, simul et merga, harpago, quo ad capiendo pisces utuntur. Lit. remiss. ann. 1374. in Reg. 108. Chartoph. reg. ch. 211: Icellus Colari féri ledit Pierre d'une Foyne ou fourche à charger gerbes. Aliis ann. 1390. in Reg. 163. ch. 4. Piller la Fourne tenant un Foyne, autrement dite fourchefere, en sa main etc. Aliis ann. 1397. in Reg. 151. ch. 278: Icellus exposant tenant une Foyne a oster fene. Aliis ann. 1428. in Reg. 172. ch. 316. *Quae fons de ferre de ferre foyne, appellee fouschache, etc. Bursum aliis ann. 1417. in Reg. 178. ch. 510. Un baseton, nomine Foyne, dont on a accusatum de fueri poisonis in eaque. Un baseton, lequel baseton on nomme Foyne pour chasser aux loups. In aliis ann. 1471. ex Reg. 193. ch. 612. Hinc diminutivum Fouinette et Fouinette. Lit. remiss. ann. 1428. in Reg. 174. ch. 215. *Une Fouinette à charger gerbes de blé. Aliis ann. 1413. ex Reg. 176. ch. 308: *Un nommé Charlozeau demourant à Clavy avoit une Fouinette en sa main, etc. Unde injurie causa Fouineaulz pastores gregum custodes appellabantur; quasi ad stabulum fimo purgandum destinati. Lit. remiss. ann. 1472. in Reg. 193. ch. 708: Icellui Marin dist au suppliant et autres pastoures plu-****

pisera injures; et entre autres choses les appelle Foyneaux. Vide supra Furofere.
• **Fusciam** inter ministeria sacra haberi monet Cangus, quam minus apte inter sacra ornamenta amandat Georg. Rhodig. cap. 26. De Liturg. Rom. Pontif. ut efficitur ex loco ab ipsomet laudato in Chron. S. Trudon. tom. 2. Spicil. Acher. edit. ann. 1728 pag. 601. col. 1. **Fuscinulas** aureas parvas de auro pensas de nariorum quinque; cultellum auro param, etc. [occurrit eodem sensu Fuscinula, Gall. Fourche, in Carmine de Reinard. Vulpe, lib. 3. vers. 2218. Fuscinula Satana porto.]

* **FUSCITAS.** [Fucus color. Apul. de mundo ad domi Fuscata liberum celum.]

• **FUSCOTORIUM.** Fusteine, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 782. Vide Fustanum.

• **FUSCULUS.** Vide supra Flosculus.

• **FUSELA.** Fusela, Guido de Vigev. MS. de Modo expugn. T. S. cap. 12: Et in isto ferro ponantur circumquaque Fusele, sic quod advenient cum denibus rote arboreis, in isto ferro de subius Fusele ponantur quatuor anuli per quadratas, ut recta facies possit teneri recta. Si recta sequatur (rotta) ad una parte cum rotis carcerem dicitur quod dentes ipsius rotis intrent Fuseles. Vide supra Flosculus.

• **FUSELLA.** Parvus fucus, Joan. de Janua. Fusa. [Legitur in Processu de Vita S. Yvonis inter Acta SS. Maii tom. 4. pag. 575.]

• **FUSEUS.** Bourdon, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 782.

• **FUSILE.** Os brachii a corpo ad cubitum. Gall. ex Focile. Acta B. Thomassii, tom. 8. Martii pag. 694: Duo ossa que dicuntur Fusilia brachiorum.

• **FUSILLUS.** Tuditilia ignaria, Gall. Fusi. Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7679. Fusilius, fousili. Vide supra Fugilius.

* **FUSIM.** [Fundendo. (Onomast. Lat. Gr.)]

• **FUSINA.** Officina, Ital. Fucina. Stat. Montis-reg. pag. 267: Statuum est quod quilibet ferrarius et cauderarius cooperiet in directo sue Fusinae quatuor canterentur. Hinc forte Fusiaria, dicitur Faber ferrarius. In Liber. urbis Treec. ann. 1470. ex Reg. 196. Chartoph. reg. ch. 186. Fusiaria ou manuare de fer, etc.

1. **FUSIO.** Inlatio publica, tributi pensatio. Gloss. Lat. Gr.: Fuso διοράσις, τιστός, δρόπος. Sic lego, pro δρόπος, ex etym. δρόπος, tributum. Hursum. Fusione. οὐραζεῖν, κατεῖν. Vox Jurisconsultorum.

2. **FUSIO.** Fusura. Arnaldus in Risor. MS. cap. 4: Fusionem de metalairam.

* **FUSIS.** [Palus. Digr.]

• **FUSITERA.** Animal in India, quod fluctus haustis fistulis eructuat, ita ut noxes merget. Papiae. Item est quod Plinio Puyester. Gr. φυτρίς nostris Physetere monstruo haec habet. Babelais in Pantagruel lib. 4. cap. 33: Pantagruel de loin appercut un grand et monstrueux Physetere, venant droit vers nous, bruyant, ronflant, enfe, élevé plus haut que les hunes des naufs, et jettant eau de la gueule devant soy comme si ce fut une grosse riviere, etc.

FUSOLUS MOLENDINI. apud Petrum de Crescenzi lib. 5. extremo, ex Italico Fusolo, Gallice Arbre de moulin.

* **FUSOLUS.** FUXOLUS, FUXULUS. Cardo, vel ingenuum ad machinas movendas, quibus lanae textilia solidantur. Stat. Bononi. ann. 1250-67. tom. III. pag. 422: Bonacursius de Surzina po-

tetas bon., dominus Rainierius de Scania, dominus Bartolomeus dominus maius procurator. Comuni bon... locaverunt ad officium gastronomia de Beueraria domino Guidonis de Tencavaris. Fusolum longum campanae de Beueraria versus sero; buvalllo domini Gabrieles grunniens. [Fusolum] Fusolum '82 curium dicta campana. [P.R.]

* **FUSOR.** Qui fundit metallum, Gall. Fondeur, apud Palladium 1. 17. Guillelmum Monachum in Vita Sugerii, etc.

• **FUSORIUM.** Ugutioni, o que quid infunditur. Gloss. Gr. Lat. Hippocrate, Fusorium: ξύρινγος, ξυρίπον, εψυρούμ, Fusorium [Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Vessel à mettre liqueur.]

* Glossa Biblica MSS. anonymi ex Bibl. reg.: Fusorium dicitur in quo aliquid funditur vel cum quo funditur. Fusorium, item dicitur opus, quod per fusorium. [See Glossar. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7824: Fusorium, le lieu, ou vessel, ou autre chose est fondue.]

* **FUSSICULA.** Prestationis species.

Charta Guillelmi abb. Floriac. ann. 1286: Burgenses de castellis renoncabant et erunt quieti et immunes... de agencio, de Fussicula sive tressis nocturnis (pororum) de cornuagio, charrugio, etc. Vide Toscana 2.

• **FUSSINA.** ut supra Fusina, Officina. Charta ann. 1400. inter Stat. Perus. pag. 23: Item de et pro dictis horitorum et Fusinarum, etc. Aliud sonum von Gallicia Fusse, Alapam nempe, in Lit. remiss. ann. 1400. ex Reg. 182. Chartoph. reg. ch. 38: Iustus Richardi lui avoit donne une Fusse en la joye (joue).

* **FUSSORIUS.** ut supra Fusorium, Ligo. Statuta Corbeiensis apud Achitium tom. 4. Spicil. pag. 11: Et unusquisque habeat ad horum excordium sine alias necessitates explandas Fusorios vi, bessos II. etc. [See Vide supra Fussorius.]

1. **FUSTA.** Lignum, materia lignea, materialia, Gal. Fust, Merrion, ex Lat. Fustis. Charta Raimundi Comitis Tolosa ann. 1181. apud Catellum in Comitib. Tolosan. pag. 215: Nullus homo vel femina emat Fustam in illo die, in quo fuerit delata, vel reverendata, in qua Fusta intelligentius arcas, vel vasa sive vinaria, vel alia, et circulos et latas et scanno et lectos, et omnem aliam Fustam, quae necessaria fuerit ad edificia et bastimenta, quae deferuntur cum manibus, etc. Testamentum Guill. D. Montispessulani ann. 1211: Item Domina mater mea, vel ille, qui meos usus et acommodia accipiat, emendat illam Fustam, quam habuit in Ecclesia de Pruneto, etc. Adeo foundatione Monasterii B. Mariae de la Serra gal. ann. 1180. tom. 8. Spicilegium Archerianum pag. 169. Vide Eustage. Fustage in Comitatu. Solenat tit. 18. art. 1: Cacum pot joyr des Fustage deme de deinde heremps per bastir et per lo cage. A fuste seu ligno dicta navis species, quam vulgo Fusta dici mus, galena Malaxus in Hist. Patr. CP. et Chirurg. Veneto-Byzantinum pag. 206. nam et naues nude Ligno vocantur.

1. **FUSTA.** Provincialibus Fusto, Trabs, Gall. Poutre. Charta ann. 1282. ex Scheidis Praesid. de Mazaugues: Ut quovis Fusta necessaria fuerit... ad edificandum vel reficiendum domos suas, vel portalia, ve. clausuras, vel pontes, etc. Alias ann. 1272. inter Consuetud. Privileg. Tolos. e Pibl. D. Abbat. de Crozat: Faciat fieri per magistrum et carpentarios vestros et fusteros vobis subditos Fustas bona et pulcras et de legitime pectellis (palellis.)

Ibidem: Nullus fusteriorum Tholose sit donec ipsa Fusta fuerit a palelloribus per nos constitutis Adeliter palellata. Computus ann. 1391. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 169: Ut Fustane apud Seyssellum emerent, et ipsam charreari facere usq[ue] apud Legendum.

Nostra Fusta et Fustage, eadem accepimus. Lit. remiss. ann. 1371 in Reg. 101. Chartoph. reg. ch. 140: Que ledit capitaine, ne ses diuerses garnisons puissent ou leur loise empêtre aucuns Fustages, utensiles, pierres et autres biens... en outre prieuré. Une Fusta ou piece de bois, in aliis ann. 1418. ex Reg. 170. ch. 289. Hic Affutage et Effutage nuncupabant id, quod a quovis conductilio opifice ab eiusdem artis magistris vel sodatisbus, pro novo illius adventu exigebatur. Stat. ann. 1488. in Reg. 197. ch. 7: Item que les compagnons qui voudront ouvrir des soubs maistres, seront tenus de payer audis maistres dous deniers pour leur Affutage. Lit. remiss. ann. 1471. in Reg. 195. ch. 548: Lesquelz compagnons conculerent aler voir ung autre charpentier... pour lui demander son Effutage, comme ilz disoient estre la coutume entre les charpentiers de par de li, quant ilz changent atelier nouvel. Ejusdem originis vox Effustum, Materialio, vulgo Charpente, in Charta ann. 1385. ex Reg. 127. ch. 242: A peine royoy l'en à celebrier et faire le divin service en aucunes des chappelles et oratoires d'icelle église (des SS. Innocens) par les Effustumens des édifices des maisons. Vide infra Fustamentum.

* 2. **FUSTA.** Tributum, quod pro fustis signis exsolvitur. Charta ann. 1345. in Reg. 78. Chartoph. reg. ch. 280: Reditum et predicti, qui consistunt in pedago, crista, incisa, Fusta, copis, conditibus et aliis redditibus mundis.

* 8. **FUSTA.** vox Italica. Myoparo, Ilburnica, Gal. Fusta. Annal. Piacent. ad ann. 1490. apud Murator. tom. 20. Script. Ital. col. 963: Dum magnus Subassi Turcharum dux... ad Vallonam Turcharum cum præda Christianorum progrederetur cum gallesi quinque, Fusta duodecim, etc. Fustereau, dimin. a fusta, navicula, cymba, in Lit. remiss. ann. 1459. ex Reg. 188. Chartoph. reg. ch. 201: Lesuppliant et iculus Toulefoy entrent ensemble en certain vaisseau ou Fustereau, etc. Vide Fustis 1.

* 1. **FUSTAILLIA.** De vasis cuiuslibet metate, ius dictum videtur, a Gall. Fustaille, quod tam non nisi de dollis solet usurpari. Instrum. ann. 1300. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 86: De qualibet vendentes eodem modo paganum panem, pelleteriam, mercieriam, ferrum, acarum seu calibem, pectoriam; cascos, corsa, fabricaturam tape, cyphos et aliem Fustailium et consimiles... capitur unus denarius.

* Unus Fustailleur, merx dollaria, et Fustailleur, dolorum artifex. Lit. remiss. ann. 1408. tom. 1. Reg. 157. Chartoph. reg. ch. 849: Fustail, nomen fratre, fratre alieni in la complicitate de leur man à la feste de Conde sur l'Ecaud menée pour vendre plusieures denardes de Fustailleur, et aussi un leur voisin Fustaille... qui menoit vendre plusieures Fustailles. Fustaille, pro vase ligneo ad mensas usum, ni fallor, in Pedag. ex Reg. sign. Pater Cam. Comput. Paris. fol. 258. v: Pour chascune bale de Fustaille, quelle que elle soit, vj. den.

* **FUSTAINUS.** ut Fustanum [infra. Vide locum in Calendra.]

* **FUSTAIRIA.** Locus Biterris ubi habi-

tabant vel operabantur fabri lignarii. Testam. Rogerii Vicecom. Biter. ann. 1198. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 501. *Et dono eis licentiam faciendo furnum in casali quod habent in Fustaria Biterri absque omni exactione mei et meorum.* Ubi Stephanotius in Fragment. MSS. tom. 10. pag. 170. legit.

* **FUSTAMENTUM.** Materia lignea. Compil. ann. 1488 inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 45. col. 1. Söverun. magister Gorino Hondrati fusterio, præfusus, protibus et aliis suis Fustamentis, ac suis laboribus traditis et factis præparacione dictæ turris, etc. Vide supra Fusta.

1. **FUSTANA.** Ut mor Fustanum Invent. Eccl. Noviom. ann. 1419. *Copertura boucassini opera ad modum Fustana.*

* Nostris. Fustane, codem sensu. Chartul. S. Sulpi. Bitur. fol. 19. re Adelais uxor Stephani vicaria partern terra S. Sulpii, quæ est apud Beccatum. quam pater sua iniuste possederat, domino Rainaldo abbati dimisi; et alibus in testimonio hujus doni dedit. Ad. 16. mulieri Fustaneum. Chron. Bergom. apud Murator. tom. 16. Script. Ital. col. 1004. *Qui Bonasolus... voluit occidere dictum dom. Zinimum de Suardis super eis porto, non habentem in dorso tunc, nisi unum Fustanum, sine interula et canisse.* Lit. remiss. ann. 1358. in Reg. 187. Chartoph. reg. ch. 309. *Pierre Baile osta à icelle femme une sautrière d'argent, certaines petites pieces de toile et son Fustane.* Vide in Fustanum.

1. **FUSTANIUM.** Eadem notione. Laudes Papie apud Murator. tom. 11. col. 23. *Super flujo Verba nobis habent fullones habitacula plura, quæ dicuntur canidae, in quibus... panni de bombyce, qui sunt ibi, et dicuntur Fustania, canidae.* Occurrit rursus ibidem col. 42.

1. **FUSTANIUM.** FUSTANNITUM, Vestis ex Fustania confecta. Stat. Massili. lib. 2. cap. 30. Item de Fustania domine XII. den.. Item de Fustano amplus VIII. den. Statuta Arelat. MSS. art. 53. Et pro Fustanniti hominum VIII. den.

* **FUSTANIUM PANNUS.** Ex gossipio contextus. Charta Henr. comit. Trec. ann. 1180. in Chartul. Arremar. ch. 241. *Ut mercatores, qui ibi Fustanum pannos et alias merces vendere voluerint ibi, etc.*

FUSTANUM. Panni ex gossipio confecci species Xylinum. Fustani. Occitanis. nostris. Fustane. Occurrit apud Andr. Monach. lib. 1. Vita S. Ottonis Episc. Bamberg. cap. 45. Vide Fustana. Fustanum. Fustanius. sals locis.

FUSTA. FUSTIAN. FUSTANIUM. Visita Thessauris. S. Pauli Londinensis ann. 1295. *Carisa de Fustia cuius totus apparatur de Fustia...* Item unum vestimentum cum apparatu de pal sufficienti, et casula de Fustia. Fustaniun, ibidem, et in Fleet lib. 2. cap. 12. § 8.

FUSTANIUM. Concilium Arelatense ann. 1280. cap. 11. *Cum sella alba vel Fustina sive phaleris equitent.*

FUSTANIUM. Statuta Massiliensis MSS. ann. 1270. *Fustanium multibore... Fustanium duplex.*

FUSTANIUM. Ordericus Vital. lib. 5. pag. 501. *Et Oddaline conjugi ejus manus Fustanium... dedit.* Intra pag. 504. *Ei Odoni filio ejus unum Fustanium.* Relatio de Ordine Cisterciensi tom. 1. Monast. Anglic. pag. 700. *Nec quis casulas nisi de Fustaneo, vel lino, sine pallio, euro, vel argenteo.* Vide Orig. Gallie. et Ital. Menagii, et Possimum tom. 1. Hist.

Pachymer. pag. 414. ubi de voci origine.

1. **FUSTANE TELA.** In MS. Nobilis. censu apud Stephanot. tom. 3. Antiqu. Pictav. MSS. pag. 608.

* **FUSTANEUS PANNUS,** in Actis SS. Aprilis tom. 2. pag. 207.

* **FUSTANITA.** in Chartular. S. Vandredi. tom. 2. pag. 207.

1. **FUSTANIA.** in Annal. Benedict. tom. 5. pag. 677.

* **FUSTANICUR.** Charta Landriei de Praiaaco ann. 1118. *Inde habuit Landrinus eam cum pullo suo et... filius ejus equum unus et alii duos Fustanicus.*

* **FUSTANICUS.** in Actis SS. Maii tom. 1. pag. 674. *Iam unam casulam de Fustenio.*

1. **FUSTONYM.** Computus ann. 1396. tom. 2. Hist. Diphim. pag. 328. *Item predictam informationem dicti baylliū habetur, quod dictus R. Raynundus fecit munitionem in dicto castro de armis et rebus infra scriptis, quæ existimante sunt valere preium infra scriptum, videlicet XI. paria de platis copertia de Fustenyo, valentes in summa... XX. s. vii. den.*

* **FUSTARE.** 1. Nostris. Fuster, virgines cadare. Lib. rub. fol. parvo domus publica. Abbav. ad ann. 1381. fol. 50. r. *Morote*

Dufle... pour soupecher de larchein fust... le au banlieue, ibid. ad ann.

1386. fol. 84. r. *Regnier. Esquifarie fumen... el le banlieue pour lui Fuster et banir, et li là venu, li moires la Fusta et bani.* Lit. remiss. ann. 1389. in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 69. *La mere d'Agnes cria à la mort, combien que paravant elle eust vendue saduite file, dont elle fu pour Fustee et punie à Sens.* Pro Predari diripere, apud Monstrel. 1. vol. cap. 19. *Si alterent Fuster aucuns mèchans villages du paï, et boutèrent le feu en aucuns lieux.* Vide in Fustis. Fuster vero est Fustem aliqui obvertebere. Lit. remiss. ann. 1416. in Reg. 168. ch. 40. *Le petit homme pris le cheval d'Alain par la bride, et Affusta son poulain à la poitrine dudit Alain.* Vide Fustis.

* **FUSTEE.** Ut mor Fustanum. Vide Fustanum.

* **FUSTARIUS.** Qui fuste verberat.

Gloss. Philox. Inscript. apud Fabret. p.

529. n. 382. *Fustario supplicio se novit esse subdendum.*

* **FUSTIBALUS.** Machine bellice species. Fulco lib. 2. Vide Hierosol. pag.

888:

Aggrubis, plateis, ongris, Fustibalisque.

Assultus invent, cunctis uterilibusque.

Ubi forte legendum Fundibalisque. Vide in hoc voce.

* **FUSTI.** Nihil hic immutandum suadet

Vegetius qui lib. 3. de Re milit. cap. 14.

sic. *Fustibulum describit. Fustibulus.*

fustis est longus pedibus quatuor, cui per

medium ligatur funda de corio; et ultra-

que manus impulsus prope ad instar onagri

dirigitus. Hinc

* **FUSTIBALATOR.** In MSS. episodum

Vegeti, ut observat Stewecanus, pro eo

qui fustibulo uititur. Editus habet Fun-

dibulator. Vide in Fundibulum.

* **FUSTIGO.** [Fuste percutio. Gloss.

Philar.]

1. **FUSTINUS.** Vide in Fustanum

1. **FUSTIS.** *probabiliter, i.e., utriusque, in Gloss.*

Gr. Lat. Isidorus lib. 5. cap. 35. et lib.

20. cap. 18. et ex eo Papias. *Fustessunt,*

quibus juvenes pro crimibus feruntur,

dicit, quod proficiunt in fossis stent, quos

Palii rustici vocant. Fustibus rufariari,

cedi coerceri, in leg. I. d. off. pref.

Prat. (1. 11.) leg. 3. et ultime Off. pref.

Virgil. (15. 1) leg. 5. et ad. Thod. de

Episc. (16. 2) leg. 21. 54. 55. Jo. Heret.

(16. 3) leg. 15. (12. 1) leg. 80.

Gr. D. Deur. (12. 1) Concil. Matisson.

1. *S. Petrus natus servus, gravio-*

nibus Fusti istibus verberabatur. Edic.

Edic. Pistensis Caroli Calvi. cap. 15. *Ut*

serui pro hoc consulti, non cum grossa

Fuste, sed nudi cum virgis rapulent.

Intra. *Et disciplinam sustinentes in cor-*

poore suo delitiores non sicut. Speculum

Saxonum lib. 3. art. 16. Quandojudici

preco eo, quod ipsum in suo jure ne-

taverne, assise en la grant Fusterie de ladis ville, etc.

* **FUSTERIUS.** Faber lignarius. Provinialisibus Fusti, Benetarn. Fuster. Occurrat in Charta ann. 1372. in Concilio Biterr. ann. 1310. cap. 16. in veteri Catalogo MS. B. M. Decuriae. Vide in Fusta.

* **FUSTET.** Lit. remiss. ann. 1414. in Reg. 167. Chartoph. reg. ch.

384. *Un fuster ou charpenter, appelle*

Michel de Vaudun, etc. Jehan Garin Fustet,

de la ville de Thouars, etc. in illis annis

1458 ex Reg. 188. ch. 31.

* **FUSTETUS.** Collius coriaria. Gall.

Fuster; Fustet, in Stat. Infecto. Rotomag. ann. 1350. tom. 7. Ordinat. reg.

Franc. pag. 117. art. 4. Leude major. Carccass. MSS. *Item pro argua de Fusteto, 18. den. Ubi versio Gallica ann.*

1544. d'une charge de Fustet, etc.

* **FUSTERS.** Lignus. Acta SS. tom. 5.

Junii pag. 843 ubide S. Ireneus. *Quod*

caput infra quandam capiam Fustem

argento tectam possumus. Instr. ann.

1317. tom. 2. Hist. Diphim. pag. 598.

Que omnia et singula, res sex locaria

predicta pro pignore, data, dictis dom.

Dolphinus posuit et consignavit in qua-

dam parva capsa Fusta. Charta Gerald.

Abb. S. Johannis Angloriae. ann. 1365.

Sedente codem dom. Abbate super quem-

dam bancum Fustem.

* *Unde Chartre fustive, ex ligno*

duntaxat, in Lit. remiss. ann. 1385. ex

Reg. 128. Chartoph. reg. ch. 155. Une

chartre Fustive sans ferreure chargée

d'avoine, etc.

* **FUSTIA.** FUSTANIUM. Vide Fustanum.

* **FUSTARIUS.** Qui fuste verberat.

Gloss. Philox. Inscript. apud Fabret. p.

529. n. 382. *Fustario supplicio se nove-*

rit esse subdendum.

* **FUSTIBALUS.** Machine bellice spe-

cies. Fulco lib. 2. Vide Hierosol. pag.

888:

Aggrubis, plateis, ongris, Fustibalisque.

Assultus invent, cunctis uterilibusque.

Ubi forte legendum Fundibalisque. Vide in hoc voce.

* **FUSTI.** Nihil hic immutandum suadet

Vegetius qui lib. 3. de Re milit. cap. 14.

sic. *Fustibulum describit. Fustibulus.*

fustis est longus pedibus quatuor, cui per

medium ligatur funda de corio; et ultra-

que manus impulsus prope ad instar onagri

dirigitus. Hinc

* **FUSTIBALATOR.** In MSS. episodum

Vegeti, ut observat Stewecanus, pro eo

qui fustibulo uititur. Editus habet Fun-

dibulator. Vide in Fundibulum.

* **FUSTIGO.** [Fuste percutio. Gloss.

Philar.]

1. **FUSTINUS.** Vide in Fustanum

1. **FUSTIS.** *probabiliter, i.e., utriusque, in Gloss.*

Gr. Lat. Isidorus lib. 5. cap. 35. et lib.

20. cap. 18. et ex eo Papias. *Fustessunt,*

quibus juvenes pro crimibus feruntur,

dicit, quod proficiunt in fossis stent, quos

Palii rustici vocant. Fustibus rufariari,

cedi coerceri, in leg. I. d. off. pref.

Prat. (1. 11.) leg. 3. et ultime Off. pref.

Virgil. (15. 1) leg. 5. et ad. Thod. de

Episc. (16. 2) leg. 21. 54. 55. Jo. Heret.

(16. 3) leg. 15. (12. 1) leg. 80.

Gr. D. Deur. (12. 1) Concil. Matisson.

1. *S. Petrus natus servus, gravio-*

nibus Fusti istibus verberabatur. Edic.

Edic. Pistensis Caroli Calvi. cap. 15. *Ut*

serui pro hoc consulti, non cum grossa

Fuste, sed nudi cum virgis rapulent.

Intra. *Et disciplinam sustinentes in cor-*

poore suo delitiores non sicut. Speculum

Saxonum lib. 3. art. 16. Quandojudici

preco eo, quod ipsum in suo jure ne-

glazit, levicetam praestat, mensuram Regis ad pro mulcere, que in triginta duobus virgo queritur cubitus bipartitus continetis verbis noscitur comprehensa. Addit Legem Burgund. tit. 4. Andreas Suenonis lib. 5. Legem Scaniae cap. 24. *Fusus autem appellatio virginis et baculum, hastam, securum, malleum, clavum, et vaginatum gladium comprehendit.*

FUSTARE. Fustatus cadere. *Fusare* Danti et Bocaccio. Gloss. Gr. Lat. : Evaginare, & ita rixam tunc. *Defusio*, *Fusio*. Ita in MS. grec. *Fusio*, ut p̄fret Edictio H. Stephan. *Fustare* porro occurrit in Legi Alemanni. cap. 12. 13. 14. et in Legi Longob. lib. 1. tit. 17. § 5. [In Lutpr. 141. (6. 68.)] ubi *Fusigare* habet Lex Burgund. tit. 4. et similicet. *Poxallex*, apud Harmenopoli. lib. 1. tit. 7. & 30. Vide *Fusare*.

FUSTUANIA POENA, id Edicto Theoderici cap. 4. *Fustuarium supplicium*, in Legi Burgund. tit. 70. in un. Cod. Th. de Edict. publ. (Novell. Major. 4. 4.)

FUSTUARIUS, *Eduardus*, & rixam *Gloss*, Greco-Lat. In populi publicis moderatorem tulosexus. seu fustigationem, lexiorem fuisse flagellatione quidam colligunt ex leg. 7. 10. 28. et seq. D. de Poenit. (48. 19.) *Contra Cupacius in Paratis*, ad ill. Cod. de Emedant. servor. (9. Rabi Maimonidem) de fundamentis Legis pag. 76. 77. P. Pittheum ad Collat. Legis Mosaicæ tit. 11. et cœpura in *Buculare*.

Fucus, Arbor justa magnitudinis. Lex Salica tit. 27. § 28. Edit. Heroldi. Si quis arborum post annum quem fuerit signata, priserit, etc. Ubi ad marginem ex MS. alio: Si quis in sphaera Fustem signaverit, et non capulaverit, etc. Monachus Centenarius lib. 1. Miraculor. S. Richarrii. num. 2. *Quadam autem die dum rura illius circuere, super jam dictam fagum venit: quam dum agnorum esse intuitus esset, juvent incidi, et quia apta esset ad ministerium fodi indicavit: Cui sui servi professi sunt in minime hoc audere perpeti, et quod paterna traditione deditissem illum esse sacram Fustem, etc.* (Computus gabellie S. Amphioniani pro D. Comite Sabaudia ann. 1821. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 100. Cum virginis fribus hominibus qui residuae secum fuerint per tridenta atque per versa loca ad grecum, etiam etiam et charactrandum usque Rhodanum et intrallandum dictam Fustem super aquam. Miracula S. Angilberti. sive 4. Bened. part. I. pag. 138. *Concedens cuiusdam magnitudinem Fustem*, etc. Occurrunt non solum in Charta Tulos ann. 1428 apud Stephanium in Antiqu. Orcitan. part. I. pag. 380.] Manet etiamnum vocis vestigium, silvas, arbores, Bois de haute fustate dicimus.

FUTIS LECTORUM. Sponda. Gall. *Bois de lis*; Lecti compages lignea. Gundonis Discip. Farfens. cap. 47. *Hos versus conscriptos habeat camerarius in Fustis Lectorum, sive in plumbatis ipsorum in dormitorio Fratrum:*

Locutus est Fratrum vestimentis omniis istibz. Stetit Lectorum caminus floride Fratrum.

PER FUSTEM investire. Vide *Investiture*.

PER FUSTEM ET WANTONEM, Formula et banis et confiscationibus adhibita; unde liquet non in investituris et

traditionibus tantum usurpatam fuisse. *Vetus*, Formula inter. Leges Ludovicianas Imper. apud Muratori. tom. 1. part. 2. pag. 130. eol. 1: *Domine Comes, si dico: per istum Fustum et istum Wantonem mittio omnes res de Martino in bannum.* Ibid. col. 2: *Per istum Fustum et istum wantum tollo omnes res ejus de banno.* [Poo Vide Grimm. Antiq. Jur. German. pag. 188.]

FUSTE, In *FUSTEM*, Formula in chartis utebantur et mensuram cum latam et radice precescere significarent. Charta anni 1224 ex Tabula Corbeiensis. *Constituta quatuor modis frumenti de territorio de Tana in Provincia sua, ad mensuram quatuor villa Fuste ad Fustem mensuratos.* Alia ann. 1224 ex eodem Tabul.: *Nouimus, quod ego Hugo de Forstia miles homo legius Ecclesie Corbeiensis tenorem de eadem Ecclesia cum alio fendo mo septem modios et septem sextariis frumenti Fuste ad Fustem ad mensuram Corbeiensem.*

CUM SCUTO ET FUSTE SE DEFENDERE, in Legi Longob. lib. 1. tit. 25. § 76. lib. 2. tit. 55. § 79 [In Ludov. P. 29. Lothar. I. 31.] Vide *Campio*, *Duelum*.

FUSTES AD SEPULCRUM PONERE, Superstitio paganicæ species, apud Conradum Uspergensem ann. 1124. *FUSTES ALPINOS super caput frangere*, in Legi Salica tit. 36. [In quo signo quis parentibus nuntiata remplitabat].

FUSTES, Naves ita appellate. Bernhardus de Breydenbach in Itin. T. S. : *Vidimus Fustes et grappas cum navibus armatis applicatae in portum.* Vide *Fustis*. 2. **FUSTIS**, Scutrum. Hist. reg. Franc. tom. 9. Collect. Histor. Franc. pag. 41: *Richildus... veniens attulit ei (Ludovico)... regium vestimentum et coronam et Fustem sive sceptrum ex auro et gemmis.* Vide *Baculus* 2.

FUSTONYUM. Vide *Fustanum*.

FUSTUARIUS, *Levi Fustis*.

FUSTUM, Vox generica que lignum, vel trabem significat, Gall. *Pieca de bois*. Charta ann. 1208 apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1031. *Tunc nos faciemus destruere ipsum batimentum quod super Ecclesia dei Aristoteles exterminetur, de Fusto videlicet, et petra, et in magno situm firmum, etc.* Instrumentum ann. 1328 tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 98. *Item quodlibet Fustus quod vocatur Timos, vel antennae debet 5. sol. Item Fustum quod vocatur Panna debet 11. den.. Item unum Fustum quod vocatur Rondeleum.* Charta ann. 1329. ex Archivo S. Victorii. Massil. : *Quatuor crucis de cupro et aliis de Fusto.*

1. FUSUM, ut supra *Fusile*, fusus. Gloss. Caesar. Heisterbac in Reg. Prun. tom. 1. Hist. Trevir. Joan. Nic. ab Antoni. pag. 679. col. 1: *Lini Fustus id est, spille spraginta, que libram unam habebunt in pondere.*

2. FUSUM, Virgula ferrea, ut intertentator docti Editores ad Acta S. Francie. tom. 3. Apr. pag. 391. col. 2: *Parrulus iste... oculum unus sibi proprium de Fuso uno vulneraverat.* Qua notione semel terumque occurrit, hisdem testibus, tom. 3. Mart. ad Mirac. S. Ambros. Senens. num. 58. At vero nihil hic video, cur de fuso ligneo non intelligatur.

3. FUSUM, *Lapideum*, f. Crusta gypsea. Acta SS. Junii. tom. 1. pag. 105. ubi de S. Symone recluso: *Dehinc Fusum quid Lapideum coloris jecoris superficiem tumuli tegens, amato illo, rursum, ut moris est sepulchorum, conspicitur cooperitorum.*

FUSUS, Muller, vel mullebris sexus, cui *Fusus*, ut viro gladius et arma, competit. In Lege Anglorum et Wernor. *Hereditas ad Fusum a lance transire* dicitur, que ad filias transit. *Tomber en quenouille, nostris Speculum Saxonum lib. 3. art. 13. ¶ 3: Qui expeditus re: hoc est, arma bellica, postulat agnatus ex parte gladii et scutis: ad utrumque vero, seu geratani cognitum, id est ex parte Fusus seu mullebris, hereditas admissa.* *Haec de quenouille, in Consecratione de la Roud d'Indre, in Blesensi pago art. 3. illa patrie herres, Viget Proverbium apud Italos: Far d'uno lancia un Fuso, quod est reducere una cosa grande à tanta extremata che non servì a niente.* apud Achæmicos Crucianos. Vide Achæmeum Onirocrit. cap. 249. exir. et infra in *Gladius*.

FUSTUS ARGENTUS, mulierum sepulcris appensus. Dilmurus lib. 2. pag. 25. filia Ottonis Magni Imp. Conradi Franconie Ducis uxore. In *Ecclesia Christi Martyris Albiani in Moguntia fletibus est sepulta, cuius Fusum argenteum in eius memoria ibidem est suspensum.* Ita olim Tanquillus, Tarquinii prisci uxori, statuan posuisse Romanum, fusum et colum tenentem, in probatissimis ac virtutis muliebris argumentum, uti testantur Festus, Plinius lib. 8. cap. 48. et Plutarchus Probl. 30. Quippe, ut illi Fulgentius lib. 2. Mythol. *Laborem manus et operationem libidinosæ mulier non diligit.* Sane cum *Fusus*, feminarum *gladius*, vel certe *scutum* dicatur, quo scilicet contra desideriam sese tocentur, admodum vero simile est, inde profluxisse, ut earum insignia in *fusis* describantur, vulgo *longitiae* dictis, quod, ut censet Scaliger ad Varonem, lauri foliorum speciem referant, quasi *taurengis*, quorum figura eadem est, que fusorum. Sed et feminarum *sigilla* cere, Diplomaticis appensa, ferre serpente ea forma ac figura conspiciuntur, in qua effigie, aut deira, aviculam vel *liliam*, aut quid simile, tenentes, depictis ad levam armorum ingubibus.

FUSTUS, Reg. lib. 2. cap. 8: *Et leprosus, et tenax Fusum, etc.* Ubi auctor Mamortetzi: *Fusus est instrumentum flandi.* *Fusum quidam dicunt in loco ista, breue ventribulum de foliis palmarum, quod volvitur instar Fusi; vel instrumentum lignum cum duabus vel tribus tabellis, quas concutit leprosus querendo panem.* Graeca editio, xxviii. exxix. id est baculum, quo gressus suos dirigit. Nam aquila hoc loco rixat; habet. [Mamortetzi consentit Jo. de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Fusus, Fuele à fieri*]

* **FUTARE**, [Arguere Confundere. Dief.]

FUTHWITA, Leges Henrici I. Regis Angl. cap. ult. *Si autem retineatur, vel dividatur, vel implogetur ibi, blodutia et Futhwita poterit aggredi.* Sed legendum Futhwita, que vox *forisfactio* pugnae exponitur in veteri Gloss. Saxon. V. *Futhwita*.

* **FUTICES**, Tabul. Major. monast. : *Concessio... terram, que est inter capitulum ecclesie et terram ipsorum monasteriorum, ab eo, inquit, locatis.* *Futices*, id est, vulgare *haec*, *vincorum monasteriorum continuatur*; idem quod Sepes, septimum ex virginitate confectum. Vide *Haga*.

* **FUTIO**, [A quo effutio, agnosetur a Priori. 4. p. 681. Putsch. sed nullo firmatur auctore.]

* **FUTIB**, Vas in templo ubi reponenda

tur quod de sacramento restabat. Jo. de Janua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. : *Futis, Une maniere de vaissel de temple, large dessus et estroit par dessous. Futum, apud Varronem.*

* **FUTO.** [Festus: *Futare, arguere est: unde et confutare. Sed Cato hoc pro sepius fuisse posuit.*]

† **FUTRUM.** Vide *Feltrum.*

• **FUTRUS.** Vagina, Gall. *Fourreau.* Translat. S. Wencesl. tom. 7. Sept. pag. 809. col. 1: *Gladius beati Wenceslai curvus. Furo, etc. Vide supra Fodrus.*

† **FOTT.** Vide *Fod.*

† **FUTUARE.** Verbum satis commune per quod facturae humani generis restauratur: *scitice, Coire, Johan. de Janua.*

* **FUTUM.** [vas aquarium, quo in triclinio altam aquam infundebant.]

• **FUTURA.** *Secura, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7641.*

• **FUTURALES MONACHI.** Novitii nul vota pondus emiserunt, apud *La Mure Hist. Lugdun.* pag. 296.

• **FUTURARE.** Differre. Achithrenius lib. 1. cap. 2:

... Hodie nos crastin actus.
Et quod præteritum noncumquid scit usque Future.

† **FUX.** pro *Faux*, Ostium fluminis, Gall. *Embouchure,* in Annal. Genuens. ann. 1204. 1214. 1242.

* **FUXINA, FOXINA, FOSSINA,** a voce italica *Fucina*, Officina ad metallia confanda, Gall. *Forge.* Stat. Bonon. ann. 1250-87. tom. II. pag. 229: *Quod fornax, vel fornillus, vel fucing (Foxina '60; — Fossina '30), vel discoloratorium argenti, vel metalli fiat infra terminos infrascritpios.* [FR.]

† **FUXOLANA.** Vitis species, de qua Petrus de Crescenzius lib. 4. cap. 4.

† **FUXOLUM.** Gabella chartula, interrete Macro in Hierolex, vel ipsum sigillum quod Chartis appenditur. Bulla Eugenii IV. PP. ann. 1436. tom. 2. Bul. Casin. pag. 321: *Aliis quibuscumque redditibus, seu bonis, ac mensurationum, gabellationum, bullarum et Fuxoli... eximimus. Vide Bolleta.*

FUXOLUS. Vide *Fusulus.* [FR.] ✓

FUXULUS. Vide *Fusulus.* [FR.] ✓
• **FYEDUM,** pro *Fredum.* Vide in hac

voce. *Charta Ludov. reg. Germ. ann. 888.* inter Probat. Hist. monast. S. Emmer. Ratisbon. col. 90: *Ad fiduci-juniores tollendos seu Fyedes exigenda, etc.*

* **FYETWITA.** Amerciamentum pro con-

dictu: *Mellet. Beauli. Cicesteri lib. 1. Hist. cap. 50. Brompton. *Fyhtwita, emenda, proveniens ex obiectu.**

[*Fyzwite,* Amerciamentum pro pugna, in *Glossario ad calcem Codicis MS. de quo Wanlieus pag. 294.* Regest. Priorat. Cokesford. apud Th. Blount. in *Nomorum Anglic.* *Fyhtwite, i. si pugnauerint et percusserint se, quamvis sanguinem non extraxerint, Prior habebit inde amerciamentum.* Ibid. : *Flyteite, i. Quod Prior tenet placita in curia sua de contentiobus et conciuis hominum suorum et habet inde amerciamentum.*] Aliis, multa ob commissam pugnam in perturbationem. Pacis, qua in exercitu. Regis 10. solidorum erat. MS. Codex: *Fyhtwita, id est, Forisfactura pugnae.* Vox Saxonica, confusa ex *Fyht*, pugna, et *vite*, multa. Leges Edmundi cap. 3: *Et nolo, ut aliqua Fyhtewita vel mambota condonetur.* Leges Canuti cap. 32. apud Bromptonum: *In Denelaga habet rex Fyhtwita, i. forisfactura pugnae, et Fyrlwite, i. forisfactum expeditionis.* Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 80: *Si homicida dividatur ibi, vel cravet, Fithwytam recipiat. Alii Codd. habent Fytwita, et Fyrlwite.* [*Fytwita*, in *Charta Henrici II. Regis Angl. ex Archivo Beccensi.*] Vide *Fytwita*, et *Fyhtwita.*

† **FYLACTERIUM.** Theca, in qua reconduntur Sanctorum. *Feliquia.* Hist. Beccensis MS. pag. 56. num. 12 ex Archivo ejusdem Monasterii: *S. Presul Maurilius ... dedit venerabilis Herluino Abbatii duos capillos B. Virginis Deigenitris Marie, qui anno 1114: cum aliis reliquiis inventi sunt in Fylacterio geminis ornato.* V. *Fylacterium.*

† **FYLARGIRIA.** Græc. *φύλαργία.* Amor pecuniae. Litanie SS. in MS. S. Martia-

lis Lemov. circa seculum x. exaratæ: *A spiritu Fylargiria, libera nos, Domine. Vide Fylargia.*

• **FYLLINGE.** Testes processus legiti-
tini, interpreti. *Ludewigo ad Leges
Dan. lib. 3. tom. 12. Reliq. MSS. pag.
168.* : *Et in causa platica debent per duos
Fyllingas modos, et non respendit. Ibid.
pag. 171.* Item non debent verifici di-
carnere, ad monitionem illorum Fyllingar,
qui ipsos ad discernendum invocant aene
consensu, executoris causa, et talium
Fylling quilibet solvit bondoni tres mar-
cas, ei regit tantum.

• **FYMPORTUS** vel *Fynpojt.* in anti-
qui-simis Consuet. Brit. art. 380. et 381.
Consuet. Argent. In Consuet. reform.
art. 153. pag. 326. edit. 1608. et Hervin. in
Arest. parlam. Brit. Frayn. tom. 2. pag.
33. Inter Addit. V. *Finem facere in*
Finis.

• **FYNAITUM.** Finis, terminus, limes.
Charta ann. 1181. tom. 1. Hist. Cassin.
pag. 244. col. 1: *Cum esset controversia... de tentimentis et Fynaitis coquimur. S. Pe-
tri Vallisurde, etc. Vide supra Finium 2.*

• **FYRDERINGA.** in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 10. inter crimina, quo-
rum cognitio ad solum Regem spectat,
recensetur: ubi Spelmanus legit *Fynder-
inga*, atque, forte *thesaurum inven-
tum significare.* Sed potius videtur esse
hoc loco *Fynderinga*, expeditio, seu ex-
peditionis ad summonitionem non initia
delictum, ex Saxon. *Fyderung*, i. ex-
peditionis apparatus, est enim *fyr*, et
lyre, exscriptio.

• **FYREBOTE.** Vide *Firebote.*

• **FYREBIS.** Vectigalis seu exactio-
species auct. Polono. Pax Breslensis
ann. 1498. inter Leg. Polon. tom. 1. part.
131: *Aliis autem omnes et singulis exac-
tiones, quibuscumque vocentur nominibus,
a mercatoribus, et specialiter exac-
tis quendam dictis lobegali et Fyrken, mul-
tatenus de cetero exigitur.* Ibid. pag.
134. *Lobegalth et Fyrken.* Vide infra *Lo-
begel.*

• **FYRHUNGA.** Vide *Firthunga.*

• **FYTHEWITE.** *Fyzwite.* V. *Fyhtwita.*

